

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ
Α Π Α Ν Τ Α.

CLAVDII GALENI
OPERA OMNIA.

EDITIONEM CURAVIT
D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

T O M V S X.

LIPSIÆ
PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNÖBLOCHII
1 8 2 5.

MEDICORVM GRAECORVM
O P E R A
Q V A E E X S T A N T.

EDITIONEM CVRAVIT
D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

VOLVMEN X.

CONTINENS

CLAVDII GALENI T. X.

45674

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1 8 2 5.

PROFESSOR CARL GOTTLOB KÜHN
O P E R A
O F A N E E S T A T E

EDITION OF 1841
D. CAROLUS GOTTLOB KÜHN
PROFESSOR THEOLOGICAE ET HISTORIAE IN
UNIVERSITATE LIBERA BEROLINENSIS
GUMM. LITH. ETC.

VOL. I
O L A V D I I G A L E N I
1841

1841
PROFESSOR THEOLOGICAE ET HISTORIAE IN
UNIVERSITATE LIBERA BEROLINENSIS
1841

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ed. Chart. X. [1.]

Ed. Bas. IV. (34.)

Κεφ. α'. Ἐπειδὴ καὶ σὺ με πολλάκις, ὦ Ἰέρων φίλτατε, καὶ ἄλλοι τινὲς νῦν ἑταῖροι παρακαλοῦσι θεραπευτικὴν μέθοδον αὐτοῖς γράψαι, ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν καὶ ὑμῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὠφελῆσαι καθ' ὅσον οἷός τέ εἰμι προαιρούμενος, ὅμως ὥκνουν τε καὶ ἀνεβαλλόμεν ἑκάστοτε διὰ πολλὰς αἰτίας, ἄμεινον εἶναί μοι δοκεῖ καὶ νῦν αὐτὰς διελθεῖν, πρὶν ἄρξασθαι τῆς πραγματείας, ἔχουσι γάρ τι χρήσιμον εἰς τὰ μέλλοντα ῥηθήσεσθαι. κεφάλαιον μὲν οὖν ἀπασῶν αὐτῶν ἐστὶ τὸ κινδυ-

GALENI METHODI MEDENDI LIBER I

Cap. I. Quum et tu me multoties, Hiero carissime, et alii quidam amici nunc hortentur sibi medendi methodum conscribere, quumque ego sane tum vobis maxime gratificari desiderem, tum vero nec minime posteros homines pro viribus juvare constituam, semper tamen sum cunctatus ac distulerim multas ob causas, eas nunc quoque satius, opinor, fuerit prius quam opus ipsum aggrediar exponere, habent enim ad ea quae post dicentur nonnihil utilitatis. Earum igitur omnium illa praecipua fuit, quod frustra me

Ed. Chart. X. [1. 2.]

Ed. Bas. IV. (34.)

νεῦσαι μάτην γράφαι, μηδενὸς τῶν νῦν ἀνθρώπων ὥς ἔπος
εἰπεῖν ἀλήθειαν σπουδάζοντος, ἀλλὰ χρήματά τε καὶ δυνά-
μεις πολιτικὰς καὶ ἀπλήστους ἡδονῶν ἀπολαύσεις ἐξηλωκότων
ἐς τοσοῦτον ὥς μαίνεσθαι νομίζειν εἴ τις ἄρα καὶ γένοιτο
σοφίαν ἀσκῶν ἡντιναοῦν. αὐτὴν μὲν γὰρ τὴν πρώτην καὶ
ὄντως σοφίαν, ἐπιστήμην οὖσαν θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων
πραγμάτων, οὐδ' εἶναι νομίζουσι τὸ παράπαν· ἱατρικὴν δὲ
καὶ γεωμετρίαν καὶ ῥητορικὴν ἀριθμητικὴν τε καὶ μουσικὴν
[2] ἀπάσας τε τὰς τοιαύτας τέχνας εἶναι μὲν ὑπολαμβάνουσιν,
οὐ μὴν ἐπὶ γε τὸ τέλος αὐτῶν ἵεναι δικαιοῦσιν. ἀλλ' ἔμοιγε
καὶ τῶν πάνυ δοκούντων με φιλεῖν ἔνιοι πολλάκις ἐπετίμησαν
ὥς πέρα τοῦ μετρίου τὴν ἀλήθειαν σπουδάζοντι καὶ ὥς οἱδ'·
ἑαυτῷ μέλλοντι χρησίμῳ γενήσεσθαι παρ' ὅλον τὸν βίον οὔτε
ἐκείνοις, εἰ μὴ σχολάσαιμι μὲν τι τῆς τοσαύτης περὶ τὴν
ἀλήθειαν σπουδῆς, προσαγορεύοιμι δὲ περιερχόμενος ἕωθεν,
εἰς ἑσπέραν τε συνδειπνοῖμι τοῖς δυναμένοις· ἐκ τούτων γὰρ
καὶ φιλεῖσθαι καὶ προσάγεσθαι καὶ τοὺς τεχνίτας πιστεύεσθαι,
οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας παρασκευῆς· οὐδὲ γὰρ εἶναι τοὺς κρίνοντας

scripturum timebam, quum hominum nemo, ut uno verbo
dicam, hac nostra aetate veritatis inquisitioni sit deditus,
sed pecuniam et civilem potentiam et inexplēbiles volupta-
tum delicias omnes eousque suspiciant ut si quis sapientiae
quodvis studium sectetur, pro insano hunc habeant, quippe
qui primam ipsam et vere sapientiam, quae divinarum hu-
marumque rerum est scientia, ne esse quidem omnino exi-
stiment, medicinam vero, geometriam, rhetoricen, arith-
meticen, musicen ac omnes id genus artes esse quidem au-
tument, caeterum finem earum studiose persequendum mi-
nime censeant. Me vero ex iis qui me unice diligere sunt
visi nonnulli saepe increpant, quod plus iusto veritatis stu-
dio sim addictus, quasi nec mihi ipsi, nec ipsis in tota vita
sim profuturus, nisi et ab hoc tanto veritatis indagandae stu-
dio desistant et mane salutando circumeam et vesperi apud
potentes coenem. His enim *artibus* tum amari, tum be-
nevolentiam conciliari, tum vero artifices haberi, non ex
propria professione, neque enim esse qui de ea iudicent,

Ed. Chart. X. [2.]

Ed. Bas. IV. (34.)

ἐκείνην, ἀπάντων δι' ὅλης ἡμέρας ἀσχολουμένων, ἔωθεν μὲν ἐν προσαγορεύσει κοινῇ, μετὰ ταῦτα δ' ἤδη σχιζομένων, ἐπὶ μὲν τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς δίκας οὐ μικροῦ τινος ἔθνους, ἐπὶ δ' αὖ τοὺς ὀρχηστάς τε καὶ τοὺς ἡνιόχους ἑτέρου πλείονος, οὐκ ὀλίγου δὲ τινος ἄλλον τοῖς κύβοις, ἢ τισιν ἔρωσιν, ἢ λουτροῖς, ἢ μέθαις, ἢ κώμοις σχολάζοντος, ἢ τισιν ἄλλαις ἡδοναῖς τοῦ σώματος, ἐς ἐσπέραν δὲ κοινῇ πάντων αὐθις συναθροιζομένων εἰς τὰ συμπόσια, καὶ πεῖδαν ἐμπλησθῶσιν οἴνου, οὐ λύρας ἐν κύκλῳ περιφερομένης, ἢ κιθάρας, ἢ τινος ἄλλου τῶν μουσικῶν ὀργάνων ὧν ἀπτεσθαι πάσαι κατὰ τὰς τοιαύτας συνόδους καλὸν ἐνενόμιστο καὶ δεινῶς αἰσχρὸν τοῖναντίον ἦν, ἀλλ' οὐδὲ λόγων τινῶν ἀνακοινουμένων, οἷους ἐν τοῖς συμποσίοις συνέγραψαν ἡμῖν οἱ παλαιοὶ γινόμενους, ἀλλ' οὐδ' ἄλλον τῶν καλῶν οὐδενός, ἀλλὰ προπινόντων μὲν ἀλλήλοις, ἀμιλλωμένων δὲ περὶ μεγέθους ἐκπωμαίων. ἀριστος γὰρ ἐν τούτοις οὐχ ὁ πλείστων ἀψάμενος ὀργάνων μουσικῶν ἢ λόγων φιλοσόφων, ἀλλ' ὁ παμπόλλας καὶ μεγίστας ἐκπιὼν κύλικας· ὥστ' ἔμοιγε καὶ περὶ τὴν ἑω

tibi omnes totum diem diversis studiis transigant, mane quidem omnes simul salutationibus occupati, post autem distracti, ad forum et lites non exigua turba, ad saltationes autem et aurigas alia major, jam tesseris, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comestationi, vel quibusdam caeteris corporis voluptatibus deditus sane non exiguus numerus, vespere vero rursus omnes ad symposia simul collecti, ubi postquam vino se implevere, non lyra citharave aut aliud musicum instrumentum in orbem circumfertur, quod sicut olim in ejusmodi congressu tetigisse honestum, sic contra non tetigisse admodum erat turpe; sed nec sermones ulli habentur, quales in symposiis agitari solere veteres prodiderunt, nec aliud honestum quicquam, imo invicem sibi propinant, et de magnitudine poculorum certant, utpote inter quos optimus censetur non qui plurimis instrumentis musicis, aut etiam sermone philosophico uti novit, sed qui multos, eosque maximos calices potavit, adeo ut mihi mane

Ed. Chart. X. [2.]

Ed. Bas. IV. (34. 35.)

δοκοῦσιν ἔτι μεθύειν οἱ πολλοὶ τῶν τοιούτων, καὶ τινες αὐ-
τῶν ὄξουσιν οἶνου σαφῶς οὕτως ὥς ἄρτι προσενηνεγμένοι.
ὥστ' εἰκότως, ἐπειδὴν νοσεῖν ὑπάρξωνται, μετακα(35)λοῦν-
ται τῶν ἱατρῶν οὐ τοὺς ἀρίστους, οὓς γε μηδὲ πώποτε κρῖναι
προϋθυμήθησαν ὑγιαίνοντες, ἀλλὰ τοὺς συνηθεστάτους τε
ἅμα καὶ κολακευτικωτάτους, οἱ καὶ ψυχρὸν δώσουσιν, ἣν
αἰτηθῶσι, καὶ λούσουσιν, ἣν κελυσθῶσι, καὶ χιόνα καὶ οἶνον
ὀρέξουσιν καὶ πᾶν ὑπηρετήσουσι τὸ προστατιζόμενον ὥσπερ
ἀνδράποδα, ἔμπαινον ἐκείνοις τῶν ἱατρῶν τοῖς παλαιοῖς
Ἀσκληπιάδαις, οἱ τῶν νοσούντων ἡξίουσιν ἄρχειν ὥς στρα-
τηγοὶ στρατηγουμένων καὶ βασιλεῖς ὑπηκόων, οὐκ ἄρχεσθαι
καὶ δεσπόζεσθαι, καθάπερ Γέται καὶ Τίβριοι καὶ Φρύγες καὶ
Θράκες ἀργυρώητοι. οὐκ οὐκ ὁ κρείττων τὴν τέχνην,
ἀλλ' ὁ κολακεύειν δεινότερος ἐντιμότερος αὐτοῖς ἐστι, καὶ
τούτῳ ἅπαντα βάσιμα καὶ πόριμα, καὶ τῶν οἰκιῶν ἀνέωγα-
σιν αἱ θύραι τῷ τοιούτῳ, καὶ πλουτεῖ τε ταχέως οὗτος καὶ
πολὺ δύναται, καὶ μαθητὰς ἔχει τοὺς ἐκ κοιτῶνος πολλοὺς,
ὅταν ἔξωροι γένωνται. καὶ τοῦτο κατανοήσας ὁ Θεσσαλὸς

etiamnum ebrii ex his plerique videantur, nonnulli vero
etiam evidenter adeo vinum olent ac si modo haussissent.
Eoque jure fit ut quum aegrotare coeperint, medicos advo-
cent, non quidem optimos, utpote quos per sanitatem no-
scere nunquam studuerunt, sed eos quos maxime familiares
habent, quique ipsis maxime adulantur, qui et frigidam dabunt,
si hanc poposcerint, et lavabunt, quum jusserint, et nivem
vinumque porrigent, postremo quicquid jubebitur, manci-
piorum ritu subministrabunt, contra quam veteres illi me-
dici ab Aesculapio oriundi, qui tanquam duces militibus et
reges subditis imperare aegris voluerunt, non quemadmo-
dum Getae et Tibii et Phryges et Thraces empti pecunia pa-
rere atque obsequi. - Itaque non qui melius artem callet,
sed qui adulari aptius novit, apud istos magis in pretio est,
huicque omnia plana perviaque sunt, huic aedium fores pa-
tent, hic brevi efficitur dives plurimumque potest, huic
discipuli multi a cubiculis, ubi jam fuerint exoleti, tradun-
tur. Quod Theffalus ille intelligens non solum caetera

Ed. Chart. X. [2. 3.]

Ed. Bas. IV. (35.)

ἐκεῖνος οὐ τὰ ἄλλα μόνον ἐκολάκευε τοὺς ἐπὶ τῆς Ῥώμης πλουσίους, ἀλλὰ καὶ τῷ μῆσιν ἐξ ἐπαγγελίαςθαι διδάξειν τὴν τέχνην ἐτοιμῶς ἐλάμβανε μαθητὰς παμπόλλους. εἰ γὰρ οὔτε γεωμετρίας οὔτε ἀστρονομίας οὔτε διαλεκτικῆς οὔτε μουσικῆς οὔτε ἄλλου τινὸς μαθήματος τῶν καλῶν οἱ μέλλοντες ἱατροὶ γενήσεσθαι δεόνται, καθάπερ ὁ γενναιότατος ἐπηγεῖλατο Θεσσαλὸς, ἀλλ' οὐδὲ μακρᾶς ἐμπειρίας χρῆζουσι καὶ συνηθείας τῶν ἔργων τῆς τέχνης, ἔτοιμον ἤδη προσιέναι παντὶ γενησομένῳ ῥαδίως ἱατρῶ. διὰ τοῦτο καὶ σκυτοτόμοι καὶ τέκτονες καὶ βαφεῖς καὶ χαλκκεῖς ἐπιτηδῶσιν ἤδη τοῖς ἔργοις τῆς ἱατρικῆς, τὰς ἀρχαίας αὐτῶν ἀπολιπόντες τέχνας. οἱ μὲν γὰρ τὸν ῥῶπον διατιθέμενοι καὶ περὶ πρωτείων ἐρίζουσι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ γὰρ γράφειν ὄκνουν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἣν εἰσηγήσαντο μὲν ἄνδρες παλαιοὶ, τελειῶσαι δ' ἐπεχείρησαν οἱ μετ' αὐτούς. [3] καὶ πρόσθεν μὲν ἕρις ἦν οὐ σμικρὰ, νικῆσαι τῷ πλήθει τῶν εὐρημάτων ἀλλήλους ὀριγνωμένων τῶν ἐν Κῷ καὶ Κνίδῳ· διπλὸν γὰρ ἔτι τοῦτο τὸ γένος ἦν τῶν ἐπὶ

Romae divitibus assentabatur, sed etiam artem sex mensibus traditurum se professus, quamplurimos discipulos facile comparavit. Si enim neque geometriae neque astronomiae neque dialectices neque musices nec ullius denique bonarum disciplinarum indigent qui medici sunt futuri, quemadmodum Thessalus iste generosissimus promittebat, nec etiam longam experientiam et operum artis usum desiderant, cuius promptum fit artem aggredi, ceu facile medico futuro. Atque hinc adeo fit ut nunc etiam futores et tinctores et fabri tum materiarii tum ferrarii, proprio magisterio relicto, in medicinae artis opera infiliant. Nam qui pictoribus et unguentariis mixturas suas praeparant, etiam de primo loco certant. Atque ob haec ipse medendi methodum scribere sum cunctatus, quam utique et viri veteres inceperunt et posterius eorum perficere sunt conati. Atque olim quidem non parva lis erat eorum, qui in Co atque Cnido habitabant, utri videlicet inventorum multitudine reliquos supe-

Ed. Chart. X. [5.]

Ed. Bas. IV. (35.)

τῆς Ἀσίας Ἀσκληπιαδᾶν, ἐπιλιπόντος τοῦ κατὰ Ῥόδον ἥριζον δ' αὐτοῖς τὴν ἀγαθὴν ἔριν ἐκείνην, ἣν Ἡσίοδος ἐπῆνει καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἰατροὶ, Φιλιστίων τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Πανσανίας καὶ οἱ τούτων ἑταῖροι· καὶ τρεῖς οὗτοι χοροὶ θαυμαστοὶ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλωμένων ἐγένοντο ἰατρῶν· πλείστους μὲν οὖν καὶ ἀρίστους χορευτὰς ὁ Κῶος εὐτυχήσας εἶχεν, ἐγγὺς δ' ἔτι τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Κνίδου, λόγου δ' ἦν ἄξιος οὐ σμικροῦ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' οὐδεὶς τούτων οὔτε ἔωθεν ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων ἐφοῖτα θύρας προσαγορεύσων αὐτοὺς οὔτ' εἰς ἐσπέραν δειπνησόμενος, ἀλλ' ὥσπερ Ἡσίοδος φησιν,

Εἰς ἕτερον γάρ τις τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων

Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμεναι ἠδὲ φυτεύειν, οὕτω καὶ κεῖνοι διὰ παντὸς ἥριζον ἀλλήλοις οὐκ ἀροῦν ἢ φυτεύειν γῆν, σμικρότερα γὰρ ταῦτα τοῦ τῶν Ἀσκληπιαδῶν γένους καὶ Ἀσκραίῳ πρόποντα ποιητῇ, ἀλλ' ἀσκεῖν καὶ αὖξιν αἰεὶ καὶ τελειοῦν πειρᾶσθαι τὴν Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀσκληπιοῦ

rarent, quippe geminum hoc genus Asclepiadarum adhuc in Asia supererat, deficiente nimirum quod in Rhodo vigerat. Certabant autem cum his honestum illud certamen, quod Hesiodus praedicabat, etiam medici qui Italiam incolebant, Philistion, Empedocles, Pausanias et horum sectatores, erantque tres hae certantium inter se nobilium medicorum scholae. Plurimos quidem atque optimos discipulos Coae fortuna contulit, ab hoc Cnidiae, nec tamen in parvo habenda pretio erat et quae Italia florebat. At horum nemo nec mane potentium fores, ipsos salutaturus, nec vesperi coenaturus, frequentabat, sed sicut Hesiodus cecinit:

*Namque alium ditem cernens, cui deest, quod agatur,
Ipse solum vertit tauris et semina ponit,*

ita et illi inter se perpetuo certabant, non utique de aranda ferendave terra, quippe quae ut Asclepiadarum genere inferiora, sic Ascræo poetae erant non indecora, sed de Apollinis Aesculapiiue arte tum exercenda tum vero semper au-

Ed. Chart. X. [3.]

Ed. Bas. IV. (35.)

τέχνην. νυνὶ δ' ἀπόλωλε μὲν ἡ ἀγαθὴ ἔρις, ἡ σμικρὸν ἔτι
καὶ ἀμυδρὸν αὐτῆς ἐν ἀνθρώποις ἐστίν· ἐπικρατεῖ δ' ἡ πο-
νηρὰ καὶ ὁ ἀποτρέφων οὐδεὶς οὐδ' ὁ ἰασόμενος, ὥσπερ
Ἡσίοδος,

Μηδὲ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι.
αὕτη γὰρ ἡ Ἔρις, ὥς ὁ θείτερος αὖ πάλιν Ἡσιόδου ποιη-
τῆς φησιν·

Ἡ δ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐσθῆριξε κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

Κεφ. β'. Ὑπὸ ταύτης τῆς ἐριδος ἐκμανεῖς ὁ Θεσσα-
λὸς ἐκείνος Ἱπποκράτει τε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀσκληπιάδαις
ἐπιτιμᾷ, καὶ κοινὸν τῆς οἰκουμένης θέατρον ἐν ταῖς ἑαυτοῦ
βίβλοις πληρῶν, ἐπ' ἐκείνου κρίνεται καὶ νικᾷ καὶ στεφανοῦ-
ται κατὰ τῶν παλαιῶν ἀπάντων, ἀνακηρυττόμενος αὐτὸς
ὑφ' ἑαυτοῦ. ταυτὶ μὲν οὖν ἐν τε τῷ περὶ τῶν κοινοτήτων
ἐποίησε καὶ τοῖς συγκριτικοῖς, ἐν ἅπασιν δὲ τοῖς ἄλλοις ὑβρί-
ζων οὐ παύεται, καθάπερ, οἶμαι, καὶ δι' ὧν ἐπιστέλλει Νέρωνι,

genda ac pro viribus perficienda. Nunc vero honestum
illud certamen intercidit, aut certe minimum ejus inter ho-
mines adhuc superest, regnat autem inhonestum, nec est
qui hoc avertat, aut malo medeatur ut Hesiodus:

*Lis ne te inducat mala devitare laborem,
Dulce malum alterius cui fit.*

Haec enim lis, ut Hesiodo etiam diviniior poeta cecinit,
*Armatur primum tenuis, mox improba coelo
Inferit alia caput, terris vestigia figens.*

Cap. II. Hujus litis stimulis agitated ille Thessalus
Hippocratem ac reliquos Asclepiadas maledictis incessit, ac
totius terrarum orbis theatrum in suis ipsius libris constitu-
ens, inibi judicatur vincitque et contra omnem antiquita-
tem coronatur, ipseque a se victor declaratur. Haec facit
tum in eo libro quem de communitatibus scripsit tum in
syncreticis, quin in reliquis quoque omnibus contume-
liosus esse non desistit, veluti in epistola quam ad Neronem

Ed. Chart. X. [3. 4.]

Ed. Bas. IV. (35.)

κατ' ἀρχὰς μὲν εὐθέως γράφων αὐτοῖς ὀνόμασιν οὕτως· παραδεδωκώς νέαν αἵρεσιν καὶ ὥς μόνην ἀληθῆ διὰ τὸ τοὺς προγενεστέρους πάντας ἰατροὺς μηδὲν παραδοῦναι συμφέρον πρὸς τὴν ὑγείας συντήρησιν καὶ νόσων ἀπαλλαγὴν. ἐπὶ προήκοντι δὲ τῷ γράμματι προϊὼν φησιν ὥς Ἱπποκράτης μὲν ἐπιβλαβὴ τὴν παράδοσιν πεποιήται, ἐτόλμησε δὲ καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς ἀντιλέγειν, ἀσχημοσύνην ἀσχημονήσας μεγίστην, καὶ δείξας ὅτι μηδ' εἰσέχθη πρὸς τινὸς εἰς τὴν Ἱπποκράτειον θεωρίαν μηδ' ἀνέγνω παρὰ διδασκάλου τὰ συγγράμματα αὐτοῦ· καὶ ὁμῶς ὁ τοιοῦτος ἑαυτὸν οὐκ αἰδεῖται στεφανῶν. διὸ μοι δοκῶ κἀγὼ, καίτοι γε οὐκ εἰθισμένος ἐξελέγχειν πικρῶς τοὺς σκαιούς, ἔρειν τι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς τῶν παλαιῶν ὕβρεως. τί πειρᾷ διαβάλλειν ὃ οὗτος τὰ χρηστὰ διὰ τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμεῖν, ἐνὸν ὑπερβάλλεσθαι τοῖς ἀληθείαι, εἰ φιλόπονος τέ τις εἴη καὶ ἀληθείας ἐραστὴς; τί δὲ τῇ τῶν ἀκροατῶν ἀμαθία συμμαχῶ κέκορησαι κατὰ τῆς τῶν παλαιῶν βλασφημίας; [4] μὴ τοὺς ὁμοτέχνους τῷ πατρὶ σου κριτὰς καθίσσης ἰατρῶν, τολμηρότατε Θεσσαλέ· νικήσεις

mittit, his ipsis inter initia verbis usus: *Quum novam sectam condiderim et quae sola vera sit, propterea quod qui ante medici fuerunt omnes nihil utile prodiderunt, vel ad sanitatem tuendam, vel morbos propulsandos. Pergens autem in epistola: Hippocrates, inquit, noxia praecepta tradidit. Ausus est et aphorismis cum summo dedecore contradicere. Et quum ostendat se in Hippocratica disciplina nec a quoquam institutum, nec ejus opera sub praeceptore legisse, tamen non veretur etiam, talis quum sit, palmam sibi ipsi tribuere. Quo magis aliquae esse meae partes videntur, quamquam alias parum assuevi improbos acerbe arguere, aliquid contra hunc ob veterum contumeliam dicere. Quid, improbe, quae bona sunt calumniari tentas, ut multitudini placeas, quum liceret tibi in veritatis contemplatione excellere, si diligens esses ac veritatis amator? Quid ita ruditatis auditorum patrocinio abuteris ad veterum obtrectationem? Noli paternae artis socios, impudentissime Thessalē, judices medicorum statuere. Istitis enim iudicibus*

Ed. Chart. X. [4.]

Ed. Bas. IV. (35.)

γὰρ ἐπὶ αὐτοῖς καὶ καθ' Ἱπποκράτους λέγων καὶ κατὰ Διο-
κλέους καὶ κατὰ Πραξαγόρου καὶ κατὰ πάντων τῶν ἄλλων
παλαιῶν, ἀλλ' ἄνδρας παλαιούς, διαλεκτικούς, ἐπιστημονι-
κούς, ἀληθῆς καὶ ψευδὲς διακρίνειν ἡσκηκότας, ἀκόλουθον
καὶ μαχόμενον ὡς χρὴ διορίζειν ἐπισταμένους, ἀποδεικτικὴν
μέθοδον ἐκ παίδων μεμελετηκότας, τούτους εἰς τὸ συνέδριον
εἰσάγαγε δικαστάς, ἐπὶ τούτων τόλμησον Ἱπποκράτει τι μέμ-
ψασθαι, τούτων κρινόντων ἐπιχείρησόν τι τῇ μιᾷ καὶ
βαρβάρῳ σου φωνῇ πρὸς Ἱπποκράτην διελθεῖν, πρῶτον μὲν
ὡς οὐ χρὴ φύσιν ἀνθρώπου πολυπραγμονεῖν· ἔπειτα δὲ ὡς εἰ
καὶ τοῦτο συγχωρήσειέ τις, ἀλλ' ὅτι γε κακῶς αὐτὴν ἐζήτησεν
ἐκεῖνος καὶ ψευδῶς ἀπεφήνατο σύμπαντα. τίς οὖν ἔσται
κριτής; εἰ βούλει, Πλάτων, ἐπειδὴ τοῦτον γοῦν οὐκ ἐτόλ-
μησας λαιδορεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ φύ-
γοιμ' ἂν, οὔτε τὸν Σπενύσιππον οὔτε τὸν Ξενοκράτην· τὸν
Ἀριστοτέλην δὲ καὶ παρακαλέσαιμί σε κριτὴν ὑπομεῖναι καὶ
σὺν αὐτῷ Θεόφραστον· εὐξαίμην δ' ἂν σε καὶ Ζήνωνα καὶ
Χρύσιππον ἅπαντάς τε τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἐλέσθαι κριτάς.

vinces proculdubio, five contra Hippocratem, five contra
Dioclem, five contra Praxagoram, five contra reliquos om-
nes veteres dixeris, quin potius viros antiquos, dialecticos,
scientes, qui verum falsumque discernere sunt periti, qui con-
sequens ac repugnans distinguere, qui demonstrandi metho-
dum a pueris sunt meditati, hos, inquam, iudices in confes-
sum introducito; his sedentibus aude quippiam Hippo-
cratem accusare; his pronuntiaturis aggredere scelesti
illa tua barbaraque voce contra Hippocratem primum illud
differere, non oportere de hominis natura curiosum esse,
deinde si quis hoc donet, male illum de ea inquisivisse ac
falso omnia praecepisse. Ergo quis iudex erit? num Plato?
quando huic saltem injurius esse minime es ausus. Ego
vero ne discipulos quidem ejus refugiam, non Spensippum,
non Xenocratem. Aristotelis vero vel rogem iudicium sub-
eas et cum eo Theophrasti. Optem utique et Zenonem et
Chrysippum et eorum, qui hos sectantur, quemlibet judi-

Ed. Chart. X. [4.]

Ed. Bas. IV. (35. 36.)

οὐδεὶς τούτων, ὃ τολμηρότατε Θεσσαλὲ, τῶν Ἱπποκράτους κατέγνω περὶ φύσεως ἀνθρώπου δογμάτων, ἃ τὴν ἀρχὴν οὐτ' ἀνιγνωσκέναι μοι δοκεῖς οὐτ', εἴπερ ἀνέγνως, συνιέναι· καὶ εἰ συνῆκας δὲ, κρῖναι γοῦν ἀδύνατον ἦν σοι, τραφέντι μὲν ἐν γυναικωνίτιδι παρὰ πατρὶ μοχθηρῶς ἔρια ξαίνοντι. μὴ γὰρ ἀγνοεῖσθαί μοι δόκει τὸ θαυμαστόν σου γένος καὶ τὴν αἰδιμόν σου παιδείαν, μηδ' ὥς ἐν κωφῷ θεάτρῳ λοιδορεῖν Ἱπποκράτην τε καὶ τοὺς ἄλλους παλαιούς· ἀλλὰ τίς ὢν καὶ πόθεν, ἐκ ποίου γένους, ἐκ ποίας ἀνατροφῆς, ἐκ ποίας παιδείσεως, ἐπιδείξον πρότερον, εἴθ' οὕτως λέγε, τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον μαθὼν, ὃ θρασύτατε, ὅτι λέγειν οὐκ ἐφείται πᾶσι δημοσίᾳ ἐν οὐδὲ (36) μιᾷ τῶν εὐνομουμένων πόλεων, ἀλλ' εἴ τις ἐπίσημός ἐστι καὶ γένος ἔχει καὶ ἀνατροφὴν δίδξαι καὶ παιδείαν ἀξίαν τοῦ δημηγορεῖν, τούτῳ συγχωροῦσιν ἀγορεύειν οἱ νόμοι· σὺ δ' οὐδὲν τούτων ἔχων ἐπιδείξαι τολμᾷς ὃ γενναιότατε κατηγορεῖν Ἱπποκράτους, καὶ καθίζεις μὲν ἐν ταῖς ληρώδεσί σου βίβλοις δικαστὰς τοὺς Ἕλληνας, ἀποφαίνῃ δ' αὐτὸς οὐκ ἀναμείνας ἐκείνους καὶ στεφανοῖς σιαντὸν, ἐνίστε μὲν κατὰ πάντων

cem eligas. Horum nemo, audacissime Thessale, Hippocratis de natura hominis scita damnavit, quae tu mihi nec legisse unquam videris, nec, si legisti, intellexisse, et si intellexisti, judicare certe de iis minime gentium potuisti, ut qui sub patre male lanas carpente in gynaeceo sis educatus. Nec enim putes nobis vel egregium genus tuum, vel claram doctrinam latere, nec te Hippocrati et reliquis veteribus in surdo theatro maledicere, sed qui sis et unde venias, quo genere ortus, qua educatione usus, qua disciplina imbutus, prius ostende atque ita demum dicito, illud ipsum prius, hominum audacissime, monitus, non esse cuivis in ulla bene instituta civitate concessum, publice dicere, sed si quis vir clarus est, qui genus possit et educationem, tum eruditionem concione dignam ostendere, huic dicere permittunt leges. Tu quum nihil horum ostendere habeas, audes tamen, generosissime, Hippocratem accusare, et in nugacibus libellis tuis Graecos constituis iudices, fers autem ipse sententiam, nec illos expectas et palmam tibi ipsi das, modo de omnibus

Ed. Chart. X. [4.]

Ed. Bas. IV. (36.)

τῶν ἱατρῶν, ἐνίοτε δὲ κατὰ πάντων ἀπλῶς Ἑλλήνων. τοῦτο γάρτοι τὸ θαυμαστόν ἐστι τόλμημα τοῦ σοφωτάτου Θεσσαλοῦ, νικῆσαι μὲν ἅπαντας ἰατροὺς, αὐτὸν ἀγωνιστήν, αὐτὸν ἀγωνοθέτην, αὐτὸν κριτὴν γενόμενον· ἐφεξῆς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας εἰς ἀγῶνα προσκαλέσασθαι, ῥήτορας, γεωμέτρους, γραμματικούς, ἀστρονόμους, φιλοσόφους, εἴτ' ἐν αὐτοῖς καταστάντα, καὶ τῇ τῶν ἐριουργῶν ἐρμηνείᾳ χρῆσάμενον, ἀξιῶν ἁπάντων εἶναι πρῶτον· ἱατρικὴν μὲν γὰρ ἀπασῶν τῶν τεχνῶν πρωτεύειν, ἑαυτὸν δὲ τοὺς ἰατροὺς ἅπαντας νενικηκέναι. τοῦτο μόνον ἐκ τύχης ἀληθῶς συνέλογίσατο Θεσσαλός· εἰ γὰρ ἱατρικὴ μὲν ἀπασῶν ἐστι τῶν τεχνῶν ἀρίστη, πρῶτος δ' ἐν αὐτῇ Θεσσαλός, εἴη ἂν οὕτω γε πάντων ἀνθρώπων πρῶτος καὶ Σωκράτους δηλονότι καὶ Ἀνκούργου καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ὁ Πύθιος ἐπῆνεσεν ἢ ὥς ἀγαθοὺς, ἢ ὥς σοφοὺς, ἢ ὥς Μουσῶν θεράποντας, ἢ ὥς Διὸς ὑπηρέτας, ἢ ὥς ἄλλο τι θεοφιλὲς ἔχοντας. ἄγε δὴ λοιπὸν ὕμνους ἀδόντων ἅπαντες Θεσσαλοῦ, καὶ γραφόντων ἐπινίκια μέλη, καὶ κοινὸν τῆς οἰκουμένης τὸ θέατρον γενέσθω, καὶ παρελθὼν ἀδέτω τις ὥς παρὰ τοῖς

medicis, modo de omnibus in universum Graecis. Haec enim insignis audacia sapientissimi Thessali est, omnes se medicos vicisse, sed se ipso litigatore, se ipso agonotheta, se ipso iudice, post hos etiam reliquos Graecos in certamen provocasse, rhetores, geometras, grammaticos, astronomos, philosophos, inter quos constitutum ac lanificorum eloquutione usum, censere se omnium primum esse, quippe medicinam reliquas omnes artes praecellere, se vero medicos omnes superasse, quod unum forte fortuna recte collegit Thessalus. Si enim medicina est omnium artium praestantissima, in ea vero Thessalus primas partes obtinet, omnium hominum ita primus fuerit, ac Socratem et Lycurgum praecellat caeterosque omnes quos Pythius vel ut viros bonos, vel ut sapientes, vel ut Musarum ministros, vel ut Jovis famulos, vel ut alio quodam munere diis grato praeditos laudavit. Agedum igitur Thessalo hymnos de caetero omnes cantent scribantque victoriae carmina et publicum orbis theatrum constituatur, acceditoque aliquis qui canat eum qui in

Ed. Chart. X. [4. 5.]

Ed. Bas. IV. (36.)

ἱστοῖς τραφεῖς ἐνίκησε μὲν Δημοσθένην καὶ Ἀνσίαν καὶ τοὺς ἄλλους ῥήτορας, ἐνίκησε δὲ Πλάτωνα καὶ Σωκράτην καὶ τοὺς ἄλλους φιλοσόφους, [5] ἐνίκησε δὲ καὶ Λυκούργον καὶ Σόλωνα καὶ τοὺς ἄλλους νομοθέτας, ἐστεφάνωνται δὲ κοινῇ κατὰ πάντων ἀνθρώπων, ῥητόρων, φιλοσόφων, νομοθετῶν. εἰ γὰρ δὴ γεωμετρῶν ἔτι καὶ γραμματικῶν καὶ μουσικῶν ὀνομάσθι μνημονεύοιμι μετὰ τὰς τηλικαύτας νίκας, ὑβρίζειν δόξω τὸν ἄνθρωπον· ὅπου γὰρ Λυκούργος καὶ Σόλων καὶ Πλάτων καὶ Σωκράτης καὶ Πυθαγόρας ἐνικήθησαν, ἦπου ἄρα καλὸν ἔτι μνημονεύειν Ἰππάρχου καὶ Ἀρχιμήδους καὶ Ἀριστοξένου καὶ Ἀριστάρχου καὶ τινων ἑτέρων τοιούτων οὐδενὸς ἀξίων, ὥς ἂν εἴποι Θεσσαλός; ἀλλὰ τίς ἡμῖν οὕτω μεγαλόφωνος ποιητὴς ὃς ἄσεται ταῦτα; τίνος Ὀμήρου νῦν εὐπορήσομεν ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ τὴν Θεσσαλίῳ ὑμνήσοντος νίκην; ἢ τίνος μελοποιῷ κατὰ Πίνδαρον ἄσοντος ὑψηλῶς ἐν διθυράμβοις ὥς πάλαι τὸν Διόνυσον, οὕτως νῦν τὸν Θεσσαλόν; ἢ τούτων μὲν οὐδενὸς χρῆζομεν, Ἀρχιλόχου δὲ

textrina sit, altius, vicisse Demosthenem, Lyfiam et reliquos rhetoras, superasse Platonem, Socratem et caeteros philosophos, palmam eripuisse Lycurgo, Soloni et aliis legislatoribus, victorem denique totius hominum generis coronatum esse, rhetorum, philosophorum, legislatorum. Nam si geometras etiam et grammaticos ac musicos nominatim post tantas victorias commemorem, contumeliosus in hominem videar. Ubi enim Lycurgus, Solon, Plato, Socrates et Pythagoras dant manus, num pulchrum etiam sit Hipparchi, Archimedis, Aristoxeni, Aristarchi et aliorum quorundam id genus meminisse, hominum, ut Theffalus dixerit, nullius pretii? Sed quis tam magniloquus poeta nobis existet qui haec canat? Quis nunc dabitur Homerus qui hexametro tono hanc Theffali victoriam celebret? aut quis lyricus qui veluti Pindarus alte in dithyrambis canat, quique sicut olim Bacchi, ita nunc Theffali praeconium efferat? An horum potius nullum requirimus, sed eorum qui jambos scribunt,

Ed. Chart. X. [5.]

Ed. Bas. IV. (36.)

τινος ἢ Ἰππώνακτος ἰάμβους γραφόντων, ἢ τινος τῶν ἀπὸ τῆς τραγικῆς σκηνῆς, ὃς ἐρεῖ πρὸς αὐτόν·

Μέν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις,

Ὅρας γὰρ οὐδὲν ὧν δοκεῖς σάφ' εἶδέναι.

ὄνειρον Ὁρέστειον διηγῇ Θεσσαλέ. οἶον τοῦτο τὸ θέατρον, ἐν ᾧ νικᾷς Ἱπποκράτην; τίνας οἱ κριταὶ καθεδοῦνται; τίνας οἱ ἀγωνοθετοῦντες; ἄρα βούλει πρῶτον Πλάτωνος ἀναγνώμεν τὴν ψῆφον; ἴσως γὰρ οὐκ ἀναίνη τοιοῦτον ἐλέσθαι κριτὴν· ἀλλὰ τοί φησιν οὗτος αὐτοῖς ὀνόμασι· ψυχῆς οὖν φύσιν ἄξιως λόγου κατανοῆσαι οἷε δυνατόν εἶναι ἄνευ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως; εἰ μὲν Ἱπποκράτει τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πεῖθεσθαι, οὐδὲ περὶ σώματος, ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης. καλῶς γὰρ, ὦ ἑταῖρε, λέγεις· χρὴ μὲν πρὸς τῷ Ἱπποκράτει τὸν λόγον ἐξετάζοντας σκοπεῖν εἰ συμφωνεῖ. φημί. τῷ τοίνυν περὶ φύσεως σκοπεῖν τί ποτε λέγει Ἱπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος; ἄρ' οὐχ ὧδε; δεῖ διανοεῖσθαι περὶ τῆς ὀνομαζομένης φύσεως, πρῶτον μὲν εἰ ἀπλοῦν ἢ καὶ πολυειδές ἐστιν οὗ περὶ βουλευ-

Archilochum aliquem, aut Hipponactem, aut ex Tragica scena quempiam, qui sic hominem compellet:

Quiesce dum, miserrime, in stratis tuis,

Namque haud vides, quae te putas nosse probe.

Orestis mihi somnium narras Thessale. Qualemnam id theatrum est, in quo tu vincis Hippocratem? Qui iudices erunt? Quinam praemia proponent? Visne primum Platonis suffragium legamus, fortassis enim hunc iudicem non rejicies. Atqui ille haec ad verbum ait: *Animae igitur naturam apte putas intelligi posse, non cognita totius natura? Immo siquidem Hippocrati uni ex Asclepiadarum genere fides est habenda, ne corporis quidem naturam absque hac methodo. Recte ais, amice; oportet tamen cum Hippocrate sermonem conferentes, num cum eo concordet, aestimemus. Sane quidem. Igitur de natura considerata quid est quod Hippocrates rectaque ratio dicit? Non ad hunc modum? de cujusque rei natura primum illud perpendi oportet, sitne id cujus volumus vel ipsi artifices esse, vel alios facere ar-*

Ed. Chart. X. [5.]

Ed. Bas. IV. (36.)

σόμεθα, αὐτοὶ τε εἶναι τεχνικοὶ καὶ ἄλλους δυνατοὶ ποιεῖν. ἔπειτα δὲ ἂν μὲν ἀπλοῦν ἦ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δρᾶν ἔχον, ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπὸ του· ἐὰν δὲ πλείω εἶδη ἔχῃ, ταῦτα ἀριθμησάμενον, ὅπερ ἐφ' ἐνός, τοῦτο ἰδεῖν ἐφ' ἑκάστου, τὸ τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν, ἢ τὸ τί παθεῖν ὑπὸ του. ἤκουσας, ὦ γενναιότατε, Πλάτωνος ὁμοίᾳ μεθόδῳ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν ἄξιούτως εὐρίσκειν, οἷα περὶ Ἱπποκράτης τὰ κατὰ τὸ σῶμα· πότερόν ἐτι βούλει πολλὰς πολλαχόθι αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων ἐκλέξω σοι ῥήσεις, ἐν αἷς ζήλοῖ τὸν Ἱπποκράτην πάντων μάλιστα τῶν ἐμπροσθεν αὐτοῦ γεγονότων; ἢ τοῦτο μὲν ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ πεποιηκώς, ἐν ἣ περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἐπισκέπτομαι, εἰς ἐκείνην ἀναπέμψω τὸν βουλούμενον; ἀποδέδεικται γάρ, ὥς ἐγὼ νομίζω, πάνυ σαφῶς ἡ περὶ πλείστα τε καὶ μέγιστα δόγματα συμφωνία τῶν ἀνδρῶν· μεταβὰς δὲ τὸν ἕτερον ἤδη σοι καλέσω χορὸν μάρτυρα, τὸν ἐκ τοῦ περιπάτου, τὰς Ἱπποκράτους ἀρχὰς τῆς φυσιολογίας τιθέμενον;

tifices posse, simplex, an varias species habeat. Mox, si simplex sit, facultas ejus tota aestimanda est, quam videlicet ad quid agendum obtineat, aut quam ad patiendum ab alio sit sortitum. Sin plures habeat species, his enumeratis, quod in una feceris, id in unaquaque exigere oportebit, nempe quid illa facere per suam naturam sit apta, vel quid ab alio pati. Audisti o generosissime Platonem simili methodo animae naturam inveniendam esse censere qua corporis naturam Hippocrates. An adhuc vis multas hominis dictiones ex multis librorum ejus locis deligam, in quibus ille Hippocratem omnium qui ante se fuerunt maxime admiratur? An potius quum id alibi fecerim, nempe in eo opere in quo de Hippocratis et Platonis placitis disserui, illuc qui id scire volet remittam, ubi, ut arbitror, clarissime ostendimus in plurimis maximisque rebus horum virorum inter se consensum, atque alio me conferens alium tibi jam advocem in testem coetum, nempe peripateticum, qui et ipse Hippocratis physiologiae principia confirmat?

Ed. Chart. X. [5. 6.]

Ed. Bas. IV. (36.)

ἀλλὰ τοι καὶ περὶ τούτου δέδεικται μοι δι' ἑτέρων ὑπομνημάτων, ὧν ἐν μὲν ἐστὶ τὸ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, ἑφεξῆς δ' ἕτερα τρία τὰ περὶ κράσεων, εἰθ' ἑξῆς ἕτερα δύο, τὸ μὲν περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας, ἐκ τῆς περὶ κράσεων ἔτι πραγματείας ὑπάρχον, ἄλλο δὲ περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος, εἰτ' ἐπὶ τούτοις τὰ περὶ φυσικῶν δυνάμεων τρία· ταῦτ' οὖν εἴπερ ἀναγνοίῃ τις, ἐπιγνώσεται σαφῶς ἐξηγητὴν ὄντα τῶν περὶ φύσεως λογισμῶν Ἱπποκράτους Ἀριστοτέλη. καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὅποσα τέ ἐστι [6] καὶ ὅποια, καὶ περὶ συμπτωμάτων ὡσαύτως, ἔτι τε καὶ τῶν καθ' ἑκάτερον αἰτιῶν, Ἱπποκράτης μὲν πρῶτος ἀπάντων ὧν ἴσμεν ὁρθῶς ὑπάρξασθαι φαίνεται, μετ' αὐτὸν δ' Ἀριστοτέλης ἐπὶ πλείστον ἐξηγήσατο· εἴσεται δὲ καὶ περὶ τούτων ὁ βουλευθεὶς ἀναγνῶναι τὰ καθ' ἑκαστὸν αὐτῶν ὑπομνήματά μοι γεγραμμένα. ὥστ' εἴπερ οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου κριταὶ καθίσαιεν, Ἱπποκράτης μὲν, οἶμαι, νικήσει, Θεσσαλὸς δ' ὡς ἀναίσχυντός τε καὶ ἱταμός ἐκβληθήσεται. εἰ δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλοσόφους εἰς τὸ συνέδριον εἰσαγαγόντες ἐπιτρέψαιμεν καὶ τούτοις τὴν

Quin de hoc quoque proditum a me in aliis commentariis est, quorum unus de elementis secundum Hippocratem inscribitur, post hunc alii tres de temperamentis, mox alii duo, alter de inaequali intemperie, qui etiam ad tractatum de temperamentis pertinet, alter de optima corporis constitutione, deinde etiam tres de naturalibus facultatibus; hos igitur si quis leget, clare perspiciet rationum Hippocratis de natura Aristotelem interpretem esse. Quinetiam de morborum differentiis, quot hi quique sint, ac de symptomatis pari modo, praeterea de horum utrorumque causis primus omnium quos novimus Hippocrates recte principia dedisse videtur, post eum vero Aristoteles fusissime ea est interpretatus. Haec ita esse intelliget qui commentarios nostros, quos de singulis horum scripsimus, legere voluerit. Quare si Peripatetici iudicium exercebunt, Hippocrates, arbitror, vincet, Thessalus ut impudens et nequam ejicietur. Sin Stoicis philosophis in confessum admissis iudicium permittetur,

Ed. Chart. X. [6.]

Ed. Bas. IV. (36. 37.)

ψῆφον, ἐξ ὧν αὐτοὶ τίθενται δογμάτων, ἐκ τούτων Ἱπποκράτην στεφανώσουσι. τὸ γὰρ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν Ἱπποκράτης μὲν πρῶτος εἰσηγήσατο, μετ' αὐτὸν δ' Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν· ἔτοιμα δ' ἤδη παραλαμβάνοντες οὐκ ἐφιλονείκησαν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον, ἀλλ' ἐκ τούτων τὰ σύμπαντα κερᾶσθαι λέγουσι, καὶ ταῦτ' εἰς ἄλληλα πᾶσχειν καὶ δρᾶν καὶ τεχνικὴν εἶναι τὴν φύσιν, ἅπαντά τε τᾶλλα τὰ περὶ φύσεως Ἱπποκράτους δόγματα προσίενται, πλὴν περὶ μικροῦ τινός ἐστιν αὐτοῖς ἡ διαφορὰ πρὸς Ἀριστοτέλη. λέγοντος γὰρ Ἱπποκράτους ὀρθῶς ὡς σύμπνουν καὶ σύρρουν ἐστὶν ἅπαν τὸ σῶμα, καὶ πάντα συμπαθέα τὰ τῶν ζώων μόρια, προσίενται μὲν ἀμφοτέροι τοῦτι, διαφέρονται δὲ ἐν τῷ τὰς μὲν ποιότητας μόνας τὸν Ἀριστοτέλη δι' ἀλλήλων εἶναι καὶ κεράννυσθαι πάντῃ, τοὺς δ' ἀπὸ τῆς στοᾶς οὐ ταύτας μόνας, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσίας αὐτὰς ὑπολαμβάνειν. ὅτι δὲ τοῦτο διο(37)ρίζεσθαι περιττὸν ἰατρῷ, καὶ ὡς ἀρκεῖ μόνον ὁμολογηθέντα εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς ἔργα τὰ πρὸς ἀμφοτέρων ἀποδεικνύμενα, καὶ ὡς αἱ ποιότητές τε καὶ αἱ δυνάμεις

ex iis placitis quae ipsimet statuunt, Hippocrati palmam dābunt. Quippe calidum et frigidum et siccum et humidum primus Hippocrates invexit, post eum Aristoteles demonstratione asseruit. Eadem Chrysippi sectatores parata quum accepissent, minime sunt obluctati, sed omnia ex horum mixtione constare confirmant, atque haec inter se mutuo agere ac pati, artificemque naturam esse. Omnia denique alia Hippocratis dogmata de natura recipiunt, nisi quod in re tenui est illis cum Aristotele dissensio, quippe cum recte Hippocrates affirmet totum corpus esse conspirabile et conflatile, omnesque animalis partes mutuo a se affici, recipiunt quidem hoc utrique, dissident tamen in eo, quod Aristoteles qualitates tantum in se mutuo transire omninoque misceri, Stoici non has solas, sed etiam substantias ipsas existiment. Quod autem hoc definire medico supervacuum sit, quodque ad medicinae opus abunde sit, si tantum concedantur ea quae ab utrisque sunt demonstrata, itemque qualita-

Ed. Chart. X. [6.]

Ed. Bas. IV. (37.)

ἐν τοῖς κεραννυμένοις ὄλαι δι' ὄλων ἀναμίγνυνται, δέδεκται μοι πρόσθεν ἤδη καὶ νῦν, εἴ τι δεήσει, δειχθήσεται. ὥστε καὶ κατὰ Πλάτωνα καὶ κατὰ τοὺς ἐκ τοῦ περιπάτου καὶ κατὰ τοὺς ἐκ τῆς στοᾶς ἢ Ἱπποκράτους νικᾷ φυσιολογία· καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐκ τῆς φυσιολογίας ἅπαντες ἐπιδεικνύουσιν οἱ προειρημένοι φιλόσοφοι μὴ δύνασθαι τινα κυλιῶς ἰάσασθαι τὰ νοσήματα, πρὶν ὅλου τοῦ σώματος ἐπισκέψασθαι τὴν φύσιν. ἄρ' οὖν ἐνίκησεν ἂν ἐν τούτοις τοῖς φιλοσόφοις ὁ Θεσσαλὸς ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῶν πρωτείων, οἱ τῆς ἐαυτῶν ἀπάσης φυσιολογίας Ἱπποκράτην προὔστησαντο; τί δέ, εἰ τοῖς γεωμέτραις, ἢ τοῖς ἀστρονόμοις, ἢ τοῖς μουσικοῖς, ἢ τοῖς ῥήτορσιν ἐπιτρέψει τὴν κρίσιν; ἄρ' οἴομεθα καὶ τούτους Ἱπποκράτην παρελθόντας ἕτερόν τινα στεφανώσιν; ἐγὼ μὲν οὐτ' ἄλλον τινὰ πέπεισμαι τὰ πρωτεῖα λήψεσθαι, καὶ πάντων ἥκιστα τὸν ἱταμώτατον Θεσσαλόν· οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἠτίμησεν οὐ γεωμετρίαν, οὐκ ἀστρονομίαν, οὐ μουσικὴν, οὐ ῥητορικὴν, ὥς ἐκεῖνος, ὥστε ταύτη γ' ἐν ἐχθρῶν θεάτρῳ γένοιτ' ἂν ὁ ἄγων αὐτῷ. ἀλλ' ἴσως τούτους μὲν οὐκ ἂν εἰς

tes facultatesque in mixtis totae sunt totis permixtae, haec et ante a me sunt jam demonstrata et, si res poscet, nunc demonstrabuntur. Quare et Platonis et Peripateticorum et Stoicorum iudicio Hippocratis physiologiae victoria dabitur. Imo vero ex physiologia omnes ante dicti sapientiae professores ostendunt neminem posse morbos commode curare, qui corporis universi naturam non perspexerit. Nunquid igitur, si de palma sub horum sapientiae professorum iudicio certasset Thessalus, vicisset, qui omnis suae physiologiae Hippocratem auctorem habent? Quid autem si geometris, astronomis, musicis aut rhetoribus iudicium concedet? putemusne hos Hippocrate praetermisso alii ulli palmam daturus? Ego sane nec alium quemvis primas esse laturum arbitror; minimeque omnium impudentissimum Thessalum, ut quo nemo geometriam, astronomiam, musicen ac rhetoricen magis dehonestarit. Itaque hac saltem ratione apud hos in hostium theatro certaverit. Verum hos fortassis in theatrum

Ed. Chart. X. [6. 7.]

Ed. Bas. IV. (37.)

τὸ θέατρον ἐκάθισεν, οὗς γε αὐτὸς φθάνων ἐχθροὺς ἐποίησατο, μόνοις δὲ τοῖς ἐν διαλεκτικῇ γυμνασθεῖσι φιλοσόφοις, ὡς ἂν ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν λόγων τὸ κριτήριον ἡσυχόσιν, ἐπιτρέψει τὴν κρίσιν. ἀλλ' εἰαν τοὺς περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη καὶ Χρυσίππον ὡς ἀγυμνάστους ἐν τῇδε παρέλθωμεν, οὐχ εὐρήσομεν ἑτέρους. εἰ τοίνυν οὔτε τοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὑπομένει δικαστὰς ὁ Θεσσαλὸς οὐδ' οἱ διαλεκτικώτατοι τῶν φιλοσόφων οἴσουσιν αὐτῷ τὴν ψῆφον, ὑπὸ τίνων ἐτι κριθήσεται νικᾶν; τίνες πληρώσουσιν αὐτῷ τὸ θέατρον; τίνες ἀναγορεύσουσιν; τίνες στεφανώσουσιν; αὐτὸς ἑαυτὸν δηλονότι, τοῦτο γὰρ ἐν ταῖς ἑαυτοῦ βίβλοις ταῖς θανμασταῖς ἐποίησεν, αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ κρίνας καὶ στεφανώσας καὶ ἀναγορεύσας.

Κεφ. γ'. [7] Ἀλλ' ἴσως ὑπενόησε τοῦτ' αὐτῷ τιμὴν γενήσεσθαι καὶ μνήμης ἀφορμὴν, εἰ κοιδωρησάμενος τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν ἀναγκάσειεν ἡμᾶς ἀντιλέγειν αὐτῷ. ἀλλ' οὕτω γε καὶ Ζοῖλος ἐνδοξὸς τὴν Ὀμήρου μαστιζῶν εἰκόνα καὶ Σαλμωνεὺς τὸν Δία μιμούμενος καὶ ἄλλο πλῆθος οὐκ

minime inducet, quos ipse prior inimicos reddiderit, sed solis sapientiae professoribus, qui in dialectica exercitati, ut qui verae fallaeque orationis judicandae facultatem adepti sint, iudicium partes concedet. Atqui si Platonem, Aristotelem et Chrysippum ceu parum in ea exercitatos transibimus, alios non inveniemus. Quare si nec aliarum artium professores iudices admittet Thessalus, nec qui in dialectice caeteris omnibus sapientiae professoribus praeftiterunt, illi suffragabuntur, qui tandem erant qui eum vicisse iudicabunt? Qui illi frequens theatrum constituent? Qui victorem renuntiabunt? Qui denique coronabunt? Ipse videlicet se ipsum, id quod in illis egregiis libris suis fecit, in quibus se ipsum iudicavit, coronavit, victoremque declaravit.

Cap. III. At fortassis illud sibi gloriae memoriaeque occasionem fore est arbitratus, si optimis viris lacessitis, nos sibi respondere cogeret. Verum ita et Zoilus celeberrimus fit, qui Homeri statuam flagellavit, et Salmoneus, qui Jovem est imitatus, reliquaue flagitiosorum hominum non

Ed. Chart. X. [7.]

Ed. Bas. IV. (37.)

ὀλίγον ἐπιτρίπτων ἀνθρώπων, ἢ τοὺς βελτίονας οὐκ αἰδο-
μένων, ἢ καὶ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς λοιδορουμένων. ἀλλ' οὐκ
ἀγαθὴν οὗτοί γε δόξαν ὑπελίποντο σφῶν αὐτῶν, οὐδὲ ζήλοϝ
νοῦν ἔχων ἀνὴρ οὐδεὶς οὔτε τὸν Ὀμηρομάστιγα Ζωῖλον
οὔτε τὸν παραπλήγα Σαλμωνέα, καίτοι τοῖς μὲν φιλολοιδό-
ροις ζήλωτος ὁ Ζωῖλος, τοῖς δ' ἱεροσύλοις ὁ Σαλμωνεύς.
ἀλλὰ τί τοῦτο; καὶ γὰρ οἱ βαλαντιοτόμοι τὰ τῶν βαλαντιο-
τόμων ζήλοῦσι καὶ οἱ προδόται τὰ τῶν προδοτῶν καὶ οὐ-
δεὶς ἐστὶν ἀπλῶς ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἂν σχοίῃ χορὸν οἰκεῖον
ἐν ᾧ στεφθήσεται. καὶ εἴπερ ἔγραψε Θεσσαλὸς ὡς ἐν μαγεί-
ροις καὶ βαφεῦσι καὶ ἐριουργοῖς καὶ σκνυτοτόμοις καὶ ὑφάν-
ταις τε καὶ κναφεῦσιν ἀγωνιζόμενος, ἀποίσεται τὴν νίκην καὶ
καθ' Ἱπποκράτους καὶ οὐδεὶς ἂν ἡμῶν ἀντεῖπεν· ἐπεὶ δὲ
πάντας ἀνθρώπους καθίζει δικαστὰς, ἐκ τῶν πάντων δ' ἐστὶ
δήπου καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος καὶ
Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἔτι πάσας μόνος ἀποστρέφοιτο τὰς ψή-
φους, ἀλλ' ἴσως ἐνέσται δίκην ἐφέσιμον ἀγωνίσασθαι τινα.
καὶ γὰρ Ἱπποκράτης καταφρονήσῃ, μικρότερον ἑαυτοῦ νομίσας
ἀγωνίσασθαι πρὸς Θεσσαλὸν, ἀλλ' ἴσως Ἐρασίστρατος οὐ κατα-

exigua turba, qui vel meliores non sunt reveriti, vel in deos
iplos fuerunt contumeliosi. Verum hi non bonam de se opi-
nionem reliquerunt, nec aemulatur quispiam qui compos sit
mentis nec Homeromastiga Zoilum, dementem Salmoneum,
quamvis maledicis Zoilus in admiratione sit et Salmoneus
sacrilegis. Sed quid hoc? etenim sacularii sacularios ae-
mulantur, et qui produnt proditores, nec prorsus est ullus
vir qui proprium coetum in quo palmam ferat non ha-
beat. Adeo si Thessalus inter coquos, tinctores, lanificos,
sutores, textores ac fullones, de victoria certans scripisset,
utique et retalisset de Hippocrate victoriam et nemo nostrum
ei repugnasset. Nunc quam omnes homines iudices consti-
tuat, ex horum autem numero sint et Plato et Aristoteles et
Theophrastus et Chrysippus, nequaquam omne punctum so-
lus feret, sed alicui fortassis provocare ad alium iudicem licebit.
Quanquam enim Hippocrates certare cum Thessalo [se infe-
riori] spernet, at forte Erasistratus non negliget, multoque

Ed. Chart. X. [7.]

Ed. Bas. IV. (37.)

φρονήσῃ, καὶ πολὺ γε μᾶλλον Ἡρόφιλος, καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον Ἀσκληπιάδης ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἔχοντες τε φύσει φιλόνεικον οὐ καταφρονήσουσι τῆς ὕβρεως, ἣν εἰς ἅπαντας ἅμα τοὺς Ἕλληνας ὕβριζει Θεσσαλὸς, ἀλλ' εἰς τὸ μέτρον τε προᾶξουσιν, ἐπιδείξουσιν τε τοῖς Ἕλλησιν ἅπασας αὐτοῦ τὰς βίβλους ἀμαθίας ἐσχάτης μεστὰς, ὅς τοσαῦτά τε καὶ τηλικαῦτα γραψας βιβλία καὶ τοσαύτας ληρήσας ἐπὶ ἑκατὰ χιλιάδας, ἀπόδειξιν οὐδεμίαν οὐδαμῶθι τῶν ἑαυτοῦ συγγραμμάτων ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ἀλλ' ὥς τύραννος κλεῦει δύο μόνον εἶναι τὰ πάντα κατὰ διαίταν νοσήματα, ῥοῶδες καὶ στεγνόν, οὐκ εἰδὼς ὅτι διαφορὰν τινα νοσημάτων εἴρηκεν, ἐγνωσμένην μὲν καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἰατροῖς, ὡς ἐπιδείξομεν, ἀλλ' οὐδεὶς ἦν οὕτως ἀπαιδέντος ὥς τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων αὐτὰ νομίζειν εἶναι τὰ νοσήματα καὶ τῆς θεραπείας τὴν ἐνδειξιν ἐξ ἐκείνων λαμβάνειν ὑπερβὰς τὴν οὐσίαν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ σφάλμα τοῦ Θεσσαλοῦ σμικρὸν μὲν ὃ Ζεῦ καὶ θεοὶ, σμικρότατον, ὃ καὶ παιδάριον ἐν ἑλευθέροις μαθήμασι τεθραμμένον εὐθέως γνωρίσειεν· ὁμῶς δ' οὖν τοῦτο τὸ σφάλμα τὸ

minus Herophilus; atque his etiam minus Asclepiades ali-
que multi juniorum medicorum, quibus est ad contentionem
natura propensior, minime impune abire contumeliam sinent,
qua pariter omnes Graecos Thessalus laedit, sed producto in
mediam hominem omnes ejus libros extrema ignorantia re-
fertis Graecis ostendunt, qui tot ac tantis libris scriptis et
tot versuum millibus nugacissime effusis, nusquam in ullo
operum suorum demonstrationem ullam afferre tentavit, sed
tyranni ritu duos tantum esse in omni victus ratione morbos
jubet, nempe fluxum et astrictum, non intelligens se diffe-
rentiam quandam morborum dixisse, quam utique prisci,
ut ostendemus, probe norunt, caeterum nemo tam rudis
fuit ut differentias morborum ipsos esse morbos putaret ac
remediorem indicationem ab iis sumeret substantia ipsa prae-
termissa. Atqui hic Thessali quidem error o Jupiter ac dii,
minimus, quem vel puer in liberalibus disciplinis educatus
statim animadvertisset, hic tamen parvus error eo insolent-

Ed. Chart. X. [7. 8.]

Ed. Bas. IV. (37.)

σμικρόν εἰς τοσοῦτον ἐπῆρεν αὐθαδείας αὐτόν ὥστε νομίζειν εὐρηκέναι τι μέγα καὶ σεμνόν, ὁμοίως ὡς εἰ καὶ τις εἰπὼν πᾶν ζῶον ἢ λογικὸν ὑπάρχειν ἢ ἄλογον, ἄλλο τι νομίζει καὶ μὴ διαφορὰς εἰρηκέναι ζώων, ὡσαύτως οὖν τούτω κακείνου ῥηθέντος, ἅπαν ζῶον ἢ θνητὸν ἐστὶν ἢ ἀθάνατον· ἡ γὰρ ἐν ἐκάστη τῶν διαφορῶν ἀντίθεσις ὅλη κατὰ πάντων λέγεται τῶν εἰδῶν· ἅπαν οὖν ζῶον ἢ ἄγριόν ἐστὶν ἢ ἡμερον· ἅπαν οὖν ζῶον ἢ ὑπόπουν ἐστὶν ἢ ἄπουν· ἅπαν οὖν ζῶον ἢ κερασφόρον ἐστὶν ἢ ἄκερον· καὶ οὐδὲν γε τιμιωτέραν ἑτέρας ἑτέραν ἀντίθεσιν ἐν ταῖς διαφοραῖς ἐστὶν εὑρεῖν, οὐδὲ μᾶλλον ὑπάρχουσιν ἅπασιν τοῖς κατὰ μέρος. ἀλλ' οὐ χρὴ περὶ ζώων ἐρωτηθέντας [8] ὅποσα τὰ πάντα ἐστὶ ἀποκρίνασθαι μίαν ἀντίθεσιν διαφορῶν· οὕτω μὲν γὰρ ἐστὶ δύο τὰ πάντα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἢ λογικὸν καὶ ἄλογον, ἢ θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ἢ ἄγριον καὶ ἡμερον, ἢ τῶν ἄλλων τις ἀντιθέσεων. εἰ δὲ τὰς διαφορὰς ἔσας τις, ὡς οὖν ἐστὶ δίκαιον, ὑπὸν ἀποκρίναιτο καὶ βοῦν καὶ κύνα καὶ ἄνθρωπον, αἰτόν τε καὶ μέλιτταν καὶ

tiae hominem evexit ut magnum et praeclarum aliquid invenisse se putaret, perinde ac si quis, quum omne animal rationale esse aut irrationale dixerit, non animalium differentias, sed aliud quippiam dixisse se putet, quum scilicet huic illud quoque similiter sit dictum, omne animal mortale est vel immortale. Quippe oppositio, quae in singulis differentiis notatur, conjuncta de omnibus speciebus dicitur. Omne enim animal aut mansuetum est aut ferum. Omne animal aut pedatum est aut non pedatum. Omne animal aut cornutum est aut cornuum expers. Nec est inter differentias invenire oppositionem ullam quae sit altera praestantior, nec quae magis omnibus insit particulatibus. Verum non convenit, quum de animalium omnium numero quaeritur, unam differentiarum oppositionem respondere. Hoc enim pacto duo erunt animalia universa, nec ullum magis rationale quam mortale vel immortale, aut ferum vel mansuetum, aut reliquarum oppositionum quaelibet. Quod si quis differentiis omissis, sicut plane ratio exigit, equum, bovem, canem, hominem, aquilam, apem,

Ed. Chart. X. [8.]

Ed. Bas. IV. (37.)

μύρμηκα καὶ λέοντα καὶ πρόβατον, ἅπαντ' αὖτε τὰλλα κατ' εἶδος ἐπέλθοι ζῶα, δῆλον ὡς οὗτος ὀρθῶς ἀποκεκριμένος ἐστὶ τῷ πυθόμενῳ ὅποσα τὰ πάντ' ἐστὶ ζῶα· καὶ εἰ πολλὰ μὲν διέλθοι τῷ λόγῳ ζῶα, πάντα δ' ἐξαριθμήσασθαι μὴ δυνατόν εἶναι λέγει, καὶ οὕτως ἂν εἴη δεόντως ἀποκεκριμένος. ὁμοίως οὖν οὔσης τῆς ζητήσεως ἐπὶ τοῦ τῶν νοσημάτων ἀριθμοῦ παρὰ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, καὶ τῶν μὲν εἰπόντων ἑπτὰ τὰ πάντ' ὑπάρχειν αὐτὰ, τῶν δ' ἐλάττω τούτων ἢ πλείω, πάντων δ' οὖν εἰς τὰ κατὰ τὴν οὐσίαν εἶδη βλέπόντων, οὐκ εἰς τὰ κατὰ τὴν διαφορὰν· οὐδεὶς γὰρ ἦν οὕτως ἀπαιδευτός οἷδ' ἀμαθὴς λογικῆς θεωρίας ὡς διαφορὰν εἰδῶν εἰπεῖν ἀντ' οὐσίας· ὁ δ' ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος ἐκπηδήσας Θεσσαλὸς ἐπιτιμᾷ τηλικούτοις ἀνδράσιν, οὐ γένος ἔχων εἰπεῖν, οὐκ ἀνατροφὴν, οὐ παιδείαν οἷαν ἐκείνων ἕκαστος, ὁ μὲν Ἀριστοτέλους, ὁ δὲ Πλάτωνος, ὁ δὲ Θεοφράστου γενόμενος ὁμιλητής, ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γεγυμνασμένων ἀνδρῶν. ὡς οὖν εἴ τις ἐρωτηθεὶς ὅποσα τῆς

formicam, leonem et ovem respondeat, reliquaue omnia per species animalia connumeret, constat hunc quaerenti, quot sint cuncta animalia, recte respondisse. Quin si multa quidem sermone animalia memoret, testetur autem enumerare se omnia non posse, sic quoque commodissime responderit. Similis agitata quaestio de morborum numero et omnibus antiquis medicis est, aliis septem eos in totum esse affirmantibus, aliis plures his paucioresve dicentibus, omnibus tamen ad species, quae in substantia, non quae in differentia essent, respectum habentibus. Nemo enim ita erat indoctus, aut logicae speculationis rudis, ut differentias specierum pro substantia loquendo usurparēt. At Thessalus iste e gynaeceo exiliens tantis viris maledicit, ipse nec genus habens quod referat, nec educationem nec eruditionem, qualem illorum quisque, quorum alius Aristotelis, alius Platonis, alius Theophrasti, aut denique alterius cuiusquam eorum virorum, qui in logica contemplatione fuere exercitati, familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quispiam, quot

Ed. Chart. X. [8.]

Ed. Bas. IV. (37. 58.)

φωνῆς τὰ (38) πάντ' ἐστὶ στοιχεῖα, δύο φήσκειν ὑπάρχειν, ἥτοι γὰρ φωνῆεν εἶναι φήσει πάντως ἢ σύμφωνον ὅπερ ἂν εἴη στοιχεῖον φωνῆς, ἀληθὲς μὲν εἶρηκεν, οὐ μὴν πρὸς γε τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρίνατο, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ὅστις ἂν ὅποσα τὰ πάντ' ἐστὶ νοσήματα διελέσθαι βουληθεὶς ὑπερβῇ. μὲν εἰδὸς τι λέγειν νοσήματος, οἷον ἥτοι φλεγμονήν, ἢ σκίρρρον, ἢ οἰδημα, διαφορὰς δ' εἶπε μόνας, εἴτ' οὖν στεγνὸν καὶ ῥοῶδες, εἴτ' ἀραιὸν καὶ πυκνὸν, εἴτε σκληρὸν καὶ μαλακὸν, εἴτε συντεταμένον καὶ κεχλασμένον, ἀληθὲς μὲν εἶρηκεν, οὐ μὴν πρὸς γε τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρίνατο. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ πᾶσα διαφορὰ προστιθεμένη τῷ γένει συντελεῖ τι πρὸς τὴν τοῦ εἶδους γένεσιν, ἀλλ' ἥτις ἂν ἐκ τῆς τοῦ γένους οἰκείας ἢ διαιρέσεως αὐταὶ γὰρ εἰσιν εἰδοποιοὶ μόναι τῶν διαφορῶν, αἱ δ' ἄλλαι πᾶσαι περιτταί. ζῶον μὲν γὰρ οἰκεῖται διαφοραὶ τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ἄλοχόν τε καὶ λογικόν, ἡμερόν τε καὶ ἄγριον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα· μαλακὸν δὲ καὶ σκληρὸν, καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ ἀραιὸν καὶ πυκνὸν, καὶ μέγα καὶ μικρόν, οὐ ζῶον, ἀλλ' οὐσίας εἰσι δια-

sint in universum vocis elementa, si duo ea esse responderit, quippe aut vocalem omnino, aut consonantem esse quicquid vocis sit elementum, is verum quidem dixerit; caeterum ad quaestionem non responderit. Ad eundem modum, arbitror, si quis omnium morborum numerum comprehendere studens, speciem quidem ullam morborum, veluti phlegmonem, scirrhum vel oedema, referre non curet, solas autem differentias memoret, sive astrictum et fluidum, sive rarum et densum, sive durum et molle, sive tensum et laxum, verum hic quoque dixerit, minime tamen ad quaestionem responderit. Primum namque non omnis differentia generi addita ad speciei constitutionem aliquid conducit, sed quae ex generis propria divisione nascitur, quippe hae demum differentiae sunt, quae species constituant, reliquae omnes alienae. Etenim animalis propriae differentiae sunt mortale et immortale, rationale et irrationale, mansuetum et ferum et quaecunque alia id genus. Molle vero ac durum, grave et leve, rarum et densum, magnum et parvum animalis differentiae non sunt, sed sub-

Ed. Chart. X. [8. 9.]

Ed. Bas. IV. (38.)

φοραί. καὶ τοίνυν εἰ μὲν προστεθείη τῷ ζῳῷ τὸ μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν, ἢ τὸ πυκνὸν ἢ τὸ ἀραιὸν, ἢ τὸ μικρὸν ἢ τὸ μέγα, πλείον οὐδὲν εἰς εἶδους γένεσιν συντελέσει· εἰ δ' ἦτοι λογικὸν καὶ ἀθάνατον, ἢ λογικὸν καὶ θνητὸν, εἴη ἂν τὸ μὲν εἶδει θεός, τὸ δὲ ἄνθρωπος· οὕτω δὲ καὶ εἰ προσθείης τῷ λογικῷ ζῳῷ διττὰς οἰκείας διαφοράς, τὸ πείζον καὶ τὸ δίπουν, εἶδος ἐργάσῃ τι καὶ οὕτως, τὸν ἄνθρωπον· ὅθεν ἀδύνατόν ἐστιν οὐδενὸς τῶν ὄντων εἰδοποιεῖν εὐρεῖν διαφοράς ἄνευ τοῦ τὸν ὁρισμὸν, ἢ τὸν λόγον τῆς οὐσίας ἀκριβῶς αὐτοῦ περιγράψασθαι. δεύτερον δ' ἐπὶ τούτῳ σφάλμα τοῖς ἀγνυστάστοις περὶ λόγον, ἐπειδὴν ἐξευρήσουσι μίαν τινὰ διαφορὰς ἀντίθεσιν, εἶδος τι τοῦ προβεβλημέ(9)νου γένους ὑπολαμβάνειν εὐρημέναι, ὥσπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπὲρ τῶν τῆς φωνῆς στοιχείων ἐλέγετο. φωνῆεν γάρ τις εἰπὼν καὶ σύμφωνον οὕτω τὰ πάντα στοιχεῖα τῆς ἀνθρώπου φωνῆς εἴρηκεν; ἀλλὰ δύο τὰς πρώτας γενικάς διαφοράς· εἰ δὲ τὰ μὲν φωνήεντα τέμνων αὐθις εἰς μακρὰ καὶ βραχέα καὶ δίχρονα, τὰ σύμφωνα

stantiae. Itaque etiam si cum animali vel molle, vel durum, vel densum, vel raram, vel magnum, vel parvum componas, ad speciem constituendam nihil sane plus contulerint, si vel rationale et immortale, vel rationale et mortale animali adjeceris, efficitur specie illie deus, hic homo. Ita vero et si rationali animali duas alias differentias peculiares addideris, quae sunt gressile et bipes, sic quoque speciem quampiam effeceris, nempe hominem. Unde fieri non potest ut ullius rei specificas differentias inveniat qui eam definitione, siue substantiae ipsius oratione, ad unguem non circumscripserit. Alius deinde error incidere solet iis quibus parum exercitata ratio est, quod quum unam aliquam differentiarum oppositionem invenerint, speciem aliquam propositi generis se putent invenisse, ceu paulo ante de vocis elementis est dictum. Siquidem qui vocalem et consonantem dixit, nondum omnia humanae vocis elementa dixit, sed duas tantum primas et generales differentias. Quod si vocales rursus in longas, breves ancipitesque diducat, tum

Ed. Chart. X. [9.]

Ed. Bas. IV. (38.)

δ' εἰς ἡμίφωνα τε καὶ ἄφωνα, καὶ αὖθις τὰ μὲν μακρὰ δίχῃ, καθάπερ οὖν καὶ τὰ βραχέα, τὰ δ' αὖ δίχρονα τριχῇ· καὶ δὴ καὶ τὰ ἄφωνα πρῶτον μὲν εἰς δασέα καὶ ψιλὰ καὶ μέσα, καὶ τούτων ἕκαστον αὖθις τριχῇ, τὰ δ' ἡμίφωνα πάλιν, εἰ καὶ τὰυτα κατὰ τὴν οἰκίαν τέμνοις τομὴν, ἵνα μὴ μακρολογῶ περιττῶς, οὕτως ἂν ἐξεύροις τὰ τέτταρα καὶ εἴκοσι στοιχεῖα τῆς φωνῆς ἢ χρώμεθα. τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν αὐτὸ τοῦτο μόνον, ὥς ἔστι τῶν στοιχείων τῆς φωνῆς τὰ μὲν φωνήεντα, τὰ δὲ σύμφωνα, τεχνικὸν οὐπω ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν οὐδ' ἀκριβῶς ἐπιστήμονα συμπάντων τῶν στοιχείων· ἀλλ' ἐὰν διελόμενος εἰς βραχέα καὶ μακρὰ καὶ δίχρονα, βραχέα μὲν εἶναι φῆ δύο, τό τε ε καὶ τὸ ο, μακρὰ δ' ὁμοίως δύο, τό τε η καὶ τὸ ω, δίχρονα δὲ τρία, τό τε ἄλφα καὶ τὸ ι καὶ τὸ υ, τεχνικὸν οὕτω ποιήσει τὸν ἀκούσαντα περὶ τῶν φωνηέντων ἀπάντων· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν συμφώνων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτως οὖν καὶ ὅστις ἐπιχειρεῖ λέγειν ὑπὲρ τοῦ τῶν νοσημάτων ἀριθμοῦ, πόσα τὰ σύμπαντ' ἔστιν, οὐ χρὴ τοῦτον ἐν τῇ πρώτῃ καταμεῖναι διαφορᾷ, τέμνοντα δ' αὐτὴν ἐπεξιέναι, μέχρι περ ἂν ἐπὶ τι τῶν ἐσχάτων εἰδὼν ἀφί-

consonantes in semivocales et mutas, itemque tum longas tum breves *vocales* bifariam, ancipites vero trifariam, sed mutas primum in aspiratas, tenues ac medias, dein rursus tripartito harum singulas, mox semivocales propria, ne frustra multis morer, sectione secet, ita quatuor et viginti elementa vocis qua utimur inveniat. Quippe id tantum dixisse, quod elementorum vocis quaedam *vocales* sint, quaedam consonantes, nondum omnium elementorum artificem, aut plane scientem auditorem reddit, sed si quis ubi in longas, breves et ancipites diduxerit, adiciat duas esse breves, nempe ε et ο, duas praeterea longas η et ω, tres vero ancipites α ι υ, sic sane artificem auditorem de omnibus *vocalibus* effecerit, itemque de *consonis* ad eundem modum. Itidem si quis tradere de morborum numero instituat, quot hi in universum sint, non debet is in prima statim differentia subsistere, sed divisa ea procedere, donec ad aliquam in-

Ed. Chart. X. [9.]

Ed. Bas. IV. (36.)

κηται τῶν μηκέτι τμηθῆναι δυναμένων εἰς ἕτερον εἶδος. ὅτι δ' οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἀνθρώπου γε-
 γυμνασμένου μεγάλως ἐν τῇ διαιρητικῇ μεθόδῳ, μαθεῖν ἔνεστι
 τῷ βουλομένῳ πρῶτον μὲν ἅπαντα ἀναγνόντι κατὰ τὴν ἀρ-
 χὴν τοῦ Φιλίβου Πλάτωνι γεγραμμένα περὶ τῆς τοιαύτης με-
 θόδου, μετὰ ταῦτα δὲ τὸν τε Σοφιστὴν ἀναλεξαμένῳ καὶ τὸν
 Πολιτικόν· ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτῷ χαλεπώτερον φανέεται τὸ
 πρᾶγμα τὸ πρῶτον περὶ μορίων ζώων· Ἀριστοτέλους ἀνα-
 γνόντι· πειράται μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ τὰς διαφορὰς ἀπάσας
 ἐξαριθμήσασθαι τῶν ζώων, ἀπορίας τε παμπόλλας κινήσας,
 μόγις ὑπόπτως τε καὶ δειλῶς ἀποφαίνεσθαι τι τολμᾷ. εἴτ'
 Ἀριστοτέλους τε καὶ Πλάτωνος οὕτω μέγα καὶ χαλεπὸν εἶναι
 νομίζοντων εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς ἀκριβῶς τὰ γένη τέμνειν
 καὶ μετ' αὐτοὺς Θεοφράστου τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων
 ἐξεργάζεσθαι πειρωμένων τὸν τρόπον, ὥς οὐκ ἔτι κατωρθω-
 μένον οὐδὲ παρ' ἐκείνοις, ὁ τολμηρότατος Θεσσαλὸς ἀπλῶς
 ἀποφηνάμενος ἄξιοι πιστεῦεσθαι δύο τὰ πάντ' εἶναι κατὰ
 διαίταν νοσήματα τὰ γοῦν ἁπλᾶ καὶ πρῶτα καὶ οἷον στοιχεῖα,

fimarum specierum et quæ amplius in aliam dividi non pos-
 sit, perveniat. Id vero quam hand cuique fit promptum,
 sed homini duntaxat, qui in dividendi methodo magnopere
 sit exercitatus, intelligere quisque poterit, primum si om-
 nia legerit quæ de eo genere methodi in principio Philebi
 a Platone sunt prodita, dein si Sophistam etiam et Politicum
 legerit. Jam vero difficilior adhuc res videbitur, si quis
 primum Aristotelis librum de partibus animalium legerit.
 Conatur enim in eo libro omnes animalium differentias enu-
 merare; at ubi multas dubitationes movit, vix tandem fu-
 specte ac timide pronunciare quippiam audet. Et quum
 Aristoteles et Plato tantam tamque difficilem rem esse cen-
 fuerint genera in proprias differentias exacte dividere, ac
 post hos Theophrastus et alii philosophi rationem abolvere
 tentaverint, utpote ne apud illos quidem satis adhuc con-
 stantem, audacissimus Thessalus absolute pronuncians, credi
 sibi vult duos in totum esse in victus ratione morbos et eos
 quidem simplices ac primos et veluti elementares; nam ter-

Ed. Chart. X. [9. 10.]

Ed. Bas. IV. (38.)

τρίτον γὰρ ἐξ αὐτῶν ἄλλο γεννᾶται τῷ λόγῳ σύνθετον, ἐπι-
 πεπλεγμένον ἐξ ἀμφοῖν. ἀλλ' εἴπερ μεθόδῳ τινὶ ταῦτ' ἐξεύρες,
 ὥσπερ οὖν ἀλαζονεύῃ τί οὐκὶ καὶ ἡμῖν ἔφρασας αὐτὴν, ἀλλὰ
 πᾶν τὸ ὑναντίον, ἢ κατὰ τὸ ὄνομα τὸ σεμνόν, ὃ προσαγο-
 ρεύεις σαντόν, ἀμεθοδώτατε καὶ προπετέστατε, τὴν ἀπόφα-
 σιν ἐποιήσω, μὴδ' οὖν μὴδὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐφαψάμενος,
 ἀφ' ἧς ἀναγκαῖόν ἐστιν ἄρξασθαι τὸν μέλλοντα καλῶς οὐτι-
 νοσοῦν πράγματος ἐξευρήσειν εἶδη τε καὶ διαφορὰς οἰκείας;
 περὶ παντός γάρ, ὃ παῖ, μία ἀρχὴ ἀρίστη, εἰδέναι περὶ οὗτου
 ἢ ζήτησις, ἢ πάντα ἀμαρτάνειν ἀνάγκη, Πλάτων πού φησιν,
 οὐκ εἰς τὸ διαιρεῖν μόνον ὀτιοῦν ἀξιῶν ἡμᾶς ἀπ' αὐτῆς ἄρχε-
 σθαι τοῦ ζητουμένου τῆς οὐσίας, ἀλλ' εἰς ἅπαν ἀεὶ χρῆσθαι
 σκέμμα τῷ τοιοῦτῳ τρόπῳ τῆς ἀρχῆς. [10] ἔχρην μὲν οὖν
 κἀνταῦθα τί ποτέ ἐστιν νόσημα καὶ τί σύμπτωμα καὶ τί πά-
 θος ἀκριβῶς εἰπόντα, καὶ διορισάμενον ὅπῃ ταῦτόν ἐστιν
 ἕκαστον τῶν εἰρημένων καὶ ὅπῃ μὴ ταῦτόν, οὕτως ἤδη πε-
 ρᾶσθαι τέμνειν εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς αὐτὰ, καθ' ἣν ἐδί-
 δαξαν ἡμᾶς οἱ φιλόσοφοι μέθοδον· ἢ εἴπερ ἑτέραν τινὰ βελτίω

tium ab his ratione gignit ex ambobus compositum. At si
 ulla methodo haec, sicut jactas, investigasti, cur hanc no-
 bis non dixisti? Sed contra plane quam pro gravitate no-
 minis quod tibi arrogas, homo temerarie atque a methodo ali-
 enissime, rem pronunciaſti, qui ne principium quidem ipsum
 unquam attigeris, a quo coepisse necesse sit eum, qui recte
 cujuslibet rei species et differentias peculiares sit inventu-
 rus? *De re enim qualibet o puer unum principium opti-
 mum, nosse id de quo proposita quaestio est, aut prorsus
 est aberrandum,* ait alicubi Plato, non ad dividendum
 modo quidvis ab ipsa quaestitae rei essentia nobis esse in-
 choandum censens, sed etiam in omni disquirenda re ejus-
 modi semper principio utendum. Ergo hic quoque par erat,
 ubi quid morbus sit, quid symptoma et quid passio dili-
 genter prius dixisses, ac dein qua convenient differantque
 ipsorum singula definivisses, sic demum tentare in proprias
 ea differentias diducere, secundum eam quam sapientiae pro-
 fessores tradiderunt methodum, aut si quam potiore ea quae

Ed. Chart. X. [10.]

Ed. Bas. IV. (38.)

τῆς παρ' ἐκείνων γεγραμμένης ἐξεῦρες, αὐτὸ τοῦτο πρότερον ἀγωνίσασθαι, καὶ δεῖξαι καὶ διδάξαι τοὺς Ἕλληνας ὡς ὁ παρὰ τοῖς ἰστοῖς τραφεὶς ὑπερεβάλετο μὲν Ἀριστοτέλη καὶ Πλάτωνα μεθόδοις λογικαῖς, κατεπάτησε δὲ Θεόφραστον τε καὶ τοὺς Στωϊκούς ἐν διαλεκτικῇ, φανερώς δ' ἐξήλεξε τοὺς ἐταίρους αὐτῶν ἅπαντας, οὐδὲ τίνα ποτ' ἐστὶ τὰ πρῶτα γόσηματα γινώσκοντας, τὸν Ἡρόφιλον ἐκείνον τὸν διαλεκτικόν, καὶ τὸν συμφοιτητὴν αὐτοῦ Φιλότιμον, καὶ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Πραξαγόραν τὸν ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ, καὶ σὺν τούτοις τε καὶ πρὸ τούτων Ἐρασίστρατον, Διοκλέα, Μνησίθειον, Διευχῆ, Φιλιστίωνα, Πλειστόνικον, αὐτὸν Ἱπποκράτην. τὸ δ' ἀπλῶς ἀποφήνασθαι δύο εἶναι τὰ πάντα πάθη κατὰ δίαιταν, οὐ μέθοδον, οὐκ ἀπόδειξιν, οὐ πιθανὴν πίστιν, οὐ παραμυθίαν, οὐδ' ὅλως οὐδὲν ἄλλο προσθέντα, πλὴν εἰς τοὺς παλαιούς βλασφημήσαντα, προστάττοντός ἐστιν ἔργον, οὐ διδάσκοντος. ἔστω, σιωπᾶς, ἐκ ποίας εὗρες αὐτὰ μεθόδου λογικῆς· ἀλλὰ τοι καὶ κριτήριόν γέ τι τῶν λόγων τῆς ἀληθείας ἔχοῃν σε παρασχέσθαι. τοῦ μὲν γὰρ εὑρεῖν τὸ ζητού-

ab iis prodita est, explorasses, hanc ipsam prius astruere, tum illud ostendere ac Graecos docere, hunc qui in textrina sit altus superasse Aristotelem et Platonem in methodis logicis, conculcasse Theophrastum et Stoicos in dialectice, clare ostendisse omnes eorum sectatores ne primos quidem morbos qui essent unquam novisse, Herophilum illum dialecticum et condiscipulum ejus Philotimum et praeceptorem ejus Praxagoram, qui ab Aesculapio originem traxit et qui cum his et ante hos fuerunt, Erasistratum, Dioclem, Mnesitheum, Diuchem, Philistionem, Plistonium, ipsum denique Hippocratem. Porro simplici verbo dicere, omnes in victu morbos esse duos; non methodo, non demonstratione, non ratione ulla probabili, non lenimento aliquo, non alia re prorsus adhibita, praeterquam in veteres blasphemiam, id facere, imperantis hominis munus est, non docentis. Esto, taceas, qua logica methodo haec inveneris, at certe unde saltem de veritate sermonis judicaris, adhibitum aliquid oportuit. Nam invenienti ejus quod quaeritur logicae

Ed. Chart. X. [10.]

Ed. Bas. IV. (38. 39.)

μενον αἱ λογικαὶ μέθοδοι τὴν δύναμιν (39) ἔχουσι, τοῦ δὲ πιστώσασθαι τὰ καλῶς εὐρημένα δύο ἐστὶν ἅπασιν ἀνθρώποις κριτήρια, λόγος καὶ πείρα. πρὸς γοῦν τὸν ἐρωτήσαντα διὰ τί τῷδε τινι τῷ πυρέττοντι συνεχώρησας ὕδατος πικρὴν ψυχροῦ, δύο εἰσὶν ἀποκρίσεις, ἡ μὲν ἑτέρα γένεσιν τε καὶ φύσιν ἐκδιδάσκουσα πυρετοῦ, καὶ περὶ τοῦ τῶν νόσων καιροῦ διεξιούσα, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὕδατος ψυχροῦ φύσιν ἐξηγουμένη, καὶ περὶ ταῦτα διεξέλθῃ, πειρωμένη διδάσκειν, ὡς τῷ τοιῷδε νοσήματι κατὰ τὸν τοιόνδε καιρὸν εὐλόγον ἐστὶν ἴαμα γενέσθαι τὸ ὕδωρ τὸ ψυχρόν· ἡ δ' ἑτέρα τῶν ἀποκρίσεων οὐδενὸς τούτων τῆς φύσεως ἐφαισαμένη καταφεύγει πρὸς τὴν πείραν, ἐν τοιῷδε νοσήματι καὶ καιρῷ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἐωρᾶσθαι φάσκουσα πολλάκις ὠφελεῖν. ἐχορῆσὺν, οἶμαι, καὶ τὸν Θεσσαλὸν ἥτοι πείραν ἢ λόγον ἐφ' οἷς ἀποφαίνεται κριτήριον ἐπάγειν, οὐχ ὡς τύραννον ἡμῖν ἐπιτάττειν, ἀξιούντα πιστεῦεσθαι χωρὶς ἀποδείξεως. καὶ τίνα, φασιν, ἀκούειν ἀπόδειξιν ἀξιοῖς; οὕτω γὰρ ἀντερωτῶσιν ἡμᾶς οἱ ἀπ' αὐτοῦ· καὶ δικαίως γε τοῦτο ποιοῦσιν, οὐδ' εἰς ἐννοιάν

methodi facultatem praestant, at quae fidem iis faciant quae recte sunt inventa, duo sunt apud omnes homines iudicialia *instrumenta*, ratio et experientia. Quippe ad eum qui interrogaverit cur huic febricitanti frigidae bibendae potestatem feceris, duplex responsio est, altera quae ortum naturamque febris docet ac de morborum temporibus differit, tum ad eundem modum aquae frigidae naturam explanat, et ubi haec proposuit, conatur docere in hoc morbo atque hoc tempore aquam frigidam idoneum remedium esse; altera de nullius horum natura sollicita ad experientiam confugit, quod in tali morbo atque occasione saepe frigidam profecisse viderit. Debebat igitur, opinor, et Thessalus vel experimentum, vel rationem assertioni suae iudiciariam probationem adhibuisse, non sicuti tyrannus imperare, ac sibi citra demonstrationem credendum exigere. At quam, inquit, audire demonstrationem postulas? ita enim contra nos interrogant ejus sectatores, neque id injuria, ut qui nec eo nunquam pervenerint ut notionem demonstrationis tene-

Ed. Chart. X. [10. 11.]

Ed. Bas. IV. (39.)

ποτε παρελθόντες ἀποδείξεως, ὥς ἂν οὔτε γεωμετρίας οὔτ' ἀριθμητικῆς οὔτε διαλεκτικῆς οὔτε ἀναλυτικῆς οὔθ' ὅλως λογικῆς τινος ἀψάμενοι θεωρίας. ἀποκριτέον οὖν αὐτοῖς, ὥς ὅψε πάνω μανθάνειν ἐφίεσθε τί ποτ' ἐστὶν ἀπόδειξις, καὶ ὥς οὐκ ἐνδέχεται χρόνω βραχεὶ λεπτῆς γνώμης δεομένη παρακαλουθῆσαι θεωρίᾳ μήτ' ἡσκημένους ἀκούειν ἀκριβῶν λόγων ἐν διαστροφῇ τε πολυχρονίῳ γεγονότας. ἐκείνους μὲν οὖν ἀποπέμψωμεν, ὥς μηδὲ συνιέναι δυναμένους ἀληθῶν μαθημάτων, μήτιγε δὴ μαθεῖν ἢ κρῖναι καλῶς.

Κεφ. δ'. [11] Ἡμεῖς δὲ μετὰ τῶν ἡσκημένων τε ἅμα παρακολουθεῖν ἀποδείξει καὶ φύσει συνετῶν, οὐ γὰρ δὴ ὄνους Θεσσαλείους ἐπαγγελλόμεθα διδάσκειν, ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐξ ἀρχῆς ἴωμεν, εὐθὺς ἅμα τῇ διδασκαλίᾳ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου καὶ ὧν ἐσφάλησαν οἱ πλείστοι τῶν ἱατρῶν ἐπιχειρησάντων ἱξυρεῖν αὐτὴν ἐξηγούμενοι πᾶς αἰτίας· εἰς γάρτοι τὴν βεβαιωτέραν πίστιν τῶν ἀληθῶν οὐδὲ τοῦτο σμικρὸν φαίνεται συντελεῖν. πρῶτον μὲν οὖν εὐλαβηθῶμεν ἀμ-

rent, quum nec geometriam nec arithmeticen nec dialecticem nec resolutoriam nec denique logicam ullam speculationem attigerint. Quocirca respondendum his ita est, nimis fero, quid demonstratio sit, discere postulatis, nec fieri potest ut brevi tempore speculationem, quae subtilitatem mentis desiderat, assequamini, praesertim qui nec accuratis rationibus audiendis exercitati et in diuturna perversitate voluntati sitis. Sed istos mittamus, ut qui ne intelligere quidem quae verae disciplinae sint valeant, nedum ipsas discere, aut recte judicare.

Cap. IV. Nos vero una cum iis qui exercitati sunt et demonstrationem intelligunt et natura sunt sagaces, neque enim Thessalios asinos docere profitemur, ad id quod propositum nobis ab initio est accingamur, ac statim una cum ipsa medendi methodo etiam causas ipsas unde errarint medicorum plurimi, qui tradere eam sunt conati, exponamus; quippe ad firmiorem veritatis fidem id quoque non parum conducere videtur. Ac primum quidem illud cave-

Ed. Chart. X. [11.]

Ed. Bas. IV. (39.)

φοῦν ἅμα μεμνησθαι, μεθόδου τε λογικῆς καὶ πείρας ἀλόγου·
 πρόκειται γὰρ οὐ περὶ πάσης εὐρέσεως ἱαμάτων εἰπεῖν νῦν,
 ἀλλὰ μόνῃς τῆς κατὰ μέθοδον· ὥσπερ καὶ περὶ γε τῆς ἐμπει-
 ρικῆς ἡμῖν τε δι' ἑτέρου γραμματος εἴρηται καὶ αὐτοῖς ἐμ-
 πειρικοῖς καλουμένοις ἱατροῖς ἐπὶ πλείστον ἐξείργασται. καὶ
 οὕτως ἂν εὐξαίμην καὶ τοὺς λογικοὺς ἅπαντας ἱατροὺς ἔχουσθαι
 τοῦ προκειμένου, καὶ μὴ συγχεῖν, μηδὲ ταράττειν, μηδὲ
 συνάγειν εἰς ταῦτόν ἀναλογισμόν τε καὶ πείραν, ἀλλ' ἑκάτε-
 ρον ἰδίᾳ μεταχειρίζεσθαι καὶ σκοπεῖσθαι τίνα δύναμιν ἔχει
 καὶ πόσον εἰς τὸ τέλος τῆς τέχνης συνεργεῖ. τὸ τοίνυν μεθόδου
 τι ζητεῖν ἐξευρεῖν ἀντίκειται μὲν τῷ κατὰ τύχην τε καὶ αὐτο-
 μάτως· ἐστὶ δὲ τὸ τοιοῦτον μετὰ τινος ὁδοῦ καὶ τάξεως, ὥς
 εἶναι τι πρῶτον ἐν τῇ ζητήσει καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ
 τέταρτον καὶ οὕτως ἐφεξῆς τᾶλλα σύμπαντα, μέχρι περ ἂν
 ἀφίκηται τις ἐπ' αὐτὸ τὸ προκείμενον ἐξ ἀρχῆς. οἱ μὲν οὖν
 ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας καλῶς ποιοῦντες ὁμολογοῦσιν ὥς οὔτε
 τῆς εὐρέσεως οὔτε τῆς διδασκαλίας ἀναγκαία τάξις ἐστὶ παρ'

bimus, ne simul de ambobus, tum methodo, quae ratione
 nititur, tum experientia, quae ratione non utitur, agamus.
 Non enim de omni remediorum inventione nunc loqui sta-
 tuimus, sed tantum de ea quae methodo fit, ita utique ut
 de empirica ipsa et a nobis in alio opere est proditum et ab
 ipsis empiricis medicis quos vocant plurimum elaboratum.
 Atque utinam rationales omnes medici propositum ita pre-
 merent, nec experientiam et rationem miscerent atque in
 unum confunderent, sed quam utraque vim habeat, quan-
 tumque ad propositum artis finem conducatur, seorsum tra-
 ctarent atque perpenderent. Ergo methodo quippiam in-
 quirere invenireque ex adverso opponitur ei quod est for-
 tuito temereque. Est autem id cum via quadam et ordine,
 ita ut in disquisitione aliquid primum sit, aliquid secundum
 et tertium et quartum, atque ita de reliquis omnibus dein-
 ceptis, quoad demum ad ipsum quod ab initio est propo-
 situm sit perventum. Ac empirici quidem rationabiliter fa-
 tentur nec inventionis nec doctrinae apud ipsos esse ne-
 cessarium ordinem, nam nec arte ulla rationeve experientia

Ed. Chart. X. [11.]

Ed. Bas. IV. (39.)

αὐτοῖς ἄτεχνον γὰρ τι καὶ ἄλογον ἢ πείρα καὶ τύχης ἀγαθῆς
 δεόμενον εἰς τὴν τῶν ζητουμένων εὐρεσιν. ὅσοι δὲ λόγον ἤγε-
 μόνα τῆς εὐρέσεως ἐποιήσαντο καὶ τάξιν, ὁδὸν τε μίαν τὴν
 ἐπὶ τὸ τέλος ἄγουσαν ὑπέθεντο, τούτοις ἀναγκαῖον μὲν ἦν
 ἀπὸ πρώτου τινὸς ἀρξαμένοις ὁμολογουμένου πᾶσιν ἀνθρώ-
 ποις, οὕτως ἤδη μετιέναι πρὸς τὰ λοιπὰ· ποιοῦσιν γέ μὴν οὐχ
 οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρχὰς οἱ πλείστοι διαφωνουμένας λαμ-
 βάνουσιν, οὐκ ἀποδείξαντες δὲ ἐπὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν
 τρόπον μετέρχονται, νόμοθετοῦντες μᾶλλον ἢ ἀποδεικνύντες.
 ἅπαντα δ' αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα συμβαίνει διὰ τὸ μηδὲν ὑπὲρ
 ἀποδείξεως ἐπισκέφθαι πρότερον, ἀλλ' ἅμα τε τοῖς ζητουμέ-
 νοις ἐφίστασθαι καὶ τολμᾶν χρῆσθαι πρὸς τὴν πίστιν αὐτῶν
 ἀποδείξειςιν, ὁμοίον τι ποιοῦσιν ἀνθρώπῳ μετρεῖν ἐπιχει-
 ροῦντι σφαῖραν, ἢ κύβον, ἢ κῶνον, ἢ κύλινδρον, ἢ τι τοιοῦ-
 τον ἕτερον, οὔτε γεωμετρίας οὔτε λογιστικῆς ἐπιστήμονι
 θεωρίας, ἀλλὰ μηδὲ πῆχυν, ἢ παλαιστήν, ἢ πόδα παρεσκευα-
 σμένῳ, καὶ περὶ ἀγανακτοῦντι πρὸς τοὺς ἀπόδειξιν ζητοῦντας,

nititur, imo fortunam prosperam ad ea quae quaerit inve-
 nienda requirit. Qui vero rationem inventionis suae aucto-
 rem statuerunt, ac ordinem unamque viam, quae ad finem
 ducat, proposuerunt, iis fuerat quidem necessarium a primo
 aliquo auspiciatis, de quo inter omnes homines conveniret,
 sic transire ad reliqua. Caeterum hanc rationem non sequi-
 tur *pleraque medicorum pars*, imo principia quoque ipsa
 controversa sumit, nec illa demonstratione confirmat, tum
 ad reliqua simili modo transit, legislatorum ritu sanciens ve-
 rius quam demonstrans. Quae omnia inde adeo his acci-
 dunt, quod nihil prius de demonstratione sunt meditati, sed
 simul et inquisitis insistant et ad eorum fidem demonstratione
 uti audent, simile profecto quiddam iis molientes, qui sphae-
 ram, aut cubum, aut conum, aut cylindrum, aliudve id
 genus metiri aggrediuntur, quum tamen omnis geometricae
 ac logisticae rationis sint ignari, ino vero nec cubiti, pal-
 mive aut pedis mensuram praeparatam habeant, ac deinde
 succensent iis, qui vel demonstrationem ab ipsis exigunt,

Ed. Chart. X. [11. 12.]

Ed. Bas. IV. (39.)

ἢ καὶ σιωπᾶν ἀξιοῦντας, ὥς γὰρ καὶ κεῖ γελοῖος ὁ φάσκων
 ὀρθογωνίου τριγώνου, τῆς μὲν ἑτέρας τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν
 γωνίαν πεντάποδος, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ὑπαρχούσης, τῆς δ'
 ἑτέρας δωδεκάποδος, οὐ τριάκοντα ποδῶν γίνεσθαι τὸ ἐμ-
 βαδὸν, ἀλλὰ τετταράκοντα, [12] καὶ τούτων μηδεμίαν ἀπό-
 δεῖξιν ἔχων εἰπεῖν, οὕτω καὶ νταῦθα γελοῖος ὁ ἀποφηνάμενος
 μὲν ὅτι οὖν, ἀποδείξει δ' οὐ δυνάμενος. ὥς οὖν τῆς κατὰ τὸ
 τρίγωνον ἀποδείξεως, οὐ γὰρ ἀφεκτέον ἡμῶν ἐστὶ τοῦ παρα-
 δείγματος, ἀπεληλακόσιν ἤδη τοῦ λόγου τοὺς ἀπαιδεύτους
 μεθοδικούς, αὐτὸ μὲν τὸ προκείμενον ἐκ δυοῖν τούτων ἐπεραί-
 νετο προτάσεων, μιᾶς μὲν τῆς τὸ περιεχόμενον χωρίον ὑπὸ τε
 τῆς πεντάποδος καὶ δωδεκάποδος, ἑξηκοντάπου γίνεσθαι,
 δευτέρας δὲ τῆς ἡμῖς τρίγωνον ἐκείνου τοῦ χωρίου λεγούσης
 καὶ δεικνύουσης ὑπάρχειν, ἑκατέρα δὲ πάλιν τούτων ἑτέρων
 τινῶν εἰς ἀπόδειξιν ἐδείτο προτάσεων, εἴτ' ἐκείναι πάλιν ἑτέ-
 ρων, ἄχρι περ ἂν ἐπὶ τὰς πρώτας ἀνέλθωμεν, αἱ δὲ οὐκ ἔξ
 ἄλλων, οὐδὲ δι' ἀποδείξεως, ἀλλ' ἔξ ἑαυτῶν ἔχουσι τὴν πί-
 στιν, οὕτως, οἶμαι, καὶ περὶ τῶν τὴν ἱατρικὴν τέχνην ἀποδεικνυ-

vel tacere jubent. Quemadmodum enim in illo ridiculus
 erit is qui rectanguli trigoni, cujus alterum exempli
 causa latus circa rectum angulum quinque sit pedum, alte-
 rum duodecim, dicat aream non esse triginta pedum, sed
 quadraginta, nec ejus rei demonstrationem ullam afferat,
 ita hic quoque ridiculus est, qui quicquam affirmat, quod
 demonstrare non possit. Ergo sicut in demonstratione de
 triangulo, neque enim recedendum nobis ab exemplo est,
 qui indoctos methodicos a disputatione nostra jam abegimus,
 ipsum quod propositum est, ex duabus his propositionibus
 colligebatur, una, quae spatium id, quod lateribus pedum
 quinque et pedum duodecim continetur, sexaginta pedum
 effici dicit, altera, quae triangulum dimidium ejus esse spatii
 proponit atque ostendit, harum utraque rursus ut demon-
 strationis fidem reciperet, aliis propositionibus egebat, mox
 illae aliis, quoad perventum ad primas esset, hae vero nec
 ex aliis nec per demonstrationem, sed ex se fidem faciunt:
 sic arbitror et in iis omnibus quae in medicina demonstnan-

Ed. Chart. X. [12.]

Ed. BaI. IV. (39.)

μένων ἀπάντων εἰς πρώτας τινὰς ἀναποδείκτους προτάσεις
καὶ ἐξ ἑαυτῶν πιστὰς ἀνάγεσθαι χρῆναι πάντα. καὶ εἴπερ
οὕτως ἅπαντες ἐπεχείρησαν εἰπεῖν τι περὶ τῆς θεραπευτικῆς
μεθόδου, πάντως ἂν πού καὶ συνεφώνησαν ἀλλήλοις, ὥσπερ
οἱ ἀριθμητικοὶ τε καὶ γεωμέτραι καὶ οἱ λογιστικοὶ· μαθεῖν
γούν ἐστι παρ' ἐκείνων εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ὅποιον μὲν τι δη-
λοῦνται πρὸς ἑκάστου τῶν ὀνομάτων οἷς μέλλουσι χρῆσθαι,
τίνας δὲ προτάσεις ἀναποδείκτους παραλήψονται πρὸς τὸν
λόγον, ὥσπερ δὴ καὶ ἀξιώματα καλοῦσιν, οἷον ὅτι γραμμὴν
μὲν ὀνομάζω μῆκος ἀπλάτης, ἐπιφάνειαν δὲ τὸ μῆκος καὶ
πλάτος μόνον ἔχον, καὶ τρίγωνον μὲν τὸδὲ τι, τετράγωνον δὲ
τὸδὲ τι, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἑκάστον· εἶδ' ὅτι καὶ τοῖς
τοιούτοις ἀξιώμασι χρῆσοιτο, προειπὼν ὥς τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα
καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσα, καὶ ἐὰν ἴσοις ἴσα προστεθῇ, τὰ ὅλα
ἴσα ἔσται· μετὰ ταῦτ' ἤδη πειράται δεικνύναι τὰ θεωρήματα,
μηδὲν τούτων ἐξωθεν ὧν ἐξ ἀρχῆς ὑπέθετο προκαμβάνων.
οἱ πολλοὶ δὲ τῶν ἱατρῶν, ὥς οἶσθα καὶ αὐτὸς, Ἰέρων κρά-
τιστε, πόθεν ἤρξαντο τῆς εἰρέσεως ἣν εὐρηκέναι φασὶν ἐρω-

tur, ad primas et indemonstrabiles propositiones et quae ex
se fidem faciant, omnia esse perducenda. Ac si omnes de
medendi methodo sic dicere aliquid instituissent, prorsus
sicuti inter arithmeticos, geometras et logicos, ita inter
iplos quoque convenisset, quippe apud quos discere ab ipso
statim initio licet, quid quoque nomine quo usuri sunt, si-
gnificetur, quas praeterea propositiones indemonstrabiles,
quae axiomata vocant, ad disceptationem sint sumpturi, vel-
uti lineam esse longitudinem citra latitudinem, superficiem,
quae longitudinem latitudinemque tantum habeat, et trian-
gulum esse hoc, quadrangulum illud, ac reliqua ad eundem
modum. Ab his, ubi axiomata huiusmodi usurpanda sibi
esse praedixerint, scilicet quae eidem sunt aequalia, inter se
etiam esse aequalia, et si aequalibus aequalia sint adjecta,
tota fore aequalia, demonstrata theoremata jam tentant, ni-
hil extra ea quae a principio praesumferunt adjicientes. Ple-
rique tamen medicorum, sicut ipse scis, Hiero carissime,
interrogati undenam principium inventionis suae sumserint,

Ed. Chart. X. [12.]

Ed. Bas. IV. (39. 40.)

τάμενοι τοσοῦτον ἀποδέουσι τοῦ λέγειν ἀναποδείκτους τε καὶ ἅπασιν ὁμολογουμένας ἀρχάς, ὥστ' οὐδ' ἀποκρίνεσθαι σύμφωνον ἑαυτοῖς οὐδέν (40) ἐξενρίσκουσιν, ἀλλ' Εὐρίπου δίκην ἄνω τε καὶ κάτω μεταβάλλονται, τὰναντία τιθέμενος ἕκαστος ἑαυτῷ τοῦ λόγου προϊόντος ὧν ἐξ ἀρχῆς ὑπέθετο. φαινόμενας γοῦν εἰπὼν εἶναι τὰς κοινότητας ὁ σοφώτατος Θεσσαλός, ὀλίγον ὕστερον οὐ μόνον οὐδένα τῶν ἐμπροσθεν ἱατρῶν ἰδεῖν αὐτάς φησιν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν πρῶτον γεννήσαντα Θεμισώνα· τούτῳ γὰρ οὖν δὴ μόνῳ παραχωρεῖ καθάπερ πατρὶ τέκνα γνήσια τὰς τερατιώδεις ἐκείνας κοινότητας. εἰδ' οἱ μετ' αὐτοὺς ἅπαντες ἀλλήλοις τε καὶ τῷ Θεσσαλῷ διηνέχθησαν, οὔτε τὰς αὐτάς εἰσηγούμενοι κοινότητας οὐθ' ὅπως ἀλλήλοις ὁμολογοῦντες οὐδὲ καθ' ἓν, ὥσπερ σοι καὶ τοῦτο πολ- λάκις ἀπέδειξα παρόντων αὐτῶν τῶν μεθοδικῶν· ἴσως δ' ἂν πον καὶ γράψαιμι κατὰ πολλὴν σχολὴν ὑπὲρ τῆς διαφω- νίας αὐτῶν, ἀλλὰ νῦν γε τοσοῦτον εἰς τὰ προκείμενα προσή- κει λαβεῖν, ὥς ἔχοῃν ἀρχηγούς αἰρέσεως καθισταμένους αὐ- τοὺς ἐξηγήσεσθαι πρότερον ἐφ' ὅτου πράγματος ἕκαστον

tantum abest ut indemonstrabilia principia et quae omnibus hominibus in confesso sint proferant, ut nec quod sibi ipsis consonum respondeant inveniant, sed sursum ac deorsum Euripi more agantur, contraria quisque in progressu sermonis iis quae ab initio statuerunt asserentes. Siquidem sapientissimus iste Thessalus, quum apparentes esse communitates dixisset, paulo post non solum non alium quenquam priorum medicorum vidisse eas asseverat, sed nec ipsum qui primus eas peperit, Themisonem. Hujus namque unius esse monstruosas illas communitates fatetur, ceu patris legitimos filios. Post hos vero qui sequenti sunt omnes et inter se et ab ipso Thessalo dissentiant, nec easdem communitates tra- dentes, nec omnino inter se vel in uno concordantes. Id quod saepe numero tibi, ipsis etiam methodicis praesentibus, ostendi, ac fortasse aliquando majus otium nactus, de eorum dissensione scribam. At nunc tantum saltem ad rem propositam sumi expedit, oportuisse eos, praesertim sectae auctores, exposuisse prius de qua re singula nomina fici

Ed. Chart. X. [12. 13.]

Ed. Bas. IV. (40.)

τῶν ὀνομάτων ἐπιφέρουσιν, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ ποιοῦσι, φαίνεσθαι μὲν λέγοντες τὰ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτοντα, γινώσκεσθαι δὲ τὰ μνημονευόμενα, φαίνεσθαι δ' ἅμα καὶ γινώσκεσθαι τὰ καὶ πρότερόν ποτε ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπείσοντα καὶ νῦν ὁμοίως ὑποπίπτοντα. πότερον οὖν οὕτω καὶ αὐτοὶ φαίνε[13]σθαι λέγουσι τὰς κοινότητας ὡς αἰσθήσει γνωριζόμενας, ἢ καὶ τὰ διὰ λόγου λαμβανόμενα φαινόμενα καλοῦσιν; οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας οὐ πάντι συγχωροῦσιν οὐδὲν τῶν τῷ λόγῳ μόνῳ δοκούντων ἐγνώσθαι φαινόμενον ὀνομάζειν· οἱ δ' αὖ παλαιοὶ φιλόσοφοι διττὸν γένος εἶναί φασι τῶν φαινομένων, ἓν μὲν, ὅπερ καὶ τοῖς ἐμπειρικοῖς ὁμολογεῖται, τῶν αἰσθήσει τινὶ διαγινωσκομένων, οἷον λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ὁμοίων, ἕτερον δὲ τῶν ὑποπιπτόντων νοήσει κατὰ πρώτην ἐπιβολὴν ἀναπόδεικτον, ὡς τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχειν ἴσα, καὶ ἐὰν ἴσοις ἴσα προστεθῇ, καὶ τὰ ὅλα ἴσα γίνεσθαι, καὶ ἐὰν ἀπὸ ἴσων ἴσα ἀφαιρεθῇ, καὶ τὰ λοιπὰ ἴσα εἶναι. τοῦ τοιούτου γένους εἶναί φασι καὶ τὸ μηδὲν ἀναιτίως γίνεσθαι· καὶ πάντ' ἐξ ὄντος τιπὸς, ἐκ δὲ

vellent, sicut empirici faciunt, qui apparere ea dicunt quae sub sensum cadunt, nosci vero quae memoria tenentur, apparere simul et nosci quae et ante aliquando sub sensum venerunt et nunc simili modo veniunt. Num igitur ita ipsi quoque apparere communitates dicunt, ceu sensu cognitae, an et quae ratione comprehendimus, apparentia nominant? Empirici namque non admodum concedunt quicquam ex iis, quae sola ratione nosci videntur, apparens dici. Rursus veteres philosophi duplex esse genus apparentium decernunt, unum quod ipsi empirici comprobant, nempe eorum quae sensu aliquo noscuntur, veluti albi, nigri, duri, mollis, calidi, frigidi et similium, alterum eorum quae intelligentiae primo oecursu indemonstrabili patent, veluti quae eidem sunt aequalia, ea etiam inter se esse aequalia, et si aequalibus aequalia addantur, tota etiam aequalia fieri, et si aequalibus aequalia demas, quae restant etiam aequalia fore. Hujus esse generis ajunt et quod nihil citra causam fiat, et

Ed. Chart. X. [15.]

Ed. Bas. IV. (40.)

τοῦ μηδολῶς ὄντος οὐδέν· οὕτω δὲ καὶ τὰ φθείρεσθαι μηδὲν
εἰς τὸ τέως οὐκ ὄν, καὶ τὸ περὶ παντὸς ἀναγκαῖον ἢ κατα-
φάσκειν ἢ ἀποφάσκειν, ἑτέρα τε τοιαῦτα πολλὰ, περὶ ὧν ἐν
ταῖς λογικαῖς πραγματείαις ἐπισκέπτονται, καὶ ἡμῖν δὲ εἰς
ὅσον οἷον τε σαφέστατα διὰ τῶν ὑπὲρ ἀποδείξεως ὑπομνημά-
των εἴρηται. περὶ τούτων ἐν ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς, ἃς δὴ
καὶ λογικὰς ὀνομάζομεν, ἀμφισβητοῦσιν ἐνιοὶ τῶν φιλοσόφων
ἐρίζοντες· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἄχρι γοῦν τοσούτου σωφρονοῦ-
σιν, ὥς ἀπιστεῖν ἀποδείξει πάσῃ, γινώσκοντες, οἶμαι, καὶ μὴ
λέγωσιν, ὥς αὐτὸ γοῦν τοῦτο βεβαίως ἐπίστανται, τὸ μηδὲν
ἀποδειχθῆναι δύνασθαι, τῶν λογικῶν ἀρχῶν ἀπιστουμένων·
ὅσοι δ' ἄχρι τοσούτου σκαῖοι καὶ ἀνόητοι τυγχάνουσιν ὄντες,
ὥς μηδὲ αὐτῷ τούτῳ παρακολουθεῖν, ἀποδεικνύναι μὲν πει-
ρῶνται, τίνες δὲ εἰσι καὶ ποῖαι καὶ πόσαι τῶν ἀποδείξεων
ἀρχαὶ μῆτε γινώσκειν μῆτε ζητεῖν ἐθέλειν μῆτ' ἄλλου δι-
δάσκοντος ἀκοῦειν ὑπομένειν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποφαίνεσθαι καὶ
φθέγγεσθαι ῥήματα μὴδ' ὅ τι σημαίνει σαφῶς εἰπεῖν δυνά-
μενοι. εὐλόγως οὖν ἑκατοντάβιβλοι πραγματεῖαι γράφονται

quod omnia ex ente quopiam, et quod ex eo quod omnino
non fit nihil fiat; simili modo nihil corrumpi in id quod
ante non fit, item quod affirmare, vel negare de quoque
fit necesse, aliaque id genus non pauca, de quibus in logicis
tractatibus agitur et ipse in commentariis de demonstratione
quam potui dixi clarissime. De his inter eiusmodi princi-
pia, quae logica nuncupamus, quidam philosophorum con-
tendunt atque ambigunt, hi tamen hactenus saltem sunt mo-
desti, quod omni demonstrationi fidem abrogant, intelligen-
tes, arbitror, tametsi id non dicunt, illud saltem se certo
scire, nihil omnino demonstrari posse, si logicis principiis
fides non sit adhibita. At qui eoque rudes amentesque
sunt, ut ne id quidem intelligere queant, hi demonstrare
quidem conantur, caeterum quae qualiave et quot demon-
strationum principia sint, nec noscere nec quaerere volunt,
nec alium docentem audire sustinent, sed absolute pronun-
ciant et verba loquuntur, quae nec quid significant ipsi clare
explicare valeant. Merito igitur eorum aemulis centum vo-

Ed. Chart. X. [13.]

Ed. Bas. IV. (40.)

τοῖς ἀπ' αὐτῶν, ἅμα μὲν ζητοῦσι καὶ ὅτου πράγματος ἕκα-
στον τῶν ὀνομάτων ὁ Θεσσαλὸς ἐπέφερεν, ἅμα δ' οὐχ εὐρίσ-
κουσιν οὐδὲν τοιοῦτον ᾧ συμφωνήσει πάντα τὰ κατὰ μέρος
ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. τινες γὰρ οὖν αἱ φαινόμεναι κοινότητές
εἰσιν, ἥ πῶς φαινόμεναι, λέγειν οὐκ ἔχουσιν, οὐδ' ἂν πολλα-
πλασίτους ἄλλας γράψωσι βιβλους. ἤτοι γὰρ αἰσθήσει πάντως
ὑποπίπτειν χρή τὸ φαινόμενον, ἥ νοήσει κατὰ μίαν ἐπιβολὴν
ἀθρόως, ἕκατερα χωρὶς ἀποδείξεως· εἴ τι δ' ἐκπέπτωκεν ἐκ
τοῦ κατὰ μίαν προσβολὴν εἰς γνώσιν ἤκειν, εὐθύς μὲν τοῦτο
καὶ διαπεφώνηται πάντως καὶ ἀποδείξεως δεῖται καὶ τέχνην
οὐδεμίαν ἀπὸ τοιούτου πράγματος ἀρχεσθαι προσήκει. ταῦτ'
οὖν εἰ μὲν ἐγυμνάσαντο κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους, αὐτοί
τ' ἂν ᾔδειαν ἡμῶν τε οὐκ ἂν μάτην κατέτριβον τὸν χρόνον·
ἐπεὶ δ' ἀγύμναστοι καὶ ἀμαθεῖς ὄντες, ἐξ ἀπονοίας ἐτόλμη-
σαν ἀποδείξει χρήσασθαι, πρὶν ὃ τί ποτέ ἐστιν ἀπόδειξις μα-
θεῖν, ἀναγκαῖον ἤδη τοὺς τοιούτους ἅπαντας σφάλλεσθαι καὶ
ληρεῖν μακρὰ, καὶ μηδὲ τοῖς ὀρθῶς ἀποδεικνύουσιν ἀκολου-
θεῖν, ἀλλ' ἀναλίσκειν μάτην τὸν χρόνον. μὴ τοίνυν αὐτοῖς

luminum opera scribuntur, partim investigantibus de quo
quodque nomen dici Thessalus voluerit, partim nihil tale
invenientibus, cui omnia ab eo particulatim dicta consen-
tiant. Nam quae demum apparentes illae communitates
sint, aut quo modo apparentes, dicere non possunt, nec si
iterum atque iterum totidem libros scripserint, quippe quod
apparet, aut sub sensum omnino cadat oportet, aut sub in-
telligentiam uno semel occurfu, utrumque sine ulla demon-
strationis ope; quod vero intellectui se uno occurfu non ex-
hibet, protinus id controversum est ac demonstratione eget,
nec artem ullam a tali principia incepisse convenit. Haec si
in logicis methodis exercuissent, et ipsi ea intelligerent et
tempus nostrum frustra non contererent. Nunc quoniam
inexercitati rudesque, per amentiam audent demonstratione
ut, priusquam quid ea sit, didicerint, necesse est cum si-
milibus sui omnes aberrant, prorsusque nugentur ac eos
qui recte demonstrant minime intelligant, sed tempus in-
anite consumant. Ergo cum his nequaquam ut cum ra-

Ed. Chart. X. [13. 14.]

Ed. Bas. IV. (40.)

μηδ' ὥς ζώοις λογικοῖς ἔτι διαλεγώμεθα, μηδ' ἀντιλέγωμεν μακρὰ, πρὶν ἂν ἐθελήσωσι μαθεῖν. οἷον τι πρᾶγμα ἔστιν ἀποδείξεις, ὅπως τε δεῖ τὸν μέλλοντα καλῶς αὐτῇ χρῆσασθαι γυμνάσθαι.

Κεφ. ε'. [14] Καί σοι τὸν ἑξῆς λόγον ἤδη ἅπαντα ποιήσομαι, χρώμενος ταῖς μεθόδοις ἃς ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀποδείξεως ὑπομνήμασι κατεστησάμην. ὅτι τε γὰρ ἀρχαὶ πάσης ἀποδείξεως εἰσι τὰ πρὸς αἰσθησίν τε καὶ νόησιν ἐναργῶς φαινόμενα καὶ ὥς ἐπὶ πάντων τῶν ζητουμένων εἰς λόγον χρῆ μεταλαμβάνεσθαι τοῦνομα, δι' ἐκείνων ἀποδεδεικται· νυνὶ δ' ὅπως μὲν ἡ εὕρισκειν, ἡ ἀποδεικνύναι προσήκει, λέγειν οὐ πρόκειται, τοῖς δ' ἤδη μεμαθηκόσι τε καὶ ἡσκηκόσι ἅμα μὲν ἀποδοῦναι τινὰ καρπὸν τῶν πόνων εὐκαιρότατον, ἔξευρόντας οὐ σμικρὸν πρᾶγμα τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον· ἅμα δ' εἴ τινες ἐπιθυμηταὶ τῆς μεγίστης τέχνης εἰσιν, ἡ περὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καταγίνεται, προγυμνάσαι καὶ τούτους εὐλογον ἐν τοῖς σμικροτέροις· τούτου γὰρ χρῆ μάλιστα κατὰ πάσας τὰς μεθόδους ἀντέχεσθαι, τοῦ γυμνάζεσθαι κατ' αὐτάς

tionalibus animalibus vel disputandum amplius est, vel iisdem impense contradicendum, priusquam didicisse quatenam res demonstratio sit, velint, et quatenus exercitatum esse oporteat qui ea probe sit usurus.

Cap. V. Ac tecum jam omnem deinceps sermonem conferam et illis utar methodis, quas in commentariis de demonstratione tradidi. Quippe non solum principia omnis demonstrationis esse ea, quae tum sensui tum intelligentiae manifeste se exhibent, sed etiam in omni re quaerenda, nomen ipsum assumi in disputationem oportere, in illis docuimus. Nunc vero neutrum praecipere statui, nec quemadmodum invenire nec quemadmodum demonstrare conveniat, sed iis, qui jam didicerunt et exercitati sunt, simul aliquem laboris opportunum fructum reddere, inventa nimirum non tenui re, quam nunc instituiamus, simul si qui sunt quibus artium maxima cordi est, quae circa animum hominis versatur, ipsos quoque in minoribus prius exercitare convenit. Nam id maxime servare in omni methodo oportet, ut in ea te

Ed. Chart. X. [14.]

Ed. Bas. IV. (40.)

ἐπὶ πολλῶν πολλάκις προβλημάτων μικροτέρων, πρὶν ἐπιχειρεῖν ταῖς μεΐζουσιν. ἢ δ' οὖν ἡμῖν ἀρχὴ τῆς ἀληθοῦς ἔστω διδασκαλίας, ἣν ἂν εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐποιησάμεθα, ζητοῦντές τε τὴν τέχνην αὐτοὶ καὶ ποδηγοῦντες ἐτέρους μηδέπω διεστραμμένους οὕτως ὥστ' ἐπεὶ πρόκειται θεραπείας εὑρεῖν ἀπάντων τῶν νοσημάτων, ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι πρότερον ὅποσα τὰ σύμπαντά ἐστιν· ἀλλ' ἐπεὶ μήτε διαφορὰς μήτε εἶδη δυνατὸν ἐξευρεῖν γένους μηδενὸς ἄνευ τοῦ βεβαίως αὐτὸ τὸ τεμνόμενον ἐπίστασθαι, κοῆ δῆπου καὶ νῦν ὃ τί ποτέ ἐστι νόσημα τῷ λόγῳ διελθεῖν, ἵν' οὕτως ἐπιχειρήσωμεν ὀρθῶς αὐτοῦ τῇ διαιρέσει. πῶς οὖν ἐξεύρωμεν αὐτὸ ὀρθῶς μεθόδῳ; πῶς δ' ἄλλως ἢ ὡς ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως ἐλέγετο; τῆς ἐννοίας πρότερον ὁμολογηθείσης, ἧς χωρὶς οὐχ οἷόν τέ ἐστιν εὑρεθῆναι τὴν οὐσίαν τοῦ προκειμένου πράγματος· αὐτὴν δὲ τὴν ἐννοίαν ὁμολογουμένην ἅπασιν ἐλέγομεν χρῆναι λαμβάνειν, ἢ οὐδ' ἂν ἀρχὴν δεόντως ὀνομάζεσθαι. τίς οὖν ὑπὸ πάντων ἐστὶν ἀνθρώπων ὁμολογουμένη περὶ τοῦ νοσεῖν ἐννοια; καὶ κατὰ τίνος μάλιστα φέρουσιν ὑποκειμένου πράγμα-

multis saepe levioribus problematis prius exerceas quam majoribus manum admoveas. Hoc igitur nobis verae disciplinae principium esto, quod utique statim inter initia facturi fueramus, tum artem ipsi inquirentes tum aliis praeuntes, qui adhuc perversi non essent hoc modo. Quoniam omnis morbi curationem invenire propositum est, necesse est omnium numerum prius sciri. At quoniam fieri nequit ut aut differentias generis ullius, aut species invenias, ipso quod dividitur non plane explorato, oportet profecto nunc etiam quid morbus sit narremus, quo sic divisionem ejus rite ad-eamus. Qua igitur ratione id methodo inveniamus? Quoniam alia nisi ea quam in libris de demonstratione praecepimus? Nempe ut de notione ipsa prius conveniat, quum sine hac propositae rei substantiam invenire non liceat. Ipsam vero notionem quae omnibus concessa sit, sumendam diximus, ut quae alias principium jure non dicatur. Quae igitur est de aegrotando ab omnibus hominibus concessa notio, et de qua maxime subjecta re verbum hoc aegrotare

Ed. Chart. X. [14.]

Ed. Bas. IV. (40. 41.)

τος τουτὶ τὸ ῥῆμα τὸ νοσεῖν; ἃρ' οὐκ ἐπειδὴν μὲν ἀνεμπό-
 διστοι ταῖς ἐνεργείαις ἀπάντων (41) ὥσι τῶν τοῦ σώματος
 μορίων, ὑγιαίνειν τε σφᾶς αὐτοὺς τηνικαῦτά φασι καὶ οὐδὲν
 οἶονται δεῖσθαι τῶν ἱατρῶν, ἐπειδὴν δὲ τῶν κατὰ φύσιν ἐρ-
 γων τοῦ σώματος ὅτιοῦν αἰσθάνονται σφισιν ἢ κακῶς ἢ μη-
 δόλως ἔτι γινόμενον, ἡγοῦνται γε νοσεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει
 τοῦ σώματος, οὗ τὴν ἐνέργειαν ὁρῶσι βεβλαμμένην, ἱατρῶν
 τε συμβούλῳ χρῶνται περὶ τῆς ἰάσεως; ἐγὼ μὲν οὕτως ὁρῶ
 πάντα ἀνθρώπους τῷ τε τῆς ὑγείας καὶ τῷ τῆς νόσου χρω-
 μένους ὀνόματι, καὶ τὴν ἐννοίαν ἣν εἶπον ἀπαντας διασώ-
 ζοντας ἐπὶ τε τούτων αὐτῶν καὶ ἔτι πρὸς τούτοις οὐδὲν
 ἥττον ἐπὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς ὀνομάτων τε καὶ ῥημά-
 των ἀπάντων. καὶ γὰρ ὑγιαίνειν ἐκείνον ὑπειλήφασιν ὡς μη-
 δεμία βέβλαπται μηδενὸς ἐνέργεια μορίου, καὶ νοσεῖν ὡς βέ-
 βλαπται· καὶ ὑγιαίνων οὗτος ὀνομάζεται παρ' αὐτοῖς ὡς
 πάντα τοῦ σώματος τὰ μόρια κατὰ φύσιν ἐνεργεῖ, καὶ νοσῶν
 ὡς βέβλαπται τι· καὶ οὐδεὶς ὅλως Ἑλλήνων οὕτ' ὠνόμασεν
 ἄλλως οὕτ' ἐπ' ἄλλο τι πρᾶγμα φέρει τῶν εἰρημένων ὀνομά-

enuneiant? Nunquid ubi citra offensam omnium corporis
 partium actiones obeunt, et valere se tunc dicunt et minime
 medicis egere putant, ubi verò earum quae secundum natu-
 ram sunt corporis actionum senserint quampiam vel male
 fieri, vel prorsus non fieri, et aegrotare se illa corporis exi-
 stimant, cujus actionem laesam vident et medicum de reme-
 dio consulunt? Ego sane omnes homines ita video tum
 morbi tum sanitatis nomen usurpare. Quinetiam eam quam
 dixi notionem omnes observant, non in his modo nomini-
 bus, sed etiam nihilo minus in omnibus quae eum his con-
 jugata sunt tum nominibus tum verbis. Etenim et sanum
 esse illum existimant cui nullius partis actio sit laesa, et
 aegrotare cui sit vitata, et sanum eum nominant cujus
 omnes corporis partes actiones suas secundum naturam
 edunt, et aegrotantem cui pars aliqua laesa sit. Nec quis-
 quam omnino Graecorum aut aliis nominibus utitur, aut
 de alia re enunciat jam dictorum nominum quodvis, id

Ed. Chart. X. [14. 15.]

Ed. Bas. IV. (41.)

τῶν ἑκαστου, ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐδείξαμεν ἐν τῇ τῶν ἱατρικῶν ὀνομάτων ἐξηγήσει, καὶ αὐτοῦ γε τούτου μέ[15]μνησό μοι διὰ παντὸς τοῦ λόγου μάλιστα, διότι τὰς μὲν τῶν ὀνομάτων ἐξηγήσεις ἐκ τῆς τῶν Ἑλλήνων συνηθείας ποιησόμεθα, καθότι καὶ τοῖς περὶ τῆς ἀποδείξεως ὑπομνήμασιν ἐλέγето· τὰς δὲ τῆς οὐσίας αὐτῆς τοῦ πράγματος εὐρέσεις τε καὶ ζητήσεις καὶ ἀποδείξεις οὐκέτ' ἐκ τῶν τοῖς πολλοῖς δοκούντων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν λημμάτων, ὑπὲρ ὧν τοῦ τρόπου τῆς εὐρέσεως ἐν ἐκείναις εἴρηται. λαβόντες οὖν ἀρχὴν ὁμολογουμένην ἀπασιν, ὡς ἐν τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ τοῦτ' εἴη τὸ προκείμενον, ὑγίαν ἐκπορίζεσθαι τοῖς νεοσηκῶσι σώμασι, τουτέστι τὰς κατὰ φύσιν ἐνεργείας τῶν μορίων, εἴπερ βεβλαμμένα τύχοιεν, ἐπανορθοῦσθαι· τὸ μετὰ τοῦτ' ἤδη ζητήσομεν ὅποσα τὰ σύμπαντα ἔστι κατὰ τὸν τόπον ἀλλήλοις παρακείμενα πράγματα, μὴ πᾶν τύχωμέν τινα τοῦ λόγου προϊόντος ἢ ποσήματα νομίσαντες, ὅταν ἡ παραπλήσια τούτοις, ἢ ὑγίαν, ὅταν καὶ τῇ τεύτης φύσει πλησιάζῃ. προκεχειρίσθω δὲ τινα μόρια σαφεινῆς ἕνεκεν, ἐφ' ὧν ὁ λόγος ἡμῖν περανθήσεται.

quod diffuse in medicorum nominum interpretatione ostendimus. Atque hoc saltem mihi per omnem disceptationem memoria teneri maxime velim, nominum quidem interpretationem ex Graecorum me consuetudine facturum, sicut in commentariis de demonstratione dixi, ipsius autem rerum essentiae tum inventionem tum inquisitionem tum demonstrationem non ex iis quae multitudini videntur, imo ex summationibus scientificis, de quarum inveniendi ratione in illis est proditum. Ergo accepto eo quod omnes concedunt principio, nempe illud in medendi methodo propositum esse, ut aegrotis corporibus sanitas comparetur, id est ut ad naturalem statum partium actiones, si oblaesae sint, instaurentur, jam quod deinceps est inquiremus, quot numero in totum res sint, quae loco inter se sibi sunt propinquae, necubi aliqua procedente sermone vel pro morbis accipiamus, quum sint his similia, vel pro sanitate, quum ad huius naturam prope accedant. Proponamus autem claritatis causa partes aliquas, in quibus confirmetur quod di-

Ed. Chart. X. [15.]

Ed. Bas. IV. (41.)

πρῶτον μὲν ἀπάντων ὀφθαλμός· ὁμολογεῖται γὰρ οὖν ἐπὶ
τούτου πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐκ ἰατροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
τυχοῦσι, ὥς ἐστὶν ἔργον αὐτῷ τὸ βλέπειν. εἴτε δ' ἔργον
εἴποιμι κατὰ τὸν λόγον, εἴτ' ἐνέργειαν, οὐδὲν ἐν γὰρ τῷ νῦν
διαφέρει· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδ' εἰ τὸ βλέπειν εἴποι
τις ἔργον εἶναι τῶν ὀφθαλμῶν, οὐδ' εἰ τὴν βλέψιν, οὐδ' εἰ
τὴν ὄψιν ἢ τὴν ὄρασιν, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ὀνομάσῃ, διαφέρει·
καὶ γὰρ εἰ σολοικίζων ὀνομάσοι, πρὸς γὰρ τὴν αὐτὴν τοῦ
πράγματος ἐπιστήμην οὐδὲν τοῦτο βλάπτει, μόνον εἰ καθ'
ὅτου πράγματος φέρει τὸ ὄνομα, διηγήσοιτο σαφῶς, ἐν τούτῳ
γὰρ ἐστὶ τὸ κῦρος τῆς διδασκαλίας. ὀνομαζέσθω τοίνυν ὀφ-
θαλμός μὲν τὸ μόριον τοῦ σώματος, οὐδὲν οὐδ' ἐνταῦθα
διαφέρον εἴτε μέρος εἴτε μόριον εἴποι τις· ὅτι γὰρ ἂν ἢ
τοῦ παντός συμπληρωτικόν, ἐκείνῳ μόριόν τε καὶ μέρος ὀνο-
μάζεται, τοῦ ὅλου δηλονότι σώματος, οὗ συμπληρωτικόν
ὑπάρχει. ἐν γὰρ τῷ πρὸς τὸ μέρος· ὅλου γὰρ καὶ παντός
ἐστὶ τὸ μέρος, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον πρὸς
τὴν τῶν οἰκείων μερῶν τε καὶ μορίων ἀναφορὰν ὀνομάζεται,

cimus, ac primum quidem ante caeteras oculum. De hoc
igitur omnibus hominibus, non medicis modo, sed etiam
aliis quibuscumque convenit ejus opus esse ut videat. Seu
vero opus, seu actionem inter loquendum dicam, in praes-
entia saltem non refert. Ad eundem modum nec si quis
aspicere oculorum esse opus dixerit, nec si quis aspectum,
aut visionem, aut quomodocumque aliter nominet, quicquam
refert, quando etiam si quis soloecismum committens nomi-
net, ad rei ipsius scientiam nihil id afferat incommodi, modo
de qua re nomen pronunciet clare explicet, in hoc enim
praecipua doctrinae vis est. Nominetur igitur oculus pars
corporis, neque hic referat partemne an particulam quis
dixerit. Quicquid enim totum complet atque integrat, id
totius videlicet corporis quod complet particula siue pars
nominatur. Est enim pars ex iis quae ad aliquid dicuntur,
quippe pars totius integrique pars dicitur, aequae profecto ut
totum et integrum per relationem ad partes et particulas

Ed. Chart. X. [15.]

Ed. Bas. IV. (41.)

καὶ ἔστιν ὥσπερ τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν πρὸς τὸ δεξιὸν, οὕτω καὶ τὸ πᾶν πρὸς τὸ μέρος καὶ τὸ μέρος πρὸς τὸ πᾶν. εἴ τις οὖν ταύτην φυλάττων τὴν ἔννοιαν αἰρεῖται μέρος λέγειν, οὐ μόριον, ἢ εἴ τις ἔμπαλιν οὐ μόριον, ἀλλὰ μέρος, ἔμοι μὲν οὐδὲν εἰς τὴν εὐρεσιν τῶν πραγμάτων ἐμποδίζει, δείκνυσιν δ' αὐτὸν ὁψιμαθῆ τῆς τῶν Ἑλλήνων φωνῆς· ὥσπερ γε καὶ εἴ τις ὅλον καὶ τὸ πᾶν διορίζει, καὶ οὗτος ἀγνοεῖ τὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον. εἴρηται δ', ὡς οἶσθα, περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων χρήσεως ἐπὶ πλέον ἐτέρωθι, καὶ νῦν ὅσον ἀναγκαῖον εἰς τὸ προκείμενον δίδειμι, τοῦτ' ἐνδεικνύμενος μόνον, ὡς οὐ χρή περιελκεσθαι τοῖς ὀνόμασιν, οὐδὲ τοὺς ἐν τούτοις διαφερομένους ἤδη καὶ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι διαφέρεισθαι. καὶ τούτου δ' αὐτοῦ πάντας ὡς ἔπος εἰπεῖν ὀρᾷς ἀγυμνάστους, οὐ τοὺς ἰατροὺς μόνον τοὺς νῦν ὄντας, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων τοὺς πλείστους· ὀλίγοι γὰρ αὐτῶν ἴσασι διακρίνειν τὰς ἐν τοῖς ὀνόμασι διαφορίας τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν· ἀλλ' ἐδείχθη καὶ ἡ τούτου μέθοδος ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ, καὶ νῦν ἤκει καιρὸς αὐτῆς,

proprias nominatur, estque sicuti dextrum ad sinistrum et sinistrum ad dextrum, ita et totum ad partem et pars se habens ad totum. Ergo si quis hac servata notione malit partem dicere quam particulam, aut si quis contra particulam potius quam partem, is mihi ad rerum inventionem impedimento non sit, caeterum imperitum se linguae Graecae prodit, quemadmodum certe, si quis integrum a toto secernat, is quoque linguae Graecae est ignarus. Dictum vero alibi, ut scis, diffuse de nominum usu est. Ac nunc quantum satis ad rem sit propositam adjiciam, illud duntaxat indicans, non oportere nominibus seduci, nec qui in iis dissentiunt, hos statim in rebus quoque ipsis dissentire putare. In quo genere omnes, ut uno verbo dicam, non medicos modo nostrae tempestatis, sed etiam philosophorum plerosque parum exercitatos vides, ut quorum paucissimi nominum diversitatem a rerum diversitate distinguere norint. Verum hujus quoque rei methodum in logicis speculationibus tradidimus, cujus opportunitas, si quando alias, utique nunc quoque

Ed. Chart. X. [15. 16.]

Ed. Bas. IV. (41.)

εἵπέρ ποτε καὶ ἄλλοτε. τίς δ' ἦν ἡ μέθοδος; ἡ ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἄρξασθαι διαφορᾶς, [16] οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων, καὶ δεῖξαι λόγου χάριν ἀλλήλοις παρακείμενα τέταρα πράγματα, καὶ περὶ ἐξῆς ἀποδείξει βεβαιώσασθαι τὸ μήτε πλείω τούτων εἶναι μήτ' ἐλάττω τὰ κατὰ τὸ προκείμενον σκέμμα περιεχόμενα· μετὰ τοῦτο δ' ἤδη καὶ καθ' ἕνα τὸν τῶν πραγμάτων ἴδιον ὄνομα θέμενον, οὕτω περαίνειν ἅπαντα τὸν ἐξῆς λόγον, οὐκέτι οὐδαμῶς μετατιθέντα καὶ μεταφέροντα τῶν ὀνομάτων οὐδέν, ἀλλ' ἀκριβῶς διαφυλάττοντα καθ' οὐπερ ἂν αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐπιτίθεται πράγματος. καὶ γὰρ σαφὴς οὕτως ἡ διδασκαλία γίνεται καὶ τῶν παρὰ τὰς ὁμωνυμίας σοφισμάτων ἐκτός, καὶ ῥαδίως ἐξελέγχεται τὰ μάτην προσκείμενα καὶ διὰ ταχέων εὐρίσκεται τὰ λείποντα, καὶ τὰ τε διαφωνούμενα καὶ τὰ συμφωνούμενα μάλιστα ἐν ταῖς τοιαύταις ἐρμηνείαις ἀκριβῶς γνωρίζεται.

Κε φ. στ'. Λεγέσθω δὲ πάλιν ἡμῖν ἀναλαβοῦσιν. ὅψις μὲν ὀφθαλμῶν ἐνέργεια, διάλεξις δὲ γλώττης, βάδισις δὲ σκελῶν· ἡ δὲ ἐνέργεια πάλιν αὕτη κίνησις δραστηκῆ· τούτων δ'

ad usum venit. Quaeenam igitur fuit ea methodus? Ut a rerum incipias differentia, non autem nominum, tum ostendas quatuor exempli gratia esse res quae in vicino sunt positaе, post deinde ut demonstratione confirmes neque plura esse neque pauciora, quae in proposita disceptatione contineantur, postremo ut accommodato rerum cuique suo nomine sic reliquum sermonem absolvas, nec mutans dehinc nec transferens nomen ullum, sed cui rei ipse ab initio imposueris, de eadem perpetuo usurpans. Quippe ita et dilucida doctrina efficitur atque a cavillationibus quas homonymia parit libera, et quod frustra est additum, facile deprehenditur, et quod deficit cito invenitur, et quae consonant dissonantque maxime in ejusmodo explicationibus exacte discernuntur.

Cap. VI. Ergo illud repetamus denuo. Visus oculorum actio est, loquutio linguae, incessus crurum. Ipsa rursus actio motus est activus. At horum ipsorum motus

Ed. Chart. X. [16.]

Ed. Bas. IV. (41.)

αὐτῶν ἢ μὲν κίνησις ἐξάλλαξις τοῦ προὔπαρχοντος, ἢ δρα-
στική δὲ ἢ ἐξ ἑαυτοῦ, ὥσπερ γε καὶ παθητικὴ κίνησις ἢ ἀπό-
τινος τῶν ἔξω· οἷον ἢ μὲν πτήσις ἐνέργεια τοῦ πτηνοῦ καὶ
ἢ βადίσις τοῦ βαδιστικοῦ· τὸ δ' ὑφ' ἑτέρου φερόμενον, ὡς
ἀμείβειν τόπους, οὐκ ἐνεργεῖν, ἀλλὰ πάσχειν ἐστίν. ἐνέργησε
μὲν γὰρ ὁ βαδίσας ἐκ Πειραιέως ἐπὶ Σούνιον, ἐκινήθη γὰρ
δραστικῶς, τούτεστιν ἐξ ἑαυτοῦ τε καὶ κατὰ τὴν οἰκίαν φά-
σιν· ἔπαθε δὲ ὁ πλεύσας ἐπὶ τὸ Σούνιον ἐκ τοῦ Πειραιέως,
ἠνέχθη γὰρ ὑπὸ τῆς νεῶς. ἐπεὶ δ' ἐξάλλαξιν εἶπον εἶναι τοῦ
προὔπαρχοντος τὴν κίνησιν, ἐξαλλάττεται δὲ διχῶς τὸ προὔ-
παρχον, ἢ κατὰ ποιότητα, ἢ κατὰ τόπον, ἢ μὲν οὖν κατὰ
τόπον ἐξαλλαγὴ αὐτοῦ φορά ὀνομάζεται, ἢ δὲ κατὰ ποί-
τητα μεταβολή, ἀλλοίωσις· ὥστε εἶναι φοράν μὲν ἐξάλλαξιν,
ἢ ὑπάλλαξιν, ἢ ἀλλαγὴν, ἢ μεταβολὴν τοῦ προὔπαρχοντος
τόπου, ἐξεπίτηδες γὰρ ἐχρησάμεν πολλοῖς ὀνόμασιν, αὐτὸ
τοῦτ' ἐνδείκνυσθαι βουλόμενος, ὡς ἐνεσσι παμπόλλους ὀρισ-
μοὺς ποιεῖν ἐνὸς πράγματος, ἐν ταῖς φωναῖς μόνον, οὐκ ἐν
τοῖς νοήμασι διαφέροντας, ἀλλοιώσιν δὲ ἢ μεταβολὴν κατὰ

prioris habitus est immutatio, activus qui a se editur, ut et
passivus motus qui ab aliquo externo excitatur, veluti vo-
latus actio est animalis volatilis, et incessus animalis gressi-
lis, quod autem ab alio sic agitur ut locum mutet, id uti-
que non agit, sed patitur. Egit namque qui ex Piraseo Su-
nium incessit, quippe motus active est, id est ex se ipso et
propria natura; contra passus est qui ex Piraseo Sunium
navigavit, utpote qui navi vectus est. At quoniam motum
prioris esse habitus mutationem diximus, ea vero immuta-
tio dupliciter fit, nempe aut in qualitate, aut in loco, uti-
que mutatio quae in loco agitur latio dicitur, quae in qua-
litate alteratio, ita videlicet ut latio sit immutatio, vel demu-
tatio, vel mutatio, vel permutatio prioris loci, de industria
enim multis sum usus nominibus, maxime scilicet indicare
ostendens, quod licet unius rei multas definitiones efficere,
quae vocibus tantum, non etiam notionibus differant, altera-
tio vero vel mutatio in qualitate, vel demutatio ejus quae

Ed. Chart. X. [16.]

Ed. Bas. IV. (41. 42.)

τὸ ποιὸν, ἢ ἀλλαγὴν τῆς προὑπαρχούσης ποιότητος, ἢ ὑπαλλαγὴν (42) κατὰ τὸ ποιὸν, ἢ ὑπάλλαξιν ποιότητος, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ἐλπίσῃς μάλιστα συνήσεν τοῦ λεγομένου τὸν ἀκούοντα· τὸ γὰρ πολυειδὲς τῆς ἐρμηνείας εἰς τοῦτο ἔστω σοι χρήσιμον. ἢ μὲν οὖν ὅψις, αὐτῆς γὰρ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἵκτον, ἐνεργεῖα τοῦ μέρους ἐστίν· ὁ δ' ὀφθαλμὸς αὐτὸς τὸ τοῦ ζώου μόριον, οὐδὲν γὰρ, ὡς εἴρηται, διαφέρει μόριον εἰπεῖν, ἢ μέρος. ὄργανον δὲ ὀνομάζω μέρος ζώου τελείας ἐνεργείας ἀπεργαστικόν, οἷον ὀφθαλμὸν ὀψέως καὶ γλαῦτταν διαλέκτου καὶ σκέλη βαδίσεως· οὕτω δὲ καὶ ἀρτηρία καὶ φλέψ καὶ νῦρον, ὄργανά τε καὶ μόρια ζώων ἐστί. κατὰ ταύτην γοῦν τὴν χρῆσιν τῶν ὀνομάτων οὐ πρὸς ἡμῶν μόριον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἀρισθεύσαν, ὁ μὲν οὖν ὀφθαλμὸς ὀνομασθήσεται καὶ μόριον ζώου καὶ μέρος καὶ ὄργανον· ὁ δὲ κερατοειδὴς χιτὼν μόριον μὲν καὶ μέρος, ὄργανον δ' οὐ· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ ῥαγοειδὴς καὶ ὁ ἀραχνοειδὴς καὶ ὁ ἀμφιβληστροειδὴς· ἕκαστος γὰρ τούτων πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα μόριον ἐστὶν ὀφθαλμοῦ, δίστι δ' οὗτος προῶπον,

prius fuit qualitatis, vel immutatio in qualitate, vel transmutatio qualitatis, vel quomodocunque aliter auditori quod dicitur clarum fore speraveris, quippe huc tibi varietas interpretationis sit utilis. Ergo visio, nam redeundum ad oculum est, actio partis est, oculus vero ipse animalis est pars, nam particulam an partem dicas, ut praediximus, nihil refert. Instrumentum vero appello animalis partem, quae perfectam edit actionem, veluti oculus visionem et lingua loquelam et erura incessum. Sic et arteria et vena et nervus tum instrumenta tum partes animalium sunt. Pro hoc namque nominum usu non a nobis modo, sed etiam a veteribus Graecis desinito, oculus quidem et pars animalis et particula et instrumentum vocabitur, cornea vero tunica particula quidem et pars, non autem instrumentum. Simili modo et uvea et aranea et reticulata, harum enim singulae primum quidem ac maxime oculi particulae sunt, at quia is etiam faciei pars est, itidem et illae faciei sunt par-

Ed. Chart. X. [16. 17.]

Ed. Bas. IV. (41.)

διὰ τοῦτο καὶ κεῖνοι [17] κατὰ δεύτερον ἤδη λόγον· οὕτω δὲ καὶ τοῦ σώματος ὅλου, διότι καὶ τὸ πρῶτον ὅλου τοῦ σώματος ἐστὶ μέρος. ὁμοιομερές δὲ ἐστὶ μέρος, ὥς καὶ τοῦνομα αὐτὸ σαφῶς ἐνδείκνυται, τὸ διαιρούμενον εἰς ὅμοια πάντα μέρη, καθάπερ ἐν ὀφθαλμῷ τὸ δ' ὑάλοειδές καὶ τὸ κρυσταλλοειδές καὶ τῶν χιτῶνων ἡ ἴδιος οὐσία. δείκνυται δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων ὑπομνήμασιν, ἐνταῦθα δὲ ἀρκεῖ μόνον εἰπεῖν ὡς εἰς τὰ παρὸντα δεόμεθα μνημονεῦσαι· δεόμεθα δὲ κατ' ἕκαστον μέρος ἐπιδείξαι πλείω πράγματα, διαφέροντα μὲν ἀλλήλων, οὐχ ὁρώμενα δὲ ἐνίοις τῶν ἱατρῶν· ἔφαμεν δὲ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν εἰς τε τὸ χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ὀρθῶς, σὺπερ ἔνεκα καὶ νῦν αὐτὸ μετεχειρισάμεθα, καὶ μέντοι καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν προκειμένην μέθοδον ἀναγκαιότατον ἐπιδειχθήσεται. τὸ μὲν γὰρ ὄργανον ὀφθαλμός, ἐνέργεια δ' ἡ ὄψις· ἐν δ' αὐτοῦ τῶν μορίων ὁμοιομερές τε καὶ πρῶτον ὄργανον ὄψεως, τὸ κρυσταλλοειδές ὑγρὸν, ὥς ἐν τοῖς περὶ αὐτῶν λόγοις ἀποδέδεικται· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ δεόμενον ἀλλοιωθῆναι πρὸς τινος τῶν

tes, sed secunda quadam ratione, ita vero et totius corporis partes sunt, propterea quod facies ipsa totius corporis est pars. Similaris vero pars est, sicut ipsum clare indicat nomen, quae undique in similes dividitur particulas, veluti in oculo vitreus humor et crystallinus et tunicarum propria cujusque substantia. Porro haec latius indicata sunt in dissectionum commentariis. Hic vero ea tantum dixisse sat est, quorum ad id quod instat, meminisse est opus. Est autem opus ostendere, in singulis partibus plura inesse, quae inter se dissideant, nec tamen a medicis quibusdam sint percepta, hoc autem utile esse praediximus ut nominibus recte utamur, utique cujus causa nunc etiam id tractandum suscepimus; indicabitur autem et ad ipsam nobis propositam methodum maxime necessarium. Est enim instrumentum oculus, actio vero visio, una ex particulis ejus similis ac primum visionis instrumentum, crystallinus humor, sicuti in libris ubi de iis egimus, demonstratum est; id namque est quod alterari debet ab aliquo extrinsecus occur-

Ed. Chart. X. [17.]

Ed. Bas. IV. (42.)

ἔξωθεν χρωμάτων, ἢ ἴδῃ τὸ ζῶον. ἀλλοιοῦσθαι δ' οὐκ ἡδύνατο, μὴ καθαρὸν ἀκριβῶς καὶ διαφανὲς γινόμενον· οὕτω δ' εἶναι καὶ καθαρὸν καὶ διαφανὲς οὐκ ἡδύνατο χωρὶς τῆς νῦν ὑπαρχούσης αὐτῆς κράσεως· ἐδείχθη γὰρ ἕκαστον τῶν ὄντων τοιοῦτον ὃν οἶόν περ ἔστι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ κράσιν· ὥστ' εἴ τι τούτων ἐξαλλασθεῖν μέγαλως, ἢ οὐκ ὀψεται τὸ ζῶον, ἢ κακῶς ὀψεται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐπω γινώσκουμεν, ἀρχόμενοι ζητεῖν τὴν τέχνην, οὐδὲ χρὴ τῶν ἐπειτά τι μελλόντων ζητεῖσθαι προλαμβάνειν ὥς ἐπισταμένους, οὐδ' ἐγὼ τούτου χάριν ἐμνημόνευσα τῶν ὑπὲρ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς μοι δεδειγμένων ἐν ἑτέροις, ἀλλ' ἔνεκα τῆς τῶν νῦν μελλόντων ῥηθήσεσθαι σαφηνείας. ὁρῶντες γὰρ ὀφθαλμὸν ἀκριβῶς ἐνεργοῦντα, καὶ αὐτοὶς μὴ βλέποντα, καὶ τὸ μὲν ὑγίαν αὐτοῦ, τὸ δὲ νόσον ἢ πάθος ἢ ὃ τι βούλει καλοῦντες, οὐδὲν γὰρ τοῦτο διαφέρει πρὸς γε τὰ παρόντα, ζητοῦμεν ἕξῃς τίς ποτ' ἐστὶν ἡ τῆς βλάβης αἰτία.

Κε φ. ζ. Πόθεν, φήσεις, ἐπὶ τοῦτ' ἐλθόντες; ἔξ

rentium colorum, ut animal videat; alterari vero non potuit, nisi purum omnino perspicuumque esset. At purum ita pellucidumque esse non potest sine eo quod nunc obtinet temperamento, quippe ostensum est unamquamque rerum talem esse qualis est propter calidi, frigidi, humidi et sicci temperamentum. Ideoque si quid horum magnopere immutatum sit, aut plane non videbit, aut male videbit animal. Verum hoc nobis parum adhuc constat, modo artem quaerere orsis, nec oportet aliquid ex iis quae post sunt inquirenda velut scitum praesumere, nec ipse hujus gratia eorum quae de crySTALLINO alibi demonstravi mentionem feci, sed claritatis causa eorum quae nunc sunt dicenda. Videntes enim oculum probe actionem suam obire, ac rursus nequaquam videre, atque illud sanitatem ejus, hoc morbum vel affectum vel quicquid libet vocantes, nihil enim ad rem propositam refert, quaerimus deinceps quae demum sit ejus laesionis causa.

Cap. VII. Unde, inquires, ad hoc moti? Certe ex

Ed. Chart. X. [17. 18.]

Ed. Bas. IV. (42.)

ἀναποδείκτου μὲν ἀξιώματος, ὁμολογουμένου δὲ πᾶσιν, ὅτι πρὸς τὴν νόσιν ἐναργὲς ὑπάρχει. τί δὲ τοῦτ' ἐστὶ; τὸ μηδὲν χωρὶς αἰτίας γίνεσθαι· τούτου γὰρ μὴ συγχωρηθέντος, οὐδὲ ζητεῖν δυνάμεθα τὴν αἰτίαν τοῦ βεβλάσθαι τὴν ὄψιν, ἢ ἀπολωλέναι παντελῶς· ἀλλ' ἐπεὶ τῶν πρὸς νόσιν ἐναργῶν ἐστίν, ὑποθέμενοί τινα τῆς βλάβης ὑπάρχειν αἰτίαν, ἐπὶ τὸ ζητεῖν αὐτὴν ἀφικνούμεθα. ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν, εἴτε διάθεσιν τινα σώματος, εἴτε πῶς διακείμενον σῶμα προσαγορεύειν ἐθέλοις, οὐδὲν μὲν εἰς γὰρ τὰ παρόντα διαφέρει· πάντως δ' οὖν ἦτοι τὸ νόσημα αὐτὸ φήσεις ὑπάρχειν αὐτὴν, ἢ εἴπερ τὸ νόσημά ἐστιν ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας, ἢ βλάπτουσα διάθεσις αὐτὴν αἰτία τοῦ νοσήματος ὑπάρξει. καὶ γίνεται κἀνταῦθα πάλιν ὑπὲρ ὀνόματος ἢ ἀμφισβήτησις, ἦτοι τὴν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς διάθεσιν, ὑφ' ἧς ἡ ὄψις βλάπτεται, νόσον ἡμῶν ὀνομαζόντων, ἢ αὐτὴν τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας· [18] ἀλλ' εἴτε τὴν βεβλαμμένην ἐνέργειαν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν νόσον, ἀνάγκη δὴπου τοῦτον πολὺ πρότερον ὑγίαν ὑποθέσθαι τὴν κατὰ φύσιν ἔχουσαν ἐνέργειαν· εἴτε τὴν διάθεσιν, ὑφ' ἧς ἡ

indemonstrabili axioma, de quo tamen inter omnes convenit, propterea quod intelligentiae evidens est. Quod ergo est id axioma? Nihil absque causa fieri; quippe hoc non concessio non datur aut laesae visionis, aut prorsus amissae causam requirere. Sed quoniam id ex iis est quae intelligentiae sunt manifesta, praesumentes jam aliquam subesse laesionis causam, ad ejus inquisitionem venimus. Ergo hanc causam, seu affectum aliquem corporis, seu corpus certo modo affectum appellare velis, nihil sane ad rem propositam interest. Illud omnino fateberis, aut morbum ipsum hanc esse, aut si quidem morbus est ipsa actionis laesio, affectum qui huic officit, morbi causam esse. Existitque hoc loco rursus de nomine controversia, ipsumne oculorum affectum, a quo visus laeditur, morbum vocemus, an ipsam actionis laesionem. Verum sive quis actionem laesam morbum dici velit, utique multo prius statuatur necesse est sanitatem esse secundum naturam se habentem actionem, sive affectum qui

Ed. Chart. X. [18.]

Ed. Bas. IV. (42.)

ἐνέργεια βλέπεται, καὶ τοῦτον πολὺ πρότερον ἐπὶ τῆς κατὰ φύσιν εἴτ' οὖν διαθέσεως εἶτε καὶ κατασκευῆς ἐθέλει καλεῖν, ἐπιφέρειν τὸ τῆς ὑγείας ὄνομα. τὸ δ' ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὑποθέμενον εἶναι τὴν ὑγίαν, ἐν ταῖς διαθέσεσιν ὑπολαμβάνειν συνίστασθαι τὴν νόσον, ἣ ἔμπαλιν ἐν μὲν τῇ κατασκευῇ τῶν μορίων τὴν ὑγίαν, ἐν δὲ τῇ βλάβῃ τῶν ἐνεργειῶν τὴν νόσον, ἄξιον τῶν τε ἄλλων μεθοδικῶν ἐστὶ καὶ δὴ καὶ τοῦ τῆς ἐμπληξίας αὐτῶν ἀρχηγοῦ Θεσσαλοῦ. πάντες γοῦν σχεδὸν οἱ ἀπὸ τῆς ἀμεθόδου τε καὶ μανιώδους ταύτης αἰρέσεως τὴν μὲν ὑγίαν εὐστάθειαν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν εἶναι φασι καὶ ἰσχὺν, τὴν δὲ νόσον οὐκ ἔτι βλάβην ἐνεργείας καὶ ἀσθένειαν, ἀλλ' οἱ μὲν διάθεσιν τινα σώματος, οἱ δὲ σῶμά πως διακείμενον· ἥ τις ἂν εὐρεθείη μείζων ἐμπληξία; τοῦτο μέντοι καὶ ὁ τυχὼν ἔξενυροι, τὸ μὴ δεῖν ἐν ἑτέρῳ μὲν γένει τὴν ὑγίαν, ἐν ἑτέρῳ δὲ τὴν νόσον, ἀλλ' ἐν ταυτῷ πάντως ἄμφω τίθεσθαι· τὰ γὰρ ἐναντία κατὰ πλεῖστον ἐστὶν ἀλλήλων διεστηκότα ἐν τῷ αὐτῷ γένει, καθάπερ λευκὸν καὶ μέλαν, ἐν γὰρ ἀμφοῖν γένος τὸ χροῶμα· καὶ τοίνυν εἴπερ ἐναντία ἐστὶν ὑγία καὶ νόσος, ἐν ᾧπερ ἂν ἢ τῷ

actionem laedit, multoque ante qui secundum naturam est, sive hunc affectum, sive constitutionem dici velit, sanitatis vocabulo appellet. Quippe committere ut quum in actionibus posueris sanitatem, in affectibus exiltimes statuendum morbum, aut contra, quum in partium constitutione sanitatem, in actionis laesione morbum, tum reliquis methodicis tum vero principe hujus infaniae Thessalo digna sententia est. Etenim omnes fere qui sunt indocti hujus insanique dogmatis sectatores, sanitatem esse naturalium actionum firmitatem ac robur ajunt, morbum vero nequaquam actionis laesionem et infirmitatem, sed alii corporis quendam affectum, alii corpus certo modo affectum. Quo quisnam, obsecro, major stupor sit? Hoc enim vel quivis deprehendat, non oportere in altero sanitatem, in altero morbum, sed in eodem omnino genere ambo constitui, siquidem contraria sunt quae in eodem genere plurimum inter se dissident, veluti candidum et nigrum, etenim unum est horum genus, color. Ideoque si contraria inter se sunt sanitas et morbus,

Ed. Chart. X. [18.]

Ed. Bas. IV. (42.)

γένηται τῶν κατὰ φύσιν ἢ ὑγεία, τούτου τοῦ γένους ἐν τῷ
 παρὰ φύσιν ἢ νόσος ὑπάρξει· ὥστε εἰ μὲν ἐνέργεια κατὰ φύ-
 σιν ἢ ὑγεία, πάντως δὴ πού παρὰ φύσιν ἐνέργειά τις ἢ νόσος
 ἐστίν· εἰ δ' ἦτοι διάθεσις τις ἢ κατασκευὴ κατὰ φύσιν ἢ
 ὑγεία ἐστὶ, καὶ ἡ νόσος ἐξ ἀνάγκης ἐσται διάθεσις τις ἢ κα-
 τασκευὴ παρὰ φύσιν. ὁ μὲν οὖν Θεσσαλὸς οὐδ' ἐπεχείρησεν
 ὅλως ἀφορίσασθαι νόσον, ἀλλὰ χρή μαντεύεσθαι κατὰ τίνος
 ἐπιφέρει τοῦνομα πράγματος. ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲν διαφέρειν
 ἡγείται νόσημα πάθους ἐπεδείξαμέν σοι δι' αὐτῶν τῶν συγ-
 γραμμάτων αὐτοῦ, παρὰλληλα τιθέντος ἄμφω καὶ μεταλαμ-
 βάνοντος ἐκάτερον εἰς θάτερον, ὥς οὐδὲν διαφέρον ἢ οὕτως
 ἢ ἐκείνως εἰπεῖν· οἱ δ' ἀπ' αὐτοῦ πάντες ἄνω καὶ κάτω
 στρέφονται, λυγίζόμενοί τε καὶ παρακαλυπτόμενοι, καὶ πάντα
 ποιοῦντες ὥς ἦτοι παντάπασιν ἀσαφῶς εἰπεῖν ἢ μὴδ' ὅλως,
 ὥσπερ αὐτὸς ὁ Θεσσαλὸς καὶ πρὸ τούτου Θεμισῶν ὁ τὴν ῥί-
 ζαν αὐτοῖς τῆς ἐμπληξίας ταύτης ὑποθέμενος. εἰ δὴ σοι τὰ
 Πρόκλου καὶ Ῥηγίνου καὶ Ἀντιπάτρου λέγοιμι, καὶ πρὸς

in quocunque genere eorum quae secundum naturam se
 habent, statuetur sanitas, in eodem quum praeter naturam
 se habet, ponetur morbus. Quare si sanitas actio est quae
 secundum naturam se habeat, omnino morbus praeter naturam
 actio fuerit. Sin autem affectio quaequam, aut constitutio secun-
 dum naturam se habens sanitas est, et morbus affectio constitu-
 tiove praeter naturam necessario fuerit. Ac Thessalus quidem
 definire morbum ne aggressus quidem usquam est, quin potius
 huriolandum nobis reliquit, de qua re vocabulum id enun-
 ciet. Quod enim nihil interesse censeat inter morbum et
 pathos, jam tibi ex ipsius hominis commentariis ostendimus,
 in quibus translatitè ambo ponit transfertque utrumque in
 alterius locum, ceu nihil intersit hoc an illo modo loqua-
 ris. Ejus vero sectatores universi sursum deorsumque
 aguntur, ratiocinantes ac se tegentes, omniaque facientes ut
 vel obscure loquantur, vel omnino nihil, ut Thessalus ipse, at-
 que ante hunc Themiso, qui fundamentum illis hujus insaniae
 jecit. Quod si tibi ea quae Proclus et Rheginus et Antipater

Ed. Chart. X. [18.]

Ed. Bas. IV. (42. 43.)

τούτοις Εὐδήμον καὶ Μνασέον καὶ Φίλωνος καὶ Διονυσίου, λάθοιμ' ἂν ἐμαυτὸν ἐκπεσῶν τῆς προκειμένης νῦν πραγματείας, ἐπιστημονικῆς τε οὐσης καὶ τὸ χρήσιμον αὐτὸ πειρωμένης ἐκδιδάσκειν. ἀλλὰ τῆς μὲν ἐκείνων διαφωνίας ἴσως ἂν ποτε καὶ ὕστερον εἶη (43) μνημονεύσαι, καὶ σὺν αὐτοῖς γε τοῖς νῦν εἰρημένοις τοῦ πάντα σοφώτερον ἐπιταράξαντός τε καὶ συγχέαντος αὐτῶν τὰ πράγματα Μενεμάχου, καὶ τοῦ ληρώδους Ὀλυμπικοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ Ἀπολλωνίδου καὶ Σωρανοῦ καὶ τοῦ νῦν ἔτι ζῶντος Ἰουλιανοῦ· τούτῳ μὲν γε καὶ ἡμεῖς ἐνετύχομεν, ἵνα καὶ παρὰ ζῶντος ἀνθρώπου φωνῆς ἐκμάθωμεν λήρους μακροῦς, εἶχε δ' οὖν οὐδ' οὗτος λέγειν ὃ τί ποτ' ἐστὶ πάθος καὶ νόσημα. καὶ τεκμήριόν γε τούτου μέγιστον· ἐτῶν γὰρ ἤδη πλείονων ἢ εἴκοσι γεγονότων ἔξ οὗπερ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας αὐτῷ τούτῳ συνεγενόμεθα, γεγραφὼς εἰσαγωγὰς ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, αἱ γὰρ αὐτὰς μετατίθησιν τε καὶ μεταρρυθμίζει τῷ μηδέποτε ἀρκεῖσθαι ταῖς γραφαῖσαις, κατ' οὐδεμίαν αὐτῶν ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὃ τί ποτ' ἐστὶ νόσος, καίτοι γε μηδὲν πρὸς ἔπος ἐν αὐταῖς διεξέρχεται.

ad haec quae Eudemus, Mnaseas, Philo et Dionysius in hoc genere prodiderunt, dicere velim, utique a propofita tractatione, quae et scientifica est et ipsum quod utile fit, docere conatur, imprudens excidam. Verum de horum diffidentia licebit aliquando fortasse etiam in sequentibus mentionem facere, unaque cum his Menemachi, qui omnes eorum res astutius turbavit atque confudit, et nugacis Olympici, cumque hoc etiam Apollonidae et Sorani et qui adhuc vivit Juliani, quem utique et nos convenimus, ut viva videlicet hominis voce meras nugas condisceremus, sed nec is explicare potuit quid pathos et morbus esset. Cujus rei vel maximum signum est quod cum viginti plus anni jam sint ex quo illum Alexandriae convenimus, scripseritque iterum atque iterum institutiones, nam has assidue transponit transformatque, nunquam iis quas scripsit contentus, in nulla tamen earum est ausus quid morbus sit prodere, tametsi certe adeo ea quae nihil ad rem pertinent, in

Ed. Chart. X. [18. 19.]

Ed. Bas. IV. (43.)

μέχρι τοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, εἰ ζωγραφία χρήσιμος ἰατροῖς
 ἐστίν· ἀλλ' ὅμως τοσαῦτά τε [19] καὶ τοιαῦτα γράφων, καὶ
 δῆλος ὢν, ὥσπερ καὶ Μενέμαχος, ὅτι σαφῶς ἔγνωνε τῆς με-
 θοδικῆς αἰρέσεως τὴν ἀτοπίαν, οὐδέπω καὶ τήμερον ἔγραψεν
 ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς ὅ τί ποτε νόσον ἢ πάθος ὀνομάζει. ἐμοὶ
 δ' οὖν ἐρομένῳ ποτ' αὐτὸν οὕτω μακρῶς τε ἅμα καὶ ἀσα-
 φῶς διῆλθεν, ὥς ὢν μὲν ἔλεγε συνιέναι μηδενός, ἀναγκα-
 σθῆναι δὲ τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὥς διαφέ-
 ρεσθαί μοι δοκοίη πρὸς Ὀλυμπικόν, καίτοι πάμποῦν αὐτοῦ
 τῆς διδασκαλίας ὄντα· μαθητῆς γάρ ἐστιν οὗτος ὁ Ἰουλιανός
 Ἀπολλωνίου τοῦ Κυπρίου, ἐκεῖνος δ' ἦν Ὀλυμπικοῦ φοιτη-
 τῆς. ὁ τοίνυν Ὀλυμπικός, ὥς ἔφην, ὀρίσασθαι τολμήσας
 ὑγίαν τε καὶ πάθος, τὴν μὲν ὑγίαν διάθεσιν ἔφησε κατὰ
 ἐκτότητα νόσον· τὸ δ' αὖ πάθος τροπὴν τοῦ κατὰ φύσιν
 εἰς τὸ παρὰ φύσιν, ἐπίμονον. ἐστὶ μὲν δὴ καὶ τούτων ἐκά-
 τερον ἀλογίας παμπόλλης ἀνάπλεων, ἣν καὶ τότε διῆλθον τῷ
 Ἰουλιανῷ καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίῳ ἐρῶ. τὸ γοῦν συγγέον,
 ἔφην, ἐστὶν ἐκεῖνο, τὸ μὴ μόνον ἀπλῶς οὕτως εἰπεῖν τὸν

his agit ut etiam illud inquirat, sitne pictura medicis ex
 usu. Et tamen tam multa taliaque quum scribat, nec dissi-
 mulare queat, sicut nec Menemachus, quin methodicae se-
 ctæ absurditatem clare norit, ne in hodiernum quidem
 diem institutionibus suis usquam scripsit quid morbum pa-
 thosve nominet. Mihi certe ipsum interroganti adeo multa
 obscuraque respondit, ut nihil eorum quæ dixit plane in-
 telligerem, cogererque illud tantum homini dicere, quod mihi
 desciscere ab Olympico videretur, quamquam is avus do-
 ctrinae ipsius fuerat. Nam Julianus hic Apollonii Cyprii,
 ille Olympici discipulus fuerat. Ergo Olympicus, ut dixi,
 sanitatem morbumque definire ausus, illam esse affectum di-
 xit, qui in absentia sit morbi, rursus morbum, mutationem
 naturalis status in eum qui præter naturam sit, stabilem.
 Quorum sane utrique permulta insunt a ratione aliena, quæ
 et tunc Juliano exposui et nunc summatim dicam. Quod
 enim, inquam, confusionem facit, id est, quod Olympicus

Ed. Chart. X. [19.]

Ed. Bas. IV. (43.)

Ὀλυμπικὸν ὑγίαν εἶναι διάθεσιν κατὰ ἐκτότητα νόσου, ἀλλὰ προσθεῖναι τῷ λόγῳ ἣν διάθεσιν ὀριζόμεθα εὐστάθειαν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργημάτων καὶ ἰσχύν· οὐ γὰρ ἔχω συμβαλεῖν εἴτε ἐν τῇ τῶν ἐνεργειῶν εὐσταθείᾳ μόνῃ τὴν ὑγίαν, εἴτε ἐν τῇ τοῦ σώματος διαθέσει, εἴτ' ἐν ἀμφοῖν ὑποτίθεται· τάχα δ' ὥσπερ εἶωθε χρῆσθαι τοῖς τῶν Ἑλλήνων ὀνόμασιν ἄλλοκότης τε καὶ τεταραγμένως ἅμα τοῖς ἄλλοις ἅπασι μεθοδικοῖς, οὕτω καὶ νῦν οὐκ ἐπὶ τὸ σῶμα τὴν διάθεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς ἐνεργείας ἀναφέρει, ὥστε ἡμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ λόγου κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ὑγία ἐστὶ διάθεσις ἐνεργειῶν κατὰ ἐκτότητα νόσου. δίκαιον δ' ἦν, οἶμαι, προσθεῖναι τῷ λόγῳ δυοῖν θάτερον αὐτὸν, ἢ ἐνεργειῶν, ἢ σώματος, ἵν' ἤτοι γένηται τοιοῦτος ὁ λόγος, ὑγία ἐστὶ διάθεσις ἐνεργειῶν κατὰ ἐκτότητα νόσου· ἢ νῆ Δία τοιοῦτος, ὑγία ἐστὶ διάθεσις σώματος κατὰ ἐκτότητα νόσου· καὶ μὲν γε καὶ εἰ ἀμφω συνθεῖναι προήρητο, καὶ οὕτως ἐνεχώρει σαφῶς τε ἅμα καὶ διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὑγία ἐστὶ διάθεσις ἐνεργειῶν τε καὶ σώματος κατὰ ἐκτότητα νόσου. τί δ', ὅταν ἐπιφέρων εἴπῃ, ἣν διάθεσιν

non illud tantum absolute dicit, sanitatem affectum esse positum extra morbum, sed etiam illud definitioni adjicit, quem affectum definimus naturalium actionum constantiam et firmitudinem, haud enim conicere valeo in solane actionum constantia, an in corporis affectu, an in omnibus, sanitatem statuatur, sed forte ut utique cum reliquis methodicis assolet confuse alieneque abuti Graecorum vocibus, ita nunc quoque affectum non ad corpus, sed ad actiones refert, ut nimirum ad hunc modum definitionem intelligas; sanitas affectio est actionum, in absentia morbi. Porro justum, arbitror, fuerat, alterum duorum definitioni adiecisse ipsum, aut actionum, aut corporis, ut aut ita se haberet definitio: sanitas est affectus actionum in absentia morbi; aut certe talis: sanitas est affectio corporis in absentia morbi. Quin etiam si ambo jungere voluisset, ita quoque licuisset ut dilucide, sic breviter dicere: sanitas est affectio tum actionum tum corporis in absentia morbi. Quid autem quum subiicit: *Quem affectum definimus constantiam ac robur actio-*

Ed. Chart. X. [19.]

Ed. Bas. IV. (43.)

ὀρίζομεθα εὐστάθειαν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργημάτων καὶ ἰσχύν; πότερον μέρος ὑποληπτέον εἶναι τοῦτο τοῦ προειρημένου καὶ χρὴ συνάπτειν ἡμᾶς ὅλον τὸν λόγον ὡδί πως· ὑγεία ἐστὶ διάθεσις σώματος κατὰ ἐκτότητα νόσου καὶ εὐστάθεια τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργημάτων καὶ ἰσχύς· ἢ τέλειός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ὃ τί ποτ' ἐστὶν ὑγεία διδάσκων, ὡσπερ γε καὶ ἤρρεσεν ἐνίοις τῶν μεθοδικῶν, εὐστάθειαν ἀποφνημαμένοις εἶναι τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν τὴν ὑγείαν; ἀλλ' εἴπερ οὗτος τέλειος, ὁ προειρημένος οὐκ οἶδ' ὃ τι διδάσκει, διάθεσιν εἶναι λέγων τὴν ὑγείαν. ἐκείνο μὲν γὰρ ὃ ἔφη, τὸ κατὰ ἐκτότητα νόσου, τοιοῦτόν ἐστιν οἶον καὶ παῖδα γελᾶσαι. εἰ γὰρ δὴ συγχωρήσομεν οὕτως ὀρίζεσθαι, δηλονότι καὶ ἡ νόσος ἐστὶ διάθεσις σώματος κατὰ ἐκτότητα ὑγείας, ἵνα ἕκαστος τῶν ὄρων ἡμῖν οὐ τοῦ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ τοῦ τί ποτ' οὐκ ἐστὶ, γένηται διδάσκαλος. εἰσθῶ δ', ἔφη, εἰ βούλει καὶ ταῦτα, καὶ γὰρ πάρεργά, πῶς ἐστὶν· ἀλλ' ἐκεῖνό γε παρελθεῖν τε καὶ παριδεῖν οὐκ ἐγχωρεῖ, τὸ κατὰ μὲν τὴν τῆς ὑγείας διδασκαλίαν ἅπαντα προσέρχεσθαι ταῖς ἐνερ-

num secundum naturam? utrumne pars haec putanda est ejus quod praedictum est, jungendaque tota definitio est ad hunc modum: sanitas est affectus corporis in absentia morbi et constantia actionum, quae secundum naturam se habent ac robur: an ista ipsa per se ipsam perfecta definitio est, ac quid sanitas sit, docens, prout sane nonnullis methodicorum placuit, qui sanitatem esse dixerunt constantiam secundum naturam se habentium actionum? Verum si haec absoluta est, haud scio quid doceat ea quae ante dicta est, quae affectum esse sanitatem praecipit. Quippe illud quod dixit, in absentia morbi, ejusmodi plane est quod vel puer rideat, quum si ita definire permittetur, manifestum sit et morbum fore affectum corporis in absentia sanitatis, ita videlicet ut utraque definitio, non quid sit id quod quaeritur, sed quid non sit, doceat. Sed mittamus, inquam, si placeat, et haec, quum sint ad rem non admodum necessaria. Illud certe praeterire dissimulareque non licet, quod in sanitatis explicatione omnia actionibus tribuantur vel solis,

Ed. Chart. X. [19. 20.]

Ed. Bas. IV. (43.)

γείαις ἥτοι μόναις ἢ μετὰ τοῦ συγγέαι καὶ περιπλέξαι καὶ ἀναμίξαι πῶς ἀσαφῶς τὸ τῆς διαθέσεως ὄνομα, καθάπερ ὁ Ὀλυμπικός· ἐν δὲ τῷ τοῦ πάθους οὐκέτι μεμνήσθαι τῶν ἐνεργειῶν· ἀπέχρησε γὰρ εἰπεῖν αὐτῷ, πάθος ἐστὶ τροπὴ τοῦ σώματος ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐπίμονος. ἔχρην δ', ἔφην, ἐν ταῖς ἐνεργείαις, ἢ ἐν ταῖς διαθέσεσιν, ἄμφο τάττειν αὐτόν. ὁ δέ [20] μοι πρὸς ταῦτ' ἀπεκρίνατο, καὶ ἤδη μὲν σοι πολλάκις εἶπον, Ἰέρων κράτιστε, καὶ νῦν τ' ἀναμνήσαι προσήκει, τὸ μηδὲν εἶναι θαυμαστόν, ἐν μὲν τῇ τῶν ἐνεργειῶν εὐσταθείᾳ σὺν ἰσχύι τετάχθαι τὴν ὑγίαν, ἐν δὲ τῇ παρὰ φύσιν τοῦ σώματος διαθέσει τὴν νόσον· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐναντία, καθάπερ σὺ νομίζεις, ἔφησεν, ἐστὶ γὰρ τι μέσον αὐτῶν, ὃ μὴδ' ὑγεία μῆτε νόσος ἐστίν. ἀκούσας οὖν ἐγὼ τὸν λόγον τοῦτον ἐχωρίσθην ἐκπεπληγμένος τε καὶ λυποῖμενος ἅμα, χρὴ γὰρ ὁμολογεῖν τὸ συμβάν· ἔμπροσθεν μὲν γὰρ οὐδενὶ τῶν ἐν τοιαύτῃ δόξῃ τελέως ἐνετετυχήκειν ἐμπλήκτω, τότε δ' ἐντυχὼν πρῶτον εἰκότως ἐξεπλάγην, οὐχ ὅτι μόνος ἐκείνος οὕτως ἦν ἀναίσθητος, ἀλλ' ὅτι πολλῷ σκαιότερους

vel etiam confundendo involvendoque ac obscure quodam modo miscendo ipsum affectionis vocabulum, quemadmodum fecit Olympicus, in ipsius vero morbi definitione nulla sit actionum mentio; nam illud dicere satis habuit, morbum esse mutationem corporis a naturali statu ad eum, qui prae-ter naturam sit, stabilem. At debuerat, inquam, aut in actionibus, aut in affectibus utrumque constituere. Quid vero mihi responderit et saepe tibi jam, mi Hiero, narra- vi et nunc repetere non erit alienum. Nihil, inquit, miri est, in actionum quidem constantia cum robore sanitatem poni, in affectu autem corporis prae-ter naturam morbum. Neque enim contraria sunt, ut tu reris, inquit, est enim eorum ali- quid medium, quod nec sanitas sit, nec morbus. Quo ego sermone audito abii stupefactus simul ac dolens, fatendum enim est quod accidit. Antea enim in neminem eorum qui in ea opinione sunt prorsus stupidum incideram, tum au- tem primum cum incidissem, merito obstupui, non quod is solus adeo sine sensu esset, sed quod multo etiam agre- siores

Ed. Chart. X. [20.]

Ed. Bas. IV. (43.)

ἑαυτοῦ τοσούτους εἶχε μαθητὰς, οἱ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας ὁρῶντες οὕτως ἐσφαλμένους τοὺς μεθοδικούς, οὐκ ἀφίστανται τῆς λαίρέσεως, ἢ εὔπερ οὐδ' ὅλως ὁρῶσι, τέλως εἶσιν ἀπόπληκτοι. τί γὰρ δὴ καὶ πρὸς ἔσπος οὐκ εἶναι τὴν νόσον ἐναντίον ὑγείᾳ, διότι μέσον αὐτῶν ἐστὶ τι; δῆλον γὰρ ὡς οὐδὲ τὸ λευκὸν ἐναντίον ἐσται τῷ μέλανι, διότι μέσον αὐτῶν ἐστὶ τὸ ξανθὸν τε καὶ τὸ φαιὸν, ἐρυθρὸν τε καὶ ὠχρὸν ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων χρωμάτων· οὐδὲ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐστὶ μέσα χλιαρὸν τε καὶ εὐκρατον. οἱ μὲν δὴ σοφώτατοι μεθοδικοὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθέως πεπνωκότες οὐ μικρὸν οὐδὲ τὸ τυχὸν πτώμα τί ἂν ἔτι τῶν ἐφεξῆς ἀληθῶν καταμάθοιεν; οὐδὲ ἐν δήπου, δειχθήσεται γὰρ ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἱατρικὴν τέχνην ἐκ τούτων ἠρτημένα καὶ θεόντως, εἴ γ' ἐν ταῖς μεθόδοις τινὶ συνισταμέναις τέχναις ἀρχὴ τῆς συστάσεως ἢ τοῦ τέλους ἐστὶν ἐννοία. πεπλημμέληται μὲν οὖν καὶ ἄλλοις πολλοῖς εἰς τὴν τοῦ τέλους ἐννοίαν οὐκ ὀλίγα, τῶν μὲν τὸ ὑγιάζειν ὡς τὸ πολὺ τέλος εἶναι λεγόντων τῆς ἱατρικῆς, τῶν δὲ τὰ σύμφορα πράττειν ὡς πρὸς τὴν ὑγείαν,

tot haberet discipulos, qui quum statim in initio doctrinae suae methodicos ita errare viderent, tamen a secta non desiscerent, aut si omnino non viderent, prorsus essent attoniti. Nam quid, quaeso, ad rem, morbum sanitati non esse contrarium, propterea quod aliud eorum sit medium? Patet enim *haec scilicet ratione* non fore album nigro contrarium, propterea quod horum sint media flavum et fuscum et rubrum et pallidum et reliquorum calorū singuli, nec calidum frigidum, quippe horum quoque sunt media tepidum et temperatum. Ac sapientes istos methodicos, quum nec levi nec spernendo lapsu sic sint inter initia statim lapsi, speremusne veritatem ullam eorum quae sequantur, posse intelligere? minime profecto, nam quae in arte medica spectantur, omnia ex his pendere docebimus, idque merito, siquidem in iis artibus, quae methodo aliqua traduntur earum constituendarum principium est finis ipsius notio. Ac in hujus quidem notitia aliis quoque permultis varie est erratum, aliis medicinae finem esse affirmantibus ut plurimum sanare,

Ed. Chart. X. [20.]

Ed. Bas. IV. (43. 44.)

τῶν δ' ἐκκόπτειν τὰς νοσώδεις αἰτίας, τῶν δὲ τὰ παρ' ἑαυ-
 τῶν ἅπαντα ποιεῖσθαι, τῶν δ' ὡς ἂν ἐκάστῳ παραστῇ καὶ
 δεῖσῃ, καὶ περὶ τούτων ἰδίᾳ διορίσασθαι· ἀλλ' οὐδεὶς οὕτως
 ἐμπληκτος ὡς ἐν ἄλλῳ μὲν γένει τὴν ὑγίαν, ἐν ἄλλῳ δὲ
 ὑποθέσθαι τὴν νόσον, ἀλλ' ἦτοι ταῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείαις
 προσέχων ἢ ταῖς κα(44)τασκευαῖς τῶν μορίων, ἃς ἔνιοι δια-
 θέσεις ὀνομάζουσιν· εἴτε δ' ἐν ταῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείαις
 ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν, ἐν ταῖς παρὰ φύσιν ἐστὶ τὸ νοσεῖν·
 εἴτε ἐν ταῖς κατασκευαῖς ταῖς κατὰ φύσιν, ἐν ταῖς παρὰ
 φύσιν ἐστὶ κατασκευαῖς ἢ νόσος· εἴτ' ἐν ταῖς διαθέσε-
 σιν, ἐν ταύταις καὶ τὸ νοσεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βαθείας τι-
 νὸς εἰς τοῦτο θεωρίας ἐστὶ χρεία, μόνον δ' ἀπόχρη τὸ μὴ
 διαστράφθαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς εἰ τὸ βλέπειν ὑγιαίνειν
 ἐστίν, ὅτι τὸ νοσεῖν ἐστὶ τὸ ἀμβλυώττειν, ἢ ὅλως τὸ μὴ
 βλέπειν; τίς δ' οὐ συνήσιν ὡς εἰ τὸ ἀκούειν ὑγιαίνειν ἐστίν,
 ὅτι νοσεῖν ἐστὶ τὸ τε μόγις ἀκούειν καὶ τὸ μηδ' ὅλως
 ἀκούειν; οὕτω δὲ καὶ εἰ τὸ πέττειν ὑγιαίνειν ἐστὶ, τὸ ἀπε-
 πτεῖν τε καὶ δυσπεπτεῖν ἐστὶ νοσεῖν; καὶ εἰ τὸ κινεῖσθαι

aliis ea facere quae sint ad sanitatem conducibilia, aliis mor-
 borum causas adimere, aliis, pro se quemque omnia peragere,
 aliis prout cuique succurrit et convenit, ac de his seorsum
 definire. Nemo tamen adeo fuit stupidus ut in alio ge-
 nere poneret sanitatem, in alio morbum, sed vel actionibus
 secundum naturam se habentibus tribuit, vel partium con-
 stitutionibus, quos aliqui affectus vocant. Sive autem in
 actionibus secundum naturam sit sanitas, in iis quae praeter
 naturam sunt erit morbus, sive in constitutionibus secun-
 dum naturam, in constitutionibus praeter naturam erit mor-
 bus, sive in affectibus, in his ipsis erit et morbus. Neque
 enim profunda ulla speculatione ad hoc opus, tantum suffi-
 cit non esse perversum. Nam quis dubitet, si videre sani-
 tas sit, morbum esse vel caecutire, vel omnino non videre?
 Quis non intelligit, si audire sanitas sit, esse morbum vel
 aegre audire, vel prorsus non audire? Pari modo si conco-
 quere bona valetudo sit, male concoquere, vel plane non
 concoquere, in valetudo est; et si suo arbitrio moveri sanitas

Ed. Chart. X. [20. 21.]

Ed. Bas. IV. (44.)

καθ' ὁρμὴν ἔστιν ὑγεία, νόσος ἂν εἴη δῆπου σπασμὸς καὶ παλμὸς καὶ παράλυσις καὶ τρόμος καὶ συλλήβδην εἰπεῖν ἅπαν ὃ τί περ ἂν ἦτοι τελέως ἀναιρεῖ τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν ἢ ἐμποδίζει γέ πως αὐτήν. ὡσαύτως δὲ εἰ τὸ κατὰ φύσιν αἰσθάνεσθαι τῆς ὑγείας ἔστιν, ἢ ἀναισθησία καὶ δυσαισθησία καὶ νάρκη καὶ ὀδύνη νόσοι γενήσονται· καὶ εἰ τὸ τεταγμένως ἀναπνεῖν ὑγεία, ἀπνοια καὶ δύσπνοια νόσος. ἀλλ' εἴπερ ταῦτα νόσοι, πρόδηλον ὥς αἱ διαθέσεις τῶν μορίων ὑφ' ὧν ἀποτελοῦνται, νόσων εἰσὶν αἰτίαι, καὶ οὐ χρὴ λέγειν οὔτε φλεγμονὴν οὔτε σκίρρον οὔτ' ἐρυσίπελας οὔτε ἀπόστασιν οὔτ' ἕλκος οὔτε οἰδημα νοσήματα· καὶ εἴπερ ταῦτα νοσήματα, πρόδηλον ὥς οὐδὲν ἐκείνων [21] νόσημα. δύο γάρ ἐστι γένη πραγμάτων οὐδὲν ὁμοίων, ἀλλὰ πάντῃ τε διαλλαττόντων καὶ ὅλη τῇ φύσει διαφερόντων· ὀνομάζουσι δὲ τὸ μὲν ἕτερον τῶν γενῶν σῶμα, τὸ δ' ἕτερον ἐνέργειαν. ὀφθαλμὸς μὲν οὖν καὶ γλῶττα καὶ οὖς καὶ σκέλος ἕκαστόν τε τῶν τοιούτων σῶμά πως ἔχον ἔστιν· ὅψις δὲ καὶ ἀκοὴ καὶ διάλεξις καὶ βᾶδις ἐνέργειαι τῶν εἰρημένων σωμάτων. εἴπερ οὖν ἐν

est, utique morbus fuerit et convulsio et palpitatio et paralysis et tremor et denique quicquid voluntarium motum vel penitus destruit, vel etiam certo modo impedit. Ad haec si secundum naturam sentire sanitatis opus sit, sensus vacuitas et difficilis sensus et stupor et dolor morbi erunt. Rursus si ordinate respirare sanitas sit, utique spirandi defectus et difficultas morbus erit. Atqui si hi morbi sint, dubium non est partium affectus, a quibus haec efficiuntur, morborum esse causas, neque phlegmonem neque scirrhum neque erysipelas neque abscessum neque ulcus neque oedema morbos dicendos esse. Quod si haec morbi sint, manifestum est nullum illorum esse morbum. Quippe duo rerum genera sunt nusquam inter se similia, sed omnifariam differentium et tota natura differentium, alterum horum generum corpus vocant, alterum actionem. Ergo oculus et lingua et auris et crus atque id genus singula corpora sunt certo modo affecta; visus, auditus, sermo, incessus, actiones praedictorum sunt corporum. Si itaque in certo quo-

Ed. Chart. X. [21.]

Ed. Bas. IV. (44.)

τῷ πῶς ἔχειν τὰ σώματα τὸ νοσεῖν ἐστίν, ἐν τῷ πῶς ἔχειν τὰς ἐνεργείας τὸ νοσεῖν οὐκ ἐστὶ· εἰ δὲ γ' ἐν τούτῳ τὸ νοσεῖν εἴη, πρόδηλον αὖ πάλιν ὥς οὐκ ἐστίν ἐν τῇ τῶν σωμάτων διαθέσει. τὸ μέντοι τὴν μὲν διάθεσιν αἰτίαν εἶναι, τὴν δὲ ἐνέργειαν τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος διαθέσεως, ὁμολογεῖσθαι χρὴ καὶ φυλάττεσθαι παντὸς μᾶλλον, ὥστε καὶ ὅστις ἀγνοεῖ τοῦτο, περὶ τι τῶν ἀναγκαίων ἐσφαλταὶ πραγμάτων· ὁ δ' ἦτοι τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας ἢ τὴν διάθεσιν τοῦ σώματος ὀνομάζων νόσημα, καὶ εἰ μὴ δεόντως ὀνομάζοι, δύναται γοῦν ὀρθὴν ἔχειν τὴν δόξαν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν πραγμάτων· ἐστὶ δ' οὐκ ἐκ τῶν ὀνομάτων τὸ καλῶς ἰάσασθαι τὰς νόσους, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ὀρθῆς ὑπολήψεως. εὐθύς δὲ καὶ τοῦτ' αὐτὸ πολλοὺς τῶν ἱατρῶν ἐστὶν εὗρεῖν ἀγνοοῦντας, καὶ νομίζοντας ἐν πράγμασί τι διαφέρεισθαι τοὺς τὰς διαθέσεις τῶν σωμάτων ἡγουμένους εἶναι νοσήματα πρὸς τοὺς ἐν ταῖς βλάβαις τῶν ἐνεργειῶν ὑπολαμβάνοντας αὐτὰ συνίστασθαι· καὶ τούτων πάντων τῶν ἀμαρτημάτων, ὅπερ εἴρηται τε πολλάκις ἤδη καὶ αὐθις εἰρήσεται, ἐν αἴτιον ὑπάρχει τὸ

dam corporum habitu morbus constituatur, certe in certo quodam actionum habitu morbus non statuetur, quando si in hoc morbus consistat, planum rursus est in corporum affectu non esse. Verum quod affectus ipsa causa sit, actio vero id quod ab affectu corporis efficitur, id vero est quod omnium maxime et fatendum *medico* sit et tenendum. Adeo quisquis hoc ignorat, is in re labitur quae plane est ex necessariis. At qui vel actionis laesionem, vel corporis affectum morbum appellat, quamquam parum convenienter nominat, potest tamen de rebus ipsis rectam habere sententiam. Contingit autem non ex nominum, sed rerum recta opinione probe morbos curari. Jam hoc ipsum multos medicorum ignorantes invenias putantesque in rebus dissidere eos qui corporum affectus morbos esse censent ab iis qui in actionis vitio eosdem constituunt. Atque horum omnium errorum, quod et saepe jam dictum est et post dicetur, unica causa est, quod qui invenire quidvis logice sunt aggressi, non

Ed. Chart. X. [21.]

Ed. Bas. IV. (44.)

μὴ γεγυμνάσθαι κατὰ τὴν λογικὴν μέθοδον τοὺς ἐπιχειροῦν-
 τας ὁτιοῦν ἐξευρίσκειν λογικῶς, ἀλλ' ἅμα μὲν ἀποχωρεῖν τῆς
 ἐμπειρίας, ὡς γεγυμνασμένους τὸν λογισμόν, ἅμα δ' ἄγυμ-
 νάστους ὄντας ἐν αὐτῷ σφάλλεσθαι μέγιστα. μυριάκις γοῦν
 ὑπὲρ ὀνομάτων αὐτοὺς εὕρισκω διαφερομένους ὡς ὑπὲρ
 πραγμάτων· αὐτοὶ δ' ἂν, εἰ τύχοι, πρᾶγμα τι μέγιστον
 ἄγνοοῦντες, ὄνομα νομίζουσιν ἄγνοεῖν; ὥσπερ γε καπὶ τοῦ
 προκειμένου νῦν ἡμῖν οὐκ ἴσασι διακρίνειν, ὡς ἡ μὲν κατα-
 σκευὴ τῶν σωμάτων αἰτίας ἔχει λόγον, ἡ δ' ἐνέργεια τὸ πρὸς
 ἐκείνης ἐστὶν ἀποτελούμενον, οὐδ' ὡς τὸ θεραπευόμενον ἡ
 τοῦ σώματος ἐστὶ διάθεσις· ἐπεται γὰρ ἐξ ἀνάγκης ταύτη
 κατὰ φύσιν μὲν ἐχούσῃ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν, ἐξισταμένη δὲ
 τοῦ κατὰ φύσιν εὐθὺς καὶ τὴν ἐνέργειαν εἰς τὸ παρὰ φύσιν
 ἐκτρέπειν. ἐν τούτῳ δὲ τὸ πᾶν ἐστὶ, καὶ τοῦτο ἀρχὴ καὶ
 οἶον στοιχείον τι πρῶτον ἀπάσης τῆς θεραπευτικῆς ὑπάρχει
 μεθόδου· τὸ δὲ εἴτ' αὐτὸ τοῦτο χρὴ προσαγορεύειν νόσον,
 εἴτε τὴν βλάβην τῆς ἐνέργειας, ὑπὲρ ὀνόματος ἐστὶν ἀμφισβη-
 τούντων. εἰρήσεται μὲν οὖν τί μοι καὶ περὶ τῆς τῶν ὀνομά-
 των χρήσεως, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρόσθεν ἤδη δι' ἐτέρων.

fuere in logica methodo exercitati, sed simul veluti ratione
 exercitati fuissent, ab experientia desciverunt, simul et
 quum in illa inexercitati fuissent, magnopere sunt lapsi. Si-
 quidem millies eos de nominibus tanquam de rebus litigan-
 tes inveni, rursus ubi rem quampiam maximam ignorarint,
 nomen se ignorare putant, veluti in eo quod nunc est pro-
 positum, discernere nequeunt, corporis quidem statum cau-
 sae rationem sustinere, actionem ejus, quod ab eo perficitur,
 sed nec quod sanatur, id esse corporis affectum. Quippe co-
 mitatur necessario hunc secundum naturam se habentem na-
 turalis actio, contra si a naturali statu recesserit, actio statim
 praeter naturam habeat *necesse est*. Porro in hoc totum
 vertitur, estque hoc principium ac veluti primum quoddam
 elementum omnis methodi medendi. Caeterum an hoc ipsum
 appellare morbum oporteat an actionis laesionem, id est de
 nomine dubitare. Dicetur autem a me aliquid et de nomi-
 num usu, sicut in aliis prius jam fecimus. Verum nunc de

Ed. Chart. X. [21. 22.]

Ed. Baf. IV. (44.)

ἀλλὰ νῦν οὐπω διαστέλλομαι περὶ αὐτῶν, ἵν' ἔργῳ τοῦτ' αὐτὸ μᾶλλον βεβαιώσωμαι, καὶ δείξω τίς ἀρχὴ καὶ ῥίζα τῆς θεραπευτικῆς ἐστὶ μεθόδου, περὶ ἣν εὐθὺς ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν λογικῶν τε καὶ δογματικῶν ἑαυτοὺς ὀνομασάντων καὶ οἱ βέλτιστοι σφάλλονται μεθοδικοί. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἤδη πως φαίνεται τοῖς συνετοῖς, ὥς οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ τὸ θεραπευόμενον ὑπὸ τῶν ἱατρῶν πλὴν ἢ τῶν σωμάτων διάθεσις, ὥς ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ δειχθήσεται.

Κεφ. η'. [22] Τὸ δὲ τὴν ἄγνοιαν ἐπανορθώσασθαι τῶν μὴ γινωσκόντων ὅσα τὰ σύμπαντά ἐστι πράγματα κατὰ τὸν ἐνεστώτα λόγον ἀλλήλοις παρακείμενα, νῦν ἡμῖν προῦκειτο. φαίνεται γὰρ ἐν μὲν τι γένος εἶναι τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἐνεργειῶν· καὶ τὸ μὲν τῶν σωμάτων ἡγεῖσθαι τε καὶ ποιεῖν τὰς ἐνεργείας, ἐπεσθαι δ' ἐκείνας κατὰ φύσιν μὲν ἔχουσι τοῖς σώμασιν ἀμέμπτως τε καὶ κατὰ φύσιν αὐτὰς διακειμένας, παρὰ φύσιν δ' ἔχόντων ἢ μὴ γιγνομένας παντάπασιν, ἢ παρεμποδιζόμενας γε πάντως. τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις ἐστὶ γένος τὸ τῶν ἐργαζομένων τὰς διαθέσεις αἰτίων· ὃν γὰρ ἢ διάθεσις ἔχει πρὸς

ipsis nondum distinguo, quo videlicet hoc ipsum rerum fide magis comprobem ostendamque, quodnam sit medendi methodi principium et radix. In quo cum alii multi ex iis qui rationales se dogmaticosque appellant, tum vero probi isti methodici falluntur. Atque illud quidem iis qui prudentes sunt jam quodam modo apparet nihil esse aliud quod a medicis curetur quam corporum affectum, veluti proximo libro monstrabitur.

Cap. VIII. Nunc illud nobis propositum erat, ut ignorantiam eorum emendaremus qui quot in universum res sint, quae in praesenti disputatione proximae inter se habeantur, ignorant. Videtur enim unum genus esse ipsorum corporum, alterum actionum. Ac corporum quidem genus praecedere actiones easque gignere, has vero sequi corpora secundam naturam se habentia, citra laesionem et secundum naturam affectas; sin praeter naturam sint affecta, aut nullas prorsus, aut omnino certe impeditas. Tertium praeter haec genus est causarum, quae hos affectus creant. Nam quam rationem ha-

Ed. Chart. X. [22.]

Ed. Bas. IV. (44.)

τὴν ἐνέργειαν λόγον, τοῦτον ἕτερόν τι χρὴ πάντως ἔχειν πρὸς τὴν διάθεσιν, ἐνὶ μόνῳ διαλλάττον τῷ τὴν μὲν διάθεσιν ἅμα ταῖς ἐνεργείαις ὑπάρχειν καὶ μὴ δύνασθαι ποτε μήτε τὴν κατωρθωμένην ἐνέργειαν εἶναι χωρὶς τῆς τῶν σώματων κατὰ φύσιν διαθέσεως μήτε τὴν βεβλαμμένην ἄνευ τοῦ καὶ τὰ σώματα βεβλάφθαι. τὰ δ' αἰτία τῆς διαθέσεως ταύτης τῆς ἐμποδίζουσης τὴν ἐνέργειαν δύναται μὲν καὶ μηκέτ' εἶναι, δύναται δὲ καὶ νῦν ἔτι παραμένειν. ἕτερα δ' οὖν πάντως ἐστὶ τῶν διαθέσεων αὐτῶν σοι, καὶ τοῦτο τρίτον εὐρηται γένος ἕτερον ἐνεργείας τε καὶ τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν διαθέσεως. ἐπ' αὐτῷ δ' ἄλλο τέταρτον γένος διαθέσεως, ὅσα τοῖς σώμασιν ὑπάρχει κατὰ φύσιν τε καὶ παρὰ φύσιν ἔχουσι, μηδὲν μὴτ' ὠφελοῦντα μήτε βλάπτοντα τὰς ἐνεργείας· οἷον εἰ τύχοι τὸ χρῶμα τοῦ σώματος παντὸς ἢ μέλαν ἐκ λευκοῦ γιγνόμενον, ἐν ἡλίῳ διατριψάντων ἐπὶ πλέον, ἢ λευχὸν ἐκ μέλανος, ἐν σκιᾷ διαιτηθέντων, ἢ ἐρυθρὸν λουσαμένων, ἢ ὠχρὸν φοβηθέντων· οὔτε γὰρ ἐνέργεια τοῦτ' ἐστίν οὔτε διάθεσις σώματος ἐνεργείας αἰτία, καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον οὐδ' ἢ τὰς παρὰ

bet affectus ad actionem, hanc alterum quippiam ad ipsum affectum omnino habeat oportet, uno duntaxat evarians, quod affectus cum actione una consistit, nec potest unquam aut proba actio esse sine eo qui secundum naturam est corporis affectu, aut laesa, nisi quum corpus sit vitio affectum. Ejus autem affectus qui actionem impedit causae possunt quidem non etiam esse, possunt autem et adhuc nunc inanere. Ergo diversae omnino ab ipsis affectibus *causae* sunt. Ac tertium hoc jam inventum genus diversum est et ab actione et ab eo qui hanc gignit affectu. Ab hoc quartum aliud genus est affectus eorum quae quum corporibus et secundum naturam et praeter naturam se habentibus insint, actionibus nec conducant nec actiones laedant, sicut exempli causa color totius corporis ex diuturna in sole mora niger ex candido factus, aut contra, ubi versatus in umbra quis sit, ex nigro candidus, aut ruber lotis, aut pallidus expavectis. Quippe haec nec actiones sunt nec corporis affectus, qui sint actionis causae, multoque minus ipsae cau-

Ed. Chart. X. [22.]

Ed. Basf. IV. (44. 45.)

φύσιν ἐργαζομένη διαθέσεις αἰτία, σύμπτωμα δ' ἐστὶ συμβαῖ-
νον ἔξ ἀνάγκης ἐπὶ ταῖς διαφοροῖς τῶν σωμάτων ἀλλοιώσειν,
εἴτ' οὖν κατὰ φύσιν, εἴτε καὶ παρὰ φύσιν ἔχουσιν. ἐπειδὴ τοί-
νυν ἤδη τέτταρα γένη διώρισται, καὶ τῷ ταῦτα γινώσκουσιν ἢ
μὴ τὸ καλῶς ἄρχεσθαι τῆς (45) θεραπευτικῆς μεθόδου δείξομεν
ὑπάρχον, ἔξεστω λοιπὸν τῷ βουλομένῳ κατ' αὐτῶν ὥς ἂν
ἐθέλῃ τίθεσθαι προσηγορίας· οἷον, εἰ βούλοιο, τὴν μὲν
παρὰ φύσιν τῶν σωμάτων διάθεσιν, ὅταν ἐνεργείαν τινα
βλάβη, νόσημα προσαγορευέτω, αὐτὴν δὲ τὴν βλάβην τῆς
ἐνεργείας ἑξαίρετόν τι σύμπτωμα νοσήματος· ὅσα δ' ἄλλως
συμβέβηκεν, ὥσπερ τὰ χρώματα, καὶ ταῦτ', εἰ βούλοιο,
καλεῖται συμπτώματα, διορίζετω μέντοι τῆς βλάβης τῶν ἐνερ-
γειῶν αὐτὰ, καὶ εἴπερ ἐκεῖνα ἑξαίρετα συμπτώματα νοσημά-
των ὀνομάζει, ταῦτ' οἰκεῖα τε καὶ ἴδια καλεῖται, καὶ τινα πρὸς
τούτοις, εἰ βούλοιο, μὴτ' οἰκεῖα μὴτ' ἴδια, συμπίπτοντα δὲ
κατὰ τινα τύχην· τέταρτον δ' ἐπὶ τοῖσδε γένος τίθεσθαι τὸ
τῶν νοσῶδων αἰτίων, καὶ τούτων τὰ μὲν ἐν αὐτῷ τοῦ ζώου

lae, quae affectus qui praeter naturam sunt creant, sed
sunt symptomata, quae diversas corporum alterationes ne-
cessario sequuntur; siue hae secundum naturam, siue prae-
ter naturam se habeant. Ergo quum quatuor definita ge-
nera jam sint, ex quibus vel noscendis, vel non noscendis,
probe secusve incipiendam esse medendi artem monstrabi-
mus, liceat de caetero cuivis, prout volet, iis nomina impo-
nere, veluti affectum corporum praeter naturam se haben-
tem, quum actionem aliquam laedit, morbum, si volet, appel-
lato, ipsam vero functionis laesionem insigne quoddam
morbi symptoma. Quae alia ratione accidunt, ceu colores,
ea quoque, si volet, appellato symptomata, caeterum ea di-
stinguat a functionum laesione, et si illa insignia morborum
symptomata vocet, haec familiaria propriaque nominet.
Quaedam etiam praeter haec, si volet, nec familiaria nec pro-
pria, sed forte quadam incidentia. Quartum vero ab iis
genus statuito, quod sit morbosarum causarum. Atque ha-
rum quae quidem in ipso animalis corpore consistunt, ante-

Ed. Chart. X. [22. 23.]

Ed. Bas. IV. (45.)

τῷ σώματι συνιστάμενα προηγούμενα καλείτω, τὰ δ' ἔξωθεν προσπίπτοντα προκατάρχοντα. θέμενος δ' οὕτως ἢ ἄλλως ὅπως ἂν ἐθέλῃ σαφῶς [23] καὶ χρησίμως τοῖς ἀκούουσι, μηκέτι μετατιθέσθω, μηδ' ἐξαλλαττέτω τὴν χρῆσιν, ἀλλ' αἰεὶ φυλαττέτω παρ' ὅλον τὸν λόγον, ἵνα καὶ μανθάνωμεν ἃ λέγει ῥαδίως, καὶ τὰς ἀντίλογίας καὶ τοὺς ἐλέγχους πρὸς τι σαφές καὶ διωρισμένον ποιώμεθα. πῶς καὶ τίνα τρόπον; ἐνδείξασθαι γὰρ ἐτι τοῦτ' αὐτὸ χρὴ διὰ τοὺς ἀνασθητέους μεθοδικούς. ἔστω τινὰ λέγειν ὡς ἡ μὲν φλεγμονὴ διάθεσις ἐστὶ παρὰ φύσιν, τὸ δ' ἔργον τοῦ φλεγμαίνοντος μέρους τὸ βεβλαμμένον οἰκίον ἐξαίρετον τοῦ πάθους σύμπτωμα, ποδῶν μὲν βάδισις, ὀφθαλμῶν δὲ ὄψις, ὠτων δ' ἀκοή· τὸ δ' ἔρυνθος, εἰ τύχοι, καὶ ἡ τάσις, ἡ τ' ἀντιτυπία καὶ ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος ὁ ταῖς φλεγμοναῖς ἐπόμενος, ἑτερόν τι γένος εἴτε συμπτωμάτων, εἴτε συμβεβηκότων, εἴθ' ὅπως ἂν ἄλλως ἐθέλῃ τις ὀνομάζειν, ἀλλ' οὖν ὅτι γε μὴ ταῦτό γένος ἐστὶ τῇ βλάβῃ τῶν ἐνεργειῶν, ἵστω τε καὶ διοριζέσθω σαφῶς· ἡ πληθώρα δ', εἰ τύχοι, τῆς φλεγμονῆς αἰτία προηγούμενη,

cedentes nominet, quae vero extrinsecus accidunt, primitivas. Positis autem pro arbitrio vel hoc vel alio modo nominibus, dummodo clare et ex usu legentium nec mutet postea nec transponat eorum usum, sed perpetuo per omnem disputationem observet quo et quae dicat facile intelligamus et refutationes redargutionesque ad aliquid clarum distinctumque referamus. Qualiter, *inquis*, et ad quem modum? Nam id ipsum quoque indicandum adhuc propter stupidos istos methodicos. Esto, dicat aliquis, phlegmonem affectum esse praeter naturam, ipsam verò laesam phlegmone laborantis partis functionem, morbi insigne symptoma, veluti pedum quidem incessum, oculorum visum, aurium auditum; ruborem autem, tensionem, renixum et tumorem qui praeter naturam sit ac phlegmonae succedat, diversum quoddam genus sive symptomatum, sive accidentium, sive quo alio nomine appellare malit, illud modo sciat clareque definiat, non esse idem genus cum actionis laesione; rursus sanguinis redundantiam, si forte haec fuit, antecedentem phleg-

Ed. Chart. X. [23.]

Ed. Bas. IV. (45.)

καὶ ταύτης προκατάρχουσα τὸ πλῆθος τῶν ἐδεσμάτων. ὥς οὖν ἐγὼ καὶ παραδείγματα πεποίημαι σαφῇ τοῦ λόγου καὶ τέτταρα γένη διώρισμαι καὶ τὰς αἰτίας καὶ ἐννοίας αὐτῶν εἶρηκα, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ἐχρῆν ποιῆσαι τὸν Θεσσαλὸν ἐπὶ τοσούτοις τε καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι καθ' ὧν ἑαυτὸν ἀνεκέρυττε, μέλλοντα νεωτέραν αἵρεσιν συνίστασθαι· νυνὶ δ' οὔτε αὐτὸς οὐδὲν εἶπε σαφές οὔτε τις τῶν ἀπ' αὐτοῦ.

Κεφ. θ'. Τολμήσας γοῦν ὁ Ὀλυμπικὸς ἀφορίσασθαι τί ποτ' ἐστὶ πάθος, οὐ πάθους, ἀλλὰ συμπτωμάτων εἶρηκεν ἐννοίαν. ὅπως μὲν οὖν οὐδ' ὁ τί ποτ' ἐστὶ τὸ πάθος, οὐδ' ὅπῃ τοῦ νοσήματος διαφέρει, γινώσκουσιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν τοῖς ἐξῆς διοριῶ, πάντα γὰρ ἅμα λέγειν οὐκ ἐγχωρεῖ. συγχωρηθέντος δ' αὐτοῖς τοῦ ταῦτόν εἶναι νόσημά τε καὶ πάθος, ἰδωμεν ὅ τί ποτέ φασι. πάθος ἐστὶ τροπὴ τοῦ σώματος ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐπίμονος. εἶτα μικρὸν προελθὼν φησὶν· ἰστέον δ' ὅτι διαφέρει πάθος συμπτῶματος· πάθος μὲν γὰρ ἐστίν, ὥς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφη, διά-

mones causam, et hujus primitivam ciborum abundantiam. Ergo ut ego exempla sermonis clara posui et quatuor genera distinxī ac notiones et causas eorum dixi, ita et Thessalo, arbitror, faciendum fuit praesertim post tot et tantos viros quos se vicisse praedicavit, novam sectam condituro. Nunc vero nec ipse quicquam attulit nec sectatorum ejus quisquam.

Cap. IX. Olympicus enim quum ausus sit definire quid pathos sit, non patheos, sed symptomatis retulit notionem. In summa igitur nec quid pathos sit nec quatenus a morbo differat, intelligunt. Verum hoc nos in sequentibus, simul enim omnia dici non possunt. Verum concessio iis idem esse morbum ac pathos, inspiciamus ea quae dicunt. Pathos est mutatio corporis ab eo qui secundum naturam est statu in eum qui praeter naturam est permanens. Post paulum progressus ait: Sciendum est differre a symptomate pathos, nam pathos, ut paulo ante dixi,

Ed. Chart. X. [23.]

Ed. Bas. IV. (45.)

θεσις παρὰ φύσιν τοῦ σώματος ἐπίμονος· σύμπτωμα δὲ ὁ τῷ πάθει συμβαίνει, εἰδικὴν ὥσπερ τινα καὶ μερικωτέραν ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἔχον τύπωσιν. αὕτη μὲν ἡ θαυμαστὴ ἤησις Ὀλυμπικοῦ τοῦ σοφοῦ, τολμήσαντος ἀφορίσασθαι πάθος τε καὶ σύμπτωμα· τοσοῦτων δ' ἐστὶν ἀμαρτημάτων μεστὴ ὥστε μοι παρίσταται τὸ τοῦ μωροῦ τοῦ πρὸς κόσκινον εἰπόντος οὐχ εὐρίσκειν ὅ τι βύσειεν ἢ μὴ βύσειεν αὐτοῦ. τί γὰρ δὴ καὶ πρῶτον ἐξ αὐτῶν εἴποι τις, ἢ τί παραλίποι; πάντα μὲν γὰρ ἐξελέγχειν ὅσα κακῶς ἀποφαίνονται μακρὸν ἂν εἴη. ἢ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν τροπὴ πᾶσα νόσος ἐστίν, εἰ μόνον αὐτῇ προσεῖη τὸ ἐπίμονον; ἀλλὰ τὴν ἄχροϊαν ὑμεῖς αὐτοὶ καὶ τὴν ἀτροφίαν ἐν τοῖς συμπτώμασιν, οὐκ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀριθμεῖτε· τί δ' ἡ κακοχυμία; τί δὲ ἡ ἔνδεια; τί δὲ ἡ καχεξία; τί δὲ τὸ πλῆθος; οὐ παρὰ φύσιν; εἰ τοίνυν αὐτοῖς προσεῖη τὸ ἐπίμονον, ἐν τοῖς νοσήμασιν ἀριθμηθήσεται. καὶ μὴν οὐδ' αὐτοὶ βούλεσθε, καὶ καλῶς γε τοῦτο ποιεῖτε· προσεῖναι γὰρ χρὴ τῷ παρὰ φύσιν εἶναι τὴν διάθεσιν ἐνέρο-

*affectus corporis est praeter naturam permanens, symptoma quod pathei accidit, quodque in iis quae praeter naturam sunt specialem ac magis etiam particularem figurationem habet. Haec est egregia interpretatio sapientis Olympici, qui pathos ac symptoma finire est ausus. Quae sane tot erroribus scatet ut mihi in mentem veniat illud stulti ad cribrum, negantis invenire se quid ejus ejus obturet aut non obturet. Quid enim primum ex ipsis dicas aut quid omit-
tas? quippe omnia refutare quae prave enunciant longum sit. Num omnem mutationem ab eo quod secundum natu-
ram se habet ad id quod praeter naturam est morbum cen-
setis, si modo permanens illi adfit? At vos tum decoloratio-
nem tum atrophiam symptomatis, nequaquam morbis an-
numeratis. Quid autem cacochymia? quid defectus? quid
cachexia? quid vero redundantia? nonne praeter natu-
ram sunt? Si ergo perseverantia his accedat, inter mor-
bos numerabuntur. Atqui nec ipsi id vultis et merito sane
agitis. Etenim supra id quod praeter naturam sit affectus,*

Ed. Chart. X. [24.]

Ed. Bas. IV. (45.)

[24] γειάν τινα πρὸς αὐτῆς βλάβεσθαι· μέχρι δ' ἂν ἀβλαβεῖς αἱ πᾶσαι φυλάττωνται, καὶ μυριάκις ἐξαλλάττηται καὶ τρέπεται καὶ μεταβάλληται τὸ σῶμα, νόσος οὐπὼ τῶν διαθέσεων ἐκείνων ἐστὶν οὐδεμία. τὸ γέ τοι τῆς θεραπείας δεόμενον οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ πλὴν τῆς βλαπτούσης τὴν ἐνέργειαν διαθέσεως. οὐ μὲν γὰρ δεόμεθα πρώτου καὶ μάλιστα πάντων, ἢ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἐνέργεια· δι' ἐκείνην δὲ καὶ τῆς κατὰ φύσιν εἴτε διαθέσεως εἴτε κατασκευῆς ὀνομάζειν ἐθέλοις. ὁρᾷν γὰρ δεόμεθα καὶ ἀκούειν καὶ διαλέγεσθαι καὶ βαδίζειν, οὐκ ὀφθαλμῶν, οὐδ' ὠτων, οὐδὲ γλώττης, οὐδὲ σκελῶν· εἰ γοῦν ἦν ὁρᾷν δι' ἑτέρου μορίου, τίς ἂν ἦν ὀφθαλμῶν ἡ χρεία; καὶ εἴπερ ἦν ἀκούειν δι' ἄλλου τινὸς ὀργάνου, τί τῶν ὠτων ἐδείκνυεν ἂν; οὕτω δὲ καὶ τῆς γλώττης καὶ τῶν σκελῶν οὐκ ἂν δῆπουθεν οὐδὲν ὄφελος ἦν ἡμῖν, εἰ διαλέγεσθαι καὶ βαδίζειν οἶον τ' ἦν ἄνευ τούτων. τοῦ μὲν οὖν ὁρᾷν δι' ἑαυτῶν χρῴζομεν· ὀφθαλμῶν δὲ οὐ δι' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. καὶ γλώττης δὲ καὶ ὠτων καὶ σκελῶν, οὐχ ἵνα ἔχωμεν ὄργανα καὶ πολλὰ μόρια, χρῴζομεν, ἀλλὰ διαλέξιως ἕνεκα καὶ ἀκοῆς καὶ

adjici oportet etiam aliquam ab eo laedi actionem, nam quoad illaefae hae omnes servantur, etiam si millies corpus sit alteratum mutatumque, nullus tamen eorum affectuum adhuc morbus est. Quod autem curationem desiderat, aliud plane non est quam affectus, qui laedit actionem. Siquidem quod primum maximeque omnium desideramus, id secundum naturam est actio, propter hanc et eum qui secundum est, sive affectum, sive constitutionem nominare velis. Videre namque et audire et loqui et incedere indigemus, non autem oculis, non auribus, non lingua, non cruribus; nam si videre alia parte liceret, quis oculorum esset usus? Et si alio quovis instrumento audire liceret, quae aurium esset utilitas? Pari modo et lingua et cruribus minime profecto esset opus, si loqui atque incedere sine his possemus. Ac videre quidem nostra ipsorum causa indigemus, oculis non nostra, sed ideo, ut videamus. Jam linguam, aures, crura non propterea requirimus, ut istis instrumentis et multis affluamus partibus, sed loquelae gratia et auditus et incessus,

Ed. Chart. X. [24.]

Ed. Bas. IV. (45.)

βαδίσεως. ὅταν γοῦν περρωθῇ τι μόριον ἀποτμηθῆναι δυνάμενον, ὅσον δάκτυλος, ἢ πούς, ἢ ἄκρα χεὶρ, οὐκ ἀνεχόμεθα βαστάζειν ἀργὸν αὐτὸ, καὶ περιφέρειν οἷον ἄχθος ἀλλότριον, ἐναργῶς δηλοῦντες ἐν τούτῳ ὅτι μὴ τῶν μορίων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ἐνεργειῶν χρῆζομεν. ὥσπερ οὖν ὅλον τὸ μόριον τῆς ἐνεργείας ἔνεκα ἔχειν δεόμεθα, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον καὶ τῆς κατὰ φύσιν αὐτοῦ κατασκευῆς διὰ τὴν ἐνέργειαν ὀρεγόμεθα. ὥς γὰρ καὶ πρόσθεν ἐλέγετο, λόγον αἰτίας ἢ κατασκευῆ πρὸς τὴν ἐνέργειαν ἔχει· τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενα ταῖς κατασκευαῖς ἀφ' ὧν ἐνεργοῦμεν ὑγιαίνοντων μὲν ἡμῶν συμβεβηκότα, νοσοῦντων δὲ συμπτώματα καλεῖται. καὶ τέτταρα ταῦτ' ἐστὶ γένη πάντων τῶν περὶ τὸ σῶμα κατὰ φύσιν τε καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντων ἡμῶν, ἐνέργειαι, κατασκευαὶ, τὰ προηγούμενα τοῦτων, τὰ ἐπόμενα· τιθέσθω λοιπὸν ὁ βουλόμενος ὀνόματα καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἰδία, καὶ εἰ Δίωνα, καὶ εἰ Θέωνα βούλοιτο καλεῖν ὅτιοῦν ἐξ αὐτῶν, οὐ μοι διαφέρει, μόνον ἴστω τοῦτο καὶ φυλαττέτω διαπαντός, ὥς τέτταρα τὰ

quippe demertua quavis parte quae abscindi potest, veluti digito, pede aut summa manu, non sustinemus hanc ociosam gestare ac veluti pondus alienum circumferre, illud clare hoc ipso declarantes, haudquaquam nos partibus illis, sed functionibus egere. Quemadmodum igitur totam partem actionis causa requirimus, eodem, arbitror, modo ejus quae secundum naturam est constitutionem actionis gratia desideramus. Sicuti enim supra diximus, causae vicem ad actionem constitutio praestat. Quae vero constitutionem, unde actio nascitur, necessario sequuntur, sanis quidem nobis accidentia, aegrotantibus symptomata nuncupantur. Atque haec quatuor genera sunt omnium, quae in corpore nostro habentur, seu secundum naturam nos, seu praeter naturam habeamus, actiones, constitutiones, quae has praecedunt, quae sequuntur; his dehinc nomina qui volet imponito singulis seorsum, et si Dionem aut Theonem appellare velit eorum quodlibet, mea nihil refert; illud modo intelligat servetque ubique, quatuor in universum res esse

Ed. Chart. X. [24.]

Ed. Bas. IV. (45. 46.)

πάντ' ἐστὶν ἀλλήλοις παρακείμενα πράγματα. ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γέγονα, δοκῶ μοι δικάειν ἀξίωσιν ἐνεργεῖν, ἵν' ὥς ἡμεῖς ἐκείνοις συγχωροῦμεν ἅττα ἂν γ' ἐθέλωσιν ὀνόματα τίθεσθαι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐκείνους ἡμῖν συγχωρεῖν Ἑλληνικοῖς τε χρῆσθαι καὶ παλαιοῖς· ἢ δεινὸν ἂν εἴη σολοικίζειν μὲν ἐκείνοις ἐξεῖναι καθάπερ τυράννοις, Ἑλληνίζειν δ' ἡμῖν οὐκ ἐξεῖναι. καλείτωσαν, εἰ βούλοιντο, τὴν ὑγίαν εὐστάθειαν αὐτῶν ἐνεργειῶν, καίτοι δέδεικται πρὸς ἡμῶν ὥς ἢ διάθεσις τε καὶ ἢ κατασκευὴ τῶν μορίων, ἀφ' ἧς κατὰ φύσιν ἐνεργοῦμεν, ὑγία πρὸς ἀπάντων Ἑλλήνων ὀνομάζεται· καὶ τοῦτο θέμενοι τὴν ὑγίαν, ὅμως τὴν νόσον οὐκ (46) ἐνεργείας βλάβην, ἀλλὰ παρὰ φύσιν ἡγεσθῶσαν εἶναι διάθεσιν. ὥς οὖν ἡμεῖς ἐκείνους μὴθ' Ἑλληνιστὶ μῆτε διαλεκτικῶς ὀνομάζοντας οὐ κωλύομεν, οὕτω καὶ ἐκείνοι συγχωρεῖτωσαν ἡμῖν Ἑλληνιστὶ τε ἅμα καὶ διαλεκτικῶς οὐχ ἅπασαν τὴν παρὰ φύσιν διάθεσιν, ἀλλ' ἥτις ἂν ἐνέργειαν βλάβη νόσημα προσαγορεύειν· ἥτις δ' ἂν παρὰ φύσιν μὲν ᾗ, μὴ μέντοι βλάβη γ' ἐνέργειαν, οὐ νόσον, ἀλλὰ σύμπτωμα νοσήματος.

quae sitae inter se proxime sint. Et quoniam huc sermonis veni, videor mihi hoc iuste exigere, ut sicuti nos illis permittimus quae velint nomina indere, ita illi invicem nos Graecis usitatis et antiquis uti sinant. Alioqui sane grave sit, si illis soloecismum committere tyrannorum ritu licebit, nobis Graece loqui non concedetur. Vocanto, si placet, sanitatem ipsarum functionum constantiam, quanquam ostensum a nobis est affectum constitutionemque partium, cujus ope functiones secundum naturam edimus, hygien, sanitatem, ab omnibus Graecis appellari. Atque id quum statuerint sanitatem, morbum tamen censento non actionis laesionem, sed qui praeter naturam sit affectum. Tanquam ergo nos illos nec Graece nec dialectice nominantes non impedimus, ita illi nobis permittant et Graece et dialectice non omnem qui praeter naturam sit affectum, sed qui actionem laedat, morbum nominare, qui praeter naturam sit, nec tamen actionem laedat, non morbum, sed morbi symptoma. Rur-

Ed. Chart. X. [24. 25.]

Ed. Bas. IV. (46.)

αὐτοῖς δ' ὥσπερ ἐκείνοι τὸ ἐπίμονον προστιθέασιν, οὐ δη-
 λούντες ἄχρι πόσων ὥρῶν ἢ παρὰ φύσιν αὕτη [25] διάθεσις
 παραμείνασα νόσος ἐστίν, οὕτως ἡμῖν συγχωρεῖτωσαν ἀφαι-
 ρεῖν τὸ ἐπίμονον· εἴτε γὰρ τρισὶν ὥραις, εἴτε τέττασιν, εἴτε
 καὶ ἡμίσει μόνον ὥρας ὅλῳ τις τῷ σώματι καταληφθεῖη
 σφοδρῶς, ὥς μὴτ' αἰσθάνεσθαι μήτε κινεῖσθαι, τοῦτον ἡμεῖς
 ἀπόπληκτον ὀνομάζομεν· ὥσπερ εἰ καὶ σπασθεῖη σύμπαντι
 τῷ σώματι, καὶ τοῦτον ἐπίληπτον, οὐθ' ὥρῶν ἀριθμὸν
 οὐθ' ἡμερῶν ἐτι προσλογιζόμενοι. μόνῃς γὰρ τῇς τοῦ πράγ-
 ματος φύσεως, οὐ τῇς τοῦ χρόνου ποσότητος ὑπάρχει δηλω-
 τικά τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων, ὥσπερ οἶμαι καὶ λευκὸν
 καὶ μέλαν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν· ἢ θαυμαστὸν ἂν εἴη τὸ
 ὕδωρ τὸ θερμὸν οὐκ εἶναι θερμὸν, ἂν μὴ δι' ὅλης ἡμέρας
 ὑπάρχοι τοιοῦτον, ἢ τὸν ἕξ ὥραις πυρέξαντα μὴ πεπυρε-
 χέιναι, χρῆναι γὰρ καὶ τοῦτον, εἴπερ ἐπύρεξεν, ἐπίμονον
 ἔχειν τὸ πάθος· καίτοι τίς ὁ χρόνος οὕτως ἐστίν ὁ κρί-
 νων τὸ ἐπίμονον καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον οὐδεὶς αὐτῶν
 ὥρισεν, ἀρὰ γε ἡμερῶν τις ἀριθμὸς, ἢ μηνῶν, ἢ ὥρῶν,

sus ut illi permanfionem adjiciunt, nec indicant quot ho-
 ras ejusmodi praeter naturam affectus moratus morbus fit
 censendus, ita illi nobis concedant illam permanfionem
 subtrahere. Nam si quis sive tribus horis, sive quatuor, sive
 horae tantum dimidio, toto corpore vehementer sit arreptus,
 sic ut neque sentiat neque moveatur, hunc nos apoplexia
 correptum dicimus. Aequè si quis convulsus toto corpore sit,
 hunc etiam comitiali morbo laborare, nulla nec horarum
 nec dierum ratione habita, quippe nomina id genus naturae
 rei, non temporis modi sunt indicia, non aliter, credo, quam
 album et nigrum et calidum et frigidum; alioqui mirum me-
 hercule sit, si aqua calida calida non sit, nisi perpetuum
 diem talis perduret, aut qui sex horis febricitavit non fe-
 bricitaverit, oportuisse enim ut febricitaverit durasse ma-
 lum, quanquam quod tempus id sit, quod permanfionem,
 justane fuerit aut secus determinet, nemo eorum tradidit,
 utrumne dierum aliquis numerus sit, an mensium, an horarum,

Ed. Chart. X. [25.]

Ed. Bas. IV. (46.)

ἢ διὰ τί λέγουσιν ἐπίμονον, ἐνὸν εἰπεῖν πολυχρόνιον, ἢ τοῦτο μὲν καὶ μετατιθέντες ἔνοι ἐξ αὐτῶν δύσλυτον ὀνομάζουσιν. ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ δύσλυτον οὐ νοσήματος ἀπλᾶς, ἀλλὰ χρόνιου νοσήματος ἐστὶν ἴδιον, ὥσπερ γε, οἶμαι, καὶ τὸ ῥαδίως λυόμενον ὀξέος. τὸ δ' οἶσθαι διαφέρειν ἢ δύσλυτον, ἢ ἐπίμονον, ἢ χρόνιον εἰπεῖν, ἂν οὐκ ἐσχάτης ἀμαθίας ἐστίν; ἐτι δὲ θαυμαστότερον, ὅταν οὗτοι μὲν ὥσπερ ἐξ ὑπνου βαθέος ἐγερθέντες ἐπιχειρῶσι διορίζεσθαι πάθος συμπτώματος, ὃ δὲ τῆς ἐμπληξίας αὐτῶν ἡγεμῶν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ μεθόδου γράφει· τὰ γὰρ αὐτὰ προηγησάμενα μὲν πάδη λέγεται, ἐπιγερόμενα δὲ συμπτώματα· καίτοι τοῦτό γε πολὺν θαυμαστότερον ὢν ἐκείνοι λέγουσι, τὴν τοῦ ἥπατος φλεγμονὴν, εἰ μὲν εὐθὺς εἰσβάλῃ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, πάθος εἶναι συγχωρεῖν, εἰ δ' ἐφ' ἑτέρῳ τινὶ γένοιτο, κατὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην εἰς τὰ συμπτώματα μετατιθέναι· καίτοι τί λέγω δευτέραν ἡμέραν; ἄμεινον γὰρ εἰπεῖν ὥραν δευτέραν ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ νοσήματος. οὐ γὰρ δὴ πού κατὰ μὲν τὴν δευτέραν ἡμέραν ἢ τοῦ ἥπατος φλεγμονή

aut cur durable dicant, cum licuerit diuturnum dicere, aut cur haec quidem mutantes nonnulli eorum difficile solutu dicant. At certe hoc non absolute morbi, sed diuturni morbi proprium est, perinde ac, existimo, facile solubile brevis. Verum existimare referre aegre solubilem, an durablem, an diuturnum dixeris, nonne extremae est inscitiae? Jam illud profecto magis mirum, quod ipsi velut e gravi somno experrecti distinguere pathos a symptomate aggrediuntur, quum auctor stupiditatis eorum in secundo de methodo sic scribat: *Eadem namque quum praecedunt, pathea dicuntur, quum succedunt, symptomata.* Quamvis etiam longe mirabilius hoc ipsum sit quam ea quae ab illis dicuntur, utique jecoris phlegmonem, si primo statim die irruat, nostrum esse concedere; sin alteri cuiquam secundo aut tertio die succedat, inter symptomata referre; quamquam quid diem secundum memoro, quum melius sit horam secundam a morbi invasione dicere? non enim in secundo

Ed. Chart. X. [25.]

Ed. Bas. IV. (46.)

σύμπτωμα γενήσεται, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ὥραν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄλλο τι καὶ οὐ σύμπτωμα· τὸ γὰρ ἐπιγίγνεσθαι τινι προηγουμένῳ πάντως πον καὶ τοῦθ' ἔξει. ἀλλὰ τὸ οὕτω, φασί, ταχέως ἐπιγιγνόμενον οὐδὲν διαφέρει τοῦ συνεισβάλλοντος. πάλιν οὖν αὐτὸν ἐχρῆν εἰρηκέναι σαφῶς ὁπόσαις ὥραις ὀρίζεται καὶ διακρίνει τοῦ συνεισβάλλοντος τὸ ἐπιγιγνόμενον. ὁ Θεσσαλὸς μὲν δὴ τοιοῦτος. οἱ δὲ περὶ τὸν Ὀλυμπικόν, ὡς ἂν εἰς ἄκρον ἦκοντες σοφίας, οὐχ οὕτω διορίζουσι πάθος συμπτώματος, ἀλλὰ τὸ μὲν πάθος ὡς προείρηται, τὸ σύμπτωμα δὲ τὸ τῷ πάθει συμβαῖνον ὑπάρχειν φασί, θαυμαστῶς πάνν καὶ σαφῶς ἐξηγησάμενοι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. τί γὰρ δὴ καὶ ὃν τὸ σύμπτωμα, ὃ τῷ πάθει συμβέβηκεν, ἐχρῆν, οἶμαι, προσθεῖναι τε καὶ διορίσασθαι, ἅρα γε διάθεσις τίς ἐστι σώματος, ἢ βλάβη τινὸς ἐνεργείας, ἢ συναμφοτέρον. ἐκείνοι μὲν οὖν οὐ λέγουσιν, ἡμᾶς δὲ δηλονότι μαντεύσασθαι χρή. τὸ δὲ καὶ προσθεῖναι τῷ λόγῳ τοῦτ' αὐτὸν, εἰδικὴν, ὥσπερ καὶ μερικωτέραν ἔχον ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἐντύπωσιν, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολέλοιπε σαφηνείας, ἅμα τῷ

die phlegmone jecoris symptoma fiet, in secunda ab initio hora aliud quidpiam, non symptoma, nam alicui quod praecessit supervenire omnino competet. At quod tam celeriter, inquiunt, supervenit, ab eo quod una irruit non distat. Rursum igitur dictum ab illo clare oportuit, quot horis determinet distinguatque quod supervenit ab eo quod una invadit. Ac Thessalus quidem ejusmodi est. Olympicus vero cen in arcem ipsam sapientiae evector, non ita pathos a symptomate discernit, sed pathos id esse ait quod dictum est, symptomata vero quod huic accidit, mirifice videlicet ac dilucide essentiam ejus interpretatus; quippe quid ipsum symptoma, quod pathos comitatur, sit, adjicere, ut arbitror, ac definire oportuit, num corporis aliquis affectus, num laesio alicujus actionis, num pariter utrumque esset. At illi quidem minime id dicunt, sed nobis videlicet divinare est opus. Illud vero quod definitioni apposuit, nempe specialem atque etiam magis particularem in iis quae praeter naturam sunt figurationem habens, excellentiam clari-

Ed. Chart. X. [25. 26.]

Ed. Bas. IV. (46.)

καὶ τοῖς ὀνόμασιν Ἑλληνιστὶ καὶ παγκάλως ἐρμηνεύεσθαι, εἰδικώτερόν τινα τύπον ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἔχειν τὸ σύμπτωμα. τί ποτ' οὖν ἐστὶ τὸ γενικώτερον ἔχον τὸν τύπον; οὐ γὰρ εἴρηκας εἰ χωρὶς τῆς πρὸς ἐκεῖνο παραβολῆς ἐγχορεῖ τὸ εἰδικώτερον ἐξευρεῖν. εἰ δ' ὅλως πρὸς οὐδέν παραβάλλοντες εἰδικώτερον ὀνομάζουσιν, ἀκριβῶς τε [26] πάννυ καὶ σαφῶς ἐρμηνεύουσι, καίτοι διὰ συντόμων τε ἅμα καὶ σαφῶν οἷόν τ' ἦν εἰπεῖν ὡς τὰ παρὰ φύσιν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ σῶμα τῶν ζώων ἦτοι νοσήματ' ἐστὶν, ἡ αἰτία, ἡ συμπτώματα· κοινοῦ δ' αὐτοῖς ὄντος τοῦ παρὰ φύσιν, ἡ νόσος μὲν ἐνέργειαν βλάπτει, τὸ δ' αἰτιον ταύτης προηγείται, τὸ σύμπτωμα δ' ἔπεται ταύτης, διττὸν ὃν τὴν φύσιν, ἐνεργείας μὲν βλάβη τὸ ἕτερον, διάθεσις δέ τις ἀκολουθοῦσα τῷ νοσήματι τὸ λοιπόν. ἀλλὰ γὰρ, ὥσπερ ἔφην, εἰ πάντα τις ἐπέρχοιτο τὰ σφάλματ' αὐτῶν, οὐκ ἂν ἐπιθείη τέλος τῷ λόγῳ, καὶ γινώσκεις τοῦτο ἀκριβῶς καὶ σὺ, φίλτατε Ἰέρων, ὅτι μηδὲ τὸ χιλιοστόν αὐτῶν μέρος ἐξελέγχειν ἐπεχείρησα. τοσοῦτον οὖν ἔτι προσθείς ἐνταυθοῖ που καταπαύσω τὸ πρῶτον γράμμα, διότι κατὰ τὴν

tatis habet atque etiam nominum Graecam perlepidamque interpretationem. Si magis specialem quandam figurationem, in iis quae praeter naturam sunt, symptoma habere, quid ergo est quòd magis generalem notam habet? non enim dixisti an sine collatione ad generale magis speciale liceat invenire. Sin ad nihil omnino referens magis speciale pronunciat, oppido quam diligenter clareque interpretatur, quanquam et paucis et dilucidis verbis dicere ei licebat omnia quae circa corpus animalis praeter naturam sunt, vel morbum esse, vel causam, vel symptoma. Quibus omnibus quum illud praeter naturam sit commune, morbus actioni officit, causa ipsum praecedit, symptoma eum sequitur, ipsum videlicet naturam duplex, alterum actionis laesio, alterum affectio quaedam morbum sequens. Verum, ut dixi, si quis omnes eorum errores excutere velit, finem dicendi non inveniatur, ipseque, mi Hiero, optime scis eorum nos ne millefimam quidem partem refutare conatos. Ergo si illud tantum adjecero, primum hunc librum hoc loco claudam,

Ed. Chart. X. [26.]

Ed. Bas. IV. (46.)

ἀρχὴν τῆς μεθόδου σφάλλονται πολλοὶ τῶν ἱατρῶν, οἱ μὲν ἔπο Θεσσαλοῦ καὶ Θεμισωνος, οἵπερ δὴ καὶ μεθοδικοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάζουσιν, ἔσχατά τε καὶ μέγιστα σφάλματα, σὺν αὐτοῖς δ' οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀναλογιστικῶν τε καὶ δογματικῶν καὶ λογικῶν ὀνομαζομένων. εἰ μὴ γὰρ ἕξενροι τις ἀπάσας τὰς διαθέσεις ὑφ' ὧν ἐνέργεια βλάπτεται, τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν νοσημάτων ὅποσον ἔστι καὶ ὅποιον ἀδύνατον ἀκριβῶς ὁρισθῆναι· τοῦτο δ' οὐδ' ἐπιχειρήσαντες ἔνιοι ποιῆσαι τυράννων δίκην ἀποφαίνονται τὰ δόξαντ' ἄσφισι χωρὶς ἀποδείξεως. ἔνιοι δ' οὐ μόνον οὐκ ἀπέδειξαν, ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τῶν ἀποδεικνύντων μανθάνουσι· καὶ τό γε πλεῖστον γένος, ὥς οἶσθα, τῶν νῦν ἐπιπολαζόντων ἱατρῶν, ἔστι τοιοῦτον· καὶ θαυμαστὸν ἴσως οὐδέν· ὅπου γὰρ καὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πολλοὶ χωρὶς ἀποδείξεως ἀξιοῦσι πιστεῦσθαι, τί χορὴ θαυμάζειν τινὰ τῶν ἱατρῶν; οὐδὲ γὰρ σχολή γε αὐτοῖς ἔστιν ἀλήθειαν ζητεῖν, ἔωθεν μὲν ἐν ἄσπασμοις διατρέβουσιν, οὓς αὐτοὶ καλοῦσιν ἄσπασμους, εἰς ἑσπέραν δ' ἐμπιπλάμενοις τε καὶ μεθύσκομένοις. ἀλλὰ κατὰ τὸν παλαιὸν

nempe quod in ipso statim methodi principio non pauci medicorum falluntur, ut qui Theffali et Themisonis sunt aemuli, quique methodicos se appellant postremis, extremis ac maximis erroribus, cum his vero non pauci eorum, qui se analogisticos, dogmaticos ac logicos nominant. Siquidem nisi quis omnes affectus, a quibus actio laeditur, invenit, numerum ipsum morborum, quantus qualisque sit, ad unguem definire non potest. Id quum quidam eorum facere nunquam vel tentaverint, tyrannorum more quae ipsis videntur citra demonstrationem pronunciant. Alii non modo ipsi non demonstrant, sed nec a demonstrantibus discunt. Ac plurima, ut scis, medicorum pars, qui nunc sunt in pretio, ejusmodi est, nec id fortasse mirum. Nam ubi philosophorum plerique citra demonstrationem credi sibi postulant, quid medicos mirere, quibus nec vacat veritatis inquisitioni vacare? ut qui mane in salutationibus, ita enim appellant, sint occupati, vesperi cibo distenti ac ebrii. Verum

Ed. Chart. X. [26.]

Ed. Bas. IV. (46.)

αὐλητήν, ὡς Ἱέρων, ἀμιλλαίμην ἂν καὶ ταῖς Μούσαις· αἰσχρὸν γὰρ αὐλητήν μὲν οὕτως εὐρεθῆναι φιλόκαλον, οὐ μέγα τὸ πρᾶγμα κατορθοῖντα, μέθοδον δὲ θεραπευτικὴν ἐκ παλαιοῦ μὲν ζητουμένην, ἀκριβῶς δ' οὐπω γεγραμμένην, ἐξευρεῖν τε καὶ τελειῶσαι δυναμένους ἡμᾶς ὀκνεῖν καὶ μέλλειν καὶ ἀναβάλλεσθαι διὰ τὴν ἐπιπολάζουσαν ἐν τῷ νῦν χρόνῳ ῥαθυμίαν. ὥστ' ἔμπαλιν ἤδη μοι δοκῶ διακείσθαι τῇ ἢ πρόσθεν· οὐδὲ γὰρ ὑμῖν χάριν οἰκείαν δίδωμι, προτρεψαμένοις με τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἅπασαν ἐφεξῆς διελθεῖν. ὁ μὲν δὴ πρῶτός μοι λόγος ἐντανυθεὶς τελευτάτω, τοῦ δ' ἑξῆς παντὸς ὁ δεύτερος ἀρχέσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

ego veteris tibicinis exemplo, mi Hiero, vel cum Musis ipsis certavero, quum alioqui turpe putem tibicinem, qui praefertim haud magnam rem prospere moliebatur, adeo repertum fuisse laudis cupidum, me autem qui medendi methodum ab antiquis inquisitionem, non tamen hactenus exacte proditam, investigare absolvereque valeam, propter eam quae hac tempestate regnat ignaviam gravari atque cunctari ac differe. Quare contra nunc affectus quam ante mihi videor. Nec enim propriam vobis, qui me ad medendi artem totam ordine perscribendam hortati estis, gratiam tribuo. Ac primus liber hic mihi finiatur, totius quod sequitur operis secundus ad hunc modum deinceps incipiatur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Ed. Chart. X. [27.]

Ed. Bas. IV. (47.)

Κεφ. α'. Τῶν συμβαινόντων τοῖς σώμασιν ἐν τῷ παρὰ φύσιν ἔχειν, Ἰέρων κράτιστε, τέτταρες ἐδείχθησαν αἱ πᾶσαι διαφοραί, μία μὲν αὐτῆς τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας, ἑτέρα δὲ τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν διαθέσεως, ἄλλη τε τρίτη τῶν ταύτης αἰτιῶν, καὶ τετάρτη τῶν ἔξ, ἀνάγκης ἐπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων. ὅτι μὲν οὖν ἦτοι πάντα ταῦτ' εἶναι χρὴ τὴν νόσον, ἢ τινὰ τούτων, ἢ πάντως γ' ἐν ἔξ αὐτῶν, ἕτοιμον συλλογίσασθαι· μηδενὸς γὰρ παρὰ τὰ προειρημένα τοῖς νοσοῦσιν ὑπάρχοντος, οὐδὲ ἔξω τούτων ἔσται τὸ νόσημα. λείπεται

GALENI METHODI MEDENDI LIBER II.

Cap. I. Quae corporibus praeter naturam sese habentibus accidunt, Hiero optime, eorum omnes quatuor traditae differentiae sunt, una ipsius functionis laesae, altera affectus hanc efficientis, alia etiam tertia causarum ejus affectus, quarta symptomatum, quae hunc necessario consequuntur. Quod itaque vel cuncta haec esse morbum oporteat, vel horum quaedam, vel certe ex his unum, id colligere facile est. Quum enim aegrotantibus praeter praedicta nihil infit, utique praeter haec morbus non fuerit. Ergo

Ed. Chart. X. [27. 28.]

Ed. Bas. IV. (47.)

τοίνυν ἢ τὸ πάντων ἄθροισμα λέγειν τὴν νόσον εἶναι, ἢ τινὰ τούτων, ἢ ἓν γέ τι πάντως. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξ ἀπάντων ἄθροισμα πρὸς τῷ μηδ' εἰρησθαι πρὸς τινος οὐδ' ἐγκωρεῖ λεχθῆναι· τί γὰρ ἔσται νόσου αἴτιον, ἢ τί σύμπτωμα νοσήματος, εἰ τὸ πάντων ἄθροισμα νόσημα νομισθῆσεται; οὐδὲ ἐν δῆ-
 πονθεν. ἀναγκαῖον οὖν ἀπολιπεῖν δύο ἄλλα γένη παρὰ τὰς νόσους, ἕτερον μὲν τῶν ἐργαζομένων αὐτὰς αἰτιῶν, ἕτερον δὲ τῶν ἐπομένων μὲν ἐξ ἀνάγκης, λυπούντων δ' οὐδὲν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀφέλοιμεν, ἐν δυοῖν ἔστι τούτοις ἡ νόσος, ἢ ταῖς βεβλαμμέναις ἐνεργείαις, ἢ ταῖς ἐργαζομέ-
 ναις αὐτὰς διαθέσει. [28] καὶ δὴ καὶ διηρνήθησαν εὐθύς ἐκ παλαιοῦ καὶ περὶ τοῦδε καὶ νῦν ἔτι διαφέρονται πάντες οὐκ ἰατροὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλόσοφοι, τῶν ἐνεργειῶν μὲν τὰς βλάβας ἕτεροι, τῶν δ' ἐργαζομένων αὐτὰς διαθέσεων ἕτε-
 ροὶ προσαγορεύσαντες νοσήματα. τὸ μὲν οὖν διαφέρεισθαι τοὺς ἄνδρας ἐν οὕτως ἀσαφέσι πράγμασιν οὐδὲν θαυ-
 μαστόν· τὸ δὲ μὴ διαγιγνώσκειν ὥς ὑπὲρ ὀνόματος ἐρίζου-
 σιν ἐπιτιμήσεως ἄξιον. εἵπερ γὰρ ὡμολόγηται πρὸς ἀπάν-

reliquum est enunciare, aut omnium horum collectionem morbum esse, aut horum quaedam, aut unum omnino. Sed enim omnium esse collectionem, praeter id quod neminem usquam habuit auctorem, etiam dici non potest. Nam quae morbi causa aut quod morbi symptoma erit, si omnium pariter collectio morbus censetur? Neutrum profecto erit. Ergo duo praeter morbos genera relinqui necesse est, alterum causarum quae hos creant, alterum eorum quae neces-
 sario sequuntur, non tamen homini officiunt. Verum si haec abstuleris, in altero duorum statuitur morbus, aut in laesis functionibus, aut qui has efficiunt affectibus. Fuitque et antiqua sane de hoc controversia et hodie dissident inter se omnes non modo medici, sed etiam philosophi, alii ipsius actionis laesiones, alii affectuum, unde actio prodit, morbos nominantes. Et dissidere viros in rebus ita obscuris mi-
 nime est mirum, non intelligere tamen eos quod de nomine contendant, sane increpatione dignum est. Quippe si inter

Ed. Chart. X. [28.]

Ed. Bas. IV. (47.)

των ἢ θεραπεία τῆς ἐμποδιζούσης τὴν ἐνέργειαν εἶναι δια-
θέσεως, οὐδὲν ἔτι χρήσιμον εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα τὸ διελέ-
σθαι πότερα τὴν διάθεσιν, ἢ τὴν βεβλαμμένην ἐνέργειαν
ὀνομαστέον ἐστὶ νόσημα. ἐκατέρως γὰρ ὀνομαζόντων, ὁ κάμ-
νων ὑγιαίνων ἀποδειχθήσεται, μόνον εἰ τὰ δέοντά τις ἰάματα
προσφέρει ταῖς διαθέσεσιν· αὐταὶ γὰρ εἰσιν ὥς ἁλλοιωῦν χρή
καὶ μεταβάλλειν καὶ τελέως ἐκκόπτειν, οὐχ αἱ βλάβαι τῶν ἐνερ-
γειῶν. οὐδεὶς γοῦν ἰᾶται τὸ χολεύειν βαδίζοντα, καὶ γὰρ γε-
λοῖον, ἀλλὰ τὴν ἐργαζομένην αὐτὸ διάθεσιν, οἷον τὴν φλεγ-
μονήν, εἰ διὰ ταύτην χολεύει· καὶ ταύτην καὶ καταντλεῖ καὶ
καταπλάττει καὶ σχάζει καὶ διαφορεῖ καὶ παντὶ τρόπῳ λύνει
ἐπιχειρεῖ· τὸ γὰρ ὀρθῶς βαδίζειν ἔπεται ταύτῃ λυθείσῃ, καὶ
οὐδὲν ἔτι δεόμεθα τὴν χολείαν ἐπανορθοῦσθαι τῆς φλεγμονῆς
οἰχόμενης· οὐδὲ γὰρ ὑπομένει τι τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας,
ἐὰν ἐκκόψῃ τις ἀκριβῶς τὴν ἐργαζομένην αὐτὴν διάθεσιν, ἐστὶ
ἂν δ' ὑπολείπηται τι τῆς διαθέσεως, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐνέρ-
γειαν ἀνάλογον ἐκείνῃ βεβλάφθαι. ταύτην οὖν τὴν διάθεσιν
εἴτε νόσημα καλεῖν, εἴτε πάθος, εἴτ' αἰτίαν νοσήματος, εἴτε

omnes convenit ad affectum, qui functioni obest, curationis
consilia dirigi, nihil ad artis officia confert definivisse affe-
ctusne, an laesa functio morbus sit appellandus. Utrovis
enim modo appellantibus aeger sanitati restituetur, modo
quis affectui commodis praesidiis occurrat, hic namque est
quem alterare mutareque et prorsus submovere oportet, non
laesiones functionum. Nemo enim ipsam claudicationem sa-
nat, id enim esset ridiculum, sed affectum, qui hanc efficit,
veluti phlegmonem, si hujus vitio claudicatur, atque hanc
et perfundit et cataplasma imponit et scarificat et discutit et
omni ratione solvere tentat, utpote cum hac abolita red-
datur rectus incessus, nec hac submota claudicationem cor-
rigere prorsus sit opus, quum nec remaneat quicquam pra-
vae functionis, si qui huic obstitit, prorsus sit amotus, affectus,
quoad vero hujus quicquam relinquitur, necessum est ad
proportionem ejus actionem laedi. Hunc itaque affectum seu
morbum appellasse, seu pathos, seu morbi patheosve cau-

Ed. Chart. X. [28.]

Ed. Bas. IV. (47.)

πάθους ἐθέλοι τις, οὐδὲν εἰς τὴν θεραπείαν οὐτ' ὄφελος οὔτε βλάβος ἐντεῦθεν· ἀλλ' οὐδ' εἰ Θεωνά τις ἢ Δίωνα προσαγορεύσας αὐτὴν, ἔπειτ' ὀρθῶς ἰῶτο, βλάβειεν ἂν οὐδ' οὗτος οὐδὲν τὸν νοσοῦντα· καὶ εἰ τελέως δέ τις ἀνώνυμον ἀπολιπὼν αὐτὴν ἃ χρὴ προσφέρει τῷ κάμνοντι βοηθήματα, πρὸς τῷ μὴ βλάπτειν μὴδὲν, οὗτος ἐτι κάλλιστα θεραπεύσει. διδάσκειν μὲν τοι βουλόμενος ἕτερον ἃ γινώσκει, δεήσεται τε πάντως ὀνομάτων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὅρον τε τῆς χρήσεως αὐτῶν ἔξει τὴν σαφήνειαν· ὁ γὰρ ὡς ἂν ὁ μανθάνων ἐκμάθοι σαφέστατα· μάλιστα σπουδάζων ὀνομάζειν, ἄριστος διδάσκαλος. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἐν τούτῳ νῦν καθεστήκαμεν, ἀνάγκη μὲν πονεῖν θεῖσθαι τοῖς πράγμασιν ὀνόματα· τὸ δ' εἰ καὶ σαφῶς, ἡμῖν σκοπεῖσθαι πάρεστιν. ἡ μὲν δὴ τὴν ἐνέργειαν ἐμποδίζουσα διάθεσις ὀνομαζέσθω νόσος· εἰ τι δ' ἔπεται τῇδε, σύμπτωμα· τὸ δ' ἐργαζόμενον αὐτὴν, αἷτιον.

Κεφ. β'. Οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων ἐπιβλέπειν ἀκριβῶς χρὴ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν ὀνομάτων, ἃ κατὰ τῶν νο-

nam quis velit, id nihil ad curationem nec profit nec obfit, sed neque si Theonem aut Dionem hunc vocet quis, modo rite sanet, nec hic quidem aegrotanti officiat. Quin imo si quis prorsus innominato eo, tamen quae ex usu aegrotantis sunt, adhibeat remedia, non solum hic nihil laedet, sed etiam bellissime curabit. Verum qui alterum docere volet, quae ipse tenet, huic prorsus nominibus propter res uti est opus. In quorum usu perspicuitas quasi meta spectanda erit. Nam qui sic nominare quaeque studet, ut qui discit clarissime intelligat, is optimus praeceptor fuerit. Quoniam igitur et nos jam docendi munus ingredimur, necesse est alicubi rebus nomina imponamus; an vero dilucide, id nos perpendere licet. Ergo affectus qui actionem laedit, morbus appelletur; hunc si quid sequitur, symptoma; quod illum efficit, causa.

Cap. II. His ita distinctis inspicienda diligenter est diversitas nominum, quae morbis imposuerunt ipsorum

Ed. Chart. X. [28. 29.]

Ed. Bas. IV. (47.)

σημάτων ἐπὶ ἤνεγκαν οἱ πρόωτοι θέμενοι· πολλαχόθι μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ βεβλαμμένου μορίου τὰ ὀνόματα, πλευρίτις καὶ περιπνευμονία καὶ ἰσχίας καὶ ποδάγρα καὶ νεφρίτις καὶ ἀρθρίτις, ὀφθαλμία τε καὶ κεφαλαλγία καὶ δυσεντερία· πολλαχόθι δ' ἀπὸ τοῦ συμπτώματος, ἐλῆος καὶ τενεσμός καὶ σπασμός καὶ παλμός καὶ τρόμος καὶ παράλυσις, ἀπεψία τε [29] καὶ δύσπνοια καὶ ἄπνοια καὶ ἀρτηνία καὶ παραφροσύνη καὶ κῶμα· πολλαχόθι δ' ἀπ' ἀμφοῖν ἅμα, ὡς κεφαλαλγία καὶ ὠταλγία καὶ καρδιαλγία καὶ ὀδονταλγία καὶ ὑστεραλγία· πολλαχόθι δ' ἀπὸ τῆς δοξαζομένης αἰτίας, ὡς ἡ μελαγχολία μὲν ὑπὸ πάντων, αἱ χολέραι δὲ ὑπὸ τῶν Κνιδίων ἰατρῶν, ἴσως δὲ καὶ ὁ λευκοφλεγματίας ὕδερως ἐντεῦθεν· ἐνίοτε δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τι τῶν ἐκτὸς ὁμοιότητος, ἐλέφας καὶ καρκῖνος καὶ πολύπους καὶ σταφυλὴ καὶ λέυκη καὶ μυρμηκία καὶ ἀθήρωμα καὶ στέατωμα καὶ σταφύλωμα καὶ μελικηρίς καὶ ἀνθράξ, ἀλωπεκία τε καὶ ὀφίاسις καὶ σύκωσις καὶ σατυριασμός καὶ πριαπισμός· τῶν νοσημάτων δ' αὐτῶν ὀνόματα μῆτε τόπου ἐφαπτόμενα πεπονθότος μῆτε τῆς ποιούσης αἰτίας ὀλίγα, φλεγμονὴ καὶ γάγγραινα καὶ σκίρδρος, ἐρυσίπελας τε καὶ

primi auctores. Passim enim a laesa parte sunt nomina, pleuritis, peripneumonia, ischias, podagra, nephritis, arthritis, ophthalmia et cephalalgia et dysenteria. Frequenter ab ipso symptomate, ut ileus, tenesmus, convulsio, palpitatio et tremor, paralysis et apepsia, dyspnoea, apnoea, pervigilatio et delirium et coma. Saepe ab ambobus simul, ut cephalalgia, otalgia, cardialgia, odontalgia, hysteralgia. Saepenumero a causa putata, ut melancholia quidem ab omnibus, cholerae autem a Cnidiis medicis, sed et hinc fortassis leucophlegmatias hyderus. Nonnunquam a similitudine ad aliquid extra positum, ut elephas, cancer, polypus, staphyle, vitiligo alba, formica, atheroma, steatoma, staphyloma, meliceris, carbunculus, alopecia, ophiasis, ficus, satyriasmus et priapismus. Ipsorum vero morborum, quae nec locum affectum repraesentant nec causam efficientem, perpauca sunt nomina, phlegmone, gangraena

Ed. Chart. X. [29.]

Ed. Bas. IV. (47.)

ἀπόστημα καὶ οἰδημα καὶ ἐμπύημα καὶ ἔλκος ἐξάρθρωμά τε
καὶ κάταγμα καὶ σπᾶσμα καὶ ῥήγμα καὶ κολόβωμα καὶ δοθιήν
καὶ ἰονθος καὶ φῦμα· καίτοι καὶ τούτων αὐτᾶν ἔνια τὰ μὲν
καὶ τὸν τόπον τοῦ σώματος, ἥτοι τὸ πεπονθὸς μέρος ἐμφαί-
νειν ἔοικεν, ἔνια δὲ ἀπὸ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνομάζεται συμ-
πτώματος· εἰ δ' ἄρα τι καὶ χωρὶς παρεμφάσεως ὀνομάζεται,
τάς γ' ἐν αὐτῷ διαφορὰς καὶ τοῦτο πολυειδεῖς ἐσχηκεν, οἷον
ἔλκος, εἰ καὶ μὴ συνέχειας ἦν ἡ λύσις ἐν σαρκώδει μορίῳ, καὶ
ταύτη παραδηλοῦν ἐδόκει τὸν πεπονθότα τόπον, ἀλλ' αἱ γε
κατὰ μέρος αὐτοῦ διαφοραὶ ποικίλαι τοῖς ὀνόμασι, χειρῶ-
νιον καὶ τηλέφιον καὶ καρκίνος, ἔρπης τε καὶ φαγέδαινα, καὶ
πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πρώτως ἰασαμένων, ὡς
τὸ χειρῶνιον· ἔνια δ' ἀπὸ τῶν πεπονθότων, ὡς τὸ τηλέ-
φιον· ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς τὸ ζῶον ὁμοιότητος ὁ καρκίνος· ἡ
φαγέδαινα δ' ἀπὸ τοῦ συμπτώματος, ὥσπερ γε καὶ οἱ ἔρπη-
τες. ἀλλ' ἡ μὲν φαγέδαινα πάντως ἐστὶν ἔλκος ἐσθιόμενον,
ἡ ἀναβιβρώσκον, ἡ ὅπως ἂν ἐθέλῃ τις ὀνομάζειν· ὁ δ' ἔρ-
πης οὐδ' ἔλκος ἀεὶ, καὶ ὅποτε μεθ' ἐλκώσεως, οὐ κατέχων

scirrhus, erysipelas, abscessus, oedema, empyema, ulcus,
luxatio, fractura, spasma, ruptura, coloboma, furuncu-
lus, varus, phyma. Quamquam horum quoque nonnulla
partim locum corporis, sive partem affectam subindicare
videntur, quaedam vero ab exuperante symptomate nomi-
nantur. Quod si quis citra significationem nominetur, diffe-
rentias et is varias habet, veluti ulcus, quamvis unitatis so-
lutio in carnosa parte non esset, atque ita affectam partem
una subindicaret, at particulares ejus differentiae variae
sunt nominibus, chironium, telephium, cancer, herpes,
phagedaena omniaque id genus, quaedam ab iis qui primum
ea sanarunt, ut chironium, quaedam ab ipsis affectis, ut tele-
phium, cancer autem a similitudine ad animantem, phage-
daena a symptomate, ut et herpetes. Verum phagedaena
ulcus omnino est depascens, aut exedens, aut quomodo-
eunque quis appellare voluerit. Herpes autem non semper
ulcus est, quotiesque cum exulceratione est, non servata ve-

Ed. Chart. X. [29.]

Ed. Bas. IV. (47. 48.)

τὴν ἀρχαίαν ἔδραν, ἐπινέμεται τὰ πλησίον, (48) ἀλλ' ὥσπερ τοῦνομα δηλοῖ, δίκην ἔρποντος θηρίου, καταλείπει μὲν τὰ πρότερα, μετέρχεται δ' ἐφ' ἑτέρα. κοῖλον δ' ἔλκος καὶ ῥυπαρὸν καὶ καθαρὸν, ὁμαλές τε καὶ ὑπερσαρκοῦν, οἰκιοτέρως μὲν ἔσχηκε τὰς προσηγορίας, οὐ μὴν ὥσαύτως γε πάσας, ἀλλὰ τὸ μὲν ὁμαλές ἀπὸ τῆς οἰκίας διαφορᾶς, ὥσαύτως δὲ καὶ τὸ κοῖλον ἢ ὑπερσαρκοῦν· ἑναιμον δὲ καὶ καθαρὸν καὶ ῥυπαρὸν οὐ κατὰ τὰς οἰκίας διαφορὰς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ὀνομάζεται συμπτωμάτων. οὕτως οὖν ἀνωμάλου τῶν ὀνομάτων τῆς θέσεως τοῖς ἀρχαίοις γεγενημένης, καὶ πολὺ μᾶλλον, ὅταν ἐπινυκτίδα καὶ ἀκροχορδόνα καὶ νυκτάλωπα προσαγορεύωσι, τὸ μὲν ὅτι νύκτωρ ἐγένετο, τὸ δ' ὅτι κατ' ἄκρας ὀχεῖται τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος, τὸ δ' ὅτι τῆς νυκτὸς ἀποφαίνει μὴ βλέποντας, ἑτέρα τε πολλὰ τοιαῦτα ποιῶσιν, εἰ γὰρ ἐπεξίοιμι πάντα, κινδυνεύσω σπουδάξαι δοκεῖν ὃ φεύγειν ἐκέλευσα, πειρᾶσθαι οὖν χρὴ παντὶ τρόπῳ τὸν τῆς ἀληθείας αὐτῆς ὀρεγόμενον ἀποχωρεῖν μὲν τοῦ προσδοξαζομένου τοῖς ὀνόμασιν, ἐπὶ δὲ τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων αὐτὴν ἵεναι καὶ ταύτην ἐπισκέπτεσθαι καὶ ζητεῖν, ὅποσα τὰ σύμπαντ' ἐστὶ

teri sede, vicinas partes depascit, sed sicuti nomen ipsum indicat, ritu serpentis bestiae, relicto priore loco, transit ad alterum. Cavum vero ulcus et sordidum et purum et planum et supercrescens magis proprias sortita sunt appellationes, non tamen similiter omnes, sed planum a propria differentia, sicut et cavum et supercrescens. At cruentum et purum et sordidum non a propriis differentiis, sed ab externis symptomatis appellantur. Ergo quum tam impar nominum impositio veteribus fuerit multoque etiam magis, quum epinyctida et acrochordona et nyctalopa dicunt, primum quod noctū sit enatum, alterum quod summam occupet cutem, tertium quod noctu visum auferat, aliaque ejusmodi multa faciant, nam si omnia numerem, periclitabor videri studio sequi quod fugere jussi, ergo omni modo enitendum est ei qui veritatem ipsam expetit, ab ipsa nominum imaginatione recedere et ad ipsam rerum substantiam se conferre atque hanc speculari, tum quot in universum sint et

Ed. Chart. X. [29. 50.]

Ed. Bas. IV. (48.)

νοσήματά τε καὶ συμπτώματα, καὶ προσέτι τὰ προηγούμενα
τούτων αἷτια. τοῦτ' οὖν ἡμεῖς ἐποιήσαμεν ἐν ἑτέροις ὑπομνή-
μασιν, ὧν ἐστὶ περὶ μὲν τοῦ πλήθους τῶν νοσημάτων ἐν,
ἐπιγέγραπται δὲ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ἕτερον
δὲ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων ἐστὶ διαφορᾶς· οὕτω δὲ καὶ
τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐπειράθημεν ἐξευρεῖν ἑκατέρας ἰδίᾳ, τὰς τε
τῶν νοσημάτων καὶ τὰς τῶν συμπτωμάτων ἀπάντων, ὥς
μηδὲν ἔτι λείπειν, ἀλλ' ἐτοίμην εἶναι τὴν παρασκευὴν ἅπασιν
εἰς τὴν νῦν ἡμῖν προκειμένην πραγματείαν. ὅθεν οὐδ' ἀνα-
γινώσκειν ἔτι τὰ μετὰ ταῦτα ῥηθησόμενα συμβουλεύω, πρὶν
ἐν [30] ἐκείνοις γυμνάσασθαι· παρακούσας γάρ τις οὕτω
πολλῶν θεωρημάτων οὐτ' αὐτὸς ὠφεληθήσεται καὶ μάτην
ἐγκαλέσει τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις.

Κε φ. γ'. Ἐν ἐκείνοις μὲν οὖν ἅπαντα κατὰ μέρος
ἐπεξέρχομαι, τὰ τε νοσήματα καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὰς
αἰτίας· ἐνταυθοῖ δὲ δύο ἔτι προσθείς ταῦτα, ἀναγκαῖα γι-
νώσκεισθαι τοῖς ἀσκήσουσι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἐπὶ τὸ
χορῆσθαι τοῖς εὗρισκομένοις τηρικαῦτα μεταβήσομαι. τίνα δὲ

morbi et symptomata ac praeterea antecedentes horum cau-
sae, requirere. Nos igitur id in aliis commentariis fecimus,
quorum unus de morborum multitudine est. inscriptus au-
tem est de morborum differentia, alter de symptomatum est
differentia. Adeo vero causas horum utrisque seorsum ex-
plorare studuimus tum morborum tum symptomatum om-
nium, ut ad praesentem disputationem nihil amplius defide-
retur, sed praeparata omnia jam sint. Itaque ne legenda
quidem quae hic dicemus ulli suaferim, priusquam in illis
sit exercitatus. Quippe tam numerosis theorematis neglectis
nec ipse fructum percipiet et quae recte sunt tradita temere
incusabit.

Cap. III. Ac in illis quidem particulatim omnia tum
morbos tum symptomata tum causas oratione persequor,
hic duobus adhuc additis quae cognitu necessaria erunt iis,
qui medendi methodum exercebunt, tum me ad usum inven-
torum prodendum conferam. Quatenam, inquis, duo illa

Ed. Chart. X. [30.]

Ed. Bas. IV. (48.)

τὰ δύο ταῦτ' ἐστὶν ἃ μέλλω λέξειν; ἐν μὲν ὅπῃ διαφέρει νό-
σημα πάθους· ἕτερον δὲ ὅτι χωρὶς τοῦ γινῶσθαι τὰ στοιχεῖα
τοῦ σώματος, ἐξ ὧν πρῶτον γέγονεν, ἀμήχανον ἐξευρεῖν τὰ
νοσήματα. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν πειράσομαι διελθεῖν ἐπιμελέ-
στατα, τοὺς δ' ἀναλεξομένους αὐτὰ παρακαλῶ μὴ πρότερον
ἐπ' αὐτὴν μετιέναι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, πρὶν ὅποσα
τὰ πάντα ἐστὶ νοσήματα καὶ αὐτοὺς ζητῆσαι κατὰ μόνας, καὶ
τοῖς ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένοις ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν. ὥς οὖν ταῦτα
ποισάντων, ἄρξομαι τοῦ λόγου. τρεῖς ἐδείχθησαν οὐσαι
διαθέσεις ἐν τῷ σώματι παρὰ φύσιν, αἰτίων τε καὶ νοσημά-
των καὶ συμπτωμάτων· αἰτίων μὲν οἷον τοῦ πλήθους, ἢ τῆς
διαφθορᾶς· νοσημάτων δὲ οἷον τῆς φλεγμονῆς, ἢ τοῦ ἔλκους·
συμπτωμάτων δὲ οἷον τῆς ἀχροίας, ἢ τῆς ἰσχυρότητος. ἔξα-
θεν δὲ τούτων ἐστὶ τὰ ἀμέτρως ἐκκρινόμενα τοῦ σώματος, ἢ
παρὰ φύσιν ἐπεχόμενα, καὶ τῶν ἐνεργειῶν αἱ βλάβαι, κοινῇ
μὲν ἅπαντα προσαγορευόμενα συμπτώματα, γένος δ' οὐκ ἐν
ἔχοντα· διάθεσις μὲν γάρ τις ἐστὶ σώματος ἢ ἀχροία· τὸ δὲ
ἐκκρινόμενον ἢ ἐπεχόμενον ἔπεται μὲν, διάθεσις δ' οὐκ ἐστίν·

quae dicere paro? Certe unum quid inter morbum et pa-
thos interfuit, alterum quod sine corporis elementis, ex qui-
bus primum consistit, noscendis, non possint morbi inve-
niri. Haec igitur nos accuratissime tradere studebimus. Qui
autem ea legent, oro ne prius ad ipsam methodum medendi se
conferant quam et ipsi quot in totum morbi sint, per se in-
quisierint, et quae prodita a nobis sunt curiose inspexerint.
Ergo tanquam haec fecerint, sermonem incipiam. Tres esse
in corpore affectus praeter naturam ostensum jam est, causas,
morbos, symptomata; causas, veluti redundantiam vel cor-
ruptelam; morbos, ut phlegmonem, ulcus; symptomata, ut
decolorationem et gracilitatem. Diverfa ab his sunt quae
immodice a corpore excernuntur, aut quae praeter naturam
retinentur et functionum laesiones, omnia scilicet communi
nomine symptomata dicta, caeterum non uni generi subje-
cta. Quippe affectus quidam corporis est decoloratio, quod
excernitur aut retinetur, affectus non est, sed *affectum* sequi-

Ed. Chart. X. [30.]

Ed. Bas. IV. (48.)

οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐνέργεια βεβλαμμένη τε καὶ ἀβλαβὴς οὕσα δια-
θέσις μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπιταὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης τῇ τοῦ μορίου δια-
θέσει. τὸ μὲν οὖν οἶδημα καὶ ἡ φλεγμονὴ τῶν ἀπλῶς ὄν-
των ἐστὶ, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τὸ πλήθος, εἰ τύχοι, τοῦ
αἵματος, ἢ τοῦ σώματος ἢ ὠχρότης· ἡ δ' ἐνέργεια τῶν μὲν
ἀπλῶς ὄντων οὐκ ἔστιν, ἢ οὐχ ὁμοίως γε τούτοις ὄντων· οὐ-
θέν γὰρ αὐτῆς χρόνον ὑπομένει τὰ μόρια, καθάπερ οὐδὲ τὰ
τῆς λέξεως, οὐδ' ὅλως κινήσεως οὐδεμιᾶς, ἀλλ' ἕκαστον τού-
των ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαμβάνει. διττοῦ δ' ὄντος γένους
κινήσεως, τοῦ μὲν κατὰ τόπον, τοῦ δὲ κατὰ ποιότητα, φορὰ
μὲν τὸ πρότερον, ἀλλοιώσις δὲ τὸ δεύτερον ὀνομάζεται. πᾶσα
μὲν οὖν ἐνέργεια κίνησις ἐστὶ δραστικὴ· πᾶσα δ' ἀλλοιώσις
κίνησις παθητικὴ τοῦ ἀλλοιουμένου, πάσχει γάρ τι τὸ ἀλ-
λοιοῦμενον. αἱ τοίνυν διαθέσεις, ἐπειδὴν ἀλλοιοῦνται, κι-
νοῦνται· παυσάμεναι δὲ τοῦ κινεῖσθαι, ἡλλοίωνται μὲν, ἀλ-
λοιοῦνται δ' οὐκ ἔτι. πᾶν γὰρ τὸ ὅπως οὖν ἔχον ἐν τινι
πάντως ἐστὶ διαθέσει· τὸ δ' ἐν δυσλύτῳ διαθέσει καθ' ἑξιν

tur. Similiter actio vel laefa vel integra affectus sane non
est, partis autem unde actio editur, affectum necessario co-
mitatur. Ac oedema quidem et phlegmone ex iis sunt quae
absolute esse dicuntur. Eodem modo et plenitudo, si acci-
dat, sanguinis et corporis pallor. Actio vero ex eorum nu-
mero non est quae esse absolute dicuntur, aut certe non si-
militer, sicut jam comprehensa, siquidem nullo temporis
spatio manent ejus partes, sicuti profecto nec sermonis nec
etiam motus ullius, sed horum quilibet in ipso fieri esse
suum obtinet. Quum vero duplex sit motus genus, unum
in loco, aliud in qualitate, prius latio, secundum alteratio
dicatur. Ac omnis quidem actio motus est activus, omnis
alteratio ejus quod alteratur motus est passivus, patitur nam-
que quod alteratur. Ergo affectus dum alterantur, moven-
tur, quum a motu cessaverint, jam alterati sunt, non autem
amplius alterantur. Quicquid enim quocunque modo se habet,
in aliquo omnino affectu est, quod autem in difficilis solu-
tionis affectu est, id habitu jam affectum est. Sane altera-
tur is qui nigrescit, alteratus est qui jam obnigruit. Itaque

Ed. Chart. X. [30. 51.]

Ed. Bas. IV. (48.)

ἤδη διάκειται· ἀλλοιοῦνται μὲν ὁ μελαινόμενος, ἡλλοίωται δὲ ὁ μελανθείς· ὥστ' εἶναι τὴν ἡλλοίωσιν γένεσιν ποιότητος, ἢ διαθέσεως, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃς ὀνομάζειν. οὐ μάχεται δὲ τὸ λέγειν ἀλλαγὴν εἶναι τοῦ προϋπάρχοντος τὴν ἡλλοίωσιν τῷ λέγειν γένεσιν αὐτὴν εἶναι ποιότητος· [31] ἅμα γὰρ ἄμφω συμπίπτει, καὶ ἡ πρόσθεν ὑπάρχουσα τῷ σώματι μεταβολή, καὶ νῦν ἄλλη γίγνεται. τοῦ γοῦν ἐν ἡλίῳ διατρίψαντος ἀλλοιοῦνται μὲν ἡ λευκότης, γεννᾶται δὲ ἡ μελανότης· καὶ τοῦ παρὰ πυρὶ θαλπομένου μεταβάλλει μὲν ἡ ψυχρότης, γίγνεται δὲ ἡ θερμότης. ὅταν δὲ τοῦδε τινος, ὁ οὐκ ἔστιν οὐσία, γένεσιν εἶναι λέγωμεν, οὐ ταῦτ' ὀνομάζομεν ἐν τῇ λέξει τῆδε κατὰ πειρὰν ἀπλῶς ὀνομάσωμεν γένεσιν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλῶς ὀνομαζομένη γένεσις ὁδὸς ἔστιν εἰς οὐσίαν, ἡ δὲ τοῦδε τινος γένεσις, εἰς τὴν ὡς ἂν εἴποι τις ὑπαρξιν ἐκείνου. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν παρέργῳ λελέχθω, ὁ δὲ ἐν τῷ λόγῳ μάλιστα προὔκειτο, σχεδὸν ἤδη διώριστα, τὸ τὰ μὲν ἐν γενέσει τε καὶ μεταβολῇ καὶ ἡλλοιώσει καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐν κινήσει τοῦ εἶναι μεταλαμβάνειν, τῶν δ' ὑπομένειν τὴν οὐσίαν· ὑγεία μὲν οὖν

alteratio generatio est qualitatis aut effectus, aut quomodo-
cunque appellare velis. Nec si alterationem esse depositio-
nem vel mutationem ejus quod prius fuit dicas, id pugnat
cum eo quod dixi, alterationem generationem esse qualitatis,
quum ambo in idem recidant, nam et quae prior in corpore
qualitas fuit mutatur et nunc nova gignitur. Quippe ejus
qui in sole versatur, candor mutatur, nigrities gignitur;
rursus ejus qui ad ignem calefit, frigus mutatur, calor fit.
Quoties vero cujuspiam quod substantia non sit, generatio-
nem esse dicimus, non idem eo sermone significamus sicut
quum absolute generationem nuncupamus. Nam quae absolute
generatio nominatur, via est in substantiam, quae vero hujus
vel illius generatio dicitur, via est in illius, ut sic loquar, exi-
stentiam. Verum hoc veluti extra rem sit dictum. Quod
vero propositum nobis in disputatione maxime fuit, sermone
jam definitum est, nempe aliqua in generatione et muta-
tione et alteratione et ut semel dicam, in motu ipsam essentiam
habere, aliqua in ipsius substantiae constantia. Ac sanitas quidem

Ed. Chart. X. [31.]

Ed. Bas. IV. (48.)

καὶ νόσος, ὅσαι τε συμπτώμάτων ἢ αἰτίων εἰσὶ διαθέσεις, ἢ ἕξεις, ὑπομενόντων εἰσὶν· αἱ δ' ἐνέργειαι πᾶσαι καὶ αἱ καθ' ὅτιον ἀλλοιώσεις ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι κέκτηνται, καὶ τὸ καθ' ὅτιον κινούμενον σῶμα κατ' ἐκείνο πάσχει, καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ πάθος ἐστίν. οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ καὶ τὰς ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν ἀπάσας κινήσεις, ὅσαι γε μὴ δραστικαί, πάθη προσαγορεύουσιν, ὥσπερ οὖν ἐνεργείας τὰς δραστικάς, οὕτω καὶ αὐτὰς τῶν αἰσθήσεων τὰς ἀλλοιώσεις ὁ Πλάτων ὀνομάζει πάθη· τοῖς νεωτέροις δ' οὐκ οἶδ' ὅπως δόξαν, ἐπὶ τῆς παρὰ φύσιν μόνης κινήσεως κεῖται τοῦνομα. ἰδίως μὲν οὖν τὸ πάθος ἐπὶ πάσης τῆς ἔξωθεν κινήσεως ἐλέγετο παρὰ τῶν παλαιῶν, ἥδη δὲ καταχρώμενοι καὶ τὰς ἐκ πάθους μὲν γεγενημένας τῶν διαθέσεων, οὐκέτι δ' ἐν κινήσει, πάθη προσαγορεύουσιν· οὐ μὴν χρονιώτερόν γε οὐδὲ δυσλυντώτερον ἢ διάθεσις τῆς ἕξεως, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἀρρώστια· ἀλλ' αἱ τοιαῦται νομοθεσίαι τῶν ὀνομάτων ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐπεισῆχθησαν· εἴρηται δὲ ἐπιπλέον ὑπὲρ τῶν ἱατρικῶν ὀνομάτων ἐτέ-

et morbus et quaecunque symptomatum causarumque affectus vel habitus sunt, ex permanentium numero sunt, actiones omnes alterationesque, in quacunque re fuerint, in ipso fieri essentiam suam possident, et corpus secundum quodcunque movetur, secundum idem patitur motusque ejus pathos est. Sane prisca motus omnes, etiam qui secundum naturam se habent, nisi activi sint, pathos, id est passiones nominant, sicuti etiam ipsos activos motus actiones. Eo pacto et Plato sensuum alterationes pathos appellat, cum junioribus aliter nescio quomodo sit visum, ut videlicet de solo eo qui praeter naturam sit motu id nomen usurpent. Ac a veteribus quidem pathos privatim de omni extrinsecus motu dicebatur, nunc per abusum etiam affectus qui ex passione jam provenire, nec amplius in motu sunt, pathos appellant, non tamen diuturnior aut solutus difficilior est affectio quam habitus, quemadmodum neque imbecillitas. Sed ejusmodi nominum promulgationes a junioribus sunt invectae. Diximus autem alibi diffusius de medicinalium nominum usu,

Ed. Chart. X. [31.]

Ed. Bas. IV. (48. 49.)

ρωθι, καὶ νῦν οὐ τοῦτο πρόκειται σκοπεῖν, ἀλλ' ὅπως ἡμεῖς
 χρησόμεθα, διελέσθαι μόνον ἀναγκαῖον ἔδοξε σαφηνείας ἕνεκα.
 τὴν γὰρ ἐναντίαν ὑγείᾳ διάθεσιν, ὑφ' ἧς (49) ἐνέργειαν λέ-
 γομεν βλάπτεσθαι, νόσημα μόνον προσαγορεύομεν, εἴτε πο-
 λυχρόνιος, εἴτε ὀλιγοχρόνιος, εἴτ' ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ γίγνοιτο·
 τὰς δ' ἄλλας ἀπάσας τὰς προηγούμενας τούτων ἐν αἰτίας·
 λόγῳ διαθέσεις παρὰ φύσιν, αὐτὸ τοῦτο μόνον, αἰτίας, οἱ
 πάθη· τὰ δ' ἐπόμενα ταύταις, ὅσα μὲν ἐνεργειῶν εἰσι βλά-
 τρους ἐκκρίσεις ἢ ἐπισχέσεις· ὅσαι δὲ διαθέσεις, ὥσπερ καὶ
 ἡ ἀχροία, πρὸς τῷ τοῦ πάθους τε καὶ τοῦ συμπτώματος ὀνό-
 ματι διαθέσεις ὀνομάζομεν, ὥσπερ οὖν καὶ εἰσι. κοινὸν μὲν
 δὴ τούτων ἀπάντων τὸ παρὰ φύσιν καὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν
 νοσημάτων καὶ τῶν συμπτωμάτων· ἴδιον δὲ τῶν μὲν νοση-
 μάτων τὸ βλάπτειν ἐνέργειαν, τῶν δὲ συμπτωμάτων τὸ τού-
 τοις ἐπεσθαι, τῶν δὲ αἰτίων τὸ προηγέσθαι. οὐτ' οὖν ὅστις
 κίνησιν εἶπε παρὰ φύσιν εἶναι τὴν νόσον οἶδεν ὃ λέγει,
 καθάπερ ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ διήλθομεν ἐνίοις τῶν

nec illud nobis ad considerationem propositum nunc est, sed
 tantum quemadmodum ipsi utemur, claritatis gratia distin-
 guere necessarium est visum. Nam contrarium sanitati affe-
 ctum, a quo laedi actionem dicimus, morbum tantum appel-
 lamus, sive diuturnus hic, sive brevis sit, sive momento
 duret. Ex reliquis affectibus qui praeter naturam sunt, eos
 qui hunc praecedunt causaeque rationem obtinent, causas
 tantum dicimus non pathea. Qui illum sequuntur, si actio-
 num laesiones sunt, et symptomata et pathea, eodem
 modo et immoderatas vel suppressiones. Qui vero affe-
 ctus sunt, veluti decoloratio, supra passionis et symptoma-
 tis appellationem, etiam affectiones vocamus, ita nimirum
 ut sunt. Omnium igitur horum commune id est, quod prae-
 ter naturam sunt, et causarum et morborum et symptoma-
 tum. Proprium autem morborum quidem est actionem lae-
 dere, symptomatum hos sequi, causarum praecedere. Ergo
 nec is qui morbum esse motum praeter naturam dixit intel-
 lexit quid diceret, quemadmodum in proximo libro docui-

Ed. Chart. X. [31. 32.]

Ed. Bas. IV. (49.)

μεθοδικῶν οὕτως ἀφορίσασθαι προσθέντας ἐκ περιπτοῦ τὸ ἐπίμονον· οὐδ' ὅστις τροπὴν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν, οὐδὲν γὰρ μᾶλλον αἰτίας, ἢ νοσήματος, ἢ συμπτώματος ὁ λόγος· ἅπαντα γὰρ ταῦτα διαθέσεις εἰσὶ παρὰ φύσιν, [32] ἀλλ' εἰ μὲν ὀλιγοχρόνια, δῆλον ὡς ὀξέα, εἰ δὲ δύσλυτα, χρόνια. διοίσει δ' οὐδὲν ἢ νόσον, ἢ νόσημα λέγειν, ὥσπερ οὐδὲ πάθος, ἢ πάθημα· καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι τὸ πάθους ὄνομα καὶ κατὰ τοῦ νοσήματος ἐπιφέρουσιν οἱ παλαιοὶ, καθάπερ καὶ τὴν ἀρρώστιαν καὶ τὴν ἀσθενειαν, ἐπιδέδεικται καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱατρικῶν ὀνομάτων, καὶ ὡς οὐδὲν διαφέρει λέγειν ἀρρώστιαν ἢ ἀρρώστημα· καὶ μὲν γε καὶ ὡς τοὺς νοσοῦντας αὐτοὺς οὐ νοσοῦντας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρρώστούντας καὶ ἀσθενοῦντας καὶ κάμνοντας ὀνομάζουσιν, ἐπιδέδεικται δὲ καὶ τοῦτο δι' ἐκείνων τῶν ὑπομνημάτων. λοιπὸν δ' ἂν εἴη νῦν, οὔπερ ἔνεκα ταῦτ' εἴρηται πάντα, προσθέντας ἐπὶ τι τῶν ἑξῆς ἤδη μετιέναι. τί δὲ τοῦτ' ἔστιν; οὐκ

mus methodicorum nonnullos definivisse, adjecta ex superabundanti permanfione, nec is qui mutationem esse ab eo quod secundum naturam, ad id quod praeter naturam voluit, quippe quae non magis morbi quam causae et symptomatis definitio sit, quando omnia ea affectus sunt praeter naturam. Verum si breviam sint, constat acuta esse, si aegre solvantur, diuturna. Morbum autem an aegritudinem dicas, nihil interest, quemadmodum etiam non interest, pathos an pathema dicas. Atqui patheos appellationem de morbo dixisse veteres, quemadmodum et infirmitatem et imbecillitatem, ostensum nobis est in iis, quae de medicinalibus vocabulis scripsimus. In quibus illud quoque traditum est, nihil referre dicere valetudinem infirmam an infirmitatem valetudinis, nam et qui aegrotant, eos appellant non solum aegrotos, sed et infirmos et laborantes. Atque hoc in illis commentariis demonstratum est. Reliquum nunc fuerit ut eo cuius causa haec omnia diximus, in medium adducto, ad aliquid eorum quae proxime tractanda sunt deinceps transeamus. Id quid sit, rogas? Certe non aliud

Ed. Chart. X. [32.]

Ed. Bas. IV. (49.)

ἄλλο τοῦ πολλάκις ἤδη καὶ πρόσθεν εἰνημένου, τοῦ πρώτον
 τε καὶ μάλιστα τοῦτο σπουδάζειν τοὺς ἰατροὺς, καὶ τοῦτο
 σχεδὸν αὐτῶν ἔργον ὑπάρχειν ἴδιον, ἐκκόπτειν τὰς νόσους·
 εὐθὺς γὰρ ἅμα τούτῳ καὶ ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας οὔχεται, καὶ
 τᾶλλα συμπτώματα πάντα συναναίρεται. χορήζουσι μὲν γὰρ
 πάντες οἱ ἄνθρωποι πρώτης καὶ μάλιστα τῆς κατὰ φύσιν
 ἐνεργείας, δι' ἐκείνην δὲ καὶ τῆς ὑγείας· καὶ ἀποθέσθαι γε
 βούλονται τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν
 νόσον· οὐ μὴν τῇ γε βλάβῃ τῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ τῇ νόσῳ
 προσφέρουσι τὰ βοηθήματα, τουτέστι τῇ παρὰ φύσιν διαθέ-
 σει τῇ βλαπτούσῃ τὴν ἐνέργειαν. ὅστις οὖν οὐκ οἶδεν αὐτῶν
 τῶν κατὰ φύσιν ὑπαρχόντων τοῖς μορίοις τὰ τ' ἄλλως συμ-
 βεβηκότα καὶ τὰ τῆς ἐνεργείας αἷτια διορίσαι, πῶς τοῦτον εἰ-
 κὸς ἐξευρεῖν τὴν διάθεσιν ὑφ' ἧς πρώτως ἡ ἐνέργεια βλάπτει-
 ται; τὰ μὲν γὰρ ἄλλως συμβεβηκότα τοῖς σώμασι, καὶ μν-
 ριάκις ἀλλοιωθεῖν, βλάπτειν τὴν ἐνέργειαν οὐ δύνανται, ἕως
 ἂν ὑφ' ὧν ἐγίγνετο κατὰ φύσιν ἔχῃ πάντα· τούτων δ'
 εἰπέρ τι καὶ ἐν ἀλλοιωθῇ, βλαβῆναι τὴν ἐνέργειαν εὐθὺς

quam quod multoties jam ante dictum est, primum ac ma-
 xime id medicos studere, idque fere proprium eorum mu-
 nus esse, ut morbos adimant, quippe simul eum hoc non
 modo actionis laesio statim evanescit, sed etiam reliqua om-
 nia symptomata tolluntur. Siquidem primum ac maxime
 actionis ipsius, quae secundum naturam est, omnes homines
 egent, propter illam vero et sanitatis, sed et functionis lae-
 sionem amoliri omnes cupiunt, ob id vero etiam morbum
 ipsum. Caeterum non functionis laesioni, sed morbo ipsi,
 id est affectui praeter naturam qui actionem laedit, adhibent
 remedia. Quisquis igitur ex iis quae partibus secundum
 naturam insunt et quae temere accidunt et quae actionis sunt
 causae, distinguere non potest, quomodo credibile est, ut
 ipse affectum, a quo primum actio laeditur, invenire possit?
 Nam quae temere corporibus accidunt, etiamsi millies sint
 alterata, nocere profecto actioni non possunt, quamdiu a qui-
 bus fiebat, omnia naturam suam tuentur. Horum vero si
 vel unum quodlibet sit alteratum, actionem quoque ipsam

Ed. Chart. X. [32.]

Ed. Basl. IV. (49.)

ἀναγκαῖον εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον περ καὶ ὠφελεῖται κατὰ φύσιν ἔχοντας.

Κεφ. δ'. Ἐμοὶ μὲν οὖν εἴρηται τὸ πᾶν, καὶ δέδεικται σαφῶς ἤδη τοῖς γε δυναμένοις ἐπεσθαι λόγοις ἀληθέσιν, ὡς οὐκ ἐγκωρεῖ ὅποσα τὰ πάντ' ἐστὶ νοσήματα, μεθόδῳ περιλαβεῖν, εἰ μὴ τις εἰδεῖη ὅποσα τὰ πάντ' ἐστὶν ὑπάρχοντα κατὰ φύσιν ἔχοντι τῷ σώματι τῆς ἐνεργείας αἷτια· μανθάνειν δ' οὐπω δυνατὸν ἐστὶ τῶν εἰρημένων οὐδέν, ὅσοι σκαιότεροί τε εἰσι καὶ ἄργοι τὴν διάνοιαν, ἢ τοῖς τῆς μεθοδικῆς αἰρέσεως λήροις ἐνετράφησαν. αὐτοῖς οὖν κἀκείνοις, ὁ καθόλου νῦν εἴρηται τοῖς συνετοῖς, ἐπέλθωμεν κατὰ μέρος, ἐν τι καὶ δεύτερον οἷον παραδείγματα τῷ λόγῳ προχειρισάμενοι. διὰ τί γὰρ ἢ γλῶττα τῶν χυμῶν αἰσθάνεται, τῶν δ' ἄλλων μορίων οὐδέν; ἄρά γε διὰ χροάν, ἢ διὰ τὴν θέσιν, ἢ διὰ τὸ μέγεθος, ἢ διὰ τὸ σχῆμα; πασχούσης γὰρ αὐτῆς, οἶμαι, καὶ μηκέτ' αἰσθανομένης τῶν χυμῶν ἦτοι τὴν χροάν ἐπανάξομεν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, εἰ κατὰ ταύτην εἶχε τὴν ἐνεργειαν, ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν εἰρημένων, εἰ κατ' ἐκείνο.

statim laedi in tantum est necesse in quantum ab eo quum secundum naturam se haberet est adiuta.

Cap. IV. Ac mihi quidem res tota explicata jam est, clareque ostensum iis praesertim, qui intelligere vera possunt, fieri non posse ut omnium morborum numerum methodo quis comprehendat, nisi idem omnium causarum actionis numerum, corpore secundum naturam se habente, norit. Nihil tamen ex jam dictis intelligere adhuc possunt quicunque vel stolidiores sunt et ingenio tardiore, vel methodicae sectae nugis innutriti. Denuo igitur quod nunc generatim dictum intelligentibus illis quoque speciatim exponamus, unum aliquod atque alterum veluti exemplum sermoni proponentes. Cur lingua sapores percipit nec ulla pars? Num propter colorem aut situm aut magnitudinem aut figuram? Quippe ea affecta nec commode sapores sentiente, aut colorem ejus ad naturam suam reducemus, si in eo actionem habet, aut jam dictorum quodvis, si ab illo agendi vim ac-

Ed. Chart. X. [33.]

Ed. Bas. IV. (49.)

[33] καὶ εἰ καὶ ἄλλο δὲ τι παρὰ ταῦτα, δῆλον ὡς καὶ ἐκείνο μόνον, εἴπερ ἂν αὐτὴν ἐπανόγοιμεν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, οὐδὲν τῶν ἄλλων ἔτι δεησόμεθα. φέρε γὰρ ὅτι πικρὰ τοῖς πόροις ἐστὶν εἰς τοσόνδε, διὰ ταῦτ' αὐτὴν αἰσθάνεσθαι τῶν χυμῶν· ἂρ' οὐ τὴν ἐκείνων συμμετρίαν μὲν, ὅπόθ' ὑγιαίνουσι, φυλάττομεν, τὴν ἀμετρίαν δ' αὐτῆς ὅποτε νοσοῦσιν, ἐπανορθωσόμεθα; φέρε δ' εἰ οὕτως ἔτυχε, διότι συμμετρῶς ἔχει θερμότητος, αἰσθητικὴν εἶναι τὴν γλωττίαν τῶν χυμῶν· ἂρ' οὐ καὶ νῦν ταῦτα πρόδηλον ὡς τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀμελήσαντες, ἐκείνο φυλάττομεν αὐτῆς μόνον, ἂφ' οὗ τὴν ἐνέργειαν ἐκέκτητο; φέρε δ' εἰ ξηρότητός τε καὶ ὑγρότητός ᾧδε πως ἔχουσα, διὰ τοῦτ' αἰσθάνοιτο, τίς οὐκ ἂν ἀπάντων τῶν ἄλλων ἀμελῶν εἰς τοῦτ' ἀποβλέπει μόνον αὐτῆς, ὅπως μὴδ' ὑγροτέρα τοῦ δέοντος ἔσται μὴτε ξηροτέρα; τίς δ' οὐκ ἂν εἴπερ τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, ἔξ' ἐτοίμου συνελόγισατο δύο εἶναι τὰ πάντα τῆς γλώσσης νοσήματα, τὸ μὲν ὑγρόν, τὸ δὲ ξηρόν; ὥσπερ αὖ καὶ εἰ θερμότητι καὶ ψυχρότητι συμμετρῶς τὴν αἰσθησὶν ἔχοι, τίς οὐκ ἂν καὶ νῦν ταῦτα δύο εἶναι τὰ νοσήματα αὐτῆς ἐνόησεν, ἀμετρίαν θερμότητός τε καὶ ψύξεως;

cipit. Quod si propter aliud ab his quippiam constat, si illo tantum tenus ad naturalem habitum sit restituta, nullo etiam reliquorum fore opus. Nam esto exempli gratia, densitas certa pororum causa sit, succi saporem dijudicet, nunquid horum symmetriam quae in sanitate visitur, tuebimur rursusque ametriam, quoties laborat corrigemus? Age vero, si ita fors tulerit, moderatus calor causa sit cur saporem sentiat lingua, non hic quoque manifestum est, caeteris neglectis unam adhibendam curam, ut illud servemus a quo agendi facultatem accepit? Jam si propterea quod ita in sicco humidoque attemperata sit, idcirco sentiat, quis non reliquis posthabitis, huc tantum intendat ut neque justo siccior sit nec etiam humidior? Quis rursus si hoc verum est, non facile promptequae colligat duos esse universos linguae morbos, alterum humidum, alterum siccum? Veluti rursus si per moderatum calorem et frigus habet quod sentiat, quis non hic quoque duo esse morbos ejus intelligat, caloris fri-

Ed. Chart. X. [33.]

Ed. Bas. IV. (49.)

ὥσπερ εἰ καὶ τῇ τῶν πόρων συμμετρίᾳ τὴν αἰσθησιν ἐκέκτητο, πρόχειρον ἦν δῆπου κῶνταῦθα λογίσασθαι πάντως ὑπὸ τῆς ἀμετρίας αὐτὴν βλαβήσεσθαι, διττὴν δὲ ταύτην ἔσεσθαι, πύκνωσιν τε καὶ μάνωσιν τῶν πόρων. ἄρ' οὖν ἔτι λέγω πολλὰ τοὺς ἀναισθήτους ἐπάγων, εἰ καὶ μὴδ' ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἐννοῆσαι, τὰ μὴ δύνασθαι τι μὴδ' εὐρεῖν μὴτ' ἀποδείξαι τὸ πλῆθος τῶν νοσημάτων, ἄνευ τοῦ γινῶναι, τίνα μὲν τῶν ὑπαρχόντων τοῖς μορίοις αἷτια τῆς ἐνεργείας ἐστὶ, τίνα δ' ἄλλως τούτοις συμβέβηκεν; ἢ καὶ δεύτερόν τι καὶ τρίτον ἔτι παράδειγμα προχειρίσομαι; πολλάκις γὰρ ὑπὸ τοῦ πλῆθους αὐτῶν τιτρώσκονται τῶν ἀνοήτων αἱ ψυχαί. φέρε τῶν αὐθις ὡδί πως αὐτοὺς ἐρωτήσωμεν. ἄρ' αἰσθάνεται τὸ σῶμα θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ σκληρῶν καὶ μαλακῶν, καὶ λεῖων καὶ τραχέων, καὶ ἀπλῶς ἀπάντων τῶν ἀπτιῶν, ὅτι λευκὸν τὴν χροάν ἐστίν, ἢ ὅτι μέλαν, ἢ ὅτι πυρρὸν, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι τοιόνδε τὴν χροάν; ἢ κατ' οὐδὲν μὲν τούτων, δι' ἄλλο δέ τι; πρόδηλον γὰρ οἶμαι παντὶ, τὸ φυλάττειν αὐτῷ

gorisque ametriam? Quemadmodum etiam si propter tenuium meatuum symmetriam sensum est nacta, promptum profecto hic quoque colligere est, omnino eam ex horum ametria oblaedi, duplexque vitium fore, densitatem meatuum et raritatem. Num igitur etiam plura dico quo stupidos istos inducam, ut si nihil aliud, illud saltem intelligant, non posse quenquam nec invenire nec demonstratione asserere morborum numerum, qui non ex iis quae partibus insunt tum quae causae actionis sint tum quae temere accidunt norit? Num etiam alterum adhuc tertiumque exemplum adjiciam? saepe namque multitudine exemplorum stupidorum animi veluti a somno excitantur. Age igitur ita homines rursus interrogemus. Idcircone corpus calida, dura, mollia, laevia et aspera, omnia denique sub tactum cadentia sentit, quod candidum colore est aut quod nigrum aut quod rufum aut ut summatim dicam, quod talis coloris est, an propter horum nihil, sed aliud quippiam. Perspicuum enim cuique arbitror, quod si quid probe sentiendi munere utatur,

Ed. Chart. X. [33.]

Ed. Bas. IV. (49. 50.)

χρῆναι μόνον ἐκεῖνο μέλλοντί γε αἰσθῆσεσθαι καλῶς, ἐξ οὐπερ ἐκέκτητο μόνου τὸ καλῶς αἰσθάνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ λευκὸν εἶναι τοῦτ' ἐκέκτητο, περὶ παντὸς ἐχρῆν ποιῆσθαι καὶ φυλάττειν τοῦτο καὶ φεύγειν τὸ μέλαν· εἰ δ' ἔμπαλιν ἐκ τοῦ μέλαν ὑπάρχειν ἦν αἰσθητικόν, ἀποδιδράσκειν ἐχρῆν, οἶμαι, καὶ δεδιέναι τὰς ἄλλας ἀπάσας χροάς· οὕτω δὲ καὶ εἰ διότι ξανθὸν ἢ πυρρὸν ἐστὶ, διὰ τοῦτ' αἰσθάνοιτο, φευκτέον ἐστὶν, οἶμαι, τὰς ἄλλας ἀπάσας χροάς, ὥς ἀναισθησίας ἢ δυσαισθησίας ἀπεργαστικάς. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ τῷ σκληρὸν εἶναι τὴν αἰσθησιν εἶχε, τῷ μαλακὸν γενέσθαι βλαβήσεται· καὶ εἰ τῷ (50) πυκνὸν εἶναι, τῷ μαρὸν ἀπεργασθῆναι· καὶ εἰ συμμετρίᾳ πόρων ἡσθάνετο, πρὸς τῆς ἀμετρίας δῆπου βλαβήσεται· καὶ καθόλου τοῦτ' αὐτὸ μόνον ὑπάρχειν χρὴ πρὸς τὴν αἰσθησιν, ἀφ' οὗ τὴν αἰσθησιν εἶχε, καὶ τοῦτ' ἐπανορθοῦσθαι μόνον, ἐπειδὴν ἐξίσταται τῆς φύσεως, ὑφ' οὗ τὴν αἰσθησιν βλάπτεται. ἄρ' οὖν δεῖσει τρίτου παραδείγματος, ἢ καὶ ταῦθ' ἱκανά; τοῖς μὲν συνετοῖς, οἶμαι, καὶ ταῦτ' ἐστὶ περιττὰ, τὸ καθόλου συνιέναι δυναμένοις ἄνευ τῶν παραδειγμάτων.

id tantum illi tuendum custodiendumque sit, ex quo uno probe sentiendi facultatem accepit. Nam si ex eo quod candidum fuit, id dotis obtinuit, ejus tuendi maxima erat habenda cura, sicut nigri fugiendi. Sin contra ex eo quod nigrum fuit sentiendi vim habuit, omnes, arbitror, alios calores fugere formidareque oportebat. Ad eundem modum et si inde adeo sentit quod flavum vel rufum est, fugiendi, arbitror, alii colores omnes sunt, ceu sensum vel penitus deperditum vel depravatum efficientes. Praeterea si eo quod durum sit sensu est praeditum, si molle fiat, laedetur. Ac si quod densum sit, laedetur, si rarum efficiatur. Quod si tenuium meatuum symmetria sentiendi vim habeat, ab ametría certe laedetur. Et generaliter ut sentiat, id tantum ipsum adfit oportet, unde sensum obtinuit, atque id tantum corrigatur, unde sensus est laesus quum a natura recessit. Num igitur tertio exemplo est opus, an haec abunde satisfaciunt? Sane prudentibus vel haec supervacua puto, ut qui universale intelligere sine exemplis possint, rudibus autem

Ed. Chart. X. [33. 34.]

Ed. Bas. IV. (50.)

ἀμαθέσι δὲ καὶ σκαιοῖς καὶ φιλονείκοις, ἴσως οὐδ' εἰ τρίτον προστεθείη παράδειγμα, πλέον οὐδέν. ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ περ εἴρηται δύο, [34] καὶ κατατρίβουσιν αἰ μάτην ἡμῶν τὸν χρόνον, εἴη ἂν καὶ νῦν οὐκ ἀπεικὸς ἐν αὐτοῖς ἔτι προσθεῖναι παράδειγμα. καὶ δὴ καὶ προβεβλήσθω μὲν ὅπως ἀπεπτοῦσαι ἐπανορθωσόμεθα γαστέρα· τὸν δὲ λόγον οὐ πρὸς τοὺς μεθοδικοὺς ἔτι μόνους, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς ἐκείνους ποιησόμεθα τῶν λογικῶν οἱ νομίζουσι μεθόδῳ τινὶ δύνασθαι καὶ λόγῳ τὴν τέγνην συστήσασθαι χωρὶς τοῦ γινῶναι τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ἐνεργείας, ἣν δὴ καὶ προσεχῇ καλεῖν εἰώθασιν. ἔστω δὴ τινα λέγειν, ἀπὸ γὰρ τῶν πρόχειρον ἔχοντων τὴν ἀτοπίαν ἄρξασθαι βέλτιον, ἢ ἐπαγάγωμεν αὐτοὺς, εἰ οἶόν τε, κατὰ βραχὺ πρὸς τὸ καὶ τῶν ἀμυδροτέρων αἰσθάνεσθαι· λέγειν οὖν ὑποκείσθω τινὰ διότι πολλαῖς ἐφεξῆς ἡμέραις ὅδε τις ἄνθρωπος ὁ νῦν ἀπεπτῶν, ἐπὶ χάλακτος μόνου διαιτηθεὶς, ἡλλοίωσε τὸ τῆς γαστρὸς χρῶμα, καὶ λευκὸν ἐποίησεν ἀντ' ἐρυθροῦ, διὰ τοῦτ' αὐτῷ βεβλάφθαι τὴν ἐνέργειαν· οἶμαί σε γελᾶν ἤδη, καὶ δικαίως γελᾶν· ἀλλ' εἴπερ

et tardis et contentiosis, ne si tertium quidem addam exemplum, quicquam fortasse profecero. Verumtamen quando duo jam dicta sunt et inaniter tempus nostrum semper terunt, non fuerit alienum unum etiamnum iis exemplum adjicere. Proponatur itaque jam quemadmodum ventriculus male concoquens nobis sit corrigendus. Verba autem faciemus non solum contra methodicos, sed etiam contra eos rationalium qui non cognita ipsius actionis prima causa, quam continentem etiam nominare sunt soliti, methodo quadam ac ratione constitui posse artem putent. Est igitur quispiam dicat, ab iis enim quae obviā promptamque absurditatem exhibent coepisse praestat, quo eos si fieri potest ad ea quae confusa magis sunt intelligenda sensim perducamus, esto, inquam, aliquis dicat, hunc hominem qui nunc cruditate laborat, quod multos deinceps dies solo lacte est, altus, ventris colorem mutasse, albumque ex rubro reddidisse ideircoque ventris sui functionem laesisse. Fortasse jam rides et jure profecto rides. Verum si scias quam sit

Ed. Chart. X. [34].

Ed. Bas. IV. (50.)

εἰδείης, ὡς ἴσον ἐστὶ καὶ τούτῳ περὶ χρωμάτων εἰπεῖν ὅτι οὐν
 ἄνευ τοῦ προσθεῖναι τὴν ἀπόδειξιν καὶ σοὶ περὶ τῆς τῶν
 πόρων, εἰ οὕτως ἔτυχε, συμμετρίας, ἢ ἄλλης ἡστινοσοῦν
 διαθέσεως, οὐκ οἶμαί σε γελάσειν εὐλόγως· ἢ γὰρ καὶ πὶ σπαντῶ
 τὸν γέλῳτα κίνησον, ἢ μηδ' ἐφ' ἑτέρῳ. ἔστω γὰρ ἱταμὸν
 εἶναι τὸν τὸ χρῶμα τῆς γαστρὸς αἰτιώμενον τοῦ μὴ πέττειν
 καλῶς καὶ φάσκειν ὡς ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ἔχουσα, τὴν χροάν
 ἐνεργεθῆς ἐστι, νῦν δ' ἀπειργάσθη λευκὴ ἀκριβῶς, διὰ τοῦτ'
 ἀπεπτήσειν ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν, ἥδέως ἂν ἀκούσαιμί σου τὴν
 πρὸς τοῦτον ἀντιλογίαν· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ἐπινοῆσαι δύνα-
 μαι τρόπον ἕτερον αὐτῆς, ἄνευ τοῦ κελεῦσαι τῷ ταῦτ' εἰπόντι
 δεῖξαι πρότερον, εἰ διὰ τὴν χροάν ὅλως ἐνεργεῖ κατὰ φύσιν ἢ
 γαστήρ· σὺ δὲ εἴπερ ἔχεις, ἥδέως ἂν ἀκούσαιμί σου. ἀλλ'
 οὔτε ἔχεις οὐδ' ἔχεις εἰπεῖν ἕτερόν τινα τρόπον ἀντιλογίας
 πρὸς τὸν τὴν χροάν αἰτιώμενον τῆς ἀπειρίας ἀλλ' ἢ τὴν
 πρόκλησιν τοῦ δεῖξαι πῶς ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν χρώματος ἢ
 γαστήρ εἶχε τὸ πέττειν. εἰτ' ἐκεῖνος μὲν οὐ πιστευθήσεται τὴν
 χροάν αἰτιώμενος τῆς ἀπειρίας, πρὶν δεῖξαι κατὰ τοῦτ' ἐνεργ-

simile et huic de coloribus citra ullam demonstrationem ad-
 hibitam quidvis pronunciare et tibi de exiguorum meatuum
 verbi gratia symmetria, aut alio quolibet affectu, non, arbi-
 tror, jure ridebis; nam aut in tete risum verte, aut nec in
 alterum. Nam esto, impudens sit qui causam minus probe
 concoquendi colori imputet dicatque quod quoniam ex na-
 turali colore ventriculus ruber est, nunc vero redditus est
 plane albus, idcirco cruditate laboret est necesse. Libens
 sane audiam, quid tu contra huic objicias. Ego enim aliam
 rationem non invenio, quam ut jubeam qui ita dicet prius
 ostendat, an omnino propter colorem secundum naturam
 actionem ventriculus edat. Tu si quam aliam habeas, liben-
 ter audiam. Sed nec habes nec habere aliam contradicendi
 rationem potes contra eum, qui colorem cruditatis ventri-
 culi causam esse dicit, quam exigere ut doceat quomodo ex
 naturali colore consequutus sit ut concoqueret ventriculus.
 An igitur huic qui colori cruditatis causam imputat fides
 non adhibebitur antequam doceat etiam hoc nomine agere

Ed. Chart. X. [34.]

Ed. Bas. IV. (50.)

γοῦσαν αὐτήν, σὺ δ' ἤτοι τὴν ἀμετρίαν λέγων τῶν πόρων
 ἢ ὅτιοῦν ἄλλο πιστευθήσῃ πρὸ τοῦ δείξαι πῶς ἐνεργεῖ κατὰ
 τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει συμμετρίαν; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο λέγω,
 φησὶν, οὐδ' ἄλλο τι τὸ προσεχὲς τῆς πέψεως αἷτιον, ἀλλ'
 ὅλως ἀγνοεῖν ὁμολογῶ. καὶ μὴν εἰ τῷ μὲν τὴν χροῶν αἰτιω-
 μένῳ τῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τῆς βλάβης αἰτιᾶσθαι,
 τῷ δὲ τὴν συμμετρίαν τῶν πόρων, καὶ τούτῳ τὴν ἀμετρίαν
 τῶν αὐτῶν τούτων πόρων· καὶ τῷ τὴν εὐκρασίαν τῶν τετ-
 τάρων ποιοτήτων, θερμότητος καὶ ψυχρότητος καὶ ὑγρότητος
 καὶ ξηρότητος, καὶ τούτῳ τὴν δυσκρασίαν τῶν αὐτῶν· ἀναγ-
 καῖον ἐστὶ καὶ σοὶ τὸ κατὰ φύσιν ὑποθεμένῳ πρότερον, οὕτως
 ἐξευρεῖν τὸ παρὰ φύσιν, εἰ δὲ μὴ γινώσκεις τὸ κατὰ φύσιν, οὐδὲ
 τὸ παρὰ φύσιν οἶσθα· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἀκούω λε-
 γόντων πρὸς τοὺς ἐμπειρικοὺς ἰατροὺς ὡς οὐκ ἐνδέχεται γινῶναι
 τὸ παρὰ φύσιν, εἰ μὴ πρότερον εἰδείῃ τις τὸ κατὰ φύσιν. ἀλλὰ
 γινώσκω, φησὶ, τὸ κατὰ φύσιν· ἄρα γε σύμπαν, ἢ μέρος αὐτοῦ

ventriculum? tu quum vel tenuium meatuum ametriæ, vel
 alii cupiam hanc ascribas, credi tibi postulabis priusquam
 doceas quo pacto ex symmetria in illo genere agat? At non
 hoc ajo, inquit, nec aliud quicquam esse concoctionis conti-
 nentem causam, sed prorsus id ignorare me fateor. Atqui
 si ei qui colori actionis causam tribuit, necesse est etiam ei-
 dem læsionem actionis imputet, qui vero tenuium mea-
 tuum symmetriam *actionis causam dicit*, etiam horum ipso-
 rum pororum ametriam eandem vitare fateatur, tum qui
 temperamento quatuor qualitatū, caloris, frigoris, humo-
 ris et siccitatis *actionis causam assignat*, etiam eorundem
 ipsorum intemperiei *læsionem ejus ascribat*, utique et tibi
 necesse erit eo quod secundum naturam est prius supposito,
 ita quod præter naturam est inquirere, aut si ipsum quod
 secundum naturam est non nosti, nec quod præter naturam
 est nosti. Etenim vos etiam ipsos audio contra empiricos
 medicos dicere, fieri non posse ut qui id quod secundum
 naturam sit non norit, dignoscere id quod præter naturam
 sit possit. At nosco, inquit, quod secundum naturam se

Ed. Chart. X. [34. 35.]

Ed. Bas. IV. (50.)

τι; καὶ τουτὶ τὸ μέρος ὃ γινώσκεις ἄρα γε τὸ τῆς ἐνεργείας ἐστὶν αἴτιον; ἢ ἄλλως ὑπάρχει τῇ γαστρὶ; τί γὰρ δὴ καὶ γινώσκεις; αὐτῆς θέσιν δηλαδὴ καὶ μέγεθος καὶ πλοκὴν καὶ διάπλασιν. [35] ἄλλ' οὐδὲν τούτων ἐστὶ τῆς ἐνεργείας αἴτιον. ἄλλ' οὐδὲ ἀγνοεῖται τι τούτων τοῖς ἐμπειρικοῖς, ὁμολογοῦσί τε γὰρ χρῆσθαι τῇ κατὰ περίπτωσιν ἀνατομῇ καὶ ταῦτ' ἐξ ἐκείνης μανθάνειν, οὐ μὴν ἐνεργείας τε καὶ χρείας μορίων. ἄλλ' οἶδα, φησί, καὶ τὴν ἐνέργειαν· ἐστὶ γὰρ περιστολὴ καὶ τριψίς. ἄλλ' εἰ μὴ τὴν αἰτίαν εἰδείης αὐτῆς, οὐκ εἴσῃ τὴν νόσον· εἰ γὰρ ἡ εὐκρασία τῶν τεττάρων ποιότητων αἰτία τῆς ἐνεργείας ἐστὶν, ἡ δυκρασία πάντως τῆς βλάβης αἰτία ἐσται· σὺ δ' οἶει φλεγμονὴν καὶ σκίρδρον, οἰδημὰ τε καὶ ἀπόστημα, καὶ τἄλλα ὅσα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ἐστι, μόνα τῆς γαστροῦ εἶναι παθήματα· καίτοι γ' οὐδὲ ταῦτα τοῖς ἐμπειρικοῖς ὁμοίως ὀφθαλμοῖς μόνοις καὶ χερσὶ καὶ ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι καταμανθάνεις, ἀλλ' ἐπὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν ἀνέρχεσθαι πειρᾶ, καὶ τούτην ἐξευρίσκειν ἀκριβῶς, οὐκ ἀρκούμενος τοῖς φαινομένοις αἰσθήσει συμπτώμασιν, ἃ τοῖς ἐμπειρικοῖς ὀρίζει τε καὶ

habet. Quaero totumne an partem ejus aliquam? atque pars ipsa quam nosse, estne actionis ipsius causa, an ventriculo inest otiose? Nam quid demum ejus nosse? situm videlicet et magnitudinem et texturam et conformationem. At nihil horum actionis est causa. Sed nec empiricos horum quicquam latet, quippe qui et se partium dissectione, quam occasio hanc offert, uti fatentur et ex illa se haec intelligere, non tamen actiones usque partium. At novi, inquit, et actionem, est enim circumplexus et attritio. At nisi causam ejus noveris, nec morbum intellexeris. Nam si quatuor qualitatum temperies actionis sit causa, earum intemperies omnino laesionis causa erit. Tu vero reris phlegmonem et scirrhum et oedema et abscessum et alia quae oculis usurpari possunt, solos esse ventriculi morbos, quamvis ne haec ipsa quidem veluti empirici solis oculis, manibus et reliquis sensibus apprehendas, sed ad ipsam essentiam eorum tentas ascendere atque hanc diligenter disquirere, videlicet non contentus iis symptomatis quae sensui apparent, quae tamen sympto-

Ed. Chart. X. [35.]

Ed. Bas. IV. (50.)

περιγράφει τὴν συνδρομὴν· οὕτω γὰρ ἄξιόν·σιν ὀνομάζειν αὐτοὶ τὸ τῶν συμπτωμάτων ἄθροισμα τῶν ὑπαρχόντων τῷ πεπονθότι τόπῳ. καὶ τὴν ἐνδειξίν γε τῆς θεραπείας οὐκ ἐκ τῶν φαινομένων λαμβάνεις συμπτωμάτων· οὐδὲ γὰρ εἰ παρὰ φύσιν ὄγκος, οὐδ' εἰ ἀντίτυπος, οὐδ' εἰ ὀδυνηρὸς, οὐδ' εἰ ἐρυθρὸς, ἀλλ' εἰ σφήνωσις ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀρτηριῶν ἐπὶ παρεμπτώσει σκοπεῖς καὶ τὴν θεραπείαν, ὡς αὐτὸς ἔφης, πρὸς τοῦτ' ἀναφέρων ἐξευρίσκεις. ἡ γὰρ οὐχ οὗτος ὁ Ἐρασι-στράτου τρόπος τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς περὶ πυρετῶν, ὥσπερ αὖ Διοκλέους μὲν ἕτερος, Πραξαγόρου δ' ἄλλος, Ἀσκληπιάδου δ' ἄλλος; ὥστ' οὐκ ἀπὸ τῶν περὶ τὸ φλεγμαῖνον μέρος φαινομένων συμπτωμάτων ἡ ἐνδείξις αὐτοῖς γίνεται τῶν βοηθημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτῆς· οὐ γὰρ εἰ παρὰ φύσιν ὄγκος, οὐδ' εἰ ἀντίτυπος, οὐδ' εἰ πόνος σφυγμώδης, ἀλλ' εἰ παρέμπτωσις τε καὶ σφήνωσις ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῶν ἀρτηριῶν, ἡ ἔμφραξις ἐν τοῖς πέρασι τῶν φλεβῶν, ἡ σῆψις τις τῶν χυμῶν, ἡ λόγῳ θεωρητῶν ὄγκων ἔντασις, ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασιν ἐπισκοποῦνται. ὥστε ἐκα-

mata empiricis definiunt ac circumscribunt suam syndromen, sic enim ipsi appellandam censent symptomatum congeriem quae in affecto sunt loco. Sed nec curationis indicationem ex apparentibus symptomatis accipis. Non enim an tumor praeter naturam, nec an renitens, nec an cum dolore, nec an ruber, sed an sit in finibus arteriarum impactio, ex paremptosi, obreptione seu coincidentia, consideras, ac curationem, ut ipse fateris, ad hoc referens exploras. An non ea est Erasistrati docendi ratio, ubi de febribus agit, sicuti rursus alia Dioclis, alia Praxagorae, alia Asclepiadis? Itaque non a symptomatis, quae in phlegmones apparent loco, indicatio praesidii his sumitur, sed ab ipsa substantia. Neque enim an tumor praeter naturam, neque an renitentia, neque an dolor pulsatorius, sed an coincidentia et impactio in finibus arteriarum, aut obstructio in finibus venarum, aut putredo aliqua humorum, aut corpusculorum ratione contemplabilium in laxitatibus aequè ratione speculabilibus intentio sit, aesti-

Ed. Chart. X. [35.]

Ed. Bas. IV. (50. 51.)

στος τούτων ἀπὸ τῶν τῆς διαθέσεως τοῦ φλεγμαίνοντος μέ-
ρους, οὐκ ἀπὸ τῶν ἐπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων ἐνδειξιν
τῶν βοηθημάτων λαμβάνει. κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον
καὶ ὅστις αἰτιᾶται τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ
τὸ ὑγρὸν· ἀλλ' οὗτος μὲν εἰ καὶ χωρὶς φλεγμονῆς, ἢ ἔλκους, ἢ
ἀποστήματος, ἢ τινος ἑτέρου τοιούτου, μόνῳ τῷ ψυχρῷ γε-
γονέναι μὴ πέπτοι καλῶς ἢ γαστῆρ, εὐπορεῖ τῶν βοηθημά-
των· οἱ δὲ τὰς φλεγμονὰς καὶ τοὺς σκίρδους καὶ τὰλλα ὅσα
τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔστι θεάσασθαι μόνῃ νομίζοντες εἶναι νοσή-
ματα, γελοιῶς πάντῃ τὰς χωρὶς τούτων ἀπεψίας ἀτονίᾳ τῆς
κοιλίας γίνεσθαι φασιν, ὥσπερ διάθεσιν τινα λέγοντες τὴν
ἀτονίαν ἰδίαν ἐξαίρετον, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ καὶ τοῖς ἐκπνύσκο-
μένοις τε καὶ σκίρδουμένοις καὶ φλεγμαίνουσι καὶ ἄλλως ὅπως-
οὖν πεπονθόσιν ὑπάρχειν. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ πάθη, καὶ
ἐν γαστρὶ καὶ ἐν ἥπατι καὶ ἐν θώρακι καὶ ἐν ὅτῳδήποτε
γένηται, παραχορῆμα τὸ μέρος ἀτονώ(51)τερον ἐργάζεται περὶ
τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν· ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἂν ἦν αὐταρκὲς αὐτοῖς
εἰς τὴν τῶν βοηθημάτων ἐνδειξιν, ἢ μάτην ζητοῦσι τὰς δια-

mant. Quare hi omnes ab affectu phlegmone laborantis
partis, non a symptomatis quae hanc sequuntur praesidio-
rum indicationem sumunt. Ad eundem, arbitror, modum
et si quis calidum, frigidum humidum et siccum causatur.
Verum hic etiam si ventriculus citra phlegmonem, aut ulcus,
aut abscessum, aut aliud id genus, eo tantum quod frigidior
evaserit, non recte concoquat, tamen remediis non desti-
tuitur. At qui phlegmonas, scirrhus, aliaque quae oculis
videre licet, tantum esse morbos putant, ridicule plane cru-
ditates quae sine iis fiunt ex imbecillitate ventriculi inci-
dere dicunt, ceu affectum aliquem privatum sejunctumque
imbecillitatem esse velint, non autem velut in suppuranti-
bus, aut scirrhus, aut phlegmone affectis, aut alia quavis ra-
tione laborantibus inesse. Quippe omnes hae affectiones
sive in ventriculo, sive in jecinore, sive in thorace, sive in
alio quovis accidant, illico partem in qua sunt ad propriam
functionem edendam imbecilliolem reddunt. Sed id non
satis illis erat ad indicationem remediorum, alioqui frustra

Ed. Chart. X. [35, 36.]

Ed. Bas. IV. (51.)

θέσεις, ἀλλ' ἐπ' αὐτὴν ἀνέρχονται τὴν οὐσίαν τοῦ νοσήματος, ὥς οὐκ ἐνὸν ἄλλως εὐπορῆσαι τῆς προσηκούσης ἰάσεως. οὐκ οὖν ἔτι τὸν ἐλέγχον ἐξ ἡμῶν ἀναμένουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐξελέγχουσιν οἱ τὴν ἀτονίαν εἶναι λέγοντες τὸ πάθος, ἐν οἷς οὐδὲν ὦν ἐκείνοι παθῶν ὠρίσαντο πεπονθυίας τῆς γαστρὸς ἀπειπεῖ τὸ ζῶον. οὔτε γὰρ ἴδιον, ἀλλὰ κοινὸν ἀπάντων λέγουσι, [36] καὶ τὴν θεραπείαν οὐδὲ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους δυνάμενον ἐνδείξασθαι εὐλόγως. ὄνομα γάρ ἐστι ψιλὸν τὸ ῥωννύναι τὴν ἀτονίαν, καὶ οἷον σκοπὸς μᾶλλον, οὐ θεραπεία. τί γὰρ χρὴ ποιῶντας ῥώμην ἐντιθέσθαι τοῖς ἀρρώστοισι περὶ τὴν ἐνέργειαν οὐ λέγουσιν. ἐν τούτῳ δ' ἦν ἡ θεραπεία. καὶ χωρὶς τοῦ τὴν διάθεσιν εὐρεθῆναι τῆς γαστρὸς εὐπορῆσαι βοηθημάτων ἀδύνατον· εἰ μὲν γὰρ ἔψνκται, θερμαντέον, εἰ δ' ὑγρᾶνται, ξηραντέον· ἄσάντως δὲ καὶ εἰ μὲν ἀμέτρως τεθερμανταί, ψνκτέον, εἰ δ' ἐξηρανταί, ὑγρᾶντέον. οὗτοι μὲν ἀπλοῖ τρόποι τῆς ἰάσεως τέτταρες. ἑτέροι δὲ τέτταρες σύνθετοι, εἰ μὲν ψυχροτέρα καὶ ξηροτέρα τὴν κρᾶσιν ἢ γαστὴρ ἐγένετο, θερμαντέον τ' ἐστὶ

inquirunt affectus, sed ad ipsam morbi essentiam subeunt, tanquam non aliter detur idonei compotes esse remedii. Non igitur qui imbecillitatem pathos esse dicunt, ubi nullo ex iis quae ipsi morbos definiunt affecto ventriculo animal cruditate laborat, ii dum a nobis refellantur expectant, sed ipsi se ipsos redarguunt, quum non proprium aliquod, sed commune omnium dicant, quodque nec illis ipsis iudiciis, remediorum inventionem indicare facile possit. Quippe illud, roborare imbecillitatem, nomen nudum ac veluti scopus potius est, non curatio. Nam quid faciendo iis qui invalidi ad actionem sunt robur vindices non dicunt, at in hoc curatio consistebat, et nisi ventriculi affectu invento, ut remediorum sis compos fieri non potest. Quippe si refrigerit, calfaciendus est, si humentior effectus, siccandus est, pari modo si immodice incaluit, refrigerandus est, si siccatus, humectandus est. Atque hae quatuor simplices curationis rationes sunt. Alterae quatuor compositae sunt. Si frigidiore et sicciore temperamento redditus ventriculus est, cal-

Ed. Chart. X. [36.]

Ed. Bas. IV. (51.)

καὶ ὑγραντέον αὐτήν· εἰ δὲ ὑγροτέρα καὶ θερμοτέρα, ξηραντέον τὲ ἐστὶ καὶ ψυκτέον· οὕτω δὲ καὶ εἰ μὲν θερμοτέρα τε καὶ ξηροτέρα, ψυκτέον τε καὶ ὑγραντέον, εἰ δ' ὑγροτέρα τε καὶ ψυχροτέρα, ξηραντέον τε καὶ θερμαντέον· ὥστε καὶ αἱ διαθέσεις ὁκτὼ τῆς γαστρὸς, αὐτῆς, ὡς ἐκαῖνοι λέγουσιν, ἀτομίας αἰτίαι, καὶ οἱ τρόποι τῆς ἰάσεως ὁκτώ.

Κεφ. ε'. Καὶ οὐκ ἐγχωρεῖ λέγειν οὐδενὶ τῶν δογματιζόντων ὁμοίως τοῖς ἐμπειρικοῖς ὡς οὐδὲν δέοιντο γινώσκειν, εἴθ' ὑπάρχουσιν, εἴτε μὴ· τελέως γὰρ ἀνατρέψουσι τὴν λογικὴν αἴρεσιν, ὁμολογήσαντες εὐπόρεϊν μὲν τῆς θεραπείας, ἄγνοεῖν δὲ τὴν διάθεσιν· ἐκ πείρας γὰρ δήπου πάντες εὐπορήσουσι τῆς ἰάσεως, εἴπερ μὴ ἐκ τῆς τοῦ πράγματος αὐτοῦ φύσεως ἐνδείξιν ἔλαβον. οἱ μὲν οὖν ἐμπειρικοὶ καὶ τῷ μὴ δύνασθαι νομίζειν εὐρεθῆναι τι τῶν ἀδήλων, καὶ τῷ μὴ δεῖσθαι, καὶ εὐρεθῆ, τετηρηῆσθαι γὰρ αὐτοῖς τὰς θεραπείας ἐπὶ ταῖς φαινομέναις συνδρομαῖς, εὐλόγος οὔτε γινώσκειν φασὶν εἰ ὁκτὼ διαθέσεις εἰσὶ καθ' ἃς ἡ γαστήρ ἀτονεῖ, καὶ

faciendus simul humectandusque est. Sin humidior et calidior iusto evasit, siccandus ac refrigerandus est. Pari modo si calidior ac ficcior est effectus, tum refrigerandus tum humectandus est. Sin humidior ac frigidior, siccandus ac cal-faciendus est. Quare et octo sunt ipsius ventriculi affectus, qui sunt causae ipsius, ut ipsi dicunt, imbecillitatis, tum octo medendi rationes.

Cap. V. Neque sicut empiricis, sic ulli dogmaticorum dicere licet, sint haec an non sint, nihil esse opus intelligere. Funditus namque logicam sectam subvertent, si ignorato affectu, curationis tamen facultatem abunde sibi superesse dicant. Etenim ab ipsa experientia omnes quomodo curandum sit, intelligent, si modo ab ipsius rei natura indicationem non sumpserint. Ac empirici quidem et quod invenire posse non putent quicquam eorum quae abstrusa sunt, et quod id etiam si inventum sit non desiderent, quippe observatas a se esse curationes in apparentibus concursibus, merito nec scire se an octo affectus sint quibus ventriculus imbecillus sit ajunt, et citra ejusmodi supervacuam cu-

Ed. Chart. X. [36.]

Ed. Bas. IV. (51.)

χωρὶς τῆς τοιαύτης περιεργίας εὐπορεῖν τῶν ἰαμάτων· οἱ δὲ καὶ τὸν λόγον ὁμολογοῦντες ἔχειν, ὧ καὶ περὶ τῶν ἀδήλων διασκέπτονται, καὶ τὴν εὐρεσιν αὐτῶν ἐνδείξιν ἰαμάτων πάρεχέσθαι φάσκοντες, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ αἰδοῦνται λέγοντες ἢ μὴ γινώσκειν εἰ ὑπάρχουσιν αἱ ὀκτὼ διαθέσεις, ἢ μὴ δεῖσθαι πρὸς τὰς ἰάσεις αὐτῶν. οὐ γὰρ τοῦτ' ἀπόκρη μόνον εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἐξελέγξαι προσήκει τοὺς εἰδέναι φάσκοντας, ὡς οὐκ ἀληθεύουσιν· ἄχρὶ δ' ἂν μὴτ' αὐτοὶ τοῦτο ποιῶσιν, ἕτεροὶ τε πολλὰς ἀποδείξεις λέγωσι τοῦ πᾶν σῶμα διὰ τὴν ἐκ τῶν τεττάρων ποιὰν κρᾶσιν ἐνεργεῖν, εὐλογώτερον ἐκείνοις πιστεύειν, εἰ μὴ τι ἄρα προφάσεις ψιλὰς λέγοντες ἀξιόσουσι πιστότεροι τῶν τὰς ἀποδείξεις λεγόντων εἶναι. καὶ μὴν ἐκεῖνοι μὲν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, πείθειν γοῦν καὶ διδάσκειν τοὺς ἀκροατὰς, οὐ βιάζεσθαι καὶ προστάττειν ἐπιχειροῦσιν· οὗτοι δ' αὖ τὸναντίον ὡς τύραννοι κελεύουσι μὴ ζητεῖν τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν καὶ Διονύσιον καὶ Φάλαριν καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους διὰ τοῦτο μισοῦμεν, ὅτι κελεύουσι καὶ προστάττουσιν, οὐ πείθουσι καὶ δι-

riofitatem remediis se abundare. Qui vero et rationem se habere profitentur, cujus ope etiam abstrusa inquirant et ipsorum inventionem praesfidiorum praestare indicationem dicunt; hos quomodo non pudeat dicere, aut non nosse se an octo affectus sint, aut eos ad medendum se non requirere? Neque enim id tantum dicere satis est, non nosse se, sed refellere par est eos, qui se scire affirmant, ceu parum vera professos. Quoad vero nec ipsi id faciunt, alique non paucis demonstrationibus confirmant, omne corpus pro certo quatuor qualitatum temperamento opus suum edere rationalius est illis accedere, nisi forte qui nuda afferunt verba plus sibi credi postulabunt quam qui cum demonstrationum fide loquuntur. Atqui illi si non aliud, saltem suadere ac docere auditorem student, non cogere jubereque, hi rursus contra tyrannorum ritu jubent ne quaeramus actionis causam. Verum nos hoc nomine Dionysium, Phalarim ceterosque tyrannos odio prosequimur, quod jubeant impe-

Ed. Chart. X. [36. 37.]

Ed. Bas. IV. (51.)

δάσκουσιν, ὡς Σόλων καὶ Δράκων καὶ Δυκοῦργος. ἀλλ' ἐγὼ, φησὶ, ἐν τοῖς ὅροις μένω τῆς τέχνης, ὑμεῖς δὲ ἀποχωρεῖτε, [37] καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἡμᾶς ἀνάγειν ἐπιχειρεῖτε τῆς φυσικῆς θεωρίας. εἶτα οὐκ ἀποδείξεις, ὧ γενναϊότατε, καὶ αὐτὸ τοῦτο, τίνες εἰσὶν οἱ ὅροι τῆς ἱατρικῆς θεωρίας καὶ τίνα χρὴ γινώσκειν τὸν μέλλοντα λόγῳ ποιήσασθαι τὴν εὔρεσιν τῶν βοηθημάτων, ἀλλὰ μορμολυξάμενος οἶμι καταπλήξειν ἡμᾶς; ἀκούω καὶ τοῦ λέγοντος ὡς οὐ χρὴ σκοπεῖσθαι τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν· ἀκούω δὲ καὶ τῶν ἐμπειρικῶν ὡς οὐδὲ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς ἐπισκέπτεσθαι προσῆκεν· ἀκούω δὲ καὶ τοῦ λέγοντος ὡς οὐ μόνον ἐπισκεπτέον εἶναι δεῖ αὐτάς, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν γίνονται ζητητέον. ἄρ' οὖν κεύεις με γίνεσθαι τῶν ἀδίκων κριτῶν, οἱ μὴ περιμείναντες ἀπάντων ἀκοῦσαι τῶν ἀμφισβητούντων ἀλλήλοις, ἐνὶ φέροντες ἔδοσαν τὴν ψῆφον; ἢ πρῶτον μὲν ἀκοῦσαι τοὺς λόγους ὑμῶν ἐκάστου καταμόνας, εἰτ' ἀλλήλοις παραβαλεῖν καὶ διασκέπασθαι τίς ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖ καὶ τίς οὔτε τοῖς φαινομένοις οὔθ' ἑαυτῷ; καὶ μὴν εἰ τοῦτο

rentque, non suadeant ac doceant, sicut Solon, Draco et Lycurgus. At, inquit, ego intra limites artis maneo, vos et ab iis exceditis et ad alia naturalis philosophiae principia nos reducere conamini. An igitur, homo lepidissime, ne hoc quidem ipsum demonstrabis, quinam videlicet medicinae artis sint limites, quaeque novisse expediat ei qui ratione remediorum inventionem molietur, sed terrifico vultu tuo nos reddere attonitos putas? Audio quidem et te illud dicere, non oportere actionis inquiri causam, audio et empiricos dicere nec actiones ipsas esse considerandas, audio non minus illum qui dicit non tantum has esse aestimandas, sed etiam causas unde nascantur quaerendas. Non igitur ex eo esse me iniquorum iudicum numero jubes, qui priusquam omnes qui inter se dissident audierint, uni statim ferunt suffragium? An primum quae vestrum quisque dicat seorsum audire vis, dein conferre atque perpendere, quis tum sibi tam apparentibus consentiat, quis rursus nec secum nec cum iis quae apparent? Atqui si ita

Ed. Chart. X. [37.]

Ed. Bas. IV. (51.)

ποιήσαιμι, τῶν μὲν ἐμπειρικῶν ἀκούσαιμι καὶ παραμυθεῖσθαι
 γούν πειρωμένων ἃ λέγουσιν, εἰ καὶ μὴ βεβαίως ἀποδεικνύου-
 σιν· ὑμῶν δ' οὐδὲ τοῦτο. τίς γὰρ ἢ παραμυθίαν ὑμῶν, ἢ
 ἀπόδειξιν εἰπεῖν ἐπεχείρησεν ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι, δι' ἣν οὐ
 χρὴ ζητεῖν τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν; ἢ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὑπ'
 ἑμοῦ ῥηθεῖσα μέθοδος ἀπέδειξεν ὡς δεῖ ζητεῖν· ὑμεῖς δ' οὐτ'
 ἀπόδειξιν οὐδεμίαν οὔτε λόγον οὐδένα πιθανὸν ἐπεχειρήσατε
 εἰπεῖν, ἀλλ' ἀνατείναντες τὰς ὀφρῦς ἐπιτιμᾶτε μόνον ἡμῖν
 σεμνῶς, ἀποχωρεῖν τῆς ἀκρας φυσιολογίας κελεύοντες καὶ μὴ
 ζητεῖν οὕτω φύσιν ἀνθρώπου καταμαθεῖν ὡς οἱ φιλόσοφοι
 καταμανθάνουσιν, ἄχρι τῶν πρώτων στοιχείων ἀνιόντες τῷ
 λόγῳ καὶ τοῦτο ὑμῖν ἀπόχρη μόνον εἰπεῖν, ὡς ἀρτηρίαν καὶ
 φλέβα καὶ νεῦρον ἀρχὰς προσεχεῖς καὶ οἷον στοιχεῖα χρὴ
 τίθεσθαι τῆς περὶ τὸν ἄνθρωπον φυσιολογίας. καὶ τις ἐπή-
 γεσεν ἐν τούτῳ τὸν Ἡρόφιλον εἰπόντα κατὰ λέξιν οὕτως·
 ἔστω ταῦτα εἶναι πρῶτα, εἰ καὶ μὴ ἔστι πρῶτα. τὸν δ' εἰς
 ἀπόδειξιν προκαλούμενον ἐξελέγχοντά τε τὰς ὑποθέσεις τῶν
 ταῦτα δοξαζόντων ἑαυταῖς μαχομένας ἀπωθεῖσθε καὶ φεύγετε

faciam, empiricos audiam, etsi quae dicunt stabiliter non
 demonstrent, saltem ea lenire conantes, vos ne id quidem
facitis, nam sane libenter audierim quis vestrum vel leni-
 men aliquod, vel demonstrationem aliquam afferre conatus
 est, cur actionis causam inquiri non expediat. Quae enim
 a me methodus supra est posita, inquirendum esse demon-
 stravit. Vos nec demonstrationem ullam nec rationem ul-
 lam probabilem afferre conamini, sed tantum elato superci-
 lio tetrica nos objurgatis, abscedere a summa physiologia
 jubentes, nec sic quaerere hominis naturam intelligere, ut
 philosophi faciunt, qui ad prima usque elementa ratione
 ascendunt, illudque vobis dixisse satis esse, arteriam et ve-
 nam et nervum principia continentia et veluti elementa
 ejus physiologiae quae de homine instituitur ponenda esse.
 In quo quidam Herophilum laudavit, quod ita ad verbum
 dixerit: *Esto haec prima esse, tametsi prima non sint.*
 Sed qui ad demonstrationem provocat ac hypotheses istorum
 qui sic opinantur pugnare secum ostendit, hunc averfa-

Ed. Chart. X. [37.]

Ed. Bas. IV. (51.)

καὶ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ παρέχετε τὰ ὅτα καὶ καταφρονεῖν προσποιεῖσθε καὶ μισολόγοι γίνεσθε νῦν, οἱ τὸν λόγον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐπανατεινόμενοι τοῖς ἐμπειρικοῖς. ὅτι γὰρ ἑαυτοῖς οἱ λόγοι διαφέρονται ἀπάντων τῶν ἐξ ἡμίσεος δογματιζόντων, εὐφωρότατόν ἐστι τοῦτο τῷ καὶ βραχὺ γεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς ἀποδεικτικὰς μεθόδους. ἐπειδὴ μὲν γὰρ φλεγμαίνῃ γαστῆρ καὶ διὰ τοῦτο πέττειν ἀρρώστῃ, τίς ἢ τῆς φλεγμονῆς ἔστιν αἰτία ζητεῖν δικαιοῦσι, καὶ ντεῦθεν εὐποροῦσι τῶν ἱαμάτων, ἀποχωροῦντες τῆς ἐμπειρικῆς εὐρέσεως· ἐπειδὴ δὲ χωρὶς φλεγμονῆς, ἢ τοιούτου τινὸς ἄλλου παθήματος, ὑπὸ δυσκρασίας μόνης ἀρρώστῃ πέττειν, ἐνταῦθα πάλιν ἐκ τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς ἢ τῶν βοηθημάτων εὐπορία. καὶ μὴν ἀλλήλοις μὲν ταῦτα μάχεται, τὰ δὲ τῶν ἐμπειρικῶν ὁμολογεῖ, καὶ ἀποδείκνυσί τε καὶ περαίνει τὸ σφέτερον ἐξ ὧν αὐτοὶ ὑμεῖς συγχωρεῖτε λημμάτων. εἰ γὰρ ὅπως δυνατόν ἐστιν ἐπὶ φαινομένοις συμπτώμασι τετηρηῆσθαι θεραπείαν, ἀγνοουμένης τῆς διαθέσεως, οὐκ ἐπὶ μὲν τῇσδε δυνατόν, ἐφ' ἑτέρας δ' ἀδύνατον, ἀλλ' ἐπὶ πασῶν ὁμοίως ἔσται δυνατόν. τοιγαροῦν

mini ac fugitis prorsusque non auditis et contemnere simula-
tis ibique rationem fastiditis, qui contra empiricos ratio-
nem demonstrationemque extollitis. Nam quod secum diffi-
deant rationes omnium qui ex dimidio dogmatizant, etiam
iis qui tenuiter in demonstrandi methodo sunt exercitati,
facile perspicere licet. Quum enim phlegmone ventriculus
laborat atque inde adeo concoquere non valet, quaenam
phlegmones causa sit quaerendum censent, atque inde prae-
sidiorum copiam conjectant, spreta empiricorum inventionem;
quum vero citra phlegmonem, aliudve id genus vitium, so-
lius intemperantiae culpa concoquere non valet, hic rursus
auxiliorum facultatem ab experientia petunt. Atqui haec
secum non inveniunt, quum empiricorum opinio sibi con-
fiet, praeterea demonstret efficiatque quod volunt, ex iis
quae vos ipsi non inficiamini, lemmatis. Quippe si fieri
ullo modo potest, ut ex iis quae apparent symptomatis cu-
randi ratio conjectetur, ignorato affectu, utique non hic
possibile, in alio fuerit impossibile, sed aequè in omnibus

Ed. Chart. X. [37. 38.]

Ed. Bas. IV. (51. 52.)

οὐδ' ἐνταῦθα λόγον οὐδένα λέγειν ἔξετε τοῦ μὴ τὴν ἐμπει-
ρίαν αὐτάρκη γίγνεσθαι πρὸς τὴν τῶν βοηθημάτων εὐπορίαν,
ἐφ' ὅς τὴν διάθεσιν (52) εὗρεῖν ἀδυνατεῖτε. πάντα οὖν ὡς
[38] τύραννοι προστάτετε, χρῆσθαι δ' ἀποδείξει οὐτ' αὐ-
τοὶ βούλεσθε, βέλτιον γὰρ ἴσως εἰπεῖν τοῦτο τοῦ μὴ δύνα-
σθαι, καὶ τοῖς βουλομένοις τε ἅμα καὶ δυναμένοις οὐχ ἔπessθε.
τί ποτ' οὖν ἄλλο εἰσὶν ὑμῶν οἱ λόγοι πλήν ἔρις καὶ φιλο-
νικία καὶ πρόκλησις εἰς λοιδορίας καὶ μάχας, οἷας καὶ τῶν
ὑμετέρων διδασκάλων τις ἐποιεῖτο διὰ παντός, ἢ καταγελῶν
εἴ τις ἐφθέγγετο θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὡς βαλανεῦσι μᾶλλον,
οὐκ ἰατροῖς προσηκόντων ὀνομάτων, ἢ σφοδρῶς ἐπιτιμῶν,
ὡς ἀποχωροῦντι πόρῳ τῆς ἰατρικῆς, ἢ τὴν Ἑρασιστράτου
προχειριζόμενος ἀξιοπιστίαν. ἀλλὰ ταύτην μὲν πρῶτον ἀκού-
σας ἤσθην, δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ἀκούων ἐμίσησα, βω-
μολοχία μᾶλλον, οὐκ ἰατρικὴν πρέπειν ἡγησάμενος. εἰ γὰρ
ἅπαξ ἢ τῶν κελυσάντων μὴ προσωτέρω χωρεῖν ἀξιοπιστία
μάρτυς ἱκανὴ πρὸς ἀπόδειξιν εἶναι νομισθῆσεται, λῆρος ἤδη

possibile erit. Ergo nec hoc quidem loco rationem ullam
afferre poteritis, quo minus ubi affectum explorare nequi-
tis, experientia ipsa satis sit ad remediorum ubertatem.
Omnia igitur ut tyranni imperatis, uti vero demonstrationi-
bus nec ipsi vultis, praestat enim id fortasse dicere quam
non posse vos, nec iis qui uti tum volunt tum possunt acce-
ditis. Itaque quid aliud sunt disceptationes vestrae quam
lites et contentio et provocatio ad convitia et pugnas,
cujusmodi praeceptorum vestrorum quidam perpetuo exer-
cuit, aut irridens si quis calidi vel frigidi mentionem faceret,
tanquam balneatoribus magis quam medicis ea nomina con-
venirent, aut vehementer increpans, quasi longissime a me-
dendi arte digressum, aut Erasistrati gravem illam auctori-
tatem obijciens. Verum haec ut primo audita oblectabat, ita
quum secundo et tertio audiui, molesta sane fuit, ceu
scurris quam medicis magis congrua. Si enim semel
auctoritas eorum qui ultra non esse procedendum ju-
bent legitimus testis esse ad demonstrationem putabitur, om-

Ed. Chart. X. [38.]

Ed. Bas. IV. (52.)

μακρὸς ἔσται πάντα, καὶ πέρας οὐδέν ἐν τοῖς διαλόγοις ἀλλ' ἢ τοῦθ' ὅπερ νῦν ὁρᾶτε γιγνόμενον, ἔχθρα καὶ μάχη καὶ λοιδορία. τοῖς γὰρ ἀποχωρήσασι μὲν τῶν λογικῶν ἀποδείξεων, ὅτι δ' Ἡρόφιλος οὕτως ἐκέλευσεν ἢ Ἐρασίστρατος, ἀξιοῦσι πιστεύειν, ἀνάγκη πᾶσαν λοιδορίαν καὶ μάχην ἀκολουθῆσαι, τὰ θαυμαστά τῶν νῦν διαλόγων ἅθλα. φέρε γὰρ ἑτέρου μὲν τινος λέγοντος ὡς τῷδε τινὶ τῷ μὴ πέπτοντι καλῶς ἢ γαστήρ δύσκρατος ἐπὶ τὸ ξηρότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὑγραντέον τ' ἐστὶ καὶ θερμαντέον, ἑτέρου δέ τινος, ἐκτροπῆς τοῦ κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸ ψυχρότερόν τε καὶ ὑγρότερον ἀπεργασθείσης, θερμὰ καὶ ξηρὰ τὰ διαιτήματα προσφέρεσθαι συμβουλευόντος· καὶ ἄλλος τις τρίτος παρελθὼν, ὡς μὲν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται τῶν εἰρημένων ὅτι οὐν μὴδ' ἐπιχειρήσειεν ἀντειπεῖν, μόνον δ' ἐπιτιμῶν ὡς περιττὰ ζητοῦσι, καὶ μάρτυρα τὸν Ἐρασίστρατον ἢ τὸν Ἡρόφιλον ἐπάγοιτο· πῶς οὐκ, ὅπερ ἔφην, ἀρχὴ διαφορᾶς ἐντεῦθεν ἔσται καὶ λοιδορίας τῆς πρὸς ἀλλήλοις; ἀνάγκη γὰρ δήπου κακείνους, Ἀθήναιον καὶ Μνησίθεον καὶ Διοκλέα καὶ Πλει-

nia jam merae nugae erunt, nec finis in disputatione ullus nisi qui nunc visitur, inimicitia, pugna, convitium. Quippe qui a logicis demonstrationibus digressi credi quippiam censent propterea quod Herophilus aut Erasistratus ita iussit, hos necesse est omnis generis convitia pugnasque sequi, admiranda scilicet disputationum quae nunc habentur praemia. Finge enim alius dicat, huic qui commode non concoquat, ventriculum frigidam et siccam intemperiem contraxisse proindeque humectandum ac calfaciendum esse; alius, quod status ejus secundum naturam mutatus ad frigidiores et humidiores sit, calidum siccumque victum adhibendum suadeat; tertius autem quispiam accedens, quod quae comprehensa sunt, non recte sint dicta, id ne tentet quidem ostendere, sed tantum eos qui dixerint objurget, quasi superflua scrutentur, et testes adhibeat Erasistratum vel Herophilum, nonne, ut dixi, dissidii hinc mutuique convitiis initium excitabitur? Quippe illos contra necesse est Athenaeum et Mnesitheum et Dioclem et Plistonium et Hippocratem et

Ed. Chart. X. [38.]

Ed. Bas. IV. (52.)

στόνικον, Ἱπποκράτην τε καὶ Φιλιστίωνα καὶ μυρίοις ἑτέροις τοιοῦτους ἐπικαλέσασθαι μάρτυρας. εἰ γὰρ δὴ κατὰ μάρτυρας χρὴ διαιρεῖσθαι τὸν λόγον, οὐ σμικρῶ τινὶ κρατήσουσιν· ὅτι τε γὰρ τῆς νοσώδους δυσκρασίας εἶδη πολλὰ καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον ἢ θεραπεία διάφορος οὐχ Ἱπποκράτην μόνον, ἢ ἄλλους παμπόλλους ἰατροὺς, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Θεόφραστον καὶ Ζήνωνα καὶ Χρύσιππον, ἅπαντάς τε τοὺς ἔλλογίμους φιλοσόφους παρεχόμενοι μάρτυρας· ὅτι τε χωρὶς τοῦ τὴν φύσιν εὔρεθῆναι τοῦ σώματος ἀκριβῶς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν οὔτε περὶ νοσημάτων διαφορᾶς ἐξευρεῖν οὐδὲν οὔτε ἰαμάτων εὐπορῆσαι προσηκόντως, ἅπαντας πάλιν τοὺς νῦν εἰρημένους μοι φιλοσόφους τε καὶ ἰατροὺς, οὐ προστάττοντας μὰ Δί' ὥς οὗτοι δίκην τυράννων, ἀλλ' ἀποδεικνύντας παρέξονται. πρὸς ταῦτ' οὖν οἱ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν βαλανέων, οὐκ ἰατρῶν ὀνόματα φάσκοντες εἶναι βωμολοχεύονται δηλονότι καὶ γελωτοποιήσουσιν, ἢ μωροὺς, ἢ Φρύγας, ἢ σχολαστικούς διηγούμενοι· συνίσασι γὰρ ἑαυτοῖς οὐ μόνον ἀποδεικτικὸν ἐπισταμένοις οὐδὲν, ἀλλ' οὐδ' ὅ τι

Philistionem et sexcentos alios tales opponere testes. Si enim testibus decidenda lis erit, non medico hi vincent. Nam quod tum morbosae intemperiei multae sint species tum cuiusque earum diversa curatio, ubi non Hippocratis modo et plurimorum aliorum medicorum, sed etiam Platonis, Aristotelis, Theophrasti, Zenonis, Chrysippi et omnium illustrum philosophorum testimonio comprobant, utique et quod citra naturam corporis exacte inventam fieri nequeat ut vel de morborum differentia quicquam invenias, vel auxiliorum convenientium copiae sis compos, iisdem ipsis tum philosophis tum medicis confirmabunt, hisque non tyrannorum ritu sicut isti iubentibus, sed evidenti ratione probantibus. Contra haec igitur qui calidum et frigidum balneatorum dicunt esse vocabula, dicteriiis videlicet utentur et risus movebunt, moriones, Phrygas aut scholasticos narrantes. Quippe conscii sibi sunt non modo nihil demonstratione confirmatum scire, sed nec quid demum demonstratio sit

Ed. Chart. X. [38. 39.]

Ed. Bas. IV. (52.)

ποτέ ἐστὶν ἀπόδειξις ἐπαίονσιν. ἐκ τούτων οὖν τῶν σκαμμάτων ἀνάγκη γενήσεσθαι διαφορᾶς ἀρχήν· ἵνα γὰρ τοῦ πρώτου πάντων ὧν οἱ χωρὶς ἀποδείξεως φλυαροῦντες οὐκ ὀκνοῦσι λέγειν ἐπιμνησθῶ, σκέψαι πῶς ἀναγκαῖον ἐστὶν ἀκολουθεῖν μάχην αὐτῷ. [39] πρὸς γὰρ τὰς ἀναποδείκτους φάσεις αὐτῶν καὶ τοὺς ἀξιοπίστους μάρτυρας, ὅταν ἕτεροί τινες ἐνδοξότερους τε καὶ πολλὰ πλείονας ἀντιπροτείνωνται μάρτυρας, ἀναγκαῖον ἢ συγχωρεῖν καὶ ἡττᾶσθαι κατ' ἄμφω νενικημένους, ἔν τε τῷ μὴ συνακολουθεῖν πρὸς τὴν ἀπόδειξιν καὶ τῷ κενρατῆσθαι πρὸς τοῦ πλήθους τῶν μάρτύρων, ἢ ἀναισχυνηθέντας Ἑρασίστρατον ἀπάντων ἐκείνων τῶν μαρτύρων ἀποφαίνεσθαι πιστότερον. ἀνάγκη γὰρ ἐνταῦθα τὸν μὲν εἰπεῖν ὡς οὐκ ἦν πιστότερος οὔτε τῶν περὶ τὸν Ἱπποκράτην καὶ Μνησίθεον ἰατρῶν οὔτε τῶν περὶ τὸν Ἀριστοτέλην τε καὶ Πλάτωνα φιλοσόφων, τὸν δ' ὡς ἀντεπεῖν· εἰτ' ἂνω καὶ κάτω τῆς τοιαύτης ἀντιλογίας φερομένης οὕτως ἀπαίδευτά τε καὶ φιλόνεκα προαχθῆναι τὸν ἕτερον αὐτῶν εἰπεῖν ὡς οὐκ ἐστὶ οὕτω σοι καλῶς, ἦν Ἑρασίστρατον ἀτιμάξης. ταυτὶ γὰρ ὁρᾶς ἐκάστης ἡμέρας, ὧ Ἱέρων, γιγνόμενα κατὰ

intelligere. Ergo ex his dicteris necesse est oriatur dissidii initium. Ut enim primum omnium memorem quae nugantes sine demonstratione dicere non dubitant, considera quo pacto necesse sit ex eo pugnam subsequi. Nam ubi contra dicta eorum demonstrationis expertia ac contra testes ipsos, quibus credendum censent, alii tum celebriores tum longe plures testes opponunt, necesse est vel cedere vincique utroque nomine, et quod demonstrare recularint et quod numero testium sint impares, vel perfricta fronte Erasistratum omnibus illis testibus dicere majoris esse fidei. Siquidem hic necessum est alterum negare esse majoris fidei aut Hippocrate et Mnesitheo medicis, aut Aristotele et Platone philosophis, alterum esse majoris fidei instare, deinde varie ultro citroque tam immodesta contentiosaque contradictione jactata, alterum eorum impelli ut dicat, non tibi sane ita bene erit, si Erasistratum negligas. Haec enim quotidie fieri in medicorum disputationibus, o Hiero, vides. Ea vero

Ed. Chart. X. [39.]

Ed. Bas. IV. (52.)

τοὺς τῶν ἱατρῶν διαλόγους· τοιαύτης δ' ἅπαξ ἀνοιχθείσης
 ὁδοῦ, πάντ' ἐπιβρέει τὰ τῶν γυναικῶν ἤδη ῥήματα καὶ κα-
 κῶς εἰπόντες ἀλλήλους, οὐ διδάξαντές τι χρηστὸν ἢ μαθόν-
 τες ἀπαλλάττονται. καὶ τῆς τοιαύτης ἀσχημοσύνης οὐκ
 ἔστιν εἰπεῖν ὥς οὐχ οἱ τὰς ἀποδείξεις ἀποδιδράσκοντες ἄρ-
 χουσιν· ἀποδιδράσκουσι δ', ὥς οἶσθα, πολυειδῶς, οἱ μὲν
 σεμνῶς ἐπιτιμήσαντες μόνον, οἱ δὲ κομφουσαμένοι τι βωμο-
 λοχικόν, οἱ δ' εἰς γέλωτα καὶ χλεύην ἐξάγοντες τὸν διάλογον·
 εἰ δέ τις καὶ τολμήσειε παραμεῖναι τε τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἀπο-
 δείξεων ἐπακοῦσαι, μάλιστα μὲν οὐδ' ἔπεται τὴν ἀρχήν, οὐ
 γὰρ ἐνδέχεται τὸν ἀγύμναστον ἀποδεικτικῆς μεθόδου τοῖς
 χρωμένοις αὐτῇ παρακαλουθεῖν· εἰ δ' ἄρα καὶ μέχρι τινὸς
 παρακολουθήσειεν, ἀλλὰ τῷ πάντως ἐπαμύνειν ἐθέλειν οἷς
 ἐντεράφη δόγμασιν, ἐπιχειρῶν ἀντιλέγειν, εἰτ' ἐξελεγχόμενος,
 ἀπέραντα καὶ ἀσύλλογιστα καὶ περιττὰ καὶ ληρώδη φλυαρῶν,
 ἀγανακτεῖ καὶ καταρᾶται τοῖς διαλεκτικοῖς, ὥς κακῶν αἰτίοις,
 ὅτι δηλαδὴ τὴν κόρυζαν ἀπομύττουσιν αὐτῶν καὶ θεραπεύειν
 πειρῶνται προσφέροντες οὐ μέλι καὶ πλακοῦντας, ἀλλὰ

semel data porta, omnia jam muliercularum verba, inge-
 runtur; et quum mutuis se maledictis asperferint nihilque
 utile docuerint aut didicerint, discedunt. Atque hanc tur-
 pitudinem non est quod dicat aliquis non esse ab iis qui
 demonstrationem fugiunt inceptam. Fugiunt autem mul-
 tifarum, ut scis, alii cum gravitate tantum increpantes,
 alii scurrile aliquid jactantes; alii in risum sannasque discep-
 tatione abrepta. Quod si quis sermoni stare, demonstra-
 tionesque audire audet, primum quidem omnino non intel-
 ligit; neque enim potest qui demonstrativae methodi sit
 imperitus eos qui ipsa utuntur intelligere. Quod si ali-
 quatenus intelligit, at quod dogma suum in quo nutritus
 propugnare omnino decreverit, contra tendere aggressus,
 dein deprehensus quae nec rite concludant nec colligant,
 sed vana nugaciaque sint dicere, irascitur et devovet dia-
 lecticos ceu malorum auctores, quod videlicet stiriam a na-
 tibus ipsorum detergent, ipsique mederi conantur, adhibi-
 tis non melle et placentis, sed alliis et caepris, quae etiam

Ed. Chart. X. [39.]

Ed. Bas. IV. (52.)

σκοροδά τε καὶ κρόμνα, τὰ καὶ τοὺς κορυζῶντας ἀλεκτρού-
 νας ἰώμενα. παραγέγονας γὰρ δὴ μυριάκις αὐτοῖς ὥς ὑπὸ
 σκοροδῶν ὄντως καὶ κρομμύων τῶν ἐλέγχων ἀναγκαζομένοις
 δακρύνειν· οἷσθα δὲ δῆπουθεν ὥς καὶ πολλοὶ πολλάκις ἡμῖν
 ἐξωμολογήσαντο καταμόνας αἰσθάνεσθαι μὲν ἤδη τῶν κατὰ
 τὴν σφετέραν αἵρεσιν ἐτόπων, οὐ δύνασθαι δ' ἐν γέ τῳ φα-
 νερῷ μεταθέσθαι διὰ τὸ μήτ' ἄλλα γινώσκειν ἅφ' ὧν τιμη-
 θήσονται καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐφθακέναι ἀπὸ
 τούτων γινώσκεσθαι τε καὶ τιμᾶσθαι. διὰ ταῦτα τοίνυν
 καὶ γὰρ πολλάκις ἀνεβαλλόμεν ὑπομνήματα γράψαι μεθόδου
 θεραπευτικῆς, ὥς ἂν ἀκριβῶς εἰδῶς ὀλιγοστοὺς τῶν νῦν ἀν-
 θρώπων ὑπ' αὐτῶν ὠφεληθησομένους. εἰ μὴ γὰρ μεγάλη τις
 γένοιτο καὶ δαιμονία μεταβολὴ τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων,
 οἴχεται πάντα τὰ καλὰ καὶ συγκέχνηται καὶ διέφθαρται, μη-
 δενὸς ἀλήθειαν σπουδάζοντος, ἀλλὰ τὸ δόξαι μόνον. οἷσθα
 γὰρ δῆπου καὶ σὺ σαφῶς ὥς οὐδὲ πέντε τοῖς πᾶσιν ἀνθρώ-
 ποις ἐνετύχομεν εἶναι μᾶλλον ἢ φαίνεσθαι σοφοῖς ὀρεγομέ-
 νοις, καὶ μὴν εἰ μὴ τις ὀρεχθεῖη σοφίας αὐτῆς δι' ἑαυτήν,

pituita tentatos gallinaceos sanare solent. Quippe millies
 affuisti iis, quum a diverse concludentibus argumentis non
 aliter quam ab ipso allio et caepis cogerentur lachrymari.
 Nec te profecto latet multos saepe nobis privatim fassos,
 sentire jam se suam sectam quam sit absurda, nec tamen
 hanc posse publice mutare, quum alioqui nec alia nossent,
 unde haberentur in pretio, et jam vulgo propter haec et noti
 et in pretio forent. Itaque ob haec ipse quoque saepius
 discipuli commentarios de medendi methodo scribere, pro
 comperto plane habens, paucissimos homines hujus tempe-
 statis ab iis adjutum iri. Etenim nisi magna quaequam mi-
 raque mutatio humanarum rerum fiat, actum de bonis stu-
 diis est, utpote confusis ac corruptis nemine veritatem
 ipsam, sed tantum scientiae famam quaerente. Optime
 enim profecto scis, ne quinque quidem usquam invenisse
 nos qui esse potius quam videri docti cuperent. Atqui
 nisi quis sapientiam ipsam propter se ipsam expetat, ne tem-

Ed. Chart. X. [39. 40.]

Ed. Bas. IV. (52. 53.)

οὐδὲ καιρὸν ἔξει τοῦ γυμνάσασθαι κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους, ἀλλὰ περὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ δύναμιν πολιτικὴν ἐσπουδακώς, περὶ τὴν ἐν ἐκείνοις ἀσχολίαν ἅπαντα κατατρέπει τὸν βίον.

Κε φ. στ'. [40] Ἐάσαντες οὖν αὐτοὺς, πάλιν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἴωμεν. ἔστι τὸ προκείμενον ἔξ ἀρχῆς, ὥς εἰ μὴ τις ἅπαντα τὸν ἀριθμὸν τῶν νοσημάτων (53) ἔξεύροι μεθόδῳ, πταίσει μέγιστον πταῖσμα κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς αὐτῆς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου· πρόδηλον γὰρ ὥς τοσοῦτους χρή τρόπους εἶναι τῆς ἰάσεως ὅσαι περ καὶ αἱ τῶν νοσημάτων ἰδέαι. τὸ τοίνυν μὴτ' ἄπειρα ποιῆσαι τὰ νοσήματα ταῖς κατὰ μέρος ιδιότησι προσέχοντας μὴτ' εὐθὺς ἐν τοῖς πρώτοις καταμῆναι γένεσιν οὐ τοῦ τυχόντος ἔστιν, ἀλλ' ἀνδρὸς, ὥς καὶ πρόσθεν ἔδεικνυτο, πάννυ γεγυμνασμένου κατὰ τὰς διαιρετικὰς μεθόδους. ἀρχὴ δὲ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν, ὥς που καὶ τοῦτ' ἐλέγετο, τὸν λόγον τῆς οὐσίας τοῦ διαιρουμένου πράγματος ἀφορίσασθαι. καὶ τοίνυν ἔδεικνυτο πάντως μὲν ἐν τι τῶν παρὰ φύσιν ὑπαρχόντων νόσημα. τεττάρων δ' ὄντων τῶν παρὰ φύσιν, ἦτοι τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας,

pus quidem ullum inveniet quo se in logica methodo exer-
ceat, imo divitiis et famae et potentiae civili inhians, in
horum occupatione vitam omnem consumet.

Cap. VI. Ergo dimissis his rursus ad propositum
redeamus. Est autem ab initio propositum illud, qui om-
nem morborum numerum methodo non invenerit, hunc
maxime in ipsis medendi methodi foribus lapsurum, quam
constet totidem esse medendi rationes quot sint morborum
ideae. Ergo sic in enumerandis morbis egisse, ut neque
privatis proprietatibus attentus infinitos statuatur, nec in pri-
mis statim generibus subsistat, id in promptu cuique non est,
sed ei tantum, sicut antea dictum est, qui in dividendi me-
thodis sit exercitissimus. Principium vero divisionis eorum
est, ut etiam alibi diximus, ut essentiae ratio rei dividendae
constituatur. Igitur illud monstratum nobis est, morbum
omnino unum ex iis esse quae praeter naturam sint. Haec
autem quatuor quum sint, actio oblaesa, affectus ipsam effi-

Ed. Chart. X. [40.]

Ed. Bas. IV. (53.)

ἢ τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν διαθέσεως, ἢ τὴν ταύτην ποιοῦ-
 σης αἰτίας, ἢ τᾶν ἐπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων, εἴτε τὴν
 βλάβην τῆς ἐνεργείας εἴτε καὶ τὴν ἐργαζομένην αὐτὴν διά-
 θεσιν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν νόσον, οὐδὲν τοῦτο τὴν θερα-
 πευτικὴν μέθοδον ὑπαλλάττειν ἐδεικνυμεν, εἰ τοῦθ' ἐν μόνον
 γιγνώσκουσι, τὸ τὴν πρώτην θεραπείαν, ἣν δῆπου καὶ προσ-
 εχῇ καλοῦσιν ἔνιοι, τῆς τὴν ἐνέργειαν ἐμποδιζούσης εἶναι
 διαθέσεως. ἐπιδεδείχθαι δ' ἡμῖν ἐλέγομεν ὥς ταύτην εὐλο-
 γώτερον εἶη προσαγορεύειν νόσημα, μὴ μέντοι κωλύειν
 ἡμᾶς εἴ τις ἐθέλοι τὴν μὲν τῆς ἐνεργείας βλάβην ὀνομάζειν
 νόσημα, τὴν δ' ἐργαζομένην αὐτὴν διάθεσιν αἰτίαν τοῦ νο-
 σήματος. ὑποθέμενοι δὲ καλεῖσθαι νόσημα διάθεσιν παρὰ
 φύσιν ἐνέργειαν βλάπτουσαν ἐζητήσαμεν ἐφεξῆς ὅποσα τὰ
 σύμπαντ' ἐστὶ νόσηματα. πρόδηλον δ' ἦν ἐν τούτῳ τὸ δεῖν
 ἐξευρεῖν πρῶτον, εἴ τις ὁδῶ καὶ τάξει μέλλει προΐεναι καὶ μὴ
 καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν ὥς τύραννοι προστάττειν,
 ἥτις ποτὲ διάθεσις ἐστὶν ἢ τῆς ἐνεργείας αἰτία δραστηκῆ.
 ταύτην οὖν ἡμεῖς μὲν εὐκρασίαν ἐλέγομεν εἶναι θερμοῦ καὶ
 ψυχροῦ, ὑγροῦ καὶ ξηροῦ· καὶ διὰ τοῦθ' ἡ πρώτη νόσος ἡ

ciens, affectus ipsius causa, et quae hunc subsequuntur
 symptomata; sive functionis laesionem, sive etiam molien-
 tem hunc affectum morbum nominare velit aliquis, nihil
 in medendi methodum immutare ostensum est, modo unum
 illud intelligatur, primam ipsam curationem, quam etiam
 nonnulli continentem appellant, affectus esse qui actionem
 interturbat. Porro ostensum a nobis diximus, rationabi-
 lius hunc morbum appellari, non tamen vetare nos quin,
 si cui id cordi sit, actionis noxam morbum nominet; affe-
 ctum, qui hanc creet, morbi causam. Supposito igitur quod
 morbus vocetur affectus is praeter naturam qui functioni
 officiat, inquisivimus deinceps quot in universum morbi essent;
 ubi clarum obiter fecimus, si quis via ordineque processu-
 rus sit, nec, sicut vulgus medicorum facit, tyranni ritu
 imperaturus, huic primum inveniendum esse affectum illum,
 qui functionis effectrix sit causa. Hunc sane nos tempe-
 riem diximus esse calidi, frigidi, humidi ac sicci, proin-

Ed. Chart. X. [40.]

Ed. Bas. IV. (53.)

ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι, τῇ δυσκρασίᾳ τούτων ἐδείκνυτο γίνεσθαι ἕτερος δέ τις ἐν ὄγκοις καὶ πόροις θήσεται τὴν τούτων συμμετρίαν, καὶ διὰ τοῦτ' ἀμετρία τῶν πόρων αὐτῶν νοσήσειν τὰ ζῶα. τὸ δὲ μήτ' αὐτὸν ἀποφύνασθαι τολμῆσαι τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν ἐν ὅτῳδῃποτε γένει τῶν ὄντων ἐστὶ, μήτε τοῖς λέγουσιν ἀντεπὸντα νομίζειν ἔτι λόγῳ καὶ μεθόδῳ προῖέναι, δεινῶς ἐλέγομεν εἶναι μοχθηρὸν, ἅμα μὲν ἄφικτον ἐργαζόμενον τὴν ἐκ τῶν ἐμπειρικῶν κατηγορίαν, ἅμα δὲ αὐτῷ μαχόμενον· ἔξ ἡμίσεος γὰρ δὴ τοὺς τοιοῦτους εἶναι λογικούς· ὅπως μὲν δὴ γίνεται φλεγμονὴ καὶ σκίρδός καὶ οἰδημα καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, πολυπραγμονοῦνται, ὅτι δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἀπάντων κατὰ δυσκρασίαν μόνην ἐνέργειά βλάπτεται μὴ γινώσκονταί, ἀλλ' ἐμπειρικῶς τὰ τοιαῦτα θεραπεύονται· ὅστις οὖν βούλεται γινῶναι πόσον ἀμαρτάνουσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ πόσον τι πλήθος ὑπερβαίνουνσι νοσημάτων καὶ ὥς πολὺ πλέον ἀγνοοῦσιν ἢ γινώσκουσιν, τὸ περὶ διαφορᾶς νοσημάτων ἀναλεξάσθω γράμμα· μαθήσεται γὰρ ὥς ὀρθῇ μὲν ὁδῷ πρῶτος ἀπάντων Ἱπποκράτης ἐχρήσατο, δεῖον δ' αὐτὴν τελειῶσαι.

deque primum morbum in similaribus esse ex horum intemperie ostendimus. Alius quispiam corpusculorum et meatuum symmetriam statuet, proptereaque ex ametria meatuum ipsorum aegrotare animantes. Caeterum si quis nec ipse actionis causam, in quonam entium sit genere, audebit statuere, nec iis, qui statuunt contradicet, ac nihilo secius tamen ratione methodoque se procedere arbitrabitur, hunc egregie improbum esse diximus, ut qui nec tutum se ab empiricorum accusatione facere possit et secum plane pugnet; quippe ejusmodi homines ex dimidio logicos esse, qui qua ratione phlegmone, scirrhus, oedema et alia id genus fiant, multo labore disquirunt, laedi autem etiam citra haec omnia ex sola intemperie actionem non intelligunt, sed empirice talia curant. Quisquis igitur quantum hi aberrant scire velit, tum quos morbos transfiliant quantoque plures ignorent quam norint, librum de morborum differentiis perlegat; intelliget enim Hippocratem primum om-

Ed. Chart. X. [40. 41.]

Ed. Bas. IV. (53.)

τοὺς μετ' αὐτὸν, οὐχ ὅπως οὐδεὶς ἐτελείωσεν, ἀλλὰ καὶ τὰ καλῶς εὐρημένα διέφθειραν οἱ πλείστοι. πλησίον δὲ τοῦ τελεῖωσαί τε καὶ συμπληρῶσαι [41] τὴν ὑφ' Ἱπποκράτους παραδοθεῖσαν ὁδὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην τε καὶ Θεόφραστον ἀφίκοντο, καὶ εἰ χρή τάληθές εἰπεῖν, ἐτελείωσαν δυνάμει διορισάμενοι τὸ μὴ ταῦτόν εἶναι γένος τῶν νοσημάτων ἐν τε τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασιν ἐν τε τοῖς ὁργανικοῖς ὀνομαζομένοις. ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν τὰς ἐνεργείας γίνεσθαι καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι καθ' ἕκαστον τῶν ὁργάνων ἐν ἴδιον ὁμοιομερές. ὅσα δ' ἄλλα μετὰ τούτου συμπληροῖτο πᾶν ὄργανον, ἔνεκα χρείας τινὸς ἐκείνου τοῦ πρώτου τῆς ἐνεργείας αἰτίου γεγονέναι. καὶ τούτων μέντοι πάλιν αὐτῶν ἑκάστου κατὰ μόνας ὑπάρχειν ἐνέργειαν, οἷον ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν. ἄμεινον γὰρ ἴσως, ὥς ἐν ἑτέροις ἐπὶ πλέον ἐδείξαμεν, ἐνταυθοῖ διαβραχέων ὑπομνήσεις ποιήσασθαι. τὸ μὲν τῆς ὀψευς ὄργανόν ἐστι τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρόν, ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων μορίων ἐκείνου χάριν ἐγένετο. καὶ πάντων εἰρήκαμεν αὐτῶν τὰς χρείας ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς περὶ χρείας μορίων πραγματείας.

nium recta instituisse via, quae cum a posteris absolvenda fuerat, non modo nemo eorum absolvit, sed plerique etiam quae probe fuere inventa corruerunt. Proxime autem, ut viam quae inchoata est ab Hippocrate perficerent absolverentque Aristoteles et Theophrastus accesserunt: et si fateri verum oportet, potestate absolverunt, quum constituerint aliud esse in corporibus similaribus morbi genus, aliud in iis quae organica dicuntur: quippe a similaribus functiones edi, eoque esse cuiusque organi unam propriam similem, reliquas vero, quae cum hac quodvis organum perficiunt, eas usus alicujus gratia, illius quae prima erat actionis causa factas esse; sed et horum tamen rursus cuiusque esse per se actionem veluti in oculis. Satius enim fortassis sit, quae in aliis diffuse ostendimus, strictim hic commemoremus. Ipsum visus organum est crystallinus humor; reliquae oculi partes ejus causa sunt factae; quarum omnium usus narravimus in decimo operis de partium usu libro.

Ed. Chart. X. [41.]

Ed. Bas. IV. (53.)

ἀλλ' εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ἐνεκεν ἐγένετο
 σύμπαντα, κατὰ μέρος γοῦν ἕκαστον αὐτῶν ἐνεργείας τινὸς
 μετέχει, κοινῆς μὲν ὅλα τῷ ζώῳ φλέψι καὶ ἀρτηρίᾳ καὶ νεῦ-
 ρον· οἱ δ' ὑμένης οἱ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς ἂν τρεφόμενοι
 δηλονότι καὶ τῶν φυσικῶν ἐξ ἀνάγκης μετέχουσι δυνάμεων,
 ὥστε καὶ τῶν κατ' αὐτὰς ἐνεργειῶν. ὅταν μὲν οὖν τὸ κρυ-
 σταλλοειδὲς ὑπὸ δυσκρασίας νοσήσῃ, βλάπτεται μὲν ἢ τῶν
 ὀφθαλμῶν ἐνέργεια πάντως, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἅς ὀργάνων αὐ-
 τῶν τὸ νόσημα. τὸ δ' ὑπόχυμα καλούμενον οὐδενὸς μὲν
 ὁμοιομεροῦς ἐστὶ πάθους, ὅλων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς ὀργά-
 νων. οὕτω δὲ καὶ εἰ γλίσχρων τινῶν ἢ παχέων χυμῶν ἔμφρα-
 ξις ἐν τοῖς πέρασι τῶν κατὰ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος εἴη φλεβῶν,
 ἐμποδισθήσεται μὲν ἢ ἀνάδοσις, ὅλου δ' ἔσται τοῦ ἥπατος
 ὡς ὀργάνου τὸ πάθος, οὐδενὸς τῶν ὁμοιομερῶν αὐτοῦ μο-
 ρίων νοσήσαντος. εἰ δὲ δυσκρασία καταλάβοι τὰς φλέβας,
 αὐτῶν μὲν ἐκείνων ἔσται τὸ νόσημα πρῶτον, κατὰ συμβεβη-
 κὸς δὲ καὶ τοῦ ἥπατος. Ἐρασίστρατος μὲν οὖν ἔσφαλται περὶ
 τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ φλεγμονῆς. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς πέρασι

Caeterum quanquam crystallini maxime causa omnes sunt
 factae, singulae tamen earum aliquam seorsum actionem
 sunt nactae; ac vena quidem et arteria et nervus toti ani-
 manti communem, membranulae oculi omnes, quum sint
 nutrimenti participes, omnino naturalibus facultatibus sunt
 praeditae ac perinde etiam functionibus quae ab his profici-
 scuntur. Quoties igitur crystallinus humor ex intemperie
 laborat, omnino laeditur oculorum functio, caeterum non
 est eorum ut organa sunt morbus: at quod hypochyma
 vocant nullius similarium est morbus, sed oculi totius ut or-
 ganum. Ad eundem modum, si in finibus venarum, quae
 in cavo jecinoris habentur, obstructio ex lentis aut crassis
 succis subhaesit, distributio quidem in corpus per has mora-
 bitur, morbus tamen totius jecinoris ceu organi censebi-
 tur, nulla similarium ejus partium aegrotante; quod
 si intemperies venas ejus infestaverit, ipsarum quidem
 illarum morbus primum erit, ex accidente vero etiam
 jecinoris. Ac Erasistratus quidem in phlegmones sub-

Ed. Chart. X. [41.]

Ed. Bas. IV. (53.)

τῶν ἀρτηριῶν γίνεται σφήνωσις ἐξ ἀνάγκης ἐν τοῖς φλεγμαί-
 νοусι μορίοις οὔτε πνεῦμα μόνον ἐν τῷ κατὰ φύσιν αἷ ἀρτη-
 ρία περιέχουσιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τούτων λογισμοῖς ἀπεδείξα-
 μεν. εἰ δ' οὖν ἐστὶ τι τοιοῦτον πάθος οἷον ἐκείνος οἶται
 φλεγμονή, καὶ σκίρδός τοιοῦτον οἷον ἐκείνος νομίζει, καὶ
 τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὡς αὐτὰς μὲν ἀσαφῶς ἐπὶ πολλῶν, οἱ δ'
 ἀπ' αὐτοῦ πειρῶνται διέρχεσθαι σαφέστερον, ὀλίγου δεῖν
 ἀπαθῆ καταλείπει τὰ στερεὰ, μόνον ἐλκωθῆναι δυνάμενα καὶ
 διατμηθῆναι καὶ θλιβῆναι καὶ τι τοιοῦτον ἕτερον ὑπομῆναι
 πάθημα. νοσεῖν δ' αὐτὰ δι' ὅλων ἑαυτῶν οὐδαμόθι φησὶ
 νόσους τοιαύτας οἷας ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν εἶναι τὰς ὁκτὼ δυσ-
 κρασίας. καὶ μὴν ὁρᾶται γε σύμπαντα τὰ σώματα, μέχρι καὶ
 τῶν δυσπαθεστάτων, οἷον χαλκοῦ καὶ λίθου καὶ σιδήρου,
 θερμαινόμενά τε καὶ ψυχόμενα καὶ ξηραίνόμενα καὶ ὑγραίνό-
 μενα, καὶ θαυμαστὸν εἰ ἀρτηρία μόνη καὶ φλέψ καὶ νεῦρον
 οὐδὲν τοιοῦτον πείσεται, καὶ τούτου θαυμαστότερον, εἰ πεί-
 σεται μὲν, ἐνεργήσει δὲ ἀμέμπτως, οἷον ἐπὶ τῆς καρδίας, εἰ

stantia tradenda est lapsus, quum nec in partibus phle-
 gmone laborantibus in finibus arteriarum impactio necessa-
 rio cernatur, nec arteriae spiritum tantum, quum secundum
 naturam sunt, contineant, veluti in tractatione de his
 ostendimus. Si igitur phlegmone ejus generis morbus sit
 cujus autumat, et scirrhus ejus generis cujus ille opinatur,
 et reliquorum singuli, sicut ipse obscure et multi sequaces
 ejus clarius explicare conantur, utique solidas ipsas partes
 liberas propemodum a morbis relinquit, nisi quatenus ulce-
 rari, collidi incidique valeant, atque id genus aliud quip-
 piam pati. Laborare vero eas se totis ejusmodi morbis,
 quales nos octo intemperantias ostendimus, id nusquam di-
 cit. Atqui corpora universa, etiam quae difficillime af-
 ficiuntur, veluti aes, lapis, ferrum, saltem calefieri, re-
 frigerari, siccari, humescereque cernuntur, ut utique mi-
 rum sit, si tantum arteria et vena et nervus nihil ejusmodi
 sentient. Atque hoc etiam magis mirum, si sapienter quidem,
 functionem tamen legitimam edent, veluti si ita fors tulit,

Ed. Chart. X. [41. 42.]

Ed. Bas. IV. (53. 54.)

τύχοι, δύναμις μὲν τίς ἐστὶ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἐρασίστρατον, ἣ διαστέλλεται καὶ συστέλλεται. καὶ βλάπτεσθαι δὲ δήπου ταύτην χρῆ, τῆς καρδίας ἔξαιρεθείσης ζῶντος τοῦ ζώου, καθάπερ πολλάκις ὁρῶμεν ἐν ταῖς ἱερουργίαις γιγνόμενον· εἰ γὰρ μηδὲν βλάπτεται, κινήθησεται διαπαντός, οὐχ ἕως χρόνου τινός, ὡς νῦν φαίνεται. δῆλον οὖν ὅτι βλάπτεται καὶ διὰ τοῦτο παύεται κινουμένη. τίς οὖν ἢ [42] βλάβη, καλῶς εἶχεν (54) ἐπισκέψασθαι, δυναμένης γε δηλονότι τὴν βλάβην ἀναδέξασθαι τῆς καρδίας καὶ πρὶν ἔξαιρεθῆναι τοῦ ζώου. τίς οὖν ἄλλη πλὴν δυσκρασίας ἐστίν; οὔτε γὰρ τὸ σχῆμα φαίνεται μεταλλαττόμενον αὐτῆς, οὔτε κοιλότης τις, οὔτε σύνδεσμος οὔτε στόμιον, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο μόριον οὐδὲν ἀπολλύμενον, ἀλλὰ μόνον ἡ φυσικὴ κρᾶσις ἔξαλλαττομένη. ταῦτ' οὖν ἅπαντα τῶν ὁμοιομερῶν, ὡς εἴρηται, νοσήματα τυγχάνοντα, τελείως αὐτῷ παρακέλεπται. τὸ γὰρ δὴ τοῦ αἵματος ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀρτηριῶν σφηνωθέντος ἐνέργειάν τινα βλαβῆναι τῶν ἀρτηριῶν ὡς ὀργάνων ἐστὶ τὸ πάθος· ὡς δ' ὁμοιομερῶν σωμάτων, ὅκτι μὲν αἱ κατὰ ψιλὰς τὰς ποιότητας δυσ-

in corde facultas quaedam est, ut ipse quoque Erasistratus confirmat, qua dilatatur et contrahitur; hanc autem laedi profecto oportet, si viventi animali cor sit exemptum, quemadmodum saepe factum in sacrificiis videmus, quippe si non laedatur, perpetuo movebitur, nec tantum ad tempus aliquod, ut nunc cernitur. Manifestum est igitur laedi, proindeque movere desinere. Quenam igitur laesio? id considerare decebat, quum possit nimirum cor laesionem recipere, etiam antequam ab animali sit exemptum. Quenam alia praeter intemperiem? nam neque figura ejus mutata apparet nec cavitas ulla nec ligamentum nec osculum, imo nec alia ulla pars deperdita, sed tantum naturalis temperies mutata. Ergo omnes hi similiarium partium morbi omnino, ut dictum est, ab illo sunt omissi. Si quidem ubi sanguis in finibus arteriarum impactus actionem aliquam laedit, arteriarum ut organorum morbus est; ut vero similiarium partium octo quidem secundum nudas qualitates in-

Ed. Chart. X. [42.]

Ed. Bas. IV. (54.)

κрасίαι, μετὰ ρευμάτων δ' ὀκτώ. χρή τοίνυν, ὅστις τὰς τούτων ἀποδείξεις ἐπιστήμη βούλεται περιλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ περὶ τῶν στοιχείων ἀρξασθαι λόγου, καὶ περὶ ἑξῆς ἕκαστον ἀναλεξασθαι τῶν ἄλλων, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν. ἔστι δ' ἐφεξῆς μὲν ἐκείνω τὰ περὶ κράσεων ὑπομνήματα. καὶ τούτων ἐφεξῆς τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας. εἶτα τὰ περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὅσα τ' ἄλλα περὶ τῶν ψυχικῶν εἴρηται παθῶν ἐφεξῆς ἑκάστης ἰδία. τούτοις δ' ἔπεται τὰ περὶ χρείας μοριῶν, οἷς τὰ περὶ τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων διαφορᾶς. οἱ πολλοὶ δὲ τῶν ἱατρῶν, οὔτε τῇ πείρᾳ μόνῃ προσέχοντες τὸν νοῦν, ἐνὸν αὐτοῖς ἀγαθοὺς ἱατροὺς γίγνεσθαι καὶ κατὰ τὴν τῶν ἐμπειρικῶν ἀγωγὴν, ὀριγνώμενοί τε τοῦ τελείου, καὶ περὶ χωρὶς ἀποδείξεως ἀποφάσει πιστεύοντες, ἢ μοχθηραῖς ἀποδείξεσι παραλογισθέντες, οὐ μόνον οὐδὲν ἐξευρίσκουσι χρηστὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ διὰ τῆς ἐμπειρίας ἐγνωσμένα διαφθείρουσιν. οὐ γὰρ δήπου σμικρὰν ἔχει δύναμιν ὁ λόγος ὡς πρὸς τὸ κοσμεῖν τὴν ἐμπειρίαν ἢ διαφθεῖραι, ἀλλ', ὅσον ὁ χρηστὸς ἐπικοσμῶν προστίθῃσιν, τοσοῦτον

temperies, octo autem cum fluxione. Oportet igitur quisquis horum certa scientia demonstrationes coepisse velit, a libro de elementis incipiat, post deinde reliquos figillatim, ut supra dictum est, legat. Sunt vero proximi huic commentarii de temperamentis. Ab iis proximus est qui de inaequali intemperie inscribitur, mox qui de naturalibus facultatibus, alique qui de animae affectibus sunt proditi, idque de unoquoque, deinceps et seorsum. Hos excipiunt qui de partium usu sunt inscripti, quos sequuntur qui de morborum symptomatumque differentiis titulum habent. Plerique vero medicorum nec tantum experientiae applicantes animum, quum tamen liceret ex empiricorum institutione bonis esse medicis, et perfectioris rationis cupidi, quum aut iis quae citra demonstrationem sunt enunciata credant, aut vitiosis demonstrationibus fallantur, non solum nihil excogitant boni, sed etiam quae per experientiam sunt cognita corrumpunt. Si quidem ratio non leve momentum obtinet ad experientiam vel ornandam, vel corrumpendam, sed quan-

Ed. Chart. X. [42.]

Ed. Bas. IV. (54.)

ἢ καὶ πλέον ὁ μοχθηρὸς ἀφαιρεῖ. καὶ ταῦτ' ἀκούεις λέγοντος
ἐκάστοτε τοῖς πολλοῖς τῶν ἱατρῶν, ὅσοι πρὶν γυμνάσασθαι
κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους ἢ ἀποδεικνύναι τι πειρώμενοι
παραλογίζονται σφᾶς αὐτοὺς, ἢ διαιρεῖν ὅτιοῦν εἰς εἶδη τε
καὶ διαφορὰς, εἴτα κἀνταῦθα κακῶν μαγείρων δίκην οἱ
κατ' ἄρθρα τέμνουσιν, ἀλλὰ συντρίβουσί τε καὶ θλώσι καὶ
διασπῶσιν, ὥσπερ κἀπὶ τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου. συμβου-
λεύω δὴ πᾶσιν, ὡς οἴσθα, τοῖς τοιούτοις τῇ πείρᾳ προσέχειν
τὸν νοῦν. οὐ σμικρὸς γὰρ ὁ κίνδυνος ἀπαντὶ τῷ μειζόνων ἢ
καθ' ἑαυτὸν ὀρεγομένῳ πραγμάτων μήτ' ἐκείνων ἐφικέσθαι
καὶ τῶν ἐνδεχομένων γνωσθῆναι παντάπασιν ἀτυχῆσαι. τοῖς οὖν
καὶ πεφυκόσιν εἶναι ἄριστα καὶ τοῖς μανθάνειν ἄγουσι σχολήν,
αὐτοῖς ἡμεῖς διαλεγώμεθα, τοσοῦτον ἀναμνήσαντες αὐτοὺς
ὣν εὐθύς κατ' ἀρχὰς εἶπομεν, ὡς οὐ προσήκει συγγεῖν ἅμα
καὶ φύρειν ἀμφοτέρω, τὰ τ' ἐκ τῆς πείρας εὐρισκόμενα καὶ τὰ
διὰ μόνου τοῦ λόγου, ἀλλ' ὑπὲρ ἑκατέρων ἰδίᾳ διαλεχθέντας,
αὐτοῖς ἅμφω συναγαγεῖν. εἰρηκότες οὖν ἡμεῖς ὑπὲρ τῆς ἐμπει-

tum recta ratio ornando adjicit, tantum vel etiam amplius
vitiosa detrahit. Atque haec me saepe medicorum vulgo
praedicantem audis, qui prius quam in methodis lo-
gicis se exercuerint, vel cum demonstrare aliquid tentant,
se ipsos fallunt, vel quam dividere quidvis in species ac dif-
ferentias, hic quoque imperitorum coquorum ritu non per
articulos incidunt, sed conterunt, collidunt ac dilaniant,
veluti in eo quod nunc est propositum. Consulo igitur, ut
scis, talibus omnibus experientiae animum intendant,
quum non leve instet periculum omnibus qui supra vires
aliquid moliantur, ne et id non consequantur et quae intel-
ligere alias possent, omnino amittant. Ergo cum iis qui
tum recto sunt ingenio tum discere parati, ipsi rursus ser-
monem conferamus, illud tantum ex iis quae inter initia
diximus commonentes, non esse committendum ut utra-
que simul confundantur misceanturque et quae per experien-
tiam sunt inventa et quae sola ratione sunt investigata, sed
cum utrumque seorsum sit tractatum, post ambo conjungan-
tur. Ergo quum ipsi de empirica inventionem alibi egeri-

Ed. Chart. X. [42. 43.]

Ed. Bas. IV. (54.)

ρικῆς εὐρέσεως ἐτέρωθεν, περὶ τῆς λογικῆς ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπο-
μνήμασι προϋθέμεθα διελθεῖν. καὶ μοι δοκῶ σαφῶς ἤδη δε-
δειχέναι, τοῖς γε τὰ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτω-
μάτων διαφορᾶς ἀνεγνωκόσι, πρὸς οὓς ὁ μετὰ ταῦτα πᾶς
ἔσται μοι λόγος, ὡς εὐθὺς ἐν ἀρχῇ μέγιστον πτώμα πεπτώ-
κασιν οἱ περὶ τὸν Θεσσαλόν. ἦν μὲν γὰρ οὐ σμικρὸν οὐδὲ τὸ
Ἀσκληπιάδειον πτώμα, διὰ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐσφάλθαι τὸν
ἄνδρα περὶ τὰ τοῦ σώματος στοιχεῖα, πολὺ δ' ἔτι μείζον αὐ-
τοῦ καὶ ἀναιτότερον ἐποίησαν οἱ περὶ τὸν Θεσσαλόν, εἰς
δύο μὲν ἅπαντα τὰ κατὰ δίαιταν [43] νοσήματα διαθέσεις
ἀναγαγόντες ὁμοίως ἐκείνῳ, πολλοὺς δὲ τῶν θεραπευτικῶν
σκοπῶν ἀφελόντες, οἷς ἐκεῖνος ἐχρήσατο. χεῖριστον δὲ καὶ
ἀναιτότερον ἁμαρτάνοντες, ὅτι μήτε τὰς τῶν ἐνεργειῶν βλά-
βας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς αἰτίας αὐτῶν τὰς διαθέσεις ὑπολαμβάνου-
σιν εἶναι νοσήματα, μόναις δὲ ταῖς κενώσεσιν ἐπεχομέναις
τε καὶ πλεοναζούσαις ἀξιούσι προσέχειν τὸν νοῦν, οὐδ' οὖν
οὐδὲ τί ποτ' ἐστὶ τὸ πέρα τοῦ δεόντος ἢ κενοῦσθαι τὰ ἐκ
τοῦ σώματος, ἢ ἐπέχεσθαι διδάξαντες ἡμᾶς σαφῶς. ἢ γὰρ ὡς
πρὸς τὴν δύναμιν, ἢ ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν, ἢ ὡς πρὸς τὴν

mus, de logica in his commentariis differere proposuimus.
At mihi videor iis praeferim, qui commentarios nostros de
morborum symptomatumque differentiis perlegerunt, cum
quibus scilicet mihi deinceps sermo erit, jam clare ostendisse
statim per initia in maximum errorem lapsum Thessalum
esse. Lapsus enim non levi lapsu et Asclepiades erat, ubi
inter initia de elementis corporis male sensit, caeterum multo
et majore et graviore Thessalus, quippe qui omnes in vi-
ctus ratione morbos in duos similiter illi contulit affectus,
multos vero curativorum scoporum ademittit, quibus ille est
usus. Pessimum autem gravissimumque illud admittit quod
nec ipsas actionum laesiones, imo nec affectus qui earum
causae sunt, morbos esse censet, sed solis vacuationibus vel
retentis vel exuberantibus mentem intendi censet, quum
nec quid sit plus justo sisti exuberarive vacuationem clare
nos doceat. Quippe vel ad vires, vel ad affectum, vel ad
id quod per sanitatem cuique semper est observatum, referri

Ed. Chart. X. [43.]

Ed. Bas. IV. (54.)

διάθεσιν, ἢ ὥς πρὸς τὸ κατὰ τὴν ὑγίαν ἐκάστω τετηρημένον ἀναφέρεσθαι χρὴ τὴν τήρησιν. ὅθεν, οἶμαι, καὶ πόλεμος· οὐ σμικρὸς τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο κατὰ τε ἄλλα πάντα διενεχθεῖσι καὶ περὶ τῆς τῶν παθῶν ἐννοίας τε καὶ ὑπάρξεως. ἀλλ' εἰ νῦν κινήσαιμι τὴν περὶ τῆς διαφωνίας αὐτῶν διέξοδον, ἀπάξω τοῦ χρησίμου τὸν λόγον. ὥς οὖν ἀνεγνωκόσιν ἤδη τὰ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων διαφορᾶς ὑπομνήματα καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὰ τῶν αἰτίων αὐτῶν, ἔτι τε πρὸς τούτοις ἑκείνα σύμπαντα διεληλυθόσιν ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσα, τὸν ἑξῆς ἅπαντα ποιήσομαι λόγον, ἀρξάμενος ἐνθάδε. ἐπεὶ δὲ τὰς ἐνεργείας ἀπάσας ἐδειξάμεν ὑπὸ τῶν ὁμοιομερῶν γιγνομένας σωμάτων, τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ καθ' ἕκαστον ὄργανον μόρια χρεῖαν τινὰ τούτοις παρέχοντα, διττὸν δήπου γένος ἔσται νοσημάτων, ἕτερον μὲν ἐν τοῖς ὁμοιομέρεσι σώμασιν, ἕτερον δὲ ἐν τοῖς ὅλοις ὄργανοις· ἐν μὲν τοῖς ὁμοιομερέσιν αἱ δυσκρασίαι· τῶν δ' ὅλων ὀργάνων ἐν μὲν τὸ παρὰ τὴν διάπλασιν, ἐν δὲ τὸ παρὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μορίων, ἄλλο δὲ τὸ παρὰ τὸ ποσὸν ἐκάστου, καὶ τέταρτον τὸ παρὰ τὴν θέσιν, κοινὸν δὲ τῶν ὁμοιομερῶν καὶ τῶν ὄργα-

judicium oportet. Ex quo factum arbitror ut pugna inter ejus sequaces non parva sit orta, ut qui tum de reliquis omnibus inter se diffideant, tum de eorum quae πάθη vocant et notione et existentia. Verum si nunc de pugna eorum historiam moveam, deflectam ad inutilia sermonem. Omnem igitur deinceps sermonem faciam, ceu cum illis agam qui commentarios de morborum ac symptomatum differentiis, praetera de causis eorum legerint, ad haec qui ea omnia quorum paulo ante memini revolverint, atque hinc ordiar. Quoniam actiones a similaribus corporibus proficisci ostendimus, reliquas vero omnes singulorum organorum partes usum aliquem ipsis praebere, duplex sane morborum genus erit, alterum in partibus similaribus, alterum in totis organis. In similaribus intemperies, in totis organis, unum in conformatione spectatur, aliud in partium numero, aliud in cujusque quantitate observatur, quartum in situ. Utrarumque vero partium, similarium organicarumque, mor-

Ed. Chart. X. [43.]

Ed. Bas. IV. (54.)

νικῶν μορίων νόσημά ἐστιν ἢ τῆς συνεχείας λύσις. ἐξ οὖν ἐστι τὰ πάντα τῶν νοσημάτων γένη· ἐν μὲν ἴδιον τῶν ὁμοιομερῶν, ἢ δυσκρασία, τέτταρα δὲ ἐκάστου τῶν ὀργάνων, ὡς εἴρηται νῦν ἤδη, καὶ πρὸς τοῖτοις ἐστὶ κοινὸν ὀργανικῶν τε καὶ ὁμοιομερῶν ἢ τῆς συνεχείας λύσις. αἱ δὲ καθ' ἕκαστον αὐτῶν διαφοραὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων εἰδῶν ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς εἴρηται.

Κεφ. ζ'. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἤδη λεκτέον ὑπὲρ τῶν θεραπευτικῶν ἐνδείξεων, αὐτὸ τοῦτο πρότερον ἐξηγησάμενους τὸ τῆς ἐνδείξεως ὄνομα. τὴν γὰρ οἷον ἔμφασιν τῆς ἀκολουθίας ἐνδείξιν λέγομεν. εὐρίσκεται μὲν καὶ τῆς πείρας τὸ ἀκόλουθον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐμφανόμενον τῷ ἡγουμένῳ. καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐμπειρικῶν οὐδεὶς ἐμφαίνεσθαι φησι τῷδε τινι τόδε τι. καίτοι γε ἀκολουθεῖν λέγουσι τόδε τῷδε καὶ προηγέσθαι τόδε τοῦδε καὶ συννύαρχειν τόδε τῷδε, καὶ ὅλως ἀπασαν τὴν τέχνην τήρησιν τε καὶ μνήμην φασὶν εἶναι τοῦ τί σὺν τίνι καὶ τί πρὸς τίνας καὶ τί μετὰ τίνος πολλάκις

bus communis est ipsa unitatis solutio. Ergo sex in universum morborum sunt genera: unum ipsorum similiarium proprium, intemperies; quatuor, ut modo dictum est, organorum cujusque; et cum his sextum quod tum similiaribus tum organicis est commune, ipsius unitatis solutio. Horum cujusque differentiae ad ultimas usque species in libro de morborum differentia sunt traditae.

Cap. VII. His sic se habentibus jam de medendi indicationibus est dicendum, sed hoc ipso indicationis vocabulo prius expposito. Nam ipsam consequentiae inspectionem indicationem dicimus. Nam invenitur quidem et ab ipsa experientia id quod consequens faciendumve sit, caeterum non ita quasi in praecedenti aliquo designatum, proindeque nemo empiricorum dicit, id isto indicari, quamquam certe hoc sequi illud dicunt et hoc praecedere illud et consistere hoc cum illo. Denique omnem artem horum observationem memoriamque esse dicunt, nempe quid cum quo et quid post, quid a quo est, quid identidem sit visum.

Ed. Chart. X. [43. 44.]

Ed. Bas. IV. (54. 55.)

ἐώραται. τὸν τοίνυν ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ὁρμώμενον ἐξευρίσκειν τὸ ἀκόλουθον ἄνευ τῆς πείρας ἐνδείξεις καὶ εὐρεσίῃ ἐστι πεποιῆσθαι. διωρισμένον δὲ καὶ τοῦδε πάλιν ἀναμνήσαντες ὅπερ ἤδη καὶ πρόσθεν [44] εἵπομεν, ὡς ἡ θεραπευτικὴ πᾶσα μέθοδος ἄνευ τῆς ἐμπειρίας προέρχεται καὶ ὡς οὐκ ὀρθῶς ποιοῦσιν οἱ συνάγοντες εἰς ταῦτόν καὶ συγχέοντες ἀμφοτέρως τὰς διδασκαλίας, ἐμπειρικὴν τε καὶ λογικὴν, ἐχώμεθα τῶν ἐξῆς. εἴη δ' ἂν πρῶτον ἀπάντων τῶν ἐφεξῆς, ὅπερ καὶ πρῶτον ἀπάντων ἐπεται τοῖς ὑποκειμένοις. ἐπεται δὲ πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ δι' (55) ἐνδείξεως ἀπασαν γίνεσθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον. ὅσον γὰρ ἀποκεχώρηκε τῆς ἐμπειρίας, ἐνδείξεις ὀνομάζεται σύμπαν. ὥστε καὶ ὅστις ἀκριβῶς βούλεται συστήσασθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἄρξασθαι μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐνδείξεων χορῇ, μεταβῆναι δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐφεξῆς, εἴτ' αὖθις ἐπὶ τὰς ἐκείνων ἐχομένας, καὶ τοῦτο ποιοῦντα μὴ παύσασθαι πρὶν ἐφικέσθαι τοῦ τέλους αὐτῶν. τέλος δ' ἐστὶ τῆς νῦν ἡμῖν προκειμένης πραγματείας ἐξευρεῖν ἐκάστου τῶν νοσημάτων ἰάματα. τίς οὖν

Ergo ex ipsa rei natura ordiri, atque ab ipsa quod sequens fit, citra experientiam invenire, id est indicatione invenire. Definito jam hoc quoque ac rursus quod ante diximus ad memoriam revocato, omnem medendi methodum sejunctam ab experientia procedere, nec recte facere eos qui ambas doctrinas, empiricam logicamque, in unum cogunt atque confundunt, quae reliqua sunt prosequamur. Fuerit autem omnium quae reliqua sunt ordine primum quod et primum omnium proposita jam proxime sequitur. Sequitur autem primum ac maxime illud quod omnis medendi methodus per indicationem fit, nam quicquid ab experientia sejunctum est, id totum indicatio nominatur. Quare quisquis condere medendi methodum ad unguem parat, huic a primis est indicationibus auspicandum, atque hinc ad eas quae deinceps sunt transeundum, rursusque ab his ad proximas, itaque pergenti non prius desistendum quam ipsius compos sit finis. Porro finis propositae nunc nobis tractationis est invenire cujusque morbi remedia. Quodnam igitur

Ed. Chart. X. [44.]

Ed. Bas. IV. (55.)

ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τοῦτο φερούσης ὁδοῦ; τοῦ νοσήματος ἢ γνῶσις, ὁποῖόν τι τὴν φύσιν ἐστίν, ὡς ἀπεδείχθη καὶ πρόσθεν. εἰ γὰρ δὴ τὸ θεραπευόμενον αὐτὸ τοῦτ' ἐστίν, εὐλογον δῆπου καὶ τῶν ἐνδείξεων ἐντεῦθεν ἄρξασθαι. τίς οὖν ἡ γενικὴ καὶ κοινὴ πάντων τῶν νοσημάτων ἐνδείξις εὑρεῖν χρὴ πρῶτον, εἴτα ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς κατ' εἶδη προελθεῖν. ἀνάγκη γὰρ δὴ τὰς νόσους ἀπάσας ἐνὸς καὶ ταύτου μετέξει νόσους ὀνομάζεσθαι, καθάπερ, οἶμαι, καὶ ἄνθρωπον καὶ βοῦν καὶ κύνα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ἐν γὰρ καὶ ταῦτόν ἐν ἅπασιν τοῖς ἀνθρώποις ἐστί. διὸ καὶ τῆς αὐτῆς προσηγορίας ἅπαντες ἐτύχομεν ἄνθρωποι καλεῖσθαι. παραπλησίως δὲ καὶ τοῖς κύνιν ἅπασιν ἐν τι καὶ ταῦτόν ἐστιν, ἐφ' ὃ δὴ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπερειδόμεθα νοῆσαι βουληθέντες τὸν κύνα. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς ἵπποις ὁμοίως ἐν τι καὶ ταῦτόν ἅπασιν ἐστὶν ἢ πάντες ἵπποι καλοῦνται. μάθοις δ' ἂν ἐναργέστερον ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων αὐτό. τοῖς μὲν γὰρ τετράποσι ζώοις ἅπασιν τοῖς ὑλακτικοῖς ἐν καὶ ταῦτόν ὑπάρχει, τὸ τετράποσί τ' εἶναι σύμπασι καὶ ὑλακτικοῖς. τοῖς δ' ἐναλίοις θηρίοις τοῖς ἄρπακτικοῖς, ἃ

viae quae huc perducit statuetur principium? Nempe morbi ipsius cognitio, qualis scilicet is natura sit, ut prius est ostensum, quippe si id quod curatur is est, ratio profecto est ab ipso quoque indicationes esse incipiendas. Ergo primum quae generalis communisque morborum omnium indicatio sit investigandum est, ab hac deinde ad alias speciatim descendendum. Quippe necesse est omnes morbos unius ejusdemque participatione morbos appellari, veluti, arbitror, et hominem et bovem et canem et reliquorum singula. Unum namque idemque in omnibus hominibus est, cujus gratia omnes eandem appellationem hominis sortimur. Pari modo canibus unum idemque omnibus inest, cui cogitatione innitimur, quum canem intelligere volumus. Similiterque in omnibus equis unum idemque inest, propter quod omnes equi dicuntur. In homonymis autem hoc clarius perspicere licet. Nam omnibus quadrupedibus animantibus quae latrant unum idemque inest utique quod et quadrupedes sunt et latrabiles. At marinis illis rapacibus belluis, quas

Ed. Chart. X. [44.]

Ed. Bas. IV. (55.)

δὴ καὶ αὐτὰ κύνας ὀνομάζομεν, ἐν αὐτῷ καὶ κείνοις ὑπάρχει
 ταῦτόν, οὐχ ὑπάρχον τοῖς ἐπιγείοις. ὥστε μηδενὸς ἐκείνα
 τούτοις κοινωνεῖν ἄλλου κατὰ τὴν τῶν κυνῶν φύσιν πλην
 ὀνόματος. ἀνθρώπων μέντοι πρὸς ἄνθρωπον, οἷον Σωκρά-
 τει πρὸς Ἀλκιβιάδην, οὐκ ὀνόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ὑπαρχόντων ἐστὶν ἡ κοινωνία· καὶ γὰρ καὶ ζῶα καὶ δίποδα
 καὶ πεζὰ καὶ λογικὰ καὶ θνητὰ καὶ ὅλως οὐδὲν ἂν εὖροις
 ὑπάρχον οὐδενὶ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἢ ἄνθρωπος, ὃ
 μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπάρχει. τοῖς μέντοι χερσαίοις
 κυσὶ πρὸς τοὺς ἄλλους θαλαττίους ὑπάρχει πολλὰ διαφέροντα
 καὶ κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν καὶ κατὰ τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος.
 ἡμερον γὰρ τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον, ἐπίβουλον δ' ἐκείνο
 καὶ ἄγριον, καὶ χερσαῖον μὲν τοῦτο, θαλάττιον δ' ἐκείνο,
 καὶ τὸ μὲν τετράπουν, τὸ δὲ οὐ, καὶ τὸ μὲν ὑλακτικόν, τὸ δὲ
 οὐχ ὑλακτικόν. οὐ μὲν τῶν ἐπιγείων κυνῶν ὁ μὲν ὑλακτικός
 ἐστίν, ὁ δὲ οὐχ ὑλακτικός, καὶ τετράπους μὲν ὅδε τις, ἕτερος
 δὲ μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ πᾶσι μὲν αὐτοῖς ἐν εἰδός ἐστίν ἢ
 κύνες ὀνομάζονται καὶ οὐ μόνον ταῖς οὐσίαις ὅτι οὐκ ὑπάρχειν

ipsas quoque canes appellamus, unum rursus idemque inest
 quod terrestribus non est, ita ut his cum illis in canum na-
 tura nulla sit nisi tantum nominis convenientia. At ho-
 minis cum homine, veluti Socratis cum Alcibiade, non no-
 minis modo, verum etiam eorum quae iis insunt societas est,
 nam et animalia et bipedes et pedestres et rationales et mor-
 tales sunt, denique nihil ulli singularium hominum qua
 homo est, inesse deprehendas quod non et reliquis homini-
 bus insit. Caeterum terrestribus canibus ab iis qui sunt
 marini multa insunt diversa, seu corporis spectes formam,
 seu animi mores. Quippe ille cicur est hominisque amans,
 hic insidiator et ferox, ille terrestris, hic marinus, ille qua-
 drupes, hic non rursus, ille latrabilis, hic ad latrandum mi-
 nime habilis. At non terrestrium canum hic latrabilis est,
 ille non, nec rursus hic quadrupes, alter non quadrupes,
 sed omnibus ipsis una forma inest, qua canes nominantur.
 Nec vero substantiis modo id inesse videtur, verum etiam

Ed. Chart. X. [44. 45.]

Ed. Bas. IV. (55.)

τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτοῖς ἢ ὡς δια-
 θέσειν, ἢ ὡς ἐνεργήμασιν, ἢ ὡς παθήμασιν. οἷον ἄνθρωπος
 περιπατῶν ἀνθρώπου περιπατοῦντος οὐδὲν διαφέρει κατ' αὐτὸ
 τὸ περιπατεῖν, καὶ καιόμενος δὴ καιομένου καὶ τεμνόμενος τεμνο-
 μένου καὶ λευκὸς λευκοῦ καὶ μέλας μέλανος· ἐν μέντοι τῷ
 μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἕκαστον τούτων οὐ σμικρὰν ἔχει δια-
 φοράν· οἷον [45] λευκὸς μᾶλλον ἢ ἥττον· ἀλλ' ἢ λευκός, ἐν
 τι καὶ ταῦτον ἑτέρῳ λευκῷ κέκτηται· καθάπερ καὶ ἢ ἄνθρω-
 πος, ἐν τι ταῦτον ἀνθρώπῳ τῷ τυχόντι. καὶ καθ' ἕκαστον
 δὴ τῶν σημαινομένων ἐν ἅπασιν ὑπάρχει ταῦτόν· οὕτω δὴ καὶ
 τὸ νοσεῖν καὶ τὸ ὑγιαίνειν· τὸ μὲν τοῖς νοσοῦσιν ἅπασιν ὑπάρ-
 χει, τὸ δὲ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἐν καὶ ταῦτόν ἑκάτερόν· καὶ ὥσπερ
 ἐκ τῆς ἀνθρωπος φωνῆς ἐν, οὕτω καὶ τῆς ὑγείας ἐν σημαίνε-
 ται. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡμῖν γιγνομένη πρὸς
 ἀλλήλους διάλεκτος, ὡς ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ὁμωνυμία, τὸ ση-
 μαινόμενον ἐν ὑπάρχει. λέγοντος γὰρ τινος ὑπὸ ἀνθρώπου
 πληγῆναι λίθῳ τὴν κεφαλὴν, οὐδενὶ τῶν ἀκουόντων ἀσαφὲς
 ὁ λόγος, οὐδ' ἀμφίβολος, ὥσπερ εἰ καταβρωθῆναι τις, εἰ

ipsis accidentibus, vel ut affectus sunt, vel ut actiones, vel
 ut passionēs. Verbi gratia homo inambulans ab homine in-
 ambulante nihil differt secundum ipsam inambulationem, sed
 nec ustus ab usto nec caesus a caeso nec albus ab albo nec
 niger a nigro, verum in majoris minorisque ratione singuli
 horum non parvam obtinent differentiam, veluti magis mi-
 nusve albus; verum quatenus albus unum idemque cum al-
 tero albo possidet, ita nimirum, ut, quā homo est, unum
 idemque cum alio quolibet est homine, et in singulis denique
 significatorum unum idemque omnibus inest, ita igitur et
 ipsum aegrotare et valere se habent, illud enim aegrotanti-
 bus inest, hoc valentibus, utique unum idemque utrumque,
 et veluti nomine hominis unum, ita etiam nomine sanitatis
 unum significatur. Declarat autem et quotidianus inter vos
 sermo quod in quibus homonymia non est, in his unum
 est quod significatur. Si enim dicat quispiam vulneratum
 sibi esse lapide caput, nemini, qui audiat, sermo est obscu-
 rus aut ambiguus, sicut est quum dicitur, si forte ita conti-

Ed. Chart. X. [45.]

Ed. Bas. IV. (55.)

οὕτως ἔτυχε, Κορίσκον ὑπὸ κυνός διηγείτο· τίνος γὰρ κυνός;
 ὁ ἀκούσας ἐρήσεται, διότι, οἶμαι, δύο ἐστὶν εἶδη κυνῶν, τὸ
 μὲν ἐπίγειον, τὸ δὲ ἐνάλιον. οὐ μὴν ὑπὸ τίνος γε λίθου καὶ
 τίνα τὴν κεφαλὴν ἐρωτήσῃ· καὶ γὰρ λίθου παντὸς ἐν εἶδος
 ἢ λίθος ἐστὶ καὶ κεφαλῆς ἀπάσης ἢ κεφαλῇ, κυνὸς δ' οὐχ
 ἐν ἢ κύων, ὥσπερ οὐδὲ γλώττης ἢ γλῶττα. καὶ γὰρ καὶ
 αὐλοῦ καὶ ὑποδήματος καὶ ζώου μόριον ἢ γλῶττα. καὶ εἴ τι-
 νος ἀκούσας οἰκέτῃ προστάσσοντος ὠνήσασθαι γλῶτταν, ἄδη-
 λόν ἐστιν ἥντινα λέγει γλῶτταν· οὐ μὴν εἰ γαστέρα τις, ἢ
 κύστιν ἢ ἥπαρ ὠνήσασθαι κελεύει. καθ' ἕκαστον οὖν τῶν ση-
 μαινομένων ἐν τι πρᾶγμα ἐστὶν ὑποκείμενον, οὐ μὴν καθ'
 ἑκάστην γε τῶν φωνῶν ἐν· ἐνίοτε μέντοι σημαίνεται μόνον
 πρὸς τῆς φωνῆς, ὑπόκειται δὲ οὐδέν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν
 οὕτω λεγομένων οὐ πρόκειται νῦν διελθεῖν. ἐν οἷς δὲ οὐ
 σημαίνεται τι μόνον ἐκ τῆς φωνῆς, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα τί ἐστὶν
 ὑποκείμενον, ὅσαπερ ἂν ἢ τὰ σημαινόμενα, τοσαῦται καὶ αἱ
 τῶν πραγμάτων ὑπάρχουσιν ἰδέαι· τῆς μὲν φωνῆς ἐν σημαι-
 νούσης ἐν ἑξ' ἀνάγκης ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ πράγματος εἶδος.

gerit, devoratum esse a cane Coriscum, liquidem a quo cane,
 statim rogabit auditor, propterea videlicet quod duo sunt
 canum genera, terrestre alterum, alterum marinum. At
 non quo lapide aut quod caput, rogabit, quum et omnis
 lapidis qua lapis est una species sit et omnis capitis qua
 caput, canis vero ut canis sane non una, sicut nec linguae
 qua lingua, quando et tibiae et calceamenti et animantis
 pars lingua est. Ac si quem audias ministro jubentem ut
 linguam emat, incertum est quam linguam dicat; sin ven-
 trem aut vesicam, aut jecur emere jubeat, non item. Ergo
 singulis significatis una certa subjecta res est, non tamen cui-
 que voci una res subjicitur, interdum enim tantummodo
 significatur per vocem, nec quicquam subjicitur. Verum
 de his quae ita dicuntur differere praesentis propositi non
 est. Quibus autem non tantum significatur aliquid, sed etiam
 res aliqua subjecta est, his quotquot significata fuerint,
 totidem sunt et rerum ideae. Ac vocis quidem unum signi-
 ficantis una necessario erit et rei species, numero tamen

Ed. Chart. X. [45.]

Ed. Bas. IV. (55.)

ἀριθμῷ μέντοι πολλὰ ταῦτα ἐγχωρεῖ γενέσθαι, καθάπερ τὸ α. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὰ μὲν τὰ φωνήεντά φαμεν ὑπάρχειν, στοιχεῖα δὲ τέτταρα καὶ εἴκοσι τὰ σύμπαντα, κατὰ τὴν ἡμετέραν δηλονότι διάλεκτον, ἐπὶ τὸ κοινὸν ἀπάντων εἶδος ἀποβλέποντες ἐν ὑπάρχον, οὐκ ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος, ἐπὶ τὰ ἐν χάρταις καὶ ξύλοις καὶ διφθέραις καὶ λίθοις γεγραμμένα, πάμπαν τι πλῆθος ὄντα καὶ μὴδ' ἀριθμηθῆναι δυνάμενα καὶ σχεδὸν εἰς ἄπειρον ἐκτεινόμενά· δύναται γοῦν ἄχρι τοῦ παντὸς αἰῶνος α καὶ β καὶ γ γράφεσθαι μυρία, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον γραμμάτων. ἀλλὰ τὰ γε σύμπαντα τέτταρα καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν εἶναι φαμεν, οὐ τὰ κατὰ μέρος προχειρίζομενοι, τὰ δ' εἶδη μόνον, καθ' ὧν περ, οἶμαι, καὶ τὰ ὀνόματα φέρομεν. ἄλφα γὰρ οὐ τουτὶ μὲν τι λέγεται τὸ γεγραμμένον ἐν χάρτῃ, τουτὶ δ' οὐ λέγεται τὸ γεγραμμένον ἐν ξύλῳ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ κείνο, καὶ εἰ κατὰ τῆς γῆς γράφαις, καὶ εἰ κατὰ λίθον, καὶ εἰ καταξύσαις, καὶ εἰ διὰ χρωμάτων. καὶ οὐδὲ πολλὰ τοὺς παῖδάς τις διδάσκει α καὶ β καὶ γ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἀλλ' ἐν μὲν ἕκαστον, ὁμοῦ δὲ σύμπαντα τέσσαρα καὶ εἴκοσιν. οὕτως δὲ καὶ ἵππον ἓνα

plures has esse licet, sicuti α. Eoque septem esse vocales dicimus, elementa nostro videlicet idiomate cuncta quatuor et viginti, ad communem videlicet omnium speciem, quae una est, referentes, non ad particulares, quae chartis, lignis, membranis et lapidibus sunt scriptae, quarum maximus numerus est, nec potis numerari peneque in infinitum extensus; nam possunt in toto temporis spatio infinita scribi tum α tum β tum γ, eodem modo et reliquarum literarum singulae. Verum ea in universum quatuor esse et viginti numero dicimus, non particulares intelligentes, sed tantum species, quibus, ut arbitror, ipsa nomina indimus. Quippe non hoc quod in charta scribitur, α dicitur, illud quod in ligno pingitur, non α dicitur, imo tum hoc tum illud, idque sive describas in terra, sive in lapide, sive scalpas, sive coloribus pingas. Sed nec pueros docet quispiam multa α et β et γ et reliquorum singula, imo quodque horum unum, simul autem omnia viginti quatuor. Simili genere,

Ed. Chart. X. [45. 46.]

Ed. Bas. IV. (55. 56.)

δείξεις, ἢ κάμηλον παιδί, θεασάμενος αὐτῷ ἕτερον ἵππον, ἢ κάμηλον ἕτερον, οὐκ ἐρωτᾷ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ζῶον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἵππον ὀνομάζει, τὸ δὲ κάμηλον. καὶ ταυτὸν γε εἶναι ἐκεῖνό φησι τοῦτο τὸ πρόσθεν ὁραθὲν τῷ νῦν ὁρωμένῳ. καί-
τοι τὸ μὲν, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἀπέθανεν, ἕτερον δ' ἐστὶ τὸ νῦν ὁρωμένον. οἶνον δὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν αὐτὸν, ἥθες καὶ τήμερον πεπωκέναι, τῷ εἶδει δηλονότι τὸν αὐτὸν· ἐνίστε δέ φασι τρεῖς οἶνους πεπωκέναι τήμερον, ἢ νῆ Δία ἓνα, παν-
ταχοῦ πρὸς τὸ εἶδος ἀποβλέποντες, [46] ἐπικεῖσθαι τε μίαν, εἰ τύχοι, σφραγίδα πεντεκαίδεκα θύραις, ἐν ἅπασιν τούτοις ἐπὶ τὸ εἶδος ἀναφέροντες τὸν λόγον. οὕτω δὲ ἐναργές ἐστι καὶ φύσει πᾶσιν ὑπάρχει καὶ ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασιν (56) ἕτε-
ρον μὲν τι ὥς ὑποκείμενον κατ' οὐσίαν, ἕτερον δὲ ὥς εἶδος ἐν ἐπινοεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ὄνοις, οἵπερ ἀπάντων τῶν θρεμ-
μάτων ἀνοητότατοί γε δοκοῦσιν ὑπάρχειν, ἄλλο μὲν τὸ κατ' εἶδος ἐν, ἄλλο δὲ τὸ κατ' ἀριθμὸν, εἰς διαγνώσιν ἤκει. θεα-
σάμενος γοῦν κάμηλον ὁ ὄνος ἐξίσταται τε καὶ φεύγει καὶ δέ-
διεν, εἰ μηδέποτε τύχοι θεασάμενος· εἰ μὲν τοι συνεθισθείη.

si equum unum puero indices aut camelum, ubi alium rur-
sus equum aut camelum alterum aspexit, non rogat quod
animal id sit, sed illum equum, hunc camelum nominat,
atque illum quem prius cum hoc quem nunc cernit eun-
dem esse dicit, quamvis fortassis alter mortuus jam sit, alter,
hic videlicet quem cernit, superfit. Jam vinum homi-
nes heri hodieque idem bibisse se dicunt, nempe specie
idem, interdum tria se vina hodie bibisse narrant, aut etiam
unum, ad speciem ubique respicientes, praeterea quinden-
as uno figillo obfigatas, ad speciem *scilicet* in omnibus
his sermonem referentes. Adeoque est evidens ac omnibus
natura insitum tum hominibus. tum brutis ut aliud quid
ceu in substantia subjectum, aliud ceu specie unum intelli-
gant, ut vel asinorum, qui tamen omnium brutorum stupi-
dissimi videntur, aliud esse specie unum, aliud numero, no-
titiam non fugiat. Conspecta namque camelo asinus se re-
trahit et fugit ac timet, si nunquam antea camelum conspe-
xit. Sin autem videre jam assuevit, quamvis aliam aliam-

Ed. Chart. X. [46.]

Ed. Bas. IV. (56.)

τῷ θεάματι, καὶ ἄλλην αὐτῷ καὶ ἄλλην ἐπιδείξης κάμηλον, οὐ-
 κέτι δέδιεν ὑπὸ συνηθείας, ἀλλ' ὥς ἐν εἶδος ὁρᾷ κακείνην ἢ συν-
 ειθίστη καὶ ταύτην ἢ πρῶτως ἐντυγχάνει. οὕτω δὲ καὶ τοὺς
 ἀνθρώπους οὐ δέδιεν ὑπὸ συνηθείας, ἀλλ' ὥς ἐν εἶδος ὁρᾷ
 καὶ τούτους· εἰ μέντοι θεάσασαι τὸν ὀνηλάτην, οὐχ ὥς ἄν-
 θρωπον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὥς τόνδε τινα γνωρίζει καὶ σείει γε
 τὰ ὦτα πολλάκις καὶ τὴν κέρκον κινεῖ καὶ ὀγκᾷται καὶ σκιρτᾷ
 θεασάμενος, ἐμφαίνων ὅτι γνωρίζει τὸν οἰκεῖον. τοῦτον μὲν
 δὴ καὶ ὥς ἄνθρωπον καὶ ὥς συνήθην γνωρίζει· τὸν δὲ νῦν
 αὐτῷ πρῶτον ὀφθέντα, καθ' ὅσον μὲν ἄνθρωπον ὥσαύτως,
 ὥς συνήθην δ' οὐχ ὥσαύτως. ὥστ' οὐ μόνον ἡμεῖς, ἀλλ' ἡδὴ
 καὶ οἱ ὄνοι τὸ μὲν ὥς ἀριθμῷ ταύτον ὁρῶσί τε καὶ διαγι-
 γνώσκουσι καὶ μέμνηνται, τὸ δὲ ὥς εἶδει. καὶ τὸν Δίωνα τὸν
 ὀνηλάτην, ἔστω γὰρ, εἰ τύχοι οὕτως λεγόμενος, ἄλλως μὲν
 ὥς ἄνθρωπον, ἄλλως δὲ ὥς Δίωνα γνωρίζουσιν οἱ συνήθεις
 ὄνοι, τὸ μέντοι κοινὸν εἶδος αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους
 ἀνθρώπους ὥς ἄνθρωπον λαμβάνοντες, τὸ δὲ ἴδιον ἐξαίρε-
 τον ὥς Δίωνος μόνου. καὶ τοσοῦτον τοίνυν δέον τοὺς πα-

que illi demonstres, tamen propter consuetudinem non am-
 plius timet, sed veluti unam speciem intuetur et illam cui
 insuevit et hanc quae nunc primum apparet. Ad eundem
 modum nec homines timet propter consuetudinem, sed
 hos quoque velut unam speciem videt. Verum si agafonem
 inspexit, non solum ut hominem, sed etiam ut hunc homi-
 nem agnoscit, et saepe micat auribus et caudam quatit et
 rudit et lascivit, quum eum aspexit, utique indicans se fa-
 miliarem agnoscere. Hunc itaque tum ut hominem tum ut
 familiarem noscit, eum autem quem primum jam videt ut
 hominem similiter, ut familiarem non similiter. Quare non
 nos modo, verum afini quoque jam aliud ut numero idem
 tum vident tum etiam dignoscunt ac meminerunt, aliud ut
 specie. At Dionem agafonem, esto enim ita vocetur, ali-
 ter ut hominem, aliter plane ut agafonem suum agnoscunt
 consueti afini, utique communem ejus cum aliis hominibus
 speciem ut hominis capientes, privatam vero ac secretam,
 ut Dionis tantum. Ergo tantum abest ut veteres philoso-

Ed. Chart. X. [46.]

Ed. Bas. IV. (56.)

λαιοὺς φιλοσόφους ἐπαινεῖν, ὡς μέγα τι καὶ σοφὸν ἐξευρόν-
 τας, ὅτι τὸ ταῦτόν καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ οὐχ ἐν
 οὐ μόνον κατ' ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος χρὴ νοεῖν, ὥστε
 καὶ τοῖς ὄνοις φημὶ τοῦτο ὑπάρχειν φύσει. πρόκειται μὲν
 οὖν ὑπὸ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων, ὡς οὐ μόνον ἀριθμῷ καὶ
 εἶδει λέγεται τι ταῦτόν, ἀλλὰ καὶ τῷ γένει. οὐ μὴν ἤδη γέ-
 πω τοῦδε χρήζω πρὸς τὰ παρόντα· μόνον γὰρ ἀρκεῖ μοι τὸ
 δεῖξαι τῶν ὄνων ὑπάρχοντας ἀναισθητοτέρους ὅσοι μὴ
 συγχωροῦσιν ἕτερον μὲν τι τῷ εἶδει τὸ ἐν, ἕτερον δ' ἀριθμῷ
 λέγεσθαι, καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς ἑνα μὲν τὸν φρενιτικὸν εἶναι
 λέγοντας καὶ ἑνα τὸν ἐμπειρικὸν, ἑνα δὲ τὸν ἄνθρωπον εἶναι
 μὴ συγχωροῦντας, ἢ μὴ γινώσκοντας ὡς εἶδει μὲν ἐν ὁ ἄν-
 θρωπος, ἀριθμῷ δ' οὐχ ἐν. οὐδ' ὁ Σωκράτης μὲν ἐν καὶ τὸ
 εἶδος καὶ τὸν ἀριθμὸν, ὁ φρενιτικὸς δὲ τὸ μὲν εἶδος εἷς, οὐχ
 εἷς δὲ ἐστὶ τὸ πλῆθος. οὐ γὰρ ἐνδέχεται Δίωνα καὶ Σωκράτην
 καὶ Θεῶνα καὶ Κορίσκον ἅμα παντας, εἰ τύχοι, φρενιτίζον-
 τας ἑνα τῷ πλήθει τοὺς τέσσαρας ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ μὲν
 εἶδος ἑνα, τὸ πλῆθος δ' οὐχ ἑνα. παραλογώτερον δέ τι τῶν

phos laudem tanquam amplum aliquid magnaeque subtili-
 tatis invenerint, quod idem ac diversum, unum ac non
 unum, non solum numero, sed etiam specie fit cogitandum,
 ut etiam ipsis afinis hoc inesse natura dicam. Sane adji-
 ciunt veteres philosophi non tantum numero ac specie ali-
 quid idem dici, verum etiam genere. Verum id jam ad
 rem propositam non desidero; mihi enim unicum illud satis-
 facit, quod ipsis afinis stupidiores ostendi qui non conce-
 dunt aliud specie unum, aliud numero dici, magisque his
 etiam qui unum esse phreniticum et unum empiricum di-
 cunt, unum tamen esse hominem non concedunt, aut qui
 non intelligunt specie quidem unum esse hominem, numero
 non unum, nec Socratem unum esse tum specie tum nu-
 mero, phreniticum autem specie esse unum, multitudine
 non unum, quum fieri non possit ut Dion, Socrates, Theon
 et Coriscus pariter, si ita fors tulit, phrenitide laboran-
 tes, quum quatuor sint, unus multitudine sint, sed specie
 unus, multitudine non unus. Absurdus autem multo est

Ed. Chart. X. [46. 47.]

Ed. Bas. IV. (56.)

ἐμπειρικῶν ἰατρῶν ἐστίν, ὅτι καὶ τὸν ἐμπειρικὸν ἓνα λέγου-
σιν, εἴτ' ἐρωτηθέντες πῶς ἓνα φασὶ τὸν ζῶντα τῷ τεθνεῶτι,
καὶ τὸν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τῷ καὶ Αἴγυπτον, ἀποκρίνονται
πρὸς τοῦτο θαυμαστὴν ἀπόκρισιν. ἥ γάρ φασιν ἐμπειρικός
ἐστι, ταύτῃ καὶ εἷς. τοῦτο γὰρ δὴ τῆς ἐσχάτης ἀναισθησίας
ἐστίν, εἰ προστιθέντες τὸ ἥ καὶ τὸ ταύτῃ, μηδ' ὧν αὐτοὶ
φθέγγονται συνίασιν. εἰ γὰρ δὴ ταύτῃ γε Σεραπίων καὶ Μη-
νόδοτος εἷς ἐστὼν ἢ ἐμπειρικοί, κατ' ἄλλα δήπουθεν οὐχ εἷς
ἔσονται. ὥστ' εἴ γε παντοίως εἷς ἦν, ἐκ περιττοῦ καὶ μάτην
ἂν, οἶμαι, προσέκειτο τὸ ἥ καὶ τὸ ταύτῃ, παρὸν ἀπλῶς
εἰπεῖν ὡς εἷς ἐστι Σεραπίων καὶ Μηνόδοτος. [47] οὕτως
οὖν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ μόνου Μηνόδοτου τὸν λόγον ποιούμενος,
οὐκ ἂν προσθήκης δευθείης, ἀλλ' ἀπλῶς ἂν εἴποις, εἷς ἐστι
Μηνόδοτος. εἰ τοίνυν Μηνόδοτος μὲν εἷς ἀπλῶς, Μηνόδο-
τος δὲ καὶ Σεραπίων οὐχ ἀπλῶς εἷς, ἀλλ' ἢ ἐμπειρικοί,
πάντως δήπουθεν αὐτοῖς ἐστὶν ἕτερόν τι κατ' ἃ δύο εἰσὶ
καὶ οὐχ εἷς ἀμφότεροι, καὶ γίνεται τοῦτο ἐκείνο τὸ πρὸς τῶν

quod empirici dicunt, quum unum esse empiricum dicunt,
deinde rogati quomodo unum dicant eum qui vivit cum eo
qui mortuus est et eum qui est in Graecia cum eo qui est
in Aegypto, mirificum reponsum afferunt. Quatenus, in-
quiunt, empiricus est, eatenus etiam unus est. Hoc enim
extremae stupiditatis est, si adjectis illis, quatenus et eate-
nus, ne quae ipsimet loquuntur intelligunt. Si enim eate-
nus Serapion et Menodotus unus sunt, qua empirici sunt,
profecto in aliis unus non erunt, quando si omnifariam unus
essent, supervacue, arbitròr, ac frustra addita essent illa,
quatenus et eatenus, cum promptum esset simpliciter dicere
unum esse Serapionem et Menodotum: ita nimirum ut si
de ipso tantum Menodoto loquens, adjectione non egeres,
sed absoluto sermone diceres, Menodotus est unus. Ergo
si unus absoluto sermone est Menodotus, Serapion autem et
Menodotus non absoluto sermone unus, sed quatenus empiri-
ci, omnino profecto ipsis alia quaequam inerunt quibus
duo sunt et non unus ambo, Efficiturque hoc illud quod

Ed. Chart. X. [47.]

Ed. Bas. IV. (56.)

παλαιῶν φιλοσόφων εἰρημένον, ἕτερον μὲν ἀριθμῷ καὶ ταύ-
 τὸν καὶ ἓν, ἕτερον δὲ τῷ εἶδει, καὶ μηδὲν εἶναι θαυμαστὸν,
 εἰ Μηνόδοτος Σεραπίωνι κατὰ τι μὲν ὁ αὐτός ἐστι καὶ εἷς,
 κατὰ τι δὲ οὐχ ὁ αὐτός οὐδ' εἷς. ἥ μὲν γὰρ ἐμπειρικός ὁ
 αὐτός, ἥ δ' ὁ μὲν σιμός, ὁ δὲ γρυπός, ἥ μέλας, ἥ λευκός,
 ἥ μέγας, ἥ μικρός, οὐχ ὁ αὐτός. ἄρ' οὖν οὕτως ἐστὶν ἐκάτε-
 ρος αὐτῶν ἄνθρωπος, ὥσπερ ἡ γρυπός ἢ σιμός, ἡ οὕτως ὡς
 ἐμπειρικός; ἡ καὶ πᾶς τοῦτό γε νοήσκειν, ὡς ἡ μὲν ἄνθρω-
 πος εἷς ἐστίν, ἡ δ' ὁ μὲν σιμός, ὁ δὲ γρυπός, οὐχ εἷς. ἄρ'
 οὖν οὐκ ἐσχάτης ἀναισθησίας, ἡ φιλονεικίας, ἡ οὐκ-οἶδ' ὅ
 τί ποτε καὶ προσειπεῖν ἄξιον, ἓνα μὲν ὁμολογεῖν εἶναι τὸν
 φρενιτικὸν ἡ φρενιτικός, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ληθαργικὸν τε
 καὶ πλευριτικὸν, οὐδένα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἡ ἄνθρωπος· καὶ
 τὸν μὲν ἐμπειρικὸν ἓνα λέγειν ἡ ἐμπειρικός, οὐχ ἓνα δὲ τὸν
 ἵππον ἡ ἵππος, ἐνὸν ἀκοῦσαι λέγοντος Ἀριστοτέλους τε καὶ
 Θεοφράστου δύνασθαι τι τῷ μὲν εἶδει ταῦτὸν ὑπάρχειν
 ἕτερον ἑτέρῳ, τῷ δ' ἀριθμῷ μὴ ταῦτὸν, ἔτι δὲ τούτων ἔμ-
 προσθεῖν αὐτοῦ τοῦ κακείνοιο ὑφηγησαμένου τὴν τοιαύτην

antiqui philosophi dixerunt, aliud numero et idem et
 unum esse, aliud specie, nec esse mirum, si Menodotus
 Serapioni in aliquo idem sit atque unus, in aliquo non
 idem neque unus; quatenus enim empiricus idem, qua-
 tenus autem hic resimus, ille naso adunco aut candidus, aut
 niger, aut magnus, aut parvus, non idem. Numquid igitur
 sic est uterque eorum homo ut vel naso est adunco, vel
 resimus, an sic ut empiricus est? An hoc quoque puer intel-
 ligat, quod qua homo unus sunt, qua hic resimus, ille gry-
 pus, non unus? Num igitur extremæ stupiditatis est, aut
 pertinaciæ, aut nescio quo nominē merito appellem, fateri
 unum esse phreniticum qua phreniticus, simili modo lethar-
 gicum et pleuriticum, hominem vero qua homo est, non
 unum? Praeterea empiricum unum dicere qua est empiri-
 cus, equum vero ut equus est, non unum? quum audire
 liceat Aristotelem et Theophrastum affirmantes specie qui-
 dem posse alterum alteri idem esse, numero vero non idem,
 atque etiam ante hos illum, qui ipsos huiusmodi significato-

Ed. Chart. X. [47.]

Ed. Bas. IV. (56.)

διαστολήν τῶν σημαινόμενων ἐπακοῦσαι λέγοντος, ὥς οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν ἐν εἶναι τὰ πολλὰ καὶ τὰ πολλὰ ἐν. οὕτω γὰρ σαφῶς ἅπαντα τοῦτον τὸν λόγον ὁ Πλάτων διήλθεν ἐν ἀρχῇ τοῦ Φιλήβου, ὥστ' ἐγὼ μὲν καὶ τοῖς ἀναισθήτοις αὐτὸν εἶναι νομίζω σαφῇ. γνωρίζουσι γοῦν οἱ ὄνοι καὶ ἄνθρωπον καὶ κάμηλον καὶ βοῦν, καὶ τόνδ' εἰ τινα τὸν ἄνθρωπον καὶ τήνδ' εἰ τινα τὴν κάμηλον, καὶ τόνδ' εἰ τινα τὸν βοῦν. οὕτω δὲ καὶ ὁδὸν οὐ μόνον ἀπλῶς ὡς ὁδὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς τήνδ' εἰ τινα γνωρίζουσιν. ἐπιστησον γοῦν ὄνον ἐπ' ἀρχὴν ὁδοῦ μὴ γνωρίμου καὶ θέασαι πῶς αὐτὴν βαδίζει τε καὶ διέρχεται πᾶσαν, οὐκ ἐκτρεπόμενος ἐκατέρωσε, πλήν εἰ μὴ τύχοι πον σχιζομένη, δῆλον ποιῶν ὡς αὐτὸ τὸ εἶδος ὃ τί ποτ' ἐστὶν ὁδοῦ μέμνηται καὶ γινώσκει σαφῶς. βαδίζει γοῦν τὴν τετριμμένην· καθ' ὅσον δὲ ἀγνοεῖ σφάλλεται· οὐ γὰρ δὴ τὴν γε ἄτομον καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ μεμνημένος ἀπ' ἐκείνης ἣν οὐκ οἶδε βαδίζειν δύναται. δῆλον δ' ὅτι τὴν ὁδὸν ταύτην, ἣν νῦν βαδίζει πρῶτον, ἥ μὲν ὁδὸς ὡς εἶδει γινώσκων βαδίζει, καθ' ὅσον δὲ ἀριθμῷ μία, κατὰ τοσοῦτον ἀγνοεῖ τῷ τε μηδαμῶς

rum distinctionem docuit, audire dicentem nihil esse miri unum esse multa et multa unum. Nam adeo dilucide omnem hanc disceptationem Plato in principio Philebi absolvit, ut mihi vel ipsis stupidis videatur esse evidens. Asini namque norunt tum hominem tum camelum tum bovem, praeterea huncce hominem quendam, huncce camelum, huncce bovem: eodem modo viam norunt non tantum absolute ut viam, sed etiam ut hanc aliquam viam. Nam in ingressu viae quam non novit, asinum statue attendeque, ut illam perambulet. ac totam peragat in neutram partem declinans, nisi sicubi in diversa scinditur, utique declarans se speciem ipsam viae meminisse et clare agnoscere, quippe inambulat eam quae trita est, quatenus autem ignorat, fallitur, neque enim ex recordatione ejus quae insectilis unaque numero est, hanc quam non novit peragere potest. Manifestum vero est eum hanc viam qua nunc primum insistit, quatenus via est, ut specie noscentem inambulare, quatenus vero numero una est, eatenus ignorare propterea quod et

Ed. Chart. X. [47. 48.]

Ed. Bas. IV. (56.)

πρὸς τὰς ἀτρίπτους ἐκτρέπεσθαι καὶ τῷ καθ' ὃ σχίζεται μὴ γινώσκειν ὁποίαν ἰτέον· ὅπερ ἡπίστατο ἂν ἀκριβῶς, εἰ δευτέρον αὐτὴν ἢ τρίτον ἔτυχε νῦν βαδίζων. ἐπειδὴ γὰρ ἕτερον μὲν οἶδεν, ἕτερον δ' ἀγνοεῖ, καθ' ὅσον τὸ μὲν κοινὸν εἶδος ὁδοῦ γινώσκει, τὸ δ' ἴδιον ταύτης ἢ τινος ἀγνοεῖ, καθ' ὅσον μὲν οἶδεν οὐ σφάλλεται, βαδίζει γοῦν τὴν τετριμμένην, καθ' ὅσον δ' ἀγνοεῖ σφάλλεται πολλάκις ἐν ταῖς τριόδοις, οὐκ εἰδὼς ὁποίαν ἔλθεται. διττὰς οὖν ἔχουσι γνώσεις καὶ οἱ ὄντοι· τῶν μὲν κοινῶν εἰδῶν ἑτέρας, τῶν δ' ἰδίων ἄλλας. λοιπὸν εἴτε ἐν εἶδος ἐκεῖνο ἐθέλοις καλέσαι τὸ κοινὸν, εἴτε γένος, εἴτε κοινότητα, φυλάττων αὐτοῦ τὴν ἔννοιαν, ἣν ἐγὼ νῦν ἐξηγοῦμαι, περὶ μὲν ὀνομάτων ἀμφισβητήσεις, οὐ μὴν μεταθεῖναι γε δυνήσῃ τὸ πρᾶγμα. καίτοι πρὸς μὲν τὴν τῶν ὀνομάτων θέσιν ἴσως ἕτερος ἀμφισβητήσει παραπλησίως [48] σοι, τῆς περὶ τὰ πράγματα θεωρίας ἀγύμναστος. οὐ μὴν ἡμεῖς γε ἀμφισβητήσομεν, ἀλλ' ἐκείνου μόνον ἀξιωσομέν σε μεμνησθαι τοῦ παρὰ Πλάτωνος λεγομένου· ἐν γὰρ δὴ τὰ πολλὰ εἶναι.

nusquam ad non tritam divertat, et qua in duas scinditur, nesciat utra sit eundum. Quod tamen omnino non ignoraret, si secundo aut tertio nunc per hanc ingrederetur; nam quoniam alterum novit, alterum non novit, propterea videlicet quod communem viae speciem cognoscit, propriam autem hujus vel illius ignorat, utique quatenus novit non fallitur, quippe qui tritae insistit: quatenus ignorat fallitur multoties in triviis, nescius quam eligat. Duplicem ergo cognitionem habent et asini, communium specierum alteram, privatarum alteram. In summa siue unam speciem appellare commune illud velis, siue genus, siue communitatem, si illius hanc quam ipse nunc interpretor notionem custodias, de nominibus contendes, rem tamen non mutare poteris. Et de nominum quidem impositione alius fortasse quispiam tecum contendet, utique qui aequè in rerum comtemplatione ut tu parum est exercitatus. Caeterum nos saltem non contendemus; illud potius te monebimus meminisse quod Plato ait: *Multa enim unum esse*

Ed. Chart. X. [48.]

Ed. Bas. IV. (56. 57.)

καὶ τὸ ἐν πολλὰ, θαυμαστῶς λεχθὲν, καὶ οὐ ῥάδιον ἀμφισβη-
 τῆσαι τῷ τούτων ὁποτερονοῦν τιθεμένῳ· εἰ γὰρ δὴ τοῦτο
 διασώζοις, οὐκ ἐθ' (57) ἔξεις ἐρίζειν, ὥσπερ νῦν ἐρίζεις τὰ
 μὲν ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, τὰ δ' ὑπὸ τῆς φιλονεικίας ἀγόμενος.
 ἀλλ' εἴτε τις ἓνα λέγοι τὸν φρενιτικόν, ἓνα συγχωρήσεις ὑπάρ-
 χειν· εἴτε πολλοὺς, καὶ οὕτω συγχωρήσεις· ὡσαύτως δὲ καὶ
 τὸν ἐμπειρικόν τε καὶ δογματικόν καὶ τὸν μεθοδικόν· οὕτω δὲ
 τὸν ἱατρὸν ἓνα τε καὶ πολλοὺς φήσεις· ἓνα μὲν ἢ ἱατρὸν,
 οὐχ ἓνα δὲ τῷ κατὰ μέρος πλήθει. σὺ γὰρ δὴ ἐπὶ μὲν τοῦ
 ἐμπειρικοῦ τὸ ἢ προσθήσεις, ἀφαιρήσεις δὲ ἐπὶ τοῦ ἱατροῦ,
 οὐδὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ἱατροῦ προσθήσεις, ἀφαιρήσεις δὲ ἐπ' ἄν-
 θρώπου, οὐδὲ τὸν φρενιτικόν μὲν ἓνα φήσεις ἢ φρενιτικὸς,
 τὸν νοσοῦντα δ' οὐχ ἓνα. καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἢ νοσῶν εἰς
 ἔστιν. ἐπιλαθοῦ τοίνυν ἤδη ποτὲ τῶν λήρων ἐκείνων, οὓς ἐν
 ἄλλοις βιβλίοις ἐρίζων λέγεις, ἀξίων δειχθῆναί σοι τὸν ἄνθρωπον.
 αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν μόνον ἄνευ τῶν κατὰ μέρος, ὥσπερ αὐτὸς
 δεῖξαι δυνάμενος τὸν ἐμπειρικόν ἄνευ Μηνოდότου καὶ Σεραπίων-
 νος καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ μέρος, ἢ νῆ Δία τὸν φρενιτικόν

et unum multa. Mirificum fane dictum! Nec facile est
 contendere cum eo qui horum utrumlibet statuatur; etenim si
 hoc observes, non erit quod contendas, ut nunc contendis,
 partim ignorantia, partim adductus pertinacia. Sed si
 quis unum esse phreniticum dicat, unum esse consenties,
 siue multos, ita quoque consenties. Simili modo et empiri-
 cum et dogmaticum et methodicum, ita vero et medicum
 unum esse ac multos dices, unum quidem qua medicum, non
 unum vero particulari multitudine. Non enim de empirico
loquens illud, quatenus, adhibebis, de medico *loquens* id
 tolles; neque rursus de medico *loquens* adjicies, de ho-
 mine *loquens* auferes. Nec phreniticum unum esse dices
 qua phreniticus, aegrotantem vero non unum, siquidem hic
 quoque qua aegrotans est unus est. Dedisce igitur tandem
 nugas illas, quibus in aliis libris captiose utens cenles
 ostendi tibi ipsum hominem solum et seorsum a particu-
 laribus hominibus, tanquam ipse ostendere possis empiri-
 cum citra Menodotum et Serapionem et alios particulares.

Ed. Chart. X. [48.]

Ed. Bas. IV. (57.)

ἀνευ τῶν κατὰ μέρος φρενιτικῶν. ἐν τίνι τοίνυν τὸ σφάλμα καὶ πόθεν ἢ ἐκτροπὴ τοῦ καὶ τῶν ὄντων αὐτοὺς γίνεσθαι μωροτέρους; ἔξ ὧν περ καὶ ἄλλα μυρία σφάλλονται. μεταβῆνατι γὰρ ἐπὶ τὰς οὐσίας τῶν πραγμάτων ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν ἐπιχειροῦντες, εἰδ' ὡς ἀγύμναστοι τῆς λογικῆς θεωρίας σφάλλονται; συνανατρέποντες τῇ περὶ τούτων ἀπορίᾳ καὶ τὰς ἐννοίας. ἐκδέχεται γὰρ αὐτοὺς ἐνταῦθα τὸ περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν ζήτημα σφῆλαι δυνάμενον, οὐ μόνον ἀγυμνάστους ἀνθρώπους ἐν ταῖς λογικαῖς μεθόδοις, ἀλλὰ καὶ τῶν γεγυμνασμένων τινάς, ἐὰν μὴ προσέχωσιν ἀκριβῶς τὸν νοῦν. ἀλλ' οὐ χρὴ διότι περὶ τῆς οὐσίας ἀποροῦσι τῶν πραγμάτων, ἀφίστασθαι τῶν ἐναργῶν ἐννοιῶν· οὐδ' ἡγεῖσθαι σοφὸν ἐξευρημέναι τι τοὺς μὲν ἐμπειρικούς, ἐὰν ἐν εἴπωσιν, ἀνευ τοῦ προσθεῖναι κατὰ ποῖον σημαίνόμενον ἐν ἔστι, τοὺς δὲ μεθοδικούς, ἐὰν ἀντὶ γένους, ἢ εἶδους, ἢ κοινοῦ κοινότητα λέγῳσιν. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἄμεινον ἐδόκει σαφῶς τῆς ἐννοίας ἡδη διωρισμένης, ὡς ἡ μὲν φρενιτικοί, ταύτῃ πάντες εἰς· ἡ δ' ὁ μὲν νέος, ὁ δὲ γέρων, ἡ ἰσχνός, ἡ πᾶχὺς, ἡ ἀνῆρ, ἡ γυνή,

empiricos, aut etiam phreniticum seorsum a particularibus phreniticis. Ubi igitur est error undeque haec mutatio, ut afinis adeo ipsis sint stolidiores? nempe unde in aliis quoque infinitis falluntur. Quippe ubi a notionibus ad rerum substantias transire tentant, deinde per logicae contemplationis imperitiam falluntur, utique subvertentes cum rerum addubitatione etiam ipsas notiones. Siquidem excipit eos hic quaestio de generibus et speciebus, quae non modo homines qui in logicis methodis non sunt exercitati, sed etiam, nisi acriter intendunt, aliquos ex iis qui sunt exercitati potest fallere. Caeterum non oportet propterea quod de rerum substantia dubitant, a manifestis recedere notionibus, nec putare consultum aliquid invenisse utrosvis, vel empiricos, si unum dicant non adjecto quo significato unum sit, vel methodicos, si pro genere vel specie vel communi communitatem usurpent. Mihi enim melius visum est notione ipsa clare jam definita, nempe qua phrenitici sunt, hac esse omnes unum: qua vero hic juvenis, ille senex, aut

Ed. Chart. X. [48. 49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

ταύτη πολλοί, χρῆσασθαι λοιπὸν ἐρμηνεία παλαιᾷ καὶ συ-
κινδυνεύσαι κατὰ τὴν λέξιν Ἀριστοτέλει καὶ Θεοφράστῳ καὶ
Πλάτῳ. πάντα τὰ τοιαῦτα τῷ μὲν εἶδει λέγουσιν ἐν ὑπάρ-
χειν, τῷ πλήθει δ' οὐχ ἔν· οὐ φρενιτικὸν μόνον, ἢ ληθαρ-
γικὸν, ἢ ἐμπειρικὸν, ἀλλὰ καὶ δογματικὸν καὶ μεθοδικὸν καὶ
ἄνθρωπον καὶ ἵππον καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ τῶν ἄλλων
ἕκαστον. εἰ δ' ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ἔλθοις, ὅσον τήνδε τὴν
γυναῖκα τὴν δειχθῆναι δυναμένην, ταύτην οὐκ ἐγχωρεῖ τῷ
μὲν εἶδει λέγειν ἐν, τῷ πλήθει δὲ πολλὰ, κατ' ἄμφω γὰρ ἐν
ἐστὶν ἢ δειχθῆναι δυναμένη γυνή, καὶ τῷ εἶδει καὶ τῷ πλήθει,
ὅπερ δὴ καὶ τῷ ἀριθμῷ καλοῦμεν. οἱ δὲ γε οὐχ οὕτως ποιοῦ-
σιν, ἀλλ' οἱ μὲν κοινότητας ὀνομάζουσιν, ὥσπερ οὐ μᾶλλον
ἀπορηθῆναι δυναμένης εἰδῶν καὶ γενῶν, οἱ δ' ἢ μὲν τόδε
τι λέγουσιν, ὑπάρχειν ἐν· ἢ δ' οὐχ ἔν, οὐκέτι λέγουσιν ἐν
ὑπάρχειν. ἐχρῆν γὰρ δήπου καὶ τούτους ὥσπερ δὴ [49] ποτε
ὁ τε Μηνόδοτος καὶ Σεραπίων καὶ Θεοδᾶς καὶ Γλαυκίας,
'Απολλώνιός τε καὶ Καλλικλῆς καὶ Διόδωρος καὶ Ἡρακλεί-

gracilis, aut obesus, aut vir, mulier, hac multos, veteri
elocutione de caetero uti, ac cum Aristotele, Theophrasto et
Platone loquendo periclitari, qui omnia id genus specie
esse unum dicunt, multitudine vero non unum, non phreni-
ticum modo aut lethargicum aut empiricum, sed etiam do-
gmaticum et methodicum et hominem et equum et virum et
mulierem et reliquorum singula. Quod si ad particularia
descenderis, veluti hanc mulierem quae indicari digito po-
test, hanc sane non possis specie quidem unam dicere, mul-
titudine vero multas. Quippe haec mulier quae indicari
digito potest una est utroque modo, et specie et multitudine,
quod etiam aliter numero dicere solemus. Hi vero ita non
faciunt, sed alii communitates nominant, ceu vero non ma-
gis dubitari de iis quam generibus et speciebus possit. Alii
quatenus hoc quippiam est unum esse dicunt, quatenus au-
tem non unum, nequaquam explicant. Etenim par erat
hos quoque, quemadmodum ostendunt, quod Menodotus et
Serapio et Theodas, Glaucias et Apollonius et Callicles et

Ed. Chart. X. [49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

δης καὶ Λύκος, εἰς ἅπαντες ὑπάρχουσιν ἢ ἐμπειρικοὶ, οὕτω
 πάλιν ἢ οὐχ εἰς ἅπαντες, ἀλλὰ πάμπολλοὶ τινές εἰσιν, ἐξηγή-
 σασθαι· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ταῦτ' ἐξηγεῖσθαι πάντως ἂν που
 κατενόησαν ὡς ἐν καὶ πολλὰ καὶ ταῦτόν εἶναι τε λέγεσθαι
 δυνατόν ἐστι. Μηνόδοτος οὖν καὶ Σεραπίων ἢ μὲν ἐμπει-
 ρικοὶ εἰς, καὶ νῆ Δία γε ἢ ἱατροὶ καὶ ἢ ἄνθρωποι. τί δὲ ἢ
 ζῶα, καλὸν ἐρέσθαι τοὺς ἐμπειρικοὺς, ἅρα γε κατὰ ταῦτα
 Μηνόδοτος καὶ Σεραπίων εἰς ἐστι; εἰ μὲν γὰρ μὴ φαῖεν, οὐδ'
 ἡμεῖς συγχωρήσομεν ἢ ἐμπειρικοὶ, ταύτῃ γίνεσθαι τοὺς δύο
 ἄνθρώπους ἓνα. συγχωρούντων δὲ καὶ ταύτῃ τοὺς δύο γίνε-
 σθαι ἓνα, καθ' ὅσον ἄμφω ζῶα, εὐθύς μὲν ὑπομνήσομεν,
 ὡς ὀρθῶς ἅρα πρὸς τῶν παλαιῶν φιλοσόφων ἐλέγετο τὸ
 μὲν ἀριθμῷ, τὸ δὲ εἶδει, τὸ δὲ γένει ταῦτόν τε καὶ ἐν ὑπάρ-
 χειν. ἐξῆς δὲ πάλιν ἐρησόμεθα, φρενιτικὸς Μηνόδοτος, φρε-
 νιτικὸς Σεραπίων, πότερον ὁ αὐτός ἐστιν ἢ ἕτερος; ἀποκρι-
 νομένων δὲ ταύτῃ φρενιτικὸν εἶναι καὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν
 ἀμφοτέρους ἢ φρενιτικοὶ, πάλιν ἐρησόμεθα, τί δὲ καθὸ νο-

Diodorus et Heraclides et Lycus, unus omnes sunt qua em-
 pirici, ita rursus quemadmodum non unus omnes, sed multi
 sunt exponere. Siquidem in his exponendis alicubi plane de-
 prehendiissent idem, tum unum, tum multa non modo esse,
 sed etiam dici posse. Menodotus namque et Serapio qua
 empirici sunt unus sunt, imo et qua medici et qua homines.
 Quid vero qua animalia? Nam id quaeri ab his operae pre-
 tium est. Num hactenus quoque Menodotus et Serapio unus
 sunt? Nam si id negent, nec nos concedemus, quatenus em-
 pirici sunt, eatenus duos homines esse unum. Sin conce-
 dant hac quoque duos esse unum, quatenus ambo sunt ani-
 malia, protinus illud subiciemus, recte igitur ab antiquis
 philosophis dictum est aliud numero, aliud specie, aliud
 genere esse, quod tum idem tum unum est. Dehinc rursus
 interrogabimus, phreniticus Menodotus, phreniticus Sera-
 pio, idemne est an diversus? Si respondeant eatenus unum
 phreniticum esse, unumque et eundem ambo qua phrenitici,
 rursus perconctabimur, quid autem qua aegrotantes? num

Ed. Chart. X. [49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

σοῦντες οὐ καὶ ταύτῃ εἰς ἄμφω ἔστόν; εἰ μὲν οὖν μὴ φαῖεν, οὐδ' ἡμεῖς συγχωρήσομεν ἢ φρενιτικοί. συγχωρησάντων δὲ ἔρησόμεθα τί δηλονότι πρᾶγμα μίαν ιδέαν ἔχον, ἐφ' οὗ τοῦτο τὸ ὄνομα φέρουσιν ἅπαντες ἄνθρωποι, νόσον. οὐ γὰρ δὴ φρενίτις μὲν τι γενήσεται πρᾶγμα μίαν ιδέαν ἔχον καὶ ταύτῃ ποιοῦν ἅπαντας ἕνα τοὺς δεξαμένους αὐτὸ, νόσος δ' οὐχ ὡσαύτως ἕνα ποιήσει πάντας οἷς ἂν ἐγγένηται. ἀλλ' οὐκ ἔστι φησὶν, οὐδὲν οὕτως ἀφωρισμένον εἶδος ἢ ζῶον ἢ νοσήματος ὡς ἀνθρώπου καὶ φρενιτιδος. τί φῆς ὦ οὗτος; ἄρα γε οὐδὲν αἰ φωναὶ δοκοῦσί σοι σημαίνειν, ἢ τε ζῶον καὶ ἢ νόσος, ἀλλ' ὁμοίως ἐκφωνεῖσθαι τῷ βλίτῳ καὶ σκινδαψός; ἢ σημαίνουνσι μὲν, οὐδὲν δ' ὑπόκειται πρᾶγμα ταῖς φωναῖς, ὡς ἐν τῷ Σκύλλα καὶ Κένταυρος; ἢ καὶ σημαίνουνσι καὶ τὸ σημαίνον ἐν ὑπάρχει; εἰ μὲν γὰρ οὐδὲν ἔστι πρᾶγμα τὸ δηλούμενον ὑπὸ τῆς ζῶον ἢ τῆς νοσήμα φωνῆς, οὐκ ὀρθῶς λέγεις τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον ἢ τὴν φρενίτιν νόσον. εἰ δ' ἔστι καὶ λέγεις ἀληθῶς, τουτὶ μὲν τὸ προσερχόμενον ζῶον εἶναι, ἢ τὴν φρενίτιν νόσον, τοῦτον δ' εἰ τύχοι τὸν κατακείμενον

hac quoque ambo unus sunt? Si negent, neque nos illis concedemus qua phrenitici. Sin annuant, utique rem aliquam ponemus, cujus una sit species de qua omnes homines morbi nomen enunciant. Non enim phrenitis res aliqua fuerit, cui una sit idea atque eatenus omnes qui ea sunt affecti, unum efficiens, morbus autem similiter unum non faciet omnes quos occupaverit. At nulla est, inquit, ita distincta species aut animalis aut morbi sicut hominis et phrenitidis. Quid ais improbe? An nihil tibi significare videntur hae voces, animal et morbus, sed similiter efferri ut bityri et scindapsus? An significant quidem, verum nulla res substat quae vocibus respondeat, veluti in Seylla et Centaurus? an etiam significant atque id quod significatur unum est? Quippe si nulla sit res quae his vocibus, animal et morbus, indicetur, non recte dicis hominem esse animal, aut phrenitim morbum. Sin est res aliqua et vere dicis, tum hunc qui advenit, animal esse, tum huncce qui decumbit phrenitide laborare, est utique omnino aliquid eorum

Ed. Chart. X. [49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

ἄνθρωπον νοσεῖν, ἔστι τι πάντως τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, ἐφ' οὗ φέρεις ἕκαστον τῶν ὀνομάτων. ἀλλ' οὐ γεγύμνασαι νοεῖν αὐτὰ, καίτοι γε ἐκ τῶν πρώτων εἰσαγωγῶν ὄντα τῆς λογικῆς θεωρίας. τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ ἀληθές; οὐ δῆπου γὰρ ἐξ ὧν ἂν σὺ μὴ συνίης, ἐκ τούτων χρὴ κρίνεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐξ ὧν ὅν καὶ συνετός τις ὧν φύσει καὶ μαθὼν καὶ ἀσκήσας καὶ μὴ φιλονεικῶν καὶ τιμῶν τὰ ληθές, ὧν οὐδὲν ὑπάρχει σοι· καίτοι μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ' εἴ τι προσδεῖται τινος φύσει συνετοῦ τὰ γε τοιαῦτα. τίς γὰρ οἷκ οἶδεν ὥς οὐ ταῦτόν σημαίνει Σωκράτης καὶ σιμὸς, ἀλλὰ τὸ μὲν Σωκράτης ὅλης τῆς ὑποκειμένης οὐσίας ἐστὶν ὄνομα, τῶν δ' ἄλλων ὀνομάτων οὐδὲν κατὰ τῆς τοῦ σώματος οὐσίας ἀπάσης λέγεται; οὔτε γὰρ ὁ σιμὸς οὐδ' ὁ προγαστρωρ οὐδ' ὁ φαλακρὸς, ἀλλὰ τὸ μὲν τοῦ σχήματος τῆς ῥινός ἐστιν ὄνομα, τὸ δὲ τῆς ἐνδείας τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν, τὸ δὲ τοῦ μεγέθους τῆς γαστρός. καὶ ταῦτα μὲν ἐστὶ τὰ κατὰ μόρια. λευκὸν δ' εἰ φήσαιμεν ἢ μέλανα Σωκράτην, κατὰ πάντων, οἶμαι, τῶν μορίων τοῦ σώματος ἐπιφέρομεν τὰς προση-

quae ipsis insunt, de quo vocem utramque enuncias. Verum ad haec intelligenda parum es exercitatus; tametsi ea ex primis sint quae in logicis institutionibus tradantur. Caeterum quid hoc ad ipsam veritatem? Non enim profecto ex iis quae tu non intelligis iudicanda veritas est, sed ex iis quae quispiam intelligit, qui et natura prudens sit et ea didicerit ac exercuerit, nec idem contentiosus sit, sed veritatem amet, quorum nullum in te est, quamquam medius fidius haud scio an ista natura prudentem desiderent. Quis enim nescit non idem significare Socratem ac resimum, sed Socratem totius esse subjectae substantiae nomen, reliquorum autem nominum nullum de tota corporis substantia dici? non enim simum, non ventrosum, non calvum, sed horum aliud figurae nasi esse nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis esse ventris. Atque haec sunt quae respectu partium dicuntur. At si candidum aut nigrum Socratem dicam, de omnibus, arbitror, corporis partibus nomina pronuncio, caeterum non totam substantiam,

Ed. Chart. X. [49. 50.]

Ed. Bas. IV. (57. 58.)

γορίας, οὐ μὴν τὴν οὐσίαν γε ἅπασαν, ἀλλ' ἐν τι τῶν συμβεβη-
 κότων αὐτῇ δηλοῦμεν, τὸ χροῶμα, καὶ μέντοι καὶ εἰ παχὺν, ἢ
 λεπτὸν εἵπομεν, ἢ σκληρὸν, ἢ μαλακὸν, ἢ δασύν, ἢ ψιλόν, ἢ τι
 τῶν ἄλλων ἕκαστον ἃ τῷ Σωκράτει συμβέβηκεν, οὐ κατὰ πᾶ-
 [50]σιν οὐδ' οὕτω δηλονότι τῆς οὐσίας ἐπιφέρομεν τὴν προσ-
 ηγορίαν, ἀλλ' ἐν τι τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ δηλοῦμεν.
 οὕτω δὲ καὶ τὸ καθῆσθαι καὶ τὸ περιπατεῖν καὶ τὸ κινεῖσθαι
 καὶ τὸ κοιμᾶσθαι καὶ τὸ ἐργηγορέναι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον
 τῶν τοιούτων ὀνομάτων οὐ κατ' οὐδενός (58) δήπου τῶν
 ὄντων ἐπιφέρομεν, ἀλλὰ τι τῶν ὑπάρχόντων Σωκράτει δη-
 λοῦμεν· ἃ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ἢ ἐνεργείας ἐλέγομεν
 ὑπάρχειν, ἢ πάθηματα τούτων, ἢ τινὰς διαθέσεις. ἄμεινον
 οὖν σε καὶ νῦν ἐτι τούτῳ τῷ τρόπῳ χρησάμενον γυμνάσα-
 σθαι, καθ' ὃ τι καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, οὐκ ἀπὸ
 τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀρξάμενον. ἀρξαι δ'
 ἀπὸ σαντοῦ πρώτον καὶ σκέψαι, πότερον ἀπλοῦν τι πρᾶγμα
 ὑπάρχεις, ἢ σύνθετον, ἄρα γε πούς ὑπάρχεις ἢ ὀφθαλμός ἢ ῥίς
 ἢ κεφαλὴ; δῆλον γὰρ ὅτι τούτων οὐδὲν οὔτε χωρὶς τούτων,
 ἀλλὰ καὶ τούτων τε καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων μορίων, ἐκά-

sed unum ex iis quae illi accidunt, indico, nempe colorem.
 Quin etiam si obesum dicam aut gracilem, durum aut mol-
 lem, hirtum aut glabrum, aut caetera id genus quae So-
 crati accidunt, ne sic quidem de omni ejus substantia appel-
 lationes affero, sed unum aliquid eorum quae ipsi accidunt
 ostendo. Ad eundem modum et sedere ipsum et inambu-
 lare et moveri et dormire et vigilare et singula id genus no-
 mina de nulla profecto substantia dicimus, sed aliquid eo-
 rum quae Socrati insunt his significamus, quae nimirum
 in superioribus rationibus vel actiones esse, vel passiones, vel
 affectus quosdam diximus. Satius ergo fuerit nunc quoque
 sub hac te formula exerceam, quemadmodum etiam in supe-
 rioribus ostendebamus non a nominibus, sed a rebus orsum.
 Incipe vero a te ipso primum aestimaque simplexne res sis,
 an composita, utrumne pes sis an nasus, oculus an caput?
 Constat enim nullum te horum esse, sed nec sine his, verum
 et ex his et ex reliquis partibus universis, quarum fin-

Ed. Chart. X. [50.]

Ed. Bas. IV. (58.)

στον τὴν οἰκίαν ἔχοντος θέσιν, ὅπως ὑπάρχεις συγκείμενος. ὑποκείσθω δὴ σοι τοῦτομα Θεμίσων. ἀλλ' ὅταν γε φῶ Θεμί-
 σωνα χῶλον εἶναι, τὸ μὲν χῶλον ἐπὶ τῆς τῶν ποδῶν φέρω
 διαθέσεως, τὸ δὲ Θεμίσων τοῦ παντός ἦν ὄνομα. καὶ μὲν
 δὴ καὶ σιμὸς καὶ τυφλὸς ἀπὸ μέρους ὁ Θεμίσων ὀνομάζεται·
 πυρρὸς δὲ καὶ παχὺς οὐκ ἀπὸ μέρους, ἀλλ' ἀπὸ διαθέ-
 σεων ἐνυπαρχουσῶν τῷ παντὶ παραπλησίως τῷ περιπατῶν
 καὶ καθήμενος καὶ διαλεγόμενος καὶ ζῶν. ἄρ' οὖν ταῦτα μὲν
 γνωρίζεις ὥς οὐκ ἔστι δηλωτικά τῆς ὅλης οὐσίας τῆς σῆς,
 ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ μορίου τινὸς ὠνόμασται, τὰ δ' ἀπὸ διαθέ-
 σεως μιᾶς· ὅταν δὲ ἀγαθὸν εἴπῃ τίς σε καὶ δίκαιον, οὐκέτι
 γνωρίζεις ὥς καὶ ταῦτα διαθέσεων ἔστιν ὀνόματα τῶν ἐπι-
 γιγνομένων τῇ σῇ ψυχῇ; καὶ μὴν εἴ γε γνωρίσῃς ὥς ἀνάλο-
 γον ἔχει ταῦτα τῷ λευκὸς καὶ τῷ μέλας, ὥς γὰρ ἐκείνα τῶν
 τοῦ σώματος, οὕτω πάντα τῶν τῆς ψυχῆς ἔστι διαθέσεων
 ὀνόματα, γνωρίζεις, οἶμαι, καὶ ὥς ὁ τεχνίτης καὶ ὥς ὁ ἄτεχνος
 ἀπὸ τῶν τῆς ψυχῆς διαθέσεων ὀνομάζονται· καὶ τεχνίτην δ'
 εἰ νοήσῃς ὅθεν ὀνομάζεται, νοήσεις, οἶμαι, καὶ τὸν ἱατρὸν
 ὅθεν ὠνόμασται. τοῦτον δ' εἰ νοήσῃς ὅθεν ὀνομάζεται, οὐκ

gulae debitam habeant posituram, totus es compositus.
 Esto igitur tibi nomen Themiso. At quum Themisona
 claudum esse ajo, eo quod dico claudum pedum affe-
 ctum significo. Themiso vero totius est nomen. Quin etiam
 fimus caecusque a parte dicitur Themiso, rufus vero et cras-
 sus non a parte, sed ab affectibus qui toti insunt, non ali-
 ter quam inambulans, sedens, disputans et vivens. Num
 igitur intelligis non esse haec totius substantiae tuae signa,
 sed alia a parte quapiam esse nominata, alia ab uno affectu?
 Quum vero bonum te justumve quispiam dicit, num etiam
 perspicis haec esse affectuum nomina, qui in animo tuo con-
 sistunt? Atqui si noris quod haec ad proportionem se habent
 cum albo et nigro, quippe sicuti ista corporis, ita illa animi
 affectionum sunt nomina, intelliges, arbitror, et artificem
 et inertem ab animi affectibus esse imposita. Jam si artifex
 unde nomen accepit scias, scies, arbitror, medicus quoque
 unde sit appellatus. At hunc si unde dictus sit cognoris,

Ed. Chart. X. [50.]

Ed. Bas. IV. (58.)

ἂν ἔτι σοι δεῖσῃ πολλῆς πραγματείας ἐξευρεῖν ἐφ' ὅτου ποτὲ τὸ ἐμπειρικός ὄνομα τέτακται. τοῦτο δ' αὐτὸ τί ποτέ ἐστιν ὃ κελύω σε ποιεῖν; οὐδὲν σμικρὸν οὐδὰ μέγα. τὸ γὰρ δια-
 ρεῖν τὰς κατηγορίας ἀρχὴ τῆς λογικῆς ἐστὶ θεωρίας· ἥς ὅτι
 παντελῶς ἀμαθῶς ἔχετε δηλοῦνται δι' ὧν εἰκὴ γλυαρεῖτε. καὶ
 νῦν οὖν σωφρονήσαντες αὐτίς ἄρξασθε τὰ τῷ σώματι συμβε-
 βηκότα κατονομάζειν· οἷον ὅτι λευκός ἐστὶν ὁδε καὶ μέλας,
 ἢ νῆ Δία θερμὸς ἱκανῶς, ὥς μὴ φέρειν ἀλύπως τὴν θερμὴν·
 εἰτα τὴν οὕτω πολλὴν θερμοσίαν ὥς κάμνειν τὸ σῶμα δι'
 αὐτὴν καὶ καλῶς ἐνεργεῖν μὴ δύνασθαι, τῷ προσαγορευόντι
 πυρετὸν ἐπιτρέψατε· πάντες γὰρ ἄνθρωποι τὸν οὕτω θερ-
 μὸν πυρέττειν φασί. καὶ οὐδὲν μέγα ποιήσετε μεταλλάττοντες
 τὸ ὄνομα, πλὴν κατατρίψετε ὑμῶν τὸν χρόνον. ἀλλ' ἐκείνο
 μᾶλλον, ᾧ οὗτος, εἰ βούλει, ποιήσον, ὅταν εἴπῃς Θεμίσων πυ-
 ρέττει καὶ Δίων πυρέττει καὶ πολλοὺς ἐφεξῆς οὕτως ὀνομάσης
 πυρέττοντας, ἐπίσκεψαι προσέχων τὸν νοῦν, ἄρα ἐν ἅπασιν
 αὐτοῖς ἐν καὶ ταύτῳ ἐστὶ τὸ πυρέττειν ἢ ἕτερον. εὐρήσεις

non est quod magnopere labores ut invenias cui demum
 inditum sit nomen empirici. Sane ipsum quod a vobis exigo
 confici nec adeo difficile nec magnum est. Quippe ipsa
 praedicamenta dividere logicae speculationis est initium,
 cujus esse vos omnino expertes facile declarant ea quae
 temere nugamini. Vel nunc igitur resipiscentes posthac in-
 cipite quae corpori accidunt nominare, veluti quod hic
 albus est et niger aut certe vehementer calidus adeo ut ae-
 gre ferre calorem possit. Deinde calorem ipsum qui adeo
 auctus sit ut occasione ejus corpus laboret, nec probe per-
 fungi actione possit, permittite volenti appellare febrem,
 siquidem omnes homines eum, qui ita sit calidus, febricitare
 dicunt. Nec sane rem magnam facietis nomen mutantes,
 nisi quod tempus vestrum perdetis. Illud potius, vir bone,
 facito. Quum Themisonem febricitare dices et Dionem fe-
 bricitare et multos deinceps ad eum modum febricitantes no-
 minabis, perpende diligenter numquid in iis omnibus unum
 idemque sit ipsum, ut sic dicam, febricitare, an diversum.

Ed. Chart. X. [5q. 51.]

Ed. Bas. IV. (58.)

γὰρ ἐν μὲν καὶ ταῦτόν τῳ εἶδει, τῳ πλήθει δὲ, ὅπερ καὶ ἀριθμῷ καλοῦμεν, οὐχ ἓν. ἄλλως γὰρ οὐτ' ἀποκρίνασθαι σοι δυνατόν οὔτε νοῆσαι. εἰς οὖν ὁ πυρέττων ἢ πυρέττει νῆ Δία· καὶ γὰρ ὁ παραφρονῶν εἰς ἢ παραφρονεῖ. τί δ' ὁ πυρέττων τε ἅμα καὶ παραφρονῶν, ἄρ' οὐχὶ καὶ οὗτος εἰς ἢ πυρέττει τε ἅμα καὶ παραφρονεῖ; πρόδηλον καὶ τοῦτ', οἶμαι, παντί. κείσθω τοίνυν κατ' ἀμφοῖν τούτοις ἐν ὄνομα, τὸ πυρέττειν λέγω καὶ παραφρονεῖν, καὶ καλείσθω φρενιτικὸς ὁ τοιοῦτος· εἰ δ' οὐ νοεῖς ὅπως κατ' ἀμφοῖν ἐν ὄνομα τίθεται, τάχ' ἂν ἀναμνήσαιμί σε τῶν ὑπ' αὐτοῦ σου λεγομένων ὀνομάτων. ἵππον γὰρ δῆπου καλεῖς τι, τὸ ζῶον δηλονότι τὸ χρεμετιστικόν; [51] ἄρ' οὖν ἡγῇ σὺ διαφέρειν ἢ ἵππον εἰπεῖν ἢ ζῶον χρεμετιστικόν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ἡγοῦμαι. καὶ μὴν εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει κατ' ἀμφοῖν ἐκείνων τῶν ὀνομάτων, ἵνα συντομώτερον εἴπῃς, ἵππον ἐπέθου. οὕτω δὲ καὶ εἰ τι πεζὸν καὶ δίπουν ζῶον, ἀντὶ τοῦ διὰ τριῶν ὀνομάτων ἐνδείξασθαι, δι' ἐνὸς ἐθελήσης δηλῶσαι, καλέσεις ἄνθρωπον. καὶ τό γε δια-

Invenies enim unum esse idemque specie, multitudine autem, quod etiam numero dicimus, non unum, quum aliter tibi nec ut respondeas fas sit, nec intelligas. Ergo qui febricitat, is qua febricitat unus plane est, etenim qui delirat, quatenus delirat etiam est unus. Quid vero et qui simul febricitat et delirat, numquid et is unus est qua simul et febricitat et delirat? Sane id neminem latere arbitror. Ponatur igitur ambobus iis unum nomen, febricitanti dico ac deliranti, voceturque phreniticus qui ita laborat. Quod si non intelligis, quemadmodum ambobus unum nomen sit positum, admonebo te fortasse nominum quae ipse usurpas; numquid enim equum aliquid appellas, nempe animal, ut ita dicam, hinnibile? an igitur interesse censes equum dicas, an animal quod hinnitus edit? Ego sane non censeo. Atqui si ita est ambobus illis nominibus, et animali et hinnibili, quo utique brevior esset sermo, equum indidisti. Ad hunc etiam modum, si quod pedestre et bipes animal sit, pro tribus nominibus uno interpretari velis, hominem vocabis. Et sane

Ed. Chart. X. [51.]

Ed. Bas. IV. (58.)

λύειν ἕκαστον τῶν ὀνομάτων εἰς λόγον οὕτω γίνεται. καὶ μὴν καὶ τὸ συντιθέναι τὸν λόγον εἰς ἓν ὄνομα κατὰ τὸν εἰρημένον ἀποτελεῖται τρόπον, ὅταν τῶν θ' ἀπλῶν ἑκάστου τὴν ἔννοιαν ἔχῃς κατὰ τοῦτομα καὶ δυνατὸς ᾗς ἐκ δυοῖν ἀπλοῦν ἔννοιαν αὐθις ἑτέραν ἐργάσασθαι σύνθετον, εἴτ' ἐπ' αὐτῆς ὄνομα θέσθαι· καὶ περὶ πάλιν αὐθις ἐκείνη τῇ συνθέτῳ προσθεῖς ἕτερον ἀπλοῦν, ἐκ τριῶν ἀπλῶν ἔννοιαν αὐθις ἀπεργάσαμενον μίαν, ἐπενεγκεῖν τι καὶ κατὰ ταύτης ὄνομα. πῶς καὶ τίνα τρόπον; οὐ γὰρ ἀποκινήσω γυμνάζων τοὺς σωθῆναι βουλομένους ἐκ τῆς πολυχρονίου ταύτης ἀπαιδευσίας ἐπὶ πλέον ἐπεκτείνειν τὸν λόγον. ἡ μὲν θερμότης ἀπλοῦ πρᾶγματος ὄνομα. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας ἀπλοῦν τι πρᾶγμα. τοσαύτη δὲ θερμότης ὥς ἡδὴ βλάπτειν ἐνέργειαν οὐκέθ' ὁμοίως ἀπλοῦν. εἰ τοίνυν καὶ περὶ σύμπαν γένοιτο τὸ σῶμα, πολὺ δὴ μᾶλλον οὐκέθ' ἀπλοῦν. ἴν' οὖν μὴ πολλὰ λέγωσιν οἱ ἄνθρωποι, συντομίαν ἀσκοῦντες φύσει τὴν τοιαύτην θερμότητα πυρετὸν ὀνομάζουσιν.

solutio cujusque nominis in suam orationem ad eum modum absolvitur. Quin etiam ut *conjicias* componasque orationem in unum nomen, non aliter quam jam dicto sit modo, quum videlicet et simplicium cujusque notionem secundum ipsius nomen tenes, et simul ex duobus simplicibus rursus alteram notionem efficere compositam potes, mox illi nomen imponere, subinde rursus ipsi compositae alio simplici adjecto, ubi ex tribus jam simplicibus unam notionem feceris, huic quoque nomen aliquod imponere; quomodo, inquires, et qua ratione id? si quidem non gravabor exercendo eos, qui resipiscere a diuturna ista ignorantia non recusant, longius progredi. Calor simplicis rei nomen est, praeterea actionis laesio simplex quaedam res est. At tantus calor quantus jam actioni officiat non amplius simplex res est. Quod si etiam totum vexet corpus, multo profecto minus jam simplex est. Ergo ut non multis utantur homines, ad compendium alioqui natura proclives, ejusmodi calorem febrem vocant. Quippe expeditius dictu est

Ed. Chart. X. [51.]

Ed. Bas. IV. (58.)

ἐτοιμότερον γὰρ ἔστιν εἰπεῖν πυρέττειν Δίωνα τοῦ τοσαύτην θερμότητα ἔχειν ἐν ᾧ παντὶ τῷ σώματι ὥς βεβλάσθαι πολλὰς ἐνεργείας. ὅταν μὲν οὖν αὐτὴν τὴν διάθεσιν δηλώσαι βούληθῶσι, πυρετὸν ὀνομάζουσιν, ὅταν δὲ τὸν ἔχοντα τὴν διάθεσιν, ἀπ' ἐκείνης παρονομάζουσι καὶ καλοῦσι πυρέττοντα· καθάπερ ἀπὸ τῆς λευκότητος τὸν λευκὸν καὶ ἀπὸ τῆς μελανότητος τὸν μέλανα. συνθέτου δὴ πράγματός ἐστιν ὄνομα πυρετός καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ πυρέττων· ἀπλοῦν δὲ γε παραφροσύνη· ἀλλ' εἰ προστεθείη τὸ ἀπλοῦν τοῦτο τῷ συνθέτῳ, φρενιτικὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος, ἡ διάθεσις δ' αὐτοῦ φρενίτις ὀνομάζεται· καθάπερ, οἶμαι, καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἵνα μὴ λέγηται ζῶον λογικὸν θνητὸν, ἔνεκα συντομίας ἄνθρωπος ὀνομάσθῃ, λόγου τινὰ δύναμιν ἐχούσης τῆς ἄνθρωπος προσηγορίας· καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι τὸν λόγον εἰπεῖν τοῦ ὀνόματος. οὐ μὲν εἰς ἄπειρόν γε προσάγουσιν, ἀλλ' ἄχρι τῶν ἀπλῶν ἀνέρχονται. τὸν γὰρ ἄνθρωπον, ἐπειδὴν διαλύσης εἰς ζῶον καὶ λογικὸν καὶ θνητὸν, καὶ αὐτίς λύσεις τὸ ζῶον εἰς οὐσίαν αἰσθητικήν· οὐ μὲν τὴν γ' οὐσίαν ἔτι λύσαι δυνήσῃ, καθάπερ οὐδὲ τὴν αἰσθησιν. ἀπλοῦν

febricitare Dionem/quam tantum in toto corpore caloris habere ut multas functiones corrumpat. Ergo quum affectum ipsum significare volunt, febrem, quum vero eum qui affectu laborat, ab affectu ipso nomen declinant vocantque febricitantem, ad eum modum quo a candore candidum et a nigrore nigrum. Itaque compositae rei nomen febris est, atque multo etiam magis febricitans. Simplex autem est delirium; verum si simplex hoc cum composito copules, homo ipse phreniticus, affectus phrenitis nominatur, quemadmodum et homo ipse, ne animal rationale mortale dicamus, brevitatis causa homo est nominatus, ipso hominis vocabulo rationis vim quandam comprehendente. Atque id est quod veteres philosophi rationem nominis dicere appellant. Caeterum non ducunt in infinitum, sed usque ad simplicia subeunt. Nam quum hominem in animal et rationale et mortale solveris, postea ipsum animal solves in substantiam sensilem, at non ipsam substantiam amplius solvere poteris nec etiam sensum,

Ed. Chart. X. [51.]

Ed. Bas. IV. (58. 59.)

γὰρ ἤδη καὶ πρῶτόν ἐστιν ἐκάτερον τούτων. ἢ καὶ θαυμά-
 ζειν ἐπέρχεται μοι τῶν φρενιτικὸν μὲν τινα καὶ ἄνθρωπον
 εἶναι συγχωρούντων, νόσημα δὲ καὶ ζῶον οὐ συγχωρούντων.
 ὁμοιον γὰρ ἐστὶ τοῦτο τῷ τὰ μὲν σύνθετα συγχωρεῖν, ἀμ-
 φισβητεῖν δὲ περὶ τῶν ἀπλῶν· ὥσπερ οὐ προτέρων τῇ φύσει
 τῶν ἀπλῶν ὑπαρχόντων. οὐκ εἶδον, φησὶν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ
 τὸ ζῶον· ἀλλ' οὐδὲ ἄνθρωπον, ὧ μωρὲ, καίτοι λέγεις εἶναι
 σαυτὸν ἄνθρωπον. ἢ τοῦτο μὲν ὁμολογήσεις, τὸ δὲ καὶ ζῶον
 ὑπάρχειν οὐκ ὁμολογήσεις; οὐκ ἐθιασάμην, φησὶν, καθ'
 ἑαυτὴν οὐδαμόθι νόσον· οὐδὲ γὰρ φρενίτιν ἐθιάσω ποτὲ
 μόνην, ἀλλ' ἐπὶ Θεῶνος, ἢ ἐπὶ Δίωνος, ἢ ἐπ' ἄλλου τινὸς
 ἀνθρώπου. ὥστε τοῦτό γε τελέως ἡλίθιον, εἰ. διότι μη-
 δαμόθι τεθέσθαι νόσημα μόνον αὐτὸ καθ' (59) ἑαυτὸ,
 διὰ τοῦτο νομίζεις μηδ' εἶναι νόσημα· οὕτω γὰρ οὐδὲ πυρε-
 τὸν, οὐδὲ φρενίτιν, οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν εἶναι
 συγχωρήσεις· ὥς οὐδὲ τούτων γε τεθέσθαι τι μόνον αὐτὸ
 καθ' ἑαυτό. βέλτιον δ' ἦν οὐκ οὕτως, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται
 πρόσθεν, ἀπο τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀρξασθαι καὶ θεά-

quippe simplex primumque est horum utrumque. Quo fit
 ut mihi mirari subeat de iis qui phreniticum et hominem
 esse concedunt, morbum vero et animal esse non concedant,
 quod perinde est ac si composita esse des, de simplicibus du-
 bites, quasi non priora compositis natura simplicia sint. At
 non vidi, inquit, ipsum per se animal. Sed nec hominem,
 insulse, vidisti, et tamen te ipsum ais hominem esse. An
 illud fateberis, animal autem esse te non fateberis? Nusquam,
 inquit, vidi per se morbum. Sed nec phrenitum unquam
 solam vidisti, sed in Theone aut Dione aut alio quopiam
 homine. Quare hoc plane puerile est, eo quod nusquam
 morbum ipsum per se solum videris, idcirco putare mor-
 bum non esse, nam ita nec febrem nec phrenitum nec aliud
 quippiam id genus esse dabis, ut quorum nullum usquam
 ipsum per se solum videris. Sane expediebat potius non
 ita, sed ut dictum supra est, a rebus ipsis coepisse cogi-
 tationeque ipsa spectasse quot essent in totum simplicia,

Ed. Chart. X. [51. 52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

συσθαι τῇ διανοίᾳ πόσα τὰ σύμπαντά ἐστιν ἀπλᾶ· καὶ περὶ
ἐκάστῳ θέμενον ἴδιον ὄνομα, συμπλέκειν ἐξ αὐ[52]τῶν ἥδη
τὰ σύνθετα. ἐγγιγνέσθω δὴ τῷ ὑποκειμένῳ σώματι τοῦθ' ἐν
πρῶτον, τὸ αἰσθάνεσθαι. πότερον οὐ καλέσεις ζῶον ὃ
τοῦθ' ὑπάρχει; καὶ μὴν ὑπὲρ ὀνόματος οὕτως ἀμφισβητή-
σεις. ἀλλ' οὐδὲ εἶναι φήσεις αἰσθανόμενον σῶμα; καὶ μὴν
οὕτω γε τῶν πραγμάτων αὐτῶν καταφύσῃ. ἀλλὰ καὶ σῶμα
συγκροτῶν αἰσθανόμενον εἶναι τι καὶ κατὰ τοῦ τοιούτου σώ-
ματος τοῦνομα τοῦτο τὸ ζῶον λέγεσθαι, τολμήσεις φάναι
μηδὲν εἶναι τὸ ζῶον; οὐκοῦν οὐδὲ τὸ λευκὸν οὐδέν ἐστιν,
οὐδὲ τὸ βαδίζον οὐδὲ τὸ τρέχον; ἀπὸ γὰρ τῶν συμβεβηκότων
ἐαυτῷ τὸ σῶμα προσαγορεύεται λευκόν, βαδίζον καὶ τρέχον.
αὐτὰ δὲ τὰ συμβεβηκότα τὸ μὲν λευκότης ὀνομάζεται, τὸ δὲ
βάδις, τὸ δὲ δρόμος. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον αἰσθησις
μὲν ἐν τι τῶν ὑπαρχόντων τοῖς σώμασιν, αἰσθανόμενον δὲ
αὐτὸ τὸ σῶμα· τοῦτ' οὖν καὶ ζῶον ὀνομάζεται. τίς οὖν θεα-
σάμενος αἰσθανόμενον σῶμα, παρὲς τὸ ζῶον ὄνομα ζητή-
σει τι κατ' αὐτοῦ λέγειν ἕτερον; ἄρ' οὖν νοεῖται μόνον τὸ
σῶμα καθάπερ Κένταυρος, ἢ καὶ τυγχάνει τι τῆς προσηγο-

mox proprio nomine cuique imposto, ex ipsis jam compo-
sita nectere. Ergo subjecto corpori unum hoc primum in-
sit quod sentit. Num cui id inest, animal non appellabis?
Non inquires. Atqui de nomine hoc pacto haesitabis. Sed
nec sentiens corpus esse concedes? Jam ita de rebus ipsis
falso opinaberis. At si et corpus aliquid sentiens esse et no-
men hoc animal de ejusmodi corpore dici concedes, aude-
bis postea dicere animal nihil esse? Ergo nec album aliquid
est nec inambulans nec currens, quippe ab iis quae ipsi acci-
dunt dicitur corpus album, inambulans et currens, ipso-
rum vero accidentium hoc albedo, illud inambulatio, ter-
tium cursus dicitur. Eodem modo sensus unum quid est
ex iis quae corporibus accidunt, sentiens vero ipsum est cor-
pus, hoc vero etiam animal nominatur. Quis igitur ubi
sentiens corpus aspexit, omisso hoc nomine, animal aliud
quaerat, quod de eo dicat? Num corpus duntaxat intelligen-
tur tanquam Centaurus, an res quoque aliqua huic appel-

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ρίας ταύτης ὑποκείμενον πρᾶγμα; δῆλον ὡς καὶ τυγχάνει. τί δὲ, νοεῖται μόνον ἢ αἰσθησις, ἢ καὶ τι τῶν τοῖς σώμασιν ὑπαρχόντων ἐστίν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ καὶ τοῦτ' εἶναι πρόδηλον ὡς ἐν τι τῶν ἐν τοῖς σώμασιν ὑπαρχόντων ἐστὶ καὶ ἡ αἰσθησις. κατ' μὴν εἰ μήτε τὸ σῶμα νοεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐστὶ, μήθ' ἢ αἰσθησις, ἐστὶ γὰρ καὶ ἡδὲ πῶς ἄμφω συντιθέντα τὸ σύνθετον οὐκ ὄν ποιήσει; γελοῖον γὰρ ἡδὲ τοῦτό γε, σῶμα μὲν εἶναι τι καὶ αἰσθησιν, αἰσθανόμενον δὲ οὐδὲν εἶναι σῶμα καὶ τούτου γελοιότερον, αἰσθανόμενον μὲν εἶναι σῶμα, ζῶον δ' εἶναι μηδὲν, ὥσπερ ἄλλο τι καὶ οὐ τοῦθ' ὑπάρχον ζῶον, ἢ διαφέρον τι τῷ λόγῳ δηλοῦν ἐπιχειρεῖν ὅτιοῦν ἢ ὀνόματι. τῆς δ' αὐτῆς ἀτοπίας ἔχεται καὶ τὸ μὴ συγχωρεῖν εἶναι τι νόσον· εἰ γὰρ οὐδὲν ἐστὶ διάθεσις, οὐδὲ νόσος, ἔσται τι. δοθείσης δ' εἶναι διαθέσεως, ἔσται τι καὶ νόσος· ἥτις γὰρ ἂν ἐνέργειαν βλάβη διάθεσις, ἐκείνη νόσος ἐστίν. ἀλλ' οὐκ ἔχεις μοι δεῖξαι, φασὶ, νόσον αὐτὴν κατ' ἑαυτήν. οὐδὲ γὰρ φρενίτιν, ὦ οὗτος, οὐδὲ πυρετόν. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα συγχωρεῖς.

lationi est subjecta? Patet *proculdubio esse subjectam aliquam*. Quid vero? sensusne tantum intelligitur, an etiam aliquid eorum quae corpori insunt? Mihi vero etiam id clarum esse videtur, nempe sensum unum esse ex iis quae corpori insunt. Atqui si neque corpus tantummodo intelligitur, sed etiam subsistit, nec etiam sensus, imo is quoque subsistit, qui fiet ut ambo conjuncta compositum efficiant non ens? Nam id jam perridiculum sit aliquid corpus quidem esse ac sensum, nihil tamen esse sentiens corpus, sicut illud magis ridiculum, sentiens quidem corpus esse, animal autem nihil esse, ceu aliud quiddam animal sit, et non hoc, aut quicquam intersit, oratione an nomine indicare aliquid velis. Aequè absurdum sit et morbum negare aliquid esse. Quippe si affectus nihil sit, morbus quoque nihil erit; si affectus aliquid esse detur, utique et morbus aliquid fuerit. Quicumque enim affectus functioni offeiat, is est morbus. At non potes, inquiunt, ostendere mihi ipsum per se morbum. Imo nec phrenitum, vir bone, nec febrem, quae tamen et ipsa esse

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Baf. IV. (59.)

ὑπάρχειν καὶ ἄλλα πολλά. τὴν γὰρ μικρολογίαν τῶν ὀνομάτων, ἣν ἐκομψεύσαντο τινες τῶν φιλοσόφων, ἀνατρέπονσαν ἅπασαν τὴν ἐν τῷ βίῳ συνήθειαν, ὥς μὴ δι' ἐκείνους αὐτῇ χρῆσθαι δύνασθαι κατὰ τὰ σφῶν αὐτῶν συγγράμματα, παραιτοῦμαι λέγειν τὰ νῦν, ἐτέρῳθι διειλεγμένος ὑπὲρ αὐτῶν ἐπὶ πλεον. εἰρηκῶς οὖν οὐδὲν ἥττον ὅσα χρὴ καὶ τοῖς περὶ τῶν στοιχείων λογισμοῖς, λέγω δὲ μικρολογίαν, ἐν ἣ διαιροῦνται κατὰ γένη τό τε ὄν καὶ τὸ ὑφεστός. ἀδιαφόρως γὰρ ἡμῖν καὶ ταῦτα καὶ κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον εἰρήσεται ταῦτα. πάντας δ' ἐν πᾶσιν ἐξελέγχειν ἀδύνατον. ἀλλὰ γὰρ περὶ τοῦ μὴ μόνον ἐννοίαν εἶναι νοσήματος ἰδίαν, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα τι τῆς προσηγορίας ταύτης τυγχάνον ὑποκεῖσθαι, κατὰ γε τὸ παρὸν ἀρκεῖ λελέχθαι ταῦτα. σαφέστερον δ' ἔτι τοῦτ' αὐτὸ νοηθήσεται τοῦ λόγου προϊόντος, ἐπειδὴν ὁ περὶ πρώτων ἐνδείξεων περαίνεται λόγος. ὅσα δὲ περὶ νοσήματος εἴρηται νῦν, ἡγοῦμαι καὶ περὶ συμπτώματος εἰρῆσθαι καὶ πάθους, ὑγείας τε καὶ ἀρτιότητος, ἰσχύος τε καὶ δυνάμεως ἀπάντων τε τῶν

fateris, sicuti multa alia. Nam micrologiam nominum, quam philosophi quidam scite sunt commenti, sed quae omnem in vita loquendi consuetudinem subvertit, sic ut et ipsi quidem in suis ipsorum operibus ea uti possint, impraesentiarum omitto, ut qui et alibi de ipsis diffusius egerim. Igitur quum in opere de elementis nihilominus quaecumque sunt necessaria dixerim, refero tamen micrologiam, qua dividunt in genera ens et existens et subsistens, nam haec nullo discrimine nobis tum hic tum in sequentibus tractatibus exponentur. Ut autem omnes in omnibus refutem fieri omnino non potest. At enim quod non modo propria morbi notio sit, sed etiam res aliqua subjecta, quae hanc appellationem sit sortita, satis faciant ad praesens quae hactenus dicta, clarius autem idem ipsum in progressu sermonis intelligetur, ubi de primis indicationibus absoluta disputatio erit. Quaecumque vero nunc dicta de morbo sunt, ea mihi et de symptomate et affectione esse dicta cenleo, praeterea de sanitate et integritate, robore et

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ἄλλων ὧν ὀνόματά τε καὶ νοήσεις εἰσὶ κατὰ τινων ὑποκειμένων λεγόμενα. πάντα γὰρ ταῦτα τοῖς σώμασιν ὑπάρχει, τὰ μὲν ὡς διαθέσεις, τὰ δ' ὡς ἐνέργειαι, τὰ δ' ὡς πάθη· καὶ τὰ μὲν ὡς κατὰ φύσιν ὄντα, τὰ δ' ὡς παρὰ φύσιν, ἐνδεικνύει τε καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἰδίᾳ γίνεται, παρεωραμένη τοῖς πλείστοις τῶν ἱατρῶν.

facultate omnibusque aliis quorum nomina et notiones de rebus quibusdam subjectis sunt dicta. Omnia namque haec corporibus insunt, partim ut affectus, partim ut actiones, partim ut passionēs; praeterea quaedam ceu secundum naturam insunt, quaedam ceu praeter naturam. Indicatio quoque ex singulis eorum seorsum praebetur, a plurimis tamen medicorum praetermissa.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

Ed. Chart. X. [53].

Ed. Bas. IV. (59.)

Κεφ. α'. Εἴπερ οὖν, ὡς Ἰέρων, ἡ ἐνδείξις ἐκ τῆς τοῦ
πράγματος φύσεως ὁρμωμένη τὸ δέον ἐξευρίσκει, τὴν ἀρχὴν
τῆς τῶν ἰαμάτων εὐρέσεως ἐκ τῆς τῶν νοσημάτων αὐτῶν
ἀνάγκη γίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ ἄτοπον ἕτερον μὲν εἶναι τὸ
ἐνδεικνύμενον τὴν θεραπείαν, ἕτερον δὲ τὸ θεραπευόμενον·
ἐκαστον γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι δύναται δηλῶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὲρ
ἄλλου. τοῦτο μὲν δὴ καὶ τοῖς ἐφεξῆς ἔσται σαφέστερον. ἐπεὶ
δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἐκ τῶν διαθέσεων τὰς πρώτας ἐνδεί-
ξεις λαμβάνειν, οὐ χρὴ μηχανεῖν ἔτι περιττῶς τὸν λόγον

GALENI METHODI MEDENDI LIBER III.

Cap. I. Si igitur, Hiero, indicatio, quae ab ipsa
rei natura primum oritur, quod agendum sit invenit, necesse
est remedium inveniendorum initium ex morborum ipso-
rum natura sumi, siquidem absurdum sit aliud esse quod
curandi rationem praescribat, aliud quod curetur; etenim
judicare de se quidque magis potest quam de alio, hoc au-
tem clarius fiet in sequentibus. Verum quoniam omnibus
in confesso est primas indicationes ex affectibus esse sumen-
das, certe laborandum pluribus frustra non est, ut hinc esse

Ed. Chart. X. [53. 54.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ἀποδεικνύοντας ὡς ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι προσήκει, μᾶλλον δ' ὅτι μήτε τὸ ξύμπαν τοῦτ' ἐστὶ μήθ' ὅλως μέγα τι μέρος, ὡς οἱ μεθοδικοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ σμικρότατόν τε καὶ ἀρχὴν μόνον ἐπιδείξαι πειραθῶμεν. αὐτοὶ δὲ φασιν ἐκεῖνοι τὸν μὲν ἐν τῇ κύστει λίθον, ὅτι τῷ γένει παρὰ φύσιν, ἐνδείκνυσθαι τὴν ἄρσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἀκροχορδόνας καὶ τὰς μυρμηκίας ἀθερώματα τε καὶ στεατώματα καὶ μελικηρίδας, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τὸ δ' εἰς τὸν ὅσχεον ἐμπεπτωκὸς ἔντερον, ὅτι τῷ τόπῳ παρὰ φύσιν, ἅπαντά τε τὰ ἐξηρθηκότα τὴν εἰς τὴν οἰκίαν χώραν ἐπάνοδον ἐνδείκνυνται. καὶ μὴν οὐδὲν τούτων οὐδέπω τεχνικόν, ἀλλ' ὅπερ, οἶμαι, καὶ τοῖς ἰδιώταις ἅπασιν ὑπάρχει γινώσκειν· ἐμβληθῆναι γοῦν ἑαυτῶν κελεύουσι τὸ κῶλον, ὅταν ἐξηρθηκότος αἰσθάνωνται καὶ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀκροχορδόνα καὶ τὸ ἔλκος εἰς [54] οὐλὴν ἀχθῆναι καὶ τὸ ῥεύμα τῆς κοιλίας ἐπισχεθῆναι. τὸ δὲ δι' ὧν χρὴ ταῦτα ποιεῖν οὐκ ἴσασι. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὃ χρὴ προστιθέναι τὸν ἰατρόν. ὥστε ἢ ἀπὸ τῶν νοσημάτων ἐνδειξις ἀρχὴ μὲν ἐστὶ καὶ οἶονεὶ ὁρμητήριόν τι τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, τῆς τέχνης δ' οὐπω

incipiendum doceam, illud potius monstrare tentemus, neque totum hoc esse, neque prorsum magnam aliquam partem, ut methodici putant, sed minimam et tantum initium. Igitur iidem ipsi ajunt, calculum qui in vesica sit, quod toto genere praeter naturam sit, ablationem sui indicare. Ad eundem modum verrucas penfiles et myrmecias et atheromata et steatomata et meliceridas et alia id genus, at intestinum, quod jam in scrotum decidit, omniaque quae luxata sunt, quod videlicet loco ipso praeter naturam se habeant, reponenda se in suum locum indicant. Atqui tantum abest ut horum quippiam artificii cujusquam sit, ut etiam privatorum cuique patere possit, quippe qui membrum, quum luxatum sentiunt, reduci in artus jubent, praeterea verrucam penfilem tolli et ulcus ad cicatricem duci et alvum fluentem sisti. Verum quibus haec rationibus fiant, id sane nesciunt, atque id est quod adjici a medico debet. Itaque indicatio quae a morbis sumitur, principium tantum est et tanquam prior impetus methodi medendi, nulla ipsius me-

Ed. Chart. X. [54.]

Ed. Bas. IV. (59. 60.)

τῆς ἱατρικῆς μόριον οὐδέν, ἢ οὐκ ἀξιόλογόν γε μόριον, οὐδὲ ἴδιον, ἀλλ' ὅπερ καὶ τοῖς ἰδιώταις ὑπάρχει κοινόν. ὁ τοίνυν ἔξυρῆν δυνάμενος ὑφ' ὧντινων ἔσται τὸ δηλούμενόν ἐκ τῆς πρώτης ἐνδείξεως, οὗτός ἐστιν ὁ τῶν νοσημάτων θερα-
 πευτής· καὶ εἰ μὲν διὰ τῆς ἐμπειρίας εὖροι, τηρητικός, τέ τις καὶ ἐμπειρικός ὀνομασθησόμενος, εἰ δὲ διὰ λόγου τινός, ἢ μεθόδου, λογικός τε καὶ μεθοδικός καὶ δογματικός. οὐκοῦν ὁ μὲν ἰδιώτης, ἄνωθεν γὰρ ταῦτό ῥητέον, ἤκει παρὰ τὸν ἱατρον, ἐμβαλεῖν κελεύων (60) τὸ κῶλον, ἢ διαπλάσαι τὸ συντετριμμένον ὁστοῦν, ἢ ἐξελεῖν τὴν μελικηρίδα. τὸ δ' ὅπως χρὴ τούτων ἕκαστον ποιῆσαι τῆς ἱατρικῆς ἐστὶ τέ-
 χνης εὖρημα. οἱ μὲν οὖν ἐμπειρικοὶ δι' ἐμπειρίας εὕρισκε-
 σθαι πάντα φασίν· ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν ἐμπειρία, τὰ δὲ λόγῳ. μήτε γὰρ ἐκείνην ἱκανὴν εἶναι πάντα μήτε μόνον εὕρισκειν τὸν λόγον. οὐ μὲν ἀξιοῦμέν γε συγκεχυμένην ποιεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν τὴν ἐμπειρικὴν, ἰδίᾳ δὲ τὴν логи-
 κήν, ἢ ὅσην ἑκατέρα δύναμιν ἔχῃ σαφῶς εὕρεθῇ. καὶ νῦν ἡμῖν πρόκειται περὶ τῆς λογικῆς εὕρέσεως εἰπεῖν. ἃ οὖν ἔχο-

dicinae artis adhuc portio, aut nec insignis pars nec propria, sed quae etiam plebi sit communis. Ergo cui facultas est illa inveniendi, ex quibus perfici possit quod a prima indi-
 catione suggeritur, is merito morborum est curator; qui si per experientiam invenit, observator et empiricus est no-
 minandus; si ratione quadam et methodo, logicus, metho-
 dicus. et dogmaticus. Ergo plebejus quidem, altius enim idem repetendum est, medicum adit, reponi sibi membrum jubens, aut os, quod forte fractum est, conformari, aut meli-
 cerida sibi tolli, verum quo pacto horum quodque peraga-
 tur, medicae artis inventum est. Ac empirici quidem per experientiam invenire omnia contendunt, nos partim expe-
 rientia, partim ratione, quum neque illa invenire omnia queat neque sola ratio. Verumtamen confusam mixtam-
 que tradendam esse doctrinam non censemus, sed seorsum empiricam, quo facile appareat quam habeat utraque vim. Nunc vero de ea quae ratione paritur inventionem dicere

Ed. Chart. X. [54.]

Ed. Bas. IV. (60.)

μέν τινα μέθοδον ἢ χρῶμενοι τῶν εἰρημένων ἕκαστον εὐρή-
σομεν; ἀνελεῖν λέγω τὸ περιττὸν τῷ γένει καὶ μεταθεῖναι τὸ
τὴν οἰκείαν χώραν ὑπερλαχὸς, ἐνώσαι τε τῆς συνεχείας λε-
λυμένον. ἢ τὴν ἐμπειρικὴν ὑπ' αὐτὰ παρακαλέσομεν; ἐγὼ μὲν
καὶ πάννυ πέπεισμαι μέθοδον ὑπάρχειν τινὰ τῆς τῶν ζήτουμέ-
νων εὐρέσεως, ἧς ἀρχὴν εἶναι τὴν ἐκ τῶν νοσημάτων ἕκαστου
προσπίπτοντα σκοπὸν. ἢ γὰρ τῆς συνεχείας λύσις τὴν ἐνώσιν
ἐπιζητεῖ· κατὰ μὲν ὅστων κάταγμα λεγομένη, κατὰ δὲ τὸ
σαρκῶδες μέρος ἔλκος, ὥσπερ γε καὶ τὸ τραῦμα καὶ τὸ
ῥήγμα καὶ τὸ σπᾶσμα, τὸ μὲν ἐν σαρκώδει μορίῳ διὰ τοῦ
τρωθῆναι γεγονὸς, τὸ δὲ ῥήγμα καὶ τὸ σπᾶσμα χωρὶς
τοῦ τρωθῆναι, σαρκώδους μὲν ἐν τῷ ῥήγματι μορίου τῆς
συνεχείας λυθέντος, νευρώδους δὲ ἐν τῷ σπᾶσματι. τούτων
ἀπάντων ὁ μὲν σκοπὸς ἐνώσις. εἴτε δ' οἷον τε τυχεῖν αὐτοῦ
καθ' ἅπαν, εἴτ' οὐκ ἐγκωρεῖ πολλὰ λόγι, τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον
ἤδη τεχνίτου γινώσκειν. ἰδιώτης γὰρ οὐδεὶς οἶδεν οὐδ' ὅτι
τῶν φρενῶν τὸ νευρώδες οὐδ' ὅτι τὰ λεπτὰ τῶν ἐντέρων

statuimus. Num igitur est nobis methodus aliqua qua
usis invenire praedictorum singula liceat? dico quod su-
pervacaneum genere sit adimere, et quod motum loco sit,
id proprio loco reddere, et quod unitatis solutum sit unire.
An empiricē ad haec requiremus? Ego sane methodum
esse aliquam, qua quaesita invenias, plane mihi persuasi,
ejusque principium esse id quod singuli morbi faciendum
dictant. Unitatis namque solutio unionem postulat. Ea
in osse fractura dicitur, in carnosa parte ulcus, sicuti
etiam vulnus et ruptio et contorsio. Vulnus quidem so-
lutio quaedam ex vulnerando in carnosa parte relictā, ru-
ptio et contorsio citra vulnerationem facta, in ruptione car-
nosae partis, in contorsione nervosae soluta continuitate.
Horum omnium scopus unitio, quae an praestari ubique pos-
sit, an in multis non possit, hoc utique internoscere primum
jam artificis est. Nemo enim plebejus novit nec nervosam
transversi septi partem, nec intestina tenuia non posse quem

Ed. Chart. X. [54. 55.]

Ed. Raf. IV. (60)

οὐκ ἐγχορεῖ δεῖξασθαι τὸν σκοπὸν, οὐ μὴν οὐδὲ περὶ πόσθης, οὐδὲ περὶ τοῦ λεπτοῦ τῶν γνάθων οἶδεν· ἀλλ' οὐδ' εἰ τερηδὼν ὁστοῦ δύναται θεραπευθῆναι, καθάπερ ἐν σαρκὶ διάρρωσις· οὐδ' εἰ τὸ κάταγμα συμφῦναι, καθάπερ τὸ τραῦμα, κατὰ ταῦτά δὲ οὐδ' εἰ πωρωθῆναι δύναται γινώσκει· ὥσαντις δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καταγμάτων ὁ ἰδιώτης οὐδὲν οἶδεν, εἴτε χορὴ τὴν πάρωσιν ἀναμένειν, εἴτ' ἄλλως ἰᾶσθαι. πολὺ δὲ μᾶλλον οὐδὲ εἰ καρδίας τροφείσης ἢ πνεύμονος ἢ γαστροῦ ἢ ἥπατος ἐλπίζειν χορὴ τὴν ἰασιν· οὐδ' ὅλως οὐδὲν οὐκέτι περαιτέρω τοῦ πρώτου σκοποῦ γινώσκει τῶν ἰδιωτῶν οὐδεὶς. τοῦτ' οὖν αὐτὸ πρῶτον ἦδη τῆς τέχνης ἔργον, ἥτοι τυχεῖν ἐλπίζειν τοῦ τέλους ἢ ἀπογινώσκειν τοῦ τυχεῖν· διττὴ δ' ἡ γνῶσις αὐτοῦ καὶ τρίτην οὐκ ἐγχορεῖ γενέσθαι· διὰ μὲν τῆς ἐμπειρίας ἢ ἑτέρα, μακροῦ δηλονότι χρόνου δεομένη· διὰ δὲ τῆς αὐτοῦ τοῦ πράγματος φύσεως ἢ ἑτέρα· καὶ γὰρ τὴν οὐσίαν ἐκάστου τῶν μορίων ἐπισκέπεται καὶ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν χρείαν καὶ τὴν θέσιν, ἐξ ὧν ὁρμώμενη τότ' ἀδύνατον ἰαθῆναι προ[55]γνώσεται καὶ τοῦ

quem indicant finem recipere, quin etiam de praeputio et de tenui buccarum parte, quod *similiter se habet*, idem ignorat; praeterea an caries sanari queat, sicut erosio carnis; compertum non habet, jam an coalescere fracturam possit, ut vulnus, praeterea an callo agglutinari possit, non intelligit, pari modo in capitis fracturis vulgus omnino non novit sitne expectanda calli generatio, an aliter curandum. Porro multo adhuc magis ignorat, an corde vulnerato aut pulmone aut ventriculo aut jecinore fiducia sanationis sit, nec in summa quicquam ultra primum scopum vulgaris quisquam novit. Itaque hoc ipsum primum artis est opus, ut intelligas sperarene finem quo tendis debeas, an secus; ejus autem rei duplex cognitio est, nec potest addi tertia: altera per experientiam, cui longo usu est opus, altera vero per ipsius rei naturam, siquidem haec tum cujusque partis substantiam aestimabit tum actionem tum usum situmque, a quibus procedens non solum quod sanari non potest prae-

Ed. Chart. X. [55.]

Ed. Bas. IV. (60.)

δυνατοῦ δέξασθαι τὴν ἴασιν ὑπὲρ τῆς τῶν βοηθημάτων εὐρέσεως ἐπισκέπεται.

Κεφ. β'. Πρόδηλον δ' ὡς ἀπὸ τῶν ἀπλουστάτων ἄρξεται. τί δ' ἀπλούστερον ἔλκους ἐπιπολῆς ἐν σαρκώδει μορίῳ; τοῦτ' οὖν εἰ μὲν ἀπλῶς ἔλκος εἴη, σκοπὸς αὐτοῦ τῆς ἰάσεως ἔνωσις· εἰ δὲ σὺν κοιλότητι, διττὸς μὲν ὁ σκοπός, ὅτι καὶ ἡ διάθεσις διττή· συνεχίας μὲν λύσις τὸ ἔλκος, ἀπώλεια δὲ οὐσίας τινὸς οἰκείας τῷ ζῳῷ ἡ κοιλότης. εὐρίσκεται δὲ κἀνταῦθα πολλάκις ὁ ἕτερος τῶν σκοπῶν ἀδύνατος· οἷον εἰ μὴ μόνον ἡ σὰρξ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑποκείμενον ὁστοῦν ἀπολωλὸς εἴη· πληρωθῆναι γὰρ ἀκριβῶς ἡ τοιαύτη κοιλότης οὐ δύναται, ἀλλ' ἐπουλωθῆναι μὲν, ὅπερ ἦν ἔλκος ἴασις, ἀνίατος δὲ ἡ κοιλότης καταλειφθήσεται. τοῦτ' οὖν αὖθις αὐτὸ πάντως μὲν ἦτοι διὰ τῆς ἐμπειρίας ἢ διὰ τοῦ λόγου χρὴ γινῶναι· ὁ Θεσσαλὸς δὲ οὔτε τούτοις χρῆται καὶ τρίτον οὐδὲν προστίθῃσιν, εἰτ' οὐκ αἰδεῖται ληρῶν, ἀλλ' ἔα τοῦτο· τὸ κοῖλον δ' ἔλκος ἐν σαρκώδει μορίῳ χωρὶς τοῦ πεπονθέναι τι τῶν ὑποκειμένων ὅπως ἰασώμεθα λεγέτω παρελθὼν ὁ Θεσσα-

videbit, sed etiam de inveniendis ei remediis deliberabit, quod recipere sanitatem potest.

Cap. II. Constat autem quod a simplicissimis incipiat. Porro nihil est simplicius ulcere quod in summa carnosa parte sit; hujus ergo si modo ulcus tantum sit, curationis scopus unitio est. Sin etiam cum cavitate sit, duplex ejus propositus est finis, sicuti etiam duplex est affectus, nempe ulcus quod est unitatis solutio, et cavitas quae disperditio est substantiae alicujus animali propriae. Invenitur autem hic multoties alter scopus impossibilis, veluti quasi si non modo caro ipsa, sed etiam subditum illi os perierit, quippe impleri ad unguem cavitas ejusmodi non potest, cicatrice induci certe potest, sed haec ulceris sanatio est, cavitas autem insanabilis remanebit. Hoc igitur rursus ipsum aut experientia, aut ratione dignosci omnino oportebit. At Thessalus nec his utitur nec tertium quicquam adjicit, et tamen nugari non erubescit, sed hoc permittit. Illud potius doceat imitator Thessali medicus quo pacto cavum in carnosa

Ed. Chart. X. [55.]

Ed. Bas. IV. (60.)

λειος ἰατρός. ἐμβαλόντες, φησί, τὸ σαρκωτικὸν φάρμακον· εὖ γε τῆς εὐχερείας, ἴσως δ' ἀναισθησίας εἰπεῖν ἦν ἄμεινον, εἰ σαρκωτικὸν εἰπὼν ἀπηλλάχθαι δοκεῖ τοῦ ζητουμένου· εἰ γὰρ ἤδη τὸ σαρκωτικὸν ἐπιστάμεθα, τί ζητοῦμεν ἔτι; λέγε μοι τὸ σαρκωτικὸν ὃ τί ποτ' ἐστίν, ὃ μέλλεις χρῆσθαι; λιβανωτὸν, οἶμαι, φήσεις, ἴσιν ἢ ἀριστολογίαν ἢ ὀρόβινον ἢ λευρον ἢ πᾶνακα· τῶν γὰρ ξηρῶν φαρμάκων πρῶτον μνημονεύσω. ταῦτ' οὖν εἰπέ μοι πόθεν εὔρες; ἐκ τῆς πείρας, φησί. τί δὴ οὖν ἔτι προσέθηκας σύ; τὸ μὲν γὰρ ὅτι χρὴ πληροῦν τὸ κοῖλον οἶδε δῆπον καὶ ὁ ἰδιώτης. τὸ δ' ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν φαρμάκων, ἐδίδαξεν ἡ πείρα. Θεσσαλὸς δ' οὐθ' ὥς ἐμπειρικός οἶδε τὸ φάρμακον οὐθ' ὥς λογικός. ὥς ἐμπειρικός μὲν, ὅτι μὴ βούλεται· ὥς λογικός δὲ, ὅτι μὴ δύναται· ἐπὶ ὅτι γε ὥς ἐμπειρικός οἶδεν, ἀκριβῶς ἐγὼ τοῦτο γινώσκω. δυοῖν γὰρ ὄντων ἀπάσης εὐρέσεως ὀργάνων, ἐμπειρίας καὶ λόγου, ὃ τὸ μὲν εὐρημένον ἐπιστάμενος, εἰπεῖν δ' οὐκ ἔχων αὐτοῖ τὸν λόγον, εὐδελὸς ἐστίν ἐκ τῆς ἐμπειρίας εὐρηκώς. ἵνα

parte ulcus nullo ex iis quae subsunt laeso sanabimus. Sarcotico, inquit, medicamento imposito; bene sane, magna facilitas, fortasse autem stupiditas potius erat dicendum, si, quum sarcoticum dixit, satisfecisse se quaestioni putat, quippe si sarcoticum jam scimus, quid amplius requirimus? dic nobis quodnam illud sarcoticum sit quo es usus. Thus, reor, inquires, aut irim, aut aristolochiam, aut ervi farinam, aut panacem; nam de siccis medicamentis principio mentionem faciam, age igitur haec medicamenta quo pacto invenisti? Experientia, inquis. Quid igitur est quod per te amplius est adjectum? Siquidem quod cavum implendum sit, id quidem vel privatus novit; at ex quibus id et per quae medicamenta fiant, experientia docuit. Thessalus vero nec ut empiricus nec ut logicus medicamentum illud novit; ut empiricus, quia non vult; ut logicus, quia non potest; nam ego eum ut empiricum id scire plane novi. Quum enim duo sint omnis inventionis instrumenta, experientia et ratio: qui quod inventum est, novit, sed tamen rationem ejus dicere *in promptu* non habet, is prodit se per experien-

Ed. Chart. X. [55. 56.]

Ed. Bas. IV. (60.)

τοίνυν εἰδῆ πόσον ἀμαρτάνει, μικρὸν ἤσυχάσας ἀκροατῆς ἡμῶν γενέσθω· βούλομαι γάρ τινα διαλεχθῆναι τῷ μόνῃ τὴν ἐμπειρίαν πρεσβεύοντι· δίκαιον γὰρ οἶμαι καθεῖναι εἰπεῖν ὅπως εὔρε τουτὶ τὸ σαρκωτικὸν φάρμακον τὸ ξηρόν, ὃ δὴ κεφαλικὸν ὀνομάζουσι· σύγκειται δὲ ἐξ ἰριδος καὶ ἀριστολοχίας ὀρόβου τε καὶ λιβανωτοῦ καὶ μάννης. ἔστι καὶ ἕτερόν τι ὧ πρὸς τοῖς εἰρημενοῖς καὶ φλοιὸς πάνακος ἐπεμβάλλεται· καὶ μὲν δὴ καὶ ἕτερόν ἐστιν ὧ καὶ καδμεία πεπλυμένη προσεπεμβάλλεται. λέγεται τοίνυν ὑπὲρ τούτων ὅπως εὑρέθη καὶ τὸ μοι, φησὶ, ζητεῖν ὑπὲρ τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, ἀλλ' οὐ τοῖς εὑρημένοις ὀρθῶς χρῆσθαι; ταυτὶ μὲν οὖν εὐθύς κατ' ἀρχὰς ἀποφαίνονται, κατὰ σύμβασιν δὲ, καλοῦσι γὰρ οὕτως αὐτοὶ καὶ τῷ ῥήματι τούτῳ, ποτὲ μὲν ἐξ ὀνειράτων ἐνδέ- [56] χεσθαι τὰ τοιαῦτα εὑρησθαι φασιν, ἔστι δ' ὅτε κατὰ δὴ τινα τύχην ἐκχυθῆναι τὸ ἕτερον εἰς τὸ ἕτερον, εἰτά τινα τῷ μίκτῳ τολμῆσαι χορήσασθαι, τῆς τόλμης δ' οὐ λέγειν τὴν ἐλπίδα. ταυτὶ μὲν οὖν πρόδηλος λῆρος. ὃ δὲ τρίτος αὐτοῖς τρόπος τῆς εὑρέσεως ἐστὶν ὄντως ἐπιλογιστικός· ἐκάστου

tiam id invenisse. Ut igitur quantum erret intelligat, aurum nobis operam paulisper accommodet, volo enim paucis cum solius experientiae professore agere; etenim hunc quoque dicere par est quo pacto siccum hoc quod carnem producat medicamentum invenerit, quod utique cephalicum nominant; porro componitur id ex iride et aristolochia et ervo et thure et manna *purgamento thuris*. Est autem et aliud quod praeter jam dicta corticem panacis recipit, sicuti etiam aliud cui elota cadmia admiscetur. Dicat itaque mihi, haec quomodo sint inventa. Et quid, inquit, attinet de inventione eorum quaerere, ac non recte potius inventis uti? Atque haec quidem initio statim respondent, in colloquio vero, sic enim κατὰ σύμβασιν hoc verbo vocant, interdum quidem ex somniis inventa esse potuisse talia dicunt, interdum forte quapiam aliud fuisse in aliud affusum, mox aliquem uti mixto ausum, caeterum audaciae ejus spem non dicunt. Haec igitur manifestae sunt nugae. Tertius his inventionis modus plane est epilogisticus, liqui-

Ed. Chart. X. [56.]

Ed. Bas. IV. (60 61.)

γὰρ ἐκείνων ἀπλῶν ἰδίᾳ τις πεπειραμένος ὡς σαρκωτικῶν, καὶ περὶ εὐρίσκειν ἐνίοτε μὴ σαρκούντα, προσεπιλογίσσατο μὴ πάσῃ φύσει πᾶν ἀρμόττειν. εἰ γὰρ ὃν οὐκ ἐσάρκωσεν ἡ ἀριστολογία, τοῦτον ὁ λιβανωτὸς ἐσάρκωσεν, ὥ δ' ὁ λιβανωτὸς οὐκ ἤρμοττε, τούτῳ τῆς ἱεως προσαχθείσης ἀπήντησε τὸ δέον, εὐλόγον, οἶμαι, μὴ πάντας ὑπὸ πάντων ὁμοίως διατίθεσθαι· τούτου δ' ἅπαξ εἰς ἐπιλογισμὸν ἐλθόντος ἄμεινον ἔδοξεν ὡς οἷον τε πλείστα τῶν ὁμοειδῶν εἰς ταῦτον ἀναμιῖσαι, ἢ ἐκάστη φύσις σώματος εὐπαρεῖ τοῦ προσήκοντος· καὶ μὴν, ὡς ἔταίρε, ἐν τῇ συμπλοκῇ τῶν εἰδῶν οὐ φυλάττονται τῶν οἰκείων οὐσιῶν αἱ ἐνέργειαι, ὡς ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου εἶδους τῷ ὠφελεῖν εἰς τόσον ἢ περὶ χρῆ ἰατρικῆς εὐπορεῖν τοῦ προσήκοντος. εἰ μὲν γὰρ ἦτοι τὴν φύσιν ἠδύναντο τοῦ σώματος ἐξευρεῖν ἢ τοῦ προσφερομένου φαρμάκου τὴν δύναμιν, οὐδὲν ἂν ἴσως ἐδέχσεν αὐτοῖς τῆς ταιανύτης ποικιλίας, (61) ἐν ἐκάστοτε φάρμακον ἐφ' ἐνὶ σώματι τὸ συμφέρον εὐρίσκειν δυναμένοις. ἐπεὶ δ' ἀγνοοῦσιν ἕκαστον, κακῶς ἀναμειγνύουσιν ἅπαντα, πολλὰς φύσεις ἀρμόττον ἐπιτεχνή-

dem simplicium illorum privatim quispiam unumquodque ut sarcoticum expertus, mox carnem aliquando non facere cernens, ratione deprehendit non omni naturae eorum quodque competere. Si enim cui aristolochia ulcus carne non implevit, huic thus contulit, cui autem thus non profuit, huic iris admotā fuit utilis, rationabile erat, arbitror, non omnes ab omnibus similiter affici. Hoc ubi semel in ratiocinationem venit, melius factum est visum quam plurima ejusdem speciei in idem miscere, quo nulli corporis naturae deesset quod conveniat. Atqui, amice, in commixtis speciebus non servatur actio suae cujusque substantiae, sicut in unaquaque corporis specie adfit quod juvare morbum curandum conveniat. Nam si aut corporis naturam invenire possent, aut adhibiti medicamenti facultatem, non esset fortasse iis tali varietate opus, ut quibus unum illud medicamentum quod uni corpori conveniret, invenire in promptu semper esset. Nunc quum ignorant utrumque, male omnia miscent, unum scilicet quod omnibus naturis quadret,

Ed. Chart. X. [56.]

Ed. Bas. IV. (61.)

πασθαι βουλόμενοι ἐν φάρμακον. τοῦτον τὸν τρόπον τῆς
 συνθέσεως τῶν φαρμάκων ἐγὼ πείθομαι τοῖς πρώτοις τῶν
 ἱατρῶν ἐπινενοῆσθαι καὶ ὡς ἀρχαῖον εὖρεμα προσίεμαι. το-
 σοῦτόν γε μὴν ἀποδεῖν ἡγοῦμαι τῆς ὄντως μεθόδου θεραπευ-
 τικῆς, ὅσον εὐλογώτερός ἐστι τῶν ἐγχεομένων εἰς ἄλληλα
 κοσκίνων. εἰ γὰρ μὴ λογίζεται πρῶτον μὲν ὡς μόνῃς τῆς ἑξ
 ὁμοειδῶν φαρμάκων συνθέσεως, οὐ μὴν τῆς γ' ἑξ ἐναντίων
 εἴρηκε τὴν μέθοδον. ἔπειθ' ὡς ἐν τῷ πλήθει τῆς μίξεως ἐν
 μὲν, εἰ τύχοι, τὸ τῷ πάσχοντι προσῆκόν ἐστι φάρμακον,
 ἐγχωρεῖ δὲ καὶ μηδὲν, ἐπὶ δ' ἢ ὀκτὼ τῶν οὐκ οἰκείων
 ὥστε πλείοσιν ἀριθμοῖς βλάψαι τὸ τοιοῦτον ἢ ὠφελῆσαι.
 ταῦτ' εἰ μὴ λογίζεται, πλεόν αὐτὸν ἀγνοεῖν ἢ γινώσκειν
 τοῦ πράγματος εἶποιμ' ἂν. ἔλαιον γοῦν ἐγχεόμενον ἔλκει
 κοίλῳ πάντων ἐναντιώτατον φάρμακον· εἰ γὰρ ἐθελήσεις
 οὕτω θεραπεύειν, αὐτῇ γνώσεις τῇ πείρᾳ ὄνταρὸν καὶ βρω-
 δὲς ἀποτελούμενον τὸ ἔλκος. εἰ δὲ καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους
 θερμὴ τύχοι καὶ ὁ ἄνθρωπος εἴη κακοχυνμώτερος, ἢ φύσει

moliri medicamentum studentes. Hanc ego componendo-
 rum medicamentorum rationem a primis illis medicis exco-
 gitatam arbitor, atque ut antiquum inventum recipio. Cae-
 terum tanto eam a vera medendi methodo abesse reor,
 quanto certe rationabilior est transfusis in se mutuo cribris.
 Quippe nisi illud primum cogitet, solius se compositionis,
 quae ex similibus specie medicamentis conflatur, non ejus
 quae ex contrariis initur, methodum dixisse, mox in ejus
 miscellae multitudine unum fortasse esse medicamentum,
 quod laboranti sit utile, fortasse vero nec unum, contra vero
 septem octove quae propria ex usu non sint, ita ut pluri-
 bus numeris obsit ejusmodi medicamentum quam profit,
 haec, inquam, nisi reputet, plus eum ignorare de re ipsa
 quam novisse dixerim. Oleum namque cavo ulceri infusum
 adversissimum omnium medicamentum est; nam si ita mederi
 velis, usu ipso intelliges sordidum ac fungosum ulcus fieri.
 Quod si tempestas quoque anni calida sit, ac vitio mali succi
 magis homo laboret, aut fluxionibus magis obnoxius natura sit,

Ed. Chart. X. [56, 57.]

Ed. Bas. IV. (61.)

ρευματικώτερος ἢ καὶ περὶ τὴν διαίταν τι πλημμελοῖη, κίν-
 δυρος τούτῳ σαπῆναι τὸ μόριον ἐν ᾧ τὸ ἔλκος ἐγένετο.
 κίνδυνος δὲ καὶ εἰ κηρῷ μόνῳ χρῶο, καὶ εἰ τήκων ἐλαίῳ·
 ταυτὶ μὲν οὖν διασῇψει σοι τὸ ἔλκος· εἰ δὲ ἰὸν λειώσας
 ἐμπλάττης, οὐ διασῇψει μὲν οὗτός γε οὐδαμῶς, ὁδύνην δ'
 ἐργάσεται καὶ δῆξιν οὐ σμικρὰν, ἀνάβρωσιν τε καὶ φλεγμο-
 νήν· εἰ δὲ ἐπιπλέον χρήσαιο, καὶ σπασμόν. ἐπεὶ τοίνυν οὔτε
 τὸ ἔλαιον οὔτε ὁ ἰὸς οὔτε ὁ κηρὸς ἔλκος κοῖλον σαρκῶσαι
 δύνανται, δῆλον ὡς οὐδὲ μίξι ποτ' αὐτὰ τῶν ἀπὸ τῆς ἐμ-
 πειρίας οὐδεὶς· ἀλλ' ἐγὼ μίξω γε τῷ δέοντι μέτρῳ καὶ ταῦτα
 καὶ ἄλλα μυρία φάρμακα τῶν βλαπτόντων ἰδίως ἔλκος κοῖ-
 λον. εἰ γὰρ μὴ ταῖς αὐταῖς δυνάμεσι βλάπτειν, ἀλλ' ὑπεραν-
 τίας, ἀμετρα δῆπουθέν ἐστιν ὡς [57] πρὸς ἔλκους κοῖλου
 πλήρωσιν. ἀλλ' ὅπως ἐκ δυοῖν ἀμέτροιν κράσιων ἐν ἀποτε-
 λεῖται σύμμετρον, ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων συνθέσεως ἐμάθο-
 μεν λογισμοῖς. οὐκ οὖν ἐτι χαλεπὸν ἐξ ἐλαίου καὶ κηροῦ καὶ
 ἰοῦ συνθεῖναι φάρμακον σαρκώτικόν· εἰ γὰρ εἰδείης ὡς

aut etiam in victus ratione delinquat, periculum est ne illi
 pars ea computrescat in qua ulcus est factum, periculum
 vero est et si cera sive sola sive in oleo soluta utare, atque
 haec quidem putrescere ulcus facient, at si aeruginem ad
 laevorem tunfam insperges, ea quidem nullo modo putrefa-
 ciet, dolorem tamen ac mordicationem inferet non parvam,
 praeterea exedet ac phlegmonem excitabit; quod si largius
 uteris, convulsionem quoque accerset. Quoniam igitur ne-
 que pleum neque aerugo neque cera cavum ulcus implere
 carne potest, constat quod ex iis qui experientiam profiten-
 tur nemo unquam ea miscebit; at ego sane haec miscebo,
 imo debita mensura non haec modo, verum etiam alia mille
 pharmaca ex iis quae praesertim cavo ulceri sunt inimica.
 Nam si non iisdem facultatibus laedunt, sed quodam modo
 contrariis, et ametra *sive immoderata* profecto fuerint, ut
 ad cavum ulcus implendum. Verum quemadmodum ex
 duobus temperamentis immoderatis unum efficiatur commo-
 deratum, id in medicamentorum rationibus docuimus. Non
 est igitur difficile ex oleo, cera et aerugine medicamentum

Ed. Chart. X. [57.]

Ed. Bas. IV. (61.)

ξηραίνεσθαι μετρίως δέεται τὸ τοιοῦτον ἔλκος, οὐ ξηραίνει
 δ' οὔτε ὁ κηρὸς οὔτ' ἔλαιον, εἰδείης ἂν ὥς οὔτε ἐκάτερον
 οὔτ' ἄμφω πληρώσουσιν ἔλκος κοῖλον· οὐ μὲν οὐδ' ὁ ἰὸς
 μόνος, ἀμέτρως γὰρ ξηραίνει. μίξας οὖν ἅπαντα συμμέτρως
 ξηρὸν ἐργάσασθαι δυνήσῃ φάρμακον· ὁπόσον δ' ἐκάστου χρῆ-
 τὸ μέτρον εἶναι δέδεικται μὲν ἤδη μοι καὶ τοῖς περὶ φαρμά-
 κων συνθέσεως ὑπομνήμασιν, δειχθήσεται δὲ καὶ νῦν, εἰ
 δεηθεῖς, τοῦ λόγου προϊόντος. ἀποπέμψαι γὰρ με χρὴ πρῶ-
 τον ἀπὸ τῶν ἐφεξῆς λόγων τὸν ἀμέθοδον ἐκείνον Θεσσαλὸν,
 ἐνδειξάμενον αὐτῷ πόσον ἀμαρτάνει τοῦ δέοντος. φρονίμως
 γὰρ ἀνθρώπων καὶ τὰ νῦν εἰρημένα σαφῶς ἐνδείκνυται τὴν
 θεραπευτικὴν μέθοδον ὁποῖαν τινα εἶναι χρῆ. ἀλλὰ γὰρ οὐ
 πρὸς τοὺς τοιοῦτους ὁ λόγος· ὥστε ἀναγκαῖον ἔτι διαλεχθῆ-
 ναι πρὸς αὐτοὺς ἐνθένδε ποθέν ἀρξάμενον. ἅπαντα κοιλότης
 παρὰ φύσιν ἐνδείκνυται τὴν πλήρωσιν· ὥστε καὶ ἡ ἐν τῷ
 σαρκώδει μορίῳ· αὕτη δὲ ἡ πλήρωσις σκοπὸς τῆς τῶν ἰαμά-
 των εὐρέσεως γίνεται. ἵνα δ' εὐρεθῇ τὰ πληρώσαντα καὶ

quod carnem producat conficere; si enim noris ejusmodi
 ulcus mediocriter siccandum esse, non ficcare autem nec ce-
 ram nec oleum, utique intelliges nec alterum seorsum nec
 ambo simul cavum ulcus implere posse, imo vero nec aeru-
 ginem solam, ut quae immodice siccet. Ergo si omnia mis-
 cueris, modice siccum efficere medicamentum poteris; quis
 vero cujusque esse modus debeat, id mihi in libris qui de
 medicamentorum compositione sunt inscripti jam traditum
 est, nunc quoque si res postulet, indicabitur in sermonis
 progressu. Nam primum omnium abigendus mihi a sequen-
 tibus libris amethodus iste Thessalus est, sed quum indicavero
 prius illi, quantum a recto aberret. Nam prudenti homini
 vel quae nunc dicta sunt satis ostenderint qualis esse debeat
 medendi methodus, verum non est cum talibus sermo. Itaque
 etiam necesse est cum istis adhuc disputemus hinc fere
 sumpto initio. Omnis quae praeter naturam est cavitas
 impleri postulat, quare et quae in carnosa etiam accidit
 parte, ipsa vero impletio inveniendorum remediorum finis
 quo tenditur est. Ut vero quae impleant invenias et multa

Ed. Chart. X. [57.]

Ed. Bas. IV. (61.)

λόγου δεόμεθα συγχροῦ καὶ πολλῶν τῶν κατὰ μέρος ἐνδείξεων, καὶ μεθόδου λογικῆς ἀκριβοῦς· ἐθεάσω γοῦν πολλάκις ἔλκη δυσίατα μὴ δυναμένους θεραπεῦσαι μήτε τοὺς τὴν ἐμπειρίαν πρεσβεύοντας ἰατροὺς τοὺτους δὴ τοὺς πολυφαρμάκους, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς τὸν ἀναλογισμὸν ἐπαγγέλλομένους ἅπαντας. οἱ γὰρ Θεσσαλικοὶ μεθοδικοὶ μὲν τὸννομα, ταῖς δ' ἀληθείαις ἀμέθοδοι, καθάπερ τιτὲς ὄνοι λύρας οὐδ' ἐπαίειν ἱκανοὶ τῆς τοιαύτης θεωρίας εἰσὶ, μὴ τοί γε δὴ λογισμῷ τὸ δεόν ἐξευρίσκειν. ἐθεάσω δὲ πολλάκις ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐλκῶν τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο μεταβαίνοντας φάρμακον, οὐ μὲν Δία λογισμοῦ τινος ἐξηγούμενου τῆς μεταβάσεως, ἀλλ' ἐπειδὴ πολλῶν μὲν ἐπειράθησαν πληρούντων ἔλκη κοῖλα, τὴν δ' ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν ἰδιόσυγκρασίαν, ἐφ' οἷς ἕκαστον αὐτῶν εὐδοκίμησεν οὔτε διαγινώσκειν οὔτε μὲνῃσθαι δύνανται, διὰ τοῦτο καὶ νῦν οὐκ ἐπιστάμενοι μὲν ἐφ' ὃ τι χρὴ μεταβαίνειν, ἐλπίζοντες δ' ἐν πολλῇ τῇ κατὰ μέρος διεξόδῳ πάντως εὐρεθήσεσθαι ποτε τὸ προσῆκον, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο μεταπηδῶσι, τὴν γὰρ μᾶλλον ἢ λογισμῷ τὴν τοῦ συμ-

ratione opus est et multiplici particulatim indicatione et methode rationali exacta. Etenim saepe vidisti difficilia sanatu ulcera curare nequivisse nec eos medicos qui experientiam profitentur, istos, inquam, qui remediis scatent, nec etiam eos qui ratiocinationem sibi vendicant omnes. Quippe Thessalii isti quos methodicos nominant, sunt autem re vera a methode alieni, tanquam asini ad lyram, nec ad audiendam quidem ejusmodi speculationem sunt idonei, nedum quod rectum est ratiocinatione inveniant. Vidisti autem saepe in ejusmodi ulceribus empiricos quidem alias se ad aliud medicamentum transferre, quum nulla profecto ratio transi-tum ipsum monstraret, verum quoniam multa sunt experti, quae cavum ulcus impleant, ipsam vero ut iidem vocant, idiosyncrasiam, in qua singula eorum pollere sunt visa, nec dignoscere nec meminisse possunt, ideo nunc quoque ad quod transferant non intelligentes, sed sperantes in multis particularibus experiendis obiter quod conveniat omnino inventum iri, alias ad aliud transfiliunt, fortunae potius

Ed. Chart. X. [57. 58.]

Ed. Bas. IV. (61.)

φέροντος εὔρεισιν ἐπιτρέποντες. ὅμοιοι δ' αὐτοῖς εἰσι, καὶ μὴ θέλωσιν, ὅσοι τῶν δογματιζόντων ἐπὶ τὰς φυσικὰς ἀρχὰς τῶν σωμάτων οὐκ ἐδυνήθησαν ἀναβῆναι τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ αὐτοὶ, καθότι πρόσθεν ἐδίδξαμεν, ἐξ ἡμίσεως εἰσιν ἐμπειροκοί, οἳ οὐκ ἠδυνήθησαν διαλαβεῖν περὶ τῶν πρώτων στοιχείων. περὶ δὲ τῶν ἀμεθόδων τούτων Θεσσαλείων τί ἂν τις καὶ λέγοι; μόνοι τοίνυν οἱ ὧντως μεθόδῳ θεραπεύοντες ἐξενρίσκουσί τε τὸ δέον ἢ φάρμακον ἢ διαίτημα καθ' ἕκαστον τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἐπιδικνύουσιν τε τὰ σαφέστατα διὰ τῶν ἐργῶν αὐτῶν ὀπηλίκον ἄγαθόν ἐστι καὶ ὅσον φῶς παρέχει πρὸς τὰς ἰάσεις ἢ περὶ φύσεως πραγματεία. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὥς τοῖς συνεχῶς ἀπ' ἑτέρου φαρμάκου μεταβαίνουσιν ἐφ' ἑτερον ἐνίοτε παροράται καὶ καταφροεῖται τὸ χρήσιμον, ἐπέδειξά σοι πολλάκις ἐνὶ φαρμάκῳ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐλκῶν θεραπεύσας ὧν ἐφθανον ἐκείνοι κεχρησθαι. [58] κατεφρονήθη δ' εἰκότως ἡ δύναμις τοῦ τοιούτου φαρμάκου διὰ τε τὴν ἀκαιρίαν τῆς χρήσεως, οὐ μόνον οὐδὲν ὠφελῆσαι δόξαντος, ἀλλὰ καὶ προσβλάψαι, καὶ διὰ τὸ μηδὲν ἐνίοτε σαφὲς ἐργάζεσθαι

quam rationi ejus quod conducat inventione permiffa. Similes his sunt, tametsi id nolunt, et qui ex dogmaticis ad naturalia corporum principia subire ratione non valuerunt. Quippe hi, ut ante ostendimus, ex dimidio empirici sunt, qui ne prima quidem elementa potuerunt assequi. De istis vero amethodis Thessaliis quid quis loqui posset? Soli igitur ii qui vera methodo curant, tum singulis id genus ulceribus idonea medicamenta et victum aptum inveniunt, tum liquidissime rebus ipsis ostendunt quantopere conducat quantumque ad medendum lumen praeftet ipsa de natura tractatio. Etenim praetermitti negligique aliquando quod utile sit iis qui ab alio pharmaco ad aliud assidue transeunt non semel tibi ostendi, uno aliquo ex medicamentis quibus illi fuerunt usi ejusmodi ulceribus sanatis. Spreta vero ejusmodi medicamenti facultas ab iis merito est, quod videlicet et propter intempestivum usum non solum non prodesse, sed etiam obesse est visum, et quod in primo usu nihil aliquando quod esset

Ed. Chart. X. [58.]

Ed. Bas. IV. (61.)

τὴν πρώτην χρῆσιν. ἐθεάσω δὲ καὶ ὀφθαλμῶν ὀδύνας σφοδροτάτας ἰασαμένους ἡμᾶς ἢ λουτροῖς ἢ οἶνου πόσειν ἢ πυρίαις ἢ φλεβοτομίαις ἢ καθάρσειν, ἐφ' ὧν οὐδὲν ἄλλο ἔχουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν ἢ ταυτὶ τὰ δι' ὀπίου καὶ ματδρογόρου καὶ ὑοσκυάμου συντιθέμενα φάρμακα, μεγίστην λώβην ὀφθαλμῶν· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλῃ τινὶ τὴν ἐν τῷ παραχρῆμα δόκησιν τῆς ἀνωδυνίας ἀλλ' ἢ τῷ νεκροῦν τὴν αἴσθησιν ἐργάζονται. καὶ πολλοὺς οἶδθα μετὰ τὰς τοιαύτας χρήσεις τῶν φαρμάκων, ἐπειδὴν ἀμετρότερον προσαχθῇ, μηκέτ' ἐπανελθόντας εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἀρξαμένους μὲν ἐντεῦθεν ἀμύδρως καὶ μόγις ὁρᾶν, ἐν τῷ χρόνῳ δ' ὑποχύσειν ἢ μυδρίασεῖν ἢ φθίσειν ἢ ρυτιδώσειν ἀλόντας. οἶδθα δὲ δῆπου συνδιατρίψας ἡμῖν εὐθύς ἐκ μεираκίου, μηδὲ παρ' ἐνὶ τῶν διδασκάλων θεασαμένους ἡμᾶς ἔργον τοιοῦτον, ἀλλ' ἐξευρόντας αὐτοὺς τῷ λογισμῷ· καὶ ὅτι γε πολλῷ χρόνῳ τὸν ἀφορισμὸν ἀνεσκεψάμην· ἐκείνον, ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρητοποσίη ἢ λουτρον ἢ πυρίη ἢ φλεβοτομίη ἢ φαρμακείη λύει, καὶ ὥς ἐκ τῆς ἄλλης ἀκριβείας Ἱπποκράτους ἡλπιζόν μηδ' ἐνταῦθα

evidens effecit. Vidisti porro non minus oculorum nos gravissimos dolores sanare aut balneo aut vini potione aut fomentis aut sanguinis missione aut purgatione, quibus nihil aliud adhibet medicorum vulgus quam medicamenta haec, quae ex opio et mandragora et hyoscyamo fiunt, maximam plane oculorum perniciem, utpote quae nulla re alia sublata ad praesens doloris speciem praestant, quam quod ipsum sensum enecant. Multosque nosti ab ejusmodi medicamentorum usu, cum liberalius fuissent admota, nunquam postea naturalem statum recepisse, sed ex his principio quidem obscure atque aegre vidisse, tempore vero suffusione vel mydriasi vel tabe vel rhytidosi affectos. Nosti profecto non minus et illud, quum statim ab ephebis mecum sis versatus, nec sub ullo me usquam praeceptore vidisse ejusmodi opus, sed id per me ratione excogitasse et quam longo tempore aphorismum illum, *Dolores oculorum meri potio vel balneum vel fomentum vel vena ineisa vel purgatio tollit*, consideraverim; quamque ex reliqua Hippocratis

Ed. Chart. X. [58.]

Ed. Bas. IV. (61. 62.)

μήτε ψεύδος τι μήτ' αδύνατον λέγεσθαι· καὶ ὡς τοῦτ' ἦν
 με τὸ προτρέψαν ἐπὶ τὴν ζήτησιν, ἕως οὗ καὶ ταύτην τὴν
 Ἱπποκράτους ὁδὸν ἐξεύρον διορίσασθαι, πότε καὶ πῶς ἐφ'
 (62) ἑκάστον τῶν εἰρημένων χρηστέον. ὃ καὶ δῆλον ἐποίησα
 πολλοῖς τῶν διασαμένων τὰ τοιαῦτα, πηλίκη μὲν ἐστὶν ἡ τῆς
 θεραπευτικῆς μεθόδου δύναμις, ἡλικὸν δὲ κακὸν εἰργάσαντο
 μὴ φυλάξαντες τὴν παλαιὰν ἰατρικὴν οἱ τὰς νεωτέρας αἰρέ-
 σεις συστησάμενοι. ταῦτά τοι καὶ ὑμεῖς καί τοί γε ἄκοντά με
 κατ' ἀρχὰς ἠναγκάσατε, λιπαροῦντες διεξιλθεῖν ὅπασαν τήνδε
 τὴν πραγματείαν ἣν εὐχομαι μὲν τοῖς θεοῖς ὄνησιν τινα καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις γενέσθαι, βραχυτάτην δ' ἔχω τὴν ἐλ-
 πίδα διὰ τὴν κατέχουσαν νῦν ὀλιγωρίαν μὲν τῶν καλῶν,
 ἐπίδοσιν δὲ εἰς τιμὴν πλοῦτος καὶ δόξης καὶ πολιτικῶν δυνά-
 μων· ἐφ' ᾧ τοῖς ἐκτραπέουσιν οὐκ ἐνδέχεται τάληθες ἐν
 οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐξευρεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπῃ τῷ θεῷ
 φίλον, οὕτω τελευτήσει. τὴν δ' οὖν θεραπευτικὴν μέθοδον,
 ἀσκηθεῖσαν μὲν τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, ὀλιγορουμένην δὲ νῦν
 ἀνακτησώμεθα κατ' ὅσον οἰοί τ' ἐσμέν, αὐτὸς ἀναλαβόντες

diligentia sperarim, ne in hoc quidem vel falsum quippiam
 vel quod fieri non possit praecipi; idque fuisse quod me ad
 inquisitionem incitavit, quoad ipsa Hippocratis insilens via
 inveni quo pacto discernerem quando quomodoque dietorum
 quolibet utendum sit; qua ratione multis qui talia viderunt
 manifestum feci, quanta medendi methodi vis sit, quantique
 mali occasio fuerint qui non servata veteri medicina novas
 sectas condiderint. Itaque et vos praeterea me, quanquam
 a principio recusantem, orando tamen impulistis ut omne
 hoc opus tractandum susciperem; quod deos precor aliis
 quoque hominibus alicui sit usus, certe minimam spem
 habeo propter eum qui nunc regnat honorum artium con-
 temptum, diviliarum vero, existimationis et civilis potentiae
 admirationem; ad quae quisquis se convertit, is nulla in re
 veritatem invenire poterit. Vnum haec prout deo placebit,
 ita finientur. At nos medendi methodum quae veteribus
 quidem medicis exulta est, nunc vero neglecta jacet, pro

Ed. Chart. X. [58. 59.]

Ed. Basf. IV. (62.)

τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ προκειμένου παθήματος ἔλκουσ κοίλου.
περὶ μὲν δὴ τῆς πρώτης εὐρέσεως τῶν σαρκωσόντων τὸ τοι-
οῦτον ἔλκος φαρμάκων ἀρκεῖται τὰ μικρὰ πρόσθεν εἰρημένα,
καὶ συγχωρεῖσθω δ', εἰ βούλει, τοῖς ἐμπειρικοῖς ἃ λέγουσιν
ἅπαντα. περὶ δὲ τῆς τῶν εὐρημένων χρήσεως ἐπὶ μὲν τῶν
ἔργων αὐτῶν ἐπέδειξά σοι πολλάκις· οὐδὲν δ' ἦττον καὶ νῦν
ἐπιδείξαι τῷ λόγῳ πειράσομαι πῶς ἐν οἷς ἂν μηδὲν δράσῃ
τὸ σύνηδες ἐκάστῳ φάρμακον, ἐπ' ἄλλο μεταβαίνειν εὐμηχά-
νως τε καὶ τεχνικῶς ἀποροῦσιν οἱ ἐμπειρικοί. καὶ τοῦτ' εὐλό-
γως γίνεται· τοῦ γὰρ πρώτου φαρμάκου τῆς ἀποτυχίας τὴν
αἰτίαν ἀγνοοῦντες, οὐδὲ φυλάξασθαι δήπουθεν αὐτὴν ἐπὶ
τοῦ δευτέρου δύνανται. ἀγνοουμένης γὰρ ἔτι τῆς αἰτίας δι'
ἣν ἐνεργεῖ τὸ φάρμακον, οὐδὲ δι' ἣν ἀποτυγχάνει γινῶναι
δυνήσονται. ταύτης δ' ἀγνοουμένης οὐδ' ἐφ' ἕτερον ἔτι μετα-
βαίνειν εὐλόγως ἐγχωρεῖ, φυλάξασθαι γὰρ οὐδ' ἐπ' ἐκείνον
δυνήσονται τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Κεφ. γ'. [59] Εἵπωμεν οὖν ἡμεῖς ἤδη τὴν Ἱπποκρά-
τειόν τε ἅμα καὶ ἀληθῆ μέθοδον ἐλκῶν κοίλων ἰάσεως· ἄρ-

virili restituemus, repetita nimirum quam de morbo cavi
ulceris inchoavimus disputatione. Ac de prima quidem
inventione medicamentorum quae ejusmodi ulcus carne im-
pleant, satisfaciant quae paulo ante diximus, concedamus-
que, si libet, empiricis quae dicunt omnia. At de invento-
rum usu et saepe tibi in ipsis rebus ostendi et nunc nihi-
lominus ratione demonstrare conabor quemadmodum empi-
rici, ubi solenne cuique medicamentum nihil profecit, apte
ad aliud certaue ratione transire nesciant. Atque id jure
accidit; siquidem quum causam improspere successus prioris
medicamenti ignorent, nec quo eam in secundo declinent
habent. Quippe quum causam ignorent, cur munere suo
medicina fungatur, nec cur fallat intelligere valent. Hoc
vero ignorato, neque ad aliud transire merito possunt, nec
enim in illo vitare eandem causam possunt.

Cap. III. Agedum igitur ipsi jam Hippocraticam ve-
ramque cavi ulceris sanandi methodum tradamus; porro

Ed. Charc. X. [594]

Ed. Bas. IV. (62.)

χεσθαι δὲ δῆπουθεν αὐτὴν ἐκ τῆς οὐσίας χρη τοῦ πράγματος. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς κοίλοις ἔλκεισι πρόκειται γεννῆσαι τὴν ἀπολωλυτὴν σάρκα, δεῖ γινώσκειν τι περὶ σαρκὸς γενέσεως, ὡς ὕλη μὲν αὐτῆς αἷμα χρηστὸν, ὃ δ' ὅσον δημιουργὸς τε καὶ τεχνίτης ἡ φύσις. ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς εἰπεῖν χρη φύσιν, ἀλλὰ προσθεῖναι τὴν τίνων καὶ ποῦ. δῆλον δὲ ὅτι τῶν ὑποκειμένων σωμάτων οἷς σὰρξ ἐπιτρέφεσθαι μέλλει, τούτων ἡ φύσις ἔσται δημιουργὸς τῆς γεννηθησομένης σαρκός. ἀλλ' ἡ φύσις ἐκάστου τῶν σωμάτων ἐδείχθη κατὰ τινὰ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κρᾶσιν ἀποτελεῖσθαι. δῆλον οὖν ὡς ἡ τούτων εὐκρασία κατὰ τὸ ὑποκείμενον μόριον ᾧ μέλλομεν ἐπιτρέφειν τὴν λείπουσαν σάρκα τὸν λόγον ἔξει τοῦ δημιουργοῦ. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν σκεπτέον ἐπὶ παντὸς ἔλκους κοῖλον δύο ταῦτα, τὸ θ' ὑποκείμενον εἰ εὐκράτως ἔχει, τουτέστιν εἰ κατὰ φύσιν. ἐδείχθη γὰρ ἡ ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασιν ὑγεία τῶν τεττάρων οὗσα ποιότητων εὐκρασία καὶ προσέτι τὸ αἷμα τὸ ἐπιτρέφον, εἰ χρηστὸν τε καὶ σύμ-

hanc ab ipsa rei substantia ordiri oportet. Itaque quoniam in cavo ulcere id nobis proponitur, ut caro quae perit restitatur, scire licet generandae carnis materiam sanguinem bonum esse; opificem, *ut ita dicam*, auctoremque naturam. Verum non satis est naturam simpliciter dixisse, nisi etiam quorum natura sit adjectum et ubi. Constat autem quod subjectorum corporum, quibus superinduci caro debet, natura ipsa gignendae carnis opifex est. Porro cujusque corporis natura monstrata est ex calidi, frigidi, humidī ac sicci temperatura consistere. Quare manifestum est justam horum temperiem in subjectis partibus, quibus restitutori deficientem carnem sumus, opificis habere rationem. Ac primum quidem in omni cavo ulcere duo illa consideranda nobis sunt, et quod subjectum est, justane temperie sit, id est an secundum naturam se habeat; quippe monstratum est sanitatem in similaribus corporibus ipsarum quatuor qualitatum esse justam temperiem; et praeterea sanguis, qui affluit, bonus re ac commodatus sit. Si igitur

Ed. Chart. X. [59.]

Ed. Bas. IV. (62.)

μετρον· εἰ μὲν δὴ καὶ τούτων τι μοχθηρῶς ἔχοι, πολλὰ
 διαθέσεις γίνονται παρὰ φύσιν· ἡμῖν δ' ὑπόκειται μία κοι-
 λότης ἐν σαρκώδεϊ μορίῳ. ὑποκείσθω τοίνυν ὑγιεινόν τε τὸ
 χωρίον ἢ τ' ἐπιφόρη τοῦ αἵματος ἀμεμπτος ἐν ποσότητι καὶ
 ποιότητι· καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδὲν ἂν ἔτι κωλύοι
 τὴν πρώτην γένεσιν τῆς σαρκὸς ἀμεμπτον γενέσθαι, μηδενὸς
 δεηθεῖσαν ἔξωθεν φαρμάκου· τῶν γὰρ αἰτίων ἀμφοτέρων
 ὅφ' ὧν γίγνεται παρόντων καὶ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν ἐμποδῶν
 ὄντος, οὐκ εἰδέχεται κωλυθῆναι τὴν τῆς σαρκὸς γένεσιν. ἀλλ'
 ἐν αὐτῷ δὴ τῷ γεννᾶσθαι τὴν πρώτην σάρκα περίττωμα διτ-
 τὸν ἀνάγκη γίνεσθαι, καθότι καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ φύσεως
 εἰρηται λογιμοῖς, ὡς ἀπάσῃ τῇ κατὰ ποιότητα μετακοσμήσει
 τῆς τροφῆς ἕτερον μὲν παχύτερον, ἕτερον δὲ λεπτότερον
 ἔπεται περίττωμα. τούτων τῶν περιττωμάτων καὶ καθ' ὅλον
 τὸ σῶμα γιγνομένων, αἰεὶ τὸ μὲν λεπτότερον ἢ ἄδηλός ἐστι
 διαπνοή· γίγνεται δὲ καὶ δῆλη πολλάκις, ὅταν ἦτοι τὸ ἔμφυ-
 τον ἀρρώσθησιν θερμὸν ἢ τροφῇ χρήσεται πλείονι τοῦ δέον-
 τος, ἢ τις ἐπαχθῇ τῷ ζῳῇ κίνησις σφοδροτέρα. τὸ δ' ἕτερον

horum alterutrum vitiosum sit, multi sane affectus praeter
 naturam existunt; nobis tamen una cavitas in carnosa parte
 proponitur. Fingamus igitur et sanam esse partem et san-
 guinis confluxum citra ullum, vel in qualitate vel quantitate
 vitium. Porro his ita se habentibus nihil est praeterea,
 quod obstat quominus prima carnis generatio prospere
 contingat, idque nullius externi medicamenti ope. Quippe
 causis ambabus, unde nascitur praesentibus nulloque extrin-
 secus quod impediat obstante non potest prohiberi carnis
 generatio. Verum in ipsa primae carnis generatione duplex
 provenire excrementum necesse est, veluti etiam in com-
 mentariis de natura docuimus, quod omnem qualitatis ali-
 menti mutationem alterum crassius, alterum tenuius, excre-
 mentum sequitur. His excrementis etiam per universum
 corpus semper provenientibus quod tenuius est, ipsa invi-
 sibilis est perspiratio; quae etiam saepe fit visibilis, quoties
 vel naturalis calor languet, vel nutrimento utitur quam-
 justum sit ampliore, vel motus quispiam vehementior ani-

Ed. Chart. X. [59. 60.]

Ed. Bas. IV. (62.)

ὁ ἐπιτρεφόμενός ἐστι τοῖς σώμασιν ἡμῶν ῥύπος· καὶ δὴ καὶ τοῖς ἔλκεσιν ἰχώρ μὲν καλεῖται τὸ λεπτὸν περίττωμα, ῥύπος δ' ἔλκος τὸ παχύ. καὶ διὰ μὲν τὸ λεπτὸν περίττωμα ὑγρὸν τὸ ἔλκος γίγνεται, διὰ δὲ τὸ παχὺ ῥυπαρὸν· καὶ δεῖται διὰ τοῦτο διττῶν φαρμάκων, ὡς μὲν ὑγρὸν τῶν ξηραίνοντων, ὡς δὲ ῥυπαρὸν τῶν καθαιρόντων αὐτό. καὶ οὐδὲνα τρίων χρόνον τῆς φύσεως ἀργούσης οὐδεὶς ἐστὶ καιρὸς ἐν ᾧ μὴ ταῦτ' ἄμφω κατὰ τὸ κοῖλον ἔλκος ἀθροισθῇσεται· ὥστε οὐδὲ χρόνιος ἐστὶ καθ' ὃν οὐ δεῖσεται τῶν φαρμάκων ἀμφοτέρων, τοῦ τε ξηραίνοντος καὶ τοῦ καθαιρόντος. ὅποιον μὲν οὖν εἶναι χρὴ τῷ γένει τὸ φάρμακον εὔρηται· ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο, χρὴ γάρ τι τῶν κατ' εἶδος ἐξευρεῖν ὃ προσαχθήσεται. πόθεν οὖν ἐκείνο καὶ τίνας εὔρεθήσεται μεθόδον, ἢ τῆς ἐν [60] τοῖς περὶ φαρμάκων ἀπλῶν δυνάμεως εἰρημένης; ἐδείκνυμεν γὰρ ἐν ἐκείνοις τὰ μὲν ξηραίνοντα, τὰ δ' ὑγραίνοντα, τὰ δὲ ψύχοντα, τὰ δὲ θερμαίνοντα τῶν φαρμάκων· ἐνία δὲ κατὰ σύζυγιαν ἢ θερμαίνοντα καὶ ξηραίνοντα, ἢ ψύχοντα

mali cortingit; alterum est sordes quae in summo corpore nostro colligitur. Quin etiam in ulceribus tenuius excrementum sanies appellatur; quod crassum est sordes ulceris. Ac ex tenui quidem excremento ulcus humidum redditur, ex crasso sordidum; eoque duplicibus medicamentis eget; utique ut humidum est, siccantibus; ut sordidum, quae ipsum expurgent. Ergo quum nullo unquam tempore natura cesset, certe nec tempus ullum erit in quo non ambo haec in cavo ulcere congerantur; quare nec ullum tempus erit in quo non utrumque medicamentorum genus desiderabit, utique et quod siccet et quod expurget. Ac cujusmodi quidem genere esse medicamentum debeat, inventum jam est; verum non est id satis, siquidem specie aliqua inventa est opus, quae sit *ulceri* admovenda. Haec igitur quomodo et qua methodo invenietur? nempe ea quae in libris de simplicium medicamentorum facultatibus est tradita? Ostendimus namque in iis quaedam medicamenta siccare, quaedam humectare, quaedam refrigerare, quaedam calefacere, nonnulla per conjugationem vel calefacere et siccare, vel frigefacere

Ed. Chart. X. [60.]

Ed. Bas. IV. (62.)

καὶ ὑγραίνοντα, ἢ θερμαίνοντα καὶ ὑγραίνοντα, ἢ ψύχοντα καὶ ξηραίνοντα· εἶναι τε καθ' ἕναστον αὐτῶν ἄπειρον μὲν τι τῷ πλήθει τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον· εἰς δὲ τὴν χρεῖαν τὴν ἱατρικὴν ὅροις εὐσήμεοις περιγραφόμενον, πρώτης τινὸς ἐν αὐτοῖς γινομένης τάξεως καὶ δευτέρας καὶ τρίτης καὶ τετάρτης. ἐκ ποίας οὖν τάξεως ἔσται τὸ σαρκωτικὸν φάρμακον, ὃ δὴ μετρίως ἔφαμεν χρῆναι ξηραίνειν τε καὶ ῥύπτειν; ἐκ τῆς πρώτης δηλονότι· μᾶλλον γὰρ ἐπιταθὲν ὥς μὴ μόνον ἐκδπανᾶν τὸ περιττὸν τῆς ἀπορρέουσας ὑγρότητος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιρρέοντος αἵματος ἀπτεσθαι, κωλύσει τὴν σάρκωσιν ἀναλίσκον αὐτῆς τὴν ὕλην. ἐδείχθη δὲ τοιαῦτα, λιβανωτός τε καὶ κρίθινον ἄλευρον καὶ κνάμινον ὀρόβινόν τε καὶ ἴρις ἀριστολογία τε καὶ καδμεία καὶ πάναξ καὶ πομφόλυξ· ἅπαντα δὲ ταῦτα ἀλλήλων ἐδείκνυτο διαφέροντα τῷ τε μᾶλλον καὶ ἥττον. καὶ τῷ μὲν ἀπλᾶς ἔχειν τὰς ἐπικρατούσας δυνάμεις, τὰ δὲ συνθέτους. ἀριστολογία μὲν γὰρ καὶ πάναξ μᾶλλον ξηραίνει τῶν ἄλλων καὶ θερμότερα τὴν φύσιν ἐστί·

et humectare, vel calfacere et humectare, vel refrigerare et ficcare; esseque in singulis eorum majoris minorisque rationem multitudine sane infinitam, caeterum ad usum medicinalem limitibus, qui facile comprehendantur, circumscriptam, primo quodam in his et secundo et tertio et quarto statuto ordine graduve. Cujus igitur ordinis erit medicamentum, quod carni producendae sit aptum; quodque modice tum ficcare debere, tum detergere proposuimus? Certe primi ordinis; quippe quod super hunc fuerit, ita ut non modo humoris qui influit redundantiam consumat, sed etiam affluentem sanguinem ipsum populetur, id refici carnem, ceu materiam ejus absumens, prohibebit. Porro talia esse ostensum est thus et hordeaceam et fabaceam et ervi farinam et irim et aristolochiam et cadmiam et panacem, pompholygem; omnia vero haec tum majoris minorisque discrimine inter se dissidere, tum alia eorum simplices facultates vincentes habere, alia compositas, monstratum est. Siquidem aristolochia et panax tum caeteris plus siccant, tum natura magis calent; hordeacea

Ed. Chart. X. [60.]

Ed. Bas. IV. (62. 63.)

τὸ δὲ κριθῶνον καὶ τὸ κνᾶμινον ἄλευρον ἦττον πολὺ ἐκείνων
 ξηραίνει καὶ ἥκιστα θερμότητος μετέχει· λιβανώτος δὲ θερμὸς
 μὲν ἐστὶ μετρίως, ἦττον δὲ τούτων ξηραίνει, ὥστε τινὰς φύ-
 σεις σωμάτων οὐδὲ ξηραίνει τὴν ἀρχήν· ὀρόβινον δὲ καὶ
 ἴρις ἐν τῷ μεταξύ τούτων τε καὶ ἀριστολογίας καὶ πάνακος
 ἐστίν. ὅπερ δ' ὁ λόγος ἐκίνησε χορησίμως αὐτίς ἀναλάβωμεν.
 ὁ γάρ τοι λιβανώτος ὑγρὰν μὲν φύσιν σώματος σαρκῶσαι
 δύναται, ξηρὰν δ' οὐ δύναται· χορὴ γάρ (63) ἐπίστασθαι περὶ
 τῶν πρώτων ἐνδείξεων ὥς δύο ἐστὼν αὐτῶν αἱ διαφοραὶ, τοῦ
 μὲν κατὰ φύσιν τὴν φυλακὴν ἐνδεικνυμένου καὶ διὰ τοῦτο
 ὁμοίων ἑαυτοῦ δεομένου, τοῦ δὲ παρὰ φύσιν τὴν ἀναίρεσιν
 τὴν ἑαυτοῦ καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐναντίων· φθείρεται γὰρ πᾶν
 εἰς ἐναντία τε καὶ δι' ἐναντίων. τὸ μὲν οὖν ἔλκος ὅσῳπερ ἂν
 ὑγρότερον ᾖ, τοσούτω δαίται φαρμάκον ξηραίνοντος μᾶλλον·
 ἢ φύσις δ' αὐτοῦ τοῦ σώματος ὅσῳπερ ἂν ὑγρότερα τύχη,
 τοσούτω δαίται φαρμάκον ξηραίνοντος ἦττον· ὥστε τῶν ἴσῃ
 ὑγρότητα ἔχοντων ἐλκῶν τὸ μὲν ἐν ξηροτέρῳ τῇ τοῦ κνᾶμινον-
 τος κράσει μᾶλλον ξηραίνεσθαι δαίται, τὸ δ' ἐν ὑγροτέρῳ

fabarumque farina multo his minus ficcant, nec ullum ca-
 lorem obtinent; thus vero moderate calet, minus tamen
 illis ficeat, adeo ut quasdam corporum naturas initio non
 ficcet; ervi farina et iris horum atque aristolochiae et
 panacis medium locum tenent. Verum quod sermo noster
 utiliter attigit, denuo repetamus. Quippe thus in humida
 corporis natura carnem producere potest, in sicca non po-
 test. Scire namque licet duas esse primarum indicationum
 differentias, una, quod secundum naturam se habet, custo-
 diam sui, indicante, et propterea quae similia sui sint postu-
 lante; altera, quod praeter naturam est, sublationem sui,
 eoque contraria requirente; perit enim quidquid in contra-
 rium et a contrario. Atque ulcus quidem quo est humi-
 dius, eo sane medicamento quod magis ficcet indiget.
 Corporis vero naturam quanto est humidior, tanto quod mi-
 nus ficcet, medicamentum postulat. Quare si qua sunt ul-
 cera quibus par est humiditas, quod in ficiore aegrotantis
 temperamento consistit, utique magis ficcari postulat; quod

Ed. Chart. X. [60. 61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

τοσοῦτω καταδέεστέρον, ὅσῳ περ ἂν καὶ ἡ φύσις τῆς φύσεως ἀπολείπεται· τὴν γὰρ ἐπιτρεφομένην σάρκα παραπλησίαν εἶναι χρὴ τῇ προὔπαρχούσῃ, ξηροτέρας οὖν οὔσης τῆς ἀρχαίας ξηροτέραν χρὴ γενέσθαι καὶ τὴν νέαν, ὥστε ἐπὶ πλείον αὐτὴν δεῖ ξηραίνεσθαι, καὶ ὅσῳ περ ἂν ἡ ἐπὶ πλέον ξηρὰ, ἐπὶ τοσοῦτω καὶ τὸ προσαγόμενον φάρμακον εἶναι ξηραντικώτερον. ἐπὶ δέ γε τῆς ὑγροτέρας φύσεως εἰς τοσοῦτον αὖ πάλιν ἥτιον ξηραίνοντων χρεῖα ἐστὶ φαρμάκων, εἰς ὅσον καὶ ἡ σὰρξ ἥτιον ἐστὶ ξηρὰ. τοιαύτην οὖν ἔχει κρᾶσιν λιβανωτὸς, ὡς πρὸς ἀνθρωπίνην φύσιν σώματος. πρὸς μὲν γὰρ τὰς εὐκράτους καὶ μέσας ὁμολογεῖ, τῶν δ' ὑγραιτέρων ἀτρέμα ξηραντικώτερος ὑπάρχει, ὥσπερ οὖν αὖ καὶ τῶν ἄκρως ξηρῶν ὑγρότερος ἀτρέμα. δεόντως οὖν ἐπὶ μὲν ἐνίων ἐλκῶν τε καὶ φύσεων ὁ λιβανωτὸς ἐκπνύσκει μὲν, οὐ μὴν καὶ σαρκὸς· κατὰ δέ τινες ἤδη καὶ σαρκὸς. παραφυλάξας οὖν εὐρήσεις ὁμολογοῦν τῷ λόγῳ τὸ φαινόμενον. ἐν μὲν γὰρ ταῖς [61] ὑγροτέραις φύσεσι σαρκωτικός ἐστίν, ἐν δὲ ταῖς ξηροτέραις οὐκ ἐτι· καὶ κατὰ μὲν τὰ μετρίως ὑγρὰ τῶν ἐλκῶν οἷός τε σαρ-

in humidiores, hoc sane minus, quo natura naturae interest; liquidem productam carnem ei quae ante erat similem esse oportet. Ubi igitur pristina siccior fuit, novam quoque sicciolem fieri conveniet; quare uberius haec siccari, quantoque magis sicca fuerit, tanto siccior esse quod admoventur medicamentum *debebit*; at in humidiores natura tanto rursus iis quae minus siccant medicamentis est opus, quanto caro ipsa minus est sicca. Thus igitur ad humani corporis naturam ejusmodi obtinet temperamentum, quod cum temperatis et mediis naturis consentit, humidiores autem paulo liberalius siccant; sicuti rursus iis quae ad summum sunt siccae paulo est humidius. Merito itaque thus in quibusdam tum ulceribus tum naturis pus quidem movet, carnem non producit; in quibusdam etiam carnem producit. Itaque si observaveris, rationi respondere eventa deprehendes; in humidiores namque natura producere carnem potest, in siccior non potest; praeterea in modice humidis ulceri-

Ed. Chart. X. [61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

κοῦν ἐστὶ, κατὰ δὲ τὰ λίαν ὑγρὰ παντάπασιν ἀδύνατος. ὁρᾷς οὖν ἤδη σαφῶς ὅσων δεῖ θεωρημάτων ἀνδρὶ μέλλοντι κατὰ μέθοδον ὁρθήν ἔλκος ἰᾶσθαι; ἐπειδὴ γὰρ εὐρέθη πάντως ὑγρότης ἐνυπάρχουσα τῷ πάθει, τὸ ξηραῖνον ἐνεδείξατο φάρμακον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν αὐτῶν μᾶλλον ξηραίνει, τὰ δ' ἥττον, ἐκ τε τῆς τῶν ἔλκων διαφορᾶς τὸ χρήσιμον ἐλήφθη καὶ ἐκ τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως, ὥστ' οὐ μόνον ἀνάγκη περὶ φύσεως σώματος ἐπεσκέφθαι τῷ μέλλοντι κατὰ τρόπον ἰατρεύειν ἔλκος, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ φαρμάκων θεωρίαν ἀκριβῶς ἐκμεμαθηκέναι καὶ κράσεως σώματος ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς ἐπίστασθαι γνωρίσματα. θάσσαι τοίνυν ὅση τῶν μεθοδικῶν ἐστὶν ἡ περὶ τὰς ἀποφάσεις τόλμα, τοῦθ' ἐν μόνον ἀρκεῖν αὐτοῖς ἡγουμένοις εἰς ἔλκους ἴασιν κοῖλον, τὸ γινώσκειν ὅτι πληρωτέον τέ ἐστὶν αὐτὸ καὶ σαρκωτέον· οὐ γὰρ ἐν τούτῳ γε τὸ θεραπεύειν ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ τὸ σαρκῶσον ἐξευρεῖν. ἀλλ' εὐρηται, φησὶ, τὸ σαρκῶσον τῇ πείρᾳ. λέγε τοίνυν καὶ τὸ θεραπεύσον ἐκ τῆς πείρας εὐρησθαι· καὶ μὴ μάτην φρυάττου

bus carnem efficere potest; in iis, quae praeumida sunt, prorsus non potest. Videsne igitur jam clarissime, quot theorematis sit opus homini qui recta methodo curare debet ulcus? Nam postquam inventum est humorem omnino huic vitio inesse, utique siccum *parandum* medicamentum indicavit. At quoniam ipsorum siccantium quaedam magis siccant, quaedam minus, partim ex ulcerum diversitate, partim ex aegri natura quod expedit est desumptum. Itaque non modo de corporis natura meditatus sit oportet quisquis commode sanare ulcus debet, verum etiam diligenter speculationem omnem de medicamentis didicisse, tum licci humidique corporum temperamenti notas callere. Contemplare igitur quanta sit methodicorum istorum pronuntiandi temeritas, qui unum id sibi ad cavum ulcus sanandum satisfacere putant, si sciant quod carne est implendum; non enim in hoc curandi ratio consistit; imo in eo inveniendo quod carne sit impleturum. At quod implebit jam, inquit, experientia est inventum. Dic proinde et quod sanabit inventum experientia esse; nec frustra gloriare, nec

Ed. Chart. X. [61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

μηδ' ἀνατείνου τὴν μέθοδον. καίτοι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐμπειρικοῖς ἢ χωρὶς διορισμοῦ πείρα κατέγνωσται· γράφουσι γοῦν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν· ἐμπλαστρος πρὸς ἀπαλόχρωτας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας· ἱασί τε τὸν λιβανωτὸν ἐπὶ τῶν τοιούτων φύσεων ἔλκη κοῖλα μηδὲν ἔχοντα σύμπτωμ' ἕτερον, ἀνατρέφοντα καὶ πληροῦντα. πότερον δ' ὕγρα τὰ τοιαῦτα σώματ' ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο δεῖται μετρίως ξηραίνοντων φαρμάκων, ἢ ἄλλη τις αἰτία τοῦ συμβαίνοντός ἐστιν, οὐκ ἐπίστανται. καὶ γὰρ αὐ καὶ πρὸς τὰ γεροντικά σώματα γεγραμμένον εὐρήσεις ἕτερον φάρμακον, ἄλλο δέ τι πρὸς τὰ δυσεπούλωτα καὶ ὀχθῶδη τῶν ἐλκῶν, καὶ πολλοὺς ἄλλους διορισμοὺς ἐν ἅπασιν τοῖς θεραπευτικοῖς ὑπομνήμασιν γράφουσιν, ἐξ ὧν ὡς οἶόν τε πρὸς τὴν ιδιότητα τῆς θεραπευομένης φύσεως ἐξευρίσκουσι τὸ συνοῖσον φάρμακον. ἅπαντες γὰρ οἱ διορισμοὶ κατὰ τὰς τέχνας ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πειρῶνται τὸ ἴδιον χωρίζειν· καὶ ὅσῳ περ ἂν τις πλείω διορίσῃται, πλησιέστερον ἀφικνεῖται τοῦ ἰδίου, τοῦτο δ' αὐτὸ

methodum extolle. Quanquam apud ipsos quoque empiricos experientia quae sine certa limitatione sit damnatur; scribunt namque in commentariis de medicamentis ad hunc modum: Emplastrum ad eos qui molli sunt corpore et pueros et mulieres; noruntque thus in naturis ejusmodi carnem in cavis ulceribus, modo aliud nullum symptoma sit, producere eademque implere; utrum tantum ejusmodi corpora humida sint, atque idcirco modice siccantia medicamenta desiderant, an alia eventus causa sit, sane non norunt. Rursus enim ad senilia corpora aliud scriptum medicamentum invenies, aliudque ad ea ulcera quae aegre ad cicatricem veniunt orasque praetumidas habent multasque alias distinctiones, in omnibus suis medendi commentariis scribunt, quibus quoad licet, ad curandae naturae proprietatem appositum medicamentum inveniunt. Quippe discretionem in quaque arte proprium a communi secernere conantur; quantoque aliquis plura discreverit limitaveritque, eo propius ad proprietatem accedit; ipsum vero ad un-

Ed. Chart. X. [61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

ἀκριβῶς ἴδιον, οὔτε γραφῆναι δυνατόν ἐστίν οὔτε λεχθῆναι· διὸ καὶ τῶν ἐμπειρικῶν τοῖς μάλιστα τῶν ἔργων τῆς τέχνης φροντίσασιν καὶ σχεδὸν ἅπασιν τοῖς δογματικοῖς ὁμολογῆται τὸ μηδεμίαν οἷον τ' εἶναι γραφῆναι θεραπείαν ἀκριβῶς, ἀλλὰ τὸ λείπον εἰς τὸν στοχασμὸν τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως οἱ μὲν ἐκ τῆς ἐκάστου τῶν θεραπευόντων οἰκείας τριβῆς, οἱ δ' ἐκ τοῦ λογικῶς τετεχνᾶσθαι φασὶ χρῆναι προστιθέναι· οὐδεὶς δ' αὐτῶν οὕτως ἦν εὐχερὴς, ὥς ἅπαντος ἔλκους κοίλου φάρμακον ἐν ἔχειν ἐπαγγέλλεσθαι σαρκωτικόν· οὐ γὰρ εὐρήσεις ἐν οὐδενὶ τοιοῦτον φάρμακον, οἷον πᾶν ἔλκος κοῖλον ἰᾶσθαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πλῆθος τῆς ὑγρότητός τε καὶ τοῦ ῥύπου καὶ αὐτὴν τοῦ κάμνοντος τὴν κρᾶσιν ὑπαλλάττεσθαι χρὴ τὸ φάρμακον. ἑάσαντες οὖν ἐνταῦθα τὴν ἀναισχυντίαν τῶν μεθοδικῶν ἴδωμεν ὃ τι ποτὲ λέγουσιν οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἐκ τῆς ἰδίας ἐκάστου τριβῆς καὶ γυμνασίας εἰσφέρεισθαι τι χρῆναι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων τῶ κάμνοντι φαρμάκων εὐρεσεν ἀξιούντες. ὥς γὰρ καὶ πολλάκις εἰρήκαμεν, οὐδὲν μὲν τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν πραγμάτων καὶ φαρμάκων

guem proprium, nec scribi omnino potest, nec dici; eo-
que tum empirici ii, qui in arte fuere diligentissimi, tum
dogmatici fere omnes fatentur, nullam scribi posse cura-
tionem ad unguem exactam; sed id quod ad conjecturam
de laborantis natura desideratur, alii ex proprio cujusque
medentium usu, alii ex artificiose ratiocinando adjiciendum
esse affirmant. Nemo tamen eorum adeo fuit praeceps, ut
omni ulceri cavo unum se habere medicamentum, quod car-
nem restituerit, profiteretur. Non enim apud ullum inve-
nies ejusmodi medicamentum, quod omne ulcus cavum sa-
net, imo pro modo humoris sordisque atque ipso labo-
rantis temperamento immutandum medicamentum esse. Missa
ergo hic methodicorum impudentia age videamus quid
empirici dicant, qui ex proprio cujusque usu exercita-
tioneque adjiciendum aliquid censent ad propria laborantis
invenienda remedia; siquidem, ut saepe diximus, nulla est
in arte medica nec res nec medela quae in specie dici

Ed. Chart. X. [61. 62.]

Ed. Bas. IV. (63.)

ἄρρητον ὑπάρχει κατ' εἶδος, ἀλλ' ὃ μήτε ῥηθῆναι μήτε γρα-
φῆναι [62] μήθ' ὅλως διδαχθῆναι δύναται τὸ ποσὸν ἐστίν
ἐν ἐκάστῳ· καὶ δὴ κατὰ τῶν ἐλκῶν ἡ μὲν ὑγρότης καὶ ὁ ῥύ-
πος οὐκ ἄρρητα, τὸ ποσὸν δ' ἄρρητον ἐν ἐκατέρῳ· καίτοι
κἀνταῦθα προσέρχεσθαι πῶς βουλούμεθα τῇ δηλώσει πλησίον,
ὀλίγον καὶ πολὺν λέγοντες ῥύπον καὶ λεπτόν καὶ παχὺν καὶ
παντελῶς ὀλίγον καὶ λίαν πολὺν καὶ μέτριον καὶ σύμμετρον
καὶ πῶς ἄλλως οὕτως ὀνομάζοντες πολυειδῶς, ἵν' ὥς οἷόν τε
πλησίον ἀφικώμεθα τῆς δηλώσεως τοῦ ποσοῦ. πρόσχες οὖν
ἤδη μοι τὸν νοῦν ἀκριβῶς, ἵν' εἰδῆς ὅσον πλεονεκτεῖ τὸ με-
θόδῳ ποιεῖν ὁτιοῦν τοῦ δι' ἐμπειρίας μόνης. ἔστω γὰρ ἐγνω-
σθαι τόδε τι τὸ φάρμακον ἔλκους κοίλου σαρκωτικὸν ἐπὶ
τῶν ὥς ἂν μὲν ἡμεῖς εἴποιμεν ὑγροτέρων τὴν κρᾶσιν, ὥς δ'
ὁ τηρητικός τε καὶ ἐμπειρικός, ἀπαλοχρώτων τε καὶ παιδῶν
καὶ γυναικῶν, εἴτα νῦν τῷ τοιούτῳ προσαγόμενον ὀνῆσαι
μηδέν. ἡμεῖς μὲν οὖν ζητήσωμεν κατὰ τί μηδέν ὠφέλησεν, εἰς
δύο τούτους ἀναγαγόντες σκοπούς· ἡ γὰρ ἐνδεέστερον ἢ

nequeat, sed quod nec dici, nec scribi, nec omnino prae-
cipi potest, id quantitas in quoque est; nam in ulceribus
humor et sordes dici possunt, quantitas in neutro dici
potest; quanquam hic quoque accedere propius ad indican-
dam eam studemus, exiguam copiosamque sordem dicentes,
praeterea tenuem et crassam et prorsus multam et admodum
paucam et mediocrem et commoderatam aliterque ad hunc
modum varie nominantes, quo videlicet quam proxime li-
cet ad quantitatem indicandam accedamus. Diligenter igitur
attendas nunc velim, ut intelligas quantum praestet
methodo quidvis quam sola experientia facere. Est
namque notum sit hoc vel illud medicamentum ad cavum
ulcus implendum facultatem habere in iis qui, ut nos lo-
quimur, humidiores sunt temperamento; ut autem observa-
tor et empiricus, iis qui molli sunt carne, mulieribus et
pueris; deinde nunc tali admotum nihil profit. Nos igitur,
cujus causa nihil profuit, investigabimus, atque hanc in duos
seopos aestimanda reducemus. Nam aut parcius siccavit

Ed. Chart. X. [62.]

Ed. Bas. IV. (63. 64.)

ἀμετρώτερον ἐξήρανε· καὶ σημεῖά γε τούτων τὸν τε ῥύπον
 ἔχομεν καὶ τὸν ἰχώρα. εἰ μὲν γὰρ πλείων ὁ ῥύπος, ὑγρότε-
 ρόν τε ὅλον εἶη τὸ ἔλκος, ἐνδεέστερον ἐξήρανε· εἰ δὲ καθα-
 ρόν τε καὶ ἄνικμον εὐρεθείη, περαιτέρω τοῦ προσήκοντος.
 εὐθύς δὲ καὶ τὸ ποσὸν τοῦ συμμέτρου μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκ
 τοῦ ποσοῦ τῶν γνωρισμάτων εἰσόμεθα· καὶ τοσοῦτω δυνη-
 σόμεθα τὸ ἐφεξῆς φάρμακον ἢ ξηρότερον ἢ οὐ τοιοῦτον προσ-
 ενεγκεῖν. ὁ δ' ἐμπειρικός ὅτι μὲν οὐκ ἐσάρκωσε τόνδε τινα,
 τὸ προσαχθὲν φάρμακον ὁρᾷ· μὴ γινώσκων μέντοι πότε-
 ρον τῷ μᾶλλον ἢ τῷ ἥττον ξηρᾶναι, μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον
 ἀδυνατεῖ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ περὶ τὸν Ἐρα-
 σίστρατόν τε καὶ Ἡρόφιλον ἐξ ἡμισείας ὥσπερ καὶ πρόσθεν
 ἐδείξαμεν ὄντες δογματικοὶ κακῶς ἰατροῦνσιν ἔλκος· μόνα
 γὰρ ἐπιχειροῦσι λογικῶς θεραπεύειν (64) ὅσα τῶν ὀργανι-
 κῶν ἐστὶ μορίων ἴδια νοσήματα· τὸ δ' ἔλκος, ὥσπερ καὶ
 πρόσθεν εἴρηται, κοινόν ἐστιν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν,
 ὥστε καὶ τοῦτο κατὰ τοσοῦτον ἐμπειρικῶς θεραπεύουσι, καθ'
 ὅσον ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι πέφυκε γίνεσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ
 τῷ τὰς ἀπολωλυίας τελέως οὐσίας ἢ κεκολοβωμένας ἐπι-

medicamentum, aut nimium; horumque notas habebimus
 sordem et saniem. Nam si plusculum sordis sit, totum-
 que ulcus humidius, intra modum siccavit, fin purum et
 absque humore cernitur, ultra. Statim igitur mensuram
 quoque excessus defectusque ex ipso notarum quantitatis
 modo intelligemus; tantoque medicamentum, quod deinceps
 applicabitur, vel ficius vel non tale admovebimus. Empi-
 ricus autem, si admotum cuipiam medicamentum carnem
 non restituit, id quidem videt, caeterum ignarus parciusne,
 an nimium siccando *id* *evenerit*, transire ad alterum non
 potest. Ad eundem plane modum et Erasistratus Hero-
 philusque ex dimidio, ut antea ostendimus, dogmatici male
 ulcus sanant; quippe qui eos tantum morbos curare ratione
 tentant qui organicarum partium sunt proprii; ulcus
 vero, ut supra, dictum est, commune similarium organi-
 carumque est; ideoque id, quatenus in similaribus provenit,
 eatenus empirice curabunt. Quin etiam si ea curare ten-

Ed. Chart. X. [62.]

Ed. Bas. IV. (64.)

χειρεῖν θεραπεύειν, κἀνταῦθα ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν ἀπο-
 πίπτειν πολλαχῇ τοῦ λογικῶς. εἰ γὰρ αὐτὸ τὸ ἀπολωλὸς
 οὐσία τις ἐστὶν ὁμοιομερῆς, ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν προνοοῦμενον
 αὐτοῦ τῆς γενέσεως ὑπὲρ ἀπάσης τῆς φύσεως ἐπίστασθαι.
 περὶ μὲν δὴ τούτων καὶ αὖθις εἰρήσεται. τὸ δὲ μὴ τυχόν
 εἶναι πρᾶγμα, καλῶς ἔλκους προνοήσασθαι καὶ ὥς ἡ πρώτη
 πασῶν ἔνδειξις, ἡ καὶ τοῖς ἰδιώταις γινωσκομένη πολλοστών
 ἐστὶ μόριον τῆς θεραπείας, ἐναργῶς ἀποδείχθαι νομίζω·
 καὶ γὰρ ὅτι δραστικαὶ ποιότητές εἰσι θερμότης τε καὶ ψυχρό-
 τής καὶ ὑγρότης καὶ ξηρότης ἀναγκαῖον ἀποδείχθαι καὶ
 τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα τὰ περὶ κράσεων ἐγνῶσθαι κατὰ τε
 τὸ ἡμέτερον σύγγραμμα καὶ τᾶλλα πάντα τὰ τούτῳ πλησιάζ-
 οντα. νῦν μὲν οὖν ὁ λόγος ἐφ' ἔλκους εἴρηται κοῖλου, μό-
 νην αὐτὴν τὴν κοιλότητα θεραπεύοντων ἡμῶν· ἡ γὰρ ὥς
 ἔλκους θεραπεία κατὰ τὸ παρὸν οὕτω λέλεκται. συνίσταται
 δὲ καὶ ἡδε κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον· ἀπὸ τε γὰρ τῆς τοῦ
 θεραπεύοντος κράσεως λαμβάνεται καὶ προσέτι τῆς τῶν
 φαρμάκων δυνάμεως· εἴρηται δ' ἄμφω ταῦτα τοῦ περὶ τῶν

tent quorum substantia omnino periit, aut etiam imminuta
 curtaque est, in his quoque necesse est, a logice *curando*
 multifariam aberrant. Si enim, quod periit, substantia
 quaequam similis sit, necesse est eum, qui regnendae huic
 consulat, totius esse naturae peritum. Ac de his quidem
 post dicetur. Illud interim clarissime ostensum arbitror,
 non esse cujusque probe ulcus curare, primamque omnium
 indicationem, quae vel plebejis patet, minimam esse curatio-
 nis partem; nam et calorem, frigus, humiditatem ac sicci-
 tatem activas qualitates esse demonstratione accepisse necesse
 est; et perinde quae nobis tum de temperamentis seorsum
 dicato volumine sunt scripta, tum quae huc pertinent in aliis
 voluminibus, omnia novisse. Atque hactenus quidem de
 ulcere cavo sermo est habitus, ipsam tantum cavitatem cu-
 rantibus nobis; siquidem quae ulceris propria curatio sit
 nondum traditum est. Perficitur autem ea quoque juxta
 eandem methodum; quippe quae tum a laborantis *partis*
 temperamento tum a medicamentorum facultate accipitur;

Ed. Chart. X. [62. 63.]

Ed. Bas. IV. (64.)

στοιχείων λόγου, μὴ συγχωρηθέντος γὰρ ἐν τῇ μεθόδῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς αἰτίας εἶναι τὰς τέτταρας ποιότητας, οὐτ' ἄρξασθαι τῆς μεθόδου δυνατόν οὔτε προελθεῖν οὔτε τελειῶσαι· τὸ δ' ἐκείνας ἐπιδείξαι δρώσας τε καὶ πάσχουσας εἰς ἀλλήλας τῆς περὶ τῶν στοιχείων ἐστὶ θεωρίας. [63] ὅπερ οὖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπιδείξαμεν, ὑπὸ τοῦ νῦν ἐνεστῶτος λόγου μαρτυρεῖται, τὸ μηδὲν δύνασθαι πραγματεύσασθαι περὶ μηδενὸς τῶν ὁμοιομερῶν τὸν ἰατρὸν ἄνευ τῆς φυσικῆς ὀνομαζομένης θεωρίας. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν ἀπεδείχθη μόνον, ἐνταῦθα δ' ἤδη πως ὁ λόγος ἐμφανίζει μηδὲ ἐπὶ τῶν ὁργανικῶν ὁλοκληρὸν ἐξευρεῖν δύνασθαι τὴν θεραπείαν μηδένα χωρὶς τοῦ κἀκείνης προσάψασθαι· δεχθήσεται δ' ἐναργέστερον ἐτι ταῦτο τοῦτο παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν.

Κεφ. δ'. Ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ ἔλκους θεραπείαν μόνον μετέρχεσθαι καιρός· εἴη δ' ἂν μόνον ἐπειδὴν μήτε διάθεσις αὐτῷ συμπαρῇ μηδεμία μήτε σύμπτωμα. μὴ τοίνυν ἔστω μήτε ρευματικὸν τὸ ἡλκωμένον μόριον μήτε κακόχνημον μήδ'

porro ambo haec a tractatione de elementis pendent; etenim nihil illud in methodo concessum sit, quatuor qualitates geniturae et corruptelae causas esse, nec methodum inchoasse, nec provexisse, nec absolvisse fas est; at vero ut illas agentes mutuo patientesque ostendas, id ad speculationem de elementis pertinet. Quod igitur in praecedentibus ostendimus, id nunc praesenti sermone confirmatur, nempe nihil posse medicum de ulla similiarum partium agitare sine naturali quam vocant speculatione. Verum illic de similiaribus duntaxat id est ostensum; hic jam sermo noster quodammodo insinuat, ne in ipsis quidem organicis cuiquam integram invenire curationem licere, qui illam non attigerit; porro idem in toto etiam evidentius monstrabitur.

Cap. IV. Verum ad ulceris solitarii curationem transire *nunc* tempestivum est; fuerit autem solitarium quum nec affectus ullus simul adsit, nec symptoma. Est igitur, quae pars exulcerata est, nec fluxione vexata, nec malo

Ed. Chart. X. [63.]

Ed. Bal. IV. (64.)

ὅλως δύσκρατον· ἀλλὰ μηδὲ κοιλότης αὐτῷ συνέστω, μηδὲ τοῦ δέρματος ἀπώλεια μηδεμία. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο παρορῶσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν, οὐ συνιέντες ὥς ἐπειδὰν ἑλκος κοῖλον πληρωθὲν ὁμαλὲς μὲν ὑπάρχη, πλατὺ δὲ, διττὴ καὶ νῦν ἐστὶν ἐν τῷ μορίῳ διάθεσις, ἑτέρα μὲν οὐσίας δέρματος ἀπώλεια, δευτέρα δὲ συνεχείας λύσις. ἐπειδὰν μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτο μόνον ἢ συνεχείας λύσις, ἦτοι τῆς ἐπιδερμίδος ἢ καὶ τοῦ δέρματος ἅπαντος ἢ καὶ τῆς ὑποκειμένης ἅμ' αὐτῷ σαρκός, ἑλκος ἐστὶν οὕτω τὸ πάθημα καὶ δεῖται κολλησέως μονης. εἰ γὰρ συναχθεῖη πρὸς ἄλληλα τὰ χεῖλη τοῦ δέρματος, οὐδὲν ἐστὶ μετὰξὺ τοῦ δέρματος ἑτερογενές, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πεπληρωμένου τε καὶ ὁμαλοῦ ἑλκους· ἐπ' ἐκείνου γὰρ οὐχ ἄπτεται τὰ πέρατα τοῦ ἑλκους ἀλλήλων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡλωμένης ἀπάσης χώρας ἀπόλωλε τὸ δέρμα καὶ χρὴ γεννηῆσαι δῆπουθεν αὐτό· κατὰ μέντοι τὸ διηρημένον ὑπὸ τινος ὀξέος κολλησέως δεῖ μόνης, οἷ μὴν καὶ γενέσεως δέρματος. ὅταν οὖν ἑλκος ἅπλοῦ προκείμενον ἢ θεραπείαν εὐρεῖν, ὑποτίθεσθαι χρὴ τῷ λόγῳ διαίρεσιν σαρκώδους μέλους χωρὶς ἀπω-

succo vitiosa, nec omnino intemperata, sed nec ulla ei cavititas adfit, nec ulla cutis amissio. Etenim id multi medici praetereunt non intelligentes, postquam cavum ulcus *carne jam* impletum ac planum est, sed patulum, duplicem adhuc partis affectum superesse, alterum substantiae cutis amissionem, alterum continui solutionem. Ergo quoties unum id habetur, *nempe* continui solutio, sive ea sit cuticulae, sive cutis totius, sive etiam pariter subjectae carnis affectio, ulcus dicant, ita existit postulatque tantum agglutinari. Quippe si commissae simul sint cutis orae, nihil erit in medio cutis generis diversi, quemadmodum in eo quod jam repletum est plenumque ulcus redditum; in hoc enim orae ulceris se non mutuo contingunt, sed totius ulceratae partis cutis periit; quam utique restituere oportet; at in eo quod acuto aliquo est divisum, una agglutinatio requiritur, non etiam cutis generatio. Quoties ergo ulceris simplicis propositum sit invenire curationem, praesumendum in sermone est divisam esse carnosam partem citra ul-

Ed. Chart. X. [63.]

Ed. Bas. IV. (64.)

λείας μορίου. τὸ δὲ γὰρ πλατὺ τὸ ἐπουλώσεως δεόμενον ἔλκος ἀπολωλέκε τελέως τὴν καλουμένην ἐπιδερμίδα. ταύτην οὖν γεννήσαι χρὴ καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐνώσαι· καὶ δὴ ἐνταῦθα πρόκεινται σκοποὶ, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κοίλου· διότι καὶ ἡ διάθεσις ἐπ' ἀμφοῖν ἐστὶ διττή. τίνι τοίνυν, φήσει τις αὐτῶν ἴσως, ὁμαλὲς ἔλκος τοῦ κοίλου διενήνοχεν, εἰ καὶ διάθεσις ἐπ' ἀμφοῖν ἐστὶ διττή καὶ διττὸς ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας; πλήθει τῶν ἀπολωλότων ὧ βελτιστέ μορίων. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ κοίλου καὶ ἡ ἐπιδερμὶς μὲν ἀπόλωλε καὶ ἡ τοῦ δέρματος δὲ φύσις ἡ λοιπὴ πᾶσα καὶ τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς οὐκ ὀλίγον ἐνίστε μέρος· ἐπὶ δὲ τοῦ πεπληρωμένου σὰρξ μὲν οὐκέτι λείπει, τὸ δ' ἔξωθεν σκέπασμα λείπει. τίς μὲν οὖν ἡ τῶν τοιούτων ἑλκῶν ἐστὶν ἵασις ἐφεξῆς ἐροῦμεν· ἐν δὲ τῷ παρόντι τοῦ μόνον ἑλκους ὄντος, ἑτέραν δὲ μηδεμίαν ἔχοντος διάθεσιν, ὁποῖαν τιὰ χρὴ τὴν θεραπείαν ποιῆσθαι λέγωμεν. ἐπεὶ τοίνυν διαίρεσις μόνον ἐστὶν, ἅμα χρὴ τὰ πέρατα γενέσθαι τῶν διηρημένων· ἢ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ μέναι

lius portionis amissionem. Nam latum ulcus, quod cicatrice induci postulat, omnino consumpsit quam epidermidem vocavimus; hanc igitur tum gignere tum sibi unire oportet; duoque tibi hic existunt scopi, sicuti in cavo ulcere, propterea affectus ipse geminus in ambobus est. Quo igitur, ipsorum inquiet forte aliquis, planum ulcus a cavo discernitur, si et geminus utrobique est affectus et geminus curationis scopus? multitudine amissarum, o praeclarissime, partium. Quippe in cavo *ulcere* non ipsa modo periit cuticula, verum etiam reliqua cutis natura universae subjectae carnis portio aliquando non exigua; in repleto *ulcere* caro non deest, exterius tamen operimentum desideratur; ac quae ejus generis ulcerum curatio sit post dicemus; nunc ejus, quod ulcus tantum sit, nec alium ullum affectum adjunctum habet, quatenam debita curatio sit praecipiamus. Ergo quoniam *hic* sola divisio proponitur, divisorum oras una conjunctas esse oportet. An non id solum, verum etiam conjunctas manere? Porro bifariam simul manent quae

Ed. Chart. X. [63. 64.]

Ed. Bas. IV. (64.)

συνελθόντα; διττὴ δ' ἡ τῶν συνελθόντων μονή· τὰ μὲν γὰρ δι' ἑαυτῶν, τὰ δὲ δι' ἄλλων μένει· δι' ἑαυτῶν μὲν ὅσα συμφύεται, δι' ἄλλων δὲ τὰ τε συνδούμενα καὶ τὰ κολλώμενα. τὰ μὲν δὴ συμφύόμενα πάντως χρή μαλακὰ τὴν φύσιν εἶναι. τοιοῦτον δὲ ἡ τε σὰρξ ἐστὶν αὕτη καὶ ὅσα [64] σαρκώδη μόρια κατὰ τὴν σύστασιν. ὅσα δ' ἐστὶ σκληρὰ καὶ ξηρὰ, συμφῦναι μὲν οὐ δύναται, κόλλης δέ τινος ἡ δεσμοῦ δεῖται πρὸς τὸ μέναι συναχθέντα. τῶν μὲν δὴ τοιούτων σωμάτων ἡ ἰασις ἐν τοῖς ἑξῆς εἰρήσεται· περὶ δὲ τῶν ἐνωθῆναι δυνάμενων ὁ λόγος περαινέσθω, ζητούντων ἡμῶν κἀνταῦθα τὸ τῆς συμφύσεως αἷτιον. ἐστὶ δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν κοίλων ἐλκῶν ἡ φύσις αἰτία τῆς σαρκώσεως, οὕτω κἀπὶ τῶν ἀπλῶν ἐλκῶν τῆς συμφύσεως· ὅθεν ἐὰν συναγάγῃς εἰς ταῦτόν ἀκριβῶς τὰ διεστηκότα, χωρὶς τῆς ἄλλης ἀπάσης τῆς ἔξωθεν ἐπιτεχνήσεως συμφύεται· καὶ σοι γέγονεν αὐθις ἕτερος σκοπὸς ὁ τῆς συναγωγῆς, ἢ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ζητήσης ἐξ ὧν τοῦτο ποιήσεις. ἡ γὰρ δεσμὸν ἐν κύκλῳ περιλαβὼν ἐκ δυοῖν ἀρχῶν,

commissa sunt, quum alia per se, alia ope aliorum maneant; per se quidem quaecunque secum coalescunt; aliorum ope et quae colligantur et conglutinantur; ac quae coalescunt, omnino mollia naturaliter sint oportet; talis sane est tum caro ipsa tum quaecunque concrezione carnosae sunt partes; quaecunque vero dura siccaeque sunt, eorum divisae partes coire simul nequeunt, sed glutinum aliquod vinculumve, quo commissa maneant, requirunt. Et talium quidem corporum sanatio in sequentibus praecipietur; nunc de iis quae uniri possunt inceptum sermonem peragamus, hic quoque ipsam coitionis coalescentiaeque causam investigantes. Est vero sicut in cavis ulceribus natura causa productionis carnis, ita in simplicibus ulceribus coalescentiae, quare si quae dissident in idem ad amissim componas, citra omnem reliquam extrinsecus molitionem coalescant. Oriturque tibi jam alius attendendus scopus *orarum* adductio; a quo orsus quibus id efficias investigabis. Quippe aut vinculo ex duobus initiis circumdato, aut futura, aut fibulis

Ed. Chart. X. [64.]

Ed. Bas. IV. (64.)

ἢ ῥαφάς, ἢ ἀγκιτῆρας ἐπιθεῖς, ἢ τινὰ τούτων, ἢ πάντα
 συναΐξεις εἰς ταὐτὸ τὰ διηρημένα. χρὴ δὲ μήτε μαλακὸν εἶ-
 ναι πᾶν καὶ οἷον βρουῶδες τὸ περιβαλλόμενον, ἢ ἀσφα-
 λῶς συνέχει, μὴδ' οὕτω σκληρὸν ὥς θλίβειν· ἀλλὰ μὴδὲ
 τὴν ἐπιβολὴν ἢ οὕτω χαλαρὰν ὥς μηδὲν ἀνύειν, ἢ οὕτω
 σφοδρὰν ὥς θλίβουσιν ὀδύνην ἐργάζεσθαι. ταῦτ' εἰ ποιή-
 σαις καὶ εἴη τὸ ἔλκος μόνον ἄνευ κακοχυμίας, ἢ ρεύματος,
 ἢ δυσκρασίας, ἢ φλεγμονῆς, ἢ τινος ἄλλης κακώσεως, ἐνω-
 θήσεται πάντως. εἰ δ' ἦτοι διὰ τὸ μέγεθος ἀδύνατον
 εἶη μέχρι τοῦ βάθους ἀκριβῶς ἀλλήλοις παρατεθῆναι τὰ
 κεχωρισμένα σώματα, μήτε τῶν ῥαμμάτων μήτε τῶν ἀγ-
 κιτῆρων μήτε τῆς ἐπιδέσεως ἀφιννεῖσθαι δυναμένης αὐτῶν,
 ἢ φθάνοι τις ἰχῶρ αὐτόθι συνειλεγμένος, ἢ καὶ τις ὀδύνη
 συνοῦσα, κολληθῆναι τὸ τοιοῦτον ἔλκος ἀδύνατον ἐπὶ μόνῃ
 τῇ συναγωγῇ· τό τε γὰρ ὀδυνώμενον ἐρεθίζει τι πλεόν
 ἐπιρροεῖν· εἰ δὲ καὶ τὸ ἴσον ἐπιρροεῖ τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἢ
 ἢ γε δυνάμεις ἀρροεστοῦσα τῶν ὀδυνωμένων τε ἅμα καὶ τε-

impositis, aut horum quibusdam, aut omnibus, quae di-
 ducta sunt, in idem adduces. Expedit autem, quod cir-
 cumjicitur, neque molle nimium sit, et algae ritu fragile,
 quo videlicet tuto contineat; neque rursus ita durum ut
premendo offendat, tum vero ipsa circumductio nec ita laxa
 sit ut nihil efficiat, nec ita vehemens ut *premendo* dolo-
 rem excitet. Haec si feceris, fueritque ulcus solum citra vi-
 tiosum succum, aut fluxionem, aut intemperim, aut phleg-
 nomen, aut aliud quodlibet vitium, procul dubio coibit.
 At si vel prae ejus magnitudine fieri nequeat ut disjunctae
 ipsae partes exacte ad imum usque sibi coniungantur, vide-
 licet nec sutura, nec fibulis, nec ligatura pertingere ad
 eas valente, vel etiam sanies jam illic sit collecta, vel do-
 lor quispiam adjunctus, ejusmodi ulcus ex sola partium
 commissione agglutinari omnino non potest. Nam quod do-
 let, plus aliquid affluere facit, atque etiam si, quod af-
 fluit, pro justo naturae modo se habeat, attamen vires ipsae
 partium, quae tum propter dolorem tum etiam ex vulnere

Ed. Chart. X. [64.]

Ed. Bas. IV. (64. 65.)

τρομένων μορίων οὐκ οἶσει τὸ ἴσον, ἀλλ' ὥς ὑπὸ πλείονος βαρυνθήσεται, καὶ τούτου πάντως μὲν ἰχώρες περιττοί, θανμαστόν δ' εἰ μὴ καὶ φλεγμονὴ γε(65)νήσεται. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ χωρὶς ὀδύνης ὁ ἰχώρ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν συναχθέντων χειλῶν τοῦ ἔλκους εἴη παρακείμενος, ἢ καὶ τις χώρα γίγνοιτο μεταξὺ κενῇ μὲν ἰχώρος, αἶρος δὲ πλήρης, οὐκ ἐνδέχεται κολληθῆναι τὸ τοιοῦτον ἔλκος ἐκ μόνης τῆς συναγωγῆς· ὃ τε γὰρ ἰχώρ ἤδη διακόπτει τὴν ἔνωσην αἷ τε μεταξὺ τῶν ἐνωθησομένων χώραι κεναὶ κωλύουσιν ἀψασθαι τὰς ἐπιφανείας ἀλλήλων· ὥστ' ἐκεῖνά γε τὰ μέρη τοῦ ἔλκους ἢ φύσις δαίται προσαρξῶσαι πρότερον, ἵνα συμφύσῃ· μικρὰ δὲ δῆπουθέν ἐστιν οὕτως, εἰ καλῶς συναχθῇ τὸ ἔλκος, ὥς μιᾶς ἡμέρας ἢ τὸ πλείστον γε δεῖσθαι δυοῖν. ἐν οὖν τούτῳ τῷ χρόνῳ φαρμάκου χρεία ξηραίνοντος τὸ μόριον, ἢν εἴτε τις ἤδη παρακείμενος ἰχώρ εἴη, τοῦτον ἐκδαπανήσῃ καὶ τὸν μέλλοντα συρῆϊν εἰς τὰς κενὰς χώρας κώλυσῃ. νῦν οὖν πάλιν ἀναμνήσθητί μου τοῦ σαρκωτικοῦ φαρμάκου τοῦ μετρίως ξηραίνοντος, ἢν εἰδῶμεν εἴτε ξη-

sunt imbecillae, nec quod iustum est ferent, sed veluti ab exuperanti gravabantur, atque hinc omnino supervacua sanies proveniet; mirum etiam, si non et phlegmone oboritur. Jam vero si etiam citra dolorem sanies in medio adductorum labrorum ulceris intervenerit; aut etiam locus quisquam medius interfuerit, qui sanie quidem sit vacuus, sed aere plenus, non potest ejusmodi ulcus sola dissidentium partium conjunctione *glutinari*; quando et sanies jam unionem recidit, et quae conjungendis interveniunt loca vacua, interiorum laterum frontes prohibent se contingere; quare illas ulceris partes, ut coeant, etiam carne prius impleri natura postulat; porro hae adeo plane sunt exiguae, si modo divisae ulceris partes rite sint conjunctae, ut unius diei spatium *tantum* desiderant, aut ad summum bidui. Hoc igitur tempore medicamento opus est, quo partem siccet, ut et si qua sanies jam subit, hanc consumat, et si qua in vacua loco influxura est, hanc prohibeat. Nunc igitur medicamentum quod carnem producat et mediocriter siccet rur-

Ed. Chart. X. [64. 65.]

Ed. Bas. IV. (65.)

ραντικώτερον αὐτοῦ χρητὸν κολλητικὸν ὑπάρχειν εἴτε μὴ· τὸ μὲν δὴ σαρκωτικὸν εἰ σύμπαν ἐξεδάπανα τὸ ἐπιρρέον αἷμα, τὴν ὕλην ἂν οὕτως ἀφηρεῖτο τῆς σαρκώσεως. τὸ δὲ γε κολλητικὸν [65] ἢ οὐδ' ὅλως δεῖται γενέσεως σαρκὸς, ἢ σμικρὰς παντάπασιν· ὥστε μᾶλλον αὐτὸ χρητὸν ξηραίνειν τοῦ σαρκωτικοῦ. ταύτῃ τε οὖν ἀλλήλων διοίσει μικρὰν τινα διαφορὰν, ἑτέραν τε μεγάλην, ἥ τὸ μὲν σαρκωτικὸν εὐθύς χρητὸν καὶ ῥυπτικὸν ὑπάρχειν, ἵνα μὴ μόνον ξηραίνῃ τὸ περιττὸν τῆς ὑγρότητος, ἀλλὰ καὶ τὸν ῥύπον ἀφαιρῇ· τὸ δὲ κολλητικὸν οὐ ῥυπτειν οὐδὲ ἀποσμᾶν, ἀλλὰ τὸνναντίον ἅπαν εἰς ταῦτον συνάγειν ἅπασαν τὴν οὐσίαν· ὅπερ, οἶμαι, πέφυκε δρᾶν ὅσα τῶν φαρμάκων ἀνστήρα καὶ στυφοντα καλεῖται· ταῦτα γὰρ εἰς ταῦτ' οὐ συνάγειν καὶ πιλεῖν, οὐκ ἀπορῥυπτειν, οὐδὲ καθαίρειν πέφυκεν. ὥστε μάλιστα πάντων φυλαξώμεθα τὸ στυφὸν φάρμακον, ἐνθα σαρκῶσαι πρόκειται δυσapolύτως ἐμπλάσσειν τοῖς ἔλκεσι τὸν ῥύπον· οἶνος οὖν ἄριστον φάρμακον ἐλκῶν ἀπάντων ἢ ἔλκη. εἰ δὲ καὶ μὴ προσθείημεν τῷ

sus mihi ad memoriam revocabis, ut intelligamus, ficiusne eo esse glutinatorum debeat an secus. Sane quod carnem producit, si totum qui confluit sanguinem consumeret, ipsam materiam creandae carnis sic adimeret. At glutinatorium aut omnino carnis generatione non eget, aut plane exigua; quare plus siccet oportet quam quod carnem producit. Ergo tum hac ratione tenui quadam differentia inter se dissident, tum verò altera magna, quatenus quod carnem producit, statim etiam detergendi vim obtineat oportet, quo non modo redundantiam humoris siccet, sed etiam sordem auferat; glutinatorium vero nec detergeat nec evellat, sed contra prorsus substantiam omnem in idem cogat; cujusmodi facultatem habent medicamenta ea quæ austera et adstringentia vocantur; haec namque in idem cogendi ac stipandi, non detergendi neque purgandi facultatem habent. Quo fit ut, ubi carni producendae studemus, maxime cavendum sit ab adstringente medicamento, utpote quod sordem ulceribus arctius affigat quam ut facile possit avelli.

Ed. Chart. X. [65.]

Ed. Bal. IV. (65.)

λόγῳ ἢ ἑλλή, ταῦτόν, οἶμαι, νοήσεις· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ παρα-
 κοῦσαί τινα πρόκειται χάριν ἀναμνήσεως, οὐχ ὥς ἀναγκαῖόν
 τι διορίζμενον. ὥς εἴ γέ μοι μεμνημένος εἴης τῶν ἐν τῷ πρὸ
 τοῦτον βιβλίῳ λόγων ἀπάντων, τῶν περὶ τῶν καθ' ἕκαστον
 ὄνομα σημαυνομένων τε καὶ ὑποκειμένων πραγμάτων, οὐδὲν
 ἔτι σοι δεήσομαι τὰ τοιαῦτα διορίζεσθαι; μόνον δὲ ἀρκέσει
 μοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν διελέσθαι τὰς ἀπλᾶς διαθέσεις
 τῶν συνθέτων, ὑπὲρ ὧν ἤδη μὲν πού τι πρόσθεν εἴρηται,
 ῥηθῆναι δ' ἀναγκαῖον ἔσται καὶ νῦν, οὐ τοσοῦτον αὐτοῦ
 τοῦ πράγματος ἔνεκεν, ἀλλ' ὅτι νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τῶν
 ἱατρῶν ὑπὸ τῆς λέξεως ἑξαπατῶμενοι διαφορὰς ἐλκῶν εἶναι
 τὸ κοῖλον καὶ ὁμαλές, ἑναιμόν τε καὶ παλαιόν, ῥυπαρόν τε
 καὶ καθαρόν, ἀφλέγμαντόν τε καὶ φλεγμαῖνον. ἀναγκαῖον
 οὖν ἔσται διελέσθαι τίνες μὲν αἱ οἰκεῖαι διαφοραὶ τῶν ἐλ-
 κῶν εἰσι, τίνες δ' ἐπιπλοκαὶ διαθέσεων ἑτέρων. ἀλλὰ τοῦτο
 μὲν ὀλίγον ὕστερον· ἡ δὲ συνήθης διδασκαλία τοῖς παλαιοῖς,
 ἦνπερ δὴ καὶ νῦν ἡϋξάμην ἀσκηθῆναι, κατὰ φύσιν ὑπάρχει,

Vinum igitur omnis ulceris qua ulcus est optimum est
 medicamentum. Quod si nec illud, qua ulcus, sermoni sit
 adjectum, idem tamen, arbitror, intelliges; quippe recor-
 dationis tantum causa est additum, ne quis obaudiat, non
 sicut necessarium aliquid definiens. Adeo si memorem
 te eorum omnium quae in superiore libro sunt tradita, de
 rebus singulis tum nominandis tum vero subjectis, praeesti-
 teris, nihil est quod talia tibi de caetero definiam. Illud
 tantum abunde mihi erit, si per singula eorum simplices
 affectus a compositis secernam; de quibus mihi nonnihil
 prius est dictum; ac nunc nihilominus est dicendum, non
 adeo *mehercle* rei ipsius causa, quam quod plerique medico-
 rum dictione ipsa decepti cavum et planum, cruentum et in-
 veteratum, sordidum et purum, phlegmone liberum et phleg-
 mone comitatum, putant differentias esse ulcerum. Necesse
 igitur est distinguere quae propriae ulcerum differentiae
 sint et quae aliorum affectuum implicationes; verum hoc
 posterius paulo. Sane solennis veteribus doctrina, quae
 utinam nunc esset in usu, maxime naturalis est, qui simpli-

Ed. Chart. X. [65.]

Ed. Bas. IV. (65.)

μάλιστα τῶν ἀπλῶν ἐκάστης διαθέσεως ἰδίον ἴαμα λεγόντων αὐτῶν καὶ μάλιστα πάντων Ἱπποκράτους. ἡ γάρ τοι μέθοδος ἡ θεραπευτικὴ κατὰ τοῦτον ἂν μάλιστα προῖοι τὸν τρόπον, ὑπὲρ ἐκάστου τῶν ἀπλῶν ἰδία διελθόντων ἡμῶν· ἔπειτ' αὐτίς ἐπὶ τοῖς συνθέτοις ἅπασιν ἑτέραν μίαν ἐπιδείξαντων μέθοδον· ὥσπερ καὶ εἰ δύο ἦν ὄντως κατὰ διαίταν νοσήματα, τὸ τε στεγνὸν καὶ τὸ ῥοῶδες, ἰδίαν ἑκατέρου θεραπείαν εἰπόντας, οὕτως ἔχοῃν ἐπιπεπλεγμένου μνημονεύειν, ὡς οἱ περὶ τὸν Θεσσαλὸν ἄξιουσιν, τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐλκῶν ἡ ἔλκη πάντων ἐν εἶδος ὑπάρχει, τῶν φλεγμονῶν δ' ἡ φλεγμοναί, καὶ τούτων ἕτερον εἶδος ἐν, ἰδία μὲν χρὴ τῶν ἐλκῶν, ἰδία δὲ τῶν φλεγμονῶν εἰπόντας θεραπείας, οὕτως ἤδη συνάπτειν εἰς ταὐτὸν ἀμφοτέρας. τοῦτ' οὖν εἰ ποιήσαιμεν, ἔλκη μὲν ἅπαντα ξηραίνεσθαι τε ἅμα καὶ στύφεισθαι δεόμενα, κατὰ τὴν εἰρημένην μέθοδον εὐρήσομεν, οὐ μὴν καὶ ῥύπτεσθαι γε· κοιλότητα δ' ἐν σαρκὶ ξηραίνεσθαι μὲν καὶ ῥύπτεσθαι, στύφεισθαι δ' οὐκέτι. καὶ δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν ἔμπροσθεν εἶπομεν ἐπὶ τῶν κοίλων ἐλκῶν,

cis cuiusque affectus propriam curationem dicunt, praecipueque omnium Hippocrates. Medendi namque methodus ad hunc modum bellissime procedet, si de singulis simplicibus seorsum praeceperimus, post deinde de compositis omnibus alteram aliquam methodum indicaverimus. Ut enim si duo vere essent in victus ratione morbi, astrictus et fluens, quum propriam utriusque curationem dixissemus, de conjunctione amborum esse agendum, sicut Thessalus ipse censet: eodem, arbitror, modo quoniam ulcerum qua ulcera sunt una omnium est species, tum phlegmorum qua phlegmonae sunt altera item species una est, oportet, ubi seorsum ulceris, seorsum rursus phlegmones curationem tradideris, post deinde ambas in idem conjungere. Id igitur si fecerimus, omne profecto ulcus tum siccare debere tum etiam adstringi, pro dicta jam methodo, inveniemus, non tamen detergeri; contra cavitatem in carne siccare quidem postulare et abstergeri, minime autem adstringi. Quinetiam ad eundem modum quem prius diximus in cavis

Ed. Chart. X. [65. 66.]

Ed. Bas. IV. (65.)

ἀνάλογον καὶ νῦν ἐπισκεψόμεθα τοῦ σώματος τὴν φύσιν, εἰ
μαλακὴ καὶ βρυνώδης, ἢ σκληρὰ καὶ ξηρὰ καὶ σύντονος. ἡ
μὲν γὰρ προτέρα καθ' ὅσον ὑγροτέρα, κατὰ τοσοῦτον καὶ
τῶν φαρμάκων ἥτιον ξηραίνοντων δεήσεται· ἡ δευτέρα δὲ
καθ' ὅσον ξηροτέρα, κατὰ τοσοῦτον αὐτὴ καὶ ἡδε καὶ σφοδρό-
τερον ξηραίνοντων δεήσεται καὶ μᾶλλον στενφόντως. [66] ὁ
γοῦν ἐμπειρικός, οἶμαι, κἀνταῦθα παίδων μὲν καὶ γυναικῶν
καὶ ἀπαλοσάρκων μνημονεύσει, νεανίσκους καὶ γεωροῦς καὶ
θαλαττουργοὺς ἀντιτάττων αὐτοῖς· οὐ μὴν ὅτι γε διὰ μὲν
τὴν ὑγρότητα τῆς κράσεως ἐπὶ παίδων καὶ γυναικῶν ἐώρα-
ται τὰ τοιαῦτα τῶν φαρμάκων εὐδοκιμοῦντα· διὰ δὲ τὴν
ξηρότητα πάλιν ἕτερα, θειρισταῖς καὶ ναύταις ἀρμόττοντα
συνιέναι δυνάμενος, οὔτε τῆς καθ' ἕκαστον σῶμα θεραπείας
ἀκριβῶς στοχάζεται καὶ τῆς ἀποτυχίας οὐχ εὐρήρει τὴν αἰτίαν.
ὥστε οὐδὲ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον εὐπορήσει μεταβολῆς, ὅποταν
ἀποτυγχάνῃ τὰ διὰ τῆς ἐμπειρίας αὐτῷ προεγνωσμένα. τοῦτο
μὲν δὴ καθόλου περὶ τῶν φαρμάκων εἰρηταί μοι τῶν κολλη-
τικῶν· ἔξης δ' ἄλλη τις μέθοδος εἰς τὴν σκευασίαν τε καὶ

ulceribus, nunc ad proportionem naturam corporis aestima-
bimus, mollisne ac laxa sit, an dura, sicca et contracta.
Siquidem prior quanto est humidior, tanto medicamentis
minus siccantibus egebit. Posterior quatenus est siccior, ea-
tenus rursus quae vehementius siccant magisque adstringant,
desiderabit. Empiricius enim, arbitror, hic quoque pue-
ros et foeminas et qui tenera sunt carne memorabit, juve-
nes, agricolas et nautas his opponens. Caeterum quum
non intelligit quod in pueris et foeminis propter humidita-
tem temperamenti, ejusmodi medicamenta visa sunt condu-
cere, rursus altera messoribus ac nautis propter siccitatem
convenire, nec cujusque corporis curationem exacte conji-
ciet, nec erroris causam deprehendet. Quo fit ut nec in-
telligat quemadmodum se ad potius transferet, ubi parum
cessit iis, quae per experientiam prius novit; haec igitur
summatim de glutinatoriis medicamentis diximus. Hinc
vero altera quaedam methodus succedit, ad eorum praepa-

Ed. Chart. X. [66.]

Ed. Bas. IV. (65.)

τὴν σύνθεσιν αὐτῶν διαφέρουσα προσέρχεται· τοῖς μὲν γὰρ κοίλοις ἔλκεσιν ὁ βουλούμεθα προσφέρομεν εὐθὺς, εἴτ' οὖν ξηρὸν εἴθ' ὑγρὸν φάρμακον· ἐγχωρεῖ γὰρ ἐπιτάττειν ἢ ἐμπλάττειν αὐτὰ παντὶ μορίῳ τοῦ ἔλκους· ἐπὶ δὲ τῶν ἄκρι βάθους ἱκανοῦ γεγεννημένων τραυμάτων, ἐπειδὰν ἅπαξ συναγάγωμεν τὰ χεῖλη, ψαῦσαι τῶν ἐν τῷ βάθει διηρημένων οὐκ ἐγχωρεῖ. χρὴ τοίνυν οὐχ ἁπλῶς εἰ ξηραντικόν ἐστι καὶ αὐστηρὸν μετρίως τὸ φάρμακον, ἀλλ' εἰ καὶ μέχρι τοῦ βάθους ἐξηκνεῖσθαι δυνατόν ἐπισκοπεῖσθαι. ψιμμύθιον γοῦν καὶ λιθάργυρος στύφει καὶ ξηραίνει μετρίως· ἀλλ' ἐὰν ἐπιπάσσης αὐτὰ δίκην τέφρας ἐν κύκλῳ τοῦ τετρωμένου, πλεον οὐδὲν ἀνίσxes· οὐ γὰρ διῴκνεϊται τῶν οὕτω ξηρῶν φαρμάκων εἰς τὸ βάθος ἢ δύναμις. ὑγρότης οὖν αὐτοῖς δεῖσει τινός, ἢν ὁποῖόν τι τῶν ἐμπλαστικῶν φαρμάκων, ἢ καὶ τῶν ὑγροτέρων τι γένται. τοῦτο μὲν οὖν τῆς περὶ συνθέσεως φαρμάκων πραγματείας ἐστὶν ἴδιον, οὐκ αὐτῆς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου· καὶ εἰ δόξαιμεν αὐτοῦ δεῖσθαι τε πρὸς τὰ παρόντα, καὶ ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ μνημονεύσαιμεν.

rationem compositionemque pertinens; liquidem cavo ulceri quicquid volumus statim applicamus, sive siccum id, sive humidum medicamentum sit; licet enim omni parti ulceris eae tum inspergere tum illinire; at in vulneribus, quorum major est profunditas, id non licet; quippe ubi semel oras conjunxeris, appropinquare quae in imo sunt divisa, non possis. Considerandum igitur est non modo an siccans adstringensque modice medicamentum sit, verum etiam an pervenire ad imum valeat. Nam et cerussa et lithargyrus siccant adstringuntque modice; sed si ea cineris ritu circa vulnus inspergas, nihil proficies, neque enim ad fundum pervenit medicamenti vis quod ita siccum; humidatem igitur quandam desiderat, quo simile emplastici sit, vel etiam humidioris cujusquam medicamenti. Verum haec operis ejus quod de medicamentorum compositione praecipit propria speculatio est, non ejus quod de medendi ratione instituitur; quod si quid ea ad rem propositam indigebimus, id procedente opere attingemus.

Ed. Chart. X. [66.]

Ed. Bas. IV. (65. 66.)

Κεφ. ε'. Ἐπὶ δὲ τὸ τῆς οὐλῆς δεόμενον ἕκκος ἐπά-
 νειμι, περὶ οὗ μικρὸν ἐμπροσθεν ἔλεγον ὡς ὁ πρῶτος μὲν
 εἶη καὶ τούτου σκοπὸς ἐκ τούτου γένους τοῦ κοίλου. γενῆσαι
 γὰρ χρὴ τι τῶν ἀπολωλότων, οὐχ ἀπλῶς ἐνῶσαι τὰ διεσπ-
 ατά· τρόπον δ' ἕτερον ἐπὶ τούτου γεννᾶται τὸ λεῖπον ὃ
 ἐπὶ τοῦ κοίλου. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ αἷμα, τούτῳ δ' ἡ
 σὰρξ ὕλη. πληροῦνται μὲν οὖν τὸ κοῖλον ὑπὸ τῆς γεν(66)νω-
 μένης σαρκὸς, τὴν γένεσιν ἐκ τοῦ αἵματος ἐχούσης· εἰς οὐλὴν
 δὲ ἀφικνεῖται τὸ ἤδη πεπληρωμένον ὑπὸ τοῦ γεννωμένου δέρ-
 ματος, ἐκ τῆς ὑποβεβλημένης σαρκὸς τὴν γένεσιν ἔχοντος·
 ἀλλὰ σὰρξ μὲν ἡ αὐτὴ τῷ εἶδει τῇ διεφθαρμένῃ δύναται γεν-
 νηθῆναι κατὰ τὸ κοῖλον ἕλκος· δέρμα δ' οὐκ ἐνδέχεται γεν-
 νηθῆναι τοιοῦτον ἀκριβῶς οἷον ἦν τὸ διεφθαρμένον, ἀλλ'
 ὁμοιον μὲν τι δέρματι καὶ τὴν χρεῖαν αὐτοῦ δυνάμενον ἀπο-
 πληροῦν, οὐ μὲν ἀκριβὲς δέρμα. διὰ τί μὲν οὖν οὐχ οἷον τ'
 ἐστὶν ἡμῖν γεννῆσαι δέρμα τὸ ἀπαξ ἀπολλύμενον, ὥσπερ
 σάρκα καὶ πιμελὴν γεννώμεν, ἐκ τῶν φυσικῶν ἐστι προβλη-
 μάτων· ὅπως δ' ἂν τις μιμήσαιο καὶ φύσιν καὶ χρεῖαν δέρ-

Cap. V. Nunc ad ulcus, quod cicatrice induci postulat, revertar; de quo paulo ante dixi ejus quoque primum quo tenditur finem ex eodem esse genere cujus est et cavi. Quippe regnare aliquid opus est quod perit, non tantum unire quae dissident; caeterum diversa ratione hic gignere quod defuit, quam in cavo; quando illic sanguis, hic caro pro materia sit. Siquidem quod cavum est, impletur ex gignenda carne, quae ex sanguine ortum habet; at ad cicatricem producitur quod jam est impletum, ex gignenda cute, quae ex subjecta creatur carne. Caeterum caro eadem specie cum ea quae perit gigni in cavo ulcere potest; cutis talis omnino qualis erat quae perit prorsus restitui non potest, sed simile quiddam cuti et quod ejus officium suppleat potest, non tamen plane cutis. Ac causa quidem cur sicuti caro adepsque regnuntur, ita cutis quae prorsus perierit regigni nequeat, ex naturalibus problematis est petenda; quemadmodum autem tum naturam

Ed. Chart. X. [66. 67.]

Ed. Bas. IV. (66.)

ματος, ἐκ τῆς νῦν ἐνεστώσης πραγματείας, ἥς τὴν μέθοδον ἤδη λέγομεν. ἐπειδὴ πρόκειται σκεπάζσαι τὴν σάρκα συμφύτω τινὶ κεπάσματι, τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ εἰς οὐλήν ἀγαγεῖν τὸ ἔλκος, ἥτοι δέρμα γεννητέον ἡμῖν ἔστιν, ἢ τῆς σαρκὸς τὸ ζυπολῆς δέρματι παραπλήσιον ἐργαστέον· ἀλλ' οὐκ ἐγγωρεῖ γεννῆσαι δέρμα, τὸ λοιπὸν ἄρα πειρατέον ἐργάζεσθαι. τίς οὖν ὁ τρόπος τῆς ἐργα[67]σίας; ἢ ἀλλοιώσις δηλονότι· σαρκὸς γὰρ τι μόνον οὐκέτι σάρκα μένειν, ἀλλ' οἷον δέρμα γενέσθαι βουλόμεθα· πῶς οὖν ἀλλοιωθήσεται; κατὰ τινα τῶν ἀλλοιουσῶν δηλονότι ποιότητων· ἥκει γὰρ αὐθις ἐνταῦθα, καὶ μὴ θέλωμεν, ὁ περὶ τῶν στοιχείων λόγος, οὗ χωρὶς οὐδὲ ἐπουλωτικὸν ἔστιν εὑρεῖν φάρμακον, οὐ μόνον σαρκωτικὸν ἢ κολλητικόν. ἐπεὶ τοίνυν τὸ δέρμα τῆς σαρκὸς ξηρότερόν ἐστι καὶ πυκνότερον, εἰ ξηραίνοιμεν καὶ στύφοιμεν τὴν σάρκα, δέρματι παραπλησίαν ἐργασόμεθα. τὸ μὲν κεφάλαιον ἔχεις ἤδη τῶν ἐπουλωτικῶν φαρμάκων, ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο· καὶ γὰρ τὰ κολλητικὰ ξηραίνοντά τε ἦν καὶ στύφοντα. ὅπη

tum usum cutis imitemur hinc accipiendum, ejusque rei methodum jam tradamus. Quoniam tegere carnem naturali aliquo tegumento propositum est, quippe id est ducere ad cicatricem ulcus, aut cutis nobis generanda est, aut summa caro cuti similis efficienda. Verum ut cutis regeneretur. fieri omnino nequit; quod superest igitur efficere est tentandum. At quæ igitur hujus efficiendi est ratio? Némpe alteratio; quippe ut carnis pars quæpiam non amplius caro permaneant, sed veluti cutis evadat, postulamus. Quo pacto, inquires, alterabitur? Profecto alicujus alterantium qualitatum ope; incidit enim rursus hoc loco vel nolentibus nobis de elementis sermo, sine quo nec quod cicatricem inducat invenire medicamentum licet, nedum quod carnis producendæ aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo quoniam cutis carne ipsa tum siccior est tum etiam densior, si carnem siccabimus et adstringemus, cuti etiam persimilem reddemus. Habes medicamenti quod cicatricem inducit summam, verum ea non satisfacit; nam et glutinatoria tum siccabant tum etiam adstringebant;

Ed. Chart. X. [67.]

Ed. Bas. IV. (66.)

ποι' οὖν διοίσει ταῦτ' ἐκείνων, εἰς αὐτὴν ἀποβλέπων τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἐξευρήσεις. ἐπειδὴ γὰρ ἐν μὲν ταῖς κολλήσεσι τῶν ἡλκωμένων ξηραίνεσθαι χρὴ τὸ ἐπιρρόειον, ὡς ἀπεριττον μένειν τὸ πεπονθὸς μέρος, ἐν δὲ ταῖς ἐπουλώσεσιν οὐ μόνον τὸ ἐπιρρόειον, ἀλλὰ καὶ τὸ περιχόμενον ἐν ταῖς σαρκὶν ὑγρὸν ἐκδαπανᾶσθαι προσήκει, πολὺ δὴπου ξηρότερον εἶναι χρὴ τὸ συνουλωτικὸν φάρμακον τοῦ κολλητικοῦ· τῷ μὲν γὰρ κολλήσουσι, σκοπὸς εἰς οὗτος μόνος ἐκδαπανῆσαι τὸ περιττὸν τοῦ κατὰ φύσιν, τῷ δὲ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ φύσιν ἄψασθαι· κηκίς οὖν ὁμφακίτης ἐνταῦθα καὶ τὰ τῆς ῥοιᾶς λέμματα καὶ τῆς Αἰγυπτίας ἀκάνθας ὁ καρπὸς, μετρίως ξηραίνοντα φάρμακα· χαλκίτις δὲ καὶ χαλκὸς κεκαυμένος καὶ λεπίς χαλκοῦ καὶ μίσυ καὶ στυπτηρία σχιστὴ πολὺ τούτων σφοδρότερα· μίσυ μὲν καὶ χαλκίτις μάκιστα, μετριοτέρου δ' ἢ λεπίς τοῦ χαλκοῦ· καὶ τούτου μετριοτέρου ὁ κεκαυμένος χαλκός, εἰ δὲ καὶ πλύναις αὐτὸν, τὸ ἀδηκτότατον ἔξεις φάρμακον. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἤδη τῆς περὶ φαρμάκων συνθέσεως πρα-

ergo quo haec ab illis differunt, id, si ipsam rerum substantiam inspicias, invenies. Nam quoniam in glutinatione ulceratorum siccandum quod affluit est, quo videlicet affecta pars supervacuis vacet, in cicatrice ducenda non modo quod affluit, verum etiam humor qui in ipsa carne continetur est consumendus; multo profecto siccius quod cicatricem inducat quam quod agglutinet esse conveniet, quando glutinaturum unum id propositum est ut ejus quod secundum naturam est redundantiam consumat; qui *cicatricem inducet* non hoc modo, verum etiam ut ei quod secundum naturam se habeat, aliquid deradat. Galla igitur immatura hoc loco et malicorium et Aegyptiae spinæ fructus modice siccantia medicamenta sunt; chalcitis et aesustum et aeris squama et misy et fissum alumen multo his sunt valentiora; misy quidem et chalcitis praecipue, mitior autem aeris squama, atque etiam hoc mitius aesustum; quod etiam si lavabis, usque minus mordens medicamentum habebis. Porro hoc quoque ad opus de compositione medi-

Ed. Chart. X. [67.]

Ed. Bas. IV. (66.)

γματείας, ἐπομένης τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ. τὸ μὲν γὰρ τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων γινῶναι προηγείται τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου· καὶ λέλεγκται περὶ αὐτῶν ἐτέρῳ τι· τὸ δὲ συνθεῖναι τὰ φάρμακα μετὰ τὴν θεραπευτικὴν ἐστὶ μέθοδον. ὅταν γὰρ αὕτη μὲν διδάξῃ τὰ καθόλου, λέγω δὲ τὸ ξηραίνειν ἢ ὑγραίνειν, ἢ ψύχειν ἢ θερμαίνειν, καὶ ἥτοι μετρίως τοῦτο δοῦν, ἢ σφοδρῶς, ἢ ἀμυδρῶς, εἰδῶμεν δὲ καὶ τὴν τῶν ἀπλῶν φαρμάκων ἐκάστου δύναμιν ἰδίᾳ καθ' ἑαυτὴν ἐπισκεμμένοι, τῆνικαῦτα πῶς ἂν τις ταῦτα μίξειεν ἐπιτηδείως τῇ χρείᾳ προσήκει σκέπτεσθαι· γίνεται γοῦν οὕτως διττὴ τις ἡ περὶ τῶν φαρμάκων μέθοδος· ἑτέρα μὲν ἡ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἑτέρα δὲ ἡ τῆς συνθέσεως τε καὶ σκευασίας. ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τὸ λείπον ἐστὶ τῆς περὶ τῶν ἑλκῶν ἀπιέναι χρὴ μεθόδου.

Κε φ. σζ. Λέπει δ', ὡς οἶμαι, τὸ περὶ τῶν ὑπερ-
αυξανομένων σαρκῶν εἰπεῖν, ὃ δὴ καὶ ὑπερσάρκωσιν ὀνο-
μάζουσιν οἱ πλείους τῶν ἱατρῶν. ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο νόσημα
τοῦ γένους τοῦ παρὰ τὸ ποσόν, ἢ τὸ πηλίκον τῶν μορίων.

mentorum pertinet, quod sane medendi methodum ordine sequitur. Nam medicamentorum facultates nosse, id quidem medendi methodum praecedat tractatumque de his alibi est; compositio vero medicamentorum medendi methodum sequitur. Quum enim haec universale praecepit, dico autem sic candum, aut refrigerandum esse; tum vel modice id faciendum esse, vel valenter vel leviter; intelligamus vero cujusque simplicium medicamentorum facultatem hancque per se seorsum perpensam, tum profecto quo pacto quis ea commode ad usum miscuerit, considerare conveniat. Existit igitur eo pacto duplex de medicamentis peritia; altera de eorum facultatibus, altera de compositione ac preparatione. At enim ad id quod superest methodi de ulceribus redeundum est.

Cap. VI. Superest autem ut arbitror, de supercrescente carne dicere, quam hyperfarcosin vocat maxima medicorum pars. Est porro is quoque morbus ex eo genere, quod in quantitate magnitudineve partium spectatur; licet

Ed. Chart. X. [67. 68.]

Ed. Bas. IV. (66.)

ἔξεστω γὰρ ὡς [68] ἂν ἐθέλοις ὀνομάζειν· ἐκ ταύτου δὲ γένους καὶ ἡ κοιλότης ἦν, ὑπὲρ ἧς προειρήκαμεν. ὡς οὖν ὁ καλοῦσιν ἑλκος κοῖλον οὐχ ἔν ἐστι πάθος, ἀλλὰ κοιλότης τε ἅμα καὶ ἑλκος, οὕτως ἑλκος ὑπερσαρκοῦν οὐχ ἔν ἐστι πάθος, ἀλλ' ὑπερσάρκωσις τε ἅμα καὶ ἑλκος, ἐνδείκνυται δὲ τὸ τῷ μεγέθει παρὰ φύσιν τὴν πρώτην ἐνδείξιν, ἣν δὴ καὶ σκοπὸν τῆς τῶν ἱαμάτων ἐνρέσεως ἐλέγομεν εἶναι, τοῦ πλεονάζοντος τὴν ἀφαίρεσιν· ὑπὸ φαρμάκων δ' αὕτη γίνεται μόνον, οὐκ ἐθ' ὑπὸ φύσεως, ἀνάπαλιν ἢ ὡς ἐπὶ σαρκώσεως καὶ κολλήσεως εἶχεν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐστὶν ἔργα, τῶν φαρμάκων τὰ διακωλύοντα τὰς ἐνεργείας αὐτῆς ἐκκοπτόντων· ἡ δὲ τῶν ὑπερανξηθεισῶν σαρκῶν καθαιρέσεις οὐδὲν μὲν τῆς φύσεώς ἐστὶν ἔργον, ὑπὸ δὲ τῶν ἰσχυρῶς ξηραινόντων γίνεται φαρμάκων. παράκειται δὲ ταῦτα τὰ φάρμακα τοῖς τε ῥύπτουσιν ἰσχυρῶς καὶ τοῖς ἐπουλοῦσιν, ὡς πολλοὺς διαμαρτάνοντας ἐνίοτε τὸ καθαιρετικὸν φάρμακον ἢ ὡς ῥύπου καθαρτικόν, ἢ ὡς

enim pro arbitrio voces; ex eodem genere et cavitas erat, de qua jam egimus. Ergo veluti quod ulcus cavum vocant non unum est vitium, sed pariter et cavitas et ulcus, ita ulcus, quod supercrescentem carnem habet, non unus est morbus, sed simul caro supercrescens et ulcus. Indicat autem magnitudo quae praeter naturam est primam indicationem, quam etiam veluti metam inveniendorum medicamentorum diximus, ipsius scilicet exuperantis ablationem; at haec sola medicamentorum ope perficitur, non opera naturae; videlicet contra quam in carne restituenda, aut glutinatione se habuit: haec enim naturae ipsius sunt opera, medicamentis tantum quae actioni ejus obstant submoventibus: at supercrescentis carnis detractio nullum quidem naturae opus est, sed medicamentis perficitur vehementer siccantibus. Proxima sunt ejusmodi medicamenta tum iis quae valenter detergent tum iis quae cicatricem inducunt, sic ut non pauci interdum per errorem medicamentum, quod carnem minuit, vel pro eo quod sordem deterget, vel pro eo quod

Ed. Chart. X. [68].

Ed. Bas. IV. (66.)

εἰς οὐλὴν ἄγον παραλαμβάνειν· οἷον αὐτίκα τὸ μῖσιν καὶ ἡ χαλκίτις εἰ ὑγρᾷ φύσει προσάγοιτο, τῶν καθαιρόντων μᾶλλον ἢ τῶν ἐπουλούντων ἐστίν· ὅθεν εἴ ποτε τοιούτοις ἀναγκασθείημεν χρῆσθαι πρὸς ἐπούλωσιν, ἐτέρων δηλονότι μὴ παρόντων, ὥς ἐλαχίστοις αὐτοῖς χρησόμεθα, μόνον τὸν πυρῆνα τῆς μήλης καθιέντες εἰς ἄκρον λελειωμένα τὰ φάρμακα· ἡγεῖται οὕτως οἷον χροῦν τίνα τοῖς τῆς ἐπούλώσεως δεομένοις ἐπιβάλλομεν μορίοις. εἰ δὲ καὶ καθαιρεῖν βουλοίμεθα τὰ ὑπερέχοντα, δαψιλέστερον ἐπιθήσομεν. ἰὸς δὲ τούτων ἐστὶ καθαιρετικώτερος, ὥς ὅπως ἐκπεπτωκέναι τοῦ γένους τῶν ἐπουλούντων· εἰ δὲ καὶ καύσεως αὐτὰ, δριμύτερα μὲν ἦτιον, ἐπούλωτικώτερα δὲ ποιήσεις. εἰ δὲ καὶ πλύναις, ἡπιώτερα. μέμνησαι δὲ δήπου καὶ σὺ τὸν ἀνευ λογισμοῦ θεραπεύοντά ποτε τὸ ῥυπαρὸν ἔλκος, τῷ συνήθει φαρμάκῳ τῷ χλωρῷ, μιγνύντα μὲν αὐτῷ τὸ μέλι, πολλὰς δὲ ἐφεξῆς ἡμέραις εὗρίσκοντα ῥυπαρὸν ὁμοίως· εἴτ' ἀπορούμενόν τε καὶ ὅπῃ μεταβῇ μὴ γινώσκοντα· συνέβαινε

cicatricem inducit accipiant, ut, ne ab exemplo nostro recedamus, misy et chalcitim, si humidæ naturæ applicabis, potius carnem demere quam cicatricem inducere deprehendes; unde si quando iis uti ad cicatricem inducendam in aliorum penuria cogimur, parcissime ipsis utemur, summum tantum specillum in ea ad exactissimum levorem tunsa demittentes, ac post velut tenuissimum quendam pollinem partibus quæ cicatrice induci postulant impoñentes; quod si minuere quæ supercrevere studemus, liberalius impoñemus. Sane aerugo magis etiam quam hæc minuere carnem potest, ita ut genus eorum quæ cicatricem inducant omnino sit egressa; at si illa etiam aduras, ut minus acria, sic ad cicatricem inducendam reddes magis apta; si vero etiam lavēs, adhuc fient mitiora. Meministi vero, arbitror, et tu ejus qui celebri illo viridi medicamento sordidum ulcus citra rationem curabat, mel quidem ei admiscens, multis autem deinceps diebus æque sordidum reperiens; deinde inops consilii, nec habens quo se verteret,

Ed. Chart. X. [68.]

Ed. Bas. IV. (66. 67.)

γὰρ οὐ καθαίρεσθαι μόνον τὸν ῥύπον, ἀλλὰ καὶ συγκα-
θαιρεῖσθαι τι καὶ συντηγεσθαι τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς,
ἰσχυροτέρου τοῦ φαρμάκου τῆς τοῦ κάμνοντος ὑπάρχον-
τος φύσεως. εἰθ' ὁ μὲν ἱατρὸς αἰὲν πλέον ἀνემίγνυε τῷ φαρ-
μάκῳ τοῦ μέλιτος, ἵνα δὴ σφοδρότερον καθήρειεν, ὡς
ἐλλιπῶς τοῦ προτέρου τοῦτο δράσαντος. ἐγίγνετο δὲ πᾶν
τοῦναντίον· εἰς ὅσον γὰρ ἐπετείνεται τῇ δριμύτητι τὸ προσ-
φερόμενον, εἰς τοσοῦτον συνετήκετο μὲν ἡ ὑποκειμένη σὰρξ,
ὁ δὲ τῆς συντήξεως ῥύπος εὐρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ἔλκους ἐξη-
πάτα τὸν ἱατρὸν, ὡς οὐδὲν ἀνύοντος τοῦ φαρμάκου. τούτου
μὲν δὴ περὶ τὴν διάγνωσιν, οὐ μόνον περὶ τὴν θεραπευτικὴν
μέθοδον ἡ ἄγνοια· καὶ γὰρ μάλιστα καὶ ῥυπαρὸν καὶ ὑγρὸν
ὁμοίως φαίνεται τὸ ἔλκος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν φαρμάκων,
ἀλλὰ τοι κοιλότερον μὲν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τε καὶ συντηκόν-
των γίγνεται· καὶ προσέτι τοῖς χεῖλεσιν ὀχθῶδες, ἐρυθρόν
τε καὶ ὑποφλεγμαῖνον, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δάκνεται σαφῶς ὁ
ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ τοιούτου φαρ(67)μάκου· τὸ δ' ἥττον ἢ

accidebat enim ut non modo non purgaretur sordes, sed
etiam ut de subjecta quoque carne nonnihil una detrahere-
tur et colliquaretur, propterea quod medicamentum valen-
tius quam pro laborantis natura erat, plus deinde, ut
erat egregius medicus, mellis assidue medicamento adjiciebat,
quo videlicet adhuc valentius purgaret, ceu non satis id
medicamentum prius adhibitum fecisset. Eveniebat autem
plane contra; quippe quantum ille intendebat medicamenti
acrimoniam, tantum caro subjecta colliquabatur; quod vero
in ulcere ex liquata carne sordis apparuit; id medico, ceu
medicamentum nihil efficeret, imposuit. Atque hujus qui-
dem ignorantia etiam in dignoscendi peritia erat, non solum
in medendi methodo; etenim si quam maxime similiter
sordidum et humidum ex utroque medicamento ulcus de-
prehenditur, at certe cavitas major ex valenti et quod
colliquat medicamento efficitur; quin etiam labiis praealtis,
rubrumque et phlegmone quodammodo affectum *ulcus cer-*
nitur, aliquando vero mordicationem quoque manifestam ex
hujusmodi medicamento *aeger* homo sentit, quod vero minus

Ed. Chart. X. [69.]

Ed. Bas. IV. (67.)

[69] προσήκει ξηραῖνον οὔτε δῆξιν οὔτε τῶν ἄλλων οἷδεν ὧν εἶπον ἐργάζεται. δῆλον δ' οἶμαι, καὶ περὶ τούτων ἐστὶν ὡς ὁ μὲν ἐμπειρικός, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα διωρισμένη χρήσαιτο τῇ πείρᾳ, τό γε μεταβαίνειν ἐπὶ τὸ προσῆκον ἐνμηχάνως οὐκ ἔχει. μόνω δ' ὑπάρχει τοῦτο τῷ κατὰ μέθοδον ἰατρούοντι, τὴν ὄντως δηλονότι μέθοδον, ἣν ἐγὼ νῦν διέρχομαι.

Κεφ. ζ'. Τὴν γὰρ τῶν ἀμεθόδων Θεσσαλείων μέθοδον ὄνομα μόνον οἶσθα δῆπου κενόν, ἔρημον ἔργου παντός· οἱ γε τοσαύτης τε καὶ τηλικαύτης οὔσης μεθόδου περὶ τὴν τῶν ἐλκῶν ἰασιν οὔτε τοῖς τῶν ἐμπειρικῶν ἐχρήσαντο διωρισμοῖς εἰς τὴν τῶν φαρμάκων εὗρεσιν οὔτ' ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων ἔλαβον τὴν ἐνδείξιν, ὡς οἱ δογματικοί· μόνον δ' εἰπόντες ὁ καὶ τοῖς ἰδιώταις γνωρίζεται, τὸ δεῖσθαι τὸ μὲν κοῖλον ἔλκος πληρώσεως, τὸ δὲ πλήρες ἐπουλώσεως, τὸ δ' ὑπερσαρκούν καθαιρέσεως, καὶ τὸ μὲν ὀνυπαρὸν καθάρσεως, τὸ δὲ καθαρὸν ἐπουλώσεως, τὸ δὲ ἔναιμον καὶ κολλήσεως, ἐλκῶν θεραπείας οἶονταί τινα μέθοδον εἰρηκέναι· τοσοῦτον ἀποδέουσι γινώσκειν ὡς ταῖς μὲν ὑγροτέ-

quam par est, siccat, nec mordet, nec quicquam efficit eorum quae retuli. Patere autem et in his arbitror empiricum, etiam si experientia quam maxime distincta discretaque utatur, transire tamen, ubi quid non cessit, ad id quod expedit artificiose non posse, imo uni illi id licere qui vera methodo, quam ipse nunc instituo, medetur.

Cap. VII. Quam enim Thessalii isti amethodi methodum profitentur, nomen duntaxat esse nudum intelligis, omnis effectus vacuum; qui quum tanta tamque mutiplex saltem methodus sit in ulcere sanando, neque empiricorum discrimine ad invenienda remedia sunt usi, neque sicut dogmatici, ab ipsa rerum indicationem agendorum sumpserunt; sed solum id quod nec vulgares lateat proponentes, cavum ulcus carne impleri postulare; plenum cicatrice induci; quod carne supercrescente luxuriat minui; sordidum expurgari; mundum cicatrice obduci; recens agglutinari; ulcerum curationis methodum quandam explicasse se putant tantum scilicet absunt ut intelligant humidioribus naturis

Ed. Chart. X. [69.]

Ed. Bas. IV. (67.)

ραις φύσεσι τῶν ἥττον ξηραίνοντων φαρμάκων ἐστὶ χρεία, ταῖς δὲ ξηροτέραις τῶν μᾶλλον. ὁ τοίνυν παρ' ὅλον τὸν λόγον ἐφάνη σαφῶς αὐθις ἀναληπτέον· ἵν' ἡμεῖς τε μάλιστα προσέχωμεν αὐτῷ τὸν νοῦν, οἱ τ' ἄλλοι πάντες οἱ τὴν παλαιὰν μέθοδον διαφθείροντες ἐναργέστερον γνῶσιν ὅσον ἁμαρτάνουσιν. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῶν σαρκώσεως δεομένων ἐλκῶν, ἐν τι τοῦτο παράδειγμα προχειρισάμενος, ἐπειδὴ καὶ φθάνω τὸν λόγον ὑπὲρ αὐτοῦ πεποιημένος. εἰδ' ἑξῆς περὶ πάσης ὁμοῦ τῆς ἰάσεως ἐν τῷ καθόλου ποιήσομαι τὸν λόγον. ἐφάνη τοίνυν οὐ τῷ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πείρᾳ σκοπουμένοις, οὐ τῶν αὐτῶν ἅπασα φύσις δεομένη φαρμάκων, ἀλλ' αἱ μὲν ἀσθενέστεραι καὶ μαλακώτεραι τῶν μαλακωτέρων, αἱ δ' ἰσχυρότεραι καὶ ξηρότεραι τῶν ἰσχυροτέρων. οὕτω δὲ καὶ πρὸς τῶν εἰς οὐλήν ἀγομένων ἐλκῶν εἶχε καὶ προσέτι τῶν κολλήσεως δεομένων. ἀπλῶς γὰρ οὐδὲν τῶν ἰσχυρῶν φαρμάκων αἱ μαλακαὶ φέρουσι φύσεις. ἐν δὲ τῇ διεξόδῳ ταύτῃ τοῦ λόγου κατάφωρον γίγνεται σαφῶς ὅτι τε τὴν φύσιν ἐπισκεπτέον ἐστὶ τοῦ κάμνοντος, ὅτι τε καθ' ἕκαστον ἄνθρω-

minus ficcantia medicamenta conducere, ficcioribus quae magis *siccant*. Ergo quod in tota disputatione nostra manifeste apparuit, id denuo resumendum est, ut nos illi quam maxime sumus attenti; et reliqui omnes qui veterem methodum corrumpunt, quantum aberrant, clarius intelligant. Incipiam vero ab eo ulcere quod carne impleri postulat, unum id pro exemplo proponens, quando etiam proxime de eo sermonem feci, ab hoc, de omni simul in universum curatione loquar. Ergo illud non ratione modo, verum etiam experientia considerantibus apparuit, non omnem naturam eadem medicamenta requirere, sed infirmiores mollioresque mitiora, validiores ficcioresque valentiora. Ita vero tum in iis quibus cicatrix indacebatur se habebat, tum etiam uvae glutinatione egebat, omnino enim nullum vehementium medicamentorum ferunt molles naturae. In ejusmodi vero sermonis nostri decursu perspicuum plane fit, tum aegri naturam esse considerandam, tum cujusque

Ed. Chart. X. [69. 70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

πον ἰδία τίς ἐστι θεραπεία· καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις ὥς ἐπειδὴ τὸ τῆς ἐκάστου φύσεως ἴδιον ἀρρήτὸν ἐστὶ καὶ πρὸς τὴν ἀκριβεστάτην ἐπιστήμην ἀληπτον, οὗτος ἂν ἄριστος ἰατρός εἴη τῶν κατὰ μέρος ἀπάντων νοσημάτων, ὁ μέθοδόν τινα πορισάμενος ἐξ ἧς διαγνωστικὸς μὲν τῶν φύσεων ἔσοιτο, στοχαστικὸς δὲ τῶν ἐκάστης ἰδίων ἰαμάτων. τὸ δ' οἷσθαι κοινὴν τινα ἀπάντων ἀνθρώπων εἶναι θεραπείαν ἐσχάτως ἡλιθίον ἐστίν· ὅπερ οἱ ἀναισθητότατοι νομίζουσι μεθοδικοί. καὶ διὰ ταῦθ' ἐστάναι τὰ τῆς ἰατρικῆς ἔφασαν ἅπαντα θεωρήματα, τουτέστιν ἐπιστημονικὰ καὶ βέβαια ταῖς γνώσεσιν ὑπάρχειν. εἶναί τε τὴν γνῶσιν αὐτῶν τέχνην τινα κοινοτήτων, οὐκ ἰδιοτήτων, ὥσπερ εἰ τὸν κοινὸν καὶ γενικὸν ἄνθρωπον θεραπεύοντες, οὐ τοὺς κατὰ μέρος. ὥς οὖν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐθέως κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐσφάλησαν, οὕτω καὶ νῦν τῷδε· θεραπεύεται μὲν γὰρ οὐχ ὁ κοινὸς καὶ γενικὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡμῶν ἕκαστος, ἄλλος ἄλλην ἔχων δηλονότι κράσιν τε καὶ φύσιν. [70] οἱ δ' οἷονται μίαν θεραπείαν ἀπάντων ἀνθρώ-

hominis propriam esse curationem; tum supra haec illud tertium, quoniam cujusque naturae proprietas ineffabilis est, nec exactissima scientia comprehensibilis, hunc esse optimum cujusque particularis morbi medicum, qui methodum quandam comparavit ex qua et dignoscere naturas possit et conjectura consequi, quae sint cujusque proprie remedia. Porro existimare communem quamdam esse omnium hominum curationem, sicuti stupidissimi methodici putant, extremae est dementiae. Atqui illi ob id statuta esse putant omnia medicinae theorematata, hoc est ejusmodi esse, quae scientes homines faciant, firmamque sui notitiam praestent; ipsorumque notitiam artem quandam esse communitatum, non proprietatum, tanquam communem et generalem hominem, non particulares curarent. Ergo sicuti in aliis omnibus statim initia sunt lapsi, sic in hoc quoque, siquidem curatur non homo communis et generalis, sed nostrum quisque, alius videlicet aliud temperamentum naturamque obtinens. Hi vero unam esse omnium curationem existimant; ego contra,

Ed. Chart. X. [70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

πων εἶναι· ἐγὼ δ' εἰ καὶ τὴν ἐκάστον φύσιν ἀκριβῶς ἠπιστά-
 μην ἐξευρίσκειν, οἷον ἐπινοῶ τὸν Ἀσκληπιόν, αὐτὸς ἂν ἦν
 τοιοῦτος· ἐπεὶ δ' ἀδύνατον τοῦτο, τὸ γοῦν ἐγγυτάτω προσ-
 εῖναι καθόσον ἀνθρώπῳ δυνατόν αὐτὸς τε ἀσκεῖν ἐγνώκα
 καὶ τοῖς ἄλλοις παρακλεύομαι. πειρῶνται μὲν οὖν εἰς ὅσον
 οἷόν τε καὶ οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἀποχωρεῖν μὲν τῶν κοινῶν,
 προσέρχεσθαι δὲ τοῖς ἰδίοις· ἀλλ' ὅσον καὶ τούτοις ἐνδεῖ
 πρὸς τὸ τέλειον εἴρηται πρόσθεν. οὐ γὰρ ἐπὶ παίδων, ἢ
 γυναικῶν, ἢ γερόντων, ἢ μαλακῆν ἔχόντων καὶ λευκὴν τὴν
 σάρκα καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὥς ἐκεῖνοι ποιοῦσι, προσδιοριστέον
 ἐστίν, ἀλλ' ὅπως ὑγρότητος ἢ ξηρότητος ἔχει τὸ σῶμα. τοὺς
 μὲν οὖν ἐμπειρικοὺς ἰατροὺς ἄλλων τε πολλῶν ἐνεκεν ἀπο-
 δέχεσθαι χρή καὶ μάλιστα ὅταν προσέρχεσθαι πειρῶνται καθ-
 ὅσον ἐγχωρεῖ τῇ τοῦ κάμνοντος ιδιότητι. μετὰ γὰρ τοὺς διο-
 ρισμοὺς ἅπαντας οὕς διορίζονται, καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἐθῶν
 ἐπάγουσιν, ὥς κἀντεῦθεν εὐπορήσαντες οἰκειοτέρων τῷ
 κάμνοντι βοηθημάτων. εἰρήσεται δ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἑξῆς ἐπὶ

si cujusque privatim naturam explorare ad unguem scirem,
 utique qualem fuisse Aesculapium mente concipio, talem
 me esse putarem; sed quoniam id fieri non potest; certe
 nt, quoad homini licet, quam proxime accedam, tum ipse
 me exercere decrevi tum alios ut idem faciant adhortor.
 Ac conantur quidem quantum possunt et empirici ut a com-
 munibus secedere, *ita propius* ad ea quae propria sunt
 accedere; verum quantum hic quoque ab ejus rei perfe-
 ctione absint, supra est dictum. Non enim haec in pueris,
 vel mulieribus, vel senibus, vel mollem carnem albamque
 habentibus, aliaque id genus, pro certis discretionibus, sic-
 uti illis placet, sunt ponenda, imo quemadmodum in hu-
 more et siccitate corpus se habeat. Ac empiricos quidem
 medicos tum ob alia multa tum ob id probare maxime
 convenit, quod accedere ad proprietatem conantur. Post
 enim reliquas discretionibus omnes quas adhibent, illam
 etiam quae a consuetudine sumitur, adjiciunt, tanquam
 hinc remediorum quae aegro magis sint propria compotes
 futuri. Dicetur autem a nobis in sequentibus de consuetu-

Ed. Chart. X. [70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

πλέον ὑπὲρ τῶν ἔθῶν, καὶ κεῖ ἀποδείξομεν ὑπὲρ τοῦ γινῶναι τὴν ιδιότητα τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως, ἐξευρῆσθαι τοῖς παλαιοῖς καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ἔθους διορισμόν. τοῦτον οὖν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις οἱ ἐμπειρικοὶ παραλαμβάνουσι καὶ πρὸς τὸν τῷ καὶ αὐτὸν τὸν ἱατρὸν, εἰ πολλάκις εἴη παραγεγονώς τῷ νοσοῦντι, βέλτιον ἂν ἰᾶσθαι φασὶ τοῦ μὴ παραγεγονότος· εἰδ' ὅταν ταῦτα πάντα προσθῶσιν, οὕτω βεβαίαν οὐδ' ἐπιστημονικὴν ἔχειν φασὶ τῆς ἰδίας τοῦ κάμνοντος ἰάσεως τὴν γινῶσιν. ὁ δ' ἀναισχυντότατος Θεσσαλὸς ἐν μόνον εἰδώς, ὅτι τὸ κοῖλον ἔλκος πληρωτέον, ἐστῶτά τε καὶ βεβαία φησι τὰ τῆς ἱατρικῆς εἶναι θεωρήματα. καίτοι τοῦτό γε πάντες, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ἄνθρωποι γινώσκουσιν, οὐχ οἱ νῦν μόνον, ἀφ' οὗ Θεσσαλὸς, ὁ δεύτερος Ἀσκληπιὸς, εἰς ἀνθρώπους ἦκεν, ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ Δευκαλίωνος, οἶμαι, καὶ Φορωνέως, εἴπερ γε καὶ κεῖνοι λογικοὶ τε ἦσαν. ἀλλὰ πρὸς τῷ γινώσκειν ὡς σαρκωτέον ἐστὶ τὸ κοῖλον ἔλκος, ἔτι καὶ κεῖνο συνίεσαν, ὡς ὁ γινώσκων τὰ φάρμακα τὰ σαρκώσοντα τοιοῦτον ἔλκος, ἐκεῖνος ἱατρός ἐστιν. εἰ μὲν οὖν ἐξ ἐμπειρίας εὔρηται ταῦτα,

dine fufius, ubi pro cognoscenda proprietate laborantis naturae, etiam discrimen a consuetudine priscis inventum esse probabimus. Hanc itaque cum reliquis empirici recipiunt; et praeter hanc ipsum etiam medicum qui saepe aegrum invifit quam eum qui non viderit commodius curaturum ajunt; poſtea tamen, cum haec omnia adjecerint, ſtabilem ſe atque ſcientificam habere nōtitiam propriae curationis aegri adhuc non dicunt. At vero impudentiſſimus Theſſalus illud modo unum intelligens, quod cavum ulcus ſit implendum, conſtantia tamen et firma dicit eſſe medicinae theoremata; quanquam hoc ſaltem omnes, ut ante jam dictum eſt, homines ſciunt, non ii modo qui nunc ſunt, poſtquam Theſſalus iſte, alter Aeſculapius, in lucem hominum venit, ſed etiam, arbitror, qui ante Deucalionem et Phoroneum fuerunt, ſi modo hi rationales erant. Imo vero praeter hoc, quod carne eſſe implendum cavum ulcus noverunt, etiam illud non ignorarunt, qui medicamenta noſſet quae talē ulcus carne implerent, hunc medicum eſſe. Atque haec ſi per

Ed. Chart. X. [70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

δῆλον ὡς ἐμπειρικῶς ἡμῖν ἰατροντέον ἐστίν· εἰ δὲ ἐκ λόγον, λογικῶς· οὐ γὰρ δὴ ἄλλο μὲν εὔρηκεν, ἄλλω δὲ τινὶ νῦν ἐπι-δεξιῶς χρήσεται. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου πρὸς τοὺς ἐμπειρικούς ἐστιν ἡ ἀμφισβήτησις τις ἡμῖν· ὅπερ δὲ λέγων ἀπέλιπον, ἡ ὄντως ἰατρικὴ τῆς τοῦ κάμνοντος ἐστοχάσται φύσεως· ὀνομά-ζουσι δὲ, οἶμαι, τοῦτο πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἰδιοσυγκρασίαν, καὶ πάντες ἀκατάληπτον ὁμολογοῦσιν ὑπάρχειν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν ὄντως ἰατρικὴν Ἀσκληπιῶ καὶ Ἀπόλλωνι περαχωροῦσιν. ἤρηται δὲ ὁ λόγος οὗτος σύμπας ἀπὸ διττῶν ἀρχῶν· ἀπὸ μὲν τῶν ἐναργῶς φαινομένων τοῖς ἐμπειρικοῖς τε καὶ τηρητικοῖς, ἀπὸ δὲ τῶν στοιχείων τοῖς λογικοῖς. ὅτι τε γὰρ ἄλλον ἄλλο φάρμακον ὠφελεῖ σχεδὸν ἤδη καὶ οἱ παῖ-δες ἐπίστανται· συμφωνεῖ δὲ τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ τῶν στοιχείων λογισμός. εἰ γὰρ ὑπόθοιο πεντεκαίδεκα διαφορὰς εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐν ταῖς κράσεσι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ μόνῃς τῆς ὑγρᾶς φύσεως, ἀνάγκη δῆπου σε καὶ τῶν φαρμά-κων οἷς μέλλεις χρήσασθαι πεντεκαίδεκα διαφορὰς ἐπίστα-σθαι, καὶ τὰς μὲν μᾶλλον, τὰς δὲ ἥττον ξηραίνουσας, ἢ

experientiam sunt inventa, constat empirice nobis esse cu-
randum; si ratione inventa sunt, logice: non enim pro-
fecto aliud invenit, alio autem nunc commode utetur. Ve-
rum de eo nobis cum empiricis lis est; quod autem dicere
coeperam, vere ipsa medicina de laborantis natura conjectu-
ram fecit; nominat, arbitror, id vulgus medicorum pro-
prium temperamentum, omnesque id incomprehensibile fa-
tentur, ideoque ipsam veram medicinae artem Aesculapio
Apollinique concedunt. Pendet porro omnis haec ratio ex
duplici principio; empiricis observatoribusque ab iis quae
manifeste apparent, logicis autem ab ipsis elementis. Nam
quod alii aliud medicamentum profit etiam pueri jam ferme
sciunt; et ratio pariter quae ab elementis ducitur id
confirmat. Si namque quindecim differentias in hominum
temperamentis ex minoris in iis majorisque ratione, idque
in humida tantum natura statuas, necesse profecto est me-
dicamentorum etiam quibus sis usurus quindecim differen-
tias noveris, quarum aliae magis, aliae minus siccant, quo

Ed. Chart. X. [70. 71.]

Ed. Bas. IV. (67. 68.)

ἐκάστη φύσει τὸ προσῆκον ἐξευρίσκει. [71] εἰ δὲ καὶ τῆς
 ξηροτέρας φύσεως ἄλλας πεντεκαίδεκα διαφορὰς ὑποθέμενος
 ὡσαύτως καὶ ἐκείνης ἄλλων πεντεκαίδεκα δέοιο φαρμάκων,
 ἔσται σοι τὰ πάντα τριάκοντα φάρμακα πρὸς τριάκοντα
 φύσεις ἡρμοσμένα, καὶ τούτοις προσηκόντως χρῆσθαι δυνήσε-
 ται μόνος ὁ περὶ κράσεως σωμάτων ἀκριβῶς ἐπεσκεμμένος.
 ἂρ' οὖν εἰ μὲν ὅλον τὸ σῶμα εἴη ξηρότερον τὴν κρᾶσιν, ὑπὸ
 τῶν ξηραντικωτέρων ὠφελήσεται φαρμάκων· (68) εἰ δὲ
 μόριον αὐτοῦ τι τῶν ἄλλων φύσει ξηρότερον ὑπάρχοι, τῶν
 ἥττον ξηραίνοντων δεήσεται; ἢ πρόδηλον κἀνταῦθα τὸ μὲν
 ξηρότερον τῇ κρᾶσει μόριον τῶν ξηραντικωτέρων, τὸ δ'
 ὑγρότερον τῶν ἥττον ξηραίνοντων προσδεῖσθαι; καὶ τοῦτ'
 οὖν ὅλον παραλείπεται τοῖς ἀμεθόδοις Θεσσαλείοις, ἐν ἐπὶ
 παντὸς μορίου φάρμακον ἡγουμένοις ἀρμόττειν. οἱ δ' ἀπὸ
 τῆς ἐμπειρίας ὅσον πλεονεκτοῦσι καὶ τῷδε τῶν Θεσσαλείων
 μεθοδικῶν, τοσοῦτον ἀπολείπονται τῶν ὄντως μεθοδικῶν τε
 καὶ λογικῶν. ἔχουσι γὰρ δὴ κακῆνοι πρὸς τῆς πείρας διδασκ-

nimirum, quod cuique naturae congruat invenias. Quod
 si etiam in sicciore natura aliis quindecim positis ad hanc
 quoque pari modo alia quindecim medicamenta requiras,
 habebis in totum triginta medicamenta, quae triginta natu-
 ris convenient, quibus uti is demum solus commode poterit
 qui corporum temperamenta diligenter consideraverit. Nun-
 quid igitur, si totum corpus temperamento sit sicciore, ab
 iis quae magis siccant medicamentis juvabitur, si vero
 pars quaequam ejus caeteris partibus natura sit sicciore, quae
 minus siccant requiret? An liquido patet hic quoque,
 quae pars siccius temperamentum obtinuit, hanc etiam quae
 magis siccant postulare; quae humidius sit sortita, minus
 siccantia? Atque hoc totum praetermittunt amethodi Thef-
 salii, qui unum omni parti congruere medicamentum pu-
 tant. Empirici autem quantum in hoc Thessalios istos
 methodicos superant, tantum a veris methodicis logicisque
 superantur. Habent enim profecto illi quoque ab ipso
 scilicet usu edocti aliud medicamentum ad ea ulcera quae

Ed. Chart. X. [71.]

Ed. Bas. IV. (68.)

θέντες ἄλλο μὲν τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἐλκῶν, ἄλλο δὲ τῶν ἐν ὠσίν, ἢ ἄρθροις, ἢ σαρξίν, ἢ δέρματι μόνῳ φάρμακον. ἀλλ' ὅτι γε κἀνταῦθα μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον ἀδυνατήσωσιν, ἐκ τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων εὐδηλον.

Κεφ. η'. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως διώρι-
σται, πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλθωμεν τοῦ λόγου, μινύντες
ἀπάσας τὰς συμπιπτούσας ἔλκει διαθέσεις, ἀπὸ πρώτης ἀρ-
ξάμενοι τῆς δυσκрасίας. εἰ γὰρ ἦτοι πρόσθεν εἴη κατὰ δὴ
τινα συντυχίαν, ἢ καὶ παρ' αὐτὸν τῆς ἐλκώσεως τὸν χρόνον
ἢ ἡλκωμένη σὰρξ γένοιτο θερμότερα τοῦ δέοντος, ἢ ψυχρο-
τέρα, δέησει τὸ φάρμακον οὐ μόνον ξηραίνειν μετρίως, ἀλλὰ
καὶ θερμαίνειν ἢ ψύχειν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσοι ἢ ὑποκειμένη
σὰρξ ἐξέστη τοῦ κατὰ φύσιν· οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ σάρκωσιν, ἢ
πλήρῳσιν, ἢ κόλλησιν, ἢ ἐπούλωσιν ἔλκους ὀρθῶς ποτε γε-
νέσθαι τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς ἐχούσης κακῶς, οὐδὲ εἰκὴ
πρόσθεν ἐλέγομεν ἔργα φύσεως εἶναι σύμπαντα ταῦτα. κἀ-
θαρσιν μέντοι τῶν ὀνυπαρῶν καὶ καθαίρεσιν τῶν ὑπερανξη-
θέντων ἐγχωρεῖ γενέσθαι καὶ χωρὶς τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν

in oculis accidunt, aliud ad ea quae in auribus, aut arti-
culis, aut carnibus, aut sola cute. Caeterum, quod nec
in iis se transferre ad aliud possint ex iis quae supra dixi-
mus facile patet.

Cap. VIII. Quoniam autem et de his satis jam di-
ctum est, rursus ad disputationis initium revertamur, mis-
ceamusque omnes qui ulceri concidunt affectus ab intem-
perie primum orfi. Si enim exulcerata caro vel prius
etiam ex quavis occasione, vel ipso ulcerationis tempore
iusto calidior frigidiorve est effecta, utique medicamentum
exigit quod non modo moderate ficcet, sed etiam in tantum
calefaciat refrigeretve, in quantum subjecta caro a natu-
rali statu recessit, quum fieri non possit ut in ulcere vel
earnis productio, vel *sinus* impletio, vel agglutinatio, vel ci-
catricis inductio recte unquam cedat, si subjecta caro prave
se habeat; nec frustra dictum supra est haec omnia naturae
esse opera; purgari tamen sordida minuique supercrescen-
tia etiam carne naturalem statum non servante possunt;

Ed. Chart. X. [71. 72.]

Ed. Bas. IV. (68.)

τὴν σάρκα· μόνον γὰρ τῶν φαρμάκων ἦν ἔργα. διὸ καὶ μείζων ἢ πρόνοια γινέσθω σοι τῆς εὐκρασίας τῶν ἡλκωμένων μορίων, ὅποτε σαρκῶν ἢ κολλᾶν ἢ ἐπουλοῦν ἐθέλεις αὐτά. σῶζεσθαι γὰρ δεῖ τὰς κινήσεις τῆς φύσεως αἷς εἶπετο τῶν εἰρημένων ἕκαστον· οὐ σωθήσονται δ' ἄλλως εἰ μὴ πάντῃ κατὰ φύσιν ἔχοι τὸ μόριον. ὥσπερ οὖν εἰ φλεγμονή τις αἵμα τῷ ἔλκει τύχοι, πρὶν ταύτην λύσαι, σαρκῶν, ἢ κολλᾶν, ἢ ἐπουλοῦν οὐκ ἂν οὐδεὶς ἐπεχείρησεν αὐτὸ, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον εἰ καὶ χωρὶς φλεγμονῆς εἴη μόνη δυσκρασία τῶν εἰρημένων, οὐδὲν ἐλπίζομεν γινέσθαι πρὶν ἐκείνην ἰᾶσθαι. πάλιν οὖν ἐντεῦθεν ἐνδειξίς τις εἰς τὴν τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων φαρμάκων εἴρεσιν γίνεται· ξηραίνοντα μὲν γὰρ ἦν ἅπαντα, διέφερε δ' ἀλλήλων ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον. οὐ μὴν ὅπως γε τοῦ θερμαίνειν ἢ ψύχειν εἶχεν εὐρηταί· πού πρόσθεν, ἀλλ' ἡ [72] μέθοδος πως ἀναγκάζει καὶ τοῦτ' ἐρευνᾶσθαι. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἰ ξηραῖνον, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ σφόδρα θερμαῖνον, ἢ ψυχὸν ἐπισκέπτεσθαι χρή. φεύξη

nam tantum haec medicamentorum sunt opera. Quocirca legitimi ulceratarum partium temperamenti quoties eas vel carne implere, vel glutinare, vel cicatrice inducere studes, major tibi sollicitudo erit. Servari namque debebunt naturae motus quos comprehensorum singula comitantur, at alias non servabuntur, nisi prorsus secundum naturam se pars habeat. Quemadmodum igitur si phlegmone quaedam ulceri una acciderat, priusquam haec discussa sit, nemo id vel carne implere vel glutinare vel cicatrice inducere tentarit, ad eundem, arbitror, modum, si etiam sine phlegmone, sola subsit intemperies rerum quas recensuimus, nullum horum fore prius sperabimus quam illa sit sanata. Rursus igitur hinc indicatio quaedam ad medicamentorum quae superius comprehensa sunt inventionem oritur, quippe omnia ea siccantia erant, sed dissidebant inter se pro intentionis remissionisque modo. Caeterum definitum antea non est quomodo in calefaciendo refrigerandoque se haberent, sed methodus hoc quoque investigare quodammodo cogit. Non enim tantum an siccet, sed an etiam non valde

Ed. Chart. X. [72.]

Ed. Bas. IV. (68.)

τοιγαροῦν ὑσκύναμον καὶ μανδραγόραν καὶ κώνειον, ὥς πέρα
 τοῦ μετρίου ψύχοντα, καίτοι ξηραίνει γε εἰς τοσοῦτον, εἰς
 ὅσον ἔλκος ξηραίνεσθαι ὀφείλει. καὶ ῥητίνη καὶ πίστα καὶ
 ἄσφαλτος, εἰ καὶ ξηραίνει συμμέτρως, ἀλλὰ πέρα γε τοῦ
 προσήκοντός ἐστι θερμά· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἂν τις αὐτοῖς
 χρῆσαιτο μόνοις ἄνευ τοῦ τοῖς ἀτρεμα ψύχουσιν ἐπιμίξας, ἐν
 ἑξ' ἀπάντων εὐκρατον ἀπεργάσασθαι φάρμακον. εἰ δὲ ταῦθ'
 οὕτως ἔχει, καθάπερ οὖν ἔχει προσεπιβλέπειν δεήσει καὶ τὴν
 τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος κρᾶσιν· οἷον γὰρ φάρμακόν τι
 καὶ οὗτος ἔξωθεν προσπίπτων τοῖς σώμασιν, ἐπειδὴν ἀμέ-
 τρως ἔχη θερμότητος ἢ ψύξεως, ἐμποδὼν ἴσταται τῇ θερα-
 πείᾳ. καὶ τοίνυν ἀντιπεπονθέναι τὰ φάρμακα ταῖς ἀμετρίαις
 αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Ἱπποκράτης ψυχροτέροις μὲν τῇ
 δυνάμει χρῆται κατὰ τὰς θερμὰς ὥρας, θερμοτέροις δὲ κατὰ
 τὰς ψυχράς. οἷσθα δὲ δήπου καὶ ταῦτα τῶν ἀναισθητῶν
 τινὰ μεθοδικῶν ὁμολογήσαντα μὲν ἐπιβλέπειν ὅπως ἔχει
 θερμότητος ἢ ψύξεως ὁ περιέχων αὐτὸν τὸν κάμνοντα, μὴ μὲν-
 τοι τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἐπισκέπτεσθαι συγχωροῦντα, ὥσπερ

calefaciat, aut refrigeret, expendi oportet. Ergo altercum
 et mandragoram et cicutam ceu supra modum refrigerantia
 fugies, tametsi siccant ea quoque quantum fit ulceri ex ulsu.
 Refina vero et pix et asphaltus, quanquam modice siccant,
 tamen immodice sunt calida; ideoque eis nemo utetur solis,
 nec aliter, nisi cum leniter refrigerantibus admixtis, unum
 ex omnibus medicamentum fecerit temperatum. Si igitur
 haec ita se habent, sicut profecto habent, inspicere etiam
 conveniet et circundantis nos aeris temperiem. Siquidem
 veluti medicamentum quoddam is quoque corporibus no-
 stris forinsecus incidens, ubi immodicus calore vel frigore
 est, sanationem moratur. Danda igitur opera est ut medi-
 camenta ejus ametriae occurrant. Ideoque Hippocrates in
 calidioribus anni temporibus frigidioribus facultate medi-
 camentis utitur, calidioribus autem per frigidiora. Non
 ignoras profecto hic quoque ex stupidis methodicis quendam
 lateri, quo pacto in calore et frigore se habeat qui aegrum
 continet aërem se inspicere, non tamen anni tempora in-

Ed. Chart. XI. [72.]

Ed. Bas. IV. (68.)

τῶν ὀνομάτων τῶν κατὰ τὰς ὥρας βλαπτόντων ἢ ὠφελούντων, ἀλλ' οὐ τῆς κράσεως αὐτῶν, ἢ οὐ διὰ ταύτην ἀποβλεπόντων εἰς αὐτὰς τῶν παλαιῶν ἱατρῶν. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἀναγκαῖον ἐστὶ τῷ μέλλοντι μεθόδῳ τινὶ θεραπεύσειν ἔλκος, ἐπὶ τε τὰ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μάλιστα παραγίνεσθαι καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὰς κράσεις τῶν σωμάτων ὅλων τε καὶ κατὰ τὰ μέρη ἐπιβλέπειν ἱκανῶς οἴμαι δεδεῖχθαι. πάλιν δ' ἀναμνηστέον κἀνταῦθα τὸ καὶ πρόσθεν εἰρημένον ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ξηρόν τε καὶ ὑγρὸν ἐνδείξεως· ὥς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἢ μὲν ὑγροτέρα φύσις ὑγροτέρων ἐδεῖτο τῶν φαρμάκων, ἢ δὲ ξηροτέρα ξηροτέρων, οὕτως καὶ νῦν ἢ μὲν θερμότερα θερμότερων, ἢ δὲ ψυχροτέρα ψυχροτέρων δεήσεται, ἔμπαλιν δὲ τῆς ἐνδείξεως γιγνομένης ἀπὸ τῶν παρὰ φύσιν τε καὶ κατὰ φύσιν· τὰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ὁμοίων ἑαυτοῖς ἐστὶν ἐνδεικτικά, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἐναντίων, εἴ γε τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τὰ δὲ διαφθείρεσθαι χρή.

Κεφ. θ'. Τὸ μὲν οὖν καὶ τὰς κράσεις τῶν σωμάτων καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὰς φύσεις τῶν μερῶν ἐπιβλέ-

spici permittere, quasi nomina ipsa temporum anni profint obfintve, non eorum temperamenti ratio, aut non hujus causa veteres medici ad ea respexerint. Enimvero quod qui certa methodo curare ulens debet, huic necesse sit tum ad prima elementa vel maxime venire tum anni tempora et corporum temperamenta, non omnium modo, verum etiam singularum partium considerare, abunde monstratum reor. Rursus vero hic repetendum est quod prius diximus in indicatione quæ a sicco humidoque sumitur; nam ut in illis humidior natura humidiora, siccior sicciora medicamenta exigebat, ita nunc calidior calidiora, frigidior frigidiora requirere, contrariam scilicet semper iis quæ præter naturam et iis quæ secundum naturam sunt indicationem præstantibus; quippe, quæ secundum naturam sunt similium sibi indicativa sunt, quæ præter naturam contrariorum, si modo illa servari, hæc submoveri necesse est.

Cap IX. Itaque quod tum corporum temperies tum anni tempora tum partium naturæ consideranda illi

Ed. Chart. X. [72. 73.]

Ed. Bas. IV. (68.)

πειν χρῆναι τὸν μέλλοντα καλῶς ἔλκος ἰάσασθαι δεδειχθαι
 μοι νομίζω σαφῶς· καὶ ὥς μὲν πρῶτος σκοπὸς τῆς ἰάσεως
 ἐκ τῆς διαθέσεως λαμβάνεται μόνῃς, ἐξευρεῖν δὲ οὐκ ἔτι ἐν-
 τεῦθεν ἐγχωρεῖ τὰ βοηθήματα, πρὶν ἐπὶ τε τὰ στοιχεῖα τῶν
 σωμάτων ἀναβῆναι καὶ τοῦ κάμνοντος ἐπισκέψασθαι τὴν κρᾶ-
 σιν, ὅλον τε τοῦ σώματος καὶ τοῦ πεπονθότος μέρους, εὐθὺς
 αὐτῷ καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος κρᾶσιν συνεπισκεπτομένους·
 ἥτις ἐκτείνεται καπὶ τὰς ἐπιδήμους καταστάσεις καὶ προσέτι
 τὰς χώρας. ὅτι δὲ πολλάκις ἐναντία ἐνδείξεις γίνονται κατὰ
 μίαν θεραπείαν, ὅπως τε χρὴ μεταχειρίζεσθαι τὰς τοιαύτας,
 εἰρήσεται μὲν ἐπιπλέον ἐν τοῖς ἐφεξῆς, εἴη δ' ἂν οὐκ ἄπο τρό-
 που καὶ νῦν ἐπὶ βραχὺ διελθεῖν ὑπὲρ αὐτῶν. οὐδὲν γὰρ οἶμαι
 θαυμαστὸν ὑγρότεραν [73] μὲν ὑπάρχειν τὴν κρᾶσιν τοῦ
 κάμνοντος, αὐτὸ δὲ τὸ πεπονθὸς μόριον ξηρότερον, ἢ τοῦτο
 μὲν ὑγρότερον, ἅπασαν δὲ τὴν κρᾶσιν ξηρότεραν· ὡσάντως
 δὲ καὶ κατὰ θερμότητα καὶ ψύξιν ὑπεναντίως ἔχειν τῇ κρᾶσι
 τὸ μόριον πρὸς τὸ ὅλον. ὥσπερ οὖν εἰ τὸ πᾶν σῶμα τῆς μέ-
 σης ὑπῆρχε κρᾶσεως, ἣν ἀρίστην ἐδείκνυμεν, οὐδὲν ἂν ἐνεκά

sint qui probe ulcus sit sanaturus clare me docuisse existi-
 mo; ad haec quod prima quidem curationis indicatio a solo
 sumatur affectu; remedia tamen inde inveniri non posse,
 nisi prius ad corporum elementa sit ascensum et aegri tem-
 peramentum perpensum; non corporis modo universi, sed
 etiam affectae partis; cum hoc quoque ambientis temperie
 aestimata; quae utique cum ad praesentes status tum vero
 regiones extenditur. Quod autem contrariae multoties in
 una curatione indicationes sint, atque has quemadmodum
 tractare conveniat latius quidem dicetur in sequentibus,
 non tamen alienum sit, nunc quoque paucis de ipsis egisse.
 Etenim quod aegri temperamentum sit humidius, pars ipsa,
 quae laborat siccior, aut contra quod haec sit humidior, to-
 tius temperamentum siccior, mirandum non arbitror; pari
 modo in calore et frigore, quod contrario temperamento sit
 pars cum toto. Ut igitur si totum corpus medio tempera-
 mento esset, quod esse optimum docuimus, nihil plane

Ed. Chart. X. [73.]

Ed. Bas. IV. (68. 69.)

γε τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως ἐνεωτερίζομεν ἐν τοῖς φαρμά-
κοις, οὕτως ἐπειδὴν ἦτοι ξηρότερον ἢ ὑγρότερον, ἢ ψυχρό-
τερον ἢ θερμότερον ἢ τοῦ δέοντος, ἐπιτείνειν εἰς τοσοῦτον
χρὴ τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων, εἰς ὅσον καὶ τὸ σῶμα φυ-
σικῆς ἐπιλήπται δυσκρασίας. οὐ γὰρ δὴ ἐπιλήσμεθά γε,
τίς μὲν ἡ φυσικὴ δυσκρασία, τίς δ' ἡ παρὰ φύσιν. εἴρηται
γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ἄλλοις καὶ μάλιστα ἐν τῷ περὶ τῆς ἀνω-
μάλου δυσκρασίας γράμματι. φέρε τοίνυν ὅλην τὴν κρᾶσιν
τοῦ κάμνοντος σώματος ὑγροτέραν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο δεῖ-
σθαι τῶν ἥττον ξηραίνοντων φαρμάκων, αὐτὸ δὲ τὸ πεπορ-
θὸς μόριον τῶν φύσει ξηροτέρων ὑπάρχειν, οἷα περ ἐλέγομεν
εἶναι τὰ ἥττον σαρκώδη. τοιαῦτα δ' ἐστὶ τὰ τε κατὰ τοὺς
δακτύλους καὶ τὰ ἄρθρα καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν ῥίνα καὶ τοὺς
ὀφθαλμούς καὶ τοὺς ὀδόντας, ἀπλῶς δ' εἰπεῖν ἵνα χόνδρος
πολλοὶ καὶ ὑμέτες καὶ σύνδεσμοι καὶ ὅστ' αὖ καὶ νεῦρα, πτελὴ
δὲ καὶ σὰρξ ἢ οὐδ' ὅλως, (69) ἢ ἐλαχίστη, διάφορος δ' ἐν
τούτοις ἢ ἐνδείξις ἀπὸ τε τοῦ πεπονητότερος μέρους ἐστὶ καὶ
τῆς φύσεως τοῦ κάμνοντος. ὥστε εἰ μὲν ὅσω τοῦ κάμνοντος

quantum ad laborantis naturam attineret in medicamentis
novaremus, ita ubi vel ficius vel humidius vel calidius
vel frigidius iusto cernitur, eatenus intendere vires medica-
mentorum oportet, quatenus corpus ad naturalem intempe-
riem est versum. Non enim, arbitror, excidit nobis, quae
naturalis intemperies sit, et quae praeter naturam; dictum
enim de ipsis est in aliis, ac praecipue in libro qui de inae-
quali intemperie est inscriptus. Pone igitur totum laboran-
tis corporis temperamentum humidius esse, eoque medica-
menta desiderare quae minus siccant, ipsam vero aegram
partem ex iis esse quae natura ficiiores sint, qualia esse
diximus quae minus sunt carnosa. Hujus generis sunt quae
circa digitos et articulos habentur et aures et nasum et
oculos et dentes sunt, ac ut semel dicam, ubi multae car-
tilagines et membranae et ligamenta et ossa et nervi sunt,
adeo vero et caro, vel omnino nulla est, vel perquam
exigua, diversa in his est ea quae ab affecta parte accipitur
indicatio ab ea quae ex aegri natura. Quare si quanto

Ed. Chart. X. [73.]

Ed. Bas. IV. (69.)

ἢ κρᾶσις ὑγροτέρα πέφυκε τοῦ συμμέτρου, τοσούτω καὶ τὸ μόριον εἴη ξηρότερον τοῦ συμμέτρου, μήτε προστιθέναι τι μήτ' ἀφαιρεῖν τοῦ φαρμάκου, τοιοῦτον δὲ προσφέρειν, οἷον ἂν ἐπὶ τοῦ συμμέτρου τῇ κρᾶσει σώματος ἐν συμμέτρῳ τῇ κρᾶσει μορίῳ γεγονότος ἔλκους παρελάβομεν. εἰ δὲ πλέον εἴη τὸ μόριον τοῦ μετρίου ξηρότερον, ἢ ὅσω τοῦ σώματος ἢ κρᾶσις ὑγροτέρα, τοσούτον ἐπιτείνεσθαι χρὴ ξηρότητι τὸ φάρμακον, ὅσον ὑπερβάλλει τὸ μόριον τῆς ὅλης κρᾶσεως. οἷον εἰ τέσσαρσι μὲν ἀριθμοῖς εἴη τὸ ἡλκωμένον μέρος ξηρότερον τοῦ συμμέτρου, τρισὶ δ' ἀριθμοῖς ἡ φύσις τοῦ νοσοῦντος ὑγροτέρα τῆς εὐκράτου, πρόδηλον ὡς ἐνὶ τοῦ συμμέτρου μορίου τὸ νῦν ἡλκωμένων ἔσται, ξηροτέρου δεόμενον φαρμάκου. ὅτι δὲ ἅπαντα ταῦτα στοχασμῷ λαμβάνεται καὶ ὅτι κάλλιστα δυνατός ἐστι στοχαζέσθαι ὁ γεγυμνασμένος ἐν τοῖς περὶ τούτων λογισμοῖς ἀντικρυς δῆλον. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἀπάντων ἐναντίαί πολλαίς ἐνδείξεις καὶ ἓνα γίνονται χρόνον· οὐδὲν γὰρ ἔτι δεομαι λέγειν ὑπὲρ τῶν κατὰ θερμόν

aegri temperamentum commoderato est humidius, tanto pars quoque iusto fit siccior; nec adjiciendum, nec detrahendum medicamento quicquam est, sed tale adhibendum, quale, si ulcus in commoderati temperamenti parte corporis commoderate temperati confisteret, adhiberemus. Sin siccior debito pars magis fuerit quam corporis temperamentum iusto est humidius, utique in tantum intendi siccitatem medicamenti conveniet, quantum partis temperamentum totius temperamentum excedit; veluti si quatuor numeris sit exulcerata pars medio temperamento siccior, aegri natura gradibus tribus humidior, manifestum est partem quae nunc exulcerata est siccior uno gradu desideraturam medicamentum quam quae pars sit temperata. Quod autem haec omnia conjectura sint accipienda, tum quod optime conjicere poterit qui in ratiocinando de his sit exercitatus, liquido patet. Ac in talibus quidem omnibus contrariae saepe indicationes uno tempore fiunt; neque enim est quod de indicationibus quae a calido et frigido sumuntur etiamnum di-

Ed. Chart. X. [73. 74.]

Ed. Bas. IV. (69.)

τε καὶ ψυχρὸν ἐνδείξων ἀνάλογον τοῖς εἰρημένοις ποιεῖσθαι
 δυναμένων· ἐφ' ἐτέρων δὲ καὶ τοῖς χρόνοις ἐφ' οἷς εὐθὺς αἱ
 ἐνδείξεις τέμνονται, καὶ χρὴ τὴν μὲν ἡσυχάσαι κατὰ γε τὴν
 ἀρχὴν τῆς θεραπείας, ἐνεργῆσαι δὲ ἑτέραν· οἷον ὅταν ἔλκος
 ἢ κοιλὸν τε ἅμα καὶ ἱκανῶς ῥυπαρόν· αἱ μὲν γὰρ διαθέσεις
 αἱ παρὰ φύσιν ἐν τούτοις τρεῖς εἰσιν, ἔλκος καὶ κοιλότης
 καὶ ῥύπος· ἡ δὲ τῆς ἰάσεως τάξις ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ
 ῥύπου τὴν ἀρχὴν ἔχει, τῷ μῆτε κολληθῆναι τι, μῆτε σαρκω-
 θῆναι δύνασθαι, πρὶν καθαρὸν γενέσθαι. δευτέραν δὲ χώραν
 ἢ τῆς κοιλότητος ἰασις ἔξει· εἰ γὰρ ἦτοι κολλησάμεν, ἢ ἐπου-
 λώσάμεν, ἢ καθόλου φάναι θεραπεύσάμεν τὸ ἔλκος, οὐκέτι
 ἐγχωρεῖ πληρῶσαι τὴν κοιλότητα. φέρε τοίνυν μὴ μόνον
 ταῦτ' εἶναι τὰ τρία περὶ τὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ φλεγμονὴν, ἢ
 ἐρυσίπελας, ἢ γάγγρην, [74] ἢ τινα δυσκρασίαν ἀπλήν
 ἢ σύνθετον, ἃρ' οὐκ ἐνταῦθα πρόδηλον ὥς εἰ μὴ τις πρό-
 τερον ἐκείνην ἰάσαιοτο, πληρῶσαι σαρκὶ τὸ κοιλὸν ἔλκος οὐκ
 ἐγχωρεῖ; λέλεκται γὰρ καὶ πρόσθεν ὥς ἡ τῆς σαρκὸς γένεσις ἐκ
 τῆς ὑποκειμένης ἀρχεται τῆς ὑμιοῦς· ἐκ φλεγμαινούσης δὲ καὶ

cam, ut quae ad proportionem dictorum intelligi possunt;
 in aliis vero etiam temporibus quibus statim perficiendae
 sunt, indicationes separantur, oportetque in principio prae-
 sertim curationis alteram cessare, alteram actione fungi.
 Sicut exempli causa, quum ulcus cavum simul sit et admo-
 dum sordidum; nam affectus praeter naturam in hoc triplex
 est, ulcus, cavitas et sordes. Ordo vero sanationis a sorde
 expurganda ordietur, quod videlicet nec glutinari quic-
 quam, nec carne impleri potest prius quam purum fue-
 rit. Secundum locum exiget cavitatis sanatio; si namque
 vel glutinabimus, vel cicatricem inducemus, vel, ut sum-
 matim dicam, curabimus ulcus, cavitatem implere non
 poterimus. Pone ergo non solum tria haec partem obli-
 dere, sed etiam phlegmonem, vel erysipelas, vel gangraenam,
 vel intemperiem aliquam simplicem compositamne, num hic
 manifestum est quod nisi quis illam prius sanaverit, implere
 carne cavum ulcus non poterit? Dictum enim supra est,
 carnis generationem ex sana quae subjecta sit ortum habe-

Ed. Chart. X. [74.]

Ed. Bas. IV. (69.)

δυσκράτου καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν νοσοῦσης, οὐκ ἐγγωρεῖ γεννηθῆναι νέαν σάρκα. σκοπὸς οὖν ἐν ἀπάσαις ταῖς τοιαύταις ἐπιπλοκαῖς ἔστω σοι τριττός. εἰς μὲν ὡς ὁ ἐξ αἰτίων τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι λαμβανόμενος· ὁ δὲ ἕτερος ὡς ὁ τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχων· ὁ δὲ τρίτος ὡς ὁ τῶν ἐπειγόντων τε καὶ κατεπειγόντων ὀνομαζόμενος. ἡ μὲν γὰρ εὐκράσία τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς αἰτίας λόγον ἔχει, συμφύουσά τε τὸ ἡλκωμένον αὐτῇ καὶ ἀναπληροῦσα τὸ κοῖλον. ἡ δὲ καθαρότης τοῦ ἔλκος τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον· καὶ ταύτην ὁ ῥύπος διακόπτων κωλύει τὴν θεραπείαν. ἔχει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔλκος ὡς πρὸς τὴν κοιλότητα τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον. εἰ γὰρ εἰς οὐλήν ἀχθείη τὸ ἔλκος, οὐκέθ' οἷον τε σαρκῶσαι τὴν κοιλότητα. πρὸς ταῦτ' οὖν ἀποβλέπων ἐξευρήσεις τὴν τάξιν τῆς ἰάσεως· οἷον ἡ φλεγμονὴ καὶ κοιλότης καὶ ἔλκος καὶ ῥύπος ἅμα κατὰ ταῦτόν ὑπάρχει μόριον· ὅτι χρὴ πρῶτον μὲν τὴν φλεγμονὴν, δεῦτερον δὲ τὸν ῥύπον, τρίτον δὲ ἰάσασθαι τὴν κοιλότητα, καὶ τέταρτον τὸ ἔλκος. ἐν μὲν δὲ τοῖς εἰρημένοις ἢ τε τάξις καὶ ἢ τῶν σκοπῶν εὗρεσις ἐντεῦθεν. ὁ δὲ τοῦ

re, ex inflammata vero et intemperata et uno verbo aegrotata caro gigni nova non potest. Ergo in omnibus ejusmodi complicationibus triplex tibi propositus scopus erit; unus veluti a causis sumptus, ejus quod post futurum est; alter, ut quod rationem obtinet ejus sine quo non; tertius ejus quod veluti accelerantium et urgentium nominatur. Siquidem proba subjectae carnis temperies causae rationem habet, ut quae concresecere secum quod ulceratum est faciat et cavitatem impleat. Puritas ulceris rationem ejus sine quo non, atque hanc sordes interpellans curationem moratur. Habet autem et ulcus ad cavitatem rationem ejus, sine quo non; nam si ulcus inductum cicatrice fuerit, non amplius cavitas impleri carne poterit. Ergo si ad haec respexeris, ordinem sanationis invenies, veluti si phlegmone et cavitas et ulcus et sordes, simul in eadem parte constiterint, primum phlegmonem; secundo sordem, tertio cavitatem esse sanandam, et quarto ulcus. Ac in jam dictis quidem tum ordo tum scoporum inventio ex his sumitur,

Ed. Chart. X. [74.]

Ed. Bas. IV. (69.)

κατεπείγοντος σκοπὸς ἐν τούτοις μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν ἄλλοις δ' ἔστιν· ἀφ' ἧς γὰρ κινδυνεύει πρώτης καὶ μάλιστα διαθέσεως ὁ ἄνθρωπος, ἐκείνην πρῶτον ἰατέον. ἐνίοτε δὲ οὐ πρῶτην μόνον, ἀλλὰ καὶ μόνην αὐτήν· οἷον εἰ νυγείσης κεφαλῆς μνὸς ἀκολουθήσειε σπασμὸς, εἴτα πρὸς μηδενὸς τῶν οἰκείων ἱαμάτων καθίσταται· διατεμὼν γὰρ ὅλον τὸν μῦν ἐγκάρσιον, ἰάσῃ μὲν τὸν σπασμὸν, ἀλλὰ πηρώσεις τινὰ τῶν τοῦ μορίου κινήσεων. οὕτω δὲ καὶ φλεβὸς ἢ ἀρτηρίας αἰμορροαγούσης ἀμέτρως ὁ διατεμὼν ὅλον ἐγκάρσιον τὸ ἀγγεῖον οὐκέτι μὲν ἰάσασθαι δύναται τὸ ἔλκος αὐτοῦ· τὸν δ' ἐκ τῆς αἰμορροαχίας κίνδυνον ἐπέσχειν. ἀλλὰ καὶ νεῦρον νυγὲν ἀναγκαζόμεθα πολλάκις ἐγκάρσιον διακόπτειν, ὅταν ἦτοι σπασμούς, ἢ παραφροσύνας, ἢ ἀμφοτέρω μεγάλα καὶ δυσίατα βλέπωμεν ἐπόμενα τῇ τρώσει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξάρθρημα μεθ' ἔλκους ἐπειδὴν γένηται κατὰ τι τῶν μεζόνων ἄρθρων, τὸ μὲν ἔλκος ἰώμεθα, τὸ δὲ ἐξάρθρημα καταλείπομεν ἀνιάτον· ὅτι καὶ τοῦτ' ἐγχειρῶντων ἰάσασθαι, σπασμοὶ τοῦπί-

Urgentis vero scopus inter ista non habetur; in aliis autem habetur; nam affectus unde primum maximeque imminet homini periculum hic primus curari debet. Interdum vero non primus modo, verum etiam solus, veluti si puncto musculi capite convulsio, quae nulla convenientium medicamentorum vi remittatur, superveniat; quippe praeciso per transversum toto musculo convulsionem quidem sanaveris, aliquem tamen ex partis motibus vitiaveris. Sic quum e vena vel arteria sanguis immodice profluit, si totum vas per transversum praecideris, ulcus quidem ejus sanare postea non poteris, periculum tamen quod ex profluvio sanguinis impendebat sustuleris. Sed et nervum punctum saepe cogimur transversum praecidere, quoties vel convulsiones vel deliria vel ambo magna aegreque sanabilia supervenire vulnerationi cernimus. Pari modo ubi luxatio cum ulcere in aliquo majorum articulorum incidit, ulcus quidem sanamus, luxationem autem insanatam relinquimus; quod si hanc quoque sanare conemur, convulsiones omnino sequun-

Ed. Chart. X. [74. 75.]

Ed. Bas. IV. (69.)

παν ἔπονται. τρίτος οὖν οὗτος σκοπός ἐστιν ὁ πρὸς τὸ κατεπεῖγον γιγνόμενος, ἕτερος ἐκείνων τῶν δύο τῶν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένων. οὐ γὰρ ταῦτόν ἐστιν ἢ ἅς αἰτιόν τι σκοπεῖν, ἢ ὡς τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχον, ἢ ὡς κατεπεῖγον. ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ κατεπεῖγον ἐνίοτε τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς ἀνίατον ἀναγκάζειν ἑτέραν ἀπολιπέσθαι διάθεσιν, εἴρηται, καὶ ὡς ἡ θεάθεσις αὕτη πολλάκις ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν γίνεται, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν νευγμένων νεύρων, ἢ τενόντων, ἢ αἰμορρογούντων ἀγγείων, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν κατὰ τὰς κεφαλὰς τετρωμένων μυῶν· ἐπὶ μὲν γὰρ ἐξαρθρήματος ἅμα καὶ ἔλκους οὐκ αὐτὸ ποιοῦμεν, ἀλλὰ μόνον οὐκ ἰώμεθα τὸ γενόμενον. εἰρήσεται δὲ καὶ τοῖς ἑξῆς ἔτι περὶ τούτων ἐπιμελέστερον.

Κε φ. ι'. [75] Ἐν γὰρ τῷ παρόντι συγκεφαλαιώσασθαι βούλομαι τὸν ἐνεστώτα λόγον ἐπὶ τὰς οἰκείας διαφορὰς τῶν ἔλκων ἐπανελθών· ἵν' εἴ τις κἄν τεύθῃ ἐνδείξεις λαμάτων ἐστὶ, μὴδὲ ταύτην παραλίπωμεν. τὸ μὲν οὖν φλεγμαῖνον ἔλκος καὶ τὸ σηπόμενον ἀναβιβρωσκόμενόν τε καὶ γαγγραινούμενον

tur. Tertius itaque propositus medendi finis is est, qui ad id quod urget dirigitur, diversus nimirum a duobus illis modis paulo ante dictis. Neque enim idem est aliquid vel ut causam considerare, vel ut id quod rationem obtinet ejus sine quo non, vel ut id quod urget. Sed et quod urget tum ejusmodi interdum esse ut alium insanabilem, affectum relinquat, dictum jam est, tum vero affectum ipsum nonnunquam a nobis ipsis induci; partim in nervo puncto vel tendone vel vasorum cujusque sanguinis profusione; partim in musculo, cujus caput est vulneratum. Nam ubi luxatio cum ulcere una consistit, non ipsi affectum facimus, sed tantum eum qui factus est non sanamus. Dicetur vero de his accuratius in sequentibus.

Cap. X. In praesentia namque redire ad proprias ulcerum differentias placet ac propositum sermonem breviter complecti, quo, si qua ex his etiam indicatio remediorum sit reliqua, non praetermittamus. Ergo inflammatum et putrescens ulcus et quod exedens et quod gangraena et

Ed. Chart. X. [75.]

Ed. Bas. IV. (69.)

ἐρυσιπέλατῶδες τε καὶ καρκινῶδες ἀνώδυνόν τε καὶ ὀδυνῶ-
 δες, τὰ τ' ἄλλα τοιαῦτα λέγουσιν ὡς διαφορὰς ἑλκῶν, εἰ μὲν
 ἄλλως τις διέρχεται θεραπείαν ἐμπειρικὴν ἀναγράφων, οὐκ
 ἀμφισβητήτεον αὐτῷ διαφορὰς ἑλκῶν ὀνομάζοντι· μυριάκις
 γὰρ εἴρηται τὸ μὴ δεῖν ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων ἐρίξειν· εἰ δ'
 ἄς ἐντεῦθεν μέλλων ἐρεῖν τι τεχνικὸν ὑπὲρ ἐνδείξεων, ἐπιδεικ-
 τέον αὐτῷ τὰς μὲν εἰρημένας ἀπάσας διαθέσεις ὑπάρχειν
 συνθέτους, ἄλλας δ' εἶναι διαφορὰς ἑλκους ἀπλοῦ καὶ μόνου,
 χωρὶς ἐτέρας τινὸς ἐπιπεπλεγμένης αὐτῷ διαθέσεως. εἰ γὰρ
 ἀπλῶς διαιρέσεως γενομένης ὑπὸ τινος ὀξέος τὸ σχῆμα τοῦ
 τρώσαντος ἐναπομαχθεῖη τῷ διηρημένῳ, γένοιτ' ἂν οὕτως
 ἑλκῶν διαφοραὶ πάμπολλαι, λοξῶν, εὐθειῶν, ἑλικοειδῶν,
 ἀγκιστροειδῶν, ἄλλως ὅπως οὖν ἐχόντων. αὗται μὲν οὖν αἱ
 διαφοραὶ πᾶσαι παρὰ τὸ σχῆμα. παρὰ δ' αὖ τὸ μέγεθος ἐν
 τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἑτέροις μυρίαί· καὶ γὰρ μικρὸν καὶ
 μέγα καὶ μεῖζον καὶ μικρότερον ἑλκος ἑλκους λέγεται τι καὶ
 γίνεται καὶ μὲν δὴ καὶ βραχὺ καὶ μακρὸν ἐπιπολῆς τε καὶ

quod erysipelas comitatur et cancerosum et dolens et indo-
 lens, quaeque alia id genus veluti ulcerum differentias lo-
 quuntur, si quis empiricam curationem aliter perscribens
 explicet, non est *cum eo* contendendum, si ulcerum ea dif-
 ferentias nominat, millies enim dictum est non oportere
 de nominibus contendere; sin tanquam artificiosum aliquid
 de indicationibus hinc dicturus, docendus est omnes jam
 dictos affectus compositos esse, alias vero esse differentias
 simplicis foliusque ulceris et cui nullus alius implicitus sit
 affectus. Nam si simpliciter ab acuto aliquo facta tantum
 divisione figura ejus quod vulneravit, *parti* divisae im-
 pressa est, existent profecto sic multae ulcerum differentiae,
 obliquorum, rectorum, pampini modo retortorum, hami
 ritu uncorum, aut aliter quoquo modo se habentium. Atque
 hae quidem differentiae omnes a figura sunt. A magnitu-
 dine rursus pro majoris minorisque ratione mille aliae;
 nam et magnum et parvum et majus et minus ulcus ulcere
 tum dicitur tum vero est; quin etiam breve et longum, in

Ed. Chart. X. [75.]

Ed. Bas. IV. (69.70.)

βαθὺν, καὶ καθ' ἕναστον αὐτῶν τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐν τῇ κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ τὸ πηλίκον, ἢ τὸ ποσόν, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν διαφορᾷ. καὶ εἵπερ ταῦτα οὕτως ἔχει, πάντως δῆπου καὶ ὁμαλὲς καὶ ἀνώμαλον ἔλκος ἐν τῷ βάθει τῆς διαιρέσεως ἔσται. κατὰ μῆκος γάρ, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἀνεσχισμένου τοῦ μηροῦ τὸ μὲν ἄνω μέρος τῆς διαιρέσεως ἐνδέ(70)χεται βαθὺν, τὸ κάτω δὲ ἐπιπόλαιον ὑπάρχειν, ἢ ἔμπαινον ἐπιπολῆς μὲν τὸ ἄνω, βαθὺ δ' εἶναι τὸ κάτω. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ τι, ἢ τοῦπίπταν καὶ διατετμηθῆναι καὶ τοῦ τρώσαντος ὑποδύντος ὑπὸ τὸ δέρμα λοξόν, μέρος μὲν τι τοῦ ἔλκους φαίνεσθαι, μέρος δ' ἕτερον ὑπὸ τῷ δέρματι κατακεκρύφθαι, καὶ τοῦτο ἢ ἐκ τῶν ἄνωθεν εἶναι μερῶν, ἢ ἐκ τῶν κάτωθεν, ἢ ἐκ τῶν πλαγίων, ἅπαντα καὶ ταῦθ' ἔλκων εἰσι διαφοραί. παρὰ δ' αὖ τὸν χρόνον ἕτεραι διαφοραὶ τῶν ἔλκων, παλαιὸν καὶ ἔναιμον ἢ πρόσφατον ὀλιγοχρόνιον τε, καὶ πολυχρόνιον, ἐν ἅπασιν δ' αὐτοῖς τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον πάμπαν. κατὰ μὲν αὐτὴν τοῦ ἔλκους τὴν φύσιν

superficie et profundum; atque in singulis horum tum quod magis tale minusque est, sive in spatii, sive magnitudinis, sive quantitatis, sive quocunque modo appellasse libet, differentia. Quod si haec ita se habent, omnino profecto et aequale ulcus et inaequale penes divisionis profunditatem erit. Quippe diffisso, si ita fors tulit, per longitudinem femore, potest superior divisionis pars alte descendere, inferior in summo corpore haerere, aut contra in summo esse quae superior est, profunda quae inferior. Iam illud quoque, nempe divulsam aliquā ex parte, aut ex toto fuisse et incisum fuisse, et ubi quod vulneravit oblique sub cutem se dedit, alteram ulceris partem in conspectu esse, alteram partem sub cute latere, idque vel ex supernis partibus esse vel infernis vel lateralibus, omnia haec ulceris differentiae sunt. Ab ipso tempore rursus aliae ulcerum differentiae *sumuntur*, vetustum et cruentum, sequens recens, exigui temporis et diuturnum; atque in omnibus his ipsa maioris minorisque ratio numerosa est. Atque ab

Ed. Chart. X. [75. 76.]

Ed. Bas. IV. (70.)

αὐται διαφοραὶ, κυριώταται μὲν αἱ κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἢ τε παρὰ τὸ σχῆμα καὶ ἢ παρὰ τὸ ποσὸν τῆς διαιρέσεως, ἦτοι κατὰ τὸ μῆκος, ἢ βάθος, ἢ κατ' ἀμφοτέρως τὰς διαστάσεις, ὁμαλότητά τε καὶ ἀνωμαλίαν τὴν ἐν τούτοις. ἔξωθεν δὲ προσιοῦσαι τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχουσιν· παρὰ τε τὸν χρόνον ἐν ᾧ τὸ ἔλκος, οὕτω γὰρ τὸ μὲν πρόσφατον καλεῖται, τὸ δὲ παλαιὸν, καὶ παρὰ τὸ φαίνεσθαι τε καὶ μὴ φαίνεσθαι πᾶν ἢ μέρος. ἤδη δὲ καὶ παρὰ τὸν τῆς γενέσεως τρόπον ἐν τῷ τηρηθῆναι πᾶν ἢ διασπασθῆναι πᾶν· ἢ τι μὲν τετιμῆσθαι μέρος αὐτοῦ, διεσπᾶσθαι δ' ἕτερον. [76] εἰ δὲ καὶ τὰς παρὰ τὸν τόπον ἐν ᾧ γέγρονε τὸ ἔλκος ἐκλογίζοιο διαφορὰς, οἷον εἰ πέρας μυός, εἰ ἀρχὴ μυός, εἰ τὸ μέσον τοῦ μυός, εἰ δέρμα ἐστὶ τὸ ἡλκωμένον, εἰ ἥπαρ ἢ γαστήρ, εἴτε ἂν δῆπον καὶ αὐταὶ διαφοραὶ τῶν ἐλκῶν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει, οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείας αὐτῶν φύσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χωρίων ἐν οἷς συνίστανται τὴν γένεσιν ἔχουσα. ὅταν δ' εἴποι τις ἦτοι φλεγμαῖνον ἔλκος, ἢ ὑπερσαρκούν, ἢ κοῖλον,

ipsa ulceris natura hae differentiae sumuntur, maxime quidem propriae quae a substantia rei capiuntur, nempe quae a figura ducuntur et a divisionis magnitudine, idque vel in longitudine vel in altitudine vel in ambabus dimensionibus, praeterea aequalitate in his et inaequalitate. Extrinsecus vero accidentes differentiae et quae scilicet rationem obtinent ejus sine quo non; tum a tempore in quo factum ulcus est, ita enim aliud recens, aliud vetus vocatur, tum ex eo quod totum parsve conspectum fugit, vel conspiciendum se praebet. Jam vero et a generationis ratione eo quod totum sit incisum vel totum divulsam, vel pars incisa, pars divulsa. Quod si quae a loco quoque in quo est ulcus differentias censeas, veluti si finis musculi vel principium musculi vel medium musculi vel cutis sit quod ulceratum est, vel jecur venterve sit in quo ulcus consistit, fuerint profecto et ipsae ulcerum differentiae, non utique a propria ipsorum natura, sed a locis in quibus consistunt ortum ducentes. At quum inflammatum quis ulcus dicit, aut ex-

Ed. Chart. X. [76.]

Ed. Bas. IV. (70.)

οἶεται παραπλησίας εἰρηκεῖναι διαφορὰς ἑλκῶν, ἃς νῦν ἤδη πέπαυμαι λέγων, οὗτος ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ σφαλῆσεται. τὸ γὰρ φλεγμαῖνον ἑλκος οὕτωςι λεγόμενον ὁμοιον μὲν ἔχει τὸ τῆς ἐρμηνείας σχῆμα. τῷ μικρὸν ἑλκος, οὐ μὴν τὸ γε δηλούμενον ὁμοιον ὑπάρχει. τὸ μὲν γὰρ επιπολῆς ἢ βαθὺ κατηγορήσαντες τοῦ ἑλκους, οἰκίαν αὐτοῦ διαφορὰν ἐμηνύσαμεν· τὸ φλεγμαῖνον δ' οὐδ' ὅλως ἐστὶν ἑλκος διαφορὰ· δύναται γὰρ φλεγμῆναι μόριον καὶ χωρὶς ἑλκους. ὅθεν οἶμαι καὶ τὴν λέξιν ἐνταυθοῖ μὲν ὑπαλλάξαι δυνατόν· εἰ γὰρ εἴποις ἑλκος τῷδε τινι γεγονέναι μετὰ φλεγμονῆς, οἰκιοτέρον γε τῷ πράγματι καὶ σαφέστερον ἐρμηνεύσεις· οὐ μὴν εἰ φαίης μετὰ μεγέθους μὲν τῷδε, μετὰ σμικρότητος δὲ ἄλλω γεγονέναι. καὶ γὰρ οἰκιοτέρον τε τῷ πράγματι καὶ σαφέστερον ἐρμηνεύσεις, εἰ τῷδε μὲν τινι φαίης ἑλκος μέγα γεγονέναι, τῷ δὲ αὖ μικρόν. ὅθεν εἰ οἶόν τ' ἦν καὶ τὴν λέξιν ὑπαλλάττειν ὥς καὶ τῷ λεγομένῳ πράγματι προπωδεστέραν ἐργάζεσθαι καὶ τοῖς ἀκούουσιν σαφεστέραν, οὐ χρὴ κατοκνεῖν οὕτω ποιεῖν· ἀρχὴ γὰρ τοῦ μὴ σοφίζεσθαι περὶ τὰ πράγματα τὸ καὶ τῇ

crescens carne, aut cavum; *deinde* similes ulceris differentias dixisse se iis quas modo retuli putat; hunc necesse est in medendi methodo falli. Quippe inflammatum ulcus ex formula dictionis similem habet interpretationis figuram cum parvo ulcere; caeterum quod significatur simile non est. Siquidem superficialium, aut profundum, quum de ulcere dicimus, propriam ejus differentiam ostendimus; inflammatum vero omnino ulceris differentia non est; quum possit pars inflammari etiam ubi ulcus non sit. Quo fieri arbitror ut hic immutare dictionem liceat. Si enim accidisse alicui ulcus cum phlegmone dixeris, propius ad rei naturam et clarius interpretatus sis; non autem si alii cum magnitudine, alii cum parvitate factum dicas; etenim quum et magis ex natura rei et clarius loquere, si huic magnum accidisse ulcus, illi parvum dixeris. Adeo si fieri possit ut mutata dictio et rei naturae convenientior et audituris clarior sit, committendum non est quominus id fiat; nam caput ad effugiendam in rebus deceptionem est ut definita

Ed. Chart. X. [76.]

Ed. Bas. IV. (70.)

λέξει χρῆσθαι διορισμένη. τίς οὖν ἐν τοῖς τοιαύτοις ἢ μέθο-
δος; εἰπεῖν γὰρ χρὴ παράγγελλμά τι καὶ ὅλον σκοπὸν ὃ προσ-
έχοντες τὸν νοῦν αἰὲν δυνησόμεθα διορίζεσθαι ταχέως εἴτε
διαφορὰν εἰρηκέ τις ἡστικωσοῦν διαθέσειως, εἴτ' ἐπιπλοκὴν
ἐτέρας. ἔστω δὴ σοι διορισμὸς ὁδε· τὸ δυνάμενον ἰδίᾳ ποτὲ
καὶ καθ' ἑαυτὸ συστήναι, τοῦτ' οὐκ ἂν ποτε γένοιτο τῶν
ἄλλων οὐδενὸς διαφορὰ. μέγεθος μὲν οὖν καὶ μικρότης,
ὁμαλότης τε καὶ ἀνωμαλία καὶ χρόνος καὶ σχῆμα τῶν ἐτέ-
ροις συμβεβηκότων ἐστίν. ἑλκος δὲ καὶ φλεγμονὴ καὶ γάγ-
γραйна καὶ σήπεδων ἕκαστον ἰδίᾳ τε καὶ καθ' αὐτὸ δύναται
σύστηναι, διαθέσεις γὰρ τινές εἰσι τοῦ σώματος ἡμῶν παρὰ
φύσιν, οὐ τὰ ταῖς διαθέσειν ἔξ ἀνάγκης συμβεβηκότα. πᾶσι
μὲν γὰρ τοῖς εἰρημένοις ἔξ ἀνάγκης συμβέβηκεν ἥτοι μικροῖς
ἢ μεγάλοις ὑπάρχειν, ἢ ὁμαλέσιν, ἢ ἀνωμάλοις, ἢ προσφά-
τοις, ἢ παλαιοῖς, ἢ φαίνεσθαι προχείρως, ἢ κεκρύφθαι καὶ
μὴ βλέπεσθαι· τὸ φλεγμαίνειν δ' οὐκ ἐστὶ τῶν συμβεβηκότων
ἑλκει, καθότι οὐδὲ τὸ σήπεσθαι καὶ γαγγραινοῦσθαι. πάντα
γὰρ ταῦτ' ἐστὶν ἐκ τοῦ τῶν νοσημάτων γένους, εἴ γε παρὰ

loquutione utare. Quamnam igitur in talibus methodum
statuimus? etenim tradenda quæpiam præceptio est, ac
veluti scopus, quo semper intentis discernere statim liceat,
differentiamne alicujus affectus dixerit quis, an alterius af-
fectus complicationem. Esto igitur tibi discrimen hoc;
quod consistere seorsum et per se potest, id nullius unquam
alterius fuerit differentia. Ergo magnitudo, parvitas, æ-
qualitas, inæqualitas, tempus et figura, ex eorum numero
sunt quæ aliis accidunt; ulcus vero et phlegmone, gangrae-
na et putredo, singula seorsum et per se consistere possunt;
sunt namque corporis nostri affectus quidam præter naturam,
minime ea, quæ affectibus necessario accidunt, nam omni-
bus his necessario accidit ut vel parva sint vel magna, vel
æquabilia vel inæquabilia, vel recentia vel inveterata, vel
evidentur appareant vel condantur, nec videantur; phleg-
mone vero affici, ex iis quæ ulceri accidunt non est, veluti
nec putrescere, nec gangraena tentari; sunt enim hæc
omnia ex morborum genere, siquidem affectus præter na-

Ed. Chart. X. [76. 77.]

Ed. Bas. IV. (70.)

φύσιν εἰσὶ διαθέσεις καὶ βλάπτουσιν ἐνέργειαν. ἑτέρω δ' αὖ
 πάλιν τρόπῳ ἑλκος ὀδυνώμενον ἢ ἑλκος ῥυπαρὸν λέγεται
 μὲν ὡς τις ἑλκους διαφορὰ, σύνθετον δέ τι δηλοῦνται καὶ
 ταῦτα, πλὴν ἑτέρον τρόπον ἢ ὡς φλεγμαῖνον ἑλκος ἐλέγετο
 καὶ σηπόμενον. ἐκεῖ μὲν γὰρ διάθεσις ἢ φλεγμονὴ καὶ ἡ
 σηπιδὼν· ἐνταυθα δὲ ὁ τε πόρος καὶ ὁ ῥυπος ἐκ τοῦ τῶν
 συμπτωμάτων γένους. οὕτω δὲ καὶ περὶ τῶν ἑλκῶν, ἢ
 κακόχυμον, ἢ ῥευματικόν, ἢ ἀναβιβρώσκόμενον, αἰτίαν συν-
 εμφαίνει τῇ διαθέσει. καὶ δῆλον ἐκ τῶν τοιούτων ὡς οἷον
 στοιχεῖα τινὰ τῆς θεραπευτικῆς ἐστὶ μεθόδου τὰ πρῶτά τε
 καὶ ἀπλᾶ καὶ ἀσύνθετα νοσήματα, [77] καὶ διὰ τοῦτ' ἐν τῷ
 περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν νοσημάτων ὑπομνήματι πάντ' ἐξ-
 ηριθμησάμεθα ταῦτα. διοίσει δ' οὐδὲν ἢ πρῶτα λέγειν, ἢ
 ἀπλᾶ· καὶ γὰρ εἰ πρῶτον, ἀπλοῦν, καὶ εἰ ἀπλοῦν, πρῶτον·
 ὥστε καὶ στοιχειῶδες. ἔνδειξις δὲ ἰάσεως ἀπὸ τῶν διαφορῶν
 οὐχ ἀπασῶν γίνεται. τὸ γὰρ πρόσφατον ἢ παλαιὸν ἑλκος
 οὐδὲν ἐνδείκνυται, καίτοι δοκεῖ τισιν, ἀλλὰ παραλογίζονται

turam sunt et actionem laedunt. Alio rursus modo ulcus
 crucians et ulcus sordidum ceu quaedam ulceris differentiae
 dicuntur; caeterum compositum quippiam hic quoque indi-
 catur, sed diversa ratione, quam ut phlegmone comita-
 tum, aut putrescens ulcus dicebatur; quippe hic affectus
 sunt phlegmone et putredo, illic dolor et sordes ex symp-
 tomatum sunt genere. Pari modo et quum dicitur eacochy-
 mum ulcus aut fluxione vexatum aut arrosum, causa cum
 affectu copulatur. Manifestumque ex talibus est, methodi
 ejus, quae de medendo instituitur, primos ac simplices
 sineque ulla compositione morbos veluti elementa quaedam
 esse, quo magis in commentariis qui de morborum differen-
 tiis sunt scripti omnes eos enumeravimus. Sane nihil re-
 ferat primos an simplices dixeris; etenim quod primum
 est, simplex est; et quod simplex, primum, ideoque etiam
 elementare. Indicatio vero curationis ex differentiis fit,
 sed non omnibus. Nam recens vetusve ulcus nihil indicat,
 quanquam indicare videtur nonnullis; sed hi seipsos fallunt

Ed. Chart. X. [77.]

Ed. Bas. IV. (70.)

σφᾶς αὐτοὺς, ὡς καὶ τοῖς κατὰ δίαιταν ἑτέραν μὲν ἀρχῆς, ἑτέραν δ' ἐπιδόσεως, ἄλλην δ' ἀκμῆς τε καὶ παρακμῆς ἐνδείξιν εἶναι λέγοντες· ὑπὲρ ὧν ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρεῖν μέλλοντες, οὐ δεόμεθα νῦν μηκύνειν τὸν λόγον· ἀλλ' ὅσον εἰς τὰ παρόντα μόνον αὐταρχεῖς ἐροῦμεν. τὸ ἔλκος τὸ πρόσφατον, ἐπειδὴ τοῦπίπαν ἄνευ τε διαθεσεως ἑτέρας ἐστὶ καὶ σύμπτωμα μηδὲν μηδέπω ἔχει συνόν, ἑτέραν οἷόν τε ποιεῖσθαι τὴν ἔδειξιν τοῦ παλαιοῦ· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο μόνον ἔλκος· ἐστὶ δὲ τοιοῦτον ᾧ μήτε κοιλότης τις σύνεστι μήτ' ὀδύνη μήτε ῥύπος, ἀπασῶν τε τῶν ἄλλων ἀπήλλακται διαθέσεων, αὐτῆς δὲ μόνης δεῖται τῆς ἰδίας ἰάσεως, ἥς ὁ σκοπὸς ἐνώσις, ἥ κόλλησις, ἥ σύμφυσις, ἥ συνέχεια. μυρίακίς γὰρ εἴρηται τὸ καλεῖν ὡς ἂν ἐθέλη τις, ἐνθα μηδὲν βλάπτεται τὸ πρᾶγμα. εἴτ' οὖν πρόσφατον εἴη τὸ τοιοῦτον ἔλκος εἴτε παλαιόν, αἰεὶ τῆς αὐτῆς δεῖται θεραπείας, οὐδὲν τῆς ἀπὸ τοῦ χρόνου διαφορᾶς ἴδιον ἐνδεικνυμένης. εἰ μέντοι κοιλότητα βραθεῖαν ἔχει κατακεκρυμμένην ὑπὸ τῷ δέρματι,

non aliter quam in iis quae ad victus rationem spectant, quum aliam initii, aliam incrementi, aliam summi vigoris, aliam remissionis indicationem esse dicunt; de quibus latius in sequentibus dicturus non est quod nunc sum verbosior; verum quod tantum ad rem praesentem sit satis, id adjiciam. Recens ulcus, quum omnino ab altero quolibet affectu est liberum, nec symptoma ullum habet adjunctum, aliam putant indicare curationem quam vetus. Id vero non ita se habet. Siquidem quod ulcus tantum est, nec quicquam aliud, est autem ejusmodi, cui nec cavitas adest, nec dolor, nec sordes; quod quae et omni alio affectu est liberum, ipsam tantum ulceris sanationem desiderat; cujus scopus vel unitio vel agglutinatio vel coitio vel continuatio est; quippe millies diximus licere appelles ut lubet, modo rei nihil mutes. Ejusmodi igitur ulcus five recens, five antiquum sit, eandem semper curationem requirit, nihil plane proprium indicante discrimine eo quod a tempore sumitur. At si cavitatem alte reconditam sub cute habeat,

Ed. Chart. X. [77.]

Ed. Bas. IV. (70. 71.)

σκέπτεσθαι πότερον ἐκ τῶν ἀνωθεν μερῶν εἴη, ὥς ὑπορρεῖν
 ἐξ αὐτῆς τοὺς ἰχθῶρας κατάντει, ἢ κάτωθεν, ὥς αὐτόθι συν-
 ἵστασθαι. τῶν μὲν οὖν ὑπορρέουσιν ἐχόντων ἢ αὐτὴ θερα-
 πεία τοῖς ἄλλοις, τῶν δ' οὐκ ἐχόντων ἡμᾶς χρὴ μηχανᾶσθαι
 τινὰς ἐκροάς· διττὴ δ' ἡ μηχανή· ποτὲ μὲν ἀνατέμνοντί σοι
 τὴν κοιλότητα σύμπασαν, ἐνίοτε δὲ ἀντιδιαίρουσι μόνον ἐν
 τῷ πνυθμένῳ. τὸ δ' ὅτε χρὴ τούτων ἐκάτερον δεῖν ἢ τε
 τῶν χωρίων ἐνδείξεται φύσις καὶ τὸ τοῦ ἔλκουσ μέγεθος. εἰ
 μὲν γὰρ καὶ τὰ χωρία σφαλερὰν ἔχει τὴν διαίρεσιν καὶ τὸ
 ἔλκος εἴη μέγα, βέλτιον ἀντιδιαίρειν, εἰ δὲ τὰναντία, τὸ ἀνα-
 τέμνειν ἄμεινον. ἢ δ' ἐπίδεξις ἀρχέσθω μὲν ἐκ τῶν ἀνωθεν,
 τελευτάτῳ δὲ κάτω ἵασι περ ἢ ἐκροή. ὅτι δὲ καὶ ἡ παρὰ τὰ
 τετρωμένα μόρια σύμπαντα διαφορὰ τῶν ἑλκῶν ἐπικαι-
 ροτάτη πρὸς ἐνδείξιν τῆς ἰάσεως ἐμπροσθεν εἴρηται. ἀλλ'
 (71) ἐκείνη μὲν ὥς ὁμοιομερῶν, ἥς δὲ νῦν ἐμνημονεύσαμεν,
 ὥς ὀργανικῶν ἔστιν ἐνδείξεις. εἴρησεται μὲν δὴ καὶ περὶ
 τῆς ἢ ὥς ὁμοιομερῶν, ἢ ὥς ὀργανικῶν σωμάτων ἐνδείξεως
 ἐπὶ πλεον ἐν τοῖς ἑξῆς· ἐν δὲ τῷ παρόντι πάλιν ἐπὶ τὰς

confiderare oportet utrum ea in superiore parte sit, ita ut
 sanies ex ea prona effluat, an in inferiore sic ut illic sistatur.
 Ejus igitur cui effluxus patet eadem quae aliorum curatio
 est; cui non est, huic ipsi moliamur effluxum quendam oportet.
 Ejus duplex ratio est, alias tota cavitate dissecta, alias
 in fundo tantum aperta. Quando vero harum alterutra sit
 jucunda, docebit tum locorum ipsa natura, tum vero ul-
 ceris magnitudo. Si namque et loca ipsa periculofam sectio-
 nem faciant et ulcus magnum fuerit, in fundo aperire ma-
 gis expedit, sin contra se habet, perfcindere praestat. De-
 ligatio vero ejus incipiat quidem superne, sed finiatur infra,
 ubi scilicet patet effluxus. Quod autem differentia ea ulce-
 rum quae a vulneratis omnibus partibus sumitur ad indi-
 candam curationem sit maxime opportuna, id in superiori-
 bus est dictum; verum ea quidem ut similarium haec, autem
 cujus nunc memini ut instrumentalium est indicatio. Sane
 dicetur de ea quae vel ut similarium corporum vel ut in-
 strumentalium indicatio est in sequentibus uberius. Nunc

Ed. Chart. X. [77. 78.]

Ed. Bas. IV. (71.)

οικείας διαφορᾶς τῶν ἐλκῶν ἵτεον· εἴτ' ἐγκάρσιον ἢ εὐθὺν, καὶ μέτρον βάθους ἢ ἐπιπολῆς, καὶ μικρὸν ἢ μέγα διοριστέον. τὰ μὲν γὰρ ἐγκάρσια διὰ τὸ τὰ χεῖλη μᾶλλον αὐτῶν διεσπέναι τε καὶ ἀφαισθηκέναι τῆς συναγωγῆς ἀκριβεστέρας δέεται· ὥστε καὶ ῥαφαῖς καὶ ἀγκιτῆρσιν ἐπὶ τούτων χρηστέον. ὅσα δὲ κατὰ τὰ μῆκος τῶν μυῶν ἐγένετο, ταῦτ' ἐκ θυοῖν ἀρχῶν ἐπιδῶν οὔτε ῥαφῶν οὔτε ἀγκιτῆρων δεήση. εἰ δ' ἄλλως ἐπιδεῖν ἐθέλησαις ἢ ἀγκιτῆρσιν καὶ ῥαφαῖς, ἀρκέσουσιν ἢ ἐλάχιστα παντελῶς αἱ ῥαφαί. [78] καὶ τὰ μὲν μεγάλα τῶν ἐλκῶν ἐπὶ μᾶλλον ξηραίνουσι θεραπεύσεις· φαρμάκοις, εἴ τι τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων μέμνησαι· τὰ δὲ μικρὰ καὶ τὸ μετρίως ξηραίνου· αὐτάρκως ἰάσεται. τὰ δ' εἰς βάθος διήκοντα πάντως μὲν ἤδη καὶ μεγάλα, δέεται δὲ τῆς ἐκ θυοῖν ἀρχῶν ἐπιδέσεως καὶ τοῦ μὴ προπετῶς κολληθῆναι τὰ χεῖλη· τὰ δ' εἰς βάθος τε καὶ μῆκος ἐπὶ πολὺν προήκοντα διχῇ τ' ἂν εἴη μεγάλα καὶ διττὴν ἔχει τὸν ἔνδειξιν, ὥς καὶ τῶν πάντῃ ξηραίνόντων δεῖσθαι φαρμάκων, καὶ μὴ συνάγεσθαι προπετῶς τὰ χεῖλη

ad proprias ulcerum differentias est redeundum ac de ipso seu transversum sit, seu rectum et profundum, seu superficialium et parvum, seu magnum, definiendum. Transversa namque ulcera eo quod labra eorum magis dissideant absintque a sese, conjungi diligentius postulant, ideoque tum futuris tum fibulis in his utendum. Quae vero per longitudinem musculorum sunt facta, haec si a duplici initio deliges, nec futuris nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, vel fibulis vel futuris utere, sufficient autem paucissimae omnino futurae. Et magna quidem ulcera si recte ea quae prius dicta sunt meministi, iis quae valentius siccant medicamentis curabis, parva vero vel quae moderate siccant abunde sanabuntur. Profunda vero ulcera omnino etiam magna sunt, voluntque tum a duobus initiis deligari, tum vero nec labra sua praepropere glutinari; at quae profunda multum longaue sunt, ut duplici ratione sunt magna, sic duplicem quoque indicationem praestant; itaque et quae valenter siccant medicamenta postu-

Ed. Chart. X. [78.]

Ed. Bas. IV. (71.)

καὶ ἐκ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδεῖσθαι καὶ ῥάπτεσθαι διὰ βάθους. οὕτω δὲ καὶ εἰ πολλὰς ἐπιπεπλεγμένας ἰδοὺς διαφορὰς, ἐκάστην ἰδίαν ἐνδείξιν ἔχουσαν, εἰ μὲν μὴ μάχονται, πάσαις χρῆσθαι κράτιστον· εἰ δὲ πῃ καὶ διαφέρουσιν, πῶς γὰρ διορίζεσθαι περὶ τῶν τοιούτων εἴρηται μὲν πού καὶ τοῖς ἑμπροσθεν, εἰρήσεται δὲ καὶ τοῖς ἑφεξῆς ἐπιπλέον. ἤδη γὰρ μοι καιρὸς εἶναι δοκεῖ καταπάνειν ἐνταυτοῖ τὸ τρίτον τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων. ἐν δὲ τῷ μετ' αὐτὸ τετάρτῳ περὶ τῶν ἅμα τοῖς ἔλκεσιν ὡς τὸ πολὺ γινομένων διαθέσεων ὁ λόγος ἡμῖν ἔσται. συναναγράφομεν δ' αὐταῖς καὶ τὰς τῶν προηγουμένων αἰτίων θεωρίας.

lant et ne immature labra conjungas et ut a duobus nihil deliges et ut altis futuris consuas. Ad eundem modum et si multae simul differentiae coierint, quarum sua cuique sit indicatio, si quidem inter se minime pugnent, omnibus uti maxime expedit; si aliquatenus secum pugnent quemadmodum distinguere de talibus oportebit; dictum quidem alicubi in praecedentibus est, locupletius tamen dicetur in sequentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto qui sequetur de iis affectibus qui ulcera comitari plurimum solent disceptatio erit. Tradentur autem cum his etiam antecedentium causarum curationes.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Δ.

Ed. Chart. X. [79.]

Ed. Bas. IV. (71.)

Κεφ. α'. Ἐν τι γένος ἦν νόσου καὶ ἡ τῆς συνεχείας
λύσις, ἐν ἅπασιν μὲν τοῦ ζώου τοῖς μέρεσι γινομένη, προσα-
γορευομένη δ' οὐχ ὡσαύτως ἐν ἅπασιν. ἔλκος μὲν γὰρ ἐν
σαρκώδει μορίῳ, κάταγμα δ' ἐν ὀστέῳ, σπᾶσμα δ' ἐν νεύρῳ
καλεῖται, τούτου δὲ τοῦ γένους ἐστὶ καὶ τὸ ἀπόσπασμα καὶ
τὸ ὀήγμα καὶ τὸ θλάσμα, τὸ μὲν ἐν συνδέσμῳ γινόμενον, τὰ
δ' ἐν ἀγγείοις τε καὶ μυσίν ἐκ βιαίας πληγῆς ἢ καταπτώσεως
ἢ τιμῆς ἑτέρας ἰσχυροῦς κινήσεως. ἡ δ' ἐκχύμωσις ὡς τὰ πολλὰ
μὲν ἅμα τῷ θλασθῆναι τε καὶ ῥαγῆναι γίνεται, συμπίπτει δὲ

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER IV.

Cap. I. Unum quoddam est genus morbi ipsa con-
tinuitatis solutio, quae licet omnibus animalis partibus in-
cidat, non tamen unum nomen in omnibus sortitur. Nam
quae in carnosa parte ulcus, in osse fractura, in nervo
evulsio vocatur. Ejusdem generis sunt et avulsio et rup-
tura et contusio; illud in ligamentis fit, haec in vasis mus-
culisque ex violento ictu vel gravi casu vel alio quodam
valente motu. Quae vero ecchymosis ut plurimum una
cum contusione ruptioneque incidit. Accidit autem ali-

Ed. Chart. X. [79. 80.]

Ed. Bas. IV. (71.)

ποτε καὶ κατὰ ἀναστόμασιν ἀγγείων καὶ τὴν καλουμένην ὑπὸ
 τινῶν διαπήδησιν, ἑτερόν τι γένος συνεχείας λύσεως ὑπάρχου-
 σαν τήνικαῦτα. καὶ μὴν καὶ κατὰ ἀνάβρωσιν ἐνίοτε διαφθεί-
 ρεται τὸ συνεχές ἐν τοῖς τοῦ ζώου μέρεσιν· ἀλλ' ἤδη μικτὴ
 διάθεσις τοῦτο· συνεφάπτεται γὰρ ἑτέρου γένους νοσήματος,
 ὑπὸ τὸ πορὸν τῶν μορίων πεπτωκότος· ὥσπερ ἐπὶ τῶν κοί-
 λων ἐλκῶν ἔμπροσθεν εἰδείκνυμεν. ἔστι γὰρ οὖν καὶ αὐτῶν
 τούτων ἡ γένεσις διττὴ, ποτὲ μὲν ἐκ περιαιρέσεως ἀποτελου-
 μένη, ποτὲ δὲ ἐξ ἀναβρώσεως· ἀλλ' ἡ μὲν περιαιρέσις ὅπως
 γίνεται πρόδηλον· ἡ δὲ ἀνάβρωσις εἰ μὲν ἔνδοθεν ἐξ αὐτοῦ
 τοῦ ζώου τὴν γένεσιν ἔχει, χυμῶν ἐστὶ μοχθηρῶν ἔγγονος·
 εἰ δὲ ἔξωθεν, ἐπὶ φαρμάκοις ἢ πυρὶ συνίσταται. καὶ [80] δὴ
 καὶ πρόσχειν χρὴ τὸν νοῦν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἔλέγετο, καὶ
 διορίζεσθαι τὰς ἀπλᾶς διαθέσεις τῶν ἐπιτεπλεγμένων· ἀπλὴν
 μὲν γὰρ ἐφ' ἀπλῶ νοσήματι καὶ τὴν θεραπείαν, οὐχ ἀπλὴν
 δὲ ἐπὶ συνθέτῳ ποιεῖσθαι προσήκον. ἥτις μὲν οὖν ἐστὶ μέθο-
 δος ἐπὶ ταῖς τῶν συνθέτων ἰάσεσιν ἔμπροσθεν εἴρηται. χρὴ
 δ' οὐ τὸ καθόλου μόνον αὐτῆς ἐκμαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς

quando et ex oris vaforum apertione, *quam anastomofin*
vocant, et ex ea, quae a nonnullis diapedefis dicitur, quae
 aliud quoddam hic solutae continuitatis genus est. Atque
 etiam ex erosione, *quam anabrofin vocant*, solvitur inter-
 dum in animalis partibus continuitas; verum is jam mix-
 tus affectus est, ut qui aliud quoddam morbi genus adsciscat
 quod in quantitate partium consistit, veluti supra cum de
 cavis ulceribus egimus est monstratum. Est enim horum
 ipforum duplex ortus alias ab excisione, saepe ab erosione
 proveniens; verum excisio quo pacto eveniat non latet, ero-
 sio si intrinsecus ab ipso animali provenit, vitiosi ficci sobo-
 les est, si extrinsecus, aut a valentibus medicamentis fit aut
 ab igne. Et sane, ut dictum supra est, diligenter mentem
 attendere oportet et simplices affectus a compositis discer-
 nere; quum simplici morbo simplex adhibenda curatio sit,
 composito non simplex; at quatenam in compositis curandis
 tenenda methodus sit supra est dictum. Caeterum non tan-
 tum generalitatem ejus didicisse, sed etiam in singulis ejus

Ed. Chart. X. [80.]

Ed. Bas. IV. (71.)

κατὰ μέρος γεννυμένας. καὶ γὰρ οὖν καὶ τούτοις ἐτέρων
 ἐντὶ χρεῖα μεθόδων πολλῶν ὥς ἂν εἴποι τις μερικῶν· ἐφ'
 ἑκάστου γὰρ εἶδους νοσήματος ἴδιον εἶδος ἐστὶ μεθόδου· πάλ-
 λω οὖν ὅσον ὑπόλοιπόν ἐστι τῆς τῶν ἑλκῶν ἰάσεως, ἐν τῷδε
 τῷ γράμματι λεγέσθω τὴν ἀρχὴν ἡμῶν ἐνθένδε ποιησαμένους.
 ἑλκος ἅπαν ἥτοι μόνον ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, μήτε συνέσι-
 βαλούσης αὐτῷ διαθέσεως· ἐτέρας μήτε προσηρησαμένης, μήτε
 ἀκολουθησάσης, ἢ μετὰ τινος ἐτέρας ἥτοι μιᾶς ἢ καὶ πλειόνων
 συνίσταται, καὶ τούτων τῶν διαθέσεων ἔναι μὲν οὐ μόνον
 εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐποιήσαντο ἑλκος, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι καὶ μεί-
 ζον ἐργάζονται· τινες δὲ τὸν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχουσιν ὡς
 πρὸς τὴν ἰάσιν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων εἴρηται πρόσθεν, ὑπὲρ
 δὲ τῶν μείζον ἐργαζομένων τὸ ἑλκος ἐν τῷδε λεχθήσεται.
 διττὸς μὲν οὖν ὁ ἐπ' αὐτῶν σκοπὸς, ἢ ἐκκλῖναι τελείως ἐκ
 τοῦ σώματος τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἢ νικῆσαι τὴν ἐπ'
 αὐτῶν βλάβην· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπεὶ δὴ σμικρὰ παντὲως ἢ
 διάθεσις ὑπάρχη, δυνατόν ἐργάσασθαι· μεγάλης δ' οὐσης τὸ
 ἑλκος εἰς οὐλήν ἀγαγεῖν οὐκ ἐνδέχεται, πρὶν ἐκείνην ἰάσα-

partibus exercitatum esse oportet, quum in his quoque aliis
 non paucis methodis, ut ita dixerim, particularibus sit
 opus, propterea quod cuique morborum speciei sua sit me-
 thodi species; ergo quod reliquum est ulceram curationis in
 hoc libro exequamur hinc sumpto initio. Omne ulcus aut
 solum est ipsumque per se, nullo nec cum eo simul inva-
 dente, nec ipsum praecedente aut sequente alio affectu, aut
 cum alio quopiam uno multisve consistit; ac eorum affectuum
 alii non modo statim ab initio ulcus excitant, sed etiam
 nunc majus efficiunt, alii ejus sine quo non ut ad curandi
 opus rationem obtinent; verum de his prius dictum est, at
 quae majus ulcus reddunt, de iis hoc volumine agetur. Du-
 plex quidem in iis curationis scopus est, ut vel ejusmodi
 affectus e corpore prorsus eximas, vel laesionem quam infe-
 runt vincas. Verum hoc ubi exiguus plane affectus est fieri
 licet; ubi magnus est, duci ad cicatricem ulcus prius non
 poterit quam illi affectui remedium attuleris. Ergo qui-

Ed. Chart. X. [80.]

Ed. Bas. IV. (71.)

σθαι. τίνες οὖν αἱ τοιαῦται διαθέσεις καὶ πόσαι σκεπτέον ἡμῖν ἀκριβῶς ἐνθένδε ποθὲν ἀρξάμενοι· ὅθεν καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἠρξάμεθα. πᾶν ἔλκος, εἴτε μετὰ κοιλότητος, εἴτε καὶ μόνον ὑπάρχει, τῆς δ' ὑποκειμένης σαρκὸς δέεται κατὰ φύσιν ἐχούσης καὶ μηδενὸς μεταξὺ παρεμπέπτοντος· εἰς τὰ κόλληθησόμενα χεῖλη, καθάπερ πολλάκις γίνεται, τρίχα καὶ ψάμμον καὶ ῥύπον, ἔλαιον τε καὶ τι τοιοῦτον ἕτερον ἐμποδίσαι τὴν κόλλησιν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷον συμπτώματά τινα τῶν ἐλκῶν ἐστὶ, κωλύσαι μὲν ὅποτε παρείη τὴν ἴασιν δυνάμενα, ποιῆσαι δ', εἰ μὴ παρείη, μὴ δυνάμενα. τῆς δ' ὑποκειμένης σαρκὸς ἡ διάθεσις αἰτίας λόγον ἔχει πρὸς τὸ γινόμενον· ἐξ αὐτῆς γὰρ καὶ διὰ αὐτὴν ἡ τε κόλλησις τῶν δεστώτων καὶ ἡ σάρκωσις τῶν κοίλων γίνεται, καὶ τοίνυν ταύτην ἀκριβῶς κατὰ φύσιν ἔχειν, ἵν' ἑκάτερον ἐκείνων ἀμέμπτως ἐπιτελῇται· τὸ καλῶς δ' ἔχειν αὐτὴν κατὰ τὴν οἰκίαν ὑπάρχει κρᾶσιν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. εὐκρατον μὲν οὖν ἀκριβῶς εἶναι προσήκει τὴν ὑποκειμένην σάρκα πρὸς κόλλησιν τε καὶ σάρκωσιν ἐλκῶν. ἃ οὖν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον,

nam et quot numero ejusmodi affectus sint diligenter nobis considerandum est, inde nimirum sumpto initio unde supra est coeptum. Omne ulcus sive solum sit, sive una cum cavitate et subjectam sibi carnem secundum naturam habere postulat et ne quid inter oras conglutinandas interfit, quemadmodum saepe fit, ita ut pilus, arena, sordes, oleum, aliudve id genus glutinationem prohibeat, caeterum haec ceu symptomata quaedam ulcerum sunt, et quae morari sanationem, si sint, possunt, efficere, si non sint, non possunt. Subjectae vero carnis affectus causae rationem obtinet ad id quod efficitur, quippe ex hac et per hanc tum quae dissident glutinantur tum quae cava sunt carne implentur. Ea ergo plane secundum naturam se habeat oportet, quo haec utraque citra laesionem perficiantur; atque ea recte quidem se habuerit, si id quod reliquis etiam omnibus est commune et proprium temperamentum teneatur. Itaque temperatam esse subjectam carnem ad ulcera tum glutinanda tum carne implenda prorsus oportet. Numquid igitur hoc tantum satis est? an etiam

Ed. Chart. X. [80. 81.]

Ed. Bas. IV. (71. 72.)

ἢ καὶ τὸ ἐπιρρέον αἷμα χρηστὸν καὶ σύμμετρον εἶναι χρή;
 ἐμοὶ μὲν καὶ τοῦτο πάντος μᾶλλον ἀληθὲς εἶναι δοκεῖ· τὸ τε
 γὰρ διεφθαρμένον αἷμα τοσούτον ἀποδεῖ πρὸς κόλλησιν ἢ
 γένεσιν σαρκὸς ἐπιτήδειον ὑπάρχειν, ὥστ' αὐτὸ πολλάκις
 ἀναβιβρώσκειν καὶ ἐλκοῦν τὸ σῶμα· τὸ τε παλὺ πλάσδον ἐν
 τοῖς (72) ἡλκωμένοις περιττὸν ἐργαζόμενον ἐμποδὼν ἴσταται
 ταῖς ἰάσεσιν, ὥς πον καὶ πρόσθεν ἐδείκνυτο. καὶ τρεῖς οὗτοι
 τρόποι τῶν δυσιάτων ἐλκῶν ἰοίεσθαι ὑπάρχειν· ὁ τ' ἐκ τῆς
 δυσκρασίας τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς καὶ ὁ ἐκ τῆς μοχθηρίας
 τοῦ τ' ἐπιρρέοντος αἵματος, καὶ τρίτος ὁ ἐκ τῆς ποσότητος. ἢ
 οὐχ ὧδε χρή τὴν διαίρεσιν, ἀλλ' ὧδὲ ποιήσασθαι μᾶλλον; ὥς
 τῶν δυσιάτων ἐλκῶν τὰ μὲν διὰ τὴν δυσκρασίαν τῆς ἡλκω-
 μένης σαρκὸς, τὰ δὲ διὰ τὸν ἐπιρρέοντα χυμὸν γίνεται τοι-
 αῦτα· καὶ ὥς τῆς μὲν δυσκρασίας δύο ἔστωσαν διαφοραὶ,
 ποτὲ μὲν ταῖς ποιότησι μόναις [81] οὐ κατὰ φύσιν ἐχούσης
 τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς, ἐνίοτε δὲ καὶ μετ' ὄγκου τινὸς ἐπι-
 κτήτου. τῆς δ' ἐπιρροῆς ἑτεραι δύο, τὸ τε ποσὸν καὶ τὸ
 ποιὸν τῶν ἐπιρρέοντων χυμῶν· ἐνίοτε δὲ καὶ μίγνυσθαι συμ-

sanguinem qui affluit et bonum et commodatum esse oportet? Mihi id quoque multo maxime verum esse videtur; nam et qui corruptus sanguis est tantum abest ut ad glutinandum et carne implendum sit utilis, ut etiam ipse nonnunquam corpus erodat atque exculceret, et multus humor, quum in ulceribus excrementa creet, sanationem, ceu prius diximus, moratur. Atque hi tres aegre sanabilium ulcerum modi esse videntur, qui ex intemperie subjectae provenit carnis, qui ex vitio affluentis fit sanguinis, et tertius qui ex mensura confluentis nascitur. At non ita facienda divisio est, sed sic potius; nempe aegre sanabilium *rebelliumque* ulcerum alia propter ulceratae carnis intemperiem, alia ob affluentem humorem talia fieri, tum intemperiem rursus ipsam bifariam diduci, quum alias in qualitate sola naturae modum egressa subdita caro sit, alias etiam cum accessorio quopiam tumore. Iam ipsum confluxum bipartito etiam scindi, nempe in confluentis succi tum qualitatem tum quantitatem. Interdum vero misceri dictorum af-

Ed. Chart. X. [81.]

Ed. Bas. IV. (72.)

βέβηκέ τινας τῶν εἰρημένων διαθέσεων, ἥ καὶ πάσας ἅμα. χρὴ δ' οὐ πασῶν δῆπουθεν ἅμα λέγεσθαι τὴν μέθοδον τῆς ἰάσεως, ἀλλ' ἐκάστης ἰδίᾳ.

Κεφ. β'. Τῆς μὲν οὖν σαρκὸς αὐτῆς ἰάση τὴν δυσκрасίαν, εἰ μὲν ἀνχμώδης καὶ ξηρὰ φαίνοιτο, τέγγων ἐνκράτῳ πολλάκις ὕδατι. καθ' ἐκάστην δὲ χρῆσιν ὁ σκοπὸς ἔστω σοὶ τῆς καταντλήσεως, ὅταν πρῶτον εἰς ἔρευνθός τε καὶ ὄγκον αἴρηται τὸ μόριον, ἀφίστασθαι τὴνικαῦτα· διαφορήσεις γὰρ ὁ ἔλκυσας καταιονῶν ἐπιπλέον· ὥστ' οὐδὲν ἔσται σοὶ πλέον. ἀλλὰ καὶ τῶν φαρμάκων ἡ δύναμις ὑγροτέρα τις ἔστω τῆς ἔμπροσθεν ἐπὶ τῆς ὑγιоῦς σαρκὸς παρηγημένης· εἰ δ' ὑγροτέρα τοῦ κατὰ φύσιν ἡ σὰρξ φαίνοιτο, τὰ ἐναντία ποιητέον, ἐπιτείνοντα μὲν τῶν φαρμάκων τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, ὕδατι δὲ μὴδ' ὅλως χρώμενον· ἀλλ' εἰ καὶ ἀποπλῦναι δεοὶ τὸ ἔλκος, οἶνος, ἡ ὀξύκρατον, ἡ ἀφέψημα πόας αὐστήρηās παρασκευαζέσθω. κατὰ ταῦτά δὲ τὴν μὲν θερμότεραν τοῦ δέοντος σάρκα ψυκτέον, τὴν δὲ ψυχρότεραν θερμαντέον. ἔσται δὲ ἑκατέρω δῆλη καὶ χροιά καὶ ἀφῆ καὶ τῇ τοῦ κάμνοντος αἰσθή-

fectuum aut aliquos aut etiam pariter omnes. Porro tradenda est medendi methodus omnium simul, sed cujusque seorsum.

Cap. II. Itaque carnis quidem intemperies si squalens siccaque videatur, *eam* aqua temperata fovens ac multoties humectans sanabis. Quoties autem eo remedio uteris, esto tibi *perfusionis* humectationisque scopus, ut quum primum rubescit attolliturque partis moles, desinas; quippe si ultra perfundas, quod attraxisti id evocabis, itaque nihil profeceris. Quin etiam medicamentorum humectandi facultas plenior esto quam ut in sana carne praeceptum est. Si vero humidior quam pro naturali habitu caro fuerit, contraria ratio ineunda est, ac medicamentorum facultas ad siccius transferenda, aqua vero nullatenus admoventa, imo si lavandum ulcus videatur, vinum, aut posca, aut decoctum austerae cujusquam herbae praeparandum. Eodem modo et calidiorem quam par est carnis habitum refrigerabis et frigidiorum calefacies. Agnosces vero horum

Ed. Chart. X. [81.]

Ed. Bas. IV. (72.)

σε· ποτὲ μὲν γὰρ πυρώσεως ὁμολογοῦσιν αἰσθάνεσθαι, ποτὲ δ' ἐπιδήλου τινὸς ψύξεως κατὰ τὸ μόριον· καὶ χαίρουσιν ἢ τοῖς ψυχροῖς φαρμάκοις ἢ τοῖς θερμοῖς· καὶ τοῖς μὲν ἐρύθημα λεπτὸν ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ ἐπὶ τὸ λευκότερον ἢ χροιά. ταυτὶ μὲν οὖν οὐ τῆς παρούσης ἐστὶ πραγματείας διορίζειν· οὐ γὰρ διαγνωστικὴν μέθοδον, ἀλλὰ θεραπευτικὴν ἐνεστησάμεθα· τῇ δὲ ἀκολουθίᾳ πῶς τοῦ λόγου συνεξέδραμεν· αὐτὸς οὖν ἐπανέλθωμεν ἐφ' ἅπερ ἐξ ἀρχῆς προϋθέμεθα. τῶν σὺν ὄγκῳ τινὶ παρὰ φύσιν ἡλκομένων μορίων ἰᾶσθαι χρὴ πρότερον τὸν ὄγκον· ἥτις δὲ τῶν παρὰ φύσιν ἐστὶν ὄγκων ἀπάντων ἰασις ἐν τοῖς ἐξῆς εἰρήσεται· νυνὶ δ' ὅσον ἐξ αὐτῶν συνῆπται τῇ τῶν ἐλκῶν θεραπείᾳ ῥητέον. ἐπειδὴν τὰ χεῖλη μόνα τῶν ἐλκῶν ἐπὶ πλέον ἀχροίας ἢ σκληρότητος ἦκοι, περιτέμνειν αὐτὰ χρὴ μέχρι τῆς ὑγιῶς σαρκός· ἐπειδὴν δὲ καὶ μέχρι πλέονος ἢ διάθεις ἐκτείνηται, σκέπεις ἐνταῦθα γίνεται πότερα περικοπτέον ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν ἐστίν, ἢ θεραπευτέον ἐν χρόνῳ. καὶ δῆλον ὡς καὶ τῇ τοῦ κάμνοντος εἰς τοῦτο προσ-

utrumque partim colore, partim tactu, partim laborantis sensu; quippe unctionem sentire se fatentur, alias manifestum frigus in parte, gaudentque vel frigidis medicamentis vel calidis, et aliis quidem rubor levis infidet, aliis color magis albicat. Verum haec *distinguere* praesentis propositi operis non est; non enim in eo dignoscendi, sed medendi methodum instituimus; sed consequentia quadam sermonis invitante digressi in hanc sumus; rursus igitur ad ea quae proposuimus revertamur. Partium quae cum aliquo praeter naturam tumore exulceratae sunt, earum prius sanandus tumor est; quae vero omnis praeter naturam tumoris curandi ratio sit in sequentibus dicetur; nunc quantum ejus rei conjunctum cum ulcerum curatione est tractabitur. Quum labra tantum ulceris decolorata durave plusculum fuerint, excidenda ea sunt ad sanam usque carnem; quum vero amplius progressus ejusmodi affectus est, deliberatio incidit excidendumne omne id quod praeter naturam est, an spatio potius curandum. Proculque dubio est aegri ani-

Ed. Chart. X. [81. 82.]

Ed. Bas. IV. (72.)

χρησθαι δὲ προθυμίᾳ· τινὲς μὲν γὰρ ἐν χρόνῳ πλείονι θεραπεύεσθαι βούλονται χωρὶς τομῆς· ἔνιοι δὲ πᾶν ὁτιοῦν ὑπομένειν εἰσὶν ἔτοιμοι τοῦ θάπτον ὑγιᾶναι χάριν. οὕτω δὲ καὶ πρὸ τῶν ἐπιρρέοντων τοῖς ἠλκωμένοις μέρεσι μοχθηρῶν χυμῶν ἢ μὲν ὡς ἠλκωμένων ἱασις ἐν τῷδε λελεῖται, ἢ δ' ὡς κακοχυμίας ἢ πλήθους ἐν τοῖς ἰδίοις ἐκείνων λογισμοῖς. ὅταν οὖν ὀλίγῳ τε πλείῳ καὶ μὴ πολλῷ φανλότερος ἢ τοῦ κατὰ φύσιν ὁ ἐπιρρέων τοῖς ἠλκωμένοις χυμὸς, ἀποτρέπειν αὐτὸν καὶ ἀναστελλεῖν προσήκει, στύφοντά τε καὶ ψύχοντα τὰ πρὸ τῶν ἠλκωμένων χωρία. χρὴ δὲ καὶ τὴν ἐπίδεσιν ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τοῦ πεπονθότος, ἐπινέμεσθαι δὲ ἐπὶ τὸ ὑγιές, ὡς ἐν τοῖς κατὰ γράμματα ἐκέλευσεν ὁ Ἱππο[82]κράτης. ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς ἔλκεσιν αὐτοῖς προσαγόμενα φάρμακα ξηραντικώτερα τῶν τοῖς ἀπλοῖς ἔλκεσι προσαγομένων ὑπαρχέτω. μὴ δυναμένης δὲ ὑπὸ φαρμάκων κρατηθῆναι τῆς ἐπιρροῆς, τὴν αἰτίαν αὐτῆς ἐπισκευάμενον, ἐκείνην ἐκκόπτειν πρότερον. εἰ μὲν οὖν δι' ἀτονίαν τινὰ τοῦ δεχομένου τὸ ρεῖμα μορίου τοῦτο συμβαίνει, ταύτην ἱατέον· εἴη δ' ἂν ἐτι τοῦτο τῶν ἠλκωμένων

nam hoc casu consulendum esse, aliqui enim longiore tempore curari citra sectionem malunt, aliqui quidvis subire, dummodo citius sanentur, sunt parati. Ita vero et mali succi, qui ad exulceratam partem confluit, ut ulcerans quidem est, sanatio ejus hic dicetur, ut malignus succus est aut copia redundans, in propriis ipsorum locis tractabitur. Quum ergo qui exulceratis partibus praeter naturam influit succus, nec multo plus justo, nec multo deterior sit, averti hunc reprimique conveniet, adstrictis scilicet refrigeratisque iis partibus, quae ante exulceratam sunt. Inchoanda quoque deligatio est a laborante ipsa parte deducendaque versus sanam, ut in fracturis ossium praecepit Hippocrates. Sed et quae ulceribus ipsis admoventur medicamenta siccent valentius oportet quam ea quae simplici admoventur ulcери. Quod si fisti compescique medicamentis influxus nequeat, causa ejus investiganda est atque haec prius adimenda. Ac siquidem ob partis fluxum recipientis imbecillitatem aliquam id fiat, huic medendum est; fuerit autem haec ulceratae quo-

Ed. Chart. X. [82.]

Ed. Bas. IV. (72.)

μορίων οἰκεία τις ἴασις· εἰ δὲ διὰ πλῆθος ἢ κακοχυμίαν ἦτοι παντὸς τοῦ σώματος ἢ τινος τῶν ὑπαρκειμένων μορίων, ἐκεῖνα πρότερον ἐπανορθωτέον. ἢ μὲν οὖν ἀτονία τοῦ μέρους, δι' ἣν ἐπ' αὐτὸ πλείους τοῦ δεόντος ἀφικνοῦται χυμοί, πάντως μὲν ἐπὶ δυσκρασίᾳ γίνεται, οὐ μὴν ἀπάσῃ γε ἐπεται ἀτονία δυσκρασίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις μὲν αὐτὸ τοῦτο μόνον ἢ ἡλκωμένη σὰρξ δύσκρατός ἐστιν, οὐ μὴν καὶ ἄτονος· ἐνίοτε δ' ἄμφω, δύσκρατός τε ἅμα καὶ ἄρρώστος· αἱ γὰρ ἐπιπλέον ἐκτροπαὶ τῆς δυσκρασίας ἀτονίας εἰσὶν αἰτίαι τοῖς πεπονθόσιν. ἱατέον δὲ ταύτας, ὥς καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὰς μὲν θερμὰς ψύχοντα, τὰς δὲ ξηρὰς ὑγραίνοντα, καὶ τὰς μὲν ψυχρὰς θερμαίνοντα, τὰς δὲ ὑγρὰς ξηραίνοντα· καὶ δὴ καὶ κατὰ συζυγίαν εἰ ψυχρότερός τε ἅμα καὶ ὑγρότερος ὁ τόπος εἴη, θερμαίνοντά τε καὶ ξηραίνοντα· καὶ πὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως, αἰεὶ ταῖς κρατούσαις ποιότησι τὰς ἐναντίας προσάγοντα. λογισμὸς δὲ τούτου τοιόσδε τὸ κατωρθωμένον ἅπαν οὐκ ἐν ζώοις μόνον ἢ φυτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σύμμετρόν τι ἐστὶ καὶ μέσον ἀπάντων τῶν διημαρτημένων· ὅτου

que partis propria quaedam curatio; fin propter sanguinis copiam vitiosumve succum, vel corporis totius vel alicujus supra positarum partium, illa prius sunt corrigenda. Ac imbecillitas quidem partis, propter quam plus justo succorum illi influit, omnino ab intemperie provenit, non tamen omnem intemperiem sequitur imbecillitas; eoque fit ut exulcerata caro nonnunquam intemperata tantum sit, non autem imbecilla, nonnunquam utrumque, et intemperata et imbecilla; quippe imbecillitatis affectae partis valentior intemperiei depravatio causa est. Hanc autem sicut prius dictum est, curabis utique calidam refrigerando, siccam humectando, frigidam calefaciendo, humidam siccando; quod si per conjugationem frigidior pariter humidiorque locus sit, calefaciendo pariter ac siccando, et in aliis ad eundem modum vincentem qualitatem contraria semper oppugnando. Hujus rei ratio haec est; quicquid rectum est, non in animalibus modo plantisque, verum etiam aliis omnibus, id commodatum est, mediumque et omnis vitiosi excessus expers;

Ed. Chart. X. [82.]

Ed. Bas. IV. (72.)

γὰρ ἂν μὴτ' ἀφελεῖν ἔστιν μήτε προσθεῖναι μηδὲν ἢ μόριον ἢ ποιότητα πάντῃ τοῦτ' ἀμέπτως ἔχει· τὸ δ' ἀφαιρέσεως τινὸς ἢ προσθήκης χρῆζον ἐκπέπτωκε μὲν ἤδη τῆς ἀρίστης κατασκευῆς, ἐπανελθεῖν δ' αὐτὴν ἑτέρως ἀμήχανον αὐτῷ χωρὶς τοῦ τὸ μὲν περιττὸν ἀφελεῖν, τὸ δὲ ἑλλεῖπον προσθεῖναι. περὶ μὲν δὴ τῶν μορίοις τισὶν ἑλλειπόντων ἢ πλεονάζοντων ἕτερος λόγος· ἐν οἷς δὲ ἐπικρατεῖ τις ποιότης, εὐθὺς μὲν ἐνταῦθα νενικῆσθαι τὴν ἐναντίαν ἀναγκαῖον, εὐθὺς δὲ καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν ἐκ τῆς τέως κεκρατημένης, αὐθις ἀντεισαγομένης ἀνάγκη γίνεσθαι. ψύχων γὰρ τὸ τεθερμασμένον ἅμα μὲν ἀντεισάξεις τὸ λοιπὸν, ἅμα δὲ καὶ καθαρεῖς τὸ πλεονάζον. ὥστε ἀνάγκη πᾶσα τῶν κατὰ δυσκρασίαν τινὰ τοῦ κατὰ φύσιν ἕξεστηκότων τὴν ἴασιν γίνεσθαι διὰ τῶν ἐναντίων τῇ δυνάμει· οὕτω μὲν ἢ δι' ἀτονίαν ὑπὸ ρεύματος ἐνοχλουμένη σὰρξ, ἢ τι μόριον ἕτερον σαρκῶδες· ἐπειδὴν τὴν τῆς δυσκρασίας πρότερον ἰαθῇ διάθεσιν, ἐφεξῆς δηλονότι καὶ τὴν τῆς ἐλκώσεως ἰαθήσεται, οὐκ ἄλλως μὲν νῦν θεραπευθεῖσα

cui nec demere quicquam, nec adjuicere non partem aliquam, non qualitatem possis, prorsus id recte ac *citra noxam* se habet: contra quod demi sibi aliquid adjuicive postulat, id jam ab optimo statu recessit, ad quem utique redire aliter non est nisi et quod supervacuum est tollatur et quod deficiens est adjuiciatur. Ac de iis quidem quibus partes quae-
piam abundant deficiuntve alibi sermo erit; ubi vero qualitas aliqua plus justo invaluit, ibi et continuo vinci contrariam illi necesse et continuo vitium corrigi ex ea quae victa ante est restituenda. Quippe refrigerans quod immodice incaluit una et quod deficit restitues, et quod superat diminues. Quare quae per intemperiem aliquam a naturali statu recesserunt, eorum sanationem per ea quae contraria viribus sunt fieri omnino est necesse, atque ad hunc modum caro aliave carnosa quae-
piam pars quae fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur sanari debet; ubi intemperiei affectum prius sanaveris, deinde etiam exulcerationis affectum sanabis, non aliter plane nunc curata intemperie

Ed. Chart. X. [82. 83.]

Ed. Bas. IV. (72, 73.)

τὴν δυσκρασίαν, ἄλλως δ' εἰ χωρὶς ἔλκους ἐπεπόνθει. ὧ καὶ δῆλον ὡς οὐχ ἔλκους ἐστὶν, ἀλλὰ δυσκρασίας ἰδίας ἢ τοιαύτη πᾶσα θεραπεία. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ δι' ἑτερόν τι μόριον ἢ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα πληθωρικὸν ἢ κακόχυμον ὑπάρχον ἐπιβόρειν τι τοῖς ἠλκωμένοις μέρεσι μοχθηρὸν ἰάσασθαι χρὴ πρότερον ἢ τὸ τοῦ ῥεύματος αἰτίον ἢ καὶ τὸ σύμπαν σῶμα. κατὰ τοῦτ' οὖν καὶ κίρσους πολλάκις ὑπερκειμένους τῶν ἠλκωμένων μορίων ἰασώμεθα πρότερον, ἢ ἐφ' ἑξῆς ἰασώμεθα τὸ ἔλκος, καὶ τῶν σπληνωδῶν τὸν σπλῆνα καὶ τῶν ἄλλό τι μόριον ἐπίσημον πεπονθότων ἐκείνο πρότερον ἐκθεραπεύσαντες, οὕτως (73) ἐπὶ τὴν τῶν ἔλκων ἰασιν ἀφικόμεθα. ἀλλ' οὐδεμία τῶν ἰάσεων τούτων αὐτοῦ τοῦ ἔλκους ἐστὶν, ἀλλὰ τινος ἑτέρας διαθέσεως ἥτοι γεννώσης ἢ ἀνξανούσης τὸ ἔλκος.

Κε φ. γ'. [83] Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο καιρὸς διορίσασθαι ἤδη, τὸ μὴδὲν τῶν προκαταρξάντων τῆς διαθέσεως αἰτίων ἐνδείκνυσθαι τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ τὴν μὲν ταύτης ἐνδείξιν ἀπ' αὐτῆς ἀρχεσθαι τῆς διαθέσεως, ἐξενυρίσκεσθαι δὲ

quam si citra ulcus incidisset. Quo manifestum fit non esse ulceris, sed intemperiei propriam omnem ejusmodi curationem. Ad eundem modum si aut alterius cujuslibet partis occasione, aut etiam totius corporis plethorici, aut caco-chymi existentis vitiosum aliquid exulceratis partibus influxerit, medendum prius est vel ei, quod fluxionis est causa, vel etiam toti corpori. Ita igitur et varices qui saepe supra exulceratum locum sunt prius sanabimus, ut deinde mox ulcus sanemus; etiam qui ex liene aut alia quavis notabili parte laborant, ipsa prius parte percurata mox ad ulceris curationem accedemus. Caeterum nulla harum curationum ipsius est ulceris, sed alterius cujusquam affectus, qui ulcus vel gignit vel certe auge.

Cap. III. Nam illud quoque jam definiri tempestivum videtur, nullam procatarcticarum seu primitivarum causarum curationis indicatricem esse, sed hujus indicationem ab ipso affectu initium habere, quae vero particulatim.

Ed. Chart. X. [83.]

Ed. Bas. IV. (73.)

τὰς κατὰ μέρος ἐνεργείας ἀπὸ τε τοῦ πρώτου σκοποῦ καὶ
 τῆς τοῦ πεπονθότος μορίου φύσεως καὶ τῆς τοῦ περιέχοντος
 κράσεως, ὅσα τε ἄλλα τούτοις ἐστὶν ὁμογενῇ. συνελόντι γὰρ
 εἰπεῖν ἀπ' οὐδενὸς τῶν μηκέτι ὄντων ἐνδειξιν τοῦ συμφέ-
 ροντος ἐνεστί λαβεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ πολλάκις εἰς διάγνωσιν τῆς
 διαθέσεως, ἀδήλου παντάπασιν ὑπαρχούσης καὶ τῷ λόγῳ
 καὶ ταῖς αἰσθησεσιν, ἀναγκαζόμεθα πυνθάνεσθαι περὶ τοῦ
 προκατάρξαντος αἰτίου, δόκησις τοῖς πολλοῖς γίνεται καὶ κείνο
 συνενδείκνυσθαι τὴν ἴασιν· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. μαθήσῃ δ'
 ἐναργῶς ἐφ' ὧν ἐγχωρεῖ ἀκριβῶς γινῶναι τὴν διάθεσιν. εἴτε
 γὰρ ἐκχύρωσις, εἴθ' ἔλκος, εἴτε ἐρυσίπελας, εἴτε σηπεδών,
 εἴτε φλεγμονὴ κατὰ τι μέρος ὑπάρχει, περιττὸν ζητεῖν τὸ
 αἷτιον ποιῆσαν, εἰ μὴ καὶ νῦν ἔτι ποιεῖ· οὕτως γὰρ ἅμα τε
 τὸ γεγονὸς θεραπεύσομεν ἤδη ἅμα τε τὸ ποιοῦν ἔτι ποιεῖν
 διακωλύσομεν. εἰ δ' ἐποίησε μὲν, ἀπηλλάγη δέ, τὸ μὲν γεγονὸς
 ἰασόμεθα, τὸ δὲ οὐκέτι ὄν οὐδ' ἂν ἐκκόπτειν προαιρώμεθα,
 δυνησόμεθα· τῶν μὲν γὰρ ὄντων αἱ θεραπείαι, τῶν δὲ ἔσεσθαι
 μελλόντων αἱ προφυλακαί· τὰ δὲ μὴτ' ὄντα μῆτε βλάψαι

sunt agenda, haec tum a primo scopo, tum vero ab aegrae
 partis natura, tum ambientis temperie quaeque alia sunt his
 cognata inveniri. Nam ut breviter dicam a nullo eorum,
 quae adhuc non permanent indicatio sumi ejus quod ex
 usu sit potest. Sed quoniam ad affectus dignotionem, qui
 omnino tum rationem tum sensum lateat, saepe cogimur
 de externa causa inquirere, opinatur vulgus hanc quoque
 sanationis rationem indicare, quod plane secus est. Appa-
 ret id liquido in iis quibus nosci affectus exacte potest,
 five enim ecchymosis, five ulcerus, five erysipelas, five
 putredo, seu phlegmone in parte aliqua consistat, su-
 pervacuum est causam efficientem inquirere, nisi jam etiam
 faciat; sic enim simul quod jam factum est curabimus, si-
 mul quod adhuc facit, facere inhibebimus. Si vero fecit
 illa quidem, caeterum jam abiit, utique quod factum est
 curabimus; quod adhuc non est, nec si velimus, submovere
 id possumus; rei namque praesentis est curatio, ejus autem
 quod futurum est praecautio, seu praeservatio; quod vero

Ed. Chart. X. [83.]

Ed. Bas. IV. (73.)

προσδοκώμενα καὶ τοῦ θεραπευτικοῦ καὶ τοῦ προφυλακτικοῦ
 μέρους τῆς τέχνης ἐκπέπτωκεν. ὥστε οὔτε ἐνδείξεις ἀπ' αὐτῶν
 ἐστὶν εἰς θεραπείαν οὔτε προφυλακὴ τις, ἀλλ' ἢ μόνον, ὡς
 εἴρηται, πρὸς τὰς ἐκπιπτούσας τὴν ἡμετέραν ἐπίγνωσιν δια-
 θέσεις ἢ γνῶσις τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου χρησίμη, τοῖς
 δ' ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἰατροῖς ὡς μέρος τῆς ὅλης συνδρομῆς,
 ἐφ' ἣ τέτηρήκασιν τὴν θεραπείαν καὶ τὸ προκατάρξαν αἷτιον
 ἐνίοτε προλαμβάνεται, καθάπερ ἐπὶ τε τῶν λυτιῶντων κυνῶν
 καὶ τῶν ἰοβόλων ἀπάντων θηρίων, ἥδη δὲ καὶ τῶν δογματι-
 κῶν ἐκείνων, ὅσοι χωρὶς ἐνδείξεως λογικῆς ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας
 μόνης ὁμολογοῦσι θεραπεύειν τὰ τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ τού-
 τοις ὡς ἐν μέρος τῆς ὅλης συνδρομῆς τὸ προκατάρξαν αἷτιον
 ζητεῖται, τοῖς δ' ἐκ μὲν τῆς ἐμπροσθεν πείρας ἐγνωκόσι τῶν
 ἰοβόλων θηρίων τὰς δυνάμεις, ἐνδείξιν δὲ θεραπείας ἀπ'
 αὐτῶν λαμβάνουσιν, οὐκ εἰς ἐνδείξιν ἰάσεως τὸ προκατάρξαν
 αἷτιον γνωσθέν, ἀλλ' εἰς τὴν τῆς παρούσης διαθέσεως ἐπί-
 γνωσιν συντελεῖ. φέρε γὰρ ἐπίστασθαι μὲν τὸν ἰὸν τοῦ σκορ-
 πίου ψυχρὸν εἶναι τῇ δυνάμει καὶ λαμβάνειν ὡς ἀπὸ ψυχροῦ

nec nunc laedit nec laesurum timetur, id ab utroque artis
 munere, tum eo quod curat tum eo quod praecavet, excessit.
 Quare neque indicatio ab hoc ad curationem ulla neque
 praeservationis ratio sumitur; sed uti dictum est, ad eos
 tantum affectus qui nostram notitiam fugiunt externae cau-
 sae cognitio est utilis; empiricis tamen ceu pars totius con-
 cursus, in quo curationem observarunt, externa causa in-
 terdum sumitur; veluti in iis qui a rabido cane et omnibus
 qui a venenosis bestiis sunt laesi; quin etiam ex dogmatico-
 rum quoque numero iis qui sine rationali indicatione sola
 experientia curare se talia confirmant. Etenim his quoque
 externa causa ceu pars totius concursus quaeritur, iis vero
 qui ex priore usu venenosarum animantium vim norunt
 atque ab hac indicationem curationis sumunt, non sane
 ad curationis indicationem conducit externa causa cognita,
 sed ad praesentis affectus cognitionem. Nam pone sciam
 scorpionis venenum frigida vi esse, sumamque veluti a fri-

Ed. Chart. X. [83. 84]

Ed. Bas. IV. (73.)

τὴν τῆς ἰάσεως ἐνδείξιν, ἔχειν δὲ μηδὲν μὴ πω σημεῖον ὅτι τοιαύτη τις ἐν τῷδε τῷ σώματι διάθεσις ὑπάρχει, δῆλον γὰρ ὡς εἰ πυνθοίμην ὅτι σκορπίος ὁ πλήξας, ἐκθερμαίνειν πειράσσομαι τὸ τε σύμπαν σῶμα καὶ τὸ νενυγμένον ὑπὸ αὐτοῦ μόριον, οὐκ ἀναμείνας ἔτι τὴν πείραν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τοῦ πράγματος τῆς φύσεως λαβὼν τὴν ἐνδείξιν. ἐδείχθη γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν, ἐν οἷς ἡξίωσα γεγυμνάσθαι πρότερον, ὅτι μὲλλει τι καὶ τῶν νῦν λεγομένων ὄφελος ἔσεσθαι, μηδεμίαν ἄνευ πείρας εὐρίσκεισθαι δύναμιν· ἦν γὰρ ἂν δῆπου μακάριον εἴ τις ἐκ τοῦ θεάσασθαι λιθάργυρον, ἢ καστόριον, ἢ κανθαρίδας εὐθέως ἐγίνωσκεν αὐτῶν τὰς δυνάμεις. ἀλλ' ὥσπερ ἐν [84] ἅπασιν αἱ διαμαρτίαι τοῖς ὑπερβάλλουσιν τοῦ μέτρου καὶ τοῖς ἐλλείπουσιν, οὕτω κἀνταῦθα γίνονται· καὶ δις διὰ πασῶν, οὐχ ἅπαξ, ὡς ἔοικεν ἀντάδουσιν ἀλλήλοις οἳ τε μηδὲ πω καὶ τήμερον ὁμολογοῦντες ἐπίστασθαι γε τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων ἐπὶ τοσαύτῃ πείρᾳ, οἳ τε καὶ πρὸς τῆς μιᾶς πείρας ἀξιοῦντες ἐπίστασθαι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο προπετὲς, εἰ χρὴ προπετὲς εἰπεῖν τὸ ἀδύνα-

gido remedii indicationem, nullo tamen signo intelligam talem esse in hoc corpore affectum, manifestum est, si scorpium percussisse didicero, quod calefacere tum corpus totum tum punctam ab eo partem conabor, nulla amplius expectata experientia, sed ab ipsa rei natura indicatione sumpta. Monstratum enim in iis libris est qui de medicamentis sunt inscripti, in quibus exercitatum esse censui quisquis ex his commentariis fructum percipiet, nullam ejusmodi facultatem sine experientia inveniri; esset enim profecto felicitatis cujusdam munus, si quis inspecto lithargyro aut castoreo aut cantharide protinus eorum vires intelligeret. Verum sicut in omnibus peccata tum ab iis, qui modum excedunt tum qui citra consistunt committuntur, ita nimirum hic quoque ac dis dia pason, non semel, arbitror, inter se discordant et qui neque in hodiernum usuque diem affirmant sciri medicamentorum facultates, idque post tantam experientiam, et qui ex una experientia sciri eas censent; nam et hoc praecipitanter inconsulteque dictum est,

Ed. Chart. X. [84.]

Ed. Bas. IV. (73.)

τον, καὶ θάτερον ἢ τελέως ἀναισθητῶν ἐστὶν ἢ φαινερῶς ἐριζόντων. ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔφην, οὐ χρὴ νῦν περὶ τούτων ἀκούειν ποθεῖν, εἰρημένων ἐπὶ πλέον ἐν τε τῷ τρίτῳ τῶν περὶ κράσεων καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν· ἀλλ' εἰς διάγνωσιν τῶν διαθέσεων ἐνια τῶν προκαταρξάντων αἰτίων συντελεῖ· ἐνθα δ' οὐδὲν λανθάνει τῆς παρούσης διαθέσεως, οὔχεται καὶ τοῦ προκατάρξαντος ἡ χρεία· εἴρηται μὲν οὖν μοι καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ὡς οὐ δεῖ συνάπτειν ἐς ταῦτον ἀμφοτέρας τὰς διδασκαλίας, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν τὴν ἐμπειρικὴν, ἰδίᾳ δὲ ποιεῖσθαι τὴν λογικὴν· ἀναμνησθῆναι δὲ καὶ νῦν ὡς ἐπειδὴ πρόκειται μόνην τὴν λογικὴν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασι διελθεῖν, εἰ δὲ καὶ μὴ προσκείτοί ποιν περὶ τίνος τῶν λεγομένων, ὡς οὐχ ἀπλῶς ἐστὶν ἀληθές, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ μέθοδον ἰατρούνουσιν, ἀκόλουθον αὐτῶν λογίζεσθαι τινα τοῦτο καὶ προστιθέναι παρ' ἑαυτοῦ. νυνὶ μὲν γὰρ ἡμεῖς προσεδήκαμεν ὡς οὐδὲν τῶν προκαταρξάντων αἰτίων εἰς ἐνδειξιν θεραπείας ἐστὶ χρήσιμον, ἀλλὰ εἰς διάγνωσιν ἐνίοτε

si utique inconsultum est quod fieri omnino non potest, et aliud *hominum* est aut omnino attonitorum, aut plane litigiosorum. Verum de his, ut dixi, plura expectare nunc non oportet, utpote de quibus dictum latius est tum in tertio de temperamentis tum in iis libris quos de medicamentis inscripsimus; sed, *ut dixi*, ad dignoscendos affectus quaedam externarum causarum conferunt; ubi vero praesentis affectus nihil latet, nulla jam externae causae est utilitas. Ac diximus quidem in superioribus non esse in idem conjungendas utrasque doctrinas, sed seorsum empiricē et seorsum tradendam rationalem. Memoria autem tenendum nunc quoque est, quod quoniam propositum nobis in his commentariis est solam rationalem tractare, quanquam ad quaequam horum quae dicimus non apponitur, quod absolute vera non sint, sed solis iis qui methodo curant, aliquis tamen eorum id per se ratiocinari ultroque apponere debet. Nunc enim ipsi apposuimus nullam externarum causarum ad curationis indicationem conducere, sed ad affectus aliquando dignotionem satentes externam causam iis,

Ed. Chart. X. [84].

Ed. Bas. IV. (73.)

διαθέσειω, ὁμολογοῦντες ὡς ἐν τοῖς ἐμπειρικῶς ἰωμένοις
 ὅτι οὖν, ἐν τι τῶν τῆς ὅλης συνδρομῆς μορίων ἐστὶ καὶ τὸ
 προκατάρχον αἴτιον, εἴτ' οὖν λογικῶς τᾶλλα θεραπεύοιεν
 εἴτε δι' ἐμπειρίας ἅπαντα· κατὰ δὲ τὸν ἐφεξῆς λόγον οὐκ
 ἀναγκαῖον ἂν εἴη προσγράφειν τοῦτο. πάλιν οὖν ἐπὶ τὸ προ-
 κείμενον ἐπανέλθωμεν, ἀρχὴν ὁμολογουμένην λαβόντες ἢ καὶ
 τοῖς ἐμπροσθεν ἤδη κεχρημέθα φάσκοντες, τὴν τῆς θεραπείας
 δεομένην διάθεσιν αὐτὴν εἶναι τὴν τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐν-
 δεικνυμένην· ἐκ δὲ τούτου τᾶλλα πάντα λαμβάνεσθαι. τούτω
 δ' ὅτι τῷ σκοπῷ κοινωνίαν οὐδεμίαν ἔχει τῶν προκαταρχόν-
 των αἰτίων οὐδὲν ἔξ αὐτῶν μάλιστα τῶν ἐλκῶν, ὅθεν περ
 ὁ λόγος ὠρμήθη, μαθήσῃ. γεγενῆσθω γοῦν ἑλκος ἔξ ἀπο-
 στήματος· ἀλλ' εἰ τοῦτο, δῆλον ὡς ἐκ μοχθηρῶν χυμῶν· οὕτω
 γὰρ εἴωθεν ἢ φύσις ἐν νόσοις ἐκκαθαίρουσα τὸ σῶμα τὸ
 περιττὸν ἅπαν ὥθειν ἐπὶ τὸ δέρμα· καὶ τούτω μὲν σὺν ἐλκῷ-
 θῆναι συμβαίνει, τῷ δ' ὅλῳ σώματι ἐκκαθαρόθαι. τίς οὖν
 ἢ τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἴασις; οἷα περ καὶ ἡ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων οἷς οὐκ ἐπιπλέκεται διάθεσις οὐδεμία κακοήθης.

qui empiricé quidvis curant, unam esse partem totius con-
 cursus, idque siue si ratione reliqua curant siue omnia em-
 pirice, in iis autem quae deinceps scribentur non erit ne-
 cesse hoc adscribere. Rursus igitur ad propositum redeam-
 us, indubitatum illud principium praesumentes, quo etiam
 in praecedentibus sumus usi, ubi diximus primum scopum
 quo medicus tendat affectum ipsum qui curari desideret in-
 dicare, ex hoc vero et reliqua omnia sumi. Quod vero
 cum hoc scopo nulla externae causae societas sit, ex ipsis
 maxime ulceribus a quibus sermo est ortus intelliges. Ergo
 generatum sit ulcus ex abscessu, sed si hoc ita sit, ex vitio-
 sis provenire saccis manifestum est, sic enim in morbis fa-
 cere natura solet, quum corpus expurgat, omne excre-
 mentum ad cutem trudit, atque hanc quidem ulcerari, to-
 tum vero corpus purgari accidit. Quaeenam igitur est ejus-
 modi ulcerum sanatio? quae reliquorum omnium, quibus
 nullus affectus malignus est adjunctus. Verum si hoc sic se
 habet, manifestum est nullam esse ad curationem a causa

Ed. Chart. X. [84. 85.]

Ed. Bas. IV. (73. 74.)

ἀλλ' εἴ περ τοῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὥς οὐδεμία παρὰ τῆς ποιησάσης τὸ ἔλκος αἰτίας ἐνδείξις εἰς τὴν θεραπείαν ἐγένετο. καὶ μὴν εἴ περ ἔμενεν ἡ κακοχυμία, πάντως ἂν πόνυ καὶ παρ' αὐτῆς τὴν ἐνδείξιν ἐλάβομεν. ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἄτοπον ἦν δεῖσθαι θεραπείας τὸ μηκέτ' ὄν, ἢ ἐνδείκνυσθαι θεραπείαν τὸ μὴ δεόμενον αὐτῆς· ὥστε παντοίως ἄτοπον ἐκ τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου ἐνδείξιν λέγειν γίνεσθαι θεραπείας. ἐπεὶ τοίνυν οὐ τοῦτο, δῆλον ὥς τὸ παρὸν αἷτιον ἐνδείξιν ποιήσεται. τίς οὖν ἡ ἐνδείξις; ἀκριβολογουμένῳ μὲν ἡ προφυλακτικὴ προσαγορευομένη, καταχρωμένῳ δ' ἡ θεραπευτικὴ· καὶ γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν ἐλκῶν τῆς ἰάσεως, εἴθ' ἀπλῶς ἔλκη μόνον εἶτε καὶ μετὰ κοιλότητος ὑπάρχει κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον ἡ ἰάσις ἐκ τοῦ φεύγειν τε καὶ προφυλάττεσθαι τὰ λυπήσοντα τὴν φύσιν ἀποτελεῖται. [85] καὶ ὅλως ἐφ' ὧν (74) τὸ γινόμενον αὐτῆς τῆς φύσεως ἔργον ἐστίν· ὥς κόλλησις ἔλκους καὶ σάρκωσις, ἐκ τοῦ προφυλακτικοῦ γένους ἐστίν ἡ τῶν τοιούτων ἐπιμέλεια· ἀλλ' ὅμως ἰάσις λέγεται πρὸς ἀπάντων ἀνθρώπων. καὶ τούτῳ διώρισται τοῦ προφυλακτικοῦ

quae ulcus excitavit indicationem. Atqui si vitiosus succus remaneret, omnino aliqua ab hoc quoque indicatio sumeretur. Verum alioqui etiam absurdum esset si curationem postularet quod amplius non sit; aut si curationem indicaret quod nullius indigeat; quare dicere indicationem curationis ab externa causa sumi omni modo est absurdum. Quoniam ergo non ab hac, perspicuum est ab ea quae praesens est indicationem fore. At qualis tandem est indicatio? nempe ei qui exacte loquetur, prophylactica *sive praecautio* dicitur, ei vero qui abuti vocabulo volet curativa, quandoquidem ipsorum etiam ulcerum, sive tantum ulcera simpliciter sint sive etiam cum cavitate, si quis diligenter aestimet ex fugiendis prospiciendisque iis quae naturae officient, sanatio perficitur. Et in summa in quibus quod efficitur naturae ipsius opus est, ut ulceris glutinatio et ex carne impletio, prophylactici generis est ejusmodi curatio, caeterum sanatio ab omnibus hominibus dicitur. Ideoque etiam prophylacticae partis artis, in altero genere constitutum est,

Ed. Chart. X. [85.]

Ed. Bas. IV. (74.)

μέρους τῆς τέχνης, τῷ διάθεσιν μὲν ὑπάρχουσιν ἤδη τινὰ νοσερὰν ἐκκόπτεσθαι, κατὰ τὸ ἕτερον εἶδος τῆς προφυλακτικῆς, κωλύεσθαι δὲ γίνεσθαι τὴν μηδέπω γεγενημένην κατὰ τὸ ἕτερον. ὥστε ἀνταῦθα περὶ ὀνομάτων ἐρίζοντες ἀγνοοῦσιν οἱ νεώτεροι τῶν ἱατρῶν. ἔχρην δ' αὐτοὺς, εἰ περὶ πραγμάτων ἐσπούδαζον, ἔξυρῆν ὥς δύο εἰσὶν αἱ πρῶται διαφοραὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῖς ἱατροῖς. ἥ γὰρ τὰς οὐσας ἤδη διαθέσεις ἐξ ὧν πράττουσι θεραπεύουσιν, ἥ τὰς οὐκ οὐσας γενέσθαι κωλύουσι. τὸ μὲν δὴ τὰς οὐσας ἐκκόπτειν, εἴτε τὰ διακόπτοντα τὰς ἐνεργείας τῆς φύσεως ἐκποδῶν ποιουμένους εἴτε καὶ αὐτοὺς τι διὰ τῶν φαρμάκων ἐργαζομένους, ἅπαντες ἄνθρωποι θεραπεύειν ὀνομάζουσι, τὸ δὲ κωλύειν γενέσθαι προφυλάττεσθαι. καὶ δὴ καὶ τὰ μετὰ κακοχυμίας ἡλκωμένα θεραπεύουσιν οἱ λόγῳ τε καὶ μεθόδῳ τῇ τέχνῃ προσιόντες, ἅμα μὲν ἐκείνην ἐκκαθαίροντες, ἅμα δὲ τὰ διακόπτοντα τὰς κινήσεις τῆς φύσεως ἀναιροῦντες. ἄμφω δ' ἐστὶν ἀκριβολογούμενῳ ταῦτα προφυλακτικά. κωλύει γάρ, ὥς καὶ τῷ πρὸ τούτου δέδεικται λόγῳ, πάντα τὰ τοιαῦτα ῥύπον ἐπιτρέφεσθαι τοῖς ἔλκεσιν, ἥ ὑγρότητα πολλὴν, ἥ μόχθηράν.

quod morbosum affectum jam praesentem submovet, in altero quod eum qui nondum urget prohibet. Itaque hic quoque juniores medici de nominibus contendere se non intelligunt. Par autem erat, si de rebus studiosi essent, illud invenisse, duas esse functionum medici primas differentias. Aut enim eos qui nunc urgent affectus iis quae moliantur curant, aut eos qui non sunt fieri prohibent. Ergo praesentes jam affectus tollere, sive amovendis iis quae naturae opus impediunt id fiat, sive per medicamenta quid ipsi moliamur, omnes profecto homines enrare dicunt, cavere autem ne accidant prospicere. Et sane ea quae succorum vitio sunt exulcerata curant ii qui ratione ac methodo artem administrant, simul illos purgantes, simul ea quae naturae motus impediunt auferentes, quorum utraque qui exacte loquitur prophylactica vocat; vetant namque, ut in superiori ostensum est libro, omnia talia aut sordem ulceri aut humiditatem nimiam vitiosamve innasci.

Ed. Chart. X. [85.]

Ed. Bas. IV. (74.)

Κεφ. δ'. Οὐκ οὖν ἐν ὀνόμασι μικρολογεῖσθαι καλόν, ἀλλ' ἄμεινον εἰπεῖν τινα μέθοδον ἰάσεως ἐλκῶν, οἷαν ἡμεῖς ἐν τε τῷ πρὸ τούτου λόγῳ καὶ τῷδε διεξήμεν. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ θαυμάζω τὴν ἀναισθησίαν τοῦ Θεσσαλοῦ, γραφοντος ὥδι πως ὑπὲρ τῆς τῶν κακοηθῶν ἐλκῶν ἰάσεως· εἰσι δὲ σφόδρα ἀναγκαῖαι καὶ αἱ κοινότητες αἱ τῶν χρονίων ἐλκῶν καὶ μὴ ὑγιαζομένων, ἢ κατουλουμένων καὶ πάλιν ἀναλνομένων· πρὸς τῷ ἐπὶ μὲν τῶν μὴ συμφυομένων σκέπτεσθαι τί ἐστὶ τὸ ἐμποδίζον καὶ τοῦτ' αἶρειν, τὸ δ' ἐπουλούμενον καὶ ἀναξαινόμενον ἀναγκάζειν κρατεῖν τῶν οὐλῶν, μετασυγκρίνοντας τὸ πάσχον μέρος, ἢ καὶ κοινῶς ὅλον τὸ σῶμα καὶ δυσπαθεῖς τοῦτο ποιεῖν διὰ τῶν τοῦτο δρώντων βοηθημάτων. ταῦτ' οὖν ὁ Θεσσαλὸς ἐν τῷ περὶ χειρουργίας βιβλίῳ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς προειπὼν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἐπὶ πλεόν ὧδέ πως ὑπὲρ αὐτῶν τούτων γράφει· τὰ δὲ χρόνια τῶν ἐλκῶν καὶ μὴ ὑγιαζόμενα, ἢ κατουλούμενα καὶ ἀναξαινόμενα ἐμφαίνει· τὰ μὲν εἰς οὐλήν μὴ συνερχόμενα ἐκκόπτειν τὰ κωλύοντα τὴν σύμ-

Cap. IV. Non igitur in nominibus anxie occupari bonum est, sed praestantius aliquam ulcerum curandorum methodum tradere, qualem, arbitror, ipse tam superiori libro tum in hoc praecipio. Ego namque vel stupiditatem Thessali demiror ita in ulcerum malignorum curatione scribentis: Sunt autem perquam necessariae et communitates ulcerum diuturnorum ac non sanescentium aut post cicatricem inductam redeuntium, ad hoc ut in iis quae non coalescunt quidem aestimetur quid sit quod prohibeat, idque tollatur, in iis vero quae post cicatricem inductam renovantur, ut cicatricem tenere cogas, roborans scilicet vel affectam partem, vel etiam communiter totum corpus, atque ne facile patiatur, id praeparans per ea quae haec faciant praesidia. Atque haec quidem Thessalus quum in principio statim libri de chirurgia proposuisset, postea de iis ipsis latius ad hunc modum scripsit: diuturna ulcera et quae non sanescunt, aut quae ad cicatricem perducta denuo revertuntur, haec indicant: quae quidem ad cicatri-

Ed. Chart. X. [85. 86.]

Ed. Bas. IV. (74.)

φυσιν γίνεσθαι καὶ νεωτεροποιεῖν τοὺς πεπονθότας τόπους καὶ παραπλήσια ποιήσαντας τοῖς νεοτρώτοις πάλιν ἐναίμως ἰᾶσθαι, καὶ μὴ κρατηθῇ, παρηγορεῖν τὴν φλεγμονὴν καὶ τὴν λοιπὴν προσάγειν ἐπιμέλειαν· τὰ δ' εἰς οὐλὴν ἐρχόμενα καὶ ἀναλυόμενα, κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐλκώσεις ὁμοίως θεραπεύειν τοῖς προσφάτως φλεγμαίνουσι, καταπλάσ-
μασι τοῖς παρηγοροῦσιν, ἕως ἄν παύσῃται ἡ ἀγανάκτησις· ἐνδούσης δὲ συνεργεῖν εἰς ἐπούλωσιν· μετὰ δὲ ταῦτα φοι-
νίσσειν τὰ κύκλω μέρη, πλατὺν περιλαμβάνοντας τόπον τῷ διὰ τοῦ νάπυος μαλάγματι, [86] ἢ τινι ἑτέρῳ μεταβάλλειν δύναμένῳ, καὶ τὴν εὐπάθειαν ἀναιρεῖν. μὴ ληγόντων δὲ καὶ κοινῶς ὅλου τοῦ σώματος ἐπι-
^πειαν ποιεῖσθαι, μετασυγκρί-
νοντας αὐτὸ διὰ γυμνασίων περιήλων καὶ αἰώρας καὶ ἀναφω-
νήσεως παρόντων ἐμπείρων, καὶ διαίτης κατὰ πρόσθεσιν ἀν-
ἄξανομένης τε καὶ μειουμένης, ἀρχῆς ἐντιθεμένης διὰ τὸν ἀπὸ ῥαφανίδων ἔμετον. χρῆσθαι δὲ καὶ τῇ τοῦ λευκοῦ ἑλλε-
βόρου δόσει καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς χρώμεθα ἐπὶ τῶν

oem non perveniunt, ut quae coitionem fieri vetant, aufe-
ras ac locum affectum noves; postquam simile recenti vul-
nari feceris, rursus ut cruentum sanes, quod si non proces-
serit, ut phlegmonem mitiges et reliquam diligentiam ad-
hibeas. Quae vero ad cicatricem veniunt et rursus se
aperiunt, in accessionibus quidem et exulcerationibus, ut
simili modo cures iis quae recens phlegmone urget, ex
mitigantibus cataplasmatibus, quoad sedatus fuerit doloris
acerbitas; ubi deferbuit, adjuves ad cicatricem, post
haec ut partes circumpositas late complexus malagmate,
quod ex sinapi sit compositum, rubere facias, aut alio quo-
piam quod mutare possit, ac ut minus malo pateant effi-
cere. Quod si ita non cessent, etiam totius communiter
corporis curam habeas, ipsum per varias exercitationes
et gestationes et vociferationes, adhibitis scilicet earum re-
rum peritis, roborans, etiam victus ratione gradatim tum
diminuta principio a vomitione per radículas facto. Ule-
ris etiam albo veratro aliisque omnibus quibus utimur in

Ed. Chart. X. [86.]

Ed. Bas. IV. (74.)

ὑπαγομένων διαίτη χρονίων καὶ δυσσποτρίπτων παθῶν. αὕτη μὲν ἢ τοῦ Θεσσαλοῦ ῥῆσις. ἄξιον δὲ θαυμάσαι τὴν-
 θρώπου τὴν ἀναισθησίαν ἢ τὴν τόλμαν· εἰ μὲν αὐτὸς ἐαυτὸν
 ἀνέπεισεν ὡς ὀρθῶς λέγει, τὴν ἀναισθησίαν· εἰ δ' ἐπιστάμενος
 ὡς οὐδὲν λέγει παρακρούεσθαι τοὺς ἀναγνώσκοντας ἅπαν-
 τας ἤλπικε, τὴν τόλμαν. ἐκ τῶν χρονίων ἐλκῶν, ὃ γεναιότατε,
 τίς ἐνδείξεις γίνεται θεραπείας; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐτ' ἐκ τῶν
 προσφάτων οὐθ' ὅλως ἐκ χρόνου κατ' οὐδὲν τῶν νοσημάτων
 ἐξεῦρον οὐδεπώποτε τὴν θεραπείαν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς δια-
 θέσεως, ἣν ἰᾶσθαι μοι πρόκειται. καθόλου γὰρ ἐὰν εἰς τὸν
 χρόνον ἀποβλέπη τις, ὡς ἐνδείξιν παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν, ἐτέ-
 ραν μὲν πάντως ἢ δευτέρα τῶν ἡμερῶν, ἐτέραν δ' ἢ τρίτη
 παρέξει τὴν ἐνδείξιν· οὕτως δὲ καὶ ἡ τετάρτη τῆς πέμπτης
 ἐτέραν· καὶ τούτων ἀπασῶν ἢ ἕκτη καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη
 τῶν μετὰ ταύτας. ὥστ' οὐκέτι τὰς διαθέσεις ἃς θεραπεύομεν,
 ἐπισκεψόμεθα καὶ παρ' αὐτῶν ἐνδείξιν ληψόμεθα; καίτοι γε
 τούτου ἄλογώτερον οὐδ' ἐπινοῆσαι δυνατόν ἐστι. πῶς οὖν
 ἐναγκαῖαι αἱ κοινότητες αἱ τῶν χρονίων ἐλκῶν εἰσιν, οὐδὲν

his qui diuturni aegreque submoti morbi victus rationi sub-
jiciuntur. Atque haec quidem est Thessali dictio. Operae
 pretium vero est aestimare hominis vel stuporem vel auda-
 ciam; utique si recte se dicere sibi persuasit, stuporem; sin con-
 scius sibi nihil dicere, imponere omnibus legentibus sperat, au-
 daciam. Ex diuturnis ulceribus quatenam est, o generosissime
 Thessale, curationis indicatio? Ego sane neque ex his neque
 ex recentibus, nec omnino a tempore in ullo morbo cura-
 tionem unquam inveni, sed ex ipso quem sanandum mihi pro-
 posui affectu. Prorsus enim si tempus spectabitur, tanquam
 ab eo indicatio sumatur, alteram omnino secundus, alteram ter-
 tius dies indicationem dabit, ad eundem modum et quartus
 alteram a quinto et ab his omnibus sextus et reliquis singu-
 lis qui post istos. Sic affectus quos curamus non ultra no-
 bis ad considerationem proponentur, nec ab his indicatio
 sumetur, quo tamen nec cogitari quidem magis alienum a
 ratione potest? Quomodo ergo necessariae sunt diuturno-

Ed. Chart. X. [86.]

Ed. Bas. IV. (74.)

γε ἐνδείκνυσθαι δυναμένου τοῦ χρόνου καθ' ἑαυτόν; οὐ δὴ-
 πού γάρ ἐπειδὴν ὑπὸ κακοχυμίας ἔλκος ἀναβιβρώσκηται,
 διάφορον ἐνδείξιν ἀπ' αὐτοῦ ληψόμεθα μετὰ τέτταρας μῆνας
 ἧς εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς ἐλάβομεν. ἐγὼ μὲν οὐδ' ἂν ἐάσαιμι χρό-
 νίσαι τὸ τοιοῦτον ἔλκος, ἀλλ' εὐθέως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκνό-
 ψαιμι τὴν αἰτίαν αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ γνωρίζειν δυνατόν ἐστι
 τὴν διάθεσιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὡς τὰ πολλὰ, καὶ τὴν ἐνδείξιν
 ἀπὸ τῆς διαθέσεως λαμβάνειν ἀναγκαῖον. ὁ χρόνος δὲ τί
 πλέον ἡμᾶς διδάξει τοῦ τῶν ἡμερῶν ἀριθμοῦ μὰ τοὺς θεοὺς
 οὐκ ἔχω συμβαλεῖν, πλην εἰ τοῦτο λέγειν ἡβουλήθη ὁ Θεο-
 σαλὸς, ὡς εἰς διάγνωσιν τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἀναγκαῖον
 ἀναμεῖναι τὸν χρόνον. ἀλλ' οὕτω γε πρῶτον μὲν ἂν ιδιώτης
 εἴη παντάπασιν, εἰ μηδέποτε πρὸ τοῦ χρονίσαι τὸ ἔλκος
 ὁμολογεῖ διαγνῶναι δύνασθαι τὴν διάθεσιν. ἔπειτα δὲ σα-
 φῶς ἂν ἔτι καὶ τοῦθ' ὁμολογήσειεν, ὡς ἔξ ἄλλου μὲν ἢ τῆς
 ἰάσεως ἐνδείξεις, ἔξ ἄλλων δὲ ἢ διαγνώσεις γίνεται τῆς διαθέ-
 σεως. ἔστω γάρ τι συμβάλλεσθαι τὸν χρόνον εἰς τὴν διάγνω-
 σιν· ἀλλ' ἢ γε ἐνδείξεις τῆς ἰάσεως οὐκ ἐκ τοῦ χρόνου. τί γὰρ

rum ulcerum communitates, ubi nihil indicare tempus ip-
 sum per se potest? non enim profecto, ubi a malis succis
 eroditur, diversam ex eo post quatuor menses indicationem
 sumemus ab ea quam statim ab initio sumpsimus. Ego sane
 nec finerem quidem ejusmodi ulcus diuturnum esse, sed
 protinus in principio causam ejus adimerem. Nam et nosse
 affectum a principio plerumque licet, et indicationem ab
 affectu sumi est necesse. Tempus vero quid amplius quam
 dierum numerum docere nos possit, non hercle possum
 conjicere; nisi id voluit Thessalus, ad ejusmodi ulcera nos-
 cenda tempus omnino esse manendum. Verum sic primum
 idiota prorsus sit, si videlicet fateatur non prius agnoscere
 se affectum quam ulcus inveteraverit. Deinde illud quo-
 que aperte fateatur oportet, ex alio suggeri sanationis indi-
 cationem, ex aliis praeberi affectus dignotionem. Nam
 esto, conferat aliquid tempus ad dignotionem, certe indicatio
 curationis a tempore non sumitur. Quid enim ad rem per-

Ed. Chart. X. [86. 87.]

Ed. Bas. IV. (74. 75.)

ἂν εἴη πρὸς ἔπος, εἴ τι χρονίζει τῶν ἑλκῶν, ἐκκόπτειν τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν γίνεσθαι καὶ νεωτεροποιεῖν τοὺς πεπονθότας τόπους; εἰ γὰρ διὰ ῥεῦμα κακώθης, ὃ γενναιότατε, τὰ χεῖλη τοῦ ἑλκους ἐν διαθέσει τινὶ γέγονε, τί πλέον ἔξομεν, ἂν περικόψωμεν αὐτὰ πρὶν ἰάσασθαι τὸ ῥεῦμα; μῆλλον ἐργασόμεθα δηλονότι τὸ ἑλκος, ὥσπερ καὶ ποιοῦσιν ἐνιοὶ τῶν ὁμοίως ἐκείνῳ θεραπευόντων ἑλκῃ. τῆς γὰρ αἰτίας μενούσης τῆς καὶ πρότερον αὐτὰ σκληρὰ καὶ τυλώδη ποιήσας οὐδὲν ἔσται πλέον ἐκ τοῦ περιτέμνειν ἄλλο γε ἢ μέγεθος ἑλκους· πάλιν γὰρ ἐκεῖνα τὰ περιτμηθέντα τοῖς πρότερον ὁμοίως ἔσται τυλώδη καὶ σκληρὰ. καίτοι γ' οὐδ' αὐτὸ τοῦτο προσέθηκεν ὁ σοφώτατος Θεσσαλὸς, εἰς ἐκκοπτέον ἔστι τὰ τυλώδη καὶ σκληρὰ καὶ κακώχροα τῶν ἡλκωμένων μορίων, [87] ἀλλ' ἀπλῶς ἐκκόπτειν κελεύει τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν καὶ νεωτεροποιεῖν. εἰ μὲν οὖν ἐκκόπτειν τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν αἷτις συνεβούλευε, παλαιὸς τ' ἂν ἦν ὁ τοιοῦτος λόγος, ἐγὼ τε οὐδὲν ἂν ἐμμεφόμεν αὐτῷ, παρήνηται γὰρ ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν παλαιῶν (75) ἰατρῶν, ὅσοι γε λόγῳ

tineat, si quod ulcus inveteravit, adimere quae coitionem impediunt et novare locum qui affligitur? Nam si propter fluxionem malignam, vir inepte, ulceris labra hoc vel illo modo sunt affecta, quid commodi erit, si ea excideris antequam fluxioni sistendae consulueris? Vide licet ulcus latius efficies, veluti nonnulli faciunt eorum qui similiter ut tu ulcera curant. Siquidem causa quae ea et dura et callosa prius reddidit adhuc manente nihil aliud ex his excidendis accedet quam ulceris amplificatio; quippe illa ipsa quae excideris perinde et dura et callosa rursus erunt atque ea quae prius. Quanquam ne id ipsum quidem adjecit sapientissimus Thessalus, callosa et dura et decolorata exulceratae partis excidenda esse, sed et absolute abscindi quae coitionem morantur jubet ac novari. Ac si quidem submovere causas quae glutinationem morantur suaderet, et vetus ea ratio esset nec ipse eum accusarem; praecipitur enim ab omnibus fere antiquis medicis, quicumque ratione

Ed. Chart. X. [87.]

Ed. Bas. IV. (75.)

τινὶ καὶ μεθόδῳ περὶ θεραπείας ἐλκῶν ἔγραψαν, ὥς ἐκκοπτεόν ἐστὶ τὰς ἐργαζομένας αἰτίας αὐτὰ, καθάπερ, οἶμαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων νοσημάτων. οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ μὲν τῶν ἐλκῶν ἐτι μενούσης τῆς ποιούσης αὐτὰ αἰτίας κάλλιον ἐκείνην πρότερον ἐκκόπτειν, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων νοσημάτων οὐ κάλλιον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἀπλῶς ὧν τὸ ποιοῦν ἐτι πάρεστιν ἀπ' ἐκείνου τῆς θεραπείας ἀρκτέον. εἰ δὲ τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν οὐκ ἐπὶ τῶν αἰτίων ἀπάντων ὅσα τοῦτο πέφυκε δοῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χειλῶν εἴρηκε μόνον, ὥς ἔξ ὧν ἐπιφέρει δῆλός ἐστιν, πλεον ἄγροεῖν ἔοικεν ἢ γινώσκειν εἰς ἐλκῶν ἴασιν. εἴη μὲν γὰρ ἂν ποτε καὶ τοῦτο μόνον αἴτιον τοῦ μὴ θεραπεύεσθαι τὸ ἔλκος· εἴη δ' ἂν οὐδὲν ἦττον, ὥς εἴρηται, καὶ ἡ χωρὶς ὄγκου παρὰ φύσιν ἐν τοῖς ἡλκωμένοις μέρεσι δυσκράσια καὶ ἡ μετ' ὄγκου μὲν τινος, ἀλλ' οὐ πάντως τοῦ γε περιτομῆς δεομένου· καὶ πρὸς τούτοις ἐτι σκιρῶδες ὑπερκείμενος, ἢ σπλὴν μέγας, ἢ τις ἐν ἥπατι κακοπραγία καὶ χωρὶς τούτων ἀπάντων ἀτονία τοῦ μέρους αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος,

quadam ac methodo de ulcerum curatione scripserunt, causas quae illa creant abscindendas esse aequè, arbitror, ut caeterorum omnium morborum. Non enim in ulceribus manente adhuc causa ea efficiente, hanc prius tolli expedit, in aliis morbis non expedit, sed omnino in omnibus in quibus effectrix causa adhuc manet, ab hac inchoanda curatio est. Quod si quae coitionem impediunt, non dixit de omnibus causis quae eam impedire possunt, sed de labris tantum, veluti ex iis quae subjecit ostendit, plus certe nescire quam scire eorum quae ad ulceris curationem spectant videtur. Quippe fieri aliquando potest, ut et haec causa sola sit quominus sanescat ulcus; potest etiam, ut dictum est, causa esse et quae citra tumorem praeter naturam sit in exulceratis partibus intemperies, et quae cum tumore quidem aliquo conjuncta sit, non tamen qui omnino sibi labra excidi desideret; potest et scirrhus superjacent, vel lien auctior, vel in jecinore vitium aliquod praeterque haec omnia imbecillitas partis aegrae, quae ipsa quo-

Ed. Chart. X. [87.]

Ed. Bas. IV. (75.)

ἐπίτασις οὕσα δυσκρασίας καὶ ἥδε· καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ καθ' ὅλον τὸ σῶμα κακοχυμία μέγιστον τῶν αἰτίων ὅσα λυμαίνεσθαι τοῖς ἔλκεσι πέφυκεν. ἐνοχλεῖ δ' οὐδὲν ἥττον αὐτοῖς καὶ ἡ καλουμένη πληθώρα. τούτων ἕκαστον εἰ κελεύοι ἐκκόπτειν Θεσσαλὸς, ἐπαινῶ τὸν ἄνθρωπον, ὥς ἐπόμενον τοῖς παλαιοῖς· εἰ δὲ τὰ χεῖλη μόνον, ἐν ἐκ πολλῶν ἔγνωκε, ὃ μηδὲ τοὺς αἰπόλους λανθάνει. εἰ γὰρ σκληρὰ καὶ τετυλωμένα καὶ πελιδνὰ καὶ μέλανα καὶ τινα ἄλλην ἐπίσημον ἄχροιαν ἔχοντα θεάσαιτό τις αἰπόλος ἔλκος χεῖλη, πάντως τολμήσει περικόπτειν αὐτά. καὶ γὰρ τοι καὶ προχειρότατόν ἐστι τὸ περικόψαι· μῆλλον δέ γε καὶ τεχνικώτερον ἰᾶσθαι φαρμάκοις. Θεσσαλὸς δὲ οὔτε τῶν ὑπὸ φαρμάκων δυναμένων μαλαχθῆναι χειλῶν εἰς γνῶσιν ἤκέ ποτε, καὶ γὰρ καὶ λέγουσιν αὐτὸν ἀποστῆναι τελέως τοῦ τοιούτου μέρους τῆς τέχνης, ὥσπερ οὖν ἐμφαίνει καὶ αὐτὸς, οὐδ' ὅπως ἐμπειρίαν ἢ λογικὴν ἐπιστήμην ἔοικεν ἔχειν οὐδενὸς φαρμάκου· καθότι καὶ τοῦτο διὰ τοῦ περὶ φαρμάκων ἐνδείκνυται βιβλίου. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐν ἐκείνοις οὐκ ὀρθῶς εἰρημένων ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ

que intensa quaedam est intemperies, quin etiam vitiosus in toto corpore succus maxima causarum quae noxam ulceribus inferre possunt. Vexat sane non minus ulcera et quae plethora vocatur. Horum quodque si adimi Thessalus jubeat, laudo hominem ceu veteribus subscribentem; sin labra tantum, unum novit ex multis, sed quod nec caprarios lateat. Quippe si caprarius ulceris labra dura et callosa et livida et nigra et alio quopiam notabili coloris vitio videat, prorsus ea circumcidere non dubitabit. Est enim circumcidere res promptissima, majus vero quippiam atque artis egens medicamenti sanare. Thessalus autem nec quae labra molliri medicamenti possunt unquam novit; quippe fatentur eum penitus hanc artis partem declinasse ita utique, ut ipse quoque indicat, nec omnino experientiam rationalemve scientiam de ullo medicamento visus est habere, quod ipsum quoque ex libro ejus de medicamentis ostenditur. Verum de iis quae ibi non recte ab eo sunt prodita in progressu operis dicemus;

Ed. Chart. X. [87. 88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

διαλέξομαι· περὶ δὲ τῆς τῶν χρόνιων ἑλκῶν ἰάσεως, ἣν ἐν τῇ προγεγραμμένῃ ῥῆσει Θεσσαλὸς ἐποίησατο, πρόκειται μοι τό γε νῦν εἶναι διελθεῖν. ἄμεινον μὲν ἦν δήπου μὴ χρόνια καλεῖν, ἀλλὰ κακοήθη ταῦτα, καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἐκδηγήσασθαι καὶ τὰς αἰτίας τῆς γενέσεως εἰπεῖν καὶ τὴν θεραπείαν ἐκάστου, τὴν μὲν ὡς ἐφ' ἑλκεὶ κοινὴν ἀπάντων αὐτῶν οἶαν ἐν τῷ τρίτῳ γράμματι διῆλθον· ἰδίαν δ' ἐφ' ἐκάστου, κατὰ τὸ τῆς ἐργαζομένης αἰτίας εἶδος, ὡς ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ διωρισάμην. ὁ δὲ οὐδὲν τούτων ποιήσας καὶ νεωτεροποιεῖν τοὺς ἡλκωμένους τόπους ἀξιοῖ καὶ παραπλήσια τοῖς νεοτρώτοις ἀπεργασάμενος ἐναίμους ἰᾶσθαι. τοῦτο μὲν γε ναὶ μὰ τὸν Ἀσκληπιὸν ἐναργῶς ἂν τις γνωρίσειε τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης ἐγγεγυμνασμένος, ὡς ὑπ' ἀνθρώπου γέγραπται ταῦτα μηδέποτε προνοήσαντος ἑλκους. ἐναίμως ἰᾶσθαι δύναται τις, ἑλκος χρόνιον ὁμοῖον τοῖς νεοτρώτοις ἐργασάμενος, ἀγκιτῆρσι συναγαγών, ἢ ῥάψας αὐτοῦ τὰ χεῖλη· ἢ τούτων μὲν οὐδενί, ἐναίμῳ δὲ τινὶ φαρμάκῳ καὶ μόνη σὺν αὐτῷ θαρσύνουσα ἐπιδέσει; [88] τίς οὐκ οἶδεν ὡς πᾶν ἑλκος κακοήθες εὐθύς καὶ

nunc de diuturnorum ulcerum sanatione, quam in prius posita dictione tradidit, paramus differere. Sane melius fuerat non diuturna, sed cacoethe ea vocasse, tum naturam eorum narraſſe et cauſas generationis eorum expoſuiſſe curationemque cujuſque, primum quidem communem omnium quatenus ulcera ſunt, qualem in tertio libro deſcripſi, deinde privatam cujuſque pro efficientis cauſae ſpecie, veluti in hoc libro docui. Hic quum nihil horum fecerit et novandum ulceratum locum cenſeat, et ubi inſtar recentis vulneris fecerit, ut cruenta ſanandum. Hoc ſane per Aeſculapium, quiſ operibus artis exercitatus evidentiffime intelliget ab eo eſſe ſcriptum qui nunquam ulcuſ curavit. Sanarene ulcuſ diuturnum ut cruentum quiſquam poteſt, ubi id ſimile recenti vulnere fecerit? utrumne labris ejus fibula adductis, an ſutura conjunctis, an potius horum nullo, ſed medicamento quod cruentis ſit aptum et cum hoc ſola deligatura fretus? Quiſ eſt qui non norit ulcuſ omne cacoethes ſta-

Ed. Chart. X. [88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

κοῖλον ἔστιν, ὡς ἂν ἐξ ἀναβρώσεως γερόμενον; ἂρ' οὖν, ὡς
 σοφώτατε Θεσσαλὲ, πρὶν σαρκωθῆναι τὸ κοῖλον ἔλκος, εἰς
 σύμφυσιν ἀχθῆναι δύναται; ἢ οὐ τοῦτ' ἔστι τὸ ἐναίμως
 ἰᾶσθαι; μάτην τοίνυν αὐτὸς σὺ τῶν κοίλων ἐλκῶν τὸν σκο-
 πὸν οὐ κόλλησιν, ἀλλὰ πλήρωσιν ἔγραψας. εἰ δὲ καὶ μὴ δι-
 ἑαυτὸ κοῖλον ἦν ἅπαν ἔλκος κακότης, ἀλλὰ τοί γ' ἐν τῷ
 νεωτεροποιεῖν, αὐτοῦ τὰ χεῖλη περικόπτοντας ὡς σὺ κελεύεις,
 ἐξ ἀνάγκης οἶμαι καὶ κοῖλον γίνεται καὶ πλείστην ἴσχει τῶν
 χειλῶν τὴν διάστασιν· ὥστ' οὐκ οἶδα πῶς ἔτι κολλήσεις αὐτὸ
 καὶ συμφύσεις ἐναίμως. εἰ γὰρ προσάγειν ἐπιχειρήσεις βιαίως
 τὰ διεστώτα πάμπολυ χεῖλη, φλεγμανεῖ μὲν ἐξ ἀνάγκης, οὐ
 συμφύσεται δέ. τούτου καὶ μόνου συνιέναι μοι δοκεῖ καὶ Θεσ-
 σαλός· ἐπιφέρει γοῦν, καὶ μὴ κρατηθῇ, παρηγορεῖν τὴν φλεγ-
 μονήν. ἄμεινον δὲ ἦν γράψαι καὶ μὴ κρατηθέντων παρηγο-
 ρεῖν τὴν φλεγμονήν, ἐξ ἀνάγκης γὰρ οὐ κρατηθήσεται. ἀλλ'
 εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθῇ τῷ Θεσσαλῷ καὶ παρέλθοιμεν αὐτὸ
 καὶ μὴ λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζοιμεν, ὅτι γε τελέως ἀποκεχώρηκε

tim etiam cavum esse, ut ex rosione natum? Numquid igitur, sapientissime Thessale, fieri potest ut coalescat cavum ulcus priusquam cavitas carne sit impleta? an non est hoc ut cruentum sanare? Ergo ipse tu frustra cavorum ulcerum curandorum indicationem non esse glutinationem, sed impletionem scripsisti. Quod si etiam non esset ex se cavum omne ulcus cacoethes, certe dum, ut tu praecipis, excisis videlicet labris, ut cruentum efficitur, ex necessitate cavum fit, maximamque conquirat labrorum distantiam, adeo ut non videam quomodo id glutines et coire ut cruentum facias. Nam si adducere violenter labra, quae plurimum distant, tentabis, phlegmonen necessario accersent nec coalescent, id quod tantum intelligere mihi Thessalus videtur; subdit enim: *si non fuerint victa, ut phlegmonen mitiges*. Satiùs vero fuerat scribere, quum non vincentur, ut phlegmonen mitiges, nam necesse est non esse vincenda. Verum ut hoc quoque Thessalo donetur atque id transeamus, nec valde anxie examinemus, illud cuius apertum est, quod a

Ed. Chart. X. [88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

τῆς κοινότητος ἧς αὐτὸς ὑπέθετο πρόδηλον παντί. εἰ γὰρ τὸ ἐμποδίζον ἐξαιρήσομεν, οὐδὲν ἔτι περὶ τῆς τῶν χρονίων ἐλκῶν ὡς χρονίων κοινότητος ληψόμεθα. ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο. Θεασώμεθα δὲ τὰ ἐφεξῆς, γράφει γοῦν ὧδε· τὰ δ' εἰς οὐλὴν ἐρχόμενα καὶ ἀναλυόμενα κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐλκώσεις ὁμοίως θεραπεύειν τοῖς προσφάτως φλεγμαίνουσι. μετὰ δὲ ταῦτα φησί· φοινίσσειν τὰ κύκλω μέρη τῷ διὰ τοῦ νάπυος μαλάγματι. τί φῆς, ἄνθρωπε, καὶν δριμύ, καὶν θερμὸν ῥεῦμα τὸ φερόμενον ἢ, φοινίσσειν γρὴν νάπυϊ τὸ μόριον; ἢ ὅπερ ἐν πολλῷ χρόνῳ πάσχειν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος ἔμελλεν, ὑπὸ τοῦ Θεσσαλείου ταχέως πάθαι φαρμάκου, πᾶν ἐλκωθέν τε καὶ ἀναβρωθέν; τὰς γὰρ διὰ ψύξιν ἢ ὑγρότητα πολλὴν ἄνευ θερμασίας ἐπιφανοῦς ἀτονίας τῶν μερῶν φοινιγμοῖς ἐθεράπτευον οἱ παλαιοί. σὺ δ' ἐξῆς ἐπὶ πάντων χρᾶ, πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο μὴ διορισάμενος, εἴτε δι' ἀτονίαν τοῦ μέρους, εἴτε διὰ κακοήθειαν τοῦ ῥεύματος, οὐ θεραπεύεται τὸ ἐλκος. ἔπειτα δ' ὑπαλλάττων τὴν τάξιν. ὅταν γὰρ κατακαύσας τῷ

communitate quam ipsemet tradidit prorsus recessit. Nam si quod obstat auferemus, nihil amplius de communitate diuturnorum ulcerum qua diuturna sunt sumemus. Sed detur hoc quoque. Videamus quae sequuntur; scribit enim ad hunc modum: *Quae ad cicatricem veniunt rursus se aperiunt, haec in accessione et ulceratione similiter curabis iis quae recenter vexata phlegmone sunt.* Post haec subdit: *malagmate quod ex sinapi semine fit, circumpositis partibus ruborem excitandum.* Quid ais, homo, etiamsi acre et calidum sit quod influit, rubesceri partem ex sinapi semine oportet? ut quod in multo tempore contrahere ex fluxione debebat, id statim ex Thessalio medicamento obtineat, tota videlicet ulcerata atque erosa? Nam veteres eas partium imbecillitates quae vel ex frigore vel plurimo humore citra manifestum calorem acciderant phoenigmis curabant. Tu in omnibus deinceps uteris, primum nullo facto discrimine, propterne partis imbecillitatem, an propter fluxionis malitiam non sanetur ulcus. Deinde ordinem in-

Ed. Chart. X. [88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

νάπνι τὸ μέρος ἀνύσῃς μηδέν, ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς σώματος
 ἔρχη θεραπείαν· ἔμπαιν δ', οἶμαι, καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ πείρᾳ
 περὶ τούτων ἐγνώσται, τὸ σὺμπαν σῶμα πρότερον ἀπείριτον
 ἐργασαμένους τολμᾶν ἐπιφέρειν τι τῷ μορίῳ θερμαῖνον καὶ
 δριμύ φάρμακον. ἔλκειν γὰρ ἐφ' ἑαυτὰ πέφυκεν ἐξ ὅλου τοῦ
 σώματος ἅπαντα τὰ τοιαῦτα δίκην σικύας. ἔὰν μὴ φθάσῃς
 κενώσας αὐτὸ, χορηγίαν ρεύματος ἐγκαταλείψεις τῷ δριμυῖ
 φαρμάκῳ. τοῦτο καὶ τοῖς ἐμπειρικοῖς ἰατροῖς ὁμολόγηται
 καὶ τοῖς δογματικοῖς· τοῦτο καὶ τοῖς ἀρίστοις ἐδόκει τῶν
 φιλοσόφων· ἐπεὶ γὰρ κακείνων μέμνηται Θεσσαλὸς, οὐ
 χεῖρον αὐτοὺς ἐπικαλέσασθαι μάρτυρας, ὥς ὀφθαλμὸν οὐκ
 ἐγχωρεῖ καλῶς ἰάσασθαι πρὸ τῆς ὅλης κεφαλῆς, οὐδὲ ταινίαν
 τὴν ἄνευ τοῦ παντὸς σώματος. οὕτως Ἀριστοτέλης καὶ
 Πλάτων ἐγίνωσκεν ὑπὲρ νοσημάτων ἰάσεως· οὕτω δὲ καὶ
 Ἱπποκράτης καὶ Διοκλῆς καὶ Πραξαγόρας καὶ Πλειστόνικος
 καὶ πάντες οἱ παλαιοί. Θεσσαλὸς δὲ μόνος ἔμπαιν ἐπὶ
 τὸ διὰ τοῦ νάπνου ἦκει φάρμακον πρῶτον· εἰδ' ὕστερον
 ἐπιμελεῖται τοῦ παντὸς σώματος· οὐκ οὐκ οὐδ' ἐνταῦθα

vertis. Nam quum sinapi partem ufferis, nec quicquam
 profeceris, tum ad corporis totius curationem accedis; quum
 contra, ut arbitror, tum ratione tum experimento de his sit
 statutum, ut toto prius corpore a supervacuis liberato, tum
 calidum aliquod acreque medicamentum parti admovere sit au-
 dendum; quippe ejusmodi medicamenta omnia cucurbitae ritu
 ad se trahere a toto corpore sunt habilia. Itaque nisi id
 prius vacuaveris, materiam fluxionis acri medicamento re-
 linques. Hoc enim tum empirici-medici fatentur tum dog-
 matici, hoc philosophorum optimi senserunt; nam quum
 eorum quoque meminerit Thessalus, non alienum sit eos ci-
 tare testes, quod oculum recte sanare ante totum caput
 non licet, neque hoc ante totum corpus. Sic Aristoteles ac
 Plato de morborum curatione senserunt; sic sane et Hippo-
 crates et Diocles et Praxagoras et Plistonius et veteres uni-
 versi. Thessalus vero solus non sic, sed primum ad me-
 dicamentum ex sinapi venit; post de toto corpore sollicitus

Ed. Chart. X. [88. 89.]

Ed. Bas. IV. (75. 76.)

φρονίμως οὐδὲν ὑποτιθέμενος. [89] ἐνὸν γὰρ ἅπαξ ἐκκενώ-
 σαντα τὸ σῶμα καθαίρουσι φαρμάκῳ, μετὰ τοῦτο χρηστῶς
 ἀνατρέφειν, ἀναφωνήσεώς τε μέμνηται καὶ γυμνασίων αἰωρή-
 σεών τε καὶ διαίτης ἐκ περιόδου μεταβαλλομένης (76) καὶ
 τινος ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτου· καίπειτα τὸν κολοφῶνα τούτοις
 ἐπάγει, τὸν ἐλλέβορον αὐτὸν, ὃ χωρὶς περιοργίας ἐπαγγεῖλά-
 μενος ἅπαντα θεραπεύειν. ἐγὼ δ' οὐδ' ἐπινοῆσαι δύναμαι
 πῶς ἂν τις χεῖρον, ἢ μακρότερον, ἢ περιοργότερον ἔλκος
 ἰάσαιο. φέρε γὰρ, ὡς ὥσπερ ἔργῳ πολλάκις ἐωράκαμεν, οὕτω
 καὶ τῷ λόγῳ πλάσωμεν ἄνθρωπον ἰάσεως ἔλκος κακοήθους
 δεόμενον. ἔστω τις ὑγιαίνων μὲν τᾶλλα, κνησάμενος δ'
 ἐξαίφνης ὀτιοῦν μόριον, εἰ βούλει πῆχυν, ἐχειράτω παραχοῆμα
 φλύκταιναν· εἴτ' αὐθις καὶ αὐθις κνησμῶδες γιγνέσθω ταῦτό
 τοῦτο μόριον· ἐκραγείσης δὲ τῆς φλυκταίνης ἔλκος κακό-
 χροον, ἀνωμάλως ἀναβιβρωσκόμενον γενέσθω· καὶ ταῦτ' ἐν
 τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συμπίπτει. λε-
 γέτω δὴ τις ἐνταῦθα μοι τῶν Θεσσαλείων ἰατρῶν ὄντινα
 κρήν τρόπον ἰᾶσθαι τὸ τοιοῦτον ἔλκος. ἐγὼ μὲν γὰρ φημι

est, ne hic quidem prudenter quicquam docens. Nam
 quum liceat corpore medicamento purgante semel vacuato,
 mox salubri victu ipsum reficere, hic vociferationum memi-
 nit exercitationumque et gestationum et victus certo ambitu
 mutati, tum vomitionis ex radicula, mox summam his im-
 ponit ipsum veratrum, idem scilicet qui sine ullo magno ne-
 gotio omnia sanare promisit. Ego vero ne intelligere qui-
 dem possum, quomodo quisquam aut deterius, aut majoris
 temporis dispendio, aut inani magis opera ulcus sanaverit.
 Age igitur sicut usu nonnunquam vidimus, sic verbis quo-
 que hominem fingamus, cui sanari ulcus cacoethes sit opus.
 Esto aliquis qui caetera quidem sit sanus, sed ex scabenda
 derepente quapiam parte, veluti brachio, pustulam statim
 excitarit, mox eadem ipsa pars iterum pruritu vexetur pu-
 stulaque dirupta ulcus decolor inaequaliter erosum gigna-
 tur, atque haec in tribus quatuorve diebus a principio in-
 ciderint; dicat mihi hic quispiam ex medicis Thessaliis, quo-
 nam pacto sanare ejusmodi ulcus conveniat. Ego namque

Ed. Chart. X. [89.]

Ed. Bas. IV. (76.)

κακοήθες τε πάντως ὑπάρχειν αὐτὸ καὶ διὰ τοῦτο συνεπι-
σκέψομαι παρασχῆμα τὴν τοῦ παντὸς σώματος διάθεσιν,
ὁποῖά τις ἐστίν. εὐρήσω γὰρ ἔκ τε τῶν περὶ τὸ ἔλκος συμ-
πτωμάτων καὶ τῶν περὶ σύμπαν τὸ σῶμα φαινομένων ση-
μείων, ὁποῖος μάλιστα τὴν ἰδέαν ἐστὶν ὁ πλεονάζων χυμὸς·
καὶ τοῦτον ἐκκενώσω φαρμάκῳ παρασχῆμα· καὶ οὐκ ἀνα-
μενῶ τὸν πῆχυν ὅλον τὰνθρώπου διάθεσιν τινα κακοήθη
καὶ δυσίατον σχεῖν. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ, τὰς ἐκείνων
δηλονότι φυλάττοντες ὑποθήκας, πρῶτον ἀλαμενοῦσι χρό-
νιον γενέσθαι τὸ ἔλκος, ἢ εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐμπέσῃ κοινό-
τητα νῶν χρονίων ἐλκῶν, ὥστερ οὐκ ὄν ἄμεινον μακροῦ
κακοηθῶν ἐλκῶν, ἀλλὰ μὴ χρονίων ἐνδεικτικὴν θεραπείας
ὑποθέσθαι κοινότητα. εἴτα δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκκόψουσι καὶ
νεωτεροποιήσουσι καὶ συνάξουσιν ὥς εἰς κόλλησιν, ἢ πρῶτον
μὲν τῷ διὰ τοῦ νάπυος χρήσονται φαρμάκῳ, τούτου δ' ἀνύ-
σαντος μηδὲν ἐπὶ τὰς ἀναφωνήσεις τε καὶ τὰς αἰωρήσεις καὶ
τὰ ἄλλα γυμνάσια καὶ τὰς τῆς διαίτης κατὰ περιόδους μετα-
βολὰς ἀφίξονται· καὶ περὶ καὶ τοῖς ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοις

cacoethes omnino id dico, et ob id qualis sit totius corporis
affectus statim considerabo; inveniam namque tum ex ulce-
ris ipsius symptomatis tum ex signis totius corporis appa-
rentibus; cujus maxime generis sit is qui redundat succus,
atque hunc medicamento protinus educam, nec protraham
dum totus hominis cubitus affectum quendam malignum re-
bellemque curatione contrahat. At Thessali sectatores, ip-
sius videlicet praecepta servantes, primum expectabunt dum
ulcus inveteratum sit, quo in mirificam illam inveteratorum
ulcerum communitatem recidat, quasi non longe melius ef-
set malignorum ulcerum, non autem inveteratorum com-
munitatem quae curationem indicaret tradere. Mox duo-
rum alterum, aut excident et ceu recens vulnus reddent ac
veluti ad glutinandum partes ejus adducent, aut primum
quod ex sinapi conficitur medicamento utentur, quo non
proficiente ad sublatas voces et gestationes et reliquas exer-
citationes et victum per circuitus mutandum confugient; ab

Ed. Chart. X. [89.]

Ed. Bas. IV. (76.)

χρήσονται, καὶ μηδὲ τούτων ἰασαμένων τὸ ἔλκος ἐλλέβορον
 δώσουσιν· ἂν δὲ μηδ' οὗτος ἀνύσῃ μηδὲν, ἀποπέμψουσιν
 εἰς Λιβύην τὸν ἄνθρωπον· ἔτι γὰρ τοῦτ' ἔδει προσγεγραφέ-
 ναι τὸν Θεσσαλὸν ἐπὶ τῇ θάυμαστῇ τῶν ἐλκῶν τῶν κακοη-
 θῶν ἰάσει. κατατρίβει γοῦν ἐν ἀναφωνήσεσιν, αἰώραις τε
 καὶ τοῖς τοιούτοις ὥσπερ καχεξίαν, ἀλλ' οὐ κακοχυμίαν थे-
 ραπέυων. καὶ τί θάυμαστον, εἰ μήτε γνωρίζειν ὁμολογοῦσιν
 ἄρτι συνιστάμενον ἔλκος κακότηδες, ἀναμένονσί τε χρόνιον
 αὐτὸ γενέσθαι καὶ πολλάκις μὲν ἐπουλωθῆναι, πολλάκις δ'
 ἀναλυθῆναι πρὸ τοῦ γινῶναι τί ποιητέον ἐστίν, ὅπου καὶ
 τοὺς ὁπωσοῦν πυρεξάντας ὑπερβάλλειν ἀξιοῦσι τὸν διὰ
 τρίτης ἡμέρας ἦτοι γενησόμενον ἢ μὴ γενησόμενον παρο-
 ξυσμόν· οὕτως ἀκριβῶς ἄρα τὴν περὶ κρίσεων ἐκμεμαθήκασι
 θεωρίαν, ἢ τῆς μελλούσης ἀκμῆς τοῦ νοσήματος ὑπάρχουσι
 προγνωστικοί. τί δὴ συμβαίνει πολλάκις; ἐπὶ τῆς κλίνης
 κατασῆπεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπ' αὐτῶν, ἀπηλλάχθαι δυ-
 ναμένους εὐθὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν. οὐχ ἅπαξ γὰρ
 ἡμεῖς, ἢ δις, ἢ τρίς, ἀλλὰ μυριάκις αὐτοί τε πολλοὺς τῶν

his vomitionem ex radícula movebunt, quod si his ulcus
 non sanabitur, veratrum dabunt; sin nec id profecerit, ho-
 minem in Libyam ablegabunt; nam id quoque adicere de-
 buit Thessalus, post eximiam illam contumacium ulcerum
 curationem. Itaque in vociferationibus, gestationibus et
 aliis ejusmodi immoratur, quasi malum habitum corporis,
 non vitium humorum curent. Et quid miri si tum faten-
 tur se ulcus cacoethes novissime consistens non nosse; tum
 vero, dum sit inveteratum ac saepe cicatricem ducat, saepe
 se aperiat, manent, antequam quid facto opus sit intelligant;
 ubi etiam eos qui quoquo modo febricitent accessionem, quae
 tertio die futura, non futurave est, transire censent; adeo
 videlicet ad unguem contemplationem de crisi pernoverunt,
 aut summum morbi incrementum futurum prospicere pos-
 sunt. Quid igitur saepe accidit? Nempe tabescere in lectu-
 lis horum culpa homines, qui statim secundo die explicari
 potuissent. Non enim semel nos aut bis terve, sed sex-

Ed. Chart. X. [89. 90.]

Ed. Bas. IV. (76.)

πυρεξάντων ἐλουσάμεθα, ἅμα τῷ παύσασθαι τὸν πρῶτον παροξυσμόν· τοὺς τε διδασκάλους ἡμῶν ἐθεασάμεθα ταῦτο τοῦτο ποιοῦντας· ἄδεῶς τε τοῦ λοιποῦ διατῖσθαι συνεχωρήσαμεν, ὥς οὐκ ἂν ἔτι πυρεξόντας, οὓς ὁ σοφώτατος Θεσσαλός, ὁ τὴν πρῶτην [90]· διάτριτον ἐξευρών, ἐταρίχευσεν ἂν ὅλαις, οἶμαι, τρισὶ λιμοκτονήσας ἡμέραις· εἰθ' οὕτως ἐθρεψεν ἂν, οἶμαι, δηλαδὴ μετρίως τεταρταίους. εἴτα κατ' ὀλίγον ἀνακομίζων μόλις ἑκταίους ἢ ἑβδομαίους ἀπέλυσεν ἂν ἐπὶ τὰ συνήθη τοὺς ἅπαξ πυρεξάντας. οὕτως αἰ κατασῆπουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐν τοῖς πάθεσι, καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥαδίως αὐτῶν ἦν δυνατόν. ὀλιγίσταις οὖν ἡμέραις οἷόν τε θεραπευθῆναι κακώηθες ἕλκος ἀρχόμενον ὁ Θεσσαλός εἰς ἐνιαυτὸν ἢ καὶ πλείονα χρόνον ἐκπίπτειν ἔα. τὸ γὰρ ἀναμένειν πολλάκις μὲν αὐτὸ συνουλωθῆναι, πολλάκις δ' ἀναλυθῆναι, ἢ εἰδῆ εἰ κακώηθες, καίπειτα τῆς θεραπείας ἀρξάμενον οὐδ' οὖν οὐδὲ τότε καθαίρειν εὐθὺς, ἀλλὰ τῷ διὰ τοῦ νάπυος μὲν πρῶτον, εἴτ' αἰώραις ἀναφωνήσεσί τε καὶ διαίταις χρῆσθαι, καίπειτα ῥαφανίσιν, εἰθ' οὕτως ἑλλαβόρω, τί ἄλλο ἢ ἐνιαυτὸν

centies tum ipsi multos febricitantes simul ut prima accessio defuit lavimus, tum praeceptores nostros id ipsum facere vidimus, intrepideque de caetero victitare permisimus, ceu post febre carituros; quos sapientissimus Thessalus, qui primam tridui inedia excogitavit prorsus arefecisset, totis, puto, tribus diebus fame confectos; mox dein, arbitrator, modice scilicet in quarto die nutritisset, ab hoc paulatim reficiens vix sexto aut septimo ad consueta munia qui semel febricitassent dimisisset. Ita semper homines in morbis tabefaciunt, a quibus utique facile possent liberari. Nam quum paucissimis diebus sanari ulcus cacoethes incipiens posset Thessalus, id in annum aut etiam longius tempus incurrere finit. Manere namque, dum id cicatricem saepe inducat, saepe etiam se resolvat, ut scias an cacoethes sit; mox ubi curationem inceperis, ne tunc quidem corpus statim purgare, sed primum medicamento ex sinapi, dein gestatione et vociferatione et certo victu, post radícula ab his veratro uti; haec quid aliud quam annum expectantis sunt?

Ed. Chart. X. [90.]

Ed. Bas. IV. (76.)

ἀναμένοντός ἐστιν; εἴτ' ὧ πρὸς θεῶν ἕξ ἡμερῶν, ἢ τὸ πλείστον ἑπτὰ, δυναμένου τὰνθρώπου τεθεραπεῦσθαι, μὴνας ἀναμενοῦμεν πολλοὺς, ἵνα δηλαδὴ πρῶτον μὲν γνῶμεν εἰ χρόνιον ἐστιν, ἔπειτα δ' ἀρξώμεθα τῆς θεραπείας; καὶ τίς ἦν ἀνάγκη χρόνιων ἑλκῶν ἰδίαν ὑποθέσθαι κοινότητα, μηδὲν εἰς τὰς ἰάσεις ἡμᾶς ὠφελοῦσαν; ἐνὸν μὴ χρόνιων, ἀλλὰ κακοήθων, οὐ κοινότητα μὰ Δία οὐδὲ τούτων ἐνδεικτικὴν, ἀλλὰ θεραπείαν γράψαι. συμβέβηκε μὲν γάρ τισιν ἑλκεσί τε καὶ νόσοις κακοήθεσιν ὑπάρχειν, οὐ μὴν ἀπὸ τούτου γε ἢ τῆς θεραπείας ἐνδείξεις, ἀλλ' ἢ μὲν διάθεσις αὐτῇ τὸν πρῶτον τῆς ἰάσεως ὑπαγορεύει σκοπόν· ἕξ ἐκείνου δ' εὐρίσκεται τὰ ποιητέα καθ' ὃν ἐγὼ διελέλυθα τρόπον. ὥστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ μεθόδῳ θεραπεύειν, ὃ ποιοῦμεν ἡμεῖς ἐπόμενοι τοῖς παλαιοῖς· εἴ γε χρὴ τὴν μέθοδον ὁδὸν τινα εἶναι καθόλου μίαν ἀπάντων κοινὴν τῶν κατὰ μέρος. ὃ δέ γε καὶ τούτῳ σφάλλεται καὶ τὸ πάντως ὑπάρχον τοῖς ὀτιοῦν μεθόδῳ ποιοῦσι, τοῦτο τὴν μέθοδον αὐτὴν εἶναι νομίζει. γνῶσιν μὲν γὰρ ἔχειν

An per deum *immortalem* quum sex diebus aut ad plurimum septem posset homo curari, multos menses trahemus, quo videlicet primum, an diuturnum ulcus sit sciamus, dein curationem inchoabimus? Et quae demum necessitas erat propriam inveteratorum ulcerum communitatem tradendi, praesertim quum nihil ad curationem conducat licueritque non inveteratorum, sed cacoethum, nec horum mehercle communitatem indicatricem, sed curationem scribere? Nam accidit quibusdam tum ulceribus tum morbis ut maligni *rebellesque* ad curandum sint; nec tamen inde curationis indicatio sumitur, sed affectus ipse primam curationis indicationem suggerit; ex ea vero et quae sunt agenda inveniuntur ad eum modum quem ipse tradidi. Quare hoc est methodo curare, quod nos facimus veteres imitantes; si modo methodum esse oportet unam quandam universalem viam, quae omnium particularium sit communis. Hic vero etiam in hoc fallitur putatque quicquid omnino in iis habetur qui methodo aliquid faciunt, ipsam methodum esse.

Ed. Chart. X. [90.]

Ed. Bas. IV. (76.)

ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν μεθόδῳ πᾶν ὁτιοῦν ἐργαζόμενον ὁμοιότητός τε καὶ ἀνομοιότητος, οὐ μὴν αὐτό γε τοῦτ' ἐστὶν ἡ μέθοδος, ὁμοίου τε καὶ ἀνομοίου γνῶσις. οὐδὲ τοῦτο λέγει Πλάτων ἢ Ἀριστοτέλης, ὥν τολμᾷ καταψεύδεσθαι Θεσσαλός· ἀλλὰ γὰρ οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ ταῦτ' ἐξελέγχειν. αὐτίς οὖν ἐπὶ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἐπάνειμι καὶ δείξιν ἐπαγγέλλομαι τὴν τε ἀρχὴν αὐτῆς μίαν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἰάσεσι, τὴν τε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὁδὸν ἕως τοῦ τέλους ὁμοίαν ἐν ἅπασι τοῖς κατὰ μέρος. ὥστ' εἰ καὶ καθ' ἕναστον πάθος ἰδία τις φαίνοιτο μέθοδος ἰάσεως, ἀλλὰ τό γε κοινὸν ἐφ' ἀπάσαις γένος ἐν ὑπάρχει. ἀρχεσθαι μὲν γὰρ αἰεὶ χρὴ τῆς ἐνδείξεως ἀπὸ τῆς διαθέσεως, ἣν θεραπεύειν ἐπιχειροῦμεν· ἐπισκέπτεσθαι δὲ καὶ διορίζεσθαι πότερον ἤδη πέπανται τὸ ποιεῖσαν αἷτιον τὴν διάθεσιν, ἣ καὶ νῦν ἔτι συνεπαύξει τε καὶ ποιεῖ· κἄπειτα πεπανμένου μὲν ἐπὶ τὴν ἐν τῷ τρίτῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων εἰρημένην μέθοδον ἵεον· ἔτι δὲ ποιούντος ἐπὶ τὴν ἐν τῷδε. τῇ γὰρ αὐτῇ μεθόδῳ τῇδε καὶ φλεγμονῆς

Nam notitiam certe habeat oportet tum similis tum dissimilis qui methodo quidvis molitur; non tam ipsam hoc methodus est, similis dissimilisque notitia, neque hoc Aristoteles Platove affirmat, quod falso Thessalus citare audet; verum haec ad praesens refellere non attinet. Quare rursus ad medendi methodum revertor, promittoque ostensurum me tum unum esse ejus in omnibus curationibus principium tum] viam quae ab eo principio ad finem usque ducit in omnibus particularibus similem esse. Quare etsi in singulis morbis privata quaedam methodus sanandi videtur, commune tamen in omnibus genus unum est. Auspicari namque perpetuo oportet ab indicatione, quae ab affectu cui mederi paramus accipitur; aestimare vero ac discernere an causa quae affectum excitavit jam desierit, an nunc quoque ipsum tum augeat tum faciat, dein si desit, ad eam quae in tertio hujus operis libro traditur methodum est veniendum, sin adhuc facit, ad eam quae hic docetur. Quippe eadem hac methodo tum phlegmones tum febris tum omnium

Ed. Chart. X. [90. 91.]

Ed. Bas. IV. (76. 77.)

καὶ πυρετοῦ καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν νοσημάτων τὰς ἰάσεις
 ἐξενρῶσμεν, εἰ μὲν μηκέτι γίγνοιτο μηδὲν, μὴ προσχρώμενοι
 τοῖς προηγησαμένοις αἰτίοις, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς διαθέ-
 σεως ὀρμώμενοι· εἰ δέ τι καὶ νῦν γίγνοιτο, καὶ διττὸν σκοπὸν
 τῆς θεραπείας ὑποτιθέμενοι καὶ τὰλλ' ἐξῆς ὡς εἴρηται ποι-
 οῦντες. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς ἀναισθησίας τῶν ἐπομένων τῷ
 Θεσσαλῷ θαυμάζειν ἄξιον· οὐκ ἐπειδὴν [91] (77) ἐν τοῖς
 τοιοῦτοις ἀμαρτάνωσιν, ἀλλ' ὅτι δυσπαθείας τε καὶ μετα-
 συγκρίσεις, ἀτονίας τε καὶ ῥώσεις καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα
 λέγοντες ὀνόματα σημαινόμενα πρὸς αὐτῶν, οὐδέπω καὶ
 νῦν ξρωτηθέντες, ἀποκρίνασθαι δύνανται. τί γὰρ ἐστι τὸ
 μετασυγκρίνειν τὴν ἐξιν ἐπὶ τῶν χρονίζόντων ἀπάντων οὐθ'
 ὡσαύτως ἀλλήλοις οὔτε σαφῶς οὔτε νουνεχῶς ἀποκρίνον-
 ται. εἰ μὲν οὖν ἢ παλαιὸν ἢ παρά τινι τῶν Ἑλλήνων ἦν
 γεγραμμένον τοῦνομα, τάχ' ἂν ἴσως ἐξ ὧν ἐκεῖνοι γράφου-
 σιν ἐνοήσαμεν ἐφ' ὅτου πράγματος ἐπιφέρουσιν αὐτό· νυνὶ
 δὲ, τῆς γὰρ τούτων ἐμπληξίας ἐστὶν οἰκεῖον, ἀπὸ τῆς Ἀσ-
 κληπιάδου γεγεννημένον ὑποθέσεως, ὥσπερ καὶ τὰλλα αὐτῶν

uno verbo morborum remedia invenias, utique si nihil etiam-
 num fit, de praecedentibus causis non laborans, sed ab ipso
 tantum affectu ordiens. Sin nunc quoque aliquid fit, duos
 tibi curationis scopos proponens tum alia deinceps, ut di-
 ctum est, faciens. Sed enim mirari stupiditatem eorum
 qui Thessalum sequuntur est operae pretium, non utique
 quod in talibus delinquant, sed quod dyspathias et meta-
 syncrises et imbecillitates et firmitudines et alia id genus no-
 mina non pauca proferentes, quae per ea significantur ne nunc
 quidem si interrogas respondere possunt. Nam quid sit quod
 in omnibus diuturnis *ulceribus* transmutare habitudinem
 nec similiter inter se omnes, nec clare nec prudenter re-
 spondent. Atqui si vel antiquum nomen esset vel ab ullo
 Graecorum usurpatum, ex iis fortassis quae illi scriberent
 intelligi posset de quo id negotio dicerent; nunc quoniam
 stupiditatis ipsorum proprium est, utique ex Asclepiadis hy-
 pothesi natum, sicut et reliqua eorum placita, aequum pro-

Ed. Chart. X. [91.]

Ed. Bâle IV. (77.)

δόγματα δίκαιοι δῆπουθεν εἰς τοὺς ἰδίους ὀνείρους ἐξη-
γεῖσθαι· ὅθεν συγκρίνεσθαι τὰ σώματα καὶ διακρίνεσθαι
τοῖς ὄγκους καὶ πόρους ὑποθέμενοις, ἢ ἄτομα καὶ κενόν,
ἢ ὅλως ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτα τὰ πρῶτα στοιχεῖα, μόνους
ἐγκωρεῖ λέγειν, ὥσπερ οὖν καὶ λέγουσι καὶ συνεχῶς αὐτοῖς
χρῶνται τοῖς ὀνόμασι. καὶ δῆτα καὶ ὁ Θεσσαλὸς ἐν τῷ κά-
νόνι ταύτας κατασκευάζων τὰς ἀρχὰς νεωτεροποιεῖ μὲν τι
κακῆ παρὰ τὰ Θεμισίωνί τε καὶ Ἀσκληπιάδῃ δοκοῦντα· δι-
δάσκει δ' οὖν ὁμῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην οὐκ ἀσαφῶς. οὐ
γὰρ ἀπλῶς ὥς Ἀσκληπιάδης ἐν συμμετρίᾳ μὲν τινι πόρων
τὸ ὑγιαίνειν ἡμᾶς ὑποθέμενος, ἐν ἀμετρίᾳ δὲ τὸ νοσεῖν, ἐπά-
νοδον εἶναι τὴν θεραπείαν εἰς τὴν ἀρχαίαν συμμετρίαν τῶν
πόρων ὑπέλαβεν, οὕτω καὶ ὁ Θεσσαλὸς, ἀλλὰ τὸν τρόπον
τῆς ποροποιΐας ὅλον ὑπαλλάττεσθαι νομίζει, καὶ ταύτης
τῆς ὑπολήψεως ἦκει τὸ μετασυγκρίσεως ὄνομα, ταῦτόν δη-
λοῦν δυνάμει τῷ τῆς μεταποροποιήσεως. οὐκ ἐχρῆν δ' αὐτὸν
ἐν οἷς ἀποχωρεῖν τῶν ἀδήλων κελύει καὶ μόναις προσέχειν
τὸν νοῦν ταῖς ἐναργῶς φαινόμεναις κοινότησιν, ἐν τούτοις

fecto est ipsi sua somnia interpretentur, unde [misceri dis-
cernique corpora] solis iis, qui corpuscula et meatus, aut
individua et vacuum, aut denique impatibilia et inalterabi-
lia prima elementa statuunt, liceat usurpare, sicut certe usur-
pant et assidue ipsis nominibus utuntur. Quin etiam ipse
Theffalus in canone, quum haec principia confirmat, no-
vat quidem aliquid ibi quoque praeter ea quae a Themisone
et Asclepiade sunt posita, ceterum quod sentit docet sane
non obscure. Non enim prorsus ut Asclepiades quum in
symmetria quadam exiguorum meatuum sanitatem, in ame-
tria morbum constitueret, reditum ad pristinam meatuum
symmetriam sanationem putavit: ita Theffalus quoque est
arbitratus, sed totum exiguorum meatum statum censet im-
mutandum, atque ex hac opinione processit metasyncrifeos
nomen, idem *plane* indicans potestate quod metaporopoe-
sis seu exiguorum meatuum status mutatio. Caeterum non
decebat ipsum in quibus fugere ab incertis obscurisque ju-
bet, et solis iis communitatibus quae evidenter apparent

Ed. Chart. X. [91.]

Ed. Bas. IV. (77.)

ἔτι δογματικοῖς χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν. ἀλλὰ μὴ δογματικῶς
 ἔκονε ἰλέγοντος αὐτοῦ, φασὶν, ἀλλ' ἀφελῶς· εἰώθασι γὰρ
 οὕτως ἀντιλαμβάνεσθαι τινες τῶν ἀπ' αὐτοῦ, πάλιν ἐφ' ἑτε-
 ρον ἡμᾶς ἄγοντες ὄνομα τὴν ἀφέλειαν, ἣν οὐδ' αὐτὴν ἐγὼ
 γοῦν ἔχω νοῆσαι τί δηλοῖ. εἰ μὲν γὰρ ὥς αὐτοὶ καὶ τοῦτ'
 ἐξηγοῦνται, πάλιν εἰς ἕτερον ὄνομα μεταλαμβάνοντες ληρωδέ-
 στερον τὸ βιωτικῶς, εἰτ' αὖθις καὶ τοῦτ' ἐξηγούμενοι φασὶ
 δηλοῦσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων
 ὡσαύτως, ἴσον ἂν εἴη δῆπου τὸ ἀφελῶς τῷ μὴ διηρθρωμέ-
 νῳ μὴδ' ἀκριβῶς, ἀλλ' ἀτέχνως τε καὶ χωρὶς ἐπιστήμης
 ἀπάσης· φθέγγονται μὲν γὰρ οἱ προπετέστεροι τῶν ἀνθρώ-
 πων ὀνόματα τεχνικὰ μετὰ τινων ὑπονοιῶν οὐδὲν ἔχουσῶν
 ἔρισμα, τοῖς δ' ἐρωτήσασιν ὅ,τι ποτὲ δηλοῦσιν οὐκ ἔχου-
 σιν ἀποκρίνασθαι σαφῶς. εἰ δὲ τοῦθ' ὁμολογοῦσι καὶ οἱ
 Θεσσαλῆιοι πεπονθέναι, φθέγγεσθαι μὲν τινα, μὴ γινώσκειν
 δ' ἀκριβῶς ἃ λέγουσιν, αὐτὸ δῆπου προσίενται τὸ πρὸς ἡμῶν
 αὐτοῖς ὀνειδιζόμενον. ἡ γοῦν μετασύγκρισις εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ τὴν

animum intendere, in iis quoque dogmaticorum uti nomi-
 nibus. At ne dogmatice ipsam audias loquentem, inquirunt,
 sed simpliciter; nam ita ferre suppēlias ex sectatoribus ejus
 quidam solent, ad aliud rursus nomen nos revocantes, *nempe*
 [simplicitatem], quam ne ipsam quidem quid significet ipse
 sane intelligere possum. Si enim, sicuti ipsi hoc quoque
 rursus exponunt, ad aliud magis frivolum nomen nos re-
 mittentes, *nempe* [communiter], quod ipsum rursus expo-
 nentes, significari per id dicunt idem quod vulgo homi-
 num similiter, utique tantundem fuerit [simpliciter] ei quod
 non definite nec exacte, sed sine omni tum arte tum scien-
 tia; siquidem loquuntur homines magis ad loquendum prae-
 cipites artium nomina sub sensibus quibusdam, qui nullo
 fundamento nitantur, rogati vero quid significant ostendere
 clare non possunt. Quod si hoc Thessalii isti accidere sibi
 fatentur, loqui se quaedam, nec intelligere se exacte quae
 loquantur, id ipsum profecto fatentur, quod nos illis objici-
 cimus. Nam metasyncretisis illa si quidem de immutanda
 poropoeia seu exiguiorum meatuum statu dicatur, certe in-

Ed. Chart. X. [91. 92.]

Ed. Bas. IV. (77.)

ποροποιάν ἐγαλλάττεσθαι λέγοιτο; νούν μὲν ἔξει τινὰ καὶ δηλώσει τι πρᾶγμα, ληρώδης δ' ἔσται πολυειδῶς. οὔτε γὰρ ἔξ ὄγκων καὶ πόρων τὰ σώματα ἡμῶν συνέστηκεν οὔτ' εἰ καὶ τοῦτ' ἀληθές ἦν, ἔχει τις δείξαι πῶς ἐγαλλάττει τὸ νᾶπυ τὴν ποροποιάν, οὔτ' εἰ καὶ τοῦτ' εἶχε τις δείξαι, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ἣν τῆς αἰρέσεως αὐτῶν, ἀρκεῖσθαι φασκόντων ταῖς φαινομέναις κοινότησι. [92] μὴ τοίνυν μηδὲ χρήσθωσαν τῷ ὀνόματι, μηδὲ πρᾶγμαθ' ἡμῖν παρεχέτωσαν· ἔνεστι γὰρ δήπου καὶ χωρὶς τοῦ χρήσασθαι τῷ τῆς μετασυγκρίσεως ὀνόματι τὴν θεραπείαν εἰπεῖν τῶν χρονιζόντων ἐλκῶν ἑτέροις ὀνόμασιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ ποιοῦσιν. ὅτι δὲ καὶ ἡ τῆς ἀτονίας προσηγορία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐτοῖς φλυαρεῖται δέδεικται πρόσθεν ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐμπειρικοὶ προσφέρονται τοῦνομα, πλεόν οὐδὲν δηλοῦσι τοῦ μὴ σώζεσθαι τὴν ἐνέργειαν· εἰ δέ τινας ὑποτίθενται δυνάμεις τὸ ζῶον διοικεῖν, οἷας ἡμεῖς τε λέγομεν ἅπαντές τε σχεδὸν οἱ παλαιοὶ, πρὸς τῷ τοῖς Ἀσκληπιάδου δόγμασιν ἐναντία τίθεσθαι καὶ τῶν ἀδήλων τε καὶ διαπεφωνημένων

tellektus aliquid habuerit significaveritque rem aliquam, caeterum delirabit multis modis. Nam nec ex corpusculis et meatibus corpora nostra constant, nec si hoc verum esset, posset tamen aliquis docere qua ratione sinapi meatum illorum statum immutaret; nec si id quoque ostendere aliquis posset, consentiens eorum sectae esset qui se apparentibus communitatibus contentos esse dicunt. Ne igitur utantur hoc nomine, nec nobis negotia facessant, licet enim et sine metasyncretismo nomine, diuturnorum ulcerum curationem aliis verbis dicere, sicut empirici faciunt. Quod autem et in atoniae *sive imbecillitatis* vocabulo simili modo nugentur monstratum prius est in secundo libro. Si enim sicut empirici nomen usurpant, aliud prorsus non significant quam quod actio non servatur; sin autem facultates aliquas gubernare animal proponunt, quas tum nos asserimus tum omnes fere veteres praeter id, quod Asclepiadis dogmatis contradicunt, etiam incerta et de quibus parum inter auctores

Ed. Chart. X. [92.]

Ed. Bas. IV. (77.)

ἐφάψονται, καίτοι φεύγειν ταῦτα παρακελευόμενοι. τί λέγεις ὦ ἄνθρωπε; τὸ μετασῦγκρίνειν ἀποσαφηνίσον ἡμῖν. εἰ μὲν γὰρ τὸ τοὺς πόρους ὑπαλλάττειν, καὶ ψεύδη καὶ τῶν ἀδῆλων ἐφάπτη· εἰ δ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ῥώννυσθαι τε καὶ ὑγιαίνειν τὸ μόριον τοῦ σώματος, ἢ τὸν ἄνθρωπον ὅλον, οὐδὲν ἄν πλεον ἐνταῦθα τῶν ἐμπειρικῶν ἀποφαίνει, πλὴν ὀνόματος. γινώσκουσι γὰρ δήπου καὶ κεῖνοι τῶνδ' εἰς τινας προσαγομέων τῶν βοηθημάτων ὑγιαίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τί ποιοῦντων αὐτῶν οὐκ ἴσασιν. οὔτε γὰρ εἰ τοὺς πόρους ὑπαλλάττουσιν αἱ δυνάμεις τῶν βοηθημάτων, οὔτ' εἰ συμμετρίαν αὐτοῖς ἐκπορίζουσιν, οὔτ' εἰ σύμπαν ἄλλοιοῦσι κατὰ ποιότητα τὸ θεραπευόμενον μόριον, ἔχει τις εἰπεῖν τῶν ἐμπειρικῶν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν σωφρονοῦσιν, ἐν μόνον ἐπίστασθαι λέγοντες, ὡς τῷ τοιῷδε νοσήματι κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν προσφερομένου τοῦ διὰ νόπνος φαρμάκου, πολλάκις ἐτήρησαν ὠφέλειαν ἀκολουθοῦσαν. οὐ μὲν μεθόδους γε φθέγγονται καὶ τὰς ὁφρῦς ἀνατείνουσι καὶ σεμνύνονται τῇ τοιαύτῃ γνώσει καὶ τοῖς παλαίοις λουδοροῦνται καὶ τὸν Ἱπποκράτην τὸ

conveniat attingunt, quamvis ea fugere jubeant. Sed dic nobis, o homo, clare quid sibi velit illud, transmutare habitudinem? Si namque exiguos meatus mutare, et falleris et quae incerta sunt usurpas; si firmari sanamque reddi corporis partem vel hominem totum, nihil hic praeter nomen plus quam empirici doces. Quippe sciunt hi quoque remediis quibusdam admotis reddi hominem sanum, caeterum qua ratione remedia id faciant utique nesciunt. Neque enim an exiguos meatus mutet medicamenti facultas, neque an symmetriam efficiat, neque an totam affectae partis qualitatem alteret, potest empiricorum quispiam dicere. Atque illi saltem sunt modesti, ut qui unum se solum scire dicant, huic scilicet morbo in hoc tempore si medicamentum ex sinapi adhibeatur, saepe notasse se utilitatem sequentam, non tamen methodos loquuntur, supercilium attollunt, nec tali sibi notitia placent, nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem pro nihilo habent imo vero ipsum laudant fereque

Ed. Chart. X. [92.]

Ed. Bas. IV. (77.)

μηδὲν ὑπειλίφασιν, ἀλλ' αὐτὸν τοῦναντίον ἐπαινοῦσί τε καὶ σχεδὸν ἅπαντά φασιν ἀληθεύειν αὐτόν. ὁ δὲ καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἱατρῶν ἀπάντων καταφρονήσας Θεσσαλὸς ἔλκους κοκοήθους ἐμπειρικὴν ἀναγράφων διδασκαλίαν οὐκ αἰσθάνεται· καίτοι γ' εἰ καὶ τοῦτο διόντως ἐποίησεν, ἦν ἂν τι πλέον ἐξεργασμένος· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ποιεῖν ἔοικεν, ὑπαλλάττων τὴν τάξιν τῶν βοηθημάτων καὶ πρότερον χρώμενος τῷ τοῦ πεπονθότος μέρους, πρὶν ἂν τὸ σύμπαν σῶμα παρασκευάσαι. τοῦτο γὰρ ὑπερβολὴν ἀμαθίας ἔχει· μόνον γοῦν σχεδὸν τι τοῖς ἱατροῖς ἅπασιν ὡμολόγηται καίτοι ἰγε τῶν πλείστων διαπεφωνημένων, τὸ πᾶν σῶμα κενὸν καὶ ἀπεριττον ἐργάζεσθαι, πρὶν ὅτι οὖν μόριον ἰσχυροῖς ὑποβάλλειν βοηθήμασιν. εἴτε γὰρ τῇ πείρᾳ κρίνειν ἐθέλει τις ἂν, εἴτε καὶ τῷ λογισμῷ, τρίτον γὰρ οὐδὲν ἕτερον κριτήριον οὔτε κατ' ἄλλην τέχνην οὔτε καθ' ὅλον τὸν βίον ἔχομεν, εὐρήσει μέγιστον κακὸν ὑπάρχον, ὅταν τοῦ παντός σώματος ἐπικουρίας δεομένου, πρὶν ἐκείνου προνοήσασθαι, τῷ πεπονθότι μορίῳ προσφέρει τις ὅτι οὖν δριμύν καὶ θερμὸν φάρμακον·

omnia vere dixisse affirmant. Hic vero Thessalus, qui tum hunc tum reliquos omnes medicos contemnit, empirica maligni ulceris praecepta se scribere non intelligit; quamquam si vel hoc commode faceret, utique aliquid operae pretium faceret; at enim ne id quidem fecisse videtur, quum ordinem remediorum invertat et prius partis affectae remediis utatur quam totum corpus praeparaverit. Nam hoc insignis inscitiae argumentum est, quum in uno eo fere omnibus medicis conveniat, quamvis in plurimis dissentiant, quod totum corpus vacuum purumque ab excrementis ante sit reddendum quam ulla pars valentibus remediis sit subjicienda. Nam siue experientia judicare quis velit, siue etiam ratione, tertium enim quo judicet neque in alia quapiam arte neque in ulla vitae parte quisquam habet, maximum esse incommodum deprehendet, quum toto corpore suam curam requirente, priusquam illi sit prospectum, affectae parti acre aliquod et calidum medicamentum sit ad-

Ed. Chart. X. [92. 93.]

Ed. Bas. IV. (77. 78.)

ἔλκει γὰρ ἐφ' ἑαυτὸ δίκην σικύας ἐξ ὅλου τοῦ σώματος τὰ περιπτώματα καὶ στηρίζει δυσλύτως κατὰ τὸ πεπονθὸς μέρος. ἄξιον οὖν ξρῆσθαι τοὺς Θεσσαλείους, πόθεν ἐπῆλθε τῷ Θεσσαλῷ τοιαῦτα φλυαρεῖν ὑπὲρ ἐλκῶν κακοηθῶν ἰάσεως· οὔτε γὰρ ἐμπειρικός οὐδεὶς τῶν πρόσθεν οὔτε λογικός ἀνὴρ οὕτως ἔγραψεν· ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὐτὸς ὁ Θεσσαλός, οὐδὲ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τις τολμήσειεν εἰπεῖν ἢ τῇ πείρᾳ συμφωνεῖν ἢ τῷ λογισμῷ τὴν τοιαύτην τάξιν τῶν βοηθημάτων. οὐ μὴν οὐδὲ δεῖξαι δύνανται, πῶς ὁ χρόνος, οὐχ ἡ διάθεσις ἐνδείκνυται· καὶ τὸ τούτου μείζον ἐστὶ, πῶς αὐτὸς ὁ Θεσσαλός, ἀξιῶν σκέπτεσθαι τί τὸ ἐμποδίζον ἐστὶ τὴν συνούλωσιν τῶν ἐλ- [93]κῶν, καὶ τοῦτ' ἐκκόπτειν, οὐχὶ τελείως ἐστὶν ἀναίσθητος; (78) ἅμα μὲν οὐκ εἰδὼς ὡς τοῦτ' ἀρκεῖ μόνον, ἢ χρονιότης δὲ τῶν ἐλκῶν οὐδέν ἐστι πρὸς ἔπος, ἅμα δὲ ὡς οὐκ ἐφ' ἐλκῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων ἀπάντων νοσημάτων τοῦτο ποιητέον ἐστὶν, ὡς οἱ παλαιοὶ παραινοῦσιν. ἀλλὰ πρὸς ταῦτα μὲν ἡμῖν οὐδέν ἀποκρίνονται· παρακοὰς δὲ ἐκάστοτε λέγοντες ὡς δῆθεν ἀκριβῶς μεμαθηκότες ἢ τὴν Ἱππο-

motum; trahit enim ad se cucurbitae more ex toto corpore excrementa, atque ita in affecta parte affigit, ut aegre avelli possint. Quo magis operae pretium est Thessalios istos percontari, undenam Thessalo in mentem venerit de ulcerum curatione talia nugari, quum nec empiricus quisquam ante nec rationalis vir ita scripserit; sed nec ipse Thessalus nec ejus sequacium quisquam ejusmodi remediorum ordinem aut cum experientia consentire aut cum ratione affirmare aufit. Adde quod nec docere possunt quomodo tempus indicet, non autem affectus; sed neque, quod hoc majus est, quomodo Thessalus, qui aestimandum censet quid sit quod cicatricem ulcerum moretur, atque id tollendum non prorsus sit stupidus? quanquam hoc tantum satis esse non videat, diuturnitatem autem ulcerum nihil esse ad rem; tamen non in ulceribus modo, verum etiam reliquis morbis omnibus id esse faciendum, veluti veteres monent, non advertit. Verum ad haec nobis nihil respondent; sed semper non recte intelligere nos dictantes, tanquam ipsi vel Hippocratis vel vete-

Ed. Chart. X. [93.]

Ed. Bas. IV. (78.)

κράτους, ἢ τὴν ἄλλου τινὸς τῶν παλαιῶν γνώμην, ὁρθῶς φασὶ τὸν Θεσσαλὸν ἀποφῆνασθαι χρονίων ἐλκῶν εἶναι τινα κοινότητα μίαν. οὕτω γοῦν καὶ Ἱπποκράτην γινώσκειν ἐν τῷ περὶ ἐλκῶν ὧδέ πως γράψαντα· καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἐλκῶν ξυμφέρει αἷμα ποιεῖν ἀπορῥέειν πυκνὰ, ὅπως ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι. τάχα οὖν ἄμεινον ἂν εἴη, καίτοι μὴ προηρημένον με περὶ τῆς Ἱπποκράτους γνώμης ἐνταυθοῦ διέρχασθαι, δηλῶσαί τι καὶ διὰ κεφαλαίων ὑπὲρ αὐτῆς· εἴη δ' ἂν οὐδὲν ἥττον καὶ τῆς τῶν παλαιῶν διανοίας ἐξηγήσεις ὅδε ὁ λόγος. ἐκείνοι γὰρ οἱ ἄνδρες, ἅτε μήπω δουλεύοντες αἰρέσει δογμάτων, ἀλλὰ καθαρὰ καὶ ἀπλῇ τῇ διανοίᾳ σπουδάζοντες ἐξευρίσκουσιν τι χρηστὸν εἰς τὰς ἰάσεις, ἐμὲλλον δὴπου τὰ μὲν ἐκ τῆς πείρας εὐρήσειν, τὰ δὲ ἐκ τοῦ λόγου· καὶ γράψειν γε τὰ εὐρημένα· πολλαχόθι μὲν χωρὶς τοῦ προσθεῖναι τὸν τρόπον τῆς εὐρέσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ σὺν τούτῳ· καὶ τοῦτό γε ποιήσειν αὐτὸ τῆς ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀναγινωσκόντων· εἰ μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐπιδέξιον χρῆσιν τῶν εὐρημένων ἡλπίζον τι συντελέσειν τοῖς ἔπειτα τὸν τρόπον τῆς εὐρέσεως γνωσθέντα,

rum cujusquam sententiam ad unguem intelligerent, recte Thessalum dixisse affirmant diuturnorum ulcerum unam quandam communitatem esse. Ita enim Hippocratem quoque sensisse in libro de ulceribus ita scribentem: *etiam ab inveteratis ulceribus id agere, ut sanguis crebro effluat, conducit, quomodoque videtur oportuno, esse.* Fortassis ergo ad rem pertineat, tametsi non praedixerim me de Hippocratis mente hoc loco, disserturum, vel summatim aliquid de ea perstringere, fuerit vero quod dicemus non minus et priscorum sensus interpretatio. Hos namque viros ceu nullius adhuc dogmatum sectae addictos, sed pura et simplici mente studentes utile quippiam ad sanitatem invenire, credibile sane est quaedam experientia, quaedam invenisse ratione; tum scripsisse quae invenerant saepe non adhibita inventionis suae ratione, aliquando vero et adhibita, atque id fecisse ipsius legentium utilitatis causa; quippe ubi ad dextrum inventorum usum conducturum posteris sperabant, si rationem inventionis novissent, tum eam dili-

Ed. Chart. X. [93.]

Ed. Bas. IV. (78.)

τηνικαὐτα μὲν ἀκριβῶς ἔγραφον· εἰ δὲ μὴ, περιττόν τε λέγειν ἡγοῦντο καὶ παρέλεπον. ὅτι γὰρ εἴ περ τι καὶ ἄλλο, καὶ ἡ βραχυλογία τοῖς παλαιοῖς ἐτετίμητο, πάντες ἤδη τοῦτο γινώσκουσι καὶ ἐγὼ μὴ λέγω· καὶ διὰ γε ταύτην τὴν αἰτίαν οὐχ Ἱπποκράτης μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι παλαιοὶ τὸ μέσον ὑπερβαίνοντες ἐνίοτε τῷ πρώτῳ τὸ τρίτον συνάπτουσιν. εἰ γὰρ σημεῖον μὲν εἴη τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου, τούτῳ δ' ἔξ ἀνάγκης ἔποιτο τὸ τρίτον, οὕτως ἐπιφέρουσι τῷ πρώτῳ τὸ τρίτον ὑπερβαίνοντες τὸ δεύτερον. ἔδειξα δὲ πολλάκις τοιαῦτα τοὺς τ' ἄλλους παλαιούς καὶ μάλιστα πάντων τὸν Ἱπποκράτην γράψαντα, καὶ χρὴ τὸν βουλόμενον ἐθάδα γενέσθαι παλαιᾶς ἐρμηνείας ἐν ἐκείνοις γυμνάσασθαι. νυνὶ δ' αὐτὸ τὸ προβεβλημένον ἐξηγήσομαι μόνον.

Κε φ. ε'. Ὅσα γὰρ τῶν ἐλκῶν, ἀπάντων ὁρθῶς καὶ δεόντως γιγνομένων ὁμως οὐ θεραπεύεται, καλεῖται μὲν ὑπὸ τῶν ἱατρῶν κακοήθη, χρονίζει δὲ πάντως ὅταν τὴν ὥς ἐλκῶν μόνην αὐτοῖς τις ἐπάγει θεραπείαν. ἥτις δ' ἐστὶ τῶν ἐλκῶν ὥς ἐλκῶν ἴασις ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ διώρισται. ταῦτα

genter prodiderunt; ubi secus, supervacuum relatu putaverunt et propterea omiserunt. Nam quod sermonis compendium, siquidem et aliquid aliud, prisci in primis coluerint, id omnes vel me tacente jam norunt; atque ob hanc maxime causam non Hippocrates modo, verum etiam reliqui priscorum medio interdum transgresso primo tertium adnectunt. Si enim primum secundi sit signum, atque hoc tertium ex necessitate sequitur, ita tertium primo subiiciunt secundum praetereuntes. Ostendi vero persaepe tum reliquos antiquos tum vero maxime omnium Hippocratem talia scripsisse, debetque qui callere priscorum interpretandi genus volet in illis exercitari. Nunc vero ipsum quod propositum est tantum exponam.

Cap. V. Nam quae ulcera omnibus rite decenterque factis, tamen non sanantur, ea medici cacoethe, seu maligna vocitant. Diuturna autem prorsus fiunt, quum quis solam ipsis curationem inducit ut ulcera sunt. Quae vero sit ulcerum ut ulcera sunt curatio in libro qui hunc prae-

Ed. Chart. X. [93. 94.]

Ed. Bas. IV. (78.)

γούν τὰ ἔλκη καὶ κακοήθη καὶ πεπαλαιωμένα καὶ χρονίζοντα καλοῦσιν, ἀδιάφορος χρόμενοι τοῖς ὀνόμασιν ἐπ' αὐτῶν. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ διαγνῶναι τὴν διάθεσιν, ὅτι κακοήθης, ἅμα τοῖς ἄλλοις γνωρίσμασι καὶ τὸ χρονίζειν αὐτὰ πάντων τῶν δεόντων γιγνομένων ἔχει τινὰ μοῖραν. οὐ μὴν τοῦτο γε αὐτὸ χρονίζειν ἢ χρόνιά καλεῖσθαι τε καὶ εἶναι, τὴν προσήκουσαν ἐνδείκνυται θεραπείαν· ἀλλ' ἐκ [94] μὲν τούτου τὸ μοχθηρῶς διακεῖσθαι τὸ ἤλκωμένον μόριον ἐνεστι συλλογίσασθαι· τούτου δ' εὐρεθέντος εὐπορεῖσθαι τῆς θεραπείας. πῶς καὶ τίνα τρόπον; εἰ μὲν μόνον τὰ περιέχοντα μόρια τὴν ἔλκωσιν οὕτως εἴη διακείμενα, ταῦτ' ἐξισάμενον· εἰ δὲ σύμπαν τὸ σῶμα κακοχυμίας τινὸς εὐρίσκειτο μεστὸν, ἐκείνην ἐκκενώσαντα. σημεῖον μὲν οὖν τῆς κακοχυμίας τὸ χρονίζειν τὰ ἔλκη· τοῦ συναφέροντος δ' ἡ εὕρεσις, οὐκ ἐκ τοῦ χρονίζειν, ἀλλ' ἐκ τῆς κακοχυμίας. ὥστ' εἶναι τρία ταῦτ' ἐφεξῆς ἀλλήλων, τὸ σημεῖον, τὴν διάθεσιν, τὴν θεραπείαν· σημεῖον μὲν τὸ χρονίζειν· διάθεσιν δὲ τὴν κακοχυμίαν· θεραπείαν δὲ τὴν ταύτης κένωσιν. καὶ κατὰ τοῦτο πολλάκις τοὺς παλαιούς

cedit definitum est. Haec igitur ulcera et cacoethe et inveterata et diuturna vocant, indifferenter his nominibus in ipsis utentes. Quin etiam ad dignoscendum quod affectus ipse cacoethes, una cum aliis notis etiam id, quod peractis etiam quae decent omnibus diuturna fiant, aliquam portionem habet. Non tamen aut ipsa diuturnitas, aut quod diuturna et vocentur et sint, idoneam curationem indicat; sed ex hoc, quod male affecta sit ulcerata pars licet colligere; hoc vero invento et curationis ratio constabit. Quo, inquires, modo? si solae partes, quibus ulcus infidet, ita sint affectae, has sanaveris; ubi totum corpus vitioso aliquo succo abundat, si hunc vacuaveris. Ac signum quidem vitiosi succi est ipsa ulceris diuturnitas, inventio autem ejus quod expedit non ex diuturnitate, sed ex succi vitio suggeritur. Quare tria haec deinceps se habent, signum, affectio et curatio; signum quidem ipsa diuturnitas, affectus succi vitium, curatio ejus vacuatio. Atque hac ratione saepe

Ed. Chart. X. [94.]

Ed. Bas. IV. (78.)

ὑπερβαίνοντας τὸ μέσον ἐπὶ τὸ τρίτον εὐθέως ἀπὸ τοῦ πρώτου παραγίνεσθαι, ὥσπερ καὶ Ἱπποκράτης ἐποίησεν εἰπών· καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκῶν ξυμφέρει αἷμα ποιεῖν πυκνὰ, ὅπως ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι· οὐ τῆς παλαιότητος δῆπουθεν ἐνδειξαμένης τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας τοῦ αἵματος. ἐπιφέρων γοῦν αὐτὸς ἐρεῖ· κωλύει γὰρ μάλιστα μὲν τὰ τοιαῦτα ἑλκεα ὑγιαίνεισθαι, ἔπειτα δὲ καὶ τὰλλα σύμπαντα αἵματος σηπεδῶν, καὶ ὃ τι ἐξ αἵματος μεταστάσιος γεγένηται. καὶ δὴ καὶ μετ' ὀλίγον αὐτίς ὑπὲρ τῶν μὴ συνιόντων εἰς οὐκὴν ἑλκῶν διεξιὼν, οὐδ' ἦν, φησί, τὰ περιέχοντα τοῦ ἑλκeos μελανθῇ αἵματος σηπεδόνι, ἣ καὶ κίρσου παρέχοντος τὴν ἐπιρροήν, οὐδὲ ταῦτα ἐθέλει συνιέναι, ἦν μὴ τὰ περιέχοντα τοῦ ἑλκeos ὑγία ποιήσης. εἶτα καὶ περὶ τῶν κίρσων τῆς ἰάσεως γράφει. καὶ πρὸς τούτοις ἐτι καθάρσεως μέμνηται τοῦ σύμπαντος σώματος ἐπὶ τε ἄλλοις τισὶ τρώμασι καὶ οἷς σφακελῆσαι κίνδυνος, ἐρρησί τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐσθιομένοισιν· οὕτω δ' ὀνομάζειν εἶωθε τὰ ἀναβιβρωσκόμενα, καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς ἐφεξῆς πάλιν ὡδὲ πῶς φησιν· ἐπὶ παντὶ

veteres invenias medio praetermissio tertium statim primo subjicere, veluti Hippocrates fecit quum dixit: *tum ab inveteratis ulceribus confert ut assidue sanguinem effluere facias, utcunque id opportunum videbitur*; non utique curationem indicante vetustate, sed sanguinis vitio; quippe ipse mox subjicit; *prohibet namque maxime quidem ejusmodi ulcera sanescere, post vero etiam reliqua omnia putredo sanguinis, et siquid ex sanguinis transmutatione est ortum*. Quin etiam post paulo quum de ulceribus quae ad cicatricem non veniunt differit, *nec si*, inquit, *quae ulcus ambiunt nigricent, sanguine putri, aut etiam varice fluxionem suppeditante, id genus ulcera coire possunt, nisi quae ulcus ambiunt sana reddas*. Post etiam de varicum sanatione scribit. Ad haec etiam purgationis meminit totius corporis tum in aliis quibusdam vulneribus tum iis quibus sphacelum instare est metus. Praeterea herpetibus et esthiomenis omnibus, ita enim nominare solet ea quae humor aliquis erodit. Jam vero in iis quae mox sequuntur

Ed. Chart. X. [94.]

Ed. Bas. IV. (78.)

ἔλκει, ἐρυσσιπέλατος ἐπιγενομένου, κάθαρσιν ποιέεσθαι παν-
 τὸς τοῦ σώματος. καὶ ὅλως εἰ θελήσῃς ἐπιμελῶς διελθεῖν τὸ
 περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίον, εὐρήσεις αὐτὸν ἀεὶ μὲν ἀπὸ τῶν
 διαθέσεων τὴν ἐνδείξιν λαμβάνοντα· προσχρώμενον δὲ ποτε
 τῷ χρόνῳ πρὸς τὴν τῆς διαθέσεως διάγνωσιν. ὅτι δ' οὕτω
 ταῦτ' ἔχει μάθοις ἂν ἐκ πρώτης μὲν ἀρχῆς τοῦ συγγράμματος,
 ἐχούσης ὥδε· ἔλκεια ζύμπαντα οὐ γὰρ τέγγειν πλὴν οἶνω· ὅτι
 πολλάκις ἑτέρα διάθεσις ἐπιπλάκεισα τῷ ἔλκει κωλύει τὴν
 ὥς ἔλκους προσφέρεσθαι θεραπείαν. καὶ τὴν αἰτίαν διδά-
 σκων φησί· τὸ γὰρ ξηρὸν τοῦ ὑγίους ἐγγυτέρω ἐστὶ, τὸ δ'
 ὑγρὸν τοῦ μὴ ὑγίους. εἰδ' ἐξῆς· τὸ γὰρ ἔλκος ὑγρὸν ἐστὶ· τὸ
 δὲ ὑγιὲς ξηρὸν ἐστὶ. καὶ διὰ τοῦτο καθ' ὅλον τὸ σύγγραμμα
 τῆς θεραπείας τῶν ἐλκῶν ἀπάσης σκοπὸν ποιησάμενος τὸ
 ξηραίνειν, οὕτως ἤδη τὰ κατὰ μέρος ἐξευρίσκει, σὺν τῷ καὶ
 πολλάκις ἀναμιμνήσκειν ἡμᾶς τοῦ σκοποῦ. ἔν τε γὰρ τῷ γρά-
 ψαι, τῶν δὲ ἐλκῶν ὃ τι μὲν ἂν ὀξεί βέλει ἢ διατμηθῇ, ἢ
 διακοπῇ, ἐνδέχεται καὶ ἔναιμον φάρμακον τὸ κωλύον διαπύειν
 καὶ ἀναξηραίνειν· γίνεται γὰρ ἀπορρόεοντος τοῦ αἵματος ξη-

rursus ad hunc modum subjungit: *cuiusque ulceri erysi-
 pelas supervenerit, purgatio totius corporis adhibenda est.*
*Et in summa si curiose librum de ulceribus revolvas, inve-
 nies semper eum ab affectu indicationem sumere, uti vero*
interdum et tempore, sed ad affectum noscendum. Quod
vero haec ita se habeant ex ipso libri ingressu agnoscas
qui talis est: ulcera madefacere, quaecunque ea fuerint,
nisi vino non oportet, quod alter saepenumero affectus ul-
ceri implicitus ulceris curationem adferri prohibeat, tum
causam docens ait: Nam siccum sano vicinius est, humidum
vero non sano. Et mox, ulcus enim humidum est, sanum
autem siccum. Ideoque per totum librum quum totius ul-
cerum curationis scopum siccationem statuatur, mox particula-
ria invenit, etiam finis ipsius saepe nos commonesciens.
Quum enim ita scribit: quodcunque ulcus acuto telo caesum,
percussimve divisum est, medicamentum cruentis aptum seu
enaemum, ac siccans et quod suppurare vetet admittit; fit

Ed. Chart. X. [94. 95.]

Ed. Bas. IV. (78. 79.)

ρότερον. καὶ πάλιν· ἑκοῖα δ' ἂν καθαρθέντα καλῶς καὶ ἐς
 τὸ δέον αἰεὶ ἐπὶ τὸ ξηρότερον θεραπεύεται, πλὴν εἰ θλασθῇ.
 καὶ πάλιν, ὅ τι δ' ἂν μὴ δύνηται προσθεῖναι, ἡ σὰρξ ὑγρὴ
 εἶσθαι αἰτὴν ἐστίν· ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀπασιν ἀναμινθήσκει
 τοῦ πρώτου σκοποῦ τῶν ἑλκῶν τῆς ἰάσεως. ἑλκους γὰρ ἢ
 ἑλκος ἐστὶν ἱάμα τὸ ξηραίνεσθαι μετρίως· εἴρηται δ' ἢ
 ἀπόδειξις ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. τοῦ μέντοι μεθ' ἐτέ-
 ρας διαθέσεως ἥς πρώτης χρὴ ποιήσασθαι τὴν ἐπιμέλειαν,
 οὐκ ἔσθ' ὡς ἑλκους ἐστὶν ἢ θεραπεία μόνου, ἀλλὰ πρώτη μὲν
 ἐκείνης τῆς διαθέσεως, ἐφεξῆς δὲ τοῦ ἑλκους· εἴτε γὰρ φλεγ-
 μονή τις, (79) εἴτε μελανότης, εἴτ' ἐκχύμωσις, εἴτ' ἐρυσίπελας,
 εἴτ' οἰδημα περὶ τὴν ἡλκωμένην συσταίῃ σάρκα, πρῶ[95]της
 ἐκείνης χρὴ ποιῆσθαι τὴν θεραπείαν. ἀλλ' ὅτι γε τὸ ἑλκος
 ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ ὅτι θεραπεύεται προσηκόντως, ἀλλὰ
 καὶ πολὺ μείζον ἑαυτοῦ γίνεται, παντί που δήλον· εἴτε γὰρ
 θλασθῇ τὰ πέριξ χωρία τοῦ ἑλκους, εἴτε φλεγμονή τις, εἴτ'
 ὄγκος ἕτερος ἐν αὐτοῖς συσταίῃ, τὴν οἰκίαν ἐκείνης τῆς δια-
 θέσεως ἱάσιν ἐξευρήσομεν, εὖ εἰδότες ὡς οὐχ οἷον τ' ἐστὶν

*enim effluente sanguine siccus. Et rursus: quaecunque
 probe et opportune purgata, semper ad siccus promoven-
 tur nisi si contusa sunt. Et rursus: si quod coire nequit,
 humecta caro causa est. In his omnibus primi sanando-
 rum ulcerum scopi nos admonent. Siquidem ulceris qua
 ulcus est sanatio mediocris siccatio est, cujus rei demonstra-
 tio in libro qui hunc praecedat tradita est. Verum ulce-
 ris quod cum alio affectu conjunctum est, cujus praecedere
 curationem oportet ejus curatio, ut ulceris solius non est,
 sed prior illius affectus secunda ulceris. Nam sive phleg-
 mone aliqua, sive nigritia, sive ecchymosis, sive erysipe-
 las, sive oedema ulceratam carnem obsederit, primum ejus
 molienda curatio est. At vero quod ulcus hoc tempore non
 solum non commode curatur, sed multo etiam majus reddi-
 tur, id neminem lateat; nam sive contusa fuerint circumpo-
 sita ulceri loca, seu phlegmone aliusve tumor in his consti-
 terit, propria ejus affectus sanatio invenienda nobis est, il-
 lud pro certo habentibus, fieri non posse ut ulcus sanetur,*

Ed. Chart. X. [95.]

Ed. Bas. IV. (79.)

ιαθῆναι τὸ ἔλκος πρὶν ὑγιαίνειν τὸ χωρίον ἐν ᾧ συνέστη. διὰ τοῦτ' οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἀναμνησκὼν ἡμᾶς ὧν εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος ἀπεφώνητο, τὰ τ' ἄλλα τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα προσέγραψε καὶ μέντοι καὶ τὰδε· τῶν δ' ἐλκῶν ὅτι μὲν ἂν ὀξεῖ βέλει ἢ διατμηθῇ, ἢ διακοπῇ, ἐνδέχεται καὶ ἔναιμον φάρμακον τὸ κωλύον διαπύειν καὶ ἀναξηραίνειν. εἴ τις δ' ὑπὸ τοῦ βέλους ἐθλάσθη τε καὶ διακόπη σὰρξ, ταύτην ἰατρῆειν, ὅπως διάπυος ὡς τάχιστα γένηται· ἥττον γὰρ φλεγμαίνει καὶ ἀνάγκη τὰς σάρκας τὰς θλασθείσας καὶ κοπείσας καὶ σαπείσας καὶ πῦον γεννωμένας ἐκτακῆναι, ἔπειτα βλαστάνειν νέας σάρκας. δηλοῖ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ σαφῶς ὡς μόνας ἐκείνας τῶν ἐν τοῖς ἡλκωμένοις μέρεσι γινόμενων διαθέσεων οὐ χρὴ ξηραίνειν ἐφ' ὧν ὅτι τάχιστα γεννῆσαι βουλόμεθα πῦον, εὐθύς συνεμφαίνων ὅτι μετὰ σήψεώς τινος γεννᾶται τὸ πῦον. ἅπαντα δὲ τὰ σηπόμενα θερμῷ καὶ ὑγρῷ τοῦτο πάσχει. καὶ τοίνυν καὶ τὰ διὰ τῆς ὀμηλύσεως καταπλάσματα θερμαίνοντά τε καὶ ὑγραίνοντα προσφέρομεν ἐπὶ πασῶν τῶν ἐκπυῆσαι δεομένων

nisi locus in quo consistit prius sit sanatus. Ac proinde Hippocrates ipse reducens nobis in memoriam ea, quae statim in libri initio tradiderat, tum quae reliqua paulo ante sunt comprehensa, tum vero haec adscripsit: *quodcunque ulcus caesim percussimve acuto telo est divisum, medicamentum enaemum et siccans et quod suppurare vetet, admittit. Sin caro aliquo telo tum contusa tum caesa sit, huic ita medendum est ut quam celerrime suppuret; nam et minus phlegmone urgetur, et necesse est carnes contusas, caesas, putrefactas et in pus versas liquari, postea novam carnem nasci.* Indicat enim hoc sermone manifeste solos eos ulceratarum partium affectus non esse siccandos, in quibus gigni quam celerrime pus cupimus, quod cum aliqua putredine pus fiat obiter docens. Porro omnia quae putrescunt ex calido et humido sic afficiuntur. Ideoque etiam ea cataplasmata quae ex hordei farina componuntur seu quae calefaciant humectentque, omnibus iis affectibus

Ed. Chart. X. [95.]

Ed. Bas. IV. (79.)

διαθέσεων. ὠμήλυσιν γάρ δι' ὑδρελαίου καὶ ἄρτος δι' ὑδρελαίου καὶ καταϊόνησις δι' ὕδατος θερμοῦ πολλοῦ καὶ ἡ τετραφάρμακος δύναμις, ἅπαντά τε τὰ θερμαίνοντα καὶ ὑγραίνοντα διαπνύσκει τάχιστα. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις, ἐπειδὴν ἤδη σφύζῃ σφοδρότερον, ὥς ἀπελπισθῆναι τὴν χωρὶς διαπνύσεως ἴασιν, ἐπ' αὐτῶν ἅπαντες οἱ παλαιοὶ τὰ τοιαῦτα προσφέρουσι φάρμακα, πρότερον δ' οὐ. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐναργῶς ἡμᾶς διδάσκει κατὰ τε τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν, ἐν ᾗ κελεύει τὰ μὲν χωρὶς τοῦ τεθλάσθαι τετρωμένα μόρια ξηραίνειν ὥς μάλιστα, τὰ δ' ἅμα θλάσει τινὶ γεγεννημένα διαπνύσκειν ὥς τάχιστα. καὶ μέντοι κἀπειδὴν εἶπη, τὰ δὲ ἔλκεα ὅσα μὴ καλῶς καθαρθέντα ἐς τὸ δέον, αἰεὶ πρότερον ἄρξεται βλαστάνειν, ταῦτα ὑπερσαρκέει μάλιστα· ὅκοῖα δ' ἂν καθαρθέντα καλῶς καὶ ἐς τὸ δέον αἰεὶ, ἐπὶ τὸ ξηρότερον θεραπεύεται, πλὴν εἰ θλασθῇ, ταῦτα οὐχ ὑπερσαρκέει ὥς ἐπιπολύ. καὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τὸ πλὴν εἰ θλασθῇ προσκείμενόν, ἀναμιμνήσκει τοῦ κατὰ τὴν

quibus moveri pus expedit admovemus. Hordei namque farina ex aqua et oleo praeterea fomentum multae calidae aquae, et tetrapharmaci vis, omnia denique quae calefaciunt et humectant celerrime pus movent. Ideoque etiam iis partibus, quae phlegmone infestantur, ubi vehementius jam pulitant, sic ut jam desperetur de horum citra pus curatione, veteres omnes ejusmodi applicant medicamenta, ante vero nequaquam. Atque hoc Hippocrates ipse aperte nos docet in memoratis jam verbis, quibus jubet quae sine contusione vulneratae partes sunt, quam maxime siccare: quae cum contusione quadam sunt laesae, iis quam primum pus movere. Quin etiam cum dixit: *quaecunque ulcera non probe et ut convenit expurgata, semper prius pullulare incipiunt, iis maxime caro supercrescit; quae vero probe et ut decet expurgata, semper ad siccius promoventur, iis nisi sit contusa, caro ut plurimum non supercrescit.* Etenim hic illud, *nisi sint contusa*, quod adjicitur, redigit nobis in memoriam quod in superius proditis verbis est dictum, nempe oportet

Ed. Chart. X. [95. 96.]

Ed. Bas. IV. (79.)

προγεγραμμένην λέξιν εἰρημένον, τοῦ χοῖναι πάντα ξηραίνε-
σθαι πλὴν τῶν θλασθέντων. οὐδὲ γὰρ ὁπότε τὰ φλεγμαι-
νοντα καταπλάσσεται θερμαίνοντι καὶ ὑγραίνοντι καταπλάσ-
ματι, κατὰ πρῶτον λόγον γίνεται τοῦτο· τοῦτ' ἐστὶν οὐχ
ὥς ἰαμα τῆς διαθέσεως, ἀλλ' ὥς παρηγορία τοῦ συμπτώμα-
τος· ἐπεὶ τοι τὰ τῶν φλεγμονῶν αὐτῶν ἰαματα τῆς ξηροτέρας
ἐστὶ δυνάμειος. ἀκουσον γοῦν λέγοντος τοῦ Ἱπποκράτους,
καταπλάσματα οἰδημάτων καὶ φλεγμασίης τῆς ἐν τοῖς περι-
έχουσιν, εἰ ἐφθῇ φλόμος, καὶ τῆς τριφύλλου τὰ φύλλα ὡμὰ
καὶ τοῦ ἐπιπέτρου τὰ φύλλα ἐφθὰ καὶ τὸ πόλιον· ἅπαντα
γὰρ ταῦτα ξηραίνειν πέφυκε, καθότι καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων
ὑπομνήμασιν ἐλέγεται. καὶ ἡ σύντομος θεραπεία τῶν φλεγ-
μαίωντων μορίων, διὰ τῶν τοιούτων ἐπιτελεῖται φαρμάκων,
ἃ ἦτοι τελέως ἐξῆται τὴν διάθεσιν· ἢ εἰ καὶ καταλείπει τι
βραχὺ διαπνύσκον, ἐτέρου χρήζει φαρμάκου δριμύτος [96] ἐκκε-
νοῦν δυνάμενον τὸ πῦον· ἢ εἴπερ λεπτόν εἴη τὸ περιέχον
δέρμα καὶ θάττον ἀπαλλάξαι τὸν κάμνοντα βουλόμεθα, τα-
μῆς ἐστὶ χρεία. ἡ δὲ διὰ τῆς ὠμηλύνσεως ἀγωγή τῶν φλεγμαι-

tere omnia ficcari, praeter ea, quae contusa sunt. Neque enim sicubi cataplasmate quod calefaciat humectetque illi-
nuntur, quae phlegmone infestantur, ex prima ratione id fit,
hoc est ut remedium affectus, sed ut symptomatis mitiga-
tio, siquidem ipsius phlegmones remedia ficciorum sunt fa-
cultatum. Audi namque loquentem Hippocratem: *cata-
plasmata oedematum et phlegmones, quae in circa positis
consistit, verbascum coctum et folia trifolii cruda et epi-
petri folia cocta et polium*; quippe omnia haec ficcandi vim
habent, veluti in commentariis de simplicibus medicamentis
docuimus. Et compendiarie obfessorum phlegmone partium
curatio per id genus praesidia obitur, quae sane vel af-
fectum prorsus submovent, vel si quid exiguum quod sup-
puret reliquerint, alterum medicamentum acre quod educere
pus queat requiritur, vel si tenuis circumposita cutis sit,
velisque quam celerius explicatum aegrum, sectio petenda
est. Caeteram curatio phlegmones per hordei farinam do-

Ed. Chart. X. [96.]

Ed. Bas. IV. (79.)

νόντων ἐκ τοῦ παρηγορικοῦ τρόπου τῆς τέχνης ἐστίν, οὐ τοῦ
θεραπευτικοῦ τε καὶ ἀγωνιστικοῦ· ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τῶν
τοιούτων διαφορᾶς ἐν τοῖς ἑξῆς πλέον ἐροῦμεν. ὅτι δὲ τὰ
ἑλκη πάντα ξηραίνειν ὁ Ἱπποκράτης κελεύει καὶ ὅτι τὸν σκο-
πὸν εἶναι τῆς ἰάσεως ἀπεφήνατο τῆς διαθέσεως ἐνδειξαμένης,
οὐ τοῦ χρόνου, σαφῶς ἤδη μοι δεδειχθαι νομίζω. εἰ δέ τις
ἐπὶ μᾶλλον πεισθῆναι βούλεται, τῷ περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίῳ
τῶνδρὸς ἐπιπλέον ὁμιλησάτω πάντα, γνώσεται γὰρ ἐναργῶς
αὐτό τε τοῦτο τὸ μίαν εἶναι πάντων ἐλκῶν ἴασιν καθόλου.
τὴν ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ δεδειγμένην, ἔτι τε
πρὸς τούτῳ κακῆϊνο μαθήσεται, τὸ μηδεμίαν ὑπάρχειν ἐνδει-
ξιν ἀπὸ τοῦ χρόνου μήτ' ἐπὶ τῶν ἐλκῶν μήτ' ἐπὶ τῶν
φλεγμονῶν μήτ' ἀπλῶς ἐπ' ἄλλης ἥστιν οδοῦν διαθέσεως.
ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γεγόναμεν, ἐπιδείξαι δίκαιον
ὥς οὐ μόνον ὧν ἄρτι διεληλύθαμεν εὐρετὴς ὁ Ἱπποκράτης
ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅσα χορὴ γινώσκειν
τὸν μέλλοντα καλῶς ἔλκος ἰάσασθαι. φαίνεται γὰρ οὐ μόνον
τῶν ἄνευ τινὸς ἐτέρας διαθέσεως ἐλκῶν ἐξευρῶν τὴν ἴασιν,

lorem lenire studentis est, non medentis et contra malum
pugnantis; verum de talium differentia in sequentibus ple-
nius docetur. Illa porro mihi demonstrata manifeste puto,
Hippocratem tum ulcera quaeque siccanda esse iussisse, tum
hunc esse curationis scopum sanxisse, ipso scilicet affectu
indicationem praebente, non tempore. Quod si quis hoc ma-
gis etiam sibi persuasum cupit, librum ejus de ulceribus to-
tum diligentius evolvat; intelliget enim illud ipsum per-
spicue, tum unam esse ulcerum omnium generalem cura-
tionem, quam nos proximo libro docuimus, tum vero non
minus illud, nullam esse a tempore nec in ulceribus, nec
in phlegmone, nec denique in alio quopiam affectu indica-
tionem. Quoniam vero in hunc sermonis locum perveni-
mus, aequum est ostendere non modo horum quae jam re-
tulimus fuisse inventorem Hippocratem, sed etiam reliquo-
rum omnium quaecunque hunc scire qui commode ulcus
sit sanaturus est opus. Videtur enim is non solum ulcerum
quae citra alium affectum consistunt sanandorum rationem

Ed. Chart. X. [96.]

Ed. Bas. IV. (79.)

ὡς ἐν τῷ ξηραίνειν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν διαθέσεων ἀπασῶν, ἐκάστης ἰδίᾳ κατ' εἶδος. ἦτοι γὰρ οὐκέτ' ἐπιρρεῖ τῷ δεδεγμένῳ τὴν ἑλκωσιν μορίῳ μοχθηρὸς χυμὸς, ἢ ἐπιρρεῖ· μηκέτι μὲν οὖν ἐπιρρεόντος, αὐτὸ μόνον ἰᾶσθαι χρὴ τὸ πεπονθός· εἰ μὲν ἦτοι πελιδνόν, ἢ μέλαν, ἢ ἐρυθρόν εἴη, σχάζοντάς τε καὶ τοῦ αἵματος ἀφαιροῦντας· εἴθ' οὕτως παραχοῖμα μὲν ἐπιθέντας, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, σπόγγον ξηρότερον μᾶλλον ἢ ὑγρότερον· οὐ γὰρ ἀγνοήσκειν οἶμαί τινα τὸ ἢ μόριον ἀποφάσεως ἔχον ἐνταῦθα δύναμιν, ὡς εἰ καὶ οὕτως εἶπε, ξηρότερον, οὐχ ὑγρότερον· ἔπειτα δὲ τοῖς ξηραίνουσι φαρμάκοις χρωμένους, εἴτ' εἰ πάλιν δεήσκειν, αὐθις αἵματος ἀφαιροῦντας· εἴτ' αὐθις τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἄχρις ἂν ἐξυγιασθῇ τελέως· εἰ δὲ τὰ χεῖλη σκληρὰ καὶ τυλώδη φαίνονται, περιτέμνοντας αὐτά. καὶ γὰρ δὴ καὶ περὶ τούτων φησί· τῶν δ' ἑλκῶν τὰ κυκλωτέραν ἢν ὑπόκοιλα ἢ, ἐν κύκλῳ περιτέμνεται χρὴ τὰ ἀφεστῶτα, ἢ πάντα, ἢ τὰ ἡμίσεια τοῦ κύκλου, κατὰ μῆκος τοῦ ἀνθρώπου. γέγραφε δὲ καὶ περὶ τῶν ἅμα τοῖς ἑλκεσιν ὄγκων

invenisse, ut quae in siccando consistat, sed etiam privatim per species affectuum cujusque. Nam aut vitiosus succus ad partem cui ulcus insedit amplius non fluit, aut etiam fluit; ac si non amplius fluit, ipsi tantum quod laborat succurrendum est; siquidem vel lividum, vel nigrum, vel rubrum conspiciatur, scarificando ac sanguinem emittendo; mox, ut ipsius verbis utar, spongiam statim sicciolem magis quam humidiolem superimponendo; neque enim, arbitrator, ignorabit quispiam, particulam illam quam negationis hoc loco vim habere, tanquam ita diceret, sicciolem, non humidiolem; post haec vero etiam siccantia remedia applicando; ab his, si res postulet, rursus sanguinem auferendo, ac mox iterum talia peragendo, donec parta omnino sanitas sit; quod si labra ulceris dura callosaque appareant, etiam ea excidendo. Etenim de his quoque ita ait: *circularia ulcerum, si subcava sint, circulo praecidere quae abscefferunt oportet, vel omnia, vel ex dimidio circuli secundum hominis longitudinem.* Scripsit vero et de tumo-

Ed. Chart. X. [96. 97.]

Ed. Bas. IV. (79.)

ἀπάντων, ὥς χρη̃ θεραπεύειν ἕκαστον· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν κισσῶν· ὅταν καὶ διὰ τούτους ἔλκη δυσίατα γίνηται, δῆλον ὥς ἐπιρρέοντός τίνος ἐξ αὐτῶν τοῖς ἠλκωμένοις μορίοις. οὕτως δὲ κἀπειδὴν ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἡ ἐπιρροή γίνηται, καθαίρειν κελεύει τὸ πᾶν ἐν οὐδενὶ τούτων ἀπὸ τοῦ χρόνου τὴν ἐνδείξιν λαμβάνων· ἐπεὶ τοι καὶ γελοῖον ἀπὸ μιᾶς κοινότητος ἐνδείξεις οὕτω πολλὰς καὶ διαφερούσας καὶ πολλάκις ἐναντίας γίνεσθαι. εἰ γὰρ καὶ συγχωρήσαιμεν ἐνδείξιν τινὰ περὶ τοῦ χρόνου λαμβάνεσθαι, τίς ποτέ ἐστιν αὕτη, δίκαιον εἰπεῖν, αὐτὴν ἐνὶ κεφαλαίῳ περιλαβόντα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ποιοῦμεν οὐχ ἡμεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Θεσσαλός. ἐν γοῦν ἐνδείκνυται καθόλου τὸ στεγνὸν πάθος αὐτῷ τὸ χαλᾶν· ὥπερ γε καὶ τὸ ῥῶδες ἐν ἑτέρον τὸ στέλλειν. ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰ τὰ ἔλκη τὸ μὲν ῥυπαρὸν καθαίρεσθαι δεῖται, τὸ δὲ κοῖλον πληροῦσθαι· καὶ τὸ μὲν ὀμαλές ἐπουλοῦ[97]σθαι, τὸ δὲ ὑπερσαρκοῦν καταιρεῖσθαι, καὶ κατ' αὐτὸν ἐκείνον· λείξάτω τοίνυν ἡμῶν οὕτω

ribus qui conjuncti cum ulcere sunt universis, quemadmodum curandi singuli sint; simili modo et de varicibus, quando horum quoque occasione contumax ad sanandum ulcus redditur, quoniam aliqua ex his humiditas ad exulceratas partes defluat. Ad eundem modum et quum ex toto corpore humor confluit, totum purgare jubet, nusquam videlicet in his indicationem a tempore sumens; nam et ridiculum plane sit, adeo multas ac varias, saepe etiam contrarias indicationes ab una communitate fieri. Nam si etiam demus indicationem aliquam a tempore sumi, quae tandem ea sit dicere par est, ac summa quapiam una eam complecti; veluti in reliquis omnibus ipse quoque Thessalus facit, nedum nos. Quippe unum illi perpetuo indicat astrictus affectus, nempe ut laxetur; unum rursus fluxus, ut adstringatur. Quin etiam in ipsis ulceribus quod sordidum est, abstergeri postulat, quod cavum est, impleri, quod aequabile est, cicatrice induci, cui caro supercrevit, hanc sibi detrahi, etiam eo ipso auctore; ergo sicut in horum singulis, ita in

Ed. Chart. X. [97.]

Ed. Bas. IV. (79. 80.)

καὶ τοῦ κεχροτισμένου τι τοιοῦτον ἕτερον ἐν, ὡς ἐπ' ἐκείνων ἐκάστου· ἀλλ' οὐκ ἔχει· καὶ (80) γὰρ καὶ περιτέμνειν αὐτὰ φησι χρῆναι. καίτοι τίς ἂν ἐνδείξις αὕτη νοῦν ἔχουσα περὶ τοῦ χρόνου γίγνοιτο; καὶ τῷ διὰ τοῦ νάπυος χρῆσθαι φαρμάκῳ, καθ' οὗ τὸ κενὸν ὄνομα φθέγγεται, τὴν μετασύνκρισιν· ἔτι τε πρὸς τούτοις, τοῖς ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοις· καὶ τελευτῶν ἐπειδὴν μηκέθ' εὐρίσκη μηδὲν, ἔλλαβόρω· ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὡς ἔφη, καὶ τοῖς ἐξῆς ἐπὶ πλεον εἰρήσεται, δεικνύντων ἡμῶν ὡς οὐδὲν ἐπ' οὐδενὸς νοσήματος· ὁ χρόνος ἐνδείκνυται, σημεῖον μὲντοι πόλλάκις γίγνεται τῆς διαθέσεως.

Κεφ. σι'. Ἐπάνειμι δὲ πάλιν ἐπὶ τὸν Ἱπποκράτην· θαυμάζω γὰρ τῆς ἀκριβείας τὸν ἄνδρα καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῷ μὴ παραλιπεῖν εἰς ἐνδείξιν διαφέροντα σκοπὸν οὐκ ἐφ' ἐνὸς μόνου ἢ δυοῖν, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἀπλῶς τῶν νοσημάτων. ἔστι δ' οὗτος ὁ ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς διαθέσεως λαμβανόμενος· οὐ μόνον οἱ μεθοδικοὶ παρεῖδον, οὐδὲν γὰρ τοῦτό γε θαυμαστὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν λογικῶν οἱ

diuturnis quoque alterum aliquid ad proportionem ostendat, quod unum sit; verum non potest, nam et excidenda ea praecipit. At quatenam, *quaeso*, sit ista rationabilis a tempore indicatio? tum remedio ex sinapi uti, de quo vanum illud nomen metasyneriseos usurpat? ad haec ex radícula vomitu, et postremo, quum nihil ultra inveniatur, veratro? Verum haec quidem, quemadmodum dixi, etiam in sequentibus plenius dicentur, ubi nihil usquam ullo in morbo a tempore indicari, sed signum id nonnunquam affectus esse docebimus.

Cap. VI. Verum rursus ad Hippocratem revertor, quem virum sane diligentiae nomine admiror cum in aliis omnibus, tum vero quod scopum, qui medico ad indicationem, non in uno alterove, sed prorsus omni morbo sit spectandus, non omiserit. Est autem is qui ab affectus magnitudine sumitur, quem non modo methodici praetermiserunt, non enim est id mirum, sed etiam rationalium plu-

Ed. Chart. X. [97.]

Ed. Bas. IV. (80.)

πλείστοι· καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἅπαντες οἱ ἐμπειρικοί· ἐπειδὴν γὰρ ἐπὶ τῇ πληθωρικῇ καλονμένῃ συνδρομῇ κένωσιν ἑαυτοῖς τετηρησθαι λέγουσιν, ἀντικρὺς ὁμολογοῦσιν, ὡς εἰς οὐδὲν ἄλλο τῶν περὶ τὸν κάμνοντα γιγνομένων ἀποβλέποντες, ἐπὶ τὸ κενοῦν παραγίγνονται. καὶ οὐ τοῦτό φημι διότι καὶ αἱ καθάρσεις κενώσεις εἰσιν, οὐδ' αὐταὶ πρὸς τῆς πληθωρικῆς διδασκόμεναι συνδρομῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν φλεβοτομίαν αὐτὴν ἐνίοτε, καίτοι μὴ παρούσης τῆς πληθωρικῆς συνδρομῆς, δίκαιόν ἐστι παραλαμβάνειν. εἰ γὰρ ἰσχυρὸν εἴη τὸ νόσημα καὶ ῥώμη δυνάμεως, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν φλεβοτομήσειε τῶν ὠμιληκώτων τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης. αὐτοὺς γοῦν ὀρώμεν τοὺς ἐμπειρικούς, ἐπειδὴν ἐκ καταπτώσεώς τινος ἢ ἄλλης πληγῆς θλασθῇ μέρη τινὰ τοῦ σώματος ἰσχυρῶς, ἐπὶ τὴν φλεβοτομίαν ἐρχομένους· καίτοι μικρὸν ἐμπροσθεν ὑγιαίνειν ἐκεῖνος, μηδεμίαν ἔχων πληθωρικὴν συνδρομὴν· ὥς δὴλον ὡς οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ σκοπὸς τῆς φλεβοτομίας, ἀλλ' ἢ τε τοῦ νοσήματος ἰσχὺς καὶ ἡ ῥώμη τῆς δυνάμεως, ἀφωρισμένων τοῦ λόγου τῶν παιδίων. καὶ γὰρ αὐ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, εἴ τις ὑγιαίνων

rimi, atque etiam empirici, quanquam alio modo, omnes. Nam ubi in plethorico, ut illi loquuntur, concursu vacuationem a se observatam dicunt, manifeste fatentur ob nullius alterius eorum, quae in aegro visuntur, respectum, se ad vacuationem accedere. Neque hoc dico propterea, quod purgatio vacuatio sit, quam plethoricus concursus non indicet, sed quod etiam, tametsi plethoricus concursus non adfit, ad ipsam tamen sanguinis missionem interdum sit confugiendum; nam si vehemens morbus sit cum virium robore, nemo est qui venam non secet, qui in artis operibus sit exercitatus. Nam ipsos empiricos videmus, quum lapsu aliquo aut plaga aliqua contusae vehementer corporis partes fuerint, ad sanguinis missionem confugere; quanquam idem homo paulo ante sanus fuerat, prorsusque redundantiae sanguinis expers. Ex quo patet non hoc esse, quod mittendum sanguinem indicet, sed magnitudinem morbi ac virium robur, exceptis a sermone pueris. Nam et alia ratione, si

Ed. Chart. X. [97. 98.]

Ed. Bas. IV. (80.)

ἔτι καὶ μηδὲν μηδέπω βεβλαμμένος ἐν τῇ πληθωρικῇ γένοιτο
 συνδρομῇ, τοῦτον οὐκ ἀνάγκη φλεβοτομεῖν· ἀλλ' ἄρκει τῷ
 μὲν ἄσιτία, τῷ δὲ ὀλιγοσιτία, τῷ δ' ὑπαγωγῇ γαστρὸς, ἢ κά-
 θαρσις, ἢ πλείω λουτρά· τῷ δὲ τινι καὶ γυμνάσιον ἤρκεσε
 μόνον ἢ τρίψις πολλή· φλεβοτομία δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης, οὐδ'
 ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐμπειρικῶν τοῖς οὕτως ἔχουσι προσάγεται.
 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ ἡ κάθαρσις ἐπὶ μόνῳ πλή-
 θει χυμῶν μοχθηρῶν δεόντως παραλαμβάνεται· ἀλλ' ὥσπερ
 ἡ φλεβοτομία διὰ τε πλήθος αἵματος καὶ ἰσχυρὰν νόσον, οὕτω
 καὶ ἡ κάθαρσις διὰ τε πλήθος ἐτέρου τινὸς χυμοῦ καὶ ἰσχύ-
 ν νοσήματος. περὶ μὲν τῆς φλεβοτομίας ἐν ἑτέρῳ τέ μοι διή-
 ρηται λόγῳ καὶ τοῖς ἐξῆς εἰρήσεται· περὶ δὲ τῆς καθάρσεως
 ἐν τῷδε τῷ λόγῳ δίδωμι· χρήζουσι γὰρ αὐτῆς οἱ κάμνοντες
 οὐχ ὥς τὸ λυποῦν περιτίτωμα καθαιρούσης μόνον, [98] ἀλλὰ
 καὶ ὥς ἀντισπώσης τε καὶ κενούσης· καὶ διὰ τούθ' Ἱπποκρά-
 τῆς ἐν τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι συγγράμμασι καὶ τῷ περὶ τῶν
 ἐλκῶν ἐπισκοπεῖται καὶ τὴν ἰσχύν τοῦ νοσήματος εἰς ἐνδείξιν

quis etiamnum sanus, nec adhuc quicquam laesus, in san-
 guinis redundantis concursu sit positus, non statim huic mitti
 sanguinem est necesse; imo aliis satisfacit inedia, aliis cibi
 parcitas, aliis soluta alvus, vel purgatio, vel frequentius
 balneum, aliis sola exercitatio vel multa frictio abunde fuit;
 missio vero sanguinis ne ab ipsis quidem empiricis iis qui
 ita se habent necessario adhibetur. Ad eundem modum nec
 purgatio in sola vitiosi succi abundantia convenienter susci-
 pitur; sed sicut missio sanguinis vel propter ipsius abundan-
 tiam, vel propter morbi magnitudinem, ita purgatio et prop-
 ter abundantiam alterius cujusquam humoris, et propter
 vehementiam morbi adhibetur. Ac de sanguinis missione
 tum in alio libro egimus tum vero in sequentibus agemus.
 De purgatione in hoc libro differam, quod desiderant enim
 aegri hanc non modo ut noxium excrementum, quoque
vexantur, purget, sed etiam ut tum revellat tum vacuet.
 Atque ob eam rem Hippocrates tum in reliquis omnibus
 operibus tum in eo quod de ulceribus prodidit etiam

Ed. Chart. X. [98].

Ed. Bas. IV. (80.)

καθάρσεως. ὑποκάθαρσις γὰρ, φησὶ, τῆς κάτω κοιλίης ξυμφέρει τοῖς πλείστοις τῶν ἑλκῶν καὶ ἐν τρώμασιν ἐν κεφαλῇ εἶναι καὶ ἐν κοιλίῃ καὶ ἐν ἄρθροισι καὶ ὅσα σφακελίσαι κίνδυνος καὶ ὅσα ῥάπτεται καὶ τοῖς ἐσθιομένοισι καὶ ἐρπῆσι καὶ τοῖσιν ἄλλοις τοῖσι πεπαλαιωμένοις τὰ ἑλκεα καὶ ὅκοια δ' ἂν μέλλῃ τις ἐπιδέειν, ὑποκαθαίρειν τὴν κάτω κοιλίην. ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὅτι τοῖς ἑλκεσιν ἅπασι καὶ τοῖς τρώμασιν, ὅταν ἰσχυρὰ γένηται καθάρσις, συμφέρει. τριχῶς γὰρ οὐ μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων παθῶν ἀπάντων ἰσχυρῶν γιγνομένων, ἢ διὰ τὸ κύριον τοῦ πεπονθότος μέρους, ἢ διὰ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως, ἢ διὰ τὴν κακοήθειαν, ἐκάστου τούτων ἰδίᾳ φαίνεται μεμνημένος ὁ Ἱπποκράτης, ἐπὶ μὲν τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ κοιλίᾳ τρωμάτων τὸ κύριον ἐμφαίνων τοῦ τετρωμένου μορίου. κοιλίαν δ' ὅτι μὴ τὴν κάτω μόνην ἀκούειν νῦν χρῆ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄνω, πρόδηλον οἶμαι παντί· διαιρουμένον γὰρ τοῦ μεταξὺ τραχήλου καὶ σκελῶν κύτους εἰς δύο μεγίστας κοιλότητας,

morbi magnitudinem ad purgationis indicationem considerat. *Purgatio enim, inquit, per alvum plurimis ulceribus prodest, praeterea vulneribus quae in capite sunt accepta, item quae in ventre et articulis, ad haec iis in quibus ossi caries impendit, praeterea iis quae suuntur et exeduntur et herpetibus et reliquis quae ulcera diuturna reddunt, etiam quaecunque deliganda sunt, per alvum purganda sunt.* His verbis clare nos docuit ulceribus omnibus et vulneribus, quoties pervalida sunt, purgationem esse utilem. Quum enim trifariam non hae modo affectiones, verum etiam reliquae omnes vehementes magnaeque reddantur, vel propter affectae partis praestantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propter cacoethiam, cujusque horum seorsum videtur Hippocrates mentionem fecisse, utique in capitis ventrisque vulneribus praestantiam laesae indicans partis. Ventrem autem hoc loco non solum inferiorem intelligendum esse, sed etiam superiorem, patere cuivis arbitror; diviso namque quod inter collum et crura est trunco in

Ed. Chart. X. [98.]

Ed. Bas. IV. (80.)

ἡ πρώτη μὲν ὑπὸ τοῦ θώρακος, ἡ δευτέρα δ' ὑπὸ τοῦ περιτοναίου περιέχεται. καὶ δὴ τῶν τραμάτων ὅτι ἂν εἴη εἶσω τοῦ θώρακος, ἢ εἶσω τοῦ περιτοναίου διασχῇ, κίνδυνον οὐ μικρὸν ἐπιφέρει, καὶ μάλιστα ὅταν συντρώσῃ τι τῶν ἐνδον· ἀλλὰ καὶ ὅτι ταχέως κακοήθη γίνεται πάντα τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις τραμάτα, καὶ τοῦτο σχεδὸν ἅπαντες ἴσασιν, ἐκ μὲν τῆς πείρας μόνης μεμαθηκότες οἱ ταύτῃ μόνῃ προσέχοντες τὸν νοῦν, ἐκ δὲ τῆς φύσεως αὐτῶν τῶν τετραμένων ὀργάνων οἷς ἐσπουδάσθη φύσεως σώματος ἐπιστήμην ἔχειν. ὅπου γὰρ τένοντες καὶ νεῦρα καὶ ἄσάρκα καὶ ὀστώδη χωρία. κίνδυνος ἐνταῦθα καὶ ὀδυνηθῆναι καὶ ἀρτυρῆσαι καὶ σπασθῆναι καὶ παραφρονῆσαι· ταῦτά τε οὖν τὰ τραμάτα καὶ πρὸς τούτοις ὅσα ῥάπτεται, τουτέστιν ὅσα οὕτως ἐστὶ μέγαλα ὥς ῥαφῆς χρῆζειν, ἢ εἰ μὴ ταύτης, ἀλλ' ἐπιδέσεως γούν, ὑποκαθαίρεσθαι δεῖται. λέλεκται δ' ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ διότι χρὴ τὰ μεγάλα τῶν ἐλκῶν ἢ ῥαφαῖς, ἢ ἐπιδέσει συνάγεσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα σφακελίσαι κίνδυνος, ἐν μεγέθει δηλονότι φλεγμονῆς ἐστι. καὶ τοίνυν καὶ τὰ ἐσθιό-

duas capacities maximas, prior sub thorace, secunda sub peritonaeo continetur. Et sane vulnus quod intra thoracem, intrave etiam peritonaem penetravit, non parvum periculum affert, potissimum si quid interiorum una sit vulneratum; quin etiam cacoethe statim fieri quaecunque in articulis accepta vulnera sunt, id quoque omnes fere sciunt; empirici quidem ex sola ipsa experientia, cui soli attendunt; qui vero corporis naturae scientiam comparare studuerunt, ex ipsa vulneratarum partium organicarum natura. Ubi enim tendones et nervi et carne vacua atque ossea loca sunt, hic doloris, vigiliarum, convulsionis et delirii periculum instat; tum haec igitur vulnera tum quae suuntur, id est quae adeo sunt magna ut futuris indigeant, aut si non his, certe deligatura, alvi purgationem desiderant. At vero jam dictum in proximo libro est, quae magna ulcera sunt ea vel futuris vel deligaturis esse conjungenda. Quin etiam quibus corrumpendi ossis periculum impendet, ea utique cum magnitudine phlegmones sunt. Jam quaecunque exe-

Ed. Chart. X. [98. 99.]

Ed. Bas. IV. (80.)

μενα, τουτέστι τὰ ἀναβιβρωσκόμενα, κακοήθη τε ἅμα καὶ κακοχυμίας ἐστὶν ἔκγονα. καὶ οἱ ἔρπητες δ' ἐπὶ χολώδει περιτώματι συνίστανται· καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα τὰ παλαιούμενα κατὰ τινὰ τοιαύτην γίνεται πρόφασιν· ὥστ' εὐλόγως ἐπὶ πάντων τούτων ὑποκαθαίρειν συμβουλεύει. καὶ μὲν δὴ καὶ προελθὼν ἔτι τάδε φησὶν· ἐπὶ παντὶ ἔλκει ἐρυσσιπέλατος ἐπιγενομένου κάθαρσιν ποιέεσθαι τοῦ σώματος ἐφ' ὁπότερα συμφέρει τῷ ἔλκει, εἴτε ἄνω εἴτε κάτω· τούτου δ' αὐτοῦ πάλιν ἡμᾶς τὸν διορισμὸν ἐν τῷ περὶ χυμῶν ἐδίδαξεν, ἀντισπᾶν μὲν κελύων εἰς τὰναντία, παροχετεύειν δ' εἰς τὰ πλάγια· καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐπειδὴν μάλιστα ῥέπη, τότε ἀντισπαστέον· εἴρηται καὶ περὶ τούτου κατ' ἐκείνο τὸ βιβλίον. ὥστε καὶ νῦν, εἰ μὲν ἔτι φέροίτο σφοδρῶς τὸ ῥεῦμα, διὰ τῶν ἐναντίων ἀντισπᾶσθμεν· ἄνω μὲν γενομένου τοῦ ἔλκους κάτω καθαίροντες, εἰ δ' ἐν τοῖς κάτω μέρεσι συσταίῃ, τὴν ἄνω κοιλίαν κενοῦντες· ἥδη δὲ καὶ πεπαυμένου καὶ κατὰ τὸ μόριον ἐστηριγμένου παροχετεύειν ἄμεινον· [99] ἐγγυτέρω γὰρ ἢ μετάληψις καὶ ἡ ὁρμή καὶ ἡ ὀκλή τῷ καθαίροντι φαρ-

duntur, hoc est eroduntur, ea tunc maligna sunt tum malorum succorum soboles. Herpetes quoque a bilioso excremento ortum habent, reliquaque quae inveterantur omnia ex hujusmodi aliqua causa proveniunt; quare in omnibus his non sine ratione purgare per alvum jubet. In progressu vero haec insuper adjicit: *in omni ulcere cui erysipelas supervenit purgari corpus oportet, quia parte ulceri maxime conducit, sive id per superna sive per inferna sit*; cujus etiam ipsius rei discrimen in libro de humoribus nos edocuit, revellere nos jubens ad contraria, derivare vero ad latera; quin etiam quum maxime repit, tum revelendum; dictum vero et de hoc in eo libro est. Quare nunc quoque, si etiamnum fluxio valenter irruat, ad contraria revellemus, utique si in superioribus ulcus consistat, per inferna purgantes; sin autem in inferioribus sit, superiorem ventrem vacuantes; at si jam fluxio restitit atque in parte inhaesit, derivare per vicina magis expedit, quum et in propinquiora translatio sit et purganti medicamento promptior

Ed. Chart. X. [99.]

Ed. Bas. IV. (80. 81.)

μέκω ῥάων ἐκ τοῦ πλησίον. ὅτι δ' ὁ λόγος οὗτος ἤδη καὶ ἄλλον τινὸς ἀπτεται τῶν τῆς τέχνης μερῶν, τοῦ περὶ τὴν τῶν χυμῶν ἴασιν, οὐκ οἶμαι τινα λανθάνειν· ὅθεν καὶ τοῖς ἐξῆς αὐτὸν ἀναγκαῖον ἔσται πάλιν ἐπαναλαβεῖν καὶ τελειῶσαι σύμπαντα. νυνὶ δ' ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος, ἣν εἰ καὶ μέγεθός τις ὀνομάζειν ἐθέλει, σκοπὸν ἔστι ποιητέον ἡμῖν ἀφαιρέσεως αἵματος, ἥ καθάρσεως, καὶ ὡς Ἱπποκρά(81)της ἀπάντων πρῶτος ὢν ἴσμεν ἐξεῦρε τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐπιδείξαι βούλομαι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων νοσημάτων ἐν τοῖς ἐξῆς λόγοις ἐπιδείξω, περὶ δὲ τῶν ἐλκῶν ἐν τῷδε. τὰ μὲν οὖν τῶν καθάρσεων ἤδη μοι λέλεκται. τριχῶς γὰρ ἐκάστου νοσήματος ἰσχυροῦ γενομένου, διὰ τὸ κύριον τοῦ πεπονθότος μορίου, διὰ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως καὶ τρίτην τὴν κακοήθειαν αὐτοῦ, ἀπάντων τούτων ἐμνημόνευσεν Ἱπποκράτης ἐν τῷ τῆς καθάρσεως λόγῳ. τί δὴ οὖν, ἴσως φησὶ τις, οὐχὶ καὶ φλεβοτομεῖν ἐνίοτε συμβουλεύει διὰ τὰς αὐτὰς προφάσεις; ἔμοι γοῦν δοκεῖ καὶ τοῦτο κελύειν, ἀλλὰ διὰ τὰ χέων τε καὶ μετ' ἀποδείξεως, ὥς αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖς

tum accessus tum attractus e vicino detur. Hanc vero rationem ad aliam quoque artis partem spectare, nempe quae de succorum medicatione praecipit, neminem latere arbitror, proindeque in sequentibus etiam repetere eam erit necesse ac totam absolvere. Nunc illud docere volo, tum ipsam morbi sive vim sive magnitudinem appellare velis scopum a nobis detractionis sanguinis vel purgationis statuendum esse, tum vero Hippocratem hanc omnium quos novimus primum indicationem adinvenisse. Ac de aliis quidem morbis in sequentibus libris id ostendam, de ulceribus vero in hocce. De purgationibus quidem mihi explicatum jam est. Nam quum triplici genere morbus quisque sit magnus ac gravis, aut propter praecellentiam partis affectae, aut propter affectus magnitudinem, aut propter ipsius cacoethiam, omnium horum meminit Hippocrates ubi de purgatione egit. Quid igitur, dicet aliquis, nunquid etiam sanguinem detrahi interdum suadet propter has ipsas causas? Mihi vero id quoque jubere videtur, verum breviter nec sine de-

Ed. Chart. X. [99.]

Ed. Bas. IV. (81.)

ἄλλοις παλαιοῖς ἦν ἔθος. εἴσῃ δὲ πρῶτον μὲν ἀναγνοὺς τήν-
 δε τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ· ἔλκει νεοτρώτω παντὶ, πλήν ἐν κοιλίῃ,
 συμφέρει ἐκ τοῦ τρώματος αἷμα ῥυῖναι αὐτίκα πλέον ἢ ἔλασ-
 σόν· φλεγμαίνει γὰρ ἦσσον αὐτὸ τὸ ἔλκος καὶ τὰ περι-
 ἔχοντα. μετὰ δὲ ταύτην ἐν τῷ περὶ ἑλκῶν γεγραμμένην ἀνα-
 μνησθεὶς ὧν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι συγγράμμασι πολλάκις
 ὑπέθετο, μιμητὴν ἀξιῶν εἶναι τὸν ἱατρον οὐ τῆς φύσεως
 μόνον, ἀλλὰ καὶ κείνων ὅσα αὐτόματα ὠφελεῖ, σαφῶς ἂν ἦδη
 τὴν γνώμην εἰδείης τοῦ παλαιοῦ περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀφαι-
 ρέσεως ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τραυμάτων· εἰ γὰρ δὴ συμφέρει μὲν
 αἷμα ῥυῖναι τοῖς τοιοῦτοις, οὐκ ἔρῶν δὲ, τὸ λείπον αὐτὸν
 χρὴ προστιθέναι· δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ αὐτῶν ὧν ἐπιφέρει,
 συνάπτων γοῦν τῇ προειρημένῃ ῥήσει τήνδε φησί· καὶ ἀπὸ
 τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκῶν συμφέρει αἷμα ποιεῖν ἀπορῶειν
 πυκινὰ, ὅπως ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν
 ἑλκῶν καὶ ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὸ ἔλκος. ἐπειδὴ γὰρ προ-
 ειρήκει, ἔλκει νεοτρώτω παντὶ συμφέρει αἷμα ῥυῖναι, γινώ-

monstratione, veluti tum huic ipsi tum reliquis priscis mos
 fuit. Id ita esse intelliges primum quidem si haec ejus ver-
 ba relegeris: *Omni recens facto vulnere, nisi in ventre sit,*
expedit ex ipso vulnere statim sanguinem plus minusve ef-
fluere; nam phlegmone minus tentabitur tum ulcus ip-
sum tum quae circumposita loca sunt. Post haec autem si
 verba quae in libro de ulceribus ab eo sunt scripta, tum
 quae in aliis omnibus libris, saepe proposuit recorderis, de-
 bere imitorem esse medicum non tantum naturae, sed
 etiam eorum quae quum sua sponte veniunt conferunt, clare
 jam senis mentem intelliges de sanguine, quum magna sunt
 vulnera, detrahendo. Si namque expedit in talibus san-
 guinem effluere, non autem effluxit, quod deest ipse ad-
 jicias oportet; declarant id ea quae subjungit; quippe
 haec statim cum dictis verbis copulat: *Et ab iis quae in-*
veterata sunt ulcera ut sanguis crebro fluat efficere
prodest utcunque opportunum videbitur, tum ab ipsis ul-
ceribus tum a circumpositis ulceri partibus. Nam quo-
 niam praedixerat omni ulceri recens factio sanguinem emit-

Ed. Chart. X. [99.]

Ed. Bas. IV. (81.)

σκων ὥς εἰ μὴ καὶ τῶν κεχρονισμένων μνημονεύσειεν, οἰήσεται
 τις ἐπὶ τῶν προσφάτων μόνων οὕτως αὐτὸν ἀποφήνασθαι,
 διὰ τοῦτο διόντως προσέθηκε τὸ καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμέ-
 νων ἐλκῶν ἀφαιρεῖν τοῦ αἵματος. ἀλλ' εἴπερ ἐκεῖνό καθό-
 λου παρ' αὐτοῦ μεμαθήκαμεν, ὥς ἀρχομένων μὲν τῶν ρευ-
 μάτων ἀντισπᾶν προσῆκεν, ἐστηριγμένων δὲ ἐν τῷ πεπονθότι
 μορίῳ τὴν κένωσιν ἢ ἀπ' αὐτοῦ ποιεῖσθαι τοῦ πεπονθότος
 μορίου, ἢ ὅτι μάλιστα πλησιέστατα, πρόχειρον ἡμῖν καὶ νῦν
 συλλογίσασθαι περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεως, ὥς ἐν
 ἀρχῇ μὲν πόρρωθεν ἔξ, ὑστέρον δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἡλκωμέ-
 νων προσῆκει ποιεῖσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ τούτοις αὐτοῖς οἷς
 εἶρηκα προσθεῖς ὥς τὸν πλεονάζοντα χυμὸν ἐκκενοῦν ὁ
 Ἱπποκράτης συμβουλεύει, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ αἵματος
 ἀφαίρεσιν ἄξεις, ὅταν τοῦτο κρατῇ, ποτὲ δ' ἤτοι ξανθῆς, ἢ
 μελαίνης χολῆς, ἢ φλέγματος ἀγωγὸν δώσεις φάρμακον,
 ἐκείνου μεμνημένος ἐν ἅπασιν τούτοις, ὥς οὐκ ἔστιν ἔλκος
 ἢ ἔλκος οὐδεμία τῶν τοιούτων ἰάσεων, ἀλλ' ἤτοι κακοχυ-
 μίας συμπαρούσης, ἢ πλήθους, ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἑρπητος, ἢ

*tendum esse, cernens, nisi etiam de inveteratis mentionem
 faceret, fore ut ab aliquo putaretur de recentibus tantum
 ita pronunciasse, idcirco illud recte adjecit, et ab invete-
 ratis ulceribus sanguinem mittendum esse. At si id per-
 petuum est quod ab eo didicimus, incipientem fluxionem re-
 vellendam esse, fixam vero jam in laborante parte vacuan-
 dam esse vel ab ipsa parte affecta vel a maxime vicina,
 in promptu nobis et de sanguinis detractioe colligere nunc
 est quod in principio haec e longinquo, postea ab ipsis ex-
 ulceratis partibus sit emolienda. Quin etiam si iis quae jam
 dixi illud quoque adjicias, quod ipsum qui redundat humo-
 rem vacuandum esse Hippocrates suadet, alias sanguinis detra-
 ctionem adhibebis, quum videlicet is vincit, alias medicamen-
 tum, quod ad bilem flavam vel atram vel pituitam educendam
 vim habet, dabis, illius interim in omnibus his non imme-
 mor, non esse ulceris qua ulcus est ullam id genus curatio-
 nem, sed vel vitiosi qui conjunctus est succi, vel plenitudinis,
 vel phlegmones, vel herpetis, vel ejus generis alterius; sed*

Ed. Chart. X. [99, 100.]

Ed. Bas. IV. (81.)

τινος ἑτέρου τοιούτου· καὶ μὲν δὴ καὶ ὥς ἐνίοτε τῶν συμβε-
βηκότων τι τοῖς ἔλκεσιν ἐνδείξιν ἰδίαν ποιεῖται, καθάπερ καὶ
τὸ μέγεθος. [100] εἴρηται δὲ καὶ περὶ αὐτῶν ἐν τῷ πρὸ τούτου
γράμματι, τὰς διαφορὰς τῶν ἔλκων ἀπάσας, ὅποσαι τέ εἰσι καὶ
ὅποῖαι καὶ τίς ἐφ' ἑκάστου αὐτῶν ἐνδείξις, ἐξηγησαμένον
μου. τὸ δ' ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ νοσήματος ἐνδείξιν γίνεσθαι
κενώσεως, ἐν ἐκείνῳ μὲν οὐκ εἶπον τῷ λόγῳ, διότι τε μακρο-
τέρας ἀποδείξεως ἔδειτο καὶ τὴν τοῦ ὅλου σώματος ἐπιμέ-
λειαν οὐ συνῆπτον ἐν αὐτῷ τοῖς ἔλκεσιν, ἐνταῦθα δὲ διεξ-
ῆλθον ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον.

Κεφ. ζ. Ὁ γὰρ τοι σύμπας λόγος ὑπὲρ τῆς τοιαύτης
ἐνδείξεως, ἣν ἀπὸ τῆς ἰσχύος φαμέν τοῦ νοσήματος λαμβά-
νεσθαι καὶ μετὰ ταῦθ' ἡμᾶς ἀναμένει ῥηθῆναι, καθάπερ καὶ
ἡ ἀπὸ τῆς ἡλικίας, καὶ προσέτι καὶ ἡ ἀπὸ τῆς τῶν χυμῶν
ἰάσεως· οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τῶν πεπονθότων μορίων ἐνδείξις
εἰς τὴν θεραπείαν γιγνομένη, τελεώτερον ἐν τοῖς ἐξῆς ὑπο-
μνήμασιν ἀποδοθήσεται. νυνὶ μὲν γὰρ ὅσον ἀπὸ τῆς φύσεως
αὐτῶν, τούτέστι τῆς πράσεως, τε καὶ οὐσίας, οἷον τ' ἐστίν

nec illius oblitus; quod aliquid interdum ex iis quae ulceri-
bus accidunt indicationem propriam suggerat, veluti, et mag-
nitude. ⁱⁿ Dictum autem et de ipsis ulceribus est in libro
qui hunc praecedit, ubi ulcerum differentias omnes et quot
et quae sint et quae sit uniuscujusque indicatio, exposui-
mus. Praeberi tamen vacuandi indicationem ab ipsa morbi
vi ac magnitudine in eo libro non dixi, propterea quod et
longiorem demonstrationem requirebat, et totius corporis
curam cum ulceribus in eo non conjunxi; hic vero exe-
quutus sum quantum ad rem propositam erat utile.

Cap. VII. Nam absolutus sermo de hoc genere in-
dicationis, quam a magnitudine morbi sumi diximus, etiam
in sequentibus habendus restat; pari modo de indicatione
quae ab aetate sumitur, praeterea de ea quae ab humoribus
sanandis accipitur; ad eundem modum et quae ab affectis
partibus indicatio exhibetur consummatius in sequentibus
libris tradetur. Nunc enim quod ab earum natura, id est
temperamento et substantia sumi ad curationem potuit, tan-

Ed. Chart. X. [100.]

Ed. Bas. IV. (81.)

εἰς τὰς ἰάσεις λαμβάνεσθαι λέλεκται μόνον· ἡ δ' ἀπὸ τῆς
 θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως, ἔτι τε χρείας, ἀναισθησίας τε καὶ
 δυσαισθησίας ἐνδείξις οὐκ εἴρηται· λεγέσθω δὲ καὶ περὶ τού-
 των ὅσον εἰς τὴν τῶν ἐλκῶν ἴασιν διαφέρει. τὸ μὲν οὖν
 αἰσθητικὸν μόριον ἀνωδύνως ὅτι μάλιστα χρὴ πειράσθαι
 θεραπεύειν· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἢ τῶν ἀνωδύ-
 νων ὕλη. τὸ δὲ δυσαισθητότερον ἐγκωρεῖ καὶ διὰ τῶν σφο-
 δροτέρων, εἰ ἢ διάθεσις οὕτω καλεῖται· καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦ
 μὲν κυρίου μορίου τὸν τόνον χρὴ φυλάττειν, ὥς ἐπὶ πλεον
 ἐν τοῖς περὶ φλεγμονῆς λογισμοῖς ἀποδείξομεν· εἰ δέ τι μὴ
 τοιοῦτον, ἐγκωρεῖ τοῦτο καὶ τὴν χαλαστικὴν ἀγωγὴν τῆς θε-
 ραπείας ἀλύπως δέχεσθαι. ταυτὶ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἐπι-
 πλεον ἐροῦμεν, ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τὴν ἀπὸ τῆς θέσεώς
 τε καὶ διαπλάσεως τῶν μορίων ἐνδείξιν ἔτι προσθέντες, οὕτω
 καταπαύσομεν καὶ τοῦτ' ἐπὶ τὸ τέταρτον βιβλίον. ἐντεῦθεν γοῦν
 ἐπενοήθη τὸν μὲν κατὰ τὴν κοιλίαν ἡλκωμένον πίνειν τὰ
 φάρμακα, τὸν δὲ κατὰ τὸν στόμαχον, οὐχ ἅπαξ οὐδ' ἄθρόως
 ὅλα προσφέρειν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τε καὶ συνεχῶς· ἐν γὰρ

tum diximus; quae vero tum a situ tum conformatione,
 itemque usu, praeterea sensus acumine hebetudineve indicatio
 suggeritur, hanc non attigimus; dicatur itaque et de his quan-
 tum fit ad ulcerum curationem utile. Igitur quae praedita
 sensu pars est, eam quam maxime citra dolorem curare ten-
 tandum, tradita vero anodynorum remediorum materia est
 in iis libris qui sunt de simplicibus medicamentis inscripti.
 Quae stupidior est, haec, si affectus ita suadet, valentiora re-
 media recipit, et principis quidem partis robur servari opor-
 tet, veluti latius ubi de phlegmone agemus docebitur; quod
 tale non est, licet huic eam medendi rationem tuto adhi-
 beas quae laxando remittendoque mitiget. Atque haec qui-
 dem in sequentibus fusius tractabimus. In hoc libro indi-
 cationem quae a situ et a conformatione partium sumitur
 trademus, atque ita quarto huic libro finem imponemus.
 Hinc igitur excogitatum est ei cui exulceratus ventriculus
 sit medicamenta esse bibenda; cui stomachus, non semel
 nec tota simul assumenda, sed paulatim et assidue, quando

Ed. Chart. X. [100.]

Ed. Bas. IV. (81.)

τῷ παρέρχεσθαι καὶ ψαύειν ἢ ὠφέλεια τούτοις ἐστίν, οὐκ ἐν τῷ περιέρχεσθαι καὶ πλησιάζειν ἐπὶ πλείονα χρόνον, ὥσπερ τῇ γαστρὶ. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς χορὴ παχύτερα προσφέρειν ταῦτα καὶ γλίσχρα, παρὰ τῆς θεσεώς τε καὶ διαπλάσεως ἢ ἐνδειξις. ἐπεὶ γὰρ δίοδος τις ὁ στόμαχός ἐστι τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων, διὰ τοῦτο πάντων τῶν ἔχεσθαι τε καὶ περιπῆγνυσθαι καὶ προσκολλᾶσθαι δυναμένων ἐστὶ χρεία φαρμάκων, οὐ τῶν ἀποκλύζεσθαι καὶ διαρρεῖν ἐτοιμῶς πεφυκότων. περιπῆγνυται μὲν οὖν παχέα, κολλᾶται δὲ τὰ γλίσχρα. τὰ δ' ἐν τοῖς παχέσιν ἐντέροις ἔληκ. τῶν διὰ τῆς ἑδρας ἐνιεμένων χρήζει μᾶλλον φαρμάκων· ἐγγυτέρω γὰρ ταύτης ἐστί· τὰ δ' ἐν τοῖς λεπτοῖς ἀμφοτέρων· πορρωτέρω γὰρ ἤδη ταῦτ' ἐστὶ καὶ μέσα τῇ θέσει τῶν ἀνωθέν τε λαμβανόμενων καὶ κάτωθεν ἐνιεμένων φαρμάκων. κοινὴ δ' ἐπὶ πάντων τῶν ἐντὸς μορίων ἐνδειξις αἰρεῖσθαι μὲν τὰ συνηθέστατα τοῦ ζώου τῇ φύσει καὶ σιτία καὶ φάρμακα· φεύγειν δὲ καὶ ἀποτρέπεσθαι τὰναντία· καίτοι γ' ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ἐλκῶν ἄλυ-

ex transitu et contactu vulneribus quae hic sunt utilitas accedit, non ex continendo et diutius adhaerendo, sicut iis quae in ventriculo sunt. Quin imo et quod crassiora haec et magis lenta sint adhibenda, id quoque a situ et conformatione est indicatum. Nam quoniam gula transitus quidam comestorum bibitorumque est, idcirco medicamentorum eget quae adhaerere et undique quasi concrelescere et agglutinari possint, non autem quae elui ac defluere sint prompta. Ac circa partes ejus concrelescunt quae crassa, agglutinantur quae lenta sunt. Quae vero ulcera in crassis sunt intestinis, iis quae per sedem injiciuntur remediis magis egent; nam ipsi magis sunt propinqua; quae in tenuibus habentur, quoniam et longinquiora sunt et medio situ posita, ambo requirunt, et quae superne sumuntur et quae per sedem infunduntur medicamenta. Sane communis omnium internarum partium indicatio est, ut ea eligantur quae animalis naturae maxime sint familiaria, sive ea cibi sint sive medicamenta; fugiantur respicianturque huic contraria;

Ed. Chart. X. [100. 101.]

Ed. Bas. IV. (81. 82.)

προς καὶ ἡ τῶν τοιούτων χρῆσις, τοῦ καὶ χαλκοῦ κικανμένου καὶ λεπίδος χαλκοῦ καὶ καδμείας καὶ πομφόλυγος καὶ λιθαργύρου καὶ ψιμνθίου. ταῦτ' οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς ἐν[101]τός. εἴρηται δὲ περὶ τῆς φύσεως αὐτῶν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ κράσεων καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων. αἰρεῖσθαι δὲ καὶ τὰς τροφάς, εἰ μὲν εἰς οὐλήν ἀγαγεῖν, ἢ κολλῆσαι βουλοίμεθα τὸ ἕλκος, αὐστηράς τε καὶ γλίσχρας καὶ ἀδήκτους· εἰ δ' ἀνακαθῆραι, ῥυπτούσας μετρίως. εἰς μὲν δὲ τοῦτο πάντων ἄριστον μέλι ἀπεφθον, τὰ δ' αὐστηρὰ πόματα καὶ αἱ τοιαῦται τροφαὶ πρόδηλοι παντί. καλῶ δ' αὐστηρὸν ὅπερ καὶ στύφον ὀνομάζεται, τὸ στρυφνὸν δὲ ἐπιτεταμένον ἐστὶν αὐστηρὸν. ὅσα δὲ φάρμακα λαμβάνεται τοῖς ἐντός ἄλυπα γέγραπται μὲν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων, εἴρησεται δὲ καὶ νῦν ὁ τύπος αὐτῶν. ὑποκυστὶς δὲ βαλαύστιον καὶ κύτινοι ῥοιῶν καὶ κηκίς καὶ ῥοιᾶς κέρματα καὶ Σά(82)μιος ἀστήρ καὶ Λημνία σφραγὶς καὶ χυλὸς ῥοῦ καὶ ῥόδων, ἀκανία τε καὶ τᾶλλα ὅσα τοιαῦτα τοῖς ἐντός ἑλκεῖν ἀρήγοντα, βλάβην δ'

quanquam in iis quae foris sunt ulceribus innoxius etiam talium medicamentorum est usus, aeruginis aerisque usti et aeris squamae et cadmiae et pompholygis, lithargyri et cerussae; haec igitur et similia interioribus exhiberi non debent. Porro proditum de natura horum est tum in tertio de temperamentis volumine tum in libris de simplicibus medicamentis. Eligenda vero alimenta sunt; si ad cicatricem perducere aut glutinare ulcus studemus, tum austera tum glutinosa tum quae minime mordeant; sin emundare, quae modice abstergeant, quod munus mel crudum praeter caetera praestat. Austerae vero potiones et ejusdem rationis alimenta cuique sunt nota. Voco austerum id quod adstringens dicitur, acerbum vero quod intensum austerum est. Quae vero medicamenta citra internarum partium molestiam fumantur tradita sunt in iis libris qui de medicamentis sunt scripti, dicetur tamen et nunc eorum formula. Ergo internis ulceribus opitulantur hypocystis et balauistium et cytini punicorum et galla et malicorium et terra Samia et Lemnium sigillum et rhois rosarumque succus et acacia alia-

Ed. Chart. X. [101.]

Ed. Bas. IV. (82.)

οὐδεμίαν ἐργάζεται περὶ τὰ σπλάγχνα· δίδοναι δ' αὐτὰ διά
 τινος τῶν στυφόντων ἀφεψήματος, ἢ μήλων κνδωνίων, ἢ
 σχίνου, ἢ βάτου ἀκρεμόνων, ἢ ἀμπέλων, ἢ μύρτων, ἢ καὶ
 δι' οἴνου τινὸς τῶν αὐστηρῶν. εὐδήλος δὲ ἡ τοῦ οἴνου χρῆ-
 σις, ὥς πεφυλάχθαι χρὴ τὸν καιρὸν τῶν φλεγμονῶν· ἄλλως
 δ' οὐδὲν κωλύει δίδοναι. εὐδήλον δὲ ὡς καὶ ἀνάλαμβάνειν
 χρὴ τὰ τοιαῦτα φάρμακα, παρασκευάζοντα διὰ τε τῶν εἰρη-
 μένων ὑγρῶν καὶ προσέτι τραγακάνθης τε καὶ κόμμεως ἐπι-
 μιγνύντα καὶ μάλιστα τοῖς ἐν στομάχῳ προσάξειν μέλλοντα.
 καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνακογχυλίζεσθαι μὲν τοῖς κατὰ τὴν φάρυγγα
 καὶ τὰ παρίσθμια προσφέροντα κελύειν χρὴ, κατέχειν δ'
 ὕπτιον ἐπὶ πλεῖστον ἐν τῷ στόματι χαλαροὺς ἐργασάμενον
 ἅπαντας τοὺς τῇδε μῦς, ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἑλκῶν·
 παραρρεῖ γὰρ οὕτως ἀτρεμία καὶ κατὰ βραχὺ, σαφῶς καὶ
 αἰσθητῶς εἰς αὐτὴν τὴν ἀρτηρίαν τοῦ φαρμάκου· καὶ γὰρ
 καὶ τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν εὖ εἶδέναι χρὴ παρηθούμενον οὐκ
 ὀλίγον ἐνταῦθα τοῦ πόματος. ἀλλ' ὥσπερ υἱαινόντων, οὕτω

quae id genus, quae ulceribus internis praesidium afferunt nec
 ullam visceribus noxam inferunt. Danda vero haec sunt ex
 aliquo adstringentium decocto, vel mali cotonei vel itisci vel
 summorum rubi vitisve vel myrtorum vel *denique* ex vino
 aliquo austero. Non latet autem et de vini usu, quod caven-
 dum id est ubi phlegmones suspicio adest, alias dari nihil
 vetat. At manifestum est ejusmodi medicamenta praepa-
 randa, ac jam dictis humidis excipiendia esse; tum vero
 tragacanthem et gummi illis admiscenda ac potissimum
 quis ea iis quae in gula sunt exhibebit. Sed et gargarizare
 quoque jubendum est ei qui ad fauces et paristhmia his ute-
 tur. At ad ulcus quod in aspera sit arteria, ut supinus
 quam diutissime in ore teneat ac omnes qui illic sunt mus-
 culos relaxet remittatque praecipendum; influit enim sic
 sensim et paulatim de medicamento aliquid sensibilibiter et
 manifeste in ipsam arteriam; nam et quum secundum na-
 turam se habet, scire licet potionis nonnihil huc percolari.
 Sed veluti in secunda valetudine, ita in adversa cavendum

Ed. Chart. X. [101.]

Ed. Bas. IV. (82.)

καὶ νοσοῦντων φυλάττεσθαι χρὴ τὸ πλεόν, ὥς βηχῶν κινη-
 τικόν. ἄχρι μὲν γὰρ ἂν ἐν κύβητι παρὰ τὸν χιτῶνα τῆς ἐρ-
 τηρίας ὥσπερ ἐκ παρὰ τοῦτον ὕδωρ φέρεται τὸ ὑγρὸν, οὐκ
 ἐργάζεται βῆχα, τὸ δ' εἰς τὰς ὁδοὺς μέσας τοῦ πνεύματος
 ἐμπέτον ἐνθὺς βηχῶδεις ἀποτελεῖ. ταῦτά γε οὖν ἀπὸ τῆς
 θέρσεως καὶ διαπλάσεως τῶν μορίων ἐλλήπται πάντα· καὶ πρὸς
 τούτοις ἔτι τὸ συμμιγῆναι μέλιτος ἅπασιν τοῖς πρὸς τὰς
 ἑλκώσεις φαρμάκοις ἐπὶ τὸν κατὰ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεύ-
 μονα· μόνα γὰρ ἔτι ἐπὶ τούτων αὐστηρὰ προσφέροις φάρ-
 μακα, χρονίζει κατὰ τὴν γαστέρα. τῆς οὖν ἀναδόσεως αὐτῶν
 ὄργανον ὑπάρχει τὸ μέλι καὶ ἔστιν οἷον ὄχημά τι ταχείας φο-
 ρᾶς, ἅμα τῷ μηδὲ βλάπτειν ἑλκη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον
 αὐτό τε τὸ μέλι καὶ τῶν οὖρησιν κινούντων τινὰ μίγνυσθαι
 χρὴ τοῖς τῶν ἑλκῶν φαρμάκοις, ἐπειδὴν τὰ κατὰ τὴν κύστιν
 καὶ τοὺς νεφροὺς ἢ πεπονθότα. τὸ δὲ καὶ τὰς διαγνώσεις
 τῶν ἡλκωμένων μορίων, ἀπὸ τε τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τῆς
 ἐνεργείας καὶ χρείας γίνεσθαι καὶ τῆς θέρσεως τε καὶ διαπλά-
 σεως, εὐδὴλον μὲν οἶμαι, καὶ ἐγὼ μὴ λέγω, δείκνυται δ'.

est ne largius influat, utpote quod tussim excitabit. Nam
 quoad humor undique juxta tunicas arteriae ceu juxta mu-
 rum aqua descendit, tussim non cit; si quid per mediam spi-
 ritus viam incidit, tusses statim excitat. Tum haec igitur a
 situ et conformatione partium omnia sunt desumpta, tum
 vero non minus illud quod omnibus medicamentis quae
 thoracis et pulmonum ulceribus sunt destinata, mel sit ad-
 miscendum; nam si sola austera his medicamenta exhibueris,
 ea in ventriculo morabuntur. Ergo distributionis eorum
 in corpus instrumentum est mel, ac celeris transitus veluti
 vehiculum; cum eo quod nec ulceri nocebit. Ad eundem
 modum quoties in vesica et renibus vitium consistit, non
 solum mel ipsum, sed etiam eorum quae urinas movent
 quippiam ulcerum medicamentis misceri oportebit. Illud
 quoque patere vel me tacente cuivis arbitror, exulceratas
 partes tum ex earum substantia tum functione tum usu
 tum situ tum conformatione discerni. Monstratum autem

Ed. Chart. X. [101. 102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

αὐτάρκως καὶ τὰς περὶ τῶν πεπονθότων τόπων διαγνώ-
σεις· ἄλλ' οὐ πρόκειται νῦν περὶ ἐκείνων λέγειν· αὐτὸς οὖν
ἐπὶ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἐπ'ἀνέμι. φημὶ δὲ καὶ ταῦτα
καὶ ἄλλα πολλὰ τὴν τῶν μορίων ἐνδείκνυσθαι θέσιν τε καὶ
διάπλασιν· ἐπιδῆσαι γὰρ τὸ ἡλκωμένον μόνιον οὐκ ἐγγωρεῖ
καλῶς ἄνευ τοῦ λαβεῖν τὴν ἐνδείξιν ἢ ἐκ τῆς διαπλάσεως,
ἢ ἐκ τῆς θέσεως, ἢ ἐκ συνναυποτέρων· ἐνιέναι τε τὸν αὐλί-
σκον τοῦ κλυστήρος εἰς τὴν ἔδραν ἐπιτηδείως οὐχ οἷον τε χωρὶς
τῆς τοιαύτης ἐνδεί[102]ξεως. καὶ μὴν καὶ διὰ τοῦ κανλοῦ
φάρμακον ἐνιέναι πολλάκις εἰς τὴν κύστιν ἀναγκαῖόν ἐστι.
περὶ μὲν γὰρ τοῦ καθετήρος οὐδὲν δεόμεναι λέγειν, ὥς οὐχ
οἷον τέ ἐστι καλῶς χρήσασθαι αὐτῷ χωρὶς τοῦ καὶ θέσιν
ἀκριβῶς ἐπίστασθαι καὶ διάπλασιν ὅλης τῆς κύστεως. ἐν μὲν
δὲ τοῖς τοιοῦτοις ἅπασιν πρόδηλον ὥς οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν
ὅλην θεραπείαν ὁ πεπονθὼς τόπος συνενδείκνυται. ἐπὶ δὲ
τῶν καλουμένων ῥηγμάτων, πλέονες ἐνδείξεις φαίνονται συν-
τρέχειν εἰς ταῦτό· καὶ γὰρ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς θέσεως ὀρθῶς ἂν
ἐξετάζοντο· διότι γὰρ ἐν βάθει τοῦ σώματός ἐστι καὶ κατα-

id abunde est in libro de dignotione affectorum locorum;
verum non est de illis nunc dicendi locus; rursus igitur ad
medendi methodum revertor. Ajo igitur et haec et alia
multa ex conformatione partium posituraque indicari; nam
quando nec deligare commodè aegram partem possis, nisi
prius vel ex conformatione vel positura vel utrisque indi-
cationem sumpseris, sed nec immittere in sedem clysteris
fistulam commodè queas absque ejus generis indicatione.
Jam per penem injicere medicamenta in vesicam saepe ne-
cessum est. Illud de cathetere apponere opus non est,
quod eo probe uti omnino nequeas, nisi et situm et figuram
totius vesicae perspectam habeas. In talibus ergo omnibus
clare patet non parum ad totam curationem affectum ipsum
locum simul indicare. In iis autem quae rupta dicuntur
plures indicationes in idem concurrunt, siquidem et quae a
situ capitur recte ad examen venit; nam propterea quod
et in profundo corporis sunt et latent, idcirco diversam

Ed. Chart. X. [102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

κένρυνται, διὰ τοῦτο καὶ τῆς θεραπείας ἐξηλλαγμένης παρὰ τὰ φαινόμενα δεῖσεται. διότι δὲ σὺν ἐκχυμώσει μὲν πάντως, ἐνίοτε δὲ καὶ σὺν περιθλάσει τῆς ἐρρόωγυίας σαρκὸς ἀποτελεῖται, διὰ τοῦτο πλείους ἰάσεις ἐνδείξεται· αἶν γὰρ τῷ πλήθει τῶν διαθέσεων οἱ πρῶτοι σκοποὶ τῶν ἰάσεων ἰσάριθμοι. λεχθήσεται μὲν οὖν ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς περὶ τῆς φλεγμονῆς λογισμοῖς ὡς ἰσχυροτέρων δεῖται φαρμάκων ἅπαντα τὰ διὰ βάρους πεπονηκότα σώματα τῶν ἐπιπολῆς ἀρρώστούντων. δῆλον δ' οἶμαι καὶ νῦν ἤδη τό γε τοσοῦτον, ὡς ἐκλύεσθαι τὴν δύναμιν ἀναγκαῖον ἐστὶ τῶν ἐπιτιθεμένων ἕξωθεν φαρμάκων, ὅταν ἐν τῷ βάθει κατακεκρυμμένον ἢ τὸ δέομενον τῆς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας· ἐπιτείνειν οὖν αὐτὴν εἰς τοσοῦτον προσήκει εἰς ὅσον ἐκλύεσθαι μέλλει κατὰ τὴν εἰς τὸ βάθος ὁδόν. αἱ δ' ἐκχυμώσεις ἅπασαι τὸν σκοπὸν τῆς ἰάσεως κένωσιν ἕξουσιν· ὥστε θερμαίνοντων αὐταῖς καὶ μετρίως ξηραίνόντων ἐστὶ χρεία φαρμάκων. ὅσα γὰρ ἰσχυρῶς ξηραίνει, διαφορεῖ μὲν εὐθύς κατ' ἀρχὰς ἐπιδηλότερον τῶν ἀσθενεστέρων, ἀπολείπει δὲ τι λείψανον τῆς διαθέσεως σκιῶδες καὶ δυσίατον.

curationem ab iis quae apparent postulabunt. Quoniam vero cum ecchymosi quidem omnino, aliquando vero et cum contusione circum ipsam praeruptam carnem consistunt, idcirco plures curationes indicabunt; semper enim affectuum numero primi medendi scopi respondent. Ac docebitur quidem ubi de phlegmone differemus locupletius quod valentiora medicamenta requirant quaecunque in profundis partibus laborant quam quae in summo corpore sunt affecta. Nunc id saltem arbitror patere, quod exolveri necessum est medicamentorum quae foris applicantur vim ubi quod ab his juvandum est in profundo latet; quare intendere hanc eatenus oportebit quatenus per transitum ad profundum est remittenda. Sane ecchymosis omnis vacuationem pro remedio curationis indicat; quare calefacientibus huic et modice siccantibus medicamentis est opus. Nam quae vehementer siccant, discutunt illa siquidem in principio evidentius quam quae sunt imbecilla, caeterum nonnihil ipsius vitii scirrhusum difficileque curatu

Ed. Chart. X. [102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

εἰρήσεται μὲν οὖν καὶ τοῖς ἑξῆς περὶ τούτων ἀκριβέστερον, ἀλλὰ καὶ νῦν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον αὐτάρκως λέλεκται. τὰ τε γὰρ ὑγραίνοντα καὶ θερμαίνοντα φάρμακα καὶ ταῦτα δὴ τὰ συνήθως ἅπασιν ὀνομαζόμενα χαλαστικά καὶ τούτων ὅσα βραχὺ μὲν πρὸς τὸ ξηρότερον ἀποκεχώρηκεν, οὐπω δὲ σαφῶς οὐδ' ἐναργῶς ἐστι συντατικά, τῶν ἐκχυμωμάτων ἁπάντων ἐστὶν ἰάματα. χρὴ δὲ δηλονότι καὶ ταῦτα τοῖς τῷ ἐν βάθει τοῦ σώματος ῥήγμασι συνεπιτείνεσθαι τε τῇ δυνάμει καὶ δριμύτερα προσφέρεισθαι καὶ τμητικώτερα καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν ἐνεργέστερα τοσοῦτον εἰς ὅσον τοῦ δέρματος ἀποκεχώρηκε πρὸς τὸ βάθος ἢ ἐκχύμωσις. ἐκ τῶν τοιούτων εἴη ἂν καὶ ἡ τῆς σικύας χρῆσις ὠφέλιμος· ὄργανον δὲ καὶ αὐτὴ τοῖς ἰατροῖς ἐξεύρηται βιαίας ὁληῆς. ἐπειδὴν μέντοι διαφορηθῇ τὸ σύμπαν ἐκχύμωμα, ξηραίνειν ἤδη σφοδρότερον ἐγκωρεῖ τὸ ῥῆγμα καὶ συνάγειν ἐπιδέσει καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν ἅπαντα πράττειν ὑπὲρ τοῦ συμφῶναι τὸ ἔλκος. εἰ μὲν οὖν ἐν τάχει διαφορηθῇ τὸ ἐκχύμωμα, προσίεται ῥαδίως τὴν σύμφυσιν ἢ ἐρῶγενῶς σάρξ· εἰ δ' ἐν χρόνῳ πλείονι διαφοροῖτο

relinquunt; dicemus autem de his in sequentibus diligentius, sed et nunc quantum ad rem pertinet abunde est dictum. Quae enim humectant calefaciuntque medicamenta, praeter ea haec quae omnes jam vocare chalastica, *laxantia*, solent; atque ex his quaecunque ad siccius paulo vergunt, nec tamen ad hunc clare manifesteque contrahentia sunt, haec omnium sunt ecchymomatum remedia. Curandum vero est ut una cum ruptis quae in profundo haerent corpore haec tum vires magis habeant intentas tum ipsa magis acria magisque incidentia sint, tum, ut semel dicam, tanto efficaciora quanto magis a cute ad profunda ecchymosis excessit. In talibus sane nec cucurbitae usus sit inutilis; id etiam est instrumentum ad violentum attractum a medicis excogitatum. Caeterum quum totum ecchymoma discussum, siccare jam vehementius ruptum ipsum permittitur, ac deligatura conjungere, omniaque in summa facere quae ut ulcus coalescat efficiant. Ergo si discussum celeriter ecchymoma sit, facile coalescet rupta ipsa caro; sin longiore spa-

Ed. Chart. X. [102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

ρύπος ἀξιόλογον ὑποτρεφόμενον ἐν τῷ μεταξύ τῶν χειλῶν ἵσταται τοῦ ἔλκους· ὥστ' οὐκέθ' οἷόν τε συμφῦναι τῷ ῥήματι. καὶ διὰ τοῦτο πᾶν ὁτιοῦν αἷτιον ὑπομινῆσκει ταῦτα· καὶ γὰρ ῥιγώσαντες καὶ ἀπεπλήσαντες καὶ πυρεξάντες καὶ σφοδρότερον ἐνεργήσαντες τοῖς τοιοῦτοις μορίοις εὐθέως ἀλγοῦσιν· οὐ γὰρ συνέφυ τὰ χεῖλη τοῦ ῥήματος, ἀλλὰ παρὰ-κεῖται μόνον· ὥστε μικρὰ πρόφασις ἀφίστησί τε ῥαδίως ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰ καὶ τὴν μεταξύ χώραν ἐμπίπλησιν ὑγρότητος περιττῆς. καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐκχύμωμα γίνεται συνεχῶς αὐτοῖς ὅμοιον τῷ κατ' ἀρχάς, ἥνίκα τὸ πρότερον ἢ σὰρξ ἐρράγη, πλὴν ὅτι νῦν ἰκῶρός τινος μᾶλλον λεπτοῦ, κατ' ἀρχάς δ' αἵματος ἦν τὸ ἐκχύμωμα; διὰ τοῦτο καὶ ῥᾶον νῦν ἢ κατ' ἀρχάς διαφορεῖται. ταῦτα μὲν οὖν εἰρηταί μοι πρὸς τε τὴν περὶ τῶν ἐλκῶν λόγον ἀποχρήσοντα, καὶ ἤδη τέλος ἐπιτίθηναι καὶ τῷδε τετάρτῳ γράμματι.

tio discussum sit, fordes multa subnascens medium inter ulce-
ris labra spatium occupat, ita ut jam coire ruptio non possit.
Atque inde adeo fit ut qualibet levi de causa nos haec sui
admoneant; nam sive quis obrigit, sive non concoxit, sive
febre laboravit, sive se vehementius fatigavit, ejusmodi
partibus illico dolet; non enim in idem coiere ruptionis
labra, sed tantum prope sunt admota; quo fit ut leve mo-
mentum ea facile separet et medium locum supervacuo hu-
more repleat. Et quid quaeso aliud quam assidue novum
ecchymoma his gignitur et primo illi, quum videlicet pri-
mum caro est rupta, simile? nisi quod nunc ex tenui magis
sanie constat, quum in principio e sanguine ecchymoma
esset, ideoque facilius etiam nunc quam intra initia discuti-
tur. Haec itaque quae hactenus diximus disputationi de
ulceribus satisficient, finemque jam quarto huic volumini
impono.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

Ed. Chart. X. [103.]

Ed. Bas. IV. (83.)

Κεφ. α'. Τὴν τῶν ἐλκῶν ἱασιν ὥς ἂν τις ἄριστα ποιοῖτο διὰ τῶν ἔμπροσθεν τοῦδε δυοῖν ὑπομνημάτων διερχόμενος, καὶ τοὺς ἄλλους μὲν ἅπαντας ἰατροὺς ὅσοι χωρὶς τοῦ ζητεῖσθαι τὰ στοιχεῖα τῶν ἀπλῶν ἐν ἡμῖν μορίων ἀπτονται τῆς τέχνης οὐ δυναμένους οὐδὲν ἰάσασθαι μεθόδῳ, πάντων δὲ μάλιστα τοὺς τὴν Θεσσαλοῦ πρεσβεύοντας αἴρειςιν, ἐπέδειξα. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τὰ γ' ἐν τοῖς διαφέρουσι μέρεσιν ἑλκή διαφόρως θεραπεύειν ἀξιοῦσιν ὑπὸ τῆς πείρας δεδιδαγμένοι· τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ διὰ τὸ περιττὸν τῆς σοφίας ἅπαν

GALENI METHODI MEDENDI LIBER V.

Cap. I. Quemadmodum quis ulcerum curationem optime moliatur, quum duobus ante hunc libris docuerimus, illud obiter ostendimus, reliquos omnes medicos, qui simplicium in nobis partium elementis minime inquisitis artem adeunt, non posse quicquam certa ratione sanare, minimeque omnium qui Thessali sectam profitentur; reliqui namque ea saltem ulcera quae in diversis sint partibus diversis rationibus sananda censent, ipsa nimirum experientia docti. Qui vero Thessalum auctorem sequuntur, propter

Ed. Chart. X. [103. 104.]

Ed. Bas. IV. (83.)

ἔλκος ὁμοίας δοκεῖ δεῖσθαι θεραπείας, ἐν ᾧ τῷ περ ἂν ἡ μέρει τοῦ ζώου γεγονός· εἰ μὲν γὰρ εἴη κοῖλον, ἀναπληρώσεως αὐτό φασι χρῆζειν· εἰ δ' ὁμαλές, ἐπουλώσεως· εἰ δ' ὑπερσαρκουῖν, καθαιρέσεως· εἰ δ' ἐναιμόν τε καὶ πρόσφατον κολλήσεως· ὥσπερ τῷ ταῦτα γινώσκων, ἀκόλουθον ἐξ ἀνάγκης τὸ θεραπεύειν ὁρθῶς, ἀλλ' οὐχὶ κοινὸν μὲν τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας ὑπάρχον, οὐδεὶς οὖν ἀγνοεῖ τῶν ῥηθέντων οὐδέν. οὐ μὴν οὐθ' ὥς χρὴ σαρκῶσαι τὸ κοῖλον οὐθ' ὥς ἐπουλῶσαι τὸ πεπληρωμένον, ἢ καταστεῖλαι τὸ ὑπεραυξανόμενον, ἢ συμφῦσαι τὸ καθαρὸν τε καὶ μὴ κοῖλον ἐπίστανται· μόνον γὰρ, οἶμαι, τῶν ἰατρῶν τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἐστὶν ἥτοι γ' ἐκ λόγου τινός, ἢ ἐξ ἐμπειρίας, ἢ ἐκ συναμφοτέρου [104] τὴν εὐρεσιν ἔχοντα. πάλιν οὖν ἀναλαβόντες ἐν κεφαλαίοις, ὑπὲρ αὐτῶν διεξέλθωμεν ἕνεκα τοῦ συνάψαι τὴν ἀρχὴν τῶν μελλόντων λεχθήσεσθαι τῇ τελευτῇ τῶν φθανόντων εἰρησθαι. πᾶν ἔλκος ἐδείχθη ξηραίνόντων χρῆζειν φαρμάκων· ἀλλὰ τὸ μὲν κοῖλον ἥτιόν τε τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τῷ μετρίως ξηραίν-

abundantiam sapientiae omne ulcus, quacunque in parte animalis federit, similis egere curationis putant; nam si cavum sit, impleri, si aequale, cicatrice induci, si caro supercrescat, hanc detrahi, si cruentum recensque sit, agglutinationem postulare ajunt: ceu vero qui haec norit, eum recte mederi sit necesse, nec sit haec ratio etiam cuilibet e plebe communis, quum nemo sit qui horum quidquam ignoret. Caeterum nec quemadmodum carne implendus sinus sit, nec quemadmodum ad cicatricem perduciquod impletum est debeat, aut comprimi quod superanctum, aut coalescere quod purum citraque sinum est intelligunt; sunt enim ejusmodi opera tantum medicorum quae vel ratione vel experientia vel utriusque ope sunt inventa. Rursus igitur repetentes summam ea percurramus, quo dicendorum caput cum dictorum copuletur calce. Monstratum est omne ulcus siccantia medicamenta requirere, verum cavum minus quam reliqua, sic ea quae praeterquam quod modice siccent, etiam abstergendi facultatem obtineant, desiderare, quod vero con-

Ed. Chart. X. [104.]

Ed. Bas. IV. (83.)

νειν τὸ ῥύπτειν ἔχόντων, τὸ δὲ τῆς ἐνώσεως τῶν χειλῶν
 δεόμενον, οἷα τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἱατρῶν ἐστὶν ἔναι-
 μα, τῶν τε μᾶλλον ἔτι ξηραίνοντων καὶ χωρὶς τοῦ ῥύ-
 πτειν ἀτρέμα στυφόντων· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅσα τῶν ἐλκῶν
 εἰς οὐλὴν ἀχθῆναι δεῖται, ξηραίνοντων τε χορήζει φαρμάκων
 καὶ στυφόντων οὐκ ἀγεννῶς. εἰ δὲ ἡ σὰρξ αὐτῶν ὑπὲρ τὸ
 κατὰ φύσιν ἀρθεῖη, δριμέων τε καὶ καθαιρετικῶν, ἅπερ ἐξ
 ἀνάγκης εἶναι θερμὰ καὶ ξηρά. συμπτώματος δὲ τινος ἐτέ-
 ρου προσγινομένου τοῖς ἔλκεσιν ἀπὸ τῆς ἐκείνου φύσεως
 ὁ σκοπὸς τῆς ἰάσεως ἐλαμβάνετο· καὶ τούτου πάλιν ἡ τῶν
 φαρμάκων δύναμις. εἰ μὲν γὰρ ῥύπος ἐπιτραφεῖη, τῶν ἀφαι-
 ρούντων αὐτὸν εἶναι τὴν χρεῖαν· ἅπερ ἅπανθ' ὑπάρχει
 ῥυπτικά πολὺν δὴ τι πλεον ἢ κατὰ τὰ σαρκούντα. πλεό-
 νος δ' ὑγρότητος ἐν αὐτοῖς φανείσης, ἔτι μᾶλλον ξηραίνειν
 χρῆναι τὸ φάρμακον, οὐκ ἐξιστάμενον τῆς οἰκείας ιδέας.
 ἀλλ' εἰ μὲν κολλητικὸν εἴη, ξηραίνόν τε καὶ στυφον, εἰ δὲ
 σαρκωτικόν, ξηραίνόν τε καὶ ῥύπτον· ἐφ' ἐκάστου τε τῶν

jungi sibi labra postulat, cujusmodi sunt quae medicis cruenta
 dicuntur huic tum quae magis etiam siccent tum vero quae
 citra abstersionem leviter adstringant opus esse. Jam quae
 ulcera perducere ad cicatricem postulant, haec non solum ma-
 gis adhuc siccantibus, sed etiam strenue adstringentibus me-
 dicamentis egere. Quod si caro eorum praeter naturae mo-
 dum intumuit, acria et demolientia, quae eadem calida sic-
 caeque necessario sunt, desiderare. Si quod vero aliud sym-
 ptoma ulceri adjunctum erat, ab ejus natura curationis in-
 dicatio sumebatur, atque ex hac rursus remediorum facul-
 tas petebatur. Si namque sordes innasceretur, quae hanc
 tollerent opus esse, eaque omnia abstergendi facultatem
 habere multo sane majorem quam ea quae carne implerent.
 Si vero copiosior in his humiditas cerneretur, etiamnum
 quod magis siccaret medicamento opus esse, caeterum quod
 propriam speciem non egrederetur. At si agglutinans me-
 dicamentum esset, siccans adstringensque id esse debere; si
 carne impleturum, siccans et abstergens atque in singulis

Ed. Chart. X. [104.]

Ed. Bas. IV. (83.)

ἄλλων ὥσπερ εἴρηται. δυσκράτου δὲ τῆς ὑποκειμένης γεγονυίας σαρκός, ἐκείνης προτέρας ἰᾶσθαι τὴν δυσκρασίαν, τὴν μὲν ξηροτέραν τοῦ κατὰ φύσιν ὑγραίνοντας, τὴν δ' ὑγροτέραν ξηραίνοντας, καὶ τὴν μὲν θερμότεραν ψύχοντας, τὴν δὲ ψυχροτέραν θερμαίνοντας, καὶ εἰ κατὰ σύζυγιαν δέ τινα δύσκρατος ὑπάρχοι, καὶ τὴν τοῦ φαρμάκου δύναμιν ἐξ ὑπεναντίου κατ' ἀμφοτέρας αἰρεῖσθαι τὰς σύζυγίας. κοινὸν γὰρ εἶναι τοῦτο γεινῶν παρὰ φύσιν ἀπάντων ὥς μηδὲν δύνασθαι πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανελθεῖν ἄνερ τῶν ἐναντίων. ἐαυτῷ τῇ δυνάμει προσεπισκοπεῖσθαι δ' ἐν τῷδε καὶ τὰς αὐτῆς τῆς δυσκρασίας αἰτίας εἴτε κοινὰ τοῦ σώματος ἀπαντας ὑπάρχοιεν, εἴτε μορίων τινῶν ἐξαίρετοι, κατὰ συμπάθειαν ἀδικοῦσαι τὸ ἡλκωμένον. ἐξιᾶσθαι δὲ προτέραν μὲν τὴν τῆς γινομένης δυσκρασίας αἰτίαν, ἐφεξῆς δὲ καὶ τῆς ἤδη γεγεννημένης· εἶναι γὰρ δεῖ καὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἀπάντων κοινὸν τῶν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐπιγιγνομένων. ἐδείξαμεν δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐλκῶν διαφοροὺς ἐνδείξεις καὶ τὰς ἀπὸ τῆς

reliquorum ut dictum est. Si vero intemperata subjecta caro esset, primum ejus intemperiei succurrendum esse, utique quae siccior praeter naturam esset, hanc humectantibus, quae humidior, siccantibus, tum quae calidior esset, refrigerantibus, quae frigidior, hanc calefacientibus, et si gemina qualitate esset intemperata, medicamentum quoque eligentibus quod gemina esset qualitate contrarium. Nam id omnium quae praeter naturam sunt commune esse, non posse ad naturam suam redire quicquam sine iis quae ipsi facultatem haberent contrariam. Considerandas praeterea et intemperiei causas hoc tempore esse, sive hae totius corporis essent communes, sive quarundam partium propriae, quae per sympathiam exulceratam partem infestarent. Mendendum vero esse primariae causae quae intemperiem efficit; denique vero ipsi quae jam facta est; hanc enim communem scopum esse omnium, quae ex causa aliqua oriantur. Ostendimus autem tum ab ulcerum differentiis diversas praebere indicationes, tum eas quae a laborantis corporis tem-

Ed. Chart. X. [104. 105.]

Ed. Bas. IV. (83.)

τῶν πεπονθότων σωμάτων κράσεως, ἑτέρως ἐχούσας ταῖς προειρημέναις. ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν παρὰ φύσιν ὑπάρχουσai τῶν ἐναντίων ἅπασι χρῆζουσιν· αὗται δ' ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ὁρμώμεναι τῶν ὁμοίων· τὸ μὲν γὰρ ξηρότερον μῶριον ξηραίνεσθαι δεῖ μᾶλλον, τὸ δὲ ἥττον τοιοῦτον ἥττον ξηραίνεσθαι χρή. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ θερμαίνεσθαι τε καὶ ψύχεσθαι· λαμβάνεσθαι δέ τινα καὶ τοῦ κύριον ἢ μὴ τοιοῦτον εἶναι τὸ μῶριον, εὐαίσθητόν τε καὶ δυσαίσθητον, διάφορον ἰάσεως ἐνδείξιν.

Κεφ. β'. [105] Ὅσον οὖν ὑπόλοιπον ἔτι τῆς τούτου τοῦ γένους θεραπείας ἔστιν ἤδη λέγωμεν. ὀνομάζεται μὲν τὸ γένος τοῦτο πρὸς ἡμῶν ἕνεκα σαφοῦς διδασκαλίας ἐνώσεως λύσις, οὐδὲν διαφέρον εἰ καὶ συνεχείας εἵπομεν. ἐγγίγεται δ' οὐ μόνον τοῖς ὁμοιομερέσι τε καὶ ἀπλοῖς ὀνομαζομένοις μορίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς συνθέτοις τε καὶ ὀργανικοῖς. αἱ δὲ τῶν βροηθημάτων ἐνδείξεις ἕτεραι μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοιομερῶν εἰσιν, ἕτεραι δὲ ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν. ἀμφοτέρας μὲν οὖν οἱ τὴν Ἱπποκράτους μέθοδον ἀσπαζόμενοι γινώσκουσι, διότι καὶ

peramento sumuntur, diversam ab his habere rationem. Siquidem illae quum ex iis quae praeter naturam sunt sumuntur, omnes contraria esse adhibenda dictant, hae quum ab eo quod secundum naturam est capiantur, similia; nam si qua siccior pars est, ea magis siccari postulat, quae minus talis est, ea minus est siccanda. Ad eundem certe modum et de calefaciendo refrigerandoque *est praeceptum*. Nec illud omisimus ex praecellentia partis, aut contrario statu, itemque ex sensu acri hebetere diversum medicandi consilium peti.

Cap. II. Ergo quod reliquum est hujus morborum generis curandi, id nunc apponamus. Nos genus id lucidioris doctrinae causa unitatis solutionem appellavimus, nec refert si continuitatis *solutionem* voces; incidit haec non similaribus modo et simplicibus nominatis partibus, sed etiam compositis et organicis. At vero remediorum indicationes aliae a similaribus sumuntur, aliae ab organicis; has quidem ambas norunt qui methodum Hippocratis con-

Ed. Chart. X. [105.]

Ed. Bas. IV. (83.)

τὴν ἑκατέρων τῶν μορίων φύσιν ἐπίστανται· τὴν δ' ἑτέραν
 ἐξ αὐτῶν μόνην τὴν ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν οἱ περὶ τὸν Ἐρασί-
 στρατόν τε καὶ Ἡρόφιλον. ὥστε καὶ τοῖς ἐφεξῆς λόγοις ὅσα
 μὲν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ σώμα-
 τος ἢ πάθους εἰς τὴν ἐνδειξὴν λαμβάνεται, τούτων οὐδενὸς
 ἔξουσι μέθοδον οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατόν τε καὶ Ἡρόφιλον·
 ὅσα δὲ ἀπὸ τῆς διαπλάσεως, ἢ θέσεως, ἢ κυριότητος, ἢ
 εὐαισθησίας, ἢ τῶν ἐναντίων, οὐκ ἀγνοήσουσι. φανεὶ δ' ἂν
 σοι σαφέστερον ὃ λέγω τῶν σωμάτων αὐτῶν προχειρισθέν-
 των. ἐπεὶ τοίνυν ἔμπροσθεν ὑπὲρ τῶν ἐν σαρκώδεσι μέρεσι
 γινομένων ἐλκῶν ὁ πλεῖστός μοι λόγος ἐπεράνθη, νῦν δ' ἤδη
 καιρὸς ὑπὲρ τῶν ἐν ἀρτηρίᾳ καὶ φλεβί καὶ νεύρῳ διελθεῖν,
 οὐδὲ περὶ τούτων ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕναστον σπλάγγνον
 ἢ συλλήβδην εἰπεῖν ὀργανικὸν τοῦ ζώου μόριον. εἰ δέ τις
 ἀρτηρίαν ἢ φλέβα τρώθῃη μεγάλην, αἰμορροαγία τε λαύρως
 ἐπιπίπτει τοπαραντίκα καὶ κολληθῆναι τῷ τοιούτῳ τραύ-
 ματι χαλεπὸν μὲν καὶ τῇ φλεβί· κατὰ δὲ τὴν ἀρτηρίαν οὐ

sectantur, propterea quod utrarumque partium naturam
 intelligunt, alteram autem duntaxat, nempe quae ab or-
 ganicis praebetur, qui Erasistratum et Herophilum sequun-
 tur. Quare in iis qui sequuntur sermonibus quaecunque
 a calido, frigido, sicco et humido corpore morbove indi-
 cationes sumuntur, nullius certe methodum hi habebunt Era-
 sistrati et Herophili sectatores; quae vero a conformatione,
 situ, praecellentia, acri sensu, aut his contrariis praebentur,
 has non ignorabunt. Illustrius erit quod dicimus, si partes
 ipsas proposuerimus. Quoniam igitur de iis maxime ulce-
 ribus quae in carnofis accidunt partibus hactenus abunde
 tractavimus, nunc tempestivum videtur de iis agere quae
 in arteria, vena et nervo contingunt; nec de iis absolute, sed
 ut in quovis sunt viscere; vel ut summam dicam, ani-
 malis parte. Ergo si cui arteria venave magna vulnerata
 est, et copiosum sanguinis profluvium continuo supervenit,
 et glutinari id vulnus difficile quidem etiam in vena est,
 in arteria vero non solum difficile, sed etiam quod fieri,

Ed. Chart. X. [105.]

Ed. Bas. IV. (83. 84.)

χαλεπὸν μόνον, ἀλλὰ ἴσως καὶ ἀδύνατον, ὥς τινες ἀπεφή-
 γαντο τῶν ἱατρῶν. λεκτέον οὖν ὑπὲρ ἐκατέρων ἐν μέρει.
 πρότερον μὲν τῶν αἰμορρᾶγιων, δεύτερον δὲ τῶν συμφύσεων.
 ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ ἀναστόμωσιν τε καὶ τὴν καλουμένην διαπή-
 δησιν αἰμορρᾶγίαι γίνονται, διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν ἱαμάτων
 οὐδὲν χεῖρον ἐν τῷδε μνημονεύειν αὐτῶν, εἰ καὶ δοκοῦσιν ἐξ
 ἑτέρου γένους εἶναι νοσημάτων. ἐκχῆται τοίνυν αἷμα φλεβὸς
 καὶ ἀρτηρίας ἥτοι κατὰ τὸ πέρας ἀνεστομωμένων τῶν ἀγ-
 γείων, ἢ (84) τοῦ χιτῶνος αὐτῶν διαιρεθέντος, ἢ ὡς ἂν τις
 εἴποι διηθούμενον, ἢ διυδρούμενον. ὁ μὲν οὖν χιτῶν διαιρεῖ-
 ται τιτρωσκόμενός τε καὶ θλώμενος καὶ ῥηγνύμενος καὶ δια-
 βιβρωσκόμενος. ἀναστόμωσις δὲ γίνεται διὰ τε ἀτονίαν
 ἀγγείου καὶ πλῆθος αἵματος ἀθρόως ῥέυσαντος ἐπὶ τὸ στό-
 μιον αὐτοῦ καὶ τινα ποιότητα προσπίπτουσαν ἔξωθεν αὐτῷ
 δοριμεῖαν. ἢ δὲ διαπήδησις ἀραιωθέντος μὲν τοῦ χιτῶνος,
 λεπυνθέντος δὲ τοῦ αἵματος ἀποτελεῖται· γένοιτο δ' ἂν
 ποτε καὶ δι' ἀναστόμωσιν ἀγγείων μικρῶν. λεκτέον οὖν ὑπὲρ
 ἐκάστης διαθέσεως ἐν μέρει, καὶ πρώτης γε τῆς διαιρέσεως, ἣν

sicut nonnullis medicorum est visum, omnino fortasse non
 possit. Dicendum ergo vicissim de utrisque est, ac prius
 de sanguinis profluvio, secundo de agglutinatione. Quo-
 niam autem et per anastomofin et per diapedesin vocatam
 profluvia huiusmodi fiunt, non alienum sit, propterea quod
 curationem communem habent, etiam hoc loco de iis me-
 minisse, tametsi ex alio esse morborum genere videantur.
 Sane profluit ex vena vel arteria sanguis, aut reſeratis va-
 ſorum osculis, aut tunica earum divisa, aut, ut quis dixe-
 rit, transcolatus, sive sudoris modo transmissus. Porro
 dividitur ipsa tunica tum ex vulneratione tum contusione
 tum ruptione tum erosione. Anastomofis accidit propter
 tum vasis imbecillitatem tum sanguinis ad ejus osculum im-
 petu fluentis copiam, ad haec acrem quampiam, quae illi ex-
 trinsecus incidat, qualitatem. Diapedesis vero ex tunica quidem
 ipsa rarefacta, sanguine vero tenuato oritur, accidere prae-
 terea interdum potest, et ex gracilium vaſorum anastomofi.
 Dicendum igitur est de horum affectuum unoquoque seor-

Ed. Chart. X. [105. 106.]

Ed. Bas. IV. (84.)

ἐξ ἀναβρώσεως καὶ τρώσεως καὶ θλάσεως καὶ ῥήξεως ἔφαμεν γίνεσθαι. τὰ μὲν δὴ τιτρώσκοντα τῶν αἰτίων ὀξέα τ' ἐστὶ καὶ σύντομα, τὰ δὲ θλῶντα βαρέα τε καὶ σκληρά, τὰ δὲ ῥηγνύντα διὰ μέσης μὲν ἅπαντα τῆς τάσεως ῥηγνύσιν· ἔστι δὲ πλείω σφοδρότης ἐνεργείας καὶ πλήθος χυμῶν, οὐ τὸ πρὸς τὴν δύναμιν, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τῶν περιχόντων μὴ στέγηται, καὶ καταπτώσεσις ἐξ ὑψηλοῦ καὶ τι τῶν βαρέων καὶ σκληρῶν ἐμπεσόν. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἐπειδὴ μὲν ἦτοι κενοῖς, ἢ [106] ὀλιγίστην οὐσίαν περιέχουσιν ἀγγείοις ἐμπέσοι, θλάσιν ἐργάζεται, μετὰ τοῦ καὶ τὸ ἀντιστηρίζον ἔχειν σκληρόν· ἐπειδὴ δὲ πλήρες ἢ, φθάνει ῥηγνύειν πρὶν θλάσθαι, παραπλησίον τοῦ συμβαίνοντος ὄντος ὥσπερ εἰ καὶ πληρώσας ἄσκον ἢ κύστιν ἐπιρρίψαις λίθον, ἢ εἰ κατὰ τοῦ λίθου σφοδρῶς ἐπιρρίψαις τὸν ἄσκον. εἰκε δὲ μάλιστα τοῦτο τὸ γινόμενον ἐν ταῖς καταπτώσεσιν· ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὡς πρὸς τὸν λίθον ὁ ἄσκος, τοῦτον ὡς πρὸς τοῦδαφος ὁ ἄνθρωπος. ὅσοι δὲ μέγιστον ἢ ὀξύτατον βοήσαντες ἔρῳξαν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι,

sum, ac primum de divisione, quam vel ex erosione vel vulnere vel contusione vel rptione diximus accidere. Quae itaque ut causae vulnerant, ea sunt acuta, atque ad secandum habilia, quae contundendo solvunt, ea gravia duraque sunt, quae rumpunt, omnia id tensionis interventu faciunt; idem et intensior actionis vehementia facit, tum succi abundantia, non utique virium respectu, sed quum a vase suo non continetur; etiam casus ab alto, tum grave quippiam durumque incidens. Nam ejusmodi aliquid quum vel vasis vacuis, vel pusillam omnino rem continentibus in ea inciderit, si durum ex opposito objectum habent, contusa reddit; at si plenum vas sit, prius id rumpit quam contundat; quum sit quod tum accidit persimile, ac si utrem vesicamve impleas, atque in hunc lapidem jactes, vel contra lapidi utrem violenter illidas. Sane huic persimile est quod accidit in casibus ab alto, quam namque rationem uter habet ad lapidem, hanc homo habet ad solum. Quisquis vero ex maximo acutissimoque clamore in pulmonibus vas perfregit, is violentiae

Ed. Chart. X. [106.]

Ed. Bas. IV. (84.)

διὰ συντονίαν ἐνεργείας ἐπάθον οὕτως· ὥσαύτως δ' αὐτοῖς καὶ ὅσοι βαρὺν ὄγκον σώματος ἢ τοῖς ὤμοις ἀναθέσθαι προθυμήθησαν, ἢ ἄλλως πως ἐξῆραι διὰ τῶν χερσῶν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὅσοι διὰ δρόμον ὤκων, ἢ πηδήσαντες μέγιστα, ἢ πως ἄλλως ἰσχυρῶς τείναντές τι μόριον· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο παραπλήσιον ὡς εἰ καὶ σχοινίον, ἢ ἱμᾶντα διατείναις ἐπὶ πλείστον. ὅτι δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ στέγειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς αἷμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ πνευματικόν, οὐκ ὀλίγα ῥήγνυται, δηλοῦσιν οἱ τε πίθοι πρὸς τοῦ γλευκούς ἀναρρόηγνύμενοι καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἰσχυροτάτων σωμάτων.

Κεφ. γ'. Εἰ μὲν οὖν ἐκ τρώσεως, ἢ βοῆς, ἢ καταπτώσεως ἢ ῥῆξις ἐρέμετο, πέπανται τὸ αἷτιον. εἰ δ' ὑπὸ πλήθους, ἐγχωρεῖ καὶ νῦν ἔτι τὸ ἀγγεῖον ἐπὶ πλεον ἀναρρόηγνυσθαι, μενούσης ἔτι τῆς ποιούσης αἰτίας ἐπὶ μὲν οὖν τῆσδε τῆς διαθέσεως ἐκκενωτέον ὅτι τάχιστα τὸ πλήθος· εἰδ' οὕτως ἐπισχετέον τὸ αἷμα· καίπειτα τὸ ἔλκος θεραπευτέον. ἐφ' ὧν δὲ οὐκ ἔστι τὸ αἷτιον, ἐπισχεῖν μὲν χρὴ πρῶτον τὸ

actionis acceptum malum referet; similiter huic et qui ex eo, quod praegrave onus corporis aut humeris imponere est conatus, aut alias manibus attollere vas fregit; atque hoc etiam magis cui ex concitatissimo cursu, aut valentissimo saltu, aut aliter pars ulla violenter extensa, id accidit; est enim id quoque perfimile, ac si funiculum aut lorum quam maxime distendas. Porro perrumpi quoque non pauca propterea quod sanguinem quem in se habent non continent, potissimum quum flatulentus is sit, indicio sunt tum dolia, quae saepe musto rumpuntur, tum alia multa valentissimorum corporum.

Cap. III. Si itaque ex vulnere vel clamore vel casu vel contusione perruptum vas sit, utique his causa ipsa defuit. Si vero ex abundantia fieri potest ut vas etiam amplius rumpatur, effectrice saltem adhuc manente causa. Atque in hoc quidem affectu vacuanda quamprimum abundantia est, abhinc sanguis suppressendus, mox ulcus ipsum curandum. Ubi vero effectrix causa jam defuit, primum

Ed. Chart. X. [106.]

Ed. Bas. IV. (84.)

αἷμα, τὸ δ' ἔλκος ἐξῆς ἰᾶσθαι. πῶς οὖν ἐπισχῶμεν τὸ αἷμα; στεγνῶσαντες μὲν τὸ ἐρρώγος, ἐκτρέψαντες δὲ καὶ ἀποστρέψαντες ἐτέρως τὸ δι' αὐτοῦ φερόμενον, ὥς εἴ γε καὶ τοῦτ' ἐπιρροῖοι, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὥρμησε, καὶ τὸ στόμιον ἴσον ἐαυτῷ διαμένοι, θᾶττον ἂν ἀπόλοιτο τὸ οὕτως αἰμοῦρά-
 γουν ξῶον ἢ τὸ αἷμα παύσαιτο κενούμενον. ἀλλὰ καὶ τὸ γ' ἔλκος, ἥτοι τῶν διεσιῶτων χειλῶν ἐς ταῦτόν ἀφικομένων, ἢ τοῦ στομίου φραχθέντος στεγνωθήσεται. συναχθήσεται μὲν οὖν ἐς ταῦτόν ἀλλήλοις τὰ χεῖλη διὰ τε τῶν ἡμετέ-
 ρων χειρῶν, ὅταν οὕτως πρόχειρον ἢ τὸ τραῦμα, καὶ δι' ἐπιδέσεως, ὅποτε τῶν ψυχόντων καὶ στυφόντων φαρμάκων. οὐ γὰρ δὴ ῥάπτειν γε δυνάμεθα τὸ τῆς ἀρτηρίας ἢ φλεβὸς τραῦμα, καθάπερ ἂν εἴποιεν οἱ μηδεμίαν ἐν τῆς τῶν τε-
 τραμένων μερῶν οὐσίας τε καὶ φύσεως ἐνδείξιν γίνεσθαι φάσκοντες. ἐμφραγήσεται δὲ τὸ στόμιον ὑπὸ τε θρόμβου καὶ τῶν ἔξωθεν ἐπιβαλλομένων αὐτῷ· δύναται δὲ ἐπιβάλ-
 λεσθαι τὰ τε περικείμενα σαρκώδη καὶ τὸ δέρμα καὶ ἐνίας τρώσεις ὅσα δ' ἡμεῖς ἐπιτεχνώμεθα. ταῦτα δ' ἐστὶν οἷ τε

fistere sanguinem expediet, post ulcus sanare. Quomodo igitur fistemus sanguinem? Obturato quidem quod per-
 ruptum est, averso autem atque aliorum translato quod per id ferebatur; si id eo quo inter initia impetu confluat, osculumque vasis pari modo pateat, citius plane moriatur animans, quae profluvio laborat, quam sanguis cesset ef-
 fluere. Sed et ulcus ipsum claudetur, vel labris ejus quae dissident in idem adductis, vel osculo ejus obstructo. Ad-
 ducentur in idem labra ejus tum nostrarum manuum opera, ubi sic ad manum ulcus se exhibet, tum per deligaturam, tum vero per ea medicamenta quae refrigerent et adstrin-
 gant. Neque enim suere fas est arteriae venaeve vulnus, veluti dixerint qui nullam a vulneratae partis substantia natura-
 que sumi indicationem ajunt. Obstruetur vasis os-
 culum et sanguine ipso concreto et iis quae foris illi im-
 nuntur; possunt autem superimponi tum carnosae ipsae, quae circa ulcus sunt partes tum in nonnullis vulneribus ipsa cutis, ad haec quaecunque ipsi comminiscimur. Ea sunt et

Ed. Chart. X. [106. 107.]

Ed. Bas. IV. (84.)

καλούμενοι μοτοὶ καὶ τῶν φαρμάκων ὅσα τ' ἐμπλάσσει γλί-
σхра καὶ παχέα ταῖς οὐσίαις ὄντα, καὶ ὅσα τὴν καλουμένην
ἐσχάραν ἐργάζεται· καὶ γὰρ καὶ ταύτην οἷον φράγματι τοῖς
τοιούτοις ἔλκεσι ἐξεύρον οἱ πρόσθεν· ἐργάζονται δ' αὐτὴν
διὰ τε πυρὸς αὐτοῦ καὶ φαρμάκων ὁμοίαν πυρὶ τὴν δύναμιν
ἐχόντων. ἐκ τοιού[107]των μὲν δὴ στεγνοῦται τὸ στόμιον,
ἀποτρέπεται δὲ καὶ ἀποστρέφεται τὸ αἷμα πρὸς ἕτερα μό-
ρια παροχετεύσει τε καὶ ἀντισπάσει· καὶ γὰρ καὶ ταῦθ'
Ἱπποκράτους εὐρήματα κοινὰ πάσης ἀμέτρου κενώσεως. παρ-
οχετεύεται μὲν, οὖν εἰς τοὺς πλησίον τόπους· ἀντισπᾶται δὲ
ἐπὶ τοὺς ἀντικειμένους· οἷον τῷ δι' ὑπερώας κενουμένῳ διὰ
ῥινῶν μὲν ἡ παροχέτευσις, κάτω δ' ἡ ἀντίσπασις, ὥσπερ γε
τῷ δι' ἑδρας διὰ μήτρας μὲν ἡ παροχέτευσις, ἄνω δὲ ἡ ἀν-
τίσπασις. οὕτως γοῦν καὶ ἡ φύσις αὐτὴ δρᾷν πέφυκε. γυν-
ναικὶ μὲν, φησὶν, αἷμα ἐμεούσῃ τῶν καταμηνίων βαγέντων
λύσις. διὰ τοῦτ' ἄρα καὶ καταμηνίων ἀθρόων ἐκκεννουμέ-
νων ἡ ὁπωσοῦν ἄλλως αἰμορραγούσης μήτρας ἀντισπάσεις

linamenta et medicamenta emplastica, quae idcirco quod
ex lenta crassaque substantia consistant meatus obstruunt;
praeterea quae crustam sive escharam efficiunt; quippe
hanc quoque ceu septum quoddam hujuscemodi ulceri-
bus veteres excogitarunt; efficiunt hanc tum ignis ipse
tum quaedam medicamenta quibus ignea facultas inest.
Atque his quidem rebus obstruitur vasis osculum. Aver-
titur autem sanguis atque ad alias partes convertitur tum
derivatione tum revulsione; nam haec quoque Hippocra-
tis inventa sunt, omnis immoderatae vacuationis com-
munia remedia. Derivatio ad vicinos locos fit, quum id
quod per palatum vacuatur per nares derivatur; revulsio
autem ad contraria, quum ad inferna revellitur. Rursus
quod per sedem profluit, id per vulvam derivamus, sursum
vero revellimus. Ita namque et natura facere solet. *Μυ-
lieri enim*, inquit Hippocrates, *sanguinem vomenti mensi-
bus eruptis solutio est.* Hac igitur de causa si vel menses
confertim eruperint, vel sanguis ab utero quoquo modo pro-

Ed. Chart. X. [107.]

Ed. Bas. IV. (84.)

ἄνω σικύαν μέγιστην ὑπὸ τοὺς τιτθοὺς προσβαλὼν· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Ἱπποκράτους εὖρημα. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς ἐκ ῥινῶν αἱμορραγίας ἐπέχουσιν αἱ κατὰ τῶν ὑποχονδρίων ἐπιβαλλόμεναι μέγιστα σικύαι. χρὴ δ' ὅταν ἐκ δεξιοῦ ῥέῃ μυκτῆρος, ἐφ' ἥπατος ἐρείδειν, ὅταν δ' ἐξ ἀριστεροῦ, κατὰ σπληνός, ὅταν δ' ἐξ ἀμφοτέρων, ἀμφοτέροις τοῖς σπλάγχχνοις ἐπιφέρειν τὰς σικύας. εἰ δὲ μηδέπω καταλελυμένος ὁ κάμνων εἴη, καὶ φλέβα τέμνειν ἐξ ἀγκῶνος τοῦ κατ' εὐθὺν, κενώσαντα δ' ὀλίγον, εἴτα διαληπόντα μίαν ὥραν αὐθις ἐκκενοῦν· εἴτ' αὐθις καὶ αὐθις ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ κάμνοντος. οὗτος δὲ καὶ τὰλλα ρεύματα σύμπαντα, κοινὸς γὰρ ὁ λόγος, ἀντισπάσεις τε καὶ παροχετεύσεις, τὰ μὲν διὰ γαστρός ἦτοι δι' οὐρῶν ἢ μήτρας, τὰ δὲ δι' οὐρῶν ἦτοι διὰ μήτρας ἢ δι' ἔδρας· ὡσάντως δὲ καὶ τὰ διὰ μήτρας ἦτοι δι' οὐρῶν ἢ διὰ γαστρός· ἐπὶ δὲ τῶν κατ' ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ ὑπερώαν, διὰ ῥινῶν ἢ προχέτευσις. ἢ δ' ἀντίσπασις ἄνω μὲν ἐπὶ τοῖς κάτω πᾶσι, κάτω δ' ἐπὶ τοῖς ἄνω· καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν δε-

fluxerit, seorsum revelles cucurbitam maximam sub mammis defigens; nam et hoc Hippocratis inventum est. Eandem ob causam quum a naribus sanguis erumpit, non retinent maximae in hypochondriis defixae cucurbitae. Infigendae autem sunt, si ex dextra nare profluit, super jecinore; si ex sinistra, super liene, si ab utraque nare, super utroque sunt imponendae viscere. Quod si resolutus adhuc aeger non sit, etiam vena ex eo cubito incidenda est, qui profusioni e directo respondet, ubi paulum detraxeris, mox unam horam intermittens rursus detrahes; post iterum atque iterum pro laborantis viribus. Ad hunc modum et reliquas omnes fluxiones, quippe communis ratio est, tum revelles tum derivabis, quae per alvum quidem *fluunt*, ea vel per urinas vel uterum; quae vero per urinas, ea vel per alvum vel per sedem; pari modo quae per uterum *erumpunt*, vel per urinas vel per alvum; quae vero in oculis, aure, vel palato *fluxiones accidunt*, eorum derivatio per nares est. Revulsio vero in iis quae supra sunt omnibus deorsum semper agitur, sursum in iis quae sunt in-

Ed. Chart. X. [107.]

Ed. Bas. IV. (84.)

ξιῶν ἐπὶ θάτερα, καὶ ἐκείνων ἐπὶ ταῦτα, καὶ τῶν εἰσω
 πρὸς τὰ ἔξω, καὶ τούτων αὖ πάλιν πρὸς ἐκεῖνα. τρίψεις
 οὖν τῶν ἀντικειμένων μερῶν καὶ μάλιστα διὰ φαρμάκων
 θερμαινόντων, ἔτι τε δεσμὰ σφοδρότερα τῶν ἀντισπαστι-
 κῶν ἐστι βοηθημάτων· ὥσπερ γε καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῶν
 φυσικῶν πόρων ἀναστομωθέντες· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ
 φαρμάκων ὑπομνήμασιν ἢ τῶν τοῦτο δυναμένων ἐργάζε-
 σθαι φαρμάκων ὕλη. περὶ μὲν οὖν ἀπάντων ρευμάτων
 εἰπεῖν ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ τοῖς ἑξῆς ὑπομνήμασι· νυνὶ δὲ
 ἐπὶ τὰς αἰμορροαγίας ἰτέον. ἐκ γάρ τοι τοῦ γένους τῆς
 στεγνώσεως ἐστὶ πῶς καὶ ὁ βρόχος ὁ περιτιθέμενος αὐτοῖς
 τοῖς αἰμορροαγοῦσιν ἀγγείοις, οἳ δ' ἡμέτεροι δάκτυλοι συν-
 ἄγοντές τε καὶ σφίγγοντες αὐτά. τούτου δ' ἐστὶ τοῦ γέ-
 νους καὶ ἡ ἐπίδεσις· καίτοι γ' οὐ κατὰ κύκλον τὸ ἀγγεῖον
 περιλαμβάνουσα, καθάπερ ὁ βρόχος, ἀλλὰ τῷ συνάγειν τέ
 πῶς ἐκ μέρους τὰ διεστώτα χεῖλη τοῦ τετρωμένου μορίου
 καὶ προστέλλειν τὰ ἐπικείμενα τῶν στεγνωτικῶν ἐστὶ βοη-

fra. Praeterea a dextris ad sinistra, sicut ab his rursus ad
 illa; similiter ex iis quae intus habentur ad ea quae fo-
 ris sunt, contraque ab his ad illa. Ergo frictio contrapo-
 sitae partis potissimum per ea medicamenta quae calefaciant;
 praeterea vincula valentius adducta iis quae ad contrarium
 revellant remediis sunt annumeranda; quemadmodum pro-
 fecto et naturalium meatuum qui positi ex adverso sunt
 reclusio; quae vero id praestare medicamenta possint, tra-
 dita eorum materia a nobis est in libris quos de medica-
 mentis prodidimus. Sed de omni fluxione in sequentibus
 etiam libris tractare necessum erit; nunc ad sanguinis pro-
 fluvium est redeundum. Quippe de genere obturantium
 quodammodo est, et vinculum ipsis profluentibus vasis in-
 jectum, ipsique nostri digiti, dum ea committunt constrin-
 guntque. Est et alia huc pertinens deligatio; quanquam ipsum
 vas circulo non complectitur sicut vinculum, verum cum
 ex parte complexu suo committat quodam modo vulneratae
 partis dissidentia labra et quae superimposita sunt contineat,

Ed. Chart. X. [107. 108.]

Ed. Bas. IV. (84. 85.)

θημάτων. ἔξωθεν δὲ τῶν εἰρημένων πάντων αἰμορραγίας
 βροθήμ' ἐστὶ τὸ ἐπιτηδεῖον σχῆμα τοῦ τετρώ(85)μένου μο-
 ρίου. ἐπιτηδεῖον δὲ γίνεται δυοῖν τούτοις ἐχόμενον σκο-
 ποῖν, ἀνωδυνίας τε καὶ ἀναρρώπιος· εἰ δ' ἦτοι κατάρρο-
 πον ἢ ὀδυνῶδες γίγνοιτο, καὶ τὰς οὐκ οὖσας αἰμορραγίας
 ἐργάζεται, μὴ τοί γε δὴ τὰς οὖσας οὐ παύσει. ταῦτ' οὖν
 ἐπιστάμενός τις, ἣν ἐπιστῇ ποθ' αἰμορραγοῦντι μορίῳ διὰ
 τρώσιν, ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος μοι γιγνέσθω πρῶτον,
 αὐτίκα μὲν ἐπιβαλλέτω τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὸ στόμιον τοῦ
 κατὰ τὸ ἄγγειον ἔλκους, [108] ἐρείδων πρᾶξος καὶ πιέζων
 ἀνωδύνως, ἅμα τε γὰρ ἐφέξει τὸ αἷμα καὶ θρόμβον ἐπι-
 πῆξει τῇ τρώσει. καὶ μέντοι καὶ εἰ διὰ συγχοῦ βάθους
 εἴη τὸ αἰμορραγοῦν ἄγγειον, ἀκριβέστερον ἂν καταμάθοις
 τὴν τε θέσιν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος· καὶ πότερα φλέψ,
 ἢ ἀρτηρία ἐστί· μετὰ δὲ ταῦτα διαπείρας ἀγνίστῳ ἀνα-
 τινέτω τε καὶ περιστρεφέτω μετρίως. μὴ ἐπισχεθέντος δ'
 ἐν τῷδε τοῦ αἵματος, εἰ μὲν φλέψ εἴη, πειράσθω χωρὶς
 βρόχου· στέλλειν τὸ αἷμα τῶν ἰσχαίων τινὲ φαρμάκων.

merito inter constringentia remedia numeratur. Praeter
 omnia jam dicta inter haemorrhagiae remedia cenfeatur
 et idonea vulneratae partis figura; sed idonea fuerit, si hos
 duos scopos habeat, tum indolentiae tum erectionis partis;
 si vere deorsum vergens, vel dolens, non solum profluvium
 non sistetur, sed etiam, si non fit, provocabitur. Ergo qui
 haec norit si quando adfuerit ei cui ex vulnere sanguis
 profluit, de his enim primum agam, illico digitum super os
 vulneris vasis imponat, blande innitens ac sine dolore
 comprimens; quippe simul tum sanguinem sistet tum eum
 concreescere in vulnere faciet. Quin imo si vas unde pro-
 fluit alte sit demissum, certius ipsis tum situm intelligat
 tum etiam magnitudinem; praeterea venane sit an arteria,
 post haec injecto unco attollat ac modice intorqueat. Quod
 si ne tunc quidem sistitur sanguis, si vena fuerit, tentet ci-
 tra vinculum sanguinem suppressere aliquo ex iis medica-
 mentis quae sanguinis suppressendi facultatem habeant.

Ed. Chart. X. [108.]

Ed. Bas. IV. (85.)

ἄριστα δ' αὐτῶν ἐστὶ τὰ ἐμπλαστικά, συντιθέμενα διὰ τε τῆς φρυκτῆς ῥητίνης καὶ ἁλεύρου πυρίνου χνοῦ καὶ γύψου καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἰ δὲ ἀρτηρία ἐστὶ, δυοῖν θάτερον, ἢ βρόχον περιθεῖς, ἢ ὅλον διακόψας τὸ ἀγγεῖον, ἐφάξει τὸ αἷμα. βρόχον δ' ἀναγκαζόμεθ' ἂν ποτε καὶ ταῖς μεγάλαις περιτιθέναι φλεψίν, ὥσπερ γε καὶ διατέμνειν πότ' αὐτάς ὅλας, ἐγκαρσίας δηλονότι. κατασταίῃ δ' ἂν τις εἰς ἀνάγκην τοῦδε κατὰ τὰς ἐκ πολλοῦ βράθους ὀρθίας ἀναφερομένας, καὶ μάλιστα διὰ στενοχωρίας τινος ἢ μερῶν κυρίων. ἀνασπᾶται γὰρ οὕτως ἐκάτερον τὸ μέρος ἐκατέρωθεν, καὶ κρύπτεται καὶ σκέπεται πρὸς τῶν ἐπικειμένων σωμάτων ἢ τρωσίς. ἀσφαλέστερον δ' ἄμφω ποιεῖν, βρόχον μὲν τῇ ῥίζῃ περιτιθέναι τοῦ ἀγγείου, τέμνειν δὲ τοῦντεῦθεν. ῥίζαν δ' ἀγγείου καλῶ τὸ πρότερον αὐτοῦ μέρος, ἥτοι τῷ ἥπατι συνάπτον ἢ τῇ καρδίᾳ. τοῦτο δ' ἐν τραχήλῳ μὲν ἐστὶ τὸ κάτωθεν, ἐν χερσὶ δὲ καὶ σκέλεσι τὸ ἄνωθεν· ἐν ἐκάστῳ τε τῶν ἄλλων μορίων, ὡς ἐξ ἀνατομῆς ἔνεστι μαθεῖν· ἣν οὐδ' αὐτὴν οἱ ἀμέθοδοι προσίενται Θεσσαλικοί.

Sane optima horum sunt emplastica, quae ex frixa refina et farinae triticeae tenuissimo polline et gypso aliisque id genus sunt composita. Sin arteria sit, duorum alterum, aut vinculo amplexens, aut totum vas praecidens, profluvium fistes. Sane vinculum magnis quoque venis injicere interdum cogimur, atque etiam interdum totas praecidere utique transversas. Incidet autem hujus necessitas in iis quae ex profundissimo loco rectae assurgunt, praesertimque per angustas vel principes partes. Ita namque retrahitur ex utraque parte pars utraque, celaturque ac integitur a superjacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen est utrumque facere et vinculum vasis radici injicere, et quod deinceps habetur praecidere. Radicem vasis voco priorem ejus partem, quae vel jecinori proprior est vel etiam cordi; haec in collo ab inferiore est parte, in brachiis et cruribus a superiore, in singulisque reliquarum partium, prout ex dissectione intelligere licet, quam nec ipsam amethodi isti Thessalii admittunt.

Ed. Chart. X. [108.]

Ed. Bas. IV. (85.)

Κεφ. δ'. Ταῦτα δὲ πράξαντα σαρκούν ὅτι τάχιστα τὸ τραῦμα, πρὶν ἀπορῶνῃναι τοῦ ἀγγείου τὸν βρόχον. εἰ μὴ γὰρ φθάσειεν ἢ ἐπιτραφεῖσα σὰρξ στεγνῶσαι τὸ περίξ χωρίον τῆς ἀποτετμημένης ἀρτηρίας, ἀλλ' εὗρεθῇ που χώρα κενή, τὸ καλούμενον ἀνεύρυσμα γίνεται. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς ἐμπλάττουσιν ἰσχαίμοις χρῆσθαι κελεύω μᾶλλον τῶν ἐσχάρουντων, ὅτι θάττον τε καὶ ἀκινδυνότερον ἐπ' αὐτοῖς σαρκούται τὸ τραῦμα· κίνδυνος γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποπιπτούσης τῆς ἐσχάρας αὐτοῖς αἰμορραγῆσαι τὸ ἀγγεῖον. ἄριστον οὖν ἀπάντων ὧν οἶδα φαρμάκων, ὃ καὶ πρὸς τὰς ἐκ μηνίγγων αἰμορραγίας ἀσφαλέστερον χρῆσθαι, τὸ λεχθισόμενον ἐστὶ· λιβανωτοῦ μέρος ἐν ἀλόῃς ἡμίσει μεμίχθω μέρος· καὶ πεπτα τῆς χορείας ἐπιστάσης ὡοῦ τῷ λευκῷ φυράσθω τοσούτω τὸ πλῆθος ὡς μελιτώδη σύστασιν ἔχειν· εἴτ' ἀναλαμβάνεσθω τοῦτο λαγωαῖς θριξὶ ταῖς μαλακωτάταις· καὶ πεπτα τῷ ἀγγεῖω καὶ τῷ ἔλκει παντὶ πλείστον ἐπιτιθέσθω. καταδείσθω δ' ἕξωθεν ἕξ ὀδόνης ἐν ὑποδεσμίδι· τὰς μὲν πρώτας ἐπιβολὰς τέτταρας ἢ πέντε κατ' αὐτοῦ αἰμορραγοῦντος ἀγγείου ποιου-

Cap. IV. His peractis implendum carne vulnus quamprimum est, priusquam vinculum a vase decadat. Nisi enim producta caro prius locum qui circa praecisam arteriam est impleverit, sed locus aliquis vacuus superfuerit, aneurysma vocatum sequitur. Quam ob rem emplasticis sanguinem fistentibus magis utendum suadeo quam escharoticis, quod et citius et minore cum periculo post ipsum impletur vulnus; periculum enim in altero est, si decadat crusta, rursum sanguinis profusionem ex vase excitari. Optimum igitur omnium quae novi medicamentorum, quo etiam ad meningum haemorrhagias tutissime utemur est quod nunc subjiciam; thuris pars una aloes partis unius semissi miscetur; mox cum utendi tempus instat, tantum hujus cum ovi candido subigitur quantum mellis reddat crassitudinem, hoc dehinc leporis mollissimis pilis excipitur, deinde tum vasi ipsi tum ulceri toti liberaliter imponitur. Alligandum autem id forinsecus fascia est ex tenui linteo, cujus fasciae primi quatuor quinqueve amplexus ipsi

Ed. Chart. X. [108. 109.]

Ed. Bas. IV. (85.)

μένων ἡμῶν, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν ῥίζαν αὐτοῦ νεμομένων, ἐφ' ὧν ἐγχωρεῖ μερῶν ἐπὶ τὴν ῥίζαν νέμεσθαι· σχεδὸν δ' ἐπὶ πάντων ἐγχωρεῖ πλὴν μηνίγγων. εἴτα λύσαντα διὰ τρίτης, εἰ μὲν ἀσφαλῶς ἔτι προσέχοιτο τῷ ἔλκει τὸ φάρμακον, αὐθις ἕτερον ἐν κύκλῳ περιχέοντα καὶ ὥσπερ ἐπιτέγγοντα τὸν ἐκ τῶν τριχῶν μοτὸν ἐπιδεῖν, ὥς ἔξ ἀρχῆς [109] ἐπέδησας· εἰ δ' αὐτομάτως ὁ πρότερος ἀποπίπτοι μοτὸς, ἀτρέμα πιέζοντα τῷ δακτύλῳ τὴν ῥίζαν τοῦ ἀγγείου πρὸς τὸ μηδὲν ἐπιρῶνῃναι, τοῦτον μὲν ἀφελεῖν ἡρόεμα, προσθεῖναι δ' ἕτερον. οὕτω σε θεραπεύειν δεῖ μέχρι περ ἂν σαρκωθῇ τὸ ἀγγεῖον, ἀνὰ ῥόσπον ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους φυλάττοντα τὸ μόριον. ἔστω δὲ μηδὲ τοῦτο ἄμετρον τὸ σχῆμα· κίνδυνος γὰρ ὀδύνην γενέσθαι καὶ αὐθις αἰμορῥαγῆσαι τὸ ἀγγεῖον. οὐδὲν γὰρ ὀδύνης μᾶλλον αἰμορῥαγίας τε κινεῖ καὶ φλεγμονὰς αὐξάνει. τούτῳ τῷ φαρμάκῳ πολυειδέστατα χρώμαι· ποτὲ μὲν, ὥς εἴρηται, μινύων ἀλόη τὸ διπλάσιον τοῦ λιβανωτοῦ, ποτὲ δ' ἑξίσσης ἀμφοτέροις χρώμενος, ἢ βραχεῖ πλείονι τῷ λιβανωτῷ τῆς ἀλόης, ἢ πλείονι μὲν, ἀλλ' οὐπω τῷ διπλασίῳ· καὶ μάννην δ' ἀντὶ λιβανωτοῦ.

profluenti vasi injiciuntur, abhinc vasis radicem versus ducuntur in quibus partibus radicem versus ducere licet, licet autem fere in omnibus, praeterquam meningibus. His factis ubi tertio die solveris, si tuto adhuc medicamentum ulceri adhaereat, aliud rursus circumfundes ac veluti linamentum quod ex pilis factum inhaesit madesfaciens deligabis, ut initio deligasti; sin prius sua sponte linamentum decidat, radicem vasis digito blande comprimens quatenus nihil confluat, hoc quidem suspenſa manu adimes, atque alterum impones. Ad hunc modum quod carne muniatur, curare vas debebis, utique a principio ad finem usque partem supinam servans, sed commodior sit ea figura. Periculum enim est dolorem incidere, ac rursus e vase sanguinem profluere, quum nihil sanguinis profluvium magis quam dolor proritet et phlegmonas augeat. Hoc medicamento multifariam utor, alias, ut dictum est, duplum thuris aloae admiscens, alias pari modo ambobus utens, alias paulo superante aloen thure, aut etiam plusculo, sed nondum du-

Ed. Chart. X. [109.]

Ed. Bas. IV. (85.)

ποτ' ἔβαλλον. ἔστι δὲ στυπτικώτερον μὲν φάρμακον ἢ μάννη τοῦ λιβανωτοῦ· ὁ λιβανωτὸς δ' ἐμπλαστικώτερος τῆς μάννης. εὐδήλον δ' ὅτι τοῖς μὲν σκληροῖς σώμασι τὴν ἀλόην χρὴ προσφέρεισθαι πλείονα, τοῖς δὲ μαλακοῖς τὸν λιβανωτὸν· ἔσται δὲ τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν στυπτικώτερον, τὸ δ' ἕτερον ἐμπλαστικώτερον· διὸ καὶ τὸν γλισχρότερον καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ῥητινωδέστερον αἰρεῖσθαι χρὴ λιβανωτὸν, ὅταν ἐμπλαστικώτερον ἐργάσασθαι τὸ φάρμακον ἐθέλῃς· ἔστι δ' οὗτος ἀπαλώτερος ἅμα καὶ λευκότερος καὶ μασσώμενος οὐ θρύπτεται δίκην ἀλόης καὶ μάννης, ἀλλὰ συνεχῆς ἑαυτῷ μένει, καθάπερ ἡ μαστίχη. ταυτὶ μὲν οὖν ἤδη τῆς περὶ συνθέσεως φαρμάκων πραγματείας ἐστίν, ἧς ἀδύνατον μηδαμῶς ἀπτεσθαι κατὰ τὴν ἐνεστῶτα λόγον. ἡ γὰρ οὐδόλως ἔχρην ἡμᾶς μεμνησθαι τῶν ἐν μέρει παραδειγμάτων, ἀλλ' αὐταῖς μόναις ἀρκεῖσθαι ταῖς καθόλου μεθόδοις, ἧ καὶ τῶν ἐν μέρει πρόσσπτομένους ἀπτεσθαι ποτε καὶ τῆς σκευασίας αὐτῶν, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθην εἴρηται, παράδειγμα τοῦ γένους τῶν φαρμάκων τῶν κατὰ τὴν μέθοδον εὐρίσκομένων, ἐν ἧ δύο ἐντανθοῖ γράφον-

plo; etiam mannam pro thure aliquando injiciens. Est autem manna medicamentum quod magis quam thus adstringit, thus vero quam manna magis emplasticum. Porro constat in duris corporibus plus aloes esse immiscendum, in mollibus plus thuris. Eritque alterum eorum magis adstringens, alterum magis emplasticum. Itaque etiam magis lentum ac, ut si quis dixerit, resinofus deligas thus oportet, ubi magis esse emplasticum medicamentum studebis; id sane tum mollius est tum albidius, tum quod mansum ritu aloes et mannae non comminuitur, sed partes suas sibi cohaerentes defendit veluti Chia mastiche. Verum haec ejus tractationis sunt propria quae de compositione medicamentorum praecipit, quam in hoc opere non alicubi attigisse omnino non licuit. Siquidem aut nusquam nobis particularis exempli facienda mentio fuit, sed ipsis tantum universalibus contentos esse methodis oportuit, aut si particularia poneremus, etiam praeparatio eorum fuit attingenda. Verum, ut ante dictum, ejus generis remediorum, quae me-

Ed. Chart. X. [109.]

Ed. Bas. IV. (85.)

τας ἀρκεῖσθαι προσήκει. τούτου μὲν οὖν αἰὲς χρηρὴ μεμνησθαι·
 πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐφ' ὅπερ λέγοντες ἀπελίπομεν. ἐμνή-
 σθην γὰρ ἐπὶ πλεον τοῦ προειρημένου φαρμάκου, διότι πάν-
 των αὐτὸ τῶν ἄλλων ἄμεινον εἶναι πέπεισμαι· καὶ θαυμά-
 ζοιμ' ἂν εἴ τις εὗρεῖν δύναται βέλτιον. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτῷ
 χρῶμαι κατὰ τε τῶν μηνίγγων αἰὲς καὶ τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ
 τρώσεων, ἄχρι καὶ τῶν σφαγιτίδων αὐτῶν· καὶ γὰρ καὶ τού-
 των ἐπέχει τὸ αἷμα χωρὶς βρόχον. χρηρὴ δὲ μὴ σπεύδειν ἐν τῷ
 ἔργῳ καθάπερ ἔνιοι τῶν ἐμπλήκτων χειρουργῶν, ἀλλὰ τῇ
 μὲν ἑτέρᾳ ἡ χεὶρ τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγγείου προστέλλειν ἢ
 περιλαβόντα κατέχειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ τὸ φάρμακον ἐπιθέντα
 τῇ τρώσει προστέλλειν ἄτρεμα, ἄχρι περ ἂν προσπαγῇ, καὶ
 παιδ' οὕτως ἐπιθεῖν ἄνωθεν κάτω, μὴ καθάπερ ἐν τοῖς κώλοις
 κάτωθεν ἄνω· πρὸς γὰρ τὰς ῥίζας τῶν ἀγγείων ἀφικνεῖσθαι
 χρηρὴ τὴν ἐπίδεσιν ἀναστέλλουσιν τὸ ἐπιρρώεον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα
 πλείω φάρμακα τῶν ἐμπλαττόντων ἀλύπως· ἀλλ' οὐδὲν οὕτως
 σαρκοῖ. χρεῖα δ' ἐστὶ μάλιστα κατὰ τὰ τοιαῦτα συμπτώματα

thodo sunt inventae, uno alterove exemplo hic posito con-
 tentos esse conveniet; id vero semper mihi teneri memoria
 velim; sed revertamur rursus ad id quod dicendo parum
 absolvimus. Mentionem enim jam dicti medicamenti id-
 circo pluribus feci, quod caeteris id omnibus praestare mihi
 persuasi, mirorque si cui melius invenire continget. Ideo-
 que tum in meningibus semper tum in colli vulneribus
 eo utor, etiam ipsarum venarum jugularium, utpote cum
 harum quoque sanguinem citra vinculum sistat. Non est
 autem in his committendum ut in opere properes, veluti
 quidam stolidi chirurgi faciunt, sed altera manu inferiorem
 vasis partem comprimes aut complexus tenebis, altera me-
 dicamentum vulnere impones, ac blande ei apprimes do-
 nec concretum adhaeserit, mox deligabis superne deorsum,
 non, ut in artubus, inferne sursum; siquidem radicem ver-
 sus vasorum ducere deligationem oportet, ac quod confluit
 reprimere. Sunt porro et alia non pauca medicamenta em-
 plastica quae citra dolorem obturant, verum nullum ita
 carne implet. Expedit autem quam maxime in ejusmodi

Ed. Chart. X. [109. 110.]

Ed. Bas. IV. (85. 86.)

τοῦ περισαρκοῦσθαι τὸ ἀγγεῖον, ἀποπίπτοντος τοῦ προτέρου
 φαρμάκου. τὰ δὲ γὰρ τὰς ἐσχάρας ἐπιτηγνύντα γυμνότερον
 ἐργάζεται τὸ μέρος ἢ κατὰ φύσιν εἶχεν ἀποπιπτούσης αὐ-
 τῆς. ἔστι γὰρ ἡ γενέσις τῆς ἐσχάρας ἐκ τῶν ὑποκειμένων καὶ
 περικειμένων σωμάτων, ὥς ἂν εἴποι τις ἡμικανῶν γενομέ-
 νων, ἐν ὁποῖον τι χρῆμα τουτουσὶ τοὺς ἐσβεσμένους ἀνθρα-
 κας εἰς τὸν χειμῶνα παρασκευάζονται, τοιοῦτο ὑπόλειμμα
 τῆς διαπύρου σαρκὸς ἡ ἐσχάρα γένηται. [110] ὥστ' ἀπόλλυ-
 ται τοῦ μορίου το(86)σοῦτον τῆς κατὰ φύσιν σαρκὸς, ὅσον
 ἐσχαρούμενον ἐκ αὐτῆς. τοῦτ' οὖν ἅπαν λείπει τῷ μορίῳ τῆς
 ἐσχάρας ἐκπιπτούσης, καὶ διὰ τοῦτο γυμνὸν καὶ ἄσαρκον
 φαίνεται, καὶ πολλοῖς αἰμορροῖα δύσεπίσχετος ἐπηκολού-
 θησεν ἐπὶ ταῖς τῶν ἐσχάρων ἀποπτώσεσιν. ὥστ' ἂν τού-
 τοις ὅστις ἂν ἐθέλῃ μεδόθῃ πάντα πράττειν, ἐσκέφθω τε
 πρὸ πολλοῦ τοὺς τρόπους ἅπαντας οἷς ἐφέξει τὸ αἷμα, τὸν
 ἂν κινδυνότερον αἰρεῖσθαι πειράσθω χρώμενος καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἅπασιν, ὅταν ἀνάγκη βιάζηται. μέγιστην δ' ἀνάγκην οἶδα
 τοῦ χρῆσθαι φαρμάκοις ἐσχαρωτικοῖς ἢ καντηρίοις διαπύροις,

casu ut priore medicamento cadente caro circum vas
 ipsum sit producta. At quae crustas generant, ubi crusta
 decedit, magis nudam partem quam pro eo qui secundum
 naturam est statu derelinquunt. Est namque ipsius crustae
 generatio ex subjectis circumpositisque corporibus, ut si quis
 dixerit, semiustis, sic ut cujusmodi in hiemem extinctos
 hos carbones rem parant, ejusmodi ipsae crustae carnis
 exustae sint reliquiae. Quare quantum parti adustum ad
 crustam est, profecto ipsi de naturali carne deperditur. Id
 itaque omne parti decedit, quum crusta cadit, atque ob
 eam rem nuda sineque carne visitur, multisque postea-
 quam crusta decedit profusio sanguinis, quae aegre sup-
 primi potuit, supervenit. Quare in his quoque quisquis
 methodo administrare omnia volet, is tum modos omnes
 quibus sanguis supprimatur longe prius considerabit, tum
 etiam eliget qui minus sit cum periculo, utens non minus
 et reliquis omnibus, quoties necessitas urgebit. Maximam
 autem necessitatem vel escharoticis medicamentis vel ig-

Ed. Chart. X. [110.]

Ed. Bas. IV. (86.)

ὅταν ἔξ ἀναβρώσεως σπηδονώδους ἢ αἰμορραγία γίγνηται. καὶ μέντοι κἀπειδὰν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἅπαν ἐκκόψωμεν τὸ σπηδόμενον, ἀσφαλέστερον ἦτοι καίειν αὐτοῦ τὴν οἶον ῥίζαν ἢ φαρμάκοις ἔσχαρωτικοῖς χρῆσθαι. καὶ κατὰ τοῦτο ἐπ' αἰδοίων καὶ ἔδρας εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην ἀφιννούμεθα πολλάκις, ὅτι ῥαδίως σήπεται τὰ μόρια διὰ τὴν σύμφυτον ὑγρότητα καὶ ὅτι περιτιωμάτων εἰσὶν ὀχετοί. σκοπὸς δ' ἔστω σοι τῶν ἐσχαρούντων φαρμάκων οὐχ ἁπλῶς ἢ θερμότης, ἀλλ' ἄμεινον ὅταν ἅμα τῷ στύφειν ὑπάρχη, καθάπερ ἐν χαλκίτιδι καὶ μίσυϊ καὶ χαλκάνθῳ κανθεῖσιν τε καὶ ἀκάνυστοις εἰς χρεῖαν ἀγομένοις. τὰ δὲ διὰ τῆς ἀσβέστου τιτάνου σφοδρότερα μὲν τούτων, ἀλλ' οὐ μέτεστι τῇ τιτάνῳ στυπτικῆς δυνάμεως. ἀποπίπτουσι τοιγαροῦν θάττον αἱ τοιαῦται τῶν ἐσχαρῶν, ἔχονται δὲ τῶν σωμάτων ἐπὶ πλεον αἱ ἐκ τῶν στυφόντων. ἄμεινον δὲ τοῦτο μακρῷ φθάνει γὰρ ὑποσαρκοῦσθαι τὰ κατὰ τὴν βάσιν αὐτῶν καὶ γίνεσθαι καθάπερ τι πῶμα τοῖς ἀγγείοις. ὅθεν οὐδ' ἡμᾶς αὐτοὺς

nitis cauteriis utendi animadverti, ubi ex erosione putrescentis alicujus profluvium sanguinis concitatur. Quin etiam ubi in tali affectu totum quod computruit est sublatum, tutius est vel ipsius veluti radicem adurere, vel certe crustificis medicamentis uti. Hac vero ratione tum in pudendis tum sede ad talem necessitatem saepe devenimus, quod hae partes tum propter naturalem humiditatem tum quod excrementorum sunt canales ex levi causa putrescant; scopus autem esto tibi incrustantium medicamentorum non simpliciter calor, sed praestantius sit si simul adstringendi sit facultas, qualis in chalcitide et misy et atramento sutorio, sive ustis his, sive inustis utare, *visitur*. Quae vero ex calce non extincta conficiuntur, ea valentiora his sunt; caeterum calx adstringendi vim non habet. Excidunt igitur citius quae ab his fiunt crustae; haerent autem corporibus diutius quae ab adstringentibus; quod utique longe est utilius, quando ita prius nascitur in imo earum caro efficiturque profluenti vasi velut operculum quoddam. Unde nec nosmet praecipites esse, veluti non-

Ed. Chart. X. [110.]

Ed. Bas. IV. (86.)

χρὴ σπένδειν, ὥσπερ ἔνιοι, τὰς δοχὰρας ἐκβάλλειν, ἐνθα κίνδυνος αἰμορρογίας, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μόνων τῶν διαθέσεων, ἐφ' ὧν διὰ σπενδόμενα τὸ καυτήριον ἡναγκάσθημεν ἐπιφέρειν ἀνθρώπου σώματι. καλεῖται δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἅπανιν ἤδη τοῖς ἰατροῖς ἢ τοιαύτῃ διάθεσις νομῇ, διότι νέμεσθαι συμβέβηκεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν πεπονητότων μορίων ἐπὶ τὰ κατὰ φύσιν ἔχοντα καὶ τούτων αἰεὶ τι προσεπιλαμβάνειν, ὥς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, οὐκ ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ δηλουμένου πράγματος, ἔθεντο τὴν προσηγορίαν. ἢ δ' εὐπορία τῆς ὕλης ἀπάντων τῶν τοιαύτην ἔχόντων δύναμιν φαρμάκων ἐν ταῖς οἰκείαις εἰρήσεται πράγματεσσι. οἰκείαις δὲ δηλονότι λέγω τὴν τε περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως καὶ τὴν περὶ συνθέσεως αὐτῶν.

Κε φ. ε'. Ἀναλαμβάνοντες οὖν αὐτίς τὰ κεφάλαια τῆσδε τῆς μεθόδου, καθ' ἣν ἴασθαι χρὴ τὰς προχείρους αἰμορρογίας, ἐξῆς ἐπὶ τὰς διὰ βάθους γιγνομένας ἀφικώμεθα τῷ λόγῳ. τὸ τοίνυν ἐκχεόμενον αἷμα τῶν ἀγγείων ἢ τῷ μηκέτι ἐπιρθεῖν αὐτὸ παύσαιτ' ἂν, ἢ τῷ στεγνωθῆναι τὴν διαίρεσιν,

nulli sunt, ad cruftas, ubi haemorrhagiae periculum imminet, detrahendas oportet, nisi in illis tantum affectibus in quibus propter putredinem candens ferrum corpori hominis admoveere coacti fuimus. Appellant nescio quomodo eum affectum omnes nunc medici *νομὴν α νέμεσθαι πασcere*, propterea quod pergere pascendo id vitium ab aegris partibus ad eas quae secundum naturam se habent soleat atque harum semper aliquod aegris adjicere, ita ut non a substantia indicatae rei, sed ab accidente appellationem indiderint. Copia materiae medicamentorum omnium talem facultatem obtinentium in propriis commentariis dicta est. Proprios intelligo et qui de simplicium medicamentorum facultatibus et compositione eorum sunt scripti.

Cap. V. Ergo recensitis hujus methodi, qua vulgares haemorrhagias cures, capitibus, mox ad eorum quae in alto sunt corpore tractationem convertamur. Qui igitur e vasis profluit sanguis, aut quod amplius non confluet, sistetur, aut quod occlusa divisio erit, aut etiam propter

Ed. Chart. X. [110. 111.]

Ed. Bas. IV. (86.)

ἢ ἅμα ἀμφοτέρων γιγνομένων, ὅπερ, οἶμαι, βέλτερόν ἐστιν. ἐπιρροεῖν μὲν οὖν κωλύεται διὰ τε λεπτοθυμίαν καὶ ἀντίσπασιν καὶ παροχέτευσιν καὶ ψύξιν ὅλου τε τοῦ σώματος, καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ τετρωμένου μορίου. [111] κατὰ τοῦτον γοῦν τὸν λόγον καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ποθεῖν, ἐπέδχεν αἰμορροαγίας πολλάκις, ἔξωθεν τε καταντλούμενον αὐτό τε τὸ ὕδωρ ψυχρὸν, ὀξύκρατόν τε καὶ οἶνος στρυφνός, ὅσα τ' ἄλλα στυφεῖν ἢ ἀπλῶς ψύχειν πέφυκε. στεγνοῦται δὲ ἡ διαίρεσις ἢ μύσαντος, ἢ φραχθέντος τοῦ διηρημένου. μύει μὲν οὖν στυφόμενον τε καὶ ψυχόμενον, ἐπιδέσει τε συναγόμενον καὶ βρόχω διαλαμβανόμενον. ἐμφράττεται δὲ ἢ ἐνδοθεν, ἢ ἔξωθεν· ἐνδοθεν μὲν ὑπὸ θρόμβου, ἔξωθεν δὲ ὑπὸ τε τούτου καὶ μοτῶν καὶ σπόγγων, ἐσχάρας τε καὶ τῶν ἐμπλαστικῶν φαρμάκων, ἔτι τε τῶν περικειμένων σωμάτων προσταλέντων· ὅπως δ' ἐργάσῃ τῶν εἰρημένων ἕκαστον εἴρηται. τὰ δ' ἐκ τοῦ βάθους αἰμορροαγοῦντα βρόχοις μὲν οὐκ ἂν τις οὐδ' ἐπιδέσει θεραπεύσειεν, ὥσπερ οὐδὲ κανσθηρίοις,

utrumque simul, id quod reor tutissimum. Porro confluere prohibetur et propter animi deliquium et revulsionem et derivationem et refrigerationem tum corporis totius tum vero praecipue ipsius partis vulneratae. Hac enim ratione etiam frigida pota saepe haemorrhagias suppressit; idem facit et frigida foris in focu affusa, sed et posca et vinum acerbum aliaque quaecunque vel adstringendi vel simpliciter refrigerandi vim habent. Clauditur ipsa divisio, si vel contrahatur *conniveatque* id quod divisum est, vel obstruatur. Sane contrahitur tum adstrictione, tum refrigeratione, tum deligatura conjunctum, tum vinculo exceptum. Obstruitur vel intrinsecus, vel extrinsecus et intrinsecus quidem a sanguine concreto extrinsecus tum hoc ipso tum vero linamentis et spongiis et crustis et medicamentis emplasticis; ad haec corporibus circumjacentibus propius admotis; quorum singula quemadmodum perficiantur dictum jam est. At quae de profundo sanguinis profluvia erumpunt, ea nec vinculo nec deligatura sanes, ut neque cante-

Ed. Chart. X. [111.]

Ed. Bas. IV. (86.)

οὐδ' ἀπλῶς εἰπεῖν ὅσα διὰ τοῦ ψαύειν αὐτοῦ τοῦ διηρημένου σώματος ἢ μέρους ἐπιτεχνώμεθα· δι' ἀντισπάσεως δὲ καὶ παροχετεύσεως ἐδεσμάτων τε καὶ πομάτων ἐμπλαττόντων τε καὶ ψυχόντων καὶ στυφόντων φαρμάκων· ἄφθονον δὲ καὶ τὴν τῶν τοιούτων ὕλην ἐν ταῖς οἰκείαις ἔχεις πραγματείαις. ἢ δ' ἀπὸ τῶν μορίων ἐνδειξίς τοῖς κοινοῖς τῆς θεραπείας σκοποῖς τοῖς εἰρημένοις ἐξ ἐπιμέτρου καθ' ἕκαστον πάθημα πρόσσεισιν· ὀργάνοις γοῦν ἐνίοτε χρώμεθα διὰ τὴν ιδιότητα τοῦ μέρους, ἄλλοις μὲν ἐπὶ μήτρας, ἄλλοις δὲ ἐπὶ κύστεως, ἄλλοις δὲ ἐπὶ τῶν παχέων ἀπάντων ἐντέρων. εἰς ταῦτα μὲν γὰρ διὰ κλυστήρος, εἰς μήτραν δὲ διὰ μητρεγχυτῶν τῶν ἐπιτηδείων τι φαρμάκων ἐνίεμεν· ὥσπερ γε καὶ εἰς κύστιν διὰ τῶν εὐθυτρήτων καθετήρων. σπανιώτεραι μὲν οὖν αἱ ἐκ τούτων αἰμορροαγαί· γίνονται δ' οὖν ποτε καὶ εἰ μὴ τῷ λαύρῳ κινδυνώδεις, ἀλλὰ τῷ γε χρονίζειν οὐκ ἀκίνδυνοι. τετάρων γοῦν ἡμερῶν οἶδά ποτε διὰ μήτρας φερόμενον αἷμα, πρὸς οὐδέν τῶν βοηθημάτων εἶξαν ἄχρι τῆς τετάρτης,

riis nec ut semel dicam iis quae divisum ipsum corpus parteve contingere machinamur; imo per revulsionem ac derivationem; praeterea cibum potionemque qui et emplasticam vim habeant et refrigerent et medicamenta quae adstringant; habes vero uberem talium materiem in propriis operibus. Quae vero a partibus indicatio sumitur, ea communibus quae jam dictae sunt curandi indicationibus veluti auctarium in singulis affectibus accedit; siquidem instrumentis aliquando utimur pro partis ipsius proprietate, aliis ad uterum, aliis ad vesicam, aliis ad omnia intestina crassa. Quippe in haec per clysterem, in uterum per metrenchytas idoneorum aliquod medicamentorum immittimus; sic et in vesicam per in directum foratos catheteres. Sane rariora ex his profluvia sanguinis fiunt, sed tamen aliquando fiunt, et quanquam non profusione ipsa periculosa, at certe ob diuturnitatem non sine periculo. Siquidem quaternis diebus vidimus ex utero profluere sanguinem nec potuisse ullo remedio sisti, quoad quarto die

Ed. Chart. X. [111.]

Ed. Bas. IV. (86.)

χυλῶ δὲ χρησαμένων ἡμῶν ἀρρογλώσσου παντάπασιν ἐπαύ-
 σατο. κάλλιστον μὲν οὖν τοῦτο τὸ φάρμακόν ἐστι καὶ πρὸς
 τὰς, ἐξ ἀναβρώσεως αἰμορραγίας· εἴωθα δ' αὐτῶ μινύειν τι
 τηρικαῦτα καὶ τῶν ἰσχυροτέρων φαρμάκων ἄλλοτε ἄλλο,
 πρὸς ὅλην ἀποβλέπων τὴν διάθεσιν, ὅπερ αἰὲν χρὴ πράττειν,
 οὐ μικρὸν ἔχοντας εἰς ἅπαντα παράγγελμα. κατὰ γοῦν αὐτὰ
 ταῦτα τὰ ἐκ μήτρας, ἢ ἐκ κύστεως, ἢ ἐντέρων αἰμορρα-
 γοῦντα, σκέπτεσθαι μὲν χρὴ καὶ τὸ τῆς αἰμορραγίας ποσόν·
 ἢ ἤδη τὸν μὲν πρῶτον ἔχωμεν ἐν τῇ θεραπείᾳ σκοπὸν τοῦ-
 τον, ἢ τὸν δεύτερον· οὐ μὴν οὐδὲ τῆς ὅλης διαθέσεως ἀσκέ-
 πτως ἔχειν. εἰ μὲν γὰρ ἔρρωγεν ἀγγεῖον τι τῶν μεγάλων, ἢ
 ἰσχυρῶς ἀνεστόμωται, τῶν αὐστηρῶν φαρμάκων ἐστὶ χρεία,
 ὡς βαλανστίου καὶ ὑποκυστίδος καὶ ῥοῦ καὶ ὀμφακίου καὶ
 ἀκακίας καὶ κηκίδος ὀμφακίτιδος καὶ τῶν τῆς ῥοιᾶς λεμμάτων·
 εἰ δ' ἦτοι μικρὸν ἐστὶ τὸ ἔρρωγὸς ἀγγεῖον, ἢ ἀνεστόμωται
 μετρίως, ὡς ὀλίγον εἶναι τὸ φερόμενον αἷμα, καὶ ἀλόη καὶ
 μάννα καὶ ὁ τῆς πίττυος φλοιὸς, ἢ τε σφραγὶς ἢ *Λημνία* καὶ
 ὁ τῆς *Αἰγυπτίας* ἀκάνθης καρπὸς, ἔτι τε κρόκος καὶ λίθος

arnoglossi succo utentibus nobis prorsus confiterit. Est
 porro id medicamentum et ad ea, quae ex erosione excitantur
 sanguinis profluvia utilissimum, cui etiam valentius ali-
 quod hoc casu medicamentum alias aliud ei miscere soleo,
 utique ad totum respiciens affectum; id quod semper est
 faciendum, ac pro maximo documento in omnibus haben-
 dum. Nam in his ipsis quae ex utero, vesica et intestinis
 profluvia citantur, aestimari debet ipsius profusionis quan-
 titas, ut hanc jam vel ut primam vel ut secundam indica-
 tionem curationis habeamus, nec tamen obiter totius affe-
 ctus non habentes rationem. Nam si perruptum vas ali-
 quod magnum est, aut vehementer reclusum hiat, utique
 adstringentibus medicinis est opus, veluti balauftio et hy-
 pocystide et rhoe et omphacio et acacia, gallis immaturis
 et malicorio. Sin vel exiguum vas est, quod perruptum
 est, vel modice reclusum sic, ut non multus sit qui in eo
 profluit sanguis, etiam aloe et manna et pini cortex et
 Lemnium sigillum et spinæ Aegyptiae fructus et crocum

Ed. Chart. X. [111. 112.]

Ed. Bas. IV. (86.)

ὁ αἵματίτης ὀνομαζόμενος, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα δι' οἴνου
 μεγάλως ἀνστήρουσιν χρηστὰ φάρμακα. μὴ παρόντος δὲ μήτ'
 οἴνου τοιούτου μήτ' ἀρνογλώσσου μήτε στράγγου, καὶ γὰρ
 καὶ ταῦτα ἐπιτήδεια, ἀφεψεῖν ἐν ὕδατι βλαστοὺς βάτου καὶ
 κυνοβάτου καὶ μυρσίνης καὶ σχίνου καὶ κισσοῦ καὶ ἀπλῶς
 εὐπεῖν ἀπάντων τῶν στυφόντων, εἴτε ῥίζα τις, εἴτε καρπὸς,
 εἴτε φλοιὸς, εἴτε βλάστημα τύχοι. [112] διὰ τοῦτο καὶ τὰ ν
 στυφόντων μῆλων καὶ μάλιστα τῶν κυδωνίων· ἔτι τε μύρτων
 καὶ μεσπύλων ἐπιτήδειόν ἐστιν εἰς τὰ παρόντα τὸ ἀφέψημα.

Κεφ. στ'. Εἰ δ' ἐξ ἀναβρώσεώς τις αἰμορροαγία γίγ-
 νοιτο, τὰ πολλὰ μὲν οὐδὲ λαῦρος αὐτοῖς ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγη
 καὶ κατὰ βραχὺ· καὶ διὰ τοῦτο τῷ Πασίωνος, ἢ Ἀνδρωνος,
 ἢ Πολυείδου τροχίσκῳ χρηστέον, ἢ ὡς εἴρηται τῷ ἡμετέρῳ
 τὴν αὐτὴν μὲν κατὰ γένος ἔχοντι δύναμιν, ἰσχυροτέρῳ δὲ
 ὑπάρχοντι. πάνει γὰρ ταῦτα τὴν ἀνάβρωσιν ἅμα τῷ δηλον-
 ὅτι καὶ τοῦ παντὸς σώματος προνοεῖσθαι, ὡς ἔμπροσθεν
 εἴρηται. λαύρου δὲ ἐμπροσούσης αἰμορροαγίας, τοῖς ἀνστήρο-
 τάτοις χρηστέον φαρμάκοις, ἅροι περ ἂν ἐπισχωμὲν αὐτῆς τὸ

et lapis haematites, aliaque id genus ex vino nigro austero
 utilia medicamenta sunt. Quod si nec genus id vini prae-
 sit nec arnoglossum, nec solanum, quippe haec quoque sunt
 idonea, coquemus in aqua et rubi germina et canini rubi
 et myrti et lentisci et hederæ, in summa omnium quibus
 adstringentia vis inest, sive radix sit, sive fructus, sive cortex,
 sive germen; ideoque etiam adstringentium malorum ma-
 ximeque cotoneorum, itemque myrtilorum et mespilorum
 decoctum, idoneum ad proposita praesidium est.

Cap. VI. At si ex erosione profluvium quoddam in-
 cidit, non est id magna ea parte profusius, sed exiguum et
 paulatim *effluens*; eoque Pasionis, vel Andronis, vel Polyi-
 dae pastillis utendum est, aut etiam, ut dictum est, nostro,
 qui genere eandem vim obtinet, caeterum magis potentem.
 Sistunt enim haec erosionem, si tamen etiam toti corpori
 sit consultum, ut prius est dictum. Sin profusior haemor-
 rhagia sit iis quae vehementissime adstringant, utendum
 medicamentis est, quoad vehemens ejus *impetus* frangatur;

Ed. Chart. X. [112.]

Ed. Bas. IV. (86. 87.)

σφο(87)δρόν· εἶδ' οὕτως ἅμ' ἐκείνοις μιγνύναι τοὺς τροχίσ-
κους· εἶδ' ἑξῆς ἐπ' αὐτοὺς μόνους μετέρχεσθαι μετὰ τινος
τῶν εἰρημένων χυλῶν ἢ ἀφεψημάτων. ὅσα δὲ ἔξωθεν ἐπιτί-
θεται τοῖς αἰμορῥαγοῦσι στύφοντά τε καὶ χωρὶς στύψεως
ψύχοντα, ταῦτ' οὐχ ἀπλῶς ἐπαινω καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν
ἱατρῶν, ἀλλὰ μοι δοκεῖ τὸνναντίον ἐνίστε πᾶν οὗ δεόμεθα
διαπράττεσθαι, συνελαύνειν εἴσω τὸ αἷμα καὶ πληροῦν τὰς
ἐν τῷ βάθει φλέβας. οἶδα γοῦν τινὰς ἐκ πνεύμονος ἀναβήτ-
τοντας αἷμα προφανῶς βλαβέντας ἐπὶ ταῖς τοῦ θώρακος κα-
ταψύξουσιν· οὕτω δ' ἐνίοις καὶ τῶν ἐμούντων αἷμα, τῆς
γαστρὸς ἔξωθεν ψυγείσης· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐκ ῥινὸς αἰ-
μορῥαγούντων ἐνιοὶ φανερώς ἐβλάβησαν ἐπὶ ταῖς τῆς κεφα-
λῆς ψύξεσιν. οὐκ οὖν ἀπλῶς, οὐδ' ἀδιορίστως, οὐδ' ἐν
παντὶ καιρῷ συμβουλευῶ ψύχειν τὰ κύκλω τῶν αἰμορῥαγούν-
των, ἀλλ' ἀποτρέψαντας εἰς ἕτερον πρότερον, ὅσον ἐπὶ τῆς
ῥινὸς ἦτοι φλεβοτομία χρησάμενον, ὥς εἵπομεν, ἢ τρίψει καὶ
δεσμοῖς τῶν κώλων, ἢ σικύαις ἐπὶ τῶν ὑποχονδρίων. οὐ δὲ

mox deinde admiscendi illis pastilli sunt; postea ad ipsos
solos veniendum, cum aliquo ex ante dictis succis aut de-
coctis. At vero quae extrinsecus parti sanguinem profun-
denti admoventur, tum adstringentia tum citra adstric-
tionem frigida, haec ipse, veluti plerique medicorum, non
ubique probo; sed mihi contra omnino quam fieri res po-
stulat, ipsum sanguinem intro compellere ac venas, quae
in alto sunt, implere videntur. Vidimus enim quosdam
eorum qui ex pulmonibus sanguinem rejicerent, ex tho-
race refrigerato manifeste laesos, aequè ut qui sanguinem
vomuerunt nonnullos, quod venter foris esset refrigeratus;
eodem modo et eorum quibus naribus sanguis profluit ali-
qui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec
omnino, nec sine discrimine, nec omni tempore loca quae
circa partem unde sanguis profluit sunt posita refrigeranda
suaserim, imo posteaquam in alia prius averteris; ut exem-
pli gratia in naso ubi sanguinis missione, ut diximus, sis
usus, vel artuum frictione devinctioneque, vel ad hypochon-

Ed. Chart. X. [112.]

Ed. Bas. IV. (87.)

οὐκ οὐδ' οὕτω χρῆσθαι τοῖς ψύχουσιν εὐθείως ἐπὶ μετώπῳ καὶ κεφαλῇ, ἀλλὰ σικύα πρότερον ἀντισπᾶν ἐρείδοντα κατ' ἰνίον. διττὴ γὰρ ἡ ἀντίσπασις ἐπὶ ταῖς ἐκ μυκτῆρων αἰμορραγίαις, ἥ τε ἐπὶ τὰ κάτω μόρια τοῦ σώματος ὅλου καὶ ἡ ἐπὶ τὰ τῆς κεφαλῆς ὀπίσω· διότι καὶ αὐτὸ τὸ μόριον ἡ ῥίς ἄνω τ' ἐστὶ καὶ πρόσω, ἀντίκειται δὲ τὸ μὲν ἄνω τῷ κάτω, τὸ δὲ ὀπίσω τῷ πρόσω· ἀλλὰ περὶ μὲν αἰμορραγίας ἱκανὰ καὶ ταῦτά· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ἡ διαπήδησις ὑπὸ τῶν ψυχόντων καὶ στυφόντων θεραπευθήσεται· καὶ εἰ διὰ λεπτότητα γίγνοιτό ποτε τοῦ αἵματος, ὑπὸ τῆς παχυνούσης διαίτης· ὅποια δ' ἐστὶν αὕτη λεχθήσεται μὲν πον καὶ τοῖς ἐξῆς, εἴρηται δὲ δύνامي καὶ τῷ περὶ λεπτυνούσης διαίτης· ἐπὶ δὲ τὴν θεραπείαν ἰτέον ἥδη τῶν εἰρημένων διαθέσεων. τὸ μὲν οὖν τῆς φλεβὸς ἕλκος ἐπειδὴν πρόχειρον ἦ, παραπλησίως δεῖται θεραπείας τοῖς ἐν σαρκὶ γιγνομένοις, ὑπὲρ ὧν ἐν δυοῖν ὑπομνήμασι τοῖς πρὸ τοῦδε διελέχθην. εἴτε γὰρ ἐκ τρώσεως ὑπογυίου τυγχάνει γηγόνος, ἐγχωρεῖ συμφύειν αὐτὸ τοῖς

dria deflexis cucurbitis. Quin ne sic quidem ad frontem et caput illico refrigerantibus utendum, sed prius revellendum est, affixa inio seu occipiti cucurbita. Nam duplex est in sanguinis ex naribus profusione revulsio, tum quae ad inferiores fit totius corporis partes tum quae ad capitis posteriora; propterea quod ipsae partes nares dictae et in superiore et in anteriore parte sunt sitae; opponitur autem pars superior inferiori et posterior anteriori; verum de sanguinis profluvio haec sufficient. Patet namque et diapedesin refrigerantibus adstringentibusque esse curandum; et si propter tenuitatem sanguinis aliquando incidat, crassiore victu; is vero cujusmodi sit dicetur in sequentibus, dictumque jam ad quandam modum est libro, qui de attenuante victu est scriptus; jam vero ad memoratorum affectuum curationem est redeundum. Ergo quod venae insedit ulcus, ubi ad manum est, eandem desiderat curationem iis quae in carne accidunt, de quibus duobus ante hoc voluminibus disputavi. Nam sive ex recenti vulnere factum est, id agendum est ut

Ed. Chart. X. [112, 113.]

Ed. Bas. IV. (87.)

ἐναίμοις καλουμένοις φαρμάκοις· εἴτε κατ' ἀνάβρωσιν, ὅσα περὶ τῶν κακοηθῶν ἑλκῶν εἴρηται, ταῦτα τῷ λόγῳ διορισάμενον, ἐξῆς ἔργῳ πράττειν αὐτὰ πειρᾶσθαι. καὶ μέντοι καὶ ὁπότε βρόχῳ διαληφθείσης, ἢ ἱσχαίμοις φαρμάκοις, ἢ καυτηρίοις χρησαμένων, ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας ἐστὶ περισαρκῶσαι τὰ χεῖλη τοῦ ἑλκους, τοῖς αὐτοῖς χρησόμεθα πάντως φαρμάκοις οἷς ἡ μέθοδος ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἐπὶ τῶν κοίλων ἑλκῶν.

Κεφ. ζ'. [113] Ἐπ' ἀρτηρίας μέντοι τραυθείσης ἐρῶρήθη καὶ πρόσθεν ὡς ἐνίοις τῶν ἱατρῶν ἀδύνατος ἢ σύμφυσις εἶναι δοκεῖ. καὶ λέγουσι τοῦτό τινες μὲν ἀρκεῖσθαι φάσκοντες μόνῃ τῇ πείρᾳ, τινὲς δὲ καὶ λόγῳ χρώμενοι τοιῷδε, σιληρόν καὶ χόνδρῳδῃ φασὶν εἶναι τὸν ἕτερον τῶν χιτῶνων τῆς ἀρτηρίας· οὐδὲν δὲ τῶν τοιούτων συμφῦναι δύνασθαι, μόνων γὰρ τῶν μαλακῶν σωμάτων ἰδίαν ὑπάρχειν τὴν σύμφυσιν, ὡς ἐπὶ τε τῶν ἐκτὸς ἐνεστὶ θεάσασθαι, μήτε λίθου πρὸς λίθον ἐνωθέντος ποτὲ μήτε ὀστράκου πρὸς ὀστράκον· ἐπὶ τε τῶν ἐν ἡμῖν, μήτε χόνδρου χόνδρῳ συμφύontos οὔτ' ὀστοῦ

medicamentis enaemis vocatis coeat; five ex erosione, quaecunque dicta de malignorum ulcerum curatione sunt, ea prius ratione discernenda, mox ut opere perficiantur tentanda. Quin etiam ubi vinculo vas sis complexus, aut medicamentis sanguinem supprimentibus aut cauteriis usus, illeque tibi curationis scopus est, ut quae circa ulceris labra sunt carne impleas, iisdem omnino medicamentis utere, quae in methodo cavorum ulcerum nobis sunt praecepta.

Cap. VII. De arteria autem vulnerata jam dictum est nonnullis medicorum, videri non posse fieri ut coeat. Atque id asserunt aliqui quidem sola experientia se contentos professi; alii vero etiam ratione usi ejusmodi duram esse ac cartilagineam ajunt alteram arteriae tunicam; talium vero nihil posse in unum coire, quum sit mollium tantum corporum in unum coeundi habilitas, ut tum in externis videre liset, neque lapide cum lapide, neque testa tum testa unquam coeunte; tum vero in nobis, quum nec cartilago cum cartilagine coalescat, nec os cum osse uniatur. Non

Ed. Chart. X. [113.]

Ed. Bas. IV. (87.)

πρὸς ὅστουν ἐνωθέντος. οὐδὲ γὰρ τὰ κατὰγματα διὰ συμφύσεως, ἀλλὰ διὰ πύρου τὴν κόλλησιν ἴσχειν. ἀρξώμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ προτέρας τῆς ἡμετέρας πείρας, εἰς τὸ κοινὸν κατατιθέντες ὅσα τυγχάνομεν ἑωρακότες. ἐθεασάμεθα γὰρ ἐπὶ μὲν γυναικῶν καὶ παιδίων ἀρτηρίας κολληθείσας τε καὶ περισαρκωθείσας ἐν μετώπῳ καὶ σφυρῷ καὶ καρπῷ. νεανίσκῳ δ' ἀγροίκῳ ποτὲ καὶ τοιοῦτόν τι συνέπεσε, φλέβα τμηθῆναι βουλευθέντι κατὰ τὴν ἑαρινὴν ὥραν, ἐν ἔθει δὲ μάλιστα τοῦτο ἔστι τοῖς παρ' ἡμῖν ἀνθρώποις, δῆσαντος τὸν βραχίονα τοῦ μέλλοντος αὐτὸν φλεβοτομεῖν ἱατροῦ, συνέβη κυρτωθῆναι τὴν ἀρτηρίαν, ὥστε καὶ διείλεν αὐτὴν ὁ ἱατρὸς ἀντὶ φλεβός. βραχεῖα μὲν οὖν ἡ διαίρεσις ἐγένετο, ξανθὸν δὲ καὶ λεπτὸν καὶ θερμὸν εὐθέως ἐξηκοντίζετο τὸ αἷμα σφυγμωδῶς. ὁ μὲν οὖν ἱατρὸς, ἦν δὲ καὶ πάνυ νέος καὶ ἄπειρος τῆς τέχνης τῶν ἔργων, ὥτεο διηρηκέναι τὴν φλέβα. θεασάμενος δ' ἐγὼ τὸ γεγονός ἐν ἄλλῳ τινὶ τῶν παρόντων ἱατρῶν πρεσβύτῃ, τῶν ἐναίμων τι φαρμάκων τῶν ἐμπλαστῶν παρασκευάσας ἐπιμέλως τε πάνυ συναγαγὼν τὴν διαίρεσιν, ἐπέθηκά τε τὸ

enim fracta ossa per coalitum, sed per callum conglutinationem habent. Igitur nos quoque a priori experientia nostra incipiamus, in vulgusque exponamus ea, quae ipsi visu usurpavimus. Vidimus enim in mulieribus et pueris tum conglutinatas arterias tum carne undique circumdatas, idque in fronte, malleolo et carpo. Simile quoddam aliquando et agresti contigit juveni, venam secari veris tempore volenti, quod nostratibus hominibus maxime est in usu; quum enim medicus venam incisurus brachium deligasset, contigit attolli velut in gibbum arteriam; itaque hanc pro vena medicus divisit. Exigua sane incisio erat, sanguis autem flavus et tenuis et fervidus statim pulsans exiliebat. Ac medicus quidem, ut erat admodum juvenis et ad artis opera inexpertus, venam se incidisse putabat. Ego vero cum quodam alio ex iis qui aderant medicis seniore, ubi quod accidit adverti, praeparato ex emplastrorum genere enaemo medicamento, tum incisionem curiose admodum

Ed. Chart. X. [113.]

Ed. Bas. IV. (87.)

φάρμακον αὐτίκα καὶ σπόγγον μαλακώτατον ἔξωθεν ἐπέδησα. θαυμάζοντος δὲ τοῦ τέμνοντος τὴν ἀρτηρίαν τὸν λόγον τῆς ἐπελθούσης ἡμῖν περὶ τὰ τοιαῦτα προνοίας, ἐδηλώσαμεν αὐτῷ τὸ γεγονός, ἔξελθόντες τῆς καταγωγῆς τοῦ τμηθέντος· ἐκελεύσαμεν τε μὴτε λύσαι χωρὶς ἡμῶν μὴτε θάττον προᾶξαι τοῦτο τῆς τετάρτης ἡμέρας, ἀλλ' ὥς εἶχεν ἡ ἐπίδεσις φυλάξαι ἐπιτέγγοντα μόνον τὴν σπογγίαν· ἐπεὶ δὲ λύσαντες ἐν τῇ τετάρτῃ κεκολλημένην ἀκριβῶς εὗρομεν τὴν διαίρεσιν, ἐπιθεῖναι τε τὸ αὐτὸ φάρμακον αὐτίς ἐκελεύσαμεν, ἐπιδήσαντά τε ὁμοίως ἡμερῶν πλειόνων μὴ λύειν. οὕτω μὲν ἐθεραπεύθη τὴν διαίρεσιν τῆς ἀρτηρίας ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος μόνος· ὃν εἶδον ἐν ἀγκῶνι τμηθέντ' ἀρτηρίαν· ἅπασι δὲ τοῖς ἄλλοις ἀνεύρυσμα τοῖς μὲν μείζον ἐπεγένετο, τοῖς δ' ἥττον. ὅπως μὲν οὖν χρὴ θεραπεύειν ἀνευρύσματα προϊόντος τοῦ λόγου κατὰ τὸν οἰκεῖον εἰρήσεται καιρὸν, ὅταν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὀγκων τῶν παρὰ φύσιν ἡ θεραπεία γράψηται· νυνὶ δὲ ἐπὶ τὸ συνεχὲς ἵκωμεν τοῦ λόγου· ἡ γάρ τοι φύσις ἡ

conjunxi, tum super medicamentum illico imposui, ac spongiam mollissimam extrinsecus super hoc deligavi. Mirante vero qui arteriam inciderat modum rationemque providentiae nobis hoc in casu succurrentis, indicavimus homini rem factam, sed postquam incisi hominis diversorium exiissemus, jussimusque ne vel solveret nobis absentibus vel ante quartum diem id aggrederetur, sed ita ut erat deligatum haberet, spongiam duntaxat desuper madefaciens. Postea vero quam in quarto solventes plane conglutinatam incisuram invenimus, rursus idem medicamentum imponere jussimus, tum simili modo deligare, nec multis postea diebusolvere. Atque ita percurata est hujus hominis incisa arteria sola omnium, quas in cubito incisas vidi; nam reliquis omnibus aneurysma aliis majus, aliis minus supervenit. Ac quemadmodum quidem aneurysmata curare conveniat, in progressu dicetur suo loco, utique quum reliquorum omnium praeter naturam tumorum curatio tradetur; nunc coeptam disputationem absolvamus. Siqui-

Ed. Chart. X. [113. 114.]

Ed. Bas. IV. (87.)

τῆς ἀρτηρίας ὧτως ἐνδεύννται τὸ δυσσύμφυτον, οὐ τὸ
 πάνταπάσιν ἀσύμφυτον τοῦ σκληροῦ τῶν ἐν αὐτῇ χιτῶνων·
 οὐ γὰρ οὕτως ἐστὶ ξηρὸς καὶ σκληρὸς ὥς ὅσπου ἢ χόνδρος,
 ἀλλὰ πολὺν μαλακώτερος τούτων καὶ σαρκωδέστερος. οὐκ οὖν
 εὐλόγως ἂν τις ἀπογινώσκει συμφῦναι τὴν διαίρεσιν, ὅταν
 αὐτῇ τε γένηται μικρὰ καὶ τὸ σῶμα τῶνθρώπου μαλακὸν
 ὑπάρχει φύσει. εἴκει δὲ καὶ ἡ πείρα τῷ λόγῳ μαρτυρεῖν·
 ἐπὶ τε γὰρ παίδων καὶ γυναικῶν ἐθεασάμην συμφύσασαν αὐ-
 τὴν διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ μαλακότητα τῶν σωμάτων· ἐφ'
 ἐνὸς τε νεανίσκου βραχεῖαν ἴσχοντος διαίρεσιν, ὥς εἴρηται.
 [114] δυσιατοτέρα μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρτηρία τῆς φλεβός,
 οὐ μὴν ἐξήλλακται γε πολλῶ τῶν φαρμάκων ἢ χρῆσις ἐφ'
 ἑκατέρου τῶν ἀγγείων, ἀλλ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ κατ' εἶδος, ἐν
 τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον διαφέρονσα· τοσούτω γὰρ δέχεται
 ξηραντικωτέρων φαρμάκων ἡ ἀρτηρία τῆς φλεβός, ὅσῳ περ
 καὶ φύσει ξηροτέρα τὴν κρᾶσιν ἐστίν. εἰ δὲ περισαρκοῦσθαι
 θέοι, τῶν αὐτῶν ἀμφοτέραι χρῆζουσι· σαρκὸς γὰρ ἐστὶ
 γένεσις ἐν τῇ περισαρκώσει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γεν-

dem arteriae natura difficultatem quidem durioris tunicae
 suae conglutinandae prorsus indicat, non tamen ejusmodi,
 quae evinci omnino; nequeat neque enim ita est sicca duraque
 ut os vel cartilago, imo longe his mollior ac magis carnosa.
 Quo utique mirus de unienda sectione ejus est desperandum,
 ubi tum ipsa sit parva, tum hominis corpus natura molle. Vi-
 detur autem experientia quoque ipsa rationi subscribere;
 quum et in pueris et in mulieribus propter corporum humi-
 ditatem et molliem eam viderim glutinari, et in uno juvene,
 cui, ut dictum est, exigue erat incisa. Quum vero sanatum
 difficilior sit arteria quam vena, non tamen est medicamen-
 torum admodum diversus in vasorum utroque usus; imo
 specie plane idem majoris minorisque ratione evarians;
 quippe tanto siccioribus medicamentis eget arteria quam
 vena, quanto ipsa est suapte natura siccioris temperamenti
 quam vena. Quod si carnem circa gigni opus fuerit, eadem
 ambae requirunt, siquidem ad eundem modum provenit
 carnis generatio in his circumdandis, quo in cavis ulceribus

Ed. Chart. X. [114.]

Ed. Bas. IV. (87. 88.)

νωμένης, ὡς καὶ τοῖς κοίλοις ἔλκεσιν ἐδείχθη γιγνομένη. αἱ δὲ κατὰ τὴν μήτραν, ἢ κύστιν, ἢ ἔντερα φλέβες καὶ ἀρτηρίαι, τῶν αὐτῶν δεόμεναι κατὰ γένος φαρμάκων ὅταν ἔλκωθῶσιν, ὁργάνων χορῆζουσι τῶν εἰσω παραπεμπόντων αὐτὰ, μητρεγγυτῶν δηλονότι καὶ καθετῆρος εὐθυτρήτου καὶ κλυστῆρος. εἰς δὲ τὰ κατὰ τὸ ἀπενδυσμένον ἔλκη καὶ διὰ κύστεως ἐγχωρεῖ ἐγχεῖν φάρμακον τηκτὸν χλιαρὸν, αὐλίσκον ἐχούσης κατὰ (88) τὸ πέρας αὐτῆς εὐθύτρητον. ἐξελεγχθήσεται τοιγαροῦν ἅμα τῇ τῶν ὁργάνων ἰδέᾳ καὶ ἡ τῶν φαρμάκων σύστασις· οὐ γὰρ οἷον τε παχέα φάρμακα τοῖς τοιοῦτοις ἐγχεῖν, ἀλλ' ὑγροτέρων δηλονότι δέονται καὶ διὰ τοῦτο συμμέτρως θερμῶν ὡς τὰ πολλά· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τῶν τηκτῶν καλουμένων φαρμάκων ἐπιτηδειότερα τὰ ξηρά· μίγνυται γὰρ ἐτοίμως, εἴτ' ἀρονογλώσσου τις, εἴθ' ἑτέρου τοιούτου βούλοιο χυλῷ. τὰ δὲ τοιαῦτα φάρμακα κρόκος ἔστι καὶ πομφόλυξ καὶ ἄλλοι καὶ τὰ κεφαλικά καλούμενα· κατὰ δὲ τὸν πρῶτον καιρὸν τῆς σαρκώσεως, τὸν συνάπτοντα τῇ ἐπισχέσει τοῦ αἵματος, καὶ ἡ Λημνία σφαγὶς ἀγαθὸν φάρμακον.

provenire est traditum. At quae in utero, vesica, vel intestinis venae arteriaeque sunt, quum eadem genere medicamenta, ubi exulceratae sunt, requirant, etiam instrumenta quibus infundantur, metrenchytras, catheterem rectum et clysterem desiderant. Ad ea vero quae in recto intestino sunt ulcera, etiam per vesicam, cui sit fistula recta ad finem annexa, injicere liquatum medicamentum tepidum licet. Exquiretur itaque remediorum consistentia pro instrumentorum specie; neque enim fas est, ejusmodi instrumentis crassa medicamenta infundere, sed humidiora postulant, atque idcirco mediocriter plerumque calida; proinde sicca medicamenta magis sunt idonea quam ea quae liquabilia vocantur, quoniam facile vel arnogllossi, vel alterius ejus generis succo misceantur. Ejusmodi medicamenta sunt et crocum et pompholyx et aloe et quae cephalica dicuntur; in ipso autem primo producendae carnis tempore, quod suppressionem sanguinis continenter excipit, etiam Lemnia terra probum medicamentum est.

Ed. Chart. X. [114.]

Ed. Bas. IV. (88.)

Κεφ. η'. Τὰ δ' ἐν τῷ πνεύμονι συνιστάμενα τῶν ἐλκῶν χαλεπωτέραν ἔχει τὴν ἴασιν. ἐνίοις δ' οὐ χαλεπὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατος εἶναι δοκεῖ τῷ τε λόγῳ τεκμαιρομένοις καὶ τῇ πείρᾳ· τῷ λόγῳ μὲν, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀναπνοὴν ἀεικίνητόν ἐστι σπλάγχχνον ὁ πνεύμων, ἡσυχίας δὲ δεῖ τοῖς μέλλουσιν ἰαθῆσεσθαι· τῇ πείρᾳ δ', ὅτι μηδὲ πώποτε μηδένα τῶν τοῦτο παθόντων ἐθεάσαντο θεραπευθέντα. τὸ μὲν δὴ τῆς πείρας, ἐντεῦθεν γὰρ ἄρξασθαι δίκαιον, ἀμφισβήτησιν ἴσως ἔξει κατὰ τὴν διάγνωσιν. ἡμεῖς γοῦν ἐθεασάμεθα τὸν μὲν τινα τῷ βοῆσαι μέγα, τὸν δὲ τῷ καταπεσεῖν ἀφ' ὑψηλοῦ, τὸν δ' ἐν παλαίστρᾳ πληγέντα, παραχοῆμά τε βῆξαντα σφοδρότατα καὶ σὺν τῇ βηχὶ τοὺς μὲν μίαν ἢ δύο κοτύλας, ἐνίοις δὲ καὶ πλείους πτύσαντας. αὐτῶν δὲ τῶν ταῦτα παθόντων ἐνιοὶ μὲν ἀνώδυνοι παντάπασιν ἦσαν, ἐνιοὶ δ' ὠδυνῶντο κατὰ θώρακα. καὶ τοίνυν καὶ τὸ αἷμα τοῖς μὲν ὠδυνηθεῖσιν οὐτ' ἀθρόον ἦν οὔτε πολὺ καὶ ἥττον ἐρυθρὸν καὶ ἥττον θερμὸν, ὥς ἂν πόρρωθεν ἦκον· τοῖς δ' ἀνωδύνοις οὖσιν

Cap. VIII. At quae in pulmone haeserunt ulcera difficiliorem habent curationem. Quibusdam vero non difficilis modo eorum curatio, verum etiam quae perfici nequeat esse videtur, idque tum ratione conjectantibus, tum experientia; ratione, quoniam pulmo viscus propter respirationem perpetuo sit in motu, quum quietem requirant ea quae sint sananda; experientia, quod neminem unquam eorum qui ita sunt affecti sanatum viderint. Atque de experientia quidem, nam hinc coepisse par est, dubitare fortasse licet propter dignotationem. Nos enim quendam vidimus ex eo, quod maxime vocem in clamore intendisset, alium quod ab alto cecidisset, alium in palaestra percussum, non solum statim gravissime tussivisse, sed etiam simul cum tussi alios unam duasve, alios plures heminas sanguinis spuisse. Qui vero ita erant affecti, aliqui omnino sine dolore erant, alii in thorace dolebant. Quin etiam sanguis iis qui doluerant nec confertim rejectus est, nec multus, minusque tum ruber tum calens ceu e longinquo veniens. At quibus citra do-

Ed. Chart. X. [114. 115.]

Ed. Bas. IV. (88.)

ἀθρόον τε καὶ πλείστον, ἐρυθρόν τε καὶ θερμόν ἀνεβήτετο, σαφῶς ἐνδεικνύμενον ὅτι μὴ πόρρωθεν ἦκει. ἔχει μὲν οὖν ἀπορίαν καὶ ἄλλην οὐ σμικρὰν ἢ ἐκ τοῦ θώρακος εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας μετάληψις τοῦ αἵματος, ἐξητημένην τοῖς ἰατροῖς ὅσοι ἀδύνατον εἶναι νομίζουσι τὴν διὰ τοῦ περιέχοντος ὑμέρος τὸν πνεύμονα φο[115]ρὰν αὐτοῦ. καὶ τὰς ἂν, εἰ μὴ πολλοῖς τῶν οὕτω παθόντων ὃ τε παραχρῆμα πόνος ἢ τ' ἐξ ὑστέρου τισὶν αὐτῶν ἐπιγενομένη φλεγμονή σὺν ἀποστάσει σαφῇ τὴν ἐνδειξιν ἔφερε τοῦ κατὰ τὸν θώρακα πάθους, ἀπεφήναντο μηδέποτε ἐκ θώρακος αἷμα διὰ τῆς φάρυγγος ἀναβήτεσθαι. νυνὶ δ' ὑπὸ τούτων δυσωπούμενοι συγχωροῦσι μὲν ἀπὸ τοῦ θώρακος φέρεσθαι, ζητοῦντες δ' ἑτέραν ὁδὸν τῆς διὰ τοῦ περιέχοντος ὑμέρος τὸν πνεύμονα, πολλὰ καὶ ἄτοπα λέγειν ἀναγκάζονται. καίτοι τό γε πῦον ἐπὶ τῶν ἐμπύων ἐν τῇ μεταξύ χώρᾳ θώρακός τε καὶ πνεύμονος ὁμολογοῦντες περιέχεσθαι βλέπουσιν, οἴμαι, σαφῶς ἀναβητέμενον ἐκ πνεύμονος. ἡμεῖς δὲ καὶ πρὶ τῶν ἀπόστημα τοιοῦτον ἐν θώρακι ἐχόντων, ὡς σφακίσειαι τε καὶ τῶν

lorem est rejectus, iis et confertim et plurimus tum ruber fervensque tussiendo expuebatur, clare docens, quod non procul veniret. Porro aliam dubitationem facit non levem ipsa sanguinis ex thorace in asperam arteriam transumptio; propositam videlicet a medicis iis, qui transmitti eum per membranam pulmonem involventem posse non putarunt. Fortaque, nisi multis eorum qui ita sunt affecti tum statim ortus dolor, tum vero quibusdam eorum phlegmone superveniens cum abscessu, manifestum indicium prae-buissent in thorace consistentis affectus, pronunciaissent sanguinem ex pectore per fauces nunquam tussiendo rejici. Nunc vero his indiciis confusi a pectore quidem venire concedunt, caeterum dum aliam viam quam per pulmonis membranulam inquirunt, multa eaque absurda proferre coguntur; quamvis in suppuratis ipsum pus, quod medio spatio inter pectus et pulmonem contineri ipsi fatentur, videant, arbitror, aperte ex pulmone expui. Nos vero in iis quibus erat in pectore tantus abscessus ut etiam ossium

Ed. Chart. X. [115.]

Ed. Bas. IV. (88.)

ὁστών, ἐπεδείξαμεν αὐτοῖς ἐναργῶς τὸ ἐνιέμενον τῷ θώρακι
 μελίκρατον ἀναβηττόμενον ἐκ πνεύμονος. ἴσμεν γὰρ δὴ πον
 τὰς τοιαύτας διαθέσεις ἐν θώρακι συνισταμένας οὐκ ὀλι
 γάνικς ἐν Ῥώμῃ μάλιστα τρόπῳ ρευματικῷ, ὡς ἀναγκασθῆ
 ναι τὸ πεπονθὸς ἐκκόπτειν ὁστοῦν. ἐπὶ τῶν πλείστων δ'
 εὐθύς ἅμα τῇ διεφθαρμένῃ πλευρᾷ καὶ ὁ ὑπεξωκὼς αὐτὴν
 ὑμῆν ἐνδοθεν εὐρίσκεται διασσηπίως. εἰώθεμεν οὖν ἐν τῇ
 θεραπείᾳ μελίκρατον ἐκχέοντες διὰ τοῦ ἔλκου, ἐνίοτε μὲν
 ἐγκλεῦσθαι βήττειν αὐτοῖς ἐπικεκλιμένοις τῷ πεπονθότι μέ
 ρει, πολλάκις δὲ κατασεῖν ἡρέμα, καὶ ποτε καὶ πνουλκῷ
 κομίζεσθαι τὸ ὑπολειπόμενον ἔνδον τοῦ μελίκρατος. ἐπειδὴν
 δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἐκκελύσθαι τότε πῦον ἅπαν καὶ τοὺς
 ἰχώρας τοῦ ἔλκου ἐλπίσωμεν, ἐντίθεμεν οὕτως τὰ φάρμακα.
 κατὰ τὰς τοιαύτας οὖν διαθέσεις, εἴ τις ἔασειεν ἐν τῇ μεταξὺ
 πνεύμονος καὶ θώρακος χώρα τὸ ὑγρὸν, ἀντίκα ἀναβηττό
 μενον θεάσεται. θαυμάσαι δ' ἐστὶν ἐπὶ τῇ τοῦ πνεύμονος
 ὁδῷ τῶν ἀπορούντων, πῶς οὐ μᾶλλον ἀποροῦσιν ἐπὶ τοῦ
 προγεομένου παχέος αἵματος ἐν ταῖς τῶν καταιμάτων πωρώ-

aliquid carie corrumpetur, manifeste ipsis ostendimus mul
 sam, quae injecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sane
 novimus Romae ejusmodi affectus rheumatico modo in pe
 ctore non raro constitisse, ut necesse fuerit ipsum os affe
 ctum excidere. In plurimis vero etiam membrana, quae
 costis intra subtenditur, una cum corrupta costa invenitur
 putrefacta. Solemus ergo in curatione multa per ulcus
 infusa jubere aliquando quidem ut inclinati in laborantem
 partem tussiant, saepe vero molliter concutere; interdum
 etiam pyulco educere quod intus ex multa reliquum est.
 Hoc facto ubi tum pus universum tum etiam saniem ulceris
 eluisse confidimus, mox medicamenta injicimus. Ergo in
 ejusmodi affectibus, si quem in medio pectoris ac pulmonis
 spatio humorem reliqueris, statim hunc tussi ejectum con
 templantur. Mirandi profecto sunt ii qui de via pulmonis
 haesitant, quo pacto non magis haesitent, quemadmodum
 crassus sanguis infracti ossis callo effundatur, nam et ipse

Ed. Chart. X. [115.]

Ed. Baf. IV. (88.)

σεσιν· αὐτό τε γάρ τὸ προχέμενον οὐ μικρῷ παχύτερόν
 ἐστι τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ τε τοῦ δέρματος οὐσία παμπόλλω δὴ
 τινι παχύτερα τοῦ παρὰ τῷ πνεύμονι χιτῶνος. ὅπερ οὖν
 ἐλέγομεν ὅταν ἐκ καταπτώσεως, ἢ μεγάλης ἅμα καὶ ὀξείας
 φωνῆς, ἀγγείου ῥαγέντος ἐν πνεύμονι χωρὶς ὀδύνης ἀθρόον
 καὶ θερμὸν, εὐανθές τε καὶ πολὺ μετὰ βηχὸς ἀναφέρεται
 τὸ αἷμα, πεπεῖσθαι μὲν χρὴ τὸ τραῦμα κατὰ τὸ σπλάγχνον
 ἐνυπάρχειν, ἐπιχειρεῖν δὲ τῇ θεραπείᾳ καθάπερ ἡμεῖς πολ-
 λάκις ἐπιχειρήσαντες ὀλίγακις ἀπετίχομεν. αὐτῷ μὲν οὖν
 τῷ κάμνοντι προστάξαι χρὴ μὴτ' ἀναπνεῖν μέγα καὶ σιωπᾶν
 αἰεὶ· τέμνειν δ' αὐτίκα φλέβα κατ' ἀγκῶνα τὴν ἐνδον· ἐπα-
 φαιρεῖν δὲ δις πού καὶ τρίς, ἀντισπάσεως ἕνεκα· τρίβειν τε
 καὶ διαλαμβάνειν ὅλα τὰ κῶλα δεσμοῖς, ὥστερ εἰώθαμεν.
 ἐπειδὴν δὲ ταῦτα πραχθῇ, πρῶτον μὲν ὀξύκρατον ὕδαρές τε
 καὶ χλιαρὸν δίδοναι πίνειν· ὅπως εἴ τις εἴη θρόμβος ἐν τῷ
 σπλάγχνῳ διαλυθεὶς ἐκβηχθεῖ· καὶ τοῦτ' οὐδὲν κωλύει καὶ
 δις καὶ τρίς ἐν ὥραις τρισὶν ἐργάσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα δι-
 δόναι τι τῶν ἐμπλαττόντων τε ἅμα καὶ στυφόντων φαρμά-

qui effunditur non paulo naturali est crassior et cutis
 substantia longe crassior pulmonis involucre est. Quod
 igitur diximus, quum vel casu vel praevalida acutaque voce
 vas aliquod in pulmone rumpitur, citraque dolorem con-
 fertim sanguis fervens, floridus multusque cum tussi expui-
 tur, scire licet in viscere vulnus esse. Aggredienda vero
 curatio est, prout nos saepe sumus aggressi; quibus non
 raro successit. Igitur laboranti ipsi injungendum est ut
 nec magna utatur respiratione, ac semper agat silentium;
 praeterea vena cubiti interna protinus incidenda, a qua bis
 terque postea sanguis est detrahendus, revulsionis causa;
 tum artus omnes fricandi vinciendique ita ut ipsi solemus;
 ubi haec sunt facta, primum postea tum diluta tum tepida
 potui est offerenda; quo si quis in viscere cruor concretus
 latitet, resolutus expuatur atque hoc nihil vetet bis terve
 ternis horis facere. Ab his vero etiam aliquod eorum quae
 tum emplasticam vim habent tum adstringunt medicamen-

Ed. Chart. X. [115. 116.]

Ed. Bas. IV. (88.)

κων, ἥτοι δι' ὑδαροῦς ὀξυκράτου τὴν πρώτην ἢ δι' ἀφειψή-
ματος μήλων, ἢ μύρτων, ἢ τινος ἄλλου τῶν στυπτικῶν. εἰς
ἐσπέραν τε πάλιν ὁμοίως δίδοναι τὸ φάρμακον, εἰργοντας
ἀπάσης τροφῆς, ἐὰν ἰσχυρὸς ᾖ. εἰ δὲ μὴ, ῥοφήματος αὐταρ-
κεις δίδοναι. κάλλιστον δὲ καὶ κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἐπαφελῆν
αὐτῷ ὀλίγον αἵματος ἀπὸ τῆς τετμημένης φλεβός, ἐὰν ἰσχυ-
ρὸς ᾖ· καὶ τροφαῖς καὶ φαρμάκοις ὡσαύτως χρῆσθαι, μέχρι
τῆς τετάρτης ἡμέρας, ἐπιβρέχοντας ἐν κύκλῳ τὴν θώρα-
κα, θέρους μὲν μηλίνῳ ἢ ῥοδίνῳ, χειμῶνος δὲ μύρῳ ναρ-
[116]δίνῳ. εἰ δὲ καὶ τῶν ἐμπλαστῶν τινι χρῆσασθαι βούλοιο
φαρμάκων, κάλλιστον ἂν ἔχοις τὸ ἡμέτερον, ᾧ καὶ πρὸς τὰ
ἄλλα τραύματα θαρρύων χρῶ· σύγκειται δὲ ἐξ ἀσφάλτου καὶ
ὄξους. ὅσα τ' ἄλλα μίγνυται τοῖςδε κατὰ τὰς καλουμένας
ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ἐναίμους βαρβάρους. εἰ δὲ γυναῖκα θερα-
πεύοις, ἢ παῖδα, ἢ ὅλως μαλακόσαρκόν, τινα τὸ διὰ τῆς
χαλκίτεως ἱκανὸν φάρμακον· οὗ κατὰ τὸ πρῶτον ἐν τοῖς
περὶ φαρμάκων συνθέσεως ἐδήλωσα τὴν δύναμιν. οὕτως ἡμεῖς

tum exhibendum, idque aut ex posca diluta primum, aut
ex malorum myrtorumve vel alicujus ejusmodi adstringen-
tium decocto. Rursusque vesperi medicamentum hoc simi-
liter dandum, circumciso, si valentior sit, omni nutrimento,
sin aliter, sorbitionis quod satis est exhibendum. Maxime
vero ad rem pertinebit, si etiam postero die modo fortis
cubans sit, parum sanguinis ab incisa jam vena rursus de-
trahatur; tum victu medicamentisque eodem modo in quar-
tum usque diem utatur, pectore interdum, si aestas sit, un-
dique melino rosaceove madefacto; sin hiems, nardino un-
guento. Quod si emplastico aliquo uti medicamento placet,
habes a nobis optimum, quo etiam ad reliqua vulnera cum
fiducia utare; constat id ex bitumine et acero aliisque quae
illis misceri medicamentis solent, quae enaema barbara a
medicis dicuntur. Quod si mulieri mederis pueroque, aut
denique corpori quod mollis sit carnis, quod ex chalcitide
sit, satis idopeum medicamentum fuerit; cujus vires in
primo libro eorum quae de medicamentorum compositione
inscripti explicavimus. Hae nos ratione multos, ad quos

Ed. Chart. X. [116.]

Ed. Bas. IV. (88. 89.)

ἐθεραπεύσαμεν οὐκ ὀλίγους, ἐπιφανέντες αὐτίκα τῷ πεπο-
 θότι. τὸ γὰρ τοι μέγιστον αὐτὸ τοῦτ' ἐστίν, ὃ πᾶν προσ-
 ἔχειν σε χοῇ τὸν νοῦν, εἰ παρὰ χρῆμα τῆς ῥήξεως τῶν ἀγγείων
 γεγενημένης, ὑπάρξαις τῆς θεραπείας, ὥστ' ἔναιμιον ὃν κολ-
 ληθῆναι τὸ τραῦμα πρὶν ἄρξασθαι φλεγμαίνειν. εἰ δέ γε
 φλεγμῆναι, ὀλίγη μὲν ἐτι τοῦ κολληθῆναι τὸ τοιοῦτον ἢ
 ἐλπίς, εἰς χρόνον δ' ἐκπίπτει πλείονα. καὶ τὸ χαλεπὸν ἢ
 ἀδύνατον τῶν ἐν τῷ τοιῷδε τῆς ἰάσεώς ἐστι· ἐκπλύνειν γὰρ
 δηλονότι χοῇ τό τε πῦον καὶ τοὺς ἰχῶρας τοῦ ἔλκου, λυο-
 μένης τῆς φλεγμονῆς. ἐκ μὲν δὴ τῶν κατὰ μήτραν καὶ κύστιν
 ἐκκρίνεται μὲν καὶ αὐτόματα τῷ κατάντει τῆς φορᾶς, ἐκκλύ-
 ζεσθαι δὲ δύναται καὶ πρὸς ἡμῶν· ἐπὶ πνεύμονος δὲ γίνε-
 σθαι ἐκότερον ἀδύνατον. ἀπολείπεται οὖν ἐτι μόνη τοῖς ἐν-
 ταυθοῖ πασιν ἔλκεισιν ἢ μετὰ τοῦ βήττειν κάθαρσις. ἀλλ'
 εἴπερ ὀρθῶς τὴν τ' ἄλλην ἡσυχίαν αὐτοῖς συνεβουλευόμεν,
 ἀναπνεῖν τε καὶ καταβραχύν καὶ μηδ' ὁλως (89) φθέγγεσθαι
 προσετάττομεν ὑπὲρ τοῦ κολληθῆναι τὸ τραῦμα, τίς ἂν εἴη
 τοῖς βήττουσι τῆς ἰάσεως ἢ ἐλπίς; οὐκ οὖν διὰ τὴν ἀνα-

statim, ut malum senserunt, accessimus, percuravimus. Quippe
 hoc maximum est, cuique te attentum esse magnopere oportet,
 an videlicet statim a ruptura vasis facta curationem
 incipias, quo cruentum adhuc vulnus priusquam phlegmo-
 nen excitet glutines. Nam si phlegmone invaserit, exigua
 spes est ejus postea glutinandi; in longius tamen trahere
 potest tempus. Quod vero ejusmodi ulcera vel difficulter,
 vel plane nunquam curari possint, hoc in causa est, quod
 quum phlegmone solvitur, eluenda pus ulceris et sanies
 sunt. Atque ex utero quidem et vesica tum sua sponte
 excernuntur, quoniam videlicet pronis delabi licet, tum
 elui praeterea a nobis possunt, in pulmone neutrum omni-
 no fieri potest. Quare omnibus quae huic loco haerent
 ulceribus una reliqua expurgatio est ea, quae per tusses fit.
 At si recte his tum reliquam omnem quietem suāsimus, tum
 vero, ut sensim respirarent nec quicquam loquerentur, ut
 vulnus glutinaretur injunximus, quae potest tussientibus
 esse sanationis spes? Non igitur quod in perpetuo pro-

Ed. Chart. X. [116.]

Ed. Bas. IV. (89.)

πνοὴν αἰκίνητόν ἐστι τὸ σπλάγχνον, ὥς οἱ πρὸ ἡμῶν φασιν
 ἱατροὶ, ἄπορος ἢ ἱασίς, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἰχώρων τε καὶ τοῦ
 πύου κένωσιν. καὶ διὰ τοῦτο παραχοῆμα μὲν εἰς σύμφυσιν
 ἀφικνεῖται καθ' ὃν εἴρηται τρόπον ἰαθέντα· φλεγμῆναι δὲ
 φθάσαντα χαλεπὴν καὶ ἄπορον ἴσχει τὴν ἐπανόρθωσιν· ὃ τε
 γὰρ ἰχώρ καὶ τὸ πῦον οὐκ ἀκριβῶς ἐκκενοῦνται τῶν κατὰ τὴν
 πνεύμονα χωρίων, αἱ τε βῆχες ἱκανῶς σπαράττουσι τὰ πεπον-
 θότα. τὰ δ' ἐκ θώρακος τριχῇ τῶν κατὰ τὸ σπλάγχνον τοῦτο
 πλεονεκτεῖ· τὰ τε γὰρ ἀγγεῖα πολὺν σμικρότερα καὶ ἢ ἐκροὴ
 τῶν ἰχώρων εἰς τὴν εἴσοι γίνεται χώραν, ὅλως τε σαρκωδέστε-
 ρός ἐστι τοῦ πνεύμονος. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἢ τῶν τραχειῶν
 ἀρτηριῶν οὐσία κατ' ἄλλό τι τοῦ ζώου μόριόν ἐστιν, ἱκανῶς
 ἀσάρκων καὶ ξηρῶν ὑπαρχουσῶν· ὧν καὶ αὐτῶν δήπου ῥῆ-
 ξις ἐν ταῖς τοιαύταις πτώσεσι γίνεται· ὥς εἴ γε τῶν ἄλλων
 μὲν τι ῥαγείη, μένοιεν δ' ἀπαθείς αἱ τραχεῖαι ἀρτηρίαι, κατὰ
 τὰς συναναστομώσεις μόναις ἢ μετὰ ληψις γίνεται. ὥστε οὔτε
 θερμὸν οὔτ' ἐρυθρὸν οὔτε πολὺ τοῖς τοιούτοις ἀναφέρε-
 ται τὸ αἷμα. καὶ δοκεῖ μὲν εἶναι μετριώτερα τὰ τοιαῦτα

pter respirationem motu viscus id fit, desperata curatio est,
 velut qui ante nos medici senserunt, sed propter saniei et
 puris vacuationem. Ideoque si statim quis sit aggressus, ac
 jam dicta ratione medeatur, coeunt; sin phlegmone prius
 occuparit, difficilem incertamque curationem recipiunt,
 nam pus et sanies prorsus, totaque ex spatiis pulmonis non
 expelluntur et tussis affectas partes valde lacerat. At quae
 ex pectore educuntur, triplex compendium prae iis quae
 ex pulmone vacuantur habent; nam et vasa ipsa multo sunt
 minora et sanies in spatium interius effluit et in summa ma-
 gis carnosum *pectus* est quam pulmo. Nam asperae arte-
 riae substantia, quae admodum carnis expers siccaque est,
 nulla alia animalis in parte invenitur; quae etiam ipsa in
 ejusmodi expuitionibus rumpi solet, quum si qua reliqua
 vena vel arteria sit rupta, ipsis asperis illaesis manentibus,
 per mutuas solas anastomoses translatio *sanguinis* fit. Ita-
 que nec calidus in talibus, nec ruber, nec multus sanguis
 emittitur. Ac videntur quidem prima saltem fronte levio-

Ed. Chart. X. [116. 117.]

Ed. Bas. IV. (89.)

παθήματα τὴν γε πρώτην, ὥς ἂν μὴ καταπλήττοντα τῷ πλήθει τῆς κενώσεως· ἔστι δὲ χεῖρω δι' αὐτὸ τοῦτο· κωλύεται γὰρ ἡ σύμφυσις ὑπὸ τοῦ περιθρομβουμένου τοῖς ἐρῳαγόνσιν ἀγγείοις αἵματος, οὐκ ἔχοντος εὐπειτὴ τὴν εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας διέξοδον.

Κεφ. θ'. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ τοῦ διαφράγματος τραύματα, τὰ γε μὴ διασχόντα πρὸς τοῦνκτός, ἐν μὲν τοῖς σαρκώδεσι [117] μέρεσι πολλάκις ἐκολλήθη, μηδὲν ὑπὸ τῆς κινήσεως αὐτοῦ παρεμποδισθέντα· τὰ δ' ἐν τοῖς νευρώδεσιν ἀνίατα. χαλεπὴ δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς σαρκώδεσιν ἱασις, εἰ φλεγμῆναι φθάσειεν, οὐκ αὐτῷ τῷ διαφράγματι μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐνδον τοῦ περιτοναίου πᾶσιν· εἰς ταῦτα γὰρ ἀπορρέουσιν οἱ ἰχῶρες. ἀλλὰ χρὴ ξηραίνειν παντὶ τρόπῳ πειραῖσθαι, διὰ τε τῶν ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων φαρμάκων καὶ τῶν πινομένων δι' ὕδατος ἢ οἴνου λεπτοῦ. ἔστι δ' αὐτῶν ἐπιτηδειότατα τὰ τε διὰ σπερμάτων λεγόμενα καὶ τὸ σύνηθες ἡμῖν, ὧ καὶ πρὸς τὰς τοῦ θώρακος συντρήσεις αἰὲ χρώμεθα, τῷ διὰ τῆς κασσίας. ἀλλὰ καὶ ταῦτα καὶ τινες

res ejusmodi affectus, ut qui copia vacuationis minime ter-
reant; sunt vero vel ob hoc ipsum graviores, quippe con-
cretus circa ruptum vas cruor, cui facilis transitus in aspe-
ras arterias non est, glutinationem prohibet.

Cap. IX. Simili modo et transversa septi vulnera, quae foras non perveniunt, in carnofis quidem partibus saepe coalescere sunt visa, ejus motu non obstante; quae in nervosis ejus haerent, insanabilia sunt. Sane difficilis curatio est etiam eorum quae in carnofis sunt partibus, si has jam phlegmone occupavit; idque non ipsi modo dia-
phragmati, verum etiam omnibus quae intra peritoneum sunt contenta, quod in ea scilicet sanies defluat. Caete-
rum danda opera est ut ea quacunque ratione siccemus, tum per ea medicamenta quae extrinsecus imponuntur, tum per ea quae ex aqua vinove tenui bibuntur. Porro horum maxime idonea sunt et quae ex feminibus fieri dicuntur, et quod solenne nobis est, quoque in pectore perforato semper utimur, quod ex cassia componitur. Caeterum tum

Ed. Chart. X. [117.]

Ed. Bas. IV. (39.)

ἐπιβροχαὶ τοῖς τοιούτοις τραύμασιν ἐπιτήδευοι τῆς περὶ
φαρμάκων εἰσὶ πραγματείας· ἐνταυτοῖ δὲ τὰς μεθόδους
λέγομεν μόνας ἐνδεικνυμένας τῶν φαρμάκων τὸ γένος· ὥστ'
εἴποτε λέγεται τινα τῶν κατὰ μέρος, ὡς παραδείγματα σα-
φηνείας ἕνεκα γεγράφθαι χρὴ νομίζειν αὐτά.

Κεφ. ι'. Αὐτίς οὖν ἐπὶ τὰς μεθόδους ἀνέλθωμεν,
ἐπιδεικνύντες ὅσον ἡ κοινὴ πάντων ἐλκῶν ἱασις ἐξαλλάτ-
τεται κατ' εἶδος ἐν ἐκάστῳ τοῦ ζώου μορίῳ. μαθησόμεθα
γὰρ ἐκ τοῦδε μάλιστα μὲν ὃ δι' ὅλης πρόκειται τῆς πρα-
γματείας, ἀναμαρτήτους εἶναι κατὰ τὰς ἰάσεις, ἐν παρέργῳ
δὲ καὶ τὴν τῶν ἑαυτοῦς ὀνομασάντων μεθοδικούς τόλμαν.
εἰ γὰρ ἔμοι χρὴ τι πιστεῦσαι, μηδὲν μῆτε πρὸς χάριν εἰω-
θότι μῆτε πρὸς ἀπέχθειαν λέγειν, ἀπάντων τῶν ἱατρῶν
ὄντες ἀμεθοδώτατοι κατεγνώκασιν, ὥς γε δὴ γράφουσιν,
οὐ μόνον τῶν ἄλλων παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πασῶν τῶν
μεθόδων ἡμῖν ἡγεμόνος Ἱπποκράτους. ὃ μὲν οὖν ἐμπειρι-
κὸς ἱατρὸς ἐκ πείρας φησὶν ἐγνώσθαι πάνθ' ἅπερ ἡμεῖς

haec tum perfusiones quaedam ejusmodi vulneribus accom-
modatae, ad tractationem de medicamentis pertinent; hic
methodos solas tradimus, quae praefidiorum indicent ge-
nus; quare si quando quaedam a nobis particulatim pro
exemplis adhibeantur, haec addita claritatis causa fuisse exi-
stimandum.

Cap. X. Rursus igitur ad methodos revertamur,
monstremusque quantum generalis omnium ulcerum cura-
tio per singulas animalis partes speciatim immutetur. Hinc
namque discemus praecipue quidem id, quod in toto opere
est propositum, minime in curationibus errare; velut ap-
pendicem vero etiam eorum qui se methodicos vocarunt
audaciam. Qui, si quid mihi, qui nec ad gratiam quicquam
nec ad odium loqui soleam, est credendum, cum omnium
ipsi medicorum maxime a methodo sint alieni, damnant,
quatenus saltem scribunt, non solum reliquos veteres, sed
etiam ipsum omnium nobis methodorum auctorem Hippo-
cratem. Ac empiricus quidem medicus omnia quae nos
per indicationem inveniri ostendimus, ea dicit per expe-

Ed. Chart. X. [117.]

Ed. Bas. IV. (89.)

δι' ἐνδείξειώς εὐρίσκεισθαι δείκνυμεν. τρίτον δὲ οὐδενὸς ὄντος οὐδεμιᾶς εὐρέσεως ὄργάνου παρὰ τε τὴν ἐνδείξιν καὶ τὴν πείραν, οὐδετέρῳ χρώμενοι μεθοδικοὶ καλεῖσθαι δικαιοῦσιν. ἀκολουθησάτωσαν οὖν ἡμῖν καὶ νῦν γοῦν εἰς τὴν τῶν καθ' ἕκαστον μέρος ἐλκῶν θεραπείαν, ἐπειδειξάτωσάν τε μίαν ἀπάντων ἴασι. ἀκούσωμεν αὐτῶν ὅπως θεραπεύουσιν ἑλκος, ἢ τινὰς ἐνδείξεις ἀπ' αὐτοῦ λαμβάνουσιν· ἄρ' ἄλλας τινὰς ἢ τὸ μὲν ὁμαλὲς ἐπουλῶσαι κελεύουσι, τὸ δὲ κοῖλον σαρκῶσαι, τὸ δ' ἔναιμον συμφῦσαι; πῶς οὖν εὐρωτά τε ἐπουλωτικά καὶ τὰ κολλητικά καὶ τὰ σαρκωτικά καὶ τὰ συμφυτικά; μὴ κάμνε, φασίν· εὐρηται γάρ, ἀλλ' οὐκ οἶδ' εἰ καλῶς ἢ εἰ πάντα· δύναται γὰρ ἦτοι γε εὐρῆσθαι μὲν τινα τῶν φαυλοτέρων, οὐχ εὐρῆσθαι δὲ τὰ βελτίω· ἢ καὶ τὰ δοκοῦντα εὐρῆσθαι, καὶ αὐτὰ εἶναι μοχθηρά· καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν μηδόλως θεραπεύεσθαι τῶν ἐλκῶν, τὰ δὲ ἐν χρόνῳ πλείονι καὶ σὺν ἀλγηδόσι καὶ λιμαρρονίαις οὐκ ἐναγκαίαις. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τολμᾷ τις ἐπιθέσθαι νεωτέραν

rientiam sibi cognita. Quum vero praeter indicationem et experientiam nullum inventionis organum tertium praeterea sit, isti neutro utentes, tamen appellandos se methodicos censent. Ergo sequantur nos et nunc saltem ostendant ulceribus per singulas partes curandis unam esse omnium sanationem. Audiamus ipsos quo pacto ulcus curent, aut quales indicationes ab eo sumant; num alias ullas, quam quod planum cicatrice sit inducendum, cavum carne implendum, cruentum glutinandum? At quo pacto inveniam, quod cicatricem inducat, et quod conglutinet, et quod carne impleat, et quod coalescere faciat? Ne labora, inquiunt; sunt enim inventa. Atqui haud scio, an recte, aut non omnia; fieri enim potest ut vel ex deteriorum nota quaedam inventa sint, potiora inventa non sint; vel ut quae inventa esse videantur etiam ipsa sint mala; indeque adeo accidere ut quaedam ulcera prorsus non sanentur, quaedam longiore spatio et cum dolore et famis cruciatu minime necessario. Neque enim audet quisquam

Ed. Chart. X. [117. 118.]

Ed. Basf. IV. (89.)

πεῖραν, πρὶν ἢ ἑαυτὸν πείσαι τῆς ἔμπροσθεν ἀγωγῆς ὁρ-
 θῶς κατεγνωκέναι· ὅσον ἀντίκα περὶ τῶν ἐν πνεύμονι συνι-
 σταμένων ἑλκῶν, ἃ μὴδὲ διαγνῶναι [118] τὴν ἀρχὴν οἷόν τ'
 ἐστὶν ἄνευ τῆς ἀνατομῆς τε καὶ τῆς τῶν ἐνεργειῶν γνώσεως,
 ἅπερ ἀμφοτέρω φεύγουσιν. ἀλλὰ συγκεχωρήσθω κατὰ γε τὸ
 παρὸν ἐγνώσθαι τοῖς περὶ τὸν Θεσσαλὸν ἑλκος ἐν πνεύμονι
 γεγονός· πότερον οὖν ὥσπερ τοῦτο συγκεχωρήσαμεν αὐτοῖς,
 οὕτω καὶ ὅτι ῥυπαρὸν, ἢ καθαρὸν, ἢ ὅτι κοῖλον, ἢ ὁμαλές,
 ἢ ἰχώρων, ἢ πύου μεστὸν, ἐπίστασθαι συγκεχωρήσομεν, ἥτοι
 γ' ἐξ ἐπινοίας ἐνθέου, ἢ ὄναρ ἰδοῦσιν; ἢ καὶ τούτῳ γοῦν
 ἐρωτήσομεν αὐτοὺς τὰς διαγνώσεις, ἢ χωρὶς τοῦ διαγνῶναι
 διδόναι συγκεχωρήσομεν ὅ τι βούλοιτο φάρμακον εἰδέναι; ἐγὼ
 μὲν γὰρ ἡγοῦμαι καθῆραι μὲν χρῆναι τῶν ῥυπαρῶν πρότερον
 τὴν ῥύπον· σαρκῶσαι δὲ τὸ καθαρὸν ἅμα καὶ κοῖλον· ἀπο-
 καθῆραι δὲ τοὺς ἰχώρας τε καὶ τὸ πῦον, ᾧ περιέχεται ταῦ-
 τα· καῖπειθ' οὕτως ἐπουλοῦν. οἱ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἰάσονται
 καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑλκῶν· τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδ' ἔγραψέ τι

novam aggredi experientiam priusquam sibi persuaserit
 priorem curandi rationem recte se damnassee; veluti in iis
 ulceribus in pulmone consistentibus, quae ne agnovisse qui-
 dem omnino fas est citra dissectionum actionumque notitiam;
 quorum nimirum utrumque averfantur. Caeterum conce-
 datur ad praesens cognosci ab istis Thessali sectatoribus
 ulcus, quod pulmone infederit. Numquid igitur ut hoc
 illis concessimus, sic etiam et quod sordidum sit intelligant,
 an purum, an aequale, an cavum, an saniei vel puris
 plenum concedemus, vel ex divino afflatu, vel per insom-
 nium ea videntes? An haec quoque quomodo dignoscant,
 percontabimur? An vero citra horum dignotiones medi-
 camentum quodvis exhibere concedemus? Ego namque
 existimo primum expurgandam esse immundorum ulcerum
 sordem, implenda vero carne esse quae pura et cava sint;
 rursus pus saniemque expurganda, quibus haec circum-
 haereant; mox ita cicatricem inducendam. Isti vero haud
 scio quonam modo talia ulcera sanaverint; nam Thessalus

Ed. Chart. X. [118.]

Ed. Bas. IV. (89. 90.)

Θεσσαλὸς ὑπὲρ αὐτῶν, ἵν' ᾗτοι τὴν ἄγνοιαν ἢ τὴν ἀσυμφω-
 ρίαν αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἐπιδείξῃ. ᾗτοι γὰρ ἄλογα καὶ ψευδῇ
 περὶ αὐτῶν ἔρουσιν, ἢ εἴπερ ἀληθῇ τίς φησι, τὴν ἐνδείξιν
 αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐκ τῆς οὐσίας γενέσθαι τοῦ μορίου καὶ
 προσέτι θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως. ὑποκείμενῳ γὰρ αὐτοῦς
 ἐπίστασθαι διαγινώσκειν ἔλκος ἐν πνεύμονι ῥυπαρὸν καὶ κα-
 θαρὸν, ἀφλέγμαντόν τε καὶ φλεγμαῖνον, ὁμαλές τε καὶ κοῦ-
 λον· ἔτι δὲ καὶ τοῦτ' αὐτοῖς συγχωρεῖσθαι γινώσκειν· οὐ
 μὴν οὐδ' αὐτοῦ καίτοι γε μικροτάτου γε ὄντος ἔχουσιν εἰπεῖν
 ἰδίαν εὐρεσιν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἔλκος ὑπὸ τοῦ χλωροῦ φάρ-
 μακον γίγνεται καθαρὸν, εἰ βούλει τοῦ Μαχαιρίωνος ἢ τῆς
 Ἰσιδος, οὐδὲν γὰρ διαφέρει. τί ποτε οὖν ποιήσουσιν ἐπὶ τοῦ
 κατὰ τὸ σπλάγχχνον ἔλκους, ἀποκρινέσθωσαν ἡμῖν. ἄρά γε
 καταπιεῖν δώσουσι τοῦ χλωροῦ φαρμάκον; (90) γελοῖον μὲν
 ὅλως τὸ πρᾶγμα. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἔγνωσται ἢ εἰς
 τὸν πνεύμονα τῶν φαρμάκων δίοδος, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσα-
 λοῦ τὴν ἀνατομὴν διαπτύουσιν, πόθεν γινώσκονται ὅπως εἰς
 τὸν πνεύμονα τὸ φάρμακον πορεύεται; λεγέτωσαν οὖν ἡμῖν,

de his prorsus non scripsit, ne videlicet vel ignorantiam
 suam vel inconstantiam proderet. Quippe vel rationi pa-
 rum consona et falsa de his dicent; vel si quis vera dixerit,
 eorum indicationem ex partis substantia, praeterea situ, con-
 formatione accipiat necesse est. Nam esto ulcus in pul-
 mone sordidum purumque et cum phlegmone et sine phle-
 gmone et planum et cavum dignoscere norint; etiam illud
 scire eos detur, quamquam ne ejus quidem, tametsi minimi
 inventionem sibi vendicent, quod tale ulcus viridi medica-
 mento expurgetur, Machaerionis, si libet, vel Isidis, nihil
 enim refert. Respondeant igitur mihi, si ulcus in viscere
 haeserit, quid facient? Num viridis medicamenti aliquid
 devorandum dabunt? Omnino ridicula res est. Quoniam
 enim ex anatome cognitus est medicamentorum in pulmonem
 transitus, Thessali autem sectatores anatomen respuunt,
 unde cognoscent, quomodo in pulmonem medicamentum
 meat? dicant igitur undenam medicamentum id in pulmo-

Ed. Chart. X. [118.]

Ed. Bas. IV. (90.)

πόθεν ἴσασιν ἐνεχθῆσόμενον εἰς τὸν πνεύμονα τὸ τοιοῦτον φάρμακον; εἰ δ' ἄρα καὶ τοῦτ' ἴσασιν, ἀλλ' ὅτι γε φυλάξει τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἣν ἐπὶ τῶν ἐλκῶν τῶν ἐκτὸς εἶχεν, οὐχ οἷον τε γινώσκουσιν αὐτοῖς. ἀλλὰ δὴ καὶ γινωσκέτωσαν ὅτι τε φυλάξει τὴν αὐτὴν δύναμιν ἣν ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ἐλκῶν εἶχε καὶ ὅτι καθαρῶς τὸν ῥύπον· οὐ μὴν ὅτι γε βῆχρα κινήσει δυνατὸν αὐτοῖς ἐπίστασθαι· χωρὶς δὲ τοῦ διὰ βηχὸς ἐκκαθαρθῆναι τὸν ῥύπον οὐδὲ τοῦ ῥύποντός ἐστι χρεία φαρμάκου. συγχωρείσθω δὲ οὖν καὶ τοῦτ' αὐτοῖς. ἀλλὰ τό γε διάφορον ἐφ' ἑλκους πεποιῆσθαι θεραπείαν ἐν μηρῶ καὶ πνεύμονι γεγονότος οὐ δύνανται φυγεῖν, εἴ γε τὸ μὲν ὕδατι περιπλύνουσι, τὸ δὲ ταῖς βηξίν ἐκκαθαίρουσιν. ὑποκείσθω δὲ πάλιν ἐν τῷ πνεύμονι περικεχύσθαι τῷ ἑλκεὶ παχὺ πῦρον· ἄρα γε καὶ νῦν τὸ χλωρόν δώσουσι φάρμακον, ἢ μέλιτος ἐκλείχουσιν κελεύσουσιν; ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτὸ πόθεν εὐρήμασι λεγέτωσαν. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε φήσουσιν, ὅτι λεπτοντικὴν τινα καὶ τμητικὴν ἔχει δύναμιν, αὐτοὶ γε ἐκόντες ἀποστάντες τοῦ ζητεῖν τὰς τοιαύτας δυνάμεις. οὐ μὴν οὐδ' ὅτι τοῖς ἐμπειρο-

nem deferendum sciunt? Quod si id quoque sciant, illud certe intelligere non poterunt, an ipsam vim suam, quam in extrinsecus positis ulceribus habuit, fervabit. At esto, sciant haec quoque, quod et eandem tuebitur vim quam in externis ulceribus obtinuit, et quod sordes deterget; certe an tussim moverit, intelligere non poterunt; quum tamen, nisi per tussim sordes expurgetur, nullus sit detergentis medicamenti usus. Ergo id quoque istis detur. At illud saltem effugere non possunt, quin diversam curationem in ulcere femoris et ulcere pulmonis adhibeant, siquidem alterum aqua perlavunt, alterum tussibus expurgant. Pone vero rursus ulcus, quod in pulmone sedit, crasso esse pure circumdatum, numquid tum quoque viride medicamentum exhibebunt, an mel potius lingere jubebunt? At id dicant undenam invenerint. Non enim profecto id respondebunt, quoniam tenuandi incidendique vim quandam obtinet, quum ipsi a facultatibus ejusmodi disquirendis ultro diffugiant. Sed nec quod em-

Ed. Chart. X. [118. 119.]

Ed. Bas. IV. (90.)

νοῖς εὐρεται τὸ μέλι κατὰ τοιάνδε συνδρομὴν ἐπιτήδειον, ἔνεστιν αὐτοῖς ὁμοίως ἐκείνοις χρῆσθαι· πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐμπειρίας καταφρονοῦσιν· ἔπειτα δὲ ὅτι κατὰ τὰς τοιαύτας συνδρομὰς ὁ ἐμπειρικός· ἦτις μὲν ἔστιν ἢ ἐν τῷ πνεύμονι διάθεσις ἀγνοεῖν φησι, τετηροῦσθαι δ' ἐκ πείρας ἑαυτῷ τὰ συμφέροντα. Θεσσαλῷ δὲ οὐκ ἀρκεῖ θεραπεύειν ὁ μὴδ' ὄλω; οἶδεν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν παθῶν ἐνδείξεως [119] ὀρμάται. εἰ δὲ δὴ καὶ πάντ' αὐτῷ συγχωρήσαιμεν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν, ὁμοίως ἡμῖν ἐπίστασθαι, τό γ' ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι μέρεσιν ἐξαλλάττεσθαι τὴν θεραπείαν κατ' εἶδος οὐκ ἂν ποτε ἐκφύγοι. οὐ γὰρ δήπου ταυτόν ἐστιν ἢ μελικρατον εἰς μήτραν ἐγχέαι δι' ἑλκος ῥυπαρὸν, ἢ μέλιτος ἐσθίειν, ἢ καταπλύνειν σπόγγῳ τὸ ἑλκος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔτι μικρὰ, μέγιστα δὲ ἐκείνα. χρόνιον ἀφλέγμαντον ἑλκος ἐν πολλοῖς ὑποκείσθω μέρεσιν, ὀφθαλμῷ καὶ ἀκοῇ καὶ μυκτῆρι καὶ στόματι καὶ μῆρῳ καὶ γαστρὶ καὶ μήτρῃ καὶ ἔδρῃ καὶ αἰδοίῳ· προσυποκείσθω δὲ, εἰ βούλει, τὸ ἑλκος ἢ ὁμαλὲς ἀκριβῶς, ἢ ὀλίγου δεῖν ὑπάρχειν ὁμαλές· ἀποκρι-

piricis in ejusmodi notarum concursu inventum est, mel prodesse, propterea istis sicuti illis eo uti fas est; primum quod experientiam contemnant; deinde quod empiricus in ejusmodi concursu quatenam sit in pulmone affectio ignorare se fatetur, caeterum quae conducant se per experientiam observasse. At Thessalo non satis est curare quod omnino non norit, sed ab affectuum indicatione procedit. Sane si omnia illi scire donemus, sicuti prius, non minus quam nos, at nunquam profecto effugiet quin in diversis corporis partibus curationis species mutetur. Non enim eadem curationis species profecto est, aut nullam in uterum propter sordidum ulcus infundere, aut mel comedendum exhibere, aut spongia ulcus eluere; caeterum haec adhuc parva, illa plane maxima sunt. Fingamus diuturnum ulcus citra phlegmonem in multis esse partibus, oculo, aure, naso, ore, femore, ventre, utero, sede, pudendis; fingamus et illud, si placet, ulcus ejusmodi vel planum omnino esse, vel exiguo minus planum, respondeantque

Ed. Chart. X. [119.]

Ed. Bas. IV. (90.)

νάσθωσαν ἡμῖν οἱ ἀπὸ Θεσσαλοῦ, τοῦ μηδὲν ὅλως περὶ τῶν τοιούτων διορισμένου, πῶς ἐπουλώσομεν αὐτὸ τῷ διὰ τῆς καδμείας νῆ Δία· τοῦτο γὰρ ἐπουλώσει καλῶς τὸ κατὰ τὸν μηρὸν ἔλκος· ἄρ' οὖν καὶ τὸ κατὰ τὸν ἀκουστικὸν πόρον; ἄπιστον μὲν ἴσως ἔρῳ, ἀλλ' ἴσασιν οἱ θεοὶ, χρόνιον ἔλκος εὐρὸν ποτὲ τῶν σοφωτάτων τινὰ Θεσσαλίων οὕτω θεραπεύοντα. θᾶπτον δ' ἂν ἐσάπη τὸ οὖς τὰνθρώπῳ καὶ σκώληκας ἔσχεν, ἢ τῷ διὰ τῆς καδμείας ἐπουλώθη φαρμάκῳ· συγχωρήσαντες δ' ὁμῶς αὐτῷ πλείοσι χρήσασθαι ἡμέραις, ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην δυσωδέστερόν τε τὸ οὖς ἐγένετο καὶ ἰχώρων μεστὸν, ἀπιστότερον ἔτι τοῦ πρόσθεν ἐθεασάμεθα τολμηθῆναι. οἰηθεῖς γὰρ φλεγμαίνειν ἐν τῷ βάθει τὸν πόρον, ἐπὶ τὴν τετραφάρμακον ἦκεν, ὃ πολὺ δὴ μᾶλλον ἔμελλε σήψαι τὸ μόριον· οὐδὲ γὰρ ξηραίνειν ὅλως ἔλκη δυνατόν ἐστιν, ἀλλὰ πέττειν τὰ φλεγμαίνοντα. ἅτε δ' ἐναντιωτάτῳ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ χρησαμένου φαρμάκῳ, μετὰ μίαν ἡμέραν ἢ δύο ἐπολυπλα-

nobis isti sectatores Thessali, qui haec nusquam discrevit, quomodo id cicatrice tegemus, certe eo medicamento, quod ex Cadmia conficitur; id enim ulceri quod in femore constitit, belle cicatricem inducere potest; sed num igitur et ei, quod in audiendi meatu constitit. Dicam fortassis incredibile, caeterum diis ipsis notum. Deprehendi aliquando quendam ex sapientissimis istis Thessali sectatoribus sic ulcus medicantem diuturnum; quum citius homini auris putruisset ac vermes creasset quam medicamento, quod ex Cadmia componitur, inductum cicatrice fuisset; caeterum permissio homine pluribus diebus medicamento similiter uti, posteaquam in dies gravius auris oleret et sanie impleretur, etiam incredibilius quiddam quam prius ausum vidimus. Quippe ratus meatum ipsum in profundo contraxisse phlegmonen, confugit ad tetrapharmacum, quod plane multo magis augere putredinem partis debuit; non enim id siccare ulcus prorsus potest, sed maturare phlegmonen potest. Ergo ubi hoc medicamento ad affectum sanandum uno die aut duobus est usus, ut facile videres id maxime esse con-

Ed. Chart. X. [119.]

Ed. Bas. IV. (90.)

διάσθῃ μὲν αὐτίκα τὸ τῶν ἰχώρων πλήθος, ἀφόρητος δ' ἦν ἡ δυσωδία. οὐκ οὖν ἔτι συνεχώρουν οἱ οἰκῆοι τοῖς ὥτοσιν ἀπτεσθαι τῷ Θεσσαλείῳ· ὁ δ' ὑπ' ἀναισχυντίας τε ἅμα καὶ ἀναισθησίας ἡξίου μὴ μόνον ἐντιθέσθαι τι τῆς τετραφαρμάκου δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ καταπλάττειν ἕξωθεν αὐτῷ χαλαστικῷ καταπλάσματι. τῶν δ' οἰκείων ἀπελευνόντων τε καὶ δεδιότων ἐν μεγάλῳ κακῷ τὸν πάσχοντα γενέσθαι, παρεκαλέσαμεν ἡμεῖς ἔτι μίαν ἡμέραν ἐπιτρέψαι τῷ Θεσσαλείῳ τὴν θεραπείαν αὐτοῦ. ἔμελλον δὲ δήπου κατὰ τὴν ὑστεραίαν ὃ τε ἰχὼρ ἔσεσθαι πολλαπλάσιος ἢ τε ὁδμὴ δυσωδεστάτη. καθ' ἣν ἐπειράθην εἰ οἷόν τ' εἴη μεταπίσαι τὸν Θεσσαλείον ὄνον, ὅπως μὴ πάντας ἐπιτρίβη τοὺς πάσχοντας, ἀλλὰ τινὰς ἤδη ποτὲ καὶ ὀλίγους δυνηθεῖν σῶσαι, τῆς ἀμεθοδωτάτου αἰρέσεως ἀποστάς. ἡρξάμην μὲν οὖν λόγον τοιοῦδε πρὸς αὐτόν. ἄρα οὐχὶ φλεγμονὴ σοι δοκεῖ κατὰ βάθος εἶναι τοῦ πόρου καὶ διὰ τοῦτο χαλαστικοῖς χρᾶ βοηθήμασιν; ὁ δὲ καὶ πάννυ διετείνετο καὶ οὕτως ἔχειν ἔφασκε καὶ ἀδύνατον ἄλλως. ἄρ' οὖν, ἔφη,

trarium, et multiplicata statim saniei vis est, et foetor intolerabilis obortus. Itaque qui propinqui laborantis erant contingere amplius aurem Thessalium non sinebant. Ille vero prae impudentia stultitiaque volebat non modo medicamento tetrapharmaci facultati aliquid injicere, verum etiam extrinsecus cataplasma laxans imponere. At quum eum propinqui hominis abigerent, timerentque ne in magno periculo aeger foret, nos unum diem amplius permitti Thessalio curationem exoravimus. Erat autem profecto postridie tum sanies multo copiosior futura tum odor gravissimus. Quo die tentavi an fieri posset ut sententiam Thessalii aselli mutarem, ne omnes perderet aegros, imo aliquos jam, tametsi paucos, servare aliquando posset tam aliena scilicet ab omni vera methodo deferta secta; ergo sic agere cum homine sumi orsus. Numquid, inquam, phlegmone tibi esse videtur in intimo meatu, proinde laxantibus uteris auxiliis? Ille tum ita esse magnopere contendit tum aliter esse non posse. An igitur, inquam, aliquando ulcus

Ed. Chart. X. [119. 120.]

Ed. Bas. IV. (90.)

ἐθεάσω σὺ ποτε φλεγμαῖνον ἔλκος, ὅξει δριμνυτάτῳ μετὰ Γλαυκίου θεραπευθέν; οὐ μὲν οὖν, εἶπεν, ἀλλ' εἰ τὸν Ἀνδρωνεῖόν τις κυκλίσκον ὅξει δεύσας χρῶτο, τάχα δ' ἂν, ἔφη, καὶ σπασθεῖη. ἔαν οὖν, εἶπον, ἄλλο τι φάρμακον οὐκ ὀλίγον τοῦ Ἀνδρωνείου σφοδρότερον ὅξει τις δριμνυτάτῳ διεῖς χρησῆται καὶ ταῦτ' εἰς οὓς ἐγγὺς οὕτω μόριον ἐγκεφάλου καὶ μηνίγγων, ἃρ' οὐκ [120] ὄντως σπασθῇσεται κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἴπερ γε φλεγμονή τις ὑπόκειται; ταῦτ' ἐδόκει κακείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς συμπαραοῦσιν ἀληθῶς εἰρησθαι. ὅσον μὲν οὖν, ἔφην, ἐπὶ τῷ δεῖσθαι τὴν διάθεσιν τῶν μόριων ἐκτεθηλυσμένων ὑπὸ τῆς σῆς ἀγωγῆς ἐσχάτως ξηραίνοντων φαρμάκων ἐχρησάμην ἂν ἤδη τοιούτῳ· νυνὶ δ' ἐπειδὴ κακὸν ἔθος εἴθισας τὰ μόρια πλείοσιν ἡμέραις, ἐπὶ τούναντίον αὐτὰ μετὰγειν ἀθρόως οὐκ ἔτ' ἐγχαρῆ. σοὶ μὲν γὰρ καὶ Θεσσαλῷ καταφρονεῖν ἔθους ἔξεστιν, ὥσπερ καὶ φύσεως μερῶν· ἡμῖν δ' οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ τῇ μὲν πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ὅξει χρήσομαι μετὰ Γλαυκίου, τῇ δὲ δευτέρᾳ τῷ Ἀνδρωνεῖῳ, τῇ τρίτῃ δ' ἐπὶ τι σφοδρότερον ἔτι καὶ αὐτοῦ τοῦ

quod cum phlegmone conjunctum esset aceto acerrimo cum Glaucio curatum vidisti? Minime gentium, inquit, imo si quis pastillis Androniis ex aceto liquatis utatur, etiam convulsionem, dicebat, fortasse arcessat. Ergo, inquam, si quis alio quopiam medicamento, quod sit Androniis multo valentius, ex acerrimo aceto utetur, idque ad aurem, item ad propinquam cerebro meningibusque ejus partem, numquid plane te auctore convulsionem arcesset, si phlegmone praesertim aliqua sublit? Haec tum ipsi tum iis qui adstabant universis vere dici sunt visa. Ergo quantum, inquam, ad ipsarum partium affectum spectat, quae medicamenta summe siccantia desiderant, tametsi nunc curatione tua sint veluti effeminatae, jam tali medicamento uterer; nunc quoniam plures jam dies male ipsas assuefecisti, transferre eas ad contrarium uno impetu et semel non licet; nam tibi ac Thesphalo contemnere consuetudinem licet non minus quam partium naturam, nobis autem non licet; sed primo die aceto utar cum Glaucio, secundo utar Andronio, tertio ad valen-

Ed. Chart. X. [120.]

Ed. Bas. IV. (90.)

Ἀνδρωνείου παραγενήσομαι φάρμακον, ᾧ χρησάμενος ἡμέραις τρισίν, ἢ καὶ τέτταρσιν, εἴαν μοι φαίνεται δεῖσθαι σφοδροτέρου φαρμάκου τὸ ἔλκος, οὐκ ὀκνήσω καὶ κύνω χρησέσθαι. ἔξωθεν δ', ἔφην, ἐπιθήσω τῇ κεφαλῇ κατὰ τὸ τοῦ πεπονθότος ὠτὸς χωρίον οὐ μὰ Δί' ὥς σὺ κατάπλασμα χαλαστικόν, ἀλλὰ τι τῶν ξηραντικωτάτων φαρμάκων, ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ τῶν ἰτεῶν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀνδρωνείου καταχρίσω μετ' ὄξους, ἢ τῶν τούτου τινὶ ξηραντικωτέρων. ἐπεὶ γὰρ ξηρὸν ἐσχάτως ἐστὶ τὸ θεραπευόμενον μόριον, ἀναγκαῖον αὐτὸ ξηραίνειν ἐσχάτως· ἐνδείκνυται γὰρ ὥσπερ τὸ πάθος τοῦναντίον ἑαυτῷ πρὸς τὴν θεραπείαν, οὕτω τὸ μόριον ὃ τί περ ἂν ὁμοιότατον ἑαυτῷ τυγχάνη. καὶ τοίνυν ὥσπερ εἶπον, οὕτω καὶ ἐπραξα, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑγιάσθη, μὴ δεηθεὶς ἰσχυρότερων ἄλλων φαρμάκων. ἐπ' ἐνίων μέντοι δεηθέντων, οἷς ἔξ ἐνιαυτοῦ καὶ δυοῖν ἐτῶν ἦν ἔλκη ἐν τῷ ὠτί, προσηνέγκαμεν φάρμακον ἀπάντων τῶν ῥηθέντων ἰσχυρότερον· ἐστὶ δὲ καὶ ἡ καλουμένη σκωρία τοῦ σιδήρου, κοπτομένη τε καὶ διακοσκινωμένη λεπτοτάτῳ κοσκίνῳ; καῖπειτα λειουμένη

tius aliquod quam ipsum sit Andronium medicamentum tranfibo; atque hoc tribus quatuorve diebus usus, si mihi vehementius etiam medicamentum requirere ulcus videbitur, eo etiam uti non dubitabo. Extrinsecus vero, inquam, imponam capiti ea parte, qua auris afficitur, non mehercule sicuti tu cataplasma quod laxare potest, sed eorum medicamentorum aliquod, quae vehementissime siccare possunt, cujusmodi est quod ex salice conficitur; aut etiam ipsum Andronium ex aceto illiniam, aut ex iis aliquid quae hoc magis siccant. Nam quoniam pars cui medemur siccissima est, necesse est valentissime siccetur; indicat enim veluti affectum ipsum, ut curetur, sibi applicandum esse contrarium; sic pars ipsa, quod sit sibi simillimum. Itaque et, prout dixi, egi, sanavique hominem nullo potentiore requisito remedio. Quibusdam vero qui potentiora desiderabant, quibus uno alterove anno ulcus aurem infestaverat, valentius omnibus jam dictis medicamentum adhibuimus; id fuit ferri dicta scoria tunsa cribataque tenuissimo cribro, mox in te-

Ed. Chart. X. [120.]

Ed. Bas. IV. (90.)

μέχρι τοῦ χνοώδους γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα σὺν ὄξει δρι-
μυτάτω καθεισομένη μέχρι τοῦ σύστασιν σχεῖν μελιτώδη τε
καὶ γλοιώδη· δηλὸν δ' ὅτι πολλαπλάσιον εἶναι χρὴ τὸ ὄξος
ἐν τῇ μίξει· ἀλλ' ὅπερ εἶπον ἤδη πολλάκις, ἡ μὲν εὐπορία
τῆς ὕλης τῶν φαρμάκων ἐξ ἐτέρων ὑπομνημάτων ἔσται σοι·
τὰ δὲ τῆς μεθόδου περαινεσθῶ. τὸ γὰρ τοι τῆς ἀκοῆς χω-
ρίον, ἐπειδὴ ξηρότατον ἔστι, διὰ τοῦτο τῶν ἀκρως ξηραι-
νόντων δεῖται φαρμάκων, ὧν οὐδὲν οὐδενὶ τῶν ἄλλων μο-
ρίων ἀρμόττει προσφέρειν, ἀλλ' ὀφθαλμῷ μὲν ἡλκωμένῳ τὸ
διὰ τοῦ λιβανωτοῦ κολλύριον, εἰ οὕτως ἔτυχε· μυκτῆρσι
δὲ πολὺ μὲν ξηραντικώτερον ἢ κατ' ὀφθαλμούς, ἥτιον δὲ
ἢ κατ' οὖς· ὥστε καὶ οἱ κυκλίσκοι πάντες οἱ προειρημένοι
χρηστοί, καὶ τὸ τοῦ Μουσᾶ φάρμακον, ὅσα τ' ἄλλα τοι-
αῦτα. τῶν δ' ἐν τοῖς στόμασιν ἑλκῶν ὅσα μὲν ἱκανῶς πλα-
δαρὰ τὰν ξηραίνόντων ἰσχυρῶς δεῖται φαρμάκων, οἷον τοῦ
διφρυγοῦς αὐτοῦ τε κατ' αὐτὸ καὶ μετὰ μέλιτος, οἴνου τε
καὶ οἰνομέλιτος· ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς ἱρεως καλούμενης·
ἔτι τε τῆς ἀνθηρᾶς, ἥτοι ξηρῶν, ἢ μετὰ μέλιτος, ἢ οἰνομέλι-

nuissimum veluti pollinem laevigata, postea cum acerrimo
aceto ad mellis sordiumque crassitudinem cocta. Constat
autem multiplex esse debere in mixtione acetum; verum,
quod saepe jam dixi, materiae medicamentorum copiam ex
aliis commentariis petes; nunc quae ad methodum spectant
absolvantur. Nam audiendi locus, quoniam est siccissimus,
idcirco medicamentis eget, quae vehementissime siccant;
quorum nullam reliquarum partium cuivis applicasse expe-
dit, sed oculo exulcerato collyrium fortasse, quod ex thure
conficitur; naribus vero quod multo sane magis siccet
quam ut oculis conveniat, minus vero quam ut auri qua-
dret. Itaque et prius comprehensi omnes pastilli utiles sunt;
et medicamentum quod ad Musam refertur, aliaque generis
ejusdem. Ulcerum vero quae in ore accidunt, quaecunque
admodum sunt humida, ea medicamentis egent vehementer
siccantibus; veluti diphryge, tum ipso per se, tum ex melle
et vino et mulso; praeterea et quae iris dicitur, et quae
anthera, hisque vel siccis, vel ex melle, vel mulso, vel vino.

Ed. Chart. X. [120. 121.]

Ed. Bas. IV. (90. 91.)

τος, ἢ οἶνον. ἀγαθὸν δ' εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ τὸ τοῦ Μουσᾶ φάρμακον, ὃ τε τοῦ ῥοῦ χυλὸς ὀμφάκιόν τε καὶ ὅσα πέρ ἐστιν ἄλλα γενναίως ξηραίνοντα. τί γὰρ δεῖ τὰς ὕλας ἐπέρχεσθαι; τὰ δ' ἀπλούστερα τῶν ἐν τοῖς στόμασιν ἑλκῶν (91) ἱκανὰ θεράπευειν ἐστὶ καὶ τὰ μετρίως ξηραίνοντα φάρμακα· καθάπερ ταυτὶ τὰ διὰ τὸ συνεχὲς τῆς χρείας ὀνομασθέντα στοματικά· τό τε διὰ μύρων καὶ βάρθου καρποῦ καὶ καρύων χλωρῶν λέμματος χυλοῦ, [121] καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον τὸ διὰ γλεύκους τε καὶ τῶν τῆς κυπαρίττου σφαιρίων. ὅσα δ' ἱκανῶς ὑγρὰ τῶν ἐν τοῖς στόμασιν ἑλκῶν πλησίον ὄστων, ἐστὶ δὲ καὶ κίνδυνος διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ ὄστον σφακελίσαι, σφοδροτάτων ταῦτα δεῖται φαρμάκων διὰ τὴν τῶν ὄστων οὐσίαν ξηρὰν οὔσαν. ὥστ' ἐγὼ λειαινῶν αἰ τοὺς προειρημένους κυκλίσκους ἐπιτίθηναι τὸ φάρμακον ξηρόν.

Κεφ. ια'. Εἴρηται δ' ὀλίγον ἔμπροσθεν καὶ τῶν κατὰ κύστιν καὶ μήτραν ἔντερά τε καὶ πνεύμονα τὰ γένη τῶν φαρμάκων, οἷς ἐφ' ἑκάστου χρηστέον ἐστὶ, ἀπὸ μὲν τῆς οὐσίας τῶν θεραπευσομένων μορίων τοῦ φαρμάκου λαμβά-

Utile vero ad talia est et Musae medicamentum; praeterea rhois succus et omphacium, aliaque quaecunque strenue ficcant. Quid enim materias percensendo morer? At quae simpliciora ulcera sunt, haec sanare commode possunt etiam medicamenta quae modice ficcant, veluti haec ipsa, quae quod in assiduo sunt usu, stomatica sunt dicta. Ea sunt, quod ex moris conficitur, et quod ex rubi fructu, et quod ex succo corticis juglandium viridis; atque etiam his magis quod ex musto et cupressi sphaerulis componitur. Quae vero in ore admodum humida ulcera sunt proxime ad ossa, unde carie tentari ossa periclitentur, haec propter ossium naturam, quae sicca est, vehementissimis indigent. Itaque ego jam comprehensos pastillos semper laevigo, ac siccum ipsum medicamentum superimpono.

Cap. XI. At dicta paulo ante sunt et ad vesicam et uterum et intestina et pulmonem idonea medicamentorum genea, quibus sit in singulis utendum, genere quidem medicamenti ab ipsa cūrandarum partium substantia desumpto,

Ed. Chart. X. [121.]

Ed. Bas. IV. (91.)

νομένου μετὰ τοῦ προεπισκέφθαι τὴν διάθεσιν, τοῦ τρόπου δὲ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἀπὸ τε τῆς διαπλάσεως ἅμα καὶ τῆς θέσεως. ἐντεῦθεν γὰρ ἐπενόηθησαν ὡτεγχύται τε καὶ μητρεγχύται καὶ καθετήρες καὶ κλυστήρες. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὅτι τὰ μὲν κατὰ γαστέρα καὶ θώρακα καὶ πνεύμονα συνιστάμενα τῶν ἐλκῶν διὰ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων θεραπεύεσθαι χρή, τὰ δὲ κατ' ἔντερα ὅσα μὲν ἐγγὺς τῇ γαστρὶ, διὰ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, ὅσα δ' ἤδη κατωτέρω, διὰ τῶν ἐνιέμενων· οὔτε γὰρ τοῖς πλησίον τῆς γαστροῦς ἐπαναβῆναι δύναται τὸ διὰ τῆς ἔδρας ἐνιέμενον οὔτ' εἰς τὰ κάτω τοῦ στόματος ληφθέντος ἢ δυνάμεις ἀκραιφνῆς ἐξικνεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ ὅσα κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα συνίσταται τῶν ἐλκῶν ἅμα τε δυσιατότερα τῶν κατὰ τὴν γαστέρα, πόρρω γὰρ αὐτῶν ἢ θέσις, ὥς ἐκλύεσθαι τῶν φαρμάκων τὴν δύναμιν, ἅμα τε δι' αὐτὸ τοῦτο πολὺ σφοδροτέρων χρήζει τῶν καταπινομένων φαρμάκων ἢ εἰ αὐτοῖς τοῖς ἔλκεσιν ἀντικρὺς προσεφέρετο. καὶ διὰ τοῦτο ἐξεύρηται τοῖς ἰατροῖς, ἥνικα ἐκκαθαίρειν δεόνται πῦον ἐκ θώρακος ἢ πνεύμονος, ἰσχυρό-

sed cum affectu prius etiam aestimato; modo vero utendi ejus tum a conformatione tum etiam situ. Hinc namque excogitati sunt et otenchytae et metrenchytae et catheteres et clysteres. Hinc rursus quae in ventriculo, pectore, pulmone ulcera consistunt, per ea quae eduntur ac bibuntur esse curanda. Quae vero in intestinis, *bisariam*, nam quae vicina ventriculo sunt, his per comesta et bibita succurritur; quae vero inferius sunt sita, per ea quae injiciuntur; nam neque ad ea, quae vicina ventriculo sunt, subire potest quod per sedem infunditur, nec integris viribus ad inferiora pertingere quod per os sit ingestum. Ideoque etiam quae ulcera in thorace et pulmone consistunt tum difficilius iis quae sunt in ventriculo sanantur, ut quorum situs longius ablit, atque idcirco medicamentorum vis remittatur; tum propter hoc ipsum multo valentiora ea quae devorentur medicamenta requirunt, quam si ipsis statim ulceribus ad-moverentur. Indeque adeo excogitata medicis sunt, ubi expurgandum ex pectore et pulmone pus est, fortissima

Ed. Chart. X. [121.]

Ed. Bas. IV. (91.)

τατά τε καὶ τμητικώτατα φάρμακα καὶ τοιαῦτα τὴν δύναμιν
ὡς παροξύνει τὸ ἔλκος, εἴπερ ἦν ἐν τῇ γαστρὶ. καὶ μὲν γε
τὸ διὰ τῶν βηχῶν ἐκκαθαίρειν αὐτὰ ἐκ τῆς διαπλάσεως
ἐλήφθη τῶν μορίων, οὐδεμίαν ἔχοντων ἐκροὴν τοιαύτην οἷαν
μήτρα καὶ κύστις καὶ ἔδρα καὶ ὠτα καὶ μυκτῆρες καὶ στόμα.
διὰ τοῦτο καὶ ἡ γαστήρ κατ' ἄμφω τὰ μέρη καθαίρεσθαι δύ-
νεται· ἄνω μὲν διὰ τῶν ἐμέτων, κάτω δ' ὡς ἡ φύσις. ἀπὸ
γάρ τοι τῶν μορίων ὡς ὁργανικῶν αἱ τοιαῦται τῶν ἐνδεί-
ξεων, ὥσπερ αἱ κατὰ τὸ ξηραίνειν ἐνδείξεις, ἀπὸ τῆς οὐσίας
αὐτῶν ὡς ὁμοιομερῶν. ἀπὸ δέ γε τῶν παθῶν αἱ τοιαῦται
πάλιν οἷον ἀπὸ τῶν ἐλκῶν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ὁ λόγος ἦν,
ὅτι τε ξηραντέον, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυτο, καὶ ὅτι τῶν κατὰ
τὴν γαστέρα τὸ πῦον ἀποπλύναι βουλομένοις οὐκ ἀκίνδυνον
εἶναι· ὥσπερ εἰ καὶ ἄλλως ἀπορρίπτους ἐμπεπλασμένον αὐτῇ
φλέγμα δι' ὀξύμελιτός τε καὶ ραφανίδων, ἀλλὰ βέλτιον
ὑπάγειν κάτω· κίνδυνος γὰρ ἐμοῦντι καὶ σπαράξαι τὸ ἡλκω-
μένον καὶ τινα χυμὸν οὐ χρηστὸν ἐκ τῶν πλησίον ἐπισπᾶ-
σθαι. διὰ τοῦτο δὲ, ὡς ἔφην, καὶ τὰ κατὰ πνεύμονα τῶν

quaeque maxime incidant medicamenta, taliaque omnino
quae, si ulcus in ventriculo esset, ipsum exacerbarent. Quin
etiam quod haec per tusses expurgentur, non aliunde quam
ex conformatione partium est desumptum; quod haec nul-
lum talem exitum habeant, qualem uterus, vesica, sedes,
auris, nasus et os. Hinc etiam fit quod ventriculus utrin-
que expurgari possit, sursum per vomitum, deorsum prout
concitat natura. Nam hoc genus indicationum a partibus,
quatenus organicae sunt est sumptum; ut quae siccandum
esse docent, ab ipsarum substantia, prout similes sunt, su-
muntur. Ab ipsis vero morbis rursus tales, veluti ab ulceri-
bus, quoniam de his disputatio erat, et quod siccanda sint,
ut supra est comprehensum, et quod qui e ventriculo eluere
pus volunt, non sine periculo vomitum movent, ut si aliter
impactam illi pituitam per oxymeli ac radículas detergerent;
sed tutius est alvum subducere, nam vomenti periculum est
exulceratum dilacerari, et succam aliquem inutilem ex vi-
cinis attrahi. Propterea, ut dixi, et ulcera pulmonis dif-

Ed. Chart. X. [121. 122.]

Ed. Bas. IV. (91.)

ἐλκῶν δυσιατότατα· χωρὶς μὲν γὰρ τοῦ βήττειν οὐκ ἂν ἐκκαθαρθεῖη, βηττόντων δ' ἐπιρῆγνυται. δι' ἀλλήλων οὖν αὐτοῖς κυκλεῖται τὸ κακόν· ἐπιφλεγμαίνοντα γὰρ αὐθις τὰ σπαραχθέντα δεύτερον αὐθις δεῖται πεφθῆναι τε τὴν φλεγμονὴν ἀποκαθαρθῆναι τε τὸ πῦον, ὥστ' ἐκ πάντων αὐτοῖς παρεσκευάσθαι τὸ δυσίατον, οὔτε τῶν οἰκείων ἑλκεσι φαρμάκων ψαῦσαι δυναμένων τοῦ ἔλκους, [122] ὥς ἐν γαστρὶ, καὶ φθανόντων ἐκλύεσθαι μετὰ ξύ· καὶ ὅτι κινεῖται κατὰ τὰς ἀναπνοὰς καὶ σπαραττεται κατὰ τὰς βήχας. ὥσθ' ὅταν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι ῥαγῇ, γινώσκειν χρῆ σαφῶς εἰ μὴ παραχρῆμα πρὶν φλεγμῆναι κολληθεῖη, μετὰ ταῦτά γε ἀνίατον ἐσόμενον.

Κεφ. ιβ'. Ὅσα μέντοι τῶν ἐλκῶν ἐν ταῖς τραχείαις ἀρτηρίαις γίνεται κατὰ τὸν ἔνδον αὐτῶν χιτῶνα, καὶ μάλιστα ὅσα τοῦ λάρυγγος πλησίον, ἥ καὶ κατ' αὐτόν ἐστι, ταῦτα θεραπεύεται· καὶ ἡμεῖς οὐκ ὀλίγους ἰασάμεθα τῶν οὕτω καμνόντων. εὖρομεν δὲ μάλιστα τὴν θεραπείαν αὐτῶν ἐνθύνδε κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον λοιμὸν, ὃν εἴη ποτὲ παύσεσθαι, πρῶ-

ficillime sanantur, ut quae nec citra tussim expurgare possis, et si tussim excites, laceraveris. Itaque quasi per mutuas operas malum iis in orbem redit; quae namque lacerata sunt rursus phlegmonen excitant, secundo rursus phlegmonen ipsam maturari et pus expurgari desiderant. Quare ex omnibus sanandi difficultas his exoritur, et quod ea quae idonea ulceribus medicamenta sunt, contingere ulcus, sicut in ventriculo, non possunt, et quod per medium interval- lum fere vim suam amittunt, et praeterea quod respirando moventur et tussiendo lacerantur. Itaque quum in pulmone ruptum vas est, scire aperte licet, nisi protinus antequam phlegmone excitetur, glutinandum sit, id postea insanabile fore.

Cap. XII. Equidem ulcera quae in asperae arteriae interiore sunt tunica, et potissimum quae laryngi sunt vicina, aut etiam in ipsa, haec et curationem recipiunt et nos non paucos ita laborantes sanavimus. Sane curationem eorum hinc maxime invenimus. In gravis huius pestilen-

Ed. Chart. X. [122.]

Ed. Bas. IV. (91.)

τον εἰσβάλλοντα. τότε νεανίσκος τις ἐνναταῖος ἐξήνθησεν ἔλκεσιν ὅλον τὸ σῶμα, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες οἱ σωθέντες. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὑπέβητε βραχεία. τῇ δ' ὑστεραία λουσάμενος αὐτίκα μὲν ἐβῆξε σφοδρότερον, ἀνηνέχθη δ' αὐτῷ μετὰ τῆς βηχὸς, ἣν ὀνομάζουσιν ἐφελκίδα. καὶ ἡ αἴσθησις ἦν τὰνθρώπῳ σαφὴς κατὰ τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ πλησίον τῆς σφαγῆς ἡλκωμένου τοῦ μέρους. καὶ μέντοι καὶ διανοίξαντες αὐτοῦ τὸ στόμα κατέσκεψάμεθα τὴν φάρυγγα, μὴ πον κατ' αὐτὴν εἶη τὸ ἔλκος. οὐτ' οὖν οὕτως ἐπισκοπούμενοις ἐφαίνετο πεπονθέναι, καὶ πάντως ἂν ἐδόκει τῇ διόδῳ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων αἴσθησις ἐσσεσθαι τῷ κάμνοντι σαφὴς, εἴτερ ἔλκος ἦν αὐτόθι. καὶ μέντοι καὶ δι' ὅξους καὶ τινα διὰ νάπυρος ἐδώκαμεν αὐτῷ προσενέγκασθαι βεβαιότερας ἐνεκα διαγνώσεως. οὐτ' οὖν τούτων ἔδακνεν αὐτόν τι καὶ ἡ αἴσθησις ἦν ἐν τῷ τραχήλῳ σαφὴς· ἡρεθίζε τότε κατ' ἐκείνο τὸ χωρίον ὡς ἐξορμαῖν εἰς βῆχας· συνεβουλευόμεν οὖν αὐτῷ ἀντέχειν καθόσον οἷός τ' ἐστὶ καὶ μὴ βήττειν. ἐπραττε δὴ τοῦτο. βραχὺ τε γὰρ

tiae initio, quae utinam aliquando cesset, juveni cuidam, quum novem jam dies aegrotasset, totum corpus ulceribus scatebat, veluti omnibus fere qui evaserant. Eo die etiam tussiebat paululum. Postride vero ubi se laverat, illico et vehementius tussivit et tussi expulit *crustulam*, quam ephelcīda vocant. Eratque homini sensus manifestus ulceratae partis in aspera, quae in collo est, arteria prope jugulum. Quin aperto quoque hominis ore fauces ejus inspeximus, numquid in iis alicubi ulcus esset; sed nec sic inspectantibus apparuit affectum esse; et plane laboranti sensus ejus aliquis manifestus ex comestorum bibitorumque transitu fuisset, si illic ulcus fuisset. Quin etiam ex aceto et sinapi certioris notitiae causa quaedam ei devoranda dedimus. Sed nec horum quicquam eum momordit, et sensus *doloris* manifeste in collo erat; quo loco etiam adeo irritabatur, ut tussire impelleretur; suavimus itaque reniti quantum posset nec tussire. Quod et fecit eo certe facilius quod exiguum erat, quod pro-

Ed. Chart. X. [122.]

Ed. Bas. IV. (91.)

ἦν τὸ ἐρεθίζον, ἡμεῖς τε τρόπῳ παντὶ συνεπράττομεν εἰς οὐλήν ἀχθῆναι τὸ ἕλκος, ἔξωθεν μὲν ἐπιτιθέντες τι τῶν ξηραίνοντων φαρμάκων, ὑπτιον δὲ κατακλίναντες· εἶτα δίδόντες ὑγρὸν φάρμακον τῶν πρὸς ἕλκη τοιαῦτα ποιούντων· καὶ τοῦτ' ἐν τῷ στόματι κατέχειν ἀξιοῦντες, ἐπιτρέποντα βραχὺ τι παραρροεῖν εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν. καὶ τοίνυν οὕτω πραττόντων αἰσθάνεσθαι σαφῶς ἔφασκε τῆς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου στύψεως περὶ τὸ ἕλκος, εἴτε κατὰ διάδοσιν γιγνομένης, εἴτε καὶ αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου περὶ τὸ ἕλκος δροσοειδῶς παραρροέοντος εἰς τὴν ἀρτηρίαν καὶ παρηθουμένου. ἦν δὲ οὐδ' αὐτὸς ὁ κάμνων ἀπειρος τῆς ἱατρικῆς, ἀλλὰ τις τῶν ἐκ τριβῆς τε καὶ γυμνασίας ἐμπειρικῶς ἰατρευόντων. αἰσθάνεσθαι τε οὖν ἔλεγε παραρροέοντος εἰς τὴν ἀρτηρίαν τοῦ φαρμάκου καὶ ποτε καὶ βῆχ᾽ αἰνοῦντος, ἀντεῖχε μὲντοι πολλὰ μὴ βήττων. καὶ τοίνυν αὐτὸς προθυμηθεὶς ἐν Ῥώμῃ μὲν, ἐνθα περ ἐλοιμώξεν, ἄλλας τρεῖς ἡμέρας ἐπέμεινε μετὰ τὴν ἐννάτην· μετὰ ταῦτα δ' ἐνθεὶς ἑαυτὸν πλοίῳ κατέπλευσε μὲν πρῶτον ἐπὶ τὴν θάλατταν διὰ τοῦ ποταμοῦ, τετάρτη

ritabat, et nos omnibus modis operam dedimus ut ulcus ad cicatricem perveniret, foris medicamentum aliquod quod siccaret imponentes, tum cubanti supino humidum aliquod ex iis medicamentis quae ad ejusmodi ulcus facerent exhibentes, ac jubentes id in ore continere, paulatimque permittere in asperam arteriam defluere. Sic igitur faciens sentire se manifeste agebat adstringentis medicamenti circa ulcus vim, sive ea vis huc transmissa est, sive medicamentum ipsum roris specie in arteriam ad ulcus defluxit, et tanquam percolatum est. Erat autem nec aeger ipse medicinae imperitus, sed ex iis quidam qui ex usu et exercitatione empirice medicabantur. Ergo sentire se agebat tum medicamentum in arteriam defluere, tum tussim quoque aliquando movere, obluctabatur tamen plurimum ac tussim cohibuit. Igitur ipse quoque sua sponte Romae quidem, ubi correptus fuerat, triduum etiamnum post nonum diem est moratus; post hoc conscenso navigio primum per flumen

Ed. Chart. X. [122. 123.]

Ed. Bas. IV. (91. 92.)

δ' ὕστερον ἡμέρᾳ πλέων ἐν ταῖς Ταβίαις γίνεται, καὶ κέ-
 χρηται τῷ γάλακτι θαυμαστὴν τινα δύναμιν ὄντως ἔχοντι καὶ
 οὐ μάτην ἐπηνημένῳ. καὶ μοι δοκεῖ καιρὸς ἦκειν εἰπεῖν τι
 περὶ γάλακτος χρήσεως οὐ τοῦ κατὰ τὰς Ταβίας μόνον,
 ἀλλὰ καὶ τοῦ ἄλλου παντός. οὐδὲ γὰρ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ μόνῃ
 χρὴ θεραπεύειν, ἀλλ' ὅσον οἶόν τε τοὺς πανταχόθι. [123] τῷ
 μὲν οὖν ἐν ταῖς Ταβίαις γάλακτι πολλὰ συνετέλεσεν εἰς ἄρε-
 τήν· αὐτὸ τε τὸ χωρίον ὑψηλὸν ὑπάρχον ἀντάρκως, ὃ τε
 (92) πέριξ ἀῆρ ξηρὸς, ἥ τε νομὴ τοῖς ζώοις χρηστή. ταύτην
 μὲν γε ἀλλαχόθι τεχνήσεσθαι δυνατόν ἐν λόφῳ μετρίως
 ὑψηλῷ, φυτεύσαντας καὶ βοτάνας καὶ θάμνους, ὅποσοι γάλα
 χρηστόν τε ἅμα καὶ στυφον ἐργάζονται· λεχθήσεται δ' αὐτῶν
 ὀλίγον ὕστερον παραδείγματα. τὸν μέντοι πέριξ ἄερα κατα-
 σκευάσαι μὲν ὁμοιον ἀδύνατον, ἐκλέξασθαι δὲ τῶν ὄντων τὸν
 ὁμοιότατον οὐκ ἀδύνατον. ὁμοιότατος δ' ἂν εἴη ὁ ταῦτ'
 ἔχων, ὅπερ ἐκείνῳ πάρεστιν· ὕψος μὲν τοῦ λόφου μέτριον,
 ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης εἰς τριάκοντα στάδια
 καὶ τι πλεον οὐ πολλῷ. τὸ δὲ χωρίον αὐτὸ τὸ ἐπὶ τῇ θα-

ad mare navigavit; quarto die post navi pervenit ad Tabias,
 usque est lacte, quod et mirificam plane vim habet, nec
 sine causa praedicatur. De cuius usu aliquid dicere obla-
 tum nunc tempus videtur, nec de eo tantum quod apud
 Tabias habetur, verum etiam de alio omni. Neque enim
 iis modo qui Italiam incolunt est succurrendum, sed quoad
 fieri potest, qui ubivis habitant gentium. Igitur ad lac
 quod in Tabiis habetur commendandum multa concurrunt;
 et locus ipse satis editus et aër illi circumdatus ficans et pas-
 cuum pecoribus salubre. Atque hoc quidem alibi quoque
 arte praeparare licebit, si quis in colle modice edito herbas
 fruticesque serat, qui salubre simul adstringensque lac red-
 dant, quorum exempla paulo post dicentur. Caeterum ut
 ambientem aëra similem reddas fieri omnino nequit; eligere
 tamen simillimum ex ea quae datur aërum copia licet. Si-
 millimus autem is fuerit cui eadem adsunt quae illi, altitudo
 collis mediocris, via a mari ad ipsum triginta stadia, am-
 pliusque aliquid, sed non multo; locus autem ipse versus

Ed. Chart. X. [123.]

Ed. Bas. IV. (92.)

λάτιη αἱ Ταβίαι κατὰ τὸν πνυθμένα τοῦ κόλπου μάλιστα
 ἐστὶ τοῦ μεταξὺ Σουρρέντου τε καὶ Νεαπόλεως, ἐν τῇ πλευρᾷ
 μᾶλλον τῇ κατὰ Σουρρέντον. αὕτη δ' ἡ πλευρὰ πᾶσα λόφος
 ἐστὶν εὐμεγέθης, μακρὸς, εἰς τὸ Τυρρηνὸν ἐξήκων πέλαγος.
 ἐγκέλιται δ' ἡρέμα πρὸς τὴν δύσιν ὁ λόφος οὗτος, οὐκ ἀκρι-
 βῶς δ' ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ἐκτέταται. οὗτος μὲν ὁ λόφος ἀκλει-
 στον τοῖς ἀνατολικοῖς ἀνέμοις φυλάττει τὸν κόλπον, εὐρὼ
 καὶ ἀπηλιώτῃ καὶ βορρᾷ· συνάπτει δ' αὐτῷ κατὰ τὸν μυχὸν
 τοῦ κόλπου λόφος ἕτερος οὐ μικρὸς, ὃν ἐν τε τοῖς συγγράμ-
 μασιν οἱ παλαιοὶ Ῥωμαῖοι καὶ τῶν νῦν οἱ ἀκριβέστεροι Βε-
 σούβιον ὀνομάζουσι. τὸ δ' ἐνδοξόν τε καὶ νέον ὄνομα τοῦ
 λόφου Βέσβιον ἅπασιν ἀνθρώποις γνώριμον διὰ τὸ κάτω-
 θεν ἀναφερόμενον ἐκ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ πῦρ· ὃ μοι δοκεῖ καὶ
 αὐτὸ μεγάλα συντελεῖν εἰς ξηρότητα τῷ περίξ ἀέρι· καὶ χωρὶς
 δὲ τοῦ πυρὸς οὔτε λίμνη τις ἐγγὺς οὔθ' ἔλκος οὔτε ποτα-
 μὸς ἀξιόλογος οὐδαμόθι τοῦ κόλπου. τῶν δ' ἀρκτικῶν πνευ-
 μάτων ἀπάντων ἄχρι δύσεως θειρινῆς ὁ Βεσουβηνὸς λόφος
 πρόβλημ' ἐστὶ, καὶ πολλὴ τέφρα μέχρι τῆς θαλάσσης ἀπ'.

mare, nempe Tabiae, in imo maxime sinu est qui inter
 Surrentum et Neapolim conspicitur, magis tamen in latere
 quod ad Surrentum pertinet. Porro totum id latus collis
 est satis magnus, longitudine ad Tyrrhenum mare porrectus.
 Inflectitur autem leviter collis hic ad occasum, nec in meri-
 diem in totum plane procurrit. Ergo hic collis ventis orien-
 talibus, euro, subsolano et boreae apertum servat sinum.
 Conjungitur illi in imo sinu alter collis non parvus, quem
 et veteres Romnai in historiis et qui nunc diligentiores
 sunt Vesuvium nominant. Celebre nunc novumque nomen
 Vesvium est, omnibus hominibus notum propter ignem
 qui in eo ex terra submittitur; quae res non parum mihi
 ad ambientis aëris siccitatem conducere videtur, et alioqui
 praeter ipsum ignem, nec stagnum propinquum, nec palus,
 nec fluvius alicujus momenti usquam in sinu habetur. Om-
 nibus vero ventis qui ab arcto ad aestivum occasum per-
 flant, Vesuvius collis objicitur, multusque cinis ab eo ad

Ed. Chart. X. [123.]

Ed. Bas. IV. (92.)

αὐτοῦ καθήκει, λείψανόν τι ἐν αὐτῷ κεκαυμένης τε καὶ νῦν
 ἔτι καιομένης ὕλης. ταῦτα πάντα ξηρὸν ἐργάζεται τὸν ἀέρα.
 δύναιτ' ἂν οὖν τις ἐτέρωθι τῆς οἰκουμένης ἐκλέξασθαι λόφον
 οὕτω ξηρὸν, οὐ πόρρω θαλάττης, οὔτε μέγαν ὥς ἐγκεῖσθαι
 ταῖς τῶν ἀνέμων εισβολαῖς, οὔτε πᾶν τεπεινὸν ὥς τὰς ἐκ
 τῶν ὑποκειμένων πεδίων ἀναθυμιάσεις ἐτοιμῶς δέχεσθαι. πε-
 φυλάχθω δ' αὐτὸν ἐστράφθαι πρὸς ἄρκτον· οὕτω γὰρ ἂν
 ἀπείστραμμένος εἴη τὸν ἥλιον. εἰ δὲ καὶ τοῖς εὐκράτοις τῆς
 ὅλης οἰκουμένης ὁ λόφος ὑπάρχοι, καθάπερ ὁ κατὰ τὰς Τα-
 βίας ἐστίν, ἄμεινον μακρῶ. ἐν τοιούτῳ λόφῳ πόαι μὲν ἔστι-
 σαν ἄγρωστις καὶ λωτὸς καὶ πολύγονον καὶ μελισσόφυλλον,
 θάμνοι δὲ σχῖνος καὶ κόμαρος καὶ βάτος καὶ κισσὸς καὶ κύ-
 τισος, ὅσοι τ' ἄλλοι τούτοις ὁμοίασιν. οὕτω μὲν σοι τὰ τοῦ
 λόφου παρεσκευάσθω. τὰ δὲ ζῶα βόες μὲν εἰσιν ἐν τῷ κατὰ
 Ταβίας, καὶ ἐστὶ τούτου τοῦ ζώου παχὺ τὸ γάλα, καθάπερ
 τὸ τῶν ὄνων λεπτόν. ἐγὼ δ' ἂν καὶ βοῦς καὶ ὄνους καὶ αἰγας
 ἀφείην ἐπὶ τὰς νομάς, ὥστ' ἔχαιν χρῆσθαι γάλακτι παντὶ,
 παχεῖ μὲν ἐκ τῶν βοῶν, λεπτῷ δ' ἐκ τῶν ὄνων, μέσῳ δ'

mare usque pervenit, reliquiae videlicet materiae tum
 quae in eo combusta est tum quae nunc etiam uritur. Om-
 nia haec aërem efficiunt siccum. Licet porro et alibi ter-
 rarum eligere collem simili modo siccum, nec longe a mari,
 nec adeo magnum, ut ventorum impetui sit expositus, nec
 adeo humilem, ut subsectorum camporum halitum prompte
 recipiat. Caveatur autem ne ad septentrionem sit versus, ita
 enim esset averfus a sole. Quod si etiam in temperato orbis
 loco collis sit, veluti is qui ad Tabias conspicitur, longe
 magis ad rem pertineat. Hoc in colle sunt herbae quidem
 agrostis et lotus et polygonon et melissophyllum, frutices
 vero lentiscus et arbutus et rubus et hederā et cytisus, alii-
 que his similes, atque ita tibi collis praeparetur. Pecora
 vero quae in colle ad Tabias pascuntur boves sunt. Estque
 ejus animalis lac spissum ita, ut asinorum tenue. Ego vero
 ne quod lactis genus usui desit, ex vaccis crassum, ex asi-
 nis tenue, ex capris medium amborum et boves et asinos

Ed. Chart. X. [123. 124.]

Ed. Bas. IV. (92.)

ἀμφοῖν ἐκ τῶν αἰγῶν. οἱ παλαιοὶ δὲ καὶ γυναῖκα θηλάζουσαν ἐφίστων τοῖς τῇ φθόῃ κάμνουσι· καὶ γὰρ δὲ ἀποδέχομαι τὴν γνώμην αὐτῶν, ὅτι τε τὸ οἰκτεῖον ἤρουντο καὶ ὅτι πρὶν ψυγῆναι τῷ πέριξ ἄερι. καὶ σοι τοῦτ' ἔστω μέγιστον παράγγελμα γάλακτος χρήσεως ἐπὶ πάντων οἷς γάλακτος χρεία, αὐτίκα πίνειν ἀμελχθέν, τῷ ζῳῷ παρεστιῶτα· πρόσπεμβάλλειν δὲ καὶ μέλιτος, ὅτω τυροῦσθαι πέφυκεν ἐν τῇ γαστρὶ· εἰ δ' ὑπελθεῖν αὐτό ποτε θάττον βουληθείης, καὶ ἄλῶν. ἐκεῖνος μὲν γε οὖν ὁ νεανίας ἐκ τῆς λοιμώδους νόσου κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἔλκος ἔχων ὑγιῆς ἐγένετο καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν ὁμοίως. ἑτέρῳ δὲ μεираκίῳ περὶ ἔτος ὀκτωκαιδέκατον ἐκ κατάρρου πλείοσιν ἡμέραις γεγομένου [124] τὰ μὲν πρῶτα μετὰ βηχὸς αἷμα θερμὸν εὐανθὲς οὐ πολὺ, μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπτύσθητι καὶ τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ μέρος, ὃς ὑπαλείφων ἐνδοθεν τὴν ἀρτηρίαν εἰς τὴν φάρυγγά τε καὶ τὸ στόμα διὰ τοῦ λάρυγγος ἀνεφέρετο. ἐδόκει δέ μοι τῷ τε πάχει τεκμαιρομένῳ καὶ τῇ τοῦ κάμνοντος αἰσθήσει τοῦ λάρυγγος ὑπάρχειν τὸ ἐνδοθεν σῶμα· καὶ μέντοι καὶ ἐβλάβη τοῦντεῦθεν

et capras in pascua depulerim. Veteres vero etiam mulierem lactantem iis qui phthoe consumerentur adstare voluerunt, quorum sententiae ipse quoque accedo et quod familiare id sit, et quod prinsquam ab ambiente aëre refrigeretur, id sumi voluerint. Atque hoc tibi de lactis usu pro maximo praecepto sit, ut ii quibus eo est opus, omnino id astante animali statim mulctum bibant, etiam melle injecto, si cui cogi in ventriculo soleat; quod si ipsum descendere ad alvum citius cupias, etiam sale. Atque ille quidem adolescens, quum ulcus in arteria ex pestilenti morbo haberet, sanatus est, ac post eum similiter alii. Alter vero adolescens annos natus circiter decem et octo, quum multis diebus ex destillatione laborasset, primum quidem sanguinem floridum cum tussi expuit non sane multum, postea vero etiam tunicae ipsius partem, quae tegens intrinsecus totam arteriam, in fauces et os per laryngem ascendit. Videbatur autem mihi tum ex crassitudine ejus conjectanti tum aegri sensu ipsius laryngis esse internum corpus; quin etiam laesa illi

Ed. Chart. X. [124.]

Ed. Bas. IV. (92.)

εἰς τὴν φωνὴν ὁ ἄνθρωπος· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐν χρόνῳ μὲν πλείονι διεσώθη καὶ αὐτός. οἱ δ' ἐκ τοῦ λοιμοῦ ῥαδίως ὑγιαίνειν μοι δοκοῦσι τῷ προεξηράνθαι τε καὶ προκηκαῖσθαι σύμπαν τὸ σῶμα· καὶ γὰρ ἑμετός τιςιν αὐτῶν ἐγένετο καὶ ἡ γαστήρ ἅπασιν ἐταράχθη. καὶ οὕτως ἤδη κεκνημένοις τοῖς σώζεσθαι μέλλουσιν ἐξανθήματα μέλανα διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἀθρόως ἐπεφαίνετο· τοῖς πλείστοις μὲν ἐλκώδη, πᾶσι δὲ ξηρά. καὶ ἦν εὐδηλον ἰδόντι τοῦ σεσηπότος ἐν τοῖς πυρετοῖς αἵματος εἶναι τοῦτο λείψανον, οἷον τέφραν τινὰ τῆς φύσεως ὠθούσης ἐπὶ τὸ δέρμα, καθάπερ ἄλλα πολλὰ τῶν περιπτῶν. οὐ μὴν ἐδέξασέ γε πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν ἐξανθημάτων φαρμάκου· καθίστατο γὰρ αὐτόματα τρόπῳ τῷδε· τινῶν μὲν, οἷς γε καὶ ἠλκώθη, τὸ ἐπιπολῆς ἀπέπιπτεν, ὅπερ ὀνομάζουσιν ἐφελκίδα· κἀντεῦθεν ἤδη τὸ λοιπὸν ἐγγὺς ἦν ὑγείας· καὶ μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας ἐπουλοῦτο. τινῶν δὲ, οἷς οὐχ ἠλκώθη, τὸ μὲν ἐξανθήμα τραχύ τε καὶ ψωρῶδες ἦν, ἀνέπιπτε καὶ οἷον τι λέμμα, κἀκ τούτου πάντες

homini ex eo vox est, atque sic longiore quidem tempore, sed tamen sanatus est. At qui ex pestilentia *hoc vitio laborarunt*, propterea mihi facile sanari videntur, quod praeficcatum iis praepurgatumque totum corpus fuerit; quippe quum et vomuerint ex iis nonnulli, et omnibus venter profluxerit. Atque quum ita jam vacuati essent qui evasuri erant, iis exanthemata nigra toto corpore confertim multa apparuerunt, ulcerosa quidem plurimis, omnibus certe sicca. Eratque intuitu perspicuum reliquias eas esse sanguinis qui in febre putruerat; quas veluti cinerem quempiam natura ad cutim trussisset, sicuti alia ex supervacuis nonnulla *trudit*. Verum medicamentis ad ejusmodi exanthemata opus non fuit, quum fiderent sua sponte ad hunc modum; aliis quidem quibus videlicet exulcerata summa pars fuit, decidit ipsa ulceris summa superficies, quam ephelcida nominant; deincepsque quod reliquum fuit propinquum sanitati erat, ac post unum duosve dies ad cicatricem pervenit; aliis quibus scilicet ulcerata *summitas* non est, exanthema quidem ipsum et asperum et scabiosum erat, decidit vero veluti squama quae-

Ed. Chart. X. [124.]

Ed. Bas. IV. (92.)

ὕγιαι ἐρίγνοντο. θαυμαστόν οὖν οὐδὲν εἰ καὶ κατὰ τὸν πνεύμονα τοιούτων ἐξανθημάτων γεγενημένων ἐσώζοντο διὰ τὴν ξηρότητα τῶν ἐλκῶν. ὃν γὰρ ἂν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐλκῶν ἀπάντων ὁ πρόσθεν λόγος ἐδείκνυε σκοπὸν εἶναι τῆς θεραπείας, τοῦθ' ὑπῆρχεν ἤδη τοῖς ἐκ τοῦ λοιμοῦ γεγενημένοις. ἀπαντα γὰρ ἦν ξηρὰ καὶ τραχέα, τὰ μὲν πλεῖστα ψώρα; τινὰ δ' αὐτῶν καὶ λέπρα παραπλήσια. μαρτυρούσης οὖν τῷ λόγῳ τῆς πείρας καὶ τοῖς ἔλκεσιν ἓνα τοῦτον ἔχουσι σκοπὸν τῆς ἰάσεως τὸ ξηρανθῆναι, δύναται ἂν τις σῶζεν παμπόλλους τῶν αἵμα πτυσάντων ἐκ πνεύμονος, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἐσώσαμεν.

Κεφ. ιγ'. Ὅπως μὲν οὖν χρὴ θεραπεύειν οἷς ἀγγεῖον ἀξιόλογον ἐρῶραγῃ κατενεχθεῖσιν, ἢ μέγα βοήσασιν, ἢ βάρος ἀραμένοις ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ἢ τινος ἐμπεσόντος τῷ θώρακι σκληροῦ καὶ μεγάλου ἔξωθεν σώματος, εἴρηται πρόσθεν. ὥς δ' ἂν τις κάλλιστα καὶ τοὺς ἐπὶ κατάθροον πτυσάντας αἵμα μεταχειρίζοιτο, νῦν εἴρησεται, σαφηνείας ἕνεκα

dam, ac dehinc omnes fuere sani. Nihil itaque miri si etiam ii, quibus ejusmodi exanthemata in pulmone sunt orta, propter ulcerum siccitatem sunt sanati. Quem namque in caeteris ulceribus universis supra monstravimus curationis esse scopum, hic jam iis quae ex pessilentia sunt orta praestito fuit. Omnia namque sicca et aspera fuere, plurima quidem scabiei, quaedam vero etiam leprae similia. Ergo quum experientia rationi attestetur ulcerum curationem hunc habere unum sanationis finem, ut siccantur, poterit quispiam ex iis, qui sanguinem ex pulmone rejiciunt, servare permultos, ita ut nos fecimus.

Cap. XIII. Itaque quemadmodum medendum iis sit, qui notabile in pulmone vas fregerunt, inde adeo quod ab alto sint lapsi, vel inmodice clamarint, vel pondus supra vires sustulerint, vel quod durum magnumque aliquid extrinsecus ipsorum pectori inciderit, dictum prius est. Quemadmodum vero qui ex catarrho sanguinem rejiciunt commodissime tractentur, nunc dicemus, proposita claritatis causa

Ed. Chart. X. [124. 125.]

Ed. Bas. IV. (92. 93.)

προχειρισμένων ἡμῶν ἦν ἐποιησάμεθα θεραπείαν ἐν Ῥώμῃ
 γυναικὸς τῶν ἐν τέλει. αὐτὴ γὰρ ἀκηκουῖα λόγων τοιούτων
 οἷους νῦν διεληλύθαμεν ὑπὲρ τῶν ἐκ πνευμόνος αἷμα πτυ-
 σάντων, εἴτ' ἐκ κατάρθρου τινὸς ἢ βηχὸς ἰσχυρὰς ὀλίγον τι
 πτύσασα διὰ νυκτὸς ἐπεμψεν αὐτίκα πρὸς με παρέχειν ἑαυ-
 τὴν φάσκουσα πᾶν ὃ τι ἂν ἐθέλοιμι πράττειν. ἡκηκόει δὲ
 κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους ὥς εἰ μὴ τις αὐτίκα βοη-
 θήσῃε δραστικῶς πρὶν ἢ φλεγμῆναι τὸ ἔλκος, οὐδὲν ἀνύσει,
 καὶ ὥς τοῦτ' ἂν εἴη μάλιστα τὸ αἷτιον τοῦ διαφθείρεσθαι
 τοὺς ἀναβήξαντας τὸ αἷμα. φλέβα μὲν οὖν τεμεῖν αὐτῆς οὐκ
 ἠξίωσα, [125] τεττάρων ἡμερῶν ἤδη διὰ τὸν κατάρθρουν ὀλί-
 γου δεῖν ἀσίτου γεγεννημένης. κλύσματι δὲ δριμυῖ κελεύσας
 χρῆσασθαι καὶ τρίψασθαι τε καὶ σκέλη καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ
 πλεῖστον ἅμα φαρμάκῳ θερμαίνοντι καὶ διαδήσας, εἴτα ξυρή-
 σας τὴν κεφαλὴν ἐπέθηκα τὸ διὰ τῆς κόπρου τῶν ἀγρίων
 περιστερῶν φάρμακον. ὥρῶν δὲ μετὰ τριῶν γενομένων
 (93) ἐπὶ τὸ βαλανεῖον ἦγαγον καὶ λούσας ἄνευ τοῦ ψαῦσαι
 λίπους τῆς κεφαλῆς, εἴτα σκεπάσας αὐτὴν συμμέτρῳ πύλῳ

curatione quam Romae in splendida muliere peregrimus.
 Haec namque quum ejusmodi sermones audiisset, quales
 nunc de iis habuimus qui sanguinem ex pulmone, sive ex
 catarrho aliquo sive vehementi tussi rejiciunt, cum paulu-
 lum quiddam per noctem expuisset, illico ad me misit, prae-
 bere se promptam asserens ad faciendum quicquid ego vel-
 lem. Audiverat vero ante id tempus, nisi quis illico prae-
 sidium strenue afferret priusquam ulcus phlegmonen contra-
 heret, eum operam amissurum, atque hanc esse praecipuam
 eorum qui sanguinem rejiciunt interitus causam. Igitur
 incidere mulieri venam, quae jam quatrimum propter ca-
 tarrhum propemodum sine cibo egisset, non placuit; sed jussi
 ut acri uteretur clystere, tum crura manusque calefacienti
 pharmaco plurimum fricaret et vinciret, mox caput rade-
 ret, cui deinde medicamentum quod ex palumbium stercore
 constat imposui, interpositisque tribus horis in balneum
 duxi ac lavi nullo caput contingens pingui; deiu caput

Ed. Chart. X. [125.]

Ed. Bas. IV. (93.)

πρὸς τὴν ἐνεστηκυῖαν ὥραν ἔθρεψα ῥοφήματι μόνῳ τῶν
 αὐστηρῶν ὀπωρῶν ἐπιδιδούς. εἶθ' ὑπνοῦν μελλούσῃ τὸ διὰ
 τῶν ἐχιδνῶν ἔδωκα φάρμακον ὥς πρὸ τεττάρων μηνῶν
 ἐσκευασμένον· ἔτι γὰρ ἔχει τὸν τοῦ μήκωνος ὀπὸν ἰσχυρὸν τὸ
 τοιοῦτον, ἐν δὲ τοῖς κεχρονικόσιν ἐξίτηλος γίνεται, διὰ τοῦτο
 οὖν ὑπνωδὲς τέ ἐστι καὶ ξηραίνει τὰ ρεύματα σὺν τῷ καὶ
 παχύνειν ἀτρέμα. παυσάμενου δὲ τελέως τοῦ κατάρθρου δῆ-
 λος μὲν ὁ πνεύμων ἦν ἐκ τε τοῦ τῆς ἀναπνοῆς εἶδους καὶ
 τοῦ ψόφου τῆς γενομένης ἀπαξ πον βηχὸς ἐκκαθάρσεως δεό-
 μενος. οὐ μὴν συνέπραξά γε εἰς τοῦτο κατὰ τὴν δευτέραν
 ἡμέραν, ἀλλ' ἐφ' ἡσυχίας τε καὶ σιγῆς ἀπάσης τὴν γυναῖκα
 φυλάξας καὶ τρίψας τὰ κῶλα καὶ διαδήσας ἐκέλευσα καὶ
 τᾶλλα πάντα μέρη τρίψασθαι πλήν τῆς κεφαλῆς, ἔτι γὰρ ἦν
 ἀπὸ τοῦ φαρμάκου θερμή. αὐθις δὲ εἰς τὴν ἑσπέραν ἔδωκα
 τοῦ διὰ τῶν ἐχιδνῶν φαρμάκου μέγεθος, ὅσον γε ὁ παρ' ἡμῖν
 κύαμος. ἦν δὲ πολὺ τούτου μείζον ὁ κατὰ τὴν προτέραν
 εἰλήφει. ὥς δὲ καὶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ καλῶς ἐκοιμήθη, τῇ τρίτῃ
 τῶν ἡμερῶν ἔωθεν δούς μέλιτος ἐψημένου συχνόν, ἐφ' ἡσυ-

idoneo pileo contexti et pro eo qui tum erat temporis
 statu nutrivī sola sorbitione, postquam statim fructum ali-
 quem autumnalium austerum dedi. Deinde quum dormitura
 esset, quod ex viperis conficitur medicamentum dedi cir-
 citer quatuor menses ante confectum; habet enim id aetatis
 adhuc praevalentem papaveris succum, qui in antiquatis ig-
 navus redditur, ideoque et somniferum est et fluxiones
 tum ficcat tum leviter crassat. Finito vero prorsus catarrho
 liquido apparebat tum ex respirandi specie tum sonitu se-
 mel excitatae tussis pulmonem expurgatione egere. Cae-
 terum exhibere hanc non placuit secundo saltem die, sed
 in omni silentio et quiete muliere servata, tum artubus
 ejus perfricatis vinctisque, jussi reliquas quoque omnes par-
 tes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamento
 incalcescebat. Rursus autem vesperi dedi theriaces cen fa-
 bae nostratis magnitudinem; erat vero quod pridie accepe-
 rat hoc longe amplius. Postea vero quum hac quoque
 nocte probe dormivisset, tertio die mane mel coctum copiose

Ed. Chart. X. [125.]

Ed. Bas. IV. (93.)

χίας ἐφύλαξα. προηκούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἅπαν ὁμοίως τρίψας τὸ σῶμα τροφήν ἐκέλευσα λαβεῖν πτισάνης χυλὸν σὺν ἄρτω βραχῆι. καὶ πεῖτα τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ἔωθεν μὲν τοῦ διὰ τῶν ἐκιδνῶν φαρμάκου ἀκμαίου κατὰ τὴν ἡλικίαν ἅμα σὺν χρηστῷ μέλιτι προσέδωκα. τῇ κεφαλῇ δὲ τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου πάλιν ἐπιθεῖς, ὃ θερμαίνει τε καὶ ξηραίνει σφοδρῶς, εἴτα λούσας καὶ θρέψας μετρίως, ἐκκαθαίρειν ἤδη σφοδρότερον ἐπεχείρησα τὸν πνεύμονα τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν. εἴτ' αὐτῆς καὶ αὐτῆς ἐχρησάμην ἐκ διαλειμμάτων κατὰ μὲν τῆς κεφαλῆς τῇ συνήθει κηρωτῇ, τῇ διὰ τῆς θαψίας. τὴν δ' ὅλην τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ἀναθρεπτικὴν ἐπιρησάμην ἐν αἰωρήσεσι καὶ τρίψεσι καὶ περιπάτοις καὶ ἀλουσίαις καὶ διαίτῃ μετρία τε ἅμα καὶ εὐχύμῳ. αὕτη καλῶς ἔσχεν ἡ γυνὴ μηδὲ δεηθεῖσα τοῦ γάλακτος. ἄλλον δὲ τινα νεανίσκον οὐκ ἐκ κατάρροου τῆς βηχὸς ὀρμηθείσης, ἀλλ' ἐπὶ ψύξει τῶν ἀναπνευστικῶν, αἷμα καὶ αὐτὸν πτύσαντα πλῆθος ὅσον ἡμῖς κοτύλης, παραχοῆμα μὲν ἐφλεβοτόμησα καὶ δις τῆς αὐτῆς

exhibui, ac in quiete servavi. Procedente vero die totum corpus similiter perfricui ac ptisanæ cremorem cum panis exiguo pro cibo sumere jussi. Mox quarto die mane quidem dedi medicamentum quod ex viperis fit, sed quod jam in ætate vigoris esset, idque cum probo melle. Capiti vero mulieris eodem medicamento quod vehementer cum liccat tum calefacit imposito, ac deinde ipsa lota nutritaque modice, valentius jam pulmo expurgare in quinto die sum aggressus. Ac dehinc rursus rursusque ex intervallis ad caput quidem consueto cerato, quod thapsiam recipit, sum usus. Totam vero corporis curam in gestatione, frictione lavandique abstinentia, victu tum moderato tum vero boni succi, ad reficiendum direxi. Haec itaque mulier recte sese habuit, minime lactis opem requirens. Alteri vero adolescenti, cui non ex catarrho, sed ex refrigeratis spiritibus instrumentis orta tussis fuerat, quum sanguinem et ipse ad dimidiam heminam rejecisset, statim venam incidi, ac bis eodem die ex ea sanguinem detraxi, deinde rursus po-

Ed. Chart. X. [125. 126.]

Ed. Bas. IV. (93.)

ἡμέρας ἐπαφείλον· εἴτα δις κατὰ τὴν ὑστεραίαν· τρίτῃ δὲ τῶν κώλων καὶ δεσμῶ ἐν τῇ πρώτῃ χρησάμενος, εἰς ἑσπέραν ἔδωκα τὸ διὰ τῶν σπερμάτων ἡμέτερον φάρμακον. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ μετὰ τὴν ἐπαφαίρεσιν ἐπέθηκα παντὶ τῷ θώρακι τὴν διὰ τῆς θαψίας κηρωτὴν, εἰς ἄρας αὐτὴν εἰς ἑσπέραν, ὅπως μὴ θερμίνει περαιτέρω τοῦ δέοντος, ἐν τῇ τρίτῃ πάλιν ἐπιθεὶς ὥραις που τρισὶν ἔλυσά τὸν ἄνθρωπον, ἔθρεψά τε ταῖς τρισὶν ἡμέραις παραπλησίως, ῥοφήματα μὲν ἐν ταῖς πρώταις δύο, τῇ τρίτῃ δὲ χυλὸν μὲν πτισάνης προδοῦς, ἰχθὺν δὲ τινα τῶν εὐπέπτων δοῦς ἀπλῶς ἡστυμένον. ἔδωκα δὲ καὶ τὸ διὰ τῶν σπερμάτων φάρμακον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁμοίως εἰς ἑσπέραν ὑπνοποιῶν τε γὰρ ἔστι καὶ ἀνώδυνον καὶ ξηραντικόν. [126] ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ἐν εὐκρασίᾳ τῇ κατὰ φύσιν ὄντων καὶ τοῦ παντὸς σώματος κεκενωμένου καὶ μηδὲ μιᾶς ὑποψίας φλεγμονῆς ὑπολειπομένης κατὰ τὸ ἐξῆρωγὸς ἀγγεῖον, ἀνακαθαίρειν ἠξέαμην. εἴτα πίνοντα τὸ διὰ τῶν ἐχιδνῶν φάρμακον ἀκμαῖον κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπὶ τὰς Ταβίας ἐξέπεμψα.

fridie bis, sed artuum frictione et vinctura priore die usus ad vesperam dedi medicamentum nostrum ex feminibus confectum. Secundo die post alteram detractionem imposui toti pectori ceratum, quod ex thapsia conficitur, mox vesperi, ne supra modum calefaceret, id auferens. Tercio die rursus ad tres horas imposito, hominem lavi, cibavi autem similiter tribus his diebus, prioribus quidem duobus sorbitiunculis, tertio vero ptisanæ primum cremore, deinde pisce statim aliquo qui et facilis concoctus esset et simplici ratione præparatus adjecto; dedi quoque medicamentum diaspermaton et secundo et tertio die similiter ad vesperam; etenim et somnum conciliat et dolorem levat et siccandi vim habet. Tum vero quum et spiritui delegatae partes in temperie secundum naturam essent, et totum corpus vacuatum ac nulla phlegmones suspicio circa ruptum vas superesset, expurgare coepimus. Mox bibito medicamento de viperis ætatis jam vigentis ad Tabias dimisi. Sic ego

Ed. Chart. X. [126.]

Ed. Bas. IV. (93.)

πάντας οὕτως ἐγὼ τοὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἑαυτοὺς
ἡμῖν ἐγχειρίσαντας ἰασάμην.

Κεφ. ιδ'. Οὐ μὴν τοὺς γε μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἅπαντας,
ἀλλ' ἔνιοι τινες αὐτῶν ἀνιάτον ἔσχον τὸ ἔλκος· ὅσοι δ' ἔφθα-
σαν οὕτω φλεγμήναντες ὥς πυρεῖσαι, τούτων οὐδεὶς ἐθε-
ραπεύθη τελέως· ἀλλ' ὅσοι μετὰ ταῦτα διὰ πάντων ὀρθῶς
τῶν βοηθημάτων διεξήλθον, ὥς ξηρανθῆναι τὸ ἔλκος, ἐκέρ-
δησαν οὗτοι τοσοῦτον ὥς μήτ' ἐπιπύεσθαι μήτε μείζον γίγνε-
σθαι, ξηρανθὲν δὲ καὶ τυλωθὲν ἐπιτρέψαι χρόνῳ πλεονε-
ζῆσαι τὸν ἄνθρωπον· μόνοι δὲ ἀνιάτως διακείσθαι μοι δο-
κοῦσι τῶν ἔλκος ἐν πνεύμονι ἔχόντων οἱ διὰ κακοχυμίαν
τινὰ ἀναβρωθέντες, ὧν ἔνιοι καὶ τοῦ σιάλου φασὶν ὥσπερ
ἑλμῆς αἰσθάνεσθαι· χρόνον μὲν γὰρ οἶμαι πάντως δεῖν μα-
κροῦ πρὸς τὴν τῆς κακοχυμίας ἐπανόρθωσιν· ἀνάγκη δ' ἐν
τῷ χρόνῳ δυοῖν θάτερον, ἢ ξηραίνόμενον τὸ ἔλκος τυλωθῆ-
ναι καὶ διὰ τοῦτο ἀνιάτον γενέσθαι παντάπασιν, ἢ μὴ ξηραι-
νόμενον αὐτὸ τε πρῶτον ἀποδειχθῆναι σηπεδονῶδες ἐπιπύ-
εσθαι τε τὰ περίεξ καὶ οὕτως ἐν χρόνῳ διασῆψαι τὸν πνεύ-

omnes, qui primo se die mihi curandos permiserunt sa-
navi.

Cap. XIV. Qui vero post duos aut tres dies non
omnes sanatus, sed aliquibus eorum insanabile ulcus fuit.
Quotquot autem phlegmone sic occupavit, ut jam febricitar-
ent, horum nullus est omnino persanatus. Sed qui postea
sic per omnia praesidia rite transierunt, ut siccaretur ul-
cus, in tantum saltem lucrificerunt ut illud nec ultra
progrediretur nec majus fieret, sed siccatum ac callo dura-
tum longiore vita frui hominem sineret. Ex iis vero qui
ulcus in pulmone habent, ii soli insanabiles mihi esse vi-
dentur, qui ex succi vitiosi erosionem id possident, quorum
aliqui ceu falsilaginem sputum suum sentire se ajunt; nam
longo arbitror tempore omnino opus esse, ut succi corri-
gatur vitium. In tempore vero necesse est duorum alterum,
aut siccando ulcus ceu callum fieri, eoque fore omnino in-
sanabile, aut non siccando tum ipsum primum indicari pu-
trescere, tum quae circa sunt depascere, atque ita temporis

Ed. Chart. X. [126.]

Ed. Bas. IV. (93.)

μονα. πολλοὶ δὲ τῶν ἐσχηκότων τοιαύτην κακοχυμίαν ἤδη βήττοντες ἔξ αὐτῆς, οὐ μέντοι γ' ἐπικνότες οὐδέπω τὸ αἷμα, τῆς παρ' ἡμῶν τυχόντες προνοίας εἰς τέλος ὑγιάσθησαν. χοῆ δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν οὐδενὸς οὕτως ὥς τοῦ μήτε βήττειν αὐτοὺς φροντίσαι μήτ' ἐκ τῆς κεφαλῆς καταρῥεῖν τι εἰς τὸν πνεύμονα. καὶ γίνεται τοῦτο τρισὶ βοηθήμασι, καθάρσει μὲν πρώτῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ διὰ τῶν σπερμάτων φαρμάκῳ, τρίτῳ δὲ τῇ προνοίᾳ τῆς κεφαλῆς. δεῖ δὲ τὸ μὲν καθάρσον εἶναι μικτὸν ἐκ διαφερουσῶν δυνάμεων, οἷά περ ἔστι τὰ ἡμέτερα καταπότια δι' ἀλόης καὶ σκαμμωνίας καὶ κολοκυνθίδος καὶ ἀγαρικοῦ καὶ βδέλλιον καὶ κόμμεως Ἀραβικοῦ συγκείμενα, πρὸς τὸ πλέονας ιδέας ἐκκαθαίρειν τῶν περιττωμάτων. ἱκανὸν δὲ ὠφελῆσαι καὶ τὸ χωρὶς κόμμεως· ὕστερον δ' ἂν, εἰ δεῖσει, καὶ τοῖς τὰ μέλανα καθαίρουσι χρήσαι· τὴν δὲ τῆς κεφαλῆς πρόνοιαν ἐπιτρέψαι τῇ διὰ θαψίας κηρωτῇ. ταῦτα μὲν ἐν ἀρχῇ ποιητέον ἐστίν, ἐφεξῆς δὲ ἀνατρέφειν χρησιῶς ἐνχύμοις ἐδέσμασι καὶ τρίψεσι καὶ περιπάτοις καὶ λουτροῖς. εἰρήσεται δὲ ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα μέθοδος ἐν τῷ προσήκοντι

spatio pulmones putrefacere. Sed multi ex iis qui ejusmodi succum vitiosum conguessissent, quum ex eo tussirent, non tamen etiamnum sanguinem rejicerent, hujus nostrae providentiae compotes facti prorsus sunt persanati. Oportet autem in principio nullius rei aequae esse sollicitum quam ut neque tussiant, neque ex capite aliquid in pulmonem defluat. Cavetur id triplici praesidio, purgatione primum, secundo medicamento diaspermaton, tertio capitis providentia. Quod purget diversas facultates habeat oportet, cujus generis nostrae sunt pilulae, quae ex aloe, scammonio, colocynthide, agarico, bdellio et gummi Arabico conficiuntur, ad plures excrementorum purgandas species. Sane satisfaciunt ad usum et quae sine gummi componuntur. Postea vero si res postulabit, etiam iis quae atram bilem expurgent utare. Capiti providebitur cerati usu, quod fit ex thapsia, atque haec quidem in principio peragenda sunt. Post vero reficiendus aeger salubriter est cibis boni succi, frictione, inambulatione et balneo. Tradetur autem de his

Ed. Chart. X. [126. 127.]

Ed. Bas. IV. (93.)

χωρίῳ τῆς συγγραφῆς, ὅποιοι οὗτοι μάλιστα δέονται τοῦ γάλακτος, ἀμελήσαντες δὲ πάντων ἀναισιότατοι γίνονται· περὶ δὲ φλεβοτομίας αὐτῶν ὥδε χρὴ γενώσκειν. ὅσοι μὲν ἂν δόξωσιν ὀλίγον ἔχειν αἷμα καθ' ὃν εἴρηκα τρόπον, εἰς εὐχυσίαν τινὰ προσαγαγὼν αὐτοὺς, φλεβοτομήσαι τε δυνήσῃ καὶ πάλιν ἀναθρέψαι, καὶ πάλιν καθᾶραι καὶ αὐτῖς ἀναθρέψαι, καὶ αὐτῖς, εἰ δεήσῃ, φλεβοτομήσαι, καὶ μάλιστα ὅσοις ἐστὶν οἷον ἰλὺς τις μοχθηρὰ καὶ παχέϊα τὸ σύμπαν αἷμα· τοὺς δ' ἰσχυροὺς τε καὶ πολυαίμους εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φλεβοτομεῖν.

Κε φ. κ'. [127] Οὐδὲν ὦν εἶπον οὔτε νῦν οὔτε πρόσθεν ὦν ἂν ἤ αὐτὸς ἐξεῦρον, ἢ κατὰ τὴν Ἱπποκράτους ὁδὸν ἐχρησάμεν, ἀβασάνιστόν ἐστιν οὐδ' ἀκριτον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πείρας ἅπαντα κέκριται, τὸν μὲν τῆς ἀποτυχίας κίνδυνον ἡμῶν ὑπομενάντων, τὸν καρπὸν δὲ τῆς χρήσεως ἐξόντων ἀπάντων οἷς ἂν μέλῃ τῶν ἔργων τῆς τέχνης. ἄλλοι μὲν γάρ εἰσιν οἱ ἀληθεῖς, ἄλλοι δὲ οἱ τῶν σοφιστῶν λόγοι. καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν σοφιστῶν, ὅπου καὶ τῶν ἀξιολόγων ἱατρῶν.

methodus in idoneo operis loco, porro ii sunt qui maxime lac-requirunt, neglectoque eo omnium maxime sunt infanabiles; caeterum demittendo his sanguine sciri illud licet. Quicunque parum habere sanguinis videbuntur, iis ad quendam succum probiorem, sicuti praedixi, reductis, detrahere sanguinem poteris, tum rursus reficere; eosdem etiam rursus purgare ac rursus reficere, denuoque, si res suadet, sanguinem mittere, potissimum quibus veluti limus vitiosus et crassus totus est sanguis. At qui validi sunt multique sanguinis, iis statim a principio est detrahendus.

Cap. XV. Nihil horum quae retuli vel nunc vel ante, siue ea inveni ipse, siue juxta Hippocratis viam usurpavi, non examinatum ac iudicio comprobatum est; sed per experientiam omnia iudicata, in quibus erroris pericula ipsi pertulimus, fructum ex eorum usu habituri sunt, quibuscunque artis opera sunt curae, si quidem alii veri sunt, alii sophisticarem sermones. Quid etiam sophisticas memoro?

Ed. Chart. X. [127.]

Ed. Bas. IV. (93. 94.)

ἐνιοι ὅλα γράψαντες βιβλία περὶ αἵματος ἀναγωγῆς ἄλλα μὲν τινὰ πολλὰ καὶ μικρὰ καλῶς διεξήλθον, οὐδενὸς δὲ τῶν μεγίστων ἐμνημόνευσαν, οὐκ ἐννοοῦντες ὥς μὲν διὰ τὰ πολλὰ καὶ σμικρὰ τὰ καλῶς παρ' αὐτῶν παρηρημένα μακρὸς ὁ θάνατος αὐτοῖς τοῖς κάμνουσι γενήσοιτο, διὰ δὲ τρία ταῦτα σώζονται. (94) πάντες οἱ σωθῆναι δυνάμενοι, διὰ φλεβοτομίαν καὶ κάθαρσιν καὶ τὰ ῥωννύντα τὴν κεφαλὴν φάρμακα. εἰρήσεται δὲ τελειώτερον ἐν τοῖς ἑξῆς περὶ φλεβοτομίας, ὅταν ὑπὲρ τῆς τῶν κακοχύμων θεραπείας διερχόμεθα. μὴ τοίνυν ὥσπερ ἐνιοι τῶν ἱατρῶν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἄρχεσθαι βοηθημάτων, μῆδ' ὅπερ ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἐννοεῖν ὥς ἀποπειρατέον ἐστὶ τούτων πρότερον, εἴτ', εἴπερ ἀνύει μηδὲν, ἐπιτίθεσθαι τοῖς μείζουσιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀκινδύνων παθῶν ἀληθὴς ἢ τοιαύτη δόξα, τεθνηξομένου δὲ πάντως τοῦ κάμνοντος, ἐὰν εἰς ἀρχὴν καταστῇ φθόσης, ἀλογώτατόν ἐστιν ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἄρχεσθαι. τὰ τε γὰρ ἄλλα πάντα καλῶς ὑφ' Ἱπποκράτους εἴρηται καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ ἀφορισμὸς ὁδε:

quum etiam non contemnendorum medicorum aliqui, etiam qui integra volumina de sanguinis rejectione prodiderunt, alia quidem multa et parva recte perscripserint, maximorum autem auxiliorum nullius meminerint, parum intelligentes permulta illa et parva, quae recte admonent, longum ipsis aegrotis comparandum interitum. Per haec autem tria qui plane deplorati non sunt omnes servantur, per sanguinis missionem et purgationem et ea quae caput roborant. Sane in sequentibus quum de pravorum curatione humorum praecipiemus, dicemus de sanguinis missione diligentius. Minime igitur, sicuti medicorum nonnulli censent, a parvis incipiendum auxiliis est; nec sicut illi dicunt sentiendum, ista scilicet prius esse tentanda; mox, si nihil profecerint, aggredienda maiora. Nam in morbis minime periculosis vera ea opinio est; at ubi moriendum aegro prorsus est, si phthoe semel exceptus sit, alienissimum a ratione est a minoribus inchoasse. Nam sicuti reliqua omnia ab Hippocrate tradita, ita illa quoque sententia recte est dicta: *At extremos*

Ed. Chart. X. [127.]

Ed. Bas. IV. (94.)

εἰς δὲ τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται θεραπείαι εἰς ἀκριβὴν κρᾶνται. τί ποτ' οὖν Ἐρασιστράτῳ δόξαν ἀργός τε καὶ ῥάθυρος ἐν ἀρχῇ τῶν τοιούτων παθῶν γεγόμενος, ἐπιμελὴς αὐτῷ ἐστίν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος; φλεβοτομία γὰρ οὐδ' ὅλως ἐπ' οὐδενὸς τοῦ αἵματος ἀναγωγῇ χρῆται, λογισμῷ φανλοτάτῳ πιστεύσας· ἐκάθηρέ τε οὐδένα, καθάπερ οὐδὲ τὴν κεφαλὴν ἐξήρανε. ἅπερ εἴ τις ἐξέλοι τῶν κινδυνευόντων ἀλῶναι φθόῃ, καὶ ἄλλα πάντα διέλθοι καλῶς, οὐδὲν, οἶμαι, πλεον ἂν ὦσι. φλεβοτομίαν γὰρ παραιτεῖται, δεσμοῖς μόνως χρωόμενος ἐπὶ τῶν κώλων ὑπὲρ ἀντισπάσεως, ἢ, ὡς αὐτὸς φησὶ, εἰς τοὺς τῆς φλεγμονῆς καιροὺς ἔχωμεν αὐταρκεῖς αἷμα καὶ μὴ διὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ τρέφειν ἀναγκαζώμεθα τὸν ἄρρώστον. ἀλλ' ὦ γενναιότατε, φαίη τις ἂν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν, εἰ ἂν φθάσῃ φλεγμῆνας πνεύμων ἐπ' ἀγγεῖον ῥήξῃ, μηκέτι ἔλπιζε τοῦτον ἰαθήσεσθαι δι' οὗς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον λογισμούς· ὥστ' οὐδὲν ἔτι σου χρῆζει, προδοθεὶς ἐν ἀρχῇ. παραπλήσιον γὰρ τι ποιεῖς κυβερνήτῃ δι' ἀμέλειαν περιτρέψαντι τὸ πλοῖον, εἰτ' ἐγχειρίζοντι σάνιδας τῶν πλω-

morbos extrema prorsus remedia maxime valere. Quanam igitur inductus opinione Erasistratus in talium affectuum principio segnis tardusque est, post diligens, quum perit occasio? Nam sanguinis missione, quum sanguis rejicitur, nusquam prorsus utitur vitiosissima ratione inductus, sed nec purgat quenquam, ut nec caput siccet. Quibus nimirum si quis phthoe occupari periclitantes fraudet, quamvis reliqua omnia probe peragat, nihilo plus arbitror agat. Nam sanguinem mittere recusat, ac solis artuum devinctionibus ad revulsionem utitur, quo, ut ipsemet ait, ad phlegmones tempora sat nobis sanguinis supersit, nec propter inopiam ejus aegrum nutrire cogamur. Sed, o generosissime, dicat, arbitror, aliquis; si post venam ruptam phlegmone jam pulmonem corripuerit, non est quod speres hominem sanandum propter ipsas quas paulo ante comprehendi rationes; quare amplius opera tua non egebit, proditus per te inter initia. Quippe idem facis quod gubernator, qui ubi per ejus incuriam eversa navis est, vectorum cuiquam asserem

Ed. Chart. X. [127. 128.]

Ed. Bas. IV. (94.)

τήρων τινὶ καὶ συμβουλευόντι διὰ ταύτης πορίζεσθαι τὴν σωτηρίαν. ἀλλ' ἴσως Ἐρασίστρατος ἡγεῖτο τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐπομένων τραύμασιν εἶναι τὴν φλεγμονήν, ἄγνοεῖ δ', εἴπερ οὕτω γινώσκει, μετὰ παρὸν γοῦν θεάσασθαι τῷ βουλομένῳ μυρίους τῶν ὁσημέραι μονομαχούντων ἀνευ φλεγμονῆς τραύματα μέγιστα κολληθέντας· ὥστε τῇ δευτέρᾳ ἢ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ καθεστῆναι. παμπόλους δὲ καὶ ἡμεῖς ἐθεραπεύσαμεν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι ῥήξαντας ἐκ κατα[128]πτώσεως ἢ ἐκ πληγῆς ἢ βοῆς, πρὶν φλεγμῆναι τὸ ῥαγόν· εἰ δὲ καὶ τοῦτόν φησι φλεγμῆναι τὸν πνεύμονα, τοῖς ἑαυτοῦ μάχεται δόγμασιν, ἅμα μὲν φλεγμαίνειν λέγων κύριον σπλάγχνον ἐγγυτάτω κείμενον καρδίας, ἅμα δ' ἀπύρεκτον φαίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον, εἰτε τε λυθείσης τῆς φλεγμονῆς, μηδὲν ἀναπτυσθῆναι. ἀντακουσάτω τοιγαροῦν παρ' ἡμῶν ὥς οὔτε κολληθῆναι τὸ ἔλκος οἷον τ' ἐστίν, ἐὰν ὁ πνεύμων φλεγμαίνῃ· καὶ πάντως πυρέξει φλεγμῆναντος· ἀναπτύσει θ' ἐξῆς σὺν βήχϊ πυώδη πτύσματα, λυομένης τῆς φλεγμονῆς. ἐὰν τοίνυν μήτε πυρέξῃ μήτε βήξῃ μήτε ἀνα-

in manum dat, indeque salutem comparare suadet. Sed Erasistratus fortassis existimabat phlegmonem esse ex iis quae necessario vulnus comitentur; verum si ita sentiebat, in magna plane erat ignorantia, quum videre cuique liceat, sexcentis eorum qui quotidie singulari certamine decertrant, maxima cifra phlegmonem glutinata vulnera, sic ut secundo vel quarto die sint omnino in tuto. Nos vero etiam plurimos ex iis qui vas in pulmone ex casu, clamore plagave rupissent, priusquam in phlegmone in vase rupto excitaretur, curavimus. Quod si horum quoque pulmones phlegmonem invasisse afferit, ipse suis placitis repugnat, simul princeps viscus, quod maxime vicinum cordi sit, phlegmone laborare affirmans, simul hominem febre carere; itemque rupta phlegmone nihil expuisse. Ergo a nobis quoque invicem audiat nec fieri posse ut glutinetur ulcus, si phlegmone pulmonem invaserit, omninoque si invaserit, febricitaturum, ac purulenta deinde, cum phlegmone solvitur, tussi exputurum. Ergo si quis nec febricitabit, nec tussiet, nec

Ed. Chart. X. [128.]

Ed. Bas. IV. (94.)

πτύσῃ τι τῶν ἐφ' ἑλκει καὶ φλεγμονῇ ἰχώρων, τίνα νοῦν ἔχει
 φλεγμῆναι φάναι τούτου τὸν πνεύμονα; τοῦτό τε οὖν τὸ
 βοήθημα μέγιστον ὑπάρχων οὐκ ὀρθῶς παρ' αὐτοῦ κατέ-
 γνωσται, τούτῳ τ' ἐφεξῆς ἡ κάθαρσις ἀμνημόνευτος ἔσται,
 καὶ φάρμακον ἀγωνιστικὸν οὐδὲν εἴρηται τῷ ἀνδρὶ κατ'
 οὐδὲν γένος τῶν προειρημένων. ἀλλ' ἐάν τε κεφαλὴ πέμπη
 τὸ ρεῦμα, φυλαχθήσεται πέμπουσα· ἐάν τε διὰ δυσκρασίαν
 αὐτῶν τῶν ἀναπνευστικῶν γένηται ἡ βῆξ, καὶ αὐτὴ φυλαχθήσε-
 ται. παραπλήσιος γοῦν ἐστὶν ὁ Ἐρασίστρατος ἀγαλματοποιῶ,
 τὰ μὲν ἄλλα πάντα κοσμήσαντι, τυφλὸν δ' ἐργασαμένῳ τὸ
 ἄγαλμα. τί γὰρ ὄφελος τοῦ λοιποῦ κάλλους, ὀφθαλμῶν μὴ
 παρόντων; εἴτα τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν μέγιστα σφαλλομέ-
 νων ὁ θανμασιώτατος Θεσσαλὸς, οὐδ' ἐννοήσας τὴν τέχνην,
 ἀξιώσει μεθοδικὸς ὀνομάζεσθαι· καὶ νῦν ὁρῶμεν σχεδὸν ἅπαν-
 τας τοὺς ἀπ' αὐτοῦ φλεβοτομοῦντας ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 καμνόντων, οἷς οὐχ ὅπως ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ βλαβερὸν ἐχρῆν
 ὑπειλῆφθαι τὸ βοήθημα, φυλαττόντων γε αὐτῶν τὰς οἰκείας
 ὑποθέσεις· οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τοὺς αἵμα πτύσαντας, εἴτε

faniem aliquam ex ulcere et phlegmone spuet, quae ratio est
 ut hujus inesse pulmoni phlegmonem dicas? Itaque tum
 hoc maximum certe praesidium non recte ab eo damnatum
 est, tum purgatio sine ulla mentione praetermittitur, ac
 nec ullum medicamentum quod efficax sit, contra ullum ex
 comprehensis generibus ab eo est positum. Quin, siue ca-
 put fluxionem mittat, eo statu servabitur, siue ex intemperie
 ipsarum spirabilium partium tussis incidat, etiam ipsa sic
 manebit. Ergo Erasistratus statuario illi assimilis videtur,
 qui reliquis omnibus partibus scite perfectis, statuat reli-
 quit caecam. Nam quae, quae so, reliquae pulchritudinis gra-
 tia, cum oculos desideres? Postea, si diis placet, quum tanti
 viri maxime aberrent, egregius vir Thessalus, qui artem ne-
 novit quidem, methodicum se censet appellandum; ac nunc
 ferme omnes sectatores ejus sanguinem mittere videmus,
 tum aliis aegrorum non paucis, quibus non solum non utile,
 sed etiam noxium existimare id praesidii oportebat, prae-
 fertim si propriis ipsis hypothesebus starent; tum vero iis

Ed. Chert. X. [128.]

Ed. Bas. IV. (94.)

σὺν ἐμέτοις εἴτε σὺν βήξιν, ὅταν ὥσιν ἰσχυροὶ τὴν δύναμιν. εἴτα πῶς ἀλλήλοις ὁμολογεῖ ταῦτα, τὸ φλεβοτομεῖν τινὰ τῶν αἵμα πτυσάντων, αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασι γράφοντας τοῖς στεγνοῖς πάθειν ἐπιτῆδειον εἶναι τὸ βοηθῆμα; μὴ τοῖνυν ἐτι μηδὲ μεθοδικοὺς ἑαυτοὺς ὀνομαζέτωσαν, ἀλλ' ἐμπειρικοὺς, οἳ παρέντες τὸν λόγον, ὃν ἐνόμιζον ὑπάρχειν ὑγιῇ, τῇ πείρᾳ χρῶνται πρὸς τὴν τῶν βοηθημάτων εὐρεσιν. ἄρ' οὖν ἐν τούτοις μὲν ἐναργῶς ἐξελέγχονται μηδὲν μῆτε μεθόδῳ μῆθ' ὅλως λόγῳ τινὶ πράττοντες, ἐν οἷς. δὲ τὰ μέρη φασὶν ὑπάρχειν ἄχρηστα πρὸς τὴν τῆς θεραπείας εὐρεσιν, οὐ πολὺ μᾶλλον; καὶ μὴν εἴ τις ἀναμνησθεῖη τῶν εἰρημένων ἡμῶν ἐπὶ ὠτῶν καὶ μυκτήρων καὶ ὀφθαλμῶν καὶ στόματος καὶ θώρακος καὶ πνεύμονος, ἐτι τε μήτρας καὶ κύστεως καὶ τῶν κατὰ τὴν ραχιδέρα, τοῦ παντὸς ἀμαρτάνοντες φανούνται. τοιοῦτος γοῦν καὶ ὁ τῷ Μακεδονικῷ φαρμάκῳ χρῶμενος ἐπ' αἰδοίου φλεγμαίνοντος, ἅμα τῷ χαλαστικῷ καταπλάσματι, τῷ συνήθει τούτῳ τῷ δὲ ἄρτου καὶ ὕδρε-λαίου σκευαζομένῳ. καὶ τις ἄλλος αὐτῷ παραπλήσιος ἐφ'

qui sanguinem, sive hunc per vomitum sive etiam cum tussi rejiciunt, modo valentes vires habeant? Sed quomodo cohaerebunt haec secum, ut venam ubi sanguis rejicitur incidere jubeant, et in commentariis suis scribant remedium id adstrictis affectionibus convenire? Ergo ne se methodicos amplius nominent, sed empiricos, si rejecta ratione, quam esse rectam putabant, experientia utuntur ad inveniendā praesidia. An igitur in iis quidem clare deprehenduntur nec methodo nec omnino ratione aliqua quicquam facere, ubi vero partes inutiles esse ad curationis inventionem ajunt, non multo magis? Atqui si quis ad memoriam revocet ea quae de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, praeterea utero, vesica et ventriculo diximus, errare eos tota via videbit. Talis igitur erat qui ad phlegmonem pudendi Macedonico medicamento est usus, ac cum eo etiam cataplasmate relaxante, solemni hoc quod ex pane, aqua et oleo conficitur. Etiam alius quidam illi per-

Ed. Chart. X. [128. 129.]

Ed. Bas. IV. (94.)

ἔδρας ἡλκωμένης τοῖς αὐτοῖς χρώμενος· ἀλλ' ἐν τοῖς περὶ τῶν
 φλεγμονῶν λόγοις ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐροῦμεν· ἑλκη δὲ
 χωρὶς φλεγμονῆς ἐν αἰδοῖα καὶ ἔδρα καταπλάσματος μὲν
 οὐδενὸς δεῖται, φαρμάκου δ' ἐπουλοῦντος, οὐ μὰ Διὰ τοιού-
 του τὴν φύσιν οἷον εἰς οὐλήν ἄγει τὰ κατὰ τὰς σάρκας ἑλκη,
 ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ξηροτέρου τὴν δύναμιν εἰς ὅσον ἐστὶ καὶ
 τὰ μόρια ξηρότερα σαρκός· καὶ τό γε θαυμασιώτερον, αὐτῶν
 τῶν ἐν αἰδοῖα συνισταμένων ἑλκῶν ἐπὶ μᾶλλον δεῖται ξη-
 ραίνεσθαι τὰ τε τοῦ [129] κανλοῦ σύμπαντος ὅσα τε ἐκτὸς
 αὐτοῦ κατὰ τὸ πέρας ἐστίν, ὃ προσαγορεύουσι βάλανον.
 ἥτιον δὲ τούτων χρῆζει ξηραίνοντων φαρμάκων ὅσα τῆς
 πόσθης ἐστὶν ἑλκή, καὶ τούτων ἔθ' ἥτιον ὅσα κατὰ τοῦ
 λοιποῦ δέρματος ὃ περὶ σύμπαν ἐστὶ τὸ αἰδοῖον. ὕγρον οὖν
 ποθ' ἑλκος ἐπὶ τῆς βάλανου τῶν ἀμεθόδων ἰατρῶν τις, τού-
 των δὴ τῶν Θεσσαλείων, μὴ δυνάμενος ἰάσασθαι τούτοις τοῖς
 ἐπουλωτικαῖς ὀνομαζομένοις φαρμάκοις, εἰς συμβουλήν ἡμᾶς
 παρεκάλεσεν· ἀκούσας οὖν ὅτι πολὺ ξηροτέρου δεῖται φαρ-
 μάκου τὸ μόριον τοῦτο, παρ' ὅσον ἐστὶ καὶ φύσει ξηρότερον,

similis, qui ad sedem exulceratam iisdem est usus; verum
 de talibus ubi de phlegmonis disputabitur agemus. Caete-
 rum ulcera quae citra phlegmonem in pene sedeve confi-
 siunt, nullum cataplasma desiderant, sed medicamentum
 quod cicatricem inducat; non tamen hercle ejus naturae
 quae ulcera carniū inducere cicatrice possit, imo quae
 tanto magis ficcare possit quanto hae partes sunt carne
 ficiiores. Quin etiam, quod magis admirare, ipforum quae
 in pene sunt ulcerum magis etiam ficcari postulant et quae
 in toto cole haeserunt et quae extra hunc etiam finem ejus
 qui glans dicitur infestant; minus vero quae in praeputio
 sunt, atque etiam his minus quaecunque in reliqua sunt cute
 quae totum colem vestit. Quum igitur humidum in glande
 ulcus quidam ex amethodis istis medicis, istis inquam Thessa-
 liis, sanare aliquando non posset medicamentis epuloticis vo-
 catiis, adhibuit in consilium me. Ubi igitur ex me audivit
 longe ficiore medicamento partem egere, propterea quod
 ficioris naturae esset, primum non credidit; ut vero coa-

Ed. Chart. X. [129.]

Ed. Bal. IV. (94. 95.)

ἥπιότεται μὲν τὸ πρῶτον· ὥς δ' ὑπ' ἀνάγκης εἰς τὸ χρήσασθαι
 τινι τῶν ἡμετέρων ἀφίκετο, τρισὶ μὲν ἡμέραις ὑγιάσθη τὸ
 ἔλκος· εὐδηλος δὲ ἦν ὁ ἱατρὸς οὐ τοσοῦτον χαίρων ἐπὶ τῷ
 θεραπεύσαι τὸν ἄνθρωπον ὅσον ἀνιῶμενος ἐπὶ τῷ πονηρῷ
 συντετράφθαι δογμάτων αἵρέσει. τὸ γάρ τοι διὰ χάριτος κε-
 καυμένον, τοῦτο δὴ τὸ σύννηθες ἡμῖν, ἴσται τὰ τοιαῦτα τῶν
 ἑλκῶν, ὥσπερ γε καὶ ἄνηθον κεκαυμένον ὁμοίως ἐπιπαττό-
 μενον, καὶ κολοκύνθη δὲ ξηρὰ κεκαυμένη κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
 πον· ἄλλα τε πολλὰ τῶν ὄντως ἰσχυρῶς ξηραίνοντων φαρ-
 μάκων. ὅσα δ' ἄνικμα τῶν τοιούτων (95) ἑλκῶν ἐστι καὶ
 πρόσψατα, τούτοις καὶ ἡ ἄλλοῃ μόνῃ φάρμακον ἀγαθόν· ἐπι-
 πάττεται δὲ χροώδης ξηρὰ. αὕτη δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἑδραν
 ἑλκῆ τὰ ξηρὰ θεραπεύει καλῶς. ὁμοιοτάτην δ' αὐτῇ δύναμιν
 ἔχει καὶ καδμεία δι' οἴνου πεπλυμένη ξηρὰ. καὶ ταύτης ἐγγύς
 ἐστὶν ἡ καλουμένη λιθάργυρος. εἶδ' ἐξῆς ἡ μολύβδαινα. πάν-
 των δ' αὐτῶν ἀνωδυνώτατόν τε καὶ οὐδενὸς ἥττον δραστή-
 ριον ὁ πομφόλυξ ἐστίν. εἰ δ' ὑγρότερα τύχοι πίτυός τε
 φλοιὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ὃ τε λίθος ὁ αἱματίτης ὀνομαζό-

ctus necessitate est aliquo ex nostris medicamentis uti, tri-
 bus diebus sanatum ulcus est, perspicuumque erat medicum
 non tam fuisse de salute hominis laetatum, quam inde adeo
 tristatum, quod in mala disciplinae secta fuisset educatus.
 Siquidem medicamentum quod ex papyracea charta combu-
 sta fit, hoc scilicet nobis usitatum, id genus ulcerum sanat;
 sicuti etiam anethum ustum simili modo inspersum, itemque
 cucurbita sicca, atque usta ad eundem modum, alia prae-
 terea multa ex iis, quae vehementer sicut illa ficcant. Si
 qua vero ejusmodi ulcerum sine madore sunt ac recentia, iis
 sola aloe salutare medicamentum est; inspergitur autem sic-
 ca, sed in tenuissimum ceu pollinem redacta. Haec vero
 etiam quae in sede consistunt, sicca ulcera probe percurat.
 Simillimam huic vim habet et cadmia vino elota et sicca.
 Ac hac quoque non longe abest argenti spuma dicta. Dein-
 ceptus vero molybdaena sequitur. Omnibus vero tum minus
 inferens doloris tum nullo minus efficax pompholyx est.
 Sin humidiora sunt, ipse per se pini cortex, itemque lapis

Ed. Chart. X. [129.]

Ed. Bas. IV. (95.)

μενος. εἰ δὲ καὶ βάθος αὐτοῖς συνείη τι, μετὰ τὸ ξηραῖναι τῶν εἰρημένων τινὶ, μάννης αὐτοῖς τοσοῦτον μικτέον ὅσον αὐταρκείας εἰς γένεσιν σαρκός. τούτων τε οὐκ οὐδὲν οὐδὲ ὄναρ ἴσασιν οἱ ἀπὸ τῆς ἀμεθοδωτάτης αἰρέσεως ἅπαν ἔλκος ἡγούμενοι τῆς αὐτῆς δεῖσθαι θεραπείας, ἐν ᾧ περ ἂν ἡ τοῦ ζώου μορφή· καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, μηδ' ὅπως χρή ῥάπτειν αὐτῶν ἔνια, καθάπερ εἰ τύχοι τὰ κατ' ἐπιγαστρὶον· ὑπὲρ ὧν ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ λεχθήσεται σὺν τοῖς ὑπολοίποις ἅπασιν.

haematites vocatus idoneus est. Quod si profunditas quae-
piam ipsis adsit, ubi exsiccata fuerint, dictorum alicui tan-
tulum mannae admiscendum est, quantum sit ad carnem
gignendam satis. Neque igitur horum quicquam vel per
somnia norunt, qui istius sunt alienae a methodo sectae,
quum omne ulcus in quacunque animantis sit parte, ean-
dem postulare curationem opinentur; neque etiam quemad-
modum fieri quaedam ulcera oporteat, veluti ea quae in
abdomine contingunt, de quibus in sequenti libro cum iis
quae restant universis agetur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

Ed. Chart. X. [130.] Ed. Bas. IV. (95.)

Κεφ. α'. Οἶδ' ὅτι μὴκύνειν δόξω τισὶν ἐν γένος
ἔτι νοσήματος ἐξηγούμενος, ὅπως χρὴ θεραπεύεσθαι μεθόδῳ.
προσῆκει δ' αὐτοὺς οὐκ ἔμοι τοῦ μήκους-ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ τοῖς
ἅ μὴδ' ὁλως ἔγνωσαν ὑφ' Ἱπποκράτους ὁρθῶς εἰρημένα
διαβάλλειν ἐπιχειρήσασιν, οὓς οὐδ' ἔλκος ἰᾶσθαι καλῶς ἐπι-
σταμένους ἔδειξα, μὴ τοί γε δὴ τῶν ἄλλων τι τῶν μαιζόνων
αὐτὸ μὲν οὖν τὸ γένος τοῦ πάθους οὗ τῶν εἰδῶν ἐν ἔστι τὸ
ἔλκος, εἴτε συνεχείας λύσιν εἴδ' ἐνώσεως ὀνομάζοι, τις οὐ

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER VI.

Cap. I. Scio fore nonnullos quibus esse prolixus
videbor, qui unum hactenus morborum genus quemadmo-
dum methodo curetur exponam. Par est autem non tam
mihi longitudinem hanc imputent quam iis qui parum in-
telligentes, quae rectissime ab Hippocrate sunt scripta, ea
calumniari sunt conati, quos probam ulceris curationem
nescire ostendi, nedum quod majus sit quicquam. Atque
ipsum quidem morbi genus, cujus una species ulcus est, seu
continuitatis seu quis unionis solutionem vocet, nihil refe-

Ed. Chart. X. [130. 131.]

Ed. Bas. IV. (95.)

διοίσει. δέδεικται δὲ ὅτι καθ' ἕκαστον μέρος τοῦ σώματος ἢ μέθοδος τῆς θεραπείας αὐτοῦ τὰς μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πάθους ἐνδείξεις φυλάττει κοινὰς, ἐπικτᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ μέρους ἄλλοτε ἄλλας. ἐν μὲν γὰρ τοῖς σαρκώδεσι μορίοις ἐπιγιγνώμενον ὀνομάζεται μὲν ἔλκος, ἔχει δὲ τὸν μὲν κοινὸν σκοπὸν ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν ἀναίρεσιν ἑαυτοῦ, τὸν δ' ὡς διαθέσεως, τὸν διὰ τῶν ἐναντίων, τὸν δὲ ὡς διαιρέσεως ἐνωσιν· ἡ γὰρ τοι τοῦ νοσήματος τοῦδε γένεσις ἐν τῇ διαιρέσει τῆς ἐνώσεώς ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ μὲν τὸ ὁστοῦν ὀνομάζεται κάταγμα, κατὰ δὲ τὰς νευρώδεις ἵνας σπᾶσμα, κατὰ δὲ τοὺς μῦς ἔλκος τε καὶ ῥήγμα· προεῖρηται δὲ αὐτῶν ἡ διαφορὰ. νεύρω μέντοι [131] καὶ ἀρτηρία καὶ φλεβὶ ταῦτόν τοῦτο τὸ πάθος ἐγγινόμενον οὐδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηται· συγχρῆται δ' ἐνίοτε μὲν τῇ τοῦ ἔλκους, ἐστὶ δ' ὅτε τῇ τοῦ τραύματος ἢ ῥήξεως προσηγούῃ. ἀλλ' ὅτι βραχὺ τι χρὴ φροντίζειν ὀνομάτων ὅτε περ σπουδὴ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐξευρίσκειν τὴν ἐπιστήμην, εἴρηται μοι πολλάκις. ἐπὶ ταύτην οὖν σπεύδωμεν

rat. Monstrata est methodus curationis ejus in quacunque corporis parte sit, quae quidem ab affectu ipso sumantur, indicationes servare communes; quae vero a parte alias atque alias habere. Quum enim carnosus partibus inciderit, nominatur quidem ulcus, habet vero scopum omnium quidem quae praeter naturam sunt, communem sui ademptionem; alium vero, ceu affectus, ut per contraria tollatur, alium autem, ut divisionis unitiorem; nam generatio hujus morbi in divisione unitatis consistit. Ideoque in osse vocatur fractura, in nervosis fibris spasma, in musculis ulcus et ruptio; quorum differentia prius jam dicta est. Idem tamen morbus, quum in nervum et arteriam et venam inciderit, nullam propriam appellationem est sortitus, mutuatur autem interdum ulceris, interdum vulneris vel ruptionis appellationem. Caeterum parum esse de nominibus sollicitum debere eum, cui rerum scientiam invenire sit propositum, saepe jam diximus. Itaque huc potius nominibus neglectis propere:

Ed. Chart. X. [131.]

Ed. Bas. IV. (95.)

ἀμελήσαντες τῶν ὀνομάτων· οὐδὲ γὰρ ἐκ τῆς τούτων ἀκριβοῦς θέσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν προσηκόντων ἰαμάτων οἱ κάμνοντες οὐνίανται. πάλιν οὖν ἀναμνηστέον ὥς ὁ τολμηρότατος Θεσσαλὸς οὐδεμίαν εἰπὼν μέθοδον ἑλκῶν ἰάσεως οἶται πάσας εἰρηκέναι. τὸ γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχε, τὸ μὲν κοῖλον ἑλκος δεῖσθαι σαρκώσεως, τὸ δ' ἀπλοῦν κολλήσεως, οὐδὲ τοὺς ἰδιώτας λανθάνει, πῶς δ' ἂν τις εὗροι μεθόδῳ φάρμακα δι' ὧν ἦτοι σαρκωθήσεται τὸ κοῖλον, ἢ κολληθήσεται τὸ ἀπλοῦν ἑλκος, οὐκέτι σὺδεις ἰδιώτης ἐπίσταται· καὶ τοῦτο ἐστὶν ὃ πρόκειται σκοπεῖσθαι τοῖς ἰατροῖς· καὶ τούτῳ βελτίων ἐστὶν ἕτερος ἕτερον. καὶ γὰρ εὗρήσει φάρμακα καὶ τοῖς εὐρημένοις ὁρθῶς χρήσεται, καθάπερ ἐδείκνυμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὃ γυμνασμένος ἐν τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ.

Κεφ. β'. Ἰνα γὰρ ἤδη τινὸς ἐχώμεθα τῶν ἀκολουθῶν τοῖς ἔμπροσθεν, ὑποκείσθω τις ἦκων πρὸς ἡμᾶς νενηγμένος αὐτὸ μόνον τὸ δέρμα βελόνῃ· τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὲν εὐέλκης εἴη, καὶ χωρὶς φαρμάκου, γυμνὸν ἔχοντα τὸ

mus; non enim ex horum exquisita impositione, sed ex appositis remediis aegrotis salus paritur. Rursus igitur revocandum ad memoriam est, quemadmodum audacissimus Thessalus, quum nullam curandi ulceris methodum traderet, omnes tamen dixisse se arbitratur. Nam si ita contingat ut cavum ulcus carne postulet impleri et simplex glutinari, haec nec idiotis sunt ignota; quemadmodum tamen methodo quis medicamenta inveniat, quibus vel impleatur quod cavum est, vel glutinetur quod simplex ulcus est, haec vulgus non novit; at id est quod medicis considerandum proponitur, atque in eo alius alio est praestantior. Etenim, veluti in praecedentibus ostendimus, et inveniet remedia et inventis recte utetur quisquis in medendi methodo est exercitatus.

Cap. II. Ut enim jam aliquid persequamur, quod praecedentibus sit consequens, fingamus quempiam ad nos venire, cui tantum cutis acu sit puncta. Hunc hominem, si is sit, cui facile ulcera sanescant, etiam si citra medica-

Ed. Chart. X. [131:]

Ed. Bas. IV. (95.)

μέλος, ἐπὶ τὰς συνήθεις ἀπολύσεως πράξεις, οὐδὲν πείσεται φαῦλον· εἰ δὲ δυσέλκης εἴη, πρῶτα μὲν ὀδυνήσεται, μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη καὶ σφύξει καὶ φλεγμανεῖ τὸ μέρος. ὁ μὲν οὖν ἐμπειρικός ἐξ ἀνακρίσεως εἴσεται τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου· ἡμεῖς δὲ καὶ ταύτης μὲν ἀπασί γε χρώμενοι τοῖς ἐκ τῆς πείρας εὐρισκομένοις, οὐδὲν δὲ ἤττον καὶ ἐξ ὧν ἔχομεν γνωρισμάτων εὐχύμου καὶ κακοχύμου φύσεως, εὐαισθήτου τε καὶ δυσαισθήτου, πληθωρικῆς τε καὶ συμμέτρως ἐχούσης χυμῶν, εὖ εἰδότες ὡς ὁ μὲν πληθωρικός, ἢ κακόχυμος, ἢ εὐαίσθητος, ἢ τινὰ τούτων, ἢ πάντα ἔχων, φλεγμαίνει· ὅτω δ' ὑπάρχει τάναντία, δεινὸν οὐδὲν πείσεται. καὶ ταῦτα προγνόντες, οὐ μὰ Δία τὸ κολλητικὸν ἐπιθήσομεν φάρμακον, ὅποια τὰ πλεῖστα τῶν καλουμένων ἐναίμων ἐστίν, ἀ προσφάτοις ἐπιτίθενται τραύμασιν, ἀλλὰ μαλακὸν τε καὶ παρηγορικὸν καὶ ἀνώδυνον. ἔνθα μὲν γὰρ ἡ διαίρεσις ἢ μεγάλη, σπουδὴν χρὴ ποιεῖσθαι ξηραντικωτέροις φαρμάκοις εἰς σύμφυσιν τε καὶ ἐνώσιν ἄγειν τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκους·

mentum nudoque membro ad opera consueta dimittas, nihil sentiet mali; sin cui difficulter sanentur, primum quidem dolebit, post etiam tum pullu pars infestabitur tum phlegmone. Ac empiricus quidem examinando percontandoque hominis naturam discet, nos vero tum ex ejusmodi examinatione omnibus his usi quae per experientiam inveniantur, tum nihilominus ex iis notis quas de boni succi malique natura habemus; praeterea de iis qui acris hebetisque sunt sensus, tum plenitudine gravatis modiceque se in succis habentibus, non ignari quod qui vel plethoricus est vel vitiosis succis premittitur vel acris est sensus vel horum quibusdam omnibusve premittitur, phlegmone tentabitur; qui contra est affectus, nihil mali sentiet. Atque haec prospicientes non equidem medicamentum quod glutinet imponemus, cujusmodi plurima sunt eorum quae enaemia vocant, ea sunt quae recentibus statim applicantur vulneribus, imo molle et mitigatorium et dolorem sedans; ubi enim magna divisio est, ibi studium impendi debebit, ut magis siccantibus remediis labra ulceris

Ed. Chart. X. [131. 132.]

Ed. Bas. IV. (95.)

ἐνθα δ' ἐκ βελόνης ἢ γραφίου διαίρεσις, ἐνὸς μόνου χρη-
 φροντίζειν τοῦ μὴ φλεγμῆναι. καὶ τῷδε δῆλον ὡς ὁ γεγραμ-
 μένος ὑπὸ Θεσσαλοῦ σκοπὸς τῶν ἐναίμων ἐλκῶν οὐδὲν
 ἡμᾶς οὐδέπω διδάσκει πλέον οὐ καὶ τοῖς ἰδιώταις μετε-
 σтин. οὐ γὰρ ὁ χρη ποιεῖσθαι γινώσκειν μέγα, φύσει γε
 ὑπάρχον ἅπασιν ἀνθρώποις, δι' ὧν δ' ἂν τις αὐτὸ ποιή-
 σειν ἐπίστασθαι τῶν τεχνικῶν ἐστι. καὶ γὰρ εἰ νῦν τις
 μέλλει πῆξασθαι καλῶς, ἴσμεν [132] δῆπου καὶ ἡμεῖς ἅπαν-
 τες. οὐκ ὄντες ναυπηγοὶ, ποῦ μὲν χρη τάξαι τὰ πηδάλια,
 ποῦ δὲ τὴν πρύμναν καὶ τὴν πρῶραν, ἕκαστόν τε τῶν
 ἄλλων· ἀλλ' οὐδὲν ἡμῖν πλεόν. πρόσσεστι ἀγνοοῦσι πῶς
 αὐτὰ δημιουργήσομεν. οὕτω δὲ καὶ οἰκίαν κατασκευαζόμενος
 τις οὐκ ἀγνοεῖ δῆπουθεν οὐθ' ὡς πρῶτα χρη θέσθαι τὰ
 θεμέλια τῶν τοίχων, οὐθ' ὡς ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀκλινεῖς ἐγεῖ-
 ραι τοὺς τοίχους, οὐθ' ὡς κατὰ τοῦτον πῆξασθαι τὴν
 ὀροφὴν, οὐθ' ὡς θύρας τε καὶ θυρίδας, ἕκαστόν τε τῶν
 ἄλλων μερῶν τῆς οἰκίας ἐν οἰκίᾳ τάξαι χωρίῳ· ἀλλ' οὐ-

miniantur atque coalescant; ubi autem acu filove facta di-
 visio est, id duntaxat curandum est, ne phlegmone pars cor-
 ripiatur. Atque ex hoc manifestum est cruentorum ulce-
 rum indicationem a Thessalo proditam nihil nos majus ad-
 huc docere quam cuilibet e plebe notum est. Non enim
 scire quid fieri oporteat, id magna res est, ut quod omnibus
 hominibus natura insit, sed quibus rationibus illud efficias,
 id vero scire artificum est. Nam si quis probe sit navem fa-
 bricaturus, scimus profecto omnes, etiam qui navium fabri
 non sumus, quo loco poni gubernacula debeant, quo loco
 puppis, quo prora ac reliquorum quidvis; caeterum nihil
 nobis haec ad rem conferunt, utpote nescientibus quemad-
 modum ipsa struantur. Aeque et qui aedes molitur, utique
 non ignorat, nec quod jacienda primum parietum funda-
 menta sint, neque quod super his erecti minimeque incli-
 nantes erigendi sint parietes, nec quod super his strui
 tectum oporteat, nec quod ostia, fenestrae singulaeque reli-
 quarum domus partium propriis collocandae sunt locis; ve-

Ed. Chart. X. [132.]

Ed. Bal. IV. (95. 96.)

δὲν τοῦτο πλέον οὐδὲν εἰς οἰκίας κατασκευὴν, ἄχρι περ ἂν ἁμαθὴς ὑπάρχων οἰκοδομικῆς, ἄγνοεῖ δημιουργεῖν αὐτά. μόνω τοίνυν τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων σοφωτάτῳ ἀρκεῖ Θεσσαλῷ πρὸς ἐπιστήμην τεχνικὴν ὃ χρὴ ποιῆσαι γινώσκειν. ἀλλ' ἡμεῖς καὶ διὰ τῶν ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν, ὥς ἀρχὴ μὲν τις ἐστὶ τοῦτο τῶν κατὰ τὰς τέχνας πράξεων, οὐπω μὲν ἴδιον οὐδὲν αὐτῶν μόριον, ἀλλ' ἔτι κοινὸν ἰδιώταις ἅπασιν· αἱ γὰρ ἐνδείξεις αἱ πρῶται κατὰ πᾶσαν τέχνην φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχουσιν. (96) ὥστε εἴπερ εἰδὼν ἱκαναὶ τέχνιτας αὐταὶ ποιεῖν, οὐδὲν κωλύει καὶ ναυπηγεῖν ἡμᾶς καὶ τεκταίνεσθαι καὶ δύνασθαι πάντα ὑποδήματά τε κατασκευάζειν καὶ ἱμάτια καὶ οἰκίας ἀρχιτεκτονεῖν τε καὶ καθαρίζειν καὶ ῥητορεύειν. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές· οὐδ' ὃ γινώσκων ὅτι τῷ τρωθέντι μορίῳ τὴν κατὰ φύσιν ἐνωσιν ἐμποριστέον ἰατρός ἐστιν, ἀλλ' ὃ δὲ ὢν ἐμπορισθήσεται· καίτοι γε οὐδὲ τοῦτό γ' αὐτὸ μόνον ἱκανόν, ἐὰν ἄγνοῃ τις ὅπως χρηστέον αὐτοῖς ἐστίν, ἀλλ' ὃ τὴν ὁδὸν ἅπασαν ἐπιστάμενος τῆς θεραπείας, ἄχρι τοῦ τυχεῖν

rum haec ad domum aedificandam quid conferant, quoad ipse fabrilis artis ignarus ea fabricare nesciat? Uni igitur Thesalo omnium hominum sapientissimo nosse quid fieri oporteat ad artificiosam notitiam satis esse videtur. Sed nos per superius comprehensa monstravimus id esse operum, quae ex artibus expectentur veluti principium quoddam, nondum aliquem eorum propriam partem, sed quae etiam sit cuivis e plebe communis; quippe primae in omni arte indicationes omnibus hominibus natura sunt praesto. Quare si hae satis sunt ad opifices faciendos, nihil vetat quin et naves ipsi aedificemus, promptumque sit omnibus tum calceos faceretum vestes tum domos, sed et architectos esse et cithara personare et rhetoricari. Verum non ita se rei habet veritas, nec qui vulneratae parti naturalem unionem esse moliendam novit, is medicus est, sed qui quibus id rebus perficiat intelligit; quanquam ne hoc quidem ipsum per se satis est, si quis etiam quo pacto his sit utendum nesciat, sed qui viam omnem curationis consueque percalluit, ut ipsum consequi desti-

Ed. Chart. X. [132.]

Ed. Bas. IV. (96.)

τοῦ σκοποῦ, μόνος οὗτός ἐστιν ὁ γνώσκων ἰᾶσθαι. συμβαίνει τοιγαροῦν γε τοῖς ἀμεθόδοις Θεσσαλίοις ἐξ ὧν μείζω τολμῶσιν ἢ δύνανται μηδὲ τῶν δυνατῶν ἐφικνεῖσθαι. γραφείω γοῦν τινος ἑναγχος εἰς τὴν χεῖρα πληγέντος, ὡς διαιρεθῆναι μὲν ὅλον τὸ δέρμα, νυχθῆναι δέ τι τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ νεύρων, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐπέθηκεν ἔμπλαστον τι φάρμακον ὁ σοφώτατος Θεσσάλειος, ᾧ πολλάκις ἐπὶ μεγίστων τραυμάτων εὐδοκίμει χρώμενος. ᾤετο γάρ, οἶμαι, τῆς αὐτῆς δεῖσθαι θεραπείας ἅπαν τραῦμα. φλεγμονῆς δὲ ἐπιγενομένης, ἐπὶ τὸ δι' ἀλεύρου πυρίνου κατάπλασμα μεταβὰς, ἐν τούτῳ τε σήπων τὸν ἄνθρωπον, ἀπέκτεινεν ἐντὸς τῆς ἐβδόμης ἡμέρας. οὐδ' ἀριθμῆσθαι δυνατόν ὅσοι σπασθέντες ἀπέθανον, εἰς τὰς Παιωνίας χεῖρας ἔμπεσόντες αὐτῶν· ἵνα δηλαδὴ σώζηται τὸ Θεσσάλειον θέσπισμα, πᾶν ἔλκος ἑναιμον ὁμοίως θεραπευθῆναι, μηδὲν τῶν πεπονθότων μορίων συνενδεικνυμένων. ἀλλ' οὐχ ἡ γε ὄντως μέθοδος εἰς τοσοῦτον ἀμεθόδός ἐστιν εἰς ὅσον ἡ Θεσσάλειος· εὐρίσκειν δὲ δύναται καὶ νῦν ἔτι μετὰ τοσούτους τε καὶ τηλι-

natum finem queat, is demum est qui mederi novit. Ergo istis amethodis Thessali aemulis illud accidit, ut majora viribus audeant, nec ad ea quae consequi alioqui possent accedant. Quippe quum dudum filio quidam vulneratus in manu esset ita ut tota divisa cute aliquis nervorum, qui subvertant, pungeretur, sapientissimus Thessalius in principio emplasticum quoddam medicamentum imposuit, quo saepe in maximis vulneribus usus prospere fuerat. Putabat enim, arbitror, omne vulnus eandem curationem requirere. Phlegmone vero oborta ad cataplasma, quod ex farina tritici componitur se conferens, atque interdum hominem putrefaciens, intra septimum diem jugulavit. Nec sane comprehendere numero est quot, ubi in Paeonias istorum manus incidere, convulsione perierint, quo, si diis placet, sanctio illa Thessalia servetur, omne cruentum ulcus similiter esse curandum, idque partibus laborantibus nullam indicationem conferentibus. Caeterum vera ipsa methodus non perinde atque haec Thessali est amethodos, imo potest vel nunc etiam post

Ed. Chart. X. [132. 133.]

Ed. Bas. IV. (96.)

κούτους ἰατροὺς οὐ μόνον φάρμακα βελτίω τῶν ἔμπρο-
σθεν, ἀλλὰ καὶ τὸν σύμπαντα τῆς θεραπείας τρόπον. οὐδεὶς
γούν χρώμενος εὐθύς ἐξ ἀρχῆς οἷς ἡμεῖς εὕρομεν φαρμά-
κοις ἐπὶ νέρων τρώσειν ἐσπιάσθη. κατενόησα γὰρ ὥς,
ἐπειδὴ νυγῇ νεῦρον, ἀναγκαῖον αὐτῷ διὰ περιττὸν τῆς
αἰσθήσεως ὀδυνᾶσθαι τε μειζόνως ἢ τᾶλλα καὶ φλεγμαίνειν
ἐξ ἀνάγκης, εἰ μὴ τις ἐξεύροι ἄκος τῶν ὀδυνῶν, ἐπίσχοι τε
τὴν γένεσιν τῆς [133] φλεγμονῆς. εὐλογον οὖν ἐφαίνεται μοι τὴν
μὲν τοῦ δέρματος τρώσειν ἀκόλλητον φυλάττειν, ὅπως ἐκρέοιεν
δι' αὐτῆς οἱ ἐκ τῆς τοῦ νεύρου τρώσεως ἰχώρες, ἀπερίττον
δ' ἐργάζεσθαι τὸ σύμπαν σῶμα καὶ τοῦ μηδεμίαν ὀδύνην ἐπι-
γίνεσθαι τῷ τετρωμένῳ μορίῳ, μέγαν ποιεῖσθαι φροντίδα.
καὶ τοίνυν ἐξεῦρον οὐκ ὀλίγα φάρμακα κατὰ τοῦ τραύματος
ἐπιτιθέμενα πρὸς ἄμφω θαυμαστῶς παρεσκευασμένα, τό τε
τὴν ὀδύνην ἱᾶσθαι καὶ τὴν ἐκροὴν ἀναστομοῦν τοῖς ἰχώρσιν.
ἀσφαλέστερον δ' ἂν εἴη καὶ προσανατέμνειν τὸ δέσμα, τὸ δ'
ὅλον σῶμα διὰ φλεβοτομίας ἐκκενοῦν, ἐρῶμένης τῆς δυνά-

tot tantosque medicos non solum meliora medicamenta quam
prius fuere, sed etiam universum curationis modum inve-
nire. Nemo enim statim ab initio iis usus quae nos invenimus
medicamentis, ex nervi vulnere in convulsionem incidit.
Adverti namque ubi punctus nervus esset, ei ex sentiendi
quod obtinet acumine necesse esse, tum in dolorem incidere
quam reliquis partibus majorem tum ex necessitate phleg-
monen consequi, nisi quis et medelam dolori inveniret et
phlegmones generationem prohiberet. Rationabile igitur
mihi est visum cutis quidem vulnus apertum inglutinatumque
custodire, quo per id ex nervo vulnerato sanies efflueret,
totum vero corpus supervacuis humoribus liberare, ac ne quis
dolor vulneratam partem urgeret in primis sollicitudinem
habere. Itaque etiam medicamenta excogitavi non pau-
ca quae vulnere imposita ad utrumque mire sunt comparata,
tum ut dolori medeantur tum ut exitum saniei patefaciant.
Tutius vero fuerit etiam, si quis cutem latius incidat, ac
totum corpus sanguinis missione inaniat, utique si robustae

Ed. Chart. X. [133.]

Ed. Bas. IV. (96.)

μεως· εἰ δ' εἴη κακόχυμον, ἐκαθαίρειν αὐτίκα. τὸ δὲ τὰς ἄλλας φλεγμονὰς ἱκανῶς παραμυθούμενον ὕδωρ θερμὸν πολεμιώτατον ἡγεῖσθαι νεύρου τρώσει, γεγενημένης γε τῆς οὐσίας αὐτοῦ κατὰ ψύξιν τε καὶ πῆξιν ἕξ ὑγροτέρας ὕλης· ἅπασαι γὰρ αἰτοιαῦται συστάσεις ὑπὸ τῶν θερμαινόντων τε καὶ ὑγραίνοντων ἅμα διαλύονται τε καὶ σήπονται. τοῦ μὲν οὖν ὕδατος τοῦ θερμοῦ παντάπασιν ἀπέσχον τοὺς οὕτω τρωθέντας· ἐλαίῳ δὲ καταιονᾶν ἄμεινον εἶναι κρίνας θερμῷ· διότι καὶ τοῦτο ἀποδέδεικται μοι, ψυχρὸν μὲν προσφερόμενον ἐμπλάττειν, θερμὸν δὲ διαφορεῖν. ἔφυγον μὲν οὖν καὶ τούτου τό τε ὠμοτριβὲς ὀνομαζόμενον καὶ ὅλως τὸ στυφον, εἰλόμην δὲ τὸ λεπτομερέστατον, οἷόν περ ἔστι τὸ Σαβῖνον· ἄμεινον δὲ εἴη, εἰ καὶ δυοῖν, ἢ τριῶν ἐτῶν εἴη· διαφορητικώτερον γὰρ τοῦτο τοῦ προσφάτου· τὸ δ' ἔτι παλαιότερον, αἰ μὲν καὶ μᾶλλον ἑαυτοῦ γίνεται διαφορητικώτερον, ἀνώδυνον δὲ ἤττον. ἐν δὲ τοῖς φαρμάκοις ἐθέμην σκοπὸν, ὥν ἡ δύναμις λεπτομερὴς τέ ἐστι καὶ θερμὴ συμμέτρως καὶ ξηραίνειν ἀλύπως ἱκανή·

sint vires; si vero vitiosis succis repletum corpus sit, protinus purget. Aqua vero calida quanquam reliquas phlegmonas valde mitigat, vulneratis tamen nervis est inimicissima, quum praesertim eorum substantia ex refrigerata concretaque humidior materia sit condita; omnis enim ejusmodi constitutio per ea quae simul calefaciunt et humectant resolvitur ac putrescit. Itaque aqua calida eos qui ita vulnerati fuerant omnino prohibui, utilius judicans oleo ealente fovere, propterea quod demonstratum a me est, hoc quoque si frigidum applicetur, tenues meatus obstruere, sin calidum, discutere. Porro fugi ex hujus quoque generibus et crudum, quod omotribes dicitur, et quod denique adstringendi vim haberet. Delegi autem tenuissimum, cujus generis sabinum est, quod etiam utilius fuerit, si bimum trimumve sit; quippe id quam recens magis per halitum discutit, quoque magis est antiquum, hoc semper magis discutere potest; verum dolore minus sedat. In medicamentis autem huc omne consilium direxi, ut esset eorum facultas tum tenuis tum modice excalesciens, et quae siccare citra dolorem pos-

Ed. Chart. X. [133.]

Ed. Bas. IV. (96.)

μόνη γὰρ αὕτη δύναιτ' ἂν ἐκ βάθους ἔλκειν ἰχώρας ἀνεύ τοῦ
 συντείνειν καὶ δάκνειν τὸ μόριον. ἐχρησάμην δὲ πρῶτον μὲν
 τῇ τερμινθίνῃ ῥητίνῃ, καθ' ἑαυτὴν τε καὶ βραχὺν προσμίξας
 εὐφορβίου. καθ' ἑαυτὴν μὲν ἐπὶ τε παίδων καὶ γυναικῶν καὶ
 ὅλως τῶν ἀπαλοσάρκων· σὺν εὐφορβίῳ δὲ ἐπὶ τῶν σκλη-
 ροσάρκων. οὕτω καὶ προπόλει καθ' ἑαυτὴν τε καὶ σὺν
 εὐφορβίῳ μαλάττων αὐτήν· εἵπερ δ' εἴη σκληροτέρα, σὺν
 τινι τῶν λεπτομερῶν ἐλαίων. καὶ σαγαπηνῶ δὲ ἐχρησάμην
 κατὰ τὰ σκληρὰ σώματα μετ' ἐλαίου τε καὶ τῇ τερεβινθίνῃ
 μινύς· καὶ ὁποπανάκί τε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥς καὶ
 ὁ Κυρηναῖος ὁπὸς ὀνήσειν, εἴ τις δι' αὐτοῦ σκευάσειε φάρ-
 μακον ἐπίπαστον ἐμπλάστον, ὅποιον ἡμεῖς τὸ δι' εὐφορβίου
 συνεθήκαμεν, ἀλλ' οὐδέπω τοῦθ' ἡμῖν ἐκρίθη τῇ πείρᾳ, καθά-
 περ τὰ ἄλλα σύμπαντα. χρὴ γὰρ ἡγεῖσθαι μὲν τὴν ἐκ τῆς
 ἀληθινῆς μεθόδου τῶν ἰασομένων εὗρεσιν, ἐπιμαρτυρεῖν δ'
 αὐτῇ καὶ τὴν πείραν εἰς ἀκριβεστέραν πίστιν. ἀπὸ γοῦν
 τῆς τοιαύτης μεθόδου καὶ τὸ θεῖον τὸ ἄπυρον, ὅταν γε

set, quum sola haec trahere ex profundo saniem, neque
 contracta neque demorsa parte possit. Usus sum autem
 primum terebenthina refina, tum per se tum etiam paulum
 euphorbii admiscens. Et per se quidem in pueris et mulie-
 ribus et generaliter iis, qui molli essent carne, cum euphor-
 bio vero in iis qui dura carne. Sic et propoli non per se
 modo, verum etiam cum euphorbio ipsam molliens, quod
 si durior esset, cum tenui quoquam oleo. Quin et sagapeno
 in duris corporibus sum usus cum oleo, et terebinthina id
 miscens; sed et opopanace ad eundem modum et quo saga-
 peno. Mihi vero et lachryma Cyrenaica non inutilis fore
 videtur, si quis emplasticum medicamentum applicandum ex
 ea faciat, cujusmodi est quod nos ex euphorbio composuimus;
 verum nondum in experientia quemadmodum reliqua omnia
 comprobavimus. Quippe praecedere oportet eam quae a
 vera methodo proficiscitur remediorum inventionem, huic
 vero experientiam ad certiore[m] etiam fidem subscribere.
 Siquidem ex tali methodo etiam sulfur, quod ignem exper-

Ed. Chart. X. [133. 134.]

Ed. Bas. IV. (96.)

μὴ λιθῶδες, ἀλλ' ἱκανῶς ὑπάρχει λεπτομερές, ἡλπίσαμεν ὀνήσειν τοὺς τὰ νεῦρα τρωθέντας εἰς τοσοῦτον ἐλαίῳ λεπτομερεῖ μινύντες, ὥς ἐργάσεσθαι γλοιῶδες τὸ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν. ἐπὶ δὲ τῶν ἰσχυροτέρων τε καὶ σκληροτέρων σωμάτων, εἰ καὶ μελιτῶδες ἐργάσαιτο τῇ συστάσει, καὶ οὕτως ὀνήσεις, ἐκρίθη γὰρ καὶ τοῦτο τῇ πείρᾳ. καὶ τὴν πεπλυμένην δὲ τίτανον ἐπενοήσαμεν ὁμοίως μινύντες ἐλαίῳ προσφέρειν αὐτοῖς· καὶ μᾶλλον γέ ὀνίησιν, ἐπειδὴν θαλάττῃ πληθῇ· καλλίστη δὲ ἡ πλύσις ὡρᾷ θέρους ἐν τοῖς ὑπὸ κῦμα κύμασιν· εἰ δὲ καὶ δις αὐτὴν ἢ τρίς ἐκπλύναις, ἄμεινον ἐργάσῃ τὸ φάρμακον· ὅπως δὲ χρὴ σκευάζειν τὰ τοιαῦτα διὰ τῆς τῶν περὶ φαρμάκων συνθέσεως ὑπομνημάτων εἴρηται [134] νυνὶ δὲ ἀρκέσει μοι λεχθῆναι τοσοῦτον, ὥς καὶ ταῦτα καὶ τᾶλλα πλείω φάρμακα πρὸς νεύρων τρώσεις ἐξεῦρον, οὔτε τῶν διδασκάλων τινὰ θεασάμενος χρώμενον οὔτε ἀναγνούς· που γεγραμμένα κατὰ τὴν θεραπευτικὴν σύγγραμμα τῶν πρεσβυτέρων, ἢ τούτων δὴ τι τῶν ἐπιγεγραμμένων αὐτοῖς δυνάμεων ἐξ ἰδίας σοφίας; ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῶν πραγμάτων

tum non fit quodque lapidosum non fit, sed omnino tenuium partium ei, cui nervus vulneratus esset, conducturum speravimus, tantum ejus tenui oleo miscentes, dum quod ex utrisque mixtum erat, sordium haberet crassitudinem. In valentioribus vero durioribusque corporibus, etiam si ad mellis spissitudinem redigas, sic quoque juveris, nam id quoque comprobatum experientia est. Quin etiam totam calcem similiter oleo admixtam his applicandam excogitavimus; quae etiam si mari lavetur, magis proficiet; lavatur optime per aestatem in aestu caniculae; quod si bis terve eam laveris, utilius medicamentum efficies, quo pacto autem talia praeparanda sint, ex commentariis quos de medicamentorum compositione edidimus intelliges. Nunc mihi tantum dixisse sufficit, me tum haec tum alia multa medicamenta adversus nervorum vulnera invenisse, quum nec sub aliquo magistro ea usurpata viderim, nec in veterum alicujus aut medendi libris, aut quos de facultatibus ex propria sapientia inscribunt prodita; sed ex ipsa rerum natura

Ed. Chart. X. [134.]

Ed. Bas. IV. (96. 97.)

τῆς φύσεως ἐνδεκτικῶς ὀρμηθεὶς, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον ἱατροῦ μεθόδῳ χρωμένον. Θεσσαλὸς δὲ ὁ θαυμασιώτατος οὐδὲν φάρμακον εὐρὼν ἐγνώσθαι φησι τὴν ὕλην αὐτῶν ἐκ πολλοῦ. καὶ μὴν οὐκ ἐγνωσταί τι παμπολλῶν φαρμάκων ὧν ἡμεῖς εὐρήκαμεν, οὐ μόνον Θεσσαλῷ καὶ τοῖς πρὸ αὐτοῦ πᾶσιν ἱατροῖς, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτὸν ἄχρὶ δεῦρο. ὑπαχθεὶς γοῦν ἐγὼ πρὸς τινάποτε τῶν σηπομένων ὑπὸ Θεσσαλείων ἱατρῶν ἀμεθόδων καὶ θεασάμενος αὐτὸν μέλλοντα καταπλάττεσθαι τῷ δι' ἄλευρου πυρίνου καταπλάσματι, μηδὲν ἐν τῷ παραχρῆμα φάρμακον ἔχων, ἤτησα κονίαν στακτὴν, ἑωρακῶς ἐκ γειτόνων τοῦ κάμνοντος πηλοποιὸν, ἐψήσας δὲ δι' αὐτῆς ἄλευρον κρίθινον, οὐχ ὡς ἐκείνοι δι' ὕδρελαίου τὸ πύρινον ἐψοῦσιν, ἐπέθηκα. καὶ αὐθις ὀρόβινον ἄλευρον ὁμοίως ἐψήσας, ἐπὶ (97) φλεγμαίνοντός τε καὶ σηπομένου τοῦ νεύρου, διὰ τὰς καλὰς αὐτῶν θεραπείας ἐπιθεὶς, ἔπαυσα ταύτης τῆς σηπεδόνης τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν φλεγμαίνοντων καὶ σηπομένων ἕτερος μὲν

indicationes sumptserim, id quod proprium esse medici methodo utentis existimo. Mirificus autem Thessalus quum ne unum quidem medicamentum invenerit, jampridem materiam eorum notam esse affirmat. Atque multorum medicamentorum quae nos excogitavimus non modo Thessalo, qui ante eum medici fuerunt, materia nota non est, sed nec iis qui post eum in hunc usque diem fuerunt. Siquidem ipse cum accersitus aliquando essem ad quendam qui a Thessalis istis amethodis medicis putris fuerat factus, ac cernerem eum cataplasma quod ex triticea farina sit impositurum, ubi nullum ad praesens mihi medicamentum erat, poposci ex figulo quodam quem videram aegri, vicino aquam lixivam; tum coquens in ea farinam hordeaceam, non autem sicut illi in oleo et aqua triticeam, imposui. Postea vero farinam erui simili modo coctam jam phlegmone inflammato et putri ex bella horum curatione, nervo imponens vindicavi ab ea putrefactione hominem. Verum de iis quae cum phlegmone putrescunt alia disceptatio !sequetur eaque dif-

Ed. Chart. X. [134.]

Ed. Bas. IV. (79.)

λόγος ἐκδέχεται μακρὸς, ἐν ἰδίῳ καιρῷ τῆς πραγματείας. τῆς δὲ τοῦ νεύρου τρώσεως ἀρκεῖ τὰ εἰρημένα φάρμακα. καὶ πάμπολλοί γε τῶν εὐρημένων ἡμῖν ἐνὶ χρῶνται; μάλιστα τῷ δι' εὐφορβίου καὶ κηροῦ καὶ φρονκτῆς ῥητίνης ἐμπλαστῷ φαρμάκῳ· εἰτα οὐκ οἶδ' ὅπως ἔνιοι μὲν ἔμιξαν αὐτῷ Σινώ-
πιδος, ἔνιοι δ' ὠχρας, ὑπὲρ τοῦ χρωσθέν. ἐκ τίνων σύγκειται λανθάνειν, ἵνα μὴ δοκῇ εἶναι τὸ ἐμὸν φθοноοῦντες· οὐ μὴν ὑπ' ἐμοῦ γε ἐξ ἀρχῆς οὕτως συνέτεθῃ. τινὲς δ' ἂν ἴσως αὐτῷ μίξειαν ἄλως ἄνθος, ἥ τι τοιοῦτον ἕτερον ὃ καὶ τὴν χροιάν ὑπαλλάξει καὶ τὴν δύναμιν οὐ βλάψει· δύναιτο δ' ἂν τις ὑπ' ἀγνοίας μίξαι τι καὶ τοιοῦτον; ὅπερ βλάψει τὴν δύναμιν. ἀλλ' ἡμεῖς γε συνεθήκαμεν αὐτὸ διὰ κηροῦ καὶ ῥητίνης τερ-
μινθίνης καὶ πίττης καὶ εὐφορβίου, τοῦ μὲν κηροῦ βάλλοντες μέρος ἑν; τῆς τερμινθίνης δὲ καὶ τῆς πίττης ἑκατέρως ἡμισυ· ὥστε τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἴσον εἶναι τῷ κηρῷ. δύναιτο δ' ἂν ποτε καὶ πλεόν γίνεσθαι τὸ ἐξ ἀμφοῖν τοῦ κηροῦ· δύναιτο δ' ἂν καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν μόνον μίγνυσθαι τῷ κηρῷ. καὶ

fusa in opportuno operis loco. De nervis vero vulneratis
satisfaciant quae dicta jam sunt medicamenta. Et sane ex iis
quae ipsi invenimus plurimi uno illo emplastico medicamento
utuntur, quod ex euphorbio et cera et fricta resina est com-
positum, cui nescio quomodo aliqui aliquid postea miscue-
runt Sinopidis, aliqui ochrae, quo videlicet fucatum, unde
componatur lateret, aegre ferentes, si meum id esse videre-
tur; verum non est a principio sic a me compositum. Mis-
cuerunt fortassis ei nonnulli et e salis flore aliquid aut aliud
quippiam tale quod colorem ejus immutet, nec vim ejus mi-
nuat; potest quis per ignorantiam etiam tale aliquid immis-
cere, quod facultatem ejus immutet. Verum nos illud ex
cera, resina terebinthina, pice et euphorbio composuimus,
immiscentes ex cera partem unam, ex terebinthina et pice
utriusque partis unius dimidium, sic ut quod ex utrisque con-
flaretur cerae par esset. Licet autem interdum et plus sit
quod ex ambobus confit quam cera, licet rursus et alterum
eorum tantum cerae admiscere. Quin etiam penuria tere-

Ed. Chart. X. [134, 135.]

Ed. Bas. IV. (97.)

μέντοι καὶ μὴ παρούσης τερμινθίνης ἢ τ' ἐκ τῶν κερα-
 μίων ὑγρὰ καὶ ἡ φρυγὴ καλῶς ἂν μιχθεῖεν· οὐδὲν δὲ ἥττον
 αὐτῶν καὶ ἐλατίνη μινύοιτ' ἂν. ἡ δὲ στροβιλίνη μόνον
 τῶν σκληρῶν σωμάτων ἔστι φάρμακον· ἐπὶ δὲ τῶν μαλα-
 κωτέρων [οὐ χρὴ μινύειν. εἰ μὲν οὖν ὑγρὰ ξητίνη μιν-
 γνύοιτο, κόψας καὶ διασείσας τὸ εὐφόρβιον ἀναγμίγνυε τοῖς
 ἄλλοις τακῆσιν· ἔστω δὲ ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τὸ δωδέκατον
 μέρος τοῦ κηροῦ καὶ ποτε καὶ πλέον, εἰ βούλοιο ποιεῖν
 ἰσχυρότερον· εἰ δὲ ξηρὰ, καθάπερ ἡ φρυγὴ δεήσεται βρα-
 χέος ἐλαίου τὸ εὐφόρβιον. ὥστ' ἔγωγε τηρικαῦτα λεῖον
 αὐτὸ σὺν ἐλαίῳ καὶ γλοιῶδες ἐργαζόμενος ἐψυγμένοις τοῖς
 ἄλλοις μετὰ τὸ τακῆναι ξύσας μινύω, πολλάκις δὲ καὶ
 ὕδατος ἕμιξα σκευαζομένῳ τῷ φαρμάκῳ τοσοῦτον ὅσον ἐν
 αὐτῷ τῷ τήκεσθαι τὰ μινύμενα, δαπανηθῆναι τε δύνα-
 ται καὶ ἀφανισθῆναι τελέως. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα σύμ-
 παντα τῆς περὶ φαρμάκων πραγματείας ἐστὶν οἰκειότερα.
 [135] νυνὶ δ' ἄρκει, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐποιήσαμεν, ὁποῖον
 εἶναι χρὴ τὸ γένος τῶν φαρμάκων δηλώσαντας, ὀλίγα προσ-

binthinae tum humidam pineam tum etiam frictam com-
 mode admisceas; non minus etiam his et abietinam immit-
 tas. Strobilina vero duris tantum corporibus idoneum me-
 dicamentum est, ad mollia vero immiscenda non est. Si itaque
 humidam refinam immiscebis, tumsum cribatumque euphor-
 bium reliquis immittes liquatis; esto vero pondus ejus cerae
 pars duodecima, etiam plus aliquando, ubi scilicet valen-
 tius efficere est in animo; sin siccam, ut quae frieta est, uti-
 que olei pusillum desiderabit euphorbium. Quare ego tum
 id cum oleo contundens ac ad sordium spissitudinem redigens,
 mox reliquis post liquationem refrigeratis terens misceo;
 saepe etiam tantulum aquae immiscui medicamento confi-
 ciendo, quantum in mixtis ipsis liquandis tum absumi tum
 evanescere prorsus potuit. Verum omnia hujus generis ad
 tractationem de medicamentorum compositione magis attinent.
 Nunc suffecerit, sicuti antea fecimus, indicato, quale esse de-
 beat medicamenti genus, pauca particulatim exempli causa

Ed. Chart. X. [135.]

Ed. Bas. IV. (97.)

τιθέναι τῶν κατὰ μέρος ἕνεκα παραδείγματος. ἄφθονον γὰρ ἀπάντων τὴν ὕλην ἐν τῇ περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων ἔχεις πραγματεία· σκευάζειν δ' ὡς ἐν τῇ περὶ συνθέσεως εἴρηται. νῦν οὖν ἀρκεῖ τοῦτο εἰπόντι μόνον ἐπ' ἄλλα μεταβαίνειν. ἢ τοῦ τετρωμένου νεύρου θεραπεία φαρμάκων δέεται, θερμοσίαν μὲν ἐγειρόντων χλιαρὰν, ξηραίνοντων δ' ἱκανῶς, καὶ τῇ φύσει δὲ τῆς οὐσίας ἐλκτικῶν τε ἅμα καὶ λεπτομερῶν. οὐ μόνον δὲ εἰς εὗρεσιν φαρμάκων τε καὶ διαιτημάτων ἢ θεραπευτικῇ μέθοδος ἐπιτήδειός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῶν εὗρημένων χρῆσιν. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν οὐδὲ τῷ τυχόντι φαρμάκῳ τῶν πρὸς ἑλκὴ καλῶς δύνασθαι χρήσασθαι τὸν ἄνευ μεθόδου μεταχειριζόμενον αὐτὰ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔνεστι καὶ νῦν ἐπιδεικνύναι. γνωρίζειν γὰρ εἰς ὅσον ἢ τί γε ἐξήρανε, ἢ ἐθέρμηκεν, ἢ παρηγόρησεν, ἢ ἠρέθισε τὴν διάθεσιν ἢ τοῦ φαρμάκου προσφορά, μόνος ὁ κατὰ μέθοδον ἱατρούων ἱκανός ἐστιν. οὗτος δ' αὐτὸς οἶδε μόνος ἢ τί γ' ἐπιτείνει τὴν ἐξ ἀρχῆς χρῆσιν, ἢ ἐκλῦσαι. τὸ γοῦν δι' εὐφορβίου φάρμακον ἐπιθείς τις παραχοῆμα νευροτρόφῳ,

apponere. Uberem namque omnium materiam in opere de simplicibus medicamentis invenies, praeparare autem debebis ut in opere de eorum compositione est traditum; nunc igitur satis est hoc tantum dixisse, atque ad alia transire. Vulnerati nervi curatio medicamenta postulat, quae et tepidum calorem excitent et valenter ficcant, tum quae substantiae suae natura et trahendi vim habeant et tenuium sint partium. Sane non ad medicamentorum modo victusque inventionem ipsa medendi methodus proficit, sed etiam ad ipsum inventorum usum. Nam ut in superioribus ostendimus, quisquis citra methodum quae ulceri apta medicamenta sunt molitur, eum ne minimo quidem eorum probe uti posse, ita et nunc ostendere licet. Siquidem intellexisse quantopere affectum vel ficcari, vel calefecerit, vel mitigarit, vel lacefferit medicamenti applicatio, is demum potis est, qui methodo quadam curat. Idem vero ipse solus etiam intendere ea, quibus inter initia est usus vel remittere novit. Quum namque medicamentum de euphorbio quidam vulne-

Ed. Chart. X. [135.]

Ed. Bas. IV. (97.)

πολλάκις δὲ ἄρα πρόσθεν εὐδοκιμοῦντος αὐτοῦ πεπείρατο, τριταῖον ἐπεδείκνυέ μοι τὸ τετρωμένον μόριον, ὀδυνώμενόν τε ἅμα καὶ φλεγμαῖνον, ἀπορῶν ὅπως οὐδὲν ἤνυσε τὸ φάρμακον. ἡρόμην οὖν τὸν τετρωμένον εἰ θερμοσίας τινὸς οἶον ἔξ ἡλίου πράεος ἦσθετο, τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἐπιβληθέντος αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο μηδενὸς ἦσθῆσθαι τοιούτου. πάλιν οὖν ἡρόμην τὸν ἱατρὸν ἐκ πόσου τε χρόνου τὸ φάρμακον ἐσκευασμένον ἔχει καὶ τίνας αὐτῷ θεραπεύσειεν. ὁ δὲ τὸν μὲν χρόνον ἐνιαυτοῦ πλέονα, τοὺς δὲ θεραπευθέντας ἔλεγε δύο μὲν παῖδας, ἐν δὲ μεираκίον εἶναι. πυθομένου δέ μου καὶ περὶ τῆς τοῦ μεираκίου σχέσεως τῆς κατὰ τὸ σῶμα, λευκὸν ἔφρασεν αὐτὸ καὶ μαλακὸν εἶναι. τούτων ἀκούσας ἐγὼ καὶ συνεῖς ἐλλείπειν ὡς πρὸς τὴν τοῦ παρόντος νεανίσκου κρᾶσιν τὸ εὐφόρβιον, αἰτήσας τε τὸ ἐμπλαστὸν φάρμακον καὶ τὸ εὐφόρβιον ἀνελόμενος, ὅσον ἤλπιζον αὐτάρκως αὐτῶν ἀλλήλοις μισθῆσθαι, μαλάττειν μὲν ταῖν χερσὶν ἐκέλευσα τὸ φάρμακον, ἀκριβῶς δὲ λειῶσαι τὸ εὐφόρβιον. ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, μισγύνειν αὐτὰ πρὸς ἄλληλα

rato nervo statim imposuisset; idque saepe prius prospere fuerat expertus, tertio die indicavit mihi vulneratam partem tum dolentem tum phlegmone obfessam, miratus medicamentum nihil contulisse. Percontatus igitur vulnere laborantem, sum, num primo die quum impositum medicamentum esset, calorem quempiam veluti ex sole suavem sensisset; is se quicquam ejusmodi sensisse negavit. Rursus itaque percontabar et medicum, quanto jam tempore praeparatum apud se medicamentum habuisset ac quos eo sanasset. Ille plus anno apud se habuisse, sanatos vero a se ajebat pueros duos et adolescentem unum. Quum autem et de corporis habitu adolescentis rogassem, album eum mollique corpore fuisse affirmabat. His ergo auditis quum intelligerem, ut ad propositi adolescentis temperiem euphorbium deesse, postulans tum ipsam emplasticum medicamentum tum etiam euphorbium, sumensque ex his quantum ad ea inter se miscenda satis putavi, jussi manibus medicamentum subigere, ac euphorbium diligenter contundere. Posteaquam haec facta

Ed. Chart. X. [135.]

Ed. Bas. IV. (97.)

κελεύσας, εἴτ' αὐτὸς ἔλαιον Σαβῖνον ἡρέμα παλαιὸν θερμῆρας συμμέτρως, κατήντησα τὸ τετρωμένον μόριον, ἀνακείρας τε βραχὺ μεμυκῦϊαν αὐτοῦ τὴν ὀπὴν τῆς νύξεως, ἐπέθηκα τὸ φάρμακον, ἀσιτῆσαι προστάξας τὸν ἄνθρωπον· ἔς ἑσπέραν τε πάλιν ἐκέλευσα τὸν ἱατρὸν ἐπιλῦσαι τε καὶ χρήσασθαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐλαίῳ καθ' ὃν ἐμὲ χρωμένον ἐθεάσατο. τούτων οὖν γενομένων ἀνώδυνόν τε ἅμα καὶ ἀφλέγμαντον ἐφάνη κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὸ πεπονθὸς μόριον, ἔγνωσάν τε πάντες οἱ παραγεγόμενοι τῷ ἔργῳ τῷδε τὸ πολλάκις ἡμῖν λεγόμενον ἀληθέστατον ὑπάρχειν, ὥς οὐδέν τι μέγα δύναιτο τὰ φάρμακα χωρὶς τῶν χρωμένων ἐπιτηδείως αὐτοῖς. τοῦτο δ' αὐτὸ τὸ χρῆσθαι δεξιῶς, εὐδηλον δῆπον μεθόδῳ γιγνόμενον, οἶαν ἡμεῖς ἤδη πολλάκις ἐν τοῖς πρὸ τοῦδε διηλθομεν ὑπομνήμασιν, ἐπὶ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀπάσης χρήσεως φαρμάκων ὡς ἐπὶ κανόνας ἀναφερομένης. ἦν οὐ μόνον οἱ ἀμέθοδοι Θεσσαλείοι μεταχειρίζεσθαι καλῶς ἀδυνατοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἑρασίστρατόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἱατροὺς ὅσοι τὰ

sunt, miscere ea simul jussi, ipse vero oleum Sabinum utique subantiquum modice calefaciens fovi vulneratam partem, refectoque leviter puncturae quod connivebat foramine imposui medicamentum injunxique homini inediam; medico vero praecepi ut vesperi rursus eum solveret, ac simili modo quo me viderat oleo uteretur. Atque his peractis apparuit postiridie pars aegra et sine dolore et sine phlegmone, intellexeruntque qui huic operi aderant omnes verissimum esse quod nos saepe usurpamus, non esse adeo magnum quod medicamentum praestare possit, nisi nactum sit qui eo dextre utatur. Est autem dexter usus qui tali plane methodo qualem ipsi jam saepe in commentariis qui ante hunc sunt ostendimus procedit, omnium medicamentorum usu ad calidum, frigidum, humidum et siccum veluti ad normas relato. Quam methodum non solum amethodi Thessali sectatores probe tractare non valent, sed nec Erasistratus nec alius medicorum quisquam qui corporum elementa aut prorsus non investigarunt, aut

Ed. Chart. X. [135. 136.]

Ed. Bas. IV. (97.)

στοιχεῖα τοῦ σώματος ἢ οὐδ' ὅλως ἐζήτησαν, ἢ ἄλλ' ἅττα τῶν εἰρημένων ἔθεντο. περὶ μὲν δὴ τούτων ἄλλης.

Κεφ. γ'. [136] Εἰ δὲ μὴ νυγείῃ τὸ νεῦρον, ἀλλὰ τρωθείῃ σαφῶς τῇ τομῇ, σκέπτεσθαι τὴν τρωσιν ὅποιά τις ἐγένετο· πότερον ἐγκαρσίᾳ τις, ἢ κατὰ τὸ τοῦ νεύρου μήκος· ὅπόσον τέ τι τοῦ προκειμένου διήρηται δέρματος. ὑποκείμενον δὴ πρότερον ἀνεπτύχθαι πολὺ τοῦ δέρματος; ὡς γυμνὸν φαίνεσθαι τὸ νεῦρον, ὀρθιον, οὐκ ἐγκάρσιον διηρημένον. οὐ χρὴ τούτῳ τῷ νεύρῳ τῶν εἰρημένων φαρμάκων οὐδὲν προσφέρειν; ὅσα δι' εὐφορβίου καὶ τῶν οὕτω δριμέων ἐμπλάστα γίνεται· γεγυμνωμένον γάρ οὐκ οἶσει τὴν δύναμιν αὐτῶν, ὥσπερ ὅτε διὰ μέσου τοῦ δέρματος ἔφερεν. ἄριστον οὖν τηνικαῦτα τὴν πεπλυμένην τίτανον ἐλαίῳ πλείονι δεύσαντα χρῆσθαι· ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ διὰ τοῦ πομφόλυγος φάρμακον ἐν πλείονι ῥοδίνῳ τακέν· ἄμεινον δὲ εἰ καὶ τὸ ῥόδιον εἴῃ καὶ τοῦλαιον ἀναλον· σκοπὸς γάρ σοι γιγνέσθω τῆς θεραπείας ἀπάσης ἐπὶ νεύρου γεγυμνωμένου τὸ ξηραίνειν ἀδηκτότατα· πάνυ δὲ

alia quam quae comprehensa a nobis sunt posuerunt. Sed de his hactenus.

Cap. III. Si autem non punctus, sed plane caesum vulneratus nervus sit, considerata est vulneratio qualis facta sit, utrumne transversa an per nervi longitudinem; tum vero quantum praepositae divisum sit cutis. Proponatur igitur primum, multum esse cutis adaperitum adeo ut nervus nudus appareat, isque per directum non per transversum divisus. Huic nervo nullum jam memoratorum medicamentorum quae ex euphorbio ac similiter acribus emplastri specie fiunt applicabis; nudatus namque non feret eorum vim ita ut quum interposita cutis erat tulit. Optime igitur eo casu calce elota in multo oleo soluta uteris; salutare vero est et quod ex pompholyge medicamentum sit; si in largo rosaceo sit liquatum; quod melius fuerit, si tum rosaceum ipsum tum oleum salis sit expers; siquidem nudato nervo omnis curationis scopus sit tibi ut minima cum mordicatione sicces; possunt vero id praestare plane pau-

Ed. Chart. X. [136.]

Ed. Bas. IV. (97. 98.)

ὀλίγιστα φάρμακα τὸ τοιοῦτο (98) πέφυκε δοῦν. ἔστω τοίνυν ἢ τίτανος τηρικαῦτα πολλάκις ὕδατι χρηστέῳ πεπλυμένη ὥρα θέρους· πεπλύνσθω δέ, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ πομφόλυξ, ὥσπερ οὖν καὶ πέπλυται κατὰ τὸ σύνθετον φάρμακον, ᾧ συνήθως χρῶμεθα, πολλὰ καὶ ἄλλα πεπλυμένα δεχόμενον. ὅσα γὰρ ἐκ μετάλλων ἐστὶ, πεπλύνσθαι χρὴ πάντα μέλλοντά γε ξηραίνειν ἀδήκτως. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ διὰ μέλιτος ἐμπλαστὸν φάρμακον, ὅταν ἐκ καλλίστου μέλιτος ᾗ. λύειν δὲ καὶ τοῦτο χρὴ ῥοδίῳ τὰ τε ἄλλα καλλίστῳ καὶ τῶν ἁλῶν ἥκιστα μετέχοντι· καὶ τὸν κηρὸν δὲ χρὴ πεπλύνσθαι τὸν εἰς τὰ τοιαῦτα φάρμακα βαλλόμενον· εἰ δὲ καὶ τερμινθίνης τι ρητίνης μινύοιτο, πεπλύνσθαι χρὴ καὶ ταύτην· ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ ἄλλης ἥστιν οσοῦν. ἕξ ἀπάντων γὰρ ὧν ἂν πλύνῃς φαρμάκων οἱ δριμεῖς καὶ δακνῶδεις ἰχῶρες ἐκκλύζονται τε καὶ ἀποθρύπτονται. εἰ δ' ἰσχυρὸς ὁ τετρωμένος εἴῃ καὶ σὺν τούτῳ καὶ ἀπέριτος τὸ σῶμα, δυνατόν ἐπ' αὐτοῦ χρῆσθαι καὶ τῶν ἰσχυροτέρων φαρμάκων ἐνίοις· ὥσπερ ἐγὼ ποτε τοι-

cissima medicamenta. Esto igitur hic calx salubri aqua aestatis tempore saepe elota; esto praeterea, ut dictum est et pompholyx elotus, quemadmodum et elotus habetur in eo composito medicamento quo publice utimur, quodque alia elota in se non pauca continet. Nam quae ex metallis consistunt, ea elota esse omnia oportet, si modo citra morsum illum sint siccatura. Salubre vero medicamentum est et quod ex melle sub emplastri specie componitur, quum ex optimo fit melle. Solvi vero et id rosaceo oportet, quod tum reliquis conditionibus sit optimum tum salis omnino expers; quin etiam ceram, quae ejusmodi medicamentis sit miscenda, elotam esse convenit; aequae liquid terébinthinae resinae injicies, haec quoque elota sit oportet; atque hoc magis, si alterius cujusquam resinae *quid immittes*. Nam medicamentis omnibus quae laveris acris mordensque fames eluitur atque abstergitur. Si vero robustus sit qui vulnus accepit et cui corpus sit a supervacuis humoribus mundum, in hoc fas est etiam valentioribus remediis nonnullis uti; ut ipse aliquando quum id genus vulneris in

Ed. Chart. X. [136.]

Ed. Bas. IV. (98.)

αὐτῆς τρώσεως γενομένης ἐκ καρπῶ ἐπὶ νεανίσκου φιλοσο-
φούντος, εὐέκτου τε τάλλα καὶ κατωπτηκότος ἐν ἡλίῳ θερινᾷ
τὸ σῶμα τὸν Πολυείδου τροχίσκον ἀνείς σιραίῳ, κᾶπειτα
χλίανας ἐφ' ὕδατος θερμοῦ, βάψας ἐν αὐτῷ μοτούς ἐπέθηκα.
καὶ γὰρ καὶ τούτου χρή μάλιστα φροντίζειν ἀεὶ, τοῦ μηδὲν
τῶν ψαυόντων τῆς τρώσεως ψυχρὸν εἶναι, ἐπειδὴ τὸ πεπον-
θὸς μόριον αἰσθητικώτατόν ἐστι καὶ τῇ κυριωτάτῃ τῶν
ἀρχῶν συνεχές, ἔτι τε τῇ κράσει ψυχρότερον· ἐξ ὧν ἀπάντων
ἐτοιμῶς μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ βλάπτεται, διαδίδωσι δὲ ἐπὶ
τὸν ἐγκέφαλον τὸ πάθος. εἰ δὲ καὶ τῶν εἰς μῦς καθηκόντων
εἴη, καὶ σπασμούς ἐπικαλεῖται ῥαδίως· ἐδειχθήσαν γὰρ οἱ
μῦες ὄργανα τῆς κατὰ προαίρεσιν κινήσεως. οὕτω δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν τεγόντων προσδόκα γενήσεσθαι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.
ἀλλὰ τὴν γε προειρημένον φάρμακον ἐπιθεῖς τῷ νεανίσκῳ κατὰ
τε τοῦ τραύματος αὐτοῦ καὶ μέντοι καὶ τῶν ὑπερκειμένων
μερῶν, οὐκ ὀλίγον ἐπιλαμβάνων αὐτῶ τὰ κατὰ μασχάλας
καὶ τράχηλον καὶ κεφαλὴν, ἐλαίῳ θερμῷ διέβρεχον ἅπαντα
συνεχῶς. ἀφείλον δὲ καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ σχάσας τὴν

carpo accepisset juvenis quidam philosophiae studiosus, alio-
qui corpore bene habito et tum in aestivo sole perusto, ex
Polyidae pastillis lapa solutis, postea super calida aqua tepe-
factis linamenta imbuta imposui. Nam id quoque vel in
primis semper habendum curae est, ne quid ex iis quae vul-
nus contingent frigidum sit; quandoquidem ipsa laborans
pars et sensibilis maxime est et principium partium primati
continua et temperamento suo frigida; quorum omnium oc-
cassione et ex facili a frigido laeditur et suam laesionem
impertit cerebro. Quod si ex iis fuerit quae in musculos
perveniant, etiam convulsionem facile accerfit; siquidem
monstratum est musculos voluntarii motus instrumenta esse.
Idem fore et in tendonibus expectabis iisdem de causis.
Caeterum quum memoratum remedium tum vulneri ipsi
juvenis imposuisssem, tum vero partium quae supra erant
non parum eodem complexus fuisssem, quae citra axillas,
collum caputque ejus erant, omnia calente oleo assidue
madefeci. Detraxi vero illi et primo statim die sanguinem,

Ed. Chart. X. [136. 137.]

Ed. Bas. IV. (98.)

φλέβα κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν εὐθέως. [137] ἐν οἷν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν οὗτος ὁ νεανίσκος ἔσχε καλῶς, ὥστε ῥυσσὸν καὶ βραχὺ καὶ προσεσταλμένον φαίνεσθαι τὸ ἔλκος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προμηθέστερον ἐδόκει μηδὲν νεωτεροποιεῖν ἄχρι τῆς ἐβδόμης, μεθ' ἣν τελέως ἦν ὑγίης. ἐλαίῳ δ' αἰονᾶν οὐ χρὴ τὸ τοιοῦτον ἔλκος, καὶ μάλιστα ὅταν ὡς νῦν εἴρηται θεραπεύηται· τῇ γὰρ τοῦ τροχίσκου δυνάμει τὸ ἐλαϊον ἐναντίον ἐστὶ καὶ ῥυπαίνει τὸ ἔλκος. οὐ γὰρ δῆπου ταῦτόν ἐστιν ἢ γυμνῷ τῷ νέφρῳ προσφέρειν τοῦλαιον, ἢ διὰ προβλημένου τοῦ δέρματος. ἀποπλύνειν οὖν αὐτοῦ τοὺς ἰχῶρας, ἔριον μαλακὸν ὑπαλείπτειν περιελίττοντας· ἀποβρέχειν δὲ εἰ βούλοιο τὸ ἔριον, ὅπως μὴ ξηρῷ ψάψῃς τὸ ἔλκος, ἀρκέσει τὸ σίραιον, ὅπερ καὶ ἔψημα καλοῦσι παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς Ἀσίας συνήθως. ἐν τούτῳ βάψας τὸ ἔριον, εἴτ' ἀποθλίψας, οὕτως ἀπομάττειν τὸ ἔλκος. ἔστω δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο χλιαρὸν ἐν ταῖς πρώταις μάλιστα ἡμέραις. εἰ δὲ πάντα κατὰ γνώμην περαίνοιτο, καὶ οἶνῳ γλυκεῖ βρέχειν ἀκίνδυνον, ἄδηκτος δὲ ὁ γλυκὺς οἶνος ἔστω παντάπασιν, οἷος ὁ Θηραϊός

incisa vena. In quarto igitur hic quoque juvenis recte habuit, adeo ut et rugosum et parvum et contractum ulcus jam cerneretur. Veruntamen consultius visum est usque ad septimum nihil novare; post quem diem plane redditus est sanus. Sane oleo perfundere tale ulcus non oportet, praesertim quum ut nunc comprehensum est curatur; nam oleum pastilli hujus viribus est adversum, ac sordidum ulcus reddit. Neque enim parum interest, nudove nervo oleum an per interpositam cutem admoveas. Abluenda igitur a vulnere sanies est, molli lana specillo circumvoluta; madefacienda vero lana si placet, ne scilicet sicco ulcus attingas, sapa suffecerit, quam et hepsēma vulgo apud nos in Asia vocant. In hac igitur lanam intingens, mox exprimens ulcus detergebis. Esto vero haec quoque ipsa tepida primis maxime diebus. Quod si omnia ex sententia successerint, etiam vino dulci madefacere citra periculum licebit; sed vinum dulce haud omnino mordax sit, cujusmodi tum The-

Ed. Chart. X. [137.]

Ed. Bas. IV. (98.)

τε καὶ Σκυβελίτης ἐστὶ καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ καρύινος ὀνομα-
ζόμενος· ὅσοι δὲ γλυκεῖς τε ἅμα καὶ κιρροὶ τῶν οἴνων εἰσιν,
ὥσπερ ὁ Φαλερῖνος, ἀνεπιτήδαιοι, δριμεῖς γὰρ ἅπαντες οἱ
τοιούτοι καὶ πέρα τοῦ μετρίου θερμοί· ἤδη δὲ εἰς οὐλήν
ιόντων τῶν ἐλκῶν, ὅσοι λευκοὶ τῶν οἴνων εἰσιν ἀκριβῶς καὶ
λεπτοὶ καὶ ὀλιγοφόροι καὶ ἄνοσμοι, βελτίους τῶν γλυκέων
εἰσιν. ὕδατος δὲ χρῆσιν αἰετὶ φεῦγε τρωθέντος νεύρου, καθά-
περ γε καὶ καταπλάσματος χαλαστικοῦ. τῇ δὲ εἰρημένη τοῦ
τροχίσκου χρήσει πλησίον ἤκει τὸ διὰ τῆς χαλκίτεος φάρ-
μακον, ᾧ συνήθως χρώμεθα· τετῆχθαι δὲ καὶ τοῦτο χρὴ
θέρους μὲν ῥοδίνῳ, χειμῶνος δὲ Σαβίνῳ· γέγραπται δ' ἐν
τῷ πρώτῳ περὶ φαρμάκων συνθέσεως. ὁ δὲ Πολυείδου τρο-
χίσκος, ἢ κυκλίσκος, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι, γινώ-
σκεται σχεδὸν ἅπασι· καὶ εἰ μὴ παρείη, τὸν Ἀνδρωνος, ἢ
τὸν Πασίωνος ἀντ' αὐτοῦ περιλαμβάνειν, ἢ τὸν ἡμέτερον
ἰσχυρότερον ἁπάντων αὐτῶν ὑπάρχοντα. προείρηται δὲ ὅτι
τοῖς μὲν ἰσχυροῖς σώμασι τὰ ἰσχυρὰ φάρμακα, τοῖς δὲ ἀσθε-
νέσι τὰ μαλακὰ προσφέρειν χρὴ· ταῦθ' εὗρίσκει μὲν ἡ ἀλη-

raenum est tum Scybelites atque ab his quod caryinum vo-
cant; quaecunque vero et dulcia pariter et fulva sunt vina,
veluti Falernum, inutilia sunt, quippe acria sunt omnia talia
ac supra modum calida; ulcere vero jam ad cicatricem ve-
niente quae alba plane vina sunt et tenuia, nec multam
aquam tolerant nec odora sunt, ea dulcibus praestant.
Aquae vero usum ad nervum vulneratum semper fugies,
sicuti etiam relaxans cataplasma. Ad jam dicti vero pastilli
usum prope etiam accedit et medicamentum diachalciteos,
quo publice utimur; liquari vero etiam hoc debet aestate
rosaceo, hieme Sabino oleo; descriptum autem est medica-
mentum hoc a nobis in primo de medicamentorum compo-
sitione. Polyidae vero pastillus, vel trochiscus, vel quo-
modocunque appellasse libet, omnibus ferme notus est;
cujus si copia non est, Andronis vel Pasionis pro eo est
sumendus, vel noster, qui etiam omnibus illis est valentior.
Sane jam dictum est robustis corporibus valentiora medi-
camenta, imbecillis mitiora esse adhibenda; ista et vera

Ed. Chart. X. [137.]

Ed. Bas. IV. (98.)

θῆς μέθοδος, ἐπισφραγίζεται δὲ ἡ πείρα. Θεσσαλὸς δὲ ἅμα τοῖς ἑαυτοῦ σοφισταῖς ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου καθήμενος ἐν κριομύξοις ἀνδράσιν, ὡς ὁ Κερκίδας φησὶν, εὐδοκίμησεν, κατασκευάζων τῷ λόγῳ παντὸς ἔλκους προσφάτου τὴν αὐτὴν εἶναι θεραπείαν, οὐδεμίαν ἐνδείξιν ἐκ τῆς τοῦ μορίου φύσεως λαμβάνουσαν. εἰς δὲ τις τῶν ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῦ κεκομισμένων θαυμαστὴν ἐξεύρισκε θεραπείαν τῶν νευροτρώτων· αὐτὴν γὰρ ὅλα διέκοπτεν ἐξαίφνης αὐτὰ, μηδὲ προειπὼν τι τῷ τρωθέντι· καίτοι κἀνταῦθα προεδίδου τὴν αἵρεσιν, ἐχρῆν γὰρ ἢ καὶ τοὺς μύας τρωθέντας καὶ τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας καὶ πᾶν ὁτιοῦν ἄλλο διακόπτειν ὅλον, ἢ μηδὲ τὸ νῆυρον. ἢ οὕτως ἂν ὁ φεύγουσι πράττοντες ἀλίσκονται, διάφορον ἐκ τῶν διαφερόντων μορίων ἐνδείξιν θεραπείας λαμβάνοντες. τούτων μὲν οὖν ἀπαλλαγῶμεν ἤδη, τῆς δ' ἐγκαρσίας τρώσεως τῶν νῆυρων μνησθῶμεν, ἐφ' οἷς καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι μείζων, τῆς μὲν φλεγμονῆς ἐκ τῶν τετρωμένων ἰνῶν εἰς τὰς ἀτμήτους διαδιδομένης, τοῦ σπασμοῦ δὲ διὰ τὰς ἀτμήτους γιγνομένου. τὰ μὲν δὴ τῆς θεραπείας τοῦ

methodus invenit et experientia confirmat. Thessalus vero cum suis una sophistis in alto throno residens inter muccosos instar arietum viros, ut Cercidas ait, in pretio erit; dum suis rationibus confirmat omnis ulceris recentis eandem esse curationem, neque hanc ullam ex partium natura indicationem sumere. Unus tamen magni in ejus sapientia nominis admirandam vulneratorum nervorum curationem excogitavit; nam protinus eos totos praecidit ne admonito quidem qui vulneratus fuerat, quanquam in hoc quoque a secta sua descivit. Siquidem par erat vel ut musculos vulneratos et arterias et venas et aliud quidvis totum praecideret vel nec nervum. Alioqui sic quod fugiant, id facere deprehenduntur, ut diversam pro discrimine partium indicationem accipiant. Verum hos jam mittamus, ac de transverso nervi vulnere agamus, in quo major convulsionis metus impendet, phlegmone scilicet a vulneratis fibris, ad non sectas communicata, caeterum convulsione ab ipsis non lectis excitata. Ac quae ad ulceris curationem attinent,

Ed. Chart. X. [137. 138.]

Ed. Bas. IV. (98.)

ἐλκους καὶ τούτοις τὰ αὐτά· κενοῦν δ' αἵματος ἀφειδέστερον αὐτῶν καὶ λεπτότερον ἢ κατ' ἐκείνους διαιτᾶν, ἐν ἡσυχίᾳ τε καὶ στρωμνῇ μαλακῇ συνέχειν τὸν ἄνθρωπον [138] ἐλαίῳ θερμῷ διαψιλῶς χρώμενον ἐπὶ μασχαλῶν καὶ τραχήλου καὶ τενόντων καὶ συνδέσμων καὶ κεφαλῆς. εἰ δὲ τῶν ἐν σκέλει νεύρων εἴῃ τὸ τμηθὲν, ὥσπερ ἐπὶ χειρὸς μασχάλας, οὕτως ἐνθάδε βουβῶνας ἐλαίῳ πολλῷ τέγγειν, ἐπαναβαίνειν δὲ δι' ὅλης τῆς ῥάχεως ἐπὶ τραχήλῳ τε καὶ κεφαλῇ. ἡ δὲ θλάσις ἢ τῶν νεύρων, ὅταν μὲν ἅμα τῷ δέρματι θλασθέντι τε καὶ ἐλκωθέντι γίγνηται, φαρμάκων δεῖται τῶν μὲν τοῦ ξηραίνειν σκοπὸν ἔχόντων κοινὸν, συνάγειν δὲ πῶς καὶ σφίγγειν δυναμένων τὰ διὰ τὴν θλάσιν ἀλλήλων ἀφεστῶτα μόρια. τὰ δὲ χωρὶς τοῦ θλασθῆναι τὸ δέρμα συνεχέστατα καταντλεῖν ἐλαίῳ θερμῷ διαφορητικῷ, τὴν δ' ὅλην τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ὁμοίαν ποιῆσθαι. ἅπαξ οὖν εἶδον τοῦτο γιγνόμενον, ἰασάμην τε ταχέως αὐτὸ διὰ τῆς καταντλήσεως. ἅμα μέντοι τῷ δέρματι πᾶν πολλάνκις ἐθεασάμην νεῦρα θλασθέντα καὶ διὰ τὸ συνεχές τοῦ συμπτώματος οἱ ἀθλήται τῇ πείρᾳ

his quoque sunt eadem; caeterum detrahare largius sanguinem ac tenui magis quam in illis uti victu, tum in quiete omnino, ac lectulo molli hominem continere oportet; tum oleo calenti ubertim in axillis, collo, tendonibus, ligamentis et capite uti. Quod si vulneratus nervus ex iis sit qui in crure habentur, sicuti cum in manu erat, alae, ita in his bubones largo oleo imbuendi; tum per totam spinam ad collum et caput ascendendum. Contusi vero nervi, ubi cum his una cutis quoque contusa exulcerataque est, medicamenta postulant, quae in siccando quidem commune nervi ulcera sanantium consilium servant, caeterum quae partes, quum per contusionem a se diffideant, contrahere constringereque sint apta. Qui vero absque cutis simili affectu sunt contusi, hos oleo calente discutiente saepissime perfundere oportet, ac totius corporis similem curam habere. Semel hoc incidere vidi sanavique, id mature ipsa ex oleo perfusione. Verum una cum cute nervos contusos saepenumero vidi; et propter ejus symptomatis frequentiam athletae ipso

Ed. Chart. X. [138.]

Ed. Bas. IV. (98. 99.)

διδαχθέντες ἔχουσι κατάπλασμα τὸ δι' ὀξυμέλιτος καὶ τοῦ τῶν πυάμων αλεύρου καὶ ἔστιν ὄντως ἀγαθὸν φάρμακον. εἰ δ' ὀδύνη τις συνείη τῇ θλάσει, πίττης ὑγρᾶς μὴ γνύειν ἔφον-
 τὰς τε καλῶς ἐπιτιθέναι θερμόν· ὅταν δὲ ξη(99)ραντικώ-
 τερον ἐθέλῃς γίνεσθαι, μὴ γνύειν ὀρόβων αλεύρου. καὶ εἰ
 μᾶλλον βούλοιο ξηραίνειν, ἱρεῶς τῆς Ἰλλυρίδος ἢ μυρίκης.
 ἡ δὲ τοῦ παντὸς σώματος ἐπιμέλεια καὶ τούτοις κοινή. δια-
 κοπέντος δὲ ὅλου τοῦ νεύρου κίνδυνος μὲν οὐκ ἐτι οὐδεὶς,
 ἀνάπηρον δ' ἔσται τὸ μῶριον. ἡ δὲ ἴασις κοινὴ τοῖς ἄλλοις
 ἔλκεσιν, ἣν μόνην ἴασιν οἱ Θεσσαλικοί. περὶ μὲν δὴ τῶν
 νεύρων ἱκανὰ καὶ ταῦτα. τὰς δὲ ἐπιγινόμενας αὐτοῖς φλεγ-
 μονὰς ὅπως χρὴ θεραπεύειν ἐν τῷ τῶν φλεγμονῶν λόγῳ
 διαιρησόμεθα.

Κεφ. δ'. Ὁμοιοτάτην δὲ τοῖς τένουσιν ἔχοντες ἰδέαν
 οἱ σύνδεσμοι θεραπείας ἰσχυροτάτης ἀνέχονται, διὰ τε τὸ
 μὴ περαίνειν ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀναίσθητοί τε εἶναι· τὰ
 μὲν γὰρ νεῦρα σύμπαντα τὰ μὲν ἀντικρυς ἐξ αὐτοῦ πέφυκε

usu edocti habent cataplasma, quod ex oxymelite et faba-
 cea farina conficitur; quod plane salutare medicamentum
 est. At si dolor una cum contusione vexet, etiam picem
 liquidam immiscere ac bene coquere, tum calens medicamen-
 tum imponere oportet; ubi vero magis siccans efficere voles,
 ervi farinam miscebis. Quod si ut amplius quoque siccet
 desiderabis, irim Illyricam vel myricam immittes. Totius
 autem corporis cura his quoque communis est. At si totus
 praecisus nervus sit, periculum praeterea nullum instat,
 sed mutila pars manebit. Curatio vero eius communis est
 caeteris ulceribus, quamque unam Thessalii norunt. Ergo
 de nervis haec abunde sint dicta. Phlegmonas vero his
 supervenientes quomodo curare oporteat, ubi de phlegmo-
 nis agemus, docebimus.

Cap. IV. Quum ligamenta simillimam habeant ten-
 donibus speciem, valentissimorum remediorum vim tolerant,
 quod nec ad cerebrum pertingant et sensus sint expertia;
 nam nervi omnes alii ex ipso statim cerebro ortum habent,

Ed. Chart. X. [138.]

Ed. Bas. IV. (99.)

τοῦ ἐγκεφάλου, τὰ δὲ διὰ τοῦ νωτιαίου. καὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ
 τένοντες, ἐπειδὴ σύνθετον αὐτῶν ἐπεδείκνυμεν εἶναι τὴν
 οὐσίαν ἐκ νεύρου καὶ συνδέσμου, καθ' ὅσον μὲν νεύρου μετ-
 ἔχουσι, κατὰ τοσοῦτον ἔξ ἐγκεφάλου πεφύκασιν, οὐ μὴν
 ἥττον γὰρ τῶν νεύρων αὐτῶν ἐπιφέρουσι τοὺς σπασμούς. οἱ
 σύνδεσμοι δὲ ἔξ ὅστοῦ πεφυκότες, ὅσοι μὲν στρογγύλοι, νεύ-
 ροις ὁοίκασι, πολὺ δὴ τῇ σκληρότητι διαφέροντες· ἀλλὰ τῶ
 λευκοί τε εἶναι καὶ ἄναιμοι καὶ ἀκοίλιοι, διαλύεσθαι τε εἰς
 ἵνας, ἣ ὁμοιότης αὐτῶν ἐστι πρὸς τε τὰ νεῦρα καὶ τοὺς
 τένοντας. ἐνθα μὲν οὖν στρογγύλοι σύνδεσμοι καὶ τένοντές
 εἰσι, τοῖς ἀπείροις ἀνατομῆς ὡς νεῦρα φαντάζονται, καὶ
 μάλιστα ὅταν ἀγνωῶσιν ὅτι καὶ σκληρότεροι πολὺ τῶν νεύρων
 εἰσίν· ἐνθα δὲ πλατεῖς, ἐνταῦθ' ὅτι μὲν νεύρων διαφέρουσιν
 ἐπίστανται, καίτοι γὰρ οὐδὲ τοῦτο πάντες· οὐ μὴν γινώσκουσί
 γὰρ διακρίνειν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. ἀλλὰ σύ γὰρ τὴν φύσιν
 ἐκάστου τῶν τριῶν μορίων ἐπιστάμενος, ἔτι τε διάπλασιν
 καὶ θέσιν ἣν ἔχουσιν ἐν ἅπαντι τῷ σώματι καθ' ἕκαστον
 μέλος, ἐπειδὴν ποτε τύχη κατ' ἐκείνο τραῦμα γεγόμενον, ἐτοί-

alii spinali medulla. Tendones quoque, quoniam compo-
 sitam eorum esse substantiam ex nervo ligamentoque osten-
 dimus, quatenus nervi participes sunt, eatenus ex cerebro
 oriuntur, caeterum minus saltem quam ipsi nervi convul-
 sionem accerunt. Ligamenta vero, quum ex osse ortum
 habeant, quaecunque rotunda sunt, ea nervis assimilia sunt,
 duritie tamen plurimum dissident; verum in eo quod alba
 sint et exanguia et cavitatē carentia et in fibras dividuntur,
 similitudo illis cum nervis et tendonibus constat. Ergo ubi
 teretia ligamenta tendonesque visuntur, qui dissectionum
 sunt ignari nervos eos imaginantur, potissimum qui multo
 duriora ea nervis esse non intelligunt: at ubi lata sunt, ibi
 ea a nervis diversa esse intelligunt, quanquam ne id quidem
 omnia; caeterum ipsa a sese discernere non valent. Ve-
 rum tu, qui cujusque trium partium naturam perspectam
 habes, tum vero et conformationem et quam in toto cor-
 pore posituram obtinent, in quacunque parte vulnus fieri

Ed. Chart. X. [138. 139.]

Ed. Bas. IV. (99.)

μῶς γνωριεῖς εἴτε νεῦρόν ἐστι τὸ τετρωμένον, εἴτε σύνδεσμος, εἴτε τένων. περὶ μὲν δὴ τῆς τῶν νεύρων καὶ τενόντων θερα-
 πείας προείρηται. [139] σύνδεσμος δὲ τρωθεὶς ὁ μὲν ἔξ
 ὀστοῦ διήκων εἰς ὀστοῦν ἀκινδυνότατός ἐστι, καὶ πάντῃ
 ξηραίνων αὐτὸν ὁποίοις βούλοιτο φαρμάκοις οὐδὲν βλάβει
 τὸν ἄνθρωπον. ὁ δ' εἰς μὴν ἐμφυόμενος ὅσον ἀκινδυνό-
 τερός ἐστι τένοντος καὶ νεύρου, τοσοῦτον τῶν ἄλλων συν-
 δέσμων σφαλερώτερος, ἣν μὴ χρηστῶς θεραπεύηται. τού-
 των οὐδὲν οἰοί τε εἰσι διαπράξασθαι μεθόδῳ τῶν ἰατρῶν
 ὅσοι μῆτε τὴν ἀπὸ τῶν μορίων ἐνδείξιν εἰς τὰς τῶν ἐλκῶν
 ἰάσεις χρήσιμον εἶναι συγχωροῦσιν, οὐθ' ὅσοι τοῦτο μὲν
 ὁμολογοῦσιν, ἀγνοοῦσι δὲ τὴν ἐκάστου φύσιν, ἥτις, ὥς
 ἐδείκνυμεν, ἐκ τῆς τῶν στοιχείων γίνεται κράσεως. ἀλλ'
 οὔτοι μὲν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τὰ γ' ἐκ τῆς ὀργανικῆς κα-
 τασκευῆς τῶν μορίων ἐνδεικτικῶς λαμβανόμενα γινώσκονται.
 οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ καὶ ταῦτ' ἀγνοοῦσιν, οἷον αὐτίκα
 διαριζήσαντος ἐπιγαστρίου μέχρι τοσοῦτον βάθους ὥς προ-
 πεσεῖν ἔντερον, ὅπως τε χρὴ καταστεῖλαι τοῦτο καὶ ἦν

contigerit, statim intelliges nervusne sit vulneratus, an liga-
 mentum tendove. Et de nervi quidem ac tendonis cura-
 tione jam dictum nobis est. Ligamentum vero vulneratum,
 quod ab osse ad os permeat et maxime sine periculo est et
 omnino ipsum siccans quibuslibet medicamentis, nihil ho-
 minem offendet. Quod vero in musculum se inserit, quanto
 est nervo et tendone minus periculo opportunum, tanto, nisi
 rite curetur, reliquis ligamentis magis terrere debet. Ho-
 rum nihil peragi methodo ab iis medicis potest, qui indica-
 tionem, quae a partibus sumitur utilem esse ad ulcerum
 curationem negant, nec ab iis qui id quidem confitentur,
 sed tamen cujusque partis naturam ignorant, quae nimirum,
 sicut ostendimus, ex ipso elementorum constat temperamento.
 Verum ii quanquam nihil aliud, saltem quae ex organica
 partium constitutione indicantur, intelligunt. Thessali vero se-
 quaces etiam haec ignorant; veluti statim si divisum abdomen
 tam alte sit ut intestinum ex eo procidat nec quemadmo-
 dum id reponere conveniat, nec si omentum exciderit, ab-

Ed. Chart. X. [139.]

Ed. Bas. IV. (99.)

ἐπίπλους προπέσῃ, πότερον ἀποκόπτειν, ἢ οὐκ ἀποκόπτειν αὐτὸν χρὴ· καὶ πότερον βρόχῳ διαλαμβάνειν, ἢ μὴ· καὶ εἰ ῥάπτειν, ἢ μὴ ῥάπτειν τὸ τραῦμα· καὶ ῥάπτοντας ὅτῳ χρὴ τρόπῳ ῥάπτειν, οὐδὲν τούτων ἐπίστανται, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ἂν ἔγνωμεν, εἰ μὴ δι' ἀνατομῆς ἐμάθομεν ἀπάντων τῶν τῆδε μορίων τὴν φύσιν, ἣν καὶ διελθεῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν· οὐ σαφηνείας μόνης ἔνεκα τῶν λεχθησομένων, ἀλλὰ καὶ πίστεως. δέρμα μὲν ἔξωθεν ἀπάντων προβέβληται τελευτῶν εἰς ὑμένα. μεθ' ὃ κατὰ μὲν τὴν μέσσην χώραν ἀπονευρώσεις μυῶν τέτανται διτταὶ δίκην ὑμένιων· ἃς οὐδ' ὅτι δύο εἰσὶν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐπίστανται, καὶ γὰρ καὶ συμπεφύκασιν ἀλλήλαις, ὥς ἔργον εἶναι χωρίσαι, καὶ λεπτότητος εἰς ἄκρον ἤκουσιν. ἐφεξῆς δὲ ταῖσδε δύο μῦες ὀρθιοὶ σαρκώδεις ἀπὸ τοῦ στήθους ἐπὶ τὰ καλούμενα τῆς ἥβης ὅστ' αὐ καθήκουσι. ταῦτα μὲν δὴ σύμπαντα τὰ εἰρημένα συμφυῆ ἔστι καὶ οἱ τὰς καλουμένας γαστρορρῥαφίας ὅπως χρὴ ποιεῖσθαι γράψαντες, ἐπιγαστριον ὀνομάζουσι τὸ συγκείμενον

scindendumne id sit, an non, nec an vinculo id excipiendum, an secus, nec an suendum vulnus sit, nec ne, nec si suendum sit, qua ratione suendum, quicquam intelligunt, ut quae ne nos quidem intelligeremus, nisi ex dissectionis ratione omnium quae istuc continentur partium naturam didicissemus; quam etiam exponere necessum est non claritatis modo gratia eorum quae dicenda sunt, sed etiam probationis. Cutis extrinsecus omnibus antestat, haec vero in membranam finitur. A cute medio circiter loco aponeu-roses musculorum geminae tenduntur membranarum ritu. Eas plerique anatomicorum duas esse minime norunt, quum et una sibi cohaereant coalescantque, sic ut labor sit eas separasse et summa propterea sint tenuitate. Post has deinceps habentur duo musculi recti et carnosī, qui a pectore ad ipsa pubis ossa perveniunt. Atque haec quidem memorata omnia et sibi cohaerent coalescuntque, et quod conflatum ex ipsis est, qui quemadmodum vocatas gastrorrhaphias, id est ventris seu abdominis futuras, fieri conveniat, prodi-

Ed. Chart. X. [139.]

Ed. Bas. IV. (99.)

ἐξ αὐτῶν. ὅσον δ' ἐφεξῆς τῷδε, καλεῖται μὲν ὑπ' αὐτῶν περιτόναιον, οἰομένων ἐν ἀπλοῦν ἀσύνθετον εἶναι σῶμα· τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, σύγκαιται γὰρ ἐκ δυοῖν σωματίων, ἀναίμων μὲν ἀμφοῖν καὶ νευρωδῶν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν ἀπονεύρωσίς ἐστι μυῶν ἐγκαρσίων, τὸ δ' ἕτερον ὑμὴν ἀκριβῶς λεπτὸς, οἷόν περ τὸ ἀράχνιον, ὅπερ δὴ τὸ περιτόναιον ὄντως ἐστί. τοιοῦτον μὲν ἐν τοῖς μέσοις ἐαυτοῦ τὸ ἐπιγαστριον· ὅσον δὲ ἀποκεχώρηκεν ἑκατέρωσε πρὸς τὸ πλάγιον ὡς ἐπὶ τέσσαρας δακτύλους, τοῦτο ἐφεξῆς τῷ δέρματι τοὺς λοξοὺς ἔχει μῦς· προτέρους μὲν τοὺς ἀπὸ τοῦ θώρακος καταφερομένους, δευτέρους δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν λαγόνων ἀναφερομένους· εἶτα ἐπὶ τούτοις τὸν ἐγκάρσιον, ἐφ' ᾧ τὸ περιτόναιον. ἀκινδυνότερόν τε οὖν ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον τοῦ μέσου, μηδεμίαν ἔχον ἀπονεύρωσιν· αἱ τε γαστρορρηφαίαι κατὰ τὸ μέσον εἰσὶ δυσμεταχείριστοι· καὶ γὰρ καὶ προπίπτει τὰ ἔντερα ταύτῃ μάλιστα καὶ δυσκάθεκτά ἐστιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ· τὸ γὰρ σφίγγον αὐτὰ καὶ προστέλλον οἱ ὀρθοὶ μῦες ἦσαν οἱ σαρκώδεις, οὓς ἐκ

derunt, abdomen nominarunt. Quod vero hoc deinceps excipit, ab illis quidem vocatur peritoneum, putantibus videlicet unum et simplex id esse corpus minimeque compositum, sed non ita se res habet, quum id compositum ex duobus corporibus sit, quorum utrumque et exan-gue et nervosum sit. Verum alterum eorum aponeurosis est musculorum transversorum, alterum membrana praetenuis velut aranea, quae utique vere est peritoneum. Ac tale quidem in medio sui est abdomen, partes vero ejus, quae utrinque latus ad quatuor quasi digitos recedunt, hae statim a cute obliquos musculos habent; priores quidem qui a pectore demittuntur, secundos qui ab ilibus ascendunt, deinde post hos transversum *musculum*, sub quo est peritoneum. Ergo et minus periculi in hoc loco quam in medio est, quum aponeurosin nullam habeat et suturae in medio difficulter administrantur, quippe quum et procidant hac parte maxime intestina et aegre hoc in loco contineri queant; qui enim constrinxerant contraxerantque ea, recti

Ed. Chart. X. [139. 140.]

Ed. Bas. IV. (99.)

τοῦ θώρακος ἐπὶ τὰ τῆς ἥβης ὅστις καθήκειν ἔφαμεν. ὅταν οὖν τις τούτων τραυτῇ διὰ διττὴν αἰτίαν, ἀναγκαῖόν ἐστι προπίπτειν ἔντερον, ἐκ μὲν τῶν πλαγίων μερῶν ὑπὸ τῶν ταύτῃ μυῶν σφιγγόμενον, ἐκ δὲ τῶν μέσων οὔτε τὸν μὺν ἐρρῶμενον ἔχον, ἐπιτῆδειόν τε χώραν εἰς πρόπτωσιν. εἰ δὲ [140] καὶ μῖζον εἴῃ τὸ τραῦμα, πλείω τε προπίπτειν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἔντερα καὶ χαλεπώτερον καταστέλλεσθαι. καθ' ἕτερον δ' αὖ τρόπον αἱ βραχεῖαι τρώσεις δυσμεταχείριστοι. ἦν γὰρ μὴ παραχοῆμά τις εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐμβάλλῃ τὸ προπεπτωκός, εἰς ὄγκον αἴρεται πνευματούμενον· ὥστ' οὐκ ἔτι οἷον τε δι' ὀπῆς στενῆς ἐμβάλλειν αὐτό. βέλτιον οὖν ἐν ταῖς τοιαύταις τρώσει τοὺς σὺμμετρον τραῦμα. ταυτὶ μὲν δὴ προεπίστασθαι χρή· ὥς δ' ἂν τις ἄριστα μεταχειρίζοιτο τὰς τοιαύτας τρώσεις, ἐφεξῆς σκεπτέον. ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἄρκει τὸ Θεσσάλειον παράγγελμα τὸ κολλᾶν τοῖς ἐναίμοις φαρμάκοις αὐτάς, οὕτως ἡγοῦμαι πρόδηλον ὑπάρχειν ὥς οὐδένα λαθεῖν τῶν ἐχόντων νοῦν. ἐπεὶ τοίνυν προηγεῖσθαι

illi carnosique musculi erant, quos ex pectore ad pubis ossa demissos diximus. Ergo quoties horum aliquis est vulneratus, duplici de causa procidere intestinum est necessum, a partibus quidem quae sunt ad latus propterea quod musculi qui istie sunt constringitur, a mediis vero quod nec musculus eum qui contineret habet etiamnum validum, et quod locus opportune ad procidentiam est comparatus. Quod si majus etiam vulnus fuerit, tum plura necesse est intestina excidere, tum difficiliter denuo immitti. Porro alia ratione parva vulnera tractatu sunt difficilia. Nam nisi quod procidit, illico in locum suum reponas, inflatur surgitque in tumorem, quo evenit ut per angustum foramen immitti nequeat. Minus igitur grave in ejusmodi vulnerationibus mediocre foramen est. Atque haec quidem praescisse oportet; proximum est ut quemadmodum quis hoc genus vulnorum commodissime contrectet consideremus. Nam Thessali praeceptum, quo censet enaemis ea medicamentis glutinanda esse, parum satisfacere manifestius puto quam ut ququam latere qui compos sit mentis possit. Quoniam igitur

Ed. Chart. X. [140.]

Ed. Bas. IV. (99. 100.)

μὲν χορὴ ἐς τὴν οἰκίαν χώραν ἀποτίθεσθαι τὰ προπεπτωκότα ἔντερα, δεύτερον δὲ ἐπὶ τὸδε ῥάψαι τὸ ἔλκος, εἴθ' ἑξῆς τρίτον ἐπιθεῖναι τὸ φάρμακον, εἴτ' ἐπ' αὐτὸ τέταρτον ὅπως μὴ συμπάθῃ τι τῶν κυριωτέρων προνοεῖσθαι, περὶ τοῦ πρώτου ῥηθέντος ἤδη σκοποῦμεν. οὐσῶν δὲ, ὡς εἴρηται, τριῶν ἐν τοῖς τραύμασι κατὰ μέγεθος διαφορῶν, ἀφ' ἑκάστης αὐτῶν πειρᾶσθαι χορὴ λαβεῖν οἰκίαν ἐνδειξιν. ἔστω δὴ πρότερον μικρὸν οὕτως ὡς τὸ προπεσόν ἔντερον ἐμφυσηθὲν μηκέτι οἶόν τε εἶναι καταστέλλειν, ἅρ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα δυοῖν θάτερον, ἥτοι τὴν φῦσαν ἐκκενοῦν ἢ τὸ τραῦμα μεῖζον ἐργάζεσθαι; βέλτιον οὖν οἶμαι τὸ πρότερον, ἐὰν περ οἶόν τε ἢ τυχεῖν αὐτοῦ. πῶς δ' ἂν τις τύχοι μᾶλλον; εἰ τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ἐκφυσᾷται τὸ ἔντερον ἐκποδῶν (100) ποιησαίμεθα. τίς οὖν ἐστὶν αὕτη; ἢ ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ψύξης· ὥστε καὶ ἡ ἰασίς ἐν τῷ θερμῇναι. σπόγγον οὖν χορὴ μαλακὸν ὕδατι θερμῷ βρέξαντας, εἴτ' ἐκπιέσαντας ἐκθερμῇναι τούτῳ τὸ ἔντερον. εὐτρεπιζέσθω δὲ ἐν τῷ τέως οἶνος ἀνστηρὸς θερμὸς;

principio id agendum est ut intestina, quae exciderunt, in suum locum recondantur; secundo loco ut ulcus suatur; tertio ut medicamentum imponas; quarto ut ne qua praestantior pars simul afficiatur prospicias; age jam de primo horum agamus. Quum igitur triplex, ut dictum est, discrimen horum vulnerum in magnitudine sit, propriam a quoque indicationem sumere tentemus. Est autem principio vulnus adeo parvum ut inflatum jam quod excidit intestinum remittere amplius non sit; numquid igitur hoc loco alterum e duobus est necessum, aut flatum educere, aut vulnus ampliare? Praestiterit autem, ut arbitror, prius si modo id consequi liceat. At non alia potius ratione id consequare, quam si causam unde excitata intestini inflatio est submoveris. Ea igitur quae demum est? Certe ambientis aëris refrigeratio, itaque etiā sanatio ex calefaciendo petetur. Ergo spongia molli et ex calente aqua madenti, ac mox expressa calefacere intestinum conveniet. Praeparetur vero interea vinum austerrum calidum; quippe

Ed. Chart. X. [140.]

Ed. Bas. IV. (100.)

καὶ γὰρ θερμαίνει μᾶλλον ὕδατος καὶ ῥώμην ἐντίθῃσι τῷ ἐντέρῳ. εἰ δὲ καὶ τοῦτω χρησαμένων ἐτι διαμένει τὸ ἐντερον ἐμπεφυσημένον, ἐπιτέμνειν τοῦ περιτοναίου τοσοῦτον ὅσον δεῖται τὸ προπεπτωκός. ἐπιτήδεια δ' ἐστὶν εἰς τὴν τοιαύτην τομὴν τὰ καλούμενα συριγγοτόμα. τὰ δ' ἀμφήκη τῶν μαχαιρίων, ἥ κατὰ τὸ πέρας ὀξέα παντὶ τρόπῳ φενκτέα. σχῆμα δ' ἐπιτήδειον τῷ κάμνοντι πρὸς μὲν τοῖς κάτω μέρεσι τῆς τρώσεως γεγενημένης τὸ ἀνὰ ὀρόπον, πρὸς δὲ τοῖς ἄνω τὸ κατὰ ὀρόπον. εἰς δ' ἐπ' ἀμφοῖν σκοπός, ὥς μὴ βαρύνοιτό τι πρὸς τῶν ἄλλων ἐντέρων, τὸ προπεπτωκός. ὥστε καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦδε κατὰ μὲν τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ τραύματος γεγονότος, ἐπὶ θάτερον ῥέπειν· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἢ, πρὸς τὴν δεξιὰν ἐπικλίνεσθαι πλευρὰν ὑψηλότερον αἰεὶ ποιοῦντας τὸ τετρωμένον μόριον. τοῦτο μέντοι καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ τοῖς μέσοις ἔλκεσι συνοίσει· κοινὸς γὰρ ἀπάντων ὁ σκοπός. αἱ δ' ἀποθέσεις τῶν ἐντέρων εἰς τὴν οἰκίαν χώραν, ὅταν ἐπὶ τοῖς μεγάλοις γίνωνται τραύμασιν,

id magis calefacit quam aqua et robur intestino acquirit. Quod si huic etiam praesidio intestini inflatio non cesserit, incidendum peritoneae tantulum est quantum ei quod excidit reponendo sit satis. Apposita porro ad ejusmodi incisionem sunt ea quae syringotoma vocant. Scalpelli vero quibus acies utrinque habetur aut quibus cuspis acuta est, omnino fugiendi sunt. Figura vero laboranti apposita fuerit, quum in inferiore parte factum vulnus est, si sursum vergat, quum vero in superioribus, si deorsum. Unum autem utrobique cavetur, ne quod exciderit ab aliis quicquam intestinis degravetur. Itaque ex hoc scopo conveniet, ut si in dextris vulnus sit, corpus in contrariam partem inclinetur; sin in sinistris sit, in dextram, sic ut quae vulnerata pars est, semper altiorem locum occupet. Atque hoc tum in magnis, tum etiam in mediocribus vulneribus conducibile fuerit; quippe is omnibus communis scopus est. Caeterum repositio intestinorum in suum locum, ubi ex magno exciderunt vulnere, plane ministrum postulat dextrum.

Ed. Chart. X. [140. 141.]

Ed. Bas. IV. (100.)

ὑπηρετοῦν δέονται δεξιῶν. χρὴ γὰρ αὐτὸν ὅλον ἔξωθεν καταλαβόντα τὸ τραῦμα ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶν εἶσω προστέλλειν τε καὶ σφίγγειν, ὀλίγον ἐκάστοτε τῷ ῥάπτοντι προγυμνοῦντα· καὶ μέντοι καὶ τὸ ῥαφὲν αὐτὸ μετρίως προστέλλειν, ἄχρι περ ἂν ὅλον ἀκριβῶς ῥαφῇ. τίς δ' ἂν εἴη τρόπος ἐπιτηδεῖος εἰς τὰ τοιαῦτα τῆς καλουμένης γαστρορῥαφίας ἐφεξῆς λέγωμεν. ἐπειδὴ συμφῦσαι χρὴ τῷ περιτοναίῳ τὸ ἐπιγάστριον, ἀρκτέον μὲν ἀπὸ τοῦ δέρματος ἔξωθεν εἶσω διαπεύροντα τὴν βελόνην. ἐπειδὴ δὲ τὸ δέρμα καὶ τὸν μὺν τὸν ὀρθιον ὅλον διεξέλθοι, τὸ παρακείμενον ὑπερβαίνοντα περιτόναιον, [141] ὥθειν αὐτὴν ἔσωθεν ἔξω διὰ τοῦ λοιποῦ ἀντικειμένου περιτοναίου, καὶ περὶ ἐντεῦθεν ἔσωθεν ἔξω διαπεύρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον. διεξελθούσης δὲ τελέως αὐτῆς, ἔξωθεν εἶσω τὸ ἐπιγάστριον τοῦτο διαιροῦντας, εἴτα τὸ παρακείμενον αὐτῷ περιτόναιον ὑπερβαίνοντας, ἐπὶ τε τὸ ἀντικείμενον ἐλθόντας ἔσωθεν ἔξω τοῦτο διακεντεῖν, ἅμα δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλησίον ἐπιγάστριον ἅπαν· εἴτ' αὖθις ἀπὸ τούτου πάλιν ἀρξάμενους συρῥάπτειν αὐτὸ τῷ ἀντικειμένῳ

Debet enim, ubi manibus suis totum vulnus extrinsecus apprehenderit, intro reprimere, tum constringere, ac exiguum semper suenti prae-nudare; quin etiam id ipsum quod assutum est modice comprimere, quoad totum persuatur. Jam vero quae commoda ratio suendi abdominis in talibus vulneribus sit deinceps doceamus. Quoniam coire coalescereque cum peritoneo oportet abdomen, incipiendum quidem a cute est, atque ab externo introrsus acus injicienda. Ubi vero tum cutem tum rectum musculum totum transierit, praeterito quod ei subest peritoneo, per reliquum peritoneum oppositum eam ab interno extrorsus injicies, atque inde per reliquum abdomen ab interno extra transmittes. Ubi hoc penitus transiit, rursus ab externo introrsum idem abdomen est perforandum. Mox ubi peritoneum, quod illi quoque subhaeret, praeterieris atque ad contrarium veneris, hoc quoque ab interno extrorsus per-pungendum, unaque cum eo totum ipsi vicinum abdomen. Deinde ab hoc rursus incipiendum atque id cum contrario

Ed. Chart. X. [141.]

Ed. Bas. IV. (100.)

περιτοναίῳ· ἡγεῖται διεκβάλλειν διὰ τοῦ πλησίον δέρματος, ἐκείθεν δ' αὖ πάλιν εἰσὼ διείρειν, συρῶσθαι αὐτὸ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ, διεκβάλλοντάς τε διὰ τοῦ πλησίον δέρματος. εἴτ' αὖθις καὶ αὖθις ἐργάζεσθαι ταῦτα, μέχρι περ ἂν ὅλον ὁμοίως ῥάψωμεν τὸ τραῦμα. διάστημα δὲ τῶν ῥαφῶν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ σφίγγεσθαι τὰ ὑποκείμενα βραχύτατον εἶναι χρεών· ὅσον δ' ἐπὶ τῷ τὸ μεταξὺ τῶν ῥαφῶν δέσμα διαμένειν ἀσύρρηκτον οὐ χρηστὸν τὸ βραχύ. φεύγων οὖν ἑκατέρου τὴν ὑπερβολὴν ἀμφοῖν αἰρεῖσθαι τὸ μέτριον. ἤδη δὲ καὶ τοῦτο κοινόν πως ἀπάντων ἐκκῶν, ὥσπερ γε καὶ αὐτοῦ τοῦ ῥάμματος ἡ σύστασις. τὸ μὲν γὰρ σκληρότερον χρὴ ῥήσσειν τὸ δέσμα, τὸ δὲ μαλακώτερον αὐτὸ φθάνει ῥηγνύμενον. οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ἐγγυτάτω τῶν ἄκρων χειλῶν διαπεύρειν τὴν βελόνην, τὸ λοιπὸν τοῦ δέρματος ὀλίγιστον ὄν, ἀναγκάζεται καὶ βιάζεται ῥηγνύεσθαι, τὸ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἀποχωρεῖν τοῦδε πολὺ τοῦ δέρματος ἀκόλλητον ἀπολείπει. ταυτὶ μὲν οὖν εἰ καὶ πάντων

peritoneaeo confuendum, ac rursus vicina cute transmissa, iterum ab ea parte acus introrsus est injicienda, confuendumque abdomen id cum contrario peritoneaeo, etiam inibi vicina cute transmissa. Atque haec iterum iterumque facienda, quoad totum vulnus similiter confuerimus. Intervallum verò quod futuris intervenit, quod ad compescenda pertinet ea quae subsunt, brevissimum esse postulat. Quod vero ad firmitudinem ipsius cutis, quae in intervallis futurarum est necubi rumpatur, brevis parum tuta est. Quare utriusque vitato excessu eligenda mediocritas inter utrumque est. Jam hoc quoque omnium ulcerum commune quodammodo est, sicuti etiam ipsius quo suuntur filii consistentia. Nam quod isto durius est cutem rumpat necesse est; quod mollius ipsam prius rumpitur. Aequè vero si prope summas oras acum transegeris, quod reliquum est cutis, quoniam minimum est, dum violenter adducitur, cogitur perrumpi; si plurimum ab iis recesseris, multum cutis haud glutinatum relinques. Haec tametsi omnium sint ulcerum

Ed. Chart. X. [141.]

Ed. Bas. IV. (10b.)

ἐλκῶν ἐστὶ κοινὰ, μάλιστα αὐτὰ φυλακτέον ἐν ταῖς γαστρορῥαφαίαις. αὐτὰς δὲ τὰς γαστρορῥαφίας ἤτοι γε ὡς προεῖρηται ποιητέον, ἐστοχασμένον τοῦ συμφῦσαι τῷ περιτοναίῳ τὸ ἐπιγάστριον, ἐπειδὴ μόγις αὐτῷ συμφύσεται, νευρώδες ὑπάρχον, ἢ ὡς ἐνιοι, συνάγοντας ἀλλήλοις τὰ κατὰ φύσιν οἰκεία, περιτοναίῳ μὲν περιτόναιον, ἐπιγάστριον δ' ἐπιγαστρίῳ. ἔσται δὲ τοῦτο κατὰ τόνδε τὸν τρόπον. ἀπὸ τοῦ πλησίον ἡμῶν ἐπιγαστρίου διεκβάλλειν χρὴ τὴν βελόνην ἔξωθεν εἶσω δι' αὐτοῦ μόνου· κἄπειθ' ὑπερβάντας ἄμφω τὰ χεῖλη τοῦ περιτοναίου, πάλιν ἀντεπιστρέψαι τὴν βελόνην ἔξωθεν εἶσω, δι' ἀμφοτέρων τῶν χειλῶν τοῦ περιτοναίου· κἄπειτ' αὖθις ἀντεπιστρέφοντας ἔσωθεν ἔξω διεκβάλλειν κατὰ τὸ ἀντικείμενον ἐπιγάστριον. οὗτος ὁ τρόπος τοῦ κοινοῦ καὶ προχείρου, καθ' ὃν διὰ τῶν τεττάρων χειλῶν ἐπιβολῇ μιᾷ διεκβάλλουσι τὴν βελόνην, διαφέρει τῷ κατακρύπτειν ὅλον ἀκριβῶς ἔνδον τοῦ ἐπιγαστρίου τὸ περιτόναιον. ἔξης δὲ περὶ τῶν φαρμάκων εἵπωμεν. εἴη δ' ἂν δῆπον καὶ ταῦτα τῆς αὐτῆς ὕλης τοῖς ἐναίμοις ὀνομαζο-

communia, maxime tamen fugienda in abdomine suendo sunt. Ipsa vero abdominis futura aut jam dicto modo administrabitur, utique siquis huc studium dirigat, ut peritoneum abdomini coalescere faciat, vix enim cum eo coalescit utpote nervosum, aut sicut nonnulli faciunt, qui quae cognatae naturae sunt, ea committunt, utique peritoneo peritoneum, abdomini abdomen. Id fiet ad hunc modum. Oportet a vicino nobis abdomine incipere, atque ab externo introrsum per id tantum acum transmittere; post praeteritis utriusque peritonei labris, ex adversa parte ab externo introrsus per utrumque ejus labrum acum revocare; deinde rursus hanc revocare atque ab interno extrorsus per adversum abdomen trajicere. Hic modus a publico et ex prompto, quo videlicet uno adactu per quatuor labra acum transmittunt, hoc discriminis habet, quod totum peritoneum intra abdomen prorsus abscondit. Deinceps vero de medicamentis praecipiamus. Sane haec quoque ejusdem esse materiae debebunt, cujus sunt quae enaema dicuntur; quaeque alia-

Ed. Chart. X. [141. 142.]

Ed. Bas. IV. (100.)

μένοις, ἃ καὶ τοῖς ἄλλοις μέρεσι συμφύειν τὰ τραύματα διὰ τῶν ἔμπροσθεν ὑπομνημάτων ἀπεδείξαμεν. ἡ δ' ἔξωθεν ἐπίδεσις ἐτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τούτων ἀναγκαία. τὸ δὲ δὴ τέταρτον ἐτι τῆς θεραπείας μέρος οὐ σμικρῶ τιτι τῶν ἄλλων ἀποκεχώρηκεν· ἐλαίῳ γὰρ χορὴ θερμῶ συμμέτρως ἔριον ἀπαλὸν δεύοντας ὅλον ἐν κύκλῳ περιλαμβάνειν τὸ μεταξὺ βουβῶνων τε καὶ μασχαλῶν. ἄμεινον δὲ καὶ διὰ κλυστήρος ἐνιέναι τοῖς ἐντέροις ἕτερον τοιοῦτον. εἰ δέ τι καὶ αὐτῶν τῶν ἐντέρων τρωθείη, τὰ μὲν ἔξωθεν, ὥς εἴρηται, πάντα πράττειν ὡσαύτως, τὸ δὲ ἐνιέμενον οἶνος αὐστήρὸς μέλας χλιαρὸς ἔστω καὶ μᾶλλον εἰ διατρωθείη σύμπαν εἰς τὸν εἶσω πόρον. εὐίατα μὲν οὖν τὰ παχέα [142] τῶν ἐντέρων, δυσιατότερα δὲ τὰ λεπτά. παντάπασι δὲ ἀνιάτος ἡ νῆστις διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀγγείων καὶ τὸ λεπτόν καὶ νευρῶδες τοῦ χιτῶνος· ἀλλὰ καὶ τὴν χολὴν ἀκραιφνῆ πᾶσαν ἐκδέχεται τὸ ἐντερον τοῦτο, καὶ πάντων ἐστὶν ἐγγυτάτω τοῦ ἥπατος. γαστρὸς δὲ τὰ μὲν κάτω τὰ σαρκώδη

rum quoque partium unire vulnera in superioribus commentariis ostendimus. Deligatio vero extrinsecus, vel praecipue in his necessaria est. Quarta vero curationis in his pars non paulo ab aliis diffidet; siquidem quod inter bubones et axillas est, id totum molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circumdare oportet. Satius item fuerit et si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Quod siquid ipsorum intestinorum sit vulneratum, quae extrinsecus fieri debent, omnia similiter, ut diximus, sunt peragenda. Caeterum quod injicitur, vinum nigrum, austerum et tepens erit, eoque magis, si totum perforatum usque ad internum meatum sit. Ac crassa quidem intestina facilia sanatu sunt, e contrario difficiliora quae tenuia sunt. Jejunum autem omnino incurabile est, tum propter magnitudinem multitudinemque vasorum, tum quod tunica ejus praetenuis nervosaque sit; adde quod tum bilem sinceram hoc intestinum recipit universam, tum quod omnium jecinori maxime est vicinum. Ventriculi vero quae carnosae partes infernae sunt,

Ed. Chart. X. [142.]

Ed. Bas. IV. (100.)

θεραπεύειν τολμᾶν· ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ τυχεῖν, οὐ μόνον ὅτι παχύτερα ταῦτ' ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰωμένοις φαρμάκοις εὐπετὴς ἢ ἔδρα κατὰ τήνδε τὴν χώραν αὐτῆς· τὰ δ' ἐν τῷ στόματι καὶ τῷ στομάχῳ τῇ παρόδῳ μόνῃ ψαύει τῶν πέπονθότων· τοῖς δὲ ἐν τῷ στόματι καὶ τὸ περιττὸν τῆς αἰσθήσεως ἐναντιοῦται πρὸς τὰς ἰάσεις· ὅπως δ' ἐπιχειρεῖ γαστέρα τετρωμένην ὁ Ἱπποκράτης ἰᾶσθαι, σὺν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀλεθρίοις τρώμασι, παρ' ἐκείνου μανθάνειν ἄμεινον. ἐγὼ γὰρ οὐχ ὑπὲρ τοῦ μηδένα τοῖς Ἱπποκράτους συγγράμμασιν ὁμιλεῖν ἐπὶ τήνδε τὴν πραγματείαν ἤκον, ἀλλ' ὅτι μοι δοκεῖ πρῶτος μὲν ἐκείνος ὁδῷ χρήσασθαι προσηκούσῃ, μὴ μέντοι γε ἅπαντα συμπληρῶσαι· καὶ γὰρ ἀδιόριστά τινα τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων ἐστὶν εὐρεῖν καὶ ἑλλιπῆ καὶ ἀσαφῆ· διὰ τοῦτο γοῦν ἐγὼ προῦθυμήθην ἅπαντά τε σαφῶς διελθεῖν, ἔξεργάσεσθαι τε τὰ χωρὶς διορισμῶν εἰρημένα καὶ προσθεῖναι τὰ λείποντα. προγυμνασάμενος οὖν τις ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ τὴν τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων ἀνάγνωσιν ἴτω· καὶ τότε τὸ περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίον ἀναγνώτω τοῦ ἀνδρός

curare cum fiducia tentabis; nam fieri potest etiam ut bene cedat, non solum quod hae crassiores sint, sed etiam quod sanantia medicamenta facile hoc loco ipsius subsistant; at in ore ejus ac gula solo transitu tangunt partes affectas, quae vero in ora ejus sunt, iis sensus quoque acumen sanationi obstat. Verum quam ratione ventriculi vulnerati aliorumque exitialium vulnerum Hippocrates sanationem molitur, ab ipso discere est satius. Ego namque non eo consilio, ut nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus scribendum accessi, verum quoniam is mihi primus idonea usus esse via videtur, nec tamen eam totam complevisse, quum quaedam minime limitata, quaedam imperfecta obscuraque ab eo prodita invenire liceat; idcirco ipse tum omnia ea lucide explicare, tum quae parum discreta sunt distinguere, tum quae deficiunt supplere studui. Ubi igitur aliquis se in his nostris primitus exercuerit, tunc se ad libros Hippocratis legendos conferat, ac tum ejus de ulceribus viri librum le-

Ed. Chart. X. [142.]

Ed. Bas. IV. (100. 101.)

τό τε περὶ τῶν ὀλεθρίων τραυμάτων. ἔξει δὲ εἰς αὐτὰ μεγίστας ἀφορμὰς ἐν ταῖς τῶν ὑπομνημάτων· ἔτι τε γινώσκεται βεβαίως ὅτι μήτε τις τῶν ἀπὸ τῆς ὀνόματι μὲν σεμνῶ κεκοσμηκίας (101) ἑαυτὴν αἰρέσεως τῆς μεθοδικῆς, ἔργῳ δὲ ἀμεθοδωτάτης ὀρθῶς ἔλκος ἰᾶσθαι δυνατός ἐστι, μήτε τῶν ἄλλων λογικῶν, ὅσοι χωρὶς τοῦ γινῶναι τὰ τῶν ὁμοιομερῶν στοιχεῖα μεταχειρίζεσθαι τὴν τέχνην δικαιούσιν. ἀπορήσουσι γὰρ καὶ οὗτοι λογικῆς θεραπείας ἐπὶ τῶν ἀπλῶν τοῦ ζώου μορίων, ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν μόνων ἐνδείξεις λαμβάνοντες. ὀλίγον οὖν ἔτι πρὸς τοὺς μεθοδικοὺς εἰπόντες ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα τραυμάτων ἐφ' ἑτερόν τι μεταβησόμεθα. τραθέντος τοῦ περιτοναίου προπίπτει πολλάκις ἐπίπλους, οὗτ' εἰ κύριον ὑπάρχει μόριον, οὗτ' εἰ μὴ κύριον, οὗτ' ἐξ ὧντινων σύγκειται γνωσκόμενον αὐτοῖς, οὗθ' ἥντινα ἔχων ἐνέργειαν ἢ χρεῖαν. ἐὰν οὖν πελιδνὸν καὶ μέλαν γένηται τὸ προπίπτον αὐτοῦ μέρος, ὃ τι ποτὲ πράξουσιν ἐπ' αὐτοῦ καλὸν ἀκοῦσαι· πότερον ἀποτεμοῦσιν, ἢ καταδήσουσιν ἔσω τοῦ περιτοναίου; πάντως μὲν γὰρ ἦτοι γ' ἐκ πείρας ἢ γινῶσις ἢ

gat, tum quae de vulneribus exitiosis scripsit. Porro simul maximum adjumentum ex his nostris libris habebitur, simul certo intelliget neminem methodicae sectae, quae nomine specioso venditat, re autem maxime est a methodo aliena, commode ulcus sanare posse; sed nec reliquorum rationalium quempiam, quicumque parum cognitis similiarum partium elementis artem aggredi censent; quippe nesciunt hi quoque rationalem simplicium animalis partium curationem, ut qui ab organicis tantum indicationes sumant. Caeterum paucis etiamnum contra methodicos additis de istis quae in ventriculo accidunt vulneribus alio stilum conferemus. Vulnerato peritoneo excidit plerumque omentum, quod primariae pars sit, an non primaria, vel ex quibus condatur vel quam habeat actionem usumve, hi compertum non habent. Itaque si jam livet aut nigricat, portio ea quae excidit, ibi quid faciant, audire est operae pretium; utrumne praecedent an intra peritoneum remittent? Omnino enim vel ab ipsa experientia *quid agendum sit* intelligent,

Ed. Chart. X. [142. 143.]

Ed. Bas. IV. (101.)

ἐξ αὐτῆς τοῦ μορίου τῆς φύσεως ἢ ἔνδειξις αὐτοῖς ἔσται. καί-
 τοι φεύχουσί γ' ἑκατέρας· τὴν μὲν ἐκ τῆς πείρας γινῶσιν
 ἀνατεινόμενοι τὸ σεμνὸν δὴ τοῦτο τῆς αἰρέσεως αὐτῶν ὄνομα,
 τὴν μέθοδον· τὴν δ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ μορίου, διότι μήτε
 τὴν οὐσίαν αὐτοῦ γινώσκουσι, μήτε τὴν ἐνέργειαν ἢ τὴν
 χρείαν, ἀποστάντες ὡς ἀχρήστου τῆς ἀνατομῆς. ὥστε οὐκ
 ἴσασιν εἴτε τῶν ἀναγκαίων ἐστὶν εἰς τὸ ζῆν εἴτε τῶν οὐκ
 ἀναγκαίων μὲν, οὐ μὴν ἀκύρων γε παντάπασιν· ἀλλ' οὐδ'
 εἰ συμπάσχειν αὐτῷ τι μέλλει μέλος κύριον, ἢ μὴ συμπάσχειν·
 οὐδ' εἰ τῶν ἀγγείων κατ' αὐτὸ δύναται τι δι' αἰμορρογίας
 ἀποκτείνειν τὸν ἄνθρωπον· οὐδ' εἰ μετὰ τὴν ἐποτομὴν τοῦ
 μελανθέντος, εἰ βρόχῳ διαληφθεῖη τὸ ὑγιές, ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν
 αἰμορρογίαν γενέσθαι, τοῦτ' αὐτῷ κίνδυνον οἶσει τινά· καὶ
 γάρ τοι νευρώδης φαίνεται κατὰ γε τὴν πρόχειρον φαντασίαν.
 [143] ὥστε εἰ μὴ τις ἀκριβῶς εἰδείῃ τὴν φύσιν αὐτοῦ, μὴ
 ποτ' ἂν θαρσύνῃ βρόχῳ χρῆσασθαι, φόβῳ σπασμοῦ. τούτων
 οὐδὲν οἱ θαυμασιώτατοι γινώσκοντες μεθοδικοὶ, τί ποτε

vel ab ipsa partis natura indicationem sument. Atqui refu-
 giunt haec utraque, eam quidem quam experientia suppedi-
 tat cognitionem, dum venerandum hoc sectae suae nomen,
 methodum, extollunt, eam quae ex partis natura suggeritur,
 quod nec substantiam ejus norunt nec actionem nec usum,
 dum a dissectione ceu inutili abhorrent. Itaque nesciunt,
 sitne ex iis quae necessariae ad vitam sint, an quae necessa-
 riae quidem non sint, non tamen omnino infimae notae, sed
 nec an ei pars aliqua princeps condolitura sit, an minime
 per sympathiam aegrotatura, nec an vasorum quae in eo
 continentur, aliquod possit per sanguinis profusionem homi-
 nem interimere; nec si quis post nigrum ejus abscissum quod
 integrum est vinculo complectatur quo sanguinis proflu-
 vium declinet, an id ipsum periculo ulli sit futurum; nam
 levi saltem intuitu omentum nervosum videtur, proinde,
 nisi quis exacte naturam ejus habeat compertam, nunquam
 audebit vinculo uti convulsionis metu. Horum quum nihil
 mirifici isti methodici intelligant, ubi nigrum redditum omen-

Ed. Chart. X. [143.]

Ed. Bas. IV. (101.)

πράξονται επίπλου μελανθέντος οὐκ ἔχουσι φάναι. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς γε παραπλησίως ἐκείνοις ἄπρακτοι καθεδόμεθα· γινώσκοντες δὲ τὴν μὲν χρεῖαν αὐτοῦ μικρόν τι τῷ ζῳῷ συντελοῦσαν, τὴν δὲ οὐσίαν ἐξ ὑμέρος τε λεπτοῦ καὶ ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν συγκεκμημένην, ἰδόντες δὲ καὶ τούτων τὰς ἀρχὰς ἀπὸ μεγίστων οὐσας ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν, αἰμορροαγίαν μὲν εὐλαβησόμεθα, συμπάθειαν δὲ νέρων οὐ φοβηθησόμεθα· καὶ διὰ τοῦτο βρόχῳ τε διαληψόμεθα τὸ πρὸ τοῦ μελανθέντος ἀποτεμοῦμέν τε τὸ μετὰ τὸν βρόχον ἐν τῷ κάτω πέρατι τῆς προειρημένης γαστρορροφίας, ἐκκρεμεῖς τοῦ βρόχου τὰς ἀρχὰς ποιησάμενοι, πρὸς τὸ κομίσασθαι ῥαδίως αὐτὰς, ὅταν ἀποπτυσθῶσιν ἐκπνήσαντος τοῦ τραύματος.

Κεφ. ε'. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων μορίων τοῦ σώματος αὐτάρκως εἴρηται, περὶ δὲ τῶν ὁσίων ὑπόλοιπον ἂν εἶη λέγειν. ἐγγίνεται γὰρ δὴ καὶ τούτοις τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ νόσημα, τὸ καλούμενον ὑφ' ἡμῶν ἐνώσεως τε καὶ συνεχείας λύσις. ὄνομα δὲ ἴδιον αὐτῷ κεῖται κατὰ ταῦτα τὰ μόρια κάταγμα, σχεδὸν πᾶσιν ἀνθρώποις ὅσοι γε τὴν

tum est, sane dicere quid agendum sit non possunt. At nos non illis similiter inutiles sedebimus, qui quum usum ejus pauculum quid animali conferentem substantiamque ejus ex membrana tenui ac arteriis venisque compositam sciamus, horum tamen initia ex maximis orta tum arteriis tum venis intelligamus, sanguinis quidem profusionem cavebimus, sympathiam vero nervorum non timebimus; proinde id quod supra nigricans positum est, vinculo excipiemus, quod post vinculum est amputabimus, atque ut in imo sine jam comprehensae ventris futurae vinculi fines pendeant, curabimus, quo nimirum facile eas, quum ex vulnere suppurante ejiciuntur, recipiamus.

Cap. V. Ac de reliquis quidem corporis partibus dictum abunde sit, nunc de ossibus agendum superest; quandoquidem his quoque de quo nunc agitur, morbus accidit quem unitiois sive continuitatis solutionem appellamus. Huic cum in hanc inciderit partem, proprium nomen inditum est catagma *fractura*, omnibus fere hominibus qui

Ed. Chart. X. [143.]

Ed. Bas. IV. (101.)

Ἑλλάδα γλώσσαν ἐπίστανται σύνηθες· ἀπαγμα δὲ τῶν
 ἱατρῶν ἴδιον ὄνομά ἐστι τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ἄηθες·
 εἰώθασι δὲ οὕτω προσαγορεύειν, ὅταν ἀποκαυλισθῇ τι πέρας
 ὁστοῦ καθ' ὃ διαρθροῦται μάλιστα. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν
 καταγμάτων ὅσα τελέως διέστησε τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος
 ὁστοῦ, καυληδὸν γερονέναι φασίν. εὐδηλον δὲ ὡς ἐγκάρσιος
 ἢ τοιαύτη διαίρεσις, ὥσπερ ἑτέρα κατὰ τὸ μῆκος μᾶλλον
 ἐστίν, οὐ διακόπτουσα παντάπασιν ἀπ' ἀλλήλων τὰ μόρια
 τῶν οὕτω παθόντων, ἀλλ' οἷον σχίζουσα κατ' εὐθυωρίαν,
 ἣν ὀνομάζειν αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ σχιδακηδόν· ἔνιοι δὲ τῶν
 νεωτέρων ἱατρῶν ἄχρι τοσούτου φιλοτιμοῦνται πάσας τῶν
 καταγμάτων τὰς διαφορὰς ἰδίῳ ὀνόμασι ἐρμηνεύειν, ὥστε
 καὶ ραφανηδόν τι καὶ ἀλφιτηδόν γίνεσθαι φασίν, οὐκ ἀρκού-
 μενοι τῷ λόγῳ δηλῶσαι τὸ πολυειδῶς συντετριμμένον ὁστοῦν.
 οὐ μὴν Ἱπποκράτης γε τοιοῦτος, ἀλλ' ὡς ἐνὶ μάλιστα τοῖς
 συνηθεστάτοις ὀνόμασι χρώμενος, ἐρμηνεύειν οὐκ ὀκνεῖ λόγῳ
 καὶ ταύτας τῶν καταγμάτων τὰς διαφορὰς καὶ τούτων οὐδὲν

graece loqui norunt tritum; ἀπαγμα vero *abductio* medico-
 rum appellatio propria est, plerisque hominibus inusitatum,
 solent autem ita nominare, quoties ossis finis qua parte ma-
 xime cum aliō articulate committitur abruptus est. Sed et e
 fracturis ipsis quaecunque fracti ossis partes jam prorsus
 separarunt, eas cauledon *in farcti caulis modum* factas
 dicunt. Patet vero ejusmodi divisionem per transversum
 esse factam, veluti alteram per longitudinem magis esse, in
 qua sane non omnino separantur a se partes sic affecti ossis,
 sed veluti per rectitudinem finduntur, quod genus schidace-
 don, *id est affulatum*, fieri dicere solent. Quidam ex medicis
 junioribus adeo ambitiose omnes fracturarum differentias pro-
 priis interpretantur nominibus, ut etiam aliquam raphane-
 don, *id est raphani speciem*, vel alphitedon, *id est in polentae*
modum, fieri dicant, non contenti oratione quod varie sit
 fractum explicasse. At non Hippocrates hujus fuit lenti-
 tiae, sed quoad fieri licuit, usitatissimis utens nominibus
 oratione interpretari non est gravatus non has modo fra-

Ed. Chart. X. [143. 144.]

Ed. Bas. IV. (101.)

ἦντο ὅσα κατὰ τὰ τῆς κεφαλῆς ὅστ' ἄ γίνονται. καὶ εἴπερ οὕτως αὐτῷ περὶ πάντων τῶν παθῶν ὁ λόγος ἐξείργαστο, σύντομος ἂν ἦμιν ἢ προκειμένη πραγματεία ἐγεγένητο. νυνὶ δ' ἐπειδὴ τῶν πλείστων ἐπιδείξας τὴν ὁδὸν οἷαν δεῖ ποιῆσθαι, τὰ κατὰ μέρος ἀνέξέργαστα παρέλιπεν, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν ἐκείνοις χρονίζειν· οὐ μὴν οὐδὲ ταῦθ' ὑπερβῆναι δίκαιον, ἀλλ' ὅσα μὲν εἴρηται τελέως Ἱπποκράτει διὰ κεφαλαίων ὑπομνησαι, προσθεῖναι δ' ἐνίοις ἀπόδειξιν ἄνευ πίστεως ὑπ' αὐτοῦ ῥηθεῖσι· καὶ τι καὶ διορίσασθαι τῶν ἀδιορίστων, καὶ τάξαι τῶν ἀτάκτων, καὶ σαφέστερον ἐρμηνεύσαι τι τῶν ἀσαφεστέρων ὑπ' ἐκείνου [144] γραφέντων. ἀλλ' εἰ μὲν τὰς ῥήσεις αὐτοῦ ἐφ' ἑκάστου παραγράφοιμι, μῆκος ὑπομνημάτων ἐξηγητικῶν ὁ λόγος ἔξει· καὶ τις ἴσως ἡμῖν ἐγκαλέσει μακρολογίαν εὐλόγως τῶν οὐκ εὐλόγως ἤδη μεμψαμένων ἐπὶ τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ γράμματι· κατ' ἐκείνα μὲν γὰρ ἀναγκαῖον ἐγένετό μοι πολλὰς ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίου ῥήσεις Ἱπποκράτους παραθεμένῳ δεικνύναι τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς

cturarum differentias, verum etiam earum quae in capitis ossibus eveniunt. Ac si ad eum modum de omni affectione egisset, profecto concisa mihi proposita tractatio fuisset; nunc quum plurimorum viam qua sit insistendum indicarit, sed quae particulatim sunt agenda, inchoata indefinitaque reliquerit, necessum est in illis immoremur, nec tamen in ipsis plus iusto, sed quae tradita ab Hippocrate perfecte sunt, ea summatim commemoremus; quibusdam etiam demonstrationem adjiciamus, quae ab eo citra probationem enunciata sunt, eorum praeterea quae parum sunt definita quaedam definiamus, et quae inordinata sunt ea in ordinem disponamus; postremo ex iis quae ille parum lucida reliquit, quibusdam lucem addamus. Verum si in singulis verba ejus adscripsero, expositorii commentarii longitudinem sermo noster habebit, nec deerit fortassis aliquis qui immodicam longitudinem nostram merito accusabit, qui de hac in tertio et quarto volumine parum merito est quaestus; in iis enim necesse fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro qui de ulceribus inscribitur, loca apponere, quibus reliquis medicis

Ed. Chart. X. [144.]

Ed. Bas. IV. (101.)

ἅπασιν ὁποῖόν τι τὸ κατὰ μέθοδον ἑλκῶν ἐστὶν ἰάσεις γρά-
φειν. ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν καταγμάτων τίς οὕτως ἐμπληκτος
ὁς οὐκ ἐπαινεῖ τὴν διδασκαλίαν ὥς σαφῇ τε ἅμα καὶ τελεώ-
τατα πᾶσαν ἐξεργασμένην; εἰ δὲ καὶ φαίη τις εἷς ἢ δύο,
μὴ θαυμάζειν τὸ γράμμα, πρὸς τοὺς τοιούτους μάλιστα μὲν
ἐν καιρῷ τὸ τοῦ ποιητοῦ λεχθεῖν, Τούσδε δ' ἕα φθινύθειν
ἕνα καὶ δύο. τίς οὖν ἐστὶν ἡ τῆς καταγμάτων ἰάσεως ἀληθής
τε καὶ ὄντως μέθοδος, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως
ἐνδεικτικῶς λαμβανομένη, λέγειν ἂν εἴη καιρὸς ἀρχὴν τῶν
λόγων τήνδε θεμένους. ἐπειδὴ λέλυται τῆς συνεχείας τὰ τοῦ
κατεαγότος ὁστοῦ μόρια, σκοπὸς μὲν τῆς θεραπείας αὐτοῖς,
ὁ γοῦν πρῶτος, ἡ ἔνωσις· εἰ δ' οὗτος ἀδύνατος φαίνοιτο, διὰ
τὴν τῶν πεπόνθοντων μορίων ξηρότητα, δεύτερος ἄλλος ὁ
τῆς δι' ἐτέρου κολλήσεως ἀπόκειται σκοπός· ὁς εἰ μὴδ'
αὐτὸς εὗρίσκοιτο δυνατός, ἀνίατον ἐροῦμεν εἶναι τὸ πά-
θος. ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατόν ἐστι συμφῦναι τὸ οὕτως
σκληρὸν ὁστοῦν, οἷον ἐπὶ νεανίσκων τ' ἐστὶ καὶ μειρα-
κίων καὶ ἀνδρῶν καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον ἐπὶ γερόντων, εὐ-

ostenderem, cujusmodi res sit methodo quadam ulcerum
curationem conscribere. In libro autem de fracturis quis
adeo est stupidus ut doctrinam ejus omnem ceu lucidam
planeque absolutissimam non suspiciat? Quod si quis etiam
unus alterve dicat parum se id opus mirari, his oportunissi-
me respondeatur illud poetae: *hos unum atque alterum
permitte tabescere*, Quatenam igitur sit fracturae curandae
vera methodus, quamque ipsa rei natura praescribat; jam
tempestivum dicere videtur, atque hinc sumpto initio. Quo-
niam fracti ossis soluta partium continuitas est, scopus certe
curationis ipsis saltem primus unitio est; quod si is per affe-
ctarum partium siccitatem perfici posse non videatur, restat
alter scopus, qui est, ut alterius cujusdam interventu gluti-
netur; qui si nec ipse comparabilis advertitur, insanabilem
esse affectionem dixeris. Quod igitur coalescere nequeat
tam durum os quam id quod in juvenibus et adolescentibus
et in viris multoque magis in senibus cernitur, id profecto
vel cuivis patere potest. Potest certe illud tantum unitio-

Ed. Chart. X. [144.]

Ed. Bas. IV. (101. 102.)

δηλον δὴ πον παντί. μόνον δ' ἐγχωρεῖ μαλακὸν ἱκανῶς
 ὁστοῦν, οἷον ἐπὶ τῶν παιδίων ἐστὶ, δέξασθαι σύμφυσιν. ὅτι
 δὲ καὶ δι' ἐτέρας οὐσίας οἷον διὰ κόλλης ἐγχωρεῖ κολληθῆ-
 ναί τε καὶ δεθῆναι πρὸς ἄλληλα τὰ διεστῶτα μορία τοῦ
 κατεαγότος, ἐνθὲνδε μάλιστα ἂν τις ἐλπείσειεν. ἕκαστον τῶν
 τοῦ ζῶον μορίων τὴν ἰδίαν τροφήν ὁμοίαν ἔχειν ἑαυτῶ
 δέδεικται. εἴπερ οὖν ἀληθὲς τοῦτο, καὶ ἡ τῶν ὁστών οἰκεία
 τροφή παχυτάτη καὶ γεωδεστάτη τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐσται
 τῶν καθ' ὅλον τὸ ζῶον. οὐκ οὖν ἀδύνατον ἐξ αὐτῆς ταύτης
 τῆς οἰκείας τροφῆς περιττόν τι, (102) τοῖς τοῦ κατάγματος
 ἐπιπηγνύμενον χεῖλεσι, δι' ἑαυτοῦ μέσον καὶ κεῖνα κολλῆσαι.
 καὶ δὴ καὶ φαίνεται γιγνόμενον οὕτως· καὶ μαρτυρεῖ τῇ
 λογικῇ τοῦ πράγματος ἐλπίδι καὶ ἡ πείρα. σκεπτέον οὖν
 ἐφεξῆς, ὅτῳ μάλισθ' ἂν τις τρόπῳ τουτὶ τὸ σῶμα τὸ τοῖς
 κατάγμασιν ἐπιτρεφόμενον, ὅσον τε καὶ οἷον χρὴ γεννήσειεν.
 ὅτι μὲν γὰρ οὐθ' ὁπόσον ἔτυχεν οὐθ' ὁποῖον, ἀλλὰ συμμε-
 τρίας τινὸς εἰς ἄμφω δεόμενον, ἀντικρυς δῆλον. ἥτις δὲ ἡ
 συμμετρία, κατὰ τε τὸ ποιοῦν αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ ποσὸν ἔτυχεν

nem recipere quod abunde molle est, cujusmodi conspicitur
 in puerulis. Quod autem alia quapiam interveniente sub-
 stantia, ceu glutino quodam agglutinari colligarique secum
 separatae fracti ossis particulae queant, hinc maxime speret
 quispiam. Monstratum est omnem animalis partem pro-
 prium ac simile sibi trahere alimentum. Id si verum est,
 ossium certe idoneum nutrimentum et crassissimum et ma-
 xime terreum quam aliud quodvis nutrimentum in toto
 animali fuerit. Non est igitur quod fieri non possit, quod
 ex hoc ipso proprio alimento redundat, et in labris fractu-
 rae concrevit, suo ipsius interventu illa quoque congluti-
 net. Quin etiam ita evenire conspicitur subscribitque spei,
 quam ratio suppeditat, etiam experientia *ip/a*. Itaque con-
 siderandum deinceps est quanam potissimum ratione corpus
 hoc quod fracturis innascitur, quantum qualeque sit pro-
 venire possit. Nam quod nec quantum libet nec quaecun-
 que, sed quod mediocritatem in utroque servet, requirimus,
 id plane est evidens. Porro hujus symmetriae tum quali-

Ed. Chart. X. [144. 145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

εὐρόντας, ἐφεξῆς χρή ζητῆσαι τὸν τρόπον ᾧ μάλιστα ἂν τις ἑκατέρου τυγχάνῃ. ζητῆσαι δὲ οὐδὲν ἦττον ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ταῦτ' ἐργάζεσθαι χρή· πότερον εὐθὺς ἅμα τῷ γενέσθαι τὸ κάταγμα, καθάπερ ἐπὶ τῶν τραυμάτων αὐτίκα τὴν σύμφυσιν ἐποιοῦμεν, ἢ μοχθηρὸς μὲν ὁ τοιοῦτος καιρὸς, ἕτερον δὲ τινα βελτίω χρή ζητεῖν. εὐροῖμεν δ' ἂν καὶ αὐτὸ τοῦτο πρὸς τῆς τοῦ πράγματος φύσεως, ὥσπερ καὶ τὰλλα πάντα, διδασκόμενοι. τίς οὖν ἡ τοῦ πράγματος φύσις; ὅσοι οὖν κατεαγὸς ἅμα τινὶ τῶν εἰρημένων ὀλίγον ἔμπροσθεν διαφορῶν. ἴδωμεν οὖν εἴ τι παρ' ἑκάστης τῶν διαφορῶν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ λαβεῖν ἐστὶν, ἀπὸ τῆς καυληδὸν ὀνομαζομένης ἀρξάμενοι. παραλλάττει δ' ἐπὶ ταύτης ἀλλήλων τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὥς μὴ κείσθαι κατ' εὐθύ. δῆλον οὖν ὅτι κατ' εὐθὺν χρή πρότερον αὐτὰ ποιήσαντα τῶν ἐφεξῆς τι πράττειν. [145] ἔξει δὲ δήπου τὴν τοιαύτην θέσιν, ἔὰν ἐπὶ τὰναντία παράγῃται τὰ ἔξεστώτα παραδείγματι χρωμένοις τῷ ὕκει· παρ' ἐκείνου γὰρ ἀκριβὴς ἡ ἔνδειξις ἐστὶ τῆς μεταθέσεως αὐτῶν. ἔγχωρεῖ γέ τοι καὶ πρόσω τοῦ

tate tum quantitate inventa deinceps est, ut qua maxime quis utrumque assequatur, rationem ipsam quaerat. Sed nec tempus quo effici conveniat, minus necessarium quaesitu est, utrumne statim a fractura facta, velut statim in vulneribus moliebamur unionem, ad id commodum tempus non est, sed aptius aliud requirendum. Sane invenias hoc quoque sicuti et reliqua omnia ex ipsa rei natura edoctus. Quae-nam igitur est ipsius rei natura? Os fractum aliqua paulo ante comprehensarum differentiarum. Igitur videamus, numquid a singulis differentiis aliquid desumi ad ejus curationem possit, a cauliformi dicta orfi. Dissident sic a se in hac fracti ossis partes, ut e directo non jaceant. Quare patet primum id esse agendum ut in directum agantur, tum eorum quae deinceps sunt aliquid geratur. Sane eum situm habuerint, si quis ea quae sic dissident, integrae partis exemplo usus in contrarium adducat, a qua nimirum certissima indicatio transpositionis eorum erit. Fieri enim

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

κώλον καὶ ὀπίσω καὶ τῇδε καὶ τῇδε γενέσθαι τὴν μετάστασιν. ὅσα μὲν οὖν ὀπίσω μᾶλλον μετέστη, ταῦτ' ὠθεῖν χρὴ πρόσω μετὰ τοῦ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ κατεαγότος ἀντωθεῖν μετρίως εἰς τοῦναντίον· ὅσα δὲ πρόσω, ταῦτ' εἰς τοῦπίσω μὲν αὐτὰ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον μέρος ἄγειν ἡρέμα πρόσω. κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ τῶν εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἔξεστώτων ἢ ἴσας εἰς τὸ ἀριστερὸν ἀγομένων· ὥσπερ καὶ τῶν ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν εἰς τὸ δεξιὸν, αἰ τοῦ ἑτέρου μέρους ἀντωθυμένον μετρίως. ἀλλ' ἐν τῷ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἄγειν ἑκάτερον οὐ σμικρὸς κίνδυνός ἐστι θραυσθῆναί τινας ἔξοχὰς αὐτῶν. οὐ γὰρ δὴ λεῖόν γε το πέρας ἑκατέρου τοῦ μέρους ἐστίν, ὥς ἐπὶ τῶν ἀποπριομένων γίνεται. καὶ μὴν εἶπερ αὐταὶ θραυσθεῖεν, οὐκ ἂν ἀκριβῶς ἔτι συναρμοσθεῖεν πρὸς ἀλλήλα τοῦ κατεαγότος ὅσπου τὰ πέρατα, διὰ διττὴν αἰτίαν. αὐτὰ τε γὰρ, ῥίμαι, τὰ θραύσματα, μεταξὺ τῶν συναγομένων μερῶν ἰστάμενα, διακωλύσει ψάσειν ἀλλήλων τὰ συναρμοστούμενα, καὶ εἶπερ ἄρα δυνηθεῖη τι πρὸς τοῦκτὸς τῶν ὀστέων ἐκπεσεῖν, οὐδ' οὕτως ἀκριβῆς

potest ut tum antrorsum tum retrorsum, tum in hanc partem tum in illam membri facta translatio sit. Quaecunque igitur retrorsum magis sunt acta, ea antrorsum impelli convenit; nec minus in alteram quoque fracti ossis partem modice ad contrarium retrudi; *contra* quae antrorsum sunt emota, haec rursus ipsa quidem retrorsum, reliquam vero partem sensim duci antrorsum. Eodem etiam modo et eorum quae ad dextram sunt detorta medicatio est, si ad sinistram ducantur, contraque eorum quae ad sinistram, si mutantur ad dextram, semper altera parte modice in contrarium acta. Caeterum in adducendis contrario motu partibus, ne quae frangantur earum exstantiae non leve periculum est; neque enim, veluti in serra defectis visitur, laevis est utriusque partis finis. Nam si illae frangantur, non poterunt ad amissum secum coaptari fracti ossis fines duplici de causa. Nam sive ipsa fragmenta inter partes conjungendas interciderint, non sinent ea quae adaptantur se contingere; sive quid forte ossium extra ceciderit, ne sic

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

ἡ ἁρμονία γενήσεται τῶν διαπλαττομένων, ὥς τὴν ἀρχαίαν ἔνωσιν μιμήσεσθαι· μόνως γὰρ ἂν ἐκείνη γένοιτο τῶν ἔξωχόν ἁρμοσθεῖσων ἐν ταῖς κοιλότησιν. εἰ δ' ἅπαξ ἀπόλοιτο θραυσθεῖσαι, κενὴν χώραν ἀναγκαῖον ἀπολειφθῆναι μεταξὺ τῶν ἁρμοζομένων ἀλλήλοις ὀστέων, εἰς ἣν ἰχώρας ἀθροίζομενους, εἴτ' ἐν τῷ χρόνῳ σηπομένους ὅλον ἅμ' ἑαυτοῖς τὸ κῶλον ἀνάγκη διαφθεῖραι. διὰ ταῦτα μὲν οὖν χρὴ τὴν παραγωγὴν τῶν ὀστέων ποιῆσθαι διεστώτων. αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο πάλιν οὐχ οἷον τε καλῶς ἐργάσασθαι χωρὶς ἀντιτάσεως. χρὴ τοίνυν ἦτοι διὰ τῶν χειρῶν, εἰ μικρὸν εἴη τὸ κῶλον, ἢ διὰ βρόχων περιβαλλομένων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς ὀργάνων οἷων Ἱπποκράτης ἡμᾶς ἐδίδαξε τὴν ἀντίτασιν ποιῆσθαι τῶν ὀστέων· ἐπειδὴν δὲ ἱκανῶς διαταθῇ καὶ μηκέτι κίνδυνος ἀλλήλοις ἐνερεῖδειν τῷ παράγεσθαι, κατ' εὐθὺν θέμενον ἀνεῖναι τοὺς βρόχους, ἐπιτρέψαντα τοῖς μυσὶ συνάγειν εἰς ταῦτό τὰ διεστώτα· συνεφάπτεσθαι δὲ ἐν τούτῳ ταῖς χερσὶ καὶ αὐτὸν εἰ τί που παραλλάττει μικρὸν ἐπανορθούμενόν τε καὶ διαπλάττοντα. μετὰ δὲ ταῦτα δεύτερος ἂν εἴη σκοπὸς ἀτρεμεῖν

quidem eorum quae effllexeris exacta conjunctio erit, sic ut pristinam unionem imitentur, quippe quae solum tum demum erit, quum ossis exstantiae in suas cavitates fuerint reconditae. Quod si semel comminutae perierint necessum est inter applicata simul ossa vacans interveniat spatium, in quod sanies collecta, atque in tempore putrescens, totum pariter membrum secum corrumpet. Atque ob haec quidem quae dissident ossa, e directo admota esse oportet, quod commodè certe fieri nequit, citra antitaxin, *tensionem oppositam*. Oportet igitur aut manibus, si parvum sit membrum, aut vinculis circumpositis aut etiam cum instrumentis, cujusmodi nos Hippocrates docuit, antitaxin ossium facere; postea vero quam abunde retracta fuerint, nec ullum superfit periculum, nec se in adducendo tangant, tum in directum opponere, vinculaque remittere ac musculis ipsis diductorum in idem commissionem permittere; sed te ipsum quoque manibus subservire, ac sicubi aliquid paulum subsultet, corrigere atque conformare. Ab his secundus scopus fuerit,

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

ἀκριβῶς τὸ κῶλον, ὥς μηδὲν κινεῖτο τῶν διαπλασθέντων· ἀναγκαῖον γὰρ ἐν τῷδε παραλλάττειν αὐτοῖς. εἰ μὲν οὖν ἐπιτρέψαις αὐτῷ τῷ κάμνοντι προνοεῖσθαι τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ, περὶ μὲν τὸν τῆς ἐργηγόρσεως χρόνον ἴσως ἂν τοῦτο πράξειεν, ὑπνώτων δ' ἐξ ἀνάγκης κινήσει τὸ κῶλον. ὅπως οὖν αἰεὶ φυλάττοιτο τῶν διαπλασθέντων ἢ θέσις, οὐ μόνον ὑπνώτοντος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄφοδον ἀνισταμένου τὰνθρώπου, καὶ ταῖς μεθυποστρώσεσιν ἀσφαλεῖ δεσμῷ περιλαβεῖν χρὴ τὸ κάταγμα, σφίγγειν ἀκριβῶς δυναμένῳ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν δεσμῶν ὁ μὲν χαλαρὸς ἐπιτρέπει κινεῖσθαι τοῖς ὁστοῖς, ὁ δ' ἰσχυρὸς σφιγγόμενος ὀδύνην ἀπεργάζεται, πειρατέον ἀπολαύοντα τῆς ἀφ' ἑκατέρου χρείας, φυλάττεσθαι τὴν βλάβην. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο φευγόντων τὰς ἀμετρίας. μήτε οὖν εἰς τοσοῦτον σφίγγειν ὥς ἤδη καὶ θλίβειν, μήθ' οὕτως ἐκλύειν τὴν σφίγγιν ὥς χαλαρὸν ἐργάζεσθαι. εἰ μὲν οὖν ἰσοπαχὲς εἴη ἕκαστον τῶν μορίων, ὁ πλατύτατος ἂν ἐπίδεσμος ἄριστος ὑπῆρχεν, ὅλων ὁμαλῶς τε καὶ συνεχῶς ἐκ παντὸς μέρους περιλαμβάνων

ut immotum prorsus membrum consistat, ne quid eorum quae efflinxeris moveatur, nam ita necesse est ea rursum dissidere. Ac si ipsi quidem aegrotanti ut quietudini membri prospiciat permiseris, vigilans fortassis probe id curaverit, at dormiens membrum movebit. Ut igitur non dormientis modo hominis, sed etiam ad desidendum, itemque quum cubile resternitur surgentis, eorum quae formata sunt positura servetur, tuta deligatura complecti fracturam oportet, quaeque fracti ossis partes secum coarctare ad amissum possit. At vero quum laxior deligatura ossibus moveri permittat, arctior vero constringendo dolorem excitet, danda opera est ut vitato ambarum incommodo utriusque fruamur commodo. Id fiet si quod nimium est declinabimus. Ergo nec adeo arctare deligaturam debemus, ut jam comprimatur, nec adeo astrictam remittere, ut laxa efficiantur. Ac si quidem aequalis esset crassitudinis partium quaeque, utique latissima fascia esset commodissima, utpote quae totum aequaliter continenterque ex omni parte fractum os

Ed. Chart. X. [145. 146.]

Ed. Bas. IV. (102.)

τὸ κατεαγός. [146] ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, τῷ μὲν θώρακι περιβάλλειν ἐγχωρεῖ τὸν πλατύτατον, οὔτε δ' ἐπὶ τῶν κώλων οὔτ' ἐπὶ κλειδός, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιούτων ὁ στενὸς ἀμείνων, ὥς ἂν μῆτε ῥυτιδούμενος ἅπαντί τε μορίῳ ψαύων τοῦ δέρματος ᾧ περιελήλκται· ἀλλ' οὗτός γε οὐκ ἀσφαλής, ὀλίγαις λαβαῖς συνέχων τὸ κατεαγός. ὅσον οὖν εἰς ἀσφάλειαν αὐτοῦ διὰ τὴν στενότητα λείπει, τοῦτ' ἐκ πλήθους τῶν περιβολῶν καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ὑγιὲς νομῆς προστιθέναι. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἐπιδέσμων, ὅσοι πιλοῦσί τε καὶ σφίγγουσιν ἀλύπως τὴν σάρκα, φύσιν ἔχουσιν ἐκθλίβειν μὲν ἐξ ἐκείνων τῶν μορίων οἷς πρώτοις ἐπιβάλλονται τοὺς χυμοὺς, ἐναποτίθεσθαι δὲ καὶ στηρίζειν εἰς ἅπερ ἐτελεύτησαν, εὐλογον οἶμαι βάλλεσθαι μὲν τὴν ἄρχην τῶν ἐπιδέσμων ἐπ' αὐτὸ τὸ κάταγμα· νέμεσθαι δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ λοιπὸν κῶλον. ὁ γὰρ ἔμπαινον ἐπιδῶν ἀπὸ τῶν ὑγμινῶν ἐπὶ τὸ πεπονθός ἐκθλίβει τὸ αἷμα. καὶ μὴν εἴπερ ἀπὸ μὲν τοῦ πεπονθότος ἄρχεσθαι προσήκει, τελευτᾶν δὲ ἐπὶ τὸ ὑγιὲς, οὐ μόνον ἀβλαβὲς ἢ ἐπιδεσις εἰς ἅπερ εἵπομεν ἢ τοιαύτη γένοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ

complecteretur; sed quoniam id non est, pectori quidem latissimam licet circumponas, artubus certe et jugulo non potes, sed in talibus utilior est angusta, ut quae nec rugas contrahet, et totius partis cui circumdata est cutem continget; verum si paucis complexibus fracturam continet, parum tuta est. Quantum igitur securitatis ex angustia deficit, tantum ei ex injectionis numero et versus integrum deductione est adjiciendum. Sed quoniam deligationum quaecunque citra dolorem carnem conspiciant coarctantque id vitium habent, ut ex iis partibus quibus primum injiciuntur succos exprimant in eas in quas ipsae sunt finitae reponant atque fingant, non alienum a ratione arbitror deligaturae principium super ipsam fracturam injici, abhinc vero ad reliquum membrum dispensari; etenim qui contra deligat, is ab integris ad aegram partem sanguinem compellit. Atqui si ab aegro loco incipiat, in integrum finiat, non solum innoxia ejusmodi deligatura in iis quae diximus erit, sed etiam utile quiddam contulerit; quippe

Ed. Chart. X. [146.]

Ed. Bas. IV. (102. 103.)

χρηστόν τι προσεκπορίζουσα· φλεγμονὴν γὰρ οὐδεμίαν ἐάσει
 συστήναι περὶ τὸ κάταγμα· χρὴ δὲ, οἶμαι, καὶ τούτου φροντί-
 ζειν ἐν τοῖς μάλιστα. κίνδυνος γὰρ ἐπὶ τε ταῖς ἀντιτάσεσιν,
 ἃς διαπλάττοντες τὸ κῶλον ἐποιούμεθα, καὶ πρὸ τούτων, ὅτι
 τὰ πλεῖστα τῶν ἐργαζομένων αἰτίων τὸ κάταγμα τὴν περι-
 βεβλημένην τοῖς ὀστοῖς σάρκα πρότερον ἀδικεῖ πιλοῦντα καὶ
 θλῶντα, ὥς μεγάλας ἀκολουθῆσαι φλεγμονάς. οὐ θαυμά-
 σαιμι δ' ἂν οὐδ' εἰ καὶ τοῖς ὀστοῖς αὐτοῖς τοῖς κατεαγόσιν
 ἀνάλογόν τι φλεγμονῇ συμπίπτει. καὶ γὰρ καὶ φαίνεται τὰ
 γε μὴ καλῶς ἰαθέντα σαφῶς ὑγρότερα τῶν κατὰ φύσιν, ὅταν
 ἅμα τραύματι τὸ κάταγμα γινόμενον ὑπὸ τὴν τῆς ὥψεως
 ἦκη διάγνωσιν. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ σφάκελος ἐξ ἄλλης προφάσεως
 ὀρμαῖται, (103) φθορὰ καὶ αὐτὸς ὑπάρχων ὅλης τῆς οὐσίας
 αὐτῶν. οὐκ οὖν ἀμελεῖν χρὴ τοῦ τὸ περιττὸν ὑγρὸν ἐκθλίβε-
 σθαι πάντων τῶν περὶ τὸ κάταγμα μορίων. ἄρχεσθαι τε οὖν
 ἀπὸ τοῦ πεπονθότος καὶ δις ἢ τρίς ἐν κύκλῳ περιβαλόντα
 νέμεσθαι τὸν τεῦθεν ἐπὶ τὸ ὑγιές. ὁ γὰρ οὕτως ἐπιδῶν
 ἀπείργει τε τὴν ἐκ τῶν ὑγιῶν εἰς τὸ πεπονθὸς ἐπιρροήν τοῦ

quum nullam circum fracturam finet excitari phlegmonen,
 cujus rei curam, ut arbitror, habere in primis oportet. Peri-
 culum enim est ne tum ex illa antitafi, quam membrum in
 suam formam effingentes administravimus, tum vel magis ex
 eo quod causae quae fracturam faciunt, plerumque circumda-
 tam ossibus carnem constipando contundendoque prius laedunt,
 magnae sublequantur phlegmonae. Nec sane mirer, si phleg-
 mones quiddam simile etiam ipsis fractis ossibus ad proportio-
 nem accidat; etenim etiam quae parum probe sunt curata
 magis humida quam pro natura sua manifeste cernantur,
 ubi una cum vulnere oris fractura sub aspectus notitiam
 venit. Quin imo nec ossis sphacelus ex alia occasione obo-
 ritur, qui ipse totius ossium substantiae corruptela quaedam
 est. Non igitur negligendum quin totum supervacuum hu-
 midum ex omnibus quae circa fracturam habentur partibus
 exprimas. Incipies itaque ab aegra parte, ac quum bis terve
 circumdederis, inde sanum versus progredieris; siquidem
 qui ita deligat et ab integris ad laborantem partem sanguinis

Ed. Chart. X. [146.]

Ed. Bas. IV. (103.)

αἵματος, ἐκθλίβει τε τὸ φθάσαν ἡθροῖσθαι κατ' αὐτό. διτ-
 τῶν δὲ ὄντων χωρίων τῶν δυναμένων ἐνδέξασθαι τι παρὰ
 τῶν πεπονθότων καὶ πέμψαι τὰ μὲν ὑπερκείμενα διὰ τε τὸ
 πλήθος καὶ τὸ μέγεθος ἱκανώτερα πρὸς ἄμφω, τὰ δὲ ἄκρα
 διὰ τὰ ἐναντία, βραχὺ μὲν τι καὶ δέξασθαι καὶ πέμψαι δύνα-
 ται, πολὺ δὲ οὔτε χορηγῆσαι ποτε τοῖς πεπονθόσιν οὔτε
 παρ' ἐκείνων λαβεῖν. ὥστε διὰ ταῦτα δύο ἐπιδεύματα πρῶτα
 ποιησάμενος ὁ Ἱπποκράτης, τῷ μὲν ἐτέρῳ προτέρῳ τὸ τε
 περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπονθόσιν ἐκθλίβει πρὸς τὰ ὑπερκεί-
 μενα, τὸ τε ἐξ ἐκείνων ἐπιρροῆον ἀνείργει. τῷ δὲ ὑπολοίπῳ
 κατὰ μὲν τὰς πρῶτας ἐπιβολὰς, ἃς κατ' αὐτοῦ τε τοῦ κα-
 τάγματος, ἔτι τε τῆς ἐπὶ τὰ κάτω νομῆς τῶν ὀθονίων
 ποιεῖται, τὸ μὲν ἐκθλίβει πρὸς αὐτὰ, τὸ δὲ ἀνείργει, κατὰ
 δὲ τὰς ἐξῆς ἀπάσας, ἥνικα ἐκ τῶν κατωτάτω μερῶν ἄνω
 παλινδρόμεῖν ἀξιοῖ τὸν ἐπίδεσμον, ὥς εἰς ταῦτο τῷ προτέρῳ
 τελευτῆσαι τοῖς ὑπερκείμενοις ἐκθλίβων, τὰς ἐξ αὐτῶν ἐπιρ-
 ροὰς κωλύει. φρουρεῖ τ' οὖν ἅμα καὶ στηρίζει τὸ κατεαγός,
 ἀφλέγμαντόν τε φυλάττει τὰ πρῶτα δύο τῶν ὀθονίων· οὐ

confluxum arcet, et quod jam collectum in ea est exprimit.
 Quum vero duae partes sint, quae et recipere aliquid a la-
 borante parte et transmittere ad eam possint quae superjacent,
 tum propter multitudinem tum magnitudinem, ad ambo
 magis sunt habiles; extremae vero propter contrarias con-
 ditiones exiguum quidem aliquid vel recipere vel transmit-
 tere possunt, multum vero nec aegris partibus subministrare
 nec ab ipsis recipere. Quocirca quum duas primas fecerit
 Hippocrates deligaturas, priore quidem tum quod in labo-
 rante parte continetur ad superposita expellit, tum quod
 ex his confluit repellit; reliqua vero primis quidem com-
 plexibus, quos super ipsam fracturam facit, itemque fas-
 ciae ad inferna progressu, eo quaedam extrudit; quaedam
 ne quid illinc confluat prohibet. Reliquis deinceps omni-
 bus quibus ab infimis partibus sursum recurrere deligaturam
 censet, ut eodem loco cum priore finiat, tum ad supe-
 riora repellit, tum confluxum ab iis prohibet. Muniunt
 igitur ac stabiliunt fractum, nec phlegmonen oriri sinunt

Ed. Chart. X. [146. 147.]

Ed. Bas. IV. (103.)

μὴν ἱκανά γε μόνα τὰ εἰρημένα πρὸς ἀμφοτέρας τὰς χρείας. ὅθεν εἰς μὲν τὴν φρουρὰν ἐπικουρίαν αὐτοῖς ὁ Ἱπποκράτης ἐξεῦρε τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολήν, [147] ἅμα καὶ τοῖς ἔξωθεν ὀθονίοις, ἃ τούτους αὐτοὺς στηρίζει. πρὸς δὲ τῷ μὴ φλεγμῆναι φαρμάκῳ τινὶ κελεύει χρῆσθαι τῶν ἀφλεγμάντων, οἷα πέρ ἐστιν ἡ ὑγρὰ κηρωτή. ταῦτά τε οὖν ἅπαντα τοῖς εἰρημένοις λογισμοῖς εὐρέθη καὶ πρὸς τούτοις ἐτι τὸ τῆς ἀποθέσεως σχῆμα, διττῷ καὶ τοῦτ' ἐνδείξεως ποπῖπτον τρόπον· προτέρῳ μὲν ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἡρητημένῳ ψιλῷ, ἑτέρῳ δὲ ἐκ τῆς τῶν θεραπευομένων ὀργάνων κατασκευῆς. ὁ μὲν οὖν πρότερος ἀνωδυνώτατον αἰρεῖσθαι συμβουλεύει σχῆμα, πρὸς τε τῷ μὴ φλεγμαίνειν τὰ μόρια καὶ διαμένειν ἀτρέμα ἐπ' αὐτοῦ μόνον δύνασθαι τὸν κάμνοντα χρόνῳ παμπόλλῳ. ὁ δὲ δεύτερος τρόπος ὁ ἐκ τῆς τῶν θεραπευομένων φύσεως ὁρμώμενος ἀρτηρίας καὶ φλέβας καὶ νεῦρα καὶ μῦς ὡς εὐθύτατα κεῖσθαι κελεύει. καὶ δὴ καὶ ὁμολογοῦσιν ἅλλήλοις οἱ τρόποι· τό τε γὰρ εὐθύτατον ἐκάστου μορίου σχῆμα μάλι-

prima duo lintea; non tamen ea quae dicta sunt ad ambos hos usus satisfaciunt sola. Unde ad eorum quidem tutelam Hippocrates praesidium excogitavit, ut splenia una cum exterioribus fasciis adhiberentur; quae haec quoque ipsa stabiliant. Ne autem phlegmone oriatur, medicamento quodam phlegmonem prohibente uti jubet, quale est ceratum humidum. Haec igitur omnia ratione, ut comprehensum est, dictante sunt inventa, et praeter haec ipsa repositionis figura, quae ipsa quoque geminae indicationi subjicitur priori; quae ex solis communibus notionibus pendet; alteri quae ex curandorum organorum naturali constitutione praestatur. Prior igitur eam quae maxime a dolore abest eligendam figuram suadet, quo nec phlegmonem pars contrahat, et aeger persistere in una ea diutissime immotus possit. Secunda, quae ex curandorum sumitur natura, arterias, venas, nervos et musculos, quam rectissimos poni praecipit. Sed et consentiunt inter se hae indicationes quando et rectissima ejusque partis figura maxime est a dolore aliena, et quae-

Ed. Chart. X. [147.]

Ed. Bas. IV. (103.)

στά ἐστὶν ἀνώδυνον, ὃ τι δ' ἂν ἑτέρου μᾶλλον ἀνώδυνον ᾗ, κατὰ φύσιν μάλιστα ἐστὶ τῷ κῶλῳ· χειρὶ μὲν τὸ καλούμενον ἐγγώνιον, σκέλει δὲ τὸ μικροῦ δεῖν ἐκτεταμένον. εἰς ἀνωδυνίαν δὲ οὐ μόνον τὸ κατὰ φύσιν ἐκάστου σχῆμα τῶν ὀργάνων, ἀλλὰ τι καὶ τὸ ἔθος ἔοικε συντελεῖν. αὕτη μὲν οὖν σοι καὶ ἡ τοῦ σχήματος εὗρεσις, ἐν ᾗ χρὴ διαφυλάττειν τὸ κῶλον· ἡ δ' αὕτη κατὰ τὴν ἀντίτασιν τε καὶ διάπλασιν. ἄμεινον γὰρ ἐν εὐθυτάτῳ καὶ ἀνωδυνωτάτῳ διατείνειν καὶ διαπλάττειν τὸ κῶλον· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι τὴν ἐπίδεσιν τε καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ μορίου ποιεῖσθαι προσήκει. τὸ γὰρ ἐν ἄλλῳ μὲν ἐπιδεῖν, ὑπαλλάττειν δὲ εἰς ἕτερον, οὐκ ὀδύνην μόνον, ἀλλὰ καὶ διαστροφὴν ἐργάζεται τοῖς ὀστοῖς. εἰ γάρ τι μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως ὑπομνήρασιν εἰρημένων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπαλλαττόντων τὸ σχῆμα τινὰς μὲν τῶν μυῶν ἐντείνεσθαι τε καὶ οἷον σφαιροῦσθαι συναγομένους, ἐπίους δ' ἐκλύεσθαι τε καὶ χαλᾶσθαι. ἐνθα μὲν οὖν ἐντείνονται, θλίβεσθαι τε πρὸς τῶν ἐπιδέσμων αὐτοὺς ἀναγκαῖόν ἐστιν ὀδυνᾶσθαι τε διὰ τὴν

cunque magis quam alia est a dolore libera, ea maxime naturalis membro est, brachio quidem angulosa, cruri vero quae paulo minus porrecta est. Porro ad dolorem vitandum non modo naturalis figura cuivis organo, verum etiam consuetudo conducere videtur. Atque haec quidem tibi figurae, in qua custodire membrum conveniat, inveniendae ratio est; at eadem inveniendae figurae ratio est et in antitassi et conformatione seu figura. Etenim expedit ut in rectissima atque a dolore alienissima forma membrum tum extendas tum figures, multoque etiam magis ut sub eadem figura tum deliges tum ad quietem reponas. Siquidem sub alia deligare, in aliam vero mutare non dolorem modo incitare potest, verum etiam ossa intorquere; nam nisi eorum quae praecepta sunt in commentariis quos de musculorum motibus scripsimus oblivio obrepfit, necesse est ubi figura mutatur, alios musculorum tendi ac velut contractos rotundari, alios solvi ac remitti. Ergo ubi intenduntur, tum premi eos a deligatura est necesse tum ex compressione ipsa

Ed. Chart. X. [147.]

Ed. Bas. IV. (103.)

Θλίψιν· ἔνθα δὲ ἡ τάσις ἐκλύεται, χαλαρὰν μὲν ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει τὴν ἐπίδεισιν, ἀσθηρίκτον δὲ γίνεσθαι τὸ κάταγμα. διὰ ταῦτ' οὖν ἅπαντα διατείνειν τε καὶ διαπλάττειν ἐπιδεῖν τε καὶ ἀποτίθεσθαι καθ' ἐν σχῆμα τὸ ἀνωδυνώτατον, ἔλοιτ' ἂν τις. εἰς μὲν δὴ τὴν πρώτην ἐνέργειαν ἦν ἐνεργοῦμεν ἐν τοῖς κατεαγόσιν, οὐδὲν ἔτι λείπει παράγγελμα. λύειν δὲ κελεύει διὰ τρίτης ὁ Ἱπποκράτης, ὅπως μὴτ' ἄσῃ τις γίγνοιτο, μὴτε κνήσις ἀήθως σκεπασθέντι τῷ μορίῳ, μὴτ' ἐπὶ πλεοναῖ διαπνοαῖ κωλύοιντο τοῦ φθάσαντος ἐστηρίχθαι κατὰ τὸ κάταγμα· δι' ἧς οὐ μόνον ἀσωδῶς κνήσεσθαι συμβαίνει τισίν, ἀλλὰ καὶ διαβρωθέντος ὑπὸ τῆς τῶν ἰχώρων δριμύτητος ἐνίοτε τοῦ δέρματος ἔλκωσιν γενέσθαι. καταντλεῖν οὖν ὕδατος εὐκράτου τοσοῦτον, ὅσον ἱκανόν ἐστι διαφορῆσαι τοὺς τοιούτους ἰχώρας. ἦν δὲ δὴ καὶ αὐθις ὁμοίως πράξης, ἐβδόμη μὲν ἂν εἴη μετὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρα, φαίνοιτο δ' ἂν ἤδη μηδενός γε ἐμποδῶν γενομένου πάντ' ἀφλέγμαντα, καὶ αὐτοῦ γε τοῦ κατὰ φύσιν ἐνίοτε μᾶλλον ἰσχνά. τότε οὖν ἐγχωρεῖ νάρθηκάς τε περιτιθέναι καὶ λύειν διὰ πλεονος·

dolere; ubi vero tensio remittitur ea in parte deligaturam esse laxam fracturamque fulcimento destitui. Horum igitur omnium causa tum extendere tum effingere tum deligare tum reponere una ea figura, quae doloris minimum habeat, prae-cipue est studendum. Atque ad primum quidem opus, quod in fracturis molimur, nullum jam relictum est praeceptum. Solvere autem ex Hippocratis sententia tertio die debebis, quo in parte praeter solitum cooperta nec dolor nec pruritus creatur, nec ejus quod jam infixum fracturae est perspiratio prohibeatur, cujus occasione non modo noxius pruritus quibusdam accidit, sed etiam cutem ex acrimonia saniei erosam exulcerari. Infundendum igitur tantum temperatae aquae est quantum ad evocandam ejusmodi saniem est satis. Quod si rursus quoque simili modo facies, septimo id a primo die facere debebis. Apparuerint vero jam omnia, modo nihil impediat, phlegmone libera, ac quam pro naturali statu magis aliquando gracilia. Tum igitur licebit et ferulas circumponere et solvere ex majore intervallo; nam

Ed. Chart. X. [147. 148.]

Ed. Bas. IV. (103.)

ἐμπροσθεν μὲν γὰρ ὅθ' ὁ τῆς φλεγμονῆς ἐπεκράτει σκοπὸς, οὐκ ἦν ἀσφαλὲς θλίβειν τοῖς νάρθηξι· νυνὶ δὲ ἐπειδὴ πέπαι-
ται μὲν αὕτη, στηριζέσθαι δὲ χρὴ τὸ κάταγμα, καλῶς ἂν
τις αὐτοῖς χρῶτο. καὶ μὲν δὴ καὶ διὰ πλεονος ἐγχωρεῖ λύνειν,
ὥς ἂν μηκέτι χρηζόντων τῶν μερῶν ἀποκρίναι ἰχῶρας.
[148] ἀλλὰ καὶ ἡ πώρωσις ἄμεινον ἂν οὕτως γίγνοιτο· χρὴ
γὰρ, ὥς ἐμπροσθεν εἴρηται, παγῆναί τι τῆς οἰκείας τροφῆς
τῶν ὀστέων, ἵνα γένηται πῶρος. οὐκοῦν χρὴ τοῦτ' ἀπο-
κλύζειν τῶν χειλῶν τοῦ κατάγματος, ἢ διαφορεῖν ἐκτὸς,
ὅπερ αἱ συνεχεῖς λύσεις ἐργάζονται. οὐ μὲν οὐδ' οὕτω πολὺ
διαλείπειν, ὥς μηδὲ γινῶναι πᾶς προσχωρεῖ τὸ κάταγμα.
πολλὰκις γοῦν ἐθεασάμην ἀκριβῶς ξηρανθέντων τῶν ὀστέων
δυσχερῶς γιγνομένην τὴν πώρωσιν. ἐπαντλεῖν οὖν χρὴ τοῖσδε
μέτριοις τῷ πληθεῖ, διὰ τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρας ὕδωρ θερ-
μὸν, ὅρον ἔχοντα τοῦ παύσασθαι τῆς καταιονήσεως τὴν εἰς
ὄγκον ἐρυθρὸν ἐπαρσιν τῶν σαρκῶν. ἐπὶ μὲν δὴ τούτων
πρὶν ἄρχεσθαι καθίστασθαι παύσασθαι χρὴ, καθάπερ ἐφ'
ῶν διαφορῆσαι τι βουλόμεθα, μὴ παύεσθαι πρὸ τοῦ συμ-

antea, quum phlegmones scopus vinceret, tutum non erat
ferulis premere; nunc quum ea defuit ac stabilire fracturam
est opus, sane non incommode his utare. Sed et solvere ex
majore intervallo licet, non desiderantibus praeterea parti-
bus saniem excernere. Quin etiam callus felicius ita pro-
venerit; ad callum enim gignendum, sicut dictum est, cogi
concrelescereque aliquid proprii ossium alimenti oportet. Non
est igitur hoc a labris fracturae eluendum aut foras evocan-
dum; quod certe assidua solutio faciet. At vero nec tanto
intervallo intermittendum, ut nescias quemadmodum fra-
ctura procedat. Vidimus enim saepe, quum valenter sicca-
rentur ossa, aegre provenisse callum. Expedit igitur, istis
tertio vel quarto die modice aquam calidam infundamus,
hanc metam finiendae perfusionis habentes, quum carnes in
rubrum tumorem attolluntur. Atque in his quidem prius-
quam subsidere incipiant desistendum est; contra ubi digeri
quid volumus, non prius est desistendum quam quod ex
perfusione intumuit subsidat. In quibus vero quo minus

Ed. Chart. X. [148.]

Ed. Bas. IV. (103.)

πεσεῖν τὸν ἐκ τῆς αἰονήσεως ὄγκον. ἐφ' ὧν δ' ὑγρότης ἐστὶ πλείων καὶ διὰ ταύτην οὐ παροῦται τὰ κατεαγότα, ξηραίνειν αὐτήν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, πειρᾶσθαι δι' ἐπιδέσεως προσηκούσης καὶ καταντλήσεως, ἥτοι γ' ἐλαχίστης παντάπασιν ἢ πλείστης. ἡ μὲν γὰρ ἐλαχίστη, πρὶν ἐπιρῶσθαι τι πανομένη, τὰ τε πρόχειρα τῶν ὑγρῶν διαφορεῖ, τὰ τε ἐν τῷ βᾶθει διαχεῖ μετρίως· συμφέρει δὲ οὕτω κεχύσθαι τοῖς ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως ἐκθλίβεσθαι μέλλουσιν. ἡ δὲ πλείστη διαφορεῖ πλέον ἢ ἔλκει. εὐδηλον δὲ δήπου καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκθλιβούσης ἐπιδέσεως ἥττον χρὴ πιέζειν τὰ τελευταῖα τῶν ὀθονίων, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατρεφούσης οὐχ ἥττον, ταῦτα καὶ συμπάσας τὰς περιβολὰς χαλαρωτέρας ποιῆσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐν ᾧ χρὴ καιρῷ συμπράττειν ταῖς πωρώσεσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐξεύρηται, λείποιτ' ἂν ἔτι περὶ τῆς συμπάσης διαίτης εἰπεῖν. ὅτι μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ λεπτοτάτως χρὴ διαιτᾶν ἐν τῇ τῶν φλεγμονῶν οἰκείᾳ θεραπείᾳ λεχθήσεται· λεχθήσεται δὲ καὶ ὡς φλέβα χρὴ τέμνειν, ἐνίστε δὲ καὶ διὰ γαστρός ἐκκε-

callus in fractura proveniat humiditas abundantior obstat, ibi hanc ficare, sicut prius est dictum, convenienti deligatura et perfusione aquae quae vel minima omnino sit vel plurima conabimur. Quippe minima, cum prius desistat quam aliquid confluat, et qui ad manum humores sunt per spiritum digerit, et qui in alto sunt modice liquat; expedit autem ita solvi liquarique ea quae per deligaturam sunt expellenda. Plurima vero discutit plus quam attrahit. Sane constat in ea quidem deligatura, quae exprimet, minus esse arctandos fasciarum fines; in ea vero quae ad renutriendum est comparata, nec minus hos arctandos et universos circumductus laxiores faciendos. Quoniam autem non solum quo tempore subveniendum callo gignendo sit, sed etiam quo pacto est inventum, reliquum fuerit de universa victus ratione praecipere. Ac quod in principio quidem sit tenuissime cibandum, id ubi de propria phlegmonarum curatione agemus dicetur; dicetur autem et quod venam incidere interdum oportet, et per ventrem supervacua expel-

Ed. Chart. X. [148.]

Ed. Bas. IV. (103. 104.)

νοῦν τὰ περιττά. κατὰ δὲ τὸν τῆς πωρώσεως (104) καιρὸν ἀνατρέφειν χρὴ τὸ σῶμα σιτίοις εὐχύμοις καὶ τροφίμοις, ἔξ ὧν εἰωθε γέννασθαι χυμὸς οὐ μόνον χρηστὸς, ἀλλὰ καὶ γλίσχρος, ἔξ οὗον χρὴ μάλιστα γίνεσθαι τὸν πῶρον· ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀρρώδους καὶ λεπτῆς ὑγρότητος οὐδ' ἂν γεννηθεῖν τὴν ἀρχὴν, ἐκ δὲ τῆς παχείας μὲν, ἀλλὰ ψαθυρᾶς καὶ ἀλιποῦς, γεννηθεῖν μὲν ἂν οὐ βραδέως, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ ξηραίνόμενος κρανρότερος καὶ διὰ τοῦτο εὐθραυστος γίνεται. μεγέθει δὲ ἔστω τηλικούτος, ὥς ἀσφαλῆ τε ἅμα δεσμὸν εἶναι τοῖς ὀστοῖς καὶ μὴ θλίβειν τοὺς μῦς· ὁ μὲν γὰρ μικρότερος ἢ χρὴ σφαλέρους τοῖς ὀστοῖς, ὁ δὲ μείζων τοῦ προσήκοντος ὀδυνήρους τοῖς μυσὶ. προσέχειν οὖν ἀκριβῶς αὐτῷ τὸν νοῦν, ἥτοι προτρέπειν ἐνδεῶς γιγνόμενον, ἢ κωλύειν ἀμέτρως αὐξανόμενον. ἔξ ὧν δ' ἐργάσῃ ταῦτα, τό τε ποσὸν τῆς αἰονήσεως ἔστι καὶ τὸ ποιὸν καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐδεσμάτων, αἵ τε ἔξωθεν ἐπιτιθέμεναι κατ' αὐτοῦ δυνάμεις φαρμάκων. περὶ μὲν οὖν αἰονήσεως καὶ διαίτης προείρηται. τῶν δὲ φαρμάκων ὅσα μὲν ἐμπλαστικά ταῖς οὐσίαις ἐστὶ μετρίως θερμαίνοντα,

lere. At quo tempore callus gignitur, nutriendum corpus est cibis boni succi et qui multum nutriant, ex quibus provenire succus soleat non solum bonus, sed etiam tenax, ex quali fieri callum maxime expedit; quum enim ex serosa humiditate ac tenui gigni prorsus nequeat, ex crassa vero, sed quae fragilis sit ac pinguedinis expers, gigni quidem poterit non segnitur, caeterum tempore siccescens friabilior, atque ita fractioni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea sit quae et ossibus tuto vinculo sit, nec musculos tamen comprimant; nam qui minor iusto est, hic ossa parum reddet tuta, qui major est, dolorem musculis invehet. Attendendum vero diligenter est ut vel promoveatur, si minor iusto proveniat, vel inhibeatur, si immodice increseat. Sunt vero quibus haec efficies tum ipsius perfusionis quantitas tum vero ciborum qualitas et quantitas ac medicamentorum quae illi extrinsecus imponuntur facultates. Ac de perfusione quidem et victus ratione supra est dictum. Ex medicamentis vero quaecunque emplasticam substantiam habent,

Ed. Chart. X. [148. 149.]

Ed. Bas. IV. (103.)

προτρέπει τε καὶ συναύξει τοὺς πῶρους· ὅσα δὲ διαφορητικά, καὶ τοὺς ὄντας ἤδη μεγάλους καθαίρει. μήτε δὲ ἀνατρέφειν ἐθέλων μήτε καθαίρειν τὸν πῶρον, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὠρμήθη δέχεσθαι, φαρμάκων κέχρητο τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων· ἃ δὴ μετρίως ξηραίνοντα καὶ τὴν πῆξιν ἐργάζεται μετρίαν τοῦ πῶρου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἐγκαρσίων καταγμάτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα· [149] περὶ δὲ τῶν παραμήκων τὰ μὲν ἄλλα σύμ-παντα τὰ αὐτὰ, πιέζειν δὲ χρὴ μᾶλλον ταῦτα κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα καὶ προστέλλειν εἰσω τὸ ἀφεστηκός. ὅσα δὲ ἐθραύ-σθη πολυειδῶς καὶ μάλιστα σὺν ἔλκεσιν, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ γίνεσθαι, σπλήνα σκεπαρηθὸν ὡς Ἴπποκράτης ἐκέ-λευσε περιβάλλειν, οἶνω τέγγοντας αὐστηρῶ τε καὶ μέλανι καὶ μάλιστ' ἐν θέρει. σήπεται γὰρ εἴτε ἐλαίῳ τις εἴτε κηρωτῇ χρῶτο, δεόμενά γε ξηραίνεσθαι μειζόνως ἢ τᾶλλα, διότι καὶ μείζον τὸ πάθημα. καὶ τοίνυν καὶ τὰ φάρμακα πάντα τῶν ξηραίνόντων ἔστω, καθάπερ ἐκεῖνος ἐκέλευσεν, ἅμα καὶ τὸ μέτρον ἐπ' αὐτοῖς ὀρίσας· ἐκ γὰρ τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων

ac modice calefaciunt, ea callos tum promovent tum vero augment; quae vero discutiunt, ea magnos jam callos dimi- nuunt. Si vero nec augere callum nec minuire studes, sed eo sicut ultro provenit es contentus, medicamento aliquo eorum quae cruentis dicuntur adhiberi vulneribus utere, quae quum modice siccent, etiam coagulari ac concrecere mediocriter callum faciunt. Ac de transversis quidem fra- cturis haec satisfaciant. De longis vero reliqua omnia ad eundem se habent modum, caeterum comprimendae hae magis in ipso fracturae loco sunt, tum quod recessit retru- dendum introrsus est. Quae vero confracta multifariam sunt, potissimum cum ulcere, quemadmodum fieri plurimum solet, iis splenia circumdanda aseiae ritu incurva Hippocrates prae- cepit, eaque vino imbuta tum austero tum nigro aestate potissimum. Quippe putrescunt sive oleo quis utatur sive cerato, quum postulent amplius quam reliqua sicari, ut- pote vitio ipso reliquis majore. Quin etiam medicamenta quoque omnia ex siccantium sint numero, sicuti ille praece- pit, simul modum ipsum siccationis definiens; etenim ex

Ed. Chart. X. [149.]

Ed. Bas. IV. (104.)

εἶναι κελεύει τὰ τοιαῦτα τῶν φαρμάκων. εἰ δὲ καὶ κατ' ἀρχάς τις εὐθέως αὐτοῖς χρῶτο, τοιοῦτον εἶναι συνεβούλευε τὸ ἔναιμον, ὃ σύντροφόν ἐστιν ἐπιτέγγει. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σύμπαντα ταῖς ἐκείνου ποιητέον ὑποθήκαις, οὐκ ἐν τοῖς εἰρημένοισι μόνον, ἀλλὰ καὶ γυμνωθέν τὰ ὅπου ἄποπρίσεως δέοιτο, καὶ παρασχίδας τινὰς ἤτοι γ' αὐτὸν ἀφαιρεῖν ἢ τῆς φύσεως ἐξωθούσης συμπράττειν προσήκει. περὶ δὲ τῶν ὑποτιθεμένων σωλήνων τοῖς σκέλεσιν, ὅσα μὲν Ἱπποκράτης ἠπόρησεν, εἴτε χρηστέον εἴτε μὴ χρηστέον, ἅπαντές τε γινώσκουσιν, ἐπαινεῖν τε χρὴ τοὺς λογισμούς. ὃ δὲ τοῖς νεωτέροις εὐρεται γλωσσόκομον, ᾧ χρώμεθα μάλιστα κατὰ τὸν τῆς παρωδσεως καιρὸν, ἐπαινῶ μὲν ἔπερ τι καὶ ἄλλο τῶν τοιούτων μηχανημάτων, οὐ μὴν ἔοικέ γε Ἱπποκράτης γινώσκειν αὐτὸ καίτοι γε οὐκ ἀμελῆς εἰς τὴν τῶν χρησίμων ὀργάνων εὐρεσιν. ἀλλὰ τό γε τοῖς σκέλεσιν ὑποτιθέμενον ὄργανον ὀρθῶς τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξεύρεται, δι' ἑνὸς ἄξονος ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μηχανήματος ἐν τοῖς κάτω μέρεσι τεταγμένου τὴν ἀντί-

enaemis vocatis ejusmodi esse medicamenta vult. Quod si protinus ab initio quis ipsis utatur, tale esse debere enaemum suadet, quod imbui sit aptum. Ac reliqua quidem omnia ex illius praeceptis sunt peragenda, non in iis quae dicta sunt modo, verum etiam siue nudatum os defecari serra postulet, siue fragmenta quaequam, vel te ipsum eximere, vel expellenti naturae sublivire oporteat. De iis vero qui cruribus supponuntur canalibus quaecunque Hippocrates addubitavit, utendumne sit iis necne, et omnes norunt, et laudandas esse rationes censeo. Quod autem neotericis inventum est glossocomion, quo maxime tempore gignendi calli utimur, laudandum id quidem quantum aliam quamvis ejusmodi machinarum ducimus. Verum non videtur id Hippocrates novisse, quamquam alias in instrumentis quae usui forent excogitandis non indiligens. At vero quod cruribus subjicitur instrumentum, recte iis qui post ipsum fuere excogitatum est, quod per unicum axem, qui in finem machinae ad infernam ejus partem est collocatus, contra-

Ed. Chart. X. [149.]

Ed. Basf. IV. (104.)

τασιν ἐργαζόμενον ὅλω τῷ κῶλῳ ἐντάσει διτταῖς. ὀνομά-
 ζεται δὲ αὐτῶν ἡ μὲν κατ' εὐθύ τείνουσα τὸ κῶλον εὐθύπο-
 ρος, ἡ δ' ἄνω μὲν πρότερον, εὐθύς δὲ κάτω μεταληπτική·
 γίνονται δὲ ἀμφότεραι διὰ περιθέσεως βρόχων. ἄριστος δ'
 εἰς τοῦτο βρόχος ὁ ἐκ δυοῖν διαρτῶν. οὗτος οὖν ἐν μὲν τοῖς
 κάτω τοῦ κατάγματος μέρεσι τοῦ κῶλου περιτιθείς τὴν
 εὐθύπορον ἐργάζεται τάσιν, τῶν σκελῶν αὐτοῦ περιτεθέν-
 των τῷ ἄξονι· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ κατάγματος ὁ
 αὐτὸς οὗτος βρόχος εἰ περιβληθείη, τὴν μεταληπτικὴν ἀπο-
 τελεῖ τάσιν, ἀπαχθέντων αὐτοῦ τῶν σκελῶν, ἄνω μὲν πρότε-
 ρον, εἰτ' αὖτις κάτω· περιβληθῆναι γὰρ χρὴ καὶ τὰντα τῷ
 ἄξονι. τὴν περιαγωγὴν δὲ καὶ τὴν οἶον καμπὴν τῶν σκελῶν
 τοῦ βρόχου, τὴν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὸ κάτω, διὰ τροχι-
 λιῶν γίνεσθαι χρὴ κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ γλωττοκόμου
 τεταγμένων. ἔξεστι δὲ καὶ σωλῆνα καλεῖν τὸ τοιοῦτον μηχανή-
 νημα καὶ μετὰ προσθήκης σωλῆνα μηχανικὸν ἢ γλωττόκομον
 μηχανικόν. ἀλλὰ περὶ μὲν ὀργάνων ἐπὶ πλέον ἐροῦμεν ἐν
 ταῖς τῶν ἐξαρθρημάτων ἰάσεσιν· ὥσαύτως δὲ καὶ περὶ τῆς

rium nixum toti membro gemina tensione efficit. Nomina-
 tur earum altera quae membrum tendit in directum euthy-
 poros, *id est in rectum procedens*; quae vero prius sursum,
 mox deorsum, ea metaleptice dicitur, *quasi translativam*
dixeris; obeuntur ambae per laqueorum circumplexum.
 Porro aptissimus in hunc usum laqueus est, qui duas habeat
 appendices. Hic igitur quum in inferioribus fracturae par-
 tibus membri injectus est, euthyporon efficit tensionem, cru-
 ribus ipsius axi circumpositis. Quum vero in superioribus
 fracturae partibus idem laqueus imponitur, metalepticen
 tensionem efficit, abactis ipsius partibus prius sursum, mox
 rursus deorsum; quippe haec quoque circumdanda axi sunt.
 Porro circumactum ac veluti flexum crurum laquei, qui a
 superioribus partibus ad inferiores agitur, per trochleas
 fieri oportet quae in lateribus glottocomi sint positaе. Lice-
 bit et solena voces ejusmodi machinam et cum adjectione *sic*,
 solena mechanicum aut glottocomum mechanicum. Verum
 de instrumentis uberius praecipiemus, quando de luxatorum

Ed. Chart. X. [149. 150.]

Ed. Bas. IV. (104.)

ἐπιδέσμων ποικιλίας ἐν ἐκείνοις λελέξεται. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ περὶ τοῦ μηχανικοῦ σωλήνος ἐμνημόνευσα, πολλὴν χρεῖαν παρεχομένου τῷ σκέλει καὶ κατὰ τὴν ἄλλην μὲν ἀπόθεσιν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπειδὴν ἀλλάττει τὴν κοίτην ὁ κάμνων, ἣ ἀποτρίβηται τι τῶν κατὰ γαστέρα, καλῶς ἂν ἔχοι πρὸς τῷ μηδὲν ἔτι ἐνδεῖν εἰς τὸν ὑπὲρ τούτων λόγον, ἐπαινέσαι πολὺ μᾶλλον ἐκεῖνο τὸ γλωττόκομον, οὗ καὶ τὴν ἑτέραν τῶν πλευρῶν καὶ τὸ σανίδιον ἐφ' ὃ τὸν πόδα στηρίζουσι, κινούμενα κατασκευάζουσιν, ὥστε ἀρμόζειν ἅπαντι μεγέθει κώλου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἄλλων καταγμάτων ἀρκεῖ καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένων γινώσκεσθαι.

Κεφ. στ'. [150] Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γέγραπται μὲν πού καὶ περὶ τούτων Ἱπποκράτει βιβλίον ὅλον, ἅπαντα διδάσκοντι ὅσα χρὴ πράττειν ἐπ' αὐτῶν· καὶ ἡμεῖς δὲ ὅταν τήνδε τὴν πραγματείαν ἐπιτελέσωμεν, ἐπιθησόμεθα ταῖς ἐξηγήσεσι τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸ παρὸν, ἐπειδὴ τά τε προσευρημένα τοῖς ὑπ' ἐκείνου λεχθεῖσιν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασι προστίθμεν, ὅσα τε ἀδιορίστως εἶπε διο-

curatione agemus, ubi etiam de varietate deligaturarum quae superimponuntur non minus dicetur. Nunc vero postquam de mechanico solene mentionem feci, qui plurimum cruri commodat tum alias quum reponitur, tum vel magis quum aeger cubile mutat, aut etiam e ventre aliquid excernit, non abs re fuerit, quo nihil tractatione de eo desideretur, multo magis illud glottocomum laudare, cujus alterum laterum, itemque tabellulam in qua pedem collocant, quo nulli non quadret membri magnitudini, mobilia faciunt. Ac de reliquis quidem fracturis haec nosse cum iis quae Hippocrates praecipit sat fuerit.

Cap. VI. De iis vero quae in capite accidunt, Hippocrates certe integrum librum scripsit, ubi omnia praecipit quae in iis sunt agenda, et nos cum huic operi finem imposuerimus, enarranda ejus opera aggrediemur. Ad praesens vero, quoniam in his commentariis et quae supra ea quae ille dixit sunt inventa adjicimus, et quae indefinite

Ed. Chart. X. [150.]

Ed. Bas. IV. (104.)

ριζόμεθα, πρῶτον μὲν ἀναγκαῖόν ἐστι μνημονεῦσαι τῶν κοίλων ἐκκοπέων, οὓς καὶ κυκλίσκους ὀνομάζουσιν· εἰθ' ἑξῆς τῶν φακωτῶν· καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν στενῶν ξυστήρων· εἶτα περὶ τῆς τῶν φαρμάκων χρήσεως εἰπεῖν τι. τῶν τοίνυν καταγμάτων τοῦ κρανίου τινὰ μὲν ἄχρι τῆς διπλῆς ἑξήκει, τινὰ δὲ ἄχρι τῆς ἑνδον ἐπιφανείας τῶν ὀστέων· καὶ τινὰ μὲν ἀπλαῖ ῥωγμαῖ, τινὰ δὲ θλάσεις, τινὰ δὲ ἔδραι τῶν πληξάντων εἰσίν. αἱ μὲν οὖν ἀπλαῖ ῥωγμαῖ μέχρι τῆς διπλῆς διασχοῦσαι τῶν νῦν εἰρημένων ξυστήρων χρήζουσι τῶν στενῶν. εἶναι δ' αὐτοὺς χρὴ πολλοὺς μὲν τὸ πλῆθος, ἀνίσους δὲ τὸ μέγεθος, ὥς μηδέποτε ἀπορεῖν τοῦ χρησιμωτάτου τῷ ἔργῳ· κάπειτα γυμνωθέντος κατὰ τὰ εἰδισμένα τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ, χρῆσθαι πρώτῳ μὲν τῷ πλατυτέρῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ μετ' αὐτὸν στενωτέρῳ, κάπειθ' οὕτως ἑξῆς τοῖς ἄλλοις ἄχρι τοῦ στενωτάτου· τούτῳ δὲ χρηστέον ἐπ' αὐτῆς τῆς διπλῆς. εἴτ' ἰᾶσθαι χρὴ ξηροῖς φαρμάκοις αὐτίκα τε καὶ μέχρι τέλους· ἃ δὴ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο προσηγόρευται κεφαλικά. σύγκειται δὲ διὰ τε τῆς

dixit definimus, necesse est primum de cavis exciforiis scalpris, quos cycliscos, mox de iis, quos a lenticulae specie phacotos nominant, post hos de angustis scapellis, demum de medicamentorum usu aliquid dicamus. Ergo de fracturis calvariae quaedam usque ad diploen perveniunt, quaedam usque ad internam ossium superficiem, quaedam etiam simplices fissurae, quaedam contusiones, quaedam vestigia eorum quibus inflicta plaga est. Quae igitur simplices fissurae ad secundam usque laminam perveniunt, iis quos modo diximus angustis scalpellis indigent. Expedit autem hos ut numero multos, ita magnitudine impares esse, necubi desit quod operi sit commodissimum; postea vero nudato prout fieri solet affecto osse, utendum quidem primo latiore, secundo loco eo qui illo est angustior; mox ita reliquis deinceps usque ad angustissimum, hoc vero in ipsa diploe est utendum. Post haec tum protinus tum ad finem usque sicis medicamentis est medendum, quae ob id ipsum cephalica, id est capitalia sunt dicta. Ea componuntur ex iri

Ed. Chart. X. [150.]

Ed. Bas. IV. (104. 105.)

Ἰλλυρίδος ἱρεως καὶ τοῦ τῶν ὀρόρων ἀλεύρου καὶ μάννης ἀριστολογίας τε καὶ πάνακος ῥίζης φλοιοῦ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἀπάντων ὅσα ῥύπτειν πέφυκεν ἄνευ τοῦ δάνειν. αὕτη γὰρ ἡ γεννώμενη σὰρξ, ἔργον τῆς φύσεως ἐστίν· ὥστε οὐδὲν εἰς τοῦτο τῆς ἱατρικῆς ὁ κάμνων δαίται. τὸ δὲ τὴν γεννώμενην συμφύεσθαι τε καὶ περιφύεσθαι πᾶσι τοῖς τῶν ὀστέων μέρεσιν ἐκ τοῦ μήτε ῥύπον ἐπ' αὐτοῖς εἶναι μήτ' ἐλαιώδη τινὰ λιπαρότητα γίγνοιτ' ἂν μάλιστα. τοῦτ' οὖν ἐστίν ὁ παρὰ τῶν ἱατρῶν οἱ κάμνοντες ἴσχουσιν εἰς τὴν σάρκωσιν, ὡς ξηρὸν μὲν (105) ἅπαν εἶναι τὸ χωρίον, ἕκαστον δὲ μέρος τῶν πεπονθότων ὀστέων ἀκριβῶς καθαρὸν. ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ πάντων τῶν καταγμάτων, ὅταν ἄρχηται σαρκουῖσθαι. τῶν δ' ἄκρι μὴνιγγος διασχόντων, εἰ μὲν εἴη μόνη ῥωγμή, τοῖς εἰρημένοις ξυστῆρσι χρηστέον· εἰ δὲ μετὰ θλάσεώς τινος, ἐκκόπτειν χρὴ τὸ τεθλασμένον, ἥτοι διὰ τρυπάνων ἐν κύκλῳ πρότερον κατατιτρώντα, καῖπειθ' οὕτω χρώμενον τοῖς ἐκκοπεῦσιν, ἢ διὰ τῶν κυκλίσκων εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. ἡ μὲν οὖν διὰ τρυπάνων ἐνέργεια σφαλερὰ, διὰ τὸ πολλάκις ἄψασθαι τινας,

Illyrica et ervi farina et manna et aristolochia, et panacis radice cortice, in summa omnibus quae extergere citra morsum possunt. Ipsa namque generatio carnis naturae opus est, itaque aegro ad eam rem nihil opus est arte medica. Ut autem quae provenit caro coalescat circumhaereatque omni ossis parti, id inde maxime eveniet, si neque sordes super eo sit, nec oleosa quaedam pinguedo. Id igitur est quod aegris medici ad carnis productionem praestant, ut totus locus ficcus sit, tum quaelibet affecti ossis pars plane pura. Atque haec quidem omnium fracturarum, quum caro in his produci incipit, communia sunt. Ex fracturis vero quae ad meningem pervenerunt, si simplex tantum fractura sit, jam dictis scapellis angustis utendum; sin cum contusione aliqua, quod contusum est excidi debet, idque vel terebellis prius in circuitu perforatum, mox deinde scalpris admotis, vel protinus ab initio cycliscis. Ac quae per terebellam quidem actio parum tuta est, propterea quod dum audacius

Ed. Chart. X. [150. 151.]

Ed. Bas. IV. (105.)

ἀθροώτερον αὐτοῦ βαπτισθέντος, τῆς μήνιγγος τῆς σκληρᾶς
 τῆς ὑποτεταμένης τοῖς ὀστοῖς. ἡ δὲ διὰ τῶν κυκλίσκων οὐδ'
 αὐτὴ παντάπασιν ἄμεμπτος, σείει γὰρ ἐπὶ πλεῖστον τὴν
 κεφαλὴν ἡσυχάζειν δεομένην. ἀρκεῖ δέ μοι κἀνταῦθα μεγά-
 λων μὲν οὐσῶν τῶν ῥωγμῶν καὶ τῶν ὀστέων τῶν κατεαγόντων
 ἰσχυρῶς κεινημένων τοῖς κυκλίσκοις χρῆσθαι· βραχείαις
 γὰρ ἐπιβολαῖς χώραν παρέξεις τοῖς φακωτοῖς ἐκκοπεῦσιν·
 ἰσχυρῶν δὲ κατὰ τὰ πλεῖστα τῶν ὀστέων ὑπαρχόντων κατα-
 τιπρῶναι τοῖς τρυπάνοις αὐτά. τινὲς δὲ ὑπὲρ τοῦ μηδέποτε
 ἁμαρτεῖν ἀβάπτιστα τρύπανα κατεσκεύασαντο. καλοῦσι δὲ
 οὕτως αὐτά διὰ τὸ μὴ βα[151]πτίζεσθαι· περιθεῖ γὰρ ἐν
 κύκλῳ περιφερῆς τις ἵνυς, προῦχουσα μικρὸν ὑπεράνω τοῦ
 κατὰ τὸ τρύπανον ὀξέος πέρατος. εἶναι δὲ δήπου χρή πολλά
 καὶ ταῦτα πρὸς ἅπαν πάχος κρανίου παρεσκευασμένα· τοῖς
 μὲν γὰρ παχυτέροις τὸ μακρότερον ἀρμόσει τρύπανον· ὀνο-
 μάζω δὲ οὕτως ὥς μείζον ἔστι τὸ μεταξὺ τοῦ τ' ἄκρου πέρατος
 καὶ τῆς κυκλοτεροῦς ἵνυος· τοῖς δὲ λεπτομερέσι τὸ μικρότε-
 ρον· ἔστι δὲ δήπου καὶ τούτῳ τὸ μεταξὺ τοῦ πέρατός τε

eam tractant, duram membranam quae offi substernitur non
 raro violant. Quod vero per cycliscos opus administratur, ne
 id quidem omnino vitio caret, quum quatiat immodice ca-
 put, quod potius quietem postulat. Mihi igitur hic quoque
 placet, si magnae sint fracturae et ossa quae fracta sunt, vehe-
 menter mota cycliscis uti, paucis enim accessibus lenticulatis
 excisoriis locum facies. Sin firma plurimum ossa sint, foran-
 da terebella sunt. Quidam autem quo minus usquam aber-
 rent, ejusmodi terebellas excogitarunt, quae quod mergi non
 possint, ea abaptistas vocant; circumcurrit enim supra tere-
 bellae cuspidem acutam, rotundum quoddam supercilium
 parum exflans. Sane expedit complures id genus praepa-
 ratas habere ad omnem calvariae crassitudinem; nam craf-
 fiori longior terebra conveniet, voco autem ita cujus spa-
 tium, quod inter summam est cuspidem et rotundum super-
 cilium, majus est; tenuiori brevior; est autem hic quoque
 quod interest inter cuspidem et supercilium minus. Aliqui

Ed. Chart. X. [151.]

Ed. Bas. IV. (105.)

καὶ τῆς ἵκνου ἔλαττον. ἔνιοι δὲ τούτων, εἴτε δειλοτέρους
 χορὴ λέγειν, εἴτ' ἀσφαλεστέρους, ταῖς καλουμέναις χοινικίσιν
 ἐχρήσαντο. οὐ δὲ εἰ μῆτε ἀφύλακτος εἶναι μέλλοις τῶν ὄντων
 σφαλερῶν μῆτε πέρα τοῦ προσήκοντος φοβέρος, ἀριστόν σοι
 τοῖς κυκλίσκοις χρῆσθαι, κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐπιβολὴν
 τοῖς πλατυτέροις, ἑξῆς δ' αὐτῶν τοῖς στενωτέροις, ἄχοι
 περ ἂν ἐπὶ τὴν παχεῖαν μὴνγγα κατέλθῃς. οὐ μὴν οὐδ' ἐν
 κύκλῳ πᾶν ὅσον ἐκκοπῆναι χορὴ τοῖς κυκλίσκοις γυμνωτίον,
 ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος, ἐνθα τὸ κάταγμα βιαιό-
 τερον αὐτοῦ γέγονε. πρὸς μὲν γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ
 μῆνιγξ ἀφίσταται τάχιστα τῶν ἰσχυρῶς παθόντων ὁστών,
 ὥστε οὐδεὶς ἔσται κίνδυνος ἀψασθαι τῆς ἀφεστώσης ἡδῆ. ἦν
 δ' ἅπαξ ἐν τῇ γυμνώσει μέρος, ὑποβαλὼν ἐκκοπέα, τὸ μὲν
 φακοειδὲς ἐπὶ τῷ πέρατι προὔχον ἀμβλὺ καὶ λεῖον ἔχοντα,
 τὸ δὲ ὀξὺ κατὰ τὸ μῆκος ὀρθιον ὅταν στηρίξῃς κατὰ τῆς
 μῆνιγγος τὸ πλατὺ τοῦ φακοειδοῦς, ἐπικρούων τῇ μικρᾷ
 σφυρᾷ, διαιρεῖν οὕτω τὸ κρανίον. συμβαίνει γὰρ ἐπὶ ταῖς
 τοιαύταις ἐνεργείαις πάντα ὅσον χρῆζομεν. ἡ μὲν γε μῆνιγξ,

vero, siue illos his timidiore. siue tutiores appellem, etiam
 modiolis sunt usi. Tu vero, si neque improvidus eorum
 quae fallere possunt sis futurus, neque quam satis est timi-
 dior, commodissime cycliscis utere, et primo quidem ag-
 gressu latioribus, postea angustioribus, donec ad crassam
 meningem perveneris. Ceterum quod excidi oportet, id
 totum circulo cycliscis nudandum non est, sed ex ea ma-
 xime parte qua fractura est gravissima. Nam praeter alia
 etiam maxime ipsa ab ossibus vehementer affectis celerrime
 recedit, adeo ut nullum sit periculum eam, quae jam se-
 juncta est, tetigisse. Si vero unam semel nudaveris partem,
 ac scalprum qui in cuspide praefixam habet obtusam lae-
 vemque lenticulae speciem, aciem vero per longitudinem
 erectam submiseris, ubi latam partem lenticulae super me-
 ningem statueris, feries malleolo, ac sic calvariam divides.
 Evenient enim ita agentibus quae requirimus omnia. Nam
 meninx, ne si dormitans quidem quis agat, lata tantum len-

Ed. Chart. X. [151.]

Ed. Bas. IV. (105.)

οὐδ' ἂν νυστάζων τις ἐνεργῇ, τρωθῆναι δύναται, τῷ πλατεῖ
 μέρει μόνῳ τοῦ φακοειδοῦς ὁμιλοῦσα· καὶ ἦν προσέχεται
 δέ που τῷ κρανίῳ, καὶ ταύτης τὴν προσάρτησιν ἀλύπως
 ἀποσπᾶ τὸ περιφερὲς πέρας τοῦ φακοειδοῦς· ἐπιταὶ δὲ ἐξ-
 ὀπισθεν αὐτῷ ποδηγοῦντι, διακόπτων τὸ κρανίον ὃ ἐκκο-
 πτεὺς αὐτός. ὥστε οὔτε ἀκινδυνότερον οὔτε θᾶττον ἐνερ-
 γοῦντα τρόπον ἕτερον ἀνατρήσεως εὑρεῖν ἐγχωρεῖ. μάλιστα
 δ' αὐτὸν ἐπαινέσεις ἐν τοῖς σφοδροτάτοις κατάγμασιν· ἃ
 δὴ τινες τῶν νεωτέρων ἱατρῶν ἐγγεισώματά τε καὶ καμα-
 ρώσεις ὀνομάζουσι, τὰ μὲν ἐγγεισώματα τῷ μέσῳ σφῶν
 αὐτῶν ἐρείδοντα κατὰ τῆς μήνιγγος, τὰ δὲ καμαρώματα
 τουτὶ μὲν ὑψηλὸν ἔχοντα, καθ' ἃ δὲ πρῶτον ἀπὸ τῶν ὑγείων
 τὸ πεπονθὸς ἤρξατο χωρίζεσθαι ταῖς τοῦ κατάγματος ῥωγ-
 μαῖς, εἴσω μᾶλλον ἀπεληλυθότα καὶ κατὰ τῆς μήνιγγος ἐστη-
 ριγμένα. τάχιστα γὰρ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐκκόπτεται τὸ
 πεπονθὸς ἅπαν, ἐτοιμότερον ὑποδυομένου τοῦ φακωτοῦ πέ-
 ρατος ἐν τοῖς ἐπὶ πλεῖστον ἐξεστηκόσι τοῦ κατὰ φύσιν.
 ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὀστάγρας ἀνατείνοντες ἢ ἀνακλᾶσαντες ἐνία

ticulae parte occurrens vulnerari potest, quod sicubi adhae-
 reat calvariae, hujus quoque adhaerentiam innoxie dirimit
 ipsa lenticulae rotunditas; subsequitur vero prae euntem eam
 a tergo ipse scalper calvariam secans. Quare nec qui minus
 cum periculo, nec qui celerius perficiatur forandi modum
 alium invenias. Maxime autem hunc in vehementissimis
 fracturis laudabis, quas utique recentiorum nonnulli medico-
 rum Graece engeisomata et camaroses nominant. Engeiso-
 mata quidem quae in medio sui membranae innituntur;
 camaromata vero quae eandem ipsam partem exaltatam ha-
 bent, caeterum qua primum ab integris fracturae partibus
 diduci aegra coepit, intro magis recedunt ac membranae
 innituntur. Nam celerrime in talibus quod aegrum est
 totum exciditur; utpote quum promptius subintret lenti-
 culati scalpri finis in iis quae plurimum a naturali statu
 recesserunt. Quinetiam ostagra aliquibus ossium, quae
 vehementer sunt comminuta, vel exaltatis vel conversis

Ed. Chart. X. [151. 152.]

Ed. Bas. IV. (105.)

τῶν ἰσχυρῶς συντετριμμένων ὀστέων, κατ' ἐκείνο μάλιστα τὸ μέρος ὑποδῦναι τὸν φακωτὸν παρασκευάσομεν. ἔπεται δὲ τούτου γενομένου πάντα ἐξῆς ὧν δεόμεθα σὺν ἀσφαλείᾳ τε ἅμα καὶ τάχει· καὶ σχεδὸν, ὡς ἂν τις εἴποι, κατὰ μὲν τὰλλα σύμπαντα καλῶς εἴρηται τοῦτο δὴ τὸ πολυθρόλυτον, Ἀρχὴ δὲ τὸ ἥμισυ παντός· ἐνταυθοῖ δ' οὐχ ἥμισυ τοῦ παντός, ἀλλ' ἦτοι πᾶν ἢ ὀλίγου δεῖν ἅπαν ἔχοις ἂν ἐνθῆεις τὸν φακωτόν. αὕτη μὲν οὖν ἀρίστη χειρουργία τῶν ἐν τῷ κρανίῳ καταγμάτων· ὅποσον δὲ ἐκκόπτειν χρὴ τοῦ πεπονθότος, ἐφεξῆς σοι δίδειμι. τὸ μὲν ἰσχυρῶς συντριβὲν ὅλον ἐξαίρειν· [152] εἰ δ' ἀπ' αὐτοῦ τινες ἐπὶ πλεόν ἐκτείνωντο ῥωγαί, καθάπερ ἐνίοτε φαίνεται συμβαῖνον, οὐ χρὴ ταύταις ἐπεσθαι μέχρι πέρατος, εὖ εἰδότας ὡς οὐδὲν βλάβος ἀκολουθήσει διὰ τοῦτο, τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁρθῶςπραχθέντων. ἡμεῖς γοῦν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δις, ἀλλὰ πάννυ πολλάκις τοῦτο ποιήσαντες ἐτύχομεν τοῦ τέλους. ἢ δ' ἐνδειξις ἡμῶν κἀνταῦθα εἰκότως τῶν ποιητέων ἐκ τῆς φύσεως τῶν πεπονθότων μορίων εὐπορήθη· ἦν γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων καταγμάτων ἐπίδειξις

ea potissimum parte, ut demittatur lenticulatum scalprum, praeparabimus. Quo facto succedunt deinceps omnia quibus est opus cum securitate simul ac celeritate, ut ferme dixeris celebre illud dictum in reliquis omnibus probe se habere, *Dimidium facti qui bene coepit habet*, hic vero non totius dimidium, sed vel totum vel paulo minus totum habeas, ubi lenticulatum scalprum immiseris. Atque haec optima est fracturarum quae in calvaria sunt chirurgia; quantum vero excidere conveniat partis affectae, deinceps tibi exponam. Quod vehementer est confractum, id totum est auferendum; si vero ab eo fragmenta quaedam longius excurrant, quemadmodum aliquando cernitur accidere, haec persequi ad finem non expedit, illud persuasum habentibus, minime futurum ut ex eo noxa sequatur ulla, modo reliqua omnia rite sint peracta. Nos enim non semel aut bis, sed plane per saepe sic facientes voti compotes fuimus. Indicatio vero agendorum hic quoque ex natura ipsarum partium affectarum subministrata est. Nam deligaturam, quam

Ed. Chart. X. [152.]

Ed. Bas. IV. (105.)

ὡς ἀφλεγμαντοτάτην ἔξευρεν ὁ λόγος, ἐπὶ κεφαλῆς οὐχ οἷον
 τ' ἐστὶ ποιήσασθαι. ὥστε οὔτε ἀποστρέψαι τὸ ἐπιδῶρον
 οὔτε τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπονθόσιν ἐκθλίψαι δυνατόν·
 ὧν χωρὶς οὐδὲ τῶν ἄλλων ὁσῶν οὐδὲν ὑγιὲς φυλαχθῆναι
 δύναται. ὑποκείσθω γοῦν βραχίων ἄχρι τοῦ μυελοῦ ῥωγμῆν
 ἐσχηκώς, εἴτα μηδεὶς αὐτὸν ἐπιδείτω νόμῳ καταγματικῷ,
 πᾶσα δὴπουθεν ἀνάγκη τοὺς ἰχώρας οὐκ ἔξω μόνον ὑπὸ τε
 τὸ δέσμα καὶ τοὺς μῦς ἀθροίζομένους, ἀλλὰ καὶ τῷ μυελῷ
 περιεχομένους, ἐκείνόν τε πρῶτον καὶ μάλιστα σῆψαι καὶ
 σὺν αὐτῷ τὸ σύμπαν ὁστοῦν, ὅπου γε καὶ νῦν ἀπάντων
 προσηκόντως γιγνομένων, ἔστιν ὅτε τοιαῦτα συμπίπτει. πῶς
 οὖν οὐχὶ καὶ μᾶλλον ἂν ἐπὶ κεφαλῆς ταῦτα συμβαίνοι, μήτε
 καταγματικὴν ἐπίδεσιν ἐγχωρούσης δέξασθαι, τῶν τε ἰχώρων
 ἐπὶ τὸ κάταντες φερομένων ὡς ἀθροίζεσθαι πάντας ἐπὶ τῆς
 μήνιγγος; ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων καταγμάτων ἢ ἐπίδεσις
 ὅταν ὀρθῶς γένηται, τοσοῦτον δεῖ περιττὴν ὑγρότητα συγ-
 χωρεῖν ἐπιτρέφεσθαι κατὰ τὸ πεπονθὸς ὁστοῦν, ὥστε καὶ
 τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχυρότερον ἀποφαίνειν τὸ χωρίον. ἐπὶ δὲ

in aliis fracturis ceu maxime phlegmonas arcensem ratio
 invenit, capiti aptare non possis; itaque nec quod affluit
 reprimere, nec quod in aegris partibus continetur expri-
 mere queas; sine quibus praesidiis nec reliquorum ossium
 ullum servari sanum potest. Nam pone in brachio ad me-
 dullam usque fractum os esse neminemque postea pro fra-
 cturae legibus id deligasse, omnino necessum erit saniem
 non solum quae foris sub cute et musculis est collecta, sed
 etiam quae in medulla continetur, tum ipsam primum ac
 maxime corrumpere, tum cum ipsa os universum; quando
 etiam nunc quoque omnibus rite peractis aliquando talia
 contingunt. Quomodo ergo non vel magis in capite ea
 accidunt, quum nec deligaturam fracturis convenientem
 admittat et omnis sanies prona feratur sic ut super menin-
 gem universa coacervetur? In aliis igitur fracturis deliga-
 tura quum rite adhibetur tantum abest ut supervacuam
 aliquam humiditatem colligi in laeso osse patiatur, ut etiam
 gracilius quam pro naturali statu membrum reddat. In

Ed. Chart. X. [152.]

Ed. Bas. IV. (105. 106.)

τῆς κεφαλῆς ὁ μὲν διὰ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος οὐχ οἷός τ' ἐστὶ ξηραίνειν οὕτω τὸ τε κατεαγὸς ὁστοῦν αὐτὸ καὶ τὰ περίξ, ὥς μήτε φλεγμῆναι μήθ' ὅλως ἐργάσασθαι τινα ἰχῶρα· φάρμακόν τε οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἄνευ τῆς ἐπιδέσεως ἱκανὸν εἰς ὅσον εἴρηται ξηρὸν καὶ ἀπέριττον ἐργάσασθαι τὸ κατεαγὸς· ἀναγκαῖον οὖν ἡμῖν γίνεται γυμνᾶσαι τι τοῦ κατάγματος, ἵν' ἔχωμεν ἀπομάττειν καὶ ἀποπλύνειν ἀπὸ τῆς μῆνιγος τοὺς ἰχῶρας, ἐπιδάν ὃ τε τῆς φλεγμονῆς παύσῃται καιρὸς, ἀκριβῶς τε ἥ ξηρὰ πάντα, σαρκῶσαι καὶ συνουλῶσαι τὸ χωρίον. οὐκ ἔστιν ὁ λόγος οὗτος ψιλός, οἷον οἱ μὴδὲν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων εἰδότες σοφισταὶ ζητοῦσι, διὰ τί τὰ τῆς κεφαλῆς οὐ παροῦται κατάγματα· παροῦται μὲν γὰρ ὡς βέλτιστοι· καὶ ὑμεῖς οὕτως ἐστὲ ληρώδεις ὥστε τῶν οὐκ ὄντων ὡς ὄντων λέγειν (106) αἰτίας. οἶδα γοῦν ποτε τὸ βρέγματος ὁστοῦν συντριβέν· τὸ δ' ἐφεξῆς αὐτῷ τὸ τοῦ κροτάφου καλούμενον, ἐν ᾧ τὰς λεπιδοδοεῖς ἐπιβολὰς εἶναι συμβέβηκεν, ἄχρι πλείστου μεγίστην ἔχον ῥωγμὴν ἧς ἡμεῖς

capite vero ratio quae per deligaturam est excogitata nec potest ita tum os ipsum confractum tum quae illi circumstant ficcare, ut neque phlegmonen contrahant, neque penitus ullam efficiant saniem; nec medicamentum est ullum, quod vel in aliis quidem partibus citra deligaturam os fractum, quatenus nunc dictum est, siccum atque a supervacuis purum reddere valeat. Necessum igitur est nobis primum fracturae aliquid nudare, quo videlicet detergere et abluere saniem a meninge liceat; post vero quum phlegmones tempus praeteriit omniaque sicca ad unguem sunt, carnem producere ac cicatrice locum includere. Non est hic sermo nudus rerumque vacuus, cujusmodi est ille Iosophistarum, qui operum artis nescii quaerunt cur capitis fracturae callum non ducant. Ducunt enim, viri optimi; vosque tam dementes effis ut eorum quae non sunt tanquam sint causis assignetis. Novimus enim aliquando sincipitis os fractum; quod autem os huic ossi protinus succedit, temporis os vocatur, in quo ipsas squamatim compactas commissuras esse accidit; in eo luculenta fractura longissime perti-

Ed. Chart. X. [152. 155.]

Ed. Basf. IV. (106.)

ὅλως μὴ προσαιψάμενοι, μόνον δ' ἐκκόπαντες τὸ τοῦ βρέγματος ἰάσαμεν τὸν ἄνθρωπον, ὡς καὶ νῦν ἐτι ζῆν ἐξ ἐτῶν πολλῶν. εἰ δὲ καὶ τὸ τοῦ βρέγματος ἰάσαμεν, οὕτως ἐσάπη ἂν θάπτον ἢ κατὰ τοῦδ' ὑποκειμένη μῆνιγξ ἢ ἐπωρώθη τὸ κάταγμα. ὡς εἰ γε μηδεὶς ἐκ τῶν πεπονθότων ἰχώρ ἐντὸς ἔρρει, περιττὸν ἦν ἐκκόπτειν ὅστουν. ἐκείνοι μὲν οὖν ὡς σύνηδες αὐτοῖς ἐστι φλυαρεῖτωσαν, ἐγὼ δ' ἐφ' ἑτέρου κατάγματος ὁμοίως γεγονότος ἐνενόησα τὸ μὲν ὑψηλὸν ὅστουν ἔασαι, τὸ δ' ἐν τοῖς πλάγιοις ἐκκόψαι πρὸς ὑπόρρυσιν τῶν ἰχώρων. [153] εἴτ' ἐννοήσας τὸ τε πάχος αὐτοῦ καὶ τὴν σκληρότητα βέλτιον ᾤήθην εἶναι τὸ μετέωρον ὅστουν ἔξλειν μᾶλλον ἢ τῆς ὑπορρύσεως φροντίζων σείσαι σφοδρῶς τὸν ἐγκέφαλον. ἐνενόησα δὲ καὶ ὡς εἰς τὰ πλάγια γεννηθείσης ὀπῆς μεγάλης τοῖς ὅστοις ἐξίσχειν ταύτη συμβήσεται τὸν ἐγκέφαλον. ἐστὶ δὲ δήπου πολλαχόθι κατὰ τὰ πλάγια καὶ νεύρων τις ἐκφυσις ἐπικαίρων· ἐν δὲ τοῖς ὑψηλοῖς τῆς κεφαλῆς, οὐδὲ σμικρότατον οὐδαμόθεν νεῦρον ἐκφύεται. διὰ ταῦτα μὲν δὴ ἀπέστην ἐκκόπτειν τὸ πλάγιον ὅστουν τῆς κε-

nebat, quam ipse equidem minime contingens, sed tantum fincipitis os excindens hominem sanavi sic ut nunc quoque multos jam annos vivat. Quod si fincipitis quoque os dimissem, putruisset citius quae illi suberat cerebri membrana quam callum fractura duxisset. Nam si nulla ex laesis partibus sanies intro conflueret, superfluum esset os excindere. Ergo illi prout solent nugentur. Ego vero in alia similiter se habente fractura cogitaram supernum os dimittere, ac quod a lateribus erat quo sanies deflueret, eximere; mox quum et crassitudinem ejus et duritiam aestimassem, utilius fore judicavi supernum os potius eximere quam ob defluxus sollicitudinem cerebrum valenter concutere. Cogitavi praeterea accidere posse ut si a latere magnum fieret in ossibus foramen, prominere fortassis hac parte cerebrum. Est porro et in lateribus plurimis in locis etiam nervorum, horumque non levis momenti quidam exortus, quum in supernis capitis partibus ne minimus quidem usquam oria-
tur nervus. His admonitus abstinui ab eximendo osse

Ed. Chart. X. [153.]

Ed. Bas. IV. (106.)

φαλῆς. ἐπωρώθη δὲ αἰὲν θεραπευόντων ὡς χρή. καὶ σχεδὸν
 ἔτι τοῦθ' ἡμῖν ὑπολείπεται διασκέψασθαι, τίς ἢ τῶν φαρ-
 μάκων τε καὶ ὅλης τῆς μετὰ τὴν ἀνάτρεψιν ἐπιμελείας ἀγωγὴ
 βελτίστη πασῶν ἔστιν· ἄρα γε ἡ πραοτάτη καὶ παρηγορικω-
 τάτη, καθάπερ νῦν ὑπὸ τῶν πλείστων γίνεται, ἢ ἡ ταύτης
 ἐναντιωτάτη, διὰ τῶν ἰσχυρότατα ξηραίνόντων φαρμάκων,
 οἷον καὶ Μέρης ὁ Σιδώνιος ἐπαινεῖ. καὶ τις ἡμέτερος πολίτης
 ἐχοῖτο διὰ παντός, ὡς καὶ τὴν Ἰσιν ἐπονομαζομένην εὐθέως
 ἐπιθεῖναι γυμνωθεῖσθαι τῇ μήνιγγι ἐμπλαστρον καὶ κατὰ ταύτης
 ἔξωθεν ὀξύμελι. πρεσβύτης δὲ ἦν οὗτος ἱκανῶς τρίβων τὰ
 τοιαῦτα τῆς τέχνης· οὐ μὴν οὔτε ἄλλον τινὰ χρώμενον εἶδον,
 οὔτε αὐτὸς ἐτόλμησα χρήσασθαι. τοσοῦτο μόνον ἔχω μαρτυ-
 ρεῖν τῷ Εὐδῆμῳ, τοῦτο γὰρ ὁ πρεσβύτης ἐκαλεῖτο, ὡς ἐσώ-
 ζοντο μᾶλλον οἱ ὑπ' ἐκείνου θεραπευόμενοι τῶν παρηγορικῶς
 ἀγομένων. ἐπεχείρησα δ' ἂν ποτε καὶ αὐτὸς δι' ἐμαντοῦ
 πειραθῆναι τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς, εἰ διὰ παντός ἐν Ἀσίᾳ
 κατέμεινα· διατρίψας δ' ἐν Ῥώμῃ τὰ πλείστα τῷ τῆς πό-

quod in latere capitis esset. At callum semper duxit, modo
 rite curaretur. Ac jam quod disquiramus, hoc fere su-
 perest, quaenam sit postquam foratum os est tum medica-
 mentorum tum universae diligentiae nostrae praecipua
 omnium ratio, utrumne maxime leniens ac mitigatoria,
 veluti qua nunc plerique utuntur; an quae huic maxime est
 adversa, quae per medicamenta quae vehementissime sic-
 cent perficitur; cujusmodi et Meges Sidonius laudat et civis
 quidam noster semper est usus sic ut etiam emplastrum
 quod Isin vocant illico nudatae meningi imponeret et super
 hanc foris oximeli. Sane is senex erat satis exercitatus in
 hac artis parte; caeterum neque alium quempiam his usum
 vidi, nec ipse uti sum ausus. Tantum tamen testificari
 Eudemo possum, nam id seni nomen erat; magis fuisse ser-
 vatos qui ab illo curabantur quam qui ab iis qui mitiga-
 toriis utebantur. Aggessus vero fuisset aliquando ipse
 plurimum experiri ejusmodi curationis rationem, si perpe-
 tuo in Asia mansissem; sed quum Romae plurimum agerem,

Ed. Chart. X. [153.]

Ed. Bas. IV. (106.)

λειως ἔθει συνηκολούθησα, παραχωρήσας τοῖς χειρουργοῖς καλουμένοις τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων ἔργων. τὴν μέντοι φύσιν τοῦ πράγματος ἐπισκοπούμενος ἐννοῶ τοιοῦτόν τινα διορισμόν, ὑπὸ μακρᾶς πείρας ἡμετέρας μαρτυρούμενον· ὁ καλούμενος ἀκουστικός πόρος, οὐ μόνον ἄχρι τῆς σκληρᾶς ἔξικνῆται μὴνιγγος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ νεύρου ψαύει τοῦ καθήκοντος ἐξ ἐγκεφάλου εἰς αὐτόν. κείμενος δ' οὕτως ἐγγύς, ὅμως ἰσχυροτάτων ἀνέχεται φαρμάκων, ὥς καὶ πρόσθεν εἴρηται. θαναμαστόν οὖν οὐδέν, εἰ καὶ μετὰ τὰς ἀνατρήσεις ἢ μῆνιγξ ἢ παχεῖα, πρὶν ἀξιολόγως φλεγμῆναι, τοῖς ἰσχυροτάτοις χαίρει φαρμάκοις, ὥς ἂν φύσει ξηρὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσα.

civitatis morem sum sequutus, permiffa iis quos chirurgos vocant maxima ejusmodi operum parte. Caeterum ipsam rei naturam aestimans talem quandam determinationem longa nostra experientia confirmatam concipio. Qui auditorius meatus dicitur, non solum usque ad cerebri duram membranam pertinet, sed etiam nervum contingit, qui in ipsam a cerebro descendit. Is autem quamquam ita positus in vicino, tamen vehementissima, licet dictum prius est, medicamenta tolerat. Nihil igitur miri sit, si post forationes crassa meninx, antequam notabiliter phlegmone occupetur, valentissimis gaudeat medicamentis, ceu siccam naturaliter substantiam habens..

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Η.

Ed. Chart. X. [154.]

Ed. Bas. IV. (106.)

Κεφ. α'. Τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ὧς Εὐγενιανὲ φίλτατε, πάλαι μὲν ὑπερξάμην γράφειν. Ἰέρωνι χαριζόμενος, ἐπεὶ δὲ ἑξαίφνης ἐκεῖνος ἀποδημίαν μακρὰν ἀναγκασθεὶς στείλασθαι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἠγγέλθη τεθνεῶς, ἐγκατέλιπον καὶ γὰρ τὴν γραφὴν. οἶσθα γὰρ ὡς οὔτε ταύτην οὔτε ἄλλην τινὰ πραγματείαν ἔγραψα τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐφιέμενος δόξης, ἀλλ' ἦτοι φίλοις χαριζόμενος ἢ γυμνάζων ἑμαυτὸν, εἷς τε τὰ παρόντα χρησιμώτατον γυμνάσιον εἷς τε τὸ τῆς λήθης γῆρας, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὑπομνήματα θησαυρισό-

GALENI METHODI MEDENDI LIBER VII.

Cap. I. Medendi methodum, Eugeniāne carissime, quam olim in Hieronis gratiam scribendam susceperam, posteaquam illum subito longum iter ingredi coactum non multo post diem obiisse nunciatum, ipsi quoque persequi desistimus. Tu enim mihi conscius es neque hoc me opus neque aliud ullum popularis aurae studio fuisse aggressum, sed quo vel amicis gratificarer, vel me ipsum simul utilissima ratione ad rem propositam exercitarem, simul ad oblivionem senii, ut Plato inquit, commentarios mihi reponerem. Nam mul-

Ed. Chart. X. [154. 155.]

Ed. Bas. IV. (106.)

μενος. ὁ γὰρ τοι τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος εἰς μὲν
 χρείας τινὰς ἐπιτηδεῖον ὄργανον ἐνίοτε γίνεται τοῖς ζῶσιν,
 ἀποθανόντας δὲ οὐδὲν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ζώντων
 ἐνίους. ὅσοι γὰρ ἥσυχον εἶλοντο βίον, ὠφελήμενοι μὲν ἐκ
 τῆς φιλοσοφίας, αὐτάρκη δ' ἔχοντες τὰ πρὸς τὴν τοῦ σώμα-
 τος θεραπείαν, τούτοις ἐμπόδιον οὐ μικρόν ἐστιν ἢ παρὰ
 τοῖς πολλοῖς δόξα, περαιτέρω τοῦ προσήκοντος ἀπάγουσα
 τῶν καλλίστων αὐτοῖς. ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἡμᾶς οἶσθα πολ-
 λάκις ἀνιωμένους ἐπὶ τοῖς ἐνοχλοῦσιν οὕτω συνεχῶς ἐνίοτε
 χρόνον ἐφεξῆς πολλήν, ὥς μηδ' ἀψασθαι δυνηθῆναι βιβλίου.
 ἐγὼ [155] δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως εὐθύς ἐκ μερακίου θαυμαστῶς,
 ἢ ἐνθούς, ἢ μανικῶς, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλῃ, κατε-
 φρόνησα μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων δόξης, ἐπεθύμησα δὲ
 ἀληθείας καὶ ἐπιστήμης, οὐδὲν εἶναι νομίσας οὔτε κάλλιον
 ἀνθρώποις οὔτε θεότερον κτῆμα. διὰ ταῦτ' οὖν οὐδ' ἐπέ-
 γραψά ποτε τὸ ἐμὸν ὄνομα τῶν ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένων
 βιβλίων οὐδενί· παρεκάλουν δ', ὥς οἶσθα, καὶ ὑμᾶς μὴτ'
 ἐπαινεῖν με παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀμετρότερον, ὥσπερ εἰώ-

torum hominum laus commodum ad usus nonnullos instru-
 mentum viventibus aliquando est, mortuis certe nihil prod-
 est, sicut neque viventium quibusdam. Nam qui vivere
 in tranquillo optarunt ac fructum ex philosophia ceperunt,
 et iis quae corpori curando sufficiunt sunt contenti, iis
 utique impedimento non parvo est apud vulgum fama, ut
 quae eos a rebus pulcherrimis plus justo tranversos aufe-
 rat; veluti me quoque non ignoras ab iis quae sunt molesta
 sic nonnunquam taedio affectum ut bono interdum spatio ne
 tangere quidem librum possim. Ego vero haud scio qua ra-
 tione ab ipsa usque adolescentia mirifice, sive inspiratus, sive
 furore percitus, sive quomodocunque dixisse libet, et vulgi fa-
 mam contempsi et veritatis scientiaeque studio flagravi, nullam
 esse hominibus nec honestiorem nec diviniorem possessio-
 nem ratus. Atque ideo nulli librorum meorum nomen
 meum praescripsi, imo vos, sicut ipse testis es, rogavi ne me
 immodice, ut soletis, apud homines laudaretis, nec nomen

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (106.)

θατε, μήτ' ἐπιγράφειν τὰ συγγράμματα. κατὰ ταῦτ' οὖν ἅπαντα καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἐγκατελείφθη μοι, τὰ μὲν κεφάλαια τῶν εὐρημένων διὰ βραχέων ὑπομνημάτων ἑμαυτῷ γράψαντός μου, διεξοδικὴν δ' οὐδεμίαν ἔτι προσθέντος διδασκαλίαν. νυνὶ δ' ἐπειδὴ καὶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἑταίρων, ἅπερ ἐθέασασθέ με πολλάκις ἐπὶ τῶν νοσούντων ἔργῳ διαπραττόμενον, ἐν ὑπομνήμασιν ἔχειν ἄξιόν τε, προσθήσω τὸ λείπον ἔτι τῇδε τῇ πραγματείᾳ.

Κεφ. β'. Ἐν μὲν οὖν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ καὶ ἑκτῷ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων τὸ κοινὸν νόημα τῶν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὁργανικῶν μορίων ὅπως χρῆσθαι θεραπεύειν ἐγγράφειν· ἀρξάμενος μὲν οὖν ἀπ' αὐτοῦ, διότι τε σαφέστερόν ἐστι τῶν ἄλλων ἐναργῆ τε τὸν ἔλεγχον ἔχει τῶν ἔμπροσθεν ἁπάντων σχεδὸν ἰατρῶν ὅσοι μεθόδῳ μὲν ἐπαγγέλλονται μεταχειρίζεσθαι τὴν τέχνην, ἀμέθοδοι δέ εἰσιν ἐν ταῖς θεραπαίαις. πλήν γάρ Ἱπποκράτους τοῦ πάντων ἡμῶν τῶν καλῶν παρασχόντος τὰ σπέρματα, τῶν ἄλλων οὐδεὶς οὐδ' ἐπεχείρησε τὸ γένος τοῦτο τοῦ νοσήμα-

meum operibus quae proderem inscriberetis. Ob haec igitur omnia et medendi methodus quam inceperam a me est deposita, cum capita inventorum brevibus commentariis mihi ipsi scripsssem, nec ullam pleniorē docendi rationem etiamnum adjecissem. Nunc quando et tu et alii ex amicis non pauci exigitis quae saepe me opere in aegris peragere vidistis, ut ea in commentarios redigami, adjiciam huic operi quod reliquum est.

Cap. II. Ergo in horum commentariorum tertio, quarto, quinto et sexto quemadmodum similiarium organicarumque partium communem morbum curari conveniat, scripseram, idcirco nimirum ab eo auspicatus, quod et conspectior reliquis esset et evidenter omnes propemodum priores medicos, qui certa methodo artem tradere polliciti amethodi in ipsis curationibus deprehenduntur, confutaret. Nam quum ab Hippocrate discesseris, qui nobis omnium salutarium praeceptorum semina prae-buit, reliquorum certe nemo vel conatus est genus hoc morbi methodo curare.

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (106. 107.)

τος ἰάσασθαι μεθόδῳ. δέεται δὲ καὶ τὰ Ἱπποκράτους αὐτοῦ γεωργῶν ἀγαθῶν, οἱ σπεροῦσί τε αὐτὰ καὶ ἀνέξουσιν καὶ τελειώσουσι προσηκόντως. καὶ ὅτι πρὸ ἡμῶν οὐδεὶς τοῦτ' ἔπραξεν, ἀλλ' οἱ πλείστοί γε καὶ προσδιέφθειραν αὐτοῦ τὰ σπέρματα, νομίζω σαφῶς ἐπιδεδεῖχθαι τοῖς προσεσχηκόσι τὸν νοῦν. τοῦτο μὲν οὖν τὸ γένος τοῦ νόσήματος, εἴτε συνεχείας λύσιν, εἴθ' ἐνώσεως, εἴθ' ὅπως οὖν ἄλλως ὀνομάζειν τις ἐθέλοι, καλεῖν ἐπιτρέψαμεν ὥς ἐκάστῳ φίλον. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὀνομάτων σπουδάζομεν οὔτε κατὰ ταύτην τὴν πραγματείαν οὔτε καθ' ἑτέραν τινὰ τῶν ἱατρικῶν, ἀλλ' ὅπως ἂν μάλιστα τοῦ τέλους τῆς τέχνης τυγχάνωμεν. ἐπὶ δὲ τὸ πρῶτον ἀπάντων ἐπανερχόμεθα νῦν τῷ λόγῳ νόσημα, τὸ τοῖς ὁμοιομερέσιν ἐγγινόμενον, ὧν πρῶτόν εἰσιν αἱ κατὰ τὸ ζῶον ἐνέργειαι. δέδεικται γὰρ ἐν ἄλλαις πραγματείαις ὅπως ἕκαστον τῶν ὀργανικῶν μορίων ἐνεργεῖν τι λέγομεν, οἷον ὀφθαλμὸν ὄραϊν, ἣ βαδίζειν σκέλος. εἶναι γὰρ οὔτε ὅλον τοῦ σκέλους, ἀλλὰ τοῦ μυώδους ἐν αὐτῷ γένους τὸ κῦρος τῆς ἐνεργείας· οὔτε ὀφθαλμοῦ τι βλέπειν, ἀλλὰ τοῦ κρυσταλ-

Postulant autem et quae Hippocrates ipse reliquit non malos agricolas, qui ea tum seminant commodè tum augeant tum perficiant. Id autem fecisse ante nos neminem, sed plerosque etiam semina quae reliquit corrupisse, iis qui animum adverterunt clare monstratum arbitror. Itaque hoc morbi genus, vel continuitatis solutionem vel unitio- nis, vel qualitercunque est libitum appellare, cuique permi- simus; non enim de nominibus in hoc opere nec in alio medicinalium ullo laboramus, sed quo pacto artis maxime finem consequamur. Revertamur autem nunc ad morbum eum qui omnium est primus qui in similibus nascitur, quibus primum animantis functiones referuntur acceptae. Siquidem monstratum in aliis operibus est quemadmodum organicarum quamque partium aliquid agere dicamus, ut oculum videre, aut crus ambulare. Esse enim sicut id quod praecipuum est actionis crurum non cruris totius, sed musculosi in eo generis, sic visionem non oculi totius, sed

Ed. Chart. X. [155. 156.]

Ed. Bas. IV. (107.)

λοειδούς· ἐπὶ τε τῶν ἄλλων ἀπάντων ὀργάνων ἀνάλογον. ἐδείχθη δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆσδε τῆς πραγματείας καὶ ὡς ἀναγκαιότατόν ἐστι τὸ γένος τοῦ νοσήματος τούτου, καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτὸ λογικῶς ἰάσασαι τοῦ ἀγνοησάντων τὰ πρῶτα στοιχεῖα, καὶ ὡς οὐδὲν ὧν φθέγγονται συνίασιν ἔνιοι τῶν λογικοῦς ἑαυτοὺς ὀνομαζόντων, ὅταν ἀτονίαν εἶναι φάσκωσιν ἢ κοιλίας, [156] ἢ ἐντέρων, ἢ ἥπατος, ἢ ὀφθαλμῶν, ἢ ὀτουδηποτοῦν μέρους. εἰ μὲν γὰρ τὴν περὶ τὸ σύμφυτον ἔργον ἀσθενεῖαν οὕτως ὀνομάζουσιν, οὐδὲν ἰδιώτου πλέον ἴσασιν· ἀκοῦσαι γάρ ἐστι κακείνων ἀτονεῖν ἑαυτῶν τὴν γαστέρα φασκόντων, μὴ πέττειν γούνην αὐτὴν, μήτε τὰ μικρότατα καὶ κουφότατα τῶν προσφερομένων. εἰ δὲ διάθεσιν τινα λέγουσιν ἐν τῇ γαστρὶ τὴν ἀτονίαν, ἐρμηνεύσατ' ἡμῖν ἢν τινὰ ποτε ταύτην εἶναί φασιν, ὡς ἐπὶ φλεγμονῆς ἐποίησαν. τῷ μὲν γὰρ ἐμπειρικῶς τὰ συμπτώματα μόνον ἀρκεῖ τῶν πεπονθότων μορίων ἐρμηνεύσαι, παρὰ φύσιν ὄγκον εἰπόντι καὶ ἀντιτυπίαν, ὀδύνην τε σφυγματώδη καὶ τάσιν

crystallini in ipso humoris, ac in reliquis quibusque organis ad proportionem. Porro ostensum in secundo horum voluminum est genus hoc morbi non solum cognitu esse maxime necessarium, sed etiam neminem ipsum ratione curare posse qui prima corporis elementa non norit; praeterea non intelligere ea, quae dicant nonnullos eorum, qui rationales se nominant, quoties imbecillitatem esse dicunt vel ventriculi, vel intestinorum, vel jecinoris, vel oculorum, vel alterius cujuslibet partis. Si namque ita nominant infirmitatem impotentiamque ad naturale opus, nihil plus plebejo intelligunt; quippe quem dicere audias imbecillum sibi ventriculum esse, non enim concoquere eum vel minina levissimaque quae sumpsit. Quod si imbecillitatem quae est in ventriculo affectum quempiam esse ajunt, interpretentur quaelo nobis quemnam demum hunc esse volunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt; nam empirico sat fuerit, si symptomata laborantis partis exposuerit, tumorem praeter naturam et renixum et pullatorium dolorem et

Ed. Chart. X. [156.]

Ed. Bas. IV. (107.)

ἔρευνθός τε καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ τίθενται γε πολλάκις ἐν ὀνομα κατὰ τοῦ σύμπαντος ἄθροίσματος ἔνεκα διδασκαλίας συντόμου, καθάπερ ἐπὶ τοῦ προειρημένου φλεγμονῇ. οἱ δογματικοὶ δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἐπισκεπτονται τοῦ νοσήματος, ἥ το προειρημένον ἄθροισμα τῶν συμπτωμάτων ἐξ ἀνάγκης ἔπεται. δοκεῖ γοῦν Ἐρασιστράτῳ τὸ παρεμπιπτόν εἰς τὰς ἀρτηρίας αἷμα πρὸς τοῦ πνεύματος ὠθούμενον ἐν τοῖς πέρασιν αὐτῶν σφηνωθῆναι, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν φλεγμονήν. ἀλλ' ἦν, οἶμαι, δίκαιος ἡ Ἐρασίστρατος αὐτὸς ἢ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τις ὁμοίως ἐξηγήσασθαι καὶ τὴν ἐν ταῖς ἀτονίαις ἐκάστου μορίου διάθεσιν· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς φλεγμονῆς εἰς ὃ τι μεταπέπτωκεν ἡ φυσικὴ κατασκευὴ τοῦ μέρους ἐδήλωσεν, οὕτως ὁ λόγος ἐπιζητεῖ ῥηθῆναι καὶ τὴν εἰς ἀτονίαν ἐκάστου μορίου μετάπτωσιν. οὐ γὰρ δὴ κατὰ φύσιν γε διακείμενον ἀτονεῖ περὶ τὴν οἰκίαν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τι πάντως αὐτῷ παρὰ φύσιν αἴτιον ἐγγενόμενον ἐξέλυσέ τε καὶ κατέβαλε καὶ νεκρῷ παραπλήσιον ἀπέφηνεν· ὁ οὔτε Ἐρασίστρατος οὐδ' Ἡρόφιλος οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς ἱατρὸς εἶπε

tenfionem et ruborem aliaque id genus; imponitque nonnunquam brevitatis docendi causa cunctis simul collectis unum nomen, sicuti comprehensis jam phlegmonem. Dogmatici vero non idem, sed ipsam morbi naturam inspiciunt, quam symptomatum illorum collectio necessario sequitur. Siquidem Erasistrato videtur sanguis, qui in arterias incidit, ubi spiritu impellitur, in finibus earum impactus haerere idque phlegmone esse. At par, arbitror, erat vel Erasistratum ipsam vel aliquem ex sectatoribus ejus simili modo affectum qui imbecillitate cujusque partis subest interpretari; ut enim de phlegmone, in quidnam translatus naturalis partis status sit explicuit, ita ratio exigebat ut et translatio cujusque partis in imbecillitatem ab eo explicaretur. Non enim quum secundum naturam est affecta ad propriam actionem est imbecilla, sed accessit omnino aliqua praeter naturam causa, quae eam dissolvit dejecitque et mortuae similem effecit; quam nec Erasistratus dixit, nec

Ed. Chart. X. [156.]

Ed. Bas. IV. (107.)

τῶν μὴ τολμησάντων ἀποφύνασθαι τι περὶ τῆς τῶν πρώτων
σωμάτων φύσεως.

Κε φ. γ'. Ἀλλ' οὐ χρὴ μηκύνειν ἐπὶ πλεόν, αὐτάρκως προαποδεδειχότας ἔμπροσθεν ὡς χρησιμώτατόν τε τοῦτ' ἐστὶ τὸ γένος τοῦ νοσήματος ἐζητῆσθαι τοῖς ἰατροῖς καὶ ἀναγκαῖον τὸ περὶ στοιχείων πρότερον ἐπισκέφθαι τὸν μέλλοντα καλῶς αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. ὥσθ' ἡμῖν ὁ μέλλων νῦν λεχθήσεσθαι λόγος ἐπὶ τοῖς προαποδεδειγμένοις περανθήσεται στοιχείοις, ὑπὲρ ὧν ἔν, ὡς οἶσθα, βιβλίον ἐποίησάμεθα τὸ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτη στοιχείων ἐπιγεγραμμένον. ἔστι μὲν οὖν καὶ Διοκλεῖ καὶ Μησιθέω καὶ Διευχεῖ καὶ Ἀθηναίῳ καὶ σχεδὸν πᾶσι τοῖς εὐδοκίμοις ἰατροῖς, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν φιλοσόφων τοῖς ἀρίστοις, ἣ αὐτὴ δόξα περὶ φύσεως σώματος, ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὕγρου νομίζουσι κεκρᾶσθαι τὰ τε ἄλλα σύμπαντα σώματα καὶ τὰ τῶν ζώων οὐχ ἥκιστα. τῷ δὲ περὶ τούτων ἀπάντων ἀποφνηαμένῳ τε καὶ ἀποδείξαντι πρώτῳ δίκαιον, οἶμαι, μαρτυρεῖν ἐστὶ τὴν εὐρεσιν. καὶ διὰ τοῦθ' ἡμεῖς ὀνομάζομεν αὐτὰ καθ' Ἱπποκράτην στοι-

Herophilus, nec alius quisquam medicorum qui de primorum corporum natura aui aliquid pronunciare non sunt.

Cap. III. At immorandum in his diutius non est, quum praesertim abunde prius monstratum sit et genus hoc morbi utilissimum esse ut a medicis disquiratur, et qui commode id sit tractaturus, huic necesse prius esse de elementis considerasse. Itaque qui nobis habendus sermo est, is totus ex prius demonstratis elementis absolvetur, de quibus unum, ut scis, volumen edidimus, quod de elementis secundum Hippocratem inscripsimus. Sane eadem opinio de corporis natura est tum Diocli tum Mnesitheo tum Dieuchi tum Athenaeo tum probatissimis fere quibusque medicorum, itidem ut praestantissimis philosophorum, ut qui ex calido, frigido, sicco et humido mixta putent tum alia corpora universa tum vero animantium in primis. Caeterum ei qui de his omnibus primum pronunciavit demonstravitque iustum est, arbitror, reddere quod invenit. Ideoque et nos ea secundum Hippocratem elementa voca-

Ed. Chart. X. [156. 157.]

Ed. Bas. IV. (107.)

χεῖα, καὶ ὅτι μάλιστα Χρύσιππος, ἢ Ἀριστοτέλης, ἢ τις ἄλλος ἱατρὸς ἢ φιλόσοφος ὥσαύτως ὑπὲρ αὐτῶν δοξάζει· καὶ τοίνυν ἐπειδὴ τῶν τοῦ ζώου μορίων ἕκαστον ἰδίαν ἐνεργειαν ἐνεργεῖ, τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν εἰς τοσοῦτον διαφέρουσαν εἰς ὅσον καὶ αὐτὸ διαφέρει τῶν ἐνεργούντων αὐτάς, διαφέρει δὲ τῷ θερμότερον, [157] ἢ ψυχρότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον ὑπάρχειν, ἢ κατὰ συζυγίαν τι τούτων πεποιθέναι, τὴν κρᾶσιν αὐτῶν φυλακτέον ἐστὶ τῷ τὴν ἐνεργειαν φυλάττοντι. φυλαχθήσεται δὲ ψυχόντων μὲν, εἰ πρὸς τὸ ψυχρότερον, ὑγραίνοντων δὲ, εἰ πρὸς τὸ ξηρότερον· οὕτω δὲ καὶ ξηραίνοντων μὲν, εἰ ὑγραίνοιτο, ξηραίνοντων δ' ἅμα καὶ θερμαινόντων, εἰ ὑγραίνοιτό τε ἅμα καὶ ψύχοιτο, ξηραίνοντων δὲ καὶ ψυχόντων, εἰ πρὸς τὸ ὑγρότερόν τε καὶ θερμότερον ἐκτρέψειτο, καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς δύο συζυγίας ἀνάλογον. αἰετὶ γὰρ ἡ τῷ πλεονάζοντι τὸ ἐναντίον ἀντείσταται εἰς τοσοῦτον, ὅσους ἂν εἰς τὸ σύμμετρόν τε καὶ κατὰ φύσιν ἀγάγῃς τὸ μόριον. ἡ μὲν δὴ καθόλου τοῦ γένους ἅπαντος νοσή-

mus, etiam si maxime Chrysippus Aristotelesve, aut alius quispiam medicus philosophusve similiter de iis sit opinatus. Ergo quoniam unaquaeque animalis pars propriam actionem edit, quae tantum ab aliarum actionibus differt quantum ipsa pars ab aliis quae illas edunt est diversa, differt vero ab aliis pars quaeque eo quod calidior, vel frigidior, vel humidior, vel siccior sit, aut quod binis horum quibuslibet sit affecta, qui tueri actionem vult, hic temperamentum earum custodiat oportet. Custodiet autem, si id quod ad calidius est conversum refrigerabit, quod ad frigidius inclinatum est calefaciet, quod ad siccius est alteratum humectabit; pari modo si quod ad humentius est versum siccabit; rursus quoque si siccabit pariter ac calefaciet quod humidum est redditum et frigidum, siccabit pariter et refrigerabit quod humidius simul et calidius evasit, et in reliquis duabus conjugationibus ad proportionem. Semper enim pro eo quod exsuperat inducendum eousque contrarium est, quoad partem in symmetriam et secundum naturam vindicaveris. In summa quidem omnis morbi generis quod in

Ed. Chart. X. [157.]

Ed. Bas. IV. (107.)

ματος ἐν ὁμοιομερέσι συνισταμένου μέθοδος ἰάσεως ἤδη μοι
 λείλεκται. ὁκτὼ γὰρ ὄντων αὐτῶν, ὥς ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν
 νοσημάτων ἀποδέδεικται διαφορᾶς, ὁκτὼ καὶ οἱ τῆς ἰάσεως
 ἔσονται τρόποι, κοινὸν ἔχοντες σκοπὸν τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ
 πεπονθότος ὁμοιομεροῦς σώματος· ἐπειδὴ καὶ τὸ νόσημα
 αὐτὸ κατὰ δυσκρασίαν καὶ ἀλλοίωσιν ἐγένετο τῆς κατὰ φύσιν
 ἐκάστου κράσεως· ἡ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἰάσις ἐν δυοῖν τούτοις
 προερχομένη γίνεται, τῇ τε τῆς ὕλης εὐπορίᾳ καὶ τῇ ταύτης
 ἐπιδεξιά χρήσει. τὴν μὲν δὴ τῶν φαρμάκων εὐπορίαν ἐκ τε
 τῆς περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμειος, ἔτι τε τῆς περὶ
 συνθέσεως αὐτῶν πραγματείας ἔξεστί σοι λαμβάνειν μεθόδῳ·
 τὴν δὲ ὁδὸν τῶν διαιτημάτων ἐντεῦθεν. ἀλλὰ καὶ ὅπως χρῆ
 διαγινώσκειν ἐκάστου μορίου δυσκρασίαν, ἐκ τριῶν πραγμα-
 τειῶν ἀναμνησέσκον, πρώτης μὲν τῆς περὶ κράσεων, δευτέρας
 δὲ τῆς περὶ τῶν πεπονθότων μορίων· καὶ τρίτης, ἣν ἐπι-
 γράφομεν ἱατρικὴν τέχνην. οὐκ οὖν ἔτι δεῖ πολλῶν εἰς τὰ
 νῦν ἐνεστῶτα τοῖς φύσει τε συνετοῖς καὶ γυμνασμένοις τὸν

similaribus consistit, jam dicta mihi medendi est methodus.
 Quum enim octo earum sint differentiae, veluti in libris de
 morborum differentia est traditum, octo nimirum erunt et
 medendi rationes, quae communem habent scopum altera-
 tionem affectae partis similis, quandoquidem etiam mor-
 bus ipse ex intemperie et naturalis temperamenti alteratione
 est ortus. At quae particularis medicatio *agitur* ex his
 duobus procedens conficitur, materiae copia et hujus con-
 gruo usu. Ac medicamentorum quidem copiam tum ex
 libro de simplicium medicamentorum facultatibus tum ex
 ea quae de eorum compositione praecipit methodo haurias
 licebit; eorum quae ad victus rationem pertinent, viam
 hinc *sumimus*. Sed et quemadmodum cujusque partis in-
 temperiem dignoscere oporteat ex tribus operibus intelli-
 gas; primo eo quod de temperamentis, secundo eo quod
 de partibus affectis, tertio eo quod ars medica inscribitur.
 Non est igitur ad ea quae nunc ordimur his qui prudentes
 natura sunt, ac cogitationem in primis operibus exercita-

Ed. Chart. X. [157.]

Ed. Bas. IV. (107.)

λογισμὸν ἐν τοῖς πρώτοις· ὅτῳ δὲ οὐδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἔτι ἐνδεῖ τῷ λόγῳ πάμπολυ· εἰ δὲ καὶ μοχθηρᾷ λόγων αἰρέσει συνανειράφη, διττὴ γ' οὕτω χρεία τοῦ χρόνου· ἑτέρου μὲν, ἵνα ἀποτρίψηται τὰς μοχθηρὰς δόξας, ἑτέρου δ', ἵν' ἀσκηθῇ κατὰ τὰς βελτίους.

Κεφ. δ'. Σὺ μὲν οὖν εὖ οἶδ' ὅτι καὶ αὐτὸς ἱκανὸς ὑπάρχεις ἐκ τῶν καθόλου τοῦ γένους εἰρημένων εὐρίσκειν τὰ κατὰ μέρος· ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἐθιάσω πολλά τῶν τοιούτων νοσημάτων ἰωμένους, ὥστ' ἔξ ἀμφοτέρων ἔχεις τὸ μὴ δεῖσθαι τῶν κατὰ μέρος· ἀλλ' ἐπεὶ φησιν ὁ Πλάτων, οὐ γὰρ ἔστι τὰ γραφέντα μὴ ἐκπεσεῖν, ἵν' εἴποτε καὶ εἰς ἄλλον ἀφίκοιτο τὸ βιβλίον ἀγύμναστον τῷ λογισμῷ, ῥᾶον αὐτὸν διδάξαι, προσθεῖναι χρὴ τινα τῶν κατὰ μέρος· ἔξ ὧν εὐθέως ἐνέσται καὶ αὐτὸ τοῦτο πεισθῆναι σαφῶς, ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν εῖρηται, ὡς δυνατόν ἐστι παντῷ τὰ κατὰ μέρος ἐξευρίσκειν. ἐγὼ γοῦν ἑμαυτῷ πάντα ἐξεῦρον αὐτά, τῷ λόγῳ ποδηγούμενος· ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις, ἐχρῆν δήπου καὶ μετὰ τοῖς ἀτόνοις τὴν γαστέρα συμβουλεύειν ἐδέσματα μὲν

runt multis praeterea opus; cui neutrum horum adest, huic certe ad praesentem disputationem non parva re est opus. Quod si in pravae doctrinae secta praeterea sit altus, hic geminum tempus requirit; alterum, in quo pravas opiniones dediscat, alterum, in quo melioribus se exerceat.

Cap. IV. Sane te scimus et ex iis quae in universum dicta sunt particularia per te invenire posse; et alioqui multos id genus morbos a nobis percuratos vidisse sic ut utraque ratione particularium tractationem minus requiras. Sed quoniam, ut Plato ait, non possunt quae scripta sunt non e manibus excidere, quo, si quando liber in alterius non exercitatae rationis manus devenerit, facilius hunc doceat adjici particularium quaequam oportet; ex quibus etiam protinus clare id quod proxime dixi intelligetur fieri posse, ut per te ipsum particularia invenias. Siquidem ipse ea per me ipsum omnia investigavi, ratione ipsa viam monstrante; nam si praeceptores sequutus fuisset, ipse quoque ventriculo imbecillis suavissem ut cibus adstringentibus et

Ed. Chart. X. [157. 158.]

Ed. Bas. IV. (107. 108.)

τὰ στυφοντά καὶ ὑπόπικρα· καὶ (108) οἶνον ὡσαύτως τὸν
 ἀνστηρόν· ἀψίνθιον τε καὶ τοῦ διὰ μήλων κυδωνίων χυλοῦ
 καὶ ὅσα τοιαῦτα καταπίνεται φάρμακα. τῶν δ' ἔξωθεν ἐπι-
 τιθεμένων πρώτην μὲν τὴν δι' ἀψινθίου καὶ ὠμοτριβοῦς
 ἐλαίου κατάντηλσιν· εἴτ' ἐπίδεσιν ἐρίου πλήματος, ἔξ αὐτῶν
 τε τούτων καὶ προσέτι μύρον μῆλινον καὶ μαστιχίνον καὶ
 γαρδίνον· [158] καὶ μετὰ ταῦτα κηρωτὴν διὰ τῶν αὐτῶν
 ἐσκευασμένην· εἴτ' ἄλλα φάρμακα κηρωτῶν ἰσχυρότερα, τὰ
 πρὸς τῶν ἱατρῶν ἐπιθέματα καλούμενα, διὰ τε τῶν εἰρημέ-
 νων μύρων συγκείμενα καὶ φαρμάκων τῶν παραπλησίων, ἐν
 οἷς ἐστὶν ἤδη καὶ ἀρωμάτων πλήθος οὐκ ὀλίγον, στάχυς νάρ-
 δου καὶ ἄμωμον καὶ ὁ ἀρωματικὸς κάλαμος, ἴρις τε καὶ
 λάδανον καὶ τὸ τοῦ μαλαβάθρου φύλλον καὶ στύραξ καὶ
 βδέλλιον, ὀποβάλαμον τε καὶ βάλαμον καὶ ξυλοβάλαμον,
 ὃ τε λοιπὸς τῶν ἀρωμάτων κατάλογος. εἰ δὲ μηδὲ ταῦτα μη-
 δὲν ἐνεργοίη, τὸ κοινὸν ἀπάντων τῶν ἀτονούντων ἐπὶ τέλει
 βοήθημα ποιοῦμεν, καλοῦσι δ' αὐτὸ φοινιγμόν, ἥτοι διὰ
 θαψίας γιγνόμενον, ἥ διὰ νάπυος, ἥ τινος τῶν τοιούτων·

subamaris uterentur; vino quoque similiter austero, prae-
 terea absinthio et quod ex mali cotonei conficitur succo,
 aliisque ejusmodi quae devorantur medicamentis. At vero
 quod ad ea pertinet quae extrinsecus applicantur, pri-
 mum perfundi ventriculum ex absinthio et oleo crudo jussis-
 sem, mox hapsum lanae tum ex iisdem ipsis; tum vero ex
 unguentis melino et mastichino et nardino imponi; ab iis
 ceratum ex iisdem compositum; post alia medicamenta uti-
 que ceratis valentiora, quae a medicis vocantur epithe-
 mata, ea tum ex dictis unguentis tum ex similibus medi-
 camentis componuntur, in quibus est aromatum quoque
 multitudo non parva, spica nardi et amomum et calamus
 aromaticus et iris et ladanum et malabathri folium et styrax
 et bdellium et opobalsamum et balsamum et xylobalsamum
 reliquisque aromatum catalogus. Quod si horum nihil pro-
 fecisset, commune omnium remedium quibus imbecillitas
 nocet in fine adhibuissem, nempe quod phoenigmm vo-
 cant, qui vel per thapsiam vel sinapi vel tale aliquid exci-

Ed. Chart. X. [158.]

Ed. Bas. IV. (108.)

εἴτ' ἀποπέμψαι πρὸς ὑδάτων χοῆσιν αὐτοφνῶν. οὐδὲν γὰρ
τούτων οἶδε πλέον ὁ ἐμπειρικός, ὥς καὶ τὰ συγγράμματα
αὐτῶν δηλοῦσι. Κόϊντος μὲν γὰρ τοῖς ἀπέπτειν ἢ ἀνορεκτεῖν
φάσκουσι πρῶτον μὲν γυμνάζεσθαι συντεβούλευε καὶ ἐσθίειν
ὥς εὐπεπτότατά τε καὶ μὴ πολλὰ, μηδὲν δὲ ὠφελουμένων
ἠναγκάζετο καὶ αὐτὸς εἰς τὰ τῶν ἐμπειρικῶν μετιέναι. τίς
γὰρ οὐκ οἶδεν ὥς τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ
ὕγρὸν εἰώθει σκώπτειν, βαλανείων ὀνόματα προσαγορεύων,
ὧν χωρὶς ἀδύνατόν ἐστι θεραπεῦσαι μεθόδῳ τὰς ἀτονίας
τῶν μορίων; ὥσθ' ὅσον μὲν ἐπὶ τούτοις τὴν αὐτὴν ὁδὸν
ἐβράδιζον ἂν καὶ γὰρ κατὰ τὴν τῶν τοιούτων διαθέσεων ἴασιν,
ἀλλ' ὁ λόγος ἐδίδαξέ με τὰς ὀκτὼ διαφορὰς τῆς θεραπείας
ἀτόνου γαστροῦ. ἐθεάσω γοῦν καὶ σὺ τινὰς μὲν ἡμέρᾳ μιᾷ,
μᾶλλον δὲ ὥρᾳ, ψυχροῦ πόσει θεραπευθέντας· ὧν ἐνίοις μὲν
οὐ μόνον τὸ πρόσφατον ἔδωκα πηγαῖον, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ
χιόνος ἐψυγμένον, ὥς ἐν Ῥώμῃ σκευάζειν ἔθος ἔχουσι, προ-
θερμαίνοντες τὴν κατασκευὴν ἣν αὐτοὶ προσαγορεύουσι δηκόν-

tatur; deinde ad usum aquarum sponte nascentium able-
gasset. Quippe ultra haec empiricus nihil novit, ut et
commentarii eorum docent. Quintus vero iis qui de cru-
ditate aut inappetentia quererentur, primum quidem exer-
citari suadebat, tum edere concoctum quam facillima et non
multa, quibus haec non contulissent, cogebatur ipse quoque
ad empiricorum dogmata confugere. Nam quis nescit quem-
admodum calidum, frigidum, humidum et siccum illudere
sit solitus, balneatorum esse nomina dictitans? sine quibus
tamen methodo curare partium imbecillitatem omnino non
est. Quare per hos nihil obstitit quominus ego quoque
eadem institissem via in ejusmodi affectibus sanandis, verum
ratio me docuit differentes octo imbecilli ventriculi curatio-
nes. Vidisti igitur et tu quosdam uno die; vel potius hora
frigidae potionis curatos, quorum aliis non *aquam* modo
dedi fontaniam recentem, sed etiam quae nivē esset refrige-
rata, ut Romae praeparare solent, calefacientes prius eam
praeparationem quam ipsi decoctam vocant, cibos praeterea

Ed. Chart. X. [158.]

Ed. Bas. IV. (108.)

ταν· ἐδέσματα· τε τὰ οὕτως ἐψυγμένα πολλάκις ἐθεάσω
 συγχωροῦντά με λαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν οἷς ἐστι καὶ ἡ μέλικα,
 τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ τοῦτο ἐν εὐδοκιμούντων ἐδεσμάτων, ὥσπερ
 καὶ τὸ ἀφρόγαλα· τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις καὶ τὰς ψυχρὰς
 κατὰ δύναμιν ὁπώρας ὁμοίως ἀποψύχων ἐδίδουν· καὶ πτι-
 σάνην καλῶς ὡσαύτως ἐψυγμένην, ἑτέρα τε τοιαῦτα μυρία,
 σκοπὸν ἓνα ποιούμενος ἐπ' αὐτῶν τὴν ψύξιν· ἐκώλυον δ'
 ἀψινθίου καὶ τῶν στυφόντων ἀψασθαι· καθάπερ γε καὶ
 ἄλλους ὁμοίως μὲν ἀπῆγον τῶν ψυχόντων, ἐθερμαίνον δὲ
 παντοίως οἶνον παλαιὸν τῶν ἱκανῶς θερμῶν τῇ δυνάμει
 δίδους, οἷοι μάλιστα εἰσι Φαλερεῖνός τε καὶ Σουρῶεντινός,
 καὶ τροφὰς θερμαινούσας μετὰ πεπέρεως συγχοῦ. ἐπὶ τινων
 δ', ὡς οἶσθα, τὸν σκοπὸν τῆς θεραπείας ἐποίησάμην ἐν τῷ
 ξηραίνειν· καὶ ἦν αὐτοῖς ἐδέσματα· τε τὰ φύσει ξηρὰ, καλῶς
 ὠπτημένα καὶ τὸ σῦμπαν ὀλίγιστον ποτόν· ἥ τε τῶν στυ-
 φόντων ἀπάντων χρῆσις, ἦν μόνην γινώσκουσιν οἱ χωρὶς
 λόγον θεραπεύοντες αὐτούς. ἄλλον δ' οὐ πρὸ πολλοῦ ξηρό-
 τατον ἤδη γεγεννημένων, ὡς ὁμοιότατον εἶναι τὴν ιδέαν

ad eundem modum refrigeratos identidem me illis permit-
 tere vidisti, in quibus est et *quam* melcam *vocant*, unus is
 quoque Romae laudatorum ciborum, veluti etiam aphrogala;
 sed et frigidae facultatis fructus similiter refrigerans iisdem
 dedi, et ptisanam probe coctam pari ratione refrigeratam, alia
 quæ id genus infinita. In quibus unam rem mihi proposui
 pisam refrigerationem, vetui autem absinthium et quicquid
 adstringeret contingere, veluti alios rursus similiter a re-
 frigerantibus abstinui. Calefeci autem omni ratione vinum
 vetus facultate valde calidum exhibens, cujus maxime ge-
 neris sunt Falernum et Surrentinum, tum nutrimentum ca-
 lefaciens cum largo pipere. In nonnullis, ut nosti, scopum
 curationis ad siccandum direxi, dabamque iis tum cibos
 natura siccos ac probe affatos, tum prorsus exiguam potio-
 nem; injunxi autem et adstringentium omnium usum, quem
 unum qui illis citra rationem medentur norunt. Alium
 vero non pridem, qui jam adeo siccatus fuerat ut forma

Ed. Chart. X. [158. 159.]

Ed. Bas. IV. (108.)

τοῖς μαρασμώδεσιν, ἰασάμην, εἰς τὰ ἐναντία πάντα μεταγα-
γών ἢ ὥς οἱ θαυμασιώτατοι ἰατροὶ συνεβούλευον. οὐδὲ
γὰρ οὐδὲ δὲ ἄλλου τινὸς εἰς τοῦτο ἦκε κινδύνου, βραχεῖαν
τότε κατ' ἀρχὰς ἔχων δυσκρασίαν ἐπὶ ξηρότητι δεομένην
ὕγρανσεως· ἀλλ' οἱ παραλαβόντες αὐτὸν, ἀψίνθιον τε ποτί-
ζοντες καὶ πικροὺς ἀσπαράγους καὶ βολβοὺς ἐσθίειν διδόντες,
ἔτι τε μῆλα κυδώνια καὶ κεστιανὰ καὶ ῥοιᾶς, ὕστερόν τε, ὥς
οὐδενὸς τούτων ἡ γαστήρ ἐκράτει καὶ ῥοῦ χυλὸν ἀναγκάζοντες
πιεῖν, ὅσα τε ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον ἐπιτιθέντες ἔξωθεν
ὀλίγου δεῖν ἀπεφήναντο ἀλίβαντα, [159] τοῦτον ἡμεῖς ἰασά-
μεθα, παντοίως ὑγραίνοντες αὐτοὶ τὴν ὕλην ἔξευρίσκοντες,
ἐκ τῆς γεγραμμένης ἡμῶν μεθόδου κατὰ τὴν περὶ τῶν φαρμά-
κων πραγματείαν.

Κεφ. ε'. Ὡς γὰρ καὶ τῷ περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς εὐρέ-
σεως εἴρηται γράμματι, περιαντληθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς
τῶν ἰατρῶν διαφωνίας, εἴτ' ἐπὶ τὸ κρίνειν αὐτὴν τραπόμε-
νος, ἔγνων χρῆναι πρότερον ἐν ἀποδεικτικαῖς μεθόδοις γυμνά-
σασθαι. καὶ τοῦτο πράξας ἔτεσιν ἐφεξῆς πολλοῖς ὑπέβαλλον

simillimus esset iis qui marasmo marcescunt, sanavi, con-
trariis omnino exhibitis iis quae egregii isti medici suasce-
rant. Non enim ex alia occasione eo periculi venerat, quum
inter initia exiguam intemperiem ex siccitate quae humectari
postulabat habuisset, quam quod ii qui eum curandum sus-
ceperunt, tum absinthium potandum, tum amaros aspa-
ragos et bulbos edendos dantes, itemque mala cotonea et
cestiana et punica; post quoque ubi venter nihil horum
continebat, etiam rhois succum bibere cogentes, tum quae
paulo supra dixi extrinsecus imponentes, paulo minus om-
nis madoris expertem reddiderunt, hunc nos sanavimus
omni ratione humectantes, ipsique materiam invenientes
ex ea methodo quae in opere de medicamentis est tradita.

Cap. V. Nam sicuti in libro de demonstrandi inven-
tione dixi, numerosis medicorum inter se dissidiis undique
confusus, ubi me ad iudicandum de his converti, intellexi
prius in demonstrativa methodo exercitandum me esse.
Quod quum multis deinceps annis fecissem, singula ipsi dog-

Ed. Chart. X. [159.]

Ed. Bas. IV. (108.)

οὕτως ἕκαστον τῶν δογμάτων αὐτῇ καὶ ὥς ἡ τῶν εὐρεθέντων ἐνδείξεις ἐποδήγει με, τὰς θεραπείας ἐποιούμην. ἀλλὰ γὰρ οὐ πάντες γε τοιοῦτοι, χρὴ τοίνυν γράφειν αὐτοῖς γυμνάσια τῆς ἐν τοῖς κατὰ μέρος εὐπορίας τῶν ὑλῶν, ἐπὶ τοῖς ὀκτώ σκοποῖς τῆς θεραπείας, ἀρξαμένους αὐθις ἀπὸ τῆς κοιλίας, ἐπειδὴ πρώτης ταύτης ἔτυχον ἄρτι μνησθεῖς. εὐιατότατοι μὲν οὖν εἰσιν αἱ κατὰ θερμότητα καὶ ψύξιν ἀλλοιώσεις, ὅτι ταῖς δραστηκωτάταις ἐπανορθοῦνται ποιότησι· δυσιαιότεραι δὲ αἱ καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα· ταῖς γὰρ ἀσθενέσι καὶ ὥς ἂν εἴποι τις ὑλικωτέραις ποιότησιν ἢ ἴσας αὐτῶν ἐπιτελεῖται, καὶ μάλιστα ὅταν ὑγραίνειν δέῃ. τὰ μὲν δὲ τοῦ χρόνου τῆς ἐπανορθώσεως ἴσα πῶς ἐστὶ θερμότητι τε καὶ ψυχρότητι, τὸ δὲ τῆς ἀσφαλείας οὐκ ἴσον. εἰ μὴ γὰρ ἰσχυρὰ πάντα εἴη τὰ περὶξ μόρια τοῦ θεραπευομένου, κίνδυνος αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ψυχόντων οὐ σμικρὰν πληγῆναι πληγῇν. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπολοιπῶν δυοῖν ποιότητων ἡ μὲν ἀσφάλεια παραπλήσιος, ὁ δὲ χρόνος τῆς θεραπείας πολλαπλάσιος ἐπὶ ταῖς ξηραῖς δυσκρασίαις· οἷον γὰρ τι τὸ γῆρας ἐστὶν ἐπὶ τῶν ὑγραινόν-

mata subjeci, atque prout inventorum indicatio me ducebat, ita curationes institui. Verum enim id non omnes possunt, expediet igitur ipsis scribi per octo curationis scopos particularis materiae comparandae exercitationes, a ventriculo rursus sumpto initio, quoniam hujus primum mentionem modo fecimus. Ac facillimae quidem ad curandum alterationes sunt quae ex calido et frigido consistunt, propterea quod maxime activis qualitatibus corriguntur. Aegrius curantur quae in humido siccioque habentur, quod imbecillis et, ut sic dicam, magis materialibus qualitatibus eorum curatio perficitur, potissimumque quum humectandum esse requiritur, ac tempus quidem caloris frigorisque reparandi par quodammodo est, securitas tamen impar. Nisi enim cuncta quae ei quod curatur circumdata sunt corpora valida plane sint, periculum est ne ab iis quae refrigerent noxam contrahant non levem. In reliquis duabus qualitatibus securitas similis est. Tempus curationis in sicca intemperie multo amplius; quippe quod senium in sanis est, id

Ed. Chart. X. [159.]

Ed. Bas. IV. (108.)

των, τοιοῦτον ἢ ξηρὰ δυσκρασία τοῖς νοσοῦσιν, ὥστε καὶ ἀνίατον ὑπάρχειν, ὅταν ἀκριβῶς συμπληρωθῇ. τὸ δ' ἀκριβὲς τῆς συμπληρώσεως ἐστὶν ἐν τῷ τὰ τῆς στερεᾶς οὐσίας τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων γεγονέναι ξηρότερα.

Κεφ. στ'. Ἐτέρα γάρ ἐστιν ἡ ξηρότης τῶν ἐκ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας συνεστώτων, ὁποῖόν ἐστι πιμελὴ καὶ σὰρξ, ἐκτακέντων. καὶ τρίτη γε πρὸς ταύταις τῆς οἰκείας ὑγρότητος, ἐξ ἧς τρέφεται τὰ μόρια, τελέως ἀπολλυμένης. περιέχεται δ' αὐτὴ κατὰ πάντα τοῦ ζώου τὰ μόρια δροσοειδῶς ἐν αὐτοῖς παρεσπαρμένη, καὶ λέλεκται πολλάκις ἤδη περὶ αὐτῆς ἐτέρωθι· ταύτην οὖν ἐνθεῖναι τοῖς μορίοις οὐχ οἷον τε χωρὶς τροφῆς· καὶ διὰ τοῦτο χαλεπωτάτη τῶν τοιούτων ἐστὶ διαθέσεων ἡ ἴασις· ἄλλη δὲ ξηρότης ἐστὶν ἡ κατὰ τὰς ἀρτηρίας καὶ φλέβας τὰς ἰδίας ἐκάστου τῶν μορίων συνισταμένη. γίγνεται δὲ καὶ αὕτη δηλονότι κατὰ τὴν τοῦ αἵματος ἔνδειαν. ἀπάσας ταύτας ξηρότητας ἐσχάτως βλάπτουσιν αἱ τῶν αὐστηρῶν ἐδεσμάτων καὶ πομάτων καὶ φαρμάκων προσφοραί· ἐκδαπαγῶσι γὰρ εἰ καὶ τι λείποιο τῆς ἐν αὐτοῖς ὑγρότητος ἐμφύτου,

sicca intemperies est in aegris. Itaque etiam insanabilis est, si prorsus sit consummata. Est autem prorsus consummata, ubi solida similiarium partium substantia reddita est siccior.

Cap. VI. Nam est et altera siccitas utique, quum ea quorum substantia ex humore concreto constat, sicut adeps et caro sunt liquata. Etiam tertia, quum propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino est absumpta. Confinetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas sparsus, de qua dictum alibi saepe est; hanc igitur inferere partibus sine nutrimento non est, ideoque difficilima est omnium ejusmodi affectuum curatio. Diversa ab iis siccitas est quae in propriis cujusque partis exilibus arteriis venisque consistit; provenit et haec ex sanguinis penuria. Omnibus itaque his siccitatibus maxime contrarius est austerorum usus, siue ea cibi sint siue potiones siue etiam medicamenta; quippe quae, si quid in iis superest naturalis humoris, id absumunt, partim ebibentia, partim in

Ed. Chart. X. [159. 160.]

Ed. Bas. IV. (108. 109.)

τὸ μὲν ἐκπίνουσαι, τὸ δὲ ἐκθλίβουσαι διὰ τῶν πόρων εἰς τὴν ἐντὸς εὐρύτητα τῆς κοιλίας, τὸ δ' ἐπὶ τὰ συνεχῆ μόρια διωθόμεναι. [160] θεραπεύειν οὖν αὐτὰς προσήκει, τὸ μὲν συνιζηκὸς τῶν πόρων ἀναπεταννύντα, τὸ δ' εἰς τὰ παρακείμενα (109) μόρια διωσθὲν ἐπισπώμενον, ὑγραινούσῃ τε τροφῇ πληροῦντα τῆς οἰκείας ὑγρότητος ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς τὸν ξηρασμένον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἐθεραπεύσαμεν ἄνθρωπον. ἐν μὲν γὰρ τῇ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσει μηδεμίαν επικρατοῦσαν ἐναργῶς ἔχοντα δυσκρασίαν μήτε καθ' ὅλον τὸ σῶμα μήτε κατὰ τὴν γαστέρα, ξηρὸν δὲ καὶ λεπτὸν ἱκανῶς γεγενημένον, ἐκ τοῦ μὴ πέττειν καλῶς ἀτονούσης τῆς κοιλίας ἐπὶ τῇ κατὰ ξηρότητα δυσκρασίᾳ. τούτου γὰρ ὁ μὲν σκοπὸς τῆς θεραπείας ἦν ὑγραῖναι τὴν τε γαστέρα καὶ σύμπαν τὸ σῶμα. τίσι δ' ἐνεργείαις ἐχρησάμεθα ταῖς κατὰ μέρος, ἐπὶ τίσι τε μάλιστα ὕλαις ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ διελθεῖν ἄμεινον. οἶκμα μὲν αὐτῷ πάρεσκευασάμην ἐγγυτάτω τοῦ βαλανείου· τοιαῦτα δ' ἐστίν, ὡς οἶσθα, πολλὰ κατὰ τὰς τῶν πλουσίων οἰκίας· ἔξ

cavitatem ventris per exiguos meatus exprimentia, partim ad continententes partes trudentia. Curabis igitur ipsas, si meatus qui contracti sint dilataveris, ac quod in vicinas partes est compulsum revellas, praeterea si singulas similes partes propria humiditate, humectante nutrimento repleas, ut et nos quem hominem memoravimus a medicis exsiccatum curavimus. Is in ea contrarietate quae in frigido et calido consistit nullam evidenter vincentem habebat intemperiem, nec in universo corpore, nec in ventriculo; siccus tamen et gracilis admodum est redditus, propterea quod ventriculus ejus ex sicca intemperie imbecillus male concoxerat. Hujus namque scopus curationis erat ut humectaretur tum ventriculus tum universum corpus. Quibus autem sigillatim operationibus quibusque maxime materiis sum usus, ut scopi compos essem, differere praestat. Domum ei paravi maxime balneo vicinam, qualia multa esse in divitem domibus non ignoras; ab hac statim in balneum super linteis

Ed. Chart. X. [160.]

Ed. Bas. IV. (109.)

αὐτοῦ δ' εὐθέως ἔωθεν εἰς τὸ βαλανεῖον εἰσφερόμεν ἐπὶ
 σινδόνων, ὅπως μὴ καταξηραίνοντο τε δι' ἑαυτοῦ κινούμενος
 ἐκλύοντο τε πρὸ τοῦ δέοντος καιροῦ· τούτων γὰρ τὸ μὲν
 εἰς αὐτὴν τὴν διάθεσιν συντελεῖ, τὸ δὲ συντέμνει τὴν ἐν τῷ
 βαλανείῳ διατριβήν, ἐπὶ πλείστον γὰρ χρὴ τὸν ἄνθρωπον
 ἐνδιατρίβειν τῷ ὕδατι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἱ κολυμβήθραι
 βελτίους εἰσὶ τῶν μικρῶν πνέλων καὶ μάλισθ' ὅσαι πλησίον
 ὑπάρχουσι τῆς ἔξωθεν θύρας, ὥς μὴδὲ διὰ μακροῦ τὴν ἐκ
 τοῦ ὕδατος αὐτῷ πρὸς τοῦκτός εἶναι φορὰν· οὐ γὰρ δὴ τοῦ
 ἄερος ἐπὶ τῶν οὕτως ἐχόντων χορῆζομεν. ἔστω δ' ἀκριβοῶς
 εὐκράτον τὸ ὕδωρ· τὸ μὲν γὰρ ψυχρότερον λεληθυῖαν ψύξιν
 ἐναπεργάζεται τοῖς ἀσθενοῦσι σώμασι, τὸ δὲ θερμότερον
 συνάγει καὶ σφίγγει τοὺς πόρους καὶ πυκνοῖ. ἡμεῖς δ' ἀνείναι
 καὶ χαλάσαι καὶ ἀνευρῦναι θεόμεθα συνίζηκότας αὐτούς· ὅπερ
 ἢ τῶν εὐκράτων ὑδάτων ἐργάζεται ποιότης· ἡδίστη γὰρ οὕσα
 προκαλεῖται τὴν φύσιν ἐξαπλοῦσθαι καὶ ἀποτεινέσθαι παν-
 ταχόσε πρὸς τὸ τερπνόν, ἀνάπαλιν τοῖς ἀήδεσιν· ἀποχωρεῖ
 γὰρ ἀπὸ τούτων καὶ φεύγει πρὸς τὸ βάθος. οὐδὲν οὖν θαν-

mane intuli, utique ne, si ipse se moveret, tum ficaretur
 tum antequam tempus commodum esset exsolveretur; horum
 enim alterum in ipsum affectum confert, alterum moram
 in balneo contrahit. Longissime namque in aqua versari
 hominem expedit; ideoque etiam natationes utiliores sunt
 quam parvi pyeli, *id est alveoli*, atque ex ipsis natationibus
 potissimum quae propinquae sunt externis foribus, quo
 scilicet illi ab aqua foras non longa sit via; nam aërem in
 ita affectis haudquaquam desideramus. Esto autem aqua ad
 unguem temperata; frigidior namque abditum frigus corpo-
 ribus infirmis insinuat, calidior autem cogit constringitque
 tenues meatus ac densat. At nos ipsos coactos remitti,
 laxari ac dilatari postulamus, quod temperatae aquae qua-
 litas praestat, utpote quae jucundissima quum sit, naturam
 ad explicandam se atque ad dulcedinem quam praestat
 quoquoversus extendendam provocat, contraria videlicet
 ratione iis quae sunt injucunda; ab iis enim recedit fugitque

Ed. Chart. X. [160.]

Ed. Bas. IV. (109.)

μαστόν ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀγιώντων ὁμιλίᾳ πιλεῖσθαι καὶ σφίγγεσθαι καὶ σκληρύνεσθαι τὰ σώματα καὶ τοὺς πόρους αὐτῶν συνάγεσθαι καὶ πυκνοῦσθαι, τοῖς δ' ἐναντίοις τοῖς ἡδουσίᾳ ἐπεσθαι τὰ ἐναντία· χεῖσθαι μὲν γὰρ καὶ μαλάττεσθαι τὰ σώματα, τοὺς πόρους δ' εὐρύνεσθαι. μετὰ δὲ τὸ τοιοῦτον λουτρὸν εὐθέως ἐδίδομεν ὄνειον γάλα τὴν ὄνον εἰς τὸν οἶκον εἰσάγοντες ἐν ᾧ κατέκειτο. ἐπεπείσμεθα γὰρ ὡς μάλιστα μὲν, εἰ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον οἶόν τε ἦν θηλάζειν τὴν ὄνον, οὕτως ἂν ἐθεραπεύθη τάχιστα· τούτου δ' ἔχοντος ἀηδῖαν ἐλάχιστον χρόνον ὁμιλεῖν αὐτὸ τῷ περίξ ἄερί, τάχιστα μεταβάλλεσθαι πεφυκός, ὁμοίως τῷ σπέρματι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο χρόνον οὐδένα χρόν διαμένειν ἔξω τῶν οἰκείων ὀργάνων, εἰ μέλλει τὴν ἑαυτοῦ φυλάξειν δύναμιν· ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς τοῦ ἄρρενος εἶναι μορίοις, ἢ τοῖς τῆς θηλείας συνῆφθαι. καὶ δὴ καὶ τὸ γάλα κάλλιστον μὲν εἰ ἐξ αὐτῶν τῶν θηλῶν ἐπισπῶτό τις, ὥσπερ Εὐρυφῶν καὶ Ἡρόδοτος καὶ Πρόδικος ἀξιοῦσιν· οἱ τοσοῦτον ἄρα τεθαρρόηκεσαν αὐτῷ πρὸς ἀναθρέψιν σωμάτων ὥστε καὶ τοὺς ὑπὸ φθόρης συντετηκότας ἐκέ-

ad profundum. Nihil itaque mirum est ex offendentium contactu stipari, confringi ac durari corpora, tenuesque eorum meatus cogi ac densari, contrariisque oblectantibus succedere contraria, utique fundi ac molliri corpora, dilatarique meatus. Ab ejusmodi lavacro statim asininum exhibui lac, sed inducta in ipsam qua jacebat domum asina. Quippe sic mihi persuaseram, maxime quidem celeriter hominem sanandum, si fieri posset, ut ipse asinam sugeret, sin id gravaretur, expedire ut quam minimo tempore in aëre ambiente lac moraretur; propterea quod celerrime mutari sit aptum, utique genitalis seminis ritu, quod nec ipsum aliquandiu extra propria vasa, si modo suas vires servabit, morari palitur; sed vel in ipsius maris partibus contineri, vel ipsius seminae partibus litum esse postulat. Et sane optimum lac est, si ex ipsis mamillis quis attraxerit, veluti Euryphon et Herodotus et Prodicus censent, qui tantam in eo ad corpora reficienda fiduciam habuerunt, ut etiam qui

Ed. Chart. X. [160. 161.]

Ed. Bas. IV. (109.)

λευον ἐντιθεμένου τοῦ τιτθοῦ τῆς γυναικὸς τὴν θηλὴν βδάλ-
 λειν τὸ γάλα. τοῦτο δὲ οὐχ ὑπομενόντων ποιεῖν τῶν πλεί-
 στων ἄμεινόν ἐστιν ὅτι τάχιστα θερμὸν μεταφέρειν ἐκ τῶν
 τιτθῶν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἡμνοντος αὐτό. τὸ μὲν οὖν
 ἀνθρώπειον ὡς ἂν ὁμόφυλον ἄριστον. ἐπεὶ δ' ὑπομένουσιν
 οἱ πολλοὶ γάλα γυναικὸς προσφέρεσθαι δίκην παιδίων, ὡς
 ὄνοις αὐτοῖς δοτέον ὄνειον γάλα. [161] τοῦτο γὰρ ἐστὶ πάν-
 των τῶν ἄλλων ἄριστον εἰς τὴν ἐνεσιῶσαν διάθεσιν· λεπτό-
 τaton γὰρ ὑπάρχει, ἥκιστα τε τυροῦται καὶ τάχιστα διαδί-
 δοται πανταχόσε. δαίται δ' ἄμφοιν τούτοιιν ὁ πεπονθὼς τὴν
 γαστέρα· τοῦ μὲν μὴ τυροῦσθαι, διὰ τὴν κοινὴν χρείαν·
 ἅπαντας γὰρ βλάπτει τοῦτο· τοῦ διαδιδόσθαι δὲ, διὰ τε τὸ
 δεῖσθαι ταχίας θρέψεως καὶ ὅτι μεμύκασιν αὐτῆς αἱ διέξοδοι.
 τοῦτό τε οὖν δοτέον αὐτὸ καθ' αὐτὸ καὶ μέλι χλιαρὸν ὀλίγον
 ἐπιμιγνύειν αὐτῷ. μεγίστη δ' ἔστω φροντίς ἄμφοιν τῆς ἀρε-
 τῆς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι. τὸ μὲν οὖν μέλι τὸ ξανθὸν
 τὴν χροιάν καὶ ἡδὺ τὴν ὁσμὴν καὶ καθαρὸν οὕτως ὡς ὄλον

phthoe contabuerant ex ipsa mulieris papilla lac sugere
 juberent. Verum quum hoc plurimis non placeat, melius
 est calens adhuc ex mamillis, id in aegri ventriculum quam
 ocissime transferre; enimvero optimum ut quod ejusdem
 generis humanum lac est. Sed quoniam id exhiberi sibi
 ceu pueris plerique recusant, utique ceu asinis asininum
 ipsis dari conveniet. Id enim reliquis omnibus ad propo-
 situm affectum est utilius, nam tenuissimum est et minime
 coagulatur, et quoquoersus ocissime in corpus distribuitur.
 Eget autem horum utriusque cui ventriculus laborat, utique
 ne coaguletur, communis commodi gratia, omnibus enim
 id est incommodum ut quoquoersus distribuatur, pròp-
 terea quod et celeri nutritione est opus, et quod viae per
 quas alimentum transit jam connivent. Igitur tum lac ip-
 sum per se est his dandum tum etiam mellis tepidi pauxil-
 lulum immiscendum. Maxima vero habenda cura est in
 ejusmodi affectibus de utriusque bonitate. Quod igitur mel
 colore flavo sit et odore suavi, tum purum adeo ut totum

Ed. Chart. X. [161.]

Ed. Bas. IV. (109.)

διανγείσθαι καὶ γενομένοις ἐπ' ὀλίγον δριμύ καὶ ἡδιστον· εἰς τοσοῦτό τε συνεστῶς ὥς ἐπαρθέν τῷ δακτύλῳ καταρθεῖν χαμᾶζε, συνεχὲς ἑαυτῷ διαμένον ἀπάντων ἄριστον. εἰ δ' ἀπορρήγνυτο κατὰ τι καὶ μὴ μένοι συνεχὲς, ἐπὶ τὴν γῆν κατατεινόμενον ἦτοι παχύτερόν ἐστιν ἢ λεπτότερον ἢ ἀνομοιομερές. ὀνομάζω δὲ ἀνομοιομερές, ὥσπερ οὖν καὶ αὐτὸ τοῦνομα ἐνδείκνυται, τὸ συγκείμενον ἐξ ἀνομοίων μερῶν. εὐρήσεις οὖν αὐτὸ διαθεώμενος ἦτοι παχύτητας ἢ ὑγρότητας ἐμφερομένας ἔχον, οὐχ ὁμοίας ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντί. κηρωδέστερον οὖν μέλι τό τε παχὺ καὶ ὃ τοιαῦταί τινες ἐμφέρονται παχύτητες. περιπτωματικώτερον δὲ καὶ ἀκατεργαστότερον καὶ δυσπεπτότερον τό θ' ὑγρὸν ὅλον ὃ τε πολλὰ κατὰ τὰ μόρια κατεσπαρμέναι φαίνονται σταγόνες ὑγρότητος· ὃ δ' ἐμφέρεται τις ἢ κηροῦ ποιότης, ἢ προπάλεως, ἢ τις ἄλλη τοιαύτη γενομένοις οὐ μόνον οὐκ ἄριστον, ἀλλ' ἤδη καὶ φαῦλον. ὅλως γὰρ οὐδεμίαν ἐξέχουσιν ἑτέρου οὐδενὸς πράγματος ἐν αὐτῷ χρὴ περιέχεσθαι ποιότητα. διόπερ

pelluceat ac gustanti parum acre jucundissimumque, praeterea tam sibi cohaerens ut digito si attollatur, continuum sibi nec intercisum ad humum defluat, id omnium est optimum. Si vero abrumpitur nec demissum ad terram usque continuitatem servat, id aut crassius justo est aut tenuis aut minime simile. Voco autem anomoeomeres, quod sane et nomen ipsum indicat, quippe significat quod ex dissimilibus partibus est compositum. Deprehendas autem id, si diligentius inspicias aut crassitudines, aut humiditates habere innatantes, quae nec inter se sint similes nec etiam toti. Cerosum itaque magis mel est, quod et crassius est, et cui tales quaeque crassitudines innatant. Excrementosius vero ac perfici concoquique difficilius tum quod totum humidum est, tum in quo multae in partibus sparsae apparent humoris guttae; porro in quo vel cerae qualitas aliqua, vel propolis, vel id genus alia gustu deprehenditur, adeo non est optimum, ut etiam malum sit, quippe nullam penitus alterius cujusquam rei eminentem in se con-

Ed. Chart. X. [161.]

Ed. Bas. IV. (109.)

οὐδὲ τὸ τῶν θυμῶν ὅζον ἐναργῶς ἐπαινᾷ· ἀκατεργαστότερον γὰρ ἐστὶ τοῦτο καὶ οὐκ ἀκριβῶς πως μέλι· καίτοι τινες οἶδα τὸ τοιοῦτον ἐπαινοῦντας, ὥστε καὶ τῶν πιπρασκόντων ἔνιοι κόπτοντες τὸν θυμόν ἐπιβάλλουσιν, ὅπως αὐτοῦ ὅζοι καὶ δόξειεν εἶναι κάλλιστον. ἀλλ' ἐγὼ τὸ μὲν οὕτως ἀναιδῶς ὅζον οὐκ ἐπαινῶ· καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον, εἰ ἐπεμβληθεῖη τι θυμόν· τὸ δ' ἀμυδρὰν τινα ποιότητα κατ' ὁσμὴν ἢ γεῦσιν φέρον οὐ μέφομαι. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ γάλα μηδεμίαν ἔξωθεν ἐπιδεικνύσθω ποιότητα κατ' ὁσμὴν ἢ γεῦσιν· ἀλλ' ἔστω γλυκὺ μὲν ὥς ἐνι μάλιστα καὶ συνεχὲς ἑαυτῷ καὶ λαμπρὸν, ὥς γάλακτι πρέπει· πρὸ πάντων δ' ὁμοιομερὲς εἰς ὅσον ἐγκωρεῖ γάλακτι γενέσθαι τοιούτῳ· τελείαν γὰρ οὐκ ἐπιδέχεται τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ τὸ μέλι τὸ ἄριστον. ὅπως δ' εἴη τοιοῦτον, καὶ τροφὰς τῷ ζῳῇ παρασκευαστέον ἐπιτηδεύουσιν καὶ γυμνάσια γυμναστέον σύμμετρα, καὶ εἴ τινα θηλάζει πῶλον, ἀφαιρετέον. ὅτι δὲ καὶ ἡλικία τὸ ἀκμαιότατον εἶναι προσήκει παντὶ που δῆλον. ἐπιμελητέον δὲ καὶ ὅπως εὐπεπτότατον

tinere qualitatem debet. Quocirca quod thymum plane redolet non probo; est enim id parum consummatum, nec plane quodammodo mel, quamquam non ignoro a quibusdam id laudari, eoque fieri ut nonnulli venditores incifum thymum illi injiciant, quo id redolet videaturque esse optimum. Ego tamen quod tam improbe thymum olet non laudo, multoque minus si cui injectum thymum sit; quod autem confusam quandam qualitatem odore gustuve prae se ferat, id non vitupero. Ad eundem modum et lac nullam externam qualitatem odore gustuve prae se ferat, sed esto quam dulce, ut solius praecipue lactis est, et sibi continuum et prout lacti convenit splens, super omnia, quoad ejus fieri potest, similes habeto partes; namque hanc dotem veluti mel optimum ad perfectionem non recipit. Quo vero tale lac fiat, et idonea nutrimenta animali suppeditanda sunt, exercitationibus mediocribus id exercendum, et pulus, si quem lactat, auferendus. Quod autem aetatis quoque maxime florentis esse debeat, id neminem latet. Curandum

Ed. Chart. X. [161. 162.]

Ed. Bas. IV. (109. 110.)

ἔσται, καταφρονοῦντας τῶν γελασόντων, εἰ καὶ τὰς ὄνους
 διαιτῆσειν μέλλομεν. εἰ γὰρ οἱ περὶ Βαίνετον καὶ Πράσινον
 ἔσπουδακότες ὁσφραίνονται τὰς κόπρους τῶν ἵππων ἕνεκα
 τοῦ γνῶναι πῶς κατεργάζονται τὰς τροφάς, ὥς ἐκ τούτου
 τὴν ὅλην αὐτῶν εὐεξίαν κατανοήσωσι, καὶ ἡμᾶς δῆπου χρὴ
 πολὺν δὴ μᾶλλον εἰς ἀνθρώπου σωτηρίαν ἅπαντα προοραῖσθαι
 τὰ τοιαῦτα, καὶ πόας τε παρέχειν τῷ ζῳῷ μὴ λίαν ὑγρὰς
 καὶ χόρτου καὶ κριθῆς τὸ σύμμετρον· οὐκ ἀμελεῖν δὲ οὐδὲν
 ψύχειν καὶ ἀνατρίβειν καὶ ἀπορροῦπτειν καὶ καθαίρειν τὸ τῆς
 ὄνου σῶμα. εἰ μὲν οὖν ἀποπατήσειεν ὑγρότερα καὶ δυσωδέ-
 στερα καὶ μετὰ φύσης μεστὰ φαίνοιτο, πρόδηλον δῆπουθεν
 ὥς οὐκ ἔπεφε καλῶς· [162] ὥστε ἢ τι τῶν τροφῶν ἀφελεῖν,
 (110) ἢ προσθεῖναι τοῖς γυμνασίοις, ἢ ὑπαλλάξαι χρὴ τὰς
 ποιότητας, ἢ τὴν περὶ τὰς τρίψεις τε καὶ ψύξεις ἐπιμέλειαν
 οὐ τὴν αὐτὴν ποιῆσθαι, σκληρότερα δ' ἀποπατήσαντος τοῦ
 ζῳου πρὸς τὰναντία βλέπειν κἀκείνων τι μετακοσμεῖν. ἐγὼ
 γὰρ εἰ πάνθ' ὅσα χρὴ σκοπεῖσθαι περὶ τὸ ζῶον οὐ τῷ γά-
 λακτι χρῆσθαι μέλλοιμεν ἐξῆς ἅπαντα λέγοιμι, τῆς ὑγιεινῆς

item ut quam optime concoquat, contemptis videlicet iis
 qui si asinis quoque victus rationem praescribemus ridebunt.
 Si enim Vaeneti et Prasini studiosi sectatores equorum ster-
 cora, quo intelligant quemadmodum alimenta concoxerint;
 odorantur, tanquam ex eo omnem eorum bonam habitudi-
 nem cognituri, multo profecto magis nostrum fuerit pro ho-
 minis salute nihil tale non prospicere, atque herbas animali
 non admodum humidas foenumque et hordeum mediocre
 objicere; sed nec illa omittere, ut asinae corpus refrigerem-
 us et fricemus et detergamus et mundemus. Porro si
 humidiora et olentiora et flatus plena excreverit, planum
 profecto est non concoxisse probe; quare aut detrahendum
 aliquid de alimento est, aut exercitationi aliquid adjiciendum,
 aut qualitates immutandae, aut refrigerationis frictionisque
 cura varianda. Sin duriora reddat animalis alvus, ad con-
 traria est inspiciendum, atque illorum aliquid immutandum.
 Nam si ego omnia quae consideranda circa animal sunt cu-
 jus lacte usuri sumus deinceps persequar, totam tuendae

Ed. Chart. X. [162.]

Ed. Bas. IV. (110.)

ὅλης ὑπομνήσομαι πραγματείας, ἣν ἀναγκαῖον μὲν ἔστι γινώσκειν τὸν χρηστὸν παρασκευάσοντα τὸ γάλα, λέγειν δ' οὐ νῦν καιρὸς, ἐτέρωθί γε διειλεγμένον τελειώτατα ὑπὲρ αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπάνεμι. καὶ μοι πάλιν ἀναμινήσκου τοῦ λελουμένου τε· καὶ τὸ γάλα προσενηκαμένου. τοῦτον οὖν τὸν ἄνθρωπον ἡσυχάζειν ἐάσαντες ἄκρι τοῦ δευτέρου λουτροῦ τρίψομεν τηνικαῦτα μετρίως τε ἅμα καὶ λιπαρῶς, εἰ ἀκριβῶς κατείργασται τὸ δοθὲν γάλα ταῖς ἐρυγαῖς τε καὶ τῷ τῆς γαστρὸς ὄγκῳ τεκμηρόμενοι. σύμμετρος δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου λουτροῦ πρὸς τὸ δεύτερον, ὥρων ἰσημεριῶν τεττάρων ἢ πέντε χρόνος, εἴ γε τὸ τρίτον ἔτι μέλλοις λούειν αὐτὸν, εἰ δὲ μὴ, πλεόνων. λούσεις δὲ τὸ τρίτον, ἣν εἰδισμένος ἢ λουτροῖς χρῆσθαι πλείοσιν· οὗτοι γὰρ καὶ χαίρουσι καὶ ὀνύανται πολλάκις λουόμενοι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπαλείψομεν αὐτὸν ἐλαίῳ πρὶν ἀμφιέννυσθαι καθ' ἕναστον λουτρόν· εἰς ἀνάθρεψιν γὰρ συντελεῖ καὶ τοῦτο, καθάπερ καὶ αἱ τρίψεις. εἴρηται δὲ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν τοιούτων τῆς δυνάμεως ὁ λογισμὸς ἐν τοῖς ὕμνοις· οὐδὲν μὴν χεῖρον ἀνα-

sanitatis artem commemorem, quam teneat necesse est quisque idoneum lac praeparabit; nunc vero dici opus non est, quum alibi de ea traditum sit absolutissime. Sed ad propositum revertor. Ac mihi jam rursus memoria repetes hominem, qui et lavatus est et lac sumpfit. Hunc itaque ad secundam usque lavationem quiescere permittemus, tum modice fricabimus et pinguius utique lac quod sumpfit, jam ad unguem confecit, id quod tum ex ructu, tum ventriculi mole licebit conjicere. Modicum vero temporis inter primam et secundam lavationem intervallum erit, si quatuor aut quinque aequinoctialium horarum spatium interfit, si tertio adhuc lavare paras, sin aliter, plurium. Sane tertio lavabis, si multis lavationibus fuit assuetus, hi namque et delectantur et juvantur, si saepe lavent. Quin etiam post quamque lavationem hominem ungemus priusquam se vestiat, conducit enim ad renutritionem id quoque, sicut et frictio. Reddita vero de horum omnium facultate ratio est in libris qui de sanitate tuenda sunt scripti; non tamen

Ed. Chart. X. [162.]

Ed. Bas. IV. (110.)

μνησαι καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίων αὐτῶν. εἴτε γὰρ ὕδωρ ἐπιχείοις θερμὸν εὐκρατον ὁπωδήποτε μορίῳ τοῦ σώματος, εἴτε τρίβοις, εἴτε λούοις, εἴδ' ὅπως οὖν ἄλλως θερμαίνοις, ὅψει γινόμενον ὅπερ Ἱπποκράτης ἐπὶ τῶν ὕδατι θερμῷ καταντλούμενων εἶπε· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον αἱρεται, ἔπειτα δὲ ἰσχυαίνεται. διὰ τοῦτο σαρκῶσαι μὲν ἡμῖν βουλομένοις ὅτιοῦν σῶμα μέχρι τοσοῦτου θερμαντέον ὥς εἰς ὄγκον ἀρθῆναι. διαφορῆσαι δὲ καὶ κενῶσαι μέχρι τοσοῦτου χρονιστέον ὥς ἰσχυοθῆναι τὸ πρότερον ὀγκωθέν. ἀκριβῶς δὲ τὸν νοῦν προσέχειν χρὴ τὸν ἐπιστατοῦντα ταῖς τοιαύταις ἐνεργείαις καὶ μάλιστα ἐφ' ὧν βούλεται σαρκῶσαι· τοῦ μὲν γὰρ διαφορῆσαι πλατὺς ὁ καιρὸς, ὥστε οὐδ' ἐκὼν ἀμάρτοις ἂν αὐτοῦ· τοῦ σαρκῶσαι δ' ὁξύς· ὅταν γὰρ πρῶτον ὀγκωθῇ, τότε πᾶνσασθαι χρὴ· τὸ δ' ὀγκωθῆναι τοῦτο καθ' ἕκαστον τῶν σωματῶν ἰδίον ἐστίν. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν τῷ λόγῳ προκείμενον νῦν τὸν ἰσχυὸν εἰς ὄγκον ἀφικέσθαι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἴσον· ἀλλ' ὅταν ἐπ' ὀλίγον ἀρθῇ, διαφορεῖται παρὰ τὸ πᾶν. χρὴ τοίνυν ἀκρι-

inutile fuerit nunc quoque summatim ea repetisse. Nam siue cuilibet parti corporis temperatam infundas calidam aquam, siue frices siue laves siue aliter quomodocunque calefacias, idem fieri cernes quod Hippocrates de iis dixit, quibus aqua calida desuper infunditur; nam primum attollitur, mox gracile efficitur. Ideoque ubi carne implere quodlibet corpus studemus, id eatenus calefaciendum nobis est, dum intumescat. Ubi vero discutere et vacuare cupimus, eatenus continuandum est, dum quod prius intumuit subsidat. Sane qui ejusmodi operibus praefficitur, sollicitus esse debet, potissimumque ubi carne implere studetur; nam discutiendi certe tempus adeo late patet, ut etiam si velis, in eo non aberres; at carne implendi plane praeceptum est occasio; quum enim primum intumuerit, tum est desistendum, at intumescere hoc singulis corporibus suum est. Non enim fieri potest ut qui nunc nobis propositus gracilis est ita intumescat ut illi qui sani sunt, imo postquam leviter intumuit, protinus discutitur. Itaque attendendum dili-

Ed. Chart. X. [162, 163.]

Ed. Bas. IV. (110.)

βῶς προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ λάθῃ σε παρελθὼν ὁ καὶ
 ρός. ἐὰν γοῦν ἀνατρίβῃς τὸν ἄκρως ἰσχνόν, ἀρκεῖ τὸ ἐρύθημα
 μόνον· ἐὰν τε λούῃς, τὸ θερμῆναι μετρίως· ἐπέκεινα δὲ
 τοῦδε χρόνιζων καταλύσεις μᾶλλον ἢ θρέψεις αὐτόν. ἐπαλεί-
 φειν δὲ εἰλαίῳ μετὰ τὰ λουτρὰ χάριν τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι πλέον
 τοῦ προσήκοντος, ἀλλ' ἐμπεφράχθαι τοῦ δέρματος τοὺς πό-
 ρους. εἴη δ' ἂν εὐθέως αὐτὸ τοῦτο τῆς μὲν ξηρότητος ἄκος,
 οἷον πρόβλημα δέ τι πρὸς τὴν ἐκ τοῦ περιέχοντος βλάβην.
 καὶ εἰ μὲν οὖν ἤδοιτο τῷ γάλακτι, καὶ μετὰ τὸ δεύτερον αὐτῷ
 δώσομεν λουτρόν· εἰ δὲ μὴ, πτισάνην ἀκριβῶς καθεψημένην,
 ἢ χόνδρον ὡς πτισάνην κατεσκευασμένον. εἴτ' αὐθις ἡσυχά-
 σαντα πάλιν πρὸς τὸ τρίτον ἄξομεν λουτρόν ἢ ἄντικρυς ἐπὶ
 τὸ δεῖπνον. [163] ἄρτος δ' ἔστω παρεσκευασμένος αὐτῷ κλι-
 βανίτης καθαρὸς ἐπιμελῶς μὲν ὥπτημένος, ἔχων δὲ ζύμης
 τε καὶ ἁλῶν αὐτάρκων. ὅσον τε τῶν πετραίων ἰχθύων, ἢ
 ὀνίσκος ἐκ λευκοῦ ζωμοῦ. καὶ μὴν καὶ τὰ πτερὰ καὶ οἱ ὄρχεις
 τῶν ἐν γάλακτι τρεφομένων ἀλεκτρονίων ἐπιτήδαιοι, μὴ

genter est, ne clam te elabatur propositus temporis articu-
 lus. Sive igitur hominem qui extrema gracilitate est per-
 frices, sufficiat tibi solus rubor, sive laves, satis esto medio-
 cris calor; si quid ultra peragas, resolves hominem magis
 quam nutries. Ungendum vero post lavationem oleo est,
 ne videlicet plus iusto perspirando discutiatur, sed obstru-
 antur exigua cutis spiramenta. Idem protinus et siccitatis
 remedium fuerit, et adversus incommodum quod ab aëre
 ambiente contingit veluti munimentum. Ac siquidem de-
 lectetur lacte, post secundam quoque lavationem id exhi-
 bebis, sin aliter, ptisanam diligenter coctam, aut alicam
 ptisanae ritu praeparatam. Hinc ubi rursus quieverit, ad
 tertiam reducendus lavationem est, aut illico ad coenam.
 Sit autem praeparatus illi panis purus, et qui curiose in fur-
 no sit coctus et tum fermenti tum salis quod satis est ha-
 buerit. Obsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex
 albo jure asellus. Praeterea alae testesque gallinaei qui
 lacte sit altus idonei sunt, quorum si copia non est, aliis

Ed. Chart. X. [163.]

Ed. Bas. IV. (110.)

παρόντων δὲ τούτων ἄλλοις χρηστέον. οὕτω δὲ καὶ πέρδιξι
καὶ στρουθοῖς χρῆσθαι τοῖς ὀρείοις τε καὶ μαλακοσάρκοις,
φυλάττεσθαι δὲ τὰ θ' ἔλαια καὶ σκληρόσαρκα· συνελόντι δὲ
φάναι, τὸ κεφάλαιον τῆς τροφῆς, εὐπεπτός ἐστω καὶ τρώφι-
μος, ἥκιστα δὲ καὶ γλίσχρος καὶ περιττωματική. τροφιμώ-
τατον οὖν ἐστὶν ἀπάντων ὧν ἴσμεν ἐδεσμάτων χοίρειον κρέας,
ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις εὐπεπτον καὶ χυμοῦ γλίσχρου
καὶ παχέος γεννητικόν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλως οἶόν τε δια-
κεῖσθαι τὸ ἄκρως τρώφimon. ἴσχεσθαι γὰρ αὐτὸ χρὴ καὶ προσ-
πλάττεσθαι δυσapolύτως, οὐ διαρρεῖν ὑπὸ λεπτότητος,
οὐ μὴν εἰς γε τὰ παρόντα χρηστόν. εἰ μὲν γὰρ ἡ τροφή ἐαν-
τὴν πέττουσα καὶ ἀναδιδούσα καὶ τοῖς τρεφομένοις ὁμοιοῦσα,
προσεφύετο τοῖς πλείστης ἀναθρέψεως δεομένοις, τροφιμώ-
τάτων ἂν ἔδει σιτίων. ἐπεὶ δ' οὐκ ἄλλο μὲν ἐστὶ τὸ τρέφε-
σθαι δεόμενον, ἄλλο δὲ τὸ ταῦτα κατεργαζόμενον, ἀλλ'
ἐαυτῷ τε τὴν τροφήν ἐπισπᾶται τὸ τρέφεσθαι μέλλον, ἐαυτῷ
τε μεταβάλλει καὶ πέττει καὶ προσφύει καὶ ἑξομοιοῖ, διττὸν

utendum. Ad eundem modum et perdicibus et avibus mon-
tanis et mollis carnis vescendum. Vitanda autem et quae
palustria sunt et quae carne, sunt dura et, ut paucis ali-
menti summam complectar, sit id coctu facile et nutriens
minimeque glutinosum atque excrementosum. Porro om-
nium quos novimus ciborum maxime nutriens suilla caro
est; verum non aequae ac praedicta concoctu facilis est, prae-
terea glutinosum succum crassumque generat. Alioqui nec
alio esse habitu potest, quod in summo sit nutriens, quippe
adhaerere id debet et firmiter affigi, non autem prae tenui-
tate diffluere. Non tamen ad propositum affectum uti hac
convenit. Si enim nutrimentum ipsum se ipsum concoque-
ret ac in partes distribueret, praeterea alendi partibus assi-
milaret et quibus alimento plurimo est opus adhaeresceret,
proculdubio maxime nutriente cibo esset opus. Verum quo-
niam non aliud est quod nutrimentum desiderat, aliud quod
ipsum conficit, sed quod nutrimentum est, ipsum sibi et
nutrimentum attrahit et mutat et concoquit et adjungit et

Ed. Chart. X. [163.]

Ed. Bas. IV. (110.)

ἔξει σκοπὸν τῆς τῶν σιτίων ἐπιτηδεύουτος· ἓνα μὲν οὖν αὐτοῦ τοῦ σιτίου τὴν φύσιν, ἕτερον δὲ τὴν οἰκίαν τε αὐτῶ καὶ σύμφυτον δύναμιν. ἔξ οὖν τῶν εἰρημένων εὐδὴλον ὥς οὔτε τὸ τροφιμώτατον σιτίον ἄριστον εἰς τὰ δεόμενα σώματα πλείονος ἀναθρέψεως· οὐ γὰρ ὑπάρχει τῷ τοιούτῳ τὸ πέττεσθαι ῥαδίως· οὔτε τὸ εὐπεπτότατον, ὅτι γε μηδὲ τοῦτο δυνατόν εἶναι τροφιμώτατον. ἐναντιουμένων οὖν ἀλλήλοις τῶν σκοπῶν οὐ χρὴ τοῦ ἑτέρου τῆς ἀκρότης ὀριγνώμενον ἐπιλαθέσθαι θατέρου παντάπασιν, ἀλλ' ἀμφοῖν αἰεὶ μεμνημένον, εἰς ὅσον οἷον τέ ἐστι μιν γνύνει αὐτούς. τούτου μὲν δὴ μοι διαπᾶντος μέμνησο τοῦ παραγγέλματος· οἶνον δ' ἐφεξῆς ποιότητος τε καὶ ποσότητος μνημονεύσωμεν, μεγίστην ἔχοντος εἰς τὰ τοιαῦτα δύναμιν, ἐπειδὴ καὶ μόνῳ τούτῳ ποτῶ χρηστέον εἶναί φημι πᾶσι τοῖς ἀναθρέψεως δεομένοις σώμασιν ἄνευ τοῦ πυρέττειν. ἔστω τοίνυν ὡς ἐν παραδείγματι μὲν εἰπεῖν, οἷος ὁ Σαβῖνος μὲν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας, Ἀρσύνιος δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὡς δὲ τύπῳ τε καὶ ὅλῳ τῷ γένει περιλαβεῖν, ὁ ὕδατώδης μὲν τᾶλλα, βραχεῖαν δ' ἔχων τὴν

assimilat; duplicem scopum cibi eligendi esse dictat, unum ipsius cibi naturam, alterum vires ipsi proprias infitasque. Itaque ex his illud patet, nec plane quod maxime nutriat optimum esse iis corporibus quae refici magis egent, utpote quibus concoquendi facilitas non est; nec etiam quod facillimum concoctu est, quum scilicet ipsum nequeat maxime esse nutriens. Quum igitur hae indicationes ex adverso pugnent, committendum non est ut dum alterius excessui nimium sis intentus, alterius omnino obliviscaris, sed utriusque semper memor quoad licet utrumque misceas, quod mihi praeceptum ubique memoria teneri velim. Jam vini tum qualitatem tum quantitatem memoremus, quod maximam ad talia vim habeat, quum uno hoc in potu utendum censeo omnibus, quibus refici corpus est opus, modo non febricitent. Esto igitur vinum, quod exempli loco dicatur, quale est Sabinum in Italia, Arsynium vero in Asia ac ut summa quadam ac generatim comprehendam, quod aquosum quidem alioqui est, caeterum leviter adstringit. Aquosum

Ed. Chart. X. [163. 164.]

Ed. Bas. IV. (110.)

στύψιν. ὕδατῶδη δ' οἶνον ὀνομάζω τὸν λεπτὸν καὶ λαμπρὸν τὸν λευκόν, ὃς καὶ καθαρὸν καὶ ὀλιγοφόρον, ὡς Ἱπποκράτης ἐκάλεσεν. ὀλιγοφόρος δ' ἐστίν, ὡς ἂν ἐν τῷ κεράννυσθαι, τὴν τοῦ ὕδατος μίξιν ὀλιγίστην φέρει. τουτέστιν ὁ ἀσθενέστατός τε καὶ ὕδατῶδέστατος ὡς ἐν οἴνοις· ὁ γὰρ ἀνεχόμενος ὕδατος πλείστον μίξιν ἐν τῷ κεράννυσθαι σφοδρότατός ἐστι καὶ ἰσχυρότατος. ὠνόμαξε τὸν τοιοῦτον ὁ Ἱπποκράτης οἰνώδη. ἀλλὰ τοῦτον μὲν φυλάττεσθαι, πλήττοντα τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις. ὁ δ' ὕδατῶδης μὲν, αὐστηρὸς δὲ, ἐπιτήδειος, ὡς ἂν τὴν τοῦ ὕδατος ἐκπεφευγὼς ἀσθένειαν καὶ μηδέπω τὴν οἶνου βλάβην ἔχων. ἐκ τούτων οὖν τῶν σιοπῶν εὐρήσεις αὐτοῦ καὶ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν κρᾶσιν. ὁ μὲν γὰρ νέος ὕδατῶδέστερός τε καὶ ἀσθενέστερός πως ἢ ὡς οἶνω πρέπει, μετὰ καὶ τοῦ δυσπεπτότερος εἶναι καὶ περιττωματικώτερος. ὁ δὲ πρεσβύτερος οἰνωδέστερός τε καὶ ἰσχυρότερος ἢ ὡς τοῖς παροῦσιν ἀρμόττει. [164] διὸ καὶ θᾶττον ἐτῶν ἔξ ὁ εὐγενὴς Σαβῖνος οὐκ ἐπιτήδειος, ἐμπλέων ἐπὶ πλείστον ἐν τε τῷ στομάχῳ καὶ τῇ γαστρὶ καὶ κλύδωνας ἐργαζόμενος.

natura appello vinum quod tenue est et album et splendidum et purum et oligophoron, ut Hippocrates nominavit. Est autem oligophoron, quod si diluatur, minimam sustinet aquae mixtionem. Id est sane imbecillimum et ut in vinis aquosissimum; nam quod plurimum aquae in mixtura sustinet, id tum vehementissimum tum validissimum est. Ejusmodi vinum Hippocrates vinosum nominat. Verum ab hoc cavendum est, quoniam imbecillas vires feriat. At quod aquosum natura est, caeterum austerum, id percommodum est, quod et ab aquae imbecillitate recessit, et vini noxam nondum habet. Ex his itaque scopis tum aetatem ejus tum temperamentum inveniat. Quippe quod novellum est, id tum aquosius tum vero imbecillius quodammodo est, quam ut vino conveniat; adde etiam quod aegrius concoquitur ac magis excrementosum est. Antiquius vero ut vinosius est, ita vehementius est quam ut propositis sit ex usu. Quocirca citius sexto anno nobile Sabinum idoneum non est, quod et diutissime in stomacho ac ventriculo innatet et flu-

Ed. Chart. X. [164.]

Ed. Bas. IV. (110. 111.)

εὐγενῇ δ' ὀνομάζω τὸν αὐστηρόν, ὁμοίως μὲν Σαβῖνον, ὁμοίως δὲ Ἀδριανόν τε καὶ Ἀλβανόν, ὁμοίως (111) δὲ Ἀρσύνιον τε καὶ Τιτακαζηνόν, ὅσαι τε ἄλλοι τοιοῦτοι· λέλεκται γὰρ ἐπὶ πλεον ὑπὲρ πάντων οἴνων ἰδίᾳ. πρὸς τούτους οὖν ἀναφέρων τοὺς σκοποὺς καὶ τὴν πρὸς τὸ ὕδωρ αὐτοῦ ποιῆσθαι κρᾶσιν· ἔτι δ' ἂν μᾶλλον ἀκριβῶς στοχάζοιο τῶν εἰρημένων, εἰ τῆς τοῦ ὕδατος κακίας τὰ κεφάλαιά διὰ μνήμης ἔχοις· ἤρτηται δὲ ἐκ τῆς ψυχρότητος αὐτοῦ πάντα, δι' ἣν ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις τε μέχρι πλείστου παραμένει καὶ κλύδωνας ἐργάζεται καὶ πνευματοῦται καὶ διαφθείρεται καὶ τῆς γαστρὸς ἐκλύει τὸν τόνον, ὥς καὶ τὰς πέψεις διὰ τοῦτο χείρους γίνεσθαι· συμπράττει δ' οὐδὲ ταῖς ἀναδόσεσι τῆς τροφῆς οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου. καὶ μὲν γε καὶ αἱ τῶν προειρημένων οἴνων ἀρεταὶ ταῖς νῦν εἰρημέναις κακίαις ἐξ ὑπεναντίου τὴν φύσιν ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἐμφυσῶσι τὸ ὑποχόνδριον, ἀλλ' εἰ καὶ φουσώδεστερόν πως εἴη προστέλλουσιν, οὔτε χρονίζουσιν αὐτόθι τῷ τῆς θερμάσιος συμμέτρῳ, τὰς θ' ὁδοὺς τῆς ἀναδόσεως ἀνοιγνύντες, αὐτοὶ τε συνεπωθαῦντες

ctuationes faciat. Nobile voco quod austerum est, non Sabium modo, verum etiam Adrianum et Albanum et Arsyonium et Titacazenum, omniaque id genus; dictum namque fusius de omnibus vinis seorsum est. Ad hos igitur scopos referens etiam mixturam ejus cum aqua temperabis; quin etiam exactius conjecturam de jam dictis facies, si vitiorum aquae capita memoria tenueris; porro pendent ea ex frigidity ejus omnia, cujus culpa et in praecordiis diutissime moratur, et fluctuationes excitat, et in flatum mutatur et corrumpitur, et ita ventriculi resolvit robur, sic ut deterius proinde concoquat; sed nec distribuendo per corpus alimento aliquid magnopere conducit. At vero memoratorum vinorum virtutes enarratis jam aquae vitiis adversam quodammodo naturam habent, quum nec inflent praecordia, imo si magis inflata sint, subsidere faciant, nec ibi moram trahant, propter caloris symmetriam; adde quod, cum distributionis vias aperiant et pariter impellant, ac nutrimentum

Ed. Chart. X. [164.]

Ed. Bas. IV. (111.)

ἅμα καὶ συναναφέροντες τὴν τροφὴν εἰς τάχος τῇ κατὰ τὴν ἀνάδοσιν ἐνεργείᾳ συντελοῦσιν, εὐχρυμοὶ τ' εἰσὶ καὶ κατακεραστικοὶ καὶ πεπτικοὶ τῶν κατὰ γαστέρα τε καὶ φλέβας. αὐξάνουσι δὲ καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὀργάνων καὶ τὰ περιττώματα πρὸς τὰς ἐκκρίσεις ποδηγοῦσι. ταῦτ' ἄρα καὶ οὐρητικοὶ τῶν ἄλλων οἴνων οἱ τοιοῦτοι μᾶλλον εἰσιν, ὥς ἂν αὐτοὶ τε ταχέως διερχόμενοι τὸ σύμπαν σῶμα καὶ τὰ περιττώματα τῇ ὀσμῇ τῆς φορᾶς ἑαυτοῖς συνεκκρίνοντες. εἰρηται μὲν οὖν ἐτέρωθι τελώτερον ὑπὲρ τῆς τῶν οἴνων δυνάμεως, ὥσπερ γε καὶ περὶ τῆς τῶν σιτίων· καὶ χρὴ τὸν μεθόδω τὴν τέχνην ἐργάζεσθαι βουλόμενον ἰδίας τῶν ὑλῶν ἀπασῶν ἐκμανθόντα τὰς δυνάμεις μηκέτι καθ' ἕκαστον πάθος ἀκούειν ἄξιον, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐπιγνόντα τὸ τῆς θεραπείας εἶδος εὐρετικὸν εἶναι τῆς ἀρμοζούσης διαίτης. ἐγὼ δ' οὐκ ὀκνήσω, κηδόμενος τῶν τάληθ' ἢ σπενδόντων ἐκμανθάνειν, ἐφάπασθαι καὶ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας, ἔνεκα τοῦ τοὺς ἀγυμναστοτέρους τὸν λογισμὸν ἀπὸ τῶν καθόλου μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ὑπὸ τῶν παραδειγμάτων ποδηγούμενους. ὅσον οὖν ὑπόλοιπόν

sursum agant, ad celeritatem distributionis in corpus conducunt. Sunt praeterea boni succi et ad contemperanda concoquendaque ea quae in ventriculo et venis sunt idonea. Jam vires quoque organorum adaugent, et expellendis excrementis viam faciunt. Eoque fit ut etiam talia vina praeter caetera urinas moveant, quare et ipsa totum corpus celeriter transeunt, et impetu cursus sui excrementa secum expellunt. Ac dictum quidem alibi diligentius est de vinorum facultate aequae ac ciborum. Convenitque ut qui artem meliorem tradi sibi studet, proprias omnis materiae facultates prius praedidicerit, nec eas se in singulis affectibus audire putet, sed ut simulac curationis tantum speciem norit, debitam victus rationem invenire possit. Ego vero iis consulens qui veritatis discendae sunt avidi, ejusmodi doctrinam attingere saltem non gravabor, quo qui minus exercitata ratiocinatione sunt, exemplis e generalibus ad particularia veluti manuducti descendant. Ergo quod reliquum est

Ed. Chart. X. [164.]

Ed. Bas. IV. (111.)

ἐστὶ προσθετίον αὐθις, ὃ σκοπὸς τῆς ποσότητος ἐπὶ μὲν τοῦ πόματος, ὥς μὴδέ ποτ' ἐμπλεῦσαι τῇ γαστρὶ καὶ κλύδωνος ἐργάζεσθαι τινα αἰσθησιν, ἐπὶ δὲ τῶν σιτίων, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε, μὴδὲ βαρύναι ποτε αὐτήν· χαλεπὸν δὲ τὸ τοιοῦτον ἢ ἴσως ἀδύνατον, ἐν αὐτῷ γαστρὶ φυλάσσασθαι παντάπατιν, δεύτερον δ' ὅτι τάχιστα παύσασθαι τὸ βάρος· ἐφεξῆς δὲ διάτασιν τε καὶ πνευμάτωσιν ὑποχονδρίων φυλάττεσθαι. εἰ μὲν δὴ συμπέσοι τοιοῦτό τι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀνάλογον τῷ μεγέθει τοῦ συμπτώματος ἀφελεῖν χρὴ τῶν σιτίων ἐπὶ τῆς ὑστεραίας· εἰ δ' ἀμέμπτως ἅπαντα γίγνοιτο, προσθεῖναι βραχὺ τι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῆς τρίτης ἡμέρας ἢ ἀφαιρεῖν ἢ προσθεῖναι, τῇ προηγουμένῃ παρὰβάλλοντας. καὶ οὕτως ἄχρι παντὸς ἀναθρεπτικῶς τε καὶ ἀναληπτικῶς ἅπαντα διαπράττεσθαι κινήσειν, αἰωρήσει καὶ περιπάτοις ἀνάλογον τῇ τοῦ σώματος ἐπιδόσει, προστιθέντα καὶ ἄλλα πάντα κατὰ τὸν ἀναληπτικὸν ὀνομαζόμενον τρόπον, ὃς οὐ τῷ γένει διενήνοχε τοῦ νῦν ἡμῖν ἐνεστῶτος, ἀλλὰ τῷ σύμπαν ὡσαύτως ἔχειν ἐπ' ἐκείνου τὸ σῶμα, καθά-

apponendum; Scopus quantitatis potionis erit ut nec in ventriculo innatet, nec fluctuationis ullius sensum invehat. Ciborum vero potissimum, si fieri potest, ut ne gravent quidem ipsum, quod cum difficile sit vel fortasse ejusmodi quod vitari in imbecillo ventriculo omnino nequeat proximum est, ut quam citissime gravis esse desinat, ab hoc tensio inflatioque praecordiorum vitandae iis sunt. Quod si tale quippiam primo die inciderit, pro magnitudine symptomatis ad proportionem detrahendum postridie de cibo est, sin innoxie omnia cedunt, paulum adjiciendum. Ad eundem modum et in tertio die vel demere vel adjicere conveniet cum praecedente conferentibus. Atque ita semper omnia pro renutriendi reficiendique ratione motionibus, *frictionibus*, gestationibus et inambulationibus, prout corporis incrementum procedit, administrare, etiam reliqua omnia pro resectoria vocata ratione adjicientibus, quae sane genere a proposita ratione non differt, sed in eo quod sub illa totum corpus

Ed. Chart. X. [164. 165.]

Ed. Bas. IV. (111.)

περὶ ἡ γαστήρ ἐπὶ τοῦδε. [165] συμβαίνει δὲ μάλιστα κατὰ τὰ χρόνια τῶν ἀρρώστημάτων, ὅταν ἡ σύμφυτος ὑγρότης ἐκάστου μέρους, ἐξ ἧς πρώτης τρέφεται, κινδυνεύει μηκέτι εἶναι· τὴν μὲν γὰρ αὐτῶν τῶν στερεῶν σωμάτων ξηρότητα τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἐπανορθώσασθαι, καθάπερ καὶ τὸ γήρας, ὥς καὶ τῷ περὶ μαρασμοῦ δέδεικται λόγῳ· τὴν ὑγρότητα δὲ καὶν ἀπόληται τελέως, οἷόν τε γεννῆσαι κατὰ τὴν εἰρημένην ἀριτίως διαίταν. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις ἀναληψέσιν οὐδὲν ἐξαίρετον ἡ γαστήρ πέπονθεν· ἐν δὲ τῇ νῦν προκειμένη διαθέσει τὸ νόσημα μὲν ἐστὶ τῆς γαστρὸς, λεπτύνεται δὲ τῷ χρόνῳ τὸ σύμπαν σῶμα μὴ καλῶς τρεφόμενον· εὐλογον οὖν ἀκριβεστέρας δεῖσθαι διαίτης τούσδε, διὰ τὸ περὶ τὰς πένψεις ἀρρώστον, ἀλλ' ὅταν γε βελτίους γένωνται, κατὰ βραχὺν μετὰγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἀναθρεπτικὴν καὶ ἀναληπτικὴν ὀνομαζομένην ἀγωγὴν. γίγνοιτο δ' ἂν τοῦτο τρίψαι τε πλείοσιν ἢ πρόσθεν αἰωρήσεσι τε χρωμένων. ὑπαλλάττειν δ' ἐν τούτῳ χορὴ καὶ τῶν τροφῶν τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, ὥς καὶ πλείω καὶ ἰσχυρότερα σιτία τῶν ἔμπροσθεν δίδοναι,

est affectum, sicuti sub hac ventriculus. Accidit autem sic affligi corpus in diuturnis potissimum morbis, quum nativa cuiusque partis humiditas, ex qua prima nutritur, propemodum omnis exhausta jam est; nam ut solidarum ipsarum siccitas corrigatur, id fieri omnino non potest, sicuti nec senium, veluti in libro de marasmo docuimus; hanc vero humiditatem, etiam si omnino sit absumpta, regigni modo dicta victus ratione licet. Atque in aliis refectionibus ventriculus egregie prae caeteris non afficitur, in proposito autem affectu morbus est ipsius ventriculi, tempore vero totum corpus, parum probe nutritum macrescit. Consentaneum igitur est exquisitiorem hos victus rationem requirere propter concoctionis imbecillitatem. Caeterum quum meliores sunt effecti, transferendi sensim sunt ad renutritoriam refectionemque vocatam victus rationem. Id fiet si pluribus et frictionibus et gestationibus quam ante utemur. Mutanda vero interea est et ciborum tum qualitas tum quantitas sic ut tum plures cibi tum valentiores quam prius

Ed. Chart. X. [165.]

Ed. Bas. IV. (111.)

καὶ τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, ὅταν ἤδη πλησίον ἤκωσι τῆς
 ὑγίαινης καταστάσεως, ἀποχωρῆσαι πτισάνης καὶ γάλακτος·
 ἔτι δὲ τῶν ἐκ χόνδρου ῥοφημάτων ἐπὶ τὰ συνήδη προσάγον-
 τας σιτία· εἴτα καὶ τοὺς ἰχθύας ἀφελῆν, εἰ μὴ δι' ἔθους εἶεν,
 ἐπὶ τοῖς πτηνοῖς διαιτωμένους· ἐδωδῆς τε χοιρείων κρεῶν,
 ἄρξασθαι μὲν ἀπὸ ποδὸς ἐν πτισάνῃ καθεψημένου· μετὰ
 ταῦτα δὲ καὶ ἡ κολήν ἂν ληφθεῖη καλῶς, ἔπειτα ἤδη καὶ
 τᾶλλα μόρια· τὸ μὲν πρῶτον ιερείου νέου καὶ, εἰ χειμῶν εἴη,
 πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐσφαγμένου· τὸ γὰρ ἑώλον ἐνπεπτότερόν
 ἐστὶ τοῦ προσφάτου. θέρους δ' ἀρκεῖ τεθύνσθαι μὲν ἑωθεν
 τὸ ιερεῖον, ἐσθίεσθαι δὲ περὶ δυσμὰς ἡλίου· πειρατέον γὰρ
 ἄχρι παντὸς μὲν διαφυλάττειν ὁ παρηγέσαμεν ἐν τοῖς ἔμπρο-
 σθεν, ἥντιν ἐἰς ἐσπέραν ἤξιούμεν, δίδοσθαι τὴν ἰσχυροτέραν
 τροφήν, οὐ μικρῶν ἀγαθῶν ἀπολαβόντων τῶν οὕτω διαιτω-
 μένων· γνώση δ' ἐπισκεψάμενος ἀκριβέστερον· ἄμεινον γὰρ
 ἐπ' ἀρχὴν ἀναγαγεῖν τὸν λόγον. ἐπειδὴ δέονται μὲν οἱ οὕτως
 ἔχοντες ὅτι πλείστου τοῦ θρέψαντος, οὐ δύνανται δὲ πέττειν
 οὐδὲ τὰ μέτρια, κατὰ βραχὺ καὶ πολλάκις ἄμεινον αὐτοῖς

exhibeantur. Ac tempore procedente cum ad sanitatis
 statum prope ventum jam est, seponenda sunt ptisana et
 lac, praeterea sorbitio ex alica ac ad consuetos venien-
 dum; post etiam pisces detrahendi, nisi in consuetudine
 fuerunt ac volatilibus cibandum, tum suillas carnes esse a
 pedibus in ptisana elixis incipient; post vero etiam imum
 crus recte sumant, ab hoc etiam reliquas partes, primum
 quidem juvenis porcelli, qui si hiems sit, etiam pridie jugu-
 letur; nam hesternum quam recens necatum facilius conco-
 quitur. Aestate sat fuerit, si mane immolatus porcellus sit,
 ac circa solis occasum comedatur; nam quod in superio-
 ribus suavimus, quum valentius alimentum vesperi exhi-
 bendum censuimus, id semper observare studebimus, utique
 non leve percepturis commodum iis, qui ita cibabuntur,
 quod sane diligentius inspiciebat agnosces; satius enim est
 a principio rem coepisse. Quoniam qui ita se habent pluri-
 mo nutrimento indigent, nequeunt autem vel mediocria con-
 coquere, paulatim hos et saepius cibare melius fuerit. At-

Ed. Chart. X. [165.]

Ed. Bas. IV. (111.)

διδόναι. διὰ τοῦτο οὖν οὐ μόνον ἅπαξ οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ τρέφειν αὐτοὺς ἱκανῶς, ἀλλ' οὐδὲ δις, ἕως ἄν ὥσιν ἰσχνότατοι καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν εἴωθα τρεῖς αὐτοὺς τρέφειν. ὅταν μέντοι βελτίους ἑαυτῶν ἐναργῶς ἤδη φαίνονται γεγονότες, ἀρκεῖ καὶ δις αὐτοὺς τρέφειν. τοσαύτην οὖν εὐλογον εἶναι αὐτοῦ τὴν πρώτην τροφήν, ὥς ἀκριβῶς ἅπασαν πεπεφθαι πρὶν ἢ τὴν δευτέραν λαμβάνεσθαι. τοῦτο δὲ οὐχ οἷόν τε ταῖς ἰσχυροτέrais ὑπάρξει. ληπτέον οὖν ἀσθενῇ τὴν πρώτην, ὥς πεφθῆναι τε τάχιστα καὶ ὑπελθεῖν αὐτῇ τὸ περιτίτωμα καὶ κενῇ καὶ καθαρᾷ τῇ γαστρὶ τὴν δευτέραν δοθῆναι τροφήν. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ μόνον ἡσυχία καὶ ὕπνος, ἀλλὰ καὶ χρόνος μακρότερος ἐκδέχεται τὴν ταύτης οἰκονομίαν, εὐλογον ὅσα τῶν σιτιῶν ἰσχυρότερα κατὰ τοῦτον μάλιστα δίδοσθαι τὸν καιρόν. ἀμέλει καὶ οἱ ἀθλοῦντες οὕτω πράττουσιν ἅπαντες, οὐ λόγον μόνον ἔξευρόντος αὐτοῖς υἱος, ἀλλὰ καὶ τῆς πολυχρονίου πείρας μαρτυρούσης. καὶ μέντοι καὶ ὅπερ ἐκεῖνοι πράττουσιν, οὐδὲν χεῖρόν ἐστι καὶ τοὺς ἀναληπτικῶς ἀγομένους ποιεῖν καὶ μὴ πίνειν ἐπὶ τῷ δείπνῳ παραυτίκα, πρὶν πεφ-

que idcirco fieri, non potest ut semel eos cibasse sit satis, sed nec bis, quoad sint gracillimi, atque hac de causa ego ter eos cibare sum solitus. Verum quando jam manifeste meliores facti apparent, etiam bis nutritivisse sit satis. Ergo tantam exhiberi primam cibationem est rationale, quanta priusquam secunda sumatur, tota prorsus erit concocta. Id contingere valentiori alimento non potest. Quare primum leve ac imbecillum sumendum his est, quo concoquatur celerime et excrementum ejus discedat, et vacuus priusque ventriculus secundum excipiat. At quoniam non solum quies et somnus, sed et longius tempus hujus naturalem administrationem excipit, rationabile est ut valentiores cibi hoc maxime tempore offerantur. Itaque etiam athletae omnes sic faciunt, qui eum usum non solum aliqua ratione invenerunt, sed etiam longa experientia comprobarunt. Sed etiam et quod illi faciunt nihil mali sit, si ii qui convalescentium victu utuntur etiam faciant ut illico post coenam

Ed. Chart. X. [165. 166.]

Ed. Bas. IV. (111. 112.)

θῆναι τὴν τροφήν· ἐμπλέει γὰρ τὰ σιτία πινόντων, ὥς μὴ ψαύειν αὐτῶν τὸ τῆς γαστρὸς σῶμα, μέσης ἰσταμένης τῆς ὑγρότητος· εἰ δὲ διψῶδεις εἴεν, ἀπέχειν μὲν αὐτοὺς τὸ πᾶν ἀνιαρόν τε ἅμα καὶ ἀλυσιτελές· [166] ὀλίγον δὲ δοτέον ὡς παραμυθῆσασθαι τὴν ἀνίαν καὶπραῦναι τὸ δίψος. ἐπειδὴ δὲ πένψωσι τὴν (142) τροφήν, ἐπιτρέπειν αὐτάρκως πιεῖν· ἀναδίδεται γὰρ οὕτω πραξάντων τάχιστα. μετὰ δὲ τὸν ὕπνον, ἔωθεν μὲν ἀποπατήσαντα καὶ βραχύ τι περιπατήσαντα τρίψαι συμμέτρως· ἡ δὲ σύμμετρος ἐπὶ τούτων τρίψις ἐστίν, ὡς θερμῆναι τὸ σῶμα· κἄπειτα αἰώραις χρηστέον· εἴτ' αὖθις λουτέον τε καὶ τριπτέον ἐντὸς τοῦ μέσου τῆς ἡμέρας, ἢ πάντως γε περὶ τὸ μέσον ὡς ἱκανὸν γίγνεσθαι τὸ πρὸς τὴν ἐσπέραν διάστημα. τὸ δ' ὅτι καὶ τῶν οἴκων ἐν οἷς ὁ ἀναλαμβάνόμενος διαιτᾶται φροντιστέον ἐστὶν ἐν τοῖς μάλιστα, ὅπως μὴ ψυχρότεροι τοῦ προσήκοντος ἢ θερμότεροι γενηθῶσιν, οὐδὲν δέομαι λέγειν· ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα δυνατὸν ἑαυτῷ τινα χωρὶς ἡμῶν εὐρίσκειν, οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐνταῦθα λελεχμένων ὁρμώμενον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὑγιεινῆς

non bibant antequam cibus fuerit concoctus, siquidem innatant cibi si bibant, ita ut eos ventriculi corpus propter interpositum humorem non contingat. Verum si sitibundi fuerint, prohibere eos in totum, ut grave est, ita nec expediens; sed tantillum indulgendum quod et molestiam soletur et si-
fim levet. Postea vero quam nutrimentum concoxerint, abunde bibere sunt sinendi; nam celerrime, si ita faciant, per corpus distribuitur. Mane vero post somnum, quum dejecerint et paulum inambulaverint, modice sunt fricandi. Est autem commodiorata his frictio quae fit quoad corpus inca-
leat, mox gestationibus utendum, dein rursus tum lavandi sunt tum fricandi, intra meridiem aut plane circa ipsum meridiem, quo idoneum ad vesperam spatium interveniat. Quod autem et de domibus in quibus convalescens nutritur, habenda in primis cura sit, potissimum ne frigidiores calidio-
resve justo sint, supervacuum dicere arbitror, pari modo et de aliis ejus generis quae invenire sibi quisque sine nostra opera potest, doctus videlicet non solum ex his quae hic, sed

Ed. Chart. X. [166.]

Ed. Bas. IV. (112.)

πραγματείας. ἔστι γὰρ ἡ ἀναληπτικὴ διαίτα μέση τῆς ὑγιεινῆς τε καὶ θεραπευτικῆς. ὥστε ἐκ τῶν καθ' ἑκατέραν λεγομένων οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν ἑαυτῷ τινα τὸ μέσον ἐξευρίσκειν. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ οὐχ ἓν εἶδος ἅπασι διαίτης ἐν ἔθει· τοῖς μὲν γὰρ ἅπασι, τοῖς δὲ δις σιτεῖσθαι, καὶ τοῖς μὲν θάττον, τοῖς δ' εἰς ἐσπέραν ἄρχεσθαι τῆς προσφορᾶς ἔθος ἐστί. καὶ δὴ καὶ τὰ ἐσθιόμενα τοῖς μὲν ἰχθύες εἰσι τὸ πλεῖστον ἢ ὅλως τὰ ἐκ τῆς θαλάττης, τοῖς δὲ λάχανα μᾶλλον ἢ ὅλως τὰ ἐκ κήπων· τοῖς δὲ ὀπώραι, τοῖς δὲ ὀσπρια, τοῖς δὲ ἀκρόδονα, τοῖς δὲ κρέα τετραπόδων ζώων, ἄλλοις ἄλλα, τοῖς δὲ ὀρνίθων, ἄλλων ἄλλοις καὶ ταῦτα. καὶ δὴ καὶ τυρῷ καὶ γάλακτι χρῶνται τινες, οἱ πλεῖστοι μὲν αἰγῶν τοῦπίπαν ἢ βοῶν, ἔνιοι δὲ καὶ ἐτέρων τινῶν. καὶ πίνουσιν οἱ μὲν θερμὸν, οἱ δὲ ψυχρόν· καὶ οἶνον ἢ πολὺν, ἢ ὀλίγον, ἢ οὐδόλως, ἢ τοῖον, ἢ τοῖον. εἰς ταῦτ' οὖν ἐπανάγειν ἕκαστον εἰς ἅπερ εἴθισται. γέγραπται δὲ καὶ περὶ ἔθους ἀκριβέστερον ἰδίᾳ· καὶ νῦν ἀρκεῖ τό

etiam quae in opere de sanitate tuenda sunt dicta. Est namque *convalescentium* victus ratio quaedam media inter eam quae sanorum propria est et quae aegrotantium. Quare difficile non est ex iis quae de utraque sunt prodita ut per se ipsum quis mediam inveniat. Nam sicut nec aliarum rerum, ita nec victus una omnibus species in consuetudine est, quum aliis semel esse, aliis bis et aliis citius, aliis ad vesperam incepisse cibum moris sit. Jam cibus ipse aliis piscis ut plurimum est, aut denique aliquid ex mari, aliis olera magis aut omnino hortensia, aliis poma, aliis legumina, aliis nuces, *aliis aliud quippiam*, aliis quadrupedum carnes, atque harum aliis aliae, aliis avium, idque aliis aliarum. Quin etiam caseo et lacte utuntur nonnulli, plurimi quidem in universum caprarum vel boum, quidam vero et aliorum animalium. Bibunt quoque alii calidum, alii frigidum, et vinum vel copiosum vel parvum vel omnino nullum, vel hoc genus vel illud. Ad ea igitur reducendus quisque est quibus insuevit. Scriptum autem diligentius de consuetudine seorsum est. Nunc illud dixisse abunde sit, non modo in analeptica victus ratione, sed

Ed. Chart. X. [166.]

Ed. Bas. IV. (112.)

γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὥς οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἀναληπτικῆς διαίτης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς νόσους παμπόλλην μοῖραν εἰς ὕλης τροφῆς καὶ φαρμάκου ἐκλεξιν ἐκ τῶν ἐθῶν ἐστι λαβεῖν. ὁ μὲν γὰρ λόγος ὅλου τοῦ γένους ὑπαγορευτικώτερός ἐστι· τὰς δὲ ὕλας ἐκ τε τῶν ἄλλων ὧν εἶπον, ἀτὰρ οὐχ ἥκιστα καὶ ἐκ τῶν ἐθῶν ληπτέον. ἐπιβλέπειν δὲ καὶ τὰς τῶν φύσεων ἰδιότητας. οἶδα γοῦν τινας, εἰ διὰ τῆς νυκτὸς ὀτιοῦν ἀναγκασθεῖεν ἐρηγορικὸν διαπράξασθαι, μηκέτι κοιμηθῆναι δυναμένους. ἐκείνοις οὖν οὐ χρὴ συμβουλεύειν ἐν τῇ νυκτὶ πίνειν, μή πως δι' αὐτὸ τοῦτο περιπεσόντες ἀγρυπνία βλαβῶσι τὰ μέγιστα· ξηραίνει γὰρ ὅλου τοῦ σώματος τὴν ἔξιν ἢ ἀγρυπνία καὶ διὰ τοῦτό ἐστι βλαβερωτάτη τοῖς κατὰ ξηρότητα ποσοῦσιν. ἐνίοι δὲ εἰ γεύσαιντο πτισάνης, ἀντίκα ναυτιῶσιν· ἐνίοις δ' ὀξύνεται ῥαδίως. ὅτι δὲ καὶ τὰ βόεια κρέα πέπτουσί τινες ῥαδίως, ἐν τι τῶν τεθρυλημένων ἐστί· καὶ ὥς ἄλλοι πρὸς ἄλλα βρώματά τε καὶ πόματα διάκεινται ἐν τε καὶ κακῶς. οὐ μόνον δ' ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὥρων τε καὶ χωρῶν εὐπορία τῆς ὕλης τῶν διαιτημάτων γίνεται. καὶ ἤδη πολλοῖς τῶν πρὸ ἡμοῦ πρεσβυτέρων γέγραπται

etiam in morbis permultam partem ad materiae alimenti medicamentique electionem ex consuetudine sumi. Ratio enim totum genus magis praecipit, materia cum ex aliis quae retuli, tum vero ex consuetudine non minime est sumenda. Sed et naturarum inspiciendae sunt proprietates; novi enim quosdam qui si quod vigilantium opus nocte obire fuissent coacti, dormire praeterea non poterant. Illis igitur ut noctu bibant consulendum non est, ne videlicet ea occasione vigilare coacti maximam inde noxam sentiant; siccat namque totum corporis habitum vigilia, eoque infestissima est ex siccitate laborantibus. Sunt et qui, si ptisanam gustent, protinus nauseant, eadem in quibusdam facile acescit. Esse vero aliquos qui facile carnem bubulam concoquant, jam unum ex publice jactatis est, praeterea alios esse qui ad alios cibos potusque recte se aut non recte habeant. Non solum autem ex his materiae quae ad victum pertinet copia suggeritur, sed etiam ex regione et tempore. Scriptaque jam

Ed. Chart. X. [166. 167.]

Ed. Bas. IV. (112.)

ταῦτα· διὸ καὶ γὰρ παρατρέχω μὲν τὰ τοιαῦτα, μόνον ἀναμι-
μνήσκων αὐτῶν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν παραλείπεσθαι. τὸ παραλε-
λειμμένον δὲ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς ἀπασιν ἐπέξειμι, τὸ τὰς
διαθέσεις τῶν σωμάτων θεραπεύειν μεθόδῳ τῶν παλαιῶν,
ὥς εἶπον καὶ πρόσθεν, ἀρξαμένων μὲν καλῶς, οὐ συντελεσάν-
των δὲ τὴν μέθοδον. ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἰτέον αὐτίς.
αἱ ξηραὶ δυσκρασίαι τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀψάμεναι τῶν στε-
ρεῶν, [167] εἰ μὲν περὶ τι μόριον συσταῖεν, ὥσπερ ὑπόκειται
νῦν κατὰ τὴν γαστέρα, τελείως οὐκ ἂν ποτε θεραπευθεῖεν,
οὐδ' ἐπανέλθοιεν εἰς τὴν πρὸ τοῦ νοσῆσαι διάθεσιν. ἀλλ'
ὅπερ εἶωθε λέγεσθαι συνήθως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος
διδασχθεῖσι τοῖς πολλοῖς, ὥς ἡ νόσος ἐκάκωσε τὴν γαστέρα
καὶ ἀσθενῇ παρεσκύνασεν εἰς τὸν ἔπειτα βίον, ἐπὶ ταῖς τοι-
αύταις μάλιστα συμπίπτει δυσκρασίαις. γέροντος γὰρ οὗτοι
ἴσχουσι γαστέρα πρὶν γηρᾶσαι· διὸ καὶ βλάπτονται ῥαδίως
ὑπὸ μικρῶν αἰτιῶν, ὥσπερ οἱ γέροντες, καὶ πέττειν οὐ δύ-
νανται καλῶς· ἔξ οὗ συμβαίνει καὶ τὸ σῶμα αὐτοῖς σῶμα

haec sunt a multis veteribus, qui me praecesserunt, quo-
minus ego istis infisto, qui ideo tantum ea commemoro, ne
quid videlicet sit omissum. Quod vero ab omnibus junio-
ribus medicis est omissum, id persequar, nempe quemadmo-
dum affectus corporum methodo curentur, eam methodum
veteres, ut ante dixi, probe inchoarunt, nemo tamen eo-
rum ipsam absolvit. Verum rursus ad propositum redeun-
dum. Siccae intemperies ubi solida ipsa corpora contige-
runt, siquidem in una quapiam parte consistant, veluti nunc
in ventriculo propositum est, nunquam ad perfectionem sa-
nabuntur, nec in eum statum qui ante morbum fuit rever-
tentur. Sed quod dici in consuetudine vulgo solet, re ipsa
edocto, id talibus maxime intemperantiis accidit, morbum
ventriculum corripuisse et in reliquam vitam imbecillum
reddidisse. Nam senum ii ventriculum obtinent priusquam
consenuerint; quo fit ut facile ex levibus laedantur causis,
perinde ac senes, nec probe concoquere possint, quo evenit
ut etiam totum his corpus deterius se habeat. Ita vero et

Ed. Chart. X. [167.]

Ed. Bas. IV. (112.)

χειρόν ἰσχειν· οὕτως δὲ καὶ ἄλλο τι πάθωσι μόριον, ἂν δὲ καὶ τὴν καρδίαν αὐτὴν, ἐν τάχει μαραίνονται· καὶ καλεῖ τὸν τοιοῦτον μαρασμόν ὁ Φίλιππος ἐκ νόσου γῆρας. οὗτος μὲν οὖν ὁ μαρασμός ἐπὶ θάνατον ἄγει συντόμως· ἐφεξῆς δὲ καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἀρξάμενος· εἶθ' ὁ ἀπὸ τῆς γαστροῦ· οἱ δ' ἐπ' ἄλλοις μορίοις εἰς τοσοῦτον χρονιώτεροι εἰς ὅσον ἕκαστον αὐτῶν ἀκυρώτερόν ἐστι τῶν εἰρημένων. εἰ δὲ βραχύ τι τὸ τῆς καρδίας σῶμα ξηρανθείη, ταχύγηροι μὲν γίνονται, διαρκέουσι δ' εἰς ἔτη πλείω τῶν ἰσχυρῶς βλαβέντων. μετὰ ταῦτα δ' ἐφ' ἥπατι καὶ γαστρὶ, καθάπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἀνάλογον. ἀλλ' ἢ γε δίαιτα κατὰ γένος ἢ αὐτὴ καὶ ταύτῃ τῇ ξηρότητι καὶ τῇ τὴν ὑγρότητα μόνην ἐκδαπάνωσιν, τὴν τρέφουσιν τὰ στερεὰ· καὶ πρὸς ταύταις γέ τοι τῇ τρίτῃ ῥηθείᾳ ξηρότητι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. εὐιατοτάτῃ δὲ πασῶν ἐστὶν ἡ τετάρτη, καθ' ἣν αἱ φλέβες ἐκκενοῦνται τῶν χυμῶν. καὶ μᾶλλον ὥς ψυχρότης ἔξωθεν ἢ τοιαύτῃ θεραπεύεται· διάθεσις ἥπερ ὥς ξηρότης· καὶ ἵνα σαφέστερον εἴπω, τὸ μὲν τῆς ψυχρότης ἐπικρατεῖ καὶ ὁ κίν-

fi alia quavis afficiantur parte, quod si etiam cor morbus corripit, celeriter marcescunt, vocatque marasimum ejusmodi Philippus ex morbo senium. Is igitur marasmus brevi ad mortem ducit, proxime huic qui a jecinore est inceptus, mox qui a ventriculo, qui ab aliis partibus ortum habet, tanto sane tardius quanto quaelibet harum minoris est praesentiae quam illae. Si vero leviter cordis corpus siccatum sit, senescunt quidem celeriter, sed plures annos trahunt quam qui vehementer sunt laesi. Postea vero et in jecinore et ventriculo, ceu dictum est, ac in reliquis omnibus ad proportionem. At victus ratio eadem genere est tum in hac siccitate tum in illa quae solam eam humiditatem absorbit, quae solidas nutrit; praeterea etiam in tertia quam supra memoravimus siccitate. Facillima vero omnium sanatu quarta est, in qua venae sunt humoribus inanitae. Imo talis affectus ut frigiditas habitus magis curatur, quam ut siccitas, vel, ut clarius loquar, frigidity affectus exsuperat,

Ed. Chart. X. [167.]

Ed. Bas. IV. (112.)

δυνος κατὰ τοῦτο. δευτέρα δ' ἐστὶν ἡ ξηρότης, ὅθεν καὶ ἡ ἰασις ἐτοίμη τε καὶ ταχίστη. δύο γὰρ ἡμέραις εἴ τις αὐτοῦς διατῆσαι πεφυλαγμένως θερμαίνων τε ἅμα τὰ μέτρια καὶ ἀνατρέφων ἀσφαλῶς, εὐθέως τῇ τρίτῃ προσίενται διαίταν ἀδρύτεραν ἀβλαβῶς· καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ. καὶ τοῦτο ἄρα ἦν τὸ ὑφ' Ἱπποκράτους λεγόμενον, τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπυνόμενα νωθρῶς ἐπανατρέφειν, τὰ ἐν ὀλίγῳ ὀλίγως.

Κεφ. ζ'. Ἰστέον δ' ὅτι ταῖς ξηρότησι τῶν στερεῶν σωματίων ψύξις ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ χρονίζουσais. διαμένειν γὰρ αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἡ ξηρότης, ἀμέμπτου τῆς κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσεως ὑπαρχούσης, οὐ δύναται. τάχιστα γὰρ ἐπὶ ταῖς ἀτροφίαις ἀποψύχεται τὰ μόρια, διότι καὶ ἡ θρόψις αὐταῖς ἐστὶν ἐκ θερμοῦ χυμοῦ τοῦ αἵματος. ἀλλ' ὅπερ ἐν ἀρχῇ λέλεκται, ξηρότητος ἰασιν ἐποησάμεθα νῦν ἐξ ἀρχῆς τε συστάσης μόνης ἄχρι πλείστον τε μηδεμίαν ἀξιόλογον ἀκολουθοῦσαν ἐχούσης ψύξιν. ἐξῆς ἂν οὖν εἴη μιγνύειν αὐτῇ ψύξιν ἐναργῇ μὲν ἔχουσαν τὰ γνωρίσματα, μὴ μέντοι με-

periculumque in ea est. Siccitas secundum locum obtinet, unde et sanatio tum prompta tum celerrima. Siquidem, si biduo quis victus rationem his caute exhibeat, modice calefaciens et tuto nutriens, statim in tertio pleniorum victum citra noxam admittunt, multoque id magis in quarto et quinto. Atque hoc sane erat quod Hippocrates praecipit, quae multo tempore extenuata corpora sunt, ea segniter reficere oportet, quae brevi pauco.

Cap. VII. Sciendum est solidorum corporum siccitatibus, si perdurent, succedere necessario frigiditatem. Nam permanere siccitas ipsa per se, non mutata oppositione quae ex calido et frigido consistit, non potest. Celerrime enim ex nutriendi defectu refrigerantur partes, propterea quod ex calido succo sanguinis nutriuntur. Sed quod inter initia dictum est, nunc siccitatis curationem exequuti sumus, et quae ab initio sola est contracta, et quam nulla diutissime sequuta est notabilis frigiditas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare quae evidentes quidem habeat notas,

Ed. Chart. X. [167. 168.]

Ed. Bas. IV. (112. 113.)

γάλα, ἔσται τοίνυν ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας οὐκέθ' ἀπλοῦς, ὥς ὁ καὶ πρόσθεν· οὐ γὰρ ὑγραίνειν μόνον, ἀλλὰ καὶ θερμαίνειν δεήσει. προσέχειν οὖν ἀκριβῶς ταῖς ὕλαις τῶν βοηθημάτων μή τι λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐπιπλέοντες τι τῶν ἄγαν θερμαινόντων τοῖς ὑγραίνουσιν· ὑπάρχει γὰρ τοῦτοις τὸ ξηραῖνον ἰσχυρῶς. ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τῆς βλάβης ἐν ἑκατέρᾳ δυσκρασίᾳ πρὸς τὴν [168] τῆς ὕλης εὔρεσιν ἱκανὸν ἔσται ποδηγεῖν· οἷον αὐτίκα μεγίστης μὲν ξηρότητος ἴασιν ἄρτι πέπνυμαι γράφων· αἱ μέτραι δὲ τῆς οὕτως ἀκριβοῦς οὐ δέονται διαίτης, ὅτι μηδὲ τὰ τῆς (113) δυνάμεως ἐπ' αὐτῶν ἐσχάτως καταπέπτωκεν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ δι' ἄλλο τι χαλεπὸν γίγνεται θεραπεῦσαι καλῶς ἰσχυρὰν ξηρότητα σώματος ἢ ὅτι χρήζει μὲν ἀναθρέψεως, ἢ τροφή δ' οὐ πέφυκεν ἑαυτὴν προσφύειν, ἀλλ' αὐτοῦ δεῖται τοῦ τρεφομένου δημιουργοῦντος αὐτὴν, ὅπερ ἔστιν ἄτονον. ὅταν οὖν ἡ μετρίως τοῦτο ξηρὸν, ἅτε μηδὲ τῆς δυνάμεως ἐσχάτως καταπεπτωκυίας, ἀδρότερόν τε διαιτῶν ἐγγωρεῖ καὶ κίνδυνος οὐδεὶς ἀμαρτεῖν τοῦ μέτρου. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν χαλεπωτάτην δυσ-

caeterum magna non fit. Erit itaque curationis scopus non simplex, ut et prius, quum non modo humectare oportuerit, sed etiam ut calefacere. Quare intendendum accurate est ad praesidiorum materiam, necubi imprudentes humectantibus nimium calefacientia adjungamus; his enim vehementer siccandi vis subest. Jam vero quantitas noxae in utraque intemperie ad materiae inventionem potest viam ostendere, ut jamjam maximae quidem siccitatis sanationem modo perscripsimus; modice vero adeo accurata, victus ratione non indigent, quandoquidem nec vires ipsis funditus sunt collapsae. Etenim nulla alia de causa difficilis redditur validae siccitatis in corpore commoda curatio quam quod refici quidem corpus postulat, cibis vero per se coalescere cum eo non potest, sed ejus quod nutritur operam qua praeparatur requirit, quod est imbecillum. Ergo quum id modice siccum fuerit, propterea quod vires non penitus conciderunt, uberius cibare licet, nec periculum est ullum ne a modo aberres. Quo magis ipsi de difficillima intemperie

Ed. Chart. X. [168.]

Ed. Bas. IV. (115.)

κράσιαν τὸν λόγον ἀγαθόντες ἐγυμνάσαμεν τοὺς φιλομαθεῖς ἐπ' αὐτῆς ὡς ἐπὶ παραδείγματος· ἐντεῦθεν γὰρ ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐξευρήσουσιν ὕλας ἐπιτηδεΐας εἰς ἐπανόρθωσιν ξηροτήτων μετρίων. ὑποκείμεθα δὲ καὶ νῦν ἔτι παραπλησία μὲν ἢ ξηρότης τῇ πρόσθεν, ἐξεύχθω δ' αὐτῇ ψυχρότης. εἰς τοσοῦτον οὖν ἐπιμιζομεν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις τὴν τῶν θερμαίνοντων ὕλην εἰς ὅσον ἔψυκται τὸ μόριον. ὑποκείμεθα δὲ πρῶτον ἐψύχθαι μετρίως αὐτό· προσθήσομεν οὖν τοῖς εἰρημένοις ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἐν μὲν τῇ τοῦ γάλακτος χρήσει τὸ μέλι πλείον, ἐν δὲ τῇ τοῦ οἴνου τὸν αὐτὸν μὲν τῷ γένει δώσομεν, ἥττον δ' ὕδαρῃ τοῦ πρόσθεν, ἑτῶν δὲ πλειόνων. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐδέσματα σύμπαντα θερμότερα δοτέον οὐ ταῖς φυσικαῖς κράσεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς προσφάτοις ποιότησι. καὶ ναρδίνῳ μύρῳ συνεχῶς ἐπαλειπτέον τὴν κοιλίαν ὡς μηδέποτε γενέσθαι ξηράν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ παρείη, τὸ μαστίχινον ἱκανόν· ἀλλὰ καὶ ὀποβαλσάμῳ χρῖσομεν αὐτήν, αὐτῷ τε καθ' ἑαυτὸ καὶ μιγνύντες τοῖς προειρημένοις. καὶ εἰ μᾶλλον ἐθέλομεν ἔχεσθαι τοῦ χρωτὸς αὐτὰ, καὶ κηροῦ τι

differere instituimus, ac in ea veluti exemplo studiosos exercuimus; hinc namque orsi ipsimet ad mediocres siccitates corrigendas idoneam materiam invenient. Proponatur autem nunc siccitas quidem similis priori, copuleturque ei frigiditas. Ergo calefacientis materiae admiscendum jam dictis tantum erit quantum pars ad frigus inclinavit. Proponamus igitur eam primum modice refrigeratam, ergo iis quae paulo ante retulimus, in lactis quidem usu mel uberius adjicietur. Vinum vero quod quidem ad genus spectat idem, caeterum quod minus aquosum quam prius et plurimum annorum sit dabimus. Quin etiam esculenta omnia calidiora exhibebimus idque non naturalibus modo ipsorum temperamentis, verum etiam recentibus qualitatibus. Nardino praeterea ungendus assidue venter est sic ut nunquam remaneat siccus. Sin id unguentum non adsit, mastichinum fatisfecerit, sed et opobalsamo eam perungas, tum ipso per se, tum vero cum jam dictis mixto. Quod si corpori ea magis adhaerere studebis, etiam cerae aliquid admiscebis.

Ed. Chart. X. [168.]

Ed. Bas. IV. (113.)

προσμίξομεν. εἰ δὲ καὶ τὸ περιέχον εἴη ψυχρὸν, ἔριον βρέξαν-
 τες ἐπιθήσομεν. ἀλλὰ καὶ τὴν Χίαν μαστίχην ἐν ὀποβαλσάμῳ
 λειώσαντες, ἢ μύρῳ ναρδίνῳ, κἄπειτα ἔριον δεύσαντες ἐπι-
 θέσομεν τῇ γαστρί. κάλλιον δὲ τὸ δυνόμενον ἀρίστην εἶναι
 πορφύραν οἷα πέρ ἐστιν ἡ Τυρία· στύφειν τε γὰρ καὶ με-
 τρίως αὐτὴν, ἐμπλάττειν τε τοῦ δέρματος τοὺς πόρους. τὰ
 μὲν γὰρ ἀραιοῦντα καὶ χαλῶντα διαφορεῖ τε ἅμα καὶ τοῖς
 ἔξωθεν προσπίπτουσι ψυχροῖς εὐάλωτα παρασκευάζει τα-
 μόρια· τὰ δ' ἐπὶ πλέον στύφοντα ξηραίνει. ὅθεν οὔτε δια-
 φορητικῆς εἶναι προσήκει δυνάμειος τὸ θερμαῖνον φάρμακον
 τὰ οὕτως διακείμενα σώματα καὶ μὴ πολλὴν ἔχειν ἐπιμεμιγμέ-
 νην στύψιν. ἀναμνήσθητι γὰρ ὧν ἐπὶ τε τῶν ἀρρώστων
 ἐθεάσω καὶ ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις ἐδιδάχ-
 θης, ὡς κατὰ μὲν τὴν ἑαυτῆς δύνανιν ἡ στρυγνὴ ποιότης
 ψύχει τε καὶ ξηραίνει· ζυμινγνυμένη δὲ τινι τῶν ἰσχυρῶς θερ-
 μαινόντων τὸ συγκείμενον ἐξ ἀμφοῖν ἦττον μὲν ἐργάζεται
 θατέρον θερμαῖνον, οὐχ ἦττον δ' ἑκατέρου ξηραῖνον. ἐναν-

Si vero jam aër ambiens sit frigidus, lanam ex his imbutam
 impones. Quin etiam Chiam mastichen in opobalsamo aut
 nardino unguento liquans lanam inde madentem ventriculo
 impones. Sane utilius fuerit si quod madefacies, etiam
 optima sit purpura, qualis est Tyria; nam et adstringi ipsum
 modice et cutis ejus meatus obstrui expedit. Siquidem quae
 rarefaciunt et laxant, ea tum discutiunt simul tum partes
 frigidis extrinsecus advenientibus obnoxias reddunt; quae
 vero valentius adstringunt, ea siccant. Unde neque discuti-
 entis esse facultatis decet medicamentum ita affecta corpora
 calefaciens, nec multum habere adstrictionem immixtam.
 Memineris enim velim tum eorum quae in aegris es con-
 templatus, tum quae in opere de medicamentis es edoctus,
 acerbam qualitatem sua quidem ipsius facultate et refrigerare
 et siccare, quod si cui valide calefacientium sit admixta, quod
 ex ambobus compositum est, minus quidem in calefaciendi
 munere efficere quam alterum, siccando vero non minus
 quam utrumque. Maxime contraria faciunt iis, quae prae-

Ed. Chart. X. [168. 169.]

Ed. Bas. IV. (113.)

τιώτατα δὲ τούτων οἱ νῦν ἰατροὶ διαπράττονται, ξηρῶ καὶ ἀτρόφῳ μορίῳ πολλάκις ἐπιτιθέντες ἐκ θερμῆς καὶ στρυφνῆς ὕλης σύνθετον φάρμακον. ἔστι δὲ οὐδὲν τῶν στρυφνῶν μετρίως στυφον, ὅθεν οὐδὲ ξηραίνει μετρίως· ἀφεκτέον οὖν ἔστιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν προκειμένων διαθέσεων. εἰ δὲ καὶ ἡ ψύξις εἴη πολλὴ μετὰ τῆς κατὰ ξηρότητα δυσκρασίας, ὥς ἀναγκάζειν ἐπὶ πλεόν θερμαίνειν, πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκου τοῦ τῆς δυσκρασίας εἶδους· ἐδείχθη γὰρ ἀπάντων χαλεπώτατον· ὥστε δυσεπανόρθωτον αὐτὸ γίνωσκε καὶ πολλῆς ἀκριβείας δεόμενον. [169] ἀπέχεσθαι δὲ ὁμοίως τῶν ἰσχυρῶς θερμῶν καὶ στρυφνῶν πειρῶ, ἐλπίζων ἐν χρόνῳ πλείονι διὰ τῶν ἀσφαλεστέρων ἰᾶσθαι τὴν διάθεσιν. ἀσφαλέστεραι δὲ εἰσιν αὗται, αὗτις γὰρ εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν ὄντως ἀναγκαίων ἄμεινον, ἐν ναρδίῳ μύρῳ λεώσας μαστίχην Χίαν ὥς λιπαρωτάτην, ἀναλαμβάνων πορφύρα χρῶ. μινύναι δ' ἄμεινον εἰ παρείη καὶ τὸν ὀπὸν τοῦ βαλσάμου. δίδοναι δὲ καὶ τὸ μέλι πλεόν ἅμα τῷ γάλακτι προαπηφιρισμένον, ὅπως ἥττον

cipimus, nostri temporis medici, qui siccae parti et tabescenti compositum saepe medicamentum ex calida et acerbamateria imponunt. Est autem acerborum nullum modice adstringens, ideoque nec modice siccans, quo videlicet magis prohibenda ea in jam dictis affectibus sunt. At vero si cum siccitatis intemperie multa frigiditas sit, sic ut fortius calefacere subigat, omnium primum intemperiei genus ad memoriam revocabis; quippe quod omnium gravissimum esse ostendimus, quocirca ad corrigendum quoque esse difficillimum; multaque sollicitudine egere noscas. Abstinere vero simili modo a vehementer calidis et acerbis tentabis, sperans fore ut longiore tempore per tutiores sanetur affectus. Sunt porro tutiores hae, nam repetere ea quae sunt tam necessaria est satius; in nardino unguento solves mastichen Chiam quam pinguiissimam, ac purpura excipiens uteris. Eritque utilius, modo copia ejus sit, si opobalsamum adjeceris. Dandum praeterea uberius cum lacte mel est, sed detracta prius spuma, quo et minus sit excrementosum et magis nutriat.

Ed. Chart. X. [169.]

Ed. Bas. IV. (113.)

τε εἷη περιττωματικὸν καὶ μᾶλλον τροφικόν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀφηρημένον τὸ μέλι τροφὴ καλλίστη ψυχρᾷ γαστρὶ, πολεμιώτατον δὲ τῇ θερμῇ. καὶ χρὴ μεμνησθαι τούτων ἀμφοτέρων ἐν τοῖς μάλιστα, μὴ γινωσκομένων τοῖς πλείστοις ἰατροῖς, καὶ μήθ' αἰρεῖσθαι τι μέλιτος μᾶλλον ἐν ψυχροῖς σώμασι μήτε φεύγειν ἐν θερμοῖς. ἡ μὲν δὲ πλείστη τροφὴ τῆς τοιαύτης διαθέσεως ἔστω μὲν μέλι τὸ κάλλιστον ἀφηρημένον ἐπ' ἀνθράκων δρυῖνων, ἢ ἀμπελίνων εἰς τέλος διακαῶν, ἀφρημένον παντὸς τοῦ ἀφροῦ. τὸν δ' οἶνον αἰεὶ καὶ μᾶλλον αἰρεῖσθαι παλαιότερον ὅσῳ περ ἂν ἡ ψύξις ἐπὶ μᾶλλον κρατῇ. καὶ εἰ δεήσειεν ὅλον τὸ γένος ὑπαλλάττειν, Ἀδριανὸν μὲν τὸ πρῶτον, εἴτ' αὖθις Τιβουρτίνον, ἢ τινα τῶν ὁμοίων αἰρούμενον ἅπαντας παλαιούς μὲν, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὥστε πικρούς ὑπάρχειν ἤδη. ξηραίνουσι γὰρ οἱ πικροὶ, περαιτέρω τοῦ δέοντος. ἀρίστον δὲ φάρμακον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἅπαντων ὃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ πιττωταὶ χρῶνται. καταχρίειν οὖν αὐτῷ προσήκει τὴν γαστέρα σύμπασαν· εἴτ' ἀποσπᾶν πρὶν ψυχθῆναι· καὶ τοῦτο ἀρκεῖ ποιῆσαι δις

Quin etiam mel ipsum decoctum per se optimum nutrimentum frigido ventriculo est, ita ut calido adversissimum. Atque haec ambo meminisse in primis oportet plurimis medicis ignota. Ac neque aliquid in frigidis corporibus melle magis expetendum, neque in calido magis respuendum. Ergo plurimum huic affectui pro nutrimento mel optimum esto, sed quod prius super prunas ex quercu viteve ad summum candentes fuerit decoctum ac prorsus despumatum. Vinum autem eligendum semper est antiquum, eoquē antiquius quo major fuerit frigiditas. Tum si res postulabit totum genus immutandum, ac primum Adrianum, mox Tiburtinum aliudve similis generis eligendum, vetera quidem omnia, caeterum non adeo ut amara jam sint; siccant enim quae amara sunt immodice. Sane optimum medicamentum talibus omnibus sit quo picatores quotidie utuntur. Ergo illinere eo totum ventrem conveniet, ac post avelli priusquam refrigeretur, atque hoc si bis uno die deinceps fece-

Ed. Chart. X. [169.]

Ed. Bas. IV. (113.)

ἐφεξῆς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ· πλεονάκις δ' οὐ χρή· διαφορήσεις γὰρ οὕτως, οὐ πληρώσεις αἵματος χρηστοῦ τὸ μόριον· ἡμεῖς δὲ οὐ διαφορεῖν τὸ περιεχόμενον, ἀλλ' ἐκ τῶν πλησίον ἐπισπᾶσθαι βουλόμεθα. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἡτροφηκότων ἀπάντων μορίων θαυμαστὸν φάρμακον, ἣν τις ἐπίστηται μετρίως χρῆσθαι. καὶ μέντοι καὶ τὸ θερμαίνειν τὴν γαστέρα, μὴ ποιότητι παραύξοντα τὸ θερμὸν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα φυλάττοντα μὲν αὐτοῦ τὴν κατὰ φύσιν ἐνκρασίαν, αὐξάνοντα δὲ τὴν οὐσίαν, οὐχ ὁ φαυλότατος ἐστὶ τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσει σκοπῶν. ἐργάζεται δὲ τοῦτο κατὰ μὲν τὴν διαίταν ἅμα τοῖς εἰρημένοις ἐμπροσθεν οἶνος μάλιστα· τῶν δ' ἔξωθεν τῇ γαστρὶ προσφερομένων εὐσαρκον παιδίον συγκοιμώμενον, ὡς ψάφειν αἰὲ τῶν κατ' ἐπιγαστριον. ἔνιοι δὲ καὶ κυνίδια λιπαρὰ τῆς αὐτῆς ἔνεκα χρείας ἔχουσιν, οὐκ ἐν τῷ νοσηλεύεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑγιαίνοντες. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα καὶ τοῖς διὰ ξηρότητα μόνῃν ἀπονοῦσι τὴν κοιλίαν ἐπιτήδεια. καὶ χρή περὶ πάντος ποιεῖσθαι τὸ παιδίον ἀνικμον ἔχειν τὸν χρῶτα· τὰ γὰρ ἐφιδροῦντα διὰ νυκτὸς ψύχει μάλ-

ris, abunde erit, saepius autem non expedit, quod ita per halitum discutias, non sanguine bono partem impleas, at nos ex propinquis locis attrahere, non id quod continetur discutere studemus. Idem omnibus partibus haud nutritis mirificum medicamentum est, si quis eo moderate sciat uti. Sed et calefacere ventriculum, ita ut in qualitate calorem ejus non intendas, sed quam maxime naturale ejus temperamentum tuearis, ac substantiam inaugeas, nec is levissimus est in ejusmodi affectibus scoporum. Efficit hoc in victu simul cum iis quae prius dicta sunt maxime vinum; ex iis vero quae ventri extrinsecus applicantur carnosus puellus una sic accubans ut semper abdomen ejus contingat. Sunt qui catellos pingues in hunc usum habeant, neque id adversa modo valetudine, verum etiam in prospera; tales itaque iis qui propter siccitatem quoque solam imbecillum ventriculum habent sunt idonei. Servandumque ante omnia est ne puellus humecta sit cute; qui enim noctu sudore perfun-

Ed. Chart. X. [169. 170.]

Ed. Bas. IV. (113. 114.)

λον ἢ θερμαίνει, βλάπτουσι δὲ καὶ αἱ θερμαὶ πυρίαι τὰς τοιαύτας διαθέσεις, αἱ μὲν οὖν ἅμα ξηρότητι συνιστάμεναι, διότι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων ἐκβόσκονται τὰς νοτίδας· αἱ δὲ σὺν ὑγρότητι τῷ διαφορεῖν τε ταύτας, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπὶ πλέον χρῶσώμεθα, καὶ τῷ σφόδρὰ μανὸν ἐργάζεσθαι καὶ τὸ σῶμα καὶ εὐψυκτον. περὶ μὲν οὖν ταύτης τῆς συζυγίας τῶν δυσκρασιῶν ἱκανὰ καὶ ταῦτα.

Κεφ. η'. [170] Μιγνύσθω δ' ἐφεξῆς δαψιλῇ ξηρότητι, καθάπερ ὑπόκειται, μὴ πάνυ πολλῇ θερμότης. ἐπὶ μὲν τῆς τριαύτης ὑπαλλάξεως τὴν πρώτην ἀγωγὴν φυλάξομεν, οὐχ ὅπως αὐξάνοντες ἢ τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, ἢ τὸ πλῆθος τοῦ μέλιτος, ἀλλὰ καὶ καθαιροῦντες ὡς μέλιτος μὲν μηδόλως γένεσθαι, τὸν δ' οἶνον ἥκιστα παλαιὸν προσφέρεσθαι. χλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα προσοίσομεν, ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδη· θέρους δ' ὄντος ἃ κα(114)λοῦσι κρηναῖα· καὶ τὴν κοιλίαν ἐπαλείβομεν ὀμφακίνῳ τε καὶ μηλίνῳ· πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἐὰν πλείων ἢ θερμότης ᾖ, τὸν οἶνον ὑδαρέστερόν τε δώσομεν καὶ οὕτως ἔχοντα ψύξεως ὡς τὸ κρηναῖον ὕδωρ

duntur, refrigerant potius quam calefaciunt. Nocent praeterea tali affectui et calida fomenta, quae quidem sicca sunt, eo quod rorem simularium corporum depascunt, quae humida sunt, quod hunc discutunt, potissimum ubi largius his utimur, quod nimis rarum frigori quoque opportunum corpus efficiunt. Ac de hac intemperierum conjugatione hactenus sit satis.

Cap. VIII. At deinceps copiosae, ut propositum est, siccitati juncta caliditas esto non admodum multa. In ejusmodi intemperie primum curationis modum servabimus, sed vini vim mellisque copiam diminuentes, non solum non augentes, ita ut semel prorsus non degustetur; vinum vero exhibeatur quod minime sit antiquum. Jam cibos apponemus tepentes, quos medici lacteos vocare consueverunt; sed si aestas sit, fontanos, sed et ventriculum ungemus oleo tum omphacino tum melino, ac multo sane magis, si pluscula caliditas sit, ipsum tum aquosius exhibemus, tum sub eo frigore quod fontis aqua per medium ver exhibet, illud

Ed. Chart. X. [170.]

Ed. Bas. IV. (114.)

ἐν ἡρί μέσῳ, γινώσκοντες ὥς ἡ τοιαύτη διάθεσις ἀνάλογός ἐστι πυρετῷ· ὅπερ γὰρ ἐκείνος ἢ κατὰ σύμπαν τὸ ζῶον, ἢ κατὰ τὴν καρδίαν ἐστὶ, τοῦθ' ἢ νῦν προκειμένη διάθεσις ἐν τῇ γαστρί. καὶ ἐγὼ πρῶτον μὲν ἀπάντων οἶδά τινα θεασάμενος ἅμα τοῖς διδασκάλοις ἄνδρα τῆς καθεστῶσης ἡλικίας, ἐνοχλούμενον ἤδη μηνῶν οὐκ ὀλίγων· ἀλλ' οὐτ' ἐκείνων τις ἐγίνωσκε τὴν διάθεσιν οὐτ' ἐγώ· μετὰ ταῦτα δ' ἀνεμνήσθην εὐρηκῶς ἤδη τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ὥς τοῦτ' ἄρ' ἦν ἐκείνο τὸ θεωρηθὲν μοι πάλαι. κάλλιον δ' αὐτὸ καὶ διηγῆσασθαι, πάντως γὰρ δὴ πού καὶ τοὺς ἀκούσαντας ὀνήσει, καθάπερ καὶ ἐγώ. τετραρακοντούτης μὲν ἦν ὁ ἄνθρωπος, ἕξωτος δὲ συμμέτρου κατὰ πᾶχος καὶ λεπτότητα κατὰ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον. ἐδίψα δὲ σφόδρα καὶ μισεῖν ἔφασκε τὸ θερμὸν, ἐδίδου δ' αὐτῷ οὐδεὶς ψυχρὸν ἱκανῶς λιπαροῦντι· πυρέττειν μέντοι τοῖς ἰατροῖς οὐκ ἐδόκει· καὶ ἡ γαστήρ ἐξέκρινε τὰ ληφθέντα τριῶν ἢ τεττάρων ὥρων ὕστερον ἅμα τῷ ποτῷ. ταῦτ' ἄρα καὶ ἰσχνὸς ἦν ἤδη καὶ πλησίον ἀφίκτο κινδύνου,

nobis persuadentes, ejusmodi affectum feбри proportionē respondere; nam quod illa vel in toto animali vel in corpore est, id propositus nunc affectus in ventriculo est. Atque ego scio me una cum praeceptoribus primum omnium vidisse hominem quendam maturae aetatis non paucos jam menses vexatum; sed nec eorum quisquam affectum ejus intellexit, nec etiam ego; postea vero quum jam medendi methodum invenissem, venit mihi in mentem hunc utique illum esse affectum, quem olim fueram contemplatus. Melius autem est, eum etiam exponere, nam utilis omnino erit iis qui audierint non secus ac fuit mihi. Homo erat quadragenarius, medio, dum recte valebat, crassitudinis et gracilitatis habitu. Is vehementer sitiebat ac calidam averfari se dicebat, quum illi frigidam nemo daret, tametsi hanc impenſe flagitabat, febricitare tamen medicis non videbatur, et ventriculus quae sumpſerat tribus aut quattuor horis post excernebat, simul cum potione. Itaque gracilis jam effectus erat, ac periculo propinquus, minime videlicet adju-

Ed. Chart. X. [170.]

Ed. Bas. IV. (114.)

μηδὲν ὀνινάμενος ὑπὸ τῶν αὐστηρῶν καὶ στρυφνῶν ἐδεσμάτων τε καὶ φαρμάκων. ἐλάβανε δὲ καὶ οἶνον αὐστηρὸν ἐπὶ τῇ τροφῇ οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἅμα μὲν οὐκέτι φέρων τὸ δίψος, ἅμα δὲ καὶ, ὥς ἔφασκεν, ἐλόμενος ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῆν ἀνιώμενος. ὕδατος ψυχροῦ δαψίλεις ἀθρόως ἐπὶ τῇ τροφῇ προσενεγκάμενος ἀντίκα μὲν ἐπαύσατο διψῶν, ἐξήμισε δ' ὀλίγον ὕστερον τὸ πλεῖστον. φρικῶδες δὲ τοῦντεῦθεν γίνεται τὸ σύμπαν σῶμα καὶ δεῖται σκεπασμάτων πλειόνων ἀποθρύπτων ἔμπροσθεν ἅπαντα· τό τε οὖν λοιπὸν ἅπαν τῆς ἡμέρας ἐφεξῆς τοῦτο ἔπραξε καὶ δι' ὅλης νυκτός ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινεν, ἐνθάλπων ἑαυτὸν ἐπιβλήμασιν. ἐξέκρινε δ' ἅπαξ ἡ γαστήρ αὐτῷ μετρίως συνεσιῶτα διὰ μέσης νυκτός· ὥστε οὐδὲ διψώδης ἦν ἔτι κατὰ τὴν ὕστεραίαν, εὐχρύτερός τε μακρῷ καὶ ἰσχυρότερος ἀπείραστο. καὶ σκέψις μὲν ἐγένετο τοῖς ἰατροῖς εἰ λουστέον αὐτὸν, ἐνίων μὲν κελευόντων, ἐνίων δ' ἀπαγορευόντων· ἐκράτει δὲ ἡ τοῦ λούειν δόξα. καὶ τοίνυν λουσάμενος εὐφόρως, μετρίως τε διητήθη καὶ κρεῖττον ἢ κατὰ τὴν προτεραίαν ἔπεψεν ἡ γαστήρ. ἐμέμψατο δὲ τὴν

tus ab austeris acerbisque tum cibis tum medicamentis. Sumebat vero et post cibum austerum vinum is homo, quum nec ultra sitim toleraret, ac, ut ajebat, mori mallet quam in cruciatu vivere. Aquam frigidam simul multam super cibum hauriens protinus sitire destitit, paulo vero post plurimum evomuit. Abhinc horrorem in toto corpore sensit, pluraque operimenta poposcit, quum prius omnia abjiceret, tunc igitur reliquum totum diem quo id fecit noctemque totam in quiete egit, cooperimentis se fovens. Venter vero circa mediam noctem semel excrevit quae mediocriter erant coacta; itaque nec siticulosus praeterea erat postero die, tum coloratior multo tum firmitior est effectus. Ac deliberant jam medici an hominem lavare expediret, alii quidem suadentes, alli dissuadentes, vicit autem sententia eorum qui lavare suaserunt. Itaque etiam lavatus citra offensam est, ac modice cibatus, tum melius ei quam pridie venter concoxit. Questus autem est quod difficulter transglutiret,

Ed. Chart. X. [170. 171.]

Ed. Bas. IV. (114.)

κατάποσιν ὡς δυσχερῇ καὶ πᾶσιν ἐδόκει διὰ τὸν ἔμετον
 αἰθρῶς γενόμενον ἐσπαράχθαι τε καὶ κάμνειν τὸν στόμαχον,
 ὡς δὲ καὶ τῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἔμενε τὸ σύμπτωμα, δῆλον ἐγί-
 νετο πᾶσιν ἡμῖν ὡς ἡ μὲν γαστήρ ἐθεραπεύθη τὴν ἀτονίαν,
 ὁ στόμαχος δὲ ἐψύχθη. καὶ οὐδὲν ἄρα θαυμαστὸν ἦν εἰς
 συμμετρίαν μὲν ἐπανελθεῖν τῇ πόσει τὸ ὑπερθερμασμένον,
 ψυχθῆναι δὲ τὸ μετρίως θερμόν. [171] οὐ μὴν οὐδὲ ἡδυνήθη
 τις αὐτοῦ θεραπεῦσαι τὸν στόμαχον, ἀλλ' ἕτερον ἀνθ' ἑτέρου
 κακὸν ἀνταλλαξάμενος ἐτελεύτα τῷ χρόνῳ. ἄλλον δὲ τοιοῦ-
 τον ἔτισιν ὕστερον οὐκ ὀλίγοις ἐθεασάμην, ἥδη διαγινώσκειν
 εἰδὼς ἀπάσας τῆς γαστρὸς τὰς δυσκρασίας, ἐδόκει μοι δὴ
 ψύχειν ἀγωνιστικώτερον εὐθέως πρὶν ἐπὶ πλεόν λεπτυνθέντα
 παραπλήσιόν τι τῷ πρόσθεν ἐπὶ τῇ ψύξει παθεῖν. ἀσφαλέ-
 στερον οὖν ἐφαίνεται μοι τὴν πρώτην ἀποπειραθῆναι τῶν
 κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἐπιτιθεμένων ψυκτηρίων φαρμάκων.
 καὶ οὕτω πράξαντος ἡλαττώθη μὲν τὸ καῦμα τῆς κοιλίας,
 ἀνέπνει δὲ τοῖς στενάζουσιν ὁμοίως ὁ ἄνθρωπος, ὡς μόλις
 κινῶν ὅλον τὸν θώρακα. καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ἀνερωτώμε-

visumque omnibus est propter vomitum, qui praeter consue-
 tudinem inciderat, vellicatam illi gulam fuisse ac proinde
 male habere. Caeterum ut etiam sequentis diebus symptoma
 permanfit, constabat nobis omnibus ventriculi imbecillitatem
 esse sanatam, gulam autem esse perfrigeratam. Nec sane
 mirandum erat, si potione illa quod immodice calefactum
 erat, ad symmetriam est reversum et quod mediocriter cale-
 bat, fuisse refrigeratum. Caeterum gulam ejus nemo potuit
 sanare, sed vitio in vitium mutato tandem mortuus est. Alium
 vero huic similem non paucis annis post vidi, quum omnem
 ventriculi intemperiem dignoscere jam possem, visum igitur
 est mihi statim majore conatu refrigerandum esse priusquam
 homo magis extenuatus simile quippiam priori ex refrigera-
 tione pateretur. Tutius igitur visum est primum, refrige-
 rantia medicamenta quae praecordiis imponuntur experiri.
 Quo ita facto aestus sane ventriculi est remissus, caeterum
 homo suspiranti similiter respirabat, tanquam aegre totum

Ed. Chart. X. [171.]

Ed. Bal. IV. (114.)

νος ὡμολόγει τοιούτου τινὸς αἰσθάνεσθαι παθήματος. ἔγνων οὖν ἐψυχθαι τὰς φρένας αὐτῷ· καὶ διὰ τοῦτο ἀπορρίψας τὰ ψυκτήρια, κατήντηλουν ἐλαίῳ θερμῷ. τάχιστα δὲ τῆς ἀναπνοῆς ἀπολαβούσης τὸν κατὰ φύσιν ῥυθμὸν, ἐπανασάμην μὲν τῆς αἰονήσεως, ἔγνων δὲ μετρίως αὐτὸν ψύχειν ἐν χρόνῳ πλείονι. τὰ τε οὖν ἔξωθεν ἐπιτιθέμενα κάτω μᾶλλον ἐπέτιθην ἀποχωρῶν τοῦ διαφράγματος, ὥς ἐπὶ τὸν ὀμφαλόν· ἅπαντά τε τὰ ἐσθιόμενα καὶ τὰ πινόμενα πλήν τοῦ γάλακτος ἐδίδων ψυχρά, παραπλησίως ὕδατι κρηναίῳ. καὶ οὕτως ἐν χρόνῳ πλείονι κατέστη, μηδὲν τῶν ἄλλων βλαβεῖς. ἰστέον δέ σοι καὶ τοῦτο πρὸ πάντων, ὥς ἐπειδὴν μὲν ἰσχυρῶς ἀλλοιωθῇ κατ' ἀμφοτέρας τὰς ποιότητας ὅτιοῦν μόριον, ἀπόλλυται τὸ ἔργον αὐτοῦ σύμπαν. οὐ ῥάδιον δὲ οὐδὲ τὸ οὕτω διατεθὲν ἐπανελθεῖν εἰς τὸ κατὰ φύσιν. ἐπειδὴν δὲ ἡ ἑτέρα μόνη ποιότης ἐπὶ πλέον ὑπαλλαχθῇ, καθάπερ νῦν ὑπεθέμεθα τὴν ξηρότητα, τῶν δ' ἄλλων τις ἢ μετρία, δυνατόν ἰάσασθαι τὸν οὕτω διακείμενον ἄνθρωπον.

thoracem moveret. Quin ipse quoque interrogatus talem quampiam sentire se affectionem fatebatur. Adverti itaque illi transversum septum refrigeratum esse, proindeque abjectis refrigeratoriis fovi locum oleo calido. Quum autem respiratio statim naturalem motus sui ordinem recepisset a fovendo destiti, statui autem hominem longiore spatio moderate refrigerare. Ergo et quae extrinsecus refrigeratoria applicui infra magis imposui, a septo umbilicum versus recedens, et cibum potionemque omnem, excepto lacte, sub fontanae aquae frigiditate exhibui. Atque ita longiore spatio sanatus est, nusquam alibi offensus. Scire tamen illud ante omnia debebis, ubi valide in ambabus qualitatibus immutata pars quaevis est, omnem ejus actionem perire, nec facile quod sic est affectum, ad suam naturam reverti posse. Ubi vero altera tantum qualitas plusculum immutata est, veluti nunc siccitatem finximus, reliquarum autem aliqua mediocriter se habet, utique qui ita affectus est sanari potest.

Ed. Chart. X. [171.]

Ed. Bas. IV. (114.)

Κεφ. θ'. Ὑποκείσθω δὴ πάλιν ἐπικρατεῖν μὲν τὴν θερμὴν δυσκρασίαν, μίγνυσθαι δ' αὐτῇ ποτὲ μὲν ὑγρότητα, ποτὲ δὲ ξηρότητα, μετρίαν ἑκατέραν, καὶ προτέραν γε τὴν ὑγρότητα. τὴν τοιαύτην δυσκρασίαν ἀδεέστερον ὕδατι θεραπεύσομεν ψυχρῷ διὰ τὸ μὴ βλάπτεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὰ γεινῶντα μετρίως διακείμενα. κατὰ γὰρ τὰς ξηρὰς διαθέσεις ἀναγκαῖόν ἐστιν οὐ τὰ πλησιάζοντα μόνον, ἀλλὰ τὸ σύμπαν ἰσχνότερον γενέσθαι τὸ σῶμα· τῆς κοιλίας δ' αὐτῆς μηδέπω κατεξηρασμένης, ὥς ὑπόκειται νῦν, οὐδὲ τὸ σύμπαν σῶμα λεπτύνεσθαι δυνατόν· ὥστε οὐδὲ βλάπτεσθαι τῇ πόσει τοῦ ψυχροῦ. εἰ δ' οὕτω ποτὲ ἰσχυρὰ δυσκρασία θερμότητος εἴη κατὰ τὴν κοιλίαν ὥς μέχρι τῆς καρδίας ἐξικνεῖσθαι, πυρέττειν ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον· ὥστε καὶ τὸν κίνδυνον ὀξύτερον εἰκὸς ἔπεσθαι ταῖς τοιαύταις δυσκρασίαις· ἢ δ' ἴασις ἢ αὐτὴ μὲν κατὰ γένος, εἰρήσεται δὲ αὐτῇς ἐν ταῖς θεραπείαις τῶν πυρετῶν. ἢ δὲ μετὰ ξηρότητος θερμότης τοῖς αὐτοῖς μὲν ὑπάρχει κατὰ γένος, οὐ μὴν ὁμοίως γε ἀδεῆς τῶν ψυχόντων ἢ χρῆσις ἐστι, δι' ἧς εἶπον αἰτίας. ἢ δὲ ὑγρὰ δυσκρασία καὶ

Cap. IX. Proponamus itaque rursus exsuperare intemperiem calidam, huic autem adjunctam esse modo humiditatem, modo siccitatem, sed mediocrem utramque ac prius humiditatem. Hanc intemperiem minore metu aqua frigida curabimus, quando minime ex ea laedentur vicinae partes, quae mediocriter se habeant. Nam in siccis affectibus necesse est, non ea modo quae proxima sunt, sed etiam totum corpus gracilius reddi, ventriculo autem ipso nondum siccato, ut nunc est propositum, nec totum attenuatum esse corpus potest, quare nec frigidae potu laedi. Si vero adeo vehemens caloris intemperies ventriculi fuerit ut usque ad cor ipsum perveniat, febricitare hominem necesse est, proindeque ejusmodi intemperiem gravius periculum insequi, sanatio tamen genere eadem est; tradetur autem postea ubi de febrium curatione differetur. Qui autem cum siccitate conjunctus calor est, eadem genere remedia poscit, caeterum non adeo securus est refrigerantium usus propter eas quas retuli causas. Humida vero intemperies sive sola con-

Ed. Chart. X. [171. 172.]

Ed. Bas. IV. (114.)

μόνη συστάσα πασῶν ἐστὶν εὐιατοτάτη καὶ μετὰ θερμότητος ἢ ψυχρότητος ἐπιπλεομένη. καὶ διότι γε συνεχῶς αἱ τρεῖς αὗται δυσκρασίαι καταλαμβάνουσι τὴν γαστέρα καὶ εἰσιν ἰαθῆναι ῥᾶσται, τὴν θεραπείαν δὲ αἰεὶ τούτων ἔχοντες ἐμνήμη, πάντες οἱ χωρὶς μεθόδου θεραπεύοντες τὰς νόσους ἐπὶ τὰς ἄλλας, ὡς εἴρηται, μεταφέρουσιν ἄγνοοῦντες ὅτι πλείους εἰσὶν. [172] ἐστὶ δὲ δήπου τῆς μὲν ὑγρᾶς δυσκρασίας μόνης συνισταμένης βοηθήματα τὰ ξηραίνοντα τῶν ἐδεσμάτων, ἄνευ τοῦ θερμαίνειν ἢ ψύχειν ἰσχυρῶς· ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνδεῖα τῶν συνηθῶν ποτῶν· τῶν δὲ μετὰ θερμότητος ἢ στυφόντων ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν χρήσις· ἔστω δὲ καὶ ταῦτα χωρὶς τοῦ θερμαίνειν αὐστηρὰ, καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ψυχρὸν ποτὸν ἐπιτήδειον αὐτοῖς. τῆς δὲ μετὰ ψύξεως ὑγρᾶς δυσκρασίας ἄριστα μὲν ἰάματα τὰ δριμύα σύμπαντα· μὴ γνῶσθαι δ' αὐτοῖς καὶ τὰ στρυφνὰ χωρὶς τοῦ ψύχειν σαφῶς. ἄριστον δ' ἰάμα καὶ τούτοις ὀλίγιστον πόμα καὶ τοῦτό τις τῶν θερμαινόντων ἰσχυρῶς οἶνων· εὐδὴλον δὲ καὶ ὡς ὁ τοιοῦτος οὐδὲ νέος ἐστίν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ἐσθιωμένοις

listat, siue cum calore frigoreve conjuncta sit, omnium facillime curatur. Et quoniam tres hae intemperies creberrime ventriculum affligunt suntque curatu facillimae, harum curationem semper in memoria habent quicunque absque methodo morbis medentur, ac ad alias eam intemperies, ut dictum est, transferunt, ignorantes videlicet plures esse. Sunt autem ipsius humidae intemperiei quum sola consistit remedia cibi qui citra valentem calefactionem refrigerationemve siccant; praeterea consuetae potionis parci-tas, ejus autem quae cum caliditate conjuncta est, adstringentium et ciborum et potionum usus, sint autem et hi austeri sine calefactione, quin et frigida potio eis est con-ueniens. At intemperiei quae cum frigiditate humida est conjuncta optima praesidia sunt acria omnia, quibus admi-sceri debebunt acerba, sed citra manifestum frigus sint. Opti-mum est et his praesidium exigua potio, atque ea vini cu-jusquam insigniter calentis, constat autem id minime novum esse. Ad proportionem vero eorum quae comesta et bibita

Ed. Chart. X. [172.]

Ed. Bas. IV. (4. 115.)

καὶ πινομένοις (115) καὶ τὰλλα ἔστω σύμπαντα τὰ ἔξωθεν
προσαγόμενα.

Κεφ. ι'. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται,
πάλιν ἐπ' ἀρχὴν τὸν λόγον ἀναγαγόντες, ἀθροίσωμεν αὐτοῦ
τὰ κεφάλαια. τὴν μὲν οὖν θερμὴν δυσκρασίαν ψυχτέον ἐστὶ,
τὴν δὲ ψυχρὰν θερμαντέον· οὕτω δὲ καὶ τὴν μὲν ὑγρὰν ξη-
ραντέον, τὴν δὲ ξηρὰν ὑγραντέον. εἰ δὲ κατὰ σύζυγιάν τινά
εἴη γεγενημένη, μὴ γνύειν ἀμφοτέρους τοὺς σκοποὺς, τὴν μὲν
ὑγρὰν καὶ θερμὴν ξηραίνοντας καὶ ψύχοντας, τὴν δ' ὑγρὰν
καὶ ψυχρὰν ξηραίνοντας καὶ θερμαίνοντας· οὕτως δὲ καὶ
ξηρὰν καὶ θερμὴν ὑγραίνοντας καὶ ψύχοντας, τὴν δὲ ψυ-
χρὰν καὶ ξηρὰν ὑγραίνοντας καὶ θερμαίνοντας. ἀπασῶν δὲ
χειρίστην ἰστέον εἶναι τῶν μὲν ἀπλῶν τὴν ξηρὰν, τῶν δὲ
συνθέτων τὴν ξηρὰν τε ἅμα καὶ ψυχρὰν. ἐν τούτῳ μὲν ἡμῶν
τέλος ἔχεται τὰ περὶ τῆς δυσκρασίας τῆς γαστρὸς, ἄνευ πε-
ριττῆς τινος ἔξωθεν ὑγρότητος.

Κεφ. ια'. Ἐξῆς δ' ἐπὶ τὰς διὰ τι τοιοῦτο γιγνομένας
ζῶμεν τῷ λόγῳ. πολλάκις μὲν οὖν ἐν αὐτῷ τῷ κῷτει τῆς

sunt, etiam reliqua omnia quae foris applicantur adhiberi
debebunt.

Cap. X. At quoniam de his abunde tractatum est,
repetito rursus sermonis initio, capita ejus colligamus. Cali-
da ergo intemperies refrigeranda est, frigida vero calefa-
cienda, similiter humida siccanda et sicca humectanda. Quod
si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies
consistat, miscendi amborum scopi sunt, ac quae humida
calidaque est siccanda et refrigeranda, quae vero humida et
frigida siccanda ac calefacienda, ad eundem modum sicca
et frigida humectanda ac calefacienda, sicca vero et cali-
da humectanda et refrigeranda. Scire vero licet omnium
harum pessimam esse inter simplices siccam, in compositis
siccam simul et frigidam. Atque hoc loco finem habeant
ventriculi intemperies, quas scilicet extrinsecus nullus alit.
Supervacuum humor.

Cap. XI. Deinceps ad eas quae ex ejusmodi qua-
piam occasione fiunt stilum convertam. Saepe igitur in ipsa

Ed. Chart. X. [172.]

Ed. Bas. IV. (115.)

κοιλίας τι περιεχόμενον ὑγρὸν ἤτοι θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ὑγραίνειν, ἢ ξηραίνειν αὐτὴν πεφυκὸς, ἢ κατὰ συζυγίαν τινὰ τούτων ποιεῖν· ἐνίοτε δ' εἰς αὐτοὺς τοὺς χιτῶνας, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀναπεπωμένον, ἢ ἐμπεπλασμένον ἐργάζεται τὴν δυσκρασίαν. ἡ μὲν οὖν προτέρα διάθεσις εἰ μὲν ἅπαξ συσταίῃ, δι' ἐμέτων ἐκκαθαρθεῖσα καθίσταται ῥαδίως· εἰ δ' αὖθις καὶ αὖθις ἐξ ἑτέρου τινὸς ἢ ἑτέρων ἐπιρρέοι μορίων, ἀκριβοῦς δεῖται τῆς διαγνώσεως. ἡ θεραπεία δ' εὐθέως ἐπακολουθήσει τῇ γνώσει τῆς ποιούσης αἰτίας. ἐλέχθη γὰρ ἡμῖν ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ ταῖς τῶν πυρετῶν διαφοραῖς ὡς ἐπιρρεῖ πολλάκις ἐξ ἑτέρων μορίων ἑτέροις, ἢ περιουσία· καθάπερ, εἰ οὕτως ἔτυχε, τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἐνθα χρὴ τὰ πέμποντα θεραπεύοντα μόρια μόνον τοῦ τόνου προνοεῖσθαι τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς μὴ ῥαδίως δέχοντο μηδὲν τῶν ἐπιρρέοντων αὐτοῖς. οὕτως οὖν χρὴ καὶ ἐπὶ τῆς κοιλίας εὐρόντα τὸ πέμπον τὰ περιττὰ σύμπασαν μὲν ἐκείνῳ προσάγειν τὴν θεραπείαν, τῆς γαστρὸς δὲ προνοεῖσθαι τοσοῦ-

cavitate ventriculi contentus humor, qui aut calefaciendi aut perfrigerandi aut humectandi aut siccandi, aut etiam horum aliqua per conjugationem efficiendi naturam obtinet, intemperiem creat; interdum vero et in ipsas ventriculi tunicas, ut ita dicam, imbibitus sive impactus. Ergo prior affectus si semel confiterit, per vomitum expurgatus facile quiescit. Sin rursus ex alia quapiam vel aliis partibus confluit, diligenter dignosci indiget. Curatio vero post effectricis causae cognitionem statim se exhibet. Dictum enim nobis est tum alibi tum vero in iis quae de differentiis febrium scripsimus, confluere nonnunquam ex aliis in alias partes id quod in his redundat, veluti, si ita fors tulerit, ex capite ad oculos. Quo casu oportet curata ea parte quae transmittit, duntaxat firmitati prospicere oculorum, quo videlicet eorum quae ad sese confluant minus prompte quicquam admittant. Ita igitur et in ventriculi affectu oportet, ubi quod supervacuum transmittit inveneris, omnem huc curationem conferre, de ventriculo autem tantisper esse

Ed. Chart. X. [172, 173.]

Ed. Bas. IV. (115)

τον μόνον, ὡς μὴ ῥαδίως δέχοιτο τὰ ἐπιρρέοντα, γένοιτο δ' ἂν, οἶμαι, τοῦτο κατὰ διττὸν τρόπον· ἓνα μὲν τὸν κοινὸν ἅπαντων ρευμάτων, ἀναστέλλεται γὰρ ὑπὸ τῶν στύφόντων· ἕτερον δὲ καὶ τοῦτον κοινὸν ἅπαντων τῶν εἰς εὐξίαν ἀγομέ-
νων μορίων ὑπὸ τῆς ἐν τῇ κράσει συμμετρίας. [173] ἐπισκέ-
πτεσθαι τοιγαροῦν ὅλον μὲν τὸ σῶμα πρότερον χρὴ, εἰ περι-
ττωματικὸν ἢ πληθωρικὸν ὃν ἐπιπέμπει ρεῦμα τῇ γαστρὶ·
δεύτερον δ', εἰ μὴ τοῦτο φαίνοιτο, τὸ καθ' ἓν ἕκαστον τῶν
μορίων σκοπεῖσθαι. κατὰ μὲν δὴ τὴν τοῦ παντὸς σώματος
ἐπίσκεψιν ἔμαθες μὲν καὶ τὰ τοῦ πλήθους καὶ τὰ τῶν πε-
ριττωμάτων γνωρίσματα διὰ τε τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας καὶ
τοῦ περὶ πλήθους βιβλίου. προσεπισκέπτου δ' αὐτοῖς καὶ
τάδε· πρῶτον μὲν ἐπὶ γυναικῶν, εἰ μὴ καθαίρονται κατὰ
φύσιν· ἕξῃς δ' ἐπ' ἀνδρῶν, εἰ ἢ συνήθης ἔκκρισις ἐπέσχηται.
πολλοῖς μὲν γὰρ αἰμορροῖς εἴθισται τὸ περιττὸν ἐκκινεῖν·
ἐνίοις δ' αἰμορροαγίαι διὰ ῥινῶν, ἢ ἔμετος, ἢ τι κατ' ἄλλον
τινὰ τόπον ἐν ὠρισμέναις περιόδοις ἀποστομούμενον ἀγγεῖον·
οἶδα γοῦν ἐν στόματι καὶ φάρυγγι πολλοῖς τοῦθ' ὑπάρχον.

solicitum, ne quae confluant prompte recipiat. Id duplici,
ut arbitror, ratione fiet, una omnium fluxionum communi,
quippe quae ab adstringentibus repelluntur; altera vero et
ipsa omnium partium quae ad bonam habitudinem reducun-
tur communi, nempe ex ipsarum temperiei symmetria.
Ergo primum inspicendum totum corpus est, an excre-
mentosum, an plethoricum, fluxionem ventriculo immittat;
secundo, si id non videatur, singulae partes expendendae.
Atque in toto quidem corpore aestimando tum plenitudinis
tum excrementorum notas et ex opere de sanitate tuenda
et ex libro de plenitudine didicisti. Super has tamen illa
quoque aestimabis, primum quidem in mulieribus, an natu-
raliter non purgentur; mox in viris, an excretio aliqua
consueta his retenta sit. Plerisque haemorrhoides vacuare
superflua consueverunt. Aliis profluens e naribus sanguis
aut vomitus, aut alio quopiam modo in certis periodis vas
aliquod reclusum; novi enim tum in ore tum in faucibus

Ed. Chart. X. [173.]

Ed. Bal. IV. (115.)

ἔστι δ' οἷς καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ἔκκρισις ἀνὰ χρόνον γίνεται, καὶ μάλιστα ὅσοι γυμνασίων ἰσχυρῶν ἀποστάντες οὐκ ἀπέστησαν τῆς ἐμπροσθεν διαίτης, ἢ τι κῶλον ὅλον ἀφῆ-
 ρέθησαν, ὥς ἐδήλωσε καὶ ὁ Ἱπποκράτης. ἐνίοις δὲ καὶ διάρ-
 ροιαὶ καὶ χολέραι διὰ χρόνων τινῶν γιγνόμεναι κενοῦσιν
 ἅπαντος τοῦ σώματος τὴν περιουσίαν. ἐπὶ δὲ τοῖσδε σκε-
 πτέον ὅποιά τινι κέχρηται διαίτη· πότερον ἀπεψίαις πλείουσιν,
 ἢ πλησμοναῖς, ἐν ἀργῷ βίῳ καὶ μάλιστα παρὰ τὸ ἔθος, ἢ
 τοῦναντίον. εἰδ' ἐξῆς ἐπισκεπτέον εἰ μέλος ἄλλο τοῦ σώμα-
 τος ἐνοχλούμενον ἐν περιόδοις τισὶ χρόνων οὐκ ἐνοχλεῖται
 νῦν. ἐνίοις μὲν γὰρ ἀρθροῖτις, ἢ ἰσχιάς, ἢ ποδάγρα· κεφα-
 λαία δ' ἄλλοις, ἢ εἰς ὀφθαλμοὺς ἢ εἰς ὠτὰ κατασκῆπτον
 ῥεῦμα μετέστη νῦν εἰς τὴν γαστέρα. πολλοῖς δὲ καὶ κατάρ-
 ροι καὶ κόρυζαι συνεχῶς γιγνόμεναι μεθίστανται κατὰ τινα
 χρόνον εἰς τὰ κατὰ τὴν γαστέρα χωρία. ταῦτ' οὖν ἅπαντα
 κατασκευάμενος, εἰ μὲν ἐξ ἀκρωτέρων ἢ μετάστασις εἴη γε-
 γενημένη, πρὸς ἐκεῖνα πάλιν ἀντισπάσεις τὸ περιττεῦον· εἰ δ'

id multis contingere. Non desunt quibus et per ventricu-
 lum sanguinis expulsiō certo tempore fiat, ac potissimum iis
 qui quum vehementem exercitationem deposuerunt, a priore
 tamen victu non desisterunt; aut etiam artuum toto aliquo
 sunt privati, veluti etiam Hippocrates declaravit. Sunt
 quibus diarrhoeae et cholerae certis intervallis omnem cor-
 poris redundantiam educant. Ab his illud aestimandum,
 quam victus ratione sit usus, utrumne frequenti cruditati
 aut satietati inciderit, idque in ociosa vita ac praecipue prae-
 ter consuetudinem, an contra. Illud deinde perpendendum,
 an aliud membrum corporis certo temporum circuitu vexari
 solitum nunc non vexetur. Aliis enim articularis morbus
 aut coxendicus aut podagra, aliis cephalaea aut etiam fluxio
 aliqua quae in oculos vel aures procubuit, nunc migravit
 ad ventriculum. Multis vero catarrhi et coryzae assidue obo-
 rientes certo tempore in ventriculi loca transferuntur. His
 igitur omnibus consideratis, siquidem ex minus principali-
 bus translatio facta est, quod superfluum est, rursus ad

Ed. Chart. X. [175.]

Ed. Bas. IV. (115.)

ἐκ κυριωτέρων, ἀμφοῖν ὁμοίως προνοήσεις τὴν ἐργαζομένην τὸ ρεῦμα διάθεσιν ἐκκόπτων αἰεί. γίγνοιτο δ' ἂν τοῦτο πάντα μὲν εἰς εὐεξίαν ἀγόντων ἡμῶν τὰ τοῦ σώματος μόρια, πάσας δὲ τὰς φυσικὰς ἐκκρίσεις εὖρους αἰεί παρασκευάζοντων. ὅπως δ' ἂν τις ἐργάζοιτο ταῦτα διὰ τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας δεδήλωται. πρόδηλον δ' ὅτι καὶ εἰ διὰ πληθώραν ὅλου τοῦ σώματος ἡ γαστήρ δέχεται ρεῦμα, τὸ σύμπαν σῶμα κενωτέον ἐστίν. ὥσπερ γε καὶ εἰ διὰ κακοχυρίαν, ἐκείνην ἐκκαθαίρειν προσήκει, καὶ περὶ οὕτως ἐπ' αὐτὴν ἰέναι τὴν γαστέρα. πάντως γὰρ δήπου πλείοσιν ἡμέραις εἰς αὐτὴν ἐνηνεγμένων τῶν περιττῶν ἀπῆλυσέ τι τῆς μοχθηρίας αὐτῶν. ὥστε ἐν καιρῷ χρῆσαιτ' ἂν ὁ οὕτω κάμων ἀψινθίῳ ποτῷ. δῆλη δ' οἶμαί σοι καὶ ἡ μετὰ ταῦτα πρόνοια μέχρι τοῦ τὴν ἔμπροσθεν ἔξιν ἀνακτῆσασθαι τῇ γαστρὶ. κατὰ γὰρ τοι τὴν κρᾶσιν τοῦ λυπήσαντος αὐτὴν ρεύματος ἐστίν ὅτε δύσκρατος γενομένη τῶν ἐναντίων εἰς ἐπανόρθωσιν ἰαμάτων δεῖται. ῥᾶστον δὲ δήπου τὴν τοιαύτην ἰάσασθαι βλάβην,

ea revelles. Sin ex principalioribus, ambobus simul confules, eum semper submovens affectum qui fluxionem excitet. Fiet id si omnes corporis partes ad bonam habitudinem reducamus, ac omnes naturales excretiones fluxiles semper reddamus. Haec quemadmodum efficere possis in opere de sanitate tuenda est praeceptum. Nec illud latet, si propter aequalem totius corporis plethoram ventriculus fluxione tentatur, totum corpus vacuandum esse. Simili modo si propter cacochymiam, eam purgandam esse atque ad ventriculum veniendum. Prorsus enim quum plures jam dies delata in eum supervacua sint, aliquid vitii ex malitia eorum contraxit. Itaque non intempestive qui ita laborat absinthii potione utetur. Sed nec quae postea adhibenda providentia sit, quoad ventriculo pristinum habitum recuperaris latere arbitror. Quippe si pro temperamento noxiae fluxionis intemperie aliquando laboret, corrigi nimirum per contraria praesidia postulat. Facillimum vero est ejusmodi noxam corrigere,

Ed. Chart. X. [173. 174.]

Ed. Bas. IV. (115.)

ὅταν ὀλίγων ἡμερῶν ᾗ. ὥς εἴ γε δι' ἀπορίαν τῶν ἰασομένων
 διαμείνῃ χρόνῳ πλείονι, ποτὲ μὲν οἱ χιτῶνες αὐτῆς ἐμπίπλυν-
 ται τῆς κακοχυμίας, ἔστι δ' ὅτε καὶ αὐτὸ τὸ ὁμοιομερές
 αὐτῶν σῶμα δύσκρατον ἱκανῶς γενόμενον ὁμοίως χρῆζει
 θεραπείας τῇ λελεγμένη πρόσθεν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ τῶν
 δυσκρασιῶν. ὑπόλοιπον οὖν ἔστι διελθεῖν ὅπως ἂν τις ἴωτο
 τὰς ἐν τοῖς χιτῶσι τῆς γαστρὸς κακοχυμίας. ἔστι δὲ ἐπιτήδεια
 πρὸς τὰς τοιαύτας διαθέσεις φάρμακα [174] τῷ γένει μὲν
 ἐκ τῶν καθαιρόντων μετρίως, ὥς μὴ προῖεναι τὴν δύναμιν
 αὐτῶν ἀνωτέρω τῶν κατὰ γαστέρα τε καὶ τὰ ἔντερα χωρίων.
 ἢ εἴπερ ἄρα πρὸς τούτοις, ἄπτεσθαι τῶν κατὰ τὸ μεσεντέ-
 ριον ἀγγείων. ἐν εἶδει δὲ τὰ διὰ τῆς ἀλόης ἔστι κάλλιστα καὶ
 αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἢ ἀλόη, μὴ παρόντων ἐκείνων. ἄπλυτος
 μὲν οὖν ἱκανώτερον ἐκκενοῖ, πλυνθεῖσα δὲ ἤττον μὲν καθαί-
 ρει, ῥώννυσσι δὲ μᾶλλον τὴν γαστέρα. χρὴ τοίνυν ἔχειν τὴν
 καλουμένην ἤδη πρὸς ἀπάντων τῶν ἱατρῶν πικράν, ἐσκεवास-
 μένην διττῶς, ἐξ ἀπλύτου τε καὶ πεπλυμένης ἀλόης. μίγνυ-
 ται δὲ αὐτῇ κινναμώμου τε καὶ ξυλοβαλσάμου καὶ ἀσάρου

tibi paucos duravit dies. Nam si ob consilii inopiam ejus
 qui curasset longiore spatio permanfit, aliquando tunicae
 ejus malo succo implentur, aliquando ipsa similis earum
 substantia intemperata non leviter effecta, similis curae in-
 diget ei, quam prius de intemperiebus in hoc libro retulimus.
 Reliquum igitur est ut exponamus quemadmodum curari
 succus vitiosus debeat, qui in ventriculi tunicis est rece-
 ptus. Sunt porro ad ejusmodi affectus idonea medicamenta,
 genere quidem ea quae moderate purgant, sic ut eorum vis
 super ventriculi et intestinorum loca non ascendat, aut si
 quid ultra, vasa tantum in mesenterio contingant. Specia-
 tim vero quae ex aloe componuntur sunt aptissima, etiam si
 illa praesto non sint, aloe ipsa per se. Haec itaque non elota
 valentius vacuat, elota purgat quidem minus, sed roborat
 ventriculum magis. Expedit ergo paratam habere quam
 omnes medici picran, id est amaram, vocant, atque hanc
 dupliciter confectam ex aloe elota et non elota. Admiscen-
 tur autem horum cinnamomum et xylobalsamum et asarum

Ed. Chart. X. [174.]

Ed. Bas. IV. (115. 116.)

καὶ νάρκωτον στάχυος καὶ κρόκον καὶ Χίας μαστίχης. ἔστωσαν δὲ ἕξ μὲν τούτων ἑκάστου δραχμαὶ, μόνῃς δὲ τῆς ἀλόης ἑκατόν. ἄριστον δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον εἰς τὰς τῶν χιτώνων τῆς γαστρὸς κακοχυμίας· ἄμεινον δὲ χρῆσθαι ξηρῷ δι' ὕδατος ὅσον δυοῖν κοχλιαρίων μικρῶν τὸ πλῆθος, ὅταν γε μετρίως καὶ μέσως αὐτῷ χρῆσθαι προαιρώμεθα· τὸ γὰρ δὴ πλείστον καὶ τελειώτατον οὐ σμικρῶν δυοῖν, ἀλλὰ μεγάλων ἢ (116) πόσις, ἐν ὕδατος εὐκράτου τρισὶ κνᾶθοις· ἐλαχίστη δὲ δόσις ἐνὸς κοχλιαρίου μικροῦ. χρῆσθαι δ' ἐν τῷ καιρῷ τῷδε καὶ πτισάνῃς χυλῷ, πρῶτον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βαλανείου λαμβάνοντα. τὸ μὲν γὰρ φάρμακον αὐτὸ κατὰ τὸν συνηθῆ τοῖς καθαίρουσι διδόνσθω καιρόν. ἐπ' αὐτῷ δὲ περιπατήσαντα σύμμετρα καὶ κινηθέντα μέτρια τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν διαίταν ὑπαλλάττειν μηδέν. ἐνίοι δ' ἀποτίθενται τὸ φάρμακον, ἀναλαμβάνοντες ἀπηφρισμένῳ μέλιτι, καὶ γίνεται μὲν οὕτω μονιμώτερον, οὐ μὴν δὲ ὁμοίως γε πρὸς τὰς ὑποκειμένας ἐν τῷ παρόντι λόγῳ διαθέσεις ἀγαθόν· ἥττον γὰρ ῥώννυσι τὴν κοιλίαν καὶ μάλλον ὑπάγει. γλίσχρον μέντοι φλέ-

et spica nardi et crocus et Chia mastiche. Sunt autem horum cujusque drachmae sex, solius autem aloes drachmae centum. Praestantissimum hoc medicamentum est ad vitiosos succos, qui in tunicis ventriculi habentur, utiliusque est eo sicco ex aqua uti duorum parvorum cochlearium mensura, ubi mediocriter ac medio quodam modo eo uti studebimus, nam maximus ejus modus ac absolutissimus est duorum non parvorum, sed magnorum potio in aquae temperatae cyathis tribus, minimus unius parvi cochlearis. Utendum vero hoc tempore et ptisanæ cremore est, qui primus a balneo sumetur. Nam medicamentum ipsum solito purgantium medicamentorum tempore dabitur; post id vero ubi modice inambulaverit, et modice se moverit, de reliqua victus ratione nihil est immutandum. Sunt qui reponunt medicamentum excipientes id despumato melle, et fit quidem ita durabilius, caeterum non perinde ad propositos hoc loco affectus utile, quum et minus ventriculum roboret, et magis alvum deiciat. Verum quibus lenta pituita ventriculo est infixæ, iis

Ed. Chart. X. [174.]

Ed. BaE IV. (116.)

γματος ἐμπεπλασμένου τῇ γαστρὶ δοτέον αὐτοῖς πρότερον ὅσα τέμνει τοῦτο, ἁπείτα οὕτω καθαυτέον. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἔμετον ἐπιτηδείως ἔχοιεν, οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ἑμῖν ἀπὸ ῥαφανίδων δι' ὄξυμέλιτος. εἰ δὲ μήτε γλίσχρος ὁ χυμὸς εἴη μήτε παχὺς, ἀρκεῖ καὶ ὁ ἀπὸ χυλοῦ τῆς πτισάνης ἔμετος μόνου καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ μελικράτου· λαμβάνειν δ' ἑκατέρου πλεόν ἢ ὥς ἂν τις ἔλαβεν, ἥτοι τροφῆς ἕνεκεν ἢ ὑπαγωγῆς γαστροῦς. ἐπιτηδεῖον δὲ καὶ τὸ μελικράτον ἐστίν, ἀφηρημένου καθ' αὐτὸ τοῦ ἀψινθίου πίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλῶς ὑπάγει κάτω τοὺς λεπτοὺς χυμοὺς, ὅσοι περ ἂν ἐν τῷ στόματι τῆς γαστροῦς αὐτῆς περιέχονται. κοινωνεῖ δὲ ὁ λόγος ὅδε σύμπας ὁ περὶ τῆς δυσκρασίας τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι, καθ' ἓν τι μέρος ἑαυτοῦ τὸ τῶν ἀσθενῶν ἐνεργειῶν, οὐ γὰρ δὴ τῶν γε ἀπολωλυῶν, ἢ πλημμελῶς γιγνομένων· ἐκπέπτωκε γὰρ ἐκείνο τελέως τῶν ὑγιεινῶν· ἢ δ' ἀσθενὴς ἐνέργεια κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον τῆς ὑγιεινῆς ἐστὶ πραγματείας ἢ τῆς θεραπευτικῆς, ὀλίγον μὲν τι παραποδιζομένη τῆς ὑγιεινῆς, ἐπὶ πλεόν δὲ τῆς θεραπευτικῆς. ὅρος δ' ἑκατέρας τὸ

prius exhibenda sunt quaecunque hanc incidant ac deinde purgandum. Quod si ad vomendum sint idonei, non inutile sit per radículas ex oxymelite vomere. Si vero nec lentus humor sit, nec crassus, abunde quoque sit a ptisanæ solius cremore vomuisse, item a mulsa, quo casu sumendum utriusvis plus est, quam vel nutrimenti, vel etiam dejectionis causa fumeretur. Idoneum vero est et si mulsa, in qua incoctum sit absinthium bibatur; nam id quoque tenues succos quicunque videlicet in ipsius ventriculi ore continetur, commode deorsum impellit. Sane communis est totus hic sermo, qui de intemperie agit, cum sanitatis tuendae præceptis, ea scilicet sui parte qua de parum firmis actionibus disputat; non enim profecto ea qua de perditis ac vitiose functis agit; pars enim illa a sanitatis tuendae contemplatione plane sejuncta est. Imbecilla vero actio, prout magis minusve talis est, aut ad sanitatis tuendae aut ad medendi tractationem pertinet, leviter quidem impedita ad hygienem, gravius ad therapeuticen. Discernitur utraque ex eo, quod a

Ed. Chart. X. [174. 175.]

Ed. Bas. IV. (116.)

τῶν συνηθῶν πράξεων ἦτοι γε ἀφίστασθαι διὰ τὸ μέγεθος τῆς βλάβης ἢ μή.

Κεφ. ιβ'. Δέλεται δὲ καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς ὕγιει-
νοῖς· καὶ χρὴ καὶ διὰ τοῦτο θᾶττον ἀφίστασθαι τοῦ λόγου,
[175] γεγραμμένης γε δὴ συμπάσης ἤδη τῆς μεθόδου, καθ'
ἣν χρὴ τὰς δυσκρασίας ἰᾶσθαι τῆς γαστρὸς, εἴτε καθ' ἑξίν,
εἴτε κατὰ σχέσιν ἐν αὐτῇ γένοιτο. δῆλον δὲ ὡς καὶ μικτῇ
ποτ' ἐστὶ διάθεσις ἐν τῇ γαστρὶ τῶν εἰρημένων τριῶν τῶν
ἀπλῶν· ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ στερεὰ μόρια δυσκράτως ἔχειν
καὶ χυμοὺς μοχθηροὺς ἐμπεπλάσθαι δυσενίπτως τῇ γαστρὶ
καὶ κατὰ τὴν ἔνδον εὐρυχωρίαν ἐτέρους περιέχεσθαι. δύναται
μὲν γάρ ποτε καὶ τὸ πρῶτον ἅμα τῷ δευτέρῳ ῥηθέντι συ-
στήναι· δύναται δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἅμα τῷ τρίτῳ· καὶ ἀνθίς
γε τὸ πρῶτον ἅμα τῷ τρίτῳ· καὶ πάνθ' ἅμα πολλάκις. ἐφ'
ὧν ἀναμνησθῆσθαι μὲν δήπου καὶ τῆς ἐμπροσθεν εἰρημένης
μεθόδου ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐλκῶν λόγοις ἀπασῶν τῶν ἐπιπλε-
κομένων ἀλλήλαις διαθέσεων, οὐδὲν δ' ἂν εἴη χεῖρον καὶ νῦν
αὐτὴν διελθεῖν. ἐπίσκειναι γάρ ἐν ταῖς τοιαύταις ὑπαλλάξεισι

consuetis actionibus obeundis propter noxae magnitudi-
nem vel desistatur vel non *desistatur*.

Cap. XII. Dictum autem et de his est in opere de
sanitate tuenda, quo celerius transeunda eorum tractatio
nunc est, praesertim omni methodo qua ventris intemperies
sint curandae, jam praescripta, five hae habitu five dispo-
sitione ipsi inhaeserint. Clarum vero est esse aliquando
mixtum ex tribus jam dictis simplicibus in ventriculo affe-
ctum, ita ut et ipsae solidae partes intemperie laborent, et
pravi succi ita ventriculo sint impacti, ut elui ex facili ne-
queant, et alii in interna ejus capacitate contineantur. Po-
test namque interdum fieri ut primus cum secundo dicto
consistit, potest et secundus una cum tertio, potest rursus
et primus cum tertio, saepe etiam omnes simul. Pro qui-
bus methodum quam prius de ulceribus tradidimus, ubi
omnes affectus simul conjunximus, ad memoriam revocabis,
quam nunc quoque apponere non sit inutile. Primum nam-
que in ejusmodi complexu aestimabis, a quo maxime dis-

Ed. Chart. X. [175.]

Ed. Bas. IV. (116.)

πρῶτον μὲν ἀφ' οὗ μάλιστα κινδυνεύειν εἰκός ἐστι τὸν κάμνοντα, δεύτερον δὲ, τί μὲν ἔξ αὐτῶν ἢ τίνα λόγον αἰτίας ἔχει, τίνα δὲ ἀποτελεῖται πρὸς αὐτῶν, καὶ τρίτον οἷς τ' ἀδύνατόν ἐστιν ἰαθῆναι πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ὅσοις δυνατόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐλκῶν ἐδείκνυμεν τῶν ἅμα φλεγμοναῖς συνισταμένων. ἔνθα μὲν γὰρ ἀπὸ τινος τῶν διαθέσεων οὐ μικρὸς ὁ κίνδυνός ἐστιν, ὁ πρὸς τὸ κατεπεῖγον σκοπὸς αἰρετέος· ἔνθα δὲ τὸ μὲν ποιοῦν ἐστι, τὸ δὲ γιγνόμενον, ὁ πρὸς τὸ αἷτιον· ἔνθα δὲ οὐχ οἷον τε θεραπευθῆναι τόδε πρὸ τοῦδε, ὁ ἀπὸ τῆς τάξεως. ἐν μὲν οὖν τῷ πρὸς τὸ κατεπεῖγον σκοπῷ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως σκεπτέον. ἐστι δὲ τρία μεγέθη, τὸ μὲν τι κατὰ τὸ τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας ἄξιομα, τὸ δὲ τι κατὰ τὴν οἰκίαν οὐσίαν τῆς διαθέσεως, καὶ τρίτον ἐπὶ τοῖσδε τὸ πρὸς τὴν διοικοῦσαν τὸ βεβλαμμένον σῶμα δύναμιν. ἐν δὲ τῷ πρὸς τὸ αἷτιον σκοπῷ θεωρητέον τί μὲν ἐκ τῶν ἐπιπλεγμαμένων ἀλλήλοις αὐξάνειν ἢ γεννᾶν πέφυκε τὰ λοιπὰ, τίνα δ' ἦτοι τὴν γένεσιν, ἢ τὴν αὐξήσιν ὑπ' ἐκείνου λαμβάνει. ἐν δὲ τῷ κατὰ τὴν τάξιν, τί πρὸ τίνος, ἢ τί σὺν τίνι, ἢ τί μετὰ

crimen aegro impendere videatur. Secundo quid quaeve ex his causae rationem obtineant, et quae ab ipsis efficiantur. Tertio quae sanari ante alia possint et quae non possint, veluti de ulceribus quae una cum phlegmonis consistere ostendimus. Vbi namque a quoquam affectuum non leve periculum instat, ad id quod urget dirigi primum *curantis* consilium debet, ubi aliud efficiens est, aliud quod ab eo efficitur, ipsa causa *spectanda*. At ubi curari hoc ante illud non licet, ad id quod ordo dictat *est respiciendum*. Enimvero in eo ad quod urget scopo affectus magnitudo perpendenda est. Ea triplex est magnitudo, alia quae ex laesae actionis praestantia *spectatur*, alia quae ex propria affectus essentia, et tertia praeter has quae ex facultate laesum corpus gubernante *aestimatur*. In eo vero qui ad causam est scopo animadvertendum est, quidnam eorum quae inter se conjuncta sunt augere aut gignere reliqua possit, quae rursus ab eo vel gignantur vel incrementum accipiant. In eo vero quod praescribit, quid ante quod,

Ed. Chart. X. [175.]

Ed. Bas. IV. (116.)

τί δυνατόν ἴασθαι. ὑποκείσθω γοῦν εἰς τὴν γαστέρα καταρ-
 ρέουσά τις ἐξ ἐγκεφάλου περιουσία ψυχρά καὶ διὰ ταύτην
 ἤδη μὲν τις οὕσα δυσκρασία κατὰ τὴν κοιλίαν· ἐτι δὲ μᾶλλον
 καὶ χυμοὶ μοχθηροὶ καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ σῶμα τὰς μεταξὺ
 χώρας ἀπάσας τῶν ὁμοιομερῶν κατεληφότες. ἐν ταῖς τοιαύ-
 ταις ἐπιπλοκαῖς ἀξιόματι μὲν ἐστὶ μείζων ἡ δυσκρασία, διότι
 καὶ ἡ εὐκρασία· κατὰ δὲ τὴν οἰκείαν οὐσίαν ὅ τι περ ἂν
 αὐτῶν τύχη περὶ τὸν ὑποκείμενον ἀγνώστον ἐν τῷ λόγῳ. καὶ
 κείσθω πρὸς γε τὸ παρὸν ἐν τοῖς εἰρημένοις τρισὶ μείζων
 εἶναι διάθεσις ἢ τῶν ἐν τοῖς χιτῶσι τῆς γαστρὸς χυμῶν. ἔστω
 δ', εἰ βούλει, καὶ τοῦτο αὐτὸ πάθημα δῆξιν ἐργαζόμενον, καὶ
 διὰ τοῦτο αὐτὸ λειποψυχίαν τε καὶ τινὰς ἰδρωτάς ἅμα συγ-
 κοπτικαῖς ἐκλύσειν, ὥς εἶναι μείζον αὐτὸ τῶν ἄλλων, καθ'
 ὅσον ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἐστίν. εὐδὴλον οὖν ὅτι τὴν μὲν πρῶ-
 την ἂν τις ἐπιμέλειαν ἀντιτάξαιτο πρὸς τὸ καταλῦον τὴν
 δύναμιν. ἐξῆς δ' ἐπειδὴ μέγιστον τῶν ἄλλων ὑπέκειτο τοῦτο
 κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν, ἐπὶ πρῶτον ἂν τις αὐτὸ παραγί-

vel quid cum quo vel quid post quid sanari possit. Finga-
 tur igitur in ventriculum defluere ex cerebro superfluum
 quendam humorem frigidum, atque ejus occasione intempe-
 riem quandam in ventriculo contractam jam esse; adhuc
 vero etiam magis, malum jam succum per totum ejus corpo-
 ris media omnia familiarium partium spatia occupasse. In
 ejusmodi complicatis ob praestantiam major est intemperies,
 propterea quod et fuit temperies; propriae vero essentiae
 ratione quodcunque tale fuerit, circa propositum in sermone
 aegrum. Ac ponatur ad praesens maximus trium affectus
 esse succorum, qui in tunicis ventris continentur. Esto,
 si libet, ut idem quoque affectus morsus sensum faciat, at-
 que ex eo ipso animi defectum, et sudores quosdam cum
 syncoptica dissolutione accersat, ita videlicet ut quatenus
 supra vires est reliquis sit major. Constat igitur primam
 esse adhibendam curam, ut ei quod vires resolvit occurratur.
 Deinde quoniam caeterorum maximum propriae essentiae
 ratione hoc finimus, utique ad id primum te verteris ac

Ed. Chart. X. [175. 176.]

Ed. Bas. IV. (116.)

γνωίτο καὶ πρῶτον ἰώτο. εἰ δ' ἡμῖν ἤδη μετρίως ἔχει τοῦτο καὶ μήθ' ἡ δύναμις ἐτι καταπίπτει μήτε ἡ κατὰ τὴν γαστέρα κακοχυμία πάμπόλλη τις εἴη, τότε ἐπὶ τὴν αἰτίαν ἀφισόμεθα, γινώσκοντες ὡς οὐχ οἷον τ' ἐστὶ τελέως ἰαθῆναι διάθεσιν οὐδεμίαν, ἐτι μενούσης τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν αἰτίας. ἡ δέ γε τάξις τῆς θεραπείας ἐνίστε μὲν ὡς ἐπὶ φλεγμονῆς καὶ ἔλκους ἐναντίων ἐστὶν ἐνδεικτικὴ βοηθημάτων. ἐδείκνυτο γὰρ ὡς τὰ τὴν φλεγμονὴν θεραπεύοντα μείζον ἀποφαίνει τὸ ἔλκος, ἐνίστε δ' [176] οὐδὲν βλάπτει τὴν ἐτέραν διάθεσιν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης ὑποθέσεως. ὁ γὰρ ἐκκενῶν τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν τῷ τῆς γαστρὸς κύτει, τῶν ἐν τοῖς χιτῶσι περιεχομένων ὑγρῶν ὑποτέμνεται τὴν τροφήν. ὥσπερ γε καὶ ὁ τὸν ἐγκέφαλον ἰώμενος, ὡς μηδεμίαν ἐν ἑαυτῷ γεννᾶν αἰσθητὴν παρουσίαν, ἐκκόπτει τὴν οἷον πηγὴν τῶν εἰς τὴν γαστέρα ρευμάτων. ἐπὶ μὲν δὴ τούτων ἡ τάξις τῆς θεραπείας τῇ τάξει τῶν αἰτίων ὁμολογεῖ, καὶ ἐν ἄλλοις διαφέρεται. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ μεγέθους χρὴ διορίζεσθαι, καθάπερ εἴρηται. καὶ πρῶτον μὲν πειρᾶσθαι τῷ μεγίστῳ τὴν

primum id sanes. Ubi jam nobis id mediocriter se habuerit, ac neque vires amplius labent, nequē plurimum vitiosi succi in ventriculo sit, tum nimirum ad causam accedes, illud pro comperto habens, non posse ad perfectionem ullum affectum sanari, manente adhuc ipsa ipsum efficiente causa. Ordo autem curationis aliquando contraria inter se remedia, sicut in phlegmone et ulcere, indicat, ostensum namque est quae phlegmonem sanant, ea majus reddere ulcus, aliquando alteri affectui nihil nocet, sicut in proposito nunc casu. Qui enim educit humorem qui in cavitate ventriculi continetur, is humorum qui in tuniciis continentur alimentum adimit, aequē et qui cerebrum ita sanat, ne quam sensibilem redundantiam creet, is veluti fontem fluxionis in ventriculum destruit. In his ergo ordo curationis cum ordine causarum consentit, quanquam in aliis dissentit. Caeterum quod ex magnitudine spectatur, id distingui prout dictum est debet. Ac primum quidem id agendum est, ut ei

Ed. Chart. X. [176.]

Ed. Bas. IV. (116. 117.)

οἰκίαν ὕλην ἐφαρμόζειν τῶν βοηθημάτων· ἐξῆς δὲ κατὰ τὸν
 τῶν αἰτιῶν στοῖχον ἰᾶσθαι τὸ σύμπαν. ὅταν γὰρ μήτε πλή-
 θος ἀξιόλογον ἢ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα περιττωμάτων μήτ'
 ἐν τῇ κοιλότητι περιεχομένων αὐτῆς μήτ' ἐν τοῖς χιτῶσι, μήτε
 δῆξι, ἀδικοῦσα τὴν δύναμιν, ἀπάντων μὲν χρή πρῶτον ἐκ-
 νοσηλεῦσαι τὸν ἐγκέφαλον, ἐφεξῆς δὲ τὸ κύτος τῆς γαστρὸς
 ἐκκεκῶσαι τε καὶ διαρρόῦψαι, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκκαθῆραι τοὺς
 χιτῶνας, εἴτα τὴν δυσκρασίαν ἰᾶσθαι. εἴρηται δὲ ἐκάστου
 τὰ λάματα πρόσθεν, ὥστε οὐ χρή μηκύνειν εἰ τὰ κατὰ τὸν
 λόγον, ἀλλ' ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῷ γράμματι. τὰς γὰρ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων μορίων δυσκρασίας ἀνάλογον ἂν τις ἴωτο
 (117) τοῖς ἐπὶ τῆς γαστρὸς εἰρημένοις. αἰ γὰρ χρή τό τ' ἐναν-
 τίον τῇ διαθέσει πορίζεσθαι βοήθημα καὶ τὴν ἀπὸ τῆς φύσεως
 τοῦ πεπονθότος ἐνδείξιν τῶν ὠφελησόντων προστιθέναι, περὶ
 ἧς εἴρηται μὲν ἤδη καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν, εἰρήσεται δὲ καὶ
 διὰ τῶν ἐξῆς ἐπὶ πλεόν. ἀναγκαῖον δ' ἂν εἴη καὶ νῦν ἐπ' ὀλί-
 γον αὐτῆς μνημονεῦσαι.

quod maximum est, propriam medicamentorum materiam
 accommodes, deinde pro causarum ordine totum cures. Ete-
 nim quum neque copia notabilis excrementorum in ventri-
 culo sit, nec eorum quae in capacitate ejus continentur,
 nec eorum quae in tunicis, sed neque mordicatio quae viri-
 bus officiat, tum omnium primum sanandum ipsum cere-
 brum est. Ab hoc finis ipse ventriculi vacuandus extergen-
 dusque est; postea ipsae tunicae expurgandae, postremum
 intemperiei est medendum. Dicta vero prius sunt cujusque
 horum medicamenta, itaque nec prolixus habendus adhuc
 sermo est, sed finis jam libro imponendus. Omnium enim
 reliquarum partium intemperies similiter iis, quas in ventri-
 culo proposuimus sanabuntur. Semper enim comparandum
 remedium est, quod sit affectui contrarium, ac illi reme-
 diorum indicatio quae ab laborantis natura sumitur adjii-
 cienda, de qua dictum in superioribus jam est, dicetur
 tamen in sequentibus uberius. Necessum vero erit et nunc
 paucis de ea mentionem facere.

Ed. Chart. X. [176.]

Ed. Bas. IV. (117.)

Κεφ. ιγ'. Πρώτη μὲν ἐνδείξις ἀπὸ τῆς τοῦ πεπον-
 θότος τόπου κράσεώς ἐστι, τὸ μέτρον ὀρίζουσα τοῦ θερμαί-
 νειν, ἢ ψύχειν, ἢ ξηραίνειν, ἢ ὑγραίνειν, ἢ κατὰ σύζυγιαν
 τι πράττειν αὐτῶν. δευτέρα δὲ ἀπὸ τοῦ κοινὸν εἶναι τὸ
 ἔργον ἅπασι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις, ἢ κοινὴν τὴν δύναμιν
 χορηγεῖν. καὶ τρίτη παρὰ τῆς διαπλάσεως αὐτοῦ. καὶ τε-
 τάρτη παρὰ τῆς θέσεως ἧς μέρος ἐστὶν ἢ πρὸς τὰ πλησιάζ-
 οντα τοῦ ζώου μόρια κοινῶνία· καὶ πρὸς τούτοις ἅπασι τὸ
 τῆς αἰσθήσεως ποσόν. λεχθήσεται μὲν οὖν καὶ τοῖς ἐξῆς
 ὑπὲρ ἐκάστου τῶν εἰρημένων ἐπὶ πλεον· ἐπέλθωμεν δὲ καὶ
 νῦν αὐτὰ διὰ βραχέων, ὅσα μὲν θερμότερα φύσει μόρια,
 κατὰ τὴν ψύξιν νοσεῖ, μειζόνως τε ταῦτα καὶ μέχρι πλείονος
 χρόνου θερμαίνεσθαι δεῖται, καθάπερ γε καὶ τὰ ψυχρότερα
 κατὰ θερμότητα νοσοῦντα ψύχεσθαι, καὶ τὰ ξηρότερα καθ'
 ὑγρότητα ξηραίνεσθαι· καὶ δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὑγραί-
 νεσθαι τὰ φύσει μὲν ὑγρότερα, κατὰ ξηρότητα δὲ νοσοῦντα,
 μειζόνως τε καὶ μέχρι πλείονος χρήζει τοῦ χρόνου. τοσοῦτον
 γὰρ ἐπαρελθεῖν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἕκαστον αὐτῶν ἀναγκαῖον

Cap. XIII. Prima quidem indicatio a laborantis loci
 temperie sumitur, quae calefaciendi, refrigerandi, siccandi,
 vel humectandi, vel aliquid horum conjuncte cum alio fa-
 ciendi mensuram praescribit. Secunda ex eo sumitur quod
 actio ejus omnibus animalis partibus sit communis, aut quod
 communem facultatem subministret. Tertia ab ipsa partis
 conformatione. Quarta a situ cujus portio est ad vicinas
 animalis partes societas, tum praeter haec omnia ipsa sen-
 tiendi vel acrimonia vel hebetudo. Ac dicetur quidem in
 sequentibus de singulis horum latius, nunc paucis ea trans-
 curramus. Quaecunque calidiores natura partes ex frigore
 laborant, hae et liberalius et diutius calefieri postulant, sicuti
 etiam quae frigidiores *natura sunt*, si ex calore laborent,
 refrigerari, et sicciores, si ex humiditate *male habeant*, siccari,
 ad eundem vero modum humectari quae humidiora natu-
 raliter sunt, ubi siccitate laborant, tum uberius tum diu-
 tius postulant. Tantum enim ad eum qui secundum natu-

Ed. Chart. X. [176. 177.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ἔστιν, ὅποσον εἰς τὰ παρὰ φύσιν ἐξετράπετο· καὶ καθάπερ ὁδὸν τινα παλινδρομοῦσαν εἰς τοῦπίσω τῆς γενομένης αὐτῷ μεταστάσεως. ἔμπαινον δὲ τῷ μὲν θερμότερῳ φύσει μορίῳ θερμὸν νόσημα νοσοῦντι βραχείας ἢ ὀλιγοχρονίου δαίται τῆς ψύξεως, τῷ δὲ ψυχροτέρῳ τῆς θερμάνσεως· ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς τῶν ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν. [177] ὀλίγη γὰρ ἢ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ τοῖς τοιούτοις ἐστὶ καὶ ἢ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδος. ὅθεν καὶ κινδυνεύουσιν ἥττον οἷς ἂν οἰκεία τῆς φύσεως ἢ νόσος ὑπάρχει. δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ συζυγίαν αἱ δυσκρασίαι γιγνόμεναι τηλικαύτην ἔξουσιν τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον ἡλικίην ἐποίησαντο τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴν. οὕτω μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κράσεως τῶν πεπονθότων μορίων ἢ τῶν βοηθημάτων ἐνδειξις γίνεται, ἀπὸ δὲ τοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἦτοι χρήσιμον ἅπασι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις ὑπάρχειν, ἢ ὀλίγοις τισίν, ἢ ἑαυτῷ μόνῳ κατὰ μὲν τὰς ἄνευ χυμῶν δυσκρασίας οὐδὲν ἐκ τούτου τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται. καὶ γὰρ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι καὶ

ram est affectum earum *partium* quamque redire necesse est, quantum in eum qui praeter naturam est affectum decesserit, veluti via quadam in oppositum facta in ea transmutationis recurrente. Contra vero pars quae calidior natura est, si calido morbo aegrotat, exigua brevisque temporis refrigeratione eget, sicut quae frigidior est, calefactione, ad quem modum in humidis quoque et siccis se habet. Siquidem parvus est in ejusmodi in id quod praeter naturam est lapsus, quare et rursus in id quod secundum naturam reditus. Unde etiam minus periclitantur quicunque cognato naturae suae morbo laborant. Non latet vero et quod, sicubi conjugatae intemperies inciderunt, eatenus hae reduci naturam postulant, quatenus a natura recesserunt. Atque ita quidem a temperamento laborantis partis auxiliorum indicatio sumitur. Ab eo vero quod actio ejus omnibus animalis partibus utilis sit, aut paucis quibusdam, aut uni sibi, in iis intemperiei generibus quae absque humore infestant, nihil ex hac indicatione sumitur. Nam et refrigerari et calefieri et sic-

Ed. Chart. X. [177.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ξηραίνεσθαι καὶ ὑγραίνεσθαι καὶ κατὰ συζυγίαν πάσχειν τι
τούτων, ἕκαστον τῶν μορίων ἀνάλογον δεῖται τοῦ νοσήμα-
τος. κατὰ μένται τὰς ἐπὶ τοῖς χυμοῖς, εἰ μὲν ἑαυτῷ μόνῳ
τὸ μόριον ἐνεργοίη, θαρρῶν ποιήσεις τὰς κενώσεις, ὥς ἂν ἡ
διάθεσις ὑπαγορεύῃ, συνεπιβλέπων τὴν δύναμιν· εἰ δ' ἀναγ-
καῖον εἴη τὸ ἔργον αὐτοῦ πᾶσι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις, ὥσπερ
τὸ τῆς γαστρὸς τε καὶ τοῦ ἥπατος, οὐ μικρὰν χρὴ φροντίδα
ποιεῖσθαι τοῦ τόπου τῆς δυνάμεως, μὴ πως καταλύσωμεν
αὐτὸν ἀθροωτέρᾳ κενώσει χρησάμενοι. κοινὸν δὲ τὸ ἔργον
ἔστι καὶ φλεψὶ καὶ ἀρτηρίαις καὶ καρδίᾳ καὶ θώρακι καὶ
νεφροῖς καὶ κύστει τῇ τε τὸ οὖρον ὑποδεχομένη καὶ τῇ χο-
ληδόχῳ, σὺν τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἀγγείοις. ἐγκεφάλου δὲ τὸ ἔργον
ὑγιαίνοντων μὲν ἡμῶν εἰς τὰς καθ' ὁρμὴν ἐνεργείας ἀναγ-
καῖον ἔστι τοῖς τὰς τοιαύτας ἐνεργείας διαπραττομένοις
ὀργάνοις, οὐκ ἀναγκαῖον δὲ νοσοῦντων, ὅτι μὴ μόνον τοῖς
ἀναπνευστικοῖς. ἄλλων δ' ὀργάνων ἐνέργεια μὲν οὐκ ἔστιν,
ὑπηρεσία δὲ ἀναγκαία πρὸς τὸ ζῆν, ὥς πνεύμονος καὶ τρα-
χείας ἀρτηρίας καὶ φάρυγγος. ἐκ μὲν δὴ τῶν τοιούτων μο-

cari et humectari et per conjugationem quidvis horum pati
lingulae partes pro morbi proportionem requirunt. In iis
tamen quae ex humoribus sunt ortae, si pars soli sibi infer-
viat, audacter vacues licet, prout affectus suadebit, sed ta-
men etiam viribus attentus, si necessarium opus ejus sit
omnibus animalis partibus, ut ventriculi et jecinoris non
levis habenda sollicitudo de robore virium est, ne hoc magna
semel vacuatione usus dissolvas. Est autem commune opus
et venarum et arteriarum et cordis et thoracis et renum et
utriusque vesicae tum ejus quae lotium excipit tum ejus
quae bilem, cum vasis etiam quae ad utraque *procedunt*.
Cerebri vero opus, cum sani sumus, ad voluntarias actiones
necessarium est, iis instrumentis quibus ejusmodi actiones
obimus, quum aegri sumus necessarium non est, nisi iis
tantum quae ad respiratum sunt deputata. Reliquorum vero
organorum actio certe non est, ministerium tamen est ad
vitam necessarium, veluti pulmonis et asperae arteriae et
fancium. Ergo ex ejusmodi partibus quamprimum vacuare

Ed. Chart. X. [177.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ρίων ὅτι τάχιστα τὰς περιουσίας ἐκκενοῦν ἔξεστιν ὥς ἂν ἐθέλῃς· ἐκ γαστροῦ δὲ καὶ ἥπατος οὐχ ὥς ἔτυχεν, ἀλλὰ σὺν τῷ φροντίζειν μηδὲν βλάψαι τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἴσον ἐστὶ τὸ τῶν ἔργων ἀξίωμα πρὸς τὸ διασωζέσθαι τοὺς νοσοῦντας, ἀλλὰ τὸ μὲν μᾶλλον αὐτοῖς ἐστὶ, τὸ δὲ ἥττον χρηστὸν, ἀνάλογον χρὴ τῶν ἀξιωματέων ἐκάστου μορίου προνοεῖσθαι τοῦ τόπου. μέγιστον μὲν οὖν ἀξίωμα τὸ τῆς καρδίας ἐστὶν ἔργον, καὶ πάντων ἀναγκαιότατον τοῖς νοσοῦσι· τοῦ δ' ἐγκεφάλου πρὸς μὲν τὴν ζωὴν ὁμότιμον, οὐ μὴν τῆς ἴσης ῥώμης ἐπὶ νοσοῦντων αὐτοῦ χρῆζομεν· οὐ γὰρ ἀναγκαῖον πᾶσιν ἐνεργεῖν νέρους καὶ μυσίν. ὥστ' ἀρκεῖ τοσοῦτον αὐτοῦ διασωζόμενον ὃ μέλλει μόνον ἐπιτελεῖσθαι τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἔργον. ἡ δ' ἥπατος ἐνέργεια πᾶσι μὲν ἀναγκαῖα τοῖς μορίοις ἐστὶν, οὐ μὴν οὕτω γε διηνεκῶς ἔχει τὸ ἀναγκαῖον ὥς ἡ τῆς καρδίας. ἀνάλογον δ' αὐτῷ καὶ ἡ τῆς γαστροῦ· ἐπιστάμενος οὖν ἀπάντων τῶν μορίων τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς χρείας ἐν ἑτέροις ὑπομνήμασιν ἀποδεδειγμένας οὐ χαλεπῶς ἂν εὐρίσκοις εἰς ὅσον

redundantiam licet prout volueris, ex ventriculo vero et jecinore utcunque vacuare non licet, sed cum cautione, ut nequid viribus officias. Quoniam autem non par est actionum dignitas ad aegros servandos, sed aliae magis his, aliae minus utiles sunt, ad proportionem dignitatis etiam cujusque partis prospiciendum est robori. Maxima igitur est cordis officii dignitas atque aegrotantibus maxime omnium necessaria; cerebri vero ad vitam quidem par est momentum, non tamen par robur ejus in aegrotis requirimus, quum necesse omnibus non sit nervorum ac musculorum opera uti. Itaque abunde fuerit, si tantum ejus servatum sit quo respirationis munus sit obeundum. At vero jecinoris opus omnibus partibus perneccesarium est, non tamen adeo saltem perpetuam necessitatem habet sicuti ipsius cordis. Ad proportionem autem jecinoris, etiam ventriculi opus se habet. Intelligens ergo omnium partium tum functiones tum usus, quos in aliis commentariis tradidimus,

Ed. Chart. X. [177. 178.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ἐκάστου φυλάττειν χρὴ τὸν τόνον. οὕτω δὲ καὶ ὅσα τῶν
μορίων ἑτέροις ἀρχαὶ δυνάμεων εἰσι, διασώζειν αὐτῶν χρὴ
τὸν τόνον ἀνάλογον τῇ χρείᾳ τῶν δυνάμεων, ἵν' ὑπηρετῇ
τοῖς τοῦ ζώου μέρεσιν. ἔμαθες δὲ καὶ περὶ τῶν τοιούτων
μορίων. ὥς ἐγκέφαλός ἐστι καὶ καρδία καὶ ἥπαρ· ὁ μὲν
τοῖς νέρουις τε καὶ μυσίν, ἡ δὲ ταῖς ἀρτηρίαις, τὸ δ' ἥπαρ
ταῖς φλεψὶ χορηγὰ τῆς δυνάμεως. ἀπὸ δὲ τῆς διαπλάσεως
ἡ ἐνδειξις γίνεται τοῦ τρόπου τῆς κενώσεως τῶν περι-
τῶν ὡδὲ πως. ἐμέτοις μὲν καὶ διαχωρήμασιν ἡ γαστήρ
ἐκκκενοῦται, τὰ δ' ἔντερα μόνοις τοῖς κάτω διερχομέ-
νοις, ὥσπερ γε καὶ τοῦ ἥπατος τὰ σιμά. νεφροὶ δὲ καὶ
[178] κύστις καὶ τοῦ ἥπατος τὰ κυρτὰ πολλῆς μὲν ἐμ-
πεπλησμένα κακοχυνμίας διὰ τῶν ὑψηλῶν τε καὶ κατωτε-
ρικῶν ὀνομαζομένων ἐκκαθαίρεται φαρμάκων, μετρίας δὲ
διὰ τῶν οὐρητικῶν πόρων, ἐγκέφαλος δὲ δι' ὑπερώας καὶ
ξινῶν καὶ ὠτῶν, θώραξ δὲ καὶ πνεύμων διὰ τραχείας
ἀρτηρίας καὶ φάρυγγος. ἀπὸ δὲ τῆς θέσεως ἐνδειξις ἔσται
εἷς τε τὰς δυσκρασίας τῶν στερεῶν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὰς

hand difficulter invenies quatenus cujusque robur custodiri
oportet. Ad eundem vero modum et quaecunque partes
aliis auctores facultatum sunt, harum quoque robur servare
debet pro facultatis earum usus proportionem, quo animalis
partibus subministrant. Sane de his partibus illud, arbitror,
didicisti, ut cerebrum sit et cor et hepar, illud nervis ac
musculis, alterum arteriis et hepar venis facultatem suppe-
ditant. A conformatione vero indicatio ipsius modi vacu-
andi excrementi suggeritur ad hunc modum. Ventrīculus
vomitu dejectionique evacuatur. Intestina dejectione tan-
tum, sicuti etiam jecinoris cava. Renes vero et vesica ac
jecinoris gibba, si multo vitioso humore sunt referta, per
dejectoria medicamenta quae hypelata et catoterica nomi-
nant expurgantur, sin mediocri, per urinales meatus. Ce-
rebrum vero per palatum et nares et aures. Pectus et pul-
mones per asperam arteriam et fauces. A situ indicatio da-
bitur tum ad solidarum intemperies tum autem ad succorum

Ed. Chart. X. [178.]

Ed. Bas. IV. (117.)

κακοχυμίας, οὐ μικρά. τοῖς μὲν γὰρ ἐπιπολῆς δυσκράτοις, οἷων δέεται φαρμάκων, τοιαῦτα προσοίσομεν· τοῖς δ' ἐν τῷ βάθει προσλογιούμεθα τὸ διάστημα· εἰ γὰρ οἷων δέεται, τοιοῦτοις χρωτο, πολὺ ἂν ἀσθενέστερα τῆς χρείας γιγνόμενα πρὸς τὸν πεπονθότα τόπον ἀφίκοιτο. καὶ πρὸς τὰς κενώσεις δὲ ἡ θέσις συνενδείκνυται τι διδάσκουσα τὴν κοινωρίαν τοῦ πεπονθότος μορίου πρὸς τὰ ἄλλα. εἰ μὴ γὰρ εἰδείμεν ὅτι τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος ὑπόκειται τὰ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὴν νῆστιν, ὅτι τε τὴν μὲν νῆστιν ἐκδέχεται τὸ λεπτὸν ἔντερον, ἐκείνο δὲ τὸ κῶλον, εἴτ' αὖθις ἐκείνο τὸ ἀπενθυσμένον, οὐκ ἂν οἷοί τε εἴημεν εὐρεῖν, ἐκκαθαίρεσθαι μὲν δύνασθαι, καὶ διὰ τῆς κάτω γαστρος καὶ δι' ἐμέτων τὸ ἥπαρ, ἀμείνω δ' εἶναι τὴν προτέραν κένωσιν, ἀνέχεσθαι μεμελετηκότων τῶν ἐντέρων αἰετῆς ἕξ ἥπατος περιουσίας. οὐ σμικρὰ δ' ἐνδείξεις οὐδὲ παρὰ τῆς εὐαισθησίας τε καὶ δυσαισθησίας τῶν μορίων ἐστὶ· καταφρονεῖ μὲν γὰρ πάντων τῶν φαρμάκων τὰ δυσαίσθητα, καὶ ἰκανῶς ἢ δακνῶδη· τὰ δ' εὐαίσθητα μόρια καταλύεται τὴν

vitium sane non levis. Nam qui per summa corporis intemperie laborant, iis medicamenta quae intemperies requirit applicabimus, quibus autem in profundo corpore intemperies est, in iis rationem intervalli inibimus; si enim medicamentis utaris quae intemperies requirit, utique multo imbecilliora quam pro usu tuo ad locum affectum pervenient. Jam ad vacationes quoque nonnihil situs indicat, dum societatem laborantis partis cum aliis docet. Nam nisi illud compertum haberemus, quod cavo jecinoris subjicitur ventriculus et jejunum, tum quod jejuno ipsi tenue intestinum succedit, id vero colon excipiat, ac colon id rectum, utique invenisse illud non licuisset, quod jecur et per alvum et per vomitum expurgari possit; caeterum aptior sit prior vacuatio, tanquam usu jam callentibus intestinis jecinoris superflua tolerare. Non spernenda vero indicatio est et ea quam sensus partium acuitas hebetudoque suppeditant, quando omne medicamentum contemnunt, quae tardi sunt sensus, etiamsi non leviter mordeat; at partes quae acuti sunt sensus,

Ed. Chart. X. [178.]

Ed. Bas. IV. (117. 118.)

δύναμιν ἀνιώμενα. χρή τοίνυν ταῦτα (118) μὲν οὐκ ἀθρόως οὐδ' ἅπαξ ἰσχυροῖς ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι φαρμάκοις, ἀλλ' ἐν χρόνῳ μᾶλλον ἀσφαλῶς. ἐπὶ δὲ τῶν δυσαισθήτων οἷόν τ' ἐστὶ καὶ διὰ ταχέων ἀκοῦσαι τὸ δέον, εἰσάπαξ χρησαμένους τῷ προσήκοντι βοηθήματι. ἀλλ' ὥσπερ ἔφην εἰρήσεται καὶ αὐθις ἐπὶ πλέον ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῶν τόπων ἐνδείξεως, καὶ μάλιστα ὅταν ἡμῖν ὁ λόγος γίγνηται περὶ τῆς τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἰάσεως.

earum vires dolore resolvuntur. Expedit igitur has nec confertim nec semel valentibus medicamentis mederi tentes, sed tuto potius in tempore. At ubi tardus est sensus, in his etiam celeriter obire quod justum est licet, semel usque remedio quod sit idoneum. Verum ut supra dixi, de indicatione quae a locis sumitur latius disceptabitur in sequentibus, ac praecipue quum de tumorum praeter naturam curatione agemus.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Θ.

Ed. Chart. X. [178. 179.]

Ed. Bas. IV. (118.)

Κεφ. α'. Ὡς δ' ἂν τις καὶ τοὺς πυρετοὺς ἴωτο με-
θόδῳ, τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως νοσήμασι τοῖς κατὰ δυσκρασίαν
συνισταμένοις ἐν ἡμῖν, ἃ διήλθον ἐν τῷ πρὸ τοῦδε γράμματι,
καιρὸς [179] ἂν εἴη λέγειν. ὅτι μὲν οὖν, ὧς Εὐγενιανὲ, ἐκ
θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ κεραννυμένων
ἀλλήλοις ἢ τῶν ἀπλῶν καὶ πρώτων μορίων συνέστηκε φύ-
σις, ἅπερ Ἀριστοτέλης προσαγορεύει ὁμοιομερῆ δι' ἐνὸς
ἀποδέδεικται γράμματος, ἐν ᾧ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην
στοιχείων ἐσκοπούμεθα. ὅτι δ' ἐν τῷ τὸ μὲν θερμότερον

GALENI METHODI MEDENDI LIBER VIII.

Cap. I. Quemadmodum vero febres quoque perae-
que ac alii morbi ex intemperie in nobis consistentes, quos
in praecedenti libro narravi, methodo curentur, tempesti-
vum nunc dicere videtur. Quod igitur, Eugeniiane, simpli-
cium ac primarum partium, quas Aristoteles similes vo-
cat, natura ex calido, frigido, humido et sicco inter se
mixtis conflet, uno volumine ostendimus, in quo de ele-
mentis secundum Hippocratem disputavimus. Quod vero

Ed. Chart. X. [179.]

Ed. Bas. IV. (118.)

εἶναι, τὸ δὲ ψυχρότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον, ἢ κατὰ
 συζυγίαν τι τούτων πεπονθέναι, τῶν ἀπλῶν καὶ πρώτων
 μορίων ἐστὶν ἢ πρὸς ἀλλήλα διαφορά, διὰ τῆς περὶ κράσεων
 ἐδείχθη πραγματείας. ἐν δὲ γε τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων
 διαφορᾶς βιβλίῳ τῶν μὲν ἀπλῶν τοῦ ζώου μορίων δύο τὰ
 πάντ' εἶναι γένη νοσημάτων ἐδείκνυτο· κοινὸν μὲν τὸ ἕτερον
 αὐτοῖς, πρὸς τὰ σύνθετά τε καὶ δευτέρα καὶ ὀργανικὰ μόρια,
 καλοῦμεν δὲ αὐτὸ λύσιν ἐνώσεως· ἕτερον δ' ἑξαίρετον ἴδιον
 ἐν δυσκρασίᾳ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ συν-
 στάμενον. εἶναι δὲ τῶν δυσκρασιῶν τὰς μὲν κατὰ μίαν
 ἀντίθεσιν ἀπλᾶς, τὰς δὲ κατ' ἄμφω συνθέτους. ἐν μὲν οὖν
 τῇ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσει δύο συνίστασθαι
 δυσκρασίας ἀπλᾶς· ἑτέραν μὲν, ὅταν ἐαυτοῦ γένηται τι θερ-
 μότερον εἰς τοσοῦτον ὥς ἤδη βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν
 αὐτοῦ· δευτέραν δὲ, ὅταν ὁμοίως ἐπικρατήσῃ τὸ ψυχρὸν. ἐν
 δὲ τῇ κατὰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἑτέρας αὖ δύο καὶ κατὰ
 τάσδε δυσκρασίας, ὑγρὰν καὶ ξηρὰν. ἐπιπλεκομένων δ' ἀλλή-

ex eo quod haec calidior sit, illa frigidior vel humidior vel
 ficcior, vel simul horum aliquibus copulatis affecta, simpli-
 ces ac primae partes inter se differant, id in libro de tempe-
 ramentis est assertum. At in libro quo de morborum diffe-
 rentiis agitur, duo in universum esse morborum genera,
 quae in simplicibus animalis partibus oriantur, docuimus;
 alterum quod etiam secundis et compositis et organicis sit
 commune, vocavimus autem id unionis solutionem; alte-
 rum ipsarum peculiare, quod in calidi, frigidi, humidi et
 ficci intemperie consistat. Esse autem ex intemperiebus
 ipsis quae quidem in una sunt contrarietate, simplices, quae
 in ambabus compositas. In ea itaque quae est inter cali-
 dum et frigidum, oppositione, duas esse simplices intempe-
 ries, alteram ubi quicquam tanto efficitur quam ante erat
 calidius, ut ejus laedatur actio; alteram ubi pari modo in-
 valuit frigidum. In ea vero oppositione quae est inter hu-
 midum et siccum alteras etiam geminas intemperies, nempe
 humidam et siccam. Copulatis vero invicem simplicibus,

Ed. Chart. X. [179.]

Ed. Bas. IV. (118.)

λαις τῶν ἀπλῶν ἄλλας συνίστασθαι τέτταρας, ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν, ὑγρὰν τε καὶ θερμὴν, καὶ ξηρὰν καὶ θερμὴν, ξηρὰν τε καὶ ψυχρὰν. εἴρηται δὲ καὶ γεννῶντα τὰς δυσκρασίας αἰτία δι' ἑτέρου γράμματος, ἐν ᾧ τὰς τῶν νοσημάτων αἰτίας ἐδηλοῦμεν. ἐν δὲ τι τῶν κατὰ δυσκρασίαν νοσημάτων ἐστὶ καὶ ὁ πυρετός, εἰς τοσαύτην ἀμετρίαν αἰρομένης τῆς θερμασίας ὥς ἀγιάξ τε τὸν ἄνθρωπον ἐνέργειάν τε βλάπτειν, ὥς εἴ γε μήπω μηδέτερον ἔχει, καὶ ὅτι μάλιστα θερμότερος ἑαυτοῦ τύχῃ γεγονώς, οὐδέπω πυρέττειν αὐτὸν ἐδείκνυμεν. ἐπεὶ δ' ἕκαστον τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν συνισταμένων, εἴτε εἰδικωτέρας τυγχάνῃ προσηγορίας, εἴτε γενικωτέρας, οὐκ ἔστιν ἐκτὸς τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἡ φλεγμονὴ καὶ ἡ πλευρίτις καὶ ἡ νόσος ἅμα τὰ τρία καθ' ἑν γίνεται σῶμα τὸ Δίωνος, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐνδείκνυται δὲ καὶ τούτων μὲν ἕκαστον ἰδίαν ἐνδείξιν, οὐδὲν δ' ἥττον αἱ διαφοραὶ τοῦ πάντων εἰδικωτάτου, διὰ τοῦτ' οὖν ἄμεινον ἐνδοξεν ἰδίᾳ πραγματεύεσθαι περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν, ἢ ἐφ' ἐτοίμοις ἅπασιν ὁ λόγος ἡμῖν ἐνθάδε περαίνοιτο, χωρὶς τῆς πρὸς τοὺς κακῶς ὑπὲρ αὐτῶν

alias existere quatuor, humidam et frigidam, humidam et calidam, siccam et frigidam, siccam et calidam. Traditae vero sunt et causae quae has intemperies generent in alio libro, in quo morborum causas reddimus. Sane unus quispiam morborum est, qui per intemperiem fiunt et febris, quum adeo immoderate auctus calor est, ut et hominem offendat et actionem laedat, quod si neutrum adhuc efficiat, quantumvis sit homo nunc quam ante calidior, non tamen febricitare eum monstravimus. Quoniam autem quicquid praeter naturam in nobis oritur, sive speciale nomen sortitum sit sive generale, id extra corpus non est, sed tum phlegmone tum pleuritis tum morbus, tria simul in uno consistunt corpore verbi gratia Dionis; indicat autem et horum quodque propriam indicationem aequae profecto ut ejus quod maxime omnium speciale est, ipsae differentiae; ob haec utilius visum est seorsum de febrium differentiis tractare, quo omnibus prius praeparatis sermo nobis hoc loco citra omnem eorum qui parum recte de iis scripserunt re-

Ed. Chart. X. [179. 180.]

Ed. Bas. IV. (118.)

γράφαντας ἀντιλογίας· ἀναμνησθῶμεν οὖν τὰ κεφάλαια τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, ἵν' ἐξ ἐκάστου τὴν οἰκείαν ἐνδείξιν ἀναλάβωμεν. ἔστιν οὖν μία—μὲν αὐτῶν διαφορὰ καθ' ἣν ἦτοι πάρεστιν ἔτι τὸ ποιοῦν αἷτιον τὸν πυρετὸν, ἢ πέπνυται ποιῆσαν· ἑτέρα δὲ καθ' ἣν ἦτοι γ' ἐκτικός ἐστιν ὁ γεγωνὶς πυρετός, ἢ ὡς ἂν εἴποι τις σχετικός. ἐπειδὴ γὰρ ὀνομάζουσι τὰς μὲν εὐλύτους διαθέσεις ἐν σχέσει, τὰς δὲ μὴ τοιαύτας, ἐν ἔξει, συγχωρητέον ἐστὶν ἕνεκα σαφοῦς διδασκαλίας καὶ αὐτῶν τῶν πυρετῶν τοὺς μὲν δυσλύτους ἐκτικούς, τοὺς δ' εὐλύτους σχετικούς ὀνομάζεσθαι. καὶ λεκτέον ἐπίους μὲν τῶν πυρετῶν εὐλύτον ἔχειν τὴν διάθεσιν οὕτως ὡς τὸ θερμανθὲν ἐν ἡλίῳ ξύλον, ἐπίους δὲ δύσλύτον, ὡς τὸ μέχρι τοῦ τύφεσθαι τε καὶ καπνὸν ἀποβάλλειν ὑπὸ πυρὸς θαλφθέν. αὗται μὲν αἱ πρῶται διαφοραὶ τῶν πυρετῶν, αἷς συνάψαντες πρότερον ταῖς γενικωτέραις ἐνδείξεσιν, αὗτις ἐπὶ τὰς αὐτῶν τῶν εἰρημένων εἰδικωτέρας ἀφιζόμεθα. [180] πρώτη μὲν γὰρ ἐνδείξις ὡς ἀπὸ νοσήματός ἐστιν, ἅπαντος πυρετοῦ τὴν ἀναίρεσιν ἐνδεικνυμένη· δευτέρα δὲ ὡς τοιοῦδε νοσήματος,

futationem absolveretur. Revocemus igitur ad memoriam discriminis earum capita, quo propriam ex una quaque indicationem sumamus. Est igitur una earum differentia illa, in qua causa adhuc adest febrem efficiens, aut febre excitata jam desit; altera vero qua vel hectica febris est quae jam facta est, vel etiam, ut aliquis dixerit, schetica. Nam quoniam eos affectus qui facile solvuntur, in dispositione, qui tales non sunt, in habitu, concedendum est dilucidioris doctrinae causa etiam febrium ipsarum eas quae aegre discutuntur heclicas, quae facile scheticas nominari. Dicendumque febrium alias facile solubili affectu esse, perinde ut calefactum in sole lignum, alias difficile solubili, veluti quod igni eatenus excalefactum est, ut jam accendatur et fumum edat. Hae sunt primae febrium differentiae, quas ubi cum summis primum indicationibus junxerimus, mox ad magis illis speciales veniemus. Prima enim indicatio, ut a morbo est, ablationem totius febris; secunda vero ceu a tali est morbo, quae non absolute sublationem, ut prior, sed certam

Ed. Chart. X. [180.]

Ed. Bas. IV. (118.)

οὐκέθ' ἀπλῶς ἀναίρεσιν, ἀλλὰ τοιάνδε τινά. κατὰ γὰρ τοὶ
 δυσκρασίαν νοσούντων τῶν πυρετιόντων ἀναγκαῖον καὶ τὴν
 ἰασιν αὐτῶν ἀναίρεσιν εἶναι τῆς δυσκρασίας. ἅπαντα δ'
 ἀμετρία διὰ τῆς ἐναντίας ἀμετρίας ἰᾶται, καὶ γὰρ καὶ τοῦτ'
 ἐμπροσθεν ἐδείχθη. καὶ τοίνυν καὶ ἡ τῆς τοῦ πυρετοῦ δυσ-
 κρασίας ἀμετρία διὰ τῆς ἐναντίας ἀμετρίας ἰαθήσεται. ἔστι
 δ' ἡ ἀμετρία τῆς τῶν πυρετιόντων δυσκρασίας ἐν πλεονεξία
 θερμότητος· ἡ τοίνυν εἰς εὐκρασίαν ὁδὸς αὐτοῖς διὰ ψύξεως
 ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἤδη γεγονότες εἶεν οἱ πυρετοὶ, τὸ δὲ ποιή-
 σαν αὐτοὺς αἷτιον οἴχοιτο, μόνος ἂν οὗτος εἴη τῆς θερα-
 πείας αὐτῶν ὁ σκοπὸς ἢ ψύξις. ὥστε ζητητέον ἡμῖν τὰς ὕλας
 ὅσαι ψύξιν ἰσορροποῦν ἔχουσι τῇ πλεονεκτούσῃ θερμότητι.
 γιγνομένων δ' ἔτι τῶν πυρετῶν τὴν ποιοῦσαν αὐτοὺς αἰτίαν
 ἀναιρετέον· εἰ δὲ τὸ μὲν ἤδη γεγονὸς αὐτῶν εἴη, τὸ δ' ἔτι
 γίγνοιτο, τοῦ συναμφοτέρου στοχαστέον, ἀναιρῶντων πρό-
 τερον μὲν τὴν ἀνάπτουσαν αἰτίαν αὐτοὺς, ἐφεξῆς δὲ σβεν-
 νύντων, τὸ φθάσαν ἀπ' αὐτῆς ἀνῆφθαι. τινες οὖν αἰτίαι
 πυρετοὺς γεννῶσαι καὶ κατὰ τίνα σώματος ἐκάστου διάθεσιν,

quandam sublationem indicat. Nam cum febricitantes ex
 intemperie laborant, necesse est sanationem quoque eorum
 intemperiei depulsionem esse. Omnis autem excessus per con-
 trarium excessum sanatur, etenim id quoque ante est ostensum.
 Quare febrilis quoque intemperiei excessus per contrarium
 excessum sanabitur. Est autem febrilis intemperiei excessus
 in caloris abundantia; huic ergo ad temperiem via erit per
 id quod refrigerat. Itaque si jam genita febris sit, sed
 causa quae eam excitavit jam desit, solus is fuerit curatio-
 nis ejus scopus refrigeratio. Quare quaerenda nobis talis
 materia est, quae cum redundante calore paria refrigerando
 faciat. At si in generatione adhuc febris est, causa quae eam
 accendit submovenda est, sin pars ejus jam genita est, pars
 ejus gignendo adhuc est, utrique consulendum est; primum
 quidem submovendo quae eam accendit causam, deinde ex-
 tinguendo quae ab hac accensa est febrem. Ergo nisi quis
 ad unguem memoria teneat et quae causae febres generent,

Ed. Chart. X. [180.]

Ed. Bas. IV. (118. 119.)

εἰ μή τις εἴη μεμνημένος ἀκριβῶς, οὐκ ἂν ποτε μεθόδῳ προ-
νοήσαιο πυρετῶν.

Κεφ. β'. Ἐλέχθη γοῦν ἐν ἐκείνοις τοῖς σώμασιν ἡ
στεγνῶσις ἐργαζομένη πυρετὸν, ἐν οἷς ἐστι τὸ διαπνεόμενον
οὐκ ἀτμῶδες οἷον περ ἐν τοῖς εὐχύμοις, ἀλλὰ δακνῶδες καὶ
δρομὴν καὶ καπνῷ παραπλήσιον ἢ λιγνύϊ. τούτοις οὖν τοῖς
σώμασιν ὑγιεινότατα μὲν λουτρὰ γλυκέων ὑδάτων εὐκράτων
καὶ τρίψις ἀραιωτική καὶ γυμνάσια σύμμετρα καὶ διαίτα γλυ-
κύχυμος, ἐναντιώτατα δὲ λουτρὰ ψυχρὰ καὶ στυπτηριώδη
καὶ ἀλousία καὶ γυμνάσιον ὅξυν καὶ τρίψις ἥτοι μηδ' ὅλως ἡ
σκληρὰ γινομένη καὶ διαίτα κακόχυμος, ἀγρυπνία τε καὶ
θυμὸς καὶ λύπη καὶ φροντίς, ἐγκανσίς τε καὶ κόπος. ἀλλὰ
περὶ μὲν τῶν ἄλλων αὐθις ἐπάνειμι· περὶ δὲ τῆς στεγνώ-
σεως νῦν ὅθεν ὁ λόγος ὠρμήθη γινώσκειν χρὴ σαφῶς ὅτι
καὶ μόνη χωρὶς τῶν ἄλλων ἀπάντων ἰα(119)νῇ γεννησai
πυρετούς. ἐὰν οὖν εἴρξης τὰς τοιαύτας φύσεις τῶν οἰκείων
λουτρῶν, αὐτίκα πυρέτουσιν. ἐθέλω δὲ δήπου καθ' ὃν ἐν

et in quo cujusque corporis affectu, is nunquam methodo
febri prospiciet.

Cap. II. Dictum namque est in iis corporibus mea-
tum constipationem febrem excitare, in quibus quod tran-
spirat halituosum non est, cujusmodi visitur in iis, qui boni
sunt succi, sed mordax et acre, fumo fuligineve non absi-
mile. His igitur corporibus saluberrima est ex aqua dulci
et temperata lavatio, tam frictio quae rarefaciat, et exer-
citationes mediocres et victus qui dulces efficiat succos. Ad-
versissima vero sunt lavatio frigida et aluminosa, lavationis
abstinentia et exercitatio acuta; et frictio vel plane nulla
vel dura, et victus mali succi et vigiliae et ira et tristitia
et cura, ultioque in sole et fatigatio; verum de reliquis post
dicam, de stipatione vero *meatum* impraesentiarum, unde
digressus sermo est, liquido scire licet solam eam, si reliqua
omnia desint, accendere febrem posse. Si itaque ejusmodi
naturas a convenientibus sibi lavationibus prohibeas, protin-
us febricitant. Vidisti autem profecto quo tempore Ro-

Ed. Chart. X. [180. 181.]

Ed. Bas. IV. (119.)

Ῥώμη σὺν ἡμῖν διέτριψας χρόνον ἐνίοις οὕτω νοσήσαντας ἐφ' ὧν οἱ τὴν θαυμαστὴν διάτριτον ἀσίτους ὑπερβάλλειν ἀξιοῦντος, αὐτοὶ κακοηθεστάτους πυρετοὺς κατὰσκεινάζουσι, δέον ἀντίκα τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ παρακμάζοντος ἀπάγειν εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐπιτρέπειν τε λουεσθαι πολλάκις εἰ βούλοιντο, μὴ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δῖς. ἐγὼ γοῦν ἑάσας ἅπαντας τοὺς ἄλλους ἀναμνήσω σε τοῦ λουσαμένου μὲν ἐν τοῖς στυπτηριώδεσιν ὕδασιν, ἃ καλοῦσιν Ἀλβουλα, πυκνωθέντος δ' ἐκ τούτου τὸ δέρμα, κἀντεῦθεν ἀρξαμένου πυρέττειν, ἀρκέσει γὰρ ἐνεκα σαφηνείας οὗτος οἷον παράδειγμά τι τοῦ λόγου γενέσθαι. παρήσαν μὲν ἐπίσκοπούμενοι τῶν οὐκ ἀφανῶν τινες ἱατρῶν ὁ μὲν Ἐρασιστράτειος, ὁ δὲ μεθοδικός· ἔδοξε δ' ἀμφοτέροις ἀσι[181]τῆσαι τὸν ἄνθρωπον. οὐ μὴν εἰάσαμεν γε ἡμεῖς, χωρισθέντων αὐτῶν ἐλθόντες, ἀλλ' εἰς βαλανεῖον εἰσαγαγόντες εὐθέως καὶ χλιαρὸν ἔλαιον ἐπὶ πλεῖστον αὐτῷ περιχέαντες, ἀνατρίψαιτές τε πρόοτατα, τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μέρος· ἐν τῷ τῆς θερμῆς δεξαμένης ὕδατι διατρίβειν ἐκελεύσαμεν. εἴτα ἐξελθόντα καὶ

οὐδὲν οὐκ ἀφανῶν τινες ἱατρῶν ὁ μὲν Ἐρασιστράτειος, ὁ δὲ μεθοδικός· ἔδοξε δ' ἀμφοτέροις ἀσι[181]τῆσαι τὸν ἄνθρωπον.

mae nobiscum egisti, aliquos ita laborare, in quibus qui mi-
rificam diatriton transmittere eos in cibi inedia censent, ipsi
malignissimas febres faciunt, quando protinus in primae
accessionis declinatione, in balneum eos ducere oportebat,
ibique finire crebro, si vellent, nedum semel aut bis la-
vare. Ego namque reliquis omnibus omissis eum tibi in
memoriam revocabo, qui in aquis aluminosis, quas Albu-
las vocant, laverat, ac ex eo cute denlata post coepe-
rat febricitare; nam satisfaciet is pro claritate sermonis
nostri veluti exemplum. Sane hominem invisebant me-
dici quidam non incelebres, alter Erasistratius, alter metho-
dicus, visum autem est ambobus hominem a cibo conti-
nere. Quod tamen nos quum post illos digressos su-
pervenimus non permisimus, sed statim in balneum per-
ductum et tepenti oleo largissime perfusum, tum blandissime
perfrictum, quam plurimum temporis in calidi solii aqua
versari iussimus. Mox egresso ac frigida ex consuetudine

Ed. Chart. X. [181.]

Ed. Bas. IV. (119.)

χρησάμενον ὕδατι ψυχρῷ, κατὰ τὰ εἰωθότα σκεπάσαντες σιν-
δόνι καὶ βραχὺ καθίσαι κελεύσαντες, ὡς ἀνακιήσασθαι τὴν
δύναμιν, αὐτοῖς εἰσαγαγόντες εἰς τὸ βαλανεῖον ὁμοίως τε πάλιν
ἀλείψαντες τε καὶ τρίψαντες καὶ κατὰ τὸ θερμὸν ὕδωρ χρο-
νίσαι κελεύσαντες· εἰτ' αὐτοῖς ἐξαγαγόντες καὶ τῷ ψυχρῷ
βάψαντες, ἀπομάζαντες τε τροφήν ἐδώκαμεν· ἀντίκα μὲν
ἐξελθόντι μετὰ τὸ πιεῖν ὕδατος πτισάνης χυλὸν, εἶτα βραχὺ
διαλιπόντες θριδακίνην, καὶ μετ' αὐτὴν ἐξ ἀπλοῦ λευκοῦ
ζωμοῦ τῶν ἀπαλοσάρκων ἰχθύων, οἷοί περ οἱ πετραῖοι πάν-
τες εἰσὶ καὶ οἱ ὀνίσκοι καλούμενοι. κάλλιον δ' ἔνεκα τοῦ
παραλειφθαι μηδὲν ἅπαντα προσθεῖναι τῇ διηγήσει. τοῦ
μὲν ἔτους ἦν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος ἐν ᾧ ταῦτ' ἐπράττετο βραχὺ
τι μετὰ τὰς ὑπὸ κύνα προσαγορευομένας ἡμέρας, ὁ δὲ ἄνθρω-
πος ὡς πέντε καὶ τριάκοντα ἔτων, μελάντερος τὴν χοιρίαν
καὶ λεπτὸς τὴν ἔξιν καὶ δασύς, ἀπτομένοις τε σαφῶς δακνῶδη
τὴν θερμοσίαν ἔχων, ὁπόθ' ὕγαινεν, οὖρα κατακορῇ ξανθὰ
καὶ εἰ ἐπὶ πλέον ἀσιτήσκει δάκνοντα, γαστήρ ἐξηραίνετο συνε-
χῶς καὶ ἦν τὰ διαχωρήματα βραχέα καὶ δριμέα καὶ ξηρά· τὸ

uso, tum sindone cooperto, confidere paululum ad vires
recreandas praecepimus; postea denuo in balneum per-
ducto, ac rursus similiter tum uncto tum perfrecto, ac in
calida morari iusso; dein rursus educto, ac frigida merso
deterfoque exhibuimus cibum, protinus quidem ut egressus
est atque aquam bibit, ptisanæ cremorem; dein parvo
intervallo lactucam, ac post hanc ex simplici albo jure pis-
cium aliquid eorum qui molli sunt carne, cujusmodi saxati-
les omnes et aselli quos vocant. Porro non alienum sit,
quo nihil narrationi desit, omnia recensere. Tempus anni
erat quo haec agebantur paululum post caniculares quos
vocant dies. Homo ipse circiter quinque et triginta anno-
rum, colore nigello et habitu corporis gracili atque hirtio,
tum qui tangentibus, etiam cum valeret, manifeste calorem
exhiberet mordentem; urinas quoque habebat abunde flavas,
ac si plusculum cibo abstineret, etiam mordentes, alvus assi-
due sicca erat, tum quæ excernebat exigua acriæque et sicca;

Ed. Chart. X. [181.]

Ed. Bas. IV. (119.)

δὲ τῆς ψυχῆς ἡθὸς ὀξύθυμόν τε καὶ φροντιστικὸν ὑπῆρχεν, ὀλγούπνός τε τὰ πάντα καὶ συνεχῶς ἀγρυπνίαν μεμφόμενος. οὗτος ἐν χωρίῳ τινὶ πράξεων ἕνεκα γεγόμενος ἐχρήτο ταῖς Ἀλβούλοις πλησίον οὖσιν ὥρας, τε ἐβδόμης, ὥς ἔφασκε, καὶ τρεῖς γε καὶ τετράκις ἐλούετο, χρηστόν τι δὴ τοῦτο νομίζων ἐργάζεσθαι. ἐκείθεν τε πάλιν εἰς τὸν ἀγρὸν ἀφικόμενος καὶ τροφήν προσαράμενος, εἰδ' ὑπνώσας βραχεία παρεγένετο μὲν εἰς τὴν πόλιν ἑσπέρας βαθείας, ἀπορήσας δ' ἐπιτηδείου λουτροῦ διὰ τῆς νυκτὸς ἐπύρεξε. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ ἰατροὶ σχεδὸν ὥρας τρίτης τῆς ἡμέρας ἐκέλευσαν οὐ μόνον ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑξῆς ἀσιτεῖν ὅλην, ἵνα τὴν διὰ τρίτης νύκτα φυλάξαιεντο, καὶ ταῦτ' εἰπόντες ἀπηλλάττοντο. λούσαντες οὖν ἡμεῖς αὐτὸν καὶ διαιτήσαντες, ὥς εἴρηται, τοῖς οἰκέταις ἐκελεύσαμεν, ἔαν εἰς ἑσπέραν οἱ ἰατροὶ παραγεννηθῶσιν ἡσυχάζειν τε φάναι τὸν ἄνθρωπον, ἀποπέμπειν τ' ἐκείνους παραχοῆμα, τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἦκειν ἀξιῶσαντας. ὥς δ' ἐχωρίσθησαν, αὐτῶς ὁμοίως λούσαντές τε καὶ διαιτήσαντες αὐτὸν, ἐξ αὐτῶν τούτων ὧν ἐπράξαμεν ὑπνώσαι καλῶς ἐποίησα-

mores animi ad iram et cogitationem propensi, ipsi pauci omnino somni et perpetuo de vigiliis querebatur. Hic quodam loco quo negociorum gratia concefferat, Albulis, quae haud longe aberant, est usus, septima, ut ajebat, diei hora ac ter quaterque se lavit, salubriter sibi consuluisse ratus. Hinc quoque ubi rursus in agrum se recepisset, ac cibum sumpsisset et paululum indormisset, venit ad urbem sero vespere, ubi destitutus idoneo balneo nocte febricitavit. Quum autem tertia fere diei hora contemplati eum medici essent, jusserunt non eum modo diem, verum etiam posterum totum per inedia transigere, quo tertiae diei noctem observarent, atque his dictis abierunt. Nos tum lavatum, ut praedictum est, cibato, ministris praecipimus, si medici vesperi venirent, quiescere hominem dicerent, eosque statim remitterent ac postridie mane redire juberent. Ut vero abierunt, rursus hominem simili modo lavatum ac cibatum, iis ipsis quae egimus dormire probe fecimus. Ac-

Ed. Chart. X. [181. 182.]

Ed. Bas. IV. (119.)

μεν. παραγερόμενοι δὲ οἱ ἱατροὶ κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἔωθεν, ἤξιουν αὐτὸν ἔτι καὶ κείνην ἀσιτῆσαι τὴν ἡμέραν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τελέως ἀπύρετος εἴη. τοῦ δ' ὑποσχομένου πράξειν ὡς κελεύουσιν, οἷσθα μὲν δὴ πού τὸν γέλωτα τὸν γερόμενον ἀπελθόντων αὐτῶν, ὃν ἡμεῖς ὀλίγον ὕστερον ἀφικόμενοι κατελάβομεν. ἐπίστασαι δὲ καὶ ὅπως ἐπράχθη τὰ κατὰ τὸν ἄρρωστον. ἐπειδὴ γὰρ, ἔφην, ὑγιαίνων ἐλούου δις, οἱ δ' ἱατροὶ τελέως ἀσιτῆσαί σε κελεύουσιν, οὐτ' ἐκείνοις τὸ σύμπαν πείσθηναι δίκαιον, διαλλάξαι τέ τι τῶν ἐπὶ τῆς ὑγείας προσήκει. τοῦ δ' οἰομένου με συμβουλεύειν αὐτῷ λούσασθαι μὲν, ἀλλ' οὐ δις, ἐτοίμου τε πράττειν εἶναι φάσκοντος ὃ τί περ ἂν ἐγὼ κελεύσαιμι· μὴ τοίνυν, ἔφην, μήτ' ἀσιτήσης μήτε λούσης δις, καὶ γὰρ καὶ καμῆν μοι δοκεῖς τρίτην ἡμέραν καὶ πού καὶ θεομανθῆναι σφοδρότερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου· διὰ τε οὖν τὸν κάματον, ἔφην, καὶ τὴν ἔγκανσιν ἐν σε χρὴ προσθεῖναι λουτρὸν τοῖς δύο καὶ τρεῖς λούσασθαι πείθομενον ἐμοί, [182] τοῦτο γὰρ ὑπέσχου ποιήσιν. ὃ δὲ μειδιάσας χαλεπὰ μὲν, ἔφη, προσ-

cedentes autem mane postridie medici censuerunt etiam eo die cibo illi abstinendum, etiam si quam maxime sine febre prorsus esset. Illo vero promittente se facturum quod juberent, scis quantus illis digressis risus sit excitatus, quem nos paulo post pervenientes deprehendimus. Non fugit vero nec quomodo cum laborante ipso sit actum. Nam quoniam, inquam, quum valeres, bis lavare solebas ac medici cibum tibi omnino circumcidunt, nec illis jure in totum obsequendum esse, et aliquid eorum quibus per sanitatem es usus immutandum arbitror. Eo vero putantē me sibi suadere ut lavaret quidem, sed non bis, tum paratum se affirmante quicquid jusserim exequi, ergo, inquam, neque in ediam tolerabis neque lavabis bis, si quidem et laborasse mihi videris jam triduo et calefactus vehementius a sole fuisse; propter igitur laborem, inquam, et ustionem, unam te adjicere lavationem ad duas oportet, ac ter mihi audientem lavari, quoniam id mihi facturum te pollicitus es. Ille subridens dura, inquit, imperas, caeterum quo-

Ed. Chart. X. [182.]

Ed. Bas. IV. (119)

τάττεις, ἀλλ' ἐπεὶ συνθήκας φυλάττειν δίκαιον, ἃ κελεύεις ποιήσω. τὰ δὲ πραχθέντα μετὰ ταῦτα τοῖς ἰατροῖς οἶσθα δῆπου σαφῶς ὅποσον καταγέλωτος ἦν ἄξια. δις μὲν ἐλέλυντο καὶ ἡριστικῶς ἐκεκοίμητο, περὶ δὲ δυσμᾶς ἡλίου τῶν οἰκετῶν τις ἀγγέλλει παρεῖναι τοὺς ἰατρούς. ὁ δὲ προσποικεῖται πυρέττειν καὶ περιβαλλόμενος ἱμάτιον, εἶσω τε στραφεῖς, ὅπως μὴ καταφανῆς αὐτοῖς γένοιτο πεπωκὼς οἶνον, τῶν φίλων τινὶ κελεύει τοῖς ἰατροῖς ἀνθ' αὐτοῦ ποιεῖσθαι τὰς ἀποκρίσεις, ἣν τι πυνθάνονται. ἔμελλον δὲ δῆπου τὸ συνηθέστατον αὐτοῖς πρῶτον ἐρήσεσθαι, θεώμενοι περιβεβλημένον ἐπιμελῶς ἅμα τῇ κεφαλῇ τὸν ἄνθρωπον, ἥτις ἦν ὥρα καθ' ἣν ὁ παροξυσμὸς εἰσέβαλεν. ἀποκρινομένου δὲ τοῦ φίλου σχεδὸν οὐδεμίαν ὀλόκληρον ὥραν γεγονέναι μεταξὺ, πότερον μετὰ φρίκης, ἢ μετὰ περιφύξεως ὑπῆρξατο πυνθάνονται. τοῦ δὲ μετὰ φρίκης εἰπόντος ἄπτονται τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τε τὸ γελαῖν καὶ περικεκαλύφθαι νοτιζομένου. ἐπαινέσαντες οὖν αὐτὸν ἐπὶ τῷ πεισθῆναί σφισι καὶ μὴδὲν ἁμαρτεῖν, πρὸ τοῦ διὰ τρίτης παροξυσμοῦ, τοιγάρ τοι διὰ τοῦτο ἔφασαν ἤδη μὲν σοι πέ-

niam stare pactis est iustum, faciam quae jubes. Quae vero medici post haec egere nosti plane quanto erant digna risu. Bis jam lavatus fuerat pransusque dormierat, quum circa occasum solis ministrorum quidam adesse medicos nunciat. Hic vero febricitare se simulat, ac veste circumdatus involutusque, quominus bibisse vinum ab ipsis deprehenderetur, amico cuidam mandat, medicis, si quid percontentur, pro se respondeat. Erat autem de more, ubi involutum curiose hominem etiam cum capite viderant, primum illud solenne ipsi rogaturi, quota hora accessio invalisset. Quum autem amicus respondisset, ferme ne unam quidem integram ex quo coepisset intercessisse horam, cum horrorene an frigore coepisset rogant. Eo cum horrore respondente, tangunt hominem jam corpore propter risum et operimentum madentem. Itaque ubi hominem laudassent, quod sibi obtemperasset, nec quicquam ante tertiae diei accessionem deliquisset, ob id ipsum, inquit, nunc te deseruit horror,

Ed. Chart. X. [182.]

Ed. Bas. IV. (119. 120.)

παντα τὰ τῆς φρίκης, ἰδρῶτος δ' ἔστιν ὑπόφασις καὶ νοτὶς πολλή περὶ τὸ δέρμα, καὶ ταῦτ' οὐκ ἂν ἐγένετο, μὴ ἀσιτήσαντός σου καὶ τὴν διάτριτον ὑπερβάλλοντος. κελύσαντες οὖν τοῖς οἰκίοις, ἐὰν γένωνται τινες αὐτῷ νοτίδες, ἀπομάττειν ἐπιμελῶς, ὅπως μὴ ψυχθεῖη, παραγενήσεσθαι τε φάντες ἔωθεν ἀπαλλάττονται, μηδὲ τότε κελύοντες ἐπὶ τοῖς ἰδρῶσι τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον· ἐδόκουν γὰρ αὐτοῖς αἱ καὶ ἐκείνον τὸν καιρὸν νύκτες εἶναι μικραὶ καὶ κάλλιον ἐφαίνετο κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἔωθεν τρέφειν. ἀπαλλαγόντων οὖν αὐτῶν ἐν ἰδρῶτι ρέομενος ὁ νεανίσκος, ὥς ἐνετετύλιξτο τοῖς ἱματίοις, καταδραμὼν εἰς τὸ βαλανεῖον, ἔλουσατο τὸ τρίτον, ὁμοίως τε διητήθη. καῖπειτα κατὰ τὴν ὑστεραίαν, πρὶν ἀφικέσθαι τοὺς ἰατροὺς, προῆλθε τῆς οἰκίας ἐπίτηδης, ὅπως μὴ καταλάβοιεν αὐτόν. οἱ δ' ἄρα μικρὸν ὕστερον ἦροντες (120) καὶ μαθόντες αὐτὸν προελθῆναι καθ' ἑαυτοὺς ἐθαύμαζον, ὅτι ποτ' εἴη τὸ προελθεῖν ἀναγκάσαν ἡσυχία δυοῖν ἡμέραιν τὸν ἄνθρωπον. εἰ μὲν οὖν ἐν τούτῳ μόνον ὑπὸ τῶν τοιούτων ἰατρῶν οἱ κάμνοντες ἡδικοῦντο, τὸ μέχρι πλειόνων ἡμερῶν ἐπὶ τῆς κλίνης κατέχεσθαι, δυνάμενοι καὶ χωρὶς ἀσιτίας ἀκαί-

estque sudoris indicium ac multa humiditas circa cutem, quae haudquaquam evenissent nisi inediam tolerasset, et triduum transmisisses. Jussis igitur propinquis, si quae guttulae illi manarent, diligenter detergerent ne frigore afficeretur, tum mane se redituros praefati discedunt, ne tum quidem post sudores jussu homine nutriri; visae namque sunt illis noctes eo tempore breves, utiliusque esse postridie mane nutrire. Digressis igitur ipsis perfusus sudore juvenis, ita ut involutus vestibus fuerat in balneum cucurrit, ac tertio lavit et similiter est eibatus. Postridie priusquam adventarent medici, egressus domo dedita opera est, ne se deprehenderent. Itaque quum paulo post venirent, et egressum intelligerent, mirati inter se sunt, quid tandem hominem egredi subegisset jam bidui passum inediam. Ergo si hoc uno male ab ejusmodi medicis aegris afficerentur, quod pluribus diebus in cubilibus detinerentur, quum liceret sine

Ed. Chart. X. [182.]

Ed. Bas. IV. (120.)

ρου πολὺν θάπτον ἐπὶ τὰς συνήθειας ἀφικνεῖσθαι πράξεις, ἣν μὲν ἂν δῆπου καὶ οὕτω δεινὸν τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἥτιον μακρῷ τῶν καταλαμβανόντων αὐτούς. ἐπειδὴ δὲ χαλεπωτάτοις ἀλίσκονται πυρετοῖς αἱ εἰρημέναι φύσεις, ὅταν οὕτω διατηθῶσιν, οὐδὲν ἀποδεῖν μοι δοκοῦσι δημίων σὶ τὰ τοιαῦτα διαπραττόμενοι τῶν ἱατρῶν. οὐ γὰρ ὥσπερ οἱ ὕγροι καὶ εὐχρημοὶ κατὰ τοὺς ἐφημέρους πυρετοὺς ἀναγκασθέντες ὑπερβάλλειν τὴν δαιμονίαν διάτритον ἐν τούτῳ ἀδικοῦνται μόνον, τὸ κατατρίβεσθαι μάτην, οὕτω καὶ αἱ προειρημέναι φύσεις, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις ἀλίσκονται πυρετοῖς δριμυτάτοις τε καὶ ὀξύτατοις, ἐξ ὧν ἡ μετὰ πτωσις εἰς τοὺς ἐκτικοὺς γίνεται θάδιως, καὶ ἐκείνων αὖθις εἰς τὸν περιφρουγῇ μαρασμόν, ἢ ἐὰν εὐαδίκητον εἴη τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, εἰς τὸν συγκοπώδη. πολλάκις γοῦν ἤκουσας ἡμῶν λεγόντων ἐνίοις τῶν τοιούτων ἱατρῶν ὡς ἔξεστιν αὐτοῖς ἐναργέστατα μαθεῖν ἡλικὸν ἐργάζονται κακὸν ἐν ἀσιτία φυλάττοντες τὰς προειρημένας φύσεις, ἣν ἐθέλησωσιν ὑγιαίνοντας ἀμέμπτως αὐτοὺς ἀσιτῆσαι κλεῦσαι δυοῖν ἡμέραιν.

intempestiva hac inedia multo citius ad consuetam vitae munia redire, esset profecto vel id pergrave; verum longe gravius est quod ipsis accidit. Quum enim dictae naturae, ubi sub tali victu reguntur, gravissimis corripiantur febribus, qui hunc injungunt medici, nihil mihi a carnificibus differre videntur. Non enim veluti qui humidi ac boni succi sunt, ubi in febre diaria transmittere mirificam diatriton coguntur, unum id tantum patiuntur incommodum quod frustra cruciantur, sic etiam naturae jam praedictae; imo ex longiore inedia acerrimis acutissimisque corripiuntur febribus, a quibus promptus est in hecticam transitus, atque ab his rursus in torridum marasmodum, aut si os ventriculi facile injuriis pateat, in syncoposum. Audisti enim saepe nonnullis talium medicorum dicentem me, licere ipsis evidenter intelligere, quantum mali committant, dum praedictas naturas in inedia custodiunt, si velint, dum sani omnino sunt, biduum eos in ediam jubere tolerare; cernent enim illico

Ed. Chart. X. [182. 183.]

Ed. Bas. IV. (120.)

ὄψονται γὰρ ἀντίκα πυρέττοντας δι' οὐδὲν ἄλλο δῆπουθεν, ἢ τὸν λιμόν. ὃ γὰρ οὐτ' ἦν ἐμπροσθεν οὐδὲν ἄλλο περὶ τὸ σῶμα [183] μέμψεως ἄξιον, οὐτ' ἐν τῷ μεταξὺν προσεγένετό τι νεώτερον ἔξωθεν, οὗτος ἐναργῶς ὑπὸ τῆς ἀσιτίας ἐπύρεξεν. ὅταν δ', ὡς εἴρηται, μὴ μόνον εἰς ἡ δύο τῶν οὕτω δυσκράτων, ἀλλ' ἐφέξῃς ἅπαντες ἀσιτήσαντες τε καὶ ἀλουτήσαντες ἀλίσκωνται πυρετοῖς, οὐδ' ἀμυδρὰν ὑπόνοιαν ἔτι δυνατόν ἡμῖν γίνεσθαι τοῦ δι' ἄλλο τι καὶ μὴ διὰ τὴν ἀσιτίαν πυρέτειν αὐτούς. οἷς γὰρ ἐν τῇ κράσει τοῦ μὲν ὑγροῦ τὸ ξηρόν, τοῦ δὲ ψυχροῦ τὸ θερμον πλεονεκτεῖ, τούτοις ἡ μὲν ἕξις τοῦ σώματος ἰσχνή καὶ δασεῖα καὶ μελαντέρα, καὶ εἰ ἄψαιδ, θερμότερα τῶν ἄλλων τριῶν τῶν δυσκράτων, τῶν ἥττον θερμῶν, ἐντεύξη· παμπόλλη δ' ἡ ξανθὴ χολὴ καὶ οὖρα καὶ διαχωρήματα κατακορῇ καὶ οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ ὕπνοι λεπτοὶ καὶ ὀλίγοι καὶ ὁ θυμὸς σφοδρὸς. εἴρηται τοιγαροῦν ἐπ' αὐτῶν ὀρθῶς Ἰπποκράτει τό τε καθόλου τῆς διαίτης εἶδος ὁποῖόν τι χρὴ ποιεῖσθαι καὶ ὅσα καὶ οἷα καταλαμβάνει συμπτώματα τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οὐ μόνον ἐπειδὴν δι' ὅλης ἡμέρας

febricitantes, idque ob nullum profecto aliud quam famem. Siquidem cui nec suberat prius quicquam in corpore conque-
stione dignum, nec quicquam illi interim accessit extrinsecus
novi, is plane ex inedia febricitavit. Quum autem, ut
dictum est, non unus alterve sic intemperatorum, sed deinceps
omnes, ubi inediam tolerarunt et balnei folio abstinuerunt,
febre corripiantur, ne vel levis quidem amplius relin-
qui nobis suspicio potest, quasi ob aliud quippiam et non
inediam febricitarint. Quibus namque in corporis tempe-
ramento siccum praevallet humido et calidum frigido, his
corporis habitus gracilis, hirsutus et nigrior est, ac reliquis
tribus intemperamentis, quae hoc sunt minus calida, tactu
calidior advertitur; plurima quoque his flava est bilis, uri-
naeque ac dejectio bile fatura et pulsus magni et somni leves
et pauci et animi impetus vehemens. Ergo recte horum
Hippocrates tum generalem victus formulam, cujusmodi
esse conveniat, tum quot ac qualia symptomata in ejusmodi
homines incidant, non solum ubi totum diem in cibi ine-

Ed. Chart. X. [183.]

Ed. Bas. IV. (120.)

ἀσιτήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑτέρας τροφῆς ἀπόσχονται τῆς κατὰ τὸ ἄριστον. ἐν μὲν γὰρ τῷ ἔκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν φησὶν, ἐν θερμῷ φύσει ψύξις, ποτὸν ὕδωρ, ἐλιννύειν. ἐν δὲ τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, ὃ τινες ἐπιγράφουσι πρὸς τὰς Κνιδείας γνώμας, ὑπὲρ τῶν ἐκλείπόντων τὸ εἰδιωμένον ἄριστον διαλεγόμενος, ἐμνημόνευσε καὶ τούτων τῶν φύσεων ὀνομαζῶν αὐτὰς πικροχόλους ἀπὸ τοῦ κρατοῦντος χυμοῦ. ἔχει δ' ἡ ῥῆσις ὥδε· Ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ μεμαθηκότες δις σιτέσθαι τῆς ἡμέρης, ἣν μὴ ἀσιτήσωσιν, ἀσθενέες καὶ ἄρρώστοί εἰσι καὶ δειλοὶ εἰς πᾶν ἔργον καὶ καρδιαλγέες, ἐκκρεμᾶσθαι γὰρ δοκεῖ αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα καὶ οὐρέουσι θερμὸν καὶ χλωρὸν καὶ ἡ ἀφοδος συγκαίεται· ἔστι δ' οἷσι καὶ πικραίνεται τὸ στόμα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαινόνται καὶ οἱ κρόταφοι πάλλονται καὶ τὰ ἄκρα διαψύχονται. ταῦτα προειπὼν, εἰδ' ἑξῆς ἑτερά τινα περὶ τε τοῦ δείπνου καὶ τῆς νυκτός, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ λόγου φησὶ τοὺς πικροχόλους χαλεπώτερόν τε φέρειν τὴν τε μονοσιτίαν καὶ τὴν ἀσιτίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐν τι μέρος ἑξηγούμενος ἐπ' αὐτῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ, τὸ κατὰ τὴν

dia transegerint, verum etiam ubi altero cibo, qui pro prandio datur, abstinnerint, prodidit. In sexto enim Epidemiorum ita inquit: *in calida natura refrigeratio, aqua potio, quies.* In libro autem de acutorum victu, quem aliqui adversus Cnidas sententias inscribunt, quum de iis disputat qui solitum prandium dimittant, etiam hujus naturae hominum meminit, picrocholos eos a redundante sueco nominans. Ejus verba ita se habent: *Sed et qui bis die comedere consueverunt, ii si non prandent, aegrotant, tum imbecilli et infirmi fiunt ac timidi ad quodvis opus; praeterea cardialgiam patiuntur, siquidem suspensa illis viscera videntur et calidum pallidumque mingunt et dejectio uritur; sunt praeterea quibus os amaricat, oculi cavantur, tempora palpitant et extremas partes frigent.* Haec ubi praedixit, mox alia quaedam tum de coena tum de nocte ad finem sermonis ait, picrocholos tum unicum in die victum tum inediam quam alios homines difficiliter ferre, unam in eo libro exponens partem eorum, quae in sexto

Ed. Chart. X. [183.]

Ed. Bas. IV. (120.)

διαίταν, ὧν ἐν τῷ καθόλου παρήνεσεν ἐν τῷ ἔκτω τῶν ἐπι-
 δημιῶν. ἡ γὰρ τοι ψύξις ἦν ἐν ταῖς θερμοαῖς φύσει συνεβού-
 λευε, γίνεται μὲν καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ
 τῆς τῶν σιτίων πρόσφορᾶς. ὅσοις γὰρ ἀνυχμῶδες τέ ἐστι καὶ
 δριμύ τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἀμετρότερον ἐξ ἀρχῆς κρατηθεῖσι,
 τοῦτοις αἱ τροφαὶ πρᾶότερον αὐτὸ καὶ ἥττον ἀποφαίνουσι
 δακνῶδες. εὐδηλον δὲ δῆπουθεν ὡς εὐχύμους τε καὶ ἀκριβεῖς
 εἶναι χρὴ τροφὰς τὰς διδομένας αὐτοῖς, οὐ τῷ μετέχειν τῆς
 τοιαύτης ὀλίγης οὐσίας ὀνομαζομένας τε καὶ τρέφειν μὴ δυνά-
 μένας, ἀλλὰ τῷ τὸ πλεῖστον ἐν ἑαυταῖς ἔχειν χρηστόν. εἰσὶ
 μὲν γὰρ πως καὶ αἱ μαλάχαι καὶ αἱ κράμβαι καὶ τὰ τεῦτλα
 καὶ αἱ θριδακίνας καὶ ἅπλῳς εἰπεῖν τὰ λάχανα σύμπαρτα καὶ
 αἱ ὀπῶραι τροφαί, περιέχεται γὰρ τις ἐν αὐταῖς οὐσία τρό-
 φιμος. ἀλλ' ὥσπερ τούτων ὀλίγον μὲν ἐστι τὸ τρέφον, οὐκ
 ὀλίγον δὲ τὸ ἄχρηστον, οὕτως ἐπ' ἄσπου καθαροῦ καὶ ὠῶν
 καὶ κρεῶν καὶ χόνδρου πλεῖστον μὲν τὸ τρέφον, ἐλάχιστον δὲ
 τὸ μὴ τοιοῦτον. ἐὰν δὲ δὴ πρὸς τῷ μὴ τρέφειν τὸ μειγμέ-
 νον ἄχρηστον τῷ χρησίμῳ συμβαίνειν δριμεῖαν, ἢ ὀξεῖαν, ἢ

epidemiorum monuit in universum, quod ad victum spe-
 ctat. Nam refrigeratio, quam calidis naturis suavit, efficitur
 cum ex aliis quibusdam tum non minime ex cibi exhibitione.
 Quibus enim tum squalidus tum acer natus calor est, tem-
 peramento immoderatiore temperatis, his alimenta mitio-
 rem eum minusque mordentem reddunt. Sane illud non
 latet, et boni succi et exquisita debere esse quae his exhi-
 beantur nutrimenta, non tamen ea quae boni succi, propter
 ea quod exiguum huiusmodi substantiae in se habent; no-
 minentur ac nutrire nequeant, imo quod utile plurimum
 in se contineant. Sunt namque et malvae et brassicae et
 betae et lactucae, et denique omnia olera et fructus nutri-
 menta, quum substantia in his habilis ad alendum continea-
 tur. Verum sicut in his exiguum est quod nutrit, non
 exiguum quod est inutile, ita in pane puro et ovis et carne
 et alica plurimum est quod nutrit, minimum quod est in-
 utile. Quod si id inutile quod admixtum utili est, prae-
 terquam quod non nutrit, etiam acrem, aut acidam, aut

Ed. Chart. X. [183. 184.]

Ed. Bas. IV. (120.)

στρουφηήν, ἢ πικρὴν, ἢ ὅλως μοχθηρὰν τινα δύναμιν ἔχειν, οὐ μόνον ἐκπέπτωκε τὰ τοιαῦτα τοῦ μὴ κυρίως ὑπάρχειν τροφαί, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν φαρμάκων δυνάμεως οὐ σμικρὸν τι μετέληψε. τρέφειν οὖν χρὴ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους ἐκείναις ταῖς τροφαῖς ὅσαι μῆτε τινὰ φαρμακώδη δύναμιν ἔχουσιν αἰσθητήν, [184] ἀλλὰ μὴδ' αὐτὸ τὸ τρόφιμον πάμπαν· πρόσεστι γάρ τις καὶ τούτῳ κακία πλεονασθέντι. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδ' ἡ κατὰ τὴν γαστέραν πέψις ἐπ' αὐτῶν ἀκριβοῦται· εἰ δ' ἄρα καὶ κρατήσκειν αὐτῶν ἡ γαστήρ, ἀλλ' ἡ γε κατὰ τὰς φλέβας οὐκ ἀκριβὴς γίνεται. εἰ δὲ καὶ ταύτῃ μὴδὲν τι μέγα πλημμεληθῇ, τὴν γαῖαν τρίτην πέψιν, ἥτις ἐστὶν ἐκάστου τῶν μορίων οἰκία, χάλειπὸν ἐν ἅπασιν αὐτοῖς κατορθωθῆναι. πρόσεστι δὲ δήπου τῷδε καὶ τὸ χρῆναι τὰς τροφὰς, ἐπειδὰν θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ἑαυτοῦ γένηται τὸ σῶμα, ψυχούσας πρὸς εἶναι καὶ ὑγραινούσας. ὁθεν ἄριστος μὲν ὁ τῆς πτισάνης χυλὸς ἀκριβῶς καθειψημένης, οὐδὲν ἐχούσης ἐν ἑαυτῇ περιέρογον ἡδυσμα. καὶ γὰρ ἐμπῦσαι καὶ ὑγρᾶναι καὶ ἄδιψον φυλάξαι τὸν ἄνθρωπον ἱκανὴ πρὸς τῷ μὴτ' ἀτμῶδες

acerbam, aut amaram, aut denique vitiosam quampiam qualitatem habet, non modo non proprie nutrimenta sunt, sed etiam medicamentosae facultatis non parum in se habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis, quicumque nec medicamentosam ullam sensu perceptibilem vim habeant, sed nec ipsam quod nutrit plurimum, hoc enim quoque si exsuperat, vitio non caret. Principio namque nec quae in ventriculo eorum agitur concoctio est exacta, nec si ventriculus ea superet, quae in venis obitur est absoluta. Quod si hic quoque hand magnus sit error, saltem tertiam, quae singulis partium propria est, difficile fuerit in omnibus illis rite perfici. Conveniet profecto huic et ut frigidum humidumque quodammodo ei nutrimentum exhibeas, ubi corpus tum calidius tum siccus solito est redditum. Quare commodissimus huic est ptisanæ cremor ad unguem coctus, in quo nullum sit superfluum condimentum, utpote qui et refrigerare et humectare ac sine siti servare hominem potest, cum eo quod nec halituosum nec humidum nec siccum detinet

Ed. Chart. X. [184.]

Ed. Bas. IV. (120. 121.)

τι μὴδ' ὑγρὸν μήτε ξηρὸν ἐπέχειν περίττωμα. καλῶ δ' ἀτμώδη μὲν ὅσα διὰ τοῦ δέρματος εἰς τοῦκτὸς ἀπορρέειν πέφυκεν, ὑγρὰ δ' ὅσα διὰ τῆς κύστεως, ξηρὰ δ' ὅσα διὰ τῆς κάτω γαστρὸς· ἀπὸ γὰρ τῆς ἐπικρατούσης ἐν ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων οὐσίας ἐθέμην αὐτοῖς τὰς προσηγορίας. ὅτι δ' οὐδέν τι τούτων ἐφέξει πτισάνης χυλὸς εὐδῆλον. αἱ μὲν γὰρ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ὑποχωρήσεις τῶν περιττῶν ὑπὸ τῶν στυφόντων ἴσχεσθαι πεφύκασιν, αἱ δὲ δι' οὕρων τε καὶ σὺμπαντος τοῦ δέρματος, ὑπὸ τε τῶν ἐμπλαττομένων τοῖς πόροις καὶ σφοδρῶς στυφόντων, ἅπερ ὀνομάζουσι στρυφνὰ πτισάνη δ' οὔτε ἐμπλαστικῆς οὔτε στυπτικῆς μετέχει δυνάμεως. ὅτι μὲν οὖν οὐ στύφει δηλοῖ καὶ ἡ γεῦσις, ἥς μόνῃς ἰδίῳ ἐστὶν αἰσθητὸν τὸ στυφόν. ὅτι δ' οὐδ' ἐμπλάττει λογίσασθαι (121) πάρεστιν ἐκ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἔργων. εἴτε γὰρ ἔξωθεν ἀνατρίβοις τῇ πτισάνῃ ὀνυπαρὸν σῶμα, ῥύπτει τοῖς ἀφρονίτροις τε καὶ τῷ μέλιτι παραπλησίως, εἴτ' ἐν τῇ γαστρὶ περιεχόμενον μέτριον φλέγμα δι' ἐμέτων ἐκκινῶσαι βουλευθείης, οὐδὲν ἥττον μελικράτου πτισάνης χυλὸς χρήσι-

excrementum. Voco halituosa quaecunque per cutim foris effluere sunt apta, humida quae per vesicam, sicca quae per alvum; quippe a vincenti in singulis eorum substantia nomina ipsis imposui. Quod autem nullum horum retinebit ptisanæ cremor manifestum est. Quae enim per alvum excrementorum dejectiones sunt, eas adstringentia retinere solent, quae per urinas et universam exeunt cutim, haec detinent ea quae exiguis meatibus inhaerent, *emplattomena* vocant; praeterea quae valenter adstringunt, eas *stryphna* vocant; ptisana vero nec exiguos cutis meatus obturandi nec adstringendi vim habet ullam. Ac quod non adstringat quidem vel gustus ipse docet, cuius unius est proprium quod adstringendi vim habeat discernere. Quod vero nec cutis meatibus emplastica inhaereat, id ratiocinari ex aliis ejus effectibus est promptum. Nam si sordidum corpus extrinsecus ptisana defrices, sicut aphronitrum et mel deterget, si ex ventriculo per vomitum educere mediocrem pituitam velis, nihilo minus multa utilem ptisanæ cremo-

Ed. Chart. X. [184.]

Ed. Bas. IV. (121.)

μος. πρόσκειται δ' ἐν τῷ λόγῳ τὸ μέτριον, ὅτι, εἰ πολὺ καὶ γλίσχρον ἰσχυρῶς καὶ παχὺ, ῥαφανίδες δι' ὀξυμέλιτος, οὐ μελίκρατον καὶ πτισάνη πεφύκασιν ἀποθρύπτειν. ἔστι μὲν δὴ καὶ μελίκρατον, εἰς ἀπάσας τὰς εἰρημένας ἐκκρίσεις ἐπιτήδειον, ἀλλ' οὔτε ἄδιφον ὥσπερ ἡ πτισάνη καὶ ταῖς πικροχόλοις φύσειν ἐκχολοῦται ῥαδίως. ἄριστον μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, σιτίον ἐπὶ τῶν τοιούτων κράσεων ἢ πτισάνη. δεύτερον δ' ἐπ' αὐτῇ χόνδρος ὅξος χάριν ἀναδόσεως ὀλίγον εἰληφώς. τρίτον δ' ὁ χωρὶς ὅξους ὑγρὸς, οὐ παχύς, ὁποῖον ἐνιοὶ σκευάζουσιν ἔνναι παραπλήσιον· ἐμβαλεῖν δὲ καὶ τῷδε βέλτιον ἐψημένῳ πράσῳ· δῆλον δ' ὅτι καὶ ἀνήθου καὶ ἁλῶν ἐξ ἀνάγκης μετέχειν. καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ κριβανῖται τῶν ἄρτων ἀγαθὸν ἔδεσμα καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι πάντες. οὐδὲν δ' ἥττον αὐτῶν οἱ ὀνίσκοι, πλὴν εἴ που λίμνης ἢ ποταμῶν μεγάλων ἐμβαλλόντων εἰς θάλατταν νεμόμενοι πλησίον ὑγροτέραν τε καὶ γλισχροτέραν ἔχουσιν τὴν σάρκα. ἐφεξῆς δὲ τῶν ὀνίσκων τὰ τε βούγλωσσά ἐστι καὶ αἱ νάρκαι καὶ τῶν ἰχθύων ὁ λά-

rem experieris. Additum tamen in dictione est, *mediocrem*, quoniam si multa et vehementer glutinosa et crassa pituita sit, hanc radícula ex oxymelite, non multa aut ptisana detergere est habilis. Est sane et multa ad omnes ante dictas excretiones idonea, verum nec sitim restinguit, ut ptisana et in picrocholis *amara bile abundantibus* naturis facile vertitur in bilem. Optimum igitur, ut diximus, in ejusmodi temperamentis nutrimentum est ptisana. Proximum ab hoc alica, cui paululum aceti distributionis gratia sit adjectum. Tertium quae sine aceto liquida est, non crassa, qualem nonnulli praeparant assimilem pulti; injecisse vero huic dum coquitur aliquid porri satius est; nam quae tum anethi, tum salis aliquid necessario habebit neminem latet. Quin etiam in furno coctus panis utilis est cibus, sicut etiam e piscibus saxatiles omnes. Nec ipsis minus aselli, nisi si prope lacum aut magnum flumen, quod in mare decingat depasti, humidam magis glutinosamque habeant carnem. Proxime ab asellis sunt solea et torpedo, itemque inter pis-

Ed. Chart. X. [184. 185.]

Ed. Bas. IV. (121.)

βραχὺ καὶ ἡ τρίγλα κᾶπειτα πελάγιος κέφαλος. ἅπαντες δὲ
 χείρους ἰχθύες ὅσοι λίμνης θαλάττῃ συναπτούσης ἢ στόματος
 ποταμοῦ μεγάλου νέμονται πλησίον. ἐκ δὲ τῶν πτηνῶν ἄρι-
 στοὶ μὲν οἱ πέρδικες ἅμα τοῖς ὀρείοις ἅπασι στρουθοῖς, ἐφε-
 ξῆς δὲ ἀλεκτορίδες καὶ φάσιανοὶ καὶ νέαι περιστεραί· μὴ
 καθείροχθω δ' ἐνδόν μηδὲ ταῦτα, περιττωματικά γὰρ ἅπαντα
 τὰ ἀγύμναστα, περιττωματικά δὲ καὶ τὰ λιμναῖα σύμπαντα
 καὶ ἐλώδη· διὸ καὶ τῶν χοιρείων αὐτῶν ἀμείνω τὰ ἐκ τῶν
 ὀρῶν· ἐφεξῆς δὲ αὐτῶν οἱ ἔριφοι. [185] πάντων δὲ τῶν
 εἰρημένων φευκτέα τὰ τε παλαιὰ ζῶα καὶ τὰ νεωστὶ γεγενη-
 μένα· τὰ μὲν γὰρ σκληρότερα ἔστι καὶ δυσπεπτότερα, τὰ
 δὲ πέρα τοῦ δέοντος ὑγρὰ καὶ περιττωματικά, καὶ μάλιστα
 ὅσα φύσει τῶν ζώων ἐστὶν ὑγρὰ, καθάπερ οἷές τε καὶ σῦες.
 ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν ἅπασι τοῖς ἐδέσμασι δυνάμεως ἐτέρωθι
 διήρηται· νυνὶ δ' ἐνεκα παραδείγματος ὥσπερ τᾶλλα τὰ
 κατὰ τήνδε τὴν πραγματείαν, οὕτω λελέχθω καὶ ταῦτα·
 πρόκειται γὰρ οὐ τὰς ὕλας ἡμᾶς ἐξευρεῖν ἐν αὐτῇ, καθάπερ
 ἐν τε τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων καὶ φαρμάκων, ἀλλὰ μόνως

ces lupus et mullus, post mugile pelago. Omnis autem pis-
 cis deterior est qui prope lacum qui mari conjungitur aut
 magni fluminis ostium pascit. Ex volatilibus autem optimi
 sunt perdices ac montani omnes aviculae. Ab his gallina-
 cei et phasiani et juvenes columbae, sed nec hae tamen in-
 tus claudendae, quum excrementosa sint omnia quae exer-
 citatione carent. Excrementosa vero non minus sunt tum
 lacustria tum palustria omnia, quo fit ut etiam ex ipsis suil-
 lis carnibus optima sit montana, ab his deinceps haedi sunt.
 In omnibus jam dictis fugienda tum vetula tum recens edita
 sunt, illa namque duriora concœctuque difficiliora sunt, haec
 immodice humida et excrementosa, ac potissimum quaecunque
 ex animalium generibus sunt, quae naturaliter humida sunt
 ut oves suesque. Verum de omnium ciborum facultate albi
 praecipimus, nunc veluti alia in hoc opère, sic ista quoque
 exempli causa sint dicta, liquidem propositum nobis in hoc
 est non tanquam in iis quae de alimentis et medicamentis
 scripsimus materias investigare, sed folas facultates genera-

Ed. Chart. X. [185.]

Ed. Bas. IV. (121.)

τὰς καθόλου δυνάμεις· οὐδὲν δὲ δήπου διοίσει δυνάμεις γενικὰς ἢ καθόλου προσαγορεύειν αὐτάς. ἐπανέλθωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ τὸ προκείμενον. οἷς δ' ἀπορῶρει τι δριμὺν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἔτοιμον τούτοις ἁλῶναι πυρετῷ στεγνωθεῖσι τὸ δέρμα. στεγνοὶ δ' αὐτὸ τὰ τε στύφοντα πάντα, καθάπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν τῶν Ἀλβούλων ὑδάτων, ὅσα τ' ἐμπλάττεται τοῖς πόροις. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἡ ξηρότης αὐτοῦ τοῦ δέρματος ἀμετροτέρα γινομένη πνικτοὺς τοὺς πόρους αὐτοῦ. διὰ τοῦτο οὖν ἡμᾶς ἐθεάσω καὶ τὸν οἰνάνθη χρώμενον ἐν τῷ βαλανείῳ κωλύσαντας χρῆσθαι, καθ' ὃν ἔφησε χρόνον, ἀνωμαλίας αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸν ὡσαύτως ἐκείνῳ μετ' ἐλαίου βραχέος οἴνω πολλῷ, καὶ τὸν τῷ σχινίῳ δὲ χρώμενον, ἡνίκα πικνωσέως ἦσθετο, καὶ τοῦτον, ὡς οἴσθα, τοῦ λοιποῦ χρῆσθαι διεκωλύσαμεν. εἰρξάμεν δὲ καὶ τὸν εἰληθεροῦντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ τὸν τῇ κόνει χρώμενον. ἐτέρῳ δ' εἰς ἀνωμαλίαν ἀφικομένῳ πυρετώδη τὸ σφοδρὸν τῆς τρίψεως ἐπανεῖναι προσετάξαμεν. ἄλλον δ', ὡς οἴσθα, ἐθεράπευσα θαυμάσαντα πῶς ἐνὶ λουτρῷ μετὰ τρί-

les, nihil autem profecto referat generalesne facultates an universales ipsas appelles. Revertamur ergo rursus ad propositum. Quibus acre aliquid quotidie transpirat, ii, si cutis ipsis stipetur, prompte feбри corripuntur. Stipant vero hanc tum quae adstringunt omnia, veluti paulo supra memoravimus de Albulis aquis, tum quae exiguis meatibus emplastrantur. Aliquando autem ipsius cutis immoderatio siccatas exiguos ipsius meatus densat. Proinde qui oenanthe in balneo utebatur, hunc nos vidisti quo tempore inaequalitatem sentire se quereretur, uti vetuisse; simili modo et qui largo vino cum oleo exiguo utebatur, item qui lentiscinum cum densitudinem sentiebat, hunc quoque de caetero, ut scis, uti prohibuimus. Inhibuimus non minus et eum, qui quotidie insolabatur, et eum qui pulvere utebatur. Alteri vero qui jam ad inaequalitatem febrilem pervenerat, vehementiam remittere frictionis iussimus. Jam alium, ut scis, curavimus mirantem quo pacto una lavatione, ac

Ed. Chart. X. [185.]

Ed. Bas. IV. (121.)

πρεως τῆς προσηκούσης ἡμερῶν παμπόλλων ἀνωμαλίαν
 αὐτοῦ φρικώδη διελύσαμεν. ἐχρήτο δὲ καὶ κεῖνος ἐλαίῳ στυ-
 φοντι τούτῳ, τῷ δικαίως ἐνδόξῳ διὰ τὴν εἰς τὰλλα χρείαν,
 ὃ καλοῦσιν σπάνον. ἀφελόντες οὖν τοῦτο καὶ τῷ Σαβίῳ
 λιπαρῶς τε καὶ μαλακῶς ἐπὶ πλεον ἀνατρίψαντες καὶ λούσαν-
 τες δις, εὐθέως ἀπεφήναμεν ὑγιῇ. ταῦτά τε οὖν ἅπαντα
 φυλακτέα τοῖς τὰ καπνώδη τε καὶ λιγνῶδη διαπνεομένοις,
 ὅσα τε γλίσχρα καὶ παχύχυμα· καὶ γὰρ καὶ ταῦτ' ἐμπλάττοντα
 τοὺς πόρους ἐπέχει τὰς διαπνοάς. ἐπέχει δ', ὡς εἶρηται, καὶ
 τὰ ξηραίνοντα τὸ δέρμα πέρα τοῦ μετρίου. πολλοὺς γοῦν
 ἐν ἡλίῳ χρωμένους τοῖς τοιούτοις, ἄλλους δὲ νίτρω πλέσσι,
 τινὰς δ' ἁλσιν, ἢ γυμνασίῳ πολλοῖς, ἢ τρίψει σκληροῦ,
 ξηροτριβία τε καὶ κόνει νοσοῦντας ἐκ τούτων καθ' ἕκαστον
 ἐνιαυτὸν, οἷσθ' ὡς ἐπισχόντες αὐτῶν ἀνόσους ἤδη παμπόλ-
 λων ἐτῶν ἐφυλάξαμεν. ἔστι δ' εἰκότως τὰ τοιαῦτα παραγ-
 γέλματα κοινὰ τῶν θ' ὑγιαίνοντων ἔτι καὶ τῶν ἤδη δυσάρε-
 στούμενων. οὐ γὰρ τῶν γεγονότων, ἀλλὰ τῶν γιγνομένων

debita frictione horridam ejus multorum dierum inaequali-
 tatem dissolverimus. Utebatur autem et ille adstringente
 oleo, hoc inquam jure propter alios usus celebri, parum
 vel pretiosum vocant. Hoc igitur mutantes ac Sabino tum-
 pinguiter tum molliter uberius perfricantes ac bis lavantes,
 illico sanum reddidimus. Non solum igitur haec omnia vi-
 tanda iis sunt qui humidum et fuliginosum e corpore exha-
 lant, sed etiam quae glutinosum et quae crassum gignunt
 succum, etenim haec parvos meatus obstruentia transpiratio-
 nem morantur. Retinent non minus, ut dictum est, tran-
 spirationem et quae entem immodice siccant. Multos si-
 quidem quum talibus in sole uterentur, alios vero cum ube-
 riore nitro, alios cum sale aut exercitatione multa aut fri-
 ctione dura, praeterea frictione sicca et calidis fomentis et
 pulvere et horum occasione quotannis aegrotarent; ipse
 testis es, ut ab iis prohibitos multis jam annis sanos ser-
 vaverimus. Sunt autem merito ejusmodi praecepta tum
 valentium adhuc tum eorum qui jam de valetudine querun-
 tur communia. Non enim ei quae jam facta est febri con-

Ed. Chart. X. [185. 186.]

Ed. Bas. IV. (121.)

ἔτι πυρετῶν ἐστὶ προφυλακτικὰ κατὰ τὴν τῶν ποιούντων αὐτοὺς αἰτιῶν ἄρσιν· ὁ γὰρ ἔτι γιγνόμενος πυρετὸς ἀρθεντος τοῦ αἰτίου συναναιρεῖται καὶ αὐτός. ὥσθ' ὅσαπερ ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματείᾳ περὶ τῶν τοιούτων κράσεων εἴρηται, μεταφέρειν ἅπαντα προσῆκεν ἐπὶ τὴν τῶν ἀρχομένων πυρέττειν, εἴτε ἰασιν χορὴ λέγειν, εἴτε προφυλακῇ. ἰώμεθα γὰρ τὸ ἤδη γεγονὸς αὐτῶν, καὶ ὀλίγον ἢ, προφυλαττόμεθα δὲ μὴ γενηθῆναι τι πλεον. ἀναιροῦντες τὸ αἷτιον.

Κεφ. γ'. [186] Ὡςπερ δὲ εὖρουν τε καὶ ἔμπνουν εἶναι τὸ σῶμα πάντῃ κοινὸς ἐπὶ τῶν εἰρημένων μάλιστα φύσεων ὑγιαίνοντων τε καὶ δυσαραστονύμένων σκοπὸς, οὕτω καὶ τὸ φεύγειν ἀγρυπνίας καὶ θυμοῦς καὶ λύπας καὶ φροντίδας, ἐγκαύσεις τε καὶ ψύξεις καὶ κόπους· ἐτοιμότατα ταχὰρ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων αἱ τοιαῦται κράσεις ἀναλίσκονται πυρετοῖς. ἰᾶσθαι δὲ αὐτάς, ὅταν ἐπὶ τινι τῶν λελεγμένων προφάσεων πυρέξωσιν, ἔστιν οὖν ἢ μὲν ὁμοίως τοῖς ἐπὶ στεγνώσει ῥηθεῖσιν, ἢ δὲ καὶ διαφερόντως. ἄγειν μὲν

sulunt, sed ei quae nunc in generatione est prospiciunt, tollendis iis quae illas excitant causis; nam quae adhuc in generatione febris est, dum aufertur causa, ipsa una interit. Quare quae in libris de sanitate tuenda de ejusmodi temperamentis sunt prodita, ea omnia ad eos qui febricitare incipiunt, sive id sanationem appellasse oportet sive providentiam, sunt transferenda. Siquidem sanamus id febris quod jam invasit, etiam si exiguum est prospicimus; nequid amplius proveniat adimentes causam.

Cap. III. Quemadmodum vero jam dictarum maximae naturarum et quum valent et quum de se queruntur communis scopus est ut fluxile et transpirabile undique corpus reddatur, ita illud quoque ut tum vigilias tum iram tum tristitiam tum curam tum unctionem tum frigus tum lassitudinem fugiant, cum promptissime post haec ejusmodi temperamenta febre capiantur. Sanare vero ea quoties ex aliqua dictarum occasionum febricitarint oportet, partim similiter iis quos ex stipata cute laborare diximus, partim diffi-

Ed. Chart. X. [186.]

Ed. Baf. IV. (121.)

γὰρ ἐπὶ τὰ λουτρὰ χοῇ πάντας ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ πρώτου πάροξυσμοῦ· τρίβειν τε λιπαρῶς τε ἅμα καὶ μαλακῶς τοὺς μὲν ἐπὶ τινι τῶν στυψάντων τὸ δέρμα, καθάπερ εἴρηται, τοὺς δ' ἐπὶ ξηρότητι τρίβειν μὲν, ἀλλ' ἐλάττω τούτοις, λούειν δὲ πλείω. στοχάζεσθαι δ' αἰ τοῦ μέτρου τῆς δυνάμεως ἐν ἅπαντι τῷ τοιούτῳ βοηθήματι. θυμοὶ μὲν οὖν καὶ λῦπαι καὶ ἀγρυπνίαι καὶ φροντίδες οὔτε τρίψεων οὔτε λουτρῶν δέονται πολλῶν, ἀλλὰ πολὺ μὲν ἐξ ἀπάντων ἐκ τοιαύσδε πυρεξάντων αἰτίας, ἔλαιον περιχεῖν χλιαρὸν ἥκιστα μετέχον στυψέως· ἀνατρίψαντες δὲ βραχεία, λούειν ὡς ἔθος. αἱ δ' ἐγκαύσεις εὐθὺς μὲν ἐξ ἀρχῆς τῶν ψυχόντων δέονται καὶ πλειόνων λουτρῶν, ἥκιστα δὲ ἐλαίου δαφυλοῦς, ἢ συχνῆς τρίψεως. ἔστω δὲ τὰ ψύχοντα ῥοδινόν τε καὶ τὸ καλούμενον ὀμφάκινον ἔλαιον, ὅπερ, οἶμαι, καὶ ὠμοτριβὲς ὀνομάζουσιν. ἀμείνω δ' ἐξ αὐτῶν ὅσα μὴδ' ἄλλως ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τῶν ἁλῶν. ἐργάζεσθαι δὲ ψυχρὸν τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ μᾶλλον περιέχεται, κρεμῶντας ἐν φρεσὶ,

militer. Quippe in prima accessione inclinante ducendi in balneum omnes sunt, tum pinguius simul ac molliter fricandi, ii quidem qui ex aliquo quod cutem adstrinxit laborant sicut dictum est; qui vero ex siccitate, fricandi quidem et ipsi, sed parcius, lavandi autem uberius. Respiciendum vero semper ad virium modum est in omnibus ejusmodi auxiliis. Atque irae quidem et tristitiae et vigiliae ac curae nec frictionibus nec lavationibus multis indigent, sed omnibus qui ex ejusmodi occasione febricitarint oleum infundendum tepidum large est, cui minime adstringens vis infit, tum paululum fricandi atque ex consuetudine lavandi. Ufio vero protinus ab initio refrigerationem desiderat, tum crebriorem lavationem, minime vero aut oleum largum aut crebram frictionem. Sint autem quae refrigerent et rosa-ceum et omphacinum; quod etiam, arbitror, omotribes, id est crudum, oleum nominant. Utiliora vero his sunt quae nihil in se salis omnino habent. Efficies haec frigida si vas in quo continentur magis in puteo suspendas, ut aquam

Ed. Chart. X. [186.]

Ed. Bas. IV. (121, 122.)

ψαῦον τοῦ ὕδατος. ἔτι δὲ μᾶλλον (122) εἰ κροννὸς ὕδατος ψυχροῦ καταράττει τοῦ ἀγγείου, ψύχει τὸ ὑγρόν. εἰ δ' ἐπὶ πλεόν ἐψύχθαι βούλοιο, χιόνι περιπλάττειν αὐτό. καταχεῖν δὲ τοῦ βρέγματος μετέωρον ἐξαίροντα τὴν χεῖρα δι' ἐρίου συμμέτρον τῷ μεγέθει. ταῦτα ποιήσαντα μέχρι τῆς παρακμῆς ἄγειν ἐπὶ τὸ λουτρόν. εἰ δὲ καὶ ψυχθεὶς πυρεῖται ὁ τὴν προειρημένην ἔχων κρᾶσιν, ὑπὲρ οὗ ταῦτα πάντα λέγεται, καὶ τοῦτον ἐπὶ τὸ βαλανεῖον ἀκτέον ἐν ταῖς παρακμαῖς. εἰ δὲ σὺν κορύζῃ καὶ κατὰ ῥῶα πυρετέτοι, πρὶν πεφθῆναι ταῦτα, λούειν οὐ χρή. τοὺς δ' ἐπ' ἐγκαύσει καὶ τούτων παρόντων λουστέον, ὥς ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἐπεδείκνυμεν. ἐπὶ δὲ τῷ λουτρῷ τὴν κεφαλὴν τοῖς αὐτοῖς ἐκατέρων βρέχειν οἷς πρὸ τοῦ, ψύχουσι μὲν τῶν ἐπ' ἐγκαύσει πυρεζάντων, θερμαίνουσι δὲ τῶν ἐπὶ ψύξει. μέτρια δ' ἔστω καὶ ταῦτα μετὰ τὸ λουτρόν, ὅσον τὸ τε καλούμενον ἱρινόν ἐστι καὶ τὸ νάρδιον μύρον. ἀλλ' οὐ χρή μηκύνειν ἔτι περὶ τῶνδε λελεγμένων ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς. ἀρκέσει δ' εἰπεῖν ὡς τὰ μὲν ἄλλα πρακτέον ὁμοίως ἐπὶ τῶν πυρεζάν-

tangat. Praeterea si defluxus frigidae aquae vasi se illidat, magis humorem refrigerat. Quod si largius refrigerata cupis, vas nive circumdabis. Infundere autem sincipiti sublata in altum manu per mediocrem lanae modum oportet. Haec usque ad inclinationem faciens in balneum duces. Si vero qui memorato est temperamento, de quo omnis hic sermo est, ex frigore febricitet, etiam ducendus ad balneum in remissione is est. Si autem cum gravedine et destillatione febricitet, priusquam haec concocta sint lavandus non est. At qui ex ustione febricitant, ii vel quum haec adfint lavari debebunt, veluti in libris de sanitate tuenda ostendimus. Post lavacrum vero iisdem quibus ante madefacienda amborum capita sunt, eorum quidem qui ex ustione febricitarunt refrigerantibus, qui ex frigore calefacientibus. Sunt autem et haec post balneum mediocria, cujusmodi irinum dictum est et nardinum unguentum. Verum de his immorandum pluribus non est, praesertim in libris de sanitate tuenda jam proditis. Sed suffecerit dixisse reliqua simili modo in

Ed. Chart. X. [186. 187.]

Ed. Bas. IV. (122.)

των, ἅπερ ἐπὶ τῶν ἐγκαυθέντων τε καὶ ψυχθέντων ἐλέγο-
 μεν χρῆναι πράττειν, ἄνευ τοῦ πυρεῖν· οὐ μὴν ἅπαντί γε
 καιρῷ τοὺς πυρεῖντας λουστέον, ἀλλ' ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ
 παροξυσμοῦ· καὶ μέντοι καὶ ὡς ἐπιτείνειν μὲν χρὴ τῶν
 πυρεῖντων ἐπ' ἐγκαύσει τὴν ἐμψυκτικὴν ὀνομαζομένην ἀγω-
 γήν, ἐκλίειν δὲ τῶν ψυχθέντων [187] τὴν θερμαντικὴν.
 ὑπόλοιπον δ' ἂν εἴη τὴν ἐν τῇ διαίτῃ κοινότητά τε καὶ δια-
 φοράν ἐπελθεῖν ἀπάντων τῶν εἰρημένων ἐπὶ τῆς ὑποκειμέ-
 νης κράσεως, ἀλούσης ἐφημέρῳ πυρετῷ. κοινὸν μὲν δὴ πάν-
 τῶν εἶδος ἔστω σοι διαίτης, εὐχρυσμός, εὐπεπτός, οὐδαμῶθε
 κατὰ τοὺς πόρους ἰσχύμενον· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐγκαυθεῖσι μετὰ
 τοῦ ψύχειν καὶ ὑγραίνειν. οὕτως δὲ καὶ τοῖς θυμωθεῖσι. τοῖς
 δὲ ψυχθεῖσι, μετὰ τοῦ θερμαίνειν μετρίως. τοῖς δ' ἀγρυπνή-
 σαι καὶ λυπηθεῖσι καὶ πλεῖον φροντίσασιν, ὑγρόν καὶ ὑπνώ-
 δες. οὕτως δὲ καὶ τοῖς μὲν κοπωθεῖσι τροφιμώτερον, τοῖς
 δὲ ψυχθεῖσιν ἀτροφώτερον, τοῖς δ' ἄλλοις τὸ μέσον ἀμφοῖν.
 οἶνον δὲ πίνειν γνώσκεις ῥῆ που καὶ σὺ διδόντα με τοῖς

febricitantibus esse facienda, quemadmodum in uistis et refri-
 geratis citra febrem facienda praecepimus, non tamen quo-
 vis tempore lavandos febricitantes esse, sed in accessionis
 remissione. Praeterea qui ex uistione febricitant, iis inten-
 dendam quae ex refrigerantibus constat curationem esse; iis
 vero qui ex frigore, eam quae ex calefacientibus consistit re-
 mittendam. Reliquum autem fuerit ut communitatem ac
 differentiam in victu omnium comprehensarum conditionum
 in proposito temperamento, ubi febre diaria laborat, expona-
 mus. Omnium igitur communis victus species esto, quae et
 boni sit succi et concoctu facilis, et quae nusquam exiguis
 cutis meatibus inhaereat; sed ii qui exusti sunt, cum eo quod
 refrigeret et humectet. Pari modo iis quos ira male habuit.
 Iis vero qui refrigerati fuerunt cum eo quod calefaciat mo-
 dice. Iis qui pervigilio, tristitia et nimia cura sunt affecti,
 quod humectet ac somnum conciliet. Ad eundem modum
 iis qui fatigati sunt magis nutriens, iis qui refrigerati sunt
 minus nutriens, reliquis quod medium sit amborum. Vi-
 num vero ipse conscius es omnibus me ejusmodi naturis

Ed. Chart. X. [187.]

Ed. Bas. IV. (122.)

τοιούτοις ἀπασι, τὸν ὕδατῶδη καὶ ὄψει καὶ δυνάμει βελτίων γὰρ ὕδατος αὐτὸς τὰ πάντα, τῇ πέψει συναιρούμενος καὶ οὖρα καὶ ἰδρῶτας προτρέπων. δῆλος δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ἱπποκράτης οὐ μόνον ἐν τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὀξέσι διδοὺς οἶνον, ἕξ ὧν ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων γράφει. κατὰ δὲ τὸ ἕκτον τῶν ἐπιδημιῶν, εἴτε οὖν αὐτὸς εἴτε καὶ Θεσσαλὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παραιτεῖται τὸν οἶνον οὐ μόνον εἰ πυρεξίαν οἱ θερμοὶ ταῖς κράσεσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ὑγείας χρόνῳ· ἐν θερμῇ γοῦν φύσει παραινεῖ ψύξιν τε καὶ ποτὸν ὕδωρ καὶ ἐλιννύνει· εἰ μὴ ἄρα τὸ πλείονι χρῆσθαι τῷ ὕδατι τοῦ οἶνου κατὰ τὰς τοιαύτας φύσεις, ἥπερ ἀρέσκει τισί, φαίμεν ὑπ' αὐτοῦ παραινέσθαι. τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ζητεῖσθω, περὶ δὲ ποτοῦ ψυχροῦ διοριστέον. ἐγὼ μὲν δὴ φημι τὰς τοιαύτας φύσεις ὑγιαινούσας τε μᾶλλον πρὸς τοῦ τοιούτου πόματος δύνασθαι μεγάλα καὶ κατὰ τὸν ἐφημέρον πυρετὸν οὐκ ἀφαιροῦμαι τοῖς εἰδικότας· ἀήθει δὲ οὐκ ἀρξαίμην τηνικαῦτα διδόναι, ἀλλὰ πρότερον ἀκριβῶς ἀποδοὺς αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν ὑγείαν. εἰ δὲ διὰ δειλίαν, ἢ

concedere, sed quod tum aspectu tum viribus fit aquosum, id enim ad omnia utilius quam aqua est, ut quod et concoctionem juvet, et urinas ac sudores provocet. Constat autem et Hippocratem non in diariis modo febribus, verum etiam in acutis ex iis quae de acutarum victu prodit vinum dare. At in sexto epidemiorum sive ipse sit, sive Thessalus ejus filius, vinum calidis temperamentis prohibet, idque non modo quum febricitant, sed etiam per sanitatem; quippe in calida natura suadet tum refrigerationem tum aquae potionem tum quietem, nisi forte copiosius utendum esse aqua quam vino ejusmodi naturis suadere eum dixeris, quemadmodum nonnullis placet. Hoc igitur seorsum per se disquiratur, de potione vero frigidae decidendum. Ego igitur censeo ejus generis naturas et dum valent ejusmodi potione magnopere juvari, nec in diaria febre iis quibus in usu fuit eam circumcideo; si quis vero non assuevit, huic per febrem dare non inceperim, nisi pristina plane sanitate prius reddita. Quod si vel propter timiditatem, vel propter

Ed. Chart. X. [187.]

Ed. Bas. IV. (122.)

ἔθος ἐκ παίδων, ἢ ὑπόληψιν ψευδῇ φοβοῖτο τὸ ψυχρὸν, ἔργῳ τε πείσαιμι ἂν αὐτὸν, ἐπιτηρήσας ποτὲ αὐτὸν καυσούμενον ἐν θέρει καὶ λόγῳ μετὰ τὸ ἔργον. ὅταν γὰρ ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ τοιούτου πόματος ἀπαλλαχθῇ μὲν αὐτίκα τοῦ καυσοῦσθαι τε καὶ ἀλύειν, ἑαυτοῦ δὲ εὐτονώτερον ἐπὶ τῷδε τὸν στόμαχον ἔχειν φαίνεται, καὶ ἡ γαστήρ καταδρῆξῃ χολῶδες καὶ πέψη καλῶς, αὐθις τε καὶ αὐθις χρῆσάμενῳ ἀνατρέφεται τὸ σῶμα, τότε ἂν ἤδη καὶ τοὺς ἄλλους αὐτῷ δείξας οὓς ὁμοίως ὦνῃσα, διέλθοιμι πρῶτον μὲν ὡς παντὸς μᾶλλον ἀληθές ἐστι τὸ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα· γέγραπται δὲ μοι περὶ τούτου πρόσθεν. εἴθ' ὡς ἡ κρᾶσις αὐτῷ τὴν ὑγιεινὴν ἐκβεβηκυῖα συμμετρίαν πλησίον ἦκει νόσου, καὶ ὡς τοῖς τοιούτοις σώμασιν ἡ ὑγίεια σφαλερὰ καὶ κατὰ σχέδιν μᾶλλον ἢ καθ' ἑξιν ὑπάρχει, καὶ ὡς εἰ μὲν ἀγαθῆς ὦν ἔτυχε κρᾶσεως, ἐφύλαττον ἂν ἐκείνην αὐτῷ τρόπῳ παντὶ, μοχθηρὰς δ' ὑπάρχοντι φύσεως ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐξαλλάττω. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τούτων ἐπὶ πλεόν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς· ὅθεν οὐ χρὴ μηκύνειν ἐνταῦθα

consuetudinem a pueris, vel falsam opinionem frigidam timeat, tum opere homini persuadeam observans in aestate quum aestuat, tum ratione post opus. Nam ubi post usum ejusmodi potionis liberatus statim ab urendo aestuandoque est, visusque firmiorem ex eo stomachum quam ante habere, tum ventriculus illi biliosum dejecit et probe concoxit, ac corpus [quum ea iterum iterumque usus fuerit reficitur, tum vero aliis quoque ei indicatis quibus simili ratione contuli exposuerim, primum quidem illud esse omnium longe verissimum, *contraria contrariorum esse remedia*, proditum autem mihi de hoc prius est. Mox illud, *temperamentum ejus sanitatis symmetriam egressum morbo esse propinquum*, tum sanitatem ejusmodi corporum dubiam esse, ac potius in affectu quam in habitu. Praeterea quod si boni temperamenti esset, hoc illi omni studio tuerer, quum vero vitiosi sit temperamenti et naturae, in melius immuto. Porro dictum et de his fusius est in libris de sanitate tuenda, unde

Ed. Chart. X. [187. 188.]

Ed. Bas. IV. (122.)

μιμούμενον ἐκείνους τῶν συγγραφεων, ὅσοι παντάπασιν ὀλίγα γινώσκοντες, ἐν ἅπασι τοῖς βιβλίοις αὐτὰ διέρχονται. τουτὶ γὰρ οὐχὶ πολλὰ διδάσκειν, ἀλλὰ γράφειν ἐστὶ πολλὰ καὶ πολλοὺς χάρτας ἀναλίσκειν, ἐνὸν ὀλίγους, καὶ πολὺν κατατρίβειν χρόνον, ἐνὸν μὴ. οὐκοῦν μηδὲ τὰς διαγνώσεις τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἐνταῦθοι γράφω, προειρηκῶς μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ κρίσεων ὀλίγον δεῖν ἀπάσας, εἰρηκῶς δὲ τὰ λείποντα καὶ τῷ πρώτῳ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν. [188] οὐδὲν δ' ἦτιον καὶ τοῖς περὶ σφυγμῶν ὅσον ἐξ αὐτῶν χρηστὸν ἐρμηνεύσας, ὥς οἶσθα, μόνος ἁπάντων τῶν ἔμπροσθεν οὕτω σαφῶς ὥς μηδ' ἂν παῖδα λαθεῖν τὸ δηλούμενον, Ἀρχιγένους ὥς ἐπεδείξαμεν, οὐ διδάξαντος, ἀλλὰ περιλαλήσαντος τὰ πλεῖστα κατὰ τε τὸ περὶ σφυγμῶν σύγγραμμα καὶ τὴν πραγματείαν ἣν αὐτὸς ἐπιγράφει περὶ τῆς τοῦ πυρετοῦ σημειώσεως. ὥσπερ δὲ τὸν ἐν τῷ στυπτηριῳδαί λουσάμενον ὕδατι τὴν τρίτην ἡμέραν ἀσιτεῖν ἐκέλευον οἱ ἱατροὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οἶσθα καὶ τῶν ἐγκανθέντων τε καὶ κοπωθέντων ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις

nec immorandum mihi hic multis est eos imitanti scriptores qui quum pauca prorsus sciant, ipsa in omnibus libris inculcant. Id enim non multa est docere, sed multa scribere et multas chartas consumere, quum licet paucas, ac multum temporis nulla necessitate conterere. Itaque nec notas diariarum febrium hoc loco describo, utpote jam praedictas mihi in secundo de crisi-bus propemodum universas, si quae vero reliquae fuerunt, etiam in primo de febrium differentiis proditas. Quin etiam in libris de pulsibus quantum ex ipsis sit utile exposuimus soli ut scis, monium qui ante nos fuerunt, adeo, arbitor, clare ut nec puerum quod tradidimus lateat, quum Archigenes, ut ostendimus, non docuerit, sed deblaterarit plurima tum in opere de pulsibus tum in eo quod de febrium significatione inscribit. Ut autem eum qui in aluminosa aqua se lavit medici usque in tertium diem cibo abstinere jusserunt, ad eundem scis modum neminem eorum qui et exusti et fatigati fuerunt, vel alia quapiam ex jam dictis causis febre tentati,

Ed. Chart. X. [188.]

Ed. Bas. IV. (122.)

πυρεξάντων, οὐδένα λούοντας, οὐδὲ τρέφοντας αὐτοὺς πρὶν ὑπερβαλεῖν τὴν διάτритον. ἀνάγκη δὴπου καὶ μὲ λέγειν διάτритον, ὅπως μὴ καὶ περὶ τοῦδε τῆς φλυαρίας αὐτῶν ἐνέχωμαι, φασκόντων ἕτερον μὲν εἶναι τὸν διὰ τρίτης παροξυσμὸν, ἕτεραν δὲ τὴν πρώτην διάτритον· ἤκουσας γάρ ποτε καὶ σὺ μέχρι τοσούτου τῆς ἀδολεσχίας αὐτῶν ἐκταθείσης. ἀλλ' εἴτε πρώτην διάτритον, εἴτ' ἄλλο τι καλεῖν ἐθέλουσιν, οὐχ ἅπαξ ἢ δις ἢ τρίς, ἀλλ' ὅσάκις οἷδὲ μεμνησθαι δυνατόν ἐν τε τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, εὐθέως εἰς ἑσπέραν ἐλούσαμεν τοὺς τὸν ἐφήμερον πυρεξάντας, ἐν τε τῇ δευτέρᾳ πολὺ μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὴν τρίτην, ὥς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν ἐπὶ τοῦ στεγνωθέντος τὸ δέρμα. τουτὶ μὲν οὖν τὸ αἷτιον ὀλιγάκις ἐθεασάμην· ἀνάψαν πυρετὸν, ὅθεν αὐτὸ μάλιστα προῦχειρ-σάμην, ἔγκανσιν δὲ καὶ κόπον ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων πάνυ πολλάκις. ἐθεάσω δὲ καὶ σὺ πάντας αὐτοὺς τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ἑωθέν τε προσελθόντας ἐπὶ τὰς συνήθεις πράξεις, ἀπαντεῶντάς τε τοῖς ἰατροῖς ὅσοι καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ὦντο τελέως αὐτοὺς ἡσιτηκέναι. καὶ τοίνυν θαυμάζοντί σοι καὶ ζητοῦντι, τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἷτιον τοῦ μὴ καὶ νῦν γοῦν

lavisse aut nutritivisse priusquam diatriton transmisissent. Necesse enim profecto est et me diatriton dicere, ne in hoc quoque nugis eorum me exponam, dicentium aliam esse tertii diei accessionem aliam ipsam primam diatriton; quippe hactenus eorum nugas processisse ipse aliquando audisti. Sed siue primam diatriton siue aliud quidvis appellasse velint, non semel nos bisve aut ter, verum saepius quam ut meminisse possimus, tum in primo statim die ad vesperam eos qui diaria febre laborarunt lavimus, tum vel magis in secundo, imo etiam in ipso tertio, ceu paulo ante diximus de eo, cui stipata cutis fuerat. Verum hanc causam rarerer vidi febrem accendere, itaque etiam maxime tractanda desumpsi; usionem vero et lassitudinem et caeterorum singula plane saepe. Vidisti autem eos omnes quarto die mane ad solita redire munia, ac medicis qui ipsos tertium diem profus in cibi inedia exegisse fuerant opinati occurrere. Itaque etiam miranti tibi ac quaerenti quid demum

Ed. Chart. X. [188.]

Ed. Bal. IV. (122, 123.)

ἀποστῆναι τοὺς τοιοῦτους ἰατροὺς τῶν κακῶς αὐτοῖς ὑπε-
λημμένων, ὥς νομίζω, προσηκόντως (123) εἶπον ὅτι μῆτε
γινώσκουσι τὴν ἀληθῆ θεωρίαν, αἰδοῦνται τε νῦν ἄρξασθαι
μανθάνειν αὐτήν. ἔνιοι δ', ὥς ἤκουσάς ποτέ τινος ἐξ αὐτῶν
ὁμολογήσαντος ἡμῖν ἰδίᾳ τῇ ἀληθῇ μετὰ τοῦ δακρύνειν, οὐδὲ
τῶν ἐπιτηδείων εὐπορῆσαι φασιν, ἐὰν οἱ νομίζοντες αὐτοὺς
ἐπίστασθαι τι θεάσωνται μανθάνοντας. ἀλλὰ σὺ μὲν ἅπαξ
ἤκουσάς τοῦτο, θεοὺς δ' ἐγὼ σύμπαντας ἐπόμενυμι πολλοὺς
ἐμοὶ πολλάκις ὁμολογηκέναι μόνῳ ταῦτα μετὰ τοῦ δακρύνειν
τε καὶ τὴν ἑαυτῶν ὀδύρεσθαι δυστυχίαν ἐπὶ τῷ τὸν χρόνον
ἀπολέσαι μοχθηροῖς διδασκάλοις χρησαμένους. ἐπόμενυμι δ'
αὐτίς σοι τοὺς θεοὺς καὶ τοῦτό μοι λεχθῆναι πάννυ πολλάκις
ὑπὸ τῶν συμφοιτησάντων ἔτι μειρακίῳ τὴν ἡλικίαν ὄντι.
ἐπειδὴ γὰρ εἶωθα, ὅποτε τις ἔροιτο περὶ τινος δόγματος εἰ
ἀληθὲς εἴη, μηδὲν ἀποκρίνασθαι δύνασθαι φάσκειν, εἰ μὴ καὶ
τὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων μάθοιμι καὶ τινὰ μεθόδον κτησαίμην
ἢ διαγινώσκοιμι τὸ βέλτιον, οὐκ ὀλίγοι τῶν ταῦτα ἀκούν-
των συμφοιτητῶν ἔφασάν μοι, σὺ μὲν καὶ φύσει διαφερούση

causae esset cur vel nunc saltem ejusmodi medici ab iis
quae perperam opinantur non recedant convenienter, ut
arbitror, respondi quod neque veram speculationem nosce-
rent, et nunc eam incipere discere erubescerent. Aliqui
tamen, veluti confitentem aliquando ex iis quendam cum
lacrymis veritatem nobis solis audivisti, nec vitae sibi ne-
cessaria ajunt affutura, si qui eos scire aliquid existimant
discentes jam videant. Verum tu hoc semel audivisti, deos
autem omnes testor multos ea mihi saepe soli confessos
lacrymantes ac infelicitatem suam deplorantes, quod sub
malis praeceptoribus tempus perdidissent. Juroque tibi rur-
sus deos illud quoque mihi per saepe a condiscipulis dictum
esse, quum essem adhuc aetate adolescens. Nam quum
mihi mos esset, ubi aliquis me de dogmate aliquo num ve-
rum esset percontaretur, me dicere respondere non posse,
nisi reliquorum omnium *dogmata* didicissem, ac methodum
quandam mihi comparassem qua quod melius esset discer-
nerem, non pauci ex condiscipulis qui haec audierant mihi

Ed. Chart. X. [188. 189.]

Ed. Bas. IV. (123.)

κέρησαι καὶ παιδείᾳ θαυμαστῇ διὰ τὴν τοῦ πατρός σου φιλο-
τιμίαν, καὶ ἡλικίαν δυναμένην μανθάνειν ἔχεις ὅθεν τε δαπα-
νᾶν χρὴ σχολάζοντα μαθήμασι κέκτησαι· τὸ δ' ἡμέτερον οὐχ
ᾧδ' ἔχει· καὶ γὰρ ἀπαιδεύτοι τὴν πρώτην παιδείαν ἔσμεν καὶ
οὐκ ὅξεῖς τὴν διάνοιαν ὥσπερ σὺ καὶ ἀναλίσκειν οὐκ ἔχομεν·
ἀγαπητέον οὖν ἡμῖν ἔστιν ὁποῖά ποτ' ἂν εἴη ταῦτα· τὰ νῦν
γινωσκόμενα· μὴ τοίνυν ἔτι θαύμαζε διὰ τί πολλοὶ τῶν
ιατρῶν οὐκ αἰσχύνονται φθεγγόμενοι τὴν διάτριτον, καίτοι
μυριάκις ἡμᾶς ἑωρακότες ἐπὶ τῶν νοσοῦντων προγινώσκοντας
εἶτ' ἐφήμερός ἐστιν ὁ πυρετός εἴτε καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἢ
τετάρτην ἡμέραν οἴσει τινὰ παροξυσμόν. ἀλλ' ἐκείνο σκόπει
τὸ ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένον, ἀνθρώπου [189] φιλοσοφω-
τάτου τὸ ἦθος· ὅκου μὲν οὖν κάτοξυ τὸ νόσημα, αὐτίκα καὶ
τοὺς ἐσχάτους πόρους ἔχει καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτῇ διαίτῃ ἀναγ-
καῖον χρεῖσθαι. ὅκου δὲ μὴ, ἀλλ' ἐνδέχεται ἀδρότερος διαί-
τῃν, τοσοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὅκόσον ἂν ἡ νοῦσος μαλθακω-
τέρα τῶν ἐσχάτων εἴη. πόρους μὲν γὰρ λέγει πάντα τὰ
λυποῦντα τὸν ἄνθρωπον, ἐσχάτους δὲ ὀνομάζει τοὺς μεγί-

responderunt, me et excellenti natura et singulari propter
patris mei liberalitatem esse eruditione et aetatem ad discen-
dum idoneam et impensas unde disciplinis vacem suppedit-
tatas habere, secum non ita agi, qui et rudes in primis dis-
ciplinis essent, nec acuto ut ego ingenio, nec quod impen-
derent habere; itaque contentos esse oportere iis, quae
nunc nossent, qualiacunque ea forent. Minime igitur mireris
cur plerosque medicorum non pudeat diatricon in ore ha-
bere, etiam si sexcenties nos praesagire in aegris viderunt;
diaricane febre laborarent, an ea quae tertio quartove die
accessionem aliquam esset habitura. Illud potius aestima
quod Hippocrates monuit, homo alias ingenio maxime philo-
sophico. *Quum equidem peracutus morbus est, extremos
quam primum labores habet; tum summe tenuissimo victu
necesse est uti. Quum vero non, sed licet liberalius cibare,
tantum est de extrema victus ratione remittendum, quan-
tum morbus extremis est mitior.* Labores namque dicit
omnia quae hominem offendunt, extremos vero maximos;

Ed. Chart. X. [189.]

Ed. Bas. IV. (123.)

στοις, οἷπερ ἐν ταῖς ἀκμαῖς γίνονται. κέλνει δ' εἰς τοῦτον τὸν χρόνον ἀποτίθεσθαι τῆς διαίτης τὸ λεπτότατον, οὐδέν τι διδάσκων ἄλλοιότερον ἢ ὅπότ' ἔφασκεν· ὁκόταν ἀκμάζη τὸ νόσημα, τότε καὶ τῇ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρεῖσθαι, καὶ μὴν οὐχ οἷόν τε τὸ λεπτότατον τῆς διαίτης εἰς τὴν ἀκμὴν ἀναβάλλεσθαι, χωρὶς τοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐστοχάσθαι περὶ πόσῃν ἡμέραν ἀκμάσει τὸ νόσημα. ἀλλὰ καὶ Ἱπποκράτῃ φασὶ ληρεῖν ταῦτα γράψαντα καὶ ἡμῶν ἔργῳ διαδεικνυμένων αὐτὰ, πάντα μᾶλλον νομίζουσιν ἢ δυνατόν ἀνθρώπῳ κατὰ τὸν πρῶτον ποτε παροξυσμὸν, ἀκριβῇ γινῶσιν ἔχειν τῆς τοῦ κάμνοντος διαθέσεως. ἐγὼ δ' οὐτ' ἐφ' ἀπάντων τῶν νοσοῦντων ἀκριβῶς φημι γινώσκειν τὴν διάθεσιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν οὔτε τῶν ἐφημέρων τινὰ πυρετὸν λαθεῖν ἂν με· τοῦτο δ' ἀρκεῖ κατὰ γε τὰς πρώτας ἡμέρας εἰς τὸ μηδὲν ἀμαρτεῖν ἐν τῇ διαίτῃ, τὸ διακρίνει τὸν ἐφήμερον πυρετὸν τῶν ἄλλων. διὰ τοῦτό γε τοι τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν, ἐν ἣ πρώτον ἐκείνοι προταριχεύσαντες τὸν ἀνθρώπον ἄρχονται τρέφειν, ἡμεῖς ἤδη τὰ συνήθη τῶν ἔργων παρεχόμεθα πράττειν, κωλύομεν δὲ

quales in summo vigore fiunt. Jubet autem reservari in id temporis summam victus tenuitatem, nihil profecto docens diversum ab eo, quod alibi dixit: *Quum in summo vigore morbus est, tum victu uti tenuissimo est necesse.* Atqui fieri non potest, ut summam victus tenuitatem ad summi vigoris tempus differas, nisi inter initia conjeceris, circiter quotum diem in vigore morbus sit futurus. Sed et insanire Hippocratem dicunt qui haec scripserit, et tametsi nos opere ea ostendimus, omnia potius putant, quam posse quempiam in prima aliquando accessione certam notitiam affectus aegrotantibus habere. Ego vero nec in omnibus aegrotantibus fateor exacte me scire in primo die affectum, nec ullam diariam me febrem posse fugere; at vero ut nihil in victus ratione primis saltem diebus pecces, hoc satis est, si discernere diariam a reliquis queas. Ac propterea quarto die in quo illi hominem quem jam emaciarunt, primum nutrire incipiunt, nos ad consueta munia dimittimus, ac a diariis

Ed. Chart. X. [189.]

Ed. Bas. IV. (123.)

καὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν τὴν μετάστασιν εἰς τοὺς ὀξείας γενέσθαι, τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς διαίτης· ὥς εἴ γε τις ἑτέρως διαιτήσκειν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσουσι κατὰ γε τὰς προειρημένους κράσεις ὅσοι διακαέστατοι τῶν πυρετῶν. ἕτεραι γὰρ εἰσι φύσεις· ἐφ' ὧν ἢ οὐδὲν ἢ οὐκ ἀξιόλογόν γε τι τοσούτων ἡμερῶν βλάπτει λιμός· ὥσπερ ἕτεραί γε πάλιν ἐφ' ὧν οὐ μόνον ἀβλαβής, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφέλειάν ἐστιν ἡ ἀσιτία τῶν τριῶν ἡμερῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων φύσεων ἐξῆς διορίσω. τὴν ὑποκειμένην δ' ἐξ ἀρχῆς κράσιν εἰς τοῦτοχάτον ἄγουσι κίνδυνον αἱ ἀσιτίαι κατὰ πάντας τοὺς πυρετοὺς, οὐ μόνους ὧν νῦν ἐμνημόνευσα, τοὺς ἐφημέρους ὀνομαζομένους.

Κεφ. δ'. Εἰ γὰρ καὶ δι' ἐμφραξιν, ὥς ἐλέχθη, στεγνωθεῖν ποθ' ἢ διαπνοή, μικράν μὲν ὑπάρχουσαν αὐτὴν, εἴ τις ὀρθῶς διαρρόνυσται, κωλύσει γενέσθαι δεύτερον παροξυσμόν· ἀξιολόγου δὲ γενομένης, οὐκ ἐθ' ὁμοίως ἐπαγγεῖλασθαι δυνατόν. εἰ δὲ καὶ πολλοὶ καὶ παχεῖς καὶ γλίσχροι σφηνωθεῖεν χυμοὶ, τὸν ἐπὶ τούτοις πυρετὸν ἀδύνατον ἐστὶν ἐν τοῖς ὅροις διαμείναι τῶν ἐφημέρων. ἐξ ἀνάγκης γὰρ αὐτὸν ὃ ἐπὶ σήψει

in acutas febres transitum fieri hac victus ratione prohibemus; quum si quis aliter cibet, excipiant necessario jam dictas naturas ardentissimae febres. Sunt enim aliae naturae quibus aut nihil aut non magnopere incommodet tot dierum inedia; sicut e diverso aliae quibus non modo innoxia, sed etiam utilis est trium dierum inedia. Verum de caeteris naturis post decernam. Propositum vero nunc nobis ab inito temperamentum inediae in summum ducunt discrimen, in quacunque injungantur febre, non solum iis quas modo commemoravi diariis.

Cap. IV. Etenim si propter obstructionem aliquando, ut dictum est, coacta transpiratio sit, si parva ea sit, qui recte deterferit, secundam fore accessionem vetabit; si insignis, non possis ita promittere. Quod et si multi et crassi et glutinosi impacti humores sint, quae hos excipit febris fieri non potest ut intra fines diariarum consistat, quando ex necessitate huic in mali succi naturis ea quae ex

Ed. Chart. X. [189. 190.]

Ed. Basf. IV. (123.)

χυμῶν διαδέξεται κατὰ τὰς κακοχύμους φύσεις. ὥς ἐπ' ἄλλων γε κράσεων ὡς ἐν τοῖς ἔξης ἐρμηνεύσω γένοιτ' ἂν τις ἰδέα πυρετοῦ συνόχου διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ἄνευ σήψεως χυμῶν. ἐπισθαὶ δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀδύνατον ὅσον ἂν τις μὴ πρότερον ἐν ταῖς εἰρημέναις πραγματείαις γυμνάσῃται, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν. ἐπειδὴν γὰρ ἔμφραξις τις ἢ μετρία δι' ἣν ἐπύρεξαν οἱ κακοχύμοι κατὰ μὲν τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἡμέραν ἄχρι τινός, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ σφυγμῷ τὸ τῆς σήψεως σημεῖον, ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς οὖροις τὸ τῆς ἀπεψίας. μηχανομένης μέντοι τῆς παρακμῆς καὶ μηκέτ' ἀνάλογον ἐνδιδούσης ὥσπερ ὑπῆρξατο [190] μετὰ τὴν ἀκμὴν ὑποπτὸς ἔστιν ἡ διάθεσις, ὥσπερ ἐφ' ὧν ἐπείγεται πρὸς τὴν λύσιν, αἱμοὶ γέ τινες, ἢ νοτίδες, ἢ ἰδρωῖτες ἐξεκρίθησαν, ἢ οὖρα πλείω χρηστὰ μετὰ τῶν κατὰ τὸν σφυγμὸν σημείων ἀγαθῶν ὑπαρχόντων, ἐφήμερός ἐστι βεβαίως ὁ πυρετός. ἀλλ' ὃ γε διὰ μικρὰν ἔμφραξιν ὅμοιος μὲν τοῖς ἐφήμεροις ἔστιν, ὡς εἴρηται, κατὰ γε τὰ πρῶτα, μηχανομένης δὲ τῆς παρακμῆς ὑποπτὸς γίνεται, καὶν μηδέπω τὸ τῆς σήψεως

putredine humorum accenditur succedet. Nam in aliis saltem temperamentis quae in sequentibus exponam, excitari ex tali caula potest citra humorum putredinem aliqua continentis febris species. Porro capere ejusmodi sermones omnino non potest, qui prius in memoratis operibus non sit exercitatus, ac potissimum in eo quod de febrium differentia inscribitur. Nam ubi obstructio quae-
piam mediocris est, ob quam febricitant quibus vitiosus est humor in primo die, atque etiam secundi aliqua parte, nullum est in pulsu putredinis signum, aequè ut nec cruditatis in urinis. Protracta tamen declinatione nec amplius pro ratione, sicut post summum vigorem inceperat, cedente, suspectus affectus est, veluti *e diverso* in quibus ad solutionem festinat, vel halitus aliqui vel madores vel sudores exierunt, vel multa bona urina cum signis in pulsu bonis, in iis procul dubio diaria febris est. Sed quae ex parva oritur obstructione, ea, ut dictum est, saltem inter initia similis diariis est, protracta tamen declinatione suspecta red-

Ed. Chart. X. [190.]

Ed. Bas. IV. (123.)

σημείον ἐμφαίνεται τοῖς σφυγμοῖς· εἰ γὰρ μὴ διαπνευσθῇ
τελέως, ἀναγκαῖόν ἐστι σαπῆναι τὴν κακοχυμίαν. ἢ οὖν
διαπνεύσῃ, μείζονος ἡμῖν ἤδη βοηθείας ἐστὶ χρεία. εἰ μὲν
οὖν ἦτοι παιδίον ἢ γέρον. εἴη, φλεβοτομεῖν οὐκ εἴ ἐγχωρεῖ
μεταξὺ δὲ τῶν ἡλικιῶν τούτων ῥώμης παρούσης τῷ κά-
μνοντι φλεβοτομητέον, εἰ καὶ τὰ τοῦ πλήθους ἀπειρή σημεῖα.
βέλτιον γὰρ ἐκκενώσαντα τὸ πλεόν τῆς κακοχυμίας, ἐπὶ τὸ
διαρρῦπτειν τὰς ἐμφράξεις ἵεναι· κίνδυνος γὰρ ἐκφραττόντων,
πρὶν ἐκκενωῖσαι, σφηνωθῆναι μᾶλλον αὐτάς. ἐκφράττουσι
μὲν οὖν αἱ ῥυπτικαὶ δυνάμεις, ἔξωθεν τε προσπίπτουσαι τῷ
δέρματι καὶ εἰσω τοῦ σώματος λαμβανόμεναι. κίνδυνος δὲ καὶ
τὰς ἐκτὸς ἐλκούσας ἅμα τοῖς ἐμφράττουσι συνεπισπᾶσθαι
τι καὶ ἄλλο, καὶ τὰς ἐνδοθεν ἀναφερομένας ἑαυταῖς συνεπι-
σύρεσθαι τι τῶν ἐν τοῖς ἀγγείοις. ὅπερ εἰ μὲν γλίσχρον, ἢ
παχὺ τύχοι, διπλασιάζει τὴν ἐμφράξιν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τῷ
πλήθει γε, πάντως οὐ μικρὰ λυπήσει. φαίνεται γὰρ ἐνίοτε
καὶ τὸ πολὺ ῥεῦσαν ἀθρόως οὐδὲν ἥττον ἐμφράττεσθαι τε

ditur, quamvis putredinis indicia in pulsu adhuc non appa-
reant; quippe nisi vitiosus humor penitus transpiret, necesse
est putrescat. Ergo ut transpiret majore jam auxilio est
opus. Ac siquidem vel puer vel senex sit, sanguinem de-
trahere non licet; inter has aetates ubi robur aegro non
deest, secunda vena est, etiam si plenitudinis signa non ad-
sunt. Praestat enim vitiosi humoris majore parte emissa ad
detergendas obstructions accedere, quum alioqui metus sit
si obstructionibus liberandis, priusquam vacuaveris, studeas,
ne ipsas magis impingas. At solvunt quidem obstructions
quae deterforiam facultatem obtinent, seu foris cuti sint ad-
motae, seu intro in corpus acceptae. Periculum vero est
etiam ne quae foras trahunt, una cum iis quae, obstruunt,
etiam aliud quippiam attrahant, et quae ab interno sursum
feruntur, aliquid secum in iis quae in vasis continentur
rapiant. Quod ipsum si tenax sit vel crassum obstructionem
plaque geminabit; sin aliter, multitudine certe sua non parum
omnino nocebit. Cernimus enim aliquando etiam quod
multum est, cum simul totum confluit, obstruendo haerere,

Ed. Chart. X. [190.]

Ed. Bas. IV. (123. 124.)

καὶ σφηνοῦσθαι τῶν γλίσχρων καὶ παχέων· εἰ δὲ καὶ διὰ πόρων στενῶν ἢ διεξοδος εἴη, πολὺ δὴ μᾶλλον ἴσχεσθαι. ὅπως οὖν ἀσφαλῆς (124) καὶ τούτοις ἢ φορὰ καὶ τοῖς ἔξωθεν ἢ ὀλκῇ γίγνοιτο, χρησιμώτατόν τε ἐστὶ κενῶσαι τὸ σῶμα. καὶ μέντοι καὶ τὰ διαπνεόμενα τῶν χυμῶν καπνώδη καὶ λιγννώδη περιπτώματα μειωθέντων αὐτῶν ἐλάττω γίγνοιτο ἂν. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο βραχύτερον ἐστὶ τὸ πυρετιῶδες θερμόν, ὡς ἐγχορεῖν αὐτὸ διαπνεῖν εἰς τοῦκτος, εἴπερ εἴεν αἱ ἐμφράξεις βραχεῖαι. ὅταν οὖν ποθ' ὑπονοήσῃς ἐστεγνῶσθαι τὸ δέρμα δι' ἐμφράξιν, ἔκ τε τῶν μὴ γίνεσθαι κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ κενώσεις ἀξιολόγους καὶ διαμένειν ὁμοίαν ἑαυτῇ τὴν παρακμὴν, εἰ μὲν ἀπὸ μηδενὸς τῶν προφανῶν αἰτιῶν ἐπύρεξεν ὁ ἄνθρωπος, ἔτι καὶ μᾶλλον ἂν εἴη σοι βεβαιότερα τῆς ἐμφράξεως ἢ διάγνωσις· εἰ δὲ σὺν τινι τῶν προφανῶν, οὐκ ἀδύνατον ἅμα συνεληλυθέναι διττὰς αἰτίας. εἰ γὰρ ἡ ἑτέρα μόνη τῶν αἰτιῶν ἢ ἐκ τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου ἦν, ἐμειοῦτο ἂν ἡ παρακμὴ σὺν αἰσθηταῖς ἐκκρίσεις· οὐκ οὖν ἀναβάλλεσθαι τῶν τοιούτων ἀρρώστων

infigique non minus quam ea quae glutinosa sunt et crassa; quod si per meatus angustos est transitus, multo profecto magis retineri. Quo igitur et his iter liberum, et iis quae foris admoventur attractio tuta sit, utilissimum est corpus inanisse. Quin etiam fumosa fuliginosaque humorum excrementa, quae *per cutim exhalant*, *fucois* imminutis pauciora restabunt. Quare inde quoque minor reddetur febrilis calor, sic ut foras evanescere, si exiguae obstructions sint, queat. Ergo quum suspicio erit cutim esse ex obstructione praeclusam, id quod tum ex eo conjicies, quod non fuerit in primae accessionis remissione vacuatio satis magna, tum quod supilis sibi perduraverit remissio, si homo ex nulla manifesta febricitavit causa, etiam certiore obstructionis dignotionem habes; sin ex evidenti aliqua causa, fieri potest ut duae simul coierint causae. Nam si altera tantum causarum quam externa impressit subesset, imminuta remissio fuisset cum sensibili alicujus excretionem; haudquaquam igi-

Ed. Chart. X. [190. 191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

ἀφαιρῆν αἵματος, ἀνάλογον τῇ τε δυνάμει καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἐμφράξεως. ἐνδειξίς δὲ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐμφράξεως ἐκ τοῦ μεγέθους ἔσται τοῦ κατὰ τὸν πυρετόν· μείζων μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς σφοδροτέrais ἐμφράξεσιν, ἐλάττω δ' ἐπὶ ταῖς μικροτέrais συμπίπτει. κενώσαντα δὲ τὸ σύμμετρον οὐ μετὰ πολὺν δίδοναι τῶν ῥυπτικῶν τινα τροφῶν ἢ φαρμάκων. ἔστι δ' οὐ πολλὰ τὰ τοῦτο δυνάμενα ποιεῖν ἐν πυρετοῖς, ἀλλ' ὥς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ἐν τῷ τροφῆς μὲν λόγῳ ἢ πτισάνῃ τ' ἔστι καὶ μελικράτον, ἐν φαρμάκοις δὲ τό τε ὀξύμελι καὶ ὅσα τῷ μελικράτῳ συνειπεῖν οἶόν τε, ὥς καλαμίνθη καὶ ὕσσωπον καὶ ὀρίανον καὶ ἔρπυλον καὶ ἴρις καὶ σέλινον. ἀλλὰ ταῦτά γε πάντα πλεον ἢ δεῖ θερμὰ καὶ διὰ τοῦτο ἑξάπτει τοὺς πυρετοὺς ὥσπερ οἶνος. ὀξύμελι δὲ μόνον οὔτε τοὺς πυρετοὺς ἑξάπτει καὶ ῥύπτει γενναίως, ὥς διαλύειν μὲν ὅσα γλίσχρα καὶ παχέα, τοὺς πόρους δ' ἐκφράττειν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ μελικράτου τε καὶ ὀξυμέλιτος εἴη [191] ἂν τὸ καλούμενον ἀπόμελι, χρῶνται δ' αὐτῷ κατὰ τὴν Πελοπόννησον πλείστον. θεῖη δ' ἂν τις εὐλόγως, οἶμαι,

tur differendum est sanguinem ita laborantium mittere, tum ad virium tum ad obstructionis magnitudinis proportionem. Indicetur autem obstructionis magnitudo ex ipsa magnitudine febris, ut quae ex majore obstructione major, ex minore minor inciderit. Ubi vero modice vacuaveris, haud multo post aut nutrimentum aliquod aut medicamentum ex iis quae detergeant exhibebis. Sunt porro non multa quae in febribus id praestent; sed sicut dictum prius est, in alimentorum ratione sunt ptisana et mulsa, in medicamentorum oxymeli et quaecunque incoquere in mulsa licet, ceu calamintha et hyssopum et origanum et serpillum et iris et apium. Verum haec omnia iusto sunt calidiora, ideoque febres accendunt ut vinum. Oxymeli vero solum nec febres accendit et strenue deterget, sic ut ea quae glutinosa crassaque sunt, dissolvat et meatus obstructos liberet. At inter mulsam et oxymeli medium locum habet quod apomeli dicitur, cujus plurimus in Peloponneso est usus. Non immerito,

Ed. Chart. X. [191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

καὶ τὸ σάκχαρ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐπὶ δὲ τῇ τοιαύτῃ τροφῇ παραφύλαττε πόσον ἀφαιρεῖται τῆς πυρετώδους θερμοσίας, εἰ γὰρ οοὶ φαίνοιτο κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔωθεν ἐλάχιστόν τι λείπεσθαι τοῦ πυρετοῦ, μήτε τοῦ τῆς σήψεως τῶν χυμῶν σημείου παρόντος ἐν τοῖς σφυγμοῖς μήτ' ἐν τοῖς οὖροις τοῦ τῆς ἀπεψίας, ἢ δ' ὑποπτος ὥρα καθ' ἣν εἰσέβαλεν ὁ πυρετός ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἔξωτέρω τῆς μεσημβρίας εἴη, θαρρῶν λούε τὸν ἄνθρωπον ὅσον οἶόν τε τάχιστα πρὸ πολλοῦ τῆς ἑκτῆς ὥρας. ἱκανὸν δὲ καὶ ἐντὸς τρίτης ὥρας συμπληρωθῇ τὸ λουτρόν. οὕτω δὲ καὶ εἰ δεκάτην ὥραν ὑποπτεύοις, ἄχρι τῆς ἐβδόμης λούειν ἐγχωρεῖ, τριῶν ἢ τεττάρων ὥρῶν ἰσημερινῶν ἀντάρκειστάτων οὐσῶν εἰς διάστημα τοῦ τε βαλανείου καὶ τοῦ παροξυντικοῦ καιροῦ. χρηθ' ἐν τῷ βαλανείῳ προαλείψαντα καὶ προανατρίψαντα μετριώτατα διαδρῦπτειν τε καὶ ἀποπλύνειν ἔξωθεν τὸ σῶμα. τὴν δ' ὕλην τῶν ῥυπτικῶν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν ἔχεις. ἐκλέγειν οὖν ἐκεῖθεν δεῖ τὰ πρὸς τὸ παρὸν ἀρμόττοντά· διήρηται γὰρ ἐν αὐτοῖς ὅσα τε μᾶλλον αὐτῶν ὅσα θ' ἥττον ῥυπτει. λεχ-

arbitror, et saccharum inter haec numerandum. Ex hoc victu servabis, quantum de febrili calore minuitur. Etenim si tertio die mane videris minimum esse quod de febre relinquitur, ac neque putredinis humorum in pulsu nota sublit, neque in urina cruditatis, suspecta vero hora qua primo die febris invasit extra meridiem nota sit, audacter hominem quam ocyssime lavabis longe ante sextam horam. Abunde tamen sit si intra tertiam horam lavationem compleveris. Ad eundem modum et si decimam horam suspectam habueris, usque ad septimam laves licet, quum tres aequinoctiales horas quatuorve inter balneum accessionisque tempus interponi abunde sit satis. Debet autem in balneo corpus prius unctum ac moderatissime frictum, mox detergeri extrinsecus. Sane detergentium materiam expositam habes in commentariis iis, qui de medicamentis sunt conscripti. Deligenda vero semper sunt quae ad rem propositam sint accommoda; quippe distincta in his sunt tum quae magis tum quae minus detergent. Sed et nunc ex-

Ed. Chart. X. [191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

θήσεται δὲ καὶ νῦν ἕνεκα παραδείγματος ὀλίγα. μετριώτατα μὲν οὖν ῥύπτει τὸ τε τῶν ὀρόρων ἄλευρον καὶ τὸ τῶν κριθῶν καὶ τὸ τῶν κυάμων, ἔτι καὶ τὸ μελίκρατον τὸ ὕδαρές· μᾶλλον δὲ τούτων ἴρις καὶ πάνακος ῥίζα καὶ ἀριστολογία καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ κράσει μελίκρατόν ἐστιν, ὥσπερ γε καὶ τοῦδε μᾶλλον ὅταν ἀκρατέστατον ᾖ. γίνεται δὲ τοιοῦτο τῷ μέλιτι μιχθέντος ὕδατος βραχέως, ὥς χυθὲν τοῖς μικροῖς τοῦ δέρματος εὐκόλως ἐνδύναί πόροις. ἔτι δὲ τοῦδε μᾶλλον ὁ ἀφρός τοῦ νίτρου καὶ τὸ νίτρον αὐτὸ καὶ τὸ ἀφρόνιτρον. εἶναι δὲ χρὴ τὸ μὲν νίτρον λεπτομερές, οἷον πέρ ἐστι τὸ Βερενίκιον· εἰ δὲ τὸ λιθῶδες εἴη, καίειν τε καὶ λειοῦν ἀκριβῶς αὐτό. μέλι δὲ τὸ καθαρώτατον καὶ δριμύτατον, οἷον πέρ ἐστι τὸ Ὑμήτιον. ἐστὶ δὲ δήπου καὶ ὁ σάπων ὀνομαζόμενος ἐν τοῖς μάλιστα ῥύπτειν δυναμένοις. ἄλλῃς ἔστω σοι παραδειγμάτων τῆς τῶν ῥυπτόντων ὕλης. μετιέναι γὰρ ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὰ μετὰ τὸ λουτρόν. ἐστὶ δ' οὐ πολλά· πλὴν γὰρ ὕδατος ἔχοντος ἐνάφηψήμενων αὐτῷ σέλινον ὀλίγον, οὐδὲν αὐτοῖς

empli causa pauca dicemus. Moderatissime detergent tum ervi farina tum hordei tum fabarum, praeterea mulsa aquosa; magis vero quam haec iris et panacis radix et aristolochia et mulsa quae mediocri est mixtura, veluti etiam hac magis quae meracissima est. Fit haec ubi mixta melli exigua est aqua, sic ut liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi possit. Possunt autem vel hac magis detergere tum spuma nitri tum nitrum ipsum tum aphronitrum. Si autem nitrum, opus est eo quod ex tenuibus partibus constet, cujusmodi Berenicium est; si vero lapidosum sit, uri id laevigarique diligenter debet. Mel autem purissimum acerrimumque, cujusmodi est Hymettium. Est autem et saponinatus ex iis quae maxime detergere valeant. Atque haec satis multa detergentium materiae exempla sunt. Tempestivum enim est jam ad ea quae post balneum adhibentur accedamus. Sunt autem ea minime multa, nam praeter aquam quae parum apii incoctum in se habuerit, nihil his est offerendum, licet quod inter balneum et suspe-

Ed. Chart. X. [191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

δοτέον, καὶ τὸ μετὰ τὸ τοῦ τε λουτροῦ καὶ τῷ ὑπόπτῳ
διάστημα τριῶν ὥρῳ ἐσεσθαι στοχαζώμεθα. περὶ μέντοι
τὴν ἐσπέραν καὶ θάττον ὥραις δυοῖν τοῦ κατὰ τὴν πρώτην
ἡμέραν εἰσβεβληκότος παροξυσμοῦ καὶ λούσαι δυνατόν ἔωθεν
καὶ θρέψαι μόνον πτισάνης χυλῷ. εἴτα εἰ μὲν μηδὲν ἐνέ-
ποιεν αἱ ὥραι τι, λούειν αὐτὸς εἰ βούλοιο καὶ τρέφειν, ὧν
εἴρηκα σκοπῶν ἐχόμενον. εἰ δὲ τι γένοιτο, παραβάλλειν τε
τοῦτο τῷ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν παροξυσμῷ, συνεπισκο-
πεῖσθαι τὰ τε οὖρα καὶ τοὺς σφυγμούς· ἅπαντα δὲ δήπου
φαίνεται σοι μέτρια, βραχείας ὑπολειπομένης ἐμφράξεως,
ὥστε καὶ λούσεις τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν αὐτὸν καὶ θρέψεις
τῶν εἰρημένων σκοπῶν ἐχόμενος· ἐκπίσεις τε μηδὲν ἔτι τῇ
πέμπτῃ συμπέσεισθαι. μεγάλης δὲ τῆς ἐμφράξεως γεγεννημένης
οὐκέτ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐκ τῶν ἐφημέρων εἴη πυρετῶν. ὥστε εἰς
τὸν ἑξῆς ἀναβεβλήσθω λόγον, ἐν γὰρ τοι τῷδε περὶ τῶν ἐφη-
μέρων μόνων πρόκειται διελθεῖν.

Κεφ. ε'. Ἐπεὶ τοίνυν ἐφημέροι πυρετοὶ ταῖς ὑπο-
κειμέναις κράσεσι τῶν σωμάτων ἐπιγίγνονται πολλάκις καὶ

ctas horas spatium erit, trium fore horarum coniciamus.
Si vero citra vesperam aut duabus horis citius quam primo
die accessio invadet, tum lavisse mane liceat tum cibasse, sed
tantum ptisanæ cremore. Deinde si suspectæ horæ nihil
prorsus afferant, et lavare rursus, si velit, licet et cibare ad
eas quas diximus considerationes intento. Sin aliquid eve-
niat et conferendum id est cum accessione quæ primo die
inciderat, et tum urinae considerandæ tum pulsus sunt,
quæ omnia profecto mediocria apparebunt, ubi exigua
relinquitur obstructio. Quare ipsum et lavabis quarto die et
cibabis jam dictos scopos habens, sperabisque nihil quinto
die superventurum. At si magna obstructio facta sit, ea
febris ex diariarum genere non erit. Quare in proximum
differatur sermonem, quum in hoc de diariis tantum agere
statuerimus.

Cap. V. Quoniam igitur diariæ febres in propositis
corporum temperamentis, sæpenumero etiam ciborum crû-

Ed. Chart. X. [192.]

Ed. Bas. IV. (124.)

[192] ἀπεψίαις σιτίων, ἐξῆς ἂν εἴη περὶ αὐτῶν διελθεῖν· χει-
ρίστη μὲν οὖν ἐστὶν ἐν ταῖς τοιαύταις κράσεσιν ἀπεψία καὶ
τάχιστ' ἀνάπτει πυρετὸν, ἐν ᾗ διαφθείρεται τὰ σιτία πρὸς
τὸ κνισῶδες τε καὶ καπνῶδες· ὥς ἡ γε εἰς ὀξύτατον τρέπουσα
σπανιάκῃς τε γίγνεται ταῖς τοιαύταις φύσεσι καὶ ἥττον βλά-
πτει. λεχθήσεται δὲ ὑπὲρ ἑκατέρας ἰδίας ἡμῖν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ
τῆς πλειστάκῃς τε γιγνομένης αὐτῆς καὶ μᾶλλον βλαπτούσης
ποιησαμένοις. ἔστι δ', ὥς εἴρηται, κνισώδης τέ τις αὕτη καὶ
καπνώδης, ἔλαττον μὲν ὑπάρχουσα κακὸν, εἰ καταρρήξειεν ἡ
γαστήρ, οὐ μικρὸν δὲ εἰ ἐπισχεθείη. πυρέττουσι γὰρ ἐπὶ
ταῖς ἐπισχέσεσιν αὐτῆς ἐτοίμως αἱ κακόχυμοι φύσεις καὶ μά-
λοθ' ὅταν ἐπὶ τὰς συνήθεις τράπωνται πράξεις, ὑπεριδόντες
τοῦ μένειν ἔνδον ἐφ' ἡσυχίας ἐν τῇ στρωμνῇ. πυρέττουσι δ'
ἐνιοὶ καὶ τῶν ἀλόντων διαρροίαις ἐπ' ἀπεψία, συναυξανομέ-
νης αὐτοῖς τῆς πυρετώδους διαθέσεως, οὐχ ἥκιστα κακὸν τοῦ
πλήθους τῶν ἐξαναστάσεων. εἰ δὲ καὶ δῆξίς τις, ἡ πόνος, ἡ
θερμότης ἄμετρος ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
γένοιτο, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐντεῦθεν ἢ πυρετώδης αὐξάνεται

ditatibus succedunt, proximum fuerit de ipsis differere. Ergo
pessima quidem in ejusmodi temperamentis cruditas est ci-
tissimeque febrem accendit in qua cibi in nidorulentam
et fumosam qualitatem corrumpuntur, quando ea quae in
acidam vertit, ut rarissime talibus naturis contingit, ita mi-
nus nocet. Dicemus autem de utraque seorsum, incipientes
ab ea quae saepius his incidit et magis laedit. Ea est, ut di-
ximus, nidorosa quaedam ac fumosa, quae utique, si alvus
lubrica sit, minus est noxia, sin adstringitur, gravis est. Si-
quidem ex adstrictione ejus vitiosae naturae in febres prom-
pte inoidunt, ac potissimum quum neglecto consilio in lectulo
domi manendi ad solita convertuntur opera. Febricitant
autem nonnulli et ex iis quos diarrhoea ex cruditate male
habet, quibus utique non minime increscit febrilis affectio
et ex desurgendi frequentia. Quod si etiam rosio aut calor
immodicus in ventriculo et intestinis sit, hinc vel longe
magis affectio febrilis increscit. Est autem eorum quibus

Ed. Chart. X. [192.]

Ed. Bas. IV. (124. 125.)

διάθεσις. ἰασίς δ' οὐχ ἡ αὐτὴ τῶν ἐπισχεθέντων τοῖς ἐκκρίνουσι· λεκτέον οὖν ὑπὲρ ἑκατέρων ἐν μέρει· φανεῖται γὰρ οὕτως οὐ μόνον ὅπῃ διαλλάττουσιν, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἐν ἀμφοτέροις κοινόν. εἰ μὲν δὴ φαίνοιτο μόνα τὰ διεφθαρμένα κεκνωσθαι, λουτέον τ' ἐστὶ καὶ θρεπτέον ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ πυρετοῦ, πρόνοιάν τινα τῶν κατὰ τὴν γαστέρα ποιη(125)σαμένοις πρότερον. εἰ δ' οὕτως εἴη πολλὴ κένωσις ἥτοι γεγνηῖα πρόσθεν ἢ καὶ νῦν ἔτι γιγνομένη κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὥς κεκμηκέναι τὴν δύναμιν, ἄμεινον θρέψαι χωρὶς τοῦ λοῦσαι προνοησαμένους τῶν κατὰ τὴν γαστέρα. πρόνοια δ' ἐπὶ τῶν οὕτως ἐχόντων, εἰ μὲν μηκέτι γίγνοιτο κένωσις, ἐμβροχὴ δὲ ἐλαίου τε καὶ ἀψινθίου· χρὴ δὲ προδιαβρέχειν ὕδατι ζέοντι τὸ ἀψίνδιον, ὅπως μὴ κνισωθῇ. καὶ εἴ γέ τις αἰσθησις ὑπολείποιτο κατὰ τὴν γαστέρα δῆξεως ἢ πόνου, πύλημα μετὰ τὴν ἐμβροχὴν ἥτοι θερμόν. καὶ ξηρόν ἢ βεβρεγμένον μὲν ἐλαίῳ ἐν ᾧ τὸ ἀψίνδιον ἀπεξέσθῃ, τὸ πλεῖστον δ' ἐκπεπιεσμένον ἐπιβάλλειν χρὴ. κάλλιον δ' εἰ παρεῖη μύρον νάρδιον ἐπιμελῶς

Suppressa alvus est et quibus fluens non eadem sanatio; itaque etiam seorsum de utrisque agetur, apparebit enim sic tractantibus non solum quatenus differunt, sed etiam quantum ambobus sit commune. Si igitur ea tantum quae corrupta fuere vacuata esse videntur, tum lavandum tum nutriendum in remissione febris est, sed si iis quae circa ventriculum sunt prius consulueris. Sin ita multa inanitio aut prius facta sit, aut nunc etiam in homine duret, ut virtus jam defessa sit, satius est omissa lavatione cibare, sed consultis prius iis quae circa ventrem sunt. Consuletur ita laborantibus, si modo vacuatio amplius non duret, perfusione ex oleo et absinthio, expedit autem prius irrorari absinthium, quominus nidore offendant ferventi aqua. Quod si quis morsus aut doloris sensus in ventriculo adhuc supersit, incingi illi peniculus post perfusionem debet qui vel siccus et calidus sit vel ex oleo, in quo absinthium incoctum fuit, madens ac plurimum expressus. Satius autem fuerit, si nardini unguenti quod curiose sit factum facultas sit, ex

Ed. Chart. X. [192.]

Ed. Bas. IV. (125.)

ἐσκευασμένον, ἐν ἐκείνῳ δεύσαντα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιτιθέναι τὸ πῖλημα. καὶ πολὺ γε κάλλιον, εἰ πορφύρα τοῦτ' εἴη θαλαττία· καὶ κάλλιστόν γε εἰ Τυρία ἀρίστη τυγ-
χάνοι· λεπτομερεστέραν γὰρ ἔχει τὴν στύψιν ἢ τε τοιαύτη πορφύρα καὶ ἡ ἀρίστη νάρδος, ὥστε διὰ τοῦ βάθους διεξέρ-
χεσθαι τῶν κατὰ τὴν γαστέρα σωμάτων, ἡ δύναμις αὐτῶν ξηραίνοντων καὶ θερμαίνοντων καὶ τονούντων. εἰ δ' ἄτονώ-
τερον ὑπάρχει τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ὅπερ καὶ στόμαχον ὀνομάζειν εἰθίσμεθα καταχρώμενοι τῇ πρόσηγορίᾳ, καὶ τῆς Χίας μαστίχης ἐν τῇ νάρδῳ λειώσαντες, ὥς γλοιῶδες γενέσθαι, δεύσαντες ἐξ αὐτοῦ, τὴν πορφύραν ἐπιθήσομεν. ἔστω δὲ θερ-
μὸν ἱκανῶς ἕκαστον τῶν τοιούτων κατὰ τὴν πρώτην ἐπιβο-
λήν· ἐκλύει γὰρ ἅπαντα τὰ χλιαρὰ τὸν τόνον τῆς γαστρὸς. οἶσθαι δὲ καὶ ὥς ἐπ' ἄγγειον διπλοῦ προὔποβεβλημένου κατὰ τὸ ἕτερον αὐτῶν τὸ μείζον ὕδατος ζέοντος, ἔθος ἡμῖν ἐστὶ θερμαίνειν τὰ μύρα· διαφθείρεται γὰρ ἡ δύναμις αὐτῶν ἑτέ-
ρως θερμανθέντων. ἔτι δὲ ὑπιούσης τῆς γαστρὸς ἄμεινον χρῆσθαι μῆλινῳ καλλίστῳ τε καὶ προσφάτῳ, τὸν αὐτὸν τρό-

eo peniculum eodem modo imbutum *ventri* admove. Jam multo etiam satius fit, si purpura marina is fit, atque etiam longe optimum, si optima sit Tyria; quippe tenuiorem adstringendi vim habet tum ea purpura tum optima nardus, ita ut vis earum siccando, calefaciendo ac robur inferendo, in corpora quae circa ventriculum habentur alte penetrare possit. Quod si os ventriculi, quod stomachum appellare solemus abutentes nimirum appellatione, imbecillius fit, etiam tanta portione Chiaie mastiches in nardino tunsa, unde sordium crassitudo existat, madefactam ex eo purpuram imponemus. Esto autem abunde calens talium quodque, quum primum imponitur; quippe quae tepida sunt omnia ventriculi firmitudinem dissolvunt. Non autem te fugit solere me unguenta calefacere in vase duplici, conjecta prius in vas majus aqua fervente, nam aliter calefactis vitatur eorum facultas. Ceterum fluente adhuc alvo, utilius est optimo recentequae melino simili modo quo nardino uti; utile autem

Ed. Chart. X. [192. 193.]

Ed. Bas. IV. (125.)

πον τῇ νάρδι· χρηστόν δ' εἰς τὰ τοιαῦτα σύμπαντα καὶ τὸ
μαστίχινον. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὰ τῆς τρυφῆς ἕνεκα τῶν δια-
τεθρουμένων γυναικῶν σκευαζόμενα μύρα ταυτὶ τὰ πολυτελῆ,
χρήσιμα πρὸς τὰς τοιαύτας διαθέσεις τῆς γαστρὸς, ἅπερ
ἔοικεν ὑπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ τρυφῆς εὐρεθέντα καὶ τὸς προσηγο-
ρίας ἔχειν [193] Ῥωμαϊκὰς· ὀνομάζεται γέ τοι σπικατά γε
καὶ φουλιάτα. μὴ φερόντων δὲ τῶν καμνόντων τὴν ζώνην,
ἦτοι γ' ἐξ ἔθους ἢ τρυφῆς, ἐγχωρεῖ διὰ κηρωτῆς ἀνύειν
ταύτῳ. ἔστι δ' εἰς τὰ τοιαῦτα καλλίστη κηροῦ Τυρρηνικοῦ
τηχθέντος ἐν μύρῳ ναρδίνῳ, ψυχθείσῃ καὶ ξυσθείσῃ τῇ
κηρωτῇ μίχθείσης λείας ἀκριβοῦς ἀλόης τε καὶ μαστίχης.
ἐκάστου δὲ αὐτῶν τὸ πλῆθος εἶναι χρὴ τοσόνδε· κηροῦ μὲν
καὶ νάρδου τὸ ἴσον, ἀλόης δὲ τὸ ὀγδοον· ὥσπερ οὖν καὶ
τῆς μαστίχης, ἢ εἰ βούλει βραχὺ τι ταύτης πλεόν. εἰ δὲ
καὶ τῶν εἰρημένων τι μύρων τῶν πολυτελῶν ἀναμίξαις τῇ
κηρωτῇ, βέλτιον ἔσται σοι τὸ φάρμακον. ἐγκαιομένης δὲ
τῆς γαστρὸς, ὥς καὶ φλεγμονώδη διάθεσιν ἐν αὐτῇ ξυνί-
στασθαι δοκεῖν, ἀμείνων ἢ κηρωτῇ ἢ διὰ τοῦ μηλίνου γιγνο-

ad omnia talia est et mastichinum. Non in postremis ac-
commodata sunt ejusmodi ventriculi affectibus, et tinguenta
ea quae in gratiam delicatarum mulierum fiunt, haec, inquam,
pretiosa quae Romanorum luxus videtur invenisse, appel-
lationesque Romanas dedisse; nominantur enim tum spi-
cata tum foliata. Si vero qui aegrotat fasciam non ferat,
sive ob consuetudinem sive delicias recusset, licet cerato idem
efficere. Est autem in ejusmodi usum optimum quod ex
cera fit Tyrrhenica in unguento nardino liquata, cui cerato
postquam refrigeratum ac deraum est, aloes ac mastiches
pertritus pulvis est admixtus. Debet autem singulorum hic
esse modus, cerae ac nardi partes pares, aloes partem
octavam; sic etiam et mastiches vel, si placet, hujus paulo
aliquid plus. Quod si cerato aliquid e sumptuosis his un-
guentis admisceas, praestantius medicamentum habebis. Si
autem ventriculus intus uritur, ita ut affectus quidam phleg-
monae similis in eo consistere videatur, utilius est ceratum

Ed. Chart. X. [193.]

Ed. Bas. IV. (125.)

μένη. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα φάρμακα τὰ μὲν δι' οἰάνθης
 ἐστὶ, τὰ δὲ δι' ὑποκυστίδος καὶ βαλανσίου καὶ φοινίκων
 σαρκός, ἐπιτήδεια καὶ ψύχειν τὴν γαστέρα καὶ ῥώμην ἐντι-
 θέναι. τούτων οὖν ἐκλέγου τὸ κάλλιστον εἰς τὰ παρόντα
 πρὸς τοὺς εἰρημένους σκοποὺς ἀποβλέπων. τρέφειν δ' ἐξῆς
 τοῖσδε χρή· ῥεοῦσης μὲν ἔτι τῆς γαστρος, ἀλφίτοις τε καὶ
 τοῖς καλουμένοις ὀξύκτεσιν ἄρτοις, ὀλίγιστον ὄξους ἔχου-
 σιν, οὐχ ὥς ἐπὶ δυσεντερίας ἢ χρονίας διαρροίας εἰώθαμεν
 σκευάζειν. ἐπιπάττειν δὲ τὸ ἄλφιτον, ἐνίοτε μὲν ὕδατι
 θερμῷ δαψιλές, ἐνίοτε δ', ὅταν ἡ γαστήρ ἔτι ἐκκρίνη, πλεον
 τοῦ δέοντος ἦται ῥοιάς, ἢ ἀπίων, ἢ μῆλων χυλῷ καὶ μά-
 λιστα τῶν κυδωνίων. εἰ δ' ἡδιον τοῖς κάμνουσι καὶ ἀφέ-
 ψημά τι παρασκευάζοντας ἀπίων, ἢ μῆλων, ἢ μύρτων,
 ἐπιπάττειν αὐτοῖς τὸ ἄλφιτον. εἰ δὲ μηκέτ' ἐκκρίνει ἡ γα-
 στήρ, ὃ τε χόνδρος ἱκανὸς ὁμοίως ἡρτυμένος πτισάνῃ,
 τουτέστιν ὄξους ἔχων, τὸ τε δι' αὐτοῦ ῥόφημα χωρὶς ὄξους
 οἷ τε ὄρχεις τῶν ἀλεκτρονίων καὶ οἱ πετράιοι τῶν ἰχθύων.

quod ex melino conficitur. Sunt porro alia medicamenta
 non pauca, alia quidem ex oenanthe, alia ex hypocythide et
 balauftiis et palmularum carne confecta, quæ ventriculo
 refrigerando tum vero firmando sint idonea. Horum
 ergo quod ad rem praesentem sit commodissimum, id deli-
 ges iis quos memoravimus scopis intentus. Cibandi vero
 deinceps his sunt, fluente quidem etiamnum ventre, polenta
 et pane, quem oxylipem vocant qui minimum aceti habeat,
 non sicuti in dysenteria et diutina diarrhoea praeparare so-
 lemus. Inspergere autem polentam debebis alias aqua calida
 ubertim, alias ubi venter adhuc plus justo excernit, vel
 mali punici vel pyrorum vel malorum succo potissimum
 cotoneorum. Quod si jucundius laboranti erit, etiam de-
 cocto ex pyris aut malis aut myrtis praeparato, polentam
 insperges. Sin venter non amplius excernit, suffecerit
 tum alica similiter ptisanæ praeparata, hoc est aceti habens
 pauxillum, tum ex ea sine aceto sorbitio, tum gallinaceo-
 rum testiculi, et saxatiles ex albo jure pisces; praeterea

Ed. Chart. X. [193.]

Ed. Bas. IV. (125.)

ἐκ τοῦ λευκοῦ ζωμοῦ καὶ τις τῶν στυφουσῶν ὀπωρῶν καὶ μόνη καὶ μετ' ἄρτου. ταύτας δὲ πολὺ μᾶλλον ἐπιδώσεις, ἔτι ρεούσης τῆς γαστρός. εἰ δ' ἀνορέκτως ἔχουν, ὥς ἀπεστράφθαι τὰ σιτία, γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο πολλοῖς τῶν ἀλόντων διαφθοραῖς ἐπ' ἀπεψία, τοῦ διὰ τῶν κυδωνίων μήλων χυμοῦ προσδοτέον αὐτοῖς ὅσον κοχλιαρίον ἐν ἡ δύο· εἰ δὲ μὴ παρείη τοῦτο, τὸ διὰ τῆς σαρκὸς αὐτῶν. εἴρηται δ' ἡ σύνθεσις τῶν τοιούτων φαρμάκων ἐν τοῖς ὑγαινοῖς. οὕτω μὲν ἐν τῇ πρώτῃ παρακμῇ τοὺς ἐπ' ἀπεψία πυρεξάντας ἰᾶσθαι προσήκει, τῆς γαστρός ἐκκρινούσης. εἰ δ' ἐπέχοιτο τελείως, ἀψάμενος πρότερον τῶν ὑποχονδρίων, εἰδ' ὅλης τῆς γαστρός, ἐπίσκειψαι σάφως εἰ ὑπελήλυθεν εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον, ἢ εἰς τὸ κώλον, ἢ τροφή. καῖπειτ' ἐρώτησον ἑξῆς τὸν κάμνοντα κατὰ τί μὲν αἰσθάνεται μάλιστα μέρος, ἥτοι δῆξως ἢ βάρους, ὅποια δὲ τινες αἱ ἐρυγαὶ διαγνοῦν, δ' ἐκ τούτων ἐν ᾧ μάλιστα μέρει τῆς συμπίσεως γαστρός ἐστὶν ἡ τροφή, μετεώρου μὲν οὔσης ἔτι τοῦ διὰ

fructum aliquis ex iis qui adstringant vel solus vel cum pane. Hos vero vel magis etiam ventre adhuc fluente dabis; quod si appetentia careant, sic ut cibos averfentur, incidit namque id non paucis eorum quos diarrhoea ex cruditate male habet, etiam de medicamento quod ex succo fit cotoneorum, unum aut duo cochlearia danda his sunt, aut si hujus copia non est, ejus quod ex carne eorum componitur. Tradita vero ejus generis medicamentorum compositio est in libris de tuenda sanitate. Atque ita quidem in prima remissione iis qui cruditate febricitant ventre excernente mederi convenit. Si vero omnino venter adstringitur, pertractatis prius hypochondriis, mox toto ventre, considerabis diligenter num cibis in gracile intestinum aut in colon descenderit. Deinde aegrum interrogabis quae maxime in parte vel morsum vel gravitatem sentiat, qualesve habeat ructus. Ubi ex his compertum habueris, in quam totius ventris parte nutrimentum consistat, si in superioribus partibus pendet, aliquid diatrion pipereon dabis

Ed. Chart. X. [193. 194.]

Ed. Bas. IV. (125.)

τῶν τριῶν πεπείρειν διδόναι μὴ τοῦ φαρμακώδους, ἀλλ' ὅπερ ἐπηνέσαμεν ἐν τοῖς ὑγίαινοῖς ὡς ἀπλούστατον. τε καὶ τοῖς ἡπεπτηκόσιν ἐπιτήδειον· εἰδ' ἑξῆς αἰονᾶν ὑποχόνδριά τε καὶ σύμπασαν τὴν γαστέρα. τοῦτο δὲ καὶ ἤδη κατωτέρω προήκη τὰ διεφθαρμένα, τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐξαλλάττοντα· πλέονος γὰρ δεῖται καὶ χρόνου καὶ καταντλήσεως εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν ἐφεξῆς πρακτέων [194] οἷς ἔτι μετέωρός ἐστιν ἡ διεφθαρμένη τροφή κατὰ τὴν γαστέρα. κινήσεως δ' αὐτῆς ἀξιολόγως ἐπὶ τὰ κάτω, συμπράττειν ἥτοι διὰ τῶν προσθέτων ἢ διὰ κλύσμάτων πράξεων, εἰ μὲν δῆξις συνείη, ταύτην προὔνοντας· εἰ δ' ἐμπνευμάτωσις ἐκείνην, καθιστῶντας· εἰ δὲ μηδέτερον, ἐκ μέλιτος καὶ ὕδατος ἐλαίου τε βραχέως συντιθεμένου τοῦ κλύσματος. ἐνθα δὲ εἴη σφοδροτέρα δῆξις, ἔλαιον Σαβῖνον ἐπιτηδειότερον ἐνιέναι τηγνέντος στέατος ἐν αὐτῷ χηνός· εἰ δὲ μὴ παρείη τοῦτο, τοῦ τῆς ἀλεκτορίδος· εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο, τοῦ τῆς ἀνγός· ἀποροῦντες δὲ καὶ τοῦδε, κηροῦ βραχὺ τι προσεπεμβάλλειν τῷ ἐλαίῳ, καὶ μᾶλλον εἰ πεπλυμένος εἴη. τὰς δὲ ἐμπνευματώσεις ἰᾶσθαι

non medicamentosi illius, sed ejus quod in opere de sanitate tuenda ceu et simplicissimum et iis qui cruditate laborarent aptissimum laudavimus; post deinde hypocondria omnemque ventrem perfundes. Hoc vero etiam si inferius descenderint quae vitiosa sunt facies, pluris minorisque ratione id varians; siquidem plus et temporis et perfusionis exigunt ad praeparationem eorum quae deinceps sunt agenda quibus in superioribus ventris corruptum nutrimentum adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad inferiora sit, adjuvandum aut glande subdita aut levi per inferius infusione est, utique si morsus simul adsit hunc mitigantibus, si flatus, hunc sedantibus, sin neutrum fuerit, ex melle aqua et paululo olei id quod subter infundetur facientibus. Ubi vero vehementior morsus urget, Sabinum oleum, in quo aliquid sevi anserini sit liquatum est utilius; si vero ejus copia non est, gallinacei sevi, sin nec hujus facultas est, caprini, quod si hujus quoque penuria est, injiciendum oleo parum cerae est potissimum elotae. Flatus vero sanandi sunt oleo in quo

Ed. Chart. X. [194.]

Ed. Bas. IV. (125. 126.)

συνέποντας τῷ ἐλαίῳ πήγανον τέ τι καὶ τῶν ἀφύσων σπερμάτων σελίνου καὶ κυμίνου καὶ μαράθρου καὶ σίνωνος, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. κενωθείσης δὲ τῆς γαστρὸς, αὐτίκα τρέφειν τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἀφαιρεῖν δὲ τὰ στύφοντα. εἰ μὲν οὖν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν εἰς ἑσπέραν πραχθεῖη ταῦτα, ἢ νυκτὸς ὥρας ἡστυνosoῦν, πρόνοεσθαι χρὴ κατὰ τὰ παραπλήσια καὶ τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, καὶ λούεσθαι γ' ἐν αὐτῇ συγχωρεῖν, ἐὰν ἀκριβῶς ἀπύρετος ᾖ. καὶ πεῖδαν τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀλύπως ὑπνώσῃ, τελέως ἤδη νομίζειν ὑγιαίνειν αὐτόν. εἰ δ' ἢ μετὰ τὴν ἀπεψίαν ἡμέρα μετὰ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἐνέγκοι τὸν πυρετόν, ὥς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, πρόνοηθῆναι τε καὶ τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον. ἐνέγκοι δέ τι εἰ καὶ ἢ διὰ τρίτης νύξ βραχὺ πυρετώδης, οὐδ' οὕτως (126) χρὴ δεδιέναι, ἀλλὰ καὶ τούτους ἐπὶ τῆς ἐρχομένης ἡμέρας καὶ λούειν καὶ τρέφειν, ἅπαντά τε τ' ἄλλα ποιεῖν ἀνάλογον ἐπ' αὐτῶν, ὥς ἔμπροσθεν διήρηται. τὰς δ' εἰς ὀξείαν ποιότητα μεταβολὰς τῆς ἀπεπτηθείσης τροφῆς οὔτε γιγνομένης ἐστὶν ἰδεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις φύσεσιν,

ruta et semina quae flatus discutiunt fuere incocta, cujusmodi sunt apii et cumini et marathri et sinonis aliaque id genus. Vacuata vero alvo nutriendum protinus, in caeteris quidem iis quos memoravimus similiter est, amotis tamen iis quae adstringant. At si quidem primo die ad vesperam haec egeris, aut etiam noctis qualibet hora, etiam secundo die similem adhibebis providentiam, in quo etiam si plane desit febris lavari hominem fines. Ac ubi in sequenti nocte quietus citra offensam dormierit, sanum jam hominem prorsus existimabis; si vero qui cruditati successit dies cum sequenti nocte febrem attulerit, veluti in secundo die, ita nunc et accurandus et nutriendus homo est; si vero et nox tertiae diei febrile quiddam paululum afferat, ne sic quidem formidandum, sed hos quoque postridie lavabis nutriesque ac reliqua omnia in illis, ut ante definitum est ad proportionem exequeris. Sane mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem nec incidere in ejusmodi naturis cernuntur

Ed. Chart. X. [194.]

Ed. Bas. IV. (126.)

ὅτι μὴ σπανίως, ἐπὶ τροφαῖς ἐτοιμῶς ὀξυνομέναις οὔτε πυρε-
 τὸν ἀναπτύσσας ἐφήμερον, ὥσπερ οὐδὲ τὰς βραδυπεψίας· ὥς
 εἴ γέ ποτε διὰ τοιαύτην ἀπεψίαν πυρεξίαν αἱ πικρόχολοι κρᾶ-
 σεις, ἔμφραξιν τε καὶ σῆψιν χυμῶν ὑποπτέυειν προσήκει, περὶ
 ἧς ἀκριβέστερον ἑξῆς διοριῶ κατὰ τὸν περὶ σήψεων λόγον.
 νυνὶ δὲ τῇ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν διδασκαλίᾳ τοσοῦτον ἐπι-
 προσθεὶς ἀπαλλάξομαι. καπνώδης ἀναθυμίασις οὐκ ἂν ποτε
 γένοιτο διὰ βραδυπεψίαν, ἢ ἀπεψίαν ὀξυρεγμιώδη. ψυχροὶ
 γὰρ αἱμοὶ ἐκ τῶν τοιούτων χυμῶν ἀπορρέουσιν ὀλίγιστοι
 παντάπασιν, οὐκ ἀναθυμιάσεις πολλαὶ καπνώδεις τε καὶ λιγ-
 νώδεις· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ἐτέρως ἔστιν ἰδεῖν
 καπνὸν ἢ λιγνὸν, ἀλλὰ καπνὸν μὲν ἐπὶ ταῖς ἡμικαύστοις ὡς
 ἂν εἴποι τις ὕλαις, λιγνὸν δὲ ἐπὶ ταῖς ὑπεροπτηθείσαις τε καὶ
 καυθείσαις· ἔστι γὰρ ἡ μὲν λιγνὸς ἀναθυμίασις γεώδης, ὁ
 δὲ καπνὸς συμμιγῆς ἔξ ὕδατῶδους τε καὶ γεώδους οὐσίας·
 οὐ μὴν οὐδ' ὅπως χορὴ προνοεῖσθαι τῶν βραδυπεπτησόντων
 καὶ ὀξῶδες ἐρυγγανόντων ἀκούειν χορὴ ποθεῖν ἐν τῷδε· τῆς
 γὰρ ὕγμινῃς πραγματείας ἐστὶν ὁ περὶ τούτων λόγος. ἐνταῦθα

nisi admodum raro, idque ex cibis qui prompte acescunt, nec
 febrem accendere diariam aequè ut nec tarditas concoctio-
 nis; quando sicubi propter talem cruditatem febricitant,
 quibus amara bilis in temperamento abundat obstructionis
 et humorum putredinis suspicio est, de qua postea diligentius
 definiam cum de putredine. agam. Nunc huic de diariis
 febribus disputationi hoc adjecto ad alia transibo. Fumidus
 vapor ex tarditate concoctionis aut cruditate, in qua ructus
 sentiuntur acidi, nunquam excitatur. Nam frigidi halitus tali-
 bus humoribus ascendunt hique omnino paucissimi, minime
 autem vapores multi fumidique ac fuliginosi, quum nec in iis
 quae extra sunt aliter aut fumum edi aut fuliginem videas
 quam fumum ex materiis, ut quis dixerit, semiustis, fuliginem
 ex immodice assis ustisque; est namque fuligo vapor terrestris,
 fumus mixtio quaedam ex terrestri aqueaque substantia. Ve-
 rum non est quod hoc loco audire expectes aut quemadmo-
 dum tarde concoquentibus aut acidum ructantibus sit prospici-
 endum, est enim de his tractatio ad opus de tuenda sanitate

Ed. Chart. X. [194. 195.]

Ed. Bas. IV. (126.)

δὲ μόνον τῶν τοιούτων ἀπεισιῶν μνημονεύσομεν αἷς πυρετὸς ἐπεται. ἐπεὶ τοίνυν ἐφήμερος μὲν οὐχ ἐπεται πυρετὸς ταῖς ὀξυρεγμιώδεσιν ἀπεισίαις, ὁ δὲ ἐπὶ σήψει χυμῶν ἐπεται ποτε, δεόντως εἰς τὸν ὑπὲρ ἐκείνων λόγον ἀνεβαλλόμεν περὶ τῶν τοιούτων ἀπεισιῶν εἶναι· οὐδὲ τότε καθ' ὃν ἐν τοῖς ὑγιανοῖς τρόπον. ἐν ἐκείνοῖς μὲν γὰρ εἶπομεν ὅποτ' ἅττα χρὴ πράξαι τὸν ἀπεπτήσαντα περὶ τὸν τῆς ὑγείας καιρόν· ἐνταῦθα δὲ ὅποια κατὰ τοὺς ταῖς ἀπεισίαις ἀκολουθήσαντας πυρετούς.

Κεφ. στ'. [195] Σχεδὸν εἴρηται μοι πάντα περὶ τῶν ἐφήμερων πυρετῶν· οἱ γὰρ ἐπὶ βουβῶσι πυρέξαντες οὐδὲ πυρθάνονται τῶν ἱατρῶν ὅ τι χρὴ ποιεῖν· ἀλλὰ τοῦθ' ἔλκου; ἐφ' ᾧ περ ἂν ὁ βουβῶν αὐτοῖς εἴη γεγεννημένος, αὐτοῦ τε τοῦ βουβῶνος προνοησάμενοι, λούονται κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ. καὶ φθέγγεται τις τηρικαῦτα διάτριτον, ἅπαντες καταγελῶσι καὶ σχολαστικὸν ἀποκαλοῦσι κατανοοῦντες, οἶμαι, φύσει μὴ δεῖν ὑπερβάλλειν τὸ μηδόλως ἐσόμενον. ἀξιούσι τε τοιούτους εἶναι τοὺς ἱατροὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις

pertinens. Hic tantum earum cruditatum mentionem faciemus, quas febris subsequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates, quae cum acido ructu sunt non sequitur; quae vero ex putredine humorum oritur, ea quando sequitur non sine ratione in eam tractationem quae de illis instituitur distuli de his cruditatibus praecipere; sed ne tunc quidem eo modo quo in sanitatis tuendae libris. In illis enim diximus quatenam per sanitatem agenda sint illi qui cruditate laborat; hic vero quatenam in iis febribus quae cruditati superveniunt.

Cap. VI. Dicta mihi prope sunt de diariis febribus universa, nam qui ex bubone febricitant medicos quod sibi sit agendum ne consulunt quidem; sed ubi tum ulceri quod bubonis occasio fuit; tum postea buboni ipsi prospexerint, in remissione ejus quae inciderit accessionis levantur. Ac si quis tum diatriton vel nominet, omnes irrident scholasticumque, seu male feriatum, appellant, natura, puto, ipsa intelligentes id transmittendum non esse quod omnino non erit. Censentque etiam in omnibus iis quae sensum fugiunt

Ed. Chart. X. [195.]

Ed. Bas. IV. (126.)

ὅσα διαφεύγει τὰς αἰσθήσεις, οἷοί περ αὐτοὶ περὶ τὰ φαινόμενα. τὸ δ' ἐν ἅπασιν εἶναι τοιούτους οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ γινώσκειν ὀπηρῖνα μὲν ἔσοιτο διὰ τρίτης ὁ παροξυσμὸς, ὀπηρῖνα δ' οὐκ ἔσοιτο. καὶ μὲν γε καὶ ψυχθέντες, ἢ ἐγκαυθέντες, ἢ κοπιάσαντες, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον παθόντες, ἐπειδὴν πυρῆξαντες τύχωσιν, εἴτα τῆς ἐν ταῖς παρακμαῖς εὐφορίας αἰσθήσιν ἔχωσιν ὑγιεινῆς, οὐδὲ τότ' ἀνέχονται τῶν τὴν διάτρίτον φθειγγομένων. ὁ γὰρ εἰώθα λέγειν πολλάκις, ὥς ἅπαντος σοφιστοῦ τῶν ιδιωτῶν ἕκαστος, ὃς ἂν ἔχη κατὰ φύσιν, ἀληθέστερα δοξάζει, τοῦτο καὶ πρὸς τῆς θειοτάτης αὐτῶν διατρίτου θεάσασθαί σοι πάρεστι, καταγελωμένης ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων. ἔναγχος γοῦν τις ιδιώτης ἐν δείπνῳ πολυτελεῖ πλείω προσενεγκάμενος καὶ πιὼν ἤκε μὲν οἴκαδε, σφαλλόμενός τε καὶ χειραγωγούμενος. ἐπιπολασάντων δὲ αὐτῷ τῶν βαρυνόντων τὴν γαστέρα, πάντ' ἐξερέσας αὐτὰ, διὰ νυκτὸς μὲν ἐπύρεξεν, ἐκοιμήθη δ' ἐπὶ πολὺ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας· εἴτα διαναστὰς καὶ βραχέα περιπατήσας ἐλούσατο καταγελάσας τοῦ τὴν διάτρίτον αὐτῷ ἀναμένειν

tales debere esse medicos, quales ipsi sunt in iis quae sensui apparent. Porro in omnibus tales esse nihil est aliud quam intelligere, quando sit in tertio accessio futura, et quando futura non sit. Quin etiam qui refrixerunt aut usti sunt aut fatigati aut tale quippiam passi, postea vero febricitarunt, hi ubi remissione talem status quietem qualis erat per sanitatem sentiunt, ne tunc quidem eos qui diatriton nominent ferre possunt. Quod enim usurpare saepe soleo, quemlibet privatum qui secundum naturam se habeat quovis sophista veriores opiniones habere, hoc etiam in divinissima istorum diatrito videre licet, ut quae ab omnibus qui naturaliter se habent sit irrita. Nuper enim e plebe quidam qui in splendida coena prolixius sibi epulis potuque indulisset, venit domum errabundus ac manu deductus. Quum autem ea quibus gravabatur in ventriculo ejus fluitarent, omnia ea evomuit et per noctem quidem febricitavit. Dormivit autem in magnam partem sequentis diei, postea surgens ac paululum inambulans, lavit risitque eum

Ed. Chart. X. [195.]

Ed. Bas. IV. (126.)

συμβουλευσάντος· ὅσον μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνω καὶ τὴν ἑξῆς ἡμέραν ἀσιτεῖν ἐχρῆν αὐτόν· ὅσον δ' ἐπὶ τοῖς ἀληθέσι καὶ οἷς αὐτὸς ἐπραξ· λουσάμενος καὶ μετρίως διαιτηθεὶς καὶ κοιμηθεὶς ἀμέμπτως, ἔωθεν ἀναστάντα τῶν συνηθῶν ἐχεσθαι ἐν αὐτῇ τῇ διατριτῷ, καθ' ἣν ἀσιτεῖν αὐτὸν ἐχρῆν παιθόμενον τοῖς διατριταρίοις ἰατροῖς, οὕτω γὰρ αὐτοὺς τις ἐπισκώπτων ὠνόμαζε χαριέντως, καὶ δεδειπνηκότος δὲ ἤδη κατὰ τὸ συνηθὲς τοῦ ἀνθρώπου, παρὼν ὁ εὐτράπελος ἐκείνος ἐγελωτοποιεῖ, ἀναμιμνήσκων τὸν ἐμνημότα τρίτης ἐσπέρας ὡς ἐχρῆν αὐτὸν ἄρτι δυοῖν ἡμερῶν ἀσιτόν τε καὶ ξηρόν καὶ ἄσης μεσιτὸν κατακεῖσθαι, εἰς τὰς ὥρας ἀποβλέποντα κατὰ τὴν τῶν διατριταρίων πρόσταξιν. ἔστι γὰρ, οἶμαι, καὶ τοῖς ἰδιώταις εὐδήλα τὰ παρὰ τὴν ἐνάργειαν ἀποτετελμημένα. καὶ τούτου δεόντως ἰατροὺς μὲν ἑτέρους εἶναί φασι, λογιατροὺς δ' ἑτέρους, πῶς γὰρ οὐ δίκαιοι τούτου τοῦ προσρήματός εἰσι τυγχάνειν οἱ μὴ γινώσκοντες ἂ μὴδὲς ἰδιώτης ἄγνοεῖ; πῶς δ' οὐ καταγελάσθαι καὶ σκώπτεσθαι δικαιοτάτοι τυγχάνουσιν ἔντες οἱ πρὸς τῷ τὰ τοιαῦτα ἄγνοεῖν Ἱπποκράτει ἑαυτοὺς

qui sibi diatriton manendam suaserat; illo namque auctore etiam postero die inediam tolerare debuisset. Ut autem, res ipsa monebat et ipse sua sponte faciebat, lotus et modice cibatus, post somno deditus eoque inoffense fruens, mane surrexisset ad consuetaque rediisset etiam in ipsa diatrito, in qua eum tolerare inediam oportuisset, si diatritariis medicis paruisset, ita enim eos per jocum eleganter nominavit quidam, et quidem cum coenatus jam ex consuetudine homo esset, accedens facetus ille risum excitavit, commemorans quemadmodum eum qui tertio ante vesperti vomuisset, oportuisset etiam biduo inediam siccum ac sordium plenum tolerare, ad horasque spectantem pro diatritariorum jussu decumbere. Sunt enim, arbitror, vel plebi non obscura quae praeter rerum evidentiam temere audentur. Atque inde merito alios medicos, alios logiatros esse dicunt. Quomodo enim non jure hac appellatione censeantur qui ea nesciant quae nemo e vulgo ignorat? Quomodo non meritissime irridendi carpendique qui etiam, cum talia igno-

Ed. Chart. X. [195, 196.]

Ed. Bas. IV. (126.)

προκρίνοντες; ἀλλὰ τὴν μὲν ἐκείνων ἀναισθησίαν οὐδ' ἂν ὁ Ἑρμῆς ἅμα ταῖς Μούσαις ἰάσαιοτο.

Κεφ. ζ. [196] Συντετελεισμένου δὲ ἡμῖν τοῦ περὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν λόγου κατὰ τὰς πικροχόλους φύσεις, ἐφ' ὧν τὸ μὲν θερμὸν στοιχεῖον τοῦ ψυχροῦ, τὸ δὲ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ πλεονεκτεῖ, μεταβαίνωμεν ἤδη πρὸς ἑτέραν κρᾶσιν τῶν σωμάτων οὐδὲν ἥττον τῆσδε κακόχυμον, ἐν ᾗ τὸ μὲν θερμὸν τοῦ ψυχροῦ, τὸ δ' ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ κρατεῖ. σηπεδονώδεσι γάρ τοι νοσήμασιν ἡ φύσις αὕτη ἀπασῶν μάλιστα τῶν δυσκρασιῶν ἀλίσκεται, διότι καὶ καθ' ὃν ὑγιαίνει χρόνον ἐγγὺς σηπεδόνοσ ἐστίν, ὥς ἐκ τε τῶν ἰδρώτων ἐνεστί τεκμαίρεσθαι δυσωδῶν ὑπαρχόντων, οὐχ ἥμιστα δὲ καὶ τῶν οὖρων καὶ τῶν διαχωρημάτων, ἔτι τε καὶ τῆς ἐκπνοῆς. οἷα γὰρ ἡ τῶν τράγων κρᾶσις ἐστί, τοιαύτη καὶ ἡ τῶν τοιῶνδε φύσεων. ἔτοιμον οὖν αὐτὴν νοσεῖν ἐξ αἰτίου παντὸς ἄλλα τε νοσήματα πολλὰ καὶ πυρετούς. οὔτε γὰρ ὁπόταν στεγνῶθῃ τὸ δέρμα, δυνατόν τοῖς οὕτω κεκραμένοις μὴ πυρέττειν, οὐδ' ὅταν ἀπεπτῶσιν ἰσχυρῶς, ἢ ἐγκανθῶσιν, ἢ τι τοιοῦτον ἑτε-

rent, Hippocrati se praeponunt? Verum illorum stupiditatem ne Mercurius quidem ipse cum Musis sanaverit.

Cap. VII. Absoluta verò a nobis in iis naturis quibus amara bilis redundat, in quibus elementum frigidum vincitur a calido; et humidum a sicco, de diariis febribus disputatione ad aliud corporum temperamentum transeamus, nihil minus quam supra dictum vitioso est succo, in quo calidum praevalet frigido et humidum sicco. Patridis enim morbis haec omnium maxime intemperies exposita est; propterea quod per ipsam sanitatem proxime ad putredinem accedit, velut tum ex sudoribus conjicere est, qui graviter his olent, tum vero ex urinis, dejectione atque etiam ipsa expiratione. Etenim qualis est hircorum, talis est et talium naturarum temperies. Ideoque prompta est ex qualibet causa tum aliis multis morbis tum vero febribus corripi. Nam qui hac intemperie sunt, quantum stipata cutis eorum est, effugere febrem non possunt; sed nec quam valentem cruditatem contraxerunt, aut perulsi in sole fue-

Ed. Chart. X. [196.]

Ed. Bas. IV. (126.)

ρον πάθωσιν. αἱ μὲν οὖν στεγνώσεις μάλιστα τῶν κακοχύμων ἀπτονται φύσεων. ὥστε οὐδὲν ἦττον αἱ πικρόχολοι κράσεις τῶν σηπεδονωδῶν ἀλώσονται πυρετοῖς ἐπὶ στεγνώσει. ὑπὸ δὲ τῶν κνισωδῶν ἀπεισιῶν ἐτοιμότερον αἱ ὑγραὶ καὶ θερμαὶ βλαβήσονται φύσεις, ὥς ἀρτίως ὠνόμασα σηπεδονώδεις, ἐπειδὴ ῥᾶστα σήπονται κατὰ τὰς αὐτὰς οἱ χυμοί. περὶ δὲ τῶν ἐμφράξεων τί δεῖ καὶ λέγειν; ὥς διὰ τοῦτο μάλιστα πυρετοὺς ἀνάπτειν ἔφαμεν, ὅτι σήψεις ἐργάζονται κατὰ τὰ μὴ διαπνεόμενα σώματα. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων πυρετῶν αὐθις ἐροῦμεν. οἱ δ' ἐφήμεροι πάντες ἐτοιμότατα μὲν ἐν ταῖς εἰρημέναις συνίστανται κράσεσιν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς αἰτίοις ὅσα μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπομεν ἐπὶ τῶν πικροχόλων φύσεων ἴασιν δὲ παραπλησίαν αὐτοῖς ἔχοντες ἐν ὀλίγοις πάννυ διαλλάττουσιν. ὑγρότεραι γὰρ αἱ φύσεις ὑπάρχουσαι, φέρουσιν ἐκείνων μᾶλλον ἀσιτίαν τε καὶ δίψαν. ὥσθ' ἦττον οὗτοι βλαβήσονται λιμαγχούμενοι πρὸς τῶν διατριταρίων ἱατρῶν, ἐὰν μόνον ἀκαλύτως διαπνέωνται. διὰ ταῦτα δὲ

runt, aut tale quippiam aliud passi. Ac vitiosis quidem naturis stipatio cutis plurimum esse incommoda solet. Ideoque quibus amara redundat bilis, non minus quam putredinosi febribus iis quae ex stipata oriuntur cute patent. At a nidorosis cruditatibus quae humidae et calidae naturae sunt, quas modo putredinosas propterea vocavi quod humores facillime in iis putrescant, promptius laedentur. Nam de obstructione quid attinet dicere? quam idcirco maxime febres accendere diximus, quod putredinem in iis quae non transpirant corporibus creet. Verum de ejusmodi febribus post agemus. Sane diariae omnes promptissime in jam dictis temperamentis accenduntur, idque ex qualibet earum causarum, quas modo in amara bile vitiatis naturis retuli, curationemque persimilem illis habent, ac in paucis omnino dissidentem. Nam quum humidiores naturae sint, magis ferunt quam illae famem sitimque. Itaque minus laedentur hae, siquando fame diatriarios medicos crucientur, si modo libera ipsis transpiratio non defit. Atque idcirco

Ed. Chart. X. [196. 197.]

Ed. Bas. IV. (126. 127.)

καὶ τῶν βαλανείων, ὥς μαρτυρούντων μὲν τὸ δέρμα (127) δέονται μᾶλλον, ἢ οὐχ ἥτιόν γε τῶν πυροχόλων· ὥς ὑγραίνοντων δ' οὐ δέονται. ὅσα δ' ἐπὶ τῶν τοιούτων φύσεων εἴρηται, ταῦτα καὶ πρὸς τῶν ἐκτετῆτων ἕξιν εἰρησθαι χρὴ νομίζειν. ἔνιοι γὰρ ὑπάρχοντες εὐχνοὶ φύσει πυροχόλοι γίνονται, συνελθόντων εἰς ἓνα χρόνον ἔνιοτε πλείονων αἰτιῶν ξηραίνοντων τε καὶ θερμαίνοντων τὸ σῶμα. φέρε γὰρ εἰς χωρίον ἀφίχθαι τὸν ἄνθρωπον ὥρα θέρους θερμὸν καὶ ξηρόν· εἶναι δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ κατάστασιν θερμὴν καὶ ξηράν· ἐσθίειν τ' αὐτὸν ἐδέσματα θερμὰ καὶ ξηρά· καὶ φροντίζειν καὶ λυπεῖσθαι καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ θυμοῦσθαι καὶ πορνεῖν πάμπολλα· δύναται δ' ἂν ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἀφροδισίοις τε συνεχέσι χρήσασθαι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἐν ἧλίῳ τε διατρίβειν τὰ πλείω καὶ πίνειν φαρμάκων ξηραίνοντων τε καὶ θερμαίνοντων, ὥσπερ ἔνιοι μὲν τῆς θηριακῆς, ἔνιοι δὲ τῆς ἀμβροσίας, ἔνιοι δὲ τῆς ἀθανασίας, ἴσμεν γὰρ δήπου τὰ καλούμενα πρὸς τῶν νεωτέρων ἱατρῶν φάρμακα τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν. [197] ὅστις οὖν ἐν ἅπασιν τοῖς εἰρημένοις ἐγένετο

balneum hi, ceu quod cutim eorum laxet vel magis vel certe non minus quam qui amara bile abundant requirunt, ceu quod humectet non requirunt. Quaecunque vero de ejusmodi natura sunt dicta, eadem de acquisito habitu dicta esse censendum. Aliqui enim quibus boni sunt natura humores, coeuntibus aliquando eodem tempore pluribus ficcantibus corpus, calefacientibusque causis biliosi evadunt. Da enim venisse hominem aestatis tempore in regionem calidam et siccam; esse praeterea eodem tempore statum coeli calidum ac siccum, tum vesci eum cibis calidis siccisque, cogitare quoque ac tristari et vigilare et irasci et quam plurimum laborare; fieri autem potest ut idem homo per id tempus venere sit usus frequenti, et in sole majore ex parte versatus et medicamenta quae siccent calefaciantque biberit, veluti aliqui theriacen, nonnulli ambrosiam, alii athanasiam; scimus enim profecto medicamenta a junioribus medicis ejusmodi nominibus vocari. Cui ergo omnia jam dicta per aestatem contigerunt, hunc necesse est calidum et siccum

Ed. Chart. X. [197.]

Ed. Bas. IV. (127.)

θερμούς, ἀναγκαῖον αὐτῷ θερμὸν καὶ ξηρὸν, καὶ διὰ τοῦτο πικρόχολον εἶναι τὸ σῶμα, καὶ ἔμπροσθεν εὐχυμώτατον ἦν. καὶ τοίνυν καὶ πυρέξει ῥαδίως οὗτος ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις αἰτίοις. οὕτω δὲ καὶ ὅστις εὐχυμος φύσει, χωρίον εἴκρατον οἰκῶν, εἰς ἕτερον χωρίον ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἐν ἧρι μετέλθοι, καταστάσειας οὔσης θερμῆς καὶ ὑγρᾶς ἀπαντὰ τὰ διαιτήματα θερμὰ καὶ ὑγρὰ ποιήσασαιτο, καὶ οὗτος ὁμοίως τῷ φύσει σηπεδονώδει τοῖς ἑτέροις ἀλώσεται νόσήμασιν οἷοι περ ἀκκαῖνοι· καὶ πυρέξει τοὺς ἑτέροις πυρετοὺς ὁμοίως ἐκείνοις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς αἰτίοις, οὐχ ἥμιστα δὲ καὶ τὸν ἐφήμερον, ὑπὲρ οὗ νῦν ὁ λόγος.

Κεφ. η'. Οὕτως δ' οὐδὲν τῶν πασῶν δυσκρασιῶν, ὥς ἐδείκνυμεν, ἐτοιμοτάτη μὲν εἰς πυρετοὺς ἢ θερμὴ καὶ ξηρά· καὶ ἦν μὴ τις αὐτὴν, ὥς εἴρηται, διαιτήσῃ, τάχιιστα μεταπίπτουσιν ἀπ' αὐτῶν εἰς τοὺς ὀξείας πυρετοὺς οἱ ἐφήμεροι. ἔγγυς δ' αὐτῇ πυρετῶν γ' ἕνεκα, καίτοι πρὸς ἄλλα γὰρ ὑπάρχουσα χεῖρων, ἢ θερμὴ καὶ ὑγρὰ. τρίτη δ' ἐπὶ ταύταις ἐστὶν ἢ ἀπλῇ δυσκρασία, καθ' ἣν ἢ μὲν ἑτέρα τῶν ἀντιθέσεων ἢ

reddiderint, ac propterea picrocholum esse corpus, quamvis antea optimi succi fuerit. Itaque etiam ex omnibus supra dictis causis facile febricitabit. Ita vero et si quis naturaliter boni sit succi, ac locum temperatum incolat, si illinc se in alterum locum calidum et humidum veris tempore transferat, idque statu coeli calido humidoque, tum omni victus ratione calida humidaque utatur, is quoque similiter illis qui natura sunt putredinosa tum caeteris tentabitur morbis quibus illi tum febricitabit non solum aliis, sicut illi ex iisdem causis febribus, sed etiam non minime diariis, de quibus nunc instituimus.

Cap. VIII. Quum vero octo intemperies in universum sint, ut ostendimus, opportunissima ad febres est calida et sicca, ac nisi quis hanc ut dictum est cibet, ocissime in ea mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic est, praesertim quod ad febrem attinet, quamvis ad alia sit deterior, calida intemperies et humida. Tertia ab his intemperies est simplex illa, in qua oppositio altera recte se ha-

Ed. Chart. X. [197.]

Ed. Bas. IV. (127.)

κατὰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀμειπτός· ἐν δὲ τῇ λοιπῇ πλεονεκτηί τὸ θερμόν. ἐτοιμοτέρα γὰρ ἦδε τῶν ὑπολοίπων καὶ βλάπτεισθαι πρὸς ἀπάντων τῶν εἰρημένων αἰτιῶν καὶ μεταπίπτειν ἐκ τῶν ἐφημέρων εἰς τοὺς πολυημέρους· οὐδὲν γὰρ χεῖρον οὕτως αὐτοὺς ὀνομάσαι. ταύτη δ' ἐφεξῆς ἐστίν, ἡ κατὰ μὲν τὸ θερμόν καὶ ψυχρὸν εὐκρατος, ἐπικρατοῦν δὲ τὸ ξηρὸν στοιχεῖον ἔχουσα τοῦ ὑγροῦ. μεθ' ἣν ἡ μέση πασῶν ἡ εὐκρατός ἐστι κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀντιθέσεις. αἱ δ' ὑπολοίποι κράσεις αἱ τέσσαρες οὔτε ῥαδίως ἀλίσκονται πυρετοῖς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις, οὐθ' ἀλοῦσαί τινι τῶν ἐφημέρων, εἰάν ἀσιτήσωσι, μεταπίπτουσιν εἰς τοὺς πολυημέρους. ἀλλ' ἐνιαί γε αὐτῶν, ἐπειδὴν τύχωσι πλῆθος ἡθροικυῖαι χυμῶν ἄνευ διαφθοράς, ἀθροίζουσι δὲ αἱ τοιαῦται συνεχῶς, ὑπὸ ἀσιτίας ὀνίνανται, μάλιστα μὲν ἡ ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ, δευτέρα δὲ ἡ ὑγρὰ, καὶ τρίτη μετὰ ταύτας ἡ ψυχρὰ, τετάρτη δ' ἡ ξηρὰ καὶ ψυχρὰ. ἐπὶ γὰρ τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς παυσάμενοις, ὅταν ἀναγκασθῇ τις οὐδὲν δέον ὑπερβάλλειν τὴν δαιμο-

bet, quae ex humido et sicco constat, in altera calidum exsuperat. Nam opportunior est haec quam caeterae quae sequuntur, tum ut omnibus supra dictis causis laedatur, tum ex diariis in plurium dierum febres transeat, nihil enim alienum fuerit eas sic appellare. Huic proxima est quae in calido et frigido temperamentum servet, caeterum siccum elementum habet humido praevalens. Ab hac deinceps media omnium est quae probam temperiem in utraque oppositione servat. Quatuor quae reliquae sunt intemperies, neque facile febribus occasione jam dictarum causarum patient, neque diaria tentatae si in mediam tolerant, in plurium dierum febres transeunt. Imo aliquae saltem earum, ubi redundantiam humorum citra corruptelam contraxerunt, contrahunt autem ejusmodi intemperies assidue, utilitatem ex inedia sentiunt, ac potissimum quae frigida est et humida, ab hac quae humida est, tertia quae frigida, quarta quae sicca est et frigida. Siquidem post diarias febres discussas, ubi coactus quispiam nulla necessitate est mirificam diatriton

Ed. Chart. X. [197. 198.]

Ed. Bas. IV. (127.)

νιστάτην διάτριτον· ἕτερος μὲν οὐκ ἂν ἐκ τῆς ἀσιτίας ἀνα-
φθείη πυρετὸς ἐν ψυχραῖς κράσεσι· καίονται δ' ἡ ξηρὰ καὶ
ψυχρὰ μάλισθ' ἕξιν, ὥστε πολλοῦ χρόνου χρήζειν ἵν' εἰς τὸ
κατὰ φύσιν ἐπανέλθωσιν οἱ οὕτω δύσκρατοι. συνουσης μὲν-
τοι τινος αὐτοῖς κατὰ τύχην ἐπικτήτου κακίας χυμῶν, ἐγχο-
ρεῖ μεταπεσεῖν ἐκ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν εἰς τοὺς πολυημέ-
ρους, ὅταν ἄσιτοι καὶ ἄλουτοι φυλαχθῶσι τὰς τρεῖς ἡμέρας.
ἡ μὲν τοι ξηρὰ μὲν, ἀλλ' εὐκράτος κατὰ τὴν ἐτέραν ἀντίθεσιν
φύσιν σώματος, ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις ἰσχυνοῦται μὲν
τῆς ξηρᾶς καὶ ψυχρᾶς μᾶλλον, ἀνατρέφεται δὲ ῥᾶον ὑπὸ τῆς
προσηκούσης διαίτης.

Κεφ. θ'. [198] Ἐξαλλαχθήσεται δὲ καὶ τοῖς τοιού-
τοις ἅπασιν ἡ δίαιτα πολὺν δὴ τι πλεον ἢ τοῖς πρώτοις
ἀπάντων ῥηθεῖσι τῷ θερμῷ καὶ ξηρῷ καὶ ὑγρῷ. τὸν γοῦν
ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν φύσει τῷ θερμῷ καὶ ξηρῷ κατ' ἀμφοτέρας
τὰς δυσκρασίας ἐναντίως διακείμενον ἐναντίως διαιτήσομεν.
ἄμεινον δ' οὐχ ἀπλῶς ἐναντίως εἰπεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκ τῆς
κράσεως μόνης ἔνδειξιν, ὡς τὴν γ' ἐκ τοῦ πεπνυρεχέαι τὸν

transmittere, alia quidem nulla in frigidis temperamentis
ex inedia febris excitatur, laeditur tamen ipse ficcus et fri-
gidus corporis habitus quam maxime, ut nisi longo tempore
redire ad naturam, qui ea sunt intemperie non possint. Cae-
terum si quod forte fortuna his adsit acquisititium humorum
vitium, fieri potest, ubi in fame et illoti per triduum custo-
diuntur, ut ex diariis in plurium dierum febres immigrent.
At quae sicca quidem corporis natura est, sed in altera
contrarietate temperata, ea in longioribus inediis gracile-
scit magis quam quae sicca est et frigida, reficitur tamen
facilius quam idoneum nacta est victum.

Cap. IX. Enimvero ejusmodi omnibus victus ratio
alteranda est multo profecto magis quam iis de quibus pri-
mum omnium est dictum, calido et sicco, et calido et humido.
Nam qui frigidus et humidus natura est, quum calido siccoque
in utraque intemperie contrarie est affectus, contrarie nimi-
rum utetur victu. Melius tamen est non absolute contrario
dicere, sed ex solius temperamenti indicatione, quando ex

Ed. Chart. X. [198.]

Ed. Bas. IV. (127.)

αὐτὸν πυρετὸν οὐχ ἑτέραν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔξουσιν ἐνδείξειν πάντη. λέλεκται γὰρ ἤδη πολλάκις ὥς τὸ μὲν κατὰ φύσιν αἰεὶ χορῆζει τῶν ὁμοίων, τὸ δὲ παρὰ φύσιν τῶν ἐναντίων· εἴ γε τὸ μὲν φυλάττεσθαι σκοπὸς, τὸ δ' ἀναιρεῖσθαι. πυρετὸς μὲν οὖν ἅπας τῶν παρὰ φύσιν ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο χορῆζει διαίτης ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς. αἱ κράσεις δὲ ποτὲ μὲν τῶν ὁμοίων, ἔστι δ' ὅτε τῶν ἐναντίων χορῆζουσιν· αἱ μὲν γὰρ ἀμεμπτοὶ τῶν ὁμοίων αἰεὶ, φυλάττειν γὰρ αὐτὰς προσήκει· αἱ δύσκρατοι δ', ὥς καὶ τοῖς ὑγιεινοῖς ἐλέχθη, ποτὲ μὲν τῶν ὁμοίων, ἔστι δ' ὅτε τῶν ἐναντίων. καὶ τοῦτ' εὐλόγως πεπόνθασιν, οὔτε γὰρ ἀκριβῶς κατὰ φύσιν ὑπάρχουσι, πῶς γὰρ ἂν ἦσαν μεμπτέοι; οὔτε πάντη παρὰ φύσιν ἔχουσι, διὰ παντὸς γὰρ ἂν ἐνόσουν οἱ οὕτως κεκραμένοι· τῶν μὲν οὖν ὁμοίων δέονται κατ' ἄλλα τέ τινα περὶ ὧν αὐθις εἰρήσεται καὶ μέντοι καὶ κατὰ τὰ ἑλκη πάργια· δέδεικται γὰρ ἤδη τοῦτο πολλάκις διὰ τῶν ἐμπροσθεν. τῶν ἐναντίων δὲ κατὰ τὴν ὑγιεινὴν διαίταν, ὥς ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ἐπεδείκνυνμεν· οὐδὲ τούτων διαπαντὸς,

eo quod eadem febre febricitant non diversam, sed omnino eandem sortientur indicationem. Dictum namque saepenumero jam est id quod secundum naturam est similia semper postulare, quod praeter naturam est contraria: siquidem quod naturaliter se habet custodire, quod praeter naturam est tollere oportet. Porro febris omnis praeter naturam est, ideoque victus rationem humidam frigidamque exigit. Temperamenta vero ipsa alias similia, alias postulant contraria. Quae enim vitio carent similia perpetuo, quippe quae servare expedit, quae intemperata ac vitiosa sunt, veluti in opere de sanitate tuenda est dictum, alias similia, alias contraria. Idque merito accidit, quum nec ad unguem naturaliter se habeant, quomodo enim essent vitiosi? nec prorsus praeter naturam, quando qui sic attemperati essent perpetuo aegrotarent, ergo similia desiderant tum in aliis de quibus mox dicetur, tum vero in ulceribus omnibus; monstratum enim id saepenumero jam in superioribus est, contraria vero in eo victu, qui per sanitatem adhibetur, veluti in libris de sanitate tuenda docuimus; sed

Ed. Chart. X. [198.]

Ed. Bas. IV. (127.)

ἀλλ' ὅταν ἐπαγορθοῦσθαι τὴν δυσκρασίαν αὐτῶν ἐθελήσω-
 μεν. εἶναι γὰρ ἡμῖν σκοπὸν διττὸν ἐπὶ τῶν ὑγιαίνοντων,
 ἥτοι φυλάττειν ὑγιαῖνον τὸ σῶμα κατὰ τὴν ἀρχαίαν κρᾶσιν,
 ἥ καὶ ταύτην αὐτὴν βελτίω ποιῆν. οὕτως οὖν, οἶμαι, καὶ
 τῷ διαιτᾶν τοὺς τὸν ἐφήμερον πυρέξαντας ἥτοι τῇ πυρε-
 τώδε διαθέσει μόνῃ τὸ ἐναντίον, ἥ καὶ τῇ τοῦ κάμνοντος
 δυσκρασία παραλήψομαι. κατὰ μέντοι τὴν εὐκράτον φύσιν
 ἀναμφισβητήτως, ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ μόνου τὴν τῶν ἐναν-
 τίων ἐνδείξιν λαμβάνοντες, ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν εἰς τοσοῦτον
 ποιησόμεθα τὴν δίαιταν, εἰς ὅσον ἂν αὐχμωδέστερόν τε καὶ
 θερμότερον ἑαυτοῦ φαίνεται τὸ σῶμα γερονός. ἀλλὰ τοῦτο
 μὲν εὐδηλόν τε καὶ εὐζήτητον, ἐπανέλθωμεν δ' αὖθις ἐπὶ
 τὰς δυσκράτους φύσεις. ἐπειδὴ γὰρ, ὥς ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς
 διήρηται, τὰς τοιαύτας ἐγκχωρεῖ μὲν καὶ φυλάττειν οἷας
 παρελάβομεν, ἐγκχωρεῖ δὲ καὶ μετακοσμεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον,
 ἅμεινον οἶμαι τὴν ἐξάλλαξιν αὐτῶν τῆς διαίτης, ὅταν ἀμέμ-
 πτως ὑγιαίνωσιν, οὐχ ὅταν ἥτοι νοσῶσιν ἢ δυσαρεστῶνται,
 ποιῆσθαι. χαίρουσι γὰρ αἱ φύσεις αἰετὶ τοῖς ἔθουσιν, ὥς

sed neque haec perpetuo, sed tum quum corrigere intem-
 periem eorum studemus. Quippe duplex nobis in iis qui
 sani sunt finis proponitur, nempe vel corpus sanum in
 pristina ejus temperie tueri, vel etiam hanc meliorem
 reddere. Sic igitur, arbitror, in iis qui diaria febris la-
 borant, cibandis vel uni febrili affectui contrarium, vel
 etiam ipsi laborantis intemperiei desumemus. In ea ta-
 men natura, quae haud dubie in medio temperamento est,
 ab ipsa febre contrariorum indicatione accepta, eatenus hu-
 midum frigidumque victum adhibebimus, quatenus ficius
 calidiusque quam ante jam redditum corpus apparet. Verum
 hoc tum perspicuum tum indubitatum est. Revertamur
 autem rursus ad intemperatas naturas. Nam quoniam eas,
 sicut in libris de sanitate tuenda est proditum, licet et qua-
 les accepimus servare, licet et ad melius transferre, satius,
 arbitror, est, quum plane valent non quum aegrotant, vel
 de se queruntur victus illis rationem mutare. Gaudent
 enim naturae consuetis semper, ut et Hippocrates eviden-

Ed. Chart. X. [198. 199.]

Ed. Bas. IV. (127, 128.)

Ἱπποκράτης τε διὰ τῶν ἐναργεστάτων ἀπέδειξεν ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, ἀπασὶ τε σαφῶς φαίνεται τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι. τοὺς γὰρ τοι δυσαρεστονμένους, ὅτι μὲν ἔξω τοῦ χοροῦ τῶν κατὰ φύσιν ἔχόντων θετέον ἐστίν, οὐκ ἂν τις νοῦν ἔχων ζητήσκειν· εἴτε δ' ἤδη παρὰ φύσιν, εἴτ' οὐ φύσει μόνον ἔχουσι, τοῦτ' ἂν τις σκέψαιτο. καὶ μὴν εἴπερ ἐνδείξιν τινα χρὴ καὶ τῶν ἐθῶν λαμβάνειν, εἰ μὲν ἤδη φθάνοιμεν ἐκ πολλοῦ τὰς δυσκράτους φύσεις ἐναντίον τῇ (128) κρατούσῃ δυσκρασίᾳ διαιτῶντες, οὕτω καὶ δυσαρεστούντων πράξομεν· εἰ δὲ μὴ τῶν ὁμοίων [199] τῇ κράσει, τὴν ἐνδείξιν ἔξομεν. οὕτω δέ μοι δοκεῖ καὶ ὁ Ἱπποκράτης γινώσκειν, ἐπειδὰν λέγῃ, αἱ ὑγραὶ πᾶσαι δίαται τοῖσι πυρεταίνουσι· συμφέρουσι, μάλιστα δὲ παιδίοις καὶ τοῖσιν ἄλλοις τοῖσιν οὕτως εἰθισμένοις διαιτᾶσθαι. τοῖς μὲν γὰρ πυρεταίνουσιν ὑγραὶ δίαται, καθόσον πυρεταίνουσιν ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων ἐνδείξεως ὠφέλιμοι· τοῖς δὲ παιδίοις ἐκ τῆς τῶν ὁμοίων. ὡσάντως δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἐθῶν ἐνδείξιν ἔλαβεν, ὡς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἡλικίας. ἥ τε γὰρ ἡλικία τῶν

tissimis argumentis in libro de acutorum victu adstruxit, et in omnibus qui se secundum naturam habent manifeste apparet. Quod namque qui sibi jam displicent, extra coetum eorum qui secundum naturam habent sint ponendi, id nemo qui compos est mentis dubitet; cæterum ii an præter naturam se, an non naturaliter solum habeant, id utique quis aestimandum duxerit. Atqui si ex ipsa consuetudine indicationem aliquam sumi conveniet, siquidem multo jam tempore intemperatas naturas contrario victu ei quae vicit intemperiei cibavimus, ita etiam et cum parum ex sententia se habent faciemus; sin minus quae similia temperamento suadet, indicationem praeferemus. Ita vero et Hippocrates mihi sentire videtur ubi ait: *Humidus omnis victus febricitantibus est idoneus, potissimum autem pueris et aliis qui ita cibari sunt assueti.* Febricitantibus enim in quantum febricitant, ex ipsa contrariorum indicatione humidus victus conducit, pueris ex similibus. Eodem autem modo et eam quae a consuetudine praebetur quo eam quae ab aetate datur accipit.

Ed. Chart. X. [199.]

Ed. Bas. IV. (128.)

κατὰ φύσιν οὕσα τῶν ὁμοίων ἑαυτῇ δαίται διαιτημάτων,
 ἣ τε ἐκ τοῦ ἔθους ἐνδείξεις, ὥσπερ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἡλικίας
 ἐλήφθη· φυλάττειν γὰρ συμβουλεύει καὶ τοῦτο, καθάπερ
 καὶ τὴν οἰκίαν τῆς ἡλικίας κραῖν. ὥστε καὶ ἡμᾶς ἀπὸ
 πάντων τῶν περὶ τὸν ἄρρώστον αἰεὶ χρὴ τὴν τοῦ συμφέρον-
 τος εὐρεῖν, ποιουμένους ἐπισκοπεῖσθαι πηνίκα μὲν ἀλλή-
 λαις αἱ ἐνδείξεις ὁμοίαι πᾶσαι, πηνίκα δ' ἐναντίαί γίνων-
 ται. πασῶν μὲν γὰρ ὁμοίων οὐσῶν ἐν εἶδος ἐκριβές διαίτης
 συστησόμεθα· μαχομένων δ' ἀλλήλαις, τὰς ἰσχυροτέρας τε
 καὶ πλείους προκρινοῦμεν, ὥσθ' ἡμῖν ἐπικρατεῖσθαι μὲν ἐκ
 τούτων τὸ τῆς διαίτης εἶδος, οὐ μὴν παρῶφθαι οὐδὲ τὸ
 ἐναντίον. ἡ δ' ἐπικράτης ἐνίοτε μὲν ἐκατέρων κεραννυ-
 μένων εἰς ἑνὸς βοηθήματος ὕλην, ἐνίοτε δ' ἐν μέρει παρα-
 λαμβανομένων γίνεται. κοινὸς μὲν οὗτος ὁ λόγος ἀπασῶν
 τῶν ἐμπεπλεγμένων ἀλλήλαις ἐναντίων ἐνδείξεων. ὅπως δ'
 αὐτὸν χρὴ μεταχειρίζεσθαι, ποτὲ μὲν αὐτῶν τῶν νοσημά-
 των ἐπιπλεκομένων, ἔστι δ' ὅτε ἑνὸς μὲν ὑπάρχοντος τού-

Nam et aetas quum ex iis sit quae natura nobis insunt,
 similem sibi victum postulat. Et quae a consuetudine indi-
 catio sumitur, sic sumpta est sicut ea quae ab aetate; quippe
 servare quoque hanc jubet perinde ac proprium aetatis
 temperamentum. Itaque etiam nos tum ex omnibus quae
 circa aegrum spectantur, ejus quod conducit inventionem
 moliri, tum quando indicationes omnes secum consentiant,
 et quando inter se dissentiant inspicere semper conveniet.
 Omnibus enim consentientibus, unam prorsus victus speciem
 constituemus; dissidentibus vero inter se quae valentiores
 ac plures sint praeferemus, ita ut victus species quam hae
 praescribant praeferatur, sic tamen ut ne contraria sit ne-
 glecta. Porro praelatio haec alias utrisque in unius auxilii
 materiam mixtis perficitur, alias seorsum sumptis. Ac com-
 munitis quidem haec ratio est omnium quae inter se compli-
 catae sunt contrariarum indicationum. Quomodo autem hanc
 ad usum conferre oporteat, quum aliquando ipsi morbi com-
 plicati sint contrarii, aliquando morbus unus sit, sed qui con-

Ed. Chart. X. [199.]

Ed. Bas. IV. (128.)

του, τὴν δὲ ἐνδείξιν ἐναντίαν ποιουμένου τῇ φυσικῇ κρᾶσει τοῦ κάμνοντος, ἢ τῇ νῦν ἐπικλήτῳ, τῇ θ' ἡλικίᾳ καὶ τῷ ἔθει καὶ τῷ χωρίῳ καὶ τῇ ὥρᾳ, δι' αὐτῶν τῶν κατὰ μέρος ἐπιδείξω. νῦν οὖν ἡμῖν προκειμένου κατὰ τὸν λόγον εὑρεῖν ἐπιτήδειον δίαιταν ἐκάστη τῶν εἰρημένων δυσκρασιῶν, ὁ κοινὸς τρόπος τῆς μεθόδου προχειρισθεὶς ὥς ἐπὶ παραδείγματος ἐξεταζέσθω. φέρε γὰρ ἁλῶναι πυρετῷ δύο ἀνθρώπους ἐν εὐκράτῳ μὲν χωρίῳ γεγεννημένους καὶ τετραμμένους, οὐκ ὄντας δ' ἐν αὐτῷ νῦν, ἀλλ' ἐν μὲν θερμῷ καὶ ξηρῷ τὸν ἕτερον, ἐν ὑγρῷ δὲ καὶ ψυχρῷ τὸν ἕτερον· εἶναι δὲ καὶ τῇ κρᾶσει διαφέροντας αὐτοὺς καὶ τῇ φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ ταῖς ἡλικίαις, εἰ δὲ βούλει καὶ κατὰ διαφερούσας ὥρας καὶ καταστάσεις ἀρρώσκειν, ὥστε τὸν μὲν θερμὸν καὶ ξηρὸν φύσει καὶ τῇ διαίτῃ πάσῃ τοιαύτῃ συνειθίσθαι καὶ νεανίσκον εἶναι καὶ χειμῶνος νοσεῖν ἐν ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ χωρίῳ καὶ καταστάσει τοιαύτῃ· τὸν δὲ ὑγρὸν τε καὶ ψυχρὸν ἐν ἔθει τε διαίτης ὁμοίῳ καὶ παῖδα τὴν ἡλικίαν· καὶ νοσεῖν δὲ θέρους ἐν θερμῷ καὶ ξηρῷ χωρίῳ καὶ καταστάσει τοιαύτῃ, τίνες οὖν

trariam indicationem subjiciant, aut naturali laborantis temperamento, aut ei quod nunc acquisierit, praeterea aetati et consuetudini et regioni et anni tempore, in ipsa particulatim tractatione ostendam. Nunc ergo quum propositum nobis *hoc loco* sit unicuique memoratorum intemperiei generum idoneum invenire victum, communis quam designavimus methodi modus veluti sub exemplo examinetur. Pone enim correptos febri esse duos homines in regione natos educatosque temperata, nunc in ea non esse; imo alterum in calida et sicca, alterum in humida et frigida: praeterea eosdem diverso esse tum temperamento tum natura tum consuetudine tum aetate, etiam sub diverso, si placet, et anni tempore et statu coeli aegrotare, sic ut aliter calidus siccusque natura sit, ac tali victus rationi in totum insueverit; praeterea juvenis sit et hieme aegrotet in humida et frigida regione ac statu coeli simili, alter humidus et frigidus simili victu assuetus, tum puer aetate ac aestate in calida siccaque regione ac simili coeli statu laboret:

Ed. Chart. X. [199. 200.]

Ed. Bas. IV. (128.)

ἐν ἑκατέρῳ τούτων αἱ ἐνδείξεις; ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ πυρέττειν ἀμφοτέροις κοινὴ, τῶν ὑγραυνόντων τε καὶ ψυχόντων θερμότης, τῶν δ' ἄλλων οὐκ ἐστὶ οὐδεμία κοινή. τῷ μὲν γὰρ προτέρῳ διὰ τε τὴν φύσιν καὶ τὴν ἡλικίαν ἐν ὁμοίοις ἐκταταῖς διατηρήμασιν εἰδισμένῳ ἐπιτήδεια τὰ ξηρότερα καὶ θερμότερα τῇ κράσει σιτία· καὶ μέντοι καὶ διὰ τὴν ὥραν τε καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὸ χωρίον· οὐ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐστὶν ἡ ἀπὸ τούτων ἐνδείξις, ἀλλὰ τῶν ἐναντίων. τῷ δ' ἑτέρῳ τῶν ὑποκειμένων διὰ μὲν τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν φύσιν καὶ τὸ ἔθος τῶν ὁμοίων αὐτοῖς· ὑγρῶν μὲν καὶ συμμετρῶς θερμῶν διὰ τὴν ἡλικίαν, ὑγρῶν δὲ καὶ ψυχρῶν διὰ τε τὴν φύσιν καὶ τὸ ἔθος· διὰ δὲ τὸ χωρίον καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἐναντίων. [200] ἅπερ ἐστὶ δήπου καὶ αὐτὰ ψυχρότερα καὶ ὑγρότερα τοσούτῳ τῶν ἐνκράτων, ὅσῳ πέρ ἐστι καὶ τὰ χωρία τῶν ἐνκράτων θερμότερα καὶ ξηρότερα· παρὰ μὲν γὰρ τῶν ἐθῶν ἡ ἐνδείξις αἰεὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶν ἄχρως ἂν νοσῶσιν οἱ ἄνθρωποι. παρὰ δὲ τῶν ἡλικιῶν καὶ φύσεων καὶ χωρῶν ὥρων τε καὶ καταστάσεων ἐνκράτων μὲν οὐσῶν ἐνδείξεις αἰεὶ

quaenam igitur in utroque horum sunt indicationes? Nempe quae a febricitando sumitur, communis amborum est, ac quae refrigerent et humectent desiderans, reliquorum nulla est praeterea communis. Siquidem priori et propter naturam et propter aetatem simili sibi his victu assueto siccioris calidiorisque temperamenti cibus idoneus est, idemque propter et anni tempus et statum coeli et regionem convenit; non enim quae ab his suppeditatur indicatio similia desiderat, sed contraria. Alteri ex propositis propter aetatem et naturam et consuetudinem similia ipsis exhibenda indicantur; propter aetatem quidem humida modiceque calida, propter naturam et consuetudinem humida et frigida, propter regionem et anni tempus et statum coeli contraria, quae et ipsa nimirum sunt tanto temperatis frigidiora et humidiora, quanto regiones ipsae sunt calidiores temperatis et sicciores. A consuetudine enim semper est indicatio similium, quoad aegrotent homines. At ab aetate, natura, regione, anni tempore et statu coeli, ubi temperata

Ed. Chart. X. [200.]

Ed. Bas. IV. (128.)

τῶν ὁμοίων διαιτημάτων καὶ βοηθημάτων ἐστὶν, ἂν θ' ὑγιαίνωσιν ἂν τε νοσῶσι. παρὰ δὲ τῶν δυσκράτων ὥρῳ μὲν καὶ καταστάσεων καὶ χωρῶν ἐνδείξεις τῶν ἐναντίων· ἡλικιῶν δὲ καὶ φύσεων οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ σὺν τῷ ἔθει. σκοπεῖσθαι δ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐνδείξεων οὐδὲν οὕτω προσήκεν ὥς τὸ μέγεθος ἐκάστου τῶν συνεισφερόντων, ὅπερ ἐδείκνυμεν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασι διττόν· ἕτερον μὲν αὐτοῖς τοῖς τῶν ἐνδεικνυμένων ἀξιώμασι μετρούμενον, ἕτερον δὲ ταῖς οἰκείαις αὐτῶν ὥς ἂν εἴποι τις οὐσίαις, ἃς ἐκ τοῦ παραβάλλειν τῷ συμμέτρῳ τε καὶ κατὰ φύσιν ἔφαμεν χορῆναι λαμβάνειν. εἰ μὴ γὰρ οὕτω τις ἐξετάσειε τῶν ἐνδείξεων τὰς δυνάμεις, οὐχ οἷόν τε τὸ μέτρον ἐξευρεῖν τῆς διαίτης. ἐνδεικνυμένου γὰρ αἰ τοῦ μὲν πυρετοῦ τὸ ψύχειν καὶ ὑγραίνειν, τῶν δ' ἄλλων ἐκάστου, καθότι προείρηται, συμφωνούσης μὲν αὐτῶν τῆς ἐνδείξεως οὐδὲν ἂν εἴη πρᾶγμα, διαφωνούσης δὲ κατὰ τὰ πλείω καὶ μείζω τυποῦσθαι χρή τὴν δίαιταν. ἐπὶ γοῦν τῶν ὑποτεθέντων ἀρτίως ὅτι

haec sunt, similibus semper victus rationum et praesidio-
rum est indicatio, siue valeant homines siue aegrotent. Con-
tra ab intemperatis anni tempore, statu coeli et regione con-
trariorum est indicatio; caeterum ab aetate et natura non
absolute, sed cum consuetudine. Porro nihil in contrariis
indicationibus tam convenit expendi quam magnitudinem
eorum quae ad indicationem coierunt, quam in libris de
sanitate tuenda duplicem esse ostendimus, alteram quae ex
ipforum quae indicant dignitatibus censeatur, alteram quae
ex ipforum, ut sic dicam, propriis substantiis spectetur,
quas ex conferendo cum mediocri, et quod secundum natu-
ram est accipiendas esse testati sumus. Nisi enim ita quis
indicationum potestates examinet, nequeat sane mensuram
victus invenire. Quum enim refrigerandum humectandum-
que esse febris perpetuo indicet, reliquorum vero quodque,
prout dictum est, ubi concors eorum indicatio est, nullum
exhibetur negotium, ubi discors, pro pluribus ac potioribus
formari victus ratio debet. Siquidem in modo propositis

Ed. Chart. X. [200.]

Ed. Bas. IV. (128.)

μὲν πυρέττουσιν ἐνδείξεις κοινὴ τῶν ὑγραινόντων καὶ ψυχόντων ἐστίν, οὐ μὴν ἀπὸ γε τῶν ἄλλων. ἀλλ' ὥ μὲν ἡ θ' ἡλικία καὶ ἡ κρᾶσις ἅμα τῷ ἔθει καὶ ἡ χώρα καὶ ἡ ὥρα καὶ ἡ κατάστασις τῶν ὑγραινόντων καὶ ψυχόντων ἔχει τὴν ἐνδειξιν, οὐ μόνον ἀναμφισβήτητόν ἐστι τὸ χρῆναι τοῦτον ὑγραίνειν καὶ ψύχειν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ μικρῶς μηδ' ὥς ἔτυχεν, ἰσχυρῶς δὲ πάνυ καὶ μεγάλως, ἀπάντων γε τῶν σκοπῶν ἐνδεικνυμένων ταυτόν. ὥ δ' ἡ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐνδείξεις οὐχ ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν ὁμοίως τῷ πυρετῷ τῶν διαιτημάτων ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς τῶν θερμῶν καὶ ξηρῶν, ἀμφισβήτησις γίγνεται καὶ μάχη τῶν ἐνδείξεων πρὸς ἀλλήλας, ἥνικα μάλιστα ἐστὶ χρεία τοῦ παραβάλλειν τὸν τε ἀριθμὸν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐνδείξεων. ἡ γοῦν ἀπὸ τοῦ πυρέττειν ἐνδείξεις ἀριθμῷ μὲν λείπεται τῶν ἄλλων, ὅταν ἅπασαι τὸν ἐναντίον ὑψηλῶνται τρόπον πράττειν, ὑπερέχει δὲ μεγέθει τῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἢ τὴν δύναμιν, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι καὶ μάλιστα ὅταν ἐπὶ πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξέστηκε.

ex eo quod febricitant communis refrigerantium ac humectantium indicatio praestatur, non tamen ex caeteris. Sed cujus tum aetas tum temperamentum una cum consuetudine tum regio tum anni tempus et coeli status humectantia refrigerantiaque exhibenda indicant, hunc haud dubium est non solum humectandum refrigerandumque esse, sed etiam nec leviter haec, nec utcunque facienda esse, imo plane magnopere ac vehementer omnibus scopis idem dicantibus. Cujus vero reliqua omnia refrigerantem quidem humectantemque victum, quemadmodum et febris, non indicant, sed contrarium ipsi calefacientem et siccantem ambiguitas pugnaque indicationum inter se oritur, quo casu magnopere opus est, tum numerum indicationum tum magnitudinem simul conferas. Quippe quae a febre sumitur, ea reliquis, quando omnes contrarium faciendum praescribunt, numero quidem inferior est, magnitudine tamen quae ex dignitate aut potestate aut quomodocunque appellasse libet spectatur, superior est, potissimum si longe a natura recessit:

Ed. Chart. X. [200. 201.]

Ed. Bas. IV. (128.)

δύο γὰρ αὐτῷ τόθ' ὑπάρχει μεγέθη, τό τ' ἐκ τοῦ γένους τῶν πυρετῶν, τὸ κοινὸν ἅπασι, τό τ' ἴδιον οἰκίον αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὅτι πυρετός ἐστιν, ἐπιστρέφει μᾶλλον ἡμᾶς πρὸς ἑαυτὸν ἅπαντων τῶν ἄλλων· καὶ ὅτι τὸ μέγεθος αὐτῷ τὸ οἰκίον ἀξιόλογον ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο κατακρύπτει τε καὶ συσκιάζει τὰς ἐναντίας ἐνδείξεις. εἰ δὲ μικρὸς ὑπάρχει, δύνανθ' αἰ ἄλλαι πᾶσαι συντεθεῖσαι πρὸς αὐτὸν ἀντιξετάζεσθαι. καὶ εἴπερ ἴσαι φανέεν, οὐθ' ἡ τοῦ πυρετοῦ κρατήσκειν ἂν ἐνδείξεις ὡς ὑγραίνειν καὶ ψύχειν, οὐθ' ἡ τῶν ἄλλων ὡς θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν, ἀλλὰ τὸ μέσον εἶδος τῆς διαίτης ἐπὶ τῶν οὕτως ἐχόντων σωμάτων ἐκλεξόμεθα. κρατούσης δὲ τῆς ἐτέρας ἐνδείξεως εἰς τοσοῦτον ἀποχωρήσομεν τῆς εὐκράτου καὶ μέσης τῆς διαίτης, εἰς ὅσον ὑπερέχει τῶν ἐναντίων τὰ κρατοῦντα. γεγυμνασμένον τε οὖν εἰς ταῦτα πάντα καὶ φύσει [201] συνετὸν εἶναι χρὴ τὸν ἱατρὸν, ἵν' ἐκάστης ἐνδείξεως ἀκριβῶς ἐκλογισάμενος τὴν δύναμιν, ἀλλήλαις τε παραβάλλων ἀπάσας, ἐν τι κεφάλαιον ἀθροίσῃ τῶν οἰκίων τῷ

quippe duplex tum magnitudo illi accedit, et quae ex febris genere provenit, quae omnibus est communis, et quae propria suaque ipsius est. Siquidem et quia febris plus caeteris omnibus sollicitos nos habet, et quia praeterquam quod febris est, etiam magnitudo illi notabilis accessit, idcirco contrarias indicationes inducit atque obumbrat. Sin parva fuerit, fas est reliquas omnes una conjunctas cum ea conferri atque expendi. Ac si quidem pares videantur, neque febris indicatio praefereatur, fit ut humectandum et refrigerandum sit, neque etiam reliquorum sic ut calefaciendum ac siccandum sit; imo media victus ratio, ubi ita se corpus habet, eligenda erit. Sin altera indicatio exsuperet, tantum recessisse a temperato et medio victu par est, quantum ea quae pollent sua contraria superant. Ergo tum exercitatum in his omnibus tum natura prudentem esse medicum conveniet, quo cujusque indicationis potestate diligenter considerata omnibusque inter se collatis unam idonei victus summam quae laboranti sit commoda comparet. Ac diariarum

Ed. Chart. X. [201.]

Ed. Bas. IV. (128. 129.)

κάμνοντι (129) διαιτημάτων. αἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἐνδείξεις ἐκ τούτων τῶν σκοπῶν λαμβάνονται, καὶ σπάνιον εἴ ποτε ἀπὸ τοῦ μέτρου τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως. αἱ δὲ τῶν πολυημέρων ἔξ ἀνάγκης μὲν καὶ τὴν δύναμιν προσλαμβάνουσι· οὐ μικρὸς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὁ ἀπὸ ταύτης σκοπός· οὐδὲν ἥττον δὲ καὶ τὴν γεννώσαν αἰτίαν τοὺς πυρετοὺς, πλὴν τῶν ἐκτικῶν· οὐδεμία γὰρ ἀνάπτει τούτους αἰτία, καθάπερ οὐδὲ τὸ δεδεγμένον ἐκτικῶς εἰς ἑαυτὸ σῶμα τὴν τοῦ πυρὸς θερμασίαν, εἴτε λίθος, εἴτε ξύλον ὑπάρχει. κοινὸν γὰρ αὐτοῖς τὸ μηκέτι γίνεσθαι πρὸς τοὺς ἐφημέρους ἐστὶ, διαλλάττοντας δὲ ἐν τῷ τοὺς μὲν ἐφημέρους κατὰ σχέσιν ἔχειν τὴν θέρημν, τοὺς δ' ἐκτικούς ἐν ἔξει δυσλύτῳ. δύναιτο δ' ἂν τις φάναι καὶ τὴν ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐνδείξιν αἰεὶ παρεῖναι κατὰ τε τᾶλλα σύμπαντα νοσήματα καὶ τοὺς ἐφημέρους πυρετοὺς, ἡμᾶς δ' ἐν τῷ νῦν λόγῳ μηδὲν αὐτῆς δεηθῆναι, διότι πρῶτως μὲν οὐκ ἐνδείκνυνται, κατὰ συμβεβηκός δὲ, περὶ οὗ συμβεβηκός ἐν τοῖς ἑξῆς διοριῶ.

quidem febrium indicationes ex his scopis capiuntur, raroque accidit, si alicubi, a laborantis virium modo, quum febrium plurium dierum indicationes tum virium respectum necessario adhibeant, non enim levis in his scopus est qui a viribus, tum caularum quae ipsas febres excitant, exceptis tamen hecticis, ut quas nulla accendit causa, quemadmodum nec corpus id quod jam habitu calorem ignis in se suscepit, sive id lapis sive lignum sit. Illud namque commune cum diariis habent, quod non amplius fiant. Differunt autem in eo quod diariae in schesi, id est levi affectu, calorem habent, hecticae in hexi, i. e. habitu qui aegre solvatur. Licet etiam dicas eam quoque quae a viribus sumitur indicationem tum reliquis omnibus morbis, tum in diariis febribus semper adhiberi, nobis tamen in praesenti disputatione opus ea non esse, propterea quod primario non indicet, ex accidenti vero indicet. De eo vero accidente in sequentibus differemus.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Ι.

Ed. Chart. X. [201.]

Ed. Bas. IV. (129.)

Κεφ. α'. Τῶν ἐφημέρων πυρετῶν, ὧς Εὐγενιανὲ, τὴν
τῆς θεραπείας μέθοδον ἐν τῷ πρὸ τούτου γράμματι διηλ-
θον ὁγδόῳ τῆς ὅλης ὄντι πραγματείας. ἔστι δὲ τοῦ γένους
τούτου τῶν πυρετῶν εἷς ὁ παροξυσμὸς, ἡμέρᾳ μιᾷ περιγρ-
φόμενος ὥς τὸ πολὺ κατὰ γε τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. ὅσα γὰρ ἢ
διὰ τὴν τῶν ἱατρῶν ἀμαθίαν ἢ διὰ τὴν τῶν καμνόντων ἀκο-
λασίαν ἢ διὰ τὴν τῶν ὑπηρετούντων πλημμέλειαν ἀμαρτά-
νόμενα περὶ τοὺς τοιούτους πυρετοὺς εἰς ἕτερόν τι γένος
αὐτοὺς μεδίστησιν, οὐ κατὰ τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἀποβαίνουσι

GALENI METHODI MEDENDI LIBER IX.

Cap. I. Diariarum febrium, o Eugeniane, curationis
methodum in libro hunc praecedenti exposui totius operis
octavo. Est autem hujus febrium generis unica accessio,
uno ut plurimum die ex sua natura circumscripta. Nam
quaecunque vel per medicorum ignorantiam vel aegrorum
intemperantiam vel ministrantium errorem in ejusmodi
febris commissa in aliud ipsas genus transferunt, haec
suae naturae sponte non incidunt. Non enim est profecto

Ed. Chart. X. [201. 202.]

Ed. Bas. IV. (129.)

φύσιν. οὐδὲν [202] γὰρ δήπου θαυμαστὸν ἐκ τῶν ἀμαρτανό-
 μένων οὐ μὴκύνεσθαι μόνον ἢ μεταπίπτειν εἰς ἕτερόν τι γένος
 ἡγτινοῦν τῶν νόσων, ἀλλὰ καὶ γεννᾶσθαι νῦν ἔμπροσθεν οὐκ
 οὔσαν. ὅπου γὰρ οὐδὲ τοῖς ὑγιαίνουσιν ἀμαρτάνειν ἀσφαλές,
 σχολῇ γ' ἀκίνδυνον ἂν ποτε τοῖς κάμνουσι γένοιτο. λοιπῶν δ'
 ὑπαρχόντων δυοῖν γενῶν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν
 πυρετῶν ὑπομνήμασιν ἐπιδέδεικται, τὸ μὲν ἕτερον ἐπὶ χυμοῖς
 σηπομένοις ἐδείκνυτο γίνεσθαι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὰ τὰ στερεὰ
 τοῦ ζώου μόρια κατεilahφὸς ἐκτικὸν ὀνομάζεται. μεταπί-
 πτousι δ' εἰς ἑκάτερα γένη πολλάκις οἱ ἐφήμεροι πυρετοὶ, κα-
 θάπερ ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, εἰ μὴ τις αὐτοὺς προσηκόντως
 μεταχειρίζοιτο. ὥσπερ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν πράγμασιν
 ὅσα κοινωνεῖ ταῖς φύσεσιν ἐνὶ περιλαμβανόμενα γένει καὶ διὰ
 τοῦτ' εἰς ἄλληλα μεταπίπτειν δυνάμενα, τρίτη τις ἰδέα κατὰ
 τὴν μετάπτωσιν αὐτῶν συνίσταται, μηδετέρου τῶν ἁκρῶν
 ἀκριβοῦσα τὸν τύπον, οὕτω καὶ ταῖς τῶν ἐφημέρων πυρετῶν
 μετάπτωσεσι φαντασθεῖη τις ἂν ἕτερόν τι γένος ἐν τῇ μετα-
 πτώσει συνίστασθαι, μηδετέρῳ τῶν ἁκρῶν ταῦτόν. καὶ μοι

mirum, si per ea quae delinquuntur non solum produca-
 tur aut in aliud genus transeat morbus quivis, sed etiam
 quum prius non esset, nunc excitetur. Nam quum iis qui
 sani sunt delinquere non sit tutum, haudquaquam id aegris
 sine discrimine contingat. Reliqua vero quum sint genera
 duo, ut in libris de febrium differentiis est ostensum, alte-
 rum ex humorum putredine nasci docuimus, alterum quod
 jam solidas animalis partes occupavit hecticum nominant.
 Transeunt saepe autem diariae febres, ut superius ostendi-
 mus, in utrumque genus, nisi quis eas commode tractet.
 Quemadmodum autem in caeteris rebus omnibus, quaecun-
 que uno genere comprehensae societatem in naturis habent,
 ac propterea mutuo in se transire valent, tertia quaedam
 species in transitu ipsarum existit, quae neutrius extrema-
 tum formam plane exhibet; ita et in diariarum febrium
 transitu imagineris licet alterum quoddam genus in transitu
 exoriri, quod neutri extremitatum sit idem. Atque de

Ed. Chart. X. [202.]

Ed. Bas. IV. (129.)

δοκεῖ περὶ τοῦδε πρώτου διοριστέον εἶναι, ὅν' ὥσπερ καὶ τὰλλα καὶ τοῦτο γνωρίζοιτό τε συνιστάμενον αὐτίκα καὶ κωλύοιτο κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν, ὥς μηδὲ δυσίατον ἢ ἀνίατον αὐξηθὲν γενέσθαι. μέσον δ' αὐτὸ συνιστάμενον οὔτε γνωρίσαι δυνατόν οὔτε ἰάσασθαι τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν ἰδέαν τῶν ἄκρων ὧν ὑπάρχει μέσον. ἀλλὰ σοὶ γ' ἐπισταμένῳ τὰ τε τῶν ἐφημέρων πυρετῶν γνωρίσματα καὶ τὰ τῶν ὑπολοίπων δύο γενῶν, ἐπειδὴν ἦτοι νοθεύηται κατὰ τι ἢ παρεμφαίνεται τὰ τῶν ἄλλων, οὐδὲν ἂν εἴη χαλεπὸν ὑποπτεῦναι ἤδη τὴν μετέπτωσιν. ἐπ' ἐγκαύσει μὲν οὖν, ἢ ἀπεισίαις, ἢ κόποις, ἢ ἀργυπνίαις, ἢ πάθεσι ψυχικοῖς, ἢ βουβῶσιν τοῖς διὰ τινὰ αἰτίαν προφανῇ γεγενημένοις, μέχρι τρίτης ἡμέρας οὐκ ἂν ποτε προέλθοι πυρετοῦ παροξυσμός, ἄνευ τοῦ πλημμεληθῆναι τι περὶ τὸν κάμνοντα. τοῖς δ' ἐπὶ στεγνώσει πυρέξασιν ἐγχωρεῖ καὶ ταύτης ἑξωτέρῳ προβῆναι τὸν παροξυσμόν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ στέγνωσις ἦτοι φραχθέντων ἢ μυσάντων γίνε-ται τῶν πόρων, ἢ καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ πηληθέντος ἀμει-τρότερον, εὐλόγως ἔφαμεν ἐπὶ τε κρύει καὶ λουτροῖς ἦτοι τῇ

primo differendum esse mihi videtur, quo ut reliqua etiam ipsum tum protinus noscatur quum incidit, tum sic inhibeatur in primo ortu, ne aut aegre sanabile aut insanabile postquam auctum est evadat. Caeterum medium id quum inciderit nec nosse ii possunt nec sanare qui extremitatum quarum est medium speciem ignorant. At tibi qui praesertim non solum diariarum febrium, sed etiam reliquorum duorum generum notas intelligis, ubi vel diariarum notae aliquatenus sunt alienatae, vel reliquarum notae simul apparent, haud difficile fuerit jam transitum suspicari. Ergo ex adustione, cruditate, lassitudine, vigilia, animi perturbatione vel bubonibus ex evidenti aliqua causa obortis, nunquam ad tertium usque diem progredietur febris accessio, nisi quid delictum circa laborantem sit. At quibus stipatio febris occasio est, iis etiam ultra hos porrigi accessio potest. Nam quoniam stipatio vel obstructis exilibus meatibus vel conniventibus, vel etiam corpore ipso immoderatus densato accidit, merito diximus ex frigore et balneis quae vel con-

Ed. Chart. X. [202.]

Ed. Bas. IV. (129.)

θίξει ψύχουσιν, ἢ τῇ δυνάμει καὶ φαρμάκοις τοῖς τοιοῦτοῖς, ἔτι δὲ τοῖς ξηραίνουσι τὸ δέρμα, καθάπερ ἡλίῳ διακαεῖ καὶ τοῖς πιλοῦσιν, ὥς τῇ σκληρᾷ τρίψει μετὰ τῶν ψυχόντων κατέχεσθαι μὲν ἐντὸς τοῦ σώματος τὰς οἶον καπνώδεις ἢ λιγννώδεις ἀπορροᾶς, ἀνάπτεσθαι δ' ἐπ' αὐτοῖς τὸν πυρετόν. ἢ ἐπὶ τούτοις μὲν, ὥς εἴρηται, πύλησιν τέ τινα γίνεσθαι τῶν σωμάτων αὐτῶν καὶ μύσει τῶν πόρων, ἔμφραξιν δὲ διὰ γλίσχρους ἢ παχεῖς ἢ πολλοὺς χυμούς. καὶ τοίνυν καὶ τοὺς πυρετοὺς ὅσοι μὲν ἐπὶ μύσει τῶν πόρων ἢ πύλῃσι προσφάτω τῶν σωμάτων ἐγένοντο, πάνεσθαι τε μετὰ τὸν πρῶτον παροξυσμόν, ἔαν τις ὀρθῶς αὐτοῖς προσφέρηται καὶ ὄντως τούτους ἐφημέρους γίνεσθαι καὶ προσαγορεύεσθαι. ὅσοι δ' ἐπ' ἐμφράξει τὴν γένεσιν ἔσχον, εἰ μὲν ὀλίγη τις αὕτη συσταίῃ, λύεσθαι καὶ τούτους ὁμοίως γε τοῖς ἄλλοις ἐφημέροις, ἔαν ἰάσηται τις αὐτοὺς προσηκόντως· εἰ δ' ἰσχυρῶς οἱ χυμοὶ σφηνωθεῖεν, ὥς μοχλείας δεῖσθαι σφοδροτέρας, ἐκτείνεσθαι μὲν ἀνάγκη τοὺς τοιοῦτους πυρετοὺς ὑπὲρ τὴν μίαν ἡμέραν, ἐκπεπτωκέναι δὲ δοκεῖν ἤδη τοῦ γένους τῶν ἐφημέρων.

tactu refrigerent vel facultatibus; praeterea medicamentis similis generis, pari modo iis quae cutem siccent veluti sole fervente, nec minus etiam iis quae densent veluti dura, cum iis quae frigefaciant frictione et detineri intra corpus ceu fumida fuliginosave excrementa, et ab iis febrem accendi. Verum ex his densationem quandam corporum ipsorum fieri ac exiguorum meatuum conniventiam; obstructionem vero vel propter glutinosos vel crassos vel copiosos succos incidere. Quin etiam febres quascunque vel conniventia meatuum vel recens corporum densatio excitant, has et desistere post primam accessionem, si quis recte eas tractet et vere diarias esse tum appellari; at quae ex obstructione creantur, si haec pusilla sit, solvi ipsas quoque similiter ut alias diarias, si quis eas legitime sanet, sin valenter impacti humores sint sic, ut valentius aliquid quod eos eximat desiderent, eas febres prorogari ultra unum diem necesse est, ac diariarum febrium genus videri egressas. Quomodo epim dici

Ed. Chart. X. [202. 203.]

Ed. Bas. IV. (129.)

πῶς γὰρ ἂν ἐφήμερος εἴη δύναιτο λέγεσθαι πυρετὸς ὁ μέχρι τρίτης ἡμέρας ἐκτεινόμενος; ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν προσήκει παύεσθαι τὸν τοιοῦτον πυρετὸν, ὅσον ἐπὶ [203] τῇ προσηγορίᾳ. λέλεκται γὰρ ἔμπροσθεν ὡς τεττάρων καὶ εἰκοσιν ὥρῶν ὁ χρόνος ἐστὶ τῆς οὕτω λεγομένης ἡμέρας, ὡς συναριθμείσθαι καὶ τὴν νύκτα τῷ ὀνόματι τῆς ἡμέρας. καὶ μὴν εἰ μήτε σῆψις εἴη χυμῶν μήτ' αὐτὸ τὸ σῶμα τὴν πυρετικὴν θερμοσίαν ἐκτικῶς ἀναδέξαιτο, τῶν δύο γενῶν ἐκπεπτωκὸς ἂν εἴη. ἢ τοίνυν ἄλλο γένος ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις τρισὶν ἀναγκαῖόν ἐστι λέγειν ἐν τῇ πρώτῃ διαιρέσει τῶν πυρετῶν, ἢ καταφρονοῦντα τῆς προσηγορίας ἐφημέρους ὀνομάζειν αὐτούς. οὐ γὰρ δὴ τῆς γ' οὐσίας ἦν αὐτῆς τῶν τοιούτων πυρετῶν ὁ ἐφήμερος ὄνομα· προσηγορίας δ' οἰκείας ἀποροῦντες ἔνεκα σαφοῦς καὶ συντόμου διδασκαλίας ἀπὸ τοῦ πολλάκις αὐτοῖς ἐπομένου τοῦνομα ἐθέμεθα. φύσις μὲν οὖν αὐτῶν ἡ αὐτὴ τοῖς ἐφημέροις ἐστίν, ὄνομα δὲ οὐ ταὐτόν.

Κεφ. β'. Ἐφ' ὧν γὰρ ὁ παροξυσμὸς εἰς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι παντὸς διαμένων εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐκτείνεται συνόχους

ultra diaria febris potest, quae in tertium usque diem extenditur? nam ex ipsa nominis ratione in secundo eam desistere par erat. Dictum enim supra est viginti quatuor horas esse sic appellatae diei spatium, ut cum nomine diei nox quoque una comprehendatur. Atqui si neque humor putrescens subfit, nec corpus ipsum febrilem calorem ut habitum susceperit, a duobus generibus diversum fit. Aut ergo aliud praeter tria jam dicta genus esse in prima febrium divisione dicendum est, aut appellatione pro nihilo habita diarias ipsas nominare oportebit. Neque enim profecto de substantia ipsa talium febrium est diariae vocabulum, verum convenienti nomine destituti clarioris simul breviorisque doctrinae gratia ab eo quod saepius eis accidit nomen indidimus. Ac natura quidem eadem his est quae diariis, nomen autem non idem.

Cap. II. In quibus enim una accessio ab initio ad finem perpetuo manens in multos dies porrigit, eas febres

Ed. Chart. X. [203.]

Ed. Bas. IV. (129. 130.)

ὀνομάζουσι τοὺς τοιοῦτους πυρετοὺς, οὐχ Ἑλληνικῶ μὲν ὀνόματι χρώμενοι, σολοικίζειν δ' ἐλόμενοι μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν (130) ἀνώνυμον αὐτῶν τὴν ἰδέαν. ἀλλ' ὥσπερ ἰδέα μία τῶν τοιούτων ἐστὶ πυρετῶν, ἀφ' ἧς ὀνομάζουσι συνόχους αὐτοὺς; οὕτως ἡ φύσις οὐκέθ' ἀπλῆ καὶ μία. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ἐναργεῖς ἔχουσι τὸ τῆς σήψεως σημεῖον· ἔνιοι δ' οὐδ' ὅλως ἔχουσιν, οὕς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἔφαμεν εἶναι. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τοῦ παροξυσμοῦ παῦλα διαπνεομένων εἶωθε γίνεσθαι τῶν ζεσάντων χυμῶν, οὐ διαπνεῖται δ' ἐπὶ ταῖς ἰσχυραῖς στεγνώσεσιν, ἀναγκαῖόν ἐστι πολυήμερον γίνεσθαι τὸν παροξυσμόν. ὅταν οὖν μηδεμία συνῇ τῷ τοιοῦτῳ πυρετῷ πρόφασις ἀρχὴν ἑτέρου παροξυσμοῦ γεννῶσα, πρὸς τῷ πολυήμερῳ ὑπάρχειν οὐδ' εἰσβολὴν ἐπισημασίας οὐδεμιᾶς ποιεῖται· μένει δ' ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους εἰς ὃ πυρετὸς, οὐτ' ἀμφημερινὴν οὔτε διὰ τρίτης οὔτε διὰ τετάρτης ἡμέρας ἔχων ἐπισημασίαν. ὅταν δ' ἀκούσης μου λέγοντος ἐντὸς τοῦ σώματος στέγεσθαι τὸ πυρετῶδες θερμόν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶς ἐστεγνωμένων σωμάτων, οὐχ οὕτω χρὴ νομίζειν ἀκριβῶς γε-

continentes appellant, non illi quidem Graeco nomine usi, caeterum soloecismum committendum potius rati quam speciem ipsarum sine nomine relinquendum. At non ut idea una ejusmodi febrium est, a qua synochos eas nominant, ita et natura simplex unaque est. Quaedam namque earum manifestum habent putredinis signum, quaedam prorsus non habent, quas ex diariarum febrium genere esse diximus. Quum enim accessionis remissio ex ferventium humorum transpiratu contingere soleat, non transpirant autem in vehementi stipatione, necesse est multorum dierum fieri accessionem. Igitur ubi in tali febre nulla subest occasio quae alterius accessionis principium excitet, ultra hoc quod multorum dierum febris est, nec invasionem alicujus febrium significationis facit, sed permanet ab initio ad finem una febris, quae nec quotidianae nec tertianae insultum nec quartanae praeferat. Caeterum quum me audis dicentem, ubi vehementer stipata corpora sunt, cohiberi intra corpus febrilem

Ed. Chart. X. [203. 204.]

Ed. Bas. IV. (130.)

γονέναι τὴν πύκνωσιν, ὥς μηδενὶ τῶν ἱκανῶς λεπτυνθέντων χυμῶν ἐπιτρέπειν εἰς τοῦτο διαρρεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπὶ τῶν ὀστέων λεγόμενον ἀληθὲς ἂν εἴη τοῦτο, μήτοι γε δὴ τῶν σαρκῶν τε καὶ τοῦ δέρματος. ἀλλ' ὅταν ἡ μὲν ἐκ τῶν ζώντων χυμῶν ἀναθυμίασις ἢ παμπόλλη, διαρρεῖ δ' ἐκτὸς ὀλίγη, τὴν ὑπολειπομένην ἀνάγκη διαφυλάττειν τὸν πυρετὸν, οὐ μόνον τῷ μένειν αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τῷ τὰ πλησιάζοντα συνεκκαίειν.

Κεφ. γ'. Ἐπεὶ τοίνυν ἐν δυοῖν τούτοις ἐστὶ τὸ φυλάττεσθαι τὸν πυρετὸν, τῷ τε μὴ διαπνεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἀτμίδα καὶ τῷ συνεκθερμαίνειν τὰ ψαύοντα, τρεῖς ἀνάγκη διαφορὰς ἐν τοῖς συνόχοις γίνεσθαι πυρετοῖς, ἥτοι διαμένοντος ἴσου τοῦ μεγέθους, ὃ κατὰ τὸν πρῶτον παροξυσμὸν ἔσχεν ἀκμάσας, ἢ προστιθέντος, ἢ ἀφαιροῦντος αἰεὶ τι μικρὸν, καὶ ταῦτα ποιοῦντος ἢ ὁμαλῶς, ἢ ἀνωμάλως. ἂν μὲν οὖν [204] ἴσον ἢ τῷ διαπνεομένῳ τὸ ἀναπτόμενον, οὐτ' αὖξῃσιν οὔτε μείωσιν ἔξει τὸ πυρετῶδες θερμὸν, ἀλλ' οὕτως ἑαυτῷ διαμενεῖ παραπλήσιον ὥς εἰ μήτε προσετίθετο μηδὲν

calorem, non ita factam prorsus densitudinem putandum est ut nullum ex iis humoribus qui tenuati admodum sint effluere foras sinat, quum nec si de ossibus ita dixeris id verum sit, nedum carne et cute. Verum quum a ferventibus humoribus vapor attollatur plurimus, effluat autem foras exiguus, hunc qui relictus est febrem servare est necesse, neque id modo propterea quod ipse manet, sed etiam propterea quod quae proxima sunt adurit.

Cap. III. Quoniam igitur ex duobus his servari febris potest, et quod totus vapor non transpiret et quod idem vapor ea quae contingit etiam calefaciat, necesse est tres esse in synochis febribus differentias, vel pari permanente magnitudine ea, quam in prima accessione summam habuit, vel adjiciente semper exiguum aliquid diminuenteve; atque haec vel aequaliter faciente vel inaequaliter. Ac si quidem quod accenditur ei quod transpirat par fuerit, nec augeri nec minui febrilis calor cernetur, sed perinde sibi similis permanebit, ac si nihil illi prorsus adjiceretur aut demere-

Ed. Chart. X. [204.]

Ed. Bas. IV. (130.)

αὐτῷ μὴτ' ἀφηρεῖτο. διαφέρει γὰρ οὐδέν εἰς γε τὴν τῆς ἰσότητος διαμονὴν ἢ διαφυλάττεσθαι τὴν αὐτὴν οὐσίαν διαπαντός, ἢ τῷ ἐκκενουμένῳ τὸ προστιθέμενον ἴσον ὑπάρχειν· εἰ δέ γε θάτερον αὐτῶν ἐπικρατήσκειν, εἰ μὲν τὸ κενούμενον, ἔλαττοῦσθαι τὸν πυρετὸν ἀναγκαῖόν ἐστιν· εἰ δὲ τὸ προστιθέμενον, αὐξάνεσθαι πάντως. εὐδὴλον δὲ καὶ ὡς τὸ μᾶλλον τε καὶ τὸ ἥττον ἕτερον ἑτέρου τὸν πυρετὸν αὐξάνεσθαι τε καὶ μειοῦσθαι διὰ τὸ τῆς πλεονεξίας ἄνισον ἀναγκαῖόν ἐστι γίνεσθαι. ποτὲ μὲν γὰρ πλέονι μείω, ποτὲ δ' ἥττονι πλεονεκτούσης ἦτοι τῆς γενέσεως τῶν πυρετῶν ἢ τῆς διαπνοῆς, οὔτε τοῖς αὐξανομένοις ἅπασιν ἴσην τὴν αὕξησιν οὔτε τοῖς μειουμένοις τὴν καθαίρεσιν οἷον τε γίνεσθαι· παμπόλλην δ' εἶναι τὴν ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον διαφοράν. ἐν μὲν δὴ τοῦτο τὸ γένος ἢ εἶδος ἢ ὃ τί περ ἂν ὀνομάζειν ἐθέλῃς ἐστὶ συνόχων πυρετῶν, ἐκ τῆς αὐτῆς ὑπάρχον φύσεως τοῖς ἑφημέροις. ἕτερον δ' ὅταν ἐν ἅπασι τοῖς ἀγγείοις καὶ μάλιστα τοῖς μεγίστοις ὁμοτίμως οἱ χυμοὶ διασῆπωνται. τῶν τοιούτων πυρετῶν οὐδέτερον ἐν ἰσχνῷ καὶ ψυχρῷ σώματι φιλεῖ συνίστα-

tur. Quippe ad aequalitatis permanfionem nihil interest ferveturne eadem affidue substantia, an ei quae vacuatur par sit ea quae adjicitur; verum si altera earum vicerit, si quae vacuatur, minui febrem necesse est, sin quae adjicitur, omnino increfcere. Sed nec illud fane quemquam latet, quod quum ex febribus altera magis minusve quam altera tum augetur tum minuitur, id ob exsuperantiae imparitatem necessario accidat. Nam ubi alias ampliore mēfura, alias minore vel febrium generatio vel transpiratio exsuperat, nec iis quae augentur omnibus par eſſe auctio, nec iis quae minuuntur demptio omnino poteſt; imo plurimam eſſe tum exceſſus tum defectus differentiam eſt necelle. Atque unum quidem hoc, ſive genus ſive ſpeciem ſeu quidvis aliud appellare libet, continentium febrium eſt, quodque ex eadem cum diariis natura conſtat. Alterum eſt ubi in omnibus vaſis ac potiffimum maximis aequaliter ſucci putreſcunt. Ejusmodi febrium in gracili et frigido corpore neutra

Ed. Chart. X. [204.]

Ed. Bas. IV. (130.)

σθαι, τὰ πολλὰ δ' ἐν πολυαίμοις τε καὶ πολυσάρκοις ἢ γένε-
 σις αὐτῶν. αἱ τε γὰρ ἐμφράξεις οὐχ ἱκαναὶ γεννῆσαι πυρετὸν
 ἄνευ σήψεως, εἰ μὴ τὸ διαπνεόμενον εἴη πολὺ καὶ θερμὸν,
 ἢ τε σηπεδῶν τῶν χυμῶν εἰς ἀπάσας τὰς μεταξὺ βουβῶνων
 τε καὶ μασχαλαῶν φλέβας ὁμοτίμως τε καὶ διὰ ταχέων ἐκτα-
 θῆναι κατὰ τὰς ψυχρὰς ἕξεις οὐ δύναται. δαῖται γὰρ αἱ τὰ
 σηπόμενα θερμὰ τ' εἶναι καὶ ὑγρὰ καὶ δυσδιάπνευστα. διὰ
 τοῦτο οὖν οὐτ' ἐν ψυχραῖς ἡλικίαις οὐτ' ἐν κράσεσι σωμάτων
 ψυχραῖς, εἴτ' οὖν ἐξ ἀρχῆς εἴτε καὶ νῦν εἴη γεγονότα ψυ-
 χρά, σύνοχοι γεννῶνται πυρετοὶ, καθάπερ οὐδ' ἐν ἰσχυροῖς ἢ
 ἀραιοῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡλικιῶν ταῖς θερμαῖς καὶ τῶν φύσεων
 καὶ τῶν ἐπικτήτων κράσεων ταῖς ὁμοίαις ἐγγίγνονται καὶ μᾶλ-
 λον ὅταν εὐσαρκοὶ τε καὶ πολύαιμοι καὶ πυκνοὶ τὰς ἕξεις οἱ
 κάμνοντες ῥῶσιν, ἢ περιττώμασι θερμοῖς πεπληρωμένοι. ταῦτ'
 ἔρα τοῖς οὕτω πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς μέγιστός ἐστι, ὁμαλὸς
 καὶ σφοδρός· καὶ τὴν σύστασιν τῆς ἀρτηρίας οὔτε σκληροτέ-
 ραν οὔτε μαλακωτέραν τοῦ κατὰ φύσιν ἔχων, τάχους δ' εἰς

confistere solet; sed plurimum in iis qui sanguine abundant
 et corpulentis gigni cernuntur, nam nec obstructio citra
 putredinem excitare febrem valet, nisi id quod transpirat
 et copiosum sit et calidum, nec humorum putredo in omnes
 quae inter inguina et alias interfunt, venas aequaliter ac
 cito protrahi in frigido habitu potest. Debent enim semper
 quae putrescunt tum calida humidaque esse, tum vero
 difficilem transpirationem habere. Eoque fit ut nec in fri-
 gida aetate, nec in frigido corporis temperamento sive id ab
 initio constitit, sive modo frigidum sit factum continens ex-
 citetur febris. Sed nec in gracilibus vel qui raro sunt cor-
 poris habitu; imo tum aetate tum natura tum acquisitio tem-
 peramento quae calida sint, ac praecipue si et carnosus et
 bono ac multo sanguine affluens et denso corpore aeger sit,
 aut etiam calidis excrementis refertus. Proinde fit ut qui
 ita febricitant, iis et pulsus maximus sit et aequalis et vehe-
 mens, quibus etiam arteriae consistentia nec durior quam
 pro natura est nec mollior, celeritatis tamen frequentiaeque

Ed. Chart. X. [204. 205.]

Ed. Bas. IV. (130.)

τοσοῦτον ἦκει καὶ πυκνότητος εἰς ὅσον ἂν ὁ πυρετὸς αὐτὸς ἦκοι μεγέθους. κοινὰ μὲν οὖν ἀμφοῖν ταῦτα· πρόσκειται δ' ἑξαιρέτα θατέρῳ σημεία τὰ τῆς σήψεως, ἐν οὖροις τε καὶ σφυγμοῖς καὶ τῷ τῆς θερμοσίας ἀηδεῖ.

Κε φ. δ'. Καὶ δὴ παραδείγματος ἕνεκα ἀναμνήσω σε δυοῖν νεανίσκων οὓς ἐθεάσω μεθ' ἡμῶν. ἦν δὲ ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν ἐλεύθερος καὶ γυμναστικός, ὁ δ' ἕτερος δοῦλος οὐκ ἀγύμναστος μὲν, οὐ μὴν τὰ γε κατὰ παλαίστραν δεινός, ἀλλ' ὅσα δούλῳ πρόπει, τὰ ἐφήμερα γυμνάσιά τε ἅμα καὶ ἔργα μεταχειρίζεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἐλεύθερος τὸν χωρὶς σήψεως ἐπύρεξε σύννοχον, ὁ δὲ δοῦλος τὸν μετὰ σήψεως. ὁποῖαν δ' ἑκατέρῳ τὴν ἴασιν ἐποιησάμεθα καιρὸς ἂν εἴη λέγειν, ἐπειδὴ μάλιστα μὲν χρή γυμνάζεσθαι τοὺς μανθάνοντας ὅτιοῦν ἐπὶ παραδείγματων· [205] οὐ γὰρ ἀρκοῦσιν αἱ καθόλου μέθοδοι πρὸς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν. ἀμείνω δὲ τῶν παραδειγμάτων ἐστὶν ὧν αὐτόπται γεγόναμεν· ὥς εἴ γε πάντες οὐ διδάσκειν ἢ γράφειν ὅτιοῦν ἐπιχειροῦντες ἔργοις ἐπεδείκνυντο

eo pervenit quo febris ipsa magnitudinis. Atque haec quidem ambarum sunt communia, alteri vero privatim putredinis insunt notae, idque tum in lotio tum pulsu tum caloris ingrata qualitate.

Cap. IV. Ac tibi exempli causa redigam in memoriam adolescentes duos quos una mecum vidisti. Erat alter eorum liber et palaestrae peritus, alter servus haud inexercitatus ille quidem, caeterum in palaestra parum vehemens, nec tamen ad quotidiana quae servum deceant tum exercitia tum opera tractanda non idoneus. Porro liber continenti citra putredinem febre laboravit, servus continenti cum putredine. Horum utrique quaenam sit adhibita curatio, non intempestivum dictu nunc arbitror, quandoquidem in exemplis exercitari quidvis discentes maxime expedit, neque enim satisfaciunt ad exactum cognitionem universales methodi. Sunt autem exemplorum ea pro potioribus habenda, quae ipsi oculis usurpavimus; quando si omnes, qui docere scribereve aliquid sunt aggressi, ea prius

Ed. Chart. X. [205.]

Ed. Bas. IV. (130.)

πρότερον αὐτὰ, παντάπασιν ἂν ὀλίγ' ἄττα ψευδῶς ἦν λεγόμενα. νυνὶ δ' οἱ πλείστοι διδάσκειν ἄλλους ἐπιχειροῦσιν ἃ μὴτ' αὐτοὶ ποτ' ἔπραξαν μὴτ' ἄλλοις ἐπεδείξαντο. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν ἱατρῶν οὐδὲν θαυμαστὸν ἀμελήσαντας ἤθους χρηστοῦ δοξοσοφίαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν σπουδάζουσαι. τὸ δ' ἡμέτερον οὐχ ὥδ' ἔχει. οὐ γὰρ δὴ χθὲς ἢ πρόην, ἀλλ' εὐθύς ἐκ μειρακίου φιλοσοφίας ἐρασθέντες ἐπ' ἐκείνην ἤξαμεν πρῶτον. εἶθ' ὕστερον τοῦ πατρὸς ὀνειράσιν ἐναργέσι προτραπέντος ἐπὶ τὴν τῆς ἱατρικῆς ἄσκησιν ἀφικόμεθα καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου τὰς ἐπιστήμας ἐκατέρας ἔργοις μᾶλλον ἢ λόγοις ἐσπουδάσαμεν. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ἐν ᾧ προσαγορεύουσιν ἄλλοι, περιθέοντες ὅλην τὴν πόλιν ἐν κύκλῳ καὶ συνδειπνοῦσι καὶ παραπέμπουσι τοὺς πλουτοῦντάς τε καὶ δυναμένους, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ παντὶ φιλοπονοῦντας. ἡμᾶς ἐκμαθεῖν μὲν πρῶτον ὅσα καλῶς εὗρηται τοῖς παλαιοῖς, ἔπειτα διὰ τῶν ἔργων αὐτὰ κρίναι τε ἅμα καὶ ἀσκήσαι. τὸν τοίνυν γυμναστικὸν νεανίσκον ἀρξάμενον πυρέττειν ὥρας πρώτης τῆς νυκτὸς ἐθεασάμεθα κατὰ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν

operibus ostendissent, prorsus paucula quaedam falso dicerentur. Nunc vero plerique alios docere tentant quae nec ipsi unquam fecerunt, nec aliis ostenderunt. Caeterum vulgus medicorum nihil miri est si contemptis bonis moribus opinioni sapientiae magis quam veritati inhiat. Verum non sic fuit ratio nostra. Non enim heri aut nudius tertius, sed statim ab adolescentia philosophiae studio capti primum nos ad eam contulimus; mox patris evidenti insomnio moniti ad medicinae studium excolendum venimus, ac per totam vitam operibus magis quam verbis utrique studio incubuimus. Quo minus mirum est, si in quo tempore alii totam urbem salutando lustrant, et cum divitibus atque magnatibus coenant ac eosdem comitantur, hoc omni nos sedulo laborantes primum quidem omnia quae veteribus pulchre sunt inventa didicimus; mox eadem opere tum perpendimus tum exercuimus. Ergo qui palaestrae peritus juvenis erat, ubi febricitare hora prima noctis coepisset, postridie eum mane circiter horam diei tertiam vidimus. Quum

Ed. Chart. X. [205.]

Ed. Bas. IV. (130. 131.)

ώρας που τρίτης. εὐρόντες δὲ πυρετὸν ἱκανῶς μὲν θερμὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τε σφυγμοὺς ὁμαλοὺς καὶ μεγίστους καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὺς καὶ σφοδροὺς καὶ τὴν τῆς θερμασίας ποιότητα τὸ διαβρωτικὸν τῆς ἀφῆς οὐκ ἔχουσιν, ἔτι δὲ καὶ τὰ οὖρα τῇ τε συστάσει καὶ τῇ χροίᾳ τῶν κατὰ φύσιν οὐ πᾶν λειπόμενα, πνυθόμενοι τε τοῦ τῶν γυμνασίων ἔθους ἡμεληκότα τὸν ἄνθρωπον ἡμέραις ὡς τριάκοντα, τῇ δὲ προτεραίᾳ μόνῃ γεγυμνάσθαι σφοδρότερον μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺν, προσενηνέχθαι τε τὰ συνήθη σιτία καὶ τὰῦτα πεπέφθαι μὲν, ἀλλὰ βραδέως καὶ μόγις, ὡς ἂν (131) ἐπιγενομένου κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ πυρετοῦ, φαινομένου δὲ ἐρυνθροῦ καὶ μεστοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μέντοι καὶ πληράσεως αὐτῷ τινὰ αἰσθησιν εἶναι λέγοντος, ἐν τούτῳ τε φθεγξαμένου περὶ φλεβοτομίας τῶν παρόντων τιῶς, ἔδοξεν ἡμῖν ἀναβάλλεσθαι τὴν περὶ τοῦ βοηθήματος σκέψιν εἰς ἕτερον καιρὸν, ἅμα μὲν ἵνα ἀκριβέστερον διαγνῶμεν ἐκ ποίου γένους ἐστὶν ὁ πυρετὸς, ἅμα δ' ἐξ ἀνάγκης διὰ τὴν προγεγενημένην βραδυπεσίαν. ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ὁμοίως ἀκμᾷζειν ὁ πυρετὸς ἐφαίνετο μηδὲν ἀφαιρῶν

autem invenissem febrem admodum calidam, sed pulsus aequales et maximos et celeres et frequentes et vehementes, tum caloris qualitatem quae tactum minime morderet, jam vero et urinas tum crassitudine tum colore a naturali habitu non multum alienas, audiens praeterea hominem circiter triginta dies exercitationis consuetudinem intermisisse, pridie tamen exercitasse se vehementius, caeterum non multum, sumpsisse autem solitos cibos, atque eos concoxisse quamvis tarde et aegre, utpote quum febris vespere occupasset, quum rubicundus plenusque homo appareret, atque etiam plenitudinis sensum se percipere diceret, tunc faciente quodam eorum qui aderant de vena secanda mentionem, visum nobis est ejus auxilii considerationem in aliud tempus remittere, simul ut certius sciremus cujus generis febris esset, simul necessario propter eam quae praecesserat concoctionis tarditatem. Quum autem vesperi similem vigorem tueri febris est visa, ceu nihil sensibilibiter remittens, suspicio jam

Ed. Chart. X. [205.]

Ed. Bas. IV. (131.)

αἰσθητῶς, ὑποπτος ἦν ἤδη σύνοχος ὑπάρχειν ἐπ' ἐμφράξει τε καὶ πολυαιμία καὶ τῇ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σαρκῶν στεγνώσει. διαφυλαχθέντος δὲ τοῦ μεγέθους ἴσου δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἐπὶ τῆς ὑστεραίας ἐδόκει τοῖς ἐπισκοπούμενοις αὐτὸν ἰατροῖς ἅπασι φλεβοτομητέος εἶναι. στάσεως δ' ἐγγινομένης περὶ τοῦ καιροῦ καὶ κρατησάντων τῶν εἰς τὴν ἐπισύσαν ἀναβάλλεσθαι συμβουλευόντων, ὁ πυρετὸς ἐναργῶς ἐφάνη δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπακμᾶζων ἑαυτῷ. κἄπειτα τῆς ἐπιούσης νυκτός τῆς τρίτης ἄλλος μὲν οὐκ ἐγένετο παροξυσμὸς ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐξ ἀναλογίας, ἀφόρητον δ' ἦν τὸ καῦμα τῷ κάμνοντι, καὶ τάσις ὅλου τοῦ σώματος ὡς πεπληρωμένου καὶ σφυγμὸς τῆς κεφαλῆς, ἀγρυπνία τε διὰ ταῦτα δεινὴ καὶ μεταρρίπτου-τος ἑαυτὸν ἄλλοι εἰς ἄλλο σχῆμα τοῦ νεανίσκου. καὶ τοίνυν ὡς οὐκέτ' ἔφερεν, ὥρας που τῆς νυκτός ὀγδόης, ἐκπέμψας οἰκέτην πρὸς με δεῖται παρ' αὐτὸν ἀφικέσθαι διὰ ταχέων. ὑπακούω δὴ καὶ ἀπέρχομαι καὶ καταλαμβάνω θερμώτατόν τε τὸν πυρετὸν καὶ τοὺς σφυγμοὺς οἷους ἔμπροσθεν εἶπον. ἐπεὶ δ' οὐτ' ἐν τούτοις οὔτε ἐν τοῖς οὔροις οὐτ' ἐν αὐτῇ τῇ τῆς

erat synochon esse, hancque ex obstructione et sanguinis abundantia et prae carnis copia stipatione. Ac quum parem magnitudinem per totam noctem febris servaret, postero die visum est medicis omnibus qui inviserant sanguinem esse mittendum. Discordia vero orta de tempore et vincentibus qui id in sequentem diem differendum suaderent, febris per totum eum diem evidenter visa est vigorem suum augere. Mox tertia sequente nocte alia quidem accessio minime incidit, quae primae ad proportionem responderet, erat tamen aestus ipse laboranti intolerabilis, urgebatque eum tensio totius corporis ut repleti, tum capitis pulsatio, atque ob haec gravis vigilia juvene in aliam atque aliam se figuram jactante. Itaque quum ultra ferre non posset, hora noctis circiter octava mittit ad me ministrum, rogatque ad se ocius veniam. Ipse annuo atque ab eo invenioque febrem calidissimam, pulsumque qualem praedixi. Quoniam autem nec in hoc nec in lotio nec in ipsa caloris qualitate

Ed. Chart. X. [205. 206.]

Ed. Bas. IV. (131.)

θερμότητος ποιότητι σημεῖόν τι σπητιδόνος ἐφαίνετο χυμῶν, ἐδόκει κάλλιον εἶναι τεμεῖν τὴν φλέβα, πρὶν ἄρξασθαι [206] τὴν σῆψιν. ἀφαιρῶ τοίνυν αὐτοῦ τοσοῦτον ἐξεπίτηδες, ὥς λειποθυμίαν ἐπιγενέσθαι, μέγιστόν τι βοήθημα τοῦτο πυρετῶν συνόχων ἐν ἰσχυρᾷ δυνάμει καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ πείρᾳ δεδοχαγμένος. πρῶτον μὲν γὰρ εἰς ἐναντίαν κατάστασιν ἀφικνεῖται τάχιστα ψυχόμενον ἐν τῇ λειποθυμίᾳ τὸ σῶμα. τούτου δ' οὔτε τοῖς κέκνονουσιν οὔτ' αὐτῇ τῇ διοικούσῃ τὰ ζῶα φύσει δύναται ἂν τις εὐρεῖν ἥδιον ἢ χρησιώτερον. ἔπειτα δ' ἐξ ἀνάγκης ἐν τοῖς τοιούτοις σώμασιν ἔπεται διαχώρησις γαστροῦ, ἔστι δὲ ὅτε καὶ χολῆς ἔμετος, ἐφ' οἷς αὐτίκα νοτίδες ἐπὶ παντός τοῦ σώματος, ἢ ἰδρώτες. ἅπερ οὖν ἀκκείνων πάνθ' ἐξῆς γενόμενα παραχρῆμα τὸν πυρετὸν ἔσβεσαν, ὥστε τινὰς τῶν παρόντων εἰπεῖν, ἔσφαξας ἄνθρωπε τὸν πυρετὸν ἐπὶ τούτου μὲν δὴ πάντες ἐγελάσαμεν. ὅπως δὲ πληρώσασαι τὴν διήγησιν, οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ὀλίγα προσθεῖναι. μετὰ δύο γὰρ τῆς φλεβοτομίας ὥρας βραχὺ τι προσδοὺς τροφῆς τῷ κέκνονοντι καὶ κελεύσας ἡσυχάζειν ἀπηλλαττόμην. ἀφικόμενος

indicium aliquod humorum putrescentium apparuit, optimum factu visum est venam incidere antequam putredo inciperet. Aufero itaque ab homine eousque de industria sanguinem, quoad animo linqueretur, maximum plane, ubi valentes vires sunt, continentis febris remedium, id quod tum ratione tum experientia didici. Primum namque in contrarium statum agitur corpus celerrime ex animi defectu refrigeratum. Hoc vero nemo invenire potest neque quod ipsis aegris neque quod naturae quae animantes gubernat jucundius utiliusve sit. Postmodum in ejusmodi corporibus necessario supervenit alvi dejectio, nonnunquam etiam bilis vomitio, quas res statim a toto corpore madores sudoresve excipiunt. Quae nimirum omnia quum huic quoque contigissent, protinus febrem extinxerunt, ut quidam ex iis qui aderant jugulasse me febrem per jocum dicerent, unde omnes risimus. Verum quo narrationem omnem absolvam, nihil mali erit paucula addidisse. Post duas namque a sanguinis missione horas paulo nutrimenti dato ac jussu quie-

Ed. Chart. X. [206.]

Ed. Bas. IV. (131.)

δὲ πέμπτης ὥρας τῆς ἡμέρας οὕτω βαθύως ὑπνοῦντα κατέ-
 λαβον ὥς ἀπτομένον μου μηδ' ὅλως αἰσθάνεσθαι. λεγόν-
 των δὲ καὶ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ βαθὺν οὕτως εἶναι τὸν
 ὕπνον ὥς μηδ' ὅταν ἀπομάττωσιν αὐτοῦ τὰς νοτίδας ἐξε-
 γείρεσθαι, συνεβούλευον οὕτω πράττειν, εἶναι γὰρ ἀκριβῶς
 ἤδη τὸν ἄνθρωπον ἀπύρετον. ἀφικόμενος δ' αὐθις ὥρας δε-
 κάτης εὗρον ἔτι καὶ τότε κοιμώμενον αὐτόν. ἐξελθὼν δὲ
 πάλιν ἐπ' ἄλλους ἀρρώστους ἐπανῆλθον ὥρας πρώτης νυκ-
 τὸς οὐκέτι μετὰ σιωπῆς, ἀλλ' ἐξεπίτηδες μέγα φθεγγόμενος,
 ὅπως ὁ κάμνων διεγερθεῖ τοῦ ὕπνου. καὶ τοίνυν οὕτω γενο-
 μένον πτισάνης χυλῷ μόνῳ θρέψας αὐτόν ἀπηλλαττόμην.
 ἐπιμετρήσας δὲ τὴν ὑστεραίαν ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἀπέλυσα τῇ
 μετ' αὐτήν. τὰ μὲν δὴ κατὰ τοῦτον οὕτως ἐπράχθη. τὰ δὲ
 κατὰ τὸν ἕτερον, ἤδη σοι δίδειμι. δι' ὅλης ἡμέρας ἐκεῖνος ὁ
 ἄνθρωπος καμῶν πολλὰ, κἄπειτα λουσάμενος ὀλίγα τε προσ-
 ενεγκάμενος ὑπήρξατο πυρέττειν ἐν τῇ νυκτὶ συνάψας αὐτῇ
 καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν. ἐθεασάμεθα δ' ἡμεῖς αὐτόν μετὰ
 τὴν δευτέραν νύκτα τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα τῷ προειρημένῳ

scere discessi. Quintā vero hora reversus tam profundo
 somno indormientem inveni ut tangentem me prorsus non
 sentiret. Quum vero et ministri adeo illi altum somnum
 fuisse dicerent ut nec quum madores ejus abstergerept ex-
 pergisceretur, suasi ita facerent, esse namque hominem jam
 prorsus a febre liberum. Reversus autem et decima rursus
 hora etiam nunc dormientem inveni. Egressus autem
 iterum ad alios visendos aegros, redeo hora prima noctis,
 non tamen ut ante tacens, sed voce de industria sublata,
 quo aegrum a somno excitarem. Quod quum ita accidisset,
 ubi solo ptisanæ cremore ipsum nutrivī, abii. Cujus mo-
 dum postero die augens tertio lavatum dimisi. Ac quæ ad
 hunc pertinebant infirmum ita sunt gesta; quæ vero ad al-
 terum nunc dicam. Is quum toto die multum laborasset,
 deinde lavatus paucula comedisset, coepit nocte febricitare,
 totum etiam continuans sequentem diem. Hunc nos post
 secundam noctem vidimus in caeteris quidem omnibus jam

Ed. Chart. X. [206.]

Ed. Bas. IV. (131.)

παραπλησίως διακείμενον, ἐναργῇ δὲ τὰ τῆς σηπεδόνης τῶν
χυμῶν ἔχοντα γνωρίσματα. φλέβα τοίνυν αὐτῷ παραχρῆμα
διελόντες ἄχρι λειποθυμίας ἐκενώσαμεν. ἐφ' ἣ διαλιπόντες
αὐταρκεῖς ἐθρέψαμεν, μελικράτῳ μὲν πρῶτον, μετὰ δὲ ὥραν
ἐκείνου μίαν πτισάνης χυλῷ. καὶ πάντ' ἐπέπρακτο ταῦτα
πέμπτης ὥρας ἐντός. ὁμοίου δὲ αὐτῷ διαμένοντος τοῦ πυρε-
τοῦ σύνοχον εἶναι προσεδοκήσαμεν ἐπὶ σῆψει. καὶ τοίνυν καὶ
οὕτως ἀπέβη. θεασάμενοι γὰρ αὐτὸν ὥρας πού δευτέρας νυκτὸς
ἐν ἴσῳ μεγέθει, τὸν διὰ τρίτης παροξυσμὸν ἦτοι γ' ἐσόμενον
ἢ οὐκ ἐσόμενον, ἀκριβῶς ἠβουλήθημεν παραφυλάξαι νυκτὸς
ἥραν ἐβδόμην τὴν ὑποπτον ἔχοντα. ὀρθρου δὲ βαθέος ἐπὶ τὸν
ἄνθρωπον ἐλθόντες εὗρομεν ὅπερ ἠλπίσσαμεν. οὔτε γὰρ ὁ διὰ
τρίτης ἐγεγόνει παροξυσμὸς ἐφαίνετό τε βραχὺ τι μικρότερος
ὁ πυρετὸς οὗ κατελείπομεν ἐπὶ τῆς ἐσπέρας. ὥς δὲ καὶ τῆς
μεσημβρίας ἰδὼν αὐτὸν, ἣν ἤδη βεβαιότατος ἀφαιρεῖν τι βραχὺ
καὶ σύνοχον εἶναι παρακμαστικόν, ἄμεινον ἐδόκει θρέψαι καὶ
τότ' ὁμοίως τὸν ἄνθρωπον. διελθούσης δὲ καὶ τῆς τετάρτης
νυκτὸς ἐναργῶς ἐλάττων ἑαυτοῦ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν

dicto *juveni* similiter affectum, verum putrescentium hu-
morum evidentes praebentem notas. Itaque vena quoque
huic protinus incisa usque ad animi defectum vacuavimus.
Post id idoneo interposito spatio cibavimus primum mulla,
deinde una interposita hora ptisanæ cremore. Atque haec
omnia intra quintam acta sunt horam. Quum autem similis
sibi perseveraret febris, synochon eam fore ex putredine
expectavimus; itaque accidit. Quippe cum eam secunda
noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiae diei acces-
sionem futurane esset an non esset diligenter observare vo-
lebamus, cujus in septimam horam noctis suspicio erat.
Itaque cum summo mane venissem, inveni quod expectaram;
nam nec tertia inciderat accessio, febrisque remissior paululo
quam vesperti fuerat apparuit. Ut autem rursus hominem
meridie vidi eramque jam certissimus et febrem decrevisse
et synochon febrem esse decreascentem; satius visum est tum
quoque hominem similiter nutrire. Quarta vero exacta
nocte manifeste minor etiam quarto die erat, quo rursus

Ed. Chart. X. [206, 207.]

Ed. Bas. IV. (131.)

ἦν, ἐν ᾗ πάλιν ὁμοίως αὐτὸν θρέψαντες ἠκολουθήσαμεν ἀφαιρῶντες τοῦ μεγέθους, δι' ὅλης τε τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς τῆς πέμπτης, ὥστ' ἐναργῶς τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἐλάττονα φαίνεσθαι τοῦ πρόσθεν. ἀνάλογον δὲ τῇ μειώσει τοῦ πυρετοῦ καὶ ἡ τῶν οὔρων πέψις προὐχώρει. [207] καὶ ἦν δῆλον ὡς κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν παύσαιτο, καὶ οὕτως ἐγένετο. παρακμαστικὸς οὖν ἀκριβῶς οὗτος ἡμῖν ὁ σύνοχος ἐπὶ σήψει χυμῶν ὥφθη. πολλοὺς δ' ἄλλους συνόχους ἐθεασάμεθα τοὺς μὲν ἐπακμαστικούς, τοὺς δὲ ὁμοτόνους, ἢ ἀκμαστικούς, ἢ ὅπως ἂν τις ἐθέλοι καλεῖν, ἐνίους δ' ὥσπερ καὶ οὗτος ὁ προειρημένος παρακμαστικούς· καὶ τινὰς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὰ τῆς σήψεως ἔχοντας γνωρίσματα, τινὰς δ' ἐν τῇ τρίτῃ σχόντας, ἢ τὸ πλεῖστον γε τῇ τετάρτῃ, ποτὲ μὲν ἀμαθία τῶν ἱατρῶν μὴ τεμνόντων τὴν φλέβα, ποτὲ δ' αὐτῶν τῶν καμνόντων δειλία. τῶν γὰρ ἐπ' ἐμφράξει μόνῃ πυρεξάντων οὐδεὶς μετέπεσεν εἰς τὸν ἐπὶ σηπεδόνι πυρετὸν ἀποχέαι τι φθασάντων αἵματος. ἰσχυρᾶς μὲν

quoque ad eundem modum homine cibato advertimus tum illo die toto tum quae hunc sequuta est quinta nocte magnitudinem remittere sic ut quinto die liquido plane apparet minor esse febris quam ante. Itaque ad proportionem minuentis se febris urinae quoque concoctio processerat. Eratque haud obscurum septimo, id quod factum est, finientiam. Hanc igitur decrescentem plane continentem ex humorum putredine febrem vidimus. Multas vero alias continentes conspeximus, quarum aliae epacmae, id est crescentes, aliae homotoni et acmae, id est similem tenorem servantes erant, vel ut aliquis nominare voluerit, aliae ceu quam modo memoravimus paracmae, id est decrescentes. Aliae rursus in primo die putredinis notas habuerunt, aliae in tertio aut certe ad summum quarto, idque alias medicorum ipsorum incertitia, qui sanguinem non miserant, alias laborantium ipsorum timiditate. Siquidem eorum qui ex sola obstructione febricitarent nemo in putredinis febrem incidit qui prius sanguinem miserat. Quem,

Ed. Chart. X. [207.]

Ed. Bas. IV. (131. 132.)

οὐν ὑπαρχούσης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἡλικίας συγχωρούσης, ἄχρι λειποθυμίας ἄμεινον ἄγειν. εἰ δέ τι τούτων ἐνδέοι κατὰ τι, βέλτιον ἀφελεῖν μὲν ὅσον ἂν ἱκανὸν εἶναι φαίνεται, τὴν γε πρώτην· ἐπαφαιρεῖν δ' αὐθις ὅσον ἐνδέοι. μὴ φλεβοτομηθέντες γὰρ οἱ οὕτως πυρέττοντες εἰς ἔσχατον ἤκονσι κινδύνου, πλὴν εἴ ποτε ῥώμη δυνάμεως, ἢ αἱμορραγία λάβρος, ἢ ἰδρώς πολὺς ἐξαρπάσειεν αὐτοὺς ὀλέθρου προφανοῦς. ἀλλ' ὁμως ἐνιοι τῶν ἱατρῶν ὁρῶντες τὴν φύσιν ἐναργέστατα δι' αἱμορραγίας ἐκσώζουσιν οὐκ ὀλίγους τῶν οὕτω κινδυνευόντων, ἀποδιδράσκουσι τὴν φλεβοτομίαν, οὐτ' ἐμπειρίαν οὐδεμίαν οὔτε λόγον ἀληθῆ προστησάμενοι. τούτους μὲν οὖν ἐάσωμεν αὐτάρκως γε πρὸς αὐτοὺς διικληγμένοι καθ' ἐν ὅλον γράμμα τὸ περὶ φλεβοτομίας (132) πρὸς Ἐρασίστρατον, αὐτοὶ δ' αὐθις ἐπὶ τὸ προκείμενον ἴωμεν.

Κεφ. ε'. Ἦν δ' ἐν τῷ νῦν λόγῳ προκείμενον ὑπὲρ ἐκείνων διελθεῖν τῶν ἱατρῶν ὅσοι στεγνώσειν ἐπονται ταῖς δι' ἔμφραξιν. οὓς, εἰ μὲν ἄνευ σηπεδόνης εἶεν, ἐκ τοῦ τῶν

ubi validae vires subsumunt et aetas permittit, usque ad animi defectum mittere expedit, ubi horum alterum non satis respondet, tutius est quantum satis visum fuerit, tantum principio detrahare, quod defuit iteratione supplere. Etenim hoc praesidio omisso qui ita febricitant in summum discrimen veniunt, nisi si eos vel virium robur, vel largum sanguinis profluvium, vel sudor copiosus ex manifesta perniciie eripiat. Et tamen nonnulli ex medicis sunt qui tametsi manifestissime vident naturam sanguinis profluvio non paucos eorum qui sic periclitentur servare, tamen sanguinis missionem fugiant, nullam nec experientiam nec veram rationem sequenti. Caeterum hos mittamus, disputato praesertim contra illos abunde uno integro libro qui est de sanguinis missione contra Erasistratum scriptus, ipsi vero ad propositum revertamur.

Cap. V. Erat vero in praesenti disputatione propositum de iis febribus differere quae ex stipatis per obstructionem meatibus oriuntur. Quas, si sine putredine consi-

Ed. Chart. X. [207.]

Ed. Bas. IV. (152.)

ἐφημέρων ἔφασκον ὑπάρχειν γένους, εἰ δέ τις αὐτοῖς ἢ ἐξ ἀρχῆς εὐθέως ἢ ἐξ ὑστέρου σῆψις ἐπιγίγνοιτο, κατὰ μὲν ἀπάσας τὰς φλέβας καὶ μάλιστα τὰς μεγάλας συνισταμένης αὐτῆς τοὺς συνόχους γεννᾶσθαι πυρετοὺς, ἐν ἐνὶ δὲ μορίῳ τοῦ ζώου τοὺς κατὰ περίοδόν τινα παροξυνομένους. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αὐθις. ὁ δὲ χρὴ καὶ δις οἶμαι καὶ τρίς καὶ πολλάκις αὐθις τε καὶ αὐθις εἰπεῖν, εἰ μέλλοιεν οἱ οὕτως νοσοῦντες ὀρθῶς θεραπευθῆσεσθαι, τὸ τῆς φλεβοτομίας παραληπτέον ἐστίν. ὅσοις γὰρ ἐπὶ πλήθει χυμῶν δυσδιάπνευστον τὸ σῶμα γεγόμενον ἤθροισε τοσαύτην θερμασίαν ὥς ἤδη πυρέττειν, ἀφαιρεῖν αἵματος χρὴ τοσοῦτον ἂν ὅσον ἡ δύναμις φέρει, γινώσκοντας ὥς εἰ μὴ παραληφθεῖ τὸ βοήθημα τοῦτο, πνιγῆσεσθαι τοὺς οὕτω διακειμένους τὴν φύσιν, ἢ συγκόπτεσθαι γε πάντως αὐτοὺς, εἰ μήποθ', ὥς εἴρηται, ῥώμη τῆς φύσεως ἢ ἰδρῶς πάμπολυς αὐτοὺς ἢ λάβρος αἰμορῥαγία ῥύσεται τοῦ θανάτου. δῆλον μὲν οὖν ἐστὶ, κἔν ἐγὼ μὴ λέγω, τοῖς γε τὸ περὶ πλήθους γράμμα καλῶς ἀναλεγομένοις, οὐδὲν δ' ἥττον

stant, ex diariarum esse genere dixi, si iis putredo aliqua vel ab initio statim vel postmodum superveniat, ubi in omnibus venis ac praecipue magnis ea constitit, continentes excitari febres; ubi in unica animalis parte, febres quae certis circuitibus exacerbantur. Verum de his postea. Quod autem et bis, arbitror, et ter et saepius iterumque dicendum est, qui ita laborant si recte curabuntur, iis sanguinis missio est adhibenda. Quibus enim corpus ex humorum abundantia inhabile ad transpirationem jam redditum tantum caloris congestit ut inde jam febricitet, iis tantum sanguinis est detrahendum quantum vires tolerant. Pro certo quoque habendum, nisi iis qui hoc per naturam sunt habitu id adhibeatur praesidium, fore ut vel suffocentur, vel certe syncope prehendi omnino periclitentur, nisi, ut dictum est, eos vel naturae robur vel plurimus sudor vel largum sanguinis profluvium a morte vindicet. At illud vel me tante constet, iis praesertim qui librum de plenitudine studiose perlegerunt, quanquam et nunc quoque a me dicetur,

Ed. Chart. X. [207. 208.]

Ed. Bas. IV. (132.)

εἰρήσεται καὶ πρὸς ἡμῶν ὅτι νῦν ὁ λόγος ἐστὶν οὐ περὶ τοῦ
 πρὸς τὴν δύναμιν πλήθους. οὔτε γὰρ ἐμφράττει τούτο τὰ
 στόματα τῶν ἀγγείων, ὥς κωλύειν τὴν ἀνάψυξιν, οὔτε τείνει
 τοὺς χιτῶνας αὐτῶν οὐτ' ἐρευνθος οὐτ' ὄγκον ἐργάζεται,
 πολὺν δὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ τὰς τῆς σαρκὸς ἢ τοῦ δέρματος ἐπέ-
 χει διαπνοάς. [208] ἀλλὰ περὶ τοῦ μηκέτι δυναμένου χωρεῖ-
 σθαι πρὸς τῶν ἀγγείων, ὃ καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸ ῥηγνύναι τε
 καὶ ἀναστομοῦν εἶωθεν αὐτὰ καὶ τᾶλλα συμπτώματα τὰ νῦν
 εἰρημένα φέρει τὴν ἐμφράξιν, τὴν τάσιν, τὸν ὄγκον, τὸ ἐρευν-
 θος, ὃ σύμπας μοι λόγος ἐπεράνθη τε καὶ νῦν οὐχ ἥτιον
 περρανθήσεται. τὸ γὰρ τοι πλήθος τοῦτο χρηστὸν ὃν συναύ-
 ξεσθαι πέφυκε τῇ ῥώμῃ τῆς δυνάμεως· ὥς εἰ γε βαρύνειε ποτ'
 αὐτὴν, οὐτ' αὐξηθήσεται τοῦ λοιποῦ καὶ παύσεται χρηστὸν
 ὑπάρχον. εἰ γὰρ ἅπαξ ἀπολέσειε τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον,
 ἀδύνατον αὐτῷ μὴ σαπῆναι, διότι μὴδ' ἄλλο μὴδὲν ὑγρὸν
 καὶ θερμὸν σῶμα τουτῶν τῶν ἐκτὸς ὁρῶμεν ἄσηπτον δια-
 μένον. ταῦτά τοι χορὴ σπεύδειν ἀφαιρεῖν τοῦ αἵματος, ὅπως
 ἢ τῶν ἀγγείων φύσις ἐκ τοῦ διαπνεῖσθαι τε καὶ ῥιπίζεσθαι

non esse nunc nobis de ea plenitudine ad vires sermonem;
 neque enim sic obstruit venarum ora ut refrigerationem
 prohibeat, nec tunicas earum distendit, nec ruborem nec
 tumorem invehit, multoque minus vel carnis vel cutis
 transpirationem moratur; verum de ea quae contineri a
 vasis ultra non valet, quaeque ob id ipsum tum perrumpere
 vasa tum recludere solet, reliquaue modo dicta sympto-
 mata inducit, obstructionem, distentionem, tumorem, ru-
 borem, de hac mihi omnis sermo tum habitus est, tum
 vero nihilominus habendus. Siquidem copia haec dum
 bonitatem suam servat, ut pariter augeri cum robore virium
 est nata, ita si quando has gravat, nec de caetero augebitur
 et bonitatem naturae amittet. At si naturalem semel boni-
 tatem amiserit, fieri nequit ut non putrescat, quandoqui-
 dem nec aliud ullum ex iis quae foris sunt humidum cali-
 dumque corpus manere non putrescens cernimus. Ergo
 festinare ad sanguinem detrahendum oportet, quo vasorum
 natura ex transpirando ventilandoque naturalem temperiem

Ed. Chart. X. [208.]

Ed. Bas. IV. (132.)

τὴν φυσικὴν εὐκρασίαν φυλάττουσα κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς τρόπον επικρατῇ τῶν χυμῶν· ὥς εἴ γε δύσκρατος γενομένη κάμοι, κίνδυνος αὐτοῖς σαπῆναι. ἡ δυσκρασία δ' ἐν αὐτῇ γίνεται διὰ τὴν τοῦ πυρετοῦ θέρμην. ἦν ὅταν τις ἀμαθὴς ἰατρὸς αὐξήσῃ τῷ μὴ κενῶσαι τὸ τῆς στεγνώσεως αἷτιον, ἄπορος ἢ λοιπὴ πᾶσα βοήθεια γίνεται. τοῦ μὲν γὰρ πλήθους κενούσθαι δεομένου, τῆς θέρμης δ' ἐμψύχεσθαι, μάχη καὶ στάσις εἰς ἄλληλα τοῖς ἰωμένοις βοηθήμασι γίνεται, τῶν μὲν ἐμψυχόντων, εἰ καὶ τὴν εὐκρασίαν ἐκπορίζοιτο τῇ φύσει, κατεχόντων γοῦν τὸ πλήθος ἐν τῷ σώματι, τῶν δὲ τῇ μανώσει τοῦ δέγματος ἐκκενούντων αὐτὸ θερμαινόντων ἀπάντων, ὥστ' εἰ μὲν τοῦτο κενοῦν ἐθέλοις, αὐξήσεις τὸν πυρετὸν, εἰ δ' ἐκκῖνον ἐμψύχειν, καθέξεις τοῦτο. ταύτην τὴν ἀπορίαν τῶν ἰαμάτων οἱ μὴ κενώσαντες εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐργάζονται, πεισθέντες Ἑρασιστράτῳ τῷ μηδὲ τὰς αὐτομάτους αἰμορροαγίας μιμήσασθαι δυνηθέντι. κάλλιστον μὲν οὖν εὐθέως ὥς ἐθεάσω διαπαντὸς ἡμᾶς ποιοῦντας, οὐχ ἡμερῶν ἀριθμῷ ἐπὶ παντὸς πράγματος προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ τῇ ῥώμῃ μόνῃ τῆς δυνά-

servans humoribus eo quo inter initia modo dominetur, et si ad intemperiem versa laborabit, metuendum est ne hi putrescant. Excitatur autem intemperies in ea ex febris calore. Quem si quando rudis quispiam medicus auxit, non vacuata stipationis causa, in incerto reliquum omne remedium est. Ubi namque vacuari plenitudo postulat, calor autem refrigerari, pugna discordiaque inter ipsa sanandi oritur remedia, iis quae refrigerent, quamvis temperiem naturae concilient, saltem plenitudinem intra corpus detinentibus, quae vero rarefacienda cute hanc evacuant, omnibus calefacientibus sic ut, si abundantiam vacuare velis, febrem augeas, si febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc remediorum inopiam deveniunt qui statim a principio non vacuarunt, Erasistrati persuasionem inducti, qui nec spontanea sanguinis profluvia potuit imitari. Optimum igitur est, id quod nos semper in re quaque facere vidisti, statim non numero dierum, sed uni virium robori in febribus

Ed. Chart. X. [208.]

Ed. Bas. IV. (132.)

μεως ἐπὶ τῶν τοιούτων πυρετῶν· εἰ γὰρ αὐτὴ διασώζοιτο, μὴ μόνον ἐκταίους ἢ ἐβδομαίους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἐξῆς ἡμέρας φλεβοτομεῖν. εἰ δ' ἀναγκασθεῖς ποτὲ θεραπεύειν ἄρρώστον, ὃ μὴ μόνον ἔμπροσθεν παρελείφθη τὸ τῆς φλεβοτομίας βοήθημα, ἀλλὰ καὶ νῦν ἦτοι διὰ τὴν ἀμαθίαν τῶν ἱατρῶν, ἢ τὴν τοῦ κάμνοντος, ἢ τὴν τῶν οἰκείων αὐτῶν δειλίαν, ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ κωλυθείης ἀφαιρεῖν αἵματος, ἐπὶ τὴν τοῦ ψυχροῦ δόσιν ἔρχεσθαι διορισάμενος ἀκριβῶς ὁπόση τις ἐξ αὐτοῦ γενήσεται βλάβη. μικρὰς μὲν γὰρ ἢ οὐδ' ὅλως ἐσομένης· διδόναι πίνειν ἀκραιφνὲς ψυχρὸν ὅσον ἂν ὁ κάμων βούληται· ἔτι καὶ μᾶλλον θαρρόων, εἰ ψυχροπότης εἴη. μεγάλης δὲ τῆς βλάβης προσδοκωμένης ἀφίστασθαι μὲν τῆς δόσεως, τοῖς δὲ ἄλλοις χρῆσθαι βοηθήμασιν, ἃ τὰς τ' ἐμφράξεις ἐκφράττει καὶ τὸ πλῆθος κενῶι καὶ πραῦνει τὸ ζέον τῶν πυρετῶν. αἱ δ' ἐξ ἀκαίρου ψυχρὰς πόσεως ἢ ἀμέτρου βλάβαι κατὰ τὰδε γίνονται, τοὺς γλίσχρους καὶ παχεῖς καὶ πολλοὺς χυμοὺς, εἴτ' ἐμφραξιν, εἴτε σῆψιν, εἴτε φλεγμονὴν, εἴτε

ejus generis attentum esse; si namque servatum est, non solum sexto septimove, sed etiam sequentibus diebus sanguis est mittendus. Quod si curare aliquando infirmum cogeris, cui non solum antea secandae venae remedium praetermissum est, sed nunc quoque vel per medicorum ignorantiam, vel ipsius laborantis propinquorumve ejus timiditatem procedente tempore mittere sanguinem prohiberis, ad frigidam exhibendam accedes, sed diligenter ante discernens quantum ex ea nocumentum contingere possit. Nam si id aut exiguum erit aut nullum, offerenda potui est quae prorsus sit gelida quantum bibere aegro libet; quinimo magis id audebis, si frigidae potioni insueverit. Sin magnum timetur incommodum, ab hac quidem abstinendum, atque aliis auxiliis quibus obstructio eximatur et plenitudo vacuetur et febris fervor deferbeat utendum. Quae vero noxae frigidam potionem intempestive immodiceque exhibitam sequuntur, in his consistunt, quod lentos, erassos multosque humores, sive hi obstructiones sive putredinem sive phleg-

Ed. Chart. X. [208. 209.]

Ed. Bas. IV. (132.)

ἐρυσιπελατώδῃ διάθεισιν, ἢ σκιρρώδῃ τήχουεν, ἢ οἰδηματώδῃ πεποιημένοι, κωλύει λεπτύνεσθαι τε καὶ διαφορεῖσθαι. ὅταν οὖν ἐκ τούτων μὲν ὁ πυρετὸς ἀνάπτηται, μηδὲν δὲ εἰς τὴν κένωσιν αὐτῶν ἢ τοῦ ψυχροῦ δόσις ὠφελῇ, παραχοῆμα μὲν οὐκ ὀλίγην φέρει τὴν ῥαστώνην ἐπὶ τὸ θῆσαι τὸν ἤδη γεγνότα πυρετὸν, ἅτε δὲ διαμενούσης τῆς αἰτίας αὐτοῖς ἕτερον ἀναγκαῖον ἀνάπτεσθαι καὶ πολλάκις γε χαλεπώτερον τοῦ πρόσθεν, ὅταν ἐκ τοῦ ψυχροῦ πυκνωθῇ τὸ σῶμα. [209] τοῦτ' ἐμὲν δὴ σοι βλάβης εἶδος ἐν οὐκ εὐκαταφρόνητον. ἕτερον δὲ τοιόνδε· πολλὰ τῶν ἀσθενεστέρων τοῦ κάμνοντος μορίων εἴτε διὰ φυσικὴν δυσκρασίαν εἴτε δι' ἐπίκτητον βλάβην ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πλήττεται. τῷ μὲν γὰρ στόμαχος ἐπαθεν οὕτως ἰσχυρῶς, ὥς μόγις καταπίνειν, τῷ δ' ἡ γαστήρ ὥς μόγις πέτειν, ἄλλω δὲ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ἢ τὸ ἥπαρ, ἢ τὸ κῶλον, ἢ ὁ πνεύμων, ἢ αἱ φρένες, ἢ καὶ νῆ Δία νεφροὶ καὶ κύστις ἢ τι τοιούτων ἕτερον ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πληγὴν ἄρῶστον εἰς τὴν οἰκίαν ἐνέργειαν ἐχίνατο. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐξ ἀκαίρου τε καὶ ἀμέτρον πόσεως οὐκ εἰς μακρὰν οὐδ' εἰς

monen, sive erysipelatodem affectum aut scirrhomem aut oedematodem creaverit, attenuari discutique prohibent. Ergo quoties ex his febris accenditur, atque ad eos vacuandos frigida data non conducit, ad praesens quidem non parvum affert levamen, propterea quod jam accensam febrem extinguit; verum quum causa ejus adhuc perstet, aliam denuo accendi est necesse, atque ea quae praecessit nonnunquam difficilorem, propterea quod densatum ex frigida corpus est. Atque haec una noxae species est minime contemnenda. Altera talis est; multae laborantis imbecillae partes, sive ita se ex naturali intemperie habeant sive ex vitio adscititio, a frigida laedantur. Alii namque gula adeo vehementer est affecta ut vix deglutiret; alii ventriculus sic ut vix concoqueret; alii ipsum ventriculi os aut jecur aut colon aut pulmo aut certe et renes et vesica, aut tale quippiam aliud a frigida percussum ad proprium opus infirmum est redditum. Nonnulli autem ex intempestiva immodicaque ejus potione non multo interposito tempore,

Ed. Chart. X. [209.]

Ed. Bal. IV. (132.)

ὑστερον, ἀλλ' αὐτίκα δυσπνοιαῖς καὶ σπασμοῖς καὶ τρόμοις ἀλίσκονται καὶ συλλήβδην εἰπεῖν κακοῦνται πᾶν τὸ νευρώδες γένος. οἷδ' ὅτι φοβερὸν ἂν σε πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ δόσιν εἰργασάμην ἐξ ὧν εἶπον, εἰ μὴ με πολλάκις ἐθεάσω μὲν χρησάμενον, αἰεὶ δ' ὠφελήσαντα χωρὶς τοῦ βλάψαι τι τὸν κάμνοντα σαφές. ὅσοις μὲν γὰρ ἐν κυρίῳ μορίῳ φλεγμονώδης ὄγκος ἢ οἰδηματώδης ἢ σκιζώδης ἐστίν, οὐ χρὴ τοῦτοις διδόναι τὸ ψυχρόν· οὐ μὴν οὐδ' ὅσοις ἐμφραξις ἢ σῆψις χυμῶν ἄπεπτος. εἰ δ' ἐναργῆ βλέποις τὰ τῆς πέψεως σημεῖα, χωρὶς τῶν εἰρημένων ὄγκων ἐκεῖνο μόνον ἐτι διάσκεπαι, μὴ τι μόριον οὕτω ψυχρόν εἴη τὴν κρᾶσιν ὥς εἰς αὐτὸ κατασκήψαι τὴν βλάβην. ἐρυσίπελας δὲ τὸ γοῦν ἀκριβὲς οὐκ ἂν ἄλλως ἰάσαιο. συμμιγὲς δ' εἵπερ εἴη φλεγμονῇ, τὰ τῆς πέψεως ἀναμείναι χρὴ γνωρίσματα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπιπλέον ἢ κατὰ τὴν ἐνστάσαν ὑπόθεσιν, ὅθεν ἴσως καὶ αὐθις ἀναγκαῖον ἔσται ποτὲ δόσεως ψυχροῦ μνημονεῦσαι. νυνὶ γὰρ ὁ μὲν ἕτερος τῶν συνόχων ἐμφράξει μόνῃ τὴν γένεσιν εἶχεν, ὁ δ' ἕτε-

nec postmodum, sed illico difficultate spirandi et convulsione et tremore corripuntur, ac toto, ut semel dicam, nervoso genere laeduntur. Nec ignoro quod formidolosum te ad frigidam offerendam ex iis quae memoravi redderem, nisi ea me usum saepe vidisses semperque cum successu, nec aegrum in ullo manifeste laesisse. Quibuscunque enim in principe parte tumor aliquis phlegmonodes aut oedematodes aut scirrholes constitit, iis frigidam offerre non oportet; sed nec iis quibus obstructio putridusve humor non concoctus incommodat. Quod si evidentes percipis absque jam dictis tumoribus concoctionis notas, illud duntaxat aestimabis sitne pars aliqua temperamento adeo frigido ut in hanc noxam procumbat. Porro erysipelas quod verum sit non aliter sanaveris, at si mixtum cum phlegmone sit, in concoctionis expectandae sunt notae. Atque haec latius quam pro re nunc proposita, quum postmodum etiam forte necessum erit de frigida exhibenda mentionem facere. Nunc enim altera continentium febrium ex sola obstructione est

Ed. Chart. X. [209.]

Ed. Basf. IV. (152. 133.)

ρος ἅμα σήπει καθ' ὅλας τὰς φλέβας. ὅταν οὖν ποτ' ἐπ' αὐτῶν ἴδῃς τὰ τῆς πέψεως τῶν χυμῶν σημεῖα, περὶ ὧν αὐτάρκως ἐν τοῖς περὶ κρίσεων εἴρηται, θαρρόων δίδοναι τὸ ψυχρόν. ἡ γὰρ τοι φύσις τῶν στερεῶν τοῦ (133) ζώου μορίων ῥωσθεῖσα τοῖς προκληλεπτυσμένοις ἐπιτίθεται χυμοῖς· ὥσθ' ὅσοι μὲν χρηστοὶ καὶ τρέφειν ἱκανοὶ, τούτους μὲν ἔλκειν εἰς ἑαυτὰ, τοὺς δ' ἀχρήστους ἐκβάλλειν ἤτοι διὰ τῆς γαστροῦς ἢ διὰ τοῦ δέρματος. εἰ δὲ ψυχροπότης ὁ κάμνων εἴη, πάννυ θαρρόων δίδου τὸ ψυχρόν, αὐτῇ τῇ πείρᾳ δεδιδαγμένος ἀνέχουσθαι πάντα τὰ σπλάγχνα τῆς ὀμιλίας αὐτοῦ. πάντως γὰρ εἴ τι ψυχρόν οὕτως ὑπῆρχεν ὥς πλήττεσθαι πρὸς αὐτοῦ κατὰ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον, ἐναργῇ τὴν βλάβην ἐνεδείξατο ἂν· μηδενὸς δὲ μηδὲν μορίου βλαβέντος οὐδ' ἂν ἐν τῷ πυρετῷ βλαβεῖν τι. ὅπου γὰρ καὶ ἀήθεις ἔνιοι ψυχροῦ, διὰ καυσώδη πυρετὸν ἀναγκασθέντες πιεῖν οὐδὲν ἐβλάβησαν, οὐπὺν γε τῶν ἐθάδων ἂν τις βλαβεῖν, πρόβλημα μέγιστον ἔχων ἐξ ἐπιμέτρου τὸ πλήθος τῆς θερμοσίας. αὕτη γὰρ ἐν ταῖς εὐρυχω-

orta, altera vero etiam cum putredine per omnes venas. Quum ergo concoctionis humorum in iis notas videris, de quibus dictum abunde in libris de crisi- bus est, audacter frigidam dabis. Quippe solidarum animalis partium natura roborata praetenuatos jam humores aggreditur, ita ut qui utiles sint, atque ad nutriendum habiles, hos quidem ad se trahat, inutiles vel per ventrem vel per cutem ejiciat. Quod si etiam frigidae assuetus aeger fuit, magna cum fiducia frigidam exhibebis, ipsa experientia jam doctus omnia viscera ejus occursum familiariter tolerare. Omnino namque si quod frigidum adeo esset ut ab hac offenderetur, id per sanitatis tempus evidenter offensam suam ostendisset; nulla vero per sanitatem pars quicquam ab hac laesa, nec etiam inter febricitandum quicquam laedetur. Ubi namque nonnulli aquae frigidae *portioni* non assueti, tamen propter ardentem febrem eam bibere coacti, nullum incommodum senserunt, multo profecto minus eorum qui assueverunt quisquam laedi debet, cui etiam quasi pro munimento maximo accedit ipsa caloris copia. Hic namque quum in vaso-

Ed. Chart. X. [209. 210.]

Ed. Bas. IV. (133.)

ρίαις τῶν ἀγγείων πολλή περιεχομένη, τῆς αἰρώδους οὐσίας ἐν αὐτοῖς καὶ προσέει τῶν χυμῶν ἀπάντων ἐκπετυρωμένων, ὅσον ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πάσχει ψυχομένη, τοσοῦτον εἰς αὐτὸ δρᾷ θερμαίνουσα. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὀλίγον αἷμα καὶ σάρκας ἔχουσιν ἢ πόσις τοῦ ψυχροῦ σφαλερωτέρα· ταχὺ γὰρ ἐπὶ τὰ στερεὰ τοῦ ζώου μόρια δικνεῖται, μηδενὶ προσεντυγχανῶν ὑφ' οὗ θραυσθήσεται. διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἐκτικοὶ τῶν πυρετῶν οὐτ' ἀκραιφνοὺς ὁμοίως οὔτε πολλοῦ χρῆζουσι τοῦ ψυχροῦ, λεπτοῖς καὶ ὀλιγαίμοις τοῦπίπαν ἐγγινόμενοι σώμασιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκείνων αὐθις εἰρήσεται· ἰάματα δὲ σύνοχων πυρετῶν δύο ταῦτ' ἐστὶ μέγιστα, φλεβοτομία καὶ ψυχρόν. [210] ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐν παντὶ καιρῷ, φερούσης γε τῆς δυνάμεως· ἡ δὲ τοῦ ψυχροῦ πόσις, ὅταν μὲν τοῖς σφυγμοῖς καὶ τοῖς οὖροις τὰ τῆς πέψεως ἐναργῆ σημεῖα βλέπῃς, μέγιστος δὲ πυρετὸς εἴη. προσεπιβλέπειν δὲ τοῖς τῆς φλεβοτομίας σκοποῖς τὰ τε προηγούμενα καὶ τὰ πάντως ἐπακολουθήσοντα. προηγησαμένης γὰρ ἀπειρίας σιτίων, τοσοῦτον χρόνον ἀναβάλλεσθαι κέλευε τὴν φλεβοτομίαν ὅσος

rum cavitatibus plurimus contineatur, utpote tum aërea in his substantia tum etiam humoribus omnibus inflammatis quantum a frigido patitur refrigeratus, tamen rursus calefaciendo in ipsum agit. Ideoque minus tuta iis qui exiguum sanguinem carnemque obtinent frigidae potio est, celeriter namque ad solidas animalis pervenit partes, nulli quod ejus vim frangat occurrens. Eo etiam fit ut hecticæ febres nec puram eam quæ prorsus sit gelida, nec multam desiderent, ceu quæ extenuatis omnino exiguique sanguinis corporibus incidant. Verum de illis post agetur. Maxima vero continentium febrium remedia hæc duo sunt, venæ sectio et potio frigida. Verum illa omni tempore, modo vires sustineant, hæc frigidae potio quum et in pulsu et urinis concoctionis evidentes cernuntur notæ, febris autem est maxima. Attendenda vero cum venæ sectionis scopis sunt tum quæ eam præcedunt, tum vero quæ omnino subsequuntur. Nam si præcedat ciborum cruditas, tanto tempore differre venæ sectionem jubebis quantum satis-

Ed. Chart. X. [210.]

Ed. Bas. IV. (133.)

ἂν ἱκανὸς εἶναι σοι δόξη πρὸς τε τὴν πέψιν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν περιττωμάτων ὑποχώρησιν. ἐπομένης δέ τινος ἕξ ἀνάγκης κενώσεως, ἀπολιπεῖν αὐτῇ τοῦ περιττοῦ τοσοῦτον ὅσον μέλλει κενώσειν. ὥστε εἴτε καταμήνια τύχοι κινηθέντα κατὰ τὸν τῆς φλεβοτομίας καιρὸν, εἴτ' αἰμορροῖς ἀναστομωθείσα θιασάμενος τοῦ φερομένου τὴν ὁρμὴν, εἰ μὲν ἱκανὸν αὐτὸ φαίνοιτο μόνον ἐκκενῶσαι τὸ δέον, ἐπιτρέπειν τῇ φύσει τὸ σύμπαν· εἰ δὲ μὴ, τοσοῦτον ἀφαιρεῖν αὐτοῦ, ὥς ἕξ ἀμφοῖν συντεθέντων ἀνυσθῆναι τὸ προσῆκον. ὥσπερ δ' ἐπὶ τούτων τὴν φυσικὴν κένωσιν αἰσθητὴν οὖσαν οὐ μικρὸν χρὴ τίθεσθαι σκοπὸν, οὕτως ἐτέρωθι τὴν φύσιν ἢ τὴν ἡλικίαν ἢ τὴν κατάστασιν. ἔνιοι μὲν γὰρ εὐδιαφόρητοι φύσει, παῖδες δ' αἰεὶ διὰ τὴν ἡλικίαν· ἢ κατάστασις δ' ὅταν ἢ θερμὴ τε ἄγαν καὶ ξηρὰ. καλῶ δὲ δηλονότι κατάστασιν τὴν τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος κράσιν, ἐν ᾗ καὶ χώρα καὶ ὥρα περιείληπται· καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐκάτερον ἔχει τὴν ἔνδειξιν ἐκ τῆς τοῦ περιέχοντος κράσεως. εὐδια-

facere tum ad eorum concoctionem, tum ut excrementa descendant videbitur. Sin sequetur necessario vacuatio quaequam, tantum illi de eo quod superfluum est relinquendum, quantum est per eam vacuandum. Itaque si tempore mittendi sanguinis menses moveri contingat, five etiam haemorrhoids sit reclusa, si inspectus fluentis impetus satis fore videbitur, qui solus quod requiris vacuet, naturae rem omnem permittes, sin minus, tantum ipse detrahes, quo ex conjunctis ambobus perficiatur quod postulas. Veluti autem in his ad ipsam naturalem vacuationem, quae sensu usurpetur, non leviter attentum esse oportet, ita alibi vel ad naturam ipsam vel aetatem vel coeli statum. Sunt enim nonnulli ad discutiendos corporis humores natura propensi, pueri certe propter aetatem perpetuo; coeli vero status ubi calidus nimium est et ficcus. Voco statum ipsum ambientis nos aëris temperamentum, sub quo et anni tempus et regio comprehenditur, etenim et horum utrumque ex ambientis temperie indicationem mutuatur. Propensi autem

Ed. Chart. X. [210.]

Ed. Bas. IV. (133.)

φόρητοι δ' εἰσὶν οἱ ὑγροὶ τὴν φύσιν ἅπαντες καὶ μᾶλλον
 ἅμα θερμότητι, καὶ οἱ ἀραιοὶ τὴν ἔξιν, ἔτι δ' οἷς τὸ στόμα
 τῆς γαστρὸς ἢ πικρόχολον, ἢ ἄρρωστον, ἢ πέρα τοῦ δέον-
 τος αἰσθητικόν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἀντιπράττοντες τῇ φλε-
 βοτομίᾳ σκοποῖ· συνενδεικνύμενοι δ' αὐτὴν τῇ πρώτως
 χρηζούσῃ διαθέσει, σιληρὰ μὲν ἢ ἔξις καὶ πυκνὴ καὶ τὸ
 σύμπαν φάναι δυσδιαφόρητος· ὑγρὸν δὲ ἢ ψυχρὸν τὸ πε-
 ριέχον. εὐλόγως δὴπου τὰ μὲν συνενδείκνυνται τὴν φλεβοτο-
 μίαν, τὰ δὲ ἀντενδείκνυνται· κένωσις μὲν γὰρ αὐτῆς ὁ σκο-
 πός. τῶν δ' εἰρημένων τὰ μὲν ἐπέχει τὰς διαπνοὰς, τὰ δὲ
 προτρέπει· καὶ τὰ μὲν εὐκένωτά ἐστι, τὰ δὲ οὐ· κωλύει
 μὲν οὖν διαπνεῖσθαι τὰ σώματα στέγνωσίς τε τῶν πόρων
 καὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος ὑγρότης τε καὶ ψύξις,
 προτρέπει δὲ τὰ τούτων ἐναντία. τῶν κενομένων δ' αὐ-
 τῶν τὰ μὲν ὑγρά καὶ θερμὰ καὶ λεπτὰ διαφορεῖται τάχι-
 στα, τὰ δὲ παχέα καὶ γλίσχρα καὶ ψυχρὰ δυσδιαφόρητά
 ἐστι. ταυτὶ μὲν οὖν εἰς γε τὰ παρόντα περὶ φλεβοτομίας

ad digerendos corporis succos sunt quicunque natura sunt
 humidi, magisque si accedat caliditas; praeterea qui raro
 corporis sunt habitu, ad haec quibus os ventris aut amara
 bile abundat aut imbecillum est aut supra modum sensibile.
 Atque hi quidem scopi sunt qui sanguinem detrahendum de-
 hortantur. Contra possulant una cum affectu, cujus causa
 primum requirebatur, habitus durus densusque, et uno
 verbo, qui haud facile discutit, tum ambiens humidus frigi-
 dusque. Sane merito quaedam sanguinem mittendum ad-
 hortantur, quaedam dehortantur, vacuatio namque phlebo-
 tomiae scopus est. At eorum quae comprehensa sunt quae-
 dam transpirationes morantur, quaedam promovent, et
 quaedam ad vacuandum prompta sunt, quaedam secus.
 Sane transpirationem corporum prohibent tum meatuum
 stipatio tum circumdantis nos aëris humiditas et frigiditas,
 contra promovent ea quae his sunt contraria. Eorum au-
 tem quae vacuantur, quae calida humidaque ac tenuia sunt,
 ea celerrime discutuntur; contra quae crassa, glutinosa et
 frigida sunt, aegre transpirant. Atque haec quidem ad rem

Ed. Chart. X. [210. 211.]

Ed. Bas. IV. (133.)

τε καὶ ψυχρᾶς πόσεως ἐγνώσθαι κάλλιον. ἅπερ ἀμφοτέρω πολλοὺς ἐθεάσω δεδιότας ἀγυμνάστους ἰατρούς· ὧν τοὺς μὲν αἰμοφόβους, τοὺς δὲ ψυχροφόβους ὀνομάζομεν, ὥσπερ ὑδροφόβους τοὺς λυττῶντας· εἰσι γὰρ ἀμέλει καὶ τούτων ἔνιοι διὰ τὴν περὶ τὰ δόγματα σπουδὴν οὐκ ἐν βραχείᾳ λύττῃ καταλιπόντες σὺν αὐτοῖς ἐχώμεθα τῶν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προκειμένων ἀναμνησθέντες, ὥς ἐκ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ὁ λόγος εἰς τοὺς συνόχους ἀφίκετο τῇ κοινωνίᾳ τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τῆς ἐμφράξεως διάθεσις, ὅταν μὲν αὐτῇ τε σμικρὰ τῆχοι καὶ καλῶς παιδαγωγηθῇ, τὸν ἐφήμερον ἐργάζεται πυρετόν. ὅταν δ' ἦτοι διὰ μέγεθος ἢ διὰ ἀμαθίαν ἰατρῶν ἐκπέσοι τοῦ συνήθους χρόνου τῶν ἐφημέρων, ἦτοι σύνοχον ἢ τινα τῶν περιοδιζόντων, εἰκότως [211] ὁ περὶ τοῦ τοῖς ἐφημέροις ὁμογενοῦς συνόχου λόγος ἡμᾶς ἐξεδέξατο· διὰ δὲ τούτων εὐθέως καὶ ὁ τοῦ μετὰ σήψεως χυμῶν. ἔδοξέ τε βέλτιον εἶναι σαφηνείας ἕνεκα καὶ

propositam de missione sanguinis ac frigidae aquae potione non ignorasse expedit. Quarum utramque metuentes non paucos medicos vidisti utique imperitos, quorum alteros haemophobos, *id est sanguinis mittendi timidos*, alteros psychrophobos, *id est frigidae exhibendae formidantes*, nominamus, sicut qui a rabido cane sunt morfi hydrophobos; sunt enim procul dubio horum quoque aliqui prae dogmatis sui studio non levi in rabie. Ergo relictis his quod initio institutum nobis fuerat prosequamur, ad memoriam revocantes, quemadmodum sermo noster occasione communium quorundam in ipsis accidentium a diariis venit ad continentes. Quoniam enim obstructionis affectus, quum et ipsa exilis est et rite curatur, diariam febrem efficit; quum vero vel propter magnitudinem vel medici inscitiam consuetum diariarum tempus excessit, aut continentem aut aliquam earum quae certis circuitibus repetunt, merito nos de ea quae diariis cognata est continenti febre disputatio excepit, propter has vero protinus et de hac quae cum putredine humorum erat. Visumque satius est vel claritatis vel ex-

Ed. Chart. X. [211.]

Ed. Bas. IV. (133.)

γυμνασίας ἐνὸς ἀρρώστου μνημονεύσαι καθ' ἑκάτερον εἶδος τῶν πυρετῶν.

Κεφ. ςτ'. Ἐπεὶ τοίνυν πέπρακται τοῦθ' ἡμῖν, ἐναρ-
γῶς τε δίδεικται δι' αὐτῶν, ὅπερ ἐν τῷ πρὸ τούτου γράμματι
κατὰ τὴν τελευταίην ἐλέχθη, τὸ χρῆναι τὰς ἐνδείξεις ἐπὶ τῶν
ἄλλων πυρετῶν, ὅσοι μηκέτ' εἰσὶν ἐφήμεροι, μὴ μόνον ἀπὸ
τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ διδαχθέντων σκοπῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς
τῶν πυρετῶν ἐργαζομένης αἰτίας καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος δυνά-
μεως λαμβάνεσθαι, πάλιν ἐπὶ τὴν καθόλου γυμνασίαν ἀνέλ-
θωμεν, εὖ εἰδότες ὡς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ τέχνης οὐδεμιᾶς ἐπιστή-
μην κτήσασθαι χωρὶς τοῦ μεθόδου μὲν τινα διὰ τῶν καθόλου
λεγομένων θεωρημάτων, ἀσκήσιν δὲ διὰ τῶν ἐν μέρει λαμβά-
νειν παραδειγμάτων. οὔτε γὰρ οἷόν τε χωρὶς τοῦ γυμνάσα-
σθαι πολυειδῶς ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἐπὶ τῶν καμνόντων, ἃ
χορὴ πράττειν· οὐτ' αὐτὴν τὴν γυμνασίαν ἐγχωρεῖ γίνεσθαι
προσηκόντως ἄνευ τῆς τοῦ καθόλου γνώσεως· ἐν ἐκείνοις μὲν
γὰρ ἡ μέθοδος, ἡ δ' ἀσκήσις ἐν τοῖς κατὰ μέρος. ὥσπερ οὖν
ὅσοι βαδίσαι τινὰ ὁδὸν ἐφίενται τοῖς σκέλεσιν ἀμφοτέροις ἐν

exercendi legentis causa unius aegroti in utroque febrium
genere mentionem facere.

Cap. VI. Igitur quoniam haec nobis peracta sunt,
ac per ea demonstratum evidenter est, id quod in praece-
denti hunc libro ad calcem est dictum, oportere in aliis fe-
bribus, quae amplius diariae non sint, non modo ab iis sco-
pis qui in illo libro praecipiantur, faciendorum indicationes
peti, sed etiam a causa febrem efficiente, ac laborantis vi-
ribus, ad universalem denuo exercitationem revertamur, pro
comperto habentes non licere ullius artis scientiam nancisci,
nisi et methodum quandam habueris per universalia vocata
theoremata et in particularibus te exemplis exercueris.
Quum neque fieri possit ut sine multiplici in aegris singula-
tim exercitatione quod ex usu sit facias, nec sine universalium
cognitione probe exercitatio procedat; quippe quum in uni-
versalibus methodus, in particularibus exercitatio consistat.
Tanquam igitur qui iter aliquod ingredi student utroque

Ed. Chart. X. [211.]

Ed. Bas. IV. (133. 134.)

μέρει χρόνῳ, θατέρῳ δ' εἴ τις σκάζων μόνῳ χρόνῳ, παμπόλλῳ τε χρόνῳ καὶ μετὰ τοῦ σφάλλεσθαι πολλάκις ἀνύσει τὴν πορείαν, οὕτως ὅστις ἐπὶ τέλος ἡστινosoῦν ἀφικέσθαι τέχνης ἐθέλει, χρηστέον αὐτῷ τοῖς δύο τούτοις οἷον περ σκέλειν ἢ ὀργάνοις ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν βούληται· μεθόδῳ μὲν ἐν τοῖς καθόλου θεωρήμασιν, ἀσκήσει δ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος.

Κεφ. ζ'. Ἀνελθόντες οὖν αὐτίς ἐπὶ τὴν μέθοδον ὑπὲρ τῆς τοῦ κάμνοντος ἐπισκεψώμεθα δυνάμεως, εἴτε συντελεῖ τι πρὸς τὴν θεραπείαν, εἴτ' οὐδὲν ὅλως, ὥς ἐδοξέ τισιν. ἔοικε δὲ τοῖς ἄχρηστον εἰς θεραπείας εὗρεσιν εἶναι φαρμένοις τὴν δύναμιν οὐκ οἰκεία τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης ἢ σκέψις, ἀλλὰ λογικωτέρα μᾶλλον, ὥς σοφισταῖς γεγονέναι. λέγουσι μὲν γὰρ ἐκ τῆς διαθέσεως ἧν θεραπεύομεν εἶναι τὴν ἔνδειξιν (134) ὧν χρὴ πράττειν, οὐκ ἐκ τῆς δυνάμεως. ἀμέλει καὶ ὥρας καὶ χώρας καὶ καταστάσεις καὶ ἡλικίας καὶ ἔθνη καὶ κράσεις σωμάτων ἀχρήστους εἶναι φασὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. εἰδ' ὅταν ἀναγκάζονται τὴν θεραπείαν ἐξαλλάττειν, διὰ ταῦτα τῶν ἐν ἀρχῇ ῥηθέντων ἑαυτοῖς ἐπιλανθανόμενοι, τὰ μὲν αὐτῶν ἀν-

invicem utuntur crure, qui altero claudus est uno duntaxat utitur, et longo spatio et saepe errans viam peragit, ita sane et qui finem cujuslibet artis consequi parat, duabus his veluti cruribus vel instrumentis vel quomodocunque appellasse libet, uti debet, in universalibus theorematis methodo, in particularibus exercitatione.

Cap. VII. Reversi igitur rursus ad methodum, nunc age de aegrotantis agamus viribus, conferantne ad curationem hae quippiam an plane nihil, ceu nonnullis est visum. Videtur tamen eorum qui inutiles vires esse ad curationem inveniendam dicunt non propria operum artis disceptatio esse, sed logica potius ac sophistarum. Ajunt enim ab eo quem curamus affectu faciendorum indicationem praestari haudquaquam a viribus. Ergo et anni tempus et regionem et statum coeli et aetatem et consuetudinem et corporum temperamenta inutilia esse eadem ratione dicunt. Postea quum mutare curationem propter haec coguntur, immemores eorum quae inter initia dixerant, quaedam eorum

Ed. Chart. X. [211. 212.]

Ed. Bas. IV. (134.)

τενδείκνυσθαι φασιν ἐνίοτε τοῖς θεραπευτικοῖς σκοποῖς, τὰ δ' εἰς ὕλας βοηθημάτων εἶναι χρήσιμα, καθάπερ καὶ τὰ μόρια τοῦ ζώου. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων τὴν αὐτὴν στρέφονται στροφὴν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῶν λόγων ἄχρηστα πρὸς τὴν τῆς θεραπείας εὕρεσιν ὑπάρχειν αὐτὰ φάσκοντες, ἄστερον δ' οἷ' ἂν ἐξελέγχωνται, πρὸς μὲν τὴν ἐνδείξιν τῆς θεραπείας ἄχρηστα λέγοντες, εἰς δὲ τὴν τῆς ὕλης ἐξάλλαξιν, ἢ εὕρεσιν, ἢ διαφορὰν, ἢ ποιότητα, καὶ γὰρ καὶ ὀνομάζουσιν οὕχ. [212] ὡσαύτως ἅπαντες, ἀναγκαῖα συγχωροῦντες ὑπάρχειν. ὅπερ οὖν εἶπον ἀρτίως, ἀναλήψομαι καὶ νῦν, ὥς ἐκ τοῦ χρησίμου τῆς τέχνης μεταβαίνοντες εἰς λογικὴν ἀφικνοῦνται σκέψιν. ἔστι μὲν γὰρ τὸ χρήσιμον ἐξευρεῖν βοηθήματα δι' ὧν ὁ κάμνων θεραπευθήσεται· καταλιπόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτο περὶ ὀνομάτων ἐρίζουσιν, ἐνδείξεις τε καὶ ἀντενδείξεις λέγοντες καὶ κοινότητας καὶ σκοποὺς καὶ ὕλας βοηθημάτων, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα τῇ διαφορᾷ τῶν ὀνομάτων ἀπολογεῖσθαι νομίζοντες, ὑπὲρ ὧν ἀπεφῆναντο ψευδῶς. ἐγὼ δ' οὐ κωλύω μὲν αὐτοὺς ὀνόμασιν οἷς ἂν ἐθέλωσι χρῆσθαι· μεμνησθαι δὲ ἀξιῶ τῶν ἐξ ἀρχῆς

contraria aliquando indicare ajunt curativis scopis, quaedam ad praefidiorum materias esse utilia, quemadmodum et animalis partes. Etenim in illis quoque eadem versantur strophæ, in principio sermonis inutiles eas esse ad curationis inventionem asserentes; post ubi redarguuntur, ad curationis quidem indicationem inutiles dictitantes, ad materiae tamen mutationem vel inventionem vel differentiam vel qualitatem, non enim nominant eodem omnes modo, necessarias esse fatentes. Itaque quod modo dixi, nunc quoque repetam, quod egressi ex eo quod in arte est utile, in logicam disceptationem veniunt. Est namque artis utilitas auxilia quibus aeger sanetur invenire, quo illi relicto de nominibus litigant, indicationes et indicationum contradictiones vocantes, item communitates et scopos et auxiliorum materias aliaque similia loquentes, hac nominum diversitate excusasse se pro iis quae falso affirmaverant arbitrantur. Ego vero minime ipsos prohibeo nominibus quibus libitum sit uti; meminisse tamen eos velim eorum

Ed. Chart. X. [212.]

Ed. Bas. IV. (134.)

προτεθέντων, ἅπερ ἐστὶ βοηθημάτων εὐρέσεις· εἰς ἃς ὁ τι περ ἂν φαίνεται συντελοῦν ὅπως οὖν ἀναγκαῖον αὐτὸ φατέον εἰς τὴν θεραπείαν ὑπάρχειν. οὕτως οὖν καὶ ἡ δύναμις εἴτ' ἀναγκαία σκοπεῖσθαι τοῖς ἰατροῖς ἐπὶ τῶν ἀρρώστούντων εἴτ' οὐκ ἀναγκαία σκοπῶμεν. ἐγὼ μὲν γάρ φημι πολλάκις ἀναγκαῖοτάτην ὑπάρχειν αὐτὴν, ὥς πάντα σχεδόν τι τὰ περὶ τὸν κάμνοντα δι' ἐκείνην πράττεσθαι μόνην, ἐστὶ δ' ὅτε μετρίως ἀναγκαίαν, ὥς λαμβάνεσθαι μὲν τι καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὰ ποιητέα, μὴ μέντοι πρὸς αὐτὴν γε τὸ πᾶν κῦρος ἀναφέρεσθαι τῶν πρακτέων. αὐθις δ' ἂν σοι δείξαιμι τὴν δύναμιν οὕτω βραχὺ συντελοῦσαν εἰς τὴν τῶν βοηθημάτων εὐρεσιν, ὥς διὰ σμικρότητα καὶ λανθάνειν ἐνίοτε καὶ παραπέμπεσθαι καὶ σιωπᾶσθαι, καθάπερ ὅλως οὐκ οὔσαν ἐκ τῶν χρησίμων σκοπῶν. ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῆς δυνάμεως ἐστὶ, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπάρχει τῶν ἐνδείκνυμένων. ἄλλοτε γάρ αὐτῶν ἄλλο τὸ μὲν ἦττον δύναται, τὸ δὲ πλέον· ἐνίοτε δὲ οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ὥς μόνον ἐνδείκνυσθαι δοκεῖν, ἢ οὕτως ἀσθενὲς ὥς παραλείπεσθαι.

quae ab initio proposuerunt, quae sunt auxiliorum inventiones, ad quas quicquid conducere quo modo libet videbitur, id fatendum est ad curationem esse necessarium. Sic igitur et virtus necessariane consideratu in aegris a medico sit an non necessaria indagemus. Ego enim saepe maxime esse necessariam ajo sic, ut quae circa aegrum administrantur omnia ferme ejus unius causa fiant, aliquando mediocriter necessariam sic, ut aliquid ex hac quoque ad ea quae facienda sunt consilii petatur, non tamen praecipua faciendorum ratio huc omnis referatur. Possum rursus ostendere tibi virtutem adeo exiguam ad invenienda remedia conferre, ut propter exilitatem etiam lateat; alias vero praetermitti ac silentio praeteriri, quasi prorsus ex inutilibus scopis non sit. Verum quod accidit in virtute, id in reliquis omnibus quae aliquid faciendum indicant usu venit. Nam aliquando aliud eorum alio minus aut plus valet, aliquando adeo est valens ut solum indicare videatur, aut ita imbecillum ut omittatur.

Ed. Chart. X. [212.]

Ed. Bas. IV. (134.)

Κεφ. η'. Ταῦτ' οὖν ἐπιδεικνύντι μοι πρόσεχε τὸν νοῦν, ἐκείνο διὰ μνήμης ἔχων ὥς οὐτ' ἐν ἄλλοις τισὶ τὸ μεθόδῳ θεραπεύειν ἐστὶν οὐτ' ἄλλος τις πρὸ ἡμῶν διωρίσατο πάνθ' ἕξης αὐτὰ, καίτοι γε ὑφ' Ἱπποκράτους εὐρημένης τῆς ὁδοῦ. ταυτὶ γὰρ ἃ νῦν ἐγὼ μέλλω διέρχεσθαι τὴν θεραπείαν ἐκδεικνύμενα πρῶτος ἀπάντων ἐκείνος ἔγραψεν· ἀλλ' ὥς ἂν πρῶτος εὐρίσκων οὐτέ τὴν προσήκουσαν ἀπασιν ἐπέθηκε τάξιν οὐτέ τὴν ἀξίαν ἐκάστου τῶν σκοπῶν ἀκριβῶς ἀφωρίσατο, παρέλιπέ τέ τινας ἐν αὐτοῖς διορισμούς, ἀσαφῶς τε τὰ πλεῖστα διὰ παλαιὰν βραχυλογίαν ἐρμήνευσε. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἐπιπεπλεγμένων διαθέσεων ὀλίγιστα παντάπασιν ἐδίδαξε. συνελόντι δὲ φάναι τὴν ἐπὶ τὰς ἰάσεις ὁδὸν ἅπασαν μὲν μοι δοκεῖ τέμνεισθαι, δεομένην μέντοι γ' ἐπιμελείας εἰς τὸ τέλειον, ὥσπερ καὶ νῦν ὁρῶμεν ἐνίας τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁδῶν τῶν παλαιῶν ἢ πηλωδές τι μόριον ἑαυτῶν, ἢ λίθων, ἢ ἀκανθῶν πλήρεις, ἢ λυπηρῶς ὀρθιον, ἢ κάταντες σφαλερῶς, ἢ θηρίων πλήρεις, ἢ διὰ μέγεθος ποταμῶν δύσβατον, ἢ μακρὸν, ἢ

Cap. VIII. Haec igitur dum doceo adfīs animo velim, illud habens in memoria, quod nec in aliis ullis curatio quae per methodum agitur consistit, nec alius ante nos quisquam omnia ea ordine definivit, quamquam etiam ab Hippocrate via est inventa. Haec enim ipsa quae ego nunc enarraturus sum, ille curationem indicare primam omnium scripsit; verum ceu primus inventor nec debitum omnibus ordinem dedit, nec cujusque scopi dignitatem ad unguem finivit, et quasdam in ipsis diorismos omisit, obscureque plurima pro antiqua dicendi brevitāte est interpretatus. Praeterea de complicatis affectibus paucissima omnino praecepit. Ac ut breviter dicam, omnem ad medicationem viam aperuisse mihi videtur, sed tamen quae curam diligentiamque ad absolutionem desideret, veluti nunc quoque videmus quasdam veterum in terris viarum, quibus pars quaequam est vel lutosa vel lapidibus sentibusve impedita, vel moleste ardua vel periculose prona vel feris obfessa, vel propter magnitudinem fluminum invia vel longa vel aspera.

Ed. Chart. X. [212, 213.]

Ed. Bas. IV. (134.)

τραχὺν κεκτημένας. ἀμέλει ταῦτ' ἐχούσας ἀπάσας τὰς ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ὁδοὺς ὁ Τραϊανὸς ἐκεῖνος ἐπηνωρθώσατο, τὰ μὲν ὑγρὰ καὶ πηλώδη μέρη λίθοις στρωννύς, ἢ ὑψηλοῖς ἐξαίρων χώμασιν, ἐκκαθαίρων δὲ τὰ τε ἀκανθώδη καὶ τραχέα καὶ γεφύρας ἐπιβάλλων τοῖς δυσπόροις τῶν ποταμῶν· ἔνθα δ' ἐπιμήκης οὐ προσηκόντως ὁδὸς ἦν, [213] ἐνταῦθα σύντομον ἑτέραν τεμνόμενος· ὥσπερ καὶ εἰ δι' ὕψος λόφον χαλεπῇ, διὰ τῶν εὐπορωτέρων χωρίων ἐκτρέπων· καὶ εἰ θηριώδης ἢ ἔρημος, ἐξιστάμενος μὲν ἐκείνης, ἐπιστάμενος δὲ εἰς τὰς λεωφόρους, ἐπανορθούμενος δὲ καὶ τὰς τραχείας. οὐκ οὖν χρήθαι μαρτυροῦντες Ἰπποκράτει τὴν εὐρεῖν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράφειν ἐπεχειρήσαμεν αὐτοὶ τήνδε τὴν πραγματείαν. οὐ γὰρ ὡς οὐδ' ὅλως εὐρεθείσης αὐτῆς, ἀλλ' ὡς δεομένης ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, ἐπὶ τήνδε τὴν συγγραφὴν ἦκον οὐδένα τῶν πρὸ ἐμοῦ συμπληρώσαντα τὴν μέθοδον εὐρών. ἔνιοι μὲν γὰρ οὐδ' ἔγνωσαν ὅλως αὐτὴν, ἔνιοι δὲ γνόντες οὐκ ἠδυνήθησαν προσθεῖναι τὸ λείπον· εἰσὶ δ' οἱ καὶ κατακρύψαι καὶ συσκιᾶσαι προείλοντο καὶ ἀφανῆ ποιῆ-

Itaque cum sic se haberent omnes in Italia viae, eas Traianus ille refecit, quae quidem earum humidae ac lutosae partes erant lapidibus sternens aut editis aggeribus exaltans, quae lenticosae et asperae erant, eas expurgans, ac flumina quae transiri non possent pontibus jungens; ubi longior quam opus erat via videbatur, aliam breviorē excindens; sicubi vero propter arduum collem difficilis erat, per mitiora loca deflectens, jam si obsesta feris vel deserta erat, ab illa transferens ac per habitata ducens, tum asperas complanans. Itaque mirari nemo debet, si, quum viam rationemque medendi ab Hippocrate inventam esse sim testis, ipse tamen hoc opus scribere sum aggressus. Neque enim ceu ea plane non esset inventa, sed quod quae proxime diximus desideret, ad haec conscribenda venimus, nemine priorum qui eam methodum absolverit ante me invento; quandoquidem alii omnino eam non noverant, alii quum nossent, non potuerunt tamen quod defuit adjicere; non deerant qui incognitam esse umbraque inductam ac prorsus

Ed. Chart. X. [213.]

Ed. Bas. IV. (134.)

σαι παντάπασιν· οὔτινες δ' εἰσὶν οὗτοι προϊόντος ῥηθήσε-
ται τοῦ λόγου. νυνὶ δ' ὅπερ ὑπεσχόμην ἤδη ποιήσω· πάντας
ἐξῆς ἐκθήσομαι τοὺς θεραπευτικούς σκοπούς.

Κεφ. θ'. Ἀρχὴ δ' αὐτῶν εἰς σαφήνειαν χρήσιμος
ἀνάμνησις ὧν ἐν τῇ πρὸ τούτου γραμματι διήλθον, ὑπὲρ τῶν
ἐφημέρων πυρετῶν διαλεγόμενος. φαίνεται γὰρ ἐπ' ἐκείνων
ἐνδείξεις ἢ πρώτη μὲν καὶ ὡς ἂν εἴποι τις κυριωτάτη τὴν διά-
θεσιν τοῦ νοσοῦντος ἐκκόπτειν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὑγαινόντων
ἐδείχθη φυλάττειν. ἀλλ' ὥσπερ τηρεῖται διὰ τῶν ὁμοίων,
οὕτως ἀναρεῖται διὰ τῶν ἐναντίων. συνενδείκνυσθαι δ' ἐλέγο-
μεν εἰς τὴν τῶν ἰαμάτων εὗρεσιν αὐτὴν τε τοῦ σώματος τὴν
κρᾶσιν ἅμα τοῖς ἔθεσι καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν
κατάστασιν. ἐφ' ὧν δὲ νοσημάτων ἐξαιρέτως τις ἐν ἐνὶ μορίῳ
τοῦ ζώου διάθεσις ἐγένετο, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐγκαύσεων ἐν
τῇ κεφαλῇ, λαμβάνεσθαι τινα καὶ τοῦ μέρους τούτου ἐνδει-
ξιν. οὐ μὴν ἐν ἐκείνῳ γε τῷ γραμματι περὶ τῆς δυνάμεως ἢ
τῆς τὴν διάθεσιν ἐργαζομένης αἰτίας εἴρηται τι, διὰ τὸ τὴν
μὲν δύναμιν οὐδεμιᾶς ἐξαιρέτου δεῖσθαι προνοίας ἐν τοῖς

e medio sublatam voluerunt. Ii vero qui fuerint in sermonis
progressu dicetur. Nunc quod promisi aggrediar, omnes-
que deinceps medendi scopos exponam.

Cap. IX. Utile autem ad claritatem eorum princi-
pium sumetur ex revocatis ad memoriam iis quae in prae-
cedenti libro differuimus, quum de diariis ageretur. Vide-
batur enim in illis prima ac, ut sic dicam, maxime prae-
cipua faciendorum indicatio esse, quae affectum aegrotantis
excidendum suadet, aequae ut sanorum servandum monet.
Verum hic sicut per similia servatur, ita per contraria peri-
mitur. Conferre praeterea ad indicationem inventionis
remediorum diximus tum ipsam corporis temperiem una
cum consuetudine tum regionem tum anni tempus tum coeli
statum. In quibus vero morbis egregius aliquis in una parte
animalis affectus subsisteret, veluti ex adustione in capite, a
parte quoque ipsa aliquam indicationem sumi. De viribus
tamen vel causa affectum efficiente in eo libro nihil est di-
ctum, propterea quod nec vires in diariis febribus egregiam

Ed. Chart. X. [213. 214.]

Ed. Bas. IV. (134.)

ἐφημέροις πυρετοῖς, ὥς ἂν ἐρῶσμένην τοῦ πύπαν· διάθεσιν τε οὐδεμίαν εἶναι τὸν ἀκριβῶς ἐφήμερον πυρετὸν ἥτοι γεννῶσαν ἢ αὐξάνουσαν, ἐκατέρως γὰρ ἐγκωρεῖ λέγειν. ἀλλὰ νῦν γε περὶ πρώτης διελθὼν τῆς δυνάμεως ἐξῆς ἐπὶ τὰς γεννώσας αἰτίας τὸν πυρετὸν ἀφίξομαι τῷ λόγῳ.

Κεφ. ι'. Διοικουῖσι τὸ ζῶον, ὥς ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἐπεδείκνυτο, τρεῖς ἑτερογενεῖς ἀλλήλων δυνάμεις, ὥσπερ ἐκ πηγῆς τινος ἰδίας ἐκάστη παντὶ τῷ σώματι διανεμόμεναι. καλεῖ δ' αὐτὰς ὁ Πλάτων ψυχὰς, ἰδίαν ἐκάστης εὐρίσκων τὴν οὐσίαν. ἔστι δ' ἢ μὲν τις αὐτῶν εἰς τὸ τρέφεσθαι τὸ ζῶον ἀναγκαία καὶ κοινὴ πρὸς τὰ φυτὰ, τὴν μὲν οἶον πηγὴν ἔχουσα τὸ ἥπαρ, ὁχετοὺς δ' ἐξ αὐτῆς εἰς ὅλον τὸ σῶμα διασπειρομένου; τὰς φλέβας· ἦν εἴτ' ἐπιθυμητικὴν, εἴτε φυσικὴν, εἴτε θρεπτικὴν ὀνομάζοις, οὐδὲν διοίσει, καθάπερ οὐδὲ εἰ ψυχὴν ἢ δύναμιν. ἑτέρα δ' οὐ μόνον ὥς φυτοῖς ἡμῖν ἢ ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὥς ζῴοις ὑπάρχουσα ψυχὴ, κατὰ τὴν [214] καρδίαν ἵδρυνται πηγὴ τίς οὖσα καὶ ἥδε τῆς ἐμφύτου θερμασίας· ὁχετοὶ δὲ καὶ ταύτης

ullam providentiam requirant, utpote quae omnino validae sint, nec affectus ullus in vera diaria sublit, qui eam vel gignat vel augeat, nam utroque modo loqui licet. Verum nunc prius de viribus praecipiam, deinde ad causas quae febrem excitant accedam.

Cap. X. Gubernant animal, ut in *libris* de Hippocratis et Platonis dogmatis est monstratum, tres diversi inter se generis facultates, toti corpori ex suo quodam veluti fonte quaeque distributa; eas Plato animas vocat, propriam cujusque substantiam inveniens. Est enim earum quaedam ad nutriendum animal necessaria, ac cum stirpibus communis, quae jecur veluti pro fonte habet; canales vero ad hoc in totum corpus sparfos ipsas venas, hanc seu appetitricem seu naturalem seu nutricem voces, nihil interest, ut nec si animam aut facultatem. Altera est quae non modo ut stirpibus aut vita praeditis, sed etiam ut animalibus nobis anima est insita; haec sedem in corde habet, ipso quoque insiti caloris quodam cen fonte; ab hoc fonte canales arte-

Ed. Chart. X. [214.]

Ed. Bas. IV. (134. 135.)

τῆς πηγῆς αἱ ἀρτηρίαι, καλουμένης καὶ αὐτῆς (135) ὀνόμασι πολλοῖς· καὶ γὰρ δυνάμεις ζωτικὴ καὶ δυνάμεις θυμοειδῆς καὶ ψυχὴ ζωτικὴ καὶ ψυχὴ θυμοειδῆς ὀνομάζεται. τρίτη δ' ἐν ἐγκεφάλῳ καθίδρυσται ψυχὴ λογικὴ, τῶν κατὰ προαίρεσιν ἐνεργειῶν ἅμα ταῖς αἰσθήσεσιν ἐξηγουμένη, χρῆται δὲ μορίοις καὶ ἡδὲ καθάπερ ὅχετοῖς τισὶ τοῖς νεύροις, αἰσθησὶν τε καὶ κίνησιν ἐπιπέμπουσα δι' αὐτῶν τῷ ζῳῷ παντί. τὸ μὲν δὴ ταύτας φυλάττειν τὰς δυνάμεις οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ φυλάττειν τὴν ζωὴν· ἐδείχθη γὰρ ὅπως ἀπολομένης ἥστιν ὅσοῦν ἐξ αὐτῶν μιᾶς ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ τὰς λοιπὰς συναπόλλυσθαι· καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ὑγιεινὴν πραγματείαν ὁ σκοπὸς ἡμῖν οὗτος ἦν. ἐπὶ δὲ τῆς θεραπευτικῆς ὁ μὲν πρῶτος σκοπὸς ἀνάλογον τῷ κατὰ τὴν ὑγιεινὴν ἢ τοῦ νοσήματος ἀναιρέσεις ἐστὶν· οἷον γὰρ ἐπ' ἐκείνης τὸ φυλάξαι τὴν ὑγίαν ὑπάρχει, τοιοῦτον ἐπὶ ταύτης ἐκκῶσαι τὴν νόσον. ἐν δ' ἀμφοτέrais αὐταῖς κοινὸν ἡ φυλακὴ τῆς ζωῆς· ἐπὶ μὲν τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας ἐπομένη τῇ φυλακῇ τῆς ὑγείας· ὁ γὰρ ἂν ὑγείας ἕνεκα πράττεται, τοῦτ' εὐθέως ἐστὶ καὶ τῆς ζωῆς φυλακτι-

riae sunt, vocaturque haec multis sane nominibus, nam et facultas vitalis et facultas animosa et anima vitalis et anima animosa dicitur. Tertia anima, ratiocinatrix, in cerebro domicilium habet; ea voluntariis actionibus una cum sensibus praefidet, utitur et haec partibus quibusdam ceu canalibus, nempe ipsis nervis sensum motumque per hos in totum animal transmittens. Ergo has facultates servare nihil est aliud quam vitam servare, si quidem monstratum est, qualibet earum amissa necesse esse reliquas quoque una perire. Ac propterea in opere de sanitate tuenda scopus nobis hic erat. In hac vero medendi methodo primus scopus ei qui in opere de sanitate tuenda proponitur respondens morbi est sublatio; nam cujusmodi in illo sanitatis est initio, ejusmodi in hoc est morbi sublatio. Quorum utrique unum est commune, ipsa vitae custodia, quae in illo de sanitate tuenda opere sanitatis custodiam sequebatur, quod enim secundae valetudinis tuendae gratia geritur, idem statim et vitam tue-

Ed. Chart. X. [214.]

Ed. Bas. IV. (135.)

κόν· ἐπὶ δὲ τῆς θεραπευτικῆς οὐκέτι, διὰ τὸ τὰ λυτικά τῶν
 παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν διαθέσεων οὐκ ἔξ ἁπαντος φυλάττειν
 τὴν ζωὴν· ἕνια γὰρ ἔξ αὐτῶν ἐστὶ τοιαῦτα ταῖς δυνάμεσιν,
 ὥστε ἀμετρώτερον ἢ ἀκαιρότερον αὐταῖς χρησαμένων ἀπολ-
 λυσθαι τὴν ζωὴν. ἐπὶ γοῦν τῆς φλεβοτομίας, ἣν ὀλίγον
 ἔμπροσθεν ἄχρι λειποθυμίας ἐλέγομεν χρῆναι ποιεῖσθαι, χάριν
 τοῦ σβέσαι τὴν φλόγα τῶν ἐπὶ στεγνώσει συνόχων, οὐ σμι-
 κρόν τι τὸ βλάβος εἰκὸς ἀκολουθήσειν, εἰ μὴ κατὰ τὸν προσή-
 κοντα καιρὸν ἢ τὸ δέον ἀποτελεσθεῖν μέτρον. δύο οὖν ἀνθρώ-
 πους ἀπολλυμένους εἶδον ἐν αὐταῖς τῶν ἱατρῶν ταῖς χερσὶ,
 λειποθυμήσαντας μὲν, ἀνακομισθέντας δ' οὐκέτι. πολλοὶ δὲ
 εἰ καὶ μὴ παραχρῆμα διεφθάρησαν, ἀλλ' ἔξ ὑστέρου γε διὰ
 τὸν τῆς δυνάμεως κάματον· οὓς εἴ τις ἐκένωσεν ἄνευ τοῦ
 καταλῦσαι τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν ἀπώλονται. καὶ μὲν γε καὶ
 εἰς νόσον ἔνιοι μακρὰν ἐξέπεσον, ἐπὶ κενώσεσιν ἀμέτροις
 ἐκλυθείσης τῆς δυνάμεως. ἄλλοι δ' εἰς τὸν ἐφεξῆς βίον ἅπαντα
 τὴν κρᾶσιν ὅλην τοῦ σώματος ἔσχον ψυχροτέρων, οὐ δυνη-
 θέντες οὐκέτ' ἀνακαλέσασθαι τὴν ἐκ τῆς ἀμέτρον κενώσεως

tur. At in opere methodi medendi nequaquam propterea
 quod quae affectiones praeter naturam in nobis discutiunt,
 ea non omnino vitam custodiant; nam aliqua ejusmodi prae-
 dita sunt facultate, ut si immoderate aut intempestive his
 utare vitam adimant. Siquidem in venae sectione, quam
 usque ad animi defectum faciendam esse paulo ante dixi-
 mus, quo flamma in continentibus ex meatuum stipatione
 febribus extingueretur, non parvum merito subsequetur
 incommodum, nisi opportuno tempore aut debita mensura
 fiat. Duos namque in ipsis medicorum manibus perire
 vidi, qui postquam animo linquerentur nunquam revixe-
 runt. Multi vero etsi non protinus, at postea propter fa-
 cultatis infirmitatem perierunt, quos si quis citra ejus reso-
 lutionem vacuasset, minime periissent. Quin etiam aliqui
 in morbos inciderunt longos, postquam immodica vacua-
 tione resoluta naturalis facultas fuit. Aliis quum immodi-
 cae vacuationis noxam larcire non potuissent, in omne reli-
 quum vitae tempus totius corporis temperamentum redditum

Ed. Chart. X. [214.]

Ed. Bas. IV. (135.)

βλάβην· ἐξ ἧς ψυχρότητος οἱ μὲν ἄχροοί τε καὶ καχέται καὶ
 ῥαδίως ἐπὶ παντὶ βλαπτόμενοι διετέλεσαν, ἄλλοι δ' ἐξ αὐτοῦ
 τούτου νοσήμασιν ἐάλωσαν ὀλεθρίοις, ὑδέροις καὶ ὀρθο-
 πνοίαις καὶ ἥπατος ἀτονίαις καὶ γαστρὸς, ἀποπληξίαις τε
 καὶ παραπληξίαις. εἰς τοσοῦτον οὖν ἀναγκαίης οὔσης τῆς
 δυνάμεως, ἀπάντων δ' αὐτὴν τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων
 ὅταν ἀμετρούτερον αὐτοῖς τις χρῆσταιτο βλαπτόντων, ἐναντιού-
 μεναι δηλονότι πρὸς ἀλλήλαις αἱ ἐνδείξεις γίνονται κατὰ
 τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ἐν οἷς ἡ μὲν διάθεσις ἵνα λυθῇ
 δεῖται κενώσεως ἀξιολόγον, φέρειν δ' αὐτὴν ἡ δύναμις οὐ
 δύναται. πολλάκις δ' οὐδὲν ὑπὸ τῆς κενώσεως ἡ δύναμις
 βλαπτομένη παρορᾶται τὸν τευθεῖν ὑπὸ τῶν ἀσκέπτων τε
 ἅμα καὶ προπετῶν ἰατρῶν, ὥς οὐδέποτε οὐδὲν ἐνδείκνυμένη.
 σφάλλονται δὲ, ὥς εἴρηται, διὰ τὸ μὴ γινώσκειν ὥς ἄλλου μὲν
 τινος ἔνεκεν ἡ δύναμις σκοπὸς τῶν ποιητέων ἔστιν, εἰς δὲ
 τὴν λύσιν τῆς διαθέσεως οὐδὲν ἐνδείκνυται. ὥσπερ οὖν ἐπὶ
 τῶν ὑγαινόντων ἔπεται διὰ παντὸς τοῖς ἔνεκα τῆς ὑγείας
 πραττομένοις καὶ οὐδὲν ἔστιν εὐρεῖν τὸ φυλακτικὸν ὑγείας

est frigidius, ex qua refrigeratione facile ex quavis occasione
 laesi, alii decolorati ac malo corporis habitu vixerunt, alii
 ex eo ipso in morbos deciderunt exitiales, aquam inter cu-
 tem et orthopnoeam et jecinoris ac ventriculi imbecillitatem
 et apoplexiam et paraplexiam. Ergo quum vires tantopere
 necessariae sint, eas autem laedant omnia vacuantia remedia,
 quum quis iis immoderatus utatur, utique adversae inter se
 indicationes in talibus corporibus sunt, in quibus affectus quo
 expugnetur, notabilem vacationem desiderat, vires autem
 hanc ferre non valent. Verum quum saepe ex vacatione
 vires laedantur, hinc sumitur inconsideratis et temerariis
 medicis occasio, ut eas praetermittant ceu nusquam quic-
 quam indicent. Falluntur autem, ut dictum est, propter-
 ea quod non intelligunt alterius cujusdam rei causa vires
 esse spectandas, nec quicquam ad affectum amovendum in-
 dicare. Tanquam igitur in iis qui valent semper ea comi-
 tatur quae sanitatis gratia administrantur, nec est quicquam

Ed. Chart. X. [214. 215.]

Ed. Bas. IV. (135.)

ἀναιρειτικὸν τῆς δυνάμεως, οὕτως ἐπὶ τῶν νοσοῦντων ἐνίοτε μὲν ἔπεται τοῖς ὥς πρὸς τὴν λύσιν αὐτοῦ πραττομένοις, [215] ἐνίοτε δ' ἀναιρεῖται πρὸς αὐτῶν. εἰ μὲν γὰρ ὀλίγον τῆς δυνάμεως εἴη τὸ πλῆθος ἰσχυρότερον, ἐπὶ ταῖς συμμέτροις κενώσεσιν οὐ μόνον οὐδεμία βλάβη τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ὠφέλεια μεγίστη γίνεται τοῦ βαρύνοντος αὐτὴν ἄρθέντος. εἰ δ' ἵνα μὲν ἡ διάθεσις ἰαθῇ, πολλὴ χρεια τῆς κενώσεως εἴη, καταλύοιτο δὲ ὑπὸ τῆς τοσαύτης ἡ δύναμις, οὐ μόνον αὐτὴ πάλιν οὐδὲν ὀνήσεται πρὸς αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύσει τὰ μέγιστα. κατὰ μὲν οὖν τοὺς ἐπὶ στεγνώσει συνόχους ἰσχυρᾶς οὔσης ὥς τὰ πολλὰ τῆς δυνάμεως ἀκίνδυνος ἡ κένωσις, ἐν ἑτέροις δὲ νοσήμασιν ἐσχάτως ἐστὶ κινδυνώδης, οἷον ἐπὶ τῆς διαφθορᾶς εἰ τύχοι τῶν χυμῶν· ἐν καιρῷ γὰρ ἂν εἴη μνημονεύειν αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ καὶ τοὺς τῆς φλεβοτομίας ἅπαντας σκοποὺς ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διορίζειν. τὸ τοίνυν διεφθαρόμενον ἀλλότριόν ἐστι τῇ φύσει, τὸ τοιοῦτον δ' ἐνδείκνυται τὴν ἄρσιν. ἐὰν οὖν ἡ διαφθορά ποτε μετὰ δυνάμεως ἀσθενοῦς συμπέσῃ, μίχεται τῆς διαθέσεως τὸ βοή-

invenire quod sanitatem tueatur, quod idem vires tollat, sic in aegrotantibus aliquando iis succedit quae veluti in perniciem ejus administrantur, aliquando ab ipsis solvitur. Si namque abundantia paulo viribus superior fuerit, utique ex moderata vacuatione adeo nullum accedit viribus incommodum, ut etiam maximum comparetur commodum, quod eas premebat sublato. Sin quo affectus sanetur multa vacuatione est opus, resolvantur autem ex tanta inanitione vires, non modo rursus homini non proderint, sed etiam maximum illi periculum afferent. Itaque in iis continentibus febribus, quae ex stipatione meatuum accenduntur, quoniam validae plerumque vires sunt, citra periculum vacuatio est; in aliis vero morbis maxime est periculosa, ut si forte incidit in corruptela humorum, de qua tempestivum est mentionem facere, quo omnes mittendi sanguinis scopos in hoc libro decidamus. Ergo quod corruptum est, id alienum a natura est, quod tale est, id sui ablationem indicat. Si igitur cum viribus imbecillis corruptela interdum incidat,

Ed. Chart. X. [215.]

Ed. Bas. IV. (135.)

Θημα τῇ φυλακῇ τῆς δυνάμεως. ἡ μὲν γὰρ διάθεις ἐνδείκνυται τὴν κένωσιν ἥτοι διὰ φλεβοτομίας ἢ καθάρσεως· οὐδὲ τέραν δ' αὖ ἡ ἀρρώστος οἶσει δύναμις. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ἀπάσαις ταῖς τοιαύταις μάχαις ἄπορος ἡ βοήθεια γίνεται, ποτὲ μὲν ὅλως ἀνίατος ἡ διάθεις ἔσται, ποτὲ δὲ ἐν χρόνῳ καὶ μόγῃς ἱατροῦ μεγάλου τυχοῦσα δύναιτ' ἂν ἰαθῆναι. χρη γὰρ δηλονότι κατὰ τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδείξεων κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ' ἐπίκρasis ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας.

Κε φ. ια'. Μέμνησο δέ μοι πρὸς τὰ μέλλοντα καὶ τοὺς αἵς φλεβοτομίας σκοπούς. ἐπειδὴ γὰρ αἷματός ἐστι κένωσις ἢ φλεβοτομία καὶ χρηστὸν τῇ φύσει τὸ αἷμα, χρη δὴ πον καλῶς αὐτὴν γίνεσθαι τὸ ἄχρηστον τῇ φύσει κενοῦσαν. ἄχρηστον δὲ γίνεταί τῇ φύσει τὸ αἷμα διττῶς· ἢ τὸ μὴ φυλάττον ἀκριβῶς τὴν ἑαυτοῦ ποιότητα, μηδὲ τρέφειν ἔτι δυνάμενον ὥς πρόσθεν χρηστὸν ἢ τὸ πλῆθος τοσοῦτον γενόμενον, ὥς ἥτοι βαρύνειν τὴν δύναμιν, ἢ τείνειν, ἢ ῥήσσειν, ἢ ἐμφράττειν

affectus remedium cum virium conservatione pugnare. Si quidem affectus vacuationem indicat, vel vena incisa vel purgatione, harum autem neutram ferent imbecillae vires. Quoniam igitur in omnibus ejusmodi repugnantibus incerta succurrendi ratio est, alias insanabilis omnino affectus relinquatur, alias tempore et vix magnum nactus medicum sanari poterit. Oportet namque ubi indicationes ita sibi adversantur, et paulatim quod vitiosum est vacuare, et paulatim invicem quod salubre est pro eo reponere. Vocant medici ejusmodi vitiosi succi curationem epicrasin.

Cap. XI. Memineris vero mihi ad ea quae dicenda sunt, etiam venae sectionis scopos. Nam quoniam sanguinis est vacuatio phlebotomia et sanguis utilis naturae, utique probe hanc fieri oportet, ut inutilem naturae evacuet. Fit autem sanguis naturae inutilis bifariam, vel quum propriam qualitatem ad unguem non servat, nec amplius nutrire sicut prius, quum utilis esset, potest, vel ita multitudine crevit ut aut vires premat aut tum

Ed. Chart. X. [215.]

Ed. Bas. IV. (135.)

τάς τε ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας. ἐν τούτοις μὲν ἡ φλεβοτομία χρήσιμος, ὡς ἐν τι καὶ αὐτῇ τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων· ἐν ἑτέροις δ' ὡς ἀντισπαστικὸν ἢ παροχευτικὸν, ὅταν ὀρμὴν χυμῶν σφοδροτέραν ἦτοι γε εἰς τοῦναντίον ἀντισπᾶσωμεν δι' αὐτῆς, ἢ παροχετεύσωμεν εἰς τὰ πλάγια. δεῖται δ' αἰδυνάμειος ἰσχυρᾶς ἐξαρκούσης τῷ ποσῷ τῆς κατ' αὐτὴν κενώσεως. ἐκ τούτων οὖν τῶν σκοπῶν ἐνίοτε μὲν ἅπαξ ἀφαιροῦμεν αἵματος ἐνίοτε δὲ δις ἢ τρίς ἢ πλεονάκις ὡς καὶ τοῖς ἐξῆς ἔσται δῆλον. ἐν δὲ τῷ παρόντι τοῦθ' ἡμῶν δέδεικται σαφῶς ὅτι τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων ἐνίοτε μὲν ἀλύτως ἡ δύναμις ἀνέχεται, μήτε ὀνινάμενη πρὸς αὐτῶν μηδὲν ὅτι καὶ ἄξιον λόγου μήτε βλαπτομένη. πολλάκις δ' ἦτοι μᾶλλον ἢ ἥττον ὠφελεῖται τε καὶ βλάπτεται καὶ ὡς ὅποτε μὲν ἀξιόλογον γένηται τὸ βλάβος ἐκ τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων, ἐναργῶς φαίνεται τῆνικαῦτα ἡ δύναμις ἐνδεικνυμένη τι καὶ αὐτῇ χρησίμων, ὥσπερ γε καὶ ὅποτε ἀφελεῖται σαφῶς. ὅποτε δὲ μήτε ὄφελος αὐτῇ τι μήτε βλάβος ἐκ τῶν τὴν διάθεσιν ἀνασκευάζοντων γένηται, παροράται μὲν τῆνικαῦτα ὡς ἄχρηστος.

venas tum arterias vel distendat vel findat vel obstruat. Ac in his quidem missio sanguinis utilis est, ceu vacuantium praesidiorum una; in aliis autem ut revulsivum vel derivativum, quando impetum humorum vehementiorem vel in contrarium revellemus vel derivabimus in latera. Postulat autem semper valentes vires, quae quantitati vacuationis ejus respondeant. His igitur scopis sanguinem detrahimus, alias semel, alias bis vel ter vel saepius, veluti in sequentibus patebit. In praesentia vero illud manifestum fecimus, vires vacuantia remedia aliquando citra noxam ferre, ut nec adjutas ab his quicquam quod sit aestimandum nec vero laelas; saepe vero magis minusve tum juvari tum laedi; praeterea quoties notabilis illis ex vacuantibus auxiliis noxa incidet, toties patere ipsas quoque, tunc utile aliquid ad considerandum indicare, aequae utique ut quum manifeste juvabuntur. Ubi vero ex iis quae affectum submovent, nec commodum illis accedit ullum nec incommodum, ibi velut inutiles praetermittuntur.

Ed. Chart. X. [216.]

Ed. Bas. IV. (135, 136.)

Κεφ. ιβ'. [216] Μία δὲ καὶ ταύτης ἐστὶ διαπαντὸς ἡ τοῦ συμφέροντος ἐνδείξις, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. κατὰ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐνδεικνύμενον ἕκαστον ἐν ἐνδείξεται διαπαντὸς, ὡς ἂν καὶ μίαν ἔχον τὴν φύσιν. καὶ τοῦτο τὸ ἐν εἰ μὲν ἀπλοῦν εἴη, τὸ τὴν ἐνδείξιν ποιούμενον ἀπλοῦν ἔσται καὶ αὐτό· συνθέτου δ' ὑπάρχοντος ἐκείνου καὶ τοῦτο ἔσται σύνθετον. (136) ἓν μὲν οὖν ἐνδείκνυται τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν, ἓν μὲν οὖν ἐνδείκνυται τὴν ἀναίρεσιν· ὁποτέρως δ' ἂν τοῦτο ποιῇ, τὸ μὲν ἀπλοῦν ἀπλὴν καὶ τὴν ἐνδείξιν ἔχει, τὸ δ' οὐχ ἀπλοῦν οὐχ ἀπλὴν. διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἔμπροσθεν αἰετὶ τὴν μὲν ἀπλὴν δυσκρασίαν ἀπλὴν καὶ τὴν ἐνδείξιν ἔφαμεν ποιεῖσθαι, καθάπερ εἰ τύχοι ἐπὶ ψύξεως τὴν θερμότητα, τὴν δ' οὐχ ἀπλὴν οὐδὲ τὴν ἐνδείξιν ἔχειν ἀπλὴν. τὴν γὰρ θερμὴν καὶ ξηρὰν δυσκρασίαν ἐνδείκνυσθαι τὴν ἴασιν ἑαυτῆς διὰ τῶν ὑγραυνόντων τε καὶ τῶν ψυχόντων.

Κεφ. ιγ'. Ἐξεῖ τοίνυν καὶ ἡ δύναμις αἰετὶ τὴν ἐνδείξιν μίαν, ἥτις ἐστὶν ἑαυτῆς φυλακὴ. ἐκ τίνων οὖν φυλαχθήσεται; κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ἐκ τοῦ τῆς οὐσίας αὐτῆς τὸ κενού-

Cap. XII. At una semper est quae ab hac praestatur conferentis indicatio, ut etiam reliquorum omnium. Nam quicquid pro natura sua indicat, id unum semper indicabit, ceu quod unam habeat naturam. Atque id unum, si quod indicationem facit simplex est, ipsum quoque simplex erit; sin illud est compositum, hoc quoque erit compositum. Sane quaedam sui conservationem indicant, quaedam demolitionem; utro vero modo id efficiant, quod simplex est, simplicem quoque indicationem habet, quod non simplex, etiam non simplicem. Idcirco in superioribus semper simplicem intemperiem simplicem indicationem praebere diximus, veluti in frigiditate caliditatem, non simplicem vero etiam indicationem suggerere non simplicem. Calidam enim siccamque intemperiem curationem sui per ea quae humectent et refrigerent moliendam indicare.

Cap. XIII. Ergo vires quoque unam semper indicationem suppetent, quae sui conservatio est. Quibus ergo rationibus servabuntur? Prima ratione instaurando, quod

Ed. Chart. X. [216.]

Ed. Bas. IV. (136.)

μενον ἢ ἀλλοιούμενον ἐπανορθοῦσθαι, κατὰ δεύτερον δ' ἐκ τοῦ κοσμεῖν ἡμᾶς τὰ κενοῦν ἢ ἀλλοιοῦν τὴν οὐσίαν αὐτῆς δυνάμενα. περιλαμβανέσθω δ' ἐν τοῖς ἀλλοιοῦσι βραχυλογίας ἕνεκα καὶ τὰ τὴν συνέχειαν ἑαυτῆς διασπῶντα. ταῦτ' οὖν αἰ τῆς δυνάμεως ἐνδεικνυμένης, ἐπὶ μὲν τῶν ὑγιαίνοντων, ὡς εἴρηται, συμφωνία τῶν πραττομένων ἀπάντων ἐστὶν εἰς τὴν διαμονὴν αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τῶν νοσοῦντων οὐκ αἰ. καὶν τούτω χρη σκοπεῖσθαι τὸ ἐπικρατοῦν ἥτοι κατὰ τὸ μέγεθος ἢ καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγετο. μέγιστον μὲν οὖν ἀξίωμα τὸ τῶν δυνάμεων ἐστίν· αὐτὸ γὰρ τὸ ζῆν ἡμῖν ἐκ τῆς τούτων ὑπάρχει φυλακῆς, ἐπειδὴ καὶ τὴν ζωὴν ἀναγκαῖον ἥτοι αὐτὰς τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ὑπάρχειν· οἷδεν δ' ἂν εἴη τῆς ζωῆς πρότερον ἐν τοῖς ζώων σώμασιν, ὅτι μὴδ' ὑγιαίνειν οἷον τε χωρὶς τοῦ ζῆν. ἡ δύναμις οὖν ἀπάντων πρῶτον φυλακτέα τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν ἐκ τοῦ μήτε κενοῦσθαι τὴν οὐσίαν αὐτῆς μήτ' ἀλλοιοῦσθαι τσσαύτην ἀλλοίωσιν, ὅση πλησιάσει φθορᾷ. καὶ ταύτης τῆς φυλακῆς ἐστὶ μόριον, ὅταν τὴν εὐκрасίαν ἥτοι φυλάττομεν οὔσαν

substantiae earum vel inanitur vel alteratur, secunda prohibendo 'quae ipsarum substantiam vacuare alterareve possunt. Comprehenſa vero inter ea quae alterant brevitatis causa ſint et quae earum unitatem diſtrahunt. Haec itaque quum vires perpetuo indicent, in valentibus, ſicut dictum eſt, conſenſus agendorum omnium ad ipſarum permanſionem eſt, 'in aegrotantibus autem non ſemper. Quo tempore aeſtimari debet, quod vel magnitudine vel dignitate, ut prius eſt dictum, praevaleat. Maxima igitur dignitas ipſarum eſt virium; nam vivere ipſum nobis ex harum conſervatione conſtat, quum et vitam aut ipſas eſſe vires aut earum actiones ſit neceſſe, at vita ipſa nihil eſſe prius in animantis corpore poteſt, quod neque ſanos eſſe citra vitam liceat. Vires ergo omnium primae ſervandae hominibus ſunt, *ſervabitur autem* ſi nec earum ſubſtantia inanitur, nec tanta alteratione alteretur, ut ea corruptioni ſit propinqua. Atque huius conſervationis pars eſt, quum vel temperiem ipſam praefentem ſervamus vel abſentem indu-

Ed. Chart. X. [216. 217.]

Ed. Bas. IV. (136.)

ἢ οὐκ οὖσαν ἐργαζόμεθα. μετὰ δὲ τὴν δύναμιν ἢ ἀπὸ τῶν διαθέσεων ἐστὶν ἐνδείξις, ὥς θεραπεύειν πρόκειται, καί ποτε ἕξις ἄλλα. πᾶν οὖν ὅπερ ἂν μάχεται τῇ ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐνδείξει, δεύτερόν ἐστι καὶ ὑστερόν ὧν ἐκείνη κελεύει. τὰ δ' εἰς ταὐτὸ συμβαίνοντα τοῖς ἐκείνῃ συμφέρουσιν ἀμφοτέρως ἔχει τὰς ψήφους, καὶ τὴν τῶν πρωτίων ὥς ἂν εἴποι τις καὶ τὴν τῶν δευτερείων. ὥστε ταῦτα μὲν ἀναμφισβητήτως ποιητέα, τὰ δ' ἐναντιούμενα ποτὲ μὲν οὐδ' ὁλως ἐστὶ ποιητέα, ἐνίοτε δ' ἐπ' ὀλίγον. εἰ γὰρ ἡ διάθεσις ἣν θεραπεύειν προαιρούμεθα χρήζει κενώσεως, ἄρρωστος δ' ἡ δύναμις ἐσχάτως ὑπάρχει τῶν τὴν διάθεσιν ἰωμένων, οὐδὲν τῷ κάμνοντι προσάξωμεν ἐν ἐκείνῳ [217] τῷ χρόνῳ παντὶ, καθ' ὅσον ἀνατρέφομεν τὴν δύναμιν. ὅταν δ' εἰς τοσοῦτον ἰσχύος ἦμιν αὐτὴν ὑπολάβωμεν ὥς ἦτοι μηδὲν ἢ ὀλίγον ὑπὸ τῆς κενώσεως βλέπτεσθαι, τῆνικαῦτα καὶ πρὸς τὴν τῆς διαθέσεως ἴασιν ἀφισόμεθα. πρῶτος μὲν οὖν ἀπάντων σκοπὸς ὁ τῆς δυνάμεως ἐστίν· οὐ μὴν ὥς θεραπευτικός γε πρῶτος, ὅς γε τὴν ἀρχὴν οὐδὲ τῶν θεραπευτικῶν ἐστίν, ἀλλ' ὥς ἂν εἴποι τις τῶν ζωτι-

cimus. Post autem vires sequitur quae ab affectibus, quos curare proponimus, est indicatio, postea deinceps reliquae. Quicquid igitur indicationi a viribus adversatur, id secundum est ac posterius iis quae illae praecipunt; quae vero cum iis quae viribus conducunt in idem competunt, haec utrumque calculum referunt, et eorum quae primae, ut ita dixerim, sint notae et eorum quae secundae. Itaque haec citra controversiam sunt facienda, quae vero adversantur, aliquando administranda prorsus non sunt, aliquando paulatim. Si namque quem curare studes affectum, is vacationem requirat, vires autem extrema imbecillitate laborent, toto illo tempore quo vires reficimus, eorum quae affectum sanent, nihil plane aegrotanti exhibebimus. Ubi vero eo roboris pervenisse eas conjicimus, ut nihil aut parum ex vacuando sint laedendae, tum est ad affectus quoque curationem accedendum. Primus igitur omnium scopus est qui virium est, non tamen ut primus et curativus, qui potestate curativarum non sit, verum, ut ita dixerim, vitam con-

Ed. Chart. X. [217.]

Ed. Bas. IV. (136.)

κῶν. οὐ γὰρ ἵν' ὑγιαίνωμεν, οὐδ' ἵν' ἀπαλλαγῶμεν νόσον, ἐξ αὐτῆς τι πρῶτως λαμβάνομεν, ἀλλ' ἵνα ζῶμεν. πρόσκειται δ' ἐν τῷ λόγῳ τὸ πρῶτως, ὅτι γε καὶ κατὰ συμβεβηκός ποτε τῆς δυνάμεως ἢ ῥῶσις εἰς τὴν τῆς διαθέσεως ἴασιν ὑπάρχει χρήσιμος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπιδειξόμεθα.

Κεφ. ιδ'. Ἐπὶ δὲ τὸ προκείμενον αὐθις ἐπανέλθωμεν, εἰς ὀλίγα κεφάλαια συνόψειν ἕνεκα τὸ πᾶν ἀθροίσαντες. οἱ θεραπευτικοὶ σκοποὶ παρὰ τε τοῦ νοσήματός εἰσι καὶ τῆς τοῦ σώματος κράσεως καὶ τρίτου τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς αἔρος. εἰ δ' ἔμπροσθεν ἕτεροὶ τινες εἴεν, ἢ καὶ αὐθις οὐχ οὗτοι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ῥηθεῖεν ἐκ τῆς τούτων τομῆς ἅπαντες φανοῦνται γιγνόμενοι. ἢ μὲν γὰρ κράσις τοῦ σώματος ἢ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἥνικα νοσεῖν ἤρξατο, πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν ἰαμάτων ὑπάρχουσα χρήσιμος, ἐκ φύσεως καὶ ἡλικίας καὶ ἐθῶν καὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς αἔρος γεννᾶται. τὸ περιέχον δ' αὐτὸ τοιοῦτον εἰργάσθη διὰ τε τὴν χώραν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν κατάστασιν. ἐν τοίνυν ἐκάτερον αὐτῶν ὑπάρχον ἐκ πολλῶν γίνεται τοιοῦτον. ἢ δέ γε διάθεσις οὐχ ὥς

servantium. Nam neque ut valeamus, nec ut a morbis liberemur ab ea quicquam primum desumimus, sed ut vivamus. Additum in sermone est illud, primum quod ex accidente aliquando virium roboratio ad affectus curationem conducit. Verum id in sequentibus docebimus.

Cap. XIV. Nunc ad pensum rursus redeamus, in paucas summas compendii causa rem omnem colligentes. Medendi scopi a morbo ipso sunt, a corporis temperamento et tertio ambiente nos aëre. Quod si alii quidam antea sunt positi, vel postea non hi modo, verum etiam alii dicuntur, omnes tamen ex iis in partes diductis nati videbuntur. Si quidem corporis temperies, quae illo tempore fuit, quo aegrotare id coepit, quaeque ad invenienda remedia est utilis, ex natura, aetate, consuetudine et ambiente nos aëre ortum habet. Ambiens vero ipse ejusmodi est redditus propter tum regionem ipsam tum anni tempus tum coeli statum. Ergo quum unum sit eorum utrumque, ex pluribus tamen tale efficitur. Affectus vero haudquaquam in causas

Ed. Chart. X. [217.]

Ed. Bas. IV. (136.)

εἰς αἰτίας τέμνεσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ὥς εἰς διαφοράς· ἦτοι γὰρ ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν ἐστὶν, ἢ ἐν τοῖς ὀργανικοῖς συνίσταται μορίοις. ἐν μὲν οὖν τοῖς ὁμοιομερέσιν ἦτοι γ' ἀπλῇ τις ἢ σύνθετος ὑπάρχουσα δυσκρασία, ἐν δὲ τοῖς ὀργανικοῖς περὶ τὴν τῶν ἀπλῶν μορίων γιγνομένη θέσιν, ἢ διάπλασιν, ἢ ἀριθμὸν, ἢ μέγεθος, ὅσαι τε καθ' ἕκαστον τούτων ἐδείχθησαν οὔσαι διαφοραί. ταῦτ' οὖν ἐστὶ τρία τὰ πρῶτα τὰ τὴν θεραπείαν ἐνδεικνύμενα, τὸ περιέχον ἅμα ταῖς διτταῖς τοῦ σώματος ἦτοι διαθέσεις ἢ κατασκευαῖς ἡδίων σοι φάναι, μιᾷ μὲν τῇ κατὰ φύσιν, ἑτέρᾳ δὲ τῇ παρὰ φύσιν, ἥτις τὸ νόσημά ἐστιν. ὅτι δ' οὐκ ἐνδέχεται αὐτὰ τὰ πρῶτα γένη τῶν θεραπευτικῶν σκοπῶν πλείω τῶν εἰρημένων τριῶν ὑπάρχειν ἔξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων οὐσίας ἐνεστί σοι μαθεῖν. τὸ μὲν γὰρ νόσημα καὶ ἡ ὑγεία διαθέσεις εἰς τοῦ σώματος, ἢ μὲν τὴν ἀναίρεσιν ἐνδεικνυμένη τὴν ἑαυτῆς, ἢ δὲ τὴν τήρησιν· τὸ περιέχον δὲ, οὗ χωρὶς οὔτ' ἀνελεῖν οἶόν τε τὴν νόσον οὔτε κτήσασθαι τὴν ὑγείαν, τουτὶ μὲν οὖν τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέχει. τὸ νοσοῦν δ' ἁλλοιοῦντες, εἰ μὴ γινώσκοιμεν εἰς ὅ τι

diduci est aptus, sed in differentias; nam aut in similaribus consistit partibus aut in organicis. Ac in similaribus quidem vel simplex est intemperies vel composita, in organicis, circa simplicium partium vel posituram vel conformationem vel numerum vel magnitudinem, tum quaecunque horum singulatim traditae sunt differentiae, consistit. Haec itaque tria illa prima sunt quae curationem indicant, ambiens ipse cum geminis corporis sive affectionibus sive constitutionibus libitum est appellasse, una quae secundum naturam, altera quae praeter naturam sit quae morbus est. Non posse autem plura esse prima genera indicationum, quae ad medendum pertineant, quam tria quae modo diximus ex ipsa rerum substantia scire licet. Nam morbus et sanitas corporis sunt affectus, ille sui demolitionem, haec conservationem indicans: ambiens vero is est, sine quo nec tolli morbus nec teneri sanitas potest, hic igitur causae, sine qua non, obtinet rationem. At vero quum id quod aegrotat alteramus, nisi constet quousque sit mutandum, utique quando sit ab alte-

Ed. Chart. X. [217. 218.]

Ed. Bas. IV, (136.)

μεθιστῶμεν οὐδ' ὅποτε πάντομεθα τῆς ἀλλοιώσεως εἰσόμεθα. καθόλου οὖν ἐπὶ πάσης τῆς θεραπείας ἐν τούτοις τοῖς τρισὶ γένεσιν οἱ σκοποὶ τοῖς πλείστοις εἰσὶ. κατὰ μέρος δέ, ὡς ἔμπροσθεν εἰρηγὰι, τινὲς μὲν τῶν ἀπλῶν μορίων εἰσὶν ἴδιοι, τινὲς δὲ τῶν συνθέτων. ἐν δὴ τι τῶν ἐγγινομένων τοῖς ἀπλοῖς ἐστὶν ἢ κατὰ τὸ θερμὸν δυσκρασία. ταύτης δ' εἰς ὅλον ἐκταθείσης τὸ σῶμα πυρετὸς τοῦνομα. καὶ τοίνυν ἅπαντος πυρετοῦ, καθόσον ἐστὶ πυρετὸς, ὑγρότης καὶ ψίξεις ἰάματα. μόνου μὲν οὖν ὄντος αὐτοῦ [218] σκοπὸς ἁπάντων τῶν βοηθημάτων κοινὸς ὁ νῦν εἰρημένος, ὥστε οὐδὲν ἔτι δεῖ πρὸς τὴν ἱασιν ἀλλ' ἢ τὰς ὕλας ἐξευρεῖν ἐν αἷς ὁ σκοπὸς, εὐρόντας δὲ τὰς ὕλας τὸν μὲν καιρὸν ἐξ αὐτῶν τῶν τεσσάρων τοῦ πυρετοῦ λαμβάνειν καιρῶν, τὸ ποσὸν δ' ἐκ τοῦ παραβάλλειν τῷ κατὰ φύσιν τὴν νόσον. εἰς ὅσον γὰρ ἀποκεχώρηκε τοῦ κατὰ φύσιν, εἰς τοσοῦτον χρὴ ψύχειν τε καὶ ὑγραίνειν τὸν κάμνοντα. τὸ περιέχον δὲ, εἰ μὲν ἐναντίαν ἔχει τῷ νοσήματι τὴν κρᾶσιν, ἐν τι τῶν βοηθημάτων ἐστὶν· εἰ δὲ ὁμοίαν, ἐν τι τῶν νοσωδῶν αἰτίων. διότι δὲ τὰς μὲν ἄλλας ὕλας ἐκλέξα-

rando desistendum non intelligemus. Generatim igitur in omni curatione scopi, ut multis placet, in his tribus generibus consistunt. Particulatim vero, ut supra est dictum, quidam simplicium partium sunt proprii, quidam compositarum. Eorum ergo quae in simplices incidunt partes, unum est intemperies ea quae in calido consistit. Haec quum in totum diffusa corpus est febris nominatur, ideoque omnis febris qua febris est humectatio refrigeratioque remedia sunt. Ac si sola haec sit, scopus omnium auxiliorum communis nunc dictus est, ita ut nihil sit quod praeterea ad curationem desideretur, nisi ut materiae inveniantur in quibus scopus sit. Materia vero inventa, ut opportunum tempus ex quatuor febris temporibus captes, quantitatem vero ex conferendo cum affectu secundum naturam morbum, quantum enim is a naturali affectu recessit, tantum opus est aegrum refrigeres et humectes. Sane ambiens si contrariam morbo temperiem habeat, praesidiorum unum quoddam est, sin similem, morbosarum causarum est una. Quoniam autem reliquas mate-

Ed. Chart. X. [218.]

Ed. Bas. IV. (136. 137.)

σθαί τε καὶ φυγεῖν δυνάμεθα, τὴν δ' ἐκ τοῦ περιέχοντος οὐχ οἶον ἔστι φυγεῖν, ἀλλ' ἀναγκαῖον χρῆσθαι τῇ παρούσῃ καταστάσει, διὰ τοῦτο καὶ ταύτῃ προσέχειν ἀναγκαζόμεθα, πολλάκις μὲν ὁμολογούσῃ τῇ κατὰ τὸ νόσημα ἐνδείξει, ὥς εἵπομεν, πολλάκις δ' ἐναντιουμένην τε καὶ ἀντιπραττούσῃ. λόγον μὲν οὖν ἔξει τὸ περιέχον, ὥς εἵπομεν, ἐνίοτε μὲν ὕλης ἰωμένης, ἐνίοτε δὲ ὥς αἰτίου νοσάζοντος. εἰ μὲν γὰρ ὑγραίνεσθαι καὶ ψύχεσθαι δεομένης τῆς νόσου ταῦτ' ἐργάζοιτο, λόγον ὕλης ἔχει θεραπευτικῆς· εἰ δὲ θερμαῖνοι καὶ ξηραῖνοι, νοσῶδες αἴτιον γίγνεται. συμφω(137)νοῦντος μὲν οὖν αὐτοῦ ταῖς θεραπευτικαῖς ἐνδείξεσιν ἀσμενιστέον, ἐναντιουμένου δὲ κωλυτέον τὴν βλάβην, ἐπιτείνοντάς τε καὶ παρανυξάνοντας τῶν ἄλλων βόηθημάτων τὴν δ' ὑγρότητα καὶ τὴν ψύξιν. ἐπιτηδευτέον δὲ καθ' ὅσον ἐγχωρεῖ αὐτὸ τὸ περιέχον οἶον χρῆ κατασκευάζειν, ὑγροτέρους τε καὶ ψυχροτέρους οἶκους αἰρούμενόν τε καὶ κατασκευάζοντα· καθάπερ εἰ καὶ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν εἴη τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὸ θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν ἐνδεικνυμένης, αἰρεῖσθαι τε καὶ κατασκευάζειν οἶκους θερμαί-

rias tum deligere tum fugere possumus, quum autem ambiens praeſtat, fugere non licet, imo necesse est praeſenti coeli ſtatu uti, idcirco huic quoque attenti eſſe cogimur, qui ſaepe, ut diximus, morbi indicationi eſt conſentaneus, ſaepe diſſentaneus et qui contra molitur. Habebit ergo, ut diximus, ambiens rationem modo materiae ſanantis, modo cauſae morbum ſoventis. Si namque quum humectari refrigerarique morbus poſtulat haec praeſtet, curativae materiae rationem obtinet, ſi calefaciat et ſiccet, morbi cauſa eſt. Ubi igitur cum medendi indicationibus conſonat, libenter eſt acceptandus, quum vero adverſatur, ejus noxa prohibenda eſt, reliquorum auxiliorum humiditate ac frigore intenſis adauctisque. Sedulo igitur agendum eſt, ut ambientem quoad fieri poteſt, qualem eſſe expedit praeparas, humidiores frigidioresque domos tum deligens tum vero praeparans, ut ſi et frigida ſit humidaque morbi ſpecies, calefaciendum ſiccandumque indicantis, et eligendae et praeparandae domus ſunt

Ed. Chart. X. [218.]

Ed. Bas. IV. (137.)

νοντάς τε καὶ ξηραίνοντας. αἰρεῖσθαι μὲν οὖν λέγω τοὺς ἐξ
 ἑαυτῶν τοιούτους, κατασκευάζειν δὲ ἐπιτεχνώμενον, ἐν μὲν
 τῷ θέρει καταγείους τε καὶ πρὸς ἄρκτον ἐστραμμένους αὐ-
 τοὺς, ραίνοντα συνεχῶς τὸ ἔδαφος αὐτῶν, ἐξ εὐρίπου τέ-
 τινος αὐραν εἰσπνέειν ἐπιτεχνώμενον, ἄνθη τε καὶ βλαστήματα
 δυνάμεως ὑγρᾶς τε καὶ ψυχρᾶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καταρρί-
 πτοντα, χειμῶνος δὲ τὰναντία τούτων ἐπιτεχνώμενον, ὅταν
 γε τὸ νόσημα κελύη ποιεῖν, ὥς εἴρηται· μὴ κελεύοντος δὲ,
 τὴν ἀμετρίαν μόνην ἐκατέρως τῆς ὥρας κωλυτέον. ὑπὲρ ἧς
 ἐξ ἀνάγκης μοί τι καὶ μετὰ ταῦτα λεχθήσεται. νυνὶ γὰρ οὐ
 τὰς ὕλας τῶν βοηθημάτων ἔγνωκα κρίνειν, ἀλλὰ τὰς μεθό-
 δους ἐκδιδάσκειν.

Κεφ. ιε'. Ἀνάγωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ ταύτας τὸν λόγον,
 ἐπιδεικνύντες ὅπως ὀλίγοι τε καὶ πολλοὶ γίνονται σκοποὶ
 θεραπευτικοὶ κατὰ διαφόρους τομάς. τρεῖς τε γὰρ οἶόν τε
 ποιῆσαι τοὺς πάντας, ὥς ἄρτίως ἐποιήσαμεν, εἰς ὀλίγα κεφά-
 λαια τὸ πᾶν ἀνάγοντες· ἕκαστόν τε πάλιν αὐτῶν τέμνοντες
 πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ποιήσασθαι, καθάπερ καὶ τοῦτο ἤδη δέδει-

quae calefaciant et exsiccent. At deligendas quidem dico
 quae ex se ipsis ejusmodi sunt, praeparandas vero quum
 arte nostra molimur, per aestatem subterraneas eas et ad
 septentriones versas, ac pavimenta earum assidue humore
 aspergentes, tum ut ex euripo aliquo aura inspiret machinan-
 tes, flores praeterea ac germina quae frigidae humidaeque
 facultatis sint per aream projicientes, per hiemen vero con-
 traria horum molientes, ubi morbus, ut dictum est, suadet,
 ubi non suadet, ametria sola utriusque temporis reprimenda.
 De quo mihi aliquid necessario postea est dicendum. Nunc
 enim auxiliorum materias explicare non decrevimus, sed
 methodos docere.

Cap. XV. Quare rursus ad has *methodos* disputa-
 tionem revocemus doceamusque quemadmodum et paucae
 et multae pro diversa sectione curatoriae indicationes sint;
 etenim tres universas, ut proxime docuimus, facias licet,
 in pauca capita tota summa reducta, et qualibet earum
 rursus divisa ex ipsis multas efficere, id quod etiam mon-

Ed. Chart. X. [218. 219.]

Ed. Bas. IV. (137.)

ἔται· καὶ μέντοι καὶ αὐτῶν τῶν τμημάτων ἕκαστον οἷον τε τέμνειν ἀνδρὶς, ἄχρις ἂν ἐπὶ τι τῶν ἀτμήτων ἀφικώμεθα. καὶ τὰ πρῶτα δὲ πάντων εἰρημένα τρία δυνατόν εἰς ἐλάττω συναγαγεῖν, ὥς εἶναι δύο τὰ πάντα κεφάλαια τῶν τὴν θεραπείαν ἐνδεικνυμένων σκοπῶν τὴν τ' ἐνεστῶσαν διάθεσιν, ἣν νόσον ὀνομάζομεν, ἣν τ' ἔμπροσθεν εἶχεν, ἣν ὑγίαν τε καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐκαλοῦμεν. [219] οὐ γὰρ δὴ ἄλλο γέ τι τὸ ὑγιαίνειν ἐστὶ παρὰ τὸ τὴν νῦν οὔσαν ἐν τῷ σώματι διάθεσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἄγειν· ἐναντίων δ' οὔσων τῶν διαθέσεων ἀναγκαῖόν ἐστι δι' ἐναντίαν γίνεσθαι τὴν εἰς ἀλλήλας αὐτῶν μεταπτώσιν. καὶ οὕτως αὖ πάλιν εἰς μόνος ὁ γενικώτατος ἐστὶ σκοπὸς τῶν ἰαμάτων ἢ ἐναντίωσις. ἐντεῦθεν οὖν πάλιν ἀρξάμενοι τοὺς κατὰ μέρος ἐξεύρωμεν. ἐπειδὴ τὸ νοσοῦν ἐναντίον ἐστὶν ὑγιαίνοντι, δι' ἐναντίων ἢ ὁδὸς ἐπ' αὐτῶν. πῶς δ' εὗρεθήσεται τὸ ποσὸν ἐν τοῖς ἐναντίοις; οὐ γὰρ ἀρκεῖ δήπου προσαγαγεῖν τὰ ψύχοντα ταῖς θερμαῖς διαθέσεσιν ἄνευ τοῦ προσήκοντος μέτρου· κίνδυνος γὰρ ἐλλείποντας μὲν ἀπο-

stratum est. Quin et ipsarum sectionum quamlibet rursus diducas in membra licet, donec ad insectile venias. Jam primas quoque illas tres quas memoravimus fieri potest ut redigas ad pauciores sic ut duo eorum scoporum qui curationem indicent, omnino capita sint praesens affectus, quem morbum nominamus, et qui prius fuit, quem sanitatem et quod secundum naturam diximus. Non enim aliud est ipsa sanatio quam praesentis in corpore vitiosi affectus in eum qui secundum naturam est adductio, quum autem contrarii hi affectus sint, necesse est per contraria fiat eorum alterius in alterum translatio. Atque ita rursus unus solus erit curationum maxime generalis scopus contrarietas. Ergo hinc rursus sumpto initio, age particulares scopos disquiramus. Quoniam quod aegrotat bene valenti est contrarium, per contraria est ab illo in hoc via. At quomodo in contrariis invenietur modus? Non enim satis est calido affectui admovisse frigida, nisi id debita fiat mensura; nam periculum est, si intra modum id fiat, ne morbi reliquum quippiam

Ed. Chart. X. [219.]

Ed. Bas. IV. (137.)

λιπεῖν τι καὶ τῆς νόσου λείψανον, ὑπερβάλλοντας δὲ γένος
 ἐναντίον ἀπεργάσασθαι νοσήματος. ὁ γὰρ ἐπὶ πλεόν ἢ χρὴ
 ψύχων τὸ θερμὸν νόσημα τὴν ὑγιεινὴν ὑπερβὰς συμμετρίαν,
 ἕτερον ἐργάσεται νόσημα ψυχρόν. ὅπως οὖν τοῦτο μὴ γί-
 γνοιτο, τὴν φύσιν ἐπίστασθαι χρὴ τοῦ θεραπευομένου σώ-
 ματος, ἵν' ὅποσον ἀφέστηκεν αὐτοῦ ἡ νόσος τῆς συμμετρίας
 γνόντες ἐπιθῶμεν τῷ ψύχοντι βοηθήματι τὸ μέτρον. ἀλλ'
 οὐκ οἷόν τε τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν ἔξευρεῖν, εἰ μὴ γνοίη-
 μεν εἰς ὅσον ἦν ὑγρόν, ἢ ξηρόν, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρόν· ὅθ'
 ὑγίαιεν, εἰς ὅσον δ' ἔξέστηκεν ἐν τῷ νοσεῖν. τὸ μὲν γὰρ
 ἐπὶ πλείστον προκεχωρηκὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχυρῶν δεῖται
 τῶν ἐναντίων, τὸ δ' οὐκ ἐπὶ πλείστον ἀσθενῶν. ἐπὶ πλείστον
 μὲν οὖν ἀφέστηκε τὸ ψυχρόν νόσημα τοῦ φύσει θερμοῦ
 σώματος, ὥσπερ γε καὶ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ· ἔλαττον δὲ
 ἀφέστηκε τὸ μὲν θερμὸν τοῦ θερμοῦ, τὸ δὲ ψυχρόν τοῦ ψυ-
 χροῦ, ὥστ' ἔξ ἀμφοῖν ἡ ἔνδειξις. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν μὲν ἄλλων
 ἀπάντων βοηθημάτων τῆς ὕλης ἡ ἔκλεξις ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τῆς
 δὲ τοῦ περιέχοντος οὐκ ἐφ' ἡμῖν, εὐλόγον δήπου καὶ τούτου

relinquatur, sin modum excedas, contrarium genus morbi in-
 ducas. Qui enim supra quam par est calidum morbum refri-
 gerat, is sanitatis symmetria transmissa alium excitabit mor-
 bum frigidum. Quod quo minus accidat, naturam curandi
 corporis scias oportet, quo quantum morbus ab illius sym-
 metria discefferit intelligens, mensuram refrigeranti praesidio
 imponas. At fieri non potest ut quantum a se invicem di-
 stent invenias, nisi compertum habeas quam esset corpus aut
 humidum aut frigidum aut calidum aut siccum quum valeret,
 quantumque ex his excefferit postquam aegrotavit. Nam quod
 plurimum ab eo quod est secundum naturam recessit, id vehe-
 mentibus eget contrariis, quod non plurimum, levibus. Sane
 plurimum recessit frigidus morbus a corpore natura calido,
 ut et calidus a frigido, minus recessit tum calidum a calido
 tum frigidum a frigido, quare ex utrisque indicatio curationis
 praestatur. Verum cum materiae reliquorum praesidiorum
 omnium electio in nostra potestate sit, ejus vero quam am-
 biens praestat in nostra manu non sit, ratio est ex hoc quo-

Ed. Chart. X. [219.]

Ed. Bas. IV. (137.)

τὴν ἐνδειξιν λαμβάνειν. ἀλλ' ἐπεὶ διαγινώσκειν προσήκει τὰς κρᾶσεις τῶν σωμάτων ἀκριβῶς, ἔστι δὲ πάννυ χαλεπὸν τὸ τοιοῦτον, πειρατέον μὲν δήπου καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς περὶ κρᾶσεων εἰρημένοις ἐξευρίσκειν αὐτάς· ἐξ ἐπιμέτρου δὲ πρὸς ἐπιστημονικωτέραν διάγνωσιν, ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ προηγουμένου βίου παντός, ὃς ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ διαίτης συνέστηκε καὶ τῆς ἐν τῷ τοιῷδε χωρίῳ καὶ ὥρα τῆδε καὶ καταστάσει τῆδε διατριβῆς. εἰ μὲν γὰρ ἰσχνὸς φύσει καὶ θερμὸς ἀπομένῳ καὶ χολώδῃ καὶ θυμικὸς καὶ δασύς, θερμὸς οὗτός ἐστι καὶ ξηρὸς τὴν κρᾶσιν, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης γε καὶ νῦν, ὅποτε νοσεῖν ὑπῆρξато, τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἔχει διάθεισιν. ἐγχωρεῖ γὰρ αὐτῷ βίον ἄργον ἐν ὑγροῖς καὶ ψυχροῖς ἐδέσμασί τε καὶ ποτοῖς γεγονέναι· καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ βαλανείοις ἐπὶ τροφαῖς καὶ ὕπνοις πολλοῖς ἐν ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ χωρίῳ χειμῶνος, ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς ἐπικρατούσης καταστάσεως, ὥσπερ γε τὰναντία τούτων ἐγχωρεῖ προηγήσασθαι, τουτέστι τὰ θερμαίνοντα καὶ ξηραίνοντα καθ' ἕκαστον τῶν εἰρημένων γενῶν. ἐξ αὐτῶν οὖν τῶν προηγησαμένων

que propriam quandam indicationem fumamus. Caeterum quoniam dignoscere ad unguem oportet corporum temperamenta, id vero est plane difficile, utique tentandum est tum ex iis quae in libro de temperamentis sunt scripta ea invenire, tum vero ultra haec, quo magis scientifica notitia sit ex aetate, et tota anteacta vita quae nimirum in vitae exercitio et victus ratione consistit, praeterea in hac regione et hoc anni tempore et hoc statu coeli conversatione. Si namque natura gracilis et tangenti calidus et biliosus et iracundus et hirtus sit, calidus hic ficcusque temperamento est. Non tamen necesse est nunc quoque quum aegrotare incepit, eundem plane habere affectum, fieri enim potest ipsi vitam otiosam fuisse, cum frigidis humidisque tum cibis tum potibus; ad haec etiam cum balneis post cibos et multo somno, praeterea in regione humida et frigida et hieme in qua frigidus et humidus exsuperabat coeli status. Rursus fieri potest, ut horum praecesserint contraria, id est caleficientia et siccantia, idque per singula dictorum jam generum.

Ed. Chart. X. [219. 220.]

Ed. Bas. IV. (137.)

ἀναπληρώσομεν ὅσον ἂν ἐνδεὲς ἔχωμεν εἰς τὴν τῆς ἐνεστώσης διάγνωσιν κράσεως, ἕξ ἐκείνης δὲ εὐρεθείσης τὴν τῶν ποιητέων ἐνδείξιν ἔξομεν.

Κε φ. ιστί. Ἐλέγεται γοῦν ἔμπροσθεν ἐπὶ τῆς τοῦ ψυχροῦ δόσεως ἐν τι καὶ τοῦτο ἐπισκεπτέον εἶναι, μή τι τῶν μορίων φύ[220]σει ψυχρὸν ὃν ἐκ τῆς πόσεως αὐτοῦ βλαβεῖη μέγας. Ἄρ' οὖν ἐγχωρεῖ τὴν κρᾶσιν ἐκάστου τῶν μορίων ἐπὶ τοῦ κάμνοντος ἀνθρώπου, χωρὶς ὧν εἴπομεν σημείων ἐν ταῖς περὶ τούτων πραγματείαις ἔξευρεῖν; ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὔτε ζητοῦσιν οὔτε ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐνὶ καλόποδι πάντα ὑποδέουσιν. ἡμεῖς δὲ ζητήσαντες εὕρομεν ὅτι διὰ πολλῶν καὶ δυσκόλων γνωσθῆναι γνωρισμάτων ἐκάστου τῶν μορίων ἢ κρᾶσις εὐρίσκεται, στοχαστικῶς μᾶλλον ἢ ἐπιστημονικῶς. ἔαν τοίνυν φανῇ τι γνωρισμάτων πολλῶν τε καὶ μακρῶν ἀκριβέστερον ἐν, οὐκ ἂν ἀπορρίψαντες ἐκεῖνα τοῦτο ἀντὶ πάντων ἐλοιμέθα; πᾶς, οἶμαι, νοῦν ἔχων ὁμολογήσει. καὶ μὴν οὐδ' ἐγγύς ἐστι τῇ πίστει τὰ γνωρίσματα τῶν κρᾶσεων ἅπαντα συνελθόντα πρὸς τὴν ἐκ τοῦ

Ergo si quoad praeiens temperamentum noscendum deficiamus, id ex praeexistentibus ipsis supplebimus; ex illo vero invento administrandorum indicatio suppeditabitur.

Cap. XVI. Ac dictum quidem prius est, ubi de frigida exhibenda praecepimus, illud quoque ex iis unum esse, quae consideranda tum essent, numquid pars quaequam cui frigida natura esset laedi magnopere ex ejus potione posset. An igitur fas est in aegrotante homine cujusque partis temperamentum invenisse absque iis notis, quas libris de ipsis retulimus? Atque illi quidem nec inquirunt nec norunt, sed juxta proverbium uno calopodio omnes calceant. Nos certe inquirentes illud invenimus, quod per plures ac cogniti difficiles notas cujusque partis temperamentum, conjectura potius quam scientia inveniatur. Si igitur notis multis et magnis una certior apparuerit, nonne abjectis illis hanc pro omnibus arripiemus? nemo id, arbitror, qui mentis est compos negabit. Atqui si omnes temperamentorum notas in unum colligas, haec longissime absunt, ut pa-

Ed. Chart. X. [220.]

Ed. Bas. IV. (137. 138.)

ἔθους ἐνδείξιν. εἰ γὰρ ὑγιαίνων τις ἔπιπεν αἰὲ ψυχρὸν, οὐδ' ἦπαρ οὔτε κύστιν οὔτε κοιλίαν οὔτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων βλαπτόμενος, εὐδηλον ὡς ἰσχυρά τ' ἐστὶν ἅπαντα ταῦτα καὶ οὐδ' ἂν νῦν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ βλαβεῖν. μὴ τοίνυν μικρὸν τινα καὶ φαῦλον σκοπὸν εἰς βοηθημάτων εὔρεσιν ὑπολαμβάνωμεν εἶναι τὸ ἔθος, ὥσπερ οὐδ' εἰς ὑγείας φυλακὴν. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων οὕτως ἐστὶν ἐμπληκτος ὡς μεγάλως βλαπτόμενος ὑπὸ τῆς τοῦ ψυχροῦ πόσεως εἰς πολυχρόνιον ἔθος ἀγαγεῖν τὴν χρῆσιν· ἐν γὰρ τῷ μεταξὺ βλαβεῖς ἐναργῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ νοσήσας ἀποστήσεται πάντως. ὥσπερ οὖν ἄλλα πολλὰ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἐνίοις ἐξῆρέθη τῶν ἰατρῶν, οὕτω καὶ τὸ μηδεμίαν εὔρεσιν ἢ διαίτης ὑγιεινῆς ἢ θεραπείας νοσούντων ἔξ' ἔθους γίνεσθαι. φαίνεται γὰρ οὐχ ὥσπερ ἄλλ' ἅττα σμικρὰν καὶ φαύλην ἔχον τὴν δύναμιν, ἀλλὰ μερίστην τε (138) καὶ κυριωτάτην, ὡς ἂν ἐνδεικνύμενον ἐκάστου τῶν σωματίων τὴν φύσιν. ἡμεῖς μὲν οὖν ἔξ' αὐτοῦ μεθόδῳ προερχόμενοι, τὴν διάθεσιν τῶν μορίων εὐρίσκεσθαι φάμεν, εἰτ' ἔξ' ἐκείνης αὐθις ἐπὶ τὴν ἐνδείξιν ἐρχέσθαι τῶν

rem ei quam consuetudo praestat fidem faciant. Si enim antea per sanitatem quispiam frigidam perpetuo biberit, nequitquam nec in jecinore nec vesica nec ventriculo nec alio quopiam talium laesus, planum est et valida illi esse haec omnia nec nunc a frigida laedenda. Non est igitur quod parvum quendam ac levem scopum ad inventionem remediorum consuetudinem existimemus, veluti nec ad sanitatem tuendam. Nemo enim adeo est stupidus, ut magnopere ex frigidae potione laesus hanc in diuturnum usum duxisse velit; propterea quod laesus interim atque ab ea evidenter aegrotans omnino abstinebit. Ergo ut alia non pauca medici praeter communes sensus, ita illud quoque effuderunt, quod nulla nec salubris inveniendi vietus nec aegrorum curationis ex consuetudine sumatur occasio; videtur enim non sicut caetera exiguam levemque, sed maximam ac maxime principalem vim habere, ut quae singulorum corporum naturam ostendat. Sane ipsi via rationeque ab ea procedentes fatemur nos partium affectum invenire, dein ex

Ed. Chart. X. [220.]

Ed. Bas. IV. (138.)

ποιητέων. ὁ δ' ἐμπειρικός ὑπερβαίνειν φησὶ τὴν ζήτησιν τῆς φύσεως, ἐφ' ὃ γὰρ ἂν ὑπὲρ αὐτῆς ἤχθη, ταῦτο ἔχειν ἤδη γινώσκον τοῦ μὴ βλάπτεσθαι τὸ τοῦ κάμνοντος σῶμα πόσει ψυχροῦ, τοῦτο δ' εἶναι τὸ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προκείμενον οὐ τῷ γινῶναι τὴν φύσιν. εἴτ', οἶμαι, προσηκόντως ἡμᾶς μὲν ὡς μακρὰν ὁδὸν εἰκῇ περιερχομένους ἐπισκώπειν· τοῖς δ' ὅλως ἀχρηστον εἶναι λέγουσι τὸ ἔθος, ὡς μηδὲ τὸν κοινὸν νοῦν ἔχουσιν, εἰκότως μέμψαιτο. τί ποτ' οὖν φήσεις πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν ἡμεῖς οἱ μεθόδω τὴν τέχνην συνιστάμενοι; τί δ' ἄλλο γε ἢ ὅτι τὰληθῆ λέγουσιν ἐπὶ τῶν οὕτως ἐναργῆ τὴν ὠφέλειαν ἢ βλάβην ἔχόντων ἐθῶν; ἴσασι γὰρ ἅπαντες αὐτὰ καὶ πρὸ τῆς μεθόδου. τῶν δ' ἄλλων ἐθῶν ἕνια τῶν κατὰ βραχὺν μεγάλην ἀθροίζόντων τὴν βλάβην οὐκέθ' οἷον τ' ἐστὶ δι' ἐμπειρίας ἐξευρεῖν· εἴρηται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἐπὶ πλεον ἐν τοῖς ὑμεινοῖς. ὅθεν εἰ καὶ τῇ τοῦ ψυχροῦ πόσει χωρὶς τῆς μεθόδου τὸ ἔθος ἱκανόν, οὐδ' ἡμεῖς δήπου τὴν ἐμπειρίαν ἐκφεύγομεν, ἀλλ' ὅσα περ ἐκεῖνοι πάντα ἐξ αὐτῆς

illo rursus ad faciendorum indicationem venire. Empiricus vero praeterire se naturae inquisitionem profitetur, quippe quod per eam consequutus fuisset, id jam se habere, intelligere scilicet se, non laedi a frigidae potione aegrotantis corpus; id vero esse quod nobis ab initio proponatur, non ut naturam noscamus. Post, arbitror, nos quidem veluti ambages frustra sequutos merito taxet, eos vero qui in totum inutilem esse consuetudinem dicunt, veluti a communi sensu alienos juste accuset. Quid igitur, inquires, eis respondebimus nos qui methodo artem condimus? Quid aliud quam quod vera dicunt de iis consuetudinibus quae adeo evidentem utilitatem offensamve ostendunt? eas enim omnes etiam ante methodum noverunt. At reliquarum consuetudinum quasdam, quae paulatim magnam contrahunt noxam, non aequè licet per experientiam invenire: dictum autem fufius de ejusmodi consuetudinibus est in libris de sanitate tuenda. Unde si in frigidae quoque exhibitione consuetudo citra methodum satisfacit, nec nos profecto experientiam fugimus; imo omnem quam illi utilitatem ab ea capientes etiam ex-

Ed. Chart. X. [220. 221.]

Ed. Baſ. IV. (138.)

ὠφελούμενοι προστίθεμεν ἔξωθεν, οἳ γε προστιθέναι δυνάμενοι, τὴν ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἐνδειξιν. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τὴν ἀκολουθίαν τῆς μεθόδου φυλάττοντες ὁμολογοῦμεν ὁδῷ μακροτέρα ταῦτον εὐρίσκειν, ὃ διὰ βραχυτέρας ἐνῆν ἔξευρεῖν ἀναλογισμοῦ χωρίς. ἑωρακότες γάρ, οἶμαι, πολλάκις ἤδη πολλοὺς τῶν καυσουμένων ἐν πυρετοῖς, ὅταν ἤδη μετρίως ὦσιν οἱ χυμοὶ πεπεμμένοι, [221] παραχρῆμα λύσαντας ἤδη τὸν πυρετὸν ἐπὶ τῇ πόσει τοῦ ψυχροῦ, καὶ ἀήθεις ὦσιν αὐτοῦ, πολὺν δῆπου μᾶλλον ἐλπίζομεν ἐπὶ τῶν εἰθισμένων ἄνευ πάσης βλάβης ἔσεσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἔχει οὖν ἤδη καὶ τὸν περὶ τῶν ἐθῶν λόγον, εἰ καὶ κατὰ τὸ πάρεργον, ἀλλ' ἱκανῶς διωρισμένον. ἐν γάρ τι καὶ τοῦτό ἐστι τῶν ἐνδεικνυμένων τὰς ἰάσεις διὰ μέσης τῆς τοῦ νοσήματος φύσεως, ὥσπερ γε καὶ ἡ ἡλικία. καὶ γὰρ καὶ αὕτη διὰ μέσης τῆς κράσεως ἔχει τὴν ἐνδειξιν, οἷον ἡ τῶν παιδίων ὑγρὰν καὶ θερμὴν ἔχουσα τὴν κρᾶσιν ἐτοίμως διαφορεῖται.

Κεφ. ιζ'. Πρόσχεις γάρ μοι κἀνταῦθα τὸν νοῦν τῇ διαφορᾷ τῶν σωμάτων. ἡ μὲν τῶν λίθων οὐσία μόνιμός ἐστι

trinfecus praeter hanc adjicimus, qui saltem id possumus, eam quae a rerum natura suggeritur indicationem. In hoc vero libro methodi rationem sequentes fatemur longiore via idem invenire, quod brevius invenire citra ratiocinationem liceret. Nam quum saepe jam viderimus non paucos ex iis, qui febribus ardentibus premerentur, quum jam mediocriter concocti humores essent, statim ex frigidae potionis febre liberatos, quamvis potionis frigidae parum assueti fuissent, multo, arbitror, magis in iis qui assueverunt utilitatem fore citra noxam ullam sperabimus. Habes itaque nunc etiam de consuetudine rationem, etsi ex incidenti oblatam, tamen satis definitam. Est enim ea quoque unum quiddam eorum quae curationes per mediam morbi naturam indicent, quemadmodum et aetas. Siquidem ipsa quoque temperamenti interventu indicationem praestat veluti puerorum, quae quum humidam et calidam temperiem habeat facile discutitur.

Cap. XVII. Adfis enim animo *velim* ad ea quae de corporum diversitate hoc loco dicam. Lapidum substantia

Ed. Chart. X. [221.]

Ed. Bas. IV. (138.)

διὰ ξηρότητα καὶ ψύξιν· οὕτως δὲ ἡ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ σιδήρου καὶ ἡ τοῦ χρυσοῦ καὶ συνελόντι φάναι πάντων τῶν γεωδῶν σωμάτων. ἡ δὲ γε τῶν ὑγρῶν καὶ θερμῶν εἰς τὸ περιέχον αἰεὶ σκίδνεται τάχιστα, ποτὲ μὲν εἰς αἰσθητοὺς ἀτμοὺς λυομένη, ποτὲ δ' εἰς ἀδήλους μὲν τῇ ὄψει, τῷ λόγῳ δὲ γνωστάς ἀπορροάς. αὗται μὲν οὖν αἱ φύσεις τῶν σωμάτων οἷον ἐκ διαμέτρου πρὸς ἀλλήλας ἀντίκεινται· τῶν δ' ἄλλων ἀπασῶν ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ καὶ ψυχρᾷ φύσει πλησιέστερον ὑπάρχουσαι ὁσδιαφόρητοι μὲν εἰσιν, ἀλλ' ἥττον σιδήρου καὶ λίθου καὶ ἀδάμαντος. ἐν δὲ τῇ θερμῇ καὶ ὑγρᾷ διαφοροῦνται μὲν ἐτοιμότερον, ἀλλ' ἥττον καὶ αὗται τοῦ θερμανθέντος ὕδατος. χωρὶς μὲν γὰρ θερμότητος οὐχ οἷον ἔστι διαφορεῖσθαι τι σῶμα, μενούσης αὐτοῦ τῆς οὐσίας ἐσφιγμένης τε καὶ πεπιλημένης· ὑπὸ θερμότητος δ' οὐχ ἅπαν, ἀλλ' ὅσον ἐπιτήδειόν ἐστιν εἰς ἀτμοὺς λύεσθαι· τοιοῦτον δ' ἐστὶ δῆπου τὸ ὑγρόν. ἡ τοίνυν τῶν παιδίων οὐσία ῥᾶστα διαφορεῖται καὶ σκεδάννυται, διότι πασῶν μὲν ἐστιν ὑγροτάτη, ψυχροτάτη

constans *stabilisque* propter siccitatem et frigus est, ad eundem modum aeris et ferri et auri et uno verbo omnium quae ex terra sunt corporum. At quae humida calidaque sunt, eorum substantia celerrime in ambientem dissipatur, alias in halitum sensibilem soluta, alias in perspirationes quae visum fugiant, sed ratione deprehendantur. Atque hae corporum naturae veluti ex diametro sibi mutuo opponuntur. Reliquarum omnium illae quae frigidae ac liccae proximae accedunt, aegre quidem per halitum discuti possunt, minus tamen aegre quam ferrum et lapis et adamas. At quae calidae et humidae sunt vicinae, hae promptius quidem discutiuntur atque exhalant, caeterum minus hae quoque quam aqua calefacta. Nam citra calorem non potest in halitum discuti corpus ullum, substantia ejus coacta densataque manente; sed nec per calorem omne, imo quod habile est in halitum resolvi, tale porro est quod humidum est. Ergo puerorum substantia omnium facillime discutitur ac dissipatur, propterea quod est omnium humidissima, nulla vero

Ed. Chart. X. [221.]

Ed. Bas. IV. (138.)

δὲ οὐδεμιᾶς. ὥστε οὐ χρήζει κενωτικοῦ βοηθήματος, ἐξ ἑαυτῆς ἔχουσα τὸ κενουῖσθαι σύμφυτον. γίνεται δὲ δήπου καὶ διὰ χώραν θερμὴν καὶ ξηρὰν, ὥραν τε θερμὴν καὶ κατάστασιν ἱκανῶς θερμὴν καὶ ξηρὰν ἢ διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος ἀξιόλογος κένωσις, ὥσπερ καὶ διὰ ταύτην τοὺς δεομένους αἵματος ἀφαιρέσεως ἢ οὐδ' ὅλως φλεβοτομήσομεν ἢ ὀλίγον ἀφαιρήσομεν. ἔσονται δὲ καὶ κατὰ τὴν τομὴν τήνδε πολλοὶ σκοποὶ, ἢ φύσις ἢ ἐξ ἀρχῆς, τὸ ἔθος, ἢ ἡλικία, τὸ χωρίον, ἢ ὥρα τοῦ ἔτους, ἢ κατάστασις, ἔτι τε πρὸς τούτοις ἢ νοσώδης διάθεσις ἢν θεραπευόμεν, ἑτέρω τε τρόπῳ πρὸ αὐτῆς ἢ τοῦ κάμνοντος δύναμις. οὕτων δὲ δηλονότι πολλῶν τῶν διαθέσεων ἰδίᾳ καθ' ἑκάστην αὐτῶν ἢ ἔνδειξις ἀπὸ μὲν τῆς θερμῆς ἢ τοῦ ψύχειν, ἀπὸ δὲ τῆς ψυχρᾶς ἢ τοῦ θερμαίνειν, ἑκάστης τε τῶν ἄλλων ὑπεναντιώσεως, ὥστε ὁκτὼ δυσκρασιῶν οὕτων ὁκτὼ καὶ τοὺς κατὰ μέρος εἶναι σκοποὺς ἀπάντων τῶν ἐπιγιγνομένων νοσημάτων τοῖς ἀπλοῖς σώμασιν, ἐξ ἐπιμέτρου δὲ τὸν κοινὸν πρὸς τὰς τῶν ὀργανικῶν διαθέσεις, οὗ μηδὲν ὄνομα ἦν τοῖς ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἡμεῖς

frigidior. Quo minus vacuantis praesidii eget, quum habeat ex se ipsa unde naturaliter vacuetur. Fit autem profecto et propter calidam siccamque regionem et tempus aestivum et statum coeli impense calidum et siccum notabilis per cutim vacuatio. Itaque etiam hujus causa iis qui sanguinis detrahendi egent aut prorsus venam non secabimus aut parum detrahemus. Sane erunt in hac quoque sectione multi scopi, natura ab initio, consuetudo, aetas, locus habitationis, anni tempus, coeli status, ad haec morbosus quem curamus affectus, aliaque ratione ante hunc laborantis vires. Quum vero affectus numerosi sint, cuique eorum sua est curationis indicatio. Quippe a calido indicatio est refrigerandi, a frigido calefaciendi, ac a reliquorum quolibet contrarium applicandi. Quare quum octo sint intemperies, octo etiam erunt omnium qui simplicibus corporibus oboriuntur morborum particulares scopi. Ultraque hos unus ejus affectus qui etiam organicorum est communis, cujus nullum apud priores nomen fuit; sed nos qui

Ed. Chart. X. [221. 222.]

Ed. Bas. IV. (138.)

ἀναγκασθέντες ἐρμηνεύειν αὐτὸ συνεχείας λύσιν ἐκαλέσαμεν, ἐπεδείξαμέν τε τὸν κοινὸν κἀνταῦθα τῆς θεραπείας σκοπὸν εἶναι τὴν ἑνωσιν. ὅσοι δ' ἐξ αὐτοῦ τούτου πάλιν τεμνόμενοι κατὰ μέρος συνίστανται, διὰ τῶν τεττάρων ὑπομνημάτων ἐδείχθησαν, τοῦ τρίτου τῶν ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ καὶ τετάρτου καὶ πέμπτου καὶ ἑκτου. [222] νυνὶ μὲν οὖν ἔτι τὸν περὶ τῶν δυσκρασιῶν ἐν τοῖς ἐξῆς ὑπομνήμασι ποιήσομαι λόγον. συντελέσας δ' αὐτὸν ἐπὶ τὰ τῶν ὀργανικῶν μορίων ἀφίξομαι νοσήματα καὶ δείξω κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐν αὐτοῖς τοὺς τε πρώτους ἀπάντων σκοποὺς, οὓς γενικωτάτους ὀνομάζειν οὐδὲν κωλύει, καὶ τοὺς ἐκ τῆς τούτων τομῆς γενομένους· εἴτ' αὖθις τοὺς ἐξ ἐκείνων, ἅχρι περ ἂν ἐπὶ τι τῶν μηκέτι ἐγχωρούντων τομὴν ἀφικώμεθα· ταύτην γὰρ ἡμᾶς ὁ Πλάτων ἐδίδαξε μέθοδον ἀπάσης τέχνης συστάσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὀργανικῶν, ὡς ἔφην, αὖθις εἰρήσεται· νυνὶ δ' ἀναμνησθέντες ἐν τίνι μέρει τῆς προκειμένης πραγματείας ἔσμεν, ἐπιθῶμεν ἤδη τῇ παρούσῃ διεξόδῳ τὴν προσήκουσαν τελευτήν. ἐν δὴ τι γένος ἐστὶ νοσήματος ἐγγινόμενον τοῖς

eum interpretari sumus coacti, continui solutionem appellavimus, ostendimusque communem curationis scopum hic quoque esse unionem. At vero qui ex hoc rursum in partes diducto particulares consistant, hi quatuor voluminibus sunt prodicti, tertio, quarto, quinto et sexto hujus operis. Ac nunc quidem institutum de intemperiebus sermonem etiam in sequentibus libris persequar. Hoc absoluto ad organicarum partium morbos convertar, ostendamque eandem methodum in iis quoque tum primos omnium curationis scopos, quos generalissimos appelles licet, tum quae ex harum sectione nascentur, deinde rursus qui ex illis oriantur, donec ad eos qui ultra sectionem non admittant pervenero; hanc etenim omnis constituendae artis methodum Plato nos docuit. Verum de organicis postea, ut promisi, dicetur; nunc, si prius in qua parte propositi operis sumus admonuerimus, praesenti jam disputationi finem idoneum imponemus. Est igitur unum morbi genus, quod

Ed. Chart. X. [222.]

Ed. Bal. IV. (138.)

ὁμοιομερέσι καὶ ἀπλοῖς ὀνομαζομένοις τοῦ ζώου μορίοις, ὃ καλεῖται δυσκρασία. ταύτης τῆς δυσκρασίας ἐνίας μὲν ἐδείξαμεν ἀλλοιουμένων τῶν σωμάτων κατὰ ψιλὰς ποιότητας, ἐνίας δὲ μεθ' ὕλης τινὸς εἰς αὐτὰ κατασκηπτούσης ἀποτελεῖσθαι, γίνεσθαι δ' ἑκατέρας αὐτὰς πάλιν ἦτοι περὶ ἐν ἣ πλείω μόρια τῶν ζώων ἢ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα. διελθόντες οὖν ἐν τῷ τῆσδε τῆς πραγματείας ἐβδόμῳ γράμματι τὰς περὶ τὰ μόρια συνισταμένας δυσκρασίας ἀλλοιουμένων μόνων τῶν ποιότητων, ἕξῃς ἐν δυοῖν τούτοις ἐπὶ τὰς εἰς ὅλον ἐκτεταμένας τὸ ζῶον ἀφικόμενοι περὶ πρώτων ἔγνωμεν διαλεχθῆναι τῶν πυρετῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ἐνιοὶ μὲν ἔτι γίνονται, τῆς ἐργαζομένης αὐτοὺς αἰτίας ἐν τῷ σώματι περιεχομένης, ἐνιοὶ δ' ἐγένοντο μὲν, οἷχεται δ' αὐτῶν τὸ ποιῆσαν αἷτιον, ἄμεινον ἐδόκει τὸν λόγον ἐπὶ τούτους πρώτους ἄγειν, ἀπλὴν τὴν πρώτην ἐνδείξιν ἔχοντας, εἰθ' ἕξῃς αὐτῶν ἀψασθαι τῷ λόγῳ κἀκείνων τῶν πυρετῶν ὧν ἐν τῷ σώματι τὸ ποιοῦν ἔστιν αἷτιον.

similares et simplices animalis vexat partes; quam intemperiem vocant. Hujus aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis provenire docuimus, aliquas cum materia quapiam, quae in ipsa confluit, rursusque ambas incidere vel in unicam animalis partem vel plures vel etiam totum corpus. Ergo quum in operis hujus libro septimo intemperies eas quae alteratis tantum qualitatibus in partibus proveniunt pertractarim, in duobus deinceps libris ad eas quae in totum se animal extendunt venientibus primum agere de febribus placuit. At quoniam harum ipsarum aliquae adhuc fiunt, manente in corpore causa eas efficiente, aliquae factae jam sunt, sed quae eas accendit causa jam abiit, satius visum est de iis primum sermonem facere, ut simplicem primam curationis indicationem habentibus, deinde illas quoque stilo aggredi quarum in corpore causa subsistit.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Κ.

Ed. Chart. X. [222. 223.]

Ed. Baf. IV. (139.)

Κεφ. α'. Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἀπλῇ
τίς ἐστὶν ἡ παρὰ φύσιν ἐν τῷ σώματι διάθεσις, ὥς ἂν τῶν
πρῶτον ἐργασαμένων αἰτίων αὐτοὺς οὐκ ἔτ' ὄντων. ἐφ' ὧν
δ' ἐστὶν ἔτι τὸ ποιοῦν αἴτιον, οὐκ ἐπὶ τούτων οὐθ' ἡ διάθε-
σις οὐθ' [223] ἡ ἰασις ἀπλῇ. χρὴ γὰρ τὸ μὲν ἤδη γεγονὸς τοῦ
πυρετοῦ λύειν ἐκ τῆς οἰκείας ἐνδείξεως αὐτοῦ, τὸ δὲ γεννη-
σόμενον ἀποτρέπειν τε καὶ κολύειν γενέσθαι· κωλυθήσεται
δὲ τῆς-ποιούσης αἰτίας αὐτὸ τελέως ἐκκοπέισης. ὥστ' ἐν μὲν
τοῖς ἐφημέροις ἡ τῶν πρακτέων ἐνδείξις ἐκ τοῦ πυρετοῦ μά-

GALENI METHODI MEDENDI LIBER X.

Cap. I. Ergo in diariis febribus simplex quidam est
in corpore praeter naturam affectus, utpote causis quae
primum eas excitarunt non amplius existentibus. In qui-
bus vero causa efficiens adhuc manet, in iis nec affectus
nec sanatio simplex est. Quod enim febris jam factum est,
id ex propria ipsius indicatione solvi oportet, quod adhuc
est futurum, id propulsare ac ne fiat vetare, vetabitur au-
tem efficiente id causa prorsus excisa. Itaque in diariis
faciendorum indicatio ex ipsa febre maxime nobis erit; sed

Ed. Chart. X. [223.]

Ed. Bas. IV. (139.)

λισθ' ἡμῖν ἔσται, συνεπισκοπούμενοις αὐτῷ φύσιν καὶ ἡλικίαν
 καὶ ἔθος, ὥραν τε καὶ κατάστασιν καὶ χώραν καὶ δύναμιν.
 ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὴν ἀνάπτουσαν αὐτοὺς αἰτίαν ἔχου-
 σιν ἔνδον ὁ πρῶτος σκοπὸς τῆς ἐνδείξεως ἀπὸ τῆς αἰτίας
 ἐστίν. εἴπερ οὖν ὁρθῶς ἡμῖν ἐδείχθη σῆψις χυμῶν αἰτία τῶν
 πολυημέρων εἶναι πυρετῶν, ταύτην ἰάσασθαι χρὴ πρῶτην,
 οὐκ ἀμελοῦντας οὐδὲ τοῦ σφεννύναι τὸν ἐξ αὐτῆς ἀνῆφθαι
 φθάσαντα πυρετόν. εἰ μὲν οὖν εἰς ταὐτὸ συμβαίνοι τὰ τε
 τοῦ πυρετοῦ σφιστήρια καὶ τὰ τῆς αἰτίας ἀλεξητήρια, τὸ δη-
 λούμενον ὑπ' ἀμφοῖν ἐν ὃν ἐτοιμῶς πρακτέον. εἰ δὲ ἡ τῶν
 ἡδὴ γεγονότων πυρετῶν ἱασις ἀξάνει τὴν ἀνάπτουσαν αὐ-
 τοὺς αἰτίαν, ἢ τὰ τὴν αἰτίαν ἐκκόπτοντα παροξύνει τοὺς
 πυρετοὺς, ἐπισκεπτέον ἀκριβῶς ὑπὲρ τῆς τῶν βοηθημάτων
 ἰδέας. ἐπίσκεψις δ' ἀκριβὴς ἂν σοι γένηται διελομένῳ τὴν
 ὅλην σκέψιν εἰς τρεῖς τούτους σκοποὺς, ἅρα γε τὸν πυρετόν
 ἐστὶ μόνον ἰατέον ἀμελοῦντα τῆς αἰτίας, ἢ τὴν αἰτίαν ἐκκο-
 πτέον οὐδὲν φροντίζοντα τοῦ πυρετοῦ, ἢ τὸ μὲν πλεῖστον
 τῶν βοηθημάτων ὡς πρὸς θάτερον αὐτῶν ἐστὶ ποιητέον,

cum illa naturam et aetatem et consuetudinem et anni tem-
 pus et coeli statum et regionem et vires simul expendentes.
 In reliquis quae accendentem ipsas causam intus habent,
 primus scopus indicationis ab ipsa est causa. Itaque si fe-
 brum quae multos dies perdurant recte ostendimus putre-
 dinem humorum esse causam, haec nimirum sananda est
 prima; sed nec interim extinguendae febris, quae per eam
 jam accensa est ratio non habenda. Ac si quidem in idem
 consentiant et quae febrem extinguunt et quae causam op-
 pugnant, quod ab utrisque indicatur quum unum sit sine
 cunctatione agendum est. Sin febris quae jam accensa sit
 sanatio causam quae hanc excitavit est auctura, aut quae
 causam submovent febrem exasperabunt, diligens habenda
 consideratio est de remediorum specie. Sane diligenter con-
 sideraverit qui totam deliberationem in tres scopos divi-
 serit, febrisne sola curanda sit non sollicito de causa, an
 causa oppugnanda minime curanti de febre, an plurimum
 quidem remediorum ad alteram earum sit adhibendum, non

Ed. Chart. X. [223.]

Ed. Bas. IV. (139.)

οὐκ ἀμελητέον δ' οὐδὲ τοῦ λοιποῦ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τῶν
 ῥηθέντων οὐκ ἐπαινέσομεν· εἰ γὰρ οἷς ἂν ἰώμεθα βοηθή-
 μασι τὸ γενώμενον αἰ τοῦ πυρετοῦ, ταῦθ' ἡμῖν αὐξήσει τὴν
 ποιούσαν αὐτὸν αἰτίαν, οὐτ' ἀναιρήσομεν ποτε τὴν γένεσιν
 αὐτοῦ οὔτε τὸ μέγεθος καθαιρήσομεν· ἢ τε γὰρ γένεσις ἀκο-
 λουθήσει τῇ τῆς ποιούσης αἰτίας ἰδέα τὸ τε μέγεθος ἐκείνη
 συναυξηθήσεται. τὸ δὲ δεύτερον τῶν ῥηθέντων εἰ διορισώ-
 μεθα, γένοιτ' ἂν ἡμῖν χρηστόν. εἰ μὲν γὰρ ἀφόρητον εἴη τῷ
 κάμνοντι τὸ τοῦ πυρετοῦ μέγεθος, οὐ χρὴ δι' ὧν τὴν αἰτίαν
 ἐκκόπτομεν αὐξάνειν τὸν πυρετόν. ἅμα γὰρ, ὥς ἔοικεν, ἀναι-
 ρήσομεν ἀμφοτέρους, τὸν τε πυρετόν καὶ τὸν ἄνθρωπον. εἰ
 δ' οὕτως εἴη μέτριος ὁ πυρετός ὥστε μὴ προκαταλῦσαι τὴν
 δύναμιν τοῦ νοσοῦντος ἐν ᾧ χρόνῳ πρὸς τὴν αἰτίαν ἐνιστά-
 μεθα μόνην, οὐκ ἀπόβλητος ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη τρόπος. οὐκ
 ἀπόβλητος δὲ οὐδὲ ὁ τρίτος, ἀνθίστασθαι μὲν κελύων τῷ
 μείζονα τὴν ἀξίαν ἔχοντι, μὴ μέντοι μηδὲ θατέρου παντά-
 πασιν ἀμελεῖν. ὥς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἡ αἰτία μείζονα τὴν
 ἰσχὺν ἔχει. γένοιτο δ' ἂν ποτε τηλικούτου τοῦ πυρετοῦ τὸ

tamen altera neglecta. At quod primum quidem est dictum
 probare non debemus; si namque quibus praesidiis id febris
 quod semper gignitur oppugnamus, ea effectricem ejus cau-
 sam auxerint, *plane* nec generationem ejus aliquando inhi-
 bebimus nec magnitudinem minuemus; quippe et generatio
 ejus effectricis causae speciem imitabitur et magnitudo cum
 illa pariter inaugescet. Quod secundum dictum est, si id
 distinguemus, poterit esse nobis commodum. Nam si into-
 lerabilis aegro magnitudo febris sit, conmittendum non est
 ut per ea quibus causam adimimus febrem augeamus. Si-
 mul enim, arbitror, utrumque, et febrem sustulerimus et
 hominem. Sin ita mediocris sit febris ut quo tempore
 contra causam tantum pugnas, obruendae interim vires
 aegrotantis non sint, utique contemnendus is modus non
 est. Non contemnendus autem nec tertius est, qui contra
 id cujus majus momentum est instare jubet, nec tamen alte-
 rius omnino negligentem esse. Sane plerumque causae major
 est vis. Fieri tamen aliquando potest ut ea sit febris ma-

Ed. Chart. X. [223. 224.]

Ed. Bas. IV. (139.)

μέγεθος ὡς ὑπόγυιον ἐπιφέρειν τὸν ὀλεθρον, εἰ μὴ τις αὐτὸ
 κωλύσειεν· ἥνικα γε χρὴ τοῦτ' ἐκκόψαντας πρότερον, ἐπὶ τὴν
 τῆς αἰτίας ἀναίρεσιν ἵεναι. ταυτὶ μὲν οὖν, ὃ Εὐγενιανὲ, δια-
 ρίσθω σοι κατ' ἀρχὰς εὐθέως ὑπὲρ τῶν ἐναντίων ἐνδείξεων.
 ἐπεὶ δ' ἐν τῷ ταύτας ἐξετάζειν οὐ σμικρὰν μοῖραν εἰς τὸ
 σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἢ δύναμις ἔχειν ἐφάνη, γίγνοιτ' ἄν
 σοι καὶ ἡδε σκοπὸς οὐ σμικρὸς εἰς τὴν τῶν πρακτέων εὔρεσιν.
 ὥστε εἶναι τοὺς πρώτους τρεῖς σκοποὺς ἐνδεικτικούς τῶν
 ποιητέων ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῇ σκέψει πυρετοῖς· ἓνα μὲν
 οὖν αὐτὸν τὸν πυρετὸν, ἕτερον δὲ τὴν γεννώσαν αὐτὸν
 αἰτίαν, καὶ τρίτον τὴν δύναμιν. ἀλλὰ τοὺς μὲν δύο πρώτους
 σκοποὺς ἀναιρεῖν προσήκει, φυλάττειν δὲ τὸν τρίτον. ἔσται
 δὴ σοι καὶνθάδε πάλιν ἡ αὐτὴ σκέψις ἣν μικρὸν ἔμπροσθεν
 ἐσκέψω, παραβάλλοντι τῇ δυνάμει τὸν τε πυρετὸν ἐν μέρει
 καὶ τὴν αἰτίαν, εἴτα εἰ μὲν τῶν αὐτῶν ἄμφω δέοιντο βοή-
 θημάτων, ἐτοίμως λαμβάνοντι, μαχομένων δὲ τῶν ἐνδεί-
 ξεων, ἥτοι τὴν ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἢ τὴν ἀπὸ τῆς αἰτίας
 [224] ἢ τοῦ πυρετοῦ προαιρουμένῳ, ἢ τῷ μὲν ἰσχυροτέρῳ

gnitudo quae praesentem perniciem, nisi occurras, afferat:
 quo casu oportebit hac prius submota, deinde ad causam
 submovendam accedere. Atque haec, mi Eugenie, de-
 cidenda tibi inter initia. statim de contrariis indicationibus
 sunt. Quum autem in iis examinandis non parum visa est
 ad hominis salutem momenti habere vis ipsa *naturalis*, uti-
 que de ea quoque non levis tibi ad agendorum inventionem
 scopus est habendus. Ita fit ut tres primi scopi sint qui in
 subjectis considerationi febribus agendorum indicationem
 nobis praebeant, unus febris ipsa, alter effectrix ejus causa,
 tertius vis ipsa *naturalis*. Caeterum priores duo scopi sub-
 movendi sunt, tertius est tuendus. Erit igitur rursus hic
 quoque eadem tibi consideratio quae paulo supra, ut cum
 viribus tum febrem particularem tum causam invicem con-
 feras. Mox si eadem ambo remedia requirent, ea prompte
 exequaris. Sin indicationes pugnabunt, unam praeferas
 vel quae a viribus sumitur vel quae a causa vel quae a
 febre, ac quae caeteris sit valentior, hanc magis sequaris,

Ed. Chart. X. [224.]

Ed. Bas. IV. (139.)

μᾶλλον ἐπομένῳ, μὴ μέντοι γ' ἀμελοῦντι μηδὲ τῶν ὑπολοίπων. ἐκ γάρ τοι τῶν τοιούτων διόρισμῶν διδαχθήσῃ πρώτως μὲν τὴν αἰτίαν ἐκκόπτειν καὶ τὸν πυρετὸν, ὅταν στοχαζομένῳ σοι φαίνεται τοῖς τοιούτοις ἰάμασιν ἢ δύνάμεις ἐξακοῦσα· πρώτην δ' αὖ πάλιν ῥωννύναι τὴν δύναμιν, ὅταν ἄρρωστος οὖσα μὴ φέρῃ τὰ τε τῆς αἰτίας καὶ τὰ τοῦ πυρετοῦ βοηθήματα, καὶ μέντοι καὶ πάντων ἅμα στοχάζεσθαι ποτε δυνατόν, ὥς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐπὶ τε τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς αἰτίας εἰδέχθῃ.

Κεφ. β'. Τριῶν οὖν ὄντων τούτων οἷς χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν ἐν ταῖς προκειμέναις τῶν πυρετῶν ἰάσεσιν, αὐτοῦ τε τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς ποιούσης αὐτὸν αἰτίας καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως, εὐρημένων δὲ καὶ τῶν τῆς ἐνδείξεως τρόπων τῶν γενικῶν, οὓς καὶ καθόλου προσαγορεύομεν, ἐπὶ τὰς διαφορὰς ἤδη τῶν εἰδικῶν τε καὶ κατὰ μέρος ἵεναι χρὴ βοηθημάτων, ἀναμνήσαντας αὐτοῖς τῶν ἐφημέρων πυρετῶν, ἐπειδὴ τινες ἐξ αὐτῶν μεταπίπτουσιν εἰς τοὺς πολυημέρους. γιγνομένης δὲ τῆς μεταπτώσεως αὐτῶν καθ' ἓνα τρόπον τὸν κοινότατον, δι' ἀμαθίαν τῶν ἰατρῶν, εἰδικωτέρους δὲ δύο,

nec taman caeteras negligas. Ex hac namque discretionē doceberis primo causam febremque profligare, ubi videlicet conjicis harum remedia vires posse ferre; rursus primam roborandam virtutem esse, ubi haec imbecillior est quam ut causae febrisque praesidia sustineat. Quin etiam omnia pariter sub conjecturam agi licet, veluti paulo supra de febre et de causa est monstratum.

Cap. II. Ergo quum tria haec sint quibus adhibere mentem in propositis febribus curandis oporteat, febris ipsa hujus efficiens causa et aegrotantis vires, inventique praeterea sint generales indicationum modi, quos etiam generales universalesque dicimus, transeundum, arbitror, nunc ad praesidiorum differentias, quae specialia particulariaque sunt, sed mentione de diariis repetita, quandoquidem ab ipsis in eas quae plures dies continentur aliqui transeunt. At vero quum in has transeant una quidam ratione maxime communi, ipsa medicorum inscitia, duabus magis privatis,

Ed. Chart. X. [224.]

Ed. Bas. IV. (139)

διότι καὶ αὐτῶν τῶν πυρετῶν ἦτοι γ' ἀπῆλλακται τὸ ποιῆσαν αἷτιον ἢ καὶ νῦν ἔτι μένει, περὶ ἀμφοτέρων ἐν μέρει λεκτέον. ἀπῆλλακται μὲν οὖν τὸ ποιῆσαν αἷτιον, ὅταν ἐπὶ θυμῷ καὶ λύπῃ καὶ ἀγρυπνίᾳ καὶ φροντίδι καὶ ἡλίῳ θειρινῷ καὶ κόπῳ καὶ βουβῶνι παυσαμένῳ γένηται πυρετὸς ἄνευ στεγνώσεως· οὐκ ἀπῆλλακται δὲ, ὅταν ὑπὸ τοῦ προκατάρξαντος ἢ αὐτοῦ πυρετοῦ γένηται τις στέγνωσις. ἥ τε γὰρ ψύξις αἰεὶ καὶ ἡ τῶν στυφόντων ὁμιλία διὰ μέσης στεγνώσεως ἐργάζονται πυρετὸν, ἥ τ' ἐγκαυσις ἔστιν ὅτε στεγνοῖ τὴν ἔξιν, αὐτὴ τε πολλάκις ἢ ἀρχὴ τοῦ πυρετοῦ φρικώδης γενομένη στέγνωσιν εἰργάσατο. καὶ μέντοι καὶ γλίσχροι καὶ παχεῖς ἢ καὶ πολλοὶ χυμοὶ μετρίαν ἔμφραξιν ποιησάμενοι τὸν ἐφήμερον ἐνίοτε μενῶσι πυρετὸν, ὅταν ἀγαθῶν ἰατρῶν τύχωσιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυτο. καλοῦνται μὲν οὖν πάντες ἐφήμεροι οἱ τοιοῦτοι πυρετοὶ, διότι λύεσθαι πεφύκασιν ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς ἡμέρα μιᾶ, συναριθμουμένης αὐτῇ δηλονότι καὶ τῆς νυκτός· ὥσπερ ἐν τῷ λέγειν ἡμερῶν εἶναι μῆνα τριάκοντα καὶ τὸν ἐνιαυτὸν τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε, καὶ τόδε τι πέπρακται πρὸ

quod ipsarum febrium vel causa effectrix vel etiam abiit vel etiamnum manet; de utrisque seorsum est dicendum. Porro abiit effectrix causa, quoties ab ira, moerore, vigilia, cura, aestivo sole, fatigatione et bubone jam sedato excitata citra stipationem febris est. Manet quoties vel ab externa causa, vel ab ipsa febre stipatio aliqua facta est. Nam et frigiditas et adstringentium usus per mediam stipationem semper febrem excitant. Ustio praeterea nonnunquam corporis habitum constipat. Jam ipsum febris principium, ubi cum horre invaluit, stipationem saepe fecit. Quin etiam lenti et crassi aut etiam copiosi humores, ubi mediocriter obstruxerunt, diariam aliquando febrem accendunt, quum idoneum sortiti sunt medicum, ut supra est indicatum. Sane dicuntur idcirco ejusmodi febres omnes diariae, quia solvi, quod ex ipsis est, uno die sunt aptae, computata nimirum cum hoc una et nocte, quemadmodum quum dicimus mensem esse triginta dierum et annum trecentorum sexaginta quinque, et hoc gestum esse ante tres dies aut gerendum esse post

Ed. Chart. X. [224. 225.]

Ed. Bas. IV. (139. 140.)

τριῶν ἡμερῶν, ἣ πραχθήσεται μετὰ τέσσαρας. οὐ μὴν ἡ αὐτὴ γε διάθεσις ἀπάντων αὐτῶν ἐστίν, ἀλλ' ἐνιοι μὲν ἀχώριστον ἔχουσι τὴν (140) στέγνωσιν, ἐνιοι δὲ οὐκ ἀχώριστον μὲν, ἥτοι δ' ὥς τὰ πολλὰ συνοῦσαν ἢ ἀμφιδόξως ἢ σπανίως. ἀχώριστος μὲν οὖν ἡ στέγνωσις ἐστὶ τοῖς διὰ τὸ στυπτηριῶδες ἢ χαλκανθῶδες ὕδωρ ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον, ἢ διὰ ψύξιν ἢ διὰ βραχεῖαν ἔμφραξιν πυρέξασιν, ὥς τὸ πολὺν δὲ τοῖς δι' ἔγκανσιν· ἀμφιδόξως δὲ τοῖς διὰ κόπον. ὅσοι δὲ διὰ θυμὸν ἢ λύπην, ἢ ἀγρυπνίαν, ἢ σύντονον σκέψιν, ἢ ἀπεψίαν, ἢ βουβῶνα πυρέττουσι, σπανιάκις αὐτοῖς σύνεστι στέγνωσις. οὗτοι πάντες οἱ πυρετοὶ κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον οὐκ ἀναμένουσι δεύτερον παροξυσμὸν, ἀλλ' ἐντὸς τῶν εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὥρων παύονται τοῦπίπαν, ἢ εἴπουν κατὰ τὸ σπάνιον ἐνίοτε τινὲς αὐτῶν ἐπὶ πλέον ἐκτείνονται, δύο δ' αὐτοῖς αἰτίαι προσγενόμεναι, κωλύουσι λυθῆναι, μία μὲν ἡ ψύξις ἥτοι γ' ἐκ τοῦ περιέχοντος ἄερος [225] ἢ ἐξ ἀλείμματός τινος ἔξωθεν προσενεχθέντος, ἕτερα δ' ἡ δαιμονία διάτριτος, ἐὰν ἀναγκασθῶσιν ὑπερβάλλειν αὐτὴν ἰατρῶν ἀμαθία. εἰ δὲ τὸ περιέχον ὑλεινὸν

quatnor. Caeterum non est idem ipsarum omnium affectus, sed ab aliquibus inseparabilis stipatio est, ab aliquibus minime inseparabilis, sed vel ut plerumque simul adest vel ambigua forte vel raro. Inseparabilis stipatio est iis qui ex aluminosa aqua vel vitriolina vel tali quapiam alia, aut ex frigore aut levī obstructione febricitarunt. Plurimum vero iis adest qui ex unctione febricitant, ambigua forte iis qui ex fatigatione. Quicumque vero ex ira vel tristitia vel vigiliis vel pertinaci studio vel cruditate vel bubone febricitant, iis raro adjuncta stipatio est. Atque harum omnium febrium nulla, quod ex ipsa sit, ad secundam usque accessionem perdurat, sed intra quatuor et viginti horas omnino definit. Aut si quando earum aliquae, quod tamen rarius fit, longius trahant, duae iis accedunt causae quae ipsas solvi vetant; earum una frigus est, quod vel ex ambiente aëre, vel ex unctione quapiam extrinsecus admota proveniat, altera egregia ista diatritos est, si qui hanc transire medicorum incertitia coguntur: Quod si et ambiens aër calidus sit, et nemo ex medicis qui

Ed. Chart. X. [225.]

Ed. Bas. IV. (140.)

ὑπάρχει καὶ μηδεὶς τῶν τὴν διάτριτον σεβόντων ἰατρῶν παρείη τῷ κάμνοντι, παύσεται μὲν ὁ πυρετὸς ἐπὶ τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ μεθ' ἰδρωτός ἢ νοτίδος ἢ διαπνοῶν ἀτμοδῶν, ὁ κάμνων δ' αἰσθανόμενος ἀπαλλάγηται ἑαυτὸν τοῦ πυρετοῦ τὰ συνήθη πράττειν ἐπιχειρήσει λουόμενος ἢ ἀλειφόμενος ἢ καὶ χωρὶς τούτων ἐσθίων, εἴ τις εἴη τῶν ὀρείων ἀγροίκων. οἱ μὲν οὖν ἰδιῶται καθάπερ ἄλλα πολλὰ πρὸς αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως διδασκόμενοι πράττουσιν ἄμεινον τῶν σοφιστῶν, οὕτω καὶ τοῖς ἑφημέροις πυρετοῖς ἱκανοὶ τὸ σύμπαν ἑαυτοῖς ἐκπορίζειν εἶσιν, ὅταν γε χωρὶς ἰσχυροτέρας στεγνώσεως συστήσιν. εἰ δὲ μετὰ τοιαύτης εἰσβάλοιεν, ἀτυχήσαντες μὲν ἰατρῶν περιπίπτουσί τινι τῶν σεβόντων τὴν διάτριτον, εὐτυχήσαντες δὲ τῶν λουσόντων τε καὶ θρεψόντων αὐτοὺς καὶ τᾶλλα σύμπαντα πραξόντων, ὅπως ἡ στέγνωσις λυθείη. πολλάκις γοῦν, ὥς εἴρηται, δι' ἔμφραξιν βραχεῖαν ἅμα λεληθυῖα πυκνώσει τοῦ δέρματος, ἥτοι διὰ λουτρὸν μοχθηρὸν ἢ δι' ἄλλο τι γενομένη, πυρετοῖς ἑφημέροις ἐάλωσαν ἔνιοι· καθ' ὃν καιρὸν ἐὰν μὴ ταχέως τις ἰάσεται τὴν ἔμφρα-

diatriton suspiciunt ad aegrotantem accedat, febris quidem post primam accessionem finietur, idque cum sudore vel madore vel transpiratu halituofo. Aeger autem ubi se liberatum a febre senserit, ad consueta munia redibit, lavans unguensque se, aut etiam, si agrestis quispiam monticola sit, his omissis comedens. Ac vulgus quidem sicuti multa alia ab ipsa rerum natura edoctum melius, quam sophistae agit, ita et in diariis febribus omnia sibi ipsi praestare sufficit, praesertim ubi citra valentem stipationem consistere. Ubi vero cum ejusmodi *stipatione* invaserint, qui infortunati sunt in medicum aliquem incidunt eorum qui diatriton efferunt, qui fortunati, in eum qui ipsos et lavabit et nutriet, caeteraque omnia praestabit quibus stipatio solvatur. Saepe namque, ceu dictum est, ex levi obstructione cum cutis latente densitudine, quae vel ex vitiosa lavatione vel alio quopiam est contracta, diariis nonnulli febribus sunt correpti, quo tempore nisi quis celeriter obstructionem submo-

Ed. Chart. X. [225.]

Ed. Bas. IV. (140.)

ξιν, εἰς τοὺς πολυημέρους μεταπίπτουσιν. ἔστι γὰρ ὁ τοιοῦτος πυρετὸς ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτῷ κοινὸς τῶν πολυημέρων τε καὶ τῶν ἐφημέρων, ἀλλὰ διὰ τὴν σμικρότητα τῆς αἰτίας μονήμερος γίνεται, καθάπερ γέ καὶ διὰ μεγέθους ἔστιν ὅτε πολυήμερος· ἀλλ' ὁ γέ παροξυσμὸς εἰς αὐτοῦ μέχρι τοῦ τέλους ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔστιν, ἐὰν μὴ τύχῃ διαδεξάμενος αὐτὸν ὁ ἐπὶ σήψει χυμῶν. ἔστ' ἂν οὖν μήτ' ἐν τῷ σφυγμῷ μηδέπω τὸ τῆς σήψεως ὑπάρχει γνώρισμα μήτ' ἐν τῇ θερμῇ μήτ' ἐν τοῖς οὔροις, ἐπ' ἐμφράξει τε μόνῃ τὴν γένεσιν ἔχει καὶ ἴσας αὐτῷ τῆς ἐμφράξεως ἢ λύσεις γίνονται, καὶ ὥς χρὴ λύειν αὐτὴν ἐμπροσθεν εἴρηται. πλείους οὖν αἱ κατὰ μέρος διαφοραὶ φαίνονται τῶν ἐφημέρων πυρετῶν· μία μὲν ὅταν μὴδ' ὅλως ἢ μηκέτι τὸ ποιήσαν αὐτοὺς αἴτιον, οἷον ἢ ἔγκανσις· ἑτέρα δ' ὅταν ἔτι παρείη, καθάπερ ἢ στεγνώσις, ἥς ἐδείχθησαν οὔσαι διτταὶ διαφοραὶ, πύκνωσις τε τῶν μικρῶν πόρων καὶ ἥν νῦν μεταχειριζόμεθα κατὰ τὸν λόγον ἐμφραξις. ἔστι δὲ δῆπου καὶ τῆς πυκνώσεως ἢ μὲν διὰ ξηρότητα, καθάπερ

verit, in plurimorum dierum febres transeunt. Est namque ejusmodi febris, quantum ex ipsa est, earum quae plures dies infestant et quae diariae sunt communis; caeterum propter causae parvitatem unius diei efficitur, sicut etiam propter magnitudinem multorum interdum dierum, verum accessio ejus ab initio ad exitum usque una est, modo ne ipsam excipiat ea quae ex putredine humorum nascitur. Ergo quoad nec in pulsu nec in calore nec lotio putredinis adhuc advertitur nota, atque ex sola obstructione ortum habet, utique ipsa obstructionis solutio ejus est sanatio; quemadmodumque hanc solvere conveniat ante est dictum. Multae igitur apparent diariarum esse febrium particulares differentiae; una quando jam prorsus abiit effectrix ipsarum causa, veluti ustio, altera quando haec etiam adest, sicut stipatio, cujus duae monstratae sunt differentiae, nempe exiguorum meatuum densitas et de qua nunc agimus obstructio. Sane densitudo ipsa alias ex siccitate provenit, veluti post fervores aut fatigationes aut iras, alias ex frigore eoque vel

Ed. Chart. X. [225.]

Ed. Bas. IV. (140.)

ἐπ' ἐγκαύσεων ἢ κόποις ἢ θυμοῖς, ἡ δὲ διὰ ψύξιν ἦτοι γε ἀπλὴν ἢ μετὰ στυψέως· ὅπῃ δ' ἀλλήλων αὐταὶ διαφέρουσιν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων διήρηται. καὶ τῆς ἐμφράξεως δὲ ἡ μὲν τις διὰ πλῆθος, ἡ δὲ διὰ ποιότητα γίνεται χυμῶν ἦτοι γλίσχρων ἢ παχέων ὑπαρχόντων. επικρατήσῃ δὲ κατὰ τὴν ἰασιν ἐν μὲν τῇ διὰ πλῆθος ἀφαίρεσις αἵματος, ἐν δὲ τῇ διὰ ποιότητα τῶν λεπτυνόντων ἡ χοῆσις. ὁ δ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως σκοπὸς ἐν μὲν τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς μικρὸς, ἀξιόλογος δ' ἐν τοῖς πολυημέροις ἐστὶ καὶ μᾶλλον ὅσῳ περ ἂν ὥσι μακρότεροι. κατὰ φύσιν μὲν οὖν ἐχούσης τῆς δυνάμεως οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἢ τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων ἐμποδίζεται χοῆσις ἐν τοῖς πολυημέροις πυρετοῖς καὶ τοῖς ὀλιγήμεροις, οὐ κατὰ φύσιν δὲ ἐχούσης, λέγω δὲ οὐ κατὰ φύσιν, ὅταν ἀρρώστοιτέρα πῶς ὑπάρχῃ κατὰ τὸ μέγεθος αἰὲ τῆς ἀρρώστιας, ἐμποδίζεται τὰ κενωτικὰ βοηθήματα. σπανιώτερον μὲν οὖν εὐθύς ἐστὶν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἢ τῇ δευτέρᾳ τὴν δύναμιν ὑπάρχειν ἀσθενῇ. γίνεται δ' ἐνίοτε καὶ διὰ καχεξίαν τοῦ κάμνοντος καὶ διὰ γῆρας. ἐνίοις δὲ καὶ

simplici vel cum adstrictoria vi, quae quemadmodum inter se differant in libro de medicamentis est praeceptum. Jam vero obstructionum ipsarum alia est quae ex plenitudine, alia quae ex humorum qualitate, qui aut lenti aut crassi sint, incidit. Praeferetur autem inter remedia in ea quam copia facit sanguinis missio, in ea quae ex humorum qualitate consistit attenuantium usus. Qui vero ex viribus scopus petitur, in diariis sane est exiguus, in iis quae pluribus diebus urgent insignis est, eoque magis quo hae sunt longiores. Enimvero ubi secundum naturam se vires habent, ne minimum quidem in plurium dierum ac paucorum febribus vacuantium auxiliorum usum morantur, ubi non secundum naturam se habent, voco autem non secundum naturam quum infirmiores quodammodo sunt, pro magnitudine imbecillitatis impeditur vacuantium auxiliorum usus. Sane rarius accidit ut protinus in primo secundove die vires imbecillae cernantur, accidit tamen interdum et propter aegrotantis malum corporis habitum et propter senium,

Ed. Chart. X. [225. 226.]

Ed. Bas. IV. (140.)

κόπος [226] ἅμα ἐγκαύσει καὶ λύπη καὶ ἀγρυπνία προσγενο-
μενη καὶ ἀσιτία δι' ὅλης ἡμέρας ἐπιγιγνομένη, καίπειτα περὶ
τὴν ἐσπέραν εἰσβάλλοντος τοῦ πυρετοῦ, πρὶν τραφῆναι τὸν
ἄνθρωπον, ἀγρύπνου τε γενομένου τῆς νυκτὸς ἱκανῶς κατέ-
λυσε τὴν δύναμιν.

Κε φ. γ'. Καὶ σοι διηγήσομαι τοιοῦτον ἄρῳστον ἐφ'
οὗ πρῶτον ἐτόλμησα τῷ λόγῳ ποδηγούμενος ὑπεριδεῖν μὲν
τῆς διατρίτου, στοχάσασθαι δὲ τῆς δυνάμεως. ὕστερον δὲ καὶ
ἄλλους ἰδὼν ὁμοίως αὐτῷ θαρσύνων ἤδη τὸν αὐτὸν τρόπον
ἰασάμην ὥνπερ καίκενον. ἡ γὰρ πρώτη πείρα μαρτυρήσασα
τοῖς ὑπὸ τοῖς ἐνδείξεως εὐρημένοις θαρσαλεωτέρους ἀποτελεῖ
πρὸς τὴν ἐκ δευτέρου χρῆσιν. ὁ τοίνυν ἄλους τῷ πυρετῷ
νεανίσκος ἦν μὲν ἑτῶν πέντε καὶ εἴκοσιν, ἰσχνὸς καὶ μυώδης
τὸ σῶμα, καθάπερ κύων ξηρὸς καὶ θερμὸς ἀκριβῶς τὴν κρᾶ-
σιν. ἔχαιρε δὲ πως καὶ γυμνασίοις καὶ τᾶλλα φροντιστῆς τε
καὶ φιλόπονος ἦν. οὗτος ἀποδημῶν, εἴτα πνθόμενός τι τῶν
οὐχ ἡδέων ἠνιάθη τε ἅμα καὶ συντείνας ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν
ἠπείγετο. διὰ μὲν οὖν τῆς προτέρας ἡμέρας ἐκοπώθη τε

Nonnullis etiam fatigatio, ubi ulsio et tristitia vigiliaeque
praecefferunt, et inedia per totum sequuta est diem, dein
febris prius quam homo cibaretur circa vesperam corri-
puit et nox infomnis est acta, vires magnopere resolvit.

Cap. III. Ac tibi talem aegrotum narrabo in quo
primum ausus sum ratione deductus et diatriton contemnere
et virium rationem habere, posteaque alios quos in simili
casu vidi audacter eodem modo quo illum curare, siquidem
primum periculum, postquam iis quae ab indicatione sunt
inventa subscripsit, ad secundum usum reddit magis animo-
sos. Ergo juvenis qui febre est correptus annos natus erat
quinque et viginti, gracili corpore et musculofo veluti canis,
tum sicco calidoque omnino temperamento. Jam idem ex-
ercitatione quodammodo delectabatur, et alioqui cogitabun-
dus et industrius erat. Is peregre agens quum nuncium pa-
rum gratum accepisset et tristatus est, propere se accingens
ad urbem festinavit. Ac priore quidem die et laboravit

Ed. Chart. X. [226.]

Ed. Bas. IV. (140.)

μετρίως καὶ λουσάμενος καὶ δειπνήσας ἀνεπαύσατο κατὰ τὸ πανδοχεῖον ἐγρυπνήσας τὰ πλείω. κατὰ δὲ τὴν ὑστεραίαν ἔτι καὶ μᾶλλον ἠπείχθη καὶ διανύσας ὁδὸν παμπόλλην καὶ ψαμμώδη καὶ ἀνχηρὰν, ἐν ἡλίῳ θερμῷ σχεδὸν ὥρας ἐβδόμης καὶ ἡμισείας εἰς τὴν πόλιν ἀφίκετο. πυθόμενος δὲ ἡδῖον δι' ἅπερ ἔσπευδεν, εἰς γυμνάσιον ἐπορεύθη λουσόμενος, εἴτ' ἀλειψάμενος ἀνεντρίψατο σὺν τινι τῶν αὐτόθι νεανίσκων. καὶ προτραπείς ὑπ' αὐτοῦ κινηθῆναι βραχέα, φιλονεικίας αὐτοῖς ἐγγενομένης, οἷαίς πολλάκις εἰώθασι περιπίπτειν οἱ γυμναστικοί, πλείω τοῦ δέοντος ἐγυμνάσατο· καὶ ἦν ἡδὴ ξηρὸς ἀμέτρως. ἐξελθὼν δὲ τοῦ γυμνασίου καταλαμβάνει μαχομένους τῶν ἐταίρων τινάς· οὓς διαλύων ἔλαθεν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐτέρῳ περιπεσῶν οὐ μικρῷ γυμνασίῳ, τοὺς μὲν ἔλκων ἐξ αὐτῶν, τοὺς δὲ ὠθῶν, τοὺς δὲ διαλαμβάνων μέσους, ἐπιτιμῶν τε τισιν ἐξ αὐτῶν ὡς ἀδικοῦσι καὶ θυμούμενος ὑπὲρ τῶν ἀδίκουμένων, ὥσθ' ὑποστρέψαι ξηρὸς ἐσχάτως οἴκαδε, κόπου τε καὶ ἀνωμαλίας αἰσθανόμενος. ὕδατος οὖν ὡς εἰώθει πίων, ἐπειδὴ μηδὲν ἐγίγνετο κρεῖττον, ἀλλ'

modice et lotus coenatusque in quodam diverforio quievit, sed maxima ex parte sine somno. Postera die etiam magis festinavit, ac longa via et fabulosa et squaliente tum sub fervente sole confecta, hora prope septima et semisse pervenit in urbem. Ibi quum ea quorum causa maturasset meliora audiret, in gymnasium lavaturus proficiscitur; dein unctus una cum quodam eorum qui aderant juvene perfrictus est. A quo quum ut paululum dimoveret provocaretur, orta inter eos contentione, qualia saepe incidunt iis qui exercitationibus indulgent, plus iusto est exercitatus, eratque jam immodice ficcus. Egressus vero gymnasium invenit amicorum quosdam pugnantes, quos dum dirimit imprudens in aliam exercitationem non levem incidit, dum alios eorum divellit, alios impellit, alios complectitur medios, alios ut injurias increpat, ac pro iis qui injuriis affecti essent irascitur adeo ut domum se in summa siccitate reciperet, lassitudinem inaequalitatemque sentiens. Aquam igitur ex consuetudine bibens, ubi nihilo se levatum, sed

Ed. Chart. X. [226.]

Ed. Bas. IV. (140. 141.)

ἐπετείνετο τὰ τῆς ἀνωμαλίας αὐτῷ, τοῦτο μὲν ἡμεσιν. ἄμεινον δ' ὑπολαβὼν εἶναι μηδέπω τρέφεσθαι, κατέκλινε τότε καὶ ἡσύχαζε (141) ὥρας σχεδόν τι τῆς ἡμέρας ἐνδεκάτης· τοῦτο πράξας, ἀγρυπνήσας δὲ μετὰ τοῦ πυρεῖαι δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἡσύχαζε κατὰ τὴν ἐπιούσαν ἄχρι μεσημβρίας, ἰάσασθαι τὴν ἀγρυπνίαν ἐλπίζων. ἥνικα δὲ τινες αὐτὸν ἱατροὶ τῆς διατρίτου θιασάμενοι, κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἔφασαν ἀξιόλογον εἶναι πυρετὸν, εἰς ἑσπέραν δ' αὐτίς ὄψεσθαι. καὶ τοίνυν καὶ θιασάμενοι πάλιν ἑσπέρας παρακμάζοντα τὸν πυρετὸν, οὐκ ἤξιώσαν οὐδὲ τότε θρεῖσαι, καίτοι γ' ἄλλου τινὸς ἱατροῦ συμβουλευόντος, ἀλλὰ ἀντέστησαν ἐκείνοι γενναίως, εἰ μὲν γὰρ ἀπύρετος ἐγεγόνει, τάχα ἂν αὐτῷ δοῦναι τροφήν εἰπόντες, ἔτι δὲ πυρέττοντι οὐκ ἂν δοῦναι. καὶ τοίνυν καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔωθεν ἀφικόμενοι τὴν διάτритον ὑπερβάλλειν ἤξιουν. ἦν δ', ὥς εἴρηται πρόσθεν, ἡ ὑποπτος ὥρα τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνδεκάτη. χωρισθέντων οὖν αὐτῶν ἐγὼ παραγενόμενος ἐθιασάμην τοῦ νεανίσκου τὸ πρόσωπον οἷον περ ὁ Ἰπποκράτης ἐν προ-

inaequalitatem sibi intendi sentit, hanc quidem vomuit. Ratus autem utilius adhuc cibo abstinere, accubuit ac quieti se dedit hora ferme diei undecima; quod quum fecisset ac nocte tota febre divexatus vigilasset, postridiē quoque quievit usque ad meridiem, sperans se somni aliquid consecuturum. Quo tempore quum eum medici quidam diatriton colentes inviserent, tum quidem homini satis magnam esse febrem ajebant, vesperi autem se illum revisuros. Itaque et vesperi quum redirent, ac febrem declinatam cernerent, ne tum quidem nutriendum censuerunt, quamvis etiam id alius quidam medicus suaderet; imo strenue resisterunt adjicientes, si quidem sine febre esset, fortasse cibum daturos, febricitante adhuc minime id facturos. Quin etiam quum tertio die mane redirent, etiam tertiae diei accessionem transmittendam censuerunt, erat autem, ut prius dictum est, suspecta hora illius diei undecima. Ergo digressis illis ego accessi, ac faciem juvenis contemplatus, vidi talem esse qualem in

Ed. Chart. X. [226. 227.]

Ed. Bas. IV. (141.)

γνω[227]στικῶ γράφει διὰ τῆσδε τῆς ῥήσεως· ῥίς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ τᾶλλα ἅπερ ἴσμεν ἐφεξῆς αὐτῷ εἰρημένα. πάντως οὖν αὐτὸν ἀλώσεσθαι πυρετῷ ἐκτικῷ τε καὶ μαρασμάδει μὴ τραφέντα πείσας ἔμαντον, ὅτι τάχιστα παρασκευάσας ἐκ χόνδρον ῥόφημα δίδωμι προσενέγκασθαι. ἀλλ' ὁμως καίτοι τοῦτο προσενεγκάμενος, οὐδὲν ἦττον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ παροξυσμοῦ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν εἰσβάλλοντος, ἀπεψύχθη τε τὰ ἄκρα δυσεκθερμάντως καὶ ὁ σφυγμὸς αὐτῷ μικρὸς καὶ ἄρῥωστος ἐσχάτως ἐγένετο. διὸ δὴ καὶ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἔωθεν τε καὶ εἰς ἐσπέραν ἔδωκα τροφήν αὐτῷ τὴν τε δύναμιν ἀνακτώμενος καὶ τὸν αὐχμὸν τοῦ σώματος ἐπιτέγων. ἦν γὰρ αὐτῷ τὸ δέρμα καρφαλέον ὥσπερ βύρσα. διαμένοντος δὲ τοῦ πυρετοῦ λεπτοῦ καὶ ὁμοίου, κατὰ τὴν πέμπτην αὐτίς ἡμέραν ἐδικαίωσα τρέφειν αὐτὸν οὐχ ἀπλῶς ῥοφήμασιν ὡς ἔμπροσθεν, ἀλλὰ καὶ κόκκους ῥοιᾶς ἐμβαλὼν εἰς χόνδρον ἐξ ὕδατος θερμοῦ χωρὶς ἀρτύσεως. κάλλιστον γὰρ ἔδεσμα τοῦτο κάμνοντι πικροχόλῳ στομάχῳ. καὶ γὰρ καὶ ῥῶνυσεν αὐτὸν ἡ ῥοιά. καὶ χωρὶς τοῦ διαφθαρῆναι μέχρι

prognosticis Hippocrates his verbis pingit: *nasus acutus, concavi oculi*, ac reliqua quae deinceps ab eo dicta scimus. Itaque quum omnino mihi persuaderem fore ut tum in hecticam febrem tum tabidam homo, nisi cibaretur, incideret, sorbitionem ex alicui quamprimum paro atque exhibeo. Et tamen quamvis hac sumpta quum accessio suo tempore circa undecimam invaderet, sic extremis partibus perfrixit ut calefieri haec vix possent, et pulsus illi parvus imbecillusque quam maxime fuit. Qua ex causa illi etiam quarto die tum mane tum vespere cibum dedi, quo vires repararem et corpus humectarem, erat namque cutis ejus ceu corium arida. Ubi autem febris tenuis et similis perleveravit, statui deinde quinto die non simplici sorbitione hominem cibare ut ante, sed alicui ex aqua calida citraque condituram injectis in eam mali punici granis. Est namque is optimus cibus bilioso stomacho, nam et roborat hunc malum punicum, et alicui quum diutissime in ventriculo citra corruptionem maneat,

Ed. Chart. X. [227.]

Ed. Bas. IV. (141.)

πλείστου μένων ὁ χόνδρος ἐν τῇ γαστρὶ πέττεται κατα
 βραχὺν, μὴτ' ἀποξυνόμενος μὴτ' ἐπιπολάζων, ἅπερ εἶωθε
 τοῖς ῥοφήμασιν ἔστιν ὅτε συμβαίνειν. ἐγένετο δ' οὖν καὶ κατὰ
 τὴν πέμπτην ἡμέραν ἢ ἀρχὴ τοῦ παροξυσμοῦ παραπλησία,
 καὶ πάλιν ἡμῶν κατὰ τε τὴν ἕκτην καὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν
 ὡσαύτως αὐτὸν διαιτησάντων ἢ κατὰ τὴν ὀγδόην αὐθις
 ὁμοία ταῖς ἔμπροσθεν. ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα τὴν ἄνοιαν ἢ τὴν
 φιλονεικίαν ἢ οὐκ οἶδ' ὅ τι φῶ, τῶν τὸν διάτритον αὐτὸν
 ἐν ἀρχῇ κελυσάντων ὑπερβάλλειν ἀκριβῶς ἦν καταμαθεῖν.
 ἐναργῶς γάρ τοι φαινομένου πᾶσιν, ὥς οὐκ ἂν εἰς τὴν τετάρ-
 την ἡμέραν ὁ ἄνθρωπος ἀφῖκτο, μὴ τραφεῖς πρὸ τοῦ κατὰ
 τὴν τρίτην παροξυσμοῦ, κακῶς ἐκεῖνοι καὶ τότε καὶ ταῖς ἐφε-
 ξῆς ἡμέραις ἔφασαν αὐτὸν τεθράφθαι. ἀλλὰ γὰρ οὐχ οἷον τ'
 ἦν, ἢ ἐξελέγξῃ τις αὐτοὺς, προδοῦναι τὸν κάμνοντα μὴ δι-
 δόντα τροφήν ἐν τῇ παροξυντικῇ τῶν ἡμερῶν. ὁμοίως οὖν
 θρέψαντες ἐπὶ τῆς ἐννάτης ἡμέρας τὸν ἄνθρωπον καὶ θεασά-
 μενοι κατὰ τὸν παροξυσμὸν εὐτονώτερον μὲν ἑαυτοῦ γεγο-
 νότα τὸν σφυγμὸν, ἔτι μέντοι τὸ ἄρρώστον ἔχοντα μετὰ τῆς

senfim concoquitur nec acescens nec innatans; quae vitia
 accedere sorbitionibus aliquando solent. Incidit vero et in
 ipso quinto principium accessionis simile. Itemque quum et
 sexto et septimo eum simili ratione cibassem, in octavo rur-
 sus simile principium praecedentibus fuit. Ubi nimirum vel
 amentiam vel pertinaciam vel haud scio quid dicam eorum
 qui in principio hominem transmittere tertiae diei accessio-
 nem sine cibo iusserant, prorsus intelligere licebat. Nam
 quum cunctis evidenter appareret tanquam perventurum
 eum ad quartum fuisse, si nutritus ante accessionem tertii
 non fuisset, illi et tum eum et sequutis etiam diebus male
 nutritum ajebant. Caeterum committendum non erat ut
 eorum redarguendo studio aegrum quis non exhibito in
 ipso accessionis die cibo proderet. Igitur nono die similiter
 hominem nutriens, cernensque in accessione pulsum ejus
 redditum quam prius erat firmiorem, caeterum imbecillita-
 tem illam adhuc praeferentem cum extremarum partium

Ed. Chart. X. [227.]

Ed. Bas. IV. (141.)

τῶν ἄκρων ψύξεως, οὐχ ὑπεμείναμεν ἀνέχεσθαι τὴν γλωσσοα-
γίαν τῶν ἱατρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν προει-
πόντες τοῖς φίλοις τοῦ κάμνοντος ὥς εἴσονται τήμερον μέχρι
τοῦ δεῦρο δι' ἡμᾶς τὸν ἄνθρωπον σωζόμενον ἐπιτρέψαμεν
ὑπερβάλλειν αὐτὸν τὰς παροξυντικὰς ὥρας. ἀσφυξίας οὖν ἐν
αὐταῖς γενομένης πάντως καὶ καταψύξεως ἰσχυρᾶς ὅλον τοῦ
σώματος, ὥς μήτε φθέγγεσθαι μηκέτι καὶ μόγις τῶν θλιβόν-
των αἰσθάνεσθαι, κληθέντες ἅμα πάντες οἱ ἐξ ἀρχῆς ὄρῶντες
ἱατροὶ μονοноῦ διασπασθῆναι πρὸς τῶν οἰκείων τοῦ κάμνον-
τος ἐκινδυνεύσαμεν, ἐγὼ μὲν ὥς ἐκὼν προδοὺς τὴν σωτηρίαν
αὐτοῦ διὰ φιλονεικίαν, οἱ δ' ἔραστοι τῆς διατρίτης διὰ τὴν
ἀμαθίαν, ἅμα δὲ καὶ ἀναισθησίαν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὠχρότεροι
καὶ ψυχρότεροι τοῦ νοσοῦντος αὐτοῦ γέγονενοι μηχανὴν τινα
ἐβουλεύσαντο φυγῆς. προνοήσας δ' ἐγὼ τοῦτο τὴν αὐλῆιον
θύραν ἐκέλευσα κλεισθῆναι, καὶ τινι τῶν ἐταίρων προσέ-
ταξα λαβόντι τὴν κλεῖν φυλάττειν· εἴτ' ἐν τῷ μέσῳ κατα-
στάς ἤδη μὲν οὖν ὑμᾶς, ἔφην, ἀκριβῶς πεπεῖσθαι τίς ἐστίν ὁ
σώσας τὸν ἄνθρωπον ἔχει τοῦ δεῦρο, σωθήσεται δὲ καὶ νῦν
ὑφ' ἡμῶν. οὐ γὰρ ἂν εἰ πάντως αὐτὸν ἀπολέσθαι προσεδοκῇ-

frigore, non potui sustinere medicorum illorum loquacita-
tem, sed undecimo die praefatus prius aegrotantis amicis
fore ut ipso die intelligerent hominem hactenus nostra
opera fuisse servatum, permisimus illi praeterire accessionis
horas. Ergo quum et sine pulsu omnino in ipsis esset et
frigus eum vehemens totius corporis premeret sic ut nec
loqueretur amplius et vix impellentem sentiret, convocati in
unum medici omnes qui ab initio videramus ab aegrotantis
propinquis propemodum sumus discerpti, ego quidem quod
ob pertinaciam ultro aegri salutem prodidissem, qui vero dia-
triton colebant, propter ingorantiam simul et stupiditatem.
Ac illi quidem pallidiores frigidioresque quam ipse aeger
consilium quoddam fugae captabant, quod ego prospiciens
aulae ostium obserari iusseram et simul amico cuidam clavem
servare. Post medius eorum stans, jam, inquam, vobis con-
stare plane arbitror qui hactenus hominem servavit. Ser-
vabitur autem et nunc nostra opera. Neque enim si peri-

Ed. Chart. X. [227. 228.]

Ed. Bas. IV. (141.)

σαμεν ἐν τῷδε τῷ παροξυσμῷ τοῦ τρέφειν ἀπέστημεν ἂν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοσοῦτον αὐτοῦ ῥάμης ἐκ τῆς ἐμπροσθεν διαίτης ἔγνωμεν ὑπάρχειν ὥς δύνασθαι διενεγκεῖν τὸν παροξυσμὸν, ἐπετρέψαμεν ὑπερβάλλειν ἀσίτω. [228] κάλλιον μὲν οὖν ἦν τεθράφθαι πρὸ πολλοῦ τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ' ἵνα καὶ τούτους ἐξελέγξω καὶ πείσω τινὰς τῶν παρεχόντων αὐτοῖς τὰ ἄτα, φάσκουσιν ὑφ' ἡμῶν ἐπιτρίβεσθαι τὸν νεανίσκον, ἀπολέσας ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιδείξω νῦν αὐτοῖς ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν παροξυσμὸν ἐνίοις τῶν ἀρρώστούντων προσήκει τρέφειν, μῆτι γέ μὴ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. τοῦτ' εἰπὼν καὶ διαστήσας τὰς γνάθους αὐτοῦ ἐγγέων πτισάνης χυλὸν δι' ἀγγείου στενοστόμου κυάθων τὸ πλῆθος τριῶν, εἴτα ὀλίγον ὕστερον οἴνου λευκοῦ λεπτοῦ κεκραμένου συμμέτρως θερμοῦ δύο κυάθους. ἐφ' οἷς ἀνέβλεψέ τε καὶ ἀκούειν καὶ φθέγγεσθαι καὶ γνωρίζειν τοὺς παρόντας ὑπῆρξατο, πρότερον οἷον περ ξύλον ξηρὸν ἐκτεταμένος ἀναίσθητός τε καὶ ἄφωνος. αὐθις οὖν αὐτῷ δοὺς ἄρτου τι καταπιεῖν ἐξ οἴνου καθ' ὃν εἴρηται τρόπον κεκραμένου τελέως ἀνεκτησάμην. καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀγαγὼν ὁδὸν τῆς διαίτης, εὐφόρως τὸν ἐν τῇ τρισκαι-

turum omnino in hac accessione putassem, a cibatione destitisssem; sed quoniam ex praecedenti jam victu tantum illi roboris superesse noveram ut tolerare accessionem posset, permisi accessionis horas sine cibo transmittere. Ac satius quidem fuisset multo ante hominem nutrire, verum quo et istos redarguam et quibusdam his auscultantium, qui confici a nobis juvenem quod illam occasionem omiserim dicunt, persuadeam, nunc illis ostendam vel in accessione ipsa aegrotantes quosdam nutriri debere, nedum ante hanc. His dictis ac diductis hominis maxillis infundo ex angusti oris vasculo, cremoris ptisanæ tres cyathos, paulo autem post albi et tenuis vini modiceque calida diluti duos cyathos. Post quos et sustulit oculos et tum audire tum loqui praesentes nosse coepit, quum ante veluti lignum aridum porrectus sine voce ac sensu jaceret. Rursus itaque dato ex vino quo dixi modo diluto pane ad comedendum exiguo prorsus hominem revocavi. Quem ut rursus ad institutam ab initio victus

Ed. Chart. X. [228.]

Ed. Bas. IV. (141. 142.)

δεκάτῃ παροξυσμὸν ὑπομείναντα θεασάμενος, ἐν τῇ τεσσαρεσ-
 καιδεκάτῃ πάλιν ἔωθεν θρέψας ἔλousα μετὰ τοῦτο περὶ
 ὥραν ὀγδόην· εἴτ' αὖθις θρέψας γενναϊότερον ἐπιδούς τε
 πιεῖν οἶνον· τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τὴν δωδεκάτην τε καὶ τρισκαι-
 δεκάτην ἡμέραν ἐπεποιήκειν· ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ πάλιν
 ἔωθεν ἔθρεψα. μᾶλλον δὲ αὐτοῦ τότε τὸν παροξυσμὸν ἐνεγ-
 κόντος εὐφόρως, αὖθις ἔλousα κατὰ τὴν ἑκκαιδεκάτην ἡμέ-
 ραν, καὶ τᾶλλα ὁμοίως ἔπραξα περὶ τὸν ἄνθρωπον τοῖς
 ἔμπροσθεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἑπτακαιδεκάτην ἡμέραν ὁ παρο-
 ξυσμὸς ἄθλιπτος καὶ μικρὸς ἐγένετο, θαρρόων ἤδη τοῦ λοιποῦ
 διήτων αὐτὸν ἀναληπτικῶς. οὗτος ὁ ἄρρῳστος ἐπαίδενσε πολ-
 λούς τῶν ἡμιμοχθῆρων τε καὶ μὴ παντάπασιν ὄνων ὥς καὶ
 πρὸ τῶν παροξυσμῶν ἐνίοτε χρῆ τρέφειν, εἰ καὶ δυοῖν ὥρων
 εἴῃ τὸ μεταξὺ, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἔμπροσθεν τῆς διατρίτου.
 ἐδίδαξα δὲ σε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εἰσβολὴν τοῦ πρώτου παρο-
 ξυσμοῦ τοὺς τοιούτους τρέφεσθαι δεομένους. λέγω δὲ τοὺς
 τοιούτους ἐφ' ὧν ἡ δυσκρασία τοῦ σώματος (142) ἐπὶ τὸ
 ξηρὸν καὶ τὸ θερμὸν ἐκτρεπομένη πυρετοὺς ἀνάπτει.

rationem reduxi, et tertii decimi diei accessionem facile tole-
 rare vidi, in quartodecimo rursus mane cibavi, ac post cir-
 citer horam octavam lavi; deinde rursus liberalius cibavi,
 ac mox vinum bibendum exhibui. Idem vero et in duode-
 cimo et tertiodecimo feceram. In quinto autem decimo
 rursus cibavi mane. Quum vero facilius tum quoque ac-
 cessionem ferret, in sextodecimo denuo lavi, caeteraque
 circa hominem peregi sicut in praecedentibus diebus. At
 ubi in decimosextimo minime gravis parvaque accessio fuit,
 audacter hominem de caetero sub convalescentium victus
 ratione habui. Hic aeger non paucos semimalorum ac non
 penitus afinorum docuit, etiam ante accessiones ipsas non-
 nunquam esse cibandum, vel si duarum horarum intercedat
 spatium, ac multo magis ante accessionem tertii diei. Osten-
 di autem tibi et in prima ipsa accessionis invasione ejusmodi
 homines esse nutriendos. Dico autem ejusmodi homines,
 in quibus corporis intemperies ad siccum et calidum con-
 versa febres accendit.

Ed. Chart. X. [28.]

Ed. Bas. IV. (142.)

Κεφ. δ'. Ἔστι μὲν οὖν ἰσως καὶ τοῦτο τοῖς πολλοῖς τῶν ἱατρῶν ἄπιστον. ἀλλ' εἴτε τῷ λόγῳ χρηὴ παρέχειν αὐτῷ τὴν πίστιν εἴτε τοῖς ἔργοις, ἀμφοτέροις ἡμεῖς παρεχόμεθα, τοῖς μὲν ἔργοις ἀνθρώπους ἐπιδεικνύντες αὐτοῖς, οὓς, ἐὰν ἀσιτήσωσιν ἐπὶ δυοῖν ἡμέραιν, ἀνάγκη πυρεῖν· καθάπερ ἐνίοις ὀργισθέντας ἢ λυπηθέντας ἢ ἀγρυπνήσαντας. ἐναργέστατα γὰρ ἐπὶ τῶν ἀναλαμβανομένων ἐκ νόσου μακρᾶς τὰ τοιαῦτα φαίνεται γιγνόμενα καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ξηρῶν τὴν κρᾶσιν. τῷ λόγῳ δ' ἡ πίστις τοῦ γινομένου λέλεκται μὲν ἤδη καὶ δι' ἄλλων, εἰρήσεται δὲ αὐτοῦ καὶ νῦν τὰ κεφάλαια. οἱ δακνῶδεις ἄτμοι καὶ χυμοὶ διὰ τῶν αἰσθητικῶν σωματίων φερόμενοι φρίκας καὶ ῥίγη γεννῶσιν. ἐν οἷς στεγνυμένου τοῦ δέρματος ἐπισχεθέντα τὰ διαπνεόμενα πρόσθεν, ὅταν ἢ λιγνυῶδη, πυρετὸν ἐξάπτει. τοὺς τοιούτους οὖν ἄτμοις καὶ χυμοῖς αἱ τε κινήσεις αἱ πολλαὶ καὶ σφοδραὶ καὶ ἀγρυπνίαι καὶ οἱ θυμοὶ καὶ αἱ λύπαι καὶ αἱ φροντίδες ἐργάζονται πλέονας. ἐφεξῆς δὲ τούτων αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον ἱκανὸν ἐνίοτε τὸ μὴ προσενέγκασθαι τροφήν. ἐκχολοῦται γὰρ ἐπὶ τῶν πικρο-

Cap. IV. Porro hoc quoque plerisque medicorum fortasse sit incredibile. Sed siue rationi ipsi fides est adhibenda siue operibus, nos fidem ambobus facimus. Operibus quidem dum homines iis monstramus qui, si biduo patiantur inedia, necesse est febricitent, ut nonnulli ubi concitati ad iram sunt vel moerore vel vigiliis affecti; evidentissime enim tum in convalescentibus ex diuturno morbo talia fieri cernuntur, tum iis qui calido et sicco sunt temperamento. Quam vero ratio ipsa fidem huic rei facit, alibi jam dicta est, dicentur tamen et nunc ejus rei summae. Mordens halitus et humor, ubi per sensibilia corpora fertur, horrores et rigores facit; ex quibus cute stipata quae prius transpirabant jam retenta quoties fuliginosa sunt febres accendunt. Ergo ejusmodi halitus et humores tum multa et vehemens dimotio tum vigiliae et ira et moeror et cura augment, tum proxime ab istis unum illud per se interdum augere eos sufficit, utique si cibum quis non sumpserit; efficitur enim

Ed. Chart. X. [228. 229.]

Ed. Bas. IV. (142.)

χόλων φύσεων ἢ ἕξιν ἐπὶ ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις. ἐὰν οὖν ἅμα τε τοῦτο συμβῇ καὶ κίνησιν τινα κινήθῃς ὁ κάμνων ἰσχυρότεραν τῆς δυνάμεως ἀθροωτέρα ἐργάσεται τῶν δακνωδῶν περιττωμάτων τὴν εἰς τοῦκτος φορὰν, [229] ἀναγκαῖον ἔστιν, ὥς ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις ἐπεδείκνυμεν, ἥτοι ῥίγος ἢ φρίκην ἐπιχίγνεσθαι. ῥίγος μὲν οὖν ἔσται διὰ τε τὸ πλῆθος τῶν φερομένων καὶ τὴν δριμύτητα καὶ τὸ τάχος τῆς φορᾶς καὶ τὴν τῆς δυνάμεως ἀσθένειαν. τὰ τε γὰρ πολλὰ τῶν ὀλίγων καὶ τὰ ταῖς ποιότησιν ἡκριβωμένα τῶν μὴ τοιούτων δάκνει μᾶλλον, ὥσπερ γε καὶ τὰ θᾶττον φερόμενα τῶν βραδυτέρων. ἢ τε δύναμις ἰσχυρὰ μὲν οὔσα καταφρονεῖ καὶ ἀνέχεται πάντων, ἀσθενὴς δὲ γινομένη καὶ πρὸς τῶν τυχόντων ἀνιᾶται. φρίκη δ' ἂν γένοιτο τῆς τε ποιότητος αὐτῶν καὶ τοῦ τάχους τῆς φορᾶς ἐκλυθέντων ἅμα τῷ πλήθει, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ δύναμις ἀντίσταται τοῖς λυποῦσιν. ἐπὶ πλέον δὲ τῶν εἰρημένων ἐκλυθέντων οὐδὲ φρίκη γένοιτ' ἂν, ἀλλ' ἦτοι τις ἐλκώδης αἴσθησις ἢ ἀνωμαλία μόνη. πάντων μὲν οὖν τῶν εἰρημένων συνελθόντων τὸ σφοδρότα-

corporis habitus in picrocholis ex longa inedia biliosus. Si igitur tum id incidat, tum aeger motu quopiam valentiore quam pro viribus usus mordentium excrementorum impetum confertim foras excitarit, necesse est, veluti in symptomatum causis ostendimus, vel rigorem vel horrorem subsequi. Ac rigor quidem succedet propter eorum quae feruntur excrementorum tum multitudinem tum acrimoniam tum impetus celeritatem tum virium infirmitatem. Nam et quae multa paucis, et quae qualitate sunt acerrima, iis quae ita non sunt mordent magis, pari modo et quae celerius feruntur tardioribus. Jam vires ubi valentes sunt omnia contemnunt ac tolerant, ubi infirmae sunt redditae, etiam ab obvio quovis offenduntur. Horror fiet ubi et qualitas eorum et impetus velocitas est remissa, tum copia minor, ac potissimum quum vires tristanti obfistunt. Si vero jam dicta largius remittantur, ne horror quidem fiet, sed vel ulcerosus quidam sensus vel tantum inaequalitas. Ergo

Ed. Chart. X. [229.]

Ed. Bas. IV. (142.)

τόν ἐστι ῥίγος, ἀπάντων δ' ἐκλυθέντων οὐδεμία τῆς διεξ-
 ὁδου τῶν περιττωμάτων αἰσθησις. εἰ δὲ τὰ μὲν εἴη, τὰ
 δὲ οὐκ εἴη, καὶ τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα, τὸ ἐν μέσῳ
 πᾶν ἀπεργασθήσεται πλάτος ἐν ταῖς τοιαύταις μίξεσι τοῦ
 τε μεγίστου ῥίγου καὶ τῆς παντελοῦς τῶν περιττωμάτων
 ἀναισθησίας. οὐδὲν οὖν ἐστι θαυμαστόν εἰ τῷ μὲν ἀνω-
 μαλίαν, τῷ δὲ ἐλκώδῃ τινὰ αἰσθησιν ἢ φρίκην ἢ ῥίγος
 ἕκαστον τῶν αἰτίων αὐτό τε καθ' ἑαυτὸ καὶ σὺν ἄλλοις
 ὁράται φέρον. ὑποκεισθώσαν γὰρ ἀσθενεῖς μὲν αἱ δυνά-
 μεις, αἰσθητικὸν δ' ἱκανῶς τὸ σῶμα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο
 ἐδείχθη συντελεῖν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν τῶν τοιούτων συμπτω-
 μάτων γένεσιν, ἰσχνή δὲ ἡ ἑξίς καὶ ἡ κρᾶσις πικρόχολος, ὃ
 τε στόμαχος ἐκχολούμενος ὁμοίως, ἐπὶ τε τούτοις ἀπασιν
 ἔνδεια γιγνέσθω σιτίων, ἀγρυπνία τέ τις καὶ λύπη καὶ φρον-
 τις, ἀναγκαῖα τε πρόοδος εἴκοθεν ἐπαιγούσης τινὸς χρείας.
 εἴτα τούτων ὑποκειμένων ὅπερ ἐθεάσω ποτὲ γιγνέσθω. προ-
 θυμηθῆτω διὰ τὴν χρείαν ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ὁδὸν μα-

coeuntibus omnibus jam dictis vehementissimus oritur rigor,
 at remissis omnibus nullus ex transitu excrementorum fit
 sensus. Quod si quaedam sint, quaedam non sint, et quae-
 dam majora sint, quaedam minora, in ejusmodi mixtio-
 nibus media latitudo omnis inter maximum rigorem et
 omnimodam excrementorum insensibilitatem et universalem
 vacuitatem sensus excrementorum efficitur. Itaque nihil
 mirum est, si *dictarum* causarum quaeque vel per se vel cum
 aliis *juncta*, alii inaequalitatem, alii ulceris quempiam sen-
 sum aut horrorem aut rigorem afferre videatur. Nam sup-
 ponantur vires imbecillae, corpus admodum sensibile, etenim
 id quoque ostensum est, non parum ad ejusmodi sympto-
 matum generationem conferre, habitus autem corporis gra-
 cilis et temperamentum biliosum stomachusque similiter bile
 affectus, tum his omnibus accedant inedia cibi et vigiliae
 quaequam et tristitia et sollicitudo, ad haec progressus a
 domo qui ex urgente quapiam causa sit necessarius; postea
 his suppositis, id quod aliquando fieri vidisti, det sedulo

Ed. Chart. X. [229.]

Ed. Bas. IV. (142.)

κροτέραν ἀνύσαι κατὰ τὴν πόλιν ἐπειγόμενος. ἂρ' οὐχ ἐτοιμῶς ἐκ τῆς προσγενόμενης αὐτῷ κινήσεως τῶν δακνωδῶν περιττωμάτων ἀνωμαλίαν μὲν τινα πρῶτον, αὐτίκα δὲ καὶ φρίκην γενέσθαι; καὶ εἰ ἐπιμένει κινούμενος ἢ μὴ φθάσει λαβεῖν σιτίων, αὐτίκα πυρέττειν αὐτόν; ἔδειξα δέ σοι πυρέξαντας οὕτω τινὰς καὶ μάλιστα τῶν ἐκ νόσον μακρᾶς ἀνακομιζομένων· ὧν ἐνὶ κατὰ τύχην ἀπαντήσας, τῆς φρίκης ἀρχομένης ἄρτι δηλώσαντι τὸ γινόμενον, ἄρτον ἐξ οἴνου κεκραμένου δούς προσενέγκασθαι, παραχρῆμα τὴν φρίκην ἔπαυσα. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, ὥς οἶσθα, κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς ἐργαστήριον εἰσαγαγὼν ἐκώλυσα πυρέξει. ἑτέρους δ' εἰς τὴν ἐαυτῶν καταγωγὴν ἀφικέσθαι φθάσαντας ἔθρεψα κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς φρίκης ἢ μικρὸν ὕστερον. ἀπλῶς δ' εἰπεῖν οἷς ἔτι τὰ τῆς ἀρχῆς τῶν παροξυσμῶν ἐστὶ συμπτώματα, τούτοις ἅπασιν ἄρτον ἐξ οἴνου κεκραμένου θερμοῦ διὰ ταχέων προσφέρων ἔπαυσά τε παραχρῆμα τὴν φρίκην, ἐκώλυσά τε πυρέξει. ὅσῳ δ' ἂν θᾶπτον αὐτοὺς θρέψοις, τοσούτῳ μᾶλλον κωλύσεις τὸν πυρετόν. εἰ δὲ βραδύνοις ποτὲ βραχὺ, πυρετὸς μὲν οὐδ' οὕτω,

operam ejusmodi homo, ut plus itineris per urbem re ita postulante festinus peragat, numquid huic ex eo qui excitatus est mordentium excrementorum motu primum quidem inaequalitas quaedam, mox vero etiam horror prompte incidet? quod si motum quoque continuet vel cibum sumere antevertat; protinus etiam febris? Ita febricitantes aliquos ostendi tibi maxime ex iis, qui a longo morbo convalescerant, quorum quum uni forte fortuna occurrissem, qui mox ante horrescere coepisset, ut rem exposuisset, dato ex vino diluto pane continuo horrorem sedavi. Verum hunc, uti fecis, per viam in officinam quandam perductum febricitare prohibui, alios vero qui prius se domum suam recepissent in ipso principio horroris vel paulo posterius cibavimus. Atque ut semel dicam quibus incipientis adhuc accessionis aderant symptomata, iis omnibus panem ex vino diluto ac calente mature exhibens et horrorem statim sedavi et febrem prohibui. Quanto vero hos citius cibaveris, tanto magis febrem prohibueris. Quod si paululum aliquando moreris,

Ed. Chart. X. [229. 230.]

Ed. Bas. IV. (142.)

θερμασία δὲ αὐτοῖς ἐπιγίγνεται πολλή, τρόπον ὁμοιότατον τοῖς ἐν κρύει μὲν ὁδοιπορήσασι σφοδρῶ, καταχθείσι δ' οἰκᾶδε καὶ τραφεῖσι θερμοῖς, ὥς εἴ γε βραδύνοις πλέον, ἔτι πλείον οὗτοι θερμανθήσονται θερμασίαν τοσαύτην τε καὶ τοιαύτην ὥς ἀμφιβάλλειν εἰ πυρετὸν ἤδη κλητέον αὐτήν. εἰ δ' ὥραι δύο μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνωμαλίας εἴησαν γεγεννημένοι, τρέφειν μέντοι καὶ τότε μενούσης γ' ἔτι τῆς φρίκης, [230] προλέγειν δ' ὅτι πυρεξουσιν οὗτοι πυρετὸν ἄλνπον, ᾧ νοτίδες ἀκολουθήσουσι. καὶ τούτου γενομένου καὶ λούειν χρὴ καὶ τρέφειν αὐτοὺς. εἰ δὲ ἡ μὲν φρίκη παύσοιτο, πυρέττοιεν δ' ἤδη σαφῶς, μηκέτι τρέφειν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, παρακμάζοντος δὲ τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ τρέφειν αὐτίκα μὴ περιμένων ἀπυρεξίαν. ἐν ἀπάσαις γὰρ ταῖς ἀνχμῶδεσι διαθήσεσιν οὐ παύονται καλῶς οἱ παροξυσμοὶ πρὶν ἤτοι λουτροῖς ἢ τροφαῖς ὑγραυνούσαις τεγχθῆναι. ταῦτα ἐγὼ πάντα δι' ἔργων ἐπιδειξάμενος ἐφ' οἷς, ὥς οἶσθα, παραδοξοποιὸς ὑπὸ τῶν ἐπαινούντων ἢ φθονούντων ἐκλήθη. ὁπότε δὲ λόγῳ διηροχόμην ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐπιδεικνύς, ὥς χρὴ τινὰς μὲν τοῦ

febris ne tum quidem, calor vero multus iis advenit, simile plane iis qui per vehemens frigus facto itinere reversi domum calidis sunt nutriti. Quod si plusculum moreris, majorem calorem sentient, talemque ac tantum ut dubites an hunc febrem appelles. Sin duae horae ab initio inaequalitatis interpositae sint, nutries tunc quoque, modo horror adhuc duret, praedicens tamen quod hi febricitabunt innoxia febre, et cui cutis mador succedet, quo facto tum lavare tum rursus nutrire debebis. Quod si horror sedatus fuerit ac jam plane febricitent, cibandi id temporis non sunt, sed decrescente jam accessione illico sunt nutriendi, apyrexia non expectata. In nullo namque squallido affectu commode finitur accessio prius quam illi vel ex lavaero vel humido victu humectatio accesserit. Haec ego omnia quum operibus indicarem quibus, ut scis, paradoxorum fabricator ab iis qui me vel laudabant vel aemulabantur vocabar. Quum vero ratione de iisdem differens docerem aliquos ante acces-

Ed. Chart. X. [230.]

Ed. Bas. IV. (142, 143.)

παροξυσμοῦ τρέφειν, ἐνίοις δὲ καὶ κατ' αὐτὸν ἦτοι παρα-
 κμῆς ἀρξαμένης ἢ καὶ νῆ Δία τῆς ἀκμῆς ἐνεστηκυίας, οἷσθ' ὡς
 τῆνικαῦτα παραδοξολόγον ἐκάλουν με. τί ἂν οὖν τις πάθοι
 πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πεισθῆναι δυναμέ-
 νους; ἀλλ' ἀδύνατον, φασί, διαγνῶναι τὰς τοιαύτας διαθέ-
 σεις. πῶς οὖν ἡμεῖς τὰς τοιαύτας διαγινώσκομεν; ἀδύνατον
 εἶναι σοι δοκεῖ διαγνῶναι ξηρὰν καὶ θερμὴν κρᾶσιν, ἢ ἔξ
 ἀρχῆς γεγενημένην, ἢ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ τοιαύτην ἀποτελεσθεῖ-
 σαν; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὕτω ῥᾶστον, ὡς καὶ ταῦτι γνωρίζειν τὰ
 γράμματα. τί δ' ὅτι τούτῳ μὲν οὐδέπω σηπεδιὼν οὐδεμία
 χυμῶν ἐστι, τούτῳ δ' ἐστὶν ἀδύνατον εἶναι διαγνῶναι νομί-
 ζεις; ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς γε. καὶ γὰρ διὰ τῶν σφυγμῶν καὶ διὰ
 τῶν σῶρων καὶ δι' αὐτῆς ἐστὶν ὅτε τῆς κατὰ τὴν θερμὴν ποί-
 οτητος ἐναργῶς διαγινώσκομεν. εἰ δ' ἐκ τοῦ μηδὲν αὐτοῖ
 μήτε μαθεῖν ἐθέλῃσαι μήτ' ἀσκήσαι τοῖς ἐπιστήμοσιν ἀπι-
 στοῦσι, τί κωλύει καὶ τοῖς γεωμέτραις αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀριθ-
 μητικοῖς καὶ (143) τοῖς ἄλλοις ἅπασι τεχνίταις ἀπιστεῖν;

tionem esse cibandos, aliquos in ipsa vel declinare jam in-
 cipiente, vel etiam in ipso summo vigore, tum paradoxo-
 rum narratorem me appellabant. Ergo quid facias his
 hominibus quibus nec opere nec ratione persuaderi potest?
 At, inquiunt, fieri nequit, ut ejusmodi affectus quis agnoscat.
 Quomodo igitur nos eos agnovimus? Videturne cuiquam
 fieri non posse, ut calida et siccā intemperies agnoscat,ur,
 vel quae ab ortu usque fuerit, vel quae in praesenti tem-
 pore talis sit reddita? Mihi sane tam videtur facile quam
 has ipsas agnovisse literas. Quid illud vero, si huic non sit
 adhuc in humoribus putredo ulla, illi vero sit, non posse
 vobis videtur hoc discerni? Mihi posse videtur. Nam et
 ex pulsu et urina et ex ipsa nonnunquam quae in calore
 est qualitate evidenter id discernimus. Quod si propterea,
 quod nec ipsi quicquam discere volunt nec se se exercitare,
 scientibus parum credunt, quid vetat quo minus tum geo-
 metris ipsis tum arithmeticiis tum reliquis artificibus omni-
 bus nihil credant?

Ed. Chart. X. [230.]

Ed. Bas. IV. (143.)

Κεφ. ε'. Ἐάσαντες οὖν ἤδη τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώ-
 πους αὐτοῖς ἀνέλθωμεν ἐπὶ τὸ συνεχές τοῦ λόγου. ταῖς θερ-
 μαῖς καὶ ξηραῖς ἔξουσιν ἐναντιώτατόν ἐστι καὶ πυρετωδέστατον
 αἷτιον αἰτία. λέγω δ' ἔξως θερμᾶς καὶ ξηρᾶς οὐ μόνον ὅταν
 ἔξ ἀρχῆς ὥσι τοιαῦται κατὰ τὴν οἰκίαν κρᾶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξ
 ὑστέρου γεννηθῶσιν ἐκ διαίτης θερμῆς καὶ ξηρᾶς καὶ κινήσεων
 πλειόνων, ἀγρυπνίας τε καὶ φροντίδος καὶ λύπης καὶ χωρίου
 θερμοῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὥρας θερμῆς καὶ καταστάσεως θερμῆς
 καὶ ξηρᾶς. ἔξεστι δὲ καὶ χωρὶς τοῦ τῆς ὥρας ὀνόματος ἐν
 τοῖς τοιοῦτοις λόγοις μόνης μεμνησθαι τῆς καταστάσεως.
 ἄνωθεν γοῦν ἀναληφθέντος τοῦ λόγου μᾶλλον πεισθήσῃ τῷ
 λεγόμενῳ. τὰς θερμᾶς καὶ ξηρᾶς κράσεις, εἴτ' ἐκ τῆς ἀρχαίας
 φύσεως εἴτ' ἐκ τῆς διαίτης καὶ πόνων ἀμέτρων καὶ παθῶν
 ψυχικῶν καὶ χωρίου καὶ καταστάσεως εἰς τοῦτο εἶεν ἡγμέναι,
 βλάπτουσιν ἱκανῶς αἱ αἰτίαι. ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ παραλέ-
 λειπται μὲν ἡ ὥρα κατὰ γε τὴν λέξιν, οὐ παραλέλειπται δὲ
 τῇ δυνάμει· περιέχεται γὰρ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀκρως θερ-
 μῆς καὶ ξηρᾶς καταστάσεως, τὴν εἰρημένην κρᾶσιν ἐργαζομέ-

Cap. V. Missis igitur hisce hominibus rursus seriem
 sermonis nostri persequamur. Calidis ac siccis habitibus
 adversissima res inedia est ac febrium paratissima causa.
 Voco habitus calidos et siccis non solum quum a primo
 ortu tales ex proprio temperamento sint, sed etiam quae
 posterius ex calido siccoque victu et plurima dimotione, et
 vigilia et cura et tristitia et regione calida siccaque et tem-
 pore aestivo et coeli statu calido siccoque sint acquisiti. Sane
 licet et citra tempestatis anni mentionem in ejusmodi ser-
 mone statum coeli solum nominare. Verum si altius repe-
 tam, id quod dico magis credes. Calida et sicca tempera-
 menta sive ea ex prima origine talia sint, sive ex victu et
 immoderato labore et animi perturbationibus et regione et
 coeli statu inedia vehementer laedit. In hac dictione ipsis
 saltem verbis omisum est anni tempus, potestate tamen
 omisum non est; nam in coeli statu comprehenditur, quan-
 do calidus in summo siccusque coeli status jam dictum tem-

Ed. Chart. X. [230. 231.]

Ed. Bas. IV. (143.)

νης, ἣν οὐχ οἶόν τε γενέσθαι κατ' ἄλλην ὥραν οὐδεμίαν ὅτι μὴ τοῦ θέρους· οὔτε γὰρ ἐν φθινοπώρῳ δυνατόν οὔτ' ἐν ἥρϊ, πολὺν δὲ μᾶλλον οὐδ' ἐν χειμῶνι, θερμοτάτην αἷμα καὶ ξηροτάτην γενέσθαι κατάστασιν· ὥσπερ οὐδὲ ψυχροτάτην οὐδὲ ὑγροτάτην ἐν ἄλλῃ τινὶ πλήν ἐν χειμῶνι. [231] διὰ ταῦτα μὲν δὴ καὶ γὰρ παραλιπὼν ἐνίοτε τὴν ὥραν ἀρκοῦμαι τῇ καταστάσει. ἔξεστω μὲν ἐκάστῳ χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν, ὥς ἂν ἐθέλοι, φυλάττοντι τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν. ἔστι δὲ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων οἷαν ἥδη τε πολλάκις ἔφην, οὐδὲν δὲ ἥττον ἔρω καὶ νῦν· ὅσα γὰρ ἀναγκαιότατα μὲν εἰς τὰς ἰάσεις ἐστίν, ἀγνοεῖται δὲ μάλιστα, ταῦτ' οὐδ' Ἱπποκράτης ὀκνεῖ διδάσκειν πολλάκις. αἰτιὰ τοίνυν τοῖς ξηροῖς καὶ θερμοῖς σώμασιν ὑγιαίνουσι μὲν βλαβερά, πυρέττουσι δ' ἐν θέρει θερμῷ καὶ ξηρῷ τὸν ἐπ' ἐγκαύσει πυρετὸν, ἢ πόνοις ἀμέτροις ἢ ἀγρυπνίαις ἢ τοῖς εἰρημένοις πάθει τῆς ψυχῆς οὐχ ἀπλῶς βλαβερόν, ἀλλ' εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν πάντων ὀλέθριον· ἦτοι γὰρ εἰς κανσώδεις ἐμπίπτουσι πυρετοὺς ἔξ αὐτῆς, ἔξ ὧν ἂν μὴ φθάσωσιν ἀποθανεῖν, εἰς τοὺς ἐκτικόνες

peramentum efficit. Hic autem status alio anni tempore quam aestate plane incidere non potest, neque enim in autumno nec in vere multoque minus in hieme fieri potest ut calidissimus simul siccissimusque coeli status fiat, sicut nec humidissimus pariter frigidissimusque in alio quam hieme. Ob haec igitur ego quoque aliquando praetermisso anni tempore coeli statu sum contentus. Liceat tamen cuique nominibus quibus velit uti, modo rerum naturam seruet. Est autem rerum natura qualem jamque saepe diximus, et nihilominus nunc dicemus, nam quae maxime sunt ad curationem necessaria, eademque maxime ignorata, nec Hippocrates ipse identidem repetere gravatur. Igitur inedia siccis calidisque corporibus valentibus quidem noxia est, iis vero qui in calida et sicca aestate febrem laborant, quae ex unctione aut labore immoderato aut vigiliis aut dictis jam animi affectibus sit contracta non simpliciter noxia est, sed si quicquam aliud omnium plane perniciofa, nam vel in febres ardentes ex ea incidunt, a quibus nisi prius mors

Ed. Chart. X. [231.]

Ed. Bas. IV. (143.)

μεταπίπτουσιν, αὐθις δ' ἐκ τούτων εἰς μαρασμόν· ἢ ἐξ ἀρχῆς εὐθείως ὁ ἐκτικός αὐτοῖς συμπίπτει πυρετός, ὑπερβὰς τὸν καυσώδη. μάλιστα δ', ὡς εἴρηται πολλάκις, αἱ ξηραὶ καὶ θερμαὶ κράσεις ἀλίσκονται τοῖς ἐκτικοῖς πυρετοῖς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρώπου, τῆς φθινοπώρου μὲν ἀρξαμένης πυρέττειν δι' ἀγρυπνίαν καὶ λύπην, ἐπὶ πλεῖστον δὲ παρατεινάσης τοῦ χειμῶνος· ἦν τεθεάμεθα μὲν, ὡς οἶσθα, τεταρταίαν, ἐγνωρίσαμεν δ' εὐθείως ἐκτικὸν εἶναι πυρετὸν ἐπιπεπλεγμένον ἐτέρῳ τινι τῶν ἐπὶ χυμοῖς. Ἰασις δ' ἦν μόνη διδόναι ψυχρὸν ἐν καιρῷ μέτριον εἰθισμένη πίνειν αὐτὸ καὶ παρὰ τὸν ὑγείας χρόνον· ἀλλ' ἕτεροι μὲν ἐπὶ ταύτης ἐνεπιστεύοντο τὴν θεραπείαν, ὅθεν ἡμεῖς ἐγνωμεν σιωπᾶν. ἐπ' ἄλλου δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃς ἡμῖν ἑαυτὸν ἐπέτρεψε, καθ' ἐκάστην τροφήν ἐδίδομεν, ἀκραφνοῦς πηγαίου ψυχροῦ ποτὲ μὲν δύο κῦαθους, ἔστι δ' ὅτε τρεῖς· ἀθρόον γὰρ οἱ τοιοῦτοι ψυχρὸν οὐ φέρουσιν ἄνευ τοῦ βλαβῆναι. διὸ κάλλιστόν ἐστιν εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ διαγνόντα τοῦ πυρετοῦ τὴν ἰδέαν ἀκινδυνότερον χρῆσασθαι ψυχρῷ πλεονε-

occupet in hecticis migrant, atque ab his in marasimum, vel protinus ab initio ardentibus praeteritis in hecticis. Maxime tamen, ut dictum saepius est, sicca calidaque temperamenta statim a principio hecticis febribus corripuntur. Sicuti mulieri accidit, quae autumno ex tristitia et vigiliis febricitare coepit, perseveravit autem ad plurimum hiemis. Hanc quarto die, ut scis, vidimus deprehendimusque statim hecticam esse febrem, cum alia, quam humores excitant, conjunctam. Curatio autem una tum fuerat, ut frigida tempestive et moderate daretur consuetae hanc per sanitatem bibere; verum aliis curatio hujus erat commissa, quare nobis filere est visum. Alteri vero, qui eodem tempore aegrotarat et se nobis commiserat, quoties nutritus est, fontanae plane gelidae dedimus interdum binos cyathos, interdum ternos; nam frigidam simul multam sibi dari qui ita sunt affecti citra noxam non ferunt. Quocirca utilissimum est, ubi febris ideam perspexeris, in prima statim accessione minore cum periculo copiosiore frigida uti, corporibus ad validam sicc-

Ed. Chart. X. [231.]

Ed. Bas. IV. (143.)

μηδέπω ξηρῶν ἱκανῶς τῶν σωμάτων γεγονότων. ὁ γοῦν ἐκ θυμοῦ πυρεξίας ἐν τοῖς ὑπὸ κύναι καύμασι θερμὸς καὶ ξηρὸς νεανίσκος ἐν τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ πινὼν ὕδατος ψυχροῦ δύο κοτύλας, αὐτίκα μὲν ἡμεσε χολὴν ξανθοτάτην, ἐξέκρινε δ' ὀλίγον ὕστερον καὶ κάτω. καῖπειτ' αὐθις ἐπὶ τῇ τροφῇ λαβῶν ὁμοίως ὕδατος ὅσον κοτύλην οὐκέτι ἐπύρεξεν. ἀλλ' ἐνιοι τῶν ἱατρῶν ἐν ἀρχῇ μὲν οὐ γνωρίζοντες οὐδεμίαν ἰδέαν πυρετοῦ, γνόντες δ' ὕστερον, ὅτε οὐδὲν ὄφελος, εἰς ἐκτικὸν ἢ καὶ νῆ Δία ἤδη μαρασμώδη πυρετὸν ἐμπίπτοντα τὸν ἀρρώστον, ἔδωσαν αὐτῷ ψυχρὸν πιεῖν, ἡμᾶς μιμησάμενοι. καὶ πάντες ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ· πολλῆς γὰρ ἀκριβείας δεῖται κατὰ τὸ μέτρον ἐπὶ τῶν οὕτως ἐχόντων ἢ δόσις τοῦ ψυχροῦ καὶ λεχθήσεται περὶ αὐτῆς ὀλίγον ὕστερον, ἐπειδὴν πρότερον ἐπιθῶ τελευτήν τοις ἐνεστώσιν. ὁ γάρ τοι προγεγραμμένος ἀρρώστος ἀπάντων παράδειγμά ἐστι τῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τρέφεσθαι δεομένων διὰ ξηρότητα, καὶ ἤδη πυρέττειν ἄρχονται. γινομένου γὰρ αὐτοῖς τοῦ πυρετοῦ διὰ τὸ δακνῶδες τῶν ἐν ταῖς ἡλιώ-

tatem nondum perductis. Qui enim in fervoribus sub canicula ex ira febricitant, juvenis autem hic erat siccus et calidus, ubi in prima accessione duas frigidae heminas bibisset, statim quidem evomuit flavissimam bilem, non multo autem post etiam deorsum excrevit. Deinde quum rursus post cibum aquae circiter heminam similiter sumplisset, jam febricitare desuit. Sed nonnulli medici quum nullam a principio febris speciem agnoscerent, sed postea quum jam praeterisset occasio intelligentes vel in hecticam, vel etiam in tabidam febrem aegrotantem incidisse, frigidam bibendam nos imitantes praebuerunt. Sed nemo metam attigit, nam magna sollicitudo habenda est in iis qui ita se habent de frigidae potionis mensura, de qua paulo post dicemus, ubi propositae disputationi finem imposuerimus. Nam aeger is quem ante descripsimus exemplo omnibus est, quibus propter siccitatem a principio statim dari cibus debet, etiam si febricitare jam incipiant. Nam cum accenditur in his febris, propter mordentem acrimoniam excalescenti attenuatique ex

Ed. Chart. X. [231. 232.]

Ed. Bas. IV. (143.)

σει καὶ ἀσιτίαις καὶ πόνοις ἐκθερμανθέντων καὶ λεπτυν-
θέντων χυμῶν, ἡ ὑγραίνουσα τροφή μέγιστον ἰαμά ἐστιν.
ὥσθ' ὅπου γε διὰ πλήθος, ἢ ἔμφραξιν, ἢ φλεγμονήν, ἢ
ἀπλῶς εἰπεῖν σηπεδόνα τινῶν χυμῶν ὁ πυρετός γεννᾶται,
μέγιστον κακόν ἐστιν ἡ τροφή. τούτους μὲν οὖν οὐδ' ἐν ταῖς
παρακμαῖς ἀβλαβῶς ἂν τρέφοις, μήτι γε δὴ κατὰ τὴν εἰσβο-
λὴν τῶν παροξυσμῶν· τοὺς προειρημένους δὲ ἅπαντι μὲν
καιρῷ, μάλιστα δ' ἐν τῇ παρακμῇ. [232] καὶ με πολλάκις
ἐθεάσω τοὺς ἐπὶ πλήθει καὶ φλεγμονῇ νοσοῦντας ἐν ἀσιτίαις
διαφυλάξαντα μακραῖς οὕτως ὡς μὴδ' ὅλως θρέψαι πρὸ τῆς
ἐβδόμης ἡμέρας, ἀλλ' ἀρκεσθῆναι μόνῳ μελικράτῳ τῆς δυνά-
μειος ἐρῶμένης δηλονότι, τινὰς δ' αὐτῶν οἷς ἡ δύναμις οὐκ
ἦν εὐρωστος, ἢ χολώδης ὁ στόμαχος, ἢ ἀσθενής, ἢ περιτιῶς
αἰσθητικός, ἐπὶ χυλῷ πτισάνης μόνῳ διεφύλαξα μέχρι τῆς
ἐβδόμης ἡμέρας μέλλοντός γε δηλονότι κατὰ ταύτην ἦτοι
παρακμᾶζειν τοῦ νοσήματος ἢ καὶ παντάπασι λυθῆσεσθαι διὰ
κρίσεως. ἔστωσαν δὴ σοι καθ' ἕκαστον ἄρῶστον εὐθέως
ἀπὸ πρώτης ἡμέρας οἱ σκοποὶ τοῦ τρέφειν, ὡς Ἱπποκράτης

sole et inedia et laboribus humores, maximum ejus reme-
dium est humidum nutrimentum, sicuti e diverso ubi ob
copiam vel obstructionem vel phlegmonem vel ut semel
dicam humoris alicujus putredinem febris est orta maximo
malo est cibus. Atque hos quidem nec in declinatione
febris citra noxam nutrias, nedum ipsa accessione inva-
dente: illos vero dictos omni certe tempore, sed potissi-
mum in declinatione. Me quoque saepenumero vidisti eos qui
ex repletionem et qui ex phlegmone laborarent, sub longa
inedia tenuisse sic ut prorsus ante septimum diem non ciba-
rem, sed sola mulsa contentus essem viribus scilicet valen-
tibus. Quosdam eorum quibus vires validae non fuerant,
aut stomachus biliosus aut imbecillus aut plus justo sensibilis,
solo ptisanæ cremore usque ad septimum traxi diem, quo mor-
bus declinare debuerat, aut etiam omnino per crisin discuti.
Sunt igitur tibi a primo statim die in omni aegro spectandi
duo cibandi scopi, quos Hippocrates jussit, morbi summus

Ed. Chart. X. [232.]

Ed. Bas. IV. (143.)

ἐκέλευσεν, ἥ τε τοῦ νοσήματος ἀκμή καὶ ἡ τοῦ κάμνοντος δύναμις. εἴτ' εἰ μὲν ἐγχωρεῖ μὴδ' ὅλως τρεφόμενον ὑπερβάλλειν τὴν ἀκμὴν, ἐν ἀσιτίαις φύλαττε τὸν ἄνθρωπον· εἰ δὲ βραχείας τινὸς βοηθείας δέοιτο, τὸ μελίκρατον ἀρκεῖται μόνον· εἰ δὲ ἔτι μείζονος ἢ κατὰ μελίκρατον, ὁ χυμὸς τῆς πιτσάνης. εἰ δ' οὐκ ἐγχωρεῖ τὴν ἀκμὴν τοῦ νοσήματος ὑπερβάλλειν, ἥτοι λεπτῶς διαιτώμενον ἢ ἀσιτοῦντα, πειρᾶσθαι τρέφειν τοῦτον εὐθύς ἐν τῇ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ παρακμῇ. τινὰς δ' αὐτῶν, ὡς εἴρηται, καὶ μέλλοντος εἰσβάλλειν καὶ ἀρχομένου. ξηροὶ δ' εἰσὶν οὗτοι καὶ θερμοὶ τὴν κρᾶσιν, ἥτοι γ' ἐξ ἀρχῆς ἢ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἀσθενεῖς τε τὴν δύναμιν ἐξ ἀνάγκης· οὐ γὰρ ἐνδέχεται ξηρὸν καὶ θερμὸν ἱκανῶς σῶμα πυρεῖξαι ἐρῶσθαι ταῖς δυνάμεσιν. εἰ μέντοι ποτὲ συνέλθοι φλεγμονὴ τοῖς τοιοῦτοις πυρετοῖς τε καὶ σώμασιν ἐπικαίρου μορίου, τεθνήξονται πάντως· ἐθιάσω γὰρ ἡμᾶς καὶ τοῦτο προειπόντας μὲν αἰεὶ, ψευσαμένους δ' οὐδέποτε. καὶ μᾶλλον, εἰ πνεύμονος, ἢ τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπέζωκότος χιτῶνος, ἢ

vigor et aegrotantis vires. Postea si transiri summum incrementum sine omni cibo potest, in cibi abstinentia hominem servabis; sin exiguum adminiculum requiratur, abunde erit sola mulla, quod si majus desiderat quam sit ex mulla, ptisanæ cremor satis erit. At si fas non est summum morbi incrementum aut tenui victu aut inedia transmitti, id agendum ut homo statim in primæ accessionis declinatione cibetur. Aliquos vero, ut dictum est, et quum invasura adhuc est et quum incipit *cibabis*. Sint porro hi sicco temperamento ac calido aut a primo ortu aut certe illo tempore oportet, tum viribus necessario imbecillis, neque enim fieri potest ut abunde siccum calidumque corpus quum febricitet viribus sit valentibus. Si tamen cum ejusmodi febre ac corpore principis partis phlegmone sit conjuncta, omnino aeger morietur, nam id quoque prædixisse me semper, nunquam vero falsum ipse testis es. Magisque id certum est, si pulmonis vel membranae costas succingentis vel ventriculi vel jecinoris *phlegmone sit*; etenim quæ has

Ed. Chart. X. [232.]

Ed. Bas. IV. (143. 144.)

γαστρός ἢ ἥπατος· αἰεὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι φλεγμοναὶ μὴ ὅτι τοῖς οὕτως ἀσθενέσι (144) τὴν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχυροτέροις αὐτῶν ὀλέθριαι. καὶ μία σωτηρία πλευριτικοῖς τε καὶ περιπνευμονικοῖς, προσκείσθω δὲ καὶ συναγχικοῖς, ἢ ῥώμῃ τῆς δυνάμεως· ἔτι τε τούτων οὐδὲν ἦττον οἷς ἥπαρ ἢ γαστήρ ἐφλέγηνεν, ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς φλεγμοναῖς αὐτῶν ἥμισυ προσήκει τρέφειν, ὅσον δ' ἐπὶ τῇ τῆς δυνάμεως ἀρρώστια πολλάκις. ὥστ' ἀναγκαῖον ἢ καταλῦσαι τὴν δύναμιν ἢ τὰς φλεγμονὰς αὐξῆσαι. ταυτὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλεον ἴσως ἢ τοῖς ἐνεστώσιν ἀρμόττει λείλεκταί μοι διεγνώκοτι γε καὶ τοῦτο τὸ γράμμα περὶ τῶν ἄνευ φλεγμονῆς διαλεχθῆναι πυρετῶν. ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ λόγου κοινωνίαν ἐξέβην ἐφ' ὅσον ἦν ἀναγκαῖον.

Κεφ. σί. Αὐθις οὖν ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τούσδε τοῖς προειρημένοις πυρετοῖς συγγενεῖς, οὓς ὀνομάζειν εἰώθαμεν ἐκτικούς. ὁ γὰρ τοι νεανίσκος, ὃν προέγραψα, τὸν ἐκτικὸν ἂν ἐπύρεξε πυρετὸν, ὑπερβάλλειν ἀναγκασθεὶς τὴν θαυμαστήν διάτритον, εἶπερ γε μὴ φθάσας ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν

partes phlegmonae occuparunt, non modo iis qui tam imbecillis sunt viribus, sed etiam iis qui valentiores ipsis sunt mortiferae esse solent. Uaque salus tum pleuriticis tum peripneumonicis, addé etiam synanchicis, est ipsum virium robur, non secus vero et quibus vel jecur vel ventriculum phlegmone obsidet. Nam quod ad phlegmonen quae in iis est partibus spectat, minime plane est cibandum, quod ad virium infirmitatem, saepe. Ita necessario aut vires resolventur aut phlegmone augebitur. Atque haec mihi latius fortassis quam pro re proposita sunt dicta, quum praeferim hoc libro statuerim de febribus quae absque phlegmone infestant differere. Caeterum tractationis convenientia fecit ut quatenus necessarium esset digrederemur.

Cap. VI. Denuo igitur redeamus ad febres praedictis febribus congeneres, quas nominare hecticas solemus. Nam qui supra descriptus a me juvenis est, hectica febre laborasset, si mirificam diatriton transigere fuisset coactus, nisi tamen prins ab iis qui absque methodo victus rationem or-

Ed. Chart. X. [232. 233.]

Ed. Bas. IV. (144.)

εἰθισμένων ἄνευ μεθόδου διαιτᾶν. ὑποκείσθω τοίνυν ἄλλος τις ἅπαντα μὲν ἔχων τὰ αὐτὰ τῷ προειρημένῳ, τὴν δύναμιν δὲ ἰσχυρότερος εἰς τοσοῦτον ὥς καὶ τὴν διάτριτον ὑπερβάλ-
λων ἀντέχειν. ἀνάγκη τὸν τοιοῦτον οὕτω διαιτῶμενον ὥς
διαιτῶσιν οἱ τὴν διάτριτον ὑμνοῦντες, εἰς τὸν [233] ἐκτικὸν
πυρετὸν ἐμπεσεῖν. ἔθραψαν γὰρ ἂν αὐτὸν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν
ἡμερῶν, εἴτ' αὐθις ἐν τῇ ἑκτῇ, καὶ περὶ ὀγδόῃ τε καὶ δεκάτῃ·
τοιοῦτος γοῦν τις ὁ τύπος τῆς διαίτης αὐτῶν ἐστίν, ὥς
ἐθεάσω πολλάκις· ἡ μὲν πρώτη τροφή μετὰ τὴν πρώτην
διάτριτον, αἱ δ' ἄλλαι παρὰ μίαν. εὐθύς δ' ἂν, οἶμαι, καὶ
δι' ἀρτομέλιτος ἐξήραναν αὐτοῦ τὰ ὑποχόνδρια· καὶ γὰρ καὶ
τοῦτο ἐκ τοῦ νόμου τῶν τοιούτων ἰατρῶν ἐστίν, εἴτε φλεγ-
μαῖνοι σπλάγχνον, εἴτε καὶ μή. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὅπως χρῆ
διαιτᾶν τοὺς οὕτω κάμνοντας εἴρηται μὲν καὶ πρόσθεν,
οὐδὲν δὲ ἥττον ἐν κεφαλαίοις εἰρήσεται καὶ νῦν. ὅταν ἦτοι γε
ἐκ κόπων, ἢ θυμῶν, ἢ φροντίδων πλεόνων, ἢ ἀγρυπνίας, ἢ
λύπης, ἢ ἐνδείας μακρᾶς, ἢ καὶ πάντων ἅμα συνελθόντων,
ὥσπερ ἐπὶ τοῦ προγεγραμμένου νεανίσκου, ξήρανθέντος τοῦ

dinare confueverunt fuisset interemptus. Proponatur igitur
alius quispiam, cui cum supradicto caetera quidem omnia
sint eadem, vires tamen tanto sint valentiores ut tridui
inedia tolerata duret. Necessse est hunc, si modo ita cibetur
quemadmodum cibant qui diatriton extollunt, in hecticam
febrem incidere. Nam ii primum in quarto die ipsum ci-
barent, post in sexto, mox in octavo et in decimo; quippe
talis est, ut saepe vidisti, eorum cibandi formula. Prima
quidem cibatio post primam diatriton, reliquae alternis die-
bus. Protinus autem, arbitror, et panimelle siccaissent ejus
procordia, nam id quoque ex legibus ejusmodi medicorum
est, siue phlegmone viscus aliquod laboret siue secus. At
quemadmodum quidem cibare ita laborantes inter initia con-
ueniat, supra est dictum; sed nihilo tamen secius nunc quo-
que summatina repetetur. Quoties vel ex lassitudine vel ira
vel pluribus curis vel vigiliis vel tristitia vel longa inedia
vel universis una, sicut in supra descripto juvene, coeun-

Ed. Chart. X. [233.]

Ed. Bas. IV. (144.)

σώματος εἰσβάλλῃ πυρετός, ἀνχμηρόν μὲν ποιῶν τὸ δέρμα, πυ-
 ρώδῃ δ' ἔχων τὴν θερμὴν, ἐλπίς μὲν δήπου τοῦτον τὸν ἄν-
 θρωπον ἐκτικῶ ληφθήσεσθαι πυρετῷ καὶ μᾶλλον ἐν θερμῇ
 καὶ ἐν θερμῇ καὶ ξηρᾷ καταστάσει. χρὴ δὲ ὅτι τάχιστα διὰ τε
 πτισάνης χυλοῦ καὶ τῶν διὰ χόνδρου ῥοφημάτων θρέψαντα
 καὶ ἄρτου τι προσεπιδιδόντα θεραπεῦσαι πόσει ψυχρᾷ τὸν
 κάμνοντα. σβέννυται γὰρ αὐτίκα καὶ παύεται τελείως ὁ πυρε-
 τὸς ὅταν γε, ὡς εἴρηται, μήτε φλεγμονή τις αὐτῷ συνῇ
 μήτε σήψις χυμῶν. εἰ δέ γε τούτων τι συνεπιφαίνοιτο, προσέ-
 χειν ἀκριβῶς χρὴ καὶ διακρίνειν ἐν τίνι καιρῷ πρώτως τὸ
 ψυχρόν ὕδωρ αὐτῷ δοῦναι τολμήσομεν. ἐγὼ γὰρ ἔδωκα πολ-
 λοῖς καὶ τῶν τοιούτων, ἄμεινον εἶναι νομίσας αὐξῆσαι τὰς
 φλεγμονὰς τό γε παραντίκα τοῦ περιπεσεῖν ἀνέχεσθαι τὸν
 ἄνθρωπον ἐκτικῶ πυρετῷ. παντελῶς τοίνυν, ὡς αἰεὶ λέγομεν,
 ἡ θεραπεία τῇ διαγνώσει τε καὶ προγνώσει συνέπεται. δια-
 γνῶναι μὲν γὰρ χρὴ τὰ παρόντα, προγνῶναι δ' ἐξ αὐτῶν τὰ
 γενησόμενα τὸν μέλλοντα χρήσεσθαι βοηθήματι δραστηρίῳ.
 εἰ μὲν τοίνυν μεγάλην ἔσεσθαι στοχάζοιο τὴν βλάβην ἥτοι

tibus siccatum corpus est, ac febris invasit, quae et aridam
 reddat cutem et ignem habeat calorem, utique hunc ho-
 minem timor est febre hectica correptum iri, potissimum
 aestate ac coeli statu calido siccoque. Oportet autem quam
 primum ptisanæ cremore et sorbitione ex alicâ nutritum
 panemque post oblato aquae frigidae potione aegrotum cures;
 nam protinus extinguitur ac cessat omnino febris, modo, ut
 dictum est, nec phlegmonē aliqua ei sit adjuncta nec putredo
 humorum. Nam si horum utrumvis sit, attendere diligenter
 oportet ac discernere quo primum tempore aquam frigidam
 dare homini sit audendum. Ego enim talium quoque multis
 dedi, tutius esse ratus phlegmonas in praesens augere quam
 finire hominem hecticam febrem incurrere. Ubique igitur,
 ut semper dicere soleo, curatio dignotionem praenotionem-
 que consequitur. Siquidem et dignoscat quod praesens est,
 et praenoscat quod ex eo futurum est oportet qui volet
 notabilis efficaciae remedio uti. Si tamen magnum fore in-

Ed. Chart. X. [253.]

Ed. Bas. IV. (144.)

τῆς σήψεως τῶν χυμῶν ἢ τῆς φλεγμονῆς, ἐπισχεῖν μὲν τὴν
 δόσιν τοῦ ψυχροῦ, τοῖς δ' ἔξωθεν ἐπιτιθεμένοις ψυκτηρίοις
 ἰάμασι χρῆσθαι, ποτὲ μὲν ἐπὶ στόματι τῆς γαστρὸς ἢ καθ'
 ὅλων τῶν ὑποχονδρίων, ἔστι δ' ὅτε καὶ κατὰ τοῦ θώρακος
 ἐπιτιθέντα, καθ' ἅπερ ἂν ἡγησώμεθα μάλιστα τὸ πλεῖστον
 εἶναι τῆς θερμῆς. εἴρηται δ' ὅτι καὶ βαλανεῖα τοῖς οὕτω
 κάμνουσιν ἐπιτήδεια, τουτέστι τοῖς ἐξηρασμένοις μὲν ἱκανῶς
 τὸ σῶμα, πυρέττουσι δ' ἄνευ χυμῶν σηπεδόνος ἐπὶ τινι τῶν
 προειρημένων αἰτίων. ἐπιδέδεικται δὲ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν
 πυρετῶν λογισμοῖς ὅτι καὶ ταῖς φλεγμοναῖς διὰ τὴν σηπε-
 δόνα τῶν ἐν αὐταῖς χυμῶν ἐπονται πυρετοί. διὰ τοῦτο οὖν
 ὅταν εἴπω ποτὲ τοῖς ἐπὶ σήψει πυρετοῖς ἦτοι συμφέρειν ἢ
 μὴ συμφέρειν τόδε τι, καὶ τοὺς ἐπὶ φλεγμοναῖς ἀκούειν σε χρὴ
 περιλαμβανομένους ἐν τῷ κοινῷ γένει τῆς σηπεδόνος. ὅταν
 δ' ἔξῃς ἀλλήλοις ἀμφοτέρους ὀνομάζοντος ἀκούης μου, τοὺς
 ἐπὶ φλεγμοναῖς ἴσθι τῶν ἐπὶ μόνῃ σήψει τῆνικαῦτα διορίζο-
 μένους. ὅποια γάρ τις ἔστιν ἢ τῆς φλεγμονῆς διάθεσις εἴρη-
 ται μὲν ἐν τε τῷ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας καὶ τῷ

commodum vel humorum putredini vel phlegmonae conji-
 cies, a frigida quidem danda abstinebis, refrigerantibus au-
 tem remediis quae foris applicantur uteris, modo ea super
 os ventriculi aut tota praecordia, modo super pectus impo-
 nens, ubi plurimum subesse caloris maxime judicabis. At
 dictum est ita laborantibus balnea quoque esse commoda,
 hoc est iis qui siccato plurimum corpore sunt, et ex aliqua
 praedictarum causarum citra humorum putredinem febrici-
 tant. Monstratum vero nobis est in documentis de febribus,
 phlegmonas quoque propter putredinem humorum qui in
 ipsis habentur febres subsequi. Quocirca quum dico inter-
 dum febribus ex putredine accensis tale quippiam condu-
 cere vel non conducere, etiam eas quae a phlegmone ex-
 citantur in communi putredinis genere comprehensas intel-
 liges. Quum vero deinceps utrasque nominare audieris,
 scias eas quae ex phlegmone ab iis quae ex sola putredine
 ortum habent tum discerni. Quae namque sit phlegmones
 affectus tum in libro de inaequali intemperie tum vero in

Ed. Chart. X. [233. 234.]

Ed. Basf. IV. (144.)

περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων. ἀναμνησάμενοι δὲ σε καὶ νῦν ἀναγκαιὸν ἐστὶν ὅτι κατασκήψαντος αἵματος θερμοῦ πλείονος εἰς τὸ τοῦ ζώου μόριον ἐξαίρεται μὲν ἀντίκα τὰ μείζω τῶν ἀγγείων, μὴ στέγοντα τὸ πλήθος, ἐξῆς δ' αὐτοῖς τὰ μικρότερα. καὶ περὶ οὕτως, ἐπειδὴν μὴδ' ἐν τούτοις στέγεται, διωροῦνται πρὸς τοῦκτος εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀγγείων εὐρυχωρίας, ὥς καὶ τὰς ἐν τῇ συνθέτῳ σαρκὶ χώρας ἀπάσας καταλαμβάνειν. αὕτη μὲν ἢ τῆς φλεγμονῆς διάθεσις. ἐγγωρεῖ δὲ καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγγείοις σῆπαισθαι τινὰς [234] χυμοὺς, ἥτοι καθ' ἐν τι τοῦ ζώου μόριον ἐν τοῖς πέρασιν αὐτῶν σφηνωθέντας, ἢ καὶ καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς εὐρύτητας, ὅποσαι μεταξὺ βουβώνων τέ εἰσι καὶ μασχαλῶν. ὅταν οὖν, ὥς ἐλέγομεν, ἄνευ σπηιδόνης αὐχμῶδαι σώματι πυρέττειν συμβῇ, τὸ κεφάλαιον τῆς ἰάσεως ἐν τοῖς ὑγραίνουσι καὶ ψύχουσι βοηθήμασι τίθεσθαι χρή.

Κε φ. ζ. Δύο δ' εἰσὶν αἱ τούτων ὕλαι κατὰ γένος αἱ πρῶται· μία μὲν ἐν τοῖς προσπίπτουσιν ἔξωθεν, ἑτέρα δὲ ἐν τοῖς εἴσω τοῦ σώματος λαμβανομένοις, ἃ δὴ καὶ προσφε-

eo qui de tumoribus praeter naturam est inscriptus docuimus. Te tamen de hoc admonuisse nunc necessarium est. Quum sanguis calidus copiosior in aliquam animalis partem procubuit, maiora ejus vasa protinus distenduntur, quae plenitudinem non ferunt, ab his deinceps quae minora sunt. Mox ubi nec in iis satis continetur, exsudat foras in ea ampla spatia, quae inter vasa sunt, sic ut etiam omnia quae in composita carne habentur loca occupet. Atque haec quidem est phlegmones affectio. Possunt vero et sine hac in ipsis vasis humores aliqui putrescere, aut in una animalis parte in finibus ipsorum impacti, aut etiam in totis eorum capacitatibus quae inter inguina et alas sunt comprehensi. Quum igitur, ceu diximus, citra putredinem squallenti corpori febricitare contigerit, caput totius curationis in iis remediis quae refrigerent et humectent statuere oportet.

Cap. VII. At duplex genere est harum rerum prima materia, una eorum quae foris admoventur, altera quae intro in corpus assumuntur, quae sane assu-

Ed. Chart. X. [234.]

Ed. Bas. IV. (144.)

ρόμενα καλοῦσιν. ἔξωθεν μὲν οὖν προσπίπτει τό τε περιέ-
χον ἡμᾶς αὐτὸ καὶ ὅσα δυνάμει φαρμάκων ὑγραίνειν τε καὶ
ψύχειν πεφύκασι, καὶ τρίτον πρὸς τούτοις ὑδάτων γλυκέων
λουτρά. τὰ δ' εἴσω τοῦ σώματος λαμβανόμενα τὰ τε ἐσθιό-
μενα καὶ τὰ πινόμενα καὶ ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ ἐστίν. ἐκ τούτων
χρὴ πειρᾶσθαι τὴν θ' ὑγρότητα καὶ τὴν ψύξιν ἐκπορίζειν
τοῖς ἐν τῷδε τῷ λόγῳ προκειμένοις πυρετοῖς. ἀλλ' ἡ μὲν
ψύξις ὡς ἂν ὑπὸ δραστηρίου ποιότητος γινομένη ὀλιγο-
χρόνιος ἔστι καὶ σφαλερὰ, πολυχρόνιος δὲ ἡ τῶν ἐξηρασ-
μένων ἐπανόρθωσις ὑπάρχει δι' ὑγρότητος, ἥττον τε σφα-
λερὰ τῆς διὰ ψύξεως. ἐπέλθωμεν οὖν ἐφεξῆς τὰς εἰρημένους
ἐξ διαφορᾶς τῆς ὕλης, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ἀρξάμενοι.

Κεφ. η'. Τούτῳ τοίνυν εὐκράτῳ μὲν ὄντι χρηστέον
ὡς ἔχει, μηδὲν περιεργαζομένους. εἰ δ' ἦτοι θερμὸν ἱκανῶς
ἢ ψυχρὸν ὑπάρχοι, τῷ μὲν θερμῷ τὸναντίον ἐπιτεχνᾶσθαι
καταγίους οἴκους, ψυχροτάτους τε καὶ εὐπνουστάτους ἐξεν-
ρίσκοντας, πρὸς ἄρκτον ἐστραμμένους αὔρας τέ τινας ἡδεῖας

menda vocantur. Extrinsecus corpori incidunt tum aër
ipse nos ambiens tum medicamenta quaecunque hume-
ctandi refrigerandique vim obtinent, et tertium praeter
haec dulcis aquae balneum. Intro in corpus sumun-
tur quae eduntur ac bibuntur et inspiratus aër. Ab his
generibus tentandum est propositis hoc loco febribus tum
humiditatem tum refrigerationem comparare. Verum refri-
geratio quoniam per efficacissimam qualitatem inducitur,
et parvi temporis est et periculosa, contra siccitatis per ea
quae humectent curatio, ut longi temporis est opus, ita
minus est quam refrigeratio periculo exposita. Igitur dictas
lex materiae differentias deinceps jam examinemus ab am-
biente exorfi.

Cap. VIII. Hic igitur temperatus est qualem se ex-
hibet, utique tali nobis est utendus nihil amplius de eo soli-
citis. Sin admodum calidus est vel admodum frigidus, pro
calido inducendus arte contrarius est, subterraneis inventis
domibus quae et frigidissimae sint et maximae perflatae et
ad septentrionem versae, tum auris quibusdam quae ipsis

Ed. Chart. X. [234.]

Ed. Bas. IV. (144. 145.)

αὐτοῖς μηχανωμένους, ἐνίοτε μὲν ἐξ εὐρίπων εἰς οὓς καταρ-
 ράσσουσιν ὕδατος κρουνοὶ πλείους, ἐνίοτε δ' ἐξ ἀγγείων εἰς
 ἀγγεῖα μεταρρέοντος ὕδατος ψυχροῦ. εὐθύς δὲ τοῦτο καὶ
 ὑπνωτικὸν ὑπάρχει, ραίνοντάς τε συχνῶς τὸν οἶκον ἀκραιφνεῖ
 ψυχρῷ καὶ (145) ῥόδα πολλὰ κατὰ τῆς γῆς ἐκχέοντας, ἢ
 ἀμπέλων ἑλικας, ἢ βάτων ἀκρέμονας, ἢ σχίνων κλώνας, ἢ
 τι τῶν ἄλλων φυτῶν ὅσα ψύχει· λέλεκται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ἥδη
 καὶ πρόσθεν. εἴργοντας δὲ δηλονότι καὶ πλῆθος ἀνθρώπων
 εἰσιέναι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο θερμαίνει τὸν οἶκον. οὕτω μὲν
 τὸν θερμότετον ἀέρα πειρᾶσθαι ψύχειν, ἐν θέρει δηλονότι
 θερμῷ καὶ ξηρῷ συνιστάμενον· οὐ γὰρ ἂν χειμῶνί ποτε γένοιτο
 θερμότετος, ὥσπερ οὐδὲ ψυχρότετος ἐν θέρει. τὸν ψυχρόν
 δὲ μετρίως μὲν ὑπάρχοντα τοιοῦτον ἀγαπᾶν καὶ δέχεσθαι,
 μηδὲν αὐτὸν ἐπιτεχνώμενον ἢ ἐξαλλάττοντα τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ·
 ψυχρότετον δ' ὄντα, κατ' ὅσον μὲν εἰσπνεῖται προσέεσθαι·
 ψύχει γὰρ ἱκανῶς τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμὴν· οὐ μὴν κατ' ὅσον
 ἔξωθεν γε ἄπτεται τοῦ κάμνοντος, πυκνοῖ γὰρ καὶ συνάγει
 τὸ δέρμα καὶ κωλύει τὰς ἀπορροὰς διαπνεῖσθαι τῶν σηπεδο-

fint suaves opera nostra paratis, alias ex euripis, in quo se
 dejiciant multi aquarum fontes, alias aqua frigida de vasis
 in vasa transfusa. Jam hoc statim etiam somniferum est.
 Praeterea domo assidue aqua quae prorsus frigida sit aspersa,
 ac rosis plurimis humi fufis, aut vitium capreolis, aut rubo-
 rum summitatibus, aut lentisci ramis, aut denique reliquarum
 quae refrigerent stirpium aliquibus, de quibus etiam prius
 est dictum. Turba quoque hominum ingredi prohibita;
 nam ea quoque domum calefacit. Atque ita quidem cali-
 dissimum aërem refrigerare qui in aestate calida et sicca acci-
 dit est tentandum, quandoquidem hieme calidissimus esse
 non potest, sicuti nec frigidissimus aestate. At si quis mo-
 dice frigidus est, hoc esse contentos oportet, nihil aut machi-
 nantes aut de temperie ejus alterantes. Qui vero frigidissimus
 est, quatenus respirando attrahitur, admittendus est, nam ca-
 lorem qui est in corde admodum refrigerat, non tamen
 quatenus extrinsecus aegrum contingit, quippe id densat co-
 gitque cutim ac putridorum humorum affluxum transpirare

Ed. Chart. X. [234. 235.]

Ed. Bas. IV. (145.)

τωδῶν χυμῶν· διὰ μὲν γὰρ τοῦ πνεύμονος ἀραιοῦ σπλάγχνου χαλεπὸν οὐδὲν ἐπὶ τὴν καρδίαν ἀφικνεῖσθαι ῥαδίως οὐ μόνην τὴν ποιότητα, ἀλλὰ καὶ [235] τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· διὰ μέντοι τοῦ δέρματος οὔτε τὴν ποιότητα δυνατόν οὔτε τὴν οὐσίαν ἐπὶ τὴν καρδίαν ἀφικνεῖσθαι, φθάνοντος πυκνοῦσθαι. τὸ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως ῥηθὲν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶς στυφόντων ἀναμνησάμενοι γὰρ καὶ ἀνταῦθα καὶ γινῶναι τὸν ἄγαν ψυχρὸν ἀέρα τὰς ὁδοὺς ἀποκλείειν ἑαυτῶ, τὸ δὲρμα στεγνοῦντ' αἰεὶ. μείζονα μέντοι γνωστόν ἐσομένην ἐκ τῆς ψυχρῆς εἰσπνοῆς τὴν ὠφέλειαν ἥπερ ἐκ τῆς τοῦ δέρματος πυκνώσεως τὴν βλάβην, καὶ μάλιστα ὅταν δι' ἐπιβλημάτων οἷον τε θάλλειν αὐτό. χρῆσθαι δ' ἀέρι τοιοῦτῳ καὶ ἐκείνους μάλιστα τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν ἐν οἷς ἡ καρδία πάσχει πρώτως, καθάπερ γε καὶ εἰ ἡ γαστήρ πρώτη ἐπεπόνθει, διὰ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων ἀργεῖν αὐτῇ· ταύτῃ μὲν γὰρ ἐκεῖνα τὴν δύναμιν εἰλικρινῇ φυλάττοντα προσπίπτει, τῇ καρδίᾳ δὲ ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ. ἥπατι δὲ ἐκ μὲν τῆς εἰσπνοῆς οὐδὲν ὄφελος, ὠφελεῖται δ' ἥττον μὲν τῆς κοιλίας, οὐ

prohibet. Siquidem per pulmonem quod rarum viscus est difficile non est, ut tum qualitas ipsius tum etiam substantia ad cor facile perveniat, at per cutim fieri nequit ut ejus vel qualitas vel substantia ad cor perveniat, utpote prius densatam. Nam quod in libris de simplicium medicamentorum facultatibus de vehementer adstringentibus est dictum, id hic quoque revocari ad memoriam debet, ac sciri qui nimirum frigidus aër sit, hunc cutim densando semper sibi ipsi viam praecludere. Scire tamen licet majus fore ex frigida inspiratione commodum, quam ex cute densanda incommodum, praesertim cum operimentis hanc calefacere licet. Porro utendum maxime ejusmodi aëre est in iis hecticis febribus quibus primum cor afficitur, ut si ventriculus primum esset affectus, ipsi per comesta et bibita esset succurrendum, huic enim illa quum integris adhuc viribus occurrunt, sicut cordi inspiratus aër. At jecinori ex inspirato aëre nulla certe utilitas accedit, a comestis vero et bibitis

Ed. Chart. X. [235.]

Ed. Bas. IV. (145.)

μήν ἀμυδρῶς γε, διὰ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων. κοινὴ δ' ἀπάντων ἴασις ἢ διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων ὑγραινόντων τε καὶ ψυχόντων. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν τοῖς σπλάγχνοις ὡς τὰ πολλὰ τοὺς ἐκτικούς καὶ μαρασμώδεις ἐθεασάμεθα πυρετούς. ἐπιγίγνονται μὲν ἐνίοτε καὶ ταῖς τοῦ πνεύμονος ξηραῖς καὶ θερμαῖς δυσκρασίαις· ἀλλ' οὐκ ἐπιτήδειον εἰς τοὺς τοιούτους πυρετούς τὸ σπλάγχνον, ὑγρὸν καὶ χαῦνον ὑπάρχον. ἐπιγίγνονται δὲ καὶ θώρακι καὶ μεσαραίῳ καὶ κύστει καὶ νήστει καὶ κώλῳ καὶ ποτε καὶ μήτρᾳ καὶ νεφροῖς. ἐπὶ δὲ τῷ διαφράγματι μαρασμὸν μὲν οὐκ εἶδον, ἐκτικὸν δ' ἐθεασάμην πυρετόν, ἅπαξ μὲν ἀκριβῶς ἀπεργασθέντα, πολλάκις δ' ἀποκτείναντα πρὶν ἀκριβῶς συμπληρωθῆναι. δύσπνοιά τε γὰρ ἔπεται καὶ παραφροσύνη ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἐφ' αἷς ἀποθνήσκουσιν ὡς τὰ πολλὰ πρὶν ἐκτικὸν ἀκριβῶς γενέσθαι τὸν πυρετόν. ῥᾶστη δ' αὐτῶν ἢ διάγνωσις τῇ τε σκληρότητι τοῦ σφυγμοῦ καὶ τῷ τὸ ὑποχόνδριον ἐπὶ πλείστον ἀνασπᾶσθαι καὶ τῷ δύσπνοεῖν ἀνώμαλόν τέ τινα καὶ πολυειδῆ δύσπνοϊαν. ἐπὶ πλείστον μὲν γὰρ

minor plane quam ventriculo, caeterum aliqua non obscure advenit. Communis autem omnium sanatio est per ea quae extrinsecus applicata refrigerant et humectant. Atque in his quidem visceribus magna ex parte hecticas tabidasque febres accidere contemplati sumus. Superveniunt tamen aliquando et pulmonum siccis calidisque intempériebus, at tamen opportunum ejusmodi febribus id viscus non est, humidum laxumque. Incidunt praeterea et pectori et mesaraeo et vesicae et jejunio et colo, interdum vero et utero et renibus. In septo vero transverso marasium non vidi, hecticam sane febrem vidi et hanc semel quidem plane absolutam, saepe vero citius interimentem quam plane esset completa. Ejusmodi namque affectum et spirandi difficultas et delirium excipere soleat, ex quibus magna ex parte prius moriuntur, quam hectica febris prorsus sit perfecta. Est autem eorum dignotio facillima tum ex pulsus duritie, tum ex hypochondriis ut plurimum revulsis, tum ex difficultate spirandi quae illis est inaequalis et varia, ut plurimum enim inter-

Ed. Chart. X. [235.]

Ed. Bas. IV. (145.)

ἐνίοτε σμικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνεύουσιν, αὐθις δ' ἔστιν ὅτε βραδύνουσι σαφῶς. εἴτ' ἐξαίφνης ὥσπερ στενάζοντες ἀνέπνευσαν, ἢ διπλὴν τὴν εἴσω φορὰν τοῦ πνεύματος οἷον ἐπεισπνεύοντες ἢ διπλὴν τὴν ἔξω ποιοῦνται, καθάπερ ἐκπνεύοντες. ἀναπνεύουσι δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ θώρακι παντὶ πολλάκις αἰσθητὸν καὶ μέγα, τὰς ὁμοπλάτας ἐξαίροντες· ἐνίοτε δ' ἱκανῶς ἀραιὰν καὶ μεγάλην ποιοῦνται ἀναπνοήν, ὅταν ἐπικρατῇ τὰ τῆς παραφροσύνης. ἀλλ' οὐ πρόκειται νῦν λέγειν οὔτε τὰ γνωρίσματα τῶν πεπονθότων τόπων οὔτε τὰς αἰτίας αὐτῶν. αὐθις οὖν ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἵωμεν, ἐπισκοπούμενοι τῶν προκειμένων ὑλῶν τὰς δυνάμεις ὁποίας τινὰς ἔχουσιν ὡς πρὸς τοὺς ἐκτικοὺς πυρετοὺς. εἴρηται δὲ ἤδη περὶ ἀέρος οὐκ ὀλίγα θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ μάλιστα μὲν ὠφελοῦντος, ὅταν, ὡς εἰώθασιν ὀνομάζειν, ἡ καρδία πρωτοπαθεῖ· βοηθοῦντος δ' οὐκ ὀλίγον οὐδ' ἐν τοῖς ἄλλοις πυρετοῖς, ἐπειδὴ καὶ τούτοις ἐξ ἀνάγκης ἡ καρδία παραπλησίαν ἀναδέχεται δυσκρασίαν. ἥς χωρὶς οὐχ οἷόν τε μὴ ὅτι μαρασμὸν ἢ ἐκτικὸν πυρετὸν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἄλλων μηδένα γενέσθαι. δῆλον οὖν ὅτι καὶ

dum parvum et densum respirant, rursus aliquando manifeste spiritum tardant, dein subito quemadmodum gementes respirarunt, vel duplicem spiritus intromissionem, quasi superinspirantes, vel duplicem foras missionem faciunt, veluti super expirantes. Respirant vero hi saepe et reliquo thorace toto non sensibiliter modo, verum etiam notabiliter tum opertas scapulas attollentes, aliquando admodum raram et magnam respirationem edunt, quum delirii malum praecipue dominatur. Verum praesentis institui non est vel laborantium partium notas vel earum causas referre. Quare denuo ad curationes revertamur, aestimemusque quas vires propositae jam materiae adversus hecticas febres habeant. Sane diximus jam nonnulla de aëre tum calido tum frigido, qui praecipue quidem est utilis, quum quod primum afficitur ipsum est cor, quamvis conferat et in reliquis febribus non parum, quandoquidem in his quoque necesse est cor similem intemperiem recipiat, citra quam nec marasmus nec hectica febris nec reliquarum ulla febrium consistere potest. Putet

Ed. Chart. X. [235. 236.]

Ed. Bas. IV. (145.)

ὁ πνεύμων ποτὲ πάθῃ πρώτως, ἐμπύχοντος αὐτὸν ἀέρος δεή-
σεται τῶν ἄλλων ἀπάντων μᾶλλον.

Κε φ. θ'. [236] Ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη σκέπασθαι περὶ τῶν
ἐξωθεν ἐπιβαλλομένων φαρμάκων ὑγραινόντων τε καὶ ψυ-
χόντων. ὅτι μὲν δὴ καὶ τούτων ἐκλεκτέα τὰ ψύχοντα χωρὶς
τοῦ στύφειν ἰσχυρῶς πρόδηλον παντί. πρὸς γὰρ τῷ μηδ'
ὑγραίνειν τὰ τοιαῦτα καὶ διικνεῖσθαι πρὸς τὸ βάθος ἢ ψύξις
αὐτῶν ἀδυνατεῖ, συνάγοντιον τε καὶ σφιγγόντιον τὸ δέρμα.
κᾶλλιστα δ' οὐ μόνον ὅσα ψύχει χωρὶς τοῦ στύφειν, ἀλλ' εἰ
καὶ τῇ συστάσει τοῦ σώματος εἴη λεπτομερῇ. τελεωτάτην μὲν
οὖν εὑρεῖν οὐσίαν λεπτομερῇ καὶ ψυχρὰν ἀκριβῶς ἴσως ἀδύ-
νατον. ἀκριβῶς δ' εἶπον, ἐπειδὴ τὸ πάντων ὧν ἴσμεν ψυ-
χρῶν τῇ δυνάμει λεπτομερέστατον, τὸ ὄξος, ἔχει τινὰ μεμιγ-
μένην ἑαυτῷ θερμότητα. καὶ μέντοι καὶ ξηραίνει τὰ πλησιάζ-
οντα σώματα καὶ ὑγρὸν εἴη κατὰ τὴν φαντασίαν. ὁθεν
οὐδὲ μόνῳ αὐτῷ ποτὲ χρώμεθα πρὸς τὰς ὑγραίνεισθαι τε
ἅμα καὶ ψύχεσθαι δεομένας διαθέσεις, ἀλλ' ὕδατι ψυχρῷ

igitur etiam pulmones, ubi scilicet ii sunt, qui primum
patiuntur, plus caeteris omnibus refrigerantem aërem re-
quirere.

Cap. IV. Sequitur jam ut de iis medicamentis agam
quae extrinsecus admota humectent et refrigerent. Porro
horum quoque ea deligenda esse, quae citra vehementem ad-
strictionem refrigerent neminem latet. Talia enim praeter
quam quod non humectant, etiam demittere frigiditatem
suam alte non valent, propterea quod cutim cogunt ac co-
arctant. Optima vero sunt quae non modo citra adstrictio-
nem refrigerant, sed etiam corporis substantia sunt tenui.
Ac quidem absolutissime tenuium partium sit, substantiam
exacte frigidam invenisse fortasse non est. Dixi *exacte*
propter acetum, quod cum omnium quae novimus potestate
refrigerantium plane tenuissimarum sit partium, admixtam
sibi aliquam caliditatem habet. Praeterea corpora quae
contingit siccari, quamvis ad imaginationem sit humidum.
Quo fit ut ad eos affectus quos humectari et refrigerari ex-

Ed. Chart. X. [236.]

Ed. Bas. IV. (145.)

τοσοῦτῳ μὴ γινώσκοντες ὡς δύνασθαι πικρῶν. ἀλλ' εἰ καὶ τὸ τε-
λέως λεπτομερὲς αἶμα καὶ ψυχρὸν σῶμα μὴ δυνατόν εὐρεῖν,
ὁμῶς ἐκλέγεσθαι χρὴ τὰς ἐπιτηδειοτάτας ὕλας εἰς τὴν τοῦ
τοιούτου σύνθεσιν φαρμάκου. λέλεται μὲν οὖν ἐπὶ πλέον
ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις.
εἰρησεται δὲ καὶ νῦν ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγον ἕνεκα τοῦ
γυμνάσασθαι σε καὶ κατὰ τοῦτο τὸ γένος ἐν τοῖς κατὰ
μέρος. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πάντων ἀπλουστάτου φαρμά-
κου τῶν ὑγραυνόντων τε καὶ ψυχόντων, ὧ καὶ κατὰ τῶν
ἐρυσιπελάτων χρῶμαι καὶ κατὰ τῶν ἐν αἰδοίοις φλεγμονῶν
ἐν ἀρχῇ, πρὶν ὑποφαίνεσθαι τινα νομώδη σηπεδόνα. χρὴ
δ' εἰς αὐτὸ παρεσκευάσθαι κηρὸν ὡς κάλλιστον πεπελυ-
μένον. εἴη δ' ἂν κάλλιστος ὁ τε Ποντικός ὁ λευκός, ὁ τε
ἐξ Ἀττικῶν κηρίων. ἔστω δὲ καὶ ῥόδιον ἐξ ἐλαίου τοῦ
καλουμένου πρὸς τινῶν μὲν ὀμφακίνου, πρὸς ἄλλων δὲ
ὠμοτριβοῦς, ἐσκευασμένου χωρὶς ἄλλων. ἀρίστον δὲ εἶναι
καὶ τοῦτο τὸ ἐλαίον ἀκριβοῶς λεπτομερὲς, ὥσπερ τὸ Σα-
βῖνον. ἐπὶ δὲ τῆς χρείας ἄμφω μίχθέντα τηρέσθω δι' ἀγ-

pedit solo eo non utamur, sed tanto aquae frigidae admixto
ut possit bibi. Caeterum quamquam corpus quod absolute
tenuium partium sit et simul frigidum invenire non est, at-
tamen deligi materias oportet, quae ad ejusmodi medica-
menti compositionem maxime sint idoneae. Ac dictum qui-
dem latius de his est in opere de medicamentis. Dicitur
autem in exemplis nonnihil et nunc, quo in hoc quoque ge-
nere particulatim sis exercitatus. Incipiam autem ab eo
medicamento quod omnium quae humectent ac refrigerent
est simplicissimum, quo etiam adversus erysipelata utor et
phlegmonas in pudendis inter initia, priusquam depascens
aliqua subindicetur putredo. Debebit autem ad id praepa-
rata esse cera quam optima et elota. Sane optima fuerit
vel alba pontica vel quae ex atticis sit favis. Esto autem
et rosaceum quod ex oleo fit a nonnullis vocato omphacino,
ab aliis crudo, quodque citra salem sit confectum. Maxime
vero ad rem pertinebit, si et ipsum oleum tenuium pror-
sus sit partium, cujusmodi Sabinum est. Quum uti voles,

Ed. Chart. X. [236.]

Ed. Bas. IV. (145. 146.)

γείου διπλοῦ καὶ γενομένης ὑγραῖς κηρωτῆς. ἔσται δὲ τοι-
 αὐτῇ τριπλάσιον ἢ τετραπλάσιον ἔχουσα τοῦ κηροῦ τὸ
 ῥόδιον. ἔπειδ' ἂν αὐτὴ ψυχθῇ, μιγνύσθω ψυχθείσῃ κατὰ
 (146) βραχὺ τοσοῦτον ὕδατος, ὅσον ἂν ἐν θυνίᾳ μαλαττό-
 μένῃ σὺν αὐτῷ δεῖξασθαι δύναιτο. χρὴ δὲ καὶ τὴν κηρω-
 τὴν αὐτὴν ἱκανῶς ἐψυχθαι καὶ τὸ μιγνύμενον ὕδωρ αὐτῇ
 ψυχρότατον ὑπάρχειν. ἱκανῶς δὲ ψύξεις τὴν κηρωτὴν, ἐπει-
 δ' ἂν μετρίως παγῇ, καθίεις εἰς ὕδωρ ψυχρότατον ὅλον τὸ
 ἄγγειον ἐν ᾧ περιέχεται. μίξας δὲ εἰ βούλοιο καὶ ὄξου,
 ὀλίγον ἱκανῶς λεπτοῦ καὶ διανγοῦς, ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον
 ὑγραῖνόν τε ἅμα καὶ ψυχὸν ἐργάσῃ φάρμακον. οὐ χρὴ δ'
 ἀναμένειν ἐπιχεῖσθαι κατὰ τοῦ σώματος αὐτὸ τοῦ κίμνον-
 τος εἰς τοσοῦτον ὥς θερμανθῆναι σαφῶς, ἀλλ' ὑπαλλάτ-
 τεσθαι συνεχῶς. Ἄλλο φάρμακον. ὄξαλιδος ἢ ὄξυλαπάθου
 χυλὸς, ἀλφίτων λεπτῶν ὀλίγων μεθύντων ἀναλαυβανέσθω
 διπτύχῳ ῥάκει τριβανῶ, ψυχρὸν δ' ἱκανῶς ἐπιτιθέσθω
 καὶ τοῦτο. μὴ παρόντος δὲ τοιοῦτου ῥάκου, ὀθόριον δι-
 πτυχὸν ἀναδεύσας, ἐπιτίθει τῷ ψύχεσθαι δεομένῳ μορίῳ,

ambo mixta liquantur in vase duplici, factoque humido
 cerato, cujusmodi scilicet erit quod triplum aut quadruplum
 ad ceram rosaceum habet, postquam ipsum fuerit refrige-
 ratum, miscetur ei paulatim in mortario tantum aquae quan-
 tum in se dum cum ea mollitur accipere possit. Expedit
 autem et ceratum ipsum prius admodum esset refrigeratum,
 atque etiam quae huic admiscebitur aquam esse frigidissimam.
 Abunde autem ceratum refrigerabis, si quum modice coivit,
 totum vas in quo continetur in aquam frigidissimam demittas.
 Quod si aceti quoque admodum tenuis ac clari paululum ad-
 jicere velis, magis adhuc tum refrigerans tum humectans me-
 dicamentum efficiēs. Non debet autem medicamentum hoc
 eo usque super aegrum corpus manere, dum manifeste in-
 caleat, sed assidue mutari. Aliud medicamentum. Oxalidis
 aut oxylapathi succus cum pauca tenui polenta mixta exci-
 piatur duplicato panniculo detricto, affatimque frigidum et
 ipsum imponatur. Quod si ejusmodi panniculi occasio non
 fit, tum linteum duplicatum et madefactum refrigerandae

Ed. Chart. X. [237.]

Ed. Bas. IV. (146.)

[237] καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ τῆς ἀνδράχνης καὶ ὁ τοῦ αἰζώου χυλὸς ἅμα τῷ τῆς ὀμφακὸς ὁμοίως ἀλφίτοις μίγνυται. πρὸς τούτοις δ' ἔτι φακὸς ὁ ἀπὸ τῶν τελμάτων καὶ τριβόλου χλωροῦ καὶ πολυγόνου καὶ θριδακίνης καὶ σέρεως χυλὸς, ὅσα τ' ἄλλα ψύχειν ἐλέγχθη σὺν ἀλφίτοις λεπτοῖς πάντα. καὶ χωρὶς δ' ἀλφίτων ὅλας τὰς πόας ἔξεστι λειοῦντα χρῆσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ διὰ τῶν φοινίκων ἐπίθεμα τῶν λιπαρῶν, ὀνομάζουσι δ' αὐτοὺς πατητοὺς, ἀγαθὸν φάρμακον. ἔπειν δὲ χρὴ καὶ τούτων τὴν σάρκα, τὸ ὑμενώδες ἅπαν ἐξαίροντα ποτὲ μὲν δι' ὄξους μόνου διανγοῦς, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὕδατος αὐτῷ μίγνυντα· τακερᾶς δ' ἱκανῶς γενηθείσης, λειοῦντα χρῆσθαι. σκληρὸν δ' εἰ φαίνοιτό σοι κατὰ τὴν σύστασιν, ἀμεινον μίγνυναι τῆς προγεγραμμένης κηρωτῆς. εἰ δὲ καὶ ῥόδινον ποτὲ τῶν εἰρημένων ἐκάστῳ μῖξαι βουληθείης, οὐδὲν ἔσται σοι χεῖρον τὸ φάρμακον· ἔστω δὲ ὀλίγιστόν τε τὸ μίγνυμενον καὶ ἀπλοῦν καὶ ψυχρὸν ἱκανῶς, καὶ ἔλαιον γεγονὸς ἄλλας οὐκ ἔχοντος. ἀπλοῦν δ' ὅταν εἴπω ῥόδινον ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἀκούειν σε χρὴ τὸ χωρὶς τῶν ἀρωμάτων

parti impones; quin etiam portulacae et sempervivi et uvae immaturae succus similiter polentae miscentur. Ad haec lens palustris et viridis tribuli et polygoni et lactucae et intybi succus et alia quaecunque refrigerare est dictum cum tenui polenta. Praeterea sine polenta licet integris herbis tunfis uti. Jam vero quod epithema ex pinguibus fit palmulis, quas patetas, *id est calcatas*, vocant, salutare medicamentum est. Porro coquere oportet harum carnem, omni membranoso exempto, alias ex solo claro aceto, alias et aqua ipsi admixta, atque hac, ubi tenera satis reddita est, tunfa uti. Quod si dura crassitudine tibi appareat, praestiterit praescripti aliquid admiscuisse cerati. Quod si rosacei quidpiam dictorum singulis aliquando miscere volueris, nihilo inutilius medicamentum habebis, esto autem quod admiscetur tum minimum tum et simplex et perfrigidum et quod factum ex oleo sit salis experte. Sane quoties simplex rosaceum aut quid aliud id genus dico, quod sine aromatis

Ed. Chart. X. [237.]

Ed. Bas. IV. (146.)

ἔσκευασμένον. ἀγαθὸν φάρμακον εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ ὁ τῶν
 ῥόδων χυλὸς ἅμα τοῖς ἀλφίτοις ψυχρὸς. ἀγαθὸν δὲ καὶ
 αὐτὰ λειωθέντα· καθάπερ οὖν καὶ αἱ λείαι βλάσται τῶν με-
 τρίως στυφόντων φυτῶν, οὕτω δ' ἔστιν ὅτε καὶ βοτάναις
 χρήσασθαι μετρίως στυφούσαις δυνατόν, ὥσπερ τῷ στρύχνῳ.
 ἀλλ' ἢ μὲν τοιούτων φαρμάκων ὕλη δι' ἑτέρας πραγματείας
 εἴρηται πᾶσα· νῦν δ' ἄρκεῖ τὰ λελεγμένα παραδείγματος
 ἕνεκα. χρῆσθαι δ' οὐχ ὥς οἱ πολλοὶ καθ' ὅλον τοῦ θώρακος
 ἢ συμπάσης τῆς γαστρὸς, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου μάλιστα τοῦ
 πρώτως πεπονθότος. οὐδὲ γὰρ ἀναγκαῖον ἢ σὺν τῷ ψύχε-
 σθαι σφοδρῶς δεομένῳ ψυχθῆναι τι τῶν οὐχ ὁμοίως δεο-
 μένων, ἢ θᾶττον τοῦ δεόντος παύσασθαι, δεδιότα βλάψαι
 τι τῶν γειτνιώντων. ἐγὼ γοῦν οἶδα κατὰ τῶν ὑποχονδρίων
 ἐπιτεθέντος ποτὲ ψύχοντος φαρμάκου παραχρῆμα δυσπνοή-
 σαντα τὸν ἄνθρωπον, ἄλλον δ' αὐτίκα βήξαντα καὶ μικρὸν
 ὕστερον ἑκατέρῳ πανσάμενον τὸ σύμπτωμα, τοῦ ψύχοντος
 ἀρθέντος. μὴ βουλομένῳ δέ σοι γενναίως ψύχειν οὐκ ὀλίγον

sine aromatis est confectum te intelligere oportet. Est vero
 salutare ad talia medicamentum et rosarum succus frigidus
 una cum polenta. Salutares vero sunt et ipsae rosae tunfae,
 praeterea stirpium moderate adstringentium germina trita;
 sic vero uti aliquando licet et herbis mediocriter adstringen-
 tibus veluti solano. Verum ejusmodi medicamentorum ma-
 teriam in alio opere reddidimus universam, nunc abunde
 pro exemplis sunt jam dicta. Porro utendum his est non,
 ut vulgus facit, toti impositis thoraci aut toti ventri, imo
 illi maxime quod primo est affectum. Neque enim necessum
 est ut aut cum eo quod refrigerari valenter desiderat etiam
 id refrigeres quod prorsus non desiderat, aut ante justum
 tempus refrigerare desistas timens vicinam aliquam partem
 laedi. Ego namque hominem scio qui imposito hypochondriis
 refrigerante medicamento difficultate statim spirandi
 laborarit; alterum vero qui protinus tussierit, atque paulo
 post utrique finitum symptoma, ubi quod refrigeraverat est
 ablatum. Quod si adeo strenue refrigerare non studueris,

Ed. Chart. X. [237. 238.]

Ed. Bas. IV. (146.)

ὑπάρχει πλῆθος ἐμπλαστῶν φαρμάκων κηρωτοειδῶν μετρίως ψυχόντων, ὧν οὐ μόνης τῆς ὕλης τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τῆς συνθέσεως ἔμαθες τὴν μέθοδον.

Κεφ. ι'. Ἐγὼ δ' αἰσθανόμενος ὕστερον τὸ μέτρον ἤδη τῆς προκειμένης πραγματείας ἐκπίπτων ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου μεταβήσομαι. συνεχῆς δ' ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἡ περὶ βαλανείου σκέψις αὐτοῦ τε τοῦ πράγματος ἕνεκα ἔτι τε μάλιστα ἐπειδὴ Φίλιππος ἡγεῖται βλάπτειν αὐτὸ τοὺς μαραινόμενους. ἐγὼ τοίνυν ἦν ἔχω γνώμην ὑπὲρ γε τῆς δυνάμEOS ἀπάσης τῶν βαλανείων καὶ πρόσέτι τὸν εἰς τοὺς ἐκτικούς καὶ μαρασμώδεις ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαντας, ἐν τῷδε τῷ λόγῳ μάλιστα ἂν διέλθοιμι. μέμνημαι γὰρ ὅτι καὶ πρόσθεν ἐπὶ τῶν ἐφημέριων πυρετῶν ἐπῆνουν αὐτά· καὶ κατὰ τὸν ἔβδομον λόγον ἐπὶ τῶν κατὰ ξηρότητα δυσκρασιῶν τῆς γαστρὸς ἀπεπτούντων τε καὶ λεπτυνομένων ἐκέλευον χρῆσθαι πολλάνκις. [238] οὐ μὴν περὶ γε τῆς συμπάσης δυνάμEOS ἐν ἑτέρῳ τινὶ λόγῳ διήλθον, ἀλλ' εἰς τοῦτον ἐφύλαξα καθ' ὃν

habes quae id modice efficiant emplasticorum medicamentorum ac cerati speciem referentium magnam copiam, quorum non materiae modo facultates, sed etiam compositionis methodum didicisti.

Cap. X. Verum ego quum jam sentiam mensuram praesentis instituti me excedere, ad ea quae tractationis series proxima exhibet convertar. Proxime vero se a jam dictis exhibet consideratio de balneo tum ipsius rei causa tum vel magis propter Philippum, qui *hecticis* marcescentibus ipsum noxium putat. Ego igitur tum de cunctis balneorum facultatibus tum iis etiam quae *hecticis* et *marasmo* laborantibus vel, ut absolute loquar, omnibus profant, in hoc maxime libro quid sentiam explicabo. Memini namque me et supra in diariis febribus illa laudare, et in septimo hujus operis libro in iis qui propter siccam ventriculi intemperiem cruditate laborabant atque extenuati erant saepe utenda jubere. Caeterum de universis eorum facultatibus alio libro disserui, sed in hunc servavi, ubi et de iis agitur

Ed. Chart. X. [238.]

Ed. Bas. IV. (146.)

ἀγωνιστικωτέρα μάλιστα ἐστὶν ἡ χρῆσις αὐτοῦ καὶ τὸν Φίλιππον ἔχει κωλύοντα. δέδεικται μὲν οὖν ἤδη καὶ πρόσθεν ἐπὶ τῆς τῶν ἐλκῶν ἰάσεως ἡ αἰτία τῆς ἀγνοίας τῶν καθ' ἕκαστον πάθος οἰκείων σκοπῶν· εἰρήσεται δ' οὐδὲν ἥττον καὶ νῦν, εἰς τε τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα χρήσιμος ὑπάρχουσα. μῖα μὲν γὰρ ἐν τῷ σώματι διαθέσεως οὔσης, εἰ καὶ μὴ τῷ λόγῳ, τῇ πείρᾳ γοῦν εὐρεῖν οὐ χαλεπὸν αὐτῆς ἐστὶ τὴν ἴασιν· ἐπιπλεκομένων δὲ δυοῖν ἢ τριῶν, καὶ μάλιστα ὅταν ἐναντιωτάτων ἀλλήλοις δέωνται βοηθημάτων, ἀδύνατον μὲν εὐρεῖν τῇ πείρᾳ τὸ ποιητέον, οὐ ῥάδιον δ' οὐδὲ τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ καὶ τὴν οὐσίαν ἐκάστης τῶν διαθέσεων ἀκριβῶς χρὴ γινῶναι καὶ τὴν οἰκείαν τῆς θεραπείας ἐφ' ἐκάστης αὐτῶν ἐνδειξιν λαβεῖν, ἥντινά τε χρὴ πρώτην τῶν ἄλλων ἢ μάλλον, ἥντινα δ' ἥττον ἢ δευτέραν ἢ τρίτην ἰάσασθαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν οὐθ' ὅτι πυρετῶν ἢ πυρετοὶ συμπάντων ἐστὶν ἴδιον ἴαμα τὸ ψυχρὸν, εἴτε οὖν κατ' ἐνέργειαν εἴτε κατὰ δύναμιν εἴη τοιοῦτον, ἐγνώσθη τῷ πλήθει τῶν ἱατρῶν, οὐθ' ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς ἕτερα πολλὰ πέφυκε ψύχοντα πυρετῶν γίνεσθαι

quibus efficacissimus eorum est usus et quibus Philippus ea interdicit. Atque prius quidem ubi de ulcerum curatione egimus indicata causa est cur proprii cujusque morbi scopi sint ignorati, dicetur autem nihilo secius et nunc, tum ad ea quae nunc paramus tum ad ea quae dicenda sunt utilis. Quum enim unus in corpore affectus sit, ejus curationem invenire, si non ratione, certe experientia haud difficile est; ubi vero complicati duo tresve sunt, praesertim quum maxime contraria inter se auxilia requirant, fieri nequit ut experientia quod agendum sit inveniatur, imo nec facile ratione. Siquidem et substantiam cujusque affectus ad unguem novisse oportet, et propriam curationis indicationem a quoque affectu cepisse, praeterea quem primum omnium aut magis quem rursus minus aut secundo tertiove loco curare conveniat. Haec igitur causa est cur vulgo medicorum ignotum sit et quod febrium omnium qua febres sunt proprium remedium refrigeratio sit sive ea talis actu sit sive potestate, et quod alia multa ex accidenti refrigerantia

Ed. Chart. X. [238.]

Ed. Bas. IV. (146)

βοηθήματα. περὶ ὧν εἴρηται μὲν ἤδη τι καὶ τοῖς ἔμπροσθεν εἰρήσεται δὲ καὶ τοῖς αὐτοῖς. ἓν γὰρ τῶν βοηθημάτων ἐπιπεπλεγμένην τέ πως ἔχει καὶ διττὴν δύναμιν, ὥς καὶ πρώτως ὀνιῶναι καὶ κατὰ συμβεβηκός, οἷον πέρ ἐστι καὶ τὸ λουτρόν. ἡ μὲν γὰρ πόσις τοῦ ψυχροῦ καθ' ἑαυτὴν μὲν ὀνιῶσιν, ἐνεργεία ψύχουσα· χυλὸς δ' ὁμφακος τῇ δυνάμει ψυκτικὸν φάρμακον. ταυτὶ μὲν οὖν ἀμφοτέρω ψύχει πρώτως, ὅπερ ἐστὶ καθ' ἑαυτὰ, διὰ μέσον μηδενός· αἵματος δ' ἀφαίρεσις, ὥς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἐπὶ τῶν συνόχων καλουμένων πυρετῶν οὐκέτι πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός ἰαταί ποτε τὰς θερμὰς δυσκρασίας. ὡσαύτως δὲ καὶ κλυστήρ καὶ κάθαρσις ἐπιβροχή τε καὶ κατάπλασμα διαφορητικὸν ἢ πεπτικόν. ἑκατέρας δὲ τὰς δυνάμεις ἔχει συλλαβὸν ἐν ἑαυτῷ τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ λουτρόν, ὥς ἂν οἶμαι σύνθετον ὑπάρχον ἐκ διαφερόντων ταῖς δυνάμεισι τῶν ἑαυτοῦ μερῶν. εἰσελθόντες μὲν γὰρ ὁμιλοῦσιν ἀεὶ θερμῷ, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς ὕδωρ εἰσίσσι θερμόν, εἴτ' ἐξελθόντες εἰς ψυχρόν, εἴτ' ἀπομάττονται τὸν

febrium sint remedia. De quibus et dictum nonnihil in praecedentibus est et in sequentibus dicetur. Quaedam namque remedia complicatam quodammodo duplicemque facultatem habent, ita ut et prima ratione proficiant et ex accidente, quod genus et balneum est. Nam frigidae potio per se quidem proficit, utpote actu refrigerans, succus autem uvae immaturae potestate refrigerans medicamentum est. Atque haec quidem ambo refrigerant primum, id est per se ipsa, nec intercedente alio; at sanguinis detractio, veluti prius indicavimus in febribus continentibus vocatis, non primum, sed ex accidenti calidam aliquando intemperiem sanat. Ad eundem modum et clyster et purgatio et perfusio et cataplasma discutiens aut concoquens. Utramque vero facultatem in se comprehensam habet propositum nunc in sermone balneum, utpote ex partibus varia facultate praeditis compositum. Quippe ingredientibus in aëre versantur calido, postea in aquam calidam descendunt, mox ab hac egressi in frigidam, postremo sudorem detergant. Potest autem

Ed. Chart. X. [238.]

Ed. Bas. IV. (146. 147.)

ιδρώτα. δύναται δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῦ μέρος θερμῆναί τε δι' ὅλου τοῦ σώματος καὶ χεαί τὰς ὕλας, ἀμαλῦναί τε τὰς ἀνωμαλίας, ἀραιῶσαι τε τὸ δέρμα καὶ κενῶσαι πολλὰ τῶν ἐμπροσθεν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων. τὸ δὲ δεύτερον, ὅταν ἐπὶ ξηρᾷ διαθέσει τοῦ σώματος αὐτῷ τις χρῆται, νοτίδα χρηστέην ἐνθῆναι τοῖς στερεοῖς τοῦ ζώου μορίοις. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα (147) τῶν λουτρῶν, ἐπειδὴν τῷ ψυχρῷ τύχωμεν χρώμενοι, ψῦξαί τε σύμπαν τὸ σῶμα καὶ πυκνῶσαι τὸ δέρμα καὶ ῥῶσαι τὰς δυνάμεις. τὸ δὲ τέταρτον ἐκκενῶσαι δι' ιδρώτων τὸ σῶμα χωρὶς τῆς ἐκ τοῦ ψύχεσθαι βλάβης. ταῦτ' οὖν δυναμένου περὶ τὸν ἀνθρώπον ἐργάζεσθαι πάντα τῶν ποτίμων ὑδάτων εὐκράτου λουτροῦ καὶ πρὸς τούτοις ἔτι φρίκας τε καὶ πυκνώσεις τοῦ δέρματος, ὅταν ἀκαίρως λούσωνται, πειρατέον ἐφεξῆς διορίσαι πάντα, περὶ πρώτων ἐκείνων τὸν λόγον ποιησαμένους ὅσοι φρικώδεις γίνονται λουόμενοι. μία μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐστὶν ἡ ὥς ἂν εἴποι τις αἰτία συνεκτική τοῦ γινομένου συμπτώματος, ἄλλαι δ' ἐκείνης πλείους προηροῦνται. τὴν μὲν δὴ τὸ φρίττειν ἐργαζομένην αἰτίαν

prima ejus pars tum totum corpus *aequaliter* calefacere tum materias liquare, praeterea quae inaequabilia sunt aequare, et cutim rarefacere et multa quae sub hac antedebantur vacuare. Secunda ejus pars, ubi quis in sicco corporis affectu ea utitur, potest madorem utilem solidis partibus immittere. Tertia balnei pars potest, ubi quis frigida utitur, et totum corpus refrigerare et cutem densare et vires firmare. Quarta vero corpus per sudores citra refrigerationis noxam vacuare. Ergo quum haec omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquae temperatum balneum, et praeter haec etiam, si quis intempestive lavetur, tum horrores tum cutis densitatem, tentandum nobis est omnia deinceps distinguere, ac primum de illis sermonem facere qui quum in balneo se lavant horrore tentantur. His enim una, ut sic dicam, continens excitati symptomatis causa est, aliae quae hanc praecedunt multae. Sane horroris causam esse dico mordentium excrementorum confer-

Ed. Chart. X. [238. 239.]

Ed. Bas. IV. (147.)

εἶναι φημι κίνησιν ἀθροωτέραν τῶν δακνωδῶν περιττωμάτων. ὅθεν οἷς ταῦτα μὲν πολλὰ, πυκναὶ δὲ αἱ σάρκες [239] ἢ τὸ δέρμα φρίττουσιν, ἂν τε εἰς βαλανεῖον εἰσελθῶσιν, ἂν τε ἐν ἡλίῳ στῶσιν, ἂν τε κινηθῶσιν ὅπως οὖν σφοδρότερον ἦτοι δι' αἰωρήσεων ἢ τρίψεων ἢ γυμνασίων· οἷς δ' ὀλίγα ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ σώματος ἕξις ἐτοιμὴ χαλασθῆναι καὶ ἀραιωθῆναι πρὸς τῆς ἀμφ' αὐτοῦ θερμασίας, οὐ μόνον οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ βελτίους γίνονται κενουμένων τῶν περιττωμάτων. εἰκότως τοίνυν οὗτ' ἐν τῇ τῆς ἐπισημασίας ἀρχῇ τις ἔλουσεν ἄρρωστον οὗτ' ἐν ἐπιδόσει· πεπύκνωται γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πεπίληται τὸ δέρμα καὶ ἡ ὑποκειμένη μετ' αὐτὸ σαρκώδης οὐσία. κατὰ δὲ τὰς παρακμὰς ἦτοι γε ἀρχομένας ἢ προιούσας ἢ προελθούσας ἐπιπλέον ἡμεῖς τε πολλάκις ἄλλοι τέ τινες ἰατροὶ πολλοὺς τῶν καμνόντων λούσαντες ὠφέλησαν οὐ μικρά. πότε μὲν οὖν χρὴ τῆς παρακμῆς ἀρχομένης ἢ προελθούσης ἢ καὶ κατὰ τὴν ἀκμὴν ἐνίοτε, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο συμβαίνει ποτὲ σπανίως, ἐπὶ τὸ βαλανεῖον ἀπάγειν ἐν τοῖς ἑξῆς διοριῶ. νυνὶ δὲ ὑπὲρ τῆς καθόλου δυνά-

tim actorum citatiorem motum. Proinde quibus horum est abundantia, caro vero ac cutis densae, sive balneum sint ingressi, sive steterint in sole, sive quoquo modo vel gestati vel perfricti vel exercitati vehementius sint dimoti, utique iis horror incidit. Contra quibus haec pauca sunt, et corporis habitus ut laxetur rarefiatque a balnei calore promptus, ii non modo non horrent, sed etiam meliores redduntur, excrementis *per id* vacuatis. Quo rationabilius nec in febrilis significationis principio nec in incremento quisquam aegrotantem lavit, quippe densata est hoc tempore coarctataque et cutis ipsa et quae sub hac habetur carnea substantia. At in febris declinatione vel incipente vel procedente vel amplius progressa et nos saepe et alii medici nonnulli multos saepenumero aegrotos lavantes non parum his contulimus. Porro quando declinatione incipiente aut jam progressa aut etiam in summo incremento, interdum enim id quoque accidit, tametsi raro, aeger in balneum sit ducendus in sequentibus definiemus. Nunc quum de generali facul-

Ed. Chart. X. [239.]

Ed. Bas. IV. (147.)

μειως ἐκάστου τῶν τοῦ λουτροῦ διελθεῖν προθέμενος ἐν τῷ
 πρώτῳ πάντων διαίμι καὶ φημι πολλοὺς μὲν καὶ τῶν ἀπεπτη-
 σάντων, ἔτι δὲ πλείους οἷς πληθὺς ἐστὶ δακνωδῶν περιττω-
 μάτων, ἅπαντας τε τοὺς ἐν ἐπισημασίαις ἢ ἀναβάσει, καὶ
 τοὺς ἐν ἀκμῇ δὲ πλην ὀλίγων δὴ τινων, εἰκότως φρίττειν, ἅν τ'
 εἰς βαλανεῖον εἰσέλθωσιν, ἅν τ' ἐν ἡλίῳ θερμῷ στῶσιν, ἅν τε
 γυμνασίοις ἢ τρίψουσιν ἢ αἰωρήσουσιν ἐπιχειρήσωσιν· ἕκαστον
 γὰρ τῶν εἰρημένων ἀθρόαν ὁρμὴν ἐργάζεται τῶν περιττω-
 μάτων, ὅταν δὲ ἔτι μὲν ὑπάρχῃ πυκνὸν οὕτως τὸ δέσμα τῶν
 λουομένων, ὥς κατὰ τὴν πρώτην τοῦ περιέχοντος ἁέρος
 προσβολὴν, μὴ δύνασθαι τὴν κατὰ φύσιν ἀπολαβεῖν ἑαυτοῦ
 διάθεσιν, ἀλλὰ χρόνου πλέονος εἴη εἰς τοῦτο δεόμενον, ἀθρόα
 δὲ ὁρμήσῃ πρὸς τοῦκτὸς φέρεσθαι τὰ περιττὰ, κατέχεσθαι τε
 τοῦντεῦθεν ἀναγκαῖον ἐστὶν αὐτοῖς καὶ δάκνειν, ἀθροίζομέ-
 νοις ὑπὸ τὸ δέσμα καὶ διὰ τῶν σαρκῶν φερομένοις. δέδεικται
 δ' ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις ὥς τὰ δακνώδη περιτ-
 τώματα διὰ τῶν αἰσθητικῶν σωμάτων φερόμενα ῥίγη τε καὶ
 φρίκας ἐργάζεται. τοῦ μὲν δὲ φρίττειν ἐν τοῖς λουτροῖς ἅπαν-

tate singularum balnei partium differere institui, unum
 omnium primum exponam, dicoque multos eorum qui cru-
 ditate laborant, plures vero eorum, in quibus mordentium
 excrementorum abundantia subest, omnes praeterea qui vel
 febrili significatione vel in ascensu, etiam omnes qui in
 summo sunt incremento, praeter admodum paucos, siue hi
 sint in balneum ingressi, siue steterint in calido sole, siue
 exercitationes, frictiones, gestationesve tentaverint merito
 horrescere, singula namque dictorum confertim et impetu
 agi excrementa subigunt. Quum igitur tam adhuc densa
 lavantis cutis sit ut ad primum ambientis aëris occursum
 nequeat naturalem suum habitum recipere, sed majore
 ad id temporis spatio indigeat, excrementa vero foras ver-
 sus ruant universa, et retineri illic ea est necesse. et qua
 sub cute sunt acervata et qua per carnes feruntur mordere.
 Porro in libris de causis symptomatum indicavimus mor-
 dentia excrementa, ubi per sensibilia corpora feruntur, tum
 rigores tum horrores excitare. Ergo quam ob rem horreant

Ed. Chart. X. [239.]

Ed. Bas. IV. (147.)

τας τοὺς εἰρημένους ἐξευρήκαμεν ἤδη τὰς αἰτίας, ὥσπερ γε καὶ τοῦ μὴ φρίττειν οἷς ἦτοι μὴδ' ὅλως ἐστὶ δακνῶδες μηδὲν ἐν τῷ σώματι περιττὸν ἢ τοσοῦτον ὥς ῥαδίως ἐκκενοῦσθαι. περὶ τούτων οὖν αὐτῶν αὐτῶν ὁ λόγος ἡμῖν γιγνέσθω, δι' οὗ καὶ τῶν φριττόντων ἐμνημονεύσαμεν. εἰ γάρ τις εἰσελθὼν εἰς βαλανεῖον οὐκ ἐφριξεν, ἀλλ' ἐχαλάσθη τε καὶ ἡραιώθη τὸ δέρμα, τούτῳ πάντως ἀναγκαῖον ἐπεσθαι τὰ πρόσθεν λεχθέντα, κένωσιν τῶν περιττῶν, ὁμαλὴν θερμότητα δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἀραιώσιν τῶν πόρων, χάλασιν τῶν συντεταμένων, χύσιν τῶν πεπιλημένων. ἡ μὲν οὖν κένωσις τῶν περιτωμάτων χρησιμωτάτη πᾶσι πυρετοῖς ἐστίν· ὡσαύτως δ' ἀραιώσεις τε καὶ χάλασις· οὔτε δὲ ἡ χύσις οὔθ' ἡ θερμότης. ἀλλ' ἡ μὲν θερμότης ἀπασιν ἐναντία· ψύχεσθαι μὲν γὰρ αὐτῶν ἢ διάθεσις, οὐ θερμαίνεσθαι δεῖται. τὸ διαχεῖσθαι δ' ὁμαλῶς τοῖς μὲν στερεοῖς τοῦ ζώου μορίοις οὐκ ἀνεπιτήδειον, τοῖς χυμοῖς δ' ἀεὶ λυσιτελές, ἀλλ' ὅταν ἦτοι φλεγμονή τις ἢ ὁμοία φλεγμονῇ διάθεσις ὑπάρχῃ κατὰ τὸ ζῶον, ἢ πλῆθος ὁποτερονοῦν, εἴτε τὸ πρὸς τὴν δύναμιν εἴτε τὸ

in balneis omnes ante dicti jam causas invenimus. Pari modo et cur non horreant quibus aut nullum est in corpore excrementum mordens aut tantillum uti facile vacuetur. Ergo de his deinceps loquamur propter quos etiam de iis qui horrent meminimus. Si quis enim balneum ingressus non inhorruit, sed laxata est illi rarefactaque cutis, huic plane necessario praedicta succedent, excrementorum vacuatio, aequalis per totum corpus calor, exiguorum meatuum rarefactio, tensorum laxatio, densatorum fusio. Ac vacuatio quidem excrementorum omni feбри est utilissima, pari modo et rarefactio et laxatio, fusio tamen et calor non item. Sed calor omni feбри est inimicus, nam refrigerari, non calefieri febrium affectus postulat. At fundi aequaliter, id solidis quidem animalis partibus non alienum, humoribus certe non perpetuo est utile, sed quoties in animali vel phlegmone quaequam vel affectus phlegmonae similis constitit, vel utraque abundantia, sive ea quae ad vires confertur, sive ea

Ed. Chart. X. [239. 240.]

Ed. Bas. IV. (147.)

πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τῶν ἀγγείων, ἀπάντων ἐστὶ βλαβερώτατον. αὐξάνονται μὲν οὖν αἱ φλεγμοναὶ τῶν θερμανθέντων καὶ χυθέντων χυμῶν ἐπιβρῶντων αὐταῖς. διατείνονται δ' οἱ χιτῶνες τῶν ἀγγείων, μὴ στέγοντες τὸ πλῆθος ἐν τῇ χύσει πνευματωθέν· ἡ δύναμις δ' αὐτῷ τούτῳ κακοπαθεῖ. [240] ταῖς τοίνυν θερμαῖς καὶ ξηραῖς διαθέσει τοῦ σώματος, ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἦν, ἀποχεῖσθαι μὲν τὰ δακνῶδη χρηστὸν, ἀκίνδυνος γὰρ ἡ χύσις, οὐκ ἀβλαβὴς δ' ἡ θέρμανσις. ἐκ μὲν δὴ τοῦ πρώτου μέρους τῶν λουτρῶν μεμνῆσθαι χρὴ ταυτὶ. ὑπάρξαντα τοῖς οὕτω κάμνουσιν, ὅταν ἐν καιρῷ λούωνται. μετῴμεν δὴ πού πρὸς τὸ δεύτερον αὐτῶν μέρος, ὅπερ ἦν αὐτὸ τὸ κυριώτατον προσαγορευόμενον λουτρόν. ἐν τούτῳ τοίνυν ὑγραινόμενοι μὲν ὀνίανται, θερμαινόμενοι δ' οὐδὲν ὀνίανται. μετέλθωμεν οὖν αὐτίς ἐπὶ τὸ τρίτον, ἐν ᾧ ψύχεται μὲν ἀλύτως τὰ τεθερμασμένα, ῥώννυται δ' ἡ δύναμις. ὅσα δ' ἡραιώθη τε καὶ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος ἐχαλάσθη, ταῦτα εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἐπανέρχεται συμμετρίαν, ὥς δηλοῖ καὶ τὸ τέταρτον τοῦ λουτροῦ μέρος. ἐφ' ὧν γὰρ ἐπράχθη καλῶς

quae ad vasorum capacitatem, omnium profecto inimicissimum. Ac phlegmonae quidem, quum calefacti et liquati humores ad ipsas confluunt, augentur. Tunicae vero vasorum impares abundantiae quae jam ex liquatione spiritu est impleta distenduntur, ac vires hoc ipso male afficiuntur. Ergo calidis his siccisque corporis affectibus de quibus agebamus emissio mordentium est salubris, fusio enim eorum est citra periculum, calefactio tamen noxa non caret. Atque haec quidem ex prima balnei parte iis qui ita laborant provenire, modo tempestive balneo utantur, memoria teneamus. Transeamus modo ad secundam ejus partem, quae erat id quod maxime proprie lavacrum vocant. Ergo in hac sicut ex humectatione juvantur, sic ex calore nihil illis commodi accedit. Accedamus et ad tertiam, in qua et refrigerantur innoxie quae fuerant calefacta et vires firmanentur. Si qua vero et rarefacta et justo plus sunt laxata, haec in eam quae secundum naturam est symmetriam redeunt, id quod quarta balnei pars indicat. Quibus

Ed. Chart. X. [240.]

Ed. Bas. IV. (147.)

πάντα, καὶ μετὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ χρῆσιν ἰδροῦσιν ἔτι καὶ πάντ'
αὐτῶν ἐκκενοῦνται τὰ περιττά. καὶ τοίνυν ἐκ πάντων ὧν εἶπο-
μεν περὶ βαλανείων ἀθρόον κεφάλαιον συμβαίνει, κεκενωσθαι
μὲν ὅσον ἦν ἐπὶ τῷ σώματι λιγνυῶδες τε καὶ καπνῶδες· ἐν
δὲ τῇ κατὰ φύσιν ὑπάρχειν συμμετρίᾳ τὰς σάρκας καὶ τὸ
δέρμα, τὸν δὲ τῶν στερεῶν μορίων ἀνχμὸν πεπαῦσθαι, καὶ
τὴν θερμασίαν οὐ μόνον τὴν ἐκ τοῦ λουτροῦ προσγινομένην,
ἀλλὰ καὶ τὴν ἔμπροσθεν οὔσαν ὑπὸ τῆς τοῦ ψυχροῦ χρήσεως
ἀναιρεῖσθαι. μέγιστον δὲ τοῦ λόγου τεκμήριον ἡ συμβαίνουσα
κατάρστασις ἐπὶ τοῖς τοιούτοις λουτροῖς, ὅταν ὁδοιπορήσωμεν
ἐν ἡλίῳ θερμῷ. παραγινομέθα μὲν ἐπ' αὐτὰ μηδὲ φθέγγα-
σθαι δυνάμενοι διὰ τὴν ξηρότητα τῆς γλώττης καὶ φάρυγγος,
ἅπαν τε τὸ σῶμα καρφαλέον ἔχοντες. ἐξελθόντες δὲ τοῦ ψυ-
χροῦ παραχρῆμα πάντ' ἀνακτώμεθα τὰ κατὰ φύσιν, οὔτε τῇ
πυρῳδὲι θερμασίᾳ κάμνοντες οὔτε τῇ ξηρότητι δυσφοροῦντες
ἐτοιμῶς τε φθειγγόμενοι καὶ τῆς δίψης τὸ πλεῖστον ἰαθέντες.
ἂρ' οὖν ἐναργέστερον ἔτι δύναμιν λουτρῶν γινῶναι ποθεῖς
ἐπὶ ξηραῖς καὶ θερμαῖς σωμάτων διαθέσεις; ἐγὼ μὲν οὐκ

enim omnia rite sunt adhibita, ii post frigidae usum adhuc
sudant et omnia ipsis excrementa vacuantur. Itaque ex
omnibus quae de balneis retulimus una summa colligitur,
quod vacuatur quidem quicquid in corpore vel fuliginosum
vel humidum fuit, consistunt autem in naturali symmetria
tum caro ipsa tum cutis; solidarum partium ariditas corri-
gitur, et calor non modo is qui ex lavacro accessit, verum
etiam qui prius fuit, ex frigidae usu submovetur. Maximo
hujus rei documento est status qui ex hujusmodi balneo
redditur, postquam sole fervente iter fecerimus. Quippe
accedimus ad id, ne loqui quidem prae linguae et faucium
ariditate valentes, totumque corpus stipulae ritu aridum ha-
bentes. At egressi e frigida illico omnia secundum naturam
recipimus nec febrili calore vexati nec siccitate jactati, prom-
ptaque loquentes ac plurima sitis parte levati. An igitur
evidentius adhuc balnei vires in sicco et calido corporis
affectu cognoscere desideras? Ego sane non arbitror. Licet

Ed. Chart. X. [240.]

Ed. Bas. IV. (147. 148.)

οἶμαι. πάρεστι δὲ τοῖς βουλομένοις πείραθῆναι μετὰ τὴν τοιαύτην ὁδοιπορίαν ἀλουτήσασιν τῆς ἐπομένης βλάβης. ἢ γὰρ εὐθέως πυρεξέουσιν ἢ πολλῆς ἄσης ἀνάπλεοι διατελέσουσι βαρυνόμενοι τὴν κεφαλὴν καὶ μάλιστα ἐὰν μηδέπω τῷ ψυχρῷ σβέσωσι τὸ καῦμα. πολλοὶ μέντοι (148) νεανίσκοι μετὰ τὰς τοιαύτας ὁδοιπορίας εὐθέως εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἑαυτοὺς ἐπιβύψαντες ὠνίκαντο, καὶ μάλιστα ὅσοι περ ἂν ὦσιν ἰσχυροὶ καὶ ψυχρῶν λουτρῶν ἐθάδες. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς, ἐν οἷς οὐκ ἔστι βαλανεῖα, πράττουσιν, εἰς λίμνας ἢ ποταμούς ἑαυτοὺς ἐμβάλλοντες οὐδενὸς ἱατροῦ συμβουλευσαντος αὐτοῖς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διοικουσης τὸ σῶμα φύσεως ἀγόμενοι πρὸς τὸ δεόν, ἥτις καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις τὰς ἐπὶ τὰναντία τῶν λυπούντων ὁρμὰς ἐντίθησι· λούεται γὰρ καὶ κεῖνα ψυχρῷ τῷ θάλπει καταπονούμενα, καθάπερ γε καὶ θερμὰς εὐνὰς ἐξευρίσκει τῷ κρύει κάμνοντα. κατὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἐναντίωσιν ἐσθίει μὲν πεινῶντα, πίνει δὲ διψῶντα, καὶ τὰλλα πάντα πράττει φύσει. καὶ εἵπερ γε διάγνωσιν ἀκριβῆ τῆς τῶν πυρεττόντων εἵχομεν φύσεως, ἐτολμῶμεν ἂν, οἶμαι, συνεχῶς ἐξ αὐτῶν

autem cui placet experiatur quod incommodum sequatur, ubi tali peracto itinere non laverit. Aut enim statim febricitabit aut multo plenus taedio gravato capite perseverabit, potissimum si frigida calorem nondum extinxerit. Multi tamen juvenes ejusmodi confectis itineribus, ubi illico se in aquam frigidam projecerint, juvantur, ac potissimum qui valentibus sunt viribus et frigido solio assueti. Ita vero et ruri faciunt, ubi quod balneae non sint, in stagna vel flumina se ipsos conjiciunt nullo medici suasu, sed ipsa gubernante corpus natura, ad id quod conducat impuls, quae eadem etiam ratione carentibus animalibus instinctum inserit ad eorum quae offendunt contraria: siquidem ea quoque, ubi aestu vexantur, frigida se lavant, sicuti etiam, ubi frigore urgentur, calida cubilia sibi inveniunt. Eodem contrarietatis studio etiam quum esuriunt comedunt, et quum sitipnt bibunt, reliquaue omnia naturae impulsu obeunt. Ac si certam febricitantium naturae notitiam haberemus, non, arbitror, dubitarem eorum aliquos assidue in aquis frigidis

Ed. Chart. X. [240. 241.]

Ed. Bas. IV. (148.)

λούειν ἐν ὕδασιν ἐνίους ψυχροῖς βαλανείου χωρίς. ὅτι μὲν γὰρ εἰσὶ τινες οἱ θεόμενοι τούτου δῆλον ἐκ τῶν ὠφεληθέντων, οὓς οὐκ ἂν ὥνησε τὸ ψυχρὸν λουτρὸν, εἴπερ μὴ διέκειντο κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐπιτηδείως πρὸς αὐτό. τῷ δ' ἄγνοεῖν ἡμᾶς ἀκριβῶς τὰς διαθέσεις μεγίστην τε τὴν ἐκ τῆς ἀποτυχίας ὑπάρχειν βλάβην ἀφιστάμεθα τῶν τοιούτων βοηθημάτων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν, ὡς ἂν ὀλιγαίμου καὶ ὀλιγοσάρκου καπιμέλου τοῦ σώματος αὐτοῖς γεγονότος. οὐδὲν γὰρ ἔχουσι τῶν στερεῶν μορίων πρόβλημα [241] τὴν ἐκ τοῦ ψυχροῦ προσβολὴν ἀλύπως ἐκδεχόμενον, ἀλλὰ αὐτοῖς εὐθέως προσπίπτει τοῖς ὁμοιομερέσιν ὀνομαζόμενοις, ὑφ' ὧν ἀπασι τοῖς ζώοις αἱ ἐνέργειαι γίνονται. νέος δ' ἂν τις εὐσαρκὸς ὥρα θέρους ἐν ἀκμῇ πυρετώδους νοσήματος, ἄνευ σπλάγχνου φλεγμονῆς, εἰς ψυχρὸν ἑαυτὸν ἐμβαλὼν ὕδωρ ἰδρῶτα κινήσειεν· εἰ δὲ καὶ ψυχρολογισίας συνήθης εἴη, πάνυ θαρρῶν χρήσοιτο τῷ βοηθήματι. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων σωμάτων αὐθις εἰρήσεται. τοῖς δὲ τὸν ἐκτικὸν πυρέττουσι πυρετὸν ἐπὶ θερμῇ καὶ ξηρᾷ κράσει καὶ μάλιστα τοῖς ἤδη μαραινομέ-

citra balneum lavare. Nam quod sint quidam qui eam desiderant, vel ex iis quos juvit constare potest, ut quibus frigida lavatio haudquaquam contulisset, nisi eo tempore recte ad eam dispositi fuissent. Verum quoniam exacta nobis dispositionum notitia non est, ac maxima ex errore impendet noxa, utique ejusmodi praesidia recusamus potissimum in febribus hecticis, quando per has et pauci sanguinis et nudum carne et expers adipis redditum corpus est. Nullum enim hi solidarum partium munimen habent, quod frigidae occursum sine noxa excipiat, sed protinus similibus ipsis partibus vocatis occurrit, a quibus omnes animalium actiones obeuntur. Juvenis vero qui sit corpulentus aestatis tempore atque in febrili morbi vigore sine visceris phlegmone, si in frigidam se conjecerit, sudorem movebit; quod si frigidae lavationi sit assuetus, securus remedio utetur. Verum de ejusmodi corporibus rursus agetur. Qui autem ex calido et sicco temperamento hectica febricitant, ac potissimum qui jam marasmodes fiunt, iis, ubi tale

Ed. Chart. X. [241,]

Ed. Bas. IV. (148.)

νοις οὐκ ἀσφαλὲς εἰς ὅλον ἀναρρίπτειν, ἐπὶ τοιοῦτον ἰοῦσι
 βοήθημα· καθάπερ οὐδ' ὅσοι θέρους ὥρα θερμοῦ καὶ ξηροῦ
 μακροτέραν ὁδὸν ἀνύσαντες ἰσχυροὶ καὶ ἀσθενεῖς ὄντες ἐμψυ-
 χθῆναι δέονται· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτοις ἀκίνδυνος ἡ τοῦ ψυ-
 χροῦ χρῆσις ἄνευ τοῦ κατὰ βαλανεῖον ὁμαλῶς προθερμανθῆ-
 ναι. τοιοῦτον γὰρ τοι συμβαίνειν ἔοικεν ἡμῖν εἰς τὴν ψυχρὰν
 δεξαμενὴν εἰσιοῦσιν ἐπὶ τοῖς βαλανείοις, οἷόν τι καὶ τῇ τοῦ
 σιδήρου βαφῇ· καὶ γὰρ ψυχόμεθα καὶ τονούμεθα, καθάπερ
 ἐκεῖνος, ἐπειδὴν διάπυρος γινόμενος ἐμβάπτεται τῷ ψυχρῷ.
 καὶ τούτου χάριν ἐπὶ τῶν ἀσθενεστέρων σωματίων εὐρηται τὰ
 βαλανεῖα, προθερμαίνοντα καὶ προπαρασκευάζοντα τῷ ψυ-
 χρῷ λουτρῷ. τοιοῦτον δὲ δὴ τι καὶ οἱ χωρὶς τοῦ βαλανείου
 χρώμενοι τῷ ψυχρῷ πράττουσιν, ὅταν προγυμνασθέντες εἰς
 αὐτὸ καθάλλωνται. οἷον γὰρ τι τὸ βαλανεῖον ἡμῖν ἔστι, τοι-
 οῦτον ἐκείνοις τὸ γυμνάσιον οὐ μόνον ἐκθερμαῖνον, ἀλλὰ καὶ
 τὴν ἐκ τοῦ βάθους κίνησιν τῆς ἐμφύτου θερμοσίας πρὸς τοῦκ-
 τὸς ἐργαζόμενον, ὥστ' ἀπαντῆσαί τε τῷ προσπίπτοντι ψυχρῷ
 καὶ ἀπομαχέσασθαι καὶ κολῦσαι βιαίως ἐμπεσεῖν τῷ βάθει

praesidium petunt, tutum non est in totam conjici, aequè
 ut nec gracilibus et imbecillis, qui aestate calida et sicca
 longa via peracta refrigeratione indigent; nam neque his
 tutus est frigidi *solii* usus, nisi prius fuerint in balneo aequa-
 liter calefacti. Nam simile quiddam nobis accidere videtur,
 quum in frigidum solium post balneum ingredimur, ei quod
 ferro accidit cum tingitur, etenim tum refrigeramur tum
 roboramur, quemadmodum et illud ubi candens jam redditum
 frigida mergitur. Atque hujus rei causa ad imbecilla cor-
 pora inventae sunt balneae, quae ea praecalefaciant atque
 ad frigidum solium praeparent. Non dissimile quiddam
 faciunt et qui sine balneo frigida utuntur, quum se ab ex-
 ercitatione in eam saltu demittunt. Siquidem cujusmodi
 nobis est balneum, ejusmodi illis est exercitatio, ut quae
 non tantum calefaciat, sed etiam infiti caloris motum a
 profundo corpore extrorsum concitet sic ut et frigidae im-
 petui occurrat, et quo minus violenter in profundum ruens

Ed. Chart. X. [241.]

Ed. Bas. IV. (148.)

καὶ πληξάι τι τῶν σπλάγχνων. οὔτε γὰρ τὴν οὐσίαν αὐτὴν τοῦ ψυχροῦ μέχρι τῶν σπλάγχνων ἐξικέσθαι καλὸν οὔτε ἀκραιφνῇ τὴν ποιότητα· βέλτιον δὲ καὶ ἀσφαλέστερόν ἐστι τῷ τῆς διαδόσεως λόγῳ πρὸς τὸ βάθος ὁδοιπορῆσαι μόνην τὴν ποιότητα χωρὶς τῆς οὐσίας. καὶ τοίνυν καὶ ὅσοι τῶν πυρετόντων ἐκτικῶς ἐπὶ τὸ βαλανεῖον ἤκουσιν, εἰ μὴ τῷ ψυχρῷ βαφεῖεν, οὐδὲν ὀνίανται. τῶν μὲν γὰρ ἄλλως πυρετόντων οὐδέπω τὰ στερεὰ μόρια δύσλυτον ἔχει τὴν θέρμην. ὥστ' ἱκανὴ βοήθεια τοῦτοις ἐστὶν ἢ ἐκ τῶν ἰδρώτων ἅμα ταῖς ἀδήλοις αἰσθήσει διαπνοαῖς. καὶ τῶν γ' ἐφημέρων πυρετῶν αὐτὴν σχεδὸν γε τὴν οὐσίαν ἐκκενοῦσθαι συμβαίνει δι' αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τῶν διὰ ξηρότητα καὶ θερμοσίαν ἐκτικοῖς ἀλόντων πυρετοῖς ὁμοία τοῖς διαπύροις σιδήροις ἐστὶν ἢ τῶν στερεῶν μορίων διάθεσις. ὥστ' οὐκ ἄρκει θερμῆναι καὶ τέγξαι μόνον ἐν τοῖς βαλανείοις αὐτοὺς, τροφὴν γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ ἀνέξουσιν δοίημεν τῷ πυρετῷ· βέλτιον δ' ἐμβαπτόντας τῷ ψυχρῷ σβέσαι τὴν θέρμην. ἀλλ' ἐν τούτῳ κίνδυνος εἰς τοῦναντίον

viscerum aliquod feriat, adverfetur atque prohibeat. Nam neque ipsam frigidæ substantiam neque ejus qualitatem omnino integram usque ad viscera pertingere est salubre; imo et satius et tutius est solam ejus qualitatem distributionis potestate citra substantiam ad profundum permeare. Jam qui hectica febricitantes ad balneum accedunt, nisi in frigidam sint demissi, nihil juvantur. Qui enim aliter febricitant, eorum solidæ partes nondum difficile separabilem calorem obtinent. Itaque etiam ex sudoribus una cum insensibili transpiratu abunde his remedii est, et sane diariarum febrium ipsam propemodum substantiam vacuari per hæc contingit. In iis vero qui ex siccitate et caliditate febribus hecticis corripiuntur, solidarum partium affectus candenti ferro est similis. Quo utique minus eos in balneis calefuisse duntaxat humectasseque contenti esse debemus, quum sic alimentum incrementumque febri præbuerimus; imo melius erit, ut mersis in frigidam extinguiamus calorem. At in hoc periculum est ne corpus in diversa transferas ac

Ed. Chart. X. [241. 242.]

Ed. Bas. IV. (148.)

ἀγαγεῖν καὶ ψῦξαι τὸ σῶμα. τίς δ' οὐ φησὶν; οὐ μὴν διὰ τοῦτό γε τὸ κατορθούμενον ἐν τῷ βοηθήματι προσήκει ψεγειν, οὐδ' ὅτι δύσληπτον τὸ μέτρον ἀφίστασθαι παντάπασι. εἰ μὲν γὰρ οἷόν τ' ἦν ἑτέρως ἰᾶσθαι τοὺς τ' ἄλλους ἐκτικόνες πυρετοὺς καὶ τοὺς μαρασμώδεις, ἄμεινον ἂν ἦν τὴν ἀσφαλεστέραν ἵεναι. ἐπεὶ δ' ἐν μὲν τῷ ψῦξαι καὶ ὑγρᾶναι τὸ κῦρος τῆς θεραπείας ἐστίν, ἅπασιν δὲ τοῖς ψυκτικοῖς βοηθήμασιν ἐφεδρεύει βλάβη διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἀναγκαῖον οἶμαι γίνεσθαι τὸ τοῦ Θουκυδίδου δρᾶσαντάς τι καὶ κινδυνεῦσαι. οἷς μὲν γὰρ ἑτέρα μὲν οὐχ ὑπάρχει τῆς σωτηρίας ὁδός, ἥ δὲ οὕσα μόνη σφαλερὰ καθέστηκεν, ἀναγκαῖον, οἶμαι, τούτοις ἐστὶν ὁμοσε τοῖς δεινοῖς ἵεναι. [242] οὐ μὴν οὐδὲ τὸ σφάλμα θανατωδὲς οὐδ' ἀβοήθητον. οὐς γὰρ ἂν ἐν τῷ σβεννύναι τὸν πυρετὸν εἰς τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἀγάγῃ τὸ ψυχρὸν, ἐνεστὶν ἰᾶσασθαι θερμαίνοντας ἐν τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παντί. ἀλλ' οὐδ' ὁ κίνδυνος ἴσος οὐδ' ὁ τῆς διαθέσεως τῆς ψυχρᾶς οὐδ' ὁ τῶν ἱαμάτων αὐτῆς. ἐδείχθη γὰρ ἤδη καὶ πρόσθεν ἐν τῷ τῆσδε τῆς πραγ-

frigidum reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea vitio dandum est quod prospere ex praeaidio succedit, nec propterea quod mensura ejus deprehendi est difficilis, prorsus est deferendum. Siquidem si aliter liceret tum caeteras hecticas febres, tum marasmodos sanare, consultius esset tutiore via insistere. Nunc quoniam totum curationis momentum in refrigerando humectandoque consistit, omnibus vero refrigerantibus auxiliis propter corporis horum gracilitatem noxa imminet, necessarium arbitror Thucydidis esse consilium *agentes aliquid ac periclitari*. Quibus enim alia salutis via non est et quae unica videtur, ea dubia est, necessum, arbitror, his est adversos periculis ire. Sed nec error ipse mortiferus est nec irremediabilis. Siquidem quos in extinguenda febre aqua frigida in contrarium affectum transtulit, hos licet in toto quod sequitur tempore calefaciendo sanare. Jam nec periculum par est frigidi affectus aut etiam ipsius remediorum. Indicavimus namque

Ed. Chart. X. [242.]

Ed. Bas. IV. (148.)

ματείας ἐβδόμῳ γράμματι, δέδεικται δὲ καὶ τῷ περὶ μαρασμοῦ βιβλίῳ καὶ πρὸ τούτων ἔτι κατὰ τὴν ὑγιεινὴν πραγματείαν, ὥς οὐχ οἷόν τε τὴν τῶν στερεῶν μορίων ξηρότητα τελείως ἰάσασθαι, καὶ ὥς, εἴπερ ἦν τοῦτο πράξαι δυνατόν, ἀγῆρως ἂν τις ἐγένετο τοιαύτῃ διαίτῃ χρώμενος. εἴπερ οὖν ἀνιάτος μὲν ἔστιν ἡ ξηρότης τῶν στερεῶν σωμάτων, ὠκυτάτῃ δ' ἐπ' αὐτὴν ὁδὸς τέμνεται ἡ διὰ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν, ἄμεινον εἰς ψυχρὰν δυσκρασίαν μεταστήσαντα τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ὧς θεραπεύσομεν. ὁ μὲν γὰρ τοῦτο πράξας ἀναμαχέσαιτ' ἂν ἐξ ὑστέρου τὴν βλάβην, ὁ δ' ἐπιτρέψας ἰέναι τὴν ἐπὶ θάνατον, ἀνέλπισται τῷ κάμνοντι τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο. ὅσα τοίνυν ἄμεινόν ἐστι τοῦ χωρὶς ἐλπίδος ἀπολέσθαι βεβαίως τὸ σὺν ἐλπίδι χρηστῇ δράσαντάς τι καὶ κινδυνεύσαι, τοσούτω τὸ μετὰ μεγάλων βοηθημάτων ἀγωνίσασθαι τοῦ μηδὲν πράξαι βέλτιον, ἐμψύχωμεν οὖν ἅπαντι τρόπῳ τοὺς ἐκτικῶς πυρέσσοντας αὐτίκα, πρὶν προσελθόντας εἰς μαρασμόν τελευτῆσαι. τὸν δ' ἀκριβῶς μαρνανθέντα μηδ' ἐπιχειρῶμεν ἰᾶσθαι. καὶ γὰρ εἰ τὴν θερμὴν αὐτοῦ σβέσαι-

tum prius in huius operis septimo, tum in libro de marasmo, tum ante hos in libris de tuenda sanitate, fieri non posse ut solidarum partium ficcitas consummate sanetur. Quod si fieri id posset, utique fieri posset ut non senesceret qui ea victus ratione uteretur. Si igitur insanabilis solidarum partium ficcitas est, tum expeditissima in eam per hecticas febres via patet, melius est hominem in frigidam intemperiem transferre, ac cui curationem deinde adhibeamus habere. Qui namque fecerit, is postea noxam oppugnaverit, qui vero mortiferam insistere viam sinet, is desperatam aegrotanti salutem fecerit. Quanto itaque satius est aliquid nonnulla fiducia vel cum periculo facere quam spe adempta certo perire, tanto profecto satius est potentibus praesidiis pugnare quam nihil agere. Ergo illico eos qui hectica febricitant omni ratione refrigeremus ante quam progressi in marasum pervenerint. Quem autem marasmus plane jam occupavit, hunc sanare ne tenteris. Nam etsi calorem ejus extinxeris, attamen ficcitas

Ed. Chart. X. [242.]

Ed. Bas. IV. (148. 149.)

μεν, ἀλλ' ἢ γε ξηρότης ὑπολειφθεῖσα γήρως τρόπῳ τὸν ἀν-
 θρωπον ἀπολεῖ, τοσοῦτον ἐπιβιώσαντα χρόνον ὅσον ἀντι-
 σχεῖν τὰ στερεὰ μόρια πρὸς τὴν ἐσχάτην ξηρότητα. τάχα δ'
 ἂν τις ἔλοιτο τῶν οἰκείων τοῦ νοσοῦντος, ἔτι τε μᾶλλον ὁ κά-
 μνων αὐτὸς ἐπιβιώναι τινα χρόνον ἐν γέροντος σχέσει μᾶλλον ἢ
 τεθνάναι παραχρῆμα. θεραπεύειν οὖν καὶ τούτους μετὰ προδ-
 ῆσεως, εἰς ἕτερον (149) μεθιστάντας μαρασμόν, ὃν ἤδη καλεῖν
 ἔθος ἡμῖν ἐστίν ἐκ νόσου γήρας· ἐγχωρεῖ γὰρ αὐτοὺς οὐ μόνον
 ἡμέρας πλείους, ἀλλὰ καὶ μῆνας ζῆσαι. νεανίσκον γοῦν ἐγώ
 τινα τῶν οὕτως ἐχόντων ἰασάμενος, εἰδὲ ἑξῆς ἀνακομίζων
 καὶ οἷον γηροτροφῶν αὐτοῦ τὴν πρεσβυτικὴν ἀσθένειαν, οὐ
 μόνον εἰς μῆνας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτη διεφύλαξα ζῶντα. χρὴ δ'
 οὐκ νῦν ἀκούειν ποθεῖν τοῦ τοιούτου μαρασμοῦ τὴν ἐπιμέ-
 λειαν· ἐν τε γὰρ τῷ τῆσδε τῆς πραγματείας ἐβδόμῳ προει-
 ρηται δυνάμει, τὰς ξηρὰς καὶ ψυχρὰς δυσκρασίας ἱωμένων
 ἡμῶν, ἐν τε τῷ γηροκομικῷ μέρει τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας.
 ὁ δ' ἐνεστὼς λόγος οὐ μαρασμῶν ἐπηγγείλατο θεραπείαν
 διδάξαι, ἀλλὰ πυρετῶν ἐκτικῶν, ἔξ οὗ γένους· εἰσὶ καὶ οἱ

relicta lenectutis ritu hominem conficiet, tantisper nimirum
 victurum, quoad solidae ejus partes reniti adversus summam
 ficcitatem valebunt. Atqui maluerit fortasse propinquorum
 aegrotantis aliquis atque etiamnum aegrotans ipse aliquo
 spatio in senis habitu vivere quam illico mori. Itaque cu-
 rare hos quoque cum praedictione expedit, ac in alte-
 rum transferre marasum, quem jam nominare senium ex
 morbo insuevimus, licebit enim his non tamen plures dies,
 verum etiam menses vivere. Ego namque quum juvenem
 quendam ita laborantem sanassem, reficiens deinde ac
 senilem ejus imbecillitatem pro senum ratione tractans non
 solum in menses, sed etiam annos vivum servavi. Nec est
 quod hic ejusmodi marasmi curationem audire desideres,
 nam tum in hujus operis septimo, dum fccas et frigidas in-
 temperies sanavimus, traditam potestate, tum operis de sani-
 tate tuenda ea in parte quae senibus alendis est delegata.
 Praesens autem liber non marasmodum, sed hecticarum
 februm curationem docendam promisit. Ex quo genere

Ed. Chart. X. [242. 243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

μαρασμώδεις· εἴρηται δὴ μοι περὶ τούτων ἄλλα τε πολλὰ λόγῳ καὶ πείρᾳ κεκριμένα καὶ ὥς οὐ χρὴ δεδιέναι βαλανεῖον, ὥσπερ ὁ Φίλιππος εὐλαβέστερον ἴσως αὐτῷ χρώμενος, ὃν τρόπον ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰθίσμεθα πυρετῶν ὅσοι διὰ φλεγμονὰς καὶ σήψεις γίνονται χυμῶν. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ οὐδὲν βλάβεις, εἰ καὶ μὴ βάπτοις εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ αὐτοὺς, ἀλλ' ὥς εἴθισται περιχέοις χλιαρὸν μὲν πρῶτον, εἰθ' ὅσον ἐξ ἡλίου θερinoῦ, καὶ περὶ τούτου βραχὺ τι ψυχρότερον. ἐπὶ δὲ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν οὐ τὸ θερμὸν λουτρόν ἐστι τὸ τὴν ὠφέλειαν παρέχον, ἀλλὰ τὸ ψυχρὸν, ὃ παρασκευάζει τὰ βαλανεῖα τὸ τοῦ καμνοντος σᾶμα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν ἐν ὑγείᾳ λουθμένων. οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι Φίλιππος ἀγνοεῖν ἐπὶ τῶν μαραινομένων ὁποῖόν τι χρῆμά ἐστι βαλανεῖον, ὅτι τοὺς οὕτως ἰσχνοὺς οὐδεὶς [243] τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν δεξαμενὴν ἢ τὸ γοῦν ὕστατον ὕδωρ καταχεῖν ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ διότι πολλάκις ἐξευκταί τις ἄλλος αὐτοῖς πυρετὸς ἐπὶ χυμοῖς σηπομένοις ἢ σπλάγχνον φλεγμονῇ·

sunt et quae marasmodes dicuntur, de quibus tum alia non pauca diximus quae non modo rationis, sed etiam usus iudicio probavimus, tum illud, non oportere balneum, ut Philippus facit, formidare, qui cautius fortassis eo utitur ad eum modum quo in caeteris solemus febribus, quas vel phlegmonae vel putrescentes humores accenderunt. In his enim nihil laedes, etiam si in frigidam aegrum non merleris, sed eum, ut mos est, perfundas primum tepida, postea quae veluti ex sole tantum aestivo tepet, mox etiam paulo quam illa frigidiores. In hecticis vero febribus id quod remedium affert calidae solium non est, sed frigidae, ad quam balneae aegrotantis praeparant corpus aequae ut reliquorum omnium qui per sanitatem lavantur. Porro non propter id modo videtur mihi Philippus ignorare quam salubris res balneum sit in iis qui marasmode hectica laborant, quod tam extenuatos in frigidae solio mergere nemo audeat, aut saltem ultimam aquam ipsis frigidam infundere, sed etiam quod saepe altera conjuncta febris est, quae vel ex humoribus putrescentibus vel visceris phlegmone sit ex-

Ed. Chart. X. [243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι πάθος ὀλέθριον τῶν μαραινομένων αὐτὸ ὑπάρχει, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὀρθῶς ἐνιοὶ πάντα μέμφονται τὰ προσφερόμενα, δεόν οὐκ ἐκείνοις, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τὴν αἰτίαν ἀναφέρειν. ἀναλαβόντες οὖν αὐθις ἅπερ ἐλέγομεν ἐπιθῶμεν ἤδη τῷ λόγῳ κεφαλὴν. ἅπαντας τοὺς ἐκτικὸν νοσοῦντας πυρετὸν καὶ μᾶλλον ἐξ αὐτῶν ὅσοι περ ἂν ἤδη μαραίνωνται, χωρὶς τοῦ τινὰ ἕτερον ἐπιπεπλέχθαι πυρετὸν αὐτοῖς, ἥτοι γ' ἐπὶ σήψει μόνῃ χυμῶν ἢ μετὰ φλεγμονῆς, λοῦε θαρρῶν ἄνευ καμάτου παντός, ὥς μὴ καταλῦσαι τὴν δύναμιν· ὅπερ οὐχ ἥκιστα καὶ αὐτὸ βλάπτειν ἰσχυρῶς αἴτιον γίνεται τοῦ ψέγεσθαι τὸ λουτρόν. τὸ δ' ἄνευ καμάτου τοιόνδε τι λέγω. τὸν ἀρρώστοντα βούλομαι κομίζεσθαι μὲν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐτοιμῶς δ' αὐτῷ παρεσκευασμένης σινδόνης θερμῆς, ἐπ' ἐκείνῃ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τριῶν οἴκων τοῦ βαλανείου μεταφέρεσθαι γυμνωθέντα. τέσσαρες δ' ἕστωσαν οἱ κρατοῦντες αὐτόν, εἰς καθ' ἕκαστον πέρας. εἰ μὲν οὖν αὐτάρκως εἴη θερμὸς ὁ πρῶτος οἶκος, ἐν αὐτῷ γυμνωθεὶς ὁ κάμνων εἰς τὸν δεύτερον εἰσκομίζεσθω· εἰ δ' ἔτι σοὶ φαίνοιτο ψυχρότερον εἶναι, μὴ γυμνός, ἀλλ' ἐπιβεβλημένος ἥτοι γ' ἑτέραν σιν-

citata, tum vero quod tali hectica laborantium mortiferum sit vitium, ac propterea quidam non recte omnia quae his exhibentur culpant, quum non sit illis imputanda culpa, sed affectui. Ergo recensitis denuo quae diximus, huic disputationi finem imponemus. Quicumque hectica febre laborant, atque ex his praecipue qui jam marasmode hectica febricitant, modo his alia nulla febris vel ex sola putredine humorum vel cum plegmone sit adjuncta, eos omnes audacter lavabis, sed prorsus citra omnem laborem, ne vires resolvas, quod ipsum quum noceat vehementer, occasio fit balnei culpandi. Quod citra laborem dixi, ita intelligo. Volo aeger in balneum super lectulo deportetur, paratamque ad manum habeat calentem sindonem, super quam in prima trium domorum balnei nudatus transportetur. Sint autem quatuor qui hanc teneant, a quoque sine unus. Ac si quidem prima domus satis calida sit, aeger in ea nudatus in secundam portetur; sin tibi frigidior videat-

Ed. Chart. X. [243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

δόνα μὴ ψυχρὰν ἢ τι τοιοῦτον ἐπίβλημα. δῆλον δ' ὥς χρὴ τὴν μέλλουσαν ὀρεῖν αὐτὸν σινδόνα ἰσχυροτέραν ὑπάρχειν· εἰ δ' ἄσθενής εἴη, καθ' ἑαυτὴν ἐπιπτύσσοντα διπλὴν ἐργάζεσθαι βέλτιον. ἔστω δὲ ὁ μέσος οἶκος οὐ μόνον τῇ θέσει, ἀλλὰ καὶ τῇ κράσει τοσούτω τοῦ πρώτου θερμότερος ὅσω τοῦ τρίτου ψυχρότερος. ἐν τούτῳ τῷ οἴκῳ τὸ ἔλαιον ἔστω χλιαρὸν, ὥς εὐθὺς περιχυθῆναι τῷ κάμνοντι κατὰ τῆς σινδόνης εἰσκομισθέντι. καὶ τοῦτο πράξαντες, εἰς τὸν τρίτον εἰσίτωσαν, εἰς τὴν δεξαμενὴν ἀποκομίζοντες αὐτὸν, ὥστε διόδῳ χρῆσασθαι μόνῃ τοῖς τρισὶν οἴκοις τοῦ βαλανείου, μὴ ταχέως βαδιζόντων τῶν εἰσκομιζόντων τὸν κάμνοντα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐπιμεινάντων κατὰ τοὺς πρώτους οἴκους ὅσον ἐν μὲν θατέρῳ μετατεθῆναι μόνον ἀπὸ τοῦ σκίμποδος, ἐν δὲ τῷ μέσῳ περιχυθῆναι τὸ ἔλαιον. ἔστω δὲ καὶ ὁ ἄηρ ὁ τῶν οἴκων ἀπάντων μήτε θερμὸς ἄκρως μήτε ψυχρὸς, ἀλλ' εὐκρατος ἱκανῶς καὶ μετρίως ὑγρὸς· ἔσται δὲ τοῦτο προεκχυθέντος ὕδατος εὐκράτου δαψιλῶς ἐκ τῆς δεξαμενῆς, ὥς διαρρῶναι διὰ πάντων τῶν οἴκων. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τῆς κολυμβήθρας ὕδατι χρονιζέτω μετρίως,

tur, non nudus, sed coopertus vel alia sindone minime frigida vel tali aliquo involucre. Constat autem et sindonem eam qua portabitur esse valentiolem oportere, aut si imbecilla per se sit, duplicari eam erit satius. Esto autem media domus non tantum situ media, sed etiam temperie tanto prima calidior quanto est tertia frigidior. In hac domo oleum tepidum esto, quo aeger super sindone illatus protinus perfundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domum, ducantque hominem ubi solium est sic ut per tres balnei domos duntaxat transierint. Per quas nec celeri gradu transibunt ii qui aegrum portant, sed tantisper in prioribus domibus morabuntur, dum in altera transferatur tantum a lectulo, in media vero dum perfundatur oleo. Esto autem et aer cujusque domus nec summo calore, nec etiam frigus, sed admodum temperatus et humidus; id fiet si aqua temperata ex labro sit liberaliter projecta, sic ut perfluat per omnes domos. In ipsa vero solii aqua mediocriter moretur, idque

Ed. Chart. X. [243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

ὀχοῦμενος ἐπὶ τῆς σινδόνης, οὐδεμιᾶς ἐπαντλήσεως αὐτῷ γε-
νομένης, οἷας ἐπ' ἄλλων εἰθίσμεθα πράττειν. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καταχεῖσθαι βουλοίμην ἄν· ἱκανὸν γὰρ καὶ
ταύτῃ θῦναι δις ἢ καὶ τρίς ἅμα τῷ παντὶ σώματι κατὰ τοῦ
ὑδατος, ὑφιέντων μετρίως εἰς τὸ κάτω τὴν σινδόνα, καὶ
αὐθις ἀνακομίζοντων αὐτὸν ὁμοίως νεανίσκων τεττάρων. ἐκ-
κομισθεὶς δ' ἐντεῦθεν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἀθρόως βλαπτέσθω
μηδ' ἐπὶ βραχὺ χρονίζων ἐν αὐτῷ. δεδιδάχθαι δὲ χρὴ καὶ
τάλλα μὲν ἀκριβῶς ἅπαντα τοὺς βασιτάζοντας αὐτόν· ἑξαίρε-
τον δ' ἔτι τοῦτ' ἔστω δίδαγμα τε ἅμα καὶ παράγγελμα, τὸ
τάχος τῆς βαφῆς. εὐθύς δ' ἕτερος ἐτοίμην ἔχων σινδόνα κατ'
αὐτοῦ βαλέτω, κἄπειθ' ἑξῆς ἐπιβληθεὶς τῷ σκίμποδι διὰ
σπόγγων μὲν ἀποματτέσθω τὰ πρῶτα, μαλακοῖς δ' ὕστερον
ὀθονίοις, μηδ' αὐτῶν τῶν ἀποματτόντων αὐτὸν βιατικῶς
ψανόντων, ἀλλ' ὥς ἐνι μάλιστα πράτατα. μετὰ δὲ ταῦτα
ἐπαλείψαντάς τε καὶ περιθέντας ἱμάτια κομίζειν αὐθις ἐπὶ
τοῦ σκίμποδος εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ διαιτᾶται, δώσοντάς τρο-
φήν. εἴρηται δὲ καὶ τοῖς πρόσθεν, ἥνίκα ἰώμεθα τὰς ξη-
ρὰς δυσκρασίας, ἐν τῷ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ἐβδόμῳ,

in sindone sustentus nulla infusione aquae, cuiusmodi in
aliis uti solemus, adhibita. Imo nec capiti ejus infundi quic-
quam velim, quum sit satis id quoque his terve una cum
toto corpore in aqua mergi, demissa mediocriter deorsum
sindone, ac rursus per quatuor juvenes qui eum portant
levata. Mox hinc eductus in frigidam semel totus mergatur,
ne vel brevissimo quidem spatio illic moratus. Porro qui
eum portant tum reliqua omnia curiose esse edoctos conve-
niet, tum celeritatem mergendi non documenti modo, ve-
rum etiam praecepti loco praeter caetera habere. Protinus
vero alter paratam habens sindonem ipsi injiciat, ac deinde
aliam, tum in lectulo collocatus primum spongiis deterga-
tur, deinde mollibus linteis. Nec committent qui eum
detergebunt ut violentius eum contrectent, sed quoad fieri
potest blandissime. Post haec unctum ac vestibis amictum
rursus super lectulo in domum ubi cibatur reducent ac nu-
trient. Sane dictum supra est in horum commentariorum

Ed. Chart. X. [244.]

Ed. Bas. IV. (149.)

[244] τὸν οἶκον ἐξεῦχθαι χοῖναι τῷ βαλανείῳ. περὶ μὲν οὖν λουτρῶν αὐτάρκεις ὁ λόγος εἰς τὰ παρόντα.

Κεφ. ια'. Συνεχῇ δ' ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις τὰ περὶ τῆς δυνάμειος τῶν τροφῶν. ὅτι μὲν οὖν ὑγρὰς καὶ ψυχρὰς εἶναι προσήκει τὰς μελλούσας ὀνήσειν τοὺς ἐκτικοὺς πυρετοὺς εὐδηλον παντί. τοιαῦται δ' εἰσὶν ὃ τε χυλὸς ὁ τῆς πτισάνης ψυχρὸς λαμβανόμενος, ὃ τε χόνδρος ὁμοίως πτισάνης χυλῷ σκευασθεὶς, ὃπερ ἐστὶ δι' ὕδατος καὶ πράσου βραχέος ἀνήθου τε καὶ ἁλῶν ἐλαίου τε καὶ ὄξους. ἐπιτήδειος δὲ τοῖς ᾧδε κάμνουσι καὶ ὁ βραχὺς ἄρτος ἐν ὕδατι ψυχρῷ. μηδενὸς δ' αὐτῶν ἢ ψύξις ἐλιχωρῆς ἐστω, καθάπερ ἢ τοῦ ποτοῦ. ἐκείνο μὲν γὰρ καὶ θερμαίνεται ταχέως καὶ διεξέρχεται, ταῦτα δ' ἐπὶ πλεόν ἐν τῇ γαστρὶ διαμένοντα τάχ' ἂν πον καὶ διαψύξαιεν αὐτὴν ἀμέτρως ὅντα ψυχρά. χρονίου δ' ὑπάρχοντος ἤδη τοῦ πυρετοῦ καὶ τὸ τῆς ὄνου γάλα δοτέον, ἀκριβῶς προσέχοντα τὸν νοῦν, μὴ τυρωθῇ ποτε κατὰ τὴν γαστέρα. τοῦτο δὲ ἐνίστε μὲν αὐτὸς ὁ κάμνων ἡμᾶς διδάξει τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐμπείρως ἔχων, ἐνίστε δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξευρίσκειν δεήσει, κατὰ

septimo, ubi siccam ventriculi intemperiem sanavimus, domus balneo debere conjungi. Ac de balneis quidem satis, quod ad rem propositam spectet, hactenus.

Cap. XI. At continua sunt dictis de alimentorum facultatibus praecepta. Sane frigida ac humida esse patet quae hecticis febribus sint profutura. Ejusmodi vero sunt tum ptisanæ cremor, quum frigidus sumitur, tum alicæ similiter ptisanæ cremori condita, id vero est ex aqua et exiguo porri et anetho, tum sale, oleo et aceto. Commodus praeterea laborantibus est et exiguus in aqua frigida panis. Caeterum nullius horum pura frigiditas sit sicuti potionis. Haec enim mature tum incalescit tum per corpus distribuitur, illa quum plusculum temporis in ventriculo morantur, ipsum fortassis refrigerant, si fuerint immodice frigida. Ubi vero febris jam moram traxerit, dandum quoque alininum lac est, sed diligenter observato ne in ventriculo cogatur. Id vero interdum ipse nos aeger docebit, atpote suae ipsius naturae peritus, interdum id nobis inveniendum est, pau-

Ed. Charl. X. [244.]

Ed. Bas. IV. (149. 150.)

βραχὺ τῇ χρήσει προσερχομένους. ἔτοιμον μὲν οὖν ἦτοι μέλι-
 τος αὐτῷ μινγύντας ἢ καὶ βραχὺ τι τῶν ἐδωδίσμων ἁλῶν κο-
 λῦσαι τὸ σύμπτωμα. φευκτέον δ' εἰς ὅσον οἶον τε τὸ μέλι
 κατὰ τοὺς ἐκτικοὺς πυρετοὺς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ μελίκρατον,
 ἐκχολοῦται γὰρ ἀντίκα καὶ ξηροτέρους ἅμα θέρηη δριμεία τοὺς
 πυρετοὺς ἀπεργάζεται. δοτέον οὖν τὴν πρώτην τὸ γάλα τῆς
 ὄνου κιάθου μὴ πλεον, ὥς ἐθεάσω διδόντας ἡμᾶς (150) εἰσα-
 χθείσης μὲν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ὄνου, πρὸς τὸ μηδένα χρόνον
 ἐν τῷ μεταξὺ γενέσθαι, καταπιόντος δ' αὐτὸ τοῦ κάμνοντος
 ἀντίκα, θεωρούντων δ' ἡμῶν ἀκριβῶς καὶ παραβαλλόντων
 τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν, τὴν ἐπὶ τῇ προσφορᾷ γιγνομένην,
 τῇ πρὸ τοῦ ληφθῆναι τὸ γάλα. εἰ μὲν γὰρ διαφθείροιτο, τοὺς
 σφυγμοὺς μικροὺς καὶ ἀνωμάλους εὐρήσεις οἶους περ ἐπὶ
 θλίψει στομάχου συμβαίνοντας οἶσθα· εἰ δὲ μὴ διαφθείροιτο,
 τοὺς σφυγμοὺς μέζους τε καὶ ἰσχυροτέρους γιγνομένους. ὥστ'
 ἐξέσται σοι μετὰ ταῦτα προσφέροντι τὸ πλῆθος ἀνῆξαι τοῦ
 γάλακτος ἡμισυ κιάθου, ἁπείθ' ἡμισυ προσθεῖναι πάλιν, εἰθ'
 οὕτω κατὰ βραχὺ μέχρι τοῦ συμμέτρου προσανῆξαι. τοῦ μέ-

latim ad ejus usum accedentibus. Prompte equidem sym-
 ptoma prohibebitur, si mel illi admisceas aut salis quo vesci-
 mur exiguum. Verum abstinendum, quoad fieri potest, in
 hecticis febribus a melle est, atque idcirco etiam a mulla,
 protinus enim vertitur in bilem et sicciore acriorisque
 caloris febres reddit. Dandum itaque principio est asinini
 lactis non plus cyatho, veluti a me datum vidisti, sed in-
 ducta in ipsum cubiculum asina, quo nullum tempus interpo-
 natur, sed aeger id protinus bibat, contemplantibus diligen-
 ter nobis ac conferentibus arteriae motum qui a sumpto
 lacte agitur cum eo qui ante id sumptum fuit. Si enim
 corruptum sit, ejusmodi invenies pulsus parvos et inaequales,
 quales in stomachi oppressione accidere nosti, sin autem cor-
 ruptum sit, pulsus et majores et valentiores redditos inve-
 nies. Itaque etiam licebit tibi postea exhibenti mensuram
 lactis dimidio cyatho adaugere, ac deinde rursus alium di-
 midium adjicere, sicque sensim usque ad mediocrem men-

Ed. Chart. X. [244. 245.]

Ed. Bas. IV. (150.)

τρον δὲ οὐ μόνον τοῦ γάλακτος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπὶ ντων
σιτίων ἔμαθες τοὺς σκοποὺς, ἔνθα τὰς τῆς γαστρὸς ἰώμεθα
δυσκρασίας, ἐν τῷ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ἐβδόμῳ. πρώτην
γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ τὴν ξηρὰν δυσκρασίαν αὐτῆς ὑποθέ-
μενοι κεχροτισμένην εἰς τοσοῦτον ὥς σύμπαν ἤδη τὸ σῶμα
λεπτὸν ὑπάρχειν ἐπεδείξαμεν, ὅπως ἂν τις ἅμα μὲν ἄμφο
καλῶς ἴατο, καὶ τὴν δυσκρασίαν τῆς γαστρὸς καὶ τὴν ἰσχνό-
τητα τοῦ σώματος. καὶ τοίνυν ἴσως ἄμεινον ὑπὲρ τοῦ μὴ
γράφειν πολλὰ πρὸς ἐκείνον ἀναπέμψαι τὸν λόγον ὑπὲρ τῶν
ἄλλων ἀπάντων ἐδεσμάτων· ὅμοιαι γὰρ αἱ διαθέσεις οὔσαι
παραπλησίον χρήζουσι καὶ τῶν ἰαμάτων. ὅσον δ' ἐστὶν ἡ
τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν θερμότερα, τοσοῦτον καὶ τῶν βοηθη-
μάτων δεῖται ψυχροτέρων, ἀκριβεῖας τε πλείονος, ὅπως μὴ τι
βλάβωμεν ἰσχυροῖς βοηθήμασι χρησάμενοι. καὶ τοὺς μὲν ἤδη
μαραινόμενους, ὡς εἴρηται, λουστέον, ὅσοι δ' ἐν τοῖς ἐκτι-
κοῖς εἰσι πυρετοῖς οὐδέπω μαραινόμενοι, [245] τούτους οἷον
τ' ἐστὶ καὶ χωρὶς σινδόνης ὑποβεβλημένης λούειν, ὡς ἂν ἰσχυ-
ροῦς ἔτι τὴν δύναμιν ὄντας. εἰσφέρειν μέντοι καὶ τούτους

suram addere. Mensurae vero non lactis tantum, sed etiam
reliquorum omnium scopos didicisti in septimo hujus operis,
ubi ventriculi sanavimus intemperies. Primam enim quum
in eo libro siccam ejus intemperiem hactenus inveteratam
proposuerimus, ut totum jam corpus gracile reddiderit,
indicavimus quo pacto quis simul ambo probe sit sanaturus,
tum ventriculi intemperiem tum corporis gracilitatem.
Ideoque fortasse sit satius, quo minus multa scribamus, ad
illum te librum pro reliquis omnibus cibis remittam; quum
enim similes affectus sint, similia nimirum remedia postulant.
Verum quanto hecticarum febrium affectus est calidior, tanto
et frigidiora requirit auxilia, et majorem simul sollicitudi-
nem, ne valentibus auxiliis utentes quicquam laedamus. At
qui jam marasmo urgentur, eos, sicut dictum est, lavabis,
quos vero hectica febris premit, nondum tamen marasmo
tentantur, eos licet etiam sine sindone subjecta lavare, ut-
pote viribus adhuc valentes. Inferri tamen et hos in de-

Ed. Chart. X. [245.]

Ed. Bas. IV. (150.)

εἰς τὸν οἶκον, ἥτοι γε ἐπὶ σκίμποδος ἢ φορείου τινὸς, εἰδ' αὐτοῖς βαδίζοντας ἐπὶ τὸ θερμὸν ὕδωρ ἀκτέον, ὅπως ἐν ἐκείνῳ χρονίζοιεν. ὅσοι δ' ἀκρατέστεροι τῶν τοιούτων εἰσὶ, σφαλερὸν ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ἐμβαίνειν ταῖς ψυχραῖς κολυμβήθραις, ἀλλ' ἔξω μᾶλλον αὐτῶν καταχεῖν ἐπὶ χλιαρῷ τῷ προτέρῳ τὸ δεύτερον ψυχρόν. ἔστω δ' οὕτω ψυχρόν τότε κατὰ τὴν δεξαμενὴν ὕδωρ αὐτοῖς παρεσκευασμένον, ὅσον ἔξ ἐκείνης ἂν τις ἀρυσάμενος, αὐτάρκεις ἀθρόως εἰς ἅπαζ ἐπιχέαι τοῖς λελουμένοις, ὥς μηδεμίαν ἐμφαίνειν σαφῇ ποιότητι μῆτε τῶν ἀκριβῶς ψυχρῶν μῆτε τῶν χλιαρῶν ὑδάτων, ἀλλ' οἷον τὸ κρηναῖον καλούμενον ἐν μέσῳ ψύξεως πληκτικῆς καὶ χλιαρότητος ἐκλυτικῆς. εἰ μὲν οὖν ἀκριβῶς ἅπαντα γίγνοιτο, κατὰ τε τὰ λουτρὰ καὶ τὰς τροφὰς ἐλπίς σωθήσεσθαι τοὺς μαραινομένους· εἰ δ' ἁμαρτηθεῖη τι καὶ ἐν, ἀνατρέπει τᾶλλα σύμπαντα· τὸ γὰρ τοι τῆς διαθέσεως αὐτῶν ὀλέθριον οὐδὲ βραχύτατον ἁμάρτημα φέρει. καὶ εἴ τις ἐσώθη τῶν τοιούτων, τὸ σαρκῶδες αὐτοῦ γένος ὁ μαρasmus κατελήφει· τῶν στερεῶν δ' αὐτῶν ἐξηρασμένων

num vel super lectulo vel saltem aliquo vehiculo conveniet; mox ipsos ex se ipsis ingredientes ad calidam duci quo in ea morentur. At qui ex his sunt imbecilliores, eos non tutum est permittere in frigida lavacra descendere, sed foris potius ipsos perfundere primum tepida, secundo frigida. Esto autem nunc praeparata in labro aqua frigida, quanta ex eo semel hausta perfundere simul totum jam lavatum possit, ea frigiditate ut nullam evidentem qualitatem nec prorsus frigidarum nec tepidarum aquarum praeferat, sed qualem ea quae fontana vocatur, quae et frigoris quod ferit et teporis qui resolvit est in medio. Ac si quidem omnia curiose administrantur, tum quae ad balneum tum quae ad nutrimenta spectant, utique sanandi jam ejus quem marasmus consumit spes est, sin error vel in uno committatur, is reliqua subvertit omnia; nam quum exitialis horum affectus sit, ne levissimum quidem errorem tolerat. Ac si quis talium est servatus, huic carnosum genus marasmus occupaverat;

Ed. Chart. X. [245.]

Ed. Bas. IV. (150.)

ἀδύνατόν ἐστι τὸν ἄνθρωπον ὑγιασθῆναι τελέως· ἀλλ' ἀναγκαῖον ἦτοί γ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ πυρετοῦ τὸν θάνατον ἦκειν εὐθέως ἢ μεταπεσόντος εἰς τὸ καλούμενον ἐκ νόσου γῆρας. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τοιοῦτος πυρετός ἐκβόσκειται τὴν οἰκείαν ἱκμάδα τῶν μορίων, ὑφ' ἧς τρέφεται· μεταβαίνει δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ σαρκῶδες γένος, ὃ ταῖς ἰσὶ καὶ τοῖς ὑμενώδεσι μορίοις τῶν στερεῶν σωμάτων περιπέφυκεν· εἰδ' οὕτως ἄπτεται καὶ αὐτῶν τῶν στερεῶν μορίων. καθ' ἕκαστον γὰρ τοι μόριον τῶν ἀπλῶν καὶ πρῶτων ὀνομαζομένων, ἐθεάσω κατὰ τὰς ἀνατομὰς τὸ μὲν οἷον ἰνῶδες τί ἐστι τῆς οὐσίας αὐτῶν, τὸ δ' ὑμενώδες, τὸ δὲ σαρκῶδες· οἷον εἰ τύχοι τῆς φλεβὸς ἓνα χιτῶνα κεκτημένης λεπτόν, ἐστὶν εὐρεῖν κατ' αὐτὴν ἴνας πολλὰς ἀραχνοειδέσι διατάσσει συναπτομένας· αἷς ἀμφοτέραις ἢ οἰκεία τῆς φλεβὸς οὐσία περιπέφυκεν, ἄλλη κατ' ἄλλο μόριον ὑπάρχουσα, κοινὸν οὐδὲν ὄνομα κεκτημένη· καλεῖν γοῦν αὐτὴν οὐδὲν κωλύει διδασκαλίας ἕνεκα σαρκοειδῇ φύσιν ἢ καὶ νῆ Δία τὴν τοῦδὲ τινος τοῦ μορίου σάρκα, κατὰ γαστέρα μὲν ἐτέ-

ipsis vero solidis ficcatis fieri nequit ut homo prorsus per-
sanetur; sed omnino vel statim eum febris ipsa jugulaverit,
vel postquam in eum affectum est translata quem senium
ex morbo vocamus. Nam primum ejusmodi febris pro-
prium partium humiditatem ex qua nutriuntur depascit,
hinc vero ad carnosum genus transit, quod circa fibrosas
tum membranofas partes solidorum corporum haeret; ita
deinde ipsas solidas partes populatur. Siquidem in singulis
simplicium ac primarum quas vocant partium, ut in dis-
sectionibus es contemplatus, alia portio substantiae eorum
est veluti fibrosa, alia membranosa, alia carnosa. Sicut
exempli causa quum vena unam tunicam habeat et eam
tenuem, licet fibras in ea invenire multas quae sint araneosis
quibusdam interstitis contextae, quibus utrisque ipsa pro-
pria venae substantia adnascitur. Haec alia in aliis partibus
habetur, nec ullum commune nomen est nacta; caeterum
docendi causa nihil vetat eam carnosam substantiam voces
vel certe hujus partis quandam carnem, quae in ventriculo

Ed. Chart. X. [245. 246.]

Ed. Bas. IV. (150.)

ραν ὑπάρχουσιν, καθ' ἥπαρ δ' ἑτέραν, ὥσπερ γε καὶ κατὰ
 ἄρτηριαν καὶ μῦν. ὠνόμασται δὲ μόνῃ σὰρξ ἢ ἐν μυσὶ, τῶν
 ἄλλων οὐδεμίαν ὀνομάζουσι σάρκα, πλὴν ὀλίγοι δὴ τινες·
 ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν τοῖς σπλάγχνοις, οἷον ἥπατι καὶ νεφροῖς καὶ
 σπληνὶ καὶ πνεύμονι, παρεγχύματα καλοῦσι· τὰς δ' ἐν ἐντέ-
 ροις καὶ γαστρὶ καὶ στομάχῳ καὶ μήτρᾳ ἀνωνύμους ἀπολεί-
 πουσιν. ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν ὀνομάτων μηδὲν φρόντιζε, γίγνω-
 σκε δὲ ἐκάστου τῶν μορίων τὸν ὄγκον τῆς οὐσίας ὑπὸ τῆς
 τοιαύτης μάλιστα συμπληροῦσθαι φύσεως, φθορὰν καὶ γένε-
 σιν ἐπιδεχομένης, ὥς ἔνεστι θεάσασθαι σαφῶς ἐπὶ τῶν κοί-
 λων ἐλκῶν. οὐ μὴν οὐδ' ἢ τῶν ἰνῶν φύσεις οὐδ' ἢ νευρώ-
 δης ἢ ὑμενώδης ὁράται τὴν αὐτὴν ἔχουσα γένεσιν· οὐδ'
 ἔγχωρεῖ τὰς ἐν ἐκάστῳ μορίῳ τοιαύτας ἴνας ὑπὸ τῶν κακοη-
 θῶν πυρετῶν ἐκτακῆναι, καθάπερ τὰς σάρκας. αἱ γε πρὶν
 ξηρανθῆναι τελῶς διαφθείρουσι τὸ ζῶον. εἰσὶ μὲν οὖν καὶ
 οἱ μαρασμώδεις πυρετοὶ πάντες ἐκ τοῦ τῶν [246] συντηκόν-
 των γένους, ἀλλὰ διαφέρουσι τῷ τὸ συντηκόμενον ἐκάστοτε
 τῆς σαρκὸς ἐπὶ μὲν τούτων διαφορεῖσθαι, καταρῶεῖν δ' ἐπ'

quidem sit alia, in jecinore alia, similiter in arteria et mus-
 culo. Vocatur autem sola caro in musculis, reliquarum
 nullam carnem vocitant, praeterquam admodum pauci, sed
 quae in visceribus seu jecinore, renibus, liene et pulmone
 visuntur, eas parenchymata, id est affusiones, vocant, quae
 in intestinis, ventriculo, stomacho et utero sunt sine nomine
 relinquunt. Tu tamen de nominibus non laborabis. Illud
 potius intelliges, singularum partium substantiae molem ex
 tali maxime completam esse natura, quae utique ut in cavis
 ulceribus manifeste videre licet et perire et regigni potest.
 At vero nec fibrosa nec nervosa membranosa natura
 eandem generationem habere cernitur, nec fas est ejusmodi
 singularum partium fibras a malignis febribus liquari sicuti
 carnes, quando animal ipsum prius quam haec prorsus sint
 siccatae, interemerint. Itaque sunt et marasmodes febres
 universae ex earum genere quae colliquant, sed in eo diffe-
 runt, quod quae portio carnis in his colliquatur, ea semper
 vaporis vice discutitur, in illis defluit in ventrem. Cernitur

Ed. Chart. X. [246.]

Ed. Bas. IV. (150.)

ἐκείνων εἰς γαστέρα. φαίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν κρεῶν γιγνόμενον ἐναργῶς, ὁπτιωμένων ἐπὶ τῆς καλουμένης ἐσχάρας· ἐνίων μὲν γὰρ ἀπορρέει πάμπολυ τὸ σύντηγμα καὶ φέρεται κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἀθρόως· ἐνίων δ' ὅλως οὐδὲν αἰσθητὸν ἀπορρέον φαίνεται, καὶ ἴσον ἢ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων. οἱ γοῦν ἄγριοι σῦες ἢ οὐδ' ὅλως ἢ ὀλίγιστον ἔχουσι τὸ ἀπορρέον, οἱ δ' ἡμεροὶ πάμπολυ· καὶ ὅσον περ ἂν ἢ πιμελωδέστερον καὶ σαρκωδέστερον τὸ ζῶον, τοσοῦτον τὸ ἀπορρέον αὐτῶν τῶν σαρκῶν ἐπὶ τῆς ἐσχάρας ὁπτιωμένων πλέον φαίνεται. τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον ἐπὶ τῶν θερμοτάτων πυρετῶν, εἰ μὲν οὖν εἶεν σάρκες ὑγραὶ καὶ μαλακαὶ μετὰ πλῆθους πιμελῆς, τὰς συντήξεις αἰσθητὰς ἴσχουσιν· εἰ δὲ ἄνευ πιμελῆς καὶ ξηραὶ, τοῖς μαρασμώδεσιν ἁλίσκονται πυρετοῖς. ἐναργέστατον δὲ τούτου τεκμήριον οἱ τὰς συντήξεις ἐκκρίνοντες ἄρρωστοὶ διὰ γαστρὸς, ἣν μὴ φθάσωσιν ἀποθανεῖν, ἥτοι γ' ὑπὸ βίας τοῦ νοσήματος ἢ διὰ τὴν τῶν ἱατρῶν ἀμαθίαν εἰς τοὺς μαρασμώδεις ἐμπίπτοντες πυρετούς. ἄλλοι μὲν γὰρ ἂν ἔχωσι τὴν ὕλην δαψιλῇ, ταύτην συντήκουσιν· ὅταν δὲ ἐπιλείπωσιν αὐτοὺς αἱ τε πιμελαὶ καὶ αἱ σάρκες αἱ μαλακαὶ, ξηραίνουσι

hoc etiam in carnibus in craticulis torrentibus evidenter fieri, siquidem ab aliquibus plurima liquatio defluit, deceditque in prunas largiter, ab aliquibus nihil omnino quod sentias defluere videtur, etiam si par sit prunarum subdiota copia. Quippe feris suis aut nihil omnino aut plane minimum est quod defluat, cicuribus vero plurimum, quantoque magis vel adipe vel carne animal abundat, tanto profecto quod ab ipsis carnibus dum in craticulis torrentur, defluit cernitur copiosius. Ad eundem itaque modum in calidissimis febribus, si carnes humidae ac molles cum adipis copia fuerint, eas sensu liquari deprehendas; sin sine adipe et siccae sint, in marasmodes febres transeunt. Clarissimo hujus rei argumento sunt infirmi, qui per alvum quod liquatur excernunt, qui nisi prius vel morbi violentia vel medicorum inscitia moriantur, in marasmodes febres incidunt. Siquidem quoad materiam uberem habent, hanc colliquant, ubi illis tum adeps tum caro mollis defecit, duras et aegre liquabiles carnes

Ed. Chart. X. [246.]

Ed. Bas. IV. (150. 151.)

τὰς σκληρὰς καὶ δυστήκτους σάρκας, ὧν οὐδὲν ἀπορρέει διὰ
 ξηρότητα, καθάπερ οὐδὲ τῶν ταριχηρῶν κρεῶν, εἰ καὶ ταῦτ'
 ἐθελήσειας ὀπτᾶν, ἐπιβάλλων ἴσῳ τοῖς ἄλλοις πυρί· ξηρότερά
 μὲν γὰρ αἱ σάρκες αὐτῶν ἔσονται καὶ σκληρυνθήσονται γε βύρ-
 σης τρόπον· οὐ μὴν ἐκρυήσεται γε αὐτῶν οὐδεμία τήκεδὼν
 αἰσθητή. ταῦτ' οὖν γινώσκοντί σοι καὶ ἡ τῶν συντηκτικῶν
 πυρετῶν ἐπιμέλεια κατὰ (151) τὰς αὐτὰς γινέσθω μεθόδους
 ἐπὶ τε ψυχροῦ δόσιν ὅτι τάχιστα παραγιγνομένη καὶ διὰ
 τῶν ὑγραινόντων καὶ ψυχόντων τρέφοντι. μέλικρατον δ'
 οἰομένῳ πολεμιώτατον εἶναι, ὃ μάλισθ' ὀρᾶς χρωμένους ἐπὶ
 τῶν τοιούτων πυρετῶν τοὺς πλείστους τῶν ἱατρῶν. ἀλλὰ
 περὶ μὲν τῶν συντηκόντων πυρετῶν αὐτίς ἐξέσται διελθεῖν,
 ὥσπερ γε καὶ περὶ τῶν ἐν λοιμοῖς πυρετῶν ἐκτικῶν, οἷος ὁ
 νῦν ἐπιδημῶν ἐστιν, εἰρήσεται γὰρ περὶ τοῦδε κατὰ τοὺς λοι-
 μώδεις πυρετούς. τῶν δ' ἄλλων ἐκτικῶν καὶ μαρασμωδῶν
 αὐτάρκως εἰρησθαι νομίζω τὴν μέθοδον τῆς ἰάσεως.

siccant, a quibus propter siccitatem nihil defluit, veluti nec ab
 iis quae sale sunt siccae, si quis has quoque torrere parans,
 pari cum aliis igni admoveat; nam et sicciores earum carnes
 reddentur et corii ritu durabuntur, nec defluet ex his ulla
 sensibilis liquatio. Haec igitur quum scias, etiam colliquan-
 tium febrium iisdem methodis curam ages, tum ad frigidam
 exhibendam quam primum properans, tum iis quae hume-
 ctent et refrigerent nutriens. Mulsam vero inimicissimam
 esse censebis, qua tamen uti plerosque medicorum in ejus-
 modi febribus vides. Verum de colliquantibus febribus dif-
 ferere in posterum licebit, aequè ut de iis hecticis febribus
 quae in pestilentiis contingunt, cujusmodi ea est quae nunc
 publice grassatur, dicetur namque et de hac inter pestilentes
 febres. Reliquarum vero tum hecticarum tum marasmo-
 dum abunde mihi sanationis methodum tradidisse videor.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ed. Chart. X. [247.]

Ed. Bas. IV. (151.)

Κεφ. α'. Τῶν δ' ἐπὶ χυμοῖς σηπομένοις ἀναπτομέ-
νων πυρετῶν οἱ πρῶτοι μὲν εἴρονται σκοποὶ πρόσθεν ἤνικα
ἐδείκνυνον ὅπως ἐγγωρεῖ καὶ δύο καὶ τρεῖς αὐτοὺς ποιῆσαι,
καὶ εἰ βουληθείημεν ἓνα. νῦν δ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρε-
τῶν ἐκ τῆς τῶν πρώτων γενῶν τομῆς ἄχρι τῶν ἐσχάτων
εἰδῶν ἀφικόμεθα τέμνοντες, οὕτω πράξαι πειραθῶμεν καὶ ἐπὶ
τῆς προκειμένης διαφορᾶς, ἐκεῖνο πρότερον ἀναμνήσαντες ὃ
καὶ τοῖς περὶ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν ὑπομνήμασιν ἐδείξαμεν,
ὥς εἴτε πρώτας διαφορᾶς, εἴτε γένη πρώτα καλεῖν ἐθέλοι τις,

GALENI METHODI MEDENDI LIBER XI.

Cap. I. Quae ex putrescentibus humoribus accen-
duntur febres, earum primi remediorum scopi dicti prius
sunt, quum eos quemadmodum et duos et tres efficere li-
ceat docui, etiam, si velis, unum. Nunc vero ut in aliis
febris fecimus, ex primis generibus deductis ad ulti-
mas usque species dividendo pervenimus, ita et in propo-
sita differentia facere tentemus, illud prius admonentes,
quod etiam in libris de pulsum differentia ostendimus, sive
primas differentias, sive prima genera, sive maxime gene-

Ed. Chart. X. [247. 248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

εἴτε γενικωτάτας ἰδέας, εἴθ' ὅπως οὖν ἄλλως φυλάττων ἀκριβῆ τοῦ πράγματος τὴν ἔννοιαν, οὐ διοίσει. τῶν μὲν δὴ πυρετῶν αὐτῶν τοὺς ἐφημέρους ὅπως χρὴ θεραπεύειν ἐν τῷ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ὁ γδὴ διήλθον· ὥσπερ γε καὶ ὅπως τοὺς συνόχους ἐν τῷ μετ' αὐτό· καὶ τρίτους γε τοὺς ἐκτικοὺς ἐν τῷ μετ' ἐκείνο τῆς ὅλης πραγματείας ὄντι δεκάτῳ, μετὰ τῶν ἰδίων ἐκάστῳ πλεῖστα καὶ τῶν κοινῶν ἐπελθόν. νυνὶ δ' ὅπως ἂν τις ἰῶτο μεθόδῳ τοὺς ἐπὶ σήψει χυμῶν συνισταμένους πρόκειται διελθεῖν. οἱ σκοποὶ δ' οἱ θεραπευτικοὶ κατὰ μὲν τὴν εἰς δύο τομὴν ἣ τε διάθεσις ἦν θεραπεύομεν ὑπάρχει καὶ ἡ τῶν τοῦ κάμνοντος μορίων κράσις. ἐγχεῶρεϊ δ', ὡς ἐλέγχθη, καὶ δι' ἐνὸς ἐρμηνεῦσαι κεφαλαίου, θεραπευτικὸν εἰπόντων ἡμῶν εἶναι σκοπὸν ἓνα κοινὸν ἀπάντων νοσημάτων, τὴν ἐναντίωσιν· οὗ τεμνομένου γεννᾶσθαι τοὺς δύο, τοῦ μὲν νοσήματος ἐνδεικνυμένου τὴν τῶν ἐναντίων ἑαυτῷ βοηθημάτων χρῆσιν, τῆς δὲ τοῦ θεραπευσομένου κράσεως ὀρίζουσης ἅμα τῷ νοσήματι τὸ μέτρον [248] τῆς ἐναντιώσεως. ἐρρέθη δ' ἐν ἐκείνοις ὡς καὶ τὸ περιέχον ἡμᾶς ἓνα ποιήσα-

rales ideas, sive quomodocunque aliter appellare libeat, modo exactam rei notionem serves, nihil interfuturum. Ac februm quidem ipsarum quemadmodum eas quas diarias vocamus cures, in horum commentariorum octavo exposui, pari modo et quemadmodum continentes in libro qui illum sequitur, atque etiam quemadmodum tertias hecticas in eo qui illi succedit, qui totius operis est decimus, in quibus non propria modo cujusque, sed etiam communium pleraque explicavi. Nunc quemadmodum quae ex putrescentibus humoribus excitentur methodo sint sanandae aggredi statui. Curativi scopi prout in duo dividuntur, affectus quem curamus et partium aegrotantis temperies sunt. Licet autem ea, ut dictum est, et una summa interpretemur, dicentes unum esse omnium morborum communem curationis scopum contrarietatem ipsam, quo rursus diviso duos existere, morbo ex iis quae sibi contraria sint adhibenda remedia indicante, laborantis vero temperie una cum ipso morbo contrarietatis mensuram definiente. Porro dictum in illis est ambientem

Ed. Chart. X. [248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

σθαι τὸν σκοπὸν ἐγχωρεῖ· καὶ ὥς ὁπόταν εἰς δύο μόνους τὴν
 πρώτην ποιησώμεθα τομὴν, ἥτοι γ' ἐν τοῖς νοσεροῖς αἰτίοις
 ἢ ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς, τίθεσθαι χρὴ τὸ περιέχον. ὄντων δ' αἰ-
 τίων ὑγιεινῶν ἀπάντων τῶν ποιοῦντων ὑγίαν, ἐν ἑξ αὐτῶν
 ἔστι τὸ καλούμενον βοήθημα, κατὰ διαφόρους ἐννοίας ἔσχα-
 τον καὶ πρῶτον ὑγιεινὸν αἶτιον ὁρθῶς λεγόμενον. ἔσχατον
 μὲν γὰρ ἔσται τῷ χρόνῳ, διότι φύσις καὶ τέχνη καὶ τύχη τῷ
 χρόνῳ πρότερα τῶν βοηθημάτων ἔστιν ὑγείας αἷτια· πρῶτον
 δὲ καδ' ὅσον αὐτὸ ψαύει τοῦ νοσοῦντος, ἀλλοιοῦν τὴν διά-
 θεσιν αὐτοῦ· καὶ διὰ τὴν ἐκ τούτου γινομένην ἀλλοίωσιν
 τῶν νοσοῦντων σωμάτων εἰς ὑγίαν ἀγομένων ἢ τέχνη καὶ ὁ
 τεχνίτης καὶ ἡ τύχη αἷτια τῆς ὑγείας γίνεται, οὐ τῷ πρώτῳ
 αὐτὰ τὰς νόσους ἐκκόπτειν, ἀλλὰ τῷ δι' ἐτέρων ὑλῶν ἐπιτη-
 δείων, αἷτινες ὀνομάζονται βοηθήματα. φλεβοτομία γὰρ
 αὐτὴ μὲν καδ' ἑαυτὴν αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ νῦν εἰρημένον ὄνομα
 κέκτηται· βλάψασα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν αἰτίων γίνεται
 τῶν νοσῶδων, ὥσπερ γε καὶ ὠφελήσασα τῶν ὑγιεινῶν. καὶ
 διὰ τοῦτο καλεῖται βοήθημα, καδ' ὃν ἂν ὠφελῇ καιρὸν· ὥς

quoque nos aërem unam efficere indicationem posse. Et
 quum primam sectionem in duo tantum facimus, ambien-
 tem vel morbosæ causis vel salubribus annumerandum esse.
 At vero quum sanitatis causæ sint omnia quæ sanitatem
 efficiunt, una certe earum est quod remedium vocatur,
 quod pro variis notionibus et ultima et prima sanitatis
 causa recte dicitur. Quippe tempore ultima erit, propterea
 quod natura et ars et fortuna tempore priores remedio-
 rum sanitatis causæ sunt; prima vero est quatenus id labo-
 rantis corpus tangit, alteratque ejus affectum, ac propter
 alterationem, quam id facit, quum ægra corpora ad sanita-
 tem perducuntur, ars, artifex et fortuna sanitatis causæ
 fiunt, non quod hæc morbos primum submoveant, sed
 alia materia ad id commoda intereedente, quod auxilium ap-
 pellatur. Siquidem phlebotomia ipsa quidem per se hoc
 quod jam dictum est nomen possidet, at quum hominem
 laedit, ex causis fit morbificis, ut quum prodest ex salubri-
 bus. Ac propterea quum proficit vocatur auxilium, sicut

Ed. Chart. X. [248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

καὶ πάσης ὕλης τῆς ὁπωποῦν ἀλλοιούσης τὸ σῶμα καθ' ὃν
 ἂν ὠφελῇ χρόνον ὀνομαζομένης βοηθήματος. οὕτως οὖν
 καὶ περιέχοντος ἡμᾶς ἴδιον μὲν ὄνομα κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν
 ὁ ἀήρ· ἐν δὲ τῇ πρὸς ἡμᾶς σχέσει ποτὲ μὲν βοήθημα καὶ
 τῶν αἰτίων ἐν τι τῶν ὑγιεινῶν γίγνεται, ποτὲ δὲ τῶν ἐναν-
 τίων αὐτοῖς τῶν νοσηδῶν. ἐπεὶ δ' ἐκ τε τῆς ἐνεστώσης κατα-
 στάσεως καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τῆς τοῦ χωρίου φύσεως
 ὁ ἀήρ ἴσχει τὰς καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα καὶ θερμότητα
 καὶ ψυχρότητα μεταβολᾶς, ἐξ ἐκείνων πάλιν ἕκαστον γίγνον-
 ταί τινες ἐνδείξεις μερικώτεραι. τύχη μὲν οὖν καὶ τέχνη καὶ
 τεχνίτης διὰ μέσων τῶν ὑλῶν ἔχουσι τὸ δρᾶν· ἡ φύσις δ'
 αὐτὴ δι' ἑαυτῆς, ἐκ τριῶν τούτων συμπληρουμένη μορίων
 τῆς τε τοῦ πνεύματος οὐσίας καὶ τῆς τῶν ὄντως στερεῶν, ἅπερ
 ἐκ σπέρματος ἐδείχθη γιγνόμενα, καὶ τρίτης ἐπ' αὐτοῖς τῆς σαρ-
 κοειδοῦς οὐσίας, ἐν ἑκάστῳ τῶν μορίων ἰδίας ὑπαρχούσης.
 ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων τριῶν ἰδίαν τινὰ ἔχει ποσότητα
 καὶ ποιότητα κατὰ φύσιν. ἡ μὲν οὖν ποιότης αὐτῶν ἐκ τῆς
 πρεπούσης κράσεως ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς καὶ ψυχρᾶς καὶ θερμῆς

perfecto omnis materia, quae quomodolibet corpus alterat,
 quo tempore juvat auxilium dicitur. Sic itaque et ambientis
 proprium pro natura sua nomen est aër; relatus tamen ad
 nos alias auxilium et sanitatis causarum una efficitur; alias
 iis contrarium, nempe morbificarum. At quoniam aëri tum
 ex praesente coeli statu tum anni tempore tum regionis
 natura, suae in humido, sicco, calido et frigido mutationes
 accedunt, ex illorum rursus unoquoque aliae particulares
 indicationes oriuntur. Ac fortuna quidem et ars et artifex
 materiarum interventu agunt; natura vero per se ipsa ex
 tribus his partibus completur, ex spiritus et partium quae
 vere dicuntur solidae substantia, quas ex semine genitili
 conditas esse monstravimus, et tertia ab his carnosa substantia,
 quae cuique parti est sua. Singulae autem jam dictarum
 trium propriam natura sua tum qualitatem habent tum
 quantitatem. Ac qualitas quidem earum ex congruo tempera-
 mento humido, sicco, calido et frigido consistit. Quantitas

Ed. Chart. X. [248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

συνίσταται. τὸ ποσὸν δὲ τῶν μὲν στερεῶν σωμάτων ἴσον αἰεὶ διαμεῖναι, τοῖς μὲν αὐξανομένοις ἔτι κατὰ τὸν ἀριθμὸν μόνον, τοῖς δ' ἤδη τετελειωμένοις καὶ κατὰ τὸ μέγεθος. τῆς σαρκοειδοῦς δ' οὐσίας ἐξαλλάττεται τὸ μέγεθος, εἰ καὶ μηκέτι αὐξοίτο τὸ ζῶον. οὕτως δὲ καὶ ἡ τοῦ πνεύματος οὐσία μονοῦ καθ' ἐκάστην ῥαπὴν ἐλάττων τε καὶ πλείων γίνεται. καὶ τοίνυν καὶ ἡ δύναμις ἐφ' οἷς ἔμπροσθεν εἶπον σκοποῖς ἦτοι μόνῃ προστίθεται κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων τριῶν οὐσιῶν συναρίθμωσιν, ἡ τῆς κράσεως ἀφορισθείσης ἰδίᾳ καθ' ἑαυτήν. ἥτις αὖ, πάλιν καὶ αὐτὴ ποτὲ μὲν, ὥς ἐδείκνυτο, διχῇ τέμνεται, εἰς τε τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν καὶ τὴν ἐπίκτητον διάθεσιν· ὥστε ἀπὸ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων γίνεσθαι τινα ἔνδειξιν ἰαμάτων ἰδίαν ἐκάστου. πολλάκις δὲ ἡ ἐπίκτητος κρᾶσις εἰς τὰς ποιητικὰς αἰτίας ἀναχθεῖσα τὴν ἔνδειξιν ἐκείναις ἐχαρίσατο. κατὰ τοῦτον οὖν ἔφαμεν τὸν τρόπον ἐξ ἡλικίας ἐπιτηδευμάτων τε καὶ ἐθῶν ἔνδειξιν βοηθημάτων γίνεσθαι, συμφωνεῖν δ' ἀλλήλαις ἀπάσας τὰς εἰρημένας ἔνδειξεις· ἐν γὰρ ταῖς ἰδικωτέραις αἰεὶ περιέχεσθαι τὰς

vero solidarum partium par semper manet, sed iis qui adhuc augentur numero duntaxat, qui vero absoluti jam sunt etiam magnitudine. Carnosae vero substantiae magnitudo variatur, etiam si praeterea non augeatur animans. Sic et spiritus substantia tantum non quolibet momento tum minor tum major fit. Ergo etiam ad eos quos prius diximus scopos vires vel solae iis tribus substantiis, quas modo comprehendimus, simul enumeratis adduntur; vel distincto seorsum per se temperamento. Atque hoc ipsum rursus bifariam quoque, ut ostensum est, scinditur et in originalem naturam et in acquiritium affectum, sic nimirum ut ex istis et aliis, quae prius dicta sunt, propria quaedam cuiusque remediorum sit indicatio. Saepe autem adscititium temperamento ad efficientes causas reductum illis indicationem concedit. Ad hunc itaque modum ex aetate, vitae instituto et consuetudine, indicationem remediorum suggeri diximus, consentireque inter omnes jam dictas indicationes; siquidem in iis quae magis sunt speciales contineri semper quae ma-

Ed. Chart. X. [248. 249.]

Ed. Bas. IV. (151. 152.)

γενικωτέρας. ἄγεσθαι δ' εἰς χρῆσιν τὰς ἰδικωτέρας, εὕρισκο-
μένας ἐκ τῆς τῶν γενικωτέρων τομῆς.

Κεφ. β'. [249] Ἡ γάρ τοι πρώτη πασῶν ἐνδείξις θε-
ραπευτικῇ ἔξ αὐτοῦ τοῦ θεραπευομένου νοσήματος γιγνομένη
τὴν ἐναντίωσιν ἐδίδαξεν. ἐπεὶ δ' ἔστι πλείονα γένη τῶν νό-
σων, ἕκαστον αὐτῶν ἰδίαν ἔξει τὴν ἐναντίωσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν
ἄλλα παρείσθω τὸ γε νῦν εἶναι. προκεχωρησθῶ δὲ μόνον
(152) ἡμῖν εἰς τὰ παρόντα τῆς θεραπευομένης νόσου τὸ γένος
ἐν δυσκρασίᾳ κείμενον. ἰαθήσεται τοίνυν τοῦτο διὰ τῆς ἐναν-
τίας αὐτῷ δυσκρασίας. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ γένους ὅλου τῶν πυρε-
τῶν ἡ δυσκρασία θερμότης ἐστὶ, διὰ ψυχρότητος ἰαθήσεται,
ὥστε ἀλλήλαις ὁμολογεῖν ἀπάσας τὰς ἐνδείξεις. εἴαν τε γὰρ
εἴπωμεν ἀπλῶς οὕτως ὥς χρὴ τὸν πυρετὸν ἰᾶσθαι διὰ τῶν
ἐναντίων εἴαν τε προσθέντες ὥς διὰ τῶν ἐναντίων τῇ κράσει
μάχην οὐδεμίαν ἔξουσιν οἱ λόγοι· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον
οὐδ' εἰ φαίμεν ἰᾶσθαι χρῆναι διὰ τῶν ψυχόντων τὸν πυρε-
τὸν, ὥσπερ γε οὐδ' εἰ τέμνοντες τοῦτο φαίμεν ἐνίοτε μὲν
ἰᾶσθαι τὸν πυρετὸν ἡμᾶς διὰ τῶν ἐνεργείᾳ ψυχόντων, ἐνίοτε

gis sint generales, agi vero in usum quae magis sint parti-
culares, ex magis generalium sectione inventas.

Cap. II. Prima namque omnium curationis indica-
tionum, quae ex ipso qui curatur morbo accipitur, con-
trarietatem indicavit. At quoniam morborum plura sunt ge-
nera, cuique eorum sua erit contrarietas. Verum caetera in
praesens omittantur. Proponatur autem nobis ad praesentem
disputationem duntaxat morbi curandi genus in intemperie
positum. Id igitur per contrariam ipsi intemperiem sanabitur.
At quoniam universi febrium generis intemperies est calor,
per frigiditatem curabitur, sic ut omnes indicationes inter se
concordent. Nam siue dixerimus ita absolute febrem per
contraria sanandam esse, siue adjecerimus per ea quae con-
traria sunt temperamento, nulla pugnancia in sermone erit;
similiter nec si per frigida sanandam febrem esse dixerimus.
Sed nec si dividentes id dicamus aliquando sanare nos fe-
brem per ea quae actu, aliquando et per ea quae potestate,

Ed. Chart. X. [249.]

Ed. Bas. IV. (152.)

δὲ διὰ τῶν δυνάμει, καὶ ποτε αὐθις διὰ τῶν κατὰ συμβεβη-
 κός, ἢ καὶ συντιθέντες ταῦτα μάχην οὐδεμίαν ἔξει τοῖς προ-
 ειρημένοις ὁ λόγος, ὥσπερ γε οὐδ' εἰ φαίημεν ὅσα μὲν κατ'
 ἐνέργειαν ἢ δύνανμιν ἢ κατὰ συμβεβηκός θεραπεύει χείρονας
 ἑαυτῶν ἀποτελεῖν τοὺς πυρετοὺς, ὅσα δ' αὖ κατ' ἐνέργειαν
 ἢ δύνανμιν ἢ κατὰ συμβεβηκός ψύχει θεραπεύειν αὐτούς. ἢ
 γὰρ ἀπὸ τῆς διαθέσεως ἐνδείξεις εἰς τοσοῦτους ἐτμήθη τοὺς
 κατὰ μέρος σκοπούς. αὐτοὶ δὲ πάλιν οὗτοι οἱ σκοποὶ τὴν
 ὕλην τῶν βοηθημάτων εὐρίσκουσι κατὰ τὰς ἐν τοῖς περὶ φαρ-
 μάκων εἰρημένας μεθόδους· ἀρχὴ γὰρ ἐκείνων ἐστὶν εἰς ὅπερ
 ἐτελεύτησεν ἢ ἐκ τῆς θεραπευομένης διαθέσεως τομῇ. κυριω-
 τάτη μὲν οὖν ἐν τῷ λυθῆναι τὴν νόσον θεραπεία νοεῖται,
 καταχρωμένων δὲ καὶ τὸ μικτὸν γένος ἐκ τε τῆς ὄντως θερα-
 πείας καὶ ἣν ὀνομάζουσι προφυλακὴν. τῶν μὲν οὖν ἐφημέρων
 πυρετῶν ἢ ὄντως ἐστὶ θεραπεία, καθάπερ γε καὶ ἡ τῶν ἐκτι-
 κῶν. ὅσοι δ' ἐπὶ χυμοῖς συνίστανται σηπομένοις ἢ λεγομένη
 θεραπεία τὴν προφυλακὴν προσεῖληφεν, ἥτις ἐστὶ τὸ τὴν νό-
 σον ἐργαζόμενον αἷτιον ἐκκόπτειν. ὀνομάζεται δὲ καὶ αὐτὸ

aliquando et per ea quae accidenti refrigerant, aut etiam
 ista conjungentes, nulla pugnantia cum iis quae dicta sunt
 in sermone erit. Pari modo nec si quis dicat quae actu vel
 potestate vel ex accidenti calefaciant, ea febres deteriores
 reddere quam prius fuerant; contra quae actu vel pote-
 state vel ex accidente refrigerent, ea febres sanare. Nam in-
 dicatio quae ab affectu *sumitur* in tot numero particula-
 res scopos est diducta. Hi vero rursus ipsi particulares
 scopi materias inveniunt juxta methodos in opere de medi-
 camentis traditas; illorum enim principium id est in quo
 finita ad curandi affectus divisio. Ac maxime quidem propria
 in solvendo morbo intelligitur curatio, sed per abusionem
 etiam mixtum genus tum ex vera curatione tum ea quam
 praecautioem vocant. Ac diariarum quidem febrium, quem-
 admodum et hecticarum, vera et propria curatio est. Ea-
 rum vero quae ex putrescentibus excitantur humoribus
 vocata curatio praecautioem quoque sibi adjunxit, cujus
 officium est causam morbum efficientem adimere. Sane no-

Ed. Chart. X. [249. 250.]

Ed. Bas. IV. (152.)

τοῦτο τὸ μέρος τῆς τέχνης θεραπευτικόν, ἀποκεχωρισμένον τοῦ καθαρῶς τε καὶ εἰλικρινῶς προφυλακτικοῦ τῷ γενέσθαι τὴν νόσον μὲν αἰσθητῶς ὑπὸ τῆς αἰτίας ἤδη, μέλλειν δὲ ἔσθαι κατὰ τὰς προφυλακτικάς. τοῖς μὲν οὖν ὀνόμασιν ὥς ἂν ἐθέλοι τις χρῆσθαι, τοῦτο γὰρ ἀναμιμνήσκειν αἰεὶ χρῆ, φυλαττέτω δὲ τὴν ἐφ' ἑκάστον τῶν πραγμάτων ἔνδειξιν τῶν ἰαμάτων, ὥς εἴ γε παραλείποι τι καὶ ἐν ἑξ' αὐτῶν, ἀνάλογον ἐκείνου τῷ μεγέθει τε καὶ τῇ δυνάμει βλάπτει τὴν ἴασιν.

Κεφ. γ'. Οὐπερ δὲ τρόπον ἀπὸ τῆς διαθέσεως ἐπὶ τὰς ὕλας τῶν βοηθημάτων ἀφικόμεθα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀφ' ἑκάστου τῶν ἄλλων γενῶν τῶν πρώτων κατέρχεσθαι χρῆ πρὸς αὐτάς· οἷον ἀπὸ τῆς δυνάμεως· ἀντιτέτακται γὰρ αὕτη τῇ νόσῳ καθάπερ τις ἀνταγωνιστής· καὶ πρόκειται γὰρ τῷ ἰατρῷ βοηθεῖν ταύτῃ καὶ συναγωνίζεσθαι τρόπῳ [250] παντί. τίς οὖν πρῶτος σκοπὸς ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἢ τίς ἔνδειξις προτέρα; καὶ γὰρ κἀνταῦθα λεκτέον ὥς ἂν ἐθέλοι τις, αὐτὴν μὲν τὴν δύναμιν ἕνα τὸν πρῶτον σκοπὸν τιθέμενος, τὸ δ'

minatur haec ipsa quoque artis pars curatrix, quae ab ea quae pure sincereque prophylactice dicitur in eo distincta est, quod sub hac jam sensibilibiter ex ipsa causa morbus fit genitus, in prophylactice vero est futurus. Atque nomini-bus quidem quisque prout volet utatur, id enim semper monere oportet, sed remediorum indicationem quae a re-bus singulis praestetur servet; quod si vel unam aliquam earum praetereat, ad proportionem tum magnitudinis illius tum facultatis curatio laedetur.

Cap. III. Quo autem modo ab affectu ad materias praesidiorum pervenimus, eodem modo a singulis reliquo-rum generum primorum descendendum ad eas est; veluti a viribus; hae namque morbo ceu adversatrices quaedam sunt oppositae, propositumque medico est his succurrere ac omni ratione opitulari. Ergo quis primus est a virtute scopus aut quaenam indicatio prior? nam hic quoque loqui pro ar-bitrio quispiam possit, virtutem ipsam unum scopum ac primum statuens, quod vero ab ea indicatur alterum sco-

Ed. Chart. X. [250.]

Ed. Bas. IV. (152.)

ὅτι αὐτῆς ἐνδεικνύμενον ἕτερον σκοπὸν δεύτερον, ἐπεὶ τοί-
 ον ἐδείχθη τὴν αὐτῆς ἐνδεικνυμένη φυλακὴν, ὥσπερ ἡ
 νόσος τὴν ἀναίρεισιν, ἔσται πάλιν ὁ δεύτερος ἐπὶ τῇ δυνά-
 μει σκοπὸς ἡ φυλακὴ, καθάπερ ἐπὶ τῶν νοσημάτων ἡ ἀναί-
 ρεσις. ἀλλ' ἡ μὲν φυλακὴ τὴν τῶν ὁμοίων ἐνδείξεται προσ-
 αγωγὴν, ἡ δ' ἀναίρεισις τὴν τῶν ἐναντίων. ἐπειδὴ δὲ τῆς
 δυνάμεως οὐσία συνεπληροῦτο διὰ τε τοῦ πνεύματος καὶ
 τῆς σαρκώδους ἰδέας καὶ τῶν στερεῶν, ἐκ τῶν ὁμοίων ἐκά-
 στω πορίζεσθαι χρὴ τὴν διαμονήν· τῷ μὲν πνεύματι διὰ
 τῆς ἀναπνοῆς τε καὶ διαπνοῆς καὶ τῆς ἐκ τοῦ αἵματος
 ἀναθυμιάσεως, ἔξεστω δὲ κἀνταῦθα τῷ βουλομένῳ καλεῖν
 ἀέρωσιν, ἢ λεπτοποίησιν αἵματος, ἢ εἰς ἀτμούς λύσιν, ἢ
 χύσιν, ἢ ὅπως ἂν αὐτὸς ἐθέλοι· τῷ δὲ τῶν στερεῶν γένει
 διὰ τῆς στερεᾶς τροφῆς, ὥσπερ γε καὶ τῷ τῶν σαρκωδῶν
 διὰ τῆς ἐν μέσῳ φύσεως ὑγρῶν τε καὶ στερεῶν σωμάτων.
 ἐκάστων δὲ τούτων εὐρήσεις τὸ μὲν ποσὸν ἐκ τῆς κατὰ
 τὴν φυλαττομένην οὐσίαν ποσότητος, τὸ δὲ ποιὰν ἐκ τῆς
 κράσεως, αὐτῆς δὲ τῆς κράσεως καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἦτοι

pum secundum. Itaque quum monstratum sit virtutem sui
 custodiam indicare, sicuti morbum sui ablationem, erit rur-
 sus in virtute secundus scopus ipsius custodia, sicut in mor-
 bis ipsorum sublatio. At vero custodia similibum exhibitio-
 nem indicabit, sublatio contrariorum. Quoniam vero virium
 substantia tum ex spiritu tum ex carnosa specie tum solidis
 ipsis completur, ex iis quae similia sunt moliri cuique suam
 custodiam conveniet. Spiritui ex respiratione ac transpirati-
 one et eo qui ex sanguine attollitur vapore; licet vero hic
 quoque volenti vel aërationem vel sanguinis attenuationem
 vel in halitum solutionem vel fusionem vel utcunque libue-
 rit appellare; solidorum vero generi ex solido nutrimento.
 Quemadmodum et carnoso generi per eam naturam quae
 in medio humidorum ac solidorum corporum est. At cu-
 jusque horum mensuram ex conservandae substantiae quan-
 titate invenies, qualitatem vero ex ipsius temperamento.
 Quum vero horum cujusque vel optima temperies sit, vel

Ed. Chart. X. [250.]

Ed. Bas. IV. (152.)

γε ἀρίστης ὑπαρχούσης ἢ μεμπτῆς κατὰ τι, τὴν μὲν ἀρίστην αἰὶ φυλάττειν χρὴ, τὴν μεμπτὴν δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ὑγιαίνοντων ἥτοι φυλάττειν ἢ ἀλλοιοῦν· ἐπὶ δὲ τῶν νοσούντων φυλάττειν, ἔξ οὗ λογισμοῦ πρόσθεν ἐδείκνυτο μεγίστην ἐνδείξιν ἔχον τὸ ἔθος, ἢ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῦ φυλάττειν κράσιν ἢ τὴν ἐπίκτητον ἐργάζεσθαι, γίνεσθαι δ', ὥς ἐλέγετο, τὴν ἐνδείξιν τοῦ μέτρου τῶν βοηθημάτων ἐκ τῆς νῦν κράσεως, ὥσπερ γε καὶ τῆς ἡλικίας, οὐχ ἥς ἔμπροσθεν εἶχεν ὁ κάμνων, ἀλλ' ἥς νῦν ἔχει. διαφορᾶς δ' οὐκ ὀλίγης ὑπαρχούσης ἐν τῇ κράσει τῶν τοῦ ζώου μορίων, ἴδιον ἐκάστω τὸ μέτρον ἔσεσθαι τῶν ὁμοίων ἑαυτῷ, τῷ μὲν γεωδεστέρω τῶν γεωδεστέρων, τῷ δὲ ὑγροτέρω τῶν ὑγροτέρων· οὕτω δὲ καὶ τῷ μὲν ἀερωδεστέρω τῶν ἀερωδῶν, τῷ δὲ θερμότερω τῶν πυρωδῶν. ἐντεῦθεν οὖν ἤδη τὰς ὕλας ἐξευρίσκειν ἀπάντων τῶν κατὰ μέρος, ἐν τροφαῖς καὶ πόμασι καὶ ἀέρι καὶ τοῖς ἐπιτηδευομένοις ἅπασιν. ἐνθα δ' ἀλλήλαις ἐναντιοῦνται τινες ἐνδείξεις, τῇ πρόσθεν εἰρημένη

aliquatenus vitiosa, quae quidem optima est semper servari debet. Quae vero vitiosa, haec in sanis quidem vel servanda est vel alteranda, in aegris vero servanda est ea ipsa ratione, qua prius ostendimus maximam esse a consuetudine indicationem; nam vel temperamentum ipsum primigenium oportet servare vel adscititium inducere. Praestari vero, ut praedictum est, mensurae auxiliorum indicationem ex eo temperamento quod jam praesens sit, ita nimirum, sicut ex aetate non quam aeger prius habuerit, sed quam nunc habeat. Quum vero diversitas non parva sit in partium animalis temperamento, propriam cuique mensuram fore eorum quae ipsi sint similia; nempe ei quae terrea magis est eorum quae magis sint terrea, et ei quae humidior est eorum quae sint humidiora; ad eundem modum et ei quae magis aërea est eorum quae plus aëris in se habeant, sicuti calidiori eorum quae magis ignea sunt. Hinc vero jam materias particulares omnes in cibis, potione, aëre et omnibus peragi solitis inveniendas esse. Ubi vero secum pugnaverint indicationes aliquae, superius comprehensa methodo ad ea

Ed. Chart. X. [250. 251.]

Ed. Bas. IV. (152.)

χρησθαι μεθόδῳ, πρὸς τὴν τῶν πρακτέων εὐρεσιν ἐπιβλέπον-
τα μέγεθός τε καὶ ἀξίωμα τῶν ἐνδεικνυμένων σκοπῶν. αἰρεῖ-
σθαι γὰρ ἐδείκνυμεν χρῆναι τὰς ἀπὸ τῶν ἀξιολογωτέρων τε
καὶ μειζόνων ἐνδείξεις σκοπῶν. ἀξίωμα μὲν οὖν αὐτῶν εἰς
ζῶην ἢ ὑγίαν ἀποβλεπόντων κρίνεσθαι, μέγεθος δ' εἶναι
διττὸν, ἥτοι κατὰ τὴν οἰκίαν οὐσίαν ἢ τὴν τοῦ κατὰ
φύσιν ἐκτροπῆν. ἐπὶ ταύταις οὖν ἤδη ταῖς μεθόδοις γυμνα-
σθῶμεν ἐν τῷ γένει τῶν ἐπὶ σπηεδόνι πυρετῶν.

Κεφ. δ'. Ἐπεὶ δὲ ἡ σπηεδὼν ἥτοι γε ὁμοτίμως ἐν
ἅπασι συνίσταται τοῖς ἀγγείοις ἢ ἐν τοῖς μεγίστοις καὶ κυ-
ριωτάτοις, ἃ δὴ μεταξὺ βουβῶνων τ' ἐστὶ καὶ μασχαλῶν, ἢ
καθ' ἐν τι μόνιον ἥτοι [251] φλεγμαῖνον, ἢ καὶ χωρὶς φλε-
γμονῆς, ἐν ἑαυτῷ περιέχον οἷον περ ἐν ἐστίᾳ τινὶ τὴν ἀρχὴν
τοῦ πυρετοῦ, καθ' ἐκάστην τῶν εἰρημέων διαφορῶν ἰδίᾳ
χρῆ γυμνάσασθαι. καὶ πρώτην γέ τὴν ἥτοι κατὰ τὰ μέγιστα
τῶν ἀγγείων ἢ σύμπανθ' ἅμα γινομένην τῷ λόγῳ προχειρη-
σόμεθα. τὸν γὰρ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαθέσει πυρετὸν εἶναι μὲν
δήπου σύνοχον ἀναγκαῖον, ἰαθῆναι δ' ἀδύνατον ἄνευ τοῦ

quae agenda sint inveniendae utendum esse, perpen-
cantium scoporum tum magnitudine tum dignitate. Ostendi-
mus enim eligendas eas indicationes esse quas scopi dignio-
res maioresque praescribent, ac dignitatem eorum vel vitae
vel sanitatis respectu judicari. Magnitudinem vero dupli-
cem esse vel propriae substantiae ratione, vel eversionis a
naturalis statu. Ergo ab his jam methodis agendum exercite-
mur in genere febrium quod ex putredine nascitur.

Cap. IV. Quoniam putredo vel aequabiliter in
omnibus subsistit vasis, vel in maximis maximeque principa-
libus, ea porro sunt inter alas et inguina, vel in una quapiam
parte quae vel phlegmonem in se habet vel etiam citra phle-
gmonem, veluti in foco quodam, principium febris in se
continet, in singulis his differentiis seorsum exercitari con-
veniet. Ac primum eam tractandam proponemus quae vel
in maximis vasis vel simul omnibus consistit. Quae igitur
ex tali affectu oritur febris, plane necessum est continentem

Ed. Chart. X. [251.]

Ed. Bas. IV. (152. 153.)

παύσασθαι τὴν σηπεδόνα. παύσασθαι δ' οὐ δύναται μενούσης τῆς αἰτίας. ἐκκόπτειν οὖν χρὴ τὴν αἰτίαν αὐτῆς, εἰ μέλλει προτέρᾳ μὲν ἢ σῆψις, ἐπ' αὐτῇ δ' ὁ πυρετὸς ἰαθήσεσθαι. τίς οὖν ἡ αἰτία τῆς ὁμοτίμου σηπεδόνης ἐν ἅπασιν τοῖς ἀγχείοις ἀναμνησθῆναι χρὴ πρῶτον, ἢ τίς ποθ' ἡμῖν ἐδείκνυτο σηπεδόνης αἰτία, καὶ περὶ ἐξῆς ζητῆσαι τὴν τῆς ὁμαλῶς γινόμενης ἐν ἅπαντι μέρει τοῦ ζώου. δέδεικται τοίνυν ἐν ταῖς τῶν νόσων αἰτίαις ὡς ἐκεῖνα μόνᾳ σήπεται τῶν σωμάτων ὅσα φύσιν ἔχοντα θερμὴν καὶ ὑγρὰν ἀδιάπνευστα καὶ ἀρόριστα μένει ἐν θερμῷ καὶ ὑγρῷ χωρίῳ. εἰ δ' ἐν κινήσει τε εἴη καὶ ῥιπίζοιτο καὶ διαπνέοιτο, δύναται ἂν ἄσηπτα φυλάττεσθαι, καὶ μάλιστα ὅσα σώματα διοικοῦσιν αἱ φύσεις, ὥσπερ (153) τὰ τῶν ζώων τε καὶ τῶν φυτῶν· αὗται γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἑαυταῖς ἔχουσι συμφύτους κινήσεις, ὡς ἐν ταῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν ἐδείκνυμεν, αἷς ἀποκρίνουσι τὰ περιττά. δέδεικται δὲ καὶ δι' ἄλλων δυοῖν βιβλίων πηλίκῃ τίς ἡ χρεια τῆς ἑ ἀναπνοῆς ἐστὶ καὶ τῶν σφυγμῶν, ὑπὲρ τοῦ

esse. Nec fieri potest ut ea sanetur, nisi inhibita prius putredo sit. Porro ea inhiberi causa manente non potest. Quare submovenda ipsius causa est, si modo putredo ipsa prior, mox post ipsam febris sanari debet. Ergo quae causa putredinis est, quae se per omnia vasa aequabiliter diffundit? Sane revocare in memoriam prius conveniet, quaenam alias putredinis indicata sit causa, ac deinde cur pari modo in omnibus animalis partibus fiat inquirere. Ergo ostensum est, ubi morborum causas reddidimus, illa tantum putrescere corpora quae cum calida humidaque natura sint, neque persflata neque ventilata in calido humidoque loco maneant. Quod si in motu sint, ventilenturque ac persflentur, posse ea non putria integraque servari; potissimum quaecunque corpora sua ipsorum natura reguntur, ut animalium et stirpium; ea namque, sicut in opere de naturalibus facultatibus est proditum, ab initio congenitos secum motus habent quibus superflua excernant. Ostensum non minus et in aliis duobus libris est, quantus sit tum respirationis tum

Ed. Chart. X. [251.]

Ed. Bas. IV. (153.)

ῥηπιζέσθαι καὶ διαπνεῖσθαι τὸ σῶμα καὶ τὴν κατὰ φύσιν ἐάν-
 τοῦ φυλάττειν θερμασίαν. εἴπερ οὖν τι μέλλει σαφῶς σήπτε-
 σθαι τῶν κατ' αὐτὸ, τὰς εἰρημένας χρὴ διαπνοὰς ἐπισχεθῆ-
 ναι. πῶς δ' ἂν καὶ δύναιντο αἱ καθ' ὅλον τὸ ζῶον εἰς τοῦτ'
 ἔλθεῖν ἄνευ στεγνώσεως, ἥτοι γ' ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀγγείων
 γινομένης ἢ καὶ ἀσύμπαν τὸ δέρμα; κατὰ μὲν οὖν τὰ πέρατα
 τῶν ἀγγείων ἢ στέγνωσις γίγνεται ἂν, ἢ διὰ σφοδράν τινα
 ἔξωθεν ψύξιν, ἢ διὰ πάχος, ἢ πλῆθος, ἢ γλισχρότητα τῶν
 περιεχομένων ἐν αὐτοῖς χυμῶν, ἀθροώτερον ῥευσάντων ἐπὶ
 τὴν ἔξω φορὰν. γίγνεται δ' αὐτοῖς τοῦτο καὶ διὰ γυμνάσια
 τὰ κατὰ παλαιστράν ἢ ἄλλως ἐπιτηδευθέντα καὶ δι' ὁδοιπο-
 ρίας συντόνους ἢ διὰ τὸ περιέχον ἑξαίφνης ἐκ κρύους εἰς
 θάλπος μεταβαλόν. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ θυμὸν οἱ χυμοὶ ζέσαν-
 τες ἀθρόα καὶ χρησάμενοι τῇ πρὸς τοῦκτὸς φύσει τὰς εἰρη-
 μένας στεγνώσεις εἰργάσαντο. χρὴ τοίνυν ὅστις ἴασθαι μέλλει
 τὸν προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ πυρετὸν, ἅμα μὲν ἐκκόπτειν
 αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἤδη γεγεννημένην ὑπ' αὐτῆς
 ἐν τῷ ζῳῷ θερμασίαν ἐμψύχειν. ὅπως μὲν οὖν ἐκείνην χρὴ
 ψύχειν ἔμπροσθεν εἴρηται· τὴν δ' αἰτίαν ἐκκόπτειν προσήκει,

pulsuum usus ad ventilationem corporisque perflatum at-
 que ejus nativum calorem tuendum. Itaque si quid in eo
 manifeste putrescere debebit, dictas transpirationes impedi-
 tas esse oportet. At vero qui fieri potest ut illae per totum
 animal sistantur, nisi vel in finibus vasorum stipatio sit vel
 tota cute? Porro accidere in finibus vasorum stipatio potest
 vel ex vehementi externa refrigeratione vel ex humorum,
 qui extrorsum in ipsis confertim fuerint crassitudine, multi-
 tudine vel lentore. Accidit hoc illis et ex iis exercitationi-
 bus, quae in palaestra, vel alias obeuntur et itinere labori-
 oso vel ambientis statu, quum ex rigore in aestum subito
 est mutatus. Nonnullis vero ferventes ex ira humores ac
 foras simul impetu ruentes dictas stipationes effecerunt.
 Quisquis igitur propositam sanaturus est febrem, hic simul
 causam ejus adimat oportet; simul calorem qui in animali
 excitatus ab ea est refrigeret. Ac quemadmodum quidem
 ille sit refrigerandus prius est dictum. Causam vero adimi

Ed. Chart. X. [251. 252.]

Ed. Bas. IV. (153.)

κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκάστης φύσιν ἔξευρίσκοντα τὴν ἐναντίωσιν· εἰ μὲν ὑπὸ ψυχρᾶς αἰτίας ἐπιλήθη τε καὶ πυκνὸν εἶργασται τὸ σῶμα, χαλῶντα καὶ ἀραιοῦντα παντοίως αὐτό· δι' ἔμφραξιν δὲ τοῦτο παθὼν ἐκφράττοντα. τὸ δὲ ἐκφράττον εὐρήσεις κἀνταῦθα, τῷ τῆς ἐναντιώσεως προσέχων σκοπῷ· τοὺς μὲν γὰρ πολλοὺς χυμοὺς κενώσει, τοὺς παχεῖς δὲ καὶ γλίσχρους ἐργάσῃ λεπτοὺς τε καὶ ῥυτούς. εἰ δὲ καὶ πλείω συνελθοὶ ποτὲ αἷτια, πρὸς ἅπαντα ἐνιστάμενος ἔξ ὑπεναντίου· δυνατόν γὰρ δῆπου καὶ πεπιλῆσθαι τὸ σῶμα καὶ πεπυκνωσθαι τοὺς πόρους καὶ πολλοὺς καὶ γλίσχρους εἶναι τοὺς χυμούς· ἐν δὲ ταῖς τοιαύταις ἐπιπλοκαῖς, εἴ τι μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένων, ἄρχεσθαι προσήκει ἀπὸ τῆς φλεβοτομίας, ἐκκενοῦντα τὸ πλῆθος, ἀφικνεῖσθαι δ' ἐπὶ τῷ λεπτύνειν τοὺς χυμούς, εἰδ' ἕξῃς ἐπὶ τὸ χαλᾶν τὰ πεπιλημένα καὶ ἀραιοῦν τὰ πεπυκνωμένα. ταυτὶ μὲν οὖν ἐκ τῆς νοσώδους διαθέσεως ἐνδεικτικῶς ληπτέον.

Κε φ. ε'. [252] Ἀπὸ δὲ τῆς δυνάμεως, ἐπεὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ πνεύματα ταύτην ἐφύλαττον, ἐν μέτρῳ τέ τι

oportebit, propria cujusque naturae inventa contrarietate; utique si ex frigida causa stipatum densumque redditum corpus est, laxato eo omnique ratione rarefacto, si ex obstructione ita est affectum, hac reclusa. Quod vero recludet, hic quoque ad contrarietatis indicationem attentus invenies; ubi namque abundantia humorum est, hos vacuabis; ubi crassi sunt et glutinosi, tenues eos ac fluxiles efficies. Si plures causae aliquando coihunt, omnibus per contraria occures, siquidem fieri potest ut et coarctatum corpus sit et exigui meatus densati et multi simul ac lenti humores subsint. In ejusmodi autem causarum complexu, si recte quae prius comprehensa sunt meminimus, coepisse a sanguinis missione conveniet; ac abundantia vacuata tum ad extenuandos humores venire, ab hoc ad remittenda quae sunt constricta et rarefecianda quae sunt densata. Atque haec quidem a morbi affectu indicative sunt sumenda.

Cap. V. A viribus autem, quoniam has cibi, potiones et spiritus certa mensura et apta qualitate exhibita ser-

Ed. Chart. X. [252.]

Ed. Bas. IV. (153.)

καὶ ποιότητι δεούσῃ προσφερόμενα, καὶ ἦν αὐτῶν τὸ μὲν τοῦ ποσοῦ μέτρον ἀπὸ τῆς οὐσίας τῆς δυνάμεως εὐρισκόμενον, τὸ δὲ τῆς ποιότητος ἀπὸ τῆς κράσεως, ἐπισκεπτέον ὅπως ἔχουσιν αἱ διοικοῦσαι τὸ σῶμα δυνάμεις. εὐρώστων μὲν γὰρ οὐσῶν θαρρῶν χωρὶ τοῖς κενωτικοῖς βοηθήμασιν, ἅπερ ἐκ τῆς κατὰ τὴν νόσον ἐλήφθη διαθέσεως· ἀρρώστοτέρων δὲ γεγεννημένων εὐλαβῶς μεταχειρίζου τὰ κενωτικὰ βοηθήματα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τῶν τροφῶν ποσὸν ἐντεῦθεν σοι ληπτέον. ἐρρωμένων γὰρ τῶν δυνάμεων κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ νοσήματος ἐν τάχει προσδοκωμένης ἔξεστι λεπτότατα διαιτᾶν, ἀρρώστοτέρων δ' οὐσῶν οὐκ ἔξεστιν ἄνευ ζημίας μεγάλης· ἀλλὰ χορὴ προστιθέναι τοῖς τρέφουσι τοσοῦτον ὅσον ἀφήρηται τῆς εὐτονίας αἱ δυνάμεις. ἐκ τούτων μὲν τῶν σκοπῶν τὸ ποσὸν τῆς τροφῆς ληπτέον, ἐκ δὲ τῆς διαθέσεως τῆς κατὰ τὴν νόσον ἅμα τῇ κατὰ φύσιν κράσει ἐν τῷ τότε χρόνῳ τῶν στερεῶν σωμάτων τὸ ποιοῦν, ἀπὸ μὲν τῆς διαθέσεως, εἰ ἔμφραξις εἴη, τὰς λεπτυνούσας, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν κράσεως ἅμα τοῖς ἔθεσι, καθὼς καὶ περὶ

vabant; inventus autem est quantitatis eorum modus ex viri-
um substantia, qualitatis vero à temperamento, *nimirum*
aestimari debet, quemadmodum vires quae corpus regunt
in his se habeant. Quippe si valentes sint, audacter vacuan-
tibus praesidiis uteris, haec autem ab affectu morbi fuere
accepta; si infirmiores sint redditae, vacuantia remedia
cautius administrabis. Sed et alimentorum modus hinc tibi
est desumendus. Quum enim vires legitimum robur suum
habent et morbi summus vigor brevi futurus expectatur,
tenuissimo victu licet uti; quum sunt infirmiores, non licet
sine gravi noxa; sed adicere ad nutrimenta tantum opor-
tet quantum est de robore virium imminutum. Atque ex
his scopis accipienda est nutrimenti quantitas. Qualitas vero
ex morbi affectu una cum solidorum corporum, quod tunc
temporis est, naturali temperamento; ab affectu, si is obstru-
ctio sit, quae extenuet; a naturali ipsorum temperamento
una cum consuetudine, prout etiam prius est definitum.

Ed. Chart. X. [252.]

Ed. Bas. IV. (153.)

τούτων διώρισται πρόσθεν. ὁ δὲ καιρὸς τῆς τροφῆς ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπάντων πυρετῶν, ὅσοι σήψουσιν ἔπονται, προΐοντος εἰρήσεται τοῦ λόγον· τοῖς δ' ἓνα μόνον ἀπ' ἀρχῆς ἄχρητέλους ἔχουσι παροξυσμόν, ὑπὲρ τούτων γὰρ ἡμῖν ὁ ἐνεστὼς λόγος, ἥ τ' εὐφορία καὶ τὸ ἔθος οἱ σκοποῖ· τῆνικαῦτα γὰρ ἂν αὐτοῖς δοτέον ὅταν εὐφορώτατοι σφῶν αὐτῶν ὑπάρχωσι, καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τῆς ἡμέρας ἐν ᾧ καὶ πρόσθεν ὑγιαίνοντες ἔθος εἶχον σιτεῖσθαι· μάλιστα γὰρ ἂν εὐφώρως ἐνέγκαιεν τὰ σιτία κατὰ τούτους τοὺς σκοποὺς λαβόντες. ὅτι δὲ καὶ τὸ ψυχρὸν τοῖς οὕτω νοσοῦσι δοτέον, ὅταν ἤδη πέττωνται μὲν οἱ χυμοὶ, τὸ δὲ πάχος αὐτῶν ἢ προσλεπτυσμένον, ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένων εὐδηλον.

Κεφ. σί'. Ἐπαμφοτερίζοντος γὰρ τοῦ τοιούτου πυρετοῦ τοῖς τ' ἐπὶ σήψει χυμῶν ἐν περιόδοις τισὶ παροξυνόμενοις καὶ τοῖς ἐφημέροις ὀνομαζομένοις, ἐν ἑκατέρῳ τῷ γένει προσηκόντως ἐμνημονεύσαμεν τούτων, ἓνα μὲν ἔχόντων παροξυσμόν ὡς ἐφημέρων, ἐπὶ σήψει δὲ γιγνομένων

Tempus vero nutriendi quod quidem ad reliquas spectat febres, quae ex putredine oriuntur, in progressu sermonis dicetur. Quae vero unicam tantum a principio ad finem accessionem habent, de his namque praefens est sermo, in his facilis toleratio et consuetudo spectari debebunt; nam cibus illis eo tempore est offerendus, quo facilius quam in caeteris morbum tolerant; eoque potissimum diei tempore quo prius in sanitate cibari erant assueti; etenim facillime cibum ferent, si ex his scopis assument. Quod autem frigida quoque ita laborantibus sit exhibenda, quum jam concoquuntur et crassitudo eorum praetenuata est, id ex iis quae prius sunt comprehensa, manifestum arbitror.

Cap. VI. Quum enim ejusmodi febris communia quaedam cum ambabus habeat, tum iis quae ex humorum ortae putredine circuitibus quibusdam accessiones habent, tum iis quas diarias vocamus, merito in utroque genere de ipsa mentionem facimus, quum unicam accessionem habeat, ut diariae, caeterum ex putredine orta multos duret

Ed. Chart. X. [252. 253.]

Ed. Bas. IV. (153.)

καὶ ἤδη πολυημέρων πως ὄντων. ὥσθ' ἐν μὲν ἔξουσιν κοινὸν πρὸς τοὺς ἐφημέρους, δύο δὲ πρὸς τοὺς ἐπὶ σήψει πολυημέρους. τὸ δ' ἕτερον γένος τῶν σύννοχων δύο μὲν ἔχει κοινὰ πρὸς τοὺς ἐφημέρους, τὸ τε χωρὶς σήψεως γίνεσθαι καὶ χωρὶς περιόδου· τὸ τρίτον δ' οὐ κοινόν, εἰς γὰρ τὴν πέμπτην ἡμέραν ἐκτείνεται πολλάκις. ἡ μὲν οὖν τῶνδε τῶν πυρετῶν θεραπεία γέγραπται πρόσθεν, ἡ δὲ τῶν ἐπὶ σήψει σύννοχων ἑκατέρῳ τῷ γένει κοινωνοῦσα καὶ ἡμᾶς ἠνάγκασεν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ὑπὲρ αὐτῆς διελεῖν. ἀλλ' ἡ μὲν οὐσία καὶ ἡ σύμπασα φύσις αὐτῶν ἐκ τοῦ γένους ἐστὶ τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου. καθ' ἐν δὲ τι τῶν [253] συμβεβηκότων αὐτοῖς ἐκοινώνησαν τοῖς ἐφημέροις, ὅπερ ἦν εἰς ὃ σύμπας παροξυσμὸς ὅλης τῆς νόσου. χρὴ τοίνυν καὶ τὰ τῆς ἰάσεως αὐτοῖς καθ' ἐν μὲν τοῦτο μόνον εἰς κοινωνίαν ἦκειν τοῖς ἐφημέροις, κατὰ δὲ τὰλλα σύμπαντα διχῇ τμηθῆναι, καὶ τοὺς μὲν τινὰς σκοποὺς θεραπευτικοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐπὶ σήψει λαβεῖν, τοὺς δὲ τινὰς ἐκ τῆς οἰκείας αὐτῶν οὐσίας. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας

dies. Itaque unum cum diariis commune habebit, duo cum his quae ex putredine ortae multos durant dies. Reliquum continentium febrium genus duo habet cum diariis communia et quod sine putredine sit et quod absque circuitu; tertium vero commune non est, quum saepe in quintum porrigatur diem. Atque harum quidem continentium febrium prodita prius curatio est. Continentium vero putridarum curatio, quum utrique generi communis sit, etiam nos in ambobus de ipsa differere coegit. Caeterum substantia earum totaque natura ex eo est genere, quod nunc nobis proponitur. In uno autem eorum quae ipsis accidunt cum diariis conveniebant; id fuit quod una in totum totius morbi accessio erat. Ergo et curatio earum unum hoc duntaxat commune cum diariis habeat oportet; in reliquis autem omnibus bifariam diducatur. Atque alii quidem curationis scopi ex communi genere earum quae ex putredine sint ortae accipiantur, alii ex propria earum substantia. Ad eundem

Ed. Chart. X. [253.]

Ed. Bas. IV. (153. 154.)

διαφορὰς τῶν ἐπὶ σήψει χυμῶν ἰᾶσθαι προσήκει, καθάπερ ἤδη πολλάκις ἐμπροσθεν εἴρηται, τὴν ἐνδειξιν ἀπὸ τε τοῦ κοινοῦ γένους αὐτῶν λαμβάνοντας καὶ τῆς καθ' ἕκαστον ἰδίας διαφορᾶς.

Κεφ. ζ'. Ἀναλαμβάνοντες οὖν αὖ εἵπωμεν ὅποσαι μὲν εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν ἐπὶ σηπεδόνι χυμῶν ἀναπτομένων πυρετῶν, τίς δ' ἡ κοινὴ τοῦ γένους αὐτῶν ἐνδειξις τῶν ἰασομένων βοηθημάτων, εἰδ' ἐξῆς ὅποια τις ἢ καθ' ἕκαστον ἰδία. χρὴ γὰρ δήπου τό τε κοινὸν αὐτοῖς ἅπασιν κοινὴν καὶ τὴν ἐνδειξιν ἔχειν, τό τ' ἐν ἑκάστῳ διάφορον εἰς ὅσον ἀποκεχώρηκε τῶν ὁμογενῶν, εἰς τοσοῦτον καὶ τὴν ἐνδειξιν ἀφωρισμένην ἐκείνων ἔχειν. εἰσὶ δὲ τῶν ἐπὶ σήψει χυμῶν αἱ διαφοραὶ αἷδε. μία μὲν ἐκ τοῦ παρεῖναι τὰς αἰτίας αὐτοῖς τῆς σηπεδόνος, ἢ μὴ παρεῖναι, δευτέρα δὲ ἐκ τοῦ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἢ κατὰ μέρος ὑπάρχειν τὴν σηπεδόνα, καὶ τρίτη καθ' ὅσον ἦτοι μετὰ (154) φλεγμονῆς

vero modum et caeteras natarum ex putredine februm differentias sanari conveniet; indicatione, sicut saepe prius dictum est, tum a communi ipsarum genere tum vero a cuiusque propria differentia desumpta.

Cap. VII. Ergo denuo repetentes dicamus primum quot sint februm quas humortum putredo accendit in universum differentiae; deinde quatenam sit ipsius generis earum communis sanatorum auxiliorum indicatio; mox quae sit singulatim cuiusque propria. Par est enim profecto ut quod omnium earum commune est, communem habeat indicationem; et quod in singulis est proprium, quantum a reliquis eiusdem generis est diversum; in tantum et diversam ab illis sortiatur indicationem. Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiusmodi differentiae. Una ex eo quod causae ipsius putredinis adsunt, vel non adsunt. Secunda ex eo quod per totum animal aut ejus partem aliquam diffusa putredo sit. Tertia, quatenus cum phlegmone est aut citra hanc. Igitur considerandum nobis est, quidnam com-

Ed. Chart. X. [253.]

Ed. Bas. IV. (155.)

ἢ χωρὶς ταύτης εἶη. ἐπισκεπτέον οὖν ἡμῖν ἔστι τί μὲν ἔχει κοινὸν ἢ ἀπὸ τῆς αἰτίας ἐνδείξεις ὑπαρχούσης ἐτι; τί δ' ἢ τῆς σπηεδόνος αὐτῆς· καὶ περὶ ἐξῆς τί μὲν ἢ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἢ τὰ γε κυριώτατα τῶν ἀγγείων αὐτοῦ· τί δὲ ἢ καθ' ἐν τι μορίον, ἐπειδ' ἐξῆς τῶν καθ' ἐν τι μορίων τὰς διαφοράς. ἄλλην μὲν γὰρ εἰκὸς ἐνδείξιν εἶναι τὴν μετὰ φλεγμονῆς, ἑτέραν δὲ τὴν χωρὶς ταύτης. ἐν αὐταῖς δὲ ταύταις πάλιν ἑτέραν μὲν ἐτι παρούσης τῆς ποιούσης αἰτίας, ἑτέραν δ' οἰχομένης αὐτῆς. εἰδ' ἐξῆς τὰς καθ' ἑκάστην αἰτίαν ἐτι παροῦσαν διαφοράς, ἐπὶ πάντων τῶν εἰρημένων κατὰ τὴν τομὴν εἰδῶν· ἐνταῦθα γὰρ ἡμῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰς τὰς ἀπὸ τῶν θεραπευομένων διαθέσεων ἐνδείξεις τελεντῆσαι. μετὰ δὲ ταύτας δηλονότι τὰς ἀπὸ τῶν θεραπευομένων μορίων ἐνδείξεις ληψόμεθα κατὰ τὴν προειρημένην μέθοδον· αἷς προσθέντες τὰς ἀπὸ τῆς δυνάμεως τελείαν ἔξομεν ἤδη τὴν μέθοδον τῆς ἀπάντων τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν ἰάσεως.

mune habeat indicatio quae a causa sumitur adhuc manente; quidnam ea quam putredo ipsa praestat; ab his deinde, quid indicatio putredinis quae per totum diffunditur animal aut certe maxime principalia in eo vasa; quid ejus quae in una consistit parte; mox deinde earum quae in una quadam parte sunt aestimabimus differentias. Quippe aliam esse indicationem ejus quae cum phlegmone conjungitur, ratio est; aliam ejus quae sine hac consistit. Rursus in his etiam ipsis aliam esse praesente adhuc effectrice causa; aliam vero hac submota. Postremo ejusque causae adhuc manentis differentias per omnia quae in specierum divisione sunt inventa; siquidem hic jam desinant necessum est indicationes quae ex curandis sumuntur affectibus. Post has vero eas nimirum quae ab ipsis curandis suggeruntur partibus pro jam dicta methodo sumemus; quibus si eas quae a viribus praebentur adjecerimus, absoluta nobis de februm omnium a putredine accensarum curatione methodus erit.

Ed. Chart. X. [253, 254.]

Ed. Bas. IV. (154.)

Κεφ. η'. Ἀρξώμεθα οὖν ἀπὸ τοῦ πρώτου σκοποῦ κατὰ τὴν διαίρεσιν, ὅπερ ἦν ἡ σηπεδῶν τῶν χυμῶν, καὶ σκεψώμεθα τίσιν ἂν τις προσέχων σκοποῖς καὶ τίσιν ἐνδείξεισι χρώμενος ἐξεύροι τὴν θεραπείαν αὐτῆς. ἀρχὴ δ' εἰς τὴν εὐρεσιν ἡ φύσις ἐστὶ τοῦ πράγματος ὑπὲρ οὗ σκοπούμεθα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐμάθομεν ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς μεθόδοις. [254] τίς οὖν ἡ φύσις τῆς σηπεδόνης ἐστίν; ἡ μεταβολὴ τῆς ὅλης τοῦ σώματος σηπομένης οὐσίας ἐπὶ φθοράν; ὑπὸ τῆς ἑξωθεν θερμασίας. οὐ γὰρ δὴ ὑπὸ γε τῆς οἰκείας τι φθείρεται, τὸναντίον δ' ἅπαν ἀνξάνεται τε καὶ ῥώννυται καὶ ὑγιαίνει καὶ ἕξ τῶν ὄντων ἕκαστον, ὑπὸ τῆς οἰκείας θερμασίας διοικούμενον· ὥσπερ ἀμέλει καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ζώων σώματα καίτοι τὸ πλεῖστον τῆς ἑαυτῶν οὐσίας ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔχοντα, διαρκεῖ πάμπολυν ἐτῶν ἀριθμὸν ἄσηπτά τε καὶ ὑγιῇ καὶ ζῶντα φυλαττομένης αὐτῶν, ὡς ἐπιδέδεικται, τῆς οἰκείας θερμασίας, ἐν μὲν τῷ τῆς καρδίας σίματι διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσι διὰ τε τῆς πρὸς τὴν καρδίαν κοινωνίας καὶ δι' ἑτέρου τινὸς

Cap. VIII. Ergo ordiamur a primo qui in divisione fuit scopo, is erat humorum putredo, ac consideremus quibus maxime scopis quibusque indicationibus usi curationem ejus invenire possimus. Principium vero inventionis ipsa erit rei natura, de qua agitur; etenim id quoque in demonstrandi methodis didicimus. Quaenam igitur est putredinis natura? mutatio totius putrescentis corporis substantiae ad corruptelam ab externo calore. Non enim profecto a proprio calore corrumpitur quicquam, imo vero contra quodcunque et augetur et roboratur et sanum est et vivit eorum quae sunt quodque proprio calore regitur. Ut sane et ipsa animantium corpora, tametsi plurimam substantiae suae portionem humidam et calidam sunt sortita, magnum tamen annorum numerum sine putredine ac sana vivaque exigunt, si fervetur, ut monstratum est, eorum proprius calor in cordis quidem corpore per respirationem, in reliquis omnibus partibus tum per communitatem, quam habent cum corde, tum per aliam quandam respirationis

Ed. Chart. X. [254.]

Ed. Bas. IV. (154.)

εἶδους ἀναπνοῆς, ὃ καθ' ὅλον τὸ δέρμα γιγνόμενον ὠνόμασται διαπνοή. τῇ δὲ τούτων βλάβη συγκακοῦται μὲν τὸ κατὰ φύσιν θερμόν· ὀθνεῖον δέ τι καὶ παρὰ φύσιν ἕτερον ἐγγινόμενον τοῖς σώμασι τοὺς μὲν χυμοὺς πρῶτους δι' ὑγρότητα σῆπει τε καὶ διαφθείρει, τῷ χρόνῳ δὲ καὶ τῆς πιμελῆς ἄπτεται καὶ τῆς σαρκός. ὥσπερ οὖν ὅσα τῶν μὴ ζώντων σωμάτων σῆπεται, πρῶτον μὲν ἀποφράττουσιν αὐτῶν ὅσον ἤδη σέσηπται, εἰθ' ἐξῆς τὸ λοιπὸν αἰωρήσαντες ἐν ἀέρι ψυχρῷ διαπνοὰς εὐψυχεῖς μηχανῶνται, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἰασόμεθα τὴν ἐν τοῖς ζώοις σῆπεδόνα, τὸ μὲν ἤδη διεφθαρμένον ἐκκενοῦντες ἅπαντι τρόπῳ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον αἰωρήσει μετρίαις καὶ διαπνοαῖς εὐψυχέσθαι εἰς τὴν ἀκριβῆ συμμετρίαν ἐπαναγαγόντες. ἡ μὲν δὴ κένωσις αὐτῶν δι' οὕρων τε καὶ διαχωρημάτων ἐμέτων τε καὶ ἰδρώτων ἔσται· μετὰ δὲ ταῦτα κινήσεις μετρίας ἅμα τῇ τοῦ περιέχοντος ἐγκρασίᾳ προσάξομεν. ὅπως δ' ἂν τις ἕκαστον τούτων ὀρθῶς μεταχειρίζοιτο, μικρὸν ὕστερον ἐπισκεψόμεθα. νυνὶ δ' ἐπὶ τὸ δεύτερον ἐκ τῆς διαιρέσεως ἤδη μεταβῶμεν,

speciem, quae per totam agitur cutem et transpiratio nominatur. His vero laevis una etiam naturalis calor laeditur; alter vero quidam alienus, ac praeter naturam in corporibus excitatus, primum quidem ipsos humores propter humiditatem et putrefacit et corrumpit, spatio vero temporis tum adipem invadit tum etiam carnem. Ut igitur in iis corporibus quae non vivunt ac putrescunt, primum quantum eorum jam computruit abjiciant, dein ei quod reliquum est in frigidum aërem sublato, perspirationem refrigerantem moliantur; ita putredinem in vivis ortam sanabimus, id quod jam corruptum est, omni ratione vacnantes, quod reliquum est moderatis gestationibus et refrigerante perspiratu ad exactam symmetriam reducentes. Ac vacuationem quidem illius per urinas, dejectiones, vomitum ac sudores mollemur; post hanc motiones mediocres una cum ambientis bona temperie adhibebimus. Quemadmodum autem horum quodque recte administrandum sit, paulo post aestimabimus. Nunc ad secundum in divisione transeamus, quemadmodum

Ed. Chart. X. [254.]

Ed. Bas. IV. (154.)

ὥς ἂν τις κάλλιστα τῆς ποιούσης αἰτίας τὴν σῆψιν ἔτι μενούσης ἐξεύροι τὴν ἴασιν. ἔστι δ' οὐδ' ἐνταῦθα χαλεπὸν οὐδὲν ἐξευρεῖν, ὅτι διὰ τῶν ἐναντίων ἀναιρουμένης αὐτῆς. ἐπεὶ τοίνυν ἡ κόλυσις τῆς διαπνοῆς ἐργάζεται τὴν σῆψιν, ἀναιρετέον αὐτήν. ἀλλ' ἐπεὶ πολυειδῶς ἐγίγνετο καὶ πυκνουμένων τῶν πόρων καὶ πιλουμένων τῶν σωμάτων καὶ διὰ πλῆθος καὶ πάχος καὶ γλισχρότητα τῶν χυμῶν ἐμφραττομένων, ἐκαστην τῶν εἰρημένων διαθέσεων ἰᾶσθαι χρὴ διὰ τῶν ἐναντίων· τὴν μὲν πύκνωσιν τοῖς ἀραιούσι, τὴν δὲ πύλινσιν τοῖς χέουσι, τὸ δὲ πλῆθος τοῖς κενοῦσι, καὶ τὸ πάχος τοῖς τέμνουσι, καὶ τὴν γλισχρότητα τοῖς ῥύπτουσιν. καὶ εἰ μὲν καθ' ὅλον εἴη τὸ σῶμα τῶν εἰρημένων ἕκαστον, ὅλῳ τῷ σώματι διὰ τῶν ἐναντίων τιμωροῦντες· καθ' ἓν δέ τι τῶν μορίων ὑπαρχούσης τῆς σηπεδόνης, ἐν ἐκείνῳ τὰ εἰρημένα μηχανώμεθα. οὐ τῶν αὐτῶν δὲ δηλονότι δεῖσεται πάντα κενώσεως φαρμάκων, ὥς ἂν καὶ ταῖς κράσεσι καὶ ταῖς θέσει καὶ ταῖς διαπλάσεσι καὶ τῇ συμπάσῃ κατασκευῇ καὶ φύσει διαφέροντα ἀλλήλων.

quis causae quae putredinem excitavit adhuc manentis remedium facillime inveniat. Est autem neque in hoc difficultas ulla, quod per contraria ipsa tollatur. Itaque quoniam transpirationis prohibitio putredinis causa fuit, hanc submovere oportet. At ea quum variis generibus sit orta et densatis exiguis meatibus et constrictis corporibus et humoribus tum abundantia tum crassitudine tum lentitia sua obstruentibus, singulae dictarum affectionum curandae per contraria sunt, densitas per ea quae rarefaciunt, constrictio per ea quae fundunt; abundantia per ea quae vacuant, crassitudo per ea quae incidunt, et lentor iis quae detergent. Ac si quidem totum corpus dictorum jam singula occuparint, etiam toti corpori per contraria est succurrendum, sin unam partem quampiam putredo invaserit, illi adhibenda jam dicta sunt remedia. Sane non easdem omnes partes vacationes medicamentave requirent, quum et temperamentis et posituris et conformatione et omni denique constitutione naturaque inter se dissideant.

Ed. Chart. X. [254. 255.]

Ed. Bas. IV. (154.)

Κεφ. θ'. Ὅπως οὖν χρή βοηθεῖν ἐκάστῳ μετὰ ταῦτα σκεψόμεθα κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ λόγου τάξιν· ἥς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι σηπεδόνης ποιησόμεθα, γεννώσης καὶ αὐτῆς [255] τοὺς συνόχους ὀνομαζομένους πυρετούς. ἐκκαθαίρειν οὖν χρή τὰ σεσηπότεα τῶν οὕτω καμνόντων σωμάτων δι' οὕρων τε καὶ γαστροῦ καὶ ἰδρώτων· εἰ δ' αὐτόματόν ποτε τὴν ὀρυμὴν ἐπὶ τὸ στόμα τῆς γαστροῦ ποιήσαιο, καὶ δι' ἐμέτων· ἄλλως δὲ οὐ χρή παρὰ φύσιν ἐρεθίζειν αὐτά. ἔστι μὲν οὐκ ὀλίγη τις ὕλη τῶν τὰς εἰρημένας ἐκκρίσεις προτρεπόντων, ἀλλ' εἰ πλείους αὐτῶν θερμαὶ καὶ ξηραὶ ταῖς δυνάμεσιν οὔσαι τὸν πυρετὸν ἐπαύξονται. ἐκλεκτέον οὖν τῷ ἱατρῷ ὅσα χωρὶς τοῦ θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν ἱκανῶς τὰς εἰρημένας κενώσεις ἐργάζονται, καθάπερ ὃ τε τῆς πτισάνης χυλὸς καὶ τὸ μελίκρατον ὀξύμελί τε καὶ ἀπόμελι καὶ ἡ τοῦ σελίνου ῥίζα κατὰ τὸ πινόμενον ὕδωρ ἐψομένη. αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ κατὰ κοιλίαν ἀγαθὰ· μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας, κλύζειν μελικράτῳ μετ' ἐλαίου. τὸ δ' ὅλον

Cap. IX. Ergo quemadmodum singulis opitulandum, id postea pro conveniente sermonis ordinē disquiremus; cujus initium a putredine quae totum corpus occupet, quae ipsa continentes quoque vocatas febres excitet, faciemus. Ergo qui putruerunt ita laborantium corporum humores per urinas et alvum et sudores purgandi sunt; quod si ad os ventriculi aliquando sua sponte impetum capiant, etiam per vomitiones; aliter autem non est, quod eos praeter naturam irrites. Ac eorum quidem quae jam dictas excretiones promoveant, non parva materiae copia est, sed quum major eorum portio calida siccaque facultate sit, febrem adauget. Itaque deligenda medico sunt ea quae citra calefactionem siccationemque valentem dictas vacuationes praestent; cuiusmodi sunt cremor ptisanæ et aqua mulsa et oxymeli et apomeli et apii radix in aqua quae potui datur incocta. Haec autem ipsa ventri quoque sunt idonea; qui si nihil reddat, injicienda per clysterem aqua mulsa cum oleo est. Sane totum corpus priusquam id vacnaris, rarefacere non

Ed. Chart. X. [255.]

Ed. Bas. IV. (154.)

σῶμα πρὶν μὲν κενῶσαι, μαρτυρῶν οὐ χρη· κενώσαντα δ' ἐγ-
χωρεῖ μαρτυρῶν φαρμάκῳ χλιαρὰν ἔχοντι τὴν θερμασίαν,
ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ τοῦ χαμαιμήλου. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ καὶ
οἶνος ὑδατώδης πινόμενος ἀπάσας κινεῖ τὰς ἐκκρίσεις καὶ
λουτρὸν εὐκρατον ἐκ γλυκέος ὕδατος. εἰ δὲ καὶ μὴ προσ-
κείτο ποτε κατὰ τὴν λέξιν τὸ γλυκὺ, προσυπακούειν χρη-
γινώσκοντας· ὅτι περὶ τοῦ τοιούτου λουτροῦ διὰ παντὸς ὁ
λόγος ἡμῶν ἐπὶ τῶν πυρεττόντων ἐστίν, οὐκ ἀσφαλτώδους
ἢ θειώδους, ἢ στυπτηριώδους, ἢ χαλκανθώδους, ἢ ἁλμώ-
δους ἢ θαλάττης αὐτῆς. ἀλλ' ὅταν ἀνθίσταται τὸ μέγεθος
τοῦ πυρετοῦ, καθάπερ ἐπὶ τῶν σύννοχων, οὐτ' οἶνω χρη-
στέον οὔτε λουτρῷ οὔτε ἀλείμμασιν ἀραιωτικοῖς· ἀλλὰ τὸ
ψυχρὸν ὕδωρ ἐν τούτοις τοῖς πυρετοῖς πινόμενον, ὡς ἐμ-
προσθεν εἵπομεν, ἐπιτηδειότατον, εἰ μὴ καὶ τοῦτο κωλύει
τι τῶν εἰρημένων. αὐτοῦ μὲν γὰρ τοῦ πυρετοῦ διαπαντὸς
ἴαμα τὸ ψυχρὸν ποτὸν, οὐ μὴν τοῦ γ' ἐκκενωθῆναι τὰ ση-
πόμενα διὰ γαστρός, οὔρων ἢ ἰδρώτων. διὸ χρη γυμνα-
σμένον ἐν ταῖς νῦν διδασκομέναις μεθόδοις, ἐπὶ τῶν καμνόν-

expedit; ubi vacuatum est, utique licebit id medicamento
aliquo cui calor tepidus infit rarefacias, cujufmodi est quod
ex chamaemelo conficitur. In hoc tempore si vinum quoque
aquosum bibatur, id omnes excretiones promoverit; *idem*
faciat et temperatum dulcis aquae lavacrum. Quod si ap-
positum aliquando in dictione vocabulum dulcis non sit, id
subandire debetis, certo sciens de eo nos in febricitantibus
lavacro semper loqui, non bituminoso aut sulfureo aut
aluminoso aut chalcantode aut salso aut ex marina ipsa.
Caeterum ubi magnitudo febris obstat, sicut in continentibus,
nec vino est utendum nec lavacro nec iis quae habitum
rarefaciant, unctionibus; sed aqua frigida, sicut prius dixi-
mus, pota in his febribus est aptissima, nisi tamen aliquid
eorum quae praedicta sunt hanc quoque prohibeat. Nam
ipsius febris frigida pota perpetuo est remedium, non tamen
putrescentium humorum per alvum, urinas vel sudores va-
cuandorum. Quo magis exercitatum esse in iis quas nunc
tradimus methodis oportet, ac in aegrotantibus considerare

Ed. Chart. X. [255.]

Ed. Bas. IV. (154. 155.)

των σκοπεῖσθαι, τίνα μὲν ἔστιν αὐτοῦ τοῦ πυρετοῦ τὰ ἰάματα, τίνα δὲ τῆς σήψεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ἐγκειμένης μόνης, τίνα δὲ τῆς ποιούσης αὐτὴν αἰτίας, καὶ ταύτης αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ἐγκειμένης. οὐ γὰρ ὁμολογεῖ πάντα ἀλλήλοις διὰ παντός, ἀλλ' ἐναντιοῦνται πλειστάκις. ἐνθα γὰρ μνησθέντες ὧν ἐμάθομεν ἐπὶ τὸ μέγιστον (155) πάντων ἔρχεσθαι καὶ τοῦτ' ἦτοι πρῶτον ἢ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἰᾶσθαι. χαλεπὸν μὲν οὖν εὔ ἴσθι καὶ γνώμης ὀξείας δεόμενον ἀλλήλοις παραβάλλειν τὸν πυρετὸν καὶ τὴν σηπεδονὰ καὶ τὴν ποιούσαν αἰτίαν, ὅταν ἔτι καὶ αὐτὴ παρῇ· χαλεπώτερον δὲ εἰ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῖς παραβάλλοις, ὅπερ ἀναγκαῖον μὲν αἰεὶ διὰ τὸν τῆς ζωῆς σκοπὸν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ὡς πρὸς τὴν ἴασιν τῶν νοσημάτων, ὅπερ ὑπεσχόμεθα δεῖξιν. εἰ μὲν γὰρ ἰμάτιον εἴη τὸ σηπόμενον, ἢ τι τῶν ἀψύχων ἄλλων σωμάτων, ἐκ τῶν εἰρημένων ἂν ὑπῆρχεν ἡμῖν μόνον ἢ ἐνδείξις· ἐπεὶ δ' ἐν ζῶντι σώματι γίνεται σήψις, ἀλλοιοῦν δυναμένῳ καὶ πέττειν, ἐπανάγειν τε πρὸς τὸ χρηστὸν ὅσα

et quae sint ipsius febris remedia, et quae ipsius ubi per se sola subsistit putredinis, quae rursus efficientis hanc causae, atque huius quoque, quum per se ipsam subsistit. Non enim semper inter se consentiunt haec omnia, sed plerumque adversantur. Hic memores eorum quae didicimus, quod maximum omnium est, id aggredi oportebit atque vel hoc primum vel magis quam caetera sanare. Sane scire licet difficile esse acrique iudicio indigens febrem, putredinem et effectricem causam, ubi etiamnum ipsa quoque adest, inter se conferre; difficilior tamen est, si vires quoque cum illis conferre velis; quod, sicut ante demonstravimus, propter vitae scopum semper est necessarium; aliquando vero et ex accidenti, sicut ad morborum sanationem; quod me ostensurum promisi. Si namque quod putrescit vestis esset aliudve inanime corpus, ex praedictis duntaxat indicationem caperemus. Quum vero in vivente corpore fiat putredo, quod tum alterare potest tum concoquere tum utile reddere

Ed. Chart. X. [255, 256.]

Ed. Bas. IV. (155.)

τῶν σηπομένων οἶον ἡμισαπῇ τ' ἐστὶ καὶ ἡμιμόχθηρα, τὴν
 δύναμιν αὐτοῦ ταύτην ἣ πέττειν πέφυκεν ἐπεγείρων καὶ
 ῥωννύων ἰάσῃ τὰ σηπόμενα. διὸ καὶ τότε μάλιστα τολμῶ-
 μεν ἥτοι λούειν ἐν τοῖς βαλάνείοις αὐτοὺς ἢ ταῖς ἀραιωτι-
 κοῖς χρῆσθαι φαρμάκοις, ἢ ὕδωρ ψυχρὸν ἢ οἶνον διδόναι
 πίνειν, [256] ὅταν ἴδωμεν τὰ γνωρίσματα τῶν πεττομένων
 χυμῶν. οὐ γὰρ δὴ τῆς γε σφυγμικῆς δυνάμεως ἐρῶμένης μό-
 νης εἰς τὰ τοιαῦτα χρῆζομεν, ὥσπερ οὐδὲ τῆς καθ' ὁρμὴν
 ἡμᾶς κινούσης, ἀλλ' ὥς εἴρηται τῆς πεπτικῆς μᾶλλον. εἰ μὲν
 οὖν αἱ τε δυνάμεις ἰσχυραὶ πᾶσαι τυγχάνοιεν οὕσαι καὶ ὁ πυ-
 ρετὸς διακαέστατος καὶ τὰ τῆς πέψεως ἐναργῆ σημεῖα, τὸ
 ψυχρὸν αὐτῷ διδόναι θαρρόυντα· δῆλον γὰρ ὅτι μηδὲ προ-
 σβύτης ἐστὶν ὁ τοιοῦτος ἐξ ὧν προεῖρηκαμεν ἀπάσας ἰσχυρὰς
 ὑπάρχειν αὐτῷ τὰς δυνάμεις. εἰ δὲ καὶ εὐσαρκος εἴη καὶ ἡ
 κατάστασις θερμὴ καὶ ξηρὰ, καὶ εἰς κολυμβήθραν αὐτὸν ἐμ-
 βάλλῃς ψυχρὰν, οὐ βλαβήσεται. κατὰ τὸν τοιοῦτον γοῦν και-
 ρὸν οἱ ῥίψαντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἰδρωσάν τε

quicquid putrescentium veluti semiputrescens semimalum-
 que est, hanc facultatem ejus qua naturaliter concoquit
 excitans roboransque, quae putrescentia sunt sanabis. Ita-
 que etiam tum quae putrescentia sunt sanabis. Itaque etiam
 tum maxime eos cum fiducia vel in balneo lavamus, vel
 rarefacientibus medicamentis utimur, vel aquam frigidam
 vel vinum bibendum damus, quum notas humorum conco-
 ctionis cernimus. Non enim pulsficam duntaxat facultatem
 ad ejusmodi agenda firmam requirimus, ut neque facultatem
 voluntario motu nos moventem, sed, sicut est dictum, potius
 concoctricem. Ergo si et facultates cunctae valentes sint et
 febris ardentissima et concoctionis notae plane evidentes,
 frigidam homini dare audacter debebis; constat namque
 talem hominem senem non esse, ex quo omnes illi facultates
 valentes esse proposuimus. Quod si etiam corpulentus fue-
 rit, tum status caeli calidus ac siccus, etiam si in frigidam
 natationem hunc dimittas, haudquaquam laedetur. Ejusmodi
 namque temporis opportunitate usi, qui sese in frigidam

Ed. Chart. X. [256.]

Ed. Bas. IV. (155.)

πάντως αὐτίκα καὶ ἡ γαστήρ οἷσιν αὐτῶν κατέρρηξε χο-
λῶδη. μετρίου δ' ὑπάρχοντος τοῦ πυρετοῦ καὶ τῶν δυνάμεων
οὐσῶν οὐκ ἰσχυρῶν ἅμα τοῖς τῆς πέψεως σημείοις ὠφελεῖ
τοὺς τοιούτους τὰ τε βαλανεῖα καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, ὅσα
τε τῶν ἀλειμμάτων ἐστὶ μανωτικά, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ἡ
τὸ περιέχον ψυχρόν. αὐτὸς γὰρ ἐπιθυμοῦσιν ὥς τὰ πολλὰ
ψυχρῶν λουτρῶν ἢ πόσεων ἐν ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν,
ἀναψυχόμενοι διὰ παντός ταῖς εἰσπνοαῖς· ὥς εἴ γε συμβαίη
ποτὲ ψυχροῦ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ὄντος ἰσχυρῶς καυσοῦ-
σθαι τὸν κάμνοντα, βραχείας ἐπ' αὐτοῦ σωτηρίας ἐλπίδας
ἔχειν. εἰ δὲ μὴδὲ τὰ τῆς πέψεως εἶη σημεῖα, μὴδὲ τὰς δυνά-
μεις ἰσχυρὰς ἔχειν φαίνοιτο, σωθῆναι τοῦτον ἀδύνατον· ὥστε
οὔτε λούσεις αὐτὸν οὔτ' ἀλείψεις τοῖς μανωτικοῖς φαρμάκοις,
οὔτ' οἶνον δώσεις οὔτε ψυχρόν· ἐφ' οὗ γὰρ ἀνέλπιστος ἡ σω-
τηρία μάταιον ἂν εἶη διαβάλλειν τοῖς ἰδιώταις τὰ πολλοὺς
σώζοντα βοηθήματα. ἐγὼ γοῦν οἶδά τινας ἰατροὺς ἀμεθόδους
μιμησαμένους τὰ ὑφ' ἡμῶν πραττόμενα καὶ τοῖς αὐτοῖς χρη-
σαμένους βοηθήμασιν ἐπὶ τῶν πάντως τεθνηξομένων, ἀλλ'

coniecérunt et protinus universè sudarunt et nonnullis eo-
rum alvus biliosa reddidit. At si mediocris sit febris et vires
non validae cum notis concoctionis, iis balneum prodest et
vini potiq: tum verò ex unctionibus eae quae rarefaciunt;
idque multo magis quam ambiens est frigidus. Neque
enim plerumque aut frigida balnea aut frigidam potionem
in ejusmodi coeli statu expetunt, inspiratu ipso assidue re-
frigerati: quod si quando in frigido ambiente vehementer
uri aegrotum contingat, exigua salutis ejus habenda spes sit.
Si vero nec concoctionis sunt signa, nec vires validas ha-
bere appareat, servari is plane non potest; hanc neque ip-
sum laveris in balneo neque medicamentis rarefacientibus
unxeris neque vinum illi dederis neque frigidam, in quo
enim desperata salus est, imprudentis consilii fuerit apud
vulgum infamare praesidia, quae multis fuere saluti. Ego
liquidem aliquos novi ex amethodis istis medicis, qui quum
ea quae nos gessimus essent imitati, iisdemque praesidiis in
iis qui prorsus morituri erant usi, adeo nihil profecerunt;

Ed. Chart. X. [256.]

Ed. Bas. IV. (155.)

οὐτ' ἀνύσαντάς τι καὶ τὴν εὐκαιρον αὐτῶν χρῆσιν ὑπο-
 πτόν τε καὶ φοβερὰν ἐργασαμένους. ἀλλ' ἡμεῖς γε καιροῦς
 δηλονότι καὶ βοηθήματα γράφομεν ἐπὶ τῶν σωθῆναι δυ-
 ναμένων, ὡς ὅσοι γε ἀνίατοι τῶν νοσοῦντων εἰσιν, οὔτε
 καιρὸς ἐπιτήδειος οὔτε βοήθημα τούτοις ἐστί. καὶ χρὴ με-
 μνησθαι τοῦδε παρ' ἄλλον τὸν λόγον, ὑπὲρ τοῦ μὴ δόξα-
 ποτὲ τὸν κυριώτατον καὶ πρῶτον σκοπὸν ἀπάντων δια-
 βάλλεσθαι. λέγοντος γοῦν Ἱπποκράτους τὰ ἐναντία τῶν
 ἐναντίων ἰάματα τί κωλύει πᾶσιν ἐξῆς τοῖς πυρέττουσιν
 ὕδωρ ψυχρὸν δίδοναι; ἀλλ' οὔτε δοτέον οὔτ' ἀνατρέπεται
 κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὁ καθόλου σκοπὸς ἀπάσης τῆς θερα-
 πείας. ἐν μὲν γάρ τι τῶν ψυχόντων ἐνεργεία τὸ ψυχρὸν ὕδωρ
 ἐστὶ, πλείω δ' ἄλλα τὰ μὲν κατὰ δύναμιν, ὡς εἴρηται, ψύ-
 χει, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός· ὧν ἄλλοτ' ἄλλω χρώμεθα διὰ
 τὴν ἐπιπλοκὴν τῶν ἐναντιουμένων ἀλλήλοις σκοπῶν. εἴρηται
 δ' ἡ μέθοδος τῆς τοῦ συμφέροντος ἐκάστοτε πρὸ τῶν ἄλλων
 αἵρέσεως. ἐδείχθη δὲ καὶ ὡς ὅσον μὲν ἐπ' αὐτῷ τῷ πυρετῷ
 τὸ ψυχρὸν ὕδωρ αἰὲ βοήθημά ἐστιν, ὅσον δ' ἐπὶ τοῖς ἄλλοις

ut etiam tempestivum eorum usum suspectum formido lo-
 sumque reddiderint. Verum nos tempora praesidiaque iis
 quos servari spes est scribimus, quod aegris insanabilibus
 nec tempus ullum opportunum nec praesidium sit. Atque
 hoc mihi per omnem sermonem teneri memoria velim, quo
 minus praecipua illa primaque omnium curationis indicatio
 convelli aliquando posse videatur. Quippe quum dicat Hip-
 pocrates *Contraria esse contrariorum remedia*, quid vetat
 omnibus febricitantibus frigidam uno ordine exhibere? Ve-
 rum nec exhibenda est, nec subvertitur eo tempore genera-
 lis omnis scopus. Unum enim ex iis quae actu refrigerant,
 aqua frigida est. Sed et alia plura sunt quae partim pote-
 state, ut dictum est, refrigerent, partim ex accidenti, quorum
 aliis propter concursum pugnantium in se scoporum alias
 utimur. Porro tradita jam methodus est ejus quod conducit
 ante alia semper deligendi. Ostensum praeterea est ipsius
 febris, prout febris est, aquam frigidam semper esse reme-
 dium, quod vero ad alia spectat non semper; veluti quum

Ed. Chart. X. [256. 257.]

Ed. Bas. IV. (155.)

οὐκ αἰεί καθάπερ οὐδ' ὅταν ἔμφραξις γλίσχρων καὶ παχέων χυμῶν ἐργάσεται τὴν σηπεδόνα τῶν χυμῶν. ὑποκείμενον δὲ σὺν αὐτοῖς εἶναι καὶ πλῆθος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι καὶ ἡ δύναμις οὐκ ἀσθενής. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις ἐπιπλοκαῖς πολλῶν ἐν τῷ σώματι παρὰ φύσιν ὑπαρχόντων ἔνια μὲν αἷτια προηγούμενα γενήσεται, καθάπερ τὸ πλῆθος αἶμα τοῖς γλίσχροις καὶ παχέσι χυμοῖς· ὑπὸ τούτων γὰρ ἡ ἔμφραξις ἀπειργάσθη, νόσημα οὖσα τῶν ἐμφραττομένων-σωμάτων ὀργανικόν. ἐπὶ ταύτῃ δὲ σύμπτωμα ἐγένετο τῆς διαπνοῆς ἡ ἐπίσχεσις, ἐφ' ἣ πάλιν ἡ σηπεδὼν τῶν χυμῶν αἰτιὸν τι προηγούμενον τοῦ πυρετοῦ.

Κεφ. ι'. [257] Τοῖς οὖν ἐπιχειροῦσιν ἰᾶσθαι τὸν πυρετὸν ἀναγκαῖόν ἐστι πᾶναι τὴν σῆψιν, ὥστε δύο γενέσθαι σκοποὺς, τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ, τὸν δὲ ἀπὸ τῆς σήψεως. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἔσονται δύο σκοποὶ, ἵνα τὸ μὲν γεγονός ἤδη τοῦ πυρετοῦ θεραπεύηται, τὸ δὲ γιγνόμενον κωλύηται. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἔσονται ἀπὸ τῆς σήψεως δύο σκοποὶ, τὸ μὲν γεγονός ἤδη τῆς σήψεως ἰώμενοι, τὸ δὲ γιγ-

ex obstructione glutinosorum et crassorum humorum putredo oritur. Supponatur vero et cum his plenitudinem in toto esse corpore, tum vires non imbecillas. In ejusmodi namque implexibus quum multa praeter naturam in corpore sint, quaedam eorum antecedentes causae erunt, veluti redundantia cum glutinosis et crassis humoribus; ex his enim obstructio est orta, quae morbus organicus est eorum quae obstructa sunt corporum. Hanc symptoma sequutum est ipsa transpirationis retentio quam rursus putredo humorum excepit, ipsa febris antecedens quaedam causa.

Cap. X. Ergo qui febrem curare conatur necesse est putredinem inhibeat, ita ut duae indicationes se exhibeant, altera a febre; altera a putredine. Atque a febre rursus duae indicationes erunt, ut portio febris, quae jam facta est percuretur, quae vero in generatione est inhibeatur. Aliaeque duae rursus a putredine erunt indicationes, ut et quod putredinis jam factum est sanes, et quod in ge-

Ed. Chart. X. [257.]

Ed. Bal. IV. (155.)

μενον κωλύοντες. ἦν δὲ τὸ γιγνόμενον ἐκ τῆς ἀδιαπνευστίας οὐδὲν γὰρ χεῖρον οὕτως αὐτὴν ὀνομάσαι σαφοῦς ἔνεκα διδασκαλίας. ὥστε καὶ περὶ ταύτης ἕτεραι δύο ἐνδείξεις ἔσονται, τὸ μὲν ἐπισημνόμενον ἐκκενούντων, τὸ δ' ἐπέχεσθαι μέλλον κωλύοντων. κωλυθήσεται δὲ διὰ τῶν τὴν ἔμφραξιν ἰωμένων. ἥς πάλιν καὶ αὐτῆς τὸ μὲν ἤδη γεγονὸς ἱατέον ἐστὶ, τὸ δὲ ἐσόμενον κωλυτέον. ἱαθήσεται μὲν οὖν τὸ γεγονὸς ὑπὸ τῶν ἐκφραττόντων, κωλυθήσεται δὲ τὴν ἐπιδροὴν τῶν ἐκφραττόντων χυμῶν ἀνειργόντων. ὅπερ οὖν ἔσχατον εὐρέθη κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον, ἐν τῇ θεραπείᾳ πρῶτον ἀπάντων χρὴ πρᾶχθῆναι. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ὥς, ἐὰν ἐπιελήσωμεν τοῖς ἐκφρακτικοῖς βοηθήμασι χρῆσθαι, ἄνευ τοῦ προκινῶσαι τὸ πλήθος, οὐ μόνον οὐδὲν ἀνύσομεν, ἀλλὰ μείζονα τὴν διάθεσιν ἐργασόμεθα, μαχομένων ἀλλήλαις τῶν ἐνδείξεων. ἀλλ' ἐὰν κενώσαντες πρότερον ἐπὶ τὸ θεραπεύειν ἴωμεν τὴν ἔμφραξιν, ἐκφραττόντων ἡμῖν δεήσει φαρμάκων. ἀλλ' ἐπεὶ τού-

neratione adhuc est listas. Porro quod in generatione est id perspiratio impedita facit; nihil enim deterius fuerit clario-
ris doctrinae gratia ita eam nominare. Ita ab hac quoque
aliae duae indicationes nascentur, tum ut quod retentum est
vacuetur, tum ut quod retinendum est prohibeatur. Sane
prohibebitur praefidiis obstructioni medentibus. Cujus rur-
sum ipsius quod jam factum est sanandum est, quod futu-
rum est inhibendum. At curabitur quidem quod obstructio-
nis jam factum est obstructione liberantibus; inhibebitur
quod futurum est affluxum obstruentium humorum compe-
scentibus. Ergo quod ultimum in ipsa resolutivâ methodo
est inventum, id primum omnium in curatione est peragen-
dum. Ostenfum enim in prioribus libris est, si iis auxiliis,
quae obstructionem eximant uti non vacuata prius abundan-
tia velimus, fore ut non modo nihil proficiamus, sed etiam
affectum majorem reddamus, pugnantis scilicet inter se
indicationibus. At si vacuata prius *multitudine* ad curandam
obstructionem accedamus, medicamentis deobstruentibus

Ed. Chart. X. [257.]

Ed. Bas. IV. (155. 156.)

των ἐστὶ τὰ πλείστα θερμὰ, κίνδυνος αὐξῆσαι καὶ τὴν σπηεδόνα καὶ τὸν πυρετόν. ὅσα τοίνυν ἄνευ τοῦ θερμαίνειν ἐκφράττειν δύναται, τούτοις χρησόμεθα· μετὰ δὲ τὸ διαρρῶναι καὶ τεμεῖν τὰ ἐμφράττοντα, κενοῦν αὐτοὺς πειρασόμεθα διὰ τε γαστροῦ καὶ οὔρων καὶ ἰδρώτων. οὐσῶν δὲ καὶ τῶν ταῦτα ἐργαζομένων ὑλῶν θερμῶν ἀναγκαῖον μὲν ἐν τούτῳ τὴν τε σῆψιν αὐξάνειν καὶ τοὺς πυρετούς. ὥστε καθ' ὅσον ἐνδέχεται πειρατέον ἐκλέγεσθαι τὰς ἥττον θερμαίνουσας ὑλάς· ἢ εἰ τις εὐρίσκοιτο μὴ θερμαίνουσα, καθάπερ ἐν τῷ καιρῷ τῷδε τὸ βαλανεῖον, ἐπ' αὐτὴν ἔρχεσθαι. πειραῖσθαι δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (156) καὶ τὴν δύναμιν ῥωνύειν, ὅπως πέττῃ τοὺς χυμοὺς, ἐκνικῶσα τὴν σῆψιν. αὐτοῦ δὲ τοῦ πυρετοῦ τὸ γεγονὸς ἤδη ψυκτέον· ἔσχατος γὰρ ἐν τῇ τῶν βοηθημάτων τάξει σκοπὸς ὁ ἀπὸ τοῦδε, καίτοι καθ' ἕτερον τρόπον ὑπάρχων πρῶτος· ἀπ' αὐτοῦ γοῦν ἤρξατο καὶ ἡ τῶν βοηθημάτων εὐρετικὴ μέθοδος.

Κε φ. ια'. Εἰ μὲν οὖν μηδὲν ἰσχυρὸν ἐν τῷ μεταξὺ σύμπτωμα προσγεγόμενον ἔασειεν οὕτω προελθεῖν ἀπὸ τῆς

erit opus. Verum quoniam horum plurima calida sunt, periculum est ne tum putredinem tum febrem augeant. Itaque iis quae citra calorem amovere obstructions valeant, utemur; ubi autem quae obstruunt deterfa incisaque sunt, per alvum urinas et sudorem ea vacuare tentandum. Quum vero materiae quae haec efficiant etiam calidae sint, necesse est interea tum putredinem augeri tum febrem. Quare quoad licet id agendum ut quae minus calefaciat materia deligatur, aut si qua inveniri potest quae non calefaciat, quemadmodum in hoc casu balneum, utique ea est petenda. Hoc vero tempore etiam vires roborare, quo putredinem superantes humores concoquant, studebimus. Quod vero febris ipsius jam factum est, id refrigerabimus; in auxiliorum enim inveniendorum ordine ultima est, quae ab hoc sumitur indicatio quamvis alia ratione sit prima; quippe quum a febre coeperit praesidiorum inventrix methodus.

Cap. XI. Itaque si nullum quidem interim vehemens incidat symptoma quod prohibeat, auxilia ab initio

Ed. Chart. X. [257. 258.]

Ed. Bas. IV. (156.)

ἀρχῆς τοῦ νοσήματος ἄχρι τῆς τελευτῆς, τὰ βοηθήματα ταχί-
στη λύσεις ἐπακολουθήσει τοῦ πυρετοῦ· παρεμπιπτόντος δὲ
τοιούτου τινὸς ὡς ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν ὅλην ἐπιστρέψαι θερα-
πείαν, ἀναγκαῖον ἐστὶ βραδύναι τὸ τέλος τῆς ἰάσεως. τὸ γὰρ
παρεμπίπτειν τοῦτο τοῦπίπτειν ἦτοι γ' ἐναντίον ἐστὶ τοῖς
λύουσι βοηθήμασι τὸν προειρημένον στοῖχον, τῶν τ' αἰτίων
καὶ διαθέσεων καὶ συμπτωμάτων, ἣ πάντως γ' οὐδὲν ὀνίνη-
σιν. [258] εἰ μὲν οὖν ἡ τοῦ παρεμπίπτοντος ἰασις ἐναντία ἡ
τῇ προειρημένῃ τάξει τῶν βοηθημάτων, ἀναγκαῖον ἐν ἐκείνῳ
τῷ χρόνῳ πάντα χεῖρω γενέσθαι· εἰ δὲ μήτ' ὠφελοῖ τι πάντῃ
μήτε βλάπτοι τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν ἢ τοῦ μεταξὺ γενομένου
παθήματος ἐπανόρθωσις, εἰς τὸ τάχος τῆς ὅλης θεραπείας
ἐμποδισθῶμεθα· βλαπτούσης δ' ἀναγκαῖον ἦτοι γ' εἰς ἔτι
πλέον χρόνον ἐκταθῆναι τὴν σύμπασαν ἰασιν ἢ κίνδυνον
ἀκολουθῆσαί τινα ἢ συναμφοτέρον γενέσθαι. φέρε γὰρ ἐν τῷ
μεταξὺ κακωθέντος στομάχου συγκοπὴν ἐμπεσεῖν, ἢ ἀναγκα-
ζομένων ἰᾶσθαι τροφὰς ἀκαίρους δοθῆναι καὶ σὺν οἴῳ καὶ
ψυχρῷ. τῇ γὰρ τούτων χρήσει τὰς ἐμφράξεις καὶ τὴν στέ-
γνωσιν καὶ τὴν σῆψιν ἀναγκαῖον αὐξηθῆναι, καὶ διὰ τὴν τοῦ-

morbi ad finem ita procedere, celerrima solutio subsequetur
febris; sin tale quippiam incidat, quod causarum totam ad
se curationem revocet, necesse est serius adveniat curatio-
nis finis. Siquidem quod ita intervenit, omnino vel con-
trarium est remediis antedictum affectuum et symptomatum
ordinem solventibus; vel omnino nihil saltem confert.
Enimvero si ejus quod intervenit sanatio praedicto auxilio-
rum ordini sit contraria, necesse est interim cuncta deteriōra
reddi; sin ab ortu affectui intervenientis mali correctio
nec officiat nec profit, totius curationis celeritati in mora
erit; si autem noceat, necesse est aut universam medicatio-
nem in longius spatium trahi aut aliquod subsequi pericu-
lum aut etiam fore utrumque. Finge namque vitiatō interim
stomacho syncopen incidisse, cui succurrere coacti cibum
intempestive dederimas ac vinum cum frigida. Ex horum
enim usu tum obstructionem tum corporis coarctationem
tum putredinem auctas esse necessum est, atque ex harum

Ed. Chart. X. [258.]

Ed. Bas. IV. (156.)

των αὐξήσιν καὶ αὐτὸν τὸν πυρετόν. ἀλλ' ὅταν ἡ τε δύναμις
 ἔξαρκῇ καὶ μηδὲν, ὡς εἴρηται, παρεμπέσῃ καθάπερ ἄρτι μὲν
 ἐρρέθη συγκοπῇ κακωθέντος στομάχου, οὐ γένοιτο δ' ἂν ποτε
 καὶ αἰμορροαγία καὶ ἀγρουπνία καὶ ἄλγῃμα καὶ τι τῶν ἀμαρτα-
 νομένων ὑπὸ τοῦ κάμνοντος ἢ τινος τῶν ἀμφ' αὐτόν, ἡ εἰρη-
 μένη μικρὸν ἔμπροσθεν ἅπασα τῶν βοηθημάτων τάξις ἰάσεται
 τὸν ἄνθρωπον. οὐτ' αὐτὴ καθ' ἑκάστον βοηθήμα τὰ παρὰ
 φύσιν ἐκθεραπεύουσα πάντα. τὸ γοῦν μελίκρατον, ὅσον μὲν
 ἐπὶ τὸ τέμνειν τοὺς παχεῖς χυμούς καὶ ῥύπτειν τοὺς γλίσχρους
 καὶ τὰς ἐκκρίσεις προτρέπειν, ἄριστον ἂν εἴη βοηθήμα κατὰ
 τοὺς ἐπὶ στεγνώσει καὶ σήψει συνόχους· ὅσον δ' ἐπὶ τὸ τὴν
 θέρμην αὐξάνειν τοῦ πυρετοῦ βλαβερόν· ὅθεν εἴπερ ἄμετρος
 ἦδε εἴη, φείδεσθαι μὲν χρὴ τοῦ μελίκρατος, χρῆσθαι δὲ τῷ
 χυλῷ τῆς πτισάνης· εἰ δὲ τὰς ἐμφράξεις δυσλύντους εἶναι λογι-
 ζόμεθα, καὶ ὀξυμέλιτι καὶ τοῦτο δ' αὖ πάλιν αὐτῷ χρησαμέ-
 νων ἄμετρος, ἔντερόν τε ζυεῖ καὶ βῆχα κινεῖ καὶ τὰ νευρώδη
 βλάπτει· ὥστ' εἶναι τῶν δυσχερεστάτων εὐρεῖν τι βοηθήμα

aucta ipsam etiam febrem. Verum ubi tum virtus satis va-
 lens est, nec quicquam, ut dictum est, intervenit, cujusmodi
 quam modo diximus ex vitio stomachi ortam syncopen, sed
 nec quae aliquando accidere possunt, sanguinis profluvium,
 vigilia, dolor ac error aliquis, vel ipsius aegrotantis vel ejus
 familiarium, ubi inquam nihil tale accidit, totus qui paulo
 ante dictus est remediorum ordo hominem sanabit. Sed nec
 ipse tamen quocunque remedia omnia, quae praeter naturam
 sunt, sanat. Nam aqua mulsa, quae ad crassos succos inci-
 dendos et glutinosos detergendos et excretionem promoven-
 dam attinet, optimum plane medicamentum fuerit in iis
 synochis, quos coarctatio et putredo excitarunt; quatenus
 vero calorem febris adauget, est noxia, unde si hic immodi-
 cus sit, parcendum aquae mulsae est, utendumque ptisanae
 cremore; quod si solutu difficiles esse obstructions judica-
 veris, etiam oxymelite. At hoc ipsum rursus, si immodice
 utare, et intestina radit et tussim excitat et nervosa laedit.
 Adeo difficillimum est ejusmodi aliquid auxilium invenisse,

Ed. Chart. X. [258.]

Ed. Bas. IV. (156.)

τοιοῦτον ὃ μηδὲν βλάπτον ὀνίνησι μεγάλως. καὶ τοῦθ' ὡς ἐδείχθη, γίνεται διὰ τὴν επιπλοκὴν τῶν παρὰ φύσιν ἐν τῷ σώματι συνισταμένων διαθέσεων ἅμα τοῖς προηγουμένοις αὐτῶν αἰτίοις καὶ τοῖς ἐπομένοις συμπτώμασιν.

Κεφ. ιβ'. Οὐ μὴν διὰ γε τοῦτο ποτὲ μὲν ἀληθὲς γίνεται τὸ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα, ποτὲ δὲ ψεῦδος· ἀλλὰ διὰ παντὸς μένει ἀληθές· οὐδὲ γὰρ οἷον τε τὰ παρὰ φύσιν ἰαθῆναι δι' ἄλλης τινὸς ἰαμάτων ἰδέας. οὐ μὴν αἰεὶ γε βέλτιον ἰᾶσθαι πάντα τὰ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ὅταν μόνον τύχη καθ' ἑαυτὰ συνιστάντα· μετ' ἄλλων δ' εἰ γένοιτο, πολλάκις ἕτερα χρὴ πρὸ ἐκείνων ἰᾶσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν κοίλων ἑλκῶν, ὅταν ἅμα φλεγμονῇ συστῇ. μένει γὰρ καὶ νῦν ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τῶν σαρκούντων αὐτὰ θεραπεύεσθαι· χρῆσθαι δὲ οὐχ οἷον τε τοιοῦτοῖς, πρὶν ἰᾶσθαι τὴν φλεγμονήν. ἀλλ' ὅπου ἂν γε ταύτην ἰώμεθα, τὸ ἑλκος τὸ κοῖλον οὐχ ὅπως ἑαυτοῦ κρεῖττον, ἀλλὰ καὶ κοιλότερον γίνεται. καὶ εἰ βούληθείης δὲ χρῆσασθαι τοῖς σαρ-

quod citra ullam noxam magnopere proflit. Id accidit, ut dictum est, ex implexu infidentium in corpore praeter naturam affectuum, una cum antecedentibus eos causis et sequentibus symptomatibus.

Cap. XII. Nunquam tamen propterea praeceptum illud, *contrariorum contraria esse remedia*, aliquando verum erit, aliquando falsum; imo id perpetuo verum est, nam fieri non potest ut eorum quae praeter naturam sint quicquam per aliam ullam remediorum speciem curetur. Non tamen semper melius est omnibus quae praeter naturam sint mederi, sed quum sola per se consistunt; nam si cum alijs una incidant, alijs saepe est ante illa medendum, sicut in cavis ulceribus, ubi ea simul cum phlegmone sunt conjuncta. Nam verum in his quoque manet quod per ea quae carne implent curantur; caeterum his uti prius quam phlegmonen curaveris non licet. Ac interim dum haec sanatur ulcus cavum adeo non melius quam fuit redditur, ut etiam fiat magis cavum. Quod si sarcoticis medicamentis uti

Ed. Chart. X. [258. 259.]

Ed. Bas. IV. (156.)

κωτικοῖς φαρμάκοις, οὔτε σαρκώσεις αὐτὸ καὶ τὴν φλεγμονὴν αὐξήσει. τὰ γὰρ τοι σαρκωτικὰ τῶν ἀφλεγμάντων σωματίων, οὐ τῶν ἐτι φλεγμαινόντων, ἐστὶ σαρκωτικά. τοῦτο οὖν τὸ οὕτω μικρὸν ἐν τῇ λέξει, τὸ [259] τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα, μέγιστον εὐρίσκεται τῇ δυνάμει. συγχεῖται γὰρ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἅπαντα τῷ περιδόντι τοῦτον τὸν σκοπὸν, ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῖς ἐναντίων θεραπευδμένων, διττῆς δὲ οὔσης αὐτῶν τῆς πρώτης διαφορᾶς, τὰ μὲν γὰρ ὑπάρχει καθ' ἑαυτὰ, τὰ δ' ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαμβάνει ταῖς διαθέσεσιν ἐπόμενα, δίκην σκιῶν, ἡ μὲν ἰασις ἀναίρεσις ἐστὶ τῶν διαθέσεων, ἀκολουθεῖ δ' αὐτῇ ἡ τῶν συμπτωμάτων ἀναίρεσις. οἷς οὐδὲν αὐτοῖς προσάγεται πρώτως, ἀλλὰ κατὰ τούτων γε μένει τὸ καθόλου, τὸ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα· τὰς γὰρ διαθέσεις αἷς ἔπεται τὰ συμπτώματα θεραπεύοντες εἰς ἐναντίαν κατάστασιν ἄγομεν. ὥσθ' ὅσα συμπτώματα διὰ πύκνωσιν ἐγένετο πόρων, ὑπὸ τῆς ἀραιώσεως ἀνααιρεθήσεται.

velis, neque carne ipsum impleveris et phlegmonen auxeris. Quae namque carne implent, ea demum implere possunt, quae phlegmone vacant, non quae phlegmone adhuc sunt oppressa. Hoc itaque quod in dictione tam est breve, nempe *Contraria contrariorum esse remedia*, potestate deprehenditur maximum. Nam omnium medendi methodum confundet quisquis hanc indicationem neglexerit; quum omnia quae praeter naturam sunt ab iis quae ipsis sint contraria curentur. Quum autem eorum, quae praeter naturam sunt duplex prima differentia sit, aliis per se subsistentibus, aliis in ipso ut sic dicam fieri essentiam suam habentibus ac umbrae ritu affectus comitantibus, sanatio quidem affectuum ipsorum est sublatio, hanc vero symptomatum amotio sequitur. Quibus quamquam ipsis nihil prima ratione adhibetur, attamen in iis quoque perpetuum illud praeceptum manet, *Contraria contrariorum esse remedia*; quum enim affectus quos symptomata sequuntur sanamus, symptomata nimirum ipsa in contrarium statum perducimus. Quare quaecunque symptomata exiguorum meatuum densitas inve-

Ed. Chart. X. [259.]

Ed. Bas. IV. (156.)

εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτῷ τῷ συμπτώματι τῷ διὰ τὴν πύκνωσιν
 τῶν πόρων γιγνομένῳ, τουτέστι ταῖς ἐλάττοσι τῶν συμμέ-
 τρων ἀπορροαῖς, ὅπερ ἐκαλέσαμεν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἀδια-
 πνευστίαν, ἕτερον ἐθέλοις φάναι συμπτώματος εἶδος ἀντισ-
 ἄγειν ἐναντίον, οὐδ' οὕτως ἄπορος ὁ λόγος· εἰσὶ γὰρ αἱ
 πλείους τῶν συμμέτρων ἀπορροαὶ ταῖς ἐλάττοσιν ἐναντίαι.
 ὥστε καὶ ἐν τοῖς συμπτώμασιν αὐτοῖς ἐθέλη τις λέγειν τὰ
 ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, φυλάττεσθαι καὶ πὶ τούτων
 τὸν πρῶτον ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν σκοπὸν τῆς ἰάσεως.
 ἄμεινον δ', ὡς ἐλέγετο, τῶν ὄντως τε καὶ πρώτως θεραπευο-
 μένων ὑπολαμβάνειν τὰ ἐναντία εἶναι βοηθήματα, τουτέστι
 τῶν ἐν τῷ σώματι διαθέσεων, αἵπερ ὄντως εἰσὶν ὄντα. τὰς
 γὰρ ἐνεργείας αὐτῶν, ὥσπερ οὖν καὶ τὰς βλάβας, γινόμενα
 μὲν εἶναι φατέον, ὄντα δὲ ἀπλῶς οὐ ῥητέον. οὔτε γὰρ τὸ
 ἐκτείνειν οὔτε τὸ κάμπτεν τὴν χεῖρα τῶν ὄντων ἀπλῶς ἐστιν
 εἰπεῖν, ἀλλὰ τῶν γιγνομένων, οὔτε πολὺ μᾶλλον τὴν ἀκι-
 νησίαν αὐτῆς, ὅπερ καὶ αὐτὸ σύμπτωμά ἐστι τῆς ἐν τοῖς

xit; ea rarefactione tollentur. Quod si ipsi quoque sympto-
 mati quod ex densitate spiramentorum est natum, id est mi-
 nori quam iustum sit excrementi effluxui, quod sane paulo
 superius adiapneustiam vocavimus, symptomatum genus aliud
 contrarium opponere velis, ne sic quidem desit quod dixe-
 ris; sunt namque plura iusto defluvia, iusto paucioribus
 contraria. Adeo sicut in symptomatis ipsis libet *Contraria*
contrariorum remedia dicere, in iis quoque stat immotus pri-
 mus omnium, quae praeter naturam sunt, curationis sco-
 pus. Verum satius est, ut praediximus, eorum quae vere
 et primum curantur, id est affectuum in corpore, qui vere
 sunt subsistentes, contraria esse remedia existimes. Nam
 actiones eorum atque etiam laesiones, ut eas in ipso, ut sic
 dicam, fieri esse dixeris, ita absolute subsistere minime di-
 xeris. Nam manum extendere aut flectere, ex iis quae ab-
 solute sunt, dici non possunt, sed ex iis quae fiunt; multo-
 que minus ipsius immobilitas, quae ipsa quoque symptoma
 est ejus qui in musculis nervisve subest affectus; sed af-

Ed. Chart. X. [259.]

Ed. Bas. IV. (156. 157.)

μυσὶν ἢ τοῖς νεύροις διαθέσεως, ἀλλὰ τὴν μὲν διάθεσιν, ἐν
 τι τῶν ὄντων ὑπάρχουσαν, ἐναντίων δεῖσθαι βοηθημάτων,
 ἐπεσθαι δ' αὐτῇ λυομένη τὴν ἐναντίαν κατάστασιν, ἥπερ
 ἐστὶν ἡ ὑγεία· καὶ ταύτῃ πάλιν ἐνέργειάν τινα φύσεως,
 ἐναντίαν τῷ παυσαμένῳ συμπτώματι, μὴ μέντοι μηδ' ὑπὸ
 τῶν ὀνομάτων ἐξαπατᾶσθαι, πολλάκις μὲν ἐν ἑτέρῳ σχή-
 ματι λεγομένων ἢ ὡς τοῖς ἐναντίοις προσήκει, πολλάκις
 δ' ὅλως οὐκ ὄντων ὀνομάτων, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῶν πρα-
 γμάτων τῆς φύσεως εὐρίσκειν τὸ ἐναντίον, ἔχοντά γε δὴ καὶ
 τούτου σκοπὸν ὁμολογούμενον, ὡς ἐστὶν ἐναντία τὰ πλεί-
 στον ἀλλήλων διεστώτα καθ' ἐν τι γένος. ἐννοήσας οὖν
 τὸ σύμμετρον ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει, τοῦτο δ', ὡς πολλάκις
 ἐδείχθη, μέσον τῶν ἄκρων ἐστὶν, εὐρήσεις ἐντεῦθεν ἄπειρόν
 τι πλῆθος ἐναντίων πραγμάτων, ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον
 ἀλλήλων διαφερόντων. ἐν μὲν γὰρ ταῖς διαθέσεσιν, εἰ οὐ-
 τως ἔτυχε, (157) τὴν συμμετρίαν τῶν πόρων, ἧς ἐφ' ἐκά-
 τερα διττὰς ἀμετρίας ἀλλήλαις ἐναντίας· ἐν δὲ ταῖς ἐνερ-
 γείαις τὴν συμμετρίαν τῶν κενουμένων, ἧς καὶ αὐτῆς ἐστὶν

21

fectum, qui ex subsistentium numero est unus, contraria po-
 stulare remedia dixeris. Hunc vero solutum contrarium se-
 qui statum, quae sanitas est; atque hanc rursus quandam
 naturae actionem, quae symptomati jam finito sit contraria.
 Sed nec nominibus falli, quae saepe alia forma proferuntur
 quam ut contrariis conveniat, saepe vero plane non sunt,
 sed ex ipsa rerum natura contrarium invenire debes, ha-
 bens quo pro illo discernendo spectes confessum illud, *con-*
traria esse quae sub uno genere plurimum inter se distent.
 Ergo si intellexeris in illo genere quod commoderatum est,
 id vero est, ut saepe monstravimus, quod inter extrema est,
 medium, infinitam quandam contrariarum rerum multitudi-
 nem, quae majoris minorisque ratione inter se diffideant,
 ex eo invenies. Siquidem in affectibus verbi gratia te-
 nuium spiramentorum symmetriam intelligens, ex utraque
 parte duas ametrias inter se contrarias *invenies*, in actioni-
 bus vero symmetriam vacuatorum considerans, ipsi quoque

Ed. Chart. X. [259, 260.]

Ed. Bas. IV. (157.)

ἐκατέρωθεν ἀμετρία. ἀλλὰ κατὰ μὲν τοὺς πόρους ὀνόματα
κεῖται ταῖς ἀμετρίαις, πύκνωσις τε καὶ μάνωσις, ἐν δὲ τοῖς
κενουμένοις οὐ κεῖται. διόπερ ἀναγκαζόμεθα λέγειν ἐλάττους
τε καὶ πλείους ἀπορροίας, ὥσπερ εἰ καὶ τῶν πόρων ἀναγκα-
ζοίμεθα τοὺς μὲν ἐλάττους τῶν κατὰ φύσιν, τοὺς δὲ μείζους
λέγειν, οὐκ ἔχοντες οὔτε τὸ τῆς πυκνώσεως, οὔτε τὸ τῆς
μανώσεως ὄνομα. τοῦτο οὖν ὡς ἔφην, ἐν τοῖς μάλιστα φυ-
λακτέον ἡμῖν ἔστιν, [260] ἅμα δὲ καὶ γυμναστέον ἀμφ' αὐτὸ
πρὸς τὸ ταχέως εὐρίσκειν δύνασθαι παντὸς τοῦ λεχθέντος
οὕτω τὸ ἐναντίον. οὐ γὰρ ἐν τοῖς ποιοῖς σώμασιν μόνον,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ποσοῖς ἔστιν εὐρεῖν τὴν τοιαύτην ἐναντίωσιν,
ἣν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη καλοῦσιν ἀντίθεσιν, οὐκ ἐναντίω-
σιν. οὔτε γὰρ τὸ μέγα τῷ μικρῷ φασιν ὑπάρχειν ἐναντίον,
ἀλλ' ἀντικείμενον ἐν τῷ πρὸς τι, οὔτε τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ·
κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδ' ἀραιὸν τῷ πυκνῷ, οὐδὲ τῷ
συντεταμένῳ τὸ κεχαλασμένον, οὐδὲ τῷ κατὰ φύσιν αὐτὸ
παρὰ φύσιν. ἀλλὰ κατ' ἐπεὶ τὸν Ἱπποκράτη πάντα τὰ τοιαῦτα
τὴν τῶν ἐναντίων ἔχει προσηγορίαν, ὥσπερ γε καὶ κατὰ Πλά-

ex utraque parte ametria respondet. Verum in parvis spiramentis nomina excessibus non desunt, nempe densitas et raritas; in vacualis posita non sunt. Eoque fit ut cogamur pauciores pluresque effluxus dicere, ut si densitatis raritatisque nomina non essent, spiramentorum alibi plura iusto esse, alibi pauciora dicere cogeremur. Ergo, sicut diximus, hoc maxime cavere debemus, simul etiam in eo nos exercitare, quo celerius cuiusque sic dicti contrarium inveniamus. Non enim in corporum modo qualitate, verum etiam in quantitate ejusmodi contrarietatem invenias, quam utique Aristoteles oppositionem vocat, non contrarietatem. Neque enim magnum parvo vult esse contrarium, sed in eo quod ad aliquid dicitur oppositum, neque multum paucio, sed eodem modo nec rarum denso, neque laxatum contracto, neque ipsi quod secundum naturam est id quod praeter naturam est. Verum Hippocrati omnia id genus contrariorum habent appellationem, sicuti etiam Platoni qui genera-

Ed. Chart. X. [260.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τωνα τὰς γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι φάσκοντα. δέδει-
κται δέ μοι καὶ δι' ἐτέρων ὅτι καὶ Ἀριστοτέλης αὐτὸς οὐκ
ἐφύλαξε τὴν ἑαυτοῦ νομοθεσίαν ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἥνικα τὰς
ἀρχὰς τῶν ὑπὸ φύσεως διοικουμένων ὕλην ἔθετο καὶ εἶδος καὶ
στέρησιν. ἀλλ' ὅπερ αἰὲν λέγομεν ἐπόμενοι τῷ θεῷ Πλάτωνι,
καταφρονεῖν μὲν χρὴ τῶν ὀνομάτων, μὴ καταφρονεῖν δὲ τῆς
τῶν πραγμάτων ἐπιστήμης. αὕτη μὲν γὰρ εἰς σωτηρίαν ἀν-
θρώπων διαφέρει καὶ τὸ σφάλμα αὐτῆς εἰς ὄλεθρον τελευτᾷ.
τοῖς δ' ὀνόμασιν ἂν τε κυρίως ἂν τε ἀκύρως χρῆσώμεθα, τοῖς
κάμνουσιν οὐδὲν οὔτε πλεον οὔθ' ἥττον ἐκ τοῦ τοιούτου.
μάθοις δ' ἂν ἐναργέστερον, εἰ μὴ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων,
ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα λέγοις; ἥπερ ἐκείνοις φίλον, ἀλλήλων
ὑπάρχειν ἰάματα. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἡ κένωσις ἰᾶται, τὴν
δ' ἔνδειαν αἱ τροφαὶ, καὶ ὅλως τὸ μὲν ὑπερβάλλον ἡ ἀφαί-
ρσεις, τὸ δ' ἑλλείπον ἡ πρόσθεσις. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δι' ἐτέρου
λελεκται γράμματος ὀρθῶς τῷ παλαιῷ· ἰατρικὴ γάρ ἐστι πρόσ-
θεσις καὶ ἀφαίρσεις· πρόσθεσις μὲν τῶν ἐλλειπόντων, ἀφαί-
ρσεις δὲ τῶν πλεονάζοντων. ἐλλεῖπει δὲ καὶ πλεονάζει τὰ
μὲν κατὰ τὸ ποσὸν δηλονότι, τὰ δὲ κατὰ τὸ ποιόν· κατὰ μὲν

tiones ex contrariis esse dicit. Ostensum quoque a me in
aliis est, nec Aristotelem ipsum suam ipsius legem in nomi-
nibus servare, quo loco principia eorum quae natura re-
guntur materiam, formam et privationem statuit. Verum
quod divinum Platonem sequuti semper testatur, *contemnere
nomina oportet, minime autem scientiam rerum. Ea namque
ad salutem hominum pertinet, errorisque in ea finis est
perniciēs.* Nominibus sive proprie sive improprie utare,
aegrotis nihil inde magis minusve contingit. Intelligas id
clarius, si non contrariorum contraria, sed quemadmodum
illis placet, opposita sibi invicem esse remedia dicas. Siqui-
dem copiam sanat vacuatio, inedia nutrimenta, in summa
quod exsuperat ablatio, quod deficiens est adjectio. Itaque
etiam in alio opere recte arbitror a sene dictum: *Medicina
namque appositio est et detractio, deficientium quidem ap-
positio, redundantium detractio.* Porro deficiunt redundant-
que quaedam in quantitate, quaedam in qualitate; in quanti-

Ed. Chart. X. [260.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τὸ ποσόν, ὅταν αἷμα πλέον ἢ τοῦ δέοντος ἢ πάλιν ἔλαττον γένηται· κατὰ δὲ τὸ ποιόν, ὅταν ᾗτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ παχύτερον ἢ λεπτότερον. εἴτ' οὖν ἐναντίωσιν εἴτ' ἀντίθεσιν ὀνομάζειν ἐθέλοις, τοῦ ἐξ ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν σκοποῦ τῆς ἰάσεως αἰ μέμνησο καὶ πρόσεχε τὸν νοῦν αὐτῷ, μάλιστα μὲν, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἐν ταῖς διαθέσεσιν, ἥδη δὲ καὶ τοῖς συμπτώμασιν· ὧν οὔτε πρῶτως ἐστὶν ἰασίς οὔτ' ἐναντίωσις κυρίως, ἀλλ' ἢ μὲν ἰασίς αἷμα ταῖς διαθέσεσι κατὰ συμβεβηκός, ἐναντίον δὲ καταχρηστικῶς ὀνομαζόντων ἕνεκα σαφοῦς τε αἷμα καὶ συντόμου διδασκαλίας.

Κεφ. ιγ'. Ἀνέλθωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ τοὺς θεραπευτικούς σκοποὺς τοῦ προκειμένου γένους τῶν πυρετῶν, ἀναμνήσωμέν τε τὰ γένη τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν τῶν τε αἰτίων καὶ τῶν νοσημάτων καὶ τῶν συμπτωμάτων· αἰτίων μὲν τοῦ πλήθους καὶ τοῦ πάχους καὶ τῆς γλισχρότητος τῶν χυμῶν, αἰτίου δ' αἷμα καὶ συμπτώματος τῆς κατὰ τὴν διαπνοὴν ἐπισχέσεως, ὥσπερ αὖ πάλιν αἰτίου τε αἷμα καὶ διαθέσεως

tate, quum sanguis plus aequo est auctus aut rursus minor redditus, in qualitate, quum vel calidus vel frigidus vel crassior vel tenuior est effectus. Sive igitur contrarietatem sive oppositionem nominare volueris, ejus indicationis medendi, quae ab omnibus quae praeter naturam sunt praebetur, semper meminisse debebis eique esse intentus; potissimum quidem ut dictum prius est in affectibus; sed tamen et in symptomatis, quamvis horum nec primum curatio sit nec proprie contrarietas, sed curatio quidem simul cum affectibus ex accidenti, contrarietas vero lucidioris breviorisque doctrinae causa loquentibus abusive.

Cap. XIII. Verum ad medendi indicationes propositi nobis febrium generis revertamur; repetamusque singula genera, quae in nobis praeter naturam sunt non causarum modo, verum etiam morborum et symptomatum. Et causarum quidem genera sunt multitudo et crassitudo et lentor humoris. Causa simul et symptoma est transpirationis suppressio. Simili modo causa pariter et affectus est ipsa

Ed. Chart. X. [260, 261.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τῆς σήψεως, νοσήματος δὲ τῆς ἐμφράξεως καὶ τοῦ πυρετοῦ, συμπτώματος δὲ τῆς ἐπισχέσεως τῆς διαπνοῆς. ἐνδείξεται τοιγαροῦν, ὡς ἐλέχθη, τῶν μὲν προηγουμένων αἰτίων ἕκαστον ἰδίον τι· τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῷ πρὸς τι κατὰ τὴν τοῦ ποσοῦ προσηγορίαν τὴν κένωσιν, ἣ δὲ γλίσχρότης καὶ τὸ πάχος [261] κατὰ τὴν τοῦ ποιοῦ διάθεσιν ὑπάρχοντα τὴν διὰ τῶν ἐναντίων ἴσιν. ἅτε δὲ οὐκ ὄντων ἐν ταῖς πλείστοις ἀντιθέσεσι συνηθῶν ὀνομάτων, ἀπατάσθαι συμβαίνει τοὺς ἀγυμνάστους τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἐπιστήμην, ὅταν ὀνομάσαι μίᾳ προσηγορίᾳ μὴ δυνηθῶσι τὸ νοούμενον, ὡς οὐδ' ὅλως ὄντος ἀφισταμένους· ὅπερ ἀμέλει καὶ κατὰ τοὺς γλίσχρους καὶ παχεῖς χυμοὺς πεπόνθασιν. ὁ μὲν γὰρ παχὺς χυμὸς ἀντικείμενον ἔχει τὸν λεπτὸν, ὁ δὲ γλίσχρος, ὡς μὲν ἐγὼ πρῶτον ὠνόμασα, τὸν ῥυπτικόν, ὡς δ' ἂν τις ἴσως ἀπὸ στερεῶν σωμάτων ὀρμώμενος φαίῃ, τὸν κραῦρον. οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ ὁ Ἀριστοτέλης αἰὲ ποιοῦμενός τὴν ἀντίθεσιν· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν χυμῶν, ὡς ἔφην, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν στερεῶν σωμά-

putredo. Morbus vero tum obstructio tum febris ipsa. Symptomata vero est ipsa transpirationis suppressio. Ergo indicabit, ut dictum est, antecedentium causarum quaelibet proprium aliquid; multitudo ipsa quae ex eorum est numero quae sunt ad aliquid in praedicamento quantitatis, vacationem; lentitia vero et crassitudo, quae sunt in qualitatis affectu sanationem, quae per contraria perficiatur. Quum vero in plerisque oppositionibus consueta nomina non sint, accidit ut qui in rerum scientia minus sunt exercitati fallantur; quum enim uno nomine nequeunt quod animo concipiunt nominare, id ceu prorsus non sit dimittunt; quemadmodum profecto in glutinosis et crassis humoribus faciunt. Nam crassus humor ex adverso oppositum habet tenuem; glutinosus vero, sicut ipse primus nominavi, rhypticon, id est deterisivum; sicuti vero aliquis dixerit qui a solidis corporibus nominandi occasionem acciperet, friabile. Siquidem hoc pacto semper videtur Aristoteles oppositionem facere; verum non in humoribus, ut dixi, sed in solidis ipsis

Ed. Chart. X. [261.]

Ed. Bas. IV. (157.)

των. εἰ δὲ νοήσῃς τοῦ γλίσχρου χυμοῦ τὴν φύσιν, ὡς παντὸς τοῦ ψαύσαντος ἀντέχεται δυσλύτως, εἰκότως, οἶμαι, τὸν μὴ συμπλεκόμενον ἀπορρύνοντά τε τοὺς συμπλεκόμενους ἐναντίον εἶναι φήσεις αὐτῷ. κατὰ γοῦν τὰ προηγούμενα τῶν αἰτιῶν αἱ ἀντιθέσεις ἀντάρκως εἴρηνται· κατὰ δὲ τὴν ὀργανικὴν νόσον, ἥπερ ἐστὶν ἔμφραξις, τὸ ἐναντίον ταύτῃ ἢ ἔμφραξις ὑπάρχει· κατὰ δὲ τὸ σύμπτωμα τὸ τῆς ἐποχῆς τῶν διαπνεομένων ἢ ἔκκρισις αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἐναντίον· κατὰ δὲ τὴν σπηεδόνα τῶν χυμῶν ἢ τε ἔκκρισις καὶ ἢ ἀνάψυξις καὶ ἢ ῥίπισις καὶ ἢ τῶν ἡμισαπῶν πέψις· αὐτῶν δὲ τῶν πυρετῶν ἢ ἀντίθεσις ψύξις ἐστίν. ἔξ ὧν δ' ἂν τις μεθόδῳ εὗροι τὴν ἐργαζομένην ἕκαστον τῶν εἰρημένων ὕλην ἤδη εἴρηται. μαχομένων οὖν αὐτῶν, ὥσπερ ἐλέγομεν, ἄλλοτ' ἄλλη κρατεῖ τῶν ἐνδείξεων τε καὶ ὕλῶν. καὶ κατὰ τοῦτο τινὲς ἀγνοήσαντες ὡς ἀφ' ἑκάστου τῶν ὄντων ἐνδείξις ἐστὶν αἰεὶ μία, καὶ ὡς εἰ μὲν εἴη τῶν παρὰ φύσιν τι τὸ ἐνδεικνύμενον, ἢ ἐνδείξις αὐτοῦ τὸ ἐναντίον ἐστίν, εἰ δὲ τῶν κατὰ φύσιν, οὐ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ὁμοῖον, οὐκ ἠδυνήθησαν οὔτε θε-

corporibus. Quod si glutinosi humoris naturam sub ea ratione intelligas, quod quicquid tetigerit, huic aegre solubilis adhaeret, non immerito, arbitror, eum qui nec adhaeret et ea quae adhaerent deterget, contrarium ipsi statues. Et antecedentium quidem causarum contrarietates abunde sunt dictae. In organico vero morbo quod est obstructio, contrarium ei est deobstructio; symptomati vero quod est transpirabilem retentio, excretio ipsorum contrarium est; at vero in humorum putredine et excretio et refrigeratio et ventilatio et semiputridorum concoctio ex adverso respondent; ipsius vero febris refrigeratio et oppositio est. Porro quibus methodis materiam quae singula modo memoratorum perficiat invenias jam diximus. Pugnantibus igitur his, sicut diximus, alias aliae tum indicationes vincunt tum materiae. Indequae factum est ut quidam, quum ignorassent unam semper dari ex re quaque indicationem, ac si praeter naturam sit quod indicet, contrarium id semper indicare; sin secundum naturam se habeat, non contrarium sed simile; nec

Ed. Chart. X. [261.]

Ed. Bas. IV. (157. 158.)

ραπεντικὴν οὔτε ὑγιεινὴν συστήσασθαι μέθοδον. ὅπου γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις ἐσφάλησαν σκοποῖς, πολὺν δὴπου μᾶλλον ἐμεῖλλον ἐν τοῖς μετ' αὐτοὺς σφαλῆσεσθαι. χρὴ γὰρ, οἶμαι, τὰ θεμέλια τοῖς οἰκοδομήμασιν ἰσχυρὰ προκαταβεβλήσθαι. καὶ τὴν /τρόπιν τοῖς σκάφειν, εἰ μέλλει τι τῶν ἐπ' αὐτοῖς οἰκοδομουμένων τε καὶ πηγνυμένων ἀσφαλὲς γενήσεσθαι. ὅπου δ' ἂν ἐξ ἀρχῆς εὐθύς ἢ πρώτη κρηπίς σαθρὰ συμπαγῇ, τίς μηχανὴ τῶν ἐπ' αὐτῇ τι γενήσεσθαι μὴ σαθρόν; ἐπεὶ τοίνυν τῶν κατὰ τὴν προκειμένην στέγνωσιν συνόχων, οὐ γὰρ ὀκνητέον αὐθις καὶ αὐθις ἀναλαμβάνειν τὸν λόγον, ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν τοὺς πολλοὺς τῶν ἱατρῶν ἢ νῦν γοῦν τὴν ἀληθῆ μέθοδον, ἐπὶ τὰ μὲν ὑπέκειτο τὰ παρὰ φύσιν, ἀφ' ὧν αἱ ἐνδείξεις, πληθὺς χυμῶν καὶ πάχος καὶ γλισχρότης ἐμφραξίς τε καὶ τῶν ἀναπνεομένων ἐπίσχεσις καὶ σήψις καὶ πυρετὸς οὐκ ἔχων διάλειμμα· καὶ ταῦτ' ἐνδείκνυτο πάντως τὸ ἐναντίον. ἔξωθεν δ' αὐτῶν ἐνδείξεις ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐκ τῆς κράσεως τοῦ τε (158) νοσοῦντος

medendi hi nec sanitatis tuendae methodum constituere potuerint. Siquidem quum in primis ipsi indicationibus sunt lapsi, multo profecto magis in iis quae sequuturae erant decipi debebant. Debent enim, arbitror, aedificiis fundamenta jaci firma et scaphis poni idonea carina, siquid aedificandorum pangendorumque in iis futurum est firmum; ubi enim prima ipsa basis statim ab initio debilis fuit, qui fieri potest ut quod superstruxeris futurum infirmum non sit? Itaque quoniam in continentibus ex proposita stipatione febribus, neque enim gravari debemus iterum atque iterum sermonem repetere, quo nunc saltem medicorum vulgus veram methodum condiscat, quoniam *inquam* septem praeter naturam posita sunt a quibus indicationes sumuntur, humorum multitudo crassitudo, lentor, obstructio, transpirationis suppressio, putredo et febris carens intermissione, atque haec contraria omnino esse adhibenda docebant. Praeter haec vero ab iis quae secundum naturam se habebant posita indicationes sunt ex temperamento tum ipsius labo-

Ed. Chart. X. [261. 262.]

Ed. Bas. IV. (158.)

μορίου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν κυρίων ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ ποσοῦ τε καὶ ποιοῦ τῆς τοῦ πνεύματος οὐσίας· αἱ δὲ ἀπὸ τούτων ἐνδείξεις οὐ τῶν ἐναντίων ἦσαν, ἀλλὰ τῶν οἰκείων· εἰς δὲ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν, ὡς ἐλέγομεν, ἡ δ' ἡλικία καὶ τὸ ἔθος ἅπαντά τε τὰ προκατάρξαντα τῆς νόσου συντελεῖ· προερχομένων δὲ κἀντεῦθεν ἐνδείξεων οὐκ ὀλίγων, εἰς ἀπάσας χρὴ βλέπειν ἅμα τὸν ἱατρὸν, ἵν' ἐξεύρῃ τίνι μὲν πρῶτον καὶ μᾶλλον, τίνι δ' ἡττόν τε [262] καὶ δεύτερον, τίνι αὐθὶς τε καὶ τρίτον καὶ οὕτως ἐφεξῆς ἄλλω μετ' ἄλλο χρήσεται βοηθήματι.

Κεφ. ιδ'. Τῶν μὲν γὰρ δυνάμεων ἰσχυρῶν ὑπαρχουσῶν τοῦ τὸν ἐπὶ σηπεδόνι πυρετὸν πυρέττοντος, ὡς ὑπόκειται, φλεβοτομητέον αὐτίκα χωρὶς ἀπεψίας τῆς κατὰ γαστέρα τοῦ νοσήματος ὑπαρξαμένου. τῆς δυνάμεως δὲ ἀσθενεστερας οὔσης, ἢ τῆς ἡλικίας κωλυούσης, οὐ χρὴ τέμνειν φλέβα. λέλεκται δ' ἔμπροσθεν ὡς οὐδὲ συνεισβάλλει τῷ τοιοῦτῳ πυρετῷ δύνამις ἄρρώστος· εὐεκτικῶν τε γὰρ ἐστὶ σωμάτων καὶ ἡλικίας θερμῆς ὁ σύννοχος πυρετὸς οἰκεῖος. ἀλλ'

rantis partis tum reliquarum omnium principum, ex substantiae ipsarum quantitate et ex spiritus ipsius substantiae tum quantitate tum qualitate; horum vero indicationes non contrariorum erant, sed similium: ad ista vero, sicut diximus, dignoscenda tum aetas tum consuetudo tum omnes quae externae morbi causae fuere, contulerunt; utique ortis hinc quoque indicationibus non paucis, omnes profecto inspicere simul medicum decet, quo intelligat quonam primum ac magis, quonam minus et secundo, quonam adhuc et tertio, atque ita deinceps quo alio post aliud praesidio sit utendum.

Cap. XIV. Enimvero si vires febricitantis ex putredine, ut positum est, accensa febre valentes sint, vena statim secanda est, citra cruditatem ventris statim morbo incipiente. Sin vires infirmae sint aut aetas prohibeat, incidenda vena non est. Porro dictum supra est, ejusmodi febrem in vires imbecillas non incidere; quippe synochos bene habiti corporis ac calentis aetatis propria est. At si in

Ed. Chart. X. [262.]

Ed. Bas. IV. (158.)

ἐὰν ἐν παιδίῳ γένηται μήπω τεσσαρεσκαίδέκατον ἔτος ἄγοντι, φλεβοτομεῖν οὐ προσήκει, διότι τοῖς τηλικούτοις γε θερμοῖς καὶ ὑγροῖς οὖσι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπορρέει καὶ διαφορεῖται πάμπολυ τῆς τοῦ σώματος οὐσίας. ὥσθ' ὅπερ ἂν ἐκ τῆς φλεβοτομίας ἐμῆχανησάμεθα, τοῦτ' αὐτόματον ἐκ τῆς τοῦ θεραπευομένου σώματος ὑπάρχει φύσεως. εἰ δ' ὑπὲρ τεσσαρεσκαίδέκατον ἔτος εἴη τὸ σῶμα, σκεπτέον αὐτοῦ τὴν σχέσιν ὁποία τις ἐστίν, ἅρ' ἰσχνή καὶ πικνὴ καὶ σκληρὰ καὶ πολύναιμος ἢ τάναντία· καὶ οὕτως ἐπὶ μὲν τῇ προτέρᾳ παραλήψῃ τὴν φλεβοτομίαν, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας οὐκέτι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μέτρον σοι τῆς κενώσεως ἐκ τῶν αὐτῶν σκοπῶν λαμβανέσθω. καὶ γὰρ εἰ τριακονταετὴς μὲν ὁ φλεβοτομούμενος εἴη, πλαδαρός τε καὶ μαλακὸς καὶ πιμελώδης καὶ λευκὸς καὶ μικρὰς ἔχων τὰς φλέβας, ἦτοι γ' οὐδ' ὅλως φλεβοτομήσεις αὐτὸν ἢ ὀλίγον ἀφαιρήσεις· οὐδ' ὅλως μὲν ἐν ὥρᾳ θερινῇ καὶ πνιγῶδι χωρίῳ, θερμῇ καὶ ξηρᾷ οὖσης τῆς καταστάσεως, ὀλίγον δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ὥραις καὶ χώραις καὶ καταστάσεσιν. εἰ μὲν γὰρ μήτ' ἐμφραξὶς ὑπέκειτο μήτε σηπεδὼν, ἀλλὰ μόνον ἦν

puerum incidat, qui quartum decimum annum hactenus non attigit, illi venae sectio non convenit propterea quod tantillis, quum calidi ac humidi sint, plurimum corporis substantiae quotidie defluat ac discutiat. Ita quod ex incisione venae moliendum nobis fuerat, id ultro nobis ex curati corporis natura praestatur. Quod si corpus quartumdecimum annum exceßerit, aestimandum est qualisnam ejus habitudo sit, num gracilis et spissa et dura et copiosi sanguinis, an contraria; atque ita in priori missionem sanguinis adhibebis, in secunda nequaquam. Quin etiam modus vacuandi sanguinis ex iisdem scopis sumetur. Si enim cui sanguis mittitur, tringinta annos natus sit, sed laxis et mollis, pinguis et albus ac gracilibus venis, huic aut plane sanguinem non mittes, aut parum detrahes. Et omnino quidem non mittes in tempore aestatis et regione aestuosa et coeli flatu calido ac sicco; parum detrahes in reliquis tum anni temporibus tum regione tum coeli flatu. Etenim si neque obstructio subesset nec putredo, sed sola humorum redun-

Ed. Chart. X. [262.]

Ed. Bas. IV. (158.)

τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν, εὐθὺς ἂν ἐπὶ τῇ φλεβοτομίᾳ κατὰ φύσιν ἔσχεν. ὥστε ἀφαιρεῖν ἢ προσῆκον ἐν ἀπάσῃ κρᾷσει σώματος καὶ πάσῃ χώρᾳ καὶ ὥρᾳ καὶ καταστάσει τοσούτου τῶν χυμῶν ὅσον ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ἦν ἔχτο. ἐπεὶ δ' οὔτε τὴν ἔμφραξιν οὔτε τὴν σπηιδόνα δυνατόν ἐστι θεραπεῦσαι διὰ τῆς φλεβοτομίας, ἐτέρων δεομένας βοηθημάτων, ὥς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἀποθέσθαι χρή τι τοῦ αἵματος εἰς τὸν τῆς θεραπείας χρόνον, ὅπως μή ποτ' ἀνάγκη καταλάβῃ τις ἡμᾶς ἀκαίρως τρέφειν. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοιούτῳ πυρετῷ θρεπτέον οὐδ' ὅλως ἐστίν. ἐδείχθη γὰρ σοι καὶ πρόσθεν ὁ ἀπὸ τῆς δυνάμεως σκοπὸς μόνος, ἐνδείκνυμενος τὴν τροφήν. ὅσον δ' ἐπὶ τῷ κεκυνῶσθαι τὸ σῶμα δεήσει τρέφειν. ὥστ' ἀναγκαῖον ἐσται δυοῖν θάτερον, ἢ τρέφοντα τὸν πυρετὸν αὐξάνειν, ἢ μὴ τρέφοντα καταλύειν τὴν δύναμιν. ἄμεινον οὖν, ὥς εἴρηται, καταλιπεῖν τι τοῦ αἵματος, οἰκίαν τροφήν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις· αὐτὸν δ' ἀρκεσθῆναι προσφοραῖς ὀλιγίσταις ῥοφημάτων καὶ ποτῶν,

dantia, protinus a missione sanguinis pro naturae suae ratione se haberet. Itaque tantum humorum in omni tum corporis temperamento tum regione tum anni tempore tum llatu coeli detrahi par erat, quantum supra naturalem statum fuerat inautum. Verum quoniam nec obstructio nec putredo curari per sanguinis missionem potest, ut quae alia remedia, ceu prius est monstratum, desiderant, reponi sanguinis aliquid ad curationis spatium debet, quo minus in-tempestive nutrire necessitate nulla cogamur. Quantum namque ad ejusmodi pertinet febrem, prorsus nutriendum non est; siquidem ostensum tibi prius est solum qui a viribus sumitur scopum nutrimentum indicare. At vero quantum ad id quod inanitum corpus est, nutrire oportet. Ita necessum est duorum alterum, aut febrem, si nutrias, angere; aut vires, si non nutrias, dejicere. Satius itaque fuerit, ut dictum est, aliquod sanguinis, quod proprium partibus animalis nutrimentum sit relinquo, ac ipse paucissimas sorbitiones potionisque exhibere sis contentus; quibus utique

Ed. Chart. X. [262. 263.]

Ed. Bas. IV. (158.)

ὧν ὡς φαρμάκων μᾶλλον ἢ τροφῶν χρῆζομεν. ἐδείχθη γάρ σοι καὶ περὶ τοῦδε πρόσθεν, ὅθεν οὐ χρὴ μηκύνειν ἐπὶ περὶ αὐτῶν.

Κεφ. ιε'. Ἀλλὰ καὶ περὶ καταπλάσμάτων τε καὶ περὶ τῆς τῶν ὑποχονδρίων αἰουρήσεως λεκτέον. ὁ μὲν γὰρ πολὺς ὁμιλος [263] τῶν ἱατρῶν ἐν τι καὶ τοῦτο τῶν ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἀμεθόδου θεραπείας ἔθετο. καὶ πάντας ὥσπερ τρέφουσι μετὰ τὴν διάτρετον, οὕτω καὶ προκαταντλοῦσιν ἐλαίῳ, καὶ πάλιν μίαν ὑπερβαλόντες αὐτοῖς τρέφουσι προκαταπλάττοντες, εἰ δέ που γαστήρ ἐπισχεθεῖη, καὶ κλύζοντες· ὥστε τό γε κατὰ τούτους ὥρα μιᾷ δύνασθαι μαθεῖν τινα τέχνην διαιτητικὴν. οὐ μὴν ὧδ' ἔχει τάληθές. ἀλλ' ὅλης οὔσης μεγάλης τῆς τέχνης ἐν τι τῶν μερῶν αὐτῆς οὐ τὸ φανυλότατόν ἐστιν ἐπιστήμη διαίτης, ἥτις ἐκ τούτων μάλιστα συμπληροῦται τῶν βοηθημάτων, τροφῶν καὶ πομάτων ἐπιβροχῶν τε καὶ καταπλάσμάτων καὶ κλυστήρων. ἡ γὰρ τοι φλεβοτομία κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ αὐτὴ μόνη πρὸς τῶν αὐτῶν ἱατρῶν παραληφθεῖσα τὴν ἐφεξῆς ἀπασαν ἴασιν τοῦ νοσοῦντος ἐπιτρέπει τῇ διαίτῃ.

ceu medicamentis potius quam nutrimentis egemus. Nam id quoque supra, quo minus multa de iisdem adhuc loquamur, est ostensum.

Cap. XV. Imo de cataplasmatibus ac praecordiis perfundendis est loquendum. Quippe multa medicorum turba unum quiddam, idque ex curationis a methodo abhorrentis sanctionibus statuit. Omnesque ut post tertium diem nutriunt, ita etiam oleo prius perfundunt. Inde uno die interposito rursum nutriunt, cataplasma prius imponentes; quod si cui alvus est adstricta, etiam hanc clystere ducentes. Itaque his saltem auctoribus ordinandi victus artem una hora quis didicerit. Verum non ita se vera res habet, sed quum ars ipsa tota sit magna, non levissima ejus pars est scientia ordinandi victus. Quae ex his maxime remediis constituitur, cibo, potione, perfusione cataplasmatibus et clysteribus. Quippe iidem medici, quum sanguinis missionem in principio etiam solam adhibuerint, reliquam omnem aegri

Ed. Chart. X. [263.]

Ed. Bas. IV. (158.)

μῖας οὖν ὥρας, ἃς ἔφην, ἐστὶν ἡ μάθησις τῆς διαίτης αὐτῶν. εἰ δ' ὁ μανθάνων εἴη συνετὸς οὐδὲ ταύτης ὅλης, ἀλλ' ὀλιγοστοῦ μέρους αὐτῆς, ἐν ᾧ τούτων τῶν νῦν λεχθησομένων ἀκοῦσαι δυνατόν ἐστιν. ἅπαντας τοὺς πυρέττοντας ἐν ἀρχῇ μὲν φλεβοτομήσεις, ἐὰν ἰσχυροὶ τὴν δύναμιν ὥσι· καταντήσας δ' ἐλαίῳ μετὰ τὴν διάτριτον, ἦτοι μελικράτῳ μετὰ χόνδρου θρέψεις ἢ ῥοφήματι. καῖπειθ' ἐξῆς τρέφε παρὰ μίαν, ἀρτομέλιτι προκαταπλάττων. εἰ δ' ἐπισχεθεῖη ποτὲ ἡ γαστήρ, ὑπάγειν αὐτὴν κλυστήρι. τὴν μὲν οὖν ἐκείνων διαιτητικὴν τέχνην ἤδη σύμπασαν ἀκήκοας ἐν τοῖςδε τοῖς ῥήμασιν, οὐκ ἐν ἐξ μηνσίν, ἀλλ' ἐν ἐξ στίχοις. τὴν δ' ὄντως διαιτητικὴν ἐξῆς ἀκουσον. θερμαίνειν ὑποχόνδρια καταπλάσμασιν ἢ αἰονήσεσιν οὐ διὰ παντὸς ἀσφαλές, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μόνων τῶν ἀρρώστων, ἐφ' ὧν οὐκέτ' ἀλᾶται περιττὸν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι κακὸν ἔσχατον. ἐὰν τε γὰρ ἡ πληθὸς ὀποτερονοῦν, εἴτε τὸ πρὸς τὴν δύναμιν εἴτε πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τῶν ἀγγείων, ἐὰν τε περιττώματα μοχθηρὰ κατὰ τι μόνιον ἐν ἧ καὶ πλείω, ταῦθ' ἔλκεται πάντα πρὸς

curationem victui mandant. Itaque, ut dixi, unius horae est victus eorum disciplina; quod si qui discit ingenio valeat, ne hujus quidem integrae, sed minimae ejus partis in qua quae nunc dicam audisse licuerit. Qui febricitant si valentes viribus sint, omnibus sanguinem ab initio mittes, perfusosque oleo post tertiae accessionem vel mulsa cum alicanutries vel forbitione. Deinceps vero alternis cibabis diebus, sed cataplasma ex artomelite prius imponens. Sicubi vero alvus adstricta fuerit, clystere hanc duces. Atque illorum quidem universam ordinandi victus artem in his verbis jam audisti, non utique in sex mensibus, sed sex versiculis. Veram autem diaetetice nunc audies. Calefacere praecordia cataplasmatibus aut perfusionibus non est perpetuo tutum, sed in iis tantum aegris quibus in toto corpore nullam errat excrementum; caeteris omnibus extrema est pernicies. Nam siue redundantia utraque sit, vel quae ad vires vel quae ad vasorum continentiam comparatur; siue etiam in una parte pluribusve vitiosa excrementa sint,

Ed. Chart. X. [263.]

Ed. Bas. IV. (158)

τὸ θερμαινόμενον. ἐθεάσω γοῦν οὐκ ὀλιγάκις ἀφλέγματα
τελέως ὑποχόνδρια κατὰ τέσσαρας ἡμέρας ἀρχομένων αἰονῶν
αὐτὰ τῶν ἀγELAίων ἱατρῶν φλεγμῆναντα; αὐτὸ τοῦτό σοι
δείξαντος ἐμοῦ καὶ κελεύσαντος ἀκριβῶς προσέχεν τὸν νοῦν
τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι φλεγμονῇ. ἐφ' ὧν καὶ μάλιστα ἐγνώ-
σθη πηλίκον ἐστὶ κακὸν ἄλογος τριβή. διὰ παντὸς γὰρ αὐτοὶ γεν-
νῶντες τὰς φλεγμονὰς ἐξ ὧν πράττουσιν οὐ γινώσκουσιν,
ἀλλ' αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ὥσπερ Ἱππο-
κράτης ἔλεγε, τοῖς ἐνθεν τε καὶ ἐνθεν ἐπιδοῦντας τὰ μὲν
ἔλκος κατάγματα, καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ φλεγμονὰς ἐργαζόμενοι
κατὰ τὸ ἔλκος ὁμῶς οὐκ ἐπαύοντα, νομίζοντες οὐ τὴν ἐπίδε-
σιν αἰτίαν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἀποτυχίαν. πῶς δ' ἂν
καὶ μετέβησαν ἐφ' ἕτερον ἰάσεως τρόπον οἱ τὴν ἄλογον προ-
σβεύοντες τριβὴν, ἀφ' ὧν αὐτοὶ τε διὰ παντὸς εἰθίσθησαν
οὕτω πράττειν, τοὺς τε διδασκάλους ἐθεάσαντο πρὸ αὐτῶν;
οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἐπιχειρεῖν ἀξιοῦσιν οἱ τοιοῦτοι δι' ἐνδείξεως
λαμβάνειν, ἀρκοῦμενοι μόνῃ τῇ πείρᾳ. ἀλλ' Ἱπποκράτης ἀπὸ

omnia ad partem calefactam trahuntur. Quoties enim vidisti
praecordia, quum plane phlegmone carerent, intra quatuor
dies quam ea gregales isti medici perfundere coepissent,
phlegmonen contraxisse, quum ego etiam id ipsum tibi prae-
dixissem, iussissemque diligenter ad phlegmonen futuram
attentus esses. In quibus id maxime intellexisti, quantum
malum sit usui qui alienus a ratione sit insuescere. Quippe
hi quum ex iis quae ipsimet faciunt phlegmonas semper ex-
citent, id non animadvertunt, sed iisdem semper erroribus
implicantur, veluti Hippocrates iis accidere dixit qui hinc
et inde ossium fracturas cum ulcere deligabant. Etenim illi,
quum phlegmonas in ulcere crearent, non tamen desiste-
runt, rati id adeo non ex deligatura, sed alio quopiam er-
rore incidisse. Et quomodo, quaelo, ad aliam curationis ra-
tionem se transtulissent, qui usum sine ratione profitebantur
ex iis quae tum ipsi semper facere essent assueti, tum prae-
ceptores suos ante se facere contemplati? siquidem hujus
generis homines ne tentandum quidem censent, ut ex indi-
catione quicquam sumant, sed sola experientia sunt con-

Ed. Chart. X. [263. 264.]

Ed. Bal. IV. (158. 159.)

τῆς τοῦ πράγματος ὀρμηθεὶς φύσεως ἐξεῦρε τρόπον ἰάσεως ἐπιτήδειον. οὐ λοιπὸν εἰς πείραν ἔλθόντος ἐγνώθη πόσον ὁ πρότερος ἐσφάλλετο. καὶ τοίνυν εἴ τις ἐθελήσειεν ἐπὶ τῶν τοιούτων διαθέσεων ἀποστὰς καταπλασμάτων τε καὶ τῆς δι' ἑλαίου καταντλήσεως, ἐπὶ (159) τὴν ἐκ τοῦ λόγου διδασκομένην ἀφικέσθαι θεραπείαν, οὐ χαλεπῶς ἂν οὐδ' αὐτὸς τῇ πείρᾳ κρίνειε πηλίκον ἁμαρτάνουσιν οἱ οὕτω θεραπεύοντες τὰ τε πληθωρικά καὶ τὰ μὴ καθαρὰ σώματα. συμβαίνει δ' ἐν τοῖς τοιούτοις νοσή[264]μασι τοὺς πλουσίους μᾶλλον τῶν πενήτων κακῶς θεραπεύεσθαι. ἀμφότερα γὰρ ἐπ' αὐτῶν ἁμαρτάνεται· διὰ τὴν τρυφήν οὐκ ὀλιγάκις, ἥ τε τῆς φλεβοτομίας ἔνδεια καὶ ἡ περιττοτέρα δῆθεν ἐπιμέλεια τῶν ἰατρῶν, ὥς καθ' ἑκάστην τι πράττειν ἡμέραν ἐπὶ τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὑπὸ τρυφῆς οὐκ ἀνέχονται τῆς φλεβοτομίας οἱ πλείους αὐτῶν, καίτοι μᾶλλον τῶν πενήτων ἀλισκομένοι ταῖς πληθωρικαῖς διαθέσεσιν, ὥς ἂν καὶ μᾶλλον ἐμπιπλάμενοι καὶ βιοῦντες ἀργότερον. οἱ θεραπεύοντες δ' αὐτοὺς ἰατροὶ, διότι παραλέλειπται μέγιστον βοήθημα τῇ δια

tenti. At Hippocrates ab ipsa rei natura idoneum curationis modum invenit. Quo postea in usum veniente cognitum est quantus esset in priori error. Quin si quis in ejusmodi affectibus, cataplasmatis et perfusione ex oleo relictis, velit ad curationem quam ratio docet accedere, ipse quantopere aberrant qui plethorica et impura corpora sic curant, haud magno negotio experientia ipsa indicabit. At accidit ut in ejusmodi morbis divites potius quam pauperes perperam curentur. In his enim propter ipsorum delicias duplex peccatum non raro committitur et quod sanguis non mittatur et quod a medicis impensior adhibeatur diligentia, ut quotidie aliquid circa aegrotantis corpus fiat. Ac inter initia quidem sanguinis missionem major eorum pars propter molliem non admittit, tametsi magis quam pauperes redundantiae sanguinis affectibus sunt objecti, ut qui magis tum cibis se impleant tum in otio vivant. Medici vero qui eos curant, ubi summum remedium est omissum, aliorum usu

Ed. Chart. X. [264.]

Ed. Bas. IV. (159.)

τῶν ἄλλων χρήσει νομίζουσιν ἀναπληρώσειν. ὅποσον ἐνδεῖ.
καὶ μέντοι καὶ οἱ κáμνοντες, οἰόμενοι τὴν μὲν ἐφ' ἡσυχίας
δαίταν ἀμέλειαν εἶναι, τὸ δ' ὅτιοῦν πράττειν ἐπιμέλειαν,
ἐπαναγκάζουσιν αὐτοὺς ἐκάστης ἡμέρας προσφέρειν τι τοῖς
ὑποχονδρίοις· βουλομένοις δὲ δήπου καὶ τοῖς ἱατροῖς ἔτι τοῦτο
πρὸς τὸ δοκεῖν ἐνεργεῖν τι διαπαντός, ἐντεῦθεν γὰρ ἐλπίζουσι
καὶ τὸν μισθὸν πλείω λήψεσθαι. συμβαίνει τοιγαροῦν ἐν
ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ τὰς φλεγμονὰς ἄρχεσθαι τοῖς πλουσίοις, ἐν
ὧ πλησίον ἤδη τῆς λύσεώς ἐστιν ἐπὶ τῶν πενήτων τὸ νόσημα.
φλεβοτομηθέντες γὰρ ἐν ἀρχῇ κατὰ τοὺς προκειμένους ἐν τῷ
λόγῳ πυρετοὺς οὐ μόνον οἱ πένητες, ἀλλὰ καὶ οἱ δοῦλοι τῶν
πλουσίων, οἱ πλείστοι μὲν ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἐκρίθη-
σαν, ἐνιοι δὲ ἐς τὴν ἑβδόμην ἀφίκοντο, πορρώτερον δ' οὐδεῖς.
ἀλλ' οἳ γε πλούσιοι τὸ μὲν πλῆθος καὶ τὰ περιττώματα πλείω
τῶν πενήτων καὶ δούλων ἔχοντες, παραλιπόντες δὲ τὸ τῆς
φλεβοτομίας βοήθημα, κἄπειτα καθ' ἐκάστην ἡμέραν αἰονώ-
μενοί τε δι' ἐλαίου θερμοῦ καὶ καταπλαττόμενοι τοῖς χαλαστι-
κοῖς καταπλάσμασι φλεγμονὴν τινα συνισταμένην ἴσχουσιν,
ἥτοι περὶ τὸ ἥπαρ ἢ τὴν κοιλίαν ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν τῆδε

sarturos se quod deficit putant. Huc accedit quod ipsi quo-
que aegri victus rationem in tranquillitate negligentiam esse
rati et quidvis agere diligentiam, cogunt eos praecordiis
aliquid quotidie admoveere; sed nec invitis profecto ipsis
medicis, ut qui facere semper aliquid videri velint, quod sic
se maiorem mercedem accepturos sperant. Itaque accidit
ut illo ipso tempore phlegmonae divitibus incipant, quo jam
pauperibus morbus propemodum perductus est ad finem.
Quippe misso in propositis hoc in libro febribus inter initia
sanguine non pauperibus modo, verum etiam divitum ser-
vis plurimis quidem quinto, aliquibus septimo, crisis con-
tigit, nemini serius. At divites, qui et sanguinis copiam et
excrementorum plus quam pauperes et servi habent, quum
sanguinis mittendi praetermisere remedium, ac quotidie
tum calido oleo perfundantur tum laxantibus cataplasmatibus
utantur, phlegmonem aliquam vel in jecinore vel ventri-
culo vel reliquorum istius viscerum aliquo contrahunt, alii

Ed. Chart. X. [264.]

Ed. Bas. IV. (159.)

σπλάγχνων, ἔνιοι μὲν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν, ἔνιοι δ' ἐν τῇ πέμπτῃ, πάντες δ' οὖν ἐν τῇ ἕκτῃ. οἶσθα δὲ δῆπου καὶ τὸν ἐν αὐτῷ τῷ καταντλεῖσθαι δυσπνοήσαντα, τοῦ περιτοῦ παντός ἐπὶ τὰς φρένας ἐλχθέντος ὑπὸ τῆς θερμασίας. οὗτός τε οὖν ἀπέθανε καὶ ἄλλοι μυρίοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκουσιν, ὥσπερ σικύας τοῦ καταπλάσματος ἔλκοντος ἐπὶ τὰ σπλάγχνα τὰ καθ' ὅλον τὸ σῶμα περιττά. τινὲς δ' ἀμέλει καὶ αὐτῇ τῇ σικίᾳ κατ' αὐτῶν ἐχρήσαντο, τοῦθ' ἐν μόνον ἐννοοῦντες κακῆϊνδι, τὸ φαίνεσθαι τι πράττοντες αἰεὶ περὶ τὸν κάμνοντα. κάλλιστον μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, φλέβα τέμνειν οὐ μόνον ἐν τοῖς συνόχοις πυρετοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν τοῖς ἐπὶ σήψει χυμῶν, ὅταν γε ἦτοι τὰ τῆς ἡλικίας ἢ τὰ τῆς δυνάμεως μὴ κολύη. κουφισθεῖσα γὰρ ἡ διοικοῦσα τὰ σώματα ἡμῶν φύσις, ἀποθεμένη τε τὸ βαρύνον αὐτὴν οἶον πέρ τι φορτίον, ἐπικρατήσῃ τοῦ λοιποῦ ῥαδίως. ὥστε καὶ πέπει τὸ πεφθῆναι δυνάμενον, ἐκκρινεῖ τε τὸ δυνάμενον ἐκκριθῆναι ἀναμνησθεῖσα τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν. ἡ γὰρ τῶν μέσων τοῦ σώματος, ὡς οὗτοι καλοῦσι, πρόνοια μέγιστον μὲν κακὸν ἐπὶ τῶν

in quarto, alii in quinto, omnes plane in sexto. Nec oblitus, arbitror, es ejus, qui dum perfunderetur, difficultate spirandi laboravit, omni supervacuo ad septum transversum caloris vi tracto. Ergo et hic periit, alii quoque infiniti quotidie pereunt, cataplasmate ipso cucurbitulae ritu corporis supervacua in viscera trahente. Non defuerunt profecto et qui cucurbitula quoque ipsa sunt usi eo tantum consilio ut circa aegrotantem aliquid semper moliri viderentur. Saluberrimum igitur, ut praediximus, est in febribus venam incidere, non continentibus modo, verum etiam aliis omnibus quas putrescens humor concitat, ubi praesertim nec aetas nec vires prohibent. Levata namque quae corpus nostrum regit natura exonerataque eo quo velut sarcina premitur, haud aegre quod reliquum est vincet. Itaque propriarum functionum haud oblita et coquet quod concoqui est habile et excernet quod potest excerni. Eorum enim quae in medio sunt corpore, ut isti vocant, providen-

Ed. Chart. X. [264. 265.]

Ed. Bas. IV. (159.)

μη φλεβοτομηθέντων ἐστίν, οὐ μέγιστον δὲ ἐπὶ τῶν φλεβοτομηθέντων. ἀλλ' ὁμως καὶ τούτων τι βλέπτειν πέφυκεν ἐν τοῖς συνόχοις πυρετοῖς· διακαίόμενα γὰρ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς θερμῆς τὰ σπλάγχνα προσέτι διακαίεται καὶ ἐξοπτᾶται. μόσαι τοιγαροῦν ἐκεῖνοι δέχονται προνοίας τοιαύτης, οἷς ἢ σῆψις ἐν ἐνὶ σπλάνχνῳ, προφλεβοτομηθέντες δηλονότι καὶ οὗτοι. ποιησόμεθα δ' αὐτῶν τὴν πρόνοιαν οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐκ τῆς τριόδου τούτοις ἰατροῖς, εὐθέως ἐξ ἀρχῆς χαλῶντες, ἀλλὰ πᾶν τὸναντίον ἐπὶ τῶν πλείστων ἐργαζόμενοι. τὰ μὲν γὰρ χαλαστικά τῶν βοηθημάτων ὥσπερ γε διαφορεῖ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς μέλεσιν, οὕτως ἐπισπᾶται πλέον αὐτ' αὐτοῦ, κατ' ἀρχὰς προσσάγομενα. φερομένων γὰρ ἐπὶ τῶν θερμάτων ἐπὶ τὸ πεπονθὸς, ἀποκρούεσθαι βέλτιόν ἐστι καὶ [265] ἀναστέλλειν, οὐχ ἔλκειν ἐπ' αὐτά. τὰ δ' ἀποκρουστικά καλούμενα, μετέχοντα δηλονότι τῆς στυπτικῆς δυνάμεως, ἐπιτήδεια πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐστίν, ἅμα μὲν ἐντιθέντα τῶν τοῖς πάσχουσι μορίοις, ὥς μὴ ῥαδίως ὑποδέχοντο τὰ ἐπιρρέοντα τῶν περιττωμάτων, ἅμα δὲ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς

tia, ubi detractus sanguis non est, maximum plane est malum; ubi detractus est, non maximum. Quamquam sic quoque noxia esse in synochis febribus potest; quippe deusta inmodico calore viscera etiam amplius deurruntur ac torrentur. Ergo ejusmodi providentiam illi duntaxat requirunt, quibus in una parte putredo consistit, si tamen hi quoque sanguinem prius miserint. Providebimus autem his, non sicut triviales isti medici provident, qui statim inter initia laxant, sed in plurimis prorsus contra moliantur. Relaxantia namque remedia sicuti quod in membris continetur evocant; ita si in principio sint admota, pro eo plus attrahunt. Quum enim adhuc ad affectum locum fertur fluxus, reprimere remittereque hanc expedit, non ad ipsum attrahere. Quae vero repellentia dicuntur, quae adstringendi certe vim obtinent, in principiis idonea sunt *duplici ratione*, et quod robur affectis partibus inserant, unde minus prompte affluxum excrementorum in se recipiunt, et quod eorum, quae in iis jam contenta sunt, tenuissimum extrorsum ex-

Ed. Chart. X. [265.]

Ed. Bas. IV. (159.)

ἤδη περιεχομένων ἀντεκθλίβοντα τὸ λεπτότατον. εἰ δ' ἡ τε
 φορὰ παύσαιτο διὰ τῶν τοιούτων βοηθημάτων, ἡ ἰ' ἐκ τῆς
 στύψεως ἐγγενομένη πύκνωσις τοῖς πεπονθόσι κατέχοι τὰ
 παχύτερα, καιρὸς ἤδη χαλᾶν ὑπὲρ τοῦ κενῶσαι τὰ περιεχο-
 μενα. μάλιστα δ' ὅταν εἰς ἥπαρ ἢ γαστέρα κατασκήπηται τὰ
 περιττὰ τοῖς στύφουσι χρῆσθαι· κύρια τε γὰρ ἱκανῶς τὰ
 μόρια καὶ πάντως ἐργάζεσθαι τὸ σφέτερον ἔργον ἀναγκαῖα
 καὶ ταῖς νόσοις. ἐστὶ δὲ οὐ σμικρὸν αὐτῶν τὸ ἔργον, οἷον
 περ ἐκάστου τῶν ἄλλων, ἃ μόνον ἐκεῖνο κατεργάζεσθαι πέ-
 φυκεν ὑφ' οὗ θρέψεται· ἀλλ' οὕτως εἰς μέγα τῷ ζῳῷ διαφέ-
 ρειν, ὥς εἰ μήτε κατὰ γαστέρα πεφθείη καλῶς ἢ τροφή μὴδ'
 αἱματωθεῖη κατὰ τὸ ἥπαρ, οἷον περ ἐν λιμῷ πάσχομεν ἀπο-
 ρία βρωμάτων ἀσιτεῖν ἀναγκαζόμενοι, τοιοῦτόν τι καὶ νῦν
 συμβῆσεται πᾶσι τοῖς τοῦ ζῳοῦ μορίοις· οὐ γὰρ ἐκ τῶν κατὰ-
 ποθέντων, ἀλλ' ἐκ τῶν κατεργασθέντων ἐν τοῖς εἰρημένοις
 σπλάγχνοις ἢ χορηγία τῆς τροφῆς ἐστὶν ὅλῳ τῷ σώματι. διὰ
 ταῦτα μὲν δὴ περιττότερον ἢ τὰ ἄλλα μόρια γαστὴρ τε
 καὶ ἥπαρ τῶν στύφόντων χρῆζουσιν. ἀμέλει καὶ παιδὰν καιρὸς

primant. Quod si tum fluxio humorum per ea remedia com-
 pescatur, tum densitas quae adstringendo in affecta parte re-
 licta est crassiora detinet, jam tempestiva relaxatio est quo
 ea quae retenta sunt vacues. Praecipue autem adstringenti-
 bus est utendum, ubi in jecur aut ventriculum supervacuum
 profluit; etenim et hae partes admodum sunt principes et
 munus suum obeant, vel in ipsis morbis est necessum. Porro
 est non exiguum eorum munus qualeque reliquarum *par-
 tium*, quibus illud modo negotium est ut id quo nutriantur
 conficiant, verum quod tantopere animalis intersit, ut si ne-
 que in ventriculo probe alimentum fuerit concoctum, neque
 in sanguinem in jecinore mutatum, utique quod in fame
 nobis accidit, ut cibi penuria degere in abstinentia cogamur,
 idem tum omnibus animalis partibus accidat: non enim ex
 iis quae devorarit quis, sed ex iis quae in iam dictis visceri-
 bus confecerit, alimentum toti corpori suppeditatur. Atque
 ob haec nimirum impensius quam caeterae partes ventricu-
 lus et jecur adstringentia desiderant. Ergo quum ea quae

Ed. Chart. X. [265.]

Ed. Bas. IV. (159.)

ἢ διαφορεῖν τὰ στηριχθέντα, καὶ τότε δεῖται στυφεσθαι τὰ μέτρια· τὸ γὰρ ἐξ ἐπιμάτρου περὶ τὰ ἄλλα μόρια κατ' ἀρχὰς αὐτοῖς προστιθέμενον τῆς στυφείας αἰεὶ φυλάττεσθαι χρὴ, μενούσης γε τῆς ἐνδείξαμένης αὐτὸ χρείας· ἡ χρεία δ' ἐστίν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἵπομεν, ἡ κατεργασία τῆς τροφῆς. ἐὰν οὖν ἀτονήσαντα μὴ πέψῃ καλῶς, οὐ μόνον οὐδὲν ὄφελος ἐστὶ τῶν καταποθέντων σιτίων, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς διαφθοραῖς αὐτῶν πολλάκις ἐρεθισθείσης τῆς γαστρὸς, συναπέρεχται τι καὶ τῶν προὔπαρχόντων. ὥστε διχόθεν ἤδη τὴν βλάβην γίνεσθαι τῷ παντὶ σώματι, μήθ' ὑπὸ τῶν σιτίων τραφέντι καὶ τῆς οἰκείας παρασκευῆς τι προσαπολλύντι. καὶ χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων αἱ πέψεις τῶν σιτίων, ἂν τε καθ' ἡπάρ ἀτυχήσωσιν, ἂν τε κατὰ γαστέρα, τοὺς πυρετοὺς αὐξάνουσι καὶ δριμυτέρους ἐργάζονται τῇ κακοχυμίᾳ. διὰ τοῦτο τοίνυν πολλὴν χρὴ πεποιῆσθαι πρόνοιαν ἐν ἅπασιν πυρετοῖς πέψεως σιτίων. καὶ διὰ ταύτην τοῦ τόπου τῶν πεπτικῶν ὀργάνων οὐ σμικρὰ φροντιστέον. ἐνιοὶ δ', ὥς φησιν Ἱπποκράτης, οὐ σμικρὰ κερδαίνουνσιν ὅτι ἀγνοοῦσιν. οἴονται

jam infixa sunt discutiendi tempus est, tum quoque modice adstringi postulant; quod enim adstrictionis in principio largius iis quam caeteris partibus adhibetur, id servandum assidue est manente qui id indicet usu; usus vero est, ut paulo ante testati simus, nutrimenti confectio. Si igitur per imbecillitatem parum recte concoxerint, non modo assumpti cibi nullā est utilitas, sed etiam ventriculo non raro ex ejus corruptela lacessito, expellitur quoque aliquid prioris. Ita fit, ut duplex jam noxa toti corpori accedat, quum nec ex cibo sumpto nutriatur et aliquid ex eo, quod sibi reponerat amittat. Huc accedit et quod ciborum concoctio, sive ea in jecinore sive in ventriculo sit improspere febres intendit ac humorum vitio exacerbat. Quo magis in omni febre ciborum concoctioni prospicere magnopere oportet, atque ejus rei causa roboris quoque instrumentorum quibus perficitur non levis habenda est cura. Sane aliqui sunt, ut Hippocrates ait, qui ex eo quod ignorant non parum lucri

Ed. Chart. X. [265. 266.]

Ed. Bas. IV. (159. 160.)

γούνη ἥπατος φλεγμονὴν ἰᾶσθαι χαλαστικοῖς βοηθήμασιν, ἔξ
 ὧν ἐν τῇ διαγνώσει σφάλλονται, δόξαν ἑαυτοῖς ποριζόμενοι·
 φαίνεται γὰρ (160) ἐνίοτε τοῦ καθήκοντος εἰς ὑποχόνδρια
 μνὸς ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ θώρακος ἢ περιγραφὴ παρα-
 πλησία τῷ ἥπατι. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν, οἶμαι, τοὺς μὴτ'
 ἄλλο μὴδὲν ἐν τῇ τέχνῃ καλῶς ἐκμαθόντας μὴτ' ἀσκη-
 θέντας ἐν διαγνώσει πεπονθότων μορίων τὰ τοιαῦτα κερ-
 δαίνειν.

Κε φ. ιστ'. Ἐκείνους μὲν οὖν ἐατέον, ἡμεῖς δὲ καὶ
 ἐλαχίστην ποθ' ὑπόνοιαν σχῶμεν ἥπατος ἢ γαστρὸς κακο-
 πραγούντων, εὐθέως ἀψίνθιον ἐλαῖω προσαφειψήσαντες αἰο-
 νήσο[266]μεν τὰ μόρια. διττὴν δὲ ἅπαντος ἀψινθίου ποιό-
 τητα καὶ δύναμιν ἔχοντος, ὥς καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων
 εἴρηται, κατὰ μὲν τὸ Ποντικὸν ἢ στύφουσα ποιότης ἐστὶν
 οὐκ ὀλίγη, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἢ μὲν πικρὰ ποιότης
 ὑπάρχει σφοδροτάτη· στύψεως δ' ἥτοι παντάπασιν ἀμυδρᾶς
 ἢ καὶ οὐδ' ὅλως ἂν αἰσθοιο γινόμενος αὐτῶν. ταῦτά τοι τὸ
 Ποντικὸν ἀψίνθιον αἰρεῖσθαι βέλτιόν ἐστιν εἰς τὰς ἥπατος

faciunt. Arbitrantur enim jecinoris se phlegmonen relaxan-
 tibus praefidiis curare, ex eo scilicet famam sibi comparan-
 tes, quod in dignotione fallantur, si quidem videntur non-
 nunquam lineamenta musculi, quī a costis thoracis ad *hy-*
pochoondria pervenit, per similia jecinori. Mirum autem mi-
 nime arbitror, eos qui nec aliud quicquam arte probe di-
 dicerunt, nec in dignoscendis affectis partibus se exercue-
 runt, sic laudem aliquando consequi.

Cap. XVI. Verum istos mittamus. Nos vero, et si
 minima suspicio sit jecur ventriculumve laborare, absin-
 thium protinus oleo incoquemus ac eas partes perfundemus.
 Quum autem duplex in omni absinthio facultas et qualitas
 sit, veluti in libris (de medicamentis est traditum, certe in
 Pontico adstringendi facultas non parva est, in reliquis om-
 nibus amara quidem qualitas est vehementissima, adstrictio
 vero, quam saltem gustu agnoscas, aut plane obscura aut
 prorsus nulla sentitur. Proinde Ponticum absinthium ad je-

Ed. Chart. X. [266.]

Ed. Bas. IV. (160.)

καὶ γαστρός φλεγμονάς· ἔστι δ' αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον καὶ τὸ ἄνθος πολὺ σμικρότερον ἢ τῶν ἄλλων ἀψινθίων, καὶ ἡ ὁσμὴ τούτῳ μὲν οὐχ ὅπως ἀγρῆς, ἀλλὰ τι καὶ τῶν ἀρωμάτων ἐμφαίνουσα· τοῖς δ' ἄλλοις δυσώδης ἅπασι· φεύγειν μὲν οὖν ἐκείνα προσήκει, χρῆσθαι δ' αἰεὶ τῷ Ποντικῷ. καὶ τῶν ἄλλων δέ τι φαρμάκων ἐμβολῶν εἰς τοῦλαιον, οἷς ἐπιμέμικται τῇ πικρᾷ ποιότητι δύναμις στυπτική, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆσις. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἡ πικρὰ ποιότης ποδηγοῦσα τὴν στυφουσαν. διὸ καὶ κρεῖττον ἔστι τὸ τοιοῦτον φάρμακον ἅπαν τοῦ στυφοντος μόνον. εἰ μὲν οὖν ἰσχυροτέραν ἐθέλοις ἐργάσασθαι τὴν στυψιν, ἔστω σοι καὶ τὸ ἔλαιον στυφον, ὁποῖόν ἐστι τὸ τῆς Ἰσπανίας ὀνομαζόμενον, ὅσα τ' ἄλλα σκευάζουσι μετὰ θαλάσσιων ἐλαίων· ἡ οἷον πέρ ἐστι τὸ καλούμενον ὀμφάκινον. εἰ δ' ἀσθενεστέρα βούλοιο χρῆσασθαι τῇ στυψί, τῶν ἄλλων ἐλαίων τι παρασκεύαζε καὶ μάλιστα τῶν λεπτομερῶν, οἷον πέρ ἐστι τὸ Σαβίνον. ἄριστον δὲ ἐν οἷς στυψίως ἰσχυροτέ-

cinoris et ventris phlegmonas eligi praestat: sed id est tum folio tum flore longe quam caetera absinthia minore, odor quoque huic non modo non insuavis, verum etiam aromatatum quid praefereus, reliquis autem omnibus est foedus: quare haec fugere conveniet, uti autem semper Pontico. Etiam reliquorum medicamentorum in quibus mixta cum amaritudine adstringendi facultas est, aliquid in oleum conjicere atque ad eundem modum uti licet. Ostendimus namque opere quod de medicamentis inscribitur amaram qualitatem viam adstringenti facere. Quo fit ut medicamentum id genus omnibus quae tantum adstringant sit praestantius. Itaque si vehementiorem efficere velis adstrictionem, etiam oleum ipsum adstringendi vim habeat, ejusmodi est et quod Hispanum vocant, et quaecunque cum germinibus oleae praeparare solent, vel quale est crudum, quod omphacinum vocant. Sin leviori uti adstrictione placet, aliud olei genus praeparabis, praecipue quod tenuium sit partium, quod genus Sabinum est. Optimum tamen, ubi adstringere vehemen-

Ed. Chart. X. [266.]

Ed. Bas. IV. (160.)

ρας ἐστὶ χρεία, τὸ Ἰστρικὸν ἔλαιον, ὡς ἂν ἑκατέρας ἔχον
ἐν ἑαυτῷ τὰς ποιότητας, στυφουσαν καὶ πικράν. ἀποροῦντι
δ' ἀψινθίου μῆλινον ἢ μαστίχινον ἢ σχίνινον ἀρκέσει τὴν
πρώτην· εἰ δὲ μικρὸς ὁ πυρετὸς εἴη, καὶ τὸ διὰ τῆς νάρ-
δου μύρον. ἔστω δὲ καὶ τοῦτ' ἄριστον· οὐ σμικρὰ γὰρ ἡ
διαφορὰ τοῦ τοιούτου πρὸς τὸ φαῦλον· ὁ γοῦν ἐν Νεα-
πόλει τῆς Ἰταλίας σκευάζουσιν, ὄνομα μόνον ἐστὶ μύρου
ναρδίνου, παραβαλλόμενον τῷ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔμπροσθεν
μὲν ἐν Λαοδικείᾳ μόνῃ σκευαζόμενον, νυνὶ δὲ ἐν πολλαῖς
ἤδη πόλεσιν. εἰ δ' ἡ παρακμὴ τοῦ πυρετοῦ, καθ' ἣν δηλον-
ότι πράττεις τὰ τοιαῦτα, μὴ πάνν τι πρᾶξις γίγνοιτο,
φυλάττεσθαι μὲν τὴν νάρδον· ἄμεινον δὲ χρῆσθαι τηρι-
καῦτα τῷ μῆλινῳ· μὴ παρόντος δὲ τούτου, τῷ σχινίῳ·
καὶ μετ' αὐτὸ τῷ μαστίχινῳ. πάντων γὰρ τούτων τὸ νάρ-
δινον μύρον μᾶλλον θερμαίνει· διὸ καὶ μικτέον αὐτῷ τῶν
ἄλλων ἀποροῦντι ῥοδίνον. ἡ δὲ τοῦ μυρσίνου στυψις οὐκ
ἐπιτήδειος· ἐστὶ γὰρ τοῦτο παχυμερέστερον ἢ ὥστε διὰ
βάθους ἵεναι. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα παραδείγματος ἕνεκε

tius est opus, Histricum oleum est, ut quod ambas in se
qualitates habeat, et amaram et adstringentem. In penuria
vero absinthii inter initia vel melinum vel mastichinum vel
lentiscinum satisfecerit; quod si exigua febris sit, etiam un-
guentum ex nardo compositum. Est autem optimum id
quoque, neque enim parum interest inter id et quod vitio-
sum est, quum id quod Neapoli in Italia conficiunt, nomine
tantum nardinum unguentum sit, si cum eo quod in Asia sit
conferatur. Id antea Laodiceae tantum componebatur, nunc
etiam in multis sit oppidis. Quod si declinatio febris in qua
ista moliris non admodum sit facilis, abstinebis a nardino,
nteris autem hoc tempore rectius melino, aut si id non est,
lentiscino, ab hoc vero mastichino. Omnibus namque his
nardinum unguentum valentius calefacit: quare si reliquo-
rum copia non est, rosaceum illi admiscebis. Sane myrtini
adstrictio idonea non est, quum crassiorum sit partium quam
ut alte descendere possit. Atque haec quidem exempli gratia

Ed. Chart. X. [266. 267.]

Ed. Bas. IV. (160.)

λέλειπται· πολὺ γὰρ αὐτῶν ἐκλέξῃ πλῆθος ἐκ τῶν περὶ φαρμάκων ὑπομνημάτων. ὥσαύτως δὲ καὶ τὸ κατὰπλάσμα συνθετον ἔχεται τὴν δύναμιν ἐκ τε τῆς χαλαστικῆς λεπτομεροῦς καὶ πικρᾶς καὶ στυφούσης. ἐπικρατεῖται δ' ἐν αὐταῖς, εἰ μὲν ἀποκρούεσθαι τε καὶ τόνον ἐντιθέναι βουλοίμεθα, τὸ στυφον· εἰ δὲ τέμνειν καὶ διαρρύνειν τὸ πικρόν. εἰ δὲ διαφορεῖν, τὰ λεπτομερῇ τῶν χαλόντων· τὰ γὰρ παχυμερῇ τοῖς ἐκπυήσουσιν ἐδείχθη χρηστά. διωρισμένων δ' ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασι τῶν τε μόνην ἔχοντων ἥτοι τὴν στυφουσαν ἢ τὴν πικρὰν ποιότητα τῶν τε συναμφοτέρας, ἄριστον μὲν οὖν αἰεὶ αἰρεῖσθαι τὰ συναμφοτέρας ἔχοντα· μὴ παρόντων δὲ τούτων, αὐτὸν μινύναι τὰ πικρὰ τοῖς στυφουσί, ὥσπερ ἐθεάσω ποθ' ἡμᾶς κατὰπλάσμα συντιθέντας ἥπατος φλεγμαίνοντος ἐκ τῶν παρόντων. [267] ἦν μὲν γὰρ ἰατρός ὁ κάμων· ἐθεασάμεθα δ' αὐτὸν ἦδη λύκων ἡμμένων, ὥς μηδὲν εἶναι δύνασθαι πρίασθαι παρὰ τῶν καπηλεύοντων τὰ τοιαῦτα. παρακμὴν οὖν εὐρόντες ἀξιόλογον, ἐσπεύσαμεν ὅτι τάχιστα χρήσασθαι τῷ καιρῷ

protulimus, nam magnam eorum copiam deligere ex medicamentorum libris licet. Ad eundem vero modum et cataplasma compositam vim habeat ex ea quae tenuium sit partium ac laxet, tum vero ex amara et adstringente. Superet autem in iis ubi tum repellere tum robur addere studemus quod adstringat; ubi tenuare ac detergere, amarum; ubi evocare, quae ex laxantibus tenuium maxime sint partium: si quidem quae crassae substantiae sunt, ea pus moventibus monstravimus esse accommodata. Quum autem definitum in opere de medicamentis sit et quae vel solam obtineant adstringendi qualitatem vel amaritudinem et quae ambas possideant qualitates, maxime deligenda sunt quae ambas habent; ubi ea non adsunt, ipse amara iis quae adstringant miscbis, ut nos aliquando in jecinoris phlegmone ex copiis praesentibus componere cataplasma vidisti. Erat enim is qui aegrotabat medicus; quem jam lucernis accensis invisimus, quo tempore ab iis qui talia venditant nihil emi potuit. Ergo quum declinatam notabiliter febrem invenissem,

Ed. Chart. X. [267.]

Ed. Bas. IV. (160.)

καὶ μάλισθ' ὅτι τὴν ὑποπτον ὥραν προσεδουκῶμεν ἀρχὴν
οἴσειν ἑτέρου παροξυσμοῦ περὶ τὰς τῶν ἀλεκτρονίων ὥδας.
ἀφειψήσαντες οὖν ἐλαίῳ μὲν ἀψίνθιον, ἐν ὕδατι δὲ κυδώνιον
μῆλον. ἐν ᾧ ταῦθ' ἤψετο, μυροβαλάνου πίεσμα καὶ ἱρεως
τὴν ῥίζαν εὐρόντες ἐνδον καὶ κόψαντες καὶ διαττήσαντες,
εἴτ' ἐμβαλόντες λέβητι τοῦ τ' ἐλαίου καὶ τοῦ ὕδατος, ὥνπερ
ἐσκενδάκειμεν, ἀφειψήσαντές τε μετρίως ἐπενεβάλλομεν ἅμα
κηρῷ βραχεὶ τὴν μυροβάλανον καὶ τὴν ἱριν. ἔψομεν δ', ὡς
οἴσθα, τὸ μῆλον οὐ δι' ὕδατος μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' οἴνου
πολλάκις ἀνστηροῦ καὶ μίγνυμεν ἐνίοτε καὶ αὐτῆς τι τοῦ
μήλου τῆς σαρκὸς ἅπασι τοῖς τοιοῦτοις καταπλάσμασιν. ὅταν
μὲν γὰρ τό τε ἐπιρῥέον εἴη πλέον, ἀτονώτερον τε τὸ μόριον,
αὐξάνομεν, ὡς οἴσθα, τὴν στύψιν· ὅταν δὲ τό θ' ὅλον σῶμα
κενὸν, οὐκ ἀρῥώστον τε τὸ μόριον, ἐπιρῥέῃ τε μηδὲν ἔτι, βρα-
χύτατον ἔστω τὸ στῦφον, ἀξιολογώτερον δὲ αὐτοῦ τὸ χαλα-
στικὸν καὶ πρὸς τούτοις τό τε πικρὸν καὶ τὸ δριμὺν κατὰ τὴν
τῶν ἐπεμβαλλομένων ὕλην. εἰ δὲ καὶ μικρὸς ὁ πυρετὸς εἴη, καὶ

utendum occasione quamprimum censui, eo certe magis quod
suspectam horam quae gallicinio futura erat alterius acces-
sionis initium allaturam verebatur. Incoxi in oleo quidem
absinthium, in aqua vero malum cotoneum. Dum autem
haec coquebantur, myrobalani retrimenta et ireos radicem,
quae intus inveneram, contudi cribravique, dein olei et
aquae quae paraveram portionem in lebetem immisi, ac ubi
modice coxeram myrobalanum et irim una cum exigua cera
injeci. Coquimus autem, ut nosti, cotoneum non in aqua mo-
do, verum etiam perlaepe in austero vino. ac omnibus ejus-
modi cataplasmatibus de ipsa quoque cotonei carne interdum
admiscemus. Nam ubi et quod confluit copiosum est et
pars ipsa infirmior, adstringentem vim, sicut scis, inauge-
mus; ubi vero tum corpus totum vacuum est, nec pars
imbecilla nec ultra quid confluit, ibi in iis quae miscentur
materiis minimum quidem sit quod adstringat, copiosius vero
non solum quod relaxet, sed etiam et quod amarum sit et
quod acre. Quod si exigua febris sit ac phlegmone non adeo

Ed. Chart. X. [267.]

Ed. Bas. IV. (160.)

ἢ φλεγμονὴ μὴ πάνυ θερμὴ καὶ ἀσιτία· ὁ κάμνων ἐνεργεῖν
 δυνάμενος, αὐξανεσθῶ σοι τὸ διαφορητικὸν εἶδος τῆς θερα-
 πείας, ἐκλυομένου τοῦ στυπτικοῦ. οὐ γὰρ δὴ τὴν φλεγμο-
 νὴν δυνατὸν ὠφελῆσαι τοῖς στυφουσί, ἥνικα μὴτ' ἐπιβόρῃ
 μηδὲν, ἐσθίρηται τε δυσλύτως ἐν τῷ πάσχοντι παχυμερὲς
 χυμὸς, ἀλλ', ὥς εἴρηται, βραδύνειν αἰρούμεθα μᾶλλον ἐν τῇ
 θεραπείᾳ μινύντες τι τῶν στυφόντων ὑπὲρ τοῦ φυλάξαι
 τῶν μορίων τὸν τόνον. ὅθεν οὐτ' ἐπὶ κώλου πάσχοντος ἢ
 τῶν ἄλλων ἐντέρων τινὸς οὔτε τῶν καθ' ὑποχόνδρια μυῶν
 ἢ περιτοναίου μικτόν τὰ στυφόντα· καθάπερ οὐδὲ κύ-
 στεως ἢ μήτρας, ὅταν γ', ὥς εἴρηται, μὴτ' ἐπιβόρῃ μηδὲν ἔτι
 μήτε πλῆθος ἢ περιπτώματα πολλὰ καθ' ὅλον ὑπάρχῃ τὸ
 σῶμα. νεφροὶ δὲ καὶ θώραξ ἐν μέσῳ τῶν εἰρημένων εἰσίν·
 ὅσον γὰρ ἀπολείπονται γαστρὸς καὶ ἥπατος, τόσούτων τῶν
 ἄλλων πλεονεκτοῦνται· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἥπατος ἢ τῆς γασ-
 τρὸς ἐκλυθῆναι τὸν τόνον ὀλεθριώτατον, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων
 ἀκινδυνότατον. ἐπὶ τούτων δὲ κινδυνῶδες μὲν, οὐ μὴν ἐκεί-

calens, tum aeger ipse in ediam tolerare valeat, hoc casu dif-
 fessoriam quidem curandi speciem intendes, adstringentem
 autem remittes. Neque enim amplius ipsi saltem phlegmonae
 conducere possunt quae adstringunt, ubi nec affluit quic-
 quam et crassus humor affecto loco tenaciter est infixus, sed
 sicut dictum est, trahendae potius curationis, ac quae ad-
 stringant miscendi consilium probamus, quo robur partium
 tueamur. Unde nec colo laborante, nec reliquorum intesti-
 norum quovis, nec musculis hypochondriorum aut perito-
 naeo miscenda adstringentia sunt, sed nec quum vesica male
 habet uterusve, modo, ut dictum est, nihil ultra ad locum
 fluat, nec sanguinis redundantia nec excrementorum copia
 in toto sint corpore. Porro renes et pectus in mediâ prae-
 dictorum conditione sunt, quantum enim a ventriculi je-
 cinorisque sollicitudine absunt, tantum reliquorum super-
 gressa, si quidem in ventriculo ac jecinore exsolvi robur est
 perniciosissimum, illis minime est periculosum. In his vero
 est quidem periculosum, non tamen perinde ut in illis,

Ed. Chart. X. [267.]

Ed. Bas. IV. (160. 161.)

νοις, γ' ὁμοίως· πλήν εἴ ποτε πῦον ἐκκαθαίρειν δέοι, περιεχόμενον ἐν θώρακι καὶ πνεύμονι. περὶ δὲ τοῦ σπληνὸς οὐχ ἀπλῶς ἀποφῆναι δυνατόν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ διορίσασθαι τὴν τε φύσιν ὅλου τοῦ σώματος καὶ τὴν ἐν τῷ τῆς θεραπείας χρόνῳ διάθεσιν. εἰ μὲν γὰρ ἦτοι φύσει τῶν ἀθροίζόντων εἴη περίττωμα μελαγχολικόν· ὁ κάμνων ἢ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὁ τοιοῦτος ἐν αὐτῷ πλεονάζει χυμὸς, ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐν τῇ θεραπείᾳ τοῦ σπληνὸς ἐπιπλέεσθαι τοῖς ἄλλοις τὰ στυφοντα, χάριν τοῦ φυλάττεσθαι τοῦ σπλάγχχνου τὸν τόνον. οὕτω γὰρ ἔλξει τε πρὸς ἑαυτὸν τὰ περιττώματα, καὶ καθάρας τὸ σῶμα, πάλιν αὐτὰ ἐκκρίνει διὰ τῆς γαστρὸς, ὥς ἐν τοῖς φυσικοῖς περὶ τούτων (161) ἐπιδέδεικται λόγοις. εἰ δὲ μηδὲν οὐδ' ὅλως ἢ περίττωμα μελαγχολικόν ἢ οὐδ' ὅλως στυπτεόν ἢ ὥς ἥκιστα. προσέχειν δ' ἀκριβῶς τὸν νοῦν οὐ κατὰ τὸν σπλῆνα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ σύμπαντα τᾶλλα μόρια, καθ' ἃ σήπεται χυμὸς, ὅποιον μὲν τοι τῶν συμπτωμάτων ἐστὶ τὸ ἰσχυρότατον, ὅποιον τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον, ἢ ἐξ αὐτῶν τὴν διάθεσιν ἀκριβῶς ἐξευρὼν, οἰκείαν αὐτῇ καὶ τὴν

nisi si pus educere ex pectore aut pulmone aliquando sit opus. De liene pronunciare absolute non est nec nisi prius definita, tum corporis totius natura tum vero affectu, qui curationis tempore occupavit. Nam si vel aeger ex iis sit qui melancholicum excrementum naturaliter congerant, vel etiam eo tempore humor is in eo abundet, necesse est in liene curando adstringentia reliquis admisceas, ut visceris robur custodias. Ita enim et excrementa ad se trahet et quum corpus expurgarit, ipse rursus per ventriculum excernet; veluti in naturalibus commentariis de his est proditum. Sin nullum omnino sit melancholicum excrementum, aut omnino adstringendum non est, aut parcissime. Observandum vero diligenter est non in liene modo, verum etiam in omnibus aliis partibus in quibus humor putrescit, quod symptoma sit vehementissimum quod secundo loco aut tertio; quo videlicet affectu ex ipsis plane invento, idoneam ei curationem adhibeas. Alias namque in parte affecta calor su-

Ed. Chart. X. [267. 268.]

Ed. Bas. IV. (161.)

θεραπείαν ἀρμόσης. [268] ἐνίοτε μὲν γὰρ ἡ θερμὴ κρατεῖ κατὰ τὸ πεπονθὸς, ἐνίοτε δ' ὄγκος, ἥτοι διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χυμοῦ σκληρὸς ἢ διὰ τὸ πάχος. εἰ μὲν οὖν ἡ θερμὴ κρατοίῃ, πειραῶσθαι διαφορεῖν ἀτρέμα, διὰ τῶν χλιαρὰν ἐχόντων θερμασίαν, οἷον ἐστὶ τὸ τε λιγρόσπερμον καὶ τὸ χαμαίμηλον· ἐπιμυγνύναι δ' αὐτοῖς ἄλευρον ἐκ κριθῶν ἢ κνάμων· οὐδέτερον γὰρ αὐτῶν θερμαίνει. πολλάκις δ', ὥς οἶσθα, τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ἀρτόμελι παρασκευάζοντες εἰς κατάπλασμα τοιαύτης φλεγμονῆς ὕδατος ἐπιμίξαμεν. ἐπὶ δὲ σπληνὸς ἐστὶν ὅτε καὶ ὄξους. εἰ δ' ἡ θερμὴ τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου μὴ πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ἔξεσθήκοι, μέγεθος δ' ἀξιόλογον εἴη, διαφορεῖν θαρρόντως χωρὶς ὕδατος ἐπιμυγνύντα τοῖς εἰρημένοις καὶ τῇλιν. εἰ δ' οἷον σκιρῶδης τις φλεγμονὴ τύχοι, διὰ τὸ πάχος ἢ τὴν γλισχρότητα τῶν ἐν αὐτῇ χυμῶν, ὄξους τε ἅμα καὶ τῶν πικρῶν μικτέον φαρμάκων καὶ μάλιστα ἐπὶ σπληνός. τὸ γὰρ τοι σπλάγχνον τοῦτο, διὰ τὸ παχὺν ἐπισπᾶσθαι χυμὸν ἐξ ἥπατος, ὑπὸ τοῦ τοιούτου καὶ νοσεῖ τὰ πολλά. διὰ τοῦτ' οὖν αὐτὸ τὰ τε δι-

perat, alias tumor qui vel propter abundantiam humoris, vel propter crassitudinem fit durus. Si igitur calor praeponderat, id agendum ut sensim per ea quae tepentem calorem obtinent discutiat, quod genus est tum lini semen tum chamaemelum, quibus adici vel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum calefacit. Saepe autem, uti non ignoras, quod medici artomeli vocant, pro cataplasmate ejusmodi phlegmones praeparamus, atque aquae aliquid miscemus; ad lienem vero etiam aceti aliquando aliquid. Si vero laborantis phlegmone partis calor non multum a natura excesserit, sed magnitudo ejus notabilis fuerit, digere haud timide sine aqua debebis, etiam foenigraeci aliquid supradictis immiscens. Si vero veluti scirrhusa phlegmone sit propter humorum quos continet vel crassitudinem vel lentorem, tum aceti aliquid tum amara medicamenta simul immiscenda curabis, ac potissimum in liene. Etenim viscus hoc propterea quod a jecinore crassum humorem trahit, ejusmodi humoris occasione plerumque laborat. Quare ma-

Ed. Chart. X. [268.]

Ed. Basf. IV. (161.)

ὄξυμέλιτος καὶ ἀψινθίου καὶ καππάρειος ἐπιτήδεια καταπλάσματα. ταῦτ' οὖν ἄγνοοῦντες οἱ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν, ἅπαντας αἰονῶσιν ἐλαίῳ καὶ καταπλάττουσι τοῖς χαλαστικοῖς καταπλάσμασι, πρὶν κενῶσαι τὸ σῶμα, πάντων δ', ὡς εἴρηται, μάλιστα τοὺς πλουσίους, οἷς οὐ μόνον εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπηρετοῦσιν, ἀλλὰ καὶ λούεσθαι συγχωροῦσιν. ἐγὼ δ' οὔτε λούσαιμ' ἂν οὐδένα τῶν ἐπὶ σηπεδόνι χυμῶν πυρετιόντων οὔτε χαλαστικοῖς χρήσομαι καταπλάσμασι, πρὶν κενῶσαι τὰ περιττά. κενῶσας δὲ καὶ λούοιμ' ἂν ἥδη θαρῶν καὶ καταπλάττοιμι, τὰ μὲν ἄλλα μόρια τοῖς χαλαστικοῖς, ἦπαρ δὲ καὶ γαστέρα μετὰ τοῦ τὰ μέτρια στύφειν.

Κεφ. ιζ'. Ἦττον δὲ ἐπὶ θώρακος τοῖς στύφουσι χρηστέον, ἀποκρούεται γὰρ εἰς πνεύμονα καὶ καρδίαν ἐνίοτε τὰ τοιαῦτα τοὺς τὴν φλεγμονὴν ἐργαζομένους χυμούς. ἀλλὰ διὰ τῶν ἔδεσμάτων αὐτοῖς φυλακτέον τὸν τόνον· οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ γαστρὸς καὶ ἥπατος, οὕτω καὶ ἐνθάδε λεπτότατα διαιτᾶν ἀναγκαῖον. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἡ τροφή πέττεται καὶ

gis cataplasmata, quae ex oxymelite et absinthio et cappari fiunt illi sunt idonea. Haec igitur cum medicorum vulgus ignoret, omnes oleo perfundunt et cataplasmatibus laxantibus curant prius quam corpus vacuetur omniumque maxime, ut dixi, divites, quibus non solum in talibus obsequuntur, sed etiam eos lavari in balneo permittunt. Ego vero nec eorum qui ex putredine humorum febricitent lavem quemquam, nec laxantibus cataplasmatibus prius quam excrementa purgarim utar. His vacuatis non solum audacter lavem, sed etiam cataplasmatibus utar, in aliis quidem partibus laxantibus, in jecinore vero ac ventriculo additis etiam quae mediocriter adstringant.

Cap. XVII. Parcius vero ad pectus quam ad ea est adstringentibus utendum, talia namque humores qui phlegmonem excitant in pulmones et cor nonnunquam repellunt. Ac cibis potius horum robori est consulendum: neque enim ut in jecinore et ventriculo, ita hic quoque tenuissimo victu est utendum. In illis namque alimentum

Ed. Chart. X. [268. 269.]

Ed. Bas. IV. (161.)

κίνδυνός ἐστι φλεγμαινόντων αὐτῶν μήτε πεφθῆναι καλῶς αὐξήσθηναι τε τὰς φλεγμονάς· εἰς θώρακα δὲ τοσοῦτον ἀφικνίεται τῶν πεφθέντων ὅσον ἱκανὸν αὐτῷ μόνῳ τῷ τρεφόμενῳ μορίῳ. πολὺν δὲ δὴ μᾶλλον ἐπὶ πνεύμονος φλεγμαίνοντος ἀφεκτέον ἐστὶ τῶν στυφόντων, ὅπου γε καὶ τοῖς χαλαστικοῖς μικτέον, ἐπ' αὐτῶν τῶν δριμυτέρων τι καὶ σαφῶς θερμαινόντων· ἑλκεῖν γὰρ ἔξω μᾶλλον ἢ ἀποκρούεσθαι προσήκει. διὸ καὶ αἱ σικύαι προκένωθέντων χρήσιμοι, πληθωρικῶν δὲ ὑπαρχόντων οὐ μᾶλλον ἐκ πνεύμονος εἰς θώρακα μεθιστάσθαι τι τῶν περιττωμάτων ἢ ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἔλκουσιν εἰς ἀμφοτέρω.

Κεφ. ιη'. Τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς μῆνιγγας φλεγμονῶν οὐ χρῆσθαι σικύαις ἐν ἀρχῇ [269] τῶν παθῶν· ἀλλ' ὅταν μὴτ' ἐπιρῶσιν μηδὲν ἔτι καὶ προκενώσωμεν ὅλον τὸ σῶμα, κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ κἀνθάδε τοῖς ἀποκρουστικοῖς ὀνομαζομένοις χρῆστέον. ἔπει δὲ τῶν ὁσῶν τοῦ κρανίου μέσων κειμένων τὴν δύναμιν

concoquitur metusque est ne ipsis phlegmone laborantibus nec nutrimentum rite concoquatur et phlegmone augeatur, in pectus vero tantum alimenti jam concocti pervenit quantum uni ipsi parti nutriendae satisfaciat. Ac longe quidem magis in pulmonis phlegmone abstinendum ab adstringentibus est, quandoquidem ipsis quoque laxantibus admiscendum aliquid acrium quodammodo et evidenter calefacientium est, quippe foras trahere potius quam repellere in eo debemus. Itaque etiam cucurbitulae iis prius vacuatis utiles, at si plethorici sint, non magis eae ex pulmone in pectus aliquid excrementi transferent quam ex toto corpore attrahent in utrumque.

Cap. XVIII. Eadem ratione nec in cerebri et ejus membranarum phlegmonis cucurbitulis in morbi initio utemur, verum ubi nec influit adhuc quicquam et totum corpus prius est vacuatum, at repellentibus appellatis in his quoque inter initia utendum. Sed quum ossibus cranii medium occupantibus in altum descendere repellentium vim

Ed. Chart. X. [269.]

Ed. Bas. IV. (161.)

αὐτῶν ἐξικέσθαι βουλοίμεθα πρὸς τὸ βάθος, ἐπιμίξομεν τοῖς ἀποκρουστικοῖς ὀνομαζομένοις τῶν ποδηγεῖν τι δυναμένων, τουτέστι τῶν λεπτομερῶν κατὰ τὴν οὐσίαν. ὅξος μὲν οὖν οὐ μόνον ἐστὶ λεπτομερές, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀποκρουστικῆς δυνάμεως οὐ μετρίως μετεῖληφεν. ὅθεν εἰκότως ἐν ἀρχῇ τῶν παθῶν αὐτῷ χρῶνται, τῷ ῥοδίῳ μὲν γινύντες. ἐπὶ προήκοντι δὲ τῷ χρόνῳ καὶ σπονδυλίου καὶ ἐρπύλλου μὲν γινύουσιν, ἤδη τι καὶ θερμαῖνον ἔχοντων, οὐ μόνον λεπτομερές· ἐν ᾧ καιρῷ χρὴ μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ διαπέπτοντά τε καὶ διαφοροῦντα πλέον, ἢ κατὰ τὴν χρείαν τῶν φλεγμαινόντων αἱρούμενον ἑκάτερον, ὡς ἂν ἐκλυομένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἐν τῷ μεταξὺ τεταγμένων ὀστέων. οὕτως οὖν καὶ τῷ καστορέῳ χρώμεθα, καίτοι γ' ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐ χρώμενοι φλεγμονῶν, οὐδ' ἦν ἐν ἐσχάτῳ τῆς παρακμῆς ὥσι· θερμότερον γάρ ἐστιν ἢ ὡς ἐν ταῖς φλεγμοναῖς ἐπιτήδειον εἶναι. τοῖς μέντοι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον χωρίοις ἄριστον ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν φλεγμονῶν, ὡς ἂν οὐκ εὐθέως αὐτοῖς προσπίπτον, ἀλλὰ διὰ μέσων τῶν ὀστέων. ὑπάρχει δὲ τῷ τοιούτῳ φαρμάκῳ καὶ τὸ λεπτο-

cupimus, eorum quae deducere eam possunt aliquid reprimentibus admiscebimus: ea sunt quorum substantia ex tenuibus partibus constat. Sane acetum non modo tenuium partium est, sed etiam non mediocrem reprimendi vim obtinet. Quo profecto rationabilius in principiis affectuum ipso utuntur rosaceo admiscentes. Procedente vero tempore etiam spondylii et serpylli, quibus jam non modo partium tenuitas, sed etiam calor inest, aliquid admiscent, quo tempore transire ad ea quae concoquant ac digerant convenit, atque haec utraque valentiora quam postulet ipsa pars phlegmone affecta deligere ceu viribus eorum per ea quae intersunt ossa remittendis. Sane ad eum modum et castoreo utimur, quum tamen eo in aliis phlegmonis minime utamur, quamvis etiam in summa declinatione sint, est enim calidius id quam ut phlegmonis sit idoneum. At vero locis circa cerebrum phlegmonis ipsis jam declinantibus est utilissimum, quoniam non statim his, sed ossibus intervenientibus occurril. Inest autem ejusmodi pharmaco et substantiae tenuitas, quod

Ed. Chart. X. [269.]

Ed. Bas. IV. (161.)

μερὲς τῆς οὐσίας, ὃ καὶ αὐτὸ τοῖς διὰ προβλημάτων στε-
γανῶν διαπέμψειν μέλλουσι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν ἐπιτή-
δειόν ἐστιν.

Κεφ. ιθ'. Οἶσθα δὲ δῆπον καὶ τοὺς ἐκάστου τῶν
μορίων οἰκίους πόρους εἰς τὴν τῶν περιττωμάτων ἐκκρισιν
εὖρους ἡμᾶς παρασκευάζοντας· ἐντέρῳ μὲν καὶ γαστρὶ καὶ
μεσараίῳ καὶ τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος τὸν δι' ἀπενθυσμένον·
νεφροῖς δὲ καὶ κύστει καὶ τοῖς κυρτοῖς τοῦ ἥπατος καὶ κοίλῃ
φλεβί καὶ ἀρτηρίᾳ τῇ μεγάλῃ καὶ πᾶσι τοῖς κατ' ὄσφυν
τὸν τοῖς οὖροις ἀνακείμενον· πνεύμονι δὲ καὶ θώρακι τὸν
διὰ τραχείας ἀρτηρίας καὶ φάρυγγος· ἐγκεφάλῳ δὲ καὶ μή-
νιξι τὸν δι' ὑπερώας καὶ ῥινός. ἡ δ' εὐροια τοῖς μὲν δι'
ἔδρας ἐκκριθῆσθαι μέλλουσιν ὑπὸ τε μιλικράτον γενήσε-
ται καὶ τῶν ἐδεσμάτων ὅσα λαπάττει τὴν γαστέρα, καὶ
φαρμάκων ὅσα μετρίως ἐρεθίζειν πέφυκε· φυλάττεσθαι γὰρ
χορὴ τὰ δριμύτερα, παροξύνοντα τὰς φλεγμονάς. ἐπὶ δὲ γα-
στρός καὶ ἥπατος καὶ σπληνός φλεγμαινόντων, οὐδὲ τὸ μελί-
κρατον ἀγαθόν· ἐκχολουῖται γὰρ αὐτίκα καὶ τὰς φλεγμονάς

ipsum iis quorum per densum obicem transmitti vim opor-
tet est accommodum.

Cap. XIX. Illud te profecto non fugit, proprios sin-
gularum partium meatus ad excrementorum excretionem
nos meabiles reddere, intestino quidem ventriculo et me-
saraeo et concavis jecoris intestinum rectum, renibus vero,
vesicae, jecoris gibbis, venae cavae et arteriae magnae et
omnibus quae in lumbis habentur, eum qui urinis est dele-
gatus, pulmonibus et pectori ipsam asperam arteriam et
fauces, cerebro et meningibus eum qui per palatum et nares
descendit. At meandi fluendique facilitas fit iis quidem quae
per sedem excerni habent mulla, set cibis iis qui ventrem
mollunt et pharmacis quae modice proritare possunt, quae
enim acriora sunt, vitare oportet, quoniam phlegmonas ex-
acerbant. Ad ventriculum vero, jecur et lienem siquando
phlegmonē sunt vexata, nec mulla ipsa est utilis, quod illico
in bilem transeat, ac viscerum phlegmonas augeat. Exere-

Ed. Chart. X. [269. 270.]

Ed. Bas. IV. (161.)

αὐξάνει τῶν σπλάγγνων. τοῖς δὲ διουρητικοῖς ὀνομαζομένοις
φαρμάκοις ἐπ' οὖρα προτρέφεις τὴν περιουσίαν· ὥσπερ γε
καὶ τοῖς βηχικοῖς τὰ κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα διὰ βηχῶν
ἐκκενώσεις· ἔμαθες δ' ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων τὰς ὕλας ἐκά-
στων οὐ μόνον τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ὅσα διὰ ῥινῶν
ἐκκενοῖ τὰ κατ' ἐγκέφαλον τε καὶ μήνιγγας περιττά.

Κεφ. κ'. Καὶ γὰρ καὶ τούτων ἀπάντων ἐν ἐκείνοις
τοῖς ὑπομνήμασι τὴν ὕλην ἄφθονον ἔχεις. ὥστ' ἄρκει πρὸς
γε τὰ [270] παρόντα περὶ τῆς τῶν φλεγμαινόντων μορίων
διαφορᾶς ὅσα λέλεκται μοι. μελλήσω γὰρ ἐπὶ πλεον ἐρεῖν
ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῇ μεθόδῳ τῆς θεραπείας ἀπάντων τῶν παρὰ
φύσιν ὄγκων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ νῦν ὥς ἔργον τι καὶ σπούδασμα
μετεχειρισάμην τόνδε τὸν λόγον, ἀλλ' ἐν παρέργῳ διηλθον, ὡς
ἐξ ἀκολουθίας τινὸς ἐμπεσὼν αὐτῷ. προὔκειτο γὰρ οὐχ ὥς
ἄν τι· ἄριστα θεραπεύσειεν ἐν ἑκάστῳ τῶν μορίων φλεγμαῖνον
ὑποθέσθαι σοι κατὰ τὸν ἐνεστώτα λόγον, ἀλλ' ἐνδείξασθαι
τὴν βλάβην τῶν καταπλαττομένων ἐν πυρετοῖς ἄνευ τοῦ κενω-

menta vero ut cum urinis excernantur, medicamentis uri-
nas moventibus diureticis vocatis promovebis, ut et quae in
pectore et pulmone continentur bechicis per tusses vacuabis.
Porro in opere de medicamentis cujusque materiam didicisti,
non eorum modo quae jam enarrata sunt, sed etiam quae
cerebri meningumque superflua per nares emittunt.

Cap. XX. Etenim horum quoque omnium uberem
materiam in illis commentariis habes. Quare abunde sunt
ad rem praesentem quae hactenus de phlegmone laborantium
partium differentia disputavimus. Dicturus enim plura de
iis sum in ea methodo, quae omnium tumorum qui praeter
naturam sunt curationem comprehendet, neque enim in
praesentia dedita opera et studio hunc sermonem sum ingres-
sus, sed praeter pensum in eum sequela quadam rerum in-
vitante diverti. Siquidem propositum nobis in hoc libro
non fuit ut te partis cujusque phlegmone obsessae optimam
curationem docerem, imo ut noxam eorum ostenderem, qui-
bus cataplasmata in febribus non vacuato prius toto corpore

Ed. Chart. X. [270.]

Ed. Bas. IV. (161. 162.)

θῆναι τὸ σῶμα καὶ μάλιστα ὅταν μὴ φλεγμαίνῃ τι τῶν ἐνδόν· εἰ γὰρ εἴῃ τὸ περιέ(162)χον θερμὸν ὡς κινῆσθαι τὰς ὕλας ἱκανῶς, μείζων ἢ βλάβη τοῖς τοιοῦτοις ἐπεται καταπλάσμασιν ἢ περ τοῖς λουτροῖς. καίτοι δοκοῦσί γε οἱ καθ' ἐκάστην ἡμέραν αἰονῶντές τε καὶ καταπλάττοντες τὰ ὑποχόνδρια ἐκ τούτων μὲν οὐχ ὅπως βλάβην, ἀλλὰ καὶ μεγάλην ὠφέλειαν γίνεσθαι τοῖς νοσοῦσιν, ἐκ λουτρῶν δ' οὐκ ὠφέλειαν γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μεγίστην βλάβην, ἀγνοοῦντες ὥσπερ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὧν περὶ τὸν κάμνοντα πράττουσιν, οὕτω καὶ τῶν βαλανείων τὴν φύσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν ὅλης αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἐμπροσθεν εἶρηκα τελειώτατα, νυνὶ δ' ἀρκεῖ μοι τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς ἐπὶ τινῶν μὲν οὐ τι βλάπτει τὸ βαλανεῖον ὅλως, ἐπὶ τινῶν δὲ τοῦ καταπλάσματος ἦττον. ὁ γὰρ ἐν τοῖς ὑποχόνδριοις ἐργάζεται τὰ χαλαστικά πρὸς αὐτῶν ὀνομαζόμενα βοηθήματα, τοῦτ' ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὸ βαλανεῖον. ὥσθ' ὅταν ἐν τῇ παρακμῇ παραλαμβάνηται, διαπνεομένου τοῦ σώματος ἤδη μετρίως, οὐ μικρὸν ὄφελος ἐργάζεται, κενῶσαν ἅπαντ' ἐξ αὐτοῦ τὰ λιγνυώδη καὶ

imponuntur, ac potissimum ubi pars aliqua interior non inflammatur; quippe si ambiens ita calet ut materias valenter liquet, major noxa ejusmodi cataplasmatibus succedit quam lotioni in balneo. Quamquam autem qui quotidie praecordia perfundunt et cataplasmatibus inducunt, non modo nullam ex iis noxam, sed etiam magnam utilitatem aegris comparari: contra ex lavando non modo nullam utilitatem, sed etiam maximum incommodum, ignorantes sicut reliquorum omnium quae circa aegrum administrant, ita et balneorum naturam. Ego vero de universis eorum facultatibus in superioribus disputavi plenissime. Nunc tantum dixisse est satis quibusdam prorsus nihil nociturum balneum, quibusdam minus quam cataplasmata. Quod enim in praecordiis laxantia quae isti vocant praesidia faciunt, id balneum in toto efficit corpore. Eoque quum in declinatione febris adhibetur, corpore jam mediocriter transpirante non exiguum affert commodum, omnia ex eo tum fuliginosa

Ed. Chart. X. [270.]

Ed. Bas. IV. (162.)

καπνώδη περιτώματα. καὶ εἴ γε μηδὲν εἴη τῶν σπλάγχνων
 ἀσθενές, ὀνήσει τὸν κάμνοντα, χωρὶς τοῦ φρεῖλαι τότε γενόμε-
 νον. τρεῖς γὰρ ἔχιν δεῖ τούτους σκοποὺς ἐπὶ τῶν ἐν ἅπασι
 πυρετοῖς λουτρῶν· ἓνα μὲν εἰ χωρὶς τοῦ φρεῖλαι γένοιτο, δεύ-
 τερον δ' εἰ μηδὲν τῶν κυρίων μορίων ἀσθενές ὑπάρχοι, καὶ
 τρίτον εἰ μὴ πλῆθος ὤμων εἴη χυμῶν κατὰ τὰς πρώτας φλέ-
 βας. ἡ μὲν γὰρ φρίκη λέλεκται πρόσθεν ὅπως οὐ μόνον αὐξά-
 νειν τοὺς ὄντας ἤδη πυρετοὺς, ἀλλὰ καὶ γεννᾷ ἐνίοτε πέφυκε
 τοὺς οὐκ ὄντας· ἡ δ' ἀσθένεια τῶν μορίων χυθέντας τοὺς
 χυμοὺς ὑποδέχεται μᾶλλον ἢ πρὶν χυθῆναι· τὸ δὲ τῶν ὤμων
 χυμῶν πλῆθος εἰς ὅσον ἀναδίδεται τὸ σῶμα, μηδενὸς δὲ
 τούτων ἐμποδίζοντος ἐπὶ τῶν βαλανείων δύο ἂν ταῦτα κερ-
 δαίνοιτο τῷ κάμνοντι, κενωθῆναι τι τῆς περιουσίας τῶν χυ-
 μῶν καὶ διαπνεῦσαι τὸ πολὺ τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος·
 εἰ δὲ πρὸς τῷ μηδὲν ἀσθενές εἶναι τῶν κυρίων μορίων, ἔτι
 καὶ τῶν ἀκύρων ἀσθενές ὑπάρχει τι, καθάπερ ἐπὶ μὲν τῶν
 ποδαγωγικῶν οἱ πόδες, ἐπὶ δὲ τῶν ἀρθριτικῶν ἅπαντα τὰ
 τοῦ σώματος ἄρθρα, μέγιστη τις ἂν ἐκ τοῦ βαλανείου τῷ

excrementa tum fumida educens. Et siquidem nullius vi-
 sceris imbecillitas sublit, proficiet aegrotanti, si tamen horror
 inter exhibendum non incidit. Tres enim oportet habere
 hos scopos in balneis omnibus febribus concedendis, unum
 si citra horrorem administrentur, secundum si nulla pars
 princeps sit imbecilla; tertium si multitudo crudorum hu-
 morum in primis venis non contineatur. Horror namque
 qua ratione non solum intendere jam praesentem febrem
 possit, sed etiam cum non fuit eam interdum excitare, prius
 dictum est, partes vero imbecillae liquatos jam humores
 magis recipiunt quam antequam liquarentur, crudorum vero
 humorum copia in totum corpus distribuitur. Horum si ni-
 hil obstat, ex balneis duo haec aegro compendia accedant, et
 quod redundantiae humorum aliquid vacuabitur et quod
 multum febrilis caloris transpirabit. Quod si praeterquam
 quod nulla princeps pars imbecilla sit, etiam ignobilium
 partium aliqua sit imbecilla, veluti podagricis pedes et ar-
 thriticis universi corporis articuli, maxima salutis pars ae-

Ed. Chart. X. [270. 271.]

Ed. Bas. IV. (162.)

κάμνοντι πρὸς τὴν σωτηρίαν ὁπεργασθείη μοῖρα, δεξαμένων τὰ περιττὰ τῶν ἀσθενῶν. εἴωθε μὲν γὰρ ἐνίοτε καὶ χωρὶς τῶν βαλανείων ἐπιρρεῖν τοῖς ἀσθενέσι τὸ περιττόν· ἐπὶ βαλανείοις δὲ μᾶλλον, ὥς ἂν καὶ τῶν ὑγρῶν χεομένων καὶ τῶν ὁδῶν αὐτοῖς παρασκευαζομένων εἰς εὐροίαν· ἄμφω γὰρ ταῦτα θερμοινομένοις μετρίως ἀναγκαῖον ἐπακολουθεῖν. λέγω δὲ τὴν τε χύσιν τῶν ὑγρῶν καὶ τὴν εὐρυχωρίαν τῶν ὁδῶν. ὅθεν ὅταν ἦπαρ, ἢ γαστήρ, ἢ πνεύμων, ἢ θώραξ, ἢ τι τῶν οὕτω κυρίων ἀσθενὲς τύχη, μέγιστα βλάπτονται λουσάμενοι πάντες οἷς ἂν ἦ τι περιττόν ἐν τῷ σώματι· τοῖς δ' αὐτοῖς τοῦτοις καταπλασθεῖσιν ἢ βλάβη γίγνεται διπλάσια μετὰ τοῦ μηδὲν ὀνίνασθαι. [271] τὰ μὲν γὰρ βαλανεῖα καὶ κενοῖ τὸ σύμπαν σῶμα καὶ τὸ καπνώδες ἅμα τῷ λιγνυώδει διαφορεῖ, τὰ δ' εἰρημένα καταπλάσματα τὰ χαλαστικά μετὰ τῶν ὁμοίων αἰονήσεων οὔτε τι τῶν ἀγαθῶν ἔχει καὶ πάνθ' ἔλκει τὰ περιττὰ πρὸς τὸ τῶν μορίων ἀσθενέστερον, ὃ τί περ ἂν ἦ τοῦτο τῶν κατὰ τὰ μέσα τοῦ σώματος, εἴτ' οὖν ἦπαρ, εἴτε γαστήρ, εἴτε φρένες, εἴτε μεσάραιον ἢ νῆστις ἢ κῶλον ἢ νε-

gro ex balneo comparabitur; ipsis infirmis partibus quae supervacua sunt excipientibus. Assolent enim nonnunquam et citra balneum supervacanea in partes infirmas confluere, a balneo vero magis, utpote tum succis ipsis per id liquatis tum viis per quas meent patefactis; ambo enim haec ex moderato calore proveniant necesse est. Dico autem tum humorum liquationem tum viarum dilatationem. Proinde fit ut quum jecur, ventriculus, pulmones, pectus vel principum id genus partium aliquod imbecillum sit, maxime laedantur quicumque se laverint, si illis supervacua in corpore sint, iidemque ipsi cataplasmate usi duplex incommodum sentiant nullo commodo. Quippe balneum tum corpus totum vacuat tum quod humidum est ac fuliginosum discutit, laxantia dicta cataplasmata ac similis facultatis perfusiones, ut nihil horum bonorum afferunt, sic supervacuum omne ad imbecillius, quodcumque id circa medium corpus sit, attrahunt, siue jecur id, siue ventriculus, siue septum transversum, siue mesenterium, siue jejunum, siue coloxi renesve sint. Quod

Ed. Chart. X. [271.]

Ed. Bas. IV. (162.)

φροί. εἰ δ' ἐπιμελέστεροι βουλόμεθα φαίνεσθαι καὶ τὸν θώρακα συνθερμαίνουεν, ἥτοι γ' εἰς αὐτὸν ἐκείνον ἔλξουσι τὸ περιττὸν ἢ εἰς τὴν καρδίαν ἢ εἰς τὸν πνεύμονα. λέγω δὲ ἀσθενὲς μόριον ἥτοι τὸ φύσει δυσκρατότατον, ἄλλω γὰρ ἄλλο τοιοῦτον, ἢ τὸ κατὰ τινα προηγησαμένην νόσον ἐν δυσκρασίᾳ γενόμενον, ἢ κατὰ τὸν ἐνεσιῶτα χρόνον εἰς αὐτὴν ἡγμένον. οὐ γὰρ ἀπάντων εὐθὺς τῶν φλεγμαίνοντων μορίων ἢ σηπομένους χυμοὺς περιεχόντων ἢ ἔμπεφραγμένων ἢ δύναμις ἀρρώσκει· θάττον μέντοι καὶ πῖ τούτων εἰς τὸ πεπονθὸς φέρεται τὸ περιττὸν, ὅποσον ἂν ἢ διὰ τὴν ἐκ τοῦ παθήματος θερμὴν ἢ γὰρ ὅσον ἐστία τοῦ πυρετοῦ τὸ τὴν ἔμφραξιν ἢ τὴν σήψιν ἢ τὴν φλεγμονὴν ἐκδεξάμενόν ἐστι μόριον. ὅταν οὖν ἔλκοντι διὰ θερμὴν αὐτῶ προσέλθοι τις ἔξωθεν ἑτέρα πρόσφασις, ἐκ τινος τῶν δυνάμει θερμαίνοντων ἀναγκαῖον αὐξάνεσθαι τὴν διάθεσιν. εἰ δ', ὥς εἴρηται, προκεκνωμένος ὅλον τὸ σῶμα διὰ τῶν χαλαστικῶν θεραπεύοιτο, χωρὶς τοῦ μέγιστον εἶναι τὸν πυρετὸν ὀνίναιτ' ἂν τι. τηνικαῦτα δ', ὥς ἐλέχθη, καὶ λούουσ' ἂν ἀβλαβῶς. χρὴ δὲ φυλάττεσθαι τὴν

si diligentiam ostentare volentes etiam pectus una calefaciant, vel in ipsum vel etiam in cor vel in pulmonem superflua rapient. Voco imbecillam partem vel quae natura est intemperatior, alii namque alia sic se habet, vel quae ex praecedente aliquo morbo intemperiem contraxit, vel quae in praesenti tempore in hanc sit perducta. Non enim partium omnium quae aut phlegmone laborant aut putrescentes humores aut obstructions continent, facultas statim infirma est, promptius tamen in iis quoque supervacuum, quaecunque id sit, in aegram partem propter calorem quem affectus excitat fertur, quippe pars quam obstructio aut putredo aut phlegmone obsedit, febris ipsius veluti focus est. Ergo quum huic propter calorem sua sponte trahenti alia quaequam occasio extrinsecus ex iis quae potestate calefaciant accessit, necesse est affectum intendi. At vero si quis, ut dictum est, toto corpore prius vacuato laxantibus curet ubi maxima febris non adest, utique prodesse aliquando potest. Tum vero, ceu dictum etiam est, lavare citra noxam

Ed. Chart. X. [271.]

Ed. Bas. IV. (162.)

ψυχρὰν δεξαμένην τοὺς τοιοῦτους· εἰώθασι γὰρ οἱ τ' ὥμοι
χυμοὶ καὶ οἱ σηπόμενοι δυσδιάπνευστοι γίνεσθαι χρονίζόν-
των ἐν αὐτῇ. βλάπτει δ' αὐτοὺς, καὶ ἰσχυρῶς εἴη τὸ ὕδωρ
ψυχρὸν, ἐπεὶ δὴ διαπνεῖσθαι τῶν οὕτω διακειμένων καὶ ὅλον
μὲν τὸ σῶμα δεῖται, μάλιστα δὲ τὸ πεπονθός. ὥστε ἦτοι πε-
ριχέειν αὐτοῖς, ὡς εἰώθαμεν, ἐπιτήδειον ὕδωρ, ἢ εἰ μετρίως εἴη
τὸ κατὰ τὴν κολυμβήθραν ψυχρὸν, ἐπιτρέψαντας ἐμβῆναι διὰ
ταχέων ἐξιέναι κελεύειν. ἐπὶ δὲ προήκοντι τῷ νοσήματι, καθ'
ὃν ἤδη καιρὸν ἐκδεδαπάνηται μὲν τὰ περιττὰ, πέπτεται δὲ
τὰ ὥμα καὶ τὰ σηπόμενα, καὶ καταπλάσμασι χαλῶσι καὶ βαλα-
γείοις ἀκίνδυνον χρῆσθαι.

Κεφ. κα'. Καιρὸς δ' ἐπιτηδειότατος ἐν τοῖς διαλεί-
πουσι πυρετοῖς ὅταν, ὡς εἴρηται, διαπνεῖν ἄρξῃται τὸ πυρε-
τώδες θερμόν. εὐθύς γὰρ τῇ τροφῇ παρασκευάζεται τὸ σῶμα,
δυοῖν τούτοις σκοποῖν καὶ τοῦ ταύτης καιροῦ δεομένου, τῆς
τ' ἀκμῆς τοῦ προγεγονότος παροξυσμοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ
γενησομένου. πρὸς τούτους γὰρ ἀποβλέποντας χορὴ πειρᾶ-
σθαι ποδῶτάτω τρέφειν ἑκατέρου. εἰ μὲν οὖν ἱκανὸν εἴη τὸ

licet. Cavendum tamen a frigido folio his est, nam et crudi
et putrescentes morantium in eo humores, minus apti ad
exhalandum redduntur. Sane officit iis etiam si aqua ad-
modum sit frigida, quandoquidem sic affectorum tum cor-
pus tum vel maxime affecta pars dissilari evaporarique
postulat. Quo fit ut vel perfundere illos aqua idonea solea-
mus, vel si moderate quae in natatione est frigeat, ingredi
permisos celeriter exire jubere. In progressu tamen morbi
quo tempore et absumpta jam supervacua sunt et tum cruda
tum putrescentia concocta et cataplasmatibus laxantibus et bal-
neis sine periculo utare.

Cap. XXI. Porro aptissimum in febribus intermitten-
tibus tempus est, quum, ut dictum est, exhalare jam coeperit
febrilis calor. Statim enim corpus ad nutrimentum praepa-
rat, duobus his scopis hujus quoque opportuno tempore,
summo praecedentis accessionis vigore et futurae principio.
Ad haec namque spectantes operam dabimus ut quam lon-
gissime ab utroque nutriamus. Ergo si spatium quod inter

Ed. Chart. X. [271. 272.]

Ed. Bas. IV. (162.)

ἐν μέσῳ τῆς τ' ἀκμῆς τοῦ προτέρου παροξυσμοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ δευτέρου, ῥᾶστον ἐξευρεῖν τὸν καιρὸν· εἰ δ' ὀλίγον, ἀναγκαῖόν ἐστι δυοῖν θάτερον, ἢ θερμὸν ἱκανῶς ἔτι τὸν κάμνοντα τρέφειν ἢ μελλούσης ὅσον οὐπω τῆς εἰσβολῆς γενέσθαι τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ. προγνωστικοῦ τοιγαροῦν ὁ τοιοῦτος πυρετὸς δεῖται ἱατροῦ, δυναμένου στοχάζεσθαι κατὰ τὰς πρώτας εὐθείας ἡμέρας εἰς πόσον ἐκταθήσεται χρόνον ὁ πυρετός· δῆλον γὰρ ὅτι σύνοχος ὑπάρχων ὀξεῖαν ἔχει τὴν λύσιν. εἰ μὲν οὖν μὴ πόρρω τῆς ἐβδόμης ἡμέρας μέλλοι προέσχεσθαι, παντάπασιν ἀσιτητέον ἐστὶ τῷ νοσοῦντι στοχασάμενων ἡμῶν· εἰ ἡ δύναμις ἐξαρκέσει, εἰ δ' ἦτοι μέχρι τῆς ἐννάτης ἢ ἐνδεκάτης [272] ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐκτείνεσθαι μέλλοι, ἢ καὶ περὶ μὲν τὴν ἐβδόμην λύεσθαι, τὴν δύναμιν δ' ἀσθενεστέραν ἢ ὥστ' ἐξαρκέσαι μέχρι τοσούτου χρόνου δόξειεν ἔχειν ὁ κάμνων, ἀναγκαῖον μὲν ἔσται τρέφειν, αἰρεῖσθαι δ', ὡς ἐν ἀπόροις προσήκει, τὰ ἥττον βλαβερὰ διοριζόμενόν τε καὶ ἥττον ἀφορίζοντα τῶν μᾶλλον βλαπτόντων αὐτὰ τῷ νετόπῳ τῷ πεπονθότι σὺν τῇ διαθέσει δηλονότι καὶ τῷ τοῦ

summum prioris accessionis vigorem et sequentis principium interveniet, satis sit amplum, facile est idoneum tempus invenire; sin exiguum id fuerit, alterum facias necesse est, ut aut aegrum admodum adhuc calentem nutrias, aut sequentis accessionis invasione jam jam affutura. Quo magis prae-sagi medici ejusmodi febris indiget, qui primis statim diebus quanto spatio duratura febris sit conjiciat, quippe si continens fuerit, constat brevi finiendam. Si itaque ultra septimum diem progressura non videbitur, prorsus continendus a cibo aeger est, si vires non defecturas conjiciamus. Sin ad nonum aut undecimum aut quartumdecimum usque progressura videtur, aut etiam in septimo finienda, caeterum aeger vires infirmiores habere quam ut in tantum tempus sufficiat, necessum erit nutrire ac deligere, sicut in re anticipiti convenit, quod minus sit noxium distinguendo id discernendoque ab eo quod magis sit nociturum, idque tum ex loco affecto una cum affectu tum accessionis et principii et

Ed. Chart. X. [272]

Ed. Bas. IV. (162. 163.)

παροξυσμοῦ καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ τῆς ἀκμῆς ἦθει. φλεγ-
μαίνοντος μὲν γὰρ ἥπατος ἢ γαστρός ὀλεθριώτατον θρῆναι
πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ· χωρὶς δὲ φλεγμονῆς ἀρρώστούντων τὴν
δύναμιν ὠφελιμώτατον. εἰώθασι (163) γὰρ τῶν οὕτως ἐχόν-
των ἐπὶ μὲν τῷ ἥπατι κακοπραγοῦντι διαχωρήσεις τοῖς πα-
ροξυσμοῖς συνεισβάλλειν, ἐπὶ δὲ τῷ στόματι τῆς γαστρός
συγκοπὴν. τοῖς δ' εἰρημένοισι ὀργάνοις τοῦ ζῶον τὸ ἀνάλογον
ἐπὶ τῶν ἄλλων σκοπεῖν κατὰ γε τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ
μορίου· λεχθήσεται δὲ καὶ αὐθις ὑπὲρ αὐτῶν. ἦθος δ' ἀκμῆς
καὶ παροξυσμοῦ ἀρχῆς ἀξιῶ σε σκοπεῖσθαι προσέχοντα τὸν
νοῦν· ἐπὶ μὲν τῆς ἀκμῆς, εἰ ξηρὰ καὶ ἀνχμώδης ἀνέν μεγέ-
θους τῆς θερμῆς τῆς πυρεκτικῆς ἢ διακαῆς χωρὶς ἀνχμοῦ· τὴν
μὲν γὰρ προτέραν ὅτι τάχιστα χρὴ τέγγειν ὑγραίνουσας τρο-
φαῖς· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἀναμένειν λωφῆσαι τὸ πλεῖστον
τῆς θερμότητος. οὕτω δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ παροξυσμοῦ τὸ
ἦθος ἐν τῷ καταψύχειν τὰ τοῦ σώματος ἀκρωτήρια καὶ πολ-
λὴν εἶσω ποιῆσθαι μετὰστασιν τοῦ αἵματος ἢ χωρὶς ἀπάσης
γίγνεσθαι θλίψεως ἐπισκέψη. τῆς μὲν γὰρ δευτέρας εἰρημένης

summi etiam vigoris consuetudine. Siquidem ubi vel jecur
vel ventriculum phlegmoneprehendit, perniciosissimum est
ante accessionem cibare, ubi abest phlegmone, quibus infir-
mae sunt vires utilissimum. Assolent enim eos qui ita se ha-
bent jecinore quidem affecto alvi dejectiones una cum ac-
cessionibus invadere, ore autem ventriculi vexato syncope.
In aliis vero animalis organis, quod jam dictis proportionem
respondeat, tum ex fitus eorum *ratione*, tum partis digni-
tate aestimabis, ageturque de ipsis postmodum. Ad summi
vigoris et accessionis principii morem sic confideres censeo.
In summo vigore notabis an citra magnitudinem febrilis ca-
loris siccus sit et squallens, an citra squallorem urens. Prio-
rem namque humectante victu madefacere quam primum
oportet, in secundo dum plurimum caloris se remittat ex-
pectare. In principii vero accessionis more sic aestimabis, an
corporis extrema perfrigeret et magnam sanguinis revoca-
tionem ad interiora corporis faciat, an omnino corpus non

Ed. Chart. X. [272.]

Ed. Bas. IV. (163.)

τῆς ἀθλίπτου καταφρονεῖν ὡς ἐπιεικοῦς, ἐπὶ δὲ τῆς προτέρας διορίσασθαι. χωρὶς μὲν γὰρ φλεγμονῆς σπλάγχνου ἢ περιουσίας χυμῶν, ἐπικρατούσης τῆς εἰς τὸ βάθος κινήσεως, ἐν τοῖς παροξυσμοῖς οὐδὲν βλάβεις ὀλίγω θάττον τρέφων· εἰ δ' ἦτοι φλεγμονή τις ἢ πληθὺς εἴη, φυλακτέον τὴν πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ τροφήν ὡς βλαβερώτατον.

premat. Quippe secundum hoc ceu facile mansuetumve contemnes, in priore distinguas oportet. Nam si absque visceris phlegmone aut humorum redundantia motus ad interiora in accessionibus pollet, nihil offendes paulo ante cibans, si vel phlegmone vel redundantia lubet, cavenda est ante accessionem cibatio ceu res maxime noxia.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Μ.

Ed. Chart. X. [273.]

Ed. Bas. IV. (163.)

Κεφ. α'. Οὔτε γένος οὔτε εἶδος οὔτε διαφορά τις
ἐστὶ πυρετῶν, ὥς ἔνιοι νομίζουσιν οἱ μετὰ συμπτωμάτων
συνιστάμενοι, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλο τι ἄλλῳ νόσημά τε νοσή-
ματι καὶ σύμπτωμα συμπτώματι καθ' ἓνα χρόνον ἐπιπλέ-
κεται περὶ ἓν σῶμα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἅμα πυρετῶ
γίγνεται τινα μείζω συμπτώματα, περιττοτέρας προνοίας
δεόμενα, τῶν μὲν γὰρ μικροτέρων ἕξ ἀνάγκης ἐπομένων
ταῖς γενέσεσι τῶν πυρετῶν οὐδὲ μέμνηνται τὴν ἀρχὴν, ἀλλ'
ὥς οὐδ' ὅλως ὄντα παραλείπουσιν ἀνώνυμα· τὰ δ' ἦτοι

GALENI METHODI MEDENDI LIBER XII.

Cap. I. Neque genus neque species neque diffe-
rentia ulla est febrium, ut nonnulli eas cum symptomatis
constituentes autumant, sed veluti tum alius quidam mor-
bus alii morbo tum symptoma symptomati uno tempore
eodem in corpore implicatur, eodem modo et cum febre in-
cidunt quaedam graviora symptomata, quibus prospici ma-
jore *medentis* sollicitudine debet. Nam leviorum quae fe-
brium generationi necessario succedunt ortum omnino non
meminerunt, sed ceu prorsus non sint innominata relique-

Ed. Chart. X. [273.]

Ed. Bas. IV. (163.)

κατὰ τὸ σπάνιον ἐπιγινόμενα τοῖς πυρέττουσιν ἢ τὸ σύνηθες ὑπερβάλλοντα μέγεθος ἑξαιρέτου παρὰ τὰλλα διδασκαλίας ἀξιοῦσιν. εἰσὶ μὲν οὖν αὐτῶν αἱ πρώται διαφοραὶ τρεῖς. ἦτοι γὰρ ἐν ταῖς τῶν ἐνεργειῶν βλάβαις εἰσὶν ἢ ἐν ταῖς τῶν ἐπεχομένων ἢ κενουμένων ἀμετρίαις, ἢ διαθέσει σωμάτων ὑπάρχουσι. οὐ γὰρ τὸ τέταρτον γένος ἐν συμπτώμασι θετέον, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πάμπολλοι καὶ τοῦτο τοῖς συμπτώμασιν ἔμειζαν, ὅσον ἐρυσσιπέλατα καὶ ὀφθαλμίας καὶ ἔλκη καὶ παρωτίδας, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τῶν δ' εἰρημένων τριῶν αἱ μὲν τῶν ἐνεργειῶν βλάβαι λυπηραὶ γενηθεῖσαι πρὸς ἑαυτὰς ἐπιστρέφουσι τὸν ἰατρὸν, ἀφίστασθαι τῶν διαθέσεων ἀναγκάζουσαι, καθάπερ γε καὶ αἱ τῶν ἐκκρινόμενων ἢ ἐπεχομένων ἀμετρίαι. τὸ δ' ἐν ταῖς διαθέσει γένος τῶν συμπτωμάτων σημεῖον μὲν ἔστιν ἑτέρας διαθέσεως, ἣν χρὴ θεραπεύειν, αὐτὸ δ' οὐδεμίαν ἑξαιρέτον ἴασιν ἔχει, πανόμενον ἅμα τῇ ποιούσῃ διαθέσει. καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν οὐδὲν τῶν συμπτωμάτων ἢ σύμπτωμά ἐστιν οὐτ' ἐνδείκνυται θεραπείαν οὐδ' ὑπαλλάττει πρώτως. ἐδείχθη γὰρ ἐκ τῶν νο-

runt, at quae vel raro febricitantibus incidunt vel consuetam magnitudinem excedunt, seorsum ab aliis tradenda censent. Sunt itaque eorum primae differentiae tres. Aut enim in actionum laesionibus consistunt, aut in retentorum vacuatorumve ametria, aut corporum ipsorum affectibus. Quartum enim genus statuendum inter symptomata non est, etiam si inter symptomata quam maxime non pauci id posuere, sicut erysipelata, ophthalmias, ulcera, parotidas reliquaque id genus. Ex dictis vero tribus actionum quidem laesiones si molestae fiant, medicum ad se convertunt affectumque deferere cogunt, quemadmodum et eorum quae retinentur vel excernuntur ametriae. At genus symptomatum, quod in affectibus consistit, alterius quidem quem curare oportet affectus est signum, ipsum tamen nullam seorsum curationem exigit, utpote cum affectu unde nascitur una cessans. Ut enim in summa dicam, nullum symptoma qua symptoma est nec curationem indicat nec primum immutat. Monstratum enim est ex morbis curationis indicationem prae-

Ed. Chart. X. [273. 274.]

Ed. Bas. IV. (163.)

σημάτων ἢ ἐνδείξεις τῆς θεραπείας γινομένη, καθάπερ ἐκ τῶν αἰτίων ἢ προφυλακῇ. λέλεκται δὲ καὶ [274] ὅπως ἡ προφυλακῇ τῷ τῶν ἰαμάτων μίγνυται γένει. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ποτε καὶ τὰ συμπτώματα τὴν θεραπείαν ἐξαλλάττει, λόγον αἰτίας ἔχοντα κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον. ἐν δ' αὐτῶν ἐστὶν ἀπάντων κεφάλαιον, ὅταν γ' ὥς αἰτία τὴν θεραπείαν ὑπαλλάττῃ· λέγω δὲ τὸ ἐν τοῦτο τὴν βλάβην εἶτ' οὖν τῆς δυνάμεως εἴτε τῆς διαθέσεως· ὥς ὅταν γε βλάβῃ μηδὲν, οὐ διακόπτεται τὴν ἴασιν. βλάπτει δὲ τὴν μὲν δύναμιν ἀγρὺννία καὶ ὀδύνη καὶ κένωσις ἄμετρος, τὴν διάθεσιν δ' οὐκ αἰὲν μὲν, ὥς τὰ πολλὰ δὲ καὶ μάλιστα ὅταν ἄμετρα γένηται. ἐπὶ τούτοις οὖν μόνοις ἀναγκαζόμεθα τὴν ἀγωγὴν τῆς θεραπείας, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστησάμεθα, μεταβαλόντες ἐν τῷ παρόντι πρῶτον ἐκκόψαι τὸ σύμπτωμα. καταλυομένης οὖν τῆς δυνάμεως, οὐ μὴν ἤδη γε ἰσχυρῶς καταλελυμένης, ἀλλ' ἀντεχούσης ἔτι, πρὸς τὸ σύμπτωμα μόνον ἀποβλέπομεν, ὅτι τάχιστα σπεύδοντες ἀναιρεῖν αὐτό· καταλελυμένης δ' ἰσχυρῶς οὐ μόνον τὸ σύμπτωμα παύειν, ἀλλὰ ἀκείνην ῥωννύειν σπεύδομεν. εἰ δ' ἐνὶ

flari, veluti ex causis ipsis providentiam. Dictum praeterea est et quomodo praecautio ipsa cum curationum genere sit mixta. Ex accidenti tamen symptomata quoque curandi rationem aliquando mutant, causae rationem eo tempore habentia. Eorum omnium quum veluti causae curationem immutant, unum caput est; dico id unum laesionem, sive ea ipsius facilitatis sit sive affectionis, quod quum nihil iis officiant, curationem non interpellant. Laedunt autem vires vigiliae, dolor et immoderata vacuatio. Affectui vero eadem non utique semper, caeterum magna ex parte nocent, ac potissimum quum fuerint immoderata. Ob haec igitur sola curandi ratione quam ab initio institueramus ad praesens mutata, symptoma submovere primum cogimur. Ergo si resolvantur vires, non tamen vehementer sint jam resolutae, sed adhuc resistent, ad symptoma tantum sumus attenti, atque id quamprimum submovere maturamus; sin jam resolutae vehementer vires sint, non modo symptoma sedare, sed etiam illas firmare properamus. Quod si uno

Ed. Chart. X. [274.]

Ed. Bas. IV. (163)

βοηθήματι καὶ τὸ σύμπτωμα παύεσθαι δύναίτο καὶ τὸ νόσημα
 θεραπεύεσθαι, τοῦτο οὐκ ἂν εἴη πρὸς σύμπτωμα βλέπειν ἢ
 συμπτώματος ἔνεκα βοήθημα παραλαμβάνειν, ἀλλ' ἀντικρὺς
 ἢ τοιαύτη πᾶσα τῶν βοηθημάτων ἰδέα νοσημάτων ἴσσις
 ἐστίν. οὔτε γὰρ ὅταν ἄλγημα πλευρῶς ἐν πλευρίτιδι φλεβοτο-
 μήσαντες ἢ καθάραντες ἰασώμεθα, συμπτώματός ἐστιν ἢ
 τοιαύτη θεραπεία, οὐδ' ὅταν ἀπόστημα διατεινόμενον καὶ
 σφῦζον ὀδυνηρῶς διελόντες ἐκκρίνωμεν τὸ πῦον, ἀλλ' ὅταν
 εἰ οὕτως ἔτυχεν ἐπὶ δυσεντερικαῖς ἐκκρίσεται δακνούσαις σφο-
 δρῶς ἥτοι τράγου χυλὸν ἐνέμεν ἢ στέαρ αἷγιον ἢ ῥοδίνην
 κηρωτήν. ὑφ' ὧν αὕτη μὲν ἢ τῶν ἐντέρων ἔλκωσις οὐ θε-
 ραπεύεται· καὶ μάλιστα ὅταν ἔχη τι σηπεδονῶδες· ἀναπαύεται
 δ' ἢ δύναμις ἐν τῷ μεταξύ· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ πρὸς τὸ σύμ-
 πτωμα στήναι, τοῦ νοσήματος ἀμελήσαντας παρ' ἐκείνον τὸν
 καιρὸν. ὥς ὅταν γε θαρσύνωμεν τῷ τόνῳ τῆς δυνάμεως, οὐδέ-
 ποτε πρὸς τὸ σύμπτωμα ἐνιστάμεθα, τὸναντίον δ' ἅπαν
 ἐλάχιστε διὰ τῶν ὀδυνηρῶν βοηθημάτων τὰ νοσήματα θερα-
 पेύομεν, ὥσπερ ἀμέλει τὴν δυσεντερίαν αὐτὴν δηκτικωτάτοις

remedio tum symptoma sedari tum morbus curari queat,
 id non fuerit symptoma respicere, aut symptomatis causa
 remedia fumere, sed omnis ejusmodi auxiliorum species
 plane morbi curatio est. Neque enim quum lateris dolorẽm
 in plenritide, misso sanguine vel corpore purgato sanamus,
 nec quum abscessum distentum et cum dolore pullantem di-
 vidimus ac pus emittimus, ejusmodi curatio symptomatis
 est, sed quum exempli gratia in dysentericorum dejectioni-
 bus, ubi vehementer rodunt vel tragi succum vel hircinum
 sebum vel rosaceum ceratum, per inferius indimus. Quibus
 utique praesidiis ipsa exulceratio intestinorum non sanatur,
 maxime si putredinosum aliquid habeant; sed vires interim
 conquiescunt, atque id est contra symptoma instare, morbo
 ad id tempus neglecto. Quippe ubi virium roboris fiducia
 est, nunquam contra symptoma pugnamus; ut contra prorsus
 per ea nonnunquam praesidia quae dolorem afferunt
 morbos ipsos curemus, veluti profecto dysenteriae ipsi mor-

Ed. Chart. X. [274.]

Ed. Bas. IV. (163. 164.)

φαρμάκοις τότε μάλιστα θεραπεύομεν, ὅταν ἡ σφοδροτάτη πεντηκοντούτης γοῦν ἰατρός τις νοσῶν, ἐβδόμην ἄγων ἐκείνην τὴν νύκτα, μὴ πάνυ τι τὴν δύναμιν ἰσχυρὸς, ἀλγῆματος αὐτῷ κεφαλῆς ἰσχυροῦ γενομένου κατὰ τὸν δεξιὸν μάλιστα κρόταφον, οὐκ ἀναμείνας ἀφικέσθαι τινὰ τῶν ἐταίρων ἑαυτὸν ἐφλεβοτόμησεν ἐν τῇ νυκτί. καὶ τὸ μὲν ἄλγημα διὰ ταχέων ἐπαύσατο, μέχρι μέντοι χρόνου πολλοῦ κακόχρους καὶ ἄρρώστος τὴν δύναμιν ἰσχνός τε καὶ ἄτροφος ἦν, ὡς μόλις ἀναλαβεῖν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔξιν. ἔστι δὲ κἀνταῦθα πρόφασις διττῇ τῶν πρὸς ὀδύνην ἰσταμένων ἰατρῶν, ἐνίοτε μὲν ὑπὲρ τοῦ χαρίσασθαι τῇ μαλακίᾳ τῶν καμνόντων, ἐνίοτε δὲ κατὰ τὸν τῆς τέχνης λόγον. εἰ μὲν γὰρ ἐνὸν ἀντισχόντα ταῖς ὀδύναις διὰ τῶν ἰσχυρῶν βοηθημάτων ἡμέρα μιᾷ θεραπευθῆναι, πρὸς τὴν ὀδύνην ἵστατό τις τῆς ὅλης θεραπείας ἀμελῶν, οὐ κατὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης, ἀλλὰ τῷ κάμνοντι (164) χαριζόμενος οὕτω πράττει. εἰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἡ δύναμις καταλύοιτο καὶ κίνδυνος ἐφεδρεύοι διὰ τοῦτο, πρᾶννεν μὲν χρὴ τὸ ἄλγημα, ῥωννύναι δὲ τὴν δύναμιν, ὅπως ἀντισχεῖν μὲν τῷ νοσή-

dentibus maxime medicamentis tum potissimum medemur, quum est gravissima. Itaque medicus quidam quinquagenarius quum jam septimam noctem aegrotaret, nec viribus admodum valentibus esset, dolore illi capitis vehementi in dextro potissimum tempore oborto, non expectans, dum amicorum quispiam ad se veniret, sibi ipsi nocte venam incidit. Itaque dolor illi protinus conquievit, caeterum longo tempore tum decolor tum viribus imbecillis tum macilentus tum marcescens fuit sic ut vix pristinum habitum receperit. Est porro hic quoque duplex medicorum contra dolorem instantium ratio, altera qua deliciis laborantium subscribunt, altera ex artis ratione. Nam si licet aegrum doloribus obnitentem valentibus remediis uno die persanari, qui tota neglecta curatione dolori tantum est intentus, non id ex artis ratione, sed in aegrotantis gratiam facit. At si ex dolore vires resolvuntur atque ex eo periculum impendet, et mitigari dolor et roborari vires debebunt, quo et

Ed. Chart. X. [274. 275.]

Ed. Bas. IV. (164.)

ματι δυνηθῇ, πρὸς τε τὸν χρόνον ἑξαρκέσαι τῆς ἰάσεως. οἶδα γὰρ ἐνίους τῶν γενναίων εἶναι προσποιουμένων ἰατρῶν τε καὶ καμνόντων ἀπολλυμένους δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ καρτερώς τε καὶ ἀνδρείως ὁμοσε χωρεῖν αἰὲ ταῖς ὁδύναϊς, οὐδὲν τῶν παρηγορικῶν ἐλομένους, ἀλλ' ἐν τοῖς τραχέσι καὶ [275] ὥς ἔλεγον αὐτοὶ τὴν διάθεσιν ἀνασκευάζουσι διαγιγνομένους βοηθήμασιν, οὓς ἐν χρόνῳ πλείονι θεραπεῦσαι βέλτιον ἢν ἢ τοὺς σπεύδοντας ἀνδρείως ἀποθανεῖν. ἰώμενος δέ τις, ὥς αὐτὸς ἐνόμιζε, γενναίως δυσεντερικὸν ἰσχυροτάτῳ φαρμάκῳ πολλοὺς μὲν ἐθεράπευσεν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, τινὰς δὲ ἀπέκτεινεν. ἦν δὲ ὁ τρόπος αὐτοῦ τῆς θεραπείας τοιοῦσδε. κρόμνα τὰ κάρτα καλούμενα μετὰ ἄρτου ἐδίδουν ἐσθίειν καὶ πίνειν ὀλίγον ἡμέρᾳ μιᾷ· κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἔωθεν ἐκλυζεν ἄλμη δριμυτάτῃ, καὶ μετ' αὐτὴν ἐνίει φάρμακον ἰσχυρόν. ὅσοι μὲν οὖν ἀντισχεῖν ἠδυνήθησαν αὐτῷ τελείως ὑγιάσθησαν, ἔνιοι δὲ σπασθέντες ἢ μετὰ νοτίδος ὑπὸ τῆς ὁδύνης συγκοπέντες ἀπέθανον. ὅρος οὖν ἐπὶ καμνόντων τῷ κατὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης ἀγωνιζομένῳ γενναίως πρὸς τὸ νόσημα τὸ τῆς ἰάσεως

morbo resistere et curationis spatium sufficere valeant. Equidem novi quosdam tum medicos tum aegros, qui quum generosos se esse contenderent, ob id ipsum perierunt, quod fortiter ac viriliter contra dolorem semper sint renixi, nec quod eum leniret quicquam ceperint, sed in asperis et, ut ipsi interpretabantur, affectum destruentibus auxiliis perseverarunt, quos sane spatium longiore curatos esse satius fuisset quam brevi viriliter mori. Quidam autem, ut sibi est visus, generose dysentericos vehementissimo medicamento curans, multos uno sanavit die, quosdam vero jugulavit. Erat namque ejus medicandi ratio ejusmodi. Cepas quas cartas vocant uno die comedendas cum pane dabat, tum potum parcum, postridie mane muriam acerrimam per inferiora infundebat, secundum hanc etiam pharmacum validum. His igitur tolerandis quicunque sufficere potuerunt prorsus sunt sanati, aliqui vero convulsione aut syncope ex dolore una cum madore cutis oborto interiere. Esto igitur terminus in aegrotantibus, quem non transibit is qui ex arte

Ed. Chart. X. [275.]

Ed. Bas. IV. (164.)

ἀσφαλές· ὥσπερ γε καὶ τῷ πραῦνοντι τὰς ὀδύνας ἢ τῆς
 δυνάμεως φυλακῇ. τὸ δ' ἐπέκεινα τῶνδε σκαιοῦ μὲν ἀνδρὸς
 ἔργον ἐστίν, ἅμα τῷ νοσήματι καὶ τὴν ζωὴν ἀφελῆσθαι τὸν
 ἄνθρωπον· κόλακος δὲ τὸ χαρίζεσθαι τῷ νοσοῦντι, σκοπὸν
 ὧν πράττει θέμενον ἡδονὴν, οὐχ ὑγίαν. ἐμπίπτουσι δ' εἰς
 τὰς τοιαύτας ὑπερβολὰς ἐν πολλαῖς μὲν καὶ ἄλλαις ὕλαις
 βοηθημάτων οἱ ἱατροὶ, μάλιστα δ' ἐν τοῖς καλουμένοις ἀνω-
 δύνουις φαρμάκοις, ὅσα δι' ὁποῦ μήκωνος, ἢ ὕσκνάμου σπέρ-
 ματος, ἢ μανδραγόρου ῥίζης, ἢ στύρακος, ἢ τινος τοιοῦτου
 συντιθέασιν. οἳ τε γὰρ χαρίζομενοι τοῖς νοσοῦσι πλεονά-
 ζουσιν ἐν τῇ χρήσει τῶν τοιούτων φαρμάκων, οἳ τ' ἀκαίρως
 καὶ ἀμέτρως γενναῖοι μὴδ' ὅλως χρώμενοι διαφθείρουσιν
 ὀδύναις τοὺς κάμνοντας. ὥσπερ οὖν ἐν ἀπάσαις ταῖς καθ'
 ὅλον τὸν βίον ἔξισί τε καὶ πράξεσιν, οὕτω κἀνταῦθα τὸ μὴ-
 δὲν ἄγαν αἰρετέον, ὅρον ἔχοντα τὴν ὠφέλειαν τοῦ κάμνον-
 τος. εἰ μὲν γὰρ οἷόν τε εἴη τοῖς ἰωμένοις τὸ νόσημα βοη-
 θήμασι χρώμενον ἀνύσαι τὸ δέον, ἀφίστασθαι χρὴ τῶν

generose contra morbum pugnat, ut tuto sanetur, et vero
 qui dolorem mitigat, ut vires custodiat. Ubi ultra pergitur,
 crudelis hominis officium facit qui una cum morbo vitam
 quoque homini aufert, qui vero aegrotantis deliciis subscri-
 bit, ejusque voluptatem, non sanitatem pro scopo geren-
 dorum habet, adulatoris. Incidunt medici in ejusmodi excelsus
 cum in aliis quoque remediorum generibus non paucis
 tum vel maxime in iis vocatis anodynis medicamentis, quae
 ex papaveris succo vel alterci semine vel mandragorae ra-
 dice vel styrace vel tali quopiam fiunt. Nam et qui aegris
 gratificantur, in eorum medicamentorum usu modum exce-
 dunt et qui intempestive immodiceque sunt generosi, dum
 prorsus horum usum refugiunt, doloribus aegros jugulant.
 Quemadmodum igitur in omni totius vitae tum habitudine
 tum actione, ita hic quoque illud *ne quid nimis* complecten-
 dum, habenti pro fine cubantis utilitatem. Nam si fas est
 iis remediis quae morbum sanent utendo quod optamus
 efficere, abstinendum ab sopientibus medicamentis est, quae

Ed. Chart. X. [275.]

Ed. Bas. IV. (164.)

καρωτικῶν φαρμάκων, ἃ καλοῦσιν ἀνώδυνα. εἰ δὲ ὑπό τε τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τοῦ καταλύεσθαι τὴν δύναμιν εἰς κίνδυνον ὁ κάμνων ἤκει θανάτου, τότε ἂν ἐν καιρῷ χρήσαιο καὶ τοῖς τοιοῦτοις φαρμάκοις, ἐπιστάμενος μὲν ὅτι βλάβεις τὴν ἑξίν τοῦ σώματος, αἰρετώτερον δὲ εἶναι νομίζων τοῦ θανάτου τὴν βλάβην. εἰ μὲν γὰρ μὴ πάνυ τις αὕτη μεγάλη γένοιτο, καὶ ἐκκόψαιμεν αὐτῇς αὐτὴν ἐπὶ μακροτέρας σχολῆς· εἰ δ' οὕτως ἄμετρος ὥς μηδ' ἐν χρόνῳ πολλῷ τελέως ἰαθῆναι, τοῦτο γοῦν αὐτὸ βέλτιον εἶναι νομίζομεν ἢ ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον· κατὰ τοῦτον τὸν λογισμόν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ, καίτοι μάλιστα πάντων ἐξιστάμενοι χρῆσθαι καρωτικοῖς φαρμάκοις, ἔσθ' ὅτε καὶ κωλικοῖς ἐδώκαμεν αὐτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ὀδυνωμένοις σφοδρότατα καὶ οὖς, ἑτερά τε μόρια κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔσθ' ὅτε καὶ διὰ κατάρξουν λεπτὸν ἀγρυπνοῦντός τε καὶ βήττοντος ἰσχυρῶς τοῦ κάμνοντος ἐδώκαμεν ὀλίγον τι τοῦ τοιοῦτου φαρμάκου, ῥᾶστον εἶναι νομίζοντες ἐπανορθώσασθαι τὴν βλάβην τῷ χρόνῳ, εἴ τις ἅπαξ χρήσαιτο καρωτικῷ φαρμάκῳ. διαφέρει δὲ δήπου καὶ αὐτὰ τὰ φάρ-

vocant anodyna. Sin ex vigiliis et viribus resolvendis ad mortis discrimen aeger tendat, tum profecto tempestive ejusmodi medicamentis utare, non ignarus, corporis habitum nonnihil ex his laedendum, laesionem tamen quam mortem potius eligendam. Nam si haec admodum magna non sit, saltem postea spatio longiore eam sarcire licebit; sin ita est immodica ut nec prolixo spatio persanari queat, ac certe hanc ipsam eligendam potius remur quam ut homo pereat; hac nimirum persuasione ego quoque tametsi omnium maxime ab usu graviter sopientium medicamentorum abhorrens, aliquando tamen ea et colicis exhibeo et iis qui vel oculorum vel aurium vel aliarum partium vehementissimo dolore cruciantur. Interdum vero et quum aeger ex tenui destillatione, vigiliis et vehementi tussi urgetur, paucillulum ejusmodi medicamenti offero, facile noxam ejus, si quis semel soporifero medicamento est usus, spatio emendatum iri ratus. Porro dissident inter se ipsa medicamenta.

Ed. Chart. X. [275. 276.]

Ed. Bas. IV. (164.)

μακά σφῶν αὐτῶν. τὰ μὲν γὰρ πλείστον ἔχοντα τῶν καρούντων ἐνδοξιμῆ μὲν ἐν τῷ παραντίκα μᾶλλον, ἰσχυράν δὲ καὶ δύσλυτον ἐναποτίθεται τὴν ψύξιν τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι· τὰ δ' ἑλαττον μὲν τούτων ἔχοντα, τῶν μινυμένων δὲ αὐτοῖς θερμαντικῶν πλείστον, ὅσον ἀπρακτότερα πρὸς τὸ παρὸν ὑπάρχει, τοσοῦτον ἀβλαβέστερα πρὸς τὸ μέλλον. ἅπαντα δ' ἀμείνω τὰ τοιαῦτα μετ' ἐνιαυτὸν τῆς συνθέσεως λαμβανόμενα, καθάπερ καὶ τὸ τοῦ Φίλωνος [276] οὐδενὸς ἦττον ἐνδοξον ὁδύνας πρᾶναι ναρκῶσαν τὴν αἰσθήσιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ φάρμακα διὰ τῶν σπερμάτων ὀνομαζόμενα καὶ τρίγωνα, μετριώτερα μὲν εἰς τὴν ἐν τῷ παραχοῆμα νάρκην, ἀκινδυνότερα δὲ εἰς τὸ μέλλον· ἅπαντα δ' ἀμείνω καὶ ταῦτα μετ' ἐνιαυτὸν τοῦ συντίθεσθαι λαμβανόμενα. τό γε μὴν τοῦ Φίλωνος εἰ καὶ δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἢ καὶ τεττάρων ἐτῶν εἴη, πολὺν δὴπὺν βέλτιον· οὐκ ἄχρηστον δ' οὐδ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔτεσιν ἄχρι πρὸς ἐτῶν δέκα. τὸ γὰρ ἐπὶ πλέον κεχροτισμένον ἀβλαβέστερον μὲν εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον χρονιώτερον·

Nam quae plurimum sapientium in se habent, ea ad praesens quidem magis sunt efficacia, caeterum valentem et remediis rebellem aegrotantis corpori frigiditatem relinquunt; quae horum in se habent minus, calefacientium vero sibi admixtorum plurimum, ea quanto sunt ad praesens minus efficacia, tanto in futurum minus sunt noxia. Omnia tamen id genus magis sunt salubria, si post annum a compositione fumantur, veluti quod ad Philonem referunt auctorem, quod ad dolores sedandos sensum stupefaciendo nullo minus est celebre. Sunt sane et alia multa medicamenta ex seminibus confecta, *diaspermation* et *trigona* nominata, quae sicut ad torporem in praesens inducendum mitiora, ita in futurum sunt tutiora: atque haec quoque omnia utilius annotina fumuntur. Philonis vero medicamentum, etiamsi duorum triumve aut quatuor annorum sit, multo sane est melius, sed nec inutile tamen sequentibus annis ad decimum usque. Quod enim ultra inveteravit, tanto quidem est minus noxium, quanto est vetustius, caeterum jam languidis est viri-

Ed. Chart. X. [276.]

Ed. Bas. IV. (164.)

ἤδη δ' ἐξίτηλόν ἐστι τὴν δύναμιν, ὥστε ἀσθενῶς ἀνύειν οὐ χάριν ἐσκευάσθη. ὥσπερ οὖν χρὴ φυλάττεσθαι καθ' ὅσον οἶόν τε τὴν τῶν τοιούτων φαρμάκων χρῆσιν, οὕτως ἀναγκασθέντας χρήσασθαι, μήτε νέα ἱκανῶς προσφέρειν ἰσχυρὰν ἐτι δύναμιν ἐχόντων τῶν ἐν αὐτοῖς ψυχτικῶν, μήθ' οὕτως παλαιὰ ὥς ἀμαρτεῖν τοῦ σκοποῦ· ἀλλ' ὥς εἴρηται, τοσοῦτον ἀναμένειν χρόνον ἐν ᾧ κολασθήσεται τὸ βίαιον τῶν ψυχτικῶν ὑπὸ τῆς τῶν θερμαινόντων δυνάμεως. ἡ μὲν δὲ τῶν τοιούτων φαρμάκων χρῆσις ὥς πρὸς σύμπτωμά ἐστιν ἰσταμένων καὶ μάλιστα ὅταν ὑπὸ ψυχρᾶς αἰτίας ἡ ὀδύνη συνίστηται· βλάπτει γὰρ ἰσχυρῶς τὴν διάθεσιν ὅλην ταῦτα καὶ δύσλυτον ἀπεργάζεται.

Κεφ. β'. Φλαβοτομία δέ γε ἡ μὴ καταλύουσα τὴν δύναμιν οὐ πρὸς τὸ σύμπτωμα βλέπόντων ἐστὶ, ἀλλὰ τὴν διάθεσιν ὅλην ἐκκοπτόντων. οὕτω δὲ καὶ λουτρὸν καὶ κάθαρσις καὶ πυρία καὶ οἶνον πόσις. ὧν ἀπάντων Ἱπποκράτης ἐπὶ ὀφθαλμῶν ὀδυνωμένων ἐμνημόνευσεν, ἐν ἀφορισμοῖς λέγων ὥδε· Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρατοποσίῃ ἢ λουτρὸν ἢ

bus, eoque parum naviter cujus gratia paratum est perficit. Ergo sicut cavendus est, quoad fieri potest, ejusmodi medicamentorum usus, ita, si necessitas urgeat, nec admodum nova sunt offerenda, quod frigida quae in his sunt praevallentes vires adhuc habeant, nec ita antiqua ut spem nostram frustrentur, sed, uti dictum est, tamdiu dimittenda sunt, quoad violentia refrigerantium ab eorum quae calefaciunt vi mitigetur. Et talium quidem medicamentorum usus, ut adversus symptoma pugnantium est, potissimum ubi ex frigida causa dolor est excitatus; obsunt enim talia plurimum toti affectui, quem curationi contumacem reddunt.

Cap. II. At sectio venae quae vires non dissolvit non ad symptoma spectantium est, sed totum affectum excindentium. Sic et balneum et purgatio et fomenta et vini potio. Quorum omnium Hippocrates in aphorismis, ubi de oculis dolentibus loquitur, his verbis meminit: *Oculorum dolores meri potio aut lavatio aut fomentum aut venae*

Ed. Chart. X. [276.]

Ed. Bas. IV. (164)

πυρίη ἢ φλεβοτομή ἢ φαρμακίη λύει. ἅπαντα γὰρ ταῦτα τὰς διαθέσεις ἰώμενα συνεξιάται τὰς ὁδύνας αὐτῶν. οὕτω δὲ καὶ τροφή, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπον, ξηρῶ καὶ ἀνχμῶδει σώματι κάμνοντος στομάχου διδομένη τὴν διάθεσιν ἰωμένη κωλύει συγκόπτεσθαι. οὐ μὴν ἢ γε διὰ πλῆθος ψυχρῶν ἦτοι γ' ἐκλύσεις ἢ στομαχικὴ συγκοπὴ τῆς τροφῆς ὥς ἰάματος δεῖται· καίτοι πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν οὐ τροφήν μόνον, ἀλλὰ καὶ οἶνον τι δοῦναι τοῖς κάμνουσιν ἀναγκαζόμεθα, τὸν ἐν τῷ παραχοῆμα κίνδυνον ἀποτρέποντες, οὐ τὴν διάθεσιν ἰώμενοι. κένωσις γὰρ μᾶλλον ἢ πρόσθεσις ἢ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἰασίς· καὶ πλείστους ἰδεῖν ἐστὶ τῶν οὕτως ἐχόντων ὁσημέραι διαφθειρομένους ἀμαθία τῶν ἱατρῶν. ὑπὲρ ὧν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι τὸν λόγον ἐπιστήσαντα διελθεῖν.

Κεφ. γ'. Ἀρχονται τοίνυν πυρέττειν ἔνιοι, πάμπολυ πλῆθος ὤμῶν χυμῶν ἡθροικότες, ἅμα τῷ κεκακῶσθαι τὸ στόμα τῆς γαστρος· ὃ δὴ καὶ στόμαχον ὀνομάζουσιν, ἦτοι

sectio vel purgatio solvit. Haec namque omnia dum affectus sanant, una etiam cum ipsis dolores sedant. Eodem modo nutrimentum, ut in superioribus est dictum, ubi in sicco et squaliente corpore, stomacho laborante exhibetur, dum affectum ipsum sanat, etiam syncope prehendi prohibet. At non ea quae ex redundantia frigidorum humorum incidit sive exolutio sive stomachi syncope est, alimentum ceu medicamen desiderat, quamquam multoties in ejusmodi affectibus non solum nutrimentum, sed etiam vini aliquid non raro aegrotanti dare cogimur, non quo affectum curemus, sed quo periculum in praesens depellamus. Nam vacuatio potius quam adjectio talium est curatio, licetque quotidie videre sic se habentium plurimos, medicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempestivum videtur.

Cap. III. Ergo febricitare incipiunt nonnulli, ubi maximam crudorum humorum copiam una cum oris ventriculi, quod sane stomachum vocant, vitio vel ex crudita-

Ed. Chart. X. [276. 277.]

Ed. Bas. IV. (164. 165.)

γ' ἐξ ἀπεισιῶν ἢ καὶ ἄλλως πως ἐμπεφύσῃται τούτοις τὸ ὑποχόνδριον, ἐν ὅγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμά ἐστι· [277] καὶ ἡ χροιά τοῖς μὲν ἐπὶ τὸ λευκότερόν τε καὶ ὑδαλεώτερον ἐκτέτραπται (165) τοῦ κατὰ φύσιν, ἐστὶ δὲ οἷς ἐπὶ τὸ μελάντερον ἢ πελιδνότερον, οὗς ἐνιοὶ τῶν ἱατρῶν ὀνομάζουσι μολιβδοχρῶτας. οἱ σφυγμοὶ δὲ ἀπάντων μικρότεροί τε εἰσιν ἢ κατὰ λόγον τῆς θερμῆς, ἀμυδροὶ δὲ καὶ πάντως ἀνώμαλοι, πολλάκις μὲν κατὰ τὴν συστηματικὴν ὀνομαζομένην ἀνωμαλίαν, ἀεὶ δὲ τὴν κατὰ μίαν πληγὴν ἐπ' οὐδενὸς τῶν τοιούτων αἵματος ἀφαίρεσις ἀνευ μεγίστης εἰσῶθε γίνεσθαι βλάβης, καίτοι δέονταί γε κενώσεως· ἀλλ' οὔτε φλεβοτομίαν οὔτε κάθαρσιν φέρουσιν, εἴ γε καὶ χωρὶς τούτων ἐξαίφνης συγκόπτονται. πῶς οὖν χρὴ τοὺς τοιούτους ἰᾶσθαι, δεομένους μὲν κενώσεως, μὴ φέροντας δὲ τὰ κενωτικὰ βοηθήματα, οὐδεμίαν ἄλλην εὖρον ἐπ' αὐτῶν κένωσιν πλὴν τὴν τῆς διατρίψεως. ἄρχεσθαι δ' εὐθέως ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου προσήκει, τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν σκελῶν ἀνωθεν κάτω διὰ σινδόνων μὴ πάνυ μαλακῶν, ἀλλὰ τι μέτριοιον ἐχουσῶν τραχύ· χρὴ γὰρ

tibus vel alia quapiam occasione congefserunt. His et hypochondria inflata et totum corpus ampliore mole quam pro naturae modo cernitur, tum color aliis quidem ad albidius quam pro naturali habitu et aquosius est mutatus: nonnullis etiam ad nigrius aut lividiis, quos quidam medici plumbei coloris appellant. Omnibus pulsus minores sunt quam pro caloris ratione, praeterea obscuri omninoque inaequales, saepe inaequalitate systematice vocata, semper vero ea quae in uno est ictu. Nulli talium sanguis mitti sine maxima laesione solet, quum tamen vacuationem desiderent: verum nec sanguinis missionem nec purgationem ferunt, ut quos sine his syncope subito adoritur. Quomodo igitur tales curandi sunt, qui quum vacuari postulent vacuantia praesidia non ferunt? Sane nullam aliam his idoneam vacuationem inveni praeter eam quae ex frictione paratur. Incipere vero in principio statim morbi oportet, ac primum a cruribus superne deorsum linteis non admodum mollibus, sed aspre-

Ed. Chart. X. [277.]

Ed. Bas. IV. (165.)

ἀμύττεσθαι πρὸς αὐτῶν τὸ δέσμα, θερμαίνεσθαι τε ὁμοῦ αὐτὸ καὶ διαφορεῖσθαι δεομένου τοῦ κάμνοντος. ἐφεξῆς δὲ καὶ ὅλας τὰς χεῖρας ἀπὸ τῶν ὤμων ἄνωθεν κάτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τρίβειν. ἐπειδὴν δὲ ἱκανῶς ἅπαντα τὰ κῶλα φαίνεται θερμὰ καὶ φόβος ἢ κοπῶδη τινὰ αἰσθήσιν αὐτοῖς γενέσθαι, τεθλασμένης τῆς σαρκὸς ἐπὶ τῷ πλήθει τῆς τρίψεως ἐλαίῳ χαλαστικῷ χρηστέον, οἷόν ἐστι τὸ Σαβίνον. ἀπέχεσθαι δὲ τῶν στυφόντων Ἰσπανοῦ καὶ Ἰστρικοῦ καὶ τοῦ μετὰ θαλλῶν ἢ ἐξ ὥμης ἔτι τῆς ἐλαίας ἐσκευασμένον. χεμῶνος δ' ὄντος οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ἐπὶ τι τῶν διαφορητικῶν ἵεναι, οἷόν περ ἐστι τὸ σικυνώνιον ἔλαιον ἢ τὸ διὰ τοῦ χαμαιμήλου ἢ τὸ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις εὐδοκιμοῦν. εἰ δὲ μὴ παρέῃ ταῦτα, τῶν ἐλαίων τι τῶν χαλαστικῶν, οἷς οὐδεμία σύνεστί τις στυψίς καὶ μάλιστα εἰ παλαιότερον εἴη λαβόντας ἐμβαλεῖν αὐτῷ σύμμετρον ἀνήθου. κᾶπειτα, ὥς εἰώθαμεν, ἐπ' ἀγγείου διπλοῦ θερμήναντάς τε, ὥστε δέξασθαι μετρίως αὐτὸ τὴν ποιότητα τῆς βοτάνης, ἀλείφειν τε τούτῳ, τρίβοντας καὶ νῦν

dinis mediocre quid habentibus: debet enim radi ab his cutis, quum simul et calefieri per eam et discuti aegrotus postulet. Dehinc totae manus ab humeris usque superne deorsum simili modo sunt fricandae. Ubi vero artus omnes abunde calere videbuntur, et metus fuerit ne quis ex multitudine frictionis contusa jam carne lassitudinis sensus ipsis superveniat, oleo laxante uteris, quod genus est Sabinum. Ab adstringente vero abstinebis, *cujusmodi* Hispanum est Histricumque et quod una cum germinibus, vel ex oliva adhuc immatura conficitur. Hiems vero si fuerit, nihilo deterius sit, si ad discutientium aliquod transferis, *cujusmodi* ficyonium est oleum, chamaemelinum aut quod apud Aegyptios est in pretio. Quod si horum copia non sit, oportebit accepto laxantium oleorum aliquo et in quo nulla sit adstrictio, potissimumque quod est antiquius immittere ipsi anethi, quod videbitur satis. Mox, ut ipsi solemus, ubi in vase duplici tantisper calefeceris, dum mediocriter qualitatem herbae imbibere, ungere hoc artus et fricare tunc quo-

Ed. Chart. X. [277.]

Ed. Bas. IV. (165.)

ἐπὶ πλείστον τὰ κῶλα· μετὰ δὲ ταῦτα τὸ μὲν ἔλαιον ἀπο-
μάττειν, ἀσηρὸν γὰρ, ἵεναι δὲ ἐπὶ τὴν ῥάχιν ὅλην καὶ ταύτην
ἀνατρίβειν ὁμοίως, τὰ μὲν πρῶτα ξηρὰ τρίψει, τῷ λίπει δ'
ὑστερόν. εἴτ' αὖθις ἐπὶ τὰ σκέλη μετιέναι, καὶ τούτων αὖθις
ἐπὶ τὰς χεῖρας, εἴτ' αὖθις ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ὅλης τῆς ἡμέρας
οὕτω πρῶτιοντας ἐν οἴκῳ φῶς ἔχοντι καθαρὸν καὶ αἰκμον·
ἔστω δὲ δῆλονότι καὶ τῇ θερμότητι σύμμετρος ὁ οἶκος. ἐπι-
τηδειότατον δὲ τούτοις ἔστω τὸ μελίκρατον, ἐναφειηθέντος
ὑσσώπου. καὶ χρὴ μῆτε σιτίον αὐτοῖς μῆτε ῥόφημα μῆδ'
ὔδωρ δίδοναι μῆτ' ἐπιτρέπειν ὅλως πίνειν δαιτυλῶς, ἀλλὰ
τῷ μελικράτῳ μόνῳ χρῆσθαι κατὰ τὰς τρεῖς τὰς πρῶτας ἡμε-
ρας, ἐκ διαδοχῆς τρίβοντα καὶ μόνον ἐκείνους ἀνιέντα τὸν
καιρὸν, ἐν ᾧ περ ἂν ὕπνος αὐτοὺς καταλάβῃ· συνερχεῖ δ' εἰς
τοῦτο μάλιστα καὶ ἡ πλείων τρίψις, ὥστε καὶ κατὰ τοῦτ' ἂν
εἴῃ βοήθημα χρηστὸν οὐ μόνον τὸ κενοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπνον
ἐμποιοῦν. οὐ μὴν οὐδ' ὁ πλείων ὕπνος ἀγαθὸς τοῖς τοιού-
τοις· οὔτε γὰρ ἐπιτρέπει διάφορῃσαι τοὺς ὤμους χυμοὺς καὶ
βαρύνει τὰ σπλάγχνα· ἀλλ' εἴπερ τις ἄλλη διάθεσις ἐκατέρω

que quam plurimum debebis; postea oleum quod taedium
afferat detergere atque ad spinam dorsi transire hancque tot-
tam pariter fricare, primum sicca frictione, post oleo. Ab
hac rursus ad crura te conferes et ab his ad manus, exi-
denue ad spinam, ita totum agens diem in domo purae lu-
cis nec madente, esto ejus domus in caloris symmetria. Sed
mulla in qua coctum hyssopum fuit, his est aptissima. Ipsi-
que neque cibum neque sorbitionem neque aquam exhibere
oportet neque omnino liberaliter potum concedere, sed
mulla tribus primis diebus duntaxat uti, ipse quas dixi
partes ordine fricans, eoque solum tempore intermittens,
quo somnus hominem occupaverit; ad quem etiam alliciend-
um et frictio uberius facit: itaque vel hoc nomine utile
praesidium fuerit, non solum quod vacuet, sed et quod
somnum conciliet. Non tamen uberius somnus his est salu-
taris; neque enim crudos humores digeri sinit et viscera
graviora reddit; sed si quis alius affectus est qui somnum et

Ed. Chart. X. [277. 278.]

Ed. Bas. IV. (165.)

δεῖται μετρίων, ὕπνου τε καὶ ἐργηγόρσεως, οὕτω καὶ ἥδε. πέπτει μὲν γὰρ ὁ ὕπνος, διαφορεῖ δὲ ἡ ἐργηγορσις· ἀμφοτέρων δ' ἐστὶ χρεία τοῖς ἐκ πλήθους ὤμων χυμῶν νοσοῦσιν· ἐν μέρει τοίνυν μετρίως γινόμενα τιμωρεῖν ἀλλήλοις δυνήσονται χρηστῶς. εἰ μὲν γὰρ ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς μικρὸς ἱκανῶς εἴη καὶ ἄρρῳστος, ἢ καὶ πρὸς τούτοις ἀνώμαλος ἰσχυρῶς, ἔσχατος ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ πράττειν τὰ λελεγμένα [278] μηδὲν ἄλλο περιεργαζόμενον. εἰ δὲ καὶ τόνον μετρίως ἔχοι καὶ μεγέθους, ἀθλιπτός τε εἴη καὶ ὀμαλός, ἐπισκέπτου τὰ κατὰ γαστέρα καὶ κλύζε θαρρῶν, εἰ μὴ καλῶς αὐτομάτως διεξέρχοιτο. συμβαίνει γὰρ ἐπὶ τῷ μελικράτῳ κενουθῆναι ταύτῃ χρηστῶς ἀπασαν τὴν περιουσίαν τὴν ἐν ταῖς πρώταις τῶν φλεβῶν εἰσθνήϊαν ἀθροΐζεσθαι ταῖς καθ' ἡπάρ τε καὶ μεσεντέριον. εἰ δὲ πλείων τοῦ δέοντος ἡ ὁρμὴ τῶν περιττῶν ἐπὶ τὴν γαστέρα γένοιτο, τὴν μὲν πρώτην ἐπὶ πλεόν ἔψειν τὸ μελίκρατον· ἥττον γὰρ ὑπάργον τὸ τοιούτον τρέφει μᾶλλον· ὥσπερ γε τὸ ὠμὸν ἥττον μὲν τρέφει, μᾶλλον δὲ ὑπάγει. μετὰ δὲ ταῦτα φερομένης ἐπὶ πλεόν κάτω

vigilias modicas desideret, hic profecto in iis est. Quippe somnus concoquit, vigiliae discutunt, utroque est opus iis qui ex multitudine crudorum humorum aegrotant. Ergo parti mediocriter contingentia juvare mutuo utiliter poterunt. Atque si pulsus hic parvus admodum infirmusque sit, aut etiam supra haec vehementer inaequalis, extremum periculum est; facienda tamen quae retuli, nec aliud quicquam moliendum. Sin *pulsus* robore mediocri sit ac magnitudine praeterea minime intercifus et aequalis, considera quae ad alvum spectant, ac si sua sponte commode non dejiciat, audacter per inferius aliquid infundes. Accidit namque post aquam mulsam, ut quae in primis venis, quae circa jecur et mesenterium sunt, colligi supervacua solent hac commode dejiciantur. Quod si major quam par sit superfluatorum impetus ad alvum citetur, principio quidem percoquere mulsam amplius oportebit, ea namque minus alvum subducens magis nutrit; ut et cruda minus nutrit, sic magis subducit.

Ed. Chart. X. [278.]

Ed. Bas. IV. (165.)

τῆς περιουσίας μηδ' οὕτως μὲν ἴστασθαι, δίδοναι δ' ἀντὶ τοῦ μελικράτου πτισάνης χυλόν. εἰ δ' ἐπιμένει φερόμενα, τῷ ἐκ τοῦ χόνδρου ῥοφήματι τρέφειν, παρακολουθοῦντα δηλονότι τοῖς σφυγμοῖς· ἔσθ' ὅτε γὰρ ἐξαίφνης μεταβάλλουσιν εἰς ἀρρώστιαν ἢ ἀνωμαλίαν ἢ μικρότητα. καθ' ὃν καιρὸν ἄρτον ἐξ οἴνου κεκραμένου δίδοναι προσήκει μήτε γαστρὸς δηλονότι μήθ' ἥπατος φλεγμαίνοντων· ὥς εἰ γε φλεγμαίνοιεν, ὥμων χυμῶν πεπληρωμένου τοῦ σώματος ἀνέλπιστος ὁ κάμνων ἐστὶ, τῶν σφυγμῶν οὕτω τραπέντων. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἀρρώστων προλέγων τὸν θάνατον, ἀνέγκλητον φυλάξαις σεαυτὸν, μηδενὶ βοηθήματι γενναίῳ χρώμενος. ἐφ' ὧν δ' ἐλπίς σωτηρίας, ἐπὶ πάντων δ' ἐστὶ τῶν χωρὶς φλεγμονῆς οὕτω νοσούντων, ὅταν ἐξ ἀρχῆς παραλαμβάνωμεν αὐτοὺς, αἰσχροτάτον εἶναι μοι δοκεῖ συγκοπῆναι τὸν κάμνοντα· καίτοι γ' ὁσημέραι γίγνεται τοῦτο, διὰ τὴν ἀμαθίαν τῶν ἱατρῶν. ἀλλ' οὐ πρὸς τούτους χρὴ βλέπειν, οὐδὲ τούτοις παραβάλλειν ἑαυτὸν, ἀλλ' ὅστις ἂν ὄντως ἢ τέχνης ἱατρικῆς ἐπιστήμων, αἰσχρὸν εἶναι νομίσει

Post haec si supervacua largius descendant, ne sic quidem sistenda, sed exhibendus pro aqua multa ptisanæ cremor est. Si vero fluere pergant, alieae sorbitione nutries pulsuum interim ratione observata; aliquando enim subito ad imbecillitatem vel inaequalitatem vel parvitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere conveniet, utique si nec ventriculus nec jecur phlegmone laboret: quoniam si hac infestentur, jam corpore crudis succis referto plane desperata salus aegro est, pulsibus sic mutatis. Ergo in ejusmodi aegri infirmitate te ipsum a culpa immunem praestabis, si mortem praedixeris, nullo generosiore medicamento usus. Quibus vero spes est salutis, est autem omnibus qui ita citra phlegmonem aegrotant, maximum medico, qui utique ipsos in principio susceperit, videtur mihi dedecus esse, si in syncopen aegri inciderint; quamquam per inscitiam medicorum quotidie id fieri cernitur. Verum non est quod hos spectemus aut cum his nosmet conferamus, sed cum eo, qui cum revera peritus in arte medica sit, foe-

Ed. Chart. X. [278.]

Ed. Bas. IV. (165.)

ἔξαίφνης ἀρόωστον συγκοπήναι μήτε προαιπόντος αὐτοῦ τὸ
 σύμπτωμα μήτε παρειακνευσμένου πρὸς αὐτὸ μήτε κωλύ-
 σαντος. εἴρηται δὲ μοι καὶ προσθεῖν ὥς ἐν ταῖς τοιαύταις
 διαθέδεσιν αὐτοὶ κατασκευάζουσι τὰς φλεγμονὰς οἱ δια-
 παντὸς ταῖς ὑποχονδρίοις λωβούμενοι διὰ καταπλάσμάτων
 τε καὶ κατατελήσεων. οὐκ οὖν χρηστέον αὐτοῖς πρὶν ἢ τὸ
 πολὺ τοῦ πλήθους τὸ μὲν ἐκκενώσαν, τὸ δὲ πέσαι· τηρι-
 καῦτα δὲ ἤδη χρηστέον αὐτοῖς οὐχ ἀπλῶς χαλῶντας, ἀλλ'
 αἰονῶντας δι' ἀρνιδίου μετρίως, ἣν ὁ πυρετὸς ὑπάρχη μὴ
 πάνυ μέγας· εἰ δ', ὥς εἴρηται, θεραπεύοντί σοι τὰς τρεῖς
 τὰς πρώτας ἡμέρας μηδὲν ἀπαντήσῃ χειρόν, ἐπὶ τῶν αὐτῶν
 ἄγειν ἄρχῃ τῆς ἐβδόμης, μελικράτῳ μόνῳ χρωμένους ὑσσω-
 πον ἔχοντι· μακροτάτην γὰρ οἱ οὕτω διακείμενοι φέρουσιν
 ἀσιτίαν, ἐξ αὐτῶν ὧν ἔχουσιν ὠμῶν χυμῶν πεττομένων
 τρεφεμένον τοῦ σώματος. εἰ δὲ μὴ μόνον ὠμοὶ τύχοιεν
 ὄντες, ἀλλὰ καὶ διαφθορὰς εἰς τοσοῦτον ἦκοντες ὥς μὴ
 δύνασθαι πεφθῆναι τελείως, ἀδύνατον σωθῆναι τοὺς οὕτω
 νοσοῦντας, ἀλλὰ τοὺς γε σωθῆναι δυναμένους, εἰ μηδὲν

Idem putet, aegrum syncope extemplo corripi, ipso nec sym-
 ptoma praedicente, nec ad id praeparato aut idem prohi-
 bente. Sane dictum a me etiam in superioribus est, qui ca-
 taplasmatibus et perfusionibus assidue praecordia vexant, ipsos
 in ejusmodi affectibus phlegmonas accersere. Minime igitur
 est his utendum prius quam supervacua magna ex parte par-
 tim vacuata sint, partim concocta, tum vero etiam his utaris
 licet, non tamen duntaxat laxans, sed ex absinthio medio-
 criter perfundens, si febris non plane sit magna. Si vero
 medicanti tibi tres primos dies, ut dictum est, nihil deterius
 occurrat, iisdem ipsis uteris usque ad septimum aqua dun-
 taxat mulsa, in qua incoctum hyssopum sit contentus, si-
 quidem longissimam qui ita sunt affecti cibi abstinentiam
 ferunt, corpore scilicet ex crudis ipsis quos continet succis
 concoquendis alto. Quod si non modo crudi humores sint,
 sed etiam eo corruptionis pervenerint, ut concoqui perfecte
 nequeant, qui sic aegrotant eorum desperata est salus. Sed

Ed. Chart. X. [278. 279.]

Ed. Bas. IV. (165. 166.)

ἀμαρτάνοιτο, μέχρι τῆς ἐβδόμης ἐπὶ μελικράτω μόνῳ διαιτᾶν· ἢ εἴ ποτ' ἄρα δεήσειεν ἥτοι τῆς γαστρὸς ἐκκρινούσης ἢ ἀποστραφέντων αὐτῶν τὸ μελικρατον, ἐπὶ τὸν τῆς πτισάνης ἵεναι χυλόν. εἰ δὲ καὶ τοῦτον ἀποστρέφοντο, χόνδρον ὁμοίως ἀρτύνειν πτισάνῃ· καὶ γὰρ οὐδὲ βλάπτει τοὺς οὕτω διακειμένους ὅξος· ἀλλ' ἦν αἰσθοίό ποτε παχεῖς ἱκανῶς εἶναι τοὺς ὁμοῦς χυμοὺς ὁξύμελι διδόναι διὰ παντὸς, ἀντὶ τοῦ μελικράτου. εἰ δ' ἄρθοιεντο τῷ (166) συνεχεῖ τῆς δόσεως, ἐξαλλάττειν μὲν ἐπὶ μελικρατον καὶ πτισάνην· ἐπανέρχεσθαι δ' αὐθις ἐπ' αὐτό· μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν μικρὸν ἐχόντων καὶ ἀραιὸν [279] καὶ βραδύν τὸν σφυγμὸν ἡγεῖσθαι ψυχροὺς εἶναι τοὺς χυμοὺς. εὐθὺς δὲ τούτοις σύνεστι καὶ ἡ τοῦ παντὸς σώματος ἄχροια σαφῶς, οἷα περ πρόσθεν εἴρηται. δόξει δὲ τίσιν ἴσως ἀδύνατον εἶναι τὸ λεγόμενον οὐδενὶ τῶν πυρεσσόντων οὔτε βραδυτέρων οὔτε ἀραιωτέρων γινομένων τῶν σφυγμῶν. ἀλλὰ κατὰ διπλὸν γε τρόπον ἀληθὲς ὑπάρχει τὸ εἰρημένον· ἓνα μὲν ἐπειδὴ σαφῶς ἐν τοῖς παροξυσμοῖς καὶ βραδυτέροι καὶ ἀραιό-

qui, si nullus praefertim committatur error, servari possunt, ii aqua sola mulla ad septimum usque sunt nutriendi, aut sicubi id res exigit vel alvo fluente vel aegro mullam fastidiente ad ptisanam cremorem est transeundum. Sin hunc quoque aversetur, alica ad eundem quo ptisana modum ei praeparabitur: neque enim iis, qui ita sunt affecti acetum incommodum est, imo sicubi crudos affatim humores esse animadverteris, oxymel pro mulla exhibere assidue debebis. Quod si hujus assiduus usus taedio esse coeperit, transire invicem ad mullam et ptisanam conveniet, dein rursus ad ipsum oxymeli reverti, maxime vere, quibus tum parvus tum rarus ac tardus pulsus est, iis frigidos subesse humores putandum. Iisdem protinus et decoloratio totius corporis manifeste cernitur, qualis prius tradita est. Sed id esse fortasse quod dictum est non posse quibusdam videatur, quum nulli febricitantium aut tardior aut rarior pulsus fiat. Caeterum duplici ratione verum esse quod dictum est comperietur, una, quod evidenter in accessionibus et tardiores et

Ed. Chart. X. [279.]

Ed. Bas. IV. (166.)

τεροι γίνονται τοῦ κατὰ φύσιν· ἕτερον δὲ, διότι καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους καιροὺς τοῦ παροξυσμοῦ πάντων τῶν ὀπωσοῦν πυρετιόντων ἀραιότερόν τε καὶ βραδύτερον αἱ τούτων ἀρτηρίαι σφύζουσιν. εἰ μὲν γὰρ δὴ θέρος εἴη καὶ ψυχροπότης ὁ νοσῶν, ψυχρὸν τούτῳ δίδοναι τὸ ὀξύμελι, χειμῶνος δ' ὄντος ἅπασι θερμόν, ὡσαύτως ψυχροπόταις τε καὶ θερμοπόταις· ὥσπερ εἰ καὶ ἄμετρον καῦμα θέρους ὥρα ψυχρὸν καὶ τοῖς θερμοπόταις, εἰ μὴδὲν εὐπαθὲς ἔχοιεν σπλάγχνον. ἐναντιώτατα δὲ τούτοις ἐστὶ βαλανεία καὶ ὁ περιέχων αἷρ, εἰ θερμὸς ἱκανῶς ἢ ψυχρὸς. ὅθεν οὔτε λούειν προσήκει καὶ κατακλίνειν ἐν οἴκῳ ὥρα μὲν θέρους ψυχρινῷ, χειμῶνος δ' ἁλεινῷ. βλάπτονται γὰρ ἱκανῶς ὑφ' ἑκατέρας τῆς ἀμετρίας ἐν μὲν τοῖς βαλανείοις, ὡς καὶ τῷ θερεὶ καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸ θερμόν αὐξήσει χρομένων τῶν ὠμῶν χυμῶν καὶ πάντῃ τοῦ σώματος ῥεόντων, ὡς κίνδυνον εἶναι καὶ πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίαν ἀφικέσθαι καὶ ποτε καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀναδραμεῖν, ἄμεινον ὑπάρχον μακρῷ περὶ τε τὸ ἥπαρ αὐτοῖς ἐτι

rariores quam pro naturali ipsorum habitu pullus fiant; altera, quod reliquis praeter accessionem temporibus horum arteriae tum rarius tum tardius quam aliorum quorumvis qualitercunque febricitantium pullant. Ergo si aestas sit et aeger frigidae potioni assuetus, frigidum huic oxymeli dabis; si hiems sit, omnibus calidum, tum iis qui calidae tum iis qui frigidae insueverunt, offeres, aequè ut si immodicus aestatis tempore aestus sit etiam iis, qui calidae assueti sunt, frigidum, si nullum sit iis viscus ad injuriam opportunum. At his *propositis* adversissima sunt tum balneum tum aër ambiens, si vel nimium calidus sit vel frigidus. Itaque ut lavandi non sunt, sic et reclinandi in domo sunt aestate quidem quae frigeat, hieme quae caleat. Laeduntur namque admodum ab utraque ametria, videlicet in balneo, ut et aestate et omni caloris incremento, crudis humoribus liquatis ac per omnes corporis partes fluentibus ita ut metuentum sit ne ad pulmones et cor ferantur: aliquando etiam ne ad cerebrum subeant, quum longe praestet ut circa jecur

Ed. Chart. X. [279.]

Ed. Bas. IV. (166.)

μένειν καὶ τὰς πρώτας φλέβας. ἐν δὲ τοῖς ἀμέτρως ψυχροῖς οἴκοις καὶ χειμῶνι καὶ ὅλως ψυχρῷ τῷ περιέχοντι δύσπεπτοί τε μένουσιν οἱ ὥμοι χυμοὶ καὶ τὰς κατὰ τὸ ἥπαρ ἐμφράξεις, εἰ μὲν εἶεν μακραί, παραύξουσιν· εἰ δ' οὐκ εἶεν, γεννώσι διὰ πάχος ἰσχύμενοι καὶ σφηνούμενοι. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω πρακτέον, ὅταν ἀπὸ πρώτης ἡμέρας αὐτὸς ἀρχῇ τῆς θεραπείας αὐτῶν. εἰ δὲ συγκοπτομένων ἤδη κληθείης, ἀφλεγμάτων ὄντων ὧν εἶπον χωρίων, δίδοναι μὲν αὐτοῖς ἄρτου μὴ πολὺν, δι' οἴνου δὲ τῶν ἀνάδοσιν ἐργαζομένων ταχεῖαν· εὐθέως δ' ἐπὶ τὴν τρίψιν ἵεναι καὶ χρῆσθαι κατὰ τὸν εἰρημένον ὀλίγον ἔμπροσθεν τρόπον. εἰ μὲν οὖν εἴη θέρος καὶ τὸ χωρίον φύσει θερμὸν καὶ πνιγῶδες ἢ ἡ κατάστασις ἱκανῶς θερμῇ, μεθ' ὕδατος ψυχροῦ δοτέον τὸν οἶνον· εἰ δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων εἴη, μετὰ θερμοῦ. τὸ μέντοι δεύτερον καὶ τρίτον ἐκ παντὸς τρόπου πειρᾶσθαι θερμὸν δίδοναι ποτόν. εἰ γὰρ τὴν ὅλην θεραπείαν, ἧς ἕνεκα καὶ τὰς τρίψεις παραλαμβάνομεν, ἄμεινον τὸ θερμὸν ταῖς πέψει τῶν ὥμων χυμῶν συνεργοῦν.

et primas venas adhuc ipsis subsistant. In domo vero immodice frigida et hieme et denique ambiente frigido humores crudi et inepti ad concoquendum manent, et jecinoris obstructionis, si leves sint, augment, si nullae sint, eas crassitudine sua haerentes impactique creant. Atque haec quidem sic agenda sunt, ubi a primo die ipse curationem susceperis. Si autem ad eos, quos syncope jam premit, sis accitus, si ea quae retuli loca phlegmones vacent, panis exhibebis non multum huncque ex vino aliquo quod celerem in corpus distributionem adjuvet; statimque ad frictiones venies, quas etiam pro tradito jam ante modo ministrabis. Si itaque aestas sit et regio natura calens et aestuans aut status coeli vehementer calidus, cum aqua frigida vinum dabis, si nihil ejusmodi sit, cum calida. Quae tamen secundo et tertio dabitur potio, omnino calidam exhibendam curabis. Nam ad universam eam curationem, cujus gratia frictiones adhibuimus, calidum praestat crudorum succorum concoctionem adjuvans.

Ed. Chart. X. [279. 280.]

Ed. Bas. IV. (166.)

Κεφ. δ'. Ἐφ' ὧν δὲ διὰ χολήν ξανθὴν ἀδικήσασαν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ἢ συγκοπὴ γένοιτο, ψυχρὸν τοῦτοις χρὴ προσφέρειν τὸ ποτόν. οἶνον μέντοι τῇ φύσει θερμὸν εἰς ἀνάδοσιν ὀρμῶντα τοῖς συγκοπτομένοις ἅπασι δοτέον· ἀναδοθῆναι γὰρ βουλόμεθα τὴν ληφθεῖσαν τροφήν, οὐκ ἐν τῇ γαστρὶ μῆναι. δῆλον δὲ ὅτι τοὺς οἶνους κηρόνους μὲν τῇ χροίᾳ, λεπτοὺς δὲ τῇ συστάσει, παλαιοὺς δὲ τὴν ἡλικίαν ἐκλεκτέον, εὐθύς δ' ἂν εἴην εὐώδεις οἱ τοιοῖδε. καὶ μέντοι καὶ αὐτῷ σοι πάρεστι καταπιόντι βραχὺ κραιθέντων αὐτῶν αἰσθάνεσθαι θερμοσίας [280] εἰς ὅλον ἰούσης τὸ σῶμα. μὲντοι πικροὶ γε ἔστωσαν ὑπὸ παλαιότητος οἱ οἶνοι καὶ μάλιστα ἐφ' ὧν ὁ τοῦ κάμνοντος στόμαχος ὑπὸ τῆς ξανθῆς ἀδικεῖται χολῆς. οὔτε γὰρ ἔτι τὸ τῶν οἶνων εὐχρυσον καὶ τροφίμων ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀηδεῖς ὄντες αὐτῷ τούτῳ τὸν στόμαχον ἀνιώσιν. ἄριστοι τοίνυν εἰσὶν ὅσοι τῶν οἶνων αὐστηροὶ τὴν φύσιν ὄντες αἰσθητὴν μὲν οὐκέτι τὴν στυψιν ἔχουσι διὰ τὴν παλαιότητα, σαφεῖ δ' ἱκανῶς τὴν θερμοσίαν. ἅπαντα γὰρ ὧν δεόμεθα ποιήσουσιν, ἐφ' ὧν ὁ στόμαχος ἔστι

Cap. IV. At quibus ex flava bile os ventriculi infestante syncope incidit, iis frigida exhibenda potio est. Vinum tamen quod et calidum natura sit et distributionem in corpus promoveat, omnibus syncope affectis offerre conveniet; distribui namque per corpus sumptum nutrimentum, non in ventre manere volumus. Constat autem vina deligenda esse, quae et colore flava sint et consistentia tenuia et aetate vetera et si talia boni odoris continuo fuerint. Quin etiam ipse, si paululum ubi mixta sint gustes, senties calorem per totum corpus transmitti. Caeterum amara prae vetustate vina ne sunto, praesertim quae iis exhibebis quorum stomachus flava bile urgetur. Talia namque simul laudabilem ac nutrientem vini succum jam amiserunt, simul injucunda quum sint, hoc ipso stomachum offendunt. Commodissima igitur his vina sunt, quae quum naturaliter austera sint, sensilem jam adstrictionem propter vetustatem non amplius exhibent, calorem tamen admodum evidentem habent. Omnia enim quae requirimus in iis quorum stomachus amara bile vexa-

Ed. Chart. X. [280.]

Ed. Bas. IV. (166.)

πικρόχολος, ἡδέως τε λαμβανόμενοι καὶ πέψει καὶ ἀναδόσει
 συνεργοῦντες καὶ τὴν καλίαν τοῦ χυμοῦ πρᾶννοντες καὶ θερ-
 μὴν τὴν ἔξιν ἐργαζόμενοι καὶ ῥωννύντες τὸν στόμαχον. ἄρι-
 στοὶ δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων οἶνων Σουρρέντινος, Σιγνίνος,
 Σαβίνος, Τιβουρτίνος, Μάρσος, Ἰταλιῶται πάντες οὗτοι,
 στύφοντες μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἅπαντες. ὁ μὲν γὰρ Σουρρέν-
 τίνος μετρίως τε στύφει καὶ θερμότερος τῶν ἄλλων καὶ ἡδίων
 ἐστίν. ἐφεξῆς δ' ὁ Τιβουρτίνος ὁ εὐγενής· ἐστὶ γὰρ τις καὶ
 ἄλλος Τιβουρτίνος ἄτονος ὁμοίως Σαβίνῳ, βραχείας μετέχων
 στύψεως. ὁ δὲ Σιγνίνος αὐστηρότερος· καὶ τούτου πολὺ μᾶλ-
 λον ὁ Μάρσος. πάντες οὗτοι χρηστοὶ πικροχόλῳ στομάχῳ.
 καὶ διὰ τοῦτ' αὐτοῖς χρηστέον, ὅταν γ' ᾗτοι ὑπὸ καυσωδῶν
 πυρετῶν ἀδικηθεὶς ἐπιφέρῃ συγκοπὴν, ἥ καὶ ἄλλως πολλῆς
 εἰς αὐτὸν ᾗτοι ῥυείσης ἢ ἀναποθείσης χολῆς. οἷς μέντοι δι'
 ὤμους χυμούς ὁ κίνδυνος τῆς συγκοπῆς, ὁ Φαλερτίνος ἀμείνων
 τῶν εἰρημένων εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον εὐχυμότερός τε ἐστὶ καὶ
 θερμότερος· ἀναδοθήσεται γὰρ αὐτῶν θάπτον καὶ τῇ πέψει

tur efficient, quum et jucunde fumantur et tum ad conco-
 ctionem tum ad distributionem in corpus etiam faciant, et
 succi vitium mitigent, et corporis habitum calefaciant, et
 stomachum ipsum firment. Hujusce generis vinorum optima
 sunt Surrentinum, Signinum, Sabinum, Tiburtinum, Mar-
 sum, omnia haec Italica et adstringentia, non tamen pari
 modo omnia. Nam Surrentinum et mediocriter adstringit
 et calidius caeteris et jucundius est. Ab hoc nobile Tibur-
 tinum; est enim et aliud quoddam imbecillum Tiburtinum,
 quod etiam sicut Sabinum levis astrictionis particeps. Si-
 gninum vero austerius est, sicut etiam Signino multo magis
 Marsum. Haec omnia vina stomacho qui amara vexatur
 bile salubria sunt. Ideoque illis utendum, quoties is vel ex
 ardenti febre offensus syncopen attulerit vel alias multa in
 eum bilis fluxerit vel multam imbiberit. Quibus tamen ex
 crudis humoribus syncopes periculum imminet, sane Faler-
 tum tanto jam memoratis praeferat, quanto tum melioris est
 succi, tum etiam calidius; nam et velocius illis per corpus

Ed. Chart. X. [280.]

Ed. Bas. IV. (166.)

τῶν ὠμῶν χυμῶν συνεργήσει. τῶν δ' εἰρημένων ἕκαστος ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δ' ἥττον, ἅπαντες δ' οὖν Φαλερίνοι τονοῦσι μᾶλλον τὸν στόμαχον. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Φαλερίνων ὁ μὲν τις ἱκανός ἐστι γλυκὺς, ὃν ὀνομάζουσι Φανστῖνον, ὁ δ' ὡς μὲν πρὸς ἐκείνον αὐστηρὸς, ὡς δὲ πρὸς τὸν Σιγνῖνόν τε καὶ Μάρσον γλυκὺς, ἐκλεκτέον εἰς τὰ τοιαῦτα τὸν δεύτερον. εἰ δ' ὁ κάμνων εἴθιστο χρῆσθαι περὶ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον οἴνοις γλυκέσιν, οὐδὲν κωλύει τούτῳ δοῦναι τὸν γλυκύτερον Φαλερίνον. ἐπὶ μέντοι τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὅσα τε τούτοις ἔθνη γειτνιά, μὴ παρόντων τῶν εἰρημένων οἴνων, ἔσθ' ὅτε κάλλιστος πρὸς ἀνάδοσιν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις εὐπορουμένων οἴνων ὁ Ἀρουϊσιός τε καὶ ὁ Λέσβιος. ὁ μὲν οὖν Λέσβιος εὐδηλὸς ἐστι καὶ τῆς προσηγορίας ἐν Λέσβῳ γινόμενος, ὁ δ' Ἀρουϊσιος ἐν χωρίοις τισὶ τῆς Χίου γεωργεῖται. τριῶν δὲ οὖσων ἐν Λέσβῳ πόλεων, ἥττον μὲν εὐώδης καὶ γλυκὺς ἐν Μιτυλήνῃ γεννᾶται, μᾶλλον δ' εὐώδης καὶ γλυκὺς ἐν Ἐρεσσῷ, καίπειτα ἐν Μηθύμνῃ. λαμβάνειν δ' ἀπαραχύτους, οὕτω δ' ὀνομάζουσιν οἷς οὐ μέ-

distribuetur et crudis humoribus concoquendis auxilio erit: Quae quum dictorum singula aliud magis, aliud minus faciant, omnia tamen Falerna magis stomachum roborant. At quoniam ipforum Falernorum aliud dulce admodum est, quod Faustinum vocant, aliud si cum hoc conferas austerum, si cum Signino et Marso dulce, deligendum ad talia secundum est. Si vero cubans per sanitatem dulcibus vinis infuevit, huic nihil prohibet dulcius Falernum exhibere. Verum in Asia et Graecia et nationibus quae his sunt vicinae, ubi copia jam dictorum vinorum aliquando non est, ex iis quae illae regiones suppeditant aptissima ad distributionem in corpus sunt Aruysium et Lesbium, hoc quidem veluti ex ipso nomine patet in Lesbo natum, Aruysium locis quibusdam in Chio provenit. Quum vero tria sint in Lesbo oppida, minus certe tum odorum tum dulce in Mitylene gignitur, magis et odoratum et dulce in Eresso, dein in Methymna. At sumenda ex his quae aparachyta sunt, ita enim nominant ea

Ed. Chart. X. [280. 281.]

Ed. Bas. IV. (166. 167.)

μικται θάλασσα, μεγίστην βλάβην ἡγούμενους ἐφ' ὧν μέμικται γενήσεσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ εἰώθασι τοῖς εὐγενέσιν οἴνοις, ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἐστὶ, μινύναι τῆς θαλάσσης ἐν Δέσβῳ, καθάπερ οὐδ' ἐν Χίῳ τῷ Ἀρουνισίῳ. γεννᾶται δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἑλλησποντιακὴν Μυσίαν οἶνος ὁμοιος τῷ Σουρρέντινῳ, Μύσιος ὀνομαζόμενος κατ' ἐξοχὴν. οὗτοι πάντες οἱ οἶνοι κηροὶ καὶ θερμοὶ καὶ εὐώδεις εἰσὶ καὶ τῇ συστάσει μέσοι τῶν ὕδατωδῶν καὶ τῶν παχέων. ὕδατώδεις μὲν οὖν εἰσι τὴν σύστασιν ὃ τε Ἀδριανὸς καὶ Σαβίνος καὶ Ἀλβανὸς καὶ Γαυριανὸς καὶ Θούσκος, ὃ τε Νεαπολίτης ὃ Ἀμιναιός, ἐν τοῖς περὶ Νεάπολιν χωρίοις γινόμενος· ὥστε καὶ ὀνομάζουσιν οὕτως αὐτόν. ἐπὶ δὲ τῆς Ἀσίας ὃ τε Τιβεκίνος καὶ ὁ Τιτακαζηνὸς καὶ τρίτος μετ' αὐτούς ὁ Ἀρσύνος. ἔμπαλιν δὲ παχεῖς οἶνοι, καθάπερ τὸ σίραιον, ὃ παρ' ἡμῖν ὀνομάζουσιν ἔψημα, ὃ Σκυβελλίτης καὶ ὁ Θηραῖος καὶ [281] Ἀλβάτης· ἐπὶ δὲ τῆς (167) Ἀσίας Αἰγεάτης τε καὶ Περπερίνος. ἐφ' ὧν οὖν διὰ πλῆθος ὁμῶν χυμῶν ἡ συγκοπὴ γίνεταί, τοὺς μὲν παχεῖς φευκτέον ὥς βλάπτοντας, τοὺς δὲ ὕδατώδεις ὥς

quibus marina aqua admixta non est, rati maximum futurum incommodum ex iis quibus est admixta. Alioqui nec assolent in Lesbo nobilibus vinis, de quibus nunc agitur, marinam aquam immiscere: veluti nec Arnifio in Chio. Generatur et in Hellesponti Mysia vinum Surrentino non ab simile, Mysinum per eminentiam vocant. Haec omnia vina flava et calida et odora sunt et consistentia, quae inter aquosa crassaque sit media. Aquosae vero consistentiae sunt Adrianum et Sabinum et Albanum et Gaurianum et Thuscum et Neapolitanum Aminaeum, quod in locis Neapoli vicinis gignitur, unde etiam ita id nominant. In Asia vero et Tibecinum et Titacazenum et tertium ab iis Arsyinum. Contra vero crassa sunt, ut Siraeon, *id est sapa*, quod apud nos hepsēma nominant, et Scybellites et Theraeum et Albates, in Asia vero Aegeates et Perperinum. Ergo quibus ex abundantia crudorum humorum syncope incidit, iis crassa vina ceu noxia, aquosa ceu parum efficacia sunt fugienda, dejigenda vero

Ed. Chart. X. [281.]

Ed. Bas. IV. (167.)

ἀπράκτους· αἰρετέον δὲ τοὺς μέσους αὐτῶν κιρρῶν, ὡς εἴρη-
ται, καὶ θερμούς ὄντας. οὐδὲ γὰρ ἂν εὖροις οὐδένα τῶν λευ-
κῶν οἴνων θερμόν, ὅπου γε καὶ οἱ αὐστηροὶ καὶ μετρίως
λευκοὶ παλαιούμενοι κιρρότεροί πως γίνονται. εἰ δ' ἄλλως
ἐθέλεις ὀνομάζειν τὸ κιρρὸν χροῶμα, δύναται ἂν λέγειν πυρρὸν
ἢ ὠχρόν. ὅσοι δ' ἐν αὐτοῖς εἰσι θερμότατοι, ξανθοὶ πάντες
εἰσὶν· ὅποιος καὶ ὁ Καίκουβος ἐπὶ τῆς Ἰταλίας. ὃς οὐχ ἔν-
τι γένος ἐστὶν οἶνον τοιούτου ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἔνιοι νομίζουσιν,
ἀλλ' ὑπὸ παλαιότητος εἰς τοῦθ' ἤκων, ὡς πυρρὸν ἔχειν
χροῶν, ὅθεν περ καὶ τὸννομα αὐτῷ· ἤκουσι δ' οὐ πάντες εἰς
τοῦτο φθάνοντες παχύνεσθαι, πρὶν ἐν τῷ διαυγεῖ τὸ ξανθὸν
λαβεῖν χροῶμα. τῶν δ' ἄλλων οἴνων τῶν αὐστηρῶν ὅσοι
μετρίως λευκοὶ καὶ παχεῖς, οὐδεὶς ἐπιτήδειος εἰς ἀνάδοσιν· εἰ
μέντοι παλαιωθείεν ἱκανῶς, χρήσαιτ' ἂν τις αὐτοῖς ἐτέρων
μὴ παρόντων· εὐστόμαχοι δ' εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι πάντες πα-
λαιούμενοι. ὅπως δὲ καὶ τούτων ἔχῃς τι παράδειγμα, τοῦ τ'
ἀπὸ τῆς Νικομηδίας ἀναμινθήσκω σε πᾶσιν ἀνθρώποις γνω-

sunt eorum media, quaeque, ut dictum est, flava sint et ca-
lida. Neque enim invenias ex albis vinis calidum ullum,
quum etiam austera et mediocriter alba tum inveterata ful-
viora quodammodo reddantur. Quod si aliter nominare ful-
vum colorem velis, licet voces fulvum vel pallens. Quot-
quot autem in ipsis calidissima sunt, omnia certe flava sunt,
cujusmodi in Italia est Caecubum. Quod etiam unum quod-
dam genus ejusmodi vinorum ab initio, ut aliqui putant, non
est, verum ex vetustate eo pervenit ut colorem obtineat,
unde ipsi quoque nomen est; non tamen eo omnia perveni-
unt, quum prius crassentur, quam in pellucido flavum co-
lorem accipiant. Reliquorum vinorum austeriorum, quae
mediocriter alba crassaque sunt, nullum ad distributionem
in corpus est idoneum, si tamen abunde inveteraverint nec
aliorum copia sit, uti illis licebit; sunt vero ejusmodi omnia
quum inveteraverint stomacho utilia. Quo vero habeas ho-
rum quoque exemplum, tum ejus quod ex Nicomedia affer-
tur memineris velim, quod omnibus hominibus est notum,

Ed. Chart. X. [281.]

Ed. Bas. IV. (167.)

ρίμου καὶ τοῦ Σικελοῦ τοῦ Ἀμιναίου τοῦ ἐν τοῖς μεγάλοις
κεράμειοις· ὁ γὰρ ἐν τοῖς μικροῖς λαγυνίοις ἐναντιώτατος
τῷδε, κακοστόμαχος ἅμα καὶ κεφαλαλγῆς ὑπάρχων. πειρᾶ-
σθαι μὲν οὖν αἰ τὸν ἄριστον αἰρεῖσθαι· μὴ παρόντος δὲ τὸν
ὁμοιότατον ἐκείνω κατὰ τὰ λελεγμένα γνωρίσματα· κάλλι-
στοι γοῦν εἰς ἀνάδοσιν ὁ τ' Ἀρουνίσιος ἐστὶ καὶ ὁ Λέσβιος·
ἀλλ' εἰ μὴ παρεῖν, ἐν Ἀσίᾳ δὲ εἴημεν, ἦτοι τὸν Ἀφροδι-
σιαῖον ληπτέον ἢ τὸν αὐστηρὸν Τρωλίτην ἢ τινὰ τῶν ὁμοίων
αὐτοῖς, πρῶτον τῇ χροᾷ καὶ θερμαίνοντα σαφῶς, εἰ ποθεῖη
παραχρῆμα. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ πρὸ πάντων ὅποια τις ἢ
τοῦ κάμνοντός ἐστι φύσις. εἰ μὲν γὰρ ἀσθενὴς τὴν κεφαλὴν
εἴη καὶ ῥαδίως ὑπὸ τῶν θερμῶν οἴνων πληρούμενος, ἐπὶ
τοὺς ἥττον θερμούς ἐρχεσθαι μᾶλλον χρὴ· εἰ δ' ἰσχυρὸς τὴν
κεφαλὴν ἢ καὶ χαίρων οἴνοις τοῖς τοιούτοις ἢ εἰδισμένος
ἀλύπως φέρειν, χρηστέον αὐτοῖς θαρρόντως. κεφαλαλγῆς
δὲ εἰσιν ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς οἶνοι πάντες οἱ εὐώδεις καὶ κηρῶί·
διὰ τοῦτο καὶ ὁ Φαλερῖνος καὶ ὁ Τρωλίτης καὶ ὁ Λέσβιος
ἐσθενεῖ κεφαλῇ βλαβεροί. ὅποια δὲ ἐν τοῖς Φαλερῖνοις οἴνοις

tum Siculi Aminaei, quod in magnis reponitur fictilibus:
quod enim in parvis servatur lagunculis, maxime huic est
contrarium, quum et malum stomacho sit et capitis dolorem
excitet. Ac semper quidem est id agendum ut optimum eli-
gas; si id non sit, quod illi pro jam comprehensis notis est
quam simillimum. Aptissima namque ad distributionem in
corpus sunt Aruifium et Lesbium, sed si ea desint simusque
in Asia, aut Aphrodisiense potemus aut austerum Tmolites
aut aliquod his similiū, quod et colore sit fulvum et illico
quum bibitur manifeste calefaciat. Considerandum vero ante
omnia est, qualisnam aegrotantis natura sit; nam si imbecil-
lum illi caput sit et quod facile calidis vinis impleatur, mi-
nus calida potius sunt offerenda; sin firmo admodum capite
sit et talibus vinis delectetur aut etiam citra noxam ea ferre
sit solitus, haud timide his utetur. At vina et odora et fulva,
quantum ex ipforum est natura, omnia capitis dolorem exci-
tant, eoque tum Falernum tum Tmolites tum Lesbium in-
firmo capiti noxia sunt. Qualis autem in Falernis tradita

Ed. Chart. X. [281. 282.]

Ed. Bas. IV. (167.)

εἴρηται διαφορὰ, τοιαύτη καὶ τοῖς Τμωλίταις· ὁ μὲν γὰρ ἕτερος ἱκανῶς γλυκὺς, ὁ δὲ ἕτερος αὐστηρὸς, ὥς ἐκείνῳ περιβάλλειν· θερμοὶ δ' ἱκανῶς ἀμφοτέρω καὶ διὰ τοῦτο κεφαλαλγεῖς. οἱ δὲ αὐστηροὶ τὴν τε γαστέρα ῥωννύουσι καὶ ἄλγυποι τῇ κεφαλῇ πάντων οἴνων μάλιστα εἰσὶν· εἰς ἀνάδοσιν δὲ οὐχ ὁρμῶσιν· ὥστε σοι φευκτέον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν συγκοπτομένων οὐδὲν ἦταν ὕδατος. ἐπιτήδειος δὲ εἰς ἀνάδοσιν καὶ ὁ Ἴπποδαμάντειος παλαιωθεὶς ἐκ τῆς ιδέας ἂν τοῦ τε Φαλερίνου γλυκέος καὶ τοῦ Τμωλίτου· πρόσεστι δὲ αὐτῷ στύψις σαφής, ἥπερ ἐκείνων οὐδετέρῳ, καὶ διὰ τοῦτό ἐστιν εὐστομαχώτερος. ἀποροῦντι δὲ σοι τῶν οἰκείων οἴνων ἐν ἑκατέρῃ τῇ συγκοπῇ, λέγω δὲ τῇ τε διὰ πλῆθος ὠμῶν καὶ τῇ διὰ χολήν, ἀναγκαζομένῳ τε πάντως οἴνῳ χρῆσασθαι, φευκτέοι μὲν, ὥς εἴρηται, πάντες οἱ αὐστηροὶ καὶ νέοι· φευκτέοι δὲ καὶ οἱ παχεῖς· αἰρετέοι δὲ οἱ ὕδατώδεις καὶ μᾶλλον εἰ παλαιοὶ τήχοιεν ὄντες· οὐ θερμαίνουσι μὲν γὰρ ἱκανῶς οἱ τοιοῦτοι, [282] ῥαδίως δὲ ἀναδίδονται· ὥστε τοῦ τάχους τῆς ἀναδόσεως, κοινού τοῖς

nobis differentia est, talis et in Tmolitis habetur; alterum enim admodum est dulce, alterum austerum, si cum illo conferatur; calida tamen admodum ambo sunt eoque capiti dolorem inferentia. Austera vina ventriculum roborant, caputque inter omnia vina minime tentant, caeterum distributionem non promovent, quo magis fugienda tibi in lyncope prehenfis sunt non minus quam aqua. Habile vero ad distributionem et Hippodamantium, quum inveteravit, est ipsum quoque ex ea specie cujus tum dulce Falernum est tum vero Tmolites; inest huic et adstrictio manifesta, quae tamen in neutro illorum est, itaque etiam salubrius stomacho est. In penuria vero vini, quod accommodum utrique lyncopae sit, ei inquam quae ex multitudine crudorum humorum oritur et ei quae ex bile incidit, coactus prorsus vinum uti, fugienda sunt, ut diximus, omnia tum austera tum nova, fugienda quoque crassa: deligenda vero aquosa, magisque si sint antiqua; talia namque tametsi non valenter calefaciunt, tamen facile distribuuntur. Proinde quum celeritas distribu-

Ed. Chart. X. [282.]

Ed. Bas. IV. (167.)

τοιούτοις οἴνοις πρὸς τοὺς κηρῶν ὄντος, ἡ διαφορὰ γένηται ἂν ἐν τοῖσδε· πέπει μὲν τῇ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ φλέβας οἱ κηρῶι συναίρονται μᾶλλον, ὅτι καὶ μᾶλλον θερμαίνουσιν, ἐπικραστικοὶ δ' εἰσὶ καὶ θρεπτικοί· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταῖς ἐνχυμίαις συντελοῦσιν. ὧν οὐδὲν ὑπάρχει τοῖς ὕδατώδεσιν, ἥμιστα γὰρ ἐκ τῆς τούτων οὐσίας ὁμοιοῦταί τι τῷ αἵματι. πλητιόντων δὲ τῶν κηρῶν τὴν κεφαλὴν, ἀλυντότατοι πεφύκασιν οἱ ὕδατώδεις· οὐρητικοὶ δὲ εἰσιν ἀπάντων οἴνων μάλιστα. δεύτεροι δ' ἐπ' αὐτοῖς, ὅσοι λεπτότατοι τῶν κηρῶν· οὗς μάλιστ' ἂν τις εἰς συγκοπὰς αἰροῖτο. βραδυπορώτεροι δὲ τούτων οἱ κηρῶι καὶ παχεῖς· ἀλλ' ὅμως τῶν αὐστηρῶν ἀπάντων ποριμώτεροι. τρέφουσι δὲ μᾶλλον τῶν λεπτῶν, κακοχυμίαν τε τάχιστα πάντων τῶν οἴνων ἐπανορθοῦνται, χρηστὸν αἷμα γεννῶντες. ἐπ' ἀρχὴν οὖν αὐθις ἐπαναγάγωμεν τὸν λόγον.

Κεφ. ε'. Ὅτι μὲν οὖν ἡ συγκοπὴ κατὰπτωσίς ἐστιν ὄξεϊα δυνάμειος εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν. ἐπεὶ δὲ ἡ οὐσία τῶν

tionis fit his cum fulvis communis, differentia rursus in his erit, quod concoctioni quae in ventriculo et venis agitur fulva magis conducant, propterea quod magis calefaciunt; praeterea contemperantia sunt et nutrientia, eoque ad humorum bonitatem conferunt. Quorum omnium nihil in aquosis vinis est, minimum enim ex horum substantia sanguini assimilatur. Sed quum fulva caput feriant, aquosa minime molesta sint, urinas autem maxime praeter caetera vina movent. A quibus secundum locum obtinent quaecunque fulvorum maxime sunt tenuia, quae etiam ad syncopas potissimum sunt deligenda. Tardius his meatus permeant quae fulva et crassa, quamquam ea quoque austeris omnibus magis sunt penetrabilia. At vero nutriunt haec magis quam tenuia, ac vitiosos humores omnium vinorum celerrime bono sanguine generando corrigunt. Ergo institutum sermonem denuo repetamus.

Cap. V. Quod syncope praiceps virium lapsus sit, id ab aliis ante me dictum est. Sed quum essentia virium

Ed. Chart. X. [282.]

Ed. Bas. IV. (167.)

διοικουσῶν ἡμᾶς δυνάμεων ἐν τε τῷ πνεύματι καὶ τῇ τῶν στερεῶν σωμάτων ἐστὶ κράσει, ταῦθ' ἡμῖν φυλακτέον ἐστὶ παρόντα καὶ ἀνασωστέον διαφθειρόμενα. πῶς μὲν οὖν χρὴ φυλάττειν αὐτὰ κατὰ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον, ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς δεδῆλωται· πῶς δὲ ἐν ταῖς νόσοις, εἴρηται μὲν ἤδη καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ὑπομνημάτων, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν. οὐ μὴν ἤδη γέ πω τὸ σῦμπαν εἰς πρέπουσαν ἤκει σύνοψιν, οὐδὲ τοιαύτην ἔχει μέθοδον οἷαν τᾶλλα τὰ πρῶτερα. ὅπερ οὖν ἐνδεῖ, προσθεῖναι καιρός. τὴν τοῦ πνεύματος οὐσίαν ἅμα τοῖς στερεοῖς σώμασι φυλακτέον ἡμῖν ἐστὶν ἐν ταῖς νόσοις, ὥστε καὶ τῇ ποιότητι καὶ τῇ ποσότητι καθ' ὅσον ἐνδέχεται κατὰ φύσιν ἔχειν αὐτά. εἰ μὲν οὖν ἐνεχώρει τοῦ τε μὴ κενουῖσθαι τι τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τοῦ μηδ' ὅλως ἀλλοιοῦσθαι προνοήσασθαι, τοῦτο ἂν ᾖ ἄριστον. ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασιν ἀδύνατον εἰδείχθη τὸ τοιοῦτον ὑπάρξαι ποτὲ τῷ γεννητῷ σώματι, πειρᾶσθαι χρὴ τὸ μὲν ἐκρέον τῆς οὐσίας ἐπανορθοῦσθαι προσθέσει, τὸ δὲ ἀλλοιούμενον εἰς εὐκρα-

nos gubernantium tum in spiritu tum in solidorum corporum temperamento consistat, haec nobis et integra servari et ubi corrumpuntur ad integrum revocari debent. Itaque quemadmodum tueri ea per sanitatem conveniat in opere de tuenda sanitate est praeceptum. Quemadmodum vero et in morbis, traditum jam aliquatenus et in praecedentibus commentariis est, nunc vero adhuc dicitur. Non tamen adhuc res tota ad decentem venit contemplationem, neque talem methodum habuit, qualem alia priora. Quod igitur deest, id adjiciendi tempus. Spiritus substantia una cum solidis corporibus sic nobis custodienda in morbis sunt, ut tum qualitate tum quantitate, quoad fieri licet, secundum naturam se habeant. Ac si quidem sic prospici his posset, ut nec substantiae eorum quicquam aut vacuaretur aut prorsus immutaretur, id esset optimum. Sed quoniam in commentariis de sanitate tuenda ostendimus, fieri non posse ut id generabili corpori unquam contingat, id agendum est ut quae substantiae portio defluit, hanc apponendo sarciamus;

Ed. Chart. X. [282. 283.]

Ed. Bas. IV. (167.)

σίαν ἐπανάγειν δι' ἐναντίας ἀλλοιώσεως. εἰ μὲν οὖν ἡ τε κένωσις ἡ τε ἀλλοιώσις γίγνεται κατὰ βραχύ, καὶ ἡ ἐπανορθωσις ἀμφοῖν ἔσται κατὰ βραχύ· καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἔργον, ὡς ἐδείχθη, τῆς ὑγιεινῆς τέχνης. εἰ δὲ καὶ ἀθρόως καὶ κατὰ μέγαλα μὴ μόνον αἱ κενώσεις, ἀλλὰ καὶ αἱ προσθέσεις ποτὲ γένοιτο, νόσος ἂν οὕτω γε συσταίη, θεραπευτικῆς δὲ ἂν εἰς τὴν ἴασιν αὐτῶν δεοίμεθα μεθόδου. ὥσπερ οὖν τῆς ὑγιεινῆς ἦν ἔργον τὸ κατὰ μικρὰ τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴν ἐπανορθοῦσθαι, οὕτω τῆς θεραπευτικῆς ἔστι τὸ κατὰ μέγαλα. τοῦ μὲν δὴ ψυχικοῦ πνεύματος ἐναργῶς ἐδείξαμεν ὅλον πηγὴν τινα οὖσαν τὸν ἐγκέφαλον, ἀρδομένου καὶ τρεφομένου διὰ τε τῆς εἰσπνοῆς καὶ τῆς ἐκ τοῦ δικτυοειδοῦς πλέγματος χορηγίας. τοῦ δὲ ζωτικοῦ πνεύματος οὐχ ὁμοίως μὲν ἐναργῶς ἡ ἀπόδειξις ἦν, οὐ μὴν ἀπίθανόν γε κατὰ τε τὴν καρδίαν αὐτὸ καὶ τὰς ἀρτηρίας δοκεῖν περιέχεσθαι, τρεφόμενον καὶ τοῦτο μάλιστα μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, ἤδη δὲ καὶ τοῦ αἵματος. εἰ δὲ ἐστὶ τι καὶ φυσικὸν πνεῦμα, [283] περιέχοιτ'

quod alterascit, in debitam temperiem per contrariam alterationem vindicemus. Si igitur tum vacuatio tum alteratio sensim paulatimque fiant, etiam correctio utriusque sensim administrabitur, quod munus ad artem sanitatis tuendae spectare aut monstratum. Sin confertim et simul magna aliquando vacuatio vel etiam adjectio incidat et morbus ita efficiatur, tunc medendi methodum ad eorum fanationem requiremus. Ut igitur mutationem in statum contra naturam, quae sensim paulatimque irrepit, corrigere sanitatis tuendae artis sunt partes, ita eam quae multa simul irrumpit sarcire ad medendi peritiam spectat. Ergo animalis spiritus cerebrum veluti fontem esse clare ostendimus, qui partim ex inspirando, partim ex eo quod reticularis plexus suppeditat atque alitur. Vitalis spiritus non aequè evidens demonstratio erat, sed tamen in corde eum et arteriis contineri existimare alienum a ratione non est, eundemque nutritum maxime quidem ex respiratione, sed tamen et ex sanguine. Quod si naturalis quoque aliquis spiritus est, utique

Ed. Chart. X. [283.]

Ed. Bas. IV. (167. 168.)

ἂν καὶ τοῦτο κατὰ τε τὸ ἥπαρ καὶ τὰς φλέβας, εἴρηται δὲ ἐπὶ πλείστον ὑπὲρ οὐσίας δυνάμεων ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων. ἡ δὲ τῶν στερεῶν σωμάτων οὐσία δέεται μὲν δήπου ποσὴ τις (168) ὑπάρχειν· καὶ διὰ τοῦτο αἱ τροφαὶ διασώζουσι τὸ θνητὸν γένος. οὐ μὴν ἥττον εὐκρασίας χρῆζει τῶν συνθετικῶν αὐτῶν στοιχείων· καὶ λέλεκται πολλάκις ἤδη δι' ὧν χρὴ φυλάττειν αὐτὴν εὐκρατον. ἀλλ' ἡ γε κατάπτωσις τῆς δυνάμεως, ὑπὲρ ἧς νῦν πρόκειται λέγειν, ἐπὶ μὲν τῇ στερεῶν οὐσίᾳ διαφορομένη κατὰ γε τὰ χρονιώτατα νοσήματα γίνεταί πολλάκις, ἀτροφία λεπυνθέντος τοῦ ζώου καὶ τῶν ὀξέων ἐν τοῖς συντηκτικοῖς πυρετοῖς. ἐπὶ δὲ τῇ κράσει μεταβαλλούσῃ θερμανθέντων αὐτῶν ἀμέτρως ἢ ψυχθέντων ἢ ὑγρυνθέντων ἢ ξηρανθέντων ἢ κατὰ συνζυγίαν τι τούτων παθόντων. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος ἀλλοιώσις διὰ τε μοχθηροῦς γίνεταί χυμοῦς καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος ἀέρος κακίαν ἄλλοτε ἐξ ἄλλης αἰτίας εἰς τοῦτ' ἀχθέντος· ἔτι τε τὰς δηλητηρίους δυνάμεις ἢ τοὺς τῶν ἰοβόλων ζώων ἰούς. ἀλλ'

is quoque in jecinore et venis continebitur. Sane dictum fusissime de virium essentia est in libris quos de Hippocratis et Platonis placitis scripsimus. Solidorum vero corporum substantia certa esse quantitate procul dubio desiderat, ideoque nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo secius et elementa ex quibus componitur *mediocri* esse temperie requirit, dictumque jam saepe est quemadmodum temperies ea sit tuenda. Caeterum virium lapsus, de quo nunc agere institui, solidorum corporum substantiae exhaustae succedens in longissimis morbis saepe incidit, animante ex frequenti atrophiam extenuato, praeterea in iis febribus acutis syntecticis, *id est colliquantibus*. Qui vero ex substantiae temperie mutata provenit, quum vel immodice ipsa fuerint calefacta vel refrigerata vel madefacta vel siccata aut horum aliquibus copulatis affecta. Alteratio vero spiritus tum ex vitiosis provenit humoribus tum ex ambientis aeris malitia, qui alias alia de causa in hanc est mutatus; praeterea venenatis facultatibus, aut animalium quae virus ejectant vene-

Ed. Chart. X. [283.]

Ed. Bas. IV. (168.)

ἐξηγήσθω γε ταῦτα τῆς ἐνεστώσης ὑποθέσεως. ἡ δὲ τῆς οὐσίας τοῦ πνεύματος φθορὰ γενήσεσθαι τε κινδυνεύουσα καὶ ἡ ἤδη γινομένη διὰ τε πάθος ψυχικὸν καὶ ὀδύνην ἰσχυράν καὶ κινήσεις πλείους· ἐξ οὗ γένους ἐστὶ καὶ ἀγρυπνία καὶ προσέτι δι' ὑπερβάλλουσιν αὐτοῦ λεπτότητα καὶ τῶν περιεχόντων αὐτὸ σωμάτων ἀραιώσιν· καὶ οὗ καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων δι' ἐπίσχεσιν τῆς ἀναπνοῆς καὶ τροφῆς ἀπορίαν ἐπανορθώσεως ἀκριβεστέρας δεῖται. τὰ μὲν οὖν πάθη τὰ ψυχικὰ φόβοι τέ εἰσιν ἐξαιφνίδιοι καὶ σφοδροὶ, οὓς ἐκπλήξεις καλοῦσιν· αἱ τ' ἐναντία τοῖς φόβοις ἡδοναὶ μέγισται, καλοῦσι δὲ καὶ ταύτας περιχαρίας. ἴσμεν γάρ ἐξ ἀμφοῖν ἀποθανόντας τινάς. ἤδη δὲ καὶ οἱ ἄλλοι φόβοι πάντες οἱ μεγάλοι σὺν ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς εἰ καὶ μὴ ἀπέκτειναν, ἀλλ' ἐκλυτον ἐργάζονται καὶ ἄτονον τὸ πνεῦμα. καὶ λῦπαι δὲ καὶ ἀγωνίαι καὶ θυμοὶ καὶ φροντίδες, ἐν οἷα τρόπῳ καὶ αἱ πλείους ἀγρυπνίαι, βλάπτουσι καταλύουσαι τὴν δύναμιν. ἐν μὲν δὲ τούτοις ἅπασιν αὐτὴ κατ' ἐαυτὴν ἡ ψυχὴ κινεῖται, κατὰ δὲ τὰς πρακτικὰς ἐνεργείας τὸ σῶμα κινεῖ· καταλύει δὲ αὐτῆς τὸν

nis. Verum haec a praesenti instituto seponantur. Ipsi
vero essentiae spiritus corruptio et quae futura timetur et
quae jam adest, quae tum ex affectu animi incidit tum in-
genti dolore tum pluribus motibus; cujus generis et vigiliae
sunt, tum ex immodica ejus tenuitate et continentium eum
corporum raritudine, tum vero ante haec omnia ex ipso
respiratu prohibito et nutrimenti defectu diligentius corrigi
perfecto postulat. Sunt igitur affectus animi timor subitus
et vehemens, quem ecplexin vocant, praeterea quae con-
traria huic timori est, voluptas maxima, pericharian vocant.
Scimus enim amborum occasione periisse quosdam. Jam reli-
qui quoque magni timores omnes et cum his maximae vo-
luptates, etsi non perimant ac certe facile resolubilem in-
firmumque spiritum reddant. Tristitia vero et anxietates et
ira et eura eo genere sunt noxiae, quo frequentes vigiliae,
quod vires resolvant. Ac in iis quidem omnibus ipsa per se
ipsam movetur anima, in practicis autem actionibus ipsa

Ed. Chart. X. [283.]

Ed. Bas. IV. (168.)

τόνον ἐκάτερα τὰ γένη τῶν οἰκείων κινήσεων εἰς ἀμετρίαν ἐκταθέντα. περὶ δὲ πόνων τί δεῖ λέγειν; ὅπως ἀνείλον μὲν τινὰς αὐξηθέντες ἐπὶ τὸ σφοδρότερον, ἐβλάψαν δὲ πάντας, εἰ καὶ μὴ τύχοιεν ἀποκτείναντες. ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπασιν ἐναργῶς φαίνονται λειποδρανοῦντές τε καὶ καταλνόμενοι τὴν δύναμιν οἱ κάμνοντες· ἐνιοὶ δ', ὥς εἴρηται, καὶ ἀποθνήσκοντες, ἐσθ' ὅτε μὲν ἀπολλυμένου τοῦ πνεύματος, ἐσθ' ὅτε δὲ ἀλλοιουμένου, ποτὲ δὲ ἐκ μέρους διαφορουμένου, πολλάκις δ' ἀμφότερα ταῦτα πάσχοντος. διήρηται γὰρ ἐπὶ πλέον ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων. εἰς δὲ γε τὰ παρόντα τὸν μὲν τρόπον ᾧ βλάπτειν ἕκαστον πέφυκεν οὐκ ἀναγκαῖον ζητεῖν· τὸ δὲ ὅτι βλάπτει, λαβόντα παρὰ τῆς ἐναργείας χρῆσθαι συμφερόντως εἰς φυλακὴν δυνάμεως ἐν νόσοις. οὕτω δ' εἰ καὶ λεπτυνθεῖη ποτὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἢ τῶν διοικούντων ἡμᾶς πνευμάτων οὐσία, γίγνοιτ' ἂν ἀσθενὴς κατ' ἀμφότερα, καὶ ὥς ἡλλοιωμένη τὴν κρᾶσιν καὶ ὥς εὐσκέδαστος ἢ εὐδιαφόρητος ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλῃ γεγενημένη.

corpus movet, resolvitur autem ejus robur utroque motuum suorum genere, si modum excedant. De laboribus vero quid attinet dicere, quo pacto et vehementius aucti quosdam jugularint et omnes certe laeserint, tametsi non sustulerunt? In omnibus ejusmodi casibus manifeste videntur aegrotantes tum animo linqui tum viribus resolvi; nonnulli vero, ut dictum est, etiam mori, scilicet alias spiritu ipso deperdito, alias alterato, aliquando ex parte discusso, non raro haec utraque perperlo. Tractatum autem falius de his est cum in aliis libris tum vero in iis quos de Hippocratis et Platonis dogmatis prodidimus. Ad rem vero propositam modum, quo singula laedere sunt nata, disquirere necesse non est, imo quod laedant ab ipsa evidentia accipere, ac eo ad vires tuendas in morbis salubriter uti. Pari modo et si spirituum nos gubernantium substantia aliquando plus justo extenuata fuerit, utroque profecto modo imbecilla fuerit et tamquam temperie alterata et tamquam dissipabilis vel exhalabilis vel quocunque modo libet appellasse reddita. Ea-

Ed. Chart. X. [283. 284.]

Ed. Bas. IV. (168.)

κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ καὶ τὸ σῶμα σύμπαν εἰς ἄμετρον ἐκτραπείη μανότητα, διαφοροῦτ' ἂν ἢ τῶν πνευμάτων οὐσία ῥαδίως, αὐτὴ τε λεπτομερὴς ὑπάρχουσα καὶ τῶν σωμάτων μὴ στεγόντων αὐτὴν. οὐκ οὖν οὐδ' ἀραιοῦν [284] ἄμετρος χρὴ τοῦ νοσοῦντος τὸ σῶμα, συνέχειν ἐν ἑαυτῷ τὸ πνεῦμα προαιρούμενον, οὔτε λεπτύνειν ἰσχυρῶς τὰ κατ' αὐτὸ διὰ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων. ὅτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν τροφῶν ἅμα τοῖς ποτοῖς οὐ μικρόν ἐστι φροντιστέον εἰς ῥώμην δυνάμεως, ὅπως τῇ τε ποσότητι σύμμετροι καὶ ταῖς ποιότησιν ἡκριβωμένοι εἶεν, πρόδηλον εἶναι νομίζω. πρόδηλον δὲ οὐδὲν ἦττον, ὡς καὶ τῆς εἰσπνεομένης οὐσίας φροντιστέον, ὅπως ἐνκρατοτάτη τ' εἴη καὶ παντὸς τοῦ μιαινόντος αὐτὴν καθαρωτάτη, μήτ' ἐκ μετὰλλων ἢ καμίνων ἢ βαράθρων ἐπιμιξίαν τινὰ λαμβάνουσα, μήτε ἐκ σηπεδόνος ὁσπρίων ἢ λαχάνων ἢ ζώων ἢ ὅτουδήποτε, μήτ' ἀτμούς ἐκ λιμνῶν ἢ ἐλῶν ἢ ποταμῶν δεχομένη. ταῦτ' οὖν ἅπαντα προνοεῖσθαι χρὴ, διασώζειν βουλούμενον τὴν δύναμιν ἀβλαβῇ, ἔτι τε πρὸς

dem nimirum ratione et si totum corpus transmutatum in immoderatam raritudinem sit, facile spirituum substantia discutitur, quod et ipsa tenuium partium sit et corpus eam non contineat. Ergo nec rarefaciendum immoderate aegrotantis corpus est, si spiritum retineri in ipso studeas, sed nec quae in eo sunt per ea quae comeduntur et bibuntur valenter extenuanda. Quod vero ipsorum quoque ciborum ac potionum non levis habenda sit cura ad robur virium tuendum, ut tum quantitate modici tum qualitate exacti exquisitique sint, id neminem latere arbitror. Nihil vero minus perspicuum quod etiam substantiae quam inspiramus habenda sit cura, ut tum optima temperie sit tum ab omni inquinamento purissima, nec aliquid ex metallis aut caminis aut barathris sibi admisceat, aut aliquid ex putredine leguminum vel olerum vel animalium vel cujuscunque rei contrahat, aut halitus ex stagnis, paludibus vel fluvio recipiat. His itaque omnibus prospiciat oportet qui vires illaefas tueri volet. Ad haec etiam ipsorum corporum solidorum, in

Ed. Chart. X. [284.]

Ed. Bas. IV. (168.)

τούτοις αὐτῶν τῶν στερεῶν σωμάτων, ἐν οἷς δὴ καὶ μάλιστα
 ἔοικεν ἡ οὐσία τῶν δυνάμεων ὑπάρχειν, οὐ σμικρῶς προνοη-
 τέον, ὅπως ὑγιεινὰ ταῖς κράσεσιν εἴη· τοῦτο μὲν οὖν ἀπάν-
 των μορίων κοινὸν ἀγαθόν. Ἐξαιρέτον δὲ εἰς ῥώμην δυνάμεως
 καὶ προφυλακὴν τοῦ μή ποτ' ἐξαιφνίδιον ἐπιπεσεῖν παρο-
 ξυσμὸν συγκοπτικὸν ἢ φυλακὴ τῆς εὐκράσιος ἐστὶ, πρῶτον
 μὲν τῶν τριῶν ἀρχῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων μορίων ὅσα
 τὰς ἀρχὰς εἰς συμπάθειαν ἐπισπᾶται ῥαδίως, οἷόν περ ἐστι
 καὶ τὸ τῆς γαστροῦ στόμα τῷ περιττῷ τῆς αἰσθήσεως, ἄλλα
 τε πολλὰ συμπτώματα καὶ συγκοπὰς ἐπιφέρον. ἡ μὲν οὖν
 προειρημένη διάθεσις τῶν ὁμῶν χυμῶν, εἰ μὲν καὶ τῷ πλή-
 θει βαρύνουεν οὗτοι τὴν δύναμιν, ἐμφράττοιέν τε διὰ πλή-
 θος καὶ πάχος τοῦ ζώου τοὺς πόρους κατὰ πολλὰς προ-
 φάσεις, ὀλέθριός τε ἐστὶ καὶ συγκοπτικὴ, καὶ τῷ μὴ τρέ-
 φεσθαι τὸ ζῶον καὶ τῷ καταπνίγεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι
 καὶ διαφθεῖρεσθαι τῆς κράσεως τὴν συμμετρίαν. οἱ μὲν γὰρ
 ὤμοι τρέφειν οὐ δύνανται πρὶν πεφθῆναι, οἱ δὲ πολλοὶ

quibus utique vel maxime consistere virium substantia vi-
 detur, non parva habenda providentia est, ut sano tempera-
 mento sint: atque hoc quidem omnium partium commune
 commodum est. Ad robur autem facultatis conservandum
 et ad syncopalem accessionem, quo minus derepente inci-
 dat, cavendam singulare praesidium est temperamenti custo-
 dia, ante omnia quidem trium principiorum, mox vero re-
 liquarum partium, quaecunque in consortium affectus prin-
 cipia seum ex facili trahunt; ejusmodi est ventriculi os,
 quod propter exquisitum sensum tum alia symptomata
 multa tum vero syncopas accersit. Porro memoratus jam
 crudorum humorum affectus, si et copia sua hi vires pre-
 mant et propter tum multitudinem tum crassitudinem exi-
 gnos animalis meatus obstruant, jam multis de causis exitia-
 lis est, ac syncopae opportunos reddit, nempe et quod ani-
 mal sub eo non nutriatur et suffocetur et quod symmetria
 temperamenti ejus et alteretur et corrumpatur. Quippe
 crudi succi nutrire prius quam sint concocti nequeunt,

Ed. Chart. X. [284.]

Ed. Bas. IV. (168.)

βαρύνουσιν· εἰ δ' ἐμφράττουσι τὰς διαπνοὰς, σβεννύουσι τὸ θερμόν· εἰ δὲ μὴτ' ἐμφράττοιεν μήτε βαρύνειεν, οὐ συγκοπὰς οὗτοί γε φέρουσιν, ἀλλὰ τὰς καλουμένας λειποψυχίας· ἐκλύονται γὰρ, εἰ μὴ τρέφοντο συνεχέστερον, οἱ τοιοῦτοι. διδόναι δὲ οὐ χρεὶ πλῆθος εἰς ἅπαξ αὐτοῖς, οὐ μὴν οὐδὲ παχείας ἢ ψυχρὰς τὴν δύναμιν τροφὰς, ἀλλ' ὥς εἴρηται πρόσθεν, ἐκ τοῦ γένους τῶν λεπτυνουσῶν τε καὶ θερμαινουσῶν. οὕτω δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ φάρμακα δοτέον, ὅσα γε λαβεῖν δύναται πυρέτων ἄνθρωπος, φάρμακα λεπτύνοντα καὶ θερμαίνοντα. τοῖς οὗτοι ὁ ὕδατώδης οἶνος εὐθέως ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδειος, εἰ μὴ σφοδρῶς πυρέττουεν, ὅπερ οὐ πάνυ τι συμβαίνει κατὰ τὴν εἰρημένην διάθεσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ πρεσβῦται τύχοιεν ὄντες, οἶνον αὐτοῖς δοτέον ἐφ' ἐκάστη τροφῇ καὶ μᾶλλον εἰ τὰ διαλείμματα εἴη μέτρια. παροξύνονται δὲ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις χυμοῖς καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ μᾶλλον εἰς ἑσπέραν τε καὶ νύκτωρ, οὐχ ἔωθεν δὲ οὔδ' ἄχρι μεσημβρίας. περὶ μὲν δὴ τούτων καὶ ταῦθ' ἱκανά ἐστι.

iiidemque cum multi sunt gravant: si vero spiramenta quibus perspiratio agitur obstruant, calorem extinguunt: quod si nec obstruant nec onerent, syncopen ii certe non inferunt, sed vocata animi deliquia, siquidem resolvuntur ejusmodi aegrotantes, nisi frequentius nutriantur. Porro exhiberi his oportebit non copiose semel, nec quae crassa frigidave potestate nutrimenta sint, sed, ut dictum prius est, quae ex genere extenuantium calefacientiumque sint. Ad eundem modum et medicamenta, quaecunque saltem medicamenta sumere febricitans homo potest, extenuantia calefacientiaque sunt offerenda. His et aquosum vinum idoneum ab initio statim est, si tamen vehementer non febricitent, quod haud sane frequenter in hoc affectu fieri assolet, magis etiam si qui laborant senes sint, praebendum iis post quamque ciba-tionem vinum est, magisque etiam si interposita quietis spatia mediocria sint. Qui ex ejusmodi humoribus laborant, hos quotidie accessiones exercent, praecipueque ad vesperam et noctu, non mane nec usque ad meridiem. Atque de his quidem hactenus abunde.

Ed. Chart. X. [284. 285.]

Ed. Bas. IV. (168. 169.)

Κεφ. στ'. Μεταβῶμεν δὲ ἐπὶ τοὺς ἐναντίαν μὲν ἔχοντας αὐτοῖς τὴν διάθεισιν, ὁμοίως δὲ τούτοις συγκοπτομένους, ἂν μὴ προσῇ τις ἀκριβῶς αὐτοῖς. εἰσὶ δ' οὗτοι λε[285]πτοὺς ἱκανῶς ἔχοντες τοὺς χυμοὺς, ὥς διαφορεῖσθαι τάχιστα. καὶ δὴ καὶ θεραπευτέον αὐτοὺς ἐναντίως τοῖς προειρημένοις. ἐκείνους μὲν γὰρ ἐκκενοῦμεν κατὰ βραχὺ συνεχῶς διὰ τὸ μὴ φέρειν ἀθρόαν τὴν κένωσιν· τοὺς δ' οὕτως ἔχοντας θρέψομεν κατὰ βραχὺ συνεχῶς. εἰ δ' ἐξ ἀρχῆς παραλάβωμεν ἔτι τῆς δυνάμεως ἐξῴωμένης, οὐδὲ κατὰ βραχὺ δύνανται γὰρ (169) οἱ τοιοῦτοι καὶ πλείονος εἰς ἅπαξ δοθείσης περιγίγνεσθαι τροφῆς. ὥσπερ δὲ τοὺς ἐκ πλήθους ὤμων χυμῶν κινδυνεύοντας συγκοπῆναι παντάπασιν ἐλέγομεν ὀλεθρίως ἔχειν, ὅταν τὸ ἥπαρ αὐτῶν ἢ ἡ κοιλία φλεγμαῖνῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς νῦν ὑποκειμένους ἐν τῷ λόγῳ νομιστέον ἀνιάτως ἔχειν, ἣν φλεγμὴν τι τούτων σπλάγχνον, καμνούσης ἤδη τῆς δυνάμεως· οὔτε γὰρ οἷον τε τρέφειν αὐτοὺς συνεχῶς, ἀλλ' ἐν ταῖς παρακμαῖς μόνον, οὔτε μὴ τρέφοντας οἷον τε διασώζειν αὐτοὺς ἐστίν. ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων δια-

Cap. VI. Transeamus autem ad eos qui contrario quidem huic laborant affectu, sed tamen syncope similiter opprimuntur, nisi quis sedulo sit attentus. Hi sunt qui praetenuis succos habent sic ut ocissime exhalent. Itaque etiam diversa a jam dictis ratione sunt curandi. Illos namque paulatim et assidue vacuavimus, propterea quod multam simul vacuationem ferre non poterant: at qui sic se habent, hos paulatim et assidue nutriemus. Quod si a principio hos viribus adhuc valentibus curandos susceperimus, nec paulatim eos cibabimus; possunt namque ii vel quod liberius semel datum est, nutrimentum superare. Tanquam autem eos, qui ex crudi humoris multitudine syncope periclitantur perniciosè affici diximus, quum jecur his vel ventriculum phlegmone obsedit, itidem de quibus nunc agere instituimus insanabiles sunt existimandi, si viribus jam languentibus aliquod eorum viscus phlegmone infestetur: neque enim assidue hos nutrire fas est, sed tantum in remissionibus, nec fervare eos, si non nutriantur, licet. In ejusmodi

Ed. Chart. X. [285.]

Ed. Bas. IV. (169.)

θέσεων ἢ νεκρώδης ἐν τῷ προσώπῳ κατάστασις ἐν τάχει γίνεται· ῥίς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ τᾶλλα ὅσα τούτοις ἐφ᾽ ἑξῆς λέλεκται. ἐάν τε γὰρ ἐκκρίνωσι πλέον, ἐάν τε ἀγρυπνήσωσιν ἢ λυπηθῶσιν, ἢ μὴ θᾶττον τραφῶσιν, ἀντίκα τοιοῦτον ἴσχουσι τὸ πρόσωπον. εἰ μὲν οὖν σὺν τινι τούτων ἢ τισιν ὀφθαῖεν οἱ τοιοῦτοι, μικρότερον εἶναι νόμιζε τὸ κακὸν ἢ εἰ χωρὶς τούτων ἐλεπτύνθησαν· εἰ δ' ἄνευ τούτων, ὀλέθριον· ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος οὕτως ἔχοιεν· οὐδὲ γὰρ ἐξαρκέσουσιν εἰς τὴν πέψιν αὐτοῦ. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔφη· καὶ ἦν μὲν τι τούτων ὁμολογῇ, ἥττον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κατ' ἀρχὴν μὲν γὰρ τοῦ νοσήματος, ὥς προεῖπον, εἰ καὶ μετὰ τινος τῶν προειρημένων οὕτως ἔχοιεν, οὐκ ἀγαθόν· ἥτιον μὲν τοῦτο δεινὸν ἢ εἰ καὶ μηδὲ μετὰ τούτων τινός· ἀλλὰ τῷ διαφορεῖσθαι ῥαδίως χαλεπόν. οὐ μόνον δὲ ἀπολεπτηνθέντος οὕτω τοῦ τε πνεύματος αὐτοῖς καὶ τοῦ αἵματος ἢ διαφόρησις εἴωθε γίνεσθαι πολλάκις, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως τῆς καθ' ὅλον τὸν ὄγκον ἀμετρούτερον.

affectibus mortifera illa constitutio in facie celeriter apparet, *nasus acutus*, *oculi cavi* et reliqua, quae deinceps sunt adscripta. Nam sive multum excernant sive vigilant sive tristulentur sive non cito nutriantur, protinus ejusmodi faciem habent. Porro si alicujus horum, aut etiam plurium occasione tales esse videbuntur, minus esse malum putabis quam si absque his essent emaciati; si absque his tales appareant, perniciosum judicabis, atque hoc amplius, si a principio morbi eam habeant speciem, neque enim dum concoquatur sufficient. Atque ob id Hippocrates dixit, si quid ejusmodi consenserit, minus subesse periculi putandum. In morbi namque principio, ut praedixi, etiam si cum aliquo praedictorum in eo sint statu, haudquaquam id bonum est: caeterum minus id periculi minatur quam si cum horum nullo, imo ex *spiritu ipso* prompte discusso periculofum. Non solum autem extenuato ita spiritu et sanguine his discussio saepe incidere assuevit, sed etiam excretrice facultate per universam corporis molem immoderatus concitata.

Ed. Chart. X. [285.]

Ed. Bas. IV. (169.)

κινηθείσης. ὅπερ εἶωθε μάλιστα γίνεσθαι διὰ τὴν ἀμετρίαν τῆς καθεκτικῆς. τὸ μὲν δὴ τρέφειν ἀναγκαῖον, ὃ τι περ ἂν ἢ τούτων· ἀναγκαῖον δὲ καὶ τὸ πυκνοῦν τὴν ἐπιφάνειαν, ὥσπερ τῶν προτέρων ἀραιοῦν· ἐκ διαμέτρου γὰρ ἀλλήλαις αἱ διαθέσεις ὑπάρχουσιν καὶ τῆς τῶν βοηθημάτων ιδέας ἐναντιωτάτης δεῖσονται. ψυχρὸν οὖν ἐπὶ τούτων τὸν ἀέρα καὶ στύφοντα ποιητέον· εἴρηται δὲ ἔμπροσθεν ὅπως χρὴ ταῦτα πράττειν. ἀλειπτέον δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς στύφουσιν ἀλείμμασι. καὶ τροφὰς, δοτέον οὐ πᾶν τι διαδρῆούσας ἐτοίμως, οὔτε μελικράτον οὔτε χυλὸν πιτσάνης, ἀλλ' ἄρτους καὶ τὰ διὰ τοῦ χόνδρου ῥοφήματα καὶ ὀπώρας αὐστηρὰς καὶ δυσφάρτους, αὐτὰς τε καθ' ἑαυτὰς καὶ μετ' ἄρτου καὶ χόνδρου δι' ὕδατος ἐψημένον. δοτέον δὲ τούτοις ἔστιν ὅτε καὶ ὡὰ καὶ μᾶλλον τὰς λεκίθους αὐτῶν, δύσπεπτον γὰρ τὸ λευκόν. ἀλεκτρονίων τε τῶν γάλακτι τεθραμμένων τούτους ὄρχεις· δοτέον δὲ καὶ τοὺς ἐγκεφάλους τοὺς ὑείους, ἦτοι γ' ὀπτηθέντας ἀκριβῶς· ἔναιμοι γὰρ δοθέντες ἐσχάτως βλάπτουσιν· ἢ διὰ τοῦ λευκοῦ ζωμοῦ καλῶς ἐψημένους, ἐμβεβλημένου πρᾶσου καὶ ἀνήθου.

Id quod incidere maxime ex ametria retentricis solet. Sane nutrire quicquid horum inciderit est necesse, oportet etiam corporis summa densare, non secus quam priorum rarefacere. Quum enim e diametro ii affectus inter se dissideant, etiam praesidiorum speciem diversissimam requirunt. Ergo frigidum iis aërem adstringentemque comparabimus, qui quemadmodum fiat prius est dictum. Ungendi similiter sunt adstrictoriis unguentis. Tum cibi iis dandi, qui non admodum prompte diffuant, non aqua mulsa, non ptisanæ cremor, sed panis et sorbitio ex alica et fructus austeri et qui non facile corrumpantur, tum ipsi per se, tum vero et cum pane et alica, quae in aqua sit cocta. Dabis vero aliquando iis et ova, praecipueque eorum vitellos, album enim eorum aegre concoquitur, praeterea gallinaceorum qui lacte sint alti testiculos, dabisque suillum cerebrum, sed vel diligenter assum, quando si cruentum detur summopere laedit, vel in albo jure legitime elixum, porro et anetho injectis. Denique

Ed. Chart. X. [285. 286.]

Ed. Bas. IV. (169.)

καὶ ὅλως ἅπαντα πράκτεον ὑπὲρ τοῦ παχυτέραν μὲν ἐργά-
 σασθαι τὴν ὕλην τῶν χυμῶν, πυκνώσαι δὲ τὸ δέσμα καὶ
 διακωλύσαι τὰς διαπνοάς· ἀναγκαῖος δὲ τούτοις ὁ ὕδατώδης
 οἶνός ἐστιν, εὐθύς ἐπὶ τοῖς σιτίοις ἐξ ἀρχῆς λαμβανόμενος. εἰ
 δ' ὥς ἐλπίζομεν ἅπαντα γίγνοιτο, καὶ κρεῖσσον τροφῆς ἐπι-
 δώσομεν αὐτοῖς τι καὶ μάλιστα μετὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν,
 ἥδη τῶν τοῦς πυρετοῦς γεννῶντων χυμῶν εἰς πέψιν ἡκόν-
 των. [286] ἐν τοιαύτῃ διαθέσει γενομένου νεανίσκου κατὰ
 τὸν δέκατον ἐμνήσθην λόγον, ὃν ἐτρέφομεν, ὥς εἶπον, ἐκά-
 στης ἡμέρας καὶ μάλιστα γε πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. καὶ ὥς ἐξε-
 πίτηδες ἅπαξ μου μὴ διδόντος αὐτῷ τροφὴν ἢ εἰσβολὴ τοῦ
 παροξυσμοῦ μετὰ συγκοπῆς ἐγένετο. κατὰ τὰς τοιαύτας οὖν
 θεραπείας ἅσας ἥδη μὲν συγκοπτομένου τοῦ κάμνοντος ὁ
 πρὸς τὸ σύμπτωμα κρατεῖ σκοπός· οὐδέπω δὲ εἰς τοῦθ' ἡκόν-
 τος ἀμφοτέρων στοχαζόμεθα, τοῦ τε μὴ γενέσθαι τὸ σύμ-
 πτωμα καὶ τοῦ κατὰ βραχὺ λύνειν τὸ νόσημα. θᾶττον δ' ἂν
 ἐλύσαμεν αὐτὸ, μὴ δεδιότες τὸ σύμπτωμα. τὸν μὲν γὰρ ὑπὸ
 τοῦ πλήθους τῶν ὁμῶν χυμῶν βαρυνόμενον, ἅπαξ ἂν οἶμαι

omni ratione agendum ut et humorum materiam crassiores
 reddas et cutim densas et perslatus exhalationem inhibeas.
 Vinum vero iis aquosum necessarium inter initia est, sum-
 ptum statim post cibum. Quod si ex sententia nobis omnia
 responderint, etiam carnei iis aliquid nutrimenti post alia
 dabimus, potissimum post quartum diem, humoribus qui fe-
 brem excitaverunt jam ad concoctionem venientibus. Tali
 affectu laborantis juvenis in decimo libro meminimus, quem,
 uti dixi, quotidie nutrivimus, idque ante accessionem potissimum,
 tum quemadmodum semel dedita opera non exhibito illi
 cibo accessio cum syncope invaserit memoravimus. Ergo in
 omnibus ejusmodi curationibus si jam deprehensus syncope
 cubans sit, ad symptoma scopus dirigitur; sin nondum in id
 veniat, utriusque curam habebit et ut symptoma non obo-
 riatur et ut morbus paulatim solvatur. Celerius autem hunc
 discuteremus, si nullus symptomatis subesset metus. Quippe
 qui multitudine crudi humoris gravatur, hunc si modo ja-

Ed. Chart. X. [286.]

Ed. Bas. IV. (169.)

κένωσαντες ἀπηλλάξαμεν τῆς διαθέσεως, εἴπερ οἷός τε ἦν ἐνεγκεῖν ἀθρόαν κένωσιν καὶ μηδεὶς φόβος ἐφέδρευε συγκοπῆς· τὸν δ' εὐδιαφόρητον οὐκ ἂν πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ τρέφειν ἀναγκαζόμενοι μακρότερον εἰργαζόμεθα τὸ νόσημα. περὶ μὲν δὴ τούτων ἀρκείτω τὰ λελεγμένα.

Κεφ. ζ'. Τῶν δ' ἄλλων προφάσεων ἐφ' αἷς συγκόπτονται μνημονεύσομεν ἐφεξῆς. εἰσὶ δὲ τέσσαρες, ἀλγυμά τε σφοδρὸν καὶ ἀγρυπνία καὶ κένωσις ἄμετρος γαστρος· ἐπὶ δὲ τῶν παραπαιόντων καὶ ἡ κίνησις ἐστὶν ὅτε καὶ εἰ βούλει καὶ πέμπτην προστίθει τὴν δυσκρασίαν τῶν ἀρχῶν, ὑπὲρ ἧς ἐπὶ τελευτῇ τοῦ λόγου διαλεξόμεθα, καὶ μάλιστα ὅτι διττῶς γίνεται, ἥτοι κατὰ ψιλὰς τὰς ποιότητας ἀλλοιούμενων τῶν μορίων ἢ κακοχυμίας τινὸς ἐν αὐτοῖς παραλαμβανομένης. ἐξῆς οὖν ὑπὲρ πάντων ῥητέον τῶν διηρημένων, ἀρξάμενους ἀπὸ τῶν ἀλγυμάτων. εἰ μὲν οὖν δυναίμεθα τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἐκκόψαι δι' ἣν ἀλγοῦσιν, οὕτως ἂν οὐ πρὸς σύμπτωμα εἴημεν ἐνεργοῦντες, ἀλλ' ἰώμενοι τὸν κάμνοντα· κωλύόμενοι δὲ διὰ τινα πρόφασιν ἐπὶ τὴν διάθεσιν ἵεναι πρᾶϋνομεν τὸ τῶν

stam semel vacuationem ferre posset, nec metus aliquis syncopes impenderet, semel, arbitror, vacuatum a morbo explicaremus, eum vero qui facile exhauritur, si ante accessionem cibare cogeremur, longiorem illi morbum certe non redderemus. Ac de iis quidem haec mihi dixisse sit satis.

Cap. VII. Nunc reliquas causas quibus syncopae succedunt deinceps referemus. Hae sunt numero quatuor, dolor vehemens, vigiliae, immoderata ventris vacuatio ac in iis qui aliena loquuntur aliquando motus. Sed et quintam, si non displicet, addas, nempe principiorum intemperiem, de qua in calce libri agemus idcirco maxime, quod dupliciter provenit, vel quia in nudis qualitatibus partium alterantur, vel quia vitiosus aliquis succus in has recipitur. Deinceps igitur de omnibus quae memoravimus est agendum, initio a doloribus sumpto. Ergo si causam ipsam unde dolor excitatur adimere possis, ita contra symptoma non pugnaveris, sed aegrum curaveris; sed si qua occasione prohibitum affectui submovendo intentum esse non licet, vehementiam

Ed. Chart. X. [286.]

Ed. Bas. IV. (169.)

ἀλγημάτων σφοδρόν. ἐπεὶ δ' οὔτε ἀναιρεῖν οἶόν τέ ἐστι τὰς
 τῶν ἀλγημάτων αἰτίας οὔτ' ἀμβλύνειν τὰς σφοδρότητας
 ἄνευ τοῦ γινῶναι τουτὶ τὸ ἄλγημα τὸ περὶ τὸν κάμνοντα
 συνεσθηκὸς ὑπὸ τίνος αἰτίας γίγνεται, προεισκέφθαι χρὴ
 δηλονότι τὰς αἰτίας καὶ τὰ σημεῖα δι' ὧν ἂν τις αὐτὰς γνω-
 ρίσκειεν· ὥς τὰ πολλὰ γὰρ ἄδηλοι ταῖς αἰσθήσεσιν ὑπάρχου-
 σαι, γεγυμνασμένου δέονται περὶ τὴν τοιαύτην θεωρίαν
 ἄνδρός. εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν οὐκ ὀλίγα δι' ἐτέρων πραγμα-
 τειῶν ὑπὲρ ἀλγημάτων γενέσεως, ἀπάντων δὲ αὐτῶν τοῦ
 καιροῦ νῦν ἥκοντος, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω διελθεῖν ἐπὶ
 κεφαλαίων ὅλον τὸν λόγον. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τῷ τοῦ ζώου
 σώματι κατὰ πάσας τὰς αἰρέσεις οὐ πάντα ἐστὶν αἰσθητικά
 τὰ μόρια, δῆλον ὥς οὐκ ὀδυνήσεται τὰ τελέως ἀναίσθητα.
 μόνοις οὖν τοῖς αἰσθητοῖς τῆς ὀδύνης ὑπαρχούσης, ἐφεξῆς
 σκεπτέον ἅρά γε διὰ παντὸς ὀδυνηθήσεται τὰ τοιαῦτα τῶν
 σωμάτων ἢ καθ' ἓνα τινὰ χρόνον ἐγγινομένης αὐτοῖς δια-
 θέσεως ὀδυνηρᾶς. ἀλλ' εἵπερ αὐτὸ τὸ φαινόμενον ἐναργῶς
 ἡμᾶς διδάσκει πολὺν εἶναι χρόνον ἐν ᾧ μὴδ' ὅλως ὀδυνώμεθα,

doloris mitigabis. Verum quando nec dolorum causas sub-
 movere nec vehementiam eorum remittere fas est, nisi in-
 tellexeris, cujus vitio is dolor in cubantis corpore excitetur,
 perpendendae prius tum causae dolorum sunt tum vero
 signa quibus hae dignosci queant; nam quum sensui plerum-
 que parum pateant, hominem qui in tali speculatione sit
 exercitatus nimirum postulant. Itaque quum nobis in aliis
 operibus non pauca de dolorum generatione sint praecepta,
 ipsorumque omnium opportunum tempus jam venerit, neces-
 sum arbitror totam eorum rationem summatim percurrere.
 Quoniam igitur in animalis corpore omnibus consentientibus
 lectis non omnes partes sensiles sunt, manifestum est, quae
 prorsus sunt insensiles, eas non dolituras. Igitur quum sen-
 silibus duntaxat dolor accidat, sequens est ut aestimemus
 ejusmodine corpora perpetuo an dolitura, an uno aliquo
 tempore, quum ortus in his crucians affectus sit. At si ipsa
 evidentia nos docet multum esse temporis quo nihil

Ed. Chart. X. [286. 287.]

Ed. Bas. IV. (169. 170.)

δῆλον ὡς κατὰ τινα χρόνον ἐγγινομένης ἐκάστῳ τῶν ὀδυνωμένων ὀδυνηρᾶς διαθέσεως ἀναγκαῖον ἀλγεῖν ἔστιν. ἐὰν οὖν εὖρωμεν ἥτις ποτ' ἔστιν ἢ τοῖς αἰσθητοῖς σώμασιν ἐγγινομένη διάθεσις, καθ' ἣν ἀνιᾶται τὸ ζῶον, ἐαλωκὸς ἂν εἴη ἡμῖν τὸ ζητούμενον. ἐνταῦθ' οὖν ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐννοιῶν, αἱ δὴ καὶ κοιναὶ πᾶσιν ἡμῖν [287] εἰσιν, ἵεναι χρὴ μεθόδῳ πρὸς τὸ σκέμμα. διδάσκει δὲ ἡ κατὰ φύσιν ἐννοια τὸ πάθος χρῆναι τοῦ σώματος, ὃ μέλλει πονήσῃν, ἥτοι συνεχείας λύσιν ἢ ἀλλοίωσιν εἶναι τινα. διὸ καὶ καλῶς ἐλέγτο τοῖς ἐξ ἀτόμων ἢ ἀναισθητῶν ἢ ἀνάρμων στοιχείων, συντιθεῖσι τὸ σῶμα παντάπασιν ἄπορον εἶναι διάθεσιν εὔρεῖν, ὑφ' ἧς ὀδυνῇ γίγνεται. φαίνεται γὰρ οὐδὲν τῶν ἀπλῶς ψαυόντων ὀδυνηρόν· ἀπλῶς δ' ἀλλήλων ψαύει τὰ τοιαῦτα σώματα. καὶ εἰ μὴ ψαύοι (170) δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ θραύοι κατὰ τὴν πρόπτωσιν ἄλληλα, πλέον οὐδὲν εἰς ἀλγήματος γέρεσιν, ἀναισθητῶν ὑποκειμένων τῶν θραυομένων· εἰ μὴ τι καὶ τοῖς λίθους ὀδυνᾶσθαι φήσομεν διαιρουμένου, ἀλλὰ περὶ

omnino doleamus, non obscurum est certo aliquo tempore, quo scilicet excitatur in singulis quae dolent crucians affectus, necesse esse ea dolere. Ergo si inventum nobis fuerit quae-nam affectio ea sit quae in sensilibus corporibus orta facit ut animal doleat, utique et quod quaerimus jam fuerit inven-tum. Hic igitur ab iis naturalibus notionibus quae omnibus nobis sunt communes procedere methodo ad id quod consi-derandum proponitur conveniet. Porro naturalis notio nos docet vitium id corporis ex quo sit doliturum aut continui-tatis solutionem oportere esse aut alterationem aliquam. Proinde etiam recte dictum iis est qui ex insectilibus vel insensilibus vel incompactilibus elementis corpus compo-nunt, affectum unde dolor nascatur prorsus inveniri non posse. Quippe quae tantummodo tangunt, eorum nihil vi-detur dolorificum, aut talia corpora tantum se invicem tan-gunt. Quod si non contingant modo, sed etiam se invicem in concursu frangant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, si quae franguntur insensilia statuantur, nisi etiam

Ed. Chart. X. [287.]

Ed. Bas. IV. (170.)

μὲν τούτων ἐπὶ πλεον ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ τῷ πέμπτῳ
περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογμάτων ἐσκεψάμεθα. νυνὶ δὲ ἀρ-
χὴν ὁμολογουμένην λαμβάνοντες, ὡς ἀναγκαῖον ἦτοι διαί-
ρεσιν εἶναι τὴν διάθεσιν τῆς ὁδύνης ἢ ἀλλοίωσιν, ἀναμνη-
σθῶμεν αὖθις ὡς οὐδ' ἢ ἀλλοιώσεις ἢ κατὰ βραχὺ γινε-
μένη δύναιτ' ἂν ποτε ὁδυνῆσαι τὸ ζῶον, ἀλλ' ἀναγκαῖον
ἄθρόαν τε ἅμα καὶ βιαίαν γίνεσθαι τὴν μεταβολὴν, εἰ
μέλλει τις ὁδύνη γενήσεσθαι. φαίνεται γὰρ οὐ μόνον εἰς
τὸ παρὰ φύσιν ἄθρόως ἀγόμενα τὰ σώματα λυπηρὰν
ἴσχειν τὴν μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν
ἐπάνοδον αὐτὴν, εἰ μὴ κατὰ βραχὺ λαμβάνοι, καὶ τούτῳ
πονοῦντα. τοὺς γοῦν ὁδοιπορήσαντας ἐν σφοδρῷ κοῦει
θερμαινόμενους ἄθρόως ἴσμεν ἀλγοῦντας οὕτως ἰσχυρῶς
τὰ περὶ τὰς ρίζας τῶν ὀνύχων, ὡς μὴ δύνασθαι φέρειν.
εἰ μὲν οὖν καὶ αὐτὸ τὸ σφοδρῶς θερμαίνεσθαι ἢ ψύχε-
σθαι διαίρεσιν τινα τῆς συνεχείας ἐργάζεται, πλείονος ἴσως
δεῖται λόγον, καὶ δέδεικται καὶ τοῦτο ἐν τοῖς περὶ τῆς

lapides quum dividuntur dolore affici dicamus. Verum de
his latius tum alibi tum in quinto de Asclepiadis placitis
differrimus. Nunc autem concessum hoc principium sumen-
tes, necesse esse ut affectus qui dolorem excitet, vel divisio
sit vel alteratio, illud etiam memoria repetamus, ne altera-
tionem ipsam sensim irrepentem dolorem afferre animali
posse, sed quae dolore animal afficiet, eam mutationem tum
confertim factam tum vero violentam esse debere. Videntur
enim corpora non solum, quum in habitum contra naturam
confertim aguntur, tristem mutationem sentire, sed etiam in
ipso ad naturalem statum suum reditu, nisi cum paulatim
accipiant, cruciari. Scimus enim qui in vehementi frigore
iter fecerunt, eos quum sese non sensim, sed semel calefa-
cere properent, dolore circa unguium radices adeo vehe-
menti affectos ut ferre non possint. Illud vero inquirere,
an ipsum quod vehementer calefacit aut refrigerat divisio-
nem aliquam continui efficiat, longiore fortassis disputatione
eget, et hoc ostensum a nobis est in commentariis de sim-

Ed. Chart. X. [287.]

Ed. Bas. IV. (170.)

τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως ὑπομνήμασιν. ἀλλ' εἰς γε τὰ παρόντα τί ποιοῦν τὸ θερμαῖνον ἰσχυρῶς ἢ ψυχὸν σφοδρῶς ὀδύνην ἐργάζεται, ζητεῖν οὐκ ἀναγκαῖον· εἴτε γὰρ ὡς τέμνον τὸ συνεχές τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν, εἴθ' ὡς ἀλλοιοῦν αὐτὴν ἀθρόως, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὴν εὐρεσιν τῶν ἰασομένων τὰς ὀδύνας, ἔάν γε μόνον εἰδῶμεν ὡς τὸ θερμαῖνον ἢ ψυχὸν βιαίως ὀδυνηρὸν γίνεται τοῖς αἰσθανομένοις σώμασιν. εἴπερ γοῦν ἀρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν δεῖ, φαίνεται δὲ ἐναργῶς ταῦτα μόνον τῶν πλησιάζοντων ἡμῖν ὀδυνηρὰ, τὰ τ' ἰσχυρῶς θερμαίνοντά τε καὶ ψυχόντα καὶ τὰ διαιροῦντα τὸ συνεχές τῆς οὐσίας, ἅπερ ἐν τοῖς θλώσιν τε καὶ τέμνουσι καὶ τείνουσι περιέχεται, ζητήσωμεν εὐρεῖν τὴν ἴασιν αὐτῶν ὁδῶ τινι προϊόντες ἀπὸ τῆς τῶν ζητούμενων φύσεως, ὅπερ ὀνομάζεται μέθοδος. ἄνωθεν οὖν αὐτοῖς ἀρξάμενοι λέγωμεν. ἐπειδὴ ζητοῦμεν ὅπως ἐν νόσοις ὀδυνώμεθα μηδενὸς ἡμῖν ἔξωθεν ὀδυνηροῦ πλησιάζοντος, ἀναγκαῖον ἐν τῷ σώματι ζητῆσαι τί τῶν τοιού-

plicium, medicamentorum facultatibus. Verum quid agendo quae vehementer vel calefaciunt vel refrigerant dolorem inferant, quaerere ad rem propositam minime est necesse; siue enim ut substantiae sensibilibus continuitatem dividendia siue ut eam semel et confertim alterantia, id ad eorum inventionem quae dolorem levabunt nihil refert, modo sciamus, quod violenter vel calefacit vel refrigerat, id sentientia corpora dolore afficere. Ergo si coepisse ab evidentibus conveniet, evidenter autem videntur eorum quae corporibus nostris propinquant haec sola esse dolorifica et quae vehementer vel calefaciant vel refrigerent et quae substantiae continuitatem dividant, haec autem sunt quae vel contundunt vel incidunt vel distendunt; curationis eorum inventionem quaeremus via aliqua insistentes, quae a quaerendorum natura sit accepta, quae methodus appellatur. Rursus igitur supra repetentes dicemus. Quoniam id quaerimus, quemadmodum in morbis dolore affligamur, ubi nihil nobis extrinsecus triste appropinquant, necessum est aliquam talem

Ed. Chart. X. [287. 288.]

Ed. Bas. IV. (170.)

των αἰτιον, ὁ θερμαῖνον σφοδρῶς ἢ ψυχον ἢ διαιροῦν τὴν οὐσίαν ἐνός γέ τινος αἰσθητοῦ σώματος ἀνιαρὸν ἡμῖν γίνεται, καὶ πρῶτόν γε θεασώμεθα τίνος εἶναι χρὴ φύσεως ὁ διαιρήσει τὴν συνέχειαν. ἀναγκαῖον οὖν ἦτοι ῥῆξιν ἢ θλάσιν ἢ διάβρωσιν εἶναι τὴν διάθεσιν, ἐν τῷ διαιρεῖσθαι τὸ συνεχές. ἀλλ' ἢ μὲν ῥῆξις ἐκ τάσεώς τινος, ἢ δὲ θλάσις ἐκ βάρους, ἢ δὲ διάβρωσις ἐκ δακνῶδους γίνεται ποιότητος. ὅταν οὖν ἔξωθεν μὲν μηδὲν ἢ τὸ τεῖνον ἢ βαρῦνον [288] ἢ δάκνον, ἔξ ἑαυτοῦ δέ τι πάσχη τούτων τὸ σῶμα, παντί που δῆλον ὡς ἢ μὲν τάσις ὑπὸ τινος ἐνδον οὐσίας πολλῆς διατεινούσης τὸ περιέχον αὐτὴν σῶμα γίνοιτ' ἂν ἢ ἀμέτρου ξηρότητος, ἢ δὲ θλάσις ἔξωθεν ἐπιπεπτιωκυίας οὐσίας σκληρᾶς ἢ μεγάλης ἢ βαρείας ἢ συναμφοτέρων, ἢ δὲ δῆξις ὑπὸ χυμοῦ δακνῶδη φύσιν ἔχοντος· ἐπισκεπτέον οὖν ἡμῖν ἐν ταῖς σφοδραῖς ὁδύκαις. ἦτοι χυμὸν πολλὸν ἢ πνεῦμα διεξοδον οὐκ ἔχον, ἢ βαρὺν ὄγκον, ἢ δακνῶδες ὑγρὸν ἢ διάθεσιν ξηράν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ὡς

causam in corpore quaeramus quae vehementer calefaciens vel refrigerans vel dividens substantiam sensilis alicujus corporis nos excruciet. Ac primum illud speculabimur, cujus esse naturae debeat quod continuitatem dividet. Necesse igitur est vel rptionem vel contusionem vel erosionem esse affectum eum qui divisionem continui faciat. At vero rptione ex distentione quadam, contusio ex gravante, erosio ex mordente provenit qualitate. Ergo quum nihil extrinsecus sit quod vel distendat vel gravet vel erodat, sed ex se ipso horum aliquid corpus sentiat, neminem latere potest, distentionem ab aliqua intrinsecus substantia, quae multitudine sua corpus se continens distendat, aut immodica siccitate provenire: contusionem a procidente externa substantia dura vel magna vel gravi vel simul ambobus, erosionem vero ex humore aliquo, cui mordens natura sit. Igitur ubi vehemens dolor urget, scrutandum nobis est an humor plurimus, an spiritus cui non sit exitus, an gravis moles, an mordens humor, an siccus affectus subsit, ad haec veluti inter

Ed. Chart. X. [288.]

Ed. Bas. IV. (170.)

ἐν ἀρχῇ διήρηται, τὰ θερμαῖνον ἰσχυρῶς ἢ ψυχρον. ὧν πάλιν αὐτῶν τὰς αἰτίας ἢ ἐν τῷ πνεύματι θετέον ἢ ἐν τοῖς ὑγροῖς ἢ ἐν τοῖς στερεοῖς· ὃ τι γὰρ ἂν αὐτῶν ἰσχυρῶς ψυχθὲν ἢ ὑποθερμανθὲν ψαύῃ τῶν πλησιαζόντων, ὀδυνηρὸν αὐτοῖς γίγνεται. πῶς μὲν οὖν χρὴ διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν εἰρημένων καὶ ὥς οὐχ ἅπαντων ἔχομεν ἐναργῇ σημεῖα καὶ ὥς εἴπερ τι ἄλλο καὶ ἡ διάγνωσις τῶν ἀδήλων πρὸς αἴσθησιν αἰτιῶν τε καὶ διαθέσεων. ἐκ πολλῆς μὲν γυμνασίας, ἐπιμελοῦς δ' ἅπαντων περισκέψεως ἡμῖν περιγίνεται, δι' ἑτέρων δεδῆλωται. νυνὶ δὲ οὐ τοῦτο πρόκειται σκοπεῖν, ἀλλ' αὐτὴν μόνην διέρχεσθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον. ἔξ ἧς ἐπιστημονικῶς διαγνωσθείσης ἡλικίῃ βοήθεια καὶ ὠφέλεια γίνεται τοῖς ἰατροῖς, οὐ μόνον εἰς βοηθημάτων τε καὶ ἱαμάτων εὐπορίαν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ εἰς τὴν τῆς διαθέσεως γνῶσιν, ἐναργῶς ὑμῖν ἔδειξα πολλάκις ἐπ' αὐτῶν τῶν καμνόντων, ὧν ἤδη μνημονεύσω δυοῖν ἢ τριῶν οὐ πρὸ πολλοῦ θεραπευθέντων. ὃ μὲν γε τεσσαρακογνότης ἦν, ὥς οἶσθα,

initia est definitum, an aliquid quod valenter calefaciat vel refrigeret. Quorum ipsorum quoque rursus causae vel in spiritu vel in humoribus vel in solidis ipsis sunt statuendae: quicquid enim eorum vehementer calefactum refrigeratumve sit, quando quod vicinum est tangit, dolorificum illi redditur. Igitur quemadmodum singula quae comprehendimus dignosci possint, tum vero quod non omnium habeamus manifestas notas, quodque si aliud quicquam etiam causarum et affectuum quae sensum fugiunt dignotio ex multa exercitatione et curiosa omnium perpensione nobis tandem pariat, alibi monstratum est. Nunc vero id considerare propositum nobis non est, imo solam ipsam medendi methodum persequi. Ex qua scienter perspecta quantum auxilium compendiumque medicis non ad praesidiorum modo curationumque facultatem, sed etiam ad affectus aliquando dignotionem comparetur, saepe vobis in ipsis aegrotantibus manifeste ostendi, quorum jam duos tresve qui haud pridem sunt sanati referam. Unus enim, ut scis, quadragenarius erat, qui

Ed. Chart. X. [288.]

Ed. Bas. IV. (175.)

κωλικὸς εἶναι νομιζόμενος, οὐ μόνον οὐδὲν ὀνινάμενος ὑπὸ
καταντλήσεων καὶ πυρίας καὶ καταπλάσμάτων καὶ κλύσμα-
των, οἷς συνήθως εἰώθασιν ἐπὶ τῶν τοιούτων χρῆσθαι
διαθέσεων, ἀλλὰ καὶ παροξυνόμενος ὑπὸ τῶν πλείστων,
ἐπὶ γοῦν ἐλαίῳ πηγανίνῳ διὰ τῆς ἑδρας ἐνεθέντι χείρων
ἐγένετο καὶ αὐθις ἐπὶ καστορίῳ· καὶ μέντοι καὶ μέλι ποτὲ
προσενεγκόμενος ἐφθὼν ἔχον πέπερι ἐσχάτως ὠδυνήθη· καὶ
τὸν χυλὸν δὲ τῆς ἐφθῆς τήλειως ἅμα μέλιτι λαβὼν ἱκανῶς
παρωξύνθη. στοχασάμενος οὖν ἐγὼ χυμοὺς δακνῶδεις ἐν
αὐτοῖς τοῖς χιτῶσι τῶν ἐντέρων ἀναπεπῶσθαι, συνδιαφθεί-
ροντας ἑαυτοῖς τὰ τε κἀνωθεν ἐνιέμενα καὶ τὰ διὰ τοῦ
στόματος λαμβανόμενα, δύσφθοarton αὐτῶ τροφὴν δούς·
εἴτ' ἰδὼν ὠδυνώμενον ἔργων χρῆναι τὴν κακοχυμίαν ἐκκα-
θαίρειν. ὄντος δ' ἀρίστου πρὸς τὰς τοιαύτας κακοχυμίας
φαρμάκου τοῦ διὰ τῆς ἀλόης, ὃ καλοῦσιν ἤδη συνήθως
πικρὰν, ἀθρόως μὲν οὐκ ἐτόλμησα καθάειρειν αὐτὸν τὸν
ἄνθρωπον, ὑπὸ τε τῆς ὠδύνης καὶ τῆς ἐνδείας καθυγορημένον
ἤδη που δυοῖν μηνῶν. ἐκ διασημάτων δὲ τινων σύμμετρον

cum colo laborare putaretur, non modo nihil est a fomentis
tum humidis tum siccis levatus, sed nec cataplasmatibus nec
clysteribus, quibus publice uti in ejusmodi affectibus solent,
verum etiam a plurimis eorum exacerbatus. Nam a rutaceo
oleo per sedem infuso deterius habuit, itemque a castoreo,
quin etiam ubi mel coctum cum pipere assumpsit, extremis
doloribus est afflictus; jam quum cremorem cocti foenigraeci
una cum melle accepisset, vehementer est irritatus. Ipse
igitur ubi mordentes humores in tunicis intestinorum im-
mersos conieci, qui secum una corrumperent, tum ea quae
per inferiora essent infusa tum ea quae per os famebat ex-
hibui homini nutrimentum, quod non facile corrumperetur.
Deinde quum minus eum cruciatum intellexi, vitiosos hu-
mores purgandos judicavi. Quum vero aptissimum ad ejus-
modi vitiosos humores esset medicamentum quod ex aloë
componitur, quodque jam vulgo picran appellant, utique se-
mel hominem juste purgare non sum ausus, quod doloribus
et inedia duobus mensibus confectus esset. Verum ex quibus-

Ed. Chart. X. [288. 289.]

Ed. Bas. IV. (170.)

τοῦτ' ἐργαζόμενος ἡμέρας, ὥς οἶσθαι πον πεντεκαίδεκα τε-
 λείως ἰασάμην αὐτὸν οὐδὲν οὐκέτι αὐτῷ προσαγαγὼν ἄλλο
 βοήθημα. οὗτος μὲν οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πρῶτον
 οὕτως ἠνωχλεῖτο, μηδέπω πρότερον ἀλγήσας ἔντερα. νεανί-
 σκος δέ τις ἐγγὺς ἐκείνῳ τὴν ἡλικίαν, οὐκ ὀλίγαις ἔμπροσθεν
 ἠνωχλημένος ὑπὸ κωλικῶν ἀλγημάτων, ἐκαθάρθη λαβὼν
 σκαμμωνίας ὀπὸν. ἀξιολόγον δὲ τῆς καθάρσεως γενομένης,
 ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν λουσάμενος εἰς ἐσπέραν καὶ
 λαβὼν πτισάνης χυλὸν πρῶτον, εἰτ' ἐπιφαγὼν ἰχθύας ἤμισε
 τὰ ληφθέντα διὰ νυκτός. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ λουσάμενος ἔφαγε
 πρῶτον μὲν θριδακίνης, εἰτα κρεῶν ὀρνιθειῶν ἐπομένων ἐν
 λευκῷ ζωμῷ. [289] καίπειτα προσηνέγκατο χόνδρον, ἔξ ὕδα-
 τος ἐπιβάλῶν οἶνον αὐστηρόν. μετρίως δὲ διάγειν δόξας ἐπ'
 αὐτοῖς, διητήθη μὲν καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν παραπλησίως,
 ἔξεδωκε δὲ ἡ γαστήρ αὐτοῦ μετὰ τοῦ δηχθῆναι πλείω τῆς τῶν
 ἐδεσμάτων ἀναλογίας. εἰτα κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἔτι
 καὶ μᾶλλον ὠδυνήθη τὰ κατὰ τὴν γαστέρα· καὶ δόξας ἐν τῷ
 βαλανείῳ πον λεληθότως ἐψῦχθαι, πηγάνινον ἔλαιον ἐνεθείς,

dam intervallis moderate id faciens quindecim circiter die-
 bus hominem, ut scis, prorsus sanavi, idque nullo praeterea
 adhibito praesidio. Atque hic quidem illo primum tempore
 sic est vexatus, nunquam prius intestini dolorem expertus.
 At alius juvenis huic quidem aetate prope par, sed qui saepe
 ante colicis cruciatibus fuerat affectus, accepto scammoniae
 succo fuit purgatus. Quum autem bene largiter fuisset va-
 cuatus, primo quidem die vesperi in balneo lotus, mox pi-
 sianae cremorem sumens, post piscem quoque comedens,
 nocte ea quae ceperat evomit. Secundo die itidem lava-
 tus comedit primum lactucam, mox avium carnis aliquid in
 albo jure elixae, ab hac alicam ex aqua sumpsit vino austero
 injecto. Ubi vero ab iis mediocriter se habere est visus,
 etiam tertio die nutritus similiter est. Reddidit tamen per
 alvum plura quam pro ciborum portione, eaque cum morsu.
 Deinde quarto die etiam magis dolere sibi ventrem sensit, et
 quum se in balneo alicubi frigus accepisse imprudentem pu-
 tasset, rutaceum sibi oleum per sedem infundens non solum

Ed. Chart. X. [289.]

Ed. Bas. IV. (170. 171.)

ᾠδυνήθη τε σφοδρότερον καὶ μετὰ ταῦτα ἐξέκρινεν ὑγρὸν δια-
χώρημα πάμπολυ, σαφῶς ἐνδεικνύμενον ὡς καὶ τοῦ σώματος
ὅλου τι φέρεται πρὸς τὰ κατὰ τὴν γαστέρα χωρία. καὶ περὶ
ἐξῆς ἐκ περιόδων ὁμοίως ἠνωχλείτο. πειθόμενοι δ' ἡμεῖς
αὐτῷ τὰ συμπτώματα, τὴν βλάβην ἐκ τῆς σκαμμωνίας
ἔγνωμεν ἐν ἐκείνοις μάλιστα γεγονέναι τοῖς ἐντέροις, ἃ καὶ
(171) πρότερον ἦν ἀσθενῆ, ὥσθ' ὅλον ῥευματικὴν τινα συν-
ίστασθαι διάθεσιν. οἷσθ' οὖν ὅπως ἰασάμην καὶ τοῦτον
ἀπορρῶμαι μὲν κελύσας τὰ κολικά βοηθήματα, τραφῆναι δὲ
χόνδρῳ θερμῷ, δι' ὕδατος ἡψημένῳ, κόκκους ῥοιᾶς ἐμβαλὼν
αὐτῷ. κοιμηθεὶς δ' ὅλη τῇ νυκτὶ χωρὶς ὀδύνης ἐθαύμασε
δήπου τὸ παράδοξον τῆς βοηθείας, ἡρώτα δ' ὅτι χρὴ πειν.
ἐδώκαμεν οὖν αὐτῷ πειν ὕδαρῃ ῥοῦ χυλόν, ὅπως εἴτε τις
ἐπιπολῆς εἴη γεγεννημένη περὶ τὸ ἐντερον ἐλκώδης διάθεσις
ἀποστύψειν, εἴτε καὶ ῥέη τι κατὰ τὸ σύννηθες ἐκ τῶν ἄνω
χωρίων εἰς τὸ πεπονθὸς ἀναστείλειεν· ἀρίστῳ τε αὐτῷ χρή-
σασθαι προσετάξαμεν οὕτως· εἴτ' εἰς ἐσπέραν δειπνεῖν οἴνων
τινὰ τῶν αὐστηρῶν μὲν φύσει, παλαιῶν δὲ, διαβραχέντος

vehementissime est vexatus, sed etiam liquidam dejectionem
copiosissimam excrevit, quod facile declaravit aliquid a toto
corpore ad loca ventris deferri. Post deinde per circuitus
similis redibat cruciatus. Audientes autem nos ejus sympto-
mata, intelleximus noxam ex scammonio in illis maxime
intestinis procubuisse, quae prius etiam fuerant imbecilla, sic
ut quasi fluxionis quidam exortus esset affectus. Ergo quem-
admodum hunc quoque sanaverim scis. Abjicere enim jussi
praesidia colica, alicaque calente quae cocta in aqua esset
nutriri, immixtis ei mali punici granis. Quum autem tota
nocte citra dolorem dormivisset, miratus profecto est reme-
dii novitatem rogavitque quid esset bibendum. Dedimus
itaque bibendum dilutum rhois cremorem, quo, siue aliqua
esset in summo intestino facta ulcerosa affectio, eam adstrin-
geret, siue etiam ex consuetudine aliquid ex superioribus
locis in partem affectam conflueret, id reprimeret, prandio-
que eodem uti jussimus: deinde ad vesperam coenare pane
puro madefacto in vino aliquo naturaliter quidem austero,

Ed. Chart. X. [289.]

Ed. Bas. IV. (171.)

ἄρτου καθαροῦ. συνεχωρήσαμεν δὲ καὶ τῶν αὐστηρῶν ὀπω-
 ρῶν λαβεῖν ἧς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃ μήλων ἢ ἀπίων ἢ ῥοιᾶς.
 ὁμοίως δὲ καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν διαιτηθεὶς ἐν τῇ τετάρτῃ
 πῶν τῆς θηριακῆς, ὑγιῆς τελείως ἐγένετο, καὶ τοῦ λοιποῦ
 τοῖς συνήθεισι χρώμενος οὐδὲν ἐβλάπτετο. παραπλησίως δὲ
 ἕτερόν τινα διακείμενον ὥρα θέρους, ἐπειδὴ διψώδης ἱκανῶς
 ὑπῆρχε πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημένοις καὶ ψυχρῶ ποτῶ
 συνεχώρησα χρῆσθαι. μὴ τοίνυν ζῆτει σημεῖα τοιαῦτα καθ'
 ἑκάστην διάθεσιν, οἷα πλευρίτιδος ἐστὶν ἢ δυσεντερίας. ἐπι-
 στημονικὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν τοιούτων νοσημάτων διάγνωσις,
 ὠρισμένοις σημεῖοις γνωρίζομένη, στοχαστικὴ δὲ ἡ τῶν ἄρτίως
 εἰρημένων καὶ μόνοις τοῖς ἀκριβῶς ἐπισταμένοις ἑκάστου νο-
 σήματος τὴν οἰκίαν θεραπείαν εὐρίσκεισθαι δυναμένη. ὥστ'
 ἐπεὶ περὶ ταύτης πρόκειται νῦν λέγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν
 περαινέσθω, μὴ προσαπτομένων ἡμῶν τῆς διαγνώσεως τῶν
 διαθέσεων· καὶ μάλιστα ὅταν ἐκ στοχαστικῶν ἀρχομένη ση-
 μείων συνάπτηται τῇ τῶν ὠφελούντων ἢ βλαπτόντων δια-
 γνώσει. τὴν γὰρ ἐν τούτοις μέθοδον τε καὶ γυμνασίαν ἐν ταῖς

sed veteri. Concessimus praeterea ut anserum quemcunque
 vellet fructum sumeret, sive malum sive pyrum sive puni-
 cum. Simili ratione etiam tertio die cibatus in quarto theria-
 cen bibit sanusque omnino est redditus, ac de caetero ad
 consueta reversus nullum sensit incommodum. Simili genere
 et alteri cuidam in aestate affecto, quum sitibundus admo-
 dum esset, supra alia quae memoravi etiam frigida potione
 uti permisi. Ergo ne requiras in omni affectu ejusmodi no-
 tas quales in pleuritide vel dysenteria apparent. Scienti-
 fica namque talium est morborum dignotio, certis videlicet
 definitisque notis comparata, quum eorum qui proxime sunt
 dicti conjecturalis dignotio sit ac solis iis inveniri potis qui
 exacte cujusque morbi propriam curationem norint. Quare
 quoniam de hac proposita nunc disputatio est, ipsam per se
 absolvamus, nec affectuum dignotiones attingamus, maxime
 quae ex conjecturalibus notis incipientes cum eorum quae
 profunt obsuntque dignotione sunt conjunctae. Methodum
 enim in iis atque etiam exercitationem in morborum di-

Ed. Chart. X. [289. 290.]

Ed. Bas. IV. (171.)

τῶν νοσημάτων διαγνώσειν ἰδίᾳ ποιούμεθα καθ' ἑαυτήν, ἵνα τεγνωθεῖς τις εὐρίσκη καθ' ἕκαστον ἄρρώστον, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς τὰ τε πεπονθότα μόρια καὶ τὰς διαθέσεις αὐτῶν.

Κεφ. η'. Ἐπανέλθωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ τὰς τὴν ὀδύνην ἐργαζομένας διαθέσεις. εἰ μὲν γὰρ αἵματος πλήθος εἴη τὸ διατεῖνον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι γίνεται, φλεβοτομητέον αὐτίκα τῆς δυνάμεως ἰσχυρᾶς οὔσης· εἰ δ' ἦτοι φοβοῖτο τὴν φλεβοτομίαν ὁ ἄνθρωπος ἢ ἄρρώστοτερος εἴη τὴν δύναμιν, ἀντισπαστέον τε καὶ παροχευτέον· εἴρηται δὲ ἔμπροσθεν ὅπως χρὴ ταῦτα ποιεῖν. εἰ δὲ καὶ τούτων γενομένων ἔτι μένοι τὸ ἄλγημα, δῆλον μὲν δῆπον κατὰ τὸ πεπονθὸς μόριον ἐσφητῶσθαι τὸ λυποῦν. [290] εὐδηλός δὲ ἡ θεραπεία τοῖς διαφορητικοῖς γινομένη φαρμάκοις. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς διὰ φυσῶδες πνεῦμα γινομένας ὀδύνας ἱασόμεθα, προσβοηθοῦντες ἐπ' αὐτῶν μᾶλλον τοῖς λεπτύνουσι ἐδέσ-
μασί τε καὶ πόμασιν ἐνέμασί τε καὶ καταπλάσμασιν αἰονή-
σεσί τε καὶ πυριάμασιν. εἰ δ' ὄγκος βαρύνων ἢ θλῶν ὀδύ-
νην ἐργάζοιτο, τὸν ὄγκον ἱατέον. εἰ δὲ δακνῶδες ὕγρον,

gnotionibus seorsum per se fecimus, quo scilicet arte quis in-
structus in omni aegro tum partes affectas tum ipsius af-
fectum sicuti nos inveniat.

Cap. VIII. Ergo revertamur ad affectus qui dolores
excitant. Si namque sanguinis abundantia sit, quae distendat,
ut profecto in phlegmone fieri solet, protinus ubi vires aegri
valentes sunt, sanguis mittendus est. Sed si is homo vel san-
guinis missionem timeat vel imbecillis viribus sit, tum revel-
endus sanguis est tum derivandus, dictumque nobis prius
est quemadmodum haec fieri conveniat. Quod si his pera-
ctis dolor etiam perstat, patet profecto in aegrotante parte
impactum esse quod contristat. Patet vero et quod curatio
ipsa per discutientia medicamenta sit molienda. Pari ratione
et qui ex flatuoso spiritu dolores fiunt curabimus, sed simul
in iis potius tum extenuantibus cibis tum potione tum per
sedem injectionibus tum cataplasmatibus tum humidis siccisque
fomentis auxiliantes. Sin moles aliqua gravando contunden-

Ed. Chart. X. [290.]

Ed. Bas. IV. (171)

ἐναντιώτατα τούτοις ἐστὶ τὰ λεπτύνοντα καὶ θερμαίνοντα. χρήζει γὰρ ἡ τοιαύτη διάθεσις, εἰ μὲν ἰαθήσεσθαι μέλλει, τῆς κενώσεως τῶν λυπούντων· εἰ δ' εἴη τοῦτο ποιεῖν ἀδύνατον, τῆς ἐπικράσεως· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, διὰ τῆς τῶν ναρκωτικῶν φαρμάκων προσφορᾶς· ἥτις ἐστὶ μὲν κοινὴ, βλάπτει δὲ ἥκιστα τῶν ἄλλων τὰς τοιαύτας διαθέσεις. λεπτὰ γὰρ ὑπάρχει ταῖς συστάσεσι καὶ θερμὰ ταῖς δυνάμεσι τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων ὑγρῶν· ὅσα δὲ δι' ὀπίου καὶ ὑοσκυάμου καὶ τῶν οὕτως ψυχόντων σκευάζεται φάρμακα, ψύχει τε ἅμα καὶ ξηραίνει πάντως· κατὰ τοῦτο γοῦν οὐ μόνον ὥς αἰσθήσεως ναρκωτικὰ χρήσιμα καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ ὥς συνιστάντα καὶ παχύνοντα τὴν τῶν ὑγρῶν λεπτότητα καὶ προσέτι καὶ τὴν θερμότητα σφοδρὰν ὑπάρχουσαν ἐμψύχοντα. παχέων δὲ ὑγρῶν ἢ γλίσχρων ἐπικρατούντων ἐναντιώτατα ὑπάρχει τὰ ναρκωτικὰ φάρμακα καὶ πάννυχον φυλάττεσθαι τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. οὐ μὲν οὐδ' ὀδύνη τις ἐπιτετα σφοδρὰ τοῖς τοιούτοις χυμοῖς μόνοις οὖσιν. εἰ δὲ

dolore dolorem excitet, moli ipsi est medendum. Sin mordens humor est, adversissima huic sunt quae extenuant et calefaciunt. Postulat namque hujus generis affectus, si modo curandus est, eorum quae labores excitant vacuationem, si id omnino fieri nequeat, epicrasin, sin id quoque fieri non possit, stupefacientium medicamentorum exhibitionem, quae quamquam sit communis, minus tamen hos affectus quam alios laedit. Quippe tenuis consistentiae et calidarum facultatum plurimi talium humorum sunt, quae autem ex papaveris succo et alterco et eo modo frigidis parantur medicamenta simul omnino et refrigerant et siccant, qua ratione non solum ut sensui torporem inducentia salutaria sunt, sed etiam ut humorum tenuitatem cogentia atque crassantia, praeterea vehementem calorem refrigerantia. Ubi vero crassi glutinosique humores exsuperant, alienissima sunt quae torporem inducunt, cavendusque magnopere in ejusmodi affectibus eorum usus est. Sed nec alioqui comitatur ejusmodi humores, modo soli sint, dolor vehemens. Si vero ex

Ed. Chart. X. [290.]

Ed. Bas. IV. (171.)

ποτε συμπλακείη κατὰ τι συμβεβηκός, ἀτμῶδες πνεῦμα τῶν περιεχόντων ἑαυτὸ σωμάτων ἀδυνατοῦν διεξιέναι, σφοδρότατα πάντως οἱ οὕτως ἔχοντες ὀδυνῶνται. ἔπεται δ' αὐτοῖς τοῦτο κατὰ διττὴν αἰτίαν, ἥτοι γ' ἔμφραξιν ἢ θερμασίαν· ἢ τε γὰρ ἔμφραξις ἴσχει τὸ πνεῦμα καὶ κωλύει διεξιέναι· θερμαίνόμενά τε τὰ παχέα καὶ γλίσχρα φυσῶδες πνεῦμα γεννᾶν πέφυκε. τοιαῦται μάλιστα γίνονται διαθέσεις τοῖς ἐμπλησμένοις ἔδεσμάτων, ψυχρῶν μὲν ταῖς κράσεσι, παχέων δὲ καὶ γλίσχρων ταῖς συστάσεσιν, ὅταν ἐν αὐτοῖς περιέχεται τοῖς χιτῶσι τῶν ἐντέρων τὸ φυσῶδες πνεῦμα. δυοῖν γὰρ ὄντοιν αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐν τῇ μεταξὺ χώρᾳ τοιοῦτός τις ἀθροισθῇ χυμὸς, εἰς φυσῶδες μεταβάλλει πνεῦμα. παχὺ δὲ δὴ πον τοῦτ' ἔστι καὶ ψυχρὸν καὶ βραδύπορον. ὅταν οὖν ἴσχηται τε καὶ διατείνῃ τοὺς χιτῶνας, ὃ τε χυμὸς ἐξ οὗ τὴν γένεσιν ἔχει ψύχει σφοδρῶς τὰ ψάνοντα μόρια τῶν ἐντέρων, κατὰ δύο προφάσεις οἱ οὕτω κάμνοντες ὀδυνῶνται. τὸ μὲν οὖν παραντίκα τελέως ἀνώδυνοι γίνονται, πίνοντες τι τῶν ναρκωτικῶν φαρμάκων, αὐξάνεται δὲ ἡ διάθεσις αὐτοῖς παν-

accidenti aliquo conjunctus his halituofus spiritus est, qui ex his quibus continetur corporibus erumpere prorsus non potest, gravissimis omnino doloribus qui ita se habent cruciantur. Porro accidit id illis duplici ex causa, vel obstructione vel calore, nam et obstructio spiritum cohibet nec exire permittit, et crassa glutinosaque quum calefiunt flatuosum spiritum gignere solent. Ejusmodi sane affectus iis qui se cibis natura frigidis et consistentia crassis ac glutinosis referferunt, quando in ipsis intestinorum tunicis flatuosus spiritus continetur, potissimum incidit. Nam quum hae duplices sint, ubi medio earum spatio ejusmodi collectus humor est, in flatulentum mutatur spiritum. Sane is et crassus et frigidus et tardi motus est. Ubi igitur tum retinetur tum tunicas distendit, tum humor unde oritur intestini partes, quas contingit, vehementer refrigerat, duplici occasione ita laborantes dolent. Ac ad tempus quidem, ubi torporem faciens medicamentum biberunt, prorsus indolentes reduntur; caeterum affectus his omnino fit major; nam et inte-

Ed. Chart. X. [290. 291.]

Ed. Bas. IV. (171.)

τοίως· οἱ τε γὰρ χιτῶνες τῶν ἐντέρων πυκνότεροι καὶ δυσ-
 διαπνευστότεροι γίνονται τῇ ψυχρότητι τῶν φαρμάκων, ὃ
 τε χυμὸς παχύτερος καὶ δυσκινητότερος. ὥστε καὶ χρόνου
 πλείονος ἀναγκαῖον ἔσται δεηθῆναι τὸν κάμνοντα καὶ τοῦ θε-
 ραπείοντος εἰς ἄκρον γεγυμνασμένου κατὰ τὴν τέχνην. εἰ
 γὰρ ὡς ἔτυχεν αὐθις ἐγχειρήσειε τῇ θεραπείᾳ, κίνδυνος
 ἐκ δευτέρου πνευματωθέντας τοὺς χυμοὺς τὴν αὐτὴν ὁδὸν
 ἐργάσεσθαι· εἴτ' ἐκ δευτέρου δηλονότι δοθῆναι τι τῶν ναρ-
 κωτικῶν φαρμάκων δεῖ, τῆς αὐτῆς ἀνάγκης καταλαβούσης·
 ὥσαύτως δὲ καὶ τρίτον καὶ τετάρτον καὶ πολλάκις ἐφε-
 ξῆς, ἄχρις ἃν ὁ ἄνθρωπος ἀνιάτος γενόμενος εἰς καχέξιν
 τε τοῦ παντὸς σώματος ἀφίκηται καὶ πολλῷ χρόνῳ κακο-
 παθήσας ἀποθάνῃ. πῶς οὖν χρὴ τὰς διὰ τοὺς ψυχροὺς χυ-
 μοὺς ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἐντέρων ἡθροισμένας ὁδύνας ἰᾶσθαι;
 [291] οὐ θερμαίνοντες σφοδρῶς αἰονήσῃσιν ἢ καταπλάσμα-
 σιν· ὑπὸ γὰρ τῶν θερμαινόντων, εἰ μὴ καὶ διαφορηθεῖεν
 ἱκανῶς, χέονται καὶ πνευματοῦνται πάντες οἱ γλίσχροι καὶ
 παχεῖς καὶ ψυχροὶ χυμοί. προσήκει τοίνυν αὐτοὺς τέμνειν τε

finorum tunicae medicamentorum frigiditate densiores mi-
 nusque flatui transmittendo habiles redduntur et humor ipse
 tum crassior tum ad motum ineptior evadit. Itaque et spa-
 tio longiore ad aegri curationem et medico, qui egregie in
 arte sit exercitatus, est opus. Nisi enim certa ratione post-
 modum curationem aggrediuntur, verendum erit ne humo-
 res secundo in flatuosum spiritum versi eundem dolorem
 renouent, unde rursus stupefacientium aliquid medicamen-
 torum exhiberi sit opus, eadem necessitate urgente, ac pari
 modo tertio et quarto et saepe deinceps, quoad homo infa-
 nabilis effectus in malum totius corporis habitum perveniat
 et post longa tandem taedia pereat. Quo pacto igitur dolo-
 res eos quos frigidus humor in medio intestinorum inter-
 clusus excitavit sanare conveniet? Sane non perfusionibus
 aut cataplasmatibus valenter calefacientibus, quippe lenti om-
 nes crassique et frigidi humores ab iis quae calefaciunt, nisi
 etiam valenter discutiant, liquantur ac in flatum mutantur.
 Convenit igitur eos incidere simul et concoquere, quas res

Ed. Chart. X. [291.]

Ed. Bas. IV. (171. 172.)

ἄμα καὶ πέττειν, ὅπερ ἐκ τῶν λεπτυνόντων γίνεται φαρμάκων· καὶ μάλιστα ὅταν μὴ θερμαίνωσι σφοδρῶς. ὅτι δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ὅσα ταῖς δυνάμεσιν ἐστὶν ἀφυσότερα καὶ ξηραντικώτερα, ταῦθ' αἰρεῖσθαι χρὴ μᾶλλον εὐδῆλον παντί. καὶ πολλῶν ιδιωτῶν ἐστὶν ἀκοῦσαι πολλάκις ἤττον ἄλγεῖν φασκόντων τὸ κῶλον, ὅταν μῆτε καταπλάττωνται τινι μῆτε καταντλῶνται δι' ἐλαίου μῆτε κλύζωνται. καὶ ὅσοι γεναῖοι εἰσι καὶ ἰσχυροὶ, μετρίως διαιτηθέντες ἐν χρόνῳ πλείονι συντομώτερον καὶ ἀκινδυνότερον ἐκθεραπεύονται (172) τῶν βριασιτέρως ὥς εἴρηται θερμαινόντων. οὐδὲν γὰρ οὕτω χρὴ δεδιέναι κατὰ τοὺς τοιούτους χυμούς ὥς θερμότητα χέουσιν μὲν καὶ πνευματοῦσαν αὐτοὺς, διαφορεῖν δ' ἀδυνατοῦσθαι. ἐθεασάμην γοῦν τινα τῶν κατ' ἀγρὸν ἐργατῶν, ὃς ἐπειδὴ ἤσθητο κωλικῆς ὀδύνης, ἐζῶννυτο μὲν αὐτίκα, πρότερον οὐ ζωννύμενος, ἥσθιε δὲ μετ' ἄρτον σκόροδα, μηδεμίαν ἐκλείπων συνήθη πρᾶξιν, ἔπινε δὲ δι' ὅλης μὲν ἡμέρας οὐδέν, εἰς ἑσπέραν δὲ ἀκρατέστερον· εἶτα κοιμώμενος δι' ὅλης νυκτὸς ἔωθεν ἀνίστατο παντάπασιν ἀνώδυνος. ἐστὶ γὰρ ἀμέλει καὶ

tenuantia medicamenta praeftabunt, potissimum tamen si calida vehementer non sint. Quod autem horum quoque ipsorum ea maxime deligenda sint quae magis flatum discutiant magisque siccent, nemini potest dubium esse. Saepeque ex plebe non paucos audias minus sibi dolore colon affirmantes, quum nec ipsis cataplasma imponitur nec oleo aliquo perfunduntur nec per clysterem aliquid infunditur. Et sane qui generosi animi fortesque sunt, si mediocri utantur victu, tutius breviori tempore percurantur quam qui violenter, ut dictum est, calefacientibus utuntur. A nullo enim in ejusmodi humoribus tam est metuendum quam a calore, qui eos liquet atque in flatum vertat, sed discutere non valeat. Vidimus namque ex agrestibus operis quempiam, qui ubi coli dolorem sensit, protinus se cinxit, cum cingi ante non soleret, comedit autem cum pane allium; nullum dimittens consuetum opus: nec toto die quicquam bibit, sed vesperi meracius, ab his et tota nocte dormivit et mane ab omni dolore plane liber surrexit. Est enim pro-

Ed. Chart. X. [291.]

Ed. Bas. IV. (172.)

τὰ σκορόδα τῶν ἀφύσων καὶ ἀδίψων βρωμάτων. ἔνιοι δὲ ἀπείρως ἔχοντες αὐτῶν ὑπολαμβάνουσι κρομμύων εἶναι διψωδέστερα τοῦ παντός ἁμαρτάνοντες· οὐ μόνον γὰρ οὐκ ἔστι διψωδέστερα κρομμύων, ἀλλ' οὐδὲ διψώδη τὴν ἀρχὴν, ἐφυσότατά τε πάντων βρωμάτων. ὥστ' ἔγωγε τῶν ἀγροίκων θηριακὴν ὀνομάζω τὸ βρῶμα. καὶ εἴ τις ἢ Θράκας ἢ Κελτοὺς ἢ ὅλως τοὺς ψυχρὰν γοῦν οἰκοῦντας εἰρξείεν ἐσθίειν σκορόδων, οὐ σμικρὰ βλάπτει τοὺς ἀνθρώπους. ὅσοι μὲν οὖν ἄνευ πυρετῶν ἀλγοῦσι σφοδρῶς ἔντερα, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν καὶ σκορόδων ἔγχωρεῖ τούτους ἐσθίειν καὶ τῆς διὰ τῶν ἐσχιδνῶν πίνειν, ὠφελούσης ἄκρως τὰς τοιαύτας διαθέσεις. ἐν πυρετοῖς δὲ εἴ ποτε γένοιτο, πειρατέον μὲν πρῶτον εἰ προσίενται τὴν διὰ τῶν κέγχρων πυρίαν ξηράν· εἰ δὲ ἐπὶ τῆσδε μὴ παύσαιντο, τῶν ἀφύσων τι σπερμάτων ἐψήσαντας ἐν ἐλαίῳ λεπτομερεῖ, κᾶπαιτα δὲ ὀθόνην διηθήσαντας ὥς καθαρὸν γενέσθαι τοῦλαιον, εἴτ' ἐν αὐτῷ τήξαντας στέαρ χηνὸς ἐνίεναι. μὴ παρόντος δὲ τοῦ χηνείου στέατος ὀρνιθείῳ

fecto allium in eorum ciborum genere, qui et flatum discutiant et minime sitim inferant. Sunt qui parum id experti existiment majorem quam caepas sitim excitare, sed plane errant, quum non modo non majorem quam caepae, sed nec omnino sitim initio faciat, idem omnium plane eduliorum maxime flatum discutit. Itaque ego agrestium theriacen id edulium appello. Ac si quis vel Thracas vel Gallos vel denique qui frigidam regionem incolant vesci aliis vetuerit, non leviter iis hominibus nocuerit. Ac quos ex supra dicta causa vehemens intestinorum dolor citra febrem exercet, iis et allium esse licet et theriacen bibere, quippe quae ejusmodi affectibus magnopere subvenit. At si cum febre una talis dolor aliquando incidat, principio quidem, si id ferunt, fomentum siccum ex milio est adhibendum. Si ab hoc non quiescant, semen aliquod quod flatum dissipet in oleo quod tenuium sit partium coquere, mox per linteum, quo purum sit, oleum colare, deinde anseris sebum in oleum liquare et per sedem infundere oportebit. Si anseris sebum non sit,

Ed. Chart. X. [291. 292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

χρησθαι· πρὸ παντός δὲ ἔστω τὸ καλούμενον ἄναλον· ἔστω δὲ μὴ πάνυ παλαιόν· ἔγχωρεῖ δὲ καὶ προσφάτω χρησθαι καὶ μάλιστα τῷ χηνεῖω. εἰ δὲ μηδ' ἐπὶ τούτῳ καθίστανται, δεύτερον αὐτῷ ἐνέειν ταῦτόν, βραχὺ προσεπιμβάλλοντας καστορίου καὶ ὀπίου, μέγεθος δὲ ἑκατέρου μὴ μείζον κυάμου· τὸ δὲ τοῦ ἐλαίου πλήθος ἔστω κοτύλη. ἀναλαμβάνεται δὲ ἐκ τούτου τοῦ φαρμάκου καὶ κροκιδίου τι· χρὴ δὲ ἐξάψαντας αὐτὴν ἰσχυροῦ νήματος ἐπὶ πλείστον εἶσω κατὰ τὸ ἀπενθυσμένον ἐντερόν ἐντιθέναι, πρὸς τῷ καὶ ῥαδίως ὅτε βούλει κομίζεσθαι καὶ τὴν ὠφέλειαν ἐναργῆ παρέχεσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὰ τῶν ὠτων ἀλγήματα διὰ τοιοῦτον χυμὸν ἢ πνεῦμα φυσῶδες ἐν πυρετοῖς γινόμενα πρᾶννεν προσήκει, τῇ τε διὰ τῶν κέγχρων πυρίᾳ χρώμενον, ἐπειδὴ καὶ κορυφατόν ἐστιν ἀπάντων τοῦτο καὶ ξηραντικώτατον, ἀλύπους τε τὰς ἀπορροίας ἔχει καὶ ἀδήκτους, ἐγγέοντά τε τοῖς ὡσὶ τὸ διὰ καστορίου καὶ ὀπίου φάρμακον, ᾧ συνήθως χρώμεθα πρὸς τὰ τοιαῦτα. [292] τὸ δὲ ὑγρὸν ᾧ ἀναδεύσεται ταῦτα, τὸ παρ' ἡμῖν καλούμενον

gallinaceo est utendum, inprimisque curandum ut sit expers salis, esto autem nec admodum vetus, licet vero et recenti uti, praesertim anserino. At si neque ex hoc remittuntur *dolores*, secundo rursus injiciendum idem est, adjecta etiamnum castorei et papaveris succi, utriusque fabae non amplius magnitudine, olei vero hemina modus esto. Excipitur et lanula ex hoc medicamento aliquid: debetque appensa forti filo quam penitissime in rectum intestinum dimitti, quo et quum libet id facile recipiatur et evidentem conferat utilitatem. Ad eundem modum et oculorum et aurium dolores, qui ex hujusmodi humore aut spiritu flatulento in febre excitantur sedare conveniet, tum fomento ex milio uti, quoniam id omnium et levissimum est et maxime siccans, quodque ab eo defluit innoxium expersque morsus est, tum auribus medicamentum id quod ex castoreo et papaveris succo conficitur infundentibus, quo ad talia uti solemus. Liqueor quo haec liquantur sapa esto, quod apud nos

Ed. Chart. X. [292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

ἔψημά ἐστιν· οἱ πλείστοι δὲ τῶν ἱατρῶν ὀνομάζουσιν αὐτὸ σίραιον. εἰ δὲ καὶ καταπλάττειν ποτὲ δεήσει, κωδίας ἐν ὕδατι κατέψοντας, δι' αἰεύρου τήλειως ἢ κριθῶν ἢ λινοσπέρμου ἐμβαλλομένον τῷ ὕδατι, τὸ κατάπλασμα συνθετέον. εἰδέναι δὲ χρὴ τὸ διὰ καστορίου φάρμακον οὐ μόνον ὠτων ἄλγημα πρᾶννεν, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ὀδόντων ἐνσταζόμενον τοῖς ὥσιν. ἴσασι δὲ δήπου πάντες ἤδη καὶ τὰ δι' ὀπίου κολλύρια σφοδροτάτας ὀδύνas ὀφθαλμῶν πρᾶννοντα. χρηστέον δ' αὐτοῖς, ὥς εἴρηται, μεγίστης ἀνάγκης καταλαβούσης, εἰδότα μὲν ὅτι βλαβήσεται τι τὰ μόρια καὶ ἀσθενέστερα πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου γενήσεται ψυχθέντα, τὸ δὲ σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ παραχρῆμα τῆς εἰς ὕστερον ἀκολουθούσης βλάβης προαιρούμενον. ἐπεὶ τοί γ' ὅτι πολλοὶ τῶν χρησαμένων αὐτοῖς ἐγγυὲς ἦκον, οἱ μὲν τοῦ μηδ' ὅλως ὀρεῖν, οἱ δὲ τοῦ κῶφωθῆναι, γινώσκειται πᾶσιν. ὅθεν ἡμεῖς εἴ ποτε ἀναγκασθείημεν αὐτοῖς χρήσασθαι, μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν τῆς ὑγείας καιρὸν ἐκθερμαίνομεν τὰ μόρια, τοῖς μὲν ὥσιν ἐγγέοντες τὸ διὰ μόνου τοῦ καστορίου, τοῖς δ' ὀφθαλμοῖς

vocant heplema, plerique medicorum siracon appellant. Quod si imponi cataplasma aliquando oportebit, papaverum capitibus in aqua coctis ac foenigraeci vel hordei vel lini feminis farina aquae immissa cataplasma conficies. Scire autem licet medicamentum, quod castoreum recipit, non solum aurium sedare dolorem, sed etiam oculorum et dentium, si auribus instilletur. Jam vero collyria, quae ex opio fiunt, vehementissimos oculorum dolores remittere omnes norunt. Utendumque, ut diximus, his est, quum maxima necessitas urget, illud minime ignorantibus, partes ipsas nonnihil laedendas, imbecillioresque in reliquam vitam ex refrigeratione futuras, caeterum saluti hominis in praesens ipsam futuram postea noxam posthabentibus. Siquidem non paucos eorum, qui his sunt usi, eo infirmitatis venisse ut alii fere nihil omnino viderent, alii propemodum surdi forent, id omnibus jam notum est. Itaque nos si quando cogimur his uti, postmodum in sanitatis tempore partes ipsas excalefacimus, nempe auribus oleum id quod solum castoreum habet in-

Ed. Chart. X. [292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

τὰ θερμαίνοντα κολλύρια μόνα· μάλιστα δὲ ἐπαινοῦμεν εἰς ταῦτα τὸ διὰ κινναμώμου. περὶ μὲν οὖν ὀδύνης τῆς ἐπὶ παχέσιν ἢ γλίσχροις ἢ ψυχροῖς χυμοῖς ἢ φουσάδει πνεύματι καὶ ταῦθ' ἱκανά. παραπλησία γὰρ ἀπάντων αὐτῶν ἐστὶν ἡ θεραπεία διὰ τῶν εἰρημένων ὑλῶν περαινομένη, πλὴν ἡ γὰρ διὰ πνεῦμα φουσάδες ἐξαίρετον ἴαμα κέκτηται τὴν σικύαν πολλάκις προστιθεμένην ἅμα δαψιλεῖ φλογί. καὶ δόξει σοὶ τὸ βοήθημα τοῦτο μαγεία τινὶ παραπλήσιον ἐργάζεσθαι κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, εἴτε κατὰ τι τῶν ἐντέριων, εἴτε κατ' ἄλλο τι τοῦ σώματος γένοιτο μόριον. αὐτίκα γὰρ ἀνώδυνοί τε ἅμα καὶ εἰς τέλος ὑγιεῖς οἱ διὰ πνεῦμα φουσάδες ὀδυνώμενοι γίνονται, προσβληθείσης σικύας. εἰ δὲ μὴ μόνον εἴη πνεῦμα φουσάδες, ἀλλὰ καὶ χυμὸς ἐξ οὗ τοῦτο γεννᾶται, παραχρῆμα μὲν ἀνώδυνοί γίνονται, πάλιν δ' αὐτοῖς ἦτοι διὰ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἢ κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἡμέραν, ἢ καὶ διὰ τρίτης, ὅμοιαι συμβαίνουσιν ὀδύνη, καὶ μάλισθ' ὅταν ἐξαμαρτάνωσί τι περὶ τὴν δίαιταν ἢ φιλοτι-

fundentes, oculis vero collyria, quae tantum calefaciant, ad quod scilicet munus maxime id probamus, quod ex cinnamomo conficitur. Ac de doloribus quidem qui ex crassis glutinosifve aut frigidis humoribus vel etiam flatuoso spiritu excitantur, hactenus abunde. Similis namque est eorum, omnium curatio, ut quae per enarratas jam materias perficiatur, nisi quod is qui spiritum flatuosum comitatur, propriam quandam curationem est sortitus ex cucurbita cum flamma copiosa subinde admota. Videbiturque tibi praesidium hoc in hujusmodi affectibus incantamenti cujusquam simile quid efficere, sive hi in intestinis sive in quavis corporis parte sunt excitati. Illico enim cucurbita admota qui spiritu flatuoso cruciantur tum a dolore liberi tum omnino sani redduntur. Quos vero non spiritus modo flatuosus, sed etiam humor unde is oritur male habet, iis illico ad tempus dolor sedatur, redit tamen vel in sequente nocte vel postridie vel etiam tertio die similis dolor, ac potissimum ubi in victu aliquid deliquerint, aut importunius partes excale-

Ed. Chart. X. [292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

μότερον ἐκθερμαίνωσι τὰ μόρια. σοὶ δὲ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ μέγιστον ἔστω γνώρισμα τῆς διαθέσεως. ἐπέσθω δὲ καὶ ἡ θεραπεία προσήκουσα μὴ θερμαίνοντι μὲν ἐπιφανῶς τὸ μόριον, ἀγωγῇ δὲ ἐπιμελείας χρωμένῳ λεπτυνούσῃ. εἰ δὲ καὶ κατὰ γαστέρα τῶν τοιούτων τι συμβαίνει, θαυμαστῶς ὑπὸ κλισμάτων ὀνίανται δριμέων. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἰᾶσθαι τὸν παροξύσμον τῆς ὀδύνης, προσβάλλοντα σικύαν ὑπὲρ τοῦ διαπνεῦσαι τὸ φυσῶδες πνεῦμα· μετὰ ταῦτα δὲ ἐκκενοῦν τὸν χυμὸν, ἐνιέντα τῶν τοιούτων τι φαρμάκων. ἐγὼ δὲ εἴωθα χρῆσθαι τῶν λεπτομερῶν ἐλαίων τινὶ, πῆγανον ἐναφεψῶν. ἐνιοὶ δὲ ὑπὸ τὴν τοιαύτην θεραπείαν ἀχθέντων, ὅταν παραδέξωνται τοῦλαιον, ὀδυνῶνται σφοδρότατα· καίπειτ' ὀλίγον ὕστερον ἐκκρίνουσιν ὑαλώδη χυμὸν· ἐφ' ᾧ παραχρῆμα τὴν τ' ὀδύνην ἅμα καὶ τὴν διάθεσιν ἐκθεραπεύονται· κενωθέντος γὰρ τοῦ τὸ φυσῶδες πνεῦμα γεννην-
τος αἰτίου πάντα παύεται. τοιούτοις χυμοῖς ἐναντιωτάτην μὲν ἔχουσι φύσιν οἱ λεπτοὶ καὶ δριμεῖς, ὁμοίαν δὲ τὴν ὀδύνην· ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμούς συντόνους ἐπιφέρουσιν ἐν τῷ

fecerint. Tibi vero hoc quoque maximum indicium affectus erit, ac curationem pro ratione prosequeris nec impense partem excalesciens et tenuatoria curationis ratione titens. Quod si in ventre quoque talium quippiam incidat, mirifice hi ex acribus clysteribus levantur. Sed percuranda in his primum doloris accessio est, admota scilicet cucurbita, quo ventosus digeratur spiritus, post id vacuandus humor est, infuso per sedem ejusmodi medicamentorum aliquo. Ego vero oleo quopiam tenuis substantiae uti assuevi rutam incoquens. Porro aliqui in tali curandi ratione ubi oleum acceperunt maximo dolore cruciantur, postea exiguo interposito spatio excernunt humorem vitreum, atque ex hoc protinus simul et a dolore et ab affectu liberantur, nam sublata causa, quae spiritum flatuosum gignit, omnia conquiescunt. His humoribus contrariam maxime naturam habent, qui tenues sunt atque acres, sed similem dolorem inferunt, nonnunquam autem et convulsiones vehementes accersunt,

Ed. Chart. X. [292. 295.]

Ed. Bas. IV. (172. 175.)

στόματι τῆς γαστρὸς ἀθροισθέντες· ὥσπερ καὶ πρῶην τῷ
 μικρὸν ὕστερον ἐμέσαντι τὸν ἰώδη χυμόν. [293] ἄμεινον δὲ
 οὐκ ἰώδη λέγειν αὐτὸν, ἀλλ' ἀκριβέστατον ἶον· ἦν γὰρ δὴ
 τοιοῦτος οἶος ὁ κάλλιστος ἴος. ἀλλὰ τούτῳ γε τῷ νεανίσκῳ
 μετὰ τοῦ σπᾶσθαι καὶ συγκόπτεσθαι καὶ τινες ἐγίνοντο νοτί-
 δες ψυχραὶ καὶ ὁ σφυγμὸς ἐσχάτως μικρὸς ἦν. ἔξ ὧν περ καὶ
 τεκμηράμενος ἐν τῷ στόματι τῆς γαστρὸς, ὁ συνήθως ὀνο-
 μάζομεν στόμαχον, εἶναι τινα δακνῶδη χυμὸν, ἔδωκα πιεῖν
 αὐτῷ ὕδατος χλιαροῦ· μεθ' ὃ παραχρῆμα τοιοῦτον ἤμεσεν
 οἷον περ εἰ καὶ σὺ βουληθείης ἐργάσασθαι, μίξας ὕδατι τὸν
 εὐανθέστατον ἴον. ὅταν μὲν οὖν ἐν τῇ γαστρὶ συνίσταται
 τοιοῦτος χυμὸς, ἐμέτοις ἐκκαθαίρειν αὐτόν· ὅταν δὲ ἐν τοῖς
 ἐντέροις, ἐνιέναι διὰ τῆς ἑδρας ἐπιτήδειόν τι τῶν τοιούτων
 χυμοὺς κατακλύζειν δυναμένων. εἶναι δὲ χρὴ τοῦτο ῥυπτι-
 κὸν (173) μὲν πάντως. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων
 δάκνει, κάλλιστα ἂν εἴη τῶν ἀδήκτων τι ῥυπτικὸν ἐκλέγε-
 σθαι· τοιοῦτον δὲ ἐστίν ἐν τοῖς μάλιστα πτίσανης χυλός.
 ἐδέσματα δὲ αὐτοῖς εὐχυμὰ τε καὶ δύσφθαρτα δοτέον, ὧν

quum in ore ventriculi sunt collecti: veluti dudum illi con-
 tigit qui paulo post aeruginosum humorem evomuit. Satius
 vero sit non aeruginosum ipsum dicere, sed exactam plane
 aeruginem, talis namque erat qualis pulcherrima est aerugo.
 Verum huic adolescenti cum convulsione et syncope etiam
 madores quidam frigidi et pulsus in summo gradu parvi
 erant. Ex quibus quum conjicerem in ore ventriculi, quem
 vulgo stomachum vocant, mordentem aliquem contineri
 humorem, dedi illi aquam tepidam bibendam, post quam pro-
 tinus tale quid evomuit, quale si ipse facere velles floridissi-
 mam aeruginem aquae misceres. Quum igitur talis humor
 in ventriculo consistit, vomitu est expellendus, quum in in-
 testinis injicere per sedem conveniet, quod eluere ejusmodi
 humorem sit aptum. At id deterfivum sit omnino oportebit.
 Quum autem talium plurima mordeant, commodissime ex
 iis aliquod detergens deligitur, cui morsus ablit, ejus generis
 maxime est ptisanæ cremor. Cibi vero exhibendi his sunt
 et qui boni sint succi nec facile corrumpantur, quorum

Ed. Chart. X. [293.]

Ed. Bas. IV. (173.)

εἴρηται καὶ παραδείγματα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ἐπεὶ
 δὲ καὶ τῶν διὰ ξηρότητα σφοδρὰν τεινομένων τε ἅμα καὶ
 ὀδυνομένων ἐμνημόνευσα, προσθεῖναι τι καὶ περὶ τούτων
 ἁμεινον. εἰδέναι γὰρ χρὴ τὴν τοιαύτην διάθεσιν ἐνδεικνυμέ-
 νην μὲν εἰ μέλλει θεραπεύειν τις αὐτήν, ὑγρότητα, χαλεπήν
 δ' οὖσαν ἢ καὶ παντάπασιν ἀδύνατον ἐκθεραπεύεσθαι, λόγῳ
 ἥνυκτοῦ γενομένην. ἐπεταὶ δὲ μάλιστα ταῖς ὀλεθρίαις φρενί-
 τισι καὶ σωθέντα τινὰ τῶν οὕτω σπασθέντων οὐτ' αὐτὸς
 εἶδον οὐτ' ἄλλου λέγοντος ἤκουσα. τὰ πολλὰ γὰρ οἱ σπα-
 σμοὶ γίνονται διὰ τε πλήρωσιν τῶν νευρωδῶν μορίων, ὧς
 λόγῳ καὶ τοῖς φλεγμαίνουσιν ἰσχυρῶς ἐπονται· καὶ προσέτι
 καὶ διὰ δακνῶδη χυμὸν λεπτὸν, ἀναβιβρώσκοντα τὰ νευρῶδη
 μόρια· καὶ ψύξιν ἰσχυρὰν, ὁμοίον τι πῆξει δρῶσαν. οὗτοι
 μὲν οἱ εἰρημένοι τρεῖς σπασμοὶ θεραπεύονται πολλάκις· ἀνία-
 τος δὲ ὁ διὰ ξηρότητα τῶν νευρωδῶν μορίων γιγνόμενος.
 ἐδείχθη γὰρ μοι καὶ τῷ περὶ μαρασμοῦ λόγῳ παντάπασιν
 ἀθεράπευτος ἢ τῶν στερεῶν σωμάτων ξηρότης. ὥστ' οὐδὲν
 ἔτι χρὴ περὶ γε τῶν τοιούτων λέγειν συμπτωμάτων· οὐ μὴν

etiam exempla in priore libro jam tradita habes. Quoniam
 vero etiam eorum qui ex siccitate vehementi tenduntur
 crucianturque mentionem feci, satius fuerit de his etiam ali-
 quid apponere. Scire namque licet ejusmodi affectum, si
 modo curabitur, humectationem poscere, caeterum curatu
 perdifficilem esse vel potius qui curari omnino non possit,
 si febris occasione sit contractus. Succedit maxime exitiali
 phrenitidi, nec sanatum quempiam ita convulsoꝝ aut ipse
 vidi aut alium narrantem audiui. Nam saepe convulsio vel
 ex repletione nervosarum partium incidit, qua ratione eos
 quos magna phlegmone premit adoritur, vel ex mordente et
 tenui humore, qui nervosa corpora rodat, vel ex ingenti
 frigore, quod tale quippiam quale gelu efficit. Atque hae
 tres convulsiones saepe percurantur, sed quae ex nervosa-
 rum partium siccitate provenit, insanabilis est. Quippe etiam
 in libro de marasmo docuimus solidorum corporum siccita-
 tem omnino esse insanabilem. Quo minus adjiciendum quic-
 quam de ejusmodi symptomatis praeterea puto, sed nec de

Ed. Chart. X. [293.]

Ed. Bas. IV. (173.)

οὐδὲ περὶ τῶν διὰ κένωσιν ἀμέτρων ἤτοι διὰ γαστρὸς ἢ διὰ
ἐμέτου ἢ διὰ αἰμορροαγίας· εἴρηται γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἤδη με-
τρίως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀνθίς τε διελθεῖν ἀναγκαῖον ἔσται
καὶ μάλιστα ὅταν ὁ λόγος μοι γίγνηται περὶ τῶν παρὰ φύσιν
ὄγκων. καταπαύσω τοιγαροῦν ἤδη τὸν ἐνεστῶτα λόγον,
ἐπεὶ περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων συμπτωμάτων καὶ μάλιστα
τῶν συνεξυγμένων αὐταῖς ταῖς διαθέσεσι τῶν πυρετῶν ἀν-
τάρκως διήλθον.

iis quae vitio immodicae vacationis vel per alvum vel per
vomitum vel sanguinis profusionem incidunt, quod et antea
de his mediocriter sit dictum et posthac dicere sit necessum,
potissimum quum mihi de tumoribus qui praeter naturam
incidunt erit agendum. Itaque librum jam claudam, quando-
quidem de symptomatis iis quae maxime erant necessaria
et praecipue quae cum februm affectibus ipsis sunt connexa
abunde differui.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Ν.

Ed. Chart. X. [294.]

Ed. Bas. IV. (173)

Κεφ. α'. Δύο μὲν ἤδη γένη νοσημάτων ὅπως ἄν
τις ἴατο μεθόδῳ διδήλωται· τὸ μὲν ἕτερον, ἡ δυσκρασία, πα-
λαιὰν ἔχουσα προσηγορίαν, τὸ δ' ἕτερον ὑφ' ἡμῶν ὠνο-
μασμένον, ἡ τῆς συνεχείας λύσις. ὑπὲρ ἧς πρώτης γράψαντες
ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ τῶνδε τῶν
ὑπομνημάτων, ἐφεξῆς αὐτῇ τὰ κατὰ δυσκρασίαν γιγνόμενα
μέχρι τοῦ δωδεκάτου διήλθομεν. ἐν δὲ τῷδε τῷ τρισκαιδεκάτῳ
τῆς ὅλης πραγματείας ὄντι περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων
ἀρξόμεθα λέγειν, ἐν οἷς δηλονότι κατὰ μέγεθος ἐξίσταται τὰ

GALENI METHODI MEDENDI LIBER XIII.

Cap. I. Duo jam genera morborum quemadmo-
dum quis methodo sanet docuimus, alterum in intemperie
positum, cui antiqua est appellatio, alterum cui nos nomen
indidimus, continuitatis solutionem. De qua prima in tertio,
quarto, quinto ac sexto horum commentariorum praecepi-
mus. Post eam de iis quae in intemperie consistunt, usque
ad duodecimum egimus. In hoc vero totius operis tertio
decimo de tumoribus qui praeter naturam incidunt disse-
rere incipiemus, in quibus scilicet partes a naturali statu in

Ed. Chart. X. [294.]

Ed. Bas. IV. (173.)

μέλη τοῦ κατὰ φύσιν. ὑγίαν δὲ καλεῖν ἢ κατὰ φύσιν οὐ
 διοίσει πρὸς γὰρ τὰ παρόντα. πολλῶν δὲ κατ' εἶδος ὄντων ἐν
 αὐτοῖς παθῶν, περὶ πρώτης ἐροῦμεν τῆς φλεγμονῆς. ἀμει-
 νον γὰρ ἀπὸ ταύτης ἄρξασθαι διὰ τε τὸ συνεχέστατα γί-
 γνεσθαι καὶ πυρετούς τε καὶ ἄλλα συμπτώματα ἐργάζεσθαι
 σφαλερώτατα. λεγόντων δὲ πολλάκις τῶν παλαιῶν φλεγ-
 μονὴν τὴν φλόγωσιν, ἰστέον νῦν ἡμᾶς οὐ περὶ ταύτης διέρ-
 χεσθαι τῆς φλεγμονῆς, ἀλλ' ἥτις ἅμα τῇ φλογώσει καὶ τάσιν
 ἔχει περὶ τὸ μόριον, ἡμῖν θ' ἀπτομένοις φαινομένην αὐτῶ
 τε τῷ κάμνοντι διὰ τῆς ιδίως ὀνομαζομένης συναισθήσεως.
 οὐδὲν δ' ἦττον τῆς τάσεως ἀντίτυπόν ἐστι τὸ φλεγμαῖνον
 μόριον ἐν ὅκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν· ὁδύνη δ' αὐτῶ
 σύνεστιν ἥτοι γ' ἐλάττων ἢ μείζων· ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ
 σφυγμοῦ συναισθήσεως, ὅταν ἐπιπλέον αὐξηθῇ τὸ νόσημα,
 καὶ μάλιστα ἥνίκα ἐκπνύσκειται. οὕτω δὲ καὶ τὸ καλούμενον
 ἔρευνθος ἥτοι γ' ἦττον ἢ μᾶλλον. αἰεὶ δὲ πάντως ἐστὶν ἐν
 τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις· ὥστε καὶ ἐν τῷ τοῦ ποδὸς

quantitate reccesserunt. Sane sanitatem an secundum naturam
 affectum dixeris ad ea quae nunc paramus, nihil interfit.
 At quum plures specie affectiones in his sint, primum age-
 mus de phlegmone. Expedit enim ab hac coepisse, et quod
 frequentissime incidat et quod febres aliaque Tymptomata
 periculossissima excitet. Quum autem veteres phlogosin saepe
 phlegmonen appellant, sciri volumus non hoc loco nos de
 hac phlegmone differere, sed de ea quae supra inflammatio-
 nem tensionem quoque in parte facit, quam non modo ipsi
 tactu deprehendamus, sed etiam ipse aeger proprio sensu
 appellato advertat. Nihilominus etiam pro tensionis modo
tangenti quoque renititur pars phlegmone obfessa auctior-
 que est quam pro naturali habitu, nec dolor illi deest major
 minorve, cum quo nonnunquam et pulsationis est sensus
 quum morbus amplius increvit, ac potissimum quum sup-
 purat. Sic rubor quoque vocatus major minorve *visitur*.
 Semper tamen rubor omnino partibus inflammatis inest,
 adeo ut sive in ipso pedis vestigio sive in parte interna ma-

Ed. Chart. X. [294. 295.]

Ed. Bas. IV. (173.)

ἔχει, [295] καὶ κατὰ τὸ τῆς χειρὸς ἔνδον γένηται μεγάλη φλεγμονή, καὶ ταῦτα φαίνεσθαι πως ἑαυτῶν ἐνίοτε ἐρυθρότερα.

Κεφ. β'. Δέδεικται γάρ τοι πᾶσα φλεγμονή δι' ἐπιρροήν αἵματος γιγνομένη τισὶ μὲν εὐθέως θερμοῦ πλέον ἢ κατὰ φύσιν ἦν θερμὸν, ἅπασιν δ' οὖν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ θερμότερου γιγνομένου. καὶ τοῦτο κοινὸν ἀπάσαις ταῖς αἰρέσεσιν ἔστιν, εἴτε σφίγνωσιν μόνην αἰτιῶνται κατὰ τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων, εἴτε παρέμπτωσιν τοῦ αἵματος ἐν μόναις ταῖς ἀρτηρίαις, εἴτ' ἔμφραξιν τινα, εἴτε ἐνστασιν ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασιν. ὥστε καὶ ὁ τῆς ἰάσεως σκοπὸς ἀπάσαις κοινὸς ἢ κένωσις τοῦ πλεονάζοντος αἵματος ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ. γιγνομένης δ' ἔτι τῆς φλεγμονῆς διττὸς ὁ σκοπὸς ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐδείχθη νοσημάτων, ὅσα τὴν γένεσιν ἐνεστῶσαν ἔτι καὶ μήπω συμπεπληρωμένην ἔχοι. τὸ μὲν γὰρ γεγονός αὐτῶν ἤδη τῷ θεραπευτικῷ μέρει τῆς ἰατρικῆς ὑποπέπτωκε, τὸ δ' ἔτι γιγνόμενον τῷ προφυλακτικῷ. καὶ διὰ

nus magna phlegmone incubuit, haec quoque magis interdum rubra videntur quam ante.

Cap. II. Etenim ostensum est phlegmonem omnem e sanguinis confluxu consistere, qui aliis statim calidior est quam pro natura fuit; omnibus certe in ipsa parte quae phlegmone vexatur calidior efficitur. Atque hoc omnium sectarum commune est, siue impactum tantum sanguinem in finibus vasorum phlegmones causam velint, siue intercidentiam sanguinis in solis arteriis, siue obstructionem aliquam, siue in raritatibus ratione contemplabilibus resistantiam. Quo fit ut etiam curationis scopus omnibus sit communis, nempe vacuatio redundantis in parte phlegmone obfessa sanguinis. Phlegmones vero quae in generatione adhuc est duplex scopus, ut in reliquis morbis omnibus, quicumque in gignendo adhuc sunt, nec dum absolutionem sunt nacti, ostendimus. Nam quod eorum generatum jam est, id medicinae artis parti therapeuticae subjicitur, quod in generatione adhuc est, parti quae futurum morbum praecavet. Atque idcirco

Ed. Chart. X. [295.]

Ed. Bas. IV. (173.)

τοῦτο ἔφαμεν οὐχ ἀπλῆν, ἀλλὰ σύνθετον εἶναι τὴν ὅλην ἐπιμέλειαν τῶν ἔτι γιγνομένων παθῶν ἐκ προφυλακτικῆς τε καὶ θεραπευτικῆς. ὥσπερ γε καὶ εἰ μὴδ' ὅλως ἄρχοιτο φλεγμαίνειν μηδέπω, φαίνοιτο δὲ τὸ τῶν γεννῆσαι δυναμένων αἰτιῶν εἶδος ἤδη κατὰ τὸ σῶμα, σκοπὸς καὶ πὶ τούτων ἀπάντων ἡ προφυλακὴ μόνη. μηδέπω δ' αἰτίας μηδὲ μιᾶς ὑποτρεφομένης ἐν τῷ σώματι, τὸ καλούμενον ὑγμινὸν μέρος τῆς τέχνης προνοεῖται καὶ οὕτως ἐχόντων. ὅσα τοίηυν αἰτία τὴν φλεγμονὴν ὁράται γεννῶντα, ταῦτα ὅταν μὲν ἤδη πως ἢ κατὰ τὸ σῶμα, μικρὰ δ' ἔτι καὶ ἀρχόμενα, κολύειν αὐτὰ δεῖ μίῳ γενέσθαι, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἡ προφυλακὴ τῆς φλεγμονῆς. εἰ δὲ τηλικούτον ἔχει τὸ μέγεθος ὥς ἤδη ποιεῖν φλεγμονὴν, ἐκκόπτειν μὲν χρὴ ταῦτα, τὸ δὲ ἤδη γεγονὸς αὐτῆς ἰᾶσθαι.

Κεφ. γ'. Γένσεις μὲν οὖν κοινὴ πάσαις ταῖς φλεγμοναῖς ἐξ αἵματος ἐπιρροῆς ἐστὶ πλείονος ἢ ὅσου δεῖται τὸ μέρος, ὥς ἐν τε τῷ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἐδεί-

diximus non simplicem, sed compositam esse totam de iis morbis qui in generatione adhuc sunt medentis sollicitudinem ex prophylactice, quae providet, et therapeutice, quae curat. Ut etiam, si omnino phlegmone laborare adhuc non coeperit, sed tamen appareat jam subesse in corpore genus aliquod caufarum, quae phlegmonen excitare possint, in talibus quoque omnibus sola praecautio indicatur. At si nulla adhuc in corpore causa subalitur, iis qui ita se habent ea pars quae sanitatis est tutrix providet. Ergo quae causae phlegmonen accersere videntur, has quum jam in corpore sint conceptae, sed tamen exiguae adhuc et incipientes, ne majores fiant, inhibere conveniet, atque hoc praecaventis phlegmonen est officium. Quum vero ea magnitudine sint ut jam phlegmonen creent, eas submovere oportet, ac quantum jam phlegmones genitum est sanare.

Cap. III. Ac communis omnium phlegmonarum generatio ex sanguinis affluxu est copiosioris quam pars postulet, ut tum in libro de tumoribus praeter naturam ostenu-

Ed. Chart. X. [295. 296.]

Ed. Bas. IV. (173. 174.)

χθῆ καὶ τῷ τῆς ἀνωμάλου δυσκрасίας. ἐπιρρεῖ δὲ πλεον,
ἐνίοτε μὲν ἑτέρου τινὸς ἢ ἑτέρων τινῶν μορίων εἰς αὐτὸ
πεμπόντων, ὑποδεχομένου δὲ τοῦ φλεγμαίνειν ἀρχομένου,
ποτὲ δὲ ἔλκοντος ἐφ' ἑαυτὸ τοῦ πάσχοντος. τὰ μὲν οὖν
πέμποντα ποτὲ μὲν, ὥς τῷ πλήθει περιττὸν ἢ ἀνιάρων
τῇ ποιότητι, διωθεῖται τὸν χυμὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ δι' ἄμφω·
τὰ δὲ ἔλκοντα διὰ θερμότητα νοσῶδη. κατὰ δὲ τὰς ὁδύ-
νας ἄρχεται μὲν ἐκ τοῦ τὴν ὁδύνην ἔχοντος ἢ αἰτία, τὰ
δ' ὑπερκείμενα τὸ σύμπαν ἐργάζεται τῆς φλεγμονῆς. τὸ μὲν
οὖν ἐπὶ τὸ θερμαινόμενον ἦτοι γ' ἔλκεσθαι τοὺς πλησιάζ-
οντας χυμοὺς, ὥς ἡμεῖς φάμεν, ἢ ὥς [296] Ἀσκληπιάδης
ἐνόμιζε, ρεῖν, ἐναργῶς φαίνεται καὶ φυλαττέσθω (174) τῷ
λόγῳ κἀνταῦθα τὸ ἀληθές, ἐξ αὐτοῦ τοῦ βλέπεσθαι. τὰ γε
μὴν ὁδυνώμενα φαίνεται μὲν καὶ ταῦτα φλεγμαίνοντα διὰ
τὴν ὁδύνην, ἢ δ' αἰτία τισὶ μὲν οὐδ' ὅλως εἴρηται, τισὶ
δ' οὐδαμῶς πιθανή. καθ' ἡμᾶς δ' ἐστὶ τοιαύδε. δέδεικται
δὲ κατὰ τὴν πραγματείαν ἣν περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων
ἐποιησάμεθα μία καὶ ἥδε τῆς φύσεως δύναμις, ἣν ἀποκρι-

dimus, tum in eo qui de inaequali intemperie est inscriptus.
Sane copiosior sanguis affluit interdum ab alia quapiam
aliisve quibusdam partibus eum mittentibus, ac ea quae
phlegmone laborare incipit recipiente, aliquando parte af-
fecta hunc ad se trahente. Partes quae mittunt alias ut co-
pia supervacuum vel ut qualitate molestum, alias utroque
nomine humorem propellunt, quae attrahunt, ea morboſo
calore trahunt. Porro in doloribus incipit quidem causa ab
eo quod afficitur, sed quicquid est phlegmones, id superpo-
ſitae partes efficiunt. Ergo quod ad partem calefactam, vel
trahuntur vicini humores, ut nos censemus, vel confluunt,
ut Aſclepiades putabat; evidenter cernitur, et conſtat hoc
loco ex ipſo quod cernitur ſermoni fides. At vero quae do-
lent, cernuntur ea quoque phlegmonen ex dolore pati, ſed
cauſam ejus quidam omnino non aſſignant, quidam nullo
modo probabilem. Noſtra vero ſententia talis eſt. Docuimus
in eo opere quod de naturalibus facultatibus edidimus,
unam eſſe naturae facultatem, quam excretricem dicimus.

Ed. Chart. X. [296.]

Ed. Bas. IV. (174.)

τικὴν ὀνομάζομεν. ἐνεργεῖ δ' αὕτη κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐν οἷς ἂν αἰσθηται λυποῦντός τις. ἐν δέ τι τῶν λυπούντων αὐτὴν ἐστὶ καὶ τὸ τὴν ὀδύνην ἐργαζόμενον αἷτιον, ὃ τί ποτ' ἂν ᾖ. τοῦτ' οὖν ἀποτρίψαι σπειδούσα φλεγμονὴν ἐστὶν ὅτε κατὰ τὸ μέρος ἐργάζεται. ὅταν γὰρ ταῖς πρώταις ξανθῆς κινήσεσι μηδὲν ἀνύσῃ, τηνικαὐτ' ἤδη σφοδρότερον ἐπιχειροῦσα τὸ λυποῦν ἀποτρίψασθαι συνεκθλίνει τι πρὸς τὸ μέρος ἐκ τῶν ὑπερκειμένων αἷμα καὶ πνεῦμα. κἀντεῦθεν ἐπὶ ταῖς ὀδύναις εἰς ὄγκον εἶρηται τὸ μέρος ἀνάλογον τῷ πρὸς αὐτὸ ῥυέντι χυμῷ.

Κεφ. δ'. Καὶ μέντοι καὶ πάντων τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἡ ποικιλία τῆς διαφορᾶς ἐπεται τῇ τῶν ἐπιρρέοντων φύσει. πνευματώδестεροι μὲν γὰρ, ὅταν ἡ πνευματώδης οὐσία πλείων ἀφίκηται, γίνονται· φλεγμονωδέστεροι δὲ, ὅταν ἡ τοῦ αἵματος· ἐρυσιπελατώδεις δὲ ὅταν ὁ τῆς ξανθῆς χολῆς χυμός· οἰδηματώδεις δὲ, ὅταν ὁ τοῦ φλέγματος, ὥσπερ γε καὶ σκιρρώδεις, ὅταν ᾗτοι παχὺς ἢ καὶ γλίσχρος ἱκανῶς ὁ κατασκήψας εἰς τὸ μόριον ᾗ χυμός. ὁ μὲν οὖν παχὺς ἤδη πῶς ἐστὶ μελαγχολικὸς καὶ ᾗτοι γε ἥττον ἢ μᾶλλον. ὁ δὲ γλίσχρος ἐκ

Ea suo munere tum fungitur quum molestum aliquid sentit. Unum vero quiddam est ex iis, quae eam contristant, ipsa quae dolorem excitat causa, quaecunque ea sit. Hanc igitur ejicere dum properat, phlegmonen interdum in parte con-citat. Quum enim primis suis conatibus nihil profecit, ve-lementius aggressa quod infestat expellere, sanguinis aliquid te spiritus ex superpositis in affectam simul exprimit. Atque hinc fit ut ex dolore pars proportionē confluentis in eam humoris in tumorem attollatur.

Cap. IV. Quin etiam omnium tumorum qui praeter naturam sunt varietas ex ejus quod influit natura nascitur. Ubi enim flatulenta materia copiosior accessit, flatuosi magis tumores fiunt, phlegmonodes vero magis, ubi sanguis, erisy-pelatodes, ubi flava bilis, et oedematodes, ubi pituita, ut et scirrhusi, ubi vel crassus vel vehementer lentus humor est, qui parti est infixus. Sane crassus humor quodammodo jam melancholicus magis minusve est. Lentus autem ex glu-

Ed. Chart. X. [296.]

Ed. Bas. IV. (174.)

τε γλίσχρων ἐδεσμάτων γίνεται, καὶ ποτε καὶ αὐτῶν τῶν
 νευρωδῶν μορίων περίττωμα πολὺ γεννησάντων. ἀλλὰ περὶ
 μὲν τὰν ἄλλων ὄγκων ἐφεξῆς εἰρησεται· περὶ δὲ τῆς
 φλεγμονῆς τὰ κοινὰ πάντων λαβόντες εἰς τὸν λόγον οὕτως
 αὐτοῖς προσθῶμεν, ὅσα μόνῃς αὐτῆς ἐστὶν ἴδια. ὅταν
 οὖν ἄρχηται τι φλεγμαίνειν μόριον, ἐπισκεπτέον εἴτε διὰ
 θερμασίαν τινὰ παρὰ φύσιν ἐν αὐτῷ γενομένην εἴτε δι'
 ὀδύνην ἥτοι γ' οἰκίαν ἢ τινὰ τῶν πλησιαζόντων εἰς τοῦθ'
 ἦκεν· ἵνα σοι παύοντι τὴν αἰτίαν ἢ φλεγμονὴν μηκέτ'
 αὐξάνηται. μετὰ δὲ τήνδε τὴν ἐπίσκεψιν ἐφεξῆς θέασαι
 μὴ τι τῶν πλησιαζόντων μορίων ἐπιτέμπει πλέον αἷμα τῷ
 φλεγμαίνοντι· καὶ μετὰ τοῦτο μὴ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα
 πληθωρικῶς διάκειται.

Κεφ. ε'. Μενῆσθαι δ' οἶμαί σε καὶ τούτου τοῦ
 δεδειγμένου πολλάκις, ὥς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων μορίων ὠθού-
 μενα τὰ περιττὰ κατὰ πλῆθος ἢ ποιότητα τοῖς ἀσθενεστέ-
 ροις ἐγκατασκήπτει· καὶ διὰ τοῦτό γε καὶ οἱ ἀδένες ἐτοι-
 μως δέχονται τὸ ρεῖσμα καὶ μάλιστα ὅσοι μανώτεροι φύσει.

tinofis provenit cibus, sed et ex ipsis aliquando nervofis par-
 tibus, quum multum excrementi genuerint. Verum de cae-
 teris tumoribus post dicetur; nunc de phlegmone agemus,
 ac prius quae omnium sunt communia ad disputationem
 propositis sic deinde quae solius ejus vitii sunt propria ad-
 jiciemus. Quum igitur pars aliqua phlegmone urgeri coe-
 perit, videndum est an propter calorem aliquem qui in illa
 praeter naturam fit ortus, an propter dolorem vel ipsius
 vel propinquae alicujus partis hanc contraxerit, quo adem-
 pta causa phlegmone non amplius increscat. Post hanc con-
 siderationem proxime illa contemplabere, numquid vicina
 aliqua pars sanguinem largius ad partem phlegmone obsessam
 transmittat, deinde num totum corpus plethorice afficiatur.

Cap. V. Meminisse vero te arbitror, utpote saepe a
 nobis monstratum, supervacanea, quae a valentioribus par-
 tibus ob redundantiam vel qualitatem expelluntur, ea in im-
 becilliores procumbere, atque hinc accidere ut glandulae
 facile fluxiones recipiant et maxime quae rariores natura

Ed. Chart. X. [296. 297.]

Ed. Bas. IV. (174.)

σφοδρότερος μὲν γὰρ ὁ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν καὶ νέρων
καὶ μυῶν ἐστὶ τόνος· ἀσθενέστερος δὲ καὶ ἴσως οὐδ' ὅλως
ὁ τῶν ἀδενωδῶν σωμάτων. [297] οὕτως οὖν καὶ δι' ἑλκος ἐν
δακτύλῳ γινόμενον ἦτοι ποδὸς ἢ χειρὸς οἱ κατὰ τὸν βου-
βῶνα καὶ τὴν μασχάλην ἀδένες ἑξαίρονται τε καὶ φλεγμαί-
νουσι, τοῦ καταρρέοντος ἐπ' ἄκρον τὸ κῶλον αἵματος ἀπο-
λαβόντες πρῶτοι. καὶ κατὰ τράχηλον δὲ καὶ παρ' ὧτα
πολλάκις ἑξήρθησαν ἀδένες, ἑλκῶν γινομένων ἦτοι κατὰ τὴν
κεφαλὴν ἢ τὸν τράχηλον ἢ τι τῶν πλησίον μορίων· ὀνομά-
ζουσι δὲ τοὺς οὕτως ἑξαρθέντας ἀδένας βουβῶνας. εἰ δὲ
σκιρῶδεςτέρα ποτ' αὐτῶν ἢ φλεγμονὴ γένοιτο, δυσίατός τε
ἐστὶ καὶ καλεῖται χοιράς· ἥτις μὲν οὖν ἐστὶν ἢ τῶν χοιράδων
ἰάσις ἰδία, κατὰ τὸν ἑξῆς λόγον εἰρήσεται. νυνὶ δὲ περὶ τῶν
φλεγμονῶν ἐπειδὴ περὶ τούτων πρόκειται διελθεῖν, ἀναλαβόν-
τες περὶ τούτων αὐθις λέγωμεν· ὥς τὸ κολύειν αὐτὰς ἀρχο-
μένας ἐκκοπτόντων τὴν γεννώσαν αἰτίαν γίνεται. καὶ πρῶ-
τόν γε περὶ τῶν ἐφ' ἑλκεσι φλεγμονῶν εἴπωμεν· ἐπειδὴν γὰρ
ἐγγὺς ἀρτηρίας μεγάλης ἢ φλεβὸς ἑλκος γένηται, τάχιστα

sunt. Nam valentius est arteriarum et venarum et nervo-
rum et musculorum robur, imbecillus autem ac forte pror-
sus nullum corporum glandulosorum. Sic igitur fit ut et
propter ulcus quod in manus aut pedis digito sit ejusmodi
glandulae in inguinibus et alis tum intumescant tum phleg-
mone occupentur, quum defluentem ad ultimos artus san-
guinem priores exceperint. Quin etiam in collo et secus
aures saepenumero glandulae iis quibus in collo, capite vel
aliqua vicina parte ulcus est natum intumescunt, nominant
autem ipsas glandulas quum sic intumuerunt bubones. Quod
si scirrhusior earum partium phlegmone aliquando fuerit,
haec et aegre sanabilis est et struma dicitur. Quatenam vero
sit strumarum curatio, in proximo dicetur libro. Nunc de
phlegmonis, quoniam de iis differere proposuimus, denuo
repetentes dicamus, quod inhibito earum incipientium ex
generante illas causa tollenda praestatur. Primumque de iis
quae ulcera sequuntur agamus, postea enim quam prope
magnam arteriam aut venam ulcus ortum est; celerrime

Ed. Chart. X. [297.]

Ed. Bas. IV. (174.)

μὲν οἱ βουβῶνες ἀνίστανται· φαίνεται δ' ἐνίοτε καὶ ἡ φλέψ αὐτὴ καθ' ὅλον τὸ κῶλον ἐρυθρὰ τε καὶ θερμὴ καὶ τεταμένη, καὶ εἰ θίγῃς αὐτῆς ὀδυνωμένην· πληθωρικοῦ μὲν οὖν ὄντος ἢ κακοχύμου τοῦ παντὸς σώματος ἢ θεραπείᾳ δύσκολος γίνεται, ὑγιανοῦ δ' ἀκριβῶς ῥαδία. θερμαίνειν τε γὰρ καὶ ὑγραίνειν χρὴ μετρίως ὅλον τὸ κῶλον, ὅπως ἀνώδυνον γένοιτο, γινώσκεις δὲ δήπου τὴν τῶν τοιούτων ὕλην, αὐτῷ μὲν οὖν τῷ ἔλκει τῆς τετραφαρμάκου δυνάμει ἐπιτιθεμένης ἐν μοτῷ· λύεται δὲ ῥοδίῳ μὲν μάλιστα, μὴ παρόντος δὲ αὐτοῦ, τῶν χαλαστικῶν ἐλαίῳ τινί· τῷ δὲ ὅλῳ κῶλῳ περιελιττομένου πλήματος ἐλαίῳ θερμῷ βεβρεγμένον. καὶ μέντοι καὶ αὐτῷ τῷ ἔλκει τὸ φάρμακον ἐπιτιθέναι χρὴ θερμόν, ἔξωθεν τε καταπλάττειν αὐτῷ θερμῷ καταπλάσματι τὸ μὲν ἄλευρον ἥτοι κρίθινον ἢ πύρινον ἢ μικτόν· ἔξ ἀμφοῖν ἔχοντι, τὸ δὲ ὑγρὸν ὕδωρ μετ' ἐλαίου βραχέος. οὕτω δὲ καὶ αὐτῷ τῷ ἀδένι τῷ φλεγμαίνειν ἡργμένῳ παρηγορικῶς χρὴ προσφέρεισθαι τὴν γε πρώτην ἡμέραν ἔξ ἐλαίου θερμοῦ διάβροχον ἔριον ἐπιτιθέντας, οὐχ ὥς τινες εὐθέως μεθ' ἁλῶν·

bubones excitantur. Cernitur autem aliquando ipsa quoque vena per totum membrum rubra et calens et distenta, ac si quis eam tangit dolens. Ergo si vel totum corpus sit plethoricum vel malo humore redundet, difficilis curatio redditur, sin sanum plane sit, facilis. Nam calefacere et humectare modice totum membrum, quo dolor mitigetur, oportet, nosti autem ejusmodi praesidiorum materiam, ipsi utique ulceri tetrapharmaco in linamento imposito, liquatur id oleo potissimum rosaceo, vel si id non adsit, laxanti aliquo, toto vero membro lapsa lanae ex calente oleo imbuto circumdato. Quin etiam ipsi ulceri calidum imponi medicamentum oportet, ac super ipsum calidum extrinsecus cataplasma ponere, quod ex farina vel hordeacea vel triticea vel ambabus mixtis conficit: humorem autem habeat aquam cum paucio oleo. Non secus vero etiam ipsi adeni, quae phlegmone urgeri coepit, ut mitigetur, imponi debet primo die lana ex oleo calente madens, non autem sicut nonnulli fa-

Ed. Chart. X. [297.]

Ed. Bas. IV. (174.)

ὑστερον γὰρ ἐκείνοις χρησόμεθα, τοῦ τε καθ' ὅλον τὸ κῶλον ὄγκου παρηγορηθέντος, ἀνωδύνου τε τοῦ ἔλκους γενομένου. καὶ μέντοι γε καὶ τὸ μακεδονικὸν καλούμενον φάρμακον, ὡσαύτως τῇ τετραφαρμάκῳ δυνάμει κατὰ τῶν ἐλκῶν ἐπιφέρειν προσήκει· καὶ γὰρ καὶ παραπλήσιά πως ἀλλήλοις ἐστὶ, μόνον τῷ λιβανωτῷ πλεονεκτοῦντος τοῦ μακεδονικοῦ. πληθωρικοῦ δ' ὄντος ἢ κακοχύμου τοῦ σώματος ἢ διὰ τῶν οὕτω θερμαινόντων ἀγωγή ρευματίζει τὸ κῶλον. οὐ μὴν οὐδ' ἄλλη τινὶ χρῆσθαι δυνατόν. ἀναγκάζόμεθα τοιγαροῦν ἐνίοτε κενοῦν αἵματος ἥτοι φλέβα τέμνοντες ἢ ἀποσχάζοντες τὰ μὴ πεπονθότα κῶλα. χειρὸς μὲν γὰρ κακῶς ἐχούσης τὰ σκέλη, τοῦ δ' ἑτέρου τῶν σκελῶν πεπονθότος τὸ λοιπόν. ταύτας γὰρ τὰς κενώσεις ἐνδείκνυται τὸ πλῆθος, ὥσπερ γε καὶ ἡ κακοχυμία τὴν τοῦ πλεονάζοντος χυμοῦ κάθαρσιν. ὥς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις βοηθήμασι παύεται τῶν ἀδένων ἢ φλεγμονῇ. πολλάκις δ' ἥτοι τοῦ θεραπεύοντος βραδύνοντος περὶ τὴν τοῦ παντός σώματος κένωσιν ἢ αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος ὑπὸ μαλακίας αὐτὴν οὐ προσιεμένου, μείζων ἢ φλεγμονή

ciunt statim addito sale, post enim sale utemur, quum et tumor per totum membrum fuerit remissus et dolor ulceris sedatus. Quin etiam macedonicum quod vocant medicamentum similiter, sicut tetrapharmacum, ipsi ulceri imponere licebit; etenim similia inter se sunt solo thure tetrapharmacum macedonico superante. At si vel plethoricum corpus sit vel cacochymum, curatio per ea quae sic calent fluxionem ad membrum citat. Atqui nec alia ulla uti datur. Cogimur ergo alias sanguinem mittere idque aut vena incisa aut membris iis quae laesa non sunt scarificatis. Manu enim laborante *scarificabis* crura, altero crurum male habente reliquum. Has namque vacationes indicat ipsa copia, sicut etiam humorum vitium redundantis humoris purgationem. Ac plerumque post haec praesidia glandularum phlegmone definit. Saepe tamen vel ipso qui curat ad corporis totius vacationem segniore, vel ipso qui laborat prae mollietie eam non admittente, earum phlegmone major efficitur sic ut ad

Ed. Chart. X. [297. 298.]

Ed. Bas. IV. (174. 175.)

γίνεται τῶν ἀδένων, ὥς εἰς ἐκπύησιν ἔρχεσθαι. καὶ μέντοι καὶ τὰ καλούμενα φύματα κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀδένας συμβαίνει, διὰ ῥεῦμα κατασκήψαν ἄνευ τῆς ἔλκους προφάσεως. ὅταν οὖν ποτε διατείνωνται σφοδρῶς ἀδένες ἢ ἀπλῶς ὅτιοῦν μόριον ἄλλο φλεγμαῖνον, ἀναγκαζόμεθα προκινῶσαντες τὸ ὅλον ἀποσχάζειν αὐτό. κενοῦμεν δὲ τὸ ὅλον, [298] ὥς καὶ τῷ περὶ πλήθους ἐδείξαμεν, οὐ μόνον ἐν πληθωρικῇ διαθέσει γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ διὰ μέγεθος τοῦ πάθους, ἐν συμμετρίας χυμῶν καθεστηκότος τοῦ παντός σώματος. ἡ γὰρ ὁδὺνη καὶ ἡ θερμασία τοῦ φλεγμαίνοντος μέλους αἰτίαι ῥεύματος γίνονται, καὶ ἀπέριπτον ἢ τὸ σύμπαν σῶμα. χρὴ τοίνυν ἐνδεέστερον αὐτὸ ποιεῖν τηλικαῦτα κενοῦντα κένωσιν, ἥτις ἂν ἄρμόττειν φαίνεται μάλιστα τῇ θ' ἡλικίᾳ καὶ τῇ φύσει τοῦ κάμνοντος, ἐπισκοποῦντα καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ἔθνη τοῦ νοσοῦντος· ὑπὲρ ὧν ἤδη πολλάκις ἐν πολλοῖς εἵπομεν, ὥστε καὶ μὴ προσκείται ποτε τῷ λόγῳ, (175) συνυπακούειν αὐτὰ χρὴ. ὅταν τὸ οἶον ζέον τῆς φλεγμονῆς παύσῃται, τῶν παρηγορικῶν ἀποχωροῦντα καταπλασμάτων ἐπὶ

suppurationem perveniat. Sed et quae phymata quoque appellant memoratis glandulis, sicubi fluxio in eas procubuit, citra ulceris occasionem accidunt. Ubi ergo distentiae vehementer glandulae sunt, aut alia denique pars quaevis, quam phlegmone premit, cogimur toto corpore prius vacuato ipsam scarificare. Sane vacuamus totum corpus, sicut in libro de plenitudine monstravimus, non modo in plethorico affectu, sed etiam ob morbi magnitudinem quum in symmetria humorum totum corpus constituitur. Siquidem dolor et calor partis inflammatae etiam si purum ab excrementis totum corpus sit, fluxionis causae sunt. Expedi igitur partius id hoc casu facere, ac vacuare prout maxime tum aetati laborantis tum naturae congruere videbitur, aestimatis praeterea tum anni tempore tum regione tum aegrotantis ipsius consuetudine, de quibus saepe jam in multis diximus sic ut etiam si adhibita in sermone non sint subaudire ea conveniat. Ubi vero phlegmones veluti fervor jam subsedit, mitigatoriis cataplasmatibus dimissis ad ea quae discutunt

Ed. Chart. X. [298.]

Ed. Bas. IV. (175.)

τὰ διαφορητικά χρὴ μεταβαίνειν κατὰ βραχὺν, πρῶτον μὲν τοῖς παρηγορικοῖς μινγύντα μέλιτος ὀλίγον, εἰτ' ἀφαιροῦντα μὲν ὅλον τὸ πύρινον ἄλευρον, ἀρκαύμενον δὲ τῷ κριθίνῳ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μέλι προσαύξειν, εἰθ' ἐξῆς ἐπὶ τι τῶν διαφοροῦντων ἵεναι φαρμάκων ὅσα ταῖς συστάσεσιν ἦτοι γ' ὑγρὰ τοῖς ἐμμότοις ὁμοίως ἐστὶν ἢ κηρωτοειδῆ. ἀφίστασθαι δὲ τῶν σκληρῶν, οἷα πολλὰ τῶν ἐμπλαστῶν ἐστὶ· συντείνει τε γὰρ τὰ λείψανα τῶν φλεγμονῶν, αὐτῆς τε φλεγμαίνειν ἀναγκάζει τὰ πεπονθότα μόρια. καὶ εἰ πῦον δέ τι κατὰ τὸ διαπυῆσαν ἀξιόλογον εἶη περιεχόμενον, οὐ χρὴ τέμνειν αὐτίκα, καθάπερ ἔνιοι πράττουσιν, ἀλλὰ διαφορεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς τοῦτο δρᾶν πεφύκοσι φαρμάκοις, ὧν ἡ χρῆσις ἐστοχάσθω τῆς διαθέσεως· ὅταν μὲν γὰρ ἐτι φλεγμονῶδες τι κατὰ τὸ μόριον ᾖ, τὰ δριμύα τῶν φαρμάκων ἐρεθίζει μᾶλλον ἢ διαφορεῖ. ὅταν δὲ φαίνεται σοι τὸ τῆς φλεγμονῆς λείψανον σκιρῶδες γινόμενον, θαρσύνῃς ἤδη τοῖς ἰσχυροῖς φαρμάκοις, ἐπιβλέποντα δις τῆς ἡμέρας ὁποῖόν τι δρᾷ κατὰ μὲν τὴν ἑω τὸ πρότερον, εἰς τὴν ἐσπέραν δὲ τὸ δεύτερον. εἰ δὲ καὶ βαλανεῖα χρῶτο, καὶ κατὰ

paulatim est transeundum. Ac primum cum mitigatoriis paulum mellis miscendum. Mox triticea farina in totum auferenda, contentis hordeacea cum melle uberiore. Deinde ad aliquod ejusmodi discutientium medicamentorum est veniendum, quae vel humida consistentia sint similiter iis quae in linamentis vel linteolis excipiuntur vel cerati specie. Aduris autem abstinendum est, qualia pleraque emplastra sunt, nam et phlegmonarum reliquias contrahunt et rursus phlegmonen in aegra parte excitant. Quin si pus aliquod notabile in suppurante parte sit contentum, non expedit, quod nonnulli faciunt, protinus incidere, imo discussionem moliri medicamentis ad id valentibus, quorum usus ex affectu sit conjectatus; quum enim phlegmones quicquam in parte restat, acria medicamenta magis irritant quam discutunt. Quum vero quod ex phlegmone relinquitur scirrhusum effectum videtur, fidenter jam valentibus medicamentis uteris, sed observato bis in die quem praestent effectum, primum mane, secundo vespere. Quod si balneo quoque utatur, etiam

Ed. Chart. X. [298.]

Ed. Bas. IV. (175.)

τὸν ἐκείνου καιρὸν. ὅταν οὖν ἴδῃς ποτὲ διὰ τὴν τοῦ φαρμάκου δριμύτητα τὸ πεπονθὸς μέρος ῥεθισμένον ὥς ὀγκωδέατερον ἢ ἐρυθρότερον ἢ ὀδυνωδέστερον γεγονέναι, παρηγόρει μεταξὺ τῇ διὰ τῶν σπόγγων πυρία. καὶ αὕτη δέ σοι ποτὲ μὲν ἐξ ὕδατος ἔστω ποτίμου, ποτὲ δ' ἄλων ἔχοντός τι κατὰ τὰς σκιρῶδεστέρας δηλονότι φλεγμονάς. εἰ δὲ καὶ νικηθεῖη ποτὲ τὰ φάρμακα πρὸς τοῦ πλήθους τοῦ πύου καὶ φαίνοιτο μὴ δυνάμενα διαφορῆσαι πᾶν αὐτὸ, τέμνειν χρὴ τὸ οὕτως ἀφιστάμενον, ἐνθα μάλιστα ἐστὶν ὑψηλότερον ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ λεπτότατον εὐρήσεις ἐνταῦθα τὸ δέρμα. μέμνησο δὲ καὶ θατέρου σκοποῦ τοῦ τῆς ὑποβρύσειος ἐν τῇ τομῇ· καὶ πρὸς ἀμφοτέρα ἀποβλέπων οὕτως σχάζε τὸ διαπυῆσαν· ἐπιτίθει τε φάρμακον ἐφεξῆς τῶν ξηραίνοντων ἀδήκτως. εἰ δὲ καὶ σισηπέναι φαίνοιτό τινα τοῦ διαπυῆσαντος, ἐκκόπτειν ἀναγκαῖον αὐτά. τινὲς δ' ἐπὶ τῶν κατὰ μασχάλην καὶ βουβῶνα διαπυῖσκόντων αἰεὶ κελεύουσι μυρσινοειδῶς ἐκτέμνειν τοῦ δέρματος, ἐπειδὴ φύσει χαλαρὸν ἐν αὐτοῖς ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο δεχόμενον ἑτοιμῶς πᾶν τὸ παραγινόμενον ἐπ' αὐτό· καὶ

in eo tempore fiat. Si quando ergo aegram partem medicamenti acrimonia irritatam videris, ut tumentior aut rubicundior sit aut magis doleat, mitigabis eam interea fomento, quod per spongiam administrabis. Id autem aliquando ex aqua dulci esto, aliquando etiam sal habente, ubi scilicet scirrholiores phlegmonae sunt. Sin aliquando puris copia medicamenta superet, nec ea videantur tibi totum discutere posse, secare quod sic abscessit eo potissimum loco oportet quo est editissimum, quippe tenuissimam etiam illic invenies cutim. Memineris praeterea in sectione et alterius scopi qui ad affluxum pertinet, atque ad ambo respiciens ita quod suppuravit incide, ac deinceps medicamentum aliquod eorum quae sine morfu siccant impone. Quod si computruisse portio aliqua suppurantis partis videbitur, excidi eam est necesse. Sane quidam in iis quae in axillis et inguinibus suppurant in myrtei folii formam semper excidi cutim jubent, quoniam in iis laxa ea naturaliter sit ideoque omne quod ipsi advenit prompte recipiens, praeterea ipsa ex levi

Ed. Chart. X. [298. 299.]

Ed. Bas. IV. (175.)

φλεγμαίνουσι ῥαδίως ἐπὶ σμικραῖς προφάσεσι. καὶ μεγίστας γ' ἔνιοι τὰς περιτομὰς εἰώθασι ποιέσθαι, δι' αἷς αἰσχιστόν τε τὸ μέρος εἰς οὐλήν ἀχθὲν γίνεται καὶ προσέτι καὶ ἀσθενέστερον ἐμποδίζει τε πολλάκις εἰς τὰς κινήσεις. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς φυλαττόμενοι τὰ μὲν πλεῖστα μόνῃ τῇ τομῇ μετὰ φαρμάκων ξηραίνόντων ἱκανῶς ἰασάμεθα τὰς τοιαύτας διαθέσεις· εἰ δέ ποτε καὶ περιτέμνειν ἐδέησε, διὰ τὸ πλήθος οὐ τοῦ πύου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφθαρμένων σωμάτων, [299] ἤρκεσεν ἡμῖν οὐ πάνυ μεγάλη μυρσινοειδὴς περιαιρέσις. ἐχούσης δὲ τῆς τοιαύτης τὸ μῆκος μεῖζον τοῦ πλάτους, ἐγκάρσιον ἔστω τὸ μῆκος ἐπὶ τοῦ βουβῶνος, οὐ κατ' εὐθὺ τοῦ κώλον. καὶ γὰρ κατὰ φύσιν οὕτως ἐπιπτύσσεται τὸ δέρμα ἐαυτῷ, καμπτόντων τὸ κώλον. ἐπὶ δὲ τῇ περιαιρέσει πληροῦν χρὴ τὸ πεπονθὸς μόριον τῇ καλουμένῃ μάννῃ· ἔστι δὲ ὑπόσεισμα λιβανωτοῦ τὸ φάρμακον τοῦτο, στύψεως τε μετέχον ὀλίγης καὶ κατὰ τοῦτο καὶ αὐτοῦ τοῦ λιβανωτοῦ πρὸς ἕνια βέλτιον. ἐκεῖνος γὰρ ἐκ τῆς πυητικῆς δυνάμεώς ἐστι μόνης, ὥς ἂν μὴ μετέχων στύψεως, καὶ μᾶλλον ὁ λιπα-

occasione phlegmonen facile contrahant. At maximas aliqui sectiones facere solent, quarum occasione pars ubi ad cicatricem est perducta, non solum turpissima redditur, sed etiam fit imbecillior et quae saepe homini ad motus sit in mora. Haec igitur nos vitantes saepissime certe sola incisione et medicamentis valenter siccantibus huiusmodi affectus sanavimus. Quod si aliquando excidere aliquid propter multitudinem non puris modo, sed etiam corruptarum partium fuit opus, contenti eramus sectione, quae myrti folium imitatur, plane non magna. Cum autem in ea excisione longitudo maior quam latitudo sit, esto in inguine longitudo per transversum ducta, non autem per membri rectitudinem, etenim quum membrum inflectimus, sic naturaliter cutis sibi applicatur. Post excisam cutem medicamento manna vocato affectam partem implebimus; est autem id purgamentum thuris levi adstrictione praeditum, atque hoc nomine etiam thure ipso ad nonnulla utilior. Thus enim illud puris tantum movendi facultatem obtinet, utpote nullius adstrictionis

Ed. Chart. X. [299.]

Ed. Bas. IV. (175.)

ρώτερος ἐν αὐτῷ καὶ τῇ χροίᾳ λευκότερος, ὥσπερ γε ὁ τοῦδε
 ξανθότερος ξηραντικώτερός ἐστι. τῇ δὲ μάννῃ καὶ φλοιοῦ
 τι λιβανωτοῦ μέμικται σμικρὸν, ἅφ' οὗ τὸ στῦφον ἔχει.
 τοῦτο δ' αὐτὸ τὸ φάρμακον ὁ φλοιὸς τοῦ λιβανωτοῦ καὶ στύ-
 φει καὶ ξηραίνει γενναίως. διὸ καὶ πρὸς τὰς μετριωτέρας
 αἰμορροαγίας αὐτῷ χρῶμεθα μόνῳ, καθάπερ γε καὶ πρὸς τὰς
 σφοδροτέρας κανθέντι μόνῳ καὶ τῷ τε διηθημένῳ δηλονότι
 καὶ χροῶδει γεγονότι. καὶ μὲν δὴ καὶ παρηγορῆσαι χρὴ πρό-
 τερον τὸ τμηθὲν, ὡς εἴρηται, μέρος εἰς ὅσον ἂν φαίνεται
 δεόμενον, ἐπιβροχῆς μὲν πρῶτον, εἴτα καταπλάσματος, εἴτα
 τῶν ὑγραινόντων τινὸς φαρμάκων ἢ μὴ ξηραινόντων, ἔξωθεν
 ἐπιτιθεμένων δηλονότι τούτων. κατ' αὐτοῦ γὰρ τοῦ ἡλκω-
 μένου τὴν τε μάννην, ὡς εἴρηται, καὶ τῶν ἐμμότων φαρμά-
 κων τὰ διαπνύσκοντα μὲν πρῶτον, εἴτ' ἀνακαθαίροντα θετέον
 ἐστίν· ἐφ' οἷς εἰ μὲν εἴη κοιλότης ἔτι, τὰ σαρκοῦντα προσ-
 φέρειν, εἰ δ' οὐκ εἴη, τὰ συνουλωτικά τε καὶ ἐπουλωτικά
 καλούμενα, καθάπερ καὶ τὸ διὰ τῆς καδμίας. ἐπεὶ δὲ καὶ

particeps, magisque id facit quod pinguis ex eo fit et magis
 albicans, ut etiam quod flavum ex eo magis est validius
 siccatur. Mannae vero etiam corticis thuris paululum est ad-
 mixtum, unde adstringendi vim habet. Id autem ipsum
 medicamentum cortex thuris tum adstringit tum siccatur in-
 signiter. Itaque etiam ad moderatiores sanguinis perfusiones
 eo utimur solo, sicut etiam ad valentiores solo uto, sed tunc
 et cribrato et in mollissimum pulverem redacto. Quin etiam
 mitigare prius incisam partem, sicut dictum est, quantum
 poscere videbitur oportet embrochis primum, dein cataplas-
 mate, mox humectante aliquo medicamento, aut non siccante,
 singulis scilicet extrinsecus impositis. Nam in ipso ulcere
 tum manna, ut dictum est, tum medicamentis linteolis exci-
 piendis, primum ea quae pus citant, dein ea quae expur-
 gant sunt imponenda, post quae si cavitas etiamnum sit, quae
 carne impleant adhibenda sunt, sin minus, quae synulotica
 et epulotica vocant, ut quod ex cadmia conficitur. At quo-
 niam in horum quoque usu plurimis medicorum non par-

Ed. Chart. X. [299.]

Ed. Bas. IV. (175.)

κατὰ τὴν τούτων χρῆσιν οὐ σμικρὸν τι παρορᾶται τοῖς πλείστοις τῶν ἱατρῶν, ἄμεινον ἂν εἴη καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι. τηρικαῦτα γὰρ εἰς οὐλὴν ἄγειν ἄρχονται τὰ ἔλκη, τοῖς ἐπουλωτικοῖς χρώμενοι φαρμάκοις, ὁπόταν ἀκριβῶς ἀναπληρωθῇ καὶ μηδὲν εἶ ἔχη κοῖλον, εἴτ' αὐτοῖς συμβαίνει τὰς οὐλὰς ἐργάζεσθαι τοῦ πέριξ δέρματος ὑψηλοτέρας. ὅπως οὖν ἐκείνῳ γίγνοιτο ἴσαι, τοῖς τοιούτοις φαρμάκοις χρῆσθαι προσήκει, πρὶν ἀκριβῶς ὁμαλὲς ἀποδειχθῆναι τὸ ἔλκος, ἐπὶ μὲν τὰ χεῖλη διὰ μήλης πυρῆνος ἐπιτιθέντας τῶν ξηρῶν τι φαρμάκων, ὧν ἐν τῇ τῶν ἐλκῶν ἐμνημονεύσαμεν θεραπείᾳ· τῷ δ' ἄλλῳ μοτῷ σκέποντας, κεχρισμένῳ τῶν ἐπουλωτικῶν τινι φαρμάκων, ὑγρῶν τῇ συστάσει. προκοπούσης δέ σοι τῆς θεραπείας καὶ τοῦτ' ἀφαιρήσεις ὕστερον, μόνῳ τῷ ξηρῷ φαρμάκῳ χρώμενος ἐφ' ὅλον τοῦ ἔλκους, ἐπικυλιόμενον τοῦ τῆς σπαθομήλης πυρῆνος. ἔξωθεν δ' ἀρκεῖ μοτὸς ἥτοι ξηρὸς ἢ ἕξ οἶνον· καὶ μᾶλλον ὁ ἐκ τῶν μαλακῶν ἐλλυχνίων, οἷά περ ἐστὶ τὰ Ταρσικά· καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ ἔχει τι καθαιρετικὸν τῶν ὑπερσαρκούν-

vum quiddam peccatur, non abs re fuerit etiam de iis differere. Tum namque ducere ulcus ad cicatricem incipiunt ac idonea illi rei medicamenta applicant, quum jam penitus sit impletum nec quicquam illi restet cavum; hinc illis accidit ut cicatrices efficiant circumposita cute magis eminentes. Quo igitur illi *cuti* sint aequales, convenit id genus medicamentis uti prius quam ulcus ad aequalitatem prorsus sit impletum, imposito super ipsa ulceris labra ex specilli mucrone medicamento aliquo sicco ex iis quae in ulcerum curatione retulimus; super reliquum linamento dato quod aliquo medicamento ex iis quae cicatricem inducant et humida sint consistentia fuerit opertum. Cedente autem tibi prospere curatione etiam id amovebis, ac postea sicco tantum medicamento uteris, lato specilli mucrone *ex eo* super toto ulcere volutato. Foris autem suffecerit linamentum vel siccum vel ex vino madens, ac magis quod ex mollibus sit ellychniis, cujusmodi Tarsensia sunt, quoniam haec quoque

Ed. Chart. X. [299. 300.]

Ed. Bas. IV. (175.)

των ἑλκῶν. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται τῇ κοινωνίᾳ τῶν πραγμάτων ἀκολουθήσαντός μου.

Κεφ. σί'. Πάλιν δ' ἐπὶ τὸν περὶ τῆς φλεγμονῆς λόγον ἀφικόμενοι λέγωμεν ὥς κοινὸς μὲν ἀπασῶν σκοπὸς ἡ κένωσις, ὅσαι δ' ἔτι γίνονται, πρότερον τοῦ κενοῦν ἔστι κωλύσαι τὸ αἷμα ρεῖν ἐπὶ τὸ φλεγμαῖνον. ἔστι δὲ τοῦτο [300] καλῶς, εἰ τοῦ ρεύματος αἰτίαν εὐροῖμεν. ἔστι δὲ καὶ αὕτη διττή· ποτὲ μὲν ἔξ αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος ὀρρωμένη μορίον, ποτὲ δὲ ἔξ ἄλλου τινὸς ἢ ἄλλων. ἔξ αὐτοῦ μὲν, ὅταν ᾗτοι θερμότερον ἢ ὀδυνώμενον γένηται, καθότι καὶ πρόσθεν εἴρηται· οὐκ ἔξ αὐτοῦ δὲ, ὅταν ᾗτοι γ' ἔξ ἐτέρου τινὸς ἢ ἐτέρων αὐτῷ πέμπηται τὸ περιττὸν, ἢ καὶ τῆς καθ' ὅλον τὸ σῶμα διαθέσεως. θερμότερον μὲν οὖν γίνεται διὰ κίνησιν ἀμετροτέραν ἢ τινα θάλαψιν ἔξ ἡλίου καὶ πυρὸς, ἢ διὰ δριμύν φάρμακον. ὀδυνᾶται δὲ διὰ τε δυσκρασίαν καὶ τραῦμα καὶ θλάσμα καὶ στρέμμα καὶ τάσιν, ἔτι τ' ἔμφραξιν τινα καὶ πνεῦμα φυσῶδες. ἡ δυσκρασία δὲ ποτὲ μὲν ἔξωθεν αὐτῷ γίνεται, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν

ad ulcera supercrefcentia submittenda vim aliquam obtineant. Atque haec ducente nos rerum societate diximus.

Cap. VI. Rursum autem ad sermonem de phlegmone reversi dicamus communem omnium phlegmonarum curationis scopum esse vacuationem. Quae vero adhuc in generatione sunt, in iis prior vacuatione est confluentis ad inflammata partem sanguinis prohibitio. Prohibebitur is commode, si ipsam fluxionis causam invenerimus. Sane ea duplex est; aliquando enim ex ipsa parte quam phlegmone vexat oritur, aliquando ex alia quapiam aliisve. Ex ipsa, quoties aut calidior est facta aut dolore, sicuti ante diximus, urgetur, non ex ipsa, quando vel ab alia quapiam vel ab aliis superfluum illi transmittitur, vel etiam ex totius corporis affectu. Fit igitur calidior vel propter immoderatum motum vel aliquem ex Sole aut igni teporem vel acre medicamentum. Dolore vero angitur et propter intemperiem et vulnus et contusionem et distorsionem et tensionem, praeterea obstructionem quandam et spiritum flatuosum. Intem-

Ed. Chart. X. [300.]

Ed. Bas. IV. (175. 176.)

κατὰ τὸ σῶμα χυμῶν. ἔξωθεν μὲν ἐπὶ τινι τῶν ἰοβόλων
 ὀνομαζομένων ζώων ἢ φαρμάκῳ θερμαίνοντι σφοδρῶς ἢ
 ψύχοντι, καὶ τοῦ περιέχοντος ἐνίοτε, διὰ δὲ τὸ σῶμα τοῦ
 κάμνοντος αὐτὸ μοχθηρὸς (176) ἀθροῖσαν χυμοὺς ἀνο-
 μοίους ταῖς δυνάμεσι. ταῦτ' οὖν ἅπαντα διασκεψάμενος,
 ὅσαι μὲν ἔτι γίνονται φλεγμοναί, τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκκο-
 πτε πρότερον, ὅσαι δ' ἤδη γεγόνασιν, αὐτὰς μόνας θερά-
 πευε. πῶς οὖν χρή σε τοῦ παντὸς σώματος ἐπιμελεῖσθαι
 μοχθηρῶς διακειμένου, λέλεκται μὲν οὖν οὐκ ὀλίγα καὶ διὰ
 τῶν ἔμπροσθεν, εἴρηται δὲ καὶ τῷ περὶ πλήθους γράμ-
 ματι· καὶ νῦν δ' εἰρήσεται τὰ κεφάλαια τῶν λόγων. ὅταν
 μὲν γὰρ ὁμοτίμως ἀλλήλοις ἀνξηθῶσιν οἱ χυμοί, πλήθος
 τοῦτο καὶ πληθώραν ὀνομάζουσιν. ὅταν δ' ἤδη ξανθῆς
 χολῆς ἢ μελαίνης ἢ φλέγματος ἢ τῶν ὀρρώδων ὑγρῶν με-
 στὸν γένηται τὸ σῶμα, κακοχυμίαν, οὗ πληθώραν καλοῦσι
 τὴν τοιαύτην διάθεσιν. ἡ μὲν οὖν πληθώρα διὰ τε τῆς
 τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεως θεραπεύεται καὶ διὰ λουτρῶν πλεό-
 νων καὶ γυμνασίων καὶ τρίψεων, ἔτι δὲ φαρμάκων διαφο-

peries modo extrinsecus illi provenit, modo ex humoribus
 corporis. Et extrinsecus vel ab aliquo venenatorum quae
 vocitant animalium, vel medicamento vehementer calefa-
 ciente aut refrigerante, etiam ex ambiente nonnunquam.
 Ex ipso vero laborantis corpore, quum id vitiosos humores
 facultate dissimiles congestit. His igitur omnibus aestimatis,
 quae phlegmonae adhuc in generatione sunt, earum causas
 prius abscindes, quae vero jam factae sunt, has solas cura-
 bis. Ergo quidnam medenti agendum sit, si totum corpus
 male sit affectum, et dictum prius tum in his non paucis est,
 tum in libro de plenitudine, et nunc summas eorum quae
 dicta sunt recensebimus. Ubi enim aequabiliter inter se hu-
 mores sunt adaucti, id et plenitudinem et plethoram nomi-
 nant. Ubi vero vel flava bile vel nigra vel pituita vel se-
 rosis humoribus refertum corpus jam fuerit, eum affectum
 cacochymiam, non plethoram, nominant. Ergo plethora tum
 sanguinis missione curatur tum frequenti balneo tum exer-
 citatione tum frictione, praeterea discutientibus medicamen-

Ed. Chart. X. [300.]

Ed. Bas. IV. (176.)

ρουντων, και προς τούτοις ἅπασιν ἀσιτίαις, ὑπὲρ ὧν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηται τελέως. ἡ κακοχυμία δὲ διὰ τῆς οἰκείας ἐκάστου τῶν πλεοναζόντων χυμῶν καθάρσεως. εἴρηται δὲ καὶ περὶ ταύτης ἐν τῷ προφυλακτικῷ μέρει τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας. ἐκεῖθεν οὖν αὐτὰ μεταφέρειν ἐνταῦθα σκοπούμενον ὅτῳ βέλτιον ἐξ ἑαυτῶν χρῆσθαι. πυρέττοντος γὰρ ἤδη τοῦ κάμνοντος οὔτε γυμνασίοις ἐστὶ δυνατόν ἐκκενῶσαι τὸ πλῆθος οὔτε θερμαίνουσι χρίσμασιν οὔτε τρίψει πολλῇ, καθάπερ οὔτε τοῖς λουτροῖς· ἀφαιρέσει δ' αἵματος ἅμα ταῖς ἀσιτίαις ἢ καθάρσει τινί. μηδέπω δὲ πυρέττοντος ἅπασιν τοῖς εἰρημένοις χρῆσθαι, τὸ βέλτιον εἰς τὰ παρόντα προαιρούμενον. εὐδὴλον γὰρ δήπου, καὶν ἐγὼ μὴ λέγω, περὶ μὲν τῆς ἐν σκέλει φλεγμονῆς ὡς οὐ προσήκει διὰ περιπάτων ἢ δρόμων γυμνάζειν· ἀλλ' οὐδ' ἐστάναι τούτῳ κάλλιον· ἄμεινον δὲ καθήμενον ἐπὶ πολὺν τρίψασθαι, καὶ περὶ διὰ τῆς τῶν χειρῶν κινήσεως γυμνάσασθαι. τῷ δ' ἐν τοῖς ἄνω μέρεσιν ἔχοντι τὸ φλεγμαίνειν ἀρχόμενον ἢ διὰ περιπάτων ἢ δρόμων κίνησις ὠφέλιμος.

tis, et praeter haec omnia inedia, de quibus in iis quae de sanitate tuenda sunt prodita dictum abunde est. Cacochymia purgatione quae cuique superanti succo sit accommodata corrigitur. Dictum porro et de hac est in ea parte operis de sanitate tuenda quae de praecavendis morbis est instituta. Illinc igitur huc ea transferas oportebit ac consideres quonam ex ipsis uti maxime expediat. Siquidem si jam febricitet aeger, nec exercitatione vacuare exsuperantiam licet nec unctione quae calefaciat, sed nec multa frictione, ut nec balneo, imo sanguinis missione una cum inedia vel purgatione aliqua. At si nondum febricitat, omnibus jam dictis utare, optimum quodque ad id quod instat deligens. Illud enim patere vel me tacente arbitror, eum cui crura phlegmone laborant, non esse vel ambulatione vel cursu exercitandum, sed nec stare illi esse jubendum, imo sedenti plurimum fricari, mox manuum motu exercitari illi est satius. At si cui in supernis partibus coeperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inambulatione aut cursu est

Ed. Chart. X. [300. 301.]

Ed. Bas. IV. (176.)

οὕτω δὲ καὶ ἡ τρίψις τούτοις μὲν ἢ τῶν σκελῶν μᾶλλον,
οἷς δ' ἐν σκέλεσι τὸ φλεγμαῖνον ἢ τῶν ἄνω· τὸ γὰρ τῆς ἀντι-
σπάσεως παράγγελμα κοινὸν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἅπασιν·
οὐκ οὐδ' ὅταν ἦτοι κατὰ τὴν ἑδραν ἢ τι τῶν πλησίον
μορίων ἀρχὴ φλεγμονῆς γίνηται, γαστέρα λαπάξεις, ὥσπερ
οὐδ' εἰ κατὰ κύστιν ἢ αἰδοῖον ἢ νεφροὺς οὐρητικὰ φάρμακα
καταπίνειν κελεύσεις· οὐδ' εἰ γυναικὶ κατὰ μήτραν ἢ αἰδοῖον
ἔμμηνα κινήσεις, [301] ἀλλ' ἐπὶ τὰ πορρώτατα τὴν ἀντίσπα-
σιν αἰεὶ ποιήσεις, προσέχων δηλονότι καὶ τῷ τῆς φλεγμονῆς
μεγέθει καὶ τῇ τοῦ παντὸς σώματος διαθέσει. παμπόλλου
μὲν γὰρ ὄντος τοῦ πλήθους οὔτε γυμνασίοις οὔτε λου-
τροῖς ἀκίνδυνον χρῆσθαι, βραχέος δ' ὑπάρχοντος ἐγχωρεῖ
καὶ διὰ τούτων κενοῦν. ἀλλ' ὅπερ ἔφη, ἐν τε τῷ προφυ-
λακτικῷ μέρει τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας γέγραπται ταῦτα
κἂν τῷ περὶ πλήθους γράμματι, κἂν τοῖς περὶ φλεβοτομίας,
ἔτι κἂν τῷ περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων δυνάμεως. ὅσον δ'
ἀναμνησαι μόνον αὐτῶν, αὐτάρκως εἴρηται καὶ νῦν. ἐπὶ

salutaris. Sic et frictio his quidem magis conducit quae
cruribus adhibetur, quae vero in supernis partibus admini-
stratur iis quibus crura inflammantur: quippe praeceptum
in contrarium revulsionis in omnibus talibus commune est.
Neque igitur quum vel circa sedem vel aliquam huic vici-
nam partem initium phlegmones incidit, alvum dejicies, ut
neque, quum in vesica vel cole vel renibus est coepta, medi-
camenta quae urinas provocent bibenda dabis, nec si mu-
lieri in utero vel pudendo *insedit*, menses huic provocabis,
sed ad partes quae maxime longinquae sint semper revul-
sionem facies, aestimata scilicet tum phlegmones magnitu-
dine tum corporis totius statu. Nam si plurima humorum
abundantia sit nec exercitatione nec balneo sine periculo
utare, sin exigua sit, licet et per haec vacues. Caeterum
quod dixi, haec tum in ea parte operis de sanitate tuenda
quae morbos praecavet sunt scripta, tum in libro qui de
plenitudine inscribitur, tum in iis quae de phlebotomia,
tum quae de purgantium medicamentorum facultatibus edi-
dimus. Sed quod ad commonefaciendum tantum de iis sit

Ed. Chart. X. [301.]

Ed. Bas. IV. (176.)

τοὺς ἰδίους οὖν μόνης τῆς φλεγμονῆς ἀφικώμεθα λόγους. ὧν εἰσιν εἰκότως πρῶτοι γιγνομένης αὐτῆς διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ διάθεσιν· εὐδηλον γὰρ ὡς ἐκείνην μὲν σοι πρότερον θεραπευτέον, ἐφεξῆς δὲ αὐτὸ τὸ γεγεννημένον ἤδη τῆς φλεγμονῆς. ἐνίοτε δὲ διὰ τῶν αὐτῶν ἀμφοτέρων καθισταμένων· οἷον ὅταν ἐπὶ φυσώδει πνεύματι καὶ πυκνώσει τοῦ μορίου γένηται τις ὀδύνη. τηνικαῦτα γὰρ ἢ τῶν θερμαίνοντων μετρίως, ἢ δὴ καὶ χαλαστικά προσαγορεύομεν, ἀρμόττει χρῆσις, ἅμα μὲν ἀραιοῦσα τὰ μεμνκότα τοῦ σώματος, ἅμα δὲ λεπτύνουσα τὸ φυσώδες πνεῦμα καὶ διαφοροῦσα τὸ γεγεννημένον ἤδη τῆς φλεγμονῆς. οὕτω δὲ καὶ τοῦ ψυχροῦ κρατοῦντος ἢ δυσκρασία γίγνηται· θερμαίνων γὰρ καὶ τότε τὴν δυσκρασίαν ἅμα καὶ τὴν φλεγμονὴν ἐκθεραπεύσεις, ὥσπερ γε καὶ εἰ διὰ θερμασίαν πλείονα τοῖς ψύχουσιν ἰάμασιν ἅμφω καταστήσει· ἢ μὲν γὰρ δυσκρασία τῶν ἐναντίων ἀεὶ δεῖται. κενοῦται δὲ τὸ πεπληρωμένον οὐ μόνον τοῖς διαφορητικοῖς φαρμάκοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς στύφουσι

satis, nunc etiam abunde est dictum. Itaque ad propriam de phlegmone disputationem nunc est veniendum. In qua primum merito verba faciemus de phlegmone, prout ab affectu partis cui infidet oritur. Nam constat affectum illum principio tibi esse sanandum, mox quicquid jam phlegmones est factum. Porro interdum iisdem praesidiis ambo tolluntur, veluti quum ex flatulento spiritu et densitate partis dolor quispiam est ortus. Hoc enim casu eorum quae modice calefaciunt, quae etiam chalaistica, id est laxantia, vocamus, usus est commodus, ut qui pariter et conniventia corporis rarefaciat et flatuosum spiritum tenuet et quod phlegmones jam conflatum est discutiat. Ad eundem modum et si ex frigido dominante intemperies sit oborta, nam tunc quoque calefaciendo non solum intemperiei, sed etiam phlegmonae una medeberis. Itidem si calor vehementior intemperiem fecit, refrigerantibus praesidiis ambo sistes, siquidem intemperies contraria semper requirit. Vacuatur autem quod impletum est non modo medicamentis discutientibus, sed

Ed. Chart. X. [301.]

Ed. Bas. IV. (176.)

καὶ τοῖς ψύχουσι. καὶ μᾶλλον γ' ἐπὶ τῶν ἀρχομένων φλεγμονῶν τοῖς ψύχουσι καὶ στύφουσι χρηστέον ἥτις τοῖς διαφοροῦσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν μὴ παχὺ τὸ ἐπιρρώεον ἦ, σφοδρᾶς δὲ τῆς τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ σφηνώσεως γεγονυίας οὐκ ἔδ' οἷον τε τοῖς ἀποκρουομένοις χοῆσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ διαφορεῖν ἵεναι καιρός. ὅταν δὲ ἐπὶ θηρίῳ νύξαντί πως ἦ δάκνοντι τὴν ὀδύνην γίνεσθαι συμβαίνει, διττὸς τῆς ἀνωδυνίας ὁ σκοπὸς, ἢ κενῶσαι τὸν ἰὸν ἢ ἀλλοιωῶσαι τὸ τὴν ὀδύνην ἐργαζόμενον. κενοῦται μὲν οὖν διὰ τῶν σφοδρῶς ἐλκόντων φαρμάκων, ἀλλοιοῦται δὲ διὰ τῶν ἐναντίων, ἥτοι κατὰ τὰς ποιότητας ἢ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν. ἐδείχθη γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἕνια μὲν ὅλαις ταῖς οὐσίαις ἀλλήλοις ἐναντία, τινὰ δὲ ταῖς ποιότησι μόναις. ἐδείχθη δὲ καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων κατὰ ποιότητα μέθοδος τις ἔστιν, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν οὐσίαν οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐκ πείρας εὗρηται πάντα· καὶ σὺ τοίνυν ὅσα μὲν ἐκ μεθόδου θεραπευτικῆς ἐντεῦθεν μάθανε, τὰ δ' ἐκ μόνης τῆς

etiam adstringentibus et refrigerantibus. Magisque profecto ad incipientes phlegmonas frigidis adstringentibusque quam discutientibus est utendum, atque etiamnum magis ubi crassum quod confluit non est. Sed si sanguis in parte quam phlegmoneprehendit vehementer est impactus, non est amplius re-percutientibus utendum, sed tum discutere est tempestivum. Ubi autem ex animalis punctu morsive dolor incidit, duplex sedandi doloris scopus est, vel virus ipsum vacuandi, vel quod dolorem excitat alterandi. Sane vacues id eorum medicamentorum ope quae vehementer attrahunt, alteres iis quae sunt contraria, idque vel qualitatibus vel tota substantia. Monstratum namque est in libris de medicamentis quaedam esse totis substantiis inter se contraria, quaedam solis qualitatibus. Sed et illud indicatum aequè est, quod eorum quae contraria qualitate sunt methodus quae-piam sit, eorum quae tota substantia sunt adversa methodus non sit, sed omnia sint per experientiam inventa. Tu igitur quaecunque methodo curandi explorentur hinc discas;

Ed. Chart. X. [301. 302.]

Ed. Bas. IV. (176.)

πείρας ἐγνωσμένα κατὰ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων πραγμα-
 τείας ἔχεις ἡθροισμένα, μίαν μὲν τὴν περὶ τῆς δυνάμεως
 αὐτῶν, ἑτέραν δὲ τὴν περὶ τῆς συνθέσεως, καὶ τρίτην
 τὴν περὶ τῶν εὐπορίστων ὀνομαζομένων, ἐν αἷς ἐπιδέδει-
 κται μοι τίνα μὲν ἐκ μόνης τῆς πείρας εὕρηται φάρμακα,
 τίνα δὲ ἐκ μόνου τοῦ λόγου, τίνα δ' ἔξ ἀμφοτέρων. ἡ
 τοίνυν μέθοδος, ὑπὲρ ἧς ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ πρόκειται
 λέγειν, ἐπὶ ταῖς ὁδύνασις ἀπάσαις, ὅσαι διὰ θηρίων ἢ φαρ-
 μάκων γίνονται, διττὸν ἔχει τὸν σκοπὸν, κένωσιν τε καὶ
 ἀλλοίωσιν τοῦ τὴν ὁδύνην ἐργαζομένου. [302] κενοῖ μὲν
 οὖν τὰ θερμαίνοντα πάντα καὶ τὰ χωρὶς τοῦ θερμαίνειν
 ἔλκοντα σφοδρῶς, ὥσπερ αἱ τε σικύαι καὶ τίνα τῶν κοί-
 λων κεράτων, οἷς ὡς σικύαις ἔνιοι χρωῖνται. τινὲς δὲ καὶ
 δι' αὐτοῦ τοῦ στόματος ἔλκονσι τὸν ἰόν, αὐτοὶ προσπί-
 πτοντες τῷ πεπονθότι μορίῳ καὶ περιλαμβάνοντες αὐτὸ
 τοῖς χεῖλεσιν. ἔχεται γε μὴν καὶ τοῦ προειρημένου σκοποῦ
 τὸ καντήριον, ὅσα τε φάρμακα παραπλησίως τοῖς καντη-
 ρίοις ἐσχάραν ἐργάζεται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκκενοῖ πάντα τὴν

quae experientia tantum deprehendit, ea in iis operibus qui-
 bus de medicamentis agitur sunt collecta, uno quod de fa-
 cultate eorum inscribitur, altero quod de compositione, et
 tertio quod de facile parabilibus inscribitur. In quibus ope-
 ribus ostendimus quatenam ex sola experientia, quatenam ex
 sola ratione et quatenam ex ambabus inventa sint medica-
 menta. Ergo methodus, quam hoc opere tradere institui, in
 doloribus universis, qui vel ex animalium medicamentō-
 rumve noxa excitantur, duplicem indicationem habet, nempe
 ejus quod dolorem creat vacationem atque alterationem.
 Vacuant id tum calefacientia omnia tum quae citra calefa-
 ctionem vehementer trahunt, veluti et curcubitulae et
 cava cornua quaedam, quibus nonnulli cucurbitularum vice
 utuntur. Sunt autem et qui ore suo virus extrahunt, aegrae
 videlicet parti admoti ipsamque labris complexi. Huc sane
 pertinet et cauterium et medicamenta quae cauteriis simi-
 liter escharam efficiunt. Atque haec omnia totam ejus quod

Ed. Chart. X. [302.]

Ed. Bas. IV. (176. 177.)

οὐσίαν ὅλην τοῦ λυποῦντος. ἕτερον δὲ γένος ἐστὶ βοηθημάτων ἀλλοιοῦντων τὴν ποιότητα διὰ τῶν ἐναντίων, εἰ μὲν θερμασίας ὁ κάμνων αἰσθάνοιτο σφοδρᾶς ἦτοι κατ' αὐτὸ τὸ διδηγμένον ἢ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, τὰ ψύχοντα φάρμακα προσφέροντων ἡμῶν· εἰ δὲ ψύξεως, τὰ θερμαίνοντα. μεμάθηκας δὲ ἐν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις ἐκάτερα. τοιαῦται μὲν οὖν αἱ κοιναὶ πάσης φλεγμονῆς ἰάσεις· ὑπαλλάττονται δὲ κατὰ τὰ πεπονθότα μόρια. δέδεικται γὰρ ἤδη καὶ τῇ τῶν ἐλκῶν θεραπείᾳ τοῦτο· καὶ πολλῶν οὐδεὶ λόγων τῷ μεμνημένῳ τῶν ἐν ἐκείνοις εἰρημένων, ἀλλ' ἀρκέσει διὰ (177) βραχέων ἐπελθεῖν αὐτά.

Κεφ. ζ'. Μία μὲν οὖν ἔνδειξις ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν καλουμένων γίνεται μερῶν τοῦ σώματος· ἑτέρα δὲ ἐκ τῶν ὁργανικῶν. ἡ μὲν οὖν ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν τὸ ποσὸν τοῦ θερμαίνειν, ἡ ψύχειν, ἡ ξηραίνειν, ἡ ὑγραίνειν διορίζει, ἡ δ' ἐκ τῶν ὁργανικῶν τὸν τόπον δι' οὗ χρὴ κενῶσαι καὶ προσέσι τὸν τρόπον τῆς κενώσεως· ἔτι τε πρὸς τούτοις τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐν τῇ τῶν ὁμοειδῶν φαρμάκων χρήσει.

infestat substantiam exinaniunt. Alterum auxiliorum genus est eorum, quae qualitatem per contraria alterant, exhibentibus nobis, si vehementem calorem aeger vel in ipso demorso loco vel in toto corpore sentiat, auxilia refrigerantia: si frigus sentiat, calefacientia. Docuimus autem utraque in iis operibus quae de medicamentis sunt scripta. At tales quidem omnis phlegmones communes medicationes sunt, variantur autem pro laborantium partium ratione. Etenim id jam quoque ostensum est, ubi de ulcerum curatione egimus, nec longo sermone est opus ei qui meminerit eorum quae ibi sunt dicta, sed sat erit paucis transcurrisse.

Cap. VII. Una itaque indicatio ex dictis similaribus accipitur corporis partibus, altera ex organicis. Et ea quae ex similaribus sumitur, modum calefaciendi, refrigerandi, siccandi ac humectandi determinat. Quae vero ex organicis, tum locum ipsum per quem vacuare oportet, tum vacuationis rationem, tum vero in similis speciei medica-

Ed. Chart. X. [302.]

Ed. Bas. IV. (177.)

περὶ μὲν οὖν τῆς ἀπὸ τῶν ὁμοιομερῶν ἐνδείξεως λέλεκται πρόσθεν ἐν τῇ τῶν ἐλκῶν ἰάσει, περὶ δὲ τῆς τῶν ὀργανικῶν ἐν τῷδε λεχθήσεται.

Κεφ. η'. Τῆς γάρ τοι φλεγμονῆς κατὰ διττὸν τρόπον ἐξεστώσης τοῦ κατὰ φύσιν, ὅτι τε πεπληρῶται τὸ μῦριον αἵματος πολλοῦ καὶ ὅτι θερμότερόν ἐστιν, ὃ τῆς κενώσεως σκοπὸς ἐπικρατεῖ μᾶλλον τοῦ τῆς ἐμψύξεως, οὐχ ὡς ἐν τοῖς ἐρυσιπέλασιν· ἐπ' ἐκείνων γὰρ ὃ τῆς ἐμψύξεως ἐπείγει πρὸ τοῦ τῆς κενώσεως. καίτοι τὸ γε κεφάλαιον τῆς θεραπείας ἀμφοτέρων τῶν παθῶν κοινόν ἐστιν ἡ κένωσις τοῦ λυποῦντος χυμοῦ. καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἐμψύξιν τῶν ἐρυσιπελάτων ἐπὶ τὰ διαφορητικὰ παραγινόμεθα φάρμακα. ἐπὶ τοίνυν τῆς φλεγμονῆς ζεύσεως εἰς τοσούτον ψυκτέον ἐστίν, εἰς ὅσον ἐκκόψαι τε καὶ κολῦσαι τὴν αὐξήσιν αὐτῆς συμφέρει. καὶ γὰρ ὀδυνώσης τῆς πλέονος θερμασίας καὶ τι καὶ πρὸς τὸ πεπονθὸς ἐλκούσης, ἔξ ἀμφοῦν αὐξάνεσθαι συμβαίνει τὴν φλεγμονήν. ὅσον μὲν οὖν ὡς θερμῷ νοσήματι τῇ φλεγμονῇ τῆς ψύξεως ἀρμόττει, τοῦτο κωλυτικόν ἐστὶ τῆς αὐξήσεως.

mentorum usu plus et minus. Ac de similiarium quidem partium indicatione supra, ubi de ulcerum curatione est tractatum, diximus, de organicarum vero indicatione hic agemus.

Cap. VIII. Quum enim phlegmone duplici ratione a naturali affectu recessit et quod pars ipsa multo sanguine sit repleta, et quod sit calidior, vacuationis scopus refrigerationis indicationem praecellit, non ut in erysipelate; in illo namque refrigerationis indicatio magis urget quam vacuationis. Quamquam utriusque affectus curandi commune caput est infestantis humoris vacuatio. Ideoque postquam refrigeratum erysipelas est, ad ea quae discutunt medicamenta convertimur. In phlegmone igitur fervente tantisper est refrigerandum, quatenus et ad incrementum ejus sistendum inhibendumque est commodum. Etenim quum immoderatus calor dolorem excitet, atque etiam aliquid ad aegram partem attrahat, utroque nomine augescere phlegmonem accidit. Ergo quantum refrigerationis phlegmonae ceu calido morbo congruit, tantum certe et incrementum ejus inhibere

Ed. Chart. X. [302, 303.]

Ed. Bas. IV. (177.)

ὥσαύτως δὲ καὶ καθ' ὅσον ἀναστέλλει τὸ ἐπιβρόχον. ὅσον δὲ τοῦ περιεχομένου κατὰ τὸ φλεγμαῖνον ἀποκρουστικὸν εἰς τὰ πλησιάζοντα μόρια, θεραπευτικὸν τοῦτ' ἔστι τῆς οὔσης ἤδη φλεγμονῆς. ὥσαύτως δὲ καὶ τὰ θερμαίνοντα μετρίως [303] ἐνίοτε κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους ὀνίνησι, ὅταν τὴν ὀδύνην πᾶν καὶ διαφορῇ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπονημένοις μορίοις· ἐν μὲν τῷ πᾶν τὴν ὀδύνην κωλύει τὴν αὐξήσιν, ἐν δὲ τῷ διαφορεῖν ἰᾶται τὸ γεγονὸς ἤδη τῆς φλεγμονῆς.

Κεφ. θ'. Ἐπὶ τοίνυν τὸ κῦρος ἅπαν ἐστὶ τῆς τῶν φλεγμαινόντων θεραπείας ἐν τῷ κενῶσαι τὸ περιττὸν αἷμα τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου, κένωσις δὲ ἐπινοεῖται διττὴ τῶν οὕτως ἐχόντων, ἢ μεθισταμένου πρὸς ἕτερα χωρία τοῦ περιεχομένου κατὰ τὸ φλεγμαῖνον αἵματος, ἢ ἔξωθεν τοῦ σώματος ἐκκρινόμενου, βέλτιόν ἐστιν ἀμφοτέροις χρῆσθαι προσέχοντα τὸν νοῦν, μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἐπηταί τις βλάβη. διττῆς τοίνυν ἑκατέρας τῶν εἰρημένων κενώσεως οὔσης, εἰς τέσσαρας τὰς πάσας ἡ τομὴ γίνεται τῶν κενωτικῶν ἀπάντων

est aptum. Idem parem gratiam praestat et quum repercutit id quod affluit. Quod vero ex eo, quod in laborante membro continetur, quidpiam in proximas partes repellit, hoc phlegmones jam genitae medela est. Simili modo et quae modice calefaciunt utraque interdum ratione profunt, quum et dolorem sedent et quod contentum in laborante parte est, discutiant, quippe dolorem mitigando augeri phlegmonas ventant, discutiendo quod earum jam conceptum est sanant.

Cap. IX. Quoniam igitur praecipuus omnis scopus curationis laborantis phlegmone partis in exsuperantis sanguinis vacatione consistit, vacuatio autem ita affectorum excogitata est duplex, aut translato ad alias partes qui in aegra continebatur sanguine, aut foris a corpore expulso; satius est utraque uti observantibus diligenter ne qua ex accidenti laesio sequatur. Ergo quum gemina sit dictarum vacationum utraque, quadruplex in universum nascitur vacuantium auxiliorum genus. Translationis enim sanguinis ad

Ed. Chart. X. [303.]

Ed. Bas. IV. (177.)

βοηθημάτων, τῆς μὲν εἰς τὰ ἄλλα μόρια μεταρρύσεως τοῦ αἵματος ἢ μὲν ἑτέρα διωθουμένων αὐτὸ τῶν φλεγμαινόντων μορίων, ἢ δ' ἑτέρα τῶν ἀπαθῶν ἐλκόντων γίνεται· τῆς δὲ ἔξω τοῦ σώματος κενώσεως ἢ μία μὲν αἰσθηταῖς ἐκροαῖς, ἢ δὲ ἑτέρα λόγῳ θεωρηταῖς ἐπιτελεῖται. καὶ τῆς αἰσθηταῖς ἐκροαῖς γινομένης ἢ μὲν ἑτέρα δι' αὐτοῦ τοῦ φλεγμαινόντος, ἢ δ' ἑτέρα διὰ τῶν συναναστομουμένων αὐτῶ. διὸ καὶ χρεῖα τῆς ἀνατομῆς ἐστὶν εἰς διάγνωσιν τῆς τοιαύτης κοινωνίας. αὗται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν μορίων ἐνδείξεις προέρχονται, τὴν θεραπείαν ὑπαλλάττουσαι τῶν φλεγμαινόντων· ἔτι τε πρὸς ταύταις ἢ ἐκ τῆς θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως, αἷς ὡς ὁργανικὸν ἐνδείκνυνται τὸ πέπονθός, οὐχ ὡς ὁμοιομερές.

Κε φ. ι'. Ἐτι δ' ἄλλαι κοιναὶ τῶν ὁργανικῶν εἰσι καὶ τῶν ὁμοιομερῶν, ὅταν ἐπισκεπτώμεθα τὴν τ' ἐνέργειαν αὐτῶν, καὶ εἰ ἀραιὸν ἢ πυκνόν, ἢ ἀναίσθητον, ἢ δυσαίσθητόν ἐστιν, ἢ εὐαίσθητον. εἰς αἷς ἀπάσας ἀποβλέπειν χρὴ τὸν ἐπιχειροῦντα θεραπεύειν ὀρθῶς.

alias partes alterum genus est, ubi ipsa pars quae phlegmone laborat sanguinem abigit, alterum quum eae quae integrae sunt ad se trahunt. Ejus autem quae extra corpus educit alterum sensibilibus effluxibus, alterum ratione tantum contemplabilibus perficitur. Atque id quod sensibilibus effluxibus peragitur alias per ipsam fit partem phlegmone laborantem, alias per ea quae una cum hac aperiuntur. Proinde etiam dissectionum usu ad ejusmodi consortium intelligendum est opus. Ergo tum hae indicationes phlegmonarum curationem immutantes a partium natura praestantur, tum supra has quae tum ex situ tum conformatione sumuntur, quas nimirum laborans locus, qua instrumentalis, non qua similis est, indicat.

Cap. X. Sunt etiam aliae quae tum organicarum tum similiarum communes sunt, quum actionem earum inspicimus, praeterea an rara pars sit an densa, an acuti sensus, an hebetis, an sensu careat. Ad quae omnia intentum esse oportet, qui recte curare studet.

Ed. Chart. X. [303. 304.]

Ed. Bas. IV. (177.)

Κεφ. ια'. Ἐπεὶ δὲ, ὥς αἰὲν λέγομεν, οὐκ ἱκανόν
 ἔστιν αὐτὰ μόνον γινώσκειν τὰ καθόλου χωρὶς τοῦ γεγυμνά-
 σθαι περὶ τὰ κατὰ μέρος, οὕτω καὶ νῦν πράξομεν οὐ διὰ
 πάντων τῶν κατὰ μέρος ἰόντες, ἀλλ' ὅσα περ ἂν ἡμῖν ἱκανὰ
 δόξῃ τοῖς ἀναγνώσομένοις αὐτὰ γενήσεσθαι. ὑποκείσθω τοί-
 νυν ἡπαρ ἀρχόμενον φλεγμαίνειν καὶ ζητεῖσθω τίς ἀρίστη
 θεραπεία γενήσεται τοῦ πάθους. ἐπισκέπτου δὴ πρῶτον μὲν
 ἀπάντων, ἀφ' ὧν εἶπον ὀρμώμενος, εἰ δέϊται κενώσεως τὸ πᾶν
 σῶμα. καὶν εὖροις δεόμενον, ἐφεξῆς σκέπτου τὴν ῥώμην τοῦ
 κάμνοντος, εἰ δύναται κένωσιν ἀθρόαν ἐνεγκεῖν. ἔστω δὴ
 πρότερον ἐρῶσθαι τὴν δύναμιν· ἐφεξῆς σκέπτου τὴν ἡλι-
 κίαν. εἰ γὰρ παιδίον εἴη, τὴν διὰ φλεβοτομίας οὐκ οἶσει
 κένωσιν, ὥς ἔμπροσθεν ἐδείχθη· κατὰ μὲν τὸν τῆς ἥβης και-
 ρὸν οἱ παῖδες ἤδη φέρουσι τὴν διὰ τῆς φλεβοτομίας κένωσιν.
 [304] ἀντισπαστέον οὖν ἅμα καὶ κενωτέον τὸ φερόμενον ἐπὶ
 τὸ ἡπαρ αἷμα τῇ φλεβοτομίᾳ, κατὰ τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα τὴν
 ἐνδον φλέβα τέμνοντες, ἐπεὶ κατ' εὐθὺ καὶ δι' εὐρείας ὁδοῦ
 τῇ κοίλῃ καλουμένῃ κοινωνεῖ· μὴ φαινομένης δὲ ταύτης

Cap. XI. Quoniam vero, ut semper testati sumus,
 non satis est ipsa tantum universalia novisse, nisi quis etiam
 in particularibus se exerceat, ita et nos nunc faciamus, non
 tamen omnia particularia percurrentes, sed ea tantum quae
 nobis satis esse lectori videbuntur. Proponatur itaque jecur
 jam phlegmonen contrahere incipere, tum quaenam affectio-
 nis ejus commodissima sit curatio quaeratur. Omnium ergo
 primum ab iis quae retuli incipiens, an totum corpus va-
 cuatione indigeat considerabis. Quod si indigere inveneris,
 mox aegri robur aestimabis, possitne uberem ac citam vacua-
 tionem tolerare. Primum ergo virium robur esto, deinde
 aestimabis aetatem. Nam si puer sit, quae per dissectam ve-
 nam sit, ut supra est monstratum, vacuationem non feret,
 verum quum pubertatem attigerint, jam pueri missionem
 sanguinis tolerant. Ergo pariter tum revellendus tum edu-
 cendus qui ad jecur fluit sanguis est, interna in dextro cu-
 bito secta vena, propterea quod haec et e directa regione et
 ampla via, cum vena quae cava dicitur societatem habet,

Ed. Chart. X. [304.]

Ed. Bas. IV. (177)

τὴν μέσην τέμνειν· εἰ δὲ μήτ' αὐτὴ φαίνοιτο, τὴν λοιπὴν καὶ τρίτην. τὰ δὲ ποσὸν τῆς κενώσεως ἕκ τε τῆς κατὰ τὸ πλῆθος εὐρήσεως ποσότητος, ὅσα τ' ἄλλα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν εἴρηται λόγον, ἡλικία τε καὶ φύσις ὥρα τε καὶ χώρα καὶ ἔθος, ἔτι τε πρὸ τούτων καὶ ἡ δύναμις τοῦ κάμνοντος. ἐφ' ἀπάντων γὰρ ταῦτα κοινά. τὸ δ' ἦτοι τὴν ἔνδον ἢ τὴν μέσην ἢ τὴν ὠμιαίαν φλέβα τέμνειν, ἢ τὴν παρὰ τὸ σφύρον, ἢ τὴν ἐν ἰγνύϊ, παρὰ τοῦ πεπονθότος μορίου τὴν ἐνδείξιν ἔχει. καὶ διωρίζεται μὲν ἤδη καὶ τοῖς περὶ φλεβοτομίας ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀπασῶν κενώσεων· εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον, αὐτὸ τε τοῦτο πρῶτον, ὥς οὐκ ἀγκαῖ μόνον ὅτι κενωτέον ἐστὶν ἔξευρεῖν, ὥς ἂν φαῖεν οἱ τὴν ἀμέθοδον αἵρεσιν μετιόντες, οὐδὲν φροντίζοντες τῆς διαφορᾶς τῶν πεπονθότων μορίων. οὐ γὰρ ὁ λόγος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ πείρα δείκνυσιν ἄλλην ἄλλῳ μορίῳ κένωσιν ἀρμόττουσαν. ἐθεάσω γοῦν ἐνίους τῶν ἀρξαμένων φλεγμαίνειν ὀφθαλμοὺς αὐτῷ μόνῳ τῷ καθαρθῆναι διὰ τῆς κάτω γαστροῦς ἡμέρα μιᾷ θεραπεύ-

hac non apparente media secanda est; quod si nec ea se offenderit, reliqua ac tertia est incidenda. Quantitatem vero vacuationis tum ex plenitudinis quantitate tum ex reliquis quae in superioribus diximus invenies, aetate, natura, tempore anni, regione et consuetudine, tum ante haec ipsis laborantis viribus. Haec enim in omnibus sunt communia. Illud vero, internane an media, an humeralis vena secanda sit, an ea quae juxta malleolum est, an quae in poplite, id vero ex laborante parte indicatur. Ac definitum jam est in iis quae de incidenda vena scripsimus de vacuationibus ejusmodi omnibus, diceturque nunc quantum sit ad rem propositam opportunum, primumque hoc ipsum, non esse solum illud satis quod vacuandum sit invenisse, veluti sentiunt qui amethodon sectam colunt, quibus nulla de laborantium partium differentia habetur ratio. Non etiam ratio solum, verum etiam experientia indicat aliam alii parti vacuationem congruere. Siquidem ex iis quibus oculi tentari phlegmone coeperant nonnullos sola purgatione per alvum

Ed. Chart. X. [304.]

Ed. Bas. IV. (177.)

θέρτας. ὅπερ ἐὰν ἐφ' ἥπατος ἀρχομένου φλεγμαίνειν ἐπι-
χειρήσῃ τις πρᾶξαι, μέγιστην ἐργάζεται τὴν φλεγμονήν,
ὥσπερ γε καὶ εἰ τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστεως φλεγμαίνειν
ἀρξαμένων οὐρητικὰ ποτίζοι φάρμακα καταμήνιά τε κινοῖ
μήτρας φλεγμαινούσης· ἀντισπᾶν γὰρ χρὴ τῶν ἀρχομένων
ῥευματίζεσθαι πορρώτάτω τὸ περιττὸν, οὐχ ἔλκειν ἐπ'
αὐτά. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον οὐδὲ γαστρός οὐδ'
ἐντέρων ἀρξαμένων φλεγμαίνειν ὑψηλάτω χρῆσθαι προσήκει.
τὴν δ' αὐτὴν ἐνδειξὴν ἔχει τοῦτοις μὲν μήτρα, τοῖς δ' οὐ-
ρητικοῖς ὀργάνοις αἰδοῖα. τό γε μὴν ἐμέτοις χρῆσθαι τῶν
αἰδοίων πεπονθότων ἀντισπαστικόν ἐστι βροθήμα. κατὰ
δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ μὲν τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν ἀπα-
σιν ὑψηλάτον φάρμακον, ὅσα δὲ κατὰ τὸν φάρυγγα καὶ
οὐρανίσκον, ἢ τὴν ὑπερώαν, ἢ τὴν γλῶτταν, ἢ ὅλως κατὰ
τὸ στόμα φλεγμαίνειν ἄρχεται, φυλακτέον ἐπὶ τούτων ἀπάν-
των τοὺς καλουμένους ἀποφλεγματισμούς. ὅμοιον γὰρ τοῦτο
τῷ καθαίρειν κάτω τῶν ἐντέρων πεπονθότων καὶ τῷ

uno die sanatos vidisti. Quam rem si quis facere in jecore,
quum phlegmone laborare incipit, teutet, maximam excita-
bit phlegmonem, aequè ac si quum renes aut vesica phlegmone
corripi coeperint, quae urinas cient medicamenta exhibeat:
aut si, quum uterus phlegmone laborat, menses devocet: si-
quidem longissime a parte, quae fluxione teneri incipiat,
quod redundat revellere, nequaquam ad eam trahere oportet.
Hac itaque ratione nec si ventriculum aut intestina
phlegmone occupare jam coeperit, medicamento alvum de-
jiciente uti conveniat. Eandem cum his indicationem et ute-
rus sortitur, sicuti cum urinae organis, pudenda. At vomitu
uti pudibundis laborantibus revellens auxilium est. Eadem
ratione in omnibus quae circa caput accidunt medicamen-
tum alvum dejiciens revellit. Si qua verò circa fauces et
palatum aut linguam aut denique in ore phlegmone labo-
rare incipiant, in his omnibus cavenda sunt quae pituitam
per os evocant. Nam id simile est ac si per inferiora pur-
gare intestinis aegrotantibus velis, aut urinas movere reni-

Ed. Chart. X. [304. 305.]

Ed. Bas. IV. (177. 178.)

οὐρα κινεῖν τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς (178) ἢ κύστιν ἐχόντων κακῶς, ἢ ἐμέτους τῶν κατὰ τὸν στόμαχον. ἄμεινον οὖν ἐπὶ τὴν θύνα παροχετεύειν, ἀρχομένων τῶν κατὰ τὸ στόμα μορίων φλεγμαίνειν. οὕτω δὲ καὶ φλέβα τέμνειν, εἰ μὲν ταῦτα πεπόνθοι, τὴν ὠμιαίαν ἐν χειρὶ, καὶ ταύτης μὴ φαινομένης τὴν μέσσην· εἰ δ' ἦπαρ ἢ θώραξ ἢ πνεύμων ἢ καρδιά, τὴν ἔνδον. ἐπὶ δὲ συνάγχης πρώτας μὲν τὰς ἐν χερσὶ, δευτέρας δὲ τὰς ὑπὸ τὴν γλῶτταν. τῶν δὲ κατ' ἰνίον πασχόντων καὶ τὴν ἐν ἀγκῶνι μὲν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ μετώπῳ. ἐπὶ δὲ νεφρῶν καὶ κύστεως αἰδοίου τε καὶ μήτρας τὰς ἐν τοῖς σκέλεσι, μάλιστα μὲν τὰς κατὰ τὴν ἰγνύαν, εἰ δὲ μὴ, τὰς παρὰ σφυρόν. αἰεὶ δ' ἐπὶ πάντων τὰς κατ' εὐθύ. τοῦ μὲν ἥπατος ἀρχομένου φλεγμαίνειν, τὰς ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τοῦ δὲ σπληνός, ἔμπαλιν. ὥστ' εὐθύς ἡ διαφορὰ τῶν κενώσεων πρώτον κατὰ τὴν τῶν μορίων διαφορὰν ὑπαλλάττεται· καὶ δῆλον ὅτι τὸ κοινὸν τῆς ἐνδείξεως οὐ μᾶλλον ὠφελείας ἢ βλάβης αἴτιον. [305] ὅτι μὲν γὰρ κενωτέον, ἐνδείξεις

bus aut vesica male affectis, aut vomitum lacessere partibus stomachi laborantibus, Satius igitur fit, ubi partes quae in ore sunt phlegmonen accersere incipiunt, derivare ad nares. Sic venam quoque si hae partes laborant incidere humeralem in manu, si ea non cernitur, mediam. Ubi jecur vel pectus vel pulmo aut cor sic afficiuntur, internam. In angina primas, in manibus secundas quae sub lingua habentur. At partibus occipitis affectis, etiam eam quae in cubito est nec non eam quae habetur in fronte. Renibus vero et vesica et pudendo et utero male habentibus eas quae in cruribus sunt sitae ac potissimum quae circa poplitem sunt; si minus, eas quae juxta malleolos. Ac perpetuo quidem in omnibus eam quae e directo est, ubi jecur phlegmone invadit, quae in dextra sunt manu, ubi lienem, contra. Itaque statim prima vacationis diversitas pro partium diversitate variatur, constatque communem indicationem non magis esse utilitatis quam noxae causam. Siquidem quod vacandum sit id communis indicatio est, unde autem aut quo-

Ed. Chart. X. [305.]

Ed. Bas. IV. (178.)

κοινή· τὸ δ' ὅθεν ἢ ὅπως, οἱ πεπονθότες τόποι διδάσκουσιν. οὕτω γοῦν καὶ οἱ τῶν κῶλων ἐπενοήθησαν δεσμοὶ θώρακος ἢ γαστροῦ, ἢ τῶν κατὰ τὸν τράχηλον, ἢ τὴν κεφαλὴν μορίων φλεγμαινόντων. οὐ γὰρ δὴ τὸ φλεγμαῖνόν γε αὐτὸ δῆσει κῶλον, ἀλλ' ἐπὶ μὲν σκελῶν τὰς χεῖρας, ἐπὶ χειρῶν δὲ τὰ σκέλη.

Κε φ. ιβ'. Καὶ μὴν καὶ τὸ ψύχειν καὶ στύφειν ἐν ἀρχῇ τὰ φλεγμαίνοντα χωρὶς τῆς περὶ τῶν πεπονθότων ἐνδείξεως οὐ μᾶλλον ὠφελείας ἢ βλάβης αἷτιον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κατὰ τὸ κῶλον μορίων ἀρκεῖ καὶ σπόγγον ἐπιθεῖναι, βρέξαντας ἥτοι γε ὕδατι ψυχρῷ μικρὸν ὅξους μινύντας, ἢ ὕδατι μόνῳ· καθάπερ γε καὶ οἶνω τινὶ τῶν ἀνστηρῶν. ἥπατος δ' ἀρξαμένου φλεγμαίνειν οὐδεὶς ἂν χρῆσαιτο τούτων οὐδενὶ νοῦν ἔχων ἄνθρωπος· ἀλλ' οὐδ' εἰ μήλινον ἐπιβρέξαις ἢ μύρσινον, ἢ μαστίχινον, ἢ νάρδινον, ἢ σχίνινον, ἢ τι τῶν στυφόντων ἐλαίων ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἐναφεψήσας ἀψίνθιον, οὐδὲ τούτων οὐδὲν ἀρμόττει ψυχρὸν, ὥσπερ οὐδὲ κατάπλασμα ψυχρὸν οὐδέν. ἀλλὰ μῆλας μὲν ἐναφεψῶν οἶνω, καὶ μάλιστα

modo vacuatio sit facienda, id aeger ipse docet locus. Ita namque ubi pectus aut ventriculus aut partes circa collum caputve phlegmone laborant, excogitatum est artus vincire. Non enim ipsum quod phlegmone infestatur vinciendum est, sed si in manibus phlegmone est orta, crura, sin in cruribus, manus.

Cap. XII. Equidem refrigerare inter initia et adstringere, citra laborantis partis indicationem non utilitatis magis quam noxae causa est. Nam in partibus quae circa artus sunt sat fuerit etiam spongiam vel ex frigida aqua, cui paululum aceti sit immixtum, vel ex aqua sola madentem imponere, sicut etiam ex vino aliquo austero. In jecore vero, si phlegmone laborare coepit, nemo compos rationis his utatur, imo nec si melino perfundas aut myrteo aut mastichino aut nardino aut lentiscino aut aliquo oleo quod adstringat, aut etiam alio quopiam, cui absinthium sit incoctum, ne horum quidem ullum conveniet frigidum, sicut nec ullum cataplasma frigidum. Sed si mala praecipue cotonea

Ed. Chart. X. [305.]

Ed. Basl. IV. (178.)

κυνδώνια, κατάπλασμα σκευάσεις δι' αὐτοῦ, φλεγμονῆς ἥπατος ἔτι ἀρχομένης, ψυχρὸν δ' οὐδὲ τοῦτο προσοίσεις· ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἔλαιον ἐσκευασμένον, ὡς εἴρηται, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς ἐν τῷ στόματι μορίοις ἀρχομένοις φλεγμαίνειν. ὥτι δὲ καὶ ὅσος ἐγγέης μετὰ ῥοδίνου, βλάβεις οὐδέν. ἀλλ' οὐκ ὀφθαλμοῖς γε φλεγμαίνουσιν ἀγαθὸν τοῦτο, καθάπερ οὐδὲ τὸ διὰ μόρων φάρμακον ἢ τι τῶν στοματικῶν ὀνομαζομένων ἄλλο· πάντα γὰρ ἀνιὰρὰ τὰ τοιαῦτα τοῖς ὀφθαλμοῖς, καίτοι κατὰ τὸ γένος ὄντα τῆς ἐνδείξεως. ἀδένων δὲ φλεγμαίνειν ἀρχομένων ἤρκεισε πολλάκις ἔλαιον μόνον θερμόν.

Κεφ. ιγ'. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη διαίτα τοῖς μὲν ἀδένας ἢ τι τῶν κατὰ τὰ κῶλα μορίων ἔχουσι φλεγμαίνειν, ἓνα μόνον λαμβάνει σκοπὸν, ὡς τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα προσφέρεισθαι δεῖν, ὅσα δὴ καὶ οἷα πεφθῆσεται ῥᾶστα. διαφέρει δ' οὐδέν ἢ χόνδρον, ἢ πιτσάνην, ἢ μελίκρατον, ἢ ῥῶαν, ἢ μῆλον, ἢ τι τοιοῦτον προσενέγκασθαι. φλεγμαίνοντος δ' ἥπατος ἀκριβεστάτης διαίτης ἐστὶ χρεία, καθάπερ γε καὶ γαστρός. τὸ

pino incoquens cataplasma ex eo praeparaveris, si jecur phlegmone laborare adhuc incipiat, ne id quidem admovebis frigidum, ut nec oleum, ut dictum est, praeparatum vel oculis vel oris partibus, sicubi haec tentari phlegmone incipient. Auri vero etiam si acetum cum rosaceo infundas, nihil offendes. At non est hoc oculis phlegmone laborantibus utile, ut nec medicamentum quod ex moris conficitur aut aliud quippiam eorum quae stomatica dicuntur; sunt enim ejusmodi omnia oculis molesta, quamquam genere sunt ex iis quae indicentur. Glandulis vero phlegmone tentari incipientibus saepe solum oleum calens sat fuit.

Cap. XIII. Sed et reliquus victus *ordinandus* is, quibus glandulae aut etiam pars aliqua circa artus phlegmone corripitur, unum tantum scopum habet tot ac talia exhibendi, quot et qualia facillime concoquentur. Nec quicquam refert alicam an-ptisanam an mullam an punicum an malum an tale quippiam exhibeas. At si jecur phlegmone infestetur, exquisitissimo victu est opus, aequae ac si ventriculus

Ed. Chart. X. [305. 306.]

Ed. Bas. IV. (178.)

γὰρ ἔργον αὐτῶν ἅπαντι τῷ ζῳῷ κοινόν ἐστι, καὶ μὴ πεφθείσης καλῶς τῆς τροφῆς ἢ μὴ προσηκόντως αἵματωθείσης, ἅπασι τοῖς τοῦ ζώου μέλεσι μέγιστη βλάβη προσγίνεται. τὰ δὲ τῶν κώλων μόρια τοσοῦτον λαμβάνει τῆς τροφῆς, ὅσον τρέφεσθαι πέφυκε. διὸ καὶ ἐκ μήλου καλῶς ἐν τῇ γαστρὶ πεφθέντος ἀφίκεται πρὸς αὐτὰ τροφή, καὶ ἐκ χόνδρου, καὶ ἐκ πτισάνης, οὐ μέγα διαφέρει. κατὰ δὲ τὸ ἥπαρ ὅπόσον ἡ διαφορὰ τῶν τροφῶν δύναται καὶ ὥς μέγιστον ἐφ' ἐκάτερα, πάρεστί σοι μανθάνειν.

Κεφ. ιδ'. [306] Ἐκκενοῦσθαι μὲν δήπου χρὴ τοῦ ἥπατος ὅσον ἀθροίζεται κατ' αὐτὸ τοῦ τε πικροχόλου χυμοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς φλεγμονῆς ἰχώρων. τοῦτο δ' οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς τοῦ διαρρύνεσθαι μὲν τὰ κατὰ τὸ σπλάγχνον ἀγγεῖα, τὸν δ' εἰς τὴν νῆστιν καθήκοντα πόρον ἀναστομοῦσθαι. χόνδρος οὖν ἐμπλάττων μὲν τοῦτον, ἐμπλάττων δὲ τὰ κατὰ τὸ ἥπαρ ἀγγεῖα καὶ μάλιστα τὰ πέρατ' αὐτῶν, κωλύει τὴν τε χολὴν εἰς τὸ ἔντερον ὑπιέναι καὶ τὴν τροφήν εἰς ὅλον ἀναδίδοσθαι τὸ σῶμα. χρεῖα τοίνυν ἐστὶ τῶν ἐκφραττόντων

inflammetur. Quippe munus eorum toti animali est commune, acciditque omnibus animalis partibus maximum incommodum, siue non probe concoctum alimentum sit, siue non rite in sanguinem conversum. Artuum vero partes tantum alimenti capiunt quanto sunt nutriendae. Quo fit ut siue ex malo quod probe in ventriculo sit concoctum alimentum ad eas perveniat, siue ex alica siue ex ptisana, non multum interfit. In jecore vero quantum referat nutrimentorum differentia, tum quod maximam in utramque partem vim habeat hinc discas licet.

Cap. XIV. Nam expelli e jecore oportet quicquid in eo tum amarae bilis tum saniei quae ex phlegmone provenit est collectum. Id vero fieri nequit, nisi et vasa quae sunt in viscere detergeantur et meatus qui ad jejunum pertinet sit apertus. Ergo alica, quum et huic inhaereat et vasa hepatis obstruat, praecipueque eorum ora et bilem in intestinum descendere et alimentum in totum corpus distribui prohibet. Poscit ergo tum jecur ipsum tum os meatus qui

Ed. Chart. X. [306.]

Ed. Bas. IV. (178.)

ἐδεσμάτων τε καὶ φαρμάκων αὐτῷ τε τῷ ἥπατι καὶ τῷ τοῦ
 χοληδόχου πόρου στόματι. τὰ δὲ τοιαῦτα πάντα γλίσχρα μὲν
 ἦκιστ' ἐστὶ, λεπτὰ δὲ ταῖς συστάσεσι καὶ δακνώδη ταῖς ποιό-
 τησιν. ἀλλὰ πάλιν ὑπὸ τούτων δακνόμενα τὰ φλεγμαίνοντα
 παροξύνεται καὶ διὰ τοῦτο διόμεθα τῶν ἀνευ τοῦ δάκνειν
 αὐτὰ ῥυπτιόντων, οἷον πέρ ἐστὶ καὶ τὸ μελίκρατον. ἀλλ' ἴσμεν
 ὅτι τὰ γλυκέα πάντα καὶ σπλήνα καὶ ἥπαρ ἐπὶ πλεῖστον ἐξαι-
 ρει. λοιπὴ τοίνυν ἄμεμπτος ὥς ἐν ἐδέσματι μὲν ἡ πτισάνη·
 χωρὶς γὰρ τοῦ δάκνειν ῥύπτει· ὥς ἐν φαρμάκοις δ' ὀξύμελι
 μεθ' ὕδατος κεραννύμενον. καὶ γὰρ καὶ ἡ ῥόα καὶ τὸ μῆλον
 ὅσα τ' ἄλλα στύφει, συνάγοντα τοῦ χοληδόχου πόρου τὸ
 στόμα, κωλύει τὴν χολὴν ἐκκρίνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο βλάπτει
 φλεγμονὰς ἥπατος, καὶ μάλιστα ὅταν ἐν τοῖς σιμοῖς ὥσι μέρεσι
 τοῦ σπλάγχνου· πρὸς γὰρ τῇ διὰ φλεγμονὴν στενοχωρία καὶ
 ἡ ἐκ τῶν στυφόντων τε καὶ γλίσχρων ἐδεσμάτων προσέρχεται.
 καὶ τὰ δάκνοντα δὲ μᾶλλον βλάπτει τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς φλεγ-
 μονάς· ὅσαι γὰρ ἐν τοῖς κυρτοῖς αὐτοῦ μέρεσι γίνονται,
 φθάνει μεταβεβλημένα πρὸς αὐτὰς ἀφικνεῖσθαι τὰ ληφθέντα

bilem transmittit, cibos et medicamenta quae obstructa reclu-
 dant. Talia vero omnia sunt lenta quidem minime, sed te-
 nui consistentia et qualitate mordente. At vero ab his mor-
 dentibus phlegmonae irritantur, quare quae citra morsum
 ea detergeant indigemus, cujusmodi mulsa est. At novimus
 dulcibus omnibus tum jecur tum lienem maxime intume-
 scere. Superfunt igitur quae culpa vacant ut in cibis pti-
 sana, quippe quae sine morflu deterget, ut in medicamentis
 oxymel aqua mixtum. Nam et punicum et malum et cae-
 tera quae adstringunt, dum bilis meatus os arctant, bilem
 ipsam excerni prohibent, atque inde jecoris phlegmonis sunt
 incommoda, praesertim quum in cavo visceris consistunt,
 quibus ad angustias quas facit ipsa phlegmone etiam ea quae
 ex adstringentibus et lentis fit cibus accedit. Ac quae mor-
 dent ea phlegmonas ipsas quae in cavo sunt visceris magis
 irritant, quippe iis quae in gibbis ejus consistunt mutata
 jam veniunt ea quae assumpta sunt, ita ut nec quae adstri-

Ed. Chart. X. [306.]

Ed. Bas. IV. (178.)

καὶ μήτε τὸ στῦφον ἔτι στύφειν ὁμοίως μήτε τὸ δάκνον δάκνειν μήτε τὸ διὰ γλισχρότητα τοῖς στενοῖς ἀγγείοις ἐμπλαττόμενον ἔτι μένειν ὁμοίως γλίσχρον. ἡ μεταβολὴ δ' αὐτοῖς διττὴ, τῷ τε προπεπέφθαι καὶ διότι τῷ προϋπάρχοντι κατὰ τὸ σπλάγγνον αἵματι μίγνυται. τοῦ δέ γε σιμοῦ μέρους ἐν ἥπατι φλεγμαίνοντος εὐθύς μὲν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰς ἐν τῷ μεσεντερίῳ συμφλεγμαίνειν φλέβας· ἀπὸ γὰρ τῆς ἐπὶ πύλας ἅπασαι πεφύκασιν· εὐθύς δὲ καὶ τὰ προσπίπτοντα τοῖς σιόμασιν αὐτῶν ἐπιδείκνυται τὴν ἑαυτῶν δύναμιν.

Κεφ. ιε'. Ἀρά σοι δοκεῖ σμικρὰ διαφορὰ προσέρχεσθαι τῇ κοινῇ τῶν φλεγμονῶν θεραπείᾳ παρὰ τῶν μορίων; ἐμοὶ μὲν γὰρ μεγίστη φαίνεται, καὶ εἰ τὴν Θεσσαλίον ἀναίσθησιαν ζηλοῦντες οἴονται τὴν κοινὴν ἔνδειξιν ἀρκεῖν μόνην. ἀναμνησάει δέ σε βούλομαι καὶ τῆς καλῆς αὐτῶν θεραπείας, ἣν ἐπὶ Θεαγένους ἐποίησαντο τοῦ Κυνικοῦ φιλοσόφου· ταύτην γὰρ ἔγνωσαν οὐκ ὀλίγοι διὰ δόξαν τὰνθρώπου, δημοσίᾳ διαλεγόμενον κατὰ τὸ τοῦ Τραϊανοῦ γυμνάσιον ἐκάστης ἡμέ-

cloria sunt similiter adhuc adstringant, nec quod mordens est similiter mordeat, nec quod propter lentorem in angustis vasis haerebat similiter etiamnum maneat lentum. Est autem his occasio mutationis duplex et quod prius sint concocta et quod sanguini qui in jecore prius erat sunt admixta. Cavo autem jecoris phlegmone obfesso, protinus etiam venas quae in mesenterio sunt una phlegmone laborare est necesse, nam a vena porta omnes sunt ortae; protinus etiam quaecunque osculis earum incidunt vim suam ostendunt.

Cap. XV. An tibi ad communem phlegmones curationem parva ex partibus ipsis accedere differentia videtur? Mihi sane maxima videtur, quamvis ii qui Thessali stupiditatem aemulantur communem indicationem solam satisfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam revocare tibi egregiam eorum curationem, quam Theageni philosopho Cynico adhibuerunt, siquidem hanc norunt plurimi propter viri famam, ut qui publice disputare in Trajani circo quo-

Ed. Chart. X. [306. 307.]

Ed. Bas. IV. (178. 179.)

ρας. ὁ μὲν οὖν θεραπεύων αὐτὸν ἦν εἰς τῶν Σωρανοῦ μαθητῶν, Ἀτταλος τοῦνομα. κατέπλαττε δὲ ἐκάστης ἡμέρας τὸ ἥπαρ ἀρτομέλιτι, [307] μὴ γινώσκων ὅτι στυφέσθαι μετρίως δείται τὸ σπλάγχχνον τοῦτο, διότι τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως ἀρχὴ τοῖς ζώοις ἐστὶ καὶ τὸ φλεβῶδες γένος ἀπ' αὐτοῦ πέφυκεν. οὕτως οὖν ἐθεράπευσεν τὸ σπλάγχχνον, ὥς τοὺς βουβῶνας ἀμίκτω καὶ μόνῃ τῇ διὰ τῶν χαλῶντων ἀγωγῇ, καταπλάττων μὲν ἀρτομέλιτι, προκαταιονῶν δὲ ἐλαίῳ θερμῷ καὶ τρέφων ἐκ χόνδρου (179) ῥοφήματι. ταῦτα γὰρ ἀρκεῖ τὰ τρία σχεδὸν ἅπασιν τοῖς νῦν ἀμεθόδοις Θεσσαλείοις εἰς τὴν τῶν ὀξέων ἴασιν. ἔδοξε δέ μοι κατὰ μόνας εἰπεῖν τῷ Ἀττάλῳ, προσμιγνύναι τι τῶν στυφόντων καὶ μὴ ψιλῇ χρῆσθαι τῇ διὰ τῶν χαλαστικῶν ἀγωγῇ. περὶ μὲν οὖν τῆς τοῦ σπλάγχχνου φύσεως οὐκ ἔμελλον εἰρεῖν αὐτῷ· τοῦτο γὰρ ἦν ὄντως ὄνομα μῦθος λέγειν· ὁ δ' ὥμην εἰπὼν πείσειν αὐτὸν, ὃ καὶ πάντας ἀνθρώπους ὁρῶ τάχιστα πειθόμενους, τοῦτο διήλθον μόνον· ὥς ἡ μακρὰ πείρα ἐδίδαξε τοὺς ἰατροὺς θεραπεύειν ἥπαρ ὕλη φαρμάκων μικτῇ· γεγραμμένην δ' αὐτὴν εὐρήσεις ἐν τοῖς θε-

tidie fit solitus. Erat qui hominem curabat unus ex Sorani discipulis, nomine Attalus. Is imposuit quotidie jecori cataplasma ex pane et melle, haud intelligens viscus hoc mediocriter adstringi debere, propterea quod animalibus altricis facultatis principium sit et venosum ab hoc oriatur genus. Ita igitur viscus curavit, sicut bubonas, meris et solis laxantibus utens, cataplasma ex pane et melle imponens, ac prius oleo calente perfundens, tum sorbitione ex alica cibans. Haec namque tria ferme omnibus nunc amethodis istis Thessaliis ad acutorum curationem sufficiunt. Visum autem est mihi seorsum Attalum monere, ut adstringens aliquid admisceret, nec nudis uteretur laxantibus. Ac de visceris quidem natura nihil eram homini dicturus, id enim fuisset plane alicui fabulam narrare, sed quod me persuasurum homini arbitrabar et cui omnes homines facillime assentire video, id tantum exposui, nempe longam experientiam medicos docuisse, ut jecur mixta medicamentorum materia curarent, eam autem scriptam inventurum in iis medi-

Ed. Chart. X. [307.]

Ed. Bas. IV. (179)

ραπεντικοῖς γράμμασι τῶν ἱατρῶν. εἰν οὖν σοι δοκῇ, μῖζον,
 ἔφην, ἀψινθίου τι τῆς κόμης μὲν ἀκριβῶς κεκομμένης τῷ
 καταπλάσματι, τῆς πόας δ' ὅλης τῷ ἐλαίῳ, καθάπερ ὁρᾷς
 ἄλλους ἐναφέποντας αὐτῷ μετρίως. τῷ καταπλάσματι δὲ
 μυροβαλάνου πῖσμα καὶ ἴριον καὶ σχίνου τὸ ἄνθος ἢ τῆς
 ναρδίτιδος βοτάνης τὴν ῥίζαν ἢ κυπέρου μῖζον· οὐ χεῖρον δὲ
 καὶ δι' οἶνον ποτ' αὐτὰ κατασκευάσαι καὶ μῖξαι ποτὲ τῆς
 ἰλῦος αὐτοῦ, καὶ τι τῶν στυφόντων ἐναφεψῆσαι μῆλων, ὅποια
 τὰ κυδωνία τε καὶ στρούθια καλούμενα καὶ ταῦτα δὴ τὰ πλε-
 νάζοντα κατὰ τὴν Ῥωμαίων πόλιν, ἃ προσαγορεύουσι κε-
 στιανά. τὸ δ' ἔλαιον, ὁρᾷ γάρ σε καὶ τοῦτο μὴ γνύντα, μὴ
 τὸ τυχὸν ἔστω, ἀλλ' ἥτοι τὸ ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας ἢ τὸ Ἰστρι-
 κόν, ἢ τὸ ὀμφάκινον, ἢ σχίνινον, ἢ μύρτινον, ἢ μήλινον, ἢ
 νάρδιον μύρον. πολλὴν δὲ καὶ ἄλλην ἔφην ὕλην ἀφθονον
 εἶναι τῶν ἐναφεψεῖσθαι δυναμένων. καὶ γὰρ σχίνου τοὺς
 ἀπαλοὺς κλῶνας καὶ μυρσίνης καὶ βάτου καὶ ἀμπέλου καὶ
 μᾶλλον τῆς ἀγρίας, ἀφ' ἧς καὶ τὴν οἰνάνθην καλουμένην
 λαμβάνομεν. οὐ χεῖρον δ' ἂν εἴη καὶ τὸ Ἀττικὸν ὕσσωπον

corum libris, qui sint de medendi ratione conscripti. Si ergo,
 inquam, tibi videtur, misce aliquid de absinthii coma diligen-
 ter tunsa cataplasmati, oleo vero totius herbae aliquid, mo-
 dice id quemadmodum alios cernis in illo incoquantes. Ca-
 taplasmati vero myrobalani expressum et irim et junci flo-
 rem aut narditidos herbae radicem aut cyperi miscebis, non
 inutile sit et ex vino ea aliquando praeparare, ac miscere
 interdum etiam de faece ipsa, quin etiam aliquid adstringen-
 tium incoquere malorum, cujusmodi cotonea sunt et quae
 vocantur struthia, praeterea quae Romae abundant vocata
 cestiana. Oleum vero, nam id quoque video miscere te, non
 quodlibet esto, sed vel Hispanum vel Histricum vel crudum
 vel lentiscinum vel myrteum vel melinum vel nardinum
 unguentum. Porro aliam materiam plurimam esse dixi eo-
 rum quae incoquere liceret: nam et lentilci tenera germina
 et myrti et rubi et vitis praesertim sylvestris, a qua oenanthen
 vocatam decerpimus. Non alienum etiam sit et Atticum hys-

Ed. Chart. X. [307.]

Ed. Bas. IV. (179.)

τῷ τε καταπλάσματι καὶ ταῖς κηρωταῖς μιγνύναι· καὶ γὰρ καὶ κηρωτάς τινὰς ἐξ ὕλης τοιαύτης αὐτῷ συνεβούλευον ἐπιτιθέναι μετὰ τὸ κατάπλασμα. καὶ συνάπτειν γ' ἐπειρώμην ἐφεξῆς αὐτῷ τὴν ὅλην ἀγωγὴν, ἵνα καὶ τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἱατρῶν ἐπιθέματα διὰ μικτῆς ὕλης σκευάζῃ. βέλτιον γὰρ, ἔφην, ἐστὶν ἀρθέντος τοῦ καταπλάσματος ἐπικεῖσθαι τι τῷ σπλάγγνῳ. καὶ ὁ Ἀτταλὸς ὑποτεμνόμενός μου τὸν λόγον, εἰ μὴ σφόδρα ὁ ἐτίμων, ἔφη, τούτων οὐδενὸς ἂν ἡνεσχόμην· ἐν οἷς γὰρ ἐναυάγησαν οἱ πρόσθεν ἱατροὶ, πρὶν τὴν ὄντως ἱατρικὴν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων εὐρεθῆναι, ταῦτά μοι συμβουλεύεις ὥσπερ οὐκ εἰδότι. τρεῖς οὖν ἡμέρας ἢ τέσσαρας, ἔφη, συγχώρησόν μοι προνοήσασθαι τοῦ Θεαγένους ὡς ἐγὼ βούλομαι, καὶ θεάσῃ τελείως αὐτὸν ὑγιαίνοντα. τί οὖν, ἔφην, ἔαν ἐξαίφνης ἰδρώτων ὀλίγων καὶ τούτων γλίσχρων ἐπιφανέντων ἀποθάνῃ, μνημονεύσεις ὧν ὑπέσχου καὶ μεταθῇ τοῦ λοιποῦ; καταγελῶν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἀτταλὸς ἐχώρισθη, μηκέτ' ἀποκρινόμενος μηδὲν, ὥστ' οὐδὲ περὶ τοῦ χόνδρου τι συμβουλευσαί μοι συνεχώρησεν, οὐδ' ὅτι δεήσει τῶν οὐρητικῶν φαρμάκων

topum tum cataplasmati tum etiam ceratis miscere; nam et cerata quaeprim illi ex ejusmodi materia imponere post cataplasma suasi. Et apponere illi tentabam universam deinceps curationem, quo etiam quae a medicis epithemata vocantur, ex mixta materia componeret. Nam melius, inquam, est sublato cataplasmate aliquid super viscus esse. Attalus vero sermonem meum interpellans, nisi multum, inquit, tibi tribuerem, nihil horum tolerassem, nam in quibus superiores medici passi naufragia sunt prius quam vera medicina inventa a nostris esset, ea mihi veluti ignaro suades. Caeterum tres, inquit, aut quatuor dies sine me Theageni ex mea sententia prospicere et sanum eum penitus conspicies. Sed quid, inquam, si quum subito pauci et hi lenti apparuerint sudores moriatur, recordaberisne quae promiseris ac de caetero sententiam mutabis? Atque Attalus post haec abiit irridens, nec quicquam praeterea respondens, sic ut neque de alicuiquam me consulere permetteret, sed nec quod

Ed. Chart. X. [307. 308.]

Ed. Bal. IV. (179.)

μιγνύναι τῷ ὕδατι μικρὸν ὑστερον, ἐπειδὴ τὰ κυρτὰ τοῦ ἥπατος ἐπεπόνθει. καθάπερ γὰρ τὰ σιμὰ διὰ τῆς γαστρὸς ἐκκενωτέον ἐστίν, ὥς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, οὕτω τὰ κυρτὰ διὰ τῶν μετρίως οὐρητικῶν φαρμάκων, οἷον ἐστὶ τὸ σελίνον. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ προϊόντι πεττομένης ἤδη τῆς φλεγμονῆς καὶ τοῖς ἰσχυροτέροις ἐγγώρεϊ χρήσασθαι, τῷ ἁσάρεφ [308] καὶ τῇ Κελτικῇ νάρδῳ καὶ τῷ καλουμένῳ φοῦ καὶ πετροσελίνῳ καὶ σμυρνίῳ καὶ μήῳ· καθάπερ γε καὶ διὰ τῆς γαστρὸς κενοῦν, εἰ τὰ σιμὰ πεπόνθασι, κνίκον μιγνύντα τοῖς ἐδέσμασι καὶ ἀκαλήφην καὶ λινοζῳστίν, ἐπίδυμόν τε καὶ πολυπόδιον καὶ πάνθ' ὅσα μετρίως ὑπάγει. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς παρακμαῖς αὐτοῖς τε τούτοις χρῆσθαι θαρσαλεώτερον ἢ πρόσθιν, ὅσα τε τούτων ἐστὶ σφοδρότερα, τὰ μὲν ἐναφέψοντας τῇ πτισάνῃ, τὰ δὲ κόψαντας, ὥς χνοώδῃ γενέσθαι· διδόναι δὲ καὶ ταῦτα διὰ πτισάνης ἢ μεθ' ὕδατος. ἐγὼ γοῦν καὶ πολυποδίου τι ποτὲ συνέψῃσα τῇ πτισάνῃ καὶ μέλανος ἐλλεβόρου φλοιόν. καὶ διὰ τῶν κλυσμάτων δὲ κενοῦν αὐτοὺς προσῆκεν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀρκουμένους ἅλσιν ἢ νίτρῳ ἢ ἀφρονίτρῳ μίμιγ-

ex iis quae urinas cient miscere aquae paulo post oporteret, quod jecoris gibba essent affecta. Nam sicut jecoris cavum per alvum purgatur, ceu paulo supra diximus, sic gibba ejus per ea quae modice urinas movent, cujus generis est apium. Procedente autem tempore, ubi phlegmone jam concoquitur, etiam valentioribus uti licet, asaro et celtica nardo et plu, quod vocant, et petroselino et sinyrnio et meo, sicut etiam per ventrem vacuare, si cavum afficiatur, cnico cibis admixto et urtica et mercuriali et epithymo et polypodio et omnibus quae modice alvum dejiciunt. Magisque in remissionibus tum his ipsis audacius quam ante utendum, tum vero quae his sunt valentiora, partim in ptisana incoctis, partim tunfis ac in mollissimum pulverem redactis: exhibenda vero et haec sunt vel ex ptisana vel ex aqua. Ego namque etiam polypodii aliquid in ptisana aliquando incoxi et nigri veratri corticem. Etiam clystere vacuare eos conveniet inter initia vel sale vel nitro vel aphronitro aquae. mullae admix-

Ed. Chart. X. [308.]

Ed. Bas. IV. (179.)

μένοις τῷ μελικράτῳ· κατὰ δὲ τὰς παρακμὰς καὶ μάλιστα ἐὰν σκιρῶδές τι καταλείπεται τῆς φλεγμονῆς, ἰσχυρότερα μὲν γίνονται φάρμακα· τὸ γοῦν ὕσσωπον ἐναφεισόμενον τῷ ὕδατι τῆνικαῦτα καὶ τὴν ὀρίανον καὶ τὴν κολοκυνθίδα καὶ τὸ λεπτὸν κενταύριον. ἐπιτηδειότατα γὰρ ἐστὶ σκιρῶσθῆναι τὰ δύο σπλάγχνα, τὸ θ' ἥπαρ καὶ ὁ σπλήν, ἐὰν ἀμελήσῃ τις αὐτῶν ἢ τοῖς γλίσχροις ἐδέσμασι χρῆσται, καθάπερ καὶ ὁ Ἀτταλὸς ἐπὶ τοῦ Θεαγένους ἐκάστης ἡμέρας χόνδρον προσφέρων καὶ μηδὲν δίδους τῶν ἐκφραττόντων τε καὶ ὑπτόντων. ἀλλὰ τὸ γε συμβὰν τῷ Θεαγένει, μᾶλλον δὲ τῷ Ἀττάλῳ, καιρὸς εἰπεῖν. ὥς γὰρ ὑπέσχετό μοι, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπιδείξειν τὸν ἄνδρα τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἥπατος ἀπηλλαγμένον, ὃ μὲν ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐπὶ πλείστον τε κατήντλει τὸ σπλάγχνον ἐλαίῳ θερμῷ· κατέπλαττε τε συνεχέστερον ἐκ τῆς ἐπιμελείας ἐλπίζων αὐτῷ προχωρήσειν τὰ τῆς θεραπείας ἄμεινον, ἀπεκρίνατό τε πυνθανομένοις γαυριῶν ὑπὲρ τοῦ Θεαγένους τὰ βελτίω. ἀλλὰ συνέβη γε καδ' ὃν ἐγὼ τρόπον εἶπον, ἑξαίφνης ἀποθανεῖν αὐτόν. καὶ τὸ πάντων γελοιότατον, ὃ μὲν

to contentis, in remissione vero, potissimumque si quid scirrhusum relictum e phlegmone est, etiam valentiora medicamenta miscentibus, quippe hyssopum eo casu aquae incoquimus et origanum et colocynthida et minus centaurium. Opportunissima namque ad scirrhum sunt jecur et lien, si quis ipsa neglexerit vel glutinoso cibo usus fuerit, sicut Attalus, qui Theageni quotidie alicam exhibebat ac nihil offerebat, quod tum obstructions eximat tum detergeat. Verum quod contigit Theageni vel potius Attalo, dici est tempus. Ut enim promiserat mihi post tres dies daturum se hominem a jecoris phlegmone liberatum, tum magis quam prius calente oleo viscus plurimum perfudit, tum cataplasmate frequentius est usus, hac diligentia felicius sibi curationem celsum sperans, responditque percunctantibus de Theagene gloriabundus meliora. Caeterum contigit, prout ipse praedixeram, subito hominem mori. Et quod omnium maxime dignum risu fuit, ducebat Attalus secum ex iis, qui de homi-

Ed. Chart. X. [308.]

Ed. Bas. IV. (179.)

Ἀτταλὸς ἤγέ τινας τῶν ἡρωτικώτων φίλων ὅπως διάγοι, δεῖ-
 ξαι βουλόμενος αὐτὸν οὕτως ἔχοντα καλῶς ὡς λούεσθαι
 μέλλειν, ἀγαλλόμενός τε μετὰ πολλῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον
 ἐν ᾧ κατέκειτο· τὸν Θεαγένη δὲ τεθνεῶτα λούειν ἐνεχείρουν
 ἔνιοι τῶν φίλων, ταῦτα δὲ τὰ νενομισμένα, Κυνικοί τέ τινες
 ὄντες καὶ ἄλλως φιλόσοφοι. διὸ καὶ μέχρι τοῦ νεκροῦ παραγε-
 νέσθαι συνέβη τῷ Ἀττάλῳ μετὰ τοῦ χοροῦ τῶν θεατῶν, ἅτε
 μηδενὸς ἔνδον οἰμώζοντος. οὔτε γὰρ οἰκέτης οὔτε παιδίον
 οὔτε γυνὴ τῷ Θεαγένῃ ἦν, ἀλλ' οἱ φιλοσοφοῦντες μόνοι
 παρῆσαν αὐτῷ φίλοι, τὰ μὲν ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι νομιζόμενα
 πράττοντες, οὐ μὴν οἰμῶζειν γε μέλλοντες. οὕτω μὲν ὁ
 Θεσσάλειος ὄνος εὐδοκίμησεν, ἐπὶ πολλῶν θεατῶν ἐπιδείξας
 ἀπηλλαγμένον τῆς φλεγμονῆς ἐντὸς τῶν τεττάρων ἡμερῶν, ὡς
 ὑπέσχετο, τὸν ἄνθρωπον. οἱ δ' ἄλλοι μεθοδικοί μυρίους ἀπο-
 κτείνοντες ὁσημέραι τὴν ἀγωγὴν τῆς θεραπείας οὐδέπω καὶ
 νῦν ὑπαλλάξαι τολμῶσιν, οὐδὲ πειραθῆναί ποτε καὶ ἄπαξ
 τῆς τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς, οἷς ὄντως ἐσπουδάσθη τὰ τῆς τέχνης
 ἔργα, γεγραμμένης· οὕτω δειυσοποιόν τι πρᾶγμα ἐστὶν ἀμαθία

nis, statu rogassent quosdam, quibus ostenderet adeo recte
 eum se habere, ut jam esset lavandus, laetusque cum multis
 ingressus est domum in qua jacebat, quum Theagenem mor-
 tuum quidam ex amicis, qui et Cynici quidam erant et alio-
 qui philosophi, lavare ex more pararent. Itaque etiam usque
 ad mortuum accedere, idque una cum spectatorum coetu
 Attalo contigit, utpote, quum nemo intus lugeret. Nam
 Theageni nec servus erat nec puer nec mulier, sed cum eo
 soli amici philosophantes versabantur, qui iusta quidem
 mortuorum, citra tamen omnem luctum, obibant. Atque hanc
 laudem Thessalius asinus inter multos. Spectatores est conse-
 quutus, ostendens explicatum a phlegmone hominem intra
 quatuor, ut pollicitus est dies. Reliqui vero methodici quum
 innumeros quotidie jugulent, adeo rationem curandi mutare
 adhuc nolunt, ut quae a medicis sunt scripta, qui artis ope-
 ribus vere insudarunt, ne vel semel experiri velint, adeo
 indelebile vitium vehemens ignorantia est, praesertim si

Ed. Chart. X. [308. 309.]

Ed. Bas. IV. (179. 180.)

σφοδρὰ, καὶ μᾶλλον ὅταν ἀλαζονία μυχθῇ. τοιοῦτοι μὲν οὖν ἐν ἅπασιν οἱ Θεσσάλειοι.

Κεφ. ισ'. Χρὴ δ' ἡμᾶς φεύγοντας τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, ἀλλ' οὖν τῇ ἐμπειρίᾳ πιστεύειν. ὅπερ αἰ παραινῶ τοῖς ἀγυμνάστοις περὶ τὸν λόγον. ἄμεινον γὰρ αὐτοῖς ἐστὶ μὴδ' ὅλως ἕξ ἀναλογισμῶν τι [309] λαμβάνειν, ὅταν ἁμαθεῖς τε ἅμα καὶ ἀγύμναστοι τῶν λογικῶν ὡσὶν μεθόδων, ὥς νῦν ἡμεῖς γράφομεν. ἡ γὰρ τοῦ ἥπατος οὐσία ῥᾶστα σκιρῶσις ἀλίσκεσθαι πέφυκεν, ἔχουσα τι καὶ φύσει (180) πηλῶδες, ὥς παίζων τις ἔλεγεν ἰατρός τῶν καθ' ἡμᾶς. ἡ δὲ τοῦ σπληνὸς ἀραιότερα μὲν ἐστὶ τοῦ ἥπατος, ἀλίσκεται δὲ συνεχέστερον ἐκείνου τῷ σκιρῶντι παθήματι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἰδέαν ἣ χρῆται. δέδεικται γὰρ ὑπὸ τοῦ παχέος αἵματος τρεφόμενος, ὁ καθάπερ τις ἱλὺς ἐστὶ τοῦ καθαρωτέρου καὶ ῥᾶστα γίγνεται μέλαινα χολή· διὸ καὶ μελαγχολικὸν αὐτὸ ἢ μέλαν καλοῦμεν περιίττωμα. ταῦτα μὲν οὖν τὰ δύο σπλάγχνα καὶ ἡ ἐμπειρία δείκνυσιν ἐναργῶς ἀ-

cum superbia sit conjuncta. Ejusmodi igitur in omnibus sunt Thessali sectatores.

Cap. XVI. Nobis autem vitandi ejusmodi errores sunt, ac si nihil aliud suppetat, saltem ipsi experientiae credendum. Id quod ipse perpetuo suadere non desino iis qui circa rationem parum sunt exercitati. Nam melius profecto iis est, quando et rudes sunt et simul in rationali methodo, quam nos nunc prodimus, minime exercitati, ut nihil penitus ex ratiocinando accipiant. Nam jecoris substantia scirrhis maxime opportuna est, ut quae naturaliter lutosum quippiam continet, uti medicus quidam nostri temporis per jocum dixit. Lienis vero rarior substantia quam jecoris est, caeterum crebrius scirrhis vitiis affligitur propter nutrimenti quo utitur speciem. Monstratum namque est, quod crasso nutritur sanguine qui veluti limus purioris est, facillimeque atra bilis efficitur, ideoque etiam ipsum melancholicum sive atrum appellamus excrementum. Atque haec duo viscera scirrhis tumoribus tentari vel experientia

Ed. Chart. X. [309.]

Ed. Basf. IV. (180.)

σκόμενα τοῖς σκιρρώδεσιν ὄγκοις. οἱ νεφροὶ δὲ τῷ κατακεκρύν-
φθαι λανθάνουσι τὴν ἀφὴν· ὃ γε μὴν λόγος ἡμᾶς διδάσκει
καὶ τούτους ἐτοίμως ἀλίσκεσθαι σκιρρώοις· καὶ διὰ τοῦτο.
τὰς μὲν ἀλύτους τὸ πάμπαν εἶναι νεφρίτιδας, τὰς δὲ δυσλύ-
τους· ἄμφω γὰρ ἔχουσιν οἱ νεφροὶ τὰ λελεγμένα τῶν προει-
ρημένων σπλάγχχνων ὑπάρχειν ἑκατέρω, τὴν τε τῆς οὐσίας
ποιότητα καὶ τὴν τῶν διερχομένων ἐν αὐτοῖς περιττωμάτων
φανυλότητα. διὸ καὶ οἱ τὰ παχύγχυμα τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίον-
τες ἀλίσκονται τῷ τῆς λιθιάσεως πάθει. προορᾶσθαι τοι-
γαροῦν χρὴ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον δυσιατότεροι τῶν τριῶν
τούτων εἰσὶ σπλάγχχνων αἱ σκιρρώδεις διαθέσεις, ὅπως μὴ τις
αὐταῖς περιπέσῃ. μάλιστα δ', ὥς εἴρηται, περιπίπτουσιν οἱ
φλεγμηνάντων αὐτῶν ἐδέσμασι χρώμενοι παχεῖς ἢ γλίσχρους
χυμοὺς γεννώσι. καὶ μέντοι καὶ τὰ ἱάματα τῶν τοιούτων
παθῶν ὁμολόγηται πᾶσιν εἶναι τὰ τέμνοντα καὶ διαλύοντα
καὶ θρύπτοντα, τοῦ γένους μὲν ὄντα δηλονότι τοῦ τῶν
ἐκφρατιόντων καὶ ὑπτόντων, ἰσχυρότερά γε μὴν ταῖς δυνά-
μεσι. μεμάθηκας δ' ἐν τῇ περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων πραγ-
ματείᾳ τὴν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τὴν ὕλην. διὸ καὶ νῦν ὁ

ipsa clare indicat. Renes vero quod occulti sint tactum effu-
giunt, caeterum hos quoque facile scirrhis deprehendi ratio
docet, atque idcirco nephritidas alias omnino insolubiles,
alias aegre solubiles esse, quum renes ambo habeant quae in
viscerum utroque praedicta sunt inesse, tum substantiae qua-
litate tum excrementorum quae per eos dilabuntur vitium.
Quo fit ut qui crassi succi cibis vescuntur, calculi vitio cor-
ripiantur. Ergo quanto trium horum viscerum scirrhusi af-
fectus difficius curantur, tanto magis esse sollicitos oportet,
ne quis in hos incidat. Maxime autem, ut dictum est, inci-
dunt qui ipsi phlegmone vexati iis cibis utuntur, qui crassos
lentosque humores efficiant. Quin etiam ejusmodi affectuum
medicamenta inter omnes convenit ea esse, quae incidant
et dissolvant et frangant, quae utique ex eorum sunt genere
quae obstructions eruunt et detergent, caeterum viribus va-
lentiora. Horum non solum materiam, sed etiam facultatem
in opere de simplicibus medicamentis exposuimus. Itaque

Ed. Chart. X. [309.]

Ed. Bas. IV. (180.)

λόγος μοι γενήσεται σύντομος ἀρκουμένων ταῖς καθόλου δυνά-
 μεσι καὶ μόνῃ τῇ μεθόδῳ μετὰ παραδειγμάτων ὀλίγων. ὅπου
 γὰρ ἢ θ' ὕλη τῶν δυνάμεων ἤδη προπαρασκευάσται σοι καὶ τὰ
 συνενδεικνύμενα τὴν θεραπείαν ἐμπροσθεν εἴρηται, καταλεί-
 πεται νῦν οὐδὲν ἄλλο, πλὴν τῶν οἰκείων ἐκάστου νοσήματος
 ἐνδείξεων ἐπιμνησθῆναι. τὰ συνενδεικνύμενα δὴ λέγω δηλον-
 ότι δυνάμιν καὶ φύσιν καὶ ἡλικίαν καὶ ὥραν καὶ χώραν καὶ
 ἔθος, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τοίνυν περὶ τῆς ἀπὸ τῶν
 μορίων ἐνδείξεως ἐφεξῆς ἐρῶ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸ
 ἦπαρ ποιησάμενος. ἐνδείκνυται γὰρ τοῦτο τὰ μὲν ἔξωθεν
 ἐπιτιθέμενα κατὰ τὰς φλεγμονὰς αὐτοῦ μικτῆς εἶναι χρῆναι
 δυνάμεως οὐ μόνον ἐν γενέσει τῆς φλεγμονῆς οὕσης, τοῦτο μὲν
 γὰρ κοινὸν ἀπασῶν φλεγμονῶν, ὅποτε γε καὶ μόνοις τοῖς
 ἀποκρουστικοῖς βοηθήμασι κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον οὐκ ἂν
 τις ἀμάρτοι χρώμενος, ἀλλὰ καὶ πειδᾶν μήτ' ἐπιρρόῃ μηδὲν ἔτι,
 μήτε ἀπώσασθαι δυνατόν ἢ τὸ ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μῶριον
 περιεχόμενον. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο διὰ πλείους αἰτίας. ἐν
 ἀρχῇ μὲν οὖν ὀλίγον τε τὸ ἐπιρρόεον ἔστι καὶ λεπτότερον ὥς

etiam brevior nunc ero, contentus generali facultate et sola
 methodo cum paucis exemplis. Nam quum et facultatum
 materiam jam habeas praeparatam et quae curationem
 una coindicent sint praedicta, nihil nunc aliud superest, nisi
 ut proprias cujusque morbi indicationes commemorem. Coin-
 dicantia igitur voco vires, naturam, aetatem, anni tempus,
 regionem et consuetudinem et si qua sunt id genus alia.
 Proinde de ea quae a partibus sumitur indicatione deinceps
 dicam, initio ab ea quae ab jecore sumitur sumpto. Nam id
 indicant quae extrinsecus applicantur, quum ipsum obsident
 phlegmonae, ea mixtae esse facultatis oportere, non in gene-
 ratione phlegmones modo, est enim id omnium phlegmo-
 narum commune, quando etiam si quis repellentibus auxiliis
 tantum illo tempore utatur, non peccet, sed etiam quum nec
 affluat amplius quicquam, nec repelli quod in laborante
 parte continetur possit. Accidit enim hoc quoque multis de
 causis. Sane in principio tum parum est quod affluit tum

Ed. Chart. X. [309. 310.]

Ed. Bas. IV. (180.)

τὸ πολὺ ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ κατ' αὐτὸ τὸ δεχόμενον μόριον ἰσχυροτέρα δύναμις, ὥς ἂν μηδέπω κεκηκυῖα καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτὸ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον οὐδέπω βιαίως ἐσφηνωμένον. ἀκμαζούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς τὸ τε περιεχόμενον αἷμα πολὺ καὶ πολλάκις παχύτερον, ἐσφηνωμένον τε σφοδρῶς, ἢ τε τοῦ μορίου δύναμις ἀσθενεστέρα· δεόμεθα δὲ καὶ ταύτης ἰσχυρούσης, ὥς ὠθεῖν δύνασθαι τὸ περιττὸν ἀφ' ἑαυτῆς· ἐπειδὴ τῶν στυφόντων φαρμάκων ἡ δύναμις οὐχ ἱκανὴ τηνικαῦτα τὸ πᾶν ἐργάσασθαι μόνη. συνάγουσα μὲν γὰρ καὶ σφίγγουσα καὶ οἶονεὶ πιλοῦσα καὶ θλίβουσα τὰ σώματα [310] δύναται τὰ λεπτότερα ταῖς συστάσεσιν ὑγρὰ πρὸς τοὺς περιειμένους ἀποπέμπειν τόπους, οὐ μὴν ἄνευ γε τοῦ συνεπισχεῖν τι καὶ τὴν ἐν τῷ πάσχοντι μορίῳ δύναμιν, ἀξιόλογον αὐτοῖς γίνεται τὸ ἔργον. τηνικαῦτα γοῦν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἐνδείξις τῶν ποιητέων ἐστὶ μία· καλοῦσι δ' αὐτὴν διαφόρησιν, ἐκκενοῦσαν λόγῳ θεωρητοῖς πόροις τὸν ἐν τῷ φλεγμαῖνοντι μορίῳ χυμὸν. ἡ δ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μορίου πρὸς τούναιτίον ἀντισπᾶ, κελεύουσα φυλάττειν αὐτοῦ τὸν τόπον.

magna ex parte tenuius, tum partis ipsius quae recipit vires nonnunquam valentiores, utpote nondum lassatae, tum quod in inflammata continetur parte nondum violenter impactum. At quum phlegmone in vigore suo jam consistit, tum multus in ea sanguis continetur, isque crassior saepe ac vehementer impactus, tum vires partis jam sunt debiliores, quas alioqui valentes requirimus, quo a se supervacua amoliantur, quandoquidem haud satis potens est adstringentium praesidiorum vis, quae sola totum efficiat. Quippe potest haec cogendis ac constringendis et veluti densandis et exprimendis corporibus, quae tenuiora consistentia sunt, ad circumpositas partes expellere, caeterum nisi etiam laborantis partis virtus aliquid auxilietur, nihil adeo magnum efficiat. Tunc igitur quae a phlegmone sumatur una duntaxat agendorum est indicatio; hanc diaphoresin vocant, *i. e. discussionem*, haec humorem, qui in phlegmone obfessa parte continetur, per meatus ratione aspectabiles educit. Quae vero ab ipsa sumitur parte, ea in diversam nos partem tra-

Ed. Chart. X. [310.]

Ed. Bas. IV. (180.)

ἐπιπλεκομένων οὖν ἀλλήλαις ἐναντίων ἐνδείξεων ἐπιπεπλέχθαι χρὴ καὶ τὸ φάρμακον. μηροῦ δὲ φλεγμαίνοντος, ἢ κνήμης, ἢ πῆχους, ἢ βραχίονος, ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς ἀδέγων, οὐ δεόμεθα φυλάττειν τὸν τόνον. οὗτος ὁ σκοπὸς ἔστω σοι κοινὸς ἐπὶ πάντων τῶν μορίων, ὧν ἔργον τι τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς ὅλω τῷ σώματι χρῆσιμον ὑπάρχειν.

Κεφ. ιζ. Οὐκοῦν οὐδὲ τὸν σπλῆνα παντάπασι χαλᾶν χρὴ, καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἐκκαθαίρει τοῦ ἥπατος ὅσον ἱλυῶδες τέ ἐστι καὶ μελαγχολικόν, ἐπεὶ δ' ὑπὸ τοιούτου τρέφεται. καὶ διὰ τοῦθ', ὅταν ἔμφραξις τις ἢ φλεγμονὴ κατ' αὐτὸν γένηται, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ ἐσκιόρωμένος, τῶν ἐκφραττόντων καὶ τεμνόντων ἰσχυροτέρων δαίται. οἷον γὰρ ἐστὶ φάρμακον ἥπατι τὸ ἀψίνθιον, τοιοῦτον τῷ σπληνὶ καππάρεως φλοιός· ὅποιον δ' ἥπατι τὸ καλούμενον εὐπατόριον, τοιοῦτον τῷ σπληνὶ τὸ σκολοπένδριον. ὁμοίων μὲν γὰρ δαίται φαρμάκων κατὰ τὸ γένος ἀμφοτέρω τὰ σπλάγχνα· τοσούτω δ' ἰσχυροτέρων ὁ σπλήν, ὅσῳ παχυτέρα χρῆ-

hit, robur ejus servari jubens. Coeuntibus igitur una contrariis indicationibus compositum quoque esse medicamentum oportet. At semur si phlegmone laboret aut tibia aut cubitus aut brachium aut qui in his sunt adenes, causa non est, cur horum robori consulas. Hic tibi communis scopus sit in omnibus iis partibus, quarum munus ejusmodi est ut toti corpori sit ex usu.

Cap. XVII. Ergo nec lienem omnino laxantibus curare oportet, quum hic quoque ex jecore quicquid limosum et melancholicum est expurget, propterea quod ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obstructio quaedam in eum incidit aut phlegmone potissimum cum scirrhusa sit, tum ea quae obstructions eximant. tum quae incidant vehementiora exigit. Nam quale medicamentum jecori est absinthium, tale est lienī capparis cortex, quale rursus jecori quod vocant eupatorium, tale est lienī scolopendrium. Siquidem similia genere medicamenta ambo viscera postulant, caeterum tanto valentiora lien, quanto crassiore utitur alimento.

Ed. Chart. X. [310.]

Ed. Bas. IV. (180.)

ται τροφῇ. σκιόρουνμένοις οὖν αὐτοῖς αἱ προσήκουσαι τρο-
φαι κοιναὶ μὲν τῷ γένει, διαφέρουσαι δὲ τὸ μᾶλλον τε
καὶ ἥττον εἰσιν. ὅθεν εἰ καὶ δι' ὀξυμέλιτος ἢ κάππαρις
ἐσθίοιτο, χρησίμη μὲν ἀμφοτέροις ἐστὶ τοῖς σπλάγχνοις,
ἀλλ' οὐτ' ἴση τὸ πλῆθος οὐθ' ὁμοίως κεκραμένον ἔχουσα
τὸ ὀξύμελι· πλείων τε γὰρ αὕτη καὶ δι' ἀκρατεστέρου τοῦ
ὀξυμέλιτος ἐπὶ τοῦ σπληνὸς ὠφελιμωτέρα γίγνεται ἂν.
αὕτη μὲν οὖν ἡ διαφορὰ κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον.
τῶν δὲ ὁμοίων κατὰ γένος ἢ εἶδος ἢ ὡς ἂν τις ἐθέλοι
ὀνομάζειν βοηθημάτων, ἐκ τε τῆς ἐνεργείας αὐτῶν εἴληπται
καὶ διαπλάσεως. ἀπὸ δὲ τῆς εἰς τὰ παρακείμενα κοινω-
νίας, ὅπερ ἐστὶ ταυτόν τῇ θέσει, τὸ τὰ μὲν κυρτὰ τοῦ
ἥπατος ἐκκαθαίρεσθαι διὰ νεφρῶν, τὰ δὲ σιμὰ διὰ τῆς
κάτω γαστροῦ. ἐπὶ δὲ σπληνὸς τὴν δίεραν μόνην εἶναι
κένωσιν τῶν περιττῶν, ἢ γὰρ ἐπὶ τοὺς νεφροὺς οὐκ ἐστὶ
τούτω τῷ σπλάγχνῳ. διὰ τοῦτ' οὖν ὅταν φλεγμαίνῃ, τοῖς
κατωτερικοῖς ὀνομαζομένοις φαρμάκοις ἐρεθίζομέν τε καὶ
διὰρρύπτομεν αὐτὸν, ὅπως μεθιῇ καὶ χαλάσῃ τὰ περιττά.

Scirrhus igitur laborantibus ipsis convenientia nutrimenta
sunt genere quidem communia, sed majoris minorisque ra-
tione differentia. Itaque et capparis ex oxymelite edatur,
utilis sane est utrique visceri, caeterum nec ipsa pari modo,
nec similiter mixtum habens oxymel, nam et ipsa copiosior
et ex minus diluto oxymelite lieni erit utilior. Atque haec
differentia est quae ex majoris minorisque ratione accepta
est. At similium genere vel specie, aut quomodocunque di-
xisse libet praefidiorum ex actione et conformatione indi-
catio sumpta est. A societate vero cum vicinis partibus,
quod idem cum situ est, illa capiuntur, quod gibba jecoris
per renes expurgari oporteat, cava vero per inferiorem
ventrem. In liene vero alteram duntaxat esse superflui va-
cuationem, quum quae per renes agatur nulla huic visceri
vacuando via pateat. Proinde ubi phlegmone premitur, id
dejectoriis nominatis medicamentis tum lacessimus tum de-
tergemus, quo dimittat laxetque supervacua. Sane duplex

Ed. Chart. X. [310, 311.]

Ed. Bas. IV. (180, 181.)

διττός δ' ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς τῶν τοιούτων φαρμάκων χρήσεως. ἐπὶ μὲν τῶν ἀνωτέρω καίμενων διὰ τῶν μὲν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, ἐπὶ δὲ τῶν κατωτέρω διὰ κλυστῆρος ἐνιέμενον, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐσθιομένων καὶ πινομένων ἡ δύναμις ἐκλύεται πρὶν ἐπὶ τὰ κάτω μέρη προχωρῆσαι, τὰ δ' ἐνιέμενα τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἐπαναβῆναι δύνανται πρὸς τὴν νῆστιν· ἀλλ' εἰ καὶ πάνυ σφόδρα βιάζοιο, τὰ ἂν ἄψαιο τῶν λεπτῶν ἐντέρων μόνων. καὶ τοῦτ' οὖν αὐτὸ παρὰ τῆς τῶν μορίων θέσεως ἐδιδάχθημεν, ἐνιέναι μὲν [311] τι τοῖς κατωτέρω καίμενοις ἐντέροις, ἄνωθεν δὲ δίδοναι τοῖς τ' ἀνωτέρω καὶ αὐτῇ τῇ γαστρὶ καὶ σπληνὶ καὶ στομάχῳ. λέγω δὲ νῦν στόμαχον, ὅνπερ δὴ καὶ κυρίως ὀνομάζουσιν· ἐνίοτε γὰρ οὕτω καλοῦσι καὶ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς· (181) ὥσπερ ὅταν εἴπωσι συγκόπτεσθαι τινὰς στομαχικῶς. ἀλλ' ἐπὶ γε τοῦ κυρίως ὀνομαζομένου στομάχου καὶ τὰ καταπλάσματα κατὰ τῆς ῥάχews ἐπιτίθειμεν, οὐκ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς φλεγμῶνῃ· κατὰ γὰρ τοι τῆς ῥάχews ὁ στόμαχος ἐπίκειται διὰ

ratio est ejusmodi medicamentorum usus. Quum partes superius positae laborant, per ea quae eduntur ac bibuntur, quum inferiores, per id quod fit per clysterem infusum. Quandoquidem quae eduntur ac bibuntur, eorum vis ante quam ad inferiores partes perveniat resolvitur, quae infusa sunt, ea omnino ad jeiunum usque ascendere non possunt, imo etiam si admodum nitaris, fortasse tenue tantum intestinum contingant. Ergo illud quoque ex partium positura didicimus, inferioribus intestinorum aliquid esse per clysterem infundendum, superioribus vero atque etiam ipsi ventriculo, lieni et stomacho, superne aliquid exhibendum. Voco nunc stomachum *sive gulam* quam proprie appellant, nonnunquam enim ita etiam vocant os ventriculi, ut quum stomachice syncope corripitur aliquos dicunt. Verum gulae quae proprie vocatur stomachus, cataplasmata super spinam dorsi imponimus, non autem ad pectus idem facimus, quum os ventriculi phlegmone urgetur, siquidem spinæ gula superja-

Ed. Chart. X. [311.]

Ed. Bas. IV. (181.)

τε τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ θώρακος φερόμενος κάτω μέχρι
τῆς γαστρὸς.

Κεφ. ιη'. Οὐτ' οὖν ταῦτα γινώσκουσιν οἱ Θεσσαλίοι,
καὶ διὰ τοῦτο πάντας ὁμοίως θεραπεύουσιν, οὐδ' ὅτι πᾶν
τὸ φλεγμαῖνον μέλος, ἂν ᾤ στεγνὸν ἔχῃ τὸ περικείμενον
ἐαυτῷ δέρμα, χαλᾷ τι καὶ μεθήσιν ἔξω τῶν λεπτομερῶν
ιχώρων. καὶ διὰ τοῦτ' ἔκ τε τῶν κατὰ τὸ στόμα καὶ τὴν ῥίνα
καὶ τὴν φάρυγγα καὶ στόμαχον, ἔντερά τε καὶ γαστέρα καὶ
τὰ σπλάγχνα πάντα, ῥεῖ τι πρὸς τοῦκτός. οὕτω δὲ καὶ κατὰ
τὴν ἔνδον ἐπιφάνειαν τοῦ θώρακος ἐκκρίνεται τις ἰχώρ, ὅταν
φλεγμαῖνῃ. καθάπερ οὖν ὁ μὲν σπλῆν καὶ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπα-
τος ἐκκαθαίρεται διὰ τῶν ἐντέρων, οἱ νεφροὶ δὲ καὶ κυρτὰ
τοῦ ἥπατος διὰ τῶν οὖρων, οὕτως ὁ θώραξ, ὅταν γε τὰ
ἔνδον αὐτοῦ φλεγμαῖνῃ, κατὰ τὸν ὑπεζωκότα μεθήσῃ τι
πρὸς τὴν μεταξὺ χώραν αὐτοῦ καὶ τοῦ πνεύμονος· ἐκκαθα-
ρῆναι δὲ τοῦτο δεῖσεται διὰ τῶν αὐτῶν ὁδῶν τῷ πνεύμονι.
δώσωμεν οὖν τοῖς οὕτω κάμνουσι φάρμακα τῆς λεπτυνούσης
δυνάμεως, ὅπως ἀναστομῶνται μὲν αἱ ὁδοί, τέμνωνται δὲ τὰ

cet, per collum et pectus deorsum usque ad ventriculum
porrecta.

Cap. XVIII. Neque igitur haec novere Thessalii,
ideoque omnes una ratione curant, neque illud quod omne
membrum phlegmone laborans, nisi cutim sibi circumdatam
habeat spissam, tenuis saniei foras aliquid dimittit ac laxat.
Eo fit ut ex iis quae in ore et naso et faucibus et stomacho
et intestinis et ventriculo et visceribus omnibus sunt, ali-
quid foras effluat. Ad eundem modum etiam ex interna fa-
cie pectoris cum phlegmone premitur, excernitur aliqua
sanies. Quemadmodum igitur lien et jecoris cava per inte-
stina, renes vero et jecoris gibba per urinas purgantur, ita
pectus, ubi interna ejus phlegmone tentantur, per membra-
nam qua tegitur aliquid in medium sui pulmonumque spa-
tium transmittit, id autem expurgari per eandem qua pulmo
viam debet. Dabimus igitur sic laborantibus medicamenta,
quibus tenuatoria sit facultas, quibus et viae aperiantur et

Ed. Chart. X. [311.]

Ed. Bas. IV. (181.)

δι' αὐτῶν ὁδοιπορήσειν μέλλοντα, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ παχέα ταῖς συστάσεσιν ἢ γλίσχρα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐμπύων ἐστίν. ἐκλεξώμεθα δὲ καὶ τούτων ὅσα μὲν μέτρια, φλεγμαινόντων ἐτι τῶν πεπονθότων μελῶν, ὅσα δὲ ἰσχυρότερα, κατὰ τὰς ἀκριβεῖς παρακμὰς τῶν φλεγμονῶν ἢ καὶ τελείως μὲν αὐτῶν πεπανμένων, ἐκκριθῆναι δὲ τῶν περιττῶν δεομένων. μέτριον μὲν οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστίν ὃ τε τῆς πτισάνης χυλὸς καὶ τὸ μελικράτον, ἰσχυρότερον δὲ τὸ τῆς ἀκαλήφης σπέρμα, καὶ ὅταν ἐμβληθῇ βραχὺ τι τῷ μελικράτι τῶν δριμέων βοτανῶν, οἷον ὀριγάνου καὶ ὑσσώπου καὶ καλαμίνθης καὶ γλήχωνος, ἰσχυρῶς τε τῆς Ἰλλυρίδος ἢ ῥίζα. πλεον δ' εἰ μίξαις τούτων ἢ καὶ τὴν ἱρίν οὕτω κόψαις καὶ σήσαις ὥς χροώδη ποιῆσαι, καὶ περὶ ἐπιβάλλοις τῷ μελικράτι, τητικιώτατον ἔξαις φάρμακον. οὕτω δὲ καὶ τὸ διὰ πρασίου σκευαζόμενον ὀξύμελί τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τέμνειν ἱκανῶς πέφυκε τὰ παχύτερα τῶν ἐν θώρακι καὶ πνεύμονι περιττῶν. καὶ πάντων αὐτῶν τὴν εὐπορίαν ἔχεις ἐν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις.

quae deferenda per eas sunt incidantur ac dissipentur, praesertim quum vel crassae consistentiae sunt vel glutinosae, qualia in iis sunt quos empyos vocant. Deligenda tamen ex iis sunt, quamdiu adhuc phlegmone invalescit, quae mediocria sunt, quum vero plane jam phlegmone decrevit aut penitus cessavit, et educi excrementa postulant quae valentiora sunt. Ergo mediocre in hoc genere est tum ptisanæ cremor tum mulla, valentius autem et urticae semen et mulla, in quam conjectum fuit paululum aliquid acrium herbarum, quales sunt origanum et hyssopum et calaminthe et pulegium et Illyricae ireos radix. Quod si vel plus horum admisceas vel irin in molliissimum pulverem tunsam orihratamque in mullam immittas, maxime incidens medicamentum habebis. Sic autem et quod ex marrubio conficitur, oxy-meli aliaque ejusmodi valenter crassiora excrementa, quae in pectore et pulmone continentur, incidere possunt. Omnium eorum copiam habes in operibus iis quae de medicamentis edidimus,

Ed. Chart. X. [311, 312.]

Ed. Bal. IV. (181.)

Κεφ. ιθ'. Οὐ μόνον δὲ τὴν εἰρημένην τῶν βοηθημάτων διαφορὰν ἐκ τῶν πεπονθότων ἐμάθομεν τόπων, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ μὲν ἐπιπολῆς φλεγμαίνοντα τοῖς τῆς φλεγμονῆς ἰδίους βοηθήμασιν ἰάσασθαι, τὰ δ' ἐν τῷ βάθει [312] μετὰ τοῦ μινύναι τι καὶ τῶν δριμυτέρων ἐκλύεται γὰρ ἡ δύναμις εἰς τὸ βάθος αὐτῶν διαδιδομένων. οὕτω δὲ καὶ ἡ σικύα βοήθημα γενναῖον εὔρηται τῆς τ' ἕξω φορᾶς τῶν ἐν τῷ βάθει καὶ τῆς οἰονεὶ μοχλείας τῶν ἡδὴ σκιζομένων. ἀλλ' οὐ χρηστὸν ἐστὶ σικύα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ μορίου φλεγμαίνοντος, ἀλλ' ἐπειδὴν ὅλον τὸ σῶμα κενώσης καὶ χρεῖα σοι γένηται κενῶσαί τι καὶ ἐκμοχλεῦσαι τῶν κατὰ τὸ φλεγμαῖνον ἢ πρὸς τοῦτο δὲ ἀποσπάσασθαι. γινομένων δ' ἔτι τῶν παθῶν οὐκ αὐτοῖς τοῖς ἀρχομένοις κίμναι μελέσιν, ἀλλὰ τοῖς συνεχέσιν αὐτῶν ἐπιβάλλειν τὴν σικύαν ἀντισπάσεως ἔνεκεν. οὕτω γοῦν καὶ μήτρας αἰμορραγούσης πρὸς τοὺς τιτθούς ἐπιβάλλομεν σικύαν, ἐπ' αὐτῶν ἐρείδοντες μάλιστα τῶν κοινῶν ἀγγείων, θώρακός τε καὶ

Cap. XIX. Non solum autem jam dictam remediorum differentiam ex laborante loco didicimus, sed etiam illud, quod quae in summo corporis phlegmone laborant, ea propriis phlegmones remediis curentur, quae in alto sunt corpore, si cum his aliquid acriorum medicamentorum sit immixtum, resolvuntur enim eorum vires dum alte descendunt. Hac ratione et cucurbitula, strenuum plane auxilium, est inventa, tum ut foras evocentur quae sunt in alto, tum ut eximantur atque eruantur quae jam in scirrhum abeunt. Verum utendum cucurbita in ipsa parte quae phlegmone urgetur inter initia non est, imo postea quam totum corpus vacuaveris ac necessarium sit eorum quae in inflammata parte continentur aliquid educas atque ernas, aut etiam foras versus attrahas. Quum autem adhuc generantur affectiones, minime ipsis partibus quae laborare incipiunt, sed iis quae continuata his sunt, cucurbita imponi debet revelendi causa. Sic namque ad mamillas cucurbitam imponimus, quum sanguis ex utero profluit, defixo maxime in ipsis

Ed. Chart. X. [312.]

Ed. Bas. IV. (181.)

μήτρας, τὸ τῆς σικύας στόμα· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον αἰμορραγίας διὰ ῥινῶν γιγνομένης επιβάλλομεν τοῖς ὑποχονδρίοις μεγίστας σικύας. οὕτω δὲ καὶ πᾶσαν ἄλλην αἰμορραγίαν ἀντισπῶμεν ἐπὶ τὰναντία διὰ τῶν κοινῶν φλεβῶν, ὥσπερ αὖ πάλιν ἔλκομεν, εἰ τούτου δεοίμεθα· κατὰ γοῦν ἐφηβαίου τε καὶ βουβῶνος ἐπιτίθεμεν σικύαν, ἔμμηνα κινῆσαι βουλόμενοι. καὶ κατ' ἰνίου δὲ σικύα τιθεμένη γενναῖόν ἐστι βοήθημα ῥεύματος ὀφθαλμῶν. χρὴ δὲ προκεικνωσθαι τὸ σύμπαν σῶμα· πληθωρικοῦ γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καθ' ὃ τι περ ἂν ἐρεῖσεις μέρος τῆς κεφαλῆς τὴν σικύαν, ὅλην αὐτὴν πληρώσεις.

Κεφ. κ'. Οὗτος οὖν ὁ κοινὸς σκοπὸς ἀπάσης φλεγμονῆς οὐχ ὡσαύτως ἐφ' ἑκάστου τῶν μορίων ἐπιτελεῖται. προσέρχεται δ' ἅπασι τοῖς εἰρημένοις οὐ σμικρὰ μοῖρα καὶ ἡ τοῦ προσενεχθησομένου φαρμάκου φύσις. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἰ στυψαὶ δεοίμεθα τὴν ἀρχομένην φλεγμονήν, ἅπαν τὸ στυφον προσοίσομεν ἐπὶ τῶν καταπίνεσθαι μελλόντων, ἀλλ' ὅσοις ἂν αὐτῶν οὐδεμία μέμικται δύναμις φθαρτικῆ. χάλκανθος

communibus pectoris et uteri vasis, ore cucurbitae. Eodem vero modo, si ex naribus sanguis profunditur, praecordiis maximas cucurbitas affigimus. Sic et omne aliud sanguinis profluvium ad contrarium per communes venas avertimus. Quemadmodum rursus et sanguinem, si ita est opus, attrahimus, siquidem quum menses evocare in animo est, in pube et inguine cucurbitam figimus. Praeterea cucurbita in occipite defixa efficax est remedium ad oculorum fluxiones. Vacuari tamen prius totum corpus expedit, nam si plethoricum corpus sit, in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris, totum ipsum implebis.

Cap. XX. Hic itaque omnis phlegmones communis scopus haudquaquam similiter in qualibet parte editur. Accedit ad omnia quae praedicta sunt non pro levi portione ipsius exhibendi medicamenti natura. Neque enim absolute, si adstringere incipientem phlegmonem est opus, quidlibet adstringens in iis quae devoranda sunt, adhibebimus, sed ea quibus nulla corruptrix admixta vis est. Nam calchantus

Ed. Chart. X. [312.]

Ed. Bas. IV. (181.)

χοῖν ἐν τοῖς μάλιστα στύφει, καθάπερ γε καὶ τὸ μῖον καὶ
 σῶρον καὶ χαλκίτης καὶ διαφορυγές, ὃ τε κεκαυμένος χαλκός ἢ
 τε λεπίς αὐτοῦ καὶ τὸ ἄνθος· ἀλλ' ἔστι βλαβερά τὰ φάρμακα
 ταῦτα καταπινόμενα· διόπερ οὐδὲ τοῖς στοματικοῖς ἀσφαλῶς
 μίγνυνται· παραρρεῖ γὰρ ἐνίοτε αὐτῶν τι μέχρι τῆς γαστροῦ.
 οὐ μὴν οὐδ' ἄλλοι καλῶς ἂν μιχθείη τοῖς καταπίνεσθαι μέλ-
 λουσι φαρμάκοις, ἔνεκα φλεγμονῆς τῶν ἔνδον· ἐπειδὴ καὶ
 ταύτῃ μέμικται τις δύνάμεις καθαρτικῇ. παρηγμακυίας μέντοι
 τελέως τῆς φλεγμονῆς, εἴ τις μικρὸν ἄλλοις μίξειεν ἔνεκα
 τοῦ τὴν γαστέρα κινῆσαι μὴ διακεχωρηκυῖαν τελέως, οὐδὲν
 βλάψει. βέλτιον δὲ διὰ λινοζώστιδος ἢ ἀκαλήφης ἢ κνίκου
 ἢ τινος τῶν τοιούτων ὑπάγειν τὴν γαστέρα τῶν οὕτω κα-
 μνόντων. ὅπως δὲ, ἂν τις ἀφέλῃ τὴν ἀπὸ τῶν μορίων ἔνδει-
 ξιν, οὐδὲν κωλύει τὴν ἱατρικὴν οὐχ ἕξ μηνσιν, ἀλλ' ἕξ ἡμέ-
 ραις ὅλην ἐκμαθεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ προσθέντες τὴν ἀπὸ τῶν
 μορίων ἔνδειξιν ἔχοιμεν ἂν ἤδη τὸ πᾶν εἰς τὴν θεραπείαν
 ἄνευ τοῦ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων ἐκμαθεῖν μεθόδους. ἐπ'
 ἐκείνας οὖν ἰτέον ἐστὶ τῶ μέλλοντι τελέως ἰάσασθαι τὰ νοσί-

inter praecipua adstringit, sicut etiam misfy et fory et chalci-
 tis et diphryges et aes ustum et squama ejus et flos: verum
 haec medicamenta devorata noxia sunt, quocirca stomaticis
 ea miscere tutum non est, defluit namque interdum ex his
 aliquid ad ventriculum. Sed nec aloen probe miscueris iis
 medicamentis, quae phlegmonae alicujus causa quae intus
 constiterit devoranda sunt, quando huic quoque admixta
 purgandi vis quaedam est. Caeterum ubi phlegmone pror-
 sus inclinaverit, si quis paululum aloes admisceat causa deji-
 ciendi ventris qui prorsus non dejecerit, nihil laedet. Verum
 satius est mercuriali aut urtica aut cnico aut talium aliquo
 alvum sic laborantium subducere. In summa vero si quis
 eam quae a partibus ipsis praestatur indicationem adimat,
 nihil obstat quominus medicinam non sex mensibus, sed sex
 diebus totam perdifcas. At vero nec si quae a partibus su-
 mitur indicationem adjicias, jam totum quod exigitur ad cu-
 rationem habeas, nisi etiam methodos de medicamentis didi-
 ceris. Itaque eas aggrediatur oportet quisquis consummate

Ed. Chart. X. [312. 313.]

Ed. Bas. IV. (181.)

ματα. νυνὶ γὰρ, ὡς πολλάκις εἶπον, εἰ καὶ τινος ἐμνημόνευσα φαρμάκον, παραδείγματος ἕνεκα τοῦτ' ἐπραξα.

Κεφ. κα'. [313] Προσθῶμεν οὖν ἐτι τῆς ἀπὸ τῶν μορίων ἐνδείξεως ὅσα μήπω λέλεκται, καταβάλλοντες προφανέστατα τὴν τῶν Θεσσαλείων αἵρεσιν· οἱ μῆτε ἀνατομῆς ἀπτόμενοι μὴτ' ἐνεργείας ἢ χρείας εἰδότες, ὅταν ἴδωσί τινα κροκιδίζοντα καὶ καρφολογοῦντα, τολμῶσιν ὀξυροδίῳ καταβρέχειν τὴν κεφαλὴν ἡμῖν ἐπόμενοι. διὰ τί γὰρ οὐ τὸν θώρακα μᾶλλον; εἴπερ ἐνδεικτικῶς μὲν εὗρισκονσι τὰ βοηθήματα, δυνατόν δ' ἐστὶ καὶ τῆς καρδίας πασχούσης φρενιτικὸν γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον. ὁ μὲν γὰρ ἐμπειρικός ἐκ τῆς πείρας φησὶ τὴν τῶν τοιούτων βοηθημάτων εὗρεσιν ἐσχηκέναι, τῷ δὲ καὶ ταύτην ἀτιμάσαντι καὶ τὴν τῶν ἐνεργειῶν ζήτησιν φυγόντι πόθεν ἐπῆλθεν ἀντὶ τοῦ θώρακος ἐλῆσθαι τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν φρενιτικῶν ἐπιβρέχειν· ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ ὀξυρόδιον ὃ τῇ κεφαλῇ προσφέρομεν ἐπὶ τῶν φρενιτικῶν, ὥσπερ τις ἔλεγε τῶν ἐταίρων, οὐ μόνον τοὺς ἀμεθόδους Θεσσαλείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐξελέγχει φανερώς,

Ianaturus est morbos. Nunc enim si alicujus medicamenti meminimus, id, ut saepe testati sumus, exempli causa fecimus.

Cap. XXI. Sed adjiciamus adhuc ea, quae de indicatione quae a partibus sumitur nondum evulgata Thessaliorum istorum sectam evidentissime praecipitantes, qui quum nec dissectionis rationem attigerint, nec partium actiones ususve norint, tamen quum floccos carpentem quemquam cernunt et festucas legentem, audent oxyrodino caput madefacere nostro exemplo. Nam cur quaelo non thoracem potius? siquidem indicatorie remedia inveniunt. Sane fieri potest ut etiam corde affecto phreniticus quis efficiatur. Empiricus namque ab experientia se ait ejusmodi medicamentorum nactum inventionem. Qui autem et hanc vituperat et inquisitionem de actionibus refugit, huic unde quaelo succurrit, ut pro thorace caput in phreniticois madefacere eligat? Caeterum hoc ipsam oxyrrhodinum, quod capiti phreniticorum applicamus, ceu quidam ex amicis dicere solebat, non solum amethodos istos Thessali sectatores, sed etiam reliquos

Ed. Chart. X. [313.]

Ed. Bas. IV. (181, 182.)

ὅσοι κατὰ τὴν καρδίαν ἡγοῦνται τὸ ψυχῆς ἡγεμονικὸν ὑπάρχειν. ἰδὼν γοῦν ποτὲ τῶν ἀπ' Ἀθηναίου (182) τινὰ τὴν κεφαλὴν αἰονῶντα ῥοδίνῳ καὶ ὅξει μεμιγμένοις ἐκώλυνον ἄξιων ἐπιφέρειν τῷ θώρακι τὸ βοήθημα· βεβλάσθαι μὲν γὰρ τῷ παραφρονοῦντι τὸ ἡγεμονικόν, εἶναι δ' ἐν καρδίᾳ τοῦτο κατὰ τὸν Ἀθηναίον, οὐκ οὐν ὀρθῶς αὐτὸν ποιεῖν ἀποστάντα τοῦ θώρακος ἐνοχλεῖν τῇ κεφαλῇ καὶ πράγματα παρέχειν ἀπαθείμοριῳ, νυνὶ μὲν ὅξυρῥοδίνῳ καταντλοῦντα, νυνὶ δὲ ἀποκείροντα καὶ σπονδύλιον ἢ ἔρπυλλον ἢ τι τοιοῦτον προσφέροντα· καὶ εἰ χρονίζοι τὸ πάθημα καὶ τὸ καστόριον ἢ καὶ νῆ Δία σικύαν· ὁμοίον γὰρ εἶναι τοῦτο τῷ φλεγμαίνοντος μηροῦ τῇ περόνῃ προσάγειν τὸ βοήθημα. καὶ μὲν δὴ καὶ πᾶσι τῶν ληθαργικῶν οὐδεὶς ἐστὶν ὃς οὐ προσφέρει τῇ κεφαλῇ τὰ βοηθήματα· καὶ τοῦτο γὰρ τὸ πάθος ἐναντίον μὲν πῶς ἐστὶ κατὰ τὴν ἰδέαν τῇ φρενίτιδι. γίνεται δ' ἐγκεφάλου πάσχοντος, ἐν ᾧ τῆς ψυχῆς ἐστὶ τὸ ἡγεμονικόν. ὅταν μὲν οὖν ὁ πλεονάζων ἐν ἐγκεφάλῳ ψυχρὸς ἢ χυμὸς, ἀναισθησία τε καὶ ἀκίνησις καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον· ὅταν δὲ θερμὸς,

manifeste redarguit universos, quicunque principem animi partem in corde statuunt. Nam quum aliquando vidissem quendam ex Athenaei discipulis caput aceto et oleo rosaceo mixtis perfundentem, prohibui, jussique pectori admovere id remedium, quippe laesam in delirio esse partem principem, eam autem esse auctore Athenaeo in corde, itaque non recte relicto pectore caput eum, integrum praesertim membrum, vexare eique negotium facessere nunc oxyrrhodinum infundendo, nunc radendo, tum spondylium aut serpyllum aut id genus aliquid admovendo, imo vero si malum traheret, etiam castoreum aut certe etiam cucurbitam, nam id esse per simile ac si cui in femore phlegmone sit, calcaneo remedium applicet. Quin etiam in lethargicis nemo est, qui capiti non applicet auxilia, nam et is affectus contrarius quodammodo secundum speciem phrenitidi est. Gignitur autem cerebro patiente, in quo princeps animi pars residet. Ergo quum humor qui in cerebro redundat frigidus est, insensibilitas immobilitasque hominem opprimunt, quum vero calidus est,

Ed. Chart. X. [313. 314.]

Ed. Bas. IV. (182.)

ἐν κινήσει μᾶλλον, ὥς ἂν εἴποι, τις ἅμα τῇ τοῦ λογισμοῦ βλάβῃ συμβαίνει γὰρ, ὥς ἐν τοῖς περὶ τούτων δέδεικται λόγοις, διὰ μὲν τὴν ψύξιν ἢ ἀργίαν, διὰ δὲ τὴν θερμασίαν ἢ ἄμετρος κινήσεις, ἐκ δὲ τῆς χυμῶν μοχθηρίας ἢ ἀνοία. φλεβοτομητέον οὖν ἔστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων παθῶν καὶ ἀρχὰς εὐθύς ἰσχυρὰς μὲν οὔσης εἰς τοσοῦτον τῆς δυνάμεως ὥς ἐνεργεῖν ἀλύπως τὴν φλεβοτομίαν, ἑτέρου δὲ μηδενὸς κωλύοντος ὧν ἐν τοῖς περὶ φλεβοτομίας εἵπομεν οἷον ἦτοι πλήθους ὠμῶν χυμῶν ἢ παιδικῆς ἡλικίας ἢ ὥρας ἢ χώρας ἐσχάτως θερμῆς ἢ ψυχρᾶς. τοῦτο μὲν οὖν κοινὸν ἀμφοτέροις τοῖς νοσήμασιν, ὅσα τε μετὰ καταφορὰς καὶ ὅσα μετ' ἀγρυπνίας γίνεται. κοινὸν δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὀξύρροδινον προσφέρειν· ἀπάσασθαι γὰρ χρὴ τῆς κεφαλῆς τὸν χυμὸν, ὅποῖος ἂν εἴη. τὰ δ' ἐφεξῆς ἐναντία, πραῦνεν μὲν γὰρ προσήκει τὰ μετὰ τῶν ἀγρυπνιῶν, ἐπεγείρειν δὲ τὰ μετὰ τῆς ἀκινήσεως. εἰκότως οὖν ἀκμαζόντων αὐτῶν τοῖς μὲν ἀγρυπνιτικοῖς καὶ περικεπτικοῖς νοσήμασι τὰς διὰ μήκωνος κωδεῖαν ἐπιβροχὰς προσοίσομεν, [314] ὁσφρανοῦμέν τε καὶ διαχρίζομεν, ἦτοι

perpetuus potius motus, ut dixerit aliquis, una cum rationis noxa. Accidit enim, veluti monstratum in libris de his est, ex frigore legnities, ex calore immodicus motus, ex humoris vero vitio dementia. Itaque incidenda in talibus affectibus vena est statim ab initio, si modo tam validae sint vires, ut sine noxa missionem sanguinis tolerant, ac nihil prohibeat eorum quae de secanda vena retulimus, sicuti vel crudi humoris copia vel puerilis aetas vel anni tempus vel regio in qua sit extremus calor aut frigus. Atque hoc quidem commune utrique morbo, et ei qui cum sopore et ei qui cum vigiliis incidit. Commune praeterea utriusque est ut oxyrodinum in principio admoveas, nam repellendus a capite humor est, quisquis is fuerit. Quae sequuntur contraria sunt, nam quae cum vigiliis conjuncta sunt, ea lenire expedit, quae cum immobilitate, excitare. Jure ergo quum in summo incremento sunt, iis morbis qui per vigilio et delirio infestant, persusiones ex papaverum capitibus applicabimus, odorem quoque

Ed. Chart. X. [314.]

Ed. Bas. IV. (182.)

τὰ πτερύγια τῆς ῥινὸς ἐκ τῶν ἐνδοθεν μερῶν ἢ τὸ μετωπὸν ὁμοίοις φαρμάκοις. καρῶσαι γὰρ χρὴ καὶ ναρκῶσαι ποιῆσαι τὸ ἡγέμονικόν, ἐμψύχοντα δηλονότι τὸν ὑπερτεθερμασμένον ἐγκέφαλον. ἐπὶ δὲ τῶν ἐναντίων παθῶν ἐπεγεῖραι καὶ τεμνεῖν καὶ θερμῆναι προσήκει τὸ πάχος τοῦ λυποῦντος χυμοῦ, ὅστις ἄνευ μὲν τοῦ σῆπεσθαι καταφορὰς βαθείας ἐργάζεται, χωρὶς πυρετῶν, ἃς ὀνομάζουσιν ἀποπληξίας καὶ κάρους καὶ κατοχάς. εἰ δὲ καὶ σῆποιτό ποτε, μετὰ πυρετοῦ γίνεται τὰ τοιαῦτα καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτο νόσημα λήθαργος. ἐναφεψοῦντες οὖν ὅξει θύμον καὶ γλήχωνα καὶ ὀρίγανον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, τῇ ῥινὶ τῶν οὕτω διακειμένων προσοίδομεν, ὅπως ὁ ἀτμός ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀναφερόμενος τέμνη τὸ πάχος τοῦ χυμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸν οὐρανίσκον ἰσχυροῖς καὶ δορμέσι φαρμάκοις χρῖσομεν. ἐξῆς δὲ τούτων καὶ πταρμικοῖς χρησόμεθα. καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐπιθήσομεν ὁμοίας δυνάμεις φαρμάκων, ἅχρὶ καὶ τοῦ νάπυος, ἐπιτείνοντες αἰεὶ τὸ σφοδρὸν αὐτῶν, εἰ χρονίζει τὸ πάθος. ἀλλὰ καὶ ταῖς σικκναῖς ἐπ' ἀμφοτέρων χρονίζόντων χρησόμεθα καὶ τῷ καστο-

naribus objiciemus, ac narium alas intus vel frontem ex similibus medicamentis illinemus. Nam sopire ac stupefacere principem partem oportet, cerebrum scilicet, quod supra modum incaluit refrigerando. In contrariis autem vitiis excitare ac noxii humoris, qui citra putredinem et citra febrem altos sopores invehit, crassitudinem incidere atque calefacere, hos *altos sopores* apoplexias et caros et catochas vocant. Quod si aliquando *humor* putrescat, cum febre incidunt ea genera, vocaturque is morbus lethargus. Incoquentes igitur in aceto thymum et pulegium et origanum, aliaque id genus naribus sic affectorum admovebimus, quo vapor ad cerebrum sublatus crassitudinem humoris incidat. Mox etiam palatum valentibus et acribus medicamentis ungemus. Ab his vero etiam sternutatoriis utemur. Tum capiti similes praesidiorum facultates imponemus, adaucta semper eorum etiam ad ipsum usque sinapi vehementia, si affectus diu trahat. Quin etiam cucurbitis ad utrumque vitium, si diutinum sit, utemur, item-

Ed. Chart. X. [314.]

Ed. Basl. IV. (182.)

ρίω. πέττει γὰρ αὐτὸ καλῶς ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ παραληφθέν. ὥστε κἀνταῦθα πάλιν εἰς κοινὴν θεραπείαν ἄγεσθαι λήθαργόν τε καὶ φρενίτιδα ἐπὶ τῆς παρακμῆς. ἐν μὲν δὴ τοῖς τοιούτοις πάθειν ἐξελέγχονται προφανῶς οἱ τε ἀπὸ τοῦ Θεσσάλου πάντες οἱ τ' ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς μέρος εἰπόντες ἰατροί. μὴ γὰρ ὅτι τῶν εἰρημένων τινὸς εὐπορῆσαι βοηθημάτων αὐτοῖς ἐστὶ δυνατόν, ἀλλὰ μηδὲ ὅτω μορίῳ προσφέρειν δεῖ τὰ βοηθήματα. οὐ γὰρ δὴ ὥσπερ ἐπ' ὀφθαλμίας ἢ πλευρίτιδος ἢ συνάγχης αὐτὸς τε ὁ κάμνων αἰσθάνεται τοῦ πεπονθότος μορίου, ἡμῖν τε διὰ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὀψεως εἰς γνῶσιν ἤκει, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τε ληθάργου καὶ φρενίτιδος ἐπιληψίας τε καὶ παραπληξίας καὶ σπασμῶν καὶ τετάνων, ἔτι τε τῆς καλουμένης ἰδίως κατοχῆς. ἐφ' ὧν ἀπάντων ἡ μὲν ἰδέα τῶν βοηθημάτων ἐκ τῆς τοῦ πάθους φύσεως εὐρίσκεται, τὸ δὲ χωρίον ᾧ μάλιστα χρὴ προσφέρειν αὐτὰ διὰ τοῦ προεγνῶσθαι τὰς ἐνεργείας τε καὶ χρείας τῶν μορίων.

Κεφ. κβ'. "Οτι δ' αἰὲ μὲνῆσθαι χρὴ τῶν συνενδει-

que castoreo, nam ipsum probe concoquit debito tempore adhibitum. Quare hic ad communem rursus curationem redeunt lethargus et phrenitis in declinatione. Ergo in ejusmodi affectibus manifeste redarguuntur et qui Thessalum sequuntur omnes et quisquis medicus principem animi facultatem statuit in corde. Non solum enim jam dictorum praesidiorum destituentur copia, sed etiam cui ea parti accommodabunt praesidia *non intelligent*. Neque enim tanquam in ophthalmia vel pleuritide vel angina tum ab ipso aegro affecta pars sentitur, tum nobis partim tactu partim visu innotescit, sic in lethargo et phrenitide et epilepsia et paraplexia et convulsionibus et tetanis, praeterea eo quod proprie vocatur catoche, se habet. In quibus omnibus praesidiorum formula ex affectus invenitur natura, locus vero cui maxime sint applicanda ex praenoscendis tum affectionibus tum usibus partium.

Cap. XXII. Quod autem semper meminisse oporteat

Ed. Chart. X. [314. 315.]

Ed. Bas. IV. (182.)

κνυμένων ἀπάντων, καὶ παραλειφθῇ ποτε ἐπὶ τῷ λόγῳ, πολ-
 λάκις εἴρηται πρόσθεν. ἀλλὰ νῦν γε τὴν ἀπὸ τῶν μορίων
 ἐνδείξιν μόνην πρόκειται διελθεῖν, ὅσον εὐθύς ἐπὶ τῶν κατὰ
 τὴν κεφαλὴν, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἐνεστὶν ἀπαντε-
 νοῆσαι προχείρως, ὅτι πρόκειται τοῦ ἐγκεφάλου πρῶτον μὲν
 ἢ παχεῖα μῆνιγξ, εἰκυῖα ταῖς ἐκτὸς ταύταις βύρσαις· ἐπὶ
 αὐτῇ δ' ἐστὶ τὸ κρανίον. ἀναγκαῖον οὖν ἐκλύεσθαι τῶν
 ἐπιτιθεμένων φαρμάκων τὴν δύναμιν, ἐν τοῖς προβλήμασι
 πυκνοῖς καὶ σκληροῖς οὖσι· καὶ εἰ μὴ ῥαφαὶ κατὰ τὸ τῆς κε-
 φαλῆς ὅστον ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγεγόνεισαν, οὐδὲν ἂν μέγα
 τῶν φαρμάκων οὐδὲν ἤνυσεν ἔξωθεν ἐπιτιθέμενον. ἐπεὶ δὲ
 καὶ αἱ ῥαφαὶ, καὶ μάλιστα ἡ στεφανιαία, παρήσιν ἔσω ῥαδίως
 οὐ τὰς ποιότητας μόνας τῶν ἐπιτιθεμένων φαρμάκων, ἀλλὰ
 καὶ τὰς οὐσίας, ὅταν γε ἡ λεπτομερὴς, εἰκότως πολλὰ τῶν
 κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ὠφελεῖται παθῶν ὑπὸ τῆς τῶν ἔξωθεν
 ἐπιτιθεμένων φαρμάκων δυνάμεως. [315] ἐγὼ γοῦν ἀπ' ἑμαυ-
 τοῦ πειραθεὶς οἶδα, καταντληθέντος ῥοδίνῳ ψυχρῷ, ταχί-
 στης τε καὶ σαφιστάτης εἶσω διαδόσεως αἰσθανόμενος ἐν τῷ

eorum quae coindicent omnium; quamvis in sermone ali-
 quando omittatur, saepenumero prius dictum est. Caeterum
 in praesenti solam quae a partibus sumpta est indicationem
 propositum est persequi, veluti statim in iis quae ad caput
 pertinent, etsi non aliud, saltem illud nosse cuius est prom-
 ptum, objectam nobis ante cerebrum esse crassam membra-
 nam, quae coriis istis externis sit assimilis, post hanc etiam
 cranium. Itaque resolvi in densis obicibus et duris praesidio-
 rum quae imponuntur vim est necesse, ac nisi futuras in
 capitis osse natura ipsa fuisset molita, nihil aestimandum ef-
 ficeret pharmacum ullum extrinsecus impositum. Sed quo-
 niam etiam futurae, et in his praecipue coronaria, non so-
 lum impositi medicamenti qualitates, sed etiam substantiam,
 si tenuis est, facile intro transmittit, merito multa circa cere-
 brum vitia ab extrinsecus applicatorum remediorum facul-
 tate juvantur. Ipse enim in me ipso expertus memini, quum
 infunderetur rosaceum frigidum, citissime clarissimeque sen-

Ed. Chart. X. [315.]

Ed. Bas. IV. (182.)

κατὰ τὸ βρέγμα τόπω. καὶ μέντοι καὶ διαφορὰ παμπόλλη τοῖς ἀνθρώποις ὁράται πρὸς ἀλλήλους ἐναργῶς ἐπὶ τῆς ῥαφῆς τῆσδε καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς. ἐθεασάμεθα γοῦν τινῶν ἐξυρημένων ἐτι ἐν τῷ μασσᾶσθαι σαφεστάτην κίνησιν τῆς συναρθρώσεως τῶν κατὰ τὴν στεφανιαίαν ῥαφὴν ὀστέων, ὡς εἶναι πρόδηλον ὅτι χαλαρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις ἢ σύνθεσις ἦν τῶν ὀστέων τῆς κεφαλῆς. εἰκότως οὖν κατὰ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον ἐπιφέρουσιν ἅπαντες ἰατροὶ τὰς ἐπιβροχὰς τῇ κεφαλῇ, κατὰ διαδοχὴν μὲν ἀπὸ τῶν πρώτως εὐρόντων ἐπὶ τοῦτογον ἐοχόμενοι, θεώμεναι δὲ καὶ αὐτοὶ, ὅσαι γε προσέχουσι τὸν νοῦν εὐκ' ἀργῶς τοῖς γινόμενοις, ὅπως μὲν ἡ ῥαφὴ φαίνεται κινουμένη σαφῶς, ὅπως δ' αἰσθάνωνται κατὰ τοῦτο τὸ μέρος οἱ ἄνθρωποι, τάχιστα θερμαινόμεναί τε καὶ ψυχόμενοι διὰ τῶν ἔξωθεν αὐταῖς ὁμιλούντων· πρὸς γὰρ αὐτοῖς ἄλλοις καὶ λεπτότατον ἐστὶν ἐν τούτῳ τῷ μέρει τὸ κρανίον καὶ ἀραιότατον. ὅταν οὖν τινος εἴσω δικνεῖσθαι φαρμάκον τὴν δύναμιν ἰσχυρῶς ἐθελήσῃς, κατὰ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον ἐπιτίθει. κάλλιον δὲ καὶ μετὰ ἀνατρίψεως αὐτὸ πρᾶτ-

fisse me in fincipitis loco ejus intro penetrationem. Quin etiam plurima diversitas suturae hujus in hominibus, si inter se conferantur, etiam ante dissectionem manifeste apparet. Vidimus enim in iis, quibus rasum caput fuerat inter mandendum, commissionis ossium in coronali futura manifestum motum sic ut facile appareret hominibus illis esse ejusmodi ossium capitis compositionem. Merito igitur ad hanc maxime partem applicant omnes medici capiti perfusiones, videlicet accepta quasi per manus a primis inventoribus ratione ad id opus venientes, sed et ipsi quicunque non negligenter iis quae fieri assolent attendunt, cernentes et quemadmodum sutura ea liquido moveri appareat et quemadmodum celerrime homines hac parte, sive ab externo admoto quopiam refrigeretur sive calefiat, id sentiant, nam praeter reliqua etiam tenuissimum est hoc loco cranium et rarissimum. Ergo quoties medicamenti cujusquam vim vehementer descendere voles, hoc maxime loco impones. Commodius etiam fuerit, si

Ed. Chart. X. [315.]

Ed. Bal. IV. (182. 183.)

τειν, ἀποκείραντά τῶν τριχῶν ἢ ξυρῶντα τέλειος· εἰ δ' ὑγρὸν εἴη τὸ προσφερόμενον, ἐξ ὑψηλοτέρου βάλλοντα καὶ οἷον κατακρουνίζοντα· δικνεῖται γὰρ εἴσω μᾶλλον ὑπὸ τῆς βολῆς ὠθούμενον. ὥσπερ δ' ἐνταῦθα τὸ σφοδρότερον τῆς βολῆς συμφέρον ἐστίν, οὕτως ἐπ' ὀφθαλμῶν ἀλυσιτελές· ἐν κεφαλῇ (183) μὲν γὰρ ὅστων ἐστὶ τὸ πληττόμενον, ἐπὶ ὀφθαλμοῦ δὲ ὑμενώδη τινὰ καὶ ἀσθενῆ σώματα. καὶ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ἕτερον μὲν ἐστὶ τὸ πληττόμενον, ἄλλο δὲ τὸ θεραπευόμενον, ὃ τῆς μὲν πληγῆς οὐκ αἰσθάνεται, τῆς δὲ διὰ τὴν βολὴν ἀφικνουμένης εἰς αὐτὸ δυνάμειος ἀπολαύσει· κατὰ δὲ τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἄλλο μὲν τι τὸ πληττόμενον, ἄλλο δὲ τὸ θεραπευόμενον ἐστίν· ἀλλ' ὅπερ χρὴ θεραπευθῆναι, τοῦτο καὶ πλήττεται σφοδρῶς. ἔτι τε πρὸς τούτοις τὸ μὲν ὅστων τῆς κεφαλῆς ἀναίσθητόν ἐστιν, αἰσθητικώτερον δὲ μόριον ὁ ὀφθαλμός. ἐγχεῖν οὖν αὐτῷ τὰ φάρμακα, πρῶτον μὲν ἐπαίροντας τὸ ἄνω βλέφαρον, ὥς ὅτι μαλακιώτατα, δεύτερον δὲ μὴ καταράσσοντας, καθάπερ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ἔξενρῖσκειν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἐγχεόμενα μετὰ τῶν φαρμάκων ὑγρὰ, φύσεως ἀδηκτοῦ.

et cum infractione id facias aut tonsis capillis aut etiam plane abradis, quod si humidum sit quod applicandum est, si id ex alto effundas ac veluti fontis ritu illidas, quippe penitus intro ab ietu magis compellitur. Sicut autem hic vehementior humoris jactus conducit, ita in oculis est contrarius, in capite namque os est quod feritur, in oculis membranosa quaedam imbecillaque corpora. Et in capite quidem aliud est quod ictum exceperit, aliud quod curatur, quodque ut ictum non sentit, ita facultate, quae ex incussu ad ipsum pervenit, fruitur; at in oculo non est quod feritur diversum ab eo quod curatur, sed idem ipsum quod est curandum valenter icitur. Ad haec os capitis sensu caret, oculus acerrimi est sensus. Ergo infundere huic medicamenta oportet, primum superiorem palpebram blandissime attollentes, mox minime, quemadmodum in capite, ineutientes. Inveniendi praeterea humores mitissimae minimeque mordentis naturae, qui cum medicamentis sint infundendi. At mihi quidem magna

Ed. Chart. X. [315.]

Ed. Bas. IV. (183.)

τάτης. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ παλαιοὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως ἐπὶ τὸ τῶν ὠν ὑγρὸν ἀφικέσθαι, τὸ τε ἀδηκτότατον αὐτοῦ καὶ τὸ γλίσχρον ἐλόμενοι. διὰ μὲν γὰρ τοῦ μηδ' ὅλως δάκνειν ὁ προειρημένος αὐτοῖς ἐπληροῦτο σκοπός· διὰ δὲ τοῦ γλίσχρου συντέλειά τις εἰς ἀνωδυνίαν ἐγίγνετο· λεαίνειν γὰρ πέφυκε τὰ τοιαῦτα τῶν ὑγρῶν ἀπάσας τὰς τραχύτητας, ὅσαι διὰ ρεῦμα γίνονται δοιμύ. καὶ προσέτι μονιμώτερα τῶν ὑδατωδῶν τε καὶ λεπτῶν ὑγρῶν ἐστὶ τὰ παχέα μετρίως καὶ γλίσχρα. ὅτι μὲν οὖν τὸ χωρὶς τοῦ δάκνειν γλίσχρον, ὅταν καὶ μετρίως ἢ θερμὸν, ἀνωδυνώτατόν ἐστιν, ἔμαθες δὴ πού καπὶ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα δακνωδῶν διαχωρημάτων, ἐφ' ὧν ἐνέμενον στέαρ εὐθέως πρᾶννει τὴν ὀδύνην. ὅτι δὲ καὶ διαμένειν ἀμεινόν ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν ἐν τῷ πεπονθότι μορίῳ πρόδηλον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα τὸ κλύζειν συνεχῶς ἀνιαρόν· ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἀνατείνειν τὸ βλέφαρον. ἢ γε μὴν εὐαίσθησία τοῦ μορίου καὶ τὸ λεῖον αἰρεῖσθαι πάντως τὸ μέλλον ἐνέισθαι καὶ μηδὲν ἐν αὐτῷ ἔχειν τραχὺ καὶ ψαμμῶδες ἐνδείκνυται. διὰ τοῦτ' οὖν

cum consideratione videntur veteres ad ovi devenisse humorem, electo ex eo quod et mordens minime esset et glutinosum. Nam ex eo quod minime mordet modo dictum scopum iis complevit, ex lentore autem ad indolentiam nonnihil confertur, quippe lenire ejusmodi humores possunt asperitates omnes, quascumque acris fluxio excitat. Accedit quod crassus mediocriter ac lentus humor constantius quam tenuis et aquosus in loco permanet. Sane quod lentum absque morfu, quum modice incaleat dolorem maxime leniat, id profecto ex mordentibus in alvo dejectionibus didicisti, in quibus injectum sebum illico dolorem mitigat. Quod autem permanere quoque in laborante parte ejusmodi humidum expediat manifestum est. Siquidem in iis quae in ventre accidunt, per clysterem assidue infundere molestum est, in iis quae in oculis, palpebram attollere. At vero exquisitus partis sensus leve esse quod injiciendum nihilque debere in se asperum fabulosumve habere omnino indicat. Hinc igitur excogitatum commode est, tum humido ovi utendum,

Ed. Chart. X. [315. 316.]

Ed. Bas. IV. (183.)

ἐπενοήθη καλῶς ἢ τ' ἐκ τῶν ὧν ὑγρότης καὶ τὸ λελειῶσθαι
 χρῆναι σφοδρὰ ἀκριβῶς, ὅσα γε τῶν γεώδων σωμάτων ἀνα-
 μίγνυται τοῖς ὀφθαλμικοῖς φαρμάκοις. [316] ὅταν γε μὴν
 ὀδύνη γίνωνται σφοδραὶ κατ' αὐτοὺς, ἀναμνησθεὶς ὅσα
 περὶ γενέσεως ἀπασῶν ὀδυνῶν ἔμαθες, ἐπισκέπτου κατὰ τίνα
 διάθεσιν ἐξ αὐτῶν ὀδυνᾶσθαι συμβαίνει τὸν ὀφθαλμὸν ἐν
 ταῖς φλεγμοναῖς, ὑπὲρ ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν. ἦτοι γὰρ ἐπὶ
 τὸ δάκνεσθαι σφοδρῶς ἐκ τῆς τῶν ἐπιρρέοντων δριμύτητος, ἢ
 διὰ τὸ τείνεσθαι πεπληρωμένους τοὺς χιῶνας αὐτῶν, ἢ δι'
 ἔντασιν τινα παχέων ὑγρῶν ἢ πνευμάτων φυνωδῶν, ὀδύνη
 γίνονται σφοδραὶ κατ' αὐτοὺς. τὰς μὲν οὖν δῆξεις διὰ τε
 τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἀντισπῶντας κάτω καὶ κενούν-
 τας θεραπεύειν προσήκει καὶ αὐτῷ τῷ μορίῳ τοῦ ὧου τὸ
 ὑγρὸν ἐγχεόντας, ὅπως ἀλύπως ἐκκλύζηται σὺν αὐτῷ τὸ
 δριμὺ ῥεῦμα. προπεπεμμένης δὲ τῆς φλεγμονῆς ἤδη καὶ κενοῦ
 τοῦ σώματος ὄντος, ἐπιτηδειότατα τούτοις ἐστὶ λουτρά· καὶ
 γὰρ ἀνώδυνοι παραχρῆμα γίνονται καὶ παύεται τὸ ἐπιρρέον
 ὑγρὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐκκριθέντος μὲν τοῦ πλείστου δι' ὅλου
 τοῦ σώματος ἐν τοῖς λουτροῖς, ἐπικρασθέντος δὲ τοῦ λοι-

tum quae terrea corpora oculariis medicamentis miscenda
 sunt, ea esse cum summa diligentia ad unguem leviganda.
 Quoties tamen dolores his accidunt vehementes, repetitis iis
 quae de omnium dolorum generatione accepisti disquires
 quonam ex his affectu dolore oculos in phlegmone, de qua
 nunc sermo proponitur, contingat. Nam aut ex vehementi
 acris confluentis humoris morsu, aut quod eorum tunicae
 plenitudine distendantur, aut propter crassorum humorum
 flatuofive spiritus extensionem vehementes in his excitantur
 dolores. At morsum quidem tum purgantibus medica-
 mentis et deorsum revellendo et vacuando curare convenit,
 tum ipsi parti ovi humore infuso, quo per eum acris fluxio
 sine offensa eluatur. Ubi autem prius concocta jam phleg-
 mone ipsa fuerit et simul corpus vacuum, tum lavationes
 in balneo his sunt aptissimae, nam et dolorem statim sedant
 et fluxionem, quae ad oculos fertur, sistunt, maxima quidem
 ejus parte inter lavandum per totum corpus excreta, reliquo

Ed. Chart. X. [316.]

Ed. Bas. IV. (183.)

ποῦ. τὰς δ' ἐπὶ τῇ πληρώσει τάσεις διὰ τε κενώσεως αἵματος καὶ γαστροῦ ὑπαγωγῆς καὶ τρίψεως τῶν κάτω μορίων ἰάσασθαι προσήκει· εἰ δ' ἀναγκαζοίμεθα ποτε, καὶ δεσμοῖς τῶν κώλων, ἔπειτα πυριάζειν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου, δι' ὕδατος ποτίμον θερμοῦ ἀνυμέτρως· τὰς δ' ἐντάσεις προκινώσαντα καπνὶ τούτων τὸ πᾶν σῶμα καὶ μέντοι καὶ ἀντισπᾶσαντα κάτω τὴν ὀσπὴν τῶν χυμῶν. ἔξῃς αὐτοῖς τοῖς τοπικοῖς ὀνομαζομένοις βοηθήμασι θεραπεύειν, οὐ τοῖς ἀποκρουομένοις καὶ ἀναστέλλουσι φαρμάκοις χρώμενον, ἀλλὰ τοῖς διαφοροῦσι. πυριατέον οὖν αὐτοῖς, ὥς ἀρίτως εἴρηται, καὶ τὸ τῆς τήλεως ἐγγυτέον ἀφέψημα, προπλύναντας ἐπιμελῶς τὴν τήλην, ὅπως μηδὲν αὐτῇ προσιζηκὸς ἦτοι κόψεως ἢ ψάμμου λάθῃ. διαφορητικὸν γὰρ ἀλμπως ἐστὶ τὸ φάρμακον τοῦτο, πάντων μάλιστα τῶν ὀφθαλμοῖς προσφερομένων. μὲνῃσθαι δὲ χρὴ τῶν κοινῶν παραγγελμάτων ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ μέρος. ὧν ἓν καὶ τόδ' ἐστίν, ὥς τὰ διαφορητικὰ φάρμακα πλήθους ὄντος ἐν ὅλῳ σώματι μορίοις τισὶ προσ-

vero diluto. At vero distensionem quae ex repletione provenit partis, missione sanguinis et alvi dejectione et infernarum partium frictione curare conveniet; quod si necessitas aliquando urgeat, ligandis artubus, mox fomentis ipsi inflammatae parti ex aqua dulci modice calida adhibitis. Atque humorum vel flatuosi spiritus extensiones curabimus vacuato prius in his quoque toto corpore, sed et humorum momento deorsum averso. Mox localibus nominatis remediis utendum, non tamen medicamentis iis quae repercutiant ac reprimant, imo iis quae discutiunt. Fovendi igitur sunt, ut modo diximus, ac foeni graeci decoctum iis infundendum, sed lavato prius curiose foeno graeco, ne quid illi vel pulveris vel sabuli adhaerens clam lateat. Est namque medicamentum hoc maxime omnium quae oculis applicantur sine offensa discutiens. Meminisse vero in omnibus, quae membratim docentur, communium praeceptorum oportet. Quorum unum id est, discutienda medicamenta, ubi plenitudo in toto corpore subest, si particulis quibusdam applicentur,

Ed. Chart. X. [316.]

Ed. Bas. IV. (183.)

φερόμενα πληροῦ μᾶλλον ἢ κενῶ. ταῦτά τε οὖν καὶ τὰ ἄλλα
 θεραπεύων νοσήματα καὶ τὰς φλεγμονὰς, ὑπὲρ ὧν νῦν ὁ
 λόγος ἐστὶ, μηδενὶ θαρδῶσεις τῶν διαφορητικῶν ὀνομαζομέ-
 νων βοηθημάτων, πρὶν τῇ τοῦ σώματος ὅλου χρήσασθαι
 κενώσει. πρόσεχε δὲ καὶ κένω τὸν νοῦν ἐπὶ πάντων παθῶν,
 οὐ μόνον φλεγμονῶν, ὡς ἐνίοτε τὸ μὲν ὅλον σῶμα μετρίως
 διάκειται κατὰ τε ποιότητα καὶ συμμετρίαν χυμῶν· ἐν δὲ τι
 τῶν ὑπερκειμένων ἢ δύο τῶ κάμνοντι μορίῳ τὴν ἑαυτοῦ
 περιουσίαν ἐκπέμπει· καθάπερ ἀμέλει καπὶ τῶν ὀφθαλμῶν
 οὐ σπανιάκις, ἀλλὰ καὶ πάννυ πολλάκις ἰδεῖν ἐστὶ γιγνόμενον,
 ἐπιπεμπούσης αὐτοῖς τῆς κεφαλῆς τὸ ρεύμα. πρόδηλον οὖν,
 οἶμαι, καπὶ τούτων ἐστὶν ὡς χρὴ τὴν κεφαλὴν ἰάσασθαι προ-
 τέραν, εὐρόντα τὴν διάθεσιν αὐτῆς, ἢ τῶν περιττωμάτων ἢ
 γένεσις ἐπεται. καὶ τὰ γε χρονίζοντα τῶν ὀφθαλμῶν ρεύματα
 θεραπεύομεν ἀφιστάμενοι μὲν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἐπὶ
 δὲ τὴν τῆς κεφαλῆς ἀφικνούμενοι πρόνοιαν· ἐκ μὲν τοῦ γένους
 τῶν δυσκρασιῶν οὖσαν, ἐνδεικνυμένην δὲ θεραπείαν ἐναν-
 τίαν ἑαυτῇ, καθὼς δέδεικται πρόσθεν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν
 οὖν ἦτοι ψυχρὰ δυσκρασία γίγνεται βλαβερά κατὰ τὴν κε-

implere potius quam vacuare. Ergo tum reliquos morbos
 tum vero phlegmonas, de quibus agimus, sicubi curas, nullo
 discutiente auxilio prius fidenter uteris quam totum corpus
 vacuaveris. Illud quoque attendas in omni affectu, nedum
 phlegmone oportet, aliquando totum corpus mediocri habitu
 esse in humorum tum qualitate tum symmetria, unam autem
 aliquam aut duas earum quae suprapositae sunt partium
 redundantiam suam ad aegram transmittere, veluti non
 raro, sed plane saepenumero accidere in oculis videre licet,
 capite his fluxionem mittente. Manifestum igitur, arbitror,
 in iis quoque esse ipsum prius caput sanandum esse explo-
 rato ejus affectu, quem superfluorum generatio comitatur.
 Et diuturnas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ip-
 sis dimissis, atque ad capitis procurationem conversi, cujus
 vitium si ex genere intemperiei sit, curationem ex sibi con-
 trariis, sicut prius monstratum est, adhibendam indicat. Plu-
 rimum igitur vel frigida intemperies caput vitiat vel hu-

Ed. Chart. X. [316. 317.]

Ed. Bas. IV. (183.)

φαλὴν ἢ ὑγρά· καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἀμφότεραι συνέρχονται. σπανιώτεραι δὲ εἰσιν αἱ διὰ θερμότητα δριμύν ρεῦμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιπέμπουσαι, καθ' ὥς οὐ προσήκει τοῖς διὰ θαψίας καὶ τοῦ νάπυος χρῆσθαι φαρμάκοις, ἀλλὰ τὸνναντίον ἅπαν, [317] ἐλαίῳ μὲν ὀμφακίνῳ τε καὶ Ἰσπανῷ καὶ ῥοδίνῳ, λουτροῖς δὲ ποτίμων ὑδάτων πλείοσιν. ἐνίοτε μὲν οὖν ὁ ἐγκέφαλος ἐπιπέμπει τὸ ρεῦμα· καὶ χρὴ τούτου μὲν τὴν κρᾶσιν ἐπανορθοῦσθαι τοῖς ὅλης τῆς κεφαλῆς ἐπιθέμασιν. ἐνίοτε δὲ τῶν ἀγγείων ἐστὶ τὸ πάθος ἥτοι τῶν φλεβῶν ἢ τῶν ἀρτηριῶν ἀτονωτέρων ὑπαρχουσῶν, ὥς δέχεσθαι τὴν τῶν ἄλλων ἀγγείων περιουσίαν. ἥνικα ἐκτέμνοντές τι μέρος αὐτῶν ἢ καὶ διατέμνοντες ὅλα μέχρι πολλοῦ βάρους, διαλαμβάνομεν οὐλῇ σκληρᾷ τὰ μεταξὺ διορίζοντες μόρια τοῦ τμηθέντος, ὥς μηκέτ' εἶναι συνεχῇ, μηδ' ἐπιρρεῖν ἐκ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ ἕτερον. ἀλλ' ὅταν γε τῶν ἐν τῷ βάρει κειμένων ἀγγείων τῶν ἄνωθεν ἡκόντων ἅμα τοῖς νεύροις ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὸ πάθημα, τούτων οὐδὲν οἷόν τ' ἐστὶ πρᾶξαι· διὸ καὶ δυσίατα πάντα τὰ τοιαῦτα ρεύματα γίγνεται. τὰ δ' ἔξωθεν ἀγγεῖα

mida, nec dubium est, quin etiam ambae congregiantur! Rariores sunt, quae propter calorem acrem oculis fluxionem immittunt, in quibus haud expedit iis quae ex thapsia et sinapi fiunt medicamentis uti, imo contrariis omnino, oleo crudo et Hispano et rosaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lavatione. Atque aliquando cerebrum ipsum fluxionem transmittit, debetque hujus intemperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquando vasorum ipsorum vitium est, quum venae vel arteriae imbecilliores sunt sic, ut aliorum vasorum supervacua recipiant. Quo casu aliqua earum parte excisa aut etiam totis bene alte praecisis, dura cicatrice quod interest intercipimus, quo disjunctae incisae vasis partes continuae praeterea non sint, nec ex altera in alteram confluere aliquid possit. Caeterum quum eorum vasorum quae in profundo sunt recondita ac e superiore ad oculos una cum nervis perveniunt vitium est, nihil horum agi licet, proinde aegre curabiles omnes ejusmodi fluxiones sunt. Quae vero extrinsecus posita vasa sunt, ea vel sine

Ed. Chart. X. [317.]

Ed. Bas. IV. (183. 184.)

καὶ χωρὶς χειρουργίας ἔνεστι ῥῶσαι, φαρμάκοις καταχρίοντα
 τονωτικοῖς. ἐνίοτε δὲ καὶ θερμὸν αἷμα καὶ ἀτμῶν μεστὸν
 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναφέρεται καὶ πληθύνει μάλιστα κατὰ τὰς
 ἀρτηρίας. ἐφ' οὗ χρησιμώτατον (184) εὗρηται βοήθημα τοῖς
 ἰατροῖς ἢ ἀρτηριοτομία. χρὴ δὲ ξυροῦντα τὴν κεφαλὴν ἐπιμε-
 λῶς ἀπτεσθαι τῶν τ' ὀπίσω καὶ καθ' ἑκάτερον οὓς ἀρτηριῶν
 καὶ τῶν ἐν τῷ μετώπῳ τε καὶ τοὺς κροτάφους. ὅσοι δ' αὐτῶν
 θερμότεραί σοι φαίνονται τῶν ἄλλων εἶναι καὶ μᾶλλον σφύ-
 ζειν, ἐκείνας τέμνειν· ὅσαι δὲ μικραὶ τέ εἰσι καὶ ὑπὸ τῷ δέρ-
 ματι, καὶ μέρος αὐτῶν ἐκτέμνης, ὥσπερ ἐν τοῖς σκέλεσιν ἐπὶ
 τῶν κισσῶν εἰώθαμεν πράττειν, ἄμεινον ἐργάση. καὶ τῶν
 καθ' ἡμᾶς γέ τις ὀφθαλμικῶν οὐχ ὁ φανυλότατος ἐξέκοπτε
 τῶν ἐποχουμένων τοῖς κροταφίταις μυσὶν ἀρτηριῶν οὐκ ὀλι-
 γίστην μοῖραν. ὥς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἀνασπᾶται τῆς ἐκτεμ-
 νείσης ἀρτηρίας τὰ καταλειπόμενα μόρια πρὸς τὸ συνεχὲς
 ἀμφοτέρων, καὶ μᾶλλον γίνεται τοῦτο ἐπὶ τε τῶν μικρῶν
 ἀγγείων καὶ ἥτιον σφυζόντων. εἰ δ' ἐν τῷ γυμνοῦν φαίνοιτο

chirurgia roborare licet, illitis medicamentis, quae robur in-
 ferant. Est et quando calidus sanguis ac vaporum plenus
 ad caput ascendit, ac maxime in arteriis redundat. Cui vitio
 excogitatum saluberrimum remedium medicis est, arteriae
 sectio. Oportet autem derafo capite curiose tangere tum
 quae retro tum quae secundum utramque aurem sunt arte-
 rias, praeterea quae in fronte et quae in temporibus sunt.
 Quarum quae calidiores aliis tibi apparebunt ac majorem
 exhibentes pulsum, hae sunt incidendae, quaecumque vero
 et parvae et prope cutem resident, harum vel si partem ali-
 quam excideris, uti facere in crurum varicibus solemus,
 aptius erit. Nostroque tempore quidam ex oculariis medicis
 non minimus ex arteriis, quae in temporum summis mus-
 culis resident, non exiguam excidit partem. Ac fere qui-
 dem, quum excisa est arteria, reliquae ejus partes ad sibi
 continuas retrahuntur, evenitque id magis in iis arteriis,
 quae tum minores sunt tum minorem exhibent pulsum.
 Quod si inter nudandum appareat tibi vas magnum, aut

Ed. Chart. X. [317.]

Ed. Bas. IV. (184.)

σοι μέγα τὸ ἀγγεῖον ἢ μέγਾਲος σφύζοι, ἀσφαλέστερον αὐτῷ βρόχον περιβάλλοντα πρότερον, οὕτως ἐκκόπτειν τὸ μεταξὺ. γιγνέσθωσαν δ' οἱ τοιοῦτοι τῶν βρόχων ἐξ ὕλης δυσσήπτου· τοιαύτη δ' ἐστὶν ἐν Ῥώμῃ μὲν ἢ τῶν Γαίετανων ὀνομαζομένων, ἐκ μὲν τῆς τῶν Κελτῶν χώρας κομιζομένων, πιπρασκομένων δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν, ἥτις ἐκ τοῦ τῆς Ῥώμης ἱεροῦ κατάγει πρὸς τὰς ἀγοράς. τούτων μὲν οὖν ἐν Ῥώμῃ ῥᾶστον εὐπορῆσαι· καὶ γὰρ εὐωνότατα πιπράσκειται. κατ' ἄλλην δὲ πόλιν ἰατρεύοντί σοι παρασκευάσθω τῶν νημάτων τι τῶν σηρικῶν ὀνομαζομένων. ἔχουσι γὰρ αἱ πλούσιαι γυναῖκες αὐτὰ πολλαχόθι τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ μάλιστα ἐν μεγάλαις πόλεσιν, ἐν αἷς εἰσι πολλαὶ τῶν τοιούτων γυναικῶν. εἰ δὲ μὴ παρείη τοῦτο, τῶν κατ' ἐκείνην τὴν χώραν ἐν ἧπερ ἂν ὦν τυγχάνης ἐκλέγου τὴν ἀσηπτοτέραν ὕλην, οἷα πέρ ἐστιν ἢ τῶν ἰσχνῶν χορδῶν· αἱ μὲν γὰρ εὐσηπτοὶ ταχέως ἀποπίπτουσι τῶν ἀγγείων. ἡμεῖς δὲ βουλόμεθα περισαρκωθέντων αὐτῶν ἀποπίπτειν τὸν βρόχον. ἢ γὰρ ἐπιτρεφομένη τοῖς ἀποτετιμημένοις μέρεσι τῶν ἀγγείων σὰρξ

magnum exhibere pullum tutius fuerit vinculo id prius excipere, mox quod in medio est praecidere. Sunt autem ejusmodi vincula ex materia aliqua aegre putrescibili, talis autem Romae est ea quae vocatorum Gajetanorum est, ipsa ex Gallis advecta, vendita vero maxime in sacra via, quae a templo Romae ad plateas deducit. Ac horum quidem Romae facilis est copia, vilissime enim venduntur. At si in alia urbe artem exerceas, comparetur filum aliquod ex iis quae serica nuncupantur. Habent enim ea divites mulieres in multis sub ditione Romanorum locis, potissimum in magnis urbibus, in quibus multae sunt mulieres id genus. Sin hujus facultas non sit, ex iis quae inveniuntur in regione quam incolis deligito materiam minus putrescibilem, cujusmodi est gracilium chordarum, nam quae facile putrescunt, eae cito a vasis decidunt. Nos vero, postquam undique sunt carne impleta, decidere vincula volumus. Quae namque caro in abscessis vasorum partibus coalescit, ea pro operculo est ac

Ed. Chart. X. [317. 318.]

Ed. Bas. IV. (184.)

ἐπίθεμα γίγνεται καὶ μύει τὸ στόμιον αὐτῶν. ἐπειδὴν δὲ
φθάσῃ γενέσθαι, καιρὸς ἤδη τοῖς βρόχοις ἀκινδύνως ἀποθ-
ρῆναι. τὰς μέντοι φλέβας, ὅτ' ἂν ποτε ἐκτέμνης τι μέρος
αὐτῶν, οὐκ ἀναγκαῖον οὕτως ἀσῆπτοις ὕλαις διαδεῖν, ἀλλ'
ἀρκεῖ καὶ τῶν ἄλλων τις. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀρτηριῶν ἡ διηγε-
νὴς κίνησις ἀνοίγνυσι τὰ στόματα τῶν τετμημένων ἀγγείων·
ἐπὶ δὲ τῶν φλεβῶν, ὅταν ἀπαξ μύσῃ καθ' ὀντιναοῦν τρόπον
ἦτοι πιληθέντα δι' ἐπιδέσεως [318] ἢ στυφθέντα διὰ φαρ-
μάκων, ἐπιτρέπει τῇ πέρειξ σαρκὶ περιφύεσθαι, καὶ μάλιστα
ὅταν ἀκίνητον ἔχῃ τὸ μέρος ὃ χειρουργηθεὶς ἄνθρωπος, ἔτι
δὲ μᾶλλον, ἐὰν καὶ ἀνὰ ῥόσπον ἔχῃ ἐπὶ κενῷ τῷ σύμπαντι
σώματι. καὶ γὰρ τοὶ καὶ τοὺς κισσοὺς οὕτω θεραπεύομεν.
ὀνομάζεται δὲ κισσὸς ἡ ἀνευρυσμένη φλέψ. ἀνευρύνεται δ'
ἐν ὄρχεσιν τε καὶ σκέλεσιν τοῦ πύπαν. ἐπεὶ δὲ γραφομένων ἔτι
τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ἤξιωσαν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐταίρων
ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ὅλης πραγματείας ἀπάντων ἐφεξῆς με τῶν
κατὰ χειρουργίαν μνημονεῦσαι, διὰ τοῦτο καὶ νῦν ὁ περὶ τῶν
κισσῶν ἀναβιβλήσθω λόγος. ὄντων δ' οὐκ ὀλίγων κατὰ

osculum eorum claudit. Postea vero quam id factum cernitur,
decidere jam vincula secure possunt. At vero quum vena-
rum partem aliquam excideris, non est opus eas tam im-
putrescibili materia deliges, sed suffecerit alia quaepiam.
Siquidem in arteriis perpetuus motus insecti vasis ora re-
solvit, in venis autem postea quam semel sunt utcumque
clausae, sive per deligaturam constrictae sive per medica-
mentum adstrictae, permittunt circumpositam carnem circa
coalescere, potissimum si qui curatur homo immotam par-
tem servet, magisque etiam si toto corpore vacuato ipsam
attollat. Quippe etiam varices ita curamus. Vocatur autem
varix vena dilatata. Porro dilatatur in testiculis et cruribus
omnino. Sed quoniam, cum hos adhuc scriberem commen-
tarios, non pauci amicorum rogarunt, ut in fine totius ope-
ris omnia, quae ad chirurgiam pertinent deinceps memorem,
idcirco tractatio de varicibus nunc differatur. Quum vero
non pauci speciatim sint oculorum morbi qui magis specia-

Ed. Chart. X. [318.]

Ed. Bas. IV. (184.)

μέρος ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν εἰδικωτέρας θεραπείας δεομένων, οὐδ' ὑπὲρ βλαίνων ἐτι λέγειν ἐνταυθοῖ προσήκει. τῷ μὲν γὰρ ἐπιμελῶς ἀνεγνωκότι τὰ πρόσθεν εἰρημένα καὶ φύσει συνετῶ ῥᾶστόν ἐστι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ἐξευρίσκειν ἅπαντα· τοῖς δὲ μὴ τοιούτοις ἄμεινον ἰδίᾳ γράψαι θεραπευτικὴν πραγματείαν ἀπάντων τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν, ἐπεὶ καὶ πολλοὶ τῶν ἐταίρων οὕτως ἀξιούσιν.

lem curationem desiderent, ne de his quidem hoc loco pluribus est agendum. Nam qui curiose praedicta legerit et naturali prudentia fuerit, huic omnia invenire eorum ratione sequenti nullo negotio licebit. Qui autem tales non sunt, iis satius fuerit omnium vitiorum, quae oculis incidunt, curandi rationem privatim scribere, maxime quum amicorum non pauci ita postulent.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

Ed. Chart. X. [318.]

Ed. Bas. IV. (184.)

Κεφ. α'. Περὶ μὲν τῶν παρὰ φύσιν ὀγκῶν ὅποιοι
μὲν εἰσι καὶ ὅποιοι γέγραπται πρόσθεν ἰδία καθ' ἐν βιβλίον.
ὥς δ' ἂν τις αὐτοὺς θεραπεύοι μεθόδῳ, τῆς προκειμένης
πραγματείας ἰδίον ὄν, ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶνδε τῶν ὑπο-
μνημάτων ῥηξάμεθα λέγειν. ἔπειθ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπὲρ
ἁπάντων πυρετῶν ὁ λόγος ἐγγόνει, βέλτιον ἔδοξέ μοι περὶ
πρώτης φλεγμονῆς διελθεῖν ὥς ἂν συνεχέστατά τε γινομένης
καὶ πυρετοῦς ἐπιφερούσης πολλάκις. εἴρηται μὲν οὖν τι καὶ
τῇ τῶν πυρετῶν θεραπείᾳ περὶ τῆς φλεγμονῆς ἅμα ταῖς

GALENI METHODI MEDENDI LIBER XIV.

Cap. I. De tumoribus praeter naturam quot nu-
mero, qualesque sint, scriptum uno volumine seorsum prius
est. Ut autem quisquam ipso methodo curet, quod propositi
operis proprium est, in horum commentariorum tertiode-
cimo praecipere coepimus. Et quoniam in superioribus de
omni februm ratione sermo erat habitus, aptius mihi visum
est de phlegmone primum differere, ut quae et frequentis-
sime incideret et febrēs saepe accenderet. Ac dictum quidem
nonnihil fuerat in februm curatione inter caeteras earum

Ed. Chart. X. [318. 319.]

Ed. Bas. IV. (184.).

ἄλλαις αὐτῶν αἰτίαις· ἀλλ' ὁ τελειός τε καὶ ἴδιος αὐτῆς λόγος ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ γέγραπται, τὴν μέθοδον τῆς θεραπεύσεως ὅποια τις ἐστὶ διερχομένων ἡμῶν, [319] οὐ τὴν τῶν βοηθημάτων ὕλην, ὃ τι μὴ παραδείγματος ἕνεκεν, ὥς καὶ πρὸς τῶν ἐμπροσθεν ἐποιήσαμεν. οὐ πόρρω δὲ τῆς φλεγμονῆς ἕτερον νόσημά ἐστιν ἐρυσίπτελας ὀνομαζόμενον, ἐπὶ χολώδει χυμῷ συνιστάμενον, ὥς ἐδείχθη. βέλτιον δ' ἴσως αὐτὸ μακροτέρῳ λόγῳ διορίσαι τῆς φλεγμονῆς. κοινὰ μὲν οὖν ἀμφοῖν ὃ τε παρὰ φύσιν ὄγκος ἐστὶ καὶ ἡ θερμασία, διαφέρει δὲ πρῶτα μὲν καὶ μάλιστα τῇ χροίᾳ. ἐρυθρὰς μὲν γὰρ οὕσης αὐτῆς φλεγμονὴν τὸ πάθος ὀνομάζουσιν, ὠχρὰς δ' ἢ ξανθῆς ἢ ὥσπερ ἐξ ὠχροῦ καὶ ξανθοῦ χρώματος μικτῆς, ἐρυσίπτελας. ἀτὰρ οὖν καὶ ὁ σφυγμὸς ἴδιον σύμπτωμά ἐστι τῆς μεγάλης φλεγμονῆς· καὶ γὰρ καὶ διὰ βάθους γίνεται μᾶλλον, ὥσπερ γε ἐρυσίπτελας ἐν τῷ δέρματι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ βάθει. λεπτός γὰρ κατὰ τὴν σύστασιν ὁ τῆς ὠχρᾶς χολῆς χυμὸς, ὥστε διαδρᾷ ῥαδίως ἐπὶ τὸ δέσμα, τὰ σαρκώδη καὶ ἀραιὰ μόρια διερχόμε-

causas etiam de phlegmone, verum absolutus sermo et qui proprie illi debebatur, in libro qui hunc praecedit est traditus, in quo methodum curandae ejus qualisnam esse conveniat tradidimus: nequaquam tamen auxiliorum materiam, nisi tantum exempli gratia, sicut in superioribus fecimus. Haud longe vero a phlegmone abest et alius morbus, quem erysipelas vocant. Id, uti monstratum est, ex bilioso humore nascitur. Sed praestiterit fortassis ipsum pluribus verbis a phlegmone distinguere. Ergo communia amborum sunt tumor, qui praeter naturam sit, tum vero calor. Dissident primum et maxime colore. Quum enim is ruber sit, phlegmonen affectum appellant, quum pallidus flavusve vel ut ex pallido flavoque colore mixtus, erysipelas. Praeterea pulsatio magnae phlegmones proprium est symptoma, quippe quae alte magis in corpus demittitur, erysipelas vero in cute potius consistit quam alte descendat. Tenuis namque substantiae est calidae bilis humor: itaque facile ad ipsam cutem transfluit, carnosius rarisque corporibus transmissis. Cu-

Ed. Chart. X. [319.]

Ed. Bas. IV. (184.)

νος. ἡ δὲ τοῦ δέρματος πυκνότης οὐκέθ' ὁμοίως εὐπορος
 τῇδε τῇ χολῇ, πλὴν εἰ πάνυ λεπτή καὶ ὑδατώδης εἴη, τοιαύτη
 γὰρ μάλιστα καὶ ἡ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐστὶ συναπερχομένη
 τοῖς ἰδρωσιν. καὶ πολλῶν ὄψει κατὰ τὰ βαλανεῖα ταῖς σπλεγ-
 γίσιν ἀποξεόντων τὸν ἰδρωτα τοιοῦτον τὴν χροάν, οἷον περ
 καὶ τὸ οὔρον ἐστὶ τοῖς ἐπὶ πλέον ἀσιτήσασιν. οἶσθα γὰρ ὡς
 χρονίζοντων ἡμῶν ἐν ταῖς ἀσιτίαις ὠχρότερον ἐξ ὑδατώδους
 γίνεταί τὸ οὔρον· ὕστερον δέ ποτε καὶ ξανθόν, εἰ μὴ φθά-
 σαιέ τις ἐπιτέγξει τὸν αὐχμὸν τοῦ σώματος, ὑγραινούσῃ τε
 τροφῇ καὶ ποτῷ. κατὰ φύσιν μὲν οὖν διοικουμένου τοῦ σώ-
 ματος ὁ πικρόχολος χυμὸς ἀδῆλως διαπνέεται· παρὰ φύσιν
 δὲ κατ' ἄλλα τε πάθη πλεονάζων φαίνεται, περὶ ὧν αὖθις
 εἰρήσεται, καὶ μέντοι κατὰ τουτὶ τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον,
 ὁ καλοῦσιν ἐρυσίπελας. ὅταν γὰρ ᾗτοι πολὺν πλέον τοῦ κατὰ
 φύσιν ἢ παχύτερος γινόμενος ἀθρόως ἐνεχθῇ πρὸς τὸ δέγμα,
 διακαίει τε τοῦτο καὶ εἰς ὄγκον αἵρει.

Κεφ. β'. Κρεῖττον δ' ἐστὶν, ὥσπερ αἰεὶ λέγομέν τε
 καὶ πράττομεν, οὕτω καὶ νῦν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν πραγμάτων,

tis vero densitas non aequè est huic bili pervia, nisi admo-
 dum tenuis aquosaque sit, talis namque maxime est etiam
 quae quotidie cum sudore exit. Licetque multorum, qui in
 balneis sudorem sibi frigidibus detergant, hunc ejus videre
 coloris, cujus lotium est iis qui diutius cibo abstinuerunt.
 Neque enim ignoras eorum qui inediam diu tolerant palli-
 dius ex aquoso lotium reddi, mox vero etiam flavum, nisi
 quos prius humectante nutrimento potioneque squallorem
 corporis irroret. Ac corpore quidem pro naturae modo gu-
 bernato amarae bilis humor abdite exhalat, praeter natu-
 ram vero se habente, tum aliis, de quibus post agetur, affe-
 ctibus redundat, tum vero eo de quo nunc agitur, quod ery-
 sipelas vocant. Quum enim vel longe copiosior vel crassior
 quam pro naturae modo redditus, universus ad cutem com-
 pulsus fuerit, eam tum perurit tum in tumorem attollit.

Cap. II. Sed satius est, ut semper et dicimus et faci-
 mus, ita nunc quoque nos a rebus, non a nominibus initium

Ed. Chart. X. [319.]

Ed. Bas. IV. (185.)

(185) οὐ τῶν ὀνομάτων ἀρξασθαι, δευτέραν ἀμείνω τῆς πρό-
σθεν ἀρχῆς τῷ λόγῳ τήνδε θεμένους. ὅταν αἵματος πολλοῦ
κατασκήψαντος εἰς τι μόριον, ὥς μὴ στέγεσθαι πρὸς τῶν
ἀγγείων τῶν κατ' αὐτὸ, διεκπίπτῃ τι δροσοειδῶς ἐκ τῶν
ἀγγείων εἰς τὰς τῶν μυῶν χώρας, ἃς ἔχουσι μετὰ τῶν συν-
τιθέντων αὐτοῦ ὁμοιομερῶν σωμαίων, ὅγκος μὲν γίγνεται
διὰ τὸ πλῆθος· ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τάσις μὲν τοῦ δέρματος, ὀδύνη
δ' ἐν τῷ βᾶθει καὶ πόνος μετὰ σφυγμοῦ καὶ ἀπτομένοις ἀντι-
τυπία τις, ἐρευνθὸς τε καὶ θερμοτήης, ὥς ἂν καὶ τοῦ δέρματος
ἀπολαύοντος ὧν πάσχουσιν αἱ ὑπ' αὐτὸ σάρκες. ἀνάλογόν
τε τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ περὶ τὰ σπλάγχνα γίνεται διάθεσις.
ἔστι γὰρ δὴ καὶ τούτοις ἰδία σὰρξ, ἣν ἔνιοι παρέγχυμα
προσαγορεύουσιν, εἰς ἣν ἀτμοειδῶς ἐκ τῶν πεπληρωμένων
ἀγγείων ἐκκρινόμενον τὸ αἷμα τὰ προειρημένα συμπτώματα
ἐργάζεται. μία μὲν οὖν ἦδε διάθεσις αἱματώδους ἐκγονος
ρεύματος ἐν σαρκοειδέσι σώμασι μάλιστα γινομένη. δευτέρα
δ' ἑτέρα χολώδους περὶ τὸ δέσμα συνισταμένη μάλιστα τὸ
τ' ἐκτὸς τοῦτο, τὸ κοινὸν ἀπάντων σκέπασμα τῶν μορίων,

faciamus, alterumque principium priore scilicet commodius
ejusmodi sermoni demus. Quum sanguis copiosus in aliquam
partem procubuit sic ut ab ejus partis vasis nequeat conti-
neri, exilitque aliquid instar roris ex ipsis vasis in ea muscu-
lorum spatia, quae similaribus corporibus ex quibus com-
ponuntur interveniunt, utique tumor ex plenitudine oritur,
cui succedit cutis tensio et in alto dolor et cum pulsatione
labor et tangenti renixus quidam et rubor et calor, ipsa ni-
mirum cute ea, quae subjecta sibi caro patitur, sentiente.
Similis jam dicto et in visceribus affectibus oritur. Est enim
his quoque sua quaedam caro, quam aliqui parenchyma vo-
cant, in quam sanguis ex repletis vasis halitus specie exu-
dans jam praedicta symptomata efficit. Atque hic unus af-
fectus est sanguineae fluxionis soboles in carnosa corpora
maxime incidens. Secundus alter biliosae fluxionis germen
est ac circa cutim maxime consistens tum hanc externam,
quae omnium partium commune est tegumentum, tum mem-

Ed. Chart. X. [319. 320.]

Ed. Bas. IV. (185.)

καὶ τὸ καθ' ἕναστον τῶν ἐντὸς περιτεταμένων ὑμενῶδες τε καὶ λεπτόν. ὥσπερ οὖν ἡ προτέρα συνεπιλαμβάνει τι καὶ τοῦ δέρματος, οὕτω καὶ ἡδε τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ σαρκός. [320] εἰ δὲ καὶ παχύτερος ὁ χυμὸς εἴη καὶ δριμύτερος, ἀποδέρει τὴν ἐπιδερμίδα καὶ ποτ' ἐν τῷ χρόνῳ πρὸς τὸ βάθος ἐξικνεῖται τοῦ δέρματος ἡ ἑλκωσις. αὕτη μὲν οὖν ἡ διάθεσις ἐρυσιπέλας ὀνομαζέσθω, διττὴν δὲ ἔχον, ὡς εἴρηται, διαφορὰν, ἥτοι χωρὶς ἐλκώσεως, ἢ σὺν ταύτῃ γιγνόμενον. ἡ προτέρα δὲ μονοειδὴς ἐστὶ καὶ καλεῖσθω φλεγμονή. ὅταν οὖν μήτε ἀκριβῶς ἢ χολῶδες τὸ ρεῦμα μὴθ' αἱματώδες, ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν μικτόν, ἀπὸ μὲν τοῦ κρατοῦντος ἐν τῇ μίξει τοῦνομα αὐτῷ τιθέσθω, κατηγορεῖσθω δὲ τοῦτο τὸ κρατούμενον, ὡς ἥτοι φλεγμονὴν ἐρυσιπελατώδη καλεῖν ἡμᾶς ἢ ἐρυσιπέλας φλεγμονώδες. εἰ δὲ μηδέτερον ἐπικρατοίῃ, μέσον ἐρυσιπέλατός τε καὶ φλεγμονῆς ὀνομαζέσθω τὸ πάθος.

Κεφ. γ'. Ἡ δὲ τῆς θεραπείας μέθοδος ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων συνθέτων, οὕτω καὶ νῦν γιγνέσθω τὴν ἀρχὴν ἀπὸ

branosam et tenuem; quae singulis internarum est circumdata. Ergo sicuti prior affectus etiam cutis aliquid apprehendit, ita hic quoque aliquid subjectae sibi carnis occupat. Quod si crassior humor acriorque sit, summam cuticulam excoriat, spatioque temporis ad profundum aliquando cutis exulceratio pervenit. Atque hic quidem affectus erysipelas nuncupetur, duplicem, ut jam dictum est, habens differentiam, quod vel absque exulceratione vel una cum hac incidat. Prior autem affectus unius rationis est, voceturque phlegmone. Quum ergo nec plane biliosa nec sanguinea fluxio est, sed ex ambabus mixta, utique ab eo quod in mixtura exsuperat nomen ipsi indatur, ac dicatur de eo id quod exsuperat, sic ut vel phlegmonem erysipelatosam id vocemus vel erysipelas phlegmonosum. Ubi autem neutrum vincit, ibi vitium phlegmones erysipelatosque medium nominetur.

Cap. III. Curationis vero methodus ut in aliis compositis, ita et nunc tradatur, initio a simplicibus sumpto. Er-

Ed. Chart. X. [320.]

Ed. Bas. IV. (185.)

τῶν ἀπλῶν ποιησαμένοις. κοινὸς μὲν οὖν σκοπὸς ἀπασί τοις οὕτω παρὰ φύσιν ὄγκοις ἢ κένωσις. οὕτω δ' εἶπον ἀναμνησκῶν τοῦ πλήθους τῶν ἐργαζομένων αὐτοὺς χυμῶν. εἰ γάρ τις τούτους κενώσει, τὴν κατὰ φύσιν ἔξιν ἀναλήψεται τὸ μόριον. ἀλλὰ καὶ ἡ κένωσις ὁμοίως ἀπασὶ διττὴ, μία μὲν οὖν ἀπωθουμένων ἡμῶν αὐτοὺς εἰς ἕτερα μόρια, δευτέρα δὲ διαφορούντων ἔξω κατὰ τὴν ἀδὴλον αἰσθήσει διαπνοήν. ἐπεὶ δ' οὐ τῷ ποσῷ μόνον ἀνιᾷ τὸ ἐρυσίπελας, ἀλλὰ καὶ τῷ ποιῷ, σφοδρὰν ἔχον τὴν φλόγωσιν, ἐμψύξεως δεήσεται περιττοτέρας ἢ κατὰ τὴν φλεγμονήν. οὐ μὴν ἀκίνδυνός γε ἡ τοιαύτη θεραπεία τῷ παντὶ σώματι, διὰ τὸ φέρεσθαι τὴν χολὴν ἐνίοτε πρὸς τι τῶν ἐπικαίρων μορίων, ὅπου γε οὐδ' ὅταν αἷμα ψύχεται πλεονάζον, ἀκίνδυνον ἐκ τῶν ἀκύρων μερῶν ἀπαθεῖσθαι τὸ ῥεῦμα. καθάπερ οὖν ἐπ' ἐκείνου μετὰ τῆς τοῦ παντὸς σώματος κενώσεως τοῖς ἀποκρουστικοῖς ὀνομαζομένοις ἐχρώμεθα βοηθήμασιν, οὕτω καὶ νῦν πράξομεν· ἀντὶ μὲν φλεβοτομίας χολαγωγῶ φαρμάκῳ καθαίροντες, αὐτὸ δὲ τὸ πεπονθὸς μέρος ἐμψύχοντες. ὅρος δ' ἔστω τοῦ ψύχειν ἡ

go omnibus qui sic praeter naturam consistunt tumoribus communis corporis vacuatio est. Adjeci vero illud sic, admonens te multitudinis humorum qui eos excitent. Nam si quis eos vacuet, naturalem habitum pars recipiet. At et vacuatio pari modo in omnibus duplex est, una repellentium ad alias partes, altera foras discutientium per eum qui sensum fungiat halitum. At quoniam erysipelas non quantitate modo affligit, sed etiam qualitate ipsa ex vehementi inflammatione cruciat, ampliorem refrigerationem quam phlegmone requirit. Nec tamen non periculosa toti corpori est ejusmodi curatio, propterea quod bilis interdum ad aliquam principem partem fertur, quippe quum si vel sanguis ipse abundet, haud tutum sit ex ignobilibus partibus fluxionem ejus repellere. Tanquam igitur in illa post totius corporis vacuationem repellentibus vocatis auxiliis usi sumus, ita nunc quoque faciemus, sed pro sanguinis missione medicamento quod bilem ducat purgantes, ipsam vero affectam partem refrigerantes. Esto autem refrigerationis terminus ipsa coloris

Ed. Chart. X. [320.]

Ed. Bas. IV. (185.)

τῆς χροᾶς μεταβολή. καὶ γὰρ τό γε ἀκριβὲς ἐρυσίπelas εὐθύς
 ἅμα ταύτῃ παύεται, τὸ δ' οὐκ ἀκριβὲς, ἀλλ' ἤδη πως φλεγ-
 μονῶδες πελιδνὸν ἀποφαίνει τὸ δέρμα, ψυχόντων ἐπὶ πλεον.
 εἰ δὲ μηδ' οὕτως τις παύοιτο, μελαίνεται, καὶ μάλιστα ἐπὶ
 τῶν πρεσβυτικῶν σωμάτων· ὥστ' ἔνια τῶν οὕτω ψυχθέντων
 οὐδὲ τοῖς διαφορητικοῖς φαρμάκοις ἐκθεραπεύεται τελέως,
 ἀλλ' ὑπολείπει τινὰ περὶ τὸ μόριον ὄγκον σκιρῶν. μεταβαί-
 νειν οὖν ἄμεινον ἀπὸ τῶν ψυχόντων τε καὶ στυφόντων ἐπὶ
 τὰναντία καθ' ὃν ἂν καιρὸν ἰδῆς ἡλλοιωμένον τὸ χρῶμα τοῦ
 πάσχοντος μορίου, πρὶν ἦτοι πελιδνὸν ἢ καὶ παντάπασι μέ-
 λαν γενέσθαι. λέλεκται δ' ἐν ταῖς περὶ φαρμάκων πραγμα-
 τεῖαις ἡ τῶν ψυχόντων ὕλη, τὸ στρύχνον καὶ τὸ ἀεῖζων, ἡ τ'
 ἀνδράχνη καὶ ἡ κοτυληδὼν καὶ τὸ ψύλλιον, ὃ δ' ὑοσκύαμος
 καὶ ἡ θριδακίνη καὶ ἡ σέρις, ὃ τε ἀπὸ τῶν τελμάτων φακός,
 αἷ τε δι' ὕδατος πᾶνν ψυχροῦ κηρωταὶ καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦ-
 τα. μεταπεσούσης δὲ τῆς φλογώσεως τοῦ πεπονθότος μορίου,
 καταπλάττειν αὐτὸ, πρὶν πελιδνὸν γενέσθαι δι' ὥμης λύσεως,
 ὀνομάζω δ' οὕτω τὸ κρίθιον ἄλευρον. εἰ δὲ καὶ πελιδνὸν

mutatio. Etenim quod purum erysipelas est statim cum
 hoc quiescit, quod non purum est, sed jam quodammodo
 phlegmonodes, si plusculum refrigeres, lividam cutim prae-
 fert. Sin ne sic quidem quis desistat, nigricat, potissimum in
 senili corpore, ut quaedam ita refrigerantium ne discutien-
 tibus quidem medicamentis ad perfectionem sanentur, sed
 scirrhusus quidam tumor in parte relinquatur. Ergo satius
 est, ubi laborantis partis alteratum colorem videris, a refri-
 gerantibus adstringentibusque ad contraria transire prius
 quam vel livida vel nigra prorsus fiat. Porro refrigerantium
 materia in opere de medicamentis est tradita, solanum et
 sempervivum et portulaca et umbilicus veneris et psyllium
 et altercum et lactuca et intybum et lenticula palustris et
 cerata ex aqua admodum frigida et alia id genus. Ubi vero
 inflammatio aegrotantis partis jam desit, cataplasma illi
 prius quam liveat ex cruda farina, sic autem voco hordea-
 ceam farinam, est imponendum. Quod si jam livor occuparit,

Ed. Chart. X. [320. 321.]

Ed. Bas. IV. (185.)

γενέσθαι φθάσειεν, ἀποσχάζοντα καταπλάττειν αἰονῶν τε τὰ μὲν πλείστα δι' ὕδατος θερμοῦ· καὶ θάλασσα δὲ καὶ ἄλμη ποτὲ συνοίσει. [321] καὶ αὐτῷ δὲ τῷ καταπλάσματι μίγνυται τοιοῦτον ὕδωρ ἢ ὄξος ἢ ὀξάλμη. ἐν τούτῳ δὲ τῷ καιρῷ καὶ κοριανοῦ μετ' ἀλφίτων ἐνιοὶ πειραθέντες ἔγραψαν ὡς ἀγαθὸν εἶη φάρμακον ἐρυσιπέλατων. εἰτ' αὖθις ἕτεροι κατ' ἀρχαῖς χρησάμενοι μεγάλης βλάβης τῷ κάμνοντι κατέστησαν αἷτιοι, καὶ ἡ διὰ τοῦ ῥοδίνου δὲ κηρωτῇ λαμβάνουσα τῆς τιτάνου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνίοις γέγραπτεῖ βοηθεῖν ἐρυσιπέλασι καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα τῶν θερμαινόντων ἱκανῶς, ὧν οὐδὲν ἔστιν ἐρυσιπέλατος ἱάμα πρὶν μεταπεσὼν αὐτὸ παύσασθαι μὲν ὅπερ ἦν ἐξ ἀρχῆς, ἕτερον δ' ἐναντίον ἐκείνῳ γενέσθαι. πῶς γὰρ οὐκ ἐναντίον ἔσται τὸ θερμῷ πάθει τὸ ψυχρὸν, ἢ τῷ ξανθῷ τὴν χροάν ἢ ὠχρῷ τὸ πελιδνὸν ἢ μέλαν; ὥσπερ δὲ πολλάκις ἐπιμίγνυται φλεγμονῇ τὸ ἐρυσιπέλας, οὕτως ἐνίοτε τῷ οἰδήματι· καὶ καλεῖσθω τηρικαῦνα τὸ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ἐρυσιπέλας οἰδηματωδές, ὥσπερ γε κᾶπειδαν ψυχρόμε-

incisa cute cataplasma superponendum, perfundendusque locus plurimum quidem ex aqua calida: sed et marina aqua et muria interdum conducet. Quin etiam ipsi cataplasmati ejusmodi aqua vel acetum vel oxalme misceatur. Hoc tempore etiam coriandrum cum polenta quidam experti esse salubre erysipelatum medicamentum scripserunt. Alii rursus eodem inter initia usi magnae noxae occasio laborantibus fuere. Sed et rosaceum ceratum, cui immixtum sit calcis aliquid, eodem modo sunt, qui prodiderunt erysipelati prodesse, aliaque similis generis nonnulla ex iis quae valenter calefaciant, quorum nullum est erysipelatis medela antequam mutatum desinat esse id quod ab initio fuerat atque alterum jam illique contrarium evaserit. Quomodo enim non sit contrarius calido affectui frigidus, aut ei qui flavo aut pallido colore est is qui lividus aut niger est? Quemadmodum autem saepe phlegmonae admiscetur erysipelas, ita etiam aliquando oedemati, ac vocetur quod ex ambobus tum est conflatum, erysipelas oedematosum, ut et ubi ex refri-

Ed. Chart. X. [321.]

Ed. Bas. IV. (185.)

νον σκληρόν τε καὶ δύσλυτον γένηται, κληθήσεται σκιρῶδες
 ἐρυσίπελας. καὶ τοίνυν καὶ ἡ θεραπεία καθάπερ ἐν ἅπασι
 τοῖς συνθέτοις, οὕτω καὶ ἐν τούτων σοι γιγνέσθω· καὶ μά-
 λιστα μὲν ἀνθισταμένῳ πρὸς τὸ κρατοῦν, οὐκ ἐπιλεησμένῳ
 δ' οὐδὲ τῆς ἀπὸ τοῦ μυχθέντος ἐνδείξεως.

Κεφ. δ'. Ὡςπερ γὰρ ἐπὶ χολώδει ρεύματι τὸ ἐρυσί-
 πελας, οὕτως ἐπὶ φλέγματι τὸ οἴδημα γίννεται χαυνός τις
 ὄγκος ἀνώδυνος. ἴσμεν δὲ δήπου καὶ ἄλλως οἰδήματα γινόμενα
 περὶ τοὺς πόδας ἐν ὑδερικαῖς διαθέσεσι καὶ φθόαις καὶ καχε-
 ξίαις ἐτέραις ἰσχυραῖς. ἐπ' ἐκείνων μὲν οὖν σύμπτωμά ἐστι
 τὸ οἴδημα τοῦ κατέχοντος πλήθους τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ
 μᾶς ἰδίας ἐξαιρέτου θεραπείας δεόμενον. ἀρκεῖ γὰρ, εἴπερ
 ἄρα, τηρικαῦτα ἀνατρίβειν τὰ σκέλη ποτὲ μὲν δι' ὄξυροδίνου,
 ποτὲ δὲ δι' ἐλαίου καὶ ἁλῶν, ἢ καὶ αὐτῷ τῷ ὄξυροδίνῳ τῶν
 ἁλῶν ἐπεμβάλλοντα. διὰ δὲ τὸν φλεγματώδη χυμὸν ἐπιρ-
 ρυέντα μορῖα συνιστάντος οἰδήματος, ἱκανὸς ἐνίοτε καὶ σπόγ-
 γος μόνος ὕδατι βεβρεγμένος ὀλίγον ὄξους ἔχοντι. γινέσθω
 δ' ἡ κράσις ἥτοι γ' ὥς ἂν καὶ πίοι τις ἢ οὐ πολλῶ γέ τούτων

gerando durum aegreque solubile redditur, vocabitur ery-
 sipelas scirrhusum. Jam curatio quoque veluti in omnibus
 compositis, ita in his administrabitur, ac potissimum quidem
 contra exsuperans pugnabitur, non praetermissa tamen nec
 ea quae ex admixto praestatur faciendorum indicatione.

Cap. IV. Quemadmodum autem ex biliosa fluxione
 erysipelas, ita ex pituitosa constat oedema ipsum, rarus qui-
 dam atque indolens tumor. Equidem scio aliter quoque oe-
 demata provenire, circa pedes in hydericis affectionibus et
 phthois aliisque pravis qui vehementes sint habitibus. At-
 que in illis quidem oedema plenitudinis hominem premen-
 tis est symptoma nullam seorsum propriam curationem re-
 quirens. Nam satis erit, si modo *curatione egebit*, ipsa tum
 crura perfricare alias oxyrodino, alias oleo cum sale aut
 etiam oxyrodina sal habente. At si ex pituitoso humore in
 partem influente oedema constitit, abunde aliquando satis-
 facit spongia sola, quae ex aqua in qua sit acetum aliquid ma-
 duerit. Porro haec ita attemperabitur ut vel bibi possit vel

Ed. Chart. X. [321.]

Ed. Bas. IV. (185. 186.)

πλέον ἔχουσα τὸ ὄξος. ἐπιδεῖν δὲ χρὴ τὸν σπόγγον ἐκ τῶν
 κάτω μερῶν ἀρχόμενον καὶ ἄνω τελευτῶντα. καινὸς δ' ἔστω
 (186) πάντως, εἰ μέλλοι τι χρηστὸν ἐργάσασθαι· μὴ παρόντος
 θε σοι καινοῦ, διαρρύπτειν χρὴ καὶ καθαίρειν τὸν ἐπιτυχόντα
 νίτρον τε καὶ ἀφρονίτρον καὶ τῇ καλουμένῃ κονία στακτῇ. μὴ
 καταστάντος δὲ ἐπὶ τοῖσδε τοῦ οἰδήματος, ἐπειδὴν αὖθις
 ἐπιδέης, ἐπεμβάλλειν καὶ βραχὺ τῆς στυπτηρίας καὶ σπόγγον
 καινὸν προσοιστέον· εἰ δ' οὐκ ἔχοις καινόν, ἄμεινον χρῆσθαι
 τούτῳ δὴ τῷ καλουμένῳ πρὸς τῶν πολλῶν ἔλλυχνίῳ. μαλακὸν
 δ' ἔστω πρὸ πάντων, ὅποῖον τὸ Ταρσικόν· εἰ δ' ἐκείνου τις
 εὐποραίη, θαρρῶν χρῆσθαι· βέλτιον γὰρ ἐνεργήσῃ τοῦ σπόγ-
 γου. δυνέσθω δὲ δηλονότι τῷ τὴν στυπτηρίαν ἔχοντι ὄξυ-
 κράτῳ καὶ ἐπιδείσθω, καθότι προείρηται, κάτωθεν ἄνω.
 σφίγγειν δ' οὕτω συμμέτρως, ὥς ἐν κατάγματι, καὶ μᾶλλον
 μὲν τὰ κάτω πρῶτα· κατὰ βραχὺ δ' ἐκλύνει τὴν σφίγγιν· οὐ
 μὴν εἰς τοσοῦτόν γε, ὥς χαλαρὸν γενέσθαι τι μέρος τῆς ἐπι-
 δέσεως. ἀγαθὸν δὲ φάρμακον εἰς ταῦτα καὶ τὸ γλαύκιον αὐτό
 τε καθ' ἑαυτὸ δι' ὄξυκράτου λυθὲν, ὅτι τε μᾶλλον τὸ δι'

ut non multum supra hoc aceti habeat. Deligare vero spon-
 giam debebis ab inferiore parte incipiens ac supra finiens.
 Esto autem *spongia*, si quid profuturum sit opus, omnino
 novā; si recens tibi non est, hanc vilem detergebis expurga-
 bisque nitro et aphronitro et dicto colato lixivio. Quod si
 sub his oedema non subsidat, ubi rursus deligabis, pusillum
 aliquid aluminis conjicies, ac novam spongiā admovebis,
 si nova tibi non sit, melius est eo quod vulgus vocat el-
 lychnium uti. Id vero ante omnia molle esto, quod genus
 Tarficum est, cuius si facultas est, audacter utitor, utilius enim
 experire quam spongiā. Madeat vero ex pusca, quae ali-
 quid habeat aluminis, tum ut praescriptum est deligetur ab
 inferiore sursum. Sit autem arctatio mediocris, veluti in
 ossis fractura, ac primae quidem *fasciae injectiones*, quae
 inferne *incipiunt*, magis *arctandae*, quae deinceps sunt,
 sensim remittendae, caeterum non adeo ut laxa sit aliqua
 deligationis pars. Porro idoneum medicamentum ad haec
 et glaucium est, tum ipsum per se liquatum ex posca, tum

Ed. Chart. X. [321. 322.]

Ed. Bas. IV. (186.)

αὐτοῦ συντιθέμενον ἡμέτερόν φάρμακον, [322] οὐ τὴν σύν-
 θεσιν ἔχεις ἐν τῇ περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείᾳ λεγομένῃ.
 ἦσαν δέ μοι μέχρι δεῦρο τρεῖς, ἥ τε περὶ τῶν ἀπλῶν, καὶ
 μετὰ ταύτην ἡ περὶ τῆς συνθέσεως αὐτῶν, εἴθ' ἡ περὶ τῶν
 εὐπορίστων. ἔοικα δὲ καὶ τετάρτην ἄλλην ποιῆσειν, ἐπειδὴ
 καὶ πολλοὶ τῶν ἐταίρων οὕτως ἀξιούσιν· ἐν ἣ περὶ τῶν κοι-
 νῶν καὶ ἰδίων ἐκάστου μορίου καὶ πάθους φαρμάκων ὁ λόγος
 ἐστί μοι. ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ διὰ τοῦ γλαυκίου φάρμακον οὐκ
 οἰδήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον αὐτῶν ἐρυσιπέ-
 λατά τε τὰς φλεγμονὰς ἀρχομένας ἰᾶται, καὶ μάλιστα τὰς θερ-
 μάς. εὐδηλον δὲ ὅτι καὶ τὰς ἐρυσιπελατώδεις φλεγμονὰς
 ἐρυσιπέλατά τε τὰ φλεγμονώδη θεραπεύσεις ταὐτῷ τούτῳ
 τῷ φαρμάκῳ. οὐ μὴν τὰς τε σκιρῶνμένας ἤδη τῶν φλεγμο-
 νῶν ἢ τὰ ψυχθέντα τῶν ἐρυσιπελάτων, οὐδ' ὅλως οὐδεμίαν
 διάθεσιν σκιρῶνδῃ· περὶ ὧν εἴρηται μὲν τι καὶ τῷ πέμπτῳ
 περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, εἰρήσεται δὲ καὶ
 νῦν. ὁ μὲν γὰρ χυμὸς ὁ τὰ τοιοῦτον πάθος ἐργαζόμενος

vel magis medicamentum nostrum, quod ex eo compositum
 est, cujus compositionem habes in eo opere, quod de me-
 dicamentis est inscriptum. Sane hactenus a me scripta fue-
 rant opera tria, unum de simplicibus, alterum post hoc de
 compositione medicamentorum, et tertium de facile parabili-
 bus. Quartum autem adscribere constitui, quandoquidem
 multi amicorum ita suadent. In eo de communibus et pro-
 priis cujusque partis et affectionis medicamentis agetur. Ve-
 rum medicamentum illud, quod glaucium habet, non oede-
 mata modo, verum multo etiam magis tum erysipelata tum
 phlegmonas incipientes sanat ac potissimum calidas. Mani-
 festum autem quod erysipelatosas phlegmonas et erysipe-
 lata phlegmonosa idem medicamentum sanat. At non eas
 phlegmonas quae in scirrhum jam transierunt aut erysipe-
 lata quae jam refrixerunt, aut denique ullum scirrhosum
 affectum sanaverit, de quibus in quinto de simplicium medi-
 camentorum facultatibus aliquid est proditum, dicetur vero
 et nunc. Siquidem humor, unde ejusmodi vitium nascitur,

Ed. Chart. X. [322.]

Ed. Bas. IV. (186)

ἦτοι γλίσχρος ἐστὶν ἢ παχὺς, ἢ ἀμφοτέρω. τῆς θεραπείας δὲ αὐτοῦ κοινὸς ὁ σκοπὸς ἐκκενῶσαι τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ μορίῳ παρὰ φύσιν ἅπαν. ἴδιος δ' ὁ τρόπος τῆς κενώσεως· ἀπορροῦσαι γὰρ αὐτὸν χρὴ δυσλύντως ἐμπεπλασμένον. ἐὰν οὖν ἀθρόως ἔλκουσί τε καὶ διαφοροῦσι φαρμάκοις ἐγχειρῇ τις κενῶν, ἀνευ τοῦ μαλάττειν τε καὶ χεῖν τοῖς ὑγραίνουσι καὶ θερμαίνουσιν, ἐν ὀλίγαις μὲν ἡμέραις ταῖς πρώταις ἀξιόλογον ἐπίδοσιν δόξει λαμβάνειν ἢ θεραπεία, τό γε μὴν ὑπόλοιπον τῆς διαθέσεως ἀνίατον ἐσται· διαφορηθέντος γὰρ ἅπαντος τοῦ λεπτομεροῦς κατ' αὐτὴν, ὁμοίον τι πῆξει λιθώδει τὸ λοιπὸν λήψεται. καὶ γὰρ οὖν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀρθρίταισι πύρων ἢ γένεσις ἐξ ὑγροῦ παχέος ἐστὶ καὶ γλίσχρου μὴ κατὰ βραχὺ διαφορηθέντος, ἀλλ' ἀθρόως ξηρανθέντος ὑπὸ βιαιῶν φαρμάκων. οὕτω δὲ καὶ τοῖς νεφροῖς οἱ λίθοι γεννῶνται, κατεπτηθέντος ἐν αὐτοῖς χυμοῦ παχέος καὶ γλίσχρου. διὰ τοῦτ' οὖν ἐπὶ τῶν σκιρῶδῶν διαθέσεων οὐδὲν τῶν ἰσχυρῶς θερμαίνόντων ἢ ξηραίνόντων φαρμάκων ἀρμόττει, μόνον δὲ ὅσα μετὰ τοῦ μαλάττειν ἱκανὰ

aut glutinosus est aut crassus, aut utriusque rationis particeps. Curandi vero ejus communis scopus est, ut quod praeter naturam in parte est, totum vacuetur. Modus tamen evacuationis ejus proprius est, nam detergere id ubi contumaciter inhaeret oportebit. Quod si quis iis quae vehementer trahunt discutiantque medicamentis vacuare tentet, nec iis quae humectent et calefaciant molliat ac liquet, huic paucis primis diebus egregie processisse curatio videbitur, caeterum quod de affectu restabit, id insanabile erit, siquidem toto quod in eo tenuium partium erat discusso, quod reliquum est veluti lapidosa concretio linquetur. Etenim et qui in articulari morbo visuntur pori, ex humore crasso glutinosoque proveniunt, quando is non paulatim est discussus, sed violentis medicamentis totus simul siccatus. Sic et calculi generantur in renibus, asse scilicet in his crasso glutinosoque humore. Hac igitur de causa ad scirrhosos affectus nullum vehementer calefaciens siccansve medicamentum est aptum, sed ea tantum quae cum molliendo discutere pos-

Ed. Chart. X. [322. 323.]

Ed. Bas. IV. (186.)

διαφορεῖν ἐστίν, ὅσον ὁ ἐλάφειος μυελὸς καὶ μόσχειος καὶ
στεαρ αἰγείον τε καὶ ταύρειον καὶ λεόντειον, ἔτι τε πρὸς
τούτοις ἀμμωνιακὸν θυμίαμα καὶ βδέλλιον ἑκάτερον, καὶ
μᾶλλον τὸ Σκυθικὸν ὅσῳ περ ὑγρότερόν ἐστιν. ὡσαύτως δὲ
καὶ ὁ στύραξ ὁ ὑγρότερος ἀμείνων τοῦ ξηροῦ. τούτοις οὖν
προσέχων τοῖς σκοποῖς καὶ τὰς ἐπιπεπλεγμένας διαθέσεις
ἰᾶσθαι δυνήσῃ, κατὰ τὴν εἰρημένην ἤδη πολλάκις ἐπὶ πάν-
των τῶν συνθέτων παθῶν μέθοδον.

Κεφ. ε'. Ἐμοὶ δὲ καιρὸς ἂν εἴη περὶ τῆς τῶν πα-
σχόντων μορίων ἀναμνηῆσαι διαφορᾶς, ἧς αἰὲν μνημονεύειν
ἡξίου ἐπὶ πάντων τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων.
εἴρηται δ' οὐκ ὀλίγα καὶ κατὰ τὸ πρὸ τούτου γράμμα
περὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐνδείξεως. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος σκο-
πὸς τῆς ἰάσεως ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἐν οἷς
οὐδέπω γέγονασι πῶροι κένωσις ἐστίν. ἡ δὲ τῶν σκιδρόν-
μένων μορίων κένωσις ὑπὸ τῶν προειρημένων γίνεται
φαρμάκων, ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς μαλακτικά.
[323] τῷ δ' εἶναι τῶν μορίων τὰ μὲν ἀραιότερα φύσει,

sunt, cujusmodi sunt tum cervina medulla tum vitulina
tum sebum hircinum et taurinum et leoninum, ad haec am-
moniacum thymiaia et bdellium utrumque, magisque Scy-
thicum, quanto est humentius. Pari modo et styrax, qui
humentior est, sicco utilior est. His igitur scopis attentus,
etiam complicatos affectus sanare poteris, saepe jam dicta in
omnibus compositis affectibus methodo.

Cap. V. Mihi vero jam tempestivum fuerit de affe-
ctuum partium differentia mentionem facere, quam semper
in omnibus tum morbis tum symptomatis in memoriam ha-
bendam censui. Diximus autem non pauca de indicatione,
quae ab iis sumitur in libro qui hunc praecedit. Siquidem
omnium qui praeter naturam sunt tumorum, in quibus utri-
que adhuc non sunt geniti pori, primus curationis scopus
vacuatio est. Earum vero partium quae jam scirrhum con-
traxerunt, vacuatio per jam dicta medicamenta perficitur,
vocareque ea malactica, i. e. *mollientia*, medici solent. Quo-
niam autem partium aliae rariores naturaliter sunt, aliae

Ed. Chart. X. [323.]

Ed. Bas. IV. (186.)

τὰ δὲ πυκνότερα, καὶ τὴν κένωσιν ἑτέρων δεῖσθαι κατ' εἶδος βοηθημάτων ἀναγκαῖον ἐστὶ. διὰ τοῦτ' οὖν ἐπὶ τενόντων τε καὶ συνδέσμων ἔδοξέ μοι βέλτιον εἶναι παραμιγνύναι τι τῇ διὰ τῶν μαλακτόντων φαρμάκων ἀγωγῇ τῆς τμητικῆς ὀνομαζομένης, ὣν τοῖς μάλιστα ὄξος ἐστὶ τοιοῦτον. ἐνίοτε μὲν οὖν αὐτῷ χρώμεθα καὶ πρὶ τῶν ἄλλων μορίων σκιρῶθέντων, ὡς ἐρῶ μικρὸν ὕστερον. ἐπὶ δὲ τενόντων τε καὶ συνδέσμων ὥδέ πως. ὄξει δριμυτάτῳ σβέννυμι λίθον διάπυρον, εἰ μὲν οὖν οἶόν τε, τὸν πυρίτην λίθον καλούμενον, ὃς οὐδ' αὐτός ἐστι σπάνιος ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι, μὴ παρόντος δὲ τούτου, τὸν μυλίτην· ὀνομάζουσι δὲ οὕτως ἕξ οὗ τὰς μύλας ἐφ' ὧν ἄλοῦσι κατασκευάζουσιν. εἴτα ἀναφερομένου τινὸς ἀτμοῦ θερμοῦ μετὰ τὸ καταχυθῆναι τοῦ λίθου τὸ ὄξος, ἐν ἐκείνῳ τὸν ἐσκιρῶμενον σύνδεσμον ἢ τένοντα διακινεῖν ἀναγκάζω καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν ἐπιτίθηναι τὸ μαλακτικὸν φάρμακον. ἔλαιόν γε μὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς θεραπείας οὐχ ὕδατι καταντλῶ τὸ πεπονθὸς μόριον, ἄχρι παντός ἐκάστης ἡμέρας. ἐχέτω δὲ τοῦτο μηδεμίαν στύψιν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἔστω λεπτομερὲς, οἶόν

denfiores, etiam vacuationem eorum diversa specie remedia postulare est necessum. Hae igitur de causa tum in tendo-nibus tum in ligamentis, *quum scirrhusa fuerint*, visum mihi satius est ei curationi, quam per mollientia medica-menta molimur, aliquid incidentium admiscere, ex quorum numero in primis acetum est. Interdum vero et in aliis par-tibus, quas scirrhus affecit, eo utimur, ut paulo post dicam. Verum in tendonibus et ligamentis in hunc modum. In ace-to acerrimo candentem igni lapidem extinguo, ac si quidem haberi potest, qui certe in magnis urbibus rarus non est, py-riten, si ejus copia non datur, molarem, quem myliten vo-cant, ex quo molas quibus molimus faciunt. Deinde ascen-dente post infusum lapidi acetum vapore calido, in hoc di-moveri scirrhusum ligamentum vel tendonem cogo, atque exinde rursus medicamentum quod molliat impono. Oleo tamen principio curationis nec aqua quotidie laborantem omnino partem perfundo. Est autem id oleum haud qua-quam adstringens, sed plane tenuium partium, cujusmodi Sa-

Ed. Chart. X. [323.]

Ed. Bas. IV. (186.)

πέρ ἐστι τὸ Σαβῖνον. ἐναφεψῶ δ' ἐνίοτε τῷ ἐλαίῳ καὶ τῆς
 ἁλθαίας τὴν ῥίζαν, ἀγρίου τε σικνίου καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη.
 καὶ τούτῳ χρῶμαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς εἶπον. ἡ δὲ δι'
 ὄξους θεραπεία χρήσιμός ἐστιν ἐπὶ προσήκοντι τῷ πάθει,
 προπαρασκευασμένου τοῦ μέρους ὑπὸ τῶν μαλακτικῶν. ἐπε-
 νόησα δέ τινα καὶ σύνθετα φάρμακα δι' ὄξους, ἃ μεταξὺ τῶν
 μαλακτικῶν ἐπιτίθῃμι πρὸς μίαν ἡμέραν. ἡ γὰρ τοι τοῦ ὄξους
 δύναμις, ἔάν τις αὐτῇ μετρίως τε καὶ κατὰ τὸν προσήκοντα
 καιρὸν χρῆσται, ὠφελεῖ τὰς τοιαύτας διαθέσεις τέμνουσα
 καὶ διαλύουσα τοὺς παχεῖς χυμούς· εἰ δὲ ἀμετροτέρον ἢ οὐκ
 ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι, τὸ λεπτότερον ἐξαρθάζουσα τὸ
 καταλείπον ἑᾷ λιθοῦσθαι. καὶ μέντοι καὶ μέγροι πλείονος, εἴ
 τις αὐτῷ χρῶτο, τῆς οὐσίας ἀπτεται τῶν νέρων. διὰ τοῦτ'
 οὐν οὔτε πολλάκις οὔτε κατ' ἀρχὰς οὔτ' ἐν χρόνῳ πολλῷ
 χρηστέον ἐστὶ τοῖς δι' ὄξους φαρμάκοις ἐπὶ συνδέσμων τε καὶ
 τενόντων. ἐπὶ μέντοι σπληνὸς ἢ τῶν σαρκωδῶν μερῶν τοῦ
 μνὸς ἐσκιῶζομένων ἀκίνδυνος ἡ χρῆσις· ἀραιὰ τε γὰρ ταῦτα
 φύσει καὶ φόβος οὐδεὶς ἐστὶ πληγῆναί τι νεῦρον ὑπὸ τῆς

binum est. Incoquimus autem oleo interdum althaeae radi-
 cem ac silvestris cucumeris et si qua est ejus generis alia.
 Atque hoc utor, ut dixi, quotidie. Caeterum curatio quae
 praeter acetum administratur utilis est vitio jam adulto et
 quum praeparata jam submollientibus pars fuerit. Excogi-
 tavi autem et composita quaedam ex aceto medicamenta,
 quae inter mollientium usum ad unum diem impono. Siqui-
 dem aceti vis, modo ea quis modice et debito tempore utat-
 ur, salutaris ejusmodi affectibus est, ceu crassos viscidosque
 humores incidens ac dissolvens; sin vel immoderatus vel
 in tempore non idoneo, tenuiores partes violenter absumens
 id quod reliquum est lapidescere sinit. Sed si quis eo diu-
 tius utatur, substantiam ipsam nervorum delibaverit. Ob id
 igitur nec saepe nec inter initia nec longo tempore medica-
 mentis, quae ex aceto componuntur, ad ligamenta et tendo-
 nes est utendum. At in liene et carnosus muscoli partibus
 scirrhus affectis tutus ejus est usus, quippe rarae sunt natu-
 raliter hae partes, nec est quod metuas, ne quis nervus ejus

Ed. Chart. X. [323.]

Ed. Bas. IV. (186. 187.)

δυνάμειος αὐτοῦ. τῷ μὲν οὖν ἀμμωνιακῷ θυμιάματι μετ' ὅξους πολλοὶ καὶ ἄλλοι χρῶνται κατὰ τοῦ σπληνὸς ἐπιτιθέντες πηλῶδες τῷ πάχει, τὸ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ἐργαζόμενοι· καὶ πολλάκις γε τοῦτο μόνον ἤρκεσεν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τῶν μυῶν ἄλλον μὲν οὐκ εἶδον, ἐγὼ δ' ἐχρησάμην (187) πολλάκις ἐν τῷ μεταξὺ τῶν μαλακτικῶν. ἐπ' ἐκείνοις μὲν οὖν οὐδεμία σαφὴς ὠφέλεια γίγνεται· προμαλαχθέντος δ' ὑπ' αὐτῶν τοῦ σκιρτώδους ὄγκου μεγίστην ὠφέλειαν ἐργάζεται τὸ δι' ὅξους λυθὲν ἀμμωνιακόν. ἀπόκρη δὲ καὶ τούτῳ κατὰ μίαν ἢ καὶ δευτέραν ἡμέραν χρησαμένους ἐπανελθεῖν αὐθις ἐπὶ τὰ μαλακτικά· πάλιν δ' ἐκείνοις χρησαμένους ἡμέραις πλείοσιν ἀφικνεῖσθαι πάλιν ἐπὶ τὸ δι' ὅξους φάρμακον, εἴτ' οὖν ἀμμωνιακόν εἴτε καὶ τῶν ἄλλων τι τῶν μαλακτικῶν ὅσα μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον. οὐ γὰρ δὴ ἄλλο γέ τι δεῖ προσφέρειν, οἷα τὰ πολλὰ τῶν ξηρῶν ὀνομαζομένων ἐστὶ φαρμάκων· εὐδοκιμήσει μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ τὸ φάρμακον, ἀνίατον δ' ἐργάζεται τὸ λείψανον τῆς διαθέσεως. διὰ τοῦτο γοῦν ἐγὼ πολλάκις ἐν τῷ μεταξὺ καὶ καταπλάσματι τῷ δι' ἁλθαίας

vi laedatur. Ammoniaco quidem thymiamate cum aceto etiam alii non pauci lieni imponentes utuntur, ad luti crassitudinem, quod ex utrisque mixtum est redacto, idque solum ei curando saepe satis fuit. Ad musculos vero alium sane non vidi, ego vero etiam saepe sum usus mollientium usui interponens. Atque sub illis nulla cernitur evidens utilitas, sed posteaquam mollitus per ea scirrhusus tumor est, maximum certe usum ammoniacum aceto liquatum confert. Sufficit autem eo uno alterove die usos rursus ad mollientia reverti, ac rursus his pluribus diebus usos denuo ad medicamentum quod ex aceto fit, redire, sive id ammoniacum sive aliquod aliorum mollientium, quae paulo supra sunt comprehensa. Neque enim aliud quicquam est admovendum, cuiusmodi pleraque sunt eorum medicamentorum, quae sicca vocant, nam inter initia medicamentum probabitur, sed id insanabiles affectionis reliquias efficiet. Ego namque ejus rei causa in medio tempore cataplasmate ex althaea sum usus,

Ed. Chart. X. [323. 324.]

Ed. Bas. IV. (187.)

ἐχρησάμην· ὀνομάζουσι δὲ αὐτὴν ἀναδενδρομαλάχην οἱ πολλοί· ταύτης οὖν ἡ ῥίζα λυομένη μετὰ στέατος ἀγαθὸν εἰς τὰ τοιαῦτα φάρμακα. [324] ἔστι δὲ τὸ στέαρ, εἰ μὲν οἷον εἴη, χήνειον· εἰ δὲ μὴ παρείη τοῦτο, ὀρνίθειον· εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο, τῷ τῶν ὕων χρηστέον. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγρίας μαλάχης, ἥτις πανταχόθι φύεται, τὰ φύλλα λειωθέντα μετὰ τινας τῶν εἰρημένων ὀνήσει. ἀμείνω δὲ τῶν ὥμων ἐστὶ τὰ προαφηγημένα μετρίως. τὰ μὲν δὲ τοιαῦτα βοηθήματα καὶ τὸ ποικίλιν, ὡς εἴρηται, τὴν θεραπείαν ἀπάντων μορίων ἐστὶ κοινὰ, ὅσα περ ἂν ἁλῶ πάθει σκιρῶδει, καθάπερ γε καὶ ἡ τῶν οἰδημάτων ἱασις, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, ἐξαλλάττεται κατὰ τὰ μόρια ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς. ἀντίκα γέ τοι τοῖς καθ' ὑποχόνδριον οἰδημασιν οὐκ ἂν τις ψυχρὸν ἐπιθείη σπόγγον ἔξ ὀξυκράτου· καθάπερ οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ὄγκοις τοῖς κατ' αὐτό. τίς δ' ἀψίνθιον ἐναποξέσας ἐλαίῳ κατήντησέ ποτε τὸ γόνυ; τίς δὲ ὀφθαλμὸν ἢ τι τῶν ἐνδον τοῦ στόματος ὀπωσοῦν πάσχον; ἀλλ' ἥπατί τε κακοπραγοῦντι καὶ σπληνὶ προσφέρεται πολλάκις ὠφελιμώτατα. μαρτυρεῖ δ' αὐτοῖς καὶ

vocat autem hanc vulgus anadendromalachen. Hujus igitur radix sevo soluta salutare ad talia medicamentum est. Est autem sebum, si fieri potest, anserinum; sin id non sit, gallinaceum; sin nec hujus facultas sit, suillo utendum. Sed et silvestris malvae, quae passim nascitur, folia cum supradictorum aliquo tunfa proficient, meliora tamen crudis sunt, quae modice ante sunt decocta. Ac ejusmodi quidem auxilia et curationis variatio, qualis jam comprehensa est omnium partium, quae scirrhis affectibus sunt affectae, communia sunt. Ad eundem modum oedematum curatio, quam paulo ante memoravimus, comprehensis jam differentiis per partes variatur. his enim quae in praecordiis sunt oedematis nemis frigidam ex posca spongiam applicuerit, veluti nec aliis qui in his sunt tumoribus. Jam quis absinthium oleo incoquens genu unquam profudit? quis oculum aut aliquid eorum quae intra os sunt qualitercunque affectum? at jecori aegrotanti et lienī saepe cum maxima utilitate adhibetur. Te-

Ed. Chart. X. [324.]

Ed. Bas. IV. (187.)

ἡ πείρα δεικνῦσα τὴν δύναμιν ἐναργῶς οὐδὲν ἥττον τοῦ λόγου. νυνὶ δ' ἡμεῖς μόνην ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ τὴν κατὰ μέθοδον εὑρεσιν τῶν ἱαμάτων ὅποια τίς ἐστι διερχόμεθα. κατὰ μέντοι τὰς περὶ φαρμάκων ἀμφοτέρας ἐμίξαμεν, ἅπαντα γινώσκειν ἀξιοῦντες τὸν ἱατρὸν, ὅσα τ' ἐκ πείρας εὑρηται μόνης, ὅσα τ' ἐκ λόγου μόνου· καὶ τρίτα γε πρὸς αὐτοῖς ὅσα συντελούντων ἀμφοτέρων εἰς τὴν εὑρεσιν. ἅπασι δ' οὖν αὐτοῖς ὀρθῶς χρήσεται μόνος ὁ γεγυμνασμένος ἐν τῇδε τῇ μεθόδῳ.

Κεφ. στ'. Περὶ μὲν οὖν φλεγμονῆς καὶ σκίρρου καὶ οἰδήματος ἀρκεῖτω τὰ εἰρημένα μεμνημένων ἡμῶν ὥς σκίρρον ὀνομάζομεν ὄγκον σκληρὸν ἀνώδυνον, οὐ μὴν ἀναίσθητόν γε πάντως· ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀνίατος· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὥσπερ ἀναίσθητότερόν τε καὶ δυσαισθητότερον ἀποφαίνουσι τὸ πάσχον μόριον, οὕτως οὐ παντελῶς ἀναίσθητον, ὅταν γ' αἰσθητικὸν ἢ φύσει· τοὺς γὰρ συνδέσμους ἴσμεν ἀναίσθητους ὄντας. εἰ δέ τις ἐκείνους μόνους τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ὀνομάζειν ἀξιοῖ σκίρρους, ὅσοι παντάπασιν εἰσιν

statum id ipsum et experientia quae vim eorum evidenter indicat non secus quam ratio. Nos tamen nunc hoc opere solam eam remediorum inventionem, quae methode paritur, qualisnam sit differemus. In operibus de medicamentis ambas miscuimus, omnia medico cognoscenda esse rati, tum quae sola inventa sunt experientia tum quae sola ratione, ad haec tertio loco, quae conferentibus ad inventionem utrisque. Omnibus autem his ille solus commode utetur, qui in hac methode est exercitatus.

Cap. VI. Ac de phlegmone quidem, scirrhus et oedemate satis sunt quae hactenus dicta sunt, illo non omisso, quod scirrhum nominamus tumorem durum, qui sine dolore est, non tamen omnino sine sensu, talis enim sanabilis non est, reliqui omnes sicut aegrius sensibilem ipsam partem affectam reddunt, ita omnino insensibilem non faciunt, utique si sensibilis natura sit, ligamenta namque scimus insensibilia esse. Quod si quis solos tumores praeter naturam qui omnino sunt insensibiles scirrhos appellandos censeat, reliquos non

Ed. Chart. X. [324. 515.]

Ed. Baſ. IV. (187.)

ἀναισθητοί, τοὺς δὲ ἄλλους οὐ σκίρρους, ἀλλ' ὄγκους σκίρ-
 ρώδεις, ὑπὲρ ὀνόματος ἰστώ ζυγομαχῶν καὶ καλέσομεν οὕτω
 καὶ ἡμεῖς τὸ πάθος, ὅταν ἐκείνῳ διαλεγώμεθα· καὶ γὰρ
 καὶ ἔθος ἡμῖν ἔστιν οἷς ἂν τις ὀνόμασι χαίρῃ, τούτοις
 αὐτῷ διαλέγεσθαι.

Κεφ. ζ'. Καρὸς οὖν ἤδη περὶ τῶν ἐμφυσημάτων
 διελθεῖν, οὐ τὴν αὐτὴν ἐχόντων θεραπείαν τοῖς οἰδήμασιν.
 ἐκεῖνα μὲν γὰρ, ὡς ἔφην, ὑπὸ φλεγματώδους γίνεται χυμοῦ·
 καὶ διὰ τοῦτο θλιβόντων εἴκει μέχρι βάθους ἱκανοῦ τῶν
 δακτύλων ἐγκαταβαινόντων εἰς αὐτά. τὰ δ' ἐμφυσημάτα
 φυσώδους πνεύματος ἀθροϊζομένου γίνεται ποτὲ μὲν ὑπὸ
 τῷ δέρματι, ποτὲ δὲ ὑπὸ τοῖς περιώστεοις ὑμέσιν, ἢ τοῖς τοῖς
 μῦς περιέχουσιν ἢ τι τῶν σπλάγχνων. ἀθροίζεται δ' οὐκ
 ὀλίγον ἐνίοτε καὶ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα καὶ τῷ
 μεταξὺ τούτων τε καὶ τοῦ περιτόναϊου. καὶ διαφέρει γε τῶν
 οἰδημάτων τῷ μὴ βοθροῦσθαι πιεζόμενα καὶ φορεῖν
 [325] ὥσπερ τύμπανον· ἔτι τε καὶ τῷ περιέχεσθαι πολλάκις
 ἐν αἰσθητῇ κοιλότητι καὶ ταύτῃ γ' ἔστιν ὅτε μέγιστη. σκοπὸς

scirrhus, sed tumores scirrholos, et se de nominibus litigare
 sciat, et nos quoties cum eo disputabimus, ita quoque affe-
 ctum nominabimus, siquidem is mos noster est, quibus quis-
 que omnibus delectatur, iisdem in disputatione cum illo uti.

Cap. VII. Nunc tempestivum est ut de inflationi-
 bus differamus, quibus diversa ab oedematis curatio est.
 Illa namque, ceu diximus, ex pituitoso humore ortum habent:
 proinde prementibus cedunt digitis admodum alte in ipsa
 descenduntibus. Inflationes vero ex flatuoso spiritu collectio
 nascuntur, alias sub cute, alias sub membranis ossa tegenti-
 bus aut musculos viscerumve aliquod investientibus. Porro
 colligitur aliquando non parum etiam in ventriculo et inte-
 stinis, itemque in medio spatio horum et peritonaei. Diffe-
 runt quoque hae ab oedematis, quod et pressae digitis non
 retineant vestigium et sonitum, veluti tympanum reddant;
 itemque quod in cavitate sensibili saepe continentur, atque
 hac nonnunquam maxima. Scopus autem curationis sit tibi

Ed. Chart. X. [325.]

Ed. Bas. IV. (187.)

δ' ἔστω σοὶ καὶ πὶ τούτων ὁ μὲν ἀπάντων αὐτῶν κοινὸς, ἐκκε-
 νῶσαι τὸ παρὰ φύσιν, ἐν ᾧ περ ἂν εἴη περιεχόμενον· ὁ δ'
 ἴδιος ἐπὶ τῷ κοινῷ, τὸ διὰ τῶν λεπτομερεστάτων τε καὶ θερ-
 μοτέρων ταῖς δυνάμεισι φαρμάκων διαφορῆσαι. ἐπὶ μὲν οὖν
 τῶν κατὰ τὴν γαστέρα τε καὶ σπλάγχνα λεπτομερεῖς ἔλαιον
 ἐργάζεται τοῦτο, πήγανον ἐναπεξεσμένον ἔχον ἢ τι τῶν θερ-
 μαινόντων σπερμάτων, οἷον πέρ ἐστὶ τό τε τοῦ κυμίνου καὶ
 τὸ τοῦ σελίνου τε καὶ πετροσελίνου. καὶ ποτε καὶ σικύα με-
 γάλῃ χωρὶς ἀμυγῶν δις ἢ τρίς ἐπιβαλλομένη κατὰ μέσσην τὴν
 γαστέρα. περιιήσεται δὲ δηλονότι τὸν ὀμφαλὸν ἢ τηλικαύτη
 τε καὶ οὕτω τιθεμένη. κατὰ δὲ τὰ κῶλα καὶ τοὺς ὑπὸ τῷ δέρ-
 ματι μῦς ἢ τινὰς τῶν περισστέων ὑμένων ἐμφυσήματος γενομέ-
 νου, χωρὶς μὲν ὀδυνῶν ὑγρόν τι τῶν λεπτομερεστάτων ἱκανόν,
 οἷον πέρ ἐστὶ τὸ τῆς στακτῆς ὀνομαζομένης κονίας, ἀναλαμ-
 βανομένης σπόγγῳ καινῷ· συνούσης δὲ ὀδύνης ὑπαλείφειν
 τὸ μόριον ἐλαίῳ χαλαστικῷ. γίνονται δὲ ἐκ πληγῶν εἰ τοιαῦ-
 ται διαθέσεις· ἐν αἷς ἤτοι μῦς τις ἢ περιόστεος ὑμὴν θλά-
 ται. κατὰ μὲν οὖν τοῦ περισστέου τὸν εἰρημένον ἐπιτιθέναι

in his omnium communis, ut quod praeter naturam est va-
 cuetur in quocunque id contineatur, proprius vero post
 communem sit, ut tenuissimorum et calidiorum medicamen-
 torum facultatibus discutiatur. Atque in ventriculo quidem
 et visceribus oleum tenuium partium, quod rutam habeat
 incoctam aut aliquod calidorum feminum, cujusmodi sunt
 cumini et apii et petroselini, id praeftabit. Aliquando vero
 et cucurbita magna bis terve sine incisione medio ventri af-
 fixa. Tanta vero ac taliter applicata etiam totum umbili-
 cum comprehendet. At in artubus et musculis, qui sub cute
 aut etiam membranis ossa vestientibus, inflatio orta si citra
 dolorem sit, liquor aliquis tenuissimarum partium, cujusmodi
 est lixivium, nova spongia exceptum satisfecerit, si dolor
 quoque urgeat, ungenda pars est oleo, quod laxandi remit-
 tendique vim habeat. Incidunt porro ex percussionibus ejus-
 modi affectus, ubi vel musculus aliquis vel membrana os te-
 gens est confusa. Ac supra membranam quidem quae os am-

Ed. Chart. X. [325.]

Ed. Bas. IV. (187.)

σπόγγον· ἐπὶ δὲ τῶν μυῶν, ὀδυνῶνται γὰρ ἐνίοτε, παρηγορι-
κωτέρου χρεία φαρμάκου. διόπερ οὐ μόνῃ τῇ κοιλίᾳ χρῶμεθα
κατὰ τούτους, ἀλλὰ μίγνύντες αὐτῇ τὸ καλούμενον ἔψημα
μετ' ἐλαίου βραχείος. ἄμεινον δὲ μὴδ' ὅλως κατ' ἀρχὰς τότε
μίγνυναι τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ τῷ ἐψηματι χρῆσθαι μετὰ οἶνου
καὶ ὄξους βραχείος, ἔλαιον ἐπιχέοντα συμμέτρως· ἐπειδὴν δὲ
μῆξῃς αὐτὰ θερμῆνας συμμέτρως, ἐπιτίθει βρέχων ἔριον ἅπλυ-
τον, ὃ καλοῦσιν οἰσυνηρόν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἔχῃς, ἀλλὰ τὴν
οἰσυνπον ἐκείνου ἐπεμβάλλειν τῷ μυχθέντι, διὰ τῶν εἰρημέων
ὅτι δ' ἄμεινων ὁ Ἀττικὸς οἰσυνπος ἅπαντος ἄλλου, καὶν ἔχω
μὴ λέγω, γινώσκεις. καὶ τοίνυν καὶ ἡ δι' αὐτοῦ κηρωτὴ τῶν
ἅπασι γινωσκομένων ἐστὶ φαρμάκων· καὶ χρῶνται γε πάμ-
πολλοὶ κατὰ τῶν ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονῶν ταύτῃ. καὶ
ταύτης οὖν ἐμβάλλων, ὅταν οἰσυνπος μὴ παρῇ, τὸ δέον ἐξγάσῃ.
χρὴ γὰρ τοὺς τεθλασμένους μῦς παρηγορῆσαι, διὰ φαρμάκου
μικτὴν ἔχοντος δύναμιν, ὥς καὶ πέττειν ἅμα καὶ διαφορεῖν
καὶ στύφειν μετρίως· ὥς ὅταν γε μὴδὲν ἔχῃ στύψεως, αὐξάνει

bit antedicta ponenda est spongia. Ad musculos vero, nam-
que hi abquando dolent, medicamentum quod magis miti-
get est adhibendum. Quo fit ut ad hos solo lixivio non uta-
mur, sed immixta ei tam sapa pauculo oleo. Satius autem
fuerit in principio nequaquam addidisse lixivium, sed sapa
cum vino. et exiguo aceto uti, ac quod medioere sit, olei ad-
jicere, ubi mixta sunt modice, calefacere ac lanam non lo-
tam, quam oesyperon, i. e. *succidam*, vocant ipsi imbutam im-
ponere. Quod si ejusmodi lana tibi non sit, ipsius oesypus
injiciendus miscellae supradictae est; quod autem Atticus
oesypus caeteris omnibus praestet, tametsi a me non dicatur,
ipse scis. Quin etiam ceratum quod ex oesypo componitur
medicamentum est omnibus notum, utuntur plurimi eo ad
phlegmonas quae in hypochondriis sunt. Ergo hujus quoque
aliud, ubi oesypus praesto non est, recte injeceris. Debent
enim contusi muscoli leniri medicamento, cui mixta facultas
sit, quae simul concoquat discutiat et modice adstringat;
quod quum nihil habeat adstrictionis, augeat aliquando phleg-

Ed. Chart. X. [325.]

Ed. Bas. IV. (187. 188.)

τὰς φλεγμονὰς ἐνίοτε καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν πληθωρικῶν σωμα-
τιων. μεμνημένος οὖν τῶν εἰρημένων τριῶν σκοπῶν ἐπὶ τῶν
ἐμπεφυσμένων διὰ πληγὴν τινα μυῶν, εἰ μὲν ὁδὴν μείζων
εἴη, τῷ παρηγορικωτέρῳ χρῶ τρόπῳ· μὴ παρούσης δὲ ταύτης,
ἀγωνιστικωτέρῳ. καλεῖν δὲ οὕτως εἶωθα τοὺς διὰ συντόμων
ὁδῶν ἐπὶ τὸ τέλος ἰόντας. αἱ σύντομοι δ' ὁδοὶ διὰ τῶν
ἰσχυρὰν δύναμιν ἔχοντων γίνονται φαρμάκων· ἰσχυρὰ δὲ δύ-
ναμὶς ἐστὶ μάλιστα μὲν ἐν τῇ κονίᾳ τε καὶ τῷ ὄξει, δεύτερον
δ' ἐν οἴνῳ. τούτων οὖν πλέον (188) μίξεις, ὅταν τοῦ παρη-
γορεῖσθαι καταφρονήσης. αὐτῶν δὲ τούτων πάλιν ἀποκρού-
σασθαι μὲν βουλόμενος οἶνον ἐμβαλεῖς πλείονα. κάλλιστος
δ' εἰς ταῦτα μέλας αὐστηρός. διαφορῆσαι δὲ προαιρούμενος,
τὴν κονίαν. ὅξος δ' αὐτῇ μίγνυμενον εἰς ἀμφω συνεργεῖ·
διότι καὶ μικτὴν δύναμιν ἔχειν ἐδείχθη. ἀνωδύνου δὲ γινο-
μένου τοῦ μυὸς ἔξεστί σοι μὴ παρούσης τῆς κονίας ἀντ'
αὐτῆς ἐμβάλλειν ἀφρόνιτρον· ἔστω δὲ τοῦτο μὴ λιθῶδες,
ἀλλ' ἀφρῶδες μᾶλλον. ἐστὶ δὲ τὸ μὲν λιθῶδες σκληρὸν
καὶ πυκνὸν καὶ δυσκόλως διαχεόμενον ἐν τῷ μίγνυσθαι

monas ac maxime in corporibus plethoricis. Ergo trium
jam enarratorum scoporum in inflatis ex plaga quadam mu-
sculis memor, ubi dolor major urget, mitigativa magis ra-
tione uteris, ubi abest, majori vi instabis. Majorem vim in-
telligo, quum brevi via properatur ad finem. Porro brevis
via fit per ea medicamenta, quae valentes habent vires, hae
maxime in lixivio et aceto habentur, post haec in vino. Quo-
ties igitur de mitigando non laboras, horum plus misces.
Rursus ubi repellere studes, vini plus quam horum immit-
tes. Porro id optimum in hunc usum fuerit, si nigrum au-
sterumque sit. At si discutere malis, lixivii plus indes. Ace-
tum vero si his miscebis, ad ambo erit utile, propterea
quod mixtas, ut monstratum est, habet facultates. Ubi vero
musculus sine dolore est, licet sane in lixivii penuria pro eo
aphronitrum immittere, esto autem id minime lapidosum,
sed magis spumofum. Est vero quod lapidosum est durum
et densum ac aegre liquabile, cum dictis liquoribus miscetur,

Ed. Chart. X. [325. 326.]

Ed. Bas. IV. (188.)

τοῖς εἰρημένοις ὑγροῖς· τὸ δὲ ἀφρῶδες μαλακὸν καὶ χαυ-
νον, ἔτι τε λευκότερον τοῦ λιθώδους. τοῦτ' οὖν καὶ λύεται
[326] τάχιστα πρὸς τῆς ὑγρότητος, ὀνίνησί τε μάλιστα λε-
πτομερές ὑπάρχον. ὅσα δὲ τῶν τοιούτων ἐμφυσημάτων
ὀμνηθέντα χρονίζει, πρῶτον μὲν ἐπ' αὐτῶν τῷ διὰ τῆς
κορίας, ὡς εἴρηται, χρῆσαι· δεύτερον δὲ τῶν ἐμπλαστῶδων
τινι. παράδειγμα δ' ἐρῶ καὶ τῶνδε. γλοιὸν ἀναξέσας διήθη-
σον πρῶτον, ὡς γενέσθαι καθαρὸν· εἰτ' αὖθις ἐμβαλὼν τῇ
κακκάβῃ τίτανον ἄσβεστον λείαν ὡς ἄλευρον ἐμπλαττε μέχρι
πηλώδους συστάσεως. ἀγαθὸν δ' ἐπὶ τούτοις ἔστι καὶ τὸ διὰ
τοῦ συκομόρου φάρμακον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. νυνὶ γάρ,
ὡς εἴρηται, πολλάκις ἤδη παραδείγματα μόνᾳ γράφω πῶν
φαρμάκων, ὧν ἡ καθόλου δύναμις ὑπὸ τῆς θεραπευτικῆς
εὐρίσκεται μεθόδου. ὥσπερ δὲ τῶν φαρμάκων τῆς χρήσεως
ἐνταυθοῖ παραδείγματα γράφεται χάριν τοῦ νοῆσαι τε σα-
φέστερον ὅλην τὴν μέθοδον, εὐπορώτερόν τε γίνεσθαι περὶ
τὴν εὐρεσιν τῆς ὕλης, οὕτω καὶ τῶν πεπονθότων μορίων τοῦ
σώματος, αὐτίκα γέ τοι πάθος ἔστι τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν

Spumofum vero molle est et laxum itemque candidius quam
lapidosum, hoc itaque tum celerrime ab humore solvitur
tum juvat maxime, utpote tenuium partium. Quae vero hu-
jus generis inflationes neglectae inveterarunt, primo qui-
dem loco his ea quae ex lixivio componuntur, ut praedi-
ctum est, adhibeas, secundo loco emplasticum aliquod. Di-
cam autem et horum exemplum. Strigmenta gymnasiarum
servefacta percola primum sic ut pura sint, deinde rursum in
cacabum immisiss, calcem vivam in farinae speciem tunfam
subige ad luti usque crassitudinem. Salutare his est et medi-
camentum quod ex lycomoro componitur aliaque id genus.
Nunc enim, ut saepe jam dictum est, exempla tantum eo-
rum medicamentorum scribo, quorum generalis facultas per
medendi methodum invenitur. Ut vero medicamentorum
hoc loco scribuntur exempla, tum ut tota haec methodus
clarius intelligatur, tum ut magis nobis ad inveniendam
materiam facultas suppetat, sic etiam et affectarum corporis
partium proponuntur. Statim enim affectus quidam est,

Ed. Chart. X. [326.]

Ed. Bas. IV. (188.)

κατέρων πριαπισμός, ἐπειδὴ τὸ αἰδοῖον ἀκουσίας ἐξαιρεται τῶν οὕτω διακειμένων· ὁ θιασάμενός τις τῶν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασι προεγυμνασμένων ἐτοίμως γνωριεῖ τοῦ τῶν ἐμφυσημάτων ὑπάρχον γένους. ἀναμνησθεὶς τὰ τε κατὰ τὴν ἀνατομὴν φαινόμενα τοῦ μορίου καὶ τὰ κατὰ τοὺς φυσικοὺς ὑπὲρ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ τῆς χρείας λόγους, οὐ χαλεπῶς ἐννοήσει ὅτι τὸ πληρούμενον ἀτμῶδους πνεύματος, τὸ σφραγῶδες νεῦρον, ὃ τὴν ἰδίαν οὐσίαν συνίστησι τοῦ αἰδοίου, τὸ πάθος ἐργάζεται τοῦτο. πνεῦμα δ' ἀτμῶδες ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ἐμάθομεν ἐκ χυμῶν θερμαινομένων ἡρέμα γίνεσθαι. ἐνθα μὲν γὰρ ἰσχυρόν τ' ἐστὶ τὸ ἐμφυτον θερμόν, ἢ δ' ὑγρότης τοῦ μορίου κατεργασμένη τελέως, εἰς ἀτμούς λεπτομερεῖς λυομένη, κατὰ τὴν ἄδηλον αἰσθήσει διαπνοὴν εἰς τὸ περιέχον ἀποδίδει. ἐνθα δ' ἦτοι τὸ σύμφυτον θερμόν ἀσθενέστερόν ἐστιν ἢ τὸ κατὰ φύσιν ὑγρόν ἡμίπεπτόν τε καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον, ἐνταῦθα παχύτερος ὁ ἀτμός ἢ ὡς διαπνεῖσθαι γυνᾶται, καὶ μάλιστα ὅταν καὶ τὸ μόνιον αὐτὸ πυκνωθῇ ποτε. πολλάκις δὲ τὸ μὲν ἐν τῷ μορίῳ περι-

quem juniores priapismum nuncuparunt, propterea quod iis qui sic sunt affecti etiam invitis pudendum arrigitur, quod ubi viderit quispiam, qui in his commentariis est exercitatus, protinus intelliget ex inflationum esse genere. Qui enim memoria tenuerit tum omnia quae in dissectione ejus partis apparent, tum quae de functione ejus et usq in naturalibus libris sunt prodita, is nullo negotio intelliget quod cavernosus nervus, qui propriam colis substantiam constituit, halituoso spiritu impletus affectum hunc excitat. Porro halituosum spiritum in animalis corpore ex humoribus qui lente sensimve calefiant nasci didicimus. Nam ubi tum insitus calor validus est tum partis humiditas ad summum concocta, in tenuem halitum soluta insensibili transpiratu in ambientem effluit. Contra ubi vel ingenuus calor imbecillior est vel naturalis humor tum semicoctus tum crassus tum glutinosus, ibi crassior excitatur halitus quam ut transpirare possit, ac potissimum quum pars ipsa densior est reddita. Nonnunquam vero humor, qui in parte continetur, subfri-

Ed. Chart. X. [326.]

Ed. Bas. IV. (188.)

εχόμενον ὑγρὸν ὑπόψυχρόν τ' ἐστὶ καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον·
 αὐξηθεῖσα δὲ ἡ θερμότης εἰς ἀτμούς αὐτὸ διαλύει παχεῖς.
 ὅπερ καὶ μάλιστα σοι σκεπτέον ἐστὶ καὶ διοριστέον, ὥς πρὸς
 τὴν θεραπείαν. ἡ μὲν γὰρ ἀρχὴ κοινὴ τῶν διαθέσεων ἀμ-
 φοτέρων προκινῶσαι τὸν ὅλον ὄγκον, ἣν ἂν οἶόν τ' εἴη
 δέξασθαι κένωσιν. εἴρηται δὲ πολλάκις ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς
 κενωτικοῖς βοηθήμασι δυνάμεως, ἅπερ ἐστὶ φλεβοτομία καὶ
 κήθαρσις, ἥ τε διὰ τῶν ὑψηλῶν φαρμάκων καὶ ἡ διὰ
 τῶν ἀνωτερικῶν ἢ ἐμετικῶν ὀνομαζομένων· ἔτι τε τρίψις
 πολλὴ καὶ κίνησις πᾶσα καὶ λουτρὰ καὶ μάλισθ' ὅσα δια-
 φορητικῶν ὑδάτων ἐστί. οὕτω δὲ καὶ τὰ δοσιμέα φάρμακα
 χοιόμενα διαφορεῖ καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὅσα θερμαίνουσιν τε
 καὶ ξηραίνουσι. κατὰ συμβεβηκὸς δέ τι καὶ ἡ ἀσιτία δέδει-
 κται κενοῦν καὶ μάλισθ' ὅταν ἡ τὸ περιέχον θερμὸν. ὅπερ
 ἂν οὖν ἐκ τούτων τῶν βοηθημάτων ὁ κάμνων ἐπιτιθεϊό-
 τatos ἢ προσίεσθαι, τούτῳ κενωτέον αὐτὸν ἐπιτιθέντα τῷ
 μορίῳ φάρμακον, εἰ μὲν θερμότερον εἴη γεγονὸς, τῶν ψυ-
 χόντων, ἀνάλογον τῇ πλεονεξίᾳ τῆς θερμασίας· εἰ δὲ μὴ,

gidus est, praeterea crassus et glutinosus, auctior vero calor
 in halitus eum crassos resolvit. Quae res magnopere tibi ad
 curationem aestimanda discernendaque est. Siquidem princi-
 pium ambobus affectibus commune est, nempe totum prius
 corpus vacuare ea nimirum evacuatione, quam ipsum ferre
 possit. Dictum vero a nobis saepe est de vacuantium auxi-
 liorum facultate; ea sunt missio sanguinis et purgatio tum
 per ea medicamenta quae alvum subducunt, tum per ea,
 quae supra purgant, sive ea vomitoria dicere mavis, prae-
 terea multa frictio et omnis motio, itemque balneum potissi-
 mum quod ex aquis sit discutientibus. Sed et acria medica-
 menta illita per halitum discutunt, omniaque uno verbo
 quae calefaciunt et siccant. Ex accidenti etiam vacuare indi-
 cavimus et cibi abstinentiam, potissimum ubi ambiens calet.
 Ergo quicquid horum auxiliorum sustinere cubans aptissime
 potest, eo est vacuandus, imponendumque ipsi laboranti parti
 medicamentum, si ea calidior sit effecta, quod ad proportio-
 nem caloris abundantis refrigeret. Sin aliter, inter initia qui-

Ed. Chart. X. [326. 327.]

Ed. Bas. IV. (188.)

κατ' ἀρχὰς μὲν πάντως μετρίως ψῦχον, ὕστερον δ' οὐκ ἀναγκαῖον. οὕτω δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν ὀσφύν ἅπαντα μόρια παραληπτέον ἐστὶ φαρμάκῳ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντι. καὶ τὴν ἄλλην διάιταν ἄφυσόν τε καὶ ξηραντικὴν παραληπτέον. [327] γίνεται δὲ οὐ πολλοῖς μὲν τὸ πάθος τοῦτο, νεανίαις γε μὴν μᾶλλον ἢ κατ' ἄλλην ἡλικίαν· ὥστε καὶ ἡ φλεβοτομία μάλιστα αὐτοὺς ὀνίνησιν, ὥς ἂν καὶ τῆς ἡλικίας οὐκ ἀρνούμενης αὐτῶν. οἶδα γοῦν ἐγὼ τινὰ τῶν ὑπὲρ ἐμοῦ θεραπευθέντων ἐν τρισὶν ἡμέραις εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανελθόντα διὰ τε φλεβοτομίας καὶ φαρμάκου τοιοῦδε· κηρωτὴν διὰ ῥοδίνου τοῦ ἀπλοῦ ποιήσας ὑγρὰν οὕτως, ὥς ἐπὶ τῶν καταχμάτων χρώμεθα μεθ' ὕδατος ψυχροῦ, καὶ γὰρ θέρους ἦν ἀρχή, δεύσας τε καὶ ἀναφυράσας ἐπέθηκα τῷ αἰδοίῳ καὶ ταῖς ψόαις ὀνομαζομέναις. οὗτος μὲν οὕτως ἐθεραπεύθη. τούτου δ' οὐχ ἥττον ἄλλος ἐπὶ τῇ φλεβοτομίᾳ τῷ διὰ τοῦ χαμαιμήλου χρησάμενος ὑγρῷ φαρμάκῳ. δίδωμι δ' αὐτοῖς καὶ τῆς νυμφαίας πίνειν τὸ γε κατ' ἀρχὰς, ἐφεξῆς δὲ τῆς ἄγνου τὸ σπέρμα· καὶ εἰ ἐπιχρονίζοι, πηγάνου δαψιλὲς ἐσθίειν. ἐστὶ γὰρ καὶ τοῦτο

dem omnino, quod modice refrigeret, postea vero id necessarium non est. Pari modo et quae circa lumbos sunt partes omnes ejusdem facultatis medicamento comprehendendae. Etiam reliquus victus exhibendus, qui et flatui adversetur et siccat. Incidit vero affectio haec non sane multis, sed juvenibus magis quam aliis aetatibus, quo magis his sanguinis missio praecipue est salutaris, ceu nec aetate eorum eam recusante. Scio enim ipse quendam a me curatum tribus diebus naturalem affectum recepisse sanguine primum misso, dein medicamento hoc adhibito, ceratum ex simplici rosaceo factum ita liquidum, sicut ad fracturas uti solemus, aqua frigida imbuens ac simul cum ea subigens, nam aestatis initium erat, pudendo ac lumbis vocatis imposui atque ita quidem hunc percuravi. Simili modo et alium, qui post missum sanguinem humido medicamento, quod ex chamaemelo conficitur, est usus. Porro istis etiam nymphaeae aliquid potandum exhibeo saltem in principio, mox viticis semen, ac si traxerit adhuc vitium, rutae semen copiose comedendum.

Ed. Chart. X. [327.]

Ed. Bas. IV. (188.)

τὰ παράγγελμα κοινὸν ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν διὰ μοχθη-
ροὺς χυμοὺς συστάντων νοσημάτων, ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῖς
θερμαίνουσι καὶ ξηραίνουσι χρῆσθαι· τελέως γὰρ ἐκκόπτει
ταῦτα τὸ καταλειπόμενον τοῦ χυμοῦ.

Κεφ. η'. Γλωττίαν γε μὴν οὕτως ἔξαρθεῖσαν εἶδομεν,
ὡς μὴ χωρεῖσθαι πρὸς τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, μήτε
πεφλεβοτομημένου ποτὲ καὶ τὴν ἡλικίαν ἐξηκοντούτου· δε-
κάτη δέ που σχεδὸν ὥρα τῆς ἡμέρας ἦν, ἥνικα τὸ πρῶτον
εἶδον αὐτόν· καὶ μοι καθαρέως ἔδοξεν εἶναι τοῖς συνήθεισι
καταποτίοις, ἃ διὰ τῆς ἀλόης καὶ σκαμμωνίας καὶ κολοκυν-
θίδος συντίθεμεν, εἰς ἐσπέραν δοθέντος τοῦ φαρμάκου· ἐπ'
αὐτὸ μέντοι τὸ πεπονθὸς μέρος ἐπιθεῖναι τι συνεβούλευσα
τῶν ψυχόντων τὴν γε πρώτην· ὕστερον γὰρ, ἔφην, ἄροσό-
μεθα πρὸς τὸ ἀποβαῖνον. ἀλλ' ἐγὶ γέ τιμι τῶν ἱατρῶν οὐκ
ἔδοκει· καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν καταποτίων ἔλαβεν· ἀνεβλήθη δ'
ἢ περὶ τοῦ τοπικοῦ φαρμάκου σκέψις εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἥνικα
καὶ μᾶλλον ἀνύσειν τι τὸ δοκιμασθὲν ἡλπίζετο, προκεκέρωμένου
δὲ τοῦ παντὸς σώματος, ἀντισπάσεώς τε πρὸς τὰ κάτω γεγε-

Est enim illud commune praeceptum omnium fere quos vi-
tiosus humor creat morborum, quod in fine calefacientibus
et siccantibus sit utendum, quippe haec quod reliquum hu-
moris est prorsus absumunt.

Cap. VIII. Sane linguam ita tumefactam cuidam vi-
dimus, ut ore hominis contineri non posset. Huic nec vena
unquam incisa fuerat et sexagenarius jam erat, horaque diei
fere decima erat, quum ad eum primum accessi et vidi. Ac
visus mihi est usitatus mihi pilulis, quae ex aloe, scammonéa
et colocynthide constant vespere datis purgandus, ipsi tamen
parti affectae suavi refrigerantium aliquid imponere saltem
initio, post enim, inquam, applicabimus prout suadebit even-
tus. Verum id uni medicorum non placebat, ac propterea
pilulas quidem sumpsit, de locali tamen remedio deliberatio
in diem posterum est dilata, quo tempore etiam efficacius
aliquid praestitutum quicquid probatum fuisset sperabatur,
et purgato scilicet jam toto corpore et humoribus ad inferna

Ed. Chart. X. [327.]

Ed. Bas. IV. (188. 189.)

νημέρης. ἀλλὰ διὰ γε τῆς νυκτός ἐναργέστατον ὄναρ αὐτῷ
γεγόμενον ἐπήνεσέ τε τὴν ἐμὴν συμβουλήν, ὥρισέ τε τοῦ φαρ-
μάκου τὴν ὕλην, θριδακίνης χυλῷ διακλύζεσθαι κελεύσαν· ὃ
δὴ καὶ μόνῳ χρησάμενος ὁ ἄνθρωπος ὤνητο τελέως, ὥς μηκέτ'
ἄλλου δεηθῆναι. τό γε μὴν ἐπὶ τοῦ πριαπισμοῦ μᾶλλον ἐμε-
τικοῖς φαρμάκοις χρῆσθαι τῶν ὑψηλότεων, ἐπὶ δὲ τῆς γλώττης
ἐμπαλιν, εὐδὴλον ὥς ἐκ τῆς τοῦ μορίου θέσεως ἔχει τὴν ἔνδει-
ξιν. ἡ γὰρ ὑφ' Ἱπποκράτους ἀντίσπασις ὀνομαζομένη τὴν
εὐρεσιν οὐκ ἀπὸ τῆς οὐσίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ θερα-
πεινομένου λαμβάνει μορίου.

Κεφ. θ'. Καιρὸς οὖν ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον
ὄγκου γένος, (189) ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀρξαμένους μᾶλλον ἢ
τῆς προσηγορίας· αὕτη γὰρ ἀναμφισβήτητός τ' ἐστὶ καὶ ὄν-
τως ἐπιστημονικὴ διδασκαλία. τὸ μὲν οὖν ἐπιβρῆναι τινα χυμὸν
ἅπασιν τοῖς τοιούτοις ὄγκοις ἐν τῷ περὶ τῶν παρὰ φύσιν
ὄγκων ἐπιδέδεικται γράμματι. τὸ δὲ μὴ τὸν αὐτὸν ἐν ἅπασιν
εἶναι διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐναργῶς φαίνεται, διαφερόντων γε
τῶν ὄγκων οὐ τῇ χροᾷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς κατὰ θερμο-

revulsis. Caeterum ea nocte evidentissimum per quietem in-
somnia nostrum homini consilium approbavit ac materiam
ipsam medicamento definivit, lactucae succo collui jubens,
quo ille solo usus prorsus est sanatus, nullius alterius egens.
Quod autem priapismo vomitoriis medicamentis potius
quam alvum subducentibus sit utendum, in linguae vilio
contra, id ex partium situ indicari manifestum est. Nam
revulsionis ab Hippocrate dietae non a substantia, sed a
curandae partis situ inventio praestatur.

Cap. IX. Jam vero tempus monet ut ad aliud tu-
morum genus transeamus atque a re potius quam nomine
initium faciamus, ea namque haud dubie vereque scientifica
doctrina. Quod igitur omnibus ejusmodi tumoribus humor
aliquis insit, id in libro quem de tumoribus praeter na-
turam scripsimus indicatum est. Quod autem non idem in
omnibus sit, ipse sensus evidenter docet, differentibus nimi-
rum ipsis tumoribus non colore modo, verum etiam iis quae

Ed. Chart. X. [327. 328.]

Ed. Bas. IV. (189.)

τητα καὶ ψυχρότητα καὶ σκληρότητα καὶ μαλακότητα διαφο-
ραῖς. [328] ὁ μὲν οὖν ἐρυθρὸς ὄγκος ἐναργῶς ἐνδείκνυται
τὸν χυμὸν ὑπάρχειν αἷμα, καθάπερ γὰρ καὶ ὁ ξανθὸς καὶ
ὠχρὸς τὴν τοιαύτην χολήν· ὁ δ' ὑπόλευκός τε καὶ χαῦνος
τὸ φλέγμα. γίνονται δὲ τινες ὄγκοι παρὰ τοῦτοδε, τῇ μὲν
χρῶα μεταξὺ τῶν ἐρυθρῶν τε καὶ μελάνων, οἷον περ τὸ φαιόν
ἐστὶ χρῶμα. καλοῦσι δ' αὐτὸ πολλάκις ἐν τοῖς τοῦ σώματος
μέρεσι γινόμενον οἱ πλεῖστοι τῶν ἱατρῶν πελιδνόν. ἡ δ' ἀντι-
τυπία καὶ τούτοις τοῖς ὄγκοις ἱκανή· καὶ εἰ φλέβας ἀξιολό-
γους ἔχοι τὸ μόριον, ἔξαιρουμένας ἰδεῖν ἔστιν αὐτὰς ὑπὸ
παχέος τε καὶ μελαντέρου πῶς αἵματος, οἷον περ ἐνίοτε καὶ
κατὰ γαστέρα πολλοῖς τῶν ἡπατικῶν ἐκκρίνεται. καὶ τινες
τῶν ἱατρῶν οὐ κακῶς μοι δοκοῦσιν εἰκάζειν αὐτὸ τῇ τοῖς
οἴνοις ὑφίζανούσῃ τρυγί. ἐπὶ πλεόν δ' οὖν ὁ χυμὸς οὗτος
ἐκθερμανθεὶς ἤτοι διὰ σῆψιν ἢ πυρετὸν φλεγμονώδη τὴν
μέλαιναν ἐργάζεται χολήν, ἧς οὔτε ζῶόν τι γέυεται μέχρι καὶ
τῶν μυῶν ἢ τε γῆ ξύεται πρὸς αὐτῆς, ἕκαστόν τε τῶν ἀποξυ-
θέντων μερῶν εἰς ὕψος αἶρεται· καὶ καλεῖται τὸ γιννόμενον,

ex calore, frigore, mollitie duritieque spectantur differentiis.
Ac ruber quidem tumor evidenter subesse sanguinem indicat
humorem, sicuti flavus et pallidus persimilem ipsis bilem,
subalbidus vero et laxus pituitam. Sunt autem et praeter
hos tumores quidam, qui colore sint inter rubrum et ni-
grum medio, cujusmodi color fuscus est. Hunc quum in cor-
poris partibus saepe incidat, plurimi medicorum lividum
vocant. Renixus autem his quoque tumoribus valens est, ac
si venas evidentiores pars haberet, exaltatas eas a crasso et
nigriore quodammodo sanguine, cujusmodi per alvum ali-
quando non paucis hepaticorum excernitur, videre licebit.
Suntque medici qui mihi eum non absurde videntur faeci
vinis subsidenti assimilare. Ergo hic humor, ubi amplius
incaluerit, aut propter putredinem aut febrem phlegmono-
dem atram efficit bilem, quam nullum animal, ne ipsi quidem
mures gustaverint, terra quoque raditur ab ea ac partes
quae raduntur omnes in altum attolluntur, vocaturque is af-

Ed. Chart. X. [328.]

Ed. Bas. IV. (189.)

ὥς πού καὶ Πλάτων ἔφη, ζέσις τε καὶ ζυμώσις, ἔστι γὰρ ὁ τοιοῦτος χυμὸς, οἷον περὶ τὸ ὄξος ἐδείξαμεν ὑπάρχειν, ὑφ' οὗ καὶ αὐτοῦ κατὰ γῆς ἐκχυθέντος ταῦτό γίνεται σύμπωμα. διὸ καὶ καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ τὸν χυμὸν τὸν τοιοῦτον ὀξύνη, καθάπερ τὸν τῆς ὠχρεᾶς χολῆς πικρόν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἐμέτους φαίνεται τοιοῦτος. ὥσπερ δ' ὀλίγον ἐμ-
προσθεν ἔλεγον, ἐν μὲν τι πάθος ἀκριβῆ σκίρρον ὑπάρχειν, ὃ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀναισθησία σύνεστι, τοὺς δ' ἄλλους ὄγκους, ὅσοι μηδέπω παντάπασιν εἰσιν ἀναισθητοί, διχῶς ὀνομάζεσθαι πρὸς τῶν ἱατρῶν, ἥτοι σκίρρους, ἐπειδὴ τοῦ γένους εἰσὶ τῶν σκίρρων, ἢ σκίρρώδεις ὄγκους. οὕτω καὶ πῶς τῶν χυμῶν ἡ μὲν ἀναμφισβητήτως μέλαινα χολὴ τοιαύτη τίς ἐστίν, οἷαν ἄρτι διηλθόν, ὀξεία καὶ ζυμοῦσα τὴν γῆν, ἀηδὴς τε πᾶσι τοῖς ζώοις. ἡ δ' ἐπιτηδεία γενέσθαι τοιαύτη καλεῖται διχῶς, ἥτοι μελαγχολικὸς χυμὸς ἢ μέλαινα χολή, τῶν οὕτως ὀνομαζόντων αὐτὴν ἐροῦντων ἂν ἑτέραν μὲν εἶναι μέλαιναν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν τῷ ζῳῷ ἐκάστης ἡμέρας γινομένην, ἑτέραν δὲ τὴν ἐκ συγκαύσεως καὶ οἷον κατοπτήσεως ἀποτε-

fectus, ut Plato quodam loco inquit, tum fervor tum fermentatio. Est namque is humor talis, quale esse acetum docuimus, ex quo ipso quibque si in terram effuderis, idem affectus visitur. Quo minus alienum est, si veteres ejusmodi humorem acidum nominarunt aequè ut pallidae bilis amarum. Sanè non raro etiam in vomitionibus talis apparet. Verum, sicuti paulo ante dixi, unum quoddam affectum esse proprium verumque scirrhum, qui praeter alia etiam insensibilis sit, reliquos tumores, qui nondum sunt omnino insensibiles, publiciter esse à medicis vocatos, vel scirrhos, propterea quod generis scirrhorum sunt, vel scirrhosos tumores, sic et in humoribus, quae quidem haud dubie nigra est bilis, ea talis est, qualem modo pinximus, certe acida et terram fermenti ritu elevans, tum omni animanti injucunda. Quae vero fieri talis est idonea, haec bisariam nuncupatur, vel melancholicus humor, vel atra bilis, qui sic eam nominant affirmitantibus aliam esse nigram, quae dum animal naturaliter se habet quotidie gignitur, aliam quae ex ulsione ac velut

Ed. Chart. X. [528.]

Ed. Bas. IV. (189.)

λουμένην. ὅπερ δ' αἰὲ παρακελεύομαι, καταφρονεῖν μὲν ὀνομάτων, ἐπιστήμην δ' ἀσκεῖν ἀκριβῆ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως, οὕτω καὶ νῦν ποιητέον, ὀνομάζοντας μὲν ὡς ἂν ἐπέλθῃ, λόγῳ δ' ἐρμηνεύοντας ὡς γίνονται τινες ὄγκοι παρὰ φύσιν ὑπὸ τοῦ τοιούτου χυμοῦ τὴν φύσιν οἷα πέρ ἐστὶν ἐν οἴνῳ μὲν ἢ τρῦξ, ἐν ἐλαίῳ δ' ἀμόργη· καὶ ὡς οὗτοι τῷ χρόνῳ προϊόντι σηπομένου τοῦ χυμοῦ διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγγείοις σφηνώσιν ἔλκονται. ὥσπερ οὖν τὰλλα πάθη πάντα παμπόλλην ἔχει διαφορὰν κατὰ τὸ μέρος ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον, οὕτω καὶ τοῦτο. τῆς γάρ τοι φλεγμονῆς ἡ μὲν ἐξηερθρὸς ἐστὶν, ἡ δ' ὀλίγῳ τινὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐρυθροτέρα. τὸ δ' οὖν εἶδος ἢ γένος ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃς ὀνομάζειν, ἀμφοτέραις ταυτὸν· ἐρυθρότεραί τε γάρ εἰσι τοῦ κατὰ φύσιν, ὁδύνη τε πάντως αὐταῖς σύνεστι, παμπόλλην ἔχουσα καὶ ἡδε διαφορὰν ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον· οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀντιτυπία καὶ ἡ τάσις τοῦ δέρματος οὐκ ἴση πάσαις· ἀλλὰ κοινόν γε ἐπ' αὐτῶν ἀντιτυπώτερον εἶναι τὸ μέρος ἢ πρόσθεν ἦν ὅτ' εἶχε κατὰ φύσιν, ἐξηρθαί τε εἰς ὄγκον

affatione conflatur. Quod autem semper praecipio, ut nominibus contemptis ipsam naturae rerum scientiam exerceas, id nunc est faciendum, ac nominandum quidem prout succurret, caeterum oratione sic interpretandum, quod quidam praeter naturam tumores ex ejusmodi naturae humore proveniunt, cujusmodi est faex in vino et amurca in oleo, et quod hi spatio temporis putrescente humore, propterea quod in vasis sit impactus, exulcerantur. Ergo ut reliqua omnia vitia plurimam habent particularem in majoris minorisque ratione differentiam, sic etiam hoc *vitiū habet*. Quippe phlegmones alia quidem admodum rubra est, alia paulo magis quam pro naturali habitu rubra. At species sive genus sive quomodolibet appelles ambobus est idem: nam et rubriores quam pro naturae modo sunt et dolor omnino cum ipsis est, qui ipse quoque magnam habet in excessu defectuque differentiam, ad eundem modum nec renixus nec cutis tensio omnibus est aequalis, commune tamen eorum est tum quod pars magis renititur quam ante, quum naturaliter

Ed. Chart. X. [328. 329.]

Ed. Bas. IV. (189.)

τινὰ συνεκτεινόμενον τε καὶ παρατεινόμενον τοῦ δέρματος,
εἰς ὅσον ἂν ὁ ὄγκος αἴρηται. οὕτως οὖν καὶ τὸ νῦν ἡμῖν
ἐρμηνευόμενον πάθος ἐνίοτε μὲν ἀμυδρὰ καὶ σμικρὰ τὰ συμ-
πτώματα καὶ λαθεῖν πως δυνάμενα τοὺς πολλοὺς ἐπιφέρει,
[329] πολλάκις δ' οὕτως ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα καὶ σαφῆ πάσιν,
οἷς μὴδὲ παῖδα λαθεῖν. ἀλλὰ τὸ γε κοινὸν ἐν ἅπασιν τοῖς
κατὰ μέρος ἐφ' ἑαυτὸ καλοῦν τὴν νόσιν ἐν γε νόσημα τὸ
ποιοῦτον ἐνδείκνυται καὶ προσηγορίαν μίαν ἐπ' αὐτῷ ἀναγ-
κάζει τίθεσθαι. μεγάλων μὲν οὖν ἀπάντων ὄντων οὐδεὶς
ἀμφισβητεῖ τῆς προσηγορίας, ἀλλ' ὀνομάζουσι συμφώνως τὸ
ποιοῦτον πάθημα καρκίνον. ἀρχόμενον δ' ἔτι λανθάνειν
εἰκὸς ἐστὶ τοὺς πολλοὺς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ τῆς γῆς ἀνί-
σχοντα φυτὰ· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα μόνοις τοῖς ἀγαθοῖς γεωρ-
γοῖς διαγινώσκεται. τίς οὖν ἢ τε κοινὴ καὶ ἰδία τῆς θεραπείας
ἐνδείξεις ἐπὶ καρκίνου, καιρὸς ἤδη λέγειν. ἡ μὲν κοινὴ κενῶσαι
μὲν ἐν τῷ παραχοῆμα τὸν γεννῶντα τὸ πάθος χυμὸν, ὁμοίᾳ
γένει κενώσεως τῇ τῶν ἄλλων ὄγκων ἐμπροσθεν εἰρημένη·

se haberet, tum quod in tumorem quendam attollitur, ex-
tenta scilicet attentaque eatenus cute, quatenus tumor assur-
rexit. Sic igitur et affectus quem modo describimus alias
confusa exiguaque et quae vulgum fortasse latere possint af-
fert symptomata, saepe ita vehementia et magna et cunctis
evidentia, ut ne clam puero sint. Verum commune illud in
omnibus particularibus, quod intelligentiam ad se trahit,
minus id morbus esse ostenditur et unam sibi appellationem
imponi cogit. At ubi magna quidem omnia sunt, nemo de
appellatione ambigit, sed nominant uno assensu omnes ejus-
modi affectum cancerum. Quum autem adhuc incipit, nihil
miri est si vulgus lateat, non secus profecto quam stirpes
quae e terra jam exeunt, nam hae quoque peritis tantum
agricolis agnoscuntur. Ergo quatenus in cancro tum com-
munis tum propria curationis indicatio sit, opportune nunc
dicetur. Communis igitur est, ut humorem unde affectus est
natus illico vacues simili vacuationis genere ei quae in aliis
tumoribus supra est comprehensa; mox prohibere potissi-

Ed. Chart. X. [529.]

Ed. Bas. IV. (189.)

κωλύσαι δὲ τοῦ λοιποῦ μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε, μηδ' ἀθροί-
 ζεσθαι κατὰ τὰς φλέβας τοιοῦτον χυμὸν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ
 κενοῦν τε πάντως αὐτὸν ἐκ διαλειμμάτων ἅμα καὶ τῷ
 ῥωννύνει τὸ μόριον, ἵνα μηδὲν φέρεται πρὸς αὐτὸ τῆς
 τῶν χυμῶν περιουσίας. ὥσπερ οὖν τὸν πικρόχολον χυμὸν
 ἐκκενοῦμεν, καθαίροντες φαρμάκῳ τοιοῦτον ἔλκειν ἐπιτη-
 δέω χυμὸν, οὕτω καὶ τὸν μελαγχολικὸν ἐκκενώσομεν ἢ
 διὰ τῶν ἀπλῶν τινος, οἷόν ἐστι τὸ ἐπίθυμον, οὗ πλῆθος
 δραχμῶν τεττάρων ἐν ὀρθῷ γάλακτος ἢ μελικράτῳ δίδο-
 μεν· ἢ τινος τῶν συνθέτων, οἷόν περ ἐστι καὶ τὸ ἡμέ-
 τερον συγκείμενον ἐκ δυοῖν καὶ τριάκοντα ἀπλῶν φαρμάκων.
 ἀλλὰ τὴν μὲν τούτων ὕλην ἐν ἑτέροις ἔχεις γεγραμμένην·
 ἐνταῦθα δὲ τὰ τῆς μεθόδου λεγέσθω. μετὰ γάρ τοι τὴν
 κάθαρσιν, ἐπὶ πάντων τούτων ἐξῆρθε πρόσθεν ὡς ἦτοι γ'
 ὑπίσω χρή διώσασθαι τὸν κατασκήψαντα χυμὸν εἰς τι μό-
 ριον ἢ διαφορῆσαι· καὶ ὡς κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τε τῷ τῆς
 καθάρσεως καιρῷ καὶ πρὸ αὐτῆς ἀπωθῆσαι, διαφορεῖν δὲ
 προκαθάραντα ἀκριβοῶς ὅλον τὸ σῶμα. μετρίας μὲν τοί γε

num si fieri potest, ne de caetero ejusmodi humor in venis
 colligatur, si id fieri nequit, saltem eum omnino ex inter-
 vallis vacuare, et simul partem roborare, ne quid humorum
 redundantiae ad eam confluat. Ut ergo amarae bilis humo-
 rem medicamento quod eum humorem trahere sit aptum
 educimus, sic et melancholicum educemus vel simplicium
 aliquo, cujusmodi est epithymum, pondo drachmarum qua-
 tuor in sero lactis mullave exhibitum: vel compositorum
 aliquo, cujusmodi nostrum est; quod ex duobus et triginta
 simplicibus medicamentis est compositum. Sed horum mate-
 riam in aliis scriptam habes. Hic autem quae ad *propositam*
methodum proprie pertinent dicamus. Post namque purga-
 tionem illud de omnibus ejusmodi affectibus prius est prae-
 ceptum; quod vel retro propellere humorem qui in partē
 procubuit oportet, vel ipsum discutere, praeterea quod in
 principio quidem tam in ipso purificationis tempore quam
 ante id repellere, ubi jam totum corpus exquisite purgaveris,
 discutere. Ubi tamen mediocris tantum purgatio praecessit,

Ed. Chart. X. [329.]

Ed. Bas. IV. (189. 190.)

τῆς καθάρσεως γενομένης μικτόν εἶναι καὶ τὸ προσφερό-
μενον φάρμακον ἐκ διαφοροῦσης τε καὶ ἀποκρουομένης
δυνάμεως. ἑκάτεραι δ' εἰσὶν ἀπρακτοὶ περὶ τὸν παχὺν χυ-
μόν· αἱ μὲν γὰρ ἀσθενεῖς αὐτῷ τῷ μηδὲν ἐργάζεσθαι
μέγα, αἱ δ' ἰσχυραὶ τῷ σφοδρῶς μὲν ἦτοι διαφορεῖν ἢ
ἀπωθεῖσθαι τὸ λεπτότερον ἐν τῷ κατὰ τὰς φλέβας αἵματι·
τὸ δὲ παχὺ καὶ μελαγχολικόν, ὃ τῇ τρυγί προσεικάζομεν,
οὐτ' ἐκκεροῦν οὐτ' ἀποκρούεσθαι. τούτοις οὖν χρωμένῳ
καὶ ἀρχὰς μὲν ἦττον ὁ ὄγκος ἐπίδηλος ἔσται, τὸ λείψανον
δ' αὐτοῦ δύσλυτον ἀπεργασθήσεται. διὸ τῶν συμμέτρων
ταῖς δυνάμεσι φαρμάκων ἐστὶ χρεία, μήτε νικωμένων διὰ
τὴν ἀσθένειαν μήτε παχυνόντων ἰσχυρῶς τὸ αἷμα διὰ τὸ
σφοδρὸν τῆς ἐνεργείας, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἀδήκτων παν-
τάπασι· ἡ γὰρ κακοήθεια τοῦ πάθους ὑπὸ τῶν δακνόν-
των παροξύνεται καὶ ὥσπερ εἰώθασι λέγειν ἀγριοῦται. διὰ
τοῦτ' οὖν ὅσα σύμμετρα μὲν ἐστὶ ταῖς δυνά(190)μεσιν,
ἀδήκτα δὲ ταῖς ποιότησιν, ἀρμόττει τοῖς τοιούτοις πάθε-
σιν. εὐπορία δὲ τῆς ὕλης αὐτῶν, ὥς ἐν τοῖς περὶ φαρμά-
κων ὑπομνήμασι ἐδείχθη, διὰ τῶν κεκαυμένων καὶ πεπλυ-

mixtum esse quod applicabitur medicamentum ex repel-
lente discutienteque facultate conveniet. Sane ad crassum
humorem inutiles sunt tum imbecillae eo, quod nullum
operae pretium efficiant, tum valentes, quod vehementer te-
nuiores quae in venis sunt sanguinis partes vel discutiant
vel retrudant, crassas vero et melancholicas quas faeci assi-
milavimus nec evacuent nec repellant. Ergo si his inter ini-
tia utare, minutus aperte tumor erit, caeterum quod reli-
quum ejus est contumax ad solvendum reddetur. Quare
mediocrium virium medicamentis est opus, quae nec propter
imbecillitatem vincentur, nec propter affectus vehementiam
valenter sanguinem crassabunt, ad haec item quae omnino
haud mordeant, quandoquidem affectus malignitas ab iis
quae mordent irritatur ac, ut dici solet, efferatur. Propter
haec igitur, quae viribus quidem sunt mediocria, qualitate
vero minime mordentia, ejusmodi affectibus sunt idonea. Ma-
teriae vero copia, sicuti in libris de medicamentis est tradi-

Ed. Chart. X. [329. 330.]

Ed. Bas. IV. (190.)

μένων μεταλλικῶν ἐστὶ. τὰ μὲν γὰρ διὰ τούτων συγκείμενα
 φάρμακα μεγάλως τοὺς ἀρχομένους καρκίνους ἀμὰ ταῖς
 καθάρσεσιν ἰᾶσθαι δύναται· τοὺς μείζονας δ' ἱκανὸν αὐ-
 τοῖς ἐστὶ κωλύειν ἀνέξηθῆναι. τοὺς γε μὴν ἰαθέντας, ὅπως
 μηκέτι γεννηθῶσι προφυλάσσασθαι, τῆς ὑγιεινῆς ἐστὶ πραγ-
 ματείας ἔργον, ἧς μόνιον ἐστὶ καὶ ἡ περὶ τῶν ἐδεσμάτων.
 [330] εἴ γε μὴν ἐγχειρήσεις ποτὲ διὰ χειρουργίας ἰᾶσθαι
 καρκῖνον, ἄρξαι μὲν κινεῖν ἀπὸ καθάρσεως τοῦ μελαγχό-
 λικοῦ χυμοῦ. περικόψας δὲ πᾶν ἀκριβῶς τὸ πεπονθὸς, ὥς
 μηδεμίαν ἀπολείπεσθαι ῥίζαν, ἕασον ἐκχυθῆναι τὸ αἷμα καὶ
 μὴ ταχέως ἐπίσῃς, ἀλλὰ καὶ θλίβε τὰς πέριξ φλέβας,
 ἐκπιέζων αὐτῶν τὸ παχὺ τοῦ αἵματος· εἴτα θεράπευε τοῖς
 ἄλλοις ἔλκεσι παραπλησίως.

Κεφ. ι'. Ἔστι γε μὴν καὶ ἄλλο πάθος ὑπὸ χυμοῦ
 παχέος τε καὶ ζέοντος γινόμενον. ἄρχεται δὲ τὰ πολλὰ μὲν
 ἀπὸ φλυκταίνης, ἐνίοτε δὲ καὶ χωρὶς ταύτης. ἀλλὰ κινᾶται
 γε πάντως ἐν ἀρχῇ τὸ μόνιον· εἴτ' ἀνίσταται φλυκταϊνά τις,

tum, ex ulis elotisque metallicis habebitur. Quippe quæ
 medicamenta ex his componuntur, una cum purgationibus
 ad sanandos incipientes cancrios magnam vim habent, ma-
 jores vero sat fuerit si his prohibeantur augeri. Prospicere
 vero, ut qui jam sunt sanati amplius non regenerentur, id
 artis de tuenda sanitate est opus, cuius sane portio est ea
 quae de cibus praecipit. Caeterum si quando cancerum per
 chirurgiam curare audebis, coepisse quidem a vacuando per
 purgationem melancholico humore oportebit. Ubi vero to-
 tum quod vitiatum est prorsus extideris sic ut nulla supersit
 radix, fines effluere sanguinem, nec propere eum retinebis,
 imo premendo potius quae circum sunt venas exprimes ex
 his crassiorem sanguinem; mox aliis ulceribus similiter cu-
 rabis.

Cap. X. Est tamen et alius affectus qui ex humore
 crasso ferventeque nascitur. Incipit hoc plerumque a pu-
 stula, aliquando vero et sine hac. Caeterum inter initia
 quibus hoc instat scabunt, partem omnino, mox oritur pu-

Ed. Chart. X. [330.]

Ed. Bas. IV. (190.)

ἥς ῥηγνυμένης ἔλκος ἐσχαρῶδες γίνεται. πολλάκις δὲ οὐ μίᾳ φλύκταινα γεννᾶται κνησαμένων, ἀλλὰ πολλαὶ μικραὶ καθάπερ τινὲς κέγχροι καταπυκνοῦσαι τὸ μέρος· ὧν ἐκρηγνυμένων ὁμοίως ἐσχαρῶδες ἔλκος γεννᾶται. κατὰ δὲ τοὺς ἐπιδημήσαντας ἄνθρωπους ἐν Ἀσίᾳ καὶ χωρὶς φλύκταινων ἐνίοις εὐθέως ἀπεδάρη τὸ δέρμα. ἅπασιν οὖν, ὡς ἔφην, ἔλκος ἐσχαρῶδες γίνεται, ποτὲ μὲν τεφρώδους ἐσχάρας, ποτὲ δὲ μελαίνης. ἥ τε περίῃ ἅπασα αὐτοῖς σὰρξ εἰς ἐσχάτην ἀφικνεῖται φλόγῳσιν· οὐ μὲν τῇ χροῇ γ' ὅκειν ἐρυσιπέλατι, ἀλλ' ἔτι καὶ τῆς φλεγμονῆς ἐπ' αὐτῷ γίνεται τὸ χροῶμα μελάντερον, ὥς εἰ καὶ μίξαις ἐρυθρῷ πλεονί τοῦ μέλανος ἔλαττον. ὅτι δὲ πυρεττοῦσιν οἱ οὕτως ἔχοντες ἐξ ἀνάγκης οὐδὲν ἤτιον, ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον ἐκείνων οἷς ἐρυσιπελατιώδης ἐστὶν ἡ φλεγμονή, πρόδηλον παντί· καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἀπὸ φλεβοτομίας ἀρκτέον ἐστὶ τῆς ἰάσεως εὐδηλον εἶναι νομίζω τοῖς μεμνημένοις ὅσα περὶ φλεβοτομίας εἴρηται κατὰ τὴν τῶν πυρετῶν θεραπείαν. οὐκ ἄδηλον δ' οὐδ' ὅτι μέχρι λειποθυμίας ἐπ' αὐτῶν ἡ κένωσις γινώ-

stula quaedam, quæ rupta ulcus cum crusta gignitur. Saepe vero non una oritur scabentibus pustula, sed multae exiles, veluti milii semina crebrae in parte residentes, quibus per-ruptis similiter crustosum ulcus provenit. In carbunculis vero, qui per Asiam populatim sunt grassati, etiam citra pustulas nonnullis excoriata statim cutis est. Omnibus igitur ut dixi crustosum ulcus sit, modo crusta ipsa cineris colorem praeferente modo nigroren. Omnibus praeterea his circumposita caro in summam pervenit inflammationem, non tamen colore aspicitur erysipelatis, imò qui adhuc phlegmones colore sit nigrior, veluti si plusculo rubro minus misceas nigri. Quod autem necessario febricitent qui ita sunt affecti, idque non minus, imò magis quam illi quibus erysipelatoza est phlegmone, id utique latere neminem potest. Sed et incipiendam ab incisa vena curationem esse, id quoque neminem latere arbitror qui meminerit quae in curatione febrium de sanguinis missione diximus. Nec illud obscurum, sanguinis vacationem, quae ad animi defectum usque sit

Ed. Chart. X. [330.]

Ed. Bas. IV. (190.)

μένη μειζόνως ὠφελήσῃ, πλὴν εἰ μὴ τῶν ἄλλων τι παρείη
 τῶν καλυόντων φλεβοτομεῖν. ἐπὶ δὲ τοῦ πεπονθάτος μέ-
 ρους, ὅσον μὲν ἐπὶ τῇ φλογώσει τῶν χυμῶν, τῶν ψυχόν-
 των ἔστι χρεία· διὰ δὲ τὸ πάχος τοῦ χυμοῦ καὶ μέντοι
 καὶ τὴν κακοήθειαν οὐτ' ἀποτρέψῃς ποτὲ τὸ ρεύμα· καὶ
 εἰ τούτου ποτὲ τύχοις, ἕτερόν τι ἐν τῇ βράθει βλάψῃς.
 οὐ μὴν οὐδ' ἐπιβρεῖν αὐτῷ συγχωρητέον ἔστιν, ἀλλ' εὐρί-
 σκειν φάρμακα μετὰ τοῦ μετρίως ἀποκρούεσθαι καὶ δια-
 φορεῖν δυνάμενα. τοιοῦτον δ' ἔστι τό τε δι' ἀρογλώσσου
 κατάπλασμα καὶ τὸ δι' ἐφθῆς φαῖης, ἄρτου κλιβανίτου
 μινγνύντων ἡμῶν αὐτοῖς ὅσον ἀπαλόν. ἔστω δὲ μὴ πάνυ
 τι καθαρὸς, ὥσπερ οὐδὲ ὕπαρὸς γε ἄγαν. ὁ μὲν γὰρ
 ἀκριβῶς καθαρὸς ἐμπλαστικωτέρας οὐσίας ἔστιν, ὁ δὲ
 πίτυρίας ἀδρομερεστέρας. κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔλκους ἐπιτι-
 θεμένου τινὸς τῶν ἰσχυρῶν φαρμάκων, οἷόν ἐστι τὸ Ἀν-
 δρωνὸς ἢ Πασίωνος ἢ Πολυείδου, λύνοντα μετὰ τινος τῶν
 γλυκέων οἴνων αὐτὰ, μέχρι γλοιώδους συστάσεως. κάλλι-

adhibita, magis his etiam collaturam, nisi tamen aliud quip-
 piam obftet ex iis quae venam incidi vetent. Imponi vero
 sibi laborans pars, quod ad humorum inflammationem spe-
 ctat, refrigerantia desiderat. Caeterum propter humoris cras-
 situdinem atque etiam malignitatem nec fluxionem avertere
 unquam poteris, et si quando id feceris, aliud quippiam quod
 in alto sit corpore offendes. Atqui nec affluere is permit-
 tendus est, quin potius inquirenda medicamenta sunt quae
 cum modice reprimendo etiam discutere possint. Tale est
 tum cataplasma quod ex plantagine conficitur, tum quod ex
 cocta lente, miscentibus his nobis micam panis teneram, qui
 clibano sit coctus. Esto autem panis nec omnino a fursure
 purus nec nimium ejus habens. Siquidem qui omnino pu-
 rus est, ejus substantia in cutis meatibus haerere est apta,
 fursuracens autem crassiorum est partium. Super ipsum vero
 ulcus valens aliquod imponendum est medicamentum, cujus-
 modi est Andronis vel Pasionis vel Polyidae, liquarique id
 cum vino aliquo dulci ad sordium crassitudinem debet.

Ed. Chart. X. [330. 331.]

Ed. Bas. IV. (190.)

στοι δὲ οἶνων εἰς τοῦτο Θηραϊός τε καὶ Σκυβελίτης ἐστίν·
 ὧν μὴ παρόντων σιραΐω χρηστεον, ὃ καλεῖται παρ' ἡμῖν
 ἔψημα. τὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ἔλκεσι προσφερόμενα φάρμακα
 πείττοντά τε καὶ διαπνύσκοντα, ταῦτα οὐ χρὴ νῦν προσφέ-
 ρειν· αὐξήσεις γὰρ τὴν σηπεδόνα τοῦ μορίου. [331] καὶ μὴν
 καὶ ἀποσχάξιν τοὺς τοιούτους ἄγκους, ὅταν γε προσφλεβοτο-
 μήσης, οὐκ ἀνεπιτήδειον· ἔστωσαν δὲ βαθύτεραι τῶν συμμέ-
 τρων αἱ ἀμυχαὶ διὰ τὸ πάχος τοῦ λυποῦντος χυμοῦ. παυ-
 σαμένης δὲ τῆς φλογώσεως ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἔλκεσιν εἰς
 οὐλήν ἄξεις τὸ ἔλκος. ἀρεῖν ἡγοῦμαι καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων
 εἰρησθαι τοσαῦτα.

- Κεφ. ια'. Τῶν δ' ἄλλων ἄγκων ἐφεξῆς μνημονεύσας
 καὶ πρῶτόν γε τῶν καλουμένων χοιράδων. γίνονται δ' αὗται
 σκιδρῶμενων ἀδένων. καὶ ἡ θεραπεία γ' αὐτῶν, ὅσον μὲν
 ἐπὶ τῷ πᾶθει, κοινὴ τοῖς ἐν ἄλλῳ τινὶ μέρει γινομένοις σκιδ-
 ροῖς· ὅσον δ' ἐπὶ τῇ φύσει τοῦ μορίου, κατὰ τινὰς ἀδένας
 ἑτέρους προσλαμβάνει σκοποὺς διττοὺς. ἄμεινον δ' ἴσως κἄν-
 ταῦθα διαστείλασθαι τι περὶ τῶν ὀνομάτων ἐνεκα σαφοῦς

Porro commodissima ad hunc usum vina sunt, tum The-
 raeum tum Scybelites, quorum inopia sapa utendum, quae
 apud nos hepsema dicitur. Quae autem medicamenta reli-
 quis adhiberi ulceribus solent, nempe quae concoquant et
 pus moveant, ea nunc adhibenda non sunt, quando ita pu-
 tredinem partis auxeris. Quin etiam scarificare ejusmodi tu-
 mores post sanguinis missionem alienum non sit: sunt au-
 tem incisiones mediocribus altiores, propter infestantis hu-
 moris crassitudinem. Cessante vero jam inflammatione ulcus
 ad cicatricem similiter reliquis ulceribus perduces. Atque
 hactenus de carbunculis dixisse sat arbitror.

Cap. XI. Deinceps de reliquis agam tumoribus, or-
 sus a strumis, quas choeradas vocant. Existunt hae glandulis
 in scirrhus mutatis. Estoque curatio earum, quod ad ipsum
 attinet affectum, iis scirrhis qui in aliis partibus nascuntur
 communis. Caeterum quod ad ipsius partis naturam spe-
 ctat, in quibusdam glandulis alias geminas curationis indi-
 cationes adjiciunt. Praesliterit fortassis hoc loco de nomini-

Ed. Chart. X. [331.]

Ed. Bas. IV. (190.)

διδασκαλίας. ὅσοι μὲν γὰρ ἀδένες ἀγγείων σχιζομένων ἀνα-
 πληροῦσι τὸ ἐν μέσῳ, στήριγμα γινόμενοι τῆς σχίσεως
 αὐτῶν, οὐ μεγάλη τούτων ἡ χρεία τοῖς ζώοις ἐστίν, ἀλλ'
 ἐκ περιττῆς μὲν προνοίας ὥσπερ ἔλλ' ἄττα τοὺς τοιούτους
 ἀδένας ἢ φύσις ἐδημιούργησε. τῶν δ' ἦτοι σιέλον ἢ γάλα
 παρασκευαζόντων ἢ σπέρμα, καὶ μέντοι καὶ ὅσοι φλεγμα-
 τώδη τινὰ γεννῶσιν ὑγρότητα κατὰ μεσεντέριον ἢ γά-
 ρυγγα καὶ λάρυγγα, μείζων ἡ χρεία. καὶ τινες οὐδὲ ἀδένας
 ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους, ἀλλ' ἀδενώδη σώματα πολὺ τῶν
 ἄλλων ἀδένων ἀραιότερά τε καὶ σπογγοειδέστερα τὴν οὐσίαν
 ὄντα· καὶ μέντοι καὶ καθήκουσιν εἰς τοὺς τοιούτους ἀδέ-
 νας ἀρτηρίαι τε καὶ φλέβες αἰσθηταί. σκιρῶνθéntας τε
 θεραπευτέον αὐτοὺς ὡσαύτως τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις.
 ὅσοι δ' ἐν ταῖς μεταξὺ χώραις τῶν ἀγγείων εἰσίν, ἕτερος
 ἐν τούτοις προσέρεχεται σκοπὸς τῆς ἰάσεως· ἐν ᾧ συναιρεῖ-
 ται τῷ πάθει τὸ μέρος. ἐστὶ δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος διττός,
 ἦτοι γ' ἐκκοπτόντων ἡμῶν σμίλην τὸ πεπονθὸς ὅλον, ὡς

bus aliquid clarioris doctrinae gratia distinxisse. Quippe
 glandulae quae quod in medio vasorum in diversas partes
 diductorum habetur implent, ejusque diductionis pro firma-
 mento sunt, earum haud magnus usus animantibus est, sed
 ex abundantiore providentia, sicut alia quaedam, sic has quo-
 que glandulas natura fabricavit. Earum vero quae vel sa-
 livam vel lac vel genitale semen, ad haec quae pituitosum
 quendam humorem in mesenterio vel faucibus vel larynge
 generant, earum major est usus. Atque aliqui has non glan-
 dulas, sed glandulosa vocant corpora, ut quae non paulo
 quam reliquae glandulae et rariore sint et magis spongiosa
 substantia, quin etiam in has tum arteriae tum venae sensi-
 biles perveniunt. Atque hae quidem, quum in scirrhuso
 sunt affectu, non aliter quam caeterae omnes partes sunt
 sanandae. At quae in medio vasorum spatio consistunt, in
 iis alia curationis indicatio praestatur, qua simul cum affectu
 etiam pars ipsa tollitur. Est vero duplex ea quoque vel to-
 tum, quod affectum est, scalpello exidentibus nobis veluti

Ed. Chart. X. [331.]

Ed. Bas. IV. (192.)

ἐπὶ τῶν καρκίνων, ἢ σηπόντων φαρμάκοις. ἥτις δ' ἐστὶν ἡ τῶν τοιούτων φαρμάκων ὕλη κατὰ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείας ἔχεις.

Κεφ. ιβ'. Ἐμοὶ δ' ἤδη καιρὸς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὄγκων εἰπεῖν, ὧν πρῶτός ἐστι τὸ καλούμενον ἀπόστημα. διπλὸν δὲ καὶ τοῦτον τὸ γένος, ἐν μὲν ὅταν ἐκφυησάσης φλεγμονῆς ἀθροισθῇ τὸ πῦον, οἷον ἐν κόλπῳ τινί· τὸ δ' ἕτερον ἄνευ φλεγμονῆς προηγησαμένης ὑγροῦ τινος εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἄλλοτε μὲν ἄλλου κατ' εἶδος, ἀλλὰ πάντως γε μὴν δριμύος ἀθροιζομένου κατὰ τι μῦριον. ὑποδέρεει δὲ τοῦτο τὰ περικείμενα σώματα· χώραν δὲ αὐτῷ παρασκευάζων ἥτοι μεταξὺ δυοῶν χιτῶνων ἢ ὑπὸ τισιν ὕμειν. ὑποδέρεει δὲ πάντως μὲν τῷ πλήθει διατείνων, ἐστὶ δ' ὅτε ἐν τῷ χρόνῳ δριμύτητά τινα σηπιδονώδη προσλαμβάνων. εὐρίσκονται δὲ διαιρουμένων σμίλῃ τῶν τοιούτων ἀποστημάτων ιδιότητες οὐκ ὑγρῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ στερεῶν τινῶν σωμάτων οὐκ ὀλίγα. καὶ γὰρ ὀνύχων καὶ τριχῶν καὶ ὀστέων καὶ ὀστέων καὶ λίθων καὶ πύρων θραύσμασιν εὐρέθῃ τινὰ σώματα παραπλή-

in cancro, vel putrefcere id medicamento cogentibus. Porro quae ejusmodi medicamentorum materia sit, id in opere de medicamentis est proditum.

Cap. XII. Mihi vero tempestivum est de aliis tumoribus docere, quorum se primum abscessus vocatus offert. Hujus duplex item genus est, unum, quum phlegmone in pus versa pus ipsum tanquam in sinu aliquo est collectum, alterum quum nulla praecedente phlegmone humor aliquis statim ab initio, isque alias specie alius, caeterum omnino acris in parte aliqua colligitur. Porro excoriat hic circumposita corpora, spatium videlicet sibi moliens vel inter duas tunicas vel sub certis membranis. Excoriat autem omnino ipsa copia distendens, interdum vero acrimoniam quandam putredinosam tempore contrahens. Sane inveniuntur in hujusmodi abscessibus, cum scalpello sunt divisi, proprietates quaedam non paucae nec humorum modo, sed etiam solidorum quorundam corporum. Siquidem unguium, pilorum, ossium, testarum, lapidum et pori fragmentorum similia in-

Ed. Chart. X. [331. 332.]

Ed. Bal. IV. (190. 191.)

σια. καὶ μέντοι καὶ τῶν ὑγρῶν αὐτῶ τὸ μὲν οἶον βόρβορος
 [332] ἢ πηλὸς, ἢ ἐλαίου τις ἰλὺς, ἢ οἶνον τρυῖς· τὸ δ' οὕτω
 δυσῶδες ὥς δυσχεραίνειν ἅπαντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐστὶ
 σπανιώτερα. συνηθέστατα δὲ γινόμενα τοῦ γένους τοῦδε
 τῶν νοσημάτων εἶδη ἐστὶ τρία, προσηγορίας ἕκαστον αὐτῶν
 ἰδίας τετυχηκός, ἀθήρωμα καὶ μελικηρίς καὶ στεάτωμα, ἀπὸ
 τῆς ὁμοιότητος τῶν περιεχομένων οὐσι(191)ῶν κατὰ τοὺς
 ὄγκους· ἐστὶ γὰρ αὐτῶν ἢ μὲν τις οἶον περὶ τὸ στέαρ, ἢ
 δὲ οἶον μέλι, καὶ τις ἀθήρωα παραπλήσιος. οἱ σκοποὶ δὲ τῆς
 θεραπείας κοινοὶ διαφορῆσαι τὸ περιεχόμενον ἢ σῆψαι πᾶν
 ἢ ἐκτεμεῖν. ἐνιοὶ μὲν οὖν ὄγκοι τοῖς τρισὶν ὑποπίπτουσι
 σκοποῖς, ὅσοι λεπτότερον ὑγρὸν ἔχουσιν, ὡς ἡ μελικηρίς· ἐνιοὶ
 δὲ τοῖς δύο μόνοις, ὥπερ τὸ ἀθήρωμα· καὶ γὰρ ἐκτεμεῖν καὶ
 σῆψαι οἶον τε τοῦτο· τὸ δὲ στεάτωμα διὰ χειρουργίας μόνης
 θεραπεύεται μῆτε σαπῆναι μῆτε διαφορηθῆναι δυνάμενον.
 ἐπὶ δὲ τῶν ἐν βάθει συγισταμένων ἀποστημάτων καὶ μάλιστα
 κατὰ τὰ σπλάγχνα τὰ διὰ τῶν ἀρωμάτων φάρμακα λυσίτι-

venta in his corpora quaedam sunt. Ac humorum ipsorum
 alius veluti lutum vel caenum vel olei quidam limus vel
 vini faex, alius adeo graviter olens ut omnes averfentur. Ve-
 rum haec rarius incidunt. Frequentissima vero hujus morbi
 sunt tria genera, quorum singula propriam appellationem
 sunt sortita. *Ea sunt* atheroma, meliceris et steatoma a simi-
 litudine contentarum in tumoribus substantiarum dicta. Est
 enim aliud eorum veluti sebum, aliud veluti mel, aliud
 puliculae simile. Curationis vero eorum scopi sunt com-
 munes id quod continetur vel discutere vel totum putre
 reddere vel excidere. Aliqui igitur ejusmodi tumorum tri-
 plicem curationis scopum admittunt, quotquot ex tenuiore
 humore constant, ut meliceris, aliqui duplicem tantum, veluti
 atheroma; etenim quod tum excidere tum putrefacere licet,
 steatoma vero sola manuum opera curatur, cum nec putre-
 fieri possit nec discuti. In iis vero abscessibus qui in alto
 corporis consistunt, ac potissimum in visceribus, medica-
 menta quae ex aromatis componuntur maxime sunt utilia,

Ed. Chart. X. [332.]

Ed. Bas. IV. (191.)

λέστατά εἰσιν, ὧν ἡ δύναμις εἰς ἀτμούς τε λύσαι καὶ διαφο-
ρῆσαι τὸ συνιστάμενον ὑγρόν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ μὲν
τοιαῦτα· μάλιστα δὲ αὐτῶν εὐδόκιμα τό τε διὰ τῶν ἐχιδνῶν,
ὅπερ ὀνομάζουσι θηριακὴν ἀντίδοτον, ἢ τ' ἀθανασία καλου-
μένη καὶ ἀμβροσία· ταῦτα μὲν οὖν πολυτελῆ· τῶν δ' εὐτελῶν
ἄριστόν ἐστιν τὸ ἡμέτερον, ὃ διὰ τῆς Κρητικῆς καλαμίνθης
σκευάζομεν. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα κατὰ τὴν περὶ τῶν φαρ-
μάκων πραγματείαν ἀθροίζόμενα, ἦν, ὥς ὀλίγον ἔμπροσθεν
ἔφην, ἐπὶ ταῖς τρισὶ ταῖς ἔμπροσθεν ἁμεινον εἶναι νομίζω
προσθεῖναι, χάριν τοῦ λείπεσθαι μηδέν.

Κεφ. ιγ'. Ἐπεὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν χειρουργίαν πρατ-
τομένων οἱ σκοποὶ τὸ μὲν τι κοινὸν ἔχουσι, τὸ δ' ἴδιον,
ἁμεινον εἶναι μοι δοκεῖ μὴ διασπᾶν αὐτούς, ἀλλ' ἀθρόως
ἅπαντας ἐν τοῖς τελευταίοις τῆσδε τῆς πραγματείας εἰπεῖν.
γυνὴ δὲ τοσοῦτον ἔτι περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ῥητέον
ἐστίν, ὥς ὅσοι μὲν αὐτῶν ὀλῶ τῷ γένει παρὰ φύσιν εἰσι,
ἐνδείκνυνται τὴν ἄρσιν, ὑπαγόμενοι κοινοτέρῳ σκοπῷ τῷ
κατὰ πάντων ἐκτεταμένῳ τῶν τοιούτων, ὅσα ταῖς οὐσίαις

quorum facultas collectum humorem tum in halitum resol-
vit tum discutit. Sunt profecto et alia ejus generis non
pauca, quorum laudatissima sunt tum antidotus, quae ex
vipera componitur, theriacen vocant, tum quae athanasia
vocatur, tum ambrosia; atque haec quidem sumptuosa, vilio-
rum sane optimum est nostrum, quod ex cretica calamintha
est compositum. Omnia vero id genus in opere de medica-
mentis colligemus, quod, uti paulo ante diximus, satius ar-
bitror iis tribus quae supra memoravi, quo nihil desit,
subjicere.

Cap. XIII. Quoniam vero eorum quae per chirur-
giam fiunt *curationis* scopi aliquid commune habent, aliquid
proprium, satius nobis visum est ea non distrahere, sed uni-
versa in calce hujus operis apponere. Nunc porro tantulum
etiam de tumoribus qui praeter naturam consistunt est ad-
jiciendum, quod quicumque ex his toto genere praeter na-
turam sunt, ii sui ablationem indicent communiori scopo,
qui per omnia quae totis substantiis a naturae habitu recel-

Ed. Chart. X. [332. 333.]

Ed. Bas. IV. (191.)

ὅλαις ἐξέστηκε τοῦ κατὰ φύσιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν στεατωμάτων
καὶ ἀθερωμάτων ἔχει. τούτου δὲ γένους ἐστὶ καὶ ἡ καλου-
μένη μυρμηκία καὶ ἡ ἀκροχορδῶν, ὃ τ' ἐν τῇ κύστει λίθος
ὑπόχυμά τε καὶ ἡ τῆς μύλης κύσεις, ἐπὶ γυναικῶν, ὀνομά-
ζουσι δ' οὕτω τὴν ἀδιάπλαστον σάρκα· πάντα γὰρ τὰ
τοιαῦτα τελέως ἐκκόψαι σπεύδομεν. ὧν δὲ καὶ ὁ πεπονθὼς
τόπος ἐν τι τῶν κατὰ φύσιν ἐστὶ μορίων, ὃ μὲν πρῶτος
σκοπὸς ἰᾶσθαι τὸ πάθος, ὃ δ' ἐπ' αὐτὸ δεύτερος, ὅταν
ἀνίατον ᾖ, συνεκκόψαι τῷ πάθει τὸ μέρος, ὡς ἐπὶ καρκίνου
τε καὶ τῶν ἀθεραπεύτων ἀπάντων ἐλκῶν. ἔμπαινον δ' ὡς
ἐπὶ τῶν ὑποχυμάτων ἀποπίπτοντες τοῦ πρώτου σκοποῦ
πρὸς ἕτερον ἄγομεν αὐτὰ τόπον ἀκυρώτερον. ἐνιοὶ δὲ καὶ
ταῦτα κενοῦν ἐπεχείρησαν, ὡς ἐν τοῖς χειρουργουμένοις ἐρῶ.
νυνὶ δ' ἀρκέσει τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς τὸ κατὰ τὰς ὑδροκή-
λας ὑγρὸν ἀλλότριόν ἐστι τῆς τοῦ σώματος οὐσίας ὅλη τῇ
φύσει· καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀσκίτας ὑδέρους ὕδωρ. ὧν ἡ κένω-
σις [333] ἦτοι διὰ φαρμάκων γίνεται διαφορητικῶν ἢ διὰ

ferunt extenditur subjecti, veluti in steatomatis et atheroma-
tis habet. Hujus certe generis est et quae myrmecia vocatur
et quae acrochordon, praeterea in vesica calculus et hypo-
chyma et in mulieribus molae in utero gestatio, ita vero ap-
pellant informem carnem, omnia namque talia summovere
in totum properamus. Quorum vero etiam locus ipse affe-
ctus una quaevis earum quae secundum naturam sunt par-
tium est, prima indicatio ut affectus sanetur. Secunda ab
hac, si insanabilis is sit, ut una cum affectu pars quoque ipsa
excidatur, sicut in cancro et omnibus ulceribus quae cura-
tionem respuunt. E contrario vero in suffusione decidentes
prima indicatione ad alium eam locum, qui minoris sit mo-
menti, transferimus. Nonnulli quoque haec vacuare sunt
aggressi, sicut in iis quae chirurgia tractantur dicam. Nunc
illud dixisse sufficiet, quod humor, qui in hydrocelis visitur,
alienus a corporis substantia tota natura sit, sicut etiam quae
in ascitis hydropibus continetur aqua. Quarum certe vacua-
tionem vel medicamentis quae discutiant molimur vel chi-

Ed. Chart. X. [333.]

Ed. Bal. IV. (191.)

χειρουργίας· ἐπὶ μὲν τῆς ὑδροκήλης διὰ καθέσεως σίφωνος, ἐπὶ δὲ τῶν ὑδέρων διὰ παρακεντήσεως. συνεκτέμνεται δὲ τῷ πάθει τὸ πεπονθὸς μόριον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κηλητῶν τοῦ περιτοναίου τι μέρος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ γαργαρεὼν ἐνίοτε τῷ πάθει συνεκτέμνεται κατὰ τε τὰ σκέλη καὶ τοὺς ὄρχεις αἱ φλέβες τοῖς κισσοῖς, ὃ τ' ἐν τῇ ῥινὶ χιτῶν τῷ πωλύπῳ καὶ ὁ τετρημένος ὁδούς τῷ τρήματι. ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν δυνατόν ἐστιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀγαγεῖν· ἐπὶ δὲ τοῦ γαργαρεῶνος ἐργάζεσθαι χρὴ τοῦτο παντὶ τρόπῳ καὶ μὴ σπεύδειν ἐκτεμεῖν· ὅταν δὲ ἰσχυρὸς καὶ ἱμαντώδης γένηται ποτε, τηνικαῦτα ἀφαιρεῖν. τοιοῦτον μὲν οὖν αὐτὸν ἐργάζεται χρόνος μακρότερος· ὅσον δ' Ἱπποκράτης ἔγραψε κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὀλίγων ἡμερῶν ἀριθμὸς· οὕτω δὲ καὶ τὰλλα τὰ κατὰ μέγεθος ἐξισταμένα τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν οἷς ἐστι καὶ τὰ ὑπερσαρκοῦντα πάντα καὶ ἐγκανθίδες, οἳ τε κατὰ τὴν ἑδραν ὀνομαζόμενοι θύμοι. τινὰ δὲ τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἐπαμφοτερίζει ταῖς ιδέαις, ὥσπερ αἷ τε πολὺ τοῦ περίξ δέρματος ἐξέχουσιν τῶν

rurgia, in hydrocele quidem immisso siphone, in hydropibus vero adhibita punctione. Porro exciditur una cum affectu ipso, veluti in iis quae ante comprehensa sunt, etiam pars affecta, ita et in herniosis aliquid peritonaei. Pari modo et columella aliquando una cum affectu ipso exciditur. Itidemque in cruribus et testiculis una cum varicibus ipsae venae. Ad haec tunica in naso cum polypo et foratus dens cum foramine, verum ex his nullum est quod ad statum naturalem possit reduci. In columella vero id omnino est conandum, nec properandum ad eam excidendam, sed quando gracilis est et ad lori tenuitatem redacta, tum est auferenda. Porro talem eam reddet longius tempus, ac qualem Hippocrates in praelagiis descripsit, paucorum dierum numerus, aequae vero et caetera quae in magnitudine naturalem habitum exceperunt, in quibus annumeranda sunt omnia quibus supercrevit caro et encanthides et qui in sede thymi dicuntur. Sunt ex istiusmodi ulceribus et quae ambigua sint specie, veluti cicatrices, quae supra circumpositam cutim

Ed. Chart. X. [533.]

Ed. Bas. IV. (191.)

ὀφθαλμῶν· καὶ τὰ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς πτερυγία. τῆς γε μὴν
 ἰάσεως ἐπ' αὐτῶν ὁ σκοπὸς πρόδηλος. ἐγκόπτεσθαι γὰρ δεῖ
 τὰ τοιαῦτα πάντα· καὶ χρὴ σκοπούμενον αἰετὸς τοὺς τρόπους
 τῆς ἀναιρέσεως ἐπὶ τὸν ἀριστον ἐξ αὐτῶν ἵεναι. σκοποὶ δ'
 εἰσὶ τῆς κρίσεως τῶν ἀρίστων τρεῖς, ἥ τε τοῦ χρόνου τῆς θε-
 ραπείας βραχύτης, τό τ' ἀνωδύνως αὐτὴν ἐργάσασθαι, καὶ
 τρίτος ἐπὶ τούτοις ἡ ἀσφάλεια. καὶ αὐτῆς τῆς ἀσφαλείας ἴδιοι
 σκοποὶ τρεῖς· εἷς μὲν καὶ πρῶτος ὥς τυχεῖν τοῦ τέλους πάν-
 τως· ἕτερος δὲ τὸ κἄν ἀποτίχῃ ποτε τοῦ τέλους, ἀλλὰ
 μηδὲν γε βλάψαι τὸν κάμνοντα· καὶ τρίτος, ὥς μὴ ῥαδίως
 ὑποτροπιάσαι τὸ νόσημα. κατὰ ταῦτά σοι κρίνοντι τὴν ἀρί-
 στην ὁδὸν τῆς ἰάσεως ἐπὶ πάντων τῶν νῦν ἡμῖν προκειμένων
 εὐρεθήσεται ποτὲ μὲν ἢ διὰ τῆς χειρουργίας αἰρετωτέρα, ποτὲ
 δὲ ἢ διὰ τῶν φαρμάκων. ἡ μὲν οὖν διὰ τῆς χειρουργίας ἐν
 γε τοῖς νῦν ἡμῖν προκειμένοις ἐπὶ τὴν ἀνάγειν αὐτῶν σπεύ-
 δει τελείως ἐκκόψαι τοῦ ζώου τὸ παρὰ φύσιν, ὅλῳ τῷ γένει
 προαίρουμένη· τούτου δ' ἀποτυγχάνουσα τοῦ σκοποῦ δεύ-

multum extant, item quae in oculis sunt pterygia. Curatio-
 nis tamen eorum indicatio manifesta est. Siquidem talia om-
 nia amovere oportebit, atque id semper agere ut rationibus
 quibus id fiat pensitatis optimam semper earum deligas.
 Sane optimae rationes tripliciter judicantur, tum ex temporis
 curandi brevitatem, tum ex curando citra dolorem, tum ex
 maxime tuto curando. Rursus ut tuto cures, tres proprii
 sunt scopi, unus primusque ut omnino absolutionem operis
 consequaris, alter ut sicubi hunc non consequaris, saltem cu-
 bantem non laedas, tertius ut morbus non facile revertatur.
 His considerationibus si optimam curationis viam judicave-
 ris, invenietur in omnibus, quae nunc proposuimus, quando
 potius chirurgiae et potius medicamentorum ope sit curan-
 dum. At chirurgiae quidem studium in iis praesertim quae
 nunc sunt proposita ad interemptionem eorum festinat, ut
 quae quod in animalis corpore toto genere praeter naturam
 habetur, id prorsus tollendum sibi proponat; quod si per-
 ficere nequeat, proximum illud consilium habet, ut vitium

Ed. Chart. X. [333. 334.]

Ed. Bas. IV. (191.)

τερον ἔχει τὸν τῆς μεταθέσεως ἐπὶ τῶν ὑποχυμάτων. ἡ δὲ διὰ τῶν φαρμάκων πρώτῳ μὲν χρῆται σκοπῷ κενῶσαί τε καὶ διαφορῆσαι τὸ παρὰ φύσιν· εἰ δ' οὗτος ἀδύνατος εἴη, διὰ τὴν τοῦ μορίου φύσιν ἢ καὶ τὸ τοῦ πάθους ἀνίατον ἐκπυῆσαι τε καὶ διασῆψαι· δεύτερος δ' ἐπ' αὐτῶν σκοπὸς οὗτος. οὕτω γοῦν καὶ τοῦ γαργαρεῶνος ποιοῦμεν, εἰς τὸ κατὰ φύσιν μὲν πρώτον ἐπανάγοντες αὐτόν· εἰ δ' ἀποτύχοιμεν τούτου, τελέως ἐκκόπτοντες ἦτοι διὰ χειρουργίας ἢ διὰ φαρμάκων καυστικῶν. ἀλλὰ τὰ μὲν φάρμακα κάλλιον εἰς τὴν περὶ τῶν φαρμάκων ἀναβάλλεσθαι πράγματιαν, ἐπειδὴ τετάρτην ἄλλην ἄμεινον ἔδοξεν ἐπὶ τρισὶ πραγματεύεσθαι· τὴν δὲ χειρουργίαν ἐπὶ τῇ τελευτῇ τάξαι τῆσδε τῆς πραγματείας.

Κε φ. ιδ'. Οὐκ οὖν ἔτι χρὴ διατρίβειν ἐν τοῖσδε· μεταβῆναι δὲ πρὸς τὰ παραπλήσια ἰάσεως δεόμενα τοῖς εἰρημένοισι. ἔστι δὲ ταῦτα τὰ θ' ὑπερβάλλοντα τοῦ προσήκοντος ἐν ἀριθ[334]μῷ τε καὶ πηλικιότητι καὶ τὰ κατ' ἄμφω ταῦτα ἐνδέοντα. νυνὶ μὲν οὖν ὠνόμασα τοῦ προσήκοντος· εἰ δὲ

transferat, *veluti* in hypochymatis. Quod vero ex medicamentis petitur, primum huc tendit, ut quod praeter naturam est tum vacuet tum discutiat, quod si per partis naturam aut etiam affectus rebellionem fieri non licet, ut id tum in pus vertat tum putrefaciat, hoc vero secundo loco destinat. Quippe ita in columella facimus, primum ad naturalem affectum eam revocantes; id si consequi non est, prorsus amputantes; idque vel chirurgiae opera vel per caustica medicamenta. Verum medicamenta melius est in tractationem de iis differamus, quandoquidem tribus jam proditis, aliam quoque quartam adjiciendam statuimus, ac chirurgiam in calce hujus operis apponamus.

Cap. XIV. Non est igitur, quod in his amplius immoremur, sed transeundum ad ea quae similem iis quae comprehensa sunt curationem desiderant. Ea sunt tum quae in numero et magnitudine convenientem modum excedunt, tum quae in ambobus his deficiunt. Dixi hoc loco convenientem, quod si conferentem vel conducentem vel secun-

Ed. Chart. X. [334.]

Ed. Bas. IV. (191. 192.)

καὶ τοῦ συμφέροντος ἢ κατὰ φύσιν ἢ χρησίμου ποτ' εἶποιμι, τὴν αὐτὴν ἔξει δύναμιν ὁ λόγος. εἴρηται μὲν ἐτέρωθι περὶ τῶνδε μακρότερον· ἀναμνήσαι δὲ καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίων ἅπαντα ἄμεινον εἶναί μοι δοκεῖ. πρῶτον τῶν κατὰ τὸ σῶμα πάντων ἔστιν οὗ μάλιστα χρῆζομεν, ἢ τῶν μορίων ἀόχλητος ἐνέργεια. ταύτην τε ἔχοντες φύσει διὰ τοῦτο συνήθως λέγομεν ὀρέγεσθαι τοῦ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο αὐτὸ συνήπται τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν, εἰκότως οὐδὲν ἡγούμεθα διαφέρειν ἢ κατὰ φύσιν ἔχειν εἰπεῖν, ἢ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν. ἀλλὰ καὶ χωρὶς προσθήκης ἐνίοτε λέγομεν ἐφίεσθαι τοῦ κατὰ φύσιν ὑπακουομένου τῇ λέξει τοῦ ἔχειν ἢ ἐνεργεῖν, ἢ ἀμφοτέρων. αὕτη μὲν ἡ αἰτία τοῦ καλῶς εἰθίεσθαι τοῖς ἱατροῖς τῇ τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι φωνῇ περὶ πάντων ὧν αἰρούμεθα κατὰ τὸ σῶμα. μαθεῖν δ' ἔστιν ὅτι μὴ πρῶτον μηδὲ δι' (192) αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν ἔστιν αἰρετέον, ἀλλὰ δευτέρως τε καὶ κατὰ συμβεβηκός, ἐν οἷς ἡ φύσις ἀποτυγχάνει. καὶ γὰρ ἔκτος δάκτυλος εὐθύς ἐξ ἀρχῆς συνέγενήθη

dum naturam vel utilem alibi usurpavero, eadem sermonis vis erit. Ac dictum quidem de his est alibi latius, caeterum redigere in memoriam summam omnia, etiam hoc loco melius fuerit. Omnium ergo quae in corpore habentur primum, cuius maxime indigemus, est ipsa partium minime impedita functio. Hanc vero, quia possidemus natura, idcirco publice dicimus expetere nos secundum naturam agere. Et quia hoc ipsum cum eo, quod secundum naturam se habet, est conjunctum, merito nihil interesse arbitramur an secundum naturam habere, an secundum naturam agere dicamus. Quin et sine additione interdum dicimus, expetere nos secundum naturam, utique subaudito in dictione vel agere vel ambobus. Atque haec quidem causa est cur medicis recte usurpata vox haec, secundum naturam, sit de omnibus quae in corpore ex sententia nostra esse cupimus. Scire autem licet in iis quibus natura deficit nec primum nec propter se ipsum quod secundum naturam est a nobis expeti, sed secundario et ex accidente. Siquidem sextus digitus nonnul-

Ed. Chart. X. [334.]

Ed. Bas. IV. (192.)

τις καὶ λείπων πέμπτος ἐγένετο καὶ τινὰ τοιαῦτα ἕτερα, τὰ μὲν ἀριθμῶ, τὰ δὲ μεγέθει τοῦ προσήκοντος ἐσφαλμένα. καὶ εἴπερ συνεχῶς μὲν ταῦτα, σπάνια δ' ἐγένετο τὰ κατορθώματα, τὸναντίον ἂν ἐπὶ τῶν τῆς φύσεως ἔργων ἐπράττομεν, οὐ φυλάττοντες ὥσπερ νῦν, ἀλλ' ἀναιροῦντες αὐτά. οὗτος ὁ λόγος αἰ σοι μνημονεύεσθω, διαφέρων εἰς τὴν τῶν ὀνομάτων χρῆσιν, ἑξαπατῆσαι δυναμένων τοὺς ἀσκέπτους ἐμποιῆσαι τε διαφωνίας φαντασίαν, ἐὰν ὁ μὲν τις λέγῃ τὸ παρὰ φύσιν ἅπαν ἐκκόπτειν δεῖν· ὁ δὲ τὸ βλάπτον ἢ ἀσύμφορον ἢ λυμαινόμενον ταῖς ἐνεργείαις.

Κεφ. ιε'. Αὐτίς οὖν ἀναλαβόντες ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λέγωμεν, ἐπεὶ τὰ τῶν ὀνομάτων ἡμῖν διώρισταί, τὴν ἀρχὴν τῷ λόγῳ τήνδε ποιησάμενοι. παράκειται τοῖς εἰρημένοις νοσήμασι τὰ κατ' ἀριθμὸν ἢ μέγεθος ἑξεσιῶτα τοῦ προσήκοντος. ἐφ' ὧν ἐκκόπτειν μὲν χρὴ τὸ περιττὸν, ἥτοι κατὰ μέγεθος ἢ κατ' ἀριθμὸν· ἀνατρέφειν τε καὶ κατασκευάζειν τὸ λείπον, ὅταν γε δυνατόν ᾖ τοῦτο πράξαι. τὸν γὰρ τοι πέμπτον δάκτυλον ἢ τοιοῦτόν τι μῶριον ἕτερον οὐχ οἷόν τε

lis ab ipso statim ortu est congenitus et quintus defecit et alia quaedam similia, aliqua in numero; aliqua in legitima quantitate vitiosa. Ac si quidem haec plurimum, recta vero rara fierent, contra quam nunc de naturae operibus statueremus; non tuentes ut nunc, sed auferentes ea. Haec ratio memoria tua nunquam excidat, quum sit ad nominum usum utilis, quae tum fallere inconsideratos possunt tum discordiae phantasiā excitare, si quis dicat totum quod praeter naturam est esse tollendum; alter quod nocet aut inutile est aut incommodat actioni.

Cap. XV. Ergo denuo repetentes de rebus loquamur, quando de nominibus est nobis definitum, hinc orfi. Conjuncta enarratis jam morbis sunt ea quae vel magnitudine vel numero a debito naturae modo sunt aliena; in quibus amputare quidem conveniet quod magnitudine vel numero redundat, reficere autem et fingere quod desit, ubi videlicet fieri id licet. Quintum namque digitum aut talem

Ed. Chart. X. [334. 335.]

Ed. Bas. IV. (192.)

γεννῆσαι τοῖς ἰατροῖς, ἀλλ' ἔστι μόνης τῆς φύσεως ἔργα τὰ τοιαῦτα πάντα. τὸ μέντοι τελέως ἀφαιρεῖν τὸ κατ' ἀριθμὸν ὑπερβάλλον ἢ ἀποκόψαι τι τοῦ κατὰ τὸ μέγεθος ὑπεραυξηθέντος οὐδ' ἡμῖν ἀδύνατον. ἐν γοῦν ἐστὶ τῶν ἰατρῶν ἔργων οὐ τὸ φαυλότατον, ὅταν εἰς πολυσαρκίαν ἐκτραπῇ τὸ σῶμα τοσαύτην ὥστε μηδὲ βαδίζειν ἀλύπως δύνασθαι μηδ' ἄψασθαι τῆς ἔδρας διὰ τὸν ὄγκον τῆς γαστρὸς, ἀλλὰ μηδ' ἀναπνεῖν ἀκωλύτως, ἐκτῆκεν αὐτὸ καὶ καθαίρειν· ὥσπερ γε καὶ παιδᾶν ἐν ἀτροφίᾳ γένηται παραπλησίᾳ τοῖς ἐχομένοις φθόγῃ, τῆς ἀναθρέψεως αὐτοῦ προνοεῖσθαι. πολλάκις δ' οὐκ ὅλον, ἀλλ' ἐν τι μέρος ἐν ἀτροφίᾳ γίνεται προηγησαμένης ἥτοι παραλύσεως ἢ δυσκρασίας μορίου. καὶ σοι καιρὸς ἤδη περὶ τῆς τούτων θεραπείας ἐπισκέπτε[335]σθαι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν εἰς τὴν πολυσαρκίαν ἄμετρον ἐκπεσόντων ποιησαμένων: δέδεικται δ' ἐν τοῖς περὶ κράσεων ἢ θερμότερά τε καὶ ξηροτέρα κράσις ἰσχυρὸν ἐργαζομένη τὸ σῶμα. τοιαύτην οὖν σοι ποιητέον ἐστὶ τὴν τῶν παχέων σωμάτων, εἰ μέλλοι γενήσεσθαι σύμμετρος. μεμάθηκας δ' ἐν τῷ κατ' ἐκείνην μὲν τὴν

aliam partem medico certe gignere non licet, sed unius naturae opus sunt omnia talia. Verum in totum tollere quod numero redundat aut praecidere aliquid ejus, quod magnitudine modum excessit, haec nobis quoque licent. Siquidem ex medici officiis unum est; nec id levissimum, ubi in corpulentia eo devenit corpus ut nec ingredi sine molestia nec sedem propter ventris molem contingere, sed nec respirare libere possit, hanc liquare ac tollere, quemadmodum quum corpus in ea tabescit atrophia, qualem phthoe correpti patiuntur, huic quoque reficiendo prospicere: Saepe autem evenit ut non totum corpus, sed una quaedam pars ex atrophia tabescat, quam vel paralysis vel partis intemperies praecessit. Opportuneque jam de curatione horum considerabimus; orsi ab iis qui corpulentia nimium onerantur. Ostensum vero in libris est de temperamentis quod calidior siciorque temperies exile corpus reddat: Ergo talis tibi concitanda est crassi corporis temperies, si ad symmetriam rediturum sit. Sane docuimus tum in illo opere tum nihilo se-

Ed. Chart. X. [335.]

Ed. Bas. IV. (192)

πραγματείαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν ὑγιεινῶν οὐδέν ἦτον, ὁξέα γυμνάσια καὶ ἡ λεπτύνουσα δίαιτα καὶ φάρμακα τοιαῦτα καὶ τῆς ψυχῆς αἱ φροντίδες ἀποφαίνουσι τὴν τε κρᾶσιν ὅλην θερμότεραν καὶ ξηροτέραν καὶ διὰ ταύτην τὸ σῶμα λεπτότερον. ἐν μὲν δὴ τοῖς γυμνασίοις οἱ ὁξύτατοι δρόμοι μάλιστα ἀρμόζουσιν. ἡ δ' ὅλη τῆς λεπτυνούσης διαίτης ἰδία γέγραπται καθ' ἐν ὅλον βιβλίον. εἰ δὲ καὶ φαρμάκων δέονται τῶν λεπτυνόντων, εἴρηται μὲν καὶ ταῦτα κατὰ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείας· εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ὅσα δραστηκώτατα τῶν τοιούτων ἐστίν, οἷς ἀξιώ σε χρῆσθαι καθαίρειν ἐπιχειροῦντα πολυσαρκίαν ἄμετρον. οἷς οὖν εἰώθασιν ἐνεκα παθῶν ἀρθρτικῶν ἐνιοὶ χρῆσθαι τμητικοῖς τὴν δύναμιν ἱκανῶς οὔσι, τούτοις καὶ σὺ χρῶ, θεραπεύειν ὑπερβάλλουσαν εὐσαρκίαν πειρώμενος. ἐστὶ δὲ τοιαῦτα πηγάνου τὸ σπέρμα καὶ μᾶλλον τοῦ ἀγρίου σὺν αὐτοῖς τοῖς κορύμβοις, ἀριστολοχία θ' ἡ στρογγύλη καὶ τὸ λεπτὸν κενταύριον, ἡ τε γεντιανὴ καὶ τὸ πόλιον· ὅσα τε τῶν οὐρητικῶν ὀνομαζομένων ἰσχυρὰ, καθάπερ τὸ πετροσέλινον. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων καὶ αὐτὸ

cuius in opere de tuenda sanitate, quod acuta exercitatio et tenuans victus et id genus medicamenta et animi cogitatio temperamentum totum et calidius et siccus ac propterea corpus exilius reddunt. Igitur in exercitationibus celerissimus cursus est idoneus. Tentantis vero victus materia leorsum singulari libro est prodita. Quod si medicamenta tenuantia quoque requirant, etiam haec in operibus quae de medicamentis conscripsimus sunt edita, quamquam referentur eorum nunc quoque quae sunt efficacissima, quibus, ubi demere immoderatam corpulentiam studes, utaris suadeo. Ergo quae ad arthriticos affectus quidam exhibere solent, quae valentem incidendi facultatem habent, iis tu quoque, quum obesitatem curabis, utitor. Sunt porro talia rutae semen, praesertimque silvestris una cum ipsis corymbis et aristolochia rotunda, et minus centaurium et gentiana et polium, praeterea ex urinam cientibus ea quae pollentes habent vires, veluti petroselinum. Unumquodque enim talium tum

Ed. Chart. X. [335.]

Ed. Bas. IV. (192.)

καθ' αὐτὸ καὶ σὺν ἄλλοις λεπτύναι τε τοὺς χυμοὺς ἱκανὸν
καὶ κενῶσαι; τὰ μὲν τοι δι' οὕρων αἰσθητῶς, τὰ δέ τοι καὶ
κατὰ τὴν ἀδὴλον αἰσθήσει διαπνοήν· ἄλλα καὶ οἱ διὰ τῶν
κεκαυμένων ἐχιδνῶν. ἅλες ἱκανῶς λεπτύνουσι. καὶ πολλοὶ
τῶν ἰσχυροτέρων ἢ μέσως εὐσάρκων ὑπὸ τῶν τοιούτων φαρ-
μάκων πόσεως ἀπώλοντο; κατόπτηθέντος αὐτοῖς τοῦ αἵμα-
τος. ὥρμησαν δ' ἐπ' αὐτὰ θεασάμενοί τινες ἀπηλλαγμένους
ἀρθριτικῶν παθῶν, οὐκ ἐπιλογισάμενοι τὴν κρᾶσιν τῶν
ὠφεληθέντων, ὑγροτέραν τε καὶ φλεγματικωτέραν οὔσαν,
οἷα πέρ ἐστὶ καὶ ἡ τῶν παχέων, ἐφ' ᾧ ἀκίνδυνος ἡ τῶν
τοιούτων χρήσις φαρμάκων. ἐγὼ γοῦν ἐθεράπευσα τινὰ νεα-
νίσκον ἐτῶν ἑγγὺς τεσσαράκοντα, παχὺν ἱκανῶς γεγονότα, τῇ
τε πρὸς τοὺς ἀρθριτικούς ἀντιδότῃ καὶ τοῖς ἁλοῖς τῆς θηριά-
κῆς, αὐτῇ τε τῇ θηριακῇ μετὰ τοῦ καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ τῇ
λεπτύνουσῃ χρῆσθαι καὶ γυμνασίων δρόμοις ὠκέσι. παρε-
σκεύαζον δ' αὐτὸν ἐπὶ τὸν δρόμον, ἀνατρίβων μὲν πρῶτον
ὠμολίνοις τραχέσιν; ἄχρὶ τοῦ φοινίξαι τὸ δέριμα, τρίβων ἐφε-
ξῆς τρίψει δι' ἐλαίου τῶν διαφορητικῶν τι φαρμάκων ἔχον-

ipsum per se tum vero aliis mixta, universa et extenuare
potenter humores et vacuare sunt habilia, partim quidem
sensibiliter per urinas; partim per insensibilem transpiratum;
sed et sal quod ex combustis fit viperis potenter extenuat.
Multique quum vel graciliores vel mediocris habitudinis es-
sent, ex ejusmodi medicamentorum potione perierunt, san-
guine ipsorum excoccto. Ruerant autem ad ea propterea
quod liberatos aliquos articulariis affectibus viderant; mi-
nime aestimantes quod temperies eorum qui sanati fuerant
humidior pituitosiorque erat, qualis nimirum obeforum est,
in quibus hujusmodi medicamentorum securus est usus. Ego
namque juvenem quendam quadraginta circiter annos na-
tum admodumque obesum percuravi, usum tum antidoto;
quae adversus articularia vitia est composita; tum sale the-
riaco ipsaque theriace ac reliquo extenuanti victu et pro
exercitatione cursu veloci. Porro praeparavi hominem ad
cursum perfricando primum linteis asperis; quoad cutis
ruberet, dein statim cum oleo quod in se discutiens aliquod

Ed. Chart. X. [335. 336.]

Ed. Bas. IV. (192.)

τος, ὃ καὶ μετὰ δρόμον ἐχρώμην αὐθις. ἔστι δὲ ταῦτα σικκίου ῥίζα τοῦ ἀγρίου καὶ ἡ ἀλθαία καὶ ἡ γεντιανή καὶ ἡ ἀριστολοχία καὶ ἡ τοῦ πάνακος ῥίζα καὶ τὸ πόλιον καὶ τὸ κενταύριον. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν ἐπαλείφειν συμφέρει τῷ εἰρημένῳ ἐλαίῳ. οὐκ εὐθὺς δὲ τὴν τροφήν ἐπὶ τοῖς λουτροῖς διδόναι προσῆκεν, ἀλλὰ κοιμᾶσθαι πρότερον, ἐπιτρέπειν δ', εἰ βούλονται καὶ αὐθις λούσασθαι πρὶν ἢ τραφῆναι. κάλλιον δ' ἔστι καὶ τὸ ὕδωρ τῶν διαφορητικῶν. εἰ μὲν οὖν αὐτοφυνὲς ἔχοιμεν, ἐκείνῳ χρωμένους ὅποιόν ἐστι καὶ τὸ κατὰ τὴν Λέσβον ἀπὸ τεσσαράκοντα σταδίων τῆς Μιτυλήνης· εἰ δὲ μὴ κατασκευάζοντας αὐτοὺς παραπλήσιον. ἔστι δὲ τὸ κατὰ τὴν Μιτυλήνην καὶ χροῶ καὶ δυνάμει τοιοῦτον, ὅποιον ἂν γένοιτο μιχθέντος ἁλὸς ἄνθους ὕδατι θαλάσσης. τουτὶ γὰρ τὸ ὕδωρ καὶ τοῖς ὑδεριῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις σιδαλέοις ἐπιτήδειόν ἐστιν, ἰσχυρῶς ξηραῖνον· ὡσαύτως δὲ δὴ καὶ τοῖς πολυσάρκοις καὶ μάλιστα ὅταν αὐ[336]τοὺς ἀναγκάζῃ τις ἐν αὐτῷ κολυμβᾶν ὀξύτατα καὶ λουσαμένους πλέον μὴ παραχρῆμα πίνειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλ' ἥτοι κοιμᾶσθαι πρότερον

medicamentum habebat, quo etiam post cursum rursus utebar. Talia medicamenta sunt tum cucumeris silvestris radix tum althaea tum gentiana tum aristolochia tum panacis radix tum polium tum centaurium. Per hiemem vero etiam a balneo jam dicto oleo hominem reunxisse profuerit. Verum cibum exhibere non statim a balneo, sed interposito somno conveniet. Quod si velit etiam rursus ante cibum lavari, permittes. Magis etiam ad rem pertinebit, si aquae ipsi discutienti facultas in sit. Ac si quidem talem aliquam sponte natam habemus, ipsa utemur, cujusmodi in Lesbo visitur a Mitylene stadiis quadraginta; sin minus, ipsi similem aliquam moliemur. Est porro ea quae in Mitylene conspicitur et facultatibus et colore talis, qualis fiat, si quis florem salis aquae marinae misceat. Haec ipsa aqua etiam hydropicis et reliquis tumefactis idonea est valenter desiccans, ita profecto ut corpulentis, ac praecipue si quis ipsos cogat in ea celerrime natare, nec post largam lavationem protinus esse bibereve, sed somno interposito aut omnino saltem quiete.

Ed. Chart. X. [336.]

Ed. Bas. IV. (192. 193.)

ἢ πάντως γε ἡσυχάζειν. εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ προλέγειν τῷ
 θεραπευομένῳ τὴν πολυσαρκίαν ὥς ἔσθ' ὅτε διὰ κίνησιν
 ἀθροωτέραν εἰκὸς ἐστὶ καὶ πυρῆσαι αὐτόν· ὅτι τε μὴδ' ὁ
 πυρετὸς ἀνάρμοστος εἰς τὰ παρόντα γενήσεται, τοῦ ἱατροῦ
 καλῶς ἅπαντα πράττοντος. εὐδῆλον γὰρ ὥς ὅταν ἐπὶ κόπων
 πυρῆξωσιν καὶ οἱ οὕτω θεραπευόμενοι, καταστήσαντες αὐτῶν
 τὸν πυρετὸν, αὐτοῖς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἰδέαν τῆς ὅλης θεραπείας
 ἀφιστάμεθα. φεύγειν δ' ἐπ' αὐτῶν χρὴ καὶ τοὺς τροφίμους
 οἶνους, οἷοί περ εἰσιν οἱ παχεῖς· τοῖς δὲ ὕδατώδεσι χρῆσθαι,
 τουτέστι τοῖς λευκοῖς μὲν τῇ χροᾷ, λεπτοῖς δὲ κατὰ τὴν σύ-
 στασιν, ἢ τοῖς τεθλαπτομένοις.

Κεφ. ιστ'. Ὅσους δ' ἀνατρέφειν βουλόμεθα καταλε-

λεπτυσμένους, οἶνον μὲν δώσομεν τὸν παχύν, ἐδέσματα δὲ
 τὰ παχύνημα καὶ γυμνάσια τὰ βραχέα καὶ τρίψιν τὴν μετρίαν·
 καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντα τοῖς εἰρημένοις ἐναντία πράττομεν.
 ἐπιτήδειον δ' αὐτοῖς ἐστὶ καὶ τὸ (193) πιπτοῦσθαι δι' ἡμέ-
 ρων ἥτοι τριῶν ἢ τεττάρων· κάλλιστον γὰρ τοῦτο φάρμακον
 εἰς σάρκωσιν, ὥστ' εἰ καὶ τι μόνον ἔν ποτε πάθῃ, διὰ τούτου

Sane illud est sciendum atque ab eo qui obesitatem curat
 praedicendum, quod aliquando ex multo simul obito motu
 et febre hominem corripitur est credibile, et quod febris ad
 rem propositam non aliena erit, si medicus recte omnia fa-
 ciat. Etenim perspicuum est, ubi ex lassitudine febricitarint
 qui ita curantur, quod sopita eorum febre rursus ad eandem
 curationis formulam redibimus. Sane fugere in iis curandis
 conveniet et vina quae multum nutriunt, cujus generis
 crassa sunt, uti vero vel aquosis, id est colore albis et confi-
 dentia tenuibus, vel quibus mare est admixtum.

Cap. XVI. At ubi extenuatos reficere volumus, vi-
 nam exhibebimus crassum, cibum vero qui humorem effi-
 ciat crassum, exercitationes paucas, frictionem mediocrem, ac
 ut summa complectar, omnia jam dictis contraria moliemur.
 His vero etiam picari commodum est, trium vel quatuor
 dierum spatio, nam id ad carnem instaurandam egregium
 medicamentum est, adeo ut si qua pars una quandoque labo-

Ed. Chart. X. [336.]

Ed. Bas. IV. (193.)

τοῦ βοηθήματος ἀνατρέφειν αὐτό. καὶ ἡμῖν ἤρκεσεν ἐπὶ πάντων σχεδὸν μόνον τοῦτο· καὶ γὰρ καὶ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει πλῆθος αἵματος ἐπισπώμενον. οὐτ' οὖν συνεχῶς χρὴ προσφέρειν αὐτὸ τοῖς κάμνουσι σώμασιν, οὐδ' ὅτε χρὴ καταχρίειν πολλάκις, ἀλλ' ἐν μὲν χειμῶνι δις, ἐν θέρει δ' ἅπαξ ἀρκεῖ. τοῖς δ' ἐκ γενετῆς ἔχουσιν ἰσχνότερά τινα μόρια καὶ οἱ ἀνδροποδοκάπηλοι βοηθοῦσι διὰ τοῦ βοηθήματος τοῦδε μετὰ τῆς καλουμένης ἐπικρούσεως, ἔστι δὲ καὶ αἰνέοις συμμετρία τις, ὥς μὴ μᾶλλον τοῦ δέοντος γίγνοιτο μήτ' ἔλαττον, οὔσης τοιαύτης. ναρθήκια λεῖα μετρίως ἀληλιμμένα κατὰ τῶν ἰσχνῶν μορίων ἐπαράσσουσιν, ἄχοι περ ἂν ἔξαρθῇ μετρίως· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν, ὥσπερ καὶ Ἱπποκράτης ἔλεγεν ἐπὶ καταντλήσεως ὕδατος θερμοῦ, τὸ μὲν πρῶτον αἰρίζεται, ἔπειτα δ' ἰσχυαίνεται. πάντ' οὖν ἂ εὐσαρκῶσαι βουλόμεθα μόρια καὶ τρίβειν χρὴ καὶ καταντλεῖν καὶ παῖειν καὶ πιπτοῦν ἄχοι περ ἂν ἔξαρθῇ· γενομένου δὲ τούτου, παραχρῆμα παύεσθαι χρὴ πρὶν ἄροξασθαι διαφορεῖσθαι. τὰ γὰρ τοι θερμαίνοντα πάντα

ret, ea hoc praesidio restituatur. Ac nobis quidem in omnibus ferme hoc unum satisfecerit, siquidem humectat et calefacit, sanguinis multitudine accita. Ergo nec assidue id aegrotanti corpori admoveere conveniet, nec quum conveniet, saepe illinere, verum in hieme bis, in aestate semel id fecisse est satis. Quibus vero ab ortu graciliores sunt partes quaedam, iis etiam mangones puerorum hoc ipso praesidio succurrunt una cum percussione, quam epicrusin vocant, est porro et illius commodratio quaedam, ut nec plus iusto nec minus fiat. Ea talis est. Ferulas parvas ac leves modice illitas gracilibus partibus incutiunt, donec modice attollantur, quippe in hoc summa rei est, ut Hippocrates de pertusione aquae calidae dixit, *primum quidem pars intumescit, post gracilescit*. Ergo quibuscunque partibus bonam corpulentiam reddere studemus, has et fricare et perfundere et percutere et picare oportebit tantisper, dum intumescant; hoc ubi factum est, protinus desistere prius quam discuti coeperint. Etenim, quae calefaciunt omnia sicut attra-

Ed. Chart. X. [336. 337.]

Ed. Bas. IV. (193)*

καθάπερ ἔλκειν πέφυκεν, οὕτω καὶ διαφορεῖν. ἐὰν οὖν ἀτα-
 μείνης διαφορηθῆναι τὸ ἐλχθὲν, οὐδὲν ἕξεις πλέον. οὕτω
 καὶ πυγὰς τίς ἀνδραποδοκάπηλος ἐναγχος ἠΰξῃσεν ἐν ὀλίγῳ
 χρόνῳ παιδὸς ὑπολέπτου, συμμέτρως μὲν τῇ κατακρούσει
 χρώμενος ἐκάστης ἡμέρας ἢ παρὰ μίαν, συμμέτρως δὲ πι-
 τῶν. ἀλλὰ τοῖς γε τὸ σύμπαν σῶμα λεπτοῖς καὶ λούεσθαι
 μετὰ τροφήν ἐπιτήδειον. ὥσπερ δὲ τοῖς λεπτύνουσι βοηθή-
 μασι κίνδυνος ἦν ἀκολουθῆσαι πυρετὸν ὑπερθερμανθέντος
 ἀμέτρως τοῦ σώματος, οὕτω καὶ τοῖς λουομένοις ἐπὶ τρο-
 φαῖς κίνδυνός ἐστι κατὰ τὸ ἥπαρ ἔμφραξιν γενέσθαι, καὶ
 μάλιστα διὰ τὸ τῶν ἔδαισμάτων εἶδος· ἐμφράττει γὰρ καὶ
 ἄλλως τὰ παχύχυμα, χρωμένων ἐπὶ πλέον αὐτοῖς. ὅπου δὲ
 καὶ ἄλλως τοῦτο δρᾶν πέφυκε, πολὺ δὴ μᾶλλον ἐπὶ βαλα-
 νείοις ἅμα τροφῇ τοῦτο δράσει. γίνεται γε μὴν καὶ λίθων
 ἐν νεφροῖς σύστασις ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαίτῃ χρονίζουσῃ·
 [337] διὰ τί δὲ, οὐ πᾶσι γίνεται πρόδηλον. ἐνίους μὲν γὰρ εἰκός
 ἐστὶν ἥτοι πυκνοὺς ἔχειν τοὺς νεφροὺς ἢ στενὰς τὰς ἀναστο-
 μώσεις τῶν ἐν ἥπατι φλεβῶν, ἐνίους δὲ τὰναντία. καὶ τούτων

here, ita etiam discutere sunt apta. Si ergo perstes, dum
 quod attractum est discussum sit, operam luseris. Ad hunc
 modum mango quidam proxime nates pueri gracilioris brevi
 auxit, percussu mediocri quotidie usus aut *saltem* alternis
 diebus, item moderata picatione. Caeterum quibus totum
 corpus est extenuatum, iis lavari quoque post cibum est
 idoneum. Veluti autem metus erat, ne tenuantibus auxiliis
 febris succederet, corpore immodice per haec calefacto, sic
 iis qui a cibo lavantur periculum est ne sibi jecur obstrua-
 tur, potissimum propter ciborum speciem, quippe quum ali-
 ter quoque obstruere soleant quae humorem crassum gi-
 gnunt, si quis his liberalius utatur. Ubi igitur alias id effr-
 cere solent, multo profecto promptius idem post balneum
 cum alimento facient. Incidit tamen ex tali victu diutius ex-
 hibito etiam calculi in renibus generatio, quod vitium cur
 omnibus non contingat satis patet. Nam incredibile non
 est quibusdam vel densos admodum esse renes vel peran-
 gustas venarum jecoris osculationes, quibusdam esse con-

Ed. Chart. X. [337.]

Ed. Bas. IV. (193.)

διάγνωσις οὐδεμία σαφὴς ἐστίν· ἀλλ' ἐπερωτᾶν χρὴ τὸν δια-
 τώμενον, ὡς εἴρηται, συνεχῶς εἴ τις αὐτῷ βάρους αἰσθησις
 ἐν ὑποχονδρίῳ δεξιῷ καὶ κατὰ τοὺς ψόας γίνεται. καὶν αἰσθη-
 ταί ποτε τοιούτου τινός, αὐτίκα δι' ὀξυμέλιτος διδόναι κάπ-
 παριν ἐν ἀρχῇ τῆς τροφῆς, ἄχρι περ ἂν καταστῇ τὸ βάρος.
 ἐπὶ δὲ τῶν δυσκόλως ἀνατρεφόμενων μορίων καὶ πλεον ἤδη
 κατεψυγμένων ἐχρησάμην ἐνίοτε καὶ θαψία, ποτὲ μὲν μετὰ
 μέλιτος ἐπιχρίων τὸ μόριον, ἔστι δ' ὅτε καὶ κηρωτῆς· ἐπι-
 σπᾶται γὰρ καὶ αὕτη τοῖς μορίοις ὅς ἂν ἐπιτεθῇ πλήθος
 αἵματος. ἐφ' ὧν δὲ ὀλίγον ἐνδεῖ τῷ δέρματι τοῦ αἰδοίου
 πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, ἐπὶ τούτων ἄνευ θαψίας πολλάκις μόνῃ
 τῇ τάσει τὸ δέον εἰργασάμην, ἵνα χάριτος μαλακίην καὶ εὐτο-
 νον ἐν κύκλῳ περιελίττων ὑποκεχρισμένῳ τῷ δέρματι κόμ-
 μεως. εὐδηλον δὲ δῆπουθιν ὅτι καὶ τὸ τῆς ἰνὸς πέρας ἐπι-
 κολλᾶν χρὴ διὰ κόμμεως τῷ ὑποβεβλημένῳ ἄνω μέρει τῆς
 ἰνὸς ἐν τάχει τε γὰρ ξηραίνεται καὶ ἀλύπως σφίγγει. προὔ-
 ποτιθέναι δὲ χρὴ τοῦ δέρματος τῆς ποσθῆς ἐκ τῶν ἐνδον

traria. Horumque dignotio nulla plane certa est, sed per-
 cunctandum assidue ab eo, qui jam dicto modo est cibatus,
 num quis illi gravitatis sensus in dextro hypochondrio et
 circa lumborum carnes sit. Quod si quid tale aliquando sen-
 serit, protinus cappari ex oxymelite in principio cibationis,
 donec confiterit gravitas, dabitur. Ad partes vero quae ae-
 gre resiciebantur ac plusculum jam refrigerata erant, usus
 aliquando et thapsia sum, alias ea ex melle partem illiniens,
 alias etiam ex cerato, siquidem attrahit ea quoque partibus
 quibus superposita fuerit sanguinis copiam. Quibus autem
 exiguum aliquid pudendi praeputio de naturali deest quan-
 titate, iis non raro citra thapsiam sola tensione debitum
 modum reddidi, chartae membranulam mollem firmamque
 cuti gummi illitae circumvolvens. Satis autem constat, quod
 etiam membranulae finem parti superiori subjectae aggluti-
 nari gummi oportebit, siquidem et ficcatur cito et sine dolore
 adstringit. Porro cuti praeputii ex interna parte rotundum
 aliquid commodatum supponi prius oportebit, quod et

Ed. Chart. X. [337.]

Ed. Bas. IV. (193.)

μερῶν στρογγύλον τι σύμμετρον, ὃ καὶ μετὰ τὸ κολλῆσαι τὴν
 ἰνα ῥαδίως ἐξαιρήσεις. ἐνιοὶ δὲ τῶν διὰ θαψίας ἐπαγόντων
 τὴν ποσθὴν τὸ στρογγύλον τοῦτο μολύβδινον ἐποίησαν
 ὥσπερ τι σωληνάριον· εἴτ' ἐξωθεν αὐτὸ περιτείνοντες τὸ
 δέρμα τῆς ποσθῆς καταδοῦσιν ἱμᾶντι μαλακῷ. καὶ γένοιτ'
 ἂν πατε καὶ τοῦτο χρήσιμον ἐφ' ὧν ἐνδεῖ πολὺ τοῦ δέρματος·
 εἰ δ' ὀλίγον εἴη τὸ λεῖπον, ἀρκεῖ μόνον, ὡς εἴρηται, τὸ χαρ-
 τῖον ἐν κύκλῳ περιελιττόμενον· ἐν αὐτῷ δὲ τῷ περιβάλλειν
 τε τῷ δέρματι καὶ κατακολλᾶν αὐτὸ προῦποκεῖσθαι χρὴ τὸ
 σωληνάριον. ἐγὼ δὲ εἴωθα, εἰ καὶ μηδὲν τούτων παρῇ, τοῦ
 χαρτου σύμμετρον ἐλίττων ἐνθεῖναι στήριγμα τοῦ περιβλή-
 ματος, ἢ ὕστερον, ὅταν ἀκριβῶς παρῇ τὸ περιελιττόμενον
 ἐξωθεν ἐξαρθέντος τοῦ στήριγματος, εὐκόλως οὐραῖν ὑπάρχη
 τῷ θεραπευομένῳ. πρόδηλον δ' ὅτι καὶ τοῦτο τὸ πάθημα
 τοῦ γένους τῶν νοσημάτων ἐστίν, ὃ κατὰ πηλικότητα τοῦ
 κατὰ φύσιν ἐξέστηκεν, ἐνίοτε μὲν ἀποσαπίσης τῆς ποσθῆς
 γινόμενον, ἐνίοτε δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐλάττον συγγενόμενον. ὑπάγε-
 ται δὲ καὶ χειρουργίας τρόπῳ διττῷ· ποτὲ μὲν ἄνω κατὰ τὴν

postea quam agglutinata membranula est facile eximas,
 Eorum vero qui thapsia praeputium adducunt quidam ro-
 tundum id e plumbo fecerunt, veluti tubulum quendam, mox
 illi extrinsecus praeputii cutim circumtendunt ac molli loro
 deligant. Fueritque et id nonnunquam utile quibus multa
 defuit cutis, quibus autem exiguum est quod deest, iis, ut
 dictum est, sola chartulae circumdata sufficiat, ubi autem cir-
 cumdabitur cuti et agglutinabitur, subtus imponi tubulum
 prius oportebit. Ego vero, si nihil horum praesto sit, modi-
 cum chartae involvens immittere pro fulcimento praeputii
 soleo, ut postea, quum plane coaluit quod foris est circum-
 datum, exempto quod fulciverat facile mejat is qui curatur.
 Constat vero hunc quoque affectum ex eo morborum esse
 genere quod naturalem magnitudinem est egressum, inter-
 dum putrescente praeputio oborientem, interdum ab ipso
 ortu minorem quam par erat congenitum. Subjicitur au-
 tem duplici chirurgiae rationi, interdum in superna pudendi

Ed. Chart. X. [337.]

Ed. Bas. IV. (193)

ἀρχὴν τοῦ αἰδοίου τὸ δέσμα τεμνόντων κυκλωτερώς, ἕνεκα
 λυθείσης αὐτοῦ τῆς συνεχείας ἔλκεσθαι κάτω μέχρι τοῦ σκε-
 πάσαι τὴν καλουμένην βάλανον ὅλην· ἐνίοτε δὲ ὑποδερόντων
 σμίλη κατὰ τὰ ἔνδον ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν βάλανον ῥίζης, εἰδ'
 ἑλκόντων κάτω, καῖπειτα δεσμευόντων, ὡς εἴρηται, μαλακῶ
 τινι. λεχθήσεται δὲ περὶ τῶν τοιούτων τρόπων ἐπὶ προή-
 κοντι λόγῳ, καθάπερ γε καὶ περὶ κολοβωμάτων· οὕτως γὰρ
 ὀνομάζουσι τὰ κατὰ χεῖλος ἢ πτερύγιον ῥινὸς ἢ οὖς ἑλκεί-
 ποντα. μεθοδεύεται γὰρ πῶς καὶ ταῦτα· πρῶτον μὲν ὑπο-
 δερόντων ἑκατέρωθεν τὸ δέσμα, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπαγόντων
 καὶ συναγόντων ἀλλήλοις τὰ χεῖλη τῶν δερμάτων, ἀφαιρούν-
 των τε τὸ τετυλωμένον ἑκατέρου, καῖπειτα ῥαπτόντων τε καὶ
 κολλούντων. ἐκ ταῦτοῦ δὲ τοῦ γένους εἰσὶ καὶ αἱ κατὰ τὸν
 μέγαν κανθὸν ῥυάδες, ἢ μειωθέντος ἐπὶ πλέον ἢ τελέως
 ἀπολλυμένου τοῦ κανθοῦ. τελέως μὲν οὖν ἀπολλυμένου
 παντάπασιν ἀνίατον γίνεται τὸ νόσημα, μειωθέντος δὲ διὰ
 τῶν μετρίως στυφόντων θεραπεύεται μετὰ τοῦ προκαθάραι
 πρῶτον μὲν ὅλον τὸ σῶμα, δεύτερον δὲ τὴν κεφαλὴν. ἔστι
 δὲ μετρίως στυφοντα φάρμακα τὰ τε διὰ γλαυκίου καὶ κρόκου

parte circulo incisa cute, quo videlicet ejus unitate soluta
 eatenus deorsum trahatur, quoad glandem totam cooperiat,
 interdum vero excoriata scalpro ex interna parte a glandis
 radice mox deorsum tracta ac deinde, ut dictum est, molli
 quopiam deligata. Dicemus autem et de ejusmodi rationibus
 in sermonis progressu, ut et de curtis seu colobomatis, nam
 ita vocant quae in labijs aut narium alis aut aure deficiunt.
 Nam methodo quadam curantur haec quoque, primum qui-
 dem excoriata utrimque cute, deinde adductis conjunctisque
 inter se cutium labris, ac utriusque quod callosum est de-
 tracto, mox quae reliqua sunt adlatis atque agglutinatīs.
 Ejusdem generis sunt et in majore oculi angulo rhyades vel
 impenitus minuto vel prorsus perduto ipso angulo. At prorsus
 quidem perduto eo omnino insanabilis relinquitur mor-
 bus, minuto vero modice adstringentibus curatur, si tamen
 totum corpus primum ante purgaveris, dein caput. Sunt me-
 diocriter adstringentia medicamenta et quae e glaucio com-

Ed. Chart. X. [337. 338.]

Ed. Bas. IV. (193. 194.)

καὶ τὰ νάρδινα καλούμενα, [338] καὶ μάλιστα ὅσα δι' οἴνου
σκευάζεται. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, ἐπὶ πάντων ἐν οἷς ἀπώλετο
τις οὐσία μάλιστα μὲν αὐτὴν ὁμοιοτάτην πειρᾶσθαι χρὴ
κατασκευάζειν· εἰ δ' ἀδύνατον εἴη τοῦτο, τῆς γε αὐτῆς χρείας
ἐστοχασμένων ἡμῶν· ἔσται δὲ καὶ αὐτὴ κατὰ τοῦδ' ὁμοία.
τοῦ γοῦν τῆς κνήμης ὅστοῦ πολλάκις ἀναγκασθέντες ἐκκόψαι
συχρὸν, εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ φῦσαι τινα ἑτέραν οὐσίαν τὴν
φύσιν προκαλούμεθα διὰ τῶν σαρκωτικῶν φαρμάκων, ἧτις
ἐν ἀρχῇ μὲν οἷα περ σκληρὰ σάρξ ἐστίν, ὕστερον δὲ πῶρου
σκληροτέρου λαμβάνει ἐνστάσιν, καὶ τῷ χρόνῳ κρατυνθεῖσα
πρὸς τὰς βαδίσεις αὐτοῦ γίνεται ἐπιτηδεῖα. καὶ σκυταλίδας δὲ
δακτύλων ἐκκόπτοντες ὁρῶμεν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐκκοπεισῶν
ἑτέραν οὐσίαν, οἷαν περ εἶρηκα γεννωμένην. ὅτι δὲ καὶ
γλέβας αἰσθητὰς ἐνίοτε γεννωμένας εἶδομεν εἶρηται πρό-
σθεν. αὗται μὲν οὖν οὐχ ὅμοιαι ταῖς ἀπολωλύαις, ἀλλ' αἱ
αὗται γίνεσθαι λέγουσι ἅν, ὥσπερ γε καὶ ἡ ἐν τοῖς κοίλοις
(194) ἔλκεσι σάρξ· ἡ δ' ἐν τῷ τυλοῦσθαι ταύτην οὐλὴν γεν-
νωμένην δέρματι μὲν ἐστίν ὁμοιοτάτη, δέρμα δ' οὐκ ἐστίν.

ponuntur et croco et quae nardina vocantur, et in primis
quae ex vino sunt confecta. Ut vero summa complectar,
quibus perit aliquid substantiae, maxime quidem id agendum,
ut ei quam simillimam faciendam curemus: si id fieri nequit,
saltem aliquid quod eundem praestet usum machinabimur,
erit autem profecto et id eatenus simile. Etenim quum ossis
tibiae saepe excindere portionem magnam cogimur, ad al-
teram loco ejus substantiam producendam carnem gignen-
tibus medicamentis naturam ipsam provocamus, quae inter
initia velut dura est caro, postmodum calli durioris firmitu-
dinem accipit ac temporis spatio roborata ad ingressum ossis
loco fit habilis. Quin etiam ubi internodia digitorum exci-
dimus, in excisorum loco alteram qualem praediximus na-
turam provenire cernimus. Quod autem venas quoque sen-
sibiles generatas aliquando vidimus prius est dictum, verum
has non tam similes iis quae prius perierant quam easdem
renasci dixeris; velut in cavis ulceribus carnem. Cicatrix
vero quae in hac calli modo durata gignitur, ea cuti qui-

Ed. Chart. X. [338.]

Ed. Bas. IV. (194.)

πυκνότερα γοῦν αὐτοῦ φαίνεται διὰ τε τῆς ὕψεως καὶ τῆς ἀφῆς, καὶ μέντοι καὶ τῶν λογισμῶν τεκμαιρομένοις ἐκ τοῦ μὴ φύειν τρίχας. ταῦτ' οὖν ἔχων αἰεὶ πράχειρα πρὸς τὰς θερα-
πείας εὐπορήσεις ὧν σε χρὴ πράττειν.

Κεφ. ιζ. Ἐμοὶ δ' ἤδη καιρὸς ἐπ' ἄλλα προϊέναι νο-
σημάτων εἶδη, κοινωνοῦντα τοῖς προειρημένοις. ὁ μὲν οὖν
ἐρπης ὀνομαζόμενος ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἐστὶ ταῖς ἡλκωμέ-
νοις ἐρυσιπέλασιν, ἡ σαρκοκῆλη δὲ τοῖς σκιδόροις. ὀφίαισις δὲ
καὶ ἀλωπεκία καὶ ἡ πτίλωσις ἐκ τοῦ γένους ἐστὶ τῶν νοση-
μάτων ἐν αἷς ἀπόλωλέ τι τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ γε καὶ ἡ
μυρμηκία τῶ ὄλκῳ γένει παρὰ φύσιν ἐστὶ. τρίτῃ δ' ἀπάντων
αὐτῶν ἡ διαφορά. τινὰ μὲν γὰρ ἐκ μεταβολῆς γίνεται τῶν
στερεῶν σωμάτων, ὥς ἡ μυρμηκία καὶ ἡ λεύκη καὶ ὁ ἀλφὸς
καὶ ὁ σφάκελος, ἐλέφας τε καὶ ψώρα καὶ λέπρα, τινὰ δ'
οὐδ' ὅλως ὄντα πρότερον ὕστερα γίνεται, καθάπερ καὶ ἡ
μελικηρίς, ἀθερώματα τε καὶ σιεατώματα· καὶ καθ' ἕτερον
τρόπον ἔλμινθες καὶ ἀσκαρίδες καὶ κηρία· καλοῦσι γὰρ
αὐτῶ μὲν μακρὰν καὶ πλατεῖαν ἔλμινθα· καὶ πάντα τὰ πρό-

dem est quam simillima, cutis tamen non est, quum et den-
sior ea visu tactuque sentiatur, et ratione ex eo quod pilos
non edat intelligitur. Haec igitur si praesto tibi ad manum
semper erunt, quae tibi in curationibus peragenda sint mi-
nime requires.

Cap. XVI. Mihi vero jam tempestivum est ad alias
morborum species transire praedictis confociatas. Ergo qui
herpes dicitur, ejusdem est generis cum exulcerato erysipe-
late, sarcocoele vero cum scirrhis. At ophiafis, alopecia et
ptilosis ex eo sunt morborum genere, in quibus naturale
aliquid amissum, aequè ut myrmecia quae toto genere est
praeter naturam. Porro triplex omnium horum est differen-
tia. Quaedam namque ex mutatione consistunt solidarum
partium, sicut myrmecia et leuce et vitiligo et sphacelus et
elephas et scabies et lepra. Quaedam quum prius omnino
non fuerint, postmodum sunt orta, veluti meliceris et athero-
mata et steatomata, atque aliò modo helminthes et ascarides
et ceria, ita enim vocant longam latamque helmintha, omnia-

Ed. Chart. X. [338. 339.]

Ed. Bas. IV. (194.)

σθεν εισημένα, ἃ κατὰ τινὰ τῶν ἀποστημάτων εὐρίσκεται, πώροις, ἢ λίθοις, ἢ ὀστοῖς, ἢ θριξίν, ἢ τισιν ἑτέροις τῶν τοιούτων εἰκότα. προσέχειν οὖν αἰὶ χρόν τὸν νοῦν ἐπὶ πάντων τῶν παρὰ φύσιν ἀκριβῶς ἐπισκοπούμενον ἐκ τίνος γένους ἐστίν· εἴπερ γε τὴν πρώτην ἐνδειξιν ὀρμητήριον ἐσομένην ἀπασῶν τῶν ἐφεξῆς ὀρθῶς εἵπομεν ἐκ τοῦ γένους λαμβάνεσθαι. τὸν γοῦν ἔρπητα χολώδης γεννᾷ χυμός· ὥστε κατὰ γε τοῦτο ταῦτοῦ γένους ὑπάρχειν ἐρυσιπέλατι, καὶ τοῦτό γ' αὐτοῦ μᾶλλον ἔτι τὸ ἡλκωμένον. διαφέρει δὲ τῇ λεπτότητι τοῦ χυμοῦ· πάννυ γάρ ἐστι λεπτὸς ὁ τὸν ἔρπητα γεννῶν, ὥς μὴ μόνον διὰ πάντων διέρχεσθαι τῶν ἐνδον μορίων, ὅποσα σαρκώδη τὴν οὐσίαν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ δέρματος ἄχρι τῆς ἐπιδερμίδος, ἣν μόνην ἀναβιβρώσκει τε καὶ διεσθίει τῷ στέγεσθαί τι πρὸς αὐτῆς· ὥς εἴ γε καὶ ταύτην διεξίη τοῖς ἰδρῶσιν ὁμοίως, [339] οὐκ ἂν ἔλκος εἰργάσατο. κοινὸν γάρ δὴ τοῦτο τοῖς γιγνομένοις ἐκ χυμοῦ δακνῶδους ἔλκεσιν, ἅπερ αὐτόματα

que quae supra diximus in abscessibus quibusdam *callosae substantiae*, aut lapillis, aut ossibus, aut pilis, aut aliis quibusdam id genus similia inveniri. Itaque attentum esse semper oportet in omnibus quae praeter naturam habentur atque diligenter advertere ex quo ea genere sint, si modo illud recte a nobis dictum est, primam faciendorum indicationem, unde ad omnia quae deinceps sunt administranda initium capiatur, a genere ipso sumi. Herpeta namque biliosus procreat humor, quo fit ut eatenus ejusdem sit cum erysipelate generis, atque hujus quoque magis etiam cum eo quod exulceratum est. Differt autem ab erysipelate humoris tenuitate; est enim admodum tenuis qui herpetem excitat, adeo profecto ut non solum omnes interiores partes quae carnosae substantiae sunt transeat, sed etiam cutim ipsam ad summam usque cuticulam, quam solam propterea quod ab ea remoratur tum erodit tum exedit, quando si hanc quoque sudoris vice transiret, haud quaquam ulcus excitaret. Quippe id ulcerum, quae ex mordente humore oriuntur.

Ed. Chart. X. [359.]

Ed. Bas. IV. (194.)

ἔλλη προσαγορεύουσιν, ἵσχεσθαι τε καὶ βραδύνειν ἐν τῇ
 διεξόδῳ τὸν ἐργαζόμενον αὐτὰ χυμὸν. τῷ δ' ἦττον καὶ μᾶλ-
 λον ἕτερον ἑτέρου χυμὸν ἦτοι λεπτόν ἢ παχὺν ὑπάρχειν αἰ-
 κατὰ τὸ βάθος ἐν τοῖς ἔλλεσιν γίνονται διαφοραί. τούτου
 τοῦ γένους ἐστὶ καὶ ἡ φαγέδαινα καὶ οἱ ἠλκωμένοι τῶν καρ-
 κίων. ἐφ' ὧν ἀπάντων ἡ μὲν κοινὴ θεραπεία κολύσαντα τὸν
 ἐπιρρέοντα χυμὸν ἱᾶσθαι τὸ ἔλκος· ἡ δ' ἰδία καθ' ἕκαστον
 ἐκ τε τῆς τοῦ μορίου φύσεως εὐρίσκεται καὶ τῆς ἰδέας τε καὶ
 ποσότητος τοῦ χυμοῦ. λεπτότατος μὲν οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις
 χυμοῖς ἐστίν. ὁ τὸν ἐλκούμενον ἔρπητα γεννῶν· παχύτατος
 δὲ ὁ τὸν καρκίνον· ἐφεξῆς δὲ τούτων κατὰ γε τὸ πάχος ὁ
 τὰς φαγεδάινας ὀνομαζόμενας. ὧν ἰδέαι τινὲς εἰσι τὰ τε
 χειρώνια καὶ τηλέφια καλούμενά. καὶ ἤδη τινὲς ἄλλαι τοιαίδε
 προσηγοραί γεγόνασιν, ἄχρηστοί τε καὶ περίεργοι· πρὸς
 γὰρ τοὶ τὴν θεραπείαν ἐπίστασθαι χρὴ τὸ τε πλῆθος τοῦ
 χυμοῦ καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν σύστασιν, οἷον εὐθέως ἐπὶ
 τῶν ἐρπητῶν, ἐπειδὴ λεπτός ἐστιν ὁ χυμός, ἐκ τοῦ γένους ὧν
 δηλονότι τῆς ξανθῆς χολῆς, ὅταν ἀναδείξῃ τὴν ἐπιδερμίδα

quae spontanea vocant commune est, quod humor qui ea
 facit sistitur in exitu ac tardat. Porro ex eo quod alter hu-
 mor altero sit tenuior crassiorve, ulcerum differentiae, quae
 ex profunditate spectantur, proveniunt. Hujus certe generis
 est et quae phagedaena dicitur et exulcerati cancri. Quorum
 omnium communis curatio est ut prohibeatur primum hu-
 moris affluxus, post sanetur ulcus, propria vero cujusque
 tum ex partis invenitur natura tum ex humoris non solum
 specie, sed etiam quantitate. At tenuissimus quidem in ejus-
 modi humoribus est is, qui exulceratum herpetem excitat;
 crassissimus qui cancrum, proximum ab his locum occupat;
 quod ad crassitudinem attinet, qui phagedaenas nominatas
 creat. Harum species quaedam sunt quae chironia ac tele-
 phia dicuntur. Jam aliae quaedam ejusmodi appellationes
 sunt, sed inutiles et supervacuae, siquidem ad curationem
 pernoscere oportet humoris tum copiam tum potentiam tum
 consistentiam, veluti statim in herpete; quoniam humor te-
 nuis est, ut qui ex genere flavae fit bilis; ubi cuticulam in

Ed. Chart. X. [359.]

Ed. Bas. IV. (194.)

διαφορηθεῖς, ἐπιτρέπει συνουλῶσθῃναι τῷ ἔλκει. ἐὰν μὲν οὖν
φθάσῃ τις ἐκκαθάρας τὸ σύμπαν σῶμα, μετὰ τοῦ τοῖς ἀνα-
στέλλουσί τε καὶ ἀποκρουόμενοις τοὺς ἐπιθρόοντας χυμοὺς
χρησασθαι φαρμάκοις ἰάσατο τὸν ἔρπητα. μῆδετερον δὲ
ἐργασάμενος τούτων, ἀλλὰ μόνοις ἀρκεσθεῖς τοῖς ἐπουλοῦσι,
τὴν ἡλκωρῆν ἐπιδερμίδα ταύτην μὲν ἰάσατο, τὴν συνεχῇ
δ' αὐτῇ παθεῖν οὐκ ἐκώλυσεν. εἴτ' αὖθις πάλιν ἐκείνης
ἐπουλουμένης ἢ συνεχῆς ἀναδέρεται, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πλείστον
γίγνεται, καθάπερ ἔρποντος τοῦ πάθους ἄχρι περ ἂν ὁ ἐργα-
ζόμενος αὐτὰ χυμὸς ἐκκενωθῇ. γυνὴ γοῦν τις ἐν Ῥώμῃ τῶν
ἐπιφανῶν ἔρπητα κατὰ τὸ σφυρὸν ἔχουσα πρῶτον μὲν
ἐχρήσατο τῷ διὰ φύκους φαρμάκῳ, τάχιστα δὲ ἐπουλωθέντος
αὐτοῦ τὸ συνεχὲς εὐθύς ἐπιπολῆς ἀνεδάρη δέρμα, καθάπερ
ἐξ ἀποσύρματος. ὧ πάλιν ἐπιτιθέντος τοῦ φαρμάκου τὸ
συνεχὲς αὖθις ἡλκώθη. καὶ τοῦτ' οὐκ ἐπαύετο γιγνόμενον,
ἀλλ' ἦκεν ὕστερον ἢ ἑλκωσίς ἐπὶ τὸ γόνυ, πάντα μᾶλλον
αὐτῆς παθεῖν ἐτοιμῆς οὐσης ἢ καρθαρθῆναι χολαγωγῷ φαρ-
μάκῳ. καὶ τοίνυν ὅπερ εἶωθεν ἐν τοῖς τοιούτοις γίγνεσθαι,

transitu perrupit discussus, permittit cicatricem ulceri in-
duci. Itaque si quis toto prius corpore purgato mox quae
affluentem humorem reprimant repellantque medicamentis
utatur, jam herpetem curaverit. Sin neutrum horum fecerit;
sed tantum ea quae cicatricem inducunt adhibuerit, exul-
ceratam cuticulam ita sanaverit, proximae tamen illi quo
minus exulceretur non consuluerit. Postmodum vero illa
quoque cicatrice inclusa, quae ipsi continua est exulceratur;
idque longo spatio ceu serpente affectu ipso fit; donec hu-
mor qui id facit sit vacuatus. Etenim Romae mulier quae-
dam illustis, quum herpetem in malleolo haberet; primum
quidem medicamento de alga est usa. Hoc quum protinus
cicatrix induceretur, proxima illi summa cutis est excoriata;
veluti ex desquamatis. Cui quum deinde superpositum me-
dicamentum est, rursus illi continua est exulcerata. Idque
ita assidue perrexit, donec ad genti exulceratio perveniret;
quum interim quidvis potius pati quam medicamento bilem
trahente purgari parata esset. Itaque etiam, quod fieri in ta-

Ed. Chart. X. [339. 340.]

Ed. Bas. IV. (194.)

διὰ τὸ τοὺς πλείστους αἰτιασθαι τὰ ὑναίτια, καταγνοῦσα
τοῦ διὰ φύκου, φαρμάκου, τῶν ἄλλων τι προσφέρειν ἐκέλευ-
σεν. ἐχρώμεθα οὖν ἐφεξῆς τῷ διὰ σάνδικος. ὥς δὲ καὶ τοῦτο
τὸ μὲν ἡλκωμένον ἐπούλου, τὸ δ' ἑλκούμενον οὐκ ἐκόλυεν,
ἀνελήλυθε δὲ τὸ πάθος ἐγγὺς ἤδη τοῦ βουβῶνος ὑπὸ τῆς
ἀνάγκης βιασθεῖσα γάλακτος ὀρρόν ὑπέσχετο λήψεσθαι.
παρεμβалόντες οὖν ἡμεῖς αὐτῷ λάθρα σκαμμωνίας ἐλάχιστον,
ἀκουσαν αὐτὴν ἐκκαθάραντες ἐθεραπεύσαμεν. οὐπερ οὖν
ἐνεκα ταῦτα λέγεται πάλιν ἀναμνήσω. τὸν κοινὸν σκοπὸν
ἐπὶ τῶν ὑπὸ ταῦτο γένος ἀπάντων νοσημάτων ἐπειδὴν λά-
βης, οὐκ ἀναιρήσεις μὲν αὐτὸν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, εἰς δια-
φορὰν δ' ἄξεις ἕκαστον πρέπουσαν ταῖς τε διαθέσεσι καὶ
ταῖς ἐργαζομέναις αὐτὰς αἰτίαις, ὥσπερ ἐπὶ τῶν αὐτομάτων
ἐλκῶν ἐδείχθη. κενώσεις γὰρ δηλονότι τὸν πλεονάζοντα χυ-
μὸν ἐνίοτε μὲν τῷ τὴν ὥχραν χολὴν ἐκκαθαίροντι φαρμάκῳ.
πολλάκις δὲ τῷ τὴν μέλαιναν, ἔστι δ' ὅτε μικτῷ, χολὴν τε
αἷμα καὶ φλέγμα κενοῦντι, [340] ὥσπερ ἐπὶ θατέρου τῶν
ἐρπητων, ὃν ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς κέγχρους ὁμοιότητος ὀνομά-

libus alluevit, quoniam plerique culpant non culpanda, da-
mnato ex alga medicamento aliud admoveri jussit. Deinceps
igitur quod ex sandice componitur utebatur. Ut vero id
quoque, quod exulceratum jam fuerat, cicatrice obduxit,
quod vero extulcerabatur non inhibuit, sed jam ad bubones
usque affectus ascenderat ipsa necessitate coacta serum se la-
ctis sumpturam annuit. Immittentes igitur nos clanculum
minimum scammoniae, invitam purgavimus ac sanavimus.
Ergo, cujus gratia haec dicta sint, denuo repetamus. Post-
quam communem omnium quae sub eodem genere morbo-
rum sunt indicationem acceperis, utique non hanc in parti-
cularibus tolles, sed reduces semper ad differentiam, quae
tum affectibus tum ipsorum causis sit commoda, ut de spon-
taneis ostensum est ulceribus. Vacuabis namque eum nimi-
rum qui redundat humorem aliquando quidem medica-
mento, quod flavam purgat bilem, saepe eo quod nigram,
modo eo quod mixtae est facultatis, quod bilem simul et
pituitam educat, ut in alio herpetum genere, quem a simili-

Ed. Chart. X. [340.]

Ed. Bas. IV. (194.)

ζουσι κεγχρίαν. οὗτος γάρ οὐκ εὐθέως ἔλκος ἐργάζεται καθά-
περ ὁ ἕτερος, ἀλλὰ μικρὰς πάννυ φλυκταίνας ὥσπερ κέγχρους,
αἱ καὶ αὐταὶ τοῦ χρόνου προϊόντος εἰς ἔλκος τελευτῶσι.
καὶ τισιν οὐκ ἀλόγως ἔδοξεν ἐπιμεμίχθαι τῇ χολῇ φλέγματος
ἐν τῷ τοιούτῳ πάθει. γίγνεται δέ ποτε καὶ χωρὶς τῆς τοῦ
παντὸς σώματος ἰσχυρᾶς κακοχυμίας ἐν μέρει ἔλκη, ἃ θερα-
πεύομεν ῥαδίως ὑπὸ φαρμάκων μικτῇ ἐχόντων δύναμιν
ἀποκρουστικὴν τε καὶ διαφορητικὴν. ἀποκρούεται μὲν οὖν
τὰ τε στύφοντα καὶ τὰ χωρὶς τοῦ στύφειν ψύχοντα· διαφορεῖ
δὲ τὰ θερμαίνοντα. καὶ ὁ δὴλον ὅτι κατὰ μὲν τὴν γένεσιν τῶν
ἐλκῶν ἐπικρατεῖν χρὴ τὰ τὴν ἀποκρουστικὴν δύναμιν ἔχοντα·
μηκέτι δ' ἐπιψύχοντος τοῦ χυμοῦ τοῦ μοχθηροῦ τῷ μορίῳ,
τὴν διαφορητικὴν. τὴν μὲν γὰρ ὀλίγην κακοχυμίαν καὶ ἀπώ-
σσειται τις αὐτὴν ἐπὶ τε τὰ σπλάγχνα καὶ τὰς μεγάλας φλέ-
βας, οὐδὲν ἐργάζεται κακὸν αἰσθητόν· εἰ δὲ ἀξιόλογος ᾗ,
εἰς τι κύριον ἐνίοτε κατασκήπτει μόριον, ὅταν γε μὴ διὰ
ῥώμην τῆς φύσεως ἐκκαθαίρουσῃς τὸ σῶμα κενωθῆναι

tudine quam habet cum milio miliarem appellant. Nam is
non protinus ulcus facit, quemadmodum alter, sed admodum
exiguas pustulas ad speciem milii, quae ipsae interposito
spatio in ulcus abeunt. Adeo non sine ratione quibusdam
visum est in ejusmodi affectu bilis esse aliquid pituitae ad-
mixtum. Incidunt sane nonnunquam et citra vehemens to-
tius corporis humorum vitium in partibus ulcera, quae haud
difficiliter medicamentis, quae repellendi discutiendique mix-
tas facultates habent, curantur. Ac repellunt quidem non
solum ea quae adstringunt, sed etiam quae sine adstrictione
refrigerant, discutiunt vero quae calefaciunt. Constatque
quod in generatione ulceris exsuperare debebunt, quae re-
pellendi facultatem habent, ubi non amplius confluit in ae-
grotantem partem vitiosus humor, quae discutiunt. Siqui-
dem exiguum vitiosi humoris, etiam si quis ad viscera et
magnas venas retrudat, nullum profecto quod sensu perci-
piatur malum committet, at si ejus non levis quantitas sit,
in principem aliquam partem aliquando procumbit, ubi

Ed. Chart. X. [340.]

Ed. Bas. IV. (194. 195.)

φθάσῃ διὰ τῶν διαχωρημάτων, ἢ τῶν οὖρων ἢ καὶ διὰ τοῦ
 (195) περιέχοντος ὅλον τὸ σῶμα δέρματος. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς
 ὠχρᾶς χολῆς αἱ κενώσεις ἐτοιμότεραι, τὸ δὲ φλέγμα, καὶ
 μάλιστα ὅσον αὐτοῦ παχύτερόν τε καὶ γλίσχρον ἐστίν, ὡσαύ-
 τως δὲ καὶ ἡ μέλαινα χολὴ δυσκόλως ἐκκινεῖται· καὶ διὰ
 τοῦτο δεόμεθα καθαίροντος φαρμάκου. κατὰ δὲ τοὺς ἐρπη-
 τας, ἐπειδὴ λεπτὸς ἐστὶν ὁ τὸ πάθος ἐργαζόμενος χυμὸς, ἀρκεῖ
 καὶ λαπάξαι γαστέρα διὰ τῶν ἐπιτυχόντων, ἢ οὖρα κινῆσαι
 διὰ τῶν μετρίως οὖρητικῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ φαρμάκων με-
 θόδου γέγραπται τι καὶ τοῖς ἔμπροσθεν, οὐκ ὀλίγα· δὲ καὶ
 κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν εἴρηται πραγματείας, ἄμεινον ἂν εἴη
 μηκέτ' ἐκτείνειν τὸν λόγον· ἱκανὰ γὰρ καὶ ταῦτα τῷ γε προσέ-
 χοντι τὸν νοῦν, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς αὐτὰ παρὰ τῶν Μουσῶν
 ἐμάθομεν. ἀλλ' ἡ τῶν πραγμάτων φύσις ἀνδρὶ συνετῷ καὶ
 φιλοπόνῳ καὶ γυμνασμένῳ τὸν νοῦν ὑπαγορεύει τὸ ποιη-
 τέον· ὅταν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς εὐρέσεως τις ὑφ' ἐτέρου
 διδαχθεῖσας ἔχῃ, ῥᾶστον αὐτῷ προσέρχεσθαι κατ' αὐτάς.
 ἱκανὸν δέ σοι μαρτύριον ἔστω τὸ, τοὺς τοιούτους ἀνδρας

prius naturae viribus totum corpus expurgantis non sit, vel
 per deiectiones vel urinas vel eūtim totum corpus ambien-
 tem vacuatum: Atque flavae quidem bilis vacuatio est faci-
 lior, pituitae vero ac potissimum ejus quae crassior glutino-
 siorque est, itemque nigrae bilis difficilior vacuatio, quo
 magis purgantis medicamenti ope indigent. In herpete vero,
 quoniam tenuis humor est qui hunc affectum creat, abunde
 est etiam alvum leviter solvisse vel urinas per moderata
 diuretica citasse. Verum quoniam de medicamentorum me-
 thodo scriptum etiam aliquando in superioribus est, non pauca
 autem et in operibus proprie his dicatis, satius sit sermonem
 nihil ultra proferre, nam satisfacere etiam ei qui attentus
 erit haec possunt; neque enim nos ea a Mnlis accepimus.
 Verum homini qui prudens sit et diligens et mente exerci-
 tatus ipsa rerum natura quid agendum sit suggerit: ubi
 vero etiam inveniendi viam ab alio quis traditam didicerit,
 huic facillimum est per eam ultra progredi. Hujus rei am-
 plum tibi testimonium sit, quod ejusmodi viri artem maxi-

Ed. Chart. X. [340.]

Ed. Bas. IV. (195.)

ἔργοις μεγίστοις κοσμήσαι τὴν τέχνην ὅσοι δ' ἀσύνητοι, μηδὲν εὐρίσκεσθαι πλέον αὐτοῖς, εἰ καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου μυρίων ἔργων ἱατρικῶν αὐτόπται γίγνοιτο. πάμπολλα γοῦν ἐπινοεῖται μέχρι τήμερον, οὐδέπω τοῖς ἔμπροσθεν εὐρημένα· καθάπερ νῦν ἐπὶ Ῥώμῃς ἐπενόησέ τις ἰᾶσθαι διὰ στόματος ἀκροχορδόνας τε καὶ μυρμηκίας. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀκροχορδόνων, ὡς ἂν ἔξεχουσῶν τοῦ δέρματος, οὐδὲν θαυμαστόν· τὸ δὲ τῶν μυρμηκιῶν καὶ μάλισθ' ὅσαι τελέως εἰσὶν ἰσόπεδοι τῷ δέρματι, θαυμαστόν ἐδόκει. ἀλλ' ὅμως καὶ ταύτας πρῶτον μὲν τῇ θέσει τῶν χειλῶν ὥσπερ βδάλλων ἐπεσπᾶτό τε καὶ τῆς ῥίξης ἐμόχλευεν· εἴτα τοῖς προσθίοις ὁδοῦσιν παραλαμβάνων ἀθρόως ἔξέσπα. καὶ μὴν καὶ διὰ μυρσίνης σμίλης καὶ διὰ τοῦ καλουμένου σκολοπομαχαιρίου γεγυμνασμένος ταῖς χερσὶ ῥαδίως ἂν τις ἐκκόψειεν αὐτάς, ἰδίαν ἔχουσας περιγραφὴν, ἣ χωρίζονται τοῦ πέριξ δέρματος. ὡσαύτως δὲ καὶ διὰ τινος ἰσχυροῦ πτεροῦ, περιτιθεμένου κυκλοτερῶς τῇ μυρμηκίᾳ, ποιούμεθα τὴν ἄρσιν αὐτῆς. χρὴ δὲ σύμμετρον ἔχειν δηλονότι τὴν ἑαυτοῦ κενὴν σύριγγα τὸ πτερόν τῷ πάχει μυρ-

mis operibus illustrarunt, qui vero parum sunt prudentes, ii nihil praeterea inveniant, etiamsi tota vitā infinitos artis effectus conspexerint. Plurima namque inveniuntur hodie, quae apud majores nostros non fuere inventa, veluti nunc Romae quidam excogitavit, quemadmodum acrochordonas et myrmecias ore sanet. Verum de acrochordonibus ut a cute extantibus minus est mirum, de myrmeciis vero potissimum, quae cum summa cute prorsus sunt aequales, mirum videbatur. Veruntamen has quoque primum labiorum applicatione ceu fugens trahebat atque a radice evellebat, deinde primoribus apprehensas dentibus totas simul eximebat. Sed et scalpro ad myrtacei folii speciem formato et *ferramento eo*, quod scolopomachaerion vocant, quispiam manibus exercitatus facile eas excidat, propriam habentes circumscriptionem, qua a circumposita cute separantur. Aequae vero et valente aliqua pinna circulo myrmeciae imposita ipsam educimus. Debebit porro pinnae fistula esse myrmeciae crassitu-

Ed. Chart. X. [340. 341.]

Ed. Bas. IV. (195.)

μηκίας, ἵνα τε πανταχόθεν αὐτὴν ἀκριβῶς σφίγγῃ, καὶ πεῖται περιστρέψαι μετὰ τοῦ κάτω βιάζεσθαι· τὰχιστά τε γὰρ ἂν οὕτω καὶ σὺν αὐτῇ τῇ ῥίξῃ τὴν μυρμηκίαν ὅλην ἐμβάλλοις. [341] εὐδὴλον δὲ καὶ ὅτι τὸ πέρας τοῦ περιγλύφοντος αὐτὴν πτεροῦ λεπτόν τε ἅμα καὶ ὀξύ καὶ ἰσχυρόν εἶναι χρή. διὸ τὰ τε τῶν παλαιῶν ἀλεκτρονόνων πτερὰ εἰς τοῦτο χρήσιμα καὶ μᾶλλον ἔτι τὰ τῶν αἰτῶν. ἀποτέμνειν δ' αὐτῶν χρή πρὸς τῇ ῥίξῃ τοσοῦτον, ὥς περιλαβεῖν ἑκανῶς τὴν μυρμηκίαν· εὐθύς δὲ ἀπὸ τῆς ἀποτομῆς, εἰ καλῶς γίγνοιτο, καὶ τὴν ὀξύτητα παρέξεις αὐτῷ· καὶ τοῦτ' οὖν ὁ λογισμὸς εὖρεν, οὐ περιπτώσις. ὅτι δὲ διὰ τῶν ἐλκόντων σφοδρῶς φαρμάκων ἀνασπασθήσεται καὶ ὅτι διὰ τῶν σηπόντων νεκρωθήσεται, τῷ λογισμῷ μὲν τις εὖρε· θαρδύσας δὲ χρῆσθαι, πρὸς τῆς πείρας ἐμαρτυρήθη. τινὰ μὲν γὰρ ἀντικρὺς ἔστι καὶ πρὸ τῆς πείρας πιστά, καθάπερ εἰ τύχοι τὸν ἀρτίως ἐμπεπαρμένον ἐξελεῖν σκόλοπα καὶ τὸ βέλος, ὅσα τε τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπίπτει ψαμμία. τινὰ δὲ ἐπινοεῖται μὲν ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ, βεβαιοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς πείρας. ἔνεκα δὲ τοῦ ῥᾶον εὐρίσκειν σε

dini par, ut eam undique prorsus constringat, quae postea circumacta ac simul deorsum impulsa celerrime ita myrmeciam etiam eum ipsa radice totam educet. Constat vero et quod finis ipsi pinnae, quae eam circulo secabit non tenuis modo, sed etiam acutus et firmus esse debet. Itaque tum galli veteris pinna tum vel magis aquilae ad hunc usum est commoda. Abscindere vero ab his tantum radice versus oportet, quatenus reliquae partis fistula complecti myrmeciam possit. Sane ex ipsa statim abscissione, si modo scite fiat, etiam acumen ipsi comparabis, Atque hoc quidem ratio invenit, non casus. Jam quod haec vehementer attrahentibus medicamentis sursum velletur et putrefacientibus enecabitur, ratione ab aliquo est inventum, qui iisdem postea usus experientia rem comprobavit. Quaedam namque etiam ante experientiam fiduciam de se manifeste praebent, veluti quae aculeum ac telum, quod modo infixum sit, eximunt, itemque arenulas, si quae oculo inciderint. Quaedam ratione certe excogitantur, confirmantur autem ipsa experientia. Quo au-

Ed. Chart. X. [341.]

Ed. Bas. IV. (195.)

καὶ κατὰ σαυτὸν ὁδὸν τοιαύτας εἰς εὐπορίαν ἰαμάτων οὐκ ὀκνήσω προσθεῖναι τι παράδειγμα τῶν ἐκ τοῦ προκειμένου γένους. ὀνομάζομεν δὲ αὐτὸ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μορίων, ἐπειδὴ γὰρ ἓνια μὲν ἐλλείπει, καθάπερ ὁδὸν ἢ δάκτυλος ἢ ῥινὸς πτερύγιον, ἢ ὠτός τι μόριον, ἢ αἰδοίου δέρμα, τινὰ δὲ πλεονάζει, καθάπερ ἔκτος δάκτυλος, αἱ τ' ἐξοστῶσαι καλούμεναι καὶ τῶν ὀδόντων οἱ παραφνόμενοι τοῖς κατὰ φύσιν· ἐξελεῖν μέντοι τὸ περιττὸν οὐδὲν χαλεπὸν, ἕτερον δὲ γεννῆσαι τῷ μήκέτ' ὄντι παραπλήσιον ἐπὶ τινῶν μὲν ῥάδιον, ἐπὶ τινῶν δὲ χαλεπὸν, ἐπὶ τινῶν ἀδύνατον. ἐὰν μὲν δὴ σαρκῶδες ἢ τὸ λείπον, οὐ χαλεπῶς ἂν τις αὐτὸ γεννήσειεν· εἴρηται δ' ἔμπροσθεν ἡ μέθοδος ἐπὶ τῶν κοίλων ἐλκῶν. ἐὰν δὲ ὅστουν ἢ, αὐτὸ μὲν ἀδύνατον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἕτερόν τι σκληρόν οὐκ ἀδύνατον ἐργάσασθαι. λέλεκται δέ τι καὶ περὶ τῆς τῶν φλεβῶν γενέσεως ἔμπροσθεν, ὡς ἐνίστε μὲν αἰσθητῶς εἶδομεν ἑτέρας νέας γεννηθείσας, ἐνίστε δ' ἅπαντα μηχανωμένων οὐκ ἔφυσαν.

tem facilius etiam per te ejusmodi vias ad curationum comparandam copiam invenias, non taedebit aliquod hujus generis exemplum proponere. Nominamus autem id genus in numero partium *vitium*. Quoniam enim quaedam deficiunt, sicut dens vel digitus vel e naso ala vel auris quaedam pars vel pudendi cutis, quaedam redundant, ut sextus digitus et quae exostoses dicuntur et dentium-ii qui naturalibus adnascuntur, adimere quidem quod supervacuum est sane haud difficile est, aliud vero producere, quod simile ei sit quod deficit, id in quibusdam quidem est facile, in quibusdam difficile, in quibusdam *plane* fieri non potest. Si namque carnosum sit quod deest, haud magno negotio id reficias, atque ejus rei in cavis ulceribus tradita methodus est. Sin os sit, ipsum quidem instaurare non est, caeterum aliud pro eo durum efficere, id licet. Dictum vero etiam in praecedentibus est de reficiendis venis, quod aliquando novas alias sensibilibus progenitas vidimus, aliquando omnia tentantibus non provenerunt.

Ed. Chart. X. [341.]

Ed. Bas. IV. (195.)

Κεφ. ιη'. Εἰ δὲ δάκτυλος ὁ λείπων ἢ τι τοιοῦτον εἴη, παντάπασιν ἀδύνατος ἡ γένεσις αὐτοῦ. λέλεκται δέ τι καὶ περὶ ποσθῆς ἔμπροσθεν, ὅπως ἂν τις αὐτὴν ἐργάσῃται. τὰ δ' ἐπὶ ῥινὸς ἢ ὠτὸς ἢ χεῖλους ἐλλείποντα γεννησάμεν ἀδύνατον, εὐπρεπὴ δ' ἐργάσασθαι δυνατόν, ἐὰν ὑποδείρας τις ἐκατέρωθεν τὸ δέρμα, καίπετα συναγαγὼν κολλῆσαι δυνηθῇ. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῶν νοσημάτων ἀθερώματα τε καὶ στεατώματα καὶ μελικηρίδες, ἀσκαρίδες τε καὶ κηρία καὶ ἔλμινθες, οἳ τε κατ' ἄρθρα καὶ πνεύμονα πῶροι, καὶ οἱ κατὰ νεφροὺς καὶ κύστιν λίθοι· κοινὸν γὰρ ἐπὶ πάντων αὐτῶν ἡ τῆς οὐσίας γένεσις οὐκ οὐσῆς πρότερον. ἔμπαλιν δὲ κατὰ τὰς ἀλωπεκίας καὶ τὰς ὀφιάσεις καὶ τὰς πτιλώσεις, ἔτι τε τὴν φαλάκρωσιν, ἀπώλεια μορίου τινός ἐστι χρησίμως γεγονότος. ὥσπερ οὖν ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων, ἐν οἷς γεννηθῆναι τι βουλόμεθα, τὰς κινήσεις τῆς φύσεως ἀκωλύτους ἐργαζόμεθα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν ἀπολωλυῶν τριχῶν. ἔργον γὰρ τῆς φύσεώς ἐστιν, ὥσπερ ἡ τῆς σαρκὸς γένεσις ἐν τοῖς κοίλοις ἔλκεσιν, οὕτω καὶ

Cap. XVIII. At si digitus defuit vel tale quippiam, restituere id prorsus non licebit. Sane proditum et de præputio prius est, quemadmodum id quispiam instauret. At quæ in naso vel aure vel labio sunt curta, ea quidem ut refecisse non licet, ita decorem aliquem his adjicere licet, siquis divisam utrimque cutim mox in unum conductam queat agglutinare. Alia vero ratione huic morborum generi annumerantur atheromata et steatomata et melicerides et ascarides et ceria et helminthes, præterea qui in articulos et pulmones incidunt calli, itemque qui in renibus et vesica inveniuntur calculi, quippe in omnibus his communis est substantiæ generatio, quæ ante non fuit. Contra fit in alopecia et ophiali et ptilosi, item calvitie, in quibus amissio partis est, quæ utilis fuerat. Tanquam igitur in caeteris omnibus, in quibus gigni quippiam volumus, id agimus, ut naturæ motus liberos minimeque impeditos reddamus, eodem certe modo et in pilis amissis. Quippe naturæ opus est, veluti in cavis ulceribus, generatio carnis, itidem in capite et palpebris

Ed. Chart. X. [341. 342.]

Ed. Bas. IV. (195.)

ἡ τῶν τριχῶν ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν βλεφάρων. ἀνα-
μνησθεὶς οὖν ὧν ἔμαθες ἐν τοῖς φυσικοῖς λόγοις περὶ τριχῶν
γενέσεως, ἐξ ἐκείνων εὐρήσεις τὰς τῆς ἀπωλείας αὐτῶν αἰτίας.
ἐδείχθη δ' ὅτι τῶν διαπνεομένων χυμῶν ὅσον ἰλυῶδές ἐστιν
ἐξ ἀρχῆς τ' εὐθὺς τὰς τρίχας ἐγέννησε καὶ τοῦ λοιποῦ καθ'
ὑπόφυσιν αὐ[342]ξάνει. τοῦτ' οὖν, ὅταν ἦτοι γ' ἀπόληται
παντάπασιν ἢ μοχθηρὸν γενηθῇ, φθίρεσθαι τὰς τρίχας
ἀναγκαῖόν ἐστι. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὰ φυτὰ κατὰ διττὴν αἰτίαν
ἀπόλλυται, ποτὲ μὲν ἀποροῦντα τῆς τρεφούσης ὑγρότητος,
ἐστὶ δ' ὅτε οὐκ οἰκεία χρώμενα. τελέως μὲν ἀπολουμένου τοῦ
τρέφοντος χυμοῦ τὰς τρίχας ἢ φαλάκρωσις γίνεται, μοχθη-
ροῦ δ' ἀποτελεσθέντος αἱ τ' ὀφιάσεις καλούμεναι καὶ αἱ
ἀλωπεκίαι. πρῶτον μὲν οὖν εὐρήσεις ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν
διοικήσεως τὴν παρὰ φύσιν αἰτίαν. ἐφεξῆς δὲ τῆς θεραπείας
εὐπορήσεις ἐνδεικτικῶς ὑπὸ τῶν κοινῶν ἀγομένης σκοπῶν
ἅπασιν τοῖς προειρημένοις, ἐφ' ὧν ἐκ κακοχυμίας ἦτοι γ' ἄλλο
τι πάθος ἢ ἔλκος γίνεται· κωλύσαι μὲν γὰρ χρὴ τὸ ἐπιρροῆον,
ἐκδαπανῆσαι δὲ καὶ διαφορῆσαι τὸ φθάσαν ἐν τῷ πεπονθότι

productio pilorum. Ergo si recordaberis ea quae in natura-
libus libris nostris de pilorum generatione didicisti, ex ipsis
amissionis eorum causas invenies. Siquidem ostensum in iis
est quod ex humoribus qui per cutim transpirant quod li-
mosum est, id pilos tum a principio gignit, tum de caetero
velati facrescendo auget. Hoc igitur quoties vel prorsus
periit vel redditum est vitiosum, toties pilos corrumpat est
necesse. Corruptuntur namque et stirpes ipsae duplici de
causa, alias nutriente humore destitutaе, alias non proprio
usae. Ac prorsus quidem perditio eo qui pilos alat humore
calvitie oritur, eodem vitiatum tum quas ophiales vocant
tum alopeciae proveniunt. Ac primum quidem ex ea, quae
secundum naturam est, ipsorum moderatione etiam causam
praeter naturam investigabis. Deinde curationis rationem
invenies, quae per indicationes omnibus praedictis, in qui-
bus vel aliud quodvis vitium vel etiam ulcus ex humoris
vitio incidit, communes peragetur, siquidem et prohibere
quod affluit et absorbere ac discutere quod jam affectam par-

Ed. Chart. X. [342.]

Ed. Bas. IV. (195. 196.)

μορίῳ περιέχεσθαι, καθάπερ οὖν ἐπ' ἐκείνων ἑλκῶν καθάρ-
σεις τοῦ λυποῦντος χυμοῦ πρῶτον ἐγίγνοντό σοι, τὸν αὐ-
τὸν τρόπον ἐπὶ τῶν τριχῶν αὐτῶν, ἀπ' αὐτῶν δ' ἄρξῃ τῆς
(198) θεραπείας, ἐπισκεψάμενος ἀκριβῶς ὅποια τις ἢ χροῶ-
γάγονε τοῦ δέρματος, ἔξ οὗ τὰς τρίχας ὁρᾷς ἀπολλυμένας. εἰ
μὲν γὰρ λευκότερα τοῦ κατὰ φύσιν, ἐπὶ τὴν τῶν φλεγματο-
δῶν χυμῶν ἀφικνοῦ καθαρίσιν· εἰ δ' ὠχροτέρα πως, ἐπὶ τὴν
τῆς τοιαύτης χολῆς, ὥσπερ γε καὶ εἰ μελαντέρα, τὰ τῶν μελα-
νῶν ἄγωγὰ δώσεις φάρμακα. πρὸς δὲ τὴν ἀκριβεστέραν τῆς
κακοχυμίας διάγνωσιν οὐ μικρὰ καὶ τῆς προηγησαμένης διαί-
της ὠφελήθησιν, μεμαθηκώς γε τίνα μὲν ἐδεσμάτων τὸν με-
λαγχολικὸν ἀθροίζει χυμὸν, τίνα δὲ τὸν τῆς ὠχροῦς χολῆς καὶ
τοῦ φλέγματος. ὅταν οὖν ἤδη θαρσύνῃς ὡς ἐπὶ καθαρῶ-
τάτῳ σώματι, τὸν ἐν τῷ πεπονθότῳ δέρματι περιεχόμενον
χυμὸν ἐκδαπανήσεις τοῖς διαφορητικοῖς φαρμάκοις, φυλαττό-
μενος ἐν αὐτοῖς οὕτω θερμὰ καὶ δοσιμῶς προσάγειν φάρμακα
ὡς ἑλκωθῆναι τὸ δέσμα. καὶ μέντοι καὶ τὰ ξηραίνοντα σφο-
δρῶς φυλάττεσθαι χρὴ, μὴ πως ἅμα τῷ μολυσμῷ χυμῷ συνεκ-
δαπανήσῃς καὶ τὸν ἐπιρρέοντα χρηστὸν, ὥσπερ ἐπὶ τῇ φαλα-

tem occupavit conveniet. Ergo seu in ulceribus illis purga-
tionem nocentis humoris primum adhibuisti, eodem modo
in pilis ipsis ab hac primum curationem inchoabis, scilicet
diligenter prius aestimans quis eolor cutis sit, cujus cernis
corruptos pilos. Nam si his albidior quam secundam natu-
ram sit, pituitosi humoris purgationem exhibebis, sin palli-
dior, ejusmodi bilis purgationem, ut et si nigrior conspiciat-
ur, quae nigram detrahant bilem offeres. Sane ad vitiosi
humoris speciem certius agnoscendam non leve tibi adjumen-
tum praecedens victus conferet, praesertim intelligenti qui-
nam ciborum melancholicum humorem accumulent, quinam
pallidam bilem vel pituitam. Ergo quum jam plane purum
ex purgatione corpus existimas, eum qui in cute continetur
humorem discutientibus medicamentis absumes, sic ut in iis
caveas ne adeo calida acriusque medicamenta admoveas ut
cutis exulceretur. Quin etiam ea quae valenter siccant
cavere conveniet, ne videlicet cum vitioso humore etiam uti-

Ed. Chart. X. [342.]

Ed. Bal. IV. (196.)

κρᾶσει γίνεται. ταῦτ' οὖν ἐννοήσας ἐγὼ πρῶτον ἔμιξα τοῖς τὰς ἀλωπεκίας θεραπεύουσι φαρμάκοις βραχὺ τι θαψίας, εἴτα προσέχων κατ' ἐκάστην ἡμέραν, ὅπως ἡ τοῦ κάμνοντος φύσις ὑπ' αὐτοῦ διατίθεται, κἄπειδ' ἦτοι γε οἰδισκόμενον ἐπὶ πλέον ἢ ἀναδερόμενόν πως ἴδω, τοῦ φαρμάκου μὲν ἀφίσταμαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐπαλείφω δὲ τετηκότι στέατι τὸ μόριον ἦτοι γ' ὄρνιθος ἢ χηνός, ἐπειδὴ λεπτομερέστερα ταῦτά ἐστι καὶ κατὰ βάθος εἰσδύεται. κἄπειτα κατὰ τὴν ὕστεραίαν, εἰ μὲν ἐπιμένει τι τῶν εἰρημένων, ὁμοίως ἐπαλείφω μὴ μενόντων δὲ τῷ φαρμάκῳ χρῶμαι· ὅπως δ' εἰς βάθος θύοιτο, πρόσανατρίβω τὸ δέρμα τῇ σινδόνι μέχρι τοῦ σαφῶς ἐρυθρὸν γενέσθαι. εἴ γε μὴν μετὰ τὸ λουτρὸν χρῆσθαι βούλοιο τῷ τοιούτῳ φαρμάκῳ παρὰ τοῦ βαλανείου, τοῦθ' ἔξεις γινόμενον ὁ πρόσθεν ὑπὸ τῆς ἀνατρίψεως. καὶ τοὺς ἀπολλύντας δὲ τὰς ἐκ τῶν βλεφάρων τρίχας, οὓς ὀνομάζουσι πτίλους, ὁμοίοις μὲν τῷ γένει θεραπεύσεις φαρμάκοις.

Κεφ. ιθ'. Ἐκλέξῃ δ' ὕλην ἐπιτηδεῖον τοῖς ὀφθαλμοῖς μετὰ τοῦ φροντίζειν δηλονότι καὶ τοῦ μὴ παραρθεῖν ἔσω τὸ

lem qui affluit absumas, veluti in calvitie fit. Haec igitur ego advertens admiscui primum iis medicamentis alopeciam sanantibus exiguum thapsiae. Deinde considerans quotidie quemadmodum aegrotantis natura ab hac esset affecta, ubi vel tumefactam plusculum vel quodammodo excoriatam vidi, illo quidem die a medicamento abstinui, illevi autem partem vel galli vel anseris liquato sevo, propterea quod haec magis tenuium sunt partium et altius descendant. Deinde postero die, si quidem aliquid jam dictorum remanserat, simili modo illevi. Sin nihil tale apparuerat, rursus medicamento sum usus, atque ut id alte demitteretur, etiam cutim prius linteo infricui, quoad manifeste rubra fieret. Verum si a balneo nti ejusmodi medicamento voles, id ipsum ex balneo factum habebis, quod prius ex frictione. Jam eos quoque, quibus periere ex ciliis pili, quos ptilos nominant, similibus genere medicamentis sanabis.

Cap. XIX. Deliges autem materiam oculis idoneam, operamque simul dabis scilicet ut medicamentum intra tu-

Ed. Chart. X. [342. 343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

φάρμακον εἰς τοὺς χιτῶνας αὐτῶν. ὅθεν ἀμείνω τὰ ξηρὰ, περὶ ὧν ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἐν ταῖς ἡμετέραις τῶν φαρμάκων πραγματείαις λέλεκται. νυνὶ γάρ, ὅπερ ἔφη, ἀρκεῖ μόνα τὰ γένη διεξέρχεσθαι τῶν φαρμάκων, ἄνευ τῶν κατὰ μέρος ὕλῶν, ὅπως μὴ πολλάκις ἀναγκαζοίμην ὑπὲρ αὐτῶν λέγειν. ὅσα μὲν τοίνυν ἀλλότρια τῆς κατὰ φύσιν ἐστὶ διοικήσεως, [343] ἐξαιρεῖν ὅλα αὐτὰ προσήκει· ὅσα δ' οἰκεία μὲν, ἀλλὰ διέφθαρταί πως, ἀνασώζειν αὐτὰ, καθόσον ἐνδέχεται. λέλεκται δ' ἔμπροσθεν ὡς ἐπαμφοτερίζει τινα. λέλεκται δὲ ὡς καὶ τῶν ἀλλοτριῶν ἕνια ταῖς οὐσίαις ὅλαις ἐστὶν ἀλλότρια, λογικῆς ζητήσεως οὐκ ἐς τὴν θεραπείαν χρησίμης οὔσης κατὰ τοῦτον τὸν τόπον ἐπ' ἐνίων παθῶν. τὸ γὰρ τοι πτερύγιον ὅτι μὲν ἀλλότριόν ἐστι τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως εὐδηλον εἶναι νομίζω πᾶσιν· οὐ μὲν ἀλλότριόν γε κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστὶν, ὥσπερ ἀθήρωμα καὶ μελικηρίς. ἱασις δὲ καὶ τούτου μικροῦ μὲν ὄντος ἔτι καὶ μαλακοῦ διὰ τῶν ῥυπτόντων φαρμάκων, οἷά περ ἐστὶ καὶ τὰ τραχωματικά καλούμενα· μεγάλου

nicas eorum haud obrepat. Itaque ficca tutiora sunt, de quibus aequae ac de caeteris in nostris de medicamentis operibus est proditum. Nunc enim, quod dixi, abunde est, sola genera medicamentorum praetermissa particulari materia transcurrere, quo minus de iisdem multoties dicere cogar. Ergo quaecunque ab ea quae secundum naturam est moderatione sunt aliena, ea tota tollere conveniet, quaecunque vero familiaria, sed quodammodo corrupta sunt, ea restituere quatenus licet oportebit. Sane dictum prius a nobis est, aliqua ambiguae naturae esse. Dictum vero est quod eorum quae aliena sunt quaedam tota substantia sunt aliena logica inquisitione, nec ad curationes in quibusdam affectibus perinde utili. Siquidem pterygium a salubri constitutione alienum esse patere cuivis arbitror, non tamen idem substantiae ratione, quemadmodum atheroma et meliceris est alienum. Sanatio vero hujus quoque, dum parvum adhuc est et molle, per medicamenta detergentia perficitur, cujus generis sunt quae trachomatice vocant, palpebrarum scabri-

Ed. Chart. X. [343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

δὲ καὶ σκληροῦ γενομένου διὰ χειρουργίας. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὑδατίδων τὰς μεγάλας θεραπευτέον· τὰς μικράς δὲ τὰ ξηραντικὰ τῶν φαρμάκων ὀνίνησι. τὸ δὲ χαλάζιον, ἔστι γὰρ ἐν τι καὶ τοῦτο τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς γινομένων, ὅλῳ τῷ γένει παρὰ φύσιν ὑπάρχον ἐκκόπτεσθαι δεῖται. οὕτω δὲ καὶ τὸ πῦον ὑπὸ τῶν ὑποπύων ὀνομαζομένων ὀφθαλμῶν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὥς τὰ πολλὰ διαφορεῖται φαρμάκοις. ὑπόχυμα δὲ ἀρχόμενον μὲν διαφύρεται, σύστασιν δ' ἱκανὴν λαβὼν οὐκέτι. τῶν καθ' ἡμᾶς δὲ τις ὀφθαλμικῶν Ἰοῦστος ὄνομα καὶ διὰ κατασείσεως τῆς κεφαλῆς πολλοὺς τῶν ὑποπύων ἐθεράπευσε, καθίζων μὲν αὐτοὺς ὀρθίους ἐπὶ δίφρου, περιλαμβάνων δὲ τὴν κεφαλὴν ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν πλαγίων, εἶτα διασειῶν οὕτως ὥσθ' ὄραν ἡμᾶς ἐναργῶς κάτω χωροῦν τὸ πῦον. ἔμενε δὲ κάτω καίτοι τῶν ὑποχυμάτων μὴ μενόντων, εἰ μὴ πάνυ τις ἀκριβῶς αὐτὰ σφηνώσῃ διὰ τὸ βαρὺ τῆς οὐσίας. κορυφότερον γάρ ἐστιν, ὥς ἂν εἴποι τις εἰκάζων, ἢ νεφελώδεστερον τὸ ὑπόχυμα τοῦ πύου· πλὴν ὅσα καὶ τούτων αὐτῶν ἔνια, λέγω δὴ τῶν ὑποχυμάτων, ὀρθώδεστερας

tiem tollentia, ubi magnum durumque evasit, chirurgiam postulat. Simili ratione et aquularum quae magnae sunt chirurgia curabis, quae parvae sunt siccantibus medicamentis juvantur. At chalazion, est enim id quoque *ex vitiiis*, quae oculos infestant unum, quum toto genere alienum a natura sit, auferri postulat. Ad eundem modum et pus ab oculis, quos hypopyos vocant, verum id plerumque medicamentis discutitur. Hypochyma vero jam incipiens discutitur, ubi diu constitit, non potest. Aetate vero nostra ocularius quidam medicus, cui Iusto nomen erat, etiam concussione capitis multos hypopyos sanavit. Collocans enim eos in sella rectos ac capita eorum utrimque a lateribus apprehendens mox quatiebat adeo, ut manifeste descendere pus ipsi videremus. Mansit autem horum pus deorsum propter gravitatem substantiae, tametsi hypochymatis nequaquam manentibus, nisi admodum ea quis diligenter impingi cogeret. Etenim levius est ac ut ita quis assimilet, nebulae similis hypochyma quam pus, quamquam horum quoque ipsorum

Ed. Chart. X. [343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

ὑγρότητος ἐστίν. ἃ δὲ καὶ περιεκντούντων διαλύεται μὲν ἐν τῷ παραντίκῳ, χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ μακρῷ καθάπερ τις ἱλὺς ὑποχωρεῖ κάτω. τὸ δ' ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς πῦον ὅταν διαφορῇσαι βουλώμεθα, τοῖς διὰ σμύρνης μάλιστα κολλυρίοις χρηστεόν, ἃ δὲ καὶ καλοῦσιν ἰδίως διάσμυρνα· τούτων δ' ἥτιον, ἅμεινον δὲ τῶν ἄλλων ἐνεργεῖ τὰ διὰ λιβάνου, τὰ δ' ἱκανῶς ξηραίνοντα παραχρῆμα μὲν ἱκανῶς ἐκκενοῖ, τὸ δ' ὑπολοιπὸν πήγνυσι δυσλύτως, ὥς ἐπὶ τῶν σκιρῶνμένων ἔμπροσθεν εἴρηται. πολλάκις δὲ πῦον ἀθρόως ἐκενώσαμεν διελόντες τὸν κερατοειδῆ μικρὸν ὑπεράνω τοῦ χωρίου, καθ' ὃ συμφύονται πρὸς ἀλλήλους ἅπαντες οἱ χιτῶνες. ὀνομάζουσι δὲ ἔνιοι μὲν ἴριν, ἔνιοι δὲ στεφάνην τὸ χωρίον. ὥστε καὶ τοῦτο τὸ πάθημα τοῖς τρισὶν ὑποπίπτει τρόποις τῆς κενώσεως καὶ διὰ χειρουργίας ἀθρόως ἐκκενούσης καὶ διὰ φαρμάκου κατὰ βραχὺ καὶ πρὸς ἀκυρώτερον ἀπαρόμενον τόπον, ὥς ἐν ταῖς κατασεύσεσι. τοῦ γένους δ' εἰσὶν, ὥς ἔφην, τῶν ὅλαις ταῖς οὐσίαις παρὰ φύσιν ἐχόντων καὶ αἱ ἀσκαρίδες, αἱ δ' ἔλμινθες,

quaedam, hypochymatum dico, ferofioris humoris sunt. Haec autem punctione ad praesens discutiantur, interposito tamen haud longo spatio ceu limus quidam deorsum feruntur. At quando pus, quod in oculis est, discutere placet, collyriis quae myrrham habent maxime utemur, quae et diasmyrna proprie vocant: his certe minus, sed reliquis melius faciunt quae de libano vocant. Quae vero impense siccant, ad praesens certe valenter vacuant, sed quod reliquum est, ita cogunt ut aegre resolvi possit, veluti de scirrhis tumoribus prius est comprehensum. Saepe vero multum simul puris vacuavimus divisa tunica ea, quae cornu est specie paulo supra locum, quo committuntur inter se tunicae universae. Nominant porro locum alii irin, alii coronam. Quo fit ut hoc quoque vitium tribus subjiciatur vacuandi modis, et chirurgiae, quae simul multum aut totum expellit, et per medicamenta, quae paulatim, et ei quae ad alium ignobiliorum transfert locum, veluti in concussione. Sunt profecto, ut dixi, ex genere eorum, quae tota substantia praeter naturam sint et ascarides et helminthes, sive eae teretes sint sive etiam

Ed. Chart. X. [343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

εἴτ' οὖν στρογγύλαι τινές εἰσω εἴτε καὶ πλατεῖαι. διὸ καὶ
 τελέως αὐτάς ἐξαιρεῖν χρὴ τοῦ σώματος. ἐξαιρήσεις δὲ ἀπο-
 κτείνας. ἀποκτενεῖς δὲ τοῖς πικροῖς φαρμάκοις· ζῶσαι μὲν
 γὰρ ἀντέχονται τῶν ἐντέρων, ἀποθανοῦσαι δὲ συνεκκενοῦν-
 ται τῇ κόπρῃ. συνεκκενοῦνται δὲ ζῶσαι μὲν ἔτι σκοτωθεῖσαι
 καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἡμιθνήτες γινόμεναι. τὰς μὲν οὖν στρογ-
 γύλας ἔλμινθας ἱκανὸν ἀποκτείνειν ἀψίνθιον. ἡ πλατεῖα δὲ
 ἰσχυροτέρων δεῖται φαρμάκων, ὁποῖόν ἐστι καὶ ἡ πτέρις, ἔτι
 δὲ καὶ ἡ καλουμένη ἀσκαρίς. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τῶν φαρ-
 μάκων εὐπορίας οὐ νῦν πρόκειται λέγειν. ἐνταῦθα οὖν ἤδη
 τελευτάτω καὶ οὗτος ὁ λόγος.

latae. Quocirca et prorsus eas expelli e corpore conveniet.
 Expelles autem si prius enecaveris. Necabis autem amaris
 medicamentis, viventes namque obsistunt intestinis adhae-
 rentes, at mortuae expelluntur una cum stercore. Expel-
 luntur cum hoc etiam vivae, sed stupefactae et ut ita quis
 dixerit semimortuae factae. At teretes quidem ablinthium
 perimere potest. Latae vehementiora medicamenta deside-
 rant, cujusmodi est filix, pari modo quae ascaris dicitur.
 Verum de medicamentorum copia dicere non est praesentis
 propositi. Quare hic jam huic quoque libro finem impo-
 namus.

LIPSIÆ

LITERIS GUILIELMI HAACK.

CONTENTA TOMI X.

De methodo medendi lib. I.	-	1—	77.
— — — — II.	-	78—	156.
— — — — III.	-	157—	231.
— — — — IV.	-	232—	304.
— — — — V.	-	305—	383.
— — — — VI.	-	384—	455.
— — — — VII.	-	456—	529.
— — — — VIII.	-	530—	598.
— — — — IX.	-	599—	660.
— — — — X.	-	661—	733.
— — — — XI.	-	734—	809.
— — — — XII.	-	810—	873.
— — — — XIII.	-	874—	944.
— — — — XIV.	-	945—	1021.
